QVÆSTIONES REGVLARES, ET CANONICÆ, INQVIBVS VTRIVSQVE

iuris, & priuilegiorum Regularium & Apostolicarum constitutionum nouæ, & veteres difficultates dispersæ, & confusæ miro ordine scholastico per quæstiones, & articulos elucidantur, prælatis Ecclesiasticis, & Regularibus, necnon iudicibus cuiuscunque tribunalis, & vtriusque iuris peritis, & quibuscunque Ecclesiasticis regularibus maxime necessariæ.

AVTORE P. F. EMANVELE RODERICO Lusitano, sacræ Theologiæ Lectore, Prouinciæ Sancti Iacobi Regularis obseruantiæ D. P. N. Francisci. Diffinitor.

TOMVS PRIMVS.

Nunc de nouo per præfatum autorem recognitus, correctus, & additus.

REVERENDISSIMO P. F. MATTHÆO DE Burgos ordinis fratrum Minorum Regularis obseruantiæ, quondam Commissario Generali Cismontano, nunc autem electo Ecclesiæ Pampilonensis, dicatus.

HIS ACCESSERVNT INDICES TRES. QVORVM primus huius primi tomi articulos ostendit. Secundus constitutionum Pontificalium, & iuris Canonici, & Concilij Tridentini, & iuris Ciuilis decreta multipliciter declarata proponit. Tertius rerum notabilium sententias insinuat.

BIBLIOTECA PROVINCIAL Y R. GISTRO DE LA PROPIEDAD INTELECTUAL - PALENCIA -

CVM PRIVILEGIO.

SALMANTICÆ.

Excudebat Didacus à Cussio.

Anno. M. DC. IIII.

QVÆSTIONES REGVLARES, ET CANONICÆ, INQVIBVS VTRIVSQVE

iuris, & priuilegiorum Regularium & Apostolicarum constitutionum nouas & veteres difficultates dispersæ, & confusæ miro ordine scholastico per quæstiones, & articulos elucidantur, prælatis Ecclesiasticis, & Regularibus, necnon iudicibus cuiuscunque tribunalis, & vtriusque iuris peritis, & quibuscunque Ecclesiasticis regularibus maxime necessariæ.

AVTORE P. F. EMANVELE RODERICO Lusitano, sacræ Theologiæ Lectore, Prouinciæ Sancti Iacobi Regularis obseruantiæ D. P. N. Francisci. Diffinitor.

TOMVS PRIMVS.

Nunc de nouo per præfatum autorem recognitus, correctus, & additus.

REVERENDISSIMO P. F. MATTHÆO DE Burgos ordinis fratrum Minorum Regularis obseruantiæ, quondam Commissario Generali Cismontano, nunc autem electo Ecclesiæ Pampilonensis, dicatus.

HIS ACCESSERVNT INDICES TRES. QVORVM primus huius primi tomi articulos ostendit. Secundus constitutionum Pontificalium, & iuris Canonici, & Concilij Tridentini, & iuris Ciuilis decreta multipliciter declarata proponit. Tertius rerum notabilium sententias insinuat.

CVM PRIVILEGIO.
SALMANTICÆ.
Excudebat Didacus à Cussio.

Anno. M. DC. IIII.

E L R E Y.

POR quanto por parte de vos fray Manuel Rodriguez lector de Theologia de la Prouincia de Sanctiago de la regular obeuancia de San Francisco, nos fue fecha relacion que vos auiades cõpuesto vn libro intitulado *Quæstiones regulares, & explicatio priuilegiorũ Regularibus concessorũ*, el qual cõlicencia de vueſtros ſuperiores, querriades hazer imprimir, y nos pediſtes y ſupplicaſtes vos mãdaſſemos dar licencia para lo poder hazer, cõ priuilegio portiẽpo de quinze años, durante los quales no le pudieſſe hazer otra perſona alguna, ſin tener para ello poder y licẽcia vueſtra, o como la nueſtra merced fueſſe. Lo qual viſto por los del nueſtro conſejo y como por ſu mãdado ſe hizierõ las diligẽcias q̃ la pragmatica por nos fecha ſobre la impreſsiõ de los libros diſpone. Fue acordado, q̃ deuiamos mãdar dar eſta nueſtra cedula en la dicha razõ, y nos tuuimos lo por biẽ. Por lo qual por vos hazer biẽ y merced, vos damos licẽcia y facultad para q̃ por tiẽpo de diez años primeros ſiguiẽtes, q̃ corrẽ y ſe cuẽtã deſde el dia de la fecha della vos o la perſona q̃ vueſtro poder vuiere y no otra alguna, podays imprimir el dicho libro q̃ de ſuſo ſe haze mẽcion, por el original q̃ en el nueſtro Conſejo ſe vio, q̃ va rubricado e firmado al fin del, de Chriſtoual Nuñez de Leon nueſtro eſcriuano de Camara, de los q̃ en el reſiden, cõ que antes q̃ ſe vẽda lo traygays ante ellos, juntamẽte cõ el original para que ſe vea ſi la dicha impreſsion eſta cõforme a el, o traygays ſe en publica forma en como por Corrector nõbrado por nueſtro mandado, ſe vio y corregio la dicha impreſsion por el original. Y mãdamos al impreſſor que imprimiere el dicho libro no imprima el principio e primer pliego, ni entregue mas de vn ſolo libro cõ el original al autor o perſona á cuya coſta ſe imprimiere, y no otro alguno para effecto de la dicha correction y taſſa, haſta que primero el dicho libro eſte corregido y taſſado por los del nueſtro Conſejo, y eſtãdo aſsi, y no de otra manera, pueda imprimir el dicho principio y primer pliego, en el qual ſeguidamẽte ponga eſſa nueſtra licẽcia y priuilegio y la approbacion, taſſa, y erratas, ſopena de caer e incurrir en las penas contenidas en la dicha pragmatica y leyes de nueſtros Reynos. Y mandamos que durante el dicho tiẽpo, perſona alguna ſin vueſtra licencia no le pueda imprimir, ni vender, ſopena q̃ el que lo imprimiere aya perdido y pierda todos y qualeſquier libros, moldes, y aparejos que del dicho libro tuuiere, y mas incurra en pena de cinquenta mil marauedis por cada vez q̃ lo cõtrario hiziere. La qual dicha pena ſea la tercia parte para la nueſtra Camara, y la otra tercia parte para el juez que lo ſentẽciare, y la otra tercia parte la perſona que lo denunciare. Y mandamos à los del nueſtro Cõſejo. Preſidentes. y Oydores de las nueſtras audiẽcias Alcaldes. Alguaziles de la nueſtra caſa, Corte, y Chancillerias, y a todos los Corregidores, Aſsiſtente, Gouernadores Alcaldes mayores, y ordinarios, y otros juezes y juſticias qualeſquier de todas las ciudades, villas, y lugares de los nueſtros Reynos y ſeñorios, aſsi alos que agora ſon, como a los queſeràde aqui adelante, q̃ vos guarden y cũplan eſta nueſtra cedula y merced, que aſsi os hazemos, y contra ſu tenor y forma, y de lo en ella cõtenido no vayan ni paſſen, ni cõſiẽtan yr ni paſſar en manera, alguna, ſopena de la nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra Camara. Dada en Madrid âveynte y cinco dias del mes de Enero de mil y quinientos y nouenta y ocho años.

YO EL PRINCIPE.

Por mandado del Rey nueſtro ſeñor,
Su Alteza en ſu nombre.

Don Luys de Salazar.

CENSVRA.

VÆSTIONVM Regularium tomum primũ autore Doctiſsimo Patre Emanuele Rodriguez Minorita, ex commiſsione clauſtri Salmanticenſis Academiæ, cui Regius ſenatus examinãdũ tradiderat, diligenter perlegi, nihilq́ in eo aut Catholicæ doctrinæ aut bonis moribus cõtrarium reperi, quinimo digniſsimum iudicaui, qui typis mandetur, in lucemque ad omnium vtilitatẽ prodeat, tum propter exactã curã, quã ſuper inueſtigandis priuilegijs, quibus religioſi ex Apoſtolicæ Sedis indulto gaudent, auctor poſuit, tum propter facilẽ & dilucidã methodum, qua in decidendis grauiſsimis quæſtionibus, quæ in hac materia paſsim occurrunt, vtitur, Salmanticæ in conuentu Sancti Auguſtini, decimo octauo Nouembris, Anno. 1597.

Magiſter Fr. Ioannes
de Gueuara.

CENSVRA.

LIBRVM, qui inſcribitur, Quæſtiones regulares ab admodũ reuerendo Patre Fr. Emanuele Rodriguez cõpoſitũ ex cõmiſsione huius almæ Salmanticenſis Academiæ cuius examinatio àſupremo Conſilio fuit demãdata, qua potui diligentia perlegi. In quo quæad vtrũque ius pertinẽt quęſtiones, docte, & dilucide explicãtur, nihilque in eis inuenio quod pias aures offendat. Quinimo multa erudite explicantur, quæ & regularibus & ſecularibus vſui, & vniuerſæ Reipub. Chriſtianæ decori & ornamẽto eſſepoſſunt. Qua propter dignum opus iudico, vt ad cõmunẽ vtilitatẽ in publicum edatur. Dat. Salmanticæ, die. 15. menſ. Nouembris Anno. 1597.

Doctor Gabriel
Henriquez.

FRA-

Licentia Comiſſarij Generalis.

RATER Matthæus de Burgos ordinis Seraphici patris noſtri Franciſci, Cilmontanæ familię cõmiſſarius Generalis, & ſeruus. Quæſtiones regulares, quas benemeritus pater Frater Emanuel Rodriguez noſtræ Sancti Iacobi prouinciæ alumnus, per multoſq; annos ſacræ Theologiæ Lector tam docte, quã accurate ſcripſit, & noſtra licentia per quoſdã patres (ſicuti omni confidentia dignos, ſic ſcientia & doctrina pollentes) examinatas & approbatas, Regali ſupremoq; præſentauit Conſilio, cuius iam obtinet cõſenſum vt typis mandẽtur, itidẽ & nos per has præſentes literas cõcedimus. Datis in noſtro Sãcti Franciſci Valli ſoletani conuentu pridie Kalendas Martij. Anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo octauo.

Fr. Matthæus, qui ſupra manu propria,

CENSVRA.

OPVS quæstionũ Canonicarũ,& Regularium, editũ à Reuerendo admodũ Patre Fratre Emanuele Roderico Sacræ Theologiæ professore, iussu,& mãdato Reuerendissimi Patris nostri Fratris Matthæi de Burgos Cõmissarij Generalis Cismontani, legi, vidi, & attente consideraui, in quo nihil reperi cõtra fidem Catholicam, nec contra Sanctorum Patrum doctrinam, nec cõtra bonos mores. Quin potius omnia grauissimorum Doctorũ autoritate, validissimis,& efficacissimis rationibus in eo tradita sunt. Quapropter si prælo mandentur, censeo summam ex eo vtilitatem, & iuuamen professores sacrarũ Religionum ad earum regimen, suorũ morum compositionẽ,& conscientiæ serenitatẽ esse capturos. In cuius rei fidem propria manu subscripsi in nostro cõuentu Diui Francisci Salmanticensi, die decima octaua Maij, Anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo nonagesimo septimo.

Frater Fernandus de Campo.

ORDI-

ORDINIS MINORVM REGVLARIS OBSERVANTIÆ DIGNISſimo Commiſſario Generali Ciſmontano P. F. Matthæo de Burgos, ſuus F. Emanuel Rodericus eiuſdem ordinis profeſſor, ac ſacræ Theologiæ in Prouincia Sancti Iacobi prælector.

Ad Rom. 1. MVLTIFARIAM multiſque modis, præſul ſapientiſſime, olim Deus loquutus fuit in Prophetis, vt ſacra monumenta nobis ſcriptum reliquerunt. Et cum ſecundum Apoſtolum omnia, quæ ſcripta ſunt ad noſtram Doctrinam ſcripta ſint, vt per patientiam, & conſolationem ſcripturarum ſpem habeamus: inter
Ad Rom. 15 alia, quæ nobis diuinæ paginæ pro noſtra conſolatione cõmendata reliquerunt, præcipuũ fuit ſolicitudo, & vigilãtia Prælatorũ circa ea, quæ ad paſcendas, & gubernãdas oues ipſis á Deo Optimo Maximo cõmiſſas ſummo opere conducit, quod Spiritus ſanctus non ſolum verbis, ſed etiam parabolis, & nouis figuris ſignificauit. Videmus enim ipſum per veſtimenta Aaron Sacerdotis, & Prælati miris contextam figuris, ſecreta diuina repræſentare. Ad quorum contextu-
Exod. 28. ram ait ad Moyſem: Sumes duos lapides onychinos, & ſculpes in eis nomina filiorum Iſrael: ſex nomina in lapide vno & ſex reliqua in altero iuxta ordinem Natiuitatis eorum. Opere ſculptoris & cælatura gemmarij ſculpes eos, nominibus filiorum Iſrael incluſos auro atque circundatos: & pones in vtroque latere ſuperhumeralis memoriale filijs Iſrael. Portabitque Aaron nomina eorum coram Domino ſuper vtrunque humerum ob recordationem. In quibus verbis maxima arcana continentur. Noluit enim Spiritus Sanctus, vt nomina filiorum Iſrael portarentur ab eius Pontifice, & Sacerdote Aaron, ſcripta atramento in aliqua papyro, ſed vt in lapide ſtyloferreo ſculperentur: vt ſic animaduerterent prælati nomina ouium ſuarum, ita apud ipſos eſſe ſcripta, vt nullo modo ab eorum memoria deleri poſſint. Et ita voluit Deus Optimus Maximus, vt ſuper humeros & ſuper pectus portarentur, vt quocunqi ſe verterent prælati, ſemper ante oculos eorum, ouium ſuarum nomina præſentarentur: & ſic ſolicitudo in ipſarum regimine nunquam obliuioni daretur. Oculis autem conſpexi, præſul ampliſsime, tuam in ſubditorum regimine vigilantiam, & ſolicitudinẽ non vulgarem, qua ſemper deſiderio deſideras eorum ſpirituali profectui conſulere. Quo æſtuatus cum primum Regnum Luſitanum ingredereris (in quo ego tũc

tẽporis infirmitate maxima laborabam (me per tuas literas es consolatus, mihi tuorum subditorum minori præcipiens, vt quam primum ab infirmitate surgerem, & aditinerandum conualerem, te pastorem quærerem, vt priuilegiorum Apostolicorũ explicationem meis humeris imponeres. Quam ego difficilem prouinciam, virtute obedientiæ fretus suscepi, qua anhelans non solum priuilegia decreui explanare, sed etiam quidquid secundum ius Canonicum, & Ciuile, & constitutiones Apostolicas statum monasticum concernit dispositione scholastica per quæstiones, & articulos elucidare decreui. Consideraui enim id, quod multis ante retro annis Philo
[Aristot. sophorum princeps Aristoteles in Meteororum libris fatetur. Quæ tractantur, inquit, opiniones eas ferè omnes à superioribus ante fuisse agitatas. Id etiam Sapiens
Eccleſiaſt.1. satis insinuauit dicens: Nihil nouum sub sole esse: adeó iam sine autore loquitur nemo. Et qui nunc scribunt non aliud, quam ex libris, vt aiunt libros faciunt. Nam vel dispersa colligere, vel collecta magis explicando diffundere, totum scribendi negotium est. Sed vtrum eorum sit magis proficuum pro cuiuscunque ingenio censeatur. Et cum natiuum hominis ingenium sit naturam ipsam æmulari, quæ vel cupida nouitatis, vel primæ materiæ nimium tenax res omnes nouis ac miris subinde modis facit, renouans induit, & velut ludens in orbe terrarum dum nihil non ipsa conuertit, & ex alijs formis transfert alias nouis aliquid semper agere videtur. Ita ego intime perspiciens priuilegiorum, & constitutionum Apostolicarum congeriem satis diffusam, ne dicam confusam, me ipsum ad Deum Optimum Maximũ conuerti, vt eius sapiẽtissimus spiritus super has aquas graderetur quo ego adiutus & eius lumine superfusus hoc confusum chaos nouis quibusdã formis illustrarem & ea, quæ á sanctis Patribus pro regularibus sunt ordinata, & ab scriptoribus sunt diffusa, & satis dispersa, & negligentia aliquorũ quasi sepulta methodo scholastica clarissima reddere, veritates occultas resolutione clara ante oculos omniũ proponẽdo, vt cũ debitor sim omnibus, etiã omnibus in hoc opere esse̅m iucundus. Quæ causa fuit, vt relicto cultiori scribendi genere, quod fortasse nõ omnino illæ pides sequi potuisse̅mus, eo potius voluerimus vti quod vulgo scholasticũ appellãt. Vtiq; ne dũ in rebus ipsis rationẽ cõmunis vtilitatis in primis habẽdã curauimus, id minus dicẽdi genere præstaremus, si non eiusmodi accõmodaremus, quale in vulgus iã olim probatũ est, & quo res Theologicæ tradi ferè cõsuerũt. Is enim stylus vti Gerson grauissimus autor ait: ad illustrandã veritatẽ acrior, clarior & aptior est: nã & syncera veritas phaleras nescit, neq; verborũ ornatũ: id enim nõ negotij, sed otij magis est. Quare nõ verborũ fastu ambitioso ornata, sed sermonis syncerã & cauta
[Ad Corin. 1. Timot. & 2. cap. simplicitate honesta veritas & diuina sapientia cõstet: simul & aperienda & suadẽda est: id quod se ita fecisse prædicator gentiũ ad Corin. Apostolicè gloriatur. Ego inquit, veni ad vos fratres, nõ in sapiẽtia verbi, nõ in sublimitate sermonis, aut sapiẽtia annũcians vobis Christũ. Sermo meus & prædicatio mea nõ in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, &c. Proinde eo etiã scribẽdi genere quã plurimæ fidei, & morũ veritates, antiquorũ quoq; Doctorũ vera sensa, & dogmata in eorũ libris,

& scrip-

& ſcripturis ſanctis incluſa per ſcholaſticos Doctores, itẽ ſacros, videlicet Damaſcenũ, Magiſtrũ ſententiarũ, Albertũ Magnũ. D. Thomã Sanctum Bonauenturã, Hẽriquum, Scotum, & alios eiuſmodi ſine numero, nouiſſime tandẽ reſerata, & magis illucidata ſunt. Adeo vt iã impletum ſentias propheticum illud Danielis: Pertranſibunt, ait, tempora, & multiplex erit ſcientia, Diuini nãq; conſilij diſpẽſatione poſt antiquos illos Doctores ſanctos Scholaſtici prodierunt, qui ſine ornatu & candore verborũ quibus vel curioſitas vel incauta ſimplicitas hominũ facile capitur per diſtinctas quæſtiones, & dubiorũ deciſiones, & argumẽtorũ reſpõſiones cõtra hæreticorũ philoſophãtium fallacias, atq; ſophiſmata plano ſermone clarè procedẽtes, per præciſas verborũ formas, normaſq; loquẽdi in rebus fidei, & morũ, tutiſſimã nobis Theologicã veritatem reddiderunt. Quæ, cum ita ſe quidẽ explorate habeãt. reliquum eſt, vt antiquæ nos tãdem cõſuetudini accõmodãtes, hoc noſtrum primum tomum non niſi præexcellenti quodam patrocinio munitum emitteremus in lucem. Morale eſt enim, vt qui præclara diſciplinarũ ſtudia ſuis laboribus illuſtrare, aut locupletare conãtur, ſi quid in gratiã rei literariæ ediderint illuſtriori cuipiã viro nuncupare, quo vel operi ſuo immortalẽ quãdã ſtabilitatem adquirãt, vel malcuolorum inuidiã ſupprimãt, vel antiquorum ſcriptorum cõſuetudinem imitentur. Id ego (cum hiſce diebus hunc primum tomum, quem ex vaſtis Iuriſprudentium ſcriptis, priuilegijs & cõſtitutionibus Apoſtolicis in gratiã regulariũ fuiſſem euulgaturus) mecum ipſe recogitãs, nihil prius habui, quã vulgatã hanc tot illuſtrium ſcriptorum cõſuetudinem colere, quæ alioquin á Chriſtiana illa modeſtia, quam magnopere Chriſtus Dñs cõmendauit, non eſt aliena. Dum enim noſtros fœtus literarios alterius autoritate cõmittimus nobis ipſis quodãmodo diffidimus, dum autem nulli dicamus, nullius mortaliũ ſuffragio egere nos inſinuamus. Principum gratiã in hoc opere, cum ſit Regularium venari non libuit, libuit tamẽ, Ornatiſſime præſul, noſtræ religionis caput te qualicunque hoc munuſculo colere, nempe qui litteris, & prudentia rerum gerendarum, atque religione (quæ omnia vix in vno aut altero cohærent) ſemper iuſtus, atque integerrimus, neque vnquã minus, ſed quotidie magis habens ab omnibus inuẽtus, à Regibus & proceribus eccleſiæ & prælatis Regularibus probatus es, qui religionẽ quoque noſtram Seraphici Patris noſtri eius alumnus tuis dotibus decoraſti: qui magno ſemper animo in omnes eruditos viros propenſiſſimus fuiſti. Omnia enim hæc & alia viciſſim recognoſcens tamquam animi noſtri indicium, tibi obſequia noſtra præſtare decreui. Vt ſic hoc noſtrũ primũ tomum, imo vero iam prorſus tuum tuo nomini nuncupatum, tu, Reuerendiſſime præſul, vt qui maxime omnium omnibus facilis es, grato animo accipias. Quod ſi tuo nomini fuerit affixum, maximã ſibi apud omnes gratiam conciliabit, autori etiam ſuo, & noſtræ religioni non parum accedet ornamenti. Vale Pater Reuerendiſſime in Chriſto, vale, ex tuo cœnobio Sancti Franciſci Salmanticenſi, die quarta menſis Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo octauo. Daniel. 12.

AD LE-

AD LECTOREM.

Prouer. 26.

EGITVR in Prouerbijs Regis Sapientiſsimi: *Quod ſicut qui mittit lapides in aceruum Mercurij: ita qui tribuit inſipienti honorem*. Et quidem in Hebræo ita eſt: *Sicut, qui mittit lapidem in palma fundæ: ſic, qui inſipienti honorem tribuit*. Quibus verbis *Spiritus Sanctus* ſignificare voluit vim prorſus eandem, quæ lapidi fit, honori fieri, inferrique cum periculo pari ad iuſtitiam. Enim vero lapis, cũ ab imo centri eruitur, fundęque imponitur in ſublime iaciendus ſæpe caſu decidẽs in particulas diuiſus, minutatim laceratur: ita quoque periclitari nonnũquam ſolet honor, cũ à centro ſuo, quod eſt virtus, demouetur, alioque transfertur, vbi ſoliditate caret, id eſt, in hominẽ nullius frugis à virtute alienũ tumoris & inſolentiæ plenum. Contingit enim ſæpe ſæpius, cum, qui titulo honoris abutitur, altiuſque rerũ inaniũ cogitatione effertur, ex alto fædè actũ in præceps diminutum, debilitatũque de ſtatu dignitatis deijci. Mihi vero, poſt abſolutam, confectáque expoſitionem Bullæ indulgentiarum, quã *Cruzadam vocant*, ſummãque caſuum ad conſcientiã pertinentiũ, cum à ſuperioribus meis tũ etiam à grauiſsimis hominibus huius regni doctiſsimis factum, collocatũque beneficium eſt, & is honor habitus, qui primorum gentium literatis, alijſque opinione virtutũ ſingulari pręſtantibus, & deberi, & haberi ſolet. Igitur, ego cũ illo haud dignum me eſſe intuerer, cũ quod literarum, tum, quod virtutis inanis eſsẽ, Diuinã maieſtatẽ precatus ſum, nollẽ, vt huius tã nominis, quã honoris prerogatiua in me contra naturam, aut vi coacta eſſet? vti lapis eſſe ſolet, cũ fundæ impoſitus in ſublime mittitur. Itaque mecũ cum attentius perpẽderem myſterioſam illam Regis Aſſyrij ſtatuã, cuius caput erat ex auro cõfectũ, brachia, & pectus ex argẽto, proximũ ex ære ferroque pedes denique ex argilla, cũ inquam, perpẽderem, cauſamque reperiſſem, ob quam corruerit, fuiſſe pedũ, quibus ſtabiliebatur, imbecillitatẽ, defectũque, intellexi honorẽ iſtum, ſi pedibus ex luto cõfectis, id eſt, humilitate, nõ ſtaret, ac niteretur, defecturum facile, eiuſque caſum cũ dedecore futurũ. At vero erit non nemo, qui dicat, cũ de humilitate agam, quare tantum, ac tam difficile opus apprehenderim, ſi difficultatem videbam, qui tam profundũ, ac tã immenſum pelagus tentauerim, vbi tot Syrtes, tot ſcopuli, tot loca vadoſa, id eſt, tot regularium ordinũ priuilegia, in quibus

Daniel. 2.

bus non minus periculum, quam in mari inæquale diſcrimen aditur. Qui demum, quæ ſpectant ad monaſticum ſtatum, decidere potuerim: ſiquidem huic mari adeo periculoſo enauigando, ſuperandoq;, & Sacræ Theologiæ, & vtriuſque iuris adminiculo opus erat? Quæ quod ijs ab hinc multos iam annos ſtuduerim, non ita mihi ſunt in promptu, vt tot difficultatibus expediendis neceſſe erat. Expono enim cõſtitutiones Apoſtolicas, & leges peculiares, quæ ſunt occulta priuilegia, de quibus (quod ſciam) ad hoc æui nemo ex profeſſo quidquam litteris vnquam commiſit. Cui reſpondeo, me hoc opus vnquam non modo complexurum, ſed ne tentaturum quidẽ, niſi obedientia cui parere debeo, mihi illud imperaret. Et quidem id ſi auderem ſuperioris iniuſſu, temeritatis non ſolum crimen ſubirem: ſed etiam iure dici poſſet, hunc honorem in me violenter & contra naturam conſiſtere; tamen quidquid ſit, parùi. Cæterũ, quia hæc materies tota difficultatum & obſcuritatum plena eſt? & ad eã exponendam diſtinctè omnium ſcientiarum, quarum ſupra memini, notitia opus erat, & ingenij ope, & quod in multis mihi defectũ iri præuidi, manum adieci, meque totum ad imitationẽ, & methodum compoſui, quam Scholaſtici in ſcribendo tenuerũt: vt Doctrinæ defectum, qui forſan in hoc ſcribendi genere ſe ſe oſtendet, claritas, diſtinctio, & diſpoſitio operis ſuppleret. Tamen religioſos Regularium ordinum viros admonitos volo, ſi quid illis ex antiquis priuilegijs derogo, facere non aliter poſſe. Idque duplici de cauſa. Primum quidem, quod qui libros ſcribunt, debent, cum in alijs, tũ præſertim in rebus ad mores ſpectantibus, veritati adhærere, atque omnino inſiſtere, quod ni faciant, vndequaque in autoritate periculum. Alterum eſt, quod Epiſcopis ac Prætorijs tribunalibus non mediocrem poteſtatis eius partem, quam ius commune illis impertitur, eripio. Quod ſi quod eorum eſt ſecũdum ius, & ad libra priuilegiorum, quibus regularium hominum ordines Sedis Apoſtolicæ beneficio affecti ſunt, eis non dedero, iure optimo me repudiare, & crimine ſuſpecti, atque iniqui ſcriptoris inſimulare poſſẽt: ad hæc iudicij mei, ſi vocarer in calculos, futilis & inanis omnis futura eſſet fides. Cæterum lectorem oro, atque obteſtor, vt hunc qualiſcunque ſit huius tam difficilis operis, laborem ſuſcipiat, idque ea animi moderatione, atque temperantia, qua illud confectum eſt, perlegat: vt lumine cælitus immiſſo præeunte altius inſpiciat, & intetius in profundum penetret, omneſque difficultates intelligat, quas cum hoc primo volumine tum alijs etiam, quæ Deo iuuante

pro-

propediem in lucem dabo complectar. Errores autem peto, vt boni cõſulat, meque admoneat, vt ſi quid minus caute ſcripſi eius hortatu cautior redditus emendem. Cum enim ordinis Minorum minimus ſim, litteratorum quoque omnium à quibus edoceri volo, minimus non haberi ſolum, ſed etiam eſſe ſentio. Vale.

ERRATA.

PAg.3.col.2.lin.9,ſit.leg.ſint.pa.6.col.1.lin.3.regione.le.religione.li.7.8.nos.non.le.nõ nos. pag.13.col.2.lin.32.quarum Eccleſia.le.quatuor Eccleſiæ.pag.17.col.1.li.7.genere.le.gerere. pag.19.col.1.li.6.immutabitater.le.immutabiliter.pag.22.col.1.li.33.quingenteſimo.le.quin quageſimo.pag.46.col.2.li.10.reuouantur.le.reuocantur.pag.50.col.1.li.34.induxit.le indulſit. pag.51.col.2.li.9.conſecratorias.le.conſeruatorias.pag.54.col.1.li.28.obſta.quot.le.obſtat, quo. col.2.li.8.inſtarati.le.inſtar.li.45.vtrum.le.vtrum.pag.65.col.2.li.7.obſtanicum.le.obſtantium. li.ant.indignatationem.li.indignationem.pa.120.col.1.li.pen.ſit,le.ſic.pag.131.col.1,li.6.in.le.in regno.pag.151.col.2.li 15.cæterſi.le.cæteris.pa.152..li.49.Chriſtio.le.Chriſto.pag.158.col.2.li.10. Moles.le.Moniales.pag.162.col.1.li.13.ſus.le.ius.pag.198.col.2.li.35.decermus.le.decernimus.pa. 246.col.1.li.10.11.exceptuo.reſpecti.le.exceptio.reſpectu.pag.259.col.2.li.13.vebitur.le.videbitur. pag.263.col.1.li.5,concedentes,le.concedentem.li.8.ſtatutum.le.ſtatum.col.2.li.21.impetrato.le. impetratum.pag.68.co.2.li.32.vobis.le.votis.pag.270.co.1.li.20.conſulationem.le.conſultationẽ. li.39.conſulationi.le.conſultationi.pag.277.col.2.li.12.ex.le.eſt.pag.278.co.1.li.8.9.tractas.omne.le,tracta.omnes.pag.286.col.2.li.21.fine.le.fide.pag.292.col.2.li.13.ſtreitutiõ.le.reſtitutio.pag. 292.col.2.li.40.paternæ.le.patenæ.pag.296.col.2.li.15.Honoribus.le.Honorius.pag.301.col.1.li. 32.dicenſſe.le.dicens,ſe.pag.381.col.2.li.23.negligentibus.le.negligentius.pag.390.co.1.li.33.ſanũ. le.ſanctum.pag.391.col.1.li.10.Martyres.le.Maytines.col.2.li.20.da.le.ad.pag.394.col.1.li.2.diecre.le.dicere.pag.399.col.1.li.46.neceſsitis.le.neceſſitatis.pag.401 col.2.li.33.conſa.le.cauſa.pag. 423.co.1.li.16.re.le.de.pag.444.co.1.li.44.tibi.le.ibi.pag.478.col.1.li,17-haberetur.le.habetur. col 2.lin.25.lebrato.le.celebrato.pag.508.col.2.li.9.ab.le.ab ea.pag.514.co.2.li.8.veli.le.veri.pag. 521.co.2.li.41.Domæ.le.Dominæ.pag 551.co.2.li.43.44.cato.banon.le.bato.canon pag.581.col.2. li.12.nominatium.le nominatim.pag.589.col.1.li.pen.regula.le.regulares.co.2.li.12.Tridonum.le. Tridentinum.pag.597.col.2.li.27.facultates.le.facultas.pag.601 co.2.li 5.ſequiuerit.le.nequiuerit. pag.642.col.2.li.35.comparare.le.comparere.pag.647.col.1.li.23.dadnum.commonum.le.dammum.commodum.pag 655.col.2.li.48.partificatos.le.parificatos.pag.659.col.2.li.33.poſſe.le. poſſe eſſe.pag.665.co.1.li.42.Dum.le.Deum.pag.682.co.2.li.1.Milæiti.le.Militiæ.

¶ Con eſtas erratas eſta correcto conforme a ſu original eſte primer tomo de las Quæſtiones Regulares. En fe de lo qual lo firme en Salamanca oy.22.de Abril.1604.

El Corrector &c. *Manuel Correa de Montenegro.*

TASSA.

YO Miguel de Ondarça çauala Scriuano de camara del Rey nueſtro ſeñor, y vno de los que reſiden en ſu Conſejo, doy fe, que auiendo ſe viſto por los ſeñores del vn libro que ha cõpueſto F. Manuel Rodriguez Lector de Theologia de la prouincia de Sanctiago de la orden de S. Franciſco, intitulado, Quæſtiones Regulares, & explicatio priuilegiorum Regularibus conceſſorum, ſe taſſo à tres marauedis cada pliego del dicho libro en papel, y a eſte precio mandaron ſe vendieſſe, y que eſta taſſa ſe ponga en la primera hoja de cada vno de los dichos libros de que ſe le deſpacho priuilegio para poder le imprimir. Y para que dello conſte de mandamiento de los dichos Señores del Cõſejo, y de pedimiento del dicho F. Manuel Rodriguez di eſta fe en la Villa de Madrid, a veynte y tres dias del mes de Mayo, de mil y quinientos y nouenta y ocho años.

Miguel de Ondarça çauala.

QVÆSTIONES REGVLARES, AVTO re F. Emanuele Roderico Lusitano, Sacræ Theologiæ Lectore, Prouinciæ Sancti Iacobi, Regularis obseruantiæ B. P. Francisci Alumno.

TOMVS PRIMVS.

QVÆSTIO PRIMA. De religione in communi in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *Vnde habuerint originem religiones.*
2 *Quæ requirantur modò ad hoc, quòd votum religionis sit solenne.*
3 *Vtrùm Canonici regulares sint verè monachi & an canonici cathedralium ecclesiarum sint eiusdem rationis.*
4 *Vtrùm personæ Societatis Iesu sint propriè religiosæ.*
5 *Vtrùm liceat disputare, an Societatis institutum sit vere religiosum.*
6 *Vtrùm professi in ordinibus militaribus sint religiosi.*

ARTICVLVS PRIMVS. *Vnde habuerint originem religiones.*

RESPONDEO dicẽdo quod religionis institutum etiã in lege veteri fuit designatum, pro vt affirmat D. Th. *a* dicens per Nazaræos in lege veteri sanctificari solitos significari qui ad perfectionis apicẽ aspirãt. Ex quo is etiam docte argumentatur, ad perfectionis statum necessarium esse votum. Et in lege noua non ab homine nec per hominẽ fluxit: sed ab ipso filio Dei, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & sciẽtiæ Dei. Qui inter reliqua salutis documẽta hãc quoq; viuẽdi formulã, quo homines diligentiùs & accuratius ad vitam æternã anhelarẽt, vita & exẽplo suo & prædicatione præsignauit in illis verbis Matthæi *b*. Vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me. & habebis thesaurũ in cœlo. Quę verba protulit Christus Dñs adolescenti quærenti, quid faceret, vt vitã æternã cõsequi mereretur. Quibus verbis, prout referet D. Augustinus, normã religionis nobis tradidit: vbi perfectio religionis Christianę discitur. Et tẽpore Apostolorum cæpit religio multitudine credẽtium propagari: ipsorũ enim cor erat vnũ & anima vna, neq; quisquã eorũ quæ possidebat aliquid secũ esse dicebat; sed erant illis omnia cõmunia. Quotquot enim possessores agrorũ, aut domorũ erãt, vẽdẽtes afferebãt pretia eorũ, quæ vẽdebant & ponebãt ante pedes Apostolorum. Atque in hoc ipso aliquod votũ & solẽnem aliquã promissionẽ intercessisse declarãt viri illustres; & in primis D. Hieronymus *c* declarans illud Petri *d*, in obiurgationem Ananiæ: Cur tentã

a D.Th.2.2 q.186.ar.6.

b B. Matth. 19. Marc.10. Luc.18.

c Hieron. ad Ephes.8.
d Act.5.c.

uit Satanas cor tuũ, mentiri te Spiritui Sancto, & fraudare de precio agri? Nõ es mentitus hominibus, ſed Deo. Nã ſi eam libertatẽ ex deuotione tãtum & alacritate liberæ voluntatis exhibuiſſet nulla interpoſita obligatione nec ille in Spiritum Sanctum mẽtitus diceretur: nec certe tã graue ſupplicium meritus eſſet. Recte igitur de ſęculo illo Hieron. *a* ait. Talis, inquit, primo credentiũ fuit Eccleſia, quales nunc monachos eſſe videmus. Hoc etiã probat autoritate D. *b* Dionyſij de cæleſti Hierarchia Hieron. Plati. inquit enim D. Dionyſius. Diuini præceptores noſtri ſanctis eos nominibus appellare cõſueranr, alij cultorũ, alij Monachorum â puro Dei famulatu & cultu, in diuiduaq; & ſingulari vita: quippequæ eos vnũ faciet Sãctis rerũ diuinarũ cõiunctionibus ad diuinã vnionẽ Deoq; gratã perfectionem adipiſcendam. Et pergit deinde Diuus Dionyſius cæremonias ac ritus, qui monachis conſecrãdis adhiberi ſolebãt applicare, & ſtatim poſt Apoſtolos aliquos fuiſſe clericos religioſos probat eleganter Medina. *c*

a Hiero. de ſcriptorib. Eccl. in fine
b Diony. de Eccleſ. Hierar c. 10. Plati de bono ſtatu reli. li. 2. cã. 21.
c Medi. lib. 2. de ſacro. hom conti nent. c. 35.

ARTICVLVS II.

Quæ requirantur modo ad hoc quod votum religionis ſit ſolenne.

REſpondeo dicendo, quod hanc litẽ nõ bis clare diffiniuit *d* Bonifacius Octauus; cuius verba ſunt. *Illud religionis votũ eſt ſolẽne, quantum ad dirimendũ matrimonium poſt cõtractum quod ſolennizatum fuerit per profeſſionẽ expreſſam vel tacitã factam alicui de religionibus per ſedẽ apoſtolicã approbatis.* Hactenus Bonifacius. Ex his verbis collige duo copulatiuè requiri ad hoc, quod religionis votũ ſit ſolenne. Primũ eſt quod fiat profeſsio expreſſa vel tacita. Alterũ eſt, quod profitẽs voueat certam regulã, ſeu religionẽ à Sede Apoſtolica approbatã. Exponamus ſingula. Ad votum ſoléne prærequiritur profeſſio, & cũ profeſſio requirat ſuſceptionẽ habitus, & annũ probationis, neceſſario prærequiritur ad huiuſmodi voti ſolennitatem, quod emittẽs profeſſionẽ ſuſceperit illius religionis veſtẽ à ſuperioribus eiuſdẽ religionis: quibus & nõ alijs cõmiſſa eſt facultas veſtes religionis cõcedendi. Prẽterea & id neceſſariũ eſt ad validitatẽ profeſſionis, quod illa fiat in manu potẽtis profitentẽ incorporare huic religioni: alias profeſſio irrita eſt & nulla. Ad hoc enim, quod aliquis ſit alicuius religionis religioſus neceſſe eſt vt ab eo qui habet facultatẽ incorporãdi religioſũ in tali religione recipiatur: & ſic nec Epiſcopus nec prælatus alicuius religionis poſſunt dare ipſam profeſsionẽ, verbi gratia, nouitio profitẽti in religione fratrũ minorũ. Ita tenet Antonius *e* de Butrio & Abbas Sylueſter & cõmunis: & latius dicemus infra in quęſtio. de nouitijs. Requiritur prẽterea ad hoc, quod religionis votũ ſit ſolenne, quod profeſsionem emittens voueat certam regulam, ſeu religionem, quod innuẽs Bonifacius inquit, quod profeſsio fiat *alicui de religionibus*, quaſi dicat, certę & determinatæ religioni. Si quis enim in manibus præfecti regulariũ voueret in genere religionẽ hoc ad votum ſolenne non ſufficeret, ſed requiritur quod certam aliquam religionem ſeu certam aliquam regulam in particulari voueat. Ad idem eſt Cõcilium *f* Tridentinũ dicẽs; *Regulares omnes tam viri, quãmulieres vitã inſtituant ad regulæ, quã profeſſi ſunt, præſcriptũ.* Quod & hac ratione fit manifeſtum: Religioſi in jure cõmuni vocãtur regulares: ergo aſtringũtur alicui certæ regulæ, â qua ſumant hanc denominationem: alias non potius dicerentur regulares quã certi clerici, qui nullam regulam profeſsi ſunt. Hãc doctrinam docet Diuus Thomas *g* dicens, quod votum ſit ſolenne in profeſsione certę regulę. Requirit prẽterea Bonifacius ad hoc, quod religionis votum ſit ſolenne, quod regula ſeu religio, quam quis vouet & profitetur ſit per Sedem Apoſtolicam approbata. Quare ſiquis religionẽ aliquam aut regulam à ſede Apoſtolicã non approbatã profiteretur, huiuſmodi votum, non eſſet ſolenne, ſed ſimplex duntaxat. Hoc etiam confirmatur ex Concilio *h* generali Lugdunenſi; & Gregorius nonus ſua decretali ratificat, & Ioãnes vigeſimus ſecũdus in quadam extrauaganti notum facit, & hanc doctrinam docẽt, Caietanus, Paludanus & Sylueſter, & tenet Panormitanus & communis, & tradit doctiſsimus Nauarrus. Hinc eſt quod votum eorum, qui nullam profitentur regulam ab Eccleſia approbatam, quãuis in congregatione viuant & tria vota emittunt, nõ eſt ſolenne religionis votum: & per cõſequens

d Ca vnico. de voto & voti redempcione. li. 6
e Butrius & Abb. in ca. correctũ de regularibus Sylu. verb. relig. 8. n. 1.
f Con. Trid. ſeſſ. 25. ca. 1. de regularibus.
g D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 7.
h Capi. vlti de religioſis domibus, li bro 6 extra uag. ſanctæ Rom. vniuerſalis eccleſiæ de religioſis domibus.
i Cai. 2. 2. q. 88. art. 7. Paludad. 4. d. 38. q. 2. artic. 8. Syl. ver. religio. 3. §. 1. Panor. cumcõmu. in regula de regularibus. Nau. in c. cui portio. 12. q. 1. n 10.

quens illã profitentes non erunt regulares. Quod exẽplis aliquibus cõprobat & declarat Nauarrus *a*. Imò dico, si aliquod esset collegiũ hominũ vel mulierũ in cõgregatione viuentium, triaq; substantialia vota obedientiã, scilicet, paupertatẽ, & castitatẽ post annũ probationis elapsum profitentium sub obedientia fratrũ alicuius religionis, à quibus habitũ suscipiunt, & in quorũ manibus professionem emittũt, induãturq; vestibus eiusdẽ coloris cũ habitu fratrũ dictę religionis; si nullũ modũ viuendi approbatũ à Sede Apostolica seruant, talis congregatio est illicita, & prohibita iure *b* ciuili dicẽte omnia collegia esse illicita, nisi contrariũ probetur, & nisi facultate regia instituantur, & sic in iure ciuili hæc verba proponũtur. Nisi *ex senatusconsulti vel Cæsaris autoritate collegiũ coierint, tale collegiũ celebratur cõtra senatusconsulta & mãdata & constitutiones: & ideó dissoluendum est.* Hæc ibi. Et confirmatur ex quadã lege partitarum *c*, vbi id ipsum disponitur & glossa Gregoriana ibidem, vt solet, doctissime prosequitur. Et etiã si tales cõgregati in eo collegio ad modum religionis titulo viuant, ex quo videtur piũ & laudandũ, adhuc tamen esse illicitum affirmãdum cẽseo, cum nõ sit eius modus viuendi ab ecclesia approbatus quod verba Cõcilij Lugdunẽsis *d* satis probant. Ait enim in hunc modum: *Ne nimia religionis diuersitas in ecclesia Dei cõfusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouã religionẽ inueniat: sed quicunque ad religionem conuerti voluerit, vnã de approbatis assumat. Similiter qui voluerit religiosam domũ de nouo fundare regulam & institutionem accipiat de aprobatis.* Et id ipsum Gregorius *e* Nonus in sua Decretali, & Ioannes Vigesimus secundus in sua extrauaganti clarissime innuũt. Neq; isti religiosi possũt dici tertij ordinis seraphici nostri patris Francisci; prout probabimus infra in quæst. de tertiarijs, cum non seruent institutum istorum fratrũ. Deniq; necessarium est vt collegium sit licitum, quod modus eius viuendi ab Ecclesia sit aprobatus. Et hoc confirmatur ex quadam cõstitutione Syxti Quarti, quæ habetur in compendio *f*, sic statuens; *Fratres Prædicatores, & Minores recipientes seu admittẽtes ad priuilegia, seu immunitates suorũ ordinũ quoscunque vtriusque sexus laicos prætextu ordinis tertij, seu alterius modi viuendi, nisi dicti tertij ordinis habitũ gestauerint, & professionem solitam emiserint, & in cõgregatione viuant, sit excommunicati, non obstantibus quibuscunq;.* Hæc ibi. Et obserua, quod licet hęc bulla in quãtũ excõmunicat recipientes ad ordinẽ tertium eos, qui nõ viuunt in congregatione derogata sit per Leonem X. eius successorem, qui dat facultatẽm recipiendi eas mulieres, quæ emissovoto castitatis in proprijs domibus degunt, vt habetur in supplemento *g* in bulla quæ incipit: nuper sacro Lateranensi Concilio: attamen in quãtum Sixtus IIII. excõmunicat recipientes ad ordinẽ tertium eos, qui solitã professionem non emiserint, nõ est reuocata, sed manet in sua vi. Quare hæc censura cõprehendit prælatos ordinũ prædicatorum & minorũ recipientes ad ordinẽ tertiũ collegas, de quibus est nostra disputatio: quandoquidẽ professionem in tertio ordine solitã nõ emittunt, siquidem nullã tertiam regulã Leonis, aut Pauli, neq; viuẽdi modum Nicolai promittunt. Ex quo sequitur prædictũ collegium illicitum esse ac reprobatum.

a Nau. in ca. non dicatis 2. q. 1. n. 13.

b l. 1. iuncta glos. in verbo illici. collegia ff. de colleg. illicitis.

c l. 4. tit. 3. p. 6. vbi Greg. in verb. contra de verb. & in ver cõtra voluntad.

d Cõc. Lug. c. fin. de religiosis domibus.

e Dict. cap. vnic. extrau. S. Ro. ac vniuers. eccles.

f Habet, in compẽ. titu. tertiarij fratres. §. 10.

g Supplem. fol. 28.

ARTICVLVS III.

Vtrùm canonici regulares sint vere monachi.

Respõdeo dicendo, quod Panormitanus *h* ait, quod in pœnalibus & exorbitantibus appellatione monachi nõ venit Canonicus regularis. Quod confirmat D. Thomas *i* dicens; Canonicos Regulares quatenus tales, clericos esse dicendos. Et probat eo quod regula, quam vouent, appellatur regula clericorum, vt videre est apud Diuũ Augustinum: & ita appellat eam Gratianus *K*. Et hoc confirmatur ex quadam sententia litis Canonicorũ regularium ordinis D. Augustini, congregationis Lateranensis aduersus monachos Sancti Benedicti congregationis Casinensis, alias Sanctæ Iustinæ de Padua pro præcedentia data à Pio Quarto, anno Domini millesimo quingentesimo

h Panor. in c. quod Dei timorem de statu monachorũ. n. 2.

i B. Tho. 2. q. 189. art. 8. & 2.

K Gratia. in desci. p. capitis si quando 86. d.

teſimo ſexageſimo quarto, in bulla, quæ incipit: Sedis Apoſtolicæ circunſpecta, Vbi Pius Quartus *a* facit ſæpe ſæpius diſtinctionem inter Canonicos Regulares, & ipſos monachos dicens ipſos canonicos regulares eſſe de illis clericis à Sãcto Auguſtino reformatis, imo à Sanctis Apoſtolis inſtitutis, prout à parte ipſorum fuit allegatum. Vnde Nauarrus *b* hac ratione, & alijs iuribus a ſe allegatis, diſtinctionẽ facit inter monachos, & canonicos Regulares; Sicut facit diſtinctionem rubrica de ſtatu monachorum, & canonicorum Regularium. Et cũ lex pœnalis non debeat excedere proprium caſum, prout habetur in iure, videtur dicendum, quod ſaltem lex pœnalis loquens de monachis non debet extendi ad canonicos regulares. Verum eſt tamen, quod quando eſt eadem ratio de canonico, & de monacho, cũ in hoc ſecundum ius antiquum reperiantur exæquati, fit extenſio etiam exorbitantium & pœnalium, vt reſoluit Dominicus. Et ſic ius vetans monachis poſtulare, comprehendit etiam *c* Canonicos regulares, prout in alio iure *d* decernitur. Et ratio eſt, quia cauſa, qua vetatur monachus poſtulare, fundatur in abrenuntiatione temporalium, quæ ratio æque militat in canonico regulari, eo quod perinde renuntiat tẽporalibus per tria vota ſolẽnia ac monachus & quo ad hanc renuntiationẽ iure antiquo reperiuntur æquales, vt colligitur ex regula D. Auguſt. & D. Benedicti. Ex quo infertur eſſe verè religioſos regulã determinatã, & à Sede Apoſtolica confirmatã profitẽtes, prout in quæſt. ſequẽti, agẽdo de religionũ origine clarius patebit. † Magnum autẽ in præſentiarum ſolet dubium agitari vtrum regulares canonici cathedralium eccleſiarũ eiuſdẽ ſint ordinis, & cõditionis cũ reliquis canonicis regularibus. Pro cuius grauis dubij explicatione aduertendum eſt, quod Ioannes Trullus *e* aſſerit. Quod non defuerũt olim, nec hodie deſunt qui hanc leuem opinionẽ ſint ſecuti, ſibi ſua dentes canonicos regulares eccleſiarum cathedralium non eſſe eiuſdem religionis, & ordinis cum reliquis canonicis regularibus, monaſteriorũ, & collegiatarũ inſigniũ eccleſiarũ. Ad quã opinionẽ refellẽdã duo fundamẽta iacit idẽ autor. Primũ fundamẽtũ eſt, quamuis eccleſia cathedralis canonicorũ raro aut nũquã monaſteriũ, aut cœnobiũ appelletur, quia tamen regularis eſt, veriſsimè monaſteriũ eſt, atq; cœnobium & cõuẽtus, ſiquidẽ vulgare eſt ſub nomine eccleſiæ monaſteriũ etiã intelligi, atq; cõprehendi. Hinc eſt quod D. Auguſt. in ſua regula, octo in locis regulariũ canonicorum domũ, & monaſteriũ nuncupauerit, quæ tamen eccleſia cathedralis erat. Secũdum fundamentũ eſt, vbi eſt idem religionis habitus eſſentialis eadẽ q; ſolemnis profeſsio, ibi idẽ eſt ordo, & ratio, hac enim ratione, atq; diſcrimine vniuerſæ religiones à ſe inuicẽ diſcrepant, & ſecernuntur. Quibus prẽiactis fundamentis. Hãc firmã proponit concluſionẽ dictus author. Omnes canonici regulares tã eccleſiarũ cathedraliũ, ſiue monaſteriorũ eiuſdem ordinis & religionis ſunt, quoniã vbi eſt eadem habitus eſſentialis, & profeſsionis ratio, ibi eſt eadẽ iuris diſpoſitio, ſed vniuerſi canonici regulares eãdẽ profeſsionẽ emittunt, eum demq; habitũ gerunt, nẽpe togã lineã, igitur omnes regulares canonici etiam cathedrales ſunt cũ reliquis eiuſdẽ ordinis & religionis. Et hoc conſtat extraditis à D. Anto. Florentino *f*, dicente in eccleſia cathedrali Oxomẽ ſi in regno Caſtellæ ſub Didaco epiſcopo inſtituti ſunt Canonici regulares, è quorũ numero & Canonicus & ſupprior erat Beatus Dominicus, qui erat profeſſus ſecundũ regulã D. Auguſt. quã poſtea ſuis fratribus Prædicatoribus tradidit. Et Innocentius *g* Tertius, hanc rem nobis inſinuauit Cantuarienſi Archiepiſcopo ſcribens. Ait enim, Innotuit nobis quod Vvigorenſi eccleſia deſtituta paſtore prior & conuentus eiuſdem loci Magiſtrum M. Archidiaconum Euoracenſem in epiſcopum elegerũt. Et idem Innocentius ait *h*. Cũ Vintonenſis eccleſia paſtore vacaret archidiaconus cũ ſuis fautoribꝰ Salubien. decanum, prior vero & cõplices eius præcẽtorem Lincon. in epiſcopum elegerunt, in quo loco gloſſa ſummaria Vintonenſem eccleſiã & priorẽ habere & conuentũ eſſe affirmat, ergo Canonici illarũ eccleſiarum cathedraliũ regulares erant, id quod & Ioannes Andreas aſſerit. Id ipſum etiam probatur ex alia Decretali *i* ibi. G. qui in tua & Toloſana eccleſia eſt Archidiaconus conſtitutus, & in vtraque eccleſia regulariter profeſſus, quo in loco ait gloſſa Canonicum regularem poſſe fieri archidiaconum. Præterea id conſtat ex alijs iuribus K iũcta gloſſa in quibꝰ legimus Canonicos Bethlehemiticos, & Nazarentes emittere ſolitos profeſſionem ſecundum regulã D. Auguſtini, dare que conſueuiſſe habitum lineũ, qui proprius eſt

a Habet. in ſum. conſti. Pontif. pag. 434.

b Nau. in c. ſtatuim. 19. q. 3. c. pœna de pœnitẽ. diſt. 1.

c Domin in c. 1. de tẽpo. ordinandorum, lib. 6. in 6. fallentia.

d Cap. Mona, 2. 16. q. c. 2. depoſtulat.

e Trul. lib. 1. de can. regul. ca. 2, de conuent. & diff. cano.

f Forent. 3. p. hiſt. ti. 23. cap. 4.

g cap. Innotuit de elec.

h Cap. cum Vinton. eodem tit.

i Cap. præterea, de prębend. lib. 6.

K cap. cum ſuper electũ de confeſſ. & in c. ſicut nobis de regul.

eſt habitus canonicorum regularium. Et ſic in illo illorum iurium locus ille canonica vocatur, & pro verbo profiteri, gloſſa vtitur verbo monachari: ſed has prædictas Eccleſias Chathedrales eſſe compertum eſt ex regiſtro Innocētij Tertij, ergo canonici Cathedrales ſunt etiam regulares cū cæteris. Sunt & alia quā plurima iuris canonici loca, quæ rei propoſitæ ſtabiliendæ non parū conducunt, ea tamen ad amputandam faſti dioſam prolixitatē prætermittimus: ſiquis vero ea de re plura noſſe cupit perlegat Auguſtinum *a* Ticinenſem in propugnaculo canonici ordinis, qui rem & copioſe & lucu lenter perſtrinxit.

a Ticinenſ. in propug. Cano ordi. part. cap. 5.

ARTICVLVS IIII.

Vtrúm perſonæ Societatis Ieſu ſint prò prie religioſæ.

b Habet. in comp. ſocietatis, verbo religioſus.

REſpondeo dicēdo, quod Gregorius *b* Decimus tertius motu proprio certaq; ſcientia ac de apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, declarando ſtatuit ac decernit. *nō ſolum eos, qui in coadiutorum formatorum, ſiue ſpiritualium ſiue temporaliū Societatis gradus & miniſteria admittuntur, ſed & alios omnes qui in ea biē nio probationis peracto tria caſtitatis, paupertatis & obedientiæ vota publica ſcilicet ſimplicia emiſerint emittēt vē in futurū, vère & propriè religioſos fuiſſe & eſſe, & vbicunq; ſemper ab omnibus cenſeri & nominari debere, nō ſecusatque ipſos tū ſocietatis, tū quorūuis aliorum regularium ordinum profeſſos.* Ex quo nota, quod hi religioſi ſunt in duplici gradu. Primo enim ſunt coadiutores formati cum voto ſimplici obediendi in manibus prælati, per quod non poſſunt profiteri in alia religione (ex cepta Cartuſienſi) votū vero paupertatis illos facit bonorū incapaces. Voto autem ſimplici cōtinentiæ, quantum ad perpetuum vſum ita efficiuntur incapaces ad cōtrahendum matrimoniū, prout determinauit Gregorius Tertius decimus, & infra in quæſt. de matrimonio dicemus. In ſecundo gradu ſunt quidā in hac perfectionis ſchola: qui tanquā ſcholares approbati coarctātur, quorū vota prælatus non accep tat, niſi implicite: & hos etiā diffinit eſſe veros religioſos: mandatur profeſsio implicita & tacita etiā poſt Concilium Triden. vt infra in quæſt. de religione, quoad profeſsionem latē agemus. Et ſic oportet Scholarem acceptari implicite per prouincialē, qui ipſum admittit poſt ſcrutinium probationis biennij. Differt tamen ſcholaris à coadiutō reformato in paupertate, quia ſcholaris cum licentia prælati poteſt ad tempus retinere dominium bonorum, ſed ſine vſu & adminiſtratione, in quo differt à monachis, & ab Epiſcopis, qui poſſunt habere adminiſtrationem & vſum, non tamen dominium. Et propter hanc rationem videbatur ipſos ſcholares ſaltim poſt biennium probationis non eſſe regulares; nam capacitas dominij & paupertatis ſecundum ius *c* eſt contra eſſentiam ſtatus regularis. Et ſic Innocentius Papa negat Summum Pontificem poſſe diſpenſare cum monacho & regulari, vt habeat dominium & proprietatem. Cui obiectioni reſpondetur, non eſſe incōueniens concedere quod religioſus, & monachus poſsit habere dominium & proprietatem cum autoritate Papæ. Quidam enim doctiſsimi etiam concedunt, monachum factum Epiſcopum nō obſtante monachatu de licentia Papæ, dominiū poſſe retinere. Hæc ſolutio quodam ſimili declaratur, & confirmatur. Sicut enim quando coniuges conſummato matrimonio profitentur religionem, manet vinculum & poteſtas penes coniugem, ſed quantum ad vſum & operationes ſuas ſe transferunt in religionem, & hoc ſufficit, vt ſint verè religioſi, licet maneant cum dominio & proprietate mutua ſuorum corporum, ſiquidem manet vinculum matrimonij indiſſolubile: ita in propoſito hi, qui profitentur voto ſimplici in religione Societatis, licet maneant cū proprietate & dominio ſuarum rerum quoad poteſtatem, ſunt vere religioſi, cum maneant ſine vſu & adminiſtratione ipſarum. Et quando Innocentius negauit, hoc Papam potuiſſe facere loquebatur de monacho profeſſo ſimpliciter & abſolutè: qui iā abdicauerat proprietatem & dominium omnium rerum, & per traditionem ſuit effectus religioſus. At hic loquimur de his qui voto ſimplici ſunt aſtricti ſecundum conſtitutiones ipſius religionis Societatis Ieſu, quibus ad tempus hæc proprietas & dominium conceditur, vt ipſa

c Cap: cum ad monaſterium, de regularibus.

religio ſecundum modum viuendi ipſiusmelius poſsit conſeruari. Denique nonne videmus quod a regione propter ſua delicta expulſi manent monachi, & religioſi, iuxta ea quæ infra dicemus in quæſt. de expulſione a à religione. Quo non obſtante, tenet doctiſsimus Soto, quod nos manent obligati voto paupertatis, quod non etiam in dicta quęſtione defendemus. Quid igitur mirum ſi patres non expulſi à religione, ſed in ea vt filij fructificãtes, ſint verè religioſi etiã ſi non profiteantur paupertatem, quoad proprietatem & dominium, ſed tantũ quoad vſum & adminiſtrationem, ita diſponente Papa, qui plenariam authoritatem habet adlimitandũ huiuſmodi paupertatem. Et hoc confirmatur. Nam viri doctiſsimi tenent, prout nos inferius defendemus, milites, verbi gratia, D. Iacobi eſſe verè religioſos. Nam licet caſtitas ſit de eſſentia religionis ſicut paupertas, tamen aſſerunt ſupra dicti viri docti pro conſeruatione ordinum militarium ſufficere caſtitatem coniugalem. Ita diſponente Papa, qui habet plenariam authoritatẽ ad huiuſmodi caſtitatem limitandam, propter conſeruationem ipſarum militiarum. Nec etiam ijs obſtat, quod ſtatus religionis ſit ſtabilis & conſtans, & Papa ſecundum multorum opinionem non poſſit diſpenſare vt religioſus ducat vxorem propter votum perpetuę cõtinẽtię, quod emiſit, per quod Deo ſe perpetuo ſacrauit; & videmus quod ſupradicti religioſi ſi dimittãtur à religione & ſoluantur ab obligatione ipſius religionis ſecũdũ eius cõſtitutiones à Sede Apoſtolica approbatas, ſi ducũt vxores valet matrimoniũ, non vero quãdo ipſi religioſiante quam dimittantur ducunt ſibi vxores. Nam reſpõdetur ſtatum religionis eſſe conſtantem & ſtabilem, ſi loquamur de religioſis profitẽtibus in religionibus, vbi fit profeſsio irreuocabilis ex vtraq; parte, ſicut cõtingit in illis qui dicuntur profeſsi in ipſa ſocietate, qui prout in ſecundo tomo dicemus, ſolũ ſunt de corpore ſocietatis. At hæc ſacra religio ex autoritate Apoſtolica hoc habet reſpectu ſcholarium & aliorum vt profeſsio in ea facta ſit reuocabilis ex parte prælatorum dimittentium ſuos religioſos. Vel aliter dic, quod ſatis eſt vt ſtatus religionis ſit ſtabilis & conſtãs ex parte profitentium ad hoc, vt ſit vere religioſus. Licet enim ex parte prælatorum ſit reuocabilis hoc non intenditur per ſe, ſed per accidens ab ipſa religione, ſuppoſitis demeritis profitentium. Et hoc in fauorem religionis fuit à Sede Apoſtolica conceſſum. Et quando Gregorius Tertius decimus diffinit eſſe religioſos intelligit religioſos reuocabiliter. Quod clare innuit ſiquidem non irritat matrimonium eorum poſtquam ſunt remiſſi à religione. Et Papa habet à Chriſto Domino infallibilem poteſtatem approbandi nouam religionem ſalua religionis ſubſtãtia prout definiuit Concilium Conſtantienſe damnans contrarium in errore vltimo Vvicleph, & tenet Diuus b Thomas, & eſt communis omnium Theologorũ, prout patet ex late traditis à Cano, Ibañes, & Belarmino. Et diffiniendo ſupra dictos eſſe vere religioſos ſaluat ſubſtãtiam religionis, cum antequam dimittãtur contrahere matrimonium prohibeantur, & eorum matrimonium ſit irritum & inane.

Sed, vt clarius pateat conſtitutio Papalis Gregoriana, qua diffinit ipſos eſſe verè religioſos, & ſi contrahant, eſſe nullum matrimoniun, nolo ſubticere quandam difficultatem, quæ viros doctiſsimos aliquando torſit. Et eſt, quomodo Papa poteſt efficere, vt votum ſimplex caſtitatis dirimat matrimonium futurum, cum hoc iure diuino tantum voto ſoleni tribuatur. Cui difficultati primo facillimo negotio reſpondemus, quod effectus voti ſolennis, vt dirimat matrimonium futurum eſt de iure pontificio, prout tenent multi iuriſperiti & Theologi, inter quos eſt c Caietanus, & noſter Medina Franciſcanus, vir eruditiſsimus, qui fatentur etiam in voto ſimplici fieri traditionem quandam, ſed ſolennitatem profeſsionis eſſe de iure Eccleſiaſtico, & in hanc partem ſe inclinant multi ex Thomiſtis allegati ab Enriquez d. Et ideo nimirum ſi Papa, cuius ſtatuto factum eſt, vt votum ſoleñe dirimat matrimonium, alios eiuſdem ſtatuto efficiat, vt votum ſimplex dirimat etiam matrimonium, in quo ſit aliqualis traditio, maximè in votis ſimplicibus, quæ emittũtur in Societate Ieſu, quæ fiunt in manu prælati. Vnde illi, qui negant in voto ſimplici fieri traditionem, loquũtur de illo, qui in ſæculo exiſtens, tale votum emiſit, vbi nullus autoritate Chriſtiac Papæ acceptat. At in religione Societatis Ieſu acceptantur ſaltem implicite dicta vota ſimplicia à prælatis authoritate Chriſti & Papæ ſuas religioſas cõſtitutio

a 30. artic. Soto. lib. de iuſt. q. 7. art. 1.

b D. Thom. opuſc. 19. cõtra impugnatio. religionum. ca. 4. puncto. 5. Cano lib. 5. de locis. c. 5. Iban. 2. 2. q. 1. ar. 10. dub 8. Belar. lib. 2. de monach. c. 4.

c Caiet. 2. 2. q. 88. arti. 7. Med. libr. 5. de ſacrorum hominũ cõtro. controuer. 7.

d Henriq. 2. tom. lib. 10. de mat. c. 5. num. 7. litera N.

titutiones confirmãtis. Vnde nimirum ſi hæc vota ſimplicia ita foueantur à ſummo pontifice vt efficiant emittentem verè reſigioſum,& incapacem ad contrahendũ matrimoniũ,ſiquidẽ in ipſis interuenit vera & realis traditio: præſertim cũ ipſe Papa moderetur eum ſtatum & capacitatem ad contrahẽdum vt non ſit ipſa incapacitas perpetua, ſed tantum duret quandiu durat ipſa actualis & realis traditio,quæ poteſt diſſolui autoritate prælatorum iuſta interueniẽte cauſa. Et quod ſolẽnitas,quę fit per traditionem in voto ſolenni ſit de iure Poſitiuo probatur. Nã antiquitus verè erant religioſi tempore Apoſtolorũ,& illo tempore nõ ſolum paupertatẽ & continentiam,ſed etiã obedientiã profitebantur, vt ex Philone & alijs concludit doctiſsimus & eruditiſsimus Hieronymus Plati dicens *a*: Fere omnes votis inſuper obligantur,ita vt ab illo ſtatu deficere,illicitum plane ac nefariũ eſſet. Verũ eſt tamẽ,quod adhuc non tãta inerat monaſticis hiſce votis autoritas,ac hæc quam noſtri Theologi & iuriſperiti, appellant, Solẽnitas,imo etiam initio nec expreſſe quidẽ, vt veriſimilius eſt, ac publice vota emittebãtur. Sedea pro feſſio exgeneralioniũ ſenſu & cõſenſu,ita erat religioſo ſtatui annexa,vt etiã ſi voce nulla facta eſſet promiſſio,tamẽ intelligeretur ſimul cũ ſtatu ſuſcepta eius profeſſionis obligatio,modoquo nũc caſtitatis votũ in ſacris ordinibus accipiẽdis includitur. *Idq; exquodã Baſilij loco intelligi poteſt, vbi ait eos, quiſe ad monachorũ ordinẽ addicerẽt Cælibatũ admittere conſueſſe. Itaq; hoc etiã tãdiu ſeruatũ eſt, quãdiu priſca illa pietas ac verecũdia ſatis fuit ad homines in officio cõtinẽdos. Poſteá tamẽ cõmodius viſũ eſt, quod etiã Baſil. ibidẽ decernit expreſſam caſtitatis promiſsionẽ adijcere Et primũ quidem adhuc eo modo, vtſi quis rupto voto matrimoniũ iniret, peccaret quidẽ, ſed tamẽ matrimoniũ ratũ validũq; eſſet, declarãt hoc veterũ patrũ ſententiæ (Cyprian. in epiſto. ad Pomponiũ, Hieronym. ad Demetriadẽ: vbi ita de Monialibus loquũtur, vtſi ſe cõtinere nõ poſſẽt, quod profeſſę erant eas potius ad nubendũ hortentur: quod iã nec peccatũ quidẽ feciſſẽt, accedente legitima Epiſcopi diſpenſatione: id quidẽ ab Epiphano *d* quoq; cõſuli videmus. Auguſt. *e* etiã inſuper quoſdam apertè cõfutat, qui harũ cõiugiũ eſſe negabãt. Quod ſi Innocẽtius *f* primus Pontifex, qui horũ ętate vixit & concilia etiam quædam huiuſmodi cõiugia dirimi iubent, id pæne cuiuſdam loco cõſtituunt: quod ſi ne dubio poterant vt thorus ſe paretur: non quia ipſum cõnubij vinculũnõ valuiſſet, id enim nuſquã dicit. Atq; hanc ipſam pænam cõſtat illõ quidẽ tẽpore non ab Eccleſiã generaliter receptam eſſe g. Itaq; & Leo primus, qui poſt Innocentiũ fuit annis paulo plus quã viginti, etiã ſi peccatum id eſſe doceat, nõ tamen de nuptijs reſcindendis mẽtionẽ vllã fecit. Et Gelaſius, *h* qui annoquadringẽteſimo nonageſimo ſecundo, eãdem ſedẽ tenuit, has quidẽ moniales ad propoſitũ vnde exciderũt adhortatur, nõ tamẽ cõpellit, neq; matrimoniũ infirmat. Quin Gregorius ipſe, quo nullus anteà Pontifex ſeuerior in hoc genere fuerat, cũ crebris *i* decretis & epiſtolis eos, qui coniugium cõtraxiſſent, ſeiũgi & in monaſteriũ retrudi iubeat nihil tamẽ dicit, quod coniugium nõ valuiſſe intelligatur: Imo vero quod valuiſſe eximiumauerit, ex eo etiam intelligitur, quod in homília *K* quadã narrat de Gordiana amita quæ ſe poſtquã vna cum duabus ſõroribus dedicaſſet mortui illis oblita (vt ipſe ait) Dominici timoris, oblita pudoris ac reuerentiæ, oblita cõſecrationis maritũ acceperat, & cum eo deinceps vixerat. Quare primus omniũ quod literis extet Innocentius Secundus, cum Romana Synodo generali anno nimirũ humanæ ſalutis milleſimo centeſimo trigeſimo nono, hoc cõſtituit, vt religioſis omnino matrimoniũ omne interdiceret: idq; ita vt ſi contraherent nullã vim haberet. Ex his omnibus ita concludendũ eſt religioſa vota eã quidem vim habuiſſe ſemper, vt matrimoniũ illicitũ efficerent, illam autẽ vim vt etiam irritum ac nullum efficerent propter eorum ſolẽnitatem temporis progreſſu & quaſi gradatim iure pontificio fuiſſe intro ductam. Ex ea quidẽ re magnũ conſtat ornatum, dignitatẽ ac ſtabilitatem religioſis inſtitutis adiunctam, vt non modo veteribus illis nihilo inferiora ſint, ſed quo ad eorum quidẽ formam aliquid etiã hoc tempore melius & præſtantius habere.

a Plati. lib. 2 de bono ſtatu relig. ca. 21.

b Baſi. 5. epiſto. 2 ad Anſil. can. 14.

c Cypr. li. 1. epiſt. 11.

d Hiero. epiſto. 8.

d Hæreſ. 61. contra Apoſtolos

e Augu. de bono viduitatis ca. 1. & 12.

f Con. Tol. 27. q. 1. c. viduas char. c de filia

g Epiſto. 5. c 14.

h 27. q. 1. de viduis.

i Referũtus 27. 41.

K Homi. 38 in Euang.

Et iſtud aliud non à iure diuino, ſed a pontificio emanauiſſe. Vnde propter decorē ipſius religionis Societatis Ieſu ordinauit Gregorius III. his nouiſsimis tēporibus, vt vota ſubſtantialia religionis licet ſimplicia, efficiant inhabiles ad contrahendū dictas perſonas ipſius ſocietatis antequā à Societate dimittantur. Et aduertendum eſt, quod in hoc articulo nō diſputamus vtrum profeſsi ſocietatis ſint verè religioſi: manifeſtum eſt enim ipſos eſſe verè religioſos, & ideo de his non agit conſtitutio Gregoriana.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſit licitum diſputare, an ſocietatis inſtitutum ſit vere religioſorum.

a Habet. in ſum conſti. Ponti. pagi. 785. conſtit. 132.

RESpondeo dicendo, quod a Gregorius tertius decimus, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto, octauo calendas Iulij Pontificatus ſui, anno decimotertio, ait, *Præcipio in virtute Sanctæ obedientiæ necnon inhabilitatis ad quæuis officia & beneficia ſæcularia, & quorumuis ordinū regularia eo ipſo abſque alia declaratione incurrendis, quarum abſolutionem ipſi & Sedi Apoſtolicæ reſeruat, nequis cuiuſcumque ſtatus, gradus & præeminētiæ exiſtat dictæ Societatis conſtitutiones, & inſtitutiones vel etiā præſentes, aut quæuis earū vel ſupradictorum omniū articulorum (quod ſupra enumerauit ipſe Gregorius) vel aliud quid ſupradictæ cōcernens quouis diſputandi, vel etiam veritatis indagādæ quæſito colore directè, vel indirectè impugnare, vel eis contradicere audeat.* Hæc Gregorius. Ex quibus verbis colligitur, minimè licere diſputare, & in dubium adducere, vtrum conſtitutiones Societatis, & eius conſtituta & decreta pontificalia circa ea contineant veritatem: quod aliquibus durum nimis viſum fuit. Nam licet viris doctis Theologis, aut in iure canonico peritis præſertim laurea Licentiatus aut Doctoratus inſignitis, explicare dubium ſenſum bullæ, aut priuilegij Apoſtolici, iuxta ea, quæ tradit Caſtillo *b* & Didacus Perez, & late dicemus infra. Sed hi mentem Pōtificis minime penetrant, quæ fuit, vt multis iurgijs parum ad ædificationem pertinentibus, imo ſcandaloſis obuiaret, ſicut etiam in primordijs ordinum Prædicatorum & Minorū ordinauit Alexander Quartus, Pontifex maximus contra quendam Guillermum de Sancto Amatore & alios vniuerſitatis Pariſienſis, ſtatum harum ſacrarum religionum damnātes, vt patet ex bulla ipſius Domini Alexandri data Anagine Decimoſeptimo calēdas Decembris Pontificatus ſui, anno ſecundo: quæ incipit. *Dei venerabilibus fratribus vniuerſis Archiepiſcopis, &c.* Quibus literis Apoſtolicis præcluditur via linguis mordacibus contra ipſas religiones doloſe agētes; & habetur Pariſijs, authentica cū alijs bullis, quæ ibi habentur & cōgeruntur. in quodam libello, cuius titulus eſt: declaratio & defenſoriū priuilegiorū fratrum mendicantium. Simile etiam legimus feciſſe his temporibus Pium Quintum, Pontificem maximum, in Bulla *c* quæ incipit *ſuper ſpeculū Domini*, data Romæ anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, pridie calendas Decēbris, in quā adducens autoritatē Apoſtoli, arguētis aliquorum audaciam aliquas quæſtiones ventilantes, & verborum pugnas concitantes, ex quibus oriuntur inuidiæ, & contentiones, cæteraq; vitiorū mōſtra, tumultus excitantes. *Statuit & ordinauit atque per Apoſtolica ſcripta mandauit quatenus nemo cuiuſquam ordinis, gradus, cōditionis, vel dignitatis exiſtat populoribus concionibus, vel vbicūque promiſcua virorum vel mulierū multitudo conuenire ſolet de immaculata Virginis Mariæ Conceptione diſputare rationibus, vel Doctorū autoritate aſſerendo propriam ſententiam, & contrariā refellēdo, aut impugnando, vel de hac ipſa quæſtione cuiuſuis pietatis, aut neceſsitatis prætextu vulgari ſermone ſcribere, vel dictare præſumāt: & qui contra fecerit ſuſpenſionis pœnā à diuinis abſq; noua declaratione ipſo facto incurrat, ſi modo*

c Habet in ſum. conſti. pontf. pag. 639.

b Caſt. in l. 1. Tau. fo. 15 Perez in procem. ordin. 99.

modo fuerit in ſacris cõſtitutus, & quo cunq; præterea gradu ſiue dignitate, vel adminiſtratione, fungatur illi omnibus ſit ipſo iure priuatus, & ad eadẽ vel ſimilia munera obtinenda perpetuæ inhabilitatis cẽſuræ ipſo etiã facto ſit obnoxius. Vides quomodo Pius V. ad ſedandas lites, & contentiones aliquorum omni diſputationi in concionibus, vel in libris vulgari ſermone ſcriptis de immaculata virginis Conceptione viam merito præcludit. Et ſic non eſt mirum quod Gregorius XIII. viam præcludat diſputationi de his, quæ pertinent ad ſtatum religionis Societatis Ieſu, vt verborum pugnas ac quæſtiones reprimat: ex quibus oriuntur inuidiæ, & contentiones cæteraq; vitiorum monſtra. Et ſic videmus Imperatorem Iuſtinianum de regimine, & tranquillitate Reipublicæ ſatis benemeritũ propter eius prudentiſſimas cõſtitutiones, quadam lege *d* prohibere, ne de myſterijs fidei fiat diſputatio non ſyncera intentione, vt melius intelligantur. Sed dicẽt aliqui quod ſicut nõ vetatur diſputatio Sanctiſſimæ Trinitatis ſyncera intentione ventilata, ita non debet vetari diſputatio de ſtatutis Societatis ſyncera intentione.

d l. 3 C. ſum. Trin. & fide Catholica.

Ad quod reſpondeo negãdo conſequentiam. Nam diſputatio de ſanctiſſima Trinitate, & myſterijs fidei eſt neceſſaria Eccleſiæ & vtiliſſima ad cõuincendos & redarguẽdos hæreticos & infideles; at diſputatio de concernentibus ad Societatem, ſuppoſito quod ſunt à ſede Apoſtolica approbata, etiã ſi fiat ſincera mente non eſt neceſſaria, nec vtilis, imo parit diſcordias, inuidias incitat, inimicitias gignit in animis eorum, qui vt homines poſſunt præſumere talẽ diſputationem non ſinceram, ſed ſiniſtra intentione ab aliquibus proponi. Et aduertendũ, quod nõ prohibetur omnis diſputatio de concernentibus ad Societatẽ Ieſu, ſed tatum illa, quæ proponitur ad ipſam impugnandũ, vel contradicẽdum, etiã ſi hoc fiat ad indagandã veritatẽ. Nõ autẽ prohibetur diſputatio, qua nec impugnatur, nec contradicitur ipſa ſacra religio, ſed confirmatur, & roboratur ex Bulla Gregorij XIII. ibi, *Impugnare, vel eis contradicere audeat.* Vnde ego articulo ſuperiori diſputans de ipſa ſacra religione & ſtatu ſolũ rationibus & iuribus ipſam à contrariorum argumentis defendere ſum conatus.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm profeſſi in ordinibus Militaribus ſint religioſi.

1 REſpondeo dicendo, quod vt certa ab incertis ſecernamus, dicẽdũ eſt, quod profitẽtes regulã D. Ioannis, qui Cõmẽdatores de Malta nuncupãtur, nõ dubiũ eſt q̃ omnes etiã militares ſeculares ſint verè religioſi, gaudereq; priuilegio Canonis & fori, & etiam per eorum profeſsionẽ dirimima trimoniũ rãtũ non conſummatũ & alia quæ ad verè religioſos pertinent, ipſis etiã pertinere. Hanc opinionẽ tenẽt Cord. *a* Naua. & Arag. Et hanc opinionẽ docet Sot. in lib. 7. de iuſt & iure. q. 5. art. 3. verſi. *Ex his ergo militũ.* Verum tamen eſt quod in quarto d. 27. q. 1. ar. 4 verſi. *quo circa*, dicit, quod nõ auderet affirmare dirimi matrimoniũ ratum per ingreſſum religionis ſancti Ioãnis, ſi ſermo fiat de militibus ſæcularibus huius ordinis, quẽ ſequitur Sarmiento, *e* Nihilominus tamẽ quãuis hi milites ſeculares ordinis D. Ioãnis ſint verè religioſi tria vota ſubſtantialia emittentes, vt conſtat ex libro cõſtitutionum dictorũ militũ, cui titulus eſt: *Stabilimenta militum ſacri ordinis S. Ioannis Baptiſtæ Hieroſolymitani*, præſertim ex proœmio & exordio & ex bulla Innocentij Pontificis, habent tamen ex pontificio priuilegio, vt non cõprehẽdãtur ſub iure aliorũ religioſorũ, quantũ ad odia & rigores, prout aduertit Aragon. *c* Et ſic in Concilio *d* Trid. excipiuntur ne teneantur contribuere pro ſeminario.

a Cordo. in Sum. q. 148. & 178. in fi. Na. de reg. iur. li. 3. cõſi 21. p. 242. & tit. de cõuerſio. coniug onc. 1. pag. 296. Arag. 2. q. 88. ar. 11. ad vlt. pagi. 1039. colu. 1. in prin.

b Sarm. de redi 4. p. c. 1. n. 13. & inde ſenſ. 1. pa. moni. 56 n. 5

c Arag. vbi. ſupra.

d Con. Triſeſ. 23. ca. 18. de reform.

De alijs autẽ militaribus ordinibus etiam certũ eſt, quod ſi loquamur de monialibus cruciatis, & de clericis cruciatis in dictis ordinibus profeſsis, qui intra ſepta monaſterij vitam degũt, verè quidẽ religioſi ſunt, prout concedit Soto. *g* Aragon, & cõmunis. Punctus autem difficultatis in hoc conſiſtit, an milites prædictorum ordinum, qui poſſunt matrimonio copulari, cũ tantũ promiſerint in ſua profeſsione caſtitatẽ cõiugalem, ſint verè religioſi. De quo eſt duplex opinio, vna iuris peritorum affirmantiũ eſſe vere religioſos, ſi quidem vouẽt tria vota ſubſtãtialia. Et loquendo de militibus Sancti Iacobi hanc opinionem eleganter defendit Fortu-

g Soto. li. 7. de iuſt. q. 5. ar. 3 verſi 3. argum. pag. 640. co. 2 & in 4. d. 27. q. 1. ar. 4. v. tũc fit pa. f. 16. co. 2.

h Fortun. in cõs. prestito pro militib. S. Iaco. 2. p. v. præterea, Burg. cõsil. 12. per totũ. i Nau. in tract. de reddit. q. 1. mõ. 55. ar. n. 5. & q. 3 mon. 27 n. 1. & in præpa apologię in §. 15. & li. 3. de reg. pag. 99. & li. 4 n. 18. pag. quæ 166. cõsilio. 25. pa. 243. & lib. 1 titu. de his quæ vi, metusve causa, cons. 3. n. 6. tit. de spon. con. 13. pa. 272. & Cõu. de spon. c. 2 p. 1. c. 3. §. 1. col. 1. K Son. vbi sup. ri in 4. d. 27. q. 1. ar. 4. pagi. 117. & li. 7. de iust. 93 ar. 3. ad 3. pa. 64 c. Aragon. vbi su. pa. 1036. co. 2. Med. de iust. & iur. 11. col. 771. Sarmiẽ. de reddit. 4. p. ca. 1 n. 13. & in defens. de reddi. 1 p. mon. 56. Cou. vbi sup. Nattali. 3 cõs. 308. & cõ. 509. D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 4. ad tertium.

nius h Garcia. Loquẽdo autem de militibus Calatrauæ eam defendit Burg. de Paz addu cens statuta harum religionũ. Loquendo autẽ de his omnibus religionibus in cõmuni, hanc ipsam opinionẽ defendit doctissimus, & pijssimus Nauar. i in multis singularis suæ doctrinæ locis, & eam ipsam innuit doctissimus eius contemporaneus Couarruuias.

Secunda opinio est Theologorũ dicẽtiũ, milites harũ religionũ non esse verè religiosos, cũ vxorem ducere possint. Hanc opinionem tenet K Soto, tenet Aragon, tenet Molina, ex multis defendit Sarmiento, & si attẽte legatur tenet eã Couar. & pertinaciter defendit Natta, addẽs, quod milites Sancti Ioánis sint verè regulares, & eorum præcipuum fundamentũ est autoritas Doctoris D. Tho. qui arguens quod continentia ad perfectionẽ religionis non requiritur, eo quod aliqui sunt religiosi, qui vxoribus vtũtur, sicut sunt milites istarum militiarum, respondet, illos viuẽdi modos vbi est matrimonialis vsus nõ esse, simpliciter & absolutè loquendo, religiones, sed secundũ quid, in quantũ scilicet, aliqua participant, quæ ad statum religionis pertinent, & per consequẽs, professores istarum militiarũ nõ esse simpliciter & absolutè religiosos, sed secundũ quid, in quãtum scilicet, aliqua participant, quæ ad statum religionis pertinent.

In hac igitur opinionum varietate ego si mul Theologus, & inter iuris consultos enutritus, puto hos milites esse verè religiosos, nõ absolutè & simpliciter, sed religiosos militares. Licet enim milites de Alcãtara, & milites de Calatraua profiteantur regulã Diui Benedicti, & Cisterciensis ordinis, nõ profitentur eã in ordine ad obseruãtias monachales, sed in ordine ad obseruantias militares. Et ita apellãtur à summis Pontificibus professi ordinũ militariũ, volentibus in hoc nobis significare, quod licet ipsi profiteãtur regulam monachorũ, non tamen ipsam profitentur cũ onere obseruandi constitutiones monachales, & obseruantias monasticas, sed in ordine ad finẽ, ad quẽ eorũ professio tendit, scilicet, ad militiã, & ad pugnandũ cõtra infideles cũ onere obseruãdi constitutiones suorũ ordinũ, & obseruãtias regulares militares. Et sic milites D. Iacobi promittũt paupertatẽ ordinatam ad istũ finẽ, prout in constitutionibus ipsius ordinis declaratur. Et si nõ essent regulares paupertatis professores ad quid Pius V. omnia priuilegia testandi professoribus ordinum militarium concessa reuocauit? Et qua ratione Papa hæc priuilegia posset dare & tollere professoribus prædictis, si nõ essent verè professi paupertatẽ? Et quomodo regia potestas ferret, vt tot illustrissimi & nobiles viri alioqui laici pendẽ rent à manu Papæ quoad dispositionẽ bonorũ tẽporalium in suis regnis sitorũ, cũ nõ patiatur vel minimũ agricolã laicum suorum regnorũ pẽdere ab eo etiã quoad dispositionem vnius præsulis secularis? Vnde cõmendatarij militiarũ sunt velut depositarij perpetui ad modum quo traditur l in iure ciuili de cõmendatarijs & depositarijs loquente, Non enim eorum cõmendæ sunt verè tituli beneficiorum; tituli enim beneficiorũ ipsorum ordinum sunt apud alios, qui in ipsis ordinibus rectores appellãtur. Nam cõmendatarij vtuntur tãtummodo fructibus, & emolumentis temporalibus autoritate suorum maiorum magistrorum, prout tradit doctissimè Auẽdan. m Et sic clarissimi ingenij vir Gregor. Lopez n hãc partem suo claro ingenio demonstrat, dicens, hos cõmendatarios esse religiosos, quia isti ordines ad militandum sunt religiones quædã permissæ, & iustæ. Sicut enim ordines monachales sunt ordines iustè à Sede Apostolica approbati, ministerio Ecclesiastico deputati; ita prædicti ordines sunt iustè ordinati propter defensionẽ fidei, & ad diuini cultus, & publicæ salutis cõseruationem maximè necessarij. Et sic Ecclesia ab Spiritu Sancto edocta pacẽ non solum spiritualem, sed etiam temporalem ad Diuinas laudes celebrandas à Deo optimo & maximo precatur, orans. Deus, à quo sancta desideria & recta cõsilia, & iusta sunt opera, da seruis tuis illam, quã nõ potest pacem mundus dare, vt corda nostra mandatis tuis dedita, & hostium sublata formidine tempora sint tua protectione tranquilla. Et ordo militiæ Sancti Iacobi fuit approbatus autoritate Alexandri Tertij, ad supplicationem honorabilis viri Petri de Fuenencalada primi magistri dicti ordinis, quod requiritur vt professores ipsius sint verè religiosi iuxta tradita in iure canonico. Vnde o magister ipsius ordinis tanquam persona Ecclesiastica per electionẽ assumebatur, prout dicitur in iure, & cum in professione sua promittunt obedientiam dicti milites promittunt etiam castitatẽ coniugalẽ in ordine ad cõseruationẽ ordinum militarium. p Licet enim de essentia religionis sit votum castitatis, Summus

Cap. 1. ti. de la regla y establimientos de la caualleria dela orden de Sãctiago.

l l. Comẽdare dev. fig. l. Lucius ff. de posit.

m Auẽd. de exequendis mãdat. prin. 2. p. c. 26.

n Lopez in l. 1. tit. 7. p. 1. sentent. de ordi.

o c. fi. de reli. domibus c. 1. de voto lib. 6.

p c. 1. de electio. ca. cõgrega. 16. q. fin.

mus tamen Pontifex maxima sua prudentia ordinauit, vt in isto ordine militari sufficeret ad eius perfectionem castitas coniugalis, ne propagatio virorũ nobiliũ deficeret, sine quibus militia cõseruari non potest. De alijs vero ordinibus Calatrauæ, & Alcantaræ non est tanta dubitatio, cum sint ordinis Cistercienſis professores ab antiquis canonibus approbati, & promittunt obedientiam, & viuunt sine proprio, & siquid retinent, & possident hoc est ex voluntate prælati. Et ante modernam concessionem Pauli tertij non ducebant vxores, imo promittebãt cõtinentiam. Vnde si ex dispensatione fuit cõcessum eis vt nuberent in posterum, reliquis in suo statu premanentibus, non videtur ex hoc ita mutatus eorum status, quin Ecclesiasticæ, & religiosæ personæ censeantur. Nam quod in fauorem alicuius est introductum, non debet in eius damnum retorqueri iuxta id, quod in iure habetur *q*. Et cum isto modo Papa approbat hos ordines militares sicut approbauit ordinem fratrum & sororum Tertij ordinis non promittentium castitatem & continentiam prout tradit Petr. de Perosino *r*. Imo Hostiensis in Summa de regularibis dixit vxorem habentes, & nullam aliam cognoscentes castè viuere. Denique hi omnes milites vere religiosi sunt militares, obedientiam, paupertatem & castitatẽ promittentes in ordine ad militiam, cuius professores existũt. Et sic quãdo D. Thom. dixit quod cum vsu matrimoniali non esset simpliciter & absolute religio, verum quidẽ dicit: & sic nos non vocamus religiones militares simpliciter religiones, sed religiones militares, & in hoc allucinati sunt Theologi non potentes intelligere, quomodo illa dicatur vera religio, vbi eius professores vxores habere minime prohibentur, nõ considerantes quod vera & absoluta religio minimè cum vxoribus compati possit. At religio cũ additamento, militaris, cum vxorum vsu compati potest, prout autoritate Apostolica ordinatum est, & in quantum talis vera religio est, sicut in simili tali casu sunt allucinati peritissimi Theologi, non potentes percipere quomodo secundum Scotũ peccator possit de congruo mereri primam gratiam, cum secundum fidem prima gratia non cadat sub merito: non considerantes, quod Scotus nõ dicit, peccatorem posse mereri primam gratiam absolute, sed posse eam mereri cum adiumento de congruo, quod non est meritum absolutè, sed meritum de congruo, & in quãtum tale benemeritum est. Denique non potest negari hæc veritas attentis Bullis Summorum Pontificum, præcipuè quadam Alexandri Papæ, quæ incipit, *Dei venerabilibus fratribus*: quæ habetur authentica in conuentu de Vcles ordinis militaris Diui Iacobi. Vtrum autem per ingressum harum religionũ soluatur matrimonium ratum, in quæstione de matrimonio ventilabitur. De qua in tertio huius nostri operis Deo ducente agetur: in quo etiam agemus, vtrum fratres tertiarij sint vere religiosi.

q l. quod fauore. C. de leg.

r Perosin. in tracta. de 4. Episcop.

QVÆSTIO II.

De ordinibus Mendicantibus, & eorum origine in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *Qui sint ordines mendicantes.*
2 *Vnde habuerit exordium ordo Prædicatorum.*
3 *A quo habuerit originem religio fratrum Minorum.*
4 *Vnde traxerit originem ordo Eremitarum S. Augustini.*
5 *Vnde habuerit originem ordo Carmelitarum*
6 *Vnde habuit originem religio Seruorum Beatæ Mariæ.*
7 *Vnde habuit originem religio Minimorum.*
8 *Vnde habuit originem religio sancti Hieronymi Iesuatorum.*
9 *Vnde habuit ptincipium religio Societatis Iesu. Et an inter Mendicantes quoad omnia eius membra computetur.*

ARTICVLVS I.

Qui sint ordines Mendicantes.

REspondeo dicẽdo, ꝙ licet omnes religiones, quæ viuũt ex eleemosynis, secũdum etymologiam vocabuli, possint dici Mendicãtes, pro ut probant Iulius *a* Clarus, & Antonius Gabriel, illæ tamen quæ hoc nomen ab initio sibi vendicarunt, sunt quatuor, scilicet, ordo Præ-

a Iulius Clar. ver. testam. q. 24. & Anton. Gab. l. tom. pa. 234

do Prædicatorum, Beati Franciſci, Eremitarum D. Auguſtini, & Carmelitarum, qui propriè & principaliter Mendicantes appellantur, etſi aliqui eorum in communi bona ſtabilia poſsideant, prout innuit Pius Quintus in quadam conſtitutione de præcedentia fratrum Prædicatorum reſpectu aliorum Mendicantium, & declarauit in alia conſtitutione, quæ incipit: *Et Romanus Potifex* b Verum eſt tamen, quod ordo Seruorum Beatæ Mariæ inter ordines Mendicantes poſtea fuit enumeratus, & ordo Minimorum, & ordo Societatis Ieſu, prout tradunt Paraſelus, c & Nauarrus.

Quantum ad ordinem Seruorum Beatæ Mariæ, & Minimorum habemus expreſſam conſtitutionē d Pij V. Vbi Pius V. poſtquam dixerat ordines B. Dominici & B. Franciſci, atq; Eremitarum Sancti Auguſtini necnon Carmelitarum eſſe ordines mendicantes, affirmat ſe ordinem Seruorum Beatæ Mariæ in eorū *numerū aggregaſſe, & ſtatuit omnia priuilegia mendicantibus conceſſa ad præfatum Minimorū ordinem de nouo extendi & ampliari, pſumq; verè Mendicantem eſſe, & ſub Mendicātiū ordinibus eſſe & cōprehendi debere, nec non omnia, & ſingula Concilij Tridenti ni decreta pro Mēdicantibus ordinibus declarata & modificata etiam pro ordine Minimorum huiuſmodi eſſe declarā da & modificanda diſtrictius in virtute ſanctæ obedientiæ, acalijsarbitrio ſuo in iungendis pœnis inhibēdo quibuſuis loco rum ordinarijs, ac alijs quibuſcunque ne eoſdem fratres ordinis Minimorū contra eorumconceſſa priuilegia moleſtare, inquietare, vel perturbare audeant, vel præſumant.* Hæc Pius V. in dicta conſtitutione e qui ſimiliter in alia cōſtitutione declarauit ordinem Societatis Ieſu, eiuſq; perſonas mendicantes eſſe prout habetur in cō pendio priuilegiorum Societatis. Et idem Summus Pontifex in alia conſtitutione data Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die decimo nono Nouembris mil leſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno ſecundo congregationem Sancti Hieronymi Ieſuatorum inter ordines Mendicantium cōprehendi voluit motu proprio, & de plenitudine poteſtatis concedens dicto *Ordini omnia & ſingula priuilegia, immunitates, exēptiones, facultates, gratias, indulta, & alias gratias per ſuos prædeceſſores & per eandem Sedem Apoſtolicam quomodolibet Mendicantibus ordinibus cōceſſa eorum omniū ac deſuper, & tamſub plūbo, quām in forma breuis confectarū literarū tenore ac ſi de verbo ad verbū inſererentur præſentibus pro expreſſis, & inſertis habē tes ad ipſam congregationem Ieſuatorū illiuſq; fratres, domos, & Eccleſias, & loca quæcunq; de nouo quoad ea, quæ eorum regulæ, & modo viuendi non repugnant tantum autoritate Apoſtolica extendit & ampliauit, ipſoſq; vere mendicā tes, & ſub mendicantium ordinibus eſſe & comprehendi debere, necnon omnia, & ſingula Concilij Tridētini decreta pro mendicātibus huiuſmodi declarata, & modificata etiam pro congregatione huiuſmodi, eiuſq; fratribus declarauit, & modificauit.* Et hoc ipſum cōfirmauit Gregorius f Tertius decimus, in quadam conſtitutione, data Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die primo Februarij milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, Pontificatus ſui anno ſexto. Et iſtam religionem inter mendicantes connumerari late probat Antonius g Corſetus, & aſſerit Viualdus h in ſuo Candelabro aureo ipſos fratres Bononiæ habere prædictam Bullam Pij Quinti authenticam.

b Habetur in conſt. Pij V. lib. cōſt. apoſt, pa 56 in impreſ. Lugd 1584.
c Paraſel in ſuo cōp. fol. 117. Nau. in c. ſtatui. 54. q. 3. no. 13. in fine.
d Habetur inter conſtitutiones Apoſtolorū conſt. 1.
e Habetur comp. v. ſocietat. §. 1. Habetur in eadem ſum. conſt. Pont. pag. 566. incip. Rom. Pontifi. priuilegia.
f Habet. in Sum. conſt. Pontifi. pa. 734. incipit ſpectaqui in caſtitatis.
g Corſe. tract. de eiſdē
h Viuald. ti. deabſolutione n. 20. pa. 158. col. 2. 1. part.

ARTICVLVS II.

Vnde habuerit exordium ordo prædicatorum.

REſpondeo dicendo, quod ordo Prædicatorum, ſiue Sancti Dominici ab ipſo Sanctiſsimo

ctiſsimo Patriarcha originem duxit qui ortus in his Hiſpaniæ partibus in oppido Calagorræ diæceſis Oxomen. ex illuſtri Guzmanorum familia patre Felice & Ioanna matre natus, fuitque eius regula confirmata ab Honorio III. primo anno ſui Pontificatus, & anno ſexto Federici Secundi imperatoris & noſtræ ſalutis anno milleſimo ducenteſimo decimo ſexto, regnante in Hiſpanijs Catholico Rege Alfonſo Nono, qui victoriã illã celeberrimã en las Nauas de Toloſa contra Sarracenos obtinuit, prout aſſerit Hieronimus a Roman in libro, cuius titulus eſt *Republicas del mundo*, Hiſpano ſermone. Qui feruẽtiſsimus B. Dominicus ex hac vita ad Dominum migrauit anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo tertio, fuitq; poſtea a Gregorio IX, in Sãctorũ numero collocatus. Eſtq; iſte ordo diuiſus in conuentuales & obſeruantes. Qui ſanctiſsimus pater de mandato Dñi Papæ moniales colligẽdas & reformandas accepit, ipſiſq; domum, quã cũ fratribus incolebat apud Sãctũ Sixtum reliquit, ſuſceptis de liberalitate Sũmi Pontificis domo & Eccleſia ſanctæ Sabinę, provt in hiſtoria ipſius latius continetur digeſta per fratrem Ferdinandum del Caſtillo iſtius ordinis patrem benemeritum, in quo ordine patres tam literis, quam ſanctitate illuſtres ſemper extiterunt. Ad quem in ſuis principijs ſtatim aſſumptus eſt Reginaldus Aurelianenſis decanus, quem poſt duos alios Summos Pontifices, ſcilicet, Benedictũ Secundũ & Innocentiũ Dñs his nouiſiſmis tẽporibus illuſtrauit cũ fratrem Michaelem D. Dominici inſtitutã profeſſum, Summum Põtificem omnium ſuffragijs coronauit die natalitio ſuo ſexto decimo Kalendas Ianuarij in feſto S. Antonij ineunte eius vita anno ſexageſimo ſecundo, qui voluit vocari Pius V. illuſtris religione, zelo, & ſanctitate, vt eius acta probãt. Non eſt tamen ſilẽdus quidam pater frater Ioannes Berulenſis huius ſacri ordinis, de quo ſic in Dominicanis natalibus legimus, Cũ annis viginti ordinẽ totum gubernaſſet, & eum quidẽ orbe iã fere toto diffuſum pedibus obijſſet. Et in ijs cardinaliũ Comitijs, quę inter Nicolaũ III. & Martinũ II. milleſimo ducẽteſimo octuageſimo anno Dñi habita ſunt, hũc omnium ſuffragijs abſentem elegerunt, ſed tamen prĩuſquam eius rei nuncium acciperet mortuum eſſe refert Hieronymus Plati *b* in ſuo libro de bono ſtatu religioſi.

a Hierony. Romanli. 6 de rep. Chriſtiana ca. 23.

b Hierony Plati. libr. 2. de bono ſtatu religioſ. c. 28. p. 368.

ARTICVLVS III.

A quo habuit originem religio fratrũ Minorum.

REſpõdeo dicendo, quod fratrũ Minorũ ordo alias D. Franciſci traxit originem ab ipſo Seraphico patre, & Patriarca Franciſco, qui ortus fuit in Ciuitate Aſsis eiusq; primæ regulæ confirmationẽ habuit ab Innocentio Tertio, anno Dñi milleſimo ducenteſimo duodecimo, & regulæ ſecũdæ ab Honorio Tertio, anno octauo ſui pontificatus, & noſtræ ſalutis circiter milleſimo ducenteſimo vigeſimo quarto. Ex huius ordinis ſodalitio viri percelebres exorti ſunt, qui & ſanctitate, & vitæ integritate, cum doctrinæ excellentia coruſcarunt, multiq; hodie vita, laude regulæ commendantur: ita vt nulla vel frequẽtior vel amplior monaſtica profeſsio ipſis minoribus in Eccleſia habeatur. Ab hoc ordine quatuor adregendã Petri nauẽ aſſumpti ſunt. Nicolans IIII. qui & Hieronymus Aſculanus, Alexãder V. qui & Petrus Cietenſis, Sixtus IIII. qui & Franciſcus de Ruuere Sauoneſis, & Sixtus V. qui & Felix Peretus ex oppido Montalt, cuius memoria & opera illuſtria patent ex libro Italo ſermone ſcripto, vbi multa memoria digna iſtius Pontificis referuntur, & refert etiam pater Hieronymus a Roman quadraginta duos patres huius ordinis Cardinales fuiſſe creatos. Qui addit quod forte nõ ſunt in Hiſpania quarum Eccleſiæ, quarũ regimen epiſcopali dignitate nõ habuerint fratres Minores. Qui Minorum ordo magis ac magis in tanta multitudine creuit, vt intempore Calixti Tertij Papæ anno Dñi milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo quinto regnante Imperatore Federico IIII. ſe Eccleſiæ Dei obligauerit dare triginta millia fratrũ ad pugnandũ cõtra infideles, remanẽtibus totidẽ ad cultũ diuinũ peragendũ. Et ſic prædictus ordo Minorum vocatus, reperitur nũc in plures partes ob varias illius reformationes diuiſus, videlicet in conuẽtuales, in fratres de Obſeruantia incõuentuales reformatos, & reliquos, & in fratres Amadeos, & Clarenos ſub ordine fratrum Minorũ vnitos à Pio V. prout patet ex quadam huius Pontificis bulla, quæ habetur in Summa cõſtitutionũ Pontificaliũ data *b* Romæ anno Incarnationis Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo decimo Kalendas

a Rom. de la rep. Chriſtiana ca. 205

b Incipit B. Chriſti Saluatoris & habetur in Sũma, conſtit. Pontificaliũ pagi. 568.

das Februarij Pontificatus eius anno tertio. Qui fratres Amadei, ſcilicet, & alij iam à dicta vnione defecerunt. Reformatio fratrum de obſeruantia exijt a fratribus conuentualibus & cœpit anno Domini circiter milleſimo quadringenteſimo decimo quarto iuxta Concilij Conſtantienſis decretum. Sed & formam & ordinem dedit, poſtmodum Beatus Bernardinus de Senis, vir magnæ ſanctitatis, & gratiæ, & feruoris in prædicando ſub Eugenio IIII. Súmo Pôtifice, anno Domini circiter milleſimo quadringẽteſimo trigeſimo, ac ſub eodẽ a vita de ceſsit, fuitq; a Nicolao V. in Sãctorum catalogum relatus anno milleſimo quadringẽteſimo quinquageſimo; cuius reformationis aſſeclæ fratres de obſeruantia dicti ſunt. De quibus fratribus de obſeruantia exijt congregatio Capucinorum cœpta à quodam deuotiſsimo fratre Matthæo de Barechio ac fratre Ludouico Athenalia, eiuſq; fratre, patria Foro Semproniano in Marcia Anchonitana, tempore Clementis Septimi, a quo obtinuit habitũ portare cum Capucio & alijs illũ cõcedere anno Domini milleſimo quinquageſimo vigeſimo ſexto, & ſui Pontificatus anno tertio. Et poſtea tertio fere anno cæpit hæc eadem reformatio in patribus Calabriæ à ſanctiſsimis alijs quibuſdam viris. Fuitq; iſte ordo non ſolum ab ipſo Clemẽte, ſed ab alijs ſubſequentibus Summis Pôtificibus ac præcipue à Paulo III. confirmatus pluribusq; gratijs atq; indultis refertus. Nec non ſacra Tridentina *c* Synodus nomine religionis inter alios illum inſigniuit. Et hic ordo Minorum hoc habet peculiare, vt tres habeat patres generales. Primus eſt Generalis de obſeruantia, qui eſt legitimus ſucceſſor patris noſtri Franciſci, imo eius ſigillum continet. *Generalis totius ordinis*, de quo agemus in quæſtione de miniſtro generali. Secundus eſt generalis patrum conuentualium. Tertius eſt Generalis Capucinorum. Et ſic poſſum dicere de iſta alma religione illud quod canit Propheta *d* de Eccleſia Dei catholica. Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato circumamicta varietate. Eſt enim hæc familia Minorũ veſtita ſanguine martyrũ, ſanctitate Doctorum & Confeſſorum & Sanctarum Virginum candore. Ipſe enim pater noſter Franciſcus cõſtituit ordinem Monialium Sanctæ Claræ, & tertium ordinem de pœnitentia, ex quibus ordinibus numeroſa candidatarum virginum & confeſſorum turma ad cælos euolauit, plurimos enim cõfeſſores ordinis de pœnitentia ſedes apoſtolica canonizauit. Eſt etiam circumamicta varietatibus familiarum ſupradictarum, quæ ipſam præ cæteris religionibus maxime decorant. Quod nõ conſiderans quidam licet doctiſsimus & religioſiſsimus pater noſtræ religionis quandam epiſtolam ſcripſit ad Sãctitatem Pij V. ſupplicans à Sede Apoſtolica, vt quædam forma præſcriberetur viuendi, per quam ſiquidem eſt vna, nõ eſſet tam multi formis noſtrorũ norma. Quidã enim (vt ipſe aiebat) nuncupabãtur Obſeruantes alij Conuẽtuales, alij Capucini, quidã Amadæi, nonnulli Clareni, alij Alcantariſtæ, alij Paſchalitæ. Quidam vſq; adeo incedunt pãnoſi vt nefas arbitrẽtur, ſi ſanis, atq; integris cooperiãtur veſtibus. Alij omnino diſcalciati ac propẽ nudi ambulant: illiviliſsimo, iſti precioſo induũtur panno. Quidam nunquã non equitantes, alij inexpiabile ſacrilegium exiſtimant, ſi vel graui, & vrgenti cauſa etiã per quam minimo loci & temporis ſpatio aſellũ quendã aſcenderint. Quidã tãto inde ferto paupertatis & contemplationis zelo laborant, vt in ſuis prouincijs omittant literarũ ſtudia. Alij vſque adeo multiplicant, & librorũ codices, & ſtudiorum genera, vt præ nimio ſcientiarũ amore paupertatis, & orationis obliuiſcantur. Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus. Quibus narratis exclamat ipſe pater dicens. Hęccine eſt religio B. Franciſci? Tanto ne ſchiſmate voluit ſuos diuidi? Tot inſtituit viuẽdi formas? Abſit vt Chriſti ſigniferum tanti diſsidij autorẽ arbitremur. Vnus enim eſt Deus, vna fides, vnũ Baptiſma, vnus inquã, Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, vna prorſus D. Franciſci regula, vna viuendi forma ab ipſomet quondã ſuis omnibus inſtituta. Hęc ille pater. Sed miror certe doctiſsimum & religioſiſsimũ patrem in hæc prorupiſſe verba. Fateor enim vnã & eandem eſſe fidem, vnũ baptiſma vnũq; Deum, & vnã tandẽ patris noſtri Franciſci regulam. Sed ſicut ſub vna fide & vno baptiſmo apparet Dei multiformis gratia ad decorem, & cõſeruationem Eccleſię militantis diuidens ſingulis prout vult ſecundum menſurã donationis Chriſti, propter quod dicit. Aſcendẽs in altũ captiuã duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Et quoſdã quidẽ dedit Apoſtolos, quoſdã autẽ prophetas, alios autẽ Euãgeliſtas, aliosautem paſtores, & Doctores ad conſummationem

c Conc. Trid. ſeſſ. de reg. c. 3.

d Pſal. 44.

nem Sanctorum in opus miniſterij in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in vnitatem fidei agnitionis filij Dei in virum perfectum, in menſurã ætatis plenitudinis Chriſti, prout ait Apoſtolus ſcribens ad Epheſios. *a* Ita vna prorſus D. Franciſci regula eſt & vnus paſtor ſignifer Dñi noſtri Ieſu Chriſti, qui datus eſt mundo, & inſtituit regulã vt peccatores ſaluos faceret. Et ita de eo canit Eccleſia, nõ ſibi ſoli viuere, ſed alijs proficere vult. Sed multiformis gratia Dei ſuã ampliſsimã religionẽ nõ ceſſat quotidie fætu nouæ prolis multiplicare, quoſdã enim dat Obſeruãtes, quoſdã Cõuẽtuales, quoſdã Capucinos, Clarenos, quoſdã Alcãtariſtas, quoſdã Paſchalitas, quoſdã repetiatis veſtibus coopertos, alios Excalciatos, alios nõ vili panno indutos, quoſdam ſemper equitantes, alios ſemper pedeſtres, quoſdã in deſerto in paupertate habitãtes, quoſdã librorũ codices multiplicantes, & literarũ ſtudia ſectãtes ad cõſummationẽ Sanctorũ in opus miniſterij huius religionis in ædificationẽ corporis Chriſti, quod eſt Eccleſia. Ita enim ædificant Eccleſiã Dei Conuentuales boni, & Obſeruãtes veſtibus ſuis honeſtis induti, librorũ codices in lucẽ proferẽtes, & literarũ ſtudia ſectantes, & neceſſitate vrgente ſemper equitantes, contra hæreſes diſputantes, peccatores prædicationibus ſuis à peccato abſtrahentes, confeſsionibus auricularibus inſiſtentes, agonizãtibus in articulo mortis auxiliantes, & in ſuis infirmitatibus cõſolantes ipſos opportune inuiſendo, ſicut ædificant boni Capucini Amadei, Clareni, Alcãtariſtæ, Paſchalitæ nũquã equitantes, & alij vniuerſa ſtudia literarũ repudiantes zelo ſancto paupertatis ſemper addicti orationi, & contẽplationi, & laudibus diuinis inſiſtẽdo vitã ſolitariã in deſertis domib⁹ agẽdo, Hæc eſt religio D. Frãciſci patris nr̃i, & nõ eſt hoc ſchiſma, ſed vnio, nõ cõfuſio, ſed gloria huius religionis, gaudiũ lætitiaq; huius Hieruſalẽ, & honorificentia populi noſtri. Et ita ducente Deo debet procedere quaſi aurora conſurgens, donec occurramus in vnitatẽ fidei, & agnitionis filij Dei in virũ perfectũ, & menſurã ætatis plenitudinis Chriſti. Etenim tunc non erimus ſicut paruuli fluctuantes, neq; his varietatibus circũferemur: Sed erimus in illis Angelorum ſedibus alijs excellẽtioribus & perfectioribus varietatibus circũamicti. Nũc noſtra religio ingemiſcit, & parturit iſtos nouos fœtus perfectionis, & ſic de ea canit Eccleſia per excellentiã: Deus, qui Eccleſiã tuã fætu noue prolis amplificas: quod de nulla alia religione decantat. Licet enim aliæ religiones prole quotidie amplificẽtur, nullæ tamen earũ ab initio & quotidie prole noua amplificantur ſicut noſtrã ab initio, & modo & quotidie videmus propagari: & ſicut ſpõſam ornatã de thalamo ſuo his nouis fætibus præparatam procedere exultantẽ, tunc autẽ nõ ingemiſcet, nec parturiet, ſed lętabitur, lætabunda videns Deũ, & ſemẽ lõgæuũ: Aduertat tamen curioſus lector, ne me arguat de peccato quaſi noſtrũ inſtitutũ tranſgrediens, in ſupra dictis narrãdis morã fecerim. Nam cũ in his tractatibus ſim de cõuentualibus obſeruãtibus, diſcalciatis, Capucinis, & de alijs verba facturus, operępretiũ eſſe duxi in mediũ adducere quomodo omnes hi ſub inſtituto & regula patris noſtri Franciſci militant, ſacrã noſtrã religionem non deformando, ſed mirifico varietatis ordine informando.

a Ad Eph. 4

ARTICVLVS. IIII.
Vnde traxit originem ordo Eremitarũ Sancti Auguſtini

REſpondeo dicẽdo, quod ordo Eremitarũ S. Auguſt. initiũ habuit ab ipſomet hæreticorum malleo Auguſtino, & poſtea Africanis ruinis à Vvandalis factis à quodã Sanctiſsimo Gulielmo Guaſconiæ duce facto huius ordinis Eremita in Gallia fuit reparatus anno Dñi circiter milleſimo centeſimo quinquageſimo ſeptimo. Vnde fratres Gulielmitæ multo tempore fuerunt vocati ac poſtmodũ per quẽdã Ioannẽ Bonũ in tota Italia, ac præcipuè in Lombardia fuit reformatus, & ab Alexandro IIII. Summo Põtifice ſub vno nomine, eodemq; habitu a S. Auguſtino Eremitano inſtituto, & regula coadunatus, ſicut hucuſq; iã perſeuerat; ex tatq; hic ordo diuiſus in Conuẽtuales & Obſeruantes, & vna quæq; familia habet maximã in orbe latitudinẽ. Et de ea præclara dicit F. Hieron. Romã huiꝰ inſtituti profeſſus.

a Rom. l. 6. de rep. Chriſtiana. ca. 6.

ARTICVLVS V.
Vnde habuit originẽ religio Carmelitarũ

REſpondeo dicendo quod ordo Carmelitarũ habuit originẽ in oriente, & nomẽ â monte Carmelo duxit: in quo primo ipſius ordinis profeſſores ſuã habitationem habuerunt

runt, ſicut Carthuſiani, Ciſterciēſes, Prǽmō ſtratenſes nomen accēperunt à locis, in quī buseorū caput eſt inſtitutū. Annus in quo cœpit ignoratur. Attamē inuenio, q̄ illi ſanctiſsimi patres, qui in monte Carmelo Eccleſiā quandā ad honorē Deigenitricis Beatiſſimæ Mariæ, quam ſibi patronā & protectricē elegerāt, condiderunt vſq; ad annū a Virginis partu quadringēteſimum duodecimū perſeueruerūt; quo tēpore Ioannes quidā doctiſsimus ac ſanctiſsimus Græcus Patriarcha quadrageſimus quartus Hieroſolymitanus, qui fuerat ante prior huius ordinis in mōte Carmelo, primo regulā quandā eis obſeruandā prēſcripſit. Deinde anno circiter milleſimo centeſimo decimo, Albertus quidam Patriarcha ſimiliter Hieroſolymitanus aliā eis dedit regulā, quæ hucuſque ſemper poſtmodū eſt obſeruata: fuitq; cōfirmata ab Honorio III. in primo ſui Pōtificatus anno ac vt eū quo nūc vtūtur habitu poſſent aſportare, conceſsit Honorius IIII anno Dñi milleſimo ducenteſimo octuageſimo ſeptimo. Et vt poſsēt carnes comedere eis inpræfata regula prohibitū conceſſere Eugenius IIII. milleſimo quadringēteſimo trigeſimo primo anno, & Pius II. anno Dñi milleſimo quadringēteſimo quinquageſimo nono. Et Sixtus IIII. anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſexto. Deinde â Magiſtro fratre Ioāne Sereth fuit ordo reformatus, ac perinde in duas partes remāſit diuiſus, in cōuentuales, ſcilicet, & obſeruantes.

Aduertendū tamē, q̄ in partibus Hiſpaniarū quidā huius religionis fratres zelo obſeruantiæ prioris regulæ & inſtituti poſtpoſitis quibuſcumque corporis commodis, dummodo Chriſto lucrifacerent, cum licētia ſui Prioris Generalis aliquot fratrum & monialium monaſteria, in quibus primitiua regula prædicta cum omni obſeruantia & rigore retineretur (ſub obedientia tamē Prouincialis) fundare & ędificare cœperunt: quorum & quarum numerus ita fauente Deo propagatus eſt, vt ad inſtantiam Philippi II. inuictiſsimi Hiſpaniarū Regis, & prædictorum protectoris Gregorius Tertius decimus, Romæ apud Sanctū Petrū ſub annulo Piſcatoris die vigeſima ſeptima Iunij, anno Dñi milleſimo, quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſui Pontificatus anno tertio prædictorū fratrum, & monialium diſcalciatorū trāquillitati, indemnitati, eorumque inſtituto, propagationi, & profectui conſulere cupiens, *ipſos diſcalciatos fratres & moniales primitiuā regulā in huiuſmodi Hiſpaniarū regnis obſeruātes eorūq; domos, cōuētus monaſteria, & loca nūc & pro tempore exiſtētia à prouincijs fratrū & monialiū eius ordinis B. Mariæ demōte Carmelo regulā per Eugeniū Quartū mitigatā profitentiū penitus, & omnino in perpetuū Apoſtolica autoritate ſeiūxit, ſeparauit & diſmēbrauit, ipſoq; diſcalciatos ab omni & quacunq; iuriſdictione, viſitatione, correctione, & ſuperioritate Prioribus, Prouincialibus, & alijs prælatis, & ſuperioribus mitigatis in ipſos diſcalciatos cōpetēte perpetuo eximit, & liberauit, & ipſā omnē iuriſdictionē ad vnū de ipſa familia diſcalciatorū idoneū & canonice abipſis fratribus electū deuoluit. Statuit tamē, vt dictæ Prouinciæ diſcalciatorū fratres perpetuo eidē Priori Generali parere & obedire, & ipſū, cū ad eorū monaſteria domos & loca diuerteret, vt pro viſitatione huiuſmodi, aut alias accedere contigerit cū omni humilitate, reuerētia & benignitate accipere & pertractare, prout decet, teneātur, & debeāt. Statuit etiā, q̄ ipſe prior prouincialis poſtquā fuerit electus ex dictis fratrib⁹ diſcalciatis plenā, & liberā habeat facultatē ſuū exercendi officiū abſq; alia confirmatione: quā tamē à priori totius ordinis generali maximē petere tenetur.* Sixtus tamen Quintus Romæ apud Sanctū Marcum *Sub annulo piſcatoris die vigeſima Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno tertio eorum prædictorū fratrum diſcalciatorum profectui ſimiliter conſulere volens, ipſis conceſsit*

in ca-

in capitulo legitimè cõgregato vnũ vicariũ generalẽ de corpore eorũdẽ discalciatorum eligendum, qui in eo capitulo possit ipsos in diuersas prouincias distinguere. Qui vt extiterit electus eo ipso ordinaria sui officij exercere tantum modo possit, grauiora verò vel atrocia non nisi postquamà priore generali confirmatus, aut probatus fuerit, genere aut exequi valeat. Postea vero Gregorius XIIII. Romę apud S. Petrũ sub annulo piscatoris die vigesima quinta Aprilis anno Dñi millesimo quingẽtesimo nouagesimo secundo, Pontificatus sui anno primo supradicta cõfirmauit, & alia pro regimine prædictarũ prouinciarum addit. *Nũc vero Clemẽs VIII etiã ipsius ordinis profectui cõsulẽs ipsũ vicarium generalẽ ipsius ordinis Discalciatorum generalẽ ipsius ordinis nuncupari præcepit, & immediatè sub Apostolica protectione, subiectione gubernatione & obediẽtia recepit, & subiecit, & quod nullã à priori generali ordinis Mitigatorũ habet depẽdẽtiã.* Et alia quãplurima his fratribus cõcessit de quibus infra suis locis nobis peragendũ erit. Hic est status istorum patrum.

ARTICVLVS. VI.

Vnde originem habuerit ordo Seruorũ Beatæ Mariæ.

Respõdeo dicẽdo, quod ordo Seruorũ B. Marię (vt eorũ narrãt monumẽta) à sptẽ nobiliessimis viris Florẽtinis in monte Senerio prope Florẽtiã ex B. Marię Virginis monitu fũdationẽ mirabiliter cepit ac mirabilius propagari anno Dñi millesimo ducẽtesimo trigesimo tertio, sub Gregorio IX. virgineoq; monitu hũc quẽ ferũt habitũ ac regula D. August. obseruare cœperũt, & ab Alexãdro. IIII. postea ordo iste cõfirmatus acinter quatuor mẽdicãtes cõnumeratus fuit anno salutis circiter millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto. Postmodũ vero à patre Nicolao Penesiano, tũc totius ordinis generale, fuit iste ordo in duas partes diuisus, & alij Cõuẽtuales, alij Obseruãtes nũcupantur. Hoc quoq; nomine Seruorũ B. Mariæ ex voce quadã puerorũ infantũ, & lactẽtiũ miraculosa edita insignitos dimanasse fertur Quidã enim pueri vidẽtes aliquos ex supradictis septẽ eleemosynã per ciuitatẽ quęritates exclamare clarissima voce cœperũt. En serui B. Mariæ Virginis veniũt, date eleemosynam. Quod nomen adeò præualuit vt ita in posterum semper fuerint vocati.

ARTICVLVS VII.

Vnde habuit originẽ ordo Minimorũ

Respõdeo dicẽdo, quod Minimorũ ordinis caput & fũdator inclytus fuit S. Frãciscus à Paula anno Dñi millesimo quadringẽtesimo quinquagesimo. Qui ob multitudinẽ tã virorũ, quã mulierũ ex omnibus partibus ad se cõfluẽtiũ regulas tres instituit, vnã pro fratribus, aliã pro monialibus & tertiã pro Mãtelatis, quę cõfirmatę & approbatæ fuerunt à Sixto IIII. Innocentio VIII, & Alexãdro V. Qui sanctissimus Patriarcha sanctitate, & miraculis plenus migrauit ad Dñm anno salutis millesimo quingentesimo septimo, & à Leone X. in Sãctorũ Catalogo fuit scriptus anno millesimo quingẽtesimo decimo nono. Qui ordo, prout diximus supra inter mendicantes cõputatur.

ARTICVLVS. VIII.

Vnde habuerit initium congregatio Sãcti Hieronymi Iesuatorum.

Respõdeo dicẽdo, quod ordinis S. Hieronymi Iesuatorũ seu clericorũ Apostolicorũ cõgregationis B. Ioãnes Colũbinus autor fuit, nobilis inter Senarũ ciues ab anno salutis nostræ circiter millesimo tercẽtesimo quinquagesimo quinto, eomodo vt historiæ dicũt; qui ex hac luce solutis corporis vinculis in cælestem patriam euolauit anno Dñi millesimo trecẽtesimo sexagesimo sexto, sub Vrbano V. Summo pontifice. Fuitq; ipse Vrbanus huius ordinis approbator habitusq; confessor anno Dñi millesimo tercẽtesimo sexagesimo septimo. Qui ordo sub D. Augustini patrocinio militat, & sub obseruãtia cuiusdã regulæ sibi à quodã eorum fratre, & postmodum Episcopo Ferrariensi functo vitæ sanctitate celeberrimo pręscriptæ. Regũturq; fratres huius ordinis à generali. Ob frequẽtiã quã huius nominis sanctissimi Iesu in ore gerebãt Iesuitę vocantur, & dicũtur S. Hieronymi, nõ quod ab eo is ordo fuerit institutus, sed quia eius religiosi non multo post religionẽ huiusmodi vnanimi cõsensu & volũtate sanctũ Doctorẽ sibi patronum & protectorem elegerũt. Cui rei illud magno testimonio esse videtur, quod monasteria & ecclesias suas magna ex parte Diuo Hieronymo dedicarunt. Quod no

...TIO DE LA PROPIEDAD INTELECTUAL ...

men è Sãcto Doctore ductũ, vt in perpetuũ haberẽt. Alexãder VI. ànno milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſecũdo ad Põtificatũ aſſumptus cõceſsit, ſanciẽs, ne in poſterũ ſimpliciter Ieſuitæ, ſed adiũcto, fratres Ieſuitæ S. Hieronymi dicerentur. Ferũt tunicã albã & cappã cicerculi coloré ſeu ſinopedis referentẽ abſq; capucio, cuius loco tegumẽtũ manicę ſimile portãt triũ votorũ profeſsionẽ cõpleto probationis anno aliorum religioſorũ ex inſtituto S. Auguſtini viuentiũ more emittunt. Exercẽt ſe in viſitatione infirmorũ, & diuerſa alia officia atq; opera manualia, ad vitandũ otiũ. Hãc autẽ cõgregationẽ Pius V. apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris die decima ſeptima Nouẽbris anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno ſecũdo in ea bulla incipiẽti, Romanus Pontifex, inter mẽdicãtes cõnumerauit. Et Gregorius XIII apud S. Petrũ ſub annulo piſcatoris, prima die Februarij, anno milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo octauo, Pontificatus ſui anno ſexto in bulla incipiẽti, ſpectatus qui in caſtitatis, omnia huius religionis priuilegia per ſuos prædeceſſores conceſſa confirmauit, & de nouo conceſsit.

ARTICVLVS IX

Vnde habuerit initiũ religio Societatis Ieſu, & vtrum ſit mendicans.

REſpõdeo dicẽdo, quod fluctibus varijs & fũma tẽporũ tyrãnide agitatã eccleſiã ſpõſã chariſsimã Chriſtus nũquã deſerit, ſed miris ſolatur donis, innumeris illuſtrat gratijs, ac fauoribus, nulloturbine, nullisprocellis, nulla hęreticorũ acie turris hæc fortiſsima, in qua lapis lapidi fide ac charitate firmiſsimẽ cohæret atq; cõiũgitur, cõcuti potuit. Suſcitata fuit ab inferis illa turpiſsima beſtia Martinus Lutherus, qui ſuis infeſtis hæreſibus ac erroribus reginã hanc ſtãtẽ à dextris Dei in veſtitu deaurato circũ amictam varietatibus fœdare ac denigrare nixus eſt, auertẽs fideles â pœnitẽtia, & à frequentia ſacramẽtorũ, affirmãs homines pœnitentes Chriſti paſsionẽ infamare, quaſi ipſius ſatisfactioni aliquid defeciſſet, auertẽs etiãfideles à Sũmi Põtificis Romani obedientia, qui præeſt eccleſiæ Dei, quę eſt columna & firmamẽtũ veritatis. At ille omnipotẽs ſermo Dei à regularibus ſedibus veniens iſtam ſuã chariſsimã ſpõſam viſitãs ſuſcitauit à Celis Ignatiũ Loyolã Hiſpanũ Cãtabrẽſem genere illuſtrẽ, ſed virtutibus & literis illuſtriorẽ cũ ſanctiſsimis ſocijs Petro Fabro Frãciſco Xauier, Iacobo Laynez, Claudio Hayo Ioãne Coderio, Alfonſo Salmironio, Simone Roderico Luſitano, Nicolao de Bobadilla, Paſcalio Broet. Qui acerrimus dux cum ſuis ſodalibus zelo omnes feruẽtiſsimo æſtuãtes cõtra Lutherũ omnèſq; eius ſequaces caſtra poſuerũt, pœnitẽtiã prædicãtes, dicentes, regnũ Deinõ eſſe potũ & eſcã, ſicut impij Lutherani exiſtimabãt, ſed iuſtitiã & pacem & gaudiũ in ſpiritu Sãcto: quæ iuſtitia, quæ pax & quod gaudiũ frequẽtia ſacramẽtorum cõſequitur. Qui enim in hoc ſeruit Chriſto placet Deo & probatus eſt hominibus, ait Apoſtolus Paulus. Aquo ſtrenuo duce habuit originẽ ordo Societatis Ieſu tãquam à ſuo capite & fundatore, vt teſtatur Gregorius XIII. in ſua conſtitutione incipiente: *Aſcendente Dño*. Qui iũctis illis ſecũ ſtrenuiſsimis Chriſti Ieſu cõmilitionibus Italiã venit vbi ſãctiſsima opera per ipſos in augmẽtum ſãctiſsimæ fidei animarumq; ſaluté Deus in dies operãdo cõſtituerunt, cõgregationemiſsã nõ Ignatij, ſed Societatem Ieſu Chriſti appellari, adeo, vt inde Ieſuiti veniãt appellati. Quã Paulus III. Farneſius Summus Põtifex anno âvirgineo partu milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto, cõfirmauit multiſq; eã poſtmodun priuilegijs locupletauit, vt etiã Iulius III, Gregorius XIII. in cõſtitutione centeſima vigeſima, *aſcẽdẽte Dño*, alijque ſubſequentes Summi Põtifices fecerunt. Hactenus de ordinibus mendicãtibus. Dubium autẽ in prẽſentiarũ reſolui oportet vtrun ſocietas ſit quoad omnia eius membra ordo mendicans, & iã ſupra articulo primo huius quæſtionis diximus ſocietatẽ eiuſq; perſonas eſſe mendicãtes. Quibus verbis attentis nemini dubiũ eſſe debet profeſſos huius ſacræ religionis verè eſſe mendicãtes. Cum hi ſint mẽbra ſocietatis, at de ſcholaribus poterat aliquis dubitare, cum hi ſtricte loquẽdo non ſint de corpore ſocietatis.

Pro cuius rei explicatione notandũ eſt in ſocietate quoſdã ſcholares nũcupari, qui licèt nõ ſint ſoleniter profeſsi tria vota ſimplicia ſubſtantialia emittunt, neque à ſocietate citra incurſum apoſtaſię recedere poſſunt licet præpoſitus generalis illos expellere valeat. Qui ſcholares licet nihil in particulari poſsideãt, eorũ tamẽ collegia inquibus ipſi ad diſcẽdas literas & docendas exiſtũt, bona immobilia, annuos cenſus pluraq; alia

in

in cõmuni retinẽt, ex quo videtur quod nõ possunt dici mendicãtes iuxta quæ notãtur in iure *a* & loquens de Carthusiẽsibus, qui bona in communi possidẽt tradit Abbas, & huiusmodi nouitij nõ sunt proprie de corpore societatis, neq; immutabiliter religiosi sicut sunt solẽniter professi, quo supposito,

a exijt. quiſe miniat. §. porro de verb. ſignif. li. 6. Abb. cõ. 27 proclara co. 2. li. 2.

Sit prima cõclusio: Professi solẽniter, in dicta societate sunt sine dubio mendicãtes, & priuilegia mendicãtium religionibus cõcessa inspectis eorũ constitutionibus & priuilegijs ipsis etiã cõceduntur. Constitutionibus autem eorũ per sedẽ Apostolicã confirmatis cauetur professos societatis, non posse aliqua bona immobilia seu redditus annuos in particulari neque in cõmuni possidere, neq; aliqua annua relicta etiã ad vti litatẽ seu pro sacramenti luminaribus percipere, neq; aliqua pro cõfessionibus seu aliorũ sacramentorũ ministerio, etiam sub nomine eleemosynę exigere, neque arculã in qua solent Christi fideles eleemosynas conijcere in eorũ ecclesijs, seu alibi retinere. Adeo vt huiusmodi societas non solũ in pauperta te, sed in extrema necessitate in Dño tãtum confidens qui volucres cæli pascit constituta videatur. Vnde ex hoc solum fatendum esset prorsus societatẽ hanc mendicantẽ esse inspecta mẽdicantiũ definitione, quæ est vt hi mẽdicãtes dicãtur quibus regula, vel constitutio interdicit possessiones, seu reditus ad propriã sustentationẽ, & incerta mendicitas solet eis præbere victum per publicũ quæstũ, prout definitur *b* iniure & tradit Ioãnes Andreas & post alios Petrus Rebufus. Præterea hoc priuilegio Apostolico hæc cõclusio efficãciter probatur quo à Sede Apostolica determinatur personas societatis mendicantes esse.

b c. 1. §. cõfirmatõs de relig. domib. libr. 6. gloſ. in c. quorũdã in v. mẽdicãtiũ. vbi Archidiac. & loã. Andræ. deelect li. 6. Rebuf. sup. cõcord. tit. de regia ad præla. nomin. §. 1. v. mendicãtibus.

Secunda cõclusio: loquendo de scholaribus maius dubiũ est, Cũ ipsi nõ sint propriè & incõmutabiliter religionis membra sicut sunt professi qui dicuntur mẽbra inseparabilia argumento eorũ quæ tradit Aretinus: *c* quia illud est propriũ & inseparabile membrum quod à suo corpore nõ separatur, vt probatur in iure *d* & tradunt Bellamera & Soccinus. Et quòd ipsi scholares societatem non constituãt patet ex quibusdã literis Iulij Secundi, in quibus nõnullæ societatis cõstitutiones inseruntur: vbi inter cætera dicitur quod societatis habeat collegia, in quibus scholares velut in quodã seminario existãt, innuens diuersam esse societatẽ ab huiusmodi seminario. Quod etiam clarius liquet ex alijs literis Pauli III. vbi dicitur quod scholares huiusmodi peracto studiorũ suorũ cursu, & qui in literis aliquid profecerint, in societatẽ admitti possint, & sic ne cessario supponitur quod antea nõ erant de societate, neque societatẽ constituebant. At Mandosius, *e* quomodo supradictos scholares nũcupandos esse asserit mendicantes & probat. Licet enim sint nouitij, inspecto tamẽ fine, ad quẽ intra probationis tẽpus instituũtur possũt mẽdicãtes appellari. Cũ vniuscuiusq; rei finis sit præstãtissimus, & considerandus. Nam cum vnumquodque alicuius gratia fiat vt inquit Aristoteles, *f* cum ipsi ordinẽtur ad profitendũ ordinẽ professorũ mendicantiũ, mendicantes per consequens debent nuncupari. Animi enim destinatio quæ exactu inchoato licet nõ cõsummatõ deprehenditur habetur interdũ pro opere perfecto, & cõsũmato, licet casufortuito, aut alio impedimento non perueniat ad effectũ argumento cuiusdã iuris. *g* Quod etiãde nõ uitio loquẽs scribit Petrus de Ancharrano. *h* Præterea licèt ipsi habeant bona immobilia & redditus annuos possunt etiã dici mendicãtes habito saltẽ respectu quodipsi mẽdicare cogerentur, si de facto bona aliqua, aut redditus nõ haberẽt prout probat Rebufus. *i* Præterea si recte quis intueatur ipsi scholares vt exserie constitutionũ societatis appareat nihil possident in cõmuni, aut in particulari, nã præpositus generalis est gubernator collegiorũ, & reddituũ annuorũ distributor quos pro scholariũ victu & vestitu, alijsque necessarijs, & pro collegij sustentatione expendit, nihil tamen pro se, aut societate retinendo, & sic huiusmodi scholares nihil certi habent, nisi id quod à præposito generali ex benignitate quodammodo suscipiunt.

e Mãdoſ. de p. ini. ad inſ targlo. 9. ãn 9.

f Ariſto. 2 phiſ. c. 26.

g L. ſi nõſus rit l. ſi quid ergo. ff. de aur. & arg. le

h Ancharr. cõſil. 69. cõtra donatio nẽ. n. 8.

i Rebuf. vbi verb. mẽdicãtibus ver. ſicut illi. qui infũdatione

Hæc dicta sint pro dictis religiosis scholaribus. Videãt ipsi an ex priuilegijs societatis aliud patentius ius habeãt: Priuilegia enim huius sacræ religionis originalia ad meas manus nõ peruenerũt, solũ enim vidi aliqua in quodã cõpẽdio auctoritate R.P. Claudij generalis cõpilato. Et ex priuilegio superius allegato solum collegi omnes personas societatis mẽdicantes esse, & priuilegijs & gratijs omnium mendicantiũ ordinũ gaudere. Vtrũm autem dicti scholares inter personas societatis sub illa vniuersãli, omnes cõprehẽdantur ex tenore dictorum verborum assequi clare minime possum.†

QVEÆSTIO III.

De origine ordinum non mendicantium, in decem & ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam decem & ſeptem quæruntur.

1 A *Quo habuerit originem ordo Canonicorum regularium.*
2 *A quo habuit exordium ordo S. Benedicti.*
3 *A quo incepit congregatio Montis Oliueti.*
4 *A quo habuit initium congregatio Vallis Vmbroſæ.*
5 *A quo cœpit congregatio Ciſtercienſium.*
6 *A quo habuit exordium Congregatio Camaldulenſium.*
7 *A quo habuit originẽ ordo Cœleſtinorum.*
8 *A quo habuit initiũ ordo Carthuſienſium.*
9 *A quo habuit exordium cõgregatio Eremitarum Sancti Hieronymi è Piſa.*
10 *A quo cœpit congregatio Eremitarum Sãcti Hieronymi in Hiſpania.*
11 *A quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorum.*
12 *A quo cœpit religio Sãctiſſimæ Trinitatis*
13 *A quo habuit principium congregatio Sãctæ Mariæ de la Merced.*
14 *A quo habuit exordium congregatio clericorũ regularium, qui vocãtur Theatini.*
15 *A quo habuit initium congregatio clericorum miniſtrãtium infirmis.*
16 *A quo habuit originem congregatio aliorũ clericorum regularium, & vtrum finteinſaẽ ordinis cũ canonicis eccleſiarũ cathedraliũ regularium.*
17 *A quo habuit principium congregatio S. Georgij in Algala.*

ARTICVLVS I.

A quo habuit originem ordo Canonicorum regularium.

RESpondeo dicendo, quod Canonici regulares Ordinis Sancti Auguſtini dicti Lateranenſes ab Apoſtolis primum, vt narrant hiſtoriæ, traxerunt originem, prout tradit Hieronymus Plati *d* ſed poſteà à Beato Auguſtino fuit talis congregatio regulariter ordinata, cum quibus Canonicis ipſe factus presbyter à Valerio ſecundum regulam ab Apoſtolis traditam aliquandiu vixit. Qui cum poſt aliqua temporum ſpatia varias habuiſſet à laudabilibus viris reformationes ſecundum quæ illas varia ſortiti ſunt nomina, inter alia prima fuit iſta congregatio Lateranenſis, quæ tamen fuit reformata in templo Sanctæ Mariæ Frigionariæ prope ciuitatem Lucæ anno, 1407. à quodam clerico nobiliſsimo Romano nomine Bartholomæo illuſtriſsimæ familiæ Colomnæ, vna cum quodam eius ſocio nomine Iacobo de Auogradi, vtriuſque iuris doctore excellentiſsimo: ſed prius per 800. annos vſque ad Bonifacium VIII. fuerunt in Eccleſia Lateranenſi à Gelaſio diſcipulo prius Diui Auguſtini ſemper viuentes, ex qua eccleſia licet in poſterum plures eſſent eiecti ac iterum regreſsi, tandem ſub Sixto Quarto Summo Pontifice omnimodam ipſius poſſeſsionem amiſerunt: non tamen titulum & priuilegia, vt ipſe idem Pontifex eis conceſsit vna cũmo naſterio Sanctæ Mariæ pacis, in quo adhuc vſque Romæ perſeuerant.

Sed eſt notandum, quod alij ſunt Canonici regulares congregationis Sancti Saluatoris, qui initium habuerunt in quadam Canonica vocata Sancta Maria Reni apud flumen Rhenum, & prope ad duo milliaria Ciuitatis Romæ ſita, in qua quidam canonici cohabitabant ſecundum regulam Diui Auguſtini viuentes: fuitque talis ordo ibi ab Innocentio Secundo, confirmatus anno Domini 1136. & in hac canonica perſeuerauerunt vſque ad annum. 1350. poſt modum à militibus Ioannis Viſconti in obſidione Bononiæ deuaſtata ſe intra ciuitatem in canonica ſancti Saluatoris tranſtulerunt, inqua vſque ad annum. 1418. perſeuerauerunt, qui poſt modum vniti cum quodam patre Stephano Senenſi, & ſocij ex ordine Eremitarum Lecetti, & à Gregorio XII. & à Martino Quinto confirmati habituque canonico induti, circa annum Domini milleſimum quadringenteſimum decimum octauum, nomen ſumpſerunt canonicorum S. Saluatoris. Deniq; eorum verum principiũ, & origo non eſt à Sancto Donato de Scopeto prope Florentiam ſito, & nunc iamdiruto, vt innuit D. *e* Antoninus dicens, quod hęc congregatio dicitur Scopetinorum. Nã licèt ipſi canonici quarto loco ibi habuerint habi-

a Hiero. Plati. li. 2. debono ſtatu religi. c. 23. pa. 332.

b D. Anto. 1. 3. ſuæ. hiſtriæ tit. 15.

habitationem, habitatio tamen, ipſorũ ſecundo loco in canonica S. Saluatoris ſecundum prædictam hiſtoriam fuit. Et ſic magis proprie ab ea ſumit denominationem.

a Romã. lib 6. de repub Chriſt. ca. 4 & c. 16.

Aduertit tamen Hieronymus a Roman cum Abbate Ioachimo, quod hi canonici non ſunt de numero eorum, quorum memoriam faciunt Pontificum iura: ſupradicti enim inſtituti ſunt per D. Hilarium, & per Apoſtolos & per Epiſcopos eorum ſucceſſores, & per Diuum Auguſtinum reformati, & ad antiquum ſtatum canonicorum eccleſiarum cathedralium reſtituti. Illi autem quos ius canonicum Regulares canonicos vocat ſuam originem minus antiquam habent, ſcilicet à quodam ſancto Epiſcopo Leonis Franciæ Arnulpho vocato, anno Domini milleſimo centeſimo decimo ſeptimo, quibus regulam Diui Auguſtini tradidit & multa monaſteria in Italia, & in Gallia ædificauit, zelo reformandi clerum. Qui modus viuendi cum omnino non eſſet monaſticus, neque omnino eſſet clericalis, fuit diuerſis titulis ipſius rigor ſignatus, & à Papa Benedicto XII. anno milleſimo trecenteſimo quadrageſimo ſecundo multis gratijs & priuilegijs ampliatus. Cui congregationi, vt eius exemptionibus fruerentur, fuerunt vnita quædam in Hiſpania monaſteria; vt monaſteria Sancti Iſidori Legionenſis, qui fuit prius monachorum D. Benedicti, & ſanctæ Crucis Conimbricenſis, vbi adhuc ſunt conſtitutiones & regulæ, per quas dicebant officium diuinum ſecundum ſtylum S. Arnulphi. Et in Italia & Gallia ſunt maximè reformati, & habent Generales & prouinciales, in Luſitania vero reformatiſsimi, & communiter Canonici regulares Diui Auguſtini nuncupantur; non quia eorum religio conſtituta fuerit à D. Auguſtino, ſed propter regulam illis à Diuo Auguſtino traditam. Et iuxta ſupradicta debet intelligi extrauagans Martini Quarti in capite, *viam ambitioſe, detranſeuntibus ad religionẽ*, vtrũ aute ſupradicti ſint religioſi dictũ eſt in quæſtione prima proœmiali.

ARTICVLVS II.

A quo habuit originem ordo Dcui Benedicti.

REſpondeo dicendo, quod religio Sancti Benedicti, prout ait Caſſaneus, fuit primus ordo monachorum pro Chriſto inſtitutus ab eo inſequendo vitam antiquorum monachorum. Sed ante eum fuit Baſilius, qui fuit in Oriente, Benedictus in occidente, vt refert Antonius Florentinus. Hic autem ordo vocatur Montis Caſſini ac Sanctæ Iuſtinæ ab ipſo ſanctiſsimo Patriarcha in Subiaco primo, ac in Mõte Caſſino, poſtmodum ſumpſit primordia anno Domini circiter trecẽteſimo trigeſimo, fuitque poſtmodum reformatus ab Odone in abbatia Lunæ ſanctæ Iuſtinæ ciuitatis Paduæ anno milleſimo quadringenteſimo decimo. Qui quidem Benedictus à Domino tot tantoſque habuit ramos, vt breui temporis curſu totum fere ſtatutis temporibus eorum ſanctitate & diſciplina illuſtrarint orbem. Et inter alios fuerunt congregationes, & ordines montis Oliueti, Vallis vmbroſæ Ciſtertienſium, Carthuſienſium, Cæleſtinorum, Camaldulenſium Sancti Hieronymi, & fratrum militiæ Ieſu Chriſti reformatorum Regni Portugaliæ. Et de hac religione ſacra mirabilia tradit Pater Ioannes de Caſtaniza in celebri Sancti Romoaldi hiſtoria.

ARTICVLVS III.

A quo habuit originem congregatio Montis Oliueti.

REſpondeo dicendo, Montis Oliueti congregationem quendam Bernardum Ptolomæum cum duobus aliis ſocijs Senenſibus fundare cœpiſſe, in Monte Oliueto propè ipſam ciuitatem Senarum, anno Domini milleſimo trecenteſimo decimo nono, ſub Ioanne vigeſimo ſecundo Summo Pontifice: cuius iuſſu Guido Petramala Epiſcopus ciuitatis Aretij viſione priùs Beatæ Dei genitricis Mariæ præhabita, & habitum, quem nunc ferunt dedit, & regulam Sancti Benedicti obſeruandam præſcripſit.

ARTICVLVS IIII.

A quo habuit originem congregatio Valliſumbroſæ.

REſpondeo dicendo, quod congregatio Valliſumbroſæ exordium habuit

à Ioanne Galberto nobili viro Florentino in quadam parte montis Apennini, vocata Valliſumbroſa, prope Florentiam ad duo milliaria, circa annum Domini milleſimum quadrageſimum, vel ſecundum alios milleſimum ſexageſimum, qui Ioannes miraculis clarus deceſsit à vita anno noſtræ ſalutis 1073. tempore Gregorij, ac poſtmodum ab ipſomet, ſiue à Calixto Secundo Pontifice fuit in ſanctorum numero collocatus, & ait Antonius *a* Florentinus, quod iam quaſi defecit ex toto dicta religio ex defectu fratrum, quod idem probat Caſſaneus.

a Flor. in 2 p. ſuarũ hiſtoriarũ tit. 15. c. 23. §. 2. Caſſa. v. cõſideratione 57.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem ordo Ciſtercienſium

REſpondeo dicendo, quod Antonius Florentinus ait, hunc præclariſsimum ordinem habuiſſe originem à quodam Abbate Stephano anno Domini milleſimo nonageſimo octauo. Alij dicunt fuiſſe autorem Robertum Abbatẽ Abbatiæ Molis Mẽſis, quæ congregatio à quodam monaſterio primitus ædificato in quodam loco Ciſtertio dicto, tale nomẽ ſumpſit, & poſt paruum temporis interuallum à Diuo Bernardo Clarauallenſi Abbate ſua doctrina ac morum ſanctitate adeo fuit illuſtratus & ſanctis inſtitutis imbutus, vt merito eius fundator poſsit apellari: qui migrauit ad Dominum anno ſalutis noſtræ milleſimo centeſimo quingenteſimo quarto, ſiue milleſimo centeſimo nonageſimo quarto, ſub Eugenio Tertio Summo Pontifice. Et hæc cõgregatio D. Benedicti regulam obſeruat, quam Gregorius *b* XIII. in bulla quadam incipiente, *ſuperna diſpoſitione*, data Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die duodecimo Iunij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, Pontificatus ſui anno tertio miris inſtitutis reformandam curauit eiuſque priuilegia, & gratias merito confirmauit, & ampliauit. Et idem Gregorius *c* XIII. in bulla incipiente: *Vniuerſi Dominici*, data Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, decimo quinto Kalendas Martij pontificatus ſui anno octauo pro quiete & reformatione eiuſdem ordinis, omnes moniales eiuſdem ordinis exemit. Et ſubiecit eas iuriſdictioni ordinariorum. Quibus ſingulis in virtute ſanctæ obedientiæ mandauit, vt hoc munus quam primum ſuſcipiant, omnique ſtudio & vigilantia in eo ſe exercere procurent. Abbatibus verò ac diffinitoribus monachis, & alijs patribus vniuerſis ſub excommunicationis ſententia ipſo facto incurrenda, à qua, niſi à Romano Pontifice, (excepto in mortis articulo) abſolui nequeant, præcepit atque interdixit, ne per ſe vel per alios ad prædictarum monialium viſitationem ſe intromittere audeant: de quo agemus in quæſtione de monialibus.

b Habet. in ſũ. cõſt. põtif. p. 816.

c Habet. in ſũ. cõſt. põtif. p. 816.

ARTICVLVS VI

A quo habuit originem congregatio Camaldulenſium.

REſpondeo dicendo, quod congregatio Camaldulenſium fuit inſtituta à Beato Romoaldo viro magnæ ſanctitatis & ſanctimoniæ à Ciuitate Rauenna oriundo. Et fuit inſtituta anno Domini milleſimo trigeſimo, & ſic ante ordinem Vallis vmbroſæ & Ciſtertienſis, prout narrat Antonius Florentinus, *d* & Caſſaneus. Quæ congregatio ex famoſiſsimo illo conuentu Camalduli in territorio Ciuitatis Arctij prouinciæ Tuſciæ ab ipſo Beato Romoaldo ædificato, nomen accepit, Camaldulenſis, & regulam Sancti Benedicti obſeruant. Qui Romoaldus multis miraculis clarus fuit anno à Virgineo partu milleſimo, atque ætate annorum centum & viginti ex hac luce diſceſsit, in Valle Caſtri Marchiæ Anconitanæ.

d Flor. vbi ſu. 2. p. ti. 1. 5 ca. 15. Caſſaneus. 4 p. catalogi gloriæmũdicõ ſideratione 54.

ARTICVLVS VII.

Vnde habuit originem ordo Cæleſtinorum.

REſpondeo dicendo, quod iſtius ordinis eſt notabilis conuentus in ciuitate Pariſiẽſi, & in multis alijs locis Galliæ: & iſti ſunt obſeruantes ſub regula B. Benedicti degentes, prout ait Florentinus: vbi dicit, quod talis ordo habuit originem, & nomẽ à ſactiſsimo Petro de Morrone, qui fuit Papa Cęleſtinus Quintus creatus anno Dñi milleſimo ducenteſimo nonageſimo quarto.

to. Qui renunciauit papatum. Et habuit initium in quodam monte prope Ciuitatem Sulmonam vocato Mogella. Confirmationem illius obtinuit à Gregorio Decimo, ac è vita diſceſsit poſt papatus renuntiationem, anno milleſimo ducenteſimo nonageſimo ſexto, ſub Bonifacio Octauo Summo Pontifice, & in Sanctorum numerum fuit collocatus à Clemente Quinto anno Decimo ſeptimo à ſuo feliciſsimo tranſitu, vt patet ex eius bulla incipiente. *Qui fecit magna, & inſcrutabila*, & habetur in ſumma conſtitutionum Pontificalium pagina quadrageſima quinta.

ARTICVLVS VIII.

A quo habuit originem ordo Carthuſienſium.

REſpondeo dicendo, quod licet ordo Carthuſienſiũ nonſit ſub regula beati Benedicti, neq; aliquarũ quatuor regularum ab eccleſia approbatarum, ſed habet ſua ſtatuta pro regula, habetur tamen ab eccleſia in magna veneratione, prout teſtatur Florentinus *a* & eſt venerabilis religio, quæ vſque ad præſentem diem ſeruat rigorem ſuarum obſeruantiarum, pro vt ait idem Florentinus. Et aliqua in eius laudem adduxit *b* Caſſaneus. Fuit autem autor huius ordinis Diuus Brunus Alemanus nobilis ciuitatis Agrippæ ſiue Coloniæ cum aliquibus alijs eius ſocijs in quodam loco nominato Certoſa, in territorio Grabonæ ſito anno Domini milleſimo octuageſimo quarto, tempore Victoris tertij ſummi Pontificis, à quo loco Certoſa Certuſiani poſt modum nuncupatifuere. Qui ſanctiſsimus Brunus ædificata poſtmodum ampliſsima illa abbatia in prouincia Calabriæ in Squilanenſi territorio migrauit ad Dominum anno milleſimo centeſimo primo, in cathedra Petri ſedente Paſchali Secundo, & año milleſimo quingenteſimo vigeſimo à Papa Leone Decimo in ſanctorum numerum ſuit adſcriptus.

a Flor. 3. pa. ti. 16. c. 1. §. 6.

b Floren. in ſuo libr. hiſtoriali. 2. p. tit. 15. ca. 22. §. 1. Caſſan. vbi ſup. conſiderat, 62.

ARTICVLVS IX.

A quo habuit originẽ congregatio Eremitarum S. Hieronymi è Piſa.

REſpondeo dicendo, quod congregatio Sancti Hieronymi è Piſa originem habuit à Beato Petro de Piſa nobiliſsimæ proſapiæ, de Gambacorta, anno Domini milleſimo tercenteſimo octuageſimo. Quæ congregatio Eremitarum vocatur Sancti Hieronymi, tum ob incredibilem deuotionem quam ſemper in ſuo pectore geſtauit erga hunc Sanctum Doctorem Eccleſiæ Hieronymum, tum etiam, vt hoc nomine inſigniti illius veſtigia ſectarentur, cuius diſcipuli eſſe conarentur.

ARTICVLVS X.

A quo habuit originem congregatio Eremitarum Sãcti Hieronymi Hiſpaniarum.

REſpondeo dicendo, congregationis Eremitarum Sancti Hieronymi Hiſpaniarum fundatorẽ ſeu potius reformatorem fuiſſe doctiſsimum quẽdã Lupum de Olmeto Hiſpanum, qui in vrbe in Eccleſia Sancti Alexij in monte Auentino ſita à Summo Pontifice obtinuit facultatem huiuſmodi congregationem faciendi, ſeu potius reformandi, fratribuſque eiuſdem ordinis quandam regulam ab operibus Sancti Hieronymi collectam obſeruandam tradidit. Vel, vt aliqui alij volunt, congregatio iſta habuit principium ab Euſebio Cremonenſi glorioſiſsimi Hieronymi diſcipulo, cuius creduntur veſtigia ſequi Monachi de Guadalupe in Hiſpania. Sed poteſt eſſe, quod iſti eſſent reformati à ſupradicto Lupo, & diuiſi ab iſta congregatione. Deceſsit ex hac vita Lupus anno milleſimo quatercenteſimo trigeſimo tertio, anno tertio Eugenij Quarti, ſepultuſque eſt in dicta Eccleſia Sancti Alexij. Hæc ab aliquibus dicuntur. Sed Pater Hieronymus *c* Roman Hiſpanus, ſexto libro de Republica Chriſtiana dixit, hunc ordinem habuiſſe originem à ſocijs cuiuſdam Sancti viri fratris Thomæ, cuius reuelationis cauſa diſcipuli eius in Hiſpaniam venerunt anno Domini circiter milleſimum tercenteſimum ſeptuageſimum, & in quodam deſerto vocato Lupiana in Regno Toleti habitationem elegerunt, vbi vitam tam auſteram fecerunt, vt multi illuſtres eorum exemplo moti eorum vitam ſolitariam, & pœnitentiam fuerint aggreſsi. Qui diuino ſpiritu ducti à Gregorio Vndecimo approbatio

c Rom. li. 2 6. c. 27.

bationem petierunt vitæ ſuæ. Qui repræſentans patrem illum luminum filios ſuos benigne recipiens eorum inſtitutum approbauit, deſumptum ex regula Eremitarum Diui Auguſtini, in die Diui Lucæ, anno Domini milleſimo tercenteſimo ſeptuageſimo quinto & eos vocari voluit, fratres D. Hieronymi. Quorum inſtitutum à dicto patre Petro de Olmeto eiuſdem ordinis Alumno tempore Martini Quinti, & Eugenij Quarti fuit maxime perturbatum. Sed tandem re ad Sedem Apoſtolicam deducta, dictidiſcipuli fratris Thomæ contra dictum fratrem de Olmeto obtinuerunt, vt ſuam congregationem haberent diſtinctam à congregatione Italiæ. Quæ quidem congregatio multa monaſteria habet in Hiſpanijs, in quibus viri illuſtres ſanguine, literis, & ſanctitate extiterunt. Inter quos fuit ille pater Fernandianes, qui relicto Archiepiſcopatu Toletano voluit veteraſcere in teſtamento ſuo, vt eius hiſtoria narrat.

ARTICVLVS XI.

A quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorum.

REſpondeo dicendo, quod ordo fratrum Crucigerorum à Sidiaco Epiſcopo Hieroſolymitano (qui fuit ille Iudas, qui crucē Domini noſtri Sanctiſsimæ Reginæ Helenæ præmonſtrauit) originem ſumpſit anno Domini tercenteſimo ſexageſimo quinto, vt duæ bullæ Alexandri Tertij, & Alexandri Sexti, teſtimonium ferunt, vel (vt Chronica Martiniana & Sabella aiunt) à Cleto ſecundo poſt Diuum Petrum Summo Pontifice. Et licet ordo iſte pluries fuiſſet ob ingruentia bella penitus fere deuaſtatus, & iterum atque iterum vigoratus, & reualidatus, Pius tamen ſecundus Summus pontifex in Concilio Mantuæ celebrato anno milleſimo quatercenteſimo ſexageſimo ordinauit, vt fratres illius habitu colore cærulei azurini induti peragerent, cum alio per prius colore eorum veſtimentum eſſet.) Et confirmauit etiam vt ſemper præ manibus crucem geſtarent. Ex quo idem in anteriori pectoris parte ſemper, & Crucem argenteam & habitum talis coloris deferre conſueuerūt. At poſtmodū à Pio Quinto fuit iſte ordo approbatus, eorumque priuilegia confirmata, ac plura alia conceſſa, vt in eorum bulla patet. Et huius cōgregationis adeſt in Hiſpania Ordo Hoſpitalium Sancti Antonij Crucigerorū cum ſtola. Nolo in præſentiarum agere de ordine Humiliatorum, qui cœpit anno Domini milleſimo decimo ſeptimo, & cum proceſſu temporis fuerit multipliciter variatus vltimus eorum viuendi modus fuit approbatus anno Domini milleſimo ducenteſimo: & per Innocentium Tertium confirmatus, cū inſtitutis ſumptis de regula Sancti Benedicti, prout narrat Antonius Florentinus. Qui ordo à Pio Quinto Pontifice maximo fuit omnino extinctus, vt patet ex eius bulla incipiente. *Quemadmodum ſolicitus*, data Romæ apud Diuum Petrum anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, idibus Februarij Pontificatus ſui anno ſexto.

ARTICVLVS XII.

A quo habuit initium religio Sāctiſsimæ Trinitatis,

REſpondeo dicendo, quod religio Sanctiſsimæ Trinitatis ordinis captiuorū, ſi à primordijs ipſius exordiamur, initiū habuit in regno Galliæ in temporibus Papæ Anaſtaſij Quarti, & Adriani Quarti. Ille enim, qui occaſionem dedit, vt hæc religio inſtitueretur fuit quidam Vvilielmus Dux Aquitaniæ, & Comes de Pictauia. Qui zelo redemptionis captiuorū accenſus, aliquas confratrias ad huiuſmodi pium miniſterium inſtituit. Sed poſtea quidam eius ſocius Ioannes Merencis Romam petijt, & ab Innocentio Tertio approbationem huius inſtituti obtinuit, pro vt refert pater Hieronymus *a* Roman. Et ſic in ſepulchro, vbi fuit appoſitus dictus pater ſcilicet, in Eccleſia Diui Thomæ Demori Romæ in mōte Celio, vbi fratres huius ordinis habitāt reperiuntur infraſcriptæ literæ. *Anno Dominicæ incarnationis milleſimo cēteſimo nonageſimo ſeptimo pontificatus vero Domini Innocentij III. anno primo, decimo quinto calē das Ianuarij, inſtitutus eſt nutu Dei ordo Sanctiſsimæ Trinitatis, & captiuorū à fratre Ioanne ſub propria regula ſibi ab Apoſtolica Sede conceſſa. Sepultus eſt idē frater Ioānes in hoc loco anno Dñi milleſimo ducenteſimo decimo ter-*

a Rom. li. 6 de la repub. Chriſt. c. 18.

tio

tio, Menſe Decembris vigeſima prima die. E quibus & fundatorum, & temporis fundationis eius habetur cognitio. Et ab hac religione in regnis Luſitaniæ anno Domini milleſimo quatercenteſimo nonageſimo octauo proceſsit illuſtris confratria Sanctæ Miſericordiæ, quæ in illis regnis & prouincijs maxime floret, cum maxime exerceatur in omnibus operibus pietatis & ab illuſtrioribus illorum regnorum proceribus cū maxima deuotione gubernatur. Fuit enim inſtituta in quadam capella Eccleſiæ cathedralis ciuitatis Vliſiponenſis à quodam patre Michaele de Contreras ordinis Sanctiſsimæ Trinitatis viro virtute illuſtri & in ſacra Theologia Magiſtro patre à confeſsionibus reginæ Dominæ Leonoræ. Et primi huius illuſtris confratriæ confratres fuerunt Dominus Emanuel Rex Portugaliæ & Regina eius chariſsima coniux, & Domina Beatrix mater eius cum ſorore ipſius Domini Emanuelis Domina Leonor Regina, quod illuſtriſsimum principium præclariſsimum iſtius pijſsimi operis exitum clariſsime præſignauit. Et in teſtimonium, quod hæc illuſtriſsima confratria à dicto patre fuerit inſtituta in vexillo deuotiſsimo huius confratrię ipſe pater depingitur cum tribus literis in fimbrijs eius habitus. Quæ literę ſunt iſtę. F. M. I. quæ ſignificant frater Michael inſtitutor. Hæc adduxi in honorem iſtius patris: inſtituit enim rem memoria dignam, vt omnibus illorum regnorum incolis experiē tia patet.

ARTICVLVS XIII.

A quo habuit initium congregatio Sãctæ Mariæ de Mercede,

REſpondeo dicendo quod huius ordinis inſtitutum fuit reuelatum catholico illi Regi Aragoniæ Domino Iaymi acerrimo Eccleſiæ contra Mauros propugnatori: fuit etiam reuelatum eadem hora fratri Raymundo de Peñafort, ordinis prædicatorum in Sacra Theologia Magiſtro, patri à confeſsionibus ipſius inuictiſsimi Regis, fuit etiam reuelatum eadem met hora cuidã deuoto & nobili viro Petro Nolaſco, qui fuit primus pater iſtius inſtituti, prout refert pater Hieronymus Roman. *a* Et ſic inium habuit in ciuitate Barchinoniæ in Hiſpania anno Domini milleſimo ducenteſimo decimo octauo. Et fuit confirmata auto ritate Apoſtolica tempore Clementis Quarti Summi Pontificis anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo quarto. Quæ redimendi captiuos è Turcarum manibus officium gerit & induũtur habitu albo cum cappa ad ſimilitudinem Carmelitarum. Sed in pectore à parte dextra ſcutum deferunt cum cruce alba in campo rubeo in parte ſuperiori poſita, & in parte inferiori cum Aragoniæ regni inſignijs. Emittunt tria vota eſſentialia: vltra quæ emittunt aliud, videlicet, quod quicunque eorum ierit inter infideles pro redemptione captiuorum, ibi debet remanere obſes pro liberatione captiui, ſi timeatur poſſe in fide periclitari. Propter quod votum inſigne habet huiuſmodi religio priuilegium à Martino Quinto conceſſum, prout ſuo loco dicemus.

a Romã. d. lib. 6. de la Republica Chriſtiana, ca. 22.

ARTICVLVS XIIII.

Vnde habuit originem congregatio clericorum regularium.

REſpondeo dicendo, quod cõgregatio clericorum regularium, qui vocãtur Theatini, originẽ habuit à Domino Petro Carrapha illuſtri Domino Neapolitano, qui Epiſcopus à Iulio Secundo creatus poſtmodum epiſcopatum renunciauit, ac cum tribus alijs nobiliſsimis viris voto ſolemni emiſſo obſeruandi tria illa, quæ alij religioſi vouere ſolent ante principis Apoſtolorũ altare in Eccleſia eiuſdem Romæ, anno noſtræ ſalutis milleſimo quingenteſimo vigeſimo octauo, tempore Clementis Septimi Theatinis patribus initium dedit, qui ab ipſo Epiſcopo Theatino Theatini ſunt appellati. Verum quia hæc congregatio principiata fuit à Paulo Tertio, Cardinale tunc temporis, & poſt mortem Marcelli electo Summo Pontifice, Paulo Tertio appellato, ideo à multis etiam Paulini ſunt vocati, ſed vniuerſalius Theatini. Et ſic in Hiſpania per errorem religioſi Societatis Ieſu Theatini appellantur.

(:)

ARTICVLVS. XV.

A quo habuit initium congregatio clericorum Miniſtrantium infirmis.

REſpondeo dicendo, quod congregatio clericorum Miniſtrantiũ infirmis hiſce noſtris tẽporibus ſumpſit exordiũ à Patre Camillo Decelis Theatinenſi Doctore anno à Virgineo partu circiter milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto, cũ quibuſdã ſocijs, ſcilicet, Patre Franciſco Prophe ta, Patre Bernardino Norſino, Patre Cortio Glodij, & Patre Blaſio de Opertis huius congregationis obtinuerunt approbationẽ à Sixto Quinto Sũmo Pontifice, anno primo ſui pontificatus, & noſtrę ſalutis milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſexto, vt in eius Bulla apparet. Ac poſtmodum à Gregorio Decimo quarto, anno Dñi milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, fuit innumeris decorata gratijs, indultis, ac priuilegijs vt in Bulla illius incipiente, qui *gregis Dominici*, fuſius eſt videre.

ARTICVLVS. XVI.

Vnde habuit originem ordo præmonſtratenſis.

REſpondeo dicendo hunc ordinem fuiſſe fundatũ à D. Noberto in S. Ioanne de prẽmonſtrato in Regno Galliæ in diœceſi Laudunenſi, qui ordo fuit poſtea ſub regula D. Auguſtini inſtitutus anno Domini milleſimo centeſimo vigeſimo prout refert Dominus Hugo huius ſancti ſucceſſor, qui eius vitã ſcripſit ab anno Domini milleſimo centeſimo decimo ſexto (quo anno mũdum reliquit tẽpore paſchalis ſecundi Papæ) vſq; ad annum milleſimũ centeſimũ trigeſimum quartum, in quo â vita deceſſit tẽpore Innocẽtij ſecũdi Papæ. Qui duo ſummi Põtifices in vita huius ſancti ordinem confirmarunt cuius Hugi hiſtoria habetur in monaſterio ſanctæ Mariæ charitatis Ciuitatẽſis. Et huius ſancti hiſtoriam cũ fundatione tradunt Florentinus *a* Ioãnes Trullus Paulus Morigga, Hieronymus çurita, Et ſummorũ Pontificũ Bullæ de hac religione agentes hanc veritatẽ nobis vt certiſsimã proponunt vt conſtat ex Bullis Honorij ſecundi & Honorij tertij ex Gregorij XIII. qui anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo præfatum Sanctum Nobertum ſanctorum Catalogo aſcripſit.

a Flo. 2. par. hiſt. tit. 15. ca. 19. & tit. 17. c. 2. §. 2. & ti. 15. c. 17. Trullus de cano. reg. c. 9. nu. 7. & c. 3. nu. & lib. 1. cap. 34. Morig. in libr. fundat. ord. çurita capit. 9. lib. 3.

ARTICVLVS. XVII.

A quo habuit originem congregatio S. Gregorij in Algaba.

REſpondeo dicẽdo, quod Venetijs anno Domini milleſimo quadringenteſimo fuit incepta hæc congregatio à quodã Gabriele Cõdulmerio viro admodũ illuſtri qui fuit filius cuiuſdã ſororis Gregorij Papæ ad reformationẽ clericorũ ad ſimilitudinem Canonicorũ regulariũ D. Auguſt. & in regno Luſitano habuit initiũ à quodam Deuotiſsimo viro Ioãne Vliſiponẽſis ciuitatis Medico eruditiſsimo, & poſtea Epiſcopo Lamecenſi, tẽpore Regis Portugaliæ Ioãnis primi huius nominis. Et fundatio huius ordinis in Regno Luſitano incepit in Monaſterio quodam ordinis D. Benedicti ſito prope oppidũ de Barcelos dioceſis Bracharenſis vocato *Sant Saluador Deuila de Frades*, prout refert pater Hieronymus *a* Roman. Quæ religio in ſumma obſeruãtia viget indicto regno. Et ex ipſa exijt Eugenius Quartus, quã plurimis priuilegijs & redditibus per totã Italiã ampliauit, & cœpit tẽpore Bonifacij octaui, anno Domini milleſimo quadringẽteſimo quadrageſimo quarto, trigeſimo die Octobris, vt patet ex bulla ipſius Põtificis, hãc religionẽ approbãtis. Et in Regno Portugalię Loyos nuncupãtur.

a Romã lib. de la repub. Chriſt. c. 30

QVÆSTIO QVARTA.

De origine conuentualitatis, & obſeruantiæ in tres articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur tria.*

1 A *Quo habuerit originem conuentualitas religionis P. N. Franciſci.*
2 *De origine obſeruãtiæ prædicti ordinis*
3 *Vnde cœperit cõuẽtualitas in alijs religionibus.*

ARTICVLVS. I.

A quo habuit originem conuentualitas religionis Patris noſtri Franciſci.

REſpondeo dicendo, religionẽ patris noſtri Diui Franciſci, licet ſupra diximus fuiſſe inſtitutam ab ipſo patre, nunc ab illo æterno principio tanquam à ſuo

ſuo vero conditore emanatam eſſe dico affirmando eã eſſe de iure diuino, ſicut doctiſsimus quidã noſtræ religionis pater frater Ioãnes de Bobadilla Pater benemeritus prouinciæ Caſtellæ ſacræ noſtræ religionis obſeruãtiæ, genere, literis ac religione illuſtris, publice prædicauit in regio Cænobio Toletano S. Ioannis Regum anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſecũdo in feſto ſeraphici patris noſtri Franciſci corã numero ſa doctiſsimorũ hominũ multitudine. Quod in hũc modũ doctiſsimus ille pater probauit. Primo, nã certum eſt apud Theologos, quos refert doctiſsimus *a* Corduba, qui deſpecialibus reuelationibus dixerunt vim ac diuinum robur eas habere, modo ſint approbatæ ad obligandum ſub lethalis noxæ obligatione. Imo plures & præſtantiſsimi Theologi de quorum numero eſt noſter Vega, & Catherinus intrepide affirmant ſpeciales Sanctorũ reuelationes approbatas deuincere ad credendũ ſub pœna hæreſis. At vero non eſt dubitandũ ſeraphicũ patrẽ noſtrũ Franciſcũ expreſſam habuiſſe Dei reuelationẽ de Minorũ religione inſtituenda, cũ nõ ſemel, ſed ter Chriſtus cruci affixus eidẽ diuo in voce delapſa prædixerit, *Franciſce, vade repara domum meam: nam tota, vt cernis labitur.* Quibus verbis palam oſtenditur diuinum præceptum ſeraphico viro impoſitũ fuiſſe non de vouẽda, ſed de inſtituẽda Minorũ religione, vt Eccleſiã peccatorũ pondere preſſam, & iam propemodũ labẽtẽ aſsiduis virtutũ excitamẽtis inſtauraret. Cuius rei certior factus per ſeraphicum patrẽ Innocentius ſummus põtifex inſtitutũ fratrũ Minorũ vocis oraculo approbauit, pontificatus ſui anno decimo tertio Chriſti vero Domini milleſimo ducẽteſimo nono. Et poſtea literis apoſtolicis fuit approbatum ab Honorio ſecundo prout in ſuperioribus dictũ eſt. Cũ ergo ex dictis cõſtet ſeraphicũ patrem autenticã reuelationẽ diuinã habuiſſe, & præceptum expreſſum à Chriſto Dño impoſitũ, & â ſede apoſtolica approbatum, vt ex D. Bonauentura, & eccleſiaſtico officio colligitur, valde probabiliter colligere poſſumus noſtram ſacrã religionem iure diuino eſſe inſtitutam. Neque deſunt ſummorum pontificum teſtimonia pro hac aſſerenda veritate. Nam Nicolaus *b* Tertius pontifex maximus de ſeraphica fratrum Minorũ religione verba faciens in hæc dulciora ſuper mel & fauum prorumpit verba. *Hæc eſt apud Deum & patrem munda & immaculata religio, quæ deſcendens à patre luminum per eius filium exemplariter & verbaliter Apoſtolis tradita & demum per Spiritum Sanctum Franciſco inſpirata, quaſi totius in ſe continet teſtimonium Trinitatis.* In quibus verbis noſtra aſſertio magnopere comprobatur. Cum totius Sanctiſsimæ Trinitatis teſtimonio ſit autentica. Et idem docet Clemens *c* quintus iuxta concilium Viennenſe dicens, hanc religionẽ eſſe vitæ cæleſtis formam. Eandem veritatem teſtatur Leo decimus in Bulla vnionis, quæ incipit. *Ite vos.* In qua aperte ait hanc Minorum religionem eſſe vineam ab æterno Patre plantatam. Obidque dixit ſummus Pontifex, quod merito iſtam religionem ſuam appellat. Ergo ſi Deus peculiari ratione iſtam religionem vocat ſuã, non immerito colligimus iure diuino ab eo eſſe conditam, & conſtitutam. Ac proinde nulla poteſtas eſt in terra quæ hoc ſacrum & diuinum inſtitutum poſsit licite conuellere & extirpare. Et ſic regula huius ſacræ religionis indicat nobis hanc probabilem veritatem. Omnia enim ad perfectiorem vitam ſpectantia plenariè in duodecim ipſius capitulis comprehenduntur. Et ſic merito in primo capite vocatur vita. Sicut enim vita naturalis in anima & corpore conſiſtit, in quo non omnia membra ſunt æqualia, ſed ſeruant inter ſe mirum quendam ordinem: ita Minorum religio vita ipſius regulæ confortatur & augmentatur: in cuius corpore non omnia membra ſunt æqualia. Quoſdam enim voluit ſeraphicus pater eſſe laicos miniſterio corporali addictos, de quorum numero multi ſancti in noſtra religione abinitio exiterunt, extant, & Deo fauente extabunt. Alios vero clericos diuino cultui conſecratos, inter quos, quoſdam voluit eſſe presbyteros ſacris confeſsionibus deputatos, alios vero voluit eſſe verbi Dei cõcionatores; vt colligitur ex ſeptimo capite & nono regulæ ipſius patris. Verũ licet varia ſint hominum genera in hoc ſacratiſsimo cæleſti ſeminario, omnes tamen inter ſe mirum ordinem ſeruant. Quapropter numeroſa hominum copia ad hanc religionem tanquam ad vitam concurrunt. Et cum eſſet ſemen & granum cadens in terram miniſterio patris luminum qui hanc religionem inſtituit, ita fuit multiplicatũ, vt licet in primitiuis eius temporibus fuerit iſta religio recollecta in altiſsima & arctiſsima paupertate vitam agens, & eius profeſſores huius paupertatis obſeruantiſsimi

a Cor. lib. 1. qq. q. 44. p. 162. & 163.

b Nicol. ca. erit de ver. ſignifi. lib. 6

c Clem. exiui. de verb. ſignifi.

mi

mi habitarẽt exigua & paupercula monaſteria; per ſpatium tamen viginti annorum ità fuit per vniuerſum orbem propagata, vt patres iſtius ordinis intelligerent ſtatum primitiuum recollectorum nõ eſſe ſatis commodum ad cultum diuinum, & literarũ exercitia, quibus potuiſſent eccleſiam & animarum ſalutem adiuuare: neque exiguitatem monaſteriorum eſſe capacem ob tantorum fratrũ habitationem, neq; arctiſsimam regulæ paupertatem eſſe ſufficientem ad ipſorum ſuſtẽtationem, à ſummis Pontificibus diſpẽſationem impetrauerunt, vt diuitias proprias in communi & in clauſtro viuentes poſsidere potuiſſent, & ita apoſtolico diplomate factũ eſt, vt anno Domini milleſimo trecẽteſimo octuageſimo nulla eſſet domus, quæ diuitias & prædia non poſsideret. Et ideo his tẽporibus ampla ædificia magnificaſque domos huius religionis profeſſores ædificare curarunt: in quibus ampliſsima clauſtra erigebantur, quorum ratione forſan Clauſtrales vulgariter appellati ſunt. Nam primitiua fratrum habitacula loca tantum appellabantur. Et tempore Innocentij quarti nomine conuentualitatis ſunt inſigniti. Ipſe enim per Bullam autenticam in ſacro conuentu Aſiſij vſq; hodie ſeruatam ſtatuit, vt eccleſia fratrum Minorum, & domus conuentus appellarentur, à quo tempore Minores conuentuales vocati ſunt huius religionis fratres. Antea enim domus fratrum Mendicantium non habebant nomẽ proprium, ſicut domus monachorũ, quæ propriè vocantur monaſteria, vt dicit Syluester. *a* Et ideò mendicantium & aliorum regularium habitationes cœperunt vocari conuentus, prout conſtat, ex quadam Clementina. *b* Quapropter voluit Innocentius, vt domus fratrum Minorum appellarentur quia iam clauſtra & ædificia magnifica habebant, à quo conuentuales in noſtro ordine ſunt vocati, per quod nomen diſtinguebantur ab his, qui reformationem affectabant, qui fratres de familia vocabantur. Conuentualium autem Minorum fratrum ſtatus in Hiſpania cœpit reformari ad inſtantiam Regum Catholicorum Fernãdi & Eliſabetis: Sed inſtante Philippo huius nominis ſecundo Rege Hiſpaniarum omnino extinctus fuit in vniuerſa Hiſpania hic ſtatus iuſſu Pij Quinti, & opere Cardinalis Spinoſæ legati Apoſtolici ad hanc extinctionem agendã. In Italia vero ſtatus conuẽtualiũ Minorũ nõ fuit extinctus per Pium V. quia in eo magiſtri præſtantiſsimi Sacræ Theologiæ ſemper fuerũt, & ſunt, ſed tantũ fuit reformatus. Ex quo his temporibus Felix Petrus frater minor conuentualis feliu eccleſiæ caput in lucẽ prodijt, qui in ſimilitudinem Sixti quarti de eodẽ ordine minorum aſſumpti quintus voluit appellari.

a Syl. verb. conuentus.

b Cle. vnic. de rebus eccleſiæ non alienandis.

ARTICVLVS. II.

De origine fratrum Minorum obſeruantiæ.

REſpondeo dicendo, quod cũ religio fratrũ minorum, & eius regula ſit quædam diuina plantatio, non potuit ipſa diuina maieſtas pati, vt ipſe conuentualis ſtatus cõtra regulam & viuendi normam patris noſtri Franciſci inductus, ita perſeueraret, vt in eo ſigillum totius ordinis contineretur, & generalis ipſius conuentualitatis patrem noſtrum Franciſcum repræſentaret, cuius ipſe minime fuit inſtitutor & autor. Et ſic diuino numine patrocinãte obſeruantium fratrum ſtatus fuit procreatus, qui ante quã obſeruãtes appellarentur fratres de familia vocabantur. Et cum Deus humilia eligat, vt fortia quæque confundat & cum de ſtercore erigat pauperem, vt collocet eũ cum principibus, cum principibus populi ſui, erexit cornu ſalutis ſuæ, in domo Franciſci pueri ſui fratrem Paulũ Defrincis laicum diuino ſpiritu afflatum: qui literas à Generaliminiſtro obtinuit quarum facultate conuentum Burlianum in Italia erexit ductis ſecũ quibuſdã fratribus, cum quibus vitam pauperẽ, prout in regula præcipitur duxit. Statimque nouẽ oratoria ſiue eremitoria illi adhæſerunt, in quibus rigidæ paupertatis amatores libenter habitant, quibus idem frater Paulus præfectus eſt primus vicarius, & prælatus anno Domini milleſimo trecenteſimo octuageſimo. Poſtmodum frater Petrus de Villacrucis Minorum obſeruantiam in Hiſpaniam duxit. Cuius initium factum legimus in conuẽtu vulgo *Salzeda* in prouincia Caſtellę collocato. Ex quo regularis obſeruantia in alios plures conuentus nempe in *Arroyo*; *Aguilera*, *Pennafiel*, fuit deriuata. Cũ ergo in Italia, Hiſpania, Gallia, & vbiq; terrarum mirum in modum eſſet fratrũ de familia ſtatus propagatus, cautũ fuit in Concilio Cõſtantiẽſi, vt ex ipſis Minoribus reformatis, qui fratres de familia vocabantur, eligerentur vicarij prouinciales, qui omnibus reformatis religio-

ligioſis præeſſent ea lege, & conditione, vt vicarij prouinciales fratres minores regularis obſeruantiæ vocarentur, dumodo in omnibus ſubderentur miniſtris prouincialibus conuentualium. Verum Eugenius Quartus Apoſtolico diplomate cauit, vt fratres regularis obſeruantiæ eligere poſſent vicarium generalem in comitijs generalibus, & vicarios prouinciales in capitulis prouincialibus, qui nimirum vicarij in nullo ſubderentur miniſtris conuentualibus, niſi quo ad vicariatus confirmationem. Quare virtute Eugenianæ Beatus Bernardinus fuit primus vicarius generalis, quem regularis obſeruantia habuit. Et in hac forma vitæ regularis obſeruãtiæ vixit vſque ad annum milleſimũ quingenteſimũ decimũ ſeptimũ. In quo Romæ factum eſt quoddam capitulum generaliſsimũ ad quod ſimul obſeruãtes & cõuentuales concurrerent, in quo vniuerſalis religionis noſtræ reformatio concluſa eſt. Et in quadam Bulla vnionis ſequentia ſancita ſunt. Primum, quòd ordinis ſigillum adimeretur conuentualibus, & omnino obſeruantibus traderetur. Secundum quod ſupremus obſeruantiæ prælatus vocaretur miniſter generalis, vt regula diſponit, conuentualiũ vero magiſter generalis nuncuparetur. Tertiũ, quod præfecti prouinciarum obſeruantium vocarentur ſecundum regulã miniſtri prouinciales. Quartum quod miniſter generalis eſſet ſexennius, & prouincialis triennius. Quintũ, quod forma tenenda ad ſtatuta pro reformatione faciẽda ſit huiuſmodi. Primo quod deputentur aliqui viri religioſi & docti, qui de ſtatutis faciendis deliberent. Et quod ea, quæ obſeruanda deliberauerint commiſſarijs generalibus præſentent. Secundo cautũ eſt, vt in ſingulis obſeruantiæ prouincijs ſint certæ quædã domus huic ſtatui maxime accõmodatæ vocatæ recollecta pleno iure miniſtris obſeruantibus ſubditæ.

ARTICVLVS III.

Vnde cæperit conuentualitas in alijs religionibus.

REſpondeo dicẽdo, religiones obſeruantiſsimas & antiquiſsimas D. Benedicti, & Auguſtini in maximo vitæ rigore fuiſſe fundatas, ſed ſucceſſu temporis eo deuenerunt, vt à prædicto rigore maximè deficerẽt, & reformatione maxime indigerẽt. Cui indigentiæ ille pater luminum, à quo bona cuncta procedũt ſubuenire dignatus eſt ordini S. Benedicti per quendam patrem vocatũ Odon fundatorẽ congregationis Cluniacẽſis, à quo obſeruantia habuit principium, cui alij illuſtriſsimi & ſanctiſsimi viri ſucceſſerunt. Ordini autem D. Auguſtini etiã fuit datus quidã illuſtriſsimus vir Dux de Guiena & Comes Pictauienſis, qui Sãctus Vvilelmus vocatur, à quo habuit principium obſeruantia in hac religione, cui præclariſsimi alij viri ſancti adhæſerunt, prout refert pater Hieronymus Roman. *a* Sed poſtea anno Dñi milleſimo trecenteſimo quadrageſimo octauo propter vniuerſalem in toto orbe peſtilentiam, & famem tanta multitudo hominum perijt, vt remanerent monaſteria deſerta, & fratres in eis remanentes ita erant liberi, & eorum religio ita erat diſſoluta, vt reformari minime poſſet. Vnde principum Chriſtianorum miniſterio, & ſummorum pontificum fauore factum eſt, vt relaxati ab his qui obſeruantiam regularem ſectabantur diuiderentur, & diuerſa ab obſeruantibus & clauſtralibus eſſet familia. Et primi qui caput ſibi obſeruantiæ conſtituerunt fuerũt fratres religioſi D. Benedicti. Nã anno Domini milleſimo trecenteſimo nonageſimo Dominus Ioannes Rex primus Caſtellæ monaſterium Valliſoleti illis fundauit quod totius obſeruantiæ eſt caput. Et tẽpore Domini Regis Ioannis ſecundi cæpit obſeruantia in ordine D. Auguſtini à quodam conſiliario ipſius regis Licentiato Alarcon nuncupato, qui huius ſanctiſsimæ religionis habitũ aſſumpſit. Cuius religionis, vt verus filius obſeruantiã maxime ſuit proſequutus remanẽtibus alijs huius inſtituti fratribus in ſua relaxatione, qui vulgo per ironiã vocati ſunt clauſtrales à clauſtris, ac ſi in clauſtro ideſt, in clauſura viuerent, prout Hieronymus Roman ait. *b* Sed verius puto ab ampliſsimis clauſtris ſuorum monaſteriorum vulgus hoc illis tribuiſſe nomen.

a Romã. de repu. Chriſtiana cap. 3.

b Rom. vb. ſup.

QVÆSTIO QVINTA.

De ordinibus militaribus, quo ad eorum numerum, & principium in ſex articulos diuiſa.

¶ Circa quam quæruntur ſex.

1 *QVis fuerit Templariorum ordo & de eorum fine.*

2 *Quis*

2 *Quæ fuit origo ordinis militaris Diui Ioannis Baptiſtæ.*
3 *Vnde habuit originem ordo militaris de Calatraua.*
4 *A quo habuit originem religio militaris de Alcantara.*
5 *A quo habuit principium ordo militiæ ſancti Iacobi.*
6 *Vnde habuit originem ordo de Auis in Regno Luſitano.*

ARTICVLVS. I.

Qui fuit ordo Templariorum, & de eorum fine.

REſpondeo dicendo, quod Petrus Gregorius religionem hanc ab incunabulis deduxit, & per varios caſus per tot diſcrimina rerum tandem deuenit ad Balduidũ Regem, ſub quo Chriſtiani repetierunt Hieroſolymam anno Domini milleſimo centeſimo decimo octauo. Cum quo quidam nobiles viri ex equeſtri ordine Chriſti ſe ſeruituti adiecerunt, & ſe mancipauerunt. Et more Canonicorum regularium in caſtitate & obedientia, & ſine proprio velle perpetuo ſe viuere profeſsi ſunt. Inter quos præcipui fuerunt Vgo de Paganis & Ganfredus de Sancto Amadeo. prima autem eorum profeſsio, & opus, quod à Patriarcha Hieroſolymitano in remiſsionem peccatorum fuit iniunctũ, fuit vt vias & itinera maxime ad ſalutem peregrinorum proficiſcentium ad inuiſendum loca ſacra Hieroſolymis contra latronum inſidias conſeruarent. Nouem annis poſt eorum inſtitutionem in habitu fuerunt ſeculari, & veſtibus vti eleemoſynis elargitis. Nono autem anno concilio in Francia apud Cletas habito inſtitutus, & aſsignatus eſt illis habitus albus ex mandato Honorij Papæ, & Stephani Hieroſolimitani Patriarchæ. Cæpitque augeri eorum numerus, & tempore Eugenij Papæ cœperunt cruces panni rubei in pallijs ſeu amiculis ſeu chlamydibus albis aſſumere, tam equites, quam eorum fratres inferiores prout refert Gulielmus *a* Seruis, & Paulus AEmilius. Qui fratres militiæ templi fuerunt appellati, & eorum ordo ita per vniuerſum orbem creuit, vt ad tantas opes beneficijs & liberalitatibus principum peruenirent, vt regias tandem opes excederent. Qui incraſſati, impinguati, dilatati, ita dereliquerunt Deum factorem ſuum, & à Deo ſalutari ſuo receſſerunt, vt eorum ordo fuerit funditus extinctus; & hi omnes teterrima ſententia damnati, & quotquot comprehendi potuerunt necati, eo quod cum Sarracenis iuncti in Chriſtianum nomen conſpiraſſent, vt refert Platina in Clementis quarti vita. Quam cauſam huius atrociſsimi ſupplicij puto veriorem, quam alias enumeratas & adductas ab auctore Hiſtorico Gaguino.

a Guil. in vita Philippi pulchri. lib. 7.

ARTICVLVS. II.

Quæ fuit ordinis Militaris origo Sancti Ioannis Baptiſtæ.

REſpondeo dicendo, quod anno Domini milleſimo nonageſimo nono cum Hieroſolyma à Chriſtianis recepta fuiſſet, ducente Gothfredo, Hieroſolymis erant Chriſtiani Latino nomine, qui ab Agarenis qui ibi imperabant, impetrauerunt, vt ſibi liceret habere domicilia iuxta ſepulchrũ Domini noſtri Ieſu Chriſti, vbi cœnobium Dei genitricis conſtruxerunt, quod Latinorum dicatũ ad excipiendos Chriſtianos hoſpites Latinos, cui adiunctum eſt alterũ cœnobiũ Diuæ Magdalenæ ad excipiendas fœminas præparatum. At creſcente peregrinorũ numero ita, vt in cœnobijs recipi non poſſent, poſtea ædificata eſt hoſpitalis domus, quam Diui Ioannis Baptiſtæ titulo, Deo dicarũt: & ipſi datus eſt quidam præfectus, vt tradit Polydorus *b* Virgilius, & huius hoſpitalis miniſterio viri pij nobiles ſe deuouerũt, qui peregrinos tutarentur, & à latronũ ſeu Agarenorum incurſu defenderẽt. Horũ profeſſio eſt votum ſolenne paupertatis, & abdicationis propriorum, caſtitatis, & obedientiæ Prout habetur in inſtitutis *c* hoſpitalis Hieroſolymitani. Ob votum paupertatis nihil proprij habere poſſunt. Vnde cõmendarũ, quas accipiunt, non habent proprietatẽ, ſed tantũ percipiũt alimenta quandiu viuunt, earumque habẽt adminiſtrationem, reddituri morientes quæ apud illos reperiuntur, ſocietati. Vnde propria beneficia eorum perceptariæ nõ ſunt ex ſententia Rebuffi, licet diſſentiat impius Molineus. Pari modo eorum priores, & commendatarij ſunt tantum admini-

b Poly. lib. 7. de inuentoribus rerum cap. 5.

c Capi. 2. in ſti. hoſpital.

miniſtratores bonorum ordinis, vt in ipſorũ inſtitutis continetur. Et proinde cõmendantur illis bona, nõ ab Epiſcopo, vt beneficia: ſed ab Archimagiſtro ordinis. Ob votum caſtitatis affines ſunt Eccleſiaſticis perſonis: neque vxorem ducere poſſunt. Propter quod Alexander tertius vocat illos fratres Sancti Ioannis, & præfectum eorũ priorem. Et Innocentius Tertius vocat eos, fratres hoſpitalis Sancti Ioannis. Et in hoc ordine ſunt religioſi milites pugnantes cõtra infideles: ſunt etiam Eccleſiaſticæ perſonæ, cultui diuino cõſecratæ: & ſunt priores ex monaſterio monialium cruce ſignatorum, vt patet ex eorum inſtitutis. Et etiam præeſt omnibus Archimagiſter, qui primus omnium fuit quidam Gerardus, qui cum ſocijs crucem candidam in nigro panno affixit. Horum militum priuilegia multa ſunt, qualia ſcribit circa annalia hoſpitalis Ioannes Vigeſimus ſecundus Summus Pontifex in quadam extrauaganti. Et iſti milites dicti ſunt Ioannitæ, & hoſpitalarij Hieroſolymitani, ab hoſpitali, vt dixi, Diui Ioannis. Dicuntur etiam equites Rhodienſes, eo quod illam poſſiderent inſulam, habentes ibi propugnaculum perpetuum contra Turcas, & modo dicuntur Maltẽſes, ſeu Melitẽſes ab inſula, in quã ſe receperunt, poſtquam Solymanus duodecimus Otomanæ familiæ Tyrannus, cũ Agarenorum ingenti vi poſt ſemeſtrem obſidionem die Natiuitatis Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecundo illis Rhodum ademit, vt ſcribit frater Thomas Guiſchardus Rhodius in oratione, quam de expugnatione apud Clementem Septimum Summum Pontificẽ habuit, prout tradit Petrus Gregorius. Et Gregorius XIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo, die vigeſima tertia Martij pontificatus ſui anno octauo priuilegia huius religionis confirmauit, ac rata, & grata habuit, ac quatenus opus ſit probauit, & de nouo conceſsit motu proprio, & ex certa ſcientia.

ARTICVLVS. III.

Vnde habuit originem ordo militaris de Calatraua.

REſpondeo dicẽdo, quod Sancius huius nominis tertius Rex Legionis & Caſtellæ cognomento Deſideratus, filius Alfonſi octaui filij Raymundi Berengarij Comitis Toloſani inſtituit militum ſacrorũ ordinem de Calatraua, vbi cœnobiũ Templariorũ fuerat, prout tradit Fracíſcus Taraph.[a] Et fuit confirmatus ab Alexandro tertio. Principium eius anno Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo octauo, prout refert Hieronymus Roman[b] cœpit.

[a] Lib. 1. de regib. Hiſpan. ſanct. 3.

[b] Hier. Romã. lib. 2 de la rep. chriſtiana. c. 8.

ARTICVLVS. IIII.

A quo originem habuit religio militaris de Alcantara.

REſpondeo dicendo, quod religio militaris de Alcantara, prout eõſtat ex priuilegio conceſſo ordini, anno Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo quarto, fuit principiata à Domino Gomezio Hernandez tẽpore Ferdinãdi II. Regis Legionis, & vocabatur eius inſtitutio *del Pereyro*, quæ fuit approbata ab Alexandro tertio anno milleſimo centeſimo octuageſimo tertio, & à Lucio III. Poſtea autẽ anno Dñi milleſimo ducenteſimo quinto fuit approbata ab Innocentio IIII. prout traditur in cõſtitutionibus eiuſdem ordinis in principio paragrapho ſecundo. Dicitur *del Pereyro* prouinciæ Regni Legionis, quæ nunc eſt in prouincia Luſitania iuxta fluuium **Coa** vicinũ Ciuitaten, diœceſi, quæ poſtea fuit tranſlata in Alcantaram, parto oppido & Caſtello ab Alfonſo Rege Legionenſi, & Galiciæ anno Domini milleſimo ducenteſimo tertio contra Mauros, qui ipſum occupauerant.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem ordo militiæ Sãcti Iacobi.

REſpondeo dicendo, quod ordo militiæ Sãcti Iacobi inſtitutus fuit in Hiſpania tempore Regis Ramiri primi huius nominis Hiſpaniæ Regis, qui vicit manu exigua ingẽtes Sarracenorum copias, ope Dei & auxilio B. Iacobi, quiviſus eſt in eo prelio equo candido vexillo niueo & in eo cruce rubea conſpicuus, & pugnans, prout tradit Franciſcus Teraph, & Ioannes Vaſeus. Huic ordini & magiſter & commendatarius conſtituti ſunt. Et ad hoc tempus refert conſtitutionem

nem quoque Ioannes Vaſeus: quanuis frater Alfonſus Venerus huius principium refert ad annum Domini milleſimum centeſimum ſexageſimum. Vide patrem Hieronymum Roman opiniones circa propoſitam quæſtionem proponentem, & licentiatũ D. Amotahuius inſtituti profeſſorem quiduos libros ſatis eruditos & doctos de hac religione edidit. Et in hac religione ſunt in triplici differentia perſonæ. Quædam enim diuino cultui ſunt deſtinatæ, quæ freyres communiter vocantur, in communitate, & regulariter viuentes, quorum caput eſt conuentus de Vcles, Aliæ ſunt. Moniales, aliæ vero ſunt milites.

ARTICVLVS. VI.

Vnde habuit originem ordo de Auis in Regno Luſitano.

REſpondeo dicendo, quod ordo militaris de Auis in Regno Portugaliæ habuit originem tempore Domini Alfonſi Henrici Regis primi Luſitaniæ, anno Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo, quo tempore militia noua fuit appellata. Poſteà autem anno Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto, Ordo Eboræ fuit nuncupatus ab illuſtriſsima illius Regni Ciuitate, vbi Dominus Rex conuentum militibus huius ordinis ædificauit, & in Eccleſia Sancti Michaelis diuina officia celebrant. Poſteà autem propter ſubiectionem, quam præſtiterunt huius milites ordini de Calatraua, ordo etiam Calatrauæ in illo regno nuncupatus eſt. Vnde in porta principali oppidi de Auis in quodam lapide, hæc memoria ſcribitur: *Ferdinandus Magiſter Dei gratia Calatrauenſis in Portugalia cum ſuo conuentu plantauit Auis in feſtiuitate Aſſumptionis Beatæ Mariæ Æra milleſima ducenteſima ſexageſima prima.* Nunc ordo de Auis in illo regno communiter nuncupatur, qui ab Ebora ad illud oppidum fuit tranſlatus tempore Domini Alfonſi Regis Portugaliæ primi, virtute cuiuſdam priuilegij conceſsi ab ipſomet Rege anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo primo, prout tradit pater Hieronymus Roman. Seruant huius ordinis alumni regulam Diui Benedicti iuſſu Innocentij tertij, qui anno quarto ſui pontificatus ipſum ordinem literis apoſtolicis confirmauit. Quarum literarum tenor habetur indicto conuentu de Auis. Vbi etiam habetur confirmatio, & communicatio priuilegiorum conceſſa per Gregorium decimum quartum, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo, pontificatus ſui anno quarto. Quas Bullas ſub ſigillo autentico ego ipſe vidi, de quibus agam infra in quæſtione de cõmunicatione priuilegiorũ. Sed in fine huius libri ſubijciam quendam doctiſsimum tractatum, quem ad me miſit Reuerendiſsimus, & de literis maxime meritus Dominus Frãciſcus de Auelar prior Maior huius ſacris ordinis.

QVÆSTIO SEXTA.

De ſtatutis, & ordinationibus, & priuilegijs apoſtolicis, quibus hæc religionum Monarchia conſeruatur in decem & septẽ articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptẽdecim.

1 *QVotuplex ſit ſtatutum Apoſtolicum regularibus*

2 *Vtrum omnia, quæ in iure canonico ſtatuuntur obligent.*

3 *Vtrum ad hoc vt iſtæ leges canonicæ obligent regulares, neceſſe ſit quod publicentur.*

4 *Vtrùm conſtitutio liget eos, ad quorum notitiam venerint ante lapſum duorum menſium à promulgatione eius.*

5 *Vtrùm cõſtitutio Pontificia irritatoria obliget ſtatim poſtquam Romæ promulgatur, ita vt ſtatim actus contrarius irritetur.*

6 *Vtrùm ad hoc, vt lex canonica habeat vim legis ſit expectandus populi conſenſus.*

7 *Vtrum liceat ſupplicare Papæ, vt ſuas conſtitutiones reuocet.*

8 *Vtrùm ſuſpenſio literarum apoſtolicarũ poſſit fieri ſine aliqua iuſta cauſa ſupplicatione interpoſita.*

9 *Vtrùm pœna legis ignorantes liget.*

10 *An conſtitutio non recepta liget.*

11 *Quando dicetur conſtitutio non recepta, vt non habeat vim legis.*

12 *Per quot actus contrarios legis obligatio ſciẽte principe euacuetur.*

13 *Quando lex pœnalis obliget ad peccatum mortale.*

14 *Vtrùm*

14 *Vtrum regulares legibus ciuilibus obligentur.*
15 *Vtrum leges pœnales obligent in conscientia.*
16 *Vtrum obligent leges pœnales ante latam sententiam.*
17 *Vtrum constitutio dicatur respicere præterita vel futura.*

ARTICVLVS I.

Quotuplex sit statutũ apostolicum regularibus directum.

REspondeo dicendo, quod Summi Pontifices cõsiderantes quantum prosint Ecclesiæ religionum reformatio & ampliatio, non cessat easdi uersis pro temporum necessitate constitutionibus stabilire, & priuilegijs corroborare. Et sunt ipsæ in differentia multiplici. Quædam enim cõtinentur in corpore iuris Canonici, & in Concilio Tridentino, quæ vniuersos religiosos obligant. Aliæ autem sunt in eodem specialiter statuta pro religione particulari, quæ nimirũ cõtinẽtur in libro Decretalium in Clementinis & in extrauagantibus. Alię verò sunt, quæ extraius communevagantur. Hæ vero partim continentur in libro, monumenta ordinis nuncupato: partim habentur in summa constitutionum Pontificalium. Aliæ vero habentur in proprijs motibus & constitutionibus, quæ in nullo volumine inserũtur: sunt tamen solennitey promulgatæ. Quarum aliquæ sunt promulgatæin comitijs generalibus regularium: aliæ sunt in diffinitionibus, seu tabulis comitiorum generalium. Aliæ etiam sunt rescripta particularia, quæ àsede Apostolica, aut ab habente autoritatem sedis Apostolicæ mittuntur. De quibus omnibus, quas potui diligenter congerere, agam in hoc opere, diuino lumine adiutus. Necnon agam etiam de viuæ vocis oraculis ab ipsis summis pontificibus datis regularibus, & de declarationibus Cardinalium pro regularibus à sua Sanctitate deputatorum.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnia, quæ in iure Canonico statuuntur obligent.

REspõdeo dicẽdo, quod lex Canonica quæ fuit facta à summis pontificibus consistit in tribus voluminibus, videlicet in volumine Decretaliũ, in volumine sexto, & in volumine Clemẽtinarũ. Ista enim tria volumina cõtinẽt leges canonicas põtificales autenticas & approbatas, quæ pro legibus habẽtur, & pro legibus indubie seruantur, cum sint conditæ ab habente potestatẽ legem condendi. Connumeratur etiam inter leges canonicas, & liber Decretorum, qui liber non fuit conditus à summo Pontifice neque ab habente potestatem legis cõdendæ, & fuit compilatus per quendam magistrum Gratianũ, qui fuit religiosus ordinis S. Benedicti & Sacræ Theologiæ magister vt testatur Archiepiscopus Florẽtinus. *a* Qui Gratianus ex sanctorũ patrũ dictis cõpilauit dictũ opus, & volumen decretorum. Appellatur q; liber decretorum, quia ex decretis sanctorum patrum fuit compilatus. Neq; repeiitur quod fuerit approbatus per Summos Pontifices. Vnde non potest dici autenticus, vt ait Abbas *b* in proœmio Decretaliũ, Ioannes Andreas, & Antonius de Butrio. Licet aliqui dicant, quod fuit approbatus ab Eugenio Papa. Hoc tamẽ non cõstat prout aduertit Maranta. Verumtamen est aduertendum, quod in libro Decretorum reperiuntur quatuor species autoritatum. Prima species est autoritas Sanctorum patrum, prout plurima omnia fere capitula ibi existentia sunt extracta à dictis Sanctorum. Secũda species est autoritas ipsiusmet Gratiani autoris, vt quando ipsemet loquitur, sine autoritate sanctorũ. Tertia species est autoritas cuiusdam Paleæ; vt quãdo in rubrica alicuius capituli decretorum stat scriptum Palea. Quarta species est autoritas iuris consultorum & Imperatorum sæcularium: quoniam sunt multæ leges Ciuiles insertæ & canonicæ in Decretis. Quoad primam speciem, scilicet, de autoritate sanctorum patrum, verum est, quod ex diurna approbatione censetur autenticus liber, & illa decreta sanctorũ allegantur ad decisionem causarum, vt intelligunt *c* Abbas & Felinus: non vero quoad tres alias autoritates

a Florẽ. 3. p. Chron. tit. 17. ca. 6.

b Abba. in proœ decretorũ in. carez pacificus colu. 5. And. & Anto. de But. in. ca. 2. de r escript Marant de ordineiu. 3. par. princi. n. 34

c Abb. in c. 2. col. fin de rescript. ibi Feli. col. 23. vers. liber. decreti.

secundū eosdem ibi, & Archidiaconum. Nam autoritas Gratiani non reperitur approbata, neque est autentica, nec etiam autoritas Paleæ. Nam Palea fuit quidam discipulus Gratiani, qui sua authoritate inseruit nonnulla capitula in decretis, quæ nullam faciunt fidem, vt dicit Ioannes Andreas Salycetus & Imola, & Antonius Cor. cum nō fuerit facta ab homine habente potestatem. Sicut etiam dicta & solutiones Gratiani reprehenduntur in aliquibus, vt non bene loquentes, secūdum Archidiaconum. Ex quo patet, quod eius dicta non sunt autentica; sed velut dicta Innocētij in suo opere glossarum, quod composuit super decretalibus. Cuius Innocentij dicta non sunt autentica, quia ipse noluit vt haberentur vt textus, sed vt glossa, licet præ cæteris sint magnæ autoritatis, vt testatur Felinus. Quoad quartā partem, scilicet, de legibus ciuilibus, insertis in decretis minimè sunt approbatæ, vt per hoc seruētur de iure Canonico, ex quo Gratianus, qui eas inseruit non habuit talem autoritatem. Et sic dictæ leges remanēt Ciuiles, prout antea erant: & perinde habentur ac si inibi non essēt insitæ: & sic non seruantur vt Canones, vt dixit Abbas & Andreas de Isoreca & tradit Maranta. Ex quibus concluditur quid sit dicendum de contentis in voluminibus Decretaliū, Sexti, Clementinarum & Decretorū cōcernentibus statum religiosorum. Colligitur etiā quantam autoritatem continent vniuersa, quæ in iure Canonico continentur ad cō probationem multorum, quæ in hoc opere Deo duce per ipsa decreta decidentur. Et aduerte, quod eandem autoritatem habent bullæ suæ Sanctitatis positæ in summa constitutionum Pontificalium, & aliæ, quæ sunt legitime publicatæ, cum dimanent à Principe habente autoritatem condendi leges, vt est Papa, iuxta ea quæ à iure notantur, & patet ex his, quæ traduntur à Syluestro. e

d Archidia. in c. qui nesciat. 9. dist.

Autoritas Innocentij magna

e Syluc. ver. Papa. n. 14.

ARTICVLVS. III.

Vtrum ad hoc, quod istæ leges Canonicæ obligent, necesse sit quod sint solenniter promulgatæ.

REspondeo dicendo, quod non statim post promulgationem in curia obligat constitutio. Nam intra duos menses non ligat, prout dicitur in iure, *a* etiam si ad notitiā eorū, quos obligat deuenerit, prout cōtra Glossam *b* & Felin. tradit *c* Nauar. Et licet liget non tamen peccant ignorantiam inculpabilem de illis habentes, si eas ignorantes transgrediantur iuxta tradita à Diuo Bonauentura, *d* & resoluta à Castro, & à Couarruuias. Dixi, *inculpabilem*. Nam si fuerit culpabilis ratione negligentiæ peccabunt, prout cum communi tenet Diuus Thomas *e* Adeo hoc est verum, vt etiam quando statutum vel præceptum Ecclesiasticum iuris cō munis, aut summi Pontificis, aut Concilij generalis imponit regularibus, & alijs pœnam excommunicationis, non incurrant in eam excommunicationem ignoranter talem constitucionem & præceptum transgredientes, etiam si constitutio sit Papalis prout tenent Nauarrus *f* Couarruuias, Soto, Corduba, & Castro contra alios, id sine fundamento sufficiente negantes. Quæ est communis omnium Theologorum sententia, & puto verissimam, quæ summe â regularibus est notanda. Nam multas constitutiones referā in hoc volumine, quibus ipso facto à summis pontificibus ligantur, quorum ipsi habent ignorātiam non crassam, neq; supinā: & ideo non est cur eorū cōsciētias timoratas alligemus. Et aduerte quod ad vincendā ignorantiam non requiritur vera scientia, quę nascitur ex intuitiua alicuius quinq; sensuū, nec sufficit quædā auditio, & relatio; sed requiritur talis quæ inducat vel inducere debeat fidem, & credulitatem in audiente, iuxta ea, quæ tradit Nauarrus. *g* Et non videtur requiri, vt per præsules vel alios prælatos in suis territorijs publicentur, quoniam secundum stylū & consuetudinem curiæ sufficit promulgatio & publicatio in curia facta.

a Auth. vt factæ nouæ

constitu. in rub. & in nigro. c. nouit. ae sent. excommu.

b Glo. in ca. 2. v. hacten. de rebus ec clesi. nō alienan. Feli. in c. cognoscētes nu. 7. de constit.

c Nauarr. li. 1, consil. tit. de constit. consil.

d D. Bonauen. in. 2. d. 22. ar. 2. q. 2 ad. 4. Cast. de legibus pæn. li. 2. c. 14. Coua. in reg. possess. 2. p. §. 7. n. 7

e D. ho. 1. 2. q. 76. ar. 2.

f Nau. c. 27. n. 16. Coua. in cap. alma mater. 1. p. § 1. nu. 8. Soto in. 4. d. 22. q 1. ar. 2. nō lōge à fi. Cor. libr. 2. q. 27. Castr. lib 2. de potest. leg. pœn. c. 14. post. medium.

g Naua. li. 1. cons. tit. de constit. co si. 1. à nu. 9.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum constitutio liget illos, ad quorum notitiam venerit ante lapsum duorū mensium á promulgatione eiusdem.

REspondeo dicēdo, quod solo iure scripto attento princeps non videtur ligare ante lapsum duorum mensium, etiam sciētes eam factam & promulgatan vt videtur tenere glossa *a* & Antoninus. Quan opinionem contra Panormitanum Imolam & Felinum cū Decio sequitur *b* Nauarrus. Tum, quia autentica *c* tam in rubro, quam in

a Glos. vlti. in data Sexti Antonini in. c. si quando de cōsti.

b Naua. li. 1. cōst. nu. 17.

c Authē. vt fāctæ nouæ consti. collat. 5.

in nigro expresse habet illam post duos menses,& non ante valituram, & consequenter ante illos duos menses eam non ligaturam. Tum ,quia &si bona pars causæ quare datur dilatio duorum mensium,sit ne ignorantes obligentur ; tamen non est sola quia etiam datur ne alios liget , antequam alios, & vt omnes incipiat eodem tempore ligare,& vt tollatur confusio , rixa & imparitas subditorum , dum alij ante alios ligantur. Tum etiam , quia sicut scientia legis donec promulgetur non ligat,ita pari fere ratione scientia promulgatæ legis donec labatur tempus constitutum ad ligandum non debet ligare . Dixi , *attento iure scripto* , nam quanuis hæc pars solo iure scripto attento, verior videatur : de consuetudine tamen & stylo ait Nauarrus , *d* quodvidetur in vrbe seruari , vt transgredientes legem Papæ publicatam etiam ante duos menses elapsos puniantur,non solum , qui confitentur, vel probantur sciuisse illius promulgationem, sed etiam qui non probant iuste ignorasse præsupponendo , quod præsumuntur scire. Quæ consuetudo & stylus ait Nauarrus quod forte restringi posset ad forum tãtum exterius,& ad vrbiculas . Hæc dicuntur à Nauarro . Et licet Hieronymus à Sorbo contrarium cõtra Nauarrũ tenuerit, explicans cõstitutionẽ Clemẽtis VIII.de largitione munerũ dicẽs inforo conscientiæ supra dictos peccare,affirmans opinionẽ Abbatis & Felini esse cõmunem,& eã tenere doctissimum Sotum; *e* at Soto realiter non tenet hanc opinionem,imo ait,quod si lex constituat post duos menses facta publicatione incipere valere significat , quod licet tempore promulgationis obliget nihilominus vsque ad duos menses posse se quisquam ignorantia protegere , tunc intelligendum est,quãtum ad forum exterius ipsam legem minime ante lapsum duorũ mensiũ obligare . Et quãtũ ad forum conscientiæ dicendum est,ipsos obligare,si ante ipsos elapsos earũ notitiam sufficientẽ haberent: data enim scientia necessario continuo excusatione nudãtur . At ait Soto,si incipere valere post duos menses idẽ est,quod vigorem tunc præcepti obtinere,fit vt neq; ante elapsos dictos mẽses sciẽtes obligentur,& istã glosiam posteriorem ad dicta verba ego reputo magis consonam æquitati,& menti legislatoris,illa proferentis iuxta rationes traditas à Nauarro . *f* Et nõ debuit dictus pater Asorbo tenere dictã opinionẽ in casu dictę cõstitutionis Clemẽtis VIII.cũ ipse summus Pontifex expresse declarauerit,quod in partibus vltramontanis obligaret post lapsum duorum mensiũ, in partibus vero cismontanis post lapsum quatuor mensiũ.Nã quando in lege tempus appositum est,intra quod debeat seu incipit ligare,tempore statuto standũ est,iuxta id, quod dicitur in iure ,gquia in incertis nõ in claris est opus coniecturis,prout in eodem iure notatur . *h* De hac autem constitutione quid sentiam infra in quæstione de donationibus dicam.

d Naua. vbi sup.

e Soto. li. 1. de iust.& iure.q.1.ar.4. pa.10.col.2.

f Nau.vbi s.

g c.cum singula de præbendis.

h l. continuus.ff.de ver oblig.infra, to.2.

ARTICVLVS. V.

Vtrum constitutio pontificia irritatoria obliget statim postquam Romæ est promulgata,ita vt actum in contrarium sit irritum.

REspondeo dicendo,certũ esse,quod ille,qui agit contra legem Romæ promulgatã;si eã inuincibiliter ignorat, non peccat . Dubium autem magnum est, vtrum factum per dictam legem irritatam tenet . Et vt omnia patefiant operæ pretium esse duxi, quoddam exemplum proponere , quod est huiusmodi. Concilium Tridentinum matrimonia clandestina irritauit . Si quis autem post eius promulgationẽ inuincibiliter ignorãdo clandestine contraxerit,certum est quod non peccabit contra legem. Quod autem vertitur in dubium est, vtrum facta promulgatione Romæ,vel Tridenti dictum matrimonium fuerit nullum nec ne? Circa quod opinio est Panormitani *a* quod sufficit legem Romæ promulgari,vt obliget totum orbẽ , taliterque omnes contractus statim sunt riti. Hoc tamẽ negat Soto *b* sequens Caietanun dicens , quod quandiu lex nõ promulgatur nobis,non obligat neq; contractus rescinduntur,nisi ex tẽpore,quo nobis est promulgata. Probatur,quia alias nõ opus esset , vt lex Romæ semel promulgata in alijs prouincijs promulgaretur . Videmus autem leges Pontificum in qualibet diæcesi promulgari . Ergo signum est quod illa lex non antea censebatur nobis sufficienter promulgata. Et confirmatur . Nam Concilium Tridẽtinũ matrimonia clãdestina irritans decernit,vt huiusmodi decretum in vna quaq; parrochia suũ robur post trigin

a Panor. in c.nouit extra de sent. excomm & inc. cognoscentes extra de const

b Soto lib.1 de iust.q.1 ar 4. Caie.2 2.q.4.art.4

ginta dies habere incipiat à die primæ publicationis in eadem parrochia factæ numerandos. Et certe si contrarium daretur, multa scandala sequerentur, nam multi Concilium Tridentinum g inuincibiliter ignorantes possent contrahere, & consummare matrimonium, quibus esset licitum decedere si matrimonium irritum iudicatur, quod maximum scandalum in republica generaret. Quod insuper probatur. Nam leges Papæ multo grauiores, quam Ciuiles reputantur, sed leges ciuiles in qualibet ciuitate publicantur, ergo à fortiori leges Papæ, præsertim alicuius actus irritatoriæ: vbi enim maius viget periculum, ibi cautius est agendum. Verum est tamen, quod Papa potest irritare omnes contractus à tempore legis latæ Romæ. Et ideo si lex dicat ex tunc omnia irritamus vel ex tunc inhabiles reddimus, ab illa hora omnes contractus irritantur, & sunt inualidi. Quod ex iure *h* clarissime colligitur, vbi Papa dicit, quod quicunq; duas præbendas habuerit, ex tunc non faciat fructus alterius earum. Tenetur ergo clericus à tempore latæ legis omnes fructus perceptos restituere. Vnde notanter Sixtus V. in quadan sua constitutione data Romæ apud Sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo tertio. Sexto calendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio prohibẽs nouitios ad religiones recipi, sine forma in ipsa cõstitutione ab eo facta in hæc prorũpit verba dicens. *Esiqui eorũ cõtra nostrã præsentem constitutionem temere admittentur, tam susceptionem habitus, quam professionem, & indesecuta ex nunc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribus & effectu careredecerminus*. Ratione quorum verborum cum Cõsilio omniũ doctissimorũ virorũ professiones multæ factæ statim post datam dictæ cõstitutionis, fuerunt nullæ declaratæ, & ab ipsis nulliter professis fuit facta de nouo solẽnis professio iuxta formam dictæ constitutionis. Alij autem nolentes professionem reiterare ad vomitum redierunt, & in mundo existentes matrimonium contraxerunt. Quod in aliquibus generauit scandalum, quod certè non paterentur doctissimi viri, si dicta constitutio solum dictas professiones irritaret, sine illo addito ex nunc irritamus, scandalum enim in dubio leges non permittunt.

g Con. Trid. sess. 24. cap. 1 in fin. de reformat.

h c. cum singula. de rescript.

ARTICVLVS VI.

Vtrũ ad hoc, vt lex canonica habeat vim legis sit expectãdus populi consensus.

REspondeo dicendo, quod Papa, & quicunque Princeps habens autoritatem cõdendi leges, potest compellere subditos ad earum obseruationem, supposito, quod ipsæ sint iustæ, & rationabiles. Hoc clarissime in iure *a* probatur, prout ibi notat Archidiaconus. Et hãc opinionẽ tenet Hostiensis, Antonius de Butrio & Imola, Burgos de Paz & Syluester. Vnde non est expectãdus populi assẽsus ad vim legis, prout tenet Felinus, & per multa fundamenta tenet Burgos de Paz contra Gulliermum Benedictum. Aqua opinione nõ discedit doctissimus Couarruuias. Licet enim ipse Couarruuias allegetur pro opinione Guillermi, aperte tamen se explicat dicens, quod lex non dicitur recepta quando per aliquos actus contrarios impugnatur; sciente & consentiẽte Principe. Et ita sentit Couarruuias, quod nihil operatur inuoluntas populi de perse absque Principis volũtate. Et hæc opinio probatur: nã si cõtrarium esset verũ indirecte maneret penes populũ potestas cõdẽdi leges, quæ soli Principi cõpetit nunc, & à tempore quo ei suum imperium & potestatẽ cõtulit Populus, prout colligitur ex iure. *c* Quod à fortiori procedit in constitutionibus, & legibus Papalibus, cum Papa nõ â populo, sed ab ipso Christo Domino habeat huiusmodi potestatem.

a c. de vulg. 23. q. 5. vers. 6. Archidi. Hosti. But. & Imol. in c. 1. d treug. & pace. Burgos de Paz in proœ. ff. Taur. n. 299 Syl. in summa ver. lex n. 6.

b Feli. in ca. cognoscentes. nu. 7. de consti. Bur. vbi s. n. 289. Ca. l. 2. varia c. 16. n. 6.

c. § sed cũ principi placuit. instit. de iure naturali gent. a c. cũ ex literis d in integrũ resti. c. pastoralis de appel. authent. quæ supplicatio. C. de precibus Imperator. offerendis. c. 2. to. ti de fratribus appel. v. foro. pa. 42. in paru.

b Selu. debe nefi. 5. p. q. 8 n. 10, ver. 19.

ARTICVLVS VII.

Virum liceat supplicare Papæ, vt suas constitutiones reuocet.

REspondeo dicendo, non esse dubium suã sanctitatẽ posse supplicari, vt suas constitutiones aut reuocet, aut moderetur prout notatur in iure. Imo & mala informatione facta potest & clericus supplicare secũdũ Seluã. Et tunc secundum ipsum supplicatur ad Papã ipsum bene informando. Secundũ glossam in pragmaticis sanctionibus, vbi inquit quod Papa supplicatus de reuocatione aut moderatione alicuius rescripti particularis, peccaret; si talem supplicationem nõ admitteret. Et hæc supplicatio habet effectum, vt Papa bene informatus mutet

mutet sententiã in melius iuxta ea, quæ in iure canonico tradũtur. Quod autem vertitur in dubiũ est, an talis supplicatio habeat effectum suspensiuum, ita quod obediendo literis apostolicis, earum executionẽ suspẽdentes, supposita supplicacione non remaneant excommunicati. De qua difficultate agunt Hostiensis, c Abbas, Palacius Rubius, Driedo, & doctissimus Couarruuias. Ad quod dico primo, quod executio rescriptorum, & literarum particulariũ interposita supplicationẽ potest suspendi, obediendo tamen reuerenter ipsis literis apostolicis, allegando cũ debita humilitate causas & circunstãtias, propter quas non possunt commode executioni mãdari. Et hoc probatur in iure, *d* vbi Papa dicit: *Patiẽter sustinebimus*, si allegãdo dictas causas, & circunstantias dictæ literæ minime executioni mãdentur, & sic secunda iussio ipsius Papæ est expectanda, prout dicit tex. *e* iuncta glossa: sumens inde argumentũ contra miseros prælatos, qui timent in tantũ literas Dñi Papæ, vt non audeãt reclamare; quod facere nó debent quãdo rationabilis & iusta causa id suadeat. Quã glossam Felinus, *f* Baldus & Innocentius sequuntur. Vnde alia celebris glossa *g* dicit, quod non debent timere, sed veritatẽ sequi, quia sic placebũt Deo & Papæ. Non enim dicitur, contra mandatum Regis, nec Papæ, veniss̃e, qui pro maiore vtilitate, & honore Papæ, aut Regis nõ facit id, quod in aliquo rescripto, aut literis particularibus ipsi imponitur faciendum, prout pulchre notant *h* Baldus & Alexander. Et hoc confirmatur nam executio præcepti superioris differri potest quotiescũq; maius damnum timetur ex executione, quam ex dilatione: quod fit vsq; dum apparet de vera præcepti iustitia, prout tenent *i* Nauarrus, Soto, & Couarruuias. Et ita debent esse cauti iudices, vt semper obediant superiorũ præceptis ea executioni mandantes, nisi contineant peccatum aut errorẽ intolerabilem, & quod in eorum executione si opus fuerit supersedeant supplicationein terpositã, & prout negotij qualitas exegerit, causas, & motiua supersedendi referãt, prout notat doctissimus & in practica versatissimus Auiles, quod ipsum docuerunt non minus docti Rodericus Xuarez & Rebuffus. Ex quibus deueniendo ad practicam infertur primo, quod si Generales & Prouinciales receperint literas à Dño Papa, vel ab aliquo Apostolicæ sedis legato, super aliquo negotio peragendo possunt supersedere, ipsarũ literarũ executionẽ suspẽdendo, informãdo Dominũ Papam, vel eius legatum de causis, ratione quarum talis executio non potest statim fieri: etiam si in ipsis literis mandatum cũ excõmunicatione latæ sententiæ contineatur, prout dicit Ancharranus. *m* Infertur secũdo. Quod Prouinciales, & Guardiani literas à suis superioribus recipientes, quibus aliquid sub eadem pœna præcipitur faciendum, possũt iusta interueniente causa, id ipsum facere dilatando ipsarum literarum executionem, donec ipsi superiores informati respondeant, quid super ea re sit agendum.

Dico secundo, quod loquendo de literis Apostolicis, quæ nõ sunt particularia rescripta super aliquo particulari negotio à sede apostolica emanata, sed sunt leges generales ad conseruationẽ reipublicæ Ecclesiasticę, vel regularis disciplinæ, in cõmuni, licet de ipsis possit fieri supplicatio, vt reuocẽtur aut moderẽtur, non tamẽ possunt inferiores à Papa, quibus tales literæ diriguntur talem executionẽ earũ suspendere, etiã interposita supplicatione, expectando Dñi Papæ secundã iussionẽ. Nam à lege vel ordinatione edita ab eo, qui habet potestatẽ ipsam condendi, sicut non potest appellari prout dicitur in iure, *n* vbi notant Doctores, & notat etiã Decius, ita supplicatione interposita nõ potest earũ legum executio suspendi. Nam suspensio executionis effectus est in hoc casu ipsius appellationis & gauamẽ legis vniuersalis non est grauamẽ, vt tenet Baldus: o quia legi omnes obedire debent, prout notatur in iure, *p* & ab omnibus debent custodiri prout dicitur in iure, *q* Et sic ab eis non licet appellare, prout tenet Rebuffus *r* cum communi, & per consequens non licet ipsius legis executionẽ suspendere interposita supplicatione: nã hoc re vera appellatio est. Et confirmatur. Nam secundũ legem iudicãdum est, etiã si dura videatur, iuxta id quod in iure notatur, & vbi est certa pœna à lege vel consuetudine statuta, non potest ea per iudicem remitti, neque augeri pout tradit in iure, *t* & docent communiter Doctores, & tradit Glossa optima. Facti enim quæstio in arbitrio est iudicantis: pœnæ vero prosecutio non eius voluntati mãdatur, sed legis authoritati reseruatur, vt docent iura & tradit Sebastianus Medicis.

Sed, vt hæc quotidiana & maxime necessaria

c Hostie. in d.c. pastoralis & ibi Ab. §. verũ Palat. Rub debenef vacãt. incur. § 12. in fin. Dried. de liber. Christia li. 1. ar. 4 p. 181. Cou. in pract. qq c. 35. n. 4.

d c. signifi. de rescip.

e Text iũcta gl. in auth. demandat. Principis § siquis autẽ collat. 3.

f Felin. Bal. & Innocẽt in c. siquando.

g Glosin. l. puniri si cõtra ius. vel vtilitatẽ publicam.

h Bal. in l. fi. C. de ne got. gest. Alexan. cõsil. 106.

i Nauar. in c. inter. verba corol. 55 Soto de secret. tegẽd. 3. memb. q 2. Couar. in c. peccatum 1. pa. n. 5. in fin.

l Auil. in c. 1. de los Corregidores. n. 23. Xuar.

alle. 2. versi 1. n. 1. pote. negari Rebuf. 2. to. cõsti. Franciæ tit. de rescriptis ar. 1. gl. 5.

m Ancharr consil. 253.

n. l. fi. res vbi Bart. col. 2. ff. de appell. reci. text. & ibi DD. in cap quianos de appel. Decusin. c. cõsuluit, 3. eod. titu.

o Bal. in ca. ad nostram de appe. p §. eripiat i nauth. vt. omnes obediãt iudici. prouincial. co. 7. q. 1. leges. C de lẽg.

r Rebuf. in l. scæuola respõdit. § siqua pœn. ff. de verbo signific. sl. propexit. ff. qui & aqui.

t l. 1. §. 1. ff. ad senatus consult. turpil. c decan fis & ibi Doctor. cõmu de offi. delegat. tradit glo. in ca. licet v. pœna depœnis.

u Medici in. ca. ad aurem lex 41. d. n. 7.

Tom. 1.

ſaria clariora fiãt, eſt inquirendũ, quæ ſit ratio differentiæ, quare ſuſpenditur executio reſcripti interpoſita ſupplicatione, & nõ legis ea interpoſita. Pro huius dubitationis reſponſione eſt aduertendũ primo, quod reſcriptum eſt omne illud, quod Princeps ſcribit nõ faciens ius generale, ſed ſpeciale in negotijs, & in perſonis, in quibus, & inter quas promulgatũ eſt, ſiue tribuat ius, ſiue exercitiũ iuris alicui cõpetentis, prout cõmuniter in iure notatur. At lex & cõſtitutio faciũt ius generale reſpectu perſonarũ, & locorum & negotiorũ, pro quibus ipſæ leges proponũtur. Et ſic dicitur cõmuniter, quod lex ad bonũ cõmune ordinatur, vt oſtendit & probat D. Thomas. Licet enim præcipiat, aut prohibeat operationes, quæ ſunt in particularibus, illa tamẽ particularia referuntur ad bonũ cõmune, nõ quidẽ communitate generis, vel ſpeciei, ſed cõmunitate cauſæ finalis, ſecundũ quod bonũ commune dicitur finis cõmunis. Vnde ſufficit, quod regimen legis cõmunis ſit definitũ ad bonum cõmune totius generis, licet ſit quibuſdam conueniens quibuſdan vero diſconueniens, prout tradit Bartholomæus Medina. Hoc iacto fundamẽto ad dubitationem facillimo negotio reſpondetur, ſcilicet, quod ideo interpoſita ſupplicatione alicuius reſcripti executio ipſius ſuſpẽditur, quia præceptũ in tali reſtripto facit ius quoddã particulare ſecundum ea, quæ ex parte impetrantis proponuntur, in quo poteſt eſſe error propter malã informationem; & ideo nimirũ ſi velit Summus Pontifex, vt nõ ſtatim executioni mãdetur, ſed expectetur ſecunda ipſius iuſſio, poſt aliam informationem ſibi traditam. At lex cum communi bono conſulat, & ſit lata iuxta dictamen rationis iuſtitiæ, vult Summus Pontifex, vt etiam ſi aliqui ex ea grauatos ſe eſſe cognoſcant, ne ſuſpendatur eius executio, etiam ſupplicatione interpoſita. Non enim, vt ait Medina *a* debet legiſlator ſuam legem poſitiuam mutare ſecundũ diuerſitatem variationis ſingulorum hominũ & temporũ, ſicut peritus medicus, qui medicinam præparat ac variat prout opus eſt vnicuiq; ſingulari, ſecundũ diſpoſitionẽ cõplexionis ipſius in ſtatu, quem habet. Sed neceſſarium eſt vt regimen legis cõmunis ſit definitũ ad commune bonũ totius generis, licet ſit quibuſdã conueniẽs, quibuſdã vero nequaquam. Proinde oportet Rectores, & legiſlatores eſſe ſapientes atq; prudentes, & tales eſſe qui tantũ illuminationis ſint aſſecuti, quantum ſufficit nõ ſolũ ad regẽdos ſe ipſos ſolos, ſed quantũ ſufficit ad dirigendum & regendum alios, vt cõſiderẽt quid in cõdenda lege, aut in dãdo præcepto liceat, deceat, & expediat vtilitati, aut directioni eorum, quibus lex, aut præceptum imponitur, ne incidant in dãnationem, quam comminatur Eſaas, *b* dicens *vaqui condunt leges iniquas.*

b Eſai. c. 10.

Ex his infertur, quod ſi quando Summus Põtifex aliquam legem pro regularibus cõſtituat (ſicut fuit illa conſtitutio D. Clementis de largitione munerum) poſſunt regulares ſentientes ſe eſſe multum grauatos ſuam Sanctitatem ſupplicare, vt eam dignetur ſua benignitate moderari; non tamen interpoſita dicta ſupplicatione poſſunt eius executionem ſuſpẽdere. Vnde tali legi ex contemptu contrariantes, mortaliter peccabunt, & minime pœnas ipſius fugient. Et ſupradicta ſunt maxime obſeruanda. Hæc enim nõ penetrantes vidi aliquos doctos toto cælo aberrare affirmantes legem Domini Papæ non eſſe executioni mandandam ſupplicatione interpoſita, donec ſecunda iuſsio ſuæ Sanctitatis ſuperueniat.

ARTICVLVS. VIII

Vtrum ſuſpenſio literarum apoſtolicarũ poſſit fieri, ſine aliqua iuſta cauſa, ſupplicatione interpoſita.

a ca. niſi eſſent de præb. *b* Iſernia in c. 2. v. fluminа n. 4. quæ ſunt regalia in vſibus. fœud. Rubios in tract. de benefic. vacа. in curia §. 4. cũ ſequent. Rebuf. in praxi. benef. in reg. de non tollẽdo ius quæſi. glo. 6 n. 13. & 14. & denotat. q. 21. nu. 62. Soto, lib. 3. de iuſt. q. 6. ar. 3. co. penul. pa. 244

REſpondeo dicendo, certiſsimum eſſe apud omnes, literas apoſtolicas ſine iuſta cauſa, minime poſſe detineri, ne executioni mandentur, vt ex ſupradictis ſatis patet. Cauſæ autem iſtius detentionis ſunt variæ, quæ arbitrio boni & docti & pij viri relinquuntur; ſicut relinquuntur omnia, quæ in iure non habent expreſſam determinationem: nã arbiter eſt qui habet aliquid de terminare ex bono & æquo extra iudicium iuxta ea, quæ notantur in iure. *a* Sed non poſſum ſubticere vnam principalem cauſam, propter quam huiuſmodi detẽtio & ſuſpẽſio poteſt optimo iure fieri: & eſt quando literæ apoſtolicæ ſine cauſa tollunt ius tertij, non enim Papa poteſt ſine cauſa tollere ius tertio quæſitum, prout concludunt Andreas *b* Iſernia, & Palacios Rubios, & Rebuffus, & faciunt tradita per doctiſsimum Soto. Papa enim in dubio nemini vult

præiu

præiudicare neque præiudiciũ facere, prout tradit *c* Baldus, & sic priuilegio Episcopi nõ videtur derogari per rescriptum Papæ secundum Decium. *d* Adeo, quod si aliqua verba reperiantur in rescriptis apostolicis, per quæ ius tertio videatur auferri, debent illa superflua censeri secundum Gomeziũ: *e* etiam si motu proprio concessa sint: & etiam si ex certa scientia cõcedantur, secundum Abbatem. *f* Imo si aliquo casu contigerit Papã ius tollere, præsumitur hoc per circũuentionem & importunitatem fecisse, secundum Gomezium, *g* & Casiodorum, & Rebuffum, enumerantem ea, quæ per importunitatem censentur concessa. Vnde dicunt quod si per specialem gratiam vni factam & per rescriptum alicui Papa videretur prę iudicare, censeri debet non fuisse bene informatum, secundum eundem Gomezium. *h* Ex quo ad singularia deueniendo infertur, quod si à Papa impetraretur rescriptũ, vt religatur Prouincialis in religione, verbi gratia, Patris N. Francisci vocatis ad electionem ipsius Guardianis & Patribus eiusdem Prouinciæ (sicut ego vidi in facti contingentia) tale rescriptum subreptitium debet iudicari, & contra voluntatem concedentis impetratum, & per importunitatem, circunuentionem, & sub reptionem, & per consequens non necessario esse statim executioni mandandum; etiam si imponat præceptum cum excommunicatione ipso facto. Et Papa debet informari supplicatione interposita continente inconuenientia & obstacula, quæ eiu adimplementum iure & iuridice impediunt. Quod probatur, nam tale rescriptum tollit ius in nostra religione quæsitum conuentibus, qui habent ius mittendi discretos habentes in ipsa electione vocem actiuã & passiuam prout in ordinationibus generalibus Toletanis continetur, cuius constitutionis verba sunt: ***Statuitur præterea vt in quocunque Conuentu vnus discretus eligatur ad Capitulum Prouinciale trasmittendus, qui simul cum Guardiano illius loci omnium fratrum ibidem commorantium voces & vota referret ad omnia, quæ in capitulo prouinciali sunt peragenda.*** Quod ius ipsorum conuentuum Papa nõ præsumitur auferre, cum ipsis sit quæsitum rationabiliter authoritate constitutionis generalis editæ, aut authoritate Apostolica præter regulam iuris, qua dicitur, id, quod omnes tangit ab omnibus approbari debere. Vn desimile rescriptum cum debita reuerentia & obediẽtia ipsi prælati nõ necessario debẽt statim executioni mandare. Sed potest sua Sanctitas supplicatione interposita informari de præiudicio iuris quæsiti, & suspendi, donec secunda suæ sanctitatis aut sedis Apostolicæ iussio accipiatur: vt optime in simili casu docet doctissimus Caietanus, K quem sequuntur grauissimi Patres Simancas, & Victoria. Nec supradictis obstat quod in prædicta Bulla dicatur, quod dicta electio fiat à prædictis Patribus non obstantibus ordinationibus &c. Nam respondetur, quod nulla plenitudo verborum appositorum in rescriptis tollit ius quæsitum tertio, nisi aliud expresse appareat, prout tradit Felinus.

c Bald. in l. aut pactum in fin C. de vsuris.
d Decius consil. 69. n. 25. & 26.
e Gom. de iure quæsit. q. 1. in prin. fo. 27.
f Abbas in c. 1. p. 20. de iud.
g Gom. d. q. in. prin. Casiod. in regu. de tollen. ius deci. 39. nu. 5. Rebuf. 2. to const. Franciæ titul. de rescript. nu 2. gloss. 3.
h Gom. vbi. p. 3.

K Caie. 1. to mo tract. 8. Tho. tit. de authorit. Pap. & con c. 27. ver. ad 2. rationem Simanc. de inst. cathol. tit. 48. n. 34 & 35. victo in relect. de potestate. Pap. & cõc 22. propos. 1 Felin. in capi. veniens de test.

ARTICVLVS. IX.

Vtrum pœna legis liget ignorantes.

REspondeo dicendo quod qui ignorat legem vel statutũ probabiliter, absq; culpa etiam leuissima, vt quia iustam ignorantiæ causam habeat omnem pœnam legis vel statuti dicitur euitare, nec eius dispositione ligatur iuxta quandã legem. *a* Dixi iustam causam ignorantiæ, nam si ignoranti possit imputari cur ipse nescierit punietur quia tunc non erit iusta ignorantia, non enim licet ignorare quod publicè positũ est iuxta doctrinam iuris manifestam.

Aduertendũ tamen quod si ignorans est absq; dolo, non tamẽ absq; lata culpa, vt quia statutũ ignorabat quod omnes sciebãt & statutũ dicat, quod quis puniri debet de dolo tacito, vel expresso, tunc talis ignorans absq; dolo existẽs excusatur, punitur tamen ratione latæ culpæ aliter quam statutum dicat, nisi essemus in his, in quibus lata culpa dolo æquiparatur, nam licet regulariter lata culpa dolo æquiparetur vt dicitur in iure *c* in multis tamen non ambulat pari passu cum dolo, vt quando ratione doli corpori afflictiua pœna imponitur. Et in alijs casibus adductis à Sebastiano Medices. *d* Vnde dicendum est quod statutũ ligat ignorantes quando fuerunt in lata culpa quæ dolo æquiparatur omnino, licet statutum dicat quod tantum comprehendere intendit illos qui fuerunt in dolo iuxta quandam legem, *e* quã limitationẽ intellige, nisi lex vel statutum

a l. fin. ff. de decret. ab ordi. faciẽd

b c. non imputatur. 1. q. 4. c. sine culpa de regũl. iu. l. 6.

c l. quod Neruaff. de posit.
d Medices de legib. & statut. par, 4 q. 7.

e l. magna ff. de verbo signifi.

tum dolũ ſpecificũ & qualitatiuũ requirat.

Quando vero ignorans ſolum in leui vel leuiſſima culpa fuerit cum regulares tantum criminaliter puniantur, puniendi ſunt criminaliter, mitius tamen ſunt caſtigandi licèt in totum non ſint abſoluendi argumento eorum quæ in quadam lege notantur, & magis calificati in religione patres minori pœna ſũt afficiendi argumẽto eorum quę in ſimili notant communiter Doctores. g.

Pro complemento autem huius articuli quoad noſtrũ propoſitum eſt aduertendum quod qui adduxerit ignorantiã probabilem legis audiendus erit atq; excuſandus etiam poſt lapſum duorũ menſiũ dummodo iuſtã ac neceſſariam ignorantiã probet iuxta doctrinam cuiuſdam legis, nam ex quo poſt lapſum duorum menſium præſumitur ſciẽtia ignorantia probanda eſt vt dicitur in iure. *i* vt poteſt contingere in eo qui tempore publicationis erat in partibus remotiſsimisquæ ignorantia per iuramentun probari poteſt quando alia probatio non haberetur, ratioeſt quia ſcientia vel ignorantia pendent ab animo, ea quæ pendent ab animo per iuramentum recte probari poſſunt vt tradunt quædã gloſſæ k & probatur in iure & dicunt Doctores communiter cum Bartolõ & Alexandro.

Et etiam aduertendum quod extrauagantium conſtitutiones cum non ſunt publicè notæ etſi ignorentur ignorantes excuſantur quia tales non præſumuntur peruenisſe ad notitiam cuiuſlibet iuxta Baldum & alios quos tradit Alciatus.

f l. abſenten ff. de pœn. *g* l. in ſeruo rũff. de pœn l. 1. ff. eod. *h* l. ſi n. de d cre abordin faciẽd. *i* l. ſiue poſſi detis. l. acto. C. de proba c propoſuſſ ti eod. tit. K Gloſſ. in 9. aliæ inſt. deactio. glo in l. 1. §. ſignificaſti de homici. car dinin Clem 18. 9. de conſang. & affinit. dd. cõmu. in ca. eos de tẽp. ordin. Bart. in l. inter omnes. § recte de fur Ale. cõſ. 71. vol. 1. col. 2. l Bald. in l. leges ſacratiſsimæ. C. de legib. Alciat. 3. regu. præſumpt. præſumpt. 31. n. 5.

a Habet. in § leges. 4. d. l. de. qq. ff. dell.

b Nauar. in ca. 3. n. 21.

c Dñic. ind. §. legis, vbi dd. &. in ca de conſt. d. Feli. i in. c. 1 de treug. & pace, á n. 12. verſ. in tel. le. 4. & in. n 13. conſid. 2.

ARTICVLVS. X.

An conſtitutio non recepta liget.

REſpondeo dicendo, quod non. Namlẽ ges cõfirmãtur cũ moribus vtentiũ approbãtur, prout ait D. Auguſtinus. Et ſic dicitur in iure *a* Ciuili, quod ipſæ leges nulla alia ex cauſa nos tenẽt, quam pro iudicio populi receptæ ſunt. Ec ſic ait Nauarrus, *b* quod lex ante quã recipiatur, ſaltem per maiorẽ partẽ ciuitatis, cuius pars eſt, tranſgreſſorẽ non ligat: quoniam promulgata videtur cum conditione ſi recipiatur ſaltẽ per maiorẽ partẽ, vt ſingulariter dixit Dominicus *c* per recentiores receptus: & profundius Doctiſsimus Felinus. Et hoc probant, prædicti Patres; nã præſumitur legiſlatorem ferre illã ſub conditione, ſi fuerit recepta & in hoc nullã inuenio difficultatem. Difficultas autẽ eius dubij verſatur in eo ſolum, vtrũ primi nõ recipientes peccent? Ad quod reſpõdeo, quod ſic, niſi aliqua rationabili, & iuſta cauſa excuſentur, ſiquidẽ omnes tenẽtur præpoſitis ſuis obedire: & non eſt in poteſtate ſubditorũ leges à ſuperioribus latas recipere, vt dictũ eſt ſupra. Quod præcipue habet locum in legibus latis à Domino Papa: qui non ab hominibus, ſed à Deo habet ſuã iuriſdictionem. Dixi, *niſi rationabilis & iuſta cauſa*. Et rationabilis & iuſta cauſa erit, quando aliqui volentes ſeruare legem, & conſtitutionem, vident ſuos maiores, aut maiorem partem illorum; quibus fuit impoſita, eam non ſeruare, neque cœpiſſe ſeruare, prout tenet Diuus Thomas, *d* & Archidiaconus. Cum enim lex reſpiciat vtilitatem communem, non videtur eius lator vnum velle vel alterum ligare ad ſeruandum quod alij conſubditi non ſeruant, prout ait doctiſsimus Nauarrus. *e* Vnde attendant maxime regulares an eorum ſuperiores, aut maior pars ſuæ religionis ſeruent Papales inſtitutiones Nam ſi ab his non ſeruãtur, non eſt cur ſcrupulis agitentur, ſi eas ſimiliter non ſeruant, volentes ipſas in præparatione animi ſeruare Vnde conſtitutio Sixti. Quinti, interdicens nequis regularis alterius prouinciæ, intra aliquod monaſterium, domũ, vel locum alienæ prouinciæ, etiam tanquam hoſpes ad modicum tempus recipi poſsit, niſi à ſuperiore loci, vbi reſidebat, & à quo diſceſsit licentiã expreſſam in reſcriptis exhibuerit, vel niſi ſatis cognitus ſit. Et addit ſactiſsimus Põtifex. Id obſeruari volumus nõ ſolũ in religioſis de vna ad aliã prouinciã, ſed in his quoq; quipro ficiſcuntur de vno in aliud eiuſdẽ prouinciæ monaſteriũ, tam ſui, quã alterius ordinis. Cõſtitutioiſta Sixti Quinti, ſi nõ ſeruatur à maioriparte ſuperiorũ alicuius religionis, nõ eſt curalij ſuperiores faciant conſciẽtiã de ipſius tranſgreſsione, cum ex dictis iuſtam habeãt cauſam non obſeruandi eam.

d D. Tho. 1 2. q. 96. ar. 6 & 2. 2. q. 47 art. 3. Archi. in ca. vtinã. 76. diſt.

e Nau. li. 1. c onſ. tit. de c onſt. conſ. 1. n. 23.

f Habet. in conſt. 2. moderatoria. §. conſti. de il legitimis

ARTICVLVS. XI.

Quando dicetur conſtitutió non recepta vt non habeat vim ligandi.

REſpõdeo dicẽdo, quod renuẽte populo legis receptionẽ, ſciẽte Principe & tacẽte, per aliquos actus contrariosre ma-

manet lex inermis, prout ait gloſſa, *a* affirmans Epiſcopos quoſdam non teneri de trāſgreſsione canonis, qui moribus vtentium receptus non eſt. Et eandem opinionem tenet conſimilis Gloſſa. *b* Et tunc dicitur legem non eſſe receptam quando excluditur per aliquos actus contrarios, Principe ſciente. Dicitur etiam non eſſe receptam quando eo ignorāte per decennium lex negligitur & omittitur ſecundum Felinum contra Abbatem, qui exiſtimabat ſpatium quadraginta annorum eſſe neceſſarium. Quam opinionem Felini, vt magis veram & communem libenter recipiūt Dueñas *c* & Couarruuias. Hæc autem concluſio ampliatur, primo, vt habeat locum ſiue ſit lex ſiue ſtatutum, ſiue decretalis, ſiue extrauagans Summi Pontificis: quæ niſi vſu receptæ ſint nemo eas ſeruare tenetur. Et eſt communis *d* opinio inter communes opiniones relata. Secundo ampliatur etiam, ſi lex de nouo emergens deroget omni contrariæ conſuetudini; non enim habet locum ſua diſpoſitio, ſi à principio non fuit recepta. Quia licet ſit verum, quod non valet conſuetudo contra legem conſuetudinem derogantem vt tenet Abbas *e* Antonius de Butrio, & Bartolus debet tamen intelligi dicta clauſula derogatoria conſuetudinis reſpectu præteritæ conſuetudinis antecedentis ipſius legis promulgationem, non autem de conſuetudine futura ipſam ſubſequenti. Nam corruente aliqua diſpoſitione per contrariā conſuetudinem, corruunt etiam clauſulæ in ipſa diſpoſitione inſertæ, vt ait notabilis Gloſſa *f* quam Iaſon & Dueñas ſequuntur. Et aduertendū eſt quod in dubio præſumūtur leges, conſtitutiones, & ſtatuta eſſe vſu receptas. Vnde qui eas in ſuum fauorem allegat habet intentionem pro ſe fundatam, & ille contra quem allegantur debet probare ipſas minime eſſe receptas ſecundum Bartolum *g* quem ſequitur Rolandus à Valle.

a Glo in c 1. de treug. & pace.

b Gloſ. in l. rem nouam §. Patro. C. de iudicijs.

c Dueñ. de regu. 79. ampli. 5. Couar. li. 2. va. c. 16 nu. 6.

d 3. Tom. cōmun. opin. fol. 561. colum. 1.

e Abb. in c. fin. de cōſu. n. 22. & Bur. ibi in repe. n. 53. Bar. in l. de qq. n. 4 ff. de leg.

f Gloſ. in l. ſi patronus, §. patronū verb. Fabiana ff. ſiquid in fraudē patroni. Iaſon in l. certa cō ditio nu. 6. ff. ſi certum petatur.

Due l. reg. 144. limit. 2

g Bart. in l. illa nu. 5. ff. de ver. obli. Valle libro conſ. conſ. 90. nu. 53. & 54.

ARTICVLVS. XII.

Per quot actus contrarios legis obligatio ſciente principe euacuatur.

REſpondeo dicendo, quod ſecundum Abbatem, *a* ſufficit binus, aut trinus actus contrarius ſciente legiſlatore, vt lex non habeat vim. Quæ doctrina fuit etiā Bartoli, *b* quam ſequitur Caſſaneus. Et confirmatur. Nam ad inducendam conſuetudinem binus actus ſufficit, & frequentia actus contingit quando bis fit, nam quod bis fit, frequenter fit, iuxta Gloſſam *c* ſingularem quam poſt alios ſequitur Humada, addens non eſſe neceſſarium, quod iſti actus ſint iudiciales. Et eſt ſummopere notādum, quod non eſt neceſſarium iſtos actus fieri in præſentia Principis legiſlatoris, vt ipſi legem infringant. Nam ſicut conſuetudo poteſt induci, & valet initio & ignorante Principe legiſlatore, prout tenēt Abbas, *d* Barbatius & communis ſecundum Michaelem, & tenet etiam Auendañus, inquiens, quod ſcientia Regis non exigitur ad introducendam conſuetudinem, quia ſi rationabilis eſt, ſeruanda eſt, & habet voluntatem & approbationem ipſius Regis tacitam: & ſic non eſt neceſſarium, quod prædicti actus fiāt ſciēte Principe & legiſlatore. Satis enim eſt, quod fiant ſcientibus auditoribus regijs, & ipſius principis correctoribus: prout tenet Burgos *e* de Paz. Et ita videmus non argui à Theologis de peccato mortali eos, qui faciunt aliqua cōtra extrauagātes aliquas apoſtolicas, propterea quod per cōtrarios actus nō ſunt receptæ, qui actus non fiunt ſciente Papa, ſed ſciētibus Nūtijs Apoſtolicis, & locorū Ordinarijs, & ſuperioribus, quibus incumbit hæc executioni mandare, & ipſi nullo modo dictis actibus contradicunt. Vnde infertur, non peccare mortaliter neque incidere in excommunicationem Rectores & Magiſtratus conſentientes, Tauros agitari contra conſtitutionem Domini Papæ Pij Quinti datam Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, ſeptimo Kalendas Nouembris pontificatus ſui anno ſecundo. Quæ conſtitutio licet à Gregorio XIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, vigeſima quinta die Auguſti, fuerit quantum ad ſeculares moderata, permittendo ipſorum taurorum agitationem, dummodo non fiat in die feſto, & dummodo etiam Rectores & Magiſtratus, curent diligenter, vt ita fiat prædicta agitatio, ne aliquod homicidiū contingat, ipſos tamen Magiſtratus & Rectores docti & periti Theologi de peccato mortali non arguunt, tauros agitari conſentientes non adhibita maiori diligētia ad euitāda homicidia, quam adhibebatur ante ipſarum conſtitutionum promulgationem & receptionē.

a Abb. in c. de treug. & pace.

b Bart. in l. de qq. n. 10. ff. dell. Caſ. in conſuet. Burg. rubr. 1. §. 4. fo. 116 nu. 34.

c Glo in rubri. C. quæ ſit longa conſuetudo Humada in ſcholijs ad ll. part. in l. 30. ti. 1. gl. 3. n. 3.

d Abb. in c. fi. de conſu. nu. 13. & ibi Barba. n. 71. Mich. Tho. comm. opi. fol. 23. Auēda. de exeq. māda. Prin. 1. p. c. 8. n. 3.

e Bur. in l. 1. Tau. nu. 232 & 233.

Et vt conſtat ex Gregorij Tertijdecimi conſtitutione multo maior diligentia ab ipſo Summo Pontifice deſideratur. Et ratio eſt, quia in ſua conſtitutione Pius Quintus vniuerſis venerabilibus Patribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, alijſque locorum Ordinarijs in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub obteſtatione Diuini Iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcepit, quatenus in ciuitatibus & diæceſibus proprijs, præſentes ſuas literas publicari faciant, & præmiſſa etiam ſub pœnis & cenſuris Eccleſiaſticis obſeruare procurent. Quod præceptum in ſua conſtitutione innouat Gregorius XIII. quod non videmus ab ipſis obſeruari. Imo ipſis ſcientibus & conſentientibus tauri ſine vlla moderatione agitantur. His tamen addēdum eſt, quod lex non tollitur per non vſum, ſi caſus, in quo ipſa executioni mandetur, intra decennium non aduenit. Nam ſi nullus talis inciderit caſus, nō propterea minus recepta dicitur, nec propterea in diſſuetudinē abijt prout tradit Marcus Antonius Cuquus. *f* † Circa hunc tamen articulum aliqua dicemus in ſecundo tomo in quæſtione de legibus quoad ipſarum ceſſationem. †

f Cuquus li. 1. maio. inſt. tit. 3. in fin.

ARTICVLVS. XIII.

Quando lex poſitiua obliget ad peccatū mortale,

REſpondeo dicendo, quod ſuppoſito ipſam legem eſſe iuſtam, rationabilem, & vſu hominum receptam poſt eius ſolēnem promulgationem, ſi proponatur per verba præceptiua, & conſtet de legiſlatoris mente, quod vult ad peccatum mortale obligare, ad ipſum ſine dubio obligabit, ſi in materia graui frangi contigerit. *a* Ita gloſſa, quam dicit communem Barbatius, & Matiençus. Antonius Gomez & Couarruuias. Et hanc doctrinam approbat D. Thomas & omnes communiter Theologi. Et doctiſsimus Alfonſus de Caſtro. Sed prædicta concluſio nimis vniuerſalis eſt: non enim ex ea poſſumus colligere quando lex canonica, aut ciuilis obliget ad peccatum mortale. Cū iuxta ſupradicta hoc pendeat à voluntate legiſlatoris, an ſcilicet, voluerit tranſgreſſores ad mortale obligare: ideo operæpretium erit legiſlatoris mentem inueſtigare, & conijcere ex verbis conſtitutionis ab eo latæ. Et quamuis nō ſint ſemper per legem fixa & decreta omnia verba, quæ indicent ipſum ad culpam mortalem obligare velle, aliqua tamen ex iure colligi poſſunt, quæ in præſenti articulo explicare decreui. Quapropter dico, quod ſi de mente conditoris legis conſtat, quod vult ad mortale obligare in claris non eſt opus coniecturis, prout in iure *b* notatur. Si verò non cōſtet ad verba recurrēdum eſt, quæ aliquando ſunt præceptiua, aliquando inhibitoria, aliquando mandatoria, aliquando conſultoria, & ſi ex his mens legiſlatoris haberi non poteſt, recurrendū eſt ad materiā & pœnas ibi impoſitas. Vnde Soto *c* aſsignat hanc regulam. Omnis lex, quæ abſolutè fertur, ideſt, quæ contrarium non explicat, obligat ad peccatum mortale, vel veniale ſecundum materiam prohibitam. Quod vt clarius eluceſcat, dico primo quod omnis lex præceptiua canonica, ſiue ciuilis, ideo in foro conſcientiæ obligat, quia præceptum eſt commonitio ſuperioris, vel legis ad aliquid faciēdum vel omittendum, de neceſſarijs ad ſalutem, ſecundum Diuum Thomam, *d* quem refert Syluester. Et verba quæ indicant legem eſſe præceptiuam & conditoris mentem efficacem ad tranſgreſſores de peccato mortali damnandos, ſunt hæc, *præcipio, mando, iubeo, prohibeo, inhibeo, veto, interdico.* Verba autem æquipollentia præcepto (de quibus idem eſt iudicium) ſunt, *debeant, teneantur, neceſſario, neceſſe eſt, non licet, non poteſt.* Vel ſi alicui verbo ex omnibus ſupradictis adderentur ſequentia verba, *in virtute ſanctæ obedientiæ, aut ſub interminatione gehennæ* ſecundum Caſtro *e* reprobantem Abbatem dicentem, quod omne illud quod per verbum imperatiuum ponitur æquipollet præcepto. Et *f* Nauarrus addit quod iſta verba, *teneantur, obligentur, & alia, obligamus, vetamus, inhibemus, mandamus, interdicimus, & præcipimus*, ex ſe, & ex ſua natura primitiua & originali in lege poſita non indicant eſſe mentem legiſlatoris trangreſſores ad peccatum mortale obligandi: verè tamen obligant ex communi vſu Conciliorum, & Doctorum, qui indicant legiſlatoris mentem eſſe tranſgreſſores ad peccatum mortale obligādi, iuxta canonicas ſanctiones, niſi clauſula aliqua ibi inſerta aliud ſignificaret. Et ſic limitat Nauarrus

a Gloſ. in c. qui in eccleſ. de conſti. Bart. in l. filius n. 8. de reſt. Matiē. lib. 5. cōpillationū li. 2. tit. 2. gloſ. 3. nu. 8. Anto. Gom. in l. 3. tauri. nu. 13. D. Tho. 1. 2. q. 96. Caſtr. li. 1. de l. pœnal. c. 5. fol. 44. documen. 4.

b l. Contin. ff. de verbo. obligat.

c Sor. lib. 1. de iuſt. q. 6. art. 5.

d D. Tho. 2. 2. q. 44. ar 1. Syluest. v. præceptum

e Caſt. in d. c. 5. n. 46. colum. 1.

f Na. in Manua. c. 23. n. 50. & 52.

uarrus. *g* prædictam concluſionē, ad ſanctiones canonicas, ita, quod non procedat in diſpoſitione legū ciuilium. Contra quē cōmunis ſchola opponitur, neque ab ea eſt recedendum ſecundum Antonium Gomez, & Matiēço & alios patres ſuperius allegatos.

g Naua. vbi ſup. nu. 54. & 55. & 64.

Secundo dico: Quamuis regulariter prædicta ſint vera, aliquando tamen dicta verba impropriantur. Nam eo verbo quo frequenter vti ſolent omnes ad deſignandum obligationem ad culpam mortalem, aliqui vſi ſunt ad ſolam venialem manifeſtandam, alij vero è contrario, ad mortalis culpæ obligationem. Hoc ex aliquibus iuribus conſtat notatis â Caſtro, *b* & Sylueſtro dicentibus quod hoc verbū, *mando* aliquando ponitur precarie. Nam quidam Canō *i* ait, Epiſcopū mandare Papæ quod ſignificat precari. Et è conuerſo verbum, *rogo* ponitur præceptiue vt in alio Canone *k* cōtinetur. Vnde ſinguliariter dixerunt Panormitanus *l* & Geminianus ex Ioannis Andreæ doctrina; quod lex humana poſitiua iuſta, etiam ſi non loquatur per verba præceptiua, tranſgreſſores ad culpam mortalem obligat ſi cōſtet materiam eſſe præceptiuā, puta de neceſſarijs ad iuſtitiam & charitatē, vel ad diuinam reuerentiam. Vnde infero intellectum ad quandam decretalem Innocentij *m* III. vbi dicitur quod clerici non debent contribuere pro neceſsitatibus, vel ciuitatum vtilitatibus ſeu aliorum locorum etiam vbi laicorum nō ſuppetunt facultates. Addit enim ibi Sūmus Pontifex; propter imprudentiam tamen quorundam Romanus pontifex prius conſulatur. Hoc enim verbum *conſulatur*, licet ſecundum ſuam primitiuam naturam præceptum minime imponat, grauitas tamen materiæ, quæ eſt immunitas eccleſiaſtica (de qua in dicta decretali) præceptiuum eſſe iudicatur.

b Caſtr. vbī ſup. fol. 45. colu. 2. in fi. Sylueſt. vbi ſup. n. 2. i ca. mandatis. 292. K c. rogo. 11. q. 3. l Panor. in c. clerici de vita. Gemini. in c. animarum peri culis de conſtit, lib. 6. m c. aduerſus deimmunitat. Eccle.

Tertio dico. Quod ſi lex loquatur per verba conſultiua, aduertendum eſt duplex eſſe conſilium, vnum perfectionis, aliud honeſtatis, de quibus loquuntur gloſſa, *n* & Innocentius. Et leges loquētes per prædicta verba non obligant ad peccatū mortale, prout teſtantur Abbas *o* & Felinus, niſi aliquis ſe adſtringat Conſilijs per votum, vel veniat contra legem conſilij ex contemptu, prout ait Felinus *p* communiter receptus, vel quā dō lex continet conſilij reuerentiam. Conſilij autem reuerentia eſt, quando materia quæ conſulitur eſt neceſſaria, aut propter reuerentiam eius, cui tale conſilium imponitur vtitur lex verbo conſultiuo, non præceptiuo, ſecundum Antonium de *q* Butrio, Imolam, & Felinum.

n Glo. in cā. 1. de conſti. Innocen. in ca. 5. de vita. 1. tom. o Abb. in d. c. 1. n. 4. vbi Felin. n. 20. p Felin. vbi ſup. nu. 22.

Quarto dico. Quod ſi neque ex legis verbis, & canonis neque ex materia conſtat de mente legiſlatoris, velle obligare tranſgreſſores ad culpam mortalem recurrēdum eſt ad pœnas cōſtitutionum, quia ſi imponitur pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vel ferēdæ, videtur legem eſſe præceptiuam, & ſic obligare ad culpam mortalem, cum nemo excommunicetur, niſi pro tali culpa. Ita tenet Sylueſter. *r* Idem quoque erit ſi lex pœnas corporales imponat, puta decapitationem, vel mutilationem membri. De quo melius locutus eſt Caſtro dicēs, quod ſi verba talia ſunt, quod præceptum aperte non indicent neq; æquipolleāt verbis præceptiuis, qualia ſunt, *decernimus*, *ſtatuimus*, *ordinamus*, *volumus*, *ſancimus*, tunc diligenter aduertendum eſt, ſi pœna aliqua ibi cōtra tranſgreſſores ſtatuitur, quæ ſi talis eſt, quæ niſi pro peccato mortali infligi non poteſt ex illa pœna adiūcta, conijcitur intētionē legiſlatoris fuiſſe trāſgreſſorem ad mortalem culpā obligare. Et pœnæ hoc ſignificantes ſunt, *excommunicatio*, *degradatio*, *priuatio eccleſiaſticæ ſepulturæ*, *mors*, *carcer perpetuus*, *omnium bonorum confiſcatio*, *infamia*, non autem *irregularitas*, *ſuſpenſio*, *& interdictum*. Hæc enim ſine peccato mortali infliguntur iuxta id, q̄ dicitur in iure. *ſ*

q But. Imo. in ca. d. 1. & Felin. ibi. n. 23.

r Sylueſt. in ſum. verb. præcep. n. 3.

Quinto dico, quod eccleſiaſticos præceptiuos canones negare (ſi materia eſt debita & ipſi ſunt vſu recepti) obligare ad peccatū mortale hæreticum eſt: at negare legibus ciuilibus iſtam authoritatem, vt poſsint obligare ad peccatum temerarium omnino iudicatur, prout reſoluit doctiſsimus Soto. *t* Ex his colligere poſſunt Regulares quando ſub pœna peccati mortalis teneantur obſeruare eccleſiaſticas ſanctiones: dixi eccleſiaſticas ſanctiones, nam ad leges imperiales, vtrū ſint obligati in articulo ſequenti ventilabitur.

ſc. ſi ciuitas c. ſi ſent. de ſen. excom. lib. 6.

t Sot. libr. 1 d. q. 6. art. 4.

ARTICVLVS. XIIII.

Vtrùm regulares legibus ciuilibus obligentur.

REſpondeo dicendo, hanc quæſtionem de eccleſiaſticis loquendo, reſoluere doctiſ-

doctiſsime Victoriam, & Soto, qui concludunt, quod licet clerici ex priuilegio eximantur à legibus ciuilibus, non eximuntur tamen à legibus, quæ ordinantur ad bonum cõmune, quæ non dedecẽt eccleſiaſticos, vt quod certo tempore à venatione abſtineãt, & quod non vendant triticum vltra taxatum pretium, cæterum nõ tenentur ſeruare leges quę in odium eccleſiaſticorum fuerunt inſtitutæ. Deniq; eccleſiaſtici, & regulares; leges ciuiles ſeruare tenẽtur, quarum tranſgreſsio contrariatur charitati, aut iuſtitiæ. Verbi gratia, eſt in Hiſpania penuria tritici, præcipit lex ne deferatur extra regnum triticum. Hæc lex obligat ad mortale ſeculares, Eccleſiaſticos, & regulares. Nam contrarium facere eſt in graue detrimẽtum reipublicæ, aut proximi. Præcipit lex ne vendatur triticum vltra taxam ab ipſa lege iuſtè impoſitam. Hæc lex obligat ad mortale Seculares, Eccleſiaſticos & regulares. Nam contrarium fieri, eſt peccatũ cõtra iuſtitiam. Licet enim Eccleſiaſtici & regulares à iuriſdictione ciuili eximantur, non tamen eximuntur ab obligatione, ad quam ſecundum ius naturale & diuinum tenentur, nihilque poſſunt contra charitatem & iuſtitiam facere, quod ipſis ciuilibus legibus fieri vetatur. † De hoc vide quæ ſcribimus infra hoc tomo quæſtione ſexageſima ſexta articulo ſecundo.

ARTICVLVS. XV

Verùm leges pœnales obligent in conſcientia.

REſpondeo dicendo, quod de hac quæſtione agunt ſummiſtæ qui varie diſtinguunt. Sed ſecundũ Diuum Thomam *a* abſolute dicendum videtur, quod omnis lex pœnalis ad culpam obliget, cum omnis pœna & ſupplicium, ſi proprie loquendum eſt, culpæ correſpondeat. Vnde eo ipſo, quod legiſlator in tranſgreſſores pœnas ſtatuit, demonſtrat euidenter ad culpam obligare. † Et hæc eſt breuiter mea ſententia, in qua licèt plura dicantur nolo amplius immorari, vt ad alia noſtri inſtituti properemus. Vnde Clementis VIII. conſtitutio (vſu cõprobata) de largitione munerum regularibus prohibita, per quam grauiſsimæ pœnæ temporales regulares ipſius tranſgreſſores incurrunt, obligat ſine dubio ad culpam mortalem. Quod adeo eſt verum, vt dicendum ſit neceſſario, ceſſante culpa mortali ipſis pœnis Regulares tranſgreſſores minime affici. Quod autem verſatur in dubium eſt, vtrum ante latam ſententiam teneantur legis pœnalis tranſgreſſores pœnas ipſas ſubire. De quo in ſequenti articulo dicetur.

a D.Th.1.2. q.87.ar.3. & 2.2.q.108.artic.4.

ARTICVLVS. XVI.

Vtrúm legum pœnalium trãſgreſſores ante latam ſententiam pœnas ipſas ſubire teneantur.

REſpondeo dicendo, circa hoc duas contrarias verſari opiniones. Prima eſt quorundam iuris peritorum, quam noſter doctiſsimus Caſtro *a* defendit.

a Caſtr. li. 2. de iuſt. hær. punit. ca. 6.

Alia ſententia dicit, quod tranſgreſſores legum pœnalium puniũtur quidẽ, ſed ad pœnam ſubeundam, non tenentur ante Iudicis condemnationem. Hanc ſententiam tenet D. *b* Thomas. Pro quarum opinionum varietate & reſolutione difficultatis eſt notandum cũ Soto *c* quod vniuerſæ pœnæ, quæ legibus decernuntur, ad tria genera reduci poſſunt. Primum genus eſt earum pœnarũ, quæ nullã actionem requirunt, neq; ex parte iudicis, neque ex parte miniſtri, neque ex parte delinquentis, ſed conſiſtunt in priuatione, vt excommunicatio, irregularitas, & vocis actiuæ & paſsiuæ priuatio. Secundum genus illarum eſt, in quibus actio delinquẽtis miſcetur paſsioni. Tertium genus illorũ eſt in quibus actio requiritur exequentis Iuſtitiam, ſed ex parte delinquẽtis tantum paſsio requiritur, vt pœna mortis vel membrorum abſciſsionis. Hoc ſuppoſito dico primo, tranſgreſſores legum pœnalium (quæ dicunt pœnã ipſo iure, vel ipſo facto) ante iudicis ſententiã pœnas incurrunt delinquendo, ſi ſint eorum quæ in priuatione conſiſtunt. Cuiuſmodi ſunt *excommunicatio, irregularitas, inhabilitas ad beneficia & vocis actiuæ, & paſſiuæ priuatio.* Hæc concluſio ab omnibus tã quam certa conceditur, vt conſtat ex Eccleſiæ traditione. Et ratio huius eſt: nam dictæ pœnæ in priuatione conſiſtunt, & quantum ad priuationẽ vocis paſsiuæ in iure *d* diffinitũ eſt. De voce vero actiua dubitat Soto. *e* Qui videtur docere, quod priuatio vocis actiuæ non incurritur ante iudicis declarationem, à quo diſſentit Medina. *f* Cum priuatio

b D.Th.2.2 q.62. arti.3 c Sot. lib. 1. de iuſt. q.6. art.6.

d c. cũ ſingulæ de præbẽdis lib. 6.

e Soto vbi ſupra.

f Med. 2.2.q 96.ar. 4. pa. 888. col. 2.

uatio vocis actiuæ pœna ſit priuatiua: priuatus enim voce actiua, eſt priuatus iure dandi vocem capitulariter, vt ſatis colligitur ex quadam Gloſſa & ex traditis à Cardinale & Bonifacio, g tum vero quoniam excommunicatio ſecundum omnes cõtinuo incurritur ante iudicis declarationem, & excommunicatio priuationem includit vocis actiuæ & paſsiuæ. Nec obſtat, quod ſi talis delinquens priuaretur ipſo facto voce actiua vix vlla eſſet valida electio, quod perniciosiſsimum eſſet reipublicæ & cõſciẽtijs, hoc enim inconueniens in priuatione vocis paſsiuæ etiam militat. Aduerte tamen, quod, vt prædicta ſint vera requiritur primo, quod dicat lex, ipſo iure vel ipſofacto, nam leges pœnales cum ſint odioſæ in mitiorem partem ſunt interpretandæ. Propter quod ſi dicat, ſub ſententia excommunicationis, intelligendum eſt ferendæ, nõ latæ. Secundo requiritur, quod actus, ratione cuius talis pœna incurritur ſit perfectus. Vnde cõſtitutiones, quæ ſub pœnis prædictis ipſo facto prohibent regularibus aliquid facere, non habent locum, niſi id quod prohibetur perfectẽ fiat, & non ſufficit quod fieri intentetur vnde non incurrit in pœnas conſtitutionis Pij Quinti religioſus qui in electione ſuffragatorem ſubornauit, ſi ſuffragator ſubornationi minime conſenſit, ſicut qui mittit ſagitam in clericum non remanet excommunicatus ſi ictum errauit, de quo infra in quæſtione de electione.

g Glo. verb. inhibere. in clem. 1. de treug. Car. & Bonif. in ca. vtij qui de ætate & qualitate.

Dico ſecũdo, quod tranſgreſſores legum pœnalium ante Iudicis ſententiam, nõ tenentur ſubire eas pœnas quæ in actione & paſſione cõſiſtunt. Hanc concluſionẽ ſatis copioſe demonſtrat Sotus *h* nam infligere pœnam pro delicto eſt officium Iudicis & magiſtratus: ergo non eſt obligatio ad ſubeundam pœnam ante Iudicis condemnationem, & leges debent eſſe tolerabiles, & quę omni modo à ſubditis obſeruari valeant. Nam leges difficiles & quæ vix obſeruari poſſunt, non ſolum ſunt inutiles, ſed perniciosæ, & iniquæ in laqueũ animarum, propter quod D. Thomas *i* inter conditiones legis iuſtæ conſtituit hanc præcipuam, quod, ſcilicet, tolerabilis ſit. Sed prorſus eſt intolerabile quod homo, qui commiſit crimẽ in occulto ante quam deferatur ad iudicium, & ante quam à Iudice condemnetur, ipſe ſe cõdemnet ad iacturam omnium bonorum, ad iacturam officij, vel prælationis. Nam priuare aliquem bonis proprijs ad Iudicis condemnationem ſpectat. Vnde conſtitutiones Apoſtolicæ priuantes regulares ab officijs & prælationibus, quæ poſsident ipſo facto & ſine alia declaratione debẽt piè & vere interpretari, vt intelligantur, quod amittãt ipſo facto ipſas prælationes ſine aliqua ſententia declaratoria ipſius pœnæ, non tamen ſine ſententia declaratoria ipſius criminis, propter quod ipſa pœna & priuatio prælationis & officij imponitur, vt tenet Sylueſter *K*. Sidicas, ergo ſi factum eſt publicũ, nõ eſt neceſſaria Iudicis declaratio. Reſpondetur, quod etiam ſi factum ſit publicum, etiã erit neceſſaria iudicis declaratio condemnatoria, per quam delinquens teneatur ſtatim ipſum officium & prælationem renuntiare: nam publicitas facti, non efficit vt ipſe reus pœnę ſibi illatæ ſit executor. Imo dicunt viri doctiſsimi, quod lex pœnalis, dicens quem ipſo iure remanere priuatũ ſuo officio, aut beneficio ſine alia declaratione, debet intelligi, quod ſolum loquitur in foro exteriori, & non in foro animæ interiori. Regulariter enim loquendo, omnes leges pœnales rigoroſæ ipſa verba addentes debent modificari quod nõ obligent in foro conſcientiæ ad dicta officia, vel beneficia relinquenda: vt ita eorũ rigor aliqua lenitate moderetur, prout allegando multos reſoluit Enriquez. *l* Quæ à religioſis maxime ſunt notanda, vt ab importunitate ſcrupulorum liberentur ſumpta ex rigoroſis aliquarum cõſtitutionũ verbis.

h Soto vbi ſupra.

i D. Th. 2. 2. q. 96. art. 4.

K Sylu. ver. pœna n. 28

l Enri. 2. to. lib. 13. ca. 16. nu. 3.

ARTICVLVS. XVII.

Vtrũm conſtitutio dicatur reſpicere præterita, vel futura.

REſpondeo dicendo, quod regulariter loquendo conſtitutio tantum reſpicit futura, prout dicitur in iure, *a* & ait Panormitan. Quod eſt verũ niſi in ea nominatim de præteritis caueatur iuxta id, quod in iure *b* notatur. Adde tamen ſingulare dictum Panormitani *c* dicentis, quod conſtitutio iuris antiqui declaratoria, addens nouam pœnam, non extenditur reſpectu pœnæ ad præterita: & ſic reſpectu illius pœnæ cenſetur cõſtitutio noua. Quod optimè probat ibi, nam licet ante conſtitutionem cuiuſdã concilij ſimonia committeretur in receptione monialium pretio dato; tamen pœna ibi non erat ſic conſtituta, ſcilicet, quod

a c. cognoſcẽtes de cõſtit. & Pan.

b c. fin. eod. tit.

c Panor. in c. quoniam ſimonia. ca. de ſimonia.

quod moniales committentes ſimoniam in earum receptione de monaſterio repelleren tur in arctius ad agendum pœnitentiam detrudendæ. Quæ pœnæ non extenduntur ad moniales ante dictam conſtitutionem perſimoniam receptas. Vnde licet conſtitutio Clementis Octaui de largitione munerum, regularibus prohibeat id, quod per antiquos canones erat regularibus prohibitum prout doctiſsime demóſtrat Doctiſsimus & Reuerendiſsimus pater Franciſcus à Soſa, meus quondam chariſsimus condiſcipulus & nũc totius ordinis noſtri Minorũ digniſsimus generalis in repetitione, quã edidit ſuper dictã conſtitutionẽ. Ea tamen cõſtitutio eſt noua quoadmodum, quo cõcedit regularibus ipſis prædictam largitionem, & quoad pœnas in ea contentas, contra eius tranſgreſſores. Et per conſequens nõ reſpicit largitiones præteritas, in quibus modus in ea datus, & præſcriptus non fuit obſeruatus. Et addidit Panormitanus, *c* quod vbi conſtitutio eſt declaratoria iuris naturalis extenditur ad præterita, quia ibi declarat, & nihil de nouo inducit, iuxta id quod in iure *d* habetur: vbi potius ligat conſtitutio antiqua, quam noua declaratoria.

c Panorm. in d.c.fi.

d l. hære. palam. ff. de teſtamentis.

QVÆSTIO SEPTIMA.

De priuilegijs in communi, quibus religiones conſeruantur in ſex articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur ſex.*

1 A *Quo dicatur, & quid ſit priuilegium.*
2 *Quotuplex ſit priuilegium.*
3 *Vtrùm appellatione priuilegij veniat conſuetudo immemorialis.*
4 *Quid ſignificat hoc nomen, mare magnum.*
5 *Vtrùm priuilegium neceſſario debeat dari in ſcriptis.*
6 *Vtrum priuilegium ad hoc, vt valeat neceſſarium ſit quod promulgetur.*

ARTICVLVS. I.

A quo dicatur, & quid ſit priuilegiũ.

REſpondeo, quod priuilegiũ quia priuatorum lex eſt, priuilegium nuncupatur; quaſi quia in priuatum fertur, prout dicitur in iure: *a* & ſic dicitur ſingulare ius contra commune indultum. Verum tamen eſt quod aliquando indulgetur alicui id quod de iure communi conceditur: de quo in iuribus *b* aliqui caſus dantur. Ad quod reſpondetur ibi ea indulgeri, non quia ſunt contra, aut præter ius commune, ſed quia ea quæ generaliter dicuntur, neglecta videntur eſſe, niſi ſpecialiter notẽtur vt dicunt iura. *c* Ideo per priuilegia, quãdoque reuouantur, magis enim timentur quæ ſpecialiter cauentur, quam quæ generaliter prohibentur, prout dicunt canones. *d* Et nota quod hæc diffinitio habet ſuũ genus, ſcilicet, verbũ illud, *ius* habet ſuã differetiã ſcilicet, illud verbum *ſingulare*. Non enim eſt ius commune, ſed ius ſingulare; quod denotat illud verbum *contra ius commune*. Nam priuilegium ſemper cõtra ius cõmune aliquid operatur, iuxta id, quod communiter in legibus notatur, *e* & tradit Sebaſtianus Medicis. *f* Cui eſt addendum ad prædictorum intelligentiam, quod licet non tribuat aliquod ius, aut præter ius commune, ſufficit, vt ſit verum priuilegium, vt clarius & facilius tribuat ius, quam illud quod ius commune concedebat. Et ſic priuilegia ius commune continentia hoc vltra ius commune operantur. *g* Et hac ratione regulares à Sede Apoſtolica impetrarunt multa priuilegia, de quibus in ſequentibus dicetur. Quæ licet nihil aliud concedant, quam id, quod iure ipſo communi poterant facere, hæc tamẽ priuilegia operantur, vt facilius & clarius ius habeant, & ſic prouideatur ipſorum cõſcientijs timoratis, & litibus quæ ſuper eorum dubia oriri poſſunt, finis facilius detur, quod volunt ſummi Pontifices, maxime in cauſis regularium obſeruari. Et pro complemento aduerte, quod facultas & priuilegium in quantum gratia ſignificat conceſsionem gratioſe factam cõtra, vel præter ius commune, prout colligitur ex iure; & tradunt Abbas *h* & Barbatia.

a c. priuil. 3. d. c. nõ exẽplo. 23. q. 3. *b* cap. & ſi Chriſtus. §. fi. de iur. iurand. cap. in cauſis de procurat. *c* l. itẽ apud §. ait prætor ff. de iniur.

d c. quis neſciat. 1. d. ca. quãquã. 20. diſt.

e l. fin. C. de inoffi. teſt. l. de eius. ff. de vſur.

f Medicis de diffinit. 2. p. §. 17.

g c. gratia de reſcript. lib. 6. clem. grã de. eodem tit. Abb. in ca. 1. nu. 1. de commodat

h Barbat. in tract. eiuſd. ti. in princi.

ARTICVLVS. II.

Quotuplex ſit priuilegium.

REſpondeo dicendo, priuilegia concedi ſolere, vel perſonæ, vel rei vel loci intuitu. Conceſſum perſonæ eſt perſonale, & eam non tranſgreditur, niſi eadem ratio militet, vt pluribus exemplis demonſtrat Decius, *a* & Marcus Antonius Cuquus. Et hoc

a Deci. in c. ſane de priuile. & in l. ſenium. C. qui teſt. facere poſſũt Cuquus libr. 1. mar. inſt. ti. 6 per totum.

hoc priuilegium perſonale perſonam ſequitur iuxta id, quod in iure *b* habetur. Quando autem priuilegiũ datur ratione alicuius rei vel loci perpetuum eſt, & tandiu durat, quamdiu etiam durat res vel locus. Si tamen priuilegium perſonale ratione certæ rei vel loci datum fuerit ad aliam rem, aliũ ve locum non prorogabitur, prout elegan-
ter tradit Ruinus. *c* Vnde quando conceditur exemptio alicui monaſterio, & eius monachis conuerſis & perpetuo oblatis non extenditur ad Monachos conuerſos & oblatos aliorum monaſteriorum. Et ſic monaſterium Pariſienſe Sancti Patris noſtri Franciſci, & eius fratres cum exempti ſint in aliquibus à iuriſdictione patris Prouincialis, prouinciæ, in qua ſitum eſt, & immediate ſit ſubiectum generali & Commiſſario generali Ciſmontano noſtræ ſacræ religionis obſeruantiæ, ſequitur quod dicti monachi dum ibi morantur gaudent dicta immunitate, nam ſi ad alia monaſteria transferantur dicta immunitate minime gaudẽt. Aduertendum tamen, quod priuilegium perſonale, & reale aliud eſt generale, aliud ſpeciale generale eſt, quando plures complectitur articulos vel quando pluribus rebus conceditur, prout dicunt iura. *d* Vt priuilegium quod conceditur toti religioni. Speciale vero eſt, quod vni familiæ vel vni religioni; aut monaſterio conceditur, quod alteri familiæ vel monaſterio ſecundum ius minime communicatur, niſi aliquod ſit ſpeciale priuilegium per quod talis communicatio fieri poſsit: de quo dicemus latè in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Et eodem modo eſt philoſophandum de priuilegio perſonali. Quoddam enim eſt generale, quod pluribus perſonis ſuper pluribus articulis conceditur; ſpeciale vero quod vni tantum perſonæ in aliquo tantum conceditur. Ex dictis colligitur, quod priuilegiati debent ſe continere intra limites ſuorum priuilegiorum, nec vlterius ea prætendere debent, vt dicunt canones. Ideoque in priuilegijs non fit extenſio de cauſa ad cauſam nec de perſona ad perſonam etiam ex identitate rationis vt dicunt iura, *e* & notant canoniſtæ & Bartolus & ſcribentes, tradunt Cardinalis & Thomas Grammaticus.

b c. priuile de reg. iur' lib. 6.

c Ruin. lib. 2. conſi. cõſ, 18. nu. 2.

d c. veniunt de præſcrip. c. extuorum de filijs preſbyteror.

e c. Priui. de reg. iur, in. 6, notatur in cle. 1. de cenſib. Bart. & ſcribẽtes in l. 1. ff. de cõſti. Princ. Cardina. in Clem. 1. q. 6 de teſt. Grã, deciſion. 28. nu. 31.

(?)

ARTICVLVS. III.

Vtrùm appellatione priuilegij veniat conſuetudo immemorialis.

REſpondeo dicendo, quod appellatione priuilegij venit etiam conſuetudo eius tẽporis curſus, cuius initij nulla extat memoria. Talis enim tẽporis præſcriptio priuilegij illius poteſtatẽ habere dicitur ꝙ â Principe ex certa ſciẽtia cõceſſum fuit, & pro ſolemni priuilegio æſtimari ſolet iuxta nota ta in varijs iuribus *a* tradit Decius. Quanuis enim inficiari quis poſsit huiuſmodi priuilegium fuiſſe fictum cum lex dicat cõſtiti loco haberi verbo improprio vtens, veri tamen priuilegij eius poteſtatem habet, & certe in quibuſcunque caſibus diſpoſitio etiam ficta negotia comprehendere ſolet. Hoc pariter includit priuilegium, ſiue id fictum, ſiue tacitum, ſiue præſumptum appelletur prout ait Crauet à *b* quamuis Socinus nullo diſcrimine cenſeat priuilegij appellatione hoc prædictum tempore memoriam excedente quæſitum.

a cap. ſuper quibuſdam. §. præterea de verb. ſignific. l. hoc iure. §. ductus aquę ff. de aqua quoti. capit. hoc quippe 3. q. 6. Deciuscõ ſil. 496. col. 17. d. ind. §. ductus aquę *b* ca. Graue, de antiq. tẽp. ſeſ. 4. in cap. abſolutis n. 10. Soein. cõ ſil. 260. ant. fin. verſ. nec obſtat. lib. 2

ARTICVLVS. IIII.

Quid ſignificat hoc nomen, Mare magnum.

REſpõdeo dicẽdo, quod Mare magnũ dicitur, & eſt vna cõpilatio multorũ priuilegiorũ ibi miſtim confuſeq; cõtẽtorũ, prędictũ autẽ mare magnũ ſeu cõpilationem priuilegiorũ fecerunt diuerſi ſummi Pontifices pro diuerſis religionibus, & pro diuerſis tẽporibus colligendo priuilegia prædeceſſorum & addendo ſua. Ideo quoad nos fratres Minores Alexander IIII. Innocẽtius & Clemẽs IIII. Honorius IIII. Bonifacius VIII. & Eugenius IIII. fecerũt ſinguli ſuũ mare magnum. Sed tandẽ Sixtus *a* IIII. colligẽdo omnia prædictorũ Pontificũ, & inſuper addens plura fecit mare magnũ fratrum Minorum, ꝙ incipit, ***regimini vniuerſalis eccleſiæ***. Mare magnum ordinis Prædicatorũ fecit Gregorius Vndecimus, Eugenius Quartus, & tandem Sixtus *b* Quartus: & incipit: ***In nomine Domini***. Mare magnum Auguſtinis fecerunt Innocẽtius Quartus, Eugenius Quartus, Nicolaus Tertius, & tandem Sixtus Quartus, in priuilegio, ***dum fructus vberes***. *c* Mare magnum Carmelitarum fecit idem Sixtus

a Habet. in ord. mon. 1. impreſ. fol. 55. & in. 2. fol. 140.
b Habet. in mon. in 2. impreſ. fol. 135. & in ſupplem fo. 131.
c Hab. ſupple. fol. 132.

d in 1. impr. fol. 76.

Sixtus Quartus in priuilegio, *d* dum attenta. Et isti sunt quatuor ordines mendicantes. Post hoc à tempore Sixti Quarti, additus est ordo Minimorũ, quorum Minimorum mare magnum fecit Sixtus Quartus, & tandem Iulius II. in priuilegio *e dum ad sacrum.*

e Haberi in supplemen.

ARTICVLVS. V.

Vtrùm priuilegium necessario debeat dari in scriptis.

REspondeo dicendo, quod cum priuilegium sit lex priuata, sicut à iuris peritis ventilatur, vtrùm ad essentiam legis sit necessaria scriptura: ita etiam à nobis quæritur, vtrum priuilegium ad sui validitatem sit necessarium: quod in scriptis edatur. Et ita sicut legistæ tenent scripturam necessario ad validitatem legis requiri, Canonistæ autem contrarium arbitrantur, prout refert Sebastianus à Medices: ita similiter duæ sunt contrariæ opiniones circa quæsitum in hoc articulo. Vera tamen opinio est, quod scriptura seu bullatio non est de essentia priuilegij apostolici prout tenẽt Innocentius *b* Archidiaconus, & Ioannes Andreas. Tamen quia sine bullis non potest etiam apud peritissimos priuilegium probari, & ideo requiritur, vt priuilegium in scriptis edatur non ad essentiam ipsius, sed ad probationem, difficulter enim per testes probari potest. Vnde Leo *c* decimus concessit *fratribus minoribus, quod non sint maioris efficaciæ & valoris viuæ vocis oracula, quam si per bullam aut breue ad perpetuam rei memoriam essent concessa. Et hoc tantum est in foro conscientiæ.* Et idem Leo *d* decimus concessit, *quod fratres Minores regularis obseruantiæ secura conscientia possent vti omnibus concessis à sede apostolica & Romanis Pontificibus, siue per bullas, aut breuia, aut viuæ vocis oracula, prout in libris ordinis reperiuntur, ac si omnia specifice fuissent tunc expressa, aut pro maiori conscientiarum securitate omnia denuo concessit.* Notanda sunt verba, *pro maiori conscientiarum securitate.* Nam secundum ius viuæ vocis oracula sufficit, quod probentur, etiam si scriptura de tali gratia minime habeatur. At pro maiori fratrum securitate, qui aliquando timore concutiuntur, vbi non est materia timoris hoc impetratum & concessum est, à Sede Apostolica. Ex quibus infertur, quod si interim Papa moriatur, ante expeditionem bullarum, gratia ab ipso concessa non expirat, sed debet per successorem expediri, faciendo mentionem de gratia prædecessoris: prout post alios tenent Baldus *e* Antonius Peregrinus, Gigas & Carolus Tapia. Ideo autem summus Pontifex voluit prædicta vocis oracula valere in foro conscientiæ tantum quia licet ipsa valeant, tamen videtur ipsis vti non posse. Nam opinio est Baldi. *f* Quod si Papa verbo aliquem pronunciat episcopum vel Abbatem, quod statim sit episcopus vel Abbas, licet recipi non debeat pro prælato, nisi gratiam probet per literas Apostolicas, alias tam recipientes, quam se ingerentes incurrunt graues pœnas, vt patet per extrauagantem *g* Bonifacij Octaui, quæ incipit: *iniunctæ.* Quod iustissimè statutum fuit. Nam si viuæ vocis oraculis daretur regulariter eadem fides, quæ literis Apostolicis datur, magnæ fraudes & doli possunt in his contingere, sicut contigit tempore Sixti Quarti, *h* Pontificis maximi propter quod omnes facultates & gratias à se factas reuocauit, nisi ex speciali licentia, & certa scientia etiam ipsius Summi pontificis fuerint emanata; de qua licentia constaret, cum signatura ipsius desuper manu sua conscriptum, aut literis suis expressum fuerit. Addens quod contra facientes excommunicationem ipso facto incurrant, à qua à nemine, præter quam à Romano Pontifice possint absolui, nisi in mortis articulo fuerint constituti. His addendum fore duxi pro complemento, *quod omnia priuilegia facta ordinibus mendicantibus, & illis, qui suis gaudent priuilegijs per se siue per communicationem, siue sint facta in forma breuis, siue per supplicationes expedita; in quibus placuit, vt signatura sola sufficeret, eandem omnino vim & efficaciam habent, tam in iudicio, quam extra iudicium, ac haberẽt si plumbeo sigillo essent consignata.* Ita concessit Iulius Secundus, pro Eremitis Sancti Augustini, vt in eorum priuilegijs *i* continetur. Idque constat ex alia Leonis concessione facta pro eisdem Eremitis, vt in eisdem priuilegijs *k* enarratur.

a Medic. de leg. & statu. 3. p. q. 11.

b Innoc. in c. cõstitutus de rescrip. Archid. & Ioan. And. in procem. Sexti,

c Suppl. fo. 18. cõcess. 161

d In suppl. fol. 58. concess. 261.

e Bald. in l. falsus. C. de fur. Peregr. de iure fis. libro. 5. tit. 2. nu. 12. & 13. Gigas de pens. q. 34. Tapia in ca. 1. de consti. in part. 13. & 14.

f Bald. in l. si qua per n. 5. C. de Epis cop. & clericis & in. l. humanũ in fin. C. de. ll.

g Extraua. iniustæ de electione.

h Extraua. etsi domi. gregis de sen. excom.

i Fol. 242. pag. 2.

k Fol. 47. pagina. 1.

AR-

ARTICVLVS VI.

Vtrùm priuilegium ad hoc, vt valeat ſit neceſſarium, vt promulgetur.

REſpondeo dicendo, quod quando ſtatutum in fauorem priuilegiati merũ priuilegiũ continet, nec reſpiciens præiudicium alterius ſufficit ſola ſcientia priuilegiati ad hoc, videlicet, vt omnem effectũ ſuũ operetur: ſtatutũ enim priuilegiatiuũ ligat etiam ignorãtes exmente Bartoli. *a* Statim enim quodconceditur effectus ſuos operaturiuxta id quod dicitur in iure. Aduertendum tamen eſt, quod quãuis dixi ſtatim priuilegium etiam ligare ignorantes, hoc procedit, vt priuilegiato ſtatim ius quæſitũ eſſe dicatur, prout tenent cõmuniter Doctores. *b* Sed vt omnem ſuum effectum producat non ligat ante notitiam eius, in cuius fauorẽ eſt impetratũ. Ita tenet *c* Cardinalis, & eſt opinio Bartoli. Exemplũ eſt in legatario, cui abſenti ius quęſitum eſt ſtatim vt ex legato legatario ius quæſitum eſſe dicitur, ſed non cum effectu, prout tenet Bartolus *d* & cõmunis. Supra dicta omnia tenet Abbas & Iaſo dicit eſſe cõmunẽ Legiſtarũ, & Canoniſtarũ: & tenet Aretinus. Verum eſt tamẽ & quãdo quis per ſe vel per aliũ obtinet priuilegiũ, ne ab Ordinario poſsit excõmunicari, ſicut cõmuniter habẽt regulares, videtur quod ſtatim bullato priuilegio incipiat ſuos habere effectus, etiã ſi ille in cuius fauorẽ fuit datũ ignoret ipſum, ſi Papa in priuilegio dixerit præſenti per ſe, vel nuntio, prohibemus omnes, nequis eum excõmunicet: nam tunc iã cõcurrit voluntas Papæ concedentis & priuilegiati per nuntiũ ſuũ tale ius acceptantis. Ita tenet Silueſter. *f* Vnde ſupradicta cõmunis opinio intelligitur quãdo nec per ſe, nec per nuntiũ aliquis impetrat priuilegiũ, ſed Papa proprio motu, vel ad inſtantiã alterius ipſum cõcedit, tũc enim niſi appareat de contraria voluntate concedentis, priuilegiat⁹ non gaudebit beneficio niſi poſtquã ad eum peruenerit. Multa alia de priuilegijs Deo duce dicemus in 2. & intertio. tomo in quęſt. de priuil.

a Barto in l. omnes populi. q. 15 par principalis. ff. de iuſtit. & iure

b Doctores in l penulti C. de decurion. lib. 10.

c Cardin. in Proœm. clemen. c. 1. de conceſ. præbẽ. in 6. Bar. & cõmunis in l. pen. C. de decurio. li. 10.

d Bart. in l. à Titioff. de furt.

e Abb in c. cognoſcentes, de cõſt. n. 7. Iaſon in ſi. de cõſt. Princ. Aretin. in l. qui habẽt de acquirẽ poſſ.

f Sylueſ. tit. priuil. n. 14.

QVÆSTIO VIII

De priuilegijs, quoad ſuam confirmationem, innouationem, & vſum, in 17. articulos diuiſa.

Circa quam decẽ & ſeptemquæruntur

1 *VTrum Papæ confirmauerint priuilegia regularium.*

2 *Vtrum confirmatis priuilegijs alicuius religionis intelligantur etiam confirmata priuilegia ad illius inſtar alteri conceſſa.*

3 *Vtrum poſſimus modo vti priuilegijs, quæ nõ ſunt in vſu.*

4 *Vtrum Sixtus Quintus ſubticens illa verba, quatenus ſunt in vſu, aliquid noui conceſſerit.*

5 *Vtrum priuilegium perditum per non vſum quoad religionem, cui directe eſt conceſſum perdatur, etiam quoad alias religiones, quibus per extenſionem eſt communicatum.*

6 *Vtrum lex & priuilegium, quæ imponunt pœnam ipſo facto poſſint derogari per contrariam conſuetudinem.*

7 *Vtrum priuilegia contra decreta ſacri Cõcilij Tridentini ſint derogata.*

8 *Quæ priuilegia derogentur per Concilium Tridentinum.*

9 *Vtrum priuilegia quæ ſunt contra ſacros Canones alios à decretis & canonibus Concilij Tridentini ſint abrogata.*

10 *Vtrum priuilegia regularium ſint in foro cõſcientiæ valida, etiam ſi ſint contra Concilium Tridentinum.*

11 *Vtrum Pontifices à Clemente VII. confirmauerint priuilegia regularium in foro exteriore, etiam ſi ſint contra Concilium Lateranenſe.*

12 *Vtrum clauſula generalis non obſtantium tollat legem iuratam.*

13 *Quomodo intelligenda ſit illa clauſula, cõtradictores quoſlibet, & rebelles etiam per cenſuras compeſcendo.*

14 *Quomodo intelligẽda ſit illa clauſula omni appellatione remota.*

15 *Quomodo intelligenda ſit illa clauſula, innocatio etiam ad hoc auxilio brachij ſecularis.*

16 *Quomodo ſit intelligenda illa clauſula, ſupplẽtes omnem defectum.*

17 *Vtrũ exẽplar deductũ ab originali priuileg. o valeat nõ vocata parte, cui intereſt.*

ARTICVLVS. I.

Vtrum Papæ confirmauerit priuilegia regularium.

REſpondeo dicẽdo, quod quãtũ ad fratres mendicantes, ré ab incuna bulis (vt ita dixerim) educendo, in uenio quo d Sixtus *a* Quartus confirmauit omnia priuilegia ab eodem, vel àpræ deceſſoribus ſuis conceſſa ordini fratrummi norũ, & præſertim contẽta inbulla eiuſdem, quæ incipit, *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ*, nõ obſtãtibus quibuſcũq; literis poſtmodũ ordi natis à ſua Sanctitate, præſertim illis, quæ in cipiunt: *Super curam gregis Domini*. Et idẽ Six tus Quartus *b* omnia priuilegia à ſua Sanctitate vel à ſuis prædeceſſoribus ordini Mino rum conceſſa, confirmauit, exceptis indulgẽ tijs Generalibus quod viſitantes loca fratrum, vel ſororum, prout dicetur intitulo de indulgentijs. *Idẽ Syxtus Quartus in mãri magno motu proprio & ex certa ſciẽtia auto ritate Apoſtolica approbauit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit omnia & ſingula priuilegia per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos ordini fratrũ Minorum, & illius domibus & profeſſoribus (in genere ſub quacunque verborum forma) conceſſa ac pro potiori cautela omnia & ſingula prædicta de nouo conceſſit & induxit.* Et Leo *d* Decimus conceſsit *Quod fratres minores regulari obſeruãtiæ ſecura cõſcientia poſſint vti omnibus eis conceſſis á ſede Apoſtolica, & Romanis Pontificibus, ſiue per bullas, ſiue per breuia, vel viuæ vocis oracula, prout in libris ordinis reperiuntur, ac ſi omnia ſpecifice fuiſſent prafato Romano Pontifici expreſſa. Et pro maiori cõſcientiarũ ſecuritate omnia præfata priuilegia de nouo conceſſit. Et idẽ Leo X. poſt quãin Cõcilio Lateranẽſi moderauit & reuocauit in aliquibus priuilegia fratrũ mẽdicãtiũ declarauit, quomnia & ſingula præ dictorũ fratrũ mendicantiũ priuilegia, qualitercũq; eis cõceſſa permãſerint & permaneãt in ſuo robore, exceptis illis, in quibus fuerũt moderata & reuocata, & ad abundãtiorẽ cautelã priuilegia præ dicta cũ dictis modificationib⁹ motu proprio innouauit, ac diſtricte præcipit, & Eccleſiarũ prælatis mãdauit, vt religioſos prafatos ſuper alijs priuilegijs nõ modificatis moleſtare nõ præſumant, ſeaſua eis iura, & priuilegia inuiolabiliter obſeruent.* Vtrũ autẽ idẽ Sũmus Pontifex eadẽ priuilegia poſtea reualidauerit, etiã ſi eſſent cõtra cõciliũ Leteranẽſe dicetur infra, *f Et Clemens VII. motu proprio, & excerta ſciẽtia omnia & ſingula priuilegia immunitates, exẽptiones indulgẽtias, peccatorũ remiſſiones & gratias, & omnia & ſingula indulta ordini fratrũ minorũ regularis obſeruãtiæ ac tertiõ ápœnit ẽtia nũcupato, ordinib⁹ illorũq; fratribus monialibus, ſororibus & vtriuſq; ſexus perſonis, acmonaſterijs, domib⁹ Eccleſijs & locis, quibuſcũq; etiã per modũ extenſionis, ſeu cõmunicationis, & alias quomodolibet perquoſcũq; Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, ac per ipſum, & ſedẽ Apoſtolicã approbauit, acinnouauit, & perpetuæ firmitatis robur obtinere & inuiolabiliter obſeruari debere decreuit.*

Prout latius dicemus in quęſt. de cõmunicatione priuileg. Deinde Paulus papa IIII. anno Dñi milleſimo quingẽteſimo quinquageſimo nono, die decima Maij, Põtificatus ſui anno quarto: *Eadem priuilegia ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis approbauit, & perpetuam roboris firmitatem obtine*

a in mon. 1. impreſ. fol. 68. cõce 127

b In. 1. impr & in. 2. f. 64 & fo 68. cõ ceſ. 137.

c 1 n. mo. in 1. impreſ. fo 59. & fo. 142 in. 2. conceſ 342.

d In ſupple. fol 58. con. ee. 191.

e In ſupple. fo. 27 cõceſ 88. Habetur in conſt. 17 ipſius Leonis in Bullarijs.

f inf. ar. 10.

obtinere, & firmiter obſeruari voluit

Poſtea autem Pius IIII. Romæ apud S. Marcum ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſeptima Aprilis anno Dni milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, Pontificatus ſui anno ſecundo, in bulla, quæ incipit *Excellentis Sedis Apoſtolicæ prouiſione, quã ego vidi ſub ſigillo authentico ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis cõ firmauit & innouauit, & de nouo conceſſit fratrum Minorum regularis obſeruãtiæ S. Claræ, at tertio depæniten tiũ nuncupato ordinibus, illorumq; ſuperioribus fratribus monialibus, & ſororibus, ac vtriuſq; ſexus perſonis, ac monaſteriÿs, & domibus & Eccleſijs & locis quibuſcunq; dictorum ordinũ nunc & pro tẽpore exiſtentibus omnia & ſingula priuilegia immunitates, & exẽptiones etiam ab inquiſitoribus, libertates, prærogatiuas, fauores, conſeruatorias declarationes facultates, diſpenſationes gratias, cõceſſiones, indulgentias, & indulta ſpiritualia, & temporalia, etiã per modũ cõmunicationis, & extenſionis inter ſe, & cum alÿs ordinibus mẽdicantibus, & nõ mẽdicantibus in genere vel inſpecie, etiã per ſolã ſignaturam, etiã viuæ vocis oraculo, aut alias per alios ſuos prædeceſſores, & per ſe & per ſedem Apoſtolicam, & per Imperatores, Reges, & alios Principes ſub quacunque forma & expreſſione verborum cõceſſa, ac etiam iteratis vicibus approbata, necnõ cum omnibus & ſingulis in eis contentis clauſulis, decretis & declarantibus, ſingulas deſuper confectas literas & in eis contenta, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur.*

Idem etiam Pius Quartus poſtea anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto, decimo tertio calẽdas Martij in quadam Bulla *in principis Apoſtolorum ſede* publicata Romæ in dicto anno die vigeſima quarta Menſis Februarij, Pontificatus dicti Pij Quarti anno ſexto. *Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis omnia, & ſingula priuilegia, exemptiones, immunitates, facultates, diſpẽſationes conſecratorias, indulta, confeſſionaria, maremagnũ, & alias gratias cõceſſas, tã cathedralibus etiam Metropolitanis, quam Collegiatis eccleſijs, monaſterijs, conuentibus, & alÿs religioſis etiam fratrũ mendicantium domibus & ordinibus, hoſpitalibus, militijs, eorũq; capitulis & conuentibus, ac vniuerſitatibus etiam ſtudiorum generaliũ collegijs tã ſecularibus, quã eccleſiaſticis, cõfraternitatibus, ſocietatibus, & tam Principis Apoſtolorum de vrbe, quã alÿs fabricis Sãctæ Cruciatæ alÿſque pijs locis & operibus, necnõ Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Prælatis, Abbatibus, & Abbatijs, Prioribus præpoſitis, & alijs Eccleſiaſticis, tã ſecularibus quam diuerſorum ordinum & militiarũ regularibus, ac etiã laicis cuiuſcunq; dignitatis & ſtatus, & gradus & excellentiæ, etiã Ducali, Regia, & imperiali dignitate fulgentibus vtriuſque ſexus perſonis in his omnibus, & ſingulis, in quibus illæ ſtatutis & decretis Concilij Tridentini contrariantur, ipſo iure reuocata, caſſata & annullata, ac ad ipſius cõcilij terminos, atque limites reducta ſint, & eſſe cenſeantur. Nec quidquam aduerſus ipſa decreta, & ſtatuta, quominus vbique, & apud omnes obſeruentur in aliquo ſuffragari poſſe ſed ea perinde haberi & reputari debere, ac ſi nun-*

quã emanaſſent authoritate Apoſtolica declarauit, ac etiã ſtatuit & ordinauit

Hæc Pius Quartus. Verum eſt tamen, quod in his omnibus, quæ non contrariantur dicto Concilio priuilegia regularium approbantur, & confirmantur ab eodem Concilio ſeſsione trigeſima quinta dẽ regularibus capite vigeſimo in fine, vbi dicitur, in cæteris omnibus præfatorũ ordinũ priuilegia & facultates, quæ ipſorum perſonas, loca & iura concernũt firma ſint & illæſa. Deinde Pius V. die vigeſima ſeptima Aprilis, Pontificatus ſui anno ſecundo. *Ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis eadẽ priuilegia cõfirmauit & innouauit atque perpetuæ roboris firmitatẽ obtinere & firmiter obſeruari præcepit.* Inqua cõſtitutione multa contra Concilium Tridentinum regularibus conceſsit, quorum aliqua contra terminos ipſius Cõcilij conceſſa, poſtea reuocauit Gregorius XIII. Pontificatus ſui anno primo, in quadam conſtitutione ab ipſo edita, & Romæ publicata, prout colligitur ex Nauar. *f* in ſuo Enchiridione. Ait enim ipſe, quod tenorem huius conſtitutionis ponit in fine Enchiridionis ſi publicetur. Vnde cum ipſe ponat dictã conſtitutionem eius promiſsionem adimplens, clare colligitur quod fuit publicata; & ſic habet vim legis. *In qua ſanctiſsimus Pater ſtatuit de prædictis literis Pij V. & de alijs omnibus literis & conſtitutionibus, quæ ab eodẽ prædeceſſore eiſdẽ de rebus pro quarumcunq; regularium etiam mendicantium ordinibus & congregationibus quomodolibet emanauerint, ac omnibus & quibuſcunque in eis contentis, eam de inceptã, diſpoſitionem atque deciſionẽ pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacri Concilij Tridẽtini decretis, ſiue alijs, quæ ante dictarum literarum, & cõſtitutionum editionem erat, ac ſi ipſa non emanaſſet, futura fuiſſet. Ad quam diſpoſitionem & deciſionem ſuumque priſtinũ ſtatum illa omnia reduxit.* Hæc Gregorius XIII. Vnde ipſe ſanctiſsimus Pater hunc ordinem ſequens ſecundum hanc limitationem cõfirmauit, & de nouo conceſsit, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo quinto, die vigeſima prima Maij, & Pontificatus ſui anno tertio, prædicta priuilegia, & facultates, quatenus ſunt in vſu & decretis ſacri Concilij, & ſacris canonibus non contradicunt. Et Sixtus Quintus ex ordine Minorũ aſſumptus die tertia Octobris, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo. *Pontificatus ſui anno tertio cõfirmauit & innouauit eadem priuilegia, facultates & gratias perpetuamque roboris firmitatem obtinere & firmiter obſeruari voluit, in his omnibus inquibus decretis Cõcilij non aduerſantur ſubticens illa verba, ſcilicet, quatenus ſunt in vſu, non ſolum ordinem Minorum.* Et Mẽdicantium, ſed etiam alios ordines miris Summi Pontifices decorauerũt priuilegijs, Pius enim quartus, Iulij decima quarta die anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio, Pontificatus ſui anno primo, *Omnia & ſingula priuilegia, indulta, & indulgẽtias cæteraſque gratias ſpirituales & temporales congregationis Ciſtercienſis illiusque ſuperioribus & perſonis tã in genere, quam in ſpecie per quoſcunque Romanos Pontifices quomodolibet conceſſa indiſtincte confirmauit.* Quod ipſum fecit Sixtus Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, die vigeſima quinta Iulij, ſub annulo piſcatoris, Pontificatus ſui anno ſecundo, *Quatenus ſunt in vſu, & Concilij Tridẽtini decretis non aduerſantur, cum exẽſione & communicatione quorũcunque quomodolibet quibuſuis alijs ordinibus conceſſorum, & concedendorum. Imo ipſemet Pontifex maximus antiqua priuilegia totius ordinis Ciſtercienſis confirmata à Gregorio Decimo tertio in forma breuis confirmauit, anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſexto, qua-*

f Nauar. in manc. 21. n. 6

g Haber. in comp. ordi Ciſter. titul confirmat. priuil. §.

h Hab. ineo dẽ com. §. 2 i Habet. in comp. §. 3.

to quatenus ſunt in vſu & prædictis decretis Concilij non aduerſantur. Et Gregorius XIII. anno Dñi milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo octauo. Pontificatus ſui anno ſexto, prima die Februarij confirmans priuilegia congregationis S. Hieron. Ieſuatorũ ait. *Priuilegiorũ, facultatũ, exẽptionũ, immunitatũ, indultorũ, & cuiuſuis ſuigeneris indulgẽtiarũ per quos cũq; Romanos Põtifices eius prædeceſſores. Quibus etiã ſpecialibus rationibus cõceſſorũ tenores pro expreſſis habens omnia & ſingula priuilegia, facultates, & gratias, exẽptiones & immunitates, libertates, indulgentias, atq; peccatorum remiſſiones circa tamen clauſulam porrigẽdi manus adiutrices & conceſſiones etiam per ipſam congregationem ſufficiente aa id facultate ſuffultam ad dictæ cõgregationis aggregatos, infraternatos nũcupatos, extenſa, atq; indulta prædicta quomodocũque & qualitercunq; conceſſa, & approbata, quatenus ſint in vſu & ſacris canonibus, & Concilio Tridentino non ſunt contraria ex certa ſcientia denuo in perpetuum, Apoſtolica autoritate tenore præſentium approbauit, & confirmauit illiſq; perpetua & inuiolabilis firmitatis robur addidit,* Hæc Gregorius XIII Pontifex maximus. Inuenio etiam Gregorium XIIII. prout habetur in cõpẽdio, *a Religioſæ Societatis Ieſu motuproprio certaque ſciẽtia, ac de plenitudine poteſtatis Apoſtolicæ approbare atque confirmare omnia priuilegia Societatis, facultates exẽptiones, immunitates, gratias & indulta tam perſuos prædeceſſores, quám à ſe conceſſa.* Et nõ ponitur à Collectore ibi illa limitatio ſolita poni à Summis Pontificibus, ſcilicet, dummodo decretis ſacri Concilij non aduerſe ntur, neſcio an in priuilegio originali ponatur: quia ad manus meas non potuit peruenire: ſicut nõ potuerunt peruenire priuilegia originalia huius ſacræ religionis: & propterea ea tantum proponam, ſicut proponuntur ab eorum Collectore. Exiſtimo tamẽ quod forte illã limitationem adiecit prædictus Pontifex, ſicut etiam eam apponunt alij Summi Pontifices in confirmationibus priuilegiorum aliarum religionũ. Nec ego poſt Pium V. inueni aliquem Pontificem confirmaſſe abſolutè priuilegia regulariũ. Imo tã limitatus fuit Gregorius XIII. in huiuſmodi confirmationibus, vt in bulla quam edidit pro confirmatione ordinis clericorum regularium, qui vocantur miniſtri infirmorum, licet eis communicauerit omnia priuilegia, exemptiones, & immunitates, & exemptiones omnium aliorum ordinum mendicantium, & non mendicantium, & Societatis Ieſu: dicit tamen ibi, quę tamen ſunt in vſu, nec ſub vllis reuocationibus comprehenſa, nec decretis ipſius Concilij, nec ipſius congregationis regularibus inſtitutis cõtraria. Solum inueni poſt Concilium Tridentinũ quandam ampliſsimã conceſſionem factam à Sixto V. *b* anno Dñi milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſeptimo calendas Decẽbris, Pontificatus ſui anno tertio *Congregationi Sancti benedicti Regni Portugaliæ, ac omnibus & ſingulis illius Monaſteriis, Prioribus & aliis regularibus locis tam præſentibus, quam futuris eorum Generali, & aliis Abbatibus, Diffinitoribus, Viſitatoribus, & ſuperioribus monachis religioſis, nouitijs cõuentis, & cæteris perſonis nunc & pro tempore exiſtentibus, vt omnibus priuilegijs temporalibus, & ſpiritualibus conceſſis S. Hieronymi, S. Bernardi & aliis Ciſterciẽſis ordinis necnõ Caſſinenſis & Valliſoleti dicti ordinis S. Benedicti congregationibus huiuſmodi, per vniuerſũ orbe conſtitutis, etiã permodũ cõmunicationis, & extenſionis, quibus illa, & illi quomodolibet vtuntur, potiũtur & gaudent, ac vti, potiri & gaudere poſſunt, & poterunt. Non obſtantibus conſtitutionibus*

b Habentur ſub ſigillo, authenti. in libr. congreg. S. Benedicti regni Portugaliæ.

a Habet. in cõp. Societ tit, priuileg §. 2.

n°

n°

nibus, ſeu reuocationibus, ac aliis præmiſſis, & ſua de non edendis indulgetijs ad inſtar, & aliis Cancelariæ Apoſtolicæ regularis, aliisq; Apoſtolicis, necnõ in vniuerſalibus Prouincialibus, & Synodalibus Concilijs editis ſpecialibus, & generalibus conſtitutionibus, ordinationibus. Prout plenius refertur hęc conceſsio infra in quæſt. de communicatione priuilegiorum. Per quæ verba ibi *in vniuerſalibus* iunctis verbo infra *Concilijs* videtur poſſe cõcedi, quod in hoc indulto cõtinetur quid maximum, ſcilicet, quod poteſt vti dicta congregatio priuilegijs & indultis, etiam ſi ſint contra Concilium Tridentinum. Conceditur enim ipſi congregationi communicatio priuilegiorum dictorum ordinum, non obſtantibus Conciliorum omnium generaliũ conſtitutionibus. Sed rem oculatius penetrando nihil tale in dicta conceſsione continetur; ſolũ enim cõceditur dictæ congregationi cõmunicatio priuilegiorum dictorum ordinũ, ſicut dicti ordines vtuntur, potiũtur & gaudent, ac vti, potiri & gaudere poſſunt, & potuerunt, non obſtantibus conſtitutionibus Conciliorũ etiã generaliũ & Cõciliũ Tridentinũ, nec aliquod Concilium generale, quod ego viderim obſta, quotminus poſſet regularibus concedi communicatio priuilegiorum aliorum ordinum, eo modo, quo alij ordines gaudent, potiuntur, & gaudere poſſunt, & potiri poterunt: Ipſis autem poſt Concilium Tridentinum ſuorum priuilegiorum vſus non abſolute cõceditur niſi quatenus iplius Concilij decretis non contradicunt, prout patet.

Hic eſt igitur ſtatus priuilegiorum. Reſtat igitur nũc explicare circa ſupra dicta aliqua difficilia, quæ in ſequentibus articulis reſolũntur.

ARTICVLVS II.

Vtrum cõfirmatis priuilegijs alicuius religionis intelligantur etiam cõfirmata priuilegia ad illius inſtar alteri cõceſſa.

REſpõdeo dicẽdo, quod vt propoſitũ in hoc articulo clarius pateat diſtinguẽdũ eſt, an cõfirmatio fuerit facta in forma communi, an vero fuerit facta ex certa ſcientia. Quo ſuppoſito reſoluendus eſt articulus per duas cõcluſiones.

Prima concluſio: Si priuilegia confirmantur in forma cõmuni negatiue eſt reſpondẽdũ, quia ſicut per reuocationẽ priuilegiorũ alicuius religionis, non cenſentur reuocata priuilegia ad inſtar, ita per confirmationẽ priuilegiorũ alicuius religionis non cenſentur confirmata priuilegia eius ad inſtar conceſſa cum cõtrariorum eadem ſit diſciplina & pari formis ratio vt dicitur in iure.

Secunda cõcluſio *a*: Si cõfirmatio eſſet ex certa ſciẽtia, aut priuilegiato ad inſtar princeps alterius priuilegia conceſsit præterita & præſentia, ſic dicendũ eſt priuilegia nõ intelligi confirmata, quia licet hæc confirmatio vim priuilegij habeat, tamen non poſſet dici illã ſub conceſsione præſentium priuilegiorũ includi, imo nec ſub ſimplici confirmatione priuilegiorum, quę ad futura priuilegia non protrahitur. At ſi necdum præterita, ſed etiam futura priuilegia princeps conceſsiſſet, non dubito quin confirmatis alicuius priuilegijs ex certa ſcientia etiã priuilegia ad inſtar confirmata cenſeantur, quia huius generis confirmatio eſt quaſi noua priuilegiorum conceſsio, imo eſt noua priuilegiorum conceſsio quando additur clauſula, & de nouo concedimus, iuxta ea quæ tradit Bartolus *b* & reſoluit Mandoſius. Qui præterea addit ſecũdum Archidiaconum, quod huiuſmodi cõfirmatio dicitur gratia. Ex quibus infertur, quod ſi aliquibus religionibus concedantur priuilegia alijs conceſſa & concedenda proculdubio etiam huiuſmodi confirmatio facta alteri religioni, ipſis cenſetur conceſſa, & multo magis hoc erit verum, ſi non ſolum dictis religionibus concedantur priuilegia conceſſa & concedenda, ſed etiam concedantur fauores & gratiæ ſicut ait Mandoſ. cõceditur à Paulo III. Societati Ieſu

a l. 1. in prin. ff. de his qui ſunt ſui vel. alien.

b Bart. in l. more maiorũ. co. 2. verſi. dic clari. ff. de iuriſd omn. iudic Mando. de priuileg. ad inſtar. q. 7. a 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum poſſimus modo vti priuilegijs, quæ non ſunt in vſu.

REſpõdeo dicendo, quod hic articulus proponitur ad elucidãda, & explicãda verba poſita in cõfirmationibus priuilegiorum, de quibus mentionem fecimus in articulo ſuperiori, in quantum Gregorius Decimustertius in eis confirmat priuilegia regularium, quatenus ſunt in vſu. Ad

cu

Ad cuius clauſulæ explicationem eſt notandũ, quod in ea tãgitur quędã quæſt. Vtrum priuilegiũ tollatur per nõ vſum an per vſum contrariũ, verbi gratia, priuilegiatus, vt decimas nõ ſoluat, & ſoluit ſicut alij. Et exẽptus conuentus coram ordinario reſpondet non allegans priuilegium, an perdantur iſta priuilegia. De qua quæſt agit Panormitanus. *a* Et breuiter concludendo, quantũ ad noſtrũ propoſitum vnica diſtinctione huic difficultati ſatisfiet, aut enim priuilegium fuit conceſſum perſonæ priuatæ, aut fuit conceſſum communitati, vel Eccleſiæ. Si fuit cõceſſum perſonæ priuatæ perditur per vnicam cõtrauentionẽ, ſcilicet, ſi directe obuiauit illi pro ut probatur in iure *b* ſecus ſi nõ directe. Vnde priuilegiatus ne ſubeat aliqua munera publica, vel honores ſponte acceptãs vnũ non præiudicat ſibi in alijs, nec etiam in illo, ſide nuo eligatur iuxta quandã legẽ *c* expreſſam niſi acceptauerit decurionatũ, quia ex illo officio aſſumitur ad alia officia. Ideoq; acceptãdo illud videtur ſibi præiudicare prout tenet Sylueſter. *d* Si vero priuilegiũ fuit conceſſum cõmunitati, ſicut cõceduntur priuilegia regulariũ, tunc non perditur, niſi legitimo tẽpore prę ſcribatur. Et licet Alexander Tertius *e* determinauerit, quod fieret præſcriptio ſpatio triginta annorum. Inno cẽtius tamen Tertius poſtea determinauit, quod in minore quàm quadraginta annorum ſpatio minime talis præſcriptio contra dicta priuilegia contingat. Et ratio differentiæ inter priuilegium conceſſum priuatæ perſonæ, & conceſſum cõmunitati eſt: Nam ſingulares perſonæ non poſſunt per contrauentionem renũtiare priuilegio facto cõmunitati, quia per contrauentionẽ perditur priuilegium, ex tacita renunciatione, quã tacitam renuntiationem validã in priuato quęlibet directa contrauentio inducit, argumento aliquorũ canonũ. *g* Sed in priuilegio facto religioni, ſicut regulares non poſſunt expreſſe renuntiare priuilegio religioni conceſſo, ita nectacite, prout notatur in iure. *h* & ſic ſolum perditur per præſcriptionẽ dicti temporis. Aduerte inſuper quod Eugenius IIII. anno Domini milleſimo quatercenteſimo trigeſimo quarto, ſeptimo Kalendas Martij. Pontificatus ſui anno quarto, *Conceſſit ordini S. Benedicti Valliſoleti ex certa ſcientia & motu proprio, quod contra præfata congregationis monaſteria, loca, perſonas, & bona aliqua non currat præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum. Quod quidem indultum, tam in caſibus, rebus, & bonis præteritis, quam futuris poteſtate, & ſcientia ſimilibus extendi & locum habere omino voluit.*

a Panor. in c. cum acceſſiſſent decõſtit.

b c. cum acceſſiſſent.

c l. voluntarie. C. de excuſat. tut.

d Sylueſ. v. priuil. n. 2.3

e c. ſi. de terra de priui. fc. aeceden ti de priui.

g c. cũ renũtiat 33. q. 1.

h Notat. in d. c. accedẽtibus.

i Habet ib l p. 38. cũ ſequẽt.

Hoc priuilegium habetur authenticum in libro i priuilegiorum dicti ordinis impreſſo Romæ ex Typographia Titi, & Pauli Dedecanis anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo nono. Quo indulto fruuntur etiam ordines mendicantes, & alij communicantes in priuilegijs. Exquo priuilegio colligitur clarè, quod contra priuilegia dictæ congregationis non currit præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum. Ait enim, quod contra monaſteria, loca, perſonas, & bona ipſius non currat præſcriptio, niſi poſt dictum terminum elapſum. Priuilegia enim ſunt quædam iura, & actiones concernẽtes monaſteria, loca, perſonas, & bona præfata. Nã vt ait Vlpianus Kæque bonis annumeratur, & ſi quid eſt in actionibus, petitionibus, proſecutionibus i nam hæc omnia in bonis eſſe videtur Hoc igitur conſtituto, quod priuilegia conceſſa religionibus non præſcribuntur, niſi poſt quadrageſimum annum elapſum ſecundum ius commune, aut poſt ſexageſimum elapſum ſecundum dictum priuilegium, quia toto illo tempore non vſi ſunt regulares dictis priuilegijs; imo contrauentum eſt illis, videtur dicendum, quod quando Gregorius Decimus tertius, in confirmationibus factis pro priuilegijs regularium, dicens ſe illa confirmare *quatenus ſunt in vſu*, debet intelligi, quod ea non confirmat, ſi per contrarium vſum contra ea fuerit præſcriptum tempore legitimo. Et ſic vt clarius loquar, vult dicere, quod tantum vult confirmare priuilegia regularium, quæ valent, non autem illa, quæ per contrarium vſum ſunt ſublata.

Quod confirmatur primo. Nam prout ait Alexander l Tertius Papa confirmando communiter in dubio intelligitur confirmare illud, quod actu valet. Per confirmationem enim non creatur ius nonum prout ſacri Canones *m* expreſſe decidunt

Kl. bonorũ 49. ff. de verſignifi. c. de quarta de præſcript. auth. quas actiones C. de ſacro. eccleſ.

l c. quia diuerſitatẽ de cõceſſ præb. d c. cum dilecta, de cõfir. vtil. vel inuti.

m c. 1. & quaſi per totum notat glo. in d c. quia diuerſitatem. v. forma cõmuni.

& notat Gloſ. quædã ſingularis. Licet enim aliquando aliquis confirmat illud, quod eſt ipſo iure nullũ, quo caſu videtur potius dare quam confirmare, prout contingit in aliquibus caſibus notatis â iureperitis, *u* & quandoq; quis confirmat illud quod nó eſt ipſo iure nullũ, ſed eſt imperfectum, vt quando ſuperior confirmat electionem, quo caſu non videtur dare qui confirmat; ſed videtur imperfectũ perficere, prout dicitur in iure. *o* & notat Bartolus & ſcribẽtes. At loquendo de confirmatione communi, ideſt, loquẽdo in dubio nunquam legillator videtur confirmare quando ab ipſo petitur confirmatio legis, aut priuilegij, niſi legem aut priuilegium quod actu valet. Secundo cõfirmatur. Nam Gregorius Decimustertius, non ſolum confirmat dicta priuilegia, ſed etiam innouat, & de nouo concedit, & innouatio priuilegiorũm, prout determinat Innocentius *p* Tertius nouum ius non tribuit, ſed antiquũ conſeruat. Quod ipſum etiã determinat Honorius Tertius. Vnde Iulius *q* Secundus declarauit, quod per confirmationem priuilegiorũ fratrũ minorum per Sixtũ quartũ factam ac eorũdem priuilegiorum nouam cõceſſionẽ per hæc verba (*De nouo concedimus*) ſolummodo eſſe confirmata priuilegia dicto ordini conceſſa, & non alias reuocata. Circa quam Iulij Secundi declarationem aduertit Collector, *r* quod prædicta declaratio creditur ſic facta fuiſſe abſolutè & generaliter propter defectum relationis. Quia multi famoſi Doctores vniuerſitatis Salmanticæ declarauerunt & determinauerunt, quod quandocunque aliqua priuilegia conceduntur de nouo cum ſequenti clauſula, non obſtãtibus reuocationibus Apoſtolicis, prout in bulla aurea cõtinetur intelliguntur viuificata, & de nouo conceſſa etiam illa, quæ fuerũt reuocata. Nam aliter niſi hil operãtur prædicta verba: cum tamen verba in literis Apoſtolicis poſita debeant aliquid operari. Et hanc opinionem Collectoris approbat Corduba, *ſ* & eã tenet Panormitanus poſt Ioãnem de Lignano, & diffuſe probat id Summa Roſelæ. Quod quidem libenter fateor, ſic concludendo ex dictis quod per cõfirmationem & innouationem priuilegiorum in dubio ſolum cõfirmãtur, & innouãtur ea, quæ actu valent, niſi aliud exprimat confirmans & innouãs, prout exprimit quando addit illã clauſulã. Non obſtãtibus reuocationibus Apoſtolicis. Vnde cũ Gregor. XIII. cõfirmauerit priuilegia regularium quatenus ſunt in vſu videtur, loquendo iuridice determinare quod confirmat ea quæ ſunt in viridi obſeruantia, & valẽt, non autẽ ea quę per cõtrariũ vſum ſunt abrogata. Quod fuit neceſſariũ addere. Nã cõfirmatio ex certa ſciẽtia (prout infra dicetur) de qua vſus eſt Gregorius decimustertius, confirmat etiam abrogata, & per contrarium vſum caſſata.

Sed dices: Ad quid igitur ſeruiunt illa verba addita poſt cõfirmationẽ, ſcilicet, (de nouo concedimus) ſi Papa per illa nihil noui concedit? Quid operanturdicta verba, innouamus, aut de nouo concedimus? Ad quod reſpondeo breuiter, quod maximũ quid operantur. Nam ſi priuilegia nó ſunt in vſu ſpatio viginti aut triginta annorũ interuenientę poſt dictũ ſpatium elapſum ipſorum innouatione incipiunt de nouo dicta priuilegia, ac ſi in ipſo inſtanti innouationis eſſent de nouo conceſſa. Et ſic, vt præſcriptione legitima quadraginta annorũ, aut ſexaginta tollerentur, eſſet neceſſariũ, vt hoc temporis ſpatium curreret ab inſtanti innouationis nec aliquid ad dictã præſcriptionem proficeret ſpacium illud viginti aut triginta annorum elapſum, ante dictam innouationem. Ita ſentit doctiſsimus Corduba.

ARTICVLVS. III.

Vtrùm Sixtus Quintus ſubticẽs illa verba, quatenus ſunt in vſu, aliquid noui conceſſerit.

REſpondeo dicẽdo, videri ex dictis ſequi quod Sixtus *a* V. in dicta confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum, & Sanctæ Claræ & tertij ordinis de pœnitentia ſubticens verba illa, *Quatenus ſunt in vſu*, nihil noui nobis conceſſit. Nam in dubio nunquam Summi Pontifices videntur confirmare, niſi illud quod actu valet. Et per conſequens licet confirment priuilegia, abſolutè debent iuridicè interpretari, ideſt quatenus ſunt in vſu, & non ſunt per contrarium vſum abrogata, & ſublata. Hoc tamen non obſtante quid magnum nobis conceſſit dicta verba (*Quatenus ſunt in vſu*) ſubticendo. Et ita vt quid magnũ fuit à patre noſtro reuerẽdiſsimo F. Frãciſco à Toloſa tũc Generale nunc autẽ Epiſcopo Tycẽſi impetratũ,

vt ego

n l. adoptio ff. de adop. l. legata inutil. ff. de legat. 1.

o Inauth de defenſo. ciuit. §. interim. colũ. 3. notat Bart. in l. & quia ff. de iuriſd. omn. iud.

p c. ex parr. ex. de priui-

q In mon. 1. imp. fo. 43. & fo. 126. in 2. impr. conceſſ. 177.

r Collect in com. mend tit. priuileg fratrũ. §. 15.

ſ Cor in ad dit. ad cõp. Panor. in c. cum ſuper de cau. poſ. & propri. Roſela titu abſolutio 1. n. 122. & 123

a Sub. ſigil. auth.

Cord. in ad dit. ad Cõp. tit. abſolu. quoad ſecu. lares 1. verſ. quoad §. 15.

vt ego audiui à patribus grauiſsimis noſtræ religionis. Nã confirmatio ſupradicta fuit facta ex certa ſcientia, vt patet ex verbis ibi, *Dicta auctoritate apoſtolica tenore præſentiũ ex certa ſcientia, in his omnibus in quibus decretis concilij Trident. non aduerſantur, approbamus, confirmamus ac innouamus, perpetuāq; roboris firmitatem obtinere & firmiter obſeruari.*

Hæc Sixtus V. Confirmatio autem ſecundum Doctores *a* eſt duplex; ex certa ſcientia, & in forma communi. Tunc autem dicitur confirmari ex certa ſcientia, quando in cõfirmatione inſeritur totus tenor rei confirmatæ, vel quando vtitur iſtis verbis, ex certa ſcientia vel de plenitudine poteſtatis iuxta Gloſſam *b* Panormitanum, Decium & Felinum, & Aymon Graueta. Dicitur etiam confirmatio ex certa ſcientia, quando Papa confirmat id, quod videt prout habetur in iure, *c* & tradit Innocẽtius. Tunc autem dicitur confirmare in forma communi, quando ſimpliciter confirmat, aliter non inſtructus de negotio. Hoc enim caſu verba intelligi debent proprie cõditionaliter: quia Papa præſumitur ignorare quæ in facto cõſiſtunt, iuxta id, quod tradunt Canones. *d* Et confirmatio ex certa ſcientia ſecundũ Gloſſam *e* ſingularem tria operatur. Primum, quod talis res ſit firmioris authoritatis. Secundũ, quia ſi illa res eſt minus valida fit valida. Tertium quia propter authoritatem cõfirmantis nullus inferior poteſt de illa cognoſcere. Quando autẽ cõfirmatio eſt facta in forma cõmuni, parũ, aut nihil operatur. Imò ex hoc non tollitur cognitio iudicis inferioris, nec talis cõfirmatio creat aliquod ius nouũ, vt ſupra dictum eſt. Vnde ſi impetratur eſt, quia ſolet magis timeri, q; ſpecialiter prohibetur quam quod generaliter. Ex quibus Baptiſta *f* de Salis, infert deciſionem notabilis quæſtionis de priuilegijs ordinis Minorum. Nã fœlicis recordationis Bonifacius Papa VIII. conceſsit quædam priuilegia, quæ dictos fratres eximebant à ſolutione quartæ Canonicæ portionis debitæ eccleſiæ parrochiali, ratione ſepulturæ. Quæ priuilegia per Clementinam, *g* dudum fuerunt reuocata. Sed poſt dictam Clementinam eadem priuilegia ab Eugenio Papa IIII. prius examinata & approbata fuerunt ex certa ſcientia, & ſimiliter à Iulio II. Et à Leone X. quæſitũ fuit, an dicta confirmatio Eugenij faciat valere dicta priuilegia conceſſa per Bonifacium VIII. & reſpondit dictus author, quod valet dicta confirmatio. Pro quo allegat duo decreta, *h* in quibus ſedes apoſtolica determinat, quod quãdo Papa confirmat aliquid ex certa ſcientia validat nullum vel inualidum. Imo talis confirmatio habet vim innouationis dando nouam vim illi, quod alias nullam habebat. Et hanc doctrinam tenet Panormitanus, *i* poſt Ioannem de Lignano, & tenet etiam Gloſſa & diffuſè probat Summa Roſellę, & Collector priuilegiorum mendicantium. Et idem eſt quando confirmat cum clauſula de plenitudine poteſtatis. Nam tunc ea vti cenſetur, quando actus non valet de poteſtate ordinaria, prout tenet Paulus Caſtrenſis *k* Alexander, Decius, Alciatus, Dueñas, Menochius. Quod intelligitur cum Princeps, non arbitrabatur, ſe id poſſe facere ex poteſtate ordinaria, vt explicat Graueta, *l* quẽ ſequitur Menochius. Ex quibus infertur quod cũ Pius IIII. anno Dñi milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo primo Põtificatus ſui anno ſecundo, prout dictũ eſt ſupra, confirmauerit & innouauerit priuilegia fratrũ minorum de obſeruantia & Sanctæ Claræ & tertij ordinis de pœnitentia ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis, vt conſtat ex bulla articulo ſuperiori allegata. Quod nõ ſolum cõfirmauit & innouauit ea quæ actu valebãt, & erant in viridi obſeruãtia, ſed etiã illa quæ per contrariũ vſum erãt abrogata, Vnde licèt à Sixto V. anno Dñi milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, nõ fuiſſent ex certa ſcientia cõfirmata: nõdũ tamẽ per cõtrariũ vſum erãt abrogata, nam ab anno Dñi milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo primo, vſq; ad annũ milleſimũ quingẽteſimum octuageſimũ ſeptimum, currunt viginti octo anni, quo tẽporis ſpatio nõ potuit cõtradicta priuilegia currere præſcriptio. Et ſic priuilegia horum regularium per contrariũ vſum nõ ſunt abrogata. Et licet eſſent abrogata aliquorum abrogatio minime probari poteſt: cuiuſmodi ſunt priuilegia & facultates concedẽtia authoritatẽ abſoluẽdi à reſeruatis, diſpẽſandi in cẽſuris, irregularitatibus, commutandi vota & iuramẽta, necnon in ipſis diſpenſandi, Hæc enim in ſecreto ſigillo cõfeſsionis vſui mandãtur. Et neſcio quomodo de ipſis poſſet aliquis, licet curioſus inueſtigator dicere

a DD. in ca. ex frequen. de conſtitu. in c. quia diuerſitatẽ de conſtit. præbend. & de confir. vtili per totum. *b* Gloſ. in c. ad hæc vbi Panor. n. 7. Dec. nu. 14. de reſcript. Feli. in c. nõ uulli col. 15. eod. tit. Decius in l. teſtamen. n. 13 C. de milit. teſt. Graue. conſil. 182. num. 18. *c* c. venerabilis de confir. vtil. Innocen. inc. 1. de trãſac. *d* cap. fin. de conſt. lib. 6. *e* Gloſ. in c. quia diuerſi tatem. *f* Salis in ſũma ver. abſolutio. fol. 9. col. 2. *g* Clem. dudũ. de ſepu. *h* c. 1. de trã ſac. ea quoties de pac. *i* Pano. poſt Ligna. ca cũ ſuper de cauſa poſ. gl. c. cũ acceſsiſſent decõſt. Roſela. titu. abſolut. 1 §. 122. & §. 123 Collect. Cõp. Mẽdi. tit. confi. in fi. fol. 43. K Caſt. in l. ex imperfecto C. de teſta Alexan. in l. quanquã n. 5. Decius in l. in teſtam. n. 2. C. de milit. teſta. Alcia. de præſcrip. reg. 3. præſump. 2 n. 6 Dueñ. reg. 43. n. 5. verſ. 2. ratio. Menoch. conſ. 2. n. 38. l Graue. de antiq. tẽpo. 2. p. 1. n. 27. Menoch. reſpõ. cau. Ferra. reſp. 2. l. 147.

cũ veritate quod non ſunt in viridi obſeruã tia? Nã etiã ſi ipſe nõ vſus fuerit eis â multis retro tẽporibus, alij tamẽ regulares, ſui & alterius ordinis, his ſæpe ſæpius fortaſsis vſi ſunt, quæro quis poteſt ſcire, quod nõ eſt in vſu cõceſsio illa notabilis Martini V. qua concedit quod Prior Monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti in foro cõſcientiæ poſsit diſpẽſare ſuper irregularitate cõtracta à Monachis ex homicidio voluntario occulto. De quo dicitur infra in quæſt. de diſpenſatione. Debent ne prælati facere iſtã diſpenſationẽ in medio monaſterij, aut in plateis, vbi nõ vſus huius facultatis poſsit ſciri & probari? Non certe ſed in occulto, vbi à nemine non dico ſciatur, ſed nec ſomnietur. Præterea, caſus iſte rariſsimè in religionibus aliquibus contingit; & fortaſſe ſunt aliquæ religiones, in quibus poſt centũ annorũ ſpatium elapſum, huiuſmodi caſus cõtingit; & ſic per totum illud tẽpus nunquã fuit talis cõceſsio in vſu. Et nõ poſſumus propter hoc dicere, quod ea ſit quoad ipſas religiones ſublata. Nã vt ex nõ vſu ſublata aliqua lex, aut priuilegium dicatur, oportet caſum eueniſſe, quod lex vel priuilegiũ diſponit. Nam ſi nullus vnquã talis inciderit caſus, non propterea minus recepta dicetur. Nec præterea in diſſuetudinem abijſſe creditur, quanuis exequutionẽ ſortitum non ſit prout tradit elegãter Marcus *m* Antonius.

m Cucusli. 1. maior. inſtit. tit. 3. in fin.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrũm priuilegiũ perditum per nõ vſum quoad religionẽ, cui directé eſt cõceſſũ, perdatur etiam quoad alias religiones quibus per extenſionẽ eſt cõmunicatũ.

a Collect. in cõp. mend. tit. abſolut. quoad ſeculares ſecũdo §. 19.

REſpõdeo dicẽdo, quod *a* Collector priuilegiorũ mendicantium tangit iſtã difficultatẽ, agens de quodã priuilegio Carmelitarum cõceſſo ab Vrbano IIII. ipſis patribus Carmelitis, vt de licentia prælatorum eccleſiæ poſsint audire confeſsiones omniũ Chriſti fidelium cauſa deuotionis ad eos recurrentium, niſi talia commiſiſſent, propter quæ eſſet ſedes apoſtolica merito conſulenda. Dubitat igitur, Vtrum apud Carmelitanos, quibus directe facta eſt hæc cõceſsio, habeatur in vſu vt ſic tã illi; quam cæteri mendicãtes virtute cõmunicationis, ſeu extenſionis priuilegiorum poſsint vti illa? Et ait quod ſuper hoc cõſuluit ipſe generalẽ prioré præfati ordinis Carmelitanĩ. Qui reſpondit, quod abſq; dubio in partibus Italiæ, & Fráciæ, vbi vigebat illius ordo, habebatur præfata cõceſsio in vſu. Licet forte in Hiſpania propter paucitatẽ monaſteriorum prædicti ordinis, vbi huiuſmodi dubitatio inſurrexit non haberetur in vſu. Ac per conſequẽs videtur, quod nõ obſtante ſupradicta hæſitatione poſsint mendicantes vti hac cõceſsione, cui ſimilis non reperitur in priuilegijs mendicantium. Hęc collector. Ex quibus verbis, prout colligit Corduba *b* videtur collector innuere, quod nõ poſsint regulares vti dicta gratia Vrbani IIII. conceſſa Carmelitis, ſi ipſi Carmelitæ non vtuntur illa, cũ priuilegiũ perdatur per nõ vſum vel per vſum contrarium. At doctiſsimus Corduba his non obſtantibus contrarium tenet, ex ſententia cuiuſdam valde docti patris, quẽ ipſe non allegat. Nã cum hoc indultum fuerit cõceſſum ordini Carmelitarum & per cõmunicationem ordini minorum & per cõſequens alijs ordinibus mendicantibus communicatur exæquo ac ſi ipſis fuiſſet ſpecialiter conceſſum, non perditur niſi legitimo tẽpore præſcribatur, quod eſt ſpacium quadraginta annorum, ſecundum ius cõmune & ſecundum priuilegiũ Eugenij quarti ſexaginta annorũ, prout dictum eſt in ſuperioribus. Et ad hoc vt talis præſcriptio cõtingat oportet habere ſciẽtiã priuilegij & voluntatem nõ vtẽdi illo ad hoc vt per nõ vſum perdatur prout probant aliqua decreta. *c* Vbi notant Doctores. Et quãuis contra regularium priuilegia gratias & exemptiones immunitates & indulta per vnum aut plures actus ex negligentia vel ignorantia per quoſcunque vẽtum fuerit contrariũq; ſit obſeruatum nullum tamen præiudicium illis generari poteſt, ſed omnia in ſuo robore & firmitate permanent prout conceſsit Leo X. congregationi *d* Camaldulẽſi & Iulius ſecũdus congregationi *e* Sancti Oliueti, & Eugenius quartus congregationi Sanctæ Iuſtinæ. *f* Circa quod priuilegiũ aduertit collector *g* priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis quod præſcriptio quadragenaria regulariter etiam contra ignorãtes currit ſecundum Abbatẽ *h* quo tẽporis ſpacio ſecundum ius cõmune præſcribuntur priuilegia vt probatum eſt ſupra: & in hoc cõſiſtit vis huius priuilegij, vt contra ea non præſcribatur ſi propter ignorantiam eorum eis minime fuerit vſum, non dico per quadraginta annos continuos, ſed etiam per ſexa

b Cordu. in addit. ad dictum. §. 15.

c Cap. ſi de terra in verſic. detrahere noluiſti.

d Congreg. Camal. n. 73

e Congreg. S. Oliuet.

priuil. 3. fol. 90.

f Congr. S. Iuſti. priuil. 49. fol. 102. priuil. 50. fol. 191. & priuil. 52. folio. 205.

g Col. Siſt. tit. priu. §. 2

h Abb. in c. vigilanti de præſcri. per illum & ſ. fi. in fin. C. de præſcrip.

ſexaginta. At in vſu priuilegij de quo hic agitur ceſſant omnia illa, cum per ignorantiã eo non fuerint vſi, neque quoad fratres minores & alios mendicantes nõ eſt perditum prædictum priuilegiũ per nõ vſum Carmelitarum. Facit etiã ad hoc ꝙ dicit Innocẽtius *i* quod, ſcilicet, particulares canonici bene poſſunt ſibi præiudicare perdendo priuilegium per vnicã cõtrauentionẽ, ſed eccleſiæ prẽiudicare nõ poſſunt quin ea poſsit allegare nõ eſſe ſibi ſublatum ſuum priuilegium ꝙ fuit perditũ quoad particularẽ perſonã: & Panormitanus *k* etiã dicit quod ſi vnus vtitur & nõ alter priuilegio multis conceſso, non prẽiudicat non vtens vtenti, de quo etiã agit Sylueſt. *l* concordans cum his. Ergo licet aliqui fratres ſeu conuentus ſeu Prouinciæ ex voluntate, ſeu etiam (quod minus eſt) ex ignorantia vſi nõ eſſent tali priuilegio vel contra illud feciſſent non poſſent toti ordini ſeu alijs præiudicare. Defecit etiam in hoc caſu præſcriptio quia hoc priuilegiũ per cõmunicationẽ & nouã cõceſsionem factum eſt iam ordinis Minorũ per plures Summos Pontifices vt patet ex confirmationibus priuilegiorum Ordinis Minorũ factis per Clementẽ ſeptimum Paulum quartum. Pium quartum, Pium V. Gregorium Decimum tertium & Sixtum V. Ex quibus patet quod priuilegia Carmelitarum & aliorum ordinum fuerunt facta, noue dicto ordini Minorum & ſic contra ea non poteſt allegari prẽſcriptio qua ſolent præſcribi priuilegia ordinibus concella vt patet ex dictis.

i Innocẽ. in d.c. acceden tibus.

k Panor. d.c. cũ acceſsiſſent in fin.

l Syl. tit. priuil. nu. 11.

ARTICVLVS V.

Vtrùm lex & priuilegium quod imponit pœnam ipſo facto poſsit derogari per contrariam conſuetudinem.

REſpondeo dicẽdo, quod Panor. dicit, quod lex & priuilegiũ pœnale imponens pœnã ipſo facto & ipſo iure poteſt derogari per contrariã conſuetudinẽ & reprehendit Hoſtienſem *b* qui cõtrarium docet. At doctiſsimus Caſtro opinionem *c* Panormitani omnino refellit hoc ductus fundamẽto nam pœna excõmunicationis impoſita ipſo iure cõtra imponentes manus violentas in clericum quandocumq; aut quomodo poterit cõtra illam incipere conſuetudo cũ nulla iudicis aut prælati negligentia poſsit impedire quin cõtra illã legẽ delinquẽs ſtatim poſt delictũ cõmiſſum incidat in excommunicationẽ? nã vt dicunt Canones *d* excõmunicatio trahit ſecum executionẽ, & hanc rationem multis cõfirmat Caſtro, & infert, illos qui ſine vllã Papæ diſpenſatione ingrediuntur intra portas domus alicuius monaſterij ſororũ Sãctæ Claræ aut ordinis prædicatorũ eſſe ipſo facto excõmunicatos, quanuis propter monaſterij deformationem & deſolationem & ſuperioris prælati negligentiam & diſsimulationem moniales ipſæ multis ſuæ domus portas aperire & liberam introeũdi facultatem cõcedere conſueuerint: nam introitus ad huiuſmodi monialium domus eſt ſub excõmunicationis ipſo facto incurrẽda pœna, apoſtolica authoritate interdictus, nec illis poteſt vllo pacto ſuffragari lõgæua mulierũ ſine licẽtia apoſtolica intrãtium cõſuetudo cũ ipſo facto excõmunicatio ipſis infligatur. Aduerte tamen quod quãdo id quod per legẽ præcipitur poſitiuã per contrariam conſuetudinem eſt abrogatum etiam excõmunicatio ipſo iure lata contra tranſgreſſores ipſius legis eſt nulla, ſublata enim obligatione principali ipſius legis tollitur etiam obligatio pœnæ tali legi appoſita: & ſic videmus multas excõmunicationes hodie non ligare, quæ in extrauagantibus proponũtur: & ratio eſt quia obligationes eorum quæ in talibus extrauagantibus præcipiuntur per contrariam conſuetudinem ceſſauerũt: ita doctiſsimus Caſtro. Et ſic ceſſat hodie excommunicatio, quæ in vltimo concilio Lateranenſi ſub Leone decimo ſeſſione nona lata eſt cõtra eos, qui imprimunt aut imprimi faciunt librum aliquem ſine prætia legitima ordinarij examinationẽ, ſufficit enim in his Hiſpaniarum regnis iuxta pragmaticas ſanctiones, priuilegium regale.

a Panor. in c. 1. de treu. & pace.

b Hoſtiẽ in d. cap. 1.

c Caſt. lib. 2. de leg pœn. capit. 11. fol. 216.

d Cap. paſtoralis. §. verum de ſentent. excom.

ARTICVLVS. VI.

Vtrum priuilegia contra decreta ſacra Concilij Tridentini ſint abrogata.

REſpondeo dicendo, quod vt conſtat ex ſuperioribus prout in ſua bulla ſtatuit, Pius IIII. omnia priuilegia cõtra concilij Tridentinũ ſunt abrogata, & idẽ ſummi Põtifices ſcilicet Gregorius Decimus Tertius & Sixtus V. noluerunt ea confirmare in quantũ ſunt contra concilij Trident. decreta prout dictũ eſt late in ſuperioribus & hæc veritas explicatione eget: videmus enim multa decerni à Cõcilio Trid. cõtra priuilegia re-

gia regularium, quæ tamẽ à viris Doctiſsimis reputãtur non derogare prædicta priuilegia: in vno enim eodẽ met capite videmus determinari diuerſa. Vnum abſolute ſine derogatione priuilegiorum, alterũ vero cũ derogatione expreſſa eorum, quod patet in ſeſsione trigeſima tertia de reformat. cap. octauo vbi duo ſtatuuntur. Primum eſt quod ſacri ordines ſtatutis à iure tẽporibus ac in cathedrali eccleſia vocatis præſentibuſque ad id eccleſiæ canonicis publice celebrãtur, & reſpectu huius non derogat priuilegia, Secundum eſt, vnuſquiſq; autẽ à proprio Epiſcopo ordinetur: quod ſi aliquis ab alio promoueri petat nullatenus, id etiam cuiuſuis generalis aut ſpecialis reſcripti vel priuilegij prætextu, etiã ſtatutis tẽporibus permittatur. Vides quomodo reſpectu iſtius ſecundi derogantur priuilegia, & ſic vidi ego firmatũ à viris doctiſsimis iuriſperitis & Theologis & Eccleſiaſticis & regularibus huius vniuerſitatis Salmanticenſis quod religioſi modo poſt Conciliũ Trid. poſſunt ordinari extra tempora virtute ſuorum priuilegiorum. Et quidã reuerendiſsimi Epiſcopi viſa ipſorum ſententia, ordinauerunt aliquos extra tempora, de quo infra in tertio tomo in quæſtio. de ordinibus latius dicetur, vnde exiſtimo quod ſolum illa decreta Concilij Tridentini derogãtia expreſſe priuilegia regularium ſunt illa de quibus loquitur Gregorius XIII. in confirmatione priuilegiorũ regularium: nõ autẽ alia decreta in fine quorum minime dicitur nõ obſtãtibus priuilegijs in cõtrarium. Vnde quando dicũt Gregorius XIII. & Sixtus V. quod confirmant priuilegia regularium quatenus decretis Concilij Tridentini nõ aduerſantur ſunt gloſſandi videlicet quatenus decretis ſacri Concilij Tridentini irritantibus expreſſe prædicta priuilegia per non obſtantias priuilegiorum ibi appoſitas non ſunt contraria. Nec contra hoc obſtat decretum *a* Concilij Tridentini, cuius verba ſic ſe habent.

a Seſſ. 25. de reg. cap. 22.

Hæc omnia & ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſeruari ſancta ſynodus præcipit in omnibus cœnobijs ac monaſterijs, collegijs ac domibus quorumcumque monachorum, ac regularium necnon quorumcumque ſanctimonialium virginum ac viduarum etiam ſi illa ſub gubernio militiarum etiam Hieroſolymitarum viuant & quocumque nomine appellentur ſub quacumque regula vel conſtitutionibus & ſub cuſtodia vel gubernatione, &c. non obſtantibus eorum & ſingulorum priuilegijs ſub quibuſcunque formis verborum conceptis ac mare magnum appellatis etiam in fundatione obtentis necnon conſtitutionibus & regulis etiam iuratis, atque etiam conſuetudinibus vel præſcriptionibus etiam immemorabilibus. Reſpondeo enim, quod in dicto capit. vigeſimo ſecundo ſolum reuocantur priuilegia, quæ ſunt contra illud quod decretatum eſt in ſeſsione vigeſima quinta de regularibus: & non priuilegia quæ ſunt contra decreta aliarum ſeſsionum dicti concilij: & ſic dicit concilium hæc omnia & ſingula in ſuperioribus decretis contenta, &c. Nota quod dicit in ſuperioribus decretis, & nõ dicit in ſuperioribus ſeſsionibus: vnde clare innuere voluit quod decreta contenta in dicta ſeſsione vigeſima quinta, de regularibus obſeruantur omnino contra priuilegia regularium etiam ſi in aliquo eorum non fiat derogatio expreſſa priuilegiorum regularium, at contenta in alijs ſeſsionibus non præcipit Concilium obſeruari contra ipſorum priuilegiorum tenorem, ſi expreſſe in his non reuocantur.

Vnde infertur primo, quod decretum *b* Concilij Trident. ordinans quod non liceat regularibus imprimere libros de rebus ſacris ſine approbatione ordinarij & licentia ſuorum ſuperiorum cum non deroget expreſſe priuilegia regularium ſi aliquod eſſet priuilegium contrarium religioſis conceſſum ipſo optimo iure poſſent vti: at ego nullum tale priuilegium inueni. Infertur ſecundo quod Conciliũ Trident. *c* quatenus præcipit, quod in monaſterijs monachorum vbi commodè fieri poteſt etiam lectio ſacræ ſcripturæ habeatur cum non deroget expreſſe priuilegia, in contrarium ſi aliquod eſſet tale priuilegiũ poſſent eo vti regulares, & eo caſu non poſſent cõpellere ſedis apoſtolicæ legati & epiſcopi locorum in hoc negligentes Abbates, cum eorum priuilegia quantum ad hoc non derogentur: ſed ego nullum ad hoc inueni priuilegium.

b Seſſ. 4. de vſu ſacrorũ librorum.

c Seſſ. 5. de reform. c. 1.

Tertio infertur, quod Concilium Tridẽ. *d* in quantũ ſtatuit quod qui in ſubdiaconatus ordine ſaltem nõ ſit, vocem in capitularibus actibus nõ habeat, cum non deroget expreſſe priuilegia regularium poſſunt ipſi regulares ſi ad id aliquod habent, vocem habere in capitularibus actibus etiã ſi ſubdiaconi non ſint, & ita declarauit optima Cardinalium congrega-

d Seſſ. 22. de reform. c. 4.

gregatio ſuper concilium Trident. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio Patri fratri Gaſpari Paraſelo Minimorum generaliſsimo, quod dictũ concilium non cõtrariatur conſtitutionibus regularium ſi in aliquo ordine etiam nõ in ſacris cõſtitutionibus de cõſuetudine aut conſtitutione ad actus capitulares admittuntur. Quæ conſuetudo viget in dicta religione, prout in libro e ſuorum priuilegiorum refertur. Quibus addo quod ſi in aliqua religione eſſet priuilegiũ quo tales ad actus capitulares poſsint admitti priuilegium adhuc vigeret.

e v. Concil.

Quarto infertur, quod cõcilium Tridẽt. f quatenus ponit qualitates ordinandorum & ordines nõ eſſe ſuſcipiendos, niſi tranſactis interſtitijs cum non deroget quantũ adhoc expreſſe priuilegia regulariũ poſſunt vti regulares priuilegijs, ſi quæ quantũ ad hoc habent, niſi obſtaret eis Bulla Sixti V. contra male promotos promulgata, de qua infra dicemus. g Hæc ſunt loca concilij Trident. in quibus ego non inuenio quod ipſum Concilium obliget ad obſeruantiã eorũ, quæ ibi præcipiuntur cum derogatione priuilegiorum regulariũ expreſſa. Quod eſt neceſſariũ: nã ſicut priuilegia inſerta in corpore iuris non derogãtur ſub generali derogatione (prout allegando multos concludit Henriquez h) ita ſi de priuilegijs regularium nõ fit ſpecialis mentio. Et in dictis decretis nõ ſolum nõ derogãtur expreſſe priuilegia regulariũ, ſed neq; etiã alia eccleſiaſticorũ, de nullis enim priuilegijs ibi aliquod verbum fit.

f Con. Trid. ſeſ 2. de reform. ca. 11.

g 2. tom. q. de ordinib.

h Henriq. 1 to. li. 7. c. 28 n. 9. lit. y. & ca. 31. nu. 5. lib. 5.

Sed, contra ſupra dicta obſtat Bulla Pij IIII. in ſuperioribus relata reuocatoria priuilegiorũ, exẽptionum, immunitatũ facultatum cõſeruatoriarum indultorum confeſsionalium maris magni & aliarum quarũcunq; gratiarum quibuſcunq; locis & perſonis cõceſſarum in his, in quibus ſtatutis & decretis ſacri Cõcilij Trident. cõtrariatur. Ex cuius Bullæ generalitate videtur colligi quod non ſolũ ab ipſo ſummo Pontifice reuocantur & annullãtur & caſſantur priuilegia, quæ in decretis ſacri Concilij expreſſe reuocantur, ſed etiam omnia alia, quæ ſunt cõtraria decretis ipſius concilij: etiã ſi in ipſis decretis eorũ expreſſa nõ fiat derogatio. Sed qui hoc ſentiunt generalitatem tantum legum & conſtitutionũ in ſuperficie contemplantur & ad mentem legiſlatoris minime ſe conuertunt. Vnde pro ſolutione eſt notandum quod in dubio Principis mens ſemper præſumitur fuiſſe talis qualis de iure eſſe debet prout notant Baldus i Alexander & Iaſon: vnde dicta Bulla Pij IIII. reuocans priuilegia quæ ſunt contra decreta concilij Tridẽt. eſt regulãda ſecundũ ipſa decreta & intelligẽda, reſtringẽda & extẽdenda ad terminos illorũ decretorũ & cõſequẽter reſtringenda ad ea tantũ quæ per illa prohibita ſunt & illicita reuocãdo priuilegia in contrarium. Et non eſt extẽdenda ad illa, quæ non ſunt per illa prohibita neque illicita cũ derogatione priuilegiorũ. Tum quia cauſa finalis dictæ Bullæ fuit obſeruantia dictorum decretorũ, cui obſeruãtiæ eſt locus quoad ea, quæ in ipſis decretis ſpecialiter non reuocantur, cum enim non reuocẽtur priuilegia videntur innuere quod obſeruentur, niſi aliquod priuilegium in contrarium allegetur & ita ceſſante cauſa finali ceſſat diſpoſitio prout habetur in iure. K Tum etiam quia cõſtitutio quæ fit ad roborãdum aliam, cuiuſmodi eſt Bulla Pij IIII. quæ fuit facta in robur & obſeruationẽ decretorũ cõcilij, vt patet ex eius verbis ibi, *Nos quibus in primis cordi eſt tã ſanctã & eccleſiæ Dei ſaluberrima decreta ſuos, vt par eſt effectus vbique conſequi & ab omnibus obedienter obſeruari, &c.* Debet intelligi ſecundum eam & concludenda terminis eius, iuxta id quod habetur in iure l & clare ſentit gloſſa, Quam dicit ſingularem Cardinalis addens quod eaſdẽ limitationes & extenſiones quas recipit corroborata debet recipere corroborãs quem ſequitur doctiſsimus Felinus. Nam ſecundum ius m referens ſe ad aliquid intelligitur ſecundũ illud, ad quod refertur, & ſic hęc Bulla cũ ſe referat ad decreta cõcilij Tridentini ſecundũ illorum decretorum terminos debet explicari. Quę prout patet ex ſuperioribus nõ derogãt priuilegia. Et ideo videtur velle quod ipſa maneãt in ſuo vigore.

i Bald. in l. exfact. in no tab. 4. & ibi Alexã. ff. de vulg. & pupil Iaſon in l. beneficiũ nu. 35. ff. de leg.

Kl. adigere. §. quamuis. ff. de cura patr. ca. ceſſante de appel.

l Authent. cõſtitutio. quæ innouat. §. inde. ver. in illis coll. 3. Gloſ. & Cardina. ibi in c. ſtatutũ v conſuetudine, de elect. Felin. in cap. 1. de iure iur. num. 5.

m l. in teſta. ff. de condi. & demõſtr.

ARTICVLVS. VII.

Quæ priuilegia derogentur per Concilium Tridentinum.

REſpondeo dicẽdo, q̃ ſicut dictũ eſt in artic. ſuperiori nõ omnia decreta concilij Trid. ſunt ſeruãda cõtra tenorẽ noſtrorũ priuilegiorũ, ſed ſolũ illa quæ decernunt obſeruandũ q̃ in ipſis ſtatuitur, nõ obſtãtibus quibuſcũq; priuilegijs, nũc autẽ reſtat ea omnia loca in præſentiarũ breuiter & ſummarie enumerare, vt religioſis magis patefiãt.

Primum

Primum omnium decretum eſt quod habetur ſeſsione quinta, de reformatione capite ſecundo, vbi dicitur quod ſi prædicator aliquis (quod abſit) errores aliquot aut ſcandala ſeminauerit in populo etiã ſi in monaſterio ſui vel alterius ordinis prædicet epiſcopus ei prędicationẽ interdicat & contra eum ſecundum iuris diſpoſitionẽ aut loci conſuetudinem procedat, etiã quacũq; ſtante exemptione. Quod patet: nam ait decretũ quod epiſcopus autoritate Apoſtolica & tanquã ſedis Apoſtolicæ delegatus procedat. Quæ verba clare indicant reuocari quodcumque priuilegiũ in cõtrarium, ſiquidem Epiſcopo datur facultas vt procedat tanquã Apoſtolicæ ſedis delegatus qui in prouincia ſuæ delegationis poteſt omnia quæ poteſt ipſe Papa delegans, prout tradit Syluester [a] poſt alios, & ita quotieſcunque in decretis Conciliorũ dicitur quod ordinarij tanquam ſedis Apoſtolicæ delegati ibi ſtatuta executioni mandent, ſignum eſt certiſsimum, ibi derogari quodcunque priuilegium in contrarium datum ante ipſa decreta.

[a] Sylu. verbo delegatus. nu. 22.

Secundum decretum eſt quod habetur in eadẽ ſeſſ. cap. quod ſcilicet regulares cuiuſcunque ordinis in ſuis monaſterijs etiam prędicare non audeant niſi de licentia ſui ſuperioris prius ſe Epiſcopo præſentauerint, & ab eo benedictionẽ petierint antequã prædicare incipiãt, in eccleſijs vero, quę ſuorũ ordinũ nõ ſunt vltra ſuorũ ſuperiorum ordinũ licentiã ordinariorum habere tenentur, ſine qua in eccleſijs quę ſuorum ordinum nõ ſunt nullo modo prædicare poſſunt, imo neque in eccleſijs ordinũ Epiſcopo cõtradicente: prout in ſeſsione vigeſima quarta, cap. quarto de reformatione ordinatur, quod infra ſecundo in quæſt. de prædicatoribus quomodo ſit intelligendum ventilabitur.

Tertium decretum eſt: nam in ſeſsione decima quarta, capite vndecimo ordinatur ꝙ regulares de vno ordine ad alium tranſlati ſub ſui ſuperioris obedientia maneant.

Quartum decretũ eſt: nam in ſeſsione vigeſima ſecũda in decreto de obſeruãdis & euitãdis in celebratione miſſæ ordinatur, quod cuiuſcunq; generis mercedẽ conditiones & quidquid pro miſsis nouis datur ordinarij omnino prohibeant, & ne cuiuis vago aut ignoto ſacerdoti miſſas celebrari liceat, neque in priuatis domibus, ſed in eccleſijs aut oratorijs peripſos ordinarios deputandis & viſitandis & debitis horis miſſa celebretur.

Quintũ decretum habetur ſeſsione vigeſimatertia capite decimo, vbi ordinatur quod Abbatibus atque alijs quibuſcunque quantumuis exemptis non liceat in poſterum intra fines alterius diœceſis vel ſubditis alterius, ſed ſolum ſuis regularibus tonſuram & minores ordines conferre.

Sextum decretũ habetur in eadẽ ſeſsione capite duodecimo vbi ordinatur quod nullus etiã regularis ante vigeſimum ſecundum annum ad ſubdiaconatus ordinem & ante vigeſimum tertium ad diaconatum & ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum ad preſbyteratus ordinẽ promoueatur, nec hoc ſine diligẽti Epiſcopi examine fiat priuilegijs quibuſcunque quoad hoc penitus excluſis.

Octauum decretũ habetur in eadẽ ſeſsione capite decimotertio, vbi dicitur quod nemini etiã regulari duo ſacri ordines eodem die conferantur priuilegijs quibuſcũque nõ obſtãtibus, nec promoti ad ſacrũ ſubdiaconatus ordinẽ ſi per annũ ſaltẽ in eo non ſint curſati ad altiorẽ gradũ niſi aliud Epiſcopo videatur aſcendere permittantur.

Nonum decretum habetur in eadem ſeſsione capite decimoquinto, vbi ordinatur quod nullus etiã regularis poteſt ſecularium cõfeſsiones audire nec ad id idoneus reputari niſi aut parrochiale beneficium habeat aut ab Epiſcopo per examen ſi illi videbitur eſſe neceſſarium aut alias idoneus reputetur & approbationem obtineat priuilegijs & cõ ſuetudinibus non obſtantibus.

Decimo eſt notandum, quod omnia decreta poſita in ſeſsione vigeſimaquinta de regularibus obſeruãda ſunt priuilegijs quibuſcunq; non obſtantibus prout præcipitur in capite vigeſimo ſecundo eius ſeſsionis, quæ nõ hic adduco, ne faſtidioſus ſim lectoribus & quia in ſuis materijs particularibus digeſta ponentur Deo duce in his tractatibus.

Vndecimũ decretũ habetur in ſeſsione vigeſimaquinta de reform. cap. vndecimo, vbi ſtatuitur de locationibus bonorum Eccleſię anticipatis & ſolutionibus non faciendis.

Duodecimum decretum habetur in eadẽ ſeſsione capite decimotertio, vbi ſtatuitur de quarta funerali ſoluenda cathedralibus & parrochalibus eccleſijs cum conditione ibi poſita.

Hæc recipiat lector: aduertat tamen, quod in ſuis proprijs locis omnia hic breuiter contenta prout decet explicabuntur Deo duce.

ARTI-

ARTICVLVS. VIII.

Vtrùm priuilegia quæ ſunt contra ſacros canones, alios á decretis & canonibus Concilij Tridentini ſint reuocata.

REſpondeo dicendo, quod hic articulus ponitur ad dilucidanda quædam verba poſita in confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum data à Gregorio XIII. *Dicit enim ſe ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis confirmare omnia priuilegia dicti ordinis quatenus ſunt in vſu & decretis Concilij Tridentini & ſacris Canonibus non contradicunt*. Quæ verba maximam præ ſe ferunt difficultatem: per hæc enim verba ibi, *ſacris Canonibus non contradicunt*, videtur ſummus Pontifex nolle confirmare multa priuilegia regularium aut vt melius dicam fere omnia priuilegia regulariũ, cum fere omnia ſacris canonibus contradicant: & per conſequens videtur quod hæc confirmatio ſit parui momenti. Frater Hieronym. *a* à Sorbo Capucinus ſentiẽs hanc difficultatem eam ſoluit in hunc modũ dicens, eſſe intelligendum de ſacris canonibus & decretis Concilij Triden. cum clare pateat concilium ipſum & canonibus & decretis conſtare, & ait quod illud operatur illa copula (&) coniungendo canones cum decretis Concilij Tridentini. Ideò male ipſi ſentire videntur, qui aiunt ſub illa particula canonibus intelligi decreta & decretalia ſummorum Pontificum & ſub illis decretis Concilij Tridentini ea quæ ſunt in eodem Concilio Tridentino. Et quod perinde nulla aut paruiſſima remanent mendicantium priuilegia. Et ita equidem eſſet ſi hæc illorum valeret opinio. Et nihil ſummus Pontifex concederet. Quod confirmatur: nam ſi ſummus Pontifex ſecundum eorum opinionem vellet priuilegia ſupradicta confirmare diceret, quatenus ſunt in vſu & ſacris canonibus ſummorum Pontificum & decretis ſacri Concilij Tridentini non contrariantur. Quidquid tamen ſit, illa verba (ſacris canonibus) fuerunt ſublata à Sixto quinto in confirmatione priuilegiorũ noſtri ordinis Minorum, & ordinis Ciſtercienſis, & à Gregorio quarto decimo in confirmatione priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis. Priuilegia ſocietatis abſolute ſunt ſine aliqua limitatione & reſtrictione à Gregorio decimo tertio confirmata ſecundum quod in compendio priuilegiorum dicti ordinis refertur; quorum priuilegiorum ordines Mendicantes habent communicationem, vt infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum dicetur.

a In comp. mend. 2. pa. tit. priuile. fratrũ. pag. 329.

ARTICVLVS. IX.

Vtrùm priuilegia regularium reuocata per Concilium Tridentinum ſint valida in foro conſcientiæ.

REſpondeo dicendo, quod Leo decimus in Concilio Lateranenſi edidit quandá bullam ſuper moderationem priuilegiorum per ſedem apoſtolicã fratribus mendicantibus & alijs religioſis conceſſorum: ſed poſtea idem Leo decimus reualidauit & in priſtinũ ſtatũ reſtituit omnia priuilegia fratrũ minorũ obſeruantiæ viuæ vocis oraculo, quod habetur in regiſtro ordinis facto tempore reuerendiſſimi Patris Fratris Franciſci Licheti miniſtri generalis ex cuius perſona ſic ibidem habetur. *Anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo nono in vigilia viſitationis Beatæ Mariæ Virginis dum eſſem in præſentia & conſpectu ſanctiſſimi Domini noſtri, Domini Leonis Papæ decimi ipſe Pontifex liberaliter confirmauit omnia priuilegia ordinis in foro conſcientiæ tantum, ita quod in foro conſcientiæ eiſdem vti poſſumus ſicut ante Concilium Lateranẽſe vltimate celebrarum. Non obſtantibus quibuſcunque in dicto Concilio ordinatis, & determinatis aliter vel in contrarium diſponentibus.* Hæc in regiſtro ordinis habẽtur in actis præfati reuerendiſſimi P. fratris Franciſci Licheti generalis miniſtri. Alia adducit in confirmationem huius rei collector *b* priuilegiorum mendicantium. Sed quia ego inferius debeo probare iam dicta priuilegia etiam in foro exteriori eſſe confirmata, etiã ſi ſint contra dictum Concilium: ideo ea relinquo, & ſimiliter in eodẽ foro conſcientiæ ſunt noſtra priuilegia confirmata etiam ſi ſint contra Cõciliũ Trident. per viuæ vocis oraculum Pij V. Pontificis maximi, quod refert pater frater Alfonſus de Veracruz in ſuo ſpeculo coniugatorum in fine. Cuius tenor ſequitur. *Pontifex Pius V. anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo decimo tertio die menſis Martij viuæ vocis oraculo. Supplicanti*

b Collec. Concil.

canti miniſtro generali Minoritarum fratri Aloiſio de Puteo, cuius ſupplicationis tenor eſt. Supplicatur Sanctiſsimo Domino Pio Papæ V. vt ſua ſanctitas dignetur confirmare & concedere omnia priuilegia, & quaſcunque gratias etiam viuæ vocis oraculo conceſſas per bonæ memoriæ Paulum Papam IIII, & alios Romanos Pontifices prædeceſſores Sanctitatis ſuæ cum ſingulis clauſulis & decretis & derogationibus in eis contentis fratribus ordinis minorum regularis obſeruantiæ, ita vt illis gaudere & vti poſſint, toties quoties opus fuerit, & eis videbitur. Et quo ad illa eis quæ ſunt reſtricta ſeu derogata per Concilium Tridentinum etiam vti poſſint in foro conſcientiæ tantum, Et Pontifex dixit, fiat. Et hæc conceſsio refertur in compendio a ſocietatis. Nec iſta conceſsio fuit reuocata per Gregorium Tertiumdecimum, qui primo ſui Pontificatus anno reuocauit omnia conceſſa per Pium V. ordinibus mendicantibus contra decreta Concilij Tridentini, iuxta in ſuperioribus dicta. Nam reſpondeo quod Gregorius Tertiusdecimus, ſolum reuocauit conceſſa à Pio Quinto, in foro exteriori ad euitandas lites & diſcordias, quæ inter eccleſiaſticos & regulares ratione illorum priuilegiorum fuerunt poſt Concilium Tridentinum exorta. Et ita non reuocauit viuæ votis oracula, quæ in foro conſcientiæ tantum erant conceſſa, cum ex eis non oriantur diſcordiæ quæ dictæ reuocationis Gregorij Tertijdecimi cauſa finalis fuerunt. Quod clare colliget qui attente legerit conſtitutionem Gregorij Tertijdecimi, in qua nullam Summus Pontifex facit mentionem viuæ vocis oraculi alicuius. Sed tantum literarum Apoſtolicarum, & has ſolum reuocat in quantum contrariantur decretis Concilij Tridentini.

a Compen. Societ. tit. tit. Cõcilium.

ARTICVLVS. X.

Virùm Pontifices á Clemente VII confirmauerint priuilegia regularium in foro exteriori etiam ſi eſſent contra Cõcilium Lateranenſe.

REſpondeo dicendo, quod nemini dubiũ eſt Leonẽ X. confirmaſſe in foro conſcientiæ dicta priuilegia prout dictum eſt in articulo ſuperiori. Quod autem dubitatur eſt, vtrum idem Leo X. *b* in foro exteriori fecerit eandem confirmationem & collector priuilegiorum mendicantium affirmat quod ſic, ſequendo quemdam virum inſignem & doctiſsimum ſuper hoc conſultum & bene informatum virtute cuiuſdam breuis conceſsi ab ipſo Leone X. *c* fratribus prædicatoribus poſt præfatũ Concilium vbi fecit eis ampliſsimam cõmunicationem omnium priuilegiorum conceſſorum & concedendorum alijs fratribus mendicantibus, & proprio motu illa de nouo conceſsit cum magnis non obſtantijs dicẽs. *Non obſtantibus quibuſcunque literis Apoſtolicis ſuſpenſionibus reuocationibus, & reſtrictionibus, ſiue conſtitutionibus, ordinationibus, necnon in prouincialibus ſynodalibus concilijs editis ſpecialibus & generalibus & cæt.* Nam cum ſecundum iura verba poſita in literis apoſtolicis debeant aliquid operari, ſequitur q̃ per præfatum verbum ibi, *generalibus* eſt derogatum Concilio Lateranenſi quoad ea quæ tangunt reuocationẽ priuilegiorum dictorum fratrũ, aliter enim nihil penitus operarẽtur dicta verba. Allegat autem pro hac parte Collector quandã bullã Clementis VII. datam Romæ apud D. Petrum ſub annulo piſcatoris die trigeſima Maij, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo quinto Pontific. ſui anno ſecundo. In qua concedit religioni minorum Sanctæ Claræ & tertij ordinis de pœnitẽtia omnia priuilegia & facultates conceſſa & concedenda alijs religionibus Mendicantibus & non Mendicãtibus, de qua in quæſtione de cõmunicatione priuilegiorum. Sed ego non inuenio in ea Bulla cõcedi ſupradicta nõ obſtantibus Concilijs generalibus. Ideò ad aliã Bullã me cõuerto vbi hæc ſpecialiter approbatur opinio. Quam vidi & habeo ſub figillo authentico & eſt Bulla Pauli Pap. IIII. data Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo nono, die decima menſis Martij, Pontificatus eiuſdem Domini noſtri Pauli Papæ anno quarto.

b Colle. tit. Concil. § 7 dicit, quod, ſic.

c In ſupple. fol. 69. conceſſ. 219.

Vbi confirmantur & de nouo conceduntur ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis priuilegia dictorum ordinum. Non obſtantibus alijs Apoſtolicis ac Prouincialibus, Capitularibus generalibus & ſpecialibus conſtitutionibus & ordinationibus etiam in vltimo generali Concilio Lateranenſi celebrato, & alijs Concilijs editis,

editis, &c. Concilium autem Generale Lateranense vltimum fuit celebratum sub Leone Decimo, quæ bulla est summe notanda quo ad hoc: non enim ego vidi aliam ita expresse nostram opinionem approbantem. Dixi ita expresse, nam confirmationes priuilegiorum datæ à Gregorio Tertiodecimo, & à Sixto Quinto, quas in superioribus allegauimus hoc ipsum videntur innuere. Quatenus dicunt quod cõfirmant & innouant dicta priuilegia dummodo decretis sacri Concilij Tridentini non sint contraria, nam hæc exceptio non erat necessarium quod apponeretur. Nam posita clausula generali non obstantibus quibuscũque constitutionibus, & priuilegijs non extendi tur ad ius commune, imo nec ad priuilegia in corpore iuris inserta secundum glossas *c* multas probatas à Cyno. Imo in specie tenet Baldus *d* quod per generalem clausulam non obstantium nunquam intelligitur derogatum Concilij generalis constitutionibus, quia pro facienda derogatione eorum oportet quod de illis fiat mentio specialis secundum Archidiaconum. *e* Et ratio est quia id quod multorum consensu fit maiori authoritate dicitur corroborati, & ideo vt tollatur maiori reuocatione opus est prout tradunt leges *f* Ciuiles & Canonicæ, & notat Federicus de Senis, tradunt Alexander, Decius, & Antonius de Padilla. Vnde cum Gregorius tertius decimus, & Sixtus in clausula non obstãtium suarum confirmationum, non expresserint edita in Concilijs generalibus non fuit necesse talem exceptionem apponere videlicet dum modo decretis Concilij Tridenitni non sint cõtraria. Et cum verba posita in literis Apostolicis secundum iura debeant aliquid operari, dicendum est quod dicta exceptio decretorum Concilij Trident. fuit apposita ad firmandum regulam incontrarium. Etsic voluerunt Summi Pontifices asserere, quod etiã si alia essent decreta alterius Concilij generalis (vt fuit Concilium Lateranense sub Leone Decimo) non obstarent quo minus ea priuilegia omne suum robur & firmitatẽ haberent. Quod patet nam confirmatio generalis priuilegiorum licet nonse extendat ad illa quæ contra ius sunt: verũ est tamen quod si confirmat generaliter excipiens vnũ quod est contra ius, talis exceptio operatur, vt Papa censeatur confirmare omnia alia priuilegia quæ sunt contra ius. Ita Baldus Iason, Ruynus, quos sequitur Mandosius.

c Glo. in l. 2 §. legatis. ff. de iudic. & in Auh. qui in prouinc. C. vbi de crimi. agi oportet tradit Cin in l. 1 C. quãdo inter pupillũ & iud d Bald. in l. humanũ. C de leg.

e Arch. in c 1. de cõ. in 6 fl. dubium C. de repu. e. prudẽtia de offic. de leg. Federi cõsi. 226. & cõsil. 47 vbi late Alexã. cons. 122. n. 9 li. 4. Dec. in Rubic. decons. 2. le & n 38 & in c. prudẽtia 3 notat. nu. 18. de off. de leg. Padilla in l. vniuersi. n. 17. de rescrip.

ARTICVLVS XI.

Vtrum clausula generalis non obstantiũ tollat legem iuratam.

REspondeo dicendo, quod clausula generalis non obstãtium non est sufficiens ad tollendam legem iuratam vt docet Glossa, *a* & post alios tenet Cassaneus & Couarruuias & alij quos refert & sequitur Quintilianus Mandosius. Et ideo Paulus Quartus in confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum confirmat ea, non obstantibus statutis & consuetudinibus, etiam iuramento confirmatione Apostolica roboratis. Quod ipsum fecit Sixtus V. in confirmatione eorumdem priuilegiorũ, si enim ea confirmarent non obstantibus statutis: non extenderetur ea non obstantia ad statuta iurata secundum supradictos patres.

a Glo. in c. illorũ ver. contradictores, de priuil. & hæc verba ff. de æquit. lect. v. absque. Panor. in c. audita, de rescr. n. 6. Corse, in regula v. molestia. Felin. c. causã qui. col. 2 & seq. v. nõ obder. sect. Nam. in c. cũ contingat. in. 7. cau. nullitati n. 3. de rescri

g Bal. in c. 1 n. 2. col. in. princip. per quos nat. in uesti. i. de in l. 1. insti. ff. de terijs l. 1 in l. hn. ante fin. ff. quod quisque iur. Ruinus cõs. 100. co. post princip. vol. 3 Mãdos in regul. cãcellar. 13. q. 8. n. 5.

ARTICVLVS XII.

Quomodo intelligenda sit illa clausula posita in bullis & in confirmationibus priuilegiorum regularium, scilicet contradictores quoslibet & rebelles etiam per quascunque censuras, & pœnas ecclesiasticas &c.

REspondeo dicendo, quod Paulus IIII. & Sixtus V. in dictis cõfirmationibus & alij summi Pontifices solent apponere clausulam positam in articulo quæstionis vel aliam similem non permittentes eos ab aliquo molestari. Quæ clausula debet intelligi de contradictore qui de facto solum contradicit, non autem de iure iuxta glossam *a* ab omnibus laudatã & à multis puta tam singularẽ in Iure Canonico, cui in iure Ciuili videtur alia similis, quæ multis decisionibus similibus illustratur à Panormitano, Corseto & Felino, & ab alijs quos refert & sequitur Nauarrus. Et quando summi Pontifices addunt, quod sciant contemptores, & inobedientes se incursuros in dignitationem Petri & Pauli non intelligant contra ipsos per talia verba sententiam excommunicationis fulminari: tantũ enim

enim pœnam arbitrariam prædicta verba de ſignant prout tradunt Alciatus *b* Rebuffus Reſtaurus Bartholomæus Belamera, & Menochius.

b Alciat. inc quod ſedē. n. 6. de offi. ordin. Reb. in praxi benef. ti. declaratio nouæ. prouiſ. ad finē. Reſtau. in tracta. de imperat. q. 110. n. 38. caſu principi. reſeruato. Belamer. in trac. de chari. ſubſid. q. 44. Meno. li. 2. de arbitra cent. 4. caſ. 365.

ARTICVLVS XIII.

Quomodo intelligenda ſit illa clauſula, omni appellatione poſtpoſita.

REſpondeo dicendo, quod in omnibus confirmationibus Apoſtolicis Priuilegiorum regularium ſolet apponi, quod iudices delegati procedant ad executionem ipſorum priuilegiorum omni appellatione remota, quod etiam in conſeruatorijs ſolet literis apponi, & ſic iſtam clauſulam ponunt Paulus Quartus & Pius Quartus & Pius Quintus & Gregorius Decimus tertius in confirmatione & innouatione priuilegiorum fratrum, de quibus fecimus mentionem Pro cuius clauſulæ explicatione aduerte ꝙ hanc clauſulā à ſententia definitiua & interlocutoria ſolus Princeps in reſcriptis ſolet apponere vt in iure *a* probatur & tradunt Canoniſtæ. Cauſam autem appellationis ab interlocutoria cū ſupra dicta clauſula, etiam inferior â Principe ſolet committere. Vt probatur in iure *b* vbi notat Gloſſa & tenet Imola.

a l. 1. §. fi. ff. á quibus appel. Canoniſtæ in. c. paſtoral. & inc. ſu. quæſtionum. §. porro. & §. & ſi vero domino de of. de legat.

b lfi. cū ibi not. a glo. C. de ſet. interlocu. omni. iud. Imola in d. l. 1. §. finali.

Et aduerte quod legatus â latere nō poteſt cōmittere cauſam appellatione remota niſi expreſſe hoc ſibi ſit conceſſum ſecūndum *c* Bald. Hic autem videmus Principē non recognoſcentem ſuperiorem qui eſt ſummus Pontifex cōmittere cauſas motas ſuper priuilegia regulariū certis iudicibus vt procedant cōtra rebelles & contradictores quoſlibet etiam per quaſcunq; (de quibus eis videbitur) cenſuras & pœnas eccleſiaſticas, ac alia opportuna Iuris remedia appellatione poſtpoſita. Et dubiū eſt, an hoc intelligatur de appellatione legitima, an de friuola appellatione. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quod appellatio friuola dicitur illa, quæ imponitur ſine legitima cauſa, vt quando quis appellat vbi non eſt grauatus iniuſtè, & inhoc caſu idem eſt dicere friuolam, quod vanam & inanē, & ſine iuſta cauſa interpoſitam, quæ nullum poterit ſortiri Iuris effectum, ita declarat *d* Geminianus. Hoc ſuppoſito quidam dicunt ſolum tolli appellationes friuolas, prout refert author tractatus clauſularum, ſed contrarium eſt tenendum in noſtro caſu. Primo quia Sixtus Quintus in ſua confirmatione non dicit, quod procedant iudices in huiuſmodi cauſis appellatione remota. *Sed dicit, quod procedant appellatione quacunque poſtpoſita*. Quibus verbis ſatis indicat omnem remouere appellationem. Secundo quia in tantum lex odio habet appellationes friuolas, quod non ſolum introduxerit pœnas contra appellantes, verum etiam cenſetur fieri iniuria iudici à quo quando friuole appellatur. Adeo quod poteſt iudex agere actione iniuriarum, prout tenet Gloſſa *f* ſingularis quam ſequuntur Geminianus, & Felinus & eſt alia Gloſſa expreſſe hanc tènens opinionem. Vnde cum ſecundum Iura talis appellatio remoueatur non eſt credendum, quod ſummi Pontifices volentes religionibus aliquod priuilegium concedere, quod ſcilicet ad executionem ſuorum priuilegiorum procedatur appellatione remota, ſolum voluerint remouere appellationem friuolam à iure val de remotam. Eorum igitur intentio eſt apponendo dictam clauſulam in dictis priuilegijs remouere omnē appellationē legitimā, ſcilicet, & friuolam. Ex prædictis igitur patet, ꝙ iudex delegatus cum dicta clauſula, nō tenetur deferre appellationi ſi nō eſt facta in caſu expreſſo in iure, & ſic poteſt procedere ad executionē ſententiæ nō obſtante appellatione, niſi facta fuerit inhibitio, vel niſi ex certa ſcientia Papa cōmiſerit appellationē. Licet tamen iudex nō teneatur deferre appellationi, tamē ſi pars appellauerit ex tali cauſa, quæ ſi eſſet vera deberet legitima reputari, quāuis nō ſit ſcripta in iure licet iudex nō detulerit tali appellationi, poterit tamen pars adire Principem ſuper tali appellatione, qui poterit illā admittere ſi ſibi viſum fuerit prout tenet Imola *g* & in iure probatur. Qui ait etiam quod ad Principem poterit ſupplicari, ſicut à ſententia præfecti prætorij non appellatur ſed ſupplicatur prout haberur in iure. *b* Ex quibus infertur quod licet appellatione pendente nihil poſsit innouari vt habetur in toto titulo. ff. nihil innouari appellatione pendente. Hoc tamen fallit ſi eſt cōmiſſa cauſa appellatione remota, nā hoc caſu nō obſtāte appellatione poterit per iudicem à quo appellatū eſt innouari & ſentētia executioni mandari ſecundum Innocentium *i* & Hoſtienſem.

c Bal in l. 2. C. de appe.

d Geminia. in ca cū appellationi. col. 2. verſi. quæro quid importet de appellat.

Trac. clauſu. p. 18.

f glo. in l. fi. in gl. fi. C. quod prouo nō eſt neceſ Geminivbiſ co. 2. & Fel. in c. 2. co. 1. de appel. gl. 2. inc. ſiquis præpoſt diſ. ſo.

g Imola vbiſ c. paſtoralis h l. 1. C. de ſent. præfec præt. Autē quæ ſuppli. ca. C. depre cib. im per. offerē.

i Innocent & Hoſti. in c. paſtoris de offi. delega.

ARTI

ARTICVLVS XIIII

Quid ſibi vult clauſula poſita in confirmationibus priuilegiorum, inuocato etiã ad hoc auxilio brachij ſecularis

REſpondeo dicendo, quod hæc clauſula ponitur in cõfirmationibus priuilegiorum datis à Pontificibus inſuperiobus articulis citatis, pro cuius clauſulæ explicatione nota, quòd delegatus à Papa id delegare poteſt ſecundum Imolam, *a* receptum ibi à communi, cuius verba ſunt, *ſi hoc ordinarius poteſt vt patet in iure, multo fortius delegatus qui eſt mæior illo in cauſa ſibi delegata prout dicũt Canones. Et licet quãdoque in reſcripto adijcia tur clauſula inuocato ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis, illud eſt ad ſuperabũdantẽ cautelã, ſicut de ſtylo curiæ interdum exprimũtur clauſulæ, quæ ſuapte natura inſunt.* Hęc Imola. Quẽ ad hoc adducit Nauarrus *c* ſequẽs, & illuſtrans hanc doctrinam. Ex quo ſequitur quod in dictis priuilegiorum confirmationibus fuit dicta clauſula appoſita ad ſuperabundantem cautelam. Aduerte etiam pro explicatione huius clauſulæ, quod iudices ſeculares difficillime, & ægre ferunt officium ſuum inuocatum impartiri, ita vt eis videatur facere quid iniuſtum, & ſui officij alienum, ac vniuerſam & regalem iuriſdictionem prorſus deſtruere. Qui quidẽ ſcandalizantur perſæpè atque iraſcuntur valde, quando vident eccleſiaſticum iudicem ſub excõmunicationis interminatione eos compellere vt ſuum exhibeant auxiliũ. Dicentes ipſum non eſſe illis ſuperiorem, & ſic iure non poſſe eos excommunicare. Non conſiderantes ipſos ad id præſtãdum ab eo compelli poſſe, prout habetur in iure *d*. Et tradunt cõmuniter ſcribentes maximè Abbas, & Iaſon. Imo exſententia Menochij *e* iudices ſeculares qui hoc auxilium eccleſiaſtico iudici pręſtare negligunt eius arbitrio puniendi ſunt. Verum eſt tamen quod praxis ſolum modo admittit vt inobediẽtes ex cõmunicatione plectantur, donec mandatis Eccleſiæ paruerint prout tradit Aualos. *f* vnde quando Summi Pontifices dicunt in dicta confirmatione priuilegiorum quod iudices ab ipſis delegari pro eorum executione poſſunt procedere ſi opus fuerit inuocato ad hoc auxilio ſeculari: clare innuunt ipſos iudices eccleſiaſticos ibi delegatos poſſe compellere opportunis remedijs iudices ſeculares ad ſuum auxiliũ præſtandum. Si enim ipſis hæc compulſio non concederetur ad nihilum talis conceſsio ipſis præberetur. Quod adeo verum eſt, quod aliqui iudices ſeculares ita ſunt duri in præſtẽdo huiuſmodi auxilium, quod acta proceſſus ab eis examinanda fore proclamant, & vſque dum eis exhibentur obedire recuſant. Quod licet in cauſis mixti fori eis conceda tur iuxta tradita per Doctores. *g* & tradit poſt alios Rodin. crederem tamen profecto contrarium ſuſtineri poſſe in cauſis eccleſiaſticis prout ait Aualos. *h* Nam ſi ſecularis iudex eccleſiaſtico auxilium ſuum non debet impendere, niſi examinato proceſſu ac iuſtitiæ cauſa prius diſcuſſa. Quid igitur operatur communis opinio Doctorum aſſerentiũ, quod eccleſiaſticus iudex cenſuris queat ſecularem iudicem compellere ad exhibendum auxilium? Profecto nihil, ſi quidem in manu cuiuſlibet iudicis ſecularis erit nõ obedire cenſuris eccleſiæ. Ac ex cauſa quilibet diceret proceſſum minime eſſe iuſtificatum. Quod par in parem facere ſolet, non tamen inferioraduerſus ſuperiorem. Quod etiã cõprobari videtur ex eo, quia ſi inter ſeculares & eccleſiaſticum iudicem controuertitur ſuper iuriſdictionis competentia, ac prę occupatione, eccleſiaſticus tanquam ſuperior cognoſcere ac iudicare habet an ſua ſit iuriſdictio. Vt eleganter reſoluit Couarruuias *i*. Igitur, ſi eadem quæſtio inter metipſos ſuboriatur ſudices ſuper cauſæ & proceſſus iuſtificatione eccleſiaſticam ſententiam prævalere iuſtius erit. Et ex eo potiſsimum id fieri debet quia in ſimilibus controuerſijs ſi ſæcularis iudex iniuſte ab eccleſiaſtico fuerit compulſus, eam vim & iniuſtitiam eius ſuperiores per viam (vt aiunt de la fuerça) dimouere poſſunt. Ex quibus patet quomodo iudex eccleſiaſticus delegatus ad executionem eorum quæ per priuilegia conceduntur regularibus, poteſt inuocare auxilium brachij ſecularis iuſta ad id cauſa ſuadente.

a Imol. in c. ſignificaſti. n 3. de offi delegat.

b c. 1. de offic. ordi. c. ſane el. 2. de offi. delega.

c Nauar. in cap. cũ, contingat. 1. remenu. 1. de reſcrip.

d c. 2. de mal led tradunt ſcribentes maximeAb in. c. 2. n. 2. de offi. ordin. Iaſon in l. à Diuo Pio. §. ſentẽtiam Romæ n. 16. de reiud.

e Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 452. n. 4.

f Aualos in direct. iudi. eccleſ. 2. pa. cap. 15. n. 32.

g DD. in c. 1. de offi. ordin. Rodin in tract de maieſt. principi. verſ. ſed &per legitimos tramites n. 85.

h Aualos vbiſ. 2. p. ca 13 n. 13

i Couar. in pract. qq c. 33 n 1. verſ. quibus & ſuffragatur.

ARTICVLVS. XV.

Quomodo ſit intelligenda clauſula poſita in confirmationibus priuilegiorũ ſcilicet ſupplentes omnem defectum.

REſpõdeo dicendo, quod Sixtus a V. in dicta confirmatione priuilegiorum, ad hoc vtipſa debitum & deſideratũ effectum ſortiãtur, addit clauſulam ſequentem. *Supplentes omnes & ſingulos iuris, & facti, ac ſolennitatum etiam iuris & de neceſsitate, aut alias quomodolibet requiſitarum forſan omiſsarũ, & alios quoſcunq; defectus ſi qui forſitan intervenerint in eiſdem priuilegijs.* Quæ etiã clauſula ponitur à Paulo III I. in ſua cõfirmatione licet non tã ampla. *Ait enim, ſupplentes omnes iuris & facti defectus ſi qui forſitan interuenerint in eiſdem priuilegijs.* Circa quam clauſulam eſt primo notandum, quod clauſula ſupplens omnem defectum non tollit defectus ſubſtantiales ſecundum Hoſtienſem *b* & alios, quos ſequitur Speculator & Pariſius. Quando tamen clauſula ſupplet omnem defectum de plenitudine poteſtatis, in literis Apoſtolicis aut in reſcriptis ſupplet omnes defectus præter defectum partis ſuppli cantis, quia illum non videtur tollere: ideo ſi ſupplicans eſſet ſpurius excommunicatus vel bigamus, talis clauſula non tollit iſtum defectum, at ſi defectus procedunt ex ſolennitate iuris poſitiui omiſſa, bene tolluntur virtute dictæ clauſulæ prout tenet Speculator *c*. Qui ait quod non tollit defectus naturales vel ex cauſa naturali deſcendentes, ita vt id quod conceditur alicui per reſcriptũ aut priuilegiũ, in quo dicta clauſula continetur ipſi adiudicetur etiã ſi ſit mente captus, aut furioſus. Et ita tenent Innocentius & Felinus, & eſt communis doctrina Hoſtienſis. Hæc autem ad noſtrum propoſitum applicando dico q̃ tam ample ponitur hæc clauſula poſita à Sixto Quinto, vt dicam in ea ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis ſuppleri non ſolum defectus iuris poſitiui in datis priuilegiorum inuentos, ſed etiam defectũ partis impetrantis. Ita q̃ etiã ſi ipſa pars impetrans eſſet aliqua excõmunicatione ligata, quapropter priuilegium ab ea impetratum ſuper alio articulo quam excomunicationis vel appellationis non valeat ſicut non valet reſcriptum ab excommunicato impetratum prout dicitur in iure *e*. Priuilegia tamen Minorum confirmantur ita à Sixto Quinto, vt etiam ſi ab excommunicatis eſſent impetrata valerent, ſupplet enim ipſe de plenitudine poteſtatis ex certa ſcientia & motu proprio in eis omnes & ſingulos iuris & facti, ac ſolẽnitatum etiam iuris, & de neceſsitate, aut alias quomodolibet requiſitarum forſan omiſſarum & alios quoſcunque defectus ſi forte interuenerint in eiſdem priuilegijs, &c. Et ſic voluit Sixtus Quintus confirmare etiam inualida priuilegia, & de nouo ipſa concedere, quod clare indicauerat ſupra confirmando & innouando ea de plenitudine poteſtatis, & ex certa ſcientia & motu proprio. Verum tamen eſt quod non ſupplet defectum naturalem ex parte impetrantis, ſcilicet, dolum in impetratione, nam ratione doli ſunt literæ impetratæ ſubreptitiæ. Et hac de cauſa Leo Decimus vt habetur in regiſtro ordinis facto tempore reuerendiſsimi Miniſtri generalis Fratris Franciſci de Lycheto conceſſit anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo nono in vigilia viſitationis B. Mariæ viuæ vocis oraculo *& ait quod omnibus priuilegijs, & indultis & conceſsionibus in vtroque foro impetratis per fratrem Ioannem de Coſta Commiſſarium quondam vltramontanum quæ habetur in ſupplemento, quod liceat fratribus minoribus vti ſecure quamuis fuerint impetratæ indebitè abſque cauſa legitima, vel quo vis alio modo indebito etiam maliti oſe & mendaciter, doloſe, & huiuſmodi. Quæ omnia Dominus Papa habuit pro ſufficienter expreſſis, & ſupplenit quoſcunque defectus in tali impetratione factos, & tanquam ſi debitè & legitimè impetrata fuiſſent dictis fratribus minoribus licitè vti cõceſſit eiſdem.*

a Sixtus V. in confir. priuil.

b Hoſtiẽ. & alij cõmuniter in c. 1. de tráſact. Speculator in tit. de legat. §. nũc oſtẽdendũ, ver. ſic. 14 Pariſius cõſil. 5. n. 16. vol. 4.

c Speculat. tit. delegat. §. nũc oſtẽdendũ ver. ſic. 18.

d Speculat. vbi ſup. n. 4 Innoc. in c. ſuſcitatus infra de reſcript. quem ſeq. Feli. ibi n. 4. Hoſtiẽ. vbi ſu.

e Cap. ipſo iure de reſcrip. li. 6.

f In ſuppleſo. 91.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum exemplar deductum ab originali priuilegio valeat non citata parte, cuius intereſt.

REſpondeo dicendo, quod Panormitanus *a* tenet vnũ valde notabile & ſingulare quod contra petentẽ innouationem alicuius priuilegij ſeu inſtrumenti poteſt is,

a Panor. in ca. cũ olim. el primero. de priuil.

teſtis, de cuius prejudicio agitur ſe opponere & impedire innouationem ſi probet de ſuo iure, quia cũ hoc tẽdat in prejudiciũ alterius, nũquã debet innouari priuilegiũ ſiue inſtrumẽtũ niſi citato illo, cuius intereſt. Et ſi nõ apparet de intereſſe alicuius debet fieri edictũ generale, vt quicũque putauerit ſua intereſſe cõpareat ad contradicendũ. Ait tamẽ Panormitanus *b* quod quando probatio priuilegij fit per eum qui poteſt de nouo illud cõcedere, nõ eſt neceſſe citare aliquem ad contradicẽdum ipſi innouationi, niſi hoc velit facere ad cautelã, ſicut communiter fit in curia, non ſolũ in innouationibus priuilegiorũ, ſed etiã quando fit tranſſumptio a li cuius priuilegij, ſecus autem ſi innouatio fit per inferiorem, quia nõ valet tunc trãſſumptio ſeu innouatio, niſi citata parte, ſeu præmiſſio edicto generali. Quare autem requiratur huiuſmodi citatio reſpõdet Panormitanus *c* quia in hac innouatione ſeu trãſſumptione ſeu exemplificatione ſubeſt magnum periculum & nõ minus quam quãdo teſtes examinãtur. Imo maius cũ inſtrumentũ & priuilegium poſſit eſſe falſum latenter, & iudex & notarius de facili nõ perpẽderent, cũ nõ ſint de materia informati. Ideo debet vocari is cuius intereſt vt ſe opponat, ſi valet, alias exemplar non valebit vt Doctores cõmuniter *d* dicũt Canoniſtæ. Et Couarruuias & Legiſtæ maximè Bartolus & Doctores de Rota, prout aduertit Baptiſta de Salis. Dicens quod in hoc multi errant facientes ſolum exemplari dicta priuilegia per notarium authoritate iudicis. Et plus dicit Innocentius *e* quod etiam ſi ſit inſtrumentum quod alium ſpecialiter non tangat, vt priuilegium vel indulgentia quibus non eſt peculiaris aduerſarius qui ſe illis opponat, debent tamen per edictum ſolenniter citari quos intereſſe poteſt, alias non valebit exemplatio niſi fieret per illum qui illud conceſsit. Vtcunque tamen ſit de iure nos habemus priuilegium conceſſum per Leonem Decimum, *f* ſtatuentem. *Quod tranſſumptis quarumlibet literarum Apoſtolicarum fratribus minoribus regularis obſeruantiæ conceſſarum manu notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius curiæ Eccleſiaſticæ, vel perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, in iudicio vel extra, quæ ipſis literis originalibus adhiberetur, ſi originaliter exhibitæ vel oſtenſæ forent. Non obſtantibus quibuſcunque incontrarium facientibus.* Et ſic in literis datis à Clemente V. vſque ad Clementem VIII. iam hæc clauſula in eiſdem ſolet cõmuniter apponi. Dicentes ipſi Summi Pontifices: *Volumus autem quod præſentiũ tranſſumptis etiã impreſſis manu notarij publici ſubſcriptis & ſigillo perſonæ in dignitate conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur originalibus literis ſi eſſent exhibitæ & oſtenſæ,* Hæc clauſula ponitur à Sixto Quinto in confirmatione priuilegiorum ſæpè allegata. Quod ipſum Paulus IIII. in confirmatione priuilegiorum ſuperius allegata conceſſerat minoribus. Et alij Pontifices plurimi conceſſere. Et quam magnum ſit indultum ex dictis patet, ſiquidem nullam ad ipſius exemplificationis robur & validitatem requirit citationem: aut generale edictum, ab Innocentio & ab alijs ſecundum terminos iuris communis deſideratum. Imo Iulius ſecundus *g proprio motu ac de plenitudine ſuæ poteſtatis voluit & ſtatuit, ac decreuit vt quæcunque conceſsio Apoſtolica facta ordini fratrum Auguſtinienſium vel eiuſdem ordinis generalis ſiue directe aut per communicationem priuilegiorum aliorum ordinum eandem omnino vim atque efficaciam perpetuo habeat tam in iudicio, quam extra iudicium, ac ſi plumbeo ſigillo obſignata eſſet. Et hoc intelligi voluit, tam de his quæ in forma breuis, quam de his quæ per ſupplicationes expedita ſunt, in quibus placuit vt ſola ſignatura ſufficeret. Et idem Iulius Secundus proprio motu, & ex certa ſcientia ac de plenitudine ſuæ poteſtatis decreuit, & mandauit vt quæcunque priuilegia dicto ordini Auguſtinienſium vel eiuſdem ordinis generali, vtcunque conceſſa, ſiue ipſa exemplaria, ſiue eorum tranſſumpta oſtendantur Prælati alicuius aut publici notarij manu ſignata, aut etiam generalis dicti ordinis ſigillo firmata, eandem omnino vim habeant, & illis fides adhibeatur, ac ſi plumbi ſigillum haberent.* Quam conceſſionem non video reuocatam: licet enim Summi Pontifices modo dicant, quod vt credatur tranſſumptis eſt neceſſarium, quod ſint ſubſcripta manu publici notarij, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate conſtitutæ munita: non reuocant tamen priuilegia, hæc non copulatiuè, ſed diſiũctiuè requiretia. Et his cõſequens eſt quædã notabilis cõceſsio

b Panor. in c. ex parte.

c Panor. in c. Alber. extra de teſti.

d Canoniſt. in d. c. Alberic. leg Couar. li. prac. qq. c. 2. ver. fin. legiſtæ. & Barto. in Authẽt. ſi quis. C. de eden. Bap. de Salis in ſum. v. priui leg. fol. 199 col. 1.

e Innoc. in d. c. Alberi,

f Habet. in lib. ord. Italico impreſſo Venetijs in fi. 2. p.

g In mon. i. impreſ. fol. 207. conceſſio. 968. Et ſup. fol. 76. conceſ. 229.

h in 2. impreſ. fo. 268 conceſ. 698 & conceſſ. 230. in ſupple. fol. 67.

† Habet in lib ord Italico impreſſo Venetijs in fin. 2. partis.

ceſsio facta à Leone X. Pontifice maximo, *Qui Sūmus Pōtifex ſtatuit & ordinauit ac decreuit, quod in quibuſcunq; cauſis per fratres minorres obſeruātiæ vel cōtra eos in Romana curia vel extra eā pro tēpore mortis, ad quarū proſecutionē & defenſionē aliqua clauſula, vel clauſulis ex cōtētis in literis Apoſtolicis Maremagnum nuncupatis, & alijs quibuſcunq; in poſterum poſt modū concedēdis, indiguerint huiuſmodi fratres mādata citationes, & inhibitiones, quæ earū vigore fieri cōtigerint, etiā illarū non inſerto tenore, ſed ſolum effectu clauſulæ deputationis, ſeu conceſsionis, & iuriſdictionis huiuſmodi, vna cum clauſula rei ſuper qua agitur ex ipſis literis originalibus, aut earum tranſsumpto authētico de mandato iudicis corā quo fuerint producta per notarium publicū fideliter extractis, perinde eos quos cōcernet arctent & proceſsus earū vigore pro tempore habiti valeāt, & eo prætextu, quod non inſerto tenore delegationis facti fuerint de inualiditate impugnari nequeāt, dūmodo in primo actu coram ipſo mandante vel citāte, antequam ad vlteriora procedatur ipſæ literæ originales aut earum trāsumptum authenticum exhibeatur. Quodque clauſulæ huiuſmodi extractæ vt præfertur, & nō totus ipſarum literarū tenor apud acta regiſtrari, & quod ipſi iudices etiā delegati Apoſtolici iuxta clauſulæ, vel clauſularum ſic coram eis pro tempore productarum continentiam aut tenorē iudicare & diffinire debeāt ac ſi ipſæ literæ originales, ſeu earum tranſsumptū authenticū productæ & regiſtratæ forēt. Et quod præmiſsis in aliquo per quemcūque etiam miniſtris, & alijs fratribus dicti ordinis concedendo niſi eis, & pro tēpore exiſtentibus, generalibus, aut ſuis Commiſſarijs Romanis curiā ſequentibus vocatis & auditis, & in eiſdem contineatur Romanū Pontificē pro tempore exiſtentem eoſdē deſuper vocaſſe, & adueniſſe, derogari non poſſit nec derogatum cenſeatur.*

QVÆSTIO IX.

De priuilegijs, quoad ipſorum ceſſationem & reuocationem, in decem articulos diuiſa

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *Vtrū priuilegia & reſcripta Papæ eis mortuo expirent.*

2 *Vtrū generalis ordinū capitula Generalia, & Prouincialia poſsint reſtringere ſeu tollere à Guardianis, & à fratribus vſū priuilegiorū Apoſtolicorum.*

3 *An priuilegia reuocatione tollantur.*

4 *An priuilegium tempore tollatur.*

5 *An leges derogantes conſuetudinem derogent etiam futuram, & immemorialem.*

6 *Quomodo intelligitur illa clauſula poſita in priuilegijs, quod nō cēſeātur reuocata niſi de eis ſpecialis fiat mentio.*

7 *Vtrum non obſtantiæ priuilegiorū derogēt omnia priuilegia quibus opponuntur.*

8 *Vtrum poſsimus vti noſtris priuilegijs non reuocatis contra inferiores à Papa.*

9 *Vtrū ſublatis priuilegijs alicuius monaſterij aut religionis cēſeātur ſublata priuilegia adinſtar*

10 *Vtrum perdatur priuilegium regulariū viuendo ipſis irregulariter.*

11 *Vtrū priuilegiatus poſsit vti ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum priuilegium Papæ, & eius reſcripta expirent mortuo Papa.

REſpōdeo dicendo, quod aut Papa, Epiſcop' aut princeps cōcedit quæ dā nomine perſonæ, aut nomine dignitatis: quo ſuppoſito dico primo quod

quod quando ordinarius vt Papa vel Epiſcopus concedit alteri ordinariam iuriſdictionẽ, hęc nõ expirat morte concedentis, prout tradit Sylueſter *a* cum Federico, & Antonius Gabriel. Ex quo infertur quod mortuo generali religionis Societatis Ieſu nõ expirat poteſtas prouincialiũ, & rectorum in ea Societate vbi omnes hi patres â patre generali eligũtur cũ cõſilio patrũ: expirat tamẽ poteſtas delegati vt viſitatoris. Quãdo vero Papa cõcedit gratiã nomine perſonæ (vt cũ dicit ad noſtræ volũtatis beneplacitũ) expirat mortuo eo prout tradunt Antonius Gabriel, *b* & Couarruuias, ſimiliter mãdatũ expirat morte mãdãtis vt edictũ Epiſcopi & excõmunicatio ab homine expirat cũ autore iuxta tradita à Nauarro *c*. Quando vero Papa cõcedit gratiam nomine dignitatis, & officij non expirat cum Papa vt ſi dicat, ad beneplacitũ Roman. Pontificis, aut Sedis Apoſtolicę, Prout tenent autores allegati, & Nauarrus *d* & Didacus Perez, quia hæc res tãquã fauor amplianda eſt. Vnde infertur, quod Bullæ quæ dantur in fauorem religionis Chriſtianæ, & perſonarũ ad quas diriguntur nõ expirant mortuo Papa. Sicut gratia eligendi confeſſorẽ nõ expirat mortuo Papa prout tenent Sylueſt. *e* Paludan. Soto, Nauarr. & Cordu ba. Sicut etiam mortuo Papa non expirat indulgentia ab illo data. Sicut etiam literę dimiſſoriæ non expirant morte vel tranſlatione Epiſcopi concedentis, ſecundã ſententiã Cardinalis *f* recepti prout tradit Perez. Quãdo vero Papa cõmittit hoc modo Epiſcopo in illius fauorẽ, vt vnum vel plura beneficia ad Sedẽ Apoſtolicam pertinentia prouidere poſsit quibus maluerit, nec Papa deſignat perſonam, hæc gratia non expirat morte Papæ, quia facta eſt Epiſcopo iam acceptãti: cæterũ ſi cõmittat Epiſcopo vt tale beneficiũ pro uidea Petro, tunc re integra expirat gratia mortuo papa, quia ea gratia nõ fit Epiſcopo, ſed Petro, in Petro autẽ nõ dũ fortita eſt illũ effectum. Prout probatur expreſſe in iure *g* vbi Ancharranus & Anto. Gabriel, ſed ſi Epiſcopo nõ cõmittit gratiã, ſed executionẽ gratiæ, quanuis cũ aliqua licognitione cauſæ nõ expirat officiũ executoris morte mãdantis. Vt ſi epiſcopo cõmittat Papa vt verificata informatione diſpenſet nomine Papæ inter quoſdam conſanguineos, vel in voto religionis: ita Sylue. *h* Armilla: Anton. Gabr. Et probatur in iure Siquis auten dicat hanc diſpenſationẽ, non tã cõmitti Epiſcopo vt executori, quam vt iudici delegato. Tunc dicendũ eſt, q̃ re non integra poteſt illã perducere ad plenũ effectũ, prout aduertit Anto. Gabr. 1. & ſic Gregor. Tertius decimus in literis commiſſionis directis cuidã Cõmiſſario generali Cruciatę, quẽ de nouo creauit cõcedit eidem vt definito etia tẽpore Bullæ Cruciatæ poſsit ipſe Cõmiſſarius cauſas intra tempus Bullæ inchoatas perducere ad finem.

a Sylu. ver. gratia. §. 2. Gabr. com. opin. tit. de prębẽd. cõ clu. 1. f. 157 6 §. 12.

b Gab. d. §. 20. Cou. li. 3. var. c. 15.

c Nau. c. 27. n. 22. & 47.

d Nauar. de redd. q. 3. monit. 8. & in §. in Leuit. notab 3 Perez in l. 2. tit. 2. li. ordin.

e Sylu. v. cõfeſſor nu. 3. Palud. in 4. d. 17. q. 3. Soto. in 4. d. 18 q. 4. ar. 2. Nauar. in Hiſ. c. 27. n. 264. Cord. lib. 5. qq. q. 36.

f Cardin. in c. fi. đ elec. q. 5. Perez vbiſ. p. 199.

g Cap. ſicut de præben. in 6. vbi Ancharrã Gabriel. vbi. § 57. & 15.

h Sylu. ver. gratia. §. 2. Armil. §. 5. Gab. vbi. §. 5. & 8. c. ſuper gratia de offic. de leg. in 6.

a Gab. vbiſ. §. 35. & 41.

ARTICVLVS. II.

Vtrũ generales ordinũ, Capitula generalia, & prouincialia poſsint reſtringere vel tollere á Guardianis, vel alijs fratribus vſũ priuilegiorũ Apoſtolicorum

REſpondeo dicendo, q̃ oẽs ſuperiores prælati, & capitula habẽtia autoritatẽ Apoſtolicã ſpecialẽ poſſũt limitare & omnino tollere vſũ prædictorum priuilegiorũ à Guardianis & fratribus, vt planè conſtat Atq; adeo reſeruationes factę in ordine noſtro minorũ in conſtitutionibus Barchinonẽſibus antiquis Molianis, & Toletanis circa illã cõtrouerſiam ſunt validæ, quia quid quid in his Capitulis generalibus actũ eſt, cõſtat fuiſſe autoritate Apoſtolica factũ & cõfirmatum. Quod ſimili modo eſt concedendũ loquẽdo de cõſtitutionibus quæ fiũt circa hoc quæſitum in alijs capitulis generalibus aliarum religionũ. Verum eſt tamen quod prælati generales & prouinciales, qui non habent autoritatem Apoſtolicam non poſſunt tollere à Guardianis, neque á religionis fratribus vſum priuilegiorũ Apoſtolicorum, cũ certũ ſit nõ poſſe minores tollere, neq; abrogare quod à maioribus geſtum eſt, niſi in caſu, quo Guardiani & reliqui abuterẽtur priuilegijs, nã tunc ſuſpẽdere poſsẽt prędicta priuilegia. Priuilegiũ enim meretur amittere, qui male accepta vtitur poteſtate. Ita tenent doctiſsimi viri. At ego nũquã potui huic ſententię acquieſcere. Nã regula illa magiſtralis, quæ habet quod inferior non poteſt tollere quod à ſuperiore conceſſum eſt intelligitur quando ipſe inferior tollit tale priuilegiũ conceſſum contra volũtatẽ illius, cui cõceſſum eſt: at quando is qui habet priuilegiũ repudiat illud, abſq; dubio poteſt dicti priuilegij vſus tolli per inferiorem, nam priuilegium vt habet regula iuridica nõ confertur in inuitum. Hinc ſequitur

quitur quod cũ in capitulis Prouincialibus & Generalibus contineatur interpretatiua volũtas totius prouinciæ, & ordinis totius cui conceſſa ſunt priuilegia ſine autoritate Apoſtolica, poſſunt tolli & abrogari, & hoc vſu & conſuetudine probatur, multa nanq; capitula Prouincialia ſtatuêre vt officia propria ſanctorum ordinis non dicerentur in ſuis feſtiuitatibus, quamuis ſint priuilegia cõ ceſſa ad ea officia recitanda.

Et aduertendũ quod circa hoc eſt cõceſſio a Leonis X. Pontificis Maximi, qui *conceſſit quod generalis fratrũ minorũ in ſuo capitulo generali, & quilibet prouincialis in ſuo capitulo prouinciali (de cõſẽſu eiuſdẽ capituli, vel maioris partis) declarare poſsit & valeat, vtrũ abuſu alicuius cõceſsionis viuæ vocis oraculo factæ abſtinere debeat, ac ſi conceſsio huiuſmodi per ſãctitatem ſuã ſuſpenſa vel reuocata fuiſſet.* Quę conceſſio omnẽ tollit ambiguitatẽ. Aduertendũ etiã qđ Gregor. Tertius decimus die tertia Maij, anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, *decreuit ne perſonæ ſocietatis abſque expreſſa ſuperiorum eorumdẽ licentia vti liceat facultatibus in inbileis, bullis Cruciatæ, cõfeſſionalibus, aut alijs quibuſcunque Apoſtolicis indultis quomodocunque hactenus cõceſſis, & in poſterũ concedẽdis. Declarat præterea poſſe ſuperiorẽ dum huiuſmodi licentiã cõcedit, limitare eã ad vſũ vnius, aut alterius facultatis, & prohibere vſũ reliquarũ, etiã eadẽ bulla aut indulto cõtentarũ.* Ita refertur in Cõpẽdio b Societatis Verũ eſt tamen, quod non poſſunt dicti prælati virtute horũ indultorũ tollerũ aliquid quod ſit contra vſum Sacrorũ canonũ, quia quæ de iure ſtatuta ſunt habent robur obligandi ad culpam aut pœnam ſecundum ipſius iuris diſpoſitionem, quæ obligatio totaliter à prælatis tolli nõ poteſt. Cum ſecundũ iura ciuilia, & ſacros Canones inferior licet poſsit diſpenſare in lege ſuperioris iuſta interueniente cauſa in caſibus particularibus, nõ tamen poteſt tollere obligationẽ indita à ſuperiori etiã in caſibus particularibus, ſi a ſuperiori ad id nõ habet autoritatem.

a Habet. in ſupplem. folio. 94. conceſſ. 296.

b Cõpen. ſocietatis, tit. gratiarum vſus. §. 2.

ARTICVLVS. III.

Vtrum priuilegium reuocatione tollatur.

REſpõdeo dicendo, quod licet in principe inconſtantia reprobetur, quia in cipe tanquam in fonte iuſtitia debet eſſe cõſtans voluntas, & principibus conuenit illud verbũ, ſemel locutus eſt Deus, & quod ſcripſi ſcripſi. Ideo princeps debet habere vnum calamũ, & vnam linguam, non plures, quia ſcriptum eſt. Quæ procedũt de labijs meis non faciam irrita. Vnde debet eſſe immobilis ſicut lapis angularis, & ſicut polus in cælo. Prout ait Bald. a Et ideo quãdo princeps reuocat quod fecit etiã motu proprio dicitur circunuẽtus, adeo vt contrariũ probari non poſsit: iuxta ea quę tradit Decius b de reuocatione conceſsionis principis. At quãuis hoc in principe deſideretur, cum ſit homo ſicut alij homines non erit ab eo alienum mutare ſuas leges & cõſtitutiones pro qualitate tẽporum: propter quod, tot vt videmus habet cõſilia regalia, & tot comitia quotidie celebrantur, in quibus de ſtatu totius regni diligenter ſcrutatur: ſecundum quod examen ſæpe ſæpius antiquæ, & nouæ leges variantur. Vnde ipſis non ſolũ eſt ſapiẽtiſsimum & laudabile, ſed etiam neceſſarium mutare propoſitum in melius, vt ait Iuriſconſultus c Papinianus. Et tradunt Marianus, Cagnolus, & Baldus poſt Emilium. Et rationes huius doctrinæ aliquæ à doctoribus traduntur. Quarum præcipua & philoſophica eſt quia pro hoc ſtatu iuxta dictum d Philoſophi oportet intelligentem phãtaſmata ſpeculari, & propter diuerſitatem phantaſmatum, quæ in dies in hominibus generãtur diuerſæ intelligẽtiæ gignũtur, à quibus variatio reſultat. Et hãc rationẽ adducũt e Baldus Barbacia, Gomez, & Curtius. Denique qui non vult præcipitanter agere oportet aliquando variare, cum bonus quandoque dormitet Homerus. Vt notat ample f Corraſius. Vnde ſi oportet principem mutare ſuas leges pro varietate temporum, quę nunquam ſine magna deliberatione eduntur, cur non affirmabimus, poſſe ſua priuilegia reuocare, quæ non tanta cum deliberatione conceduntur? Et quod princeps poſsit ſuum mutare priuilegium tenẽt g Alexander, & Felinus pro indubitato: imo eſt in ipſo ſpeciale quod etiam ſine cauſa poſſet illud reuocare prout reſoluit doctiſsime h Decius. Verumtamen eſt, quod debet conſtare de voluntate principis volentis reuocare. Et clauſula non obſtante hoc operatur. Pro cuius rei intelligentia eſt notandum, quod tollitur priuilegium contrario priuilegio poſteriori

a Bald. cõſi. 279. pridie enim vol. 3.
b Dec in regu. nemo põt. mutare de reg. iur. cl. nonnun quã in prin. vbi gl. C. de colla bonc. Maria. in c. ſi diligenti de foro cõpet. Cagno. in l. nemo põt. mutare n. 5. ff. de reiur. Emil cõ ſil. 130. nu. 4 Bal. in l. non videt C. de in integ.
c Bal. l. vn. nu. 5. C. de his quia nc apert. tabul. Barb. cõ. 102 & in cõſ. 13. infi. Gomez in § oĩum. n. 29. inſtit. de ac. Curt. in l. admo. n. 221. ff. de iure por rã.
f Corraſ. in trac. cõ. opi. li. 1. ti. 6. n. 25
g Alex. conſ. 216. volu. 2. col. 4. verſi. 2. Nã Fel in. in c. quæ in Eccleſiarũ, de cõſt. ver. ſicul. quinta declaratio.
h Decius in d. c. quæ in Eccleſiarũ. verſ. præterea ad fin. & in ca. nouit de iudic. in. 4. chart. ver ſic. conclu.

riori de priori mentionem faciente, quod si huiusmodi mentionē nullam fecerit, quamuis posterius sit ac speciale, non ideo tamen priori generali derogare censetur, ratione cuius alicui est iam ius quæsitum. Prout traditur in iure, i & notant glossa. Abbas, Decius, Felinus, Ripa, & Curtius Iunior. Imo si illud ius ad rem adeò altè radices egisset, vt verosimile non sit Summum Pōtificē illud auferre voluisse, idem quod de iure in re erit iudicandum.

Et nota, quod non tantum prioris priuilegij, sed etiam clausulæ derogatoriæ si quæ ei insit mentionem facere debet priuilegiū secūdum vt valeat. In tantum, q; si duplex derogatoria clausula adsit, vtriusq; mētio fieri debet, prout tradit Ruin. K Et sic patet quare Sixtus V. Pontifex maximus, & alij Summi Pontifices in confirmatione priuilegiorū regulariū, in clausula, Non obstantibus, &c. non solum mentionem fecerunt de clausulis derogatorijs, sed etiam de clausulis derogatoriarum derogatorijs. Verū est tamen quod si posterius priuilegium legis formam nomenq; habeat, potest antiquius quanuis derogatoria clausula munitū auferre. Prout tradunt l Calderinus & Felinus. Non tamē credas ad legis formam dici cōcessum priuilegiū si clausula illa cōsueta clausum fuerit. Videlicet, *nulliergo hominum liceat hanc paginā nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire.*

Sed vt supradicta clariora fiant, & omnibus huius artic. difficultatibus plenius satis fiat oportet inuestigare. An quando Princeps concedit secundum priuilegium videatur derogare primo? Et an vnum priuilegiū deroget alteri? Ad quod dico primo, quod si vnum est speciale, & aliud generale, speciale derogat generali, si generale contineat ius ad rem, secus si contineat ius in re, prout tradit Abbas. m Nec refert, an generale præcedat vel sequatur, prout in iure n notatur. Si verò vtrumque est generale, vel vtrūque est speciale, tunc secundum Abbatem, si vtrumque est clausum in corpore iuris, secundum tollit primum. Ratio est secundum eū, quia ita iudicamus de priuilegio in iure incluso, quod de iure ipso iuxta quandā o glossam, & Felinum, & clarum est, quòd ius secūdum non faciens mentionem de præcedenti iure tenet iuxta ea quæ notantur in iure. p

Ex hac decisione Abbatis, quæ probatur ab omnibus pondera, quod non solum Princeps præsumitur habere iura communia, & generalia in scrutinio pectoris sui, sed etiam iura particularia, & decisiones particulares insertas tamen in iure. Quod est bene notandum ad intelligendum & limitandum q ius definiens, quod particulares decisiones non censetur habere in scrutinio sui pectoris.

Secundo dico, quod si primum priuilegiū tantum est inclusum in corpore iuris & secundum non, secundum priuilegium tenet, & primum censetur derogatū, dummodo de eo fiat mentio, quia secundum Abbatem, ex quo primum est clausum in corpore iuris dicitur esse ius, & sic secundum priuilegiū contra illud ius debet facere mentionem de illo iure, iuxta quandam glossam. r At s Bosius cum communi tenet contra Abbatem. Videlicet, quod secūdum non clausum in corpore iuris tollit primum, licet de eo non faciat mētionem. Et ratio est, quia postquam Princeps vult secundū esse priuilegium, quia ipsum appellat priuilegium, vel ipsum designat sigillo priuilegiorum, & cū dicatur priuilegium, quia priuat legem, certè apparet, quod vult tollere legem contrariam, & per consequens aliud priuilegium contrarium in corpore iuris insertum. Ita declarat Baldus t quem cæteri communiter sequuntur.

Nec obstat, quod ab Abbate in contrariū adducitur: nam respondetur, quod quando priuilegium est insertum in corpore iuris censetur ius, & ideo aliud secundum priuilegiū debet valere, etiam non facta de eo mentione cum sit conclusio communis quod priuilegium valet licet non faciat mentionem de iure, contra quod emanat, vt probat quædam glossa, v de qua latè Felinus.

Sed contra hanc opinionem communem contra Abbatem adest nobis glossa. x At dic, quod nos loquimur quando contra primum priuilegiū insertum emanat aliud priuilegium. At opinio dictæ glossæ nō loquitur in alia concessione priuilegij, sed in dispositione reuocatoria, & derogatoria tantum. Et ratio diuersitatis est, nam si secunda concessio est priuilegium debemus dicere, quod sit priuatiua legis, vnde debet tollere primum, cum ad hoc fit concessum. Sed dispositio derogatoria non est concessa vt tollat ius, imo est cōcessa vt redigat nos ad ius cōmune. Et sic nimirum si nō tollat illud priuilegium insertū, nisi de eo faciat mētionem. Ex quibus satis apparet quod si primum priuilegiū non esset clausum in corpore iuris, dispositio de

g glos. in ca. veniens. de rescrip. glo. in summa. 23. q. 2. in fi. Abb. in c. 1. de rescript. & in d. c. veniens, Decius consil. 147. Feli. & Rip. in d. c. 1. Curtius cōsil. 1. n. 50. cum seq. de rescrip.

K Consi. 128 n. 8. lib. 1.

l Calder. cō si. 15. sub Rubrica. de priuil. Felin. in c. accedentes de priui.

m Abbas in c. 1. col. 3. de rescrip.

n c. Abbas de rescr. notatur in regu. generi. dereg. iuris in 6.

o Glos. in c. vtcir. §. 1. in v. corporali ibi. item priuilegium de elect. lib. 6. Felin. in d. c. 1. 8. col. circa prine.

p Cap. 2. de cōstit. lib. 6.

q Dicto c. 1

r Glos. in d. ca. 1. v. noscatur.

s Bos. in practi crim. tit. de principe & priuil. n. 316.

t Bald. in l. item lapilli col. 2. ff de rer. diuis.

v Glo. in d. c. 1. v. noscatur adfinem Felin. in ca. nonnulli. 2. fallent. 2. regul. de rescrip.

x Glos. in Auth. qua in prouincia. C. vb. de crim. agi oportet.

rogatoria tolleret illud, licet de eo non faceret mentionem ſpecialem. Et ideo non iuridicè fuit loquutus y Alexander, qui tenet oppoſitum dicens, quod generalis abolitio primi priuilegij quod non eſt infertum in iure non tollit illud, niſi de eo faciat ſpecialem mentionem. Hoc enim ſolum de priuilegio clauſo in iure eſt concedendum iuxta notata in iure. z Vnde nunquam diſpoſitio generalis trahitur ad caſum particulare in corpore iuris inſertũ iuxta notata per Iaſonẽ. a

Adeſt etiam contra dictã doctrinã: nam licet Princeps qui habet notitiam primi priuilegij videatur illud tollere, non tamen ſic de facili videtur tollere ius tertij, quod quidem reſultat ex primo priuilegio iuxta quandam legem. b Sed reſpondetur hoc procedere in dubio, nos autẽ loquimur in caſu claro, quãdo ſcilicet Princeps ſcit illud priuilegium, & conſequenter ſcit etiam quod ex eo acquiſitum eſt ius priuilegiato, & ideo ſi per ſecundum priuilegium tollat primum conſequenter tollit etiam ius reſultans ex tali priuilegio. Ex quo infertur ampliatio quædam notabilis ad doctrinam Baldi ſuperius notatã, quod ſcilicet nõ ſolũ vbi ſit ſecundũ priuilegiũ tollitur primũ, ſed etiã tollitur ius tertij.

Tertiò dico ſecundũ Abbatem, c quod vbi ſunt duo priuilegia non clauſa in corpore iuris, licet ſint contraria vnum non tollit aliud, ſiue ambo ſint ſpecialia, ſiue generalia, imo attenditur primum prout colligitur ex quadam Decretali, d quod intellige etiam ſi impetrentur hæc duo ab eodem ſiue à diuerſis, quia hoc caſu etiam ſecundum nõ tollit primum, niſi de eo eſſet mentio facta. Prout in eadem Decretali continetur. Item intellige, quod ſecundum priuilegium non tollit primum, etiam ſi primũ ſit generale & contineat ius. Prout tradunt late e Felinus, & Decius.

y Alex. cõſ. vltim. 4. volum. in fine

z 1.3. iunct. gloſ. C. de ſi ſeruiar. & de curion.

a Iaſon in l. 1 co 3 ff. ſolu. mat.

b l. necauus C. de eman cipat. liber.

c Abb. in d. ca. 1.

d c. veniẽs. de reſcript.

e Felin. & Decius. in d. c. 1.

ARTICVLVS. IIII.

An priuilegium tempore tollatur.

REſpondeo dicendo primò, quod priuilegiũ conceſſum ad tẽpus ceſſat elapſo tempore iuxta quandam legem loquẽtem de ſecuritate cõceſſa debitori, vt non poſſit conueniri infra certum tempus, ſentit enim clare quod ceſſat elapſo tempore, cum aliàs illa ſecuritas non concederetur. Ita probat Abbas b & communiter ſcribentes. Et ſic expirat ipſo iure ſine alia declaratione, iuxta quãdam Decretalem, c vbi notat Baldus. Et ideo relegati ad tempus poſſunt finito tempore redire domum ſine licẽtia Principis ſecundum Baldum d communiter receptum, & Franciſcum de Cremona multa ad hoc accumulãtem. Secundò dico, quod priuilegiũ conceſſum ex certa cauſa expreſſa, vel tacita, ceſſat ceſſante cauſa, iuxta quandam Decretalem e determinantem, quod priuilegiũ decimandi conceſſum monachis certi ordinis fuit retractatum, quia poſtea multum creuerũt monaſteria illius ordinis, & ratio quare à principio fuerat ipſum dictũ priuilegium conceſſum (ſcilicet, paruum præiudicium quod ſequebatur illis, contra quos decimabatur) iam ceſſauerat propter multitudinem monaſteriorum. Et hanc ſententiam tenet cum cõmuni Panormitanus. f

Tertio dico, quod priuilegium conſiſtens in facto tollitur per non vſum decem annorum iuxta quandam legem, g & non ſolum procedit in priuilegio conceſſo priuato, vt in ea lege notatur, & tenet Baldus, h verum etiam ſi conceſſum ſit ciuitati prout tenent Bartolus, i & communiter Doctores. At contra Eccleſiam non præſcribitur ſecundũ ius commune, niſi ſpacio quadraginta annorum iuxta ea quæ iam ſunt tacta in ſuperioribus, vbi allegauimus priuilegium Benedictinis conceſſum, quo eorum bona, & iura non minori quàm ſexaginta annorum ſpatio præſcribuntur, & infra in quæſtione de præſcriptione aliam referam conceſſionem, qua nõ minori quàm centum annorũ dicta regularium bona præſcribuntur.

Quarto dico, quod quando priuilegium conceditur in liberam voluntatem alicuius, eſt perpetuum. Ita Doctores l communiter. Sed hoc declaratione indiget. Pro quo eſt aduertendum, quod aut hæc libera volũtas reſpicit tempus, aut ipſum priuilegium: ſi reſpicit tempus procedit limitatio, aliàs ſecus. Exemplis hoc illuſtratur. Concedimus tibi tale priuilegium, quando volueris, vel quandocunque tibi libebit: non eſt dubium quin priuilegium ſit perpetuum, quia ita oſtendunt verba. Et hoc eſt de mente Principis: ſed ſi dicatur, ſi volueris, priuilegium propter hoc non deſinet eſſe perpetuũ, quia ſolum exprimitur quod tacitè ineſt, & hoc ſecundum m ius nihil operatur. Et idem eſt ſi dicatur ad libitum voluntatis tuæ, ac ſi dicatur ſi volueris, non enim tale verbum reſpicit

a l. Quotie C. de prec. Imperat. offer.

b Abb. in c. cũ acceſſiſſent vlt. col. de conſtit.

c c. de cauſis de offic. deleg. vbi notat Bald.

d Bald. in c. ex literis de conſtit. Cremo. ſingul. 47. conſulimus heri.

e ca. ſuggeſtum de decimis.

f Panor. in d. c. cum acceſſiſſent.

g l. 1. de nundinis.

h l. omnes populi. ff. de iuriſdic. omni iudic.

i Bart. in d. l. 1. dd. in l. fina. de cõſti. princi. & in d. c. cum acceſſiſſent.

l DD. in locis allegatis.

m l. 3. ff. de legat. 1.

picit tempus, ſed ipſum priuilegium.

Quinto dico, quod priuilegium in non faciendo tollitur vnico actu contraueniendo: cenſetur enim renuntiare priuilegio, iuxta id quod in iuribus *n* notatur. Quod procedit, niſi fiat proteſtatio in contrarium, iuxta doctrinam Bartoli *o* communiter receptam. Intelligitur etiam quando quis contra ueniret directo, aliàs ſecus ſecundum Panormitanum. *p* Et dicitur contrauenire directo quando eſt cõceſſum vnum priuilegium tantum, & quis venit contra illud faciendo actũ contrarium priuilegio, vt dicitur in iure. *q* Sed ſi eſſet conceſſum priuilegium generale alicui, vt eſſet exemptus ab omnibus oneribus, vel etiam à tribus, vel quatuor tantum, certe in his caſibus contraueniendo quoad vnum, non cenſeretur quis cõtrauenire directo, & ideo propter hoc nõ amitteret alia ſua priuilegia. Pro quo eſt textus *r* expreſſus, quod etiam procedit in priuilegio habente actum momentaneum, vt quando alicui eccleſiæ conceditur, vt non habeat primicerium, & poſtea Canonici contrauenerint, aliquem videlicet in primiceriuũ eligẽdo, prout in iure *ſ* notatur. At in priuilegio habentẽ actum ſucceſsiuum non procedit. Putà ſi habeo priuilegium non ſoluendi collectas, vel alias exactiones. Quod vt vides habet actum ſucceſsiuum ſemel ſoluendo etiam ſine proteſtatione nõ fit mihi præiudicium, ſecundum *t* Bartolum, quem ſequitur Alexander in multis ſuorum Conſiliorum locis quæ allegat Boſsius. Quj aduertit quod ſiue priuilegium conſiſtat in faciendo, ſiue non, nunquam perditur quando poteſt capi alia coniectura quam renunciationis priuilegij, ſecundum Gloſſam *v* communiter receptam.

n l. interemptorẽ & vẽditorẽ C. de pact. d. c. cũ acceſsiſſ.

o Bar. in l. 1. C. de his quiſpõ. muſcep.

p Panor. in d. c. cum acceſsis.

q d. c. cũ acceſsiſ.

r l. voluntarie. C. de excuſat. tuto.

ſ d. c. cũ acceſsiſ.

t Bart. in d. l. fin. inf. de conſti. prin. Alex. cõſil. 193. Ex themate volumi. 2. Boſ. in pra. crim. ti. de princ. & priuil. eius n. 320.

v gloſ. in ca. pro illorũ. de prębẽ. & DD. cõmunit vbi ſup.

ARTICVLVS. V.

Vtrùm leges derogantes cõſuetudinem, derogent etiam futuram, & etiam immemorialem.

REſpondeo dicendo, hoc dubium quantum ad primã partem iam in ſuperioribus quæſtione ſexta nõ ex propoſito eſſe tractatum. Nunc autem libuit in præſentiarum (cum videatur eſſe proprius locus) ipſum diſcutere. Et prout latè cõſtat ex traditis à Baldo Nouel. *a* aut lex in aliqua materia expreſſe derogat præteritæ conſuetudini, & etiam futuræ, & tunc ſine dubio non valet conſuetudo poſtea emanãs, aut ſimpliciter derogat non faciendo mentionem de præterita vel futura conſuetudine. Putà, non obſtante aliqua conſuetudine in contrariũ, & tunc ex quo loquitur ita indefinitè debet intelligi derogatum etiam futuræ, niſi conſuetudo de nouo eſſet introducta ex noua cauſa à principio nõ cogitata propter varietatẽ temporum, vel ex præterita, quæ erat veriſimiliter incognita ipſi Legumlatori. Et idem eſt dicendum etiam ſi lex in hac ſpecie deroget expreſſe futuræ conſuetudini: quia ad nouam cauſam habentem rationabilem prouiſionem nouiter factam ſe non extendit talis clauſula generalis derogatoria, de qua ſi fuiſſet cogitatum non fuiſſet ſic generaliter derogatum argumento cuiuſdam legis. *b* Intelligitur enim rebus ſic ſtantibus, & ſe habentibus iuxta aliam legem. *c* Aut fuit facta mentio de præterita conſuetudine eam abrogante, & tunc aut fuit expreſſum de irrationabilitate dictæ conſuetudinis, & videtur reprobata etiam futura conſuetudo in contrarium, ſecus ſi dicta ratio non ſubeſſet, vel propter varietatem temporũ, vel alio modo, quia tunc valeret conſuetudo poſtea contraria. Et hanc concluſionem vt communẽ, quatuor adiectis cõcluſionibus, & explurium Doctorum authoritate ponunt, & ſequuntur Couarruuias, *d* & nouiſsimè alios multos allegans doctiſsimus Gutierrez, & iuxta hæc ſunt intelligenda dicta in quæſtione ſexta ſuperius allegata.

a Nouel. de dote. 6. par. princ. priui, 21. nu. 18. & 19. volu. 6. in tract. diner. docto. folio 168. in antiq.

b l. ſi hominẽ. ff. mãda. cl. quod ſeruus. ff. de cõdit ob cauſ.

c Gloſſa. in Auth. vt de cætero non fiat cõmut. ver. præſcriptio. Boer. deciſ. 39. n. 12. Fel. in rubri. de preſ. n. 18. Otalo. de nobili 3. p. c. 7. nu. 11. Cou. vbiſu. nu. 5. Tiraq. de tract. cõuẽt. §. 1. gloſſa 2. nu. 25. Meneſ. in l. 2. nu. 29. C. de ſeruit. & q. Auenda. reſp. 16. n. 1. Mieres de maio. 4. p. q. 20. nu. 50. Velaz. in l. 6. tau. gloſſa 11. nu. 9.

d Coua li. 3. var. c. 13. nu. 14. Gutie. li. 3. prac. q. 32.

Et aduertendum, quod immemorialis conſuetudo ſiue præſcriptio nunquam à lege cẽſetur excluſa, etiam ſi omnis conſuetudo excludatur, niſi ſpecialiter ipſa reijciatur, iuxta Gloſſam *e* ſingularem, quam ſequuntur Boerius, Felinus, Otalora, Couarruuias Tiraquelus, Meneſius, Auendañus Mieres, & Velazquez.

ARTICVLVS. VI.

Quomodo intelligitur illa clauſula poſita in aliquibus priuilegijs, ſcilicet, quod non cenſeantur reuocata, niſi de eis fiat mentio de verbo ad verbum.

REſpondeo dicendo, quod hoc dubium proponitur, quia in aliquibus & pluribus

bus cõcessionibus, de quibus infra, & in Marimagno Minorum, & in alijs priuilegijs continetur quod non intelligantur reuocata, nisi de eis fiat mentio de verbo ad verbũ. Verbi gratia, cõceditur nobis vt non teneamur ad procurationem legatorum, etiam si in literis eorũdem dicatur, vt tam exempti, quam non exempti teneantur ad hoc onus, nisi de hoc indulto nobis concesso fiat mentio de verbo ad verbum. Postea Papa concedit legato vt possit exigere procurationem â quibuscunque personis etiam exemptis, quamuis alia habeat priuilegia, quod de eis sit facienda mentio de verbo ad verbum, quæ voluit in literis allegatis haberi pro expressis, quæritur nunc, vtrum per has literas legatorum sit derogatum priuilegio nostro, & sic de similibus. Et licet super hoc multi multa dicerent, tamen semper maior, & solemnior pars Doctorum tenuit priuilegio nostro derogatum esse, & Felinus *a* copiose tractans hanc quæstionem & ibi adducẽs omnes super ea scribentes concludit, quod si hoc habet stylus Curiæ sine dubio derogatum esse priori priuilegio. Et quod hoc habeat stylus Curiæ est plusquam manifestum, cum in nullis reuocationibus literæ priores inferantur, nisi aliquando ad abundantiorem cautelam, ac propterea non debent opinari fratres, q̃ sua priuilegia sunt immobilia, sicut si essent ligatæ manus Pontificũ, vt non possent derogare concessa â se, vel à suis prædecessoribus, nisi illa insereretur, cũ esset impossibile omnia scire cũ sint innumerabilia & peculiaria. Vnde Sixtus V. & alij Pontifices eius prædecessores in clausulis nõ obstãtibus, &c. positis in suis priuilegijs, aut constitutionibus dicunt ibi. *Decreta obseruanda esse non obstãtibus quibuscũq;, etiã si in eis caueatur expresse, quod illis nullatenus, aut non nisi sub certo modo & forma derogari posse tenores huiusmodi ac si de verbo ad verbũ nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inseri foret præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes motu proprio, scientia & autoritate similibus derogamus.* Hęc Sixtus V. in confirmatione priuilegiorum ordinum Minorum de obseruantia.

a Feli. in cap. nulli. de rescrip.

Ex quibus colligitur quomodo sit intelligendũ priuilegium concessum fratribus Prædicatoribus ab Eugenio Papa *b* Quarto, & Benedictinis ab eodẽ Eugenio IIII. & Leone X. scilicet, *Quod nullæ literæ, seu priuilegia Apostolica quibuscunque suis personis, & quibuscunque collegys, vniuersitatibus, seu cõuẽtibus concessa cõtra tenorẽ priuilegiorũ Mẽdicantiũ, & Benedictinorũ, & eorũ qui per viã cõmunicationis gaudent priuilegijs eorũ præiudicãt dictis religionibus eiusq; domibus, locis, aut personis, nisi in eis cũ expressione dictorũ ordinũ, & illorum religiosorum, ac illorũ domibus, ac eis cõcessis priuilegijs, nec de generali cuiuslibet dictorũ ordinum, qui protẽpore erũt specialiter, ac expresse, ac de verbo ad verbum mentio facta fuerit.* Et aduertendũ, q̃ facta reuocatione generali priuilegiorũ nõ censentur reuocata priuilegia regulariũ, cũ priuilegia regularibus propter merita cõcedantur, vt ait *c* Mandos. & priuilegia propter merita nunquã in dubio reuocẽtur, licet in reuocationibus verba generalia, & geminata apponantur, prout tradunt *d* Mandosius, & Bursatus.

b Hab. in cõpẽ. Socie. ti. priuileg. §. 8 & in cõpe. Cistertij eodẽ ver. §. 7.

c Mãdos. regul. Cãcel. 13. q. 8. nu. 6.

d Mãdos. in reg. Cãcel. 11. de reuocat. q. 13. nu. 6. & seq. & Bursat. tom. 2. consi. 138. nu. 77.

ARTICVLVS. VII.

Vtrùm non obstántiæ positæ in dictis confirmationibus, & in Bullis derogent in totum priuilegia quibus apponuntur.

REspondeo dicendo, aduertendũ esse, an Bullæ concedentes priuilegia derogent in partẽ, vel in totũ prioribus priuilegijs in alijs bullis cõcessis. Nam licet habeant secundas Bullas magnas nõ obstantias, & amplas generalitates, nõ derogãt nisi illis, contra quæ sunt, verbi gratia. Ego habeo priuilegiũ vt in partes Hierosolymitanas possim trãsire, postea prohibetur, quod in illas partes vllus transeat, nõ obstantibus quibuscunque priuilegijs cõcessis ordinibus, vel personis, &c. etiã si de eis eorũq; totis tenoribus, &c. nũquid nõ potero proficisci ad Compostellam, cũ habeam aliud priuilegiũ hoc mihi cõcedens? Si diceretur, quod nõ, quia omnibus priuilegijs est derogatum, absurdũ esset concederetur. Ideo dicta clausula est explican-

plicanda iuxta terminos conceſsionis, ſcilicet, quod omnibus priuilegijs ſit derogatũ quoad tranſeundũ in Hieruſalem. Vnde infertur, quod licet in Bulla Cruciatæ fiat ſuſpẽſio generalis omnium priuilegiorũ, illa tamen generalis ſuſpenſio debet reſtringi ad ea priuilegia ſolum quæ ſunt eadem cũ priuilegijs cõceſsis in dicta Bulla Cruciatæ. Vt priuilegium temporis interdicti celebrandi. Et priuilegium eligendi confeſſorem, & priuilegium indulgentiarum. Hæc enim impediũt expeditionẽ. Et hæc in dicta Bulla Cruciatæ ſuſpenduntur, non autem priuilegia ſuper alias materias, vel in Bullis Cruciatæ non contenta. Quia abſurdum eſſet quod ſuſpenderet illud quod mihi non poteſt præbere, quia non habet. De quo dicemus latè infra in quæſtione de Bulla Cruciatæ. Hæc doctrina à ſimili confirmatur, nam priuilegium cõceditur ſecundum qualitatem perſonarum, & ſic priuilegium teſtandi conceſſum militi, videtur ei conceſſum quaſi militi, ideo iure militari teſtari poteſt argumẽto eiuſdem legis, *a* cum autẽ Pagano coceditur facere teſtamentum videtur conceſſum quaſi Pagano, vt iure communi teſtari poſsit ſecundum Gloſſam *b* ſingularem: na ſermo debet intelligi ſecundum cõditionem perſonæ, ad quam dirigitur, Prout colligitur ex iure, *c* tenent Bartol & Dinus, & ſimiliter non obſtantia generalis debet intelligi & limitari ſecundum naturam priuilegiorum, ad quorũ bonam executionem apponitur dicta clauſula. Et ſic tenẽt cõmuniter Doctores, quod tunc non obſtantia generalis non extenditur ad aliquod priuilegium, quando aliunde habetur quod ad ipſum non extenditur. Vt probat lex optima, *d* quam ibi notat Bartolus, & reputat ſingularem Angelus, & tenet Siluester.

a l. ex militari §. ſed vtrũ ff. de milit. teſt.

b Gloſ. l. ſi quado ff. de inoffic. teſt.

c l. plenum, §. equitas ff. de vſufruc. Bart. in d. l. ex milit. Dinus in cap. quæ à iure, de reg iuris in 6.

d l. omnes in verſ. ſpiritualiter, & nominatim C. de præſc. 40. annovbi Bart. & Angelica, verbo excommunicat. caſ. 3. Siluester, verbo empuoq. 11

ARTICVLVS. VIII.

Vtrũ poſsimus vti priuilegijs noſtris non reuocatis contra inferiores á Papa.

REſpondeo dicendo, quod non obſtante contradictione quorumcunq; prælatorum ſeculariũ priuilegijs nobis quomodo libet cõceſsis vti poſſumus. Et ipſi niſi de ſtiterint, excõmunicationis pœnã incurrũt, & quidquid per eos in contrariũ factũ fuerit irritum eſt, & inane. Ita conceſsit Iulius II. cõgregationi *a* montis Oliueti. Imo quicum que cõtra cõceſsionis huiuſmodi tenorẽ ire auſi fuerint tanquam excommunicati publica i poſſunt. Et ſi clerici ſunt dignitatibus & beneficijs Eccleſiaſticis priuãdi veniũt, ita vt â quocũq; impetrari valeant. Prout cõceſsit Leo X. Auguſtinianis. Et refertur in Compendio Societatis *b* Ieſu Vnde clauſula poſitain confirmationibus dictorum priuilegiorum, *videlicet cõtradictores quoſlibet & rebelles etiã per quaſcunque (de quibus eis videbitur) cẽſuras pœnas Eccleſiaſticas, & alia opportuna iuris remedia, appellatione poſtpoſita compeſcendo,* Debet ampliari vt etiam per remedium priuilegiorum declarando eos eſſe excommunicatos cõpellantur ad obediẽtiam illis præſtandam. Et ſi fuerint eccleſiaſtici dignitatibus & beneficijs eccleſiaſticis poſſunt priuari. Non tamen poſſunt declarare ipſos eſſe priuatos, nec inhabiles ad alia beneficia obtinenda, cũ tales pœnæ in dictis priuilegijs minimè animaduertantur, & priuilegiati debeant ſe continere intra limites ſuorum priuilegiorũ pœnalium. Non enim vlterius ea protendere poſſunt prout dicitur in iure. *c* Ideoq; in priuilegijs non fit extenſio de cauſa ad cauſam, neq; de perſona ad perſonã ex idẽtitate rationis. Prout aiunt iura, *d* & tradũt Cardinalis Thomas Grammaticus, Bartolus & ſcribentes. Animaduertendum tamen, quod non poſſunt declarare dictos cõtradictores & inobedientes eſſe violatores Eccleſiaſticæ libertatis infringendo priuilegia concernentia regulares, tunc enim violatur eccleſiaſtica libertas, quando violatur priuilegium ſuper generalem libertatem eccleſiæ quoad omnes eccleſiaſticos. Prout tradit elegãter Syluester. *e* Quando autem franguntur priuilegia concernentia ſtatum religioſum non lædítur libertas generalis clericorum, ſed tantum libertas, & immunitas monachalis, & priuilegia ſupradicta. Prout concludit Syluester, loquens de priuilegio quodam exemptionis ordinis Ciſtercienſis. Aduertendum etiam eſt, quod iudices non poſſunt punire contradictores, & inobedientes ipſis priuilegijs quando hoc faciũt moti aliqua magna & quaſi extremæ neceſsitate id poſtulante. Vt ſi vellent magiſtratus compellere regulares ad ſolutionẽ alicuius collectæ, tempore alicuius maximæ neceſsitatis, priuilegia enim non habent locum

a Congreg. mont. Oliuet. priuil. 32. fol. 97.

b Com. Societ. §. 10.

c c. Capella extra, de priuil.

d ca. priuil. de reg iuris in 6. Clem. 1. de cenſib. Cardin. in Clem. 1. q. 6 de teſt. Grãma. indeciſ. 28. n. 31 Bartol. & ſcribẽtes in l. 1. ff. de conſtit. principum

e Syluеſ. v. immunitas 2. nu. 2.

cum in tempore neceſsitatis, ratione cuius ſumma iuris præcepta infringi ſolent, & non humana ſolũ, ſed etiam diuina limitari. Prout notatur in ſacris *f* Canonibus, & conſtat ex late traditis à Romano & Azeuedo.

f c. diſcipulos. de conſec. d. 5. Roma. n. 9. in l. ſi vero. §. ſi vero. 2. fallen. 54. ff. ſolut. matrim. Azeu. lib. 1. nouæ cõpil. ti. 3. li. 11. pagina 54. col 21.

ARTICVLVS. IX.

Vtrùm ſublatis priuilegijs alicuius monaſterij, aut religionis cenſeantur ſublata priuilegia ad inſtar.

RESpondeo dicendo, quod ſublatis priuilegijs alicuius Eccleſiæ, Hoſpitalis Ordinis vel ſocietatis non cenſentur ſublata priuilegia conceſſa alijs ad inſtar earũ. Sicut priuilegia conceſſa Academiæ Complutenſi ad inſtar priuilegiorum Academiæ Salmãticenſis, ſi Salmanticenſis perdat ſua, nõ perdit ea Academia Complutenſis. Ita Baldus receptus. Et ratio eſt, quoniã huiuſmodi priuilegia non pendent ab alijs quoad conſeruationẽ, ſed quoad productionẽ, ſunt enim iam facta propria earum religionũ, aut ſocietatum, quibus ad inſtar ſunt conceſſa. Vnde infertur, quod licet Pius V. Pontifex maximus extinxerit ordinẽ Humiliatorũ eius tamen ordinis priuilegia conceſſa per viã cõmunicationis alijs religionibus non pereunt quantum ad dictas religiones quibus cõceſſa ſunt & ſunt facta propria licet ſint extincta quantum ad dictum ordinem Humiliatorum. Extincta enim re extinguitur priuilegiũ tali rei cõceſſum, prout notatur in iure *a* quãdo ſcilicet, propter eius culpã deſtruitur ſicut propter culpam religioſorum Humiliatorum fuit eorum religio totaliter extincta.

a de conſec. d. 1 cap. placuit. 16. q. 7.

ARTICVLVS. X.

Vtrùm perdatur priuilegium regulariũ non viuendo ipſis regulariter.

RESpondeo dicendo, quod ſecundũ Baldum *a* illud prouerbiũ, *ſi nomine priueris neque rem habere mereris*, eſt verũ ſi nomẽ ſignificat ſubſtantiã vel qualitatem neceſſariam ineſſe alicui ſubiecto, quod clare indicant iura. *b* ſecus ſi ſignificat ſolum ſimplicem denominationem iuxta eadem iura. *c* Vnde ſi Scholares Salmanticẽſes ſuis domibus cõmorantes, negotijs ſæcularibus inſiſtentes, nunquam intrant ſcholas, neque ſtudent, imo morantur in ſcholis non cauſa ſtudendi, ſed cauſa ludendi, conſumendiq; ad libitum ſine ratione bona eccleſiæ, non poſſunt gaudere Eugeniana, quæ concedit fructus beneficij in abſentia cauſa ſtudendi, & illos percipientes non ſunt in conſcientia ſecuri. Prout aduertit Perez *d* dicens, hoc eſſe perpetuo tenendũ. Et ſe pluries de hoc fuiſſe conſultum. Qui caſus eſt frequens. Quod dictat ratio, nam priuilegium ceſſat ceſſante cauſa priuilegij. Prout tradit Sylueſter. *e* Et ſic videmus, quod qui ſunt de collegio alicuius artis artẽ illam non exercentes, non gaudent priuilegio eiuſdem artis. Prout notant *f* Bartolus, & iura indicant. Ex quibus videtur dicendum, quod non poſſunt religioſi diſſoluti & effrænativti priuilegijs ſuis in maximum præiudicium particularium contra quos ſummi Pontifices ipſis concedunt maxima priuilegia. Videlicet, quod non poſsint cõpelli ad ſolutionem aliquarum collectarũ impoſitarum in aliqua maxima neceſsitate. Cum enim ipſi ab earum ſolutione eximuntur alij pauperes grauantur. Quod autem in foro cõſcientiæ in periculo verſentur, patet ex ſuperioribus, cum ceſſante cauſa priuilegij ceſſet etiam priuilegium, hoc tamẽ in foro conſcientiæ ſolum intelligo poſſe teneri, at in foro exteriori minime tenendum iudico. Nam in foro ſaltẽ exteriori, regula, ceſsãte cauſa ceſſat effectus, intelligitur quando cauſa ceſſat in cõmuni, ſecus ſi ex accidenti ceſſat in perſona particulari argumento aliquorum iurium. *g* Et poſt Archidiaconum tradit Aretinus, Curtius, Innocentius, Couarruuias, Victoria, & Soto. Vnde priuilegia generaliter cõceſſa mulieribus propter liberos vigebunt in ea muliere, quæ ex accidenti liberos non procreat, quia eius reſpectu ratio videtur ceſſare in particulari, quod vtique non facit ceſſare legis diſpoſitionem. Pro quo faciunt aliqua iura, quæ ad id expendit Baldus *h* & Bolognetus. Vnde religioſus licet irreligioſe viuat in foro exteriori non perdit priuilegiũ religioſis conceſſum, quia licet in eo ceſſet ratio priuilegiorum regularium, non ceſſat tamen in communi.

a Bal. de vaſſal. mili. qui arma bellica deponit. b l. Lucius ff. de fideicõmiſ. l. talepactum §. fin. ff. de pact. c l. ſi cognatio. ff. de rebus dubijs.

d Per. in l. 8. ti. 2. li. 1. ordinamen.

e Silu. ti. priuileg q. 10.

f Barto. in. Semper. ff. de iure immunit. c. generaliter. §. negotiatores. 10. q. 1. gl. nã ad ea ff. delegat. l. ſi á fratre iũctis ibi notat. per Caſtren. C. qui teſta. facpoſſ. Aretin in l. 2. col. 2. in prin. ff. de vulgaribus. Curtius Iunior in l. poſthum. n. 42 C. contra tabulas. Couar. in ca. cũ eſſes deteſt. n. 9. & 2. p. de ſpon. ſub. §. 9. n. 8. Victo. d. poteſt. ciuil. nu. 22. pag. 94. Soto. li. 4. de iuſt. q. 5. ar. 3. col. 3. g l. aſſiduus ver. & ideo. C. qui potio in pig. hab. & ibi Bald. n. 2. Bolog. in l. 1. ff. ſol. mat.

ARTICVLVS. XI.

Vtrùm priuilegiatus vti poſsit ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatum.

RESpondeo dicendo, quod priuilegiũ habens non vtitur priuilegio contra habentem idem priuilegium, vt dicunt iu-

ra.

ra. a Vnde priuilegium quod Canones conceſſerunt eccleſijs aut monaſterijs videtur quod obijci non debet aduerſus eccleſiam aliam, aut monaſterium, quod ſimile habet priuilegium.

a Authē. de Sāctis epiſcopis. §. ſed hac præſenti l. verū §. vlt. cū l. ſequenti ff. de minoribus.

Nihilominus tamen reſpondetur, quod vbi duo idem habent priuilegium, & conten dunt de aliquo, is quidem præfertur alteri, qui priuilegium actu habet, & practice in ea re & ſpecie de qua agitur. Prout notat Bartolus. b per textum ibi. Et tradit Ioannes Parladorius. Nam qui Reipublicæ cauſa abfuerit etiam aduerſus eum qui pariter ab fuerit reſtituendus eſt, ſi quod damnum patiatur, vterque priuilegium habet, ex quo reſtitutionem ſi læſus fuerit petere poteſt, & tamen qui modo indiget auxilio reſtitutionis ad reparationem damni priuilegium habet in ſpecie, de qua agitur, & in exercito quia læditur, alter vero cum læſus in eadem cauſa nō fuerit in præſentiarum, id priuilegium minimè habet. Ita tenet Abbas c & alij, quos refert, & ſequitur Couarruias.

b l. vltim. ff. quib. ex cauſis. mai. vbi Bart. Parla. lib. 1. rerum quotid. c. 17 nu. 28.

c Abb. in c. ſuper ſpolia to de ordin. cogni. & in c. ad aures, de reſcript. Cou. in reg. poſſeſſor. 2. p. §. 2, nu. 4.

Ex quo infertur, quod in ſpecie præſcriptionis eccleſia, aut monaſterium quæ rem alterius monaſterij vel eccleſiæ præſcribit, non habet in præſcribenda illa re, neque in præſcribendis rebus alicuius priuilegium aliquod, eccleſia vero & monaſterium contra quod præſcribitur priuilegium habet, vt minori ſpatio ſecundum ius commune, quadraginta annorum, aut ſecundum priuilegium Eugenij Quarti in ſuperioribus allegatum ſexaginta, aut ſecundum aliud priuilegium, de quo in tertio tomo, in quæſtione de præſcriptionibus centum, eius bona & res minime vſucapiantur. Vnde hic non videtur priuilegiorum concurſus, quia tantum vnius eccleſiæ vel monaſterij priuilegium huic negocio conuenit, & hunc modum dicendi approbat Couarruias d contra Decium.

Cou. vbi ſu.

Infertur ſecundo, quod in ſpecie ædificationis intra certas cānas ſecundum priuilegia de quibus agemus in quæſt. de ædificijs in ſecundo tomo, ſi vnum monaſterium velit iuxta aliud ædificari intra terminum dictarum cannarum tantum dicetur habere priuilegium monaſterium illud quod patitur damnum, & læſionem ex dicta ædificatione, & ſic iuridice poteſt illam impedire contra aliud monaſterium volens ædificari. Non enim in hoc agit priuilegiatum monaſterium contra pariter priuilegiatum, ſolū enim in hac ſpecie propoſita monaſterium conſtructum eſt priuilegiatum habens ius ad impediendam ædificationem alterius monaſterij intra cannas. Regula igitur, ſcilicet, quod priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum habet locum, quando ex parte vtriuſque concurrit duplex, ſcilicet priuilegium. Verbigratia, Dux cum ſuis militibus habet priuilegium regale, quo poſſunt compellere populū, vt ipſe cū ſuis militibus recipiatur, non poteſt vti hoc priuilegio contra illos qui recipiunt in ſuis domibus fratres minores regularis obſeruātiæ, qui habent priuilegium à Regibus Hiſpaniarum confirmatum per Regem noſtrū Philippum ſecundum huius nominis, vt nō teneantur, nec poſsint cogi in ſuis domibus prædictos milites recipere. Alio illuſtratur hoc (vt clarius fiat) exēplo. Rex Philippus habet priuilegium à ſua Sanctitate conceſſum, vt poſsit petere. & exigere ſubſidium ab eccleſiaſticis iuxta tenorem dicti priuilegij, petit ipſum ab eccleſiaſtico habente priuilegium vt ad id ſoluendum minimè compellatur, non poteſt hoc caſu Rex dicto priuilegio vti contra hunc, ſiquidem eſt pariter priuilegiatus. Alia concernentia priuilegia vide in tertio tomo in quæſt. de priuileg.

QVÆSTIO. X.

De ſtatutis factis in religionibus in 9. articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *QVid ſit ſtatutum, & à quo poſsit fieri.*

2 *Vtrùm Generales & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues debeant ea ordinare cum conſilio patrum.*

3 *Vtrùm Capitulum generale alicuius religionis poſsit ſtatuere autoritate ordinaria, ne recipiantur ad ſuum ordinem qui fuerint infideles, vel qui deſcendunt ex his.*

4 *Vtrùm Capitulum generalis Capituli repræſentatiuum poſsit tollere facta in Capitulo generali autoritate Papæ.*

5 *Vtrùm aliqua perſona poſsit procurare priuile-*

nilegiam contra statuta regularium.

6 *Vtrùm statuta religionum obligent ad pœnã.*

7 *Vtrùm moniales teneantur ad statuta facta in capitulis generalibus, aut prouincialibus.*

8 *Vtrùm statuta facta præter regulam Beati Francisci obligent adculpam.*

9 *Vtrùm Papa confirmando statuta regularium prætendat remouere eos per illa, ab stricta obseruantia quam habent.*

ARTICVLVS. I.

Quid sit statutum, & á quo possit fieri.

REspondeo dicendo, quod statutum ab statuendo dictum est ius ab homine positum, vel dispositio, de qua ius producitur, prout notatur in toto titulo, Institutia de iure naturali gentium, & ciuili, & ipsum statutũ potest facere Capitulum generale quoad totum ordinem & prouinciale quoad totam Prouinciam, prout colligitur ex traditis in iure. *a* Verum est tamen, quod non possunt illud facere sine consensu Generalis, aut Prouincialis sicut nullum statutum potest facere Ecclesia cathedralis sine consensu Episcopi, vt dicunt Canones. *b* Et ratio est, quia Generalis est caput totius ordinis & Prouincialis caput totius Prouinciæ, & sine capite nihil est faciendum, secundum Innocentium, *c* & communem. Et vt valeat vt statutum debet fieri per maiorem partem Capituli, secundum Innocentium, *d* Bartolum, & communem, quando ipsum in vtilitatẽ & bonum fit religionis. Vt fiunt omnia statuta regularia. Dixi, *vt valeat vt statutum*, nam vt valeat vt præceptum potest à solo Generali aut Prouinciali fieri, & vt statutum valet etiam post mortem Generalis, aut Prouincialis, nisi expresse reuocetur vt ait Panormitanus, *e* & probat Decretum quoddam expressum. Vnde secundũ Federicũ *f* etiam statutum factum à Capitulo sede vacante durat creato nouo Episcopo, nisi expresse reuocetur per Episcopum creatum. Vt tamen præceptum morte præcipientis finitur.

a c. cũ accessissẽt, extra de const. ca. ex literis extra eodem.

b c. vt consuetudinis, de consuet. ca. nouit. de his quæ fiũt à prælatis.

c Innocẽ in d c. cum accessissent, d Innoc. in c. 2. de noui operis nũ. Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure.

e Pan in c. á nobis el 1. de sentẽ. ex com. c. fi. de offi. deleg.

f Federicus, consil. 16.

ARTICVLVS. II.

Vtrùm Generales, & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues debeant ea ordinare cum consilio Patrum.

REspõdeo dicendo, quod quemadmodũ Omnipotẽs Deus in quo est absolutissima potestas dicitur tũc ordinario modo operari quando per causas secũdas, tanquam per instrumẽta sua consueta res suauiter disponit: & vsus ordinariæ potestatis in Papa nihil aliud censetur, quam id exercere, quod Canones, Decreta, & constitutiones iuris declararunt. Quod Innocentius Tertius Papa varijs in *a* locis declarauit, sic quando prælati regulares volunt aliquid disponere, aut ordinare, sequendo eorum potestatem ordinariam, ea debent facere cum assensu & consilio Patrum Ordinis, vt non extraordinariè procedant, & vt suas actiones iuxta leges iam constitutas consuetumque morem exerceant, in hisque ex solito legum cursu vnà cum dictis Patribus progrediantur. Hinc legimus in multis constitutionibus, *b* quæ passim occurrunt eas per Summum Pontificem de consilio, & assensu patrum factas fuisse. Et ceremoniale Romanæ Curiæ hoc præcipit. Quod quidem non sine magna ratione olim dicitur ita statutum: nam cum hæc de quibus agit Summus Pontifex ardua appellentur, quæ ostendunt res esse valde difficiles, & implicatas obscuritate, & in quibus etiam ipse intellectus Papæ iustam habet causam subsistendi, merito censetur alio præsidio indigere, quandoquidem eiusmodi, quæ non arte neque certa constant demonstratione & facti plerunq; controuersiã patiuntur. In quo tunc propter multiplices fortuitasq; circũstantias, tũ fallaces attestationes sæpè veritas inuoluitur, prout sacri Canones *c* proclamãt. Vnde cum ipsi prælati regulares à fortiori cũ humana circundati sint infirmitate, interdũ labi possint, ideo in arduis multa cautione, vigilantia, & solicitudine opus habent, quæ quidem ab vno tantũ præstari nequeunt. Et ideo statuit Leo X. *d* *quod Capitulum generalissimum celebratum Romæ (quando scilicet, facta est vnio fratrum Minorum obseruantiæ & omnium aliorum reformã-*

a c. cũ dilecti, de dolo. & contum. c. cum nobis olim in fine de elect.

b c. ad apost. de re iud li. 6. c. 1. desch. ma. in 6. c. olim. plerique de elect. c. 1. de renunt. in 6. & in c. cũ inter, de consuet. Cerem fol. 136 & 133. & 195

c c. cũ à nobis, el 2. de sent. excom. c. ex literis. de in integ. rest.

d In Supplemen. fo. 20. concef. 107.

formatorum eiuſdem Ordinis tenetur deputare nonnullos fratres ex diuerſis religionibus ſeu nationibus aſſumptos ex probatioribus & doctioribus, ac magis expertis fratribus. Qui omnia & ſingula, quæ pro manutenentia reformationis, & vera regulæ obſeruantia accommoda iudicarint) in vnum recolligerent ac poſtea per totum Capitulum generale ac per maiorem partem eiuſdem approbarentur. Et tandem Apoſtolicæ confirmationis patrocinio munirẽtur. Et ſic factum fuit & ordinatum à Reuerendiſsimo Patre noſtro Franciſco de Gõzaga totius noſtri ordinis generali (nunc autem Archiepiſcopo Mantuano, & legato à latere ſanctiſsimi Domini noſtri Clementis Octaui in partibus Galliarum in Capitulo generali intermedio celebrato Toleti in celeberrimo noſtri Ordinis Conuentu Sancti Ioannis Regum anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quinto. Et ratio prædictæ conceſsionis Leoninæ fuit, nam cũ pertinentia ad reformationem ſint ardua doctrina, ſciẽtia & experientia opus eſt ad ea omnia peragenda.

ARTICVLVS III.

Vtrum Capitulum generale alicuius religionis poſsit ſtatuere autoritate ordinaria ne recipiantur ad ſuũ Ordinem qui fuerunt infideles, vel qui deſcendunt ex eis.

[a] Nau. li. 3. conſ. tit. de regul. conſ. 20 n. 4. & 5.

[b] cap. ſuper his de maio. & obed.

[c] D. Th. 2. 2 q. 189. art. 5.

[d] Idem. D. Th. vbi ſu. ar. 7.

REſpondeo dicendo, quod doctiſsimus Nauarrus *a* tenet, quod nullus inferior à Papa poteſt aliquid cõtra ius Canonicum ſtatuere prout idem ius Canonicum *b* docet. Et præfatum ſtatutũ videtur eſſe cõtra præfatum ius. Tum quia iure cõmuni canonico omnes Chriſtiani regulariter ſunt apti ad intrandum & profitendum religionem à ſede Apoſtolica approbatam ſi non obſtet eis aliquod impedimentum Canonicum. Adeo quod etiam pueri poſſunt ad eam recipi ſecundum diuum Thomam *c* & etiam Presbyteri Curati ſecundũ eũdem. *d* At deſcenſio aut generatio, qua quis deſcendit ex infidelibus non eſt impedimentum Canonicum ad intrandum & profitendum religionem. Nullo enim iure id cauetur, imò iure diuino, vnde ius Canonicum habet originem, prout idem ius Canonicum *e* concludit expreſſe id cõcedit. Nam Alexander Tertius declarauit nõ debuiſſe quem à canonicatu repelli, eo quod fuiſſet Iudęus. Imo vt ibi aiunt gloſſa & Doctores cõmẽdari potius debuit, & laudari. Sed placuit hic tenorẽ huius decretalis proponere ad huius opinionis comprobationem, qui eſt huiuſmodi. *Eam f te & infra Dudum, ſiquidem ante tuam promotionem litteræ à nobis (ſi bene meminimus) emanarunt, quibus Decano & Eccleſiæ tibi commiſſæ (te ad huc in eodem Capitulo exiſtente) mandatum dedimus & præceptum vt M. (qui de gente Iudæorum originem duxit & diuina gratia fidem Chriſti ſuſcepit) in Canonicum reciperent, & præbendam ſibi conferre deberent, & infra. Ipſi vero (quia donatio præbendarum ad te ſpectabat) præceptum noſtrum executioni non poterunt mandare. Cum itaque præſcriptus M. te ſuper hoc exparte noſtra requiritur reſpondiſti quod nullum inde mandatum receperas, & ſic eũ à te infecto negotio remiſiſti. Quod nullatenus feciſſe deberes, ſi data literarum diligentius atẽdiſſes cum tempore quo literæ ipſæ datæ fuerunt de Capitulo ipſo eſſes ſicut eras Archidiaconus & Canonicus eiuſdem Eccleſiæ, neque eſſes ad huc in Epiſcopũ cõſecratus, & infrà. Pro eo vero quod Iudæus extiterit, ipſũ dedignari nõ debes.* Hæc Alexander Tertius. Per hanc decretalem & alia multa ab eo allegata ait Nauarrus *g* ſe firmiter credere, quod antehac quaſi dubitat, nempe nulla Capitula quamuis generalia alicuius Ordinis poſſe ſtatuere vt profeſsio trium votorum ſubſtantialium nõ valeat facta ſi cõmuni iure Canonico (ſublato de medio illo ſtatuto) eſſet valitura: ſicut nec valeret ſtatutũ alicuius ſynodi vel Cõcilij Prouintialis vel nationalis, etiã omniũ eccleſiaſticorum ipſius epiſcopatus prouinciæ vel nationis quo abſq; authoritate Papę ſtatueretur, vt certi generis perſonæ eſſẽt inhabiles ad cõtrahẽdum matrimoniũ ſi iure Canonico cõmuni eſsẽt habiles. Adeo quidẽ quod matrimoniũ inter eos contractũ valeret nõn obſtante talis ſynodi vel Concilij ſtatuto. Verum eſt tamẽ quod id & aliud ſimile ſtatutum facientes non peccant aliquando, cum errare circa ius dubium humanum nõ ſit peccatum iux

[e] qualiter & quãdo de accuſat.

[f] eam re de præbend.

[g] Naua. vbi ſup. n. 8.

ta gloſſam *h* communiter receptam. Ex quibus verbis colligitur Nauarrum non tenere ſimpliciter tale ſtatutum expellens ab ingreſſu religionum deſcendentes ex genere ſupradicto eſſe inualidum: ſed tantum tenere quod ſtatutum expellens & inhabilitans ab huiuſmodi ingreſſu ſit inualidum, quod certe fatemur. Impedimentum enim huiuſmodi inhabilitans aliquos ad id quod ſecundum ius Canonicum habiles erant ſumma authoritate ſummi Pontificis effici debet: vnde ſecundum ipſum Nauarrum poteſt dici ſtatutum ipſum & legem valere ſi per ipſum non inhabilitantur tales ad profeſſionem emittendam, ſi ad id efficiendum iuſtæ cauſæ intercedant; nam ſi odio tãtum generis fiat, non poſſum non ipſum condemnare, ſicut condemnat doctiſſimus *i* Corduba, cum ſtatutum iniquum non habeat rationẽm ſtatuti & legis quæ debet eſſe iuſta. Et ita prædictum ſtatutũ factũ nõ odio generis defendit Caietanus. K Quod probat: nã in meris liberis & gratioſis vbi nõ eſt acceptatio perſonarum ſi fiat ſine ſcãdalo & ſine ſpecie mali poteſt quis expellere hos & admittere illos. Verbi gratia, ad matrimoniũ poſſũ ex ſolo genere velle hunc & nolle alterum. Similiter propter ſolã patriã & nationem vt infra dicetur: Similiter ad famulatitium & ad ſodalitium ad officia ſiue mechanica ſiue libera vt ad docẽdum filios ſiue alendum, patet quia nemini fit iniuria & facit quis de ſuo quod vult prout apud Matthæum l omnibus conceditur. Et videmus quod ſacræ literæ *m* non reprehẽdunt Rebecam quod dixerit marito ſuo Iacob, tędet me vitæ meę propter filias Heth. Si acceperit Iacob ſtirpem huius terrę nolo viuere, & ſupra hæc verba ait Chryſoſtomus, *n* ſcis quomodo vitam meam amicaue rint vxores Eſau, & quomodo propter illorum malitiam in omnes filias Heth male afficior, & propter illas omnem illam gentem exoſam habeo. Sed reſtat videre vt hæc ratio cõcludat, quomodo admiſsio ad habitũ religionũ ſit mere gratuitum, videtur enim ad rationem debiti pertinere. Ad quod reſpondeo quod actus recipiendi ad religionis ſtatum, vt à prælatis religionũ egreditur & terminatur ad aliquem indeterminate licet habeat rationẽ debiti (quoniã religiones inſtitutæ ſunt non ſolũ propter preſentes, ſed etiam propter futuros) vt tamẽ terminatur ad hãc vel illam conditionem perſonarum, vel hanc aut illam perſonam caret debiti ratione, niſi neceſsitas aliqua debiti rationem inducat, prout aduertit Ouandus. o Quæ opinio videtur mihi continere veritatem ſi bono zelo & nõ odio generis tale ſtatutum fiat. Et videãt ſtatuentes ne ſibi mẽtiatur iniquitas, nãſi odio generis id fecerint ſine dubio peccabunt, ſicut peccauit ille Epiſcopus qui noluit in ſua Eccleſia admittere ad præbendam illum qui fuerat Iudæus odio tantum generis ad id faciendũ motus vt patet ex verbis Alexandri III. facti caſum decidentis, in hæc verba in fine prorũpentis. *Pro eo vero quod Iudæus extiterit ipſum dedignari non debes.* Notanda enim ſunt quod Iudęus extiterit, nullam enim præſupponit Summus Pontifex cauſam indignationis in eo Epiſcopo niſi ſolũ illum admittendum fuiſſe Iudæum. Et ſecundum hãc gloſſam debent intelligi & cõcordari Otalora *p* & Simancas dicẽtes tale ſtatutum valere & Didacus Perez de ipſius iuſtitia maxime hæſitãs. Vtrum autem aliquod ſtatutum Apoſtolicum ſit in ordine Minorum inhabilitans deſcendẽtes ex genere maculato ad profeſsionem admittendam tractabitur in quæſtione decima quarta de Abbatibus quoad genus.

h Glo. in c. 1 de poſtul. prælat. v. de cætero.

i Cor. l. 1. c. 4 §. 14.

K Cai. to. 2 q. 6.

l Matt. 20.

m Genc. 27.

n Chryſoſt. homi. 54. ſuper. Geneſ.

o Ouãd. in 3. d. 13. prop 48. & 49.

p Otalo. de nobil. 2. p. 3 p. princ. c. 7 n. 26. de inſ. catho. ti. 47 n. 84. Perez in l. 9. ti. 1. l 1. ord. co. 54 in med. & latius. in l. 1. ti tu. 1. l. 4. co. 1316.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum Capitulũ generalis Capituli re præſetatiuũ poſsit tollere facta in Capitulo generali authoritate Papæ.

REſpondeo dicendo, quod Capitulum repræſentatiuum Capituli generalis, nõ poteſt tollere facta in Capitulo generali authoritate Papæ, quia facta illa ſunt facta Papæ & inferior non poteſt tollere facta ſuperioris: & conſequenter ſtatuta facta in Capitulis generalibus authoritate Apoſtolica virtute priuilegij ad id habiti non poteſt tollere Capitulum generale: is enim qui facit aliquid authoritate Papæ non poterit illud tollere authoritate ſua inferiori per iura quæ ad hoc citat Felinus, *a* ita tenet Nauarrus. Vnde generales volentes celebrare Congregationẽ generalem habentem vim Capituli generalis, aut volentes celebrare Capitulum generale vt poſsint immutare ſtatuta facta authoritate Apoſtolica in alio Capitulo genera-

a Felin. in c. eũ acceſsiſſent de cõſ. n. 9. Nau. l. 1 conſil. ti. de cõſt. cõſi. 8

le debent procurare authoritatem Apoſtolicam ad id efficiendum. Hæc tamen opinio Nauarri eſt intelligenda, quando ſtatuta concernunt fauorem potius aliorum vel bonum publicum, quam mere ipſos ſtatuẽtes, tunc enim non poſſũt recedere ſine obtenta licentia Apoſtolica, non autem quando ſtatuta principaliter concernũt fauorem ſtatuentium, nam tunc libere poſſunt recedere vt volunt Bartolus, *b* & ratio eſt quia tunc cõfirmatio Papæ habet vim cuiuſdam Priuilegij ipſis facti cui poſſunt ſtatuentes (vt priuilegio) renuntiare, † de hoc videlatius infra quęſtione ſexageſima octaua articulo quinto. †

b Bart. in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure.

ARTICVLVS. V.

Vtrum aliqua perſona poſsit procurare priuilegiũ contra ſtatuta regularium.

REſpondeo dicẽdo, *Quod nulla perſona regularis, priuilegium aliquod contra communia ſuæ religionis poſtulare audeat aut obtentum obtinere* vt conceſsit Vrbanus IIII. Præmõſtratenſibus, *ſi quæ vero impetrabuntur huiuſmodi á Sede Apoſtolica vel eius legatis ſub quacũque forma & expreſſione verborum irrita ſunt & inania,* ſicut conceſsit Clemens VII Abbati & Cõuentui Ciſtertij Gabilonẽſis diœceſis, & hoc idẽ habetur latius per literas Leonis X. pro Eremitis S. Auguſ. iuxta quas *ſiquæ priuilegia á noſtris fuerint impetrata cõtra regulã & cõſtitutiones aut mores religionis Minorũ nullius momẽti, ac pro infectis habẽda ſunt etiã ſi á Sede Apoſtolica ſint conceſſa, niſi eiſdem Leonis X literis de verbo ad verbum, conſentiente minorũ religione ſit derogatũ* prout habetur *a* in priuilegijs dicti Ordinis Circa vltimam clauſulã huius priuilegij aduertendum eſt, quod etiam ſi de verbo ad verbum literæ Leonis X. non referantur nihilominus Summi Pontifices poſſunt dictum priuilegium derogare prout ſatis dictum eſt in ſuperioribus. Ex dictis infertur quod conceſsio Pij V. qua nõ tenentur fratres Minores ad omnia in regula contenta de qua agemus infra in quæſtione vigeſima ſexta non videtur valida ſi fuit obtẽta à Patre Ioannne de Aguilera tũc Commiſſario Romano ſine licẽtia Miniſtri generalis aut Commiſſarij generalis noſtræ ſacræ religionis, de quo infra agemus in dicta quęſtione Et confirmatur ex conceſsione Alexandri Sexti *b* de qua ibi.

a Habet. in priuil. dicti ordinis fol. 47. pa. 1. & apud Collectorẽ Cõp. Societatis tit. priui. §. 3 & in Cõp Citercienſ. §. 7.

b Habet. in comp. mẽd tit. priu. fratrum. §. 14.

ARTICVLVS. VI.

Vtrũ ſtatuta religionũ obligẽt ad pœnã.

REſpondeo dicẽdo, quod videntur maximam habere difficultatẽ ſtatuta religionũ obligantia ad pœnã & non ad culpam ſicut continetur in ſtatutis Ordinis prædicatorum, vbi expreſſe dicitur: Nolumus obligare ad culpã, ſed ad pœnã, quod videtur nõ bene cohærere, nam vbi eſt pœna neceſſe eſt vt & culpa adſit: cui dubitationi reſpondet Soto *a* dicens tales non eſſe proprie & legitime pœnas: quæ ſunt quaſi conuentiones & pacta, quia monachi talivolunt ſe voto adſtringere vt ſi hæc fecerint illa patiãtur: dicuntur autem nõ ineptè pœnæ quia propter res vetitas exiguntur, ac rependuntur, ſicut quando quis ſe adſtringit vt quoties iuramento fuerit abuſus, tantum perdat. Aduertendum tamen quod D. Thomas *b* differens de obedientia religioſorũ quantæ ſit virtutis & poteſtatis ad obligandum ſubditos tandem in reſpõſione ad primum argumentum hęc verba profert. *In aliqua tamẽ religione, ſcilicet, Ordinis prædicatorũ tranſgreſsio talis vel omiſsio ex ſuo genere non obligat ad culpam mortalẽ, vel venialẽ, ſed ſolum ad pœnam taxatam ſuſtinendam, quia per hunc modum ad talia obſeruanda obligantur.* Hæc D. Thomas, circa quæ verba Caietanus *c* mouet aliqua dubia, quorum tertium eſt, an reus tranſgrediens incurrat in culpam ſi non ſuſtineat pœnam. Et reſpondet quod vbi tale ſtatutum vniuerſale

a Sot. 1. li. de iuſt. q. 6. a. 5. in fin.

b D. Th. 2. 2 q. 186. a. 9.

c Caiet. ſuper D. Tho ibi.

eſt de non obligando ad culpam ſicut eſſe dicitur in ſtatutis fratrum Prædicatorum ibi dicit nullam eſſe culpam quanuis non ſuſtineat reus pœnam, quæ per ſtatuta fuerat illi præcepta, ſicut non peccat inquit ille, violando ſilentiũ, ita etiam nõ peccat omittendo pœnam quæ propter violatum ſilentium eſt in ſtatutis expreſſa. Quam ſententiam reprobat Caſtro *d* nam in Ordine fratrum Minorum habetur ſtatutum generale quo admonentur ſubditi vt intelligant nullum ſui Ordinis ſtatutum obligare ad culpam aliquam mortalem vel venialem. Hoc tamen ſtatuto non obſtante reipſa intelligimus aliquam eſſe in aliquibus ſtatutis pœnalibus obligationem ad culpã ſaltem venialem: nam ſi reus omittat eam ſubire pœnam quę eſt per ſtatutum decreta reprehenditur à Prælato & alia inſuper grauior illi propter talẽ pœnæ omiſſionẽ infligitur à prælatis pœna & credit idem cõtingere in ordine Prædicatorum & in quocunque alio Ordine qui bonis moribus (vt ille regitur) gubernatur. Hæc autem iuſtè fieri non poſſent ſi nullam eſſe crederent in tali omiſsione culpam ſaltem venialem, non enim eſt æquum vt quis ſine culpa ſua vel aliena reprehendatur & pœnam, inſuper ſuſtineat. Hæc tamen ratio doctiſsimi Caſtro ſalua pace tanti meæ religionis & prouincię viri non obſtat vt ab opinione Caietani & communi recedamus, cum enim religioſi ſint in ſtatu perfectionis, in quo ſolenni voto ſe in omnibus obſeruantijs regularibus obedire prælatis obſtrinxerint nimirũ, ſi ab ipſis prælatis corrigantur, nulla culpa etiam veniali occurrente vt ita mortificati corpore ſpiritu viuant.

d Caſt. lib. 1. de poteſtate c. 8. fol. 168.

ARTICVLVS VII.

Vtrũ moniales teneantur ad ſtatuta facta in capitulis generalibus ſeu Prouincialibus

a Suppl. fo. 40. conceſ. 128.

REſpondeo dicendo, *quod Leo a Decimus motu proprio, & excerta ſciẽtia & de poteſtatis plenitudine ac ſub excõmunicationis ſententia præcepit monialibus Sãctæ Claræ ac vniuerſis & ſingulis alijs ſub cura fratrũ Minorum protempore degentibus quatenus ipſæ (iuxta regulares in hactenus celebratis, & in poſterũ celebrãdis Capitulis generalibus ſeu prouincialibus editas & factas cõſtitutiones ac deſuper ab earum prouinciali ſeu alijs ſuperioribus traditam formam) obedire teneantur, & in earum aſſumpta profeſſionem altiſsimo famulatum impendere debent.* Et idem Leo Decimus, *b* *confirmauit & approbauit ſtatutum factum in Capitulo generali Lugdunẽſi, quo cauetur quod de cætero moniales Sanctæ Claræ tam de prima, quam de ſecunda regula, quæ vrbaniſtæ appellatur, quã quæcũque aliæ religioſæ quæ per fratres Ordinum Minorum regũntur, nullos habeant viſitatores, nec confeſſores per eos electos, ſed à miniſtris Prouincialib⁹ in ſuis prouincijs reſpectiuè cũ ſuis Capitulis prouincialibus eis in viſitatores, & cõfeſſores datos, & aſſignatos, Ipſiq; viſitatores & confeſſores aſuis miniſtris prouincialibus ſic dati à Prouinciali adiũctis ſecũ aliquibus diſcretis Capituli præcedẽtis etiã extra tẽpus Capituli exigẽtibus legitimis cauſis iudicari, & ab officijs prædictis abſolui poſſũt, debeãtq; ipſi viſitatores, cõfeſſores ac alij fratres dictis monialibus ſeruientes prælatis Ordinis ſicut cæteri fratres per omnia eſſe ſubiecti, ita tamen quod Moniales ipſæ, cũ eis placuerit in viſitatorẽ ſeu confeſſorem, nominare poſſent aliquem fratrem quem miniſter Prouincialis cum ſuo Capitulo ſi eis placuerit (inſtituere poſsint. Non obſtantibus quibuſcunque indultis & priuilegijs Apoſtolicis in contrarium dictis monialibus viſitatoribus & cõfeſſoribus à Sede Apoſtolica præſertim Monaſterio de Tordeſillas & Palẽtiæ conceſsis. Mãdauit etiã in virtute ſanctæ obedientiæ ſub excõmunicationis latæ ſententiæ pœna, à qua non niſi à Romano Põtifice præter quã in mortis articulo conſtituti abſoluipoſsint, ac iniunxit omnib⁹, & ſingulis fratribus & religioſis, ac monialib⁹ ſub cura fratrũ dicti Ordinis degentibus, tã qui ante ſtatutũ huiuſmodi erãt ſub obedientia Miniſtrorũ prouincialium quam viſitatorum, ſeu cuiuſuis alterius, etiam Sedi Apoſtolicæ mediate ſeu immèdiate ſubiectis quatenus præmiſſa omnia in dicto ſtatuto contenta firmiter & inuiolabiliter obſeruẽt. Decreuit inſuper irritum & inane quidquid ſecus à quocunque qua vis autoritate fieri ſeu attentari contigerit.*

b Sup. fo. 37 conceſ. 123.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ſtatuta facta præter regulã B. Franciſci obligent ad culpam.

REſpondeo dicendo, quod Sixtus *a* Quartus, decimo Kalendas Aprilis Pontificatus ſui anno decimo *ſtatuit ac decreuit, quod miniſtri cuſtodes & Guardiani, & fratres dicti Ordinis præſentes. & qui pro tempore fuerint ex ſtatutis ſeu conſuetu*

a Fol. 22. & fol. 106. conceſ. 229.

ſretudinibus vel declaracionibus dicti Ordinis præter regulam quomodolibet & à quibuſcunque editis etiam confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate, alia roboratis illis contra faciendo nulla Eccleſiaſtica cenſura, nulloque mortalis peccati vinculo ligari valeant, nec cenſuras & pœnas ſeu mortale peccatum huiuſmodi incurrat, niſi tales eſſent caſus vel exceſſus qui diuina lege ſeu præcepto Romanæ Eccleſiæ merito inducerent ad mortale, cenſuras & pœnas taliter latas harum ſerie reuocans & annullans illaſque ad vim commutationis pœnarum Comminatoriarum vel ferendarum ſeu corporales & temporales pœnas prædictas per generalem miniſtrum Cuſtodes, Guardianos, & alios Prælatos ipſius Ordinis ferendas & infligendas reducentes: quodque miniſtri, Cuſtodes, Guardiani, & alij ipſius Ordinis prælati prædicti corporales & temporales ſeu alias pœnas pro non ſeruatione dictorum ſtatutorum ſecundum qualitatem perſonarum locorum & temporum, & alias prout videbitur ſaluti animarum fratrum eorumdem in Domino expedire, ferre, & promulgare, ac delinquentes ab illis abſoluere valeant. Circà quam Sixti Quarti, ordinationem eſt aduertendum & notandum primo, ſecundum Collectorem *a* priuilegiorum mẽ dicantium, quod illud quod ait de *declaratio nibus* intelligitur de factis per fratres & per Papam approbatis, non autem de declarationibus Regulæ à Summis Pontificibus factis præſertim Nicolao Tertio, & Clemente Quinto, quæ exiſtunt in corpore iuris, licet aliqui & male aliter ſenſerint. Et ſic ſecundũ hanc opinionẽ præcepta & pœnæ, ſi quæ ſũt in declarationibus Nicolai Tertij, & Clemen tis Quinti, & Ioannis Vigeſimi ſecundi, vltra ſeu præter obligatoria regulæ noſtræ bene nosobligãt, & ſunt in ſuo vigore, nec reuocã tur per priuilegium præfatum quia de illis neque loquitur, neque intelligitur præfatum priuilegium. Sed contrariam opinionem tenet doctiſsimus Corduba *b* dicens hanc tenuiſſe Patrem ſatis doctum quod, ſcilicet, non ſolum reuocantur obligationes nobis ſpecialiter indictæ per ſtatuta & declarationes vltra ſeu pręter regulam additas intra ordinem, ſeu à fatribus, ſeu capitulis noſtri ordinis, ſed etiam à Papa, vel Eccleſia, ſeu à quibuſcunque alijs. Et fundamentum præcipuum huius opinionis eſt, nam ſecundum Doctores *c* communiter priuilegia recipiunt interpretationem â ſupplicatis, Ita tenent Felinus, Iaſon, & Decius. Vnde videamus, quid ſupplicatum fuerit Sanctitati Domini Sixti Quarti: tenor ſupplicationis eſt. *Sanè pro parte dilectorum filiorum miniſtri generalis, & vniuerſorum fratrum ordinis minorum nobis nuper exhibita petitio continebat, quod licet multis fratribus dicti ordinis durum & difficile ſit regulam Beati Franciſci tenere ad ſuarum ſalutem animarum ſufficere videatur, regulam ipſam laudabiliter obſeruare. Nihilominus quia non nulli Romani Pontifices prædeceſſores noſtri, & alij, ac etiam generalis & fratres ipſius ordinis feruore deuotionis accenſi vltra regulam nonnulla ſtatuta & ordinationes ſiue conſtitutiones, ſuper quæ aliqua eiſdem fratribus prohibentur, &c.* Ecce quomodo in ſupplicatione non ſolum fit mentio de ſtatutis factis à dictis fratribus, ſed etiam de factis à Summis Pontificibus. Et ex ſupradictis hoc priuilegium ex ſupplicatione debet intelligi, quod non loquitur limitate, ſed generaliter, de ſtatutis, & declarationibus factis à fratribus ordinis, & à Summis Pontificibus. Quod etiam ex eadem Bulla in non obſtantia patet ibi, *non obſtantibus ſtatutis, ordinationibus & declarationibus præmiſſis, quibus quoad hæc expreſſe derogamus.* ✠ Nota verbum relatiuum, præmiſſis, ſe referens non ſolum ad ſtatuta, ſed etiam ad papales declarationes, de quibus in ſupplica. Quæ omnia reuocat. † Nec huic opinioni obſtant multa verba iſtius bullæ ibi, ſtatutis, ſeu conſuetudinibus, ſeu declarationibus dicti ordinis, per quæ verba ſola Collector ſuam opinionem fundabat. Ad quæ reſpondeo, quod intelligun tur de ſtatutis ordinationibus, & declarationibus factis pro ordine fratrum Minorum tantum: ſolum enim hæc reuocatur, non autem reuocantur obligationes ad culpam ſeu pœnam indictæ per ſtatuta, ſeu declarationes papales, ſeu Eccleſiaſticas editas generaliter pro omnibus Chriſtianis, ſeu pro omnibus religioſis quales ſunt multæ prohibitiones & cenſuræ inflictæ à iure, ſeu per extrauagantes generaliter quoad omnes Chriſtianos, ſeu quoad omnes religioſos tantum, quia iſtæ non reuocantur per prædictum priuilegium, vt patet. Nam hoc eſſet abſurdum quod cla-

torũ, & ibi Feli. deſide inſtru. Iaſ. in l. gallus, §. id e. redẽ dũ. nu. 10. ff de libe. & poſth. Dec conſ. 10. n. 8 & conſ. 61. co. 2. & cõſ. 403. nu. 15. Iaſ. in l. cauſas nu. 5. C. de tranſact.

a Collector tit. ſtatut ordin. §. 1.

a Cordu. in additio. ad comp. in d. teſtatur, ordin.

c. inter dilectos. §. cæ

re innuitur in eodem priuilegio. Sixti IIII. vbi expreſſe dicitur, *niſi tales eſſent caſus & exceſſus, qui diuina lege aut præcepto Romanæ Eccleſiæ merito inducerent ad mortale.* Hęc ibi, quæ verba ibi, *aut præcepto Romanæ Eccleſiæ.* debent intelligi de præcepto obligante omnes fideles, aut omnes regulares, quod patet ex verbis præcedẽtibus ibi *qui diuina lege*, quæ innuunt ad eundem modum obligare præceptum. Eccleſiæ in hoc caſu quo obligat diuina lex. Ex quibus patet, quod ſolum reuocantur ſtatuta & declarationes edita à quibuſcunque etiam à Papa vel eccleſia ſpecialiter pro nobis fratribus Minoribus, in quantum nos obligant ad culpam, ſeu ad pœnas aliquas, vltra id quod in noſtra regula continetur, non autẽ ſtatuta aut declarationes generaliter edita à Papa vel eccleſia pro omnibus Chriſtianis, ſeu pro omnibus religioſis, quanuis ibi de nobis fratribus Minoribus ſpecialiter fiat mentio, aut ibi quoad nos tantum aliquid ſtatuatur ſpecialiter: quia tale non reuocatur per prædictum priuilegium, ex quo tale ſtatutum non eſt ſpecialiter pro nobis editum, ſed generaliter pro omnibus religioſis aut Chriſtianis vt dictum eſt. Et quanuis aliquis dixerit, quod etiam ſtatuta & declarationes Papę generaliter edita quoad omnes religioſos & Chriſtianos, reuocantur quoad nos fratres Minores, nec obligamur per ea ad culpam, ſeu ad cenſuras aliquas: hoc tamen vt probatum eſt, non eſt verum, prout affirmat d Corduba, cuius opinionem ego libenter amplector, tum quia continet veritatem, tum etiam quia religioſorum arctiſſimam regulam profitentium animarum diſpendijs libenter obuiat, tum quod omnes ſummopere prætendere debemus fragilitati humanæ compati, quod non facit Collector in explicationibus, quas ad reliqua priuilegia concernentia noſtram regulam adducit, alia via diuerſa progrediens zelo ſcilicet obſeruantiæ dictę regulæ quem ego in hoc non ſequor, licet enim debeã eſſe zelator regulæ reſpectu eorũ qui eam ad literã cũ omnibus ſuis declarationibus volũt obſeruare, reſpectu tamen eorum, qui nõ ſimili ſpiritu aguntur zelator ſum ſuarũ animarũ, & ſic omnibus modis proſsibi libus eos à varijs obligationibus & præceptis liberabo, vt iugũ Chriſti Domini ſuaue magis ſuaue ipſis reddatur. Et licet mihi aliqui zelatores dicãt quod per ſuã viam euitãtur multæ relaxatiõnes & peccata, ipſis tamen reſpondeo, quod hęc cauſa, nõ eſt ſufficiens ad ponendũ pręceptũ vbi re vera nullum eſt. Vnde melius multo eſt dicere clarè veritatẽ affirmando nullũ eſſe præceptũ, licet ex tali dicto aliqua relaxatio oriatur, quã dicere eſſe præceptũ vbi re vera nullum eſt: non enim vult Deus quod ſua Eccleſia quę eſt colũna & fundamentũ veritatis mẽda cijs pręſertam in ſpiritualibus regitur prout traditur in iure, c & tractant D. Thomas & Couarruuias.

Aduertendũ etiã cũ Collectore ſuperius allegato quod non obſtante præfata Ordinatione ſeu cõceſsione tenentur fratres Minores ad ſtatuta quæ poſtea authoritate Apoſtolica facta reperiũtur ac de cætero fient quia Pontifices præcedentes nequeunt ligare manus ſuccedentiũ præſertim vero tenẽtur ad ſtatuta generalia virtute mãdati Leonis. X de quo ſupra mentionem fecimus.

d Cord. vbi ſup.

c c. qui ſcandalizauerit. extra de regul. iur. D. Th. 2. 2. q. 43 arti. 7. ad. 2. Con. in regul. peccatũ. 1. p. n. 4. verſi. 1.

ARTICVLVS. IX

An Papa confirmando ſtatuta regularium, prætendat remouere eos per illa ab ſtricta obſeruantia, quam habent.

REſpondeo dicendo, quod Summi Põtifices ſanctitatis & reformationis ſemper amatores fauorem beneuolum ſẽper ſunt impartiti, formam & vitam recollectam anhelantibus. Nolo autem hanc rem comprobare teſtimonijs antiquis, & factis Summorum pontificum, ſed teſtimonijs & factis modernis volo illam demonſtrare: nam Pius Quintus [a] anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nonnulla ad obſeruantiam & regimen Ordinis ſeruorum Beatæ Mariæ ordinauit, reformauit etiam conuentuales Ordines Minorum. Et Gregorius [b] Decimus tertius anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, confirmauit, & declarauit regulam, & regimen fratrum dilcalciato-

a Habet. in bullario bul la. 102. incipit poſtquã nos Deo.

b in conſtit. ad hoc nos Deus. 91.

rum

rum Prouinciæ S. Ioſeph, in Regnis Hiſpaniarum, Ordinis Minorũ S. Franciſci de obſeruantia. Ac ſub pœnâ excommunicationis latæ ſententiæ inhibuit ſuperioribus & Prælatis ipſorum de obſeruantia ne eos circa eorũ viuendi modũ moleſtare aut in eis aliquid innouare præſumant cuſtodiã S. Gregorij in Indijs Philippinis incorporauit eidẽ Prouinciæ S. Ioſeph. Ac ipſos diſcalciatos ſub iuriſdictione Miniſtri generalis totius Ordinis tantũ remanere iuſsit, adeo vt ipſe generalis per ſe ipſum vel alium ſeu alios eiuſdẽ Ordinis Diſcalciatorum, tãtum poſsit ipſos fratres Diſcalciatos corrigere, viſitare ac in eos iuriſdictionem exercere. Per quod tamen non priuant Cõmiſſarium generalẽ Ciſmontanũ ſua in dictos fratres iuriſdictione, habet enim eandem in ſuis partibus quã habet ipſe generalis prout in quæſtione de cõmiſſario generali dicem°. Et idẽ Gregorius XIII. anno Dñi milleſimo quingenteſimo octuageſimo nõnulla ordinauit de inſtitutione & regula gratijſque & priuilegijs fratrũ & monialiũ diſcalciatorum primitiuã Regulam ordinis B. Mariæ de mõte Carmelo in Regnis Hiſpaniarũ obſeruãtiũ & de officio Prioris Prouincialis Hiſpaniarum & Prioris generalis totius ordinis prout latè dictũ eſt in ſuperioribus. *b* Deniq; ſemper Sũmi Põtifices reformationẽ regularitũ miris fauoribus proſequuti ſunt cõſtitutiones ſtatuẽtes quibus à ſua reformatione minime prolaberentur. Et hoc idẽ Concilia generalia religionis Chriſtianæ ſemper effecerunt. Vnde Conciliũ Tridentinũ multa pro regularibus in cõmuni ſtatuens tandem determinat *c* quod regulares ſub ſtrictioribus ſtatutis viuentes, ab ipſis non intendit remouere. Ex quibus omnibus concludẽdum eſt quod quando Sũmi Pontifices ad efficiẽda ſtatuta regularia in Comitijs generalibus ſuã impartiuntur autoritatẽ, non ipſam concedũt vt per ea regulares ſub ſtrictiori vita agentes à ſuis inſtitutis remoueantur. Nec confirmantes dicta ſtatuta, ea quæ à talibus inſtitutis abſtrahũt cõfirmare cẽſendi ſunt Confirmatio enim generalis ſtatutorũ non extenditur ad ſtatuta iniuſta vel inutilia, neque ad illa quæ ſunt iuri contraria vel quæ poſſunt aliquod nouũ ius inducere cũ alias confirmatio intelligatur per obreptionẽ impetrata. Quod etiã procedit quãdo talis cõfirmatio fuiſſet facta cum clauſula ex certa ſcientia, quoniã nõ eſt vero ſimile principẽ voluiſſe talia ſtatuta iniuſta cõfirmare prout affirmant multi Doctores allegati per Rolandum à Valle, *d* & Marianum Socinum Iunior em, Auiles, & Gutierrez. Vnde in conſtitutionibus generalibus Toletanis noſtrę ſacrę religionis de obſeruantia poſtquã multa pro fratribus piè & ſalubriter ſunt inſtituta autoritatè Apoſtolica additur, e quod per ea non tolluntur ſtatuta aliquarum prouinciarum ſub arctiori diſciplina vitam agentium.

b 5. q. 2. arti.

c Con. Tri. ſeſ. 25. de regul. c. 27.

d Valle conſi. 29. à. n. 32 vſq; ad nu. 36. Marian. conſil. 32. n. 43. l. 9. Auil c. 17. præto. n. 4. Gutier. de juramẽt. confir. 1. p. c. 38. n. 6. e Ordinat. Tolet.

QVÆSTIO XI.

De ſacris canonibus, priuilegijs & ſtatutis quoad eorum explicationem in nouem articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur nouem.*

1 *VTrum declaratio ſacrorum canonum & priuilegiorum pertineat ad principem ſolum.*

2 *Vtrum declarationes congregationis Cardinalium obligent in foro interiori, & exteriori.*

3 *Vtrum liceat iuris peritis ius canonicum & priuilegia declarare.*

4 *Vtrũ præferẽdus ſit Theologus canoniſtis in interpretationibus dubiorum, quæ tangunt forum conſcietiæ.*

5 *Vtrum prælati religionum habeant facultatẽ adiura & priuilegia interpretanda.*

6 *Quomodo decreta & priuilegia ſint explicanda.*

7 *An leges & priuilegia ſecundũ conſuetudinem interpretentur.*

8 *Quid requiratur ad hoc vt ſit rationabilis cõſuetudo ad intepretãdũ legẽ.*

9 *Vtrum priuilegium Principis ſit ample interpretandum.*

ARTICVLVS. I.

Vtrum declaratio ſacrorum Canonũ & priuilegiorum pertineat ad Principem ſolum.

a Panor. in c. cum veniſſent de iudicijs.

RESpondeo dicendo, quod Panormitanus à diſtinguendo determinat hãc quæſtionem dicens, quod aut dubium eſt ſuper poteſtate, videlicet, ſi potuit declarare, & ſic nulli inferiori à Principe licet quod multis ſacris Canonibus *b* confirmat, & de hac interpretatione intelligũtur cõſtitutiones pontificales dicentes quod nemini liceat, aliter interpretari: loquũtur enim de iudiciali definitione, & interpretatione: hãc enim Summi Pontifices ſibi reſeruant. Aut dubium eſt ſuper validitate & ſurreptione, & ſic poteſt inferior iudex ſecundũ communiter Doctores. Aut dubium eſt circa verba ſolũ, & tunc ſi caſus eſt clarus, & deciſibilis de facili tunc poteſt inferior cognoſcere ad præiudiciũ partium ſecũdum communiter Doctores, quia inferior interpretatur legem ſuperioris in præiudiciũ partium vt notat Innocentius *c* & probãt decreta, ſi vero caſus eſt dubius tunc ad principẽ eſt recurrendum, ſi eius præſentia de facili poteſt haberi, argumẽto multarũ d. legũ & decretaliũ, quod ſi de facili non poteſt adiri princeps propter longã diſtantiã ſic poterit interpretari per rationem naturalẽ & vero ſimilẽ, vt facit Iuriſcõſultus, de quo in inferioribus latius agemus. Aut dubiũ verſatur circa intentionẽ principis, & decidi non poteſt ſine magno dubio, quo caſu interpretatio eſt ſolius Principis. Vnde cum multa dubia circa Conciliũ Tridentinũ exorta non potuerint decidi ſine magna difficultate ad ſedẽ Apoſtolicã fuit ſæpe ſæpius recurſum, vt dignaretur ſuam intentionem manifeſtare. Quod fecit Pius V. vt cõſtat ex multis declarationibus ab eo latis ſuper impedimenta matrimonij, & Summi Pontifices propter multitudinem dubiorum conſtituerunt congregationẽ Cardinaliũ ad huiuſmodi decreta & dubia explicãda, vt cõſtat ex duabus conceſſionibus datis à Sixto V. Pontifice maximo. Vna eſt vniuerſalis pro ſecularibus & eccleſiaſticis. Altera tantũ pro regularibus: quarũ tenores hic referam, cẽſui enim id eſſe neceſſariũ ad multa in inferioribus decidẽda.

b c. i de trãſlat. prælat. 17. q. 4 §. qui autẽ. & 9. q 3. ca. cuncta permundũ

c Innoc. in c. cũ ſpecia. li de appel. c interalia de ſentex. com. d l. ex facto. §. 1. ff de vulga. & pupil d. c. cum veniſſent & d cap. inter alia. e in d. l. ex facto. §. 1.

Congregatio octaua.

Pro interpretatione & executione Concilij Tridentini.

1 Corint. 1. 2. Corint. 4

DEo autem patri miſericordiarum gratias agentes, qui in œcumenico Concilio Tridẽtino Spiritus Sancti lumine diffuſo catholicam veritatem omnibus patefecit, hæreſes noſtrorum temporum confutauit, mores & diſciplinam reſtituit, eiuſdemque Concilij decreta ab omnibus obſeruari volentes. Cum ad ſingularem Romani Pontificis authoritatem tantummodo ſpectet generalia Cõcilia indicere, confirmare, interpretari, & vt vbique locorum ſeruentur curare & præcipere, eo eorum quidem decretorum, quæ ad fidei dogmata pertinent interpretationem nobis ipſis reſeruamus. Cardinalibus vero præfectis interpretationi & executioni Concilij Tridentini, ſi quando in his quæ de morum reforma tione, diſciplina, ac moderatione, & eccleſiaſticis iudicijs alijs quæ huiuſmodi ſtatuta ſunt dubietas, aut difficultates emerſerint interpretdiã facultate nobis tamen conſultis impartimur, &c.

Congregatio vndecima.

Pro conſultationibus regularium.

NEc ſane minus de regularium ordinibus ſoliciti ſumus, qui Eccleſiæ Dei magnum adiumentum & ornamentum omni tempore præſtiterunt, imo vero ſummo opere cupientes eorum ſalutaria ſtudia, progreſſuſque ad pietatem promouere qui è fluctibus ſeculi in portum regularis vitæ confugerunt, ob eam cauſam, vt remotis impedimẽtis, & inanibus contẽtionibus amputatis ſub ſuaui religionis iugo, & ſuorum inſtitutorum obſeruantia quiete viuant, gratumque altiſſimo famulatum exhibeant quinque alios Cardinales elegimus: quibus, facultatem concedimus, vt Clauſtraliũ regulariũ mendicantiũ, non mẽditium, hoſpitaliorũ & militariũ, poſſidentiũ & nõ poſſidentium cuiuſuis demum ordinis ſint controuerſijs dubitationibus conſultationibus propoſitis reſpondeant, cauſas vero, quas inter ipſos religioſos oriri contigerit, iuxta quarumcunque religionum inſtituta, eorumque diſpoſitione, aut interpretatione comprehendatur; eas ad eandem congregationem Concilij remittant. Audiant itidem, ac decidant prædicti Cardinales cauſas & controuerſias inter prædictos ordines vertentes, ſine in vniuerſum ſeu ratione particularium

Habentur in Bullario Sixti V.

rium locorum, dummodo formam iudiciariam non requirant, &c. sub nomine autem regularium etiam moniales cuiuscunque sint regulæ & obseruantiæ comprehendi volumus. Hæc quantum ad nostrum propositum continentur in dictis commissionibus. Nunc videndum est quam vim & authoritatem habeant horum patrum Ecclesiæ declarationes, virtute istarum Commissionum apostolicarum.

ARTICVLVS. II.

Vtrùm declarationes cõgregationis Cardinalium obligent in foro interiori & exteriori.

REspondeo dicẽdo, quod quidam vir doctissimus nostrę religionis sequendo sententiã doctissimorum virorũ (Prout ipse ait) dicit; Nonnulla fuerunt decreta ab hac illustrissima congregatione impetrata ad regulares spectantia, quæ vtrum obligent consulendus est Summus Pontifex, & illud est inuiolabiliter obseruandum quod ab eo iudicialiter sub literis authenticis fuerit declaratũ. Interim tamen à viris doctissimis firmatũ fuit huiusmodi declarationes, quæ ad instantiam quorundã fiũt nõ obligari in foro interiori, neque exteriori. Atq; adeo inferunt neminem esse damnandum in iudicio propter has declarationes Cardinalium, si opposita sententia idoneo & iuridico fulcita sit fundamento. Huius rei ratio hæc est quia prædictæ interpretationes non habent vim legis, quia non sunt solenniter promulgatæ, nam promulgatio est de intrinseca ratione legis iuxta ea quæ in superioribus a la-
a Sup. q. 6. arti. 3. tè dicta sunt. Nec etiam huiusmodi declarationes habent etiam vim sententiæ definitiuæ cum omnes sciant quod parte nõ audita sint definitæ. Sed ait hic doctissimus vir, inutilis ergo est huius congregationis institutio, si quæ ab ea definita sunt nullum habent obligandi robur in foro interiori, neq; in exteriori. Negatur omnino obiectio: nam maturo consilio à sanctissimis Summis Pontificibus Gregorio Tertiodecimo, & Sixto V. hæc congregatio instituta est. Ad tollendos, scilicet, frequentes scrupulos, quos quotidie oriri videmus circa ea quæ in Cõcilio Tridentino definita sunt. Atque adeo istæ declarationes potius sunt doctorales quam iudiciales, cũ nulla sit promulgata lex: quæ iubeat has declarationes suscipiendas esse, tamquam leges certas & infallibiles. Nam si cut dubia omnia absolui possunt doctrinaliter à iurisperitis & Theologis, imo à Christi Vicario id sæpè factum legimus: ita Sũmus Pontifex certos quosdam sacri Cõcilij interpretes esse voluit, quorum responsa doctrinalia essent interim, quo â Summo Pontifice declaratio iudicialis totius Cõcilij Tridẽtini cõditur & promulgatur. Quæ nimirum iuridica declaratio ita necessaria existimari debet, vt nihil magis opportunũ esse videatur ad veram intelligentiam, & executionem ipsius Cõcilij Tridentini. Atque adeo sub literis authenticis essent solẽniter promulgandæ. Hæc vir ille doctissimus. Quæ licèt vera appareant, in aliquibus tamen examinatione opus habent. Et ita dico primo quòd dictæ declarationes si authenticæ sigillo ipsius congregationis, aut alio iuridico habeãtur, in iudicio & extra iudicium sunt obligatoriæ, & secundum eas Authenticas sæpe in tribunalibus fuit indicatum. Et ego scio secundum quandam Cardinalium declarationem fuisse quẽdam ætatis solum decem & sex annorum admissum ad quandã dignitatem in Ecclesia collegiata in diœcesi Burgensi. Declarauerunt enim illustrissimi Cardinales quod Cõcilium *b* Tridentinum, requirẽs vi-
b Con. Tri. sess. 24. de ref. c. 12. gesimum secundum ætatis annum ad huiusmodi admissionem loquitur de dignitatibus & canonicatibus Ecclesiarũ cathedraliũ, nõ autem collegiatarum, vt patet ex litera eiusdem Concilij, & probat Quintilianus *c* Mãdosius. Dicere autẽ quòd vt declarationes
c Quintili. Mando. cõsil. 20. nu. 12. obligent in foro conscientiæ & in foro exteriori est necessarium, quòd promulgẽtur, nõ videtur continere veritatem. Licet enim leges vt obligent sit necessarium quod publicẽtur, vt tamen declarationes legũ iam publicatarum & receptarum obligẽt nõ est necessarium quòd publicentur. Sufficit enim quòd ipsę leges sint promulgatæ & receptæ, ad hoc quòd earum declarationes â Principe vel ab habente potestatem ab ipso Principe datæ obligent eodem modo, quo ipsę leges obligant. Constat autem declarationes Cardinalium esse datas ab ipsis authoritate Apostolica habita ab ipso Summo Pontifice. Vt constat ex verbis primæ commissionis Sixti V. superius allegatæ. *Ibi interpretandi facultatem nobis tamen consultis impartimur.* Nec mihi videtur verum quod dicit prædictus pater, scilicet, quòd in dictis verbis solũ con-

conceditur dictis patribus interpretatio doctrinalis. Nam declaratio ab eis lata cenſeri debet non ſicut declaratio doctrinalis lata à Doctoribus & iuriſperitis, ſed ſicut declaratio lata à viris habentibus facultatem ad declarandum ab ipſo legiſlatore. Imo & ab ipſo legiſlatore cum ipſi eo inconſulto minime poſsint ipſum Concilium declarare, vt patet ex litera ipſius commiſsionis ibi, *nobis tamen conſultis*. Nec his obſtat quod dicebat prædictus pater quòd nulla eſt promulgata lex quæ iubeat has declarationes ſuſcipiendas eſſe tanquam leges certas & infallibiles. Nam huic obiectioni reſpondeo concedendo nullam eſſe ſpecialem legẽ hoc expreſſe iubentem. At conceſſo quod hi illuſtriſsimi patres proferant ſupradictas declarationes commiſsione Papali, eadem lege qua obligamur recipere declarationem Papalem tanquam veram, cum ad Legiſlatorẽ pertineat vera ſuarum legum intelligentia, prout dicitur in *d* Iure, eademmet obligamur recipere declarationes horum patrum tanquam veras, & vere mentem ipſius Legiſlatoris attingentes. Ex quibus patet, quod tales declarationes authenticæ dicendæ ſunt declarationes definitiuæ quæ vt tales imponunt neceſsitatem, & in ſcriptis rediguntur ſicut declarationes ipſius Principis Legiſlatoris, ſecundum ea quæ tradunt Canones *e* & leges quæ ius faciunt quoad omnes; prout ijdemmet Canores *f* profitentur: dixi authenticæ, ſi enim authenticæ non ſint non obligamur ad eas recipiendas, & in hoc caſu vera erit opinio dicti doctiſsimi patris.

d c. 1. de iur. calum.

e c. inter alia de ſent. excom. 2. q. 1. § ex his omnibus. l. vlt. C. de legib. *f* c. fi. de conſtitu.

ARTICVLVS. III.

Vtrũm liceat Doctoribus ius Canonicũ & priuilegia declarare.

REſpondeo dicendo, quod verus ſenſus Concilij Tridentini & aliorũ Canonũ à Papa eſſet petendus, vel à congregatione Cardinalium deputatorum.

Attamen ipſum poſſunt interpretari in tribunalibus iudices, & in Academijs lectores pro communi vtilitate, iuxta tradita in eodem Concilio *a* Tridentino quod in praxi videmus obſeruari. Et videmus quod legum Regni interpretatio reſeruatur Regi, aut Regio ſenatui, quas tamen interpretantur Iuriſperiti prout tradunt Perez *b* & Caſtillo, & per æquitatem ſiue epicheiam temperant legum rigorem iuxta intentionem præſumptam Legumlatorum, vt tradunt Perez, *c* Couarruuias, Caietanus cum Diuo Thoma, Nauarro, Soto, & Ferdinandus à Mendoça. Alioquin multa ſine quibus Reſpublica gubernari non poteſt, penderent in ancipiti, ſi ſub generali prohibitione prohiberentur iudices & Doctores Academiarum interpretari Concilia & priuilegia iuxta planum verborum ſenſum. Vnde licet Papa reſeruauerit ſibi interpretationem regulæ Beati Patris noſtri Franciſci, prout patet ex quadam Clementina, *d* viri tamen docti apud nos & ſeculares ipſam interpretantur, cum opus eſt prout aduertit Corduba *e* in expoſitione ipſius regulæ. Ex his ſequitur circa Concilium Tridentinum, quod cum ſit facta ſpecialis prohibitio neceſſario ſeruanda (vt conſtat ex bulla confirmationis eiuſdem Concilij facta à Pio Quarto quæ incipit, *benedictus*, & eſt inſerta in fine ipſiuſmet Concilij Tridentini) in qua *Prælatis præcipitur ſub pœna interdicti & reliquis omnibus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne commentarios, gloſſas, annotationes, ſcholia, vllumuè interpretationis genus ſuper ipſius Concilij decretis quoquomodo edere aut ſtatuere audeant etiam prætextu maioris corroborationis aut executionis ipſius Concilij*. Ipſa tamen ſpecialis prohibitio non prohibet ne aliqui adiuuandam memoriam & ſuam eruditionẽ, & ſpecialem inſtitutionem annotationes vel commentarios faciant, ſed ne fiant ad edendum vel publicandum prædicta commentaria, & ſcholia. Veluti ſi quis ad hunc finẽ libros imprimeret, vel codicem componeret, eo animo, vt eius copia ad omnium manus peruenire poſſet. Aduertẽdum etiam eſt, quod nõ prohibetur aduocatis declarare Concilĩ in dicto loco qui litem aliquam defendentes ortam ex dubia intelligentia alicuius decreti prædicti Concilij ſcribunt & componunt cauſæ patrocinium ad perſuadendum Iudicũ animos. Idẽq; dicendũ de viris literatis, qui verbo & ſcripto reſpõdent doctrinaliter & doctoraliter ſpecialibus dubijs quæſitis circa intelligẽtiã alicuius decreti à ſe dandã; vt quoties fit, eorum ſentẽtia tuta eſt. Neque etiam prohibentur autores librorum qui incidenter interpretantur aliqua decreta eiuſdem Concilij ab eis allegata. Vt facit doctiſ

a Cõc. Tri. ſeſ. 25. de reform. c. 2.

b Per. in pro amio. ord. reg. q. 2. Caſtillo. in l. 1. tau. fo. 15.

c Perez in. d. q. 2. Couarr. in regu. poſſeſſor. 2. p. §. 6. nu. 2. Caie. & D. Th. 1. 2. q. 97. & 2. 2. q. 60. artic. 5. & ex profeſſo. q. 120. Sot. li. 1. de iuſt. q. 7. arti. 3. & li. 3. q. 4. ar. 5. Mẽdoça. li. 1. di ſpu. iur. ca. 3

d Clemẽ. ex iui de verb. ſigni.

e Cor. in introduct. q. 5 & 6.

ſimus

ſimus Nauarrus ſæpe, & alij plures. Vt Medina, Cordoua Menochius & Vega, quia hoc non eſt edere aliquod genus commentarij ſuper ipſius Concilij decretis. Has igitur omnes exceptiones ad dictũ præceptũ Pij IIII. in dicta Bulla licitas eſſe vniuerſalis conſuetudo iam declarauit. Addendũ tamen ſupradictis quod poſſunt huiuſmodi Doctores leges & iura interpretari, ſed non leges aut iura condere, id enim neceſſario cenſendũ eſt, de interpretibus iuris humani, & de Sacræ Scripturæ interpretibus cẽſet Auguſtinus in Epiſtola decima nona quę eſt ad Hieronymũ, ſic inquiens. *Ego ſolis ex ſcripturarũ libris qui iam Canonici appellantur, didici hũc timorẽ honoremque deferre vt nullum eorum ſcribendo erraſſe, audeam credere. Et aliquibus interpoſitis ſubdit, alios autem ita lego vt quantalibet ſanctitate, quanta ve doctrina polleant non ideó verum putem, quia ipſi ita cenſuerũt, ſed quia mihi per alios authores, vel canonicas vel probabiles rationes quod á vero non abhorreat perſuadere potuerunt.* Hæc Aug. Et in Epiſtola ad Fortunatũ iterũ ait. *Nec quorumlibet diſputationes quãuis catholicorum & laudatorum hominum veluti ſcripturas Canonicas habere debemus vt nobis non liceat ſalua honorificentia, quæ illis debetur hominibus aliquid in eorum ſcripturis improbare atq; reſpicere ſi forte inuenerimus quod aliter ſenſerint, quám veritas habet diuino adiutorio ab alijs intellecta vel á nobis. Talis ego ſum in ſcripturis aliorum quales volo eſſe intellectores meorũ.*

Hæc Auguſtinus. Si Sacræ Scripturæ & iuris diuini interpretes quanuis ſanctiſsimi viri ſint non poſſunt (vt Auguſtinus ait) nos cogere, vt ſuam ſententiam tanquam pro lege recipiamus, multo minus iuris humani interpretes qui non tanta ſanctitate pollẽt poterunt nobis præfigere leges aut latas abrogare: poſſunt quidem (vt dixi) iura interpretari. Sed eorum interpretatio ea tenus recipienda eſt, quatenus illa textui conſentire videbitur.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrùm præferendus ſit Theologus Canoniſtis in interpretatione dubiorum quæ tangunt forum conſcientiæ.

REſpondeo dicendo, quòd Theologi præferuntur iuriſperitis in interpretatione dubiorum, quæ tangunt forum conſcientiæ, quia ad Theologos pertinet fons legum & examen, prout Diuus Thomas, & Soto, tractantes de legibus ſatis indicant. Pertinet enim ad eos de lege diuina poſitiua quæ eſt de fide explicita, & Sacramentis iudicare & de omnibus caſibus & contractibus vt pertinent ad forum conſcientiæ aut peccatum, & de charitate & iuſtitia erga proximos de reformatione, &c. Id vero colligunt non tantum per lumen naturæ & Philoſophiam moralẽ quæ eſt ancilla Theologiæ, ſed etiam per lumen infuſum fidei, per dona Spiritus Sancti, & Sanctorum exẽpla ab hoc enim fonte Pontifices ſua decreta & Canones deriuant, prout tradunt Caſſaneus, *b* Cano, & Palatius: atque ita dicunt viri Docti quod Theologi pro Epiſcopatu & parochiali Eccleſia præferendi ſunt Canoniſtis. Debet tamen Theologus pro interpretatione prædictorũ dubiorum eſſe inſtructus in Canonum & legũ peritia prout reſoluunt Perez. *c* Palatius, & Caſſaneus, quia ex ſolo diſcurſu rationis Theologus ſcire non poteſt quod circa varios caſus diſponant iura pro foro etiam conſcientiæ, quorum decreta pendent ſemper à libera Principis voluntate, & præter lectionem librorum, qui ſunt magiſtri muti debent conſulere vtriuſq; iuris peritos quibus auditis Theologus tanquam ſuperior iudex adhibeat moderamen pro foro conſcientię. Ita Henriquez. *d*

a D. Th. 2. 2 q 50. Soto. li. 2 de iuſt.

b Caſſan. de gloria mundi p. 10. conſid. 10. Cano de locis Palatius in princ. li. de cõtractibus *c* Perez in proœ. ordi. q 2. Pala. vbi ſup. Caſſan. vbi ſup. conſide. 23. *d* Henri. homil. li 67. de indulg. cap. 29 n. 4. litera. v.

ARTICVLVS. V.

Vtrùm Prælati religionum habeant facultatem ad iura & priuilegia interpretanda.

REſpondeo dicendo, quod iudicialis definitio ſeu interpretatio priuilegiorum Sedis Apoſtolicæ reſeruatur Summo Pon-

a c. cum ve niſſent deiu dic.

Pontifici, vt iura a decernunt, non tamẽ prohibetur doctrinalis, ſeu magiſtralis declaratio quam non ſolum Prælati religionum, ſed etiam quicumque literati ſecundum naturalẽ rationem & iuris fundamenta præſtare poſſunt priuilegijs, & legibus quibuſcunque nõ ſolum reſpondendo particularibus quæſitis, ſed etiam publica commentaria edendo, ſi tamen prælati religionum in dubijs emergentibus circa priuilegia Apoſtolica & Canones declarationes iudiciales in ſcriptis vel alias facerent prohibendo ſub aliqua pœna nè ſubditi poſsint vti alia interpretatione, peccarent quidem & ſua declaratio eſſet nulla, quia talis declaratio Papæ reſeruatur. Verum ſi ex alicuius legis Apoſtolicę, vel priuilegij promulgatione dubia occurrũt inter ſubditos, & præcipuè ſi ea dubia ſpectent ad totam communitatẽ poterunt quidem Prælati doctrinalẽ quandã interpretationem concedere, & ad eius obſeruantiam ſubditos exhortari & admonere interim quod ad Summum Põtificẽ recurritur, quia in hoc nulla inuenitur prohibitio, imo eſt bona gubernatio. Et ſic Innocentius Octauus fecit pro fratribus Ordinis Prædicatorum congregationis Hiſpaniæ ſuper gratijs & priuilegijs tam Ordini, quã Cõgregationi prædictæ conceſsis. *Pro ſecuritate enim conſcientiarum prædictorum fratrum conceſsit facultatẽ vicario generali dictæ congregationis pro tẽpore exiſtenti cum aliqua perſona in dignitate cõſtituta & duobus alijs iuris conſultis interpretandi huiuſmodi dubia, & quod fratres dictæ cõgregationis ſecure poſsint ſtare declarationibus per eoſdẽ faciẽdis. Imo Leo* b *Decimus conceſsit quod in rebus dubijs & ſcrupuloſis conſcientias fratrũ Minorũ ſubditorũ tangentibus generales & Prouinciales ſeu cuſtodes cũ conſilio aliquorũ Patrũ (ſi res magnæ importantiæ fuerint) poſsint authoritate ſuæ Sãctitatis determinare in ſcrupulis & rebus huiuſmodi atque eorũ determinationi ſubdati ſecura conſcientia poſſunt & debeant ſtare.* Et idẽ Leo Decimus c amplians prædictam conceſsionem,

b Habet. in ſupple. fol. 59. cõce. 172

c Suppl. fo. 92. conceſ. 287.

Conceſsit quod fratres qui ſunt nimis ſcrupuloſi poſsint in omnibus dubijs ſuam conſcientiam tangentibus ſecura conſcientia ſtare determinationi ſui guardiani, vel cuiuſcunque alterius Prælati. Et aduerte quod hoc conceditur etiam Vicarijs & Præſidentibus loco ipſorum Guardianorum guardianis abſentibus: licet enim ipſi non ſint Prælati, & conceſsio ſupradicta ſolum Prælatis concedatur, vt conſtat ex eius verbis ibi, *ſui Guardiani vel cuiuſcũque alterius Prælati*: hoc tamen priuilegium fundatur in fauore publico animarum & priuilegia fundata in fauore publico vel pia cauſa & fauorabili recipiunt quidem extenſionem de vna perſona ad aliam perſonam ex paritate rationis vt poſt alios tenet doctiſsimus Petrus d Barboſa primarius Conimbricenſis Academiæ, & ſupremi Conſilij Portugaliæ Conſiliarius. Et in hoc caſu eſt in vicarijs abſentibus ſuis Prælatis eadẽ ratio, alioquin conſciẽtijs fratrum non ſatis prouidetur. Aduertant tamen Prælati quod ſi dubia ſint circa leges & priuilegia & literas Apoſtolicas circa incurſionem alicuius pœnæ & res deuenta fuerit ad iudicium, poterit Prælatus ſequi opinionem quæ ſibi verior apparuerit in infligenda pœna, vel ab ea releuando & tunc ſententia erit valida, quia ſententia lata contra ius dubium non eſt nulla, ſed valida vt docent ſcribentes e multis iuribus ad hoc ſuffragantibus.

d Barboſin l. 1. in 2. par. ff. ſolu. mar. n. 19. & 20.

e Panor. in. c. 1. de ſent. & iud. n. 9.

Circa ſupradictam conceſsionem Leonis Decimi eſt notandum primo quod habet locum quando res eſt dubia, ſi enim clara eſt, non eſt neceſſaria Prælati declaratio: ſicut ſecundum ius, in claris non eſt opus coniecturis. Vnde ſubditus obligatur, ad faciendum id, quòd per regulam ſibi clarè præcipitur, non obſtante declaratione contraria ipſius Prælati, in hoc enim non tenetur illi obedire, niſi ipſe Prælatus præcipiat aliquid diſpenſando iuſte. & iuridice in præcepto regulæ aut Canonis, contra quod præcipit aliquid faciendum, prout in quæſtione de diſpenſatione dicetur. Ad maiorem autem explicationem dictæ conceſsionis Leonis Decimi eſt aduertendum ſecundo, quod declaratio Prælati quando aliquis caſus particularis dubius contingat, eſt optima ad timoratas ſubditorum conſcientias quietandas & vt talis maximè â Theologis commendatur: propter quam cauſam debet religioſus declarationi acquieſcere captiuan-

do

do suum intellectum in obsequium ipsius declarationis iuxta tradita à Diuo f Thoma, Caietano, & Nauarro, qui ait male & imprudenter agere Prælatos qui dubitantibus eorum subditis an teneantur ieiunare hoc suis conscientijs remittunt, debent enim vt patres compati infirmitatibus suis prout ait Syluester. g Et Caietanus laudat maximè subditos sequentes in rebus dubijs declarationem sui Prælati intelligentes ipsum vt sapientem Prælatũ minimè errare posse in his, quæ ad eorum salutem necessaria sunt & ipsum posse in tali casu dispensare, etiam si declaratio eius in eo casu locum non habeat. Circa hoc aliqua docte adducit Corduba. h Et eandem doctrinã docet Nicolaus Tertius in sua Clementina *i exijt* & clarius Ioannes. K Vigesimus secundus in extrauaganti *quorundam*, quorum vestigia secutus Diuus Bernardinus primus Vicarius generalis obseruantiæ in quadam Epistola quam ad fratres de familia scribit vt Vicarius generalis ipsorum, hanc doctrinam præ oculis eorum semper habendam testatur vt corda ipsorum mandatis Dei & regulæ suæ (sint prout decet) dedita, & constitutiones generales religionum à Sede Apostolica approbatæ hoc sæpe sæpius proclamant.

f D.Th.1.2 q.96 in corpo ar. & ad 2, & 2.2. q. 147.a.4.vbi Caiet. Nau. c.21.nu.22. g Syl. verb. obedientia. 92. Cai. ver. ieiunium. § quoad. 3.

h Cor. sup. reg. B. Franciſci. c.10.q. 2.in.3.punct.o.

i Cle. exijt. §. insuper neque vtẽsilia.

K Extraua. quorundã ar.1.&.2.

ARTICVLVS VI.

Quomodo decreta & priuilegia sint explicanda.

REspondeo dicendo, maximè necessariam esse declarationem legum & priuilegiorum, nam vt ait Diuus Gregorius *a* ille qui solum considerat literam sacræ Scripturæ, & per consequens legum & priuilegiorum, quæ à diuina Theologia dimanant, & sensum eorum minimè perscrutatur, magis confusionem, quam doctrinam adeptus erit, sæpè enim literæ verba videntur contrariari, quam contrarietatis apparentiam ideo Deus sua altissima prouidentia permittit, vt lectorem ad diligentissime indagandam veritatem alliciat. Quod ipsum declarat optimo exemplo Diuus Chrysostomus: *b* & sic ait iuris consultus Celsus *c* *scire leges non est verba eorũ tenere, sed vim aut potestatẽ*, quod alijs efficacioribus verbis proponit Paulus *d* iuris consultus, dicens *non oportere ius ciuile calummari, neque verba captari, sed qua mente quid dicitur animaduertere, conuenire.* Cum igitur legum & priuilegiorũ vera intelligentia maxime sit necessaria operæ pretium esse duxi in hoc loco aliquas regulas proponere collectas maximo meo labore ex varijs locis.

a Greg. li.4. moral. c.1.

b Chryſoſ. homi.35.in Ioannem.

c L. ſcire. ll. ff. de legibus.

d l.pen.ff. ad exhibẽ.

e l.fin.ff.de hæred inſt. vbi Bart. n. 3. Bald. Angel. & Imo.

f Panor. in c.aduerſus. nu.2. de immunit. eccleſ. Imol. in d.l.fin.

g Lutitia. §. idẽreſpõdit ff. de verb. obligl. itẽ quia. § ff. ff. de pact.

h Bar. in l. ambitioſa. col. pen. de decret. ab ordi. faciẽd. i L.1. in princi. & ibi Barto. ff. ad Senat. conſul. Macedon. & in l. cum hi in princ. ff. de tranſa. l. c. inter dilectos. § cæteri & ibi Fel. co. 4. de fid. inſt. Iaſ. in l. Gallus §. idem credendum. ff. de lib. & poſth. & in l. eas. n. 5. C. de tranſact. Deci. conſi. 10. n. 8. & cõſi. 6. colu. 2. & cõſ. 403. n. 15.

m L. c. §. nõ autem. ff. do flumin.

Prima regula maxime necessaria ad intellectũ legum, Canonum, & priuilegiorũ est, quod proœmia ipsorũ causam continent finalẽ prout lex *e* quædã nobis testificatur, vbi notãt Bartolus, Baldus, Angelus, & Imola. Nam ex verbis proœmij colligitur mens disponentis secundum Panormitanum, *f* & Imolam, sicut ex præfationibus, probatur intentio contrahentium, vt dicunt iura, *g* & ex præfationibus statutorum probatur mens statuentium secundum Bartolum. *h* Ad proœmium enim semper recurrimus, quo disponentis voluntatem conijciamus, secundum iura *i* & ibi notat Bartolus. Et hæc sententia est notanda & consideranda, est enim maxime necessaria ad intelligentiã legum, Canonum, statutorum, & priuilegiorum ad quam non aduertentes vidi deficisimos in intelligentia multorum hallucinare male ea explicantes considerando decisionem sine discursu ad intentionem legislatorum quæ ex proœmijs & præfationibus indagatur.

Secunda regula non minus scitu digna & necessaria ad interpretationem priuilegiorum & gratiarum & concessionum est quod ipsa recipiunt interpretationem à supplicatis, cum mente enim supplicantis præsumitur se conformare concedens prout quædam decretalis *l* nos docet, vbi notat Felinus & tenet Iason, & Decius.

Tertia regula est quod verba legum, Canonum, & priuilegiorum debent intelligi secundum id ad quod principaliter proferuntur à legislatore: ait enim iuris consultus Vlpianus *m* illa verba prætoris in principio legis posita, ne quid in flumine ripa ve fiat, quo statio nauigio deterius fiat de flumine nauigabili esse intelligenda, quoniam ad id principaliter proferuntur, & verba posita ad vnum finem ad illum finem

nem sunt interpretanda, vt ait quidam Canon, *n* & intelligentia verborum ex causis est assumenda dicendi, vt ait Diuus Hilarius, *o* & actus agentium non operatur vltra eorũ intentionẽ, secundũ Philosophos, quod etiam docent nos Iurisconsulti, quæ regula est magistralis, & summè notanda, & per eã defendunt doctissimi Theologi *p* Concilium *q* Tridentinum dicens, nos iustificari per gratiam & charitatem diffusam ab Spiritu sancto in cordibus nostris nõ definire nos iustificari per habitus infusos in animabus nostris inhærentes cum illa verba non ponantur in illo decreto ad hoc definiendum, sed principaliter ad definiendũ contra Lutherum nos non justificari ab extrinseco per non imputationem peccati, sed ab extrinseco per renouationem quandam interiorem.

n cap. fi. de verbo. sig. o ca. intelligẽtia eo. ti. l. non omnes. ff. de rebus cred. l. in agris. ff. de acquirẽ. rerũ dom. p Med. 1. 2. q. 112. q. Cõc. Trise. 6. c. 4. de sacr. pœnit.

Quarta regula est, quod vna scriptura declaratur non solum per aliam partẽ eius, sed etiam per alias omnino ab ea separatas, quod grauissimus author Augustinus r in hæc verba docet: *Cum verba Scripturæ apertius in vno loco ponuntur, ibi discẽdum est, quomodo in locis intelligãtur obscuris,* & super Genesim ad literã docet, *quod cũ Scripturas legimus ideligamus, quod certo apparuerit eũ cõcessisse, quẽ legimus. Si autẽ dubitatur id certe quod circunstantia Scripturæ nõ impedit & cũ sana fide concordat.* Et *s* alibi in hæc verba prorũpit dicens: Cũ ambiguitas occurrit contextus ipse sermonis à præcedẽtibus & subsequentibus partibus, quæ ambiguitatẽ illam in medio posuerunt esse consulendũ vt videamus cui nã sententiæ de pluribus, quæ se ostendũt ferat suffragiũ. Quibus consonat illud quod tradit Cicero libro secũdo de inuentione, vbi tractat de controuersia, quæ in scriptis agitur, & ibi ait, *si ipsa separata ex se verba cõsiderentur omnia, aut pleraque videbuntur ambigua.* Sed videamus quid de hac re sentiant Iurisconsulti, siquidem sua in hoc opere res agitur. Et in primis Vlpianus *t* ait alteram partem, alternatiuæ per alteram interpretari. Iulianus dicit *u* ad summam numorum legatorum conijciendam ea quæ præcedunt, vel quæ sequuntur

r Aug. lib. 3 de doctrin. Chr. ca. 26. & super Gene. ad lit. c. vlt.

s Idẽ D. Augu. li. de doctri. Chr. c 2.

t in l. 1. ff. de reb. dub. u l. si seruus 5. fin. ff. de. post lim reue.

scripta esse attendenda. Vlpianus *x* itidem agens de interpretanda clausula prima inserta Senatusconsulto eam interpretatur per tertiam clausulam in eodem Senatusconsulto longe positam. Et idem Vlpianus *y* ait interpretationem verborum, quæ in testamentis inueniuntur obscura fieri posse ex vicinis scripturis. Ex verbis enim prolatis in vna scriptura sumitur interpretatio quid senserit quis in alia. Quod Sceuola *z* Iurisconsultus sentit quatenus significat per verba testamenti alicuius declarari posse, quid ipse in instrumento donationis senserit. Quod ibidẽ annotauit Bartolus, quem sequitur Alexander, per quam regulam multa pulchra determinat *a* Decius in varijs cõsilijs ab eo datis. Vnde rectè dixit Ioannes Croperus Archidiaconus *b* Colonienſis. *Nulla alia ratione ad eorũ quæ á quopiam obscure dicta sunt, ad certiorem magisque propriã & germanã potest intelligentiã & notitiã peruenire, quã vt ea quæ antecedunt & sequuntur verba expendãtur.* Et vt alia omittamus Cælestinus Papa *c* ait, vtriusque iuris argumenta nos docere ea quæ in principio ad mediũ & ad finẽ & in principiũ referuntur: id quod his verbis sic summat Baldus *d* dicens: Per media declarantur extrema & per vnum extremum declaratur aliud.

x l. verũ, ff. de petit. hæredit.

y l. hæredes palam, §. si quid sub fi. ff. de test.

z l. vxoris. §. fin. ff. de leg. 3. vbi Barto. Ale. cons. 69. volum 6.

a Dec. cons. 15. n. 3. cõs. 270. n. 2. & cõs. 41. n. 4.

b Croper. de verit. corpo. & sanguin. Chri. pa. 103.

c ca. secundo requiris de appell.

d Bald. in d. ca. secundo requiris.

Quinta regula maxime necessaria ad explicationem decretorum est, quod voluntas Legislatoris declaratur à verisimili sicut voluntas hominis à verisimili indagatur, prout traditur in iure. *e* Nam qui arguit à verisimili arguit à ratione naturali, cum similitudo sit cognata naturæ, vt ait Baldus, *f* & pro lege habetur, vt tradit Oldradus, *g* quos refert & sequitur Craueta referens eum qui habet verosimile pro se habere casum legis pro se. Vnde verba generalia constitutionum ad verosimilia extenduntur, de quo vide late *h* Euerardum & Tiraquellum.

e l. nõ est verisimile. ff. de eo quod metus causa l. cum res ff. de legat. 1.

f Bal. consi. 180. n. 3. vo. 3.

g Oldrad. cõsi. 13. Craue. cõs. 292. n. 6

h Euerar. in scrip. loc. c. 5. Tiraq. in præfa. leg. si vnquam. n. 37. & seq.

Sexta regula ad interpretationem decretorum vtilissima est considerare an ipsa decreta & statuta sint fauorabilia, vt sicut fauorabilia amplientur, secundum sententiam cuiusdam Iurisconsulti, *i* an vero sint odiosa, & perconsequens restringenda iuxta regulam vulgarem. Difficillimum tamen est

i l. hoc modo ff. de cõdi. & d. nõ stat.

con-

concludere quando lex sit fauorabilis, an odiosa, iuris enim periti in hoc variant, aliqui enim iudicant legem esse fauorabilem, quam alij odiosissimam prædicant iudicantes de ea secundum id quod sibi magis arridet suum vnusquisque interesse prætendens: hoc clarè videtur in lege Regni quę cōcedit propinquiori cognato vt rem suorum progenitorum sibi pro pretio quo vēditur possit applicare. Quidam enim hanc legem fauorabilem appellant cum sit in fauorem progenierum. Alij vero odiosam esse iudicant: siquidem est contra ius commune in præiudicium aliorum emptorum vt refert Tiraquellus. K Eadem controuersia inuenitur in legatis & fideicommissis quæ fiunt in testamentis & vltimis voluntatibus, quidam enim Doctores affirmant esse fauorabilia. Alij verò contraria via gradientes odiosa esse prædicant, de qua re latè agit Mantica, l qui decem pro vna parte, & alias decem pro alia rationes proponit. Et tandem videns difficultatem, rem indecisam relinquit. Eadem quæstio versatur circa statuta excludentia à successione, quidam enim dicunt esse odiosa, alij è contra fauorabilia prout innuit Imperator Iustinianus m & tradit Sarmiento. Et eadem reperitur controuersia in institutione maioratus, quam quidam fauorabilem, alij odiosam esse dicunt, prout refert Tiraquellus. n Et eadem controuersia versabitur etiam in præceptis Papalibus & in constitutionibus expeditis in fauorem religionum iuxta tradita in iure o dicūt enim quod cū hæc obligent aliquando vltra terminos iuris communis tanquam odiosa censeri debent, & sic dicunt obligationem votorum religiosorum strictè esse interpretandam cum pręter ius commune sit constituta, iuxta ea quæ in iure p notantur. Verum est tamen quod alij Doctores diuersa via gradientes dicunt quod in legibus & cōstitutionibus principalius quod intenditur, debet considerari, & quod vt lex fauorabilis dicatur, sufficit quod principalius intendat aliquem fauorem, licet consecutiuè, in alicuius præiudicium redundet, prout notat glossa q singularis secundum Nauarrum de quo late Felinus. Et secundū hanc sententiam dicunt Canonum excommunicantem percussorem clerici esse fauorarabilem legem, licet enim pęnalis respectu delinquentis sit, respectu tamen Ecclesiæ fauorabilis est, & ipse Canon fauorem Ecclesiæ principaliter intendit. Sed hæc doctrina non vsquequaque certa est, si enim secundum eam regula vniuersalis constitueretur, maxima esset perplexitas in iudicando quid magis aut minus principalius Canon intenderet, & facile secundum vniuscuiusque iudicium lex odiosa fauorabilis, & è contra fauorabilis odiosa iudicaretur. Et circa hoc ego regulā certā ex Doctoribus minime possum colligere. Nec doctissimus Sarmiēto r de hac re nouissime agēs eā cōstituit. Vnde pro solutione dico primo quod cum vltimæ testatorum voluntates quædam sint leges prout dicitur in iure, s & quædam à Doctoribus reputentur odiosæ, verbi gratia, quando aliquis exhæredatur & hæreditate priuatur, quædam vero fauorabiles iudicantur, quando, scilicet, aliquem ad successionem hæreditatis legatorum aut fideicommissorum admittunt secundum leges communes imperiales & regales. Ita leges quæ infligunt pœnam & priuant, odiosæ debent iudicari, licet enim sint fauorabiles respectu actoris, respectu tamen rei odiosæ sunt, & ius commune magis fauet reis, quam actoribus. Vnde Canon excommunicans percussorem clerici, odiosus debet iudicari. Licet enim faueat actori, scilicet, Ecclesię, reum tamen punit, cui ius maxime fauet; & è contra leges aliquid concedentes fauorabiles debent dici cum ius commune beneficia principis fauorabilia proclament. Secundo dico quod secundum ius leges antiquæ & communes debent conseruari, correctio enim legum euitari debet prout dicitur in iure, t & sic dicunt communiter Doctores quod lex contra regulas iuris debet intelligi, vt quanto minus fieri possit corrigat ius commune prout infra dicetur, debemus consequenter iudicare leges correctorias & exorbitātes esse odiosas, & strictè interpretandas & intelligendas & solum locum habere in eo casu in quo loquuntur, prout probatur in iure, u & tradunt Tiraquellus & Sarmiento. Vnde lex correctoria & exorbitans sufficit quod in aliquo operetur, non enim credendum est legislatorem velle leges per tot annos obseruatas vnico tollere verbo prout tradunt Decius x Ripa Calderinus & Iason. Ex quibus infertur, quod quando

k Tiraq. de retr. linag. in præfat. n. 62.

l Mant. de cōiect. li. 7.

m L. maximum vitiū. C. de liber. præter. Sarmien. lib. 1. select. c. 12. num 3.

n Tiraq. de primog. q. 4.

o l. sunt personæ. ff. de relig. & sump. fu.

p l. quod cōtra. ff. de legat. Regula quæ a iure com. de regu. iuris.

q Glo. in c. sciant cūcti de elect. Naua. cons. 32. de regul. Felin. in c. nō dubium de elect.

r Sarm. lib. 1. select. ca. 12.

s Auth. vt cum de appel. §. disponat.

t Regu. qui a iure com. de reg. iur. li. 6.

u l. quod vero ff. de leg. Tiraq. in tracta. linag. in prefat. n. 62 Sarm. vbi sup. num. 5.

x Dec. in c. 1. colu. 5. in fin. de resc. & ibi Ripa n. 42. Cald. ti. de dona. consil. vlti. versi. sufficit enim Iason in l. si quis posthumo. §. filiū.

do aliquod dubium ortum fuerit inter religiosos super obseruatione suæ regulæ debet considerari, vtrum tale dubium concernat obligationem trium votorum, quæ secundum ius commune sunt essentialia religioni, an vero concernat alia præcepta vltra dicta tria vota, quæ in aliquibus religionibus expresse præcipiuntur adimplenda, nam si versatur circa obseruationem trium votorum late & fauorabiliter est interpretandum, sicut illud quod consequitur secundum ius cómune late & fauorabiliter interpretatur. Si vero versatur circa alia præcepta stricte interpretandum venit, sicut ea quæ à limitibus iuris communis recedunt strictè explicantur, ita vt solum locum habeant in casu, in quo loquuntur. Ex hoc infertur, quod constitutiones, & extrauagantes, quæ præcipiunt executioni mandari ea quæ secundum ius commune præcipiuntur addendo aliquas pœnas & censuras odiosa debent iudicari cum respectu dictarum pœnarum & censurarum à terminis iuris communis egrediantur, sicut priuilegia, licet in quantum beneficia sint, ample sint interpretanda, prout infra dicemus: in quantum tamen a terminis iuris communis egrediuntur, & contra contemptores, & inobedientes grauissimas pœnas infligunt strictè interpretanda sunt.

Septima regula est, quod ita debet fieri interpretatio legis, quod ipsa lex minimè inutilis reddatur, prout dicitur in iure. *y* Qui enim contra faciunt licet amplectantur verba legis, contra voluntatem tamen legislatoris insurgunt, quod in iure *z* prohibetur. Denique vt sit bona interpretatio legis debet esse vtilis & non ridicula, prout tenent *a* Baldus, & Tiraquelus, adeo quod etiam si lex odiosa sit, & vt odiosa strictè sit interpretanda, debet tamen ampliari, ne inutilis & ridicula reddatur, prout Iulianus *b* iurisconsultus in quodam casu Senatusconsulti Macedoniani nos docet. Et ita lex pœnalis licet strictè sit interpretanda, ne tamen inutilis reddatur amplianda est, nam ne fiat fraus legi etiam in odiosa materia, verba proprie intelligere debemus, & legem ampliare, vt ipsius mens seruetur, prout tradit Sarmiento *c* allegans multos alios. Et aduertendum quod in interpretatione legum pœnalium semper præsumitur pro illa parte, per quam pœna euitatur, prout dicitur *d* in iure, & tradit Cumanus, quod tamen non procedit quando casus est clarus, puta si proprietas verborum importaret pœnam, tunc enim stàremus proprietati, vt dicunt iura *e* & notant moderni. Confirmatur ex doctrina Abbatis *f* dicentis, quod licet in dubio præualeat illa interpretatio legis, quæ est benignior, tamen plurimum debet attendi proprietas verborum secundum glossam & Decium. Vnde debet in pœnalibus fieri lata interpretatio, quatenus verba concedunt, tradit optime Alciatus. *g* Et ibi cóstat de expressa, & subintellecta mente disponentis tunc licita est extensio, non solú infauorabilibus, sed etiam in correctorijs & odiosis, vt pluribus citatis docet Molina. *h*

Octaua regula & maxime necessaria ad interpretationem statutorum & eorú quæ ad regulares pertinent quod in legibus, & statutis monasticam vitam & obseruantiam agentibus non debet fieri ita rigorosa interpretatio vt apices iuris seruentur: sed debēt ampliari de bono & æquo. Multæ enim leges iubent vt in aliquibus casibus non procedatur secundum apices iuris, sed de bono & æquo, & quidá iuris consultus *i* ait quòd sępe sępius perniciose erratur allegata solum autoritate scientiæ iuris, qui vult dicere, quod non debent iudices iudicare neque casus determinare secundum rigorem iuris, sed secundum æquitatem naturalem, quam iurisconsultus bonum & æquum appellat. Pro quorum terminorum intelligentia est aduertendum, quod isti temini rigor & apex iuris, etiam si opponantur istis terminis bonum & æquum, non inde debet inferri rigorem & apices iuris esse mala, & iniusta, iustissima enim sunt, vbi secundum ius obseruari debēt. Multi enim sunt casus in quibus secundum rigorem & apices iuris debent iudices iudicare, & in quibus si procederent secundum rigorem, & apices iuris, & non de bono & ęquo iniuriam iustitiæ maximam facerent, & apices iuris cum suo rigore iubentur obseruari ad euitandas hominum calumnias. Sicut enim videmus hominem inimicos habentem caute viuere armis armatū incedere, qui cessante necessitate ipsa arma deponit: ita iura considerantia calumnias hominum multarum solemnitatum fuerunt inuentricia, quibus velut armis & munitionibus dictis calumnijs obuiarent

y l. non dubium C. de legib.
z l. scire oportet 1. de tut. & cura.
a Bal. consi. 134. Tiraq. cōnub. glo. 5. n. 115.
b l. 1. §. penul. ff. ad senatus cōsultum Macedon.
c Sarm. vbi sup. n. 7.
d l. proxime ff. de his quę in tes. delē. Cuma. cōsi. 134. col. vlt.
e l. cū. lege vbi Aret. ff. de reg. iur. l. semper in obscurisco. vlt. ff. de regu. iuris.
f Abb. in. c. 1. de const. gl. in l. non possunt. ff. de legi. Deci. in d. ca. 1. col. penult. versu. 3. conclu.
g Alciat. de præsum. 3. p. præsum. vlt. á n. 7.
h Moli. de primog. c. 5 n. 5.
i l. si seruū. §. sequitur. ff. de verb. oblig.

uiarent, vt videmus in solennitate testamẽ torum contractuum & similiũ, quæ solemni tates apices iuris nuncupantur, quod iubet ipsum ius obseruare, vbi necessitas postulat, quas solennitates præcipit deponi in alijs casibus, iubendo, vt de bono & æquo & de plano secũdum naturam, & ius gentiũ in his procedatur. Et sic videmus, quod in testamento ad pias causas iubet deponi solẽ nitatem septem testium, dicẽs quod in hoc casu sufficit, vt procedatur secundum natu ram & ius diuinum, secundum quod in ore duorum, vel trium stat omne verbum. Et hoc est procedere de bono & ęquo, id est se cundum æquitatem, & non secundum rigo rem iuris, prout declarat optime quidam Iurisconsultus. *l* Hæc est differentia: æqui tas enim procedit secundum simplex ius gentium. Rigor autem & apices iuris solẽ nitates & cæremonias iuris positiui, significant additas dicto iuri gentium. Hoc ergo modo debent interpretari quæstiones, & dubia statui monastico conducentia, in his enim rigor & apices iuris deponi debent: oportet enim religiosos procedere de bono & æquo secundum æquitatem naturalem.

l l.bona fides.ff.dpos sess.

Ex quo infertur decisio cuiusdam casus: fuit enim apud regulares visitatus quidam prælatus quod non fuerit canonice confirmatus, & quod non obstante sua mala con firmatione officium prælatiæ exercuit, cau sa autem istius malæ confirmationis afferebatur ex eo quod postquam fuit canonice electus præsidens electioni noluit electum confirmare, propter quod grauamen ad superiorem fuit statim appellatum: & inter posita apellatione ipse præsidens mutata sententia ipsum confirmauit, quæ confirma tio nulla videbatur, cum pendente appella tione nihil sit innouandum, & certe secun dum iuris rigorem & apices iuris, ita vide tur affirmãdũ, quod scilicet ipsa cõfirmatio sit nulla, quia pendente appellatione & re missione causæ ad superiorẽ inferior circa eã nullã habet ad definiẽdũ potestatẽ pro ut expresse asserit Constantinus *m* Imperator. At secundũ æquitatẽ & procedẽdo de bono & æquo (vt debent procedere religio si) dicta confirmatio videtur sustinenda, cũ dictus præsidens adhuc suam habeat com missionem & partes ab appellatione, & de uolutione causæ ad superiorem desistant.

m l.1.C.de relationib.

Aduertant tamen prælati regulares quo modo de bono & æquo secundum æquitatẽ in causis monasticis se habent, nam vt bene dicit Baldus *n* nõ debent ipsi procedere de bono & æquo secundum suam imaginatio nem, & ad libitum, sed prudenter secundũ terminos iuris, & ita ipse Baldus *o* alibi di xit sapienter, quod humanæ æquitates in se vim statuti minimè habent, nisi aliquo statuto, & consuetudine legitime præscri pta sint munitæ, quod dictum summe notã dum dicit Tiraquellus, *p* & ita debent inter pretari ea quæ pertinent ad regulares non secundum apices iuris, sed de bono & æquo non ad libitum & beneplacitum cuiuscun que, sed iuridicè secundum terminos iuris naturalis & gentium.

n Bal.in rubr.C.de cõstit. pecun. o Bal.in c.1. §.qui vidiã. de his qui feud. dare poss. p Tiraq. de retr. linag. §.35 glos.2 n.vlt.

Nona regula, vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, nisi autoritate al terius legis, iuxta latè tradita â *q* Bartolo, Paulo Castrensi, & Iasone, nam constitutio generalis per aliam specialem limitatur, prout tradit Bartolus *r* quem sequitur Barbatia in quodam consilio inserto inter con silia Alexandri.

q Bart. in l. vn.cir.prin C quoi ũ lega. Castr. in l.sciendũ in prin.n.5.ff. qui satisdar. cogã. Ias. in l.triticũ.n.6 ff.dver. ob r Barto. in l. quęsitũ §.fin n.12.ff.dfid. inst. Barba. cons. 123.n. 11.volu.4. s Nume.10. t Comp.Socie. v. priuilegia. §.4. v Cõp.Benedict. n.49. x l.cũ pater §.dolo.ff.de legat.2. Panor inc.fug. gestũ. & cameminimus. de appel. & in ca. fi.d rũp.fid. in ca.tua.de iureiur. y Ba.in l.ex facto. in 1. pri n.nota 4 & ibi Alex. devul.&pupil. Iason in l.beneficiũ n.35.ff.delegib. z ca.intelligẽtia dever bo.signif.

Decima regula est quod priuilegia con cessa regularibus dubietate aliqua laborantia orta ex verborum ambiguitate, & ex iurisperitorum interpretatione in fauorẽ re gularium intelligenda sunt, prout concesit Leo X. *s* congregationi Camaldulensi, & Iulius I. congregationi montis Oliueti, vt refertur in compendio Societatis Iesu, *t* & congregationi Sanctæ Iustinæ, vt refertur in compendio monachorum Sancti Bene dicti Hispaniæ, *u* quæ regula summe à re gularibus notanda est ad multorum du biorum decisionem, de qua infra latius a gemus.

Regula vndecima est, quod lex non in cludit illud, ad quod mens & ratio autoris eius non se extendit, prout dicitur in iure, *x* & tradunt Panormitanus, & Feli nus, & in dubio mens Principis semper præsumitur fuisse talis, qualis de iure esse debet, prout notat Baldus, *y* Alexander, & Iason.

Regula duodecima, verba legis sunt intelligenda secundum subiectam mate riam, prout dicitur à iure. *z* Proponamus exemplum, vt patefiat regula maxime ne cessaria ad multorum cognitionem, sta tuit Clemens Octauus, vt informationes il lorum, qui volunt ingredi religionem, fiant à quatuor patribus ex antiquioribus coram

Notario, & non declarat, an Notarius debeat eſſe Regius, an vero Apoſtolicus, an Notarius ex fratribus religionum, & cum ſecundum dictam regulam verba debent intelligi ſecundum ſubiectam materiam, di cẽdum eſt, quod ſufficit ad hoc adeſſe notarium ipſorum ordinum creatum à Generalibus, vel Prouincialibus ipſarum, prout in religionibus fieri conſueuit, & conceſſum eſt à Pio V. ordini Prædicatorum, prout infra in quęſtione de notarijs latius dicemus.

Decima tertia regula eſt quod quando proprietas verborum repugnat, & voluntas Legiſlatoris non poteſt declarari ſecundum diſpoſitionem legis, niſi per improprietatẽ verbis ſecundum proprietatem debemus ſtare. Vnde determinatur in iure *a* Canonico, & ciuili, quod ceſſante ordine neceſſitatis & charitatis, ſi quis inſtituit Titium patrem & eius filios nõ cenſentur vocati ordine ſucceſsiuo ſecũdum diſpoſitionem legum, ſed veniunt ſimul propter naturam copulæ, quæ omnes eodem tempore vocat argumento aliquarum legum, *b* alias dicta copula impropriaretur. Et ita etiam affirmant *c* Paulus de Caſtro, & Socinus, quod fallit quando eſſet alia coniectura, quæ corroboraret hanc præſumptionẽ ortã exproprietate ſermonis. Vt contingit quando neceſſarius ordo naturæ & ſanguinis ſuaderet aliud, quam quod verba improprientur.

Decimaquarta regula eſt, quod argumentum à ſimili in legibus pœnalibus nõ valet nam pœnæ legum interpretatione mollieẽdæ ſunt potius quam nimis exaſperandæ atque ideo proprium caſum non excedunt. Ita tenet gloſſa & probatur in iure. Cauſam autem quare argumentum à ſimili, aut ab identitate rationis non valet in lege pœnali cũ tamẽ in alijs legibus valeat, gloſſa illanõ exprimit. Caſtro *d* tamẽ de lege pœnali eã aſsignat dicens, quod aliæ leges adeo pendent ex ratione, vt ratio legis dicatur eſſe mens illius. Vnde dicit Panormitanus, *e* & docet Baldus, legem nõ eſſe aliud, quam rationem eius, & hinc euenire neceſſe eſt, vt vbicumque illa eadem inueniatur ratio, ibi etiam eadẽ habeatur lex. Pœnalis autẽ lex nõ omnino pendet ex ratione, ſed etiam pẽdet ex ſola Legiſlatoris voluntate, quatenus certam aliquam pœnam decernit, nam licet ex recta ratione procedat quod crimen puniatur, nulla tamen ratio cogit, vt tale crimen tali pœna puniatur. Sed hoc ex ſola Legiſlatoris voluntate pendet, quæ etſi aliquam habuerit congruentem rationem, non tamen neceſſario cogentẽ vt talis pœna potius quam alia ſtatuatur, propter quod lex pœnalis non eſt extendenda vltra caſum per legem expreſſum, etiam ſi ſit per argumentum à ſimili, aut â contrario ſenſu, niſi forte talis extenſio poſſit per alias iuris regulas probari. Ita Caſtro contra Abbatem contrarium tenentem.

Decima quinta regula eſt, quod Papa reſcribendo cum iure communi, atque ratione magis quam fieri poteſt ſe conforma re præſumendus eſt, iuxta dictum *f* Baldi, approbatum à Ruino Decio, & Pariſio. Verum eſt tamen, quod concedendo priuilegium taliter debet interpretari, vt aliquid diſpoſitioni iuris communis addat vt ita ſuperfluũ non reddatur, prout dicunt iura, *g* & notant Hoſtienſis, Abbas & Baldus, & Ancharranus, priuilegium enim in fauorem alicuius religionis conceſſum debet augeri, ita vt prærer ea quæ de iure ipſi competebant aliquid aſſequatur, vel ſi dubium fuerit, an ſibi aliquid competat tollẽdo tale dubium id confirmet, prout tradit Mandoſius. *h*

Hæ regulæ ſufficiãt omittẽdo alias multas, de quibus in his tractatibus mẽtionẽ faciemus, & præcipuẽ in tertio tomo in quæſtione de priuilegijs.

ARTICVLVS. VIIr

An leges & priuilegia ſecundum conſuetudinem interpretentur.

REſpondeo dicendo, quod vt aduertit quidam Iuriſconſultus *a* omnes Reſpublicæ politicẽ viuentes, non ſolum habent leges ſcriptas, ſed etiam conſuetudines, quas omnino obſeruant, & in ſuis actibus ſecundum illas diriguntur. Vnde non reprobata fuit in ſacra Scriptura *b* conſuetudo prius maritandi filias maioris ætatis quàm minoris. Ex quo procedit, quod ius Ciuile, *c* & Doctores communiter tractant copioſe de conſuetudine, & de eius viſentientes, eſſe maxime neceſſariam ad Reipublicæ politicum regimen, & Canones *d* etiam de ea multa tradunt, intelligentes, eſſe maximè neceſ

e Rainun. Rainal. de teſtam. Doct. in l. Gallus. §. 1. ff. de vulg.

b l. ſi duob⁹ ff. de legat. 1. l. 1. §. is ita C. de eadu. tollendis.

c Caſt. & Soci in l. in his ff. decõd. & demonſt.

d Caſtro de leg. pœn. l. 1 c. 17 fo. 58.

e Panor. in l. ſi. de reſcrip. Bal. in l. nõ dubiũ. C. de legib.

f Bald. in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. Ruin cõſil. 60. ãn 5. Dec. cõſi. 64. co. pen. nu. 7. Pariſ. cõſi. 11. li. 1. n. 127.

g l. ſi quãdo C. de inof. teſt. c. paſtoralis reſpõſ. 1. de appel.

h in his vbi Hoſtiẽ. v. cõfirma & Abbas no. 2. de priuil. Bald. in Auth. habita. 4. not. C. ne filius pro patre. Anchar. cõſi. 186. co. 2.

a Mãdoſ. in 17. q. reg. 3. Cancel. n. 5.

a l. omnes populi ff. de iuſt. & iure.

b Geneſ. 2. c. n. 1. cl. ff. quibus ff. de legib. vbi Doctores.

c conſuetudo. 1. d.

neceſſariam,& vtilem, ad gubernationem hierarchiæ Eccleſiaſticę. Et Theologi quãtum ad forum conſcientiæ etiam de ea aliqua vtiliſsima in lucem proferunt, & non minorem vim habet in gubernatione monachali, videmus enim in ſacra religione Beati Patris noſtri Franciſci fuiſſe maxime dubitatum, inter Patres Ordinis an præcepta regulæ ad peccatum mortale obligarent& tandem hoc fuit declaratum in Concilio Generali Vienenſi, *e* quod in omnibus caſibus,in quibus,regula fratrum Minorum ponit hoc verbum teneantur,obligantur fratres ad peccatum mortale. Quod probat ipſum concilium ex ſola cõſuetudine ipſius ordinis,ita interpretante, ex quo Caietanus, *f* & Sylueſter deducunt quandam regulam generalem quod conſuetudo interpretatur an præceptum obliget ad peccatum mortale, necne: ſic principalis effectus ipſius conſuetudinis eſt interpretari legem,quando nobis non conſtat de ſuo vero ſenſu,ſed in dubio verſatur,& hoc eſt illud,quod cõmuniter dicunt iuriſperiti cõſuetudinem eſſe optimam legum interpretem, adeo vt affirmẽt non ſolum eſſe interpretem legis humanæ,ſed etiam diuinę, pro ut aduertit Nauarrus. *g* Vnde videmus quod ante Concilium Tridentinum poterant Sacerdotes ſecundum conſuetudinem antiquam eligere in cõfeſſorem quemlibet ſacerdotem etiam ab Ordinario non approbatum: quæ conſuetudo hoc modo interpretabatur præceptum diuinum confeſsionis,quæ etiam conſuetudo in multis interpretatur ieiunij præceptum, vt aſſerit Diuus Thomas. *h* referens Diuum Hieronymum dicentem,quod in ieiunijs ſeruetur vniuſcuiuſque prouinciæ conſuetudo,& traditiones maiorũ. Nec mirum eſt habere vim cõſuetudinem,ſiquidem nullo exiſtente præcepto ieiunandi ſub pœna peccati mortalis in aliquibus caſibus conſuetudo explicauit ſub ea pœna obligare, vt affirmant idem Caietanus, *i* & Nauarrus. Imo interpretatur præceptum ieiunij aliquando non obligare, prout aduertit Caietanus, K quid adhuc egemus teſtibus ad hãc veritatem comprobandam; ſiquidem videmus in Regnis Caſtellæ eſſe conſuetudinem introductam cõtra ius, vt omnes in Sabbathis poſsint manducare inteſtina, & vltimas extremitates animalium: & hoc à nemine condemnari.

e Clement. exiuri. §. ité ordo. dever bo. ſignif.

f Caiet. 2. 2. q. 186. art. 9. ad. 2. Solut. verb. præceptum. n. 2.

g Nau. c. 17. n. 186.

h D. Tho. 2. 2. q. 147. a. 4. Hiero. relatus inc. vnitã. 7. diſtinct.

i Caiet. 2. 2. q. 178 art. 3. Na. ca. 21. n. 11.

K Caiet. 21. q. 147. ar. 8.

ARTICVLVS VIII.

Quid requiritur ad hoc, vt ſit rationabilis conſuetudo ad explicandam legem.

REſpondeo dicendo, quod quando cõſuetudo eſt cõtra legem, vt ſupra dictam vim & alias iuridicas habeat neceſſarium eſt, quod ipſa conſuetudo habeat inferius poſitas conditiones. Prima quod ſit rationabilis. Secunda quod ſit legitimè præſcripta: cum enim conſuetudo legi comparetur, vt iuſta iudicetur, eaſdemmet conditiones, quas habet lex, habere tenetur; lex autem debet eſſe iuſta,& ab habente autoritatem edita, prout in iure *a* ab omnibus notatur. Sed ad huius rei maiorem explicationem videndũ eſt, quando ipſa conſuetudo erit iuſta,& rationabilis. Quod difficillime ab authoribus explicatur, cũ enim conſuetudo ſæpè ſæpius ſit contra legem, & interpretetur ipſam contra tenorẽ, difficillimè intelligitur quomodo poſſet fieri quod per actus à principio illicitos, per quos conſuetudo fuit introducta poſsit conſuetudo iuſta,& rationabilis generari, cum arbor mala, malos fructus faciat dicente hoc ſumma veritate. Ad reſolutionem huius difficultatis, dico primo, quod conſuetudo, quæ eſt contra legem naturalem,& diuinam, non poteſt eſſe rationabilis,& per conſequens non eſt valida ad dictam explicationem: hoc eſt certiſsimum apud omnes Theologos,& Canoniſtas,& tenent Diuus Thomas, *b* & Caietanus. Et ratio eſt, quia ius naturale primæuum, & diuinum ſunt immutabilia, & ſic non poteſt conſuetudo alterare ſubſtantiam ſacramentorum, prout dicunt multi Canones. *c* Secundo dico, quod ſi conſuetudo eſt contra ius humanum bene poteſt eſſe rationabilis, & ratio eſt, quia licet à principio fuerit iniuſta & irrationabilis, temporis ſucceſſu poteſt eſſe tolerabilis, ſicut vna lex iuſta ſucceſſu temporis per aliam corrigitur. Verum tamen eſt, quod contrauenientes legi iuſtæ ante eius legitimam præſcriptionem peccabũt, ipſa enim legitima præſcriptio eam rationabilem facit: ſicut legitima

a c. erit autẽ lex. 4. d.

b D. Thom. 1. 2. q. 97. ar. 3. ad. 1. Caietan. in §. dignitate. cũ cap ſequ. 8. diſtinct. *c* c. ſuper ea d. cognatio. ſpiritu. c. trinadecõ ſecr. d 4. ca. vitioſus de celeb. miſ.

præscriptio rem non eius domino applicat, quod est rationabile, ne dominia rerum sint in incerto, ita respondet difficultati proposita Caietanus. *d* Quando vero consuetudo non est cõtra legem, sed est solum declaratiua legis, verbi gratia quando in aliqua quæstione sunt pro vtraque parte concludentes iuris rationes æqualiter, tunc consuetudo vnam approbans dicetur esse declaratiua, & eius certum videtur constituere secundum *e* Panormitanum. Et talis consuetudo declaratiua non tam valebit ratione consuetudinis, quam virtute legis sic interpretatæ per consuetudinem, prout tenet Socinus. *f* Neque exigitur quod hæc consuetudo declaratiua sit præscripta cum non aduersetur legi, sed illam declaret, & sufficit eam declarationem aliquo tempore fuisse obseruatá, prout tenent Aretinus Socinus, *g* & Aymon, quo sequitur Doctissimus Lusitanus Barbosa.

d Cai. 2.2 q. 97. ar. 3.

e Panor. in c. cum. dilectus. n. 7. de constit.

f Socci. cõs. 148. n. 2. li. 1.

g Areti. cõs. 11. nu. 5. post med Socin. cons. 111. n. 8. li. 1. Aym. cõs. 201. n. 12 Barbos. in l. postdotẽ. ff. solut. matri. n. 48.

ARTICVLVS IX.

Vtrum priuilegium Principis sit ample interpretandum.

REspondeo dicendo, ꝙ duplex est priuilegium: primũ in quo datur actualis dispẽsatio per quam quis eximitur à lege cõmuni, vt Bulla Cruciatæ concedit laicis esum ouorum etiã in Quadragesima: secundo datur potentia dispensandi aliquibus. Quo supposito dico primo, quod aliquando priuilegium nihil videtur concedere præter ius commune, & tamen confert ad tollendos scrupulos, vbi fuerunt variæ autorum sententiæ. Secundo dico, conandum esse ita interpretari priuilegium vt aliquid operetur præter ius commune iuxta id quod dicitur in iure, & tradũt Syluester *a* & Nauarrus. Tertio dico, quod si priuilegium, continet actualem dispẽsationem legis cõmunis dato aliquo quod operetur, est in alijs stricte interpretandũ, iuxta id quod traditur in iure, *b* & dicunt Sylvester, & Nauarrus. Vt si dispensentur ad ordines absolute intelligitur ad minores tantum. Item dispensatus tempore interdicti vt intersit diuinis non potest recipere communionem, nec interesse diuinis tempore cessationis, prout tradunt *c* Nauarrus, & communis. Quarto dico, quod dispensatio in lege priuata, vel consuetudine priuata quæ est contra ius commune est ample interpretanda, quia reduxit hominem in ius commune, quod est fauorabile, prout tradit Sylvester *d* cum Ioanne Andrea. Similiter concessio indulgentiarum est ample interpretanda etiam de non iniunctis pœnitentijs, quia nihil habet contra ius commune, ita Sylvester, & Corduba *e* cum communi: Quinto dico, quod quando priuilegium continet potestatem dispensandi, commutandi vel absoluendi est ample interpretandum, cum sit fauor vel beneficiũ Principis, ita Sylvester, & Nauarrus, *f* & Couarruuias. Verum tamen est quod si hæc ampliatio cedat in præiudicium tertij, debet restringi, prout tenet Sylvester, *g* & communis. Sexto dico, quod hæc facultas dispensandi commutandi & absoluendi potest extendi ad similes casus, vbi subest eadem vel maior ratio, ita Didacus Perez *h* Vnde beneficiarius qui profitetur Canones fruitur prouentibus beneficij in absentia, sicut conceditur Theologis cum scientia Canonum maximè sit necessaria ad Ecclesiasticæ hierarchiæ regimen, sicut est necessaria Theologia, prout dicunt communiter Doctores, & explico in nostra Summa, & est praxis valde ordinaria, & doctrinam huius dicti confirmant exempla tradita à Nauarro *i* & Sarmiento. Et sic Doctores communiter dicũt, quod Bullæ concedentes commutationem votorum extendi possunt ad similia iuramenta commutanda, dũmodo non vergant in præiudicium tertij. Similiter si Episcopo concedat Papa gratiam testandi potest facere codicilium, aut donare causa mortis. Prout tradunt Nauarrus, K & Quintilianus Mandosius. Vnde infertur, quod regulares quibus sedes Apostolica concedit licentiam testandi possunt facere codicillos, & causa mortis donare.

Nec his obstat, quod priuilegia non recipiunt extensionem ex similitudine rationis, neque ex maioritate rationis, iuxta tradita in Iure, l & tradunt Rolandus, Berosius, & *m* Baldus. Nam respondetur, ꝙ hoc regulariter est verum, at non procedit in priuilegijs causæ fauorabili concessis, sicut sunt priuilegia, quæ doti conceduntur. Et ratio est, quia in dote agitur de vtilitate publica, saltim secundario, quia ex dote sequitur matrimonium, & ex ipso

a c. in his d priuil. Sylu. verb. priuil. §. 3. n. 1. & 4 Na. in apolog. de redditibus. q. 3. mẽb. 6. n. 3. bc. porro de priui. Sylue & Na. vbis.

c Nau. c. 27. nota. 178. & 189.

d Sylu. vbis. §. 3. conf. 2.

e Silu. verb. indulgentia §. 3. Cord. li. §. qq. q. 9. cõ cl. 4. ad. 2.

f Nau. in rect. desimo n. 3. Syl. verbo dispẽsatio. §. 5. Co. in. 4. 2. p. c. 3. §. 8. n. 6.

g Syl. ver. priuil. §. 3. v. 4.

h Per. in prologo. ordin. q. 2.

i Nau. c. 22. nu. 74. Sarl. select. c. 12 n. 7.

K Nau. de redit. q. 3. monitu. 20. Mãdos. in praxi signat grat. titu. licent. ll. si pupillorũ. §. si prætor. ff. de re. eorũ. Rolã. cõsi. 81. n. 17. li. 1.

m Bero. inc. 1. not. 7 o de probat Bal. incap. inter cætera. n. 10. de rescript.

ipſo ſperatur proles & intereſt Reipublicæ quod hominibus liberis repleatur, vnde quando lex etiam exorbitans fundatur in publica vtilitate ſecundario tanquam fauorabilis recipit extenſionem ex ſimilitudine rationis, vnde receptũ eſt quod priuilegia, & iura exorbitantia agentia de pia cauſa & fauorabili recipiunt extenſionem ex ſimilitudine rationis, nam tunc ex materia ſubiecta conſtat non abhorrere mentẽ legiſtatoris ab exorbitantibus, & ideo ea lex & priuilegiũ etiãexorbitans facile admittit extẽſionẽ à ſimilitudine rationis, & priuilegia religionibus cõceſſa in ſatis pia cauſa fundãtur Ita doctiſsimus Barboſa[a] multa allegando

[a] Barbo. in l.1.par.ff.ſolut.matr. n.19.& 20.

QVÆSTIO XII.

De abbatibus & Abbatiſsis, quo ad eorum eſſentiam & differentiam, in ſex articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur ſex.*

1 *Quid ſit Abbas.*
2 *Quid ſit Abbatiſſa.*
3 *Vtrũ Abbates, & Abbatiſſæ ſint benedicti, & an eorũ benedictio poſſit reiterari.*
4 *Vtrum Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia quæ habent benedicti.*
5 *Quot ſint prælatorum ſpecies.*
Vtrũ Guardiani, & eorũ Vicarij ſint prælati

PRo inductione notãdũ quod licet prælati fratrum Minorum aliotumq; mẽdicantiũ Abbates minime appellẽtur, at ſub nomine Abbatum in hac quæſtione comprehendũtur omnes Prælati Regulares diuerſis nominibus nũcupati, de quibus omnibus in hoc tractatu agere oportet, cũ omnes communicationem omnium fere priuilegiorum habeant.

ARTICVLVS. I.

Quid ſit Abbas.

REſpondeo dicendo, quod Hebræi vocant patrem *Ab* (cui nomini Chaldæi & Syri ſuo more addunt in fine literarum A.) Vnde factum eſt prout tradit Aluarus Pelagius,[a] & Petrus Gregor. hoc nomen *Aba*, & deriuatum eſt nomen *Abbas*, quod nomen ex Anachoretis primum cœpit frequentari in Chriſtiana religione: ſcribunt namque Sozomenus[b], & D. Hieronymus, & alij Hilarionem Anachoretam in ſaltibus Thebaidos Siriæ primum floruiſſe Monachum, ac plures viuendi formulã accipientes eremi cultum in cætum tranſtulerũt. Vixit & Diuus Antonius in Thebaica regione AEgypti & inibi condidit monaſterium. Hunc innumeri poſteà ſecuti ſunt, qui ſuos iudices præpoſitos & prælatos nomine proprio Abbates dixeunt: fuit hoc nomen primum tributũ Monachis prælatis ſolitarijs venerationis cauſa ab his qui ſe tanquam filios ſuos edoceri & haberi nouerant, poſtea tamen in ambitionem apud quoſdam degenerauit, vt quondam etiam factum eſt faſtidita ſuperbia eorum qui volebãt vocari Rabbi, in quos inuehitur, & deteſtatur D. Hieronymus[c] in hæc notanda verba prorumpens: *cum autẽ Abba pater Herbæo ſermone Syroque dicatur, & Dominus noſter in Euangelio*[d] *præcipiat nullũ Patrem vocandum niſi Deũ, neſcio qua licentia vocamus hoc nomine alios vel vocari nos acquieſcimus.* Et nota quod Diuus Hieronymus loquitur de his qui nulla cura aliorum donati nullis præpoſiti ſe ita nominari deſiderant, Vnde tranſiuit hoc nomen in dignitatẽ, & præpoſituram monachorum, quod idcirco ab his quãm à præpoſitis aliarum religionũ vſurpari iure ſine ſtultitia, vel gloriola nequit prout tradit quædam celebris[e] Gloſſa. Denique præpoſitus Monachorum dicitur Abbas in alijs autem ordinibus diuerſis nominibus nuncupantur, vt pura præpoſiti, Rectores, Miniſtri, Vicarij, Guardiani, & Priores, de quibus omnibus in hac quæſtione agẽmus.

[a] Pelag. de planct. Eccleſ. lib. 2. c. 23. Greg. li. 15. ſyntag. iuris. 2. p. c. 13. n. 1.
[b] Sozomen l. 5. c. 10. Hieron. in vit Hilar.
[c] Hieron. in epiſt. ad Gal. 1. c. 4.
[d] Matt. c. 23
[e] Gloſ. in c. tuam, verb. non aſcendat de ætate & qualitate.

ARTICVLVS. II.

Quid ſit Abbatiſſa.

REſpondeo dicendo, quod Abbatiſſa eſt præpoſita monialiũ, & ſic ea fere omnia, quæ competunt Abbatibus, locũ habẽt in Abbatiſsis, nam non minorẽ quam Abbates habent adminiſtrationem,

iuxta Baldum *a* Abbatem, Iasonem, & alios quos refert & sequitur Marcus Antonius Cuquus. Nec administratione in suas moniales caret, nec potestate cõferendorũ beneficiorum & dignitatum quæ suo monasterio competũt. Et Sot. *b* cũ communi Theologorum, eas prælatas omnino negat, dicẽs quod mulier non potest in dignitate constituti cui sit spiritualis iurisdictio annexa. Vnde oritur, quod Abbatissæ & aliæ matres sanctimonialibus præfectæ ratione officij potestatem non habẽt imponẽdi præcepta spiritualia, sicut religiosorũ prælati, sed tãtũ ciuilia, sicut matres familias, de quo infra dicemus in quæstione quinta decima de Abbatibus & Abbatissis quoad sexum & ętatem.

a Bal. in c. 1. in prin. col. 6. qui feudũ dare possũt Abb. inc. 2. in pri. de his quæ fiunt a præla. Ias. in d. titul. qui feudũ dare n. 6. Cuq. li. 3. maiorũ in stit. tit. 3. de Abbati. iuxta finem.

b Soto in 4. d. 10. q. 1. ar. 4. pa. 881. & d. 25. q. 1. a. 2

ARTICVLVS III.

Vtrũ benedictio Abbatis & Abbatissæ sit reiterabilis.

REspõdeo dicendo, quod Abbates & Abbatissæ aliqui sunt benedicti, & aliqui non, & illi quibenedicuntur non possunt rebenedici, prout tenet glossa *a*: cõmunis tamẽ Doctorum quã sequitur Bonifacius hanc opinionem clarius & indubitanter tenet, vnde Abbas benedictus ad secundam Abbatissiam promotus non debet rebenedici, quia benedictio eius nõ est reiterabilis. Nam hoc beneficium Abbatissiæ, quæ longe est minor & simplicior benedictione Abbatis est iterabilis, vt ipsemet Bonifacius *b* qui suis auditor Rotæ concludit Sed quidquid sit de benedictione Abbatissæ, quam tenuit iterabilem Felinus *c* benedictionem tamen Abbatis credo non esse iterabilem, tum quia longe plus accedit ad ordinem imprimentem characterem quam benedictio Abbatissæ: tum quia multa sacramentalia quæ non imprimunt characterem, non sunt iterabilia, vt benedictio nuptialis, & pœnitentia solemnis, prout dicũt Canones. *d* Vnde si Abbas non potest probare benedictionem factam, & eius probatio est necessaria quoad forum exterius ait Nauarrus *e* quod non debet dicere se esse benedictum, sed dubitare de prima benedictione, & ita sumere secundam benedictionem cum illa conditione quæ solet apponi quando baptizatur aliquis, de quo dubitatur, an sit baptizatus, scilicet, *si es benedictus nõ te benedico si autẽ non es benedictus benedico te*. Et si ei opponatur, quomodo possit dubitare cũ ipsemet sciat se esse benedictũ, & sic non possit dubitare nisi mentiatur? potest excusari à mẽdacio, intelligendo in mẽte sua, quod ad faciendam fidem in foro exteriori dubitat iuxta ea quę tradit idemmet Nauarrus. *f* Aduerte tamen, quod Abbatissæ triennales non sunt solitæ benedici, prout tradit Nauarrus. *g* Vnde iura quæ ordinant Abbatissam electam & confirmatam perdere Abbatissiam si intra annum nõ benedicatur, de Abbatissis perpetuis sunt intelligenda.

a Glos. in c. attendentes §. statuimus verb. benedicitur de statu monach.

b Bonifa. in d. §. statuimus no. 20.

c Fe. inc. me minimus n. 5. de accusa.

d c. 1. & 3. de secũd. nup. c. quãquam 50. dist.

e Naua. li. 1. cõsi. ti. de sacra. cõs. 12.

f Naua. inc. humanæ aures 22. q. 5.

g Nau. li. 3. consil. ti. de stat. mon.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Abbates non benedicti habeant eadẽ priuilegia quæ habẽt benedicti

REspondeo dicẽdo, quod licet munus benedictionis Abbatibus non impendatur omnibus tamen & singulis honoribus, præeminentijs, priuilegijs, prærogatiuis, iuribus & insignijs Abbatialibus benedictis cõpetentibus fungi possunt, prout concedit Eugenius *a* Quartus, & Iulius Secundus, & concessum est congregationi *b* Montis Oliueti, & concesit idem Eugenius IIII. Congregationi Sanctæ Iustinæ seu montis Casini & Leo *d* Decimus congregationi Camaldulensi, & refertur in cõpendio priuilegiorum ordinis Cisterciensis, atque ita eisdem concessum est, vt minores ordines prout de iure & informa Concilij Tridentini ipsis cõceditur Abbatibus benedictis suis subditis libere conferre valeant, de quo infra inquæstione de benedictionibus & in quæstione de ordinibus latius dicetur intertio tomo.

a Eug. pri 6 nu. 14. & Iu. 2. priui. 19. n 7.

Congreg. mõt. oliue. priuil. 31. fo. 76.

c Eug. in li. 4 priui. Sanctæ Iustinæ priui. 50. fo. 190. & priu. 51. fo. 205. &

d Leo Decim. cõgre. gat Camal. n. 34. habet. in compen. Rot. tit. Abbas. §. 4.

ARTICVLVS. V.

Quæ sint regularium prælatorũ species.

REspondeo dicendo, multiplices esse apud regulares prælatorũ species, alij nãq; sũt prẽlati cõuẽtuales, vt sũt Guardiani, Priores, Præpositi, Rectores Ministri & Abbates particulariũ monasteriorũ, alij sunt prælati Prouinciales qui præsunt prouincijs, alij vero generales, qui ordinibus in totũ prẽficiũtur. In ordine vero fratrum Minorũ est aliud genus prẽlatorũ, quod Custos appellatur, cuius autoritas quoad iurisdictionẽ est episcopalis. Custodia nãq; est ve

lut

lut diœceſis certis limitibus concluſa, in qua ſunt plures conuentus cum ſuis Guardianis qui nimirum omnes cuſtodi ſubduntur, qui eſt Prælatus ordinarius ſecundum regulam Seraphici Patris noſtri Franciſci, atque ideò ſicut Epiſcopus poteſt facere ſynodum ex Archipreſbyteris & parrochis: ſic cuſtos poteſt celebrare capitulum cuſtodiale ex Guardianis ſuæ cuſtodiæ. Prouinciales vero in ordine Minorum habent poteſtatem iuriſdictionis ad modum Archiepiſcoporum, nam ſicut Archiepiſcopi præſunt prouinciæ, in qua ſunt plures Epiſcopi ſubditi quodãmodo Metropolitano Archiepiſcopo, ſic eodem modo prouinciales miniſtri præſunt Prouinciæ proprie dictæ, in qua ſunt plures cuſtodes iuriſdictionem Epiſcopalem habẽtes, & diœceſim vel cuſtodiam, qui ſane cuſtodes ſunt ſubditi prædictis prouincialibus. Ac tandem ſicut Archiepiſcopus ſic etiam miniſter prouincialis de iure poteſt ad capitulum Prouinciale conuocare omnes cuſtodes & Prælatos ſuæ prouinciæ, atque adeo miniſtri prouinciales ordinis ſacri Minorum ſunt magis proprie & vere Prælati Prouinciales, quam reliqui aliarum religionum, in quibus non ſunt iſtę cuſtodiæ. Generales vero miniſtri huius ſacri ordinis habent autoritatem iuriſdictionis ad modum Patriarcharum vel primatum, nam ſicut Primas qui ſolo nomine differt à Patriarcha (vt Anacletus *a* dixit in decreto) præeſt nationi, in qua ſunt plures Epiſcopi qui ſunt prælati prouinciales: itamini ſter generalis præeſt omni nationi & ordini, in qua ſunt plures prouinciales miniſtri, & plures cuſtodes, quos omnes poteſt cogere & conuocare ad capitulum generale totius ordinis fratrum Minorum. Quare Seraphicus pater noſter Franciſcus ab Eccleſia merito vocatur Patriarcha pauperum, non ſolum quia inter omnes pauperes Euangelicos præter Apoſtolos, & diſcipulos Domini primatum obtinuit, ſed quia fuit primus generalis miniſter Seraphici ordinis habẽs iuriſdictionem Patriarchalem ſuper omnes fratres Minores exiſtentes per omnes nundi nationes. Ex dictis colligitur, quod ordo Minorum proprijſsime inſtitutus eſt ad inſtar Eccleſię Catholicę Romanæ, nam ſicut tota Hierarchia Eccleſiaſtica conſtat ex parochialibus Archipresbyteris Epiſcopis Archiepiſcopis, Patriarchis & Primatibus, qui omnes Summo Pontifici ſubduntur: ita Hierarchia Minorum conſtat ex confeſſoribus, qui ſunt velut preſbyteri, parochiales, & ex Guardianis qui ſunt velut Archipresbyteri, & ex cuſtodibus, qui ſunt vt Epiſcopi, & prouincialibus, qui ſunt velut Archiepiſcopi, & ex generalibus qui ſunt veluti primates, & Patriarchæ, qui omnes Sũmo Põtifici Romano ſubdũtur, non ſolum ex iure diuino vt reliqui Chriſtiani, ſed etiam ex ſpeciali noſtræ regulæ inſtituto tenentur omnes profeſſores illius ſemper ſubditi & ſubiecti eſſe pedibus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.

a c. prouinciæ. 99. diſt

ARTICVLVS VI.

Vtrum Guardiani, & eorum Vicarij ſint Prælati.

REſpondeo dicendo, Guardianos & cęteros conuentuum præfectos eſſe vere prælatos habentes dignitatem Eccleſiaſticam, & ſic poſſunt eligi iudices Apoſtolici. Nam in ordine Mendicantium Miniſter generalis & Prior prouincialis & conuentualis, etiam ſi non eligantur per diffinitorium authoritate Apoſtolica, ſunt vere prælati vt colligitur ex iure *a* non autem vicarius priores, qui non habent iuriſdictionem ordinariam, ſed priore mortuo vel amoto ſuperior videtur prælatus, & idem videtur dicendum de vicario conuentus quando fit Priore mortuo vel amoto, vt ait Syluester. *b* Nota tamen quod mortuo Guardiano in noſtro ordine Minorum regularis obſeruantiæ ſtatim expirat eius vicarij iuriſdictio, prout in quæſtione de vicarijs latius dicemus in tertio tomo & ideo ſtatim vicarius tenetur ad prouincialem per literas recurrere, vt prouideat: interim tamen nullam habet vicarius autoritatem, nec in foro exteriori, nec in foro conſcientiæ, ſed tantum præſidebit ne tumultus fiat in conuentu, quod nimirum munus præſidendi habent vicarij in noſtra religione ex vſu & conſuetudine, non tamen, quouſque prouincialis reſpon-

a Gl. c. exiuit de verb ſignif.

b Syl. ver. Prælatus. n. 2.

deat, poterit vicarius abſoluere à reſeruatis, vel tenere capitulum, vel profeſsionem dare, quod ego intelligo verum niſi ipſi vicarij in tabula capitulari à Prouinciali, & definitoribus inſtituantur, licet enim per talem inſtitutionem non efficiantur prę lati, ſed tantum ſint vicarij ſuorum Guardianorum, ea tamen inſtitutio efficiet vt mortuis Guardianis ipſi officio vicariorum fungantur ex preſumpta voluntare patrum ipſos expreſſe inſtituentium, nam quemadmodum morte Domini extinguitur iuriſdictio auditorũ prout aduerſus Auendañum probat e Couarruuias, niſi princeps ſpecialiter, hos auditores ſiue vicarios conſtituerit, nam cum tunc ab ipſo principe videantur iuriſdictionem habere morte dominorum eorum non extinguitur neque expirat iuriſdictio prout tenet Guido, d Franciſcus Marcus, & doctiſsimus Petrus Barboſa. Ita licet mortuis Guardianis expiret ſuorum vicariorum iuriſdictio ſecũdum ius, hoc tamen non habet locum, quando ipſi vicarij ſunt inſtituti à prouinciali & definitoribus, ab ipſo enim tunc habẽt iuriſdictionẽ. Aduerte etiam quod vicarij ſunt prælati in cõuentibus qui propter paucitatem fratrum nomine Guardianatus minime appellãtur, ſed nomen vicarię illis tribuitur, & per conſequens poſsũt nominari iudices conſeruatores, & de hoc latius in quæſtione de vicarijs, nobis agendum erit.

e Couarr. in præf. q. 4 n.

d Guid. deciſ. 234. Marcus deciſio. 780. n. 5 1. p. Barboſa in l. quia tale. ff. ſolut. matr. n. 94.

QVÆSTIO. XIII.

De Abbatibus, & Abbatiſſis quo ad qualitatem legitimationis, in viginti quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæſtionem viginti quatuor quæruntur.

1 QVi ſunt filij legitimi, & illegitimi.
2 *Vtrũ filij militũ ordinis D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ. non habiti ex matrimonio ſint ſacrilegi.*
3 *Vtrum per ingreſſum religionis tollatur illegitimatio quoad ordines.*
4 *Quis ingreſſus religionis tollat ipſo iure irregularitatem illegitimationis quoad ordines.*
5 *Vtrum per ingreſſum religionis approbatæ omnis illegitimitatis irregularitas tollatur etiam quoad prælationes & dignitates.*
6 *Quis poſsit diſpenſare cum religioſis illegitimis ad prælationem.*
7 *Vtrum filius alicuius religioſi poſsit diſpenſari, vt ſit prælatus in religione, in qua ipſius pater habuit prælationem.*
8 *Vtrum genitus ex concubina, poſt cuius profeſsionem in religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit, indigeat diſpenſatione, vt poſsit eſſe prælatus.*
9 *Vtrũ iſta diſpenſatio poſsit fieri à dictis patribus congregatione intermedia.*
10 *Vtrum illegitimus diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium curatum obtinere poſsit poſtea religioſus effectus indigeat noua diſpenſatione vt poſsit eſſe prælatus regularis.*
11 *Vtrum diſpenſatus in religione poſsit habere beneficium curatum.*
12 *Vtrum illegitimus factus canonicus regularis Eccleſiæ Cathedralis poſsit eſſe Archidiaconus eiuſdem ſine diſpenſatione Papæ.*
13 *Vtrum illegitimus per profeſsionem religionis legitimatus poſsit eſſe vicarius, vel prouiſor alicuius Epiſcopi ſine diſpenſatione.*
14 *Vtrũ diſpẽſatio illegitimorũ requirat cauſam.*
15 *Quæ cauſæ requirantur ad huiuſmodi diſpẽſationem.*
16 *Vtrum electo illegitimo in prælatum diſpẽſatio facta cenſeatur.*
17 *Vtrũ ad hoc vt valeat diſpẽſatio ſufficiat petere diſpenſationẽ illegitimorũ in genere.*
18 *Vtrum religioſus illegitimus poſsit eſſe definitor ſine diſpenſatione.*
19 *Vtrum illegitimi poſsint eligi diſcreti ad capitulum Generale, aut Prouinciale.*
20 *Vtrum religioſus illegitimus poſsit eſſe ſine diſpenſatione magiſter nouitiorum, confeſſor monialium, & vicarius conuentus.*
21 *Vtrũ moniales illegitimæ poſsint eſſe Abbatiſſæ ſine diſpenſatione.*
22 *Quis poſsit cum monialibus illegitimis diſpenſare, vt ſint Abbatiſſæ.*
23 *Vtrum prælati regulares poſsint cum familiaribus illegitimis monaſteriorum diſpenſare, vt habere poſsint beneficium curatum aut ſimplex.*
24 *Vtrum iſta diſpenſatio debeat fieri à dictis patribus cum generali, prouinciali, aut intermedio Capitulo.*

AR

ARTICVLVS I.

Qui sint legitimi filij, & illegitimi.

REspondeo dicendo, quòd legitimi dicuntur, qui à legitimo matrimonio geniti sunt; deinde qui ex matrimonio in facie Ecclesiæ cum bona fide saltem ex parte alterius coniugis celebrato sunt geniti, esto matrimonium propter occultum impedimentum fuerit nullum, vt constat ex Iure *a* Canonico, & Partitarum, & tenet constanter Molina, Emanuel Acosta, & communis Doctorum sententia. Immerito ergo doctissimus Soto asserere trepidauit, vt filij essent legitimi, sufficere fidem bonam alterius tantum coniugis, nam ex iuribus citatis id sufficere aperte colligitur. Quando autem in aliquibus euentibus bona fides in foro exteriori præsumenda sit, aut non, disputat Couarruuias, *b* optime autem cum multis alijs quos citat aduertit Emanuel Acosta, *c* filium genitum ex matrimonio in facie Ecclesiæ ex parte alterius tantum cõiugis bona fide celebrato esse legitimum etiam comparatione cõiugis, qui impediméti erat cõscius idque ad succedẽdũ nõ solũ abintestato, sed etiã ex testamento cũ omnibus prærogatiuis filij legitimi. Aduertẽdũ tamẽ est quòd non quæcunque ignorantia efficit, vt ista proles sit illegitima, sed tantum ignorantia facti, & non iuris. Vnde affines, & consanguinei, qui sine dispensatione bona fide cõtrahunt matrimonium scientes se esse affines aut consanguineos ignorantes tamen affinitatẽ, & consanguinitatẽ esse impedimentũ iuris minimè faciunt suã prolem legitimam, prout vltra supradictos patres aduertunt Sarmiento, *d* & Paleotus. In numerum etiam legitimorum veniunt filij nati ex soluto, & soluta, qui tempore conceptionis poterant contrahere, si postea inter eos matrimonium contrahatur. Quod procedit etiam si pater in medio tempore aliã duxerit vxorem, & ea mortua accepit dictã solutam ex qua concepit filios in vxorem, prout tenet Bartolus. *e* ***Dixi qui tempore conceptionis poterant contrahere.*** Nam si non poterant contrahere propter aliquod impedimentum dirimens non legitimabuntur dicti filij, si postea sublato impedimento inter eos matrimonium contrahatur, prout resoluunt *f* Couarruuias, Sarmiento & Molina. Et est notandum, quod hæc legitimatio per subsequens matrimonium cõtracta habet locum, etiam si matrimonium fiat cum concubina in articulo mortis ad hunc effectum, vt filij nati ex ea reddantur legitimi, & sint capaces magnæ hæreditatis etiam maioratus, prout resoluũt Couarruuias *g* Molina, Sarmiento, & Menchaca. Quod procedit etiam si in hoc articulo cõtrahat matrimonium homo ita senex & decrepitus vt videatur impossibile ipsum posse generare, prout resoluit *h* Rojas, & affirmat, hanc esse opinionem magis communẽ Couarruuias. Expositi etiam legitimi censentur, secundum opinionem doctissimorum virorum quam tenent Paleotus, *i* & Menochius, à qua non recedit omnino Salzedo. Vnde non videntur indigere legitimatione, & dispensatione, vt ad sacros ordines promoueantur, nec etiam facti regulares videntur indigere dispensatione, vt ad prælationes regulares admittãtur. Cum tamen circa hoc sit varietas opinionum consultius erit, vt minimè ad prælationes regulares admittantur, nisi cum eis priùs secundum terminos priuilegiorum regularium dispensetur. Quantum autem ad eos qui sunt illegitimi tria genera distinguit Innocentius 4. Tertius, videlicet naturales spurios, nothos, & manceres. Naturales filij de Iure Canonico illi soli dicebantur, qui ex vnica concubina domi retenta gignuntur, inter quem, & quam tempore coceptionis, aut natiuitatis filij nullum erat impedimentum ad legitimè contrahendum, vt constat ex Iure. *l* Nothi dicuntur qui ex soluto, & soluta inter quos potest contrahi matrimonium procreati sunt. Sed aduerte, quod hi nascuntur ex matre domi non retenta, & in hoc differunt à filijs naturalibus, ac ea de causa pater huiusmodi filiorum non est adeo certus sicut pater filiorũ naturalium, quocirca necesse est vt pater recognoscat eos, vt suos, alioquin non reputabuntur illius, nisi id aliunde probetur sufficienter, vt aperte colligitur ex legibus Hispaniarum. *m* Sed relictis multis alijs traditis circa hoc à Couarruuias, *n* quantum ad nostrum institutum est aduertendum quòd de Iure Canonico vniuersi hi omnes filij reputantur naturales, qui geniti sunt ex parentibus, inter quos tempore conceptionis, aut natiuitatis taliũ filiorum nullum erat impedimentum dirimens ad contrahendum. Prout iam

a c. ex tenore qui filij sint legitimi c. 2. eod. tit. l. 7. tit. 13. parti. 4. Moli. de primo ge. lib. 3. ca. n. 12. Acos. in c. si pater 1. part. ver. vxor. nu. 2. fo. 31. Soto in 4. d. 41. ar. 4. ante. 2 conclus.

b Couar. in cpith. 4. p. 2. c. 8. §. 1.

c Acost. vbi supra.

d Sarm. li. 1 Select. c. 6. Paleot. de noth. c. 10. num. 4.

e Bart. o. in l. cũ mihi decẽ. solut. matrim.

f Cou. vbi s. §. 2. nu. 30. Sarm. vbi su. n. 8. Moli. vbi su. li. 1. c. 1. n. 6.

g Cou. vbi s. n. 10. Moli. vbi sup. li. 2 c. 51. nu. 16. Sarm. vbi su. capit. 9. nu. 9. Mencha. li. 1. cõtro. freq. c. 4. n. 4.

h Rojas in epit. c. 2. 20 & 22. Cou. vbi su. c 8. § 2. n. 10.

i Pale. vbi sup. cap. 3. n 63. Menoc. de arbit. li. 2. cẽtu 4. cau sa. 396. Salz. in pract. cri mi. c. 14. p. 35.

K Inno. 3. in c. nisi cũ pri dẽ. 5. perso næ de renũ ti.

l Authẽ. quĩ bus modis naturales efficiantur. §. si quis autem de funct. us li. 3. ti. 15. p. 4.

m l. ii. Tau. n Cou. vbi su. §. 4. n. 6.

iam dictum est in superioribus, & tradunt Antonius Gomez, *n* & Pater Molina. Qui asserit in ordinationibus Lusitanis id ipsum esse decisum. Et vltra supradictas species illegitimorum aliæ addũtur, verbi gratia incestuosi, qui nati sunt ex affinibus, vel consanguineis, & alijs, inter quos contracta est spiritualis, vel legalis cognatio. Alij verò dicũtur sacrilegi, illi scilicet, qui nati sunt ab eis, qui votum solenne castitatis emiserunt. Vtrùm autem filij illegitimi militũ ordinũ Sancti Iacobi, & Calatrauæ, sint sacrilegi, articul. sequenti disputabitur.

n Ant. Gomez in l. 11 Taur. nu. 91 Molin. 2. 2. disput. 66. col. 934. lib. 4. tit. 71. in princ.

ARTICVLVS. II.

An filij illegitimi militum Alcantarensiũ, & Sancti Iacobi de la Spada, necnõ Calatrauæ sint sacrilegi.

REspõdeo dicẽdo, quod filios prædictorũ militũ habitos absq; matrimonio ex muliere soluta dicunt quidã (inter quos est Gutierrez *a* in suis practicis quæstionibus) esse naturales. Nam cũ hi milites libere possint hodie matrimonium contrahere absque dispensatione speciali, vt satis continetur in Bullis, & constitutionibus Apostolicis super hoc latis, præcipuè Pauli III. Quæ habentur in diffinitionibus prædictorum ordinum, consequens est vt hi filij anteà ab eis suscepti ex muliere soluta, cum qua, si velint, possint tunc temporis contrahere matrimonium, sunt naturales, si à patre cognoscantur, vt tales iuxta terminos legis *b* Tauri. Quam ait prædictus doctus vir esse ad hoc expressam, attentis, & præsuppositis dictis bullis.

a Gutier. in suis pract. lib. 3. q. 91. p. 246.

b l. 11. Taur.

Sed contra supradicta obstat. Nam prædictæ bullæ tantum cõcedunt prædictis militibus facultatem contrahendi matrimonium, & quod filij eorum in figura matrimonij habiti sint legitimi, eisque succedãt, & sic minimè loquuntur in filijs ab eis habitis absque matrimonio, & debent seruare castitatẽ coniugalem, ergo casus hic tanquam omissus remanere debet sub dispositione iuris communis: nempe quod non sunt naturales, sed sacrilegi.

Huic obiectioni respondet Gutierrez, quòd ex quo hi milites hodie libere possũt cõtrahere matrimoniũ ex hac facultate, & libertate oritur, atque dependet naturalitas filiorum ante susceptorum, sicque non est casus omissus, sed potius præuisus per eam, Nam ad hoc vt sint filij naturales non requiritur, vt parentes eorum realiter contrahant matrimonium, tunc enim erunt naturales, & legitimi, nec quod post natiuitatem eorum parentes illud contrahant, quia tunc per subsequens matrimonium efficerentur legitimi, prout ordinatur in Iure. Sed tantum desideratur, quod possint si velint illud contrahere absque dispensatione. Hæc Gutierrez.

c c. tua. qui filij sunt legit.

At licet hæc opinio aliquando mihi placuerit, modo verò attentius considerata mihi minimè placere potest. Fateor enim hos milites modo absq; dispensatione posse cõtrahere, si quidem cum eis iã est a sede Apostolica dispensatum, at non est cum eis dispensatum, vt non seruent castitatem coniugalem, ad quam seruandam ratione voti solennis astringuntur. Quæ castitas coniugalis in hoc consistit, vt neque ante matrimonium contractum, nec post ipsum contractum possint accedere ad non suam, sine eo quod mortaliter peccent transgrediendo sextum præceptum Decalogi, & votũ solenne castitatis coniugalis. Vnde secundum omnes cognoscendo aliquam nõ suã tenentur confiteri prædictam circunstantiam, scilicet, quod votum solenne castitatis coniugalis in religione approbata emiserint, cum hæc circunstantia mutet speciem peccati, ita, vt sacrilegiũ cõmittant, vt doctissimus Ayala testatur in libello, quem super ordinem Diui Iacobi edidit. Quo supposito clare infertur, quod si cõmittunt sacrilegium filij ab eis procreati non naturales, sed sacrilegi sunt censendi.

Nec his obstat quod communiter dicitur, & pro contraria parte adducitur, quod nati ex his qui tempore conceptionis, aut natiuitatis possunt contrahere sunt naturales. Nam respondetur quod hoc intelligitur quando possunt contrahere, & non tenẽtur aliquo solenni voto castitatis coniugalis, quo obligantur non accedere ad non suam. Et hic intellectus patet ex dicta lege Tauri, ibi. *Saluo si fuerẽ los hijos de Clerigos frayles, o freyles*, in hoc enim clarè statuit, quod non sunt filij naturales à supradictis procreati. Nec obstat quod in collectione noua legum *d* huius regni, vbi trãscribitur tenor dictæ legis nouæ, sublata fue-

d l. 7. tit. 8 lib. 5. nouæ compil.

fuerũt illa verba, *o freyles*, & tantũ ponuntur cætera, nẽpe. *Los hijos de los clerigos, o frayles, o de monjas*: nõ vero dicitur, *de los hijos de los frayles*. Quod ponderat Gutierrez pro ſua opinione. Ait enim quod ideò ſublata fuerunt dicta verba, quia cũ hodie per diſpenſationẽ papalẽ poſsint cõtrahere, iã eorũ ſi lij illegitimi nõ ſacrilegi reputãtur. Sed certè ego in ea ſum opinione, vt putem dicta verba ideò ſublata fuiſſe, quia ibi non erat neceſſarium quod apponerentur, ſtatuente enim ea lege, quod filij religioſorũ ſint ſacrilegi cõſequenter ſtatuerat, quod filij horũ militũ ſint etiã ſacrilegi cũ tales milites ſint verè religioſi prout probauimus ſupra. e Et patet ex bulla Alexãdri Papæ, prout religione Sãcti Iacobi Deſpata, data, cuius tenor ſequitur.

e sup. hoc tom. q. 1. ar. 6.

Alexãder Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & dilectis filijs Abbatibus & vniuerſo clero, & populo, ad quos literæ iſtæ peruenerint ſalutẽ & Apoſtolicã benedictionẽ. Verſus Hiſpaniã contra gentẽ nefariã Paganorũ ſurrexerũt de nouo viri Deũ timentes, & zelãtes legẽ Dñi, videlicet, Fratres S. Iacobi, qui pro defenſione fidei Chriſtianæ ſe ipſos extremis periculis exponũt, & fines Chriſtianitatis ab incurſibus Paganorum induti lorica fidei, & multiplici ſuccincti virtute tuẽtur. Horũ vtiq; propoſitũ in Dño digna gratiarũ proſequimur actione, & ei à quo omne bonũ procedit adſcribimus. Quod tẽporibus noſtris ſurrexit in partibus illis religio, quæ Deo grata eſt, ſicut indubitanter credimus, & accepta Chriſtianitati neceſſaria plurimũ cũ hi qui religionẽ ipſam aſſumũt, ad hoc ſpecialiter & præcipuè ſtudio totius ſolicitudinis elaborãt, vt inimicos Crucis Chriſti eo adiuuãte cõfundãt, & fines Chriſtianitatis verſus Hiſpaniã ab eorũ incurſibus protegãt, & defendãt. Vnde cũ expediat vniuerſis qui nomine Chriſtiano cẽſentur, tã fortes athletas Chriſti propter Deũ feruenti charitate deligere, & ſignũ quod geſtãt in pectore reuereri, per quod ad tuitionẽ fidei noſtræ ſe obtẽdũt ſemper armatos, Regamus vniuerſitatẽ veſtrã, monemus, & hortamur in Dño, atque in remiſſionẽ veſtrorum peccatorũ iniũgimus, quatenus ſi quando aliquos prædictorũ fratrũ vos videre cõtigerit, eos pro charitate Chriſti, & reuerẽtia B. Iacobi, cuius milites ſe eſſe fatẽtur curetis benignè recipere, & eis humanitatis, & charitatis affectũ propter Chriſtũ humiliter exhibere. Vobis quoq; auctoritate qua fungimur arctiõ inhibemus, ne quis veſtrũ eos in perſonis vel rebus offendere audeat, quia cũ nos eos & eorũ domus cõſiderato religionis ordine quẽ ſumpſerũt ſub B. Petri, & noſtra protectione pro noſtri officij debito ſuſcepimus, propter diuinã offenſam in cõceptũ Romanæ Eccleſiæ cederet ſi quid moleſtiæ, vel grauaminis á quolibet indebitè paterentur. Dat. Ferentis iij. nonas Auguſti.

Ex qua bulla, ibi *religio*, & ibi, *cõſiderato religionis ordine quẽ ſumpſerũt*, clare colligitur hos milites religioſos eſſe, & ita gaudẽt milites D. Iacobi priuilegio capituli f ſi quis ſuadẽte, tãquã perſonæ Eccleſiaſticæ: & cõſtat ex varijs bullis huic ordini, & alijs conceſsis, & tenent Nauarrus g & Syluester, & Iacobus de Graſſijs.

f Ca. ſi quis ſuadente. 17. q. 4.

g Nauar. de reddit n. 55. & 56. & in propug. n. 15. Graff. li. 2. deciſ. aurearũ n. 33.

Ex his etiã colligitur quod filij horũ militũ habiti ante matrimoniũ cõtractũ ex copula cũ aliqua ſoluta, cũ qua poterãt etiã ſi de facto cõtrahant, nõ videntur legitimari per ſubſequẽs matrimoniũ, cũ dicta ſoluta cõtractum, ſolũ enim illi filij legitimãtur per ſubſequẽs matrimoniũ qui ſunt filij naturales, at hi ſunt ſacrilegi cõtra votũ ſolẽne

ne castitatis coniugalis habiti. Nã vt dictũ est articulo superiori filij adulterini & incestuosi minimè per subsequẽs matrimoniũ legitimantur prout resoluũt Couarruuias *b* Sarmiẽto, & Molina. Verũ est tamen quod diuersa est ratio adulterinorũ, & incestuosorũ, quia hi habiti sunt ab his, qui nõ poterãt contrahere propter impedimentũ dirimẽs, at filios dictorũ militũ præsupponitur fuisse habitos à mulieribus cum quibus poterat matrimonium iniri.

h Cou. in. 4 p. 2. c. 8. §. 2 nu. 30. Sar. lib. 5. select. c. 6. Mol. de primog. li. 1. c. 2. n. 6

ARTICVLVS. III.

Vtrúm per ingressum religionis tollatur illegitimatio quoad ordines.

REspondeo dicẽdo, quòd licet illegitimi apud sacros Canones aliquibus inhabilitatibus afficiãtur, nõ propter eorũ peccata, sed ob parentũ suorũ incontinẽtiã, quorũ vestigia sectaturos præsumptio iuris innuit, nõ defuerũt tñ spurij viri literis & sanctitate præclarissimi. Et Paleotus *a* refert multos eos nominãdo qui fuerũt Episcopi Cardinales, & Põtifices, Reges, & Præclarissimi viri, de quo etiã agũt Tiraquellus, & Rojas. Et Gãbarus, *b* & Lãbertinus Abbas, & Gomez, disputãt vtrum possint esse Cardinales, & quod possint esse satis indicat quidã decretorũ Canó. *c* Propter quod ius canonicũ cũ aliquibus dispensandũ decernit, & priuilegia Apostolica cõcedit, vt ad prælationes cũ ipsis in religionibus dispensetur, de quo articulo quinto latè agemus. Nũc autẽ quæritur vtrũ si efficiãtur religiosi ipsofacto reddantur habiles, vt possint sacris initiari. Et est sciendũ, quod Gregor. XIIII. anno Dñi millesimo quingẽtesimo nonagesimo, Põtificatus sui anno primo, idibus Martij, in quadã cõstitutione reduxit cõstitutionẽ Sixti V. cõtra illegitimos data Romæ anno millesimo quingẽtesimo octuagesimo octauo, Pontificatus sui anno quarto duodecimo Kalendas Nouẽbris, ad terminos iuris cõmunis in hæc verba prorũpens. *Authoritate Apostolica tenore præsentiũ ad terminos iuris cõmunis reducimus, & moderamur.* Vnde nõ est dubiũ quod prædicti illegitimi religionẽ à Sede Apostolica approbatã professẽtes possint secundũ *d* ius cõmune ad omnes ordines promoueri, ingressus enim religionis tollit irregularitatẽ, sicut in gratitudine prout in iure *e* decretũ est, & resoluit Soto: vnde videtur non fuisse necessariũ priuilegiũ Sixti IIII. quòd habetur in Cõpendio *f* priuilegiorũ Mẽdicãtiũ, quod conceditur generali & prouinciali, Ministris, atq; eorũ vicarijs ordinis Minorũ auctoritatẽ dispensandi cũ fratribus dicti ordinis patiẽtibus defectũ natalium ex adulterio, sacrilegio, incestu, & quouis alio nefario & illicito coitu proueniẽte, quod possint promoueri adquoscunq; sacros Ordines, quod ipsum cõcessit etiã Eugenius IIII. congregationi S. Iustinæ, & habetur in priuilegijs mõtis Oliueti, *g* & refertur in Compẽdio priuilegiorum ordinis Cistercienſis. Nam in iure communi hoc habetur, & frustra precibus impetratur, quod iure cõmuni cõceditur. Verũ est tamen quod Syluester *h* ait, quod priuilegiũ cõtinẽs ius cõmune aliquid prodest vel operatur: nã multi sciunt talia priuilegia ius cõmune ignorantes, & plerumque quia male iura seruãtur, per priuilegia innouantur prout in iure *i* habetur.

a Paleot. de noth. ca 57. n. 7. & c. 66 Tiraq. de nobil. ca. 15. ex n. 31. Roj. de succes. cre. ca. 25. a n. 18.

b Gambar. de of. & potest lega. a later. lib. 7. n. 72. & nu. 83. & n. 108 & 148. Lamber. de iur. pat. 1. p. lib. 2. n. 11. ar. 7. quæs. princ. n. 11 fo. 55. Abb. in ca. per venerabilem. n. 5. quifilij sint legitimi Gomez in reg. de triẽnal. q. 2. post princi.

c Ostius. 56. distinct.

d Cap. 1. de filijspresbyter.

e 19. q. vl. c. non liceat. Sot. in. 4. d 25. q. 1.

f Tri. dispẽsatio. §. 12.

g Priuil. 50. f. 141. & priuil. 52. folio 205.

h Sylu. verb. priu. q. 4.

i C. 2. de tregua & pace

ARTICVLVS. IIII.

Quis ingressus religionis tollat ipso iure irregularitates quoad ordines.

REspõdeo dicẽdo, quod triplex est religionis ingressus: primus, educationis, secũdus, probationis, tertius, professionis. Olim enim qui assumẽdi erãt ad religionẽ educabãtur prius in cœnobijs habitu honesto seculari detẽto, vt multi Canones affirmant, nã secundũ decretũ Bonifacij *a* ingressuri religionẽ, per triẽniũ educãdi erãt in monasterio antequã eis daretur habitus monachalis. Secundũ verò decretũ *b* Gregor. per bienniũ educabantur hodie verò, nullus præfixus est terminus, nã tẽpus educationis arbitrariũ est vt ait Glossa *c* & experimẽto cõprobatur. Ingressus verò probationis dicit esse vnius anni spatiũ post habitus susceptionẽ, vt iura *d* decernũt, & Cõciliũ Tridentinũ confirmat. Ingressus vero professionis est quando transacto anno probationis religiosi per solennẽ professionẽ se tradunt in manibus prælati. His suppositis opinio est doctissimorum virorum, quod non solum professio, sed etiam educatio religionis tollit ipso iure irregularitatẽ ad ordines suscipiẽdos, & ideo glossa & communiter doctores simpliciter & absolute dicũt, quod ingressus religionis tollit irregularitatẽ illegitimitatis non coarctando ingressum ad professionem, & hãc conclu-

a ca. si quis incognitus. 17. q. 2.

b Cap. monasterij. 19. q. 3.

c Glos. in c. Gonçalus. 17. q. 2. ver. vnius anni.

d c. Gõçal. 17. q. 2. Conci. Tri. sess. 25. de reg. c. 15.

e Ca. 1. de filijs presby.

cluſionem videtur probare ius, e vbi dicitur, illegitime nati ad ſacros ordines non promoueantur, niſi aut monachi fiant, vel in Congregatione Canonica regulariter viuentes, vbi nota quod illegitimus non ordinatur, niſi vt religioſus fiat, vt aperte teſtatur autor ſummarij in eodē iure dicēs, illegitimus non ordinatur, niſi vt religioſus fiat, & idem apertius dicit Vrbanus Papa ſic inquiens. Filios presbyterorū à ſacris miniſterijs remouemus, niſi aut in cœnobijs, aut in Canonica religione probati fuerint. Ecce quomodo nō dicit Papa quod debeāt eſſe profeſsi, ſed probati tantū, quod nimirum fieri poteſt per tempus educationis, idque eſſe intelligēdum, fauor religionis probat, nam cum iſta decreta ſint conceſſa in fauorem religionis, & non in fauorem illegitimorum non ſtrictè, ſed late ſunt interpretanda. Scio tamen Sotum *f* contrarium aſſeruiſſe, nam dicit ſolum religioſum profeſſum illegitimè natum poſſe abſque diſpenſatione ordinari: ſed ſuam aſſertionem non probat, & ideò qua dicitur facilitate reijcitur. Cum Soto tenet Philippus Francus, cuius fundamentum eſt, nam alias poteſt eſſe fraus intrando religionem, & ſacros ordines ſuſcipiendo, & ante profeſsionem exeundo, & ſic lex eſſet impoſita verbis contra iuris g diſpoſitionem. Sed reſpondetur quôd in eo caſu nulla erit fraus, nā ſi talis poſt promotionem recedat erit irregularis ad ſuſcepti ordinis executionem: nam cum fuerit reſpectu profeſsionis ordinatus non ſecuta profeſsione per receſſum à religione, non illi ſuffragabitur ordo ſuſceptus, atque adeò abſque ſpeciali diſpenſatione non poterit adminiſtrare ſine peccato mortali. Vnde infertur extenſio ad priuilegium Clementis Quarti, de quo dicemus infra hoc tomo, vbi dicitur quod nouitij virtute priuilegiorum abſoluti â cenſuris, ſi à religione ante profeſsionem retrocedant, indictas cenſuras relabuntur. Hæc enim conceſsio ſecundum dicta videtur extendenda ad irregularitatem cōtractam ratione illegitimationis quoad ordines, vt ſcilicet nouitius ab ea abſolutus per ingreſſum religionis, retrocedens in eam reincidat. Huic autem noſtræ ſententiæ obſtant Angelus, *h* & Syluester dicentes, nouitios non poſſe ordinari etiam de prima tonſura, quod nimirum probat ex ſolo capitulo, *monaſterij, decima nona quæſtione tertia.*

f Soto in. 4. d. 15. q. 1. art. 3. Franc. in c. is qui. de filijs presb. lib. 6. nu. 11.

g Cōmiſſa de elect. li. 6.

h Angel. v. nouitios n. 10. Sylu. v. religio. 5. n. 10.

Ad quod reſpondetur hoc capitulum non decernere ne nouitij ordinentur, vt euidenter cōſtat literā legenti, ſed tantum prohibet ne ad Deum conuerſi in monaſterijs ordinentur ante biennium. Quæ nimirum diſpoſitio per contrariam conſuetudinem vniuerſalem vacat iam, ſecundum quam ante biennium ordinantur qui ad Deum in monaſterijs ſunt cōuerſi. Vel melius reſpōdetur quod nouitij nullibi prohibentur ordinari. Imo *i* Bonifacius Octauus ait, quod infantes qui non habent ætatem ad profitē dum poſſunt ordinari ſi religionem intrēt: ait enim, nullus Epiſcopus, vel quiuis alius infanti, niſi forte religionem intraret, ſeu illiterato, ſed neque abſque ſui ſuperioris licentia homini diœceſis alienæ clericalem præſumant conferre tonſuram, & hanc opinionem tenet expreſſe ibi ſummator, & Gloſſa K quæ nimirum diſpoſitio noſtram confirmat ſententiam: atque adeò ſtādo in rigore iuris ſi illegitimus hodie educaretur in cœnobio, in honeſto habitu ſeculari animo religionis habitū ſuſcipiendi, & profitendi, ſi à prælato ordinis teſtimonium probatæ viræ haberet, poſſet ſine aliqua diſpēſatione ordinari.

i c. nullus de tempor. ordin. lib. 6.

K Gl. ibi. v. infanti, & verb. intrare.

ARTICVLVS. V.

Vtrùm per ingreſſum religionis approbatæ, omnis illegitimitatis irregularitas tollatur, non ſolùm quoad ſacros ordines, ſed etiam quoad omnes prælationes, & dignitates.

REſpondeo dicendo, quôd ferè omnes iuris Canonici interpretes, inter quos eſt Gloſſa, *a* Panormitanus, & alij quos refert & ſequitur Nauarrus, reſpondent negatiuè: quibus etiam nōnulli Theologi conſentiunt, vt doctiſsimus Sotus. *b* At ſecundum venerationem & obſequium ſacrarum religionum, quæ his temporibus ab hæreticis acerrimè infeſtantur, ſtatuitur concluſio in hunc modum: profeſsio ſolennis approbatæ religionis eſt vera legitimatio, non ſolum iure humano, ſed etiam iure diuino introducta, qua omnino filij illegitimi ipſo iure idonei ſunt ad omnes dignitates, & prælatias Eccleſiaſticas, & Epiſcopatus, ac ſi ex legitimo eſſent procreati ma-

a Gl. in c. fide filijspref byt. Panor. in c. 2. de apoſtatis. Nauar. in c. nō dicatis n. 92

b Sot. in. 4. d. 25. q. 1. ar. 3.

matrimonio. Hanc opinionē tenet Gloſſa c celebris, & probatur in quadam Authentica d in qua dicitur quod monachatus omnem abſtergit maculam, ex quibus verbis nonnulli inferunt, vt notat Nauarrus e quod non ſolum tollitur illegitimitas, ſed etiam irregularitas homicidij voluntarij & bigamiæ, hoc tamen non credo verum, vt ſuo loco dicetur. Tantum enim illa verba ſunt intelligenda de illegitimatione quæ eſt propria macula, cum ſit infamia iuris. Cæteræ verò irregularitates, non ſunt propriè maculæ, & ideò per Monachatum non tolluntur. Hanc noſtram opinionem tenent omnes ferè iuris Cæſarei interpretes aſſerentes filium illegitimum legitimari ipſo iure per profeſſionem religionis approbatæ, inter quos eſt Guillelmus de Cuño, Bald. Felinus, Iaſon, & alij quos refert Couarruuias, f & quanuis recedat ab ipſis, fatetur noſtram opinionem eſſe communem: fundamentum autem eorum eſt argumentum de minori ad maius, nam per oblationem Curiæ ſecularis inquiunt legitimari filios illegitimos, ergo per oblationem ad curiam ſpiritualem multò fortiùs debent filij illegitimi legitimari. Pro hac ſententia facit Bartolus, & Ludouicus Romanus, quos refert & ſequitur Cifuentes g aſſerentes quod filius illegitimus naturalis factus monachus legitimatur, quoad ſucceſsionem ab inteſtato: ergo multo magis quoad prælationes cum ſucceſsio in hæreditate ſit ſtrictior, difficilior, & iuri magis repugnans, quam habilitas religioſi illegitimi ad Prælaturas. Diximus iure diuino hanc concluſionem probari, quod in hunc modum demonſtratur; nam difficilius eſt tollere vincula matrimonij rati nō cōſummati quam illegitimitatem tollere quia matrimoniale vinculum inductum eſt iure diuino, illegitimitas vero, nō niſi iure humano ſed profeſsio religionis, vt omnes Theologi dicunt iure diuino vinculum matrimonij dirimit, prout dicemus in quæſtione de matrimonio: ergo eodem iure diuino dirimit illegitimitatem. Aliæ rationes adducūtur pro iſta parte, ſed has adduxi in ſacræ religionis honorē & reuerentiā. At me omnino non cōuincunt, omnes enim rationes adductæ ſunt argumēta topica. Et pro contraria parte eſt quoddā decretū h cui difficillimè reſpondetur, & inueni Eugenium Quartum conceſsiſſe monachis congregationis Sanctæ Iuſtinæ per profeſsionem regularem tolli eorum illegitimationem, nō ſolum quoad ordines, ſed etiam quoad prælationes obtinendas, & in dubio cenſendū eſt priuilegium aliquid contra vel præter ius commune concedere. Præterea Gregorius Decimus quartus in quadam conſtitutione moderāte cōſtitutiones Sixti Quinti fælicis recordationis contra illegitimos regulares promulgata decernit legitimationem regularium quoad dignitates & prælationes debere fieri cum Capitulo generali, aut Prouinciali ſeu intermedio & non alias, de qua conſtitutione ſtatim in ſequentibus nobis erit ſermo: ex quibus verbis clarè conſtat ipſos illegitimos modo non fieri legitimos quoad Prælationes per profeſsionem in religione approbata. Et aduerte quod hoc procedit etiam ſi defectus natalium ſit occultus prout reſoluunt Nauarrus, i Soto, & Couarruuias: vnde filius presbyteri natus ex muliere coniugata, ita occulte quod non poſsit probari, niſi ex dicto ipſius mulieris huius ſpeciei irregularis cenſetur, prout ait Nauarrus, l & reſoluit Corduba contra patrem de Caſtro: & ſic vt ſit prælatus neceſſarium eſt, vt cum ipſo diſpenſetur. Verum eſt tamen quod ſi cogatur prælationem acceptare, & ſine ſua & ſuorum infamia non poteſt petere diſpenſationem, poteſt dictam prælationem acceptare.

c Gl. in c. cū dignitate de iud.
d Authent. de monac. collat. 1. in princ.
e Nau. in c. non dicatis n. 92.
f Couar. de ſpon. 2. p. c. 8. n. 4.
g Cifuētes in li. 10. Fu.
h ca. 1. de filijs presby.
i Nau. in c. nō dicatis, n. 60. Soto in 4. d. 25. q. 1. ar. 3. Cou. de ſponſ. 2. p. c. 8. nu. 4. l Nau. vbi ſ. n. 192. Corduu. l. 1. quæſtionum. q. 35. pag. 279. co. 2. ver. ex dictis Caſt. de lege pœnali lib. 2. c. vlt. concl. 3.

ARTICVLVS VI.

Quis poſsit diſpenſare cum religioſis illegitimis ad prælationem.

REſpondeo dicendo, quod ſecundum ius a commune intellectum, ſecundū opinionem Couarruuias in ſuperiori articulo allegatā ſolus Papa poteſt in hoc diſpenſare. Nec Concilium Tridentinum b in hoc aliquam facultatem Epiſcopis conceſsit. Licet enim definierit, quod liceat Epiſcopis in omnibus irregularitatibus, & ſuſpēſionibus ex delicto occulto prouenientibus excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum diſpenſare, non tamen poſſunt in hac irregularitate diſpenſare: nā facultas Concilij Tridentini eſt reſpectu irregularitatis & ſuſpenſionis ortæ ex delicto

a Ca. 1. de filijs presby.
b Con. Trid. ſeſ. 14. ca. 7. & ſeſ. 24. c. 6. de refor.

licto occulto ipsius irregularis, vel suspensi, at irregularitas illegitimitatis non nata fuit ex delicto illegitimi, sed ex delicto suorum parētū. Verum est tamē quod Sixtus IIII. *cōcessit hoc generali & prouincialibus fratrū Minorū, eorūq; vicarijs, quod scilicet possint in hoc casu dispēsare cū fratribus dicti ordinis Minorū defectū natalīū patiētibus, ex adulterio, sacrilegio, incestu, & quouis alio nefario & illicito coitu proueniētē, necnō cū his qui ex quauis causa (præterquā homicidij volūtarij, Bigamiæ & mēbrorū mutilationis) irregulares forēt, postquā ordinē ipsum professi fuerint dispēsare, vt defectu & irregularitate huiusmodi nō obstātibus irregulares ipsi ad quoscunque etiā sacros ordines promoueri, & in illis etiā in altaris ministerio ministrare, & quod tā ipsi irregulares, quā defectū natalium patiētes prædicti ad quascūque administrationes & officia dicti ordinis eligi, recipi, & assumi illaq; gerere & exercere liberè & licite valeāt.* c Idēq; cōcessit idē Sixtus IIII ministro generali & Prioribus cōuentualibus, ac eorū vicarijs ordinis fratrum Prędicatorum prout habetur *d* in libris ordinū. Quod ipsum specialiter concessum inueni ordini S. Hieronymi, & alijs religionibus monachalibus, vt patet ex traditis in Cōpendio ordinis Cistercienſis, & ordinis D. Hieronymi, & in *e* libro priuilegiorum congregationis dos Loys nuncupatæ impresso Olisipone. Hæc tamen autoritas sublata fuit posteà à Sixto V. Pontifice maximo in duabus cōstitutionibus contra illegitimos editis, quarū vna modificās & declarās primam habebat dispēsationes ab ipsis Prælatis prædicta autoritate Apostolica emanatas etiā ante dictas cōstitutiones esse irritas, & nullius valoris. At *f* Grego. XIIII. prout dictū est supra dictas cōstitutiones benignitate Apostolica moderauit. *Statuēdo vt omnes dispēsationes & habilitationes vigore priuilegiorū seu indultorū Apostolicorū, cuius ordini, religioni, monasterio aut cōgregationi eorū ve superioribus in genere, vel in specie concessorū, quæ tēpore constitutionū Sixti V. & non sub illis & alijs reuocationibus cōprehensæ erūt per quoscūque eorū superiorū factas in pristinū statū, & validitatē, in quibus ante ipsas constitutiones existebant restituit, & reintegrauit, volens eisdē cōstitutionibus non obstantibus & statuens licere generali aut prouinciali singulorū ordinū aut congregationū, aut hospitaliū, ad quos dicta dispēsatio spectat iuxta tenorē indultorū & priuilegiorū Apostolicorū eis concessorū quæ modo vsu recepta, nec alias sub vllis reuocationibus cōprehēsa sunt, vt præfertur in hac parte reualidās cum illegitimis, quos alias dicti generalis aut prouincialis, cū generali, Prouinciali seu intermedio Capitulo, & nō alias suffragātibus meritis dignos iudicauerint ad honores, gradus, & dignitates obtinendas dispēsare, ac dispēsationes huiusmodi pro tempore ita factas & inde secuta quæcunque anteā valere & tenere perinde ac si dictæ constitutiones nō emanassent.* Hæc Greg. XIIII. ex qua cōstitutione cōcluditur per eā quoad modū dispēsandi cū illegitimis esse prælatis regularibus reuocata priuilegia, quibus ipsis cōcedebatur absolute facultas dispēsandi cū illegitimis ad prælationes obdinēdas & posidēdas, de quibus habetur in libris g priuilegiorū Apostolicorū præsertim in cōpēdio Mēdicātiū, & in cōpendio ordinis D. Hieron. & in cōpendio ordinis Cisterciēsis, & in cōpendio ordinis Societatis Iesu: nā dictæ dispēsationes iuxta cōstitutionem Gregorij. XIIII. non possunt fieri â Generalibus & Prouincialibus, vt antea poterant, sed debent necessario ab ipsis fieri cum generali seu prouinciali seu intermedio capitulo. Ex quibus

c In prima impres. fol. 6. & in. 2. fo. 144 concess. 252.

d In secunda impres. fo. 246. concess. 575.

e Habet. in dict. lib. fo. 9.

f Sup. art. 4

g Habet. in comp. Minor. ti. vt dispensatio. §. 12. & 13. & in comp. ordin. D. Hierony. ti. dispensatio. in defectu natalium. §. 1. & 2. pa. 146 & 147. & in comp. Cisterc. tit. dispensatio. §. 13. & 14. & in cōp. Societ. tit, dispensatio. §. 1. & 2.

quibus euidēter infertur quod Priores conuētuales & eorū vicarij, nō poſsūt, modo dicta dispēſatione facere, ſicut per Sixtū IIII. dictis Prioribus & ſuperioribus ordinis Prædicatorum fuit cōceſſum, nam modo Gregorius XIIII. hoc ſolum generalibus & prouincialibus cōmiſit cū ſupra dicta moderatione. Et vt aduertit Collector *h* priuilegiorū Mēdicātiū, quod ſupradicta autoritas apud dictos patres nūquā fuit in vſu quātū ad ſupriores: & ideo idē eſt, ac ſi nō fuiſſet cōceſſa. Secūdo infertur quod per ingreſſū religionis nō remanēt illegitimi diſpēſati quoad prelationes, & ſic eſt reuocatū priuilegiū *i* Eugenij IIII. hoc concedens cōgregationi Sanctæ Iuſtinæ.

h Collec, in com. Mendicant. titu. diſpēſatio. §. 13.

i Habet. in comp. Ciſterc. tit. diſpenſatione. §. 15 & titu. nataliū defectus.

ARTICVLVS VII.

Vtrūm filius alicuius religioſi poſsit diſpēſari, vt ſit prælatus in religione, in qua ipſius pater habuit prælationē.

REſpōdeo dicendo, q̄ filij illegitimi & naturales presbyterorū nēpe geniti ab his, qui vxore mortua presbyteri aut religioſi facti ſunt poſſunt prouideri de beneficio aut prælatione iure cōmuni, in Eccleſijs ſuorū parentū, iuxta ea quæ notātur in iure, *a* & poſſunt prouideri de paterno beneficio & prelatione quā ipſorū parētes antea tenuerunt, dūmodo id beneficiū immediatè nō fuerit à patre poſſeſſum, iuxta ea quæ *b* ſacri Canones decernūt. Et hoc vt euitet ſucceſsio in beneficijs Eccleſiaſticis prout cōmendant ſacra decreta, *c* & ita iudicatū fuiſſe tradit Petrus Gregorius. *d* Dubiū autē eſt vtrū id ipſū debeamus dicere de filijs religioſorū habitis poſt profeſsionē ſolennē. Vtrū ſcilicet ipſi cū diſpenſatione poſſint eſſe prælati in religione, vbi eorum parētes prælationes habuerūt, & videtur quod non; nā Gregorius XIIII. in ſua cōſtitutione cōcedēs, vt illegitimi ad religionē admittantur; addit, *dūmodo tamen filius illegitimus in religione, in qua pater ſuus ante ſiue poſt nati uitatē dicti filij profeſſus fuerit non admittatur, quod expreſſe ait, prohibemus.* Ex quibus verbis videtur dicendū, quod ſi huiuſmodi illegitimi ad religionē admittantur, & de facto in ea profiteantur licet eorū profeſsio valeat (prout in noſtra ſumma *e* concludimus.) Non tamē poſſunt eſſe prælati in religione, vbi ipſorū parentes prælationes habuerunt, ſaltim viuētibus ipſis parētibus. Et cōfirmatur ex decreto Conc. *f* Tridentini, vbi dicitur quod non liceat filijs clericorū illegitimis in Eccleſijs, vbi eorū patres beneficiū aliquod Eccleſiaſticū habēt aut habuerunt, quodcūque etiā diſsimile beneficiū obtinere. His tamen nō obſtantibus reſpōdeo virtute priuilegiorū poſſe prælatos cum ipſis diſpenſare, vt ſcilicet poſsint eſſe prælati in religione, vbi parētes eorū prælationē aliquam obtinuerunt. Neque his obſtat quod Gregorius XIIII. expreſſe prohibuerit eos ad religionē admitti, nā reſpondetur quod imo ex hac cōſtitutione colligitur contrariū, in ea enim conſtitutione inter alia duo decernuntur. Primū eſt, quod illegitimi admittantur, & hoc prohibet caſu quod ipſi illegitimi fuerint filij religioſi prout dictū eſt. Secūdū, decernit quod prælati regulares poſsint diſpenſare cū ipſis illegitimis, vt ad prælationes admittātur & nō prohibet hoc reſpectu illegitimorū filiorū religioſorū, vt ſcilicet nō poſsit cū ipſis diſpenſari virtute priuilegiorū vt habeāt prelationes, quas ipſorū parentes obtinuerūt: vnde clare colligitur in hoc ſecundo decreto illimitate Summū Pontificē fuiſſe locutū, & generaliter eſſe intelligendū, ſi enim limitate vellet intelligi, id expreſſe prohiberet, ſicut prohibuit in primo decreto. Neq; obſtat Concil. Trident. nam reſpondetur quod loquitur de Eccleſiaſticis, & nō de regularibus, & cū ſit lex pœnalis non debet extēdi ad caſum ſimilē; argumētum enim à ſimili in legibus pœnalibus nō valet prout tradit Gloſſa *g* & reſoluit doctiſsimus Caſtro. Dixi in religione, nā Generales, & Prouinciales nō videtur poſſe diſpēſare cū capitulo cū illegitimis fratribus, vt poſsint habere eāſdē prælationes quas parentes eorū aliquando habuerūt in aliquo monaſterio, ſi tales ſunt geniti à dictis parētibus cū eſſent presbyteri clericiaut regulares, prout ordinauit Clemens ſeptimus. Cuius cōſtitutionis tenorem tradit Nauarrus, *h* quā conſtitutionē nō video quoad hoc eſſe reuocatam. Et vltra ſupra poſitā reſpōſionem ad Concil. Trident. reſpōdetur aliter, ſcilicet, quod Conc. Trident. ſolum prohibet quod filij illegitimi ſint beneficiarij in Eccleſijs vbi parentes eorum beneficiū obtinuerūt, at nos hic dicimus filios illegitimos poſſe habere prælationes in religione, vbi parentes eorum profeſsi ſunt, non autem in monaſterijs, vbi prelationes habuerunt.

a ca. ad hoc de filijspreſbyt.

b ca. ex trāſmiſſa de filijs presby. & c. præſentium eodē tit.

c Cap. cōſtitutus c. quoniam ca. ad extirpādas eod. tit.

d Greg. lib. 17. ſyntagmat. iuris c. 6. nu. 33. & 34

e In Sum. 2 p. c. 4. titu. nouitijs, pagi. 9.

f Conc. Tr. ſeſ. 25 de reform. c. 15.

g Glo. in c. in pœnis de regul. iuris lib. 6. Caſt. de legibus pœn. lib. 1. ca. 7. fol. 58.

h Nau. in c. ſi quando. de reſcri. ex c. 21. n. 2.

ART.

ARTICVLVS VIII

An genitus ex cõcubina, poſt cuius profeſſionẽ in religione approbata pater eius matrẽ in vxorẽ duxit, indigeat diſpenſatione, vt poſſit eſſe prælatus.

REſpondeo dicẽdo, quod aut iſte effectus religioſus prælationem obtinuit ante quã pater illam vxorem duxiſſet, & tunc diſpenſatio requiritur: illo enim tempore illegitimus eſt. Et ſic ius ei reſiſtit ne etiam ſi religioſus ſit prælatus effici poſſit iuxta notata per Bartolum, *a* & Aymõ, nam tempus datæ prælationis inſpici debet an quis, ſit inhabilis, prout tradit Gigas. *b* Aut iſte poſt ſubſequens matrimonium contractum ex cõcubina prius natus prælationem aſſequitur, & licet ſint variæ opiniones veritas tamen eſt, quod diſpenſatione non indiget. Hic enim vere legitimus effectus eſt, iuxta *c* gloſſam quam ſequitur Abbas, & Quintilianus Mandoſius. Et tempus datæ prælationis inſpici debet quando iudicatur an quis ſit habilis, aut inhabilis ad eam.

a Bar. in l. ſi conſtante. §. quoties. n. 7. ff. ſol. matrim. Aym. conſ. 16. n. 8. ver. reſpõdeo. quod regulæ.

b Glg. depẽſio. q. 22. n. 19. & ſeq.

c Gioſ. in c. tanta qui filij ſint legitimi, & ibi Abb. col. 2. Mandoſ. de ſign. gratiæ tit. ſuper defectũ naralium. fo. 81. pag. 1. col. 1.

ARTICVLVS IX.

Vtrum iſta diſpenſatio poſſit fieri à dictis fratribus in congregatione intermedia in ordine minorum.

REſpondeo dicendo, quod Gregorius Decimus Quartus in ſua conſtitutione ordinauit vt iſta diſpenſatio fieret à generalibus aut Prouincialibus cũ generali aut prouinciali, ſeu intermedio capitulo. Vnde cũ cõgregationes intermediæ in noſtra religione habeãt vim capituli intermedij, prout ordinatũ eſt in ordinationibus generalibus *a* Toletanis authoritate Apoſtolica cõfirmatis, & regula ſit vulgaris inter Iuriſperitos, quod ſubrogatur debet ſapere naturam eius cui ſubrogatus, videtur aſſerendum, quod dicta diſpenſatio poteſt fieri à generalibus, & prouincialibus in congregatione intermedia, cũ ſubrogetur in locũ capituli intermedij, ad cuius rei explicationẽ notandũ eſt, capitulũ intermediũ aut congregationẽ intermediã in noſtra religione Minorũ diſtingui & differre. Ad capitulũ enim intermediũ vocãtur omnes cõgregationis vocales, in quo noui definitores eliguntur, & vocales in diſcretorio agũt de rebus cõcernẽtibus ad regimen totius congregationis; quæ in definitorio cum conſilio patrum ſolent definiri: ſed ad congregationem intermediam non vocantur vocales ſiquidem in ea non eliguntur definitores ad prouidẽdum & diffiniendum ea quæ in capitulis ſolẽt in definitorio prouideri & definiri, & ita ſeruatur in noſtra religione. Secundo notandum eſt, quod in noſtra religione ad diſpenſandum cum illegitimis vt poſſint eſſe prælati non petuntur ſuffragia vocalium in diſcretorio ſed patrum prouinciæ in diffinitorio. Verum tamen eſt quod aliqui patres doctiſsimi & in cauſis religionum maxime verſati contrariam auſi ſunt tenere opinionem, attentis verbis cõſtitutionis Gregorij Decimi Quarti, cõtra quos in præſentiarum nobis eſt ſermo. Quibus ſic prælibatis dictam diſpenſationẽ in congregatione intermedia fieri poſſe concludam. Licet enim inter congregationem intermediam & capitulum interme diũ ſit differentia, prout dictũ eſt in primo notabili: attamẽ quantũ ad diſpenſationem hanc concedendam exiſtimo, nullã eſſe differentiã, cũ hæ diſpenſationes non fiant ſuffragijs vocaliũ in diſcretorio, ſed patrũ congregationis in definitorio. Et eãdẽ vim habet definitoriũ capituli intermedij, quã habet definitorium cõgregationis intermediæ iuxta dictas conſtitutiones. Sed his videtur obſtare conſtitutio Gregorij Decimi Quarti, nõ enim dicit quod iſta diſpenſatio fiat à miniſtris generalibus aut prouincialibus in generali aut prouinciali, ſeu intermedio capitulo, ſi enim hoc diceret ipſi cõſtitutioni ſatisfieret, ſi huiuſmodi diſpenſatio daretur iuxta modum ſupradictum in congregatione intermedia, ſed ait, quod dicta diſpenſatio à dictis miniſtris fiat cum generali, prouinciali, ſeu intermedio capitulo. Quę dictio, *cum*, denotat, quod cũ capitulo intermedio debeat tractari, & de numero ipſius non ſolum ſunt definitores in definitorio, ſed etiam vocales in diſcretorio. Nam huic rationi reſpondetur, quod cum hic agatur de legitimatione fratrũ, quæ illegitimationem occultiſsimam aliquãdo præſupponit cuius reuelatio aliquando in infamam, & maximũ ſcandalũ vergit, nõ eſt credẽdum Summum Pontificem velle, in diſcretorio

a Ordinat. Tolet. c. 8. de capitulo fratrum.

vocalium de cauſis ipſius legitimationis tractari, cũ in dicto diſcretorio ſæpe ſæpius cõgregentur in vnum vocales in magna quãtitate, nõ ita circunſpecti, ſicut decet ad ſeruã dũ ſecretũ. At in definitorio patres in minori numero congregantur, & in prudentia & cõfidentia præclariores de quorũ tacitur nitate magis cõfidendũ eſt, & ſicut verba ſecundum cõditionẽ perſonæ intelligi debẽt ad quam diſpoſitio refertur, vt dicitur in iure, *a* ita verba ſupradicta cum generali Prouinciali & intermedio capitulo debẽt intelligi iuxta diſpoſitionẽ negotij quod cõmittitur peragendum, nã verba legis ſunt intelligenda ſecũdũ ſubiectã materiã prout notatur in iure. *b* Hoc autem negotium in multis caſibus magnum requirit ſecretum. Præterea licet prædicta diſpenſatio debeat fieri cũ capitulo generali & cæt. id eſt cũ maiori parte Capituli prout in iure *c* definitur illa dicitur maior & ſanior pars capituli, quę nititur maiori ratione & pietate prout tradit Sylueſter *d* allegans ad hoc pulchrã deciſionẽ cuiuſdã Canonici decreti diui Auguſtini *e* ad Caſſulanum. Et certe iure communi receptũ eſt, vt pro cauſarũ varietate inquibuſdam ad numerũ tãtum in alijs præter numerũ etiã ad virtutũ merita ſit reſpiciendũ, prout tenẽt Abbas, *i* Felinus, Paleotus & Marcus Antonius Cuquus: & nemini dubium eſt definitoriũ propter eius authoritatẽ maiori præſumi & niti ratione, & pietate, præſertim in hoc caſu cũ in eo debeat agi de moribus & qualitatibus ipſius illegitimi, quæ magis patent patribus cõgregationis quã vocalibus diſcretorij, vt patet intuẽti. Neq; ex hoc debet quis inferre quod huiuſmodi diſpẽſationes poſſunt fieri in alijs cõgregationibus quæ ſæpe ſæpius fiunt cõgregatis in vnum patribus prouinciæ ad eligendũ aliquẽ in guardianũ aut alia peragenda, cũ in his cõgregationibus ita congregẽtur in vnũ prędicti patres, ſicut conueniunt in vnum in congregatione intermedia. Nã huic rationi facillimo negotio reſpõdetur maximã eſſe differẽtiam inter has cõgregationes & cõgregationẽ intermediã, nã congregationes ſupradictæ nõ ſubrogantur in locũ Capituli intermedij. At cõgregatio intermedia ſecũdum cõſtitutiones generales Ordinis authoritate apoſtolica factas ſubrogatur in locũ Capituli intermedij nõ ſolũ ad eligendũ, ſed etiam ad decidendum & definiendũ, & ideo nimirũ, quod in ea & nõ in alijs cõgregationibus poſſit fieri ſupradicta diſpẽſatio, nã ſubrogatũ vt eſt notũ in iure deberet ſapere naturã illius in cuius locum ſubrogatur. Huic opinioni ſubſcripſerũt in ter alios duo grauiſsimi patres huius vniuerſitatis Salmanticẽſis, primus doctiſsimus ac Reuerẽdiſsimus pater frater Frãciſcus çumel magiſter ſacræ Theologiæ, & huius almæ vniuerſitatis publicus profeſſor & generalis totius Ordinis à Mercede, & doctiſsimus doctor magiſter meus Martinus à Buſtos in cathedra decretorum iubilatus, & nunc ſereniſsimi, & Catholici Regis noſtri Philippi in Pintiana cãcellaria meritiſsimus Conſiliarius.

a Naua. li. 4 cõſ. tit. qui filij. ſint legitimi cõſ 2. in. 1. impreſ.

b Glo. in. c. ordin de of fic. ordinar. lib. 6. And. Bu. & Abb. in. c. de multa de præb. Angel. cõſ. 274. nõ eſt dubiũ. n. 4. verſ. & maxime. hoc credo. Pari. conſil. 88. quod ſentẽ. nu. 20. li. 4.

b Abb. in. d c. de multa nu. 4. Gem. cõſ. 47. n. 3.

c DD. in c. poſtulaſti d reſcrip. Abbas in c. ad aures. nu. 7. co. 4. cod. ti

d l. nõdebet cui. plus. ff. de reg. iuris cui licet. quod plus eſt deregu. iuris. l. 6.

c Andr. in c. quę a iure verſic. in cõtrariũ addu citur. de reg iuris. l. 6 Fel in c. poſtulaſti autẽ. 9. d reſcrip.

f Gemin. in c. fi de filijs presby. l. 6.

a l. penũ. §. Equitij. ff. de vſu & habitatione.

b c. intelligentia de verb. ſigni. l. ſi vno. §. 1 ff. locat.

c c. cum in cunctis de his quę fiũt à maiori parte.

d Sylueſ. in Sum. tit. de c. n. 2.

e cap. Sane quippe. d. 6

f Abb. in. c. eccl. co. 2. n. 9. & 13. de elect. Fel. in c. cũ omnes de cõſtit. n. 17. & 19 Paleot. de ſac. cõſti. conſ. p. 5. q. 5. pag. 261 lite. C. Cuquus lib. 4. maior. inſt. tit. 1. de electio a. n. 122 vſque ad. n. 264.

ARTICVLVS X.

An illegitimus diſpenſatus in ſeculo vt beneficiũ curatũ obtinere poſſit, poſtea religioſus factus indigeat noua diſpenſatione vt poſſit eſſe prælatus regularis.

REſpõdeo dicẽdo, circa hoc duas eſſe opiniones cõtrarias. Prima eſt affirmatiua Nauarri, *a* tenẽtis noua diſpenſatione indigere, quę ſequẽti ratione videtur probari, nam diſpenſationes ſunt ſtricti iuris & ſtricte ſunt interpretandæ, iuxta tradita à quadam gloſſa *b* quã probant Andreas Butrius, Abbas, Angelus, & late Pariſius, & ſic ſunt intelligenda ſecundũ ius cõmune & illud minus lædãt, quã fieri poſsit, prout tenẽt Abbas *b* & Geminianus. Neq; in diſpẽſationibus licita eſt extẽſio etiã ad caſum maiorẽ rationẽ habentẽ prout tradunt Doctores *c* cũ Abbate. Et cõfirmatur, nã licet fiat extenſio de maiori ad minus prout dicitur iure *d* propter odium tamen diſpenſationis diſpenſatio cum Monacho ad beneficium curatum nõ ſe extendit ad beneficiũ ſimplex prout tenent Ioannes Andreas, *e* & Felinus, & diſpenſatus vt poſsit habere beneficiũ curatũ, nõ poteſt habere dignitatẽ prout ait Geminianus, *f* & iure probatur, vbi tanquam diuerſa ponuntur beneficium & dignitas & conſequenter vno cõceſſo nõ venit aliud, in religione autem prælationes Prouincialium, Priorum, Guardianorum dignitates ſunt cum ſint adminiſtrationes rerum Eccleſiaſticarum cum iuriſdictione iuxta tradita à Sylueſtro *g* Contrariam tamen opinionem tenet doctiſsimus Rebuf-

g Syl. v. dignitas n. 1 & 2.

fus

b Rebuff.in praxibenef. ti.de diſpē. ſupe..de fe. ctu nataliū. n.74. & 75.

ſus *b*, dicens, quod illegitimus ſæcularis ad quæcunq; & qualiacumq; beneficia diſpēſa tus ingreſſus religionē poteſt in ea habere prioratū regularē. Nā licet vt prędictę diſpē ſationis videatur ei ſolum prouidendum de ſæculari cū eſſet ſæcularis quo tempore ip- ſam diſpenſationē impetrauit, cum verba de beant intelligi ſecūdū cōditionē perſonæ, ad quā diſpoſitio dirigitur, iuxta tradita in iure, *i* & notat Iaſon. Contrarium tamen ait eſſe verius, quia diſpenſatio iſta generalis eſt, per quam diſpenſatus fuit capax cuiuſ- cunque beneficij: & ita ſi factus ſit religio- ſus poteſt ei cōferri prioratus regularis pro qualitate ſuæ perſonæ: non enim debet attē di tempus diſpenſationis, ſed tempus voca tionis beneficij & eius collationis prout di citur in iure. K Vnde licet tempore diſpen ſationis iſte eſſet ſæcularis, ſufficit quod tē pore collationis Prioratus regularis, ſit ipſe regularis capax cuiuſcumque beneficij per diſpenſationem appoſitam. Pro huius nota bilis dubij & iſtarum opinionū concordia notandum eſt longe diuerſum eſſe legitima ri aliquem illegitimum & diſpenſari cum il lo, diſpenſatio namq; eſt ſtricti iuris, & ideo ſtricte interpretanda, iuxta ea quæ diximus in ſuperioribus. Legitimatio autē ample eſt intelligenda ſi hæc legitimatio nō eſt diſpē ſatio, & è contrario diſpēſatio ample eſt in terpretanda, ſi eſt legitimatio, vt conſtat ex traditis à Couarruuuias l & hoc ſeruat pra xis. Differentia autem eſt maxima inter diſ penſationem & legitimationem cum illegiti mo, nam quando illegitimo non conceditur habilitas & facultas ad omnia ad quæ, vel à iure Canonico, vel Ciuili erat inhabilis, ſed ad aliqua duntaxat eſt diſpenſatio, eſto qui habilem illum reddidit, dicat legiti mare ad hoc vel ad aliud beneficium, ratio eſt quoniā non poteſt eſſe quis pro parte il legitimus, & proparte legitimus. Quādo ve ro ſimpliciter redditur habilis, vel ad ea quę iure Canonico, vel ad ea ad quæ, iure Ciuili erat inhabilis dicitur legitimatus, reſtitu tus ve natalibus quibus primitus omnes ho mines habiles naſcebantur ad omnia, quę poſtea iure poſitiuo inhabiles ſunt facti: id que ſiue is qui ita legitimū facit dicat legi- timum te facio, aut reſtituo te natalibus: ſiue dicat, tecum diſpenſo. Potius enim attē dendum eſt ad id quod fit, quam ad verba quibus fieri ſignificatur, prout tradit doctiſ ſimus Molina m Societatis Ieſu pater be nemeritus. Aduertendum etiam cum do ctiſsimo Alciato, n magnam eſſe differen- tiam inter legitimationem & diſpenſatio- nem, poteſtas enim ad legitimandum à Prin cipe cōceſſa eſt beneficiū Principis, & quid fauorabile, prout dicit Baldus, o quod fallit quando Princeps daret autoritatem diſpē ſandi, hoc eſt, legitimandi pro parte, nam ta lis diſpenſatio eſt odioſa: quod ſapit quid monſtroſum & contra naturam, videli- cet, quod quis poſsit facere aliquem propar te legitimum, & proparte illegitimum. Vn de Comes Palatinus habens facultatem legi timandi nō poſſet diſpēſare, licet enim plus includat legitimatio quam diſpenſatio, hoc intelligitur reſpectu legitimati & diſpenſa ti, non autem reſpectu legitimātis & diſpen ſantis, difficilius enim conceditur diſpenſa tio á Principe, quia odioſa quam legitima- tio, quæ eſt fauorabilis, prout voluit Socī- nus, p quod eſt repetitum inter Conſilia Franciſci de Curt. & id ipſum eſt etiam de mente Alexādri, & hoc defēdit contra Pau lum de Caſtro doctiſsimus Alciat. q Quo ſuppoſito ad difficultatem reſpondeo dicē do primo, quod quando quis in mundo exi ſtens legitimatur ad quæcunq; beneficia & qualiocūq;, hac nihil aliud eſt, quā reddere illū ſimpliciter habilēad omnia ad quę iure Canonico erat inhabilis. Et in hoc caſu fa ctus religioſus poteſt in ſua religione ſine alia noua diſpenſatione eſſe prelatus, cū ta- lis ſit legitimatus, & legitimatio ſit ample in terpretāda, & idem dicēdū eſt de eo qui exi ſtens in mundo fuit diſpenſatus ad alia quę cūque beneficia & in hoc caſu eſt intelligē da opinio Rebuffi ſuperius allegata. Diſpē ſatio enim ad quæcunq; & qualiacūq; bene ficia legitimatio eſt, & late interpretanda, iuxta ſuperius dicta. Secundo dico, quod quando quis exiſtens in ſæculo legitimatur aut diſpenſatur ad beneficiū curatū aut ſim plex, non poteſt ingreſſus religionem eſſe in ea prælatus ſine noua diſpenſatiōne, cū iſta legitimatio ſit limitata, & per cōſequēs diſpēſatio iuxta ſupradicta. Et in hoc caſu, eſt intelligenda opinio doctiſsimi Nauarri eius enim rationes hoc tantum probant. Et ſic tenor diſpenſationis eſt attente conſide randus, vt colligamus, an aliquis ſit diſpenſa tus, aut legitimatus. Aduerte tamen cum Re buffo, quod diſpenſatio ſeculari conceſſa ad quæcumq; & qualiacūque beneficia nō facit eundem habilem ad regularia in com

put. 173. co. 979.

n Alciar. in l. 2. ff. dever bo. obligat. n. 47.

o Bal. in l. 1. ff. detut. & curato. dat. ab his.

il. ſi ſortem. §. libertus. vbi Iaſ. ff. de condictio. in deb. l. plenū §. Equitij ff. de vſu. & habitatione.

Kc. ei cui de præbē. l. 6. c ſi eo tēpore dereſcri l. fi C. d militia. teſta.

p Soci conſi 246. in. 13. co lu. Franciſ. de Curt. cō ſi. 18. Alex. conſi. vlt. in 5. vol. co. 2. q Alciat. n. 48. & vbi 49.

l Cou. in. 4. p. c. 8. §. 8. n. 4. in poſtre additione.

m Moli. 1, 2 tracta. 2. diſ

mendam retinenda quádiu sæcularis remanet ne duplex concurrat dispensatio, videlicet super defectu natalium & super qualitate beneficiorum, quod esset absurdum, sed hoc casu poterit commendam Papa cõcedere, non vero ordinarius. Ex supradictis colligitur quod prælati regulares non habent facultatem ad legitimandum religiosos, sed solum ad dispensandum, vt patet ex priuilegijs Sixti quarti Ordini Minorum, & ordini prædicatorum concessis, ibi, *dispẽsare*, & ibi, *ad quæcunque administrationes & officia dicti Ordinis eligi, recipi, & assumi*, Pater etiã ex cõstitutione Gregor. Decimi quarti superius allegata, ibi, *ad honores gradus & dignitates obtinẽdas dispensare*, intelligitur enim de honoribus & dignitatibus regularibus nã permittit prælatos regulares facere dictas dispensationes iuxta tenorẽ priuilegiorũ antiquorũ, quæ ibidẽ reualidat: quę priuilegia vt patet ex superioribus ad dignitates tãtum ordinis cõcedunt dispensationẽ, quę dispensatio vt patet ex dictis nõ est legitimatio cum sit tantũ respectu dignitatũ regulariũ cõcessa, & ille, cui cõmittitur ad dispẽsãdũ cũ illegitimis authoritas, nõ habet ex ipso authoritatẽ ad eos legitimãdos: cui enim conceditur quod est minus, nõ cõceditur quod est maius prout tradit doctissimus Couarruuias cum cõmuni, quæ communis à contrario tenet quod ille qui auctoritate Principis habet ad legitimandum illegitimos facultatem, habet etiam facultatẽ ad dispensandum, à qua communi in hac parte videtur discedere Couarruuias *s* dicens eum qui ex Principis delegatione habet facultatem ad legitimandum non habere facultatem ad dispensandum eo quod legitimatio sit magis odiosa & sic strictè interpretanda: facultas vero dispensandi cum sit Principis beneficium non est odiosa & ideo multo facilius conceditur quã facultas legitimãdi, sicut etiam facilius in aliquibus dispensatur cum illegitimo quam eidẽ legitimatio concedatur prout cõtra Couarruuias aduertit Molina. *t* Ex dictis infertur secũdo, quod illegitimi in religione ad prælationes Ecclesiasticas dispensati iuxta priuilegiorũ supradictorum tenorẽ, si a religione ejiciantur non possunt in sæculo existentes sine noua dispẽsatione ad Ecclesiastica beneficia promoueri, ipsi enim in religione solũ fuerunt dispensati ad regulares prælationes, & non absolute legitimati, cũ prælatis regularibus per dicta priuilegia solum ad dispensandum facultas concedatur ex quo iuxta supradicta non habent facultatem ad absolute legitimandum. Infertur etiam quod illegitimi dispensati virtute dictorum priuilegiorum, vt suæ religionis possint prælationes obtinere, indigent alia dispensatione si ad aliam se transtulerint religionem vt ipsius religionis prælationes & administrationes iure consequi possint. Cũ per primam dispensationem non sint absolute legitimati, sed tantum dispensati ad honores & dignitates dictæ religionis obtinendas.

r Cou. in. 4 2. c. 8. §. 8. n. 6.

s Cou. vbi sup. n. 10.

t Moli. vbi sup. col. 982

ARTICVLVS XI

Verum dispẽsatus in religione possit habere Beneficium curatum.

REspondeo, dicendo quod cum religiosus possit habere beneficiũ curatum de licentia sui prælati in Ecclesia seculari non vt præsit, sed vt prosit propter officium prædicandi sic propter bonum curæ iuxta tradita à Syluestro *a*, nemini dubium esse debet illud non posse habere sine dispensatione si sit illegitimus etiam si ad prælationes suæ religionis sit à suis prælatis priuilegio Apostolico dispẽsatus, iuxta late tradita in superiori articulo, & sic debet petere dispensationem à Summo Pontifice vel ab habente eius ad hoc autoritatẽ. Verum est tamen quod possunt prælati regulares generales dispensare cum ipsis illegitimis vt possint habere non solum ordinis sui prælationes, sed etiam beneficium regulare simplex aut curatum: Nam Paulus *b* III. anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo sexto, Pontificatus sui anno septimo die quarta Augusti *Concessit admodũ Reuerẽdo Patri fratri Petro de Liuno moderatori generali Ordinis D. Hieronym. & eius successoribus pretẽpore existẽtibus, vt cum omnibus & singulis professis fratribus conuersis & donatis familiaribusq; & quibuscunq; aliis personis quorumcunque monasteriorum dicti Ordinis nunc & prõ tempore existentibus natalium defectum etiam incestuoso, vel alio quouis damnato, sacrilego, aut illicito coitu patientibus ad hoc, vt ipsi eodem defectu non obstante*

a Syl. v. religio. 6. a. n. 4 vsque. ad. 8. idẽ. v. dispẽsatio. n. 3.

b Habet. in comp. ordi. D. Hieron. tit. dispẽsatio in defectu natalium fo 147.

quem

quemcunque prioratum etiam generalem, aut vicariam, seu alias quodcumque & qualitercumque calificatum beneficium regulare cũ cura vel sine cura quorumcunque monasteriorum, prioratum etiam si ad ea consueuit quis per electionẽ assumi, si sibi alias canonice conferantur vt illud accipere & retinere liberè & licite valeant, possint dispensare authoritate Apostolica in omnibus & per omnia ac si de legitimo matrimonio procreati essent dummodo beneficiũ seu dignitas perpetua non existat. Et hoc concesserat Eũ genius e Quartus anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo tertio põ tificatus sui anno decimo tertio, octauo idus Augusti.

e Eugen. 4. in d. comp. vbi supra.

ARTICVLVS XII.

Vtrũ illegitimus factus Canonicus regularis Ecclesiæ Cathedralis possit esse Archidiaconus eiusdẽ sine dispensatione Papæ.

REspondeo dicendo quod videtur nõ egere dispensatione cum Archidiaconatus non sit prelatura respectu cuius tantũ videtur inhabilis illegitimus regularis iuxta tradita in iure. a Et quod Archidiaconatus non sit prælatio, probatur ex communi modo loquendi præsertim legislatorũ qui attendendus est quoad intelligendum leges ab eis conditas iuxta tradita in iure *b* & communis vsus loquendi habet appellare prælatos solos Episcopos & eorum superiores & præfectos Ecclesijs Collegiatis secularibus vel regularibus & non alios, etiã si copiosos habeant redditus, quinimo, & Legislatores ipsi in eadẽ significatione eo nomine vtuntur, vt patet ex multis iuribus, *c* & titulorũ iuris Canonici rubricis & glossis, & sic communiter Doctores Clementinam *dudum. §. olim de sepulturis* glossantes dicunt Rectores Ecclesiarum Parochialium non esse prælatos. Vnde illi qui indicta Clementina. §. nos autem dicũtur prælati locorũ sunt Episcopi, & alij iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, prout aduertit Cardinalis: *d* Hęc proponuntur pro

a c. 1. de filijs presby. b l. liberorũ §. aut Cassi. ff. de legat. 3 c. cum ab ecclesiarũ prelatis de offic. ordi. rubrica de his quæ fiunt à prela. Rub. de excessi. prælat. c. cũ illis, §. illis vero ibi prelaturas de præbẽ. li. 6. Clemẽt. dudũ. §. olim. ibi prelatos & rectores, de sepult. d Gardi. in d Clem. dudũ. §. statuimus. q. 3.

ista parte. At pro contraria parte quam se quimur facit, quia ex fundatione priuilegij vel immemoriali possessione vsucaptũ est, quod præfatus Archidiaconatus sit beneficium perpetuum & non ad nutum reuocabile, & beneficium non qualecumque, sed dignitas, personatus vel beneficium incõpatibile cũ alio simili vel ecclesia parrochiali iuxta ea quę in iure *c* dicuntur. Ex quibus non sine colore videri potest, quod illegitimus ad ordines dispensatus per ingressum religionis non censeatur dispensatus ad beneficium perpetuum quod est dignitas, officium vel personatus perpetuus à natura officiorum religionis Canonicorum regularium longe distans quę iure communi sunt manualia. Præterea secundum Antonium & Cardinalem communiter receptos non posset huiusmodi illegitimus ad omnes ordines dispensatus per religionis ingressum habere sine dispensatione etiam beneficiũ manuale si curam habeat animarum, prout tenet etiam Dominicus, *g* & Perusinus, & Francus. Præterea stylus Curiæ, qui habet illegitimum per professionem dispẽsatum ad officia sui monasterij & ordinis dispensatione non egere videtur restringi ad ea quę sui ordinis officiorum naturam seruant, & quod non extendantur ad alia quæ exuerunt illam naturam & induerunt aliam longe diuersam, argumẽto eorum quę in iure *h* notantur, quo declaratum est dispositionẽ de ecclesia parochiali loquẽtem non includere Ecclesiã parrochialẽ collegiatã, quia accidens adiunctum generi videtur eximere id cui additũ est à suo genere. Hanc opinionem tenet Nauarrus.

c multa de præb.

f Ant. & Cardi. q. 8. & 9. in c. 1. de filijs presbyt.

g Domini. Perusin. & Fran. in c. 1. in glos. maiores de filijs presby. l. 6.

h c. statui. de eccles. l. 6, i c. licet ea. non eod. ti. & li. 6.

] Nau. l. 1. cõsi. ti. de filijs presb. cõsi. 1. in. 2. edit.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum illegitimus post professionem religionis possit esse vicarius vel prouisor alicuius Episcopi sine dispensatione.

REspõdeo dicendo, quod titulus quæstionis vnũ supponit & aliud quęrit. Supponit enim regularis posse esse vicarios Episcoporũ. Quærit vero vtrũ illegitimus in religione post professionem possit sine alia noua dispẽsatione supradictam vicariam, vel prouisoriam obtinere. Quãtum ad suppositũ breuiter dico, quod religiosi

quorum propositum & obligatio est mẽdi cata annona vitam fœlicẽ traducẽte ad offi cium vicarij Episcoporũ non aspirant, monachi vero aut canonici regulares nullo iu re vicarij Episcoporum esse prohibenturac cedẽte ad hoc sui prælati licẽtia prout infra in tertio tomo in quæstione de vicarijs dice tur. Quantũ vero ad id quod principaliter quæritur, dico quod nõ, ex mẽte Abbatis *m* & glossæ, quorũ opinionẽ sequitur Paleotus dicens quod illegitimi religiosi tantum ad sacros ordines promoueri possunt. At quoad dignitates spectat aut grauiora quæ dã munera, is qui spurius natus est licet deinde in monasterium ingressus fuerit hęc tã in propria Ecclesia, quã in aliena exerce re minime potest, ita vt neque Abbas in nul la monachorũ familia etiã eligi abhis queat absque Sũmi Põtificis indulgẽtia prout tenet Felinus. *n* Quod procedit etiam si ta lis religiosus sit legitimatus in sua religione, nam in ea per priuilegia in superioribus allegata legitimatur solum ad prẹlationes sui Ordinis & non ad munera in alia Eccle sia, vel in alia religione obtinenda iuxta ea quæ in superioribus satis diximus.

m Abb. inc 1. in fin. de fil. presby. glos. fi. eod. tit. Paleot. de not. & spur. c. 57. n. 4.

n Feli. in c. meminim⁹ de accusat. n. 6.

ARTICVLVS XIIII

Utrũ dispensatio illegitimorũ requirat causam.

REspondeo dicendo, quod cũ huiusmodi dispẽsatio secũdũ priuilegia su prapositа ptineat ad generales & Pro uinciales Prælatos cũ Capitulo nemini du bium esse potest ipsos sine iusta causa dispẽ sare minime posse. Nam supradicti pælati inferiores sunt Papa, qui autẽ sunt huiusmodi potestatem habentes ad dispẽsandũ ex commissione aut ex priuilegio, non pos sunt dispẽsare in decretis iuris communis sine causæ iustæ cognitione, adeo vt dispẽ sationes huiusmodi ab ipsis sine causa ema natæ sint nullæ, prout tradit Nauarrus, *a* & Rebuffus cum communi. Et hoc clare indi cat Gregorius XIII. in sua constitutione di cẽs. *Volumus quoque atque statuimus licere generali aut Prouinciali singulorum Ordinum aut congregationum, aut Hospitalium ad quos dicta dispensatio spectat, iuxta tenorem eorum priuilegiorũ, & indultorũ apostolicorũ eis cõcessorũ quæ dũmodo vsu recepta neq; alias sub vllius re uocationibus cõprehensa sint, vt præfertur in hac parte reualidamus cũ illegitimis, quos alias dictus generalis, aut Prouincialis cum generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo, & nõ alias suffragantibus meritis dignos iudicauerint ad honores gradus & dignitates obtinendas dispensare, &c.* In quibus narratis verbis consideranda sunt illa verba (*& non alias*) quæ non solum referenda sunt ad præcedentia sed etiam ad sequentia verba, scilicet, suffragantibus meritis & sic clare innuunt dispensationes factas extra capitulũ intermedium aut in capitulo intermedio non suffragantibus meritis illegitimorum esse nullas, nam ista verba non aliter, non alio modo, non alias, inducunt conditionem & formã præcisam, iuxta glossam *b* communiter receptam, Bartolum, Iasonem, & Felinum, sunt enim verba hæc restrictiua prout tenet Parisius. *c* Imo sunt annullatiua dispositionis in qua proferuntur si nõ concurrãt in actu omnes qualitates præcedẽtes, prout tradũt Tiraquellus *d* & Luc. de Pena. Ex supradictis infertur quod illegitimus sine causa legitima dispẽsatus per supra appositа priuilegia nõ erit tutus in cõscientia neq; quoad Deum neque quoad Ecclesiam prout resolu it Innocentius. *e* Dixi per supra appositа priuilegia: nam si Papa cum eo dispenset sine causa tutus erit in conscientia propter eius plenitudinem potestatis, quam habet supra ius commune.

a Nauarr. in man. c. 25. ni 74. Reb. in prax. beneficiorum 2. p. tit. dispensatio ad plura. n. 52. cũ. seq.

b l. fi. vbi gl. & Bar. C. de vendicat rum ciuitatis li. 11. Bar. in l. de his. vers. Prærerea & ibi laſco. pe. n. 10. ff. de trãsact & cõs. 4 co. pen volu. 1. & cons. 86. n. 16. vol. 3. Felin. in c. delicta. n. 8. ver. 7. signũ de reſer.

c Paris. cons 118. n. 6. & 7 vol. 1.

d Tiraq. de ret. linag. §. 5. autrem ẽt. & de retraconuent. §. 4. Peña in l. vnicũ. que col. 3. C. de proximo sacro. scrin. l. 12.

e Innoc. in c. cũ ad monasterij de ſtatu monach rum.

ARTICVLVS XV.

Quæ causæ requirantur ad huiusmodi dispensationem.

RESpondeo dicendo, quod multę causę possunt ad hoc cõcurrere, & ideo nõ potest dari in hoc regula certa & generalis, sed standũ est arbitrio boni viri sicut Gregor. XIIII. in sua cõstitutione permittens illegitimorũ receptionẽ ad religionẽ eorũ suffragãtibus meritis hoc arbitrio prælatorũ recipientium reliquit, dicẽs diligẽter *mores eorum & vitã inquirant, & si ad eum demum recipiãt, si tamẽ bonã indolẽ & virtutis specimẽ præse ferant, & tot eis merita suffragentur*

vt

vt natalium ſuppleant defectũ: eorumque recep tio religionis commodo & vtilitati profutura videatur, & ſuper hoc ipſo ad quos vt dictum eſt pertinet receptio matura deliberatione habita, ita cenſuerint, & indicauerint, nã verba, cenſuerint & exiſtimauerint ad arbitrium boni viri, nõ vero ad beneplacitũ volũtatis referẽda ſũt prout probatur in iure. *a* Vnde prælati illegitimos inuenientes eorum ſuffragantibus meritis dignos ad prælationes peccant nõ diſpẽſando cũ illis, prout tenet Sylueſter *b* allegans ad hoc deciſionem *c* Gregorij Papæ miſſam Caſtoreo, notario Rauennæ. Et ego puto mortaliter non peccare ſed tãtũ venialiter, cũ ſubditi non habeant ius petẽdi in huiuſmodi, ſecũdũ Doctores cõmuniter, ſed tantũ poſſunt deprecari humiliter ſicut decet, vtrum autẽ profeſsio illegitimorũ facta nullis eorũ ſuffragãtibus meritis valeat dicetur tomo tertio.

a l. fideicõ. § quãcunque delegat. 3.
b Sylu. ver. diſpenſatio n. 3. in fine.
cc. quanto in fin. 2. q. 5

ARTICVLVS XVI.

Vtrum electo illegitimo in prælatũ diſpenſatio facta cenſeatur.

REſpondeo dicendo, quod cum diſpẽſatio pertineat ad patres Prouinciæ à quibus electio Prælatorum ſit electo aliquo illegitimo ab ipſis patribus in prælatum ſcientibus eſſe illegitimum in generali prouinciali, aut intermedio capitulo, aut cõgregatione intermedia, nõ dubito, quin remaneat in foro conſcientiæ diſpẽſatus, ſi talis fuit eorũ intẽtio, iuxta tradita à Nauar. *a* At vero in foro exteriori valere minime puto, in quo foro electio nulla eſt prout affirmat idẽ Nauar. *b* Quod probatur, nam hæc eſt differentia inter Papam & Prælatos inferiores, nam Papa præbens aliquid ei, quẽ ſcit iure humano ad id inhabilẽ ipſo facto ſine expreſsione diſpenſationis cenſetur habilem facere, non autem prælati inferiores. Cuius diuerſitatis ratio eſt quia prælati inferiores non poſſunt abſque cauſa diſpenſare in iure communi, Papa vero ſic, cum ſit ſuper omne ius Canonicum, prout copioſe Naua. *c* cõcludit. Et ſic cõcluditur q̃ prius ipſi patres debent facere diſpẽſationẽ, qua cõſummata poſſunt procedere ad diſpẽſati electionem, & ſic intelligenda ſunt tradita à Sylueſtro *d* de hac difficultate agente. Dixi in generali, prouinciali, aut capitulo intermedio, aut congregatione intermedia habente vicem capituli, nã electio illegitimi facta in alijs congregationibus, quæ nõ ſunt congregationes intermediæ, neque habent vim capituli intermedij inualida eſt, non ſolũ in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ, cum nec in iſto foro dicta diſpenſatio tacita valeat ſicut non valet expreſſa, idem enim eſt iudicium taciti & expreſſi, vt dicũt iura. *e* Quapropter ſicut diſpenſatio illegitimi regularis ad prælationes non poteſt fieri, niſi in cõgregatione inter media habente vicem capituli intermedij, ita diſpenſatio tacita, quæ contingit quando illegitimus regularis eligitur in prælatũ non poteſt fieri, niſi à generali, aut prouincialibus cum congregatione intermedia habẽte vicem capituli intermedij iuxta termi nos conſtitutionis Gregorij Decimi quarti ſuperius allegatæ.

a Nau. in d. c. 25. n. 64.
b Nau. vbiſ, & in addit. ad li. 4. cõſtit. qui, filij ſint legitimi conſi. 2. n. 4. in add.
c Nau. in c. ſiquãdo pa. 29. de reſcr.
d Sylu. ver. diſpenſatio in fine.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum ad hoc vt valeat diſpenſatio ſufficiat petere diſpenſationem illegitimationis in genere.

REſpondeo dicendo, quod vt legitimatio per reſcriptum obtẽta, aut aliàs per facultatem Principis conceſſa & obtẽta valeat, neceſſe eſt vt legitimãti, aut diſpẽſanti proponatur, aut manifeſtetur quid quid retrahere eum poteſt à tali legitimatione aut diſpenſatione eo caſu concedenda, alioquin ſubreptitia iudicabitur, vt colligitur ex multis iuribus *a* allegatis à Couarruuias, & hoc tenent Doctores communiter. Hinc colligitur, legitimandi qualitatem eſſe explicandam quoad illegitimationis fœdiorem modum, nempe, an ſit ſpurius, & ſi ſpurius ſit, an ex adulterio, vel inceſtu aut ex ſacrilegio: & ſi ex adulterio, vtrum ex altera parte tantum, an ex vtraque, nempe ex coniugato & coniugata. Si vero ex inceſtu arbitratur Couarruuias *b* Explicandũ eſſe vtrũ ex adultero cum matre aut cũ filia vel ſorore, & denique explicandum eſſe gradũ conſanguinitatis & affinitatis inter parẽtes, ex quibus fuit genitus. Si autẽ ex ſacrilegio, vtrũ cũ ſacerdote moniali, religioſo, & vtrũ vtrinque. Itẽ explicãdũ eſſe vtrum ſimul concurrerint adulterium & ſacrilegium, aut inceſtus. Ita Panormitanus *c* Sylueſter, Aluarus Velaſcus, Couarruuias, & Doctores, & alij quos ipſi citant. Nec defectus legitimationis in qua huiuſmodi qualitas ſiletur tollitur, ex eo quod in legitimatione apponuntur clauſulæ de

a c. vlt. de filijs presb. li. 6. c. poſtulaſtidreſc. Coua. in. 42. p. c. 8. §. 9. n. 1.
b Coua. vbi infra.
c Panor. in ca. per venerabilẽ quiſi lij ſint legitimi Sylueſt. verb. legiti. mus n. 8. Valaſc. 1. to. cõſul. cõſult. 80. Co. vbi ſu.

plenitudine poteſtatis aut ex certa ſcientia aut ſupplentes omnem defectum vt Aluarus *d* Velaſcus cū alijs quos citat recte ait: ſi tamen Princeps in legitimatione aut diſpēſatione diceret ex quocunque coitu talis illegitimus eſſet conceptus, non dubito validam eſſe diſpēſationem, aut legitimationē, etiam ſi qualitas illegitimati non exprimatur, niſi eſſet talis, de qua præſumeretur quod ſi in particulari exprimeretur nullatenus legitimatio aut diſpēſatio cōcederetur. In cōceſſione enim generali nō cenſetur id cōceſſum, de quo ſi in particulari cōcedēs interrogaretur, nequaquam id concederet prout iura aduertunt. Sit igitur hæc generalis regula. Quando coniecturę ſunt ſufficientes, vt dubitandum non ſit eum qui legitimationem aut diſpenſationem concedit ſimiliter illā fore cōceſſurū etiam ſi qualitas aliqua quæ explicata nō fuit illi fuiſſet propoſita, valida eſt iudicanda legitimatio aut diſpenſatio ſine explicatione qualitatis ilter conceſſiſſet, iudicanda eſt ſubreptitia, liusobtenta. In dubio autem, an eam ſimili ita Molina. *e* Ex hac doctrina colligo non eſſe neceſſe in religionibus explicare omnes prædictas qualitates, cum veroſimiliter credatur prælatos earum religionum diſpēſare cum religioſo illegitimo quacunque qualitate interueniente, præſertim quia cū ipſis facilius diſpenſandum eſt, quam cum clericis ſæcularibus illegitimis; Siquidem Ius *f* Canonicum iam ipſos ad ſacros ordines recipiendos habiles reddit poſt ſolennem profeſſionem multum de eorum confidens continentia. Aduertendum tamen quod quando qualitas aliqua ideo non fuit propoſita quia tempore coitus, & expeditionis legitimationis ignorabatur, vt ſi quis ignoraſſet eſſe filium ex ea quæ communiter vidua habebatur, & poſt legitimationem obtentum eſt fuiſſe cōiugatam merito Aluarus Velaſcus *g* ait huiuſmodi diſpenſationem eſſe validam; nam ad validitatem actus opinio quandoque præfertur veritati prout dicitur in iure, *h* & notat late Iaſon. Aduertendum etiam quod qualitates quæ augent culpam non tamen mutant modum illegitimitatis, vt quod naturalis filius genitus ſit ex virgine vel ex vidua, & quod ſit genitus ex nobilibus vel ex conſimili tuto in dignitate non ſunt neceſſario exprimendæ, vt ait Velaſcus *i* dicens ſit ſeruare ſtylum, Credit tamen Molina *k* quod ſi quis genitus ſit ex proſcepo, id expedit ide ſt quoniam non minus ad gradum ſacrilegij quam eſſe genitum ex religioſo aut monali.

d Velaſ. d. cōſtit. 80.

e Molin. 2.2 tract. 2. diſp 178. co 986.

f ca. 1. de filijs presby.

g Velaſ vbi. *h* ſ. ſed cum a. iq. is inſt. de teſt. ordi Barbarius vbi Iaſō. n. 22 ff de offi præ. i Velaſ. vbi ſup. *k* Moli. vbi ſup co 989

ARTICVLVS XVIII

Vtrum religioſus illegitimus poſſit eſſe definitor ſine diſpenſatione.

REſpondeo dicendo, quod cū Gregorius *a* nonus prohibuerit quod filij presbyterorū & alij illegitimi ad dignitates & perſonatus & ad alia beneficia cu ram animarū habentia ſine diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ promouerentur, aſſerendum eſt religioſos illegitimos non poſſe eſſe definitores ſine prædicta diſpenſatione ſuorum prælatorum. Hoc enim officium definitoriatus perſonatus dignitatem importat, eſt enim perſonatus ſecundum Archidiaconum *b* quædam prærogatiua in Eccleſia ſine iuriſdictione vt habere ſtalum honorificum in choro in Capitulo inoptionibus, in proceſſionibus in vocibus dandis & ſimilibus, plus quā alij ordinis ſui Canonici, & non tanquā alij in dignitate cōſtituti: quæ omnia ſi diligēter cōſicerēt r præeminentiam definitoriatus important.

a c. fin. de filijs presby.

b Archi. in c. 1. de conſuet. li. 6.

ARTICVLVS XIX

Vtrū illegitimi poſſint eligi diſcreti ad Capitulum generale aut prouinciale

REſpondeo dicendo, quod ſi loquamur de diſcretis in quātū habent vocē actiuā in Capitulis nemini dubiū eſſe debet quod illegitimi poſſūt eligi diſcreti ſine diſpenſatione ad Capitulum Prouinciale. Hoc enim munus non eſt dignitas: neque prælatio, neque perſonatus cum iuriſdictione ordinaria. Attamē cum ex inſtitutione religionum, quarum iſti ſunt diſcreti non ſolum habeant vocem actiuam in dictis Capitulis, verum etiam paſſiuam ratione cuius poſſunt eligi definitores, Prouinciales, & Generales, qui de corpore Capitali eliguntur, non poſſunt dicti illegitimi in diſcretos eligi ante quam cum ipſis authoritate Apoſtolica in illegitimationi-

bus diſpenſetur, ſine qua ad ſupradicta offi cia eligi non poſſunt. Et aduerto quod diſcreti in noſtra religione ad Capitulum generale electi aliquo modo ſunt Prælati, & qualemqualem habent dignitatem prout dicetur infra in quæſtione de cuſtod bus: propter quod diximus non ſine cauſa in ſu perioribus, quod illegitimi ratione præciſæ vocis actiuæ, quam habent, poſſunt ſine diſpenſatione illegitimitatis ad Capitulũ Pro uinciale eligi: nam ad Capitulum generale minime gentium ſine prædicta diſpenſatio ne eligi poſſunt: cum diſcreti ad Capitulum generale electi inter patres Prouinciæ numerentur, & aliqualem in noſtro ordine ha beant iuriſdictionem & dignitatem. Sed di cet aliquis quod poſſunt diſcreti ad Capitulũ Prouinciale electi renunciare vocem paſsiuam, ratione cuius non poſſunt in diſcretos eligi ſine diſpenſatione. Ad hoc reſpõdeo, quod nullo modo poſſunt dicto iuri renunciare, ſicut enim clerici non poſſunt ſecundum ius iuri fori renũtiare, quia tale ius nõ ſolum ipſis in fauorem ipſorum conceditur, ſed etiam in fauorem totius ordinis clericalis. Ita etiam religioſus illegitimus electus ad Capitulum Prouinciale in diſcretum non poteſt renunciare voci paſſiuæ, quam ratione diſcretionis habet cum talis vox paſsiua ipſi non ſolũ in fauorem ipſius concedatur, ſed etiam in fauorem Cõuentus ipſum in diſcretum eligentis, maxime enim intereſt ipſis Conuentibus vt diſcreti ab ipſis electi omnimodam authoritatem, ſcilicet, vocem actiuam & paſsiuam habeant, ſicut cæteri diſcreti aliorum Conuentuum habent.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm religioſus illegitimus poßit ſine diſpenſatione eſſe magiſter nouitiorum, confeſſor monialium & Vicarius Conuentus.

REſpondeo dicẽdo, quod illegitimis ſecũdum ius iuriſdictio ordinaria interdicitur, non autem delegata & conſequenter non poſſunt habere officium, cui neceſſario ordinaria cura ſit annexa, vt Prouincialatus Magiſtratus, Prioratus, vel Guardianatus officium: neque etiam poſſunt habere officia, quibus poſsibiliter cura ordinaria ſit annexa, vt officium ſupprioratus aut alicuius Conuentus vicariatus, quia iſti in aliquo caſu ſunt ordinarij iure ſpeciali, quãdo, ſcilicet, conuentus eſt exiguus & nomẽ vicariæ tantum illi tribuitur: poſſunt tamen eſſe vicarij Priorum etiam eo abſente extra terminos ſui Prioratus, quia non habent ex hoc iuriſdictionem niſi delegatam & multo magis poſſunt eſſe magiſtri nouitiorum & confeſſores monialium, vt dicetur in quæſtione de confeſſoribus monialium & huiuſmodi, cũ hi neque habeant, neque in aliquo caſu poſsibiliter poſsint habere in quantũ tales iuriſdictionem ordinariã. Neque tamẽ ſequitur ex hoc quod poſſunt eſſe vicarij Magiſtrorum generalium aut Prouincialiũ ſupra priores ordineſ reſpectu aliquarum prouinciarum aut aliquorum conuentuum, aut alicuius tantum Conuentus, cuiuſmodi ſunt viſitatores prouinciarum in noſtra religione Minorum quia licet tales nõ ſint propriè prælati, neq; iuriſdictionem ordinariam habeant, ſed delegatã: hæc tamen delegata iuriſdictio quantum ad aliqua eſt ſuperior aliqua ordinaria, ad quã illegitimus ſine diſpenſatione promoueri nõ poteſt: eſt enim ſuperior ordinaria prioris prouincialis aut conuentualis, cum circa eorum cauſas ipſis committatur viſitatio. Ex quibus colligitur quod in ordinibus nullus illegitimus indiſpenſatus poteſt eſſe viſitator alicuius Prouinciæ, aut Conuẽtus. Hæc omnia eleganter Syluester [a] tradit.

[a] Syl. v. Prælatus. n. 3.

ARTICVLVS. XXI.

Vtrúm moniales illegitimæ poßint eſſe Abbatißæ ſine diſpenſatione.

REſpondeo dicẽdo, quod cum mulier ſecundum Apoſtolum ſit in ſtatu ſubiectionis & ideo ſpirituale iuriſdictionem habere non poſsit ſecundum Diuum Thomam [a] & communem traditam â Soto. Committitur autem ei aliquis clauium vſus, ſicut habere correctionẽ in ſubditas propter periculum, quod poſſet euenire ex cohabitatione virorum cum ipſis, propter quod videtur dicendum ipſas poſſe eſſe Abbatiſſas, aut Prioriſſas, etiam ſi diſpenſationem illegitimitatis non habeant, in iure enim ſolum illegitimis interdicitur

[a] D. Tho. in 4. d. 19. q. 1. arti. 1 quæſtiunc. 4. ad 4. Sot. in. 4. d. 2. 10. q. 1. art. 4.

habere officium cum iurisdictione Ordinaria, prout dictum est articulo superiori. Esse autem Abbatissam, & Priorissam, nō est habere prælationem Ordinariam, sed quasi ex commissione. Imò non possunt excommunicare, neque ab excommunicatione absoluere prout iniure *b* definitur, & hanc opinionem tenent Ioannes Andreas, & Geminianus, & alij quos refert & sequitur Felinus, *c* & idem videtur sentire Ioannes *d* Fabianus & Sylvester, qui neque in verbo Abbatissa; neque in verbo dispensatio, neque in verbo illegitimus, neque in alijs locis vbi tractat de dispensatione illegitimorum aliquid loquuntur de monialibus illegitimis. Inuenio tamen Glossam, *d* quā sequitur doctissimus Nauarrus dicentē ipsas indigere dispensatione, quam multi reprobant, inter quos est doctissimus Ancharranus *e* allegans pro sua parte Cynum & Bartolum, quod probant; nam totus titulus de filijs presbyterorum loquitur de masculis quorum appellatione in materia odiosa, fœminæ non comprehenduntur, prout habetur in iure. *f* Et sic Iustinianus *g* Imperator de fœminis loquens ait mitiorē cum eis debere esse sententiam, quas pro infirmitate sexus minus ausuras esse confidimus. Probatur etiam; Nam professio masculorum in religione operatur in his quod licet sint illegitimi, possint ad Ordines sacros promoueri, ergo professio fœminarum in religione approbata aliquid fauorabile debet operari, & non potest operari quod ad sacros ordines promoueātur cum fœminæ sint incapaces cuiuscūque ordinis: ergo debet operari vt possint esse Abbatissæ aut priorissæ, cum ipsius Abbatissatus & prioratus non sint incapaces. Et confirmatur, nam opinio est doctissimorum virorum quod per professionem in religione approbata, tollitur illegitimatio etiam quoad prælationes. Et hoc vt dictum est in superioribus *h* concessit Eugenius Quartus cōgregationi sanctæ Iustinæ, quod priuilegium per communicationem cōcessum est etiam monialibus, quod quoad ipsas non inuenio esse reuocatum prout infra in articulis duobus sequentibus demōstrabitur. Et sic Sixtus Quintus, in constitutione illa edita contra illegitimos efficiens ipsos incapaces ad dignitates & honores anno Domini millesimo quingētesimo octuagesimo octauo, duodecimo Kalendas Nouembris Pontificatus sui anno quarto, addit dicens. *Cæterum quæ á nobis circa religiosos viros in præfata constitutione sancita sunt, ea nequaquā volumus ad moniales nunc extendi.* Hæc Sixtus Quintus, verum tamen est quod ex supradictis verbis Sixti Quinti non elicitur efficax argumentum, vt dicamus, quod Summus Pōtifex declarauit in vniuersum illegitimas non indigere dispensatione. Nam forte solum voluit eximere eas à sua rigorosa & exorbitante constitutione contra illegitimos edita. Quod videtur innuere in illis verbis, ibi. *Nequaquā volumus admoniales nūc extendi*. Illud enim aduerbium *Nūc*, Emphasim habet & videtur sonare quod nunc respectu huius constitutionis iuris communis, stando tamen in opinione Ioannis Andreæ, non videtur tenenda opinio eorum, qui dicunt Abbatissas Benedictas, & Perpetuas egere dispensatione, si sunt illegitimæ, quorum opinionem in nostra Summa *i* secutus sum, à qua modo ex dictis discedo, tenendo in vniuersum neque temporales neque perpetuas Benedictas dispensatione egere.

b ca. dilect. de maioritate & obed.
c Feli. in ca. meminim⁹ n. 4. de accusat.
Fab. v. virginū consecratio.
d Glos. in c. indemnitatibus. v. canonica: de elect. lib. 6.
Nau. in ca. non dicatis n. 60.
e Ancha. in c. generali. de elec. lib. 6. Cyn. in l. quicunque. ff. de seruis fugit. Bart. in l. 2. ff. de verb. signi.
f d. c. generali.
g Iustin. in l. quis quis. §. ad filias. C. ad legem Iuli. maiest.
h Supr. hac q. ar 3.
i In Sum. 2. to. c. 29. colu. 12.

ARTICVLVS. XXII.

Quis possit cum monialibus illegitimis dispensare, vt sint Abbatissæ.

REspondeo dicēdo, quod hic articulus proponitur pro opinione illorum, qui sentiūt moniales illegitimas dispēsatione egere. Quam opinionem in superiori articulo retulimus, quæ cum sit opinio doctissimorum virorum, non absre esse censui hunc articulum proponere, quis, scilicet possit cum ipsis dispensare? Ad quod respōdeo, quod si de monialibus regularibus loquamur, de quibus in præsentiarum nobis sermo est, generales & Prouinciales ordinis Mendicantium, & eorum qui priuilegijs Mendicantium fruuntur, possunt cum ipsis dispensare. Nam Leo decimus *a* declarauit & concessit. *Quod personæ triū Ordinum, Diui Augustini, scilicet, fratres moniales & mātilatæ omnibus & singu-*

a Habet. in Comp. priuil. fratrum Minorum tit. communicatio priuilegiorum §. 28.

ſingulis priuilegijs gratijs & indultis, quæ in marimagno ſeu in alijs conceſſionibus tã per ipſum quam per alios Romanos Potifices prædeceſſores ſuos ordini antedicto conceſſis continentur plene & large frui poſſe & debeãt. Sed voluit quod quarti generis vtriuſque ſexus perſonæ, indulgẽtijs tantũmodo gaudeãt.

Vnde cum fratres Diui Auguſtini & per conſequens Ordinum mendicantium & alij qui ſuorum priuilegiorum communicationem habent, poſsint à ſuis generalibus & Prouincialibus in illegitimitate diſpenſari iuxta priuilegia ſuperius *b* allegata videtur concludendum quod poſsint ſimiliter moniales dicti ordinis illegitimæ diſpenſari, & aliæ quæ ſuorum priuilegiorum communicationem habent, prout ſunt moniales Sanctæ Clarę, & tertiariæ, ſub obedientia fratrum minorum exiſtentes, quæ priuilegijs conceſsis & concedẽdis fratribus minoribus gaudent iuxta indultum ipſis à Bonifacio *c* Octauo conceſſum, & alia priuilegia, quæ omitto ne videar prolixus. Solum hanc partem confirmare volo ratione quadam iuridica, qua dicitur quod quando cõceditur aliquod priuilegium viris, cenſetur fœminis conceſſum; ſi talis priuilegij ſunt capaces: argumento eorum quæ tradit Antonius de Butrio: *d* tradunt etiam Rebuffus & Doctores communiter. Vnde cum dicti generales & Prouinciales poſsint diſpenſare cum fratribus illegitimis ad honores & dignitates; conſequens eſt per ſupradictam rationem poſſe diſpenſare cum monialibus ſibi ſubiectis in dictamet illegitimitate. Et non eſt neceſſarium quod ipſa diſpenſatio fiat ab ipſis cum generali prouinciali aut in termedio Capitulo iuxta Gregorij XIIII. conſtitutionem. Nam certum eſt, prout dictum eſt in ſuperioribus, Sixtum Quintum in ſua rigoroſa conſtitutione tantum locutum fuiſſe de fratribus illegitimis non autem de illegitimis monialibus, quorum diſpenſationem ſibi, & Sedi Apoſtolicæ tantum reſeruabat reuocans omnia priuilegia regularibus conceſſa, quibus ipſorum prælatis ad hoc autoritas concedebatur. Vnde Gregorius Decimuſquartus, hanc conſtitutionem nimis rigoroſam volens benignitate Apoſtolica moderari loquens de fratribus illegitimis tantum, de quibus Sixti V. conſtitutio loquebatur ſtatuit vt ſupradicti prælati poſſent diſpenſare cum fratribus illegitimis ad quaſcunque dignitates iuxta priuilegia ſibi conceſſa, reuocata à Sixto V. ab ipſo tamen Gregorio XIIII. in priſtinũ ſtatum redacta dummodo diſpenſatio ipſa fieri à dictis patribus cum generali, Prouinciali aut intermedio Capitulo. Qui certe ſi voluiſſet quod hoc modo cum monialibus illegitimis deberet fieri diſpenſatio, hoc minimè ſubticuiſſet. Imo expreſſe hoc diceret. Siquidem Sixtus V. in ſua rigoroſa conſtitutione minimè ſubticuit eam ad moniales non eſſe extendendam.

b Sup. art. §. &. 6.

c Habet. in compẽ. fratrum minorum tit. moniales. §. 3. & 4.

d Butr. in c. fin. de conſuetud. Rebuff. in l. 1. ff. dever. ſignif. fol. 19. Doct. in ca. cum plãcta ret. §. Eccleſias de priuilegijs.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum prælati regulares poſsint cum familiaribus illegitimis monaſteriorum diſpenſare, vt habere poſsint Beneficium ſimplex aut curatum.

REſpondeo dicendo, quod prout dictum eſt in ſuperioribus, *a Paulus Tertius moderatoribus generalibus ordinis Diui Hieronymi b conceſſit vt cum quibuſcunque conuerſis, donatis & familiaribus & quibuſcunque alijs perſonis quorũcunque monaſteriorum dicti ordinis nunc & pro tempore exiſtentibus natalium defectum etiam ex inceſtuoſo vel alio quouis damnato, ſacrilego atque illicito coitu patientibus ad hoc, vt ipſi eorum defectu non obſtante quodcunque & qualitercunque calificatum beneficium regulare cum cura, vel ſine cura quorumcunque monaſteriorum, Prioratuũ etiam ſi ad ea cenſuit quis per electionem aſſumi ſi ſibi alias canonice conferantur vt illud recipere, retinere, & adminiſtrare libere & licite valeãt & poſsint diſpẽſare authoritate apoſtolica in omnib⁹ & per omnia ac ſi de legitimo matrimo*

a Supra hoc q. ar. 2.

b Habet. in comp. Diui Hieron. tit. diſpenſatio in defectu natalium fol. 147.

nio

nio procreati essent, dummodo beneficium perpetuum non sit. Ex quibus infertur quod generales dicti ordinis cum dictis illegitimis familiaribus dispensare possint; & nomine familiarum veniunt illi qui actualiter seruiunt in dictis monasterijs sub prælatorum potestate iuxta doctrinam glossæ *c* quam sequuntur Aretinus & Felinus. Possunt etiam dispensare cum quibuscunque alijs personis dictorum monasterio rum cuiusmodi sunt seruitores qui actualiter & permanenter & pro aliquo tempore obseruiunt in dictis monasterijs assumpti non in fraudem istius priuilegij. Neque priuilegium hoc dictis patribus concessum est suspensum per Bullam Cruciatæ, nam etiã si cruciata habeat clausulam suspensoriam generalem aliorum priuilegiorum, dicta tamen clausula non suspendit omnia priuilegia in particulari, sed solum illa quæ impediunt expeditionem dictæ cruciatæ iuxta doctrinam traditam à Felino *d* & Bartolo dicentibus quod etiam si aliquæ literæ Apostolicæ habeant clausulas generales reuocatorias aliorum priuilegiorum dictæ clausulæ non derogant omnia priuilegia in particulari, sed solum illa quę impediunt dictarum literarum Apostolicarum executionem. Hoc autem priuilegium de quo agimus expeditionem Bullæ Cruciatæ non impedit. Et aduerte quod hoc priuilegio possunt frui mendicantes & omnes alię religiones communicationem priuilegiorum Ordinis Diui Hieronymi habentes, de quo dicemus infra in quæstione de communicatione priuilegiorum.

c Gl. vbi s. Aretin. & Fel. in c. cũ aliter. de test tibus.

d Feli. in c. nonnullis de reseri. Bart: in extraua. ad reprimẽ dum verbo non obstan tibus.

ARTICVLVS XXIIII.

Vtrum ista dispẽsatio debeat fieri á dictis Patribus cum generali Prouinciali aut intermedio Capitulo.

REspondeo dicendo, quod potest fieri dispensatio cũ dictis familiaribus & seruitoribus extra Capitulũ: nam ita est concessum dictis Patribus ab Eugenio Quarto & Paulo Tertio, ex qua concesione erat ipsis ius ad rem quæsitum, scilicet, ad dispensandum extra Capitulum, & Princeps in dubio non censetur velle præiudicare in iure quæsito, non solũ in re, sed etiam in iure ad rem iuxta Glossam *a* communiter receptam maximè commendatam à Felino, & ab alijs à Gomezio congestis. Et sic quamuis prima gratia expectatiua tribuat solum ius ad rem certe neque in illis præsumitur Princeps per secundam concessionem præiudicare voluisse & per consequens est dicendum in nostro proposito quod Gregorius Decimus quartus noluit præiudicare dictis Patribus in iure ad rem, quod habebant ratione dicti priuilegij Eugenij Quarti, & Pauli Tertij ad dispensandum extra Capitulum cum suis familiaribus & seruitoribus illegitimis. Præsertim cum Gregorius Decimus quartus solum loquatur de dispensatione cum illegitimis fratribus iuxta dicta in superioribus & priuilegia in dubio sunt interpretanda contra concedentem qui non clare fuit locutus prout habetur in iure & tradit Iason. *b* Aduertant tamen dicti Patres quod non possunt dispensare cum ipsis familiaribus & seruitoribus illegitimis ad habendum dicta beneficia regularia, si procreati & geniti sunt â presbyteris clericis & religiosis, qui ea in titulum vel commendam aut administrationem, seu vt alijs perpetuo vnita aliquando obtinuerunt, Nam Clemens Septimus expresse prohibuit reuocatis omnibus priuilegijs in contrarium ne filij istorum possent habere talia beneficia, cuius constitutionis tenorem refert Nauarrus. *c*

a Glos. in c. cũ olim. de consuet. verbo præiudicij Fel. in c. causam nu. io. de rescriptis Gome. in glo. de iure non tollẽ. v. quæsitũ, q. 1. fol. 27. 28. & 43

b c. cũ dilecti de dona. c. cũ olim t bi de verb. signif. Iaso. in l. auus neptis. n. 9 ff. de pact.

c Nau. in c. si quãdo de rescript. ex c. 21. n. 1.

QVÆSTIO XIIII.

De Abbatibus & Abbatissis quo ad genus in quatuordecim articulos diuisa.

¶ Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *VTrùm descendentes ex Iudæis Saracenis, & hæreticis possint esse prælati in religione minorum regularis obseruantiæ.*

2 *Vtrum omnes descendentes ex Iudæis, Saracenis & hæreticis vsque ad quartam generationem inclusiue comprehendantur in dicta constitutione.*

Vtrum

3 *Vtrum religioſus cuius tritaua fuit igne cremata poſsit eſſe prælatus in noſtra religione.*

4 *Vtrum dictus religioſus teneatur in foro conſcientiæ credere habere ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen.*

5 *Vtrum nouiter conuerſus ex Iudaiſmo & ex infidelitate comprehendantur in dictis conſtitutionibus.*

6 *Vtrum præfatæ conſtitutiones includant omnes quos vulgus Luſitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hiſpaniæ appellat Chriſtianos nueuos, etiam ſi ante quintam generationem maiores eorum fuerint conuerſi.*

7 *Vtrum deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs & inhabiles ad ea ſi ſui progenitores vſque ad quartam generationem incluſiuè condemnati ſint propter hæreſim, reconciliati tamen ſunt Eccleſiæ.*

8 *Vtrum deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea ante latam ſententiam.*

9 *Vtrum fratres poſsint obedire electis ex dicto genere, cum primum ſcierint ipſos eſſe comprehenſos in dictis conſtitutionibus.*

10 *Vtrum prædictos admunera dicta admittentes in excommunicationẽ ipſo facto incidãt & ſint priuati ipſo facto officijs, & inhabiles ad ea.*

11 *Vtrum hi qui profeſsi ſunt in religione minorum ante conſtitutionem Clementis Septimi, & Pauli Quarti poſsint eſſe definitores, diſcreti, capitulares, Magiſtri nouitiorũ Vicarij Conuentuum & confeſſores monialium.*

12 *Vtrum profeſsi in dicta religione ex dicto genere maculato poſsint eſſe prædicatores.*

13 *Vtrum moniales Sanctæ Claræ ex genere maculato deſcendentes comprehendantur in dictis conſtitutionibus.*

14 *Vtrum in ordine Diui Hieronymi deſcendentes ex Iudæis & Saracenis poſsint eſſe religioſi & poſsint habere officia dicti ordinis.*

ARTICVLVS. I.

Vtrùm deſcendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis poſsint eſſe Prælati in religione Minorum regularis obſeruantiæ.

RESpondeo dicendo, quod licet ſecundum Apoſtolum Iudæi & Græci non ſit diſtinctio; quantum ad regenerationem baptiſmalem, & ad receptionem Euangelij prout figuratum fuit in illo lintheo magno quatuor initijs emiſſo de Cœlo ad terram, in quo erant omnia quadrupedia & ſerpentina terræ, & volatilia cœli: prout in actibus *a* Apoſtolorum narratur. Quantum vero ad prælationes & dignitates Eccleſiaſticas iure optimo poteſt eſſe diſtinctio. Et ſic Summus Pontifex authoritate Apoſtolica non odio generis, ſed propter cauſas legitimas potuit deſcendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis inhabiles facere ad prædicta officia, prout reſoluit doctiſsimus Corduba. *b* Et nullus à Papa ſine ſua particulari authoritate poteſt prædictam edere conſtitutionem vt doctiſsimè reſoluit Nauarrus *c* in quodam Conſilio, & nos diximus in noſtra ſumma: & ſupra in iſto tractatu. Vnde Paulus Quartus anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo octauo die vigeſima quarta Aprilis pontificatus ſui anno quarto renouans conſtitutionem Clementis Septimi datã Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo quinto die decima quarta Martij reuocatam â Iulio Tertio anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, die decima Octobris. *Authoritate Apoſtolica ordinauit quod nullus ſæcularis qui Iudæus ſeu Hæreticus fuerit ſeu à Iudæis ſeu Hæreticis, quorum progenitores paterni ſeu materni viuentes ſeu defuncti vſque ad quartam generationem incluſiuè hæretici declarati, & vt tales condemnati, & illi ſeu eorum corpora & oſſa ſeu ecrũ ſtatuæ igni tradita fuerint, originem trahens, ſeu ex deſcendentibus prædictorum Iudæorum ſeu hæreticorum vſque ad quartam generationem incluſiuè fuerit vel ſit in totius Ordinis*

à Acto. c.10

b Cor.lib. 1.q.54.

c Nau.lib.3 cõſil.cõſi.5. pag.224. in tit.de regu. in.2.edi.& in Summ.2 to.c.5 pagi. 17.& 6.q.

Sanctã

S. Franciſci dicti ordinis fratrem in quibuſcunque locis, & mũdi partibus, vbi religio & Ordo Fratrum Minorum huiuſmodi fuerint aliquomodo ſub quouis prætextu & quæſito colore ſub pœnis infraſcriptis eo ipſo ſic recipientes & admittẽtes abſque aliqua declaratione incurrẽdis recipi & admitti poſſit. Etſi aliqui tempore datæ præſentiũ inter fratres Minores totius dicti ordinis S. Frãciſci in quibuſcũq; locis & mundi partibus vbi religio & ordo fratrum huiuſmodi ſimiliter fuerint, ſeu á ſimilibus Iudæis & hæreticis quorũ ſimiliter parentes & progenitores paterni ſeu materni viuentes ſeu defuncti vſque ad quartam generationem incluſiue hæretici declarati atque illi ſeu eorũ corpora, oſſa, & ſtatuæ igni tradita fuerint, originem trahentes, ſeu deſcendentes vſque ad quartam generationem incluſiuè ad quaſcunque dignitates, beneficia & officia Eccleſiaſtica obtinenda, exercenda, præmiſſis non obſtãtibus ſufficienti diſpẽſatione ſeu indulto ſuffulti reperiantur in miniſtros generales ſeu Prouinciales, ac Cõmiſſarios Generales ſeu quoſcunque alios Commiſſarios ſeu Guardianos aut prædicatores, etiam ſi aliâs ſoliti fuerint ad huiuſmodi officia Generalatus, Cõmiſſariatus, aut Guardianatus, & cuiuſcũq; alterius Cõmiſſariatus, Prouincialatus, ſeu Guardianatus, & prædicationes eligi & aſſumi, nullatenus eligi ſeu recipi poſſint. Electioq;, & aſsũptio ſeu receptio de ipſis facta ad officia prædicta, ſi de facto fieri contigerit, nullius ſit roboris aut momẽti, & pro nõ facta habeatur nec vigore electionis, aſſumptionis, ſeu receptionis prædictæ, illi ſic electi aliquid adminiſtrare ſeu prædicare poſſint. Sed omnia & ſingula per eos ſic electos & aſsũptos de facto adminiſtrata & geſta viribus careãt, & nullã prorſus firmitatẽ obtineãt. Nullique fratres totius ordinis S. Frãciſci, & qui eos in generalẽ miniſtrũ, Cõmiſſariũ generalẽ & alios quoſcunque Cõmiſſarios pro eiſdem cõtra huiuſmodi mãdata electis aſsumptis, obedire, ſed incõtinẽti ab eorum obedientia recedere, eiſq; prædicationis officiũ interdicere & ad alios miniſtros generalẽ vel Cõmiſſariũ generalẽ eligendos procedere, perinde ac ſi prædicti nullatenus electi ſeu aſsumpti forẽt ſub pœnis infraſcriptis teneãtur & debeãt. Et vlterius ſi cõtigerit tẽpore datæ præſentiũ aliquẽ ex dictis olim Iudæis, ſeu hæreticis exiſtẽtibus, ſeu à Iudæis ſeu hæreticis vſq; ad quartã generationẽ incluſiuè vt ſupra deſcẽdẽtibus in aliquod ex officijs electum aſsumptum, confirmatũ & inſtitutum & in quaſi poſſeſſione dictorum officiorum exiſtentem reperiri ille ſic electus, aſsumptus cõfirmatus & inſtitutus, & in quaſi poſſeſſione repertus vigore præſentium intelligatur, & ſit eo ipſo & abſque aliqua deſuper declaratione faciẽda ſit dictis officijs deſtitutus & priuatus. Nihilque vigore dictorum officiorũ gerere ſeu adminiſtrare, ſeu prædicare poſſit. Geſtaque & adminiſtrata poſt præſentium publicationem in Capitulo Generali dicti Ordinis faciendam, viribus careant nullamque prorſus obtineant firmitatem. Hæc Paulus Quartus

Cuius

Cuius conſtitutionem Pius Quartus, anno Domini milleſimo quingẽteſimo quinquageſimo nono, Pontificatus ſui anno quinto die quinta Decembris, ad literam cõfirmauit. Sed poſtea Pius Quintus anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo primo, ipſam conſtitutionem reſtrinxit, vſque ad ſecundam generationem ex parte patris & vſque ad primam ex parte matris ſicut antea reſtrinxerat Iulius Tertius. At Gregorius Decimus tertius, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto reuocans conſtitutionem Pij Quinti confirmauit, & de nouo ſtatuit vt conſtitutio Pauli Quarti, & Pij Quarti ſeruaretur, & extendatur ad deſcendentes ex Saracenis vſque ad quartam generationem incluſiue. Ex quibus colligitur, quod modo ſeruãda eſt conſtitutio Pauli Quarti, ſiquidem fuit confirmata a Gregorio Decimotertio. Et licet patres grauiſsimi noſtræ religionis mihi affirmauerint ipſam eſſe reuocatam à Sixto Quinto Pontifice maximo præcipiente vt conſtitutum â Iulio Tertio, & Pio Quinto ſeruaretur. Et hanc reuocationem eſſe ſcriptam in libro Ordinis qui habetur in Conuentu Aracæli, in Archiuo Reuerẽdiſsimi patris procuratoris generalis, non poſſum modo huius decreti certiorem reddere rationem cum ad manus meas in forma authentica non peruenerit, & ideo dico modo ſtandum eſſe conſtitutioni Pauli Quarti.

ARTICVLVS II.

Vtrúm omnes deſcendẽtes ex Iudæis Saracenis, & Hæreticis vſque ad quartam generationem incluſiuè comprehendantur in dicta conſtitutione.

REſpondeo dicendo, quod [a] Nauarrus in quodam Conſilio tenet omnes deſcendentes ſine aliqua limitatione ex Iudæis comprehendi in dicta conſtitutione vſque ad quartam generationem incluſiuè: non condemnat tamen partem negatiuam, imo dicit eſſe certiorem & veriorem loquendo ſecundum æquitatem, ſcilicet, quod ſolum indictis conſtitutionibus comprehendantur illi, qui deſcendunt ex Iudæis, quorum corpora moriẽtium in ſua hæretica prauitate igne cremata ſunt, non autem illi qui deſcendunt à prædicto genere maculato vſque ad quartam generationẽ incluſiuè, etiam ſi eorum progenitores ſint condemnati, ſi eorum corpora & oſſa ſeu ſtatuæ igni tradita non fuerint. Huius opinionis fuit doctiſsimus Doctor Grado Cathedraticus primarius iuriſperitiæ, & eiuſdem Cathedræ primarius doctiſsimus Doctor Solis Magiſter meus in Salmanticenſi Academia. Huius etiã opinionis fuit pater noſter Reuerendiſsimus Generalis frater Franciſcus à çamora, qui in quodam definitorio interrogatus à Capitulo Prouinciali Prouinciæ Sancti Iacobi noſtræ ſacræ religionis circa aliqua dubia dictæ conſtitutionis, reſpondit prout infra continetur. Et referam fideliter dubia cum reſponſionibus ipſorum, quæ ſunt maximæ authoritatis, cum ipſemet pater à Paulo Quarto, dictam conſtitutionem impetrauerit fungens officio Commiſſarij Curiæ Romanæ noſtræ ſacræ religionis in illa Curia Romana.

[a] Nau.lib.5 conſ.ut. de Iudæis&Saracenis cóſ. 1.pag. 482. in.1. editione & idem Naua.lib.5. conſ.tit. de hæret.conſ. 22.in 2.edi.

Sequuntur dubia, & reſponſiones.

LO que ſupplica el definitorio á nueſtro Padre Reuerendiſsimo que declare para ſeguridad de las conſciencias es loſiguiente.

Primeramente â quien comprehende el Breue, y quales ſon los excluſos del, anſi de Prelados como de Predicadores.

Lo ſegundo, ſi el definitorio para nombrar los dichos, es obligado á inquirir á quien comprehende, mayormente aquellos de quien ſe tiene alguna duda.

Lo tercero, ſi fueſſen nombrados algunos a quien toca ſi ellos en conſciencia ſon obligados a manifeſtarſe.

Lo quarto, ſi deſpues de eligidos algunos de los tales excluſos por el Breue ſi

ue si el padre Prouincial teniendo dello noticia será obligado â deponerlos.

A lo primero dize su paternidad Reuerendiſsima, que el Breue comprehende a los deſcendientes de los Iudios vſque ad quartam generationẽ incluſiue, cuyos cuerpos y eſtatuas fueron quemadas, y lo miſmo ſe entiẽde delos Hereges, vſque ad quartam generationẽ incluſiuè, cuyos cuerpos o eſtatuas ſe quemaron.

A lo ſegundo reſponde, que los definidores deuen preguntar y tomar informacion de aquellos de quien agora ſe tiene ſoſpecha, para Prelados, y Predicadores, y a los abſentes que ſe les eſcriua encargandole las conſciencias, que ſi les conſta ſer inhabiles no exerciten los officios.

A lo tercero parece á nueſtro Padre Reuerendiſſimo que ſon obligados à manifeſtarſe. Empero á mi me parece lo contrario, como lo dire abaxo.

A lo quarto reſponde, que obligado es el padre Prouincial teniendo informacion por donde le conſte ſer excluſos los tales á deponerlos, ò remouerlos delos tales officios, porla mejor via que pudiere hazer. Eſto reſpõdio ſu Paternidad en definitorio a 14. de Mayo de 1560.

Frater Franciſcus çamora Generalis Miniſter.

EX prima reſponſione ad dubium primum colligitur nõ omnes deſcendẽtes à genere maculato indiſtinctè cõprehendi in dicta conſtitutione: pro quo facit ratio quam adducunt Paulus Quartus, & Pius Quartus, in ſuis conſtitutionibus, quæ eſt huiuſmodi. *Nos conſiderantes non ſolũ eos qui orthodoxæ fidei contẽptores exiſtunt à ſacris Canonibus grauiſſimis pœnis plecti, verũ etiã eos & eorũ deſcendẽtes à dignitatibus & beneficijs & officijs eccleſiaſticis arceri, &c.*

Ex quibus verbis colligitur, quod ideo voluerunt Summi Pontifices dictos deſcendentes ex genere maculato priuare & inhabilitare ad dicta officia: quia originem trahebant à contemptoribus orthodoxæ fidei, qui acerrimis pœnis à ſacris Canonibus plectuntur. Hi autem tantum ſunt, quorum progenitores in hæretica prauitate perſiſtentes fuerunt concremati, prout dicitur in iure. *b* cuius tenor eſt.

b c. ſtatutũ fœlicis recordationis de hæreticis. lib. 6.

Statutũ fœlicis recordationis Innocentij & Alexãdri prædeceſſorum noſtrorum, ne videlicèt hæretici credentes receptores, defenſores, auctores eorum ipſorumque filij vſque ad ſecundã generationem ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum ſeu publicum officium admittantur, quod ſi ſecus actum fuerit, ſit irritum, & inane: primum & ſecundũ gradum per paternam lineam declaramus comprehendere, per maternã verò ad primã duntaxat volumus hoc extẽdi. Hoc ſane de filijs & nepotibus hæreticorũ credẽtium & aliorum huiuſmodi, qui tales eſſe vel tales etiam deceſſiſſe probantur, intelligẽdum eſſe videtur, non autem illorum, quos emẽdatos eſſe conſtiterit, & reincorporatos Eccleſiæ vnitati, & pro culpa huiuſmodi ad mandatum Eccleſiæ pœnitentiam recepiſſe, quam ipſi vel iam perfecerunt vel humiliter proſecutioni eius inſiſtunt, vel parati fuerint ad recipiendam eandem. Hæc Bonifacius Octauus.

Nec valet dicere quod decretalis iſta ſolum loquitur de deſcendẽtibus ab hæreticis, non autem de deſcendentibus ex Saracenis

cenis,& Iudæis : nam huic obiectioni reſpondetur intelligendã eſſe tamde deſcendentibus ab hæreticis, quam à Iudæis. Primo quia Iudæi conuerſi ad fidem Chriſtia nam, poſtea ad Iudaiſmum reuertentes hæretici nuncupantur, & iure ſunt hæretici, prout deſinit Bonifacius *c* Octauus . Secundo, quia deſcendentes de Iudæis ,qui nunquam receperunt fidem, non puniuntur ab eccleſia propter infidelitatem ipſorum parentum,ſi ipſi fidem in Baptiſmo receperunt. Imo Chriſtiani originem à quacunque natione trahentes admmittuntur à iure ad officia,& dignitates Eccleſiaſticas, prout habetur in iure . *d* Et certe ſi perdictum capitulum *ſtatutum* , & per dictas literas Apoſtolicas ſolum excluderent à dignitatibus & officijs deſcendentes ab hæreticis , quorum corpora vel ſtatuæ concrematæ ſunt,& nõ alij hac macula minime notati,à fortiori idem eſt dicendum de deſcendentibus à Iudæis & Sarracenis. Quod ſequenti ratione probatur , licet enim Iudæi peius omnibus occidendo Chriſtum, ipſumque in ſua perfidia blaſphemãdo peccauerint , eos tamen propter hoc eccleſia non punit pœna infamiæ , ſicut neque punit alios infideles propter infidilitatem ſuã maxime,dum contra pacem rei publicę nõ peccant , & percõſequens eorum filij Chriſtiani effecti,non ita debent puniri,& inhabiles fieri propter peccata parentũ,ſicut filij hæreticorum,& omnium aliorum , qui poſt Baptiſmum ad vomitum redierunt,ex quo ſemel de iuriſdictione Eccleſię fuerũt neque inde egredi potuerunt. Vnde cũ omnes concedant deſcendentes tantum ab hęreticis quorum corpora concremata ſunt eſſe inhabiles ad prædictas dignitates à fortiori debent concedere deſcendẽtes à Iudæis vel Sarracenis tantum inhabiles eſſe : ſi eorum progenitores vſque ad quartam generationem incluſiuè perſiſtẽtes in ſua hæretica prauitate ab hac vita deceſſerunt . Pro iſta parte faciũt verba dictæ Bullę ſuperius allegatę,ibi, *Quorum ſimiliter parentes & progenitores paterni,ſeu materni,* &c. Nam illud relatiuũ quorum,æqualiter reſpicit hæreticos,& Iudæos determinare, nam vna determinatio reſpiciens plura determinabilia , debet ea pariformiter determinare,prout tradunt Alexander,*e* & Picus Et ſi illud relatiuum, *Quorum ſimiliter parentes*, determinat hæreticos,quorũ corpora concremata ſunt,pariformiter debet determinare,Iudęos,cum ipſum relatiuum cum ſua determinatione Iudæos,& hæreticos:tanquam plura determinabilia debeat ea pariformiter determinare . Plura poſſẽ pro hac parte adducere:nolo tamen in his morari;vt ad ſolutionẽ argumentorũ , quæ pro cõtraria parte adducũtur,me cõuertã, ex quorũ ſolutione magis veritas noſtrę cõcluſionis patebit.

Ad argumenta contrariorum , Primum argumentũ quod magniſaciunt contrarię partis ſectatores,deſumitur ex litera Bullę Pauli Quarti ſuperius allegatæ,ibi. *Qui olim Iudæi,ſeu hæretici,*& ibi,*Iudæis ſeu hæreticis* . Si enim Paulus Quartus tantũ loqueretur de his,qui,procedunt nouiter à Iudæis modo cõuerſis,quorũcorpora cõcremata ſunt, nulla eſt cauſa quare dicta verba iteratis vicibus ſæpeſæpius in dicta Bulla repeteret,dicẽs,*Iudæis,ſeu hæreticis*,nã ſufficeret dicere, ex hęreticis,quorũ enim corpora cõcremata ſunt, hæretici ſunt,ſolum enim hæretici Chriſtũnegantes concremantur,nõ autẽ Iudęi,qui nũquã Baptiſmũ receperunt.Huic argumẽto,quod eſt baſis contrariorũ,reſpõdetur:magis eſſe conſiderãdã intẽtionẽ,& mentẽ legis quam eius verba.Mens autem Bullæ Pij IIII. conſtat ex eius verbis,ibi,

Nos conſiderãtes nõ ſolũ eos,qui orthodoxæfidei cõtẽptores exiſtũt á ſacris Canonibus,grauiſsimis pœnis plecti. Verũ etiam eos,& eorũ deſcẽdentes á dignitatibus,& beneficijs,& officijs eccleſiaſticis arceri , &c,Ex quibus verbis . prout iam in ſuperioribus declaratum eſt,colligitur quod intentio Pauli Quarti fuit tantum arcere à dignitatibus eos , qui deſcendunt â Iudęis,& hæreticis fidei orthodoxæ contẽptoribus,quorũ corpora,vel ſtatuæ cõcrematę ſunt,iuxta antiquã iuris cõmunis conſtitutionẽ decretã à Bonifacio Octauo in capitulo ,*Statutũ,fælicis recordationis de hæreticis,libro ſexto.* Et quando nobis conſtat de mente legis , licet recedere ab eius verbis mentẽ ſeruando ,prout colligitur ex iure .*f* & tradit latiſsime Baldus dicẽs,quod non ſolum debemus recedere à verbis legis , & eius mentem ſeruare,quando

a cap. contra chriſtianos de hæreticis. li. 6.

d ca. eum de reſcrip. ca. ad corem de inſtit. ca. vene rabilis de præb , & dignitatib.

e Alex. in l. in hoc iure col. 3. ff de vulgari , & pupil. Picus in. l. titiacum teſta colu. 1 ff. delega. 2.

f l. credendũ in princi. ff. qui petere tutores poſſ. l. dicere oportet. §. aliud. ff de excu at. tuto. vbi Bald in ſiquis ſecuo C. de urſ tis Bal. cõ. ſ. 1 n. 7 volu Barto. in l. cum mulier. ff. ſolu. matr. Alexã. in l. oror in 3. in fi. C. de his qui vt indigni ab ſo in l. iure gentiũ §. ait Prætor n 15. ff. depactis.

do mẽs eſt expreſſa, ſed etiam vbi mens & ratio non eſt expreſſa, quod idem tenet ipſe Baldus, Bartolus & Alexander, & reſoluit Iaſon. Facit etiam pro hac parte nam ſequens diſpoſitio à præfatione reſtringitur & declaratur, prout tradunt Romanus, g & Aretinus: Vnde cum prædicta verba, ibi, *Nos conſiderantes non ſolum eorum qui orthodoxæ fidei, &c* ſint præfatio ſequentis diſpoſitionis, reliquum eſt, vt ſequens diſpoſitio ab ipſis verbis reſtringatur. Confirmatur deinde iſta noſtra reſponſio, nam ſemper inſpicienda eſt ratio qua Legiſlatores fuerunt motiad legem condendam, prout concludunt Pariſius, h & Alexander, qui dicit, plus attendendam eſſe rationem & mentem Legiſlatoris, quam ipſius legis verba, quod idem concludit Pariſius. i Confirmatur etiã ex dicto Baldi K aſſerentis, quod quando dubia ſtatuti ratio non poteſt ſaluari ſequendo ſenſum literalem ipſius ſtatuti, non debemus ſequi ipſum ſenſum literalem & planum, imo debemus ipſum gloſſare iuxta intentionem ſtatuentis: & certe ſi ſecundum ſenſum literalem (prout aduerſarij affirmant) intelligeretur prædicta conſtitutio Pauli Quarti, & per conſequẽs excluderẽtur ab officijs & dignitatibus deſcendentes a Iudæis & Sarracenis, qui nunquam poſt Baptiſmum receptum probantur à fide defeciſſe. Ratio Bullæ Pauli IIII & Pij Quarti, ibi, *Nos conſiderantes, &c.* non poſſet ſaluari, cũ prædicta pœna non puniantur deſcendentes à genere maculato abſolute, ſed tantum deſcendentes â cõtemptoribus fidei, quorum corpora aut ſtatuæ per ſententiam diffinitiuam igni tradita fuerunt.

g Rom. cõſi 16. Aret. cõ. 132. co. 4.

h Pariſ. cõſ. 82. nu. 13. & ſeq. volu. 3. Alex. cõſil. 94. n. 9. & ſeq. ẽ. volu. 4

i Pariſ. cõſ. 82. n. 22. volum. 3.

k Bald. in l. omnes po pul. co. 3. ff. deiuſ. & iur

Secundum argumentum ſumitur ex epiſtola Diui Pauli, l vbi ſcribens ad Titum, in hæc prorumpit verba dicens, *Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, &c vſque ibi, ſunt enim multi inobedientes vaniloqui, & ſeductores, maxime qui de circũciſione ſunt*, Notẽtur prædicta verba, *Maxime qui de circũciſione ſunt*. Nam ſicut Apoſtolus nos monet inter alios præcipue eſſe cauendos à dignitate Epiſcopali illos, qui conuerſi

l ad Tit. 1. c.

ſunt à Iudaiſmo, videtur nobis magnum argumentum inſinuari, quod Canones & ſtatuta Apoſtolica id ipſum nobis innuũt. Et per conſequens videri dicendum, quod etiã ſi deſcendentes ex hæreticis intra quartum gradum incluſiue vt ſint ad dictas prælationes inhabiles, ſit neceſſarium, vt deſcendãt à progenitoribus igne crematis, vſque ad quartam generationem: attamen vt ſint inhabiles deſcendẽtes ex Iudæis non eſſe neceſſarium quod deſcendant à progenitoribus huiuſmodi, cum multi eorum ſint inobedientes, vaniloqui & ſeductores, ſecundum dictum Pauli. Huic argumento reſpondetur, quod non dicit Apoſtolus, vt cauea mus conuerſos ex iudaiſmo, & eorum deſcendentes in fide permanentes, ſed eos tantum qui conuerſi ex Iudaiſmo ad vomitum redierunt, prout explicat Diuus Anſelmus, & Gloſſa interlinealis ſuper dicta verba *Qui de circunciſione ſunt* ea declarans ait: *Iudæi, qui ſub nomine Chriſti Iudaizare docebant: renati enim in Chriſto non pure erant Chriſtiani, qui partim legem, partim Chriſtum venerari volebant*. Et Nicolaus de Lira gloſſans ſupradicta verba ait: *Iſti erant falſi Apoſtoli de Iudaiſmo conuerſi*. Et idemmet Apoſtolus Paulus ſe declarat, vocans iſtos qui ſunt ex circunciſione hæreticos. Subdit enim: *Teſtimonium hoc verum eſt, quam ob rem increpat illos dure, vt ſint ſani in fide*, quæ verba, *vt ſint ſani in fide*, indicant, ipſos eſſe hæreticos. Et ſic dicit gloſſa interlinealis dicta verba declarando, quod Diuus Paulus commendare voluit, vt ipſi dure increpentur, vt ſic recte credãt non intendentes Iudaicis fabulis, quibus ipſi ad vomitum redeuntes affirmabant legem Euangelicam currere cum ceremonijs veteris legis, quibus nemo apud Deum iuſtificatur. Ex quo infertur, quod non dicit D. Paulus in dicto loco nos non debere euitare omnes eos qui conuerſi fuerint ex Iudaiſmo, & eorum deſcendentes, ſed eos tãtum, qui poſt ſuam conuerſionem ad Iudaicam prauitatem redierunt, intendentes falſis fabulis, dicentes, quod legalia veteris legis non fuerũt mortua, neque erãt mortifera. Et ꝙ iſte ſit verus ſenſus literæ Pauli, probatur. Nunquã enim ipſe Paulus ex Iudaiſmo conuerſos in fide Chriſti permanẽtes euitauit: imo cum ipſis ſociabatur, adimplentes omnes ſimul quæ deerant paſſionibus

nibus Chriſti in corpore eorum, prout conſtat ex his quę ſcribit ipſe Apoſtolus ad Coloſſenſes, dicens: *Salutat vos Euſtachius concaptiuus meus, & Marcus conſobrinus Barnabæ & Ieſus, qui dicitur Iuſtus, qui ſunt ex circunciſione, hi ſolum ſunt adiutores mei in Dei, qui mihi ſolatio fuerunt.* Hęc Apoſtolus. Ex his ſequitur & concluditur, quod deſcendentes ex dicto genere maculato intra quartũ gradum incluſiue, nõ poſſunt expelli à muneribus ſupradictis per dictas literas Apoſtolicas ſi eorum progenitores in ſua hæretica prauitate non deceſſerunt. Veruntamen, ſummopere obſecro aduertendum, non eſſe meæ intentionis per ſuperius adducta, & inferius dicenda condemnare ſtatuta Apoſtolica ſine aliqua diſtinctione expellentia deſcendentes à dicto genere maculato à dignitatibus, perſonatibus, & Canonicatibus, in aliquibus eccleſijs Cathedralibus. Nec meæ eſſe intentionis condemnare ſtatuta & ordinationes aliquarum religionum confirmatas autoritate Apoſtolica prohibentia ne dictę perſonæ ad habitum regularem ipſarum religionum admittantur. Primum enim non pertinet ad præſentem articulum, in quo ſolum agitur de explicatione conſtitutionis Pauli Quarti, & Pij Quarti, ſecundum autem in tertio tomo agendo de receptione nouitiorum ventilabitur, & ſupra in quæſtione decima, artic. tertio dictum eſt aliquid.

ARTICVLVS III.

Vtrum religioſus, cuius tritaua fuit igne concremata poſſit eſſe prælatus in noſtra religione Minorũ.

REſpondeo dicendo, quod videbitur alicui prima fronte quæſtionem iſtam propoſitam eſſe facillimæ ſolutionis, & conſtat ex dictis, & ſic dicendum eſſe huiuſmodi religioſum minime poſſe eſſe prælatum, cum per conſtitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti ſit inhabilis ad omnes prælationes, honores & dignitates in religione obtinendas. Attamen quæſtio iſta iuridice enucleata altiorem nobis indaginem poſtulat. Procuius explicatione eſt diſtinguendum, quod aut certum eſt hunc religioſum ab ipſa tritaua deſcendiſſe poſt crimen hæreſis ab ipſa commiſſum aut certum eſt deſcendiſſe ab ipſa tritaua ante commiſſam ab ea hæreſim: aut dubium eſt, & ignoratur dictum religioſum ab ipſa tritaua deſcẽdere poſt vel ante commiſſum crimen. Hac præhabita diuiſione ad dubij propoſiti reſolutionem accedamus neceſſe eſt.

Quantum ad primum membrum diuiſionis reſpondeo dicendo, quod ſi probatur & certo ſcitur dictum religioſum à dicta tritaua deſcendere poſt crimen hæreſis ab ipſa commiſſum, ratione cuius ipſius corpus aut ſtatua fuit igne cremata, non eſt dubium quod non poſsit eſſe prælatus. Et ſic tam ipſe, quam electores hoc ſcientes incurrunt in pœnas noſtræ cõſtitutionis, & in hoc non eſt opinionum varietas, imo omnes Doctores in hoc vnanimiter conueniunt dictam conſtitutionem Bonifacij Octaui declarando, quæ habetur in capitulo *Statutum fœlicis recordationis, de hæreticis libro ſexto*, de qua in ſuperioribus mentionem fecimus, iuxta quam diximus conſtitutiones Pauli Quarti & Pij Quarti, & Gregorij Decimi tertij eſſe explicandas. Si tamen dictus religioſus deſcẽdit à progenitoribus qui ab ipſa tritaua concepti fuerunt ante quam ipſa committeret crimen hæreſis, & hoc eſt notorium: licet in hoc ſit varietas opinionũ, quidã enim dicunt, ipſum ſub dictis conſtitutionibus comprehendi, inter quos eſt doctiſsimus [a] Couarruuias, & Didacus Perez in ſimili caſu loquentes: attamen communior opinio eſt in contrarium, & in praxi ſæpe ſæpius ſeruata, quod neque electus, neque electores in pœnas harum conſtitutionum, incurrunt, cum talis poſsit eſſe in religione prælatus. Hæc opinio eſt doctiſsimorum virorum affirmantium, quod vt deſcendentes ab hæreticis incurrant in pœnas contra ipſos in iure poſitas, neceſſarium eſt quod ab ipſis hæreticis deſcendant poſtquam dictum crimen hæreſis commiſerunt, & non ſufficit, quod ab ipſis originem trahant ante dictum crimen commiſſum. Hanc opinionem poſt alios tenet Anton. Gomez [b] Bernardus Diaz de Lugo, Alciatus, Tiraquellus, & Simãcas

a Couar. li. 2. var cap. 8. nu. 4. quæritur quod de filijs hæreticorum nu. 5 Perez. lib 4. ord. li. 3. ti. 9

b Gom. in. l. 9. Taur. nu. 51. Diaz. regula. 694. Mol. l. 1. de primoge. ca. 13. & libr. 4. c vlt. â n. 50 Alex. Alenſ. 447. n. 7. Tiraqu. de primoge. q. 31. Simanc. de inſt. Catho. ti. 397. n. 23. cum ſequenti. Septimac. de inſtit. Cato. c. 29. n. 7.

& vt benigniorem amplectitur Iacobus Septimacenſis, qui late & erudite pro vtraque parte argumenta proponit. Et hæc opinio probatur ex Concilio *c* Toletano decimo tertio, in quo parentes hæretici recõciliati reſtituuntur in priſtinos honores, & ex indulgentia & gratia reſtituuntur filij nati poſt ſcelus commiſſum, vbi clare innuit Concilium, quod nati ante ſcelus commiſſum non indigeant aliqua reſtitutione. Et argumentum huius concilij vrgentiſsimum pro hac opinione Didacus Perez *d* appellat: cui nihilominus, cum Couarruuias reſpondet, dicendo, dictum concilium non cõuincere, cum ipſum non ſit generale, licet non ſit omnino pro uinciale, quia ex omnibus partibus Hiſpaniarum congregatum fuit. Sed certe licet concilium hoc non omnino vt generale conuincat, conuincit tamen propter maximam ipſius autoritatem, vt hæc opinio communior, & probabilior ſit, quam contraria, ſi quidem tot, & tam graues patres, & docti in eo Concilio exiſtentes huius fuerũt opinionis, prout fatentur Couarruuias, & Didacus Perez, qui pro ſua opinione contra noſtram concluſionem inter alia argumenta duo præcipue adducunt, quibus mihi viſum eſt reſpondere, vt ita probabilitas noſtræ concluſionis magis eluceſcat.

c cõc. Tole. refertu. 1. q. 4. c. non imputatur.

d Perez. vbiſ Cou, vbiſup. verſ. 4. ſolet pro Calderi uo.

Primum argumentum eſt deſumptum ex capitulo, *Filij, de hæreticis, libro ſexto*, vbi filij eorum, qui in articulo mortis hæreſim commiſerunt, pœnas Canonicas patiuntur: & manifeſtum eſt hoc capitulum locutum fuiſſe de filijs natis ante commiſſum crimen, ſiquidem loquitur de crimine hæreſis in articulo mortis commiſſo. Huic argumento reſpondetur, quod in eo capitulo ſolum quæritur: vtrum filius illius, qui verbõ tenus crimen hæreſis commiſit in articulo mortis ſit admittendus ad probandum, patrem ſuum in articulo mortis non fuiſſe ſanæ mentis. Cui difficultati Alexander Papa Quartus reſpondet ibi, quod ſi pater erat infamatus, aut de hæreſi ſuſpectus non admittitur, ſi vero non erat infamatus, neque ſuſpectus de hæreſi, admittitur: quæ facultas non dicitur ibi filio dari, vt ſe â iuris pœnis liberet, in quas filij hæreticorum incurrunt: nam talis filius ſecundum noſtram opinionem minime in eas incurrit, cum ſit conceptus & natus ante dictã hæreſim cõmiſſam, ad quid igitur fuit data filio ſupradicta facultas, ſi non fuit data vt à pœnis iuris liberaretur: Huic obiectioni facillimo negotio reſpondetur, quod fuit data vt ſe ab infamia facti ſeu vulgi liberaret, ne contra eum poſſet aliquando allegari hæretici filium fuiſſe, quod certe maxima infamia eſſet. Secũdum argumentum deſumitur ex capite, *Statutum el ſegundo de hæreticis in ſexto*, vbi Didacus Perez expreſſe dicit, filios hæreticorum infames eſſe probari, hæreticorũ, ſcilicet, qui tales deceſſiſſe probantur. Ex quibus vltimis verbis deduxit Perez, quod vt tales filij dicantur infames infamia iuris ſufficit probari parentes eorum hæreticos deceſſiſſe, licet ante commiſſum crimẽ fuerint nati vel poſt. Sed miror valde doctiſsimum Pereſium huius decretalis argumentum ita expreſſum & efficax pro ſua opinione reputare: nam in eo capitulo ſolum dicitur, quod filij infames dicuntur ex eo quod parentes eorum in hæreſi deceſſerunt, ad denotandũ, quod licet parentes in hæreſim, inciderint, & de ea iudicialiter fuerint conuicti, non tamen erunt infames infamia iuris, ſi parẽtes eorũ non deceſſerunt in hæreſi, ſed eccleſiæ ſunt reconciliati. Et propterea ſanctum officiũ en los ſambenitos hęreticorũ, qui fuerunt reconciliati ſcribi facit ſequentia verba *P. Hæretius reconciliatus*, ad notandum, quod filij iſtius non incurrunt in pœnas iuris contra filios hæreticorum latas ſiquidem pater eorum in ſua hæretica prauitate non deceſsit, ſed fuit vnitati eccleſiæ reconciliatus, & ſic Summi pontificis intentum ibi fuit hoc, & non denotare (vt ait Perez) quod filij nati, aut geniti ante mortem hæretici in articulo mortis hæreſim committentis pœnis iuris afficiantur, & ex his ad ſecundum membrum diuiſionis ſatis, meo iudicio, reſponſum eſt.

Quantum ad tertium, quod promiſimus diſputandum, quando, ſcilicet, ignoratur, vtrum hic religioſus habeat deſcendentiam ab ipſa tritaua, ante, vel poſt commiſſum crimen hæreſis? reſolutione ſuperius promiſſa reſpondebo.

Verum.

Veruntamen ante quam reſpondeam, quid ſentiam in hac difficultate, volo ad monere lectorem, meam intentionem ſolam eſſe explicare Pauli Quarti, & Pij Quarti conſtitutiones, iuxta communis iuris rigorem, vt cum conſcientia pacifica poſsint electores in electionibus procedere, & electi acceptare, non autem per hoc volo, vt huiuſmodi infamia notati ad prælationes admittantur cum ratione boni regiminis multa ſunt illicita, quæ ſecundum iuris rigorem nulli pœnæ Canonicæ ſunt ſubiecta, & ita mea ſententia in hac parte eſt, quod eligentes hunc religioſum, ſcientes eius tritauam fuiſſe concrematam, & hoc eſſe notorium, non benefaciunt, nam vilibus & infamibus portæ dignitatum patère non debent, prout in iure habetur, & hi ſaltim infamia facti, infames reputantur. Attamen ſecundum iuris rigorem loquendo, non exiſtimo ſupradictos electores in pœnas incidere contra ipſos in dictis conſtitutionibus latas, ſi ſimplicitate animi ipſum religioſum elegerunt, putantes hoc ſibi licere, ex eo quod non poſſunt certo ſcire, vtrum dictus religioſus in dictis conſtitutionibus comprehendatur, propter ignorantiam, quam habent, an ante an poſt delictum à dicta tritaua commiſſum ab ea duxerit originem. Nam pœnæ huius conſtitutionis contra illos proponuntur, qui audacia & præſumptione eligunt procedentes ex dicto genere maculato, vt patet ex verbis Pij Quarti, ibi *Audeant, vel præſumant*, & ſic hæ pœnæ non comprehendunt eos, qui animi ſimplicitate, & ſine malitia, & temeritate ad huiuſmodi electiones procedunt iuxta ſingularem Cardinalis *f* doctrinam, quam dicit communiter receptam Nauarrus in multis ſuæ doctrinæ locis. Et eligentes huiuſmodi religioſum carent prædicta temeritate & præſumptione: ſiquidem præſupponitur, ipſos ignorare dictum religioſum habere deſcendentiam â tritaua ante commiſſum crimen hæreſis, & per conſequens ignorabant, an comprehenderetur ſub pœna huius conſtitutionis. Et quando eſt dubium facti, an ſcilicet quis ſit vere irregularis, excommunicatus & huiuſmodi, vbi agitur ad pœnam, debemus interpretari & iudicare, quod non eſt excommunicatus irregularis aut huiuſmodi ſecundum doctrinam Panormitani *g* maxime, vbi agitur de pœna imponenda, vt quia celebrauit, quia collatio non tenuit & huiuſmodi, quia in iudicio mitior pars eſt eligenda, odia enim ſunt reſtringenda, fauores autem ampliandi. Et quod ipſi electores non incidant in pœnas dictę conſtitutionis probatur deinceps: nam in *h* iure communi dicitur, quod non præſumitur, quem ex ſacerdote fuiſſe genitum, etiam ſi probetur ſacerdotis filius. Et hæc eſt communis Doctorum, prout tradit Couarruuias: nam poterat ipſe filius naſci ante quam eius pater eſſet ſacerdos. Et ſic in propoſito videtur dicendum non præſumi quem in dicta conſtitutione comprehenſum, ex eo quod probetur, eius tritauam fuiſſe igne crematam propter hæreſim, cum potuerit ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua habere ante ipſam hæreſim commiſſam. Vnde volentes ipſam à dicto officio deponere & declarare ad alia eſſe inhabilem, debet probare, ipſum ſuam deſcendentiam habere à dicta tritaua poſt commiſſum crimen, cum ipſe poſsit iure optimo pro ſe dictam præſumptionem allegare, iuxta communem, quam tenent *i* Baldus, Angelus, & Felinus, Baldus, Iaſon, & Decius. Et confirmatur, nam expoſiti quorum parentes adeo latent, vt proſus incertum ſit, an ex legitimis nuptijs concepti ſint, non reputantur ille gitimi & irregulares, à doctiſsimis viris, prout tenet Annanias *l* quam dicunt communem Cardinalis Paleotus &, doctiſsimus Iacobus Menochius, quod eſt tenendum contra Couarruuiam, & Ioannem Maiorem, & alios. Fundamentum principale huius opinionis eſt, nam licet filij ex legitimo matrimonio non ſoleant exponi, ſed potius qui ex furtius & illicitis fornicationibus congreſsibuſq; naſcuntur: attamen hæc ratio concludens non eſt, ſiquidem veterum exemplis conſtat, filios à multis expoſitos fuiſſe, qui tamen ex matrimonio nati ſunt, vt de Semiramide, Paride Ciro, & de alijs pluribus teſtantur hiſtoriæ, & de Moyſe idem teſtantur diuinæ literæ, *m* & nos quotidiano vſu experimur quam plurimos rei familiaris inopia oppreſſos non potentes ſuis liberis alimen

e c. inter dilectos de ex ceſsibus prelatorum.

f Cardin. in Clemẽt. 1. q. 39. de priu. Na. in. c. ſtatuimus 1. q. 3. n. 62. & in ma. c. 27. n. 155. & 15. 6.

g Panor. in c. in pœn. de reg. iur. in. 6. & inc. cum tu fili præpoſitæ. de reſcrib. h. c. 2. de filijs pres. Co in 4 2 p. c. 8 §. 3. n. 1.

i Baldus, & Ang. in l. 1. per lõge C. de præſc. lõgi tẽporis. idem Ang. in l. cũ qui. § vlti. ff. de publ. deli. inc. fi n. 8. de prę ſcrip. Bal. in l. exceſſus. ff de vſucapi. 3 p. col. 1. Iaſ. col. ſi. Deci co. 2. in. l. nõ hoc C vnde legitimi.

l Annan. l. 1. de infãte ex poſi p. 11. Pale, de nothis & ſpur. c. 63 n. 3. Men. de arb. l. 2. cẽt. 4 eau. 346. Cou. de ſpõſa. 2. p. c. 8. § 3 n. 9. Mat. l. 1. de irreg. ca. 11. n. 1.

m Exodi. 2.

menta ſuppeditate ſolere eos exponere, vt commodius ab alijs educentur: quam opinionem ego puto veriſimam, quamuis enim à communiter accidentibus rem debeamus iudicare, & ſic videatur iudicandum expoſitos eſſe illegitimos, cum a communiter accidentibus illegitimi exponantur, hoc tamen fallit, niſi agatur de magno alterius præiudicio: cuiuſmodi eſt aliquem illegitimum iudicare; tunc enim rem à communiter accidentibus minime iudicare debemus: & præſuppoſito quod hæc opinio ſit vera, ex ea maximum ducitur argumentum pro noſtra parte. Nan ſi filij expoſiti legitimi reputantur, & perconſequens habiles ad ſacros ordines & dignitates quæ ſecundum ius Ciuile & Canonicum, non niſi legitimis cõferuntur, cum aliquando cõtingat ex legitimo matrimonio natos exponi: cur iſte religioſus cum bona conſcientia non obtinebit prælatiem, & ad eam eligi non poterit ſine timore alicuius pœnę etiam ſi habeat ſuam deſcendentiam ex tritaua combuſta, cum ſæpe ſæpius contingat aliquos deſcendere a tritauis combuſtis ante quam ab ipſis crimen hæreſis cõmittatur; Et confirmatur, quia non ſufficit quem probare ingenuitatem ſuam, vt filia eius ſit ingenua, cum aliunde poſſit eſſe plebeia, prout traditur in iure. *n* Et à fortiori non ſufficit probare, tritauam fuiſſe combuſtam, vt eius abnepos inhabilis reputetur per dictas conſtitutiones, cum aliunde poſſit eſſe habilis, quia videlicet habuit deſcendentiam ab ipſa tritaua ante commiſſum crimen.

n l. natales. C. de præb.

Sed contra hoc poteſt argui primo, quod iſte tenetur probare ſuam capacitatem. Nam licet ſecundum ius, vbicumque reus eſt in poſſeſsione, vel quaſi poſſeſsione legitimitatis præſumatur legitimus, niſi contrarium probetur, prout tradit Craueta, *o* & dicit communem Solinus: hoc verum eſt, niſi talis reus qui eſt in tali poſſeſsione eſſet infamatus de illegitimitate, tunc tenetur ſe purgare, iuxta formam capituli, Accedens, de purgatione canonica. Vnde videtur, quod iſte electus tenetur ſe purgare, cum ſit diffamatus de ſua incapacitate, cum certo ſciatur eius tritauam propter hæreſim fuiſſe combuſtam. Sed huic obiectioni reſpondeo dicendo, quod licet iſte religioſus ſit diffamatus, quod deſcenderet ex tritiua combuſta, non tamen eſt diffamatus, quod eius progenitores ab ea deſcenderunt, poſt crimen hæreſis commiſſum: in qua deſcendentia, eius inhabilitas conſiſtit, & nõ ſequitur, eſt diffamatus, quod deſcenderit à tritaua combuſta: ergo etiam eſt diffamatus, quod deſcenderit ab ea poſt crimen commiſſum.

o Craue conſi. f. 66. nu. 4. Solin. conſi. 139. n. 12. colum. 2.

Primo, quia ſecundum ius *p* à diuerſis non fit illatio, præſertim in odioſis. Secundo, quia potuit habere deſcendentiam ante crimen commiſſum, prout ſatis in ſuperioribus dictum eſt. Ex quibus ſequitur, quod non ſufficit probari contra iſtum religioſum deſcendere à tritaua combuſta, vt ipſe inhabilis reputetur, niſi probetur habere ſuam deſcendentiam ab ipſa poſt crimen commiſſum, in hoc enim vltimo eius incapacitas conſiſtit, & probatio ad hoc vt iſta repellatur à poſſeſsione capacitis debet eſſe integra, & ex omni parte concludens, prout habetur in iure. *q* Et hæc probatio denunciatiori & non reo incumbit, nam ſiquis vocetur de ingenuitate ad ſeruitutem debet actor probare, prout colligitur ex iure, *r* nam qualitas ab ſtatuto requiſita, quando iuri communi refragatur, agiturque contra alium ab actore debet probari, prout tradit *ſ* Decius, & habetur in quadam deciſione Pedemontana. Vnde cum iſta qualitas, quod iſte deſcendat a tritaua poſt commiſſum crimen, & ſic fiat inhabilis ad dictas prælationes, refragetur iuri communi, debet a denunciatore probari. Et quod refragetur iuri communi concluditur, nam ius commune dicti capituli. *Statutum, de hæreticis, libro ſexto*, ſolum inhabilitat ad beneficia Eccleſiaſtica eos qui deſcendunt ex dicto genere maculato ex parte partis vſque ad ſecundam generationem, & ex parte matris vſque ad primam. At conſtitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti, vſque ad quartam generationem incluſiue ſe extendunt, tam ex parte patris, quam ex parte matris, prout dictum eſt in ſuperioribus.

p l. fi. ff. de calum. l. Papinianus exuli. ff de minoribus.

q l. non. hoc C. vnde. legitimi. cap. in præſentia de præb.

r l. circa & l. quidam, de probat.

ſ Dec. cõſi. 222. n. 1. & 2. deci. pedemõ. 120. n. 2.

Secundum argumentũ eſt, quod proponitur à Nauarro *t* qui ſub diſtinctione loquitur in hoc caſu, dicens quod aut loquimur in caſu quando electio illius facta eſt aut

t Nau. l. 5. cõſi. tit. de hæret. cõſil. 22. in. 2. add.

aut caſu quod electio nõdum facta eſt, & in primo caſu, dicit neceſſariam eſſe probationem ex omni parte, vt ab ipſa prælatione priuetur. At in ſecundo caſu ad impediendam ſcilicet electionem ſufficere ſemiplenam probationem. Et ad hoc probandum ſingularem decretalem *γ* adducit, qua probatur propter dictum vnius teſtis, & ſemiplenam probationem impedimenti affinitatis impediendum eſſe matrimonium nondum contractum, ne contrahatur. Et ſimiliter in noſtro caſu videtur ſemiplene probari, iſtũ religioſum eſſe inhabilem, cũ probatur eius tritauan fuiſſe cõbuſtam, & perconſequens iſtam ſemiplenam probationem ſufficere ad dictam probationem impediendam. Huic argumento reſpondetur negando conſequentiam, ſcilicet, quod in noſtro caſu ſufficit ſemiplena probatio ad impediendam electionem, cum in eo agatur de honore iſtius religioſi, & ſuorũ progenitorum affinium, & conſanguineorum: & ſic de re grauiſſima in præiudicium multorum redundante, quo caſu non ſufficit ſemiplena probatio imo debet præcedere probatio iuridica integra & ex omni parte concludens, prout dictum eſt in ſuperioribus. At in dicta decretali non agitur de honore, neque de aliqua re graui ſimili: & ideo nimirũ ſi ad impediendum matrimonium ſemiplena probatio impedimenti allegati ſufficiat. Præſertim, quia non ſufficeret, ſæpeſæpius contingeret quod aliqui contraherent invalide, & matrimoniũ inualidum conſummarent in maximum præiudicium & ſcandalum multorum, quæ omnes rationes in noſtro caſu ceſſant, cum hic agatur de re graui, & multis præiudiciali, & ex electione huiuſmodi religioſi nullum præiudiciũ neque ſcandalum paretur.

γ c. præterea 3. de ſponſa.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum dictus religioſus teneatur in foro cõſcientiæ credere habere ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen.

REſpondeo dicendo, quod cum in ſuperioribus ſatis probatum ſit, iſtum religioſum nõ eſſe remouendum ab electione propter ignorantiam, quæ habetur de eius deſcendentia à ſua tritaua poſt commiſſum crimen viſum mihi fuit vt hoc dubiũ plene reſolueretur, & nulla dubitãdi ratio remaneret ventilare: vtrum ſupradictus religioſus teneatur credere ſuam deſcendẽtiam habere ab ipſa tritaua poſt cõmiſſum crimen? Cui dubio reſpondeo quod non. Et probatur, nã cõmuniter Doctores ex *a* iure notant, quod non eſt obligatus filius credere matri dicenti, eſſe conceptum ex adulterio, attento quod eſt in poſſeſſione legitimi, quod eſt verum, etiam ſi mater ſit conuicta de adulterio. Et aſſignat textus rationem, quod bene compatitur eſſe adulteram, & quod natus fuerit ex proprio marito. Et ſic in ſimili forma in noſtro caſu dico, quod non eſt obligatus credere, quod deſcenderit ex tritaua hæretica, etiam ſi propter hæreſim fuerit cõbuſta, quia bene compatitur; talem eſſe hæreticam, & quod ipſe deſcenderit ab ea ante commiſſum crimen. Sed dices, ipſum electum in foro conſcientiæ magis ſecuram partem ſequi debere, ſcilicet quod ſit incapax propter tritauæ combuſtionem etiamſi dubitet, an ante an, poſt commiſſum crimen ab ea proceſſerit: nam etiamſi quando eſt dubium facti, an quis ſit vere irregularis excommunicatus, aut huiuſmodi in foro contentioſo, vbi pure agitur de pœna debemus interpretari, & iudicare, quod non ſit excommunicatus irregularis, aut ſuſpenſus, iuxta doctrinam Panormitani *b*. Maxime vbi agitur de pœna imponenda. Verbi gratia, quia collatio non tenuit, & huiuſmodi. Verum tamen in foro conſcientiæ contrarium dicendum eſt, ſcilicet, quod ipſe electus partem magis ſecuram ſequi debet, prout cõmuniter in iure *c* notatur, & tenet gloſſa ſingularis, & idem iudicium eſt in foro quaſi pænitentiali, & vbi peccatum imminet ex tali dubio, nempe quia non agitur ad pænam propriam, ſed vt ab altatis miniſterio abſtineat & caueat peccatum, vel abſtineat a contractu matrimonij dubij, vel aliquo officio exercendo, in quo ſubeſt peccatum, prout tradunt communiter Doctores, & notat Syluester. *d* Et ſic videtur, quod iſte in foro conſcientiæ non debet acceptare prælatiam, nam conſtitutio Pontificum non agit mere ſolum ad pænam contra ipſum, ſed etiam ad

a l. miles. paragrafo defũctus ff. de adulte.

b Panor. in ca. in pœnis de reg. iuris. in. 6. & c. cũ tu filij prepoſitę deteſti. bus.

c c. ſignifica ſti dehomici c illud domi nus decler. ex com. miniſt. gloſ. in c. vn de ſcrutinio in ord. facie.

d Sylue. ver dubium. q. 4.

culpam, peccãt enim mortaliter tale officium exercendo, & quod in hoc dubio nõ tenetur acceptare ipſum, cum immineat ex tali acceptatione lethale periculum. His tamen non obſtantibus reſpondeo, non teneri dictum religioſum in iſto caſu iudicare eſſe inhabilem, & incapacem ratione prædicti dubij. Pro cuius rei & rationis dubitandi explicatione primo notandum eſt, quod duo ſunt dubia, primum ſpeculatiuum, & aliud practicum, ſpeculatiuum dubium eſt, quod non tractat de re operabili, vel ſi tractat eſt in communi, verbi gratia, an iſte contractus ſit licitus, an iſte ſit capax, an vero incapax; an iſte ſit maritus legitimus, an vero illegitimus. Dubium autem practicum eſt quod tractat de re operabili, verbi gratia, an iſte peccet, reddẽdo debitum, vel non peccet? an iſte incapax peccet acceptando Guardianatum, vel non.

Secundo eſt notandum, quod hæc duo dubia non mutuo conſequuntur, quia poteſt eſſe cum dubio ſpeculatiuo certitudo practica, verbi gratia, dubitant milites, an bellum ſit iuſtum, an non: cum, hoc tamẽ ſtat, quod accedente Principis mandato certo ſciant, quod non peccent militando. Item, ſunt opiniones probabiles in aliquo caſu, quarum vnam ego ſequor, licet ſim dubius ſpeculatiue de veritate alicuius rei de qua agit opinio, ſum tamen certus, quod ſequendo illam non pecco. Item fœmina dubia eſt ſpeculatiue, an iſte ſit ſuus maritis? non tamen dubia practice, quod reddendo debitum non peccat, prout definit e Innocentius Papa. Hanc doctrinam tradũt doctiſſimus Soto f Corduba, & Veracruz. His prælibatis fundamentis ad dubium reſpondetur, quod iſte electus etiam ſi ſpeculatiue dubitet, an comprehendatur in dictis conſtitutionibus, necne. Attamen practice poteſt credere ad effectum acceptandi prælatiam non eſſe comprehenſum: ſiquidem erat in poſſeſsione capacitatis, & vt capax eligitur & non plene probatur ſub dictis conſtitutionibus comprehenſum eſſe. Et hoc procedit præſertim ſi ex renuntiatione talis prælatiæ, non ſolum ſibi maculam infert, ſed etiam ſuis conſanguineis ex dicta tritaua deſcendentibus, nam ipſis præiudicium maximũ infert, ſi forte ſint in poſſeſsione capacitatis ad officia publica. Quod confirmatur quia non poteſt ipſe, niſi cum maxima difficultate certificari, vtrum eius progenitores ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen deſcenderint. Et ſi dixerint, quod recurrat ad archiuum Sanctæ Inquiſitionis, vbi eſt confeſsio dictæ tritauæ, in qua tempus commiſsi criminis continetur, & quod recurrat ad libros baptiſmales, vbi eſt natiuitas ipſorum progenitorum, ex quibus poteſt concludere, an habeat deſcendentiam ab ipſa tritaua ante, vel poſt commiſſum crimen; Ipſis reſpondeo, quod ad vincendum hanc ignorantiã non obligatur homo ponere diligentiam poſsibilem abſolute, ſed diligentiam moralem, prout notat g Almainus, & reſoluit Medina, & talis diligentia non eſt moralis: nulla enim lex moraliter loquendo hominem ad archiuos Sanctæ Inquiſitionis in hoc caſu recurrere obligabit, vt patet. Denique prædictus religioſus non obligatur ad dictam inquiſitionem, ſed ſolum ille qui denunciat, vel iudex ex officio, ille enim qui denunciat obligatur ad probandam inhabilitatem, prout determinat Lucas h de Pena, & reſoluit Salzedo in ſua Practica criminali Canonica.

g Alm. in. in moral. c. 4. Med. 1. 2. q. 76. ar. 1. iuxta finem.

h Luc. de Pena in rub. de lato. li. 10 co. 2. ver. ad ferẽdũ. Salz in pract. cri c. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum nouiter conuerſus ex Iudaiſmo & ex infidelitate comprehẽdantur in dictis conſtitutionibus.

RESPONDEO, dicẽdo, quod iſti tales rariſsime ad presbyteratum & epiſcopatum ſunt aſſumendi, multumque debent probari, atque in inferioribus ordinibus & officijs exercitari, vt ſic pateat qua fide ſint muniti, qua modeſtia, qua grauitate & verecundia prædicti, prout dicitur in Concilio Niceno a ſecundo, & in Concilio Cardicenſi, & in Concilio Laodicenſi: & tradunt Diuus Gregorius, & Syluester Papa, & Siricius Papa, & traditur etiam Concilio Arelatenſi tertio, capite primo, & in Concilio b Bracharenſi primo. Et ratio hoc dictat. Nã vt inquit Innocentius c Papa primus, miſerum eſt eum magiſtrũ fieri, qui nunquam fuit diſcipulus: eum ſummum fieri ſacerdotem qui nunquam in vllo gradu

a con Nic. c. 1. & 2. Con. Card. ca. 13. Laudiſ. ca. 3. Grego. li. 4. mora reguſt epiſt. 51. & l. 7. epiſt. 1. 10 Sylu. in cõ. Roma. 2. c. 11. Siricius c 3. epiſt. 3.

b Brachar. c 38.

c Inno. epiſt 12.

e ca. in quiſitionis de ſẽtẽ. excomm

f Sot. l. 4. de iuſt. q. 5. a. 4 & in 4. d. 27 q. 1 a. 3. Cor l. 3. qq. q. 8. Vera. in ſpecõiu. p. 3. ar. 18.

du obſequutus fuit ſacerdotē. Et ſic in quo dam Canone *d* dicitur conſtituiſſe ſanctum Cōciliū vt Iudæi aut hi, qui ex Iudæis ſunt officia publica nullatenus approbant, vbi gloſſa ait quod loquitur de Iudæis ad fidem de nouo conuerſis, iuxta Canonem *e* quendam, in quo ordinatur nulla officia publica Iudæis eſſe iniungenda, ne his occaſio tribuatur pœnam inferre Chriſtianis. His ducti rationibus Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis conſtitutionibus inhabilitantes deſcendentes ex Iudæis, & Hæreticis, quorum corpora concremata ſunt, ad prælationes, honores & dignitates noſtræ ſacræ religionis, voluerunt comprehendere ſub dicta inhabilitatione, & pœnis nouiter conuerſos ex Iudaiſmo, & ex Hæretica prauitate, vt patet ex ſequentibus verbis, ibi. *Nullus ſæcularis, qui Iudæus, vel hæreticus fuerit.*

d c. conſtitui 17. q. 4. vbi gl. ver. hi qui ex Iudæis ſunt.

e ca nulla d. 54.

Quæ verba habentur in conſtitutione Pij Quarti, & in conſtitutione Pauli Quarti, ſequentia verba proponuntur. *Si contigerit tempore datæ aliquem ex dictis olim Iudæis, vel hæreticis exiſtentibus*, &c. Ex quibus verbis ſatis colligitur ipſos nouiter conuerſos à dictis officijs expellēdos eſſe: cum ſint inhabiles: indecorum enim eſt, veteranis Chriſti miniſtris munere publico præferri eum, qui paulò ante Chriſtianam religionem, vel idolorum cultu, aut Iudaicis cæremonijs, & ſuperſtitionibus infectabatur. Quod alijs multis comprobat Couarruuias. *f* Circa quas conſtitutiones aduertendum eſt primo, quod qui iam diu Catholicam fidem relicta falſa religione ſuſcepit, & miles eſt veteranus militiæ Chriſtianæ nulla lege prohibetur ad ſæcularia officia eligi, & admitti, imò regia conſtitutione partitarum *g* expreſſe admittitur, cuius meminit late hanc communem opinionem comprobans Montaluus, *h* & Felinus, & Ripa ipſum prius adnotauerunt. Et licet dicta lex regia indiſtincte eos admittendos cenſeat ad publica munera, qui relicta Iudæorum aut Maurorum ſecta Chriſto nomen dederunt *i* Couarruuias tamen ſentit eam legem eſſe intelligendam iuxta ſupradicta. Vnde merito dubitari poteſt an nouiter ex Iudaiſmo conuerſi, qui iam diu legem Chriſti vt veterani milites profeſſi ſunt, non obſtantibus dictis conſtitutionibus ad dictas prælationes ſint admittendi. Et iuxta ſupradicta videtur dicendum, non eſſe repellendos, cum enim hæc lex ſit pœnalis videtur intelligenda & reſtringenda iuxta ea, quæ dicūt Doctores aliam ſimilem legem intelligentes & reſtringentes. Neque conſtitutio Pij Quarti huic, ſententiæ contradicit, ait enim abſolute: *Nullus ſæcularis, qui Iudæus vel hæreticus fuerit, &c.* quæ verba non de his qui fuerunt olim Iudæi, & hæretici, & iam diu legem Chriſti profeſſi ſunt intelligi, ſine aliqua violentia poſſunt. Sed his obſtant verba conſtitutionis Pauli Quarti, ibi *qui olim Iudæi ſeu hæretici fuerint, &c.* Illud enim aduerbium *olim* denotat conuerſos à Iudaiſmo poſt multum tempus à dictis officijs eſſe repellendos, propter quod opinioni ſupra poſitæ non omnino adhæreo.

f Cou. in cap. ſi furioſus. 1. p. paragraph. 2 pa. 914. co. 1

g l. 6. tit. 24. partit. 7.

h Montal. in l. 2. tit. 3. l. 4 fori Felin. & Rip. in ca. eā te. nu. 31. de reſcriptis.

i Cou. vbi ſ.

Secundo eſt aduertendum circa dictas conſtitutiones, quod licet nouiter conuerſi ad fidem ex gentilitate rariſsime ad presbyteratum, & Epiſcopatum aſſumantur, prout in ſuperioribus Concilijs & epiſtolis Apoſtolicis comprobatur, & tradit luculenter *l* Simon Maiolus de irregularitate, & Couarruuias alios allegantes: noluerunt tamen Summi Pontifices, huiuſmodi neophitos in his conſtitutionibus comprehēdere, vt patet ex dictis verbis, ibi. *Nullus ſæcularis, qui Iudæus, vel hæreticus fuerit, & ibi, olim Iudæis, vel hæreticis exiſtentibus, &c.* in quibus nulla fit mentio de conuerſis à Gentilitate, & lex pœnalis, & exorbitans de vno caſu ad alium non extenditur, neque de vna ad aliam perſonam propter ſimilitudinem rationis, prout pluries in ſuperioribus dictum eſt. Ex quibus infertur, quod admittentes ad prælationes conuerſos à Gentilitate non puniuntur pœnis harum conſtitutionum, neque ipſi electi eas renuntiare tenentur, cum minime ad illas ſint inhabiles.

l Maio. 1iq. 1. de irregularitate. c. 31. & Cou. vbi ſup.

Tertio aduertendum eſt, quod licet conſtitutione Pij Quarti, & Pauli Quarti, tantum loquantur de deſcendentibus à Iudeis & hæreticis, qui olim Iudæi & hæretici fuerunt, Gregorius tamen Decimus tertius in ſua conſtitutione, quæ incipit. Conſueuit, data Romæ die octauo Septembris,

anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, eas cõſtitutiones ad deſcẽdentes à Mauris, & ad ipſos Mauros nouiter cõuerſos extẽdit dicẽs, *decernentes de nouo quod quoad illos qui ex Mahometanorũ, Iudæorũ, vel hæreticorũ origine deſcendũt ſeruetur quæ piæ memoriæ Paulus IIII. prædeceſſor noſter per ſuas informa breuis literas ſub data videlicet vigeſima quarta Aprilis, milleſimo quingenteſimo nono, Pontificatus ſui, anno quarto, ſtatuit.* Hæc Gregorius Decimus tertius.

ARTICVLVS VI.

An præfatæ conſtitutiones includant omnes, quos vulgus Luſitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hiſpaniæ appellat, Chriſtianos nouos, *etiã ſi ante quintam generationem maiores eorum fuerint conuerſi.*

REſpõdeo dicẽdo, quòd nõ, quoniã ipſæmet cõſtitutiones ſe reſtringũt vſque ad quartã generationẽ tantũ, & in claris non eſt opus coniecturis iuxta id quod dicitur in iure, *a* & ita tenet Nauarr. Ex quibus cõſtitutionibus colligitur clare quod cũ loquatur de deſcẽdentibus à dicto genere maculato, nõ habebat locũ in collateralibus, & ita ille cuius frater fuerit pœna cõbuſtionis propter hæreſim dãnatus, non cõprehenditur in dictis cõſtitutionibus, cũ dictæ cõſtitutiones dictã penã apertè imponãt deſcẽdentibus vſq; ad quartã generationem incluſiuè, nullã mentionem facientes de collateralibus. Et lex pœnalis etiam vbi eſt eadem ratio, minime extenſionem admittit, & in hoc caſu conſtat minorem rationẽ verſari in collateralibus, quam in deſcendentibus, prout tradunt leges Ciuiles, & Canonicæ de ſucceſſionibus agentes.

a l. c õtinuus paragrapho cum ea. ff. de verb. obligat. Nau. lib. 3. cõſi. tit. de hæret. conſi. 8. in 1. edit.

ARTICVLVS VII.

Vtrũ deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea ſi ſui progenitores vſque ad quartam generationẽ incluſiuè condemnati propter hæreſim, ac conciliati tamen ſunt Eccleſiæ.

REſpondeo dicẽdo, quod Paulus IIII. & Pius IIII. in ſuis conſtitutionibus videntur determinare, quod ſufficiet fuiſſe condemnatos, etiamſi Eccleſiæ vnitati reconciliati ſint. Quod colligitur ex verbis conſtitutionum ipſarum, ibi. *Cõdenati ac eorũ corpora igni tradita.* Illa enim dictio Ac, diſiunctiua cenſetur, & ſic ſignificat quod ſufficit ad dictam inhabilitatem & priuationem aliquem à damnatis, vel à concrematis deſcendere. At doctiſsimus doctor Gradus ſuperius allegatus. & Reuerendiſsimus pater noſter Generalis ſuperius allegatus, contrarium definierunt prout in articulo ſecundo late diximus. Ad argumentum autem dictionis, Ac, facillimo negotio reſpondetur, ſcilicet quod ipſa non ſit diſiunctiua, ſed declaratiua; & ſic voluerunt dicere Summi Pontifices, quod priuantur à dictis officijs, & fiunt inhabiles ad ipſa illi, quorum progenitores vſque ad quartam generationem incluſiuè tam ex parte patris, quam ex parte matris ſunt vt hæretici condemnati, & eorum corpora igne cremata; & ſic non ſufficit condemnatio ſola ſi eorum corpora & ſtatuæ igni traditæ non ſunt iuxta diſpoſitionem antiquam iuris communis in Capitulo, *ſtatutum fœlicis recordationis*, cuius literam ſuprà articulo ſecundo propoſuimus. Neque eſt alienum à iure communi, quod hæc dictio, Ac: ponatur inter duas res idem ſignificantes, prout cum Panormitano, & alijs ex multis iuribus, concludit Nauarrus. *a* Et ſic in his conſtitutionibus idem omnino ſignificat condemnati, quod ſignificant iſta verba, corpora eorum igni tradita ſunt, & quod in materia harum conſtitutionum, ſecundum hunc ſenſum ſit accipienda iſta dictio, Ac, probatur. Nam lex pœnalis, continens aliquid contra regulam iuris communis debet intelligi, vt quantum minus fieri poſsit corrigat ius commune, *b* prout traditur in iure Canonico, & Ciuili, & tractant Soccinus, & Felinus: ſatis enim eſt quod in aliquo operetur

a Nau. in ca. ſtatuimus. 19 q. 3. n. 44.

b Cap cũ dilect & vbigl. verb. iur. cõ. de conſuetu. notatur in l. fin. paragrapho in computa. C. de iur. deliberã di. l. ſi verb. paraprapho de viro. ff. ſolu. mat. Soc. conſ. 38. col. 2. Felin. in c. 1. colu. 7. de reſcrip.

Dec.in ca.1. col.3.in fine vbi Ripa.n. 42.de reſcri. Cald.titu.de contr.conſi. vlti.v.ſufficit enim Iaſon in. l. ſi quis poſthumus paragrapho ſi filius n.47. ff. de lib.& poſtum. Con. conſil. 191. lit.G.vol.4.

retur,prout tradunt Decius, Ripa, Calderinus,Iaſon & Cornelius,& cóſtitutiones ſupradictæ,leges ſunt pœnales multa cótinentes contra terminos iuris communis,prout ex ſuperioribus patet.

ARTICVLVS VIII.

Virum deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea ante latam ſententiam.

REſpõdeo dicẽdo,quod Pulus Quartus,& Pius Quartus in ſuis conſtitutionibus definiunt, *Ipſos eſſe priuatos ipſo iure officijs Generalatus, Cõmiſſariatus,& Prouincialatus, ſeu Guardianatus, eſſeque inhabiles ad ipſa obtinẽda nihilq; vigore dictorũ officiorũ gerere ſeu adminiſtrare poſſe, geſtaque & adminiſtrata per ipſos poſt præſentiũ publicationẽ in capitulo generali noſtri ordinis faciendũ viribus careant, nullãque prorſus obtineant firmitatẽ.* Aduertendum tamen conſuetudinem leges pœnales interpretari, quoad priuationem officiorum & ſuſpenſionem ipſorum ipſo facto ſic intelligi debere,quod ſcilicet officialis & prælatus electus ipſo facto per legem ſit priuatus vel ſuſpenſus officio & prælatione: Attamen dũ toleratur ab eccleſia vſque ad ſententiã iudicis eius geſta & acta valeant, exercens tamen dicta officia, peccat mortaliter. Et ſic interpretatur conſuetudo quod priuatus ante ſententiã peccat acceptando,niſi in caſu neceſsitatis,quando ſcilicet tale exercitiũ fuerit neceſſariũ, ne eius vel alterius crimẽ occultum reuelet tur.Et de Tabellionibus,& alijs huiuſmodi officialibus,id ſpecialiter tenet Gloſſa.[a] De prælatis vero id ipſum dicũt Richardus & [b] Sylueſter,quos ſequuntur Corduba & Aragõ. Ex quibus cõcluditur ſecũdum opinionẽ iſtorum Patrũ ſupradictos ipſo facto eſſe priuatos à dictis officijs & inhales ad ea,ante quã per ſententiam iudicis ipſi priuentur & inhabilitentur.& ſic peccare mortaliter,ipſa officia exercentes, niſi ratione alicuius magnæ neceſsitatis excuſentur, verbi gratia,quia ſi ipſa non exercerent ipſius vel alterius crimen occultum reuelaretur, prout reſoluunt idem [c] Corduba,Nauarrus,Soto & Caſtro dicentes, quod quando Legiſlator ponit pœnas graues ipſo facto contra trãſgreſſores alicuius legis:non ſunt obligati ipſi tranſgreſſores eſſe executores dictarum pœnarum, renuntiando, verbi gratia officia à quibus ſunt ipſo facto priuati, vel quorum ſunt inhabiles, ſi ex renũtiatione timetur probabiliter,quod delictũ eorum reuelabitur, & aliquis infamabitur. Vnde ſupradicti aſcendentes ex genere maculato & damnato dicta officia habentes ea renuntiare minime tenentur,ſi ex tali renuntiatione timent probabiliter ipſorum famam,& eorum progenitorum detrimentum fore paſſuram, quia ſcilicet ſunt in poſſeſſione bonæ famæ. Verum tamen eſt quod tenentur petere diſpenſationem, quam citius fieri poteſt, vt admonent in ſimili caſu Doctores ſupradicti. Illi vero qui non ſunt in poſſeſsione ipſorum officiorũ, ſi ad ea per electionem aut alio quocũque modo admittantur,ſuæ inhabilitatis non ignari,tenentur dicta officia omnibus modis poſsibilibus renunciare. Neque excuſantur, quod forte ex tali renuntiatione poſſit oriri aliqua ſuſpicio generis maculati, nam multæ ſunt rationes mouentes homines ad dictas renuntiationes faciendas quæ his temporibus propter maximũ onus prælationum ipſis renuntiantibus maximum conferunt honorem, & ipſorum prudentia in his ab omnibus bene ſentientibus ſatis commendatur. Ex quibus infertur, quod vſque dũ tolerantur in officijs acta per eos facta valent,& ſic tenentur ſubditi eis obedire(prout infra declarabitur) quouſq; in foro exteriori per ſententiam declaretur ipſos in dictis conſtitutionibus eſſe comprehẽſos. Neque his obſtant verba dictarũ conſtitutionum,ibi, *Receptio de ipſis facta ad prædicta officia,ſi fieri cõtigerit de facto nullius ſit roboris & momenti, & pro nõ facta habeatur,ſed omnia & ſingula per eos ſic electos & aſſumptos de facto adminiſtrata & geſta viribus careant,& nullam prorſus firmitatem obtineant,neque eius alicui tribuant.*

Nam

c Cord vbi ſu.q.35. Soto.li 1. de iuſti q.6.ar. 2. & l. 5.q 6.a. 2.Nauar. in manu.c. 23. n 63 &c 27 n 239 Caſt. lib 2.de leg. pœnal c.15.

a G.in auth. de tabelliõ paragrapho penult.
b Richar. in 4.d.18.ar.7. q.1.Sylu. ti. excommunicat.3.q.10. & 11. & tit. cõfeſ.1.q.10 Cor.li.1.qq. q.36 p.290. c.2.Aragõ.2 2.q.11.ar.3. pag.349.

Nam reſpondetur primò, dicta verba intelligi debere, niſi tolerentur iuxta prædicta.

d Sot. lib. 1. de iuſt. q. 6. ar. 6. Vel ſecundo reſpondetur ex mente Soti, *d* quod conſtitutiones Apoſtolicæ priuantes regulares ab officijs & prælationibus, quas poſsidēt ipſo facto, & eos inhabilitantes ſine alia declaratione debent pie & vere interpretari, vt intelligantur, quod amittant ipſo facto dictas prælationes ſine aliqua ſententia declaratoria ipſius pœnæ, non tamen ſententia declaratoria ipſius criminis, propter quod ipſa pœna imponitur. Vt tenet etiam Syluester.

e Sylu. ver. pœna. n. 28. f Henriq. 2. to. li. 13. c. 16 n. 3. *e* Imo tenet Henriquez, *f* quod regulariter loquendo omnes leges pœnales rigoroſæ dicta verba addentes, debent explicari, quod ſolum loquantur in foro exteriori, non autem in foro conſcientiæ, prout diximus late ſupra in quæſtione ſeptima articulo decimo ſexto. Imo pater Victoria in relectione de Indis ait, quod cum priuari in foro conſcientiæ ſit pœna, nec debeat infligi ante condemnationem, nō ſatis ſcio, an ius humanum hoc poſsit efficere, vt ſcilicet ante condemnationem teneatur quis dicta bona reſtituere. Hæc Victoria.

ARTICVLVS. IX.

Vtrū fratres noſtri ordinis poſsint obedire electis ex dicto genere, cum primum ſciuerint ipſos eſſe comprehenſos in dictis conſtitutionibus.

REſpondeo dicendo, quod licet Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis conſtitutionibus dicant, quod fratres debent & tenentur in continenti ab eorum obedientia recedere: hoc tamen cum ſit præceptum morale moraliter & iuridice debet explicari, ſcilicet, vt prius caſus ad ſuum ſuperiorem referatur, vt ab ipſo ſententia declaratoria eos eſſe comprehenſos ſub dictis conſtitutionibus proferatur, qua prolata, ſtatim remanent priuati, & tenentur ſubditi ab ipſorum obedientia recedere. Quod ex dictis in articulo ſuperiori comprobatur. Et ſi contrarium diceremus maximum inconueniens ſequeretur: nam vnicuique ſubdito liceret ſuo prælato non obedire, dictam exceptionem, vel aliam ſimilem allegando, quod pareret maximam in religione confuſionem. Et ſupra dicta probantur ex verbis ipſarum conſtitutionum, ibi. *Nullique fratres in dictis officijs contra huiuſmodi mandata exiſtentibus obedire, ſed in continenti quam primum potuerint*, &c. Vbi notanda ſunt verba, *quam primum potuerint*, ſonant enim ac ſi aperte diceret, quam primum, licite religioſe, iuridicè, & ſine ſtrepitu potuerint, conſultando ſuperiorem, ita vt iuſtitia ſeruetur, & frater non infametur. Probatur etiam ex alijs verbis earum conſtitutionum, ibi: *ab eorum obedientia recedere, & ad alium eligendum procedere.* In quibus verbis videtur velle Sūmi Pontifices, quod tūc teneātur ab eorū obediētia recedere: quando res ita ſe habet, vt ad aliū eligendum poſsint procedere. Vnde cum non poſsint procedere ad alium eligendum, niſi prius declararetur per ſententiam iudicam electum in dictis cōſtitutionibus comprehendi, clare ſequitur non teneri ſubditos ab eius obediētia recedere, niſi cum primum fuerit dicta ſententia declaratoria cō tra ipſum lata.

ARTICVLVS. X.

Vtrū ſupradictos ad dicta munera admittentes in excommunicationē ipſo facto incidant, & ſint priuati ipſo facto officijs & inhabiles ad ea.

REſpondeo dicendo, quod volentes admittere aliquos addicta munera de quorum infamia eſt aliqua non leuis ſuſpicio, tenēturante electionem inquirere, vtrū comprehendantur ſub dictis conſtitutionibus, & eos intrepide admittentes, ſciētes macula prædicta eſſe infectos grauiſsimè peccant, & pœnis maximis afficiuntur. Nam in ipſis conſtitutionibus continetur, *Quod in virtute ſanctæ obediētiæ, & ſub excommunicationis latæ ſententiç pœna, & priuatione generalatus commiſſariatus generalis, & alterius cuiuſcumque commiſſariatus, prouincialatus, & guardianatus, aliorūque officio-*

rum

rum & dignitatẽ dicti ordinis, & inhabilitatis ad illa in perpetuum obtinẽda pœnas eo ipſo incurrãt, ſi aliquos ex ſupradictis ad dicta munera admiſerint. Quam pœnã excõmunicationis certũ eſt, quod ipſo facto incurrunt, prout tenẽt omnes ſecundum Sotum *a* Cordubam, & Nauarrum. Vtrum autem remaneant priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea ante ſententiam declaratoriam ſui criminis, ſatis patet ex dictis in articulo ſuperiori. Circa quod eſt ſumme aduertendũ, quod etiam admittatur opinio Nauarri, de qua ſupra in articulo ſecũdo fecimus mentionẽ ſcilicet, quod omnes deſcendentes ex dicto genere maculato, vſque ad quartam generationem incluſiuè, etiamſi dictum genus maculatum non ſit pœna ignis condemnatum, & concrematũ; ſint inhabiles ad prælationes, iuxta dictas conſtitutiones: nihilominus eligẽtes ad dicta officia aliquos ex ſupradictis non incurrunt in pœnas huius conſtitutionis, conſiderantes opinionem contrariam eſſe certiorem & magis conformem iuri cõmuni, & ſic intelligentiam veram huius cõſtitutionis adhuc ſub dubio verſari. Nam intellectus verus iuris humani dubij excuſat à peccato, ſaltim mortali, ſecundum Innocentium. *b* Vnde admittentes ſupradictos ad prælationes, putantes ſolum excludi à Paulo.IIII. & Pio IIII. deſcendentes ex genere maculato pœna combuſtionis afflicto etiamſi omnes deſcendentes ex dicto genere indifferenter excludantur, vt tenet Nauarrus, non peccant mortaliter, & perconſequens non incidunt in dictas pœnas: pœnæ enim ſupradictæ non imponuntur, niſi ratione peccati mortalis, ſecundum communiter Doctores, & expreſſe proponũtur hæ pœnæ contra præſumentes.

a Soto lib. 1. de iuſt. q. 6. art. 4. Cord. lib. 1. quæſt. q. 36. Naua. in Man. cap. 13. n. 63.

b Innoc. in c. per tuas 2. n. 4. de Simon.

ARTICVLVS XI.

Vtrum hi qui profeſſi ſunt in noſtra religione ante conſtitutionem Clementis Septimi & Pauli Quarti, poſſint eſſe definitores, diſcreti, capitulares, magiſtri nouitiorum, vicarij conuentuum, & confeſſores monialium.

RESPONDEO dicẽdo, quod licet Clemẽs Septimus ediderit dictam conſtitutionem, & Paulus IIII. & Pius IIII. eandem innouauerint, & Gregorius Decimus tertius ipſam confirmauerit, Iulius tamen Tertius, & Pius quintus eas conſtitutiones moderati ſunt, dicentes, quod ſolum repellantur à noſtra religione & à prælationibus eiuſdem illi, qui ex genere maculato pœna ignis afflicto deſcendunt, vſque ad ſecundam generationem ex parte patris & vſque ad primam ex parte matris. Vnde colligitur quod illi, qui noſtram religionẽ profeſsi ſunt ante publicationem conſtitutionis Clementis Septimi, etiã ſi à dicto genere deſcendant vere ſint religioſi, cum ante iſtud tempus per nullam conſtitutionem eorum profeſsio fiat irrita. Et idem dicendum de his, qui profeſsi ſunt in noſtra religione ab anno Domini milleſimo quingẽteſimo quinquageſimo, die decima Octobris, vſque ad annum milleſimum quingenteſimum quinquageſimum octauum, die vigeſima quarta Aprilis, quo temporis ſpatio durauit conſtitutio Iulij Tertij, qui moderauit cõſtitutionem Clementis ſeptimi. Et idem etiam dicendum eſt de his qui profeſsi ſunt ab anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo primo, vſque ad annũ milleſimum quingenteſimum ſeptuageſimum tertium, quo temporis ſpatio durauit conſtitutio Pij Quinti. Hi enim etiã ſi deſcendant à tritauis ex parte patris, & etiam ſi deſcendant ab auis ex parte matris, quorum corpora ſunt concremata, ſi prædictis temporibus noſtram religionem profeſsi ſunt, eorum profeſsio valida eſt: non enim Summi Põtifices ſupradicti irritabant profeſsioem, niſi eorum tantum, quorum progenitores vſque ad ſecundam generationẽ ex parte patris, & vſque ad primam ex parte matris fuerunt condemnati, & concremati iuxta terminos dicti capituli, *ſi atutum fœlicis recordationis*, ſæpe ſæpius allegati. Vnde titulus noſtræ quæſtionis tantum intelligitur de his qui profeſsi ſunt valide in noſtra religione, de quibus quærit vtrum poſsint eligi ad officia in dicto articulo quæſtionis propoſita? Reſpondetur optimo iure eligi poſſe ad officia, quæ non habent iuriſdictionem ordinariam, ſicut habent officia generalatus, commiſſariatus generalis, prouincialatus commiſſariatus prouincialis, quæ in dictis conſtitutionibus prohibentur dari dictis perſonis. Cum enim iſtæ conſtitutiones ſint pœnales, & rigoroſæ nõ debent extendi, imo debent reſtringi præciſe

cisè ad dignitates & prælationes, de quibus expreſſe loquuntur, prout traditur in iure, & tenent poſt alios Tiraquellus, & Sarmiento. Vnde cum dictæ conſtitutiones loquantur de officijs, quæ ſunt vere prælationes, & habent iuriſdictionem Ordinariam, vel quaſi Ordinariam iuxta tradita à Sylueſtro *b* minimè ſunt extendendæ ad officia, quæ non habent huiuſmodi iuriſdictionem. Et ſic poſſunt eſſe definitores, Magiſtri nouitiorum Vicarij Priorum conuentualium, & multo magis confeſſores monialium. Hæc enim munera nō ſunt prælationes neque habent iuriſdictionem Ordinariam. Poſſunt etiam eſſe diſcreti Capitulares in Capitulis Prouincialibus, cum hoc munus non habeat iuriſdictionem annexam. Attamen non poſſunt eligi in capitulo ad aliquod officium habens dictam iuriſdictionem. Dixi in capitulis prouincialibus, non enim in noſtra religione poſsūt eligi diſcreti ad capitula generalia. Diſcreti enim diſcretorum qui ad capitulum generale mittuntur, aliquam ſaltem in potentia habent iuriſdictionem pro vt dictum eſt in ſuperioribus, *c* aduertendum tamen quòd non poſſunt eſſe Vicarij conuentuum, qui propter cauſas particulares non vocantur prioratus, neque guardianatus, ſed Vicariatus. Vicarij enim & ſuperiores talium conuentuum iuriſdictionem habent ordinariam iure ſpeciali, prout tradit Sylueſter. *d*

al. quod lex ff. deleg. Tiraq. tract. linag. in præfat. num. 62 Sarm. lib. 1. Select. c. 12. n. 5.

b Sylu. ver. Prælat. n. 6.

c Sup. q. 13.

d Sylueſ. v. Prælatus n. 3

ARTICVLVS. XII.

Vtrùm profeſſi in noſtra religione ex dicto genere maculato poſſint eſſe prædicatores.

REſpondeo dicēdo, quod Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis conſtitutionibus hoc expreſſe interdixerunt, ſed quoad hoc hæ conſtitutiones à Patribus ordinis non fuerunt receptæ. Nunquam enim audiui aliquem propter huiuſmodi maculam à prædicationibus fuiſſe priuatū. Imò in conſtitutionibus generalibus Toletanis noſtræ ſacræ religionis, ſolum ordinatur, vt ipſemet ab officijs ordinis ſuprapoſitis repellantur, nullam mentionem de prędicationibus facientibus. Ex quibus ſatis colligitur quod cum conſtitutio Toletana ad maiorem obſeruantiam dictarum conſtitutionum ſit facta, vt ipſamet ait, non prohibeat ipſis munus prædicandi, dictas conſtitutiones, quoad munus prædicationis minimè fuiſſe receptas, ſed tantum quoad munus prælationum, & ſic quoad hoc non obligare, ſicut non obligant aliæ leges minimè receptę, prout poſt Dominicum *a* Felinum, & communem tradit eleganter Nauarrus. Vnde conſtituentes aliquem ex ſupradictis prædicatorem non peccant mortaliter, neque incurrunt in pœnas harum conſtitutionum. Et per conſequens talis prædicator conſtitutus, titulum, nomen & rem prædicationis habere poteſt.

a Domin. in c. 2. de conſtit. Feli. in c. 2. de treuga & pace. annotat. 12. verſ. intellige quando, & n. 13. cōſid. 2. Naua. in Manu. c. 23. n. 41.

ARTICVLVS. XIII.

Vtrùm moniales noſtri ordinis deſcendentes ex genere maculato comprehendantur in dictis cōſtitutionibus.

REſpondeo dicendo, quòd lex exorbitans, & rigoroſa non debet extendi extra caſum de quo loquitur, vnde cum iſta conſtitutio ſolum loquatur de fratribus non debet extendi ad moniales, præſertim quia lex loquens de viris in odioſis nō extenditur ad fœminas, prout diximus in quæſtione *a* præcedenti. Præterea Pius Quartus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto, Kalendis Auguſti, ſimilem conſtitutionem declarauit confirmatam autoritate Apoſtolica, quæ ſeruatur in ordine Diui Hieronymi, prout habetur in huius ordinis Compendio. *b* Scilicet quod ipſa conſtitutio excludens ab ea religione deſcendentes ex genere maculato non extendatur ad eiuſdem ordinis moniales. Et in noſtris conſtitutionibus generalibus Toletanis cum agitur de obſeruantia conſtitutionum Pauli Quarti, & Pij Quarti, non præcipitur fieri inquiſitionem ex genere virginum cupiētium ingredi religionem, vt ad profeſsionem & officia religionis admittantur, ſicut præcipitur vt fiat inquiſitio de fratribus. Ex quo concluditur quod admittentes ad profeſſionem fœminas deſcendentes ex genere maculato etiam combuſtionis pœna affligēdo, non faciunt contra noſtras cōſtitutiones, neq; etiam faciūt contra eas admittentes

a Sup. quæſtio, prēce. artic.

b Compen. verb. ſtatutū, pag. 317.

tes illas iam profeſſas ad munus Abbatiſſatus & ad alia officia monialium, tum quia conſtitutiones ſupradictæ non loquuntur de monialibus, tum etiam quia dicta officia non ſunt vere prælationes habentes iuriſdictionem Ordinariam, ſicut ſunt officia generalatus, Commiſſariatus, Prouincialatus, quæ in dictis cõſtitutionibus negantur deſcendentibus ex dicto genere maculato.

ARTICVLVS. XIIII.

Vtrũ in ordine Diui Hieronymi deſcendentes á Iudæis, vel Saracenis poſſint habere officia dicti ordinis.

REſpõdeo dicendo, quod Alexander Sextus, anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo quinto, Pontificatus ſui anno ſecundo, die vigeſima tertia Nouembris. *Autoritate Apoſtolica ſupplens omnes & ſingulos defectus, ſi qui forſan interuenerint, approbauit, & confirmauit ſtatum ordinis D. Hieronymi, ne neophyti, aut deſcendentes intra quartum gradum ex noui ter à Iudaiſmo conuerſis adfidem ad dicti ordinis habitum recipiantur ſine licentia capituli Generalis cum cõſenſu maioris partis definitorum aut deputatorum Capituli, quod priuatum appellatur, & nihilominùs ſic admiſſos ad dignitates, officia, ſacroſq; ordines promoueri minimè poſſe. Et ſi ſcienter ſecus actum fuerit, nullius ſit roboris; & tam agens quam patiens ſcienter in præmiſſis excommunicationis ſententiã, ipſo facto incurrant. Neque receptus ſic ordinem profiteri poſſit, non obſtantibus ſtatutis, conſuetudinibus dicti ordinis, cæteriſque contrarijs quibuſcũque.* Et eſt aduertendũ quod prædictum ſtatutũ ſuper deſcendentibus ex Iudæis eodem ordine vſque ad ſimilem quartum gradũ non tamen quoad monaſteria monialium auctoritate Apoſtolica Pius IIII. Põtificatus ſui anno ſexto, quarto Kalendas Auguſti extẽdit ad religioſos in iſto ordine nõ admittẽdos etiam ex deſcendentibus ex Saracenis. Hæc omnia in Compendio [a] priuilegiorũ dicti ordinis cõtinentur. Nolo autem inde claratione & explicatione huius ſtatuti immorari, cum ſit particulare huius ſacræ & obſeruantiſsimæ religionis: meum enim intentum in hoc opere eſt ſolum tractare de his, quæ omnibus religionibus cõmunicantur, & non de particularibus huiuſmodi ſtatutis, quæ ad regimen ipſarum religionum concernunt ne aliquibus ſim odioſus, cum potius omnibus vellem eſſe gratus. Particularia tamen noſtræ religionis pertractabo cum omnia cum patribus ipſius conferam, & ipſorum mentem ſciam.

[a] Compend. verb. ſtatutũ paragrapho 1. & 2.

QVÆSTIO XV.

De Abbatibus, & Abbatiſsis, quo ad ſexum & ætatem, in tres articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur tria.*

1 *AN fœminæ ſint capaces ſpiritualis poteſtatis Eccleſiaſticæ.*
2 *Vtrum minores viginti quinque annorum poſſint eſſe Abbates.*
3 *Quam ætatem debent habere Abbatiſſæ, & Prioriſſæ.*

ARTICVLVS. I.

An fœminæ ſint capaces ſpiritualis poteſtatis Eccleſiaſticæ.

REſpondeo dicendo, quod mulier nõ poteſt in dignitate conſtitui, cui ſpiritualis iuriſdictio annexa eſt. Nam, ait [a] Paulus. Mulieres in Eccleſia taceant non enim permittitur eis loqui, ſed ſubditas eſſe. Si quid autem volunt dicere domi viros ſuos interrogent, turpe eſt enim mulieri loqui in Eccleſia. Et ne quis arbitretur ſuum, non Dei præceptum eſſe: ſubdit, ſi quis videtur Propheta eſſe, aut ſpiritua-

[a] Gorinth. 14. cap.

lis

lis cognoscat quæ scribo; quoniam Domini sunt mandata. Et probatur ratione, quia potestas iurisdictionis, quantuis non sit immediate potestas clauium, hoc est remittendi peccatum, ordinatur tamē ad illam: imo ex illa ortum habet, atque sicut mulier non potest habere potestatem ordinis sicut neque congruam habere iurisdictionem spiritualem, atque vt optime ait *b* Innocentius Papa tertius noua & inaudita esse, quod Abbatissæ moniales benedicant aut confessiones audiant, aut prædicent, cum beatissima Virgo Maria dignior, & excellentior fuerit Apostolis vniuersis, cui tamen Dominus claues regni cœlorum non commisit: quo vtique exemplo quantumuis in Ecclesia mulieres præcesserint sanctitate præclarissimæ, nunquam illis fuit potestas clauium commissa; hanc sententiam cum Diuo Thoma, & Theologis, communiter tenent *c* Durandus, Paludanus, & Syluester. Hinc fit quod Abbatissæ, & aliæ matres sanctimonialibus præfectæ ratione officij potestatem non habent ponendi præcepta spiritualia; sicut religiosorum prælati, sed tantum ciuilia sicut matres familias, prout dictum est in superioribus. Et sic sicut matres familias possunt imponere præcepta, quibus subditæ tenentur obedire, nēpe ne literas scribant, neque recipiant. Et hæc præcepta ex natura rei æstimari debent, sub quo reatu obligent mortali ne an veniali? tantum enim ad custodiam domus conferre potest, vt eorum transgressio sit mortalis, & tam parum vt sit venialis. Similia enim præcepta posset mater familias ponere filijs suis licet in monasterio virgentior sit causa, & magis obligent illa præcepta. At vero ponere præceptum more religiosorum, vt eo ipso quod in scriptis detur, intelligatur obligare ad mortale reuera nequeunt ex facultate officij annexa. Neque de hoc vllo modo dubitandum est, quia earum præfectura non est, sicut religiosorū. Alioquin possent excommunicare, quod nullus concedit, quia excommunicatio est priuatio bonorum spiritualium. Quod si quis arguat ratione voti moniales teneri Prælatæ parere, etiam si spirituale præceptum non imponat: nam si quis vouit alicui sæculari obedientiam, obedire tenetur: maximè si Deo votum faciat obediendi homini: Respondetur quod dum quis vouet obedientiam alteri, non intelligitur, nisi prout moris est obtemperare, vel vt laicum laico, vel vt religiosum religioso. Ob id enim quod quis voueat obedire amico sæculari, non propterea ille potest ei imponere præceptum spirituale, vt Episcopus. Pari ergo modo moniales vouent obedire Abbatissis secundum potestatem, quam ipsæ habent præcipiendi. Et confirmatur hoc: quia non sunt moniales in hac parte melioris conditionis, quam religiosorum conuersi, quibus tamen nunquam spiritualium cura demandatur, prout infra dicetur. Dixi ex facultate officij annexa, quia ex commissione ait doctissimus Sotus *d* quod non videt, cur non possint hanc habere potestatem constituendi huiusmodi præcepta spiritualia. Ait enim, nō inquam, video, cur Prouincialis, vbi ei visum fuerit ad honorem domus, & monialium expedire, non possit Priorissis, & Abbatissis committere, vt possint huiusmodi præcepta spiritualia in graui necessitate ponere, citra tamen excommunicationis sententiam: nam hæc facultas nunquam mulieribus commissa est, neque eis committere decet. Tametsi Paludanus, *e* quia hoc est ius positiuum, censeat eam quoque posse eis committi cum committatur mere laico: de quo infra in quæstione de excommunicatione dicemus.

b Innoc. in c. tua de pœni. & remiss.

c Durand. in 4. d. 14 q. 1. Palu. vbi 1. q. 2. Syl. v. Abbatissa paragrapho. 1.

d Soto in. 4. d. 10 q. 1. ar. 4. pag. 1882.

e Palud. vbi sup.

ARTICVLVS II.

Vtrùm minores viginti quinque annorum possint esse Abbates.

REspondeo dicendo, quod Abbas, & quicunque prælatus debet esse professus in religione, in qua est prælatus. Neophytus enim in religione non potest esse, neque eligi in Abbatem & prælatum prout in iure *a* diffinitur, & debet esse sacerdos secundum ius *b* commune, & debet esse viginti quinque annorum prout in eodem iure *c* statuitur, quod Concilium Tridentinum *d* confirmat dicens. Nemo igitur deinceps ad dignitates quascunque, quibus animarum cura subest, promoueatur, nisi qui saltem vigesimum quintum suæ ætatis annum attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus

a c. nullus de elect. lib. 6.
b c. 1. de æta de & qualit.
c Cap cū in cunctis extra de elect.
d Con. Trid. sess. 24. de reformat. c. 12.

munus exequendum necessaria ac morum integritate commendetur iuxta constitutionem Alexandri Tertij in Concilio Lateranensi promulgatam, quæ incipit, *cum in cunctis*. Ex his infertur, quod non potest statui in religionibus vt possint esse Abbates, & prælati illi, qui adhuc vigesimum quintum annum non attigerunt. Quod ex dictis patet, & insuper probatur, quia potestas iurisdictionis spiritualis, licet non sit immediatè potestas clauium, hoc est, potestas remittendi peccatum, ordinatur tamen ad illam, imo ex illa ortum habet, potestas autem remittendi peccatum solum sacerdotibus commendatur. Sacerdotes autem minime possunt esse, nisi vigesimum quintum annum attigerint, prout in Concilio Tridentino *e* definitur. Non obstantibus quibuscunque priuilegijs etiam regularibus concessis, & sic de primo ad vltimum non potest fieri sine authoritate Apostolica statutum, vt sint prælati huiusmodi ætatem non habentes. Nam vt supra dictum est *f* non potest in religionibus fieri statutum contra id quod in iure communi determinatur. Non ignoro tamen quod pater noster Franciscus in sua regula authoritate Apostolica confirmata, ordinauit vt conuersi in ipso ordine absque sacris ordinibus possint esse prælati, & habere curam animarum, ac subinde sicut Episcopi electi non ordinati possunt creare confessarios, & casus reseruare, à quibus nemo subditorum, nisi de sua licentia, valeret absolui, spiritualiaque præcepta proponere, eademque sub censura excommunicationis. At vt ait Sotus, *g* quamuis hoc autoritate Apostolica fieri poterat, tamen quia sapienter iudicatum est minime conuenire vt qui non habent potestatem ad consecrandũ corpus Christi verum illam habeat spiritualem circa mysticum: ideo in tota fere familia obseruantiæ patris nostri Francisci hoc priuilegium iam per contrarium vsum aboleuit. Vtrum autem possint esse discreti, capitulares, & definitores illi qui vigesimum quintũ annũ non attigerunt, neque sacris ordinibus sunt initiati aliquibus dubium potest esse. Nam secundum ius *h* qui habet vigesimum annũ impletum possunt habere dignitates, & personatus, quibus non est cura animarum commissa, & dico vigesimum secundum annum habentes

e Conc. Triden. ses.

f Su. q. 12.

g Sot. vbi su

h c. vnic. de ætate & qualitate ordi. præficiend.

posse esse in nostra religione definitores, & discretos in capitulo dummodo sacro ordine sint insigniti, non vero si non sacro ordine sint decorati; nã cum discreti capitulares habeant vocem actiuam, & passiuam in capitulis, & similiter definitores secundũ constitutiones aliquarum religionum, & conuersi nullo sacro ordine insigniti, secũdum Decretum Concilij Tridentini, nullam ad eligendum aliquem prelatũ vocem actiuã habere possunt: hinc sequitur quod non possunt esse discreti capitulares in nostra religione qui ordinibus sacris non sunt insigniti. Vnde Concilium Tridentinum, ait sufficere habere vigesimum secundũ annum ad promotionẽ dignitatum, & personatuum, quibus non est cura animarum commissa, quia hi in ista ætate possunt ad ordinẽ sacrũ subdiaconatus promoueri, prout in eodem Cõcilio definitur. Propter quod in nostra obseruantia, saltim in his partibus Hispaniarum minime conuersi ad capitulum prouinciale, aut generale mittuntur, vt discreti, cum secundum ius vocem actiuam ad eligendum minine habere possint, & si ex aliquibus partibus mittuntur hoc fit priuilegio Apostolico concedente secundum nostram regulã posse esse prælatos, quod per consequẽs concedit posse esse discretos, cum omnes prælati in nostra religione sint discreti capitulares.

i Con. Tri. ses.

k Con. Tri. ses. 24. c. 12.

Con. Tri

ARTICVLVS III.

Quam ætatem debeant habere Abbatissæ & Priorissæ.

RESpondeo dicẽdo, quod Bonifacius Octauus statuit, vt nulla monialis in Abbatissam aut priorissam eligatur, nisi trigesimum annum compleuerit, & expresse professa fuerit ordinem regularem, Neque ab hoc iure multum distat Concilium *b* Tridentinum, inquo præcipitur, quod priorissa, vel quocunque alio nomine præfecta vel præposita cuiuscunque monasterij monialium non minor annorum quadraginta, & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit, vel saltim triginta annos excesserit, & quinque saltim annos post professionem recte vixerit eligatur. Circa quod est notanda quædã declaratio Cardinalium Concilij Tridentini, in qua vicario Caietano rescripserunt,

a c. indẽnitatib. in pr. de elect. l. 6.

b Con. Tri. ses. 25. c. 7. d. regul.

Quod Abbatissa licet per quinquennium non permanserit in religione, dum tamen excedat triginta annos, & id fiat adrequisitionem monialium de licentia secundæ dignitatis Ecclesiæ Cathedralis, & earum superioris regularis, dummodo laudabiliter superiori anno fegesserit in officio confirmari poterit per biennium in officio. Et huic declarationi addiderũt ijdem illustrissimi Cardinales aliã declarationem rescribendo. *Quod si ad cõfirmationem dictæ Abbatissæ deesset consensus superiorũ regularium propter eorum absentiam seruatis his, quæ in prædicta declaratione rescripta fuerant procedendum esse ad dictam confirmationem.*

Aduertendum tamen est quod dicit Concilium non debere admitti ad hoc vt sit Prioríssa, aut Abbatissa, nisi illa, quæ fuerit expresse professa. Et sit Cõcilium non admittit, tacitam professionem ad hoc, vt aliqua possit habere Abbatissatum, licet tacita professio sufficiat ad hoc, vt sit vera monacha regularis, quod ante Concilium diffinitum erat à Bonifacio *c* Octauo, & respectu religiosorum id ipsum definitum erat ab eodẽ Bonifacio *d* Octauo, dicente quod nullus religiosus ad Abbatissiam seu prælaturam suæ vel alterius religionis de cætero eligatur, nisi ante fuerit dictum ordinem regularem expresse professus, quod si secus actum fuerit eo ipso irritum habeatur. Et adeo hoc est verũ, vt dicat glossa *e* quod ipsa expressa professio debet in scriptis fieri, vt obuiet illis si postea reclamauerint propria scriptura. Et hac forti ratione illustrissimi Cardinales declarauerũt. *Quod moniales, quæ eius ordinis sunt, quæ requirunt professionem: si tacitam professionẽ emiserint, & si palam expresse id factum non fuerit, cogendæ sunt vt profiteantur*

(?)

c c. indẽnitatibus.
d c. nullus d elect. li. 6.
e glo. ind. c. nullus. v. ex presse.

QVÆSTIO. XVI.

De Abbatibus & Abbatissis quo ad eorum durationem in quinque articulos diuisa.

¶ *Circa quam quæruntur quinque.*

1 *VTrum magis conueniens sit quod Abbates sint perpetui an temporales.*
2 *Quo temporis spatio duret modo officium generalis & aliorum superiorum regularium.*
3 *Vtrum Abbatissæ finito triennio teneantur officium Abbatissatus renuntiare.*
4 *Vtrum patrono constituto à Papa super quodam monasterio monialium ad præsentãdum Abbatissam habens potestatem, debeat eius institutio esse perpetua, aut triennalis.*
5 *Vtrum collegium oblatarũ teneatur eligere præsidentem triẽnalem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum magis conueniens sit quod Abbates sint perpetui, quam tẽporales.

REspondeo dicendo, cum Nauar. *a* quod experientia quæ est rerum magistra, prout dicit quidam Canon *b* nos docet innumera spiritualia vitia, quæ oriuntur ex electionibus triennalibus vel sexannarijs. Oritur enim inde ambitio, qua bona pars monachorum ad præfecturas anhelat contra illud pulchrum traditum in quadã Decretali *c* vbi Glossa in eius confirmationem aliqua citat Oriuntur etiam conuentiones simoniacæ quibus alij alijs promittunt suum fauorem futuris triẽnijs vt in præsenti sibi faueant, contra id quod quidam Canones *d* prædicant. Oritur etiam eneruatio disciplinæ regularis, dum cãdidati suffragatoribus fauores honores, dignitates, indulgẽtias, licẽtias & impunitates promittunt. Oritur etiam subornatio perpetua, & colluſio, quam alij sibi vel alijs aliorũ in finem triẽnij procurant suffragia cõtra iura *e* subornationi, & collusioni obuiantia. Deinde oriũtur factiones & dis-

a Nau. in c. nulla. 18. q. 2 n. 3. & l. 3. cõsil tit. de statu monac. consi. 7. in fin. in. 2. edit.
b c. quan sit d elect. li. 6. cc. quorũdã de elect. l. 6 vbi. glos. d c. quãpio 1. q. 2. c. vlti. de pact.
e c. 1. & per totũ de collusione de teg. c. feries de testi Clem. 2. eodẽ tit.

& diſsidia irreconciliabilia quæ impediunt cultum pacis auctoris: qui non colitur niſi tempore pacis, prout dicit quædam Cle-
f Clem. dudū deſepul. mentina. *f* Inſuper oriuntur ſuſurrationes murmurationes, & detractiones fere continuę, dum alij aliorum defectus, & vitia, tū naturę, tum morum detegunt, & augent, & falſos imponunt, quo factiones contrariæ perſonarum opinionem bonam tollant, vel minuant cōtra tradita in capitulo, *inter verba*.
g ca. inter. verb. 11. q. 3. *g* Ad hæc è contrario pax & concordia mala commendatio, & laudatio immodica imo & falſa oriūtur, quæ ſuæ factionis perſonas extollunt, & in cælū efferunt contra dictum capitulū, *inter verba*. Accedit prętereà ſublatio, vel certe eneruatio autoritatis corrigendi, & præcipiēdi q̄ quædam decretalis *h* deteſtatur, adeo vt feratur raro electos primo anno vllū eorū qui ſibi ſuffragati ſunt in gratia ſuffragiorum caſtigare, aut in gratiā aliquid eis præcipere. Accedit etiā quod vix etiam aduerſarijs diſplicent, præuidentes eo elapſo in eorū vel in eis fœdératorū manus incidere poſſe. Deniq; inclementia, & crudelitas vltra quam par ſit, puniendi, corrigendi, & inquietandi eos qui ſibi ſunt aduerſarij ab iſto fonte dimanāt, cō
h c. cū. inter dcōſuetud.
i D. Th. 2. 2. q. 108. art. 3. & 4 &. q. 157. cū trib⁹ ſequētibus. tra notata per Angelicū Doctorē: *i* Quin & occaſione oblata vel quæſita ex eodem fonte dimanat actus ijciendi, vel in aliamonaſteria relegandi ſuos contrarios, & nōnū quam in carcerē conijciendi voceq; actiua & paſsiua dicūt priuandos: prętertim ſi per ſtatuta liceat in aliū triēniū, ſeu ſexennium de communi conſenſu regimen prorogare. Hæc pro iſta parte adducuntur à Nauarro quí pro contraria parte, ſcilicet, quod Abbates, & Abbatiſſæ debent eſſe triennales, adducit alias rationes, non minus primo aſpectu efficaces, ſcilicet, quod frequēter perpetui Abbates, & Abbatiſſæ nimium abſolute gubernāt temporarios redditus in vſus malos, vanos, vel ordini extraneos prodigendo & nimis parce, & auare in monachos, & ornamēta, & fabricā monaſteriorū, & pauperes impendēdo. At huic rationi reſpondet Nauarrus, quod hæc non ſemper cōtingūt: & licet frequenter contingant hęc non eſſe ita mala, & pernicioſa ſicut ſunt ea quę pro contraria parte allegantur. Et certū eſt
k Cōc Tri. ſeſ. 25. de reg. ul. c. 8. ſecundū Ius, K de duobus malis minus eſſe eligendū, & tolerandū. Inſuper ait, quod huic malo etiā occurritur p̄ decreta in Cōcilio Tridentino, quo prę̄cipitur, fieri capitula prouincialia, & in eis ſtatui ad confirmationem, & reformationē ordinū neceſſaria, & vt deputentur viſitatores qui monaſteria in capite, & in membris viſitent, iuxta ſtatuta, & notata in Iure antiquo. *l* Ex quibus cōcludit Nauarrus, iſtas electiones triennales eſſe abolendas, & regimē religioſorum eſſe reducēdum ad illud regimen, q̄ patriarchæ regularium in primordijs ſuarū religionum ſtatuerunt. Quibus viſa eſt cōmodior quieti Chriſtianæ, vt cura ſpiritualium bonorū, & tēporaliū Generalibus perpetuis cōmitteretur, & ita hodie ſeruatur in illuſtri ordine Prædicatorū, in quo Generales ſunt perpetui. Et Seraphicus pater noſter Franciſcus in ſua regula Generales ſuæ religionis fore perpetuos ſatis demonſtrauit. Verū tamen eſt quod in hac, & in alijs religionibus ad petitionē ipſorum religioſorum Sedes Apoſtolica ipſorū pijs precibus inclinata, videns prę̄latos ſuperiores eſſe dominātes in fratres, & eis imperare cū auſteritate, & propter eorū magnam potentiam, & valorem minime poſſe per viſitatores reformari, & in corda antiquorum patrū conuerti, ordinauit, vt Generales, & Abbates, & Abbatiſſę minime eſſent perpetui, ſed temporales.
l c. in ſingulis. c. ea quæ de ſtatu monachorum.

ARTICVLVS. II.

Quo temporis ſpatio durent modo officia Generalium, & aliorū præpoſitorum, præpoſitarū ve regularium.

REſpondeo dicendo, quod in noſtra ſacra religione Diui patris noſtri Frāciſci ordinauit Pius V. Pōtifex maximus die vigeſima octaua Maij anno Domini milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo primo Pontificatus ſui anno ſexto in Bulla quæ incapit, *Paſtoralis officij nobis diuinitus iniuncti*, quod officium generalis Miniſtri octo duraret annis, officium vero procuratoris, & commiſſarij quatuor duraret, & quod officium prouincialium finito quadriennio etiam finiretur. Quod tamen Gregorius Decimus Tertius in Bulla, quæ incipit: *Cum vniuerſi Chriſti fideles*, data Romæ die octaua Septembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio, Pontificatus ſui anno

ſecundo, non reuocauit, ſed ad ſtatutorum dicti ordinis generalium ſeriem reduxit. Neque idem Gregorius Decimus tertius id ipſum reuocauit, in Bulla, quæ incipit. *Ad tollendū autē omnē ambiguitatem* data Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die vigeſima nona Aprilis anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, Pontificatus ſui anno ſeptimo. Sed Syxtus quintus Pontifex maximus ordinauit, vt officium generalis ſex ennio duraret, officium autē prouincialiū & guardianorum triennio finiretur. Et ad uertit ordinatio generalis Valliſoletana celebrata die quinto Iunij anno Domini mil leſimo quingenteſimo nonageſimo tertio, quod triennij guardianorum tempus à Capitulo in capitulum, vel à congregatione in congregationem numeretur, etiam ſi capitulum aut Congregatio vltra tres annos ob aliquam rationem protrahantur. Et idē Sixtus Quintus in Bulla, quæ incipit. *Paſtoralis officij nobis*, data Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris die vigeſima nona Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno tertio ſtatuta aliqua pro regimine monialium Sanctæ Claræ facta in capitulo generali fratrum ordinis Minorum de obſeruantia celebrato Romæ in domo Beatæ Mariæ de Aracęli, confirmauit quatenus licita, & honeſta ſunt, & ſacris Canonibus & præſertim Cōcilij Tridentini decretis non aduerſantur. Ac dūmodo Abbatiſſæ vel aliæ præfectæ quorumcunque Monaſteriorū monialiū ipſorum fratrum curæ cōmiſſarū ad ſummum triēnales ſint, & ſuis officijs elapſo triennio perfunctæ: in quibuſuis prouincijs, non per biennium tātum iuxta decretum in capitulo generali Pariſienſi eiuſdem ordinis editum; ſed ſaltem per triennium integrum à die finitæ ſui officij adminiſtrationis numerandum. Nullumque Abbatiſſatus, & præfecturæ monaſteriorum, aut aliud officium, neque aliquam poteſtatem, vel authoritatē in eis obtinere, vel exercere poſsint aut debeant. Hęc Syxtus Quintus. Et aduertendum, quod licet Papa confirmando dicta ſtatuta, nihil eis de nouo addat, quam ſolum confirmationem relinquēdo ea in ſuo tantum robore ſtatutorum: at quod addit in dicta cōfirmatione quod, ſcilicet, Abbatiſſæ ſunt triennales, præceptum apoſtolicū eſt, in quo nō poſſunt ſuperiores regulares diſpenſare, ſicut poſſūt diſpēſare inſtatutis regularibus autoritate apoſtolica confirmatis: niſi ſint cōfirmata cum clauſula ex certa ſciētia, vel de plenitudine poteſtatis prout dicemus infrà quęſtione ſexageſima octaua articulo quinto: *Aduertēdū inſuper q*

Abbates Congregationis Ciſtercienſis regularis obſeruantiæ in Regnis Hiſpaniarum triennales ſunt, & per triennium dumtaxat ſecundum regularia ipſius ſtatuta, & definitiones præficiūtur. Prout conceſsit Eugenius a Quartus *Verum eſt tamen, quod quamuis monaſterijs dictæ Congregationis triennales deputentur Abbates: neque in aliud triennium immediate eiſdem præponi poſſent: pro monaſterio tamen Beatæ Mariæ de Laureto in ciuitate Salmantina erecto, necnon Sancti Bernardi Cōplutenſi Toletanæ diœceſis Capitulo generali, vel ſi vacare cōtigerit extra illud generali reformatori cū ordinis Conſiliarijs, commiſſum eſt Abbates ita eligere, vt ſi oportuerit, in alio triennio immediate ſequenti reeligi poſſent, qui nulla alia confirmatione ſecuta adminiſtrationis munus exequi poſſunt.* Prout conceſsit Gregorius XIII. & Syxtus Quintus, octauo Kalendas Nouembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno tertio: & habetur in compendio b priuilegiorum dicti Ordinis. Et in eodem Compendio c refertur, quod *Abbatiſſæ monaſteriorum monialium huic congregationi ſubiectæ, etiam triēnales ſunt. Et per triennium á ſuperioribus eorum monialibus eiuſdē monaſterij, vel alterius eiuſdem Ordinis informa Concilij Tridentini (ſi hoc expedire videbitur) ſecundum Ordinis ſtatuta eligendæ proponuntur: & ab ipſis monia*

a Eug. IIII. priuil. 6. nu. 14. habet. in cōp. eiuſdē ordi. tit. Abbas. §. 1.

b Hab. in eō pē. Ordinis §. 6.

c Eod cōp. v. Abbatiſſ.

monialibus eliguntur, ab eiſdemque ſuperioribus cõfirmantur iuxta terminos Concilij Tridentini.

a Con. Tri. ſ. ſ 25. de regul. c. 7.

ARTICVLVS. III.

Vtrum Abbatiſſæ finito triẽnio teneantur officium Abbatiſſatus renunciare.

REſpondeo dicẽdo, quod reſpectu monialiũ ſubditarum Prouincialibus obſeruantiæ Nicolaus V. & Leo Decimus multa ordinauerunt circa renuntiationem officiorum Abbatiſſarum, prout continetur in compendio a Minorum, *Quod prædictarum Abbatiſſarum ſeu matrum monialiũ dignitates & officia per annum tantum durent, in partibus Ciſmontanis, ſcilicet Italiæ & alijs eis annexis, tempore que illo decurſo etiam ſi iuſtas renuntiationes nõ fecerint, dicta officia vacent, ac vacare cenſeantur & quod teneantur finito dicto tempore ſub excõmunicationis pœna ipſo facto, ſi contra fecerint incurrendo, renũtiare regimini & adminiſtrationi monaſteriorũ, ſeu domorũ earum, ac ſigillũ & claues monaſteriorũ, & officinarũ reſtituere in manibus Prouincialiũ fratrũ minorũ illarũ Prouinciarũ, in quibus monaſteria & loca ipſa cõſiſtũt: vel ſaltim in manibus viſitatorũ, ſeu domorũ huiuſmodi per eoſdem Prouinciales in cõgregatione fratrũ deputandorum, & ad id ab eiſdem Prouincialibus poteſtatem habẽtium. Et hoc fieri voluit in præſentia ſororũ, ſeu monialium ad id ſpecialiter vocatarum.* Quod Leo X. minime reuocauit, prout patet ex traditis in dicto Cõpendio Minorũ, imo conſtitutionem ſupradictã Nicolai V. eiſdẽ quaſi verbis cõfirmauit. Circa quæ aduertit ibi Collector dicẽs, quod, quia circa prædicta quotidie fiũt nouæ interpretationes, ſeu prouiſiones, & innouationes: ideo in his nullus decipiatur credẽs omnia huiuſmodi eſſe neceſſario ſeruãda, præſertim quia ex his aliqua fortè nũ quã fuerunt moribus vtẽtiũ admiſſa, præcipue quoad durationem officiorũ, & ætatem eligẽtium. Hæc Collector: & bene quidem. Sed aduertendum eſt quod nõ inuenio per aliquam conſtitutionem immutatũ præceptũ ſub excõmunicatione impoſitũ Abbatiſſis & officialibus monialium, renũtiandi ſua officia tempore, quo ſecundum conſtitutionẽ nouam Syxti V. modo finiũtur. Verum tamen eſt quod per non vſum iam hoc præceptũ aboleuit in aliquibus noſtræ religionis prouincijs, vt a patribus ordinis accepi; & ſic non cẽſentur excõmunicatæ non renũciãtes, imo in vſu eſt in aliquibus prouincijs, finito tẽpore ſui Abbatiſſatus eas conſtituere monaſteriorum præſidentes donec Abbatiſſæ eligãtur. Nec his obſtat conſtitutio Syxti V. in ſuperiori articulo allegata, ibi. *Nullũ Abbatiſſatus, & præfecturæ monaſteriorũ, aut aliud officiũ, nec aliquã poteſtatẽ, vel autoritatem in eis obtinere, vel exercere poſſint, aut debeant.* Nam reſpõdetur, quod ibi prohibẽtur habere aliquod officium, quod per triennium duret in dictis monaſterijs, ſicut officium Vicariæ, prouiſoriæ, & alia. Hoc enim eſt in officijs perpetuari, quod à Summis Pontificibus prohibetur: non tamen vetatur ipſas finito ſui Abbatiſſatus munere eſſe præſidentes, donec aliæ loco ipſarũ eligantur. Hoc enim pertinet ad bonum regimen. Primo quia diſpoſitionis monaſteriorum pro tunc habent maiorẽ notitiam, quã aliæ, ſecundo, quia aliæ nominatæ nouitatũ amatrices in ſua breuis tẽporis adminiſtratione aliqua innouarent, quæ in detrimentum pacis, quietis & tranquillitatis monaſteriorum cederent.

a Comp. v. Abbatiſſa § 7. & c. 9. B. f. 48. & fo. 43 cõceſ. 48. ac fol. 40. conceſſ. 118.

ARTICVLVS IIII

Vtrum Patrono conſtituto á Papa ſupra quodam monaſterio Monialiũ ad præſentãdam Abbatiſſam habẽte poteſtatẽ, debeat inſtitutio ipſius eſſe perpetua, aut triẽnalis, ſuppoſito quod Patronus per ſeptuaginta annos præſentauit Abbatiſſam, cuius inſtitutio fuit perpetua.

REſpondeo dicendo primo, patrono & monaſterio volẽtibus, vt Abbatiſſa præ

fata præſentata per Patronum, cõfirmetur pro perpetua ſine triennalis tẽporis prefinitione, clarũ, & manifeſtũ ius eis in poſſeſſorio cõpetere, quia ab annis ſeptuaginta ſunt in hac poſſeſsione cũ titulo colorato, quod ſufficit iuxta celebrem gloſſã. *a* Et ita nullã tenus permittere debẽt, vt agatur, & litigetur ſuper petitorio & proprietate iuris, donec poſſeſſoriũ finiatur, & reponatur in pacifica, & trãquilla poſſeſsione iuris præſentãdi & petendi cõfirmationem perpetuam, prout tradit Doctiſsimus Nauarrus. *b* Et licet prædictus Patronus nõ fuerit in poſſeſsione pręſentãdi illa ab hinc ſeptuaginta annis, ait Nauarrus, habere ius pręſentãdi prædicto modo ita vt ſic præſentata debeat perpetuo remanere Abbatiſſa, & nõ per ſolum trienniũ: nã in cauſa proprietatis & petitorij ius eſt præfato patrono & monaſterio iure cõmuni attẽto. Tum quia pars aduerſa cognoſcit iure ſpeciali Põtificis maximi cõpetere dicto Patrono ius præſentandi prędictã Abbatiſſam. Et cõſtat iure cõmuni Abbatũ, & Abbatiſſarũ & aliorũ pręlatorũ & prælatarũ, & omniũ aliorũ beneficiatorũ inſtitutiones præſẽtatorũ ad dignitates & beneficia debere eſſe perpetuas. Itaq; ſine culpa graui nõ poſſunt ab eis deponi iuxta ea quæ in iure *c* notatur. Vnde Bullæ Gregorij XIII. & Sixti V. definientes Abbatiſſas debere eſſe triẽnales & nõ perpetuas, explicãdæ ſunt nõ de Abbatiſsis creatis per præſentationẽ & inſtitutionẽ; nã iure antiquo inſtitutio & confirmatio debebat eſſe perpetua. Et in caſu propoſito debet etiã eſſe perpetua; nam ſic reditur ad ius priſtinum quæ reditio fauorabilis reputatur in vtroq; *d* iure tam Canonico, quam Ciuili, prout declarat Iaſon & ante illum Felinus.

a Gloſſ. in Clem. 1. de cauſa poſſ.

b Nau. li. 2. conſ. tit. de cauſa poſſe. & propriet.

c Satis perueſum. 56. d. ca. inuentum. 16. q. 7

d c. ab exordio. 35 d. ca. I. ſi vnius §. pact⁹ ne peteret. ff. de pactis, vbi Iaſon Felin. in. c. cũ omnes de cõſt.

ARTICVLVS V.

Vtrum Collegium oblatarum teneatur eligere Præſidentem triennalem, an poſsit eligere perpetuam ſicut antiquitus eligebant.

RESpondeo dicẽdo, quod conſtitutiones Gregorij Decimi tertij & Syxti V. & aliorũ Pontificũ de quibus in ſuperioribus mentionẽ fecimus) ordinãtes quod deinceps Abbatiſſæ & Prioriſſæ eligantur triennales, & non perpetuæ, habent tantũ locum in monialibus obediẽtiam monachalẽ profitentibus. Nam Gregorius Tertius decimus vir erat Canonũ peritiſsimus, & licet in ſua cõſtitutione multas moniales multorũ ordinũ expreſsiſſet, nullã tamẽ expreſsit earũ, quæ dicũtur vulgo Religioſæ: quę vere non ſunt tales, ſicut non ſunt religioſæ huiuſmodi oblatę collegialiter viuentes, prout infra in ſecũdo tomo in quæſtione de oblatis dicetur. Et ſic expreſsit moniales ordinis Sancti Benedicti, Ciſtercienſis & Carthuſiani ordinis, addita clauſu la generali & aliorum quorumcunque ordinum non comprehendente maiora expreſsis. Et ita credendum eſt certe, prædictũ Gregorium noluiſſe includere præpoſitas tertij ordinis Sancti Dominici, & Sancti Patris noſtri Franciſci; neque alias ſimiles ſiue non ſunt profeſſę regulam â ſede apoſtolica pro vera regula approbatam. Et conſequenter neque oblatas ſupradictas, quarũ neque pręſidens eſt vere religioſa, neque præeſt vere religioſis. Quod confirmatur. Nam conſtitutio canonica ſtatuens aliqua noua & à iure cõmuni exorbitantia de ſanctimonialibus, & fœminis religioſis, ſolum eſt intelligenda de vere religioſis, & regulã per ſanctam ſedem Apoſtolicã pro vera regula approbatã profeſsis, & nõ de alijs, quã tũcunq; religioſe & collegialiter viuẽtibus niſi expreſſe ſuã legẽ ad illas extendat iuxta decretalẽ *a* quandã memorabilẽ & notabilem. At Gregorius XIII. tulit legẽ de electione Abbatiſſarũm & præpoſitarum, normam & diſciplinam regularem ſeruantium: & non extendit ad alias expreſſe; ergo de illis minime eſt intelligenda.

a c. indẽnitatibus §. pen. de elect. l. 6.

QVÆSTIO. XVII.

De Abbatibus & Abbatiſsis quo ad poteſtatem iuriſdictionis in communi in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *VTrum Abbates habeant immediatam iuriſdictionem in ſuos monachos.*

2 *Quo iure competat prælatis regularibus iuriſdictio ſuper monachos.*

3 *An priores conuentuales & Guardiani habeant eandem iuriſdictionẽ quã habent Prouinciales & Generales.*

4 *Quam*

4 *Quam poteſtatem habeant priores, & guardiani ſecundum priuilegia.*
5 *An prælati & Capitula generalia, & prouincialia poſſint tollere vſum priuilegiorum à Guardianis & fratribus.*
6 *Vtrum prælati regulares habeant iuriſdictionem ordinariam, an delegatam.*
7 *An poteſtas prælatorum regularium poſſit reſtringi & coarctari à ſuis prælatis.*
8 *Quo iure habeant miniſtri ordinis minorum iuriſdictionem ordinariam in moniales ipſis ſubiectas.*
9 *Vtrum prædicta autoritas conceſſa prælatis circa moniales ſit reuocata per Concilium Tridentinum, & extendatur ad moniales conceptionis.*
10 *An poteſtas Prouincialium in moniales ſit ordinaria, an delegata.*
11 *Vtrum autoritas iuriſdictionis prælatorum in nouitios ſit ordinaria, an delegata.*
12 *Quam poteſtatem habent Abbatiſſæ.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Abbates habeant immediatam iuriſdictionem, in ſuos monachos.

REſpondeo dicēdo, quod temporalis poteſtas ciuiliſque iuriſdictio tota, & ſuprema penes Rē publicā eſt. Idcirco is erit Princeps tēporalis, omnibuſque ſuperior Reipublicæ regimen habiturus, qui ab eadem Republica fuerit electus, & conſtitutus, quod ex natura rei iure ipſo gentium, & naturali conſtat, niſi humanus ipſe conuictus pactione aliud induxerit. Huius concluſionis probatio ex eo conſtat, quod ab ipſa natura homines ita inſtituti ſunt, vt niſi humanus intellectus cæcutiat plane percipiūt lumine naturali, in quauis hominū ciuilium ſocietate, quæ ad tutelam generis humani cōducit omnino conſtituendū eſſe neceſſario gubernatorem quendā, penes quē ſit illius ſocietatis regimen, & cura. Huius vero ciuilis ſocietatis, & reipublicæ rector, ab alio, quam ab ipſa republica conſtitui non poteſt iuſte, & abſque tyrannide, ſiquidem ab ipſo Deo conſtitutus non eſt, neque electus, cuilibet ciuile ſocietati Rex, aut Princeps, Saulem equidē, Dauid ciuſq; poſteros tantum à Deo iure poſitiuo diuino per Prophetas ore proprio Reges in Regno Iſraelitico electos fuiſſe cōſtat ex ſacris teſtimonijs. Præter hos nullus vnquā Rex aut Princeps à Deo immediatè conſtitutus eſt, tametſi Deus Populum Hebræū fere quadraginta annis inſtar regni per vnū Moyſem, & eius ſucceſſores iudices gubernauerit, vt conſtat ex Deuteronomij vigeſimo ſeptimo Capitulo, & tradit D. Thomas, *a* multiſque rationibus comprobat Caſtro. At poteſtas Eccleſiaſtica in hoc à ciuili, & ſeculari poteſtate differt, quod ea nō eſt immediate penes totam Rempublicam, ſed fuit ab ipſo Deo Ieſu Petro, vt Principi, & Apoſtolis cæteriſq; eorum ſucceſſoribus conceſſa. Nam hæc poteſtas eſt ſupernaturalis, in finēque ſupernaturalem tēdit: & ideo iure naturali non poteſt alicui competere, imo apud illum erit, cui ab ipſo Deo ſupernaturaliter data fuerit. Deus autē ſummus Ieſus Chriſtus humani generis Saluator eam Petro, vt Principi, & cæteris Apoſtolis, eorum que ſucceſſoribus dedit, ergo ea nō competit toti Reipublicæ Chriſtianæ, neq; penes eam reſidet, prout probat Couarruuias, *b* & Caietanus, & tradit doctiſsimus Sotus. Et iure communi iudex immediatus regulariū eſt Abbas, vel alius prælatus eorū inpertinentibus ad regulam ſuam, & regularia ſtatuta. Quod efficaciter fundatur in Iure Ciuili, & Canonico: iure enim communi prælatus inferior non habet iuriſdictionem in eos, qui ſui Collegij nō ſunt. Vnde ſedes Apoſtolica, in qua eſt ſuprema iuriſdictio ſpiritualis reſpectu totius Orbis Chriſtiani, & Eccleſiæ Catholicæ Monachos a iuriſdictione Ordinariorum exemit, & ſuis prælatis regularibus ſubiecit, prout in quæſtione de exemptione regularium latiſsime reſoluetur in ſecundo tomo.

a D.Tho. 2.2.q.97.ar.3. Caſtro. de leg.pœn.c. 1. verſ. poſt quam.

b Cou.in regu. peccat. 2.p.§.9.n.6 Caie.2.2.q. 1.ar.10.& in tract.2. de poteſtat.Papæ & Conci.c. 1.& 2.p.Apologi. de poteſtat. Papæ.c.2.& 9 & c.10. ver. ad 2.So.l.4 de iuſt.q.4. ar.2. cl.fin.C.de iuriſdictio. omnium iudicum.c.cū abeccleſiarū Prælatis de offi.ordinarij.

ARTICVLVS. II.

Quo iure cōpetat prælatis regularibus iuriſdictio ſuper monachos.

REſpondeo dicendo, certum eſſe, & indubitatum apud omnes iure humano Papali eam poteſtatem præfatis religioſorum prælatis conuenire. Nam cum ad ſolū Summū Pontificē ſpectet verā religionē approbare vt oſtendūt doctiſsimi Theologi, & tradit nouiſsime Bañez: *a* inde ſequi

a Bañes 2.2. q.1 ar.1.dub 8.conc.2.

tur, quod quando Summus Pontifex aliquam confirmat religionẽ, eo ipso tribuat poteſtatem Prælatis illius religionis ad eã gubernandam, vt ijdem Theologi probant teſte doctiſsimo Bañes. *a* Quod autem vertitur in dubium apud multos peritiſsimos eſt, vtrum ipſamet iuriſdictio competat ipſis Prælatis regularibus Iure Diuino. Et qui dẽ peritiſsimi Theologi maxime probabile exiſtimant, quod etiam Iure Diuino conueniat poteſtas iuriſdictionis in foro exteriori religioſorum Prælatis illis præcipue, qui habent iuriſdictionem Epiſcopalem vel quaſi. Vt ſunt Generales & Prouinciales præfecti. Nam optime fieri poteſt, vt vnus & idem prælatus pluribus titulis & rationibus ſuam habeat iuriſdictionem. Hãc opinionem dicit noſter Medina, *b* grauiſſimos authores docuiſſe, nullos tamen refert, nullaque huius aſſertionis fundamenta proponit. Multa vero pro hac opinione faciunt. Primo, quia poteſtas iuriſdictionis, quæ data eſt Eccleſiæ in illis verbis Matthæi, *c* *Dic Eccleſiæ, Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi quaſi Ethnicus, & publicanus:* eſt poteſtas prælatorum: nã per Eccleſiam eo loco prælati intelliguntur ſecundum communem cum Diuo *d* Chryſoſtomo Doctorum omnium interpretatione. Sed vt ſupradictum eſt, præfecti religionũ ſunt vere prælati, ergo iure diuino habent poteſtatem, & iuriſdictionem. Secundo, quando Chriſtus dixit Apoſtolis, prout refert Matthæus. *e* *Quæcunque ſolueritis ſuper terram erunt ſoluta, & in cælis:* Non ſolum locutus eſt cum Apoſtolis, ſed etiã cũ omnibus prælatis, vt doctiſsimus *f* Roſenſis annotauit tradens illius iuriſdictionẽ in vtroque foro vt inſinuat Soto, *g* vel in foro exteriori tãtum vt aſſerit Turrecremata. Igitur cũ præfecti religionum ſint prælati illis data eſt iure Diuino poteſtas iuriſdictionis. Tertio probatur per locũ à ſimili ſumptum à dialecticis, & ab Innocentio *h* Tertio dicente, de ſimilibus idem eſſe iudiciũ. Syllogiſmus autem ſic conficitur. Epiſcopi habẽt poteſtatem iuriſdictionis extra Sacramentũ immediate à Iure Diuino: Sed religionis præfecti generales, & Prouinciales ſunt ſimiles quoad iuriſdictionẽ ipſis Epiſcopis. Ergo habent ſuam poteſtatem immediate à Chriſto ſicut illi. Maiorem huius Syllogiſmi probant præſtantiſsimi Theologi Victoria, *i* Caſtro, & Soto: Minorem vero decernunt Iura, K & Doctores, vt rem de qua nulla eſt dubitatio. Rurſus id oſtenditur per locum à coniugatis, ſeu à coniunctis in hũc modum. Religio conſtare non poteſt ſine prælatis regularibus habentibus poteſtatẽ iuriſdictionis in foro exteriori: Sed ſtatus religionis inſtitutus eſt à Chriſto immediate; ergo ab eodem Chriſto data eſt poteſtas ipſis præfectis. Maiorem huius diſcurſus (in quadicitur, quod religio iure diuino debet habere præfectos regulares) probat Clemẽs Quintus in Cõcilio Vienenſi *l* in quo ſic dicit. *Cum rationi non congruat quod hominis diſparis profeſſionis, vel habitus ſimul ſocientur in eiſdem monaſterijs, prohibemus ne Religioſus aliquis in prælatum alterius religionis, vel habitus de cætero eligatur.* Quo loco ponderanda ſunt illa verba, *cũ rationi non congruat* in quibus innuit cõtra ius naturæ ac proinde cõtra ius diuinum eſſe, vt ſæcularis religioſus præficiatur. Idẽ expreſſe docet Innocentius *m* Tertius qui reddens rationẽ, quare ſæcularis non debet in Abbatem eligi, dicit eſſe cõtra legẽ diuinam arare in boue & aſino. Si vero quæras, quid eſt arare in boue, & aſino; dicit gloſſa ibidem, nihil aliud eſſe, quam homines diuerſæ profeſſionis in vno officio ſociare. Hanc veritatem cæteris luculentius expreſsit Iſidorus in Concilio *n* Hiſpalenſi, ſic dicens. *In vno eodemque officio non debet eſſe diſpar profeſsio. Quod etiam in Lege Diuina prohibetur, dicente Moyſe. Non arabis in boue ſimul, & aſino, id eſt, homines diuerſæ profeſsionis in vno officio ſimul non aſſociabis.* Hæc Iſidorus. In quibus verbis aperte docet illud præceptũ de non coniũgendo boue cum aſino eſſe morale, ac proinde nos modo obligare. Minor huius diſcurſus, in qua dicitur religiones eſſe à Chriſto inſtitutas in communi ab omnibus Catholicis authoribus, vt infallibilis ſuſcipitur. Nam certum eſt ſecundum fidem ſtatum religionis non eſſe ſomnium iueentum, ſed eſſe Apoſtolicam traditionem, vt in Eccleſia Chriſti ſit ſtatus ſpecialis, in quo vota ſpecialia religionis emittant, qui voluerint, vt Theologi præſupponunt authore Bañes. *o* Ergo poteſtas gubernandi religioſos ab eodem Chriſtio data eſt. Quare doctiſsimus Soto *p* merito dicit, quod ſubiectio religioſorum ad ſuos prælatos ſit diuina.

a Bañes. 2. 2. q. 1. dub. 8. conc. 6.

b Medi. l. in dulg. c. 24.

c Matth. 18.

d Chryſo. homil. 16. in Matth. Si man. de caſi l. 9. c. 44. Euth. Hugo Card. Lyra Caiet. ſuper Math. 18.

e Math. 18.

f Roſ. ar. 9. contra Lutherum.

g Soto. in 4. d. 20. q. 1. ar. 2. Turrecre. li. 2. c. 77.

h Innocẽ. c. inter corporalia de trãſlatione Epi. Caſtr. li. 2. de iuſta hæret. punitione. ca. 24. & contra hæreticos verbo. Epiſcop. Victoria depoteſtat. Eccleſie. q. 2. n. 28 Sot. li. 10. de iuſti. q. 1. a 4

k Abbas. de priui. l. 6. & glo. ibid. & gloſſ. in Clẽ. de rebus Eccleſ. non alienãdis vel. proprij.

l Cõc. Vien. in Clemẽt. 1 de election.

m c. cõ. cauſam de electione.

n 16. q. 7. ca. in noua actione.

o Bañes. 2. 2 q. 1. a. 8. du. 8. cõ. 1.

p Soto de iuſtit. & iure. l. 8. q. 3. ar. 1.

(?)

A R-

ARTICVLVS III.

An Guardiani & Priores habeãt eãdem iuriſdictionem, quam habent Prouinciales, aut generales.

REſpondeo dicendo, quod ſecundũ iuris diſpoſitionẽ circunſcriptis priuilegijs & prohibitionibus ſpecialibus Guardiani, & Priores & cæteri conuentuales Prælati plenitudinem poteſtatis minime habent, ſicut habent generales, & Prouinciales Prælati. Nam ex eo quod prædicti Guardiani & Priores ſubduntur Prouincialibus, & generalibus Prælatis, non habent plenariam iuriſdictionem Epiſcopalẽ. Imo ipſo iure eadẽ iuriſdictio limitatur: & ſic non poſſunt actum illum exercere ad iuriſdictionem Epiſcopalem pertinentem. Hæc veritas probatur à ſimili; Nam Archipresbyteri plebani, quibus per omnem modum aſsimilantur Guardiani, & Priores eo quod ſunt prælati Epiſcopis inferiores, nõ poſſunt maiora negotia per ſe abſoluere, ſed eorum iuriſdictio præciſa eſt, vt cõſtat ex iure. *a* Præeſſe ea lege plebibus, vt cuncta referant ad Epiſcopum, nec aliquid contra eius decretum ordinare præſumant. Super quibus verbis dicit gloſſa, *b* quod minora negotia ipſe Archipresbyter determinare poteſt, qui habet iuriſdictionem Ordinariam. Eodem modo dicendũ eſt de Guardianis & prioribus: quia cum ſint inferiores prælati, ſuum munus præciſum eſt tantum præeſſe ad minora determinandum, maiora vero referant ad prælatos prouinciales habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalẽ. Si verò quæras, quæ ſunt minora quæ Guardiani de iure poſſunt, Reſpondetur eſſe omnia, quæ pertinent ad obſeruantiam diſciplinæ regularis, ad quæ poteſt ſuos ſubditos cenſuris cogere. Et tandem ea omnia definiri valent, quæ ſpectant ad ordinariam gubernationem conuentus. Maiora quę nõ poſſunt, ſunt quæ pręciſe ad iuriſdictionem epiſcopalem pertinent, vt licentiare ſubditos ad ordines ſacros, inſtituere prædicatores & confeſſores, diſpenſare & abſoluere à reſeruatis & approbare ſeu reprobare contractus, & alienationem rerum temporalium & grauiora ſupplicia infligere; & id genus alia. Sed contra iſtam reſponſionem videtur obſtare Pelagius Papa *c* aſſerens, quod tota poteſtas ad Abbatem pertinet. Super quibus verbis dicit Nauarrus, *d* quod plenitudo poteſtatis per decretum Pelagij ampliatur ad præfectos canonicorũ & Abbatiſſas, & Prioriſſas, & alias quocunque nomine vocentur: Et perconſequens potius amplianda plenitudo tota poteſtatis per prædictum Pelagij decretũ ad Guardianos, & alios prælatos cõuentuum & monaſteriorum. Sed reſpondetur quod prædictum decretum Pelagij procedit ſolum in Abbatibus immediate habentibus iuriſdictionẽ Epiſcopalẽ. Quales ſunt hodie multi Abbates Ordinis Sancti Benedicti, qui à Regibus præſentantur, & à Summo Pontifice præficiuntur, quia re vera tales Abbates ſunt prælati maiores: non autem procedit in guardianis, & Prioribus Ordinum Mendicantium, qui ſubduntur prouincialibus & generalibus, quia hi ſunt inferiores prælati, Et idem dicẽdum eſt de Abbatiſsis, nã prædictum decretum, nõ procedit, niſi in illis, quæ habent iuriſdictionem Epiſcopalem de quibus agitur in capitulo, *dilecta de maioritate & obedientia*, non tamen intelligitur de Abbatiſsis ſimplicibus, quales ſunt omnes, quæ mendicantibus ſubduntur, quę non ſunt prælatæ ſimpliciter, ſed tantum nomine tenus, prout dictum eſt in ſuperioribus.

a c. fi. de of. Archipreſbyteri.

b Gl. in eodem c. v. referat.

c c. nullam 18. q. 2.

d Naua. vbi ſup. n. 4.

ARTICVLVS IIII.

Quam poteſtatem habeant Guardiani, & Priores ſecundum ſua priuilegia.

REſpondeo dicendo, quod ſecũdum priuilegia conceſſa à Sede Apoſtolica maximã habent autoritatẽ prædicti patres. Habent enim ipſi & quicunque præfecti locales habentes cõmunicationẽ priuilegiorum tantam authoritatem circa ſuos ſubditos conuentuales, quantam habeant miniſter Prouincialis in tota prouincia. Hæc aſſertio conſtat primo ex priuilegijs conceſsis Prælatis religionum, vt habetur in compendio Mendicantium in titulo præſertim Prælati, & in titulo Guardiani, & in omnibus titulis, in quibus ad marginem ponitur hoc nomen Prælati. In quibus omnibus cõceditur autoritas ad abſolutiones, diſpenſationes, correctiones & alia ſimilia.

Sub nomine tamen prælatorum in dictis priuilegijs comprehenduntur guardiani, quia vt Clemens Quartus, & Sixtus Quartus declarauerunt, guardiani sunt vere prælati, & in capitulo generali nostræ religionis Florentino celebrato anno Domini milesimo quatercentesimo nonagesimo primo, cuius meminit doctissimus *a* Corduba sic dicitur. Declaratur quod nomine prælati intelligitur Generalis, & Prouincialis, Custos, & Guardianus. Ita quod quandocunque in regula & declaratione Summorum Pontificum statutis, & ordinationibus aliquid continetur faciendum, vel prohibẽdum per prælatum, seu prælatos, aut de eorum licentia, seu cõcessione intelligitur de aliquo prædictorum. Eadem assertio constat ex decreto Iulij secundi, cuius meminit compendium *b* priuilegiorum Mendicantium, in quo concessit, quod omnia priuilegia & indulta ordini Prædicatorum cõcessa, quæ spectant ad Priores conuentuales dicti ordinis, pertineant etiam ad guardianos conuentuum ordinis minorum. Autoritas autem priorum conuentualium ordinis Prædicatorum ita magna est, vt parificetur, & (vt melius dicam) æquetur autoritati priorum prouincialium, vt *c* Collector priuilegiorum notat, & probat in eodem loco, nó solum ex Marimagno, sed etiam ex alijs priuilegijs concessis ordini Prædicatorum. Et ita concludit, quod guardiani poterunt vti eadem autoritate, qua priores prædicti gaudẽt. Et quamuis idem Collector *d* alio loco videatur coarctare prædictam autoritatem priorum & guardianorũ ad alios guardianos & priores Lombardiæ & Castellæ, hoc est intelligendum virtute illius concessionis specialis, de qua in eodem loco loquitur. Sed virtute communicationis priuilegiorum ad omnes extenditur guardianos & priores, vt dictum est ex mente ipsius Collectoris, attenta concessione Iulij II. Ex hoc infertur, quod corrigendus est idem Collector *e* eo quod ipsemet dixerit alio in loco, quod potestas absoluendi, & dispensandi concessa prælatis per priuilegia, hodie solum maneat in generalibus, & prouincialibus, & custodibus. Nam addendum erat, quod etiam manet in guardianis, vt Corduba optime adnotauit in annotationibus ad Compendium: & idẽ Collector videtur se correxisse postea in multis locis, præsertim in loco superius *f* allegato. Atque ideo sit certa conclusio, quod virtute priuilegiorum habent guardiani plenariam autoritatem circa suos subditos, sicut prouinciales in totam prouinciam. An autem hæc autoritas sit ordinaria, an delegata dicetur infra.

a Cor. in annot. ad Cõpend. titul. guardianus

b Cõpẽ. verbo guardia. §. 4.

c Collect. in d. §. 4.

d Collect. ver. absolutio quoad fratres. §. 7.

e Collect. in Comp. ver. al solutio quoad fratres infi. in ver. 1. dubium.

f d. §. 4.

ARTICVLVS V.

An Generales & Prouinciales, aut Capitula generalia & prouincialia possint restringere & tollere á Guardianis & prioribus vsum dictorum priuilegiorum.

REspondeo dicẽdo, quod iá diximus in superioribus posse dicta capitula suspẽdere & tollere autoritatẽ dictorum prælatorũ, scilicet à guardianis & prioribus vsum prædictorũ priuilegiorũ. Nunc autem quantum ad nostrum propositum dico primo, quod autoritas guardianorum & priorum potest restringi & limitari per capitula generalia, & prouincialia, vt videmus quotidie fieri. Ideo guardiani, & cæteri præfecti tenentur abstinere ab vsu eorũ priuilegiorum prohibito in dictis capitulis. Si tamen quæras, quæ sunt præfectis localibus prohibita: adhoc respondeo, quod non potest certa lege definiri, cum varia ipsis prohibeantur in statutis generalibus, & prouincialibus, quæ quotidie variantur, etiá cõsuetudine, quæ varia & diuersa existit, secũdum religionum diuersitatem. Ideo singuli prælati locales tenentur consulere suorũ ordinum constitutiones, & consuetudines: nam contra illas nequeunt manum mittere, sub pœna peccati mortalis, aut venialis, secundum grauitatem materiæ: nam videntur peccare mortaliter admittendo nouicios ad ordinem, ordinando iuuenes, instituendo prædicatores, & cõfessores, reseruando casus, absoluendo à reseruatis prouincialibus, & faciendo alia grauia, quæ expresse prohibentur facere in dictis constitutionibus, nisi dictę constitutiones expresse dicant, nolle trãsgressores earum ad culpam aliquam obligare, sed tantum ad pœnam, & cum eadem limitatione. Dico secũdo, quod si materia non sit grauis, solum peccabunt venialiter dicti transgressores: grauitas autem & leuitas materiæ arbitrio boni

boni viri relinquenda eſt. Et de hoc latius dictum eſt in ſuperioribus.

a Supr. hoc tom. q. 9. ar. 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrum generales, prouinciales, Cuſtodes, Priores, & Guardiani habeãt iuriſdictionem delegatam, aut ordinariam.

REſpondeo dicẽdo, quod delegatus dicitur, qui vices alterius gerit ex cõmiſſione, & non ex lege, vt colligitur ex Iure. *b* Et ordinarius dicitur, qui beneficio legis habet ſuam authoritatem, vt docent ſcribentes. *c* Vnde Prælati religionum officio iuris communis habent ſuam authoritatem ex decreto Pelagij *d* Papæ dicentis quod tota poteſtas ad Abbatem pertinet & ex iure ſpeciali, & conſuetudine non ſolum habent prædicti præfecti religionum authoritatem ordinariam ad cauſas regulares, ſed etiam ad extraneas, vt ſcribentes latè probant, teſte Nauarro: *e* Quales ſunt lites, quas ſeculares habent aduerſus regulares, ſiue ſint ciuiles ſiue criminales. Et confirmatur. Nam, vt nos probauimus ſuprà, *f* præfecti religionũ ex Iure Diuino ſuam ſortiuntur autoritatem, ergo non ſunt ſuperiores religionum iudices delegati, ſed ordinarij, Atque adeò Concilium Salmantinum celebratum à Domino Gaſpare à Stunica tũc Archiepiſcopo Compoſtellano, declarauit, vt refert Manipulus fratrum authoritatem prælatorum regularium non eſſe delegatam ſed ordinariã. Ex his collige quod ſi nulla fuiſſet facta prohibitio à iure, & Põtifice, & Eccleſia, quod prælati religionum habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, potuiſſent circa ſuos ſubditos quidquid poſſunt Epiſcopi in ſuos, ſi non eſſent prohibiti. Qui ſicut ſi nõ eſſent prohibiti, quicquid poteſt Summus Pontifex in Eccleſia Dei id poſſunt Epiſcopi in ſua diœceſi, vt præſtantiſsimi Theologi Victoria, *f* & Soto ante nos docuerunt. Ita cum prælati religionum (vt ſunt generales, & Prouinciales) ſint pares, vt dictum eſt, ipſis Epiſcopis in poteſtate iuriſdictionis, inde ſequitur, quòd poſſent, ſi non eſſent prohibiti omnia efficere circa ſuos ſubditos, quæ efficere poteſt Papa in Eccleſia Dei. Si tamen quæras in quibus caſibus poſſunt modo diſpenſare præfecti regulares? Reſpondetur quod poſſunt diſpenſare ipſo iure in omnibus caſibus, in quibus non ſunt prohibiti ſpecialiter, ſicut de Epiſcopis tenet Bernardus, *g* & Sylueſter: & de religioſorum prælatis habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem tenet Panormitanus, *h* ſecundum Federicum, & Benedictum. Quare quando dicunt Summiſtæ, *i* Abbates non poſſe diſpenſare, niſi in certis caſibus, id eſt intelligẽdum de illis, qui ſunt Epiſcopis ſubiecti vel de prælatis localibus non habẽtibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt expreſſe dicit Panormitanus. Vtrum autem hæc iuris poteſtas poſſet coarctari, vide articulo ſequenti.

b l. 1. ff. de off. eius cui mandata. & in rubrica de offi. delegati.

c Glo. in c. cum ab Eccleſiarũ de offi. iudicis Ordinarij. verb. eccleſia in fin. & Innoc. cita. in margine gloſ. ibid.

d c. nullam 18. q. 1.

e Nau. in c. non dicatis n. 95. 4. a. 2.

f Vict. in relectione de poteſtat. Eccle. q. 2. nu. 28. Sot. in 4 d. 27. q. 1. ar. 4.

g Bernard. in c. atſi clerici de iud. Sylu. v. diſpenſatio. §. 14.

h Panor. in d. c. atſi clerici de iud. §. de adult. n. 13.

i Syl. v. diſpenſat. §. 20.

ARTICVLVS VII.

An poteſtas Prælatorum regularium poſſit reſtringi, & coarctari á ſuis prælatis.

REſpõdeo dicẽdo, poſſe videri alicui quod nõ, eo quod inferiores nõ poſſunt reſtringere poteſtatẽ à ſuperioribus collatam: ſed poteſtas prælatorum regularium eſt illis tradita à Chriſto, qui non habet ſuperiorem, ergo nulla eſt in Eccleſia autoritas ad coarctandam poteſtatem iuriſdictionis, & gubernationis præfatorum regularium. His tamen non obſtantibus reſpondetur, dicẽdo primò quòd nulla eſt in terra poteſtas ad tollendas omnes religiones, eo quod ſit Dei expreſſa voluntas ex traditione conſtans, vt ſit ſtatus religionis in Eccleſia, vt dictum eſt, ita nõ eſt in alicuius hominis poteſtate tollere Prælatos regulares ab ipſis religionibus, cum ſit de Iure diuino, vt prælati regulariũ ſint religioſi prout ſupra probatum eſt. Secundo dico, quod poteſtas prælatorum regulariũ poteſt reſtringi, & coarctari à Summo Pontifice. Hæc ſunt de fide. Nam de fide eſt quod Summus Pontifex eſt ſupremus prælatus in Eccleſia Dei, cui de Iure Diuino tenentur omnes obedire in his, quæ non ſunt in deſtructionem, ſed in ædificationem, vt omnes Catholici docent, teſte Corduba *a* per illa verba dicta Petro, & eius ſucceſſoribus, ſine limitatione aliqua, *paſce oues meas.* Et etiam conſtat eadem veritas catholica

a Cord. li 4. quæſtionũ. q. 1. propoſition. 8.

per

per traditionem ecclesiasticam. Sed maxime expedit, vt multæ causæ summo Christi Vicario reseruentur; ergo illas potest sibi reseruare, quoties sibi visum fuerit expedire. Ex quo sequitur, quod potestas iurisdictionis, seu gubernationis, quæ data est præfectis regularibus non est independens, sed dependens à superioribus omnibus. Nam ordine Hierarchico data est illis potestas. Et sic superiores religionum prælati possunt iusta existente causa restringere, & coarctare autoritatem inferiorum prælatorum, quia licet vtrisq; data sit potestas memorata iure Diuino, concessa tamen est ordine Hierarchico, vt minores pẽdeant à maioribus. Verum tamen est quod nequeunt maiores prælati restringere potestatem inferiorum prælatorum ordinariorum sine iusta causa. Quare si secus fecerint, peccabunt, licet factum teneat, & possunt tempore residentiæ, & visitationis de ea re cõueniri, & puniri: quia ex eo quod prælati omnes regulares memorati, sunt ordinarij, & non delegati habent suã autoritatem, vt dictum est beneficio legis non solũ humanæ sed etiam diuinę. Et ideo si ad libitum restringatur sine iusta causa iniuria illis irrogatur. Ex quibus infertur, quòd omnes reseruationes, & restrictiones, quæ factæ sunt à iure, seu à constitutionibus religionum, & consuetudine sunt iustæ, & expedientes: in quibus casibus reseruatis nequeunt præfecti religionum aliquid efficere. Quod adeo certum est, vt nulla indigeat probatione: quia cum potestas prædictorũ sit dependens à superioribus, hinc constat quod reseruationes fieri possunt à iure constitutionibus, & consuetudine. Quæ nimirum reseruationes tanta autoritate factæ, expedientes existimari debent. Quare Cõcilium *b* Tridentinum non solum probat reseruationem quoad forum pœnitentiale, sed etiam quoad forum exterius, damnans sub anathemate oppositum sentiẽtes. Sed grandis nobis occurrit disputatio: qui sint casus reseruati in quibus præfecti religionum, & Episcopi nullam habent facultatem? Ad quod dico quod noluit eos in pręsentiarum breuiter congregare, quia in suis materijs proprijs, quæ in sequentibus tomis ventilabuntur, ducente Deo resoluentur: ad quæ curiosum doctumque lectorem remittere decreui, ne materias confunderẽ, sed ordinem solitum seruarem.

b Cõc. Tri. sess. 14. de doct. pœn. c. 7. & canõ 11.

ARTICVLVS VIII.

Quo iure habeant ministri ordinis Minorum iurisdictionem ordinariam in Moniales ipsis subiectas.

Respondeo dicendo, quòd Ministri supra commemorati in articulo quæstionis habent autoritatem Apostolicam, specialiter concessam in vniuersas moniales Sanctæ Claræ, siue sint primæ, siue secundæ regulæ, & in tertiarias religiosas ordinis Sancti Patris nostri Francisci sibi subiectas. Nam quamuis regula prima *a* sanctæ Claræ, quam instituit Seraphicus pater, & Innocentius Tertius confirmauit, statuerit vt protector earum esset præcipuus prælatus earum ad hoc, vt ex ordine Minorum idem protector ad libitum institueret visitatorem: Et licet Vrbanus IIII. etiam cauerit in regula, quam ipse edidit, vt protector eiusdem ordinis esset præcipuus prælatus, qui visitatorem institueret pro Monialibus Sanctæ claræ secũdæ regulæ: tamẽ ipsa experientia cogente, pluribusque rationibus ad id suadentibus quidam protector Matthæus nomine fecit concessionẽ regiminis Monialiũ, & earũ gubernationẽ pleno iure commisit generalibus, & prouincialibus Minorum fratrum, vt constat ex libro *b* nuncupato Monumenta ordinis, primæ impressionis. Verum, vt quidam *c* notant, prælati ordinis noluerunt acceptare commissionem ab ipso: neque ab alio protectore concessam, tum quia talis commissio erat infirma, expirabat enim per mortem concedentis, tum etiam, quia expediebat, vt commissio Monialium esset specialiter, & immediatè concessa à Sũmo Pontifice ad sedandas conscientias prælatorum, quibus ex regula prohibetur ingredi monasteria Monialium, sine speciali licẽtia Sedis Apostolicæ. Quare Innocentium Quartum legitur fuisse primum, qui gubernationẽ Monialiũ generalibus commisit, & prouincialibus Ministris, vt constat in eius literis relatis, & confirmatis per Bonifacium Octauum qui statuit & declarauit,

a Habetur in. 1. regul.

b Fol. 33.

c Frater Ioãnes de Arguman. in Clypeo Monial. c. 15.

quod quæcunque Moniales commissæ fuerint gubernationi fratrũ Minorum virtute alicuius indulti Apostoli-

ſtolici, non propterea intelligantur eſſe Ordinis prædicatorum fratrum, ſed quod huiuſmodi commiſsio ad hoc extendatur, vt moniales ſic commiſsæ gaudeant priuilegijs conceſsis & concedendis prædictis fratribus: quodque prælati Ordinis exhibeant eiſdem monialibus de conſtitutionibus prædicti Ordinis Minorum ea, quæ illis cõpetere poſſunt. Ac etiam quod Miniſtri per ſe, vel fratres ſuos, quos adhoc idoneos viderint, viſitationis officium eis impendant corrigendo, & reformando tam in capite, quam in membris, quæ correctione & reformatione nouerint indigere, inſtituendo & deſtituẽdo, mutando & ordinando prout ſecundum Deum viderint, expedire. Ita tamen quod electio Abbatiſsæ libere pertineat ad conuentum, & quod confeſsiones earundem monialium audiant, & eis Eccleſiaſtica ſacramenta adminiſtrent. Ac inſuper quod poſsint aſsignare, & deputare aliquem Capellanum ſacularem, diſcretum tamen, & prouidum, qui in neceſsitatis articulo prædictarum monialium cõfeſsiones audiat, & alia ſacramẽta miniſtret, necnon diuina officia celebret.

Hæc cõceſsio habetur in libro Monumẽta ordinis nũcupato in ſecunda impreſsione.

a Fol. 33. cõceſ. 35. Poſt *c* Innocentium verò alij ſummi Pontifices contulerũt immediate eiſdem generalibus & prouincialibus miniſtris plenariã autoritatem ad cũctas religioſas Sãctæ Claræ, quocunque nomine appellentur gubernandas, vt conſtat ex Extrauagante Eugenij Quarti, quæ incipit, ad ea, habita in eodẽ *d* libro. Tandẽ idem Eugenius Quartus decreuit, vt prædictæ Moniales Sãctæ Claræ & Tertiariæ Sancti Franciſci præſentes & futuræ volentes viuere in regulari obſeruantia gubernarentur per vicarios generales & prouinciales eiuſdem obſeruãtiæ. Et

d Fol. 39.

reddit rationem Summus Pontifex, quare voluit prædictas religioſas ſubijcere gubernationi Minorum fratrũ dicẽs, id ſtatuiſſe, quia certo experimento illi cõſtabat ſaluberrimam gubernationem, ſub cura prædictorũ fratrũ eaſdem religioſas habuiſſe, & hodie in præſenti & in poſterum habitu ras ſperabat, vt conſtat ex extrauaganti ordinis, *ex reuelatione* habita in eodem libro primo. His hic conſtitutis quoad iuriſdictionem prouincialium in moniales & religioſas dubitatum fuit inter fratres, quanta eſſet autoritas prælatorum in moniales. Et ideo Iulius Secundus decreuit, & ſtatuit, quod Miniſtri Prouinciales habeant in vniuerſas Moniales ſibi ſubditas eandem autoritatem, quam habebat protector cõceſſam per Vrbanum Quartum per regulam, quã ipſe edidit & cõpoſuit, vt conſtat in extrauaganti *ex reuelatione*, in loco ſuperius allegato. *f* Verum, ſi roges quæ erat poteſtas Protectoris? Reſpondetur quod erat valde magna. Nam prædictæ Moniales tenebantur prędicto protectori obedire, & ipſe Protector tenebatur habere curam animarum ipſarum monialium. Atque ideo eiſdẽ monaſterijs & perſonis degentibus in eis capellanis, conuerſis, & famulis tam per ſe, quam per alios viros idoneos quoties expedire videbitur, viſitationis officium impẽdere tenebatur, corrigẽdo, & reformando ibidem tam in capite, quam in mẽbris, quæ correctionis & reformationis officio nouerint indigere, inſtituentes & deſtituentes, ordinantes & diſponentes ſecundum Deum prout melius viderint expedire, vt cõſtat in regula Vrbani *g* Quarti. Et tamen ipſe Protector non ſolum ingredi, ſed etiam præſtare licentiam poterat ad ingrediendum alijs perſonis, vt conſtat in eadem regula. *h* Sed hæc poteſtas reſtricta eſt per Martinum Quintum. Et ideo noſtri prouinciales nequeunt ingredi, neque licentiare perſonas, niſi in caſibus expreſsis & neceſſarijs, vt aduertit Collector *i* cum omnibus communiter, & dicetur infra in hoc tomo agendo de clauſura monialium.

e Fol. 42.

f Folio. 212. conceſ. 517.

g Cap. 25.

h Cap. 18.

i Colle. in cõp. Méd. tit. moniales. §. 21.

ARTICVLVS IX.

Vtrũ prædicta autoritate cõceſſa prælatis reſpectu monialiũ Sãcta Claræ ſit reuocata per Cõcilium Tridentinum

tinum, & extendatur ad Monia les Conceptionis.

REspondeo dicendo, quod prædicta au toritas prælatorum regularium respectu monialiũ nõ est sublata per Concilium Tridentinum, imo ipsum concilium *a* generaliter cõfirmat omnia priuilegia quæ non sunt contra ipsum. Adeo quod expresse decreuit ipsummet Concilium *b* monia les, quæ à regularibus reguntur, eorum iuri esse relinquendas. Et eadem autoritas irreuocata per Cõciliũ Tridentinum respectu Monialium Sãctæ Claræ extẽditur ad moniales Conceptionis: nam in sua regula tenentur prædictæ moniales subesse guberna tioni fratrum Minorum, vt constat in earum regula, *c* in qua sic etiã dicit Iulius II. *Volumus etiam, quia ex quo fratres Minores indefesso studio & vigilãtia puritatis & innocentiæ Dei genitricis defensores existũt, quod Vicarij Generales in suis Vicarijs, & Prouinciales, & Custodes in suis Prouincijs & custodijs sint visitatores huius sanctæ religionis, quibus moniales teneãtur firmiter obedire in omnibus, quæ promiserunt Domino, obseruare, & quæ non sunt contraria animæ, & regulæ suæ.* Et tandem Leo Decimus post vnionem Ordinis, in qua figillum Ordinis, & ministratus ad obseruantiam facta est trasla tio, præcepit omnibus monialibus, vt subijciantur omnibus statutis in Capitulis generalibus vel Prouincialibus factis, vt constat in libro *d* Ordinis tertiæ impressionis in extrauagante, *cum sit*. Ex his omnibus colligitur. quod si de nouo constituantur aliqua monasteria Sanctæ Claræ Conceptionis ipso facto subdantur Prouinciali Minorum & Capitulo Prouinciali illius Prouinciæ, in qua fuerit erigendum absque alia noua pro uisione. Atque adeó sequitur, quod si aliquod monasterium de nouo constituendũ ex dictis Ordinibus sit gubernandum per diœcesanum, vel alium superiorem, qui nõ fuerit ex nostro ordine, quod id fieri non potest sine speciali autoritate Sedis Apostolicæ: quia, vt dictum est, ipso facto prædicto rum monasteriorum gubernator est minister Prouincialis. Et ideo, vt aliquod monasterium monialium sit immediatũ nostro Reuerendissimo Patri generali, necesse est, vt per suam Paternitatem eius gubernatio temporalis & spiritualis ipsi ab ipsomet reseruetur: si enim non reseruetur, ministro Prouinciali erit subiectum immediatè.

a Con. Tri. sess. 25. c. 20. de regul.
b Con. Tri. sess. 25. ca. 9. de regul.
c Cap. 4.
d Fo. 40. cõ cess. 128.

ARTICVLVS X.

An potestas Prouincialium in Moles sit ordinaria, vel delegata.

REspondeo dicendo, quod absq; dubio est ordinaria. Nam quanuis huiusmodi potestas sit ex priuilegio & comissione, quia tamen ista priuilegia sunt perpetua cõferunt proinde autoritatẽ ordinariã: qua re iure optimo possunt prouinciales constituere Commissarios pro ipsis Monialibus visitandis, quanuis eis id non sit specialiter concessum, quia ex vi suæ commissionis ordinariæ eosdẽ Cõmissarios creare possunt Prouinciales. Imo de facto olim ita fieri solebat: nam Prouinciales statim creabant visitatores quosdam, qui nihil aliud curabãt, nisi quæ ad gubernationem monialium spectare videbantur. Sed quia experimento deprehenderunt id non expedire, earum curam sibi retinent ministri Prouinciales.

ARTICVLVS XI.

Vtrum autoritas iurisdictionis Prælatorum regularium in nouitios sit delegata, vel ordinaria.

REspondeo dicendo, quod prælati regulares habent multa priuilegia, quibus possunt absoluere & dispensare cum religiosis, & cum venientibus ad religionem: quæ priuilegia sunt perpetua. Vnde cum iurisdictio manans ex concessione perpetua facta â Papa, vel Principe, vel communitate non recognoscente superiorem sit ordinaria, videtur dicendum iurisdictionem super nouitios ordinariam esse, iuxta tradita per glossam, *a* Bartolũ & Baldum. Et hãc doctrinam tenet Bartolus & clarissime Baldus, cuius verba sunt: *nono quæritur, vtrum cõmissio faciat quẽ ordinarium seu*

a Glo. & ibi Bar. in l. p/uribus. ff. de procurat. gl in c. fin. de offi. ord. ibi cũ concessũ fit in priuilegiũ perpetuum quam dicit vnicam ibi Baldus.
b Bar. in. l. 1 §. si plures ff. de exerci. act. colu. 1. Bald. in. l. vnica. ff. de offic.

ſeu delegatum. Reſpondeo: ſi eſt commiſſio perpetua, facit ordinarium, ſi autem temporalis facit delegatũ. Et hanc eandem opinionem tenẽt Panormitanus c & Nauarrus. Et dicendum videtur idem de iuriſdictione, quã habent prædicti prælati quoad ſæculares, ſaltim in partibus Indiarum occidentalium: quia Adrianus Sextus conceſsit prouincialibus Indiarum mendicantium Ordinum, quod omnia priuilegia per ſuos anteceſſores conceſſa & concedenda fratribus Indiarũ poſſint communicare ſuis fratribus. Ex quo infertur quod priuilegia, quæ concedunt aliquid prælatis ſuper laicos, vel ſuper fratres, vel quæ in poſterum concedentur, poſſunt per Prouinciales communicari ſuis fratribus: quod eſt valde notandum & mente tenendum. Et aduerte, quod talis commiſsio facta fratribus per mortem ipſorum prælatorum non expirat. Dicit enim Syluester. d quod gratia conceſſa autoritate Papæ durat mortuo Papa, durat etiam mortuo prælato eam concedente, vel à ſuo officio amoto. Eandem opinionem tenet Panormitanus. e Et ratio eſt: quia præfati prælati non committunt dictam poteſtatem, ſed Papa, quia autoritate eius committunt. Ait enim idem Panormitanus, f quod quando delegatus Papæ, præcipit aliquid, præcipit illud autoritate Papæ. Ex quo infertur, quod ſi prouincialis alicui fratri commiſerit particulariter & expreſſe facultatem Pij Quinti ad diſpenſandum cum inceſtuoſis, vel cũ his, qui poſt votum ſimplex caſtitatis matrimonium inierunt, vt poſsint petere debitum, quod non eſt opus ab alio Prouinciali petere dictam autoritatem: dato quod ipſe, qui commiſit talem facultatem dicto fratri mortuus ſit, vel eius officiũ finiatur. Et ratio huius eſt, quia dictus frater habet dictam autoritatem & priuilegium, non autoritate eius, ſed Papæ, qui conceſsit ei vt committere poſsit.

At vero non ex hoc inferas, quod Prouinciales dictam, vel aliam ſimilem autoritatem ſuis fratribus communicantes & committentes, vel alij eorũ ſucceſſores nõ poſſint tollere dictam poteſtatem à dictis fratribus, quando ſibi viſum fuerit bene. Quoniã ex litteris Principis nõ debemus intelligere per ipſas velle inferre alicui præiudicium vel tollere eius ius, niſi expreſſe & clare id exprimat, prout continetur in iure, g & tradunt Panormitanus & Syluester: quia in dubio non debemus præſumere de Principe, quod velit aliquid concedere, cum graui alterius diſpendio. Et certe grue diſpendium eſſet illatum obſeruantiæ regulari, ſi ſubditus habeat velle ac nolle contra voluntatem ſui prælati. Et quando Papa de hac læſione & diſpendio nullam facit mentionem minimè dictum ius tollere videtur. Et prouinciales remanent cum ſua plenaria autoritate ad tollendam licentiam ſupradictam, vbi & quando iuſtè eam tolli debere exiſtimauerint. Dixi iuſtè: nam ſine iuſta cauſa peccabunt eam tollendo, cum talis facultas ſit à Papa: at tenebit factum. Et ſupradicta confirmantur: nam prouinciales habent autoritatẽ declarandi priuilegia, & ſic poſſunt declarare vſum talis priuilegij ab ipſo fratre abſtrahi eſſe conuenientiſsimum. Aduertendum inſuper circa ſuperiora præfatos prælatos eſſe ordinarios, non obſtante, quod aliquibus videatur dictam facultatem & poteſtatem illis conceſſam non eſſe iuriſdictionem, cum in abſolutione & diſpenſatione autoritate papali magis eis videatur committi arbitrium, quam iuriſdictio. Nam ad hoc reſpondetur, quod dato caſu, quod ſit arbitrium, & non iuriſdictio, adhuc in huiuſmodi arbitrio ſunt ordinarij, & non delegati. Ita tenet Bartolus in quadam lege: ſed longius & ſingularius in repetitione alterius legis, in qua ſemper loquens in arbitrio; in hæc doctiſsima prorumpit verba. h *An autem videatur conceſſum per modum cuiuſdam iuriſdictionis ordinariæ vel delegatæ. Dico verba ſtatuti, ſeu reformationis concedentis ſtatuta eſſe diligenter inſpicienda. Si enim hoc concedit officium, vt quia dicũtur illa verba: Ad officia priorũ pertineat arbitrium, &c. Videtur conceſſum officium: & tũc priores poterunt vigore ſui officij ex poteſtate ordinaria.* Ponderãda ſunt valde præfata verba Bartoli: quia non dicit, an videatur conceſſa iuriſdictio ordinaria in arbitrio, ſed an videatur conceſſum arbitrium per modum iuriſdictionis ordinariæ. Ex qua ponderatione colliguntur duo, & ambo ſingularia in propoſito. Vnum, quod nõ idẽ ſunt arbitrium & iuriſdictio: ſecundum quod poteſt concedi arbitrium ad inſtar iuriſdictionis ordinariæ. Et eandẽ opinionem tenet Baldus. g Et ſic ex omnibus ſupradictis apparet euidenter, quod autoritas, de qua ſupra, eſt ordinaria, & nõ delegata, cum ſit commiſſa officio & non perſo-

c Panor. in c. quoniam de offi. delegat. §. cæterũ n. 1. Naua. c. 27. nu. 42.

d Sylu. ver. gratia & v. indulgentia. p. 7.

e Panor. in c. cũ ad hoc de cleri. nõ reſident.

f Panor. in c. cum in iure de of. delegat. nu. 2. not. 3.

g c. 1. de filijs presby. li. 6. Panor. in d. c. cum ad hæc Syl. v. priui. §. 3.

h Bar. in l. 2 ff. de opt. leg. in fin. col. & in l. ambitioſe. ff. de decretis ab ordi. faciend.

h Bald. in l. morẽ. ff. de iuriſdictio. omniũ iud. in fin. col.

personæ nominatæ, & quia est commissio perpetua, & non temporalis facta a supremo Principe Papa, qui in terris non habet superiorem.

ARTICVLVS XII.

Quam potestatem habeant Abbatissæ.

REspondeo dicēdo, quod Abbatissa statim post cōfirmationē, potest cōferre Ecclesias & beneficia & instituere clericos in Ecclesijs ad suum mōnasteriū pertinentibus, sicut faciunt alij prælati iuxta ea, quæ dicuntur in iure, *a* & tradit glossa à Panormitano ibi approbata Ex qua elicit duo. Primum quod Abbatissa est capax collationis beneficiorum: & sic potest habere ius conferēdi & instituendi: ista enim sunt iurisdictionis spiritualis, & nōn ordinis. Vnde Abbatissa potest habere sub se clericos sęculares. Quod intellige de iure speciali: vt puta, si habeat Capellas ex priuilegio, vel præscriptione pleno iure subiectas. Nam tunc clerici illarū Capellarum illi subijciuntur. Et dicitur pleno iure, videlicet, in spiritualibus & temporalibus, prout explicat glossa. *b* Et quod dictum est, quod Abbatissa potest constituere clericos, &c. aliqui limitāt hoc verum de institutione, quę dat possessionem, & titulum, non autem de institutione autorizabili, per quam datur potestas exercendi curam animarum ligandi atque soluendi, secundum quod notat Panormitanus. Ratio est, quia ea quę pendent à potestate clauium, non cadunt in mulierē etiam alias habentem iurisdictionem spiritualem. Vnde Abbatissa non potest absoluere moniales à peccatis *c* earum, neque excommunicare. *d* Ex quo infertur, quod nō habens ordinem non potest excommunicare, licet sit persona religiosa. Et sic si esset aliquod Collegium religiosorum non habentium ordinem non posset excommunicare suos subditos superior eorum ordinem nō habens, neque suspendere ab officio, neque interdicere ab ingressu Ecclesiæ, & à diuinis officijs possunt. Et hāc opinionē sequūtur communiter Doctores, *e* dicētes, quod licet Abbatissa suspēdere possit ab officio & beneficio, subtrahere præbendas, & lato modo interdicere & suspendere ab ordine, vt puta precipiendo subiectis ne celebrent donec satisfecerint: tamen strictè proprieq; interdicere, vel suspendere nō potest ab ordine, ea, scilicet, suspēsione, & interdictione quæ earum transgressores pœna irregularitatis ferit. Probatur hoc ex eo quod excōmunicatio, suspensio, & interdictum cōtinentur appellatione censuræ, vt habetur in iure. *f* Vnde cum Abbatissis interdicatur excommunicare ratione incapacitatis, etiā reliqua ipsis interdicuntur, cum sint censuræ, & cum omnia pendeant ab ordine. Hęc Panormitanus. *g* Vnde Abbatissa quando præcipit suis officialibus, vt excommunicent non excommunicant ipsi autoritate Abbatissæ, sed autoritate Papæ secundum Archidiaconum. Denique quæcunque cōpetunt Abbati, ea fere omnia locum habēt in Abbatissa. Nam & non minorem quam Abbas administrationem habet, eique comparatur iuxta tradita à Baldo *h* & Iasone, & ab alijs, quos refert & sequitur Marcus Antonius Cuquus.

a c. nostr. & c. nosci de his quæ fiūt a prælatis c. dilec. iūcta gl. & ibi Panor. de maiorit. & obed.

b Glo. in c. Abbates de priui. lib. 6.

c Nouæ de pœni. & remissio.

d c. dilecta,

e Doct in d. c. dilecta.

f c. quæren. ti de verb. significati.

g Panor. in d. c. dilecta.

h Bal. in c. 1. in princ. colu. 6. quisca dū dare possunt Abbas in cap. 2. in prin. de his quæ fiunt a Prælatis Iaſi. in d. tit. qui fœud. dare pos. n. 6. Cuquos lib. 3. maior. in 3. tit. 3. de Abbatiſſ.

QVÆSTIO XVIII.

De Abbatibus quoad potestatem conferendi ordines, & dandi dimissorias suis subditis in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *VTrū Abbates possint conferre ordines minores suis subditis.*

2 *Vtrum Abbates non benedicti possint prædictos ordines suis subditis conferre.*

3 *Vtrum Abbates ordinis Cistercij habeant potestatem conferendi ordines sacros suis subditis.*

4 *Vtrum dictum priuilegium sit abrogatum per Cōcilium Tridentinū.*

5 *Vtrum regulares possint ordinari cum literis dimissorijs suorum prælatorum.*

6 *Vtrū cum dictis dimissorijs teneantur Episcopi ordinare religiosos nullo præcedente examine.*

AR-

ARTICVLVS. I.

Vtrum Abbates poſsint cõferre ordines minores ſuis ſubditis.

REſpondeo dicendo, quod Abbas poteſt populũ ſolenniter benedicere in Eccleſijs pleno iure ſibi ſubiectis poſt miſſarum & matutinarũ precũ officia. Alijs autem in locis nec per vias tranſeundo nõ poteſt Abbas publice benedictionis munus ſoléniter impartiri, niſi expriuilegio ſpeciali hanc poteſtatẽ ſit cõſecutus, iuxta ea, quę in iure *a* cõmuniter à doctoribus notãtur. Item Abbas pontificalibus inſignijs decoratus, ſi in presbyterorum ordinem ſit receptus, benedictuſq; (vt in tali dignitate & officio fieri conſueuit) poteſt monachos ſuos, atque eos, qui monachi eſſe volunt, nedũ inter pſalmiſtas, ſed inter lectores & oſtiarios eos recipere prout notãt cõmuniter ſcribentes in iure. *b* Exteras vero perſonas niſi priuilegio ſpeciali hoc ſit ipſis conceſſum, ad prædictos ordines admittere nõ poteſt. Quare debebit illico probare Abbatis priuilegium, qui ab eo ſe promoueri impetrauit; prout tradit Pariſius. *c* quem ſequitur Rebuffus. Et Concilium *d* Tridentinũ ipſis Abbatibus id ipſum concedit, dicens, Abbatibus, & alijs quibuſcunque quantumuis exẽptis nõ liceat in poſterũ infra fines alicuius diœceſis conſiſtentibus; etiã ſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tõ ſuram, vel minores ordines cõferre. Ex quibus verbis Concilij colligitur iam non eſſe verã opinionẽ aliquorum quos refert & ſequitur Baptiſta *e* de Salis dicentium, quod Abbas inuitatus ab alio Abbate exẽpto poterit ordinare monachos alterius monaſterij exempti. Nam iuxta verba Concilij Tridentini ibi, *qui ſibi ſubditus non ſit*, hæc opinio minime modo poteſt teneri. Verũ eſt tamẽ, quod ſi ipſi Abbates ſupradictos ordinẽt, characterẽ imprimẽt: argumẽto eorum quæ ſcribit Vrbanus *f* Papa Hugoni Lugdunenſi Archiepiſcopo, dicens, quod clerici ab Epiſcopo alterius parochiæ ordinati à proprio in ſuis ordinibus recipi poſſũt. Ex quo loco duo colligũtur. Primũ, quod ipſi clerici recipiũt characterẽ. Secundũ q̃ non ipſis conferũt executionẽ ordinum ſi quidẽ ait Vrbanus, quod à proprio Epiſcopo in ſuis ordinibus recipi poſſunt, quę verba præſupponunt ordinatos eſſe ſuſpẽſos ab ordinũ executione. Et ſic in noſtro propoſito dicti monachi extranei ordinati ab Abbate characterẽ recipiunt, ſed executio ordinũ illis minime cõfertur. Neq; hoc inuenio in ſacro ſacto Concilio Tridentino reuocatum. Solum enim Concilium Tridẽtinũ prohibet ipſis Abbatibus ordinare illos, qui ſibi ſubditi nõ ſunt: nõ tamen decidit ipſos Abbates ordinando ſuos non ſubditos, illis minime characterem cõferre. Et regula eſt notiſsima in iure, quod per ſub auditos intellectus non debẽt iura antiqua corrigi iuxta gloſſam *g* ſingularem: præcipue quando nõ eſt tanta ratio in caſu legis corrigẽdæ, quanta in caſu legis nouę corrigentis iuxta ea, quæ notantur in iure, *h* & tradit doctiſsimus Nauarrus. Et iuxta ſupradicta debet intelligi priuilegium conceſſũ ab Innocentio Papa Octauo expeditum anno Dñicę incarnationis *i* milleſimo quatercenteſimo octuageſimo nono, ad petitionẽ Ioannis Abbatis Ciſtertij, in quo datur facultas ipſis Abbatibus ordinis Ciſtertij pro tẽpore exiſtẽtibus, vt omnes ordines minores perſonis ordinis eiuſdem intra monaſteria poſsint conferre. Et aduertendũ, quod hoc priuilegium cum ſit facultatiuum, & ad dignitatem Abbatialem pertineat, ei per nõ vſum derogare non poſſunt Abbates: quin etiam poſt longum tempus mutata volũtate eo vti poſſunt, iuxta tradita à Felino. *k*

a c.1. Abbat. vbi glo ver. plenitudin. depriu.in.6

b c. Abb. vbi Francus de priuil. li. 6. c. quoniam vbi gloſ. & Card. Alex. drino. d. 69 *c* Pariſ. cõſ. 125. l. 4. Rebu. in præxi benefi. 1. pa. ti. de cleri & à quibus & quomodo. creã. n. 17. *d* Conc. Tri de refor. ſeſ. 23. c. 10. *e* Salis in ſũma. v. Abb. in princ.

f Habet. qq. 2. Lugdunẽ parochiæ

g Gloſ. in c. cupiẽtes. §. q; ſi per viginti. de elect. li. 6. *h* auth. quas actiones. de ſanctoſanct. Eccleſijs Nau. l. 5. cõſ. 11. d priuil. cõſ. 15 Habetur. l. 1 priuil. ordi Ciſtertij. priuileg. 118. fo 136.

k Felin. in c. ſi acceſsiſſẽ de conſtit.

ARTICVLVS. II.

Vtrum Abbates non benedicti poſsint dictos ordines minores ſuis ſubditis conferre.

REſpondeo dicẽdo, *Quod licet munus benedictionis eis de Abbatibus non impendatur, omnibus tamen & ſingulis honoribus præeminẽtijs, priuilegijs, prærogatiuis, iuribus & inſignijs Abbatibus Benedictis competẽtibus fungi poſſunt*, Prout conceſſerunt Eugenius Quartus, & Iulius Secundus ordini Ciſtertij, & congregationi, montis Oliueti, & Sanctæ Iuſtinæ, ſeu montis Caſ

ſini,& conceſsit etiam Leo Decimus congregationi Chamalduléſi; prout tradit Collector *a* priuilegiorũ ordinis Ciſtertij. Inſe rens inde vt ijdem Abbates non benedicti minores ordines, prout de iure,& informa Concilij Tridentini, ſuis ſubditis libere cõ ferre valeant. Et hoc ipſum poterant Abbates non benedicti electi in Abbates, ſi Epiſcopi differant eos benedicere, iuxta ea, quę communiter à Doctoribus in iure *b* notantur. Et iſta conceſsio facta Abbatibus non benedictis non multum diſtat ab his, quæ in iure traduntur. Nam ſecundum ſus *c* in Epiſcopis neceſſaria eſt conſecratio, in Abbatibus vero benedictio. Verum in his hoc contingit diuerſo modo. Nam Epiſcopus non dicitur, niſi ſit conſecratus, prout dicunt Canones, *d* & tradit Panormitanus & proinde poteſt repelli per exceptionem ne fiat Epiſcopus vſque ad conſecrationem prout quędam decretalis *e* determinat. At Abbas electus,& confirmatus in Abbatem ante benedictionẽ dicitur Abbas& in negligentiã & contumaciã ſuperioris nolẽtis eũ benedicere ipſe nõ benedictus poteſt ſuos monachos benedicere aliaq; eius prelaturę munia obire. Quorum differentiæ ratio eſt nam per conſecrationem Epiſcopi confertur Ordo; vt notatur in proœmio Syxti. Et ſic eius conſecratio dicitur in iure *f* ordinatio. At per benedictionẽ Abbatis non confertur ordo neque ipſa benedictio in iure dicitur ordinatio, vt poſt Oldradum *g* tradit Petrus Gregorius. Vnde non eſt mirum quod Summi Pontifices Abbatibus non benedictis dictum conceſſerint priuilegium, cum ipſi electi & confirmati in Abbates ante benedictionem ſint vere Abbates,& per benedictionem nulla ipſis ordinatio conferatur.

a Habetur in d cõp. 11. Abba. §. 4. &. 5.

b c. 1. de ſuppienda negligen. Prælat. c c. 1. de ſuppienda neglig. prælatorũ Clem. 1. §. ſtatuimus de electione.

d c. licet de tranſlat. Epiſcopor. c. tua de his, quæ fiunt à prælat ſine conſenſu Capituli Panor. in ca ea mente de reſcrip. e c. ſuperlatis de accuſat. c. noſti de electione.

f c. quoniam quidã. 75. d. g Oldral. cõſ. 14. Greg lib. 17. ſyntagmatũ iuriſ. 2. p. c. 14. n. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum Abbates ordinis Ciſtertij habeãt priuilegium conferẽdi ordines ſubdiaconatus, & diaconatus ſuis monachis.

REſpondeo dicẽdo, quod Innocẽtius Papa Octauus expediuit anno Dominicæ incarnationis milleſimo quatercẽteſimo octuageſimo nono quoddam ſingulare priuilegium *a* ad petitionẽ Ioannis Abbatis Ciſtertij. Cuius priuilegij verba ſunt. *Ac ne monachi dicti ordinis pro ſuſcipiendis ſubdiaconatus & diaconatus ordinibus extra clauſtrum hinc inde diſcurrere cogantur, tibi & ſucceſſoribus tuis, & quibuſcunque dicti ordinis monachis. Alijs vero quatuor Abbatibus præfatis eorũ ſucceſſoribus, vt ſuorum monaſteriorũ prædictorũ religioſis, quos ad id idoneos reperietis ſubdiaconatus & diaconatus ordines huiuſmodi alias rite conferre.* Hæc

a Habet. in l. priuile. dicti ordin. priuile 118. fo. 156.

Innocentius. Circa quod priuilegium eſt aduertendum, quod multi tenent, inter quos eſt Scotus, Durandus, & Adrianus, quod is qui non eſt Epiſcopus non poteſt confirmare ex commiſsione Papæ allegantes ad hoc aliquos Canones: *b* Et à fortiori non poterit ordinem ſacrum conferre. Et licet Diuus Thomas & communis Theologorum, *c* & Canoniſtarum *d* tenent presbyteros ex commiſsione poſſe confirmare, quos non ſine magno labore defendit Sotus. *e* Idem tamen Diuus Thomas affirmat ibidem non poſſe presbyterum ex commiſsione Papæ conferre vllum ordinem ſacrum, quod etiam prædictus Soto concedit. Et à fortiori omnes alij, qui affirmant illum non poſſe etiam de commiſsione Papæ confirmare, debent hoc ipſum concedere. Ex quibus videtur Summum Pontificem minime potuiſſe concedere dictis Abbatibus priuilegium & facultatem conferendi ſuis ſubditis ſupradictos ordines ſacros, cum commiſsione Papæ presbyteris hæc facultas minime poſsit communicari. Vnde doctiſsimus quidam virſentiens hanc difficultatem priuilegium ſupra poſitum nixus fuit explicare dicens, quod ipſis Abbatibus tantum in eo conceditur facultas, vt in ſuis monaſterijs poſsit quilibet Antiſtes Catholicus ſuos ſubditos ſacris ordinibus inſignire. Quæ explicatio aliena eſt à litera dicti priuilegij, vt patet intuenti. Et ſic concludo dicendo. Primo, non poſſe negari

b c. manuſc. conſe. d. 5. c. quando de conſuet. c Theo. in 4. d. 7. d in. ca. peruenit 95. d. & in. d. capi. quanto. e Sot. in. 4. d. 7. q. vnica ar. 2.

gari, Summum Pontificem supradictum priuilegium concessisse dictis Abbatibus. Secundo dico, Summum Pontificem id concedere potuisse, siquidem de facto ipsũ cõcessit, & Patres supradicti eo vti sunt, prout accepi à patribus dicti ordinis quod nõ cõcederetur, & quo non vteretur, si secundũ ius non posset ab ipso Papa concedi, argumento eorum quę in iure notantur.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum dictum priuilegium sit abrogatum per Concilium Tridentinum.

REspondeo dicendo, quod Concilium Tridentinum *a* videtur solis Episcopis reseruare ordinationẽ ad sacros ordines, dicens, vnumquemque debere à proprio Episcopo ordinari, quod si quis ab alio promoueri, petat, nullatenus id ei etiam cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, &c. Et idem Concilium *b* Tridentinum ait, ne Abbates conferant minores ordines alijs quam suis monachis, significando non debere conferre sacros ordines etiam ipsis. Et idemmet Concilium Tridentinum *c* statuit, vt neque regulares sine diligenti examine Episcoporum ordinentur, derogando priuilegia omnia contraria. In quo loco duo videntur statui, primum est, quod regulares debent sacris ordinibus ab Episcopis initiari. Alterum est, quod id debent facere præmissa diligenti examinatione, quod videtur esse contrarium priuilegio concesso alicui Abbati ad ordinandos suos subditos sacris ordinibus. Et licet Concilio aliqui respondeant non possunt tamen negare eius hanc fuisse mentem. Et Sixtus Quintus anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, die vigesima quinta Iulij confirmauit priuilegia ordinis Cistertij, quatenus sunt in vsu, & decretis Concilij Tridentini non aduersantur, prout refert Collector, *d* priuilegiorum huius ordinis Cistertij. Et huius priuilegij tenorem in quæstione de communicatione priuilegiorum proponemus. Et hoc confirmatur. Nam Pius Quartus, prout sæpe dictum est in superioribus, omnia priuilegia contraria decretis Concilij Tridentini reuocauit. Et hanc opinionem in proprijs terminis tenet Nauarrus, *e* & Collector priuilegiorum dicti ordinis, huius videtur esse opinionis. Nã neque in verbo Abbas, neque in verbo ordo, neque alibi huius priuilegij mẽtionem fecit. Nec obstat q̃ dicto priuilegio modo dicti Abbates vtantur, nam respondeo quod ideo forte illo vti sũt modo quia in partibus vbi eorum sunt monasteria, non sunt recepta decreta Cõcilij: nõ enim in tota Gallia fuerunt recepta.

a Cõc. Tri. sess. 23. de reform. ca. 8.

b Conc. Tri vbi su. c. 10.

c Conc. Tri c. 11. in d. sessio.

d Hab. incõpend. priuil. ord. Cister. ti. cõmu. in cas. priuilegiorum §. 2

e Naua. li. 5 consi. tit. de priui. cõs. 15

ARTICVLVS. V.

Vtrum regulares possint ordinari cum literis commendatitijs suorum prælatorum

REspondeo dicendo, quod regulares fiunt suspensi, si absque reuerendis proprij prælati initiãtur sacris, prout tenet Quintilianus Mandosius. *a* Vnde cũ proprius prælatus regularium sit eorũ prouincialis colligitur, dictum autorem tenere dictos prouinciales posse concedere dimissorias. Et hãc opinionẽ in proprijs terminis tenet Nauarrus. *b* Et probatur: nam Concilium *c* Tridentinum decreuit nullũ ab alieno Episcopo ordinari debere, nisi eius probitas, & mores ordinarij sui testimonio cõmendẽtur. Et certum est, dictos prouinciales esse ordinarios respectu suorum subditorum, iuxta late tradita in quæstione superiori. Probatur deinde ex eodẽ Concilio: *d* quod à contrario sensu probat Abbates exemptos posse dare literas dimissorias suis regularibus ad ordines suscipiendos. Et hanc opinionẽ tenet Henriquez. *e* Sed quia non obstante autoritate dictorũ patrum, & non obstantibus etiam rationibus supra adductis: aliqui domini Episcopi nolunt ordinare religiosos sine literis commendatitijs Episcoporum, vbi habent suã habitationem, nolentes eos ordinare cum literis commendatitijs suorum prælatorum regularium, quasi aliquod magnum sacrilegium contra decreta sacri Concilij Tridentini committant, libuit hic referre constitutionem Clemẽtis Octaui nũc fœliciter Ecclesiam Dei regẽtis, quã vidi sub sigillo authentico in libro *f* priuilegiorum Illustrissimi monasterij de Alcobaça regni Portugaliæ, cuius tenor est huiusmodi.

a Mãdo. in Can. col. regul. 24. q. 2.

b Nau. li. 1. cõsi. ti. detẽporib⁹. ordi cõs. 21.

c Cõci. Tri. de ref. sess. 23 c. 8.

d Cõc. Tri. sess. 23. de reform. c. 10. & sess. 14. de reform. c. 2.

e Henr. l. 7. de indul. ca. 26. in princ.

f Pag. 56.

*Clemens Octauus ad perpetuam rei memoriã, vt ea quæ pro Ecclesiasticarum personarum, quarumlibet præsertim regulariũ quiete & tranquillitate statuta & declarata sunt debitæ executioni demandentur ex iniuncto nobis apostolicæ seruitutis officio, prout in Dño conspicimus expedire, prouidere debemus, Sanè dilecti filij generales Abbates & vtriusque sexus regulares personæ congregationis Beatæ Mariæ de Alcobaça Cisterciensis Regnorũ Portugaliæ nobis exponi fecerunt, quod cũ alias per congregationem Sãctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium decretorũ Cõcilij Tridentini interpretum declaratũ fuerit, licere Abbatibus Benedictis, vel quibus à Sede Apostolica concessum sit priuilegiũ, vt possint omnia facere, quæ possunt Abbates Benedicti tonsuram minoresque ordines suis subditis regularibus tantum conferre, aliaque Pontificalia huiusmodi Abbatibus competentia in sui ordinis monasteriorũ Ecclesijs & limitibus exercere taliterque ordinatos, si quid aliud nõ obstiterit legitime posse à quibus suis ordinarijs ad vlteriores ordines promoueri, necnõ monachos á diæcesanorũ superioritate, & iurisdictione exẽptos abs q; illorũ literis dimissorijs, à quibus suis locorũ ordinarijs cũ testimonialibus literis suorũ superiorum tantũ ad omnes etiã sacros & presbyteratus ordines admitti debere. Hæc Clemẽs VIII. Quibus positis, & alijs quæ circa prouisionem parochialiũ Ecclesiarũ vnitarum dicti ordinis monasterijs declarauerũt illustrissimi cardinales, & Pius V. determinauerat. Ad confirmationẽ prædictorũ se accingẽs, Clemens VIII. in hæc prorũpit verba Quare generalis reformator, Abbates & vtriusq; sexus regulares personæ prædictæ nobis humiliter supplicari fecerũt quatenus supradicta prout decreta sunt approbare eaque omnia inuiolabiliter obseruari mandaremus. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati decreta & ordinationes huiusmodi apostolica autoritate tenore præsentiũ approbamus, eoq; per quoscunq; Archiepiscopos, Episcopos vel alios locorum ordinarios inuiolabiliter perpetuo obseruari debere statuimus & ordinamus, decernẽtes sic & non aliter per eosdem & alios quoscunque iudices Ordinarios & delegatos etiã Sãctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales & causarum Palatij Apostolici auditores, sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & autoritate iudicari & definiri debere. Irritum quoq; & inane quidquid secus super his á quoquã quauis autoritate, scienter, vel ignorãter cõtigerit attentari, decernimus, non obstãtibus quibuscũq; Apostolicis & in Prouincialibus ac synodalibus Cõcilijs editis cõstitutionibus, & ordinationibus quibus omnibus illorũ omniũ tenores præsẽtibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes harum serie specialiter & expresse approbamus. Cæterisq; contrarijs quibuscũq;. Datũ Romæ apud Sãctum Petrum sub annulo Piscatoris die quinta Martij anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo Pontificatus sui anno primo.

M. Vestrius Barbianus.

Ex

Ex his infertur non esse correcta per Cõcilium Tridentinum priuilegia concedẽtia vt monachi possint ordinari cum literis dimissorijs suorum prælatorum, sicut concesserat Leo Decimus, & Paulus Tertius, prout habetur in cõpendio ordinis Cisterciẽsisg & in cõpendio Societatis Iesu. Nam per cõgregationẽ Cardinalium, vt patet ex dicto priuilegio Clementis VIII. declaratum est non esse sublatã per Concilium Tridentinũ â prælatis regularibus prædictam autoritatẽ.

g Com. Cister. tit. ordina. §.2 & in cõpẽ. Socie. eod. ver. §.2

ARTICVLVS VI.

Vtrum dictis dimissorijs & commẽdatitijs literis prælatorum regularium præsentatis teneãtur Episcopi ordinare monachos nullo præcedẽte examine.

REspondeo dicendo, quod Concilium *a* Tridentinũ antiquorũ Canonũ vestigijs inhærendo præcipit Episcopis, vt antequã ad sacrũ ministerium accedãt ordinãtes eos examinent, at in hoc decreto nõ video reuocata priuilegia quibus regulares debent ordinari cũ literis commendatitijs suorum prælatorum, nullo præcedẽte Episcoporum examine. Imo inuenio in alio decreto *b* eiusdem Concilij quod si quis ab alio non proprio Episcopo promoueri petat nullatenus id ei concedatur, nisi eius probitas & mores ordinarij sui testimonio cõmẽdentur, adeo quod ipsummet Concilium *c* Tridentinum decernẽs, quod Episcopi titulares nullum sine sui ordinarij expressa licẽtia ordinẽt, reddit causam. Dicens, quia plerumque fit, vt minus idonei & rudes, atque ignari ordinentur sine sui ordinarij licẽtia, supponens ipsum Concilium, quod ordinarij dantes dictam licentiam & literas commendatitias, examinant ipsos ordinandos non consentientes minus idoneos rudes & ignaros sacris initiari. Exquo infertur quod priuilegium Eugenij Quarti *d* quod statuit & decreuit quatenus monachi Sãcti Benedicti congregationis Italiæ omnes etiam sacros ordines, ad quos per eorũ superiores præsentati fuerint, à quocunque maluerint catholico Antistite gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habent statutis a iure temporibus, absq; aliquo dictorũ monachorum examine recipere valeant, nõ est reuocatũ per Cõciliũ Tridentinum. Verũest tamen, quod Leo X. in Cõcilio Lateranẽsi, *Statuit, quod fratres ad ordines promouendi possint per Ordinarios de Grãmatica & sufficientia examinari, & quod dummodo competenter respondeant per eos dẽ ordinarios debeãt libere admitti.* At iam dictum est in superioribus *f* omnia ordinata in Cõcilio Lateranẽsi cõtra priuilegia regulariũ esse reuocata, nõ solũ in foro cõscientiæ, sed etiã in foro exteriori. Et propterea Gregor. Tertius decimus nimis obseruator decretorum Cõcilij Tridẽtini, *Præcipit & interdicit omnibus Episcopis, & alijs Antistitibus, ne à religiosis Societatis Iesu promouendis, qui licẽtiã á præposito generali Societatis pro tẽpore existente, vel ab alio delegato habuerint, quædã requirãt, vel exigãt in literis Apostolicis proxime citãdis cõtenta, sed ipsos etiã absq; vlla fũctione in ipsis ordinibus, aut obseruatione interstitiorũ ad illos suscipiẽdos, aut inquisitione de cantu, officijs & ceremonijs ecclesiasticis idoneitate proprij ordinarij licẽtia & alijs in alijs requisitis ad minores, ac etiã extra tẽpora à iure statuta tribus dominicis, vel alijs festis diebus etiã cõtinuis ad sacros etiã presbyteratus ordines promouẽãt, ac si illi omnibus requisitis essẽt præditi.* Vbi etiã prohibet huius gratię communicationem, etiam his qui sua priuilegia cum Societate participant & participare possunt. Hoc magnum priuilegiũ refertur à Collectore in Cõpẽdio gdictę religionis. ✝ At licet supradicta sint probabiliter dicta inuenio tamẽ in Cõcil. *h* Tridẽtino contrariũ expresse determinatum, ait enim *Regulares quoque nec in minori ætate neq; sine diligẽti Episcopi examine ordinẽtur priuilegijs quibuscũq; quo ad hoc penitus exclusis.* Et licet post dictum Concilium habeant regulares priuile-

a Cõc. Tri. sess. 23. de reform. c. 7.

b Cõc. Tri. in d. sess. c. 8.

c Cõc. Tri. sess. 14. de reform. c. 2.

d Habet in cõp. mẽd. 2 impr. tit. ordines sacri. §. 10.

e Habet. in d. cõpẽ. §. 7.

f Sup. q. 7. a. 10.

g Habet. in d. cõpẽ. tit. ordines. §. 3

h Conc. Tri. sess. 23. de reform. c. 12.

gium Societatis superius allegatum, hoc tamen priuilegium est reuocatum à Sixto in constitutione cõtra male promotos, de qua in tertio tomo agemus.

QVÆSTIO. XIX.

De Abbatibus quoad potestatẽ benedicendi Ecclesiastica in sex articulos diuisa.

¶ *Circa quam quæruntur sex.*

1 *VTrum benedictio calicis & aliorum pro missis celebrãdis possit fieri à proprio sacerdote.*

2 *Vtrũ Priores & Guardiani possint benedicere ornamenta ecclesiastica,*

3 *Vtrũ prouincialis possint benedicere supradicta alia in partibus Indiarũ non distantibus Episcopis per duas dietas.*

4 *Vtrũ prælati regulares possint petere benedictionem eorum, quæ pertinent ad cultum diuinũ, diœcesani loci licentia minime requisita.*

5 *Vtrũ Episcopi pro benedictione horũ paramẽtorũ possint aliquid recipere*

6 *Vtrũ prælati regulares possint benedicere Ecclesiam pollutam.*

ARTICVLVS. I.

Vtrum benedictio calicis paramentorũ & huiusmodi pro missis celebrãdis possit fieri á Sacerdote simplici.

REspondeo dicẽdo, Doctores [a] cõmuniter tenere, quodnõ, quia ista potius sũt ordinis Episcopalis. Et hoc habet consuetudo & similiter stylus curię dantis priuilegia regularib⁹, vt benedicere possint dicta paramẽta, quod frustra fieret si hoc iure vel cõsuetudine posset. Et hoc est tenẽdum, licet Angelus teneat, quod simplices sacerdotes secundum ius possunt benedicere omnia, in quibus Chrisma non interuenit nam consuetudine contrarium est obseruatum. Refert tamen Syluester Prierias Syxtum Quartum concessisse simplicibus sacerdotibus, ordinis Minorum, vt benedicere possint omnia Ecclesiæ, vel altaris ornamenta vel vestes sacerdotales, & huiusmodi, exceptis corporalibus. Et consequenter ait Sylue ster, [b] quod idem possunt per communicationem sacerdotes ordinis Prædicatorum. Ego inuenio in libris priuilegiorũ sacerdotes hãc habere facultatem pro proprio vsu. Nam autor [c] Compendij priuilegiorum mendicantium in secunda impressione, refert Syxtum Quartum dictam constitutionẽ fratribus minoribus sacerdotibus dedisse. Et refert etiam Gregorium Nonum concessisse quod fratres minores presbyteri, in terris infidelium existẽtes possint vestes sacerdotales altaris, pallia, & corporalia cum necesse eis fuerit benedicere; vbi catholicorũ Episcoporũ copia non habetur. Quæ cõcessio facta ipsis fratribus à Syxto Quarto, quoad eos minime est in vsu. Nam doctissimus frater Alfonsus à Vera Cruce, in sacra Theologia magister ordinis Eremitarum Diui Augustini in suo Compendio priuilegiorum manuscripto ait, quod capitulum generale fratrum minorum ad solos Guardianos restrinxerit facultatem. At ait, quod fratres prædicatores sacerdotes, non propterea prohibentur hęc benedicere; & consequenter Augustinenses, quia non potest dictum generale capitulum fratrũ Minorum restringere priuilegia dictorum fratrum, cum illa quæ eis conceduntur, statim fiant aliorum ordinum mendicantium, ac si illis specialiter concederẽtur, prout dicetur in quæstione de communicatione priuilegiorum. Quantum autem ad amplam concessionem Gregorij Noni respectu benedictionis corporalium etiam credo, non esse in vsu in illis partibus in fideliũ cũ de eadem dictus pater in eo Compendio nullam fecerit mentionẽ. Verũ est tamen, quod prouinciales possunt dare licentiam suis fratribus, vt corporalia benedicant prout dicetur infra.

[a] In c. attendentes de sta tu monach. & in c. Abbat. de priui leg. li. 6.

[b] Sylu. v benedict. n. 4.

[c] Habet. in cõpẽ. mẽd. ti. benedice re Eccles. §. 4.

ARTICVLVS. II.

Vtrũ priores conuentuales, & guardiani possint benedicere ornamẽta Ecclesiastica.

REspondeo dicẽdo, *Quod Leo Decimus cõcessit Generalibus, Pro*

uincia

uincialibus, & Custodibus, necnon & Guardianis fratrũ Minorum de obseruantia pro tempore existentibus, vt omnia & singula eiusdem ordinis de obseruãtia Ecclesias & cœmeteria, capitula & oratoria vbicunque existentia, tam recepta quã recipienda ac paramenta & ornamẽta & alia quæcunque ad diuinum cultum & vsum fratrum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit, pro eorundem fratrum vsu tantum solẽni benedictione valeant benedicere. Et voluit, quod hoc idẽ possint alij fratres eiusdem ordinis, qui ad hoc in capitulis generalibus deputati fuerint. Itahabetur in supplemento a priuilegiorum apostolicorum. Circa quam concessionem aliqua sunt aduertenda. Primum est, ex ea probari Guardianos & Priores Conuentuales posse benedicere corporalia, vt patet ex illis verbis. *Ac omnia alia quæcunque ad diuinum cultum necessaria inquibus Chrisma non interuenit.* Et certum est in benedictione Corporaliũ minime Chrisma interuenire. Et ita per hæc verba hãc opinionem tenet Veracruz b in suo Compendio manuscripto. Et Collector Compendij Ordinis Cistercienſis eandem tenet opinionem, loquendo de Abbatibus generalibus & conuentualibus sui ordinis, allegans Gregoriũ Decimum tertium sub annulo piscatoris, die vigesima sexta Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo id cõcesſisse. Et Pius Quintus anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo ſexto (prout refert Alfõſus de Caſarubius Capucinus in additionibus ad Compendiũ c Mẽdicãtiũ)

a Supp. fol. 86. cõcc. 55.

b Veracruz in comp. v. benedicere § 2. & Collector. Cẽ pẽ. Ordin. Cisterci. § 2.

c Fol. 135.

Conceſsit ordini Sancti Hieronymi Hiſpaniæ, vt Priores existentes Monaſteriorum ordinis non solũ vestes, & alia quæcunque ornamẽta Eccleſiaſtica ad cultum diuinum pertinentia (vt eis conceſserat prius Innocẽtius Octauus anno Domini milleſimo quadringẽteſimo nonageſimo ſecũdo) ſed etiã corporalia & alia omnia ſuorũ monaſteriorũ, inquibus Chriſmatis vnctio non interuenit, licite & libere poſsint benedicere. Et id ipſũ conceſsit Innocentius Octauus anno Domini milleſimo quadringẽteſimo octuageſimo ſeptimo, vt refertur in libro eorum priuilegiorũ, prout aduertunt Alfonſus de Caſarubius d & Collector priuilegiorũ ordinis Ciſtertij, dicẽtes. *Innocentiũ Octauũ conceſsiſſe Prioribus dicti ordinis & vicarijs in abſentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimẽ cuiuſcũque monaſterij poſſe benedicere corporalia, veſtimẽta, cæteraq; ornamẽta Eccleſiaſtica ad cultũ diuinũ pertinẽtia, tã ſui monaſterij, quam etiam vndecunque ſint.* Ex quo magno & amplo priuilegio colligitur primo clare Guardianos & Priores Cõuentuales poſſe benedicere corporalia. Et ſic hoc iã eſt indubitatum, licet de hoc particulari dubitauerit Collector e priuilegiorum mendicantium. Et in noſtra religione vti poſſunt guardiani prædicta conceſsione. Neque his obſtat quod Capitulum generale Meclinenſe determinauerit & præceperit, quod ſolum Prouinciales habeant benedicere corporalia. Nam poſt dictum Capitulum generale habemus ſupradictas conceſsiones, quæ nobis per cõmunicationem conceduntur. Et in libro Cæremonialium noſtræ Sacræ religionis recepto & approbato in Congregatione generali noſtræ Sacræ religionis celebrata in cœnobio Sancti Ioannis Regum Toleti aduertitur, quod Guardiani habent iſtam facultatem, & ea vti poſſunt. Secundo colligitur quod dã notabile, quod Vicarij in abſentia Guardianorum, & Priorum poſſunt etiã benedicere corporalia. Quod aliquibus ante hoc priuilegium viſum fuit fore cenſendum. Nam in Capitulo generali f noſtræ Sacræ religionis Albienſi ſequens proponitur ſtatutũ. *Vniuerſi confeſſores Monialiũ noſtræ familiæ habeãt præſeti decreto ſemper actiue autoritatẽ Prælatorũ ſupermoniales in foro cõſcientiæ quoad*

d Caſ. vbiſ. Colle. vbiſ.

e Collector. men. titu. benedicere. Eccleſi. li.

f Habet. in monumẽto ordi. 1. im pr. f. 6. tract 3. & in. 2. im preſ. fo. 248 tract. 2.

casus, & sententias: habeantque similiter guardiani, ac vicarij guardianorũ in absentia eorum. Sed certe per hoc statutum nihil tale prædictis vicarijs concedi tur. Solum enim ipsis conceditur potestas, quoad casus & sententias, appellatione autem casuũ, tantũ veniunt peccata reseruata & appellatione sententiarum veniunt tantum censuræ, quarum absolutiones ipsis vicarijs in absentia priorum (sicut habent ipsi priores præsentes) committũtur. Non autẽ venit potestas ad benedicendum corporalia, sicut non venit etiam potestas ad dispensandum in impedimentis iuxta ea, quæ tradit doctissime Nauarrus. g Et aduerte, quod non quicunque vicarij hanc habent potestatem. Et sic non habent eam vicarij communiter vsitati in ordine prædicatorum, sed solum illi, qui, propter absentiam & carentiam prioris eliguntur, seu instituũtur ad præsidendum, velut priores, quod si militer intelligendũ est quoad nos fratres Minores, de illis vicarijs dũtaxat, qui apud nos vocantur, præsidentes, quia abest, vel deest guardianus. Et hoc voluit dicere Innocentius Octauus concedens prædictam autoritatem vicarijs. Ait enim eam cõcedere vicarijs in absentia prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuscunque monasterij. Non enim est credendum summũ Pontificem dictam autoritatẽ concedere cuicunque præsidenti in absentia guardiani. Sæpe enim sæpius præsident hebdomadarij & vicarij chori in absentia guardianorũ, & vicariorum conuentuum, secundum consuetudinem nostræ religionis: & his non committitur facultas supradicta, sed illis solum, qui propter absentiam vel carentiam prioris eliguntur, seu instituuntur, ad præsidendum & ad habendum principale regimen: prout in simili casu tenet Collector *b* priuilegiorum mendicantium. Tertium, quod colligitur, est, quod non solum possunt benedicere supradicta, & corporalia pro suis monasterijs, sed etiã pro omnibus vndecunque sint. Et sic per participationẽ possunt & alij participantes prout aduertit pater Gracia Collector *i* priuilegiorum ordinis Diui Hieronymi, & dictus Alfonsus de Cassarubius. Hoc autem magnum priuilegiũ est. In nostro enim ordine in capitulo Meclinensi declaratur, quod prouinciales, Custodes & guardiani, possint benedicere Ecclesiastica solum pro fratribus monialibus, & tertiarijs, & nullo modo pro alijs extra ordinem. Ait enim, sic enim fuit concessum per summum Pontificem prout habetur in libro monumenta *d* ordinum in prima & secũda impressione. Et Collector priuilegiorum ordinis Cistertij, refert *Abbates eiusdem ordinis posse benedicere prædicta Ecclesiastica solum pro suis & monialium ordinis monasterijs ac prioratibus propinquioribus, in quibus casu reperientur, idque ab eisdem petitum fuerit secundum concessionem illis factam á Gregorio Decimo tertio,* Qui omnes per communicationẽ etiã pro alijs extra ordinem possunt benedicere supradicta. Et vt refert Veracruz in dicto compendio ex priuilegio *Adriani Sexti possunt prouinciales Indiarum ordinum Mendicantium & fratres eorum habẽtes autoritatem omnimodã dicti priuilegij benedicere omnia prædicta etiam pro vsu alieno, si distẽt ab Episcopis, vel eorum officialibus per duas dietas causa iusta interueniente pro bono Indorum, puta quia deferẽda sũt ornamẽta apud Episcopum distantem viginti leucis.*

g Nauar. in man. c. 27. n

b Coll. in d. cõp. ver. vicarij.

i Grac. incõ fo 37. Cassa. vbi su.

d in. 1. impre fo. 227. trac. 3. & in 2. fo. 246. tract. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum prouinciales possint benedicere in partibus Indiarũ supradicta & alia nõ distãtibus Episc. extra duas dietas

REspõdeo dicẽdo, quod dictus pater de Veracruz indicto cõpẽdio refert quod prouinciales extra duas dietas, & intra possunt omnia prædicta facere & benedicere pro vsu proprio, vel alieno incasu necessitatis, Episcopis in prouincia nõ existentibus: Imo benedicere calices, & Sacramentum confirmationis fidelibus ministrare. Hoc enim ait cõcessisse Leonem Decimum fratribus Ioanni Glapiani & Frãcisco de Angelis ordinis Minorum anno Domini

minī milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo ad Indias occidentales euntibus. Et ait quod poſt Adrianus VI. anno Dñi milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecundo cōceſsit de nouo hoc priuilegium prouincialibus. Et quod poſsint cōmunicare ſuis fratribus authoritatem ſuā. Et aduerte, quod poteſtas quæ datur per priuilegium Leonis X. non habet tantas limitationes, ſicut priuilegium Adriani VI. Priuilegio enim Leonis X. ſolum petit, quod Epiſcopi non ſint in prouincia ad hoc, vt ſupradicta poſsint benedicere. Et ſic ſede vacante, dicitur, quod Epiſcopi nō ſunt in prouincia. Aduerte etiā cum dicto patre, quod hæc ſupradicta omnia poſſunt facere fratres & benedicere, ſi eis prouinciales communicant. Scilicet, dicendo, *Autoritate Apoſtolica cōmitto tibi autoritatē Breuis Adriani VI. omnimodā ſuper has & has perſonas, ſicut tibi cōceditur. Necnon cōmunico tibi Breue Leonis X. & alia priuilegia fratribus Indiarum conceſſa, & concedenda.* Aduerte denique, quod ego non inuenio generalibus nec Abbatibus cōuētualibus in partibus Vltramontanis & Ciſmōtanis cōceſſum priuilegiū ad benedicendū Calicem, niſi ſolum priuilegium Innocentij *a* Papæ Octaui expeditum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quatercenteſimo octuageſimo nono ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtertij, *quo cōceſsit ipſi Abbati, & quatuor primis Coabbatibus eius tunc, & pro tēpore exiſtentibus, vt de cætero perpetuis futuris tēporibus prædicta, & quæcūque alia veſtimenta ac ornamenta Eccleſiaſtica, Corporalibus vaſculis quæ ad reponendā ſacram Euchariſtiam, ac imaginibus quibuſlibet comprehēſis in locis & domibus dicti ordinis benedicere, & calices cōſecrare tam de dicto ordine, quā, ſi ad eos alitūde nonnunquam deferantur. Hæc Innocentius.*

a Habet. in lib. priuile. Ordi. Ciſt. priuile. 118. pag. 247.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Prælati regulares poſsint petere ab alieno Epiſcopo benedictionē eorū, qua pertinēt ad cultū diuinū diœceſani loci licentia minimè requiſita.

REſpondeo dicēdo, *Quod Sixtus IIII. conceſſit fratribus Carmelitis, quod quando proprtorum Epiſcoporum copiam non habuerint, & aliqui Epiſcopi habentes gratiam & cōmunionem Sedis Apoſtolicæ, de quibus plenam notitiam habeant per eam tranſire cōtigerit ab eis benedictionem vaſorum & veſtiū, & conſecrationē altarium autoritate Sedis Apoſtolicæ recipere valeant.* Prout continetur in libro, *a* monumenta ordinum in prima & ſecunda impreſsione. Quod ipſum conceſsit Eugenius Quartus fratribus Auguſtinenſibus, prout habetur in eodem libro *b* ſecundæ impreſsionis. Quæ priuilegia debent intelligi ſecundum determinata in ſacris Canonibus, ſcilicet, præcedente licētia diœceſani. Dicitur enim in Concilio *c* Tridentino, quod nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarij loci expreſſa licentia. Ex quo ſequitur reuocatū eſſe per Concilium Tridētinum priuilegium cōceſſum fratribus minoribus, vt quilibet Epiſcopus poſsit conſecrare Eccleſias eorum & altaria, & Cœmeteria, Calices, & ornamenta & omnes alios actus Epiſcopales exercere in locis & perſonis fratrū Prædicatorū obſeruātiæ diœceſani loci, vel cuiuſcūque alterius licētia minime requiſita. Quod priuilegiū habetur in ſupplemēto *d* ordinis. Et ſic fruſtra laborat Collector priuilegiorū ordinis mendicantiū: an poſsint fratres vti dicto priuilegio poſt Concilium Lateranenſe; cum per Concilium Tridentinū ſit expreſſe reuocatum. Verum eſt tamē quod vbi ordinarius requiſitus terà dictis fratribus cum debita reuerentia & inſtantia recuſarit ſupradicta benedicere & conſecrare ſine legitima cauſa puto probabiliter poſſunt fratres dicto priuilegio vti prout in dicto Concilio Lateranenſi fuit ipſis ab eodem Leone Decimo conceſſum, & habetur in eodem ſupplemento. *f* Quod quidē non

a In. 1. impr. fo. 100. & in 2. fol. 183. cōceſ. 455.
b Fol. 244. conceſ. 607
c Con. Trid. ſeſ. 6. de reform. c. 5.
d Fol. 60. cōceſ. 179.
e Colle. tit. benedicer. Eccleſ. §. 15
f Fol. 26. cōceſ. 69.

non intelligo eſſe reuocatum per Concilium Tridentinum. Licet enim in ipſo Concilio Tridētino dicatur, nullum Epiſcopū poſſe exercere pōtificalia in aliena diœceſi ſine lī cēntia expreſſa diœceſani prætextu cuiuſcunque priuilegij, non tamen negat Concilium Epiſcopos ea efficere poſſe prætextu iuris communis. Ex iure autem g communi conſtat Alexandrum tertium ſtatuiſſe, vt ſi Epiſcopus tertio cū humilitate & deuotione ſicut cōuenit requiſitus ſubſtitutos Abbates benedicere renuerit, eiſdē Abbatibus liceat proprios monachos benedicere, & alia quę ad officiū huiuſmodi pertinēt exercere, donec ipſi Epiſcopi ſuā duritiē recogitēt & Abbates benedicere non recuſent. Et aduertit gloſſa *h* in eo iure, quod in odiū Epiſcoporum dominus Papa concedit, ne propterea in ſpiritualibus, vel in alijs patiantur monaſteria detrimentum propter negligentiam Epiſcoporum, & ſimilem indulgentiam conceſsiſſe Innocentiū *i* Tertium. Ex quo iure patet, conceſsionem illā Leonis Decimi factam Minoribus requiſito Ordinario bis aut ter, & ſine cauſa recuſante eſſe conformem iuri communi ex Alexandri Tertij decreto, & per conſequēs non reuocari per Cōcilium Tridentinum quod quidem ſolum priuilegia reuocat. Facultatem autem ſupradictam Leonis Decimi factam Minoribus nō iudico eſſe priuilegium, ſed ius commune, iuxta tradita in dicto decreto Alexandri Tertij, ne monaſteria in ſpiritualibus detrimentum patiantur.

g c. 1. de ſupple. neglig. prælat.

h Glo. in d. cap. 1. ver. alia.

i c. nihil eſt §. vltimo. de elect.

ARTICVLVS V.

Vtrum Epiſcopi pro benedictione dictorum paramentorum, & aliorū ad cultum diuinum pertinentium poſſint aliquid recipere.

REſpōdeo dicēdo, quod Sixtus IIII. (prout refertur in libro nuncupato Monumenta ordinū in prima & ſecunda impreſsione) *conceſsit fratribus Carmelitis, vt pro cōſecrationibus altariū vel eccleſiarū, & pro oleo ſancto ac quolibet eccleſiaſtico ſacramento nullus ſub obtētu cuiuſlibet cōſuetudinis, vel alio modo quidquā audeat extorquere ſed hæc omnia gratis Epiſcopi diœceſani (vt tenētur) libere & gratioſe impendāt. Alioquin liceat prædictis fratribus quoſcunq; maluerint catholicos adire Antiſtites gratiā & communionem Apoſtolicæ ſedis habentes, qui Apoſtolica freti autoritate eiſdem fratribus quæ poſtulauerint impendant, & quod ſi ſedes diœceſanorum Epiſcoporum forte vacauerit interim omnia eccleſiaſtica ſacramenta à vicinis Epiſcopis libere, & abſque contradictione ſuſcipere poſſint. Ita tamen quod ex hoc in poſterum proprijs Epiſcopis nullum præiudicium generetur.* Hoc priuilegium habetur in libro Monumenta ordinum. *b* In quo etiam libro *c* continetur id ipſum conceſsiſſe Eugenium Quartum fratribus Auguſtiniēſibus. Et hoc priuilegium nō cēſeo reuocatum eſſe per Cōcilium Tridentinū, ſi Epiſcopi ter requiſiti à dictis fratribus iuxta terminos capituli primi de ſupplenda negligentia prælatorum noluerint gratis conſecrare eorum eccleſias & altaria, & alia pōtificalia exercere. Tūc enim poſſunt ab alio Epiſcopo hæc fieri, etiā ipſis inuitis, prout dictum eſt in articulo ſuperiori.

a In. 1. impr. fo. 100. & in 2. fol. 183. cō ceſ. 454.

b In. 1. imp. fo. 100. & in 2. fol. 183. cō ceſ. 454.

c In. 2. imp. fol. 147. con ceſ. 605.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati regulares poſſint benedicere eccleſiam pollutam.

REſpondeo dicendo, quod ſecundum iura, ſex modis eccleſia polluta dicitur quæ ſecundum iura ab Epiſcopo debet reconciliari iuxta tradita à Nauarro *a* & iuxta ea, quæ ego in noſtra ſumma in primo tomo in capite de Eccleſia polluta, late dico. Regulares tamen prælati habent poteſtatem ad ſuas Eccleſias pollutas recōciliandas. Nam Leo Decimus conceſsit, *Generalibus Prouincialibus & Cuſtodibus, necnon & Guardianis fratrum Minorum obſeruātiæ pro tempore exiſtentibus, quod poſſint reconciliare Eccle-*

a Nau. c. 27 n. 256.

cleſias, &c. quæ quomodolibet ſanguinis vel ſeminis effuſione pollutæ fuerint, ſcilicet, hoc cum aqua per prædictos prælatos benedicta, præſertim in locis remotis, vbi Epiſcopum aquam benedicentem per duas dietas adire non poterunt, prout habetur in ſupplemento. *b* Pro cuius priuilegij explicatione eſt notãdum, quod nihil aliud eſt eccleſiam pollui, quam interdici in ea celebrari miſſas & alia officia diuina. Et ſi polluitur Eccleſia cõſecrata, difficiliori modo reconciliabitur, puta per ſolum Epiſcopum loci proprium, vel per alium Epiſcopũ de licentia proprij, prout tradit Nauarrus, *c* Sylueſter, & Armilla. Et cum aqua per eundem vel per alium Epiſcopum benedicta, quæ habeat commiſtionem & vim cinerum prout dicitur in iure, *d* & tradit Sylueſter & cum verbis quæ ponuntur in Pontificali, vel manuali Romano. Papa tamen eam Eccleſiæ conſecratæ reconciliationem poteſt cõmittere ſimplici ſacerdoti, iuxta Sylueſtrum, & Armillam, ſed cum aqua per Epiſcopum benedicta, prout conceſsit Leo Decimus ſuperius relatus. Quod idem conceſsit Iulius Secundus Minimis, prout habetur in eodem libro vocato Supplemento. *e* Quod intelligitur, ſi Epiſcopus intra duas dietas inueniatur ſecundum conceſsionem Leonis Decimi. Dieta autem cõtinet viginti milliaria; ſeu ſeptẽ leucas, prout dicitur in iure, *f* & tradunt Mandoſius & Syluеſter. Quod ſi diſtauerit Epiſcopus pluſquã dictas duas dietas, poteſt ſuperior monaſterij ſolẽniter benedicere Eccleſiam propriã Cœmeterium & oratoria, prout colligitur ex conceſsione Leonis X. Et aduerte, quod qui ſcienter in Eccleſia polluta celebrat, licet peccet mortaliter, non tamen fit irregularis, vt probat expreſſe quædam decretalis. *g*

b Fol. 60. cõ cel. 279.

c Nau c. 27. n. 251. Syl. v Eccle. cõſecrata 2. Paragrapho. 2. & 8. & ibi Armil. paragrapho. 9.

d ca. præpoſuiſti. de cõſecr. Eccle. Sylu. vbi ſu.

e Fol. 8. concel. 30.

f c nõnulli, de reſcript. Mandoſ. in Cance. reg. 3. q. 2. nu. 2. Syl. v. benefic. 2. paragrapho. 1.

g ca. is qui, de ſent. excõ. lib. 6.

QVÆSTIO XX.

De Abbatibus quoad poteſtatẽ abſoluendi ſuos monachos in triginta articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur triginta.

1 *VTrum prælati regulares poſsint abſoluere ſuos monachos à reſeruatis à Papa.*

2 *Vtrum autoritas conceſſa per Clementem Quartum quoad abſolutiones & diſpenſationes fratrum extendatur ad priores conuentuales & eorum vicarios.*

3 *Vtrum ſuperiores in ordine prædicatorum poſsint abſoluere à ſupradictis.*

4 *Vtrum ſupradicti patres poſsint abſoluere dictos fratres & hoſpites ab omni excommunicatione à iure, & à particulariter lata.*

5 *Vtrum poſsint dicti prælati abſoluere à dictis cenſuris non impoſita pœnitentia ſalutari, & non citata parte.*

6 *Vtrum virtute dicti priuilegij poſsint prælati abſoluere nominatim excommunicatos.*

7 *Vtrum prædicti prælati poſsint abſoluere à dictis cenſuris virtute dictorum priuilegiorum.*

8 *Vtrum prædicti prælati poſsint abſoluere à cenſuris & à caſibus reſeruatis Papæ poſt datas dictas conceſsiones commiſsis.*

9 *Vtrum prædicti prælati poſsint abſoluere ſuos ſubditos à caſibus Cœnæ Domini.*

10 *Vtrum prædicti prælati poſsint abſoluere ſuos ſubditos à crimine hæreſis.*

11 *Vtrum Epiſcopi poſsint per ſuum vicarium abſoluere à crimine hæreſis occultæ quandam monialem.*

12 *Vtrum prædicti prælati poſsint abſoluere ſuos ſubditos ab excommunicatione capituli, ſi quis ſuadente.*

13 *Vtrum prædicti prælati poſsint abſoluere ſuos ſubditos à ſuſpenſione, quæ incurritur ratione ſimoniæ in ordine.*

14 *Vtrum prælati poſsint abſoluere à ſuſpenſione à diuinis virtute ſuorum priuilegiorum, & quid ſit ſuſpenſio a diuinis.*

15 *Vtrum prædicti patres poſsint abſoluere ſuos ſubditos a cenſuris in contẽptum clauium incurſis.*

16 *Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum poſsint abſolui a dictis prælatis virtute dictorum priuilegiorum.*

17 *Quid ſibi velint verba poſita in priuilegijs, quibus dicitur, quod poſsint abſoluere prælati ſuos ſubditos a pœnis a iure, vel ab homine.*

18 *Quid ſignificent illa verba poſita in priuilegijs, quod ſcilicet, dicti prælati poſſint*

ſint abſoluere a quibuſcunque irregularitatibus & inhabilitatibus.

19 *Quid importetur per illa verba, abſoluo vos ab omni infamiæ macula.*

20 *Vtrum dicti prælati poſsint habilitare ſuos monachos ad officia ordinis, ad quæ ſunt inhabiles ratione alicuius tranſgreſsionis legis canonicæ.*

21 *Vtrum prædicti prælati poſsint abſoluere nouitios.*

22 *Vtrum prædicti prælati poſsint abſoluere moniales.*

23 *Vtrum nouitiæ monialium poſsint abſolui a dictis prælatis ſicut abſoluũtur moniales & fratres.*

24 *Vtrum ſeruitrices ipſarum monialium a dictis prælatis poſsint abſolui.*

25 *Vtrum valeat abſolutio, vel diſpenſatio prælatorum virtute priuilegij, quod ipſi ignorant.*

26 *Vtrum in Capitulo Generali religionum poſsint prælati abſoluere fratres plenariè.*

27 *Vtrum prælatus concedens alicui fratri facultatem, vt poſsint eligere confeſſorem poſsit abſolui a caſibus, a quibus prælati abſoluunt virtute priuilegiorum.*

28 *Vtrum aliqua conſuetudine poſsit introduci, quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat.*

29 *Vtrum prælato regulari impedito eius ſubditus poſsit recurrere ad Epiſcopum pro abſolutione caſuum, à quibus ipſe iure communi aut ſpeciali poterat abſolui.*

30 *Vtrum poſsit regularis abſolui a reſeruatis a quolibet confeſſore regulari negante ſuperiori pœnitentis ſuam autoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum prælati regulares poſsint abſoluere ſuos ſubditos à reſeruatis a Papa.

RESpondeo dicendo, quod Pelagius. *a* Papa determinauit, totam poteſtatem reſpectu monachorum apud Abbatem eſſe: quæ poteſtas intelligitur non ſolum quoad forum exterius, ſed etiã quoad forum Sacramentale, prout in quæſtione de exemptione fratrum dicitur.

Et ſic Clemens Quartus prout habetur in libro b Monumenta ordinum, in prima & ſecunda impreſsione, conceſsit Generali, & Prouincialibus miniſtris & eorum Vicarijs, atque etiam cuſtodibus fratrum Minorum in prouincijs & cuſtodijs ſibi commiſsis fratribus prædictis ibidem conſtitutis, necnon fratribus alijs eiuſdem ordinis interdum ad eos declinantibus, vndecunque abſolutione, & diſpenſatione indigentibus ſiue priuſquam intrauerint ordinem, ſiue poſt in caſibus exceſſerint, pro quibus excommunicationis, vel interdicti, aut ſuſpenſionis incurrerint ſententias á iure vel á iudice generaliter promulgatas: & huiuſmodi ſententijs innodati, aut in locis ſuppoſitis interdicto diuina officia celebrantes, vel ſuſcipientes ordines ſic legati notam irregularitatis incurrerint, vt abſolutionis & diſpenſationis beneficium valeant impartire, niſi adeo fuerint graues, & enormes exceſsus quod ſint ad ſedem Apoſtolicam merito deſtinandi. Ac ſimiliter conceſsit, quod fratres quos generalis, & prouinciales miniſtri & eorũ Vicarij ac etiam Cuſtodes in proprios habuerint confeſſores, poſsint eis abſolutionis & diſpenſationis beneficiũ impartiri.

b In 1. imp. fo. 57. & in 2. fo. 140. cõceſ. 318. & 319.

Et eãdẽ conceſsionẽ habẽt fratres Prædicatores extẽſam ad Priores cõuentuales prout patet in lib. Mon. ordin. *c* in 2. impreſ. Et eandem facultatẽ habẽt Carmelitę, vt cõtinetur in eodẽ *d* libro & impreſsione. Et eãdem conceſsionem cõceſsit Leo Decimus Gene-

c Folio. 136. conceſ. 548.

d Fol. 180. conceſ. 432

a ca. nullam 18. q. 1.

Generalibus ſingulorum ordinũ Mendicantium & eorũ vicarijs, ac etiã illis quibus ipſi generales duxerint ſpecialiter committendum, prout continetur in Supplemento a Ordinis. Denique ſecundum priuilegia Mendicantiũ poſſunt miniſtri generales & prouinciales, & illi, quibus ipſi commiſerint, abſoluere fratres & moniales, & venientes ad ordinem â ſupradictis. Poſſunt etiã abſoluere prælati & confeſſores fratres quoſcunque oblatos, cõuerſos, vel donatos, familiares ſeruitores, officiales & cõtinuè cõmenſales conuentuum, & domorũ ab omnibus peccatis, præterquã Sedi Apoſtolicę reſeruatis, & à cẽſuris quas ex ignorantia, vel ex inaduertentia incurrerunt, ac eis Eccleſiaſtica ſacramẽta, toties quoties opus fuerit miniſtrare. Et cum in ſupradicto priuilegio contineantur multa, ſcilicet, abſolutiones à peccatis, & à cenſuris, & diſpenſationes irregularitatũ: in hac quæſtione ſolum agemus de his, quæ pertinent ad abſolutionem: in ſequenti autem de his quæ diſpenſationem concernunt.

a Fol. 27. cõceſſ. 82.

ARTICVLVS. II.

Vtrum prædicta autoritas conceſſa per Clementẽ Quartum quoad abſolutiones & diſpẽſationes fratrum extendatur ad Priores Conuentuales & eorum vicarios.

REſpondeo dicendo, quod prout conſtat ex mari magno prædicatorũ, ad priores cõuentuales & eorũ vicarios extenditur, prout dictum eſt in articulo ſuperiori. Et licet poſtea per Sixtum Quartũ ipſis Prioribus Conuentualibus, & eorum vicarijs fuerit ablata in Bulla aurea; ipſe tamen Sixtus Quartus hoc idem ampliauit & conceſſit omnino ipſis Prioribus Cõuentualibus & eorum vicarijs, quod poſſint abſoluere & diſpenſare ſicut poterant virtute Mariſmagni prædicti ante reſtrictionem Bullæ aureæ, prout continetur in libro, Monumenta a ordinum. Aduertendum tamẽ, quod ſolum conceſſit hoc prioribus Conuentualibus, & eorum vicarijs obſeruantiæ Hiſpaniæ & Lombardiæ, prout aduertit Corduba b in additionibus ad Compendium contra Collectorem priuilegiorum, Mendicantium, dicentem hoc tantum concedi prioribus Regnorum Caſtellæ & Legionis. At ego virtute cõmunicationis priuilegiorum dico omnibus prioribus eſſe ſimiliter facultatem conceſſam per conceſſionem Martini c Quinti viuæ vocis oraculo authentice datam priori monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti. *Vt ipſe in foro cõſcientiæ poſſit abſoluere monachos ab omni excommunicationis ſententia, etiam ſi talis eſſet, quam ipſe Summus Pontifex reſeruare conſueuit, & cum eis ſuper omni irregularitate, etiã in illis caſibus, in quibus Papa ſibi inuicem reſeruat (in morte videlicet & in mẽbrorũ truncatione & enormi ſanguinis effuſione) valeat diſpenſari, dũ tamen aliquod horum trium non ſit notorium. Et hoc propter ſcandalum.* Et aduertit Collector d priuilegiorũ Mendicantium, quod licet ſupradicta conceſſio primo facta ſit ſoli priori ſeu Abbati monaſterij Sãcti Benedicti Valliſoleti, poſtea tamen extenſa & communicata fuit omnibus prioribus, vel Abbatibus aliorum monaſteriorum, vt dicetur infra in quæſtione de communicatione priuilegiorũ. Et ait ipſe Collector ſe hãc conceſſionem vidiſſe ſub ſigillo authentico. Quę quidem nimis magna cõceſſio eſt. In quacunque enim diſpenſandi conceſſione ſupradicta tria excepta intelliguntur, niſi expreſſe concedantur. Et aduerte quod per illud verbum poſitum in conceſſione Martini Quinti, ibi, *ab omni excommunicatione*, veniunt ſecundum aliquos intelligendæ etiam cenſuræ cõtentæ in Bulla Cœnę Dñi, de quo dicemus infra. Aduerte etiam quod dato in priuilegijs, vel alibi concedatur abſolutio ab excommunicatione non inde infertur abſolutionẽ à ſuſpẽſione, vel interdicti cõcedi. Et ſimiliter dato quod cõcedatur abſolutio à ſuſpenſione non ſtatim eſt inferendũ, cõcedi abſolutionem ab excõmunicatione vel interdicto: nã non ſunt iſtæ cenſuræ cõnexæ neque habent eundẽ effectũ. At vero ſi in literis Apoſtolicis detur facultas abſoluẽdi â quacũque cenſura Eccle-

a In. 2. imp. fol. 74. & 119.

b Cor. in add. ad Cõp. ti. abſolutio ordi. quoad frat. verſic. quoad. §. 7.

c Hab. in ti. abſol. ordinaria quoad frat. §. 40. in. 2. impr. comp. Mendicant.

d Collect. in compen. ti. abſolutio ordinaria quoad frat. §. 40. in. 2. impreſ.

Ecclesiastica, túc optime sequitur concedi absolutionem ab excommunicatione, & â suspensione, & ab interdicto. Quia nomine censuræ, quando in literis Papæ habetur veniunt omnes tres dictæ, scilicet, excommunicatio, suspensio, & interdictum, prout habetur in iure. *e* Ex quo notabili sequitur, quod priores virtute priuilegij Martini V. non possunt absoluere à suspensione neque ab interdicto, cum in dicta facultate solum cõcedatur absolutio ab omni excommunicationis sententia, vt patet ex eius verbis, *Ibi, ab omni excõmunicationis sẽtẽtia.* At per priuilegium Clementis Quarti non solum ab excommunicatione, sed etiam ab interdicto & suspẽsione possunt absoluere suos subditos, loquendo de his, quibus est concessum priuilegium, scilicet, Hispaniæ, & Lombardiæ, secundum aduertentiam doctissimi Patris Corduba. de quo infra in quæstione de cõmunicatione priuilegiorũ.

e c. quærẽti de verb. sig.

ARTICVLVS II.

Vtrum Suppriores in ordine Prædicatorum possint absoluere à supradictis.

REspondeo dicẽdo, quod mortuo priore, vel amoto, poterunt absoluere suppriores, quia tunc sunt vices gerentes priorũ cõuentualium. Sic enim dicit glossa constitutionum in prologo: tunc enim habent vices priorum plenariè. Pro quo aduerte, quod Collector *a* Compendij priuilegiorũ mendicantium dicit, quod vicarius prioris, qui propter mortem, vel defectum prioris habet regimen conuentus, & similiter supprior Sede vacante possunt vti præfata autoritate. At doctissimus Veracruz dicit quemcunque vicarium Prioris Conuentualis relictũ ab ipso Priore propter eius absentiam, hanc ipsam habere autoritatem. Quod probat, quia priuilegium supradictũ conceditur generali, prouincialibus, prioribus conuentualibus atque eorum vicemgerentibus in eorum conuentibus, & locis sibi commissis supradictam potestatem absoluendi. Sed tũc ille talis vicarius gerit vices prioris in suo cõuentu; ergo ille potest. Et mirandũ est, alt, de Collectore, quod ad hoc nõ aduertit. Ex quo docte collige præ dictum priuilegium sine dubio etiá extendi ad supprioremin absentia prioris, quia tunc ille supprior dicitur gerere vices prioris in suo Conuentu cum habeat principale regimen.

a Collec. ti. absolu. quo ad fratres §. 7. & §. 34

ARTICVLVS IIII.

Vtrum supradicti patres possint absoluere dictos fratres & Hospites ab omni excommunicatione à iure, & á particulariter lata.

REspõdeo dicẽdo: quod loquendo secũdũ ius cõmune, nec Abbas neq; Prior, nec eorum supprior, nec prouinciales possunt suos religiosos ab excommunicatione iuris absoluere, nisi in casibus sibi à iure concessis, iuxta quandam Clementinã *a* & tradita à Bartholomæo Vgolino. Et quãdo religiosi mutuo se percussserint cõcessũ est in iure *b* vt eorũ Abbas possit eos absoluere, quia frequentius in eam incidunt ob assiduam familiaritatẽ inter religiosos, quæ parere contemptum solet. Vnde necessario extra monasterium egredi, vagarique sæpe sæpius oporteret si absolui à suo Abbate nõ possent, quod ab eorum vita ac religioso instituto alienum est, vt Doctores *c* communiter aduertunt. Et virtute prædictorum priuilegiorum videmus supradictos prælatos habere autoritatem absoluendi ab omni excõmunicatione à iure. Et possunt etiã absoluere suos fratres, & sui ordinis hospites ab excommunicatione iudicis generaliter, vel particulariter lata & ab omni alia cẽsura Ecclesiastica. Neque his obstant verba dicti priuilegij Clementis IIII. Ibi. *A iure vel à iudice generaliter promulgatas,* In quibus verbis non conceditur absolutio à censuris particulariter promulgatis. Nam per alia eiusdẽ priuilegij verba possunt absoluere ab eis. Quod probatur, quia possunt absoluere ab omni cẽsura, etiam si esset de cœna Domini exceptis quibusdam à Sixto Quarto & Iulio Secũdo signatis, de quibus statim agemus. Ergo à fortiori possunt absoluere à censura iudicis, quæcunque illa sit, quia in maioribus, scilicet, casibus Cœnę Domini includitur minus, scilicet à cẽsura hominis. Nam cui licet quod est maius licet

a Clem. 1. de priu. iuncta glos. vbi Vgolin. de cõsec. Ecc. tabul. 1. c. 1. paragraph. 1. n. 2.

b c. Canonici de sentẽ. excom.

c DD. communiter. in d. Clemẽt 1

vtique

vtique quod eſt minus, prout habetur in iure. b Et probatur inſuper ex priuilegio Martini Quinti ſuperius allegato ibi.

b c. cui licet de reg. iur. libro. 6.

Ab omni excommunicationis ſententia, etiam ſi talis eſt, quam ipſe Summus Pontifex reſeruare conſueuit. Hæc enim verba, vt patet ex ſua generalitate quamcunque cenſuram ſiue generaliter, ſiue particulariter promulgatam comprehendunt. Probatur deinde ex quodam priuilegio Gregorij Quarti decimi, dato anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo. *Qui approbans in eo religionem miniſtrorum infirmorũ inter alia conceſsit pro tẽpore exiſtenti præfato generali, vt perſe, vel per alios á ſe deputatos omnes & ſingulos eiuſdẽ congregationis ſibi ſubditos ab omnibus & ſingulis eorum peccatis ante, vel poſt ingreſſum indictam congregationem per eos commiſsis, necnon á quibuſuis excommunicationis, ſuſpẽſionis & interdicti, aliiſque cenſuris & pœnis á iure, vel ab homine (nõ tamen nominatim) quomodolibet latis abſoluere in foro cõſcientiæ tantum,* prout latius continetur in Bulla relata ab Alphonſo c de Caſarubius Capucino. Ex quibus verbis ibi nominatim colligitur prædictũ generalem & eius commiſſarios ab omni cenſura generaliter, vel particulariter lata poſſe abſoluere, dummodo abſoluẽdi non ſint nominatim excommunicati. Probatur deinde ex quodam priuilegio Eugenij Quarti conceſſo ordini Ciſtertij, & ordini Sancti Benedicti Hiſpanię, & Celeſtini V. conceſſo cõgregationi Celeſtinorum, prout habetur in Compendio d ordinis Ciſtertij, *Quod datur facultas generali reformatori regularis obſeruãtiæ quoſcunque Abbates, monachos vouitios donatos, & conuerſos ſemel duntaxat ab omnibus etiam qualitercunque enormibus peccatis ante, vel poſt ingreſſum religionis commiſsis vel committendis abſoluendi, necnon á quibusvis excommunicationis ſuſpenſionis & interdicti cenſuris, aliiſque ſententijs & pœnis á iure vel ab homine apoſtolica, vel ſedis apoſtolicæ legatorũ, de legatorum vel ſubdelegatorum ordinaria vel quauis alia autoritate prouincialis, vel ſynodalis cõſtitutionis & regularium dicti ordinis inſtitutorum in genere, vel in ſpecie promulgatis vel promulgandis.* Et aduerte, quod cum hic Summus Pontifex faciat facultatem abſoluendi á qualitercunque enormibus, nulli dubium eſſe debeat, eam extẽdi ad maiora & eí quo modolibet reſeruata: quia verbum) *vniuerſale*) ampliat diſpoſitionem, iuxta quandam gloſſam e probantẽ verbum *alius* quod regulariter ſolum ſimilia cõprehendit iuxta aliam gloſſam, f adiuncto ſigno vniuerſali, *quiuis*, comprehendere etiam maiora expreſsis: quam vt ſingularem commendant Panormitanus & Barbacia. Quod priuilegium licet concedatur generali, ipſe tamen tanquam ordinarius habens reſpectu huius priuilegij perpetui iuriſdictionẽ ordinariam, poteſt iſtam facultatem alijs cõmittere.

c Capucin. in addit. ad com. mẽd. tit. abſolut. ordinaria quoad frat. pag. 27.

d Tit. abſolutio. §. ar. 1.

e Gl. in Clemã. 1. v. quãuis de re iudicata Panor. cõſ. vl. 1 par. n. 5. Barbat. in ca. 3. tit. de probat.

f Gl. in c. ſe desde reſer.

ARTICVLVS V.

Vtrũ poſsint dicti prælati abſoluere á dictis cenſuris non impoſita pœnitentia ſalutari, neque ſatisfacta parte.

REſpondeo dicẽdo, quod cũ ſatisfactio pœnæ, cautiores & vigilãtiores in futurũ pœnitẽtes efficiat, reliquiiſq; peccatorum medeatur, & vitioſos habitus male viuendo comparatos contrarijs virtutum actionibus tollat, vt ait ſacroſancta Tridentina Synodus, a merito confeſſarijs iniungitur vt pro qualitate criminum & pœnitentium facultate ſalutares, & conuenientes pœnitentias imponant. Quod præceptum ſubintelligitur impoſitum in omni priuilegio ad abſoluendum à peccatis. Et per conſequens dictis prælatis, & eorum vicarijs in abſolutione virtute ſupradictorum

a Conc. Tr. ſeſ. 24. c. 8.

rum priuilegiorum tale præceptum ſubintelligitur impoſitum, ſicut expreſſe imponitur in conceſsione facta ab Eugenio Quarto Abbatibus Ciſtertij, de qua in articulo quarto mentionem fecimus. Ibi, *promodo culpæ pœnitentia ſalutari in forma Eccleſiæ cõſueta, & alijs, prout de iure iniũgendis, quemlibet eorũ abſoluere.* Quanta autẽ pro quocunque peccato pœnitẽtia debeatur, ſolus Deus nouit, qui grauitatem peccati, & vim contritionis, meritumque cuiuſlibet operis ſatisfactorij perfecte cognoſcit. At ipſa diuina bonitas in indiuiſibili quantitate pœnitẽtiam non reposuit. Vnde videmus piam matrem eccleſiam diuino ductam lumine, & inſpiratam prudentis confeſſoris arbitrio penſatis pensandis eam reliquiſſe, iuxta ea, quæ notantur in ſacris Canonibus, & tradunt communiter doctiſsimi Theologi. Et idem præceptũ ſubintelligitur in omnibus priuilegijs reſpectu ſatisfactionis partium. Licet enim in dicto priuilegio conceſſo Abbatibus Ciſtertij dicitur, quod dicta abſolutio fiat pœnitentia ſalutari in forma eccleſię conſueta & alijs, prout de iure iniungendis: per quæ poſteriora verba imponitur præceptũ Abbatibus abſoluentibus, vt non abſoluant niſi ſatisfacta parte, aduertit tamen Collector ibi, quod illa clauſula ponitur ad cautelam, & regulariter ſolum ſatisfactionem parti lęſæ facienda reſpicit, vt ſcilicet, pœnitens ſi alicui iniuriam irrogauerit, vel alias nocuerit teneatur, pro viribus illis ſatisfacere, quod de iure naturali, diuino & humano cautum eſt, prout dicunt iura, *a* & tradit Nauarrus. Verum tamen eſt quod dicti prælati peccabunt abſoluentes à dicta excommunicatione virtute priuilegij Clementis Quarti, non præcipientis pœnitentibus, vt fiat partibus ſatisfactio; non tamen abſolutio irrita erit, ſiquidem in dicto priuilegio nulla de prædicta ſatisfactione mentio fit, iuxta ea, quæ reſolutiue diximus *b* in Explicatione Bullæ Cruciatæ, ſequendo Armillam & Nauarrum reprehendendo Gutierrez, aſſerentem non deberi abſolui pœnitentẽ virtute alicuius priuilegij præcipientis prius debere fieri dictam ſatisfactionem, niſi præcedat realis ſatisfactio etiamſi iſte pęnitens vere alleget non poſſe eã realiter facere. Nã ſecundũ ius ſufficit dari in iſto caſu fideiuſsionẽ, aut cautionẽ.

b c. peccatũ de reg. iuris li. 6. c. ſolet de ſen. excõ muni. lib. 6 Nau. in princi. c. 1. n. 54. de pæn. d. 6

c In explic. Bullæ §. 9. n. 52. & 53.

ARTICVLVS VI.

Virum virtute dicti priuilegij poſsint prælati abſoluere nominatim excõmunicatos?

REſpondeo dicẽdo, quod Collector Cõpendij *a* priuilegiorũ Mendicantiũ tenet, quod cõfeſſores Mendicantium virtute ſuorum priuilegiorũ non poſſunt abſoluere nominatim excommunicatos. Nã alioquin perturbaretur ordo iuris, & bonum Reipublicæ, quod in foro exteriori prætenditur, detrimentum pateretur. Et idem videtur dicendum in abſolutione quam faciunt prælati abſoluendo ſuos ſubditos. Quod expreſſe decernit Gregorius. XIIII. in illo priuilegio ſuperius articulo primo allegato conceſſo prælatis ordinis Miniſtrorũ infirmorum. Licet enim ibi cõcedat, quod dicti prælati poſsint abſoluere ſuos ſubditos à quibuſcunque excommunicationibus, ſuſpenſionibus & interdictis, addit tamen, quod hæc conceſsio nõ eſt extendenda ad nominatim excommunicatos. Eſt tamen aduertendum, hoc eſſe verum, loquẽdo de abſolutione in foro exteriori, nã in hoc foro, niſi prius fiat ſatisfactio parti læſæ, ratione cuius pœnitens fuit nominatim excommunicatus, minime poteſt abſolui, virtute cuiuſcunque priuilegij, at ſatisfacta parte non ſolum in foro interiori, ſed etiam exteriori, poteſt abſolui. Quod declarauit Pius Quintus in iubileo ab ipſo conceſſo anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, quinto Kalẽdas Nouembris, Pontificatus ſui anno tertio. In quo poſtquam conceſsit confeſſoribus approbatis ab ordinarijs autoritatem ad abſoluendum à quacunque cenſura addit clauſulam ſequentem.

a Colle. tit. abſolutio ordinaria quoad læcular.

Declarans inſuper tam preſentes, quam alias quaſcunque ſuper confeſsionalium ſimilium, vel diſsimilium indulgẽtiarũ á nobis & à prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas & in futurum quomodolibet emanandas literas Chriſti fidelibus ipſis, niſi ad earum effectũ in foro conſcientiæ & pœnitentiali conſequen-

quendum duntaxat, non autem in foro fori aut cõtentioſo, niſi ſatisfecerint nullatenus ſuffragari. Hæc Pius Quintus. In qua clauſula notantur duo. Primum eſt, quod virtute dictorum priuilegiorũ & aliorum ſimilium poſſunt abſolui pœnitentes nominatim excõmunicati, etiãſi parti minime ſatisfaciant propter ipſorum inopiam, & impotentiam, dãdo tamen cautionẽ aut fideiuſſionẽ. Secundum colligitur, quod in foro exteriori poſſunt etiã abſolui ſatisfacta parte. Neque in hoc aliqua iniuria fit iudici nominatim excõmunicato, cum ipſe excõmunicauerit nominatim ad petitionẽ partis, quæ vt ſupponitur iam eſt ſatisfacta. Quod debuit aduertere Gutierrez *b* tenẽs pertinaciter cum Couarruuia non poſſe abſolui nominatim excommunicatos in foro exteriori, virtute cuiuſcũq; priuilegij, etiã ſi ſit ſatisfacta pars ſine eo quod prius iudex excõmunicãs cõſentiat. Pius enim V. vt patet ex dictis verbis concedit poſſe abſolui ſatisfacta parte, etiã ſi nõ cõſentiat, cum ipſi, vt patet, ex dictis nullum præiudicium inferatur: præſertim, quia etiã ſi aliquod præiudiciũ ei inferatur Papa in fauorẽ animarum, & alicuius piæ cauſæ poteſt cum paruo præiudicio alterius ſecundum ea quæ notantur in iure *c* priuilegium cõcedere, & de hoc latius infra in quæſt. de cõfeſſarijs quamtũ ad poteſtatem abſoluendi ſeculares artic. ſexto.

b Gutier. in quæſt Can. caſ. iuxt. fi. Cana. in ca. alma mater 1 part. §. 11, n. 16.

c l. quoties. C. de preci. imperator. offerendis

ARTICVLVS VII.

Vtrum prædicti Prælati poſſint abſolue re á dictis cẽſuris virtute dictorum priuilegiorũ extra forũ ſacramẽtale

REſpõdeo dicẽdo, q̃ Gregorius Quartus decimus in dicta conceſsione facta Prẽlatis miniſtãtiũ infirmis reſpectu ſuorũ ſubditorum concedit ipſis prælatis, vt poſsint abſoluere ſuos ſubditos à qua cunq; cenſura à iure vel ab homine: nõ tamen nominatim, & hoc in foro conſciẽtiæ tantũ. Ex quibus verbis aliqui poſsũt ſuſpicari dictos Prælatos, nõ poſſe abſoluere extra ſacramentum pœnitẽtiæ à dictis cenſuris. At eorũ ſuſpicio cõfũditur ex eo, quod dicit Summus Põtifex, *In foro conſcientiæ tãtum*. Si enim vellet per illa verba, quod in foro ſacramẽtali deberet dicta abſolutio ab ipſis cõferri, diceret, in foro conſciẽtiæ tantũ & pœnitẽtiali ſicut dixit Pius V. in clauſula allegata articulo ſuperiori. Nã illa verba, *In foro conſcientiæ tantum* ſolũ importãt & ſignificãt, quod ipſis ſuffragabitur abſolutio data in ſacramẽto vel extra ſacramentum in foro coſciẽtiæ, & nõ in foro exteriori, niſi parti fiat ſatisfactio iuxta dicta in articulo ſuperiori. Nõ autẽ importãt, & ſignificant, quod ipſa abſolutio debet præſtari in foro ſacramẽtali tantũ. Et ſic eſt tenẽdũ vniuerſaliter, quod quotieſcũque in aliqua Bulla, & priuilegio conceditur facultas abſoluẽdi à quacũq; cẽſura, ſicut cõceditur Prælatis religionũ in facultate ipſis cõmiſſa à Clemẽte IIII. & etiãſi addatur, quod id ipſum poſſunt facere in foro cõſcientiæ (ſicut additur in priuilegio Martini V. cõceſſo Priori Sãcti Benedicti Valliſoleti, de quo ſupra egimus) talẽ facultatẽ extendi, vt extra forũ ſacramẽtale, poſsit talis abſolutio dari, prout tenet Henriquez *a* dicens, hanc opinionẽ tenuiſſe Victoriã, Peñam, & Medinam doctiſsimos Patres Dominicanæ familiæ. Et affirmat, quod Commiſſarius generalis Cruciatę hoc modo ſimilem clauſulam Bullæ Cruciatę explicauit. Neque obſtat quod in dictis priuilegijs dicatur, quod poſsint abſoluere, â peccatis & à cẽſuris, & peccatorũ abſolutio non poſsit dari, niſi in ſacramento pœnitentiæ. Nã reſpondetur id debere intelligi ſecundum diſpoſitionẽ iuris, videlicet, quod à peccatis fiat abſolutio in ſacramẽto pęnitẽtię, & à cenſuris extra ſacramentum, iuxta ea, quæ notantur in iure, & tradunt Armilia, *b* Ledeſma, & Soto.

a Henriq. l. 3. de indul. c. 13. lit. R.

b Armil. v. ex commu. §. 20, Ledeſ. 2. 4. q. 19. ar. 9. Soto in 4. d. 18. q. ar. 5. col. 9.

ARTICVLVS VIII.

Vtrũ prædicti Prælati poſſint abſoluere à cẽſuris & caſib. reſeruatis á Sũmo Põtifice poſt datas dictas conceſsiones.

REſpõdeo dicẽdo, q̃ cõceſsio Papę ad abſoluendũ ab omnibus ſibi reſeruatis intelligitur etiã de reſeruatis poſt factã cõceſsionẽ. Quod probatur. Nã ſi Princeps alicui Magnati cõcedat collationẽ beneficiorũ certę ciuitatis, talis conceſsio intelligitur etiam de his beneficijs, & officijs quæ poſt cõceſsionem creata ſunt per Principẽ. Quod probatur ex quadã decretali. *a* Ex qua colligit gloſſa ibi, quod licet verba indubio videantur relatata ad tẽpus præſẽs

a Cap. quia circa. de priuileg.

iuxta ea quæ dicuntur in iure, *b* id tamen non procedit in concessionibus respiciẽti bus solum præiudicium concedentis. Nam tunc quasi beneficiũ late accipientur, atq; ita etiam in illis futura veniẽt, prout tenẽt Panormitanus, *c* Crotus, Fortunius Garcia Alciatus, Couarruuias, & noster Lusitanus doctissimus Petrus Barbosa. Et sic in proposito Papæ in dictis concessionibus videtur cõcedere casus de nouo à sede Apostolica reseruandos in concessionibus supradictis cũ facile cogitare potuerint eos posse reseruari sicut de nouo multi reseruantur, argumento eorum quę tradũtur in iure *d* & tradit Alexander. Præsertim, quia dictę cõcessiones generaliter & simpliciter factæ propter iustam causam debẽt recipere extensionem, sicut recipiũt concessiones datę principaliter propter publicam vtilitatem, iuxta tradita à Ioãne Andrea, *e* & ab eodẽ Alexãdro. Exquibus colligitur, quod dicti prælati possunt absoluere etiã ab excõmunicationib⁹ reseruatis à sede Apostolica postcõcessionẽ priuilegiorũ per quæ eis dicta absolutio fuit cõmissa, nisi in ipsa reseruatione specialiter prohiberetur ipsis prælatis absoluere suos regulares ab ipsis peccatis nouiter reseruatis derogãdo eorũ priuilegia.

b l. ita. ff. de auro & argẽto legat.
c Panor. in d. c. quia circa n. 5 & in c. cũ ex iniuncto. n. 5. de hæreticis Crotus in l. omnes populi. nu. 153. ff. de iust. & iure. Fortu. in l. gallus §. & quidsi. n. 166. Alci. in l. verbũ erit n. 7. ff. de verb. signif. Couar. in practi. qq. ca. 2. nu. 1. in fin. Barbo. ind. l. diuortio. 8. §. quodin anno. ff. soluto matri. d. l. si seruit ff. de seruitutibus. verb. præb. Alexãdr. in l. si mihi & tibi. § fi. col. vlti. ff. delegat. 1. e Ioã. And. in c. qui sentit. de regu. iur. in 6. Alexã. consil. 178. n. 11. & 12 li. 2.
d In 1. impref. 59. & in 2. f. 143. cõcef. 345.

ARTICVLVS. IX.

Vtrum dicti prælati possint absoluere suos subditos á casibus Cœnæ Domini.

REspondeo dicẽdo, quod Sixtus IIII. *a* prout habetur in libro Monumẽta ordinũ, in prima & secũda impressione, circa literas Clementis Quarti superius allegatas, quibus concesserat ministris, vicarijs & custodibus fratrum Minorum facultatem absoluendi & dispẽsandi fratres eiusdẽ ordinis, nisi talia perpetrassent, propter quæ essent merito ad sedem Apostolicam destinandi, declarauit dũtaxat esse ad sedẽ Apostolicã merito destinandos hæreticos relapsos schismaticos, & qui literas Apostolicas falsificassent, aut ad infideles prohibita detulissent. Sed in reliquis omnibus etiã simoniæ prauitate irretitis, posse per illos, quibus inibi cõceditur absolutionis & dispẽsationis beneficium iuxta casuum exigẽtiã impertiri. Circa quæ verba aduertit Collector priuilegiorum Mendicantium, quod ista cõcessio videtur expirasse: & idem esse de omnibus cõcessionibus tãgentibus prędictum processum Bullę Cęnæ *b* Domini: Cum quolibet anno ille processus censurarum de nouo promulgetur cũ noua reseruatione prædictorum casuum, & cum maximis censuris contra absoluentes ponendo ibi expresse: *non obstantibus priuilegijs &c. etiam ordinibus Mendicantibus concessis, & alijs sufficientibus derogatorijs.* Vnde ait, quod tempore primi capituli generalissimi consultus super hoc Reuerendissimus Dominus Cardinalis Alexandrinus, qui & prępositus appellatur, respondit Reuerendo Patri bonę memoriæ Fratri Martiali Boulier qui fuit generalis vicarius fratrum Minorũ Cismontanorum, dicens, quod prælati nostri non poterant absoluere fratres suos, nõ solum ab illis quatuor casibus contẽtis, seu exceptis in Marimagno, sed neq; ab aliquo alio in Bulla Cænę contento: & quod illa concessio & declaratio Syxti in dicto Marimagno potuit valere in vita sua. Quia licet processum quolibet anno publicauit, semper tamen intendebat excipere fratres (prout ipse cõcesserat) nisi indictis quatuor casibus. Et propterea ait, quod Reuerẽdissimi Generales Ordinum debent prouidere, quod ponatur semper in Bulla Cænæ Domini exceptio religiosorum quoad fratres suos. Vel debent præcipere, vt quolibet anno procuratores ordinis trãfacta die Iouis Sancti post promulgationem censurarum, obtineant facultatem absoluendi ab illis casibus omnes fratres & alias personas, pro quibus prælati nostri habent autoritatẽ scilicet Moniales. Tertiarios vtriusque sexus oblatos famulos & domesticos. Hæc Collector. Sed doctissimus Doctor Morgouiejo Cathedraticus primarius sacrorũ Canonũ in illustri vniuersitate Conimbricẽsi & Canonicus doctoralis cathedralis Salmãticẽsis in inclyta Salmãticæ Academia publicè sacros Canones legẽs affirmauit hãc explicationẽ Collectoris durã nimis sibi videri, cũ ex ea multa sequãtur absurda. Quorũ primũ est: Nã sic esset derogatũ indultũ cõcessũ cõfratriæ Sanctissimi sacramẽti, virtute cui⁹ cõfratres quotãnis aliquoties possunt absolui ab omnibus casibus Papalibus etiã cõtentis in Bulla Cęnæ. Secũdũ absurdũ est: Nã ille qui, verbi gratia, impetrauit indultum in principio Quadragesimę, vt à casibus Cænæ Domini posset absolui, nihil haberet, si publicata Bulla Cænæ Domini

b Colle. tit. absolutioordinaria quo ad fratres. § 13.

mini in die Iouis Sancti, tale indultũ reuocaretur. Quę omnia inconſtantiã & repugnantiã alienã maxime à Principe prędicant quã ſacrę Canones, & leges imperatorũ cõdemnant, vt tradit Baldus allegans ad id aliquã, dicens voluntatẽ principis debere eſſe cõſtantẽ & immobilẽ, vt lapis angularis & polus incęlo. Quare nó eſt veriſimile Papã reuocare ſtatim quod ſui anteceſſores & ipſe de proximo conceſſerat. Ad cuius rei cõfirmationem ponamus, quod Papa prima die Decembris concedat bullam cuidam prædicatori à ſemiſſo ad conuerſionẽ Indorum Orientalium, vel Occidentalium, in qua concedit, vt in illa noua Eccleſia poſſit plantare confratrias, & confratres ipſarum poſſint abſolui à reſeruatis bullæ Cœnæ Domini, qui prædicator gaudens in Domino pergens in Hiſpaniam accedens ad ciuitatem Oliſiponenſem, aut Hiſpalenſem, volens nauim aſcendere, dies Iouis Sancti iam accedit, in quo proceſſus Bullæ Cœnæ Domini in curia publicatur cum reuocatione priuilegiorum etiam Mendicãtibus conceſſorũ, debemus dicere hunc prędicatorẽ ſuã operã perdidiſſe, & ſuã bullã quoad caſus Cœnæ Domini eſſe reuocatã? Abſit hoc concedere. Neque hoc credendũ eſt de mente ſuę Sanctitatis conuerſionẽ animarũ maxime zelantis. Quibus addo quod ſecundũ mentẽ ipſius debemus iudicare. Argumẽtũ enim veriſimilitudinis, voluntatem legiſlatoris maxime declarat, vt colligitur ex iure .d Vnde quia à veriſimili arguit, argumentum à ratione naturali proponit: veriſimilitudo enim quid connaturale eſt naturæ diſcurſiuæ, vt ait Baldus, e & habetur pro lege, vt dicit Oldradus, quos ſequitur Craueta. Qui ex hoc infert, quod ille, qui habet veriſimilitudinem pro ſe, habet deciſionem legis etiam pro ſe, prout late tradunt Euerardus, f & Tiraquellus. Neque valet conſilium Collectarij, ſcilicet, quod tranſacto Ioue Sancto ſtatim petatur à Procuratoribus ordinum reualidatio priuilegiorum regularium prædictos caſus concedentium. Nam etiam ſi ea fiat diligentia, minime poſſumus liberare Summum pontificem ab inconſtantia ab ipſo maxime aliena. Neque etiam his obſtat declaratio illuſtriſsimi Cardinalis. Primo, quia ipſa non eſt Papalis; ſecundo quia ea data nõ ceſſat poſterius abſurdum. Poteſt enim contingere, quod Papa concedens prædictam bullam prædicatori ad Indias pergenti prima die Decembris, à vita decedat, ſtatim poſt natiuitatẽ & eius ſucceſſor in die Iouis Sancti reuocet dicta priuilegia Regulariũ, in qua reuocatione ſecundũ declarationẽ domini Cardinalis debet neceſſario includi indultum ſupradicti prędicatoris. Quare cõcludendõ, dico quod dicta abſurda, mihi grauiſsima videtur. Et ſic ſalua ſemper correctione ſanctæ matris Eccleſiæ, puto dicẽdũ, quod Bulla Cœnę Domini in ſua reſeruatione, & derogatione priuilegiorũ ſolũ vult dicere, quod colore priuilegiorum Bullarum, concedentium abſolutionẽ à reſeruatis, à Sede Apoſtolica nullus audeat abſoluere à dictis caſibus reſeruatis in Bulla Cœnæ Dñi, propter grauitatẽ delictorum & peccatorum, quorum reſeruatio in ea fit. Et hac ratione quotannis à Sede Apoſtolica fit eorum reſeruatio, publicato ſolenniter proceſſu dictæ Bullæ in die Iouis Sancti. Et ſic nolunt Summi Põtifices derogare priuilegia concedentia dictos caſus. Et hoc conſtat ex Bulla Cœnæ Domini publicata per Dominum Sixtum Quintum Papam anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, primo anno ſui Pontificatus. Cuius clauſulæ tenorem hic proponam.

Cæterũ à prædictis ſententijs nullus per aliũ, quã per Romanũ Pontificẽ, niſi in mortis articulo conſtitutus. Neq; etiã tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mãdatis & ſatisfaciẽdo cautione præſtita, abſolui poſſit, etiã prætextu quarumuis facultatũ, & indultorũ, quibuſcunq; perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & quorumuis ordinũ, & etiã Mendicantiũ, ac militiarum regularibus, & Epiſcopali, vel alia maiori dignitate prædictis, ipſiſque ordinibus, & eorum monaſterijs, conuentibus, & domibus, ac capitulis, collegijs confraternitatibus, Cõgregationibus, hoſpitalibus, & locis pijs, necnõ laicis etiam imperiali, regali, & alia mũdana excellentia fulgẽtibus per nos

a Ca. imputari. de fide inſtrum. clemen. vnica. de renunc. l. vbi repugnantia de reg. iur.

d l. non eſt. veri ſimile. ff. quod metus cauſa. l. cum reslegatę. ff. lega. 1.

e Bald. cõſi. 180. n. 3. volum. 3. Old. cõſi. 13. Craueta conſil. 292. n. 6.

f Euera. in locis legil. c 5. Tiraq. inl. ſi vnquã, n. 37. & ſequẽt

ac dictã ſedẽ, ac cuiuſuis Cõcilij decreta verbo, literis, & alia quacũq; ſcriptura ingenere & in ſpecie conceſſorũ & innouatorũ ac concedendorũ, & innouãdorũ niſi ineis etiãcaſus præſentibus literis expreſſe cõprehendãtur. Hæc Sixtus Quintus. Et eandem exceptionem ad literam in illis verbis. *Niſi in eis etiã caſus præſentibus literis expreſſe cõprehẽdãtur* ponit Dominus Clemens Octauus in eadem clauſula proceſſus Bullæ Cœnæ publicatæ ab ipſo, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio. Ex quibus verbis exceptiuis expreſſe colligitur, nolle ſupradictos Summos Pontifices in dicta publicatione derogare priuilegia dictos caſus concedentia. Et ſic remanet noſtra opinio magis confirmata. Neque contra hoc obſtat, quod alij Summi Pontifices prædictorum verborum nõ fecerint mentionem. Nam huic obiectioni reſpondeo, quod ideo eorum non meminerunt: quia, licet non exprimantur debent cenſeri expreſſa, & taciti & expreſsi idem eſt iudicium, prout dicitur in iure. Pro cuius rei explicatione notandum eſt quod etiam ſi Bullæ Apoſtolicæ concedant authoritatem, vt fideles poſsint abſolui abomnibus caſibus Papæ reſeruatis virtute dictarum Bullarum non poſſunt abſolui fideles à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini. Licet enim concedant generaliter authoritatem abſoluendi ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis: ſunt tamen caſus Bullæ Cœnæ Domini tam notabiles & atroces, vt in generali conceſsione minime comprehendantur, niſi de eis expreſſa mentio fiat, iuxta doctrinam multarum legum g & decretorum. Vnde concedens ſua Sanctitas abſolutionem à quocunque caſu Sedi Apoſtolicæ reſeruato, volens cõcedere caſus Bullæ Cœnæ, illud non ſubticet, ſed exprimit, prout aduertunt Staphyleus, h & Gomecius. Ex qua doctrina ſequens cõficio argumentum, videlicet, quod ſi in conceſsione generali caſuum Papalium, quæ eſt beneficium, & per conſequens ampliandа, non includitur poteſtas ad abſoluendum à caſibus Bullæ Cœnæ Domini, niſi expreſſe in ea comprehendãtur: quare in reuocatione generali priuilegiorum concedentium poteſtatem ad abſoluendum à caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, cum ipſa reuocatio ſit ſtrictiiuris, & per conſequens ſtricte interpretanda, debemus dicere, quod reuocantur priuilegia concedentia authoritatem ad abſoluendum à caſibus Bullæ Cœnæ, niſi in ea reuocatione ipſorum priuilegiorum fiat expreſſa mentio. Et ita cenſeo, quod, vt ſupradicta opinio collectoris eſſet vera, erat neceſſarium quod Papa diceret, quod per nullum priuilegium & facultatem poſsint abſolui à caſibus Bullæ Cœnæ, etiam ſi in ipſis priuilegijs autoritas ad eorum abſolutionem concedatur, quod non inuenio expreſſum in Bullis Cœnæ Domini his temporibus publicatis. Et per conſequens nulla facta mentione prædictorum priuilegiorum in dictis reuocationibus, cenſeo ſalua ſemper correctione ſanctæ matris Eccleſiæ, Sũmos Pontifices ea minime velle reuocare: cum beneficia Principum debeant eſſe permanentia, vt dicunt iura i & nemo autoritate legis deriuatæ ab illa æterna ratione damnum pati debeat, prout dicit quidam Imperator. K Et pro hac noſtra opinione facit Extrauagans, l Papæ Pauli Secundi. Vnde ſequitur non eſſe reuocatum per Bullam Cœnę Domini priuilegiũ conceſſum ab Adriano Sexto anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecundo, ad petitionem imperatoris Cæſaris Auguſti, quod conceſsit, vt Prouinciales Indiarum ordinum Mendicantium poſsint abſoluere fratres ſuos deputatos conuerſioni Indorum, ab omni cenſura Eccleſiaſtica, etiam ſi eſſet de Cœna Domini. Hoc enim priuilegium quantum ad forum conſcientiæ mihi me cenſeo eſſe reuocatum. Quod confirmatur, quia proceſſus Bullę Cœnę Domini, minime publicatur in Epiſcopatibus Indiarũ cum nec etiã publicetur in Epiſcopatibus Hiſpaniarum: & publicatio ipſius in vno quoque Epiſcopatu requiritur ad reuocationem priuilegiorum, vt docte ait Soto. m De quo dicemus in queſtione de Confeſſarijs, quoad poteſtatem abſoluendi.

g l. ita apud Labeonẽ. § ait Prætor. ff. de iniur. c. ſedesdere ſcrip.

h Staphyl. tit. de reſcr. inform. breuiũ, pa. 191. Gomez in tra. breuiũ. n. 26.

i Regul. de cet de reg. iuris. l. 6.

k l. 1. C. qu veniam ætatis impetra

l Extrauag. §. ſanctiſsimus, ibi ſine ſpeciali ſuæſanctitatis licentia.

m Sot. l. 1. de iuſt. q. 1. art. 3.

ARTICVLVS X.

Vtrum prædicti prælati poſsint abſoluere ſuos ſubditos á crimine hæreſis.

Reſpon

REſpõdeo dicẽdo, quod ſuppoſito, priuilegia regularium concedentia, autoritatem ad abſoluendum à caſibus Bullæ Cœnæ non reuocari, quando ipſa Bulla Cœnæ publicatur, prout dictum eſt in articulo ſuperiori, videtur, quod dicti prælati poſsint abſoluere in foro conſcientiæ ſuos ſubditos à crimine hæreſis, dummodo non ſint hæretici relapſi, iuxta declarationem Sixti Quarti. Et hæc opinio probatur ſi crimen hæreſis ſit occultum ex decretis in Concilio *a* Tridentino; vbi conceditur Epiſcopis tantum & non eorum vicarijs, vt poſsint abſoluere ſuos ſubditos in foro conſcientiæ à crimine hæreſis occulto. Et per conſequens id ipſum videtur aſſerendum de prælatis regularibus habentibus iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, quod, ſcilicet, poſsint abſoluere in foro conſcientiæ ſuos ſubditos ab eodem crimine hæreſis occulto. Et hanc opinionem tenet Panormitanus, *b* ſequens Benedictum, & Federicum. Et confirmatur: nam quidquid conceditur Epiſcopis cõceditur etiam prædictis prælatis ex eo, quod habent iuriſdictionem, quaſi epiſcopalem, prout aiunt celebris Gloſſa, *c* & plura decreta quæ hanc veritatem confirmant, vt doctiſsimus Nauarrus etiam expreſſe innuit. Neque his obſtat, quod ſecundum ali quos facultas conceſſa Epiſcopis à Cõcilio Trident. vt ſcilicet, poſsint abſoluere ſuos ſubditos à crimine hęreſis occulto ſublata eſt per proceſſum bullæ cœnæ Domini poſtea à Gregorio Tertio decimo publicatum: nam reſpondetur, quod ego nunquam mihi potui perſuadere talem autoritatem ipſis fuiſſe ſublatam reſpectu abſolutionis ab hæreſi. Nam Concilium Tridentinum reſtituit epiſcopis, ſublatam olim iuriſdictionem, quam habebant iure communi, aut diuino ſecundum quoſdam, ſed ſubordinatam, & reſtringibilem à Papa. Epiſcopi enim iure communi, aut diuino, niſi expreſſe limitentur, habent pro ſubditis quidquid habet Papa pro tota Eccleſia. Et ſic Concilium Tridentinum in hoc eſt lex correctoria, quæ reducit iuriſdictionem dictis Epiſcopis factam ad terminos iuris communis antiqui, & per conſequens iuxta doctrinam communem traditam à Molina, *d* & à Gutierrez, & à Couarruuias non cenſetur derogari neque limitari, niſi expreſſe derogetur, aut limitetur. Vnde in omnibus conſtitutionibus à Sede Apoſtolica emanatis, in quibus aliqui caſus Sedi Apoſtolicæ reſeruantur particularis mentio fit de decretis Concilij Tridentini dicendo, quod concilio prædicto non obſtante talium caſuum abſolutio ſoli Sedi Apoſtolicæ reſeruaretur. Nec in illa Bulla cœnæ Domini, neque in alijs poſtea publicatis videmus expreſſe, & ſpecialiter hoc decretum derogari. Et confirmatur ex dictis ſupra, articulo ſuperiori. Et ita tenet Enriquez *e* quod epiſcopi modo in foro conſcientiæ poſſunt abſoluere ab hæreſi occulta, affirmans eam tenere opinionem modo multos Iuriſperitos, & Theologos, videlicet, Peñam, Medinam, & Gallum de familia prædicatorum eam tenuiſſe, & Doctiſsimum dominum Sanctium Epiſcopum Segorbienſem & dominum Guerrerum Archiepiſcopum Granatenſem, & dominum Blancum Archiepiſcopum Compoſtellanum, huius etiam fuiſſe opinionis affirmat. Qui reuerendiſsimi præſules magnam habent in hoc autoritatem, tum propter eorum ſingularem doctrinam, & ſanctitatem, tum quia, vt patres Eccleſiæ interfuerunt Concilio Tridentino. Refert etiam doctorem Moyam, & doctorem Solis Primarios Salmanticenſes huius fuiſſe opinionis. Refert etiam quod illuſtriſsimus Cardinalis Garrafa nomine congregationis Cardinalium, ita reſcripſit ad dominum Chriſtophorum Vela Archiepiſcopum Burgenſem. Et hanc opinionem tenui in explicatione *f* Cruciatæ, quam nouiſsime me ipſum, & alios allegans tenet doctiſsimus Gutierrez *g* in quæſtionibus Canonicis, ab ipſomet nouiter additis & locupletatis.

Hoc tamen non obſtante, modo deſupradicta Abbatis Benedicti, & Federici opinione dubito. Licet enim Epiſcopis cõcedatur abſolutio ab hæreſi occulta in foro conſcientiæ, non inde ſequitur ipſam concedi prælatis regularibus habentibus iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem. Epiſcopi enim vltra id, quod ſunt Epiſcopi, habent modo titulum inquiſitorum: imo ſunt inquiſitores hæreticæ prauitatis, prout infra ſecũdo tomo in quęſtione de inquiſitoribus hæreticę prauitatis dicemus. At prælati regulares minime ſunt inquiſitores reſpe

a Conc. Trid. ſeſ. 24. de reform. c. 6.

b Pano. in c. at ſi clerici. § de adul. n. 18 de iudicijs

c Glo. in clemen. 1. de rebus Eccl. nõ alienãdis c. Abbates, & ibi Gloſ. de priuil. li. 6. Nau. in ſum c. 12. n. 75. & l. 4. conſilio rũ. ti. de ſpõſalib⁹ conſil 5. in fine.

d Molin. l. 2 de primog. ca. 4. nu. 25. Gutie. de iuramento cõfirmatorio. 2. q. n. 8. Coli. varia. c. 6. n. 4.

e Enriq. li. 3. depæni. c. 3. in. 2. tom.

f In explicat Cruciatæ. § 9. n. 70.

g Gutie. in quæſt. Can.

respectu suorum subditorum, & ideo non concludit, prælati regulares habent iurisdictionem quasi Episcopalem, ergo possunt absoluere suos subditos ab omnibus, à quibus Episcopi possũt absoluere suos diœcesanos, & per consequens à crimine hæresis occultæ, cum Episcopi vltra iurisdictionem episcopalem, ratione muneris ipsorum habeant annexum munus inquisitorum. Præterea ipsis Episcopis sublata fuit quoad crimen hæresis iurisdictio, vt possint suos diœcesanos absoluere: & hæc iurisdictio per Concilium Tridentinum fuit ipsis restituta, prout dictum est in superioribus. Ex quibus hoc conficio argumentum: Si communi sensu Episcopis fuit sublata talis iurisdictio, respectu criminis hæresis, ergo etiam fuit sublata prælatis regularibus, cum eorum iurisdictio sit quasi episcopalis, ad instar iurisdictionis episcopalis, & videmus supradictam iurisdictionem restitutam à Concilio Tridentino Episcopis tantum, & non eorum vicarijs habẽtibus iurisdictionem ordinariam. In quo decreto nulla fit mentio, neque in generali, neque in speciali de prælatis regularibus iurisdictionem quasi episcopalem habentibus, ergo quoad ipsos non est restituta. Vnde concludendo dico, ipsos prælatos regulares per supradicta minime hanc habere autoritatem, & opinionem Panormitani, licet suo tempore haberet probabilitatem, modo tamen eam minime continere, cum post eius tempus iurisdictio ad absoluendum ab hæresi suos diœcesanos Episcopis fuerit sublata, & per consequens fuerit etiam sublata à prælatis regularibus, si eam habebant: quibus minime fuit restituta, sicut Episcopis à Cõcilio Tridentino fuit restituta, & concessa.

Neque his obstat, quod regulares non sunt peioris conditionis, quam sæculares. Vnde cum ipsi sæculares possint absolui ab hæresi occulta à suis Episcopis, videtur dicendum, quod regulares possint absolui ab eodem crimine oculto ab eorum prælatis iurisdictionem quasi episcopalem habentibus. Nam respondetur non esse peioris conditionis in hoc regulares quam sæculares, cum ipsi regulares, possint submitti iurisdictioni Episcoporum renunciando priuilegium exemptionis, quoad hoc, & sic absolui ab eisdem, iuxta doctrinam Federici Senensis, quam sequitur doctissimus Nauarrus. g Hæc dicta sint secluso quocunque priuilegio.

g Naua. li. 1. cons. tit. de offi. ordi. cõsi. 8. in. 1. impref.

ARTICVLVS. VI.

Vtrum Episcopi possint absoluere à crimine hæresis oculto per suum Commissarium, aliquã, verbigratia monialem.

RESpondeo dicẽdo, quod doctissimus a Corduba tenet partem affirmatiuam, dicens, quod in Concilio Tridentino non diffinitur, quod Episcopi non possunt committere alicui specialiter talem facultatem, sed quod eorum vicarijs non licet absoluere à prædicta censura & culpa. Quod docet esse intelligendum virtute generalis commissionis quæ dari solet vicarijs Episcoporum ad absoluendum à quibuscunque casibus sibi reseruatis. Et sic tenet quod Episcopi possunt committere suam autoritatem alicui commissario particulari ad effectum prædictæ absolutionis. Et ratio huius est quia Commissarius ex priuilegio perpetuo potest alteri suas vices committere, prout cum communi tenet Syluester. b Cum ergo Episcopi sint adhunc effectum ex priuilegio iuris in Concilio concesso Commissarij, & non prohibeantur in eodem Concilio suam committere autoritatem in prædicto casu, sequitur, quod id possunt. Et hanc opinionem tenet Angles c olim Episcopus Bosensis, & ego eam secutus sum in explicatione e Cruciatæ, & in nostra Summa f confessorum id ipsum affirmaui contra Ioannem Gutierrez sequens doctissimum Nauarrum. Nec obstat Concilium Tridentinum ibi, *aut vicarium ad id specialiter deputandum*: Quę verba innuũt Episcopum ad alios casus præter hæresim creare vicarium de nouo. Ex quibus sequitur, quod ad absoluendum ab hæresi, ad quod contrarium seruari præcepit Concilium, non potest aliquis vicarius de nouo deputari. Ad hoc enim respõdetur, q̃ nõ potest creari aliquis vicarius de nouo cũ speciali autoritate ad absoluendũ omnes generaliter ab hæresi occulta, at non negat Cõciliũ, Episcopũ posse creare cõmissarium ad aliquem

a Cordo. de casib. consi. q. 8.

b Sil. ver absolutio. 4. q 6. dub. 2. & ver. cõmis. c Ang. in 4. q. d cõse. ar. 5. difficul. 6. §. 9. n. 79. f in sũ. 1. to. c. 128. p. 348 co. 1. Gutier. practic. quęstionib. c. 13 n. 28. pa. 151. Nau. l. 5. cõstit d senten. excom. cosi 15. p 195. in. 1 impref.

aliquem caſum particularem concurrentibus cauſis ad id vrgentibus, verbi gratia, ad abſoluendum monialem, quæ propter votum, aut præceptum clauſuræ ad præſentiam epiſcopi minime adire poteſt, neque Epiſcopus ad eam recurrere cómode poteſt, vt eam abſoluat, quo caſu, ſi ipſa neceſſario per Epiſcopum eſſet abſoluēda in maximis anguſtijs conſtitueretur, & eius anima in probabili periculo collocaretur. Et quia hæc opinio mihi maxime arridet viſum eſt mihi eam aliquibus rationibus Theologicis, & iuridicis confirmare, quibus ſufficienter probabo, quod in hoc caſu præceptum concilij in toto ſuo rigore minime obligabit. Prima ratio eſt: nam in omnibus pręceptis epicheya ſeruari debet, quę ſecundum Diuum Thomam, *d* & Angueſt. nihil aliud eſt, quam æquitas, quæ eſt iuſtitia dulcore miſericordię tẽperata, pen ſatis omnibus circúſtantijs, cuius officium ſeu proprius actus eſt in caſibus ſpecialibus diſcedere à verbis legis generalis, ſeruata tamen legis intentione, attentis omnibus circunſtantijs. Itaque epicheya eſt, quæ prætermiſſo verborum legis rigore præfertur quod recta ratio poſcit, & quod legiſlator in tali caſu præeligere debuiſſet. De his enim, quæ, vt plurimum accidunt, feruntur leges pro bono communi, quarum obſeruantia in quibuſdam caſibus, & circunſtantijs manifeſte bono cõmuni pernicioſa foret. Quod enim pro certo fine introductũ eſt, nõ debet contra illũ finẽ militare; quare ipſũ ſalubriori cõſilio eſt pro tunc relinquendum, ſi enim non relinqueretur potius prævaricatio legis, quam obſeruantia eſſet cenſenda, iuxta regulam iuris dicentẽ quod iscommittit in legem, qui verba legis amplectens contra legis nititur voluntatẽ. Et ſic rigor iuris ſequendus non eſt, quando ex ipſius obſeruatione in caſu particulari fit contra bonum ab ipſo iure intentum. Et certe ſi rigor Concilij Tridẽtini in hoc caſu ſeruaretur, ita, vt nullatenus in eo poſſint Epiſcopi alicui committere vices ſuas clare videtur huiuſmodi rigorẽ in hoc caſu non in ædificationem, ſed in diſpendium prædictæ animæ retorqueri.

d D. Tho. 2.2.q.129.a. 1. Anguſ. in morali. c. 5.

Secunda ratio eſt: nam neque Deus, neque Eccleſia intendit in ſuis præceptis nos obligare ad vix poſsibile, & nimis difficile in ſe: quia moraliter & ciuiliter ſecundum iura impoſsibile eſt, quod vix, niſi cum magno detrimento fieri poteſt: ad quod nemo regulariter obligabitur. Alioqui quo modo ſaluaretur illud Matthæi, *e* Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue; Neque Deus eſſet homine benignior, ſed durior, quod abſit. Et in hoc caſu iam videmus quanta cum difficultate huic animæ mederi poteſt, ſeruato rigore Concilij Tridentini.

e Matth. 11.

Tertia ratio eſt: quia pie credendum eſt neque Deum in lege gratiæ velle, neque Eccleſiam debere imponere nobis iugum vix poſsibile, & difficillimum, ſaltem ſub pœna peccati mortalis. Neque enim Deus vt homo quærit occaſionem ad calumniandum, prout dicitur Sapientiæ primo capite: Sentite de Deo in bonitate; & concordat doctiſsimus Angueſt. *f* exemplificans de medio iuſtitiæ, ſcilicet, de æqualitate punctuali, quam ſeruare eſt nimis difficile, & vix poſsibile in omnibus: ideo ad eam non tenemur, ſed intra latitudinem, quodam groſſo modo æſtimatam ſecundum Scotum, & communiter Doctores ex ſecundo, & quarto Ethicorum. Ex quo dicunt Doctores, quod ideo non obligamur ſub mortali peccato confiteri peccatum, quando ex eius confeſsione explicita imminet probabile periculum ſpirituale, aut corporale, cuiuſcunque. Neque tenemur quærere confeſſorem cũ magna difficultate: puta itinerando viginti leucas ad ipſum quærendum. Tunc enim reputatur homo non habere copiam idonei confeſſoris, quando vix & ſine magna difficultate haberi non poteſt. Et de alijs multis caſibus ſimile erit iudicium ex prædicta regula. Quæ omnia in caſu, de quo in præſentiarum, locum habent, vt patet intuenti. Et ſic ex dictis patet in eo vtendum eſſe epicheya, licet Concilij Tridentini rigor obuiaret, quanto magis, quod non obuiat, ſecundum explicationem Angles, & Nauarri ſuperius citatam. Et aduertendum ſecundum Nauarrum, *g* quod Epiſcopus duobus modis poteſt committere hãc autoritatem dicto Vicario. Primo ſignando ipſi pœnitentiam, quam imponere debet poſt abſolutionem, ſecundo concedendo ipſi authoritatem non ſolum ad abſoluendum, ſed ad arbitrandum pœnitentiam. Ille enim, cui competit abſoluere ratione officij ſui, prout competit Epiſco-

f Angueſt. in moralib. c. 6. & 10.

g Nau. vbiſ.

po in hoc casu, potest absolute, non solum committere authoritatem ad absoluēdum, sed etiam ad pœnitentiam arbitrādum, secū dum doctrinam doctissimi Decij. *b*

b Dec. in c. fin de offi. ordin.

Est etiam aduertendum, quod Episcopus potest absoluere in absētia ab excōmunicatione extra sacramentum pœnitentiæ incursa ratione hæresis occultæ, sicut potest absoluere ab alijs excommunicationibus, vt affirmat *i* Nauarrus. Ex quo sequitur, quod potest absoluere ab excommunicatione dictam monialē absentem, quæ absoluta ab excommunicatione potest absolui à crimine hæresis à quocunque confessore ab eodē Episcopo ad hoc specialiter approbato. Peccata enim Sedi Apostolicę reseruata ratione excōmunicationis reseruantur, qua sublata, iam non sunt dicenda reseruata.

i Nau. vbi.

ARTICVLVS XII.

Vtrum prædicti prælati possint absoluere suos subditos ab excomunicatione capituli, si quis suadente diabolo.

REspondeo dicendo, quod Bonifacius Octauus *a* ordinauit, quod religiosus qui manus violentas in clericum iniecit, ne hoc prætextu habeat materiam vagandi possit ab Episcopo eo casu absolui, qui sæcularem clericum posset absoluere si alium clericū percussisset, videlicet quā do leuiter percussit secundum glossam super decretalem ipsius Bonifacij. Sed postea Innocentius Quartus, prout habetur in libro *b* Monumenta ordinum, *concessit generali & Prouincialibus Ministris, vt eos qui ex fratribus suis pro iniectione manuū in se ipsos incurrerint in excōmunicationis vinculū, aut in id ante Iusceptū habitum inciderint, vel alias sunt excommunicati valeant absoluere, nisi adeo graues, & enormes sint excessus, quod merito sint ad Sedem Apostolicam destinandi.* At postea Clemens Quartus in priuilegio citato in primo articulo huius quæstionis *concessit Generalibus, Prouincialibus, Vicarijs, Custodibus, & Prioribus conuentualibus iuxta quandam concessionem fratrum prædicatorū superius allegatam, & eorum vicarijs, vt possint beneficium absolutionis impertiri suis fratribus, & omnibus fratribus suorum ordinum adeos declinantibus, cuiuscunque sententiæ excommunicationis à iure, vel ab homine excepta excommunicatione lata contra hæreticos relapsos, Schismaticos, & literas Apostolicas falsificantes aut ad infideles prohibita deferentes, iuxta declarationem Sixti Quarti superius allegatam.* Ex quo colligitur, quod cum exceptio firmet regulam in contrarium, possunt sine dubio dicti patres absoluere ab excommunicatione propter iectionem manuum violentarum in clericum, etiam si sit sedi Apostolicæ reseruata, quod insuper probatur; nam cui conceditur maius, etiam minus concessum videtur: sed ipsis prælatis conceditur absolutio à cæteris casibus in cœna Domini, ergo à fortiori absolutio huius excommunicationis, quæ est minor indulgetur. Sed dubium est vtrum dicta absolutio, concedatur eis quando fratres se mutuo in claustro percutiunt, & non quando extra claustrum. Et videtur quod sic, nā priuilegia debent explicari iuxta terminos iuris communis. Et in quadam decretali *c* ordinatur, quod regulares si in claustro se percusserint possint à suo prælato, vel Episcopo absolui. At respondetur, quod licet extra claustrum se percusserint; possunt absolui virtute dicti priuilegij. Neque obstat dicta obiectio: illa enim verba non ponuntur in ea decretali: quasi innuant, quod si extra claustra se percusserint ab Episcopo, & non à suo prælato debeāt absolui, sed quia hoc crebrius in claustro contingit, prout aduertit Panormitanus *d* allegans aliqua iura, in quibus probatur clare Prælatos regulares posse absoluere suos subditos extra claustrum se mutuo percutientes. Et aduerte, quod si superior aliquis percusserit suum subditum, potest ipse secundum priuilegia absolui ab alio subdito suo electo ab ipso in confessorem, & si subditus & prælatus se adinuicem percusserint, & in conuentu non sit aliquis qui eos possit absoluere, possunt ad inuicem se absoluere, prout tenet Ioānes e Fabiā. Licet enim secundū ius ordinariū excōmunicatus maiori excōmunicatione non possit alium excōmunicatū eadem excommunicatione maiori absoluere, prout est notatum in sacris Canonibus *f* in casu tamē necessitatis, vbi nō est alius frater qui eos possit absoluere, potest excō municatus aliū excōmunicatū absoluere, & ratio est: quia necessitas nō habet legem, &

a c. religioso de sēt. excō. li. 6.

b in. 1. impr. fo. 104. con cef. 219.

c c. monach. de sēt. excō.

d Pano. in c. cū illorū de sen excom. per tex. ibi. & c. canonica cod. tit.

e Fabian. in ver. absolutio 2. q. 6.

f ca. audiuimus. 24. q. 1

pro

probat hoc dictum Ioannes Fabian, à maiori. Quia si excommunicatus in casu necessitatis potest absoluere a peccatis, a fortiori poterit ab excommunicatione.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum prædicti Prælati possint absoluere suos subditos ab excommunicatione, & suspensione, quæ incurritur ratione simoniæ in ordine.

REspondeo dicēdo, simoniacū realē in ordine tā occultum, quam publicum esse ipso iure suspensum quoad se & quoad alios, vt probant iura, [a] & tradit Innocentius communiter receptus; qui etiā est ipso iure suspensus, cū reseruatione Papali, prout tradit Nauar. Et Pius Quintus in constitutione, quæ incipit, *cū primū*, excōmunicat excōmunicatione Papali latæ sententiæ simoniacos in ordine & beneficio Mediatores, & Procuratores palā vel occultè tā dantes, quā recipiētes, cōfirmās in hoc extrauagantē Pauli Secundi. Ipsi verò assecuti Beneficia, sunt etiā ipso iure illis priuati; & insuper inhabiles ad ea & ad omnia alia obtinēda absq; aliqua declaratione, nō autē, mediatores. Et est aduertendū appellatione Beneficij etiā Prioratū, Guardianatū, & similia venire, quouis nomine nuncupentur: quæ sunt Prælationes & officia Pastoralia apud Mēdicantes. Quoniā Monasteriorū, seu cōuentuum sunt electiones, cōfirmationes, seu prouisiones huiusmodi quamuis inter beneficia Ecclesiastica cōmuniter nō cōputētur. Quæritur igitur in articulo quæstionis, vtrū supradicti Prælati possint absoluere ab his pœnis suos fratres in ordine vel beneficio realiter simoniacos. Et dico primo, quod semel in vita possunt dicti Prælati generales, & quibus id cōmiserint absoluere suos subditos a dictis casibus per communicationē priuilegij Eugenij Quarti, & Celestini Quinti, facta Abbatibus Cistertij, & cōgregationi Celestinorū, & cōgregationi S. Benedicti Hispaniarū, prout refert Collector [b] priuilegiorū ordinis Cistertij in suo Cōpēdio. *Nāhi Sūmi Pontifices concedunt Abbati generali dicti ordinis, & per cōsequēs alijs, quibus ipsi duxerint committendum, vt semel in vita possint absoluere suos subditos á quibuscūq; excōmunicationis, suspensionis & interdicti cēsuris, aliisque sentētijs, & pœnis á iure vel ab homine Apostolica, vel Sedis Apostolicæ legatorū delegatorū, vel subdelegatorū ordinaria, vel quauis alia autoritate Prouincialis, vel Synodalis cōstitutionis & regulariū dicti ordinis institutorū in genere, vel in specie promulgatis, vel promulgādis. Atque etiā à quibuscūque irregularitatibus & inhabilitatibus, etiā ante ingressū, vel post ex quauis causa cōtractis, vel cōtrahendis, etiāsi talia forēt propter quæ ad sedē Apostolicā, vel quēcunque aliū specialis habendus esset accessus, &c. ac de quibus cōtriti & cōfessi fuerint plenariam remissionē apostolica Autoritate cōcedere.* Ex quibus tā generalibus verbis colligitur veritas dicti, scilicet, q̄ dicti Prælati possunt absoluere à pœnis, quæ incurrūt eorū subditi propter Simoniā in ordine, & in beneficio. At Clemēs IIII. priuilegiū superius citatū, nō semel in vita, sed quotiesexpedire videbitur, cōcedit dictis Prælatis, & eorū vicarijs, vt a dicta excōmunicatione & suspēsione in ordine, vel beneficio possint absoluere; cū in eo solū fiat exceptio quatuor casuum, iuxta declarationē Sixti Quarti, a quibus Prælati supradicti tantū absoluere arcētur. Et Eugenius Quartus, vt habetur in libro [c] Monumenta ordinum cōcessit, vt fratres Minores possent absolui semel in vita a suis prælatis a simonia, quocunque modo cōtracta. Verum tamen est, quod Sixtus Quintus in cōstitutione, quā edidit contra male promotos, dixit. *Volumus præter alias cēsuras & pœnas cōtra simoniacè ordinantes, & ordinatos à sacris canonibus & constitut. ombus Apostolicis, alias inflictas & irrogatas, quibus nequaquam derogare intendimus, etiam omnia, & singula supradicta in sic promouentibus & promotis locum habeant.* Illa autem supradicta quæ Sixtus V. supra determinauerat, sunt sequentia ad literam à Sixto posita, ibi, *Clericos male promotos ab executione &*

[a] Extrau. 2. de simonia c. tantaeod. ti. vbi Innocen.

[b] Collector priuil. ord. Cistere. tit. absolu. §. 1.

[c] In 1. impr. fo. 61. & in 2. fo. 64 cōcel. 85.

exercitio eorundem ordinum ſuſceptorum, & ab omni ſpe, & facultate aſcẽdendi ad alios ſuperiores perpetuo ſuſpẽſos eſſe. Et ſi in eis celebrare præſumpſerint, illos ſic irregulares effectos omnibus, & quibuſcunque per eos in titulum commendam, aut aliás obtentis dignitatibus, officijs, & beneficijs Eccleſiaſticis cum cura & ſine cura, quomodocunque qualificatis, ſæcularibus, vel cuiuſuis ordinis, aut militiæ regularibus, ac etiamſi ipſi clerici regulares fuerint actiua aut paſſiua voce ipſo facto priuamus, & ijs priuatos atque ad illa & alia ſimilia, vel diſſimilia in poſterum obtinenda inhabiles, & incapaces eſſe decernimus & declaramus, dignitatũ officiorum, beneficiorum huiuſmodi ſic pro tempore vacantium Apoſtolicæ Sedis perpetuo reſeruamus. Ecce pœnas, quas Summus Pontifex Sixtus V. declarauit cõprehendere dictos ſimoniacos, etiam regulares. Et addit in ſuper Summus Põtifex. *Quod nemo prætextu cuiuſcunque priuilegij etiam maremagnũ nuncupati conceſſi, quibuſcunque ordinibus, congregationibus, & perſonis regularibus, aut Epſcopis per decreta Conc. Triden. aut officio ſacræ pœnitẽtiariæ Apoſtolicæ, vel minoribus, aut etiam maioribus, pœnitentiarijs noſtris & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, vel aliàs quomodolibet pro tempore conceſſis perſonæ ſic vt præfertur delinquentes, tã, ſcilicet, Antiſtites, quam Abbates promouentes, quam clerici male inſigniti, ſeu ordinati, à reatibus & exceſſibus præfatis abſolui, præterquam in mortis articulo poſſint, aut debeãt, neq; cum his ſuper irregularitate præmiſſa contracta etiam ſi crimen penitus occultum fuerit, quouis modo valeat diſpenſare.* Hæc Sixtus V. Ex quibus verbis colligitur iuxta ſuperius citata, quod ſimoniacos in malaordinũ promotione nullus prẽter Papã poteſt abſoluere, etiã prætextu priuilegiorũ regulariũ, quæ ſufficienter derogat Sũmus Pontifex. Et licet Clemẽs VIII anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto, pridie Kalẽd. Martij Pontificatus ſui anno quinto. *Motu proprio & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ ſedis plenitudine ſua perpetua valitura conſtitutione ſupra dictas literas Sixti Quinti ad terminos ſacrorum canonum, ac conſtitutiones Pij Papæ Secundi ſui prædeceſſoris, quæ incipit: Cum ex ſacrorum ordinũ, & ad diſpoſitionem decretorum ſacri Concilij Tridentini reſtrinxerit, & reduxerit, necnon cenſuras & pœnas in eiſdem Sixti literis contra quoſcũque. Addit tamen verba ſequentia. Præter quam contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos inflictas. Has enim voluit in ſuo robore permanere.* Ex quibus verbis colligitur, quod hodie Prælati regulares etiam habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalẽ non poſſunt abſoluere, neq; diſpenſare cum ſuis ſubditis, ſimoniacis in ordine, cũ priuilegia, quibus id facere poterant per Sixtũ Quintũ ſint abrogata. Neq; etiã poſſunt abſoluere eos, & cũ eis diſpẽſare, quando ipſorũ delictum eſt occultum virtute Concilij Tridentini; cum etiam decretum Concilij Tridentini; quoad hoc ſit per Sixtũ Quintũ abrogatũ, & per Clemẽtẽ VIII. reſpectu eorũ, quæ pertinẽt ad prædictos ſimoniacos, nihil ſit immutatum, vt conſtat ex ſuperius allegatis.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrũ dicti Prælati poſſint abſoluere à ſuſpenſione á diuinis virtute ſuorũ priuilegiorum.

Reſpon-

REſpondeo dicẽdo,nõ poſſe plenè ſatisfieri huic difficultati, ſine eo, quòd ſciamus, quid ſit ſuſpẽſio à diuinis. Quod maximè neceſſariũ eſſe duxi explicare,cum religioſi ſæpè ſæpius Apoſtolicis cõſtitutionibus, hac pœna & cenſura feriantur. Et reſpondeo, quod, vt ego exiſtimo, fuit opinio cuiuſdam gloſſæ, *a* quod ſuſpenſio à diuinis nihil aliud eſt,niſi ſuſpẽſio ab ingreſſu Eccleſiæ. Nã finis illius gloſſæ eſt omnes ſuſpẽſionis ſpecies numerare, & ſub vna ſpecie & ſub vno membro ponit ſimul ſuſpẽſionem ab ingreſſu Eccleſiæ & ſuſpenſionem à diuinis,vt innuat, quod hæduæ pœnæ ſolo nomine differũt. Fundamentum huius opinionis eſt Decretalis *b* Innocentij Quarti in Cõcilio Lugdunẽſi, in qua iudices excommunicãtes,ſuſpendẽtes,vel interdictum ponentes,verbo,& non ſcripto, ſuſpendit ab ingreſſu Eccleſiæ & à diuinis officijs ſimul,vt innuat has duas pœnas ſolo nomine differre,& ſecundum ſubſtantiam vnam & eandem rem eſſe. Nã ſuſpẽſio ab ingreſſu Eccleſiæ non prohibet omnẽ introitũ in Eccleſiã; ſed tãtũ eũ,qui eſt ad celebrandũ diuina officia. De qua re eſt textus expreſſus Bonifacij Octaui, *c* ſic dicẽtis.Is cui eſt Eccleſiæ ingreſſus interdictus,ſibi per cõſequens cẽſetur ipſa diuinorũ celebratio interdicta. Atq; adeò ſecũdũ hãc opinionẽ ſuſpẽſio à diuinis,nihil aliud eſſe videtur,niſi prohibitio celebrandi diuina officia in Eccleſia tantum. Quare extra Eccleſiam quæcunq; diuina officia celebrare poterit. Verum licet hæc opinio non careat probabilitate,communis tamen doctorum ſententia oppoſitum ſenture videtur. Et ideo vera opinio,&tenenda eſt,quod ſuſpenſio(à diuinis) ſit pœna diſtincta ſecundum ſubſtantiã ab ingreſſu Eccleſiæ. Nam reuera hæc à diuinis ſuſpenſio nõ ſolum in Eccleſia, ſed etiam extra Eccleſiã prohibet diuina officia celebrari. Superẽſt ergo declarare,quid ſit effectus huius pœnæ. Pro cuius rei explicatione eſt aduertẽdũ; quod effectus ſuſpenſionis à diuinis eſt, nõ ſolũ prohiberi aliquid ſub pœna peccati,ſed etiã ſub pœna irregularitatis, prout exiſtimat Sylueſter *d* dicens, quod ſuſpenſus à diuinis non poteſt ſub pœna peccati officiari in choro ſeu extra canere, neque intereſſe diuinis officijs. Verum quanuis peccet in his,non contrahit irregularitatem, ſi ſolum interſit,vt ſimplex laicus. Hanc opinionem non probat prædictus autor; & ideo non eſt tenenda.Sed potius eſt dicẽdum, quod quoties hæc cenſura nõ inducit irregularitatẽ,nec etiã inducit peccatum, quia nõ eſt maior ratio de vno quã de alio,in ſuſpẽſione à diuinis. Imo eſt argumentum maximũ, quod ſuſpenſio à diuinis,quæ nõ inducit irregularitatem; non inducat peccatum, cum ſit malum acerbius,quàm irregularitas. Ergo ſi non inducit quod minimũ eſt, non inducet quod eſt maximum. Atque adeò,ſi ſe cũdũ mentẽ Sylueſtri pſallere in choro,& intereſſe diuinis,vt laicus, non inducit irregularitatem; multo minus peccatum inducet. Aduertendum tamẽ,quod opinio Syluestri procedit tantum in interdicto: nam qui interdictus eſt,peccat audiendo diuina, licet non ſit irregularis. Ratio vero, quare peccet eſt,quia eſt ſpecialiter prohibitus ne diuina officia audiat, & ſacramẽta Eccleſiaſtica recipiat,vt conſtat ex iure. *e* At vero ſuſpẽſus nõ eſt prohibitus aliquo iure circa prædicta,& ideo interdictum & ſuſpenſio,quoad inducendum peccatum differũt. Verum quantum ad inducendam irregularitatem parificantur, quia in omnibus caſibus,in quibus interdictũ inducit irregularitatẽ in illiſmet inducit etiã eandẽ irregularitatẽ ſuſpenſio à diuinis,quia iura eodẽ modo loquũtur de iſtis duabus cẽſuris,quantũ ad inductionẽ irregularitatis. Vnde reſolutorie dico primo, quod ſuſpenſio à diuinis eſt priuatio officiorũ (quæ ante ſuſpẽſionẽ habebant) pertinentium ad ſeptem ordines Eccleſiaſticos, & ſeptem horas Canonicas. Hæc definitio ſumpta eſt ex decreto Martij *f* Papæ,& Innocentij IIII. in Cõc. Lugdunẽſi. *g* Et ideo in ea tria ſunt cõſiderãda. Primum eſt,quod hæc cẽſura ſit prohibitio officiorum,quia nõ prohibet ſuſpẽſio à diuinis,quæcunque diuina,ſed ea tantũ, quæ ad officiũ ſpeciale pertinẽt. Et ideo Innocẽtius IIII. in loco citato dixit,quod ſic ſuſpẽſus à diuinis poteſt ſua cõfiteri peccata,cõmunicare,dicere horas Canonicas,aſsiſtere ſacris,cantare in choro,baptizare ſine ſolẽnitate,benedicere menſam priuatam: quia hæc & ſimilia nõ deputantur alicui officio ſpeciali à iure,conſtitutione, vel cõſuetudine: nam ad hæc quilibet Chriſtianus habet poteſtatem. At vero vſus ſolennis acolytorum ad deferendum cæreos,& ſubdiaconorum,diaconorum,presbyterorũ, & hebdomadariorum & cantorum in officio diuino prohi-

a Gl. in Clemen. cupiẽtes de pœnis verb. ſuſpẽſio.

b c.1. de ſen. excom. li.6

c c.is cui de ſent. excom mu. lib.6.

d Syluef. v. ſuſpenſio.

e c.alma mater de ſent. excom. li.6

f Cap. ſiquis Epiſcop. in cõcil. n. q. 3. g Cap. 1. de ſen. excom. libr.6.

prohibetur in ſuſpenſione à diuinis, quia vſus omnium prædictorum, eſt deputatus alicui officio ſpeciali ex iure & conſuetudine, vt autores plures dicũt teſte Philip. Frã co. *b* Secũdo dico, quod ſuſpẽſio à diuinis prohibet ab officijs pertinentibus ad ſeptẽ ordines & ad ſeptem horas Canonicas, quia iſta miniſteria Eccleſiaſtica ſunt proprie officia diuina. De horis canonicis id patet, quia iure pleno diuinũ officium vocantur. De ſeptẽ ordinibus etiã eſt certũ, quod ſint & appellentur propriè officia diuina, quia omnes ordinantur ad diuinũ ſacramentum altaris. Et ideo quando Innocentius dixit, quod ſuſpenſus â diuinis, exequi nõ poteſt diuina officia, de iſtis ſolũ duobus (cũ ſint propriè diuina) ſunt illa verba intelligenda, videlicet, de ſeptem ordinibus & de ſeptem horis. Nã reliqua, quanuis tractãt de rebus aliquãdo diuinis, nõ tamen ſunt propriè officia diuina, vt eſt officium cantoris in proceſsionibus extraordinarijs, vigilijs & funeralibus. Et officium cãtoris in refectorijs & in cathedris Theologiæ, & ſimilia, prout notant Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Speculator, & Innocẽtius: quos referunt & ſequuntur Philippus Francus, *i* & Nauarr. Tertio dicitur quod prædicta officia debent haberi ante ſuſpenſionẽ. Nam ſi quis ſe ingerat diuinis rebus proprie ſumptis & non faciat ea ex officio quod prius habebat, nõ incurrit irregularitatẽ illatã cõtra tranſgreſſores huius ſuſpenſionis, & cenſurę, atque adeo ſi aliquis, qui non eſt acolytus, diaconus, neque ſubdiaconus deferat cæreos, & ſolenniter dicat Epiſtolam, vel Euangelium, non contrahit irregularitatem ex vi huius ſuſpẽſionis à diuinis, vt notãt Nauarrus, *k* & Philippus Francus. Bene tamen incurrit aliam irregularitatẽ alterius ſpeciei, quod exercet ſoleniter officiũ, & ordinẽ quẽ non habet. Verũ eſt tamen, quod ſi religioſus, vel aliquis alius facit officiũ acolyti, & ſubdiaconi deferẽdo cæreos, vel dicẽdo epiſtolã nõ ſolenniter, ſed vt laicus, non incurrit hanc cenſurã, quia quãuis ingerat ſe diuinis proprie ſumptis, cũ tamẽ ea nõ faciat ſoleniter ex officio, quod anteà habebat, nõ incurrit pœnã huius ſuſpẽſionis, neq; aliam quamcunque. Et videtur etiam dicendũ, quod ſuſpenſus à diuinis eſt prohibitus ab actu prædicandi, cũ ſecundũ iura antiqua ſit actus deputatus ſacerdoti, quanuis nõ competat omnibus ſacerdotibus ex officio prædicare vt cautum eſt in Concilio *l* Conſtantiẽſi. At contrariũ puto dicẽdum. Licet enim aliqua iura dicant eſſe deputatum ordini diaconatus: iura tamen ſupradicta debent intelligi reſpectu actus cantandi Populo Euangelium ſoleniter prout in noſtra ſumma *m* reſoluimus. De actu verò benedicendi mẽſam in refectorijs & dicendi orationes ſolẽniter in proceſsionibus extraordinarijs & vigilijs, & funeralibus, & ſimilibus dubium eſt, an comprehendãtur in ſuſpenſione à diuinis, & exiſtimo eos actus & ſimiles eſſe interdictos, & prohibitos, eo quod ex conſuetudine ſunt actus pertinẽtes ad ſacerdotiũ. Nã huc vſq; nõ vidi ea miniſteria exerceri, niſi à presbyteris inter religioſos viros. Hęc ſunt quæ prohibẽtur in ſuſpenſione à diuinis. Videamus igitur veniendo ad id: quod in articulo quæſtionis propoſuimus diſputandum, vtrum, ſcilicet, prælati regulares poſſint ab huiuſmodi cẽſura abſoluere ſuos ſubditos? Et reſpondeo, quod in foro conſcientiæ recte poſſunt per priuilegium Clementis IIII. in primo articul. huius quęſtionis allegatum, vbi concedit poſſe eos abſoluere, à quacunque ſuſpenſione à iure, vel ab homine generaliter promulgata. Quod alijs priuilegijs ibi & in ſuperioribus articulis cõfirmauit. Et nemini dubiũ eſt, quod prælati regulares habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem poſſunt ab ea abſoluere in foro cõſcientiæ, ſi procedat à delicto occulto non deducto in iudicium, iuxta indultum conceſſum Epiſcopis à Conc. Trident. *n* quod indultum ipſis Prælatis etiam cõmunicatur. Dubium tamen eſt, an in foro exteriori poſſint abſoluere â dicta pœna? Et reſpondeo, quod ſic; quando iſta pœna non eſt perpetua: quia non infligitur ex natura ſua propter delictum prohibitum; ſed propter ſolam contumaciam, cum ordinarij poſſint diſpenſare: vt aperte dicit quædam decretalis. *o* Et quanuis hæc pœna ſit perpetua quãdo non eſt reſeruata, certum etiã eſt quod poteſt remitti per ordinarios Prælatos, prout euidenter deducitur ex alia decretali. *p* Et ſic prælati generales & prouinciales, cum ſint ordinarij ſuorum ſubditorum, poſſunt abſoluere â dicta ſuſpenſione à diuinis, quando non eſt perpetua, & quando licet perpetua ſit, ſuæ ſanctitati non eſt reſeruata. Vnde dicemus infra in quæſtione de clauſura quantum ad ingreſſum mulierum in monaſteria Monachorũ, quod

h Fran. in c. 1. de ſent. ex com. lib. 6.

i Franc. in c. vbi ſup. Nauar. in ſum. c. 27. n. 163.

k Fran. vbi ſup. § aureã nu. 3. Naua. vbi ſup.

Cap. adijcimus. 16. q. 1.

l Conc Cõſtant. ſeſ. 8. & 15.

m In ſum. 2. tom. cap. 4.

n Con. Triſeſſ. 23. c. 6. de reform.

o Ca. ex literis de cõſti.

p Ca. nuper de ſent. excommun.

quod dicti prælati possunt absoluere suos subditos à suspensione à diuinis incursa ab eis admittentibus præsumptuose mulieres intra clausurã dictorũ monasteriorũ: contra fœlicis recordationis Pij V. cõstitutionem.

ARTICVLVS. XV.

Vtrum prædicti Patres possint absoluere suos subditos á censuris in contemptum clauium commissis.

a Fo. 120. cõ ces. 542.

REspõdeo dicendo, quod Bonifacius *a* IX. prout refertur in supplemẽto, cõcedit facultatẽ dictis prælatis, vt possint absoluere suos fratres & sorores, ab excõmunicatione incursa propter violentas manus in clericos iniectas, & cũ eis dispẽsare super irregularitate, si quã huiusmodi sentẽtijs ligati, celebrãdo diuina, vel miscendo se illis modo tantũ, nõ tamen in cõtemptũ clauiũ aliàs præmissorũ occasione qualitercumq; cõtraxerint, dispensare; eosq: quoad hoc in statũ pristinum restituere; & quod similiter possint absolui dicti magistri, & priores, ac vicarij cõfessoribus per eos eligẽdis. Et Eugenius IIII. in concessione facta fratribus Minoribus, de qua *b* infra, qua possint ab omnibus absolui plenariè addit, *nisi illa in cõ temptũ clauium committant*. Ex quibus videtur dicendũ quod si incurrant in dictas censuras in contẽptum clauium, nõ possunt absolui per prædictos prælatos, neq; ipsi prælati per confessores ab ipsis electos. At licet virtute huius priuilegij à dictis censuris minime possint absolui, virtute priuilegij Clemẽtis IIII. videntur posse absolui, & dispensari, licet in contẽptum clauiũ tales cẽsuras cõtraxerint. Nã priuilegiũ Clementis IIII. & alia priuilegia superius allegata, cõcedũt absolute sine dicta limitatione dictis prælatis facultatẽ ad ipsam absolutionẽ, prout superius late diximus. Et cum ipsa priuilegia sint beneficia principis fauorabiliter, & late sunt interpretanda, iuxta ea quæ supra diximus *c* in quæstione de priuilegiorũ explicatione. Et insuper probatur, quod saltẽ generales, & prouinciales, & alij habentes iurisdictionẽ quasi episcopalẽ possunt absoluere & dispensare. Pro quo est videndũ quid sit peccare in cõtẽptum clauiũ. Et dico, quòd tunc aliquis peccat in contẽptum clauiũ, & Ecclesiæ, nõ quãdo mouetur ad huiusmodi contẽptum ex aliqua ira, odio & affectione, sed tantum ex eo, quod non vult se submittere Ecclesiæ potestati, credẽdo tamẽ Ecclesiã habere potestatẽ, iuxta doctrinam expressam D. Thomæ, *d* Soti, Caietani, à doctissimo Castro resolutam. Vnde quãdo aliquis propter aliquam causam particularem scilicet, odium, iram, aut concupiscentiam, nõ vult se submittere Ecclesiæ præceptis, credendo esse iustã, tolerabilẽ & discretam, credẽdo ipsam regi ab Spiritu Sãcto & eius potestatẽ esse à Deo collatã, nõ dicitur ex contẽptu clauiũ peccare, sed ex dicta causa particulari, etiam si sæpe sæpius propter eãdem causam eademmet peccata committat, prout resoluit Syluester. *e* Hoc supposito probatur nostra conclusio, quod scilicet, in foro conscientiæ possint prælati generales & prouinciales absoluere & dispẽsare in foro conscientiæ in censuris commissis à suis subditis in contẽptũ clauiũ. ✠ Licet enim nõ possint absoluere suos subditos ab hæresi occulta iuxta tradita in superioribus possunt tamen absoluere à censuris incursis in contẽptum clauiũ nolẽdo subijci clauibus Ecclesiæ, credendo tamẽ Ecclesiã habere potestatẽ â Christo Domino ad ligandũ & soluendũ, hoc enim nõ est hæreticale cũ vt supponitur credant Ecclesiam posse censuras iure optimo fulminare & imponere. ✠

b Infra hac q. ar. 20.

c Su. q. 11. ar ti. 6.

d D. Th. 2. 2 q. 186. art. 9. ad 3. vbi Caie. Sco. in 2. d. 6. q. 2. §. quãtum ad secundum. Cast. deleg. pœna. lib. 2. c. 5. docum. 6.

e Syl. ver. cõtemptus, nu. 1. & 2.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorũ possint absolui á dictis prælatis virtute eorũ priuilegiorum.

REspondeo dicendo, quod hic articulus proponitur propter priuilegiũ Bonifacij IX. in superiori articulo allegati, dantis facultatẽ prælatis regularibus ad absoluendum, & dispẽsandum in certis causis cũ suis fratribus, dũmodo tamẽ nõ in contemptum clauium aut alias occasione dictę indulgentiæ peccauerint. Ponitur etiam iste articulus occasione concessionis Eugenij IIII. de qua in libro, *a* Monumẽta ordinũ in prima & secũda impressione, qua cõcessit ipsis fratribus quãdã indulgentiã & remissionem peccatorum plenariã, de qua in quęstione de cõfessarijs quantũ ad absolutionẽ dicemus. Et addit Sũmus Põtifex, ne (quod absit) propter huiusmodi gratiã reddantur fratres procliuiores ad illicita in posterũ cõmittẽda. Quod si ex cõfidentia huiusmodi ali-

a Fo. 62. in 1. impr. & in. 2. fol. 65. cõ ces. 66.

aliqua peccata cõmittant, ad talia prædicta indulgẽtia nullatenus ſuffragetur. Vnde dico, quod quando in priuilegio & facultate Apoſtolica, nõ excipiuntur, quæ cũ confidentia talis facultatis fuerint cõmiſſa, de rigore videtur cõceſſa. Vnde cum in priuilegio Clemẽtis IIII. allegato in artic. primo huius quæſtionis non fiat talis exceptio, debemus concedere de rigore, quod prælati virtute dicti priuilegij, & aliorum talem exceptionẽ minimè facientiũ poſſunt abſoluere ſuos fratres à peccatis & à cẽſuris, quæ cũ cõfidentia dicti priuilegij cõmiſerint, & contraxerint. Hæc propoſitio videtur probabilis ſtando in rigore talium conceſſionum, nihil excipientium, quia priuilegia talia interpretanda ſunt contra cõcedentem, maxime in fauorabilibus, quæ non ſunt in præiudiciũ tertij, vt probatur in iuribus, *b* & tradũt Doctores communiter cum Innocentio. Quod confirmatur primo: quia contra eum, qui legem dicere potuit apertius eſt interpretatio facienda, prout ex iure canonico *c* & ciuili ſatis deducitur. Confirmatur deinde, quia ius non dicit quod ipſo fãcto priuilegium amittit, qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate: ſed dicit, quod priuilegiũ amittere meretur. Et ita ſecundũ merita innuit priuationem vel declarationem amiſsionis non ipſo iure, aut facto fieri, ſed poſſe & debere fieri, ſicut dixit D. Auguſtinus, quod peccator eſt indignus pane, quo veſcitur; nõ tamen eo ipſo quod peccat eſt priuatus iure, quod habet in ſuo pane. Dixi in rigore: quia ſi de mẽte concedentis illud probabiliter præſumatur, aut conſtet, tunc talis cõceſsio, aut priuilegiũ non extẽditur ad ea, quæ cũ confidẽtia eius commiſſa fuerint, poſt talẽ cõceſsionem, vt patet: quia à voluntate concedentis pẽdet totũ hoc. Vnde quia in generali conceſsione aut facultate contra ius cõmune: non præſumitur quis concedere velle id, quod non eſſet ſpecialiter cõceſſurus: vt eſt cõmunis regula vtriuſque iuris. Specialiter autem non eſſet quis cõceſſurus id, vnde eſſet occaſio peccandi, qualis videtur eſſe ſi concederetur poteſtas etiam ad ea, quæ eum confidentia eius committerentur: quia ſemper eſt interpretatio facienda vt euitetur delictum, vt notatur in iure. *d* Hinc videtur, quod cõcedẽs nõ intẽdit, quod ad ea facultas ſua extẽdatur: & per cõſequens videtur, quod virtute eius peccãtes cũ dicta confidentia minimè poſſunt abſolui, niſi expreſſe in ipſa facultate concedatur. Et hæc opinio vt ſecurior & magis pia conſulenda eſt, ad terrorem & præſeruationem peccati: præſertim cũ contraria nõ ſit in rigore adeo certa. Verum eſt tamẽ, quod in caſu particulari, in quo diſpendium animæ immineret, ſi à commiſsis cum confidẽtia priuilegij non poſſet quis abſolui, ego eum abſoluendum iudicarem, præſuppoſita contritione debita notificãdo ipſi pœnitenti, quod talis facultas ei amplius non valebit ad alia cum eius confidentia de cætero committenda. Ex dictis colligitur, quod licet in priuilegio Clemẽtis IIII. & aliorum Pontificum non ponantur limitationes aſſignatæ in priuilegijs Bonifacij IX. & Eugenij IIII. ſcilicet, quod nõ poſsint abſolui fratres ab his peccatis & cenſuris, quæ cum confidentia dictorum priuilegiorum commiſerunt, & contraxerunt, abſolutè loquendo debent ſecũdum mentem concedentiũ neceſſario ſubintelligi: & ita regulariter loquendo non debent prælati abſoluere ſuos fratres virtute dictorum priuilegiorum ab his, quæ cum confidentia ipſorum commiſerũt, niſi ex negatione talis abſolutionis periculum ſpirituale ipſius animæ abſoluẽdæ timeatur. Sed vidẽdum eſt quid ſit peccare cũ cõfidẽtia priuilegiorum ad hoc, vt dicta abſolutio & diſpenſatio negetur. Et reſpondetur, quod quantum adhunc effectum, tũc dicitur quis peccare cũ cõfidẽtia facultatis ſibi conceſſa, quando ex talis facultatis confidentia mouetur ad committendum id, ad quod non moueretur ſine ea. Pro cuius dicti explicatione nota, quòd non dico, quod quãdo non committeret illud ſi talẽ facultatem non haberet, dicitur quis peccare cum prædicta confidẽtia: ſed dico quod tunc dicitur peccare cum ea quando non mouetur ad id, niſi ex tali confidentia. Eſt enim inter hæc magna differẽtia. Stat enim, quod ſi ego non haberem per talem facultatem, tam facile remedium & certum ſolicitius me haberem, ne inciderem in talia reſeruata, At verò cũ video mihi facile remedium per talem facultatẽ adeſſe, ſicut adeſt ad alia non reſeruata, certè non curo magis illa cauere, ac ſi reſeruata non eſſent: vel ſicut alia non reſeruata, pro quibus facilè remedium haberetur. Et tamẽ in hoc caſu eſt verum, quòd talia non committerem, ſi talem facultatem non haberẽ. Sed tamen hoc nõ eſt poſitiuè peccare cũ confidentia priuilegij

b Ca. olim de verb. ſig. c. quia circa de priu. vbi gl. vlt. & Innoc. d. ca. licet de traſl. Epiſcop.

c d. ca. quia circa l. fi. ff. decõſt. principum.

d l. 1. §. ſi fundum C. de his qui not.

uilegij, aut quod idem eſt cauſaliter cum cõ fidentia priuilegij peccare, dum talis confi dentia nõ eſt cauſa poſitiua, ſeu cõcomitãs ad peccatum, dum per talẽ cõfidẽtiam ego negligentior in dies fio ad cauẽdum diligẽ tius talia reſeruata, quam ſi talem facultatẽ non haberem: & per conſequẽs hoc nõ eſt præbere, aut ſumere cauſaliter incentiuum peccandi: ſed eſt per talem confidentiã auferri ſpecialem ſolicitudinẽ cauẽdi talia reſeruata. Quod ſi ego non ſolum ex tali confidentia priuilegij eſſem negligens ad cauẽ dũ reſeruata ſicut nõ reſeruata, ſed inſuper mouerer ſpecialiter ad exequenda praua deſideria, ſeu paſsiones, quibus etiã alias ad talia reſeruata inſtigor, & moueor, tunc vere propriè talis confidentia facultatis eſt cauſa poſitiua, aut poſitiuè mouens ad peccatũ, & præſtans incentiuũ ad id: & talis proprie cum confidentia ſeu potius ex confidentia priuilegij peccare dicitur. Sicut ſi aliqui dicerent & deliberarent ſecum dicentes. Accipiamus hoc priuilegium & occidamus illũ, quia abſoluemur per illud: vel priuilegium habemus, per quod poſſumus abſolui, occidamus illũ, &c. Et iſti tales non poſſunt abſolui virtute priuilegij dicti, cum tacitè ſub intelligatur, in omnibus priuilegijs, quod virtute eorum nemo abſoluatur, ſi cum cõfidẽtia ipſorum peccata cõmiſerit, & cẽſuras contraxerit. Ille autẽ, qui ſolum fit negligẽs per talem facultatem ad cauendum reſeruata, videtur quod bene poteſt abſolui virtute talis facultatis, etiam expreſſe excipientis eũ, qui cum eius cõfidentia peccaret. Et ratio huius eſt, quia virtute talis exceptionis ſolũ excipitur is, qui proprie & poſitiuè mouetur ad peccãdum, & ſumit inde incentiuũ peccãdi: quia & hoc ſolũ intẽdit cõcedẽs præcauere, quãdo talẽ exceptionem expreſſe aut implicitè fecit. Quia & in cõceſſione facultatis certè intendit liberare eos, quibus eã cõcedit a maiori ſolicitudine ad hibẽda circa abſolutionẽ a reſeruatis, quã ſi nõ eſſent reſeruata, alioquin ſcrupuloſum, aut fere ſemper ſcrupuloſũ eſſet habere tales facultates, niſi ſic intelligãtur proprie, vt dictũ eſt, cũ cuilibet peccati in reſeruatis fere ſemper occurrat cogitatio aliqua de tali facultate & remedio, & intẽtio aliqua ſe remediãdi poſt tale peccatũ reſeruatũ cõmiſſum: quia ſi putaret nõ patere ſibi remediũ, niſi difficile, certè ſolicitius caueret ab ipſis reſeruatis. Ita eleganter Corduba. e

e Cord li. 5. quæſt de indulg. q. 37. iuxta fin.

ARTICVLVS XVII.

Quid ſibi velint verba poſita in priuilegijs ſuprapoſitis, in quibus dicitur, quod Prælati poſſunt abſoluere ſuos ſubditos á pœnis, à iure, vel ab homine.

REſpõdeo dicendo, quod in priuilegio conceſſo Abbatibus Ciſtertij ab Eugenio Quarto, & in priuilegio conceſſo à Gregorio Decimo quarto Miniſtris infirmorum, & in alijs priuilegijs, *Suprapoſitis conceditur prælatis, quod poſſint abſoluere á cẽſuris & pœnis*, ſub quibus verbis, cenſuris & pœnis, non includitur facultas diſpenſandi ab irregularitate, quia irregularitas non eſt cenſura, vt dicitur in iure *a* & notat Nauar. Neque etiam nomine pœnæ continetur. Licet enim irregularitas contracta ratione alicuius culpæ pœna dicatur, non tamen venit abſoluenda nec diſpenſanda virtute prædictorum verborũ, prout conſtanter tenẽt idem Nauar. *b* contra Cordubã Medinam, Gutierrez, & Sotũ in quarto Sententiarum, qui in lib. de iuſtitia *c* & iure ſententiam Nauarri amplectũtur, quam ego in noſtra Summa conſtanter ſequor, aduertens Sũmos Pontifices his tẽporibus in iubileis ab eis emanatis, eã ex preſsis verbis approbare. Nomine igitur pœnæ, illa tantum veniunt, quæ à confeſſore vel à canonibus pœnitentialibus imponũtur, vel etiã, quæ ab ipſo pœnitẽte ſpõte aliquo bono fine ſubeũtur, de quibus per Nauarrũ. *d* Igitur ſub dictis verbis ſolum de cẽſuris & pœnis illis loqui videtur priuilegia, quæ abſolutiones à peccatis, vel Sacramẽtorũ ſuſceptionem impedirent. Quod non facit irregularitas, quia illa ſubſiſtente abſolutio à peccatis, atq; etiam ab eo, quod irregularitati cauſam dedit, impendi poteſt iuxta doctrinã Cardinalis. *e* Et aduertendũ, quod nomine pœnæ non venit pœna pecuniaria debita per ſententiã iudicis. Pœna enim pecuniaria non eſt pœna Eccleſiaſtica, prout aduertunt Soto, *f* & Nauarrus. Hinc quidã aiunt illud verbũ, *& pœnis*, eſſe declarationẽ prioris verbi, ſcilicet, *cenſuris*, nẽpe quando cenſura fertur per modũ ſentẽtiæ & pœnæ.

a Cap. quærẽti de verb. ſignif. Nau. in man. c. 27. n. 254.

b Nau. c. 27. n. 152. Cor. vbi ſup. q. 43 dub. 4. Medin. 1. 2 q. 96. ar. 4. Gutier. in quæſt. Canoni. c. 1. fo. 57. Sot in 4. d. 22. q. 3. ar. 1.

c Sot. li. 5. de iuſt. q. 1. ar. 4 pa. 382. in ſum. confeſſ. 1. to. c.

d Nau. vbi ſu. n. 191. & 194 & 254.

e Cardin. in clem. dudũ paragrapho ac deinde. q. de ſepult.

f Sot in 4. d. 18. q. 1. ar. 2. poſt. 3. concl. Nau. ca. 27. n. 25.

ART.

ARTICVLVS XVIII.

Quid ſignificent illa verba poſita in priuilegijs, quod ſcilicet, dicti Prælati poſſint abſoluere à quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatibus.

REſpõdeo dicẽdo, quod Eugenius IIII. in illo priuilegio ſæpè ſæpius allegato cõceſſit reformatori Generali Ciſtertij in illa abſolutione plenaria, quã ſemel dun taxat poteſt ſuis ſubditis cõferre, cõcedit in quã ipſis, *vt eos á quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatibus abſoluat.* Et dubitatũ eſt, an ratione prædictorũ verborũ poſsint dicti generales cũ ſuis monachis diſpenſare in irregularitatibus, & inhabilitatibus. Et autor Cõpendij *a* ordinis Ciſtertij ait, q̃ nullibi dici poſsit ſub abſolutione irregularitatũ diſpenſationẽ ſuper eiſdẽ cõprehendi. Vnde clauſula intelligi videtur de abſolutione à peccato irregularitatẽ producente, quod peccatũ ad exercitiũ ordinũ & officij pœnitentẽ inhabilẽ reddit vt per Nauarrũ, *b* qualis eſt cõcubinatus notorius, & fornicatio, & alia ſimilia quibus illaqueati ſunt ipſo iure ſuſpenſi, prout ſacri canones *c* decernũt, ſaltem donec pœniteant, & irregulares celebrãdo fiãt. Vnde venit intelligẽdũ quoddã priuilegiũ cõceſſum à Iulio II. domino Gregorio Duci Colimbricẽſi, adminiſtratori per Sedẽ Apoſtolicã ſpecialiter deputato, ac Priori generali militiæ de Auis Ciſtertiẽſis ordinis datũ Romæ apud S. Petrũ, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, ſexto Kalend. Iulij, Pontificatus ſui anno quarto, in quo inter alias ſequens proponitur conceſsio, dixit enim, *Summus Pontifex concedere ipſi domino Georgio, & ſucceſſoribus eius, & Prioribus maioribus, & ſucceſſoribus eorũ, vt poſsint abſoluere milites priores & fratres dictæ militiæ á peccato adulterij, inceſtus, ſacrilegij & fornicationis,* quæ verba ſunt explicãda reſpectu pœnarum & ſuſpenſionũ, quæ correſpondent iſtis delictis, vt ſcilicet, dicti magiſtri, & priores poſsint abſoluere fratres dictæ militiæ à dictis pœnis, & ab infamia reſultantibus ab eis. Alioquin ſi eis tantum concederetur abſolutio à dictis criminibus nulla indulgentia ipſis fieret, cum hoc cuicunque ſacerdoti approbato ab ordinario concedatur. Et hoc ſignificat abſolutio dicti prioris maioris facta in Capitulo generali dictæ militiæ: in qua dicit, *Aboleo etiam omnem maculã infamiæ, & inhabilitatis vndecunque contractã,* quæ infamia & inhabilitas conſiſtit in pœnis canonicis talibus delictis correſpondentibus.

a Colle. compend. Ciſter. ti. abſolu. v. irregularitatibus & inhabilitatibus.

b. Nau in manual. c. 25. n. 76.

c Propter. 3 v d. c. ſi qui ſũt 81. d. c. 1. de ſent & reiudi. lib. 6.

ARTICVLVS XIX.

Quid importetur per illa verba, abſoluo vos ab omni infamiæ macula poſita in ſuperioribus priuilegijs.

REſpondeo dicẽdo, quod prædicta verba ponũtur in dicto priuilegio Eugen. IIII. cõceſſo reformatori ordinis Ciſtertij: in quo cõceditur, *quod poſsit abſoluere omnẽ inhabilitatẽ, & infamiæ maculã, ſiue notã cõtractã, exceptis ea, quæ naſcitur ex homicidio voluntario, mutilatione mẽbri & bigamia.* Pro quorũ explicatione nota, quod regulariter omnes infames ſecundũ leges, de quibus Bartol. *a* de quibus etiã decreta canonica verba faciũt, etiã ſecundũ canones ſunt infames, vt deducitur ex iure, *b* & notat Innocẽtius, & ſi militer omnes, qui ſuis culpis ad ordines promoueri nõ poſſunt, de quibus per Panormitanũ. *c* Pro quorũ explicatione nota, quod quædã dicuntur delicta leuia, & ſunt illa in quibus dolus non requiritur, vt quãdo aliquid cõtingit per imperitiam ſine dolo, vel quãdo interuenit culpa leuis, vt latè tradũt. Panor. & *d* Angel. quod arbitrio iudicis relinquendũ eſt, vt ait Aretinus *e* grauia dicũtur, vbi dolus interuenit in graue præiudicium alterius, ſeu Reipublicæ, quæ alias dicuntur mediocria, vt eſt furtũ & periuriũ. Grauiora ſunt publica, in quibus non imponitur pœna mortis. Et grauiſsima, in quibus imponitur pœna mortis, quæ alias dicuntur enormia. Has differẽtias ponunt Bartolus, *f* Felin. Angel. Aret. Folerius Boſsius, & Iul. Clar. Secundo nota, quod duæ ſunt opiniones, quæ horũ delictorũ indicãt irregularitatẽ. Prima eſt, q̃ delicta mediocria, ſiue ſint notoria iuris, ſiue facti, propter notorietatẽ, cauſant

a Bar. in l. 1 C. ex quib. cauſis infamia irroget. c. omnes. ca. nulli, & c. infames. 6. q 1 c. infamibus de reg. iur. li. 6. c. tantis Daniel. 81. d. c. vlt. de teſt. c. Deus omnipotens, de accuſat.

b c. omnes. 6 q. 1. Innoc. in cap. qual. & quãdo. 2. de accuſat.

c Panor. in c. ex diligenti de ſimonia. d Panor. in c. tua de pœnis, Ang. in l. nõ ſolum. §. ſi mandato. ff. de iniur. & in l. leuia. ff. de accuſ.

e Aret in ca. cũ illorum, de ſent. excõmun.

f Bar. in d paragrapho ſi mandato. n. 7. & in d. l. leuia Felin. in d. c. cum illorum. Aret. in d tract. male fi. in prin. colu. 3. Foler. in pract. crimin. in verſ. audiantur accuſatores. n. 49. pag. 70. Boſſ. in practi. crim. tit. de iud. n. 91. fo. 179. Clarus lib. 1. recep. paragrapho. 1. nu. 9.

cauſant irregularitatem ex accidenti: & tales delinquentes non poſſunt promoueri etiã acta pœnitentia. Si vero iſta delicta mediocria ſunt occulta, prout diſtinguitur occultum contra notorium, tũc acta pœnitẽtia promoueri poſſunt. Hanc ſententiam tenẽt Angelus *a* Sylueſter, & D. Antoninus. Qui omnes fatentur delicta enormia quantũcunq; occulta ſint irregularitatẽ nõ inducere, dicẽtes, nõ ſufficere ad irregularitatẽ ꝙ delicta ſint enomia tantũ, ſed etiã exigere, vt ſint notoria vel publica: Quam ſententiã tenet Nauarrus, dicens, quod omne crimen notoriũ depoſitione dignum inducit irregularitatem. Neque ad hoc ſufficit, ꝙ ſit enorme, vt inducat dictã irregularitatem, ſi occultũ eſt, niſi in illis caſibus, in quibus ius cõſtituit, vt hũc ſortiatur effectũ, ſicut homicidium. Ex quibus infertur, ꝙ delicta mediocria ſiue ſin tnotoria iuris, ſiue facti, ꝓpter notoritatem cauſant irregularitatem ex accidenti, & ꝙ tales non poſſint promoueri, etiam acta pœnitẽtia, intelligenda ſũt quãdo talia delicta ſint depoſitione digna vt ait Nauarrus: *b* qualia ſunt furtum, periuriũ, & adulteriũ, falſum teſtimoniũ, ſacrilegium, vt referunt Antoninus *c* & Abbas: vbi numerat crimina depoſitione digna. Ex his colligitur ad quæ ſe extẽdat poteſtas data in dictis cõceſsionibus regularibus prælatis, quoad ſuos ſubditos.

a Ang. in Sũmaverb irregularit. vbi Silu. q. 14. Antõ. 3. p. titu. 28. c. 6. n. 7.

b Nau. vbiſ. n. 248.

c Anton. in tract. de irregularit, vol 16. tract. c. 6 n. 11. &. 12: Abb. in c. at ſi clerici de iudic. n. 34. in fine.

ARTICVLVS XX.

Vtrum dicti prælati poſſint habilitare ſuos monachos ad officia ordinis ad quæ ſunt inhabiles ratione alicuius tranſgreſſionis legis Canonicæ.

REſpõdeo dicẽdo, quod hic articulus proponitur ꝓpter cõſtitutionẽ ſuperius allegatã Eugenij IIII. cõceſſã generali Reformatorũ Ciſtertij in qua conceditur ipſi, *vt poſſit abſoluere ſuos ſubditos nouitios, donatos oblatos, & cõmiſſos ſemel, á quibuſcũq; irregularitatibus & inhabilitatibus etiã ante impreſſum vel poſt ex quacũq; cauſa cõtractis, vel contrahẽdis: etiã ſi talia foret propter quæ ad ſedẽ Apoſtolicã, vel quẽcunque aliam ſpecialis habẽdus eſſet acceſsus, iniuncta pro modo culpæ pœnitẽtia ſalutari in forma Eccleſiæ cõſueta, & alijs prout de iure iniungendis.* Ex quibus verbis videtur colligi, ꝙ prælati virtute eorum poſſunt habilitare ſuos fratres ad officia ordinis, ad quæ per aliquam conſtitutionem Apoſtolicam ſunt inhabiles. Et videtur prælatos virtute ſupradictæ conceſsionis à dicta inhabilitate poſſe eos in foro conſciẽtiæ abſoluere. Dixit enim ſummus Pontifex, quod à quibuſcunque inhabilitatibus contractis, & contrahendis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis poſsint eos abſoluere in foro conſcientiæ, de quibus corde contriti & confeſsi fuerint, eiſque remiſsionem plenariam concedere. Sed his verbis reſponderi poteſt, quod, ſcilicet, non intelligantur de omnibus inhabilitatibus in vniuerſum, ſed tantum de illis, quæ impediunt exercitium Ordinum, & officij inhabilem ad ea reddendo pœnitentem, ratione quorum inhabilitatum non poſſunt accedere ab ſacramenta communicãdo & celebrando, & diſponi ad indulgentiam plenariam lucrandũ quæ in dicta conceſsione conceditur. Nam verba illimitata debent ſe cũdum ſubiectam materiam limitari, prout diximus *d* ſupra. Vnde cum habilitare aliquem ſit res maximi momenti, præcipue quando ipſa habilitatio ſedi Apoſtolicæ reſeruatur, vt hãc facultatem prælatis concedamus ad aliud priuilegium, hoc expreſſe concedens debemus deuenire. Et inuenio eundem Eugenium Quartum, prout continetur in libro Monumenta e ordinum cõceſsiſſe fratribus Minoribus de obſeruantia prouinciæ regni Caſtellæ. *Quatenus ſinguli prælati dicti ordinis quocunque nomine cenſeantur, & confeſſores per ipſos prælatos deputati, vel pro tempore deputandi, ſingulorum conuentuum, locorum, domorum, vel Eremitoriorũ huiuſmodi ſemel tantum abſoluere omnes, & ſingulos fratres profeſsos, conuerſos atq; nouitios habentes propoſitũ profitẽdi, necnõ perpetuo donatos, oblatos præſentes, & futuros ipſorũ conuentuum domorum Eremitoriorum huiuſ*

d ſu. q. 11. ar. 6. reg. 11.

e in 1. impr. f. 61. & in 2. f. 62. cõc. 85.

modi ab omnibus & singulis suis peccatis & cæ. Et addit. Necnō cū singulis supra dictis super quibuscūq; irregularitatibus & inhabilitatib⁹ quouis modo cōtractis in omnib⁹ & singulis, etiā Sedi apostolicæ specialiter & expresse reseruatis (bigamia, homicidij volutarij) mutilationis mēbri casib⁹ dūtaxat exceptis) semel similiter dispēsare, atque eos habilitare, vt nō promoti ad omnes ordines sacros, & missarum celebrationē promoueri possint, & ipsi promoti in eisdē ministrare valeant & possint, & quod ad quascūque dignitates administrationei, & officia dicti ordinis etiā si curā habeant animarū recipi, illisq; præfici, & assumi apostolica autoritate valeant & possint. Hæc Eugenius quartus. Ex quibus colligitur, quod in foro sacramētali dicti prælati & cōfessores per eosdem deputati, vel pro tempore deputandi possunt semel in vita absoluere fratres, & alios numeratos ab inhabilitate, quam contraxerunt transgrediendo leges papales in habilitantes eos ne possint promoueri ad ordines sacros, neq; in susceptis ministrare neq; etiam possint eligi & assumi ad officia ordinis. Et licet hoc priuilegium tantū cōcedatur fratribus Minoribus obseruantiæ prouinciarum Regni Castellæ. Pius tamen secundus ipsum ad totam familiam extēdit prout aduertit Collector *a* priuilegiorum Mendicantium. Aduertendum etiam, quod idē Papa Eugenius IIII. voluit, quod adgaudēdū supradicta concessione, quod singuli prędictorū, qui sufficientis literaturæ sunt per vnū annū à tēpore, quo cōcessione huiusmodi gaudere voluerunt, in singulis septimanis impedimēto cessante legitimo, vel septem psalmos pœnitentiales cum litania recitent siue legant. Alij vero non sufficientes literati alias orationes (iuxta confessorū suorū arbitriū, prout animarum suarum saluti visum fuerit) dicere teneātur. Et quod si forsan impedimento detenti in dictis anno & septimanis orationes prædictas cōmode dicere nō potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiserint ex tūc alijs septimanis sequētis anni supplere teneā tur prout cōtinetur in libro Monumēta *b* dinū. Quæ additio nō ponitur, vt conditio qua non impleta absolutio & dispesatio est nulla. Nam in supradicta cōcessione nōsolū conceditur dispēsatio & habilitatio, sed etiā absolutio à peccatis & à cēsuris. Absolutio autē à peccatis nō potest impēdi, ita vt nō adimpleta obligatione dicēdi dictas orationes pęnitens nō remaneat absolutus à peccatis, neque à cēsuris, iuxta ea, quæ tradunt Corduba, *c* & cōmuniter scribētes. Vnde cum dictum præceptū respiciat nō solū dispēsationes, & habilitationes, sed etiā absolutiones à peccatis, cōsequēter est dicēdū, nō esse cōditionē, qua non impleta dispēsationes, habilitationes & absolutiones sunt nullæ: sed tantum esse præceptum, quod à Domino Papa præcipitur à sacerdotibus imponendum. Quod tanquam pœnitentiam salutarem à Domino Papa taxatam tenentur volētes gaudere dicto indulto, accepta re, ita vt etiā si teneāt viri doctissimi pœnitētes non teneri ad acceptandā pœnitētiam à confessarijs imposita, hanc tamen pœnitentiam dicendi septem psalmos cum sua litania, singulis septimanis vnius anni, aut aliā prout ipsis confessarijs expedire videbitur, iuxta formā dictæ cōcessionis acceptare teneantur, alioquin minime debent absolui, neque dispensari, neque habilitari. Et eam absque dubio adimplere tenentur sub pœna peccati mortalis, iuxta ea, quæ tradunt cōmuniter Doctores. Aduertendū etiā est id, quod infra in quæstione de confessarijs quoad potestatem absoluendi fratres dicetur. Vtrum autem in foro exteriori possint dicti prælati in dicta habilitate dispensare, quādo suæ sanctitati nō reseruatur dicemus infra in quęstione de Abbatibus, quoad potestatē dispensandi in irregularitate ex delicto prętēr homicidiū volūtariū procedēte.

b In. 1. imp. fo. 62. & in 2. fo. 65. cōc 86.

c Cordub.

a Colle. tit. absoluti. ex extra o. din. riaquoadfra tres. §. 5.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum prædicti prælati possint absolvere nouitios.

REspondeo dicendo, quod Clemens Quartus concessit generali, & Prouincialibus ministris eorumque vicesgerentibus, & custodibus, prout habetur in libro Monumenta *d* ordinum. *Vt suo vo-*

d fo. 56. in 1 imp. & in 2. imp. fo. 140 cōce. 320. & fol. 236. concef. 550.

len

volētes aggregari consortio, scilicet, volentes ingredi ordinem, qui suspēsionis vel interdicti, vel excōmunicationis sententijs á iure, vel á iudice promulgatis generaliter sint ligati, absolutionis beneficiū obseruata forma Canonica impertiri, ipsosq; in fratres recipere valeāt. Ac eos qui post assūptū habitū, vel professionem emissam recoluerint se talibus in sæculo fuisse sententijs innodatos, secundum formā prædictā valeāt præfati Prælati, ac illorū vices gerentes absoluere & cum irregularitatibus dispensare, si forsan talibus innodati sentētijs, vel in locis interdicto suppositis diuina præsumpserint officia celebrare, vel ordines recipere. Ita tamen ꝙ si aliqui ex talibus eisdē sententijs propter debitū sint adstricti satisfaciāt, vt tenētur. Voluit tamē ꝙ nisi præfati mox ordinē intrauerint, etiāsi super hoc eis induciæ à Prælatis eiusdem ordinis concedātur eo ipso in pristinas sentētias, á quibus eos absolui contigerit relabantur. Hæc Clemens Quartus, circa quam concessionē ibi, *seruata forma Canonica*, est aduertendum quod Leo Decimus, prout habetur, in Supplemento *b* concessit, quod fratres Minores qui audiunt confessiones absoluēdo in foro conscientiæ excommunicatos, nō tenentur seruare formam, quæ obseruatur in publicis, absolutionibus, scilicet, flagellationem, cum Psalmo, *Miserere mei.* Et sic licet concedatur à Clemente Quarto, quod possint dicti nouitij absolui ab excōmunicationibus, obseruata tamen forma Canonica, satis attenta concessione Leonis Decimi seruatur, absoluendo ipsos in foro conscientiæ sine forma flagellationis cū dicto Psalmo. Aduertendū insuper circa illa verba, eisdem sententijs propter debitū sint adstricti, quod Sixtus V. Pontifex maximus in quadam constitutione (de qua infra in tertio tomo in quæstione de nouitijs, quoad eorum receptionem) ordinauit, quod nullus ad religionē admittatur, neque valide positeri possit onere alicuius debiti implicat⁹, nisi prius creditori satisfaciat. Aduertendum insuper circa eandem concessionē, quod voluit Summus Pontifex eo ipso in pristinas sententias relabi, si mox ordinē non intrauerit. Voluit etiam quod Prouincialis Mendicantium, ac ipsis absentibus vicarij prouinciarum, prout refert Veracruz in suo compendio manuscripto, ac alij quibus specialiter & expresse cōmiserint, possint absoluere omnes religiosos volentes suum ordinē intrare ab omnibus excōmunicationibus, sententijs, censuris & peccatis etiam à casibus sedi Apostolicæ reseruatis, exceptis de Cœna Domini, quando ad eos pro confessionibus audiendis recurrerint. Quod priuilegiū ait dictus pater concessisse Clementē septimū anno millesimo quingētesimo trigesimo prouinciali ordinis Prędicatorum prouinciæ Sanctæ Crucis de la Hespañola, quo ait gaudent omnes prouinciales, ac vicarij prouinciarū absentibus ꝓuincialibus, & quibus ipsi specialiter expresse commiserint, & in quocumque loco quarumcunque prouinciarū in toto orbe existentes, vti poterunt. Quia in dicto priuilegio nulla expressatur ratio particularis, quæ mouet Papam ad hoc concedendū, & sic vbi militat eadem ratio & causa, idem erit iudicium. Et ait insuper doctissimus ille vir hoc esse singulare priuilegiū pro nouitijs vel pro illis qui irretiti sunt excōmunicatione, vel suspēsione à iure particulariter in eos promulgata & ordinē intrēt, vt virtute huius priuilegij possint absolui, quia cōcessis casibus & cēsura Papæ reseruatis, cōcedūtur aliæ cēsurę inferiores quia in maiori includitur minus, & cui cōceditur maius, cōceditur etiā minus, prout dicitur in iure *c* Ait insuper, ꝙ absoluti virtute huius cōcessionis nō reincidūt in cēsuras, dato, ordinē nō intrent, vel à nouitiatu retrocedant: qua absolute cōceditur absolutio in omnes fidēles ꝓ cōfessionib⁹ recurrētes ad prouinciales & ad cæteros nominatos quod ego propter hāc rationē omnino admitto. Quia Paulus III. apud S. Petrū Romæ, sub annulo piscatoris die tertio Iulij, anno Dñi millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, Pontificatus sui anno secūdo *Concessit moderno, & pro tempore existenti præposito*

b fo. 59. concess. 174.

c In. c. licet, de reg. iur. li. 6.

Societatis Iesu, qui presbyteri fuerint, & approbati ab Ordinario, quorũcũq; vtriusque sexus Christi fidelium ad eos vndique accedentium confessionibus diligenter auditis, ipsos, & eorum singulos ab omnibus, & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis quantumcunque grauibus, & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à quibusuis ex ipsis casibus resultantibus sententijs, censuris & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla quæ in die Cœnæ Domini solita est legi,) potestatem absoluendi, atque eis pro commissis pœnitentiam salutarẽ iniungendi, &c.

Et hoc priuilegium vidi ego sub sigillo authentico in Collegio Societatis Iesu Valẽtinæ Ciuitatis, quo gaudent confessores approbati ab ordinario aliarum religionum participantium, & communicationem habentium priuilegiorum dictæ Societatis, sicut gaudet nostra sacra religio Minorum: de quo agemus infra in quæstione de communicatione priuilegiorum. Et sic virtute istius priuilegij possunt intrantes religionem absolui ab excommunicatione, vel suspensione, à iudice particulariter in eos promulgata: siquidem in ea conceditur omnibus fidelibus quod possint absolui à censuris Papæ reseruatis, quod est maius. Sed hoc debet intelligi satisfacta parte, prout iam dictum est in superioribus. Et absoluti à dictis censuris, etiamsi retrocedant, ordinem non intrando, neque ponitendo, non reincidunt in eas. Verum est tamen, quod si dicti absoluantur virtute priuilegij Clemẽtis Quarti reincidunt. Quod intellige, si expellatur, aut retrocedat à religione, ita vt superior nõ decernat illos amplius admitte re: cum dictum priuilegium concedatur his dum sunt in via ad religionem, prout explicat Viualdus *d* in suo aureo Candela bro.

d Viual. in Cande. 1. p. ti. de absol. n. 24. pa. 39. co. 2.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum prædicti Prælati possint absoluere moniales.

REspõdeo dicẽdo, quod Nicolaus V. concessit, quod cõfessores monialiũ *Sãctæ Claræ, seu alius frater eius dẽ ordinis ad hoc per Prouincialem pro tempore deputatus, in omnibus & per omnia iuxta formam & tenorem priuilegiorum, & concessionum eisdem monialibus quoad ipsarum personas á Sede Apostolica, seu alias quomodolibet concessorum in omnibus, præter quam dictę Sedi casibus reseruatis, quoties fuerit opportunum eas absolue re possint. Necnon ipsarum seruitrices (si id petierint humiliter) á quibuscunque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quibus pro tempore inuodati fuerint, iniungendo quæ iniungenda fuerint, absoluere, eisq; Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis Sacramẽta ministrare libere, & licite valeãt, diœcesanorũ locorũ cuiuscunque alterius licentia minime requisita.* Hoc priuilegium habetur in libro Monumenta *a* Ordinum Circa quam concessionem est notandum primo, quod ipsæ moniales possunt absolui à suis ministris, seu visitatoribus, & confessoribus earum ab omnibus criminibus, pœnis, & censuris etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, quoties opus fuerit, prout concessit Syxtus Quartus) & habetur in libro Monumenta *b* Ordinum) monialibus Sanctæ Claræ primæ regulæ sub cura fratrum Minorum viuentibus. Cum idemmet Syxtus Quartus concesserit, vt sorores Sanctæ Claræ sub cura eorundem fratrum Minorum obser-

a In 1. Imp. fol. 49. & in 2. fol. 43. concess. 48.

b In 2. imp. fol. 161. con cess. 658.

obſeruantiæ viuentes gaudeant omnibus priuilegijs, gratijs & exẽptionibus in gene re ſororibus primæ regulæ Sanctæ Claræ factis, quæ vocantur Collectaneæ. Ita ha
c2.imp.fo. 261.conceſ. 677. & in ſupp.fo.96. conceſ.338. betur in libro Monumenta ordinum, c & in Supplemento. Imo addo, quod poſſunt di cti Prælati, & confeſſores per eos deputati abſoluere dictas moniales ab omnibus pec catis, & cẽſuris, à quibus poſſunt abſoluere ſuos fratres. Quia ſecundum conceſsionem Sixti Quarti (de qua in quęſtione de con municatione priuilegiorum) moniales San ctæ Claræ, & Sancti Dominici gaudent eiſ dem priuilegijs, immunitatibus, gratijs, & fa uoribus, conceſsionibus, indultis ſpiritua libus & temporalibus, fratribus Prędicato rũ, & Minimorum Ordinum conceſsis. Vn de colligitur poſſe eas abſolui à caſibus Cę næ Domini virtute conceſsionis Clemen tis Quarti in primo articulo huius quæſtio nis citatæ: virtute cuius poſſunt fratres minores ab eiſdem abſolui, exceptis qua tuor caſibus à Syxto Quarto enarratis, de quibus in ſuperioribus fecimus mentionẽ.

Imo virtute cuiuſdam conceſsionis Six ti Quarti poſſunt dictæ ſorores San ctæ Claræ, & Tertiariæ eligere ſemel confeſſorem de familia fratrum Mino rum de obſeruantia, qui poſsit eas ab ſoluere ab omnibus criminibus, exce ſſibus & cenſuris Eccleſiaſticis, ſi quas forte contraxerint, & eis remiſ ſionem generalem & plenariam pecca torum omnium impartiri. Prout ha
d in.1. imp. fo.64. & in 2 fo.68. cõceſ.131 & in ſupp.fo.96 conceſ.341. betur in libro Monumenta Ordinum. d & in Supplemento. In quibus locis idẽ ipſis conceſſum eſt in articulo mortis.

Inſuper addo, quod Leo Decimus conceſsit licentiam & facultatem omnibus monialibus Sanctæ Claræ, & Ancil lis Beatæ Virginis, vt quater in anno poſsint ſe a ſuis ſuperioribus, ſiue confeſſoribus, aut alijs fratribus de Or dine fratrũ Minorum per ſuperiores deputatis facere abſolui ab omnibus pec catis ſuis, qualitercunque commiſsis.

Ita tamen quod nulli ipſarum hæc gra tia ſuffragetur, ſi confeſſæ de ipſo ali quid tentarent committere, quod ocu los Diuinæ Maieſtatis earum violan do profeſsionem offenderet. Et inſu per placuit ſuæ Sanctitati de benigni tate Apoſtolicæ pietatis concedere fa cultatem earum confeſſoribus de licen tia Prælatorum eaſdem audientibus, quod eadẽ plenitudine eas abſoluãt & illi ſtatui innocentiæ reſtituant qua Sã ctitas ſua faceret, ſi ipſemet in confeſsio ne auſcultaret peccata. Et quod poſt hac eadẽ autoritate apoſtolica omnibus & ſingulis ſanctã benedictionẽ impar tiãtur nomine Sãctitatis ſuæ. Ita habe
e in Supp.f. 93. cõceſ.29 tur in Supplemẽto. e Forma autẽ benedictio nis eſt huiuſmodi.

Autoritate tibi conceſſa & mihi com miſſa, ego te abſoluo: & ſic plenarie il li ſtatui innocentiæ reſtituo, quemodo Sanctitas Domini noſtri Papæ face ret, ſi ipſemet in confeſsione tua pecca ta auſcultaret, eadem autoritate Apoſ tolica tibi ſanctam benedictionẽ Papa lem impartior, in nomine Patris, & Filij: &c.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum nouitiæ monialiũ poſsint abſol ui á dictis Prælatis ſicut abſoluun tur moniales & fratres.

RESPONDEO dicendo, quod e go nũquã potui inuenire aliquod pri uilegiũ in terminis, quo Pręlati, & cõ feſſores monialiũ poſsint abſoluere noui tias nõdũ profeſſas à caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicę, & earũ vota diſpẽſare, ſicut diſ penſant in votis monialium profeſſarum. Solũ enim inueni priuilegium Sixti Quarti *quo conceſsit monialibus collectaneis,*

ideſt, monialibus primæ regulæ Sãcta Claræ, q ipſæ & earũ nouitiæ poſsint promereri omnes indulgẽtias almæ vrbis viſitando ſuas Eccleſias. Quod priuilegium habetur in libro Monumẽta *a* ordinis. Sed quãtũ ad abſolutionem earũ nullum potui inuenire, prout dixi. Sed non poſſum mihi perſuadere, quod ipſæ ſaltem nomine ſeruitricum intra clauſtra monialium degẽtium poſsint abſolui virtute priuilegij Nicolai Quarti in ſuperiori articulo allegati, *quo conceditur ipſas ſeruitrices, ſi id petierint humiliter poſſe abſolui á cõfeſſario per generalẽ deputato á quibuſcũque excõmunicationis, ſuſpẽſionis & interdicti alijſq; ſentẽtijs, cẽſuris & pœnis Eccleſiaſticis, quibus pro tẽpore innodatæ fuerint, iniũgẽdo quæ iniũgẽda fuerint, eiſq; Euchariſtiæ & Extremæ vnctionis ſacramẽta Eccleſiaſtica miniſtrare libere & licite valeãt diæceſanorũ locorũ & cuiuſcũq; alterius licẽtia minime requiſita.* Et præterea nemini dubiũ eſſe debet, quod ſicut prælati regulares habent iuriſdictionem ordinariam ſuper nouitios in ſua religione receptos, prout dictum eſt ſupra, *b* ita etiam habẽt iuriſdictionem ordinariam ſupra nouitias vt autoritate ipſius abſoluantur, & in votis earum diſpenſetur. Inſuper addo, quod virtute priuilegij Pauli Tertij ſuperius allegati conceſsi confeſſoribus Societatis poſſunt abſolui à confeſſore approbato ab Ordinario iuxta formã Cõc. Tridẽtini ab omnibus caſibus cenſuris papæ reſeruatis, exceptis in Bulla Cœnæ Domini contentis: ſicut poſſunt abſolui alij fideles.

a Habe. in 1. impre. f. 261 cõceſ. 678.

b Sup. q. 17. ar. 11.

ARTICVLVS XXIIII.

Vtrum ſeruitrices dictarum monialiũ a dictis prælatis poſsint abſolui.

REſpondeo dicẽdo, q Nicolaus Quartus cõceſsit eas abſolui poſſe, prout dictũ eſt in duobus articulis ſuprapoſitis. Circa q eſt aduertẽdũ, q hodie ad hoc vt locũ habeat, oportet, vt illę ſint eiuſdem regulæ profeſſæ, & intra clauſuram maneãt actualiter in monialium ſeruitijs, prout fuit ordinatum de Tertiarijs per Concilium Lateranenſe, relatũ in conſtitutione decimaſeptima Leonis Decimi & in Concilio Tridentino *a* vbi tractatur pari modo de ſeruitoribus regularium. Et licet antiquitus eſſet forſan permiſſum ſeruitricibus ipſis extra clauſtra monialium foris in ſuis domibus habitare, nunc tamẽ eſt eis omnino prohibitum & in clauſuram monialium intrare. Propter quod ait Caſſarrubius, *b* quod non poſſunt gaudere ipſarum monialium exẽptionibus per Concilium Tridentinum ac aliorũ Põtificũ conſtitutiones. Et ideo ait circa iſtas cõfeſſores monialium ſint cauti in adminiſtrando eis Sacramenta, maxime pœnitentiæ, & videant ſi ſint approbati ab Ordinario, nec ne, & à quibus ſic: eas poſsint abſoluere, cum non aliam, ſuperillas habeãt autoritatem ſiue facultatẽ, quã ſuper puras alias ſæculares haberent. At opinionẽ huius patris non in omnibus admitto. Intelligo enim ipſã ſolum eſſe verã in ſeruitricibus degentibus extra clauſtra monialiũ in ſuis proprijs domibus, nõ autem loquendo de ſeruitricibus non profeſſis aut profeſſis in religionibus indomibus contiguis habitantibus, quæ vocantur profeſſæ cõuerſę quę ſub obediẽtia prẽlatorum monialiũ degũt. Quas Pius Quintus in conſtitutione *c* incipiente, (*Circa paſtoralis officij*, permittit habitare extra clauſtra in domibus cõtiguis dicẽs. *Autoritate Apoſtolica ſtatuimus decernimus, & præcipimus, atq; mandamus ordinarijs & ſuperioribus earũ, vt curẽt colligi fideliũ eleemoſynas per conuerſas, quæ nõ ſunt profeſſæ, vel ſi profeſſæ fuerint, ſint tamẽ ætatis annorũ quadraginta, & in domibus cõtiguis, extra tamẽ monaſteriũ degãt, & nõ ingrediãtur clauſurã aliarũ monialiũ, niſi incaſibus exearũ conſtitutionibus permiſſis & earũ domibus exire nõ poſſunt pro huiuſmodi eleemoſynis colligendis, niſi de licẽtia Ordinarij vel earũ ſuperiorũ. Et Grego. Tertius Decimus in ſimili cõſtitutione, cuius tenorẽ refert d Nauar. dixit*

a Con. Trid. ſeſ. 24. de refor.

b Caſ. in cõpen Mẽd. ti abſolut. ordinaria quo ad frat. p. 30 in §. 2.

c Habet. in conſt. Pentifi. fo. 515.

d Nau. in e. ſtatuimus c. 7. q 3. d. 46.

dixit: *Cæterum quod attinet ad conuerſas profeſſas, quas præfatus Pius Quintus prædeceſſor noſter per præfatas literas ſub certis conditionibus ibi contentis permiſit poſſe manere extra monaſteria pro colligendis eleemoſynis, &c.* in nuit, prout ex eo collegit Nauarrus, quod non tollit monaſterijs, neceſsitate oppreſsis facultatem tenendi aliquas conuerſas extra illa in domibus contiguis durante neceſsitate, ſed tantum ea ſublata. Et ſic gloſſat, quod Pius Quintus ait, ſcilicet, quod de cætero nullæ amplius conuerſæ accipiantur, & earum receptionem eſſe irritam & inanem, intelligendum eſſe ſublata neceſsitate, quæ neceſsitas nunquam ceſſabit in omnibus fere monialiũ monaſterijs. Exquibus colligo, quod cum dicti Summi Pontifices ordinauerint pro obſeruatione Concilij Tridẽtini, prohibentis ingredi ſepta monaſterij monialium, vt ipſæ conuerſæ profeſſæ, & nõ profeſſæ pro colligẽdis eleemoſynis, & ſubueniendis monialibus pauperibus poſsint manere extra monaſteria in domibus contiguis non debemus eas priuare exemptionibus, & immunitatibus concesſis ſeruitricibus tantum intra ſepta monaſterij degentibus, iuxta reformationẽ, & reſtrictionem Concilij Tridentini, cum pro obſeruatione alterius decreti eiuſdem Concilij Tridentini extra ſepta monaſterij in domibus contiguis eas viuere permittatur, ne paſsim ipſa ſepta ingrediantur, & egrediantur pro eleemoſynis colligendis.

ARTICVLVS. XXV.

Vtrum valeat abſolutio & diſpenſatio Prælatorum virtute priuilegij, quod ipſi ignorant.

REſpondeo dicendo, hoc dubium eſſe grauiſsimum, vtrum, ſcilicet valeat abſolutio, vel diſpẽſatio prouincialis habẽtis autoritatẽ à papa, vt poſsit abſoluere à tali cẽſura, vel diſpẽſare ſuper tali re, ſi ipſo prælato ignorãte hoc priuilegium abſoluit, & diſpenſat in caſu in quo via ordinaria non poterat, poterat tamen per priuilegiũ, quod omnino ignorat. Et ſimiliter iſte prælatus habet à Papa, vt poſsit committere ſuis fratribus dictam poteſtatem abſoluendi, vel diſpenſandi in caſibus, in quibus via ordinaria non poterat. Prælato ignorante hoc priuilegium commiſit ſubdito ſuo omnem ipſam poteſtatem, quam ipſe Prælatus habet. Dubitatur modo ſi iſte ſubditus abſoluit, vel diſpenſat virtute priuilegij ignorati, valebit ne abſolutio, & diſpenſatio? Cui dubitationi reſpondet quidã doctiſsimus vir, quod in vtroque caſu valet abſolutio & diſpenſatio per regulam iuris *a* quæ habet, ſi non valet quod ago vt ago, valet vt valere poteſt. Quod confirmatur ex doctrina Panormitani *b* dicentis, quod quando ex coniecturis conſtat, quod quis voluit quod actus quem facit valeat omnimodo, quo poteſt, quod tunc habet verum præfata regula. Imo quãdo ſumus in dubio de hac intentione, tunc preſumendum eſt quod voluit valere actũ omni modo quo poteſt: quia facienda eſt interpretatio cõmodo, vt res potius valeat iuxta capitulum *Abbate*, de verborum ſignificatione. Hæc Panormitanus. Item confirmatur, quia validitas actus non pendet à notitia poteſtatis, ſed ab ipſa poteſtate, & ab ipſo poſſe: quia ſcientia tantum habet accuſare vel excuſare à peccato, ſed non invalidare, vel validare actum. Quod confirmatur etiam argumento ex ſacerdote ſimplici, qui in articulo mortis poteſt abſoluere ab excõmunicatione. Ponamus caſum quod ipſo ignorãte hanc poteſtatem abſoluit agonizantẽ à caſu Bullæ Cœnæ Domini certe valebit abſolutio, dato, ipſum ignorãſſe contingat tũc poſſe. Vides quomodo validitas non depẽdet à notitia poteſtatis, ſed ab ipſo poſſe vel nõ poſſe. Et hunc caſũ dicit doctiſsimus ille & religioſus pater Veracruz religionis Eremitarum Diui Auguſtini pater de ſua religione, & de Eccleſia Dei ſatis benemeritus, in ſuo compẽdio manuſcripto cõtigiſſe in Guatimala anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſecundo, affirmans ſic ibi fuiſſe iudicatum quia interpretatiue voluit ille Prælatus, & abſoluere & committere illam poteſtatem. Sic enim reſponderet, ſic tun interrogatus fuiſſet. Et ſic dicũt communiter Doctores quod adimplentes præcepta ex ignorãtia nihilominus adimplent illam ex intẽtione virtuali, vt ſi die feſto, quem ignorant eſſe obſeruandum, Miſſam audiant. Et hæc opinio procedit maxime in religioſis quibus licet ignorantibus multa priuilegia cõcedantur, cõcedunturtamẽ ad petitionẽ procu-

a ca. vnico. de deſponſatione impube. li. 6.

b Panor. in ca. licet de offi. ord. n. 6. & in c. cũ ſup. de offi. deleg. n. 12.

procuratorum generalium, qui nomine totius ordinis ad hæc & ad alia suarum religionum negotia in Romana curia assistunt.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum in Capitulo generali religionũ possint Prælati absoluere fratres plenariè.

REspondeo dicendo, quodquoties Capitulum generale celebratur. *In ordine militari militiæ de Auis Cistertiẽsis ordinis concessum est Magistro generali, & eius successoribus Capitulu generale quocunque loco celebrare, ac tẽpore quo Capitulum huiusmodi celebrare contigerit, ipse, & eius successores Priores maiores, milites, Priores, & fratres, qui capitulo huiusmodi interfuerint duntaxat, & annis, quibus huiusmodi Capitulum non celebrabitur in maiori hebdomada duntaxat, & quolibet huiusmodi hebdomadæ die, sicut in dicto Capitulo generali prædictos, & eorum quemlibet ab omnibus & singulis excommunicationis suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententijs, censuris & pœnis á iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, & votorum quorumcunque iramentorum, & mandatorum Ecclesiæ ti ansgressionibus, pœnitentiarũ eis iniunctarum horarũ Canonicarum omissionibus, manuumque violetarum in quascunque personas iniectionibus, periuriorum, homicidij voluntarij, casualis & mentalis, adulterij, incestus, sacrilegij, & fornicationis reatibus, necnõ ab omnibus & singulis reatibus, & excessibus, criminibus & delictis, quantumcũque grauibus, & enormibus, de quibus corde contriti, & ore confessi fuerint, etiam si talia forent, propter quæ meritos sedes Apostolica esset consulenda (cõtentis in bulla quæ legitur in Cœna Dñi dũtaxat exceptis) plenarie absoluere, & pro cõmissis pœnitentiã salutarẽ imũgi* Hoc priuilegium est Iulij Secundi concessum dicto ordini, de quo suprà [a] hac quæstione iam egimus, clausulam eius declarando. Ratione cuius Prior Generalis dicti ordinis in dicto Capitulo Generali pronunciat absolutionem plenariam. Et inter alia dicit Dominus noster Iesus Christus, &c. *Ita eadẽ autoritate vos absoluo ab omnibus & singulis peccatis vestris, criminibus, excessibus, & delictis etiã quantumcũque enormibus, confessis, & oblitis circunstãtijs eorumdem, quomodocũque & qualitercunque offendistis Creatorem vestrum, animam vestrã, & proximum vestrum, & regulam vestrã, & do, & cõcedo vobis plenariam remissionem omnium peccatorum vestrorũ & pœnarum in purgatorio debitarum, & restituo vos illi innocentiæ, in qua eratis quando baptizati fuistis in quãtumcũque mihi permittitur, & vobis conceditur, In nomine Patris, & Filij & Spiritus Sancti. Amen.*

[a] Supra hac quæst. ar. 18

Circa quod priuilegium dubitatum fuit, vtrũ Prior maior possit sacerdotibus ordinis confessoribus approbatis committere autoritatem, vt virtute prædicti priuilegij talem absolutionem & indulgentiã plenariam impartiantur? Et respondeo, quod sic: Cũ hæc autoritas cõmissa dicto Priori maiori & eius successoribus, sit ordinaria emanãs ex commissione perpetua facta à Papa. Imo dico, quod etiamsi Prior maior moriatur post cõmissam autoritatem possunt dicti delegati dictam absolutionẽ & indulgẽtiam concedere, ipsi enim non autoritate dicti Prioris, sed autoritate Papæ id efficiunt

ciunt, iuxta ea quæ in ſuperioribus late diximus.

Secundũ dubitatum fuit quomodo prior maior in abſolutione plenaria ſuperius allegata non audiendo confeſsiones ſuorũ ſubditorum potuit dicere illa verba: *Itẽ ea dẽ autoritatẽ vos abſoluo ab omnibus, & ſingulis peccatis veſtris, criminibus & exceſsibus, & delictis, etiam quantũcũque enormibus, cõfeſsis & oblitis?* Quod dubium mihi per epiſtolam propoſuit Reuerendiſsimus dominus, religione & ſcientia præſtantiſsimus Franciſcus de Auelar prior maior dicti ordinis militaris. Ad quod reſpondeo de ſimili dubio fuiſſe dubitatum apud patres Sanctiſsimæ Trinitatis Redẽptionis Captiuorum ratione cuiuſdã pleniſsimæ abſolutionis, quæ virtute ſuorũ priuilegiorum ſæcularibus tribus vicibus quotannis impenditur, prout refertur in Cõpendio & manuali dicti ordinis impreſſo anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo. Et res deducta eſt ad vniuerſitatem Salmanticenſem. Et vt ibi dicitur Theologi noui illius vniuerſitatis nõ poterant intelligere, quomodo dicti fratres ratione prædicti priuilegij poterãt dicere nõ audiendo peccata ſæcularium, *abſoluimus vos fratres ab omnibus peccatis veſtris.* Vnde res ad aliud tribunal Theologorũ antiquorum fuit deducta: & ex parte dicti ordinis hanc prouinciam ſuſceperunt Pater frater Petrus de Soto ex ordine Prædicatorum primarius Salmanticenſis, & magiſter Sanctius poſtea Epiſcopus Segorbienſis, & magiſter Martinus Vicenti omnes tres antiquiſsimi Theologi. Qui omnes poſtquã attente dicta verba conſiderauerunt in quodam actu publico ſimul cum alijs magiſtris & Theologis præſentata in ſcriptis dicta forma abſolutionis, vnanimi conſenſu determinauerũt dictam abſolutionem pleniſſimam optimo iure fieri poſſe: quia illa abſolutio non eſt abſolutio ſacramentalis, neque per eam abſoluitur quis à culpa peccati. Culpa enim peccati per ſolam contritionem mediante ſacramento confeſsionis in re vel in voto remittitur. Sed eſt quædã abſolutio deprecatiua, delegatiua, & autoritatiua per quam autoritate Apoſtolica abſoluuntur plenarie pœnitentes à pœna debita in purgatorio, quæ ſecundum æquitatẽ iuſtitiæ diuinæ reſtat adimplenda propter defectum ſufficientis contritionis, aut ſatisfactionis in hac vita. Vnde reſolutiuè dixerunt dicta verba, *Abſoluimus vos fratres ab omnibus peccatis veſtris*, eſſe ſic explicanda, ſcilicet quoad pœnam, id eſt, abſolui mus vos ab omni pœna peccatorum, ſiue ab omni pœna pro peccatis veſtris debita. Neque hoc eſt alienũ à Theologia diuina. Illud enim quod dicitur communiter in Bullis & Iubilæis concedentibus remiſsionem peccatorum facientibus certam rem debet explicari de pœnis debitis ipſis peccatis. Sæpe enim ſæpius hoc nomen (*peccatum*) in ſacris literis non ipſius peccati culpam, & maculam, ſed pœnam temporalem tãtum ſignificat. Et ſic intelligitur illud Machabæorum ſecundo capite. *Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluãtur*, id eſt à pœnis debitis pro peccatis, prout explicat ſupplementũ *b* Gabrielis, & tradit allegãdo alios doctiſsimus Corduba. Vnde dicta forma abſolutionis prolata à dicto reuerendiſsimo Priori maiori in Capitulo generali ſecundum ſupradictam doctrinam debet explicari, vt, ſcilicet, in ea non abſoluantur fratres & milites à culpis, ſed à pœnis ipſis debitis. Et iuxta hũc ſenſum eſt dicta abſolutio approbata à Clemente Octauo, vt patet ex bulla ſequenti.

b Supplem. in 4. d. 45. q. 3 art. 3. not. 1. Cord lib. 5. quæſt. de indulgent. q. 8.

Clemens Papa VIII.

AD perpetuam rei memoriam: Infirma æui conditio ſæpe efficit, vt res vel maxime nobiles, ex hominũ memoria ſenſim excidãt. Quo genere incõmodi ordo B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum affectus eſſe dicitur in hoc more antiquiſsimo, ab immemorabili tẽpore obſeruato, videlicet, quod ipſa religio poteſt in diebus Sãctæ Catharinæ virginis & martyris ac Cinerũ & Cœnæ Dñi omnes tam religioſos, quam ſeculares nimirum in Eccle-

ſia præſentes, & genuflexos poſt cõfeſſionem á ſacerdote coram omnibus recitatã de more abſoluere, & benedicere: vt etiã aliæ religiones facere cõſueuerũt. Sed quia hoc ſolũ ex traditione obſeruatur & neſcitur á quo Romano Põtifice ſit huiuſmodi facultas abſoluendi dictæ Religioni conceſſa, eo quod tractu temporis & literæ Apoſtolicæ & alia chirographa dictæ Religionis fuerũt deperdita, nos de cõſilio venerabiliũ fratrũ noſtrorũ Sãctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinaliũ ſuper ſtatũ regulariũ, deputatorũ ac ſupplicationibus dilecti Filij magiſtri Petri Machado Prouincialis Prouinciæ Caſtellæ dicti ordinis hac in parte inclinati hãc facultatẽ, præuia dicta cõceſſione, vt præfertur de more à ſacerdote corã oĩbus recitata abſoluẽdi & benedicẽdi omnes præſentes tam religioſos, quã ſeculares dictis diebus generalem & inueteratam, Apoſtolica autoritate, tenore præſentiũ approbamus, & confirmamus, & eidem religioni quatenus opus ſit de nouo concedimus. Non obſtantibus quibuſuis conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, quod præſentium tranſſumptis, manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica cõſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris. Die xx. Aprilis M. D. XCII. Pontificatus noſtri, anno primo. M. Barbanius.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrũ Prælatus concedens alicui fratri facultatem, vt poſsit eligere confeſſorem, poſsit abſolui à caſibus, â quibus dicti Prælati poſsunt abſoluere virtute dictorum priuilegiorum.

REſpondeo dicendo, quod Bonifacius VIII. ſtatuit prout dicitur in iure, a quod ſi Epiſcopus ſeu Prælatus ſuo ſubdito cõceſſerit, vt poſsit eligere confeſſorẽ idoneum, ille quẽ is elegerit in caſibus, qui eidem Epiſcopo ſeu Prælato ſpecialiter reſeruantur nullam habeant penitus poteſtatem, cũ in generali cõceſsione illa nõ veniãt quæ nõ eſſet quis veriſimiliter in ſpecie cõceſſurus. Circa quã conſtitutionem eſt notãda doctrina Nauarri, b dicẽtis, quod Epiſcopus cõcedendo ſuos caſus, ſiue ſibi reſeruatos, nõ videtur concedere abſolutionẽ à cẽſuris reſeruatis, cũ à diuerſis non fiat illatio: & aliud eſt peccatũ reſeruatũ epiſcopo & aliud cenſura reſeruata. Nam aliqua ſunt peccata annexam cenſuram non habentia, quæ ſunt Epiſcopo reſeruata, & etiam ſunt cenſuræ aliquæ illi reſeruatæ, quæ non contrahuntur ratione aliquorum peccatorum, quæ ipſi non ſunt reſeruata, neque etiam concedendo abſolutionem à ſuis caſibus & cenſuris videtur concedere abſolutionem, ac diſpenſationem votorum aut irregularitatum, à quibus ipſe poteſt: quia non ſunt caſus nec cenſuræ ipſi reſeruatæ, & ita ex illis non infertur ad hæc, nec è contra argumento aliquorum iurium. c Ex qua doctrina deciſio quæſtionis propoſitæ infertur. Nam, ſi Epiſcopus concedendo alicui, vt poſsit eligere confeſſorem nõ videtur illi concedere autoritatem, vt poſsit abſolui à caſibus ipſi Epiſcopo reſeruatis, à fortiori Prælatus concedens alicui autoritatem, vt poſsit ſibi eligere confeſſorem, nõ videtur illi cõcedere autoritatẽ, vt poſsit ipſe cõfeſſor abſoluere ipſum à caſibus reſeruatis, & cenſuris, à quibus ipſe iure communi, aut particulari, aut conſuetudine generali, vel ſpeciali poteſt abſoluere. Præterea, ſi concedendo ſuos caſus, ſiue ſibi reſeruatos nõ videtur cõcedere abſolutionẽ à cẽſuris, quomodo credere debemus, quod cõcedẽdo tãtũ, vt poſsit eligere cõfeſſorẽ, cõmittere ipſi

a Cap. ſi Epiſcopus de pæniten. & remiſsio.

b Nauar. c. 27. n. 261.

c L. Papin. ff. demin. c. ad audientiam. de decim.

re ipsi confessori omnẽ suã autoritatẽ iure cõmuni & speciali sibi cõpetentẽ ad reseruata & ad censuras, & ad irregularitates? Necessariũ igitur est, vt prælatus dicat, cõcedo tibi licentiam, vt eligas confessorem, cui omnem autoritatem & facultatem meam committo ad tuas cõfessiones audiẽdas. In hoc enim casu hęc concessio etiam ad reseruata extẽditur iuxta tradita ab eodẽ Nauarro. *d*

d Naua. vbi sup.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrũ aliqua cõsuetudine possit introduci, quod aliquis præter sui superioris licentiã cõfessorem sibi eligere valeat.

REspondeo dicendo, quod Bonifacius Octauus in loco citato articulo superiori statuit, quod nulla possit cõsuetudine introduci, quod aliquis præter sui superioris licẽtiã confessorẽ sibi eligere valeat, qui eũ possit absoluere vel ligare. Quod intelligitur de subditis, nõ autẽ de prælatis, vt sunt guardiani, priores, prouinciales. Isti enim etiã si fuerint Hospites in alieno loco possunt sibi eligere cõfessorẽ absq; illius loci superioris licẽtia. Licet enim Collector *a* priuilegiorum Mẽdicantiũ dicat, quod Ministri prouinciales, & Custodes, & Guardiani non sint in numero illorum prælatorum exemptorum, quibus ius *b* cõcedit vt possint eligere ad libitum confessorem sequẽs opinionem Angeli, *c* qui pro sua parte allegat Hostiensem, Panormitanum, & Monaldum: attamen cõtrarium tenet Florentinus. *d* Syluester, Margarita confessorum, Roselꝛa, Corduba, & Soto. Qui dicunt, quod in prælatos inferiores, quibus in dicto iure cõceditur licentia ad eligendum confessorem cõtinentur dicti prælati, quod ex litera eius iuris satis patet. *Habet enim ne pro dilatione pœnæ periculum immineat animarum, permittimus Apiscopis, & alijs superioribus, necnõ Minoribus Prælatis exemptis, vt etiam præter sui superioris licentiam prouidum & discretum sibi possint eligere confessorem.* Hæc ibi. Quæ verba, scilicet, *præter sui superioris licẽtiã*, cũ post omnia ponãtur, & nihil distinguãt, sine dubio videtur cõprehendere omnes Prælatos minores exẽptos etiã non immediatos Papæ. Nam si requireretur, vt ait Collector cũ alijs suæ classis, quod tales prælati essẽt subiecti immediate Papæ, certũ est, quod non ponerẽtur illa verba, *scilicet, præter sui superioris licentiam.* Et hanc opinionẽ videtur tenere Panormitanus in eo iure dicens, quod prælatus ibi sumitur in lata significatione. Vnde ait, quod Rectores Ecclesiarũ ibi cõprehendũtur. Et hoc priuilegiũ nõ videtur esse sublatum ex nõ vsu in nostra religione Minorũ. Nã Sixtus V. anno Dñi millesimo quingẽtesimo octuagesimo septimo die tertio Octobris cõfirmauit, & de nouo cõcessit omnia priuilegia per suos antecessores cõcessa religioni Patris nostri Frãcisci regularis obseruãtiæ non ponendo illam limitationem positam à Gregorio Tertio decimo in cõfirmatione dictorũ priuilegiorũ, scilicet, *quatenus sunt in vsu.* Vnde cum ea cõfirmauerit de plenitudine potestatis & ex certa sciẽtia, etiã ea quæ nõ erãt in vsu cõfirmare cẽsetur, iuxta ea, quæ late diximus in superioribus: *e* & per consequens confirmasse priuilegium, de quo nobis sermo est. Ex quo sequitur posse prædictos patres eo modo vti, nisi per statuta generalia ei sit renuntiatũ statuẽdo, quod nemo, nisi fuerit generalis aut prouincialis eo vti possit, iuxta ea, quæ in superioribus *f* annotauimus ventilãdo, an generales & Prouinciales, Capitula generalia, aut prouincialia possint limitare, & coarctare vsũ priuilegiorũ: & per cõsequẽs, vtrũ prælati superiores, scilicet, generales & prouinciales possint coarctare potestatẽ Guardianorũ & Præsidentiũ domorũ illis cõmunicatã per priuilegiũ Clementis IIII. & alia priuilegia in superioribus articulis posita. ✠ Imò vt verũ fatear dubito an dicti prælati possint tollere à Guardianis dictũ priuilegiũ, cũ ipsum nõ sit priuilegium, sed cõstitutio iuris cõmunis cõtra quã ipsi sine licẽtia speciali sedis Apostolicæ non possunt aliquid ordinare. ✠ Vtrum autem dicti Guardiani possint absolui à peccatis reseruatis per confessorẽ ab ipsis electum, quæstione sequenti disputabitur.

e Sup. q. 8. ar. 2.

f Sup. q. 9. ar. 2.

a Collec. in cõp. Mend. tit. accedere ad monasteria monialiũ iux. finẽ

b Cap. sine prodilatione de pœn. & remis.

c Ange. tit. confessor. 3. §. 5.

d Florent. 3. p. summ. ti. 17. c. 2. & in 1. p. de fece-rũt. c. 2. Syl. ti. conf. 1. §. 8. Margari. conf. fol. 8. Rosel. ti. cõfes. 3. Cord. in addit. ad cõp. ti. accedere ad monasteriamonial in fine. Sot. in 4. d. 18. q. 9. art. 1.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum prælato regulari impedito, eius subditus possit recurrere ad Episcopum pro absolutione casuum, à quibus ipse iure commum, aut speciali poterat absoluere.

RESpõdeo dicẽdo, quod si prælatus regularis non sit sacerdos, & nullus alius sit sa-

DE LA PROPIEDAD INTELECTUAL

sit sacerdos regularis in conuentu, vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus, potest eius subditus absolui ab Episcopo à minori læsione clerici, vt constat ex iure, *a* quidem secũdum Syluestrum, *b* quoad monachos non exemptos verũ est. Imo quoad exemptos hoc verum aliqui putant, inter quos sunt Federicus, *c* & Ioannes de Lignano. Sed contrarium tenuerunt Ioannes Andreas, *d* & Panormitan. Quod probãt, quia per exemptionem exempti efficiuntur non subditi Episcopo, idest non subiecti eius potestati: sed Papæ immediatè, vt dicitur in iure. *e* Vnde Episcopus in illos nullam habet potestatem, nisi in casibus sibi expresse cõcessis, prout decernunt Canones. *f* Et sic exẽpti non possunt absolui ab eo, neq; ipsi possunt eius iurisdictionem prorogare, quantum ad forum contentiosum, vt dicit quædam decretalis, *g* neque quantum ad forum pœnitentiale, vt ipsimet Canones determinãt. *h* non enim exemptio concernit simpliciter fauorem exemptorum, sed in fauorem superioris, qui eos eximit, vt deducitur ex iure. *i* Et certe loquendo secundum rigorem hæc opinio solidioribus nititur fundamentis, quam contraria; sed de æquitate videtur contraria opinio seruanda. Licet enim regulares eximantur in fauorem superioris, vel papæ eos eximentis à iurisdictione episcopali, principaliter tamen in suum fauorem eximuntur, vt quietius Deo seruiãt. Nec videtur æquũ, quod per exemptionem fiãt deterioris conditionis, quam non exempti in spectantibus ad quietẽ animi in Deo, ad quã ordinatur omnis religio. Vnde infert *l* Sylueſter, quod potest Episcopus in defectũ prælati absoluere regularem exemptum, qui secularem clericum, aut regularem leuiter percusserit vel habet impedimẽtum adeundi ad curiã. Et hoc secundum æquitatem, quod affirmat Panormitanus *m* esse æquum. Et hoc confirmat *n* Sylueſter ex traditis à Diuo Thoma, dicente, quod ad æquitatem, quæ epicheia dicitur pertinet agere in casu secundum legis intentionem verbis omissis. Imo etiam dici potest, quod quando in quadam Clementina *o* dicitur, quod quando datur potestas contra exemptos semper debet fieri mentio de autoritate Apostolica: hoc debet intelligi de potestate odiosa, puta ad coercendum, de qua loquuntur iura superius allegata, vt patet intuenti, at de benigna, quæ est ad absoluendum non sem per est verum. Ex his concludo, quod dicti Episcopi possunt absoluere dictos regulares ad se in simili casu recurrentes ab omnibus à quibus secũdũ ius possunt absoluere suos subditos, cũ regulares nõ debeãt esse peioris conditionis, quam alij fideles. Non tamẽ poterunt eos absoluere à casu, à quo prælatus regularis poterat absoluere secundum aliquod particulare priuilegiũ, quod nõ habet Episcopus erga suos subditos. Potestas enim prælatorum regularium ad aliqua se extendit circa suos subditos: ad quæ iurisdictio Episcoporum circa suos minimè protrahitur.

a Ca. monachi & c. cũ illorum de senten. excommun.
b Sylu. ver. absolutio. 5 nota. 1.
c Fed. cons. 14. Ligna. in clem. in ca. in agro.
d Andre. in regu. sciẽt. Panor. in d. c. monachi & in c. significasti de foro compet.
e Ca. si Papa de priu. li. 6
f c. fraternoster. 16. q. 1.
g d. c. signif.
h ca. omnes vtriusque sex de pœn.
i ca. ad Apostolicã de regul. l. si quis in conscribẽdo C. de episcopis & clerici.
l Syl. vbi su. no. 3.
m Panor. in clem. attendẽtes de statu. regular.
n Syl. vbi s. D. Th. 2. 2 q. 100. art. 1. 5. 2ª
o Clemen. attẽdentes.

ARTICVLVS XXX.

Vtrum possit regularis absolui à reseruatis, á quolibet confessario regulari negante superiore pœnitentis suã autoritatem.

REspõdeo dicẽdo, quod loquẽdo de casibus reseruatis ipsi prælato per ipsum & per statuta religionis, si expediat prælatũ nõ cognoscere reũ peccati reseruati debet non grauatè, sed facile causam totam committere docto & approbato cõfessario petenti, nè iugum confessionis de se suaue appareat durum. Interdum tamen si frequens esset ruina, potest quidem prudenter negare, prout tradunt D. Thomas *a* Sylueſter, Victoria & post alios Nauarrus. Qua licentia negata cum inferior confessarius in ea reseruata nihil proprio iure possit, persuadeat adire prælatum. Qui quando iniustè negat suam autoritatem, aiunt D. Thomas, *b* Alexander de Ales, Marsilius, & Medina, non posse inferiorem absoluere. Nam ideo absente superiore absoluit inferior à reseruatis indirectè, quia præsumitur, tacitam licentiã illius habere. Quæ ratio cessat cum prælatus præsens negat licẽtiã. Qui tamen fatentur: quod propter scandalum euitandum liceret pœnitenti cõtrito communicare, & celebrare, si timet malũ graue ex eo, quod suo prælato id reseruatum cõfiteatur. Ex quo colligitur, quod in hoc periculo potest etiã absoluere à reseruato ex citata cõmissione maioris prælati, aut Papæ absentis, quia iniustè negatam licentiã videtur ipso iure cõcedere. Si enim ob euitandum scandalum Doctores concedunt

a D. Th. in 4. d. 17, q. 3. ad 3. sylu. v. confessor. 1 §. 3. 13. Victor. 9. 145. in fin. Nau. in c. placuit n. 119. & 151 c. 25. n. 131.
b D. Th. vbi s. ad. 3. & 5. Alẽs. 4. p. q. 77. mẽb. 3. ar. 1. ad. 1. Marsil. in 4 q. 12. ar. 1. p. 4. concl. 2. ad. 4. &. 5. Medin. de confes. quæstio. 37. fol. 86.

dunt huic communionem maioris ſacramenti, cur negant licere abſolutionem, licet in occulto detur? Ita Henriquez. c Sed hæc doctrina non mihi placet, licet alibi eã fuerim ſequutus. Licet enim communicare cum debita contritione in ſupradicto periculo. Nam Concilium d Tridentinum, definiens debere confeſsionem præcedere communionem loquitur quando adeſt copia confeſſoris. Nam neceſsitate vrgente, ſi non adeſt copia confeſſoris, poteſt cum contritione quis accedere ad ſacrum miniſterium celebrandum. At negata iniuſte autoritate Prælati non poteſt inferior etiam in dicto periculo abſoluere à reſeruatis cum licentia præſumpta alterius ſuperioris; cum ipſe inferior ad ea peccata non habeat iuriſdictionẽ: quam ſi concedamus dari per licentiam prę ſumptam alterius ſuperioris ſcilicet, papæ ſequeretur, quod iuriſdictio daretur per licentiam præſumptam, & ſic aperiretur quædam ampla porta ad fundandam & protelandam iuriſdictionem ex ſola voluntate præſumpta: & ſæpiſsimè neruoſum vinculum reſeruationis diſſolueretur, ſi liceret pœnitentibus negata iniuſte & tyrannicè â pœnitentiarijs maioribus abſolutione recurrere ex præſumpta voluntate Papæ ad quemlibet confeſſarium. Supradictum autem argumentum Henriquez ſolum concludit, quod ſicut licet communicare in neceſsitate cum ſola contritione ob defectum confeſſoris cum obligatione confitendi eadem met peccata data copia ipſius: ita negata iniuſte authoritate ad reſeruata imminente dicto periculo propter defectũ confeſſarij licebit pœnitenti confiteri inferiori, qui eum directè poterit abſoluere à peccatis non reſeruatis: at à reſeruatis minimè licebit, niſi indirectè, cum obligatione tamen confitendi ea ſuperiori alicui, quando eius copiam habuerit. Et dato quod opinio Henriquez ſit vera, ſcilicet quod directe ipſe inferior poſſet abſoluere pœnitentem etiam à reſeruatis negata iniuſte autoritate ſuperioris in dicto periculo propter cõmiſsionem tacitam Papæ, in prædicto caſu ego eam minime reciperem quando ab ipſo prælato petitur autoritas, quæ ſibi ratione priuilegiorum competit ad abſoluendum â reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, aut in Bulla Cęnæ Domini, & ad diſpenſandum in reliquis irregularitatibus, de quibus in ſuperioribus late egimus. Licet enim prælati reſpectu prædictorum habeant iuriſdictionẽ ordinariam, & eã poſsint cõmittere aliquibus ſecundũ ea quæ in ſuperioribus dicta ſunt, nõ tamen concedendum exiſtimo, quod negãtibus iniuſte prælatis ſuam autoritatem Papa eam concedere videatur cuilibet approbato cõfeſſario. Tum quia iuriſdictionẽ & poteſtatẽ ad delegandũ commiſit ipſis prælatis, confiſus de eorũ prudentia & zelo; quã confidentiã non habet de quocũque alio confeſſario à pœnitenti electo. Tũ etiã quia ſi hoc eſſet verũ, ſequeretur quod negata iniuſte & tyrãnice diſpenſatione ab Epiſcopo, cui Sũmus Pontifex eã cõmiſit poſſet pœnitens imminẽte periculo, ad aliũ recurrere allegando in eius fauorẽ tacitam voluntatẽ Papæ in hoc caſu alteri delegantis. Poſſet inſuper pœnitens negata ſibi abſolutione à reſeruatis iniuſte & tyrãnicè ab aliquo confeſſario tẽpore Iubilei, recurrere ad aliũ confeſſarium non habentem ſimilẽ poteſtatem ex tacita voluntate Papæ eam ſibi in dicto caſu concedentis. Quæ in materia ſpiritualis iuriſdictionis minime ſunt admittenda. Tũ etiã quia prælatis conceditur abſolutio ab excõmunicatione etiam Papæ reſeruata, à qua dictus confeſſor inferior nõ poteſt abſoluere; ſicut non poteſt abſoluere ab excommunicatione quacunque reſeruata, prout quæſtione ſequenti declarabitur. Verum eſt tamen, quod negante prælato ſuam autoritatem ad reſeruata, quam habet ratione priuilegiorum, ſi adeſt aliquod graue periculum, poterit pœnitens abſolui à confeſſario approbato à non reſeruatis: quia remanebit cum debita contritione abſolutus indirectè à reſeruatis, cum obligatione confitendi habenti ad ipſa ſpecialem iuriſdictionem.

c Henri. li. 3 de pœn. c. 13 n. 6. & c. 15. n. 5.

d Con. Tri. ſeſ. 14. de ſacramẽ. Euchar. c. 7.

QVÆSTIO. XXI.

De Abbatibus quoad poteſtatem reſeruandi caſus, & ab eis abſoluendi, in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 VTrũ *Prælati Eccleſiaſtici poſſint reſeruare caſus.*

2 *Vtrùm*

2 *Vtrum Prælati Regulares possint reseruare casus.*

3 *Quis potest absoluere à casibus reseruatis ipsis Prælatis.*

4 *Vtrum Prælati regulares teneãtur concedere suis subditis autoritatẽ, vt possint absolui á reseruatis.*

5 *Vtrum sit obligatus religiosus confiteri peccata reseruata simul cum alijs negata iniustè autoritate á superiore.*

6 *Vtrum superior teneatur simul audire peccata non reseruata cum reseruatis.*

7 *Vtrum concessio reseruatorum sine debita contritione sufficiat, vt cũ quocunque confessario possint prædicta reseruata confiteri.*

8 *Vtrũ cõfessor electus per Guardianũ possit ipsum absoluere á reseruatis.*

9 *Vtrũ Guardiani quibus Prouinciales committunt suos casus possint alteri committere dictam potestatem,*

10 *Vtrũ religiosi possint absolui á casibus reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ.*

11 *Vtrum nouitij possint â quocunque absolui à reseruatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Ecclesiarum possint reseruare casus,

RESpõdeo dicẽdo, quod presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiũt, vt ait Sãctũ Conciliũ Tridẽt.[a] Nã cũ omnes in dicta ordinatione potestatẽ super verũ Christi corpus ad conficiendũ Eucharistiæ Sacramentũ accipiant, cõsequens est, vt etiã accipiãt potestatẽ super corpus mysticũ ad absoluendũ ab omnibus peccatis, vt ait Paludanus. [b] Et sic ad eos iure diuino pertinẽt omnia, quę sunt fori interioris, & pœnitẽtialis, nisi iure humano illa eis fuerint adẽpta, vt ait D. Antoninus, [c] Neq; in hoc est differẽtia inter sacerdotes sęculares, & regulares: quia omnib⁹ in ea æqualis impartitur autoritas, vt optimè cõcludit Gratianus. [d] Vnde infertur, casum nõ dici reseruatũ, eo quod nõ cõcedatur potestas absoluendi ab eo: sed quia tollitur & minuitur eis, qui eã actu vel habitu habẽt. Proinde Conciliũ Trident. [e] definiuit, hæresim esse, dicere nõ posse Episcopũ in foro interiori sibi aliquẽ casum reseruare. Et idem Concilium [f] Tridentinum ait: *Quoniã magnopere ad Christiani populi disciplinã pertinet, vt atrocia quædã & grauiora crimina á solis quidẽ Sũmis Pontificibus in toto terrarũ orbe, ab Episcopis verò in sua diœcesi absoluãtur, merito singuli pro potestate sibi in Ecclesia tradita eadẽ suo potuerũt peculiari iudicio reseruare. Quã reseruationẽ tã quã diuinæ autoritate cõsonantẽ, nõ tãtum in externa politia, sed etiam corã Deo (articulo mortis excepto) vim habere potest. Vnde cũ extra illũ articulũ sacerdotes nullã in casibus huiusmodi reseruatis absoluẽdi potestatẽ habeãt, pœnitentes ad legitimos superiores pro absolutione consequenda remittere debent.* Dubium autem grauissimum à Doctoribus ventilatur. Vtrum Prælati Ecclesiastici possint sibi reseruare casus merè interiores. Ad quod dico primò, quod Ecclesia directè nullam potestatem habet in actus pure interiores absolutè & per se sumptos, & per consequens non potest eos vt sic reseruare.

Secundò dico, quòd Ecclesia bene habet potestatẽ in actus animæ interiores ad præcipiẽdũ & prohibendũ & puniendũ eos, vt sunt causæ cõtingentes, aut qualitates exteriorũ actuũ, vel omissionũ, vel vt ordinãtur ad hæc exteriora, & ea calificãt. Vnde infertur, ꝙsi quis aliquod peccatũ mẽtale aliquo signo aut verbo, aut scripto expresserit exterius incidit in excõmunicationẽ tali peccato ab Ecclesia appositã, & si fuerit reserua-

ta ab

a Conc. Tri. ses. 23. ca. 5. reform.

q Palu. in. 4. d. 17. q. 3. a. 2

e Ant. 3. p. titu. 7. c. 2.

d Ca. adijcimus. c. generaliter. 5. ecce. 16. q. 1.

e Conc. Tri. ses. 14. canone. 2.

f Conc. Tri. ses. 14. ca. 7. de casuum reseruatione.

ta ab ea non poterit abſolui à quocũque cõ feſſore approbato niſi ad id habuerit facul tatem à ſuperiore reſeruante. Quod limitan dum eſt vt ait Almain, quẽ ſequitur Siman cas infra allegandus quando per actum vel ſignum malum manifeſtatiuum talis pecca ti interioris etiamſi ſecretiſsimè nullo vidẽ te exterius exprimitur, ſecus ſi per actum bonum manifeſtetur, puta ad conſilium capiendum in ſacramento vel extra. Hãc opi nionem tenet expreſſe Caietanus, *a* & videtur eſſe opinio D. Thomæ & eam tenet Petrus de Palude, Florẽtinus, Almain, Drie do, Caſtro, Soto, Nauarrus, Simancas, & Co uarruuias, & licet alij alijs diuerſis vijs progrediantur hæc tamen opinio duobus ſupe rioribus dictis & vnico collorario ſic propoſita mihi quidem probabilior apparet & viſis certè & cõſideratis aliarũ opinionũ fun damẽtis magis ad veritatẽ accedere videtur.

a Caiet. 2.2. q. 11 ar. 3. & 4. & inſum. tru. hereſis & tit. hora canonica. D. Tho. 1. 2. q. 91. a. 4. & 2. 2. q. 11. 3. & q. 100. ar. 6. ad. 6. Pal. in 4. d. 15. q. 5. ar. 2. cõcl. 4. Flor. 3. p. ti. 24. c. 4. §. 7. Almain. de poteſt. eccleſ. ca. 3. Dried. de li ber. Chriſt. lib. 3. c. 5. p. 90. Caſt. de punit. hæ ret. lib. 2. ca. 18. & de leg. pœn. li. 2. c. 15. concl. 1. & 2. Sot. de iuſt. & iur. libr. 10. q. 5. 2. 5. Nau. de ſimon. nu. 20. & 21. fo. 118. Cou. de hæret. c. 42. Cou. in reg. peccatũ, 2. p. in initio.

ARTICVLVS. II.

Vtrum prælati regulares poſſint caſus reſeruare.

REſpõdeo dicẽdo, quod quantũ attinet ad generales & prouinciales, nemini dubium eſt, poſſe reuocare caſus. Imo exiſtimo eſſe hæreſim dicere contrarium. Nã cũ ipſi generales & prouinciales ſecun dũ ius, prout dictũ eſt in ſuperioribus, *b* ha beant iuriſdictionem Epiſcopalem, aut qua ſi Epiſcopalem, conſequens eſt vt ſicut hæ reticantur dicentes Epiſcopos non poſſe re ſeruare caſus in foro interiori: ita etiam hæ reticare videntur, negantes iſtam autoritatem dictis prælatis regularibus. Vnde meri to declarauit & decreuit Alexãder Sextus. Prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum, & in ſupplemento, *Quod generales & prouinciales poſſũt caſus reſeruare hoc extẽdens ad guardianos dicens. Et quod guardiani poſſunt reſeruare caſus de occultis inter religioſos, & quod abſoluentes á talibus poſt huiuſmodi reſeruationẽ nullã faciũt abſolutionẽ, & incidũt in pœnã abſoluẽtiũ à caſibus non conceſſis.* Circa quã cõceſſionẽ primo eſt aduertẽdũ, quod tẽpore Martini quinti iã fuerũt in religione noſtra ſacra minorũ taxati & ordinati caſus Miniſtris ordinis minorũ reſeruati, & ab ipſo Martino V. confirmati, vt in regula apparent impreſsi. Deinde eſt pariter aduertendũ, quod nunc per ſanctiſsimum Dominum noſtrum Clementem Octauum, tũ quoad iſtam, tum etiã quoad illam Alexandri VI. diſpoſitionẽ, aliud eſt ordinatũ. Anno enim Dñi milleſimo quingẽteſimo nonageſimo tertio, mẽſe Maij cũ ctis regularibus per publicũ Breue infraſcri ptos caſus reſeruatos fore præſcripſit.

b Sup. q. 17. ar. 1.

Primum eſt, veneficia, incantationes, ſortilegia.

Secundum eſt, apoſtaſia à religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, quãdo eo per uenerit, vt extra ſepta monaſterij ſeu conuentus fiat tranſgreſsio.

Tertium eſt, nocturna ac furtiua à mona ſterio, ſeu conuentu egreſsio, etiam non animo apoſtatandi facta.

Quartum eſt, proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale.

Quintus eſt lapſus carnis voluntarius opere conſummatus.

Sextus eſt, occiſio, aut vulneratio ſeu grauis percuſsio alicuius perſonæ.

Septimus eſt, malitioſum impedimentũ, aut retardatio, aut apertio literarum à ſuperioribus ad inferiores, & è contra.

Octauus eſt, iuramentum falſum in iudicio regulari, ſeu legitimo.

Nonus eſt, auxiliũ ſeu conſilium, ſeu procuratio ad abortum faciendum poſt animatum fœtum, etiam effectu non ſubſecuto.

Decimus eſt; falſificatio manus, aut ſigilli officialis monaſterij, aut conuentus.

Vndecimus eſt, furtũ de rebus monaſterij, ſeu cõuentus in ea quãtitate, quæ ſit peccatũ mortale. Hoc fuit à Põtifice declaratũ debere intelligi etiam de rebus particularibus ad alicuius fratris particularis vſum cõceſsis. Quæ autem ſit quantitas conſtituẽs peccatum mortale, vide in noſtra ſumma. *d*

c Menum. 2 impr. fo. 56 conceſ. 66. & in ſuppl. fo. 3.

d in Sum. 1. tom. c.

Addit autẽ Sũmus Põtifex, quod ſi aliud peccatum graue pro religionis cõſeruatione, aut pro cõſciẽtiæ puritate reſeruãdũ videbitur, id nõ aliter fiat quã generalis capituli in toto ordine aut prouincialis in prouincia matura diſcuſsione & cõſilio. Ex qua diſpoſitione videtur remanere diſpoſitionẽ ſupra dictã Alexãdri Sexti reſtrictã & moderatã: vt ſcilicet, prouinciales & generales per ſe ſolos iã nõ poſsint reſeruare caſus niſi in capitulis generalibus & prouincialibus cum conſenſu patrum vocalium ibi pro ele

ctione

ctione faciẽda conueniẽtiũ. In dictis enim Capitulis poterunt reseruari alij casus à supradictis etiã eiusdẽ materiæ supradictorũ casuũ, vt puta in materia lapsus carnis, possunt reseruari etiam tactus impudici: supra dictis tamen casibus semper firmiter manẽtibus, & in nullo mutatis. At hæc cõstitutio Clemẽtis VIII. quantũ ad istã restrictionẽ & limitationẽ non video esse receptã in nostra religione, cũ sæpe sæpius cõtingat euenire casus particulares, qui propter bonum regimẽ statim ante capitulum generale aut Prouinciale necessario sunt reseruandi, si enim non reseruarentur maxima religio incommoda pareretur.

Aduertendũ secũdũ circa prædictã cõstitutionẽ Alexãdri VI. quod eius declaratio seu decretũ, quoad Guardianos non permanet in suo vigore in nostra religione regularis obseruantiæ, quia in Capitulo generali, Assissij celebrato anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto, sequens statutum autoritate Apostolica factum est.

Ordinatur, & mãdatur autoritate Apostolica, vt totius capituli generalis quod nullus Guardianus possit sibi reseruare casum aliquem, sed solus minister Prouincialis id poterit. Et merito quidem hoc est ordinatum. Reseruatio enim ad habentes iurisdictionem Episcopalẽ pertinet secundum ius, & non ad guardianos, qui curatis comparantur, quibus ius Canonicum reseruationẽ minimè commisit. Et certè reseruatio casuum ad ædificationem & non ad destructionem religionis inducta est: quæ si cuilibet guardiano committeretur cederet in destructionẽ: cum multi sint Guardiani & prælati Conuentuales, qui propter defectum ætatis & experientiæ in religionibus non habent eam maturam prudentiam, & consilium, scientiam, & zelum, quæ ad huiusmodi reseruationem requiruntur, vt cedat in ædificationẽ & augmentum religionis. Imo aliquos ego vidi Prouinciales tam faciles, & inconsideratos in his, quæ pertinent ad regimen & ædificationem religionis, vt de eis ad hoc ministerium peragẽdum, vt decet parum considerem. Et ideo sanctissimus Dominus noster Clemẽs Octauus hanc autoritatem ipsis restrinxit, vt ita ligati minimè alijs essent in scandalum & ruinam.

ARTICVLVS III.

Quis possit absoluere à casibus reseruatis ipsis prælatis.

Respondeo dicendo, quod Alexander Sextus in priuilegio in superioribus allegato ait, quod absoluẽtes à talibus casibus reseruatis post eorũ reseruationẽ, nullã faciũt absolutionẽ & incidunt in pœnam absoluentium à casibus nõ concessis. Pęna autẽ ponitur in capitulo religiosi, de priuilegijs, & est quod remanẽt excommunicati ipso facto. Et dico primo, quod prælati generales habẽt autoritatẽ ad absoluendũ fratres totius ordinis à peccatis reseruatis: prouinciales autẽ possunt absoluere omnes fratres totius prouinciæ, & hospites ad suam prouinciã declinãtes. Vnde siquis habet autoritatẽ absoluẽdi à peccatis reseruatis actiuẽ, si hanc habet à generali potest ea vti cũ omnibus fratribus totius ordinis, cũ omnes sint sui subditi; & si à prouinciali, cũ fratribus tantũ illius prouinciæ & etiã cũ hospitibus ad eã venientibus. Nã Gregorius XI. *Cõcessit Magistro Generali, & singulis prioribus prouincialibus & cõuẽtualibus ac vices eorũ gerẽtibus, vt in prouincijs & cõuẽtibus ac locis sibi cõmissis fratribus eiusdẽ ordinis interdũ ad eos declinãtibus vndecũq; absolutione, & dispẽsatione indigẽtibus absolutionis & dispẽsationis beneficiũ possint impartiri.* Ita habetur in libro Monumẽta *a* ordinũ. Et id ipsũ cõcedit Clemẽs IIII. prout habetur in Bulla allegata in articulo primo quæstionis pręcedẽtis. Et si frater habeat autoritatẽ passiuã, vt possit ipse absolui à dictis casibus, poterit cõfiteri cũ quouis ordinis cõfessore, siue sit ei autoritas ista cõcessa à Generali, siue à prouinciali: cũ multi Sũmi Põtifices nostrę religioni cõcesserint, vt fratres possint de materia peccati mortalis cõfiteri cũ quouis ordinis sacerdote cõfessore; etiã si à suis prælatis licẽtiã nõ petãt. Proinde habẽs autoritatẽ hãc passiuã poterit sine dubio à quouis ordinis sacerdote absolui, cũ omnes sacerdotes ordinis approbati à suis superioribus ad audiendas cõfessiones fratrum sint idonei: pro omnibus fratribus ordinis; prout concesserunt Summi *b* Pontifices, & in comitijs nostræ sacrę religionis genera

a In. 1. impr. fol. 236. concess. 548.

b Habet. in expli. Ciuci. §. 9. n. 22

neralibus eſt ordinatum. Nam de iure *c* cõmuni contrarium dicendum erat. In quo definitur, quod nulla poteſt conſuetudine introduci, quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat. Vnde in aliquibus Prouincijs inter Capucinos fratres adhuc extat laudabilis conſuetudo, quod fratres hoſpites à Prælatis ſe cõfitendi licentiam petant: licet non ſit neceſſaria quando hoſpites ſunt Prælati, vt dicit Corduba in verbo, accedere ad monaſteria monialium, in fine. Et hoc debet multum notari: quia ſecundum ius commune videbatur dicendum contrarium. Nam cum Prouincialis dignitas comparetur Epiſcopali dignitati: videtur etiam quod ipſa Prouincia comparetur Epiſcopatui. Vnde, ſicut quis vnius Epiſcopatus confiteri non poteſt de materia peccati mortalis cum alio ſacerdote in alio Epiſcopatu approbato, niſi priuilegium aliquod eſſet incontrarium: ita pariter dicendum videbatur, vt fratres de vna Prouincia confiteri minime poſſint cũ ſacerdotibus alterius Prouinciæ, licet eiuſdem ordinis.

c. ſi Epiſc. de pœni. & remiſ.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Prælati regulares teneãtur concedere facultatẽ ſuis ſubditis, vt poſſint abſolui à caſibus reſeruatis.

REſpõdeo dicendo, quod Pius Quintus die vigeſima prima Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo pontificatus ſui anno ſexto in quoda Breui, quod incipit. *Romani Pontifices circunſpecta benignitas, prohibens, ne fratres Ordinis Prædicatorũ poſſint eligere confeſſorẽ, & abſolui à reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ ſine licentia ſuorum, prælatorum, addit, Eiſdem tamen Prælatis in vſus huiuſmodi poteſtatis cum ſubditis benignos & faciles ſe exhibeant, præcipimus.* Quod verbum (Præcipimus) prout dictum eſt *a* ſupra, præceptum importat. Et cum res ſit grauis videntur peccare mortaliter Prælati, dictam autoritatem ſine cauſa negantes, intelligentes, quod ex huiuſmodi negatione animæ ſuorum ſubditorum dispendium patientur. Vnde religioſus pœnitens, cui oportet nõ reuelare in cõfeſſione ſacramẽtali ſua peccata reſeruata ſuperiori præſenti, propter maximũ periculum, quod extali reuelatione reſultat, nolẽte ipſo cõcedere licentiã, vt cũ alio cõfiteatur poteſt cum contritione licite celebrare ad euitandũ ſcandalũ, prout tenet *b* Victoria, cũ in hoc caſu careat copia confeſſoris. Quod eſt intelligendum nullo alio confeſſore præſẽti. Nam ſi eſt prẽſens confeſſor, tenetur, cõfiteri de alijs peccatis mortalibus antequã ad celebrationem accedat, iuxta decretum Concilij *c* Tridentini: qui confeſſor directe abſoluat eum à peccatis mortalibus, & indirectè à reſeruatis, ratione quorum ſolum non habet copiam confeſſoris, & iudicatur ac ſi eſſet abſens à ſuperiori. Quod intelligitur, quando peccata reſeruata non habent annexam excõmunicationem. Si enim habẽt annexã excommunicationem, minime poteſt abſolui etiam à non reſeruatis. Nullus enim poteſt abſolui à quocũque peccato, niſi prius ab excommunicatione abſoluatur, à qua inferior, ſi eſt reſeruata, minime poteſt abſoluere. Verũ tamen eſt, quod inſtante maxima neceſſitate cõmunicandi, aut celebrandi ad euitandum magnum ſcandalum, poteſt iſte talis cum contritione accedere ad hoc altiſſimum ſacramentum, prout tenent, *d* Sotus, Couarruuias, Medina, & Ledeſma, & Caſtro. Iuxta quam doctrinam eſt gloſſandus idem *e* Sotus dicens, quod in nullo caſu neque ad euitandum ſcandalum licitũ eſt excõmunicato celebrare. Hoc enim intelligi debet, quãdo ſcandalum eſt paruum, non vero quando ſcandalum eſt magnum, præceptum enim de non ſcandalizando fratrem eſt diuinum, & naturale: præceptum autem non communicandi cum excommunicato præſuppoſita debita cõtritione eſt humanum. Et etiam erit licitum dicto religioſo pœnitenti excomunicato ad Euchariſtiam accedere cũ debita contritione, quando Prælatus non vult ipſi concedere autoritatem ad caſus reſeruatos, & timet maximam infamiam, aut maximum periculum, ſi non accedat, prout tenẽt *f* Ledeſma, & Sylueſter. Quod probatur: nam etiam præſente confeſſore, qui eum abſoluere poſſit, poteſt ſine confeſsione celebrare, aut communicare, quando ex confeſsione timet periculum ſimile imminere ſibi. Et confirmatur

a Supr. q. 6. art. 3.

b Victor. in ſum. fo. 146

c Cõc. Triſ. 14. ca. 7.

d Sot. in. 4. d. 18. q. 2. ar. 5. § hoc aut. dubiũ. Couar. in. ca. almamar. 1. p. § 2. n. 11. Medi. in ſum. 1. li. ca. 11. § 5. Lede. 2. 4. q. 25. ar. 1. pro pe. fin. Caſt. li. 2. de lege pœn. c. vlt.

e Soto in. 4. d. 12. q 5. ar. 4. §. quartus caſus.

f Ledeſ. vbi ſup. Syluеſ. v. Euchariſ. 2. q. 7 § quãtum vo.

g Nau.c.27 n.179. Nam etiã cõcedit doctiſsimus g Nauarrus, quod irregularis ad euitandum ſimile ſcandalum,& periculum poteſt celebrare. Et quantum ad inhabilitatem celebrandi pari paſſu ambulant reſpectu peccati mortalis excommunicatus & irregularis. Ex his infertur,quod religioſus accedẽs ad celebrãdum cum excommunicatione reſeruata,ad cuius abſolutionem ſibi autoritas à ſuperiore eſt negata,ſi hoc facit neceſsitate compulſus,non potens aliter ſcandalum euitare,aut pericula allegata fugere,minime incurrit irregularitatem,quam incurrũt excõmunicati cum excommunicatione celebrãtes cum minime peccent miniſtrando. Aduertendum eſt tamen,quod nulli occulto excomunicato licitum erit celebrare ad implendum præceptum Eccleſiæ,aut præceptum & obligationem ſuo officio annexã,quando ex omiſsione horũ præceptorũ nullum graue ſcandalum ſequitur,aut infamia. In his enim caſibus,nec lex diuinanec humana permittit aliquem excommunicatum celebrare,vnde pœnam irregularitatis incurrit celebrando. Aduertẽdum inſuper quod ſemper dixi,quod propter vitandum magnum ſcandalum,& periculũ licet dicto religioſo excommunicato celebrare,negata ſibi autoritate à ſuo ſuperiore. Ad denotandum,quod neq; ratio verecũdiæ,aut malæ famæ quam ex reuelatione ſui peccati reſeruati apud ſuum prælatum habere debet erunt cauſa ſufficiens,vt dictus religioſus ſine confeſsione poſsit cum ſola cõtritione ad celebrationem accedere. In hoc enim caſu tenentur ſuo ſuperiori prius confiteri:niſi culpa reſeruata apud prælatos ordinis ſit iam in iudicio exteriori caſtigata,aut timet quod directe,aut indirecte ab ipſo prælato reuelabitur. Ex quo infertur,quod ſi ſubditus timet,quod petendo per interpoſitam perſonam licentiam ſuperioris ad caſum reſeruatum,ipſe prælatus veniet in cognitionem ipſius,poteſt ad celebrandum accedere,etiam ſi ſit excommunicatus,cum debita tamen contritione,neceſsitate maxima vrgente, & ſcandalo magno id flagitante: prout tenent h Victoria,Soto,& Ledeſma. Qui omnes affirmant etiam cauſam eſſe ſufficientem ad accedendum ad celebrandum aut communicandum cum caſibus reſeruatis,& excommunicatione ſi adſit contritio quando prælatus non vult cõcedere ſuam autoritatem , & ſcit pœnitens probabiliter,quod ſi ipſi confiteatur,impediet ipſe prælatus maxima bona ſpiritualia,& etiam magna bona temporalia negãdo illi ſuffragiũ ad ipſorũ conſecutionẽ. Et ſic non omnino probo ſententiam i Nauarri, dicentis poſſe prælatum negare ſuffragium alicui in electione ratione criminis,quod ſolum ſcit in confeſsione:cum timor talis negationis ſit ſufficiens cauſa,vt ipſe religioſus poſsit accedere ad communicationẽ cum caſu reſeruato,ad cuius abſolutionem nullo modo â ſuo prælato poteſt facultatem per interpoſitam perſonam petitam adipiſci. Ex his etiam infertur,quod timor reuelandi complicem,aut ipſum infamandi,aut impedien di ipſi aliqua grauia bona ſpiritualia,aut tẽporalia,erit cauſa ſufficiens,vt ſupradictus religioſus excommunicatus cum contritione poſsit accedere ad celebrandum pręciſa neceſsitate,& vrgente id poſtulante:vt affirmant ſupra dicti patres.

i Nau.in.c. ſacerdos de pœnit.d.6.

h Victor.de cõfeſ.n.146 Sot.in.4.d. 12 q.1.ar.4. prope fin.ẽ. Lede.24.q. 7 ar.5.dub. 1.ſed videatur.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſit obligatus religioſus confiteri peccata reſeruata ſimul cum alijs negata iniuſte autoritate á ſuperiore.

REſpõdeo dicẽdo, quod in omnibus caſibus in quibus religioſus habẽs caſus reſeruatos poteſt cõfiteri inferiori non habenti poteſtatem ad eorum abſolutionem,prout dictum eſt inſuperiori articulo, obligatur ad cõfitendum peccata etiã reſeruata ipſi inferiori,vt cum D. Thoma a Ledeſma,Soto,Caietanus,& alij cõmuniter tenẽt. Nã pœnitens de iure diuino tenetur,quando fieri poteſt, cõfeſsionẽ integrã facere. Nec obſtat,quod poſtea teneatur iterum confiteri reſeruata habenti authoritatem ad eorũ remiſsionem. Hoc enim peracidens eſt. Per ſe autem eſt,quod tenetur confiteri peccata confeſſario habenti autoritatem ad eorum remiſsionẽ,& vt ſupponitur,dicta reſeruata confeſſario non habenti talem facultatẽ ſunt propalata. Vnde quando pœnitens religioſus ſolum reſeruata cõfeſſario inferiori reuelauerit abſolutio nulla erit ex defectu iuriſdictionis, prout tenent Ledeſma b & Nauarrus. Aduertendum tamen: quod pœnitens abſolutus à confeſſario inferiori directe à mortalibus, & indirecte à reſeruatis,recipit vnum verum ſacramentum. Et quando poſtea ſuperior aut alius

a Lede.2.4. q.8.a.1.dub 4.Sot.in.4. d.18.q.2.ar. 5.Caie.v.cõfeſ.cõc.10.

b Led.vbiſ. dub.3.prop 3.Nau.c.16. n.14.

alius eius habens poteſtatem, abſoluit directe à reſeruatis, aliud diſtinctum ſacramentũ à primo recipit, vt dicunt communiter Doctores. Aduertendum inſuper, quod ſacerdos ſimplex in abſentia cõfeſſoris inferioris nõ poteſt abſoluere dictũ religioſum pœnitentẽ indirectè à reſeruatis, directe autem à venialibus. Licet enim habeat iuriſdictionẽ ad abſoluẽdũ à venialibus, hoc tamen intelligitur quando ſolũ illi venialia cõfitentur, non autem quando illi venialia ſimul cum mortalibus ſacramẽtaliter reuelãtur: cuiuſmodi ſunt reſeruata, quæ vt ſupponitur dicto ſacerdoti ſimplici confitentur. Denique ſolum habet ſacerdos ſimplex poteſtatem ad abſoluendum à venialibus, aut à mortalibus ſemel iam confeſsis legitime, vt communis conſuetudo Eccleſiæ probat.

ARTICVLVS. VI.

Vtrum ſuperior teneatur audire peccata reſeruata ſimul cum non reſeruatis, vt ſubditum poſsit abſoluere á reſeruatis.

REſpondeo dicẽdo, quod Caietanus, *a* Sotus, & Nauarrus tenent quod ſuperior poteſt audire peccata tantũ reſeruata & ab eis pœnitẽtẽ abſoluere, & remittere ipſum ad confeſſorem inferiorem, vt ipſe auditis eius peccatis non reſeruatis, ab eis eum ſacramentaliter abſoluat. Et conſequenter dicunt, quod dictus pœnitens duo recipit ſacramenta, vnum à ſuperiore, alterum ab inferiori, & quod dictus ſuperior poteſt iure optimo hanc facere diuiſionem ſicut faciunt Papæ pœnitentiarij. At contrariam opinionem ſecundum diuinam Theologiam exiſtimo veriorem. Scilicet, dictum ſuperiorem eam diuiſionem facere minime poſſe, & ſic neceſſario debere audire peccata reſeruata & non reſeruata, prout tenent *b* Ledeſma, Durandus, & Sylueſter, Adrianus, & Victoria. Et fundamentũ huius opinionis eſt: quia integritas confeſſionis eſt de iure diuino, in quo dictus ſuperior minime poteſt diſpenſare, nulla præſertim exiſtente neceſsitate, cum ipſe ſuperior poſsit remittere ſuum ſubditum ad confeſſorem inferiorem cum autoritate, vt ipſum ab omnibus abſoluere poſsit. Et dato, quod Prælatus velit extra confeſsionem ſcire peccata reſeruata ipſius pœnitentis, remittendo abſolutionem ad inferiorem cõfeſſarium ſigillum confeſsionis ſeruare tenetur, cum reuelatio ipſi facta ad cõfeſsionem ordinetur: prout ait Ledeſma. Quj cũ Adriano, & Durando affirmat, quod pœnitentiarij Papę non diuidunt confeſsionem ſed tantum abſoluunt à cenſuris Papæ reſeruatis, non potentes maximis negotijs implicati integras confeſsiones pœnitentiũ audire. Et ſublatis cenſuris iam peccata nõ remanent reſeruata, Papa enim ſolum cenſuras reſeruat.

a Caie. ver. cõfeſsio cõducto. Sot. in. 4. in. d. art. 5. Naua. in. c. Sacerdos. §. quantus de pœn. d. 5. n. 12.

b Ledeſ. 2. 4 q. 8. a. 2. du. 3. cõc. 5. Durãd. in. 4. d. 17. q. 15. Sylue. ver. confeſ. 1. q. 19. Adrian. q. 4 de confeſſi. §. 7. ſed dubiũ Victor. de cõfeſ. n. 162.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confeßio reſeruatorũ ſuperiori aut habenti poteſtatem facta ſine debita contritione, aut attritione, valeat, vt pœnitens poßit ea peccata cõfiteri cuicũq; alij confeſſori inferiori approbato.

REſpondeo dicendo, quod quando pœnitens religioſus fuit abſolutus ſacramẽtaliter à caſibus reſeruatis per ſuperioré, aut per habentem eius ad id poteſtatẽ exiſtẽte nulla abſolutione propter defectũ contritionis aut attritionis non tenetur dictus pœnitens amplius dicta peccata reſeruata confiteri prælato, aut habenti eius autoritatem. Sufficit enim quod ea confiteatur cuicunque legitimo confeſſori, vt ait *a* Caietanus. Reſeruatio enim quid odioſum eſt. Vnde debemus Theologizare, ſufficere ipſum peccatũ reſeruatum eſſe cognitum & reuelatum ipſi prælato, aut alij eius poteſtatem habenti, vt ſic ceſſet ipſa reſeruatio. Et hanc opinionem, vt veriſsimã tenẽt Sylueſter: *b* & eam tenent communiter Doctores, affirmantes idem eſſe dicẽdum, quãdo pœnitẽs aliquod peccatũ mortale malitioſe tacuit, dummodo omnia peccata reſeruata reuelauerit. Et id ipſum etiam affirmant eſſe dicendũ, quãdo pœnitens multa habet peccata reſeruata, & vnius, aut duorũ fuit oblitus, prout dicunt *c* Adrianus & Ledeſma. In hoc enim caſu omniũ peccatorum etiã oblitorum volunt Prælati tollere reſeruationem, prout affirmat *d* Nauarrus. Verum eſt tamen, quod tenetur dictum peccatum

a Caie. ver. caſus reſeruatus.

b Syl. verb. cõfeſ. 1. q. 19

c Adri. vbiſ. §. ſi petas ver ex hoc. Led. vbiſ. dub. 7.

d Nau. c. 26. n. 13.

catum confiteri cum ipsius fuerit recordatus. Et id ipsum etiam sentiunt dicendum, quando pœnitens tempore iubilei, aut Bullæ concedentis absolutionem à reseruatis propter ipsius culpam (quia verbi gratia, tacuit aliquod peccatum mortale, aut non habuit debitam attritionem) fuit inualide absolutus: omnia peccata reseruata confitendo. In hoc enim casu finito tempore iubilei aut Bullæ, dicunt grauissimi Theologi, illã inualidam confessionem, operari vt reseruatio peccatorũ tollatur. Quam opinionẽ vt verisimam amplector, quando dicta peccata sunt reseruata ratione alicuius censuræ. Cũ enim cõfessor virtute iubilei & Bullæ possit absoluere à censuris & à peccatis, & absolutio censurarum præcedat absolutionem peccatorum, & cum absolutio censurarum non pendeat ab absolutione eorũ non requiritur dispositio ex parte pœnitentis, vt à censuris soluatur. Quod confirmatur. Potest enim dari casus, in quo quis absoluatur à censuris sine dispositione: & statim quando sacerdos profert formam absolutionis peccatorum per internam Spiritus sancti motionem debite disponatur. Quo casu non videtur posse negari, quod à peccatis & censuris remaneat pœnitens liberatus. Non ignoro tamẽ aliquos viros doctissimos contrariam tenere opinionem dicentes, quod absolutio censurarum virtute alicuius Bullæ, aut iubilei conceditur in ordine ad absolutionem peccatorum, adeo, vt Confessarius mortaliter peccaret si virtute dicti Iubilei, aut Bullæ pœnitentem sine dispositione à cẽsuris absolueret. Quod nõ contingeret in Superiore ab eis absoluente: ipse enim potestatem habet ad absoluendum ab eis nulla præuia dispositione, cum pro vt dicitur in materia de excommunicatione possit absoluere ab ea etiam inuitum. At licet ista sint probabiliter dicta, cum reseruatio sit quid odiosum, & confessarius virtute Bullæ, aut iubilei possit absoluere à censuris extra sacramentalem confessionẽ dicendum arbitror, quod absoluẽdo ab eis in confessione inualida ex defectu pœnitẽtis, remanebit pœnitens ab ipsis liberatus: cum absolutio à censuris, si non valet vt absolutio sacramentalis, possit valere vt absolutio extra confessionem, ad cuius validitatẽ nó requiritur tãta dispositio. Quod probatur ex *a* regula iuris. Si non valet quod ago vt ago, valet vt valere potest. Ex qui-

a c. vnico de despons. impuberũ. li. 6

bus deducitur, quod si tempore iubilei aut Bullæ quis inualide absoluatur à peccatis reseruatis non habentibus excommunicationem annexam, minime sublata fuit ipsa reseruatio. Cum enim confessor virtute dicti iubilei & Bullę possit tollere reseruationem in foro conscientiæ, virtute absolutionis, existente nulla absolutione, consequitur nullitas ablationis ipsius reseruationis, præcipue cum iubilei & Bullæ concedant absolutionem à reseruatis non pœnitentibus absolute, sed vere pœnitentibus. Illi autem qui scienter tacẽt peccatũ mortale, aut non habent debitam contritionem, aut attritionẽ vere pœnitentes minime possunt nuncupari. Ex quibus rursus infertur quod quando prælati religionum in aliquibus festiuitatibus cõcedunt suam autoritatem, vt eorum subditi possint absolui à casibus reseruatis, si ipsi intra tempus concessum omnia peccata reseruata cõfitentur sine debita contritione: aut scienter celato aliquo peccato mortali, minime remanẽt liberati à dicta reseruatione: & sic transacto dicto tempore tenentur ea confiteri confessario non cuicunque potẽti absoluere à mortalibus, sed potenti absoluere ab eisdẽ reseruatis. Et hoc probatur: nam prælati, vt fit in nostra sacra religione, quando simile concedunt, autoritatẽ, in hæc verba prorumpunt. *Vt fratres positis cum puriori conscientia hanc festiuitatem celebrare, pater noster prouincialis vobis omnibus suam autoritatẽ impartitur.*

Quę verba satis indicant, eam autoritatem concedi in ordine ad purificandas conscientias fratrum, vt cum maiori puritate diuina prædictis diebus possint ministrare, & prælatos minime dictam authoritatem velle concedere, qui purificandis suis conscientijs minime incumbunt, accedendo ad sacramentum pœnitentiæ sine debita dispositione, aut celando aliquod peccatum mortale diuinæ gratiæ obicem, ponendo.

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

Vtrum guardiani habentes poteſtatem ſecundũ ius ad eligendum confeſſorẽ prout dictum eſt in quæſtione ſuperiori poſſint abſolui á caſibus reſeruatis ſuis prouincialibus.

REſpondeo dicendo, quod licet guardiani ſecũdũ opinionẽ, quam *a* ſupra quæſtione pręcedente retulimus, poſſint eligere confeſſorem, nõ tamen ex hoc infertur, quod poſsit cõfeſſor per ipſos electus eos abſoluere à caſibus reſeruatis prouincialibus & alijs ſuis ſuperioribus regularibus. Hoc enim minime cõceditur in *b* decretali: ex qua deducitur ipſos poſſe eligere confeſſorem. Verum eſt tamen, quod talis confeſſor electus per Bullam Cruciatę ſi illis valet, poſſunt abſoluere à reſeruatis. Etſi ipſi guardiani habẽt poteſtatẽ ad abſoluendũ ſuos ſubditos à caſibus reſeruatis poteſt confeſſor per ipſos electus, eos ab eiſdẽ abſoluere, ſecundũ regulã, quã tradit doctiſsimus *c* Caietanus, ſcilicet, quod ille, qui habet poteſtatem ad diſpẽſandũ cũ ſuis ſubditis, habet eandem poteſtatem ad diſpenſandum ſecum. De quo dicemus quæſtione *d* ſequenti. Et aduertendũ, quod Abbatiſſa licet ſit benedicta non poteſt eligere cõfeſſorem prout tenet *e* Sylueſter.

a ſup. q. præcedenti. art.

b ca. fin. de pœnit. & remiſ.

c Caiet. 2. 2. p. 96. ar. 5.

d q. ſeq. art.

e Sylue. ver. cõfeſ. §. 8.

ARTICVLVS. IX.

Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales cõmittunt ſuos caſus poſſint alteri committere dictam poteſtatem.

REſpõdeo dicẽdo, quod non, niſi quãdo tales guardiani ſunt cõmiſſarij *p* uincialiũ cum plenitudine poteſtatis. Ratio huius eſt: quia delegatus ab inferiori à Principe non poteſt ſubdelegare, niſi ſit delegatus ad vniuerſitatẽ cauſarũ, vel niſi hoc ſibi ſpecialiter concedatur, ſecundum *f* Ioannẽ Andreã. Hanc tamẽ doctrinã non recipit *g* Nauarrus: dicẽs, quod ſimplex miniſterium abſoluendi poteſt delegari etiã à delegato ordinarij, & à ſubdelegato delegati Papæ, quamuis non poſsint delegare ſuas iuriſdictiones, ratione quarum id eiscõ petit, neque etiam aliquẽ articulum iuriſdictionalẽ. Et ad hoc allegat aliqua *h* iura, & Felinũ. Ratione cuius doctrinę dico, ipſos guardianos poſſe committere ſuam autoritatem in caſibus particularibus, quando ab ipſis particulariter fuerit petita. Non tamen eam generaliter alicui committere poſſunt vt quotieſcunque occaſio ſe obtulerit illa vtatur, prout tenet *i* Corduba. Et hoc concludit doctrina adducta per Felinũ & Nauarrum. Et his eſt addendum pro noſtra ſacra religione, quod in quodã *K* capitulo generali noſtri ordinis definitum fuit. *Inſtituitur, quod vniuerſi confeſſores monialiũ familiæ noſtræ habeant præſenti decreto ſemper actiue autoritatem Prælatorum ſupermoniales in foro conſcientiæ quoad caſus & ſẽtẽtias. Habeãt ſimiliter guardiani & eorũ vicarij in abſentia ipſorum guardianorum.* Hæc ibi. Et paulo inferius in ſequẽti tabula *l* ſic habetur. *Declaratur, quod illa clauſula in tabula capituli generalis Albienſis prædictis inſerta, ſcilicet, p guardiani & eorum vicary habeant authoritatẽ prælatorum in foro cõſcientiæ, &c. ſic debet intelligi, quód, ſcilicet, autoritas per patrẽ prouincialem cõceſſa guardianis remaneat ſemper penes eorum vicarios, ſeu vicariorum vicarios ipſis guardianis ſuum conuentũ proſus negotijs exeuntibus.* Hæc ibi.

f And. in c. is cui de of. fi. delega. li. 6.

g Nauar. in ma. c. 27. n. 45.

h c. ſup. qq. §. quem ve ro. de of. del. vbi Fel. n. 8 & 9.

i Cord. ſup. regul. c. 7. q. 29. p. 218.

K In tabula. 20. ius gẽt. in. l. ord. in 3. tra. fo. 228

l Tabul. 21. virgẽ. f. 226

ARTICVLVS. X.

Vtrum religioſi poſſint abſolui á caſibus reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ.

REſpondeo dicendo, quod Leo X. prohibuit, & declarauit prout habetur in ſuppleméto, *q m Nullus fratrum minorũ aut moniales S. Clarę poſſint accipere Bullas Cruciatæ, ſeu alias indulgẽtias generales cõceſſas, aut cõcedẽdas vt poſſint vti gratijs ibi cõtẽtis vt poſſint cõtra regularia ordinis inſtituta cõſi-*

m in ſuppl. fo. 60. cõce. 168. & f. 46. conceſ. 144.

teri quibuſcũq; ſacerdotibus & abſolui á caſibus reſeruatis, non obſtãtibus quibuſcunq; Bullis, etiã ſi in eis expreſſe inhibeatur prælatis ſub cẽſuris, ne ſubditos ſuos â taliũ Bullarũ acceptione prohibeãt, & ſubditis libera facultas ea ſacipiẽdi tribuatur, cateriſq; in cõtrariũ facientibus quibuſcũq;. Et hoc ipſum prohibuit Pius V. fratribus Ordinis Prædicatorũ anno Dñi milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo primo, vt refert Paraſelus in cõpilatione *b* priuilegiorũ S. Frãciſci à Paula. Et idẽ priuilegiũ habent alij regulares ab Alexandro VI. cõceſſum vt in cõpendio *c* Ciſtercij dicitur. Vbi habetur *Non eſſe mentis ſanctiſſimi Dni Papæ per Bullas Cruciatæ, aut iubileorum, aut alias ſimiles conceſſiones ſub quacunque derogatione aut tenore etiã cum clauſula (quacunq; prohibitione ſublata) vel etiã viuæ vocis oraculo, pœnitẽtiarij S. Petri, vt quibuſuis alijs, hactenus factas, vel faciẽdas vel le derogare indultis & conſtitutionibus Societatis Ieſu.* Prout declarauit Gregorius XIIII. & habetur in compendio ipſius *d* Societatis. His ſic præhabitis, hanc difficilem quæſtionem reſolui in noſtra explicatione Bullæ Cruciatæ multas conceſsiones Summorum Pontificum inſupradictam ſententiam adducens, vbi in hanc ſententiam Collectorem, Cordubam, & Paraſſelum allegaui. Nunc autem eam qua poſſum breuitate quibuſdam dictis perſtringam.

b fo. 117.

c Incõp. Ciſter. ver. Cruc. §. 1. & 4.

d Cõ. Soci. ver. abſo. §. 11.

Et primo dico, quod omnes fratres mendicantes poſſunt accipere Bullã Cruciatæ, prout ego probo ex Bulla in eodem loco. Attamen hoc debent facere cũ licentia ſuorum prælatorum, cũ non intendat Pontifex regularem obſeruantiam diſsipare. Et appa ret, quia cũ in anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto à Pio IIII. in ſua Bulla mandaretur, vt poſsint religioſi ſine licẽtia ſuorum prælatorũ Bullam accipere, ſtatim anno ſequenti, & in Bullis vſque hodie Publicatis dicta clauſula ſubtrahitur, ex quo Pontificũ mens proclamat talẽ libertatem regularibus minime ſedẽ Apoſtolicam dare velle. Bene tamen verum eſt, quod Prælati regulares talem licentiam pro re tam ſancta faciliter dare debent.

Secundo dico, quod fratres Minores, quibus ex regula recurrere ad pecuniã abſque preſente, vel imminẽte neceſsitate, eſt prohibitũ, poſſunt illam pecuniã cum licentia prælatorũ procurare pro huius Bullæ acceptione, ſeruatis tamen reliquis alijs modificationibus ſummorũ Pontificũ iuxta eorũ profeſsionẽ. Et licet e dicat, quod hæc Bullæ acceptio non ſit cauſa ita neceſsaria, vt poſsit proinde ad pecuniã recurri, cũ totũ illud, quod in ea cõceditur habeatur in noſtris priuilegijs: attamẽ *f* Antonius de Corduba in expoſitione noſtræ regulæ tenet contrarium, dicens, quod imo illa ſit ſufficiens neceſsitas, vt prælati poſsint dare talem licentiã, cum ſit negotiũ tantæ pietatis Quibus addo, quod licet poſsint per virtutem priuilegiorũ ſuas animas liberare, ſanctum tamen eſt pluribus alijs vijs id attẽtare. Et eo magis, cũ poſsint virtute huius Bullæ à cõtẽtis in Bulla Cœnę Dñi abſolui; qꝑ in priuilegijs nõ habetur, ſecũdũ prædictũ Collectorem, contra quẽ in quæſtione præcedenti late egimus. Verum eſt tamen quod Paulus III. *Viuæ vocis oraculo conceſsit fratri Antonio de Ortiz Prouinciali Prouinciæ S. Gabrielis & eius ſocio Ioanni de Aguila facultatẽ, vt omnes fratres ordinis poſsint comedere oua & lacticinia in diebus ieiunij, & lucrari omnia alia quæ cõceduntur in Bulla Cruciatæ (excepto quod nõ poſsint abſolui á caſibus reſeruatis) modo fratres Sacerdotes duas miſſas celebrent, & choriſtæ duos Pſalmos Pœnitentiales cũ ſuis litanijs, & conuerſi ducentos Pater noſter, cum totidẽ Aue Maria. Et quando ſuſpenduntur Bullæ omnia præ dicta reiterando.* Hãc conceſsionem vidi ego in conuentu de Abrojo firmatã per patrem fratrẽ Garciã de Caſtillo virum maximæ autoritatis & ſanctitatis apud omnes ſuos coætaneos zelatorẽ maximũ paternarum traditionum Patris noſtri Franciſci propter quod maxime fuit habitus apud

e Collect. ver. Cruciatæ. §. 5. in cõpẽ. mẽd.

f Cordu. in expoſ. regulæ. c. 4. q. 7. fo. 13.

Maie

Maiestatē Imperatoris Caroli V. & Philippi II. eius filij nūc in Hispanijs fœliciterreg nantis. Qua concessione attenta, quam puto non esse reuocatam, non est necessarium recurrere ad pecuniam ad Bullas Cruciatæ recipiendas, cum dicti supradicti Patres Minores omnia habeant, quæ in ipsa concedūtur. Nisi dicamus quod recurrunt ad ipsam pro accipiendis Bullis concedentibus absolutionem à casibus in religione reseruatis, quod in viuæ vocis oraculo Pauli. III. expresse negatur. Dico tertio, ꝙ dato sine licētia prælatorū Bullæ Cruciatæ à fratribus minoribus recipiantur procurando pecuniam quāuis cōtra regulā facerent: adhuc tamen omne quod in illa cōceditur possūt gaudere dūmodo non sit cōtra regularem observātiā. Vnde possūt lucrari indulgētias quæ visitando altaria, vel aliquid aliud piū in Bulla mādatū faciendo lucrētur: cū subditi nō in omnibus, sed in illis tātū, quę ad obseruātiā regularē spectant suis Prælatis obedire teneantur: & si in alijs obediūt hoc perfectionē prēcise, nō obligationē cōcernit, vt post D. Thomā tenet Nauarrus. g Dico quarto, quod secundū multos viros doctos attētis Bullis, quæ hodie publicātur, fratres Mēdicātes minime possunt eligere cōfessorē & absolui à casib⁹ reseruatis virtute Bullę Cruciatę, sine licētia suorū prælatorum, vt probant Bullæ superius allegatæ, quas per Bullā Cruciatæ nō video suspēdi, cū insuspēsione generali priuilegiorum indultorū, gratiarū, & indulgentiarū, quę fit à Cōmissario generali dicatur. *Exceptis tamē, quæ cōcessæ sūt Ordinū Mendicantiū superioribus, quo ad eorū fratres.* Quæ exceptio fit à dicto Cōmissario virtute facultatis datę sibi in eadē Bulla Cruciatę. Necvalet euasio aliquorū, licet doctissimorū virorū, quod dicta clausula exceptiua ad indulgētias tantū referri debeat: ita quod velit Sūmus Pontifex per eā quod indulgentiæ concessæ fratribus mēdicātibus minime per Bullā suspēdātur: nō vero priuilegium eligendi confessorem & absoluēdi à casibus reseruatis. Nam respondetur quod illa clausula exceptiua ponitur in fine suspensionis, in qua suspendūtur non solum indulgētię, sed etiam alia priuilegia & indulta. Cuiusmodi est priuilegium de eligendo cōfessorē, de potestate ad absoluēdum à reseruatis. Et clausula in fine posita refertur ad omnia prēcedētia, vt deducitur ex hiure & tradit Bartolus, Iasō alij, & quos refert & sequitur Quintilianus Mandosius. Imo vult *i* Abbas, quod clausula in fine dispositionis posita refertur ad omnia Præcedētia etiam si diuersa contineant, de hoc tamēvi de infra quæstione sexagesima ptima articulo quarto. Dico sexto, quod licet fratribus supradictis sit prohibitum eligere confessorem, & absolui à reseruatis virtute Cruciatę sine licentia suorum prelatorum iuxta superius citata, non auderem tamen illos cōdemnare qui sine tali licentia ea vtuntur quantū adhos articulos. Tum quia multi Doctores sic tenent. Tum etiā, quia prælati aliquarū religionum, videntur tacite consentire: cū id nō prohibeant: imo vident & tacent, neque illas, prohibitiones Apostolicas subditis notificant. Et leges reuocatoriæ priuilegiorum & gratiarum nullam vim habent, antequam promulgentur, nō solum in prouincia, sed etiā in diœcesi, prout dicūt K Soto, & Medina. Vnde cum dictæ cōcessiones reuocent priuilegium omnibus fidelibus cōcessum in prædicta Bulla, scilicet, de eligendo cōfessorem & absoluēdi à casibus reseruatis, dicētes, quod nō intelligatur quātum ad fratres, quod, scilicet, sine licentia suorū prælatorum minime possint absolui, etiam virtute Cruciatæ necessariū est, quod secūdum formā prędictā publicetur: at prælati in aliquibus religionibus minime id faciūt Supradicta opinio cōfirmatur. Nā dicti religiosi in dieb⁹ ieiunij extra quadragesimā vidētibus prælatis, virtute, Cruciatę vescūtur ouis, & lacticinijs cōtra eandēprohibitionē Leonis X. in principio huius articuli allegatā, & nemo eos arguit de peccato. Hęc sufficiant pro hac parte, omissis alijs multis, quę in explicatione Cruciatæ late diximus.

i Abb. in c. secundo re quiris. n. 10. de appellat.

K Sot. li. de iust. q. 2. a. 4 fol. 11. Med. 1. 2. q. 95. ar. 4. fo. 830.

g Na. in ma. c. 23. n. 38.

b l. talis scriptu. ff. de leg. 1. l. si peperit. §. filię & ibi Bart. co. 1. & 2 ff. dlib. & posthu. Mādo. in regu. cancel. regl. 1. reserua. q. 2. n 2.

ARTICVLVS. XI.

Vtrum nouitij religionū præsertim ordinis nostri fratrū Minorū possint absolui sacramēt aliter á peccatis, etiā intra Ordinē reseruatis, & á cēsuris ecclesiasticis absq; licētia prælatorū eiusdē Ordinis per illos sacerdotes, per quos posset absolui, si in sæculo ꝑ manerēt: an quoad hoc omnino teneātur, sicut professi eiusdē religionis, ita quod absolutio aliter impēsa sit nulla.

a Cord. li. 1. qq. q. 30.

REſpondeo dicẽdo, quod doctiſsimus a Corduba hanc in terminis diſſeruit quæſtionẽ pro vtraq; parte argumẽta proponens, qui videtur in partem negatiuã inclinari. At ego (loquẽdo de peccatis reſeruatis intra ordinẽ) eius opinioni acquieſcere minime poſſum. Et ſic cenſeo partem affirmatiuã eſſe amplectẽdam, ſcilicet, quod poſſunt abſolui ſine licentia ſuorum prælatorum à peccatis reſeruatis. Et probatur: nã ipſi antequam profeſsionem emittant, non ſunt vere & realiter religioſi: ergo non poſſunt, vt alij religioſi ligari quoad hoc per prælatos ad regulam, vel ſtatuta illius religionis, vt deducitur ex b Iure, & tenent Doctores communiter. Nec euaſio Cordubæ quicquam cõtra hoc facit, dicendo, ſcilicet quod bene ſtat, quod non ſint proprie, & irreuocabiliter religioſi, & quod etiam quoad hoc teneantur aſtricti ſub iuriſdictione prælatorũ illius religionis, vt ſæculares, qui habent pro curato prælatum religioſorũ. Licet enim ipſi non ſint adſtricti, vt religioſi, ſubduntur tamẽ tali prælato. Nam huic euaſioni & inſtantiæ reſpondetur concedendo quod nõ ſubduntur illi, ſicut ſui ſubditi religioſi, ſed ſicut dieceſani. Et ſimiliter dico in propoſito, quod nouitij ſupradictiſubdũtur dictis prælatis, non vt religioſi profeſsi, ſed vt nouitij qui obligati ſunt ad religionis aſperitates ſupportandas non ſubpœna peccati mortalis, ita vt peccent in eis deficiẽdo ſed ſub pœna expulſionis à religione, ita vt ad profeſsionem minime admittantur. Et ſic poſſũt Prælati expellere à religione nouitium, quem cognouerunt incontinentẽ, inobedientem, & ſubreptitie eligentem cõfeſſorem præter nominatum ad confeſsiones nouitiorum audiendas. Nam, vt dicitur in iure, nouitij ſolum ingrediuntur ad probandum vel experiendum ſi mores religionis illis placent, & c è cõtra ſi mores illorum placent religioſis, vt ad profeſsionẽ admittantur. Et ſic expulſis, religio nihil habet ſuper eos, neque ipſi ſuper religionẽ. Ex quibus cõcludo, quod etiã ſi nouitij manere voluerint in religione, nõ ſunt lege coacti ua obligati ſub pæna peccati mortalis ad obſeruantias regulares, ſed tãtũ ſunt obligati ad pœnã ciectionis à religione, ſi eas nõ ſeruauerint, aut ad aliam pœnam temporalem à magiſtris nouitiorum imponendam iuxta conſtitutiones & laudabiles cõſuetudines regulares. Neque etiam obſtat quod

b c. religioſo de ſentẽ. excõmu. li. 6. Andr. & glo. in. c. beneficio d. e gul. iur. li. 6

c c. ad apoſtolicã de regul. c. mon. 19. q. 3.

dicit d Geminianus, quem ſequũtur Roſella & Sylueſter, quod nouitius delinquens etiam tali delicto, quod profeſſus meretur carcerem perpetuum per prelatos ordinis tali pœna carceris etiam ad tempus puniri non poteſt niſi ipſe velit. Vnde videtur dicendum, quod ſi nouitius velit remanere in religione, ſicut poteſt puniri pœna carceris propter delictum ab ipſo commiſſum: ita etiam poteſt ligari à ſuis prælatis, vt non abſoluatur, niſi à cõfeſſoribus per eos aſsignatis, à caſibus reſeruatis. Nam reſpõdetur cõcedendo ipſos nouitios poſſe incarcerari, ſi velint in religione tempore nouitiatus perſeuerare. At ipſe carcer nõ eis tunc dabitur vt pœna iudicialis, cũ prælatus minime ſit eorum iudex: ſed vt pœnitentia illis data & ab ipſis acceptata. Et ſimiliter in propoſito dicimus, quod minime poterunt abſoluià confeſſoribus per ipſos electis à caſibus reſeruatis, nec ab alijs caſibus non reſeruatis. At hoc nõ procedit ab obligatione coactiua impoſita à ſuis prælatis & iudicibus ſpiritualibus: non enim ipſis per profeſsionem ſunt ſubiecti. Sed procedit ab obligatione nouitiali, quia nouitij volẽtes perſeuerare in religione obligantur ad confeſsiones faciendas cum cõfeſſoribus pro ipſis deputatis. Et obligantur etiam ſub pœna expulſionis à religione ad non eligendum alios cõfeſſores extraordinarios, qui eos à reſeruatis, & ab alijs abſoluãt. Denique noſtra opinio confirmatur ex eo, quod communiter dicunt Doctores, ſcilicet, quod nouitij quãtum ad fauores inter religioſos computantur, quantum vero ad odia, minime in iſta claſſe collocantur. Nõ poſſe autem abſolui à reſeruatis, niſi à prælatis ordinis, aut habẽtibus eorum poteſtatem, quid odioſum eſt & ideo ad nouitios minime extendendum. Vtrum autem virtute Cruciatæ poſsint eligere cõfeſſorem, & abſolui à reſeruatis, partem affirmatiuam vt indubitatam admitto, cum ipſi nõ ſint profeſsi: & prohibitiones Apoſtolicæ, quibus mandatur religioſis ne virtute Cruciatæ confeſſores ſibi eligãt, tãtum loquantur de religioſis profeſsis. Quãtum autem ad abſolutionẽ à cenſuris eccleſiaſticis iam diximus e ſecundum priuilegium Eugenij Quarti, conceſſum fratribus Minoribus, quod poſſunt abſolui per confeſſores deputatos per ipſos prælatos.

d Gemi. in c. nõ ſolũ d reg. iur. li. 6 Roſella ver. nouitios. §. 12. Silu. religio. 5. q. 7.

e Sup. q. præced. art. 25.

QVÆSTIO XXII.

De Abbatibus quantum ad potestatem dispensandi in communi in duodecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *QVid sit dispensatio.*
2 *Quotuplex sit dispẽsatio.*
3 *Vtrũ sit idem dispensatio quod priuilegium, & declaratio.*
4 *Vtrum sit necessaria causa ad dispẽsandum.*
5 *Quæ causę requirãtur ad dispẽsãdũ.*
6 *Vtrum Summus Põtifex possit dispensare cum religiosis,*
7 *Vtrum Episcopi possint dispensare cum religiosis.*
8 *Vtrum Prælati inferiores possint dispensare in legibus superioris, & in eorum pœnis.*
9 *Vtrũ Prælati inferiores in aliquibus casibus possint dispensare in substantialibus legislatæ á superiori tollendo omnino obligationem in particulari.*
10 *Vtrum Prælati regulares possint dispensare cum suis religiosis.*
11 *Vtrum Prælati regulares possint delegare ministerium dispẽsandi.*

ARTICVLVS I.

Quid sit dispensatio.

REspõdeo dicẽdo, quod dispẽsare sumitur pro distribuere, & dispẽsator pro eo, qui dispẽdia domus curat, seu victui distribuendo præest, prout notatur in iure. *a* Et Põtifex Romanus dispensator à D. Bernardo *b* vocatur, & à Christo Dño hoc nomine insignitur dicẽte. *Quis putas est fidelis seruus, & prudẽs, quẽ cõstituit Dñs super familiã suã.* Et propter ea dispẽsator is dicitur, ex eo quod distribuat atq; expendat potestatẽ sibi à Deo cõcessam. Et sic dispẽsatio describitur à Doctoribus, quod sit prouida iuris communis relaxatio vtilitate, seu necessitate pensata. Ita tenẽt Glossa, *d* & Doctores, Ancharranus, Paulus Castrensis, & Alexander, Abbas, & Speculator. Qui definit esse iuris cõmunis relaxationem, procedentem ex mera disponentis misericordia. Baldus autem in additionibus ad Speculatorem addit dicens, quod dispensatio est rigoris mitigatio vel moderatio pœnæ facta per habentem autoritatem ex publica autoritate, vel vtilitate vel alia rationabili æquitate, quã lex ciuilis indulgentiam appellat. Et idem Baldus *e* definit esse seueritatis, & excessuũ mitigationẽ, vel remissionẽ. Subdẽs, quod iura ciuilia raro dispẽsationes permittũt: quia non debent indulgentia crimina subleuari. Et Alciatus nihil aliud esse affirmat dispensationem, quam iuris communis quandam in fauorem particularem relaxationem, seu correctionẽ, quę & priuilegium dici potest. Dispẽsationis autem virtus, seu effectus est vt licitum efficiat quod alias erat de iure illicitum, prout tenet *f* Glossa, & affirmant Geminianus, & Parisius.

ARTIVLVS II.

Quotuplex sit dispensatio.

REspondeo dicendo, quod dispensationum altera est tacita, quãdo verbi gratia, Papa indigno, vel inhabili scienter prouidet vel inhabilem, seu indignum ad beneficium, officium, vel aliud admittit, vel promouet informatus de illius inhabilitate. Et hæc dispensatio dicitur tacita, quæ æquipollet expressæ iuxta Glossam, *a* Innocentium Antonium de Butrio, Bartolũ Imolam, & Barbatiam, Iasonem, Felinum. Aduertendum tamen, quod tacita dispensatio Episcoporum, & aliorum Prælatorum inferiorum parum, aut nihil operatur, prout ait Baldus, *h* quem sequitur post alios Felinus. Nam prælati inferiores non possunt dispensare, nisi existente causæ cognitione. At Papa cum sit super omne ius sine prẹuia causa potest dispensare, prout tradunt Butrius *i* Imola, Felinus, & Præpositus. Et ideo in eo tacita dispensatio magni est momenti. Expressa dispensatio dicitur, quando adsunt hæc verba in supplicatione, videlicet. Dispensare dignemini,

al. Vrba. ff. de verb. sig. l. cẽsori. ff. eod. l. dispensatoris & l. dispensatorem. ff. de solutionibus
b Bern. li. 3, de consideratione ad Euge. c. Luc. 22.
d Gl. & DD. in c. requisitis. 3. nisi rigor. 1. q. 7. Anch. consi. 241. colu. 2. Castr. cons. 348. colu. 2.

vers. præter ea dispensatio li. 1. iuxta nouam impres. Alex. cõsil. 88. col. 2. ver. 2. vel. 5. Abbas in ca. cũ in cunctis col. 1. de electio. & in ca. extirpan. paragrapho qui vero, de præb. Speculator. tit. dispensat.
e Bald. in addit. ad Speculat. in c. 1. de pace cons. 5. dispensat.
f Gl. pen. de elect. in c. nõ debet de consang. & affini Gom. cõs. 106. super dicto n. 6. par. cons. 68. nu. 128. volu. 4.
a Gl. in c. qui in aliquo. 1. d. in hoc. & But. c. veniẽs de filijs pres. Imo. in l. quidam consulebant. ff. de reiud. Ias. in l. Barba. n. 14. ff. de os. pręt. Felin. in cap. pręt. co. 1. & seq. de testibus cogen.
h Bal. in addit. ad Spec. ti. de dispen. paragrapho, qualiter ve. nunquid superior Fel. in ca. si quando co. 4 in 3. cõsiderat. de rescrip.
i But. & Imola, col. 13. Felin. in 4. fallẽt. in c. 1. de const. præposit. in ca. per venerabilem qui filij sint legitimi.

vel in literis Apostolicis appositum sit verbum. Dispensamus vt deducitur ex iure. *a* Et idem est quando apponitur verbum permittimus, vt deducitur ex iure. *b* Et aduerte quod dispensationum tria sunt genera. Primum est legis: alterum hominis, & aliud mistum, quando scilicet lex concedit vt homo dispensare possit, vt notatur *c* in iure.

a c. at clerici. 5 de adulter. de iudic. c. de multa, in fi. de præb.

b In c. clericum, de filijs presb. ca. vn. de ætate, & qual. lib. 6. c. c. de multa, in fin. de præben.

ARTICVLVS III.

Vtrum sit idem dispensatio quod priuilegium & declaratio.

RESpõdeo dicẽdo, quod dispensatio à priuilegio differt. Nã priuilegiũ sine causa conceditur, seu cõcedi cõsueuit: dispensatio vero cum causa, qua existente falsa, corruit ipsa dispensatio. Ita Abbas *a* & Decius. Rursus dispensatio strictiorem interpretationem recipit, vt Probat Rebuffus. *b* Rursus dispensatio ad petitionem partis conceditur nõ autem motu proprio, sicut priuilegium, vt probant quædam Decretales. *c* Ratio est, quia solui, seu relaxari non debet ius nisi parte petente, instante, & supplicante, vt deducitur à iure, *d* & tradit Quintilianus Mãdosius. Nec idẽ sunt declarare iura, & dispensare circa ius. Ius enim interpretatur quisquis illud explicat, vt ostendat aperte, an ius illud in quod agitur includat, necne, vt dicunt iura. *e* Lex nanque illa naturalis, nõ occides per humanas leges sæpissimè ita explicatur, vt cõstet per eam homicidium ad defensionem commissum minime prohiberi, vt ait quædam *f* lex. Naturalis enim ratio dictat defensionem, omnibus permissam esse. Ius autẽ dispẽsat data legis obligatione ab ea priuatim aliquem eximendo. Nã secundũ Diuum Thomam *g* lex ponitur respiciendo ad id, quod est, vt in pluribus bonum. Sed quia contingit huiusmodi in aliquo casu non esse bonum, oportuit per aliquẽ determinari in illo particulari casu legem non esse seruandam. Et hoc est autore Diuo Thoma propriè in lege dispẽsare. Quod exemplo manifestatur. Nã *h* iure humano prout tradit Diuus Thomas nobiles & literati duo beneficia curam animarum habentia obtinere prohibentur, at Romanus Pontifex aliquem ab hac lege eximere potest propter eminentem nobilitatem, & scientiam, ita explicant Turrecremata, *i* Catherinus, Almainus, Soto, & Couarruuias.

a Abb in ca. quo circa co lu. 2. de consang. Dec. cons. 621. col. pen. c. 2. de filijs presbyt. iz. 6.

b Rebuff. su. cons. ca fori mandata in vers. dispen. verbo in sua dispensationes.

c c. innouuit in fi. de ele. c. fi. de schis. d l. 4 hoc autem inde. ff. de damno infecto. Mando. de signat gratiæ titu. dispensatio. fol. 79. pag. 2. col. 2.

e l. fin. C. de legibus c. cũ venissent de iud. fl. vt vim ff. de iust.

f D. Th. 2. 2. q. 88. nu. 10. h c. de multa de verb. D. Th. quod libet. 9. ar. 15

g D. Th. 1. 2. q. 97. ar. 4.

i Turrec. de Eccles. Hierar. lib. 3. ca. 55. Cather. lib. 6. contra Cai. c. 2. in-xta fi. Almai. de potest. ec cles. c. 13. Soto libr. 1. de iust. q. 7. ar. 3 Cou. de spon sa. ca. 6. §. 9. n. 2.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum sit necessaria causa ad dispensandum.

RESpõdeo dicẽdo, quod nulla dispensatio sine iusta causa à Summo Põtifice concessa est licita in conscientia, quãuis sit circa legem pure humanam à iure diuino non dependentem, vt communis opinio *a* Theologorum & iuris interpretum docet. Nam re vera Summus Pontifex sic dispensans peccabit mortaliter ex suo genere, & similiter, qui eandem dispensationẽ procurauerũt. Si vero dispensatio huiusmodi sit circa legẽ depẽdẽtẽ à iure diuino, vt est dispensatio in iuramento, & voto, & pluralitate beneficiorũ, & dispẽsatio quod laicus, vel secularis præficiatur monachis in Abbatem: atque professus descendat ad laxiorem ordinem, si fiat sine causa, non solum peccant dispensantes, & solicitantes, sed ipsa dispensatio est irrita, & nulla quoad Deum. Itaque quotiescunque dispensatus illa vtatur peccabit mortaliter, vt omnes *b* Theologi docent. Tamẽ si dispẽsatio sit in lege pure humana, nullo modo dependente à diuina, vt est dispensatio in grauibus prohibitis matrimonij, & dispensatio in iejunio, si fit sine causa peccabunt dispensantes & solicitantes, vt dictum est. Non tamẽ illa dispensatio est nulla quoad Deum ipso iure, nã factum tenebit, nec vtentes illa peccabunt mortaliter, sed venialiter, vt tenent doctissimus *c* Sotus, & Nauarrus, & Victoria contra Caietanum *d* innuentem vtentes tali dispensatione peccare mortaliter, & cõtra Panormitanum & alios canonistas asserentes, vtẽtes tali dispẽsatione nullo modo peccare. Aduertendum tamen, dispensationem inferioris circa legem sui superioris, sine iusta causa facta minime valere. Quia dispensatio, prout dictum est in superioribus, est relaxatio legis causa cognita. Et probatur: nam dispensatio Monarchæ sine iusta causa circa legem Dei nihil valet: ergo, neque dispensatio inferioris circa legẽ sui Monarchæ sine iusta causa valebit, nec proderit. Et confirmatur: quia collatio beneficij à Papa facta ei, quem scit esse inhabilem ad illud lege humana sua tan-

a Sot. de iust. lib. 1. q. 3. Nauarr. c. 23. n. 42. Victo. de potest. Papæ n. 15.

b Cai. 2. 2. q. 97. ar. 4.

tantum valet, licet non dicat ſe diſpenſare. Facta vero ab ordinario etiam in eo caſu quo poteſt non valet iuxta duo celebria iura Innocētij *e* adiuncta declaratione eorum quā poſuit Hoſtiēſis, *f* quā ſequitur Panormitanus cōmuniter receptus. Cuius nulla alia cauſa efficax reddi poteſt, quam quod inferior non poteſt diſpēſare ſine cauſa circa legem ſuperioris, ſuperior autē poteſt circa ſuam. His & alijs rationibus hanc partem defendit doctiſsimus Nauarrus. *g* Ex his infertur cōtra indiſcretas diſpenſationes, quas faciunt prelati regulares contra legem communē virtute ſuorū priuilegiorum ſine iuſta cauſa interueniente: ipſi enim non ſolum peccant diſpēſando, imo diſpenſatio eorum nulla eſt. Et ſic in huiuſmodi diſpenſationibus indulgendis magna cōſideratione opus eſt. Quia duertere debent, quod diſpenſatio facta ab ipſis inferioribus circa ſuam vel prę deceſſoris ſui legem, valet in vtroque foro etiam ſi pro voluntatis libito eam fecerint. Imo arbitror eos tacite diſpenſare circa illā quoties prudentes & ſcientes iubent aut cō cedunt fieri aliquid contra eā nulla de diſpenſatione mentione facta, prout cōcludit idem doctiſsimus Nauarrus. *h*

e Diuerſis fallacijs de cleric. cōiugat. ca. veniēs de filijs presbyt.

f Hoſt. in d. ca. aduerſis. Panor. in c. cum in cūctis. §. inferiora. col. pen. de elec.

g Nauar. in prælud. q. n. 13. & 14

h Naua. vbi ſup.

ARTICVLVS V.

Quæ cauſæ requirantur ad diſpenſandum.

REſpondeo dicēdo, plures eſſe cauſas ad diſpenſandū, neminem ambigere. Nā à Cōcilio Tridentino *a* quatuor recēſentur, videlicet, *Chriſtiana Charitas, vrgēs neceſsitas, debita obedientia & reipublicæ vtilitas*. Gloſſa *b* tamen quædam alias ponit. Nā timor futuri mali, & ſpes vēturi boni, & vitatio ſcandali dicit, quod ſit ſufficiēs cauſa ad diſpenſandū. Alij etiā dicūt, inter quos eſt Sotus, *c* quod qualitas tēporis, ſciētiæ, & perſonæ ad id etiam ſufficiat. At hi omnes licet diuerſis vijs gradiantur ad vnum tamen omnes deueniunt finem videlicet, quod omnis cauſa iuſtæ diſpenſationis debet reduci aliquo modo ad bonum commune. Nam ſicut lex non poteſt eſſe iuſta niſi ad bonum publicum referatur: ita diſpenſatio ipſius legis, niſi ad bonum publicum referatur, minime debet iuſta cenſeri. Vnde omnes cauſæ ſupra memoratæ ad bonū publicū reducūtur. Nā quod ſit in virtutis cuiuſcūque obſequium, in bonum commune cedit. Et ideo iuſtiſsimæ ſunt ad diſpenſandum. Ponamus exempla, vt iſta clariora fiant. Multiplex enim cauſa occurrit in particulari, cuius ratione poſsit diſpenſari cum religioſo, vt ad aliam religionē conuolet. Prima eſt zelus religionis perfectioris, vel declinatio ſui ordinis â perfectione debita, aut infirmitas, ſeu debilitas, & delicata cōplexio ad auſteritates ſuæ religionis obſeruādas, vt docēt plures autores præſertim Diuus Thomas, *d* Nauarrus, Syluēſter, & Corduba. Imo parentū vrgēs neceſsitas, ſi in ordine proprio non ſit cōmoditas ad ſubueniendū illis per modos ſuæ regulæ congruentes eſſet ſufficiens cauſa ad diſpēſandum cum religioſo, vt tranſeat ad laxiorem ordinem Monachalē. Dummodo, non ſit religioſus ille ex Mendicantibus: quia talis tranſitus eſt prohibitus per extrauagantem Martini Quarti. Niſi forte dicas illam prohibitionem eſſe intelligendam, quando fit ſine iuſſa cauſa, vel cum illa virtute alicuius licentiæ ſpecialis & non ex facultate â iure conceſſa.

a Con. Trid. ſeſſ. 23. ca. 1. de reſident. ſeſ. 25. de reforma. c. 18.

b Glo. in c. 1. c. quærentes. 1. q. 7.

c Sot. li. 1. de iuſt. p. 7. a. 3

d D. Tho. 2. 2. q. 189. a. 8. Nau. in c. ſtatuimus. n. 4. Syluēſ. verb. relig. 4. §. 1. & 2. Corduba ſupra regu. c. 2. p. 17.

Erit prædicta cauſa ſufficiens ad diſpenſandum ad laxiorem Ordinem ignorantia de his, ad quæ ipſa religio obligat. Nam ſi quis propter ſuam ſimplicitatem non ſufficienter intelligat regulam vel conſtitutiones tempore profeſsionis, & poſtea laxius viueret, poteſt cum illo licite diſpenſari vt docet doctiſsimus Corduba. *e* Voluntas etiam & intentio ſe non obligandi in profeſsione ad totam vitæ rectitudinem & perfectionem, quanta in illa religione præcipitur, eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem ordinem ſa transferat: quanuis ſic vouere ſit peccatum mortale, vt idem Corduba dicit eodē loco.

e Cor. ſup. regul. ca. 2. q. 16.

Si verò quæras, an difficultas & moleſtia ad obſeruanda præcepta religionis ſit ſufficiēs cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem ordinem fiat tranſitus? Reſpondeo ſi difficultas ſit in re ipſa, vt pote quia inconſulta prudentia non commenſurauit profeſſus religionis aſperitatem cum ſua delicata complexione, quando emiſit profeſsionem, temeritas illa eſt cauſa diſpenſandi. At vero ſi difficultas illa ortum habeat à prauo habitu, non eſt cauſa iuſta. Si vero difficultas accedat poſt profeſsionem

nē ex infirmitate vel ex quacunque alia ratione, non eſt cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliam religionē conuolet. Primo, quia in eo caſu prælati religionū poſſunt cū tali diſpē ſare in eadē religione in prædictis aſperitatibus. Sic reſpondit doctiſsimus Sotus *f* ad prædictā dubitationē. Si vero nolit diſpēſa re aut prælati murmurēt, & fratres illū relaxare religionē dicāt, ante oculos magis habē tes literalē & exteriorē auſteritatē, cauſa ſuf ficiens erit ad diſpenſandū, vt ego in partīculari defendam tertio tomo in quæſtione de facultate quoad poteſtatem diſpenſandi ad tranſeundum ad aliam religionem.

f So.li.1.de iuſt.q.5.a.3.

Sed nunquid perſecutio in eadē religione facta erit ſufficiens cauſa ad diſpenſandū, vt ad aliam religionem laxiorem, vel æqualem transferatur? Reſpōdeo, quod ſi dictus Religioſus dedit cauſam ad talē perſecutionē minimè erit talis perſecutio cauſa ſufficiens quia nemo ex peccato debet cōmodum re portare. Sed ſi non dedit cauſam, & gratis odio habetur, vt contingere poteſt, credide rim quod talis perſecutio erit ſufficiens cau ſa ad diſpenſandum, quia tunc ad Chriſtianā charitatē referri poteſt cauſa prędicta vt innuit Nauarrus; *g* Itaq; quoties aliqua neceſsitas moralis grauis occurrat, rara, inexcogitata, & extraordinaria, in qua viſum fuerit prælatis, quod expediat diſpenſare cō gregent diſcretos prouinciæ, vel alios viros peritos conſulant. Et ſi illi decreuerint neceſsitatem occurrentem eſſe ſufficientē, tu ta cōſcientia poterunt diſpenſare in prædicto ingreſſu. Nam cum caſus ſunt innumera biles ſtandum eſt arbitrio boni viri ad deter minandum, quæ ſit iuſta cauſa diſpenſationis: vt docet Syluester. Quia de hoc nulla poteſt regula generalis præſcribi. Vtrūm autem prælati peccent non diſpenſando iu ſta interueniente cauſa & neceſsitate iam di ctum eſt ſupra in quæſtione *h* de Abbatibus quoad legitimationem.

g Nau.in c. ſtatuimus n.10.

h Sup.q.13. ar.15.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Summus Pontifex poſsit diſpē ſare cum religioſis.

REſpondeo dicendo, quod Sūmus Pontifex diſpenſare poteſt cum omnibus religioſis: non ſolum, quia iure diuino eſt caput totius eccleſiæ vniuerſalis, vt Catholici omnes dicunt eſſe fide tenendum, prout allegando multos tradit doctiſsimus Corduba. *a* Sed etiā quia Summus Pōtifex eſt Generalis Prouincialis, Guardianus & Prior omniū religioſorū vt doctiſsimus Sotus *b* annotauit. Quare certo eſt credendū, omnes religioſos in ſuis obſeruātijs regularibus ex æquo teneri ratione ſtatus regularis Summo Pontifici obedire, ac ſi iure ſpeciali voto obedientiæ illi ſe conſecrarēt vt faciūt religioſi Societatis Ieſu qui vltra tria vota eſſentialia religionis aliud votū ſpeciale emittunt: quo obedire profitentur Summo Pōtifici. Quod ſpeciale votum, licet ſit maxime laudandum, quia abundans cautela non nocet: tamen propterea non ſubdūtur magis religioſi Societatis Ieſu Summo Pōtifici in ſuis obſeruantijs, quam cæteri religioſi in ſuis. Quia cū nulla ſit vera religio, quæ non fuerit à Sūmo Pōtifice approbata, inde ſequitur omnium religionum profeſſores teneri obedire Papę tanquam vero prælato in ſuis obſeruantijs, quia ab eo pendet tota obſeruantia regularis.

a Cor.li.4. qq.q.1 pro pul.8.

b So.li.8.de iuſt.q.5.a.1.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Epiſcopi poſsint diſpēſare cum religioſis.

REſpondeo dicendo, quod religioſi exēpti non ſubduntur Epiſcopis. Quia ſe cūdū ius cōmune, vel ſpeciale, Prælati regulares ſunt religioſorū ſuorum iudices ordinarij, non ſolum quoad obſeruantias regulares, ſed etiam quoad omnes cauſas extraneas ciuiles vel criminales, vt tradit Nauarrus, *a* & declarat Concilium Tridentinum. *b* Sed quanuis hoc certiſsimum exiſtimari debeat poſſunt Epiſcopi eccleſiæ theſaurū religioſis diſpenſare, illis indulgentias cōcedendo, vt cōmunis docet doctorū ſententia, teſte Corduba *c* & Nauarro. Et quanuis Paludanus dicat, id fieri poſſe ex iure cōmuni ſine prælatorum licentia: ego tamen nullum inuenio fundamentū ad hoc aſſerēdū: cum certum ſit ex iure cōmuni eſſe religioſos liberos omni modo à iuriſdictione Epiſcoporum. Ac propterea, ſi ex iuſta cauſa prælati religionum prohiberent ſuis ſubditis, ne diœceſanorum indulgentias lucrarentur, reuera prohibitio teneret. Quia cū indulgentiarum conceſsio ſit actus iuriſdictionis, non poteſt Epiſcopus inuito prælato regulari eū actum in non ſubditū exercere. Sed cū hucuſque nō fuerit in religionibus talis prohibitio facta de licentia tacita & præ-

a Nau. in c. non dicatis n.73.

b Con.Tri. ſeſſ.25.de regul.ca.8.& 20.

c Cor.li.5. qq.q.13 du. 2.Na.de inbileo.n.13.

& præſumpta ſuorũ prælatorũ, poſſunt religioſi Epiſcoporũ indulgentias lucrari intra ſepta monaſterij. Nã ſi extra oporteret recedere ſine expreſſa licentia ad exeundũ, nõ liceret, vt docet cõmunis ſententia. Sed eſt dubiũ, an Epiſcopi poſsint diſpenſare cũ religioſis in interſtitijs in Cõcilio Tridẽtino *d* poſitis his, qui de vno ad alium Ordinẽ aſcendere debent. Et reſpõdeo, quod licet alij qui dicant prælatos regulares debere & poſſe cũ prędictis diſpẽſare, quia, vt ſæpe dictũ eſt habẽt circa ſuos ſubditos iuriſdictionẽ quaſi epiſcopalẽ: hæc tamẽ opinio mihi nũquã placuit. Nam licet habeant iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, non tamen quoad conferendum ordines ſuis ſubditis. Et Cõcilium Tridentinum committit interſtitiorum diſpenſationem non Ordinarijs abſolute, ſed Epiſcopis Ordinantibus, prout patet ex contextu Concilij. Et ita declarauerũt illuſtriſsimi Cardinales pro explicatione Concilij Tridentini deſignati (prout refert Pater Gaſparus Parafelus *e*) anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo tertio. Verum tamen eſt, quod prælati regulares volentes ordinare ſuos ſubditos ordinibus minoribus, poſſunt cũ eis in interſtitijs diſpenſare cum ipſis committatur facultas ad ordinandum. Et ſic concludo dicens, poſſe Epiſcopos, vel Abbates ordinãtes in interſtitijs cum religioſis diſpenſare: nõ autem prælatos ordinum, poſſunt tamen ipſi, quando iudicauerint diſpenſandum expedire, Epiſcopum in literis dimiſſorijs exorare, vt in illis interſtitijs cum tali & tali, &c. diſpenſare dignetur, abſq; eo quod in alicuius particularis cauſæ cognitionem deſcenderet. Illudque ſanè Epiſcopo ad illos ordinãdos poſſe ſufficere arbitror. Et ſic debet intelligi declaratio ſupradictorum Cardinalium, vt, videlicet, ſufficiens cauſa ad diſpenſandũ à prælatis iudicata ordinaturo Epiſcopo referatur, cuius erit iudicare de illa. Et de hoc latius in tertio tomo in quæſtione de ordinibus. Et aduerte, quod nõ poſſunt Epiſcopi modo ad ordines ſacros promouere religioſos Societatis Ieſu & eos qui eorũ gaudent priuilegijs abſque obſeruatione interſtitiorum prout cõceſsit Gregorius III. cuius priuilegium retulimus ſupra quæſtione decima octaua articulo ſexto. Cum dictum priuilegium ſit à Sixto V. reuocatum in conſtitutione contra male promotos quod in tertio tomo latè probabitur.

d Con. Trid. ſeſ. 23. de reform. ca. 11. & 13.

e Paraſe. in ſi. priuileg. fol. 225.

ARTICVLVS VII.

Vtrũ prælati inferiores poſsint diſpenſare in legib⁹ ſuperiorũ & in pœnis eorũ.

REſpondeo dicẽdo, quod iure cõmuni prohibetur diſpenſare in legibus latis à ſuperioribus, vt tradũt iura *a* & explicant Syluester, *b* Nauarrus & Medina. Atque adeo nequeunt diſpenſare præfecti religionum in legibus latis à Concilio Generali, vel Summo Pontifice, niſi quando id legis expreſſe vel interpretatiue conceditur. Pro maiori expoſitione eſt notandũ quod aliud eſt diſpenſare in lege, aliud vero diſpẽſare in pœna legis iam contracta. Diſpenſare in lege eſt obligationem legis tollere ab aliquo particulari, propter aliquam cauſam. Diſpenſare vero in pœna, eſt tollere prædictam pœnam iam contractam per legis tranſgreſsionem. Quo ſuppoſito dico primo, quod prælati inferiores non poſſunt diſpenſare in lege ſuperioris, tollendo eius obligationem ab aliquo particulari. Secundo dico, quod prælati inferiores poſſunt tollere pœnam iam contractam per legis tranſgreſsionem: dummodo talis pœna nõ ſit reſeruata. Ratio eſt, quia prælati ordinarij poſſunt omnia, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti, quod omnes Theologi concedunt teſte Medina. *c* Exemplum iſtorum duorum dictorum patet in iure, *d* in quo dicitur, quod communicans cum excommunicato eſt ipſo iure excõmunicatus per iuris determinationem. Attamen conditor Canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non reſeruauit: ex quo eo ipſo conceſsiſſe videtur alijs diſpenſationem relaxando. Ex quibus nota quod non poſſunt inferiores prælati diſpenſare cum aliquo, vt non incidat in excommunicationem, cõmunicando cum excõmunicato, quia id eſſet diſpenſare in legis ſubſtantia, quod ipſis minime conceditur. Attamen poſtquam iam contracta eſt excommunicatio poteſt prædicta pœna omnino tolli per prælatos ordinarios: ſiquidem eam ſuperior minime ſibi reſeruauit. Ex quibus infertur quod prouinciales miniſtri poſſunt diſpenſare ex iuſta cauſa in pœnis poſitis & taxatis à cõſtitutionibus generalibus, ſi ipſarum diſpenſationem & mitigationem miniſtri generales ſibi non reſeruarunt: cum ipſo iure poſſint

a c. inferior 21 diſt. cle. ne Romani de elect. l. 1. C. de legibus.

b Sylu. ver bo diſpenſatio. n. 14. & 15. Nauar. in ſum. ca. 22. n. 8. Med. in n. 12. q. 97. ar. 4.

c Med. vbi ſup.

d c. nuper. de ſent. excom.

ſint omnia, in quibus nõ ſunt prohibiti. Ad uertendum tamen, quod hæc de diſpẽſatione pęnæ intelligenda ſunt de pœnis poſitis & inflictis ab ipſis legibus: nam ſi pœna ſit impoſita à iudice & prælato Ordinario, nõ poteſt ſuperior illam tollere cõtra voluntatem ipſius prælati ordinarij. Exẽpli gratia; demus Prouincialem condemnaſſe religioſum aliquem iuſte in priuatione actuũ legitimorum, aut ſuſpẽſione ordinum, non poteſt Generalis Miniſter talem pœnam tollere contra voluntatem prouincialis, qui pœnam tulit, vt aperte decretum eſt in Concilio e Tridentino. Ratio huius decreti eſt, ne prælati ordinarij contemnantur â ſubditis: quod eſt maximum totius religionis nocumentum. Verum eſt tamen, quod poſtquã prouincialis ſuo officio functus fuerit, poterit generalis pœnã inflictam tollere ſine facultate prouincialis moderni, & alterius, qui reum puniuit iuſta occurrente cauſa, ſine Concilij Tridenti violatione: quia iam prælati ordinarij autoritas non cõtemnitur. cum iam functus fuerit officio ſuo.

e Con. Trid. ſeſſ. 14. de reform. cap. 1. Con. Toleta. c. 6. depęna impoſit. ad reuocat.

ARTICVLVS IX.

Vtrum in aliquo caſu poſſint inferiores prælati diſpenſare in ſubſtãtialibus legis latæ à Superiore, tollẽdo omnino obligationẽ legis in particulari.

REſpondeo dicendo, quod a Medina reſpondet affirmatiuè cum Theologis. Primo, ratione cõſuetudinis, quæ eſt optima legũ interpres: quia ipſi diſpenſant in votis emiſsis à religioſis. Secũdo, in caſibus leuibus diſpenſant, in quibus recurrere ad Pontificem, vel ad alium ſuperiorẽ eſſet omnino intolerabile. Tertio diſpenſare poſſunt prælati regulares (quod maxime eſt aduertendum) in caſibus, qui frequenter accidũt, vt eſt lex ieiunij & obſeruationis feſtorũ, & in caſibus, in quibus recurrere ad Sũmum Pontificẽ eſſet omnino intolerabile. In his enim caſibus reuera prẹlati inferiores habẽt facultatẽ interpretatiuè à iure & à ſuperioribus cõceſſam ad diſpenſandũ veré & proprie cũ ſuis ſubditis. Nec hęc doctrina eſt aliena ab eo, quod iuris Canonici interpretes tenẽt. Nam doctiſsimus b Nauarrus in hæc admodum cõſolatoria verba prorumpit dicens: ſolum Papa circa ieiunia generaliter diſpenſat abſolutè, ne quis ieiunij lege teneatur, vel non illis, aut illis diebus. Simpliciter tamen cum illo aut illo iuſta de cauſa, aut ne illo, aut illo die ieiunet, etiam Epiſcopus videtur poſſe diſpenſare. Imo & eo abſente parochus & quilibet prælatus regularis cum ſuis religioſis, iuxta c D. Thomam, quem ſequitur Caietanus. Tum, quia licet hoc iure expreſſo probari nequiret ſatis tamen neceſsitatibus quotidie occurrentibus perſuadetur. Tum quia tam frequenter ſedes Apoſtolica cõſuli non poteſt. Tũ quia videtur receptum conſuetudine, quæ iuriſdictionẽ dare poteſt iuxta tradita in d iure. Vnde infert doctiſsimus e Caietanus, nõ debere prælatos relinquere ſuæ cõſcientiæ ſubditos petẽtes ab ipſis diſpẽſationẽ, vt liceat eis cœnare aliqua de cauſa in die ieiunij, aut ante horam comedere: quia potius debent eis compati, & benigne diſpenſando à ſuis ſcrupulis liberare, aut ieiunium in aliud pium opus commutare.

a Med. 1. 2. q. 97. art. 4.

b Nauar. in man. ca. 12. n. 11. & 22.

c D. Th. in 4. d. 15. q. 3. ar. 2. ad vlti. & 2. 2 q. 147 ar. 4, vbi Caietan.

d c. cũ contingat. de for. cõp. ca. duo ſunt de offi. ordin.

e Caiet. d. art. 4,

ARTICVLVS X.

Quo iure Prælati religionum poſſint diſpenſare cum ſuis religioſis.

REſpõdeo dicẽdo, quod poteſtas diſpẽſandi maioribus religioſorũ Præfectis cõceſſa, à iuriſdictione, quã ipſi habẽt, procedit: quam in ſuperioribus probauimus de iure diuino illis competere. Quod vltra ea, quæ ibi dicta ſunt amplius probatur in autoritatem religionum, quæ hodie ab hæreticis tam acerrime oppugnantur, & ab aliquibus Catholicis (proh dolor) carpuntur: adeo quod poſſunt dicere, odio gratis haberi. Et ſi dicunt quod ſunt relaxati, ad hoc reſpondeo, quod etiam omnes ſtatus à ſua perfectione defecerunt. Et aduertere debent, quod licet à ſua primæua religione defecerint, ex eis tamen viri præclariſsimi tanquam à limpidiſsimis fontibus emanarũt, & emanant, quos quotidie ſancta mater Eccleſia, vt ſanctos in cælis collocatos recipit. Et à multis abhinc annis nullos ſanctos videmus canonizari, niſi illos, qui in religionibus nutriti, & educati ſe religionis vinculo ſolenniter aſtrinxerunt. Quod ſignum euidentiſsimum eſt, Deum Optimum Maximũ hunc ſtatum magnificare, licet in eo aliqui ſint relaxati: ſiquidẽ tot & tantos ex eo ad fruendũ ſua eſſentia glorioſo aſſumit, & miraculis portẽtiſq; mirificis eorum prædicat triumphum. Sed de hoc alias: ad

noſtrum propoſitum deueniamus. Probatur noſtrum aſſertũ. Nam cum præſtantiſsimi noſtræ Hiſpaniæ Theologi, qui in iſtis calamitoſis temporibus claruerunt, non ob aliud aſſererent datam fuiſſe Epiſcopis iure diuino vtramque poteſtatem, videlicet, ordinis & iuriſdictionis, niſi quia à Chriſto ſancitum eſt, quod Epiſcopi tanquam Apoſtolorum ſucceſſores ſint in Eccleſia Dei, vt eandem Eccleſiam ſinguli in ſuis diœceſibus iure gubernarent: inde neceſſariò colligere debemus generalium omnium, & prouincialium iuriſdictionem à Chriſto Domino eſſe immediate deriuatam: cum religioſi omnes, & horum ſuperiores Præſides Iure Diuino ſint inſtituti, & Apoſtolorum ſint ſucceſſores. Nam quanuis electio perſonarum ad præfecturas Generalium & Prouincialium regulares, hominum arbitrio, & ſecundum leges humanas fiant, facta tamẽ ſecundum iuris formã electione Summi Pontificis miniſterio iuriſdictionem ſibi commiſſam à Deo optimo maximo habent. Deus enim immediatè Epiſcopis & religioſorum Prælatis habẽtibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalẽ poteſtatẽ tribuit. Quare doctiſsimus Sotus *a* dicit, quod vox illa hominis, quæ dicitur Epiſcopo cũ conſecratur, ſcilicet, *accipe Euangeliũ & Baculũ*, & ſimilia, ſit vox audienda, ac ſi à proprio Chriſto eſſet prolata: quia eius nomine, & auctoritate profertur ab homine tanquam ab organo & præcone Dei dũtaxat. Obidque ſæpè dictũ eſt, poteſtatem iuriſdictionis eccleſiaſticæ Iure Diuino dari omnibus Epiſcopis, & cæteris religioſorum Prælatis: qui illi ſunt ſimillimi, vt ſunt Generales & Prouinciales quia immediatè à Deo tribuitur. Quod nimirum neceſſariò exiſtimare debemus, vt aliquid ſit propriè & verè de Iure Diuino. Verum quia modo dictum eſt ad hoc vt aliquid ſit de Iure Diuino opus eſſe, vt ſit immediatè Chriſto inſtitutũ, aduertendũ eſt, dupliciter aliquid eſſe à Deo immediatè, vt omnes Theologi & iuris interpretes annotauerunt, quos eleganter cõgerit Doctiſsimus Vargas. *b* Primo enim aliquid dicitur immediatè à Deo immediatione virtutis, duntaxat; ad quod ſolum requiritur, quòd virtus eius pertingat ad effectum, quanuis aliæ cauſæ illum effectum attingãt & producant. Et ideo omnes effectus naturales ſunt à Deo immediatè immediatione virtutis. Alia eſt immediatio ſubiecti, ad quã requiritur, quod ſit ſuppoſiti, vel ſubiecti immediata operatio ad effectum producendum ſine alterius rei adminiculo. Atque adeo quando Deus producit aliquẽ effectũ perſe ſolũ, vt quando vrit ſine igne, illa cõbuſtio eſt à Deo immediatè vtroque modo. Verum quando concurrit cum cauſis ſecundis, non concurrit cum illis immediatione ſubiecti ad effectum producendum, ſed immediatione tantum virtutis. Ad rem igitur deueniẽtes aduertam⁹ oportet, quòd ad hoc, vt aliquid ſit de iure diuino non ſufficit ſolum, quod ſit à Deo immediatè immediatione virtutis, ſed opus eſt, quod ſit à Deo immediatione ſuppoſiti id eſt ſine vlla cooperatione alicuius cauſæ ſecũdæ, vel inſtrumentalis. Ob eamque rationem poteſtas ſæcularis, quæ Regibus & Principibus confertur, vel in electionibus, vel quando iurantur, non eſt de Iure Diuino, vt non nulli ferunt, inter quos eſt Doctiſsimus Victoria. *e* Quia licet iſta poteſtas ſit à Deo immediatione virtutis, iuxtà Diuum Paulum *d* dicentem, Omnis poteſtas eſt à Deo: nõ tamẽ eſt à Deo immediatione ſuppoſiti quia reſpublica eſt, quæ ſuam poteſtatem in Reges, & Principes tranſtulit, vt communis tenet Iuriſconſultorum, & Theologorum ſententia, præſertim doctiſsimus Soto. *e* Crediderim tamen, quod poteſtas, quæ eſt in republica perfecta, quod ſit de Iure Diuino & naturali, quia eſt à Deo immediatè vtraque immediatione, cum nullus ſit, qui cũ Deo concurrat ad præſtãdam authoritatem, quæ in republica perfecta reſidet, vt luculenter docet idem doctiſsimus Victoria. *f* Omnia tamen præcepta fidei, & ſacramentorum ſunt de iure diuino proprie quia ſunt à Deo immediate vtraq; immediatione. Quia licet Deus ea omnia tradiderit per Apoſtolos & Prophetas, nihil tamen ex propria authoritate dicebant, aut proponebant, ſed vt Dei præcones, & organa promulgabant, quod Deus immediatè promulgabat. Hinc etiam ſequitur, nõ omnia, quæ ſunt in ſacris literis, & in Eccleſiaſticis traditionibus eſſe de iure diuino; vt fere omnes Theologi fatentur, quos etiam congerit Doctiſsimus Vargas. *g* Quia authores ſacri plura præcepta, & conſilia tradiderũt propria authoritate vt rectores & legislatores eccleſiarum tantum, & non vt præcones, & organa Dei, vt docet Sotus. *h* Huius

a Sot. lib. 10 de iuſt. q.1. ar.4.

b Varg. in lib. de Epiſco. axioma. 11.

c Victor. de poteſta. ciuili n.8.

d Rom. 13.

e Sot. in 4. d.25.q.2.ar. 1. & 2.

f Victo. vbi ſu. n.7. & 8.

g Varg. vbi ſup. axiom. 10.

h Sot. in 4. d.27.q.3.a.1

ius generis ſunt quæ à Diuo Paulo vbiq; inueniũtur. Verbi gratia, quod bigami ſint irregulares: & alia ſimilia. Quia quanuis ſint à Deo ſuggerẽte, nõ tamẽ ius diuinũ proprie efficiebãt. Quia licet ſint à Deo immediatè tradita immediatione virtutis, nõ tamẽ ſunt à Deo immediate prodita immediatione ſubiecti. Quæ nimirũ differẽtia ex præcedẽtibus & ſequẽtibus ex cõtextu ſacræ Scripturæ, & ex Eccleſię doctrina & definitione, & ſanctorũ & grauiorum autorum ſentẽtia deprehendendi optime poteſt. Ob eam ergo cauſam doctiſſimus Sotus cum alijs valdeprobabiliter dixit Epiſcopis dari iure diuino iuriſdictionis autoritatem, quia non ſolum à Deo immediatione virtutis: ſed etiam immediatione ſubiecti eam habent. Quia omnia verba quæ a Papa proferuntur, vel eius cõmiſsione ab alijs dicũtur in Epiſcoporũ cõfirmatione nõ proprio nomine, ſed nomine Chriſti referũtur. Atque adeo nullã Sũmus Põtifex cõfert autoritatẽ Epiſcopis, ſed datã a Chriſto promulgat, & explicat, vt inſtrumẽtũ & præco Dei. Pro hac ſententia facit quædã *i* Decretalis, in qua dicitur, quod diſpoſitio, ceſsio, & tranſlatio Epiſcopi nõ fit autoritate humana, ſed diuina: ergo multo magis inſtitutio. Et pro hac ſententia faciũt multi *k* Canones in quibus Anacletus, Cyprianus, & Hieronymus dicũt, Apoſtolos parẽ poteſtatẽ cũ Petro accepiſſe. Et idẽ cõſequenter dicendũ eſt de generaliſsimis religionũ Prælatis, & de Prouincialibus habẽtibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalẽ. Ipſis enim immediate Iure Diuino cõfertur iuriſdictionis poteſtas, cũ ſint eo inſtituti in partẽ ſolicitudinis Apoſtolicæ, iuxta ea, quæ in *l* præcedẽtibus iã dicta ſunt. Et tandẽ vltra ibi dicta id videtur probare Leo Papa *m* dicẽs: *Ita Dñs noſter Ieſus Chriſtus humani generis Saluator inſtituit, vt veritas, quæ antea legis & prophetarũ præconio continebatur, per Apoſtolicã tubã in ſalutẽ vniuerſitatis exiret, ſicut ſcriptũ eſt: In omnẽ terrã exiuit ſonus eorũ, & in fines orbis terræ verba eorũ. Sed huius muneris Sacramentũ, ita Dñs ad omniũ Apoſtolorũ officiũ pertinere voluit, vt in beatiſsimo Petro omniũ Apoſtolorũ ſummo principaliter collaret, vt ab ipſo quaſi à quodã capite dona ſua velut in corpus omne diffundatur.* Hæc Leo. Ergo ſicut dona Dei diffundũtur a Petro in Epiſcopos ſolicitudinis Apoſtolicę fideles cõfortes: ita etiã ea dona diffundũtur in plãtos religionũ eiuſdẽ ſolicitudinis Apoſtolicę coadiutores. Et per cõſequẽs, ſicut iuriſdictio ſpiritualis a Deo data, diffunditur a Petro tanquã a fonte in Epiſcopos, debemus dicere eandẽ iuriſdictionẽ in prælatos religionũ a Deo immediatè eſſe diffuſam. Nõ me tamẽ latet, cõmuniorẽ eſſe ſententiã, nõ habere Epiſcopos iuriſdictionẽ immediatè a Chriſto, ſed a Petro, cui immediatè data eſt ab eo in eos fluxiſſe, vt patet ex *n* Belarmino, & a Lelio Iordano, qui referũt omnes alios eandẽ tenẽtes: licet inſtitutio Epiſcopalis dignitatis ſit de Iure Diuino, prout probat elegãter *o* Soto. Sed ſupra dictã opinionẽ doctiſsimorũ virorũ adduxi, vt ex ea religionũ ſtatui ab hæreticis cõculcato honor & decus aliquod reſultaret. Vtcũq; tamẽ ſit quãtũ ad noſtrũ propoſitũ cum dicti prælati regulares iuriſdictionẽ habeãt ad ſimilitudinẽ Epiſcoporũ, poſſunt ipſi diſpẽſare in omnibus caſibus, in quibus poſsũt Epiſcopi. Et ſicut Epiſcopi poſſunt diſpenſare in omnibus, in quibus ſpecialiter nõ ſunt prohibiti, prout cõmuniter tenẽt Doctores teſte Syluestro: *p* ita etiã prælati religionũ habentes iuriſdictionẽ, quaſi Epiſcopalẽ poſſunt diſpenſare in iure in omnibus, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti Epiſcopi prout expreſſe tenet *q* Panormitanus, ſequens Federicum & Benedictum. Vnde quod dicitur, quod religioſorũ prælati nõ poſſunt diſpẽſare, niſi in quantũ eis à iure, vel à regula, vel à priuilegio cõceditur, prout tenet *r* Innocentius, & cõmuniter Doctores, ſic explicandũ eſt, quod, ſcilicet, dicti prælati maiores regulares non poſſunt diſpenſare, niſi in quantum eis à iure permittitur: ſicut permittitur Epiſcopis habentibus ſimilem iuriſdictionem Epiſcopalem: & per conſequens quod ipſis permittitur diſpenſare in omnibus, in quibus ius non prohibet Epiſcopis diſpenſare. Et ſic videndum eſt, in quibus ius reſiſtat Epiſcopis, vt inde iuriſdictionem generaliſsimorũ & prouincialium clarius indagemus. De quo in quæſtione ſequenti latiſsime dicemus. Et nota quod Eugen. IIII. cõceſsit *Monachis S. Benedicti*

i c. Incorporalia de tranſlat. Epiſ.

K c. In nouo 21. d. & c. loquitur. 24. q. 1. c Paulum. 2. q. 7.

l Sup. q. 1. 7. ar. 2. m c. ita Dñs d. 9.

n Belarm. de Rom. Pontific. li. 4. c. 22. 23. & 24. Iordanus Maio. Epiſ. cauſis. c. 7.

o So. lib. 10. de iuſt. q. 1. ar. 4.

p Sylu. verb. diſpenſatio. §. 14.

q Panor. in c. at ſi clerici. paragrapho, de adulter. n. 13. de iud.

r Innoc. in c. 2. de eo qui furtiue ord. ſuſcepit.

nedicti regularis Obſeruãtiæ Italiæ, ne ab eorum quiete diſtrahi, & Romanã Curiam pro obtinendis licentijs frequẽ tare cogãtur. Quod in omnibus caſibus in quibus de iure communi prælatis & monachis præfatis autoritas, ſeu licẽtia ſeu diſpenſatio ordinarij eſſet neceſſaria ſi ab eodem exempti nõ eſſent Prælatis Abbatibus, Prioribus, Rectoribus huiuſmodi qui protempore fuerint vna cũ eorum conuentibus, de licentia tamẽ & conſenſu capituli Generalis, aut præſidetis cũ maiori parte viſitatorũ autoritate Apoſtolica abſque eo quod ad Sedem Apoſtolicã habeant recurſum huiuſmodi licentiam, autoritatẽ, & diſpẽſationem indulſit. Quod priuilegiũ affirmat Collector[a] priuilegiorum Mendicãtiũ vidiſſe authẽticũ. Quod quidẽ loquẽdo de Abbatibus generalibus aut prouincialibus, non eſt indulgentia, ſed ius cõmune iuxta ſupradicta. Loquendo autem de Prẽlatis conuentualibus non habentibus iuriſdictionẽ Epiſcopalem, priuilegiũ magnũ eſt, licet cum dicta ſit conceſſum limitatione.

a Collector mend. ti. de ſpenſa §. 25.

ARTICVLVS. XI.

Vtrũ, Prælati religionũ volentes ex iure cõmuni, vel ex priuilegio diſpenſare, poſſint hanc autoritatem ſubdelegare.

REſpõdeo dicẽdo, quod hæc quæſtio pẽdet ex deciſione alterius quæſtionis, ſcilicet, an delegatus à Papa vel à Principe poſsit indiſtincte cauſam totã, vel partẽ alteri delegare. Et videtur, q̃ ſic, iuxta notata in iure, *a* & tradita ab Innocentio. Quod eſt verũ, niſi quando miniſterium cõmittitur ei vt, verbi gratia, prædicare crucẽ, diſpẽſare cũ irregulari, pœnitẽtiã iniũgere excõmunicatos abſoluere, & huiuſmodi: & generaliter, quãdo cõmittitur nudum miniſterium, & nõ iuriſdictio, vel quãdo per verba reſcripti cõprehenditur electa fides & induſtria eius, cui negotiũ cõmittitur. Verbi gratia cum dicitur, cõfidimus de tua induſtria, vel perſonaliter exequaris, vel quãdo negotiũ nõ eſt per alium bene expedibile. Hoc autẽ, prout aduertit Syluester, e nõ eſt verũ in legatis Sedis Apoſtolicæ, qui etiã in prędictis ſubdelegare poſſunt, ſcilicet in prędicatione crucis, & diſpẽſatione cũ irregulari. Ita Syluester. Exquib' ait, aliquos voluiſſe q̃ Prælati habẽtes priuilegiũ, quod in aliquo caſu poſsint abſoluere ſubditos, aut cũ eis diſpẽſare: nõ poſſunt hoc alijs delegare cũ iſta eorũ poteſtas ſit delegata. Et verũ dicunt, ſi iſta cõceſſa ſunt iſtis Prælatis in numero circa determinatos ſubditos, puta abſoluatur ille, aut iſte, ſecus, vbi hoc conceditur reſpectu ſubditorũ in genere tam reſpectu culparũ præteritarum, quã futurarũ Prẽlatis præſentibus ac futuris. Tũ quia nõ cõmittitur certum & nudũ miniſterium, ſed cognitio cauſæ, & iuriſdictio. Tũ, quia etiam ſi cõmittatur nudum miniſterium, quod eſt falſum, tamẽ non eſt electa induſtria perſonæ cũ ſit incognita. Addit etiam Syluester allegando Panormitanũ, & Innocentiũ. Quod ſi nudũ miniſterium cõmittatur certę perſonæ, ſed illud nõ ſit ita magnum, ſed respar ui momenti, tũc etiã id poteſt ſubdelegare. Et ita conſuetudo, quæ legẽ interpretatur. obſeruat, & eſt rationabilis. Tum, quia plerũque ſubditi verentur Prælatos. Tum etiã quia priuilegiũ Prælatis pro tẽpore exiſtentibus conceſſum eſt perpetuum, & dat iuriſdictionem ordinariã ex natura ſua delegabilem: prout iam in ſuperioribus *d* ſatis dixi mus. Et hanc opinionem tenet gloſſa *e* quædam ſingularis.

a l. à iudic. c de iud. c. fi. de offi. deleg. Innoc. in c. paſto. eod tit.

e Siluest. tit. deleg. §. 10. & 11.

d Sup. q. 17. ar. 6.

e Gloſ. in c. fin. de offi. ordin.

QVÆSTIO XXIII.

De Abbatibus quoad poteſtatẽ diſpenſandi in certis caſibus cõtra legem in decem articulos diuiſa.

¶ Circa quam quæruntur decem.

1 *VTrum omnis iuriſdictionis poteſtas epiſcoporum & prælatorum regularium dependeat à Summo Pontifice.*

2 *Vtrum generales religionum poſsint transferre prouincialem vnius prouinciæ in al. ã prouinciam.*

3 *Vtrũ generales & prouinciales poſsint eximere ſubditũ ab obedientiæ ſui Guardiani.*

4 *Vtrum prælati regulares poſsint reſtituere*

degradatos ab ordine.
5 *Vtrum prælati regulares poſſint reſtituere à religione fratrem ab ipſa electũ, & ex authorizatum.*
6 *Vtrum Prælati regulares poſſint deſerere monaſteria ædificata.*
7 *Vtrum prælati regulares poſſint ſine auctoritate Papæ erigere monaſteria.*
8 *Vtrum prælati regulares poſſint erigere prouincias de nouo.*
9 *Vtrum Prælati regulares poſſint diſpenſare, vt vnus habeat plures prioratus.*
10 *Vtrum Prælati regulares poſſint diſpenſare in ætate requiſita ad prælationes.*

ARTICVLVS. I.

Vtrũ omnis iuriſdictionis poteſtas Epiſcoporũ & Prælatorũ regulariũ depẽdeat à Summo Pontifice.

REſpondeo dicendo, certiſsime ſtatuẽdum eſſe, ita vt nullo modo ſit dubitãdum, vniuerſam Epiſcoporũ, & cæterorum omnium Prælatorum iuriſdictionẽ dependère à Summo Põtifice mediate, vel immediate, quia reuera ſine eius miniſterij interuentione nulla Epiſcopis, vel reliquis Prælatis iuriſdictio applicari poteſt. Atque adeo iuſtis de cauſis Sũmus Pontifex Epiſcoporum iuriſdictionem limitare & reſtringere iure optimo valet, prout magis ſuæ Sãctitati expedire videbitur. Imo de facto omnes Epiſcopi & cæterorũ religioſorũ Prælati ſunt prohibiti, ne poſsint aliquid, vel efficere, vel decernere contra iuris cõmunis deciſionem, vel cõſuetudinem. Quia Diuo Petro & ſuis ſucceſſoribus dictũ eſt ſine ali qualimitatione. *Paſce oues meas.* Et ideo Sũmo Pontifici conuenit totius Eccleſiæ gubernatio, & poteſtatis iuriſdictionis aliorũ limitatio. Verum tamen, ſi Summus Põtifex prohibitionem Epiſcopis, aut reliquis Prælatis illis ſimilibus auferret, eos relinquens in plenitudine poteſtatis, quam in ſua cõſtitutione à Deo recipiũt, reuera potuiſſet quicunq; Epiſcopus in ſua diœceſi & vnuſquiſq; generalis miniſter in ſua religione quid quid Summus Pontifex efficere valet in Eccleſia vniuerſali, vt ante nos præclariſsimi autores docuerunt: præſertim doctiſsimus Sotus *a* & Victoria. Et hoc expreſſe innuit D. Thomas. Quærit nanque an Principes & Rectores multitudinis poſsint diſpẽſare. Et concludit, quod ſic. Quod & Sotus *b* de iuſtitia & iure etiam expreſſe tenent. Nã licet iſti autores de Epiſcopis duntaxat loquantur, idem dicendum eſt de generalibus & Prouincialibus.

a Sot. in. 4. ſentẽ. d. 27. q. 1. ar. 4. Victo de potestat. Eccleſ. q. 2. n. 28. D Tho. 1. 2. q. 97. ar. 3.

b Soto li. de iuſt q. 7. a. 3.

ARTICVLVS. II.

Vtrũ Generales religionũ poſſint transferre Prouinciale vnius Prouinciæ ad aliam prouinciam.

REſpondeo dicendo, quod ſolus Summus Põtifex poteſt trãsferre Epiſcopũ de vna ad aliam diœceſim, vt multa iura *a* decernunt, & generalis conſuetudo docet, Doctores *b* vero extendunt hęc iura ad tranſlationem Abbatum regularium exemptorum, & perconſequens ad tranſlationes omnium Prælatorum regularium. Atque adeo iure prohibẽtur Generales religionũ Prælati, ne Prouinciale vnius Prouinciæ ad aliam transferre poſsint, & contra. Imo ne Guardianum & Priorem vnius conuentus ad alium transferre valeant: quia mutationes ſunt omnino prohibitæ per locũ à ſimili, & etiam quia ſunt contra generalem conſuetudinem, quod nimirum ſufficit vt ſint omnino interdictæ, vt expreſſe dicit Innocentius Tertius. Verũtamẽ, eſt quod generales in hoc poſſunt diſpẽſare, nõ enim iſta tranſlatio, eſt tranſlatio Epiſcoporũ, neque trãſlatio prouincialium habentium iuriſdictionem Epiſcopalem, ſed Guardianorum, qui Curatis animarũ comparantur. Imo iura ſupradicta, quæ extẽdunt Doctores ad Abbates, ad Abbates tãtum perpetuos puto ipſos ea ampliare, non autem ad Guardianos, quorum Prælationes nõ perpetuæ, ſed temporales ſunt.

a c. 1. & 2. de tranſlat. epiſcop. c. 3. de offi. deleg.

b Sylueſ. v. cauſa in. 1. caſu.

ARTICVLVS III.

Vtrum Genenerales & Prouinciales poſſint eximere ſubditum ab obedientia ſui Guardiani.

REſpondeo dicendo, quod Prælati nõ poſſunt eximere ſubditũ à ſuis prælatis. Ita colligũt Doctores *a* ex decreto Gregorij *b* Papæ, quare Prouinciales nequeunt eximere religioſum in conuentu aliquo cõmorantẽ, ne omnino obediat ſuo Guardiano & Priori. Nec generales poſſũt eximere Guardianum, ne ſit ſubditus Prouinciali, in cuius prouincia exiſtit: quia nõ ſolum iuri, ſed rectæ rationi & cõſuetudini generali

a Sylu. ver. cauſa caſu. 5

b 16. q. 1. ca. frater.

generali omnino refragari videtur. Atque adeo solus Sūmus Pōtifex est qui huiusmodi exēptiones efficere potest. Hinc etiā colligo non posse generales prælatos efficere prędicatores generales, & prędicatores vbiq; terrarū ad libitū sine licētia ordinariorū prælatorū regularium: quia hoc est in effectu eximere tales religiosos à iurisdictione prędictorū, & ideo ad solū Papam pertinēt. Et sic in nostra religione hoc statuto *c* quodam generali fuit prohibitum particulariter id quod Concilium Tridentinum recte prohibet ad obedientiæ obseruationē ne quis, scilicet, regularis sine sui superioris licentia prædicationis, vel lectionis, aut cuiuscuiq; pij operis prętextu subijciat se obsequio alicuius Prælati, principis, vel vniuersitatis, vel cōmunitatis, vel alterius cuiuscunq; personæ seu loci. Nec ei aliquod priuilegiū aut facultas ab alijs super his obtenta suffragetur. Quod si cōtra fecerit tāquā inobediēs arbitrio superioris puniatur. Deniq; suprapositā veritas in iure *d* & Doctoribus insinuatur: & confirmatur, cum Monachus nō possit prescribere obediētiā, prout notatur in iure *e* ab Abbate, & tenet Gregorius Lopez: licet obedientia quæ sæcularibus debetur sæpe sæpius prescribatur. Maxima enim est differētia inter obedientiā debitā principibus sæcularibus, & Ecclesiasticis, & eā quę debetur regularibus prout notant Doctores, *f* Caietanus, & Nauarrus. Verū tamē est, quod non solū Sūmus Pōtifex, sed etiā Generales ordinum possunt quoad aliquid eximere subditū ab obediētia Prouincialis Verbi gratia, vt si in aliquo fuerit prœoccupatus delicto causa ad ipsum generalē remittatur, & si in aliquo ministerio fuerit occupatus ab ipso minime perturbetur. Ex quo infertur, quod si Papa alicui religioso professo in Indijs Oriētalibus quoddā cōcesserit rescriptū, vt ad partes Hispaniarū possit trā smigrare, ibiq; incorporari iuxta ordinis statuta in aliqua eiusdē ordinis prouincia, non potest Prouincialis eiusdē prouincię ipsum iam incorporatū per obedientiā cōpellere, vt ad easdē partes Orientales se trāsferat ex eo solū, q; ibi professionē emisit. Quod probatur. Nā sicut beneficiū manuale collatū monacho ad vitā, nō potest ab eo remoueri, prout tradūt Ioānes Andreas, *g* & alij Doctores: quia decet beneficiū principis esse māsurū, vt dicitur in iure. *h* Adeo, vt dicat Archidiaconus, *i* quod si Papa conferat monacho Prioratū, nō tenebitur renunciare ad præceptū Abbatis: quia quantū ad hoc est exēptus ab eo, sicut filius emancipatus à Patre, & adhoc allegat capitulum, *si monachus*, decima sexta, quęstione prima, & eandē opinionē tenet Baldus, K quē sequitur Barbacia. Huic enim monacho à Papa collata sūt beneficia ad vitā: ergo ab illis destitui nōpotest. Et similiter in nostro casu est Theologicè & iuridicè moralizandū, scilicet, quod cū dictus religiosus beneficio Papæ translatus ad dictas Hispaniarū partes, & virtute dicti rescripti sit in quadā prouincia harū partium incorporatus, perconsequens est exēptus ab obedictia prouincialium illius, quātū ad hoc, vt minime possint prouinciales ipsum cōpellere, vt ad easdē partes reuertatur ex eo solo quod in illis emiserit professionē. Dixi ex eo solū, quod ibi emiserit professionē ad denotandū, quod ex alio titulo possent ipsū cōpellere, sicut cōpellūt alios fratres in Hispanijs professos vt propter cōuersionē infidelium ad alias partes se cōferant, sicut Prępositi generales Societatis Iesu possunt compellere Societatis religiosos propter particulare votū quo ad id peragē dū astringuntur. Prælati autē aliarū religionū vbi simile non emittitur votum dubito an, suis subditis id eis per obediētiā iniūgere valeant: prout in quæstione de obediētia dicetur. Nec dictū religiosum incorporatū inauditum possunt Prouinciales expellere à prouincia, in qua est incorporatus, vt necessarium illi sit ad suam natiuam prouinciam conuolare. Nam sententia Prouincialis cum suo definitorio, qua ita determinatur. *Remouemus & excludimus à nostra prouincia Petrū verbi gratia, præcipiētisei sub certis pœnis, vt infra tot dies ab hac discedat, & vt in suā statim proficiscitur.* Est nulla ipso iure prout defēdit Nauar. *l* Primo, quia nemo sine accusatione & alia via, quæ ei æquipollet est damnādus vt clamāt iura. *m* Adeo quidem vt sint, qui putent non sine magno fundamēto id esse iuris naturalis, & diuini constitutum, iuxta illa, quæ dicūtur in Actibus Apostolorum de Paulo, & eius accusatore, & de adultera apud Ioannē. *o* Et præsupponitur quod dictus exclusus nō fuit de aliqua culpa accusatus & factus certior, & vocatus ad iudiciū. Et omnis sentētia lata cōtra nō citatū, vel nō legitimè auditum est ipso iure *p* nulla etiā si feratur ab Imperatore, iuxta quandā Clementinā. *q* Et etiā si feratur à Papa, vt ait decretalis

c ord. Tole. c.5. de mod. exterius cō uer. fo. 38. p. 2. Cōc. Trid. sess. 25. de regu. c. 4.

d c. fin. 9. q. 3. & c. qui resistit. 11. q. 3. Syl. v. caus. causa. 38.

e c. si cur. & 6. Abb. de regu. Greg. in l. 13. titu. 14. par. 7.

f Glo. in ca. periculoso. de reg. in. 6 Caie. 2. 2. q. 80. ar. 12. Naua. ca. 12. n. 78.

g Andr. & DD. in c. in præsenti de offic. ord. l. 6. & c. cum singula de præb. li. 6.

h Regu. decet. de reg. iur. li. 6.

i Archid. in d. 3. in prēsētiu.

k Bal. in c. illud de maior. Barb. in c. cū essem. de cōs. n. 85 cū sequent.

l Naua. li. 1. cō. tit. de appel. consi. 5. in. 1. edit.

m cap. superhis &c. qualiter & quā do. de accus.

n Act. c. 22. & 2.

o Ioan. 8.

p ca. non in quēque. 2. q. 1.

q Clem. pastora. 5. cæterū de reiudicat.

cretalis quæda.r Exquo infertur, quod præ dictus prouincialis cũ ſuo definitorio nõ po tuit expellere dictum religioſum à prouin cia, vt ſic compellatur ad ſuam prouinciam conuolare, & ſi expellat, debet ipſum adpri ſtinum ſtatum reſtituere, à quo per eius pręceptum fuit excluſus. Quod ſi noluerit, Prę lati ſuperiores tenentur ipſum ad eos recur rentẽ à ſuſcepto grauamine alleuiare iuxta notata à Doctorib' s cõmuniter. Et licet in ordinibus pręſertim Mendicãtibus, nõ per mittatur grauato vti verbo, appellatione, qua ſæculares, & aliquot religioſi vtuntur: poſſunt tamen vti eo remedio defenſionis: quo ſe iſte religioſus grauatus poteſt defẽ dere, prout in quęſtione de appellatione di cetur. Sicut ego cõſului in facto cõtingenti cuidã religioſo ordinis Mẽdicãtiũ ſupradi cto grauamine afflicto, quod recurreret ad ſuperiorem, qui recurrens apud ipſum inue nit gratiam.

r c.1. de cau. poſſ.

s l.1. ff. d ap pel. notatur in rubri. de appel.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum Generales & Prouinciales poßint reſti tuere degradatos ab ordine.

REſpõdeo dicendo, quod reſtitutio de gradatorũ ab ordine, Papæ reſeruatur vt colligunt Doctores a ex decreto Iu lij Primi. Pro hui' rei explicatione aduerte, q̃ depoſitio, ſeu degradatio eſt duplex. Pri ma eſt verbalis, alia ſolẽnis & actualis. Quæ articulo ſequẽti declarabũtur. Inter quas eſt maxima differentia. Nã quando quis eſt de gradatus tantũ verbaliter, iudex laicus nul lam habet iuriſdictionẽ in clericũ ſic degra datũ niſi tradatur etiã curiæ ſæculari. Sed ſi eſt actualiter degradatus poteſt iudex ſæcu laris eũ punire abſq; alia traditione. Et hæc eſt cõmunis opinio, quã tradit Alciatus: b prout illũ refert Villalobos. His ſic cõſtitu tis eſt dubiũ, de qua degradatione ſint iura intelligenda, quæ Sũmo Põtifici reſeruãt ta lem reſtitutionem. Sylueſter, poſt Panor mitanum & cõmunem tenet ſolam actualẽ degradationẽ eſſe Papæ reſeruatã, & percõ ſequẽs quod cum degradatis verbaliter poſ ſint Epiſcopi diſpenſare, de quo articulo ſe quenti latius dicetur.

a Sylueſt. v. cauſ. cauſ. 6. 2. q. 7. c. ide. 1. &. 2.

b Alciat. in c. cũ non ab homine. n. 108. de iud. Villalob. in opin. lit. c. n 71.

c Sylu. v. ca ſus, caſu. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum patres generales religionũ poßint recipere ad religionẽ eiectos ab ea, & habitu ſpoliatos.

REſpõdeo dicẽdo, in prima editione me partẽ negatiuã tenuiſſe, at quia ali qui cõtra me tanquã quid nouũ docentẽ, & cõtra torrentẽ loquẽtẽ inſurrexerũt ad meã opinionẽ latius, pbandã mecõuertere decre ui. Pro cuius probatione aliqua ſunt facien da fundamenta.

Primum eſt quod degradatio eſt duplex, Prima eſt verbalis, quę eſt depoſitio ab or dinibus, vel gradibus eccleſiaſticis faciẽda à proprio epiſcopo aſsiſtẽte canonico epiſ coporũ numero prout tradit Panormitanus, a Quę degradatio ſequẽtibus verbis pronũ ciatur ab Epiſcopo in hũc modũ. *Authorita te Dei omnipotẽtis Patris & Filij & Spiritus ſancti, & noſtra te degradamus priuãtes omnino or dine & beneficio & priuilegio clericali.* Alia eſt degradatio actualis ſiue ſolẽnis quę ſic fit, nã deordinãdus indutus veſtibus ſacris te nẽs vas, aut inſtrumẽtũ, aut ornamẽtũ adſuũ ordinẽ ſpectãs, ac ſi ſuo officio deberet ſolẽ niter miniſtrare adducitur ad pręſetiã Epiſ copi, & auferũtur illa omnia data in ordina tione incipiẽdo ab vltimo gradatim vſq; ad veſtẽ datã in prima tõſura, deinde tõdetur, vel raditur. Et dicit Epiſcopus. *Authoritate Dei omnipotẽtis Patris & Filij & Spiritus ſã cti, & noſtra tibi auferim⁹ habitũ clericalẽ, depo nimus & degradamus & ſpoliamus, & exuimus te omni ordine & beneficio & priuilegio clerica li,* Ita colligitur ex iure b & tradit Panormi tanus. Degradatio actualis eſt itaq; execu tio degradationis verbalis quia degradãdus actualiter iã prius verbaliter eſt degradatus & ad eã Epiſcoporũ numerus nõ requeritur ſicut ad degradationẽ verbalẽ: ita traditur in pontificali & de ea agit Florerius.

Secundũ fundamentũ, nullus pręter Papã poteſt reſtituere iſtos degradatos & depoſi tos ab ordine actualiter prout notat quædã gloſſa cõmuniter recepta. Dixi degradatos actualiter, quia degradatos verbaliter poteſt Epiſcopus reſtituere, vt ſecundũ veriorem opinionem tenet Sylueſter. d

Tertiũ fundamentũ quod dictũ eſt de de gradatione reſpectu clericorũ moralizãdũ eſt in eiectione & priuatione habitus religio ſorũ ab ordine & ſtatu monachali. Quędã enim eiectio eſt verbalis, alia vero actualis, verbalis eſt quando ſententia definitiua da tur contra fratrẽ eijciendũ & ab habitu ſpo liandũ, ſed actualiter tũc nõ ſpoliatur, actua lis eſt quando publicatur ea ſententia & exe cutioni mãdatur eijciendo ipſũ eiectũ à re ligione & eũ ab habitu & tonſura monacha li & priuilegijs regularũ priuãdo. Et ſicut ad degra

a Panor. in c. nõ poteſt. dere indic.

b c. degrada tio depœn. li. 6. Panor. in. c. quali ter & quan do el. 2. deac cuſat in Põ tifica f. 190. cũ ſe. Flore. in pract. cri. fo 170. n. 17

c Glo. in. c. ideo el. 1. 2. q 6.

d Sylueſt. v. caſus caſ. 6.

degradationē verbalē requiritur quod fiat ab Epiſcopo aſsiſtente canonico epiſcopo rū numero ſi degradādus eſt inſacris. Nā vltra Metropolitanū duodecim, ſi degradādus eſt Epiſcopus, vel ſex ſi eſt presbyter vltra propriū Epiſcopū, vel tres, ſi eſt diacon⁹ vel ſubdiaconus, vt in ſacris Canonibus e determinatur, ſi vero nō eſt inſacris poteſt fieri à proprio Epiſcopo ſine aliorū epiſcoporū præſentia prout late tradit Panormitanus, *f* ita etiā ad eiectionē à religione verbalē ſecū dū qualitatē religioſi eijciēdi congregātur cū ſuperiori ex ſenioribus & Doctoribus fratres in cauſis regularium verſati, vt de cauſa cognoſcāt, & ipſum religioſum eijciēdū ab ordine, & habitu priuādum iudicēt iuxta ea quæ infra hoc tomo glate dicemus. Et ſicut in degradatione & depoſitione actuali raditur tōſura clericorū degradādorū, & ipſi veſtibus ſacris ſpoliātur, & perdūt dignitatem & locum quē ante degradationē habebāt & ita iuriſdictioni ſeculari tradūtur. Ita etiā in eiectione ab ordine regulari cū depoſitione actuali habitus raditur tonſura monachalis & regulares eiecti ſuo habitu ſpoliantur, & veſtibus ſecularibus ſuo ſtatui cōueniētib⁹ induuntur, & priuātur omni priuilegio regulari ſicut degradati priuantur priuilegio clericali, & ſic actualiter eiecti cū priuatione habitus remanēt in obedientia Epiſcopi ori ginis, vt probat Nauarrus *h* oportet enim ait Nauarrus quod præter vitę honeſtatē pate faciāt ſuū ſtatum Epiſcopo, & petant ab eo quid vellent ſe facere ſecundū ordinē cleri calē ſecūdū quē ei tenētur obedire obediē tię voto ſolēni. Vnde ſequitur q̄ eo ipſo q̄ aliqui ſunt eiecti à religione cum ſpoliatione habitus monachalis licet remaneāt monachi quoad obſeruātiā trium votorū eſſentialium ſunt tamen inter clericos cōputandi reſpectu iuriſdictionis debitæ Epiſcopo prout expreſſe tenet Nauarrus. *i*

Ex his fundamentis præiactis colligo nō poſſe prelatos ſuperiores religionū i ſemel expulſos ab ipſis à religione & habitu regulari & priuilegijs regularibus perpetuo priuatos ad religionē eādē iterum admittere ſine auctoritate Apoſtolica. Quod primo probatur, nā eiecti à religione priuati perpetuo habitu monachali & priuilegijs regularium æquiparantur clericis depoſitis & actualiter degradatis, vt patet ex præfatis fundamētis ſed actualiter degradati ab Epiſcopo nōpoſſunt niſi per Papā reſtitui, vt dictum eſt in ſecundo fundamēto, ergo actualiter depoſiti à religione, & eius priuilegijs priuati ab alio quam à Papa non poſſunt reſtitui.

Sed contra hanc probationē dicet aliquis diuerſam eſſe rationē degradationis clericorū ab eiectione monachorū ab ordine, & ſpoliatione habitus regularis, nam clericus degradatus nō ſolum priuatur habitu & priuilegijs clericalibus, ſed etiā ſuſpēditur ab ordine ſacro, id eſt, à celebratione miſſę, at eiectus ab ordine & ſpoliatus veſtibus monachalibus & priuatus priuilegijs regularibus nō ſemper à Miſſa priuatur, & ideo nōbene infertur, Epiſcopus non poteſt reſtituere actualiter degradatum, ergo neq; generalis neq; prouincialis eiectum ab ordine cum priuatione habitus, cum maior, vt patet ſit pœna degradatio, quam eiectio ab ordine. At huic neruoſo argumēto reſpōdetur q̄ ratio præciſa quare Epiſcopus nōpoteſt reſtituere degradatū clericum nō eſt quia priuatus àminiſterio altaris, & priuilegijs clericalib⁹ ſpoliatus, ſed quia poſt degradationē actualē iā trāſit in aliā iuriſdictionē & ſit iuridictionis ſecularis, quā iuriſdictionē actualē nō poteſt Epiſcopus propria auctoritate ſibi vindicare, neq; à Rege auferre, quæ ratio æque militat in eiectis ab ordine & habitu priuatis cum per talē actualem depoſitionē tranſeāt in iuriſdictionē eccleſiaſticā, quā ſibi prælati regulares propria auctoritate vēdicare minime poſſunt, & in hac ratione debet figere pedem qui hanc partem tutari velit. Quæ ratio ex tertio fundamento corroboratur. In eo enim probatūeſt hos eiectos ſubiectos eſſe poteſtati eccleſiaſticę cui iā quæſita eſt circa eos iuriſdictio in vtroq; foro ad ligādū & ſoluēdum eos tāquā ſi eſſent quoad hoc mere clerici ſeculares, à quo iudicio eccleſiaſtico nō poſſunt prælati regulares propria auctoritate tollere hoc ius quæſitū niſi auctoritate Apoſtolica ad hoc ſint muniti, cū par in parē poteſtatē nō habeat. Propter quā rationē, vt reor in pœnitentiaria fuit ventilatum vtrum eſſet neceſſarium eos eiectos iterū profiteri ſi ad ſuā religionē vellēt reuertere prout refert Naua. K dicens, *Quin etiā forte poſſet addi nō poſſe eos redire ad ſuū ordinē, ita vt ſine noua profeſsione reciperētur ſaltē ad eū locū & gradū in quo ante ſententiā erāt. Quod tamē quia noue occurrit in pœnitentiaria neque approbo neque reprobo.* Hæc Naua. Cui⁹ verba ibi, *ad eū locū & gradū.* Sunt hoc modo intelligēda, ſcilicet, vt ad priuilegia monacha-

c. de gradatio. c. fœlix. 15. q. 7.

f Panormi. vbi ſup.

g Infr. q. 30. a. 16.

h Nau. in cōmēt. 2. de regul. n. 34. & 35.

i Naua. li. 3. cōſil. 51. de regu. cōſ. 51. p. 261.

K Nau. li 3. conſil. tit. d regul. cōſil. 64. in fin.

gia monachatus fruēda admittātur, ſicut ante eiectionē fruebanī. Inquotēpore neq; cō ueniri neq; corrigi à iudice eccleſi. poterāt

Sed contra ſupradictā rationē in qua ego pedē figēdū eſſe dico, ab aliquibus ſic arguitur, ꝙ clericus ſecularis ſubiectus Epiſcopo aufert iuriſdictionē ab ipſo Epiſcopo ſu mēdo habitū & profitēdo in aliqua religione approbata, & ſimiliter iſti eiecti propria auctoritate poſſunt ab Epiſcopo iuriſdictionē quā habet auferre reuertēdo ad ſuā nati uā religionē, & ꝓpria auctoritate poſsūt ab eorū prælato generali aut ꝓuinciali recipi.

Reſpōdeo quod clericus recipiēs nouitia tus habitū in aliqua religione approbata cū primū illud recipit & profitetur ſubijcitur iuriſdictioni prælatorū illius monaſterij in quo profitetur, & auferturab Epiſcopo, ſed hoc auctoritate Apoſtolica, & nō ꝓpria auctoritate fit, & ſic autoritate Apoſtolica, ſub ijcitur irreuocabiliter ipſis prælatis: Sūmus enim Pōtifex Regulā religionis approbans cōcedit, vt omnes è mūdo fugiētes habiles ad profitēdū ſub eius iugo ſubmitti poſsint & alteri iuriſdictioni ſe mancipare, qui enim concedit aliquid videtur concedere omnia ad id cōſequendū neceſſaria, quid enim prodeſſet regulā approbare niſi ſimul cū regulæ approbatione licentia ad recipiēdum nouitios conceſſa cenſeretur?

Secundo probatur noſtra ſentētia ab Archidiacono *a* inhūc modū, nā ſētētię definitiuæ datę per eū dē iudicē nihil addi poteſt aut minui, vel mutari, vel reuocari, vt inquadā lege *b* probatur, & hoc neq; à iudice delegato quia functus eſt officio ſuo iuxta quā dā decretalē, *c* neq; ab ordinario, vt in alijs decretalib⁹ *d* definitur. Vnde religionū ſuperiores religioſos prædictos eijciētes perſē tētiā definitiuā quæ trāſiuit in rē iudicatam nō poſſunt amplius ſuā ſententiā reuocare, neq; cū prædictis diſpenſare, præſertim ſi ipſi afficiantur hac pœna propter grauiſsima delicta ſuper quorū priuationib⁹ & inhabilitationibus non poſſunt Epiſcopi diſpēſare vt tradunt cōmuniter Doctores, *e* & generales & prouinciales erga ſuos ſubditos nōhabent maiorē auctoritatē quam Epiſcopi ſuper ſuos diœceſanos quoad hūc effectū niſi aliquid amplius ipſis per priuilegia concedatur. Et circa hoc nullū ipſis inuenio conceſſum priuilegiū, tantū enim inuenio priuilegia quibus criminoſos & rebelles poſſunt à religione eijcere vſq; ad priuationē habitus de quibus infra dicemus, nullū tamē reperio quo poſsint eos ſi velint reſtituere, ꝓut infra latius explicabitur, ſed vt hæc ſentētia probabilior appareat, oportet argumentis in contrarium reſpondere.

a Archid. in c. ideo.

b l. qualem. ff. de arbitr.

c c. in literis de offi. delegat.

d c. cū inter de ſen. & re iud. ca. cum Bertoldus. eod. tit.

e DD in ca. atſi clerici. extra de iudic.

Ad argumenta.

PRimo cōtra ſupradictā ſentētiā arguitur, eiecti, de quibus loquimur tenētur rogare & requirere ſuperiores, vt eos velint recipere, ꝙ præſupponit in ipſis ſuperioribꝰ adeſſe auctoritatē ad eos recipiēdos, alias frūſtranea eſſet eorum requiſitio, & rogatio. Huic argumēto reſpondetur cū Nauarro, *f* ꝙ dicti eiecti per ſentētiā definitiuā cū cauſę cognitione latā nō tenētur requirere neq; rogare ſuperiores, vt eos velint recipere quia id nullo iure cauetur, & ita nō eſt aſſerē dū argumento eorū quę in iure *g* notantur, tū quia ſentētia per lapſum decem dierū trāſiuit in rē iudicatā. vt eſt notum in iure, *h* & cōtra rē iudicatam nulla partiū auditur per viam iuſtitiæ cum res iudicata pro veritate habeatur, vt etiam in iure *i* definitur.

f Nau. li. 3. conſi. tit. de regul. cōſil. 64.

g c. legatur. 24. q. 2. & § cōſiderem⁹ in Auth. de trien. & ſemiſ. colla. 3.

h Auth. hodie C. de appel. c. cū ſit Romana eo dē tit.

i c. cum Bertel. de ſent. excōmu. l. res iudicat. ff. de regul. iur.

Secūdo arguitur ex quadā decretali, Kibi *Si vero huiuſmodi fugitiuos, vel eiectos inobediētes inuenerint eos excōmunicēt donec ad mādatū ipſorū humiliter reuertātur.* Per quādecretalē videtur prælatis regularibus conceſſa facultas ad hos eiectos recipiēdos ſi ipſi velint reuerti, cū ipſi prelati eos compellere poſsint Hoc argumentū eſt magnū, & ita torſit animū Nauarri l tenentis quod nō poſsint cōpelli, ita vt in hæc prorūpat verba ad dictā decretalē reſpōdēdo dicens. *Ad prædictum capitulū vltimū de regularibus & rationē pro eo adductā reſpōderi poſſet intelligēda eſſe de eiectis iniuſte, vel inordinate, aut per colluſionē, vel ſaltē non definitiue: per ſentētias rite & rectē ſine colluſione latas.* Hæc Nauarrus. Quod ipſum alibi repetijt. *m* Nec ipſemet vir doctiſsimus potuit cōtrariū affirmare cū dicat quod eiecti definitiue per ſententiā non tenentur requirere, neque rogare ſuperiores, vt ipſos recipiant, quia ait id nullo iure præcipitur, at in dicta decretali in fine prēcipitur eiectis dicta requiſitio & rogatio, ergo neceſſario ſecundum eum debet intellegi de eiectis iniuſte. Prēterea quis vnquā audiuit in religionibus teneri prelatos requirere annuatim huiuſmodi eiectos & adducere ad ſua monaſteria & eis præſtare alimenta? At in præfata decretali hæc expreſſe illis præcipiuntur. Ergo ipſa de iniuſte & non rite eiectis videtur neceſſario accipienda.

k c. fin. de regul. li. 6. § I Naua. in ſuā cōment. d. regul. n. 36.

m Nau. li. 3. conſi. tit. de regul. cōſil. § p. 261.

Verum

Verū licet hæc solutio Naiarri secūdum eius doctrinam videatur necessario tenenda: ego tamē ei nullatenus possum acquiescere. Cū decretalis, prædicta loquatur de ejectis generaliter, & generaliter iuxta regulā iuris debeat intelligi, nisi per aliam legē restringatur, vnde post multū laborē satis insudatus considerando sanctorum patrū Canones & Pontificū decretales de huiusmodi ejectis verba facientes inueni quod tēpore Innocentij III. Honorij III. & Gregorij. IX. vt ex eorū constat decretis quædā in religionibus monachalibus cōsuetudo inoleuerat approbata in quodā Concilio *a* generali, vt cū insolentes & incorrigibiles fratres à prælatis inueniebantur cōuictos de crimine à monasterio cum habitu expellebant. Quod ex quadā decretali *b* Innocentij III. colligitur in qua præcipitur, vt frater proprietarius nō emendatus regulari modo de monasterio expellatur, nec recipiatur vlterius nisi pœniteat secundū monasticā disciplinā. Hæc in dicta decretali, sed dices. Vnde colligis quod hic ejectus cū habitu regulari expellebatur à monasterio? Respondeo quod hoc colligo primo ex illis verbis, *modo regulari*, secūdo ex illis *ex Monasterio expellatur* & nō addit ab habitu regulari priuetur, & priuilegijs regularibus careat. Et sic perlustret curiosus iura cōmunia canonica de ejectis verba faciētia & nihil aliud inueniet in eis de priuatis habitu, & priuilegijs regulāribus, sed tātū de monasterio ejectis, quia si prædicta decretalis in capitulo *c* finali loqueretur de ejectis ab ordine & priuatis ab habitu, cū prælatis regularibus ad ejiciendū eos auctoritas clara & patēs in ea concederetur frustra eā à sede Apostolica priuilegijs particularibus impetrarēt, concludendū est ergo, præfatā decretalē & alias similes tantū prælatis concessisse, vt possint fratres delinquentes ab ordine & monasterio ejicere nō spoliando eos habitu regulari. Qui cū habitu regulari retento incedētes essent religioni positi in scandalū. Patres ordinum suā sanctitatem supplicarūt, vt, eos possent nō solū ejicere ab ordine, sed etiam ab habitu priuare. Et sic Alexander VI. concessit facultatē generalibus ordinis Minorū, vt per semetipsos dumtaxat, & prouincialibus, vt cū consensu maioris partis Capituli prouincialis fratres dicti ordinis, quos incorrigibiles reperirent habitu spoliare valeant & ab ordine ejicere prout latius in monumentis *d* ordinis continentur. Et Pius V. pro ordine S. Hieronymi concessit & indulsit, vt incorrigibiles religiosos possint eorū superiores in Capitulo generali, aut priuato ad triremes perpetuo, vel ad tēpus condemnare, necnō concessit facultatē extrahendi ipsum habitū & auferendi per se, vel per suos ministros vt plenius in Cōpendio *e* priuilegiorum dicti ordinis continetur.

Quod autē prædictū ius non cōcesserit, vt possint habitu spoliari. Insuper probatur, nam ejecti modo & habitu priuati licet tria vota essentialia seruare teneantur nō tamē religiosi nuncupātur, nec sunt sub obedientia prælatorū regularū, vt patet ex dictis, at in dicto Capitulo *f* finali ejecti religiosi vocantur, vt patet ex eius verbis ibi. *Ne religiosi*. Et prælati tenētur eos tamquā suos subditos annuatim requirere & possūt eos excōmunicare, vt caligatio det intellectū, & ad sua monasteria conuersi ad pœnitētiā conuertantur: ergo in eo Capitulo finali minime credēdū est agi de ejectis & habitu spoliatis sub iurisdictione episcoporum tamquā seculares clericis cōmoratib' sed de ejectis habitu retento sub iurisdictione & obedientia prælatorū regularū extra claustra degētibus qui eos excōmunicare & virgā ferrea, regere poterant, quia pœna tunc afficiebantur. Ex qua cū postea experientia magistra sumerent occasionē non emēdandi vitā & mutandi in melius, sed vagandi & scandalizādi, ideo Gregorius IX. in dicto Capitulo finali ordinauit, vt annuatim ejecti à prælatis regularibus solicite requirerētur & cogerētur ad monasteriū reuerti, cuius definitionis causam assignat Sūmus Pōtifex dicēs. Ne hi religiosi ejecti aut fugitiui cū habitu vagandi occasionē habentes salutis propriæ detrimentū incurrāt, & sanguis eorū à prælatorū manibus requiratur. Et hunc existimo esse germanū præfatæ decretalis sensum, quem nemo quem viderim fuit assecutus nō attendētes, neq; cōsiderātes maximū discrimē, quod inter ejectionē ab ordine & monasterio & priuationē ab habitu vel fatur. Ex quibus duo notabilia inferūtur. Primū est quod cū prælati regulares per sacros Canones in corpore iuris insertos nō possent incorrigibiles habitu regulare priuare, sed tātū eos à religione ejicere fuit necessariū à sede Apostolica facultatē impetrare, vt eos etiam habitu regulari & priuilegijs regularibus possent priuare sicut de facto impetrauerunt

a ca. ea quæ pro religionis honestate. de stat. monach.

b c. cum ad monasterium de stat. monach.

c c. fin. de regular.

d 2. impress. fol. 56. concess. 65.

e Cōpē. priuil. cōdenare. §. 1. 2. & 3.

f d c fin de regul.

uerunt prout in superioribus dictum est.

Infertur secúdo q cú pœna eiectionis ab ordine posita in iure cómuni sit multo minor quã pœna eiectionis ab ordine cú habitus priuatione quæ modo religiosis incorrigibilibus imponitur per priuilegia Apostolica nõ debẽt modo eijci ab ordine cú priuatione habitus, ppter delicta quę per dictas decretales antiquitus ab ordine eijciebãtur vnde cõsequẽter sequitur quod licet inquadã decretali *a* prẽcipiatur expelli à monasterio monachus de peccato proprietatis cõuictus, & nõ emendatus, modo tamen propter huiusmodi peccatũ, minime debet expelli, & habitu priuari cũ pœna expulsionis ab ordine antiquit° multo minor fuerit quã pęna expulsionis de qua modo vtimur. Quod debẽt iudices regulares maxime aduertere ne præcipitanter se gerant in tam graui pœna imponẽda dicẽtes se antiquorum Canonũ vestigijs adhęrere. Hęc mihi videtur necessario tenẽda attento iure cõmuni secundũ quod secluso priuilegio aut cõsuetudine debent iudices regulares suas causas decidere, Dixi, secluso priuilegio, aut cõsuetudine, nã in religione fratrũ Prędicatorũ, & in nostra religione Minorũ cõmuniter contrariũ practicatur, vt à viris grauissimis earũ sacrarũ religionũ accepidicẽtibus, q si aliquis horũ electorũ ad cor cõuersus ad religionẽ vult reuertere prẽlati generales ipsum prẽcipiũt recipi, sine eo quod ad sedẽ Apostolicã recurrat, imo si per viã simplicis querelę talis electus ad ipsam recurrit solet ab illustrissimis dñis Cardinalibus tãquã iniuriã passus patrocinari cum literis, vt statim recipiatur & in regulari disciplina intra claustra sub obediẽtia prẽlatorũ regularium cõmoretur. Quæ tã probata consuetudo dat iurisdictionẽ Prẽlatis, harum religionum, vt in hoc casu possint dispẽsare recipiẽdo propria autoritate electos sine eo q ad sedẽ Apostolicã recurratur. Cum cõsuetudo legitime præscripta vim priuilegij & legis habeat, vt dicitur in iure *b* præsertim quia hęc est consuetudo immemorialis in prędictis religionibus vt ego ab eisdem viris grauissimis accepi, & qui probat illã probat habere titulũ, vt dicitur in iure. *c* Et vnus actus fortitus effectũ habẽs causã sucessiuã multo tẽpore cõtinuatus facit dici rem consuetã iuxta quendã textum *d* quẽ adhoc singularẽ dicit Nauarrus. Adeo q hęc iurisdictio cõsuetudine quæsita à prælatis prędictarum religionum est ordinaria, quia iurisdictio quocunq; iure iusto quęsita est prędicte ordinaria, quia genus prædicatur de qualibet eius specie vt ait Baldus *e* ab omnibus receptus. Vnde patres harum religionum quibus huiusmodi receptio cõsuetudine est quęsita possunt eã alijs delegare. Prælati autẽ aliarum religionum in quibus prædicta cõsuetudo nõ præscripsit, & iurisdictionẽ quæ fuit videãt quomodo in receptione dictorum electorum se habeãt cũ ipsos eos, ppria auctoritate in pũcto iuris non posse recipere tãquã veros monachos eorum iurisdictioni subiectos putẽ veriorẽ, quã, vt in puncto iuris verã amplexati sut viri doctissimi in hac vniuersitate Salmãticẽsi quorum vnus meis rationibus conuictus firmauit eos posse recipi, sed debere iterum profiteri, vt prælatis regularibus iure possint subijci, & eorum iurisdictioni irreuocabiliter submitti.

a c. cum ad monasteriũ de stat. regula.

b c. fin. d cõsuetud.

c l. hoc iure §. ductus aquæ. ff. de aqua, quo. & æstiu.

d c. cũ debeneficio. de prębẽd l. 6. Nauar. li. 3. cõsil. 5. succes. ab intestat. cõsil. 4. in fin. in. 1. edit.

e Bald. in l. 2. C. de iure annul.

ARTICVLVS. VI.

Vtrum Prælati regulares possint deserere monasteria ædificata?

REspõdeo dicẽdo, q prohibẽtur prælati religionũ Mendicantiũ monasteria acceptare deserere omnino, vel de vno in alium locũ prędicta monasteria trãsferre, vt colligũt Doctores *f* ex iure Canonico quia id nõ licet sine licẽtia Papę, & est lata excõmunicatio cõtra oppositũ faciẽtes. Verũ est tamen q *Sixtus Quartus cõcessit Generali fratrum Minorũ obseruantiæ licentiã, & facultatem, ea loca quæ fratribus suis minus cõmoda esse cognouerint dimittẽdi manibus ordinariorũ locorũ & illa licite deserendi, prout viſũ fuerit expedire, supra quod eiusdem Generalis cõscientiã onerat. Et hoc volnit nõ obstante cõstitutione Bonifacij Octaui prohibẽtis loca semel recepta deserere, & alijs Apostolicis cõstitutionibus cæterisq; cõtrarijs quibuscũque.* Ita habetur in libro Monumẽta *g* ordinũ. Vbi nota q prouincia tota, nec Prouinciales habent facultatẽ deserẽdi prædicta loca sine licentia ministri generalis. Nota etiã, q nõ possunt deserere ipsa loca absolute patres supradicti, nisi in manibus ordinariorũ locorum. Nã prout dicitur in iure, *h* Bonifacius VIII. mendicãtibus & non mendicantibus prohibuit.

f Sylu. v. ca. sus cas. 8. & v. excõmu. 8. §. 20. C. d religios. domib. c. cum ex eo de excess. Prælat. li. 6.

g In 1. imp. fo. 47. & in 2. fo. 131. cõcess. 293.

h c. cũ ex eo de excess Prę lat. li. 6.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati regulares possint dispẽsare in iure cõmuni erigendo monasteria sine autoritate Papæ.

Respon

REspondeo dicendo, ꝙ prælati religionum nō possunt recipere cōuentum aliquē sine autoritate speciali Apostolica vt constat ex quadam decretali. *a* Bonifacij Octaui, & Gregorij Noni *b* in Cōcilio Lugdunensi. De qua re oritur dubiū, an præter autoritatem Papæ, sit necessaria ad noui cōuentus erectionem licentia Episcopi diœcesani. Respondetur affirmatiue, vt expresse traditur in Cōcilio Tridentino. *c* In quo dicitur, quod similia loca non erigātur sine licentia Episcopi, in cuius loco erigēda sunt, & post prædictum decretum dubitatū est, an sufficiat licentia Episcopi ad nouam conuentus cōstitutionē, an simul sit necessarius cōsensus Papę, Cui dubio respōsum est per illustrissimos Cardinales sacri Conc. Trid. interpretes in hūc modū: *Monachi nō possūt ædificare monasteria in parochia, in qua ea nō habēt sine cognitione & licētia Papæ.* Hæc declaratio est maxime iuridica, quia Cōciliū Tridentinum in prædicto decreto non abrogauit dispositionē iuris cōmunis, secundum quam requiritur Summi Pōtificis facultas. Sed tātum de nouo induxit, vt simul cum licentia Papæ cōcurrat etiā facultas Episcopi: quę nimirū semper erit necessaria, nisi Papa aliud disponat. Sicut disposuit Iulius II. *Concedens fratribus Minoribus, quod si à Principe, Duce, Marchione, aut Comite, vt aliquam domum dicti ordinis ædificent requisiti fuerint domum huiusmodi pro vsu & habitatione perpetua fratrum dicti Ordinis regularis obseruantiæ construere & ædificare, ac locum pro huiusmodi institutione recipere possint, & valeant,* Ita habetur in libro Monumēta ordinum. *d* Et idem Iulius II. approbauit concessionem istam, *Supplendo aliquos defectus, qui in eius relatione interuenerant. Ac voluit, & decreuit, quòd literæ prædictæ valeant, & prædictis fratribus suffragentur, non obstante constitutione Bonifacij Octaui in contrarium facienti, & cæteris contrarijs quibuscunque.* Ita habetur in eodem lib. Monumen. ordinum, *e* & in Supplem. id ipsum concesserunt Vrbanus *f* IIII. & Sixtus *g* IIII. id etiam cōcesit Carmelitis. Et Iulius II. concessit fratribus Ordinis Minorum amplissimam concessionem, quæ habetur in Supplemen. Hæc concessio Iulij II. reuocata est per Concil. Trident. Nam post prædictum decretum vltra prædictum priuilegium requiritur absque dubio licentia, & facultas Episcopi, vt longa consuetudo declarauit. Neque sunt audiendi autumantes prædictam declarationē illustrissimorum Cardinalium abrogasse priuilegia cōcessa fratribus ad recipienda noua monasteria absque noua facultate Episcopi. Nam re vera, nulla est in ea declaratione priuilegiorum abrogatio, sed tantum decreuit, quod vltra Episcopi licentiam requiritur adhūc effectum facultas Papæ, siue illa iam sit per priuilegia concessa siue in posterum fuerit concedenda. Notandum tamen, quod eadē licētia Episcopi requiritur post Concil. Trid. ad translationem monasterij de vno ad alium locum, sicut ad nouam cōuentus erectionem: quia non videtur esse maior ratio de vno quam de alio. Quod infra tomo 2. in q. de Ecclesijs fratrum quoad eorum ædificationem latius dicetur.

a c. 1. de excess. prælat. li. 6.

b c. vnic. de relig. dom. lib. 6.

c Sess. 25. de regul. c. 3. in fine.

d In 1. impr. fol. 43. & in 2. fo. 126. cōcess. 268.

e In 1. impr. fo. 211. concess. 515. & in supp. fol. 71 concess. 518.

f Vrb. IIII. in 1. impr. fol. 81. & in 2. fo. 189. cōcess. 388.

g Sixt. IIII. in 1. impr. fo. 104 & in 2. fo. 187. cōcess. 481.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Prælati regulares possint erigere prouincias de nouo,

REspondeo dicendo, quod iure prohibentur omnes Prælati regulares, & etiam generales, nec possint de nouo prouinciam erigere, & fundare, nec possunt erectam diuidere, nec vnā prouinciam alteri prouinciæ subijcere, quia cum de similibus idem sit iudicium, prohibitio quæ facta est in iure *a* ne fiat noua constitutio sedis Episcopalis, neque diuisio, neque subiectio absque Papæ facultate iure debet accōmodari ad erectionē, diuisionē, & vnionē prouinciarum. Vnde Nicolaus IIII. *statuit, & ordinauit, & districtè inhibuit, ne in ordine fratrū Minorū fiat diuisio alicuius prouinciæ, vel noua rū prouinciarū multiplicatio absque Romani Pōtificis licentia speciali, per eius patentes literas cōcedenda, faciente plenā & expressam de huiusmodi statuto, & ordinatione, ac inhibitione mētionem. Decreuitque irritū, & inane, si secus in hac parte contigerit attentari.* Ita habetur in libro Monumenta *b* ordinum. Quod statutū esse conforme iuri cōmuni, patet ex dictis.

a Ca. fœlix, 16. q. 1. & c. de locorum 16. q. 1. & c. de locorum de consecr. d. 1. c. de tēporib. 16. q. 1. c. sicut in 1. de excess. Prælat. cap. translat. de off. leg. tradit Sylu. v. casus casu. 9. & 10.

b In 1. imp. fol. 53. & in 2. fo. 136. cōcess. 303.

ARTICVLVS IX.

Vtrū prælati religionū possint dispēsare, vt vn⁹ habeat plures Guardianatus, & Prioratus.

REspondeo dicendo, quod nequeunt Prælati religionum dispensare, vt vnus habeat simul plures Guardianatus, & Prioratus. Hęc enim est expressa iuris *a* determinatio, vt nemo habeat duo beneficia simul curam animarū habentia. Quæ nimirum

a c. de multa de præb. c. sibi. 1. q. 2. Sylue. v. casus, casu. 21.

nimirum prohibitio cōprehendit officia & dignitatē, Guardianatū, & Prioratū: quia de similibus, vt sæpè dictū est, idē est iudiciū, & vsus iam diu confirmauit. Item eodē iure *b* prohibetur, ne possit vnus habere duas dignitates, & officia, aut præposituras, & personatus: quāuis nō habeat curā animarum. Quæ nimirū munera proprie reperiūtur in religionibus. Nā dignitas est administratio cū iurisdictione, vt est Abbatia, & Guardianatus. Personatus vero est præeminentia sine iurisdictione. Et ideo ille qui præcedit Canonicos in Ecclesijs Collegatis seu Cathedralibus, dicitur habere personatū. Definitores autē in religionibus iure dici possunt personatus regulares. Officiū autē est administratio sine præeminētia, vt sacrista: præpositura est munus præcedēdi. Hæc omnia in quadā glossa tradūtur. Ex his collige, quod secūdū ius nō potest vnus definitor, esse simul Guardianus: quia sunt duo officia distincta. Autoritate tamē Apostolica cōcessum est in ordine Minorum generali ministro, & Cōmissario Generali, vt valeāt dispensare in hoc articulo, vt constat ex ordinationibus generalibus Toletanis. *d*

b c. de multa. de præb. c. 1. de consuet. lib. 6.

c Gl. in c. de consuet. li 6. verb. consuet.

d Ord. Tol. c. 7. de el. c. &c fol. 57. pag. 2.

ARTICVLVS X.

Vtrum prælati religionū possint dispensare in ætate requisita ad habendā prælationem aut dignitatem.

RESpōdeo dicēdo, decisionē huius quæstionis iam ex parte patere ex dictis supra *a* in quæst. de Abbatib. & Abbatissis quoad ætatē. Nunc autē resolutiuè dico primo, quod cū iure *b* cautum sit, vt Ecclesias, aut dignitates curatas nullus habere possit ante vigesimum quintū annū, atque adeo nullus prælatus religionū potest dispensare cū religioso vt ante vigesimū quintum annum possit Prior aut Guardianus esse, cum Prioratus & Guardianatus regulares sint dignitates habentes curam animarum. Secundo dico, quod eodem iure decretum est, vt non habentes trigesimum annum ætatis, minime possint esse Episcopi, & ideo nō decet, vt prælatus regularis dispenset, vt in minori ætate possit religiosus esse generalis aut prouincialis. Cum sępè dictum sit, quod Prouincialatus in religionibus sit dignitas habens iurisdictionem Episcopalem ideo prohibitio facta de Episcopatu comprehendit Prouincialatum: quia est similis iurisdictionis. Et est notandum, quod cōtra prædicta iura nullum est hactenus impetratū priuilegium, cuius ego memoriā habeā. Ex his infertur, quod cum Conc. Trid. statuerit, vt nullus possit promoueri ad dignitatē Episcopalē, nisi in vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel iure Canonico merito sit promotus, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostēdatur, videtur dicēdū, neminē posse admitti ad dignitatē Generalatus, aut Cōmissariatus, aut Prouincialatus, nisi sciētiæ Theologię, aut saltē sacrorū canonum habeat sufficientiā cū prælatorū prædictorū dignitas respectu suorū subditorū sit quasi Episcopalis: & eorum iurisdictio Episcopali cōparetur. Et in religionibus non inuenio aliquod indultum, quo tali sufficientia carentes ad dictas prælationes dispensatiue possint promoueri. In alijs multis prohibentur prælati dispensare, quæ in suis locis declarabuntur.

a Sup. q. 15. ar. 2

b Cap. licet canō, de electio. lib. 6. Sylue. v. casus cas. 22.

c Con. Trid. sess. 22. de refor. c. 2.

QVÆSTIO XXIIII.

De Abbatibus quantum ad potestatem dispensandi in irregularitatibus in decem & septem articulos diuisa.

¶ *Circa quam quæruntur decē & septē.*

1 *Quid sit irregularitas.*
2 *Vtrum prælati regulares possint dispēsare cum bigamis.*
3 *Vtrum prælati regulares possint dispensare cū corpore vitiatis.*
4 *Quis debet iudicare an aliquis sit corpore vitiatus.*
5 *Vtrum Prouinciales possint dispensare, vt velato capite missa dicatur.*
6 *An prouinciales possint dispēsare cū infamib⁹.*
7 *Vtrum possint dispensare in irregularitate ex animæ defectu.*
8 *Vtrum possint dispensare in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis.*
9 *Vtrum possint dispensare in irregularitate procedente ex homicidio voluntario.*
10 *Vtrum possint dispēsare in irregularitate procedente ex mutilatione membrorum.*
11 *Vtrum secundum ius commune possint dispensare in irregularitate procedente ex homicidio occulto.*
12 *Vtrum secundū priuilegia id possint efficere.*
13 *Vtrū possint dispēsare in irregularitate procedente*

dente ex homicidio caſuali, aut cauſa defenſionis facto.

14 *Vtrũ poſsint diſpẽſare in irregularitate proce dẽti ex celebratione diuinorũ in excõmunicatione*

15 *Vtrum poſsint diſpenſare in irregularitatibus nouitiorum.*

16 *Vtrum poſsint diſpenſare cum fratre homicida, vt poſsit eſſe Prælatus.*

17 *Vtrum poſsit diſpenſare cum fratribus inhabilitatis ad officia ordinis.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit irregularitas.

REſpõdeo dicẽdo ꝙ irregularitas eſt impedimẽtum canonicũ, quo quis ad Eccleſiaſticos ordines promoueri, & iam promotus, in eis miniſtrare prohibetur dire cte. Vnde nota, quod ad verã & propriã irregularitatem nõ ſufficit quod quis ſit prohibitus ſuſcipere ordines Eccleſiaſticos, vel in ſuſceptis miniſtrare, vtrumq; enim cõtingit in excõmunicato. Quia ex eo quod quis eſt excõmonicatus eſt priuat⁹ omniũ ſacramẽtorum adminiſtratione & cõmunicatione. Et ideo ſequitur indirectè, ꝙ nõ poſsit promoueri ad ſacros ordines, nec promotus miniſtrare: nõ tamẽ propterea excõmunicatio eſt propriè & verè irregularitas, vt egregie docet Nauar, *a* cõtra Speculat. idẽ patet de ſuſpenſo ab omni officio & beneficio, & de interdicto. Nã vera irregularitas, prohibet dicte ordinum promotionem, & executionem, in quãtum ſunt ordines Eccleſiaſtici, ſiue ſint ſacramenta, ſiue nõ, vt patet in ordinibus minoribus, quæ nõ ſunt ſacramenta. Et tamen irregularitas priuat dictis ordinibus. Nõ tamen prohibet irregularitas ordinum promotionem, & executionem in quãtum ſunt ſacramenta, quia hoc pertinet ad excõmunicationem, neq; in quãtum officia quia hoc pertinet ad ſuſpenſionẽ, ſed in quãtum ſunt ordines Eccleſiaſtici tãtum. Et licet irregularis celebrãs nõ incurrat aliã irregularitatem, peccat tamen quoties celebrat, prout ait Nauar. *b* & nos late diximus in nostra Sum. cõfeſſorum. Cõſiderare autẽ oportet, quod irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſsis, vt aperte traditur in quadã decretali. *c* Et quãuis nõnulli dicãt, nõ poſſe ad numerum & ordinem reduci irregularitates, nos tamen ſequentes Nauarr. *d* dicimus, reduci ad quinq; ſpecies. Prima eſt ex defectu ſacramenti, vt bigamia. Secunda ex defectu corporis, vt mutilatio paſsiua. Tertia ex defectu animę, vt ignorãtia. Quarta ex defectu perfectæ lenitatis, vt ſunt mutilationes actiuæ, & occiſiones licitæ. Quinta eſt ex delicto, vt homicidium. De quibus omnibus agemus in ſequentibus, diſputando, an in his omnibus poſsint prælati religionum cum ſuis fratribus diſpenſare.

a Nau. in Sũma. c. 27. n. 191. & 192.

b Nau. c. 27 n. 194.

c Cap 1. de ſent. exc. li. 6.

d Nau. c. 27. n. 193.

ARTICVLVS II.

Vtrũ Prælati religionũ poſsint diſpenſare cum fratribus bigamis ad hoc vt ad ſacros ordines promoueantur?

REſpõdeo dicendo, ꝙ vt ꝓpoſitũ quæſitum clarius explicetur, eſt notãdum triplicem eſſe irregularitatẽ. Prima eſt vera, ſecũda interpretatiua, tertia ſimilitudinaria. Vera dicitur, & cõtrahitur quãdo quis habuit & cognouit ſucceſsiuè duas vxores. Nã in hac bigamia eſt defectus ſacramenti: quia in ſecundo matrimonio nõ eſt ſignificatio integralis ſacraméti. Nã in matrimonio eſt vnio & cõiunctio Chriſti cũ Eccleſia, quæ eſt vnius cum vna, quæ ſignificatio omnino deeſt in bigamia: & ideo dicitur & eſt vera irregularitas, vt dicit D. Th. *a* Interpretatiua eſt cũ quis viduã, vel corruptã ab alio duxit in vxorẽ. Similitudinaria cõtrahitur cũ clericus in ſacris cõſtitutus, vel religioſus ꝓfeſſus cõtrahit matrimoniũ & cognouit vxorẽ, vt colligũt Sũmiſtę *b* ex multis iuribus. His ſic conſtitutis, certa eſt cõcluſ. quod prælati religionũ nequeunt diſpẽſare cũ religioſo in bigamia vera & interpretatiua, vt ordinetur ordinibus ſacris, videlicet in ſubdiaconatu, diaconatu, & presbyterio: quia ipſo iure reſeruatur talis diſpenſatio ad Papã, vt omnes *c* dicũt. Et quãuis nõnulli dixerint, Papã nõ poſſe diſpẽſare in bigamia ſupradicta, exiſtimãtes eſſe cõtra ius diuinũ, oppoſita tamẽ ſentẽtia, quã tenet D. Tho. eſt cõmunis & tenenda. Dum ergo talis diſpenſatio reſeruetur Papæ & nulla ſit facta prælatis religionum cõceſsio circa hãc irregularitatem: hinc ſequitur, religionũ præfectos in ea diſpẽſare nõ poſſe. Secũdo dico, ꝙ cũ bigamo vero, & interpretatiuo poſsũt ordinarij diſpẽſare, vt ad minores ordines aſcẽdant. Prout tenet D. Tho. *d* quẽ ſequitur Sylueſt. quia nullibi in iure reperitur talis reſeruatio. Nec obſtat quędã decretalis Gregor. *e* X. in Cõc. Lugdun. Nã in ea nulla fit mẽtio de reſeruatione, ſed tãtũ diſponitur vt bigamus habitu clericali nõ vtatur. Quod nimirum intelligendum eſt, quãdo ei nulla eſt conceſſa diſpenſatio. Et hanc opinionẽ puto

a D. Th. in 4. d. 27.

b Ang. Syl. v. bigamia. Naua. c. 27. nu. 20. S. in fin. c. quotquot. 27. q. 1. c. fi. de bigam

c D. Tho. quodlib. 4. Nau. vbiſu.

d D. Th. in 4. d. 2. Sylu. ver. bigam. 49.

e Cap. vnde de bigam. lib. 6.

puto ſequendam, licet Nauarr. *f* media via incedat dicens, quod ſi bigamus nō eſt promotus ad minores ordines, diſpenſationem Papæ reſeruari, vt poſsit promoueri: ſi vero fuerit promotus dicit nō reſeruari, vt iā promotus poſsit miniſtrare. Hæc enim opinio nullum in iure habet ſolidum fundamentū: & pro concordia opinionum non demus teneri id quod ſolido fundamento minimè videmus fulcitū: quare ſequitur, quod prælati religionum poſſunt cum bigamo diſpēſare, vt minoribus ordinibus initietur per regulam ſæpe à nobis inculcatam quod prælati religionū habentes iuriſdictionē quaſi Epiſcopalem, poſſunt cū religioſis ſubditis quidquid Epiſcopi cū ſuis efficere. Tertio dico, quod poſſunt prædicti prælati diſpēſare cū bigamo ſimilitudinario, vt ad ordines maiores aſcendat vt *g* cōmuniter dicūt Doctores, teſte Nauar. quia nullibi de his bigamis ſimilitudinarijs eſt reſeruatio, quando vxor, cum qua contraxit erat virgo.

Ex quibus infertur quomodo ſint intelligēda priuilegia cōcedentia prælatis regularibus facultatē ad diſpenſandum in certis irregularitatibus excepta bigamia: nam ſunt intelligenda ſolū de bigamia vera, & interpretatiua, reſpectu ordinū ſacrorū. Nam reſpectu ordinū minorū, poſſunt optimo iure cum ipſis diſpenſare. Vnde nō eſt admittendus Henriq. *h* dicēs, Prælatos regulares poſſe in bigamia vera diſpenſare, contra quē tenui in noſtra Sum. cōfeſſorum. Et pro maiori explicatione nota, quod vt ſit bigamia vera indiſpenſabilis per prælatos regulares ſecundū eorū priuilegia, eſt neceſſariū, quod copula interueniat, prout tradit Sotus *i* & probat quædā decretalis. Et vltra copulam nō requiritur ſeminis in vaſe effuſio, ſed ſufficit vt ſit bigamus, quod corrūpat intrando clauſtra pudoris. Ita tenet Armila. *k* Ex quo infertur, quod nō ſit bigamus ille, qui extraordinarie extra vas cognouit vxorē, & ſi mortua ea aliā ducat huius ſpeciei minime irregularis cēſetur, ita Bibald. *l* Erit tamen bigamus qui cauſtra nō intrauit vxoris virginis, ſed matrix attraxit ſemen, & fuit facta grauida (& poſtea ferro aliquo genitale mēbrū aperitur, quo aperto egreſſa eſt creatura) ſi aliā duxerit vxorē, illa mortua. Quia licet copula realiter, quæ neceſſaria eſt in prima nō fuerit ſecuta; ex immiſsione tamē ſeminis intra vas vxoris ſecutus eſt effectus ideſt, partus, prout concludit Bibaldus. *m*

Ex his ſequitur etiam, quod qui vxorem Sodomiticè cognouit, vel vxor tantum cōmiſit adulterium per copulam Sodomiticā, hac vxore mortua, poſtea ſecundam legitimē cognoſcens, non eſt bigamus, cum irregularitas non contrahatur, niſi in caſibus in iure expreſsis, vt dicitur in iure. *n*

ARTICVLVS III.

Vtrū Generales & Prouinciales poſſint diſpenſare cum fratribus irregularibus ex corpore vitiato.

REſpōdeo dicēdo, quod vitiū corporis eſt multiplex. Primo enim cōſideratur in quantum reddit hominē impotentē ad celebrādum, vt ſi eſſet quis omnino ſine manu, aut oculis carens: cū tali enim non poteſt prælatus regularis diſpēſare, vt aperte traditur in multis iuribus. *a* Imō ratione periculi & ſcādali exiſtimāt viri doctiſsimi, *b* quod Summus Pontifex nō poterit licite diſpenſare, vt colligitur ex decretali *c* Eugenij Papæ: atq; adeo nunquā legitur per ſumos Pōtifices cū talibus vnquā fuiſſe diſpēſatū. Cum religioſo autē habēte corporis vitiū, ſcilicet habēte pudenda culpa ſua ſciſſa ſolus Papa poteſt diſpenſare, vt autores colligunt *d* ex iure, quia talis homicida reputatur. At cū religioſo qui habet membrum occultū, ſeu manifeſtū, nō ſua culpa abſciſſum quādo ceſſat homicidij præſumptio, poteſt prælatus regularis diſpenſare, quia iſtæ irregularitates nō reſeruātur Papæ in aliquo iuris loco, ſeu in aliqua conſtitutione Apoſtolica. Et ideo ſicut poteſt Epiſcopus diſpēſare in huiuſmodi caſibus cū clerico ſeculari, ſic prouinciales cū regulari. Quare ſi quis religioſus nō habet digitū, dūmodo nō ſit pollex, qui eſt neceſſarius ad celebrandū, aut ſi quis nō habet oculū dextrū, poteſt generalis, aut prouincialis diſpenſare, non tamē poterit diſpenſare cū nō habēte oculū ſiniſtrū qui dicitur oculus canonis, quia non poteſt decenter legere canonem, qui eo eſt orbatus, niſi vertat nimis faciem ad populū. Et ideo ratione iſtius indecētiæ, & ſcādali, hic caſus Papæ reſeruatur, ſecūdū omnes. Nec obſtat dicere, quod talis poterit ex memoria canonem dicere, quia tunc erit periculum obliuionis, & ideo ſolus Papa in hoc diſpenſat. Hinc collige, quod Prælati regulares poſſunt diſpenſare cum religioſo, vt cum pede ligneo celebret.

Hæc

f Nauar. in manu. c. 27. n. 197.

g Glos. in c. qui clerici. vel vouent. vbi Panor. cū Cardin. propoſitiō & eum tenet Nau. in ſum. c. 27 n. 197.

h Hen. 2. to lib. 12. de ſacram. matr. cap. 9. n. 10.

i Soto in 4. d. 17. q. 3. ar. 1. ca. debitū de bigam. & Armil. v. bigamia. n. 7. in fin.

l Bibald. in candel aur. 2. tit. de irregul. n. 23.

m Bibal. vbi ſu. n. 24.

n Ca. is qui de ſent. exc. lib. 6.

a c. pen. & vlt. de corp. vitia. c. 2. de cle. ægro. & ibi Panor. & Syl. ver. eorpore vitiatus.

b Stepha. de literis grat. 2. p. c. 193. c. c. 2. de cleric. ægrot. tradit Soto in 4. d. 25. q. 1 ar. 3.

d ca. ſi quis abſciderit. d. 55. & ſeq.

Hæc omnia dicta ſunt ſecundum mentem Aſtenſis, e & Hoſtienſis, quos refert & ſequitur Syluester. Nã quamuis iſte autor conſuſe aliquo modo procedat, Nauarrus f tamen dicit ſic ſentire Syluestrum, & autores ab eo citatos. Ratio huius opinionis eſt, quia in prædictis irregularitatibus non reperitur in iure vlla reſeruatio ad diſpenſandũ. Quare licet Nauarrus oppoſitã ſententiam exiſtimet veriorem, nõ tamen habet vllum ſolidum fundamentum in iure, & ideo opinio Hoſtienſis videtur verior, & probabilior. Nã omnis pœna, quæ ſpecialiter nõ reſeruatur Papæ, poteſt per ordinarium remitti, dummodo non ſit notabilis indecentia, aut notabile ſcandalum oriatur vt colligitur ex quodã decreto g Canonico. Et ideo quãuis ſint expreſſæ prohibitiones in iure, vt tales corporis vitiati nõ ordinentur, non tamen indictis iuribus dicitur, vt diſpenſatio cum talibus Papæ reſeruetur. Et ſupradicta veritas cõprobatur ex priuilegio Iulij Secundi, quo *Conceſsit Generalibus Ordinis Minorum facultatẽ diſpenſandi ſuper quacunque irregularitate per fratres ordinis prædicti regularis obſeruantiæ quomodolibet, præter quam in homicidio voluntario, aut præſtatione auxilij, vel fauoris huiuſmodi ex homicidio, aut ex bigamia proueniente; ita vt illa non obſtante ad omnes Ordines, etiam ſacros, ac etiam presbyteratus promoueri poſsint.* Ita habetur in ſupplemento Ordinis h in quodã viuæ vocis oraculo. Vnde cum iſta conceſsio ſolum excipiat dictas irregularitates, & non iſtam, clarum eſt, poſſe in ea dictos generales diſpenſare, cum exceptio firmet regulam in contrarium. Quare, ſicut poſſunt Ordinarij abſoluere ab excõmunicatione lata à iure, dummodo, non ſit reſeruata: ſic eodem modo poſſunt tollere pœnam hanc irregularitatis, cum non inueniatur reſeruata. Ad vitium corporis reducitur lepra, aut alia quæcunq; infirmitas, quæ ſcandalum generat celebrãdo. Quare in his irregularitatibus ſolus Papa diſpenſare poteſt, ſecundum omnes rationes ſcandali, prout tradit Nauar. i Hæc omnia dicta ſunt ex mente omnium Doctorum, quos refert & ſequitur Nauarrus. l Aduertendum inſuper, quod illi qui incidũt in inſaniam & phrenesim organis ſenſuum minime deordinatis, non ſunt irregulares, poſtea ad ſanã mentem deuenientes, ſicut etiam minime irregulares cenſentur per breue tempus vſum rationis perdentes ratione alicuius magnæ paſsionis, ſi ſtatim ad ſe reuertuntur. Vt tenet Nauarr. m dicens hanc opinionem eſſe doctiſsimorum virorum ex familia ordinis Prædicatorum, cum quibus ſuper hoc puncto habuit conſultationem.

e Aſtẽſ. ver. corpore vitiatus §. vlt.
f Nau. c. 27. n. 200.
g ea nuper deſent. exc.
h Fo. 91. cõceſ. 293.
i Nau. c. 18. no. 203.
l Nau. vbiſ. n. 203.
m Nau. vbi ſup.

ARTICVLVS IIII.

An Epiſcopus, an verò Prælatus regularis debeat iudicare, ſit ne religioſus corpore vitiatus.

REſpõdeo dicẽdo, quod Angelus b tenet religioſum eſſe promouẽdũ, vel repellẽdũ iudicio, & examini ſui prælati regularis eſſe relinquẽdũ. Sylu. c tamẽ, quẽ ſequitur Nauar. dicit, nõ eſſe iudicandum, niſi ab Epiſcopo, qui debet ordines conferre: quã opinionẽ puto veriſsimam. Licet enim prælati regulares habeãt iuriſdictionẽ ordinariã, & quaſi Epiſcopalem circa ſuos ſubditos: hoc tamẽ intelligitur quãtũ ad abſoluẽdũ & ligãdũ in foro interiori, & exteriori: nõ tamẽ reſpectu ordinãdi, & cõferẽdi ordines. Ipſi enim (exceptis Abbatibus) etiã minores ordines minimè poſsũt cõferre. Vnde ſicut nõ habent poteſtatẽ ad ordines conferendum: ita etiam non habent poteſtatem ad iudicãdum, an ordinãdi ſint irregularitate corporis vitiati infecti, quando in dubio verſatur, an ea ſint maculati, niſi hoc expreſſe ipſis à Sede Apoſtolica committatur.

b Angel. v. corpore vitiatus.
c Sylu. ver. corpore vitiatus. nu. 2. Nau. vbiſu. n. 200.

ARTICVLVS. V.

An Prouinciales poſsint diſpenſare, vt religioſus poſsit celebrare velato capite propter infirmitatem capitis.

REſpõdeo dicẽdo, quod doctiſsimus Nauarr. a cõſtãter tenet, quod nõ eſt irregularis ſacerdos, qui nõ niſi velato capite poteſt celebrare propter capitis fragilitatẽ. Quod probat: quia licitum eſt nõ ſolum infirmũ caput habẽti, ſed etiã ſanum, dicere ſacrũ amicto velatũ, vt maiori deuotione & attentione cultũ diuinũ exequatur. Imo addit, licitũ eſſe homini fragilitate capitis laborãti facere ſacrũ aliquo tegumento honeſto in capite ſupra poſito, præſertim vſq; ad cõſecrationẽ. Et addit, quod ſi ſcrupulo ſtimuletur, recurrat ad ſuũ Epiſcopũ, qui in hoc caſu optimè poteſt diſpẽſare. Et per conſequẽs, poterũt diſpẽſare Prouinciales cũ ſuis religioſisſimis neceſsitate laborãtibus, cum habeãt iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.

a Nau. lib. 3. conſi. tit. de celeb. miſſ. conſ. 4. pa. 345. in 1. edi tione.

AR-

ARTICVLVS. VI.

An Prouinciales posſint diſpẽſare cum infamibus.

REſpõdeo dicẽdo, quod infamia, quę naſcitur ex notorietate delicti inducit irregularitatẽ reductã ad irregularitatẽ, quæ oritur ex corpore vitiato. Et infamia tã facti, quã iuris notatus, eſt irregularis, prout in multis iuribus *a* probatur, & tradũt cõmuniter Doctores, in qua cũ naſcitur ex infamia iuris ſolus Papa poteſt diſpẽſare iuxta Villadiego. *b* In ea vero, quæ naſcitur ex infamia facti, qualis eſt illa quæ naſcitur ex crimine graui notorio, etiã Epiſcopus diſpẽſat, quin etiã & pœnitentia iuſta & emendatione vitæ interdum aliqua tollitur, quia omnis res per quaſcunque cauſas componitur, per eaſdẽ diſſoluitur, vt tenet Nauarr. *c* Ex dictis infertur, ꝙ Prouinciales religionũ non poſſunt diſpenſare cum fratribus infamia iuris maculatis: quia v.g. fuerunt conuicti de crimine nefando, & iuridice cõdẽnati: cũ infamati iuridicè de crimine enormi ſint irregulares, iuxta tradita à Nauarr. *d* & per cõſequẽs indiſpẽſabiles à Prælatis inferioribus. Nec his obſtat, ꝙ Sixtus IIII. conceſſerit generalibus, prouincialibus, & eorũ vicarijs facultatẽ ad diſpẽſandum ſuper quibuſcunque irregularitatibus, exceptis homicidio voluntario, membrorũ mutilatione, & bigamia: & excipiendo has irregularitates videtur cõcedere licẽtiã ad reliquas diſpẽſandas. Nã reſpõdetur, quòd etiã ſi excipiat ſupradictas nõ videtur cõcedere, ꝙ poſsit diſpenſari in irregularitate, quæ procedit ex enormi corporis vitio, ſicut dictũ eſt in ſuperioribus propter ſcãdalũ quod generat fidelibus propter notorietatẽ dictæ enormitatis. Et cũ de diſsimilibus idẽ ſit iudiciũ, videtur, quod etiã nõ cõceſſerit autoritatẽ ad diſpenſandũ cũ notorio iuridice infamato, ꝓpter ſcãdalũ quod generaret fidelibus ꝓpter notorietatẽ dictę deformitatis, & enormitatis, & ſic pro eis ad Papã recurrẽdũ eſt.

a Cloſſa. & not. per Frãcũ in c. infamibus de regul iur. li. 6 & c. 2. iũcta glo. fi. de ordin. cognit. & d ipſi Apoſtoli. 297
b Villadieg. vbiſ. col. 50.
c Nauarr. in Man. ca. 27. n. 204,
d Nauar. in Ma. c 25. n. 75. & 76. & c. 27. n. 248

ARTICVLVS VII.

Virum Prælati regulares poſsint diſpenſare cũ ſuis religioſis in irregularitate quæ procedit ex animi defectu.

REſpõdeo dicẽdo, quod irregularitas ex animi defectu multiplex eſſe poteſt. Primo incurrũt hãc irregularitatẽ furioſi, fatui, naturales, dæmoniaci, & habẽtes morbum caducũ, & cũ talibus nõ poſſunt prælati diſpẽſare, vt promoueantur. Veruntamẽ ſi iãm promoti ſunt, & ex toto liberati fuerint debet tẽpus cõmodũ ad arbitriũ prælatorũ aſsignari, vt experimentũ aſſumatur, & tunc poterit cum illis diſpenſare vt celebrent. Dicẽte D. Hieronymo *a* in hunc modũ. *Verũ ſi poſt ſacerdotiũ furere incepit non ideo ſacerdotio carebit, niſi forte nũquã ad ſanæ mẽtis officium illũ redire cõtingat.* Hæc Hieron. Tamẽ ſi nõ ſunt omnino liberati diſtinguendũ eſt. Aut enim patiuntur frequẽter tales paſsiones, & tunc arcere, & priuare debent prælati eos ab officio miſſæ, vt decreuit Alexãder *b* Secundus, & Pius *c* Papa. Verum ſi raro prædictæ paſsiones eueniant, poterunt prælati permittere, vt celebrent, vt ijdem Pontifices inſinuant, dummodo aſſocientur cum alio ſacerdote parato ad celebrandum, ſi in firmitatis paſsio forte contingat, niſi ita apprehendat eos vt ſpument, & vt furioſi dentibus fremant. In hoc enim caſu, neque cum ſocio ſacerdote poſſunt celebrare. Aduerte tamẽ, quod cũ furioſis & ſimilibus nec Papa poteſt diſpenſare vt ordinẽtur, nec vt in promotis adminiſtrent, vt notãt cõmuniter ſcribentes, teſte *d* Nauarro. Secundo, incurritur irregularitas ex defectu fidei. Quare qui non eſt baptizatus, quamuis ſit conuerſus nullo pacto poteſt ordinari: neque poſtquam fuerit baptizatus, ſi eſt nouiter conuerſus (qui Neophytus appellatur) poteſt promoueri, neque cum illis poterit prę latus diſpenſare, vt cautum eſt in iure. *e* Si tamen roges, quanto tempore duret nouitiatus in fide, in quo non poteſt nouitius, ſeu neophytus ad ordines maiores, nec minores promoueri? credo, quod duret per tẽpus commodum per Epiſcopum aſsignandũ reſpectu ſæculariũ, aut per prælatos religionũ, quoad ſuos ſubditos, aut per decẽniũ vt innuit Nauar. *f* dicẽs, quod cõuerſi poſt decem, aut viginti annos nõ prohibẽtur ordinari. Filij prẽterea hæreticorum pertinacium, vſque ad ſecũdam generationem per viam maſculinam incluſiuè, & vſque ad primam per fœmineam excluduntur ab ordinibus ſuſcipiẽdis, & cẽſentur irregulares, vt decreuit Bonifacius *g* Octauus. Cuius decretalem ad hoc propoſitum ponderauit Iacobus Septimacenſis, affirmans, quod ſecundum ius alij præter iſtos deſcendentes

bc. in literis 1. q. 2.
c c. communiter. 53. d.
d Nau. c. 29 n. 205.
e c. totam. d. 48.
f Nau. 27. nota. 205.
g ea. ſtatuti fœlicis recordationis de hęreticis li. 6. Septimacenſis in inſti. catho. ti. 29. n. 130.

tes ab hæreticis non poſſunt ab ordinibus ſacris repelli. Et ſecundum hoc debet expli cari Concilium Tridentinum *h* præcipiens Epiſcopis, vt antequam aliquos ordinent, verum genus inquirant, prout aduertit Salzedus. *i* Non enim Concilium nouũ impe dimentũ ponit, ſed ſolũ præcipit obſeruari, quæ antea in ſacris canonibus erant inſtituta, & ſic vult concilium vt nõ ordinetur aliquis antequã probetur an ſit legitimus, nec ne. Et aduertẽdum, quod cũ nouiter cõuer ſis, vt poſsint ad ſacros ordines promoueri, & habere beneficia eccleſiaſtica, poſsũt Epiſcopi diſpẽſare habẽtes de ſuis moribus bonis, & profectu in Chriſtianitate experiẽtiã non vulgarẽ, prout dicitur in iure, & tradit Couar. *k* Et per cõſequẽs id ipſum à fortiori poſſunt prælati regulares cũ ſuis ſubditis: cũ nõ ſolum habeant iuriſdictionẽ Epiſcopalẽ, ſed tractent de promouendis regularibus, qui fauore religionis multa habent priuilegia. Et ſicut præſumũtur cõtinẽtes etiã ſi ſint illegitimi, vt dicitur in iure *l* ita præſumuntur boni, etiam ſi ſint nouiter conuerſi. Tertio incurritur irregularitas ex defectu ſcientiæ: & ideo idiotæ irregulares cenſentur, quia iura prohibent *m* illiteratos ordinari. Eſt tamen dubium valde notandum, videlicet, an religioſi idiotę nullam habẽtes latinæ linguæ cognitionẽ poſsint licite promoueri ad ſacros ordines, obtẽta ſuorum ſuperiorũ licentia? Cui dubio reſpõdetur per ſequentẽ aſſertionem. Concluſio eſt: in religioſis non requiritur tãta ſciẽtia ad ordines ſuſcipiendos, quanta requiritur in clericis ſecularibus. Nam clericos illiteratos omnino repellendos eſſe ab ordinibus ſuſcipiẽdis iura prædicta ſtatuere: id autem de religioſis nunquã ſanxere. Ratio eſt: quia religioſi regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendã: & quamuis ad eandem curam ſacris initiẽtur adhuc non requiritur in eis tãta ſcientia: quia ſemper manet in illis ſpes de cõparanda ſibi ſciẽtia, & cognitione neceſſaria ad ſuũ miniſteriũ peragẽdum. Eo quod viuũt ſemper in cœnobijs, in quibus vigent aut literarum ſtudia, aut ſemper ſunt plures viri literati, à quibus edoceri poſſunt. Ex quibus dicit Henriquez, *n* allegans Maiolũ, & alios, licitũ eſſe Epiſcopis ſacris initiare religioſos bene legentes, & cãtantes, etiam ſi in lingua Latina deficiãt. Circa quod nota, nõ eſſe op°, vt religioſus ſciat omnes difficultates ad ſacramentũ ordinis pertinentes, ſed tantum quod ſciat & intelligat neceſſaria & eſſentialia, quæ communiter ſcire ſolent ſacerdotes celebrãtes. Videlicet, quod ſeptem ſint Eccleſiæ ſacramẽta: & quod cõferant gratiam, & quod in Sacramento altaris continetur realiter & ſubſtantialiter Corpus Chriſti facta conſecratione, & quod materia eſt panis, & vinum & forma verba conſueta. Hanc concluſionem ſic explicatã docuit olim quędã *o* gloſſa celebris. Verba enim agens de requiſitis ad ſacros ordines, ſic ſe habet. *Sufficit monacho, quod tãtũ bonus ſit, licet ſit illiteratus:* Quæ nimirũ gloſſa à nemine, quem ego viderim, fuit vnquã reprobata, imo ab omnibus ſuſcepta, præſertim à Sylueſtro, *p* Angelo, Philippo Franco & Dominico. Et doctiſsimus Soto *q* eã veritatem luculenter agnouit, ſic dicens: *Quãdo religioſi qui curã animarũ nõ habẽt ordinãtur, nõ requiritur alia ſcientia, quã vt myſteriũ ſacramenti intelligant.* Hæc cõcluſio euidenter colligitur & deducitur ex Decretali *r* Clemẽtis IIII. atq; adeo mirari non deſino, quoties audio aliquorũ dominorũ Epiſcoporum rigidã examinationem cum religioſis ordinandis, cum Concilium Trid. nõ imponat prædictis Epiſcopis neceſsitatem examinãdi religioſos perſe, aut per ſeculares. Sed ſufficit, quod Epiſcopis cõſtet per literas teſtimoniales prælatorũ regulariũ eſſe prædictos religioſos ordinãdos examinatos per ſuos prælatos. Et qui ſic ordinantur, nõ promouentur ſine diligenti Epiſcopi examine, vt Conc. Trid. *ſ* ſtatuit. Cur enim magis debet credere Epiſcopus ſæculari examinatori, quàm prælato regulari teſtificanti de ſciẽtia ordinandi? Nec ſupradictis obſtat nunc decretum *t* Conc. Trid. ſtatuẽs, quod nemo ad presbyteratus ordinẽ admittatur, niſi ſit ſufficienter inſtructus ad docẽdum populũ ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt, & ad adminiſtranda ſacramenta diligenti examinatione præcedenti idoneus comprobetur. Nam huic decreto reſpondetur, cõtrarium eſſe in vſu inter doctos, & religioſos timoratæ cõſcientiæ, qui tantam ſufficientiã nõ petunt in presbytero ordinando. Nec concilium voluit tam exactam ſufficientiam, quam aliqui poſtulant, ſcilicet, vt poſsit ſæcularium confeſsiones audire. Nam idemmet Concilium *u* ordinauit, nullum preſbyterum etiam regularem poſſe ſecularium confeſsiones audire, niſi ſit examinatus, & per Ordinarium approbatus. Nec obſtat

Con-

h Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 3.

i Salz. in pract. cri. c. 22. pag. 77.

K c. 1. d. 5. Cou. in cle. ſi furioſus. 1. p. paragrapho, 2. n. 7.

l c. i. de filijs presbyt.

m c. in ſingulis. 77. de Cõc. Tri. ſeſſ. 25 de reſident. prælat. c. 11.

n Henri. de ſacram. ord. li. 10. ca. 16. in fi. Maiol. lib. 1. de irregul. c. 11. n. 5. & 20.

o Gloſ. in c. legi. 16. q. 1. verb. inſtructus.

p Sylu. v. clericus. 2. n. 1. Angel. ibi. n. 2 Francus & Dominicus in ca. nullus de tẽporibus ord. li. 6.

q Sot. in 4. d. 25. q. 1. ar. fi. pag. 60. co. 1

r Cap. nullus de tẽp. ordi. lib. 6.

ſ Conc. Tri. ſeſſ. 23. de reſidẽ. prælat. c. 1.

t Con. Trid. ſeſſ. 23. de reſid. prælat. c. 14.

u Conc. Tri. vbi ſu. c. 15.

x Con Brac. ar. 2. c. 20.

Conciliũ Bracharenſe x ordinans, quod tales debent eſſe idonei ad dictas cõfeſsiones ſeculariũ audiendas. Concilium enim non loquitur de ſimplicibus presbyteris, ſed de presbyteris, qui ordinantur ad titulum alicuius beneficij curati, vt conſtat ex annotationibus poſitis in initio dicti concilij. Præterea dicta concilia non habent locũ in religioſis, qui vt ſæpe dictũ eſt, nõ ordinãtur vt curam animarum exerceãt. Et per dictas rationes poſſent domini epiſcopi dimittere ſcrupulum. Neſcio tamẽ, an ſint ſufficiẽtes & efficaces ad temperandum nimium rigorem, quo nonnulli eorum cõcitantur in religioſos ordinandos, quod (proh dolor) neſcio vnde prouenit, cum nullos in curandis animabus, prædicando, cõfeſsionibus audiẽdis inſiſtendo, & alia ad diuinum cultũ pertinentia peragendo habeant maiores & meliores coadiutores.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum prælati regulares poſsint diſpẽſare in irregularitate proueniẽte ex defectu lenitatis.

REſpõdeo dicẽdo, pro explicatione tituli quæſt. eſſe notandũ, quod hęc irregularitas oritur ex occiſione, vel mutilatione mẽbri hominis in caſu licito: Quia viſum eſt eccleſiæ nõ poſſe ſatis repręſentare lenitatẽ, atq; mãſuetudinẽ Dñi noſtri Ieſu Chriſti, qui propter noſsuũ propriũ ſanguinẽ fudit, & morti ſe tradidit, eum qui occidit, vel mutilat etiã licite, prout tradit D. Tho. a Quid autẽ hic nomine mẽbri veniat, vide, quæ ego late trado in noſtra Summa cõfeſſorũ, & quæ infra dicẽda ſunt. Ad propoſitã igitur quæſtionẽ deueniẽdo, dico, quod priuilegia cõceſſa religionibus, vt earũ generales, & prouinciales poſsint diſpẽſare in omnibus irregularitatibus excipiẽdo tres, ſcilicet, homicidiũ voluntariũ, bigamiã, & mutilationem membrorum videtur cõcedere facultatem ipſis prælatis ad diſpẽſandum cum ſuis ſubditis in irregularitate, quæ procedit ex defectu lenitatis. Nam homicidium voluntarium in hac materia ſolũ eſt illud quod procedit ex delicto, & culpabiliter contra iuris ordinem, & iuſtitiam perpetratum, prout explicat Caiet. b quẽ ſequũtur Couar. & Nauar. Et homicidiũ, de quo hic nobis ſermo eſt, licet ſit volũtarium (iudices enim, & miniſtri iuſtitię voluntariè occidunt, aut mandant occidere reũ) nõ tamẽ eſt culpabile, & ſic minime cooperãtur ad homicidiũ iniuſtũ. Et hanc opinionẽ tenet Bañes c dicẽs, dictos prælatos poſſe diſpenſare cum ſuis ſubditis occidẽtibus aliquem, in bello iuſto cũ hoc homicidiũ nõ ſit illud homicidium volũtariũ, ratione cuius cõtrahitur irregularitas ſolum per Sũmum Põtificẽ diſpẽſabilis. Et hãc opinionẽ tenet Vialdus, d in ſuo cãdelabro aureo dicẽs, ita practicari. Et hãc opinionẽ tenent Palãco e Felicianus, & Maiolus dicentes, vniuerſaliter homicidium voluntarium, cuius irregularitas ſoli Papæ reſeruatur, & nõ cõprehenditur in iubileis, & in alijs priuilegijs concedentibus diſpenſationem ab irregularitatibus ſolum cõprehendere homicidium prohibitum. Homicidium enim ſignificat factũ iniuſtum, quod prohibetur in quinto pręcepto Decalogi, iuxta tradita ab Auguſtino, f D. Th. & Sot. Ex quibus videtur, quod cum Conc. Trid. g cõcedat Epiſcopis vt poſsint in foro cõſcientiæ abſoluere à quacunque irregularitate Papę reſeruata orta ex delicto occulto, nõ deducto in forum cõtẽtioſum, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, quod modo Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate occulta procedente ex occiſione iuſta hominis, etiam ſi ſit voluntaria, cum non ſit homicidium voluntarium. Sed reſpondetur, quod licet prædicta occiſio nõ ſit homicidium voluntarium, eſt tamen occiſio inducens irregularitatem nõ ratione culpæ occultæ, ſed ex defectu lenitatis. Et Conc. Trid. ſolum cõcedit licentiam Epiſcopis, vt poſsint diſpenſare in irregularitatibus procedẽtibus ex delictis occultis. Sed ex alia parte poſſumus huic adhærere ſententiæ, ſcilicet, quod Epiſcopis concedatur licẽtia ad diſpẽſandum in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus non deductis in iudicium, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario. Et nõ negat, quod poſsint diſpẽſare in hac irregularitate procedẽte ex occiſione hominis iuſta occulte facta: nã hoc nõ eſt homicidium voluntariũ, vt dictũ eſt. Ex quibus infertur, quod cum Generales, & Prouinciales regularium habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quod poſsint diſpenſare in irregularitate procedente ex dicta iuſta occiſione occulta. Et licet Nauarrus h hoc negauerit, in Epiſcopis non currit eadem ratio

a D. Th. 2. 2. q. 40. ar. 2.

b Caiet. ver. irregularitas Cou. 1. p. relect. clemen. ſi furioſus paragrapho 3. n. 7. in fi. Naua. in Man c. 27. nu. 240. adiuncto. nu. 272. in fi. & in c. 1. de iudi. n. 104.

c Bañes. 2. 2. ar. 2. dub. 4.

d Vial. in cã delabro au. 2 p. ti. de irregu. paragrafo de diſpen. quo ad fratres. n. 326. 327.

e Palã. in direct. Felicia. de irregul. c. 9. & 11. pag. 494. & pag. 582. Maiol. li. 5. de irreg. cap. 49. paragrafo. 3. nu. 18.

f Ang. li. 1. de lib. arb. ca. 4. D. Tho. 1. 2. q. 88. ar. 6. ad 3. Soto lib. 2 de iuſt. q. 3. ar. 8. & li. 5. q. 1. ar. 2.

g Con. Trid. ſeſ. 24. de refor. c. 6.

h Nau. c. 27. n. 194. & 219. & conſ. 14. tit. 11. de homic. lib. 5 conſi.

tio in dictis prælatis regularibus, cum vltra ius commune habeant maius priuilegium, ſcilicet, vt poſsint diſpenſare in irregularitate ex homicidio voluntario occulto, prouenïente, de quo infra dicemus in hac quæſtione, & cui cõceditur maius, conceditur, minus, vt clamant iura, & ratio naturalis ſatis euidenter innuit. Ex quibus reſolutiue colliguntur duo. Primũ eſt, quomodo ſit intelligendum priuilegium conceſſum Miniſtro generali, & prioribus prouincialibus, & conuentualibus ordinis Prædicatorum, de quo in libro, Monumenta ordinum *p* in ſecunda impreſsione, vt poſsint diſpenſare in quacunque irregularitate orta ex quacunque cauſa, præter quam ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione mẽbrorum. Nam prædictum priuilegium non eſt intelligẽdum de quocũque homicidio voluntario, ſed de homicidio, quod eſt delictum & peccatum contra quintum præceptum Decalogi, & non de homicidio voluntario, patrato mãdato iudicis, & in bello iuſto. Et ſic prouinciales, & generales poſſunt diſpenſare cum fratribus profeſsis qui exiſtentes in mundo iudicãdo, aut miniſteriũ iuſtitiæ peragẽdo, hominẽ ad mortẽ, aut mutilationem membrorum condẽnauerũt, & eorum ſentẽtia executioni fuit mandata, Propter quod irregularitatem cõtraxerunt: cum eorum irregularitas non fuerit orta ex homicidio iniuſto. Secundum eſt, quod poſſunt diſpenſare cum dictis fratribus irregularibus ex occiſione, aut mutilatione membrorum alicuius hominis in bello iuſto: cum dicta occiſio, & mutilatio non ſit peccatum contra quintum præceptum Decalogi. Erit autem iuſtũ bellum tribus concurrentibus. Primum autoritate in Principe ipſũ bellũ mouẽte, ſcilicet, quod ſit Princeps & ſupremus in temporalibus. Dixi mouẽte, nam etiam inferior ipſo Principe poteſt vti bello defenſiuo cõtra inimicos non expectata ſupremi Principis facultate, prout reſoluit *q* Bañes. Secundum eſt cauſa ad bellandum, ſcilicet iniuria illata à parte contraria. Tertia eſt recta intentio, ſcilicet quod bellum non ineatur odio, ſed zelo iuſtitiæ. Et deficiente aliqua iſtarum qualitatum bellum ipſum iniuſtum nuncupatur, prout conſtat ex traditis à Diuo Thoma, Caſtro, Couarruuias, Corduba, Nauarro, & Nauarra. Ad Principem autem ſpectat examinare de iuſtitia belli iuſti, aut iniuſti, de quo latius in noſtra Summa confeſſorum primo tomo, capite centeſimo vigeſimo quarto. Supradicta autem ex dicendis in articulo ſequenti magis patent, & cõfirmãtur. Sed de hoc vide quæ diximus in ſecundo tomo harum quæſtionum.

p in.1.impr. fo.240.cõc 575.

q Bañes.2.2 q.40.arti.1. r D.Th.2.2 q.40.a.1.& q.66.art.8. Caſt.aduer. fus hære, verb.bellũ. Cou.inreg. peccatũ. 2. p.§.10.& 11. Cor.l.1. qq. q.39.Na.in man.c.15.n. 15. Nauarra li.2.de reſt. c.3.n.159.

2.to. q.105. ar.2.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generales & Prouinciales poſſint diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio voluntario.

REſpondeo dicẽdo, quod ille dicitur homicida volũtarius, ſuper cuius irregularitate diſpenſandi poteſtas excipitur in omnibus facultatibus diſpẽſandi ſuper irregularitate factis à Summo Pontifice cuius homicidium fuit illicitum, intentum ſiue volitum in ſe ſaltim æquipolleter, alias quam vitandi mortis cauſa ab oratore. Dixi illicitum. Nam homicidiũ licitum nõ eſt homicidiũ voluntarium, prout probatũ eſt in articulo ſuperiori. Dixi intẽtum, ſiue volitum in ſe, quia non ſufficit vt ſit volitũ in cauſa; quale eſt omne homicidium caſuale producens irregularitatem, ſecũdum Diuũ Thomã *a* communiter receptũ. Dixi, ſaltẽ æquipollenter, ad includẽdum illud, quod non eſt quidem intẽtum, ſeu volitum in ſe, ſed in cauſa adeo propinqua morti, vt mora liter vix ſint cõpatibilia velle illã cauſam, & nolle occidere. Cuiuſmodi ſunt, nolle occidere, & venenũ, q̃ ſcit eſſe mortiferũ, propinare, vel ferire enſe pũctim, circa præcordia, vel in alia parte periculoſa. Dixi alias quam vitãdæ mortis cauſa ad excludẽdum intentum ob defenſionẽ vitãdæ mortis cauſa: de quo infra dicemus. Dixi ab oratore, ideſt à petẽte diſpẽſationem, quia nõ ſufficit, vt intendatur ab alio. Fit enim ſæpe quod idem homicidium ſit voluntarium vni & non alteri, quale eſt quod facit Petrus percutiendo aliũ animo occidẽdi mãdante Ioanne, vt aliquam iniuriam leuem citra deformationem ei dicat, vel faciat. Illud enim Petro eſt voluntarium, & Ioanni non. Vnde ſi Petrus ingrediatur religionẽ & profiteatur ipſam ſecundum ſupradicta nõ poſſunt Prælati regulares cum eo diſpẽſare, poſſunt tamen diſpenſare cum Ioanne ſi ſimiliter ingrediatur religionẽ, & in ea

a D.Th.2.2 q.64.ar.fin

profiteatur, Et definitio ſupra dicta fundatur in verbis Cõcilij *b* Trident. dicẽtis. Cũ etiam qui per induſtriã occiderit proximũ, ſuum, & per inſidias ab altari auelli debeat quia ſua volũtate homicidiũ perpetrauerit. Et infra: Si vero homicidiũ nõ expropoſito

Quæ verba, per induſtriam per inſidias, ſua voluntate, & ex propoſito,

Satis indicant definitionem homicidij voluntarij ſuperius aſsignatam. Nam verba per *induſtriam, vel per inſidias* excludunt occiſionem hominis factam iuridice à iudice, quia non per induſtriam, neque per inſidias, ſed per allegata, vel probata ipſam præcipit faciendam. Indicant etiam non comprehendi occiſionem factam in iuſto bello ipſa enim non fit per inſidias & induſtriam mortiferam. Verba autem, *voluntate ſua, & ex propoſito*, excludunt omne homicidium caſuale: hoc enim nõ contingit ex voluntate & ex propoſito, prout ſatis explicatum eſt in ſuperioribus. Ex quibus ſinfertur intellectus ad priuilegia concedentia, Prælatis regularibus facultatem ad diſpenſandũ in omnibus irregularitatibus, exceptis tribus: de quorum numero eſt irregularitas orta ex homicidio voluntario. Ea enim priuilegia intelliguntur de homicidio volũtario, ſic explicato. Et ſimiliter intelligẽdũ eſt decretum Concilij *c* Tridentini, ſtatuens licere Epiſcopis in irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, &c. diſpenſare. In eo enim decreto ſolum excipitur irregularitas contracta ex homicidio voluntario ſuperius definito. Et ſic Dñi Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate orta ex homicidio caſuali, occulto q̃ patet ex traditis per Nauarrũ. *d* Et aduertẽdũ, quod homicida non ſolum eſt irregularis quoad ordines, ſed etiam quoad quaſcunque Prælaturas in religione: quales ſunt Guardianatus & prouincialatus. Quia licet oppoſitũ fuerit declaratum in quodam noſtro Capitulo generali Baſilienſi in Concilio tamen Tridentino *e* determinatum eſt contrarium, definiente homicidas voluntarios nõ poſſe promoueri ad ſacros ordines, neque ad beneficia Eccleſiaſtica, etiam ſi curam non habeant animarum. Et ſic eo ipſo quod in concilio prohibentur homicidæ habere beneficia Eccleſiaſtica, prohibentur etiã habere prædictas Prælationes in religione.

b Con. Triſ. 14 de reform. c. 7.

c Con. Triſ 14. de reform. c. 6.

d Nau. c 27. n. 240.

e Con. Tri. de reforma. ſeſ 14. c. 7.

ARTICVLVS X.

Vtrum Prælati regulares poſsint ſecundum ſuorum priuilegia diſpẽſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria alicuius membri.

REſpondeo dicendo, quod antiquitus ſolus Papa poterat diſpẽſare in irregularitate procedẽte ex mutilatione voluntaria membrorum: prout definitur in iure, *a* & tradunt communiter Doctores teſte Couarruuias & Nauarro. Nunc autem poſt concilium Tridẽtinum *b* habent Epiſcopi facultatem in foro conſcientię diſpenſandi, vt ad omnes ordines ſacros, & ad beneficia Eccleſiaſtica poſsint promoueri, ſi delictum mutilationis fuerit occultum nec deductum in iudicium: etiam ſi per inſidias, induſtriam & ex propoſito dictam mutilationem perpetrauerint. Nam concilium concedit facultatem Epiſcopis ad diſpenſandũ in foro conſcientiæ in omnibus irregularitatibus procedentibus ex delicto occulto, & non deducto in iudicium, excepta illa, quæ oritur ex homicidio volũtario. Per homicidiũ autem voluntariũ, non intelligitur mutilatio voluntaria, prout aduertit Nauarrus. *c* Neque obſtat, quod homicidium voluntarium, & mutilatio voluntaria videntur pro eodẽ accipi in iure. Nam reſpondeo, quod hoc debet intelligi in hunc ſenſum. Scilicet, quod ſicut ex homicidio voluntario incurritur irregularitas, ita etiã ex mutilatione voluntaria: & ſicut non incurritur irregularitas ex occiſione hominis propter defenſionem: ita etiam non contrahitur ex mutilatione propter defenſionem. Attamen in vniuerſum non quidquid attribuitur homicidio volũtario, attribuitur etiã mutilationi voluntariæ. Nec talis regula generalis in iure datur. Imo in diuerſis titulis collocãtur apud ſacros Canones homicidiũ & mutilatio, vt conſtat ex titulo de homicidio, & ex titulo, de corpore vitiatis, in Decretalibus: & in Clemẽtina *ſi furioſus*, de homicidio. Et de mutilatione ſeparatim ſitmẽtio, innuens, quod qui dicit homicidium non

a e. 1. de cleric. pugnãt. in duello. Couar. vbiſ. 1. p. n. 7. Nau. vbiſ. n. 200. in fi.

b Con. Triſ. ſeſ 24. ca. 6. de refor.

c Nau. c. 27. n. 194. in fi. notabilis.

nõ dicit mutilationẽ:neq; qui dicit mutilationẽ dicit homicidiũ:neq; in lingua Latina hæc duo momina pro eodẽ capiũtur. Vnde Alexãder III.*d* concedens facultatẽ cuidã Episcopo ad dispẽsandũ cum quodã clerico, qui intrauit in duellũ, addit dicẽs: Dũmodo ex ipso duello homicidiũ, vel mẽbrorũ diminutio nõ fuerit secuta. Et superfluũ esset apponere illã particulã (*mẽbrorũ diminutio*) quæ idẽ significat, quod mẽbrorũ mutilatio, si verbum homicidium voluntariũ idem significaret. Præterea patres, qui interfuerunt in Concilio Tridentino eruditissimi erant in Iure Canonico: & per cõsequens intelligebat nomine homicidij voluntarij non venire mutilationem voluntariam Quare excipientes solum irregularitatem procedentem ex homicidio voluntario vidẽtur clare cõcedere Episcopis facultatem in foro consciẽtiæ ad dispensandum in foro conscientiæ ab irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta, non deducta in iudicium. Exquibus infertur, quod patres Generales, & Prouinciales Ordinum Mendicantium possunt dispẽsare cum suis subditis in foro conscientiæ in irregularitate procedente ex mutilatione volũtaria occulta procedẽte ex delicto nõ deducta in iudiciũ: cũ habeãt iurisdictionẽ quasi Episcopalẽ, vt sæpe dictũ est in superioribus. Tũ etiam, quia Pius V. concessit Prouincialibus Ordinis Prædicatorũ facultatẽ circa suos subditos, quã cõcessit Cõcilium Tridẽtinum Episcopis circa suos diœcesanos: prout iam in superioribus sæpe repetitum est. Et id etiam declarauit Gregorius Decimustertius, cõcedẽdo id, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto Generalibus, & Abbatibus congregationis Hispaniæ ordinis Cisterciensis vt refertur in compendio *e* dicti ordinis.

d c.1. de cleri. pugn. in duello.

e comp. D. Bernar. ver absolutio. quoad frat. parag.11.

Sed restat explicare quæ sit mutilatio membrorum, inducens irregularitatem Papæ in foro exteriori reseruatam: vt inde indagemus, quæ sit irregularitas ex mutilatione membrorum occulta: in qua in foro conscientiæ possunt Episcopi, & prælati regulares dispensare? Ad cuius rei explicationem notandum est, quod mutilatio membrorum in hac materia est diminutio alicuius membri totalis. Et ita quando vnus alteri aliquod membrum debilitat, non incurrit irregularitatem. Nam etiam si mẽbrum debilitatum inutile reddatur ad suas operationes exercendas, non ideo desinit esse mẽbrum, vtile ad corporis ornatum. Et certum est, quod pœnę benigne debent interpretari. Vnde cum ius iudicet irregularem membrum mutilantem, hoc ius pęnale nõ debet extendi ad homines membrum debilitantes. Et sic ille, qui deformauit faciem alicuius hominis, aut lęsit oculos ipsius nõ excæcando eum minime irregularis est, prout contra Syluestrum *f* tenent Couarruuias, & Nauarrus. Quod est tenendum. Licet nouissime Salzedus opinionem Syluestri sequatur. Secundo est notandum, quod incurritur irregularitas ratione mutilationis membrorum, quando mutilantur membra, quibus corpus mouetur, & ad suas operationes obeundas adiuuatur, habens vnũ quodque eorum suas particulares, & distinctas actiones, & officia. Sicut habent oculi ad videndum, pedes ad ambulandum, manus ad palpandum, nares ad odorandũ: lingua ad loquendum. Ita explicant Couarruuias, *g* Nauarrus, & Salzedus. Ex quo infertur contra Caietanum, quod ex mutilatione digiti non incurritur irregularitas. Digitus enim non est proprie membrum. Licet enim habeat suam operationem hæc tamen operatio minus principalis est. Principalior enim ipsius digiti operatio est ad iuuare manum ad suas operationes exequendas: prout aduertunt Couarruuias, *h* & Nauarrus.

f Sil. v. homi c.3.n.4. Coua.3.p.rele. Clemẽ. si furios⁹ in initi.n.vlt. Naua 27 n.7 c 7. & l.3 cõs. cõsil.20.tit. de hom. Salze. in pract. c.90. pa 343

g Cou. vbis n.8. Nau. d. c.27.n.206 Salz. vbisu.

h Cou. vbis n.8. Nau. in vtroq. ma. c.26.n.16.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Prælati regulares possint secundum ius commune dispẽsare in irregularitate contracta ex homicidio occulto.

RESpõdeo dicendo, maximã fuisse dubitationem, an homicidium occultũ inducat irregularitatem ipso facto. Et ne per ignota procedamus: homicidium occultum tripliciter potest cõsiderari. Primo modo, quod nulla ratione potest in iudicio probari, neq; in notitiã hominis venire, nisi ex propria occisoris cõfessione. Secũdo modo dicitur homicidiũ occultum, quod licet nõ sit deductũ ad forũ cõtẽtiosum, potest tamẽ accusari & deduci. Et de hoc certũ est inducere irregularitatem, de primo vero dubitatur

bitatur. Scio nanque communem eſſe opinionẽ, quod vera contrahitur irregularitas ex homicidio occulto primo modo. Nullam tamen vidi rationem nec autoritatem, quæ id efficaciter probet. Imo iura omnia quæ huic videtur ſuffragari ſententię omnino refragari exiſtimo. Ideo ſtatuitur concluſio probabilis, quod per homicidiũ omnino occultum nulla contrahitur irregularitas. Hanc opinionem tenet noſter doctiſsimus Caſtro. [a] Nam quanuis illi placet Abbatis opinio dicentis, quod in foro cõſciẽtiæ contrahitur irregularitas ab Epiſcopo tunc diſpenſabilis: verum eius rationes eo tendunt, vt per eas probet nullam in foro conſcientiæ incurri irregularitatem per homicidium omnino occultũ, nullaque in eo caſu opus eſſe Epiſcopi diſpenſatione, & Couarruuias [b] dicit Caſtro ſic ſentire, videlicet, quod nulla contrahitur irregularitas. Et eam opinionem primo probat Decretalis, expreſſa, in qua ſic dicit Alexander Tertius. Verumtamen, quia peccatum occultum eſt, ſi prõmoueri voluerit eum non debes aliqua ratione prohibere. Quæ verba ſunt maxime ponderanda. Nam loquitur Decretalis de delicto degradatione digno. Id etiam probatur, quia nulla incurritur irregularitas, niſi in caſibus à iure expreſsis, vt omnes autores tenẽt contra Sotum teſte Nauarro [d] & Medina. Sed nulla eſt Decretalis expreſſa, in qua ſit decretum, quod per delictũ omnino occultum contrahitur irregularitas. Nam quanuis ſint iura [e] dicentia quod ſit illata irregularitas, quando culpa latet, vel quando delictum eſt occultum. Sed nullibi dicitur, quod talis pæna ſit inflicta, quando omnino culpa latet, vel delictum eſt omnino occultum: ergo non incurritur. Imo Cõcilium [f] Tridentinum noſtræ ſententiæ maxime fauet. Nam euidenter innuit, quod homicidium occultum, propter quod incurritur irregularitas, non ſit omnino occultum, ſed illud appellat occultũ, quod non ſit ordine iudiciario probatum, & quod poteſt probari eſt aliquo modo publicum. Et hoc Caſtro, & omnes concedũt inducere irregularitatem. Cum ergo homicidium, quod non poteſt probari vllo modo in iudicio, non ſit publicum moraliter ſed ſecretum, & occultum de perſe moraliter loquendo, inde colligitur non eſſe de mente Concilij, quod irregularitas incurratur propter homicidium ſic occultum. Nam quanuis nonnulli dicant, quod delictum quodcunque exterius commiſſum quanuis à nemine videatur, ſit publicũ de perſe, & occultũ de per accidens, hoc eſt intelligendũ metaphyſice, & non moraliter. Nam moraliter loquendo, quod non poteſt deduci in iudicium eſt ſecretum de perſe & quod eſt ſic ſecretum, nulla ratione eſt publicum moraliter loquendo. Cum ergo certum ſit Conciliũ non loqui de crimine occulto, vel publico metaphyſice, ſed decula publica, vel ſecreta moraliter: inde ſequitur manifeſte, quod illud homicidium ſit ſimpliciter, & abſolute ſecretum, & nulla ratione publicum, quod non poteſt aliquo modo deduci in iudicium exterius. Verba namque conciliorum moraliter ſunt ſumẽda, id eſt, ſecundum communem vſum, & non metaphyſice, id eſt, ſecundum naturam à rebus, & moribus abſtractam. Tandem id conſtat efficaciſsima ratione. Nam qui eſt excommunicatus propter delictum omnino ocultum, vel ſuſpenſus, non videtur debere ſe abſtinere ab exercitio ordinis ne hac ratione ſe prodat, vt omnes dicunt teſte Nauarro: [g] ergo ſignum eſt, quod Eccleſia, cum ſit mater pietatis, non vult aliquam pænam exteriorem infligere propter crimen omnino occultum. Multa nãque ſunt relinquenda Dei iudicio punienda. Et ideo Eccleſia de occulto vllam pœnam exteriorem hactenus non intulit. Nam quanuis excõmunicatio incurratur, ſtatim propter delictũ omnino occultum exterius cõmiſſum quoad priuationem ſuffragiorum quæ eſt occulta, & ſecreta; nõ tamen quoad cõmunicationẽ exterioꝛẽ, & participationẽ ſacramentorum, eũ ineo caſu licitũ ſit excõmunicato ſe ingerere, neſe prodat & infamet. Et ſecundũ hanc probabilẽ opinionẽ prælati regulares non aſtringuntur diſpẽſare cũ ſuis ſubditis homicidiũ omnino occultũ perpetrantibus, cũ exdicto delicto nulla irregularitas contrahatur. Et dato quod cõtrahatur, poſſunt in ea diſpẽſare, cũ habeãt iuriſdictionẽ quaſi epiſcopalẽ, cũ Epiſcopi ſecũdũ opinionẽ Abbatis ſuperius citatam poſsint in ea diſpẽſare. Verũ, licet prædicta cõcluſio ſit probabilis, & propterea nõ ſit in cõſciẽtia dãnandus qui eã ſequitur: tamen longe probabilior mihi apparet ſententia, quæ aſſerit irregularitatem incurri propter homicidiũ omnino occultũ. Cuius rei ratio eſt:

[a] Caſtro li. 2. de l. pœn c. vlt. verſ. 3. principalis. conclu.

[b] Couar. de homi. 2. pa. parag. 3. n. 4 c c. ex tenore de tẽporibus ordi.

[d] Nau. in ſũma. c. 27. n. 144. Me. in ſum. li. 1. c. 11 §. 10.

[e] cap. in. §. Perſonæ de renunciat. Conc. Trid ſe. 14. c. 7. & ſeſſi. 24. c. 6 de reform.

[f] Con. Trid ſeſ. 14. de reform. c. 6.

[g] Nauar. in ſum. c. 27. n. 239.

eſt, quia non ſolum infligitur pœna irregularitatis, homicidij propter delictum: Sed etiam propter indecentiam & defectum ſignificationis. Nam qui ſanguinem fundit, nō poteſt in altari repræſentare agnum immaculatum: quod nimirum eſt neceſſarium cuilibet Ordinato. Nam omnes clericorum ordines ordinātur ad altaris miniſterium, in quo ſub ſacramento repræſentatur Chriſtus, vt Diuus *a* Thomas catholice dixit. Atque adeo, quanuis in homicidio occulto omnino non incurratur irregularitas ratione delicti, contrahitur tamen ratione indecentiæ, & ob defectum ſignificationis, ſicut de bigamo, qui cōtraxit matrimoniū cū corrupta ab alio, neceſſario dicendū eſt quāuis ꝙ fuerit corrupta, ſit omnino occultū. Sed nunquid hoc caſu potuit prælatus regularis diſpenſare cum ſubdito, qui cum eſſet ſecularis, vel dum eſſet monachus fuit homicida omnino occultus. Reſpondeo affirmatiue. Nam ſecundum ſententiam, quā ſequitur Couarruuias *b* cum multis autoribus, quos refert & ſequitur, prædicta irregularitas non eſt Papæ reſeruata, ſed Epiſcopo, ac proinde ſicut Epiſcopus poteſt cum ſuis ſubditis diſpenſare, vt ſæpe dictum eſt: ita etiam Prælatus regularis habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Nec obſtat Concilium Tridentinum, *c* vt obſtare putauit Nauarrus: *d* Nam id intelligendū eſt in homicidio occulto, quod tunc eſt probabile in iudicio, quanuis actu nō ſit deductū ad forum contentioſum, vt Couarruuias dicit eodem loco nuper citato: & nō de homicidio omnino occulto, quod probari nōpoteſt. Nam concilium euidenter innuit, quod non procedit, niſi in homicidio, quod licet ordine iudiciario non ſit probatū, poteſt tamen probari. Verū tamen eſt, quod contrariā opinionem tenent viri docti, quā ſequitur Salzedus: *e* quā ego quoq; in noſtra Sūma confeſſorum ſum ſecutus, ſcilicet, quod neceſſarium eſt recurrere ad Papam ad huiuſmodi diſpenſationem impetrandam. At modo cum videam contrariam opinionem ſolido niti fundamento eam libenter amplector, Præcipue quando agitur de diſpenſando cum aliquo religioſo, vt tollatur materia vagandi multa in iure permittuntur, quæ ſæcularibus minime conceduntur. Sed videamus, vtrum ipſis ſit cōceſſum aliquod priuilegium, vt in huiuſmodi poſsit cū ipſis diſpenſare.

a D.Th.2.2 q.40.ar.2.

b Couar.de homicid.2. p.§.4.n.4.

c Con. Triſet.19.ca.7. derefor.&. c.6.ſeſ.29.

d Nauar. in ſum.1.lat.c. 27.n.239.

e Salzed. in pract.crim. c.95.p.329. quā ego in ſum.to.ca. 176.p.474. n.3.

ARTICVLVS XII.

Vtrum prælati regulares poſsint diſpenſare ſecundum eorum priuilegia cū ſuis ſubditis in irregularitate cōtracta ratione homicidij voluntarij occulti.

REſpondeo dicendo, ꝙ Martinus V. conceſsit. *Quod Prior monaſterij Sācti Benedicti Valliſoleti in foro cōſcientiæ poſsit abſoluere monachos ab omni excommunicationis ſententia, etiam ſi talis eſſet, quam ipſe Summus Pōtifex reſeruare cōſueuit: & cum eis ſuper omni irregularitate etiā in illis caſibus, in quibus Papa ſibi inuicem reſeruat (in morte, videlicet, & in membrorū truncatione & enormi ſanguinis effuſione) valeat diſpenſare: dum tamen aliquid horum trium non ſit notorium. Et hoc propter ſcandalum.* Simile priuilegium conceſſum eſt à Iulio Secundo Ordini Prædicatorum, vt refertur in Compendio *a* Societatis Ieſu, & in compendio Diui Hieronymi Hiſpaniæ, Circa quam conceſſionem notat Collector *b* priuilegiorum Mēdicantium, quod licet primo facta ſit ſoli Priori ſeu Abbati monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti poſtea tamen extenſa ſeu communicata fuit omnibus prioribus, vel Abbatibus aliorum monaſteriorum. Et ait hanc conceſsionē ipſum vidiſſe ſub ſigillo authentico in præfato conuentu Valliſoleti, & inde fideliter extraxiſſe.

a Ver.diſpē ſatio.§.1. fo.83.§.24.

b Collec. in comp.men 2.imp.11.ab abſolut. Ordina.quoad frat.§.40.

Secundo eſt aduertēdum ex Corduba, *c* quod hæc diſpēſatio intelligitur, de quocū q; homicidio volūtario, vel caſuali directo, vel indirecto, dūmodo iudicialiter nōpoſſit probari. Nec obſtat, quod Syxtus IIII. qui poſt Martinū V. fuit, cōceſsit facultatē diſpenſandi in homicidio caſuali, excipiendo expreſſe homicidiū volūtariū, vt patet in Cōpēdio *d* Quia huic obiectioni reſponde tur, omiſsis multis alijs ſolutionibus, quod, prædicta exceptio, & limitatio intelligitur vt procedat ſolū circa cōceſsiones factas ab eodē Sixto Quarto, & non extendatur ad

c In addit. ad d.cōp.v. diſpen.§.24

d Cōp. ver. diſpen.§.10 12.&.13. & in mon.ordin.in.1.impreſ.fo.63. & in.2.fol. 66.con.102 & in ſuppl. fol.59.conceſ.319.

alias factas ab alijs Pontificibus. Nam ſi omnes conceſsiones voluiſſet Sixtus Quartus ceſſare, illud vtique expreſsiſſet: & priuilegium cõceſſum nullo modo abrogatur, niſi fiat de illo ſpecialis mentio & abrogatio. Et idem dicendum eſt ad Concilium Tridẽtinum, quo conceſſa eſt facultas Prælatis ordinarijs ad diſpenſandum in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus excepto homicidio volũtario. Nam hæc exceptuo ſolum procedit reſpecti illorum caſuum, qui in eodem decreto conceduntur: non tamen procedit in caſibus alias conceſsis: cũ in prædicti Concilij decreto nulla facta ſit priuilegiorum abrogatio.

Tertio nota, quod hoc priuilegium non extenditur ad diſpenſandum cum bigamo quia bigamia *e* eſt grauior cæteris irregularitatibus ad diſpenſandum, vt aduertit, author *f* compendij priuilegiorum.

e Bigamiæ irregularitas cæteris grauior.

f Aut. cõpẽ vbi ſu.

Quarto aduertendum eſt, quod non incurritur irregularitas propter enormem ſolam ſanguinis effuſionem, etiam ſi multis vulneribus operta fuerit ſecundum Nauarrum, *g* niſi ſequatur mors, vel membri mutilatio. Et quia quando hoc modo cõtracta eſt huiuſmodi irregularitas eſt difficilior ad diſpenſandum. Quamobrem hic Papa exprimit enormem ſanguinis effuſionem.

g Nau. c. 27. n. 221. in fin

Quinto notandum eſt, quod ſupprior conuentus mortuo priore non poteſt hoc priuilegio gaudere: quia conceditur priori, & non ſuppriori, priori tamen nõ ſuccedit ſupprior, ſede prioratus vacante in his, quæ habet iure ſpeciali, vt dicimus in capitulo ſe de vacãte: quod nõ ſuccedit Epiſcopis, niſi in his, quæ ad ipſum pertinent iure cõmuni, non autem iure particulari, vt notat Panormitanus. *h* Contrarium tamen videtur tenendum: quia nõ dignitati, vel officio cõceditur hoc priuilegium, ſed infauorem animarum. Item quia hoc priuilegium non cõceditur Abbati, ſed priori Diui Benedicti: ergo quare non ad ſuppriorem, ſede vacante, hoc non eſt extendendum, cũ beneficia principum recipiant extenſionem de vno ſimili caſu ad alium ſimilem?

h Panor. in. c. vnic. de. 10. comp. n. 9. & c. ſcripta de elect. n. 12.

Sexto aduertendum eſt, quod huiuſmodi peccatum, propter quod incurritur dicta irregularitas non debet eſſe notorium, alias nõ valeret diſpenſatio virtute huius priuilegij facta: quia non ſeruatur forma reſcripti. *i* Et dicetur notoriũ quando ſunt tot coniecturæ, quod tergiuerſationi locus non eſt,

i ca. fin. de præbend. & c. prudẽtiũ. de offi. delegat.

vt notant Panormitanus K & Angelus, dicentes, tunc, ſcilicet, eſſe notorium, quando nullam habet tergiuerſationem, & dubietatem.

K Panor. c. de cohabita cleri. n. 7. & Angel. ver. concubinarius.

Aduerte quod dicit priuilegium, quod propter ſcandalum non debet fieri: quod ſequitur, quando eſt ibi notorium. Ex quo ſequitur, & patet quod ſi alibi nihil ſcitur poteſt fieri diſpenſatio: quia ibi non eſt ſcandalum. Nec contra iſtam notabilem cõceſsionem valet quidquam quod aliqui dicunt, affirmantes nõ eſſe in vſu. Nam ipſis reſpondetur, vnde ipſis conſtat non eſſe in vſu? Debent ne prouinciales & prælati ſuprædicti vti hac conceſsione in plateis, aut in monaſteriorum clauſtris ſcientibus omnibus, & videntibus? Minime quidem: cum tantum concedatur pro caſibus occultis, præterea refert Veracruz in ſuo compendio manu ſcripto, quod hac facultate vſi ſunt in Indijs occidentalibus fratres Prædicatores in primo capitulo prouinciali celebrato in Guatimala, anno Domini milleſimo quingenteſimo, quinquageſimo tertio,

ARTICVLVS. XIII.

Vtrum prouinciales poſsint diſpenſare cum ſuis ſubditis irregularibus ex homicidio caſuali, & in homicidio facto cauſa defenſionis,

REſpõdeo dicẽdo, ex ſuperioribus patere deciſionẽ articuli quęſtionis. Sed pro maiori explicatione eſt notandum quod homicidium caſuale eſt illud, quod non eſt directe nec perſe volitũ, ſed indirecte, & per accidẽs: vt quia non ex propoſito occidit hominẽ, dans operam rei illicitæ, vel non adhibendo debitam diligentiam: quanuis daret operam rei licitæ. Et alij qui dicunt quod homicidium factum cauſa defenſionis, eſt vere & proprie caſuale, quia nõ eſt directe voluntariũ, ſed per accidens ad ſe melius defendendum. Nec (aiunt) Cõciliũ Tridentinum appoſitũ ſentire, ex eo quod loquitur de homicidio caſuali, & de homicidio cauſa defenſionis ſub diſiunctione, ſic dicẽs. Si vero homicidiũ nõ expropoſito, ſed caſu, vel vim vi repellẽdo vt quiſe

a mor

à morte defenderet,factum narretur, diſpenſatio quoque iure debetur. Vnde inferunt, quod ſi homicidium defenſiuum eſſet caſuale, ſuperfluerent illa verba, *vel vim vi repellendo*. Cum homicidium hoc cõtineretur ſub caſuali. Sed reſpondent quod illa diſiunctiua non eſt adiecta à Concilio cauſa diſtinctionis formalis ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis. Atque adeo non ſuperfluit illa diſtinctio à cõcilio poſita. Præſertim quod in exemplis non eſt ſemper rigor locutionis ſeruandus. Et ſic non eſt de mente concilij quod homicidium defenſiuum ſit voluntarium in ſe. Imo ex dictis verbis Concilij Tridentini colligitur homicidium defenſionis cauſa eſſe caſuale: cum illa duo homicidia ſint, de quibus Cõcilium dicit aperte, non fuiſſe facta ex propoſito. Cum ergo, id quod non fit ex propoſito ſit caſuale, vt placuit Ariſtoteli, *a* inde colligitur homicidium cauſa defenſionis perpetratum eſſe proprie caſuale. Hoc fundamento prælibato, certum eſt, quod Concilium Tridentinum concedit Epiſcopis, quod in foro conſcientiæ poſsint diſpenſare cum ſuis ſubditis irregularibus ex homicidio caſuali occulto, & non deducto in iudicium, cum tantum ipſis neget diſpenſationem in irregularitate procedente ex homicidio voluntario. Et eademmet autoritas generalibus & prouincialibus conceditur erga ſuos ſubditos, cum, vt ſæpe dictum eſt in ſuperioribus habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Et certum eſt etiam, quod dicti prælati virtute ſuorum priuilegiorum, non ſolum in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori, non ſolum quando homicidium caſuale eſt occultum, ſed etiam quando eſt publicum, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in dicta irregularitate procedẽte ex homicidio caſuali. *Nam Syxtus Quartus conceſsit Generalibus & Prouincialibus Ordinis Minorũ & Prædicatorum, vt poſsint diſpenſare cum ſuis ſubditis in omni irregularitate (excepta ea, quæ procedit ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum,)* Prout patet ex libro Monumenta Ordinum *b* in prima & ſecunda impreſsione. Aduertendum tamen pro explicatione prædictorum quod homicidium cauſa defenſionis, factum cum moderamine inculpatæ tutelæ non inducit irregularitatem, prout in quadam Clementina *c* definitur. Si vero modum inculpatæ tutelæ excedat ipſam inducit. Et hæc per Epiſcopos in foro conſcientiæ eſt diſpenſabilis vt dicitur in Concilio Tridentino, & à Prælatis ordinum per ipſorum priuilegia etiam diſpenſabilis eſt, nõ ſolum in foro interiori, ſed etiam in foro exteriori.

a Ariſtot.2. Phyſ.

b In.1. imp. fol.61. & in 2. foli.144. cõce.252. & fol.240. cõ ceſ.575.

c Clement. vnic.de homicid.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum prælati regulares poſsint diſpẽſare cum fratribus irregularibus ex eo, quod cenſura Eccleſiaſtica irretiti diuina celebrauerunt.

REſpondeo dicendo. *Quod Magiſter Ordinis, prouinciales Priores Conuentuales, atque eorum vicem gerentes in conuentibus poſsunt diſpenſare cum fratribus ſibi cõmiſsis, nec nõ cum fratribus ſui Ordinis ad eos declinantibus, vndecunque in irregularitate, quam contraxerunt, antequam, vel poſtquam ordinem intrauerunt, ex eo quod excommunicati, vel ſuſpenſi vel interdicti celebrauerũt, aut in locis interdicto ſuppoſitis diuina officia celebrauerint, vel ſi ſic ligati, ordines ſuſceperũt.* Ita conceſsit Clemens Quartus, prout habetur in libro Monumenta *a* Ordinum. Qui ſimiliter conceſsit, quod fratres, quos Generalis & Prouinciales miniſtri, & eorum Vicarij ac Cuſtodes in proprios habuerint confeſſores, poſsint eis abſolutionis & diſpenſationis beneficium impartiri. Hoc priuilegium habetur authenticum in Marimagno *b* Prædicatorum. Circa quam conceſsionem primo eſt notandum, hoc eſſe ſingulare priuilegium. Datur enim poteſtas dictis prælatis ad diſpenſandum circa fratres ſibi non ſubditos, ſuper irregularitatem, quæ prouenit

a In.1.imp. fo.127.&in 2.fo.140.cõ ceſ.318.&31. q.

d Marema. fo.236.

uenit ex peccato, puta, quod excommunicati celebrauerũt, vel ordines ſuſceperunt, vel ſi diaconus baptizauit cum ſolennitate abſque neceſsitate præſente presbytero, qui baptizet, tunc enim eſt irregularis ſecundum Sylueſtrum, *c* Nauarrum & Sotum. Et nullibi reperitur, quod prouinciales poſsint diſpenſare cum fratribus alterius prouinciæ: neque prior conuentualis poſsit ſimiliter diſpenſare cum fatribus alterius conuentus ſuper irregularitate contracta ratione homicidij caſualis. Quia conceſsiones quæ inueniuntur ſuper diſpenſatione ab hac irregularitate, loquuntur, ſolum cum proprijs fratribus, & non cum fratribus ad eos declinantibus. Et ſi opponas quod ſecundum opinionem iuriſtarum citatam per Couarruuiam *d* ſcilicet, quod quando Papa cõceſsit, quod poſsint abſoluere percuſſorem clerici in quibuſdam caſibus prout concedit in capitulo *quanuis*, de ſententia excommunicationis, ex hacmet declaratione & conceſsione his caſibus cõcurrentibus datur ſimilis licentia in alijs, ex communicationibus, quarum abſolutio ſimiliter Papæ reſeruatur, vt etiam dicũt Panormitanus *e* & Innocentius. Ergo idem venit dicendum quod conceſſa diſpenſatione ſuper irregularitate contracta quia frater ſubditus excommunicatus, celebrauit, conceditur etiam diſpenſatio ſuper eadem irregularitate ab hoſpitibus contracta, ad hanc obiectionem reſpondetur, quod hæc opinio & Theorica Iuriſtarũ non agit ad rem: quia tractat de extenſione facultatis conceſſæ iure communi. Nos autem in præſenti agimus de extenſione priuilegij extra, vel contra ius commune dati. Quod non debet extendi vltra ea, quæ concedit expreſſe: cum omnis receſſus à iure communi ſit odioſus & reſtringendus. Neque per Concilij Tridentini decretum poſsunt prædicti prouinciales diſpẽſare in dicto caſu: cum Concilium Tridentinum ſolum cõcedat Epiſcopis & per conſequens prælatis regularibus habentibus iuriſdictionẽ Epiſcopalem facultatem ad diſpẽſandum cum ſuis ſubditis. Neque obſtat, quod hoſpites declinantes ad aliquas prouincias, & conuentus ſint ſubditi prouincialium & Guardianorum locorum, vbi tunc hoſpitantur. Nam reſpondetur hoc eſſe ex ordinatione generali aliquarũ religionum. Sicut in noſtra religione contingit, vt ſcilicet, poſsint dicti prælati eos per obedientiam & perſententiam excommunicationis præcipere quę neceſſaria ipſis præcipienda viderint, non autem, vt cum ipſis poſsint diſpenſare, neque vt ipſos poſsint abſoluere, niſi in illis caſibus, in quibus ſecundum ius & conſtitutiones generales & conſuetudinem receptam, & priuilegia Apoſtolica poſſunt diſpẽſare & abſoluere.

c Syl. v. Bapriſm. Nau. ca. 22. nu. 6. Sot. in. 4. d. 4. q. vnic.

d Cou. in c. alma mat. in, 1. p. rele. §. 11. n. 15.

e Panor. & c Innoc. c. de cæte. de ſenten. excom.

ARTICVLVS XV.

Vtrum dicti Prælati poſsint diſpenſare cum nouitijs in irregularitatibus.

RESpondeo dicẽdo, *Quod Magiſter ordinis Prædicatorũ, Prouinciales, Priores Conuẽtuales, & eorũ vicẽ gerẽtes poſſunt diſpẽſare cũ nouitijs qui in ſeculo inciderũt in irregularitatẽ, eo quod excõmunicati, ſuſpenſi vel interdicti aut in locis interdictis diuina celebrarũt, vel ordines ſuſceperũt, dato, á iudice generaliter fuerit data vel lata, vel à iure, dicta cẽſura. Ita tamẽ, quod ſi exhuiuſmodi ſentẽtijs propter debita ſunt adſtricti, ſatisfaciãt.* Hoc cõceſſit Syxtus Quartus ordini prædicatorum, vt habetur in Marimagno *a* iſtius ſacri ordinis. Circa quam conceſsionem primo eſt notandum, quod hoc eſt ſingulare priuilegium: quia concedit diſpenſare cum nouitijs in irregularitate ſupradicta. Et aduerte quod ſi particulariter fuiſſent iſti nouitij excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti à iudice, & deinde celebraſſent diuina: quod nõ poſſunt prædicti prælati cum eis diſpenſare virtute huius conceſsionis, *Vbi dicitur dato, à iudice generaliter lata cẽſura fuiſſet.* Quæ verba ſignificant, quod quando iudex generaliter fert ſententiam, aut cenſuram, dicendo, excommunico, vel ſuſpendo vel interdico tale facientes (iuxta formam traditam à Nauarro *b*) comprehendentem dictos nouitios, tunc concedere Papam dictam facultatem: non vero quando iudex excommunicauit, vel ſuſpẽdit, vel interdixit in

a Maremag fo. 256. con cel. 550.

b Nau. c. 17. n. 41.

xit in particulari fratrem qui poſtea religionem intrauit. Nã tunc cum hæc cenſura ſit ſtrictioris vinculi, quã cenſura generaliter promulgata, & in dicto priuilegio minimè eius diſpenſatio cõcedatur, minimè poſſunt dicti prælati cum nouitio hac cenſura irretito diſpenſare. Neque his obeſt, quod nos per noſtra priuilegia poſſumus abſoluere fratres, & nouitios à cenſura excommunicationis iudicis particulariter lata. Nam hoc prouenit, prout dictum eſt, in ſuperioribus a ex eo quod conceditur per dicta priuilegia abſolutio à caſibus cœnæ Domini. Vnde intulimus, quod poſſimus abſoluere à cenſura iudicis particulariter lata fundati in illa regula iuris, quod cui conceditur maius, conceditur etiam minus. At in diſpenſatione cum nouitijs non conceditur prælatis, niſi in hac ſpecie ſolum irregularitatis. Et ideo non eſt extendendum hoc priuilegium, niſi vt ſonat. Et hoc priuilegium clarè dicit, *A cenſura iudicis generaliter lata*. Quæ verba cum ſint clara, minimè nobis licet contra tenorem ipſorum ipſum priuilegium in præiudicium concedentis late interpretati. Verum eſt tamen, quod poterunt prædicti prælati cum dictis nouitijs in caſu poſito diſpenſare virtute cuiuſdam conceſsionis Sixti Quarti habita in libro Monumenta b ordinum, vbi concedit nouitijs, *Vt per confeſſionem poſt ingreſſum religionis poſsint diſpenſari in omnibus irregularitatibus (homicidij voluntarij & mutilationis membri exceptis)* & quia Papa concedit diſpenſationem ab omnibus irregularitatibus cum exceptione homicidij voluntarij & membri mutilationis. In quibus includitur etiam bigamia, quia eſt grauior reliquis ad diſpenſandum, firmauit regulam in contrarium. Et ſic conceſsit quod ab alijs irregularitatibus poſsint dicti nouitij abſolui. Sed hoc cum duabus conditionibus. Prima, quod nouitij debent habere propoſitum profitendi. Secunda, quod ſi ante profeſsionem exeunt ſic diſpenſati, iterum reincidunt in cenſuras, à quibus fuerunt abſoluti & diſpenſati. Et ratio eſt, quia ſupra dicta conceſsio datur, vt poſsint per ingreſſum religionis plenariè conſiteri: deinde quia, vt ait Sylueſter c ipſo iure in ſimilibus conceſsionibus videtur incluſa conditio, verbi gratia, ſi perſeuerauerint.

a Sup. q. 20. ar. 4.

b In 1. imp. fo. 64. & in 2. fo. 68. conc. 131. & in ſuppl. fo. 96 conc. 341.

c Syluſti. ab ſolu. 55. 9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum prælati regulares poſsint diſpẽſare cum fratre irregulari ratione homicidij voluntarij, adhoc, vt in religione poſsit eſſe prælatus.

REſpõdeo dicẽdo, quod iure antiquo poterãt Epiſcopi diſpenſare cum homicida voluntario, vt poſsint retinere beneficium curatum, obtentum ante irregularitatem, nõ tamen vt poſsit obtinere beneficium curatum de nouo, prout tradunt Couarruuias a & Nauar. Et per conſequens prælati regulares iuriſdictionem Epiſcopalem habentes poterant diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt poſſent retinere prælationes, quas ante irregularitatem obtinuerunt, non tamen quas poſt irregularitatem poſſunt adipiſci. Vnde priuilegium Sixti Quarti conceſſum, *Generali & prouincialibus miniſtris, & eorum Vicarijs vt poſsint diſpenſare cũ fratribus ordinis Minorum patientibus irregularitatem (præter quam homicidij volũtarij, bigamiæ & mutilationis mẽbrorũ) vt ad quaſcũq; adminiſtrationes & officia dicti ordinis eligi, recipi, & aſſumi illaq; gerere & exercere libere & licite valeãt*, Prout habetur in libro Monumenta b ordinum. (In quo etiam libro c continetur Sixtum Quartum id ipſum magiſtro generali & prioribus prouincialibus & conuentualibus ordinis prædicatorum conceſsiſſe) debet explicari, loquendo ſecundum ius antiquum, quod ad prælationes de nouo obtinendas tantum neceſſaria erat prædicta diſpenſatio: non autem ad retinendas prælationes ante irregularitatem obtentas. Nam ad ipſas retinendas etiam cum homicida voluntario poterant ſecundum ius commune diſpenſare. Et ſic nõ ſine myſterio ponũtur in dicto priuilegio Sixti Quarti verba illa. *Adquaſcũque miniſtrationes & offi-*

a Couar. in Clem. ſi furioſus. 2. p. §. 3. n. 6. Nauar. in c. 27. n. 240. in fi.

b In 1. imp. fo. 61. & in 2. fo. 144. cõceſ. 252.

c In 2. imp. fo. 240. conceſ. 575.

cia dicti ordinis eligi, recipi & assumi, illaque gerere, & exercere libere & licite valeant. Et non dicit ad quascunque administrationes, & officia dicti ordinis obtenta, vt ea retinere possint. Nam prout dictum est, sine priuilegio poterant dicti prælati dispensare cum suis subditis ad retinendas dictas prælationes post irregularitatem obtentas. Verum tamen est, quod hodie per Concilium Tridentinum, neque Episcopi neque prælati regulares poterunt dispensare cum homicida voluntario etiam occulto, vt possit retinere dictas prælationes, cum per ipsius Concilij Tridentini *d* decretum, beneficium curatum minime illis cõferri liceat. Bene tamen possunt dispensare cum homicida casuali: cum in eodem decreto dispensatio ista Ordinarijs committatur. Aduertendum etiam est, quod sicut habẽs beneficium curatum committens aliquod homicidium, non remanet priuatus ipso facto tali beneficio, sed per sententiã iudicis debet priuari, & vsquequo priuetur cũ suo remanet beneficio, prout aduertunt Nauarrus, *e* & Couarruuias, dicentes, Concilium Tridentinum hoc minime immutare, cum in eo solum definiatur, quod de nouo ipsi homicidæ nullum beneficium ecclesiasticum conferatur, ita etiam religiosus homicida non amittit ipso iure guardianatum, aut prælatiam regularem obtentã statim quod homicidium committit: sed necessarium est vt à suo prælato regulari per sententiam priuetur. Et sic licet non possit exercere in administratione talis prælationis, ea quæ irregularibus prohibentur, potest tamen ea, quæ ipsis minime interdicuntur opere consummare. Vnde cum per irregularitatem solum impediatur vsus ordinum ecclesiasticorum, & acceptio ipsorum & aliquod beneficium de nouo obtinere, reliquum est, reliqua omnia quæ ad ista tria munia minime reducuntur posse ipsum homicidam exercere, donec à prælatis per sententiam ab ipsis arceantur. Et sic possunt præsidere in suis monasterijs imponendo præcepta non spiritualia: quia ista minime possunt imponi, nisi ab habẽte ordines sacros, iurisdictio enim spiritualis potestatem ordinis præsupponit. Possunt etiam percipere fructus & prouentus ipsarum prælationum, quas habent aliqui prælati regulares & præpositi aliquarum religionum, quas in foro conscientiæ ante latam sententiam minime tenentur restituere. Denique aduertendum est, quod Episcopi possunt dispensare cum quocunque irregulari ex aliquo delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis alijs ad forum cõtentiosum deductis, prout decernitur in Concilio Tridẽtino. *f* Quod intelligendum est, non solum, vt possint promoueri ad sacros ordines, sed etiam vt possint beneficia etiam curam animarum habentia de nouo obtinere. Nam Concilium Tridentinum generaliter, & absolute concedit, quod possint cum ipsis dispensare. Et cum hoc priuilegium iuris sit beneficium Principis generaliter & illimitate loquens, generaliter & illimitate debet explicari. Et sic prælati regulares habentes iurisdictionem quasi episcopalem iure communi possunt cum suis subditis in prædictis dispensare in foro conscientiæ. Ex quo infertur, quod priuilegium Sixti IIII. superius allegatum respectu irregularitatum ex delicto occulto prouenientium, excepto homicidio voluntario, aut alijs deductis ad forum contentiosum, vt scilicet, possint dispensare cum suis subditis prælati regulares, ad nihil deseruit in foro conscientiæ, deseruiet tamen vt possint dispensare in foro exteriori cum suis subditis irregularibus etiam si ipsorum irregularitas procedat ex delicto publico, quod aliquãdo in forum contentiosum fuit deductum. Nec mirum est prælatos regulares maiorem potestatem habere erga suos subditos, quam Episcopos erga suos diœcesanos, cum prout cõstat ex libris suorum priuilegiorum fauore religionis multo maiores fauores illis à Sede Apostolica impertiantur.

d Con. Tri. sess. 14. de refor. c. 7.

e Nau. c. 27. no. 249. ad med. & in c. si quando except. 9 de rescrip. Coua. in c. si furiosus. 2. pa. §. 3. n. 6.

f Con. Tri. sess. 24. de ref. c. 6.

ARTICVLVS. XVII.

Virum Generales & Prouinciales possint in foro exteriori dispẽsare cum religiosis committentibus aliqua delicta, propter quæ constitutionibus Apostolicis sunt priuati officijs ipso facto, & inhabiles ad alia futura.

REspondeo dicendo, quod Alexander *a* Tertius determinat, quod in adulterijs & minoribus delictis potest Episcopus cum clericis peracta pœnitentia dispensare. Pro cuius decreti explicatione, est aduerten-

a c. ar. si clerici. §. deadul. deiudi.

tendum, quod adulterij crimen graue eſt, & vt tale ſemper etiam apud infideles reputatur. Si enim crimina extertij iniuria & præiudicio conſideranda ſunt prout docet D.Thomas, *a* & Soto cum ſcribentibus communiter, clarum eſt maximam iniuriam irrogari marito, & ipſius & coniugis parentibus & conſanguineis. Qua ratione tantis pœnis apud omnes fere nationes interdictum eſt, vt late reſoluunt Iulius Clarus *b* Antonius Gomez, Menochius, & Maſcardus. Inter maiora autem delicta prior eſt ſimplex fornicatio olim depoſitione digna, adulterio enim inferior eſt, vt docet Diuus Auguſtinus. *c* Item periurium ſimplex, vt reſoluit Decius. *d* Huiuſmodi eſt ſtuprum, licet graue ſit crimen. Quando vero alter alterum inducit ad pierandum vel ex periurio proximi mors, vel graue damnum ſuccedit præſtat adulterio, & inter maiora reputatur. Sicut etiam reputatur Sodomia & crimen aſſaſsinatus & homicidium calificatum vt colligitur ex iure, *e* & tradit Diuus Thomas. Supereſt ergo iuxta regulam Alexandri Tertij, quod poteſt Epiſcopus (non reſeruante ſpecialiter ſibi Papa) diſpenſare in pœnis debitis adulterio, fornicationi, ſtupro & periurio ſimplici, & alijs huiuſmodi. Non tamen poteſt diſpenſare in pœnis Eccleſiaſticis debitis maioribus, qualia ſunt periurium calificatum, Simonia, Inceſtus, Sodomia, aſſaſsinatus: quia huiuſmodi crimina inter grauiſsima reputantur, prout conſtat ex traditis à Couarruuias, *f* Mandoſio, Maiolo, & Salzedo. Aduertendum eſt etiam, quod patres generales, & prouinciales habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quam poſſunt exercere circa ſuos ſubditos, ſicut Epiſcopi poſſunt exercere ſuam circa ſuos diœceſanos, iuxta gloſſam *g* quandam ſingularem communiter receptam. Et per conſequens in caſibus, in quibus Epiſcopi poſſunt iure communi diſpenſare cum eis poſſunt ipſi patres diſpenſare cum ſuis ſubditis. Et ſic poſſunt diſpenſare in omnibus irregularitatibus & depoſitionibus verbalibus & priuationibus officij, aut beneficij, & inhabilitatibus ad ea peracta pœnitentia, quando reſultant ex delictis grauibus, vt eſt adulterium iuxta determinationem *h* Alexandri Tertij, ſuperius citatam; quæ tantum de depoſitione verbali eſt intelligenda ſecundum communem allegatam à Gama. *i* Et ratio horum eſt quia licet ſint ſupradictis pœnis Eccleſiaſticis afflicti propter crimina grauia, grauia tamen frequenter commit tuntur. Vnde oportet frequentiſsimè à Sede Apoſtolica diſpenſationem impetrare. Ad conſulendum autem tanto clericorum labori ius pontificium Epiſcopis diſpenſationem concedit peracta pœnitentia: quia citra Pontificem maximum, nemo abſque cauſę cognitione diſpenſat. Et Eccleſia Spiritus ſancti lumine irradiata, clericos humilitate inſtructos, literis inſtitutos, virtute ſacramentorum, frequentia diuini cultus; miniſterio exercitatos (ſecundum quod experientia docet & ſacri Canones *k* prædicat) ſemper ad vitæ emendationem dirigi intendit. Et ideo quamuis humana miſeria eos ſæpe errare contingat, mitiùs eos puniendos eſſe docuit, vt ex multis probat communis quam ſequitur Tiberius *l* Decianus. Et ſic eos magis dociles & corrigibiles eſſe ſperat: & ea ratione pœnitentes reſtituit vt ſic alios ad pœnitentiam inducat: quæ omnia etiam videmus in religioſis. Imo vltra dicta in clauſtro viuunt & ſub rigoroſo obedientiæ iugo militant, quibus propter clauſuram non decet vagari & propter obedientiam de eorum emendatione certior multo ſpes habetur. Ex his infertur, quod dicti prælati regulares poſſunt reſtituere diſpenſatiue priuatos ab officijs & inhabiles ad ea per conſtitutiones apoſtolicas, propter crimina grauia ſicut adulterium commiſſa contra ipſarum conſtitutionum tenorem, ſi ſummus Pontifex eorum reſtitutionem diſpenſatiuam Sedi Apoſtolicæ minime reſeruauit. Vnde cum Summi Pontifices, maxime Pius Quintus, & Gregorius Tertius decimus, in ſuis conſtitutionibus latis contra religioſos introducentes mulieres in monaſteria virorum: aut mulierum non reſeruauerint ſibi ſuſpenſionem à diuinis, nec priuationem ab officijs, nec inhabilitatem ad ea, ſicut excommunicationem reſeruauerunt: euidenter ſequitur, poſſe dictos prælatos in ſupradictis omnibus diſpenſare pœnitentia peracta: cum crimen dictæ præſumptuoſæ introductionis, non ſit grauiſsimum, neque atrox, nec ſit maius quam adulterium. Licet enim ipſum in dictis conſtitutionibus grauioribus pœnis puniatur, quam adulterium; non ex hoc debemus inferre crimen eſſe grauius. Si hoc enim eſſet verum, vnum & idem numero delictum eſſet

a D.Th.2.2.q.73.a.3.Soto libr.5.de iuſt.q.10.a.3

b Clar.in rubric.§.de adulte.Gom. in l.8o Taur. Menoc.lib.5 præſum. preſ.43.Maſcard.concl. 57.cum ſeq. cc.adul.malum.32.q.7.

d Decius in d.c.adult.

e c.ille qui 22.q.5.D. Tho.quodlibet.in.18.

f Cou.in.4.2 p.c.6.§.8.à n.2.Mand. in praxi ſignat.paragrapho diſpenſat.cum inceſtu Maio. li. 5.de irreg.c. 8 inceſt. &c. de Sodomitis Salzed.in pract. crim. c.86.

g Clem.1.de rebus Eccleſiæ non alienandis recepta per Coua. c.Ioan.n.1. de teſtam.

h In d.paragrapho de adulteriis.

i Gamb.li.2. de offic deleg.n.193.

K c clericos 21.d.c prælatos 25.d.c. cum ſecundum Apoſtolum de præbend.

l Tiber. in praxi.lib. 4. c.9.in prin.

eſſet grauius in vna Prouincia, quam in alia, cum minori pœna in ipſa afficiatur: & eſſet crimen nefandum maius crimen in his Hiſpaniarum partibus, quam in alijs, vbi cũ Sodomitis mitius agitur. Debet ergo grauitas delictorum penſari ex minori, aut maiori nocumento Reipublicæ illato. Et certe ego non video ex qua parte dicta mulierum introductio, abſolute loquendo, ſit maius delictum quam adulterium. Imo ipſa introductio abſolute loquendo non eſt mala in ſe, ſed quia prohibita: at adulterium eſt quoddam intrinſecè malum. Infertur ſecundo, non poſſe dictos prælatos diſpenſare in pœnis, quæ propter crimen nefandum per ſacros Canones determinantur, cum hoc delictum, non inter delicta grauia, vt adulterium, ſed inter grauiſſima numeretur. Infertur tertio, quod ſi Gregorius Tertius decimus non committeret reſtitutionem vocis actiuæ & paſsiuæ generalibus, & prouincialibus, quam incurrunt religioſi qui in electionibus, vel ante eas per ſex menſes pro ſe vel pro alio ſubornaſſent, minime dicti patres in hoc caſu poſſent diſpenſare, etiam ſi Summus Pontifex huius rei diſpenſationem Sedi Apoſtolicæ minime reſeruaſſet. Suborna-tio enim in electionibus grauius crimen eſt, quam adulterium: imo inter grauiſſima crimina connumeratur. Ait enim & probat doctiſsimus Soto *l* eſſe crimen contra rempublicam, ſicut eſt crimen læſæ maieſtatis, & furtum publici ærarij, & alia huiuſmodi, quæ immediatè contra publicum, & commune bonum perpetrantur.

Contra ſubornationes

l Sot. de tegend. ſecret. memb. 2. q. 4. conc. 3. p. 37. col. 1.

Non deſunt aliqua argumenta, quæ hanc partem videntur reddere dubiam. Primum eſt, quod deciſio Decretalis Alexandri Tertij, & communis, quam reſoluimus, limitatur quando pœna imponitur per legem, aut conſtitutionem, ipſo facto, aut ipſo iure, prout tenet Archidiaconus, *m* & refert, & ſequitur Felinus. At pœnæ dictarum conſtitutionum Pij Quinti, & Gregorij Tertij decimi imponuntur ipſo facto. Sed huic argumento reſpondetur, quod opinio Archidiaconi non eſt adeo ſecura, cum nitatur falſo fundamento, ſcilicet, quod quemadmodum Epiſcopus non poteſt diſpenſare poſt ſententiam à ſe latam, iuxta quandam gloſſam. *n* Ita neque quando lex imponit pœnam ipſo iure; quia tunc lex trahit ſecum executionem. Nam contrariam ſententiam ſcilicet, quod Epiſcopus poſsit diſpenſare poſt latam depoſitionis ſententiam cum clerico, quem iam pœnituit, tenent Collector *o* Abbas, Felinus, Decius, Alciatus, & Selua: & ita obſeruandum eſſe, contra Baldum, & Aretinum tenet Maiolus. Adeo quod etiam contradicente accuſatore, Epiſcopus poteſt diſpenſare, ſiquidem lex poſitiua Epiſcopo diſpenſationem libere concedit & committit. Et ita communiter interpretatur decretum Alexandri Tertij ſuperius allegatum, vt conſtat ex traditis ab Abbate, *p* Felino, Decio, & Alciato, & Hippolyto.

m Archid. in c. licet canõ de elect. li. 6. Feli. in d. paragrapho de adul. n. 4. verſu fallit. 1.

n Gloſ. in c. & ideo. 2. q. 6.

o Colle. n. 9. Abbas. n. 14. Felin. n. 16. Dec. 18. Alexã. n. 1. in d. paragrapho, de adulterijs Selua de benef. 4. q. 7. n. 8. Maio. li. 3. c. 22.

p Abb. n. 16. & 18. in d. paragrapho de adult. Felin. ibi n. 20. Deci nu. 22. Alciat. nu. 3 Hippoly. in princi. & n. 74.

Secundum argumentum eſt, quod decretum Alexandri Tertij, & opinio, quæ per eum reſoluitur non habet locum, quando conſtitutio dicit: Sit perpetuo priuatus, aut dicit alia ſimilia verba, quæ inducunt priuationem, non ſolum beneficiorum, & officiorum, ſed etiam inducunt inhabilitatem ad obtinenda in futurum, vt tenet quædam gloſſa, *q* & conſtat ex exemplis traditis à Felino, *r* qui eius opinionem ſequitur. Et hoc contingit in conſtitutionibus ſupradictis, ibi, *& inhabilitatis in poſterum ad illa, & alia omnia*. Huic argumento reſpondetur, quod etiam ſi hanc opinionem teneant Felinus, & alij cõtrariam tamen opinionem tenent Autores grauiſsimi: ſcilicet, quod Epiſcopus poſsit diſpenſare cum priuato perpetuo ipſo facto beneficio, aut officio. Nam lex Canonica ad ſubleuandum priuatos & depoſitos, ne Romam accedere teneantur propter quodcunque graue delictum, conſiderans ea frequenter committi, hoc permiſit. Ita quod in quibuſcunque pœnis incurſis reſpectu alicuius grauis delicti poſsint id ipſum Epiſcopi poſt actam pœnitentiam, quod Papa, niſi Papa earum reſeruationem ſibi ſpecialiter reſeruauerit, etiam ſi ipſæ pœnæ incurrantur ipſo facto, & ſint perpetuæ. Et hanc opinionem tenent Abbas *f* & Decius, & hanc opinionem defendit Hippolytus, *t* de Marſilis, concludens eſſe ridiculum per verba, *perpetuo, omnino, & ipſo facto* poteſtatem datam Epiſcopis in dicto decreto Alexandri Tertij eſſe ſublatam, ita firmauerunt doctiſsimi Doctores Sahagun, & Gabriel Henriquez Salmanticenſis Academiæ primarij digniſsimi Sacrorum Canonum, & iu-

q Gloſſ. in c. cupiẽtes paragrapho, cẽterum, vbi perpetuo de electi. lib. 6.

r Felin. vbi ſu. verſ. 2. limita.

f Abb. in d. paragrapho, de adult. n. 6 verſi. & hoc intelligo. & in ver. quantoque vbi Dec. nota 8.

t Marſ. in d. §. de adult. n. 63. & 68.

& iuris ciuilis professores. Et ita viri doctissimi putant decretum Alexãdri Tertij esse extendendum, cum ratio dicti decreti militet in his etiam casibus. Siquidem in constitutionibus apostolicis pro delictis grauibus hæ pœnæ infligũtur: in quibus si Episcopi non possent dispensare cogerentur clerici & regulares vrbem frequenter accedere & iugum Ecclesiæ fieret durum & pœnosum, cum sit leue & suaue.

Aduertendum circa suprà dicta, quod sæpe sæpius repetit verba, post actam pœnitentiam. Nam inferior sine causa non potest in lege Papæ dispensare, & pœnitentia acta delinquentis sufficiens causa ad dispensandum iudicatur. Propter quam rationem possunt Episcopi dispensare cum clerico officio perpetuo priuato, etiam ante actam pœnitentiam, si propter eius prudentiam & regimen vt vtilis Ecclesiæ postulatur cum hæc sit sufficiens ad dispensandum causa. Pro cuius rei probatione & explicatione notandum est, dispensationem esse duplicem, voluntariam & necessariam. Voluntaria est illa, de qua egimus in superioribus, quæ ab Episcopis post actam pœnitentiam conceditur. Necessaria est, quando clericus depositus, aut priuatus, Ecclesiæ & populo est necessarius quod præsumitur si à populo petatur, vt sacri Canones *u* sic intellecti innuunt, & tradunt glossa, Abbas, Felinus, Decius, & doctissimus Alciatus. Inter quas magnum discrimen versatur. Quod in voluntaria Episcopus pro arbitrio dispensabit. In necessaria autem dispensare debet, & ad dispensandum compelli poterit propter Ecclesiæ vtilitatem, vt tenent communiter scribentes. Imo & capitulum sede vacante in hoc casu propter Ecclesiæ vtilitatem poterit dispensare. Et ita supradicta iura interpretatur Gambarus, *x* & Thesaurus Christianæ religionis. Ex quibus infertur, quod etiam ante actam pœnitentiam possunt prælati regulares habentes iurisdictionem Episcopalem dispensare cum suis subditis priuatis perpetuo ab officijs, propter aliqua crimina grauia (sicut adulterium) quæ commiserunt, si eorum prudentia & regimen est vtile monasterijs. Quæ vtilitas præsumitur, si ad ea postulantur officia exercenda.

u c. vt cõsti tueretur & c Dño Sancto dist. 50. vbi gloss. v. necesse. Abb. in d. 5. de adult. n. 10. vbi Fel. n. 15. Dec. n. 24. Alcia. n. 4.

x Gamb. de osth. delega. lib. 2. n. 69. & 274. Thesaurus. c. 29.

QVÆSTIO XXV.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi & commutandi vota suorum subditorum, in octo articulos diuisa.

¶ *Circa quam quæruntur octo.*

1 *VTrum Papa possit dispensare cum religiosis in voto solemni religionis.*

2 *Vtrũ Papa possit efficere de religioso religiosum, vt possit ducere vxorẽ.*

3 *Vtrum Summus Pontifex possit dispensare cũ fratribus ordinũ militiarum, vt possint ducere vxorem.*

4 *Vtrum prælati regulares possint irritare aut dispensare vota suorũ subditorum.*

5 *Quo iure prælati regulares habeant autoritatem ad irritandum vota subditorum.*

6 *Vtrũ prælati regulares valeãt dispensare in votis volentiũ ordinẽ intrare.*

7 *Vtrũ dicti prælati & Abbatissæ possint dispensare in votis monialiũ.*

8 *Vtrũ prædicti prælati possint commutare, irritare, & dispensare vota nouitiorum, & nouitiarum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Papa possit dispensare cum religiosis in voto solemni religionis.

REspõdeo dicẽdo, quod Papa nõ potest dispensare cũ religioso in tribus votis essentialibus, ita vt manẽte propria religione monachali possit verus religiosus monachalis habere propriũ & vxorem ducere, & nulli subditũ esse specialiter; vt egregie probant omnes Theologi teste Sot. *a* & Corduba; quia de iure diuino sunt illa tria vota essentialia &

a Sot. lib. 7. de iust. q. 4. a. 2. & q. 5. a. 3. Cord lib. 1. quæst.

lia & intrinseca veræ religioni Monachali, vt euidenter cōstat ex decretali *b* Innocentij tertij dicentis, quod abdicatio proprietatis, sicut custodia castitatis ita est annexa regulæ monachali, vt neque summus Pontifex possit dispensare. Quæ exceptio de duobus votis extenditur ad votum obedientiæ cum sit tam intrinsecum religioni, sicut reliqua, imo est inter ea præcipuum, vt probat D. Thomas. *c* Neque hoc est alienum à Iurisperitorū doctrina, cū certum sit apud omnes iuris interpretes, quod exceptiones omnes extendūtur ad omnes casus similes, in quibus eadem ratio versatur, vt probat doctissimus Couarruuias. *d* Cum ergo summus Pontifex iudicialiter procedens dicat: quod Papa non possit in illis votis essentialibus dispensare, inde colligitur euidenter, quod illa tria vota sunt essentialia iure diuino veræ religioni monachali. Atque adeo nō est potestas in terra, quæ possit efficere, vt monachus manēs vere & proprie monachus possit habere proprium & vxorem, & esse liberum ab omni obediētia, sicut cæteri sæculares. Neque oppositum huius sentētiæ sentit Scotus, *e* asserens, quod matrimonio non repugnat votum solemne continētiæ seu monachatus, nisi ex eo quod ecclesia illegitimauit sic vouentem ad cōtrahendum. Nā vt dicit Flauius *f* Scoti interpres, illegitimatio ista iure diuino est facta, eo quod fuit facta ab Apostolis, qui erant in ecclesia primitiua, vt constat ex traditione. Quæ nimirum ecclesia primitiua quatenus erat organum Spiritus sancti, immediate poterat ius diuinum & sacram scripturam condere. Et ideo quando aliqui dicunt Scotum sentire, matrimonium non repugnare monachatui ex iure diuino: hoc est intelligendum successiue, prout explicat noster pater Michael à Medina. *g* Id est quod is qui vere monachus est, ex causa possit effici sæcularis, vt matrimonium contrahat. Sed iure diuino vt ex traditione cōstat prohibitū est, ne possit esse dispensatio in tribus votis manēte monachatu. Dixi manente monachatu. Nam in ordinibus militaribus contrarium est dicendum, prout infra articulo tertio ventilabitur. Dixi manente monachatu. Nam cessante monachatu bene potest id ipsum Papa efficere secundum Scotum & alios, vt articulo sequenti statim demonstrabitur.

b c. cum ad monasteriū de statu monach.

c D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 5. 6. & 8.

d Cou. li. 2. var. c. 5. no. 6.

e Scot. in 4. d. 38.

f Flau. in dicta d.

g Medi. de sacro. hom. cōt. li. 4. cōtrouer. 7. c. 39.

ARTICVLVS II.

Vtrum Papa possit efficere de religioso nō religiosum, vt possit ducere vxorē.

REspondeo dicendo, quod Diuus Thomas *a* asserit, Papam non posse efficere quod ille, qui est professus in religione nō sit religiosus, licet quidam Iuristę ignorāter contrarium dicat. At quanuis ipse angelicus Doctor notauerit Iurisperitos de ignorantia in hac parte, contraria tamen sententia est verior, & inter Doctores communior, & Ecclesię consuetudine recepta, scilicet, quod Papa possit dispensare in hoc cū religiosis. Dispensauit enim aliquando cum aliquibus religiosis professis ad cōponēdas multorū regnorū lites, vt refert Spichius. *b* Et in hanc partem inclinat Scotus, *c* quem magna Theologorū & Iurisperitorū turba sequitur: quos omnes congregat, & sequitur doctissimus noster pater Corduba, *d* & etiam Couarruuias. Et ratio præcisa huius sententiæ est, quia votum solemne religionis non irritat ex diuina institutione matrimonium contractum ab eo qui fuit monachus. Et probatur primo. Quia vt ait Scotus, nulla inuenitur ex iure diuino inhabilitas simpliciter ad matrimonium in vouente & tradente se in manus Domini, & manus Dei, ita vt nunquam possit contrahere, quia licet non possit Pontifex, vt dictum est in superiori articulo, dispensare, vt religiosus nubat, manente religione, nulla tamen lex diuina est arcens & vetans summum Pontificem posse ex monacho facere sæcularem ad contrahendum. Nam quanuis iure diuino, & naturali sit religiosus Deo traditus & consecratus cum status assumptione per votum solemne religionis, tamen quia hæc diuina traditio & obligatio habet ortum à voluntate humana, hinc sequitur quod ex iusta causa potest religiosus effici sæcularis ad contrahendum. Sicut contingit in ordine sacro & in voto simplici religionis, in quo licet sit actualis traditio respectu Dei, (vt ait Scotus) & obligatio de iure diuino & naturali ad non cōtrahendum matrimonium, potest in illo fieri dispensatio, in quo est actualis traditio respectu Dei, & hominum. Sic eodem modo in voto solemni religionis fieri potest. Nec tunc capitur alienum inuito domino, sed ex Dei voluntate, quod erat Deo

a D. Th. 2. 2 q. 88. ar. 1.

b Spich. li. 5. de continent. c. 5.

c Sco. in 4. d. 38.

d Cord. li. 1. qq. q. 24. Cou. de resti. c. 2. n. 10.

Deo conſecratum conuertitur ad vſum matrimonij. Quare licet verum ſit, quod Summus Pontifex non poſsit diſpenſare in iure diuino abſolute contento in præceptis fidei & ſacramentorum; in iure tamen diuino ex ſuppoſitione, quod habuit ortum ab humana volũtate, optime poteſt diſpẽſare.

ARTICVLVS III.

Vtrum Summus Pontifex poſsit diſpẽſare cum militibus ordinum militarium, vt poſsint contrahere matrimonium.

RESpõdeo dicẽdo, quod Innocentius Tertius, in articulo primo huius quæſtionis allegatus, ſolum de religioſis monachalibus loquens, dixit, Summum Pontificem minime poſſe diſpenſare vt remanentibus monachis poſſent ducere vxores: non tamen hoc negauit militibus ordinum militarium poſſe concedi. Sicut de facto diſpenſatum eſt cum Commendatarijs Chriſti in regno Luſitano, qui neque coniugalem caſtitatem vouent, & ſic ducunt vxores, & habent diſpenſationem, vt coniugatis degẽtibus in ſæculo extra monaſterij clauſtra alentibus liberos ſplendidãque (prout decet) familiam habẽtibus omnia ſecundũ regulam ſuppeditentur teſte Molina. *a* Diſpenſatum etiam eſt cum equitibus ordinis Alcantaræ, & Calatrauæ, vt poſsint ducere vxores. Et ſic iam modo nõ promittunt caſtitatem abſolute ſed caſtitatem coniugalẽ. Quæ conſiſtit in hoc, quod non debent cognoſcere alias vxores præter ſuas: & cognoſcendo alias præter ſuas non ſolum adulterium, ſed etiã ſacrilegium contra votum caſtitatis emiſſum cõmittunt. Vnde filios prædictorum Commendatariorum non habentium vxores habitos ex ſoluta ſacrilegos eſſe exiſtimo contra Laram *b* & Henriquez, & Gutierrez aſſerentes eſſe naturales. Contra quos egi in *c* ſuperioribus. Nec mirum eſt quod Summus Pontifex cum ipſis poſſit diſpenſare: cum ſecundum opinionem Theologorum non ſint vere religioſi, quibus ego ſupra *d* aſſentitus ſum, concordans eos cum Canoniſtis; dicens non eſſe vere religioſos monachales & pœnitentiæ, ſed eſſe vere religioſos militares, quorum inſtituto non repugnat habere vxores. Imo maxime decet: cum ordinentur ad pugnãdum armis materialibus pro Eccleſia Sãcta Dei, quorum familiæ deficerent, ſi liberos viros nobiles non poſſent procreare, qui parentum & procerum ſuorum exempla ſectarentur & pro fide Catholica militarent.

a Mol. 2. 2. trac. 2. d. p. 14. col. 772.

b Lara de alim. in 1. li. 9 Hẽriq. li. 11. c 20. §. 3. in gloſ. licet. C. Gutier. in prac. q. c. 11. pag. 246.

c Sup. q. 13. ar. 2. dq. 1. art. 6.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum prælati regulares poſsint irritare, aut diſpenſare vota ſuorum ſubditorum.

RESpõdeo dicẽdo, quod opera religioſorũ ſunt in multiplici differẽtia. Primũ genus eſt eorũ, quæ fiũt cõtra prohibitionem regulæ, vel prælati, generalem vel ſpecialem: & vota ſuper his non tenent, niſi prælati conſenſerint. Et nõ tenent etiã ſi ignoret monachus rem eſſe prohibitam à prælato iuxta tradita à Soto *a* Nauarro & Aragon. Et hæc vota cum ſint nulla, irritatione nõ indigent. Secundũ genus eſt eorũ quæ ſolenni voto cõprehenduntur, vt ſunt tria vota eſſentialia, & peculiaria ſtatuta. Et in his duobus proculdubio ſubijciũtur monachi prælatis. Apparet nihilominus poſſe de his votum voto ita firmiter adijcere, vt illud prælatus irritare queat. Vt ſi voueat in ordine Prædicatorum nunquã carnes guſtare, & nunquam locis & horis vetitis ſilentium rumpere. Quoniam poſtquam licuit votum ſolenne de illis emittere, videtur poſſe arctius ſe adſtringere ad ea ſeruanda, quæ nihilominus poteſt prælatus diſpenſare, & irritare. Quinimo & debet, quia hæc vinculorum congeminatio ſuper eadem materia vix vnquam prudenter ſit. Poteſtas autem prælatorum in hac parte inde patet, quod cum ſuper omnibus cõſtitutionibus & regulæ ſtatutis præter tria vota eſſentialia valeant præfecti ex cauſa diſpenſare, cohibere poſſunt ſubditorum arbitrium ne de his ſtatutis noua edant vota. Nam & illa, ſuper quibus diſpenſare poſſunt, dum diſpenſando faciũt ea de illicitis licita, poſſunt pro cauſa nonnunquã iubere, ſcilicet, vt ſubditi ſilentium rumpant, aut religionis ieiunium frangant, ac proinde valent horũ vota caſſare. In tertio ordine ſunt opera libera, ideſt quæ neque legis ſunt præcepta, neque ſub voto includuntur: vt orare atque noua ſuperaddere ieiunia. Et ad hæc prælati regulares quidem pro ſuo libito cogere nequeũt ſubditos, poſſunt ea tamẽ impedire, quãdo libue-

a Soto. li. 7. de iuſt. q. 2. art. 1. dub. 3. Naua in cap. nõ dicatis. nu. 74. verſ. 4. Aragon. 2. 2. q. 88. a. 8. con. 1. & 2.

libuerit. Et ideo hæc particulariter & propriè ſunt vota, ſuper quibus Prælatorũ irrita tio & diſpenſatio cadere poſſunt. Quartus operũ ordo eſt, quæ prorſus Prælatorũ autoritatẽ exuperãt, vt trãſitus ad arctiorem religionem. Hic enim trãſitus cum ſpectet ad exitum ſubditi ab obedientia Prælati, nõ cõprehenditur ſub illa. Quo fit (vt bene ait Caietanus) votum, quod monachi huiuſmodi trãſitus emiſerint, nõ poſſe à prælatis irritari, poſſe tamẽ in eo diſpenſari. Nã irritare eſt voluntatem alterius coercere, diſpenſare verò nõ niſi ſpõtaneæ petitioni ſubditi annuere. Prælati autem prohibere nequeunt ſubditum trãſire volentem ad fœliciorem frugem. Si autem ille vult ſub eorum obedientia manere, poterunt tunc ſuper huiuſmodi voto ab eiſdem prælatis diſpenſari, quando quidem illud nõ eſt ſimpliciter votum religionis: ſed votum trãſitus vnius ad aliã religionẽ. Quintum genus operum eſt eorum, quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria, vt legis præcepta ſeruare. Et nõ ſolum illa, ſed & quę ad charitatem ſeruorum attinent; quorum contraria ſunt peccata venialia. Et horum votũ cenſet Caietanus irritari à præfectis regularibus nõ poſſe. Vt ſi monachus votum Deo vouit nõ furãdi, aut nõ mẽtiendi. Ratio eſt: quoniam hæc materia nõ eſt prælatis ſubiecta. Ait enim nihilominus Caietanus poſſe Prælatum huiuſmodi votum in nomine Dei cõmutare. At cõtrarium videtur tenere Sotus, *b* quem ſequitur Nauarrus. Nã ſi quantum ad neceſsitatem præcepti implendi diſpenſatio iſtorum ſub poteſtate prælatorum minime comprehendatur, nihilominus illa noua obligatio, qua ſubditus ſua ſpõte religare ſe cogitat, ait Sotus ſe nõ videre, cur nõ poſsit à prælatis irritari? Nã quãtum ad ſpõtanea domini ſunt ſubditarum ſibi voluntatum. Et iuxta ſupradicta debet intelligi id, quod cõceſsit Eugenius Quartus monachis S. Benedicti obſeruãtiæ Italiæ. Ne *ab eorum quiete diſtrahi & Romanã Curiã pro obtinendis licentijs frequentare cogantur. Quod in omnibus caſibus, in quibus de iure cõmuni prælatis & monachis præfatis autoritas, ſeu licentia ſeu diſpẽſatio ordinarij eſſet neceſſaria, ſi ab eodẽ exẽpti nõ eſſent, prælatis Abbatibus, Prioribus, Rectoribus huiuſmodi, qui pro tẽpore fuerint, vna cũ eorũ Cõuentibus de licẽtia tamẽ & cõſenſu Capituli Generalis, aut præſidẽtis cũ maiori parte viſitatorũ autoritate Apoſtolica abſque eo, quod ad ſedẽ Apoſtolicã habeãt recurſum huiuſmodi licentiã, autoritatẽ, & diſpenſationẽ indulſit*, vt habetur in Cõpendio *c* Mendicãtium, vbi ait Collector vidiſſe hoc priuilegium authenticum.

b Sot. lib 8. de iuſt. q. 3. ar. 1. Nau. in man. ca. 12. n, 64.

c Cõp. Mendi. tit. diſpẽſatio. 6.

ARTICVLVS. V.

Quo iure Prælati regulares habeãt autoritatẽ irritandi vota religioſorum.

REſpondeo dicendo, cum doctiſsimo Soto, *a* quod Summus Pontifex, quia eſt velut generalis miniſter, Prouincialis, Guardianus, ſeu Prior, poteſt irritare vota religioſorum. Et hoc veriſsimum eſt apud omnes. Addit tamen nouiter idem author, quod Summus Pontifex non poteſt irritare vota ſæcularium. Licet enim ſuper omnes fideles habeat pleniſsimam poteſtatis iuriſdictionem, non habet tamen ſuper ſæculares poteſtatem dominatiuam, quæ requiritur ad irritandum, ſicut habet ſuper regulares. At hæc opinio Soti reprobatur à doctiſsimo noſtro fratre Michaele à Medina. *b* Nam in ordine ad fidem & Euangelium omnes ſubduntur Summo Pontifici. Quare ſi quis ſæcularis inutilem ſe reddidiſſet ad fidei obſequia viuendo in religione, ſi ad propulſandos fidei hoſtes in bello hic homo eſſet valde neceſſarius, poſſet quidem Summus Pontifex illum ad arma cogere, omnia eius vota huic muneri contraria irritando: quia propter Baptiſmum fit Papa dominus voluntatis Chriſtiani hominis, id eſt, in ordine ad finem ſpiritualem. Atque adeo ſi Epiſcopus voueret religionem, Papa poteſt illud votum irritare: quia ſine illius voluntate, nullum eſt. Sed vt ingenue fatear hoc non eſt ſimpliciter irritare, ſed tantum ſecundum quid, id eſt ad illum finem. Prælati verò regulares ſimpliciter irritant, ex eo ſolũ, quia ſunt domini abſoluti voluntatis omnium religioſorum ſuorum, quod nimirum non concedit Sotus de Papa reſpectu ſæcularium. Ex his patet quo iure poſſint dicti prælati irritare vota. Ad quod reſpondet

a Sot. lib. 8. de iuſt. q. 3. ar. 1. dub.

b Med. li de fieron. ordinũ continent. c. 44 & 45.

So-

c Sot. in. d. ca. 1.

a Sotus, quod iure diuino & naturali. Nam ratione voti efficitur prælatus dominus voluntatis ſubditi. Quæ nimirum ſententia verisſima eſt. Et aduerte, quod ad irritādum vota nulla requiritur cauſa, ſicut requiritur ad diſpenſandum. Ex mera enim voluntate prælati hanc votorum irritationem facere poſſunt, prout poſt Sylueſtrum concludit Sotus dicens, peccare nihilominus venialiter prælatos irritando vota ſubditorū ſine cauſa. Quæ nimirum ſententia ſolidum habet fundamentum. Nam ſic irritare eſſet actus otioſus & inutilis, teneret tamē irritatio, ſi prælatus de dicto voto præmonitus & certior factus illud irritauit & caſſauit

d Caiet. 2. 2. q. 88. ar. 8.

vt optime docuit *d* Caietanus. Sed ſi aliquo bono fine prælatus irritaret vota, præuia aliqua deliberatione non peccaret.

ARTICVLVS VI.

Vtrū prælati regulares poſſint diſpenſare in votis voletiū ordinem intrare.

REſpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus conceſsit prælatis cōgregationis Sācti Benedicti: *Perſonas volentes eorum Cōgregationi ſociari, quæ religionem locum & ordinem aliū quē cunq; etiam arctiorem vouiſſent, tali voto non obſtante approbationem profeſſionemq; recipere, eademque autoritate Apoſtolica ab ipſo voto abſoluere, & cum ipſis diſpenſare, dummodo in tali religione, ſeu ordine, de quo vouiſſent profeſſionem nō emiſerint. Quod ſi tamē ante profeſſionē emiſſam ab ipſare ceſſerint cōgregatione, huiuſmodi diſpēſatio nullius erit roboris, vel momenti:* Illa conceſsio habetur in cōpendio *c* Mendicantium.

a Compen. mend. titu. diſpenſ. §. 8.

Circa quam conceſsionem eſt notandum quod eſt magni æſtimanda quando quidem concedit, vt poſsimus diſpenſare cum illo, qui habens votum ingrediendi in Carthuſiā venit ad ordinem Mendicantium. At verō ſemper requiritur cauſa rationabilis ad intrandum ipſum Ordinem: quia Papa non poteſt diſpenſare, vt religioſus ſine cauſa legitima tranſeat ad laxiorem religionem, prout tenet *b* Panormitanus, & Syluеſter. Et ſic concedens prælatis, vt poſsint diſpēſare cum illo, qui habens votum intrandi in Carthuſiam, vt poſsit profiteri in Ordine mendicantium, concedit hoc ſecundū modum, quo poteſt, ſcilicet, cauſa iuſta interueniente. Cauſa autem iuſta & rationabilis eſt, vt ſi is putet melius Altiſsimo famulatū dedicare in hoc ordine, quam in arctiori. Quod probatur. Nam ſecundum doctiſsimum Sotum, vt aliqui doctiſsimi eius diſcipuli affirmant, Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum ſeculari, vt intret ordinem reformatū, dato, emiſiſſet votum arctioris religionis, & quod cauſa ſufficiens ad huiuſmodi diſpenſationem cōcedendam erit, ſic velle qui votum emiſit. Nam inclinari magis ad laxiorem religionem, quam ad ſtrictorem per ipſum votatam, ſignum eſt notiſsimum, q̄ Altiſsimo Domino famulatum magis dicabit in laxiori, quam in ſtrictiori. Aduertendum tamen, quod ſupradicta procedunt, quando aliquis virtute diſpēſationis ſe nō obſtante dicto voto tranſfert in laxiorē religionem. At vero quando aliquis vouens ſtrictiorem religionem, licet virtute priuilegij alicui religioni laxiori cōceſsi ſe transferat, & profiteatur in ipſa, & vt profitendo ſatisfaciat voto, non tamen liberetur à culpa mortali, quā cōmiſit omittendo religionem ſtrictiorē, quā vouit, ſuſcipiendo habitum & profitendo in alia religione laxiori, prout tenet D. Thomas, e quē ſequitur Nauarrus: cū ſine cauſa & ſine legitima diſpenſatione votū prius factū nō in ſpecie adimpleuerit.

b Panor. in c. non eſt voti de vot. Silue. ver. votū §. 3.

e D. Thom. 2. q. fin. art. pe. ad. 3. Nauа c. 12. nu 58.

ARTICVLVS VII.

An dicti prælati & Abbatiſſæ poſſint diſpenſare in votis ſuarum monialium.

REſpōdeo dicēdo, certū eſſe prelatos regulares poſſe diſpēſare, & irritare vota ſuarū monialium, etiā ſi emittāt vota adim plēda in poteſtate aliorum prælatorū. Abbatiſſæ tamē nō poſſunt diſpenſare in dictis votis, neque ea commutare, cum hoc pertineat ad ſpiritualem iuriſdictionē, quam Abbatiſſæ ſuper ſuas moniales mini-

me habent. Possunt tamẽ dictæ abbatissæ irritare vota per suas moniales emissa, sicut pater potest irritare vota filij, & maritus vota vxoris propter potestatem dominatiuã, quã habent: siquidẽ Abbatissæ maiorem autoritatẽ habent dominatiuam super suas moniales, quam pater & maritus super filium & vxorem prout notat noster Episcopus Angles, & constat ex traditis in nostra summa *a* confessorum. Vbi aduerto quod quãdo fiũt istavota sine consensu prælatorum, non peccant prælati, neque Abbatissæ ea sine causa irritando. Neque peccãt subditi, & moniales dictã irritationẽ sine causa petendo, siquidem promiserunt Deo sub conditione tacita, si eorũ prælati, dicta promissa non irritauerint, vt ex late traditis in eadem summa patet.

a In sum. 2. tit. c. 89. de voto p. 319. n. 1. & n. 9.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum dicti prælati possint dispensare commutare & irritare vota nouitiorum & nouitiarum.

REspondeo dicendo, quod omnia vota personalia, & mixta vt sunt peregrinationes cessant, emissa professione in aliqua religione à sede Apostolica approbata, vt dicũt Sãctus Thomas *a*, & Sotus, cũ communi. Cessat etiam votum vltramarinum, quidquid dicat Syluester. Quod probatur. Nam professus moritur mundo, & viuit Deo, & ad hanc vitam professio solẽnis dirigitur: vnde cessante vita prẽterita, etiam cessant vota in ipsa facta: Vnde infertur quod etiam cessant vota realia, siquidem ad regimen spirituale prioris vitæ fuerint emissa, quæ iam cessat per translationem professitẽtis in aliam vitam mere spiritualem. Et intra annum nouitiatus liberi sunt nouitij â votis, quæ non possunt impleri in religione. Et ratio est: quia disponente Papa, vt omnia nouitiorum & nouitiarum vota in voto solenni religionis absoluantur, & statuente quod nouitij probent austeritates religionis, & religio ipsorum nouitiorum mores, clarũ est, nolle obligare dictos nouitios, in illo anno ad obseruationẽ votorum, quæ in religione minime possunt adimplere. Verũ ad ea, quæ possunt adimplere ex voluntate ipsius Papæ astringuntur. Notandum est tamen, quod consideratis exercitijs, in quibus in dicto anno occupantur, verbigratia, surgendo ad matutinas, & in alijs horis canonicis assistendo orationi mentali, ieiunijs, disciplinis motificationibus, missarum auditionibus, vt acolyti seruiendo, & alijs exercitijs humilitatis insistendo, poterunt prælati, & ipsi, qui curam habent nouitiorũ dicta vota in aliqua opera istorum Deo magis grata cõmutare. Attendant tamen, quod non habent potestatem ad dicta vota irritanda, cum super nouitios non habeant potestatem dominatiuam, sicut babent super professos vt aduertit doctissimus *b* Nauarrus. Attamen propter potestatem spiritualem, quam habent super eos bene possunt eorum vota commutare, & dispensare in opera & exercitia quæ ab ipsis in religione communiter fiunt prout aduertit Alcocer *c* in sua docta & cõpendiosa summa confessorum.

a D. Tho. 2. 2. q. 86. a. 12. q. 186. art 1. Sot. li. 4. de iust. q. 1. a. 4

b Nau. n. 22. n. 69.

c Alco. in sũ c. 16. fo. 57. p. 1.

QVÆSTIO XXVI.

De Abbatibus quoad potestatẽ dispensandi in obseruantijs regularibus in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *VTrum prælati possint dispẽsare in omnibus obseruantijs regularibus.*

2 *Vtrum expediat vti cõstitutione Pij II. de qua in articulo superiori.*

3 *Vtrum fratres minores possint recipere triticum verbigratia vt pro alijs commutetur,*

4 *Vtrum præcepta regulæ minorũ sint vota.*

5 *Qui sint prælati qui possunt dispẽsare in præceptis regulæ minorum.*

6 *Quis possit dispensare cum prælatis ad supradicta.*

7 *Vrum possint fratres vti dispẽsationibus sine causa impetratis.*

AR-

ARTICVLVS I.

An prælati Generales, & prouinciales poſſint diſpenſare in omnibus obſeruantijs regularibus, exceptis tribus votis, eſſentialibus?

RESpondeo dicendo, quod obſeruantiæ regulares ſunt quidquid in iure, & in Cõcilio Tridentino & regulis, & ſtatutis Apoſtolicis continetur, concernens ſolas perſonas regulares & prælati regulares habẽtes iuriſdictionẽ Epiſcopalem poſſunt diſpẽſare ſecundum ius in particulari cum aliquo in omnibus obſeruantijs præciſis regularibus cõprehenſis & contentis in iure & Cõcilio Tridentino, & conſtitutionibus iuſta exiſtẽte cauſa, dũmodo non ſit ſpecialis prohibitio inaliquo ſtatuto facta. Hęc aſſertio primo probatur, quia nullibi reperitur prohibitio generalis arcens prædictos Prælatos, ne poſsint in huiuſmodi abſeruantijs diſpẽſare. Quod nimirũ aperte deducitur ex iure Canonico. *a* In quo ſic dicitur. Neq; exiſtimet Abbas quod ſuper habenda proprietate poſsit cum aliquo monacho diſpenſare quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, ita ſunt annexæ Ordini monachali, vt contra eam neque Summus Pontifex poſsit indulgere licentiam. In quibus verbis. *Ne exiſtimet Abbas.* Notandum eſt. Nam ſicut per illa Prælatos regulares prohibet diſpenſare in his, quæ ſunt eſſentialia & annexa monachatui, per eadem verba videtur concedere quod in non eſſentialibus poteſt diſpenſare, quia exceptio firmat in contrarium regulam in omnibus, quæ exceptа non ſunt, vt euidenter conſtat in multis iuribus, quæ â Doctiſsimo *b* Couarruuia referuntur. Quam vnicam regulam non ſolum dicit eſſe probatam ex Bartholo & Dino, ſed ait eſſe omnium conceſsione receptam. Hanc eandem veritatem probat Concilium Tridentinum *c*, in quo dicitur quod ſuperiores non poſſunt quę ad ſubſtãtiam regularis vitæ pertinent relaxare. Ergo omnia quæ non ſunt de ſubſtantia regularis vitæ: ſecundum mentem Concilij poſſunt ex cauſa à Prælatis diſpenſari per regulam ſuperius traditam, qua dicitur, quod exceptio facit regulam firmam; & certam in omnibus, quæ non excipiuntur. Cum his cõcordant Angelus & *d* Sylueſter. Nam poſt argumentum à contrario ſenſu tenent Prælatum in omnibus exceptis tribus votis eſſentialibus poſſe diſpenſare. Imo eſt expreſſa ſententia D. *e* Bernardi, cuius verba ſic habentur. *Quandiu charitate militant ſtatuta regularia immobiliter fixa ſunt. At ſi forte contra charitatem aliquando viſa fuerint, ijs dũtaxat, quibus hoc poſſe videre datũ eſt, non ne iuſtiſsimũ eſſet, vt aliqua verba ſi exped iri vebitur, vel omittantur, vel in aliud forte cõmodius dimittãtur?* Hæc Bernardus. Et circa hoc vide D. *f* Thomã & Sotum.

Sed pro maiori explicatione noſtræ concluſionis eſt aduertendum, quod obſeruantia regularis eſt triplex, vt colligitur ex Cõcilio *g* Tridentino. Prima dicitur & eſt eſſẽtialis, vel ſubſtantialis in genere ſiue abſolute, quia eſt de intrinſeca ratione cuiuſcunq; religionis regularis: vt eſt obſeruatio trium votorum eſſentialium. Secunda obſeruantia dicitur eſſẽtialis in ſpecie, ſiue reſpectiue quia obligat ad culpã mortalẽ in aliqua religione ſpeciali ex peculari inſtitutione illius vt cõſtat in religione fratrũ Minorũ de obſeruãtia: in qua ſunt viginti quatuor præcepta obligantia ad culpã mortalẽ. Idẽ etiã patet in religione religioſorũ Societatis Ieſu: in quia vltra tria vota eſſentialia religionis ſũt alia plura vota ſpecialia, quæ obligãt ad peccatũ mortale. Vt eſt votũ obediendi Sũmo Põtifici in miſsionibus, & de nõ immutãdo ſtatuta paupertatis in eadẽ religione inſtituta, & de nõ procurãdo directe aut indirecte aliquod officiũ in eadẽ religione, & de detegendo ea, quæ aliquis per miniſterium procuraſſe repertus fuerit, & de non accepta aliqua dignitate extra eandem religionẽ, niſi coacti fuerint per obedientiã ab eo qui eius Ordinis profeſſores poſsit ad culpã obligare. Idẽ conſtat in religione S. Clarę: in qua eiuſdem Ordinis religioſæ vltra tria vota eſſentialia promittunt perpetuam clauſulam. Idem etiam patet in Carthuſienſibus, de quibus dicitur obligatos eſſe ad perpetuã carniũ abſtinentiã ſub lethalis culpæ noxa. Tertia Obſeruantia eſt, quæ nullo modo eſt eſſentialis, quia ad nullam culpã obligat, vt ſunt ea, quæ pertinẽt ad victum & veſtitum & communem vitam. His ſuppoſitis noſtra cõcluſio eſt intelligẽda nõſo lum

a c. cũ ad monaſter. de ſtatu monach.

b Coua. l. 2. de varijs reſol. c. 5. n. 6.

c Con. Tri. ſeſ. 25. de regu. c. 1.

d Sylue. ver diſpẽſar. §. 20. infin.

e D. Ber. de præce. & diſpenſat.

f D. Thom. 2. 2. q. 47. ar 3. & Soto de iuſt. li. 1. q. 7 ar. 3. & li. 8. q. 3 a. 1. du. 1.

g Don. Tri. in. d. c. 1.

lum de obſeruantijs tertij generis, quę non obligãt ad aliquam culpam, ſed etiam de ſecũdis obſeruantijs eſſentialibus in ſpecie, ſeu reſpectiuis, quæ obligant ad peccatum mortale. In his nãq; poſſunt ſuperiores diſpenſare ex cauſa. Nam quando Concilium Tridentinum dicit non poſſe ſuperiores relaxare quæ ad ſubſtantiam regularem pertinent, loquitur de his, quæ ſunt ſimpliciter & abſolute eſſentialia cuicunque religioni, nó autem de his, quæ reſpectiue ſunt eſſentialia alicui religioni. Et ideo dicit Cõciliũ Tridentinum abſolute & ſimpliciter, quod non poſſunt relaxare quæ pertinent ad ſubſtantiam regularis vitæ: & nó dixit alicuius regularis voti. Quod ſtatim magis Concilium explicat, cum ſtatim aperte loquatur de illis ſubſtantialibus obſeruãtijs, quę ſunt baſes & fundamenta totius regularis diſciplinæ. At vero ſola tria vota eſſentialia ſunt huiuſmodi, quia ſine reliquis poteſt vera cõſtare religio: ſine illis autem minime. Merito ergo ſola tria vota eſſentialia vocantur baſes & fundamenta. Atq; adeo certo ſtatuendum eſt, quod in omnibus ſpecialibus votis & pręceptis ſecũdi generis cuiuſcũq; religionis poſſunt ſecundum ius & Concilium Tridentinum diſpenſare prælati in particulari cum aliquo, ſi iuſta exiſtat cauſa. Et quantũ ad noſtrã religionẽ regularis obſeruantiæ habemus conceſsionem Pij II. in *Qua conceſsit, q prælati Ordinis minorũ deobſeruãtia circa ſubditos ſuos poſsint annuere, ſeu diſpẽſare cũ debilibus & infirmis in his, quæ nõ ſunt cõtraria regulæ. Et fuerũt expreſsi aliqui caſus, vt de ſotularibus in itinere, acde equitãdo, licet nõ ſit arcta neceſsitas vel infirmitas.* Ita habetur in libro *h* Monumẽta Ordinũ, & in ſupplemento. Circa quam conceſsionẽ aduertit *i* Collector priuilegiorũ Mendicantium, quod eſt veluti propoſitio ſeipſam falſificans. Nã primo dicit, q poſsit diſpẽſare in his, quæ non ſunt cõtra regulã, & poſtea explicat aliqua quæ ſunt manifeſte contra regulam. Ponit enim exemplum in equitatione, & calceamẽtis, &c. quæ ſunt manifeſtede obligatorijs. Et propterea videtur, q debuit hic dici de his, quæ nõ ſunt cõtra tria vota ſubſtãtialia. Sed doctiſsimus K Corduba in additionibus ad cõpendiũ duo circa dictã conceſsionẽ aduertit. Primũ eſt, q ponitur diminute à Collectore: nã debet *Addi de receptione frumẽti pro induẽdis fratribus, vbi nõ eſt alius modus habẽdi, & procurãdis in diebus Sabbati eleemoſynis pro carnibus, vbi cõſuetũ eſt & ſimilibus. Neq; propter hoc dicũtur facere cõtra regulã.* Ita habetur in l ſupplemẽto. Secundũ eſt circa id quod dicit Collector, iſtã cõceſsionẽ ſeipſã falſificare. Ait enim, quod ibi Papa cõcedit noſtris prælatis, quod poſsint diſpẽſare cũ debilibus in his, quę nõ ſunt omnino cõtra ſubſtantiã obligationũ regulæ neq; extra totã latitudinẽ ipſorũ, præceptorum, ſeu obligationum Quod ideo dicit, quia ex aliquali cauſa recipere frumẽtũ per ſindicũ nomine Papę, aut per aliũ nomine dãtis, non eſt omnino cõtra præceptũ de nõ recipiẽdo pecuniã, quãuis forte aliquãdo ſit contra aliquam circũſtantiam, ſeu conditionem requiſitam ad plenam & debitam obſeruantiam illius præcepti, ſic, quod in hoc non fiat omnino cõtra ſeu extra totam latitudinem illius præcepti, quanuis fiat aliqualiter. Similiter portare calceamenta & equitare exiſtente aliquali neceſsitate, ſeu cauſa, quanuis non ſit vrgens, non eſt contra præceptum regulæ, ſed contra aliquam conditionem ſeu circũſtantiam requiſitam ad plenam & debitam obſeruantiam illius præcepti, requirẽtis manifeſtam & vrgentem neceſsitatem & infirmitatem ad hoc vt quis poſsit licite calciari & equitare. In his ergo quæ ſic ſunt contra regulam, ideſt, quæ omnino non ſunt contra ſubſtantiam præceptorum, regulæ, ſed ſolum ſunt contra aliquam circunſtantiam. vel conditionem requiſitam ad plenam obſeruationem ipſorum, concedit Pius II. quod noſtri prælati poſsint diſpenſare nõ quidem ad libitũ, hoc enim eſſet diſsipare, ſed ex cauſa aliqua rationabili, quanuis non omnino ſufficiente. Et talis diſpenſatio in prædictis ex tali cauſa hoc tantum in ſumma concedit, quod illa cauſa, quę alias non erat ſufficiens fiat ſufficiens ipſa diſpenſatione, ad licite verbigratia equitãdũ, & faciẽdũ alia ſimilia, quæ ſunt obligatoria regulę.

K Corduba in addit ad cõp. tit. diſpẽſatio ver quoad. § 8.

l In ſupp. fo 100. p. 2. cõceſ. 381.

h Ita habe. 1 imp. fo. 62. & fo. 65 cõceſ. 92. & in ſup. fo. 100. conceſ. 382.

i Coll. ti. diſpenſ. §. 8.

Et

Et circa supradicta est notanda quædam, quæ communiter circunfertur, concessio *Pij V. facta anno Domini mil lesimo quingentesimo sexagesimo sexto, die vigesimo sexto Augusti ordini ad supplicatiõnẽ Patris Ioãnis de Aguilera Cõmissarij Romani omnibus fratribus Ordinis Minorũ, qꝑ tãtũ teneãtur seruare sub pœna peccati mortalis præcepta regulæ, quæ sequũtur, scilicet tria vota essẽtialia obediẽtiæ castitatis, & paupertatis, nec nõ prohibitionis recipiendi denarios vel pecunias, & præceptũ dedicẽdo diuina officia secũdũ Ordinẽ Romanæ Ecclesiæ & præceptũ de ieiunijs in regula inditis. Et quando quis calceamẽta de corio, quibus omnino pedes cooperiãtur sine necessitate, aut dispẽsatione superiorũ aut iter fecerit equitãdo sine manifesta necessitate, seu dispẽsatione superiorũ, quib' sua Sãctitas id cõmittit, onerãdo tamẽ eorũ cõscientias, licet nõ sit arcta necessitas: & quando intra clausurã quarũcunque monialiũ intrauerint extra cassus in earũ regula & Apostolicis cõstitutionibus cõtentos, & quãdo electores quibus incũbit omiserint eligere ministrũ Generalẽ in festo Pẽtecostes, aut petere à Domino Papa vnum Cardinalẽ protectorẽ Ordinis & tãdẽ quãdo à debita obediẽtia & reuerẽtia Domini Papæ quispiã recesserit. In cæteris autẽ præceptorũ trãsgressionibus nullus incurrat aliquod peccatũ mortale, nisi quatenus aliqꝑius, vel præceptũ diuinũ naturale, vel humanũ fuerit transgressus, aut cõtẽptũ habuerit. Et ista omnia in foro cõsciẽtiæ tantũ sua Sanctitas concessit, nõ obstãtibus quibuscũque literis & declarationibus, necnon cõstitutionibus & ordinationibus, Apostolicis & dicti Ordinis statutis, & cõsuetudinibus & alijs quibuscunque.*

Circa quã Pij V. concessionem notandum est multũ differre à concessione Pij II. In concessione enim Pij II. non fit dispensatio in aliquibus præceptis regulæ Minorũ, sed regula ipsa intacta & integra permanente cõmittitur prælatis, vt possint in nõ essentialibus regulæ dispensare necessitate aut infirmitate id petente. At in præfata Pij V. concessione præfata regula truncata permanet, & ei aliqua detrahuntur, vt patet ex ea ibi, *in cæteris autem præceptorum transgressionibns nullus incurrat aliquod peccatum mortale.* Et ideo concessio Pij Secundi in nostra religione fuit recepta. Conforme est enim iuri communi vt possint prælati regulares in prædictis dispensare, prout in superioribus in hoc articulo ex mente Concilij Tridentini est probatum. At Concessio Pij V. cum diuidat regulam, ab ea præcepta obligãtia ad peccatum mortale tollẽdo, & in libris ordinis, modo minime reperitur, super cuius inuestigatione eximiam ego apposui diligẽtiam certior factus à multis

tis viris grauibus, quod hæc conceſsio eſt nimis licentioſa & nullam in libris ordinum eiuſmodi inuenitur veſtigium. Et Reuerendiſsimus Paternoſter Generalis Frater Franciſcus à Soſa Prouinciæ Sancti Iacobi alumnus, & Conuentus Sancti Franciſci Salmanticenſis filius digniſſimus, & mihi in eo conuentu chariſsimus olim condiſcipulus cum eſſet totius ordinis ſecretarius ter vt exiſtimo mihi reſcripſit prędictę conceſsionis in libris ordinum nullum modo veſtigium reperiri. Et Reuerendus Pater Frater Ioannes Baptiſta de Moles Prouinciæ Sancti Gabrielis Pater, & nunc ordinis Definitor Generalis cum eſſet Curiæ Romanæ Commiſſarius me de hoc ipſo certiorē fecit. Quod ipſum eius religioſus admodū & Doctus Secretarius Pater Frater Ludouicus dela Cruz Luſitanus, per quādā epiſtolā ad me miſſā certificauit dicēs in inquiſitione eius omnimodā diligentiā adhibuiſſe, qui omnes Patres noluerunt talis cōceſsionis reuocationē impetrare, cū illius cuius nō eſt veſtigiū, reuocatio fruſtra impetretur. Et cū in ore duorū vel triū ſtet omne verbū, ſatis ſufficiēs teſtimoniū eſt prædictorū tantorū patrū, vt vnuſquiſque ſibi perſuadeat modo dictā conceſsionē in præfatis libris minime cōtineri & ſic nullo modo ea eſſe vtēdū cū nulli teſtimonio authētico modo nitatur, & inre tā graui literis authenticis tātū fides eſt adhibenda.

Imo prædicti patres me certiorē fecerūt indictis libris cōtineri nullo viuę vocis oraculo poſſe vti fratres Minores ſine aſſenſu & licentia Miniſtri Genetalis quod Leo X. *m* cōceſsit Auguſtinēſibus & Eugenius II. & Clemens IIII. Ciſtercienſibus prout in compendio Ciſtercienſi, & Societatis Ieſu inuenies relatum. Pro cuius rei veritate volui in præſentiarum conceſsionē Clemētis IIII. factam ordini Ciſtercienſi referre.

m Comp. Ciſterci. l. v. priu. §. 6. & in cōpē. Soci. eo. v. §. 3

Clemens *n* Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilectis filijs Abbati & Conuentui Ciſtercij Cabilonenſis diæceſis ſalutē & apoſtolicā benedictionē. *Ne propter inſolentias aliquorūquærētiū quæ ſua ſunt nō quæ Dei turbari cōtingat ſanctæ contēplationis otiū, cui vos ſpecialiter deuouiſtis. Nos ex hoc paci veſtræ, ac ordinis veſtri trāquillo ſtatui paterna ſolicitudine cōſulētes indulgentias omnes, & literas per quaſcūq; perſonas eiuſdē ordinis cōtra comunia ipſius à ſede apoſtolica, vel eius legatis ſubquacūq; forma vel expreſſione verborū de catero impetrādas irritas & inanes præſentiū authoritate decernimus. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā noſtræ cōſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autē hoc attētare præſumpſerit indignationē omnipotētis Dei, ac Beatorū Petri & Pauli apoſtolorū eius ſe noueritincurſurū datū Peruſij V. idus Iulij Pōtificatus noſtri anno primo.*

n habet. in bulla huius ordin. impcōpluti an. 1574. fol. 33. p. 2.

Et ſic idem Clemens IIII.o conceſsit eidē ordini Ciſtercij quod pater Abbas ſubiectū ſibi Abbatem poſsit in certis caſibus graui bus deponere inter quos hunc vt grauiſsimum expreſsit dicens. *Et ſic contra communia inſtituta ipſius ordinis priuilegia impetraueri, vel retinuerit vel vti præſumpſerit impetratis.*

o habet. in cod. l. 6. fo. 33. p. 1. n. 24.

Ex quibus non poſſum non condemnare quoſdam viros doctos in priuilegijs ordinū parum verſatos qui videntes ſimilē in hac materia Pij V. cōceſsionē auſi ſunt ſentētiā manu ſua propria ſubſcriptā affirmare fratres particulares prefata cōceſsione vti poſſe etiā ſi non ſit à generali Miniſtro, aut ab ordine recepta, non aduertētes eā eſſe cōtra ordinis inſtituta, quę ſine aſſenſu ordinis impetrata nullius ſunt roboris & valoris, vt ex dicto priuilegio Auguſtiniēſiū & Ciſtercié ſiū ſatis patet. Quo nos fratres Minores per participationē in vtilitatē religionis fruimur Quod rationi videtur ſatis conſonū. Cum enim Miniſtri Generales religionū ſint elēcti ad religiones in obſeruātia regulari conſeruādas & ad eas ſi opus fuerit reformandas propter quod in aliquibus religionibus reformatores & moderatores nūncupantur nō eſt credendū Summum Pontificē reformationem maxime zelantem aliquid velle concedere fratribus, quo non conſentiente ſuo reformatore, aut ſuo ordine in vnum cōgregato illis in particulari vti & frui liceret Sicut enim lex cum reſpiciat cōmunē vtilitatē vt dicitur in iure *p* non videtur legiſlator velle vnū, vel alterū ligare adſeruādū id quod alij cōſubditi non ſeruāt, nec ſeruare

p c. aīt autē lex. 4. diſt.

re incipiunt prout tradit Nauarrus *q* ita cũ priuilegia religionibus in fauorem ipſarum cõcedantur, & ſic in communem earũ vtilitatem non eſt credendum Summum Pontificẽ ea concedentes velle vt aliqui fratres his vtanturalijs non ſeruantibus ea, eſſet in vno conuẽtu diſpar modus viuẽdi & eſſent in his quæ ad eorum pertinent ſtatutum in vna domo contraria verbo facto & exẽplo docẽtes. Et poſsit de tali congregatione verificari illud Hieremiæ *r* Nũquid auis diſcolor hæreditas mea mihi?

q Nau. li. cõſil. de conſ. conſ. 1. q. 4. n. 24.

r Hierẽ. 4.

Et confirmatur quantum ad noſtrum propoſitum in ſpeciali recurrendo ad verba dicti viuę vocis oraculi Pij V. nam etiam ſi eſſet conceſſum (quod exſupradictis omnino nego) eſt conceſſum fratribus ordinis Minorum, vt ex ipſius contextu patet. Et licet non ſolum dicatur priuilegium perſonale quod conceditur alicui particulari, ſed etiã quod conceditur certo generi perſonarum vt colligitur ex quadã lege *ſ* loquẽte de priuilegio cõceſſo maritis in genere vt expendit Zaſius, hoc tamen intelligendum eſt nõ procedere quando quid conceditur certo generi perſonarum, quæ per fictionem iuris nunquam videntur perire. Nam tunc priuilegium eſt reale & perpetuo durabit, vt puta ſi priuilegium cõcedatur ciuibus alicuius ciuitatis, nam hi per fictionem iuris nunquam cenſentur perirevt, in quadam alia lege *t* continetur, & ideo conceſsio facta cenſebitur realis & perpetua. Nam ſicut cẽſetur perpetuũ priuilegiũ ꝙ conceditur ciuitati, vel loco iuxta quamdam legem, *u* ita cẽſetur perpetuum priuilegium quod conceditur ciuitatibus iuxta aliã legẽ, & in ſpecie ita tenent Romanus x & Socinus. Vnde cũ dicta conceſsio vt fertur omnibus fratribus ordinis Minorũ regularis obſeruãtiæ concedatur, nõ poteſt ab aliquibus fratribus in particulari recipi neque ea vti ſine eo quod ab omnibus recipiatur: mens enim Sũmi Põtificis ſimilia indulta cõcedẽtis eſt vt omnes in vnum his fruãtur eorũ ſupremo prælato non repugnãte ſicut abinitio alijs ſimilibus conceſsionibus repugnauerũt ſupremi noſtrę religionis prælati intelligentes per ea poſſe obſcurari aurum noſtrę Sacrę religionis, & colorem optimum reformationis mutari: propter quod hæc & aliæ ſimiles conceſsiones quæ in manibus aliquorum fratrum habentur tanquam à Pio V. indultæ ad ſupplicationem prædicti Patris fratris Ioannis de Aguilera pro non receptis à tota noſtra religione ſunt habitæ. Quod ex authoritate tantorum patrum maxime confirmatur.

ſ l. ſi quis tal. 24. ff. ſolut. mat. Zaſ. in l. maritũ 32. ff. eod.

t l. propone batur. ff. de iudic.

u l. forma. §. quamquã. ff de cenſi.

x l. 2. ff. de reb. dubijs Roma. in l. maritum n. 17. ff. ſolut. mat. Socin. in l. 2. n. 4.

Nec ſupradictis obſtat quædam Leonis X. conceſsio facta noſtræ religioni Minorum, qua *ſtatuit quod nullus frater ordinis Minorum obſeruantiæ obtinere poſsit aliquã exemptionem, aut indultum apoſtolicum ſub quauis forma, & expreſsione verborum niſi generalium, aut commiſſariorum ſuorum in Romana curia exiſtentium ad hoc expreſſus accedat aſſenſus. Et quod ſi illa impetrauerit illa nullatenus ſibi ſuffragentur, vt illorum obtentu à prælatorum ſuorum iuriſdictione, & regulari diſciplina exemptus cenſeatur.* Ita habetur in ordinis ſupplemẽto. y Ex quo indulto videtur colligi, quod indulta petita & obtenta à Commiſſario Romano in Curia exiſtenti ſunt valida, & vt fertur prædictum indultum fuit à præfato patre de Aguilera impetrato cum eſſet in curia Romana Commiſſarius. Nam reſpondetur primo non nobis conſtare quod prædictus pater tale obtinuerit indultum cum in libris ordinis minime inueniatur & alia obtenta à dicto patre reperiantur, prout mihi prædicti patres ſuis literis authenticis reſcripſerunt, & licèt ipſum obtinuerit à religione nunquã fuit receptum quod ſufficit vt ipſum nullius eſſe momenti arbitremur: licet enim non fit idem conceſsionem non eſſe receptam & non eſſe latam, cum priori caſu extet lex licet non liget quia non recepta: poſteriore vero non extat lex nec recipi poſsit ſicut in ſimili non ſunt paria receptum eſſe ipſo iure nullum vt in iure z dicitur & eſſe validum ſed edibile per exceptionem vt in decretali quadam innuitur. Attamen quoad noſtrum propoſitum attinet ſufficit talem conceſsionem minime eſſe receptam vt ipſam eneruẽ & inanem eſſe affirmemus & per conſequens ea vtentes reos mortis eſſe iudicemus.

y Suppl. fo. 15 cõceſ. 52.

z c. 1 de reſcrip. li. 6.

a c. cæterũ. de reſcrip.

Secundo reſpondetur, quod conceſsio præfata Leonis Decimi loquitur in ſatis diſsimili caſu ſcilicet quando aliquis frater petit à Papa aliquod indultum vt illo obtento à prælatorum ſuorum iuriſdictione & regulari diſciplina exemptus cenſeatur: ad cuius indulti valorem ſufficit conſenſus commiſſarij Romani, cum in eo de fratre particulari agatur, & in re particulari iuriſdictioni: prælatorum

ordinis præiudiciũ inferatur, reſpectu cuius rei quia modica & quotidiana in vrbe nimirum ſi dicto commiſſario authoritas ad contradicẽdũ & conſentiendũ cõmittatur. At in noſtro caſu agitur de impetratione indulti derogantis & omnino tollentis aliqua præcepta regulæ, per quod ipſa regula truncatur, & ipſi aliquid detrahitur quod cũ bonũ commune cõcernat autoritate generalis boni cõmunis pater & defenſor debet impetrari, alioquin nullũ erit & inane iuxta ſuperius adducta præſertim præfatum indultum cui exdiametro aduerſatur Cõcilium *b* Tridẽtinũ in quo ſtatuitur vt omnes regulares tam viri quam mulieres ad regulæ quam profeſſi ſunt præſcriptum vitam inſtituant & componant. Et in eodẽ *c* ſtatuitur & mandatur vt hoc executioni mandetur reuocãdo omnia priuilegia in contrarium. Et licet dictũ indultũ fuerit poſt Concilium à Pio V. cõceſſum, & ſic ipſum à Concilio eſſe ſublatũ nõ poſsit allegari, meminiſſe tamẽ oportet conceſſa à Pio V. contra Concilium Tridẽtinum à Gregorio XIII. eſſe ſublata, & eam deinceps diſpoſitionẽ atq; deciſionem pro ſubiecta materia futurã eſſe, quę ſiue ex iure veteri ſiue ex ſacris dicti Concilij decretis ſiue alias legitime ante dictarum literarũ & Conſtitutionũ editionẽ erat, etiã ſi ipſæ nõ emanaſſent, futura fuiſſet: ad quã diſpoſitionẽ & deciſionẽ ſuũq; priſtinũ ſtatũ illa omnia reducit prout conſtat ex eiuſdẽ Gregorij Decimi tertij Bulla relata à Nauarro in fine Manualis Latini.

Generalis / Patenet bom / Comis defensor

b Conc. Trid. ſeſſ. 25. de regul. c. 1. & c. 5.

c ſeſſ. 25. de regul. c. 21.

Ex his reſolutiue infertur minime poſſe fratres vti conceſsione Pij V. ſuperius allegatæ cum ipſius nullum modo veſtigiũ authenticum in libris ordinis inueniatur, & à religione minime fuerit recepta, cuius tenorem ſupra retuli, quia in manibus aliquorum fratrum inueni aliam huius Pontificis conceſsionem ſatis diſsimilẽ circa ea, exqua varietate non modica conſurgit eius conceſsionis ſuſpicio falſitatis, ſicut videmus ex variatione teſtiũ indicium vehemẽs falſitatis oriri prout in ſecũdo tomo late Deo duce dicemus. Vti tamen fratres poſſunt cõceſsione Pij II. cum hæc non ſit repudiata & ab ordine reiecta & in nullo ſubſtantiali regulæ Minorum præiudicet, & ſit vere in libro ſupplementi relata.

(?)

ARTICVLVS. II.

Vtrum expediat vti dicta conſtitutione Pij ſecundi.

REſpõdeo dicendo, ſumme eſſe aduertendũ vnũ, in quo multi falluntur, ſcilicet, quod fratres aut cõuẽtus regulæ obſeruãtiſsimi, minimè debẽt ſibi perſuadere, alios fratres, & alios cõuẽtus nõ ita rigoroſe obſeruantes regulam ipſam trãſgredi. Certum eſt enim Seraphicum Patrẽ noſtrum Franciſcũ regulam cum multo maiori rigore obſeruaſſe, quam omnes eius fratres etiam obſeruantiſsimi obſeruauerunt. At non ex hoc debemus inferre, neminem eam obſeruare: ſiquidem ad culmen obſeruationis ipſius patris nemo vſq; hodie peruenit. Patefaciamus hoc exemplo morali deſumpto à præcepto Eccleſiaſtico ieiunandi. Ita enim ieiunat ſumens tantum panẽ & aquam, ſicut ille, qui vna vice in die ſplẽdide epulatur. Et ad eundem modum, ita frater Minor adimplet regulã, & eius præceptum induendo vnam tantum veſtem rapeciatã, ſicut ille, qui habet duas tunicas cũ vno caputio: ſiquidem regula ad id licentiam concedit. Verum tamen eſt, quod primi perfectius, ſecundi perfecte illam obſeruant. Et niſi fallor poteſt contingere, quod etiam ſi in aliqua prouincia aliquod præceptum cũ maiori rigore obſeruetur, hoc reſpectu vnius virtutis ſit perfectio, reſpectu tamen alterius ſit maior perfectio, non obſeruare illud cum tanto rigore ad vacandũ alijs rebus magis arduis ad ſalutẽ animarũ, & ad cultum diuinũ debite peragendum. Et glorioſus Bernardus in apologia ad Guilielmum Abbatem, hunc ipſum articulum proponẽs, propter controuerſiam quæ orta fuit inter monachos Cluniacenſes, qui communiter vocantur Sancti Benedicti, & inter monachos Ciſtercienſes, qui Diui Bernardi nuncupantur, circa obſeruãtiam ſuæ regulæ, hanc quæſtionem eodem modo reſoluit dicens, quod ille qui poteſt non manducet, & qui non manducat non damnet comedentem: afferens ad hoc Diui Pauli *a* autoritatem. Et hoc confirmat quodã pulchro exemplo. Nam ſicut obſeruat Euãgelium, qui ad vacandum Deo vitam agit continentem: & non illud frangit ducens vxorem, eodem modo monachi eandem regulam profitentes, diuerſis vijs gradientes

a D. Paul.

tes illã obſeruãt, licet quidã magis pũctuali ter, quã alij. Et in rigore b ſcholaſtico hanc eãdẽ doctrinã nobis proponit D. c Tho. di cẽs, *Omne præceptũ poſſe diuerſis modis adimpleri. Et licet vnus perfecte adimpleat, nõ propterea frãgitur ab alio ipſũ nõ adimplete in eode perfectionis gradu.* Hãc eandẽ reſolutionẽ nobis proponit doctiſsimus d Nauarr. Qui loquẽs de obſeruãtia regulæ D. Auguſt. canonicorũ regulariũ, quã ipſemet fuit profeſſus, affirmat licitũ eſſe canonicis regularibus recipere à cõuẽtu certã portionẽ panis & vini pro quolibet mẽſe, quã poſſunt cõſumere in rebus ſibi licitis. Et autoritate grauiſsimorũ Doctorũ ſufficiẽter probat nõ ex hoc frãgere votũ paupertatis. Cõfitetur tamen maiorẽ eſſe pfectionẽ iſtas portiones nõ recipere, ſed cõformare ſe cũ refectione cõmunitatis. Imo addit iſtũ modũ viuẽdi recipiẽdo dictas portiones maximas ſecũm ducere cõmoditates ſpirituales, & per ipſũ maxima incõueniẽtia & obſtacula cõtra pfectionẽ tẽdẽtia euitari.

Secũdo notandũ eſt, quod fratres Minores, & quicũque alij religioſi obligantur ad ſcientiã explicitã & diſtinctã præceptorum ſuarũ regularũ. Et cũ in hoc poſſet cõtingere error in duobus extremis, vnũ & alterum prohibuit Pater noſter Seraphicus in ſuo diuite & bene ordinato teſtamẽto: per obediẽtiã iniungẽdo Miniſtris, quod regulæ nihil addant, neq; detrahant: Propter quod nõ minus erant regulæ trãſgreſſores addentes, ſicut ſunt tranſgreſſores minuentes. Et tã malũ, & periculoſum eſt diminuere præcepta, dicẽdo nõ obligare ea, quæ realiter obligãt, ſicut eſt malũ & pernicioſum ipſa augere fingẽdo præcepta, vbi nõ ſunt propter occaſionẽ peccãdi datã conſcientiæ erroneæ facientis aliquid, quod putat eſſe peccatũ. Et eſt error maximus eligere opinionẽ falſam fingentẽ aliquod præceptũ in lege diuina, & eccleſiaſtica, & in regula prætextu euitandi aliquas relaxationes & peccata. Hoc enim nõ eſt cauſa ſufficiens ad huiuſmodi præcepta fingẽda. Imo multo melius eſt propalare veritatẽ affirmando nõ eſſe præceptum, vbi nõ eſt, etiã ſi ex hoc aliqua relaxatio introducatur, quã affirmare eſſe præceptum vbi minime eſt. Regimẽ enim ſpirituale nõ mẽdacijs, ſed ſolidis veritatibus debet proponi, & edoceri iuxta ea quæ tradũtur in iure canonico e & quæ docte tradũt D. Tho. & Couar. Alij alia via gradiũtur, ad aliud extremum declinãtes in nullo ſcrupulizãtes. Adeo, vt dicat quidã grauis Doctor, cõſiderãdo iſtã diuerſitatẽ deuiantiũ à vera intelligẽtia regulæ Patris noſtri Franciſci, quod de illis poteſt dici illud Apoſtoli de Chriſto Dño crucifixo, quod erat gẽtibus inſipiẽtia. Iudæis ſcandalũ, fidelibus vero virtus & ſapiẽtia. Sũt enim quidã fratres adeo timoratę cõſciẽtię, & literales, vt in omnibus prę ceptis regulæ ſibi videãtur ſcãdalizari, & in omnibus peccati occaſionẽ inueniũt. Alij vero ſicut Gẽtiles literis & ſapiẽtia humana inflati, & quidquid agitur & dicitur circa regulã iudicãt inſipientiã, & irrident in nullo peccatũ inueniẽtes. Alij vero ſunt diſcreti & veri fratres Minores, obſeruãtes regulã cũ timore & diſcretione, timẽtes vbi debẽt timere, quibus dicta regula nõ eſt ſcandalum neq; inſipiẽtia, ſed ſapiẽtia & virtus Dei. ✠

Et pro cõplemento cõſiderãda ſunt quæ grauiſsimus & Doctiſsimus Doctor Gerſon f nobis dicit, ait enim alia ſimilia tradẽs. *Propterea nõ diximus ea quæ diximus ad relaxandũ frena luxuriæ, gulæ, & obediẽtiæ & nõ ad diſſoluẽdũ rigorem regularis diſciplinæ, nõ ad habendum velamẽ malitiæ libertatẽ ſeorſum á nobis hoc ſacrilegiũ: ſed quod interim quærimus inueſtigare, quouſq; & quãtũ obligatio regularis extẽditur nevitare cupiẽtes Scyllã nimiæ relaxationis præcipitemus nos & alios in Charybdim falſæ, & auſteræ obligationis, quoniã deſpicetur infidelis & ſtulta promiſsio, infidelis ſi nõ impletur, ſtulta ſi diſcretione nõ ſaltetur. Et alibi ait idẽ author* g *obijcies fortaſſe de multitudine ſimplicibus, imo litteratis qui religionẽ intrãtes & regulã audiẽtes putãt ex intẽtione vouere ſeruaturos abſq; exceptionis, & cõditionis adiectione omnia quæ illic cõtẽta ſunt? Reſpõdemus quód ſi humiles ſunt, ſicut eſſe debẽt nõ ita adhærcant ſenſui ſuo quin explicitè vel implicite actu vel habitu parati*

b D.Tho.2.2.q.187.art.3.ad 2.
c D.Th.2.2 q.187.art.3.ad.2.
d Nau. in c. nullã 18. q. 2.n.25. cum ſequen.
e Cap. qui ſcandalizauerit.de regul.iuris in 6.D. Tho. 2.2.q 43.ar. 7.ad2.Cou. in reg. peccatum. 1. p. n.4. verbo. primum.
f Gerſon.de vi..ſpirit. anim. lib.2. lib.6.lite.n.
g Gerſ.vbi ſup.lit.O.

parati sint stare in talibus ad interpretationē & iudiciū prudētiorū. Præterea sicut in adoratione imaginū per Ecclesiā & alijs pluribus simplicitas aliquorū errat, quos tamē saluet pia fides, & intētio saltē generalis faciēdo ea & non aliter quam & qualiter ecclesia tenet, non secus in istis existimandum puto. Hæc Gerson.

Sed cōtra dictam concessionē. In quam tū addit prout aduertit Corduba quòd possunt dispensare prælati cū subditis quantū ad recipiendū frumentū pro induendis fratribus, &c. aduertendū est quòd dicta verba non fuerūt apposita à collectore priuilegiorū mendicantium, quia intellexit concessionem hanc Pij II. quoad hoc esse relaxatiuā religionis cui infra articulo quarto huius quæstionis cū Corduba satis facimus respōdendo non esse cōtra declarationem Nicolai III. ad modum ibi explicatum, alij autē alia via procurant prædictam concessionē quoad hoc à familia Minorum de obseruātia relegare dicentes Papam nō potuisse eā concedere cum in votis solēnibus minime possit dispensare, non aduertentes fratres Minores promittētes obseruare regulā nō esse astrictos ratione voti nisi tantū ad tria vota essentialia, ad alia autem quæ non sunt essentialia, ratione præcepti tantum astringuntur prout infra hac quæstione articulo quinto latè dicemus, & in his præceptis clarū est Sūmum Pontificē posse dispēsare. ✠

ARTICVLVS III.

Vtrū fratres Minores possint recipere modo triticū, & alia superabūdātia, vt pro alijs reb⁹ necessarijs cōmutētur.

REspōdeo dicēdo, quòd Leo X. Pōtifex Maximus, id sub certa forma fratribus Minoribus cōcessit dicens quod fratres Minores, *possint recipere triticū ac alias res superabūdantes, scilicet, quibus in propria specie fratres nō habent necesse vti, aut nō in tāta quātitate vt pro vino, carnibus ac alijs rebus victui necessarijs per syndicū Romanæ Ecclesiæ eisdē fratribus datū cōmutentur, & permutētur, seu vt triticū, & alia huiusmodi vēdātur & ex pecunia inde prouenīte vinum, & carnes, & alia necessaria emantur.* Ita habetur in suppleméto a Ordinis. Circa quā cōcessionem aduertit Collector b priuilegiorū mēdicantiū cauēdū esse omnino ab ea, quia est expresse cōtra declarationē Nicolai III. & sic relaxatiua, & destructiua nostræ strictę paupertatis, quā in regula promisimus, cū talia sic recepta sit manifeste pecunia, cuius receptio, quā prohibita sit, in nostra regula notoriū est. Nec sufficit dicere, quod Papa dispēsat in hoc. Nā per similes dispēsationes, vel potius dissipationes religio nostra dissiparetur in altissima paupertate fundata, vt patet euidēter in cōuētualibus. Sed Doctissimus Corduba c ab hac rigida censura optimo iure discedit, aduertēs, quod Papa id cōcedit cū duabus limitationibus. Prima est, quod triticum, &c. possit peti & recipi pro rebus necessarijs, quæ alias sine pecunīa cōmodè haberi non possunt. Secūda limitatio, quod per syndicū talia distrahātur pro alijs necessarijs. His ergo suppositis, ait cōstare, quod ibi nō est maior dispēsatio, neq; cōceditur alia relaxatio maior, quā quod per syndicū procurentur, seu accipiātur pecuniæ sicut habēt patres Vltramōtani secūdū cōstitutionē Martini V. qua posse vti patres Cismōtanos dicemus latè infrà tertio tomo, in quæst. de syndico. Sed inueni quēdā virū satis pium erga paupertatē Minorū dicētem Papā minimè posse dispēsare in hoc casu, cū fratres ratione voti solēnis teneātur nō recipere pecunias, & cū votū cōcernat ius diuinū, & solēne sit nō potest dispēsare super ipsum. Ad quod argumētū respōdeo fratres Minores ratione voti minimè prohiberi recipere denarios, vel pecunias. Nō enim omnia cōtēta in regula Patris nostri Frāciscī obligāt ratione voti: quod cū aliquibus videatur difficile creditu, articulo sequenti late disputabitur.

a Fol. 13. cōcess. 66.
b Coll. in titulo cōmutare.
c Cordu. in addit. ad cō pend. tit. cōmutare. v. quoad. §. 3.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum præcepta regulæ Minorum sint vota.

REspōdeo dicendo, quod multi existimāt vniuersa præcepta regulæ Patris nostri Francisci esse vota solēnia. Sed contrariam sententiam tenent viri sapiētissimi,

mi, ſcilicet, quod cætera omnia præcepta exceptis præceptis de caſtitate obediẽtia & paupertate minime inter ſolẽnia vota eſſe cõputãda: ſed ſolũ eſſe præcepta Minoribus tradita, inſtar præcepti ieiunij quadrageſimalis Chriſtianis per Eccleſiã impoſiti. Hãc ergo propoſitionẽ argumentis luce meridiana clarioribus veriſsimã ac certiſsimã oſtendã. Principio eã Vienẽſe Conciliũ definit, ac prope inſinuat. Si enim ſcriptũ legimus. *Declaramus & dicimus, quod dicti fratres nõ ſolũ obligãtur ad tria vota nude & abſolute accepta, ſed etiã tenẽtur ad ea omnia implenda, quæ ſunt pertinẽtia ad hæc tria, quæ ipſa regula ponit.* Et paulo inferius. *Neq; tamẽ putandũ eſt, quod D. Pater noſter Frãciſcus profeſſores huius regulæ, quantũ ad ea omnia cõtẽta in regula modificãtia tria vota æqualiter intẽderit eſſe obligatos.* Et iterũ quando dubitatũ fuit inter fratres, quæ eſſent præcepta modificãtia prædicta vota plura explicat Vienenſis Synodus præcepta ea concernẽs ad tria vota. Quod quidẽ perſpicuũ erit legẽti. Et hoc multiplici textu, hãc rationẽ ſic colligo. Cõciliũ Vienenſe decernit, & diuidit vota ſolẽnia à præceptis in regula Minorũ fratrũ cõtentis, igitur præcepta & vota lõge ſibi inuicẽ diſtãt, ſicut cælũ & terra. Si enim cuncta, quæ Minoribus præcipiuntur eſſent ſolẽnia vota erroneum profecto in Philoſophia, & prorſus ab omni dialectica eſſet alienũ inter vota & præcepta diſcrimẽ aliquod cõſtituere. Quis enim vnquã dialecticorũ diſtinxit inter hominẽ & rationalẽ & petrã & lapidem, gladium & enſem, cuiuſmodi ſunt vota ſolennia & præcepta? Supereſt igitur vniuerſale cõcilium diſcernens inter vota & præcepta apertiſsime noſtrã inſinuaſſe propoſitionẽ. Quod ſi rurſus cõtendas præcepta omnino eſſe vota, quæro ſint ne ſimplicia an ſolẽnia? Simplicia autẽ minime; nullũ enim tale in profeſsione emittimus. Si autẽ ſolẽnia, iterũ rogo cõtinentur nẽ præcepta ſub voto ſolẽni abdicationis proprietatis, aut cõtinentiæ? Nequaquã. Nullus enim hactenus in eã incidit amẽtiã, vt mãdatũ ieiunãdi, nõ equitãdi per vias, preces canonicas perſoluendi, & alia huiuſmodi generis, quæ Minoribus fratribus in regula pcipiũtur, affirmare audeat eſſe materiã paupertatis, aut cõtinentiæ, vt ſub his votis cõtineantur. Erit ne obſecro, reus paupertatis, aut cõtinentiæ frãgẽs ieiuniũ, aut equitãs per itinera? Ridiculũ caput, quis ſane mentis hoc audebit excogitare, ne dũ aſſerere. At dices, vniuerſa præcepta cõtineri ſub voto ſolẽni obedientiæ. Neq; hoc quidem verũ eſt. Nihil enim tã certũ hac in re apud Catholicos, & omnes Sapiẽtes, quã neminem eſſe reũ voti ſolennis obediẽtiæ, niſi ea ſolum quis prætermittat, quæ virtute obedientiæ, aut ſub excommunicatione latæ ſententiæ ſibi à prælato aut verbo tenus, aut ſcripto præcipiuntur. Perlege obſecro, vniuerſa Minorũ fratrum præcepta, & vno dempto de protectore Cardinali creando, nullum per obedientiam nobis traditum reperies in regula. Si igitur præcepta ſub nullo trium votorum ſolemnium continentur, perſpicuum eſt apertiſsimumque erit non eſſe aliquomodo vota, ſed ſolummodo præcepta à D. Patre noſtro Frãciſco ipſius regulæ autore, & ab Honorio Eccleſiæ principe eiuſdem regulæ confirmatore Minoribus fratribus impoſita. Scio aliquis his argumentis reſpondẽs dixerit, eſſe quadruplex Minorum ſolenne votum præter illa tria, regularibus cunctis cuiuſcunque inſtituti communia, profitentur enim Minores peculiare quartum, ac ſolenne votum, illud nempe, de obſeruanda regula. Sic enim præ cæteris regularibus Minores profitentur. *Promitto toto tempore vitæ meæ ſeruare regulã fratrum Minorum.* Ecce, inquit, quartum ſolenne votũ, quo aſtringimur ad obſeruantiam præceptorum, quæ in regula proponuntur. Huic argumento mox Deo fauẽte, ſatisfaciemus. Hoc ſolum ex hac tua ratione colligo. Ex ea manifeſtiſsime ſequi minime eſſe multiplex ſolenne votum, ſed vnicum tantum. Si enim promiſsio ſeruandi regulam omnia quæ in ipſa regula exprimuntur amplectitur, conſequens erit, vt promittens abſolute regulæ obſeruantiam, promiſerit, necnõ ipſamet tria vota ſolennia, fruſtra igitur & abſque vlla vtilitate profitentes Minorum regulam, adderent, viuendo in obedientia ſine proprio, & in caſtitate; quando quidem hæc tria in ipſa regula cõtinentur. Quæ quidem vota non fruſtra exprimuntur, imo eſt per quam neceſſarium. Si enim profitentes non exprimerent tria vota, non aſtringerẽtur aliquo ſolenni & regulari voto. Quod ſi hæc

si hęc quę apertissima sunt & à priori (quod aiunt) nostræ sententiæ suffragantes non sibi satis omnino faciunt, iterum rogo, potest ne Romanus Pontifex manente Monachatu remittere alicui solenne ac regulare votum semel emissum? Esto, exempli gratia, Pontificem Maximum dispensasse, vt Petrus Monachus fundi aut domus posset habere dominium, erit ne hæc indulgētia monachatui composibilis? Minime profecto. Audi Innocentium *a* Papam. Abdicatio (inquit) proprietatis, sicut & custodia castitatis adeò est annexa regulæ Monachali, vt contra eam neque Summus Pontifex possit licentiam indulgere. Illud proculdubio est in causa, quod solennia vota sunt monachatui essentialia, sublata autem rei essentia rem ipsam perire necesse est. Igitur si Minorum præcepta, de quibus modo est concertatio, sunt vt affirmas, vota solennia, apertissime consequitur Papa (etiam absque vlla causa) dispensante cum Francisco ex familia Minorum, ne tempore aduentus ieiunare teneatur, in huiusmodi aduentum Frāciscum ipsum non manere fratrem Minorem, quoniam sublato solenni voto, vti diximus, non manet idem Monachatus, tolle è medio rei essentiam, velis nolis, res ipsa peribit. Profecto si Romanus Pontifex Monialì sanctæ Claræ clausuram remitteret, quam Moniales huius instituti solenniter profitentur, esset proculdubio Monialis, non tamen instituti Sanctæ Claræ. At vero frequentissime hactenus contigit, Romanum Pontificem peculiari ac pia quadam dispensatione, quibusdam Minorum fratrum concessisse, ne ad aliqua suæ regulæ præcepta præter quam ad tria solennia vota teneantur. Nec tamen ob hāc concessionem ab instituto liberantur & à Minorum obseruantia. Igitur huiusmodi præcepta nequaquam solēnia vota sunt nuncupanda. Aliter enim, qui iam obtenta præceptorum dispensatione, frueretur priuilegijs & immunitatibus nobis concessis; & in comitijs generalibus, aut prouincialibus haberet actiua & passiua suffragia, esset in statu damnationis cum non esset ex familia Minorum, & ipsorum immunitatibus frueretur. Tandem hoc vno argumento proposito verbum nō amplius addam. Dicitur mihi. Habet ne quispiam prælatorum quantumcumque sit dignitate præditus vices Romanorum Pontificum sibi commissas, vt dispensare possit cum sibi subditis in aliquo votorū solenniū? Hactenus nullus est. Tamē Pius Secūdus indulsit (vt dictū est in superioribus) Minorū prælatis, vt etiā extra arctā necessitatē dispensare possint in singulis regulæ præceptis præter substātialia vota cū omnibus sibi subditis. Apertissime igitur cōstat hæc præcepta, de quibus est dispēsatio, nō esse solennia vota.

a c. cum ad monasterium de statu reg.

Ad argumēta contrariorum.

QVotquot sunt cōtrarię sentētiæ principio illud nobis obijciunt. In ipso professionis capite Minorū cūcti solenniter profitentur dicentes. *Voueo, & promitto Deo toto tempore vitæ meæ seruare regulā, fratrum Minorum, &c.* Ex hoc loco sic philōsophantur. Promittēs regulam, promittit omnia, quæ in ipsa continētur regula: vniuersa autem supra recensita præcepta, de quibus orta est contentio, pro cuius dubio nobis obseruāda tradūtur in regula. Igitur de primo ad vltimū (quod aiunt) promittens solenniter regulā promittit nec non eadem solennitate cuncta præcepta ibi contenta. Huic argumento profecto satisfacere non auderem, nisi D. Thomas *b* Theologorum lumen, & pater me illustrasset, qui argumento proposito sub his verbis respōdet, *Ille qui profitetur regulā non vouit seruare omnia, quæ in regula continentur, sed vouet regularem vitā, quæ essentialiter consistit in tribus prædictis vobis solennibus.* Hactenus D. Thomas. Cuius sententia probatissima est, affirmat enim quod ipsa nos edocet ratio. Nempe illam promissionem indefinitam seruandi in vniuersum regulam, modificari ac restringi ad tria tantum vota, quæ simul per vouentem ipsum exprimuntur. Idem enim est dicere, voueo regulam viuendo in obedientia sine proprio & in castitate, ac si apertius diceret, voueo regulam non absolute, non omnia quę in ipsa continentur, sed sub hac restrictione, viuēdo in obedientia, & infra. Hæc enim huius argumēti dilutio manifestissime colligitur ex traditis per Bonifacium, *c* & Nicolaum Pontifices maximos, affirmantes vniuersos Minores vouere Euāgelij obseruantiam per ipsam regulam ipsis tribus specificatam, modificatam, & determinatam. His tantorum pontificum

arg. 3. A

1. 2.

b D. Tho. 2 2. q. 186. ar. 9. ad. 1.

c c. exijt de verb. sign. in. 6.

& Diui

& D. Thomæ autoritatibus ſuffragatur communis loquendi forma. Eſto, quẽpiam alteri promittere perpetuũ obſequium ſub hac verborũ ſerie: Promitto tibi omne meũ ſtudium, omnẽ meã operam, omnẽ meũ laborem, omne denique obſequiũ, & ſolicitudinẽ meã obediendi tibi in cultura prædictorum & ſtructura domus, in huiuſmodi euentu illud indefinitũ promiſſum cuiuſcunque obſequij ad illa tantũ duo perſtringeretur, ad domus, videlicet, & prædictorum culturã: eodem prorſus pacto hac in re eſt philoſophandum, de qua eſt modo diſputatio.

Secundo opponunt nobis aduerſarij Cõcilium *d* Vienenſe aperte definiẽs Minores omnes obligari ex vi profeſsionis ad omnia, quæ in regula proponuntur obſeruãda. Sic enim ſcriptũ legimus. *Declaramus & dicimus, quod prædicti fratres non ſolũ ad illa tria vota nude, abſolutè ex profeſsione accepta ſuæ regulę obligantur, ſed etiã ad omnia implenda tenentur, quæ ſunt pertinẽtia & ad hæc tria prædicta, quæ regula ipſa ponit.* Hactenus Cõciliũ. Quod quidẽ optime decernit vniuerſos Minores ex vi ſuæ profeſsionis non ſolũ teneri ad votorum ſolenniũ obſeruantiã, ſed etiam ad ea præcepta implenda, quę in ipſa regula proponuntur. Ad huius autẽ difficultatis explicationẽ, quæ tantiſper vigere viſa eſt, illud omnino præmittendũ cẽſeo, quempiam ex vi ſuæ profeſsionis trifariã obligari ad explendam rem ipſam voto ſolenni promiſſam: qui enim prollicetur ſolennem continentiã tenebitur proculdubio cauere non tantum coniugium, verum, & quodcunque libidinis genus. Eadem nec non promiſsione inſuper erit obnoxius ad eas occaſiones ſubterfugiendas, quæ voti præuaricationem inducere poſſunt, veluti coniuges mutuam ex amborum conſenſu continentiã promittentes tenebũtur huius promiſsionis virtute cõmunem vitare thorum tanquam certiſsimam violandi votum occaſionem. Tandem virtute profeſsionis tenebitur quis ad leges illius ſtatus ſeruandas: quem quidem ſtatum in profeſsione ſuſcepit, & illo obligationis genere, quo illius ſtatus homines obligari ſunt ſoliti, ſiue ad pœnam tantum ſiue ad culpam. Hoc nãque pacto proculdubio tenentur Carthuſia ni ex vi ſuæ profeſsionis perpetuo abſtinere à carnibus, alioquin iuſtiſsime punientur, nõ quod ex profeſsione huiuſmodi abſtinẽtiã fuerint polliciti, ſed quia profeſſores eũ ſuſceperũt ſtatũ, in quo hæ leges ſeruari cõ ſueuerũt. Adrẽ modo reſpõdemus. Minores vniuerſos virtute ſuæ profeſsionis obligari nõ ſolũ ad illa tria vota ſolẽnia, verũ etiã ad vniuerſa præcepta, quæ in regula ipſa exprimũtur, nõ quod illa ſolenniter, promiſerint: ſed occaſione ſtatus, quẽ per promiſsionẽ ſuſceperũt, in quo huiuſmodi ſacitę ſunt leges inſtar Dominicorũ qui ex vi ſuæ profeſsionis tenẽtur à carnibus abſtinere ratione tãtum ſtatus, quẽ profeſsi ſunt. Nec tamẽ carnes comedentes ſunt rei voti ſolennis.

At vero aduerſus hanc argumenti ſolutionem eſt acerrima ex eodẽ Cõcilio Vienenſi argumentatio. Poſtquam enim definierat Conciliũ minores omnes obligari nõ ſolũ ad tria vota: ſed etiã ex profeſsione ſuæ regulæ ad vniuerſa huius inſtituti præcepta, mox horũ rationẽ ſubdit dicens. *Nam ſi ad hæc tria prædicta tantũ præciſe & nude promittentes ſe ſeruare regulã viuendo in obedientia ſine proprio, & in caſtitate, & nõ etiã ad omnia cõtenta in regula, quæ hæc tria modificãtur arctarẽtur pro nihilo, & vane profiterẽtur hæc verba, promitto ſemper hanc regulã obſeruare. Ex quo de his verbis nulla obligatio naſceretur.* Hactenus Concilium. Quod quidẽ apertiſsime refragatur omnibus ſuprà recẽſiſtis argumentorũ ſolutionibus: maxime autẽ D. Tho. Definit enim Cõciliũ his verbis: Promitto ſeruare regulã, promiſsionem fieri ſeruãdi vniuerſa præcepta, quæ in ipſa regula exprimuntur. Vt autem huic difficultati integrã ſatisfactionẽ reddere poſsimus operæ preciũ erit, illud inueſtigare, an omnia, quæ traduntur in põtificum decretis & quæ interponuntur ſæpiſsime in his Eccleſiaſticis ſanctionibus, ſint tanquam definita per eccleſiam ſuſcipienda nec ne? An potius nonnulla proponantur in decretis quæ ab ipſo legis authore, nonnunquam proferuntur, non tanquam à legis conditore, ſed tanquam à Doctore dicta habeantur. Concors hac de re eſt Scholaſticorum *c* ſententia, omnia, inquiunt in decretis tradita in duplici ſunt

c In ca. hæc quidem de conſecrat. d. 4 & DD. in 4. in ma. de Baptiſm.

ſunt differentia. Quædam enim tanquam, definitiones legiſlatoris ſunt ſuſcipienda nonnulla vero intermiſcent, quæ nō velut definita per legis authorem, ſed ac ſi eſſent opiniones Principis condentis legem ſunt accipienda. Supereſt modo inter hæc diſcernere, quādo videlicet legiſlator definiat ſiue opinetur? Accipe certiſsimū huius rei Canonem. Quandocumque enim Pontifex propoſitæ reſpondet quæſtioni, aut ſi loquatur autoritatiue quidquā imperans, aut obſcurū declarans tunc procul dubio legiſlatoris perſonam agit & non Doctoris. At vero ſi contigerit quidquam interponere, quod minime cōſultationi reſpondeat nec vtatur verbo imperatiuo, nec loquatur autoritatiue per hæc verba, declaramus dicimus & alia huiuſmodi, ſed vel ſolum reddit rationem definiti, vel quædā alia intermiſcuerit ad conſulationē minimè ſpectantia, tunc quidem, nulli eſt dubium nō legiſlatoris, ſed Doctoris potius perſonā gerere. Nō pauca de hac re ſunt in ipſo Canonico iure exempla. Nicolaus namque Pontifex Bulgaris tantum quærentibus, Baptiſmus collatus ab infidelibus eſſet iterandus necne? reſpondit, minime eſſe iterādum quanuis in nomine Trinitatis aut ſolius Chriſti, vt olim in actibus Apoſtolorum fuerit collatus. Hactenus Nicolaus Papa. Communis autem & iuris conſultorum & Theologorum ſchola ſolum recipit tanquam per Nicolaum definitum baptiſmum etiam ab infideli collatum verum ac legitimum eſſe ſacramentum. Nō tamen multitudo Sapientium recipit Nicolaum ſanxiſſe valere Baptiſmum Trinitatis aut Chriſti nomine ſolum modo miniſtratum, nō alia de cauſa, niſi quia reſponſio prior fuit reddita cōſulationi Bulgarorum, reliquum vero fuit præter conſultationem ab ipſo pontifice ſpōte intermixtum. Legito innocentium Tertium, qui ſecernens inter pœnam peccato originali & actuali reſpondentem, affirmat cum originali tantum decedentes obnoxios eſſe pœnæ ſolum dāni, reliquos autem morientes cum actuali culpa pœna ſenſus eſſe plectendos. At vero quoniam nō definitiue loquitur, ideo abſq; erroris labe poſſet nunc quis tueri D. Auguſtini ſententiam, aſſerentis paruulos abſque baptiſmo migrantes perpetuis Gehennæ cruciatibus eſſe puniēdos, quā opinionem ex Doctoribus Scholaſticis tutatur Gregorius Ariminenſis. Ad rem igitur me conuertens intrepide reſpōdere audeo Vienēſem Synodū his verbis, quorū modo eſt diſputatio, nihil prorſus definire, ſed ſolum rationem definiti reddere. Prædixerat namque ſic autoritatiuè loquens, declaramus, & dicimus Minores ex profeſsione ſuæ regulæ obligari non ſolum ad tria vota, verum etiā ad alia quæ in regula continentur pertinentia ad hæc tria. Hactenus præfata ſynodus definiens loquitur, mox autē definiti rationem ſubdit dicens. Nam ſi ad hæc tria vota tantum obligarentur pro nihilo, & vane proferrentur hæc verba, promitto ſeruare regulam. His verbis nihil profecto definit, ſolummodo quod definitum erat ratione confirmat: ideo non tamquam legiſlator ſententiam profert, ſed tanquam Doctor opinionem ſuam exprimit. Supereſt igitur nullam iniuriam Concilio irrogari ſiquis prædicta verba iuxta Diui Thomæ ſententiam interpretetur, quam in ſuperioris argumenti ſolutione ſecuti ſumus. Eſto tamē Concilij Vienenſis decretum inſinuaſſe Minores omnes profiteri non ſolum informe illud ſolenne religionis votum, verum & vniuerſa præcepta Minoribus ipſis per regulam obſeruanda, perperam tamen inde colligitur præcepta ipſa quoquo pacto eſſe ſolennia vota: vouentes nanque Minorum regularem vitam promittunt ſeruare cuncta quæ in eorum regula traduntur, non tamen ad vniuerſa eodem obligationis genere tenētur, ſed ad vota prout ſunt, quatenus monachatus ſubſtātiā exprimūt, ad præcepta autē vt præcepta ſunt & ſolū prout Minorū ſtatui cōnectūtur. Audi *d* Nicolaū Pōtifi cē Maximū ſimilē cōtētioſam dirimentem quæſtionē. *Dato, inquit, quod abſolutè diceretur, omnino promitto S. Euāgeliū ſeruare clarè videtur, promiſſionē huiuſmodi ad aliū intellectū nō debere perſtringi, niſi vt obſeruantia Euangelij ſit ſicut tradita á Chriſto reperitur. Videlicet, quod præcepta vt præcepta, & conſilia vt conſilia à promittētibus obſeruentur.* Hactenus Nicolaus Pontifex Maximus.

d c. exit. §. & dato de ver. ſign. in 6.

Vides quonam pacto quando plura in vniuerſum promittuntur non tamen omnia æque deuincere vouentes. Quid plura? Audi Dominicanis ipſis præſcriptam profiten-

fitendi normam. *Promitto (inquiũt) obedientiã ſecundũ regulam B. Auguſtini Epiſcopi, & ſecundũ inſtitutiones fratrum prædicatorum*, & infra. Idem prorſus, apud illos ſignificat promitto obedientiam ſecundũ regulã & inſtitutiones huius ordinis, quod apud nos promitto ſeruare regulã. Et tantũ illarum inſtitutionum trãſgreſſores, ſola tẽporali pœna plectuntur, culpæ autẽ actuali minime ſunt obnoxij. At dices qui fieri poteſt, vt obſeruantiam inſtitutionũ quis promittat, nec tamen illorũ trãſgreſſor reus ſit voti? Nempe, quoniã huius promiſsionis materia nequaquã ſunt ipſæ cõſtitutiones inquocunq; cõuentu ſub lethalis culpæ reatu obſeruãdæ. Sed ſolum quando cũmq; prælatus iuxta huiuſcemodi inſtituta, ſub anathemate ſeu obedientiæ vinculo quidquã præceperit, poteſt enim prælatus intra regulã quod placuerit iubere, ſupra regulã autem minimè. Qua propter nequiret Dominicorũ præpoſitus ſuos quominus pecunias recipere valeãt deuincire, hoc enim ſuperat ipſorũ regulã. Poterit tameniuſta id exigẽte cauſa) ſuos ab eſu carnis ſub anathemate coercere, cũ hoc intra eorũ ſit regulã. Tandẽ ſolenniter inſtituta religionũ profitentes, regulariter tantũ vitã iuxta ſui inſtituti conſtitutiones peracturos prollicentur. Tũc autẽ huius promiſsionis præuaricatores lethaliter peccabunt, quando prælatis quid quam intra eorum inſtituta præcipientibus parere cõtempſerint, aut citra cõtemptum obedientiæ vinculo reſtiterint. Minores autem quocumque euentu ſua tranſgredientes inſtituta mortaliter peccant, quoniam id ita huiuſmodi promiſſum conſuetudo interpretata eſt, cæterum ex ſolius promiſsionis vi. Nõ magis ad peculiaria inſtituta Minores arctantur, quam regulares vniuerſi, omnes enim vel promittunt ſeruare regulam, vel obedientiam ſecundum regulam, quod idem prorſus ſonat.

Iam vero inter nos non mediocris reſtat concertatio. Si enim Minores regulam præuaricantes nullius ſunt rei voti ſolennis qua ergo ratione præceptorum tranſgreſſores lethaliter peccant? Huic ergo controuerſiæ præmiſſa Scholaſticorum Doctrina, breuiter ſatisfaciam, frequentiſsima atque infallibili illa Theologorum ſentẽtia: omnem legem humanam obligare tranſgreſſores ad gehennã vno ex quadruplici capite, ſiue ratione contemptus, veluti hoc ſolo animo peccans, vt oſtẽdat ſe nolle ſubijci legiſlatori, cuius tranſgreſsionis erit reus quicumq; regularis hoc ſolo animo frãgens ſilentium vt prælato ſtatutis horis illas præcipienti iniuriam irroget. Vel ſecundo lethaliter peccat, qui reus fuerit maximæ iniuſtitiæ in proximum, vt ſi non ſoluat fructuum decimas proprio ſacerdoti. Aut tertio, ſi præceptum virtute obedientiæ, aut ſub excommunicatione latæ ſententiæ à ſuperiori tradita violauerit. Vltimo quoque dignus eſt damnatione æterna qui legitimam conſuetudinem præuaricatur. Nam cum ipſa conſuetudo ſit optima legum interpretes, ſi diuturna conſuetudine apud nos præſcriptum e fuerit legem aliquam obligare eius tranſgreſſores ad gehennam, proculdubio huius cemodi legis tranſgreſſor mortaliter peccabit. Quam ſententiã D. *f* Auguſtinus apertiſsime docuit ad Caſulanũ quẽdã ipſum hac de re conſulentẽ ſic reſcripſit in his verbis. *In quibus nihil certi ſtatuit diuina ſcriptura, mos populi Dei & inſtituta maiorũ tenenda ſunt, & ſicut præuaricatores diuinarũ legũ: ita cõtẽptores Eccleſiaſticarum cõſuetudinũ ſunt coercendi.*

e Cap. cum dilect. decõ ſuetud.

f c. in his 11. diſt.

His tanquã veriſsimis prælibatis, vtcunque operæ pretium erit inueſtigare quatenus Minorum præcepta (citra contemptum) obligent ſuos tranſgreſſores ad gehennam? Erit ne horum præceptorum tranſgreſsio iniuſtitiæ actus aduerſus proximum? Minime gentium. Omnia namque præcepta Minorum, ſi recte diſſoluantur, ad temperantiam potius, quam ad iuſtitiã ſpectant. Erũt ne rei ſuarum legum, quoniam ſibi proponuntur ſub excommunicatione latæ ſententiæ, aut virtute obedientiæ? Nequaquã, præter illud nanque mandatum de Cardinale protectore creando nullum aliud in virtute ſanctę obedientiæ nobis proponitur. Super eſt igitur, vt Minores regulam præuaricantes lethaliter peccent, non alia de cauſa, niſi quoniam ab ipſo primordio religionis naſcentis conſuetudine diutina apud omnes Minorum proceres & literatos etiam receptiſsimum ſemper fuit vniuerſa huius regulæ præcepta damnare ſuos tranſgreſſores ad gehennam. Hanc ergo ſententiam in medium adducere non auderem niſi multis retro annis eam me docuiſſet

Caie-

g Caiet. 2. 2. q 186. art. 9. & in sum. ver. præcepti. transgre. §§ verb. disiunctiua.

Caietanus g Cardinalis Theologorũ sapientissimus, quã sub illa verborum serie proponit. *Cõstat, inquit, quod siue in cõmuni, siue in municipali iure vocabulum aliquod secũdũ cõmunẽ sensum cõsueuit firmiter reputari obligatiuũ ad mortale, proculdubio vbicũque ibidẽ ponitur, habetvim huius præcepti, vt in regula fratrũ Minorũ patet de vocabulo, teneantur, vt habetur in Clementina de verborũ significatione, exiui de paradiso. Et per oppositũ cõstat, quod quomodocũq; lex vtatur verbo, si cõmunis sensus intellexit, nõ propterea datã obligationẽ ad mortale nõ est tale præceptũ.* Hactenus Caietanus. Qui apertissimè testatur, Minores obligari sub peccati mortalis reatu ad obseruantiã suæ regulæ: nõ aliũde (vt ipsis verbis vtar) nisi, quia sic cõsueuit firmiter reputari. Huic etiã doctrinę adstipulatur

h 2. 2 q. 186. ar. 9. in co. q. & latius ad infra.

sententia D. Thomæ *h* inter regulares prorsus recepta, affirmãtis nullũ Monachale præceptũ (dẽpto triplici solẽni voto) quenquã citra contẽptũ obligare eius trãsgressorẽ ad gehennã. Cũ in regulis D. Augustini, & Benedicti multa antonomaticè præcipiãtur, & tamen neminẽ obligãt ad mortale: cur obsecro sola D. Patris nostri Frãciſci sub hac lege regula obligabit? Nẽpe, nõ alia de causa, nisi quoniã sic cõsuetudine interpretãte receptũ est. Vnde obsecro Minores absque vlla necessitate per vias equitãtes sunt rei lethalis culpæ? Forte quoniã in ipsorũ regula interdicitur, vt nõ debeãt equitare, nisi manifesta necessitate, vel infirmitate cogãtur? Minime profecto nisi cõsuetudo id ita interpretata esset. Verbũ nãque, debet, nequaquã obligationẽ inducit, sed solũ honestatẽ. Audi Honoriũ Põtificẽ maximũ, cũ desponsationẽ impuberũ definiret, Filium, inquit nõdũ adultũ (volũtas cuius decerni nõ

i c. 1. de def. impub.

potest) *i* eius pater poterit cui voluerit matrimonio tradere: & postquã filius ad perfectã ætatem peruenerit omnino debet hoc adimplere. Vniuersi tamẽ iuris Canonici interpretes, huiusmodi filios ad implẽdas Patrũ voluntates debito honestatis, nõ autem necessitatis teneri arbitrantur. Igitur verbũ *debet* in Minorũ regula cessante consuetudine neminẽ ad gehẽnã dãnaret. Prædictis refragatur Vienense Cõc. vbi sic scriptũ legimus. *Neq; tamẽ putãdũ est quod B. Pater noster Frãciscus professores huius regulæ quãtũ ad omnia cõtenta in ea mo dificãtia tria vota, seu ad alia in ipsa regula expressa æqualiter intenderit esse obligatos. Quin potius aperte decreuit, quod quoad quædã ipsorũ ex vi verbi trãgressio est mortalis, & quoad quædã alia nõ, cũ ad quædã ipsorũ verbũ apponat præcepti, vel æquipollentis. Et quoad reliqua verbis aliys sit cõtentus.* Hactenus Cõciliũ. Quod quidẽ apertissime definit verbũ illud *præcipere, aut æquipollẽs*, prout sunt verba imperatiui modi, inducere obligationẽ sub reatu mortalis culpæ. Affirmat nãq; prędata Vienensis synodus hãc D. Patris nostri Frãciſci fuisse mentẽ, vt vbicunque ponatur verbũ illud *præcipio*, seu æquipollens huiusmodi leges obligare trãsgressores ad gehennã. Igitur ad hęc tenebuntur ex intentione legislatoris, & nõ ex cõsuetudine tãtum. Facile mihi videor posse diluere hãc obiectionẽ, quę nõnihil vrgere appareret, cũ prius proposuero verbũ illud *præcipere*, aut æquipollẽtia, cuiusmodi sũt verba imperatiui modi, nullatenus virtute verborum dãnare rebelles ad gehemnã. Legimus Christũ Redẽptorem nostrũ cæcis quos illuminauerat præcepisse, ne cui miraculum illud propalarent. Sic enim Scriptũ est: *l Et cõminatus est illis Iesus dicẽs, videte ne quis sciat. Illi autẽ excũtes diffamauerũt cũ in tota terra illa.* Quis autem dicat peccasse miracula Christi promulgãtes? Etiã rursus apud *m* Matthæũ & Marcũ Euãgelistas accepimus Christũ præcepisse Apostolis, ne in via portarẽt calceamenta: & tamẽ in actis Apostolorũ legimus Angelũ dixisse Petro, *calcia te caligas tuas*: & præcepit necnõ eisdẽ Apostolis ne haberent duas tunicas. Et tamen Paulus rogat Timotheum ad se venturum, vt ferat secum penulam, quam ipse Apostolus reliquerat Troadẽ, Penula autẽ vt Theophilo placuit tunicam significat. Nunquid Ecclesiæ Principis ab Spiritus Paracleti descensu lethalis culpæ reos constituemus, quod ille caligis, iſte multiplici vteretur veste? Nunquid fidei Patres, & morum Doctores

l Luc. 5. c.

m Matt. 10. Mar. 6.

Euan-

Euangelicam perfectionē prævaricati ſunt abſit. Igitur verbum *præcipere*, prout diuinū inſinuat Euangeliū, minime obligat trāgreſſores ad gehennā. His accedit, pręcepta regulæ D. Auguſtini nō conſtituere ſuos præuaricatores reos lethalis culpę, & tamē in principio ipſius regulæ ſic exorditur magnus Pater Auguſtinus: *Hæc ſūt, quæ vt obſeruetis præcipimus in monaſterio cōſtituti.* His ſuffragatur frequētiſſima præcipiēdi norma, qua prohibentur non ſolū mortalia, verū etiā venialia ipſa. Sunt enim præcepta prohibentia mortalia, furtū, videlicet, & adulteriū, & alia huius generis. Sunt etiā pręcepta, in quibus venialia prohibētur: quale eſt illud, mendacio nō aſſuēſcat os tuū, quę tradūtur verbis imperatiui modi pręcepto æquipollētibus. Nōne vides venialia nōnūquā præceptiuis verbis interdici? Nō igitur quæcūq; pręceptū fieri vetat in vniuerſū ſunt lethalia. His apertiſſime inſinuatur verbū præcipere virtute ſuæ ſignificationis neminē tranſgreſſorē cō ſtituere gehennæ reū. Tāquā veriſimis, vt cūque his prælibatis, ſupereſt modo ſatisfaciamus Viennenſi Cōcilio, affirmāti pręcepta regulæ fratrū Minorū obligare tanſgreſſores ad gehēnā, quoniam proponūtur nobis hoc verbo, *præcipio*, aut ęquipolléti. Affirmare auſim huiuſmodi verba ex natura actā nemini imponere pręcepta ſub reatu mortalis culpæ, niſi vel apponatur excōmunicatio ipſo iure cōtrahenda, aut in virtute obediētiæ quidquid pręcipiatur. Hoc nobis procul dūbio inſinuant Euangelij loca citata. Inſuper & D. Auguſtini regula. His addit axioma illud Theologorū. Eiuſdem (inquiunt) prorſus autoritatis eſt ſuperioris præceptū vocetenus, aut ſcripto prolatū. Illud certiſsimū nunc eſt. Romanū Pontificē tantū quid quid præcipientē non dānare perpetuis cruciatibus inobedientem. Igitur nec ſi ſcriptis præceptū illud propoſuerit: eadē namq; eſt vtriuſq; præcepti autoritas, & idē vtrobiq; legiſlator. Supereſt igitur præcepta regulæ Minorū conſtituere trāgreſſores reos lethalis culpæ ex intentione D. Patris noſtri Frācíſci, vt Conciliū proteſtatur. Ex intētione (inquit) nō abſolute & nude cōſiderata, ſed quia Minorū regulariū cōſuetudo interpretata eſt eam fuiſſe mētem Sancti Patris noſtri Frācíſci, vt regulæ præuaricatores mortali ſubiacerēt peccato. Tolle igitur è medio hāc legitimā & longiſsimo tempore præſcriptā inter Minores conſuetudinem, & nō erit profecto, cur potius verbum pręcipere aut quodcūque aliud æquipollens obliget hos trangreſſores ad gehennā quam regulares cæteros D. Auguſtini viuendi normam profitentes. At dices, obligāt præcepta, quoniā Viennēſis œcumenica ſynodus ſā explicuit. Fateor explicuiſſe, nullā tamen pręter antiquā obligationē iuduxiſſe. Qui enim declarat legē nullā prorſus cōdit legē, ſed priſtinam tātum interpretatur. Quamobrē, ſi aliūde Minores nō tenerētur ad regulæ præcepta (nēpè inuiolabili, vt diximus cōſuetudine) nullū profecto vniuerſale Conciliū obligationē addidiſſet. Iam vero huiuſmodi præcepta (inquies) ratione materiæ reos gehennæ cōſtituit ſuos trāgreſſores. Eſt hæc grauiſsima materia ieiuniū: eſt, necnō grandis perfectionis materia: perquā arcta cunctarū rerū penuria, & alia huius generis, quę nobis obſeruanda tradūtur. Minimè, inquā ſolius materiæ cōſideratione decernere quis poterit leges dānantes ad gehennā. Ius nāmque poſitiuū plerumq; minoris culpę materiā grauiori vinculo coercet. Longe nāque deterius eſt Deū ipſū blaſphemare, quā clericū minorem lædere: & tamē ſacrilegus in Deum nulla excōmunicationis ſentētia plectitur, qua percutiēs clericū innodatur. Eſto tamen prout frequenter peritorum teſtatur ſententia, leges omnes pro materiæ paruitate ſuos deuincire tranſgreſſores, nonne cō ſuetudo ipſa plerūque materiæ paruitatem (prout cætera omnia) interpretatur? Legito Theleſphorū Romanę ſedis Epiſcopū, qui vniuerſis Eccleſiaſticis Quadrageſimale ieiuniū ſtatim à Quinquageſima etiā inchoā dū dixit, & præcepit, authoritate. Tamē cō ſuetudine huiuſmodi decretū violātes à labe lethalis culpę excuſantur. Mediolanēſis Eccleſia eadē cōſuetudine interprete nōne initiū Quadrageſimalis ieiunij reiecit. Fatere igitur Eccleſiæ conſuetudinem nōnunquam grauitati materię refragari, plerumq; autē legibus ipſis ſuffragari. Ita obnixe defendit doctiſsimus ille pater: & meus pręceptor pater frater Gaſpar de Vzeda noſtrę almę prouinciæ Sancti Iacobi regularis Obſeruantię digniſsimus alumnus in quadā explicatione noſtræ regulę, quam ad Pium Quintum Pontificem maximum ſcripſit, cui propria manu ſubſcripſit doctiſsimus Pater frater Bartholomæus à Medina ex Prædicatorum ordine ad primariam Theologię Salmanticenſis aſſumptus.

ARTICVLVS V.

Quis ſit Prælatus, qui poſſit diſpenſare in præceptis de equitãdo & de portã dis calceamẽtis, an neceſſario debeat eſſe Prouincialis?

REſpondeo dicẽdo, quod doctiſsimus Sotus *a* & Nauar. ſimilẽ quæſtionem diſcernentes, dicũt, q; Epiſcopi poſ ſunt tã in ſuis proprijs legibus, quã in legibus Papæ diſpẽſare, ſed vel iuris cõceſsione vel conſuetudine. Prætercà in triplici rerũ ordine, nẽpe ſi materia leuis eſt, vel frequẽs caſus, vel lex propriũ bonum ſuæ ciuitatis, ſeu diœceſis reſpicit. Et hanc ſentẽtiã dixit eſſe Caietani. *b* Et aduertit Sotus leuia illa cenſeri, quæ nõ præcepto proprie dicto obligãte ad mortale, ſed ſtatuto poſita ſunt: qua ratione (ait) Prælati noſtri etiã Priores conuentuales diſpenſare poſſunt in eſu carniũ, in induendis lineis, & id genus cæteris. Ere quẽtia deinde caſuũ cauſa eſt, vt poſsit Epiſcopus diſpẽſare: vt in ieiunijs, licet ſit lex ſuperioris: quoniã grauiſsimũ eſſet onus quoties quis diſpenſatione ad non ieiunandum egeret, adire Papã. Hæc Caietanus. Quodtẽ perãdũ eſſe credit Sotus quod, ſcilicet, poſſit Epiſcopus in diem, aut in breue tẽpus cũ aſsiſtẽte cauſa ſuper huiuſmodi legibus diſpenſare: non tamen ſe determinat, vtrũ poſſit diſpẽſare pro tota vita. Et Nauarrus *c* eã dẽ doctrinã ſequens ait, quod abſenti Epiſcopo parrochus, & abſenti prouinciale, qui libet prælatus cũ ſuis religioſis poteſt diſpẽſare iuxta D. Thomã, & Caietanum. Ex qua doctrina colligo. quantum ad noſtrum propoſitũ, quod facultas diſpẽſandi in præceptis regulæ in aliquibus caſibus particularibus, & non pro tota vita reſidet apud generalem, & prouincialẽ, cum ad ſimilitudinẽ Epiſcoporũ habeant iuriſdictionẽ Epiſcopalẽ, & ipſis abſentibus etiam reſidet penes Prælatos inferiores, ſcilicet, Guardianos & Præſidentes, qui in noſtra religione per ſtatuta generalia abſentibus Guardianis, eandem habẽt poteſtatem. Et ita videtur intelligendus Pius II. in ſua conceſsione, ſcilicet quod Guardiani, & præſidentes poſsint diſpẽſare cũ ſubditis in aliquibus caſibus particularibus, vt poſsint equitare & portare calceamenta neceſsitate licet non arcta interueniente. Verum Generales, & Prouinciales poſſunt diſpenſare cum fratribus particularibus, non ſolum in aliquibus caſibus pro vna aut duabus vicibus, ſed etiam pro toto eorum tempore, neceſsitate licet non arcta interueniente, vt poſsint portare calceamenta & equitare. Neque obſtat doctrina doctiſsimi Soti hoc ipſis Prælatis negãtis. Nã Sotus non ſe determinat. Et licet ſe determinaret loquitur in caſu differenti, ſcilicet, quando Prælati inferiores ſolũ conſuetudine diſpẽſant in legibus ſuperiorum, nulla expreſſa ipſis facultate â ſuperioribus cõceſſa. At in noſtro caſu ipſis Prælatis conceditur licentia ad diſpenſandum cum fratribus aliqua neceſsitate laborantibus, vt poſſint portare calceamenta, & equitando itinerare. Quæ conceſsio cum ſit beneficiũ Principis ample debet interpretari iuxta ea, quæ de interpretatione priuilegiorum late diximus. Sed dubium eſt quid faciat ſubditus, vbi ſe inuenerit cum neceſsitate ad portandum calceamenta, & ad itinerandum equitando, nullo exiſtente Prælato ad diſpenſandum. Ad hoc reſpondeo, quod tunc recurrat ad epicheyam. Nam epicheya non eſt eximere ſubditum per licentiam caſu, quo teneretur, ſed explicare, quod illo caſu non tenetur. Quare epicheya non ſolum Prælatis, verum etiam ſubditis competit. Et in hoc differt à diſpenſatione, quæ ſolum Prælatis competit. Vnde ſubditi in neceſsitate aliqua poſiti poſſunt vti epicheya ſua propria autoritate exiſtimantes, & ſentientes in tali caſu rigorem legis cum ipſis eſſe mitigandum. At videant ne mentiatur ſibi iniquitas fingentes neceſsitatem in præceptis, aduertentes, quod licet Prælati poſsint diſpenſare cum ipſis non arcta exiſtente neceſsitate, ipſi tamen non poſſunt vti epicheya, niſi manifeſta neceſsitate vrgente. † aduertant tamen patres Prouinciales facultatem ad diſpenſandum in his poſſe inferiori bus Prælatis impartiri, quam ad conſolationem ſuorum ſubditorum debita humilitate debent ipſi inferiores Prælati procurare, quę diſpenſatio ſi ab ipſis petatur non debent reſpondere hoc eorum cõſcientię cõmittere: quin potius debent eis compati & benigne diſpenſando à ſuis ſcrupulis liberare prout aduertit Caietanus *d* ita tamen quod per tales diſpenſationes religionis obſeruantiam diſsipari minime contingat. †

a Sot. l. 1. de iuſtit. & iu. q. 7. a. 5. Nauar. c. 21. n. 21.

b Caiet. 1. 2. q. 7. ar. 4.

c Nau vbi ſ. D. Th. in 4. d. 15. q. 3. a. 2. ad vltim & 2. 2. q. 147. a. 4. vbi Caie.

d Caie. ind. a. 4.

ARTICVLVS VI.

Quis poſsit diſpẽſare cum dictis Prælatis ad ſupradicta.

REſpondeo dicendo, quod Prẹlati, qui poſſunt licentiare ſuos ſubditos ad ſupradicta, videtur, quod non poſsint licentiare ſemet ipſos, quia nullus poteſt eſſe iudex in ſua propria cauſa. Et hanc opinionem tenet Collector *a* Mendicantium priuilegiorum. Sed *b* Corduba dicit, ſaluo meliori iudicio contrarium eſſe dicendum, ſcilicet, quod Generales, & Prouinciales eo modo, quo poſſunt licentiare ſuos ſubditos, poſſunt licentiare ſemetipſos: & ſimiliter alij Prælati inferiores eo modo quo poſſunt licentiare ſos ſubditos, poſſunt licenciare ſemetipſuos. Et fundamentum ipſorum eſt: quia in actibus, qui non ſunt iuriſdictionis, vel iudiciariæ poteſtatis, ſed ſuperioritatis tantum, bene poteſt quis licentiare ſe ipſum, ſicut & alios ſubditos, quomodocunque habeat talem poteſtatem, ſcilicet, ex officio aut commiſsione facta ſibi ratione officij. Sed iſta omnia concludunt: quando, Prælatus habet ſolum nudum, miniſterium licentiandi procedentem à ſuperioritate, & non abactu iuriſdictionis, cuiuſmodi eſt diſpenſatio, quæ à iuriſdictione procedit. Nam cum ſit actus iurisdictionis, videtur quod nemo poſsit eum in ſemetipſum exercere. Et ſic dicit Abbas, *c* quod Epiſcopus & ſimiles Prælati non poſſunt diſpẽſare in votis à ſe emiſsis, ſicut poſſunt diſpenſare in ſubditorum votis. Vnde videtur ſecundum Collectorem vbi ſupra, quod deberet prouideri in hoc caſu per conceſsionem Apoſtolicam: qua concedatur quod quilibet Prẹlatus poſsit ſecum diſpenſare, & iterum dum talis licentia minime obtinetur inferiores Prælati & Guardiani debent ſibi prouidere in hoc autoritate ſui Prouincialis, vt ſcilicet, eam ab ipſo obtineant, vt eorum confeſſor poſsit cum ipſis diſpenſare, prout dicitur in ſpeculo fratrum Minorum. Prouinciales vero attendant ſuam commiſsionem quam Generalis dat eis, videantque vtrum ibi præfata facultas contineatur, vel comprehendatur. Et forte poſſunt iuuari ex indulto capitis finalis, de pœnitentijs, & remiſsionibus. Quod capitulum licet ſolum loquatur in confeſsione, videtur poſſe etiam intelligi de diſpenſatione, prout aliqui doctores dicunt, cum ipſi ſint exempti per Papam, ad quem ipſi pro continuis neceſsitatibus recurrere difficillime poſſunt. Vel dic, quod cum ipſi poſsint diſpenſare ratione iuriſdictionis ordinariæ delegabilis, delegant ſuã autoritatem confeſſori ab ipſis electo: qui cum eis in hoc caſu ratione iuriſdictionis delegatæ poterit diſpenſare.

a Collect. ti. accedere ad monaſt. iuxta fin.

b Cord. in dict. loco.

c Abb. in c. magnæ de voto.

ARTICVLVS VII.

Vtrum poſsint fratres vti diſpenſationibus ſine cauſa impetratis.

REſpondeo dicendo, quod omnes fatentur, quod diſpenſare ſine cauſa eſt graue peccatum, maius, aut minus ſecundum qualitatem negotij & materię, ſuper quam fit diſpenſatio prout concludit Diuus Thomas. *a* Certum etiam eſt, quod peccat iniuſte diſpenſationem petens, & quando eſt cauſa, vt Prælati peccent, etiam concedendo. Quod vero hic dubitatur eſt, an poſtquam talis diſpenſatio iuſte fuit data, an ea diſpenſati in foro animæ vti poſsint. Cui dubio varie à Theologis, & à Iuriſperitis reſpondetur. At breuitate vtendo, quantum ad noſtrum propoſitum reſpondeo, quod ſi religioſi ratione voti tenẽtur ad omnia regulæ ſuæ præcepta obſeruanda, non poſſunt vti in foro conſcientię diſpenſationibus ſibi ſine cauſa conceſsis circa dicta præcepta: cum ſit notiſsimum, quod neque etiam Papa ſine cauſa poteſt in votis diſpenſare, prout tenet quædam gloſſa, *b* quam ſequuntur Caietanus, Sotus, Nauarrus, & Couarruuias. Quod eſt ſumme notandũ cõtra multos religioſos noſtræ ſacræ religionis impetrantes à ſede Apoſtolica facultatem ad noſtræ regulæ prẹcepta non obſeruanda ſub obligatione peccati mortalis ſine vlla cauſa iuſta id poſtulante, attento quod ſecundum communem opinionem ad ea obſeruanda ſunt ratione voti obligati. Verum eſt tamen quod attenta opinione contraria, etiam ſi ſine cauſa iuſta ipſæ diſpenſationes impetratæ ſint, valebunt, cum non

a D. Th. 1. 2 q. 79. ar. 4.

b Gloſ. in c. nõ eſt devoto Cai. tã. v. diſpen. Sot. l. 1. de inſ. q. 1. ar. vlt. ad. 2 Nau. c. 12. n. 76. Cou. in 4. 2. p. §. 6.

ratione voti, ſed præcepti ad ea teneantur, prout defendimus vt probatiſsimum in ſuperioribus. Aduertendum eſt, quod Prælati diſpenſantes in præceptis regulæ iuxta conceſsiones Pij Secundi, & alia priuilegia, ſine iuſta cauſa in ipſamet conceſsione determinata peccabunt, & minime diſpenſationes valebunt cum diſpenſationes factæ ab inferioribus ſine cauſa minime valeant prout ſatis dictum eſt in ſuperioribus. Ex quo ſequitur diſpenſationes datas fratribus ad equitandum nulla neceſsitate prorſus interueniente, minime valere, & per conſequens in foro conſcientiæ ipſis minime vti poſſunt. Hæc ſufficiant de poteſtate Abbatum, & prælatorum. Reliqua autem in ſuis particularibus articulis proponentur. Ipſos autem per Deum viuum obſecro & obſtetor, vt in diſpenſando ſint parci. Sicut enim veſtis propter vnum paruum foramen paulatim rumpitur: ita regularis obſeruantia per vnius diſpenſationis facultatem paulatim decidit. Et conſiderent quod exemptio aliquorum etiam iuſta cauſa id ſuadente, eſt occaſio, vt alij hoc exemplo ad ſimilia ſine diſpenſatione facienda moueantur, prout in quodam Concilio [a] Lateranenſi Spiritus ſancti lumine illuſtrato omnibus prædicatur.

[a] Ca. in cũctis in princip. de elec.

QVÆSTIO. XXVII.

De alienatione rerum monaſteriorum, in tredecim articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur tredecim.*

1 *Quid ſit alienatio.*
2 *Quæ ſolemnitates requiriantur in alienatione rerum monaſteriorum.*
3 *Vtrum in aliquibus religionibus alienationes Generalibus, & Prouincialibus tantum committantur.*
4 *Vtrum Abbas ſine conſenſu ſui Capituli, aut generis poſſint opacas arbores ſcindere & vendere,*
5 *Vtrum Prælati ordinis Minorum poſſint commutare legata facta, ſuis locis ad vnum vſum in alium.*
6 *Vtrum Syndicus fratrum Minorum poſſit extra ordinem aliquid donare.*
7 *Vtrum idem Syndicus poſsit alienare triticũ, & alia eleemoſynaliter petita.*
8 *Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatẽ monaſteriorum.*
9 *Vtrum valeat alienatio facta in vtilitatẽ monaſterij ſine dicta ſolennitate.*
10 *An emptor teneatur rem monaſterij ab ipſo ſine ſolennitatibus emptam reſtituere.*
11 *Vtrum male alienans rem monaſterij teneatur ad reſtitutionem damni.*
12 *Vtrum Commendatarij perpetui ordinum militiarum poſſint alienare.*
13 *In quas pœnas incurrunt non ſeruantes in dictis alienationibus ſolennitates.*

ARTICVLVS. I.

Quid ſit alienatio.

RESPONDEO dicendo, quod proprie, & ſtricte, eſt omnis actus, per quem dominium trãſfertur, iuxta ea, quæ traduntur in iure. [a] Largiſsime dicitur, quando aliquid datur in emphyteuſim, & locatur ad longum tempus. Ait Panormitanus, [b] quod in materia odioſa alienatio capitur ſtricte: & conſequenter ſolum pro contractu, per quem dominium transfertur. In materia tamen ampla & fauorabili, vt quando agitur de alienatione rerum Eccleſiaſticarum alienationis verbum continet conductionem, ſcilicet, ad longum tempus: donationem, vẽditionem permutationem & emphyteuticum perpetuum cõtractum: & ſecundum Archidiaconum comprehendit etiam contractum ſub conditione factum, vt ſi ſoluatur tributum aut nauis veniat ex Indijs, quem ſequitur Syluester. [c] Vnde cum nomine alienationis in noſtro propoſito omnia iſta comprehendantur de omnibus his in hac quæſtione aliquid dicemus.

[a] l. & ſecundum C. de fund. dot. glo. in. c cũ nulli de reb Eccl. nõaliẽ [b] Pano. ind. c. nulli.

[c] Siluef. v. alienatio.

(?)

ARTI-

ARTICVLVS II.

Quæ ſolẽnitates requirantur in alienatione rerum monaſteriorum.

REſpondeo dicẽdo, quod Clemẽs V. *Monaſteriorũ, & aliarũ admiſtrationũ regulariũ diſpendijs occurre volẽs, perpetuo prohibuit edicto, nequis religioſꝰ monaſterio prioratui, eccleſiæ ſeu adminiſtrationi cuiuis pſidẽs reddit⁹, ac poſſeſſiones eiuſdẽ alicui advitã eiꝰ, ſeu ad aliud certũ tẽpus pecunia etiã inde recepta quouismodo cõcedat, niſi neceſſitas, aut vtilitas monaſterij, prioratus, eccleſiæ, aut adminiſtrationis huiuſmodi hoc expoſcat cõuẽtus ſui, aut ſi eõuentũ non habeat, prælati proprij aſſenſu, ad hoc nihilominus accedẽte. Si quis autẽ contra fecerit, pœnã ſuſpẽſionis ab officio eo ipſo incurrat, neq; ex cõceſſione ipſius recipiẽtis ius aliquod adquiratur. Verũ præmiſſa ad locationes, vel etiã redituũ, aut fructuũ venditiones ad tẽpus modicũ faciẽdas declarauit, nõ extẽdi.* Ita habetur in quadam Clemen tina, [a] & Paulꝰ II. in extrauagãte ambitioſe *protulit ſentẽtiã excõmunicationis in eos, qui bona eccleſiæ quæcũq; alienant vel pactũ per q̃ ipſorũ dominiũ trãſfertur, faciũt cõceſſionẽ hypothecæ locationẽ, & conductionẽ vltra trienniũ, necnõ infeudationẽ, vel contractũ emphyteuticũ, præter quam in caſibus à iure permiſſis, aut de rebꝰ & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, & tunc, eccleſiarũ euidẽti vtilitate, ac de fructibus & bonis, quæ ſeruando ſeruari nõ poſſunt, pro inſtantis tẽporis exigentia.* Et ſimilem ſententiam protulit in eos, qui bona ſic alienata recipiunt alienationẽque ipſam, nullius voluit eſſe momenti. Hæc de iure communi conceduntur Abbatibus, & Prioribus conuentualibus. Habent enim ſe cũdum ius liberam & generalem rerum ſuorum conuentuum adminiſtrationem, iuxta ea, quæ tradit Marcus Antonius Cuquus, [b] idem ſecundum ius de Guardianis determinans. Sed iſta libera adminiſtratio, circa alienationes, & contractus ſupradictos limitatur, vt non fiat ſine aliquibus ſolemnitatibus, quæ ex dicta Clementina, & ex extrauagãti colliguntur. Prima ex, quod cauſa adeſſe debet ante quam res monaſteriorum alienẽtur, videlicet, neceſſitatis, prout dicitur in iure. [c] Altera cauſa eſt vtilitatis iuxta alios ſacros Canones, [d] vel magnæ incommoditatis: quia res monaſterij, quæ eſt alienanda, eſt magis damnoſa, quam vtilis. Verbi gratia, ſeruus fugitiuus, prout traditur in iure: [e] & affirmant Guido Papæ, Ioannes Andreas Angelus, & Rebuffus. Altera eſt pietatis, vt pro redemptione captiuorum, iuxta quandã legem, [f] & de his cauſis, vel earum altera debet conſtare per publicum inſtrumentum, alioquin non creditur etiam Papæ feciſſe ex aliqua illarum cauſarum quando donat cõſanguineis, prout notat Præpoſitus. [g] Et multo minus credetur Epiſcopo, Abbati, vel alijs prælatis inferioribus. Secunda ſolẽnitas eſt, quæ colligitur ex dicta Clemẽtina, ſcilicet, quod vt dicta alienatio fiat aſſẽſu cõuentus, debet exquiri, congregato capitulo conuentuali. Et ſic nõ ſufficit, quod ſigillatim ſuffragia ſua impendant, debent enim Conuentuales ſimul eſſe congregati quia ſimul communicando apparebit, an ſit vtile vendere vel non, prout poſt alios tradit Rebuffus, [h] inferens inde cum Baldo quod non valebit etiam cõſenſus præſtitus per literas. Et conſenſus iſte debet præcedere alienationem, cum tractatus debeat interuenire, qui neceſſario debet præcedere cõſenſum. Verum eſt tamen, quod ſi non præcedat conſenſus per ſequentem conſenſum ipſa alienatio conualeſcit cuius validitas, & ratificatio etiã collegialiter debet fieri, alias nullum effectum habebit, prout tenet Peruſinus, [i] & Ioannes Andreas. Et dicunt Imola, Barbatia, & Socinus, quod quando Canonici alienationem factam ratam habent, id tẽporis adhibere debent tractatũ, inquo deliberabunt, an expediat, & vtilis ſit ratificari illum contractum, & ita facto illo contractu valebit alienatio.

[a] Hab. inclẽ monaſ. de rebus eccleſi.

[b] Cuq. II. 3. maior. inſtit. 4. de priori in medio & ii. 5. degu ard.

[c] c. ſi. 12. q. 2

[d] c. tua d his quæ fiunt à præl. c. ſine excep. 12. q. e c. fugitiui. de reb. eccl. non alienã. Guid. q. 156. Andr. in ca. qui tacet de reg. iur. in. 6 Angel. in. 5. neq. & in fi. de alienan. emphyteu. collat. 9. Rebuf. de alierũ eccl. n. 24.

[e] fl. ſancimus de ſacroſan. eccleſ.

[f] Præpoſit. in. c. non liceat Papæ. 12 q. 2.

[g] Rebuf. in tract. de alienat. n. 91.

[h] Peru. in c. 1. col. 3. de rebus eccl. nõ alie. l. 6. And. in c. quod ſic. de elect. Imol. in c. 3. de his quæ fiũt à Præla Barb. cõſ. 16 co. 2. volu. 3 Soci. cõſ. 15. col. 2. n. 1.

Et aduertendum, quod non ſufficit, quod conſenſus hic ſit tacitus: neceſſarium enim eſt, quod ſit expreſſus, niſi quãdo agitur de alienatione rei reſpectu alicuius neceſsitatis vbi parum læditur monaſteriũ iuxta ea, quę tradit Rebuffus, *a* intelligens in hoc caſu gloſſam, & iura tacitum conſenſum & taciturnitatem ſufficere annuentia. Qui tractatus debet fieri in hunc modum. Nã omnes fratres conuentuales debẽt vocari expreſſe ad ſonum campanæ, vel alias iuxta morẽ ipſarum religionum ad tractandum, & deliberandum ſuper venditionem, vel locationem perpetuam, vel aliam alienationẽ. Quibus congregatis præſidẽs ipſorum fratrum debet proponere cauſam, videlicet, debitũ vrgere, vel aliam intereſſe neceſsitatem, ſuper quæ debent tractare. Et poſtea ſi conuenerit maior pars in vnam ſententiam, debet fieri inſtrumentũ huius deliberationis & tractatus, videlicet, quod tales fratres poſt longum & diligentem tractatum communi cõſenſu confirmauerunt, quod talis poſſeſsio propter tale debitum concedatur, vel alienetur, & pecunia ad dictam cauſam conuertatur, credentes hoc vtilius expedire monaſterio, videntes minime eius neceſsitati, aliter ex fructibus locationum rerum ipſius habitis, & ex rebus mobilibus, & ex alijs rebus minus fructuoſis prouideri poſſe. Ita tenet Speculator. *b* Et requiritur, quod in inſtrumento alienationis nomina ſingulorũ, qui conſenſerunt exprimantur, vt probat Bartolus, *c* & tenet Barbacia. Sicut etiam eſt neceſſarium, quod fiat in conſtitutione ſyndici, prout tradit Rebuffus. Aduertendum inſuper, quod ſi monachorum maior pars diſſentiret, & præſidens conſentiat alienationi non valebit dicta alienatio, prout à contrario ſenſu probatur in quibuſdam Canonibus. *d* Sicut nec poſſent monachi diſſentiẽte præſidente, alienare: quia non ſolũ requiritur conſenſus fratrum, ſed etiam Prælatorum autoritas: quæ ſi non interueniat, non valebit alienatio. Quod cõfirmatur. Nam etiam Sede vacante non poterit fieri alienatio per ſolum Capitulum, ſed vltra requiritur ſuperiorum authoritas, prout affirmant & probant per aliqua iura Præpoſitus, *e* & alij. Nec poterit hæc autoritas interponi â Capitulo, vt tradit Geminianus, *f* & vidimus ordinatum in quadam cõceſsione Leonis Decimi, facta monialibus Sanctæ Claræ ad dictas alienationes peragendas. De qua & alia ſimili eiuſdem Summi Pontificis facta monialibus Sanctæ Claræ & Tertiarijs nobis infra hac quæſtione erit diſputatio. Nec contrarium exiſtimo concedi Patribus Generalibus ordinis Ciſtertij. Quibus Eugenius Quartus (prout refertur in Cõpendio priuilegiorum g huius ſacræ religionis)

Concedit, quod alienationes bonorũmobiliũ, & immobilium vtriuſque congregationis, etiã in perpetuum per infeudationẽ vẽditiones, permutationes, & quoſcunque alios contractus, & in eorum euidentẽ vtilitatem factas quandiu regularis obſeruantia durat Generalis reformator cõcedere confirmare, & inualidare poteſt. In ea enim conceſsione nihil præter, aut contra ius commune, de quo agimus modo exiſtimo indulgeri. Tantum enim ibi cõceditur quod Generalis reformator concedere, confirmare & inualidare poteſt alienationes iam per ipſos fratres factas, ſecundum ordinem iuris, quod præcipit, vt tales alienationes minime poſsint fieri ſine conſenſu ipſorum fratrum. Non dubito tamen in aliquibus alijs magna in dicta conceſsione contineri priuilegia. Primo in quantum concedit, poſſe fieri dictas alienationes rerum immobilium in perpetuum. Hoc enim eſt expreſſe prohibitum in Clementina Clementis Quinti, & in Extrauagante Pauli Secundi ſuperius allegata. Qui Pontifices maximi vltra triẽnium etiam locationes fructuũ monaſteriorum fieri prohibuerunt. Secundo. Nam videtur quod Sũmus Põtifex in illis verbis (*Confirmare inualidareque*) cõcedere videtur, quod ſi moniales aliquid alienauerint ſine licentia ſuí Prouincialis, propter quod dicta alienatio ſit inualida iuxta ea, quæ infra dicemus poſſunt ipſi Generales validare & ratificare dictam alienationẽ. Illud enim verbum *validare* ſignificat validationẽ illius, quod ante minime valebat. Sicut conuentus cum ſuo præſidente poſſunt ratificare alienationem factam ſine eorum ſimul congregatorum expreſſo conſenſu: prout iam dictum eſt in ſuperioribus. Tertio eſt priuilegium, in quantũ per verba proxime allegata poſſunt dicti Generales ratificare alienationes inualidas ſuorũ ſubditorum propter defectum ſolẽnitatũ, quæ

a Rebuf. de aliena. rerũ. Eccle. n. 118. Glo. in. d. c. fine excepr. c. poſſeſ. 16. q. 1.

b Specu. tit. de loca. in §. ſequitur. verſ. & ſcias

c Bart. in l. 1. ff. de al. ſcribendo. Barbac. cõſi. 12. col. vlt. vol. 2. Rebuf. in arbitrũ ex- excep. in. v. ratione ſyndici in litera O.

d c. fine excepr. 12. q. 2. c. mona. 16. q. 1.

e Præpo. & ibi gloſ per text. ibi inc. ſiqua & precar. de Eccl. nõ alienan.

f Gemin. in 1. de maio & obed. li. 6.

g Tit. alien. bonorum.

quæ ad earum validitatem requiruntur. Non obliuiſcatur tamẽ dicti prælati, quod prætextu dicti priuilegij non poſſunt ratifi care dictas alienationes ſine tractatu, & cau ſæ cognitione. Non enim efficiuntur diſsi patores, ſed diſpenſatores fideles conſtitu ti ſuper familiam ſuarum religionum. Etſic Eugenius Quartus in dicta conceſsione cõ cedit ipſis prælatis ratificare, non quaſcun que alienationes per ſuos ſubditos factas, ſed tantum eas, quæ in eorum euidentem vtilitatem fuerunt factæ. Vnde ait Gemi nianus, *a* non poſſe dictos prælatos ſuam autoritatem impartiri ſine cauſæ cognitione. Et ſi nõ interueniat cauſæ cognitio nõ valebit autoritas prælatorum præſtita: & per conſequens ipſæ alienationes minime conualeſcent.

a Gem cõſ. 48 presby. co. 3.

Aduertendum inſuper, quod ſolennita tes ſupra memoratæ in dictis alienationi bus minime præſumentur ſecundum *b* Bar tolum, & alios communiter. Et probatur; Nam ſolennitas extrinſeca, vt autoritas tutoris in alienatione rei minoris, & ſimiliter autoritas prælati, tractatus conuentus, & conſenſus ſolẽnis, non præſumuntur niſi probentur, ſecundum Alexãdrum. *c* Quod ſecundum Doctores fallit ex longinquita te temporis, quia tunc omnia præſumuntur ſolemniter facta. Ita Socinus *d* per quan dam legem, & Decius. Vnde præſumptio eſt contra contractum, ſi non probetur ſo lennitatem interueniſſe. Verum eſt tamen quod ſi dicatur in inſtrumento ſolennita tem eſſe ſeruatam, is qui dicit non ſeruatam vel cauſam nõ fuiſſe veram, probare debet. Ita Panormitanus. *e* Ex ſupradictis infer tur, quod prælati conuentuales non habẽt omnimodam & plenam poteſtatem, quan tum ad adminiſtrationem temporalium, cum ſecundum ſupradicta non poſsint res ſuorum monaſteriorum alienare, ſine con ſenſu maioris partis cõuentus, cuius res alie nantur, & niſi talis alienatio fiat iuſta, & vr gente cauſa id ſuadente. Et inſuper in vtili tatẽ dictorum monaſteriorum, prout ſupra explicauimus, & ſecundum diuerſa regula rium priuilegia minime tales alienationes ſunt vt validæ admittẽdæ, niſi generalium ipſarum religionum licentia & facultate ce lebrentur. Verum tamen eſt, quod Abbas ipſiuſmet tantum autoritate nullo ipſius conuentus accedente conſenſu, quem ex monachis ſuis maluerit procuratorem ad

b Bart. in l. ſciẽdũ. ff. da verb, oblig.

c Alex. cõſi. 17. viſo inatum. col. 3. vol. 4.

d Soci. cõſi. 15. col. 14. in 1, vol. l. ſi filiꝰ famil. C. d peti. hæred. Dec. cõ ſil. 341. viſo n. 3.

e Panor. cõſ. 41. co. 3. vo. 1.

exigendum, atque ad erogandum conſtituere poteſt, ſicut poteſt multa ſolus facere nullo monachorũ ſuorum adhibito, vel ex quiſito conſenſu. Nam & litem mouere, & eam excipere, atque defendere poteſt, niſi ſit arduum negotium, vt ferendum non ſit eos à negotio excludi, quos grauiter læ dere contingere poteſt, prout tenet poſt alios Felinus, *f* & tradit Marcus Antonius Cuquus.

Neque his obſtat: quod omnium optima regendi ſpecies eſt monarchia, in qua vnus ſolus gubernat, vnus omnia præcipit & ve tat, ideoque ſapientium ſententia poſt ponitur illi Ariſtocratia & Democratia: inqui bus totus populus, aut ſoli eius optimates gubernant. Huic enim obiectioni reſpon deo, cõcedendo abſolute, & ſimpliciter op timam regendi ſpeciem eſſe monarchiam, qua Reges vtuntur, in qua ſolus vnus gu bernat, ſolus omnia præcipit & vetat ſecun dum Ariſtotelem *g* receptum à Diuo Tho ma, licet ſoleat per tyrãnidem degenerare, quæ eſt peſsima pecies mali regiminis, ſe cundum eoſdem. *h* Et quia prælati regula res & eccleſiaſtici in adminiſtratione eo rum, quæ ſibi committuntur adminiſtrãda degenerabant ab ſpecie gubernãdi monar chia forte per tyrannidem: ideo inquã plu rimis religionibus loco monarchiæ, inſtitu ta eſt Ariſtocratia, aut certe monarchia reſtricta, qua vnus de conſenſu multorum ad id deputatorũ gubernat: quæ videtur quar taregendi ſpecies. Cui accedit alia Regum ætatis noſtræ, qui de conſilio multorũ id faciunt. Quod & certe facerent Patres fun datores religionum, qui monarchiam inſti tuerunt, ſi modo viuerent, ſuorũ que huius ætatis ſtatum cernerent, animaduerterent que prælatorum ac ſubditorum tantopere, quæ ſua ſunt quęrentium ambitionem, ſcili cet, & cupiditatem. Et ita prouiſum eſt per ſuperius allegata priuilegia, & ſtatuta circa hoc. Et hac noſtra ætate iuſtiſsimis de cau ſis Dominus Clemens Octauus Pontifex maximus circa largitiones munerũ à regu laribus faciendas quamdam rigoroſam edi dit conſtitutionem maxime monarchicum regimen coarctando, de qua conſtitutione nobis in inferioribus erit ſermo.

f Feli. in cap. edoceri, de reſcrip. Cu quus. l. 3. maior. inſti tit. 5. de Ab bate. n. 33.

g Ariſt. rece ptꝰ à D. Th lib. 3. politi. lect. 5. & 4. poly. lect. 1. & li. 1. dere gimi. Prin. c. 3. 4. & 5.

h præſertim in pri. 4. po lytic.

Neque contra ſupradicta facit Con cilium Tridentinum, *i* vbi ſic habetur.

i Cõc. Tri. ſeſſ 25. dere gu. c. 1. & 2.

Omnes regulares tã viri, quã mulie-

mulieres ad regulæ, quam profeſſi ſunt præſcriptum, vitã inſtituant, & componant, necnõ ad communem victũ, & veſtitum conſeruãda pertinentia fideliter obſeruent. Et certũ eſt

Adminiſtrationem tam temporalẽ, quam ſpiritualem pertinere ad ſolum Abbatem, Priorem, vel alium Præfectum, qui pro Abbate habetur, ſecundum primæuum aliquarum religionum ſtatum, ad quem prædictũ conciliũ iubet reduci omnes regulares: & in vltimo capitulo ſeſſionis ſuperius in margine allegatæ, tollit omnia priuilegia, quæ conceſſa erant à Sede Apoſtolica impedientia executionem eorũ, quæ in dictis duobus capitulis in margine allegatis ordinantur: prout videre eſt in dicto capitulo vltimo, & tradit Nauarrus. *a* Nam reſpondetur, conciliũ nõ agere de huiuſmodi inſtitutis primæuis. Nã ſi hoc eſſet verum, ſequeretur deſtructio omnium reformationum elaboratarũ, ordinis S. Benedicti, D. Bernardi, & D. Hieronymi, & aliorum, in quibus magno conatu inductum eſt, ne ſoli Prælati pro ſolo ſuo arbitratu gubernẽt monaſteria, & Prioratus ne fructus eorum impendant, ſed cũ cõſilio & conſenſu aliquorum, quos alibi Conſiliarios, alibi Diſcretos, alibi Diffinitores appellant. Conſtat enim ſecundum originariũ ſtatum regularium totam adminiſtrationẽ debere ad eos ſolos pertinere. Mens igitur cõcilij non eſt decernere, vt ſtatus religionũ reducantur ad primam omni modo formã præſertim iure cõmuni, vel autoritate Papæ relaxatam, vel mutatam, ſed ſolũ ad eã, quæ habet vt tria vota ſubſtantialia ſeruentur, & vt nullus ſimplex regularis habeat quidquã proprij quoad dominium, neq; quoad vſũ aliter, quam regula permittit, vt ex tenore, tam capitis primi, quam capitis ſecũdi dicti cõcilij ſuperius allegatorũ ſatis colligitur. Primũ enim caput ſolum habet in ſumma vt religioſi tria vota ſubſtantialia obſeruẽt & alia ad communem vitam, victum, & veſtitum conſeruanda pertinentia. Secundũ vero caput totum tendit ad hoc, vt nullus ſimplex religioſus habeat quidquam particulare, aliter, quam regula permittit, vt ex eodẽ legenti cõſtabit, prout aduertit Nauarrus. *b*

a Nau. in Manu. ca. 27. n. 190.

b Nau. in c. nullã. 18. q. 2. n. 24.

Et per præfata priuilegia & cõſtitutiones, nihil contra vllum trium votorum ſubſtantialium, neque contra pertinentia ad communẽ vitã inducitur. Imo ea priuilegia ordinantur ad maiorem horũ obſeruationẽ.

Ex his infertur intellectus ad conceſſionẽ quãdã fratribus ordinis S. Hieronymi factã

Nã Nicolaus Frãcus legatus à latere Syxti Quarti, Prioribus & fratribus monaſterij B. Mariæ de Monte Martha præſentibus & futuris facultatẽ dedit vẽdẽdi libere & licite hæreditates poſſeſſiones, reddit us, & iura in teſtamẽtis legata, vel aliter eidẽ monaſterio donata, vel donada ſeu legãda quæ difficile poſſint regi, & adminiſtrari ſine dãno ipſorũ bonorũ & incõmodo monaſterij, & pretia horũ bonorũ in alias vtiliores poſſeſſiones & reddit us commutare, non obſtantibus vltimis volũtatibus talia legantiũ. Ita refert Collector *c*

Cõpẽdij dicti ordinis D. Hieronymi. Quæ conceſſio, licet facta fuerit Prioribus, & fratribus dicti monaſterij: per Syxtum tamẽ Quintum hæc, & aliæ ſimiles conceſſiones extenduntur ad monaſteria omnia ipſius religionis vtriuſque ſexus, prout habes infra in quæſtione de cõmunicatione priuilegiorum. Circa quam cõceſſionẽ primo eſt aduertẽdum, quod non conceditur Prioribus ſolis hanc poſſe facere alienationẽ: ſed Prioribus & fratribus. Et ad veritatem copulę requiritur, quod omnes, tam Priores, quam fratres concurrãt ad eam faciendam, iuxta tradita in iure, *d* & notata à Bartholo, Iaſone: & Felino, Alexãdro, & Burſato. Et ipſi fratres cum Priore debent in vnum cõgregari iuxta ſuperius explicata.

Secundo aduertendum eſt, quod dicti

c Tit. alien. *d* l. ſihæred. plures. ff. de condit. inſt. Bart. & Iaſ. in l. 1. n. 2. ff. de iuſtit. & iu. idẽ. Bar. tol. & D D. in l. ſi is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. Felin. in c. 2. d reſcrip. Alexan. cõſi. 110 co. 2. Bur. li. 3. cõ. 319. n. 8

prio

priores, & fratres habent facultatem per iſtam conceſsionem liberè vendendi dictas poſſeſsiones, &c. Et appellatione venditionis, omnis alienatio continetur, & aliquando omnis contractus, prout dicitur in iure. g Vbi notat Bartolus dicens, quod ſi venditio prohibita ſit ratione rei, aut ratione perſonæ, tunc omnis contractus prohibetur: ſecus ſi ratione modi & formæ, vt notatur in iure. h Et hoc quando eſt eadem ratio in alijs contractibus: ſicut in venditione, prout aduertit Iaſon, i & in propoſito venditio hæc prohibetur ratione rei, quia Eccleſiaſtica, & ratione perſonæ, quia regularis, ne ex libertate ad vendendum in laqueũ proprietarium incidat diaboli. Et prætereà agitur de materia fauorabili Eccleſiæ & de publica vtilitate, & tunc ampliatur diſpoſitio, iuxta quendam textum k ſingularem. Et ita in proprijs terminis tenet Antonius de Burgos, l dicens, ſtatutum prohibens vẽditionem fauore publico latè accipiendum, vt omnem comprehendat alienationẽ. Conceſsio autem huius priuilegij, licet pro vna parte ſit conceſsio in quantum concedit Prioribus facultatem ad vendendũ: pro alia parte eſt prohibitio, in quãtum limitat ipſis ipſam facultatem, dicens iuxta ſuperius explicata, quod non poſsit eam facere, niſi cũ alijs fratribus. Et reſpectu huius prohibitionis non ſolum extenditur dicta conceſsio ad vẽditiones, ſed etiam ad alios cõtractus. Tertio eſt aduertendum, ſuppoſito, quod idem ſit venditio, quod alienatio, quod cũ alienatio quatuor modis in iure capiatur, teſte Baldo, m quem ſequitur Barbacia. Primo propriſſime, vtpotè, quando plenum dominium trãsfertur. Secundo propriè, quando transfertur dominium directum, vel vtile, vt in emphyteuſi. Tertio impropriè: quando dominium rei non eſt trãſlatum vel alienatum, ſed aliquod ius tantum, vt vſusfructus, vel quãdo res pignori obligatur, & ſic de ſimilibus euidenter ſequitur, quod omnes has alienationes poſſunt facere dicti patres cum dictis fratribus, & nullã, nec etiã alienationem per pignoris dationẽ poſſunt facere ipſi ſoli. Nam licet ſtatuta, & conſuetudines prohibentes alienationem quando ſunt pœnalia, & odioſa propriè debeant intelligi, at hic ſumus in materia fauorabili Eccleſię, & monaſterij, & ſic eſt illa conceſsio accipienda, vt comprehendat etiam impropriam venditionem, & per conſequẽs, quod prohibeat hypothecam. Verum eſt tamen, quod quando eſt ſpes certa, quod res pignori data redimatur, tenent viri docti dictos Priores ſolos poſſe dictas res hypothecare, iuxta tradita ab Alexãdro, Barbacia, n & Rebuffo. Vltimo nota, quod licet hæc conceſsio hoc indulgeat fratribus, & Prioribus, attamen in religionibus, vbi conſuetudo, aut conſtitutio eſt in contrarium, ſcilicet, quod ſine licentia alterius ſuperioris non poſsit fieri alienatio: hęc indulgentia minimè prodeſt ipſis Prioribus, & fratribus. Primo, quia ſi nunquam Summus Pontifex in ſuis conſtitutionibus viſus eſt derogare conſuetudines, & ſtatuta particularia, quæ cum ſint facti veriſimiliter ignorat, iuxta tradita in iure, o quomodo nobis poſſumus perſuaderè ipſum nolle cunceſsiones aliquibus religionibus factas alijs religionibus communicari: ita quod Prælati, & fratres earum ipſis poſsint frui & gaudere, ac ſi ipſis directè eſſet conceſſæ, ſi ſunt contra eorum priuilegia, conſuetudines & ſtatuta particularia?

Infertur ſecundo intellectus ad conceſsionem Leonis Decimi: qui prout habetur in Supplemento, p *Conceſsit licentiam & facultatẽ Abbatiſsis, & monialibus S. Clarę vltramontanis ſub obediẽtia fratrũ Minorũ regularis obſeruãtię exiſtentibus, vt de cõſenſu miniſtrorũ Prouincialiũ ac maioris partis cõuẽtuũ poſsint bona ſuorũ monaſteriorũ cuiuſcũque annui valoris, & qualitatis fuerint, pro alijs immobilibus, & ſtabilibus bonis, & annuis redditibus, & vaſſallis in euidẽtẽ vtilitatẽ eorũdẽ monaſteriorũ permutare, ſeu illa vẽdere vt expretio illorũ alia bona eiſdẽ monaſterijs vtiliora emãtur: non obſtantibus quibuſcunque.*

g l. Statu liberi. §. 5. ff. de ſtatu liberis c. vno de controu. inter dominũ & excepto. rẽ feud. vbi Bart. in fine h l. 2. C. de vſucap. pro emp. l. 2 C. de præd. minor. lib. 10. i Iaſon in l. fin. n. 65. C. de iure emphyteu. k l. hoc modo ff. de cõdit. & demonſt. l Burg. in rubri. de emptio. collat. vltim.

m Bald. in authen. hoc ius C. de ſacroſ. Eccle. Barbac. conſi. ſiſcripſit. co. 13. vol. 1.

n Alex. cõſ. 169. in ſpecto finevol. 6. Barbac. in rubr. huius ti. vol. 12 n. 71. Rebuff. vbi ſu. n. 7.

o ca. 1 de cõſtit. lib. 6.

p Fol. 43. cõceſ. 138.

Hoc enim priuilegium debet intelligi secũdum ſuperius notata. Infertur etiam intelligentia ad aliam conceſsionem Leonis Decimi, quæ habetur in eodẽ Supplemento. q

q Fol. 33. cõceſ. 125.

In qua conceſsit Abbatiſsis, & monialibus Sanctæ Claræ, ac Tertiarijs, vt pro emergentibus neceſsitatibus, & euidentibus vtilitatibus conuẽtuum, & monaſteriorum ſuorum poſsint vendi, & alienari ac permutari quælibet bona immobilia ſuorum monaſteriorum, de licentia tamen aut conſenſu Generalis aut Prouincialium, Miniſtrorum, & duarum partium conuentuum monialium, & monaſteriorum, quorum dicta bona fuerint. Ac ſimiliter quod de conſenſu maioris partis, eorundem etiã vltra triennium locare, (vltimis teſtatorum voluntatibus nõ obſtantibus) dummodo id in conuentuum, locorum, & monaſteriorum ipſorum euidentem vtilitatem (habita diligenter informatione á duobus vel tribus viris locorũ, in quibus talia bona conſiſtunt) cedere dignoſcatur, ſuper quo conſciẽtias Prælatorum, & prædictorum bonorum virorum obligat. Hæ enim duæ conceſsiones debent explicari iuxta ea, quæ late ſuperius diximus, & inferius dicemus. Et eandem conceſsionem inuenio factam à Gregorio Tertio decimo fratribus, & monialibus ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini in conſtitutione nona incipienti: Dum ad vberes, quæ habetur in Bullario. *Anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo emanato, in qua conceſsit facultatem datam à Clemente Septimo anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo primo, Magiſtro generali, & Prouinciali Romano reformato ordinis Prædicatorum, & prouinciæ reformatæ huiuſmodi ſibi ſubditis in Italia conuentibus, fratribus, monaſterijs, monialibus necnon Collegijs, ac perſonis vtriuſque ſexus de pœnitentia dicti ordinis nuncupatis, vt poſſe facultate licentiam concedendi, bona conuentuum, & locorum huiuſmodi ad certum tempus, ac in perpetuum locandi, vel in emphyteuſim ad lineam maſculinam concedendi, ſiue commutãdi, aut quocunque alio titulo alienandi bona immobilia & pretioſa mobilia, minus vtilia, quæ nunc habent: & in poſterum iuſto titulo habituri ſunt pro euidenti vtilitate ipſorum conuentuum. Prouiſo tamen quod pretio ipſorum bonorum immobilium, ſi vendantur, vel alias quouis modo alienentur, centum ducatorum auri de camera ſecundum communem æſtimationem valorem annuum non excedant, & in emptionem, & reparationem, aut augmentum aliorum immobilium, aut neceſſariorum bonorum, ſeu debitorum realem ſolutionem cum effectu conuertatur. Et ad hoc accedat conſenſus duarum partium vocalium conuentus quibuſuis conſtitutionibus Apoſtolicis, & ſpecialiter fælicis recordationis Pauli Secundi contra alienantes res Eccleſiaſticas non obſtantibus.*

Quæ conſtitutio reperitur regiſtrata in libro priuilegiorum ordinis Prædicatorum à reuerẽdiſsimo Stephano r Vſuſmaris Collectore, cui cõſtitutioni Gregorius Tertius decimus in dicto priuilegio conceſſo Auguſtinianis addit.

r Fol. 204.

Quoad cõceſsionẽ in emphyteuſim, quod illa non fiat vltra duas generationes, vel nominationes abſque licentia Apoſtolica. Necnon vt accedat etiam Prioris Generalis approbatio, ſiue conſenſus in

ſupra

ſupradictis alienationibus loco conſenſus Sedis Apoſtolicæ. Neque ponitur illa reſtrictio ducentorum centum auri, vt in ea videre eſt. Hæc enim, & aliæ ſimiles conceſsiones, quãtum ad eſſentialia, quę requiruntur in alienationibus rerum monaſteriorum à Clemente Quinto, & à Paulo Secundo in dictis Clementina & Extrauaganti nihil immutant. Solum enim ad maiorem vtilitatem monaſteriorum aliqua adduntur. Videlicet, quod locationes poſſunt fieri in perpetuum: quod duæ partes conuentus debent conſentire, non enim ſufficit, quod maior pars conſentiat, & alia, quę ſolemnitates ſuprapoſitas, minime tollunt. Quæ conceſsiones in religionibus, quibus conceduntur debent obſeruari: in alijs autem religionibus obſeruabuntur ea, quæ ipſis fuerint conceſſę. Cũ enim hæc ad regimen, & gubernationem temporalem pertineant vnaquæque religio gaudet ſuo ſenſu, ſecundum quem ſuis conſtitutionibus gubernatur pro neceſsitate temporum, & locorum. Aduertendum tamen, quod generaliter & regulariter loquendo quando prælatus cum capitulo alienat eo ipſo probata eſt præſumptiuè Eccleſię vtilitas, ita tenet Baldus, f quem ſequitur Auendañus. Et ſic ſolent cõuentus alienare cum tractatibus & licentia ſuperioris abſque alia informatione, & ſic tenendũ eſt argumento aliquarum legum.

f Bald. in c. 1. §. 1. de his qui feud. dar. poſ. Auend. in ca. præto. 11 p. c. 4. n. 41. v. & quia. b l. minime & l. ſi de interpretatione. ff. de legib.

ARTICVLVS III.

Vtrum in aliquibus religionibus alienationes & contractus Generalibus & Prouincialibus tantum committantur.

REſpõdeo dicẽdo, quod Alexander Quartus *Irritauit, ac nullius exiſtere firmitatis decreuit omnes cõuentiones, obligationes, computationes, & pacta, quæ fratres Minores etiã ſi ſint Guardiani, vel Cuſtodes fecerint contra prædicti ordinis ſtatuta, vel cõſuetudines abſque Generalis, vel Minorũ Prouincialiũ licẽtia, & aſſenſu.* Ita habetur in libro Monumenta a ordinum. Inſuper Honorius Quartus *Decreuit irrita, & inania pacta quæcumque, quæ fratres Minores, & domus eiuſdem ordinis cum Prælatis, Rectoribus, & Clericis Eccleſiarum in quarum territorio domus, & loca prædicta exiſtunt, ſi abſque licentia Generalis Miniſtri, & Capituli etiam generalis inire etiã præſumpſerint in præiudiciũ dicti ordinis*. Ita habetur in eodem b libro Monumenta ordinum. Circa quas duas conceſsiones eſt aduertendum, quod fuerunt reuocatæ per quandam Decretalem c Bonifacij Octaui, *In qua ſtatuit cõpoſitiones & pacta cũ Prælatis capitulis, Rectoribus, & perſonis Eccleſiarum, ciuitatum, caſtrorum, vel villarum & locorum, in quibus domus, ſeu habitationes eorum exiſtunt ſuper iuribus parrochialibus, vel alijs quibuſcunque articulis á Prioribus conuentualibus, ſeu Guardianis fratrum Prædicatorum & Minorum, aliorumque Mẽdicantiũ facta vel approbata de ſuorũ conuentuũ conſilio, & aſſenſu (Dum tamen aliàs ſint licita & honeſta) debere ab ipſis fratribus in locis, in quibus fuerint facta inuiolabiliter obſeruari, nõ obſtante quod Magiſtri, vel Miniſtri, aut Prioris Generalium, ſeu Prouincialium prædictorum nõ interuenerint in eiſdẽ aſſenſus: neq; ab ipſorũ Generalibus, vel Prouincialibus capitulis extiterint approbata ſeu q̃ ſedes Apoſtolica in his, quæ per prædictos fratres facta fuerint autoritatẽ ſuã nõ præſtiterit, vel aſſenſum.* At prout ait Collector priuilegiorũ Mẽdicantiũ, licet prædicta priuilegia Alexandri Quarti, & Honorij IIII, fuerint

a In 1. impr. fo. 48. & fo. 26. cõce. 19

b In 1. imp. fo. 48. & in 2. fo. 132. cõceſ. 297.

c Cap. quia excommunic. de pac. lib 6.

fuerint per Bonifacium Octauum sublata, per Sixtum tamen Quartum fuerũt postea reualidata cum motu proprio, *Et ex certa scientia autoritate Apostolica approbauerit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit omnia, & singula priuilegia per quoscunque Summos Pontifices prædecessores suos ordini fratrum Minorum, & illius domibus & professoribus in genere sub quacunque forma verborum concessa, ac pro potiori cautela omnia & singula prædicta de nouo concesserit, & indulserit*, prout habetur in libro Monumenta dorum. Et iam superius diximus probando ex multorum Pontificũ priuilegijs Clementis Septimi, Pij Quarti, & aliorum priuilegia Mendicantium reuocata per Concilium Lateranense esse per ipsos Summos Pontifices reualidata. Et sic in nostra, sacra religione seruatur. Nullus enim Guardianus neque Abbatissa, etiam cum consensu suorum conuentuum aliquem contractum efficere possunt sine expressa patrum Prouincialium autoritate, alioquin irritus iudicatur.

d In 1. imp. fol. 59. & in 2. fo. 142. cõcess. 333. e Sup. q. 8. ar. 10.

Aliud est priuilegium cõcessum à Iulio Tertio religioni Societatis Iesu, prout refert Collector *f* cõpendij ipsius Societatis, *Quo potest præpositus Generalis Societatis pro tẽpore existẽs, vel ipsa Societas dum erit generaliter cõgregata per se, vel per alios informatione extra iudicialiter, & summariè, ac simpliciter accepta, vel etiam ea omnino omissa bona domorum etiam probationis collegiorũ & aliorum locorum eiusdem Societatis stabilia, & etiã mobilia pretiosa, præsentia, & futura pro illorum vtilitate, seu necessitate quibuscũque personis tã Ecclesiasticis, quàm sæcularibus cuiuscũque gradus ordinis & dignitatis existentibus etiam Collegijs, communitatibus, & vniuersitatibus ad eam rationem, quæ facilius inueniri potest pro precio reperibili, vendere, alienare, permutare in emphyteusim seu libellũ ad tres generationes, vel in aliud longum tempus dare, locare, etiam cum donationis, seu inuestituræ acceptione, ac præsentata pecunia, sine tamẽ diminutione solitiillorũ redditus necnon generaliter, & specialiter obligare, & hypothecare, super illos census, quoscũque redimibiles imponere, & vendere. Nec non de bonis eisdem compromittere, & quomodolibet super illis transigere illisque simpliciter, vel liti desuper habitæ, & actionem etiam in non possessorem cedere, & renunciare, vtilitatemque venditionum, & aliorum huiusmodi, vel etiam, necessitatem, aut aliam causam, propter quam fiant simpliciter, & absque figura iudicij cognoscere, iudicare, definire, & penitus determinare libere, liciteque. Et quod quicunque contractus super prædictis initi vsq; ad huius concessionis tempus perpetuo valeant, partesque ipsæ ad illorum obseruationem omnino obligantur, & tam ipsi hactenus initi contractus, quàm ineundi in futurum, quibus ipsius Generalis præpositi pro tempore existentis, vel etiam congregatæ Societatis eonsensus, seu confirmatio accesserit, alia Sedis Apostolicæ confirmatione, & approbatione non indigeant.*

f Collec. ti. alienat. §. 1.

Ita concessit Gregorius Decimus tertius prout in eodem Compendio g Societatis refertur. Circa quã concessionem multa sunt aduertenda. Primũ est, quod Generales aliorum ordinum, aut capitula generalia, si habent communicationem priuilegiorum Societatis possunt vti hac concessione: & sic possunt

g Cõpẽ. vbi sup. tit. alienat. §. 2.

poſſunt renunciare cuique actioni, & liti habitæ ſuper iuribus ad monaſteria pertinentibus, etiam ſine conſenſu monaſteriorum, ad quæ pertinet prædictum ius. Quod eſt magnum priuilegium.

De qua facultate Generalium, & capituli Generalis vidi ego in facti contingentia ali quando dubitari inter viros doctos. Et ſic debent notare Generales hanc facultatem ad ſedandas lites, quæ aliquando non ſine magno ſcandalo inter regulares ex vtraque parte, & inter regulares & Eccleſiaſticas perſonas & laicas verſantur. Aduertere tamen debent, quod non poſſunt hoc facere abſolute, ſed habita prius informatione ſumaria de neceſsitate, & vtilitate iſtarum litium ſedãdarum. Et ſi aliter faciant renunciatio minime valebit, prout colligitur ex dicta conceſsione.

Secundo eſt aduertendum ſuper illa verba, ibi, *Actionem etiam non poſſeſſorem cedere, & renunciare.* Quo in hac facultate magna quædam deciduntur controuerſia inter Doctores. An quando alienatur res, quæ præſcribitur, ſed non eſt adquiſita Eccleſiæ, vt ſunt res legatæ nondum traditæ ipſis Eccleſijs, & monaſterijs poſsint à Prælatis ſine ſolennitate iuris repudiari, aut renuntiari. Nam quidam dicunt, quod ſic. Inter quos ſic conſuluit, Federicus, *b* & tenent Ioannes Andreas, & Lappus. Quia ante acceptionem res non cenſetur Eccleſiæ, iuxta ea, quæ traduntur in iure. *i* Sed quod res legata monaſterijs adquirenda, non poſsit ſine ſolennitate alienari, neque repudiari cum in Eccleſiam transferatur dominium ſine traditione, tenent Ancharranus, *k* Oldradus, & Socinus. Et ſic ait Rebuffus, quod Prælatus non poteſt repudiare ſine conſenſu capituli. At priuilegium noſtrum concedit dictis Generalibus, aut capitulo Generali congregato hoc ſufficere poſſe. Et ſic clariſsimè innuit quod dicta repudiatio poteſt fieri ſine prædicta ſolennitate, id eſt, ſine cõſenſu monaſteriorum.

Aduertendum etiam eſt, quod dictum priuilegium conceditur etiam ipſi Societati Ieſu generaliter congregatæ, quæ non poteſt eſſe ſine capite, ideſt, ſine eo, quod aliquis in ipſa congregatione præſideat. Qui præſidens ſi non eſt Generalis non poteſt hoc efficere cum conſilio ipſius congregationis, ſed cum conſenſu ſuppoſito tractatu inter Patres congregationis, vtrum id expediat, nec ne. Quod probo: nam hoc priuilegium operatur, vt id quod ſecundum ius debebat fieri, cum conſenſu capituli monaſterij, ad quod pertinet ius, & actio, fiat à congregatione generali generaliter congregata, in qua eſt interpretatiua voluntas omnium fratrum aliorum cõuentuum. Vnde cum ſecundum ius ad dictam alienationem requiratur non conſilium ſed conſenſus capituli, ita etiam ſecundum ius debet requiri conſenſus dictæ congregationis, ſine quo nihil circa hoc effici poteſt.

Aduertant tamen dicti generales & Patres ne facile cedant prædictis iuribus, niſi reuera hoc ſit in vtilitatem dictorum collegiorum, & conuentuum accommodatiſsimum. Nam vltra quod dicta renunciatio claudicabit, iuxta ſupradicta, tenebuntur ipſi in conſcientia ſatisfacere conuentibus & collegijs læſis. Nam Prælati qui potuerunt quærere Eccleſiæ, & non quæſierunt ad intereſſe tenentur, vt tenent communiter Doctores, teſte Peruſino, *m* & Rebuffo.

Aduertendum etiam quod licet Leo Decimus conceſſerit Minoribus, vt ipſorum prouinciales cum conſenſu monaſteriorum poſſent alienare, prout dictum eſt in ſuperioribus, at prouinciales Societatis minimè gentium, id poſſunt efficere etiam pro neceſsitatibus emergentibus, & euidentibus vtilitatibus domorum aut collegiorum? facultas enim ſupradicta ſoli Præpoſito Generali, & congregationi generali, aut quibus duxerit committendum reſeruatur, & ea rariſsime vtitur, & in illius vſu mittitur ad Præpoſitum Generalem informatio, de qua in dicto priuilegio fit mẽtio, vt licentiam concedere dignetur, prout in conſtitutionibus Societatis continetur. Aduertit tamẽ collector cõpendij Societatis in dicta religione poſſe alienari mobilia nõ precioſa, concedi omnibus ſuperioribus auditis conſultoribus, precioſa etiam quæ centum, Prouincialibus vero quæ ducentorum valorem non excedunt, in vtilitatem tamen domorum, ſeu collegiorum. Quæ vero ad Eccleſias pertinent, quanuis minoris pretij ſint, non niſi in Eccleſiæ ipſius ornamenta impẽdere licet, in alijs autem

hFed.cõ.24 caſus. And. in ca. cũ Apoſ. de his quæ fiunt à Prel. Lupus alleg. 26. i l.quęſitaff. de cõd.inſt. K Anch. in Cle.1.de rebus Ec.non alie. Oldra. con.9. Soc. intra. fali. reg.100. Rebuf. de alien. Eccl.n. 30.

m Text. & ibi gl in c. quicũq. de alie.re. Ecc. 9.4 Pe.in c. 1.ec.ti.in 6. Re. vbi ſu. n.31.

tem religionibus videantur conſtitutiones quibus gubernantur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Abbas ſine conſenſu Capituli ſui & Generalis, poſſit opacas arbores locorum ſui monaſterij pro vberiori fructuum collectione cædere, præſertim ſi cæſarum arborum pretia in bonorum ſtabilium emptionem in commodum illius monaſterij conuertit.

REſpondeo dicēdo, quod ſic, tum quia non videtur alienare rem immobilē neque mobilem precioſam, quæ ſeruari poſsit, quia non alienauit ſolum cui adhærebant arbores, ſed tantum arbores ipſas exciſas, quas conſtat eſſe res mobiles, quæ ſeruando, ſeruari non poſſunt, & iura prohibentia alienationem rerum intelliguntur de rebus immobilibus, & mobilibus pretioſis, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, vt tradit Panormitanus, *a* & Clementina prohibens alienationem, ſolum comprehendit illum, qui conceſsitius reddituum, & poſſeſsionem, & prædictus Abbas nos conceſsit aliquod ius, tum, quia duo concurrunt in hoc caſu, ſcilicet arborum cæſio, & arborum cæſarum venditio, quorum neutrum eſt delictum, ſed potius meritum, arborum enim cæſio fuit vtilis & bona, quia ſicut nimia raritas arboreti nocet fructui eius quærendo, ita nimia denſitas nocet arboribus, & fructui ab eis quærendo, vt palam eſt. Ergo ſicut herbas, rubos, lapides & alia nocentia arboribus potuit tollere ſolus ſine conſenſu, ita potuit etiam tollere illas arbores, quæ impediebant augmentum fructuum, & vtilitatem aliquarum arborum ſufficientium prædio, & ita nulla in hoc interuenit alienatio, ſed nec damnificatio. Arborum autem venditio nullo iure prohibetur, quia erant res mobiles, & quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, & conſequenter licite poterant vendi, ita Nauarrus. *b* Qui tamen alio in loco ait, quod Abbas ſuccidens arbores fructiferas & caſtaneas, & vendidit eas ad quantitatem duorum millium ſcutorum ſine conſenſu conuentus, & ſuperioris peccaret, & incideret in pœnas contra alienantes res eccleſiaſticas, cum alienet res mobiles precioſas.

a Pan. in ca. cū nullo de reb. eccleſ. non ali. & alij in c. fine except. 12. q. 2.

b Nau. lib. 3 cōſi. de reb. eccl. nō ali. con. 6. & 7.

ARTICVLVS V.

Vtrum prælati Ordinis Minorum poſsint commutare legata facta locis ſuis ad vnum vſum in alium.

REſpondeo dicēdo, quod licet Baldus *a* Angelus & Salicetus dicant, quod non licet Papæ alterare vſum earum rerum quæ per fideles ſunt relictæ, hoc tamen intelligendum eſt de poteſtate ordinaria, & de legatis non pijs: ſecus de abſoluta poteſtate vel de legatis pijs, & ſic voluntas, & legata teſtatoris circa pias cauſas poſſunt per Papam mutari in alium pium vſum etiam ſine cauſa ſe tenente ex parte rei, non autem ſine cauſa ſe tenente ex parte ipſius Papæ, quia oportet, quod faciat bona fine, & omnis ratio motiua Principis habetur pro cauſa ſecundum Baldum. *b* Per Epiſcopum vero ſecundum aliquos indiſtincte mutari non poſſunt, quod Summa Roſelæ *c* videtur tenere allegans, pro hoc quandam Clementinam licet ipſe autor infra *d* ibidem oppoſitum ſentiat, ſecundum alios vero poſſunt per Epiſcopum mutari. Primo ex cauſa legitima ſe tenente ex parte rei, non autem ſine cauſa. Secundo quando eſt in dubio, an cauſa ſit legitima necne poteſt enim iudicare eſſe legitimā. Ad Clementinam autem allegatā communiter reſpondetur, quod Epiſcopus hoc non poteſt facere ſine cauſa, & idem dicendum eſt de legato ſedis Apoſtolicæ ſecundū *e* Gloſſam ordinariam quam ſequitur allegando alios Syluеſter. Et circa hoc Sixtus Quartus conceſsit, *quod prælati Ordinis Minorū poſsint cōmutare legata facta locis noſtris ad vnum vſum in aliū, ſine ſcādalo tamē illorum ad quos ſolutio taliū legatorū pertinet*, prout habetur in libro Monumenta *h* ordinū, & in ſupplemēto, & Leo Decimus ampliādo dictā gratiam Sixti Quarti *i* *Conceſsit, quod ſimili modo poſsint dicti prælati facere in rebus donatis per viuentes, ſi tamen, vt di-*

a Bal. Ang. & Se. in l. ſi teſtam.

b Ba. l. reſ. C. de pre. Imp. offi. c ti. legat. §. 6. gloſ. quia cont. de re. do. d §. 9.

e Gl. in d. cl. ſit. ti. le. 4. n. 12. in fine

h In 1. imp. fo. 62. & fo. 66. con. 95. & in ſupp. fo. 95. conce. 317.

vt dictum eſt non ſequatur ſcandalum, Ita habetur in ſupplemento *f* ordinis. Circa quam conceſsionem primo eſt notandũ. quod continet magnum priuilegium, ſcilicet, commutationem prædictam non ſolum concedi generalibus, aut prouincialibus qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, de quibus poterat eſſe dubium, cum etiam de Epiſcopis dubitetur, prout dictum eſt in ſuperioribus, ſed etiam concedi Guardianis cõuentuum, ait enim, quod prælati ordinis Minorum poſsint dictas commutationes facere, Guardiani autẽ Prælati veri ſunt prout in ſuperioribus, *g* probauimus: & idẽ priuilegium quoad priores cõuentuales eſt conceſſum ordini Diui Hieronymi per Nicolaum Francũ legatũ à latere Sixti IIII. ꝙ

f Fol. 93. cõceſ. 293.

g Sup. q. 12. ar. 6.

poſſent commutare relicta dictis monaſterijs non obſtantibus vltimis voluntatibus talia legantium, prout iam dictum *h* eſt ſupra hac quæſtione, & hoc Summi Pontifices potuerunt cõcedere, cum huiuſmodi legata & donata ad pias cauſas fuerint deſtinata.

h Sup. hac q. arti. 2.

Secundo notandum eſt circa dictas conceſsiones, quod attenta puritate trę regulæ pecuniæ, vel eleemoſyna data à viuis ad vnum vſum non poteſt in alios vſus expendi cum ipſa pecunia ſemper ſit in nomine dantis, & ſeius nomine conſumatur, prout dicitur in quadam Clementina *i* & hic videtur Summus Pontifex Leo Decimus concedere, quod res donata per viuos ad vnum vſum, ad alium vſum per ipſos Prælatos poſsit conuerti, & appellatio relatior eſt, quàm appellatio pecuniæ, res enim comprehendit pecuniã, & plus aliud prout ait Paulus *l* Iuriſconſultus libro ſecundo ad edictum, & licet prælati in noſtra religione poſsint commutare dictas res donatas, hoc tamen intelligendum eſt de rebus donatis à viuis locis, & monaſterijs noſtræ religionis, iuxta ea quæ conceſſerat Sixtus Papa Quartus. Extenſio enim Leonis Decimi ad eleemoſynas à viuis donatas, debet intelligi iuxta conceſsionem Sixti Quarti, quam ipſemet Pontifex ampliauit. Vnde cum Sixtus Quartus loquatur de legatis relictis locis fratrum, conſequens eſt, quod ampliatio & extenſio Leonis Decimi tantum intelligatur de eleemoſynis datis ipſiſmet locis, non autem de eleemoſynis datis fratribus particularibus ad eorum neceſsitates ſubleuandas. Si enim donatæ fuerint ad vnum certum, & determinatum vſum, non poſſunt dicti Prælati virtute prædictæ Leoninæ conceſsionis ad alium vſum eas commutare. Et probatur, nam priuilegia recipiunt interpretationem à ſupplicatis, prout poſt alios tradit Iaſon, *m* & nos iam diximus ſupra in quæſtione de priuilegijs, quoad eorum interpretationem, & Leoni Decimo fuit ſupplicatum ad inſtantiam patris fratris Antonij del Rincon: quia Sixtus Quartus conceſſerat, quod legata facta ad certum vſum poſſunt prælati ad alium vſum conuertere ceſſante ſcandalo executorum dictam gratiam ampliando, conceſsit quod eo modo poſsint dicti prælati facere in rebus donatis per viuentes, ſi tamen vt dictum eſt, non ſequatur ſcandalum. Vnde ſicut Sixtus Quartus fuit loquutus de rebus relictis à mortuis lòcis ipſius ordinis, & non de rebus donatis fratribus particularibus. Ita etiam Leo Decimus nõ locutus fuit de rebus datis & donatis fratribus particularibus ad certum vſum. Et confirmatur: nam lex & à fortiori priuilegium contra regulas iuris conceſſum debet intelligi, vt quanto minus fieri poſsit, corrigat ius commune: iuxta ea quæ latè indicta quæſtione notauimus. Vnde cum dictum priuilegium ſit contra ius cõmune dictæ Clementinæ ſtatuentis, quod tales eleemoſynę datæ dictis fratribus ſemper ſint in nomine dantis & ad alium vſum ſine eius licentia minimè conuertantur, reliquum eſt vt dicamus virtute dicti priuilegij minime dictas eleemoſynas ad alium diuerſum vſum poſſe transferri.

m Iaſon in l. caſus. n. 5. C. da tranſaction.

i Clem. exiuit. de verb. ſign.

l l. rei appel lat. ff. de verbor. ſign.

Notanda ſunt etiam verba ipſarum conceſsionum, ibi. *Sine ſcandalo tamen illorum ad quod ſolutio talium legatorũ pertinet,* & ibi, *Si tamen non ſequatur ſcandalum.* Hæc enim verba ſunt poſita, quia quando ex cauſa legitima fit iſta commutatio, requiritur ad eam faciendam conſenſus hæredis grauati. Ita Peruſinus, *n* & priuilegia conceduntur ſine præiudicio tertij, non enim Summus Pontifex poteſt ſine cauſa tollere ius tertio quæſitum, prout reſoluunt Palacius *o* Rubius, & Rebuffus, & ideo hic non expectata ſoluentis, & dantium voluntate Papa com-

n Peruſ. in Clem. quia cõtingit de religioſ. domi.

o Palac. in tract. de benef. vacant. in Cur. §. 4. cum ſequẽ. Rebuff. in praxi bonorum in reg. de non tollendo iure quæſito. gl. 6. n. 13. & 14

commutationem rerum oblatarum concedit ad alterum diſtinctum vſum, quia licet offerentes ad alium ipſas res deſtinauerint, ipſis tamen parum præiudicij ex hoc prouenit, cum iam ipſarum rerum dominium ad piam cauſam à ſe abdicauerint, & certũ eſt quod Princeps poteſt concedere priuilegiũ cum præiudicio modico alterius iuxta ea, quæ tradũtur in iure. *p* Et ſic præcipit vt dicta diſpenſatio fiat ſine ſcandalo ipſorum, vt ſic eis minus præiudicium inferatur.

p l. quoties. C. de precibus imper. offerendis.

Aduertendum inſuper circa verba dictarũ conceſsionum, ibi, *Si tamen nõ ſequitur ſcandalũ.* Nam hæc dictio, *ſi tamẽ*, & hæc dictio, *prouiſo*, & hæc dictio, *ita tamen*, & hæc dictio, *dummodo*, ferè æquiparantur, & reſtringunt, ac modificant præcedentia, iuxta ea, quæ communiter notantur in iure, *q* & tradunt Lucas de Pẽna, & Rebuffus. Vnde infertur, quod ſi prælati fecerunt dictas commutationes non prouiſo, quod non ſcandalizentur hi, ad quos pertinet ſolutio tanquam tranſgreſſores ſuæ regulæ poſſunt puniri, cum ſine facultate Apoſtolica ea fecerint, per quod eorum inſtitutum violatur, & tales commutationes minimè gentiũ valebunt.

q l. Lucius. §. qui habebat in l. ita tamen. ff. ad Treb. Luc. de Pen. in l. 1. C. de col. fundi fiſcal. li. 11. Rebuf. inconcord. de mandat. Apoſtolor. §. 1. in gloſ. ita tamen.

Ex his infertur, quod legatum pro monaſterio faciendo per has conceſsiones, nõ poteſt à prælatis cõmutari ad alium vſum, ſine conſenſu hæredis, iuxtà quandam decretalem. *r* Nam in hoc caſu non ſolum cõtrauenitur voluntati teſtatoris relinquentis prædictum legatum ad prædictum vſum ſed hæredi fit maximum præiudicium, præcipuè, ſi ius patronatus prædicti monaſterij debet acquirere, & per ipſum memoria defuncti conſeruatur, & non eſt credendum, Summum Pontificem hanc facultatem in his indultis concedere voluiſſe. Verũ tamẽ eſt, quod ſi hæres, eſt negligens, & monaſteriũ nõ poteſt ædificari de facto, quia pecunia eſt modica, vel non eſt locus aptus vbi ædificari cõmodè poſsit, poterit in hoc caſu fieri cõmutatio autoritate Epiſcopi etiã ſi in teſtamento ſit clauſula, quod ad alium vſum cõuerti nõ poſsit, quã in deputatũ, & ratio eſt, quia voluntas teſtatoris interpretanda eſt ſecundum ius commune, *ſ* vt res magis valeat, quam pereat, ideoque cum de iure communi, *t* poſsit in alium vſum conuerti, talis clauſula non obſtabit. Et ſic ſi fiat legatum vt ædificetur monaſterium in tali loco, quod fieri non poteſt, propter priuilegium quod habent Prædicatores, & Minores, vt prope eorum conuentus intra certas cãnas minime poſsit aliud monaſterium erigi, poteſt autoritate Epiſcopi in alio loco fieri. Nec per dictas cõceſsiones puto prælatos noſtros hãc commutationẽ facere poſſe: nã ſi hoc intentarẽt, ſcandalum cauſarent. Aduertendum tamen, quod Conciliũ Tridentinũ *v* determinat, vt tunc fiat dicta cõmutatio, quando fuerit neceſſaria, dicẽs, *In cõmutationibus vltimarũ voluntatũ, quæ nõ niſi ex iuſta & neceſſaria cauſa fieri debent Epiſcopi tãquã delegati ſedis Apoſtolicæ ſummariè & extraiudicialiter cognoſcãt: nihil in precibus tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate fuiſſe narratum priuſquam commutationes prædictæ executioni mandentur.*

ſ c. Abbate de ver. ſign. t d. ca. quia nos.

v Con. Trid. ſeſ. 22. de reform. c. 4.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Syndicus fratrum Minorum poſsit extra ordinem aliquid per donationem alienare.

REſpondeo dicẽdo, quod Syndicus fratrum Minorum habet autoritatem ad quinque caſus, prout in quæſtione de Syndicis clarius explicabitur, inter quos actus principalis eſt ad vendendum, commutandum, diſtrahendum omnes res pertinentes ad dominium Papæ, & Eccleſiæ Romanæ, quibus fratres minores vti poſſunt, prout conceſsit Innocentius Quartus, & habetur in libro Monumenta ordinum: *a* & certe ſi attentè conſideretur inter noſtram religionem & alias habentes bona in cõmuni, diuerſitas non conſiſtit in hoc, quod nõ habent bona in particulari, ſicut enim religioſi noſtri non habent bona in particulari, ita nec etiam religioſi aliarum religionũ. Diuerſitas igitur conſiſtit in hoc, quod noſtra religio non habet bona in communi, vt prælati poſsint res communitatis diſponere iuxta neceſsitates emergentes, & facere alienationes neceſſarias, iuxta formam à iure conſtitutam; habet tamen Syndicũ,

a In 1. impr. fo. 29. & in 2. fol. 113. cõ ceſ. 247.

qui

qui nomine Papæ & Sedis Apoſtolicæ, quibus proprietas & dominium rerum religioni oblatarum reſeruatum eſt, qui Syndicus eandem autoritatem habet ad adminiſtrandum & diſtrahendum nomine papæ, qualem habent prælati aliarum religionum nomine totius communitatis. Dixi ad adminiſtrandum & diſtrahendum. Quia non habent autoritatem vt poſsint nomine monaſteriorum ſuccedere ab inteſtato, ſicut habent aliæ religiones. Hoc enim in nobis Franciſcanis regularis obſeruantiæ prohibitum eſt in quadam Clementina. *a* Prælati autem aliarum religionum, & capitula earum non poſſunt facere religioſo facultatem vt det alteri aliqua, quæ directe vel indirecte non vergunt in vtilitatem monaſterij, & ſic non poſſunt concedere facultatē prædicto religioſo, vt faciat eleemoſynam vel aliquam remunerationem, quam ipſi facere non poſſunt, quia non poſſunt dare quod non habent, iuxta ea quæ notantur in iure *b* Canonico & Ciuili. Ex quo colligitur, quod in vtilitatem monaſterij poſſunt prædictam facere alienationem, iuxta ea quæ reſoluuntur à Nauarro *c* dicente quod licet concedere facultatem dandi aliquare ligioſo ſuis cognatis pauperibus vel ſocijs, amicis & famulis de ſe benemeritis quibus religionis intuitu aliqua notabilia ab initio ingreſſus vel quę poſtea obuenerunt monaſterio per ſucceſsionem artem vel induſtriam eius, vel aliqua munera quæ geſsit vt Dominicani Sancti Stephani Salmanticę ſolent Magiſtris eiuſdem ordinis cathedras magnorum reddituum ibi regentibus permittere vt ex illis pauperibus cognatis ſubueniant, & alij remunerentur. Hæc Nauarrus. Vnde cum ſyndicus habeat tantam facultatem addiſtrahendum nomine Papæ, & Eccleſię Romanę in vtilitatem fratrum, ſicut habent prelati aliarum religionum nomine totius communitatis ſequitur euidenter quod poſſunt dare facultatem cum licentia patrum generalium aut prouincialium ad donandum aliquid extra religionē ſuis conſanguineis, vel alijs benemeritis ex libris & voluminibus â ſe compoſitis reſultans. Quod probatur primo. Nam licet prę latis ſit prohibita alienatio rerum eccleſiaſticarum ſine certis ſolennitatibus, & per cō ſequēs ſit eisprohibitū donare, prout traditur in iure. *d* Hoc intelligitur de donationi b⁹ gratioſis, donare enim dicitur, quod nullo iure cogente conceditur, iuxta quandam legem. *e* Non autem de donationibus remuneratorijs, iuxta quandam decretalē, *f* Quia non videntur tunc prælati donare, ſed ſolue re potius debitum naturę, prout multę Iuriſconſultorum leges *g* proclamant, & Canones ſacri ſignificant, & tradunt *h* Iaſon, & Decius, dicentes cum Doctoribus communiter remunerationes debere fieri de rebus mobilibus, & ęquiualētes meritis eſſe debere. Secūdo probatur: nā licet dictis prelatis ſit prohibita alienatio rerum ſuorum monaſteriorum, ſine debitis ſolēnitatibus, hoc tamen nō procedit quando vellēt donare cō ſanguineis pauperibus, ſcilicet pro victu & veſtitu, vt ſacri Canones *i* determinant, & tradit eleganter Rebuffus. Ex quibus colligitur, quod ratione remunerationis, & ratione eleemoſynę poteſt cōcedere ipſe ſyndicus Apoſtolicus nomine Papæ facultatem religioſis libros imprimentibus vt poſsint dare aliquid ex ipſis impreſsionibus cognatis, & aliquibus perſonis extra ordinem, poteſt etiam ratione vtilitatis, quę prouenit ipſis monaſterijs & ordini faciendo dictas impreſsiones. Nā ex dictis impreſsionibus reſultat monaſterijs maxima vtilitas, & Ordini honor & gloria, & Eccleſię ſalus animarum, cum fratres imprimentes prędicta volumina ad ſtudendum, & ad laborandum in dictis impreſsionibus faciendis maxime prouocantur, videntes ſibi aliquid concedi ad ſuas & ſuorum neceſsitates ſubleuandas, & hoc indicat facultas conceſſa ab Innocētio IIII. ipſis ſyndicis, ibi, *& in fratrum vſum cō uertere*, id eſt, in vtilitatem fatrū iuxta alia decreta Canonica permittentia alienationē rerum eccleſiaſticarū in vtilitatem eccleſiarum. Neque ſupradictis obſtat, quod ſi à Papa petitur prædicta facultas ad diſtrahendū & alienandum extra religionem in eleemoſynam, aut remunerationem, aut ipſius religionis vtilitatem cum difficultate hoc concederet. Et ſic videtur dicendum, quod prę latis & ſyndicis tam amplam facultatem minime concedet. Nam huic rationi reſpondetur cum doctiſsimo Nauarro, K quod Papa non ſolet, neque debet ſemper & tam libere concedere religioſo tantam facultatē diſponendi de quęſitis monaſterio, quantam, & quam libere poteſt concedere Abbas, & prelatus eius, & ſyndicus noſtræ ſacrę religionis cum conſenſu noſtrorū prę latorum, & ratio huius dicti eſt, quia Papa neq;

a clem. exit. §. porro. & ſeq. de verb. ſignific.

b c. quod autem. de iure patron. l. ſi vniuerſo. C. de legat.

c Nau. in. c. nōdicatisn. 25.

d c. ſine excepc. 12. q. 2

e l. donare. ff. de reg. iu.

f c. ſi quos de reb. eccleſi. non alienā.

g l. aquili ff. de donat. l. & ſi lege. §. cōſuluit de petit. hære. c. cū. in officioſis. de teſtamen

h Iaſ. in cōſ. 116. mihi quoq. in. 4. vol. Deci. conſ. 174 & pertinuit. co 2.

i c. quiſquis de reb. eccl. nō alien. Rebuf. de reb. eccleſi. non alien. n. 65.

k Nau. vbiſ. n. 26.

neque debet neque solet tã libere disponere de fructibus ad Ecclesiarũ & monasteriorũ sustentationem deputatis quam libere disponit de deputatis immediate Sedi Apostolicæ, nec tam libere quam possunt ipsi prælati. Quod fundatur in quasi contractu, qui inter Ecclesiam, & monasterium, & prælatum contrahitur, eo, quod ipse seruiat ei, & illa eum sustentet, vt dicit quædã Decretalis, *a* & in deputatione bonorum, & fructuum illorum, per ipsummet Papam immediate vel mediate ipsis facta, quibus commisit administrationem, cui velut cuidã quasi contractui non debet eius sanctitas libere, & sine aliqua causa, & consensu eorum contrauenire. Prælati autem inferiores possunt facere religioso facultatem disponedi de fructibus suis tantum quantum, & quomodo sibi licet per potestatem quam ab ipsomet Papa immediate, vel mediate accipit, virtute tituli Canonici ei collati, & similiter syndicus cum consensu prælatorum nostri ordinis potest similia facere cum respectu alienationis extra ordinem habeant eandem potestatem, quam habent prælati aliarum religionum habentium bona in communi. Ex quibus colligo non posse prælatos, & syndicos nostræ sacræ religionis facere facultatem religioso dicto libros suos imprimenti vt omnem impressionis vtilitatẽ, & lucrum extra ordinem suis consanguineis possit dare, cum hoc nõ sit alienare in vtilitatem religionis, potest tamen concedere vt aliqua pars ipsis cõferatur, cum ex hac concessione lux Ecclesiæ, salus animarum, religioni decus, & ornamentum, & monasterijs vtilitas prout dictum est proueniat. Hoc enim fauore, & gratia, & concessione, ipsi religiosi anhelantes studijs incumbunt, vigilijs instant, & laboribus impressionum maximis accidentibus minime succumbunt. Nec his obstat cõstitutio Clemẽtis Octaui de largitione munerum prohibita regularibus, ca enim constitutio non loquitur de donationibus remuneratorijs, nec de alienationibus factis in vtilitatẽ religionis, sed loquitur tantum de donationibus gratiosis aut ambitionis causa factis. Perquas patrimonium Ecclesiæ dissipatur vt ex eius litera satis constat, per dictas autem donationes remuneratorias in casu posito patrimoniũ Ecclesiæ augmentatur, vt ex dictis patet, & sic prælati regulares possunt ipsas facere sicut ante dictam constitutionem faciebãt, & prælati ordinis minorum possunt suam interponere autoritatem vt syndici ipsas possint facere, sine timore alicuius pœnæ.

ac. nisi cum pridẽ dere nuntiat.

ARTICVLVS VII.

Vtrũ syndicus fratrum minorum possit commutare triticum & alia eleemosynaliter petita pro alijs rebus ad victum necessarijs.

Circa hunc articulum vide quæ late habes supra, *b* in quæstione de Abbatib⁹ quoad potestatem dispẽsandi in obseruantijs regularibus.

b Sup. q. 26.

ARTICVLVS VIII.

Quæ alienationes dicãtur fieri in vtilitatem monasteriorũ.

Respondeo dicendo, quod ius cõmune & priuilegia suprapposita concedũt fieri prædictas alienationes quãdo ex eis vtilitas, ipsis monasterijs resultat. Et ideo ad clarã dictorum, & dicendorum explicationem, operæ pretium esse duxi, hic tractare in quibus casibus, & quomodo ista vtilitas resultabit. Ad quod respõdeo. Primo quod hoc iudicare boni, & prudentis viri arbitrio relinquendum est, quia illis relinquũtur determinanda quæ in iure non sunt determinata, vt dicit quidam iuris Cõsultus, *a* & quædam Decretalis, & tradit Nauarrus, & ita considerãda sunt persona, locus, tempus, & finis in quem res conceduntur, earum quantitas qualitas, & id genus alia. Sed cum hic agatur de dictamine prudentiali, ad singularia oportet deuenire, circa quæ ipsa prudentia versatur. In vtilitatem autem ipsorum monasteriorum fiunt alienationes si cõuertantur in rem monasterij, & duraturam, puta in emptionem alicuius rei, seu ædificium, vel aliud simile, iuxta notata in legibus, *b* & sacris Canonibus. Item conuerti dicetur in vtilitatem monasterij, etiam si

a l. 1. ff. de iure deli. c. de caus. de offi de leg. Nau. in. c. non dicatis n. 25.

b l. 1. & l. 2. ff. de impos in reb. dit facie. ca. quod quibusdã de fide iussor.

mo

si monasterium non haberet perpetuam vti litatem, sed temporalem ex tali alienatione vt pote pro colendis agris, colligendis fructibus, seu alias, prout notat per aliqua iura Dominicus, a dicens, quod non est vera vtilitas, neque etiam quando datur res in feudum licet retineatur homogeneū, & ob defectum homogenei non præstiti res potest cadere in commissum, quia non debet attē di diuersa fortuna, vt tradit per aliqua iura Belamera. b Et sufficit quod tempore contractus dicatur vtilis, licet postea efficiatur deterior, quia attēditur tempus contractus vt probat Calderinus. c Verum est tamen, quod si alienatio fiat causa necessitatis sufficit, quod ex contractu alienationis ecclesia non patiatur damnum. Ita resoluit Rebuffus d concludens, prout iam dictum est insuperioribus, quod nō sufficit, quod in instrumento dicatur fieri dictam alienationē causa necessitatis, aut vtilitatis, nisi talis necessitas & vtilitas probetur.

al. in fundo l. sumptus l. fundi. ff. de rer. vēd. Domi. in c. ea. n. §. hoc ius 16. q. 2. co. 2

b l. inter. §. sacrā. ff. de verb. oblig. Bela. cōs. 33. quod si col. 14. ver. quo ad 2. difficultatem.

c l. si volūtate. C. d rescin. vendit. Cald. cōs. 5.

d Rebuf. de alienat. rerū eccl. n. 27.

ARTICVLVS IX.

An valeat alienatio facta in vtilitatem monasterij, etiam si nō fiat cum prædictis solennitatibus.

REspondeo dicendo, quod quādo alienatio est facta in vtilitatē monasterij tūc etiā sinon interuenerit solennitas canonica valebit argumēto pupilli ad monasterium. Videmus enim alienationem factā à pupillo sine autoritate tutoris valere vt ait glossa quædam singularis. a Nam vbi in aliquo actu debet interuenire aliqua solēnitas habito respectu ad certum finem, tunc obtēto fine, licet nō interuenerit solēnitas actus valebit, & sufficit quod solennitas postea interuenerit argumento aliquorum iurium b Iura enim e nolūt nisi effectum ad finē, & ita tradit Corsetus. Verum est tamen, quod hoc in fauorem monasteriorum concedūt Doctores, sicut in fauorem pupillorū simī liter concedunt. Nam quando solennitas in alienatione requiritur, non sufficit vtilitas nisi simul solennitas per legem requisita interueniat, vt post alios tradit doctissimus Petrus d Barbosa. Aduertendum tamen, quod alienatio facta à monacho sine licentia sui prælati non obligat etiam in consciētia. Nā quando lex resistit alicui actui tunc nec naturalis, nec ciuilis obligatio oritur, prout dicitur in iure. e vbi notat Bartolus. Vnde in foro animæ non remanet obligata mulier cōtrahendo sine licentia viri, vt tenet Antonius Gomez, f & Couarruuias, addens non iuste retineri posse rem quæsitam ex huiusmodi contractu nullo per alteram partem, etiam in foro animæ contra Sotum & Tiraquellū, quos refert & late examinat Mēchaca, g hanc tenens partem, quem sequitur Gutierrez. Quod idē videtur à fortiori dicendum in monacho quē constat sine licētia prælati nihil posse alienare, & alienando peccare contra votum paupertatis, & lex canonica eius cōtractui resistit. Et idem etiam dicēdum videtur de pactis factis à monialibus sine licentia suorum superiorum: & si in instrumento alienationis hæc licentia non apponatur, non præsumitur, interueniisse, nisi expresse concedatur, vel alias de ea constet, prout ait & resoluit Antonius h Gomez limitās hoc, nisi possessor diu possedisset rem habitam à dictis monialibus, quia ex diuturna possessione præsumitur interuenisse dictam licentiam, & per consequens tractatus retractari non potest: vt latissime tenet Rodericus Xuarez, i & Palatius Rubius ad hoc allegans Baldum K huius opinionis autorem. Et omnes isti patres tenent, quod sufficit diuturna possessio decem annorum in alienatione facta â mulier e.

c l. cū. lex & ibi Bart. ff. de fideiuss. f Gom. in l. 3. tau. n. 124. Cou. in reg. peccatū. §. 3. n. 11. fo. 34 g Mēch. li. 1. contro. vsu freq. c. 16. n. 19. Cutie. d iur. confir. 1 p. ca. 1. n. 42. in fin.

h Ant. Go. 2. to. de lit. contra. n. 17

i Xuar. in l. 3. for. q. 1 f. 52. Rub. in l. 57. tau. n. 3. K Bal. in l. filius. C. de pet. hæred.

Hæc quæ dicta sunt puto vera, loquendo de ista solennitate, id est, de licentia prælati quæ adeo necessaria est ad prædictas alienationes, vt ea non obtenta ius reddat inhabiles ad contrahendum ipsos monachos & moniales, cum non habeant velle nec nolle. At loquendo de alijs solēnitatibus sine quibus minime possunt aliquid alienare, videlicet si ne eo quod fiat tale instrumentum, & in eo fiat mentio de tali & tali re non puto alienationem à dictis fratribus, & monialibus factam iusta de causa in foro consciētię clau dicare: prout concludit Nauarrus. l Nam solēnitates ipsæ ad præsumendam causam iustam inductæ sunt, & sic non habent locum in eo foro, in quo standum est veritati quæ de eo patet, vt Scriptura sacra prædicat in sacris Canonibus m contenta.

l Nau. de spo lijs. cle. §. 2. n. 6.

m cā. is qui &. c. tua de sponsalibus

a Glo. in l. 2 ff. de accept.

b c. si qua de reb. 12. q. 2. & c. cū nos de his quæ fiūt á præla

c l. 1. §. in de ff. de noui. oper. enum Cors. in addition in verbo pupillus.

d Barbos. in l. 1. part. 5. n. 9. p. 437. ff. solut. matr.

ARTICVLVS X.

An emptor teneatur restituere rem monasterij ab ipso emptã sine solẽnitatibus suprapositis.

REspondeo dicendo, ipsum esse excõmunicatũ vt patet ex dictis, & cũ ipso iure sit ipsa alienatio nulla, tenetur ipse vel alius qui possederit rem ex tali contractu nullo, etiã vsus fructus restituere iuxta notata in quibusdã Decretalibus. Et *a* ait Rebuffus quod curia parlamenti Parisiẽsis non solet rescindere alienationes factas sine solennitate si non insit lęsio. Et notat quod ad hoc vt rescindatur, tria requiruntur, & solennitatis defectus, & læsio, & quod sit lęsio notabilis, non autem minima, de qua rationabiliter non debet curari, sicut neque prætor curat de minimis, vt ait quidam Iurisconsultus, *b* Quod mihi certe videtur valde iuridicum, præsertim si solum sit defectus in solennitatibus iuris positiui, de quibus in superiori articulo egimus, non autẽ in causa, nam si ad alienandum iusta causa interuenit, tunc in foro conscientię talis alienatio valebit prout diximus ibi cum Nauarro, & sic sicut secundum Innocentium *c* communiter receptum electus tali electione quę iure naturali tenet, eo quod legitimus eligentium consensus interuenerit, licet ob defectum solennitatis iuris humani cassari possit bona conscientia retinet dignitatem, do nec illa cassetur, ita emptor bonæ fidei iusta causa interueniente, res monasteriorũ possidens titulo emptionis in quo solennitates iuris positiui defuerint bona conscięntia potest dictas res detinere donecipsa emptio in foro exteriori cassetur ob defectũ prędictarum solennitatũ. Et iuxta hoc intelligerem ego quoddam priuilegium quod refertur in Compendio *d* priuilegiorum ordinis Cisterciensis concessum à Ioanne Vigesimo secũdo cõgregationi mõtis Oliueti, vbi dicitur.

Quod si qua læsio in bonis, & iuribus monasteriorũ ordinis pquasuis cuiuscũque status, gradus, habitus seu conditionis Ecclesiasticas, vel mundanas, vel regulares personas facta fuerit, etiã si culpa prælatorum monachorum, seu procuratorum illa contigerit ipso iure rescinditur, nec opus est super ea restitutionẽ in integrum quomodolibet impetrare.

Intelligerem enim ego hoc priuilegiũ quãdo læsio fuerit notabilis, non vero quando fuerit minima, de qua non est curandũ iuxta superius notata. Et additur in dicta cõcessione, prout refertur in eodem compẽdio, *e* quod hoc ius siue priuilegium trahitur ad præterita nondum decisa, præsentia & futura: qua clausula stante, cessat quæstio, quo vel ad quod tempus petenda, & facienda sit in integrũ restitutio, de qua glossa, *f* & Doctores agunt resoluentes, quod aduersus cõtractum vel quasi contractũ datur quadriennium. Nam attento hoc priuilegio cum extendatur ad præterita nondũ decisa, etiam transacto quadriennio nõpoterit cõtra monasteriũ præscribi, nec etiam sivnius pręlati autoritas intercedat in dicta alienatione bona fide facta: quando secũdum ius autoritas alterius deberet interuenire iuxta tradita in sacris Canonibus *g* & resoluta à Rebuffo.

ARTICVLVS XI.

Vtrum male alienãs rẽ Ecclesia teneatur restituere dãnũ datũ ei, cui eã alienauit, vel ê cõtra male accipiens rẽ alienam debeat soluere damnũ alienanti, vel Ecclesiæ, cuius est res male alienata.

REspondeo dicendo, quod Nauarrus *a* proponit hanc quæstionem, & pro eius resolutione dicit, qđea resoluẽda est in foro exteriori, & in foro interiori. Quoad forum interius dicit, quod interdũ accidit, quod alienans peccat, & in hoc casu solum ipse tenetur ad restituẽdum, & interdum accidit solum accipientem peccare, & tunc ipse solus debet damnum restituere, & interdũ accidit, vtrũque peccare, & in hoc casu vtrunque debet alterire restituere. Ecclesia autem quia nõ peccat, & delictum personæ non debet nocere illi neutiquam teneri. Vnde quando excusantur â peccato alienans & accipiẽs excusantur similiter à restitutione: & ad sciendum quando à peccato excusantur est necessario considerandaqualitas

a cap. siquis presbyt. de reb Ecc. nõ alien. c. grauis de resti. spoliat. Rebuf. vbi s. n. 102.

b l. scio. ff. d min.

c Inno. inc. quia plerig. de immuni Eccle. & in c quãdo sicut d elect. n. 8.

d Tit. læsio.

e Tit restit. in integrũ.

f Clem. vn. vbi gloss. & DD. de res. in integr.

g d. c. presb d reb. Eccl. non alienã. Rebu. vbi s. n. 36.

a Nau. de alien. reb. Ecc. n. 24. & 25.

litas perſonarum, negotiorũ & erroris, aut ignorantiæ an ſint iuris aut facti, & qualis iuris, an diuini, vel humani, & an clari, aut dubij, vt videre eſt apud Felinũ. *b* Quoad forum autem exterius idem reſpõdendum ſi idem probatur in eo, quod in interiori, ſed frequenter in exteriori iudicandum eſt ſecũdum præſumptiones aliquas allegatas, & probatas, quæ frequenter ſunt contrariæ veritati, & conſequenter contrarium tunc eſt iudicandum in illo foro.

b Feli. in c. 4 nu. 24. de præſcrip.

ARTICVLVS XII.
Vtrum Cõmẽdatarij perpetui Ordinum militariũ poſſint alienare.

REſpondeo dicendo, quod Cõmendatarijs perpetuis ordinũ militariũ (exceptа alienãdi facultate) omnia cõpetũt, quæ veris prælatis iuxta ſacros Canones *a* & quæ reſoluũtur de beneficiarijs pariter & de his commendatarijs accipienda ſunt, prout aiunt Fulgoſius *b* Dominicus & Nata. Et ideo in ſpecie dicit Calderinus, *c* quod cõmendatarij poſſunt locare res eccleſiæ in plures annos ad ſimilitudinem prælatorum quem ſequitur Gomezius, & faciunt quæ de his commendatarijs tradunt Antonius Capici. & Probus. Quam concluſionẽ limitabis vt non procedat in locatione ad longum tempus. Nam cum hęc cẽſeatur alienatio iuxta notata in quadam Clementina *d* non poterit valere, niſi adhibeãtur cauſæ & ſolennitates, de quibus in iuribus de rebus Eccleſiæ non alienandis agitur, vt in ſpecie conſuluerunt Iaſon, *e* & Ruinus, & ideo merito Medina reſoluit, quod prælatus, ſeu beneficiarius nõ poſſunt eccleſiæ commoditates ad longum tempus locare, niſi in ea locatione interueniant ſolennitates quæ à iure in alienatione rerum eccleſiæ requiruntur. Ex quibus infertur: quod in his caſibus fruſtra quæritur, vtrum ſucceſſor teneatur illã obſeruare, cum & ipſe qui eam fecit poſſit aduerſus illam venire. Quare cum locatio facta ad vitam alicuius dicatur facta ad longũ tempus, iuxta quandam gloſſam, *f* niſi ſolennitates requiſitæ in alienationibus interuenerint, prout tradit Decius, niſi talis ſit perſona quæ veriſimiliter nõ poſſit viuere vltra decem annos, habito reſpectu ad cõputationem, de qua in lege, hæreditatum ad legem Falcidiam, & tradit Couarruuias *g* & Rolandus ſequitur quod abſolute loquẽdo dicti cõmendatarij non poterunt facere locationem ad vitam, niſi cauſæ & ſolennitates ſupradictæ interuenerint,

a c. iſqui. 24 de elect. li. 6

b Fulg. cõſi. 125. Dñicus con. 417. Nat. cõſ. 517 n. 5. li. 3.

c Cald. cõſ. 8. de locat. Gom. in reg. de trien. q. 5. pa. 195. Capici. deci. 3. n. 9 Probus in c. 1. à n. 1. infra de reb. eccl. nõ alienan. l. 6.

d Clem. 1. de rebus eccle.

e Iaſ. cõſ. 94 li. 1. Rui. cõſi. 157. & ſequẽ. li. 1.

f Glo. in clemẽt. 1. v. ei. de reb. eccl. non alienã. Deci. conſi. 204. à n. 2.

g Coua. l. 2. var. c. 16. n. 3 Rolan. de rebus eccleſi. p. 347. n. 3.

Et adde quod ſi locatio fiat in nouẽniũ cum pacto de retrouendo in aliud nouẽnium, non valet, quia magis cenſetur locatio facta ad longum tempus, vt eleganter probat *h* Alexander, Iaſon, & noſter Luſitanus Barboſa. Vnde venit explicandum priuilegium Clemẽtis. VIII. cõceſſum Ordini militiæ Alcantaræ anno Dñi milleſimo quingẽteſimo nonageſimo quinto, die vero vndecima menſis Nouẽbris quod incipit: *Vniuerſis ſingulis & venerabilibus fratribus*, &c. in quo priuilegio conſtituit Summus Põtifex pro iſto ordine conſeruatores, quibus inter alia ſequentem tribuit facultatem, ſcilicet: *Quod ea quæ de Caſtris, villis, locis, terris, domibus, poſſeſſionibus, & alijs bonis, & iuribus prædicti ordinis alienata vel vſurpata inuenerint illicite vel deſtructa ad ius & proprietatẽ menſarum prioratuũ, præceptoriarũ, domorũ, locorum, membrorum, & beneficiorum dicti Ordinis reducẽdi plenam & liberã concedit facultatẽ.* Hæc enim facultas non extenditur ad ea, quæ ſecũdũ iuris ordinẽ fuerũt olienata, quod patet ex dicta cõceſsione, ibi, *Alienata, vel vſurpata inuenerit illicite*, & ſic locationes ad longum tẽpus factas ſine ſolennitatibus & cauſis in alienatione rerum eccleſiaſticarum requiſitis, poſſunt ipſi cõſeruatores Apoſtolicivirtute prædictæ autoritatis reducere ad dictam menſam.

h Alex. cõſ. 165. li. 2. Iaſ. cõſ. 94. à n. 2. li. 1. & in l. manũiſſiones a n. 7. ff. ꝺ iuſt. & iu. Barb. in l. ſi filiofam. 26 §. fi. ff. ſolu. matri. n. 27.

Vtrum autem commendatarij ordinum militiarum poſsint donare ſuis concubinis controuertitur. Et reſpondetur, quod non prout fundat & bene probat Palatius *i* Rubius, Antonius Gomez dicens ita iudicaſſe de facto in commendatarijs cuiuſdam Ordinis militaris. Adeo hoc eſt verum, vt etiam donatio harum perſonarum iuramento firmata, ſit irrita, prout tenet Couarruuias K allegans Aymon, Ripam & alios, & Didacus Perez, & hanc opinionem ſequitur Gutierrez.

i Palat. in rẽ pet. ꝺ dona. inter virum & vxo. in rubric. ind. para. 39. n. 1. & ſequẽ. Ant. Gome. in l. 3. tau. nu. 63 K Cou. inc. quãuis pactũ. 2. §. 1. n. 4. ad fi. f. 68 Perez. in l. 1 tit. 3. li. 1 ordi. co. 98. in ver. quedin tãtũ Gutie. de iuramẽt. confir. c. 1. 1. p. à n. 13. vſque ad fi.

ARTICVLVS XIII.

In quas pœnas incurrant non seruãtes in dictis alienationibus solẽnitates supradictas.

RESpondeo dicẽdo, quod Clemẽs V. *a* vltra ꝙ irritat alienationes, determinat pœnas suspẽsionis ipso iure ab officio eo ipso incurrere. Sed postea Paulus II *b* grauiores pœnas addidit. Et prima est, ꝙ alienatio sit nulla. Secunda est, quod tam is qui alienat, quam is, cui alienatur sit excommunicatus. Tertia est pœna sacrilegij vt dicitur in quodam Canone *c* vbi sic dicitur. Omnes Ecclesiæ raptores, atque suarũ facultatum alienatores à liminibus eiusdẽ matris Ecclesiæ anathematizamus, autoritate Apostolica pellimus, damnamus, atque sacrilegos esse iudicamus, & nõ solũ eos, sed omnes cõsentientes eisdem, &c. Quarta pœna, quod deponi debet omnis, qui alienat res Ecclesiæ, vt dicunt Canones *d* vbi Hostiensis, & alij. Quinta est, quod Episcopo seu Abbati alienanti interdicitur ingressus Ecclesiæ vt patet ex dicta extrauaganti ambitiosæ. Sexta est quod si per sex menses immediate sequentes subinterdicto iste animo indurato perseuerauerit lapsis dictis mẽsib⁹ à regimine suæ Ecclesiæ seu monasterij vbi præsidet in tẽporalibus & spiritualibus est ipso iure suspensus. Septima est, ꝙ priuãtur ipso iure suis beneficijs curatis, & simplicibus dignitatibus, administrationibus, vel officijs Ecclesiasticis sæcularibus, vel regularibus. Octaua est, ꝙ nõobstãte dicta alienatione res alienatæ reuertantur ad monasteriũ vel Ecclesias nullo dato pretio prout notant Ancharranus, *e* & Florentinus, dicẽs emptorem habere recursum contra vẽditorem ad pretium, non poterit tamen retinere dictas res prout notatur in quadam Decretali. *f* Alias pœnas missas facio ne fastidium in animis legentium ingeram, & hæ sunt præcipuæ, in quas minime incurrent alienantes res minimi momenti vel vtilitatis. Quod intelligitur de re mobili, & minus pretiosa, secus de re pretiosa, quæ æquiparatur immobilibus iuxta quandam glossam, *g* singularem. Vnde deponitur alienans prædium Ecclesiæ licet exiguum, vt dicit quidã Canon. *h* Quod intelligitur nisi propter aliquod legitimum impedimentum non potuerit prælatus conuocare monachos. Nam tunc quando prædium est exiguum, & minus vtile potest alienare sine hac conuocatione prout explicando aliqua iura affirmat & commendat Rebuffus. *i* Non incurrit etiam dictas pœnas quando restituuntur ea quæ iniuste ab Ecclesia aut monasterio detinẽtur. Hæc enim restitutio potest fieri sine dictis solennitatibus. Nõ incurritur etiã quando Bona feudalia seu emphyteutica reuertuntur ad Ecclesiam vel essent consueta infeudari, tunc enim si non cesset prima causa, poterunt iterũ concedi in feudũ iuxta cõsuetum modum vel in emphyteusim sine solẽnitate, prout tradunt, & probant cõmuniter Doctores. *k*

a Clem. monasterio. de reb. Eccles. *b* In extrau. ambitio. de rebus Eccl.

c c. omn. Eccl. 17. q. 4.

d c. Diaconi de alien. re. ca. siquis de reb. Eccl.

e Anch. per texin. c. 1. de seruã. Flor. 3. p. ti. 24. c. 9.

f c. fi. de reb. Ecc. nõ aliẽ.

g Glos. in. c. tua d his qui fiunt à præl.

h c. quicũq. 17. q. 1.

i Reb. de re. Eccel. n. 60.

k DD. in c. sup. de reb. Ecc. eũ alie.

QVÆSTIO. XXVIII.

De Altaribus, in tres articulos diuisa.

¶ *Circa quam quæruntur tria.*

1 *VTrum necessario debeat dici missa in altari consecrato.*

2 *Vtrũ regulares possint altaria cõsecrare*

3 *Vtrum regulares possint celebrare in altari portatili.*

ARTICVLVS. I.

Vtrũ necessario debeat dici missa in altari consecrato.

RESpondeo dicendo, quod necessario debet dici missa super altare lapideũ prout definitur in Cõcilio Hiponensi relato à Gratiano *a* hoc autẽ altare debet esse primo fixũ, & nõ est necesse ꝙ sit ex omni parte lapideũ sufficit enim ꝙ superior mẽsa ipsius aut ara super quã fit consecratio, & reponitur corp⁹ & sanguis Domini nostri Iesu Christi sit lapidea, & habeat eã longitudinem, & latitudinem quæ possit capere maiorem partem calicis & patenæ cum hostia & sanguine consecrato sine periculo aliquo cadendi, prout dicunt communiter Doctores, Paludanus, *b* Alensis, Syluester, Sotus, Nauarrus. Hoc autem altare debet esse consecratum, & nemo ipsum potest consecrare, nisi Episcopus. Et, Syxtus V. concessit fratribus Carmelitis *Quod quãdo diœcesani Episcopi noluerint gratiose altaria*

a c. altar. de conse. d. 1.

b Palu. in 4. d. 13. q. 3. art. 4. Alens. n. 4. pag. q. 38. mẽb. 3. alias. q. 10. mẽb. 5 ar. 2. Sylu. v. altare. Nau. c. 25. n. 83. Soto in. d. q. 2 ar. 3.

altaria ſuorũ monaſteriorũ cõſecrare poſſint adire quoſcunq; antiſtites catholicos pro ipſorũ altariũ conſecratione, & quod ſede vacante poſſint ab Epiſcopis vicinis id ipſũ petere, ita tamẽ quod ex hoc in poſterũ nullũ præiudiciũ inferatur. Ita habetur in libro, Monumenta ordinũ, [c] Neq; puto hoc priuilegiũ ꝑ Cõciliũ Tridẽtinũ [d] eſſe ſublatũ, vbi dicitur, ꝙnulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prętextu põtificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licẽtia, nãhoc intelligitur niſi ipſi Epiſcopi diœceſani requiſiti bis autter, conſecrationẽ huiuſmodi facere noluerint, iuxta ea quæ cõmuniter notantur in titulo de ſupplenda negligẽtia prælatorum. Et ita in noſtro caſu ſi diœceſani noluerint bis aut ter requiſiti facere ſupradicta, aut ſedes vacans ad id licẽtiam noluerit cõcedere poſſunt dicti fratres hocvti priuilegio. Verũ eſt tamẽ, ꝙ alia priuilegia cõcedentia regularibus, vt quilibet catholicus Epiſcopus poſsit conſecrare eccleſias eorum, & altaria & cœmiteria, calices & ornamenta, & omnes alios actus epiſcopales exercere in locis & perſonis fratrum prędictorũ diœceſani loci, vel cuiuſcunq; alteri' licẽtia minime requiſita, ſicut cõceſsit Leo X. fratribus Minoribus, ſunt abrogata per Conciliũ Tridentinũ, niſi Epiſcopi bis aut ter requiſiti ea minime voluerint exercere.

[c] in.1. imp. fo.100. & in in 1.fo. 138. cõceſ. 454. [d] Conſ. Tri. ſeſ.6. deref. c.5.

ARTICVLVS II.

Vtrum regulares poſſint altaria conſecrare.

REſpondeo dicendo [e] *Quod Abbas Ciſtertij, & alij primi Coabbates poſſunt altaria de nouo conſtructa ſeu trãſlata, reſtaurata, aut mutata inquibus ibet locis dicti Ordinis Chriſmate ſacro prius ab aliquo Antiſtite catholico recepto cõſecrare, & etiã benedictionẽ ſolẽnẽ poſt miſſarum, veſperarum, matutinarum ſolẽnia inquibuſlibet monaſterijs, domibus ac locis dicti Ordinis vtriuſque ſexus ſeruatis gradibus ſuperioritatis inter eos elargiri.* Ita conceſsit Innocẽtius VIII. anno Dñicæ incarnationis milleſimo quadringenteſimo octuageſimo nono dictis quatuor Coabbatibus ad petitionẽ Ioannis Abbatis Ciſtertij, vt habetur in libro priuilegiorũ huius ordinis, impreſſo Compluti anno Dñi milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo quarto priuilegio centeſimo decimo octauo, pagina cẽteſima quinquageſima octaua. Et inuenio Gregorium XIIII. Romæ ſub annulo piſcatoris die vigeſima octaua Iunij, anno incarnationis Dñicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, põtificatus ſui anno primo, hæc & alia primorum Coabbatũ priuilegia ad omnes Abbates cõgregationis Ciſtertij in his Hiſpaniarum partibus extẽdere, prout latius in quæſtione de cõmunicatione priuilegiorũ cõtinetur. Ex qua cõceſsionẽ colligitur, quod priuilegia illis quatuor Coabbatibus conceſſa iam omnibus alijs Abbatibus iſtarũ partiũ Hiſpaniarũ congregationis ſunt cõmunicata: & per conſequẽs, quod poſſunt in quibuſcunq; locis dicti Ordinis Chriſmate ſacro prius ab aliquo catholico antiſtite recepto altaria, aras, & calices conſecrare inquibuſcũq; locis dicti Ordinis, nõ autẽ extra dicta loca, nã extra minime poſſunt dicta munera exercere ſine licẽtia diœceſani, quia iuxta Concilium Tridentinũ ſuperius allegatũ ſine licentia diœceſani nullus virtute cuiuſcũq; priuilegij poteſt põtificalia exercere, & ſic in locis & monaſterijs ſui ordinis vtriuſq; ſexus poſſunt ſolenẽ benedictionem poſt miſſarũ, veſperarũ, & matutinarũ ſolẽnia elargiri, & pro Põtificali cũ baculo ſicut ſolẽt Abbates miſſam celebrare. At ſi inuitentur in aliqua feſtiuitate ad celebrandũ in aliquo monaſterio: vel eccleſia nõ ſui ordinis minime poſſunt ſine licẽtia diœceſani hęc Põtificalia exercere. Aduertẽdũ eſt etiã circa iſtũ articulũ, quod presbyteri religioſi ſocietatis Ieſu habẽt priuilegiũ cõceſsũ à Paulo III. anno Dñi milleſimo quingẽteſimo quadrageſimo nono, *Vt in locis remotiſſimis infidelium, vbi Epiſcoporũ copia non habetur poſſint altaria conſecrare.* Et ex priuilegio Adriani. VI. poſsũt prouinciales Indiarũ, & fratres eorũ habẽtes authoritatẽ omnimodã di & priuilegij cõſecrare altaria etiã ꝑ vſu alieno in caſu neceſsitatis Epiſcopis in prouincia non exiſtentibus, prout conceſsit Leo Decimus fratribus Ioanni Glapioni, & Franciſco de Angelis Ordinis Minorum, anno

[e] habetur in ſupp. fo. 60. conceſ. 179.

Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo euntibus ad Indias occidẽtales. Et poſtea Adrianus Sextus anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecundo conceſsit de nouo hoc priuilegium prouincialibus & quod poſsint communicare ſuis fratribus authoritatẽ ſuam, & cõceſsit, quod poſsint benedicere calices, & ſacramentum confirmationis fidelibus miniſtrare, de quo iam diximus in ſuperioribus in quæſtione de Abbatibus quoad poteſtatem benedicẽ di ea quæ ad cultum diuinũ neceſſaria ſunt.

ARTICVLVS III.

Vtrum fratres minores poſsint celebrare in altari portatili.

REſpondeo dicẽdo, quod licet Epiſcopis in itinere & vbicũque celebrare & celebrare facere in altari portatili ſecũdum facultatem ipſis à iure communi conceſſam, & idem conceditur prædicatoribus & minoribus, vt vbicunque libere, id eſt ſine licẽtia diœceſanorum celebrare poſsint ſuper altari portatili ſine præiudicio Eccleſiæ parochialis prout habetur in quadam decretali, *b* Ius autem parrochiale (prout allegans quandam conceſsionem & declarationem Gregorij Noni) dicit Sylueſter. *c* conſiſtit in tribus, ſcilicet in oblationibus, decimis, primitijs, prout etiam tradit Marcus Antonius Cuqus: & id ipſum video conceſſum ab Honorio Tertio prout habetur in ſupplemento *d* & à Clemente Quarto prout habetur in libro monumenta *e* ordinũ, & à Syxto IIII. prout habetur in eodẽ libro. *f* Quod priuilegium non intelligo eſſe abrogatum per Concilium Tridentinum Concilium enim nõ prohibet directe celebrare in altari portatili, ſed quod hoc mihi me Epiſcopi concedant: imo pro viribus prohibeant. Ex quibus verbis colligitur intentionem Concilij eſſe quod Epiſcopi pro libito non concedant licentiam ad celebrandum in oratorijs particularibus, & in altari portatili. At non negat ipſum Concilium dictam licentiam eſſe concedendam aliqua cauſa iuſta interueniẽte, iuxta decretum Concilij Triburienſis. *g* vt explicat doctiſsimus Nauarrus. Vnde non eſt audiendus *h* Nauarrus tenens dicta priuilegia per Concilium eſſe abrogata. Solum enim inuenio Concilium præcipere Epiſcopis vt hoc per cenſuras prohibeant nõ obſtante quocunque priuilegio & conſuetudine in contrarium: & ſic concedo ipſa priuilegia eſſe abrogata ſi Epiſcopi velint prædicta prohibere. At in foro conſcientiæ nõ intelligo ipſa eſſe reuocata Epiſcopis & ordinarijs tacentibus ſicut videmus eos tacere cũ ex vſu talis priuilegij, nulla irreuerentia diuino cultui ſequatur cum dicta altaria à regularibus ſemper in locis decentiſsimis collocentur: tum etiam, quia ex tali vſu nullum præiudicium Eccleſijs parochialibus reſultat, de quo præiudicio licet Honoribus Quartus, & Clemens Quartus, & Syxtus Quartus in prædictis priuilegijs nullam fecerint mentionem, ſemper tamen ſubintelligitur, prout in ſimili dicit Salzedus affirmans ita declaraſſe Dominos Cardinales pro declaratione Concilij Tridentini deputatos. *i*

a c. quonian de priuil. li. 6.

b c. in qisde priuil.

c Sil. v. altare n. 5. Cuqus. li. 5. mai. inf ti. 6. dimiſ. n. 39.

d fo. 83. cõc. 242. & 243.

e In. 1. impr. fo. 76. & fo 140. cõc. 313

f In. 1. imp. fo. 59. & in 2 fo. 143. cõc. 344.

g c. cũ ſedib de cõſ. d. 1. Nau. li. 5 cõ cõ. 16. p. 56. in. 1. imp. 2.

h Nauar. in man. c 25. n 82.

i Sal. in præcri c. 38. p. 121. co. 1.

QVÆSTIO. XXIX.

De Apellationibus, Inquinque articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur quinque.*

1 *Quid & quotuplex ſit appellatio.*
2 *Vtrum ſit licitum regularibus appellare à grauaminibus ſibi illatis.*
3 *Vtrum deceat religioſos appellare.*
4 *Vtrum peccent iudices regulares appellationes negantes.*
5 *Vtrum ſuſpenſio à voce activa, & paſſiua ſuſpendatur per appellationem.*

ARTICVLVS. I.

Quid, & quotuplex ſit apellatio.

REſpondeo dicendo, quod appellatio eſt à minori ad maiorem vel ſuperiorẽ prouocatio prout dicitur in iure. K Et eſt duplex ſcilicet iudicialis quæ eſt prouocatio iniquę ſen

K 2. q. 6. omnis oppr. & c. ſiquis & c. placuit.

sententiæ querelam continens. Et extra iudicialis quæ est à præsenti aut verisimiliter futuro grauamine ad superiorē prouocatio, appellatur enim aliquando extra iudicium vt in electione, prout ait quædam Decretalis. *a* Prima si est legitima suspendit pronunciatum ac etiam iudicis iurisdictionē quoad illam causam, & ipsius ad superiorem transfert cognitionem. Secunda vero si est probabilis, ipsam causam ad superiorem transfert, vt ea pendente nihil in ipsius pręiudicium attentetur. Vnde appellatio operatur duplicem effectum scilicet deuolutiuum, & suspēsiuum, qui suspensiuus est triplex id est in iudiciali, quia suspendit pronuntiatum, suspendit etiam iurisdictionem iudicis quantū ad illam causam, suspendit etiam præsumptionem quæ erat pro sententia. Sed tamen non semper istos effectus operatur in appellatione sentētiæ censuræ Ecclesiasticę, quia propter sequentem appellationem talis sententia non suspenditur, sed appellatio tunc operatur effectum deuolutiuum, deuoluendo causam ad superiorem prout tradit Syluester. *b*

a c.cons.de appel.

b Syl.ti.excom.2.§.1.

ARTICVLVS II.

Vtrum licitum sit regularibus appellare á grauaminibus sibi illatis,

RESpondeo dicēdo, quod licet in ordinibus præsertim mendicantium non permittatur grauato vti verbo appellationis, à correctionibus ipsi inflictis obseruatis consuetudinibus approbatis, & statutis regularibus debitá maturitate & deliberatione prout dicitur in libro monumenta ordinum. *a* Quod ipsum Iulius Secundus sub excommunicationis pœna fratribus & sororibus ordinis prædicatorum prohibuit prout habetur in supplemento. *b* Hoc tamē intelligendum est loquendo de appellatione à correctione in mandatis regularibus legitime factis, secus de alijs sententijs & mandatis non tangentibus illum, si modus regularis, & legitimus excedatur, etiam à correctione in mandatis regularibus. Nam cum appellatio sit de iure naturali quilibet à qualibet sententia potest appellare nisi prohibeatur iuxta quandam glossam *c* communiter receptam, & nullus iure communi prohibetur regularis appellare, imo in quadam decretali *d* grauiter iubetur castigari priori qui appellationem non admisit ex cuius glossa prima colligit Decius quod non solum potest appellare religiosus in causa ciuili vel criminali, sed etiam in causa correctionis in qua regulariter etiam secularis prohibetur appellare iuxta quādam decretalem *e* vbi notat Panormitanus, nisi modus correctionis excedat prout notat, & probat glossa in eadem Decretali, *f* & tenet Baldus communiter receptus teste Nauarro. Et licet ipsis grauatis diffugium appellationis esset omnino interclusum possent tamen vti remedio defensionis quæ est iuris naturalis quam appellatio inse includit tum quia ipsi mendicantes non debent esse peioris conditionis quam alij, imo longe maioris propter quod sunt eis cōcessæ multæ immunitates, & priuilegia, tum etiā quia grauatus, etiam si non possit appellare, & per viam appellationis ad superiorem accedere posset tamen per viam simplicis querelæ adire superiorem gratum secundum Panormitanum *g* & alios. Nam licet inter religiosos non seruentur, nec debeant seruari in his grauaminibus exequendis omnia ad amussim, sicut inter sæculares prout dicitur in iure, *h* ea tamen quæ sunt de iure naturali, & diuino non derogant eorum sanctitatem illa prosequi prout tradit eleganter Nauarrus. *i* Et iuxta hæc intelligenda sunt omnia priuilegia apostolica prohibentia regularibus appellare à suorum superiorum mandatis, & correctionibus, sunt enim intelligenda nisi correctiones in modo excedant. Nam tunc aut per viam appellationis, aut per viam simplicis querelæ possunt optimo iure ad suos recurrere superiores. Et in nostra sacra religione viget quędā cōstitutio *k* Gregorij XIII. In qua sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Sūmo Pōtifici reseruata, & priuationis officiorum præcipitur fratribus minoribus de obseruantia ne ad sæcularia tribunalia appellent, concedit tamen eis ipse Summus Pontifex appellationem ad Generalem vel protectorē, vel Papam. Et à sacra Cardinalium congregatione est impositum decretum anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, vt appellatio hoc ordine prosequatur. A Guardiano ad prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, à Generali ad protectorem, à protectore ad sacram Congregationem. Et ista appellatio permissa est in con-

a In 1.impr. fo.125.& in 2.fo.210.cōces.499.

b fo 121.cōces.553.

c Gl.vlti. in l.qui res. ff. de reiudic.

d c de priori de appel.

e c.lic. de offi.ordin.

f Gl.ibi ver. interclus. & ver. appel. Bal.in l. 2.§.ord. de his qui sunt sui l.alieiur. Nau. in ca. nullam. 18. q.1.n.50.

g Pa.in c.cū dile. de appel.

h c.qual. & quād.§.vlt. de accus.

i Naua.li.2. cons.tit. de ap.cons.5.à n.6 in 2.impres.

k Cons.34.

in conſtitutione Sixti Quinti, cuius tenorem ſupra i retulimus. Neque hoc eſt contra Concilium Tridentinum x ipſum enim non prohibet religioſos ad ſuos ſuperiores per viam appellationis recurrere, ſed tantum prohibet quod ad eos perſonaliter nõ recurrant ſine ſuorum ſuperiorum licentia niſi ab eiſdem aduocati fuerint. Et ſunt qui dicant quod non obſtante hoc decreto nõ peccant mortaliter ad eos ſine licentia accedentes ſciẽtes ſe nimis eſſe grauatos. de quo in quæſtione ſequenti agemus.

i Sup. q. 1. a. x Con. Tri. ſeſ. 25, ca. 4. de re.

ARTICVLVS. III.

Vtrum deceat religioſos appellare.

REſpondeo dicendo, certũ eſſe ipſos religioſos poſſe appellare prout probatũ eſt in articulo ſuperiori, nihilominus tamẽ ſanctiſsimè à religionibus hoc nomẽ appellationis eſt excluſum ad alia tribunalia. Nã etiamſi poſsit euenire, & cõtingere caſus in quo religioſi indigeãt hoc vnico remedio, damnum tamen quod ex negatione ipſius reſultat cum pace, & tranquillitate & honore ſtæ religionis (quæ eorum eſt mater) cõpenſatur cum fortitudo, & decor illis conſiſtat in eo quod religioſi inter ſe cum ſilentio, & quiete omnia negotia, & controuerſias ita componant, vt ad notitiam aliorum tribunalium eccleſiaſticorum aut ſæculariũ, neque per ſomnium (vt dicitur) perueniant. Experientia enim compertum eſt religioſis à ſuis clauſtris egreſsis eorum controuerſias ventilantibus religionis decorem & honorificentiam deluſtrari. Vnde ſicut lex naturalis dictat quod manus recipiant ictum & vulnus de ſuper ab aliquo illatum ad ſeruandum caput, à quo vita & ſalus totius corporis pẽdet, ita etiam eadem lex naturalis dictat & intimè prædicat quod religioſus permittat ſe ictibus grauaminum opprimi & feriri ne ea grauamina & alia cadant ſuper ſuam religionem quæ eſt eius Caput, & ipſis grauaminibus ſuccumbat, & eius honor deturbetur. Quod conſiderantes Summi Pontifices cognoſcentes & conſiderantes inconſiderationes aliquorum religioſorum, ipſis ſub pœna excommunicationis iniungunt ne à mandatis & ordinationibus Prælatorum appellare valeant, prout dictum eſt in articulo ſuperiori. Et licet concedatur ipſis vt poſsint ad Dominum protectorem recurrere, & ad ſacram Cardinalium Congregationem, & ad Papam, & ad eius legatos habentes poteſtatem ſuper regulares: Hoc tamen vt dicit Aragon a debet fieri in negotijs grauibus, & hoc cum debita conſideratione: in negotijs autem minimis ad eos accedere redundat in maximum religionis nocumentum, cuius augmentum debemus omnes pro viribus procurare, præcipuè in infœliciſsimis his temporibus in quibus hæretici ſagitas ſuas cum carbonibus deſolatorijs contra eam emittunt.

a Ara. 2. 2. q. 69. ar. 3.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum peccent iudices regulares appellationes negantes.

REſpondeo dicendo, quod iura & priuilegia remouentia appellationem in aliquibus caſibus, & admittentia regulariter in omnibus iuxta gloſſam a ſingularem ſolum procedunt in foro exteriori, quia in interiori iudex qui grauat, peccat non admittendo appellationem vel alia via grauamen non remouendo, ſiue ſit caſus quo liceat appellare, ſiue non, argumento aliquorum iurium: b qua in re quam plurimi litigantes vel aduocati, & procuratores eorum paſsim grauiſsime peccant cum obligatione reſtituendi prout aduertit Nauarrus c & ad hoc vt iudex peccet, non admittendo appellationem à parte interpoſitam, non requiritur quod ſententia ſit iniuſta ſecundum acta, ſed ſufficit quod credatur eſſe ipſa re iniuſta, & per agenda de nouo poſsit demonſtrari eſſe talem, vt argumento aliquorum iurium tenet Nauarrus. d

a Glo. in l. qui reſt. ff. de rei ven.

b l. r. ff. de appel. c. ad noſt. eo. tit.

c Nauar. in man. ca. 25. n. 15.

d Naua. vbi ſup.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſuſpenſio à voce actiua & paſſiua ſuſpendatur per appellationem ſubſequentem.

REſpondeo dicẽdo, quod ſic. Nam regulariter omnis appellatio ſuſpendit ſententiam, & eius effectum etiam ſi ſecun-

secum trahat executionem iuxta quandam legem, *a* & non videtur excepta huiusmodi suspensionis sententia, non enim excipitur ab illa regula omnis suspensio, sed solum suspensio ab officio vel ingressus Ecclesiæ. Decretalis *b* enim quædam solum loquitur de his & non de alijs, & non est alius textus, qui disponat idem de alijs, siquidem ante illam controuersia etiam erat de illis, quando in alia decretali *c* idem de interdicto haberetur, & à regulari iure non est recedendum, nisi quoad ea quæ inueniuntur excepta, præcipuè cum in dicta Decretali appellatio legitima non suspendat omne interdictum, sed solum illud quo interdicitur ingressus Ecclesiæ, vel aliquod officium diuinum, quod non fit in suspensione vocis actiuæ, & passiuæ. Nam hæc nō suspendit à diuinis. Vnde sicut interdictum ingressus possessionis agri vel beneficij, vel possessionis eius, vel aliorum actuum qui non tangunt animam, suspenditur per appellationem, vt omnes dicunt, & sentiunt ita suspensio à voce actiua, & passiua, suspenditur per illam: & ita suspensus à dicta voce actiua & passiua, si post appellationem eligatur, vel eligat, valida proculdubio erit electio. Quod notent regulares quando vident aliquos priuari voce actiua & passiua in aliquibus Capitularibus Congregationibus, vt sic ab electionibus excludantur, & Episcopatum eorum accipiant alteri, & nutantes transferantur filij eorum, & mendicent, & eijciantur de habitationibus suis, & non sit illis adiutor, nec sit qui misereatur pupillis eorum. Poterunt enim ab hac priuatione appellare, si fiat ab aliquo inferiori, & posita, & accepta possunt actiuè, & passiuè ad electionem procedere, nisi dicatur, quod in religione appellatio tantum habet effectū deuolutium & non suspensiuum.

a l. Furti. ff. de his, qui notant. infamia.

b c. is cui. §. fin. de sent. excom.

cca. ad hæc quoniã, de appellat.

d omnes in d. §. fi. & in d. ca. ad hęc quoniam.

QVÆSTIO XXX.

De apostatis, & à religione eiectis, in viginti nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti nouem.

1 *Quid sit, & quotuplex sit apostasia, & apostata.*

2 *Vtrum portantes habitum sutus in abscondito sint apostatæ.*

3 *Vtrum pœna fugitiui puniatur monachus qui ob aliquod leue peccatum supra modum grauatus ad suos superiores sine licentia pergit.*

4 *Vtrum pœnæ quas ponit Paulus Quartus contra religiosos extra claustra vagantes, & apostatas cum habitu, vel sine habitu tantum sint latæ contra apostatas.*

5 *Vtrum prælatus teneatur requirere apostatam, & fugitiuum monachum.*

6 *Vtrum prælatus possit vbiunque deprehendere apostatam fugitiuum.*

7 *Vtrum prælati teneantur petere licentiam à fratribus ad sua monasteria accedentibus.*

8 *Qua pœna puniantur hi fugitiui.*

9 *Qua pœna puniantur dictos fugitiuos recipientes.*

10 *Vtrum apostatæ & fugitiui fratres sint à suis prælatis benigne recipiendi.*

11 *Vtrum bona apostatarum & fugitiuorum ordinis minorũ pertineãt ad ipsum ordinẽ.*

12 *An prædicti Apostatæ & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes teneantur scribere memoriale creditorum & debitorum, & ipsum suo prælato præsentare.*

13 *Vtrum solum bona acquisita ab apostatis per negotiationem contra iustitiam applicentur Cameræ Apostolicæ.*

14 *Vtrum propter crimen apostasiæ quis à religione recte possit expelli.*

15 *Vtrum apostata qui in nostra religione minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitus possit expelli à religione propter hæc, & alia grauia delicta quæ in apostasijs & in religione commisit.*

16 *Vtrum solum generalibus aut prouincialibus expulsio horum apostatarum & delinquentium committatur.*

17 *Vtrum generales, & prouinciales possint eijcere incorrigibiles sine consilio patrum.*

18 *Vtrum dicti prælati possint expellere à religione homicidam.*

19 *Vtrum religiosus de crimine nefando conuictus possit à religione expelli.*

20 *Vtrum iustè expulsi à religione teneantur seruare regulam quam vouerunt.*

21 *Vtrum à monasterio eiectus rogans vt iterum recipiatur possit remanere tuta conscientia in sæculo si prælati eum nolunt recipere.*

22 *Vtrum legitime eiectus possit intrare aliam religionem.*

23 *Vtrum prælati possint expellere à religione*

ne incorrigibilem iubendo, & vt ingrediatur aliam ſtrictiorem intra certum tempus.

24 *Vtrum promotus tantum ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem, ſi expellatur propter eius delicta ab ordine poſsit ordinari alijs ordinibus ab Epiſcopis.*

25 *Cui epiſcopo erunt ſubiecti expulſi à religione, an Epiſcopo originis, an domicilij.*

26 *Cui acquirant iſti legitimè expulſi.*

27 *Vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali ordini ſuo conuenienti.*

28 *Vtrum iſti eiecti poſsint tradi brachio ſæculari, vt corporaliter puniantur.*

29 *Vtrum eiectus à ſua religione, ſi ad eam iterum recipiatur neceſſarium ſit quod in ea iterum profiteatur.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit apoſtaſia, & apoſtata.

a Gloſ. in c. 1. de apoſt.

REſpondeo dicendo, quod apoſtaſia iuxta gloſſam *a* ſolennē & receptā eſt triplex à fide, ab obedientia, & ordine vel religione. Hic autē ſolū nobis eſt ſermo de apoſtaſia ab ordine monachali & religione, & licet apoſtaſia generaliter ſumpta dicatur ab obedientia & à præceptis obediēdi retroceſsio, & retractio, ſiue deſertio, iuxta prædictā gloſſam, & D. Thom. *b* Nō tamen dicitur apoſtaſia à religione accipiēdo verbū hoc ſtrictè in ea ſignificatione in qua accipitur in toto titulo de apoſtatis, pro quacunq; retroceſsione. Sed requiritur primo, vt ipſa retroceſsio ſit criminoſa, & mortifere mala, vt erudite dixit Caiet. *c* Imo ait quod non ſufficit quod ſit criminoſa, & mortifere mala, qualis eſt in obedientia: qua monachus intra monaſterium exiſtens contrarie renuit obedire iuſſis prælati, etiam ſi violaret votum ſubſtantiale caſtitatis, licet enim tanquam inobediens, & impudicus poſsit caſtigari, non tamen tanquam apoſtata ſecundum omnium mentem. Imo neque ſufficit, quod exeat monaſterium ſine licentia prælati, abſque tamen animo deſerendi religionem. Vnde retroceſsio ab aliquo monaſterio alicuius religionis ſine licentia prælati cum animo tamen intrandi aliam religionem, etiam laxiorem, ſi intret illam non dicitur apoſtata,

b D. Th. 2. 2 q. 12. ar. 1.

c Caie. ſup. D. Th. in d. c. ar. 2.

quia licet ſit receſſus ab illo monaſterio & ab illo ordine non tamen eſt receſsio à religione, & ita non incidit in pœnas apoſtatarum iuxta determinationem *d* Innocentij communiter recepti, quam Caietanus vbi ſupra præclare declarat. Imo neque omnis retroceſsio per quam non ſolum peccatur mortaliter, ſed etiam incurritur excommunicatio maior, ſufficit ad conſtituendam illam apoſtaſiam, de qua loquimur, per deſertionem enim temerariā habitus à religione fit retroceſsio mortifera, & excommunicatione ipſo iure punita, prout dicitur in iure, *e* Non tamen illa omnis eſt apoſtaſia de qua loquimur, quia illa fit aliquando animo cito habitum reaſſumendi, ad hoc enim vt hæc apoſtaſia conſtituatur neceſſarium eſt, quod deſeratur habitus ſine propoſito, illū reaſſumendi, vel aliam religionem intrandi. Ex prædictis colligitur, quod apoſtata â religione dicitur religioſus expreſſe, vel tacite profeſſus, qui deſerit religionē quam profeſſus eſt ſine tranſitu ad aliā cū animo nō reuertendi ad ſuam. Cui conſequens eſt nō omnem religioſum fugitiuum eſſe apoſtatam, omnis enim qui exit à monaſterio ſine licentia ſuperioris retento habitu vagans, vel ſe celat ne inueniatur, eſt fugitiuus, vt Ioannes Andreas, *f* & communis determinat, attamen nō omnis talis eſt apoſtata per ſupradicta. Conſequens itē eſt nullū religioſum qui tranſit ad arctiorem religionem petita licet non obtenta licentia ſuperioris eſſe apoſtatam, quia eius tranſitio non eſt retroceſsio criminalis, ſiue mortifera iuxta ſacros Canones. *g* Conſequitur item eadē ratione nullum tranſlatum ad aliam religionem, vel ad alium locum mediante diſpenſatione legitima eſſe apoſtatam, iuxta quandam Extrauagantem *h* hoc definientem. Neque conſequenter, qui eſt tranſlatus ad Epiſcopatum iuxta ſacros Canones. *i* Neque inſtitutus perpetuo in aliqua Eccleſia deſinit eſſe clauſtralis, iuxta quandam gloſſam ſingularem. *k* neque ille qui per aliquos paucos paſſus ſine licentia prelati egreditur monaſterium, ſtatim regreſſurus, quia non videtur egreſsio illa mortifera, cum exiguitas in omni materia excuſet à culpa mortali, prout tradunt Diuus Thomas *l* & Nauarrus.

d c. fi. de renūt. c. inter leximus, de ætat. & qualitate.

e c. 2. ne clerici, vel monachi lib. 6

f And. in c. fi. de regul. l. quis ſit fugitiuus. ff. de ædilitio edicto.

g c. licet. de regul.

h Extraua. viam ambitioſe de reg. ſub. fin.

i Clem. 1. de elect. c. ſtatutis. 19. q. 1

k Gloſſa in Cle. 1. §. ad hęc, de ſtatu monac.

l D. Th. 2. 2 q. 59. art. 4. Nau. in manu. c. 21. n. 4

(?)

AR-

ARTICVLVS II.

Vtrum portantes habitum ſubtus in abſcondito ſint apoſtatæ.

REſpondeo dicẽdo, quod portãtes habitũ ſubtus vel coopertũ in abſcõdito, an proprie vel improprie dicãtur apoſtatæ, an vero tãtũ excõmunicati diſputatũ fuit à Rota, & per maiorẽ partẽ fuit determinatũ ipſos eſſe excõmunicatos, nõ tñ apoſtatas, vel ſi apoſtatas eos eſſe affirmamus, hoc de apoſtaſia improprie & lato modo dicta, eſſe accipiẽdũ. Ita Quintil. Mãd. *a* & citabatur conſiliũ *b* Oldradi, qui volebat non incurri propterea aliquã inhabilitatẽ, ſed tantũ excõmunicationẽ, niſi adeſſent cõiecturæ animi deſerendi religionẽ. Aduerte tamẽ quod contra licentiã, quæ olim concedebatur paſsim religioſis portãdi habitũ ſubtus, adeſt Cõc. Trid. *c* vbi determinatur cõtra talẽ licentiã, *ne detur licẽtia cuiquã regulari occulte ferendi habitum ſuæ religionis.*

a Mand. de ſign. gratiæ tit. licentiæ fo. 101. pag. 2. col. 2.

b Cõſ. 202.

c Cõ. Trid. ſeſſ. vlt. ſub Pio IIII. ca. 14. in princ.

ARTICVLVS. III.

Vtrũ pœna fugitiui puniatur monachus qui ob aliquod leue peccatum ſupra modum grauatus ad ſuos ſuperiores ſine licentia pergit.

REſpõdeo dicẽdo, talẽ nõ eſſe apoſtatã ſecundũ ſuperius dicta neq; pœna fugitiui eſſe puniẽdũ ſecũdũ Baldũ, *a* ſi accedit ad ſuperiorẽ, vt ipſum à tali grauamine ſubleuaret, argumẽto aliquorũ iurũ. *b* Tũ, quia dicẽs ſe grauatũ ob idq; adiẽs ſuperiorẽ, videtur appellare argumẽto cuiuſdã Decretalis. *c* Vbi notãt ſcribẽtes præſertim Decius. Neq; ſupradictis obſtat Cõcil. Trid. *d* quod vetat omnibus religioſis recedere à ſuis cõuentibus etiã ob cauſam adeũ di ſuperiorẽ: nã reſpõdetur nõ eſſe credendũ Cõciliũ voluiſſe derogare tãiuſtã cõclu ſionẽ tã graui ratione nitentẽ, præſertim q̃ nõ eſt petẽda licẽtia ab eo, ad cuius grauatẽ tollẽdũ pergitur ad ſuperiorẽ iuxta gloſ ſam, *e* & cõmuniter ſcribentes, & quod adire ſuperiorem ob iuſtum grauamen habet vim appellationis apud religioſos à quorũ ſuperioribus poſſe appellari verbo, vel facto irrefragabiliter probãt Doctores in ſuperiori quæſtione allegati: vbi diximus Cõciliũ Trid. hoc nõ vetare, ſed ſolũ prohibere ne quis religioſus poſsit exire à monaſterio ſine licentia ſuperioris, etiam vt adeat ſuperiorem, non autem vetare ne grauiter grauatus per viam iuſti grauaminis, & appellationis iuſtæ, verbo vel facto interpoſitæ poſſit adire ſuperiorem ad conquerendum de illo, cũ hoc ſit conſonum iuri naturali, & malitijs hominũ obuiandũ eſt, ita explicat Nauar. *f* Quæ opinio mihi videtur ſequenda cum ſolido nitatur fundamento, licet contrariã teneat Bañes, cuius opinionem poſſe ſequi videtur, caſu quo non conſtat de iniuſtitia grauaminis, & hoc ratione ſcãdali, & iuxta hoc debet explicari quidquid circa hoc determinatum eſt pro regularibus.

a Bald. in c. ad noſtram de appellat. b l. cõtra pupillũ. §. qui admaius ad iuuenum ff. de re iudic. c ca. dilect. 2. de appel. d Conc. Trſeſſ. 25. de regul. ca. 4,

e Gloſ. in c. cum paſtoris. 2. q. 7.

f Nau in c. non dicatis n. 61. Bañes 2. 2. q. 12. ar. 1. pag. 667.

ARTICVLVS IIII.

Vtrũ pœnæ, quas ponit Paulus IIII. cõtra religioſos extra clauſtra vagãtes, & apoſtatas cũ habitu, vel ſine habitu tantum ſint latæ contra apoſtatas.

REſpõdeo dicẽdo, quod cum nullus ſiat apoſtata per aliquẽ actũ, qui nõ ſit peccatũ mortale, ſed ſolũ per illũ, per quẽ fiat apoſtata à religione conſequenter videtur dicendũ, quod pœnæ conſtitutionis Pauli IIII. quæ habetur in conſtitutionibus Pontificalibus, *a* confirmatæ, & modificatæ per Pium IIII. in quadam conſtitutione huius Pontificis prima in ordine, quæ habetur in eiſdem cõſtitutionibus *b* Pontificalibus nõ fuerunt incurſæ ſaltem quoad Deum, & forũ cõſciẽtiæ, niſi per eos qui exierũt monaſteria & religiones per exitum mortiferũ. Neq; omnes qui per talem exitum exierũt, quia prædictæ bullæ non induxerunt pœnas, niſi contra apoſtatas à religione, vt colligitur ex earum procemijs & verbis, ibi, *apoſtatas*, & ibi, *apoſtaſia*, decies repetitis in bullis Pauli IIII. & Pij IIII. & bulla Pij IIII. ſolũ eſt intelligẽda de his, quos cõprehendit bulla Pauli Quarti, quæ interpretatur illam. Cum lex interpretãs aliã intelligẽda ſit de cõprehenſis, in ea iuxta quandam authenticam, *c* & hoc determinat Cardinalis. Nec obſtat q̃ Paulus Quartus dicit in ſua bulla. *Omnes & ſinguli, qui poſt profeſſionẽ per eos in ætate legitima conſtitutos in aliquo approbato etiã militari Ordine purè & liberè emiſſa temeritate propria aut quouis prætextu, aut cauſa extra clau-*

a Fol. 359.

b Fol. 398.

c Aut Hæc cõſtitutio. §. vnde col lat. 3. Card. propoſ. 3. in c. ſtatutũ. v. cum ſua. de elect.

clauſtra ſuorum regularium locorum degunt. Quia dicta verba debẽt intelligi de prætextu & cauſa illicitis, quoniam vna pars copulatiuæ dubij declaratur per aliam. Vnde cũ verbum, prætextu, & verbum cauſa ſint generalia, & dubia ad licita & illicita debent intelligi per aliam partem copulatiuæ, ibi, *temeritate propria* de iniuſtis, & temerarijs, tum, quia illa verba, apoſtaſia, & apoſtata, decies repetita, intelligẽda ſunt de illis qui per apoſtaſiam degunt extra clauſtra, repetitio enim eiuſdẽ verbi in eadẽ lege vel Canone grãde myſteriũ indicat iuxta gloſſam *c* celebrẽ, tum, quia niſi illa bulla ad apoſtatas reſtringatur, poſſet argui pontifex in ea de iniquitate, quod nõ eſt dicendũ de lege à Paulu Quarto ſanctiſsimè lata. Cũ vt Theologus doctiſsimus noſſet de legis eſſentiali qualitate eſſe iuſtitiã, & honeſtatẽ iuxta ea, quæ in ſuperioribus latè diximus. Nec Pius Quartus eius conſtitutionem vt non iuridicam notauit, ſed ſolum declarauit eam, quãtum ad formam procedẽdi, & declarandi eſſe priuatos beneficijs & dignitatibus, fore neceſſariũ, vt exhiberẽt licẽtias, & à iudicibus apoſtolicis eorum veritas, vel ſubrectio examinaretur. Vnde hodie conſtitutio Pij Quarti ſolum habet locum in apoſtatis & in his qui cum literis & diſpenſationibus ſubreptitijs in ſeculo vagantur, qui per ordinarios poſſunt compelli vt ad ſuas natiuas religiones reuertãtur eos beneficijs eccleſiaſticis priuando, prout ſecundũ Deum melius ipſis videbitur expedire. Quod cõfirmat Cõcilium *d* Tridentinum, dicens, quod non liceat regularibus à ſuis Conuentibus recedere etiam prætextu ad ſuperiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſsi aut vocati fuerint qui vero ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit ab ordinarijs locorũ tãquã deſertor ſui inſtituti puniatur. Ex quo colligitur, quod non ſolum virtute cõſtitutionis Pij Quarti, poſſunt ordinarij procedere cõtra apoſtatas, eos ad clauſtrum reducendo, ſed virtute dicti Concilij Tridentini ipſis facultatẽ ad eos coercendos concedentis. Verum tamen eſt, quod non licebit ipſis ordinarijs ipſos ſine licẽtia in ſcriptis per ſuum territorium tranſeuntes detinere, neq; punire ſi fidem fecerint ſe grauatos appellaſſe, vel degrauamine proteſtatos corã ſenioribus iter arripuiſſe ad ſuperiorem, & ideo licentiam in ſcriptis non deferre, quia noluit eam dare prælatus à quo appellarũt, vel iuſte metuerũt eam petere, vel quia per appellationem, vel licentiæ petitionẽ in carcerem iniuſtè coniecti aufugerunt prout affirmat Nauarrus, *e* hanc opinionem neruoſe defendens. Supradicta ſunt conformia conſtitutioni Innocentij Octaui, quæ habetur in libro Monumenta *f* ordinũ. qua præcipit, *omnibus eccleſiarum prælatis, vt omnino exitet fratres Minores diſcedentes ab ordine poſt profeſsionẽ, ac quod illos (cũ requiſiti fuerint à miniſtris & cuſtodibus) denunciari faciãt fore excõmunicatos*, nã iã modo poſſunt vlterius progredi contra eos procedendo, iuxta decretum concilij ſuperius allegatum.

c Glo. in c. 1 de iure patronatus.

d Con. Trid. ſeſ. 25. de regul. c. 4.

e Nau. in c. nulla. 18. q. 1. in fine.

f In 1. impr. fol. 37. & in 2. fo. 121. cõceſ. 1163.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Prælatus teneatur requirere apoſtatam & fugitiuum monachũ.

REſpondeo dicẽdo, quòd Abbas, & qui libet prælatus cõuentualis requirere debet monachos fugitiuos, & ad clauſtrũ deducere, ſalua diſciplina ordinis iuxta quãdam Decretalẽ. *a* Quæ requiſitio mãdatur ibi fieri annuatim in tẽpore Capituli. Quando tamen monachus fugitiuus ita eſſet ſcandaloſus, & periculoſus alijs fratribus, & aptè non poſſet capi, cogi, & detineri, ait *b* Sylueſter, quod forte prælatus vel conuẽtus non teneatur reducere talẽ ſecundũ Archidiaconum, ne alijs noceat, ſi non ſperatur poſſe emendari, quia vtilitas communis præponitur priuatæ. Et huic dicto ſuffragatur D. Bonauentura *c* dicens de iſtis fugitiuis incorrigibilibus. Quod ſi Deo permittente, aliqui ſe ipſos eijcerẽt, gratiæ ſunt Deo referẽdę, non quia illi peccauerũt, ſed quod oues ſuas à peſtifera contagione liberauit. Vnde Apoſtolus ad Galatas *d* ſcribens, ait, vtinam abſcindantur, qui vos conturbant, ſcilicet, puritatem veſtram, pacem & famam. Si autem ſperatur correctio & impeditio malorũ eius ſi coerceatur, vel detineatur, tenetur prælatus, vel conuentus, & corrigere, & cogere ad redeundum, iuxta determinationem cuiuſdam Decretalis. *e* Et ſi nolint debent incarcerari. Dixi, ſalua ordinis diſciplina, quia ſic ponitur in regula B. Benedicti, quæ habet, ꝙ ter egreſſus monaſteriũ, ad monaſteriũ recipi non debet, vt dicitur in capitulo ſecũdo eiuſdẽ regulæ. Et ſicut incorrigibilis debet eijci â monaſterio quando in ergaſtulis

a c. ne religioſi. ex de regulis.

b Syl. v. apoſtaſia. n. 10.

c D. Bonau. ſu. reg. q. 14

d Ad Gal. 5.

e c. â nobis extra. de apoſtat.

non

non posset commode detineri. Dixi (ita esset scandalosus) graue autem scandalum erit quando alij dicũt se potius tale monasteriũ deserturos, quàm simul cum illo moraturos sicut ait Hostiẽsis se aliquãdo vidisse de facto, & similiter Archidiaconus hoc vidisse asserit in quadam moniali. At in hoc putat Syluester, f stando esse arbitrio boni viri.

f Sylu. vbi sup. not. 11.

ARTICVLVS. VI.

Vtrum prælatus possit vbicunque deprehendere apostatam fugitiuum.

REspondeo dicendo, quod potestas prælati supra suum subditum regulare est tanta vt etiam extra suum monasteriũ & territorium manentem fugientem & male vel bene facientẽ sine licentia ipsius possit capere realiter, & vinctum in suũ monasteriũ adducere, sicut quicunq; possidet aliquã rem potest propria autoritate vbicunq; eam inuenerit capere & retinere, iuxta quandã legem. a Tum quia Dñs potest capere seruum fugientem vbicunque ille eum inuenerit iuxta alias leges. b Quarum vna habet curialem vel cohortalem, id est, curię vel cohorti obligatũ fugientẽ capi posse autoritate curiæ, vel cohortis cui obnoxius est. His & alijs hanc conclusionẽ probat Nauarrus. c Et licet hoc ius cõmune concedat, priuilegia tamen amplius concedunt fratribus minoribus, quod scilicet, eorum generales, & prouinciales ministri ac custodes, & cæteri fratres ordinis Minorũ possunt apostatas & insolentes dicti ordinis excõmunicare, ligare, capere, & carceri mãcipare si videbitur expedire, vt cõcessit Innocẽ. VIII. d Quod ipsum cõcessit Clemens e IIII. in quocunque habitu eos cõtigerit reperiri, inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis, & in Marimagno f fratrũ Carmelitarũ id ipsum concẽditur. Et additur, quod præfati fratres apostatæ possunt capi, & incarcerari, &c. inquocunq; loco etiã si in curia Romana inueniri eos contigerit, in qua sicut extra possunt prælati dicti ordinis super subditos suos ratione professionis tã tacite quam expresse emissæ, tanquã ordinarij procedere: ita habetur in libro Monumẽta g ordinum. Multa circa hoc inueniuntur priuilegia, quę esset fastidiosum recensere, & ne fastidiũ ingerã ea ex proposito subticeo, aduertendo ex ipsis colligi non solũ prælatos suos subditos apostatas, & fugitiuos capere posse, sed omnes alios sui ordinis apostatas, & fugitiuos vbicunque eos sine licẽtia in scriptis inuenerint, inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij sæcularis, & ita vsu & consuetudine in nostra & alijs religionibus receptũ videmus. Ita cõcessit Leo X. congregationi Camaldulẽsi, & Eugenius IIII. cõgregationi mõtis Oliueti, & cõgregationi S. Iustinæ & S. Benedicti Hispaniæ, & Clemẽs III. & Clemẽs IIII. & Gregor. IX. Carthusiẽsibus prout refertur in Cõpẽ. h Cistertij ordinis.

a a. l. quis §. differenti. ff. de acquir. possess.

b l. 1. §. per seruũ qui in fuga ff. de ac. possess. l. 1 C. vbi curia lis vel cohortalis.

c Nau. in c. nullũ. 18. q. 1. n. n. 50.

d Habet. in li. Monum. ord. in 1. impr. fo. 37. & in 2. fol. 121. concess. 264

e Habet. in eod li. in 1. impr. fol. 58 & in 2. fo. 14. concess. 329.

f in §. apostatas corrigi quoque ordinis.

g In 2. impr. fo. 186. concess. 470.

h Tit. fugitiuus, §. 5.

ARTICVLVS VII.

Vtrum prælati teneantur petere licentiam á fratribus ad sua monasteria accedentes.

REspõdeo dicendo, quod Sixtus V. Romæ apud D. Petrũ anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, septimo Kalẽdas decembris, Pontificatus sui anno tertio in cõstitutione contra illegitimos criminosos volens multis malis remedio apostolico obuiare sequentem ponit constitutionẽ dicens. *Sed quia interdum Sathanas in Angelũ lucis se callidè transfigurat, ac perditi quidam & facinorosi homines quod sæpè vidimus, & experti sumus, instigante antiquo pacis, & religionis hoste nõ veriti sunt temerario ausu habitũ religiosorũ assumere, ea mẽte, vt veluti sub ouina pelle lupi rapaces per dolũ, & insidias Christi fideles incautos, & nihil male à religiosis suspicãtes opprimerẽt, siue vt post scelera patrata viã faciliorẽ ad fugã haberent, siue vt sæuitiã curiæ sæcularis, quæ eos prope modũ interceptos persequebatur, maxus aufugerent. Et contingit aliquando ipsos sicarios religiosos vestibus indutos à veris religiosis dolo, ac fraude deceptis, intra domus regulares hospitio receptos fuisse. Prohibemus eodem modo atque interdicimus ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciam sui ordinis transeundo etiam in itinere intra aliquod monasteriũ, domũ vel locũ alterius prouinciæ ad habitandũ, vel tanquã hospes recipi, aut ad modicũ tempus diuertere possit, nisi à superiori eius loci vbi resident expressã licẽtiã residẽdi in scriptis obtẽtã, seu literas obediẽtiæ, vel cõmẽdatitias secũ deferat, atq; exhibeat, vel nisi ita cognitus sit ijs ad quos diuerterit, vt de eius persona nullus omnino dubitationi aut suspectioni loc⁹ relinquatur.* Et addit inf. Sixt. V. *Volum⁹ vt hi qui etiã pietatis, vel hospitalitatis prætextu regulares alterius prouin-*

prouinciæ ignotos, aut ſine licentia, vel literis omnino receperint pœnas priuationis vocis activæ & paſſiuæ, necnon officiorum graduum, honorũ, & dignitatum obtentorum, atque inhabilitatis perpetuæ pariter incurrant.

Circa quam conſtitutionem primo eſt notandum, in religione in qua non ſeruatur à maiori parte ſuperiorum ipſius non obligat alios volentes eam ſeruare, prout diximus ſupra in quæſt. 6. art. 10.

Secundo eſt notandũ, quod pœnis huius conſtitutionis non afficiuntur prælati qui recipiũt religioſos ſuæ prouinciæ ad eorum monaſteria, ſine licentia ſuorum ſuperiorũ diuertentes. Hæc enim cõſtitutio loquitur quãdo recipiũtur fratres alterius prouinciæ, vt patet ex eius verbis ibi, *ex vna prouincia ad aliã prouinciã*: & ibi *alterius prouinciæ* & infra ibi, *alterius prouinciæ ignotos*. Supponit enim Sũmus Põtifex, quod ſi ſunt fratres eiuſdem prouinciæ ab aliquo eiuſdem cõuentus in quo recipiũtur debẽt cognoſci, aut ſaltẽ poſſunt ab ipſis religioſis cognoſci ex interrogationibus & informationibus cum ipſis habitis. Et licèt dicta, cõſtitutio loqueretur vniuerſaliter etiã de religioſis eiuſdẽ prouinciæ ea ſine dubio non debet habere locũ in religioſo cognito ad aliquod monaſteriũ ſine licentia diuertente, cum in eo ceſſet ratio huius conſtitutionis, quæ fuit impedire ne ſicarij & crimino ſi in cõuẽtibus veſtiti habitu regulari hoſpitarentur, & dolo & fraude delicta, & ſcelera committi ab ipſis ſolita continuarent, ita vidi in facti contingentia fuiſſe reſpõſum à viris doctiſsimis, quorum ſententiæ ego quoque læto animo ſubſcripſi iudicans prælatũ dictum religioſum recipientẽ in pœnas huius conſtitutionis minimè incurriſſe.

ARTICVLVS VIII.

Qua pœna puniantur hi fugitiui,

REſpõdeo dicẽdo, q̃ Eugenius IIII. pro ampliori cõſeruatione congregationis Ciſtertij, & cõgregationis S. Benedicti Hiſpaniæ anno Dñi milleſimo quadringẽteſimo ſexto, & Celeſtinus V. pro ſua cõgregatione, *Prohibuit cuicunq; ex monachis cõuerſis, & perſonis religioſis monaſteriorũ earũ, ne ſub excõmunicationis incurrendæ pœna ipſo facto ſine generalis reformatoris, vel etiã Abbatis, & cõmẽ tuũ, quorũ tũc religioſus fuerit petita & etiã obtenta licẽtia à monaſterio exire poſsit, etiã ſi ad quẽcunq; aliũ ordinẽ vel locũ ſeu q̃cunq; aliud monaſteriũ earũ, vel cuiuſuis ordinis trãſire velit, quam ex cõmunicationẽ incurrere voluerũt Abbates, Priores, religioſos, & ſuperiores dictũ trãſeũtẽ recipiẽtes, ſi poſt quã per dictos cõgregationis monachos requiſiti intra triũ dierũ ſpatiũ dictũ tranſlatũ ad propriũ monaſteriũ à quo exierit ſine difficultate nõ remiſerint cũ effectu, à qua tã recipiẽtes, quã trãſeũtes, niſi in mortis articulo ad ſuũ monaſteriũ reduxerint abſolui nequeũt.* Circa quã cõceſſionẽ aduerte primo cũ Collect. [a] cõpẽdij Ciſtertij quod ad nullũ aliũ etiã Carthuſiẽſiũ ordinũ, niſi petita & obtẽta licẽtia ſupra dicta monachis Ciſtertij tranſire licet, etiã virtute literarũ apoſtolicarũ, niſi in eiſdẽ de monaſterio, & ordine, & dicta conceſsione ſpecialis & expreſſa mentio habeatur cũ decreto irritãte, quidquid ſecus. Imo ait, quod cõcordia eſt facta inter Ciſtercienſes, & Carthuſiẽſes, q̃ nullus monachus ordinũ ſuorũ de vno ad aliũ ſine licentia poſsit tranſire.

[a] Collec. in cõp. ti. fugitiuus. §. 1. & 2.

Secũdo eſt notandũ, quod licet monachi S. Benedicti, cõgregationis Regni Portugaliæ ſupradicto gaudeãt priuilegio, eo tamẽ ipſi non vtuntur, vt patet ex quadã conſtitutione facta à dictis Patribus in capitulo generali celebrato in Sancto Martino de Tibaes decima tertia die mẽſis Maij, anno Dñi milleſimo quingenteſimo nonageſimo. cuius tenor lingua Luſitana eſt qui ſequitur.

Quando algũ religioſo da noſſa Ordẽ ſe quiſer paſſar à outra Ordẽ dos Mendicãtes, nam facilmente ſe lhe conceda: mas neguẽlha. Porẽ ſe elle à tomar nãlha cõcedendo, vaſe em boa hora: poys os Canones declarã, q̃ petita licẽtia, & nõ obtẽta, o tal religioſo ſe podeſſe mudar á outra religiã mays eſtreyta. Eſe de fora

pedir

pedir à tal licença denlha. Mas ſe com eſta cor andar vagueãdo: mãdamos, q̃ o prendam, & caſtiguẽ como fugitiuo.

ARTICVLVS IX.

Qua pœna puniantur, dicti os fugitiuos recipientes.

REſpondeo dicendo, *Quod nullæ perſonæ Eccleſiaſticæ vel ſæculares, quacũque dignitate præditæ aliquem ex Prælatis vel monachis abſque ſuperioris, licẽtia apud eos diuertentẽ recipere, & penes ſe detinere audeant, etiã prætextu arctioris vitæ ordinis, vel obſeruantiæ etiã autoritate quaruncũque literarum Apoſtolicarum, in quibus de Prælato monacho & cõgregatione nominatim expreſſe mentio facta nõ fuerit. Recipientes vero ſi intra tres dies poſtquã eis præſens priuilegiũ innotuerit prædictũ Prælatũ, vel monachum eidẽ cõgregationi cũ effectu non reſtituerint vel à ſe realiter abiecerint, excõmunicationis ſententia ipſo facto innodati exiſtãt in qua, niſi in mortis articulo, vel á ſede Apoſtolica abſolui nullo modo poſſunt.* Ita cõceſsit Leo X. cõgregationi Camaldulenſi. Et Iulius II. cõgregationi montis Oliueti, & Innocent. IIII. [a] nobis Minoribus. *cõceſſit, q̃ retinẽtes fratres fugitiuos, & ipſi fugitiui, ſint ipſo iure excõmunicati. Nec nõ remanẽt etiã excõmunicati eis dẽ auxiliũ, cõſiliũ, aut, fauorẽ præſtãtes* prout cõceſsit Iulius II. ordini Prædicatorum, & habetur in libro Monumenta [b] ordinũ. Attende tamẽ (prout ait Collector [c] priuilegiorum Mẽdicantium) quod in mari magno fratrũ Carmelitarũ additur quædam clauſula, ſcilicet, *quod poſſint Prælati ordinis promulgare ſententiã excõmunicationis in detinẽtes fratres diſcedẽtes, vel apoſtatas, ſiue tales retinẽtes ſint laici ſiue clerici.* Ita habetur in lib. Monumenta [d] ordinũ. Et ait Collector, ſe videre, quod hæc eſt magna autoritas conceſſa Prælatis ordinis: & quod alibi nõ inueniatur ſimilis. Circa quam conceſsionem eſt aduertendum, quod recipientes, & detinentes ſupradictos fratres, non inquantum fugitiuos & apoſtatas, ſed in quãtum conſanguinei affines, aut amici, & familiares benignitate quadam naturali ipſis benefaciendo non incidunt in dictam excõmunicationem: quod probatur. Nã etiam Bulla Cœnæ, quæ quotannis publicatur, & intimatur excommunicat detinentes hæreticos aut eis auxilium præſtantes. Et ſecundum communiter Doctores illa excommunicatio non comprehendit recipientes, aut auxilium præſtãtes ſupradictis, non tanquam, hæreticis ſed tanquam amicis, aut alio vinculo humanitatis addictis. Solum enim recipientes & auxilium præſtantes ipſis hæreticis, inquantum hæreticis cõprehendit vt recte notauit Caietanus. Tum quia poteſt quis, licet non teneatur, eiſdem etiã non extreme indigentibus ſubuenire quatenus homo, argumento cuiuſdã Canonis e loquentis de peccatore dicẽtis *quia peccator eſt, corripe quia homo miſerere. Et ibi, nulli hominis clauſa dẽda eſt miſericordia ſicut nulli peccatori impunitas relaxanda eſt:* tũ quia nullo Canone cõtrarium probatur. Licet multis probari poſsit, eum præſumi fauere hæretico, qui ſciẽs eũ eſſe talẽ fauet ei ſine aliqua circũſtãtia quæ excuſare poſſet eũ etiã in foro exteriori à tali præſumptione, quales multæ occurrere poſſunt fundatæ in timore neceſsitate, cognatione, vel vtilitate, in pace militia & bellis, in quibus videmus & legimus Catholicos Imperatores & Reges donis, ducib' & militibus fauiſſe Lutheranis. Quoad forum autẽ interius, in quo ſola veritas reſpicitur, facile eſt decernere fauorẽ datũ alicui eo reſpectu, quo malus, & hæreticus eſt à dato ab ipſo, eo quod proximus, & à Chriſto redemptus. Ita doctiſsimus Nauarrus, [f] ſupradictis conſentiens. Vnde ſic debemus in noſtro caſu Theologizare, quod ſcilicet non remaneant excommunicati recipientes apoſtatas & fugitiuos, ſi hunc illis fauorem impendũnt, non titulo, & colore apoſtaſiæ aut fugæ à religione, ſed titulo pietatis, amicitiæ, & conſanguinitatis, & benignitatis erga proximos afflictos ſatis debitæ. Et iuxta hanc Theologiam priuilegia ſuprapoſita ſunt explicanda.

[a] Ita habet. in li. Monumẽ ord. in. 2. impr. fo. 260. cõ. 651.

[b] In. 1. imp. fo. 237. cõc, §§4.

[c] Tit apoſtatæ ab ord. § 8. infin,

[d] In. 1. imp. fo. 183. conc 452.

[e] Ca. duo iſta nomina. 23. q. 4.

[f] Nauarr. in ma. c. 27. n. 55.

ARTICVLVS X.

Vtrum apoſtatæ & fugitiui fratres ſint à ſuis Prælatis benigne ſuſcipiendi.

REſpondeo dicendo, neminẽ negare poſſe apoſtatas, & fugitiuos fratres qui ſui ſacri ordinis habitu derelicto vagantur dignos eſſe regulariter vituperio, indignos auxilio. Tum, quia manum ad aratrum poſtquam miſerunt retro aſpexerũt, & effecti ſunt indigni regno Dei, iuxta dictum *a* Domini noſtri Ieſu Chriſti. Tum quia multa addunt & cõmittunt digna maximo ſupplicio: cum cæteris paribus omnia in eis peccata ſint aliquanto maiora, etiam ſi ob ſolam circunſtantiam religionis non fiant ſemper mortifera, quæ abſque illa ſolum ſunt venialia ſecundum Diuum Thomam. *b* Ob quæ & alia multi pijſsimi, & circunſpecti viri nullo alio remedio iuuandos putant, quam vt redeant in monaſteria, vnde exierunt pœnas omnes quãtum libet graues eis paratas ſubituri, & ſi redire noluerunt, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea cura de eis habeatur: imo tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur à dæmonibus, vt plurimum deuorandæ. At doctiſsimus, nec minus pius Nauarrus *c* ex multis probat. Primo eos, qua parte fieri poteſt tum blandiendo, tum docendo inducendos eſſe, vt ad idem aratrum in quod manum miſerant redeant, & ita pareant, vt contumacia & inobedientia quibus vſi ſunt in duplicatam obedientiam & reuerentiam commutentur. Deinde, quod ſi ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impedimentis ad id peragendum retardantur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur, alijs quidem facta facultate tranſeundi ad eiuſdem ordinis monaſteria alijs ad alias eiuſdẽ ordinis prouincias, alijs ad alios ordines æquales, alijs etiam ad laxiores: quod prudentiæ, & ſuperiorum iudicio relinquitur. Ex his colligitur, qua benignitate ſint iſti miſeri recipiendi, & tanquam oues perditæ à paſtoribus ſuper humeros ſuos ſubleuandæ, non extinguentes hæc ligna fumigantia, & hos calamos caſſatos non infringentes. Ad ſimilitudinẽ Saluatoris Domini noſtri, conſiderantes Dominum poſuiſſe hos homines ſuper capita ſua. Non ſolum enim ſunt trahendi ſubditi à Prælatis ſuperhumeros, ſed ſuper capita. Nam eorum regimen non ſolum eſt onus humeri, ſed etiam capitis. Debent enim viribus gubernari & diſcretione, & prudentia ſubleuari, & blanditijs attrahi.

a Lucæ. 9.

b D. Thõ. 2. 2. q. 188. a. 9.

c Nau. in ca. ſtatuimus. 2. n. 13.

ARTICVLVS XI.

Vtrum bona apoſtatarum, & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipſum ordinem.

REſpõdeo dicẽdo, quod ipſi apoſtatæ nihil ſibi quęrũt ſingulariter, nec monaſterio alicui ſuo. Quia licet regulariter religioſi aliorum ordinũ contrahendo vtiliter quærant ſuo monaſterio, vel ordini iuxta doctrinam Innocentij, *a* ſiue cõtrahant nomine ſuo, ſiue nomine monaſterij, vel ordinis, ſiue imperſonaliter, vt tradit Nauarrus *b* poſt Baldum. Frater tamẽ Minorita dẽ Obſeruantia non poteſt id facere: quia monaſteria & ordo ſancti Franciſci de Obſeruantia ſunt incapacia dominij & poſſeſsionis omnium bonorum pecuniorum, iuxta ſuam regulam à iure communi *c* confirmatam, & declaratam. Loquendo tamen ſecundum priuilegia ipſi ordini conceſſa, aliter eſt procedẽdum. Leo enim Decimus conceſsit, *Vt quandocũq; acciderit, quod fratres Minores extra obediẽtiam vagãtes obſeruãtia fuerint capti, aut ſponte redierint ad ordinem, qui aliqua bona habuerint, quæ tẽpore apoſtaſiæ diuerſis vijs acquiſierint, poſſint Prælati ordinis, & alij fratres, quibus ipſi commiſerint accipere talia bona & ea exigere à quibuſcunque perſonis ea detinentibus, & vti illis, ſi talia ſunt quorum vſum, liceat fratribus habere, vel ſi huiuſmodi nõ ſint, quib⁹ in propria ſpecie fratribus vti non liceat, vt ſunt pecuniæ, veſtes ſæculares, & ſimilia, quod fiat de talibus rebus ſicut fieri mãdatur in declaratione ſuæ regulæ de ſimilibus, quãdo ſibi ab alijs dantur, vel in teſtamentis legantur. Et conceſsit* quod

a Cap. Cum olim. 5. de priuileg.

b Nau. in c. non dicatis 12. q. 1. n. 12. Bal. in l. ſeruũ. C. de pact.

c Cap. extijt §. ad hæc de ver. fig. l. 16, Cle. exiuit. §. proinde eodem. tit

quod ſi oportuerit huiuſmodi bona in iudicio petere poſſit hoc facere Procurator, ſeu ſyndicus ordini deputatus auteritate Sedis Apoſtolicæ, vel alius amicus ſpiritualis fratrum, qui ab aliquo prælato ordinis ad hoc fuerit nominat ns. Ita habetur in ſupplemento. *d* Ex quibus infertur, quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia, quæſita per Minoritam apoſtatam pertinent ad ſedem Apoſtolicã, & poſſunt peti à dicto ſyndico, & diſponi ab his, prout prælatus dicti ordinis ordinauerit non tamen ſecundum rigorem ſyndicus tenetur ad omnia debita liquide contracta per dictum apoſtatam, cum ipſe ſyndicus ſit conſtitutus nomine Sedis Apoſtolicæ, quæ pro conſeruatione ordinis, & quiete fratrum recipit in ſe dominium iſtarum rerum. Non tamen conſtituitur adſoluendũ debita ab ipſis fratribus contracta, cum ius reſiſtat obligationibus ab ipſis initis: nõ tamen reſiſtit acquiſitioni dominij, quod per ipſos Sedi Apoſtolicæ in vtilitatem horum fratrum poteſt obuenire. Et hoc videtur tenendum. In quam partem inclinat Nauarrus: *e* licet in hac difficultate aliquantulum fuerit hallucinatus propter ignorantiã ſupradictæ cõceſsionis I. eonis Decimi. Vnde infertur, quod apoſtatæ & fugitiui aliarum religionum habentium bona in communi, quibus poteſt acquiri aliquid in communi poſſent petere prædictas actiones, & iura. Minime tamen obligantur loquendo ſecundum rigorem ad ſoluendũ debita per ipſos apoſtatas contracta. Verum eſt tamẽ quod ſicut ille, qui emit rem Eccleſiæ ſine ſolẽnitate non poteſt repetere pretium ab Eccleſia, prout dicitur in iure, *f* niſi pretium ſit conuerſum in vtilitatem Eccleſiæ: vt argumento eiuſdem Decretalis *g* tenet Sylueſter: ita etiam non poſſunt creditores petere à monaſterijs ſibi debita ab apoſtatis ipſorum monaſteriorum, niſi id, propter quod debitum fuit contractum, conuerſum ſit in vtilitatẽ ipſorũ monaſteriorũ Qui enim ſẽtit cõmodũ, ſentire incõmodũ quoq; neceſſe eſt, prout ait quædã iuris regula. Adeo hoc videtur verũ, vt id etiã ſentiam affirmãdũ in fratribus Minoritis regularis obſeruantiæ, ſi ad ordinẽ reuerſi aliqua bona ſecũ traxerint, ex his enim debet Syndicus ipſorũ fratrum debita perſoluere, nõ enim credendũ eſt piam ſedem apoſtolicã velle ſibi applicare dictorũ bonorũ dominiũ ita vt debita per dictos fratres cõtracta minime exrebus p ipſos acquiſitis ſoluãtur

d Fol. 62. cõ ceſſ. 203.

e Naua. li. 3. cõſ. tit. de regul. con. 95.

f li. q. 2. ca. non liceat.

g Cap. 1. de depoſi. Syl. vt alic. n. 14.

h Ca. quiſen tit de regul. iur. l. 6. Cle. 1. de cenſ.

ARTICVLVS XII.

An prædicti apoſtatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeũtes teneãtur ſcribere memoriale creditorũ & debitorum, & ipſum ſuo Prælato præſentare.

REſpondeo dicẽdo, quod prædicti cuiuſcunque ſint ordinis, tenentur ſcribere aliquod memoriale creditorum & debitorum, & ſcripturarum, & teſtium, quibus ea, quæ oportet probentur, & tradere illud ſuis prælatis, petẽdo ab eis humiliter, vt dictis debitis ſatisfaciãt: ſiquidẽ ipſi nihil habẽt, nec habere poſsũt propriũ, vt tales ſatisfactiones fiant, & debita per eos contracta ſoluantur. Sed quid, ſi apoſtata fuit propter apoſtaſias & alia eiectus à religione per ſententiam iuridicam & diffiniti uam: & cum eſſet in vinculis eius prælatus ipſi per obediẽtiã præcepit, vt omnia eius debita propalaret, dicens ſe ex bonis ab ipſo ad religionem per apoſtaſiam adductis paratum eſſe omnibus creditoribus ſatisfacere: & ipſe quandam debitorum ſummam patefecerit. Poſtea autem eiectus à religione miſit Epiſtolam ad prælatũ: qua ipſi alia in multo maiori quantitate debita ſatisfacienda indicauit, dicens cum hoc ſuam conſcientiã exonerare. Nunquid tenetur prælatus ex dictis rebus hęc noue manifeſtata debita ſatisfacere. Ad quod reſpondeo, q̃ nõ tenetur ei credere in iſto caſu, cũ nemo ſecundum ius credatur peccare: & ipſe apoſtata ſub obedientia, & excõmunicationis ſententia iuſſus, manifeſtare omnia debita aſſeruit minorem multo ſummã obligatũ eſſe perſoluere. Cui aſſerto magis credendũ eſt quam ſecundo: cum primũ fuerit dictũ ſub dicta cenſura, & obedientia, ſecundum autẽ non. Præterea poteſt præſumi de tali excluſo, quod eã ſummã & ea debita poſtea fraudulenter propalauerit, cõuẽtione facta cũ fictis creditoribus dicendo ea ipſis deberi: vt ſic ſumma, quam in apoſtaſia quæſierat ad ſuas manus poſſet peruenire, & ipſi religioni nihil relinqueretur: quod non eſt alienũ ab ipſis cum totam ſuã vitam in fraudibus, & cauſationibus conſumant. Præterea hoc probatur: Nam ſecundũ iura rei cõfeſſioni primæ magis eſt credendum, quam ſe cundæ

cundę, prę sertim quãdo prima est iudicialis, prout cum communi contra Bartolum tenet doctissimus Couarruuias *a* Menchaca, & Iulius Clarus, & ita cõsuluit in facti cõtingẽtia, cui dicto subscripsit, quidã doctus & religiosus vir.

a Cou. li. 2. va. c. 13 Mincha. cõtrou vsufrequ. c. 32. n. 4. Iul. Clar. in pra ti. crimi. §. fi. q. 53. n. 11.

Sed contra dicta in his duobus articulis adest nobis quędam constitutio Pij Quarti incipiens. *Cupiẽtes malitijs nonnullorum &c.* data Romę anno Domini millesimo quingẽtesimo sexagesimo, septimo die Decẽbris pontificatus sui anno primo. Qua determinauit, quod omnia acquisita per negociationem illicitam clericorum & religiosorum quę in tempore mortis eorũ remanserũt in consumpta, vel quibus in vita priuantur Sedis Apostolicę Camerę applicari. Quã Bullam refert Nauarrus, *b* dicens, eam continere ius nouum: tum quia nusquã hoc alibi inuenitur statutũ: tum quia vtitur verbo, *decernimus*, quod inducit ius nouum. Quo fit vt non adeo sit firmum (vt ait Nauarrus) id ꝙ quidã respõderunt, scilicet omnia pertinere ad monasterium, vnde iam professus, sine licẽtia exiuit, in hac enim Bulla, quã ipsi non viderunt, contrariũ videmus cõtineri, quod tanquam quotidianum valde videtur notãdum, & consulendũ esse monasterijs, quorũ religiosi talia taliter quęsierunt, vt se componant cũ Camera Sedis Apostolicę, quę in illa ius habet, quo iure optimo & firmo talia bona petere possint? Hęc Nauarrus. Ex qua Bulla ibi: *Quibus etiam illos viuentes priuari, & eis destitui contigerit* Colligitur bona apostatarum, quibus ipsi in vita priuari, aut destitui contigerit, non pertinere ad monasterium, sed ad Camerã Apostolicam. Nam respondetur, prædictã constitutionem intelligendã esse de bonis acquisitis illicite ab apostatis extra claustra degentibus, quę inuenta fuerunt tempore mortis eorum. Hæc enim veniunt sub nomine spoliorum, non autem de bonis acquisitis à Regularibus apostatis aut fugitiuis, qui ad sua monasteria reuertuntur. Bona enim ista ade apertinent monasteria (iuxta decisionem iuris communis) quibus talis fugitiuus debet cum alijs fratribus alimentari, si in claustro manserit. Et si propter eius demerita expellatur, debet ei subueniri de vestitu, & alijs necessarijs, ne statim cogatur mendicare, iuxta doctrinam Nauarri. *c* Et secundum hunc modum intelligẽda est cõstitutio *d* Gregori tertij decimi, quę habetur inter constitutiones Pontificales eiusdem Summi Pontificis. Quę incipit. *Officij nostri partes sedudo, & cæt.* Nam ea constitutio loquitur de bonis apostatarum & fugitiuorum, aut religiosorum viuentium & decedentium, extra claustra, vt patet ex eius verbis, ibi, *Post eorum obitum*, & ibi *sufficienti fuerint testãdi aut de illis disponendi facultate suffulti*, & ibi, *nomẽ & eius veri hæredis, illiusq́ naturã sortiri.* Et secũdum hunc sensum allegauit dictam constitutionem Nauarrus, *e* dicens per eã bona acquisita â religioso apostata decedente extra claustra Camerę Apostolicę deberi. Imo ex hac Gregorij Decimitertij cõstitutione, colligitur cõstitutionẽ Pij IIII. tantũ de his bonis esse accipiendã. Nam allegans cõstitutionẽ prædictam, dicit eam continuisse bona acquisita à dictis Regularibus extra claustra post eorum obitũ ad eandẽ Camerã Apostolicã pertinere. Et dictę cõstitutiones determinãtes omnia ista Cameræ Apostolicę applicari, sunt intelligendę deducto ęre alieno, & solutis debitis, quibus ipsi Apostatę tenebantur sicut explicat Gutierrez *f* aliam similẽ constitutionem Pij V. determinãtis ornamenta paramẽta, vasa, missalia, gradualia, libros cantuũ, & omnia auri & argenti consecrata, & omnia destinata per quẽcunque beneficiarium, aut Pręlatos Cõmendatarios, ad cultũ diuinũ applicari tẽpore mortis ipsorũ siue ab intestato, siue cũ testamẽto decedãt Ecclesijs monasterijs, & beneficijs, vbi dicti beneficiarij, Pręlati & Cõmendatarij suũ titulum habent, & redditus colligũt, etiam si ad testandum habeant facultatẽ. Hęc enim cõstitutio intelligitur iuridice ab ipsomet Gutierrez, deducto prius ęre alieno & debitis quibus alias minime potest satis fieri.

b Naua. de spol. cle. §. 7 n. 4.

c Nau. vbis. §. n 5.

d Naua. li. 3. cõs. tit. de st. mon. cõs. 17

f Guti. li. 2. pract. c. 94. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum solũ bona acquisita ab apostatis per negotiationẽ contra iustitiã applicentur Cameræ Apostolicæ?

RESpõdeo dicẽdo, ꝙ dupliciter potest considerari negotiatio illicita: quędã enim est contra virtutem iustitię specialem

cialem, quæ non ſolum inducit peccatũ, ſed etiam obligationẽ ad reſtituendum. Alia eſt quæ fit cõtra virtutes Morales, vt quæ fit à regularibus & Eccleſiaſticis, quib us prohibitum eſt iuxta ſacros Canones negotiari, prout tradit Panormitanus, *a* & reſoluit poſt alios Nauarrus. Et hæc ſolum induc it peccatum ſine obligatione aliqua ad aliquid reſtituendum. Hanc differentiam innuit D. Thomas. *b* Gregorius Lopez, & Didacus Perez, & Nauarrus. Et iuxta hæc quæritur, an ſolum pertineant ad Sedẽ apoſtolicam bona apoſtatarum cum negotiatione illicita cõtra virtutem ſpecialem iuſtitiæ acquiſita, quæ obnoxia erant reſtitutioni, an etiã ea, quæ acquiſierunt dicti apoſtatæ contra ſacros Canones eis negotiari prohibentes? Cui dubio reſpondetur extra ditis ab ipſomet Põtifice Pio Quarto. Vbi, poſtquam dixit per illicitam negotiationẽ acquiſita Cameræ Apoſtolicæ applicari, addit, *vel alias contra ſacros Canones*. Per quæ verba ſatis explicat ipſe Summus Pontifex quæſita ab ipſis regularibus per modos eis â ſacris canonibus prohibitos, Cameræ Apoſtolicę applicari: quæ profecto magna ampliatio eſt. Nam eam conſequitur, quod quæſita per quaſcũque perſonas Eccleſiaſticas, & regulares ex beneficijs contra iura retentis, ex officijs ſæcularibus contra iura exercitis ex arte Medicinæ & Chirurgiæ, vel alia eis prohibita, ex obſequijs item indecẽter regibus & alijs ſæcularibus perſonis cõtra iura canonica exhibita, ſunt reſeruata Papæ, & veniunt nomine ſpoliorum Camerę Apoſtolicæ applicanda.

a Pan. in c. 1 & 2. depoſt. Nau. c. 25. n. 100. & li. 3. conſ. tit. de ſucc. ab int. cõſ. 3. p. 212. in. 1. impre. b D. Tho. 2. 2. q. 62 ar. 1. & 2. & Gre. in l. 45. par: 1. v. cõſu volunt. Per. in l. 3 tit. 1. ver bo mandamiẽto l. 1. ordi. Nau. li. 3. cõſ. 1. de reſ. cõ. 10. p. 205 in a. imp.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum propter crimen Apoſtaſiæ quis à religione recte poſsit expelli?

REſpondeo dicendo, quod expellere aliquẽ à religione res eſt maximæ cõſiderationis. Et ideo ad explicandam iſtam difficultatem videndum eſt, in quo caſu hoc ſit licitum Prælatis regularibus. Et aduerte, quod Alexander Sextus fecit *Facultatẽ Generalibus ordinis Minorũ, vt perſemetipſos dũtaxat, & Prouincialibus vt per eos cũ conſenſu maioris patris capituli dictifratres ordinis, quos incorrigibiles repererint, habitu expoliare valeãt, & ab ordine eijcere. Atq; cõtra quoſcunque eis auxiliũ, conſiliũ, fauorẽ publice vel occulte, directe vel indirecte, aut quouis quæſito colore ſupradicti habitus delatione præſtãtes, etiam cuiuſcunq; dignitatis, gradus, ordinis, aut cõditionis fuerint, per cẽſuras Eccleſiaſticas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione poſtpoſita) procedẽdi, inuocando etiã, ſi opus fuerit, auxiliũ brachij ſæcularis.* Ita habetur in libro Monumenta *a* ordinũ. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti prælati ſolum eijcere poſsũt à religione, quos incorrigibiles legitime iudicauerint, prout aduertit D. Bonauentura *b* addens, oportere exceſſus, & incorrigibilitatem eſſe notoria: ita quod alij eius exemplo poſsint infici, ſi retineatur in ordine, & extranei ſcãdalizentur, quod talis in ordine ſuſtineatur. Itaque propter vitandũ ſcãdalum & propter incorruptionẽ ordinis debet eijci pręuaricator voti. Et ſic ſecundum hunc ſanctũ Doctorem tria debẽt cõcurrere ad hoc, vt iuſte poſsint fratres ab ordine eijci. Primũ, quod eorũ delicta ſint notoria fratribus & ſecularibus. Secũdum, quod ſuo malo exẽplo corrũpant alios fratres. Tertio, quod probetur eſſe incorrigibiles. Nec obſtat, ait Doctor ſanctus, quod Papa Alexander VI. abſolute cõceſſerit in corrigibiles poſſe ab ordine expelli, nullã mentionem faciẽs de notoritate ſuorũ delictorum, & de corruptione aliorum fratrum ſuo malo exẽplo. Nam reſpõdet, quod in foro exteriori poſſunt Prælati ſupradicta facere abſolute, at in foro cõſcientię minime id eſſe tutum iudicat. Quia nec pręlati ordinis, nec Papa poteſt liberare fratres huiuſmodi ab obligatione, qua in profeſsionis emiſsione per votũ ſolenne ſe aſtrinxerunt. Eijciendo autẽ tales abſolute extra ordinẽ vltra ſcãdalũ, quod in animis ſęcularium poteſt generari, eſt exponere illos periculo dãnationis ęternę, cũ ſic eiecti nequeãt ſeruare regulã, quã promiſerunt. Sed tales debent perpetuis carceribus mancipari, ac ſecũdum exigentiam delictorũ puniri etiã vltimo ſupplicio, prout puniri ſolẽt clerici ſęculares ſecundũ iura Canonica, quibus ſub ijci-

a In. 1. impr. fo. 56. conc. 65. 2

b Bonauen. ſup. reg fratrum Min. q. 14.

ijciũtur religioſi, ſicut reliquæ perſonæ Ecclеſiaſticæ. Hæc D. Bonauẽtura. Bene poſſem aduerſus hanc modificationẽ aliqua adducere. At cum eijcere aliquẽ à religione ſit res magnæ conſiderationis, & cõſiderẽ maximam huius Seraphici doctoris Eccleſiæ clementiam, in ea proponenda ipſam libentiſsime amplector. Sed ad eius perfectam explicationem videndum eſt, quis dicatur incorrigibilis, vt ſic à religione poſsit expelli. Pro quo aduertendum eſt primo, q̃ in religionibus hoc eſt per cõſtitutiones ipſarum declaratum. Nam in cõſtitutionibus ordinis Prædicatorum definitur, *quod incorrigibilitas fratris, quare ab ordine eſt eijciẽdus eſt quando, ſcilicet, culpas non timet committere & pœnas recuſat ferre, vel ex earum ſæpius repetita inflictione iudicio diſcretorũ cognoſcitur non proficere. Talis de conſilio diſcretorum ſi expediens iudicatur, poteſt magiſter ordinis, vel capitulum Prouinciale, facere vt exutus habitu de ordine expellatur.* Sic habetur in cõſtitutionibus ordinis Prædicatorũ nouiter impreſsis per Reuerendiſsimum Iuſtinianũ, Romæ anno milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo ſexto. Per quã cõſtitutionem exploditur à dictis patribus opinio Sylueſtri dicentis, quod quãdiu iſte frater voluerit ſe corrigere non debet expelli à religione, quia ſecundũ D. Thomam hæc expulſio eſt ſicut excommunicatio, quæ nõ, niſi in contumacem, & in eũ, qui ſe corrigere nõ vult, fieri debet. Et opinio Armillæ dicẽtis, quod nullus religioſus quantũcunque malus ſi vult corrigi debet expelli, ſed eſt ſequeſtrandus, & incarcerãdus, & ibi debet puniri ſecũdũ cõſtitutiones, quia hoc magis conducit correctioni eius, & magis ſcãdala vitantur. Et certe ſi eius correctio quæratur hoc præſtat. At in noſtra religione ille dicetur incorrigibilis ſecundũ ordinationes generales Toletanas, *Qui ter fuit iuridice conuictus, & punitus de eodem crimine graui, & non fuit correctus.* Et in ordinationibus generalibus Valliſoletanis factis in capitulo Generali celebrato anno Dñi milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio ad coercẽdã delinquẽtiũ inſolentiã fuit declaratum, *illum dici incorrigibilem, qui ter fuit conuictus & punitus de aliquibus criminibus grauibus, etiam diſtinctis, & nunquam fuit emendatus.* Ex quo colligitur, quod cõmittens tres apoſtaſias, propterquas fuit iuridice punitus, & nunquam fuit emendatus, poteſt expelli à religione: ſi aliam poſtea cõmiſerit, cũ apoſtaſia delictũ graue ex ſua natura ſit, & cõmittẽtes ipſam in eodẽ crimine perſeuerãtes vt ſuſpecti de fide ab inquiſitoribus reputẽtur tanquã cõtẽptores cẽſuræ Eccleſiaſticæ ex cõmunicationis, in quã per Apoſtaſiã incurrũt & vt excõmunicati in ſuis religionibus anathematizãtur. Dicit enim Concilium Tridẽtinũ, quod ſi ſiquis obdurato animo cenſurisannexus in illis per annũ inſorduerit, etiã contra eũ tanquã de hæreſi ſuſpectum procedi poſſit.

a In. 1. diſt. can. 19.

b Syu. verb. religio. 6. § 17.

c D. Thom. quodl. 12. in fin.

d Arm. v. religio. vlt.

e Cap. 6 tit. de incorrigibili.

f Conc. Triſet. 25. dere. c. 3. infin.

ARTICVLVS XV.

Vtrum apoſtata, qui in noſtra religione Minorũ non fuit ter conuictus neque ter punitus poſsit expelli à religione propter hæc & alia grauia delicta, quæ in apoſtaſijs, & in religione commiſit.

REſpondeo dicendo, quod ſi quis religioſus quatuor cõmiſit apoſtaſias, in quibus per multum tempus perſeuerans excõmunicatus ſacra cerebrauit & ſacramentum pœnitentiæ ſæpe ſæpius miniſtrauit, & contra præceptũ ſuæ regulæ pecuniam contrectauit, & alearum ludũ prohibitum ſæpe ſæpius cum ſæcularibus exercuit, cũ maximo ſuæ religionis detrimento & ſæculariũ ſcandalo, & fratrũ, quos ad ludendũ prouocabat, docendo eos alearũ ludos prohibitos, & inter fratres ipſos diſcordias diſſeminando, mẽdacijs, & dolis eos in famando ſine ſpe alicuius correctionis, & emendationis ad meliorẽ frugẽ poteſt iure optimo expelli in ordine Minorum ab ipſa religione tanquã mẽbrum putridum, & incorrigibile. Pro qua opinione facit primo quædã declaratio Parlamenti Pariſienſis: in qua fuit declaratũ, quod in criminibus grauibus, in quibus non imponitur pœna mortis reputatur clericus incorrigibilis ad effectũ, vt degradatus poſsit tradi brachio ſeculari, ſi bis ipſi venia fuit data. Quã doctrinã dicit Iulius Clarus à ſibi videri iuſtã, & iuridicã à qua non recedit Salzedo in ſua practica criminali Canonica. Si igitur hic clericus, aut ſacerdos reputatur incorrigibilis ad effectũ, vt poſsit tradi brachio ſæculari propter id ſolũ, quod eius delicta bis fuerũt cõdemna-

a Cla. in pra crim. q. 36. n. 34. Sal. in pract. c. 140 §. incorrig.

dẽnata,& nõ fuit emendatus: à fortiori debet iudicari incorrigibilis dictus malus religioſus ad effectũ, vt cũ cõfuſione poſsit expelli à religione:quæ nõ eſt tam grauis pœna ſicut degradatio & traditio brachiõ ſeculari:cum eius grauia crimina non bis,ſed ſæpe ſæpius fuerint ab eius prælatis condonata, vtẽtibus clemẽtia à Concilio Tridẽt. cõmendata,volentibus clemẽtia magis,quã rigore ipſum ad pœnitẽtiã adducere. Quod ꝓpter eius induratũ animum,& impœnitẽs cor nũquã efficere potuerũt. Et certe D. Paulus hãc noſtrã veritatẽ manifeſtat in epiſtola,quã ad *b* Rom.ſcribit,dicens; An ignoras, quod patiẽtia Dei ad pœnitẽtiam te adducit? An diuitias bonitatis eius patientiæ & longanimitatis cõtemnis:Secũdũ autem duritiam tuã & impœnitens cor theſaurizas tibi irã. Vides,quomodo Paulus notat habere impœnitens cor,id eſt,incorrigibile illum,qui cõtemnit clementiam & bonitatẽ iudicis delicta cõdonantis. Eſaias *c* etiã nobis hanc veritatẽ prædicat dicens.Filios enutriui, & exaltaui,ipſi autem ſpreuerunt me. Et ſtatim addit.Væ genti peccatrici, & populo graui iniquitate:populus autem graui iniquitate,nihil aliud ſignificat,quã populũ impœnitẽtem, & cor incorrigibile habẽtẽ. Cauſam autẽ huius ſententiæ incorrigibilitatis aſſerit eſſe,Deũ ipſis ſæpe ſæpius Peccata condonaſſe,imò enutriſſe,& exaltaſſe, ipſos autẽ ipſum ſpreuiſſe.Et etiam ſi in ordinationibus Toletanis, & Valliſoletanis nõ iudicetur eſſe incorrigibilem illũ,cui delicta ſua ſæpe ſæpius fuerint condonata & diſsimulata,& nunquam ad pœnitentiam fuit adductus, ſed ſolũ illũ,qui ter de aliquibus criminibus grauibus fuit cõuictus, & iuridice caſtigatus,& nunquã fuit emendatus, nõ propterea debemus iudicare hũc religioſum nõ eſſe incorrigibilẽ ad effectũ vt nõ poſsit expelli à religione. Ipſæ enim ordinationes generales ſolum ponũt quãdam regulã certam,& determinatã ad cognoſcendum,quis ſit regulariter incorrigibilis de iure:nõ autẽ negãt alios eſſe incorrigibiles defacto,de quibus Syluester *d* inſequentia verba prorumpit. *Abbas, vel prælatus nõ poteſt expellere monachũ à religione:hoc tamen poteſt facere regula vel cõſtitutio priuata probata per Papã & etiã ius cõmune,aut ipſe Prælatus iuribus regulatus. Vnde in capitulo,cũ ad monaſterium,de ſtatu monachorũ Monachus deprehẽſus in vitio proprietatis mãdatur expelli. Dicit tamẽ D. Thomas in quodlibeto duodecimo,quod expelli non debet, quandiu vult corrigi, ſed ſolũ propter contumaciã. Quod intelligo, niſi incorribilitas præſumatur de facto propter cõditiones viri,vel de iure propter regulam ita mandantem.* Hæc doctiſsimus Syluester.Ex quibus verbis,ibi: *Niſi incorrigibilitas præſumatur de facto propter conditiones viri* Colligitur hunc monachũ,de quo agimus, licet de iure ſecundũ dictas ordinationes generales nõ ſit incorrigibilis,cũ ter de delictis grauibus non fuerit iudicialiter cõuictus,& punitus, eſſe nihilominus incorrigibilẽ de facto ſecundũ cõditiones viri,& ſic à religione poſſe iure optimo expelli.Neque ordinationes generales hũc eſſe expellendum negãt: cũ tantũ loquãtur de incorrigibilibus de iure.Probatur præterea noſtra cõcluſio. Nã loquẽdo in alia ſimili materia iudices inferiores poteſtatẽ habẽt arbitrãdi pœnas ſecundũ circũſtantias,adeo quod poſſunt eas arbitrari vſque ad pœnã mortis:prout poſt alios tradit Marãta, *e* & vnũ delictum poteſt habere tales circunſtantias,adeo enormes,vt pro vna vice,qua cõmittitur poſsit digne imponi pœna mortis,vt poſt alios tradit Iulius Clarus. *f* Et eadem ratione, etiam ſi hic religioſus nõ ſit cõuictus & punitus tribus vicibus criminaliter,& iudicialiter,tot ſunt circunſtantiæ delictorũ,quæ in titulo quæſtionis proponuntur, & talis poteſt eſſe conditio delinquentis,quod ſecundũ ius poſſunt eius prælati iudicare ipſum eſſe incorrigibilẽ,& à religione per cõſequens cum confuſione eſſe diſmembrandum,& expellendũ. Præſertim,cũ vt proponitur in titulo quæſtionis ſoleret iſte falſa teſtimonia in rebus grauiſsimis cõtra viros graues affirmare,& ſeditiones in conuentibus ſeminare, diſcordias inter fratres mouẽdo.Quod delictum pernicioſiſsimũ eſt Reipublicæ:præſertim in religionibus in quibus ſicut eſt bonũ,& iucundũ habitare fratres in vnum: ita eſt malũ & infeſtũ paci

b Ad Rom. c.2.

c Eſai.1.n.

d Syluest.v. Abb.n.6.

e Marãta in ſuo ſpecu.f. 29.poſt n.53

f Clar.l.recepta rũ ſentẽtiarũ.§.facti legiũ.n.3.

Paci & tranquillitati religionum habitare diuisos & contrarios. Et ita D. Thomas g & alij, quos refert & sequitur Nauarrus hoc vitium, vt perniciosissimũ exterminandum esse proclamant. Probatur etiam nostra sentẽtia. Nã Pius V. anno Dñi millesimo quingentesimo sexagesimo sexto. Pontificatus sui anno primo, decima nona die Septẽbris *Ordini D. Hieronymi in Hispanijs cõcessit, & indulsit, quod capitulũ generale, aut priuatum tãtum possit fratres delinquẽtes in casibus, quibus quis de iure cõmuni ad mortẽ dãnatur perpetuo incarcere, vel eos in perpetuũ, aut ad tempus ad triremes relegare & cõdemnare & in alijs delictis grauioribus, aut grauissimis, velut inobediẽtiæ cõtumaciæ, seu incorrigibilitatis eos etiãv sq; ad priuationem habitus inclusiue punire, & castigare.*

g D. Tho. 2. 2. q. 73. Nau in. ca. inter. verb. 11. q. 3. cõc. 6. à nu. 419.

Circa quod consideranda sunt illa verba *Et alijs delictis grauib⁹ aut grauissimis* Nam dictio, *alijs*, desigeat similitudinẽ, & refert diuersum in substãtia, sed idẽ in qualitate, iuxta quãdã legem h & decretalem, prout tradit Bartolus. Vnde dixit Baldus quẽ sequitur Quintilianus Mãdosius, quod si statutũ dicit quod aliquis puniatur pæna pedis, vel alia, intelligitur de simili, vnde nõ de pæna pecuniaria intelligitur, quia nõ conuenit in genere pænæ neq; de amputatione capitis, quia lõge remota est à tali pæna. Vnde in hac cõcessione illa dictio *alijs*, denotat alia similia delicta non longe remota à qualitate præcedentiũ delictorum, sed quædã delicta grauia, quæ proponitur, hũc religiosum cõmisisse: scilicet, delictũ inobedientiæ, contumaciæ, quã habuit iste delinquens, qui vt probatũ est, satis est incorrigibilis de facto. Et insuper ꝓbatur nostrũ assertum. Dicit enim Pius V. quod possunt Prælati procedere, vsq; ad priuationẽ habitus inclusiue in delictis grauibus, aut grauissimis. *Illa* autẽ alternatiua *aut*, innuit Prælatos non solum propter delicta grauissima posse procedere vsque ad priuationẽ habitus, cuiusmodi est incorrigibilitas: sed etiã propter grauia quæ denotat grauitatẽ nõ ita qualificata incorrigibilitate affectã. Quę autem sint delicta grauia & grauissima nõ explicant Doctores, regulam certam constituentes: imo hanc rem arbitrio boni viri relinquunt. Et hãc dicit cõmunem opinionẽ Alciatus, i prout illum refert, & sequitur Villalobos. Vnde resolutiue dico, hunc delinquentem posse à religione eijci propter eius delicta: quæ non solum sunt grauia, sed grauissima, cũ virtute dictæ cõcessionis, cuius nos Minoritæ per cõmunicationem priuilegiorũ participes sumus, possint propter talia delicta fratres à religione expelli.

h l. si fugitiuum. C. de seruis fu. cũ glo. fi c. sedes & ibi omnes de resc. Bar. in l. sed & si quis §. quæsitũ. n. 2. ff. si quis vocatus Bald. in l. cõuẽticulũ co. 4. C. de epi. & cle. Man. in reg. cã. regul. 3. reser. q. 8. n. 2. & 3.

i Alci. in ca. cũ nõ abho n. 18 de iud. Villal. in sua collect. cõmu. opioli. D. no. 16.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum solũ Generalibus, aut Prouincialibus expulsio horũ apostatarum & delinquentium committatur.

Respondeo dicendo, quod Alexãder VI. prout dictũ est in articulo supra proximo, hoc tantũ Generalibus & Prouincialibus cõmisit cũ cõsensu maioris partis capituli Prouincialis. At Pius V. modificans cõcessionẽ factam ordini D. Hieronymi in articulo superiori relatam anno Dñi millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, *Statuit, cõsiderãs, quod Prior generalis per cõstitutiones dicti ordinis habet omnimodam & ordinariã potestatẽ ipsum capitulum Generale tempore quo celebratur, priori generali, quam cõcessit facultatem relegandi & condemnandi præfatos delinquẽtes ad triremes perpetuas vel ad tempus, necnon priuandi habitu, & ipsum habitum extrahendi & auferẽdi per se vel per suos ministros dũ tamẽ hæc omnia faciãt de cõsilio fratrũ Monasterij Sancti Bartholomæi.* Et ita habetur in compendio K priuilegiorum D. Hieronymi. Circa quam cõcessionem est primo notandum quod ea gaudent generales aliarum religionum habentium communicationem priuilegiorum, & Prouinciales non possunt ea gaudere, nisi ad id habeant commissionem à Patre Generali. Secundo est notandum circa illa verba, ibi *De consilio fratrum Sancti Bartholomæi*, quod ponuntur in dicta concessione illa verba quia,

K verb. condẽnat.

quia pater generalis ordinis D. Hieronymi habet in dicto monaſterio ſuam continuam habitationē, nec inde poteſt egredi, niſi cū maxima limitatione, iuxta dicti ordinis rigoroſas circa hoc conſtitutiones: & ſi alibi ſuā habitationem mutaret, ibi idem poteſt efficere cum cōſilio diſcretorum monaſterij, vbi tunc haberet habitationē. Priuilegiū enim Generalis in hoc caſu perſonale eſt, & eius ſequēs perſonā, nō autem locale reſpectu diſcretorū dicti monaſterij. Pro cuius rei explicatione eſt notāda regula, quod ad cognoſcendum vtrū priuilegium ſit perſonale, debet in primis haberi reſpectus ad qualitatē rei cōceſſæ, prout tradit Aimon. *b* Item, & ad cauſam cōceſsionis iuxta quandā iuris regulā, *c* ſentiunt Romanus Aretinus, Baldus, & poſt Ancharranum Alciatus. Ac idem dicēdum eſt, ſi cōſtet cauſam principalem priuilegij fuiſſe perſonā nā tunc cēſebitur perſonale. Et per cōtrarium ſi conſtet cauſam principalē priuilegium concedendi fuiſſe rem vel locum priuilegiū cēſebitur reale. Nā inqualibet diſpoſitione cauſa principalis & immediata inſpicienda eſt nō autē ſecūdaria ſeu remota, & impulſiua. Si autem de hac cauſa nō conſtet, quia non inuenitur expreſſa in conceſsione, tūc ſi verba referantur ad perſonam, præſumitur perſonam fuiſſe cauſam præciſam & immediatam cōceſsionis, vt colligitur ex communi traditione: quæ habet priuilegium in dubio cēſeri perſonale, prout tradunt quædā gloſſa, Bartol. *d* & alij relati à Deciano & Natta. Et per cōtrariū ſi verba conceſsionis referantur ad rem ſiue locum, præſumitur rem ſiue locum fuiſſe cauſam principalē conceſsionis. Perſonam autem fuiſſe cauſam remotam ſiue impulſiuam cōceſsionis. Ac proinde attenta cauſa principali priuilegium cenſebitur reale, prout allegando alios reſoluit Natta, *e* & vt receptum tradunt Boerius, & Tiraquellus. Ex quibus colligitur, quod cū verba dictæ cōceſsionis minus principaliter referantur ad monaſteriū Sancti Bartholomæi, ſed principaliter referuntur ad generalem tale priuilegium erit perſonale, ſequens ipſum generalem, vbicūque fuerit. Qui tamen debet prædicta exequi cum cōſilio patrum, & ſeniorū, nō Sācti Bartholomęi præciſe, ſed illius, vbi tunc habuerit habitationem: ſicut alia grauiora non poteſt executioni mandare ſine prędicto conſilio prius habito, vt articulo ſequenti diſputabitur.

b Aimon cō ſi. 404. a n. 2. li. 3.
c l. in omnibus cauſis in n. 2. de regul. iur. Roma. in l. maritum n. 32. & ibi Aret. col. 3. in pr. ff. ſolut. ma. Bald. in l. apud Iuli §. idem Iul. ad med. ff. dle. l. Alc. conſ. 203. no. 21. alias conſ. 7 no. 27, vo. 4
d Glo. in ſu. 25. q. 2. Bar. conſ. 189. n. 4. Decia. cōſil. 56. n. 52. Natta conſ. 163. n. 7. li. 1.
e Natta vbi ſupr. nu. 16. Boer. conſi. 105. n. 1. lib. 2. Tiraq. in tract. de priuilog. q. 40. n. 72. in fin.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Generales, aut Prouinciales poſſint eijcere incorrigibiles ſine conſilio Patrum,

REſpōdeo dicēdo, q̄ hoc dubium mouetur propter verba poſita à Pio V. in dicta conceſsione, ibi, *de cōſilio fratrū*. Quod dubiū in ſimili ſpecie mouet Burſatus. *a* Et reſpōdet negatiue ea ratione, quia cōſiliū quod ab aliquo nō participe officij requiritur, nō eſt neceſſario ſequendū: & dicti patres conſulentes non ſunt participes officij, ſed tantum reuerendiſsimus generalis. Nec ex eo quod iubeatur conuocare eos, infertur, quod conſilium ſit neceſſario ſequendum, ſed habendum tantum, vt vberius & vtilius officiū exequatur: quod poteſt multis legibus *b* & exemplis comprobari, quibus conſilium ad vtilitatem nō ad neceſsitatē requiritur. Atq; imperator *c* profitetur omnia cū peritorū conſilio factu rum. Scientis enim eſt de vnaquaq; te ſigillatim cōſulere, vt veritas facilius detegatur per plures, vt dicitur in quodā Canone, *d* quod ex multis confirmat Burſatus. *e* Nec refert q̄ in priuilegio ſiue cōceſsione dicatur quod procedatur de cōſilio iuriſperitorum, quæ dictio, de, cauſam proximā, materialēque ſignificat, quod ſecus eſt, ſi dicatur ex cōſilio, vel aliter indefinite adhibito cōſilio. Quæ verba non ita præciſe conſilium ſequendum dicunt, licet adhibendum tantum. Nam huic obiectioni reſpondet Burſatus, quod omnes iſtę dictiones in re dicti conſilij adhibendi nō differunt, cum videātur tendere ad eundem finem, vt ſcilicet, adhibito conſilio cauſa expediatur. Quare ſi conſilium adhibendum ex virtute dictionis, ex, vel ex virtute dictionis, cum, ſequendum non eſt: nec etiam eſt ſequendum cū dictione, de: inter quas nulla in propoſito differentia conſtitui poteſt, vt ſentit Bartolus. *f* Reprobando enim diſtinctionem prædictam oſtendit nullum eſſe inter ſe harum dictionum diſcrimen reſpectu conſilij adhibendi, vt poſita vna neceſſario ſit ſequendum, poſitis autem alijs ſolum neceſſario ſit adhibendum. Nam dictio, de, non ſemper arctat ad iudicandum iuxta conſiliū: vt communiter dicitur de Pōtifice ordinante aliquid, de fratrum ſuorum conſilio.

a Burſa. lib. 1. conſ. cōſ. 90. á nu. 35.
b Si auram. C. de inge. & manumi. l. dub. C. de repud.
c l. humanū C. de legib.
d Ca. de qui 20. diſt.
e Burſa. vbi ſup. n. 40.
f Bart. in l. 1 §. ſi plures. ff. de exerc. act.

Et licet dici ſoleat, formã à lege præſcriptã actum reddere nullũ, ſi omittatur, vt in conſilio ſapientis neglecto annotauit Scala. g At illud procedit cum à lege pro forma cõſilium requiritur, vel datur autoritas alicui qui antea eam non habebat, & cũ alias à lege libera alicui poteſtas tribuatur iudicãdi, vt contra religioſos inſolentes conceditur prælatis ea quã habent Epiſcopi circa ſuos clericos, tũc licet poſtea eiſdem cõmittatur vt de vel ex conſilio alterius expediat, nun quã tamẽ cogũtur conſiliũ adhibere. Quod autẽ ipſi prælati habeant hãc poteſtatẽ corrigendi ſuos ſubditos exẽptos à iuriſdictione Epiſcoporum, clarũ eſt cum habeant iuriſdictionem quaſi epiſcopalẽ circa eos. Verũtamen eſt, q̃ ſi dicta ſententia fuerit data non ſequuto cõſilio fratrũ, ab ea poteſt appellari tanquã à ſententia iniuſta, vere vel præſumptiuè, prout allegando multos tenẽt Iaſon h & Burſatus. Sed dices, ad quid dicitur quod fiat cum conſilio ſeniorum, ſi non eſt neceſſe illud ſequi? Huic dubio iam ex dictis patet reſponſio. Sed pro maiori, & clariori explicatione, dico nunc, quod poteſt eſſe quod tale conſiliũ ſit vtile, quia poteſt remouere prælatos ad aliquid faciendũ q̃ forſitã per ſe nõ feciſſẽt: quia quod à pluribus quæritur facilius inuenitur. Et habito conſilio deliberent an expediat eis ſequi conſilium. Et ideo dicit Panormitanus, K quod eſt vtile in caſu dubio exquirere conſilium à plurimis tã literatis, quã illiteratis, ſapiẽtibus & inſipientibus. Nam quandoq; parũ ſapientes habent in certa re electũ intellectũ & ingeniũ acutius, ſicut habemus exẽplũ in Ietro ſocero Moyſis. Ex quibus infertur quod prælati volẽtes ab ordine inſolentes expellere virtute conceſsionis Pij V. ſuperius allegatæ non tenentur ſequi cõſiliũ ſeniorũ. At volentes eos expellere virtute conceſsionis Alexandri VI. tenentur ſequi cõſenſum maioris partis capituli. Ibi enim non cõceditur ipſis vt eam poteſtatẽ poſsint exercere cum conſilio maioris partis capituli, ſed cum conſenſu. Pro cuius rei explicatione, & probatione nota, maximam eſſe differentiã inter hoc verbũ, *cõſenſus*, & *conſiliũ*. Nam quamuis vtrunque ex his verbis varie ſoleat accipi, aliter à Theologis aliter à Philoſophis, & aliter à Iuriſperitis, prout ait Ioãnes Tabiẽ. l Et ideo nos omiſſa multiplici eorum diſtinctione & declaratione quam tradũt. m Nemeſius, & Damaſcenus, quæ ad rem non pertinent in præſentia ſufficere nobis cenſuimus de his eo ipſo ſenſu agere, quo iuris Doctores vtuntur huiuſmodi in commentarijs ſuis tractantes. Illi enim quærunt, quãdo lex conſenſum aut conſilium alterius in aliquo actu requirat, prout & nos hic quærimus, quomodo hæc verba ſunt accipienda. Et videmus eos hæc vocabula potius ab effectibus quibuſdã denominare & diſtinguere, quã ab ipſorũ propria vi & natura. Vnde appellare ſolent conſenſum cum voluntatis ſignificatione, & approbatione, qui quando à lege requiritur neceſſarius eſt omnino ad actus validitatem, iuxta quandã n gloſſam cõmuniter receptã. Et ideo, ſiue in ipſo actu, ſiue etiam poſt, interponi neceſſario debet; modo ille qui cõſentire debet in eo de quo agitur conuenire, & concordem eſſe conſtet, prout tenet Abbas. o At cõſilium dixerunt eſſe aliquid faciendi, aut nõ faciendi excogitatam rationem, ſiue inquiſitionem quandã alterius ſententiæ, quã lex præcipit explicari. Quod proprium & regulare eſt huius nominis, vnde cõſilium vtilitatis dici ſolet: quod quando à iure præcipitur exquiri debet, ante quam actus ipſe cõficiatur: cum hæc conſilij ſit natura, vt actum p gerendum præcedat, iuxta quandã gloſſam cõmuniter receptam, licet petentem nõ obliget, vt illud poſtea ſequi teneatur, ſi præciſe in ratione conſilij cõſideretur, prout dictum eſt: ſiquidem nõ ponitur cõſilium inter proprios actus legis, cuius eſt præcipere, ſed ponitur inter ea quæ ſuadent tantum & priuatis cõpetunt, prout tradit D. Thomas. q Ex quo ſequitur, quod dato cõſilio, is qui petijt, ſi id nõ probet liberum ſit ei, id non acceptare, cum conſilium voluntatis eſſe dicatur, at dato conſenſu minime ab eo licet recedere cum ad ipſius actus validitatem requiratur, prout lucu lenter tradit Cardinalis Paleotus. r

g Scala de conſ. ſap. li. 1. ca. 7. & de contra & vltim. volũt. §. 11.

Blaſ. in rub. de iure iur. in fine. Burſat. in d. cõſ. in fin.

l ca. de quibus. 20. c. K Panor. in c. cũ ad noſtram de cõſuetud.

l Tabiẽ. ver bo cõſilium no. 1. & ver. conſenſus. m Nemeſi. li. 1. de phi. Ioſeph. c. 5. Damaſ. li. 2 de Fide ort.

n Gl. in c. 1. §. fi. ne ſede vacãte in 6. & in c. ſi poro verbo, aſſeſſu de eſc. in 6.

o Abb. in c. 1. de his quę fiũt à prela. no. 3. & in c. cũ in veteri de elec. no. 12.

p Gl. in c. cũ olim. de arbit. vbi Abbas. n. 4.

q Th. 1. 2. q. 92. a. 2. ad. 2.

r Paleot. de ſacri conſiſt. conſult. 1. p. q. 3. ar. 1. pa. 19. cum ſeq.

ARTICVLVS. XVIII.

Vtrũm dicti prælati poſsint expellere à religione homicidam?

RESPõdeo dicẽdo, q̃ hoc dubiũ mouetur propter verba cõſtitutionis Pij V. ſuperius allegatæ, quæ habet poſſe fratres eijci à religione propter delicta, propter quæ ſi in ſæculo exiſterẽt pœna mortis, affli-

affligerentur. Et ſic dico, quod cũ pœna homicidij ſit hodie pęna mortis ſecundum cõmunem opinionem, quã tradit Boſinus. *a* Quæ pœna imponitur hodie homicidæ tã plebeio, quã nobili, vt recipit in practica Bolentius, *b* ſequitur quod frater homicida pœna expulſionis à religione poteſt puniri. Pro cuius rei explicatione eſt aduertẽdum, quod pluribus modis committitur homicidium. Aliquando enim quis proprijs manibus alium interficit: aliquando mãdat alteri vt homicidium cõmittat, quo etiã caſu tenetur de homicidio propter mãdatum, perinde ac ſi ipſe interfeciſſet, prout reſoluit Iulius Clarus, *c* dicens, quod ſimiliter dicitur homicida dãs aliquid mortiferum alicui ad comedendum, vel bibendum, & ille, qui mſit aliquẽ per viã, in qua ſciebat eſſe eius inimicum vt occideretur. Quæ omnia iuribus claris confirmat. Verumtamen eſt, q̃ etiam in caſibus, in quibus pœna mortis eſſent afficiendi in ſæculo fratres, ſi talia ipſi perpetraſſent, non condemnarem eos pœna mortis. Et in his intrepide ſequerer doctrinã D. Bonauẽturæ tenentis, hæc & alia ſimilia priuilegia & iura in foro exteriori poſſe ſeruari, at in foro cõſcientiæ minime eſſe executioni mãdanda, niſi negotium ſit notorium & taliter delinquentes ſint incorrigibiles. Nam poſſunt hi caſus contingere his fratribus ita repente ſanguine ad cor aſcendente, vt eorum culpa non ſit ita notabilis & enormis, ratione huius circunſtantiæ. Et etiam ſi ſit notabilis poſſunt habere talẽ contritionem & propoſitum pœnitentiam agendi, vt ſit cõtra miſericordiam, & æquitatẽ eos à religione eijcere, in qua ſine periculo trãſgreſſionis votorum, quibus ſe Deo ſacrauerunt, poſſunt, prout tenentur ſui peccati agere rigoroſam pœnitentiam.

Aduertendum tamen, quod aliqua ſunt delicta, quibus in mundo pœna vltimi ſupplicij & mortis infligitur, propter quæ minimè à religione ſunt eius patratores reijcendi. Pœna enim mortis in mundo cõdemnantur ſecundum ius *d* extrahentes de manibus iuſtitiæ condemnatum ad mortem de talí crimine legitime conuictum. Quam opinionem afferit frequentiori calculo receptam Plaça, *e* quem ſequitur Craueta, & teſtatur in practica receptam Iulius Clarus. At non debent religioſi hæc committentes pœna excluſionis damnari; cum vt plurimum hęc pietate moti licet libertate nimia faciant. Et de ſimilibus ſimile erit iudicium faciendum. Præ oculis iudices regulares habebunt magis benignitatem, quam rigorem intelligentes ipſos magis conſtitui iudices ad ſuorum ſubditorum medicinam & correctionem, quam in vindictam malefactorum & laudem bonorum.

a Boſin. in titu. de homici. n. 109.
b Bolẽc. in rep. l. capit. §. famoſos. n. 64. ff. de pœnis.
c Clar. li. §. recep. §. fi. q. 88. & q. 90.
d l. cuiuſcũque ff. ad l. Iul. ma.
e Plaça lib. 1 de delict. c. 38. n. 7. Craueta ſuper ti. 169. n. 2. inſt. Iul. Clarus in pract. crim. q. 68. n. 10.

ARTICVLVS XIX.

Vtrúm religioſus de crimine nefando conuictus poſſit à religione expelli?

REſpõdeo dicendo, quod omnes preſbyteri ſæculares, & etiã regulares, cuiuſcumque gradus, & dignitatis huiuſmodi vitium exercentes remanent priuati omni priuilegio clericali & quocũq; officio & dignitate & beneficio Eccleſiaſtico. Ita quod per iudicem Eccleſiaſticum degradati poteſtati ſtatim ſæculari trãdantur. Ita ordinauit Pius Quintus anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo octauo, tertio Kalendas Septembris, Põtificatus ſui anno tertio. Dixi *exercẽtes*. Nam illi, qui non exercent huiuſmodi actum, licet pœna capitis puniãtur nõ tamẽ rigoroſa huius conſtitutionis pœna afficiuntur, prout aduertit Nauarrus. *a* Quod tenendum eſt, licet Salzedo dicat *b* eadẽ rigoroſa pœna eſſe puniendum quemcunque Sodomitam, etiam hunc nefandum actum minime cõtinuantem. Conſiderare enim debuerat, quod licet idem Pius Quintus in alia eius conſtitutione data anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſexto cuius conſtitutionis meminit in allegatã cõſtitutione, nullam fecerit mentionem huius verbi *exercentes*: ſed tantum dicat: *Si quis perpetrauit*, in dicta tamen conſtitutione non tam rigoroſas pœnas adhibuit ſicut in ſecunda: & ideò nimirũ ſi pœna primæ conſtitutionis cõprehendat perpetrantes: pœnæ autem ſecundæ, quia grauiores comprehendant tantum exercentes. Hæc obiter dicta ſint, quantum ad noſtrum propoſitum. Loquendo autem de his, qui aliquando frãgilitate humana in hoc vitium cadunt, dico quod pœna capitis & cõbuſtionis ſecundũ leges imperiales plectũtur. Imo tantũ in affectu hoc peccatũ cõmittentes eadẽ pœna cõdemnãtur. Nã in delictis atrociſſimis punitur affectus, & conatus, etiãſi effectus non ſequa-

a Nau. c. 27 not. 249.
b Salzed. in pract. crim. c. 66.

b Gl. in l. 1. §. hæc autē verb. verbo putamus ff. quodquiſque iuris Felin. in c. 1. n. 9. ver. lim. 2 de off. dele. Cou. in cle. ſi furioſus. fo. 276. n. 6 Affl. ſuper. 3. p. conſil. reg. in rub. 42. in prin. poſt. nu. 19. c Clar. lib. 5 ſent. recep. § ſodomia. n. 8.

ſequatur, prout tenet gloſſa, *b* quā dicūt cō muniter receptā Felinus, Couarruuias, & Af flictis, affirmans, ſe hanc opinionem vidiſſe per multos determinatam. Verum tamē eſt quod ſi quis actum nō conſummaſſet, quia ſcilicet, in ipſas partes pudēdas mēbrum nō impoſuiſſet, ſed tātum extra vas ſe polluiſ ſet, non debet puniri pœna mortis, ſed alia extraordinaria, ſecus autem ſi membrum im poſuiſſet, licet intus ſemen nō emiſiſſet. Et ita dicit Iulius Clarus *b* ſuiſſe iudicatum in cauſa cuiuſdam quē tātum modo virgis cæ di iuſſum eſt, *c* à qua opinione quia mitior, dicit non eſſe recedendum. Exquibus, quā tum ad noſtrum propoſitum colligo pri mo, quod religioſi qui hoc crimen exercuiſ ſe conuicti ſunt, pœna cōbuſtionis ſunt affi ciendi, ſecundum cæremoniam in religioni bus pro huiuſmodi crimine vſitatam. Et à religione ſunt expellendi, aut intriremes re legandi, cum huic vitio aſſuefacti incorrigi biles reputentur. Alios autem non huic vi tio aſſuefactos nō condemnarem ad expul ſionem à religione in eis ſigna contritionis conſiderās, & videns, cum ex confuſione huius grauiſsimi peccati, & ex pœna ipſis publice illata ſæpe ſæpius conuertantur, in ipſum miſerabiliter cadentes ad maximam pœnitentiā agendam, & ad vitam monaſti cā proſequendam. Sicut ego vidi in quodā graui viro in facti cōtingentia accidiſſe, qui cū maximo honore in religione ad patres ſuos fuit appoſitus. Et minus cōdemnarem ad dictam expulſionem hoc crimen atten tantes, licet pœna cōbuſtionis eſſent dīgni.

ARTICVLVS XX.

Vtrum iuſte expulſi á religione tenean tur ad ſeruādū regulā quā vouerūt.

a Sot. li. 7. d iuſ. q. 1. ar. 1.

REſpondeo dicendo, quod doctiſsimus Sotus *a* in hæc verba prorumpens ait: quod à voto quidem obedientiæ abſo lutus manet, poſtquam prelatus eum reie cit, ac ſubinde à voto paupertatis, quando quidem conuentus eum non alit: ac proin de à perſoluendo officio diuino, niſi fuerit in ſacris conſtitutus, atque à ieiunijs & alijs annexis religioni, ſiquidem illorum non fecit votū expreſſum, nec ad illa tenebatur niſi ratione religionis, à qua expellitur. Sed tamen à voto caſtitatis minime eximi tur, eo ꝙ expreſſe illud emiſit, nec prælatus potuit eum ab illo liberare: Hæc Soto. Quī multum ſatis indulget huiuſmodi expulſis & multa in ſupradictis inculcat, quæ exami nare oportet. In eo autem quod ait, à voto obedientiæ eſſe liberatū, grauiſsimi viri cō trariumcōſtanter aſſeuerant, dicentes non eximi à voto obedientiæ, cum ſtatim tenea tur adire Epiſcopum, ſignificando ſe eſſe monachum, & expulſum à ſua religione, & per conſequens ſuæ ditioni addictum para tumque iuſsis ipſius obedire, vt poſsit Epiſ copus curam illius habere: adeò vt dicat Fe dericus *b* teneri Epiſcopum ipſi aliquem lo cum ſolitarium aſsignare, in quo commode poſsit ſubſtantialia ſuæ regulæ obſeruare. Ad quæ ſeruanda tenetur, licet ab alijs ab ſoluatur, quod ait Nauarrus, *c* nullo iure probari. Sufficit enim, vt maneat & viuat in aliquo loco honeſto inter ſuos cognatos & amicos vel ſolitarius, ſub obedientia ta men Epiſcopi. An autem debeat eſſe ſubie ctus Epiſcopo originis, an domicilij, maxi me torquetur alibi Nauar. *d* De quo infra dicetur. Doctiſsimus Molina *e* religioſæ So cietatis Ieſu præclarus alumnus, loquens de his eiectis, tenet, quod nullius rei dominiū poſsint ſibi comparare, tacita tamen ad id eis cēſetur conceſſa facultas. Tum quia ſub religionis obedientia ac regula non viuunt tum etiam commoditas & vſus rerum, quas comparāt, id prædicant. Et ſic reprobat Na uarrū dicentem, ipſum iuſte eiectum incide re in obedientiam Epiſcopi, vt non ſolū eo modo, quo alij clerici, ſed etiā ex voto obe dientiæ teneatur eo modo illi obedire, quo ante tenebatur obediri ſuis prælatis. Ait enim Molina, hanc opinionem eſſe contra praxim in eccleſia receptam & omnino im probabilem. Religioſi enim illi non ad aliā obſeruantiā tenentur ex voto, quam ad il lam, quam ſua ſponte ſe voto aſtrinxerunt ſua autem profeſsione non ſe aſtrinxerunt obedire extra religionem Epiſcopo, ſed in religione prælatis religionis. Quo fit, vt eo ipſo: quod per expulſionē à monaſterio exi muntur ab obedientia prælatorum regula riū, & ab obſeruātia regulę nō incidāt in aliā obedientię obligationē Epiſcopi, quā in eā quā clerici atq; alij eiuſdē Epiſcopi illi obe dire teneātur. Cōfirmatur, quoniam ipſe Na uarrus *f* affirmat, ꝙ non tenentur ingredi aliā religionē etiā laxiorē, eſto religio à qua ſunt expulſi, aut Sūmus Pōtifex id illis cōce dat, quoniā id nō vouerūt: ergo nō tenētur aliter obedire Epiſcopo, quā cæteri clerici Epiſ-

b Feder. cōſi. 34.

c Nau. lib. 5 conſi. tit. de reg. con. 79

d Nau. in c. non dicatis 12. q. 1. not. 34.

e Moli. 2. 2. tract. 2. diſ. 140. pa. 798

f Nau. in c. nullā n. 46.

Episcopatus; siquidem id etiam non vouerunt. Satis ergo erit, si conentur taliter viuere, vt digni sint, qui iterum admittantur, paratique sint in eadem religione Prælato obedire, si sublatis impedimentis iterum admittantur. Hæc Molina.

Quantum autem ad id, quod asserit Soto non teneri expulsos officium diuinũ recitare aduertere, quod contrarium tenet Nauarr. g Qui persistẽs in sua opinione, quod regulares ratione status tenentur ad persoluendas horas canonicas, licet non sint sacris ordinibus insigniti, tenet expulsos cum remaneant regulares ad ipsas teneri: quoniã culpa non debet eis patrocinari, neq; libertatem conferre, iuxta ea, quæ in sacris Canonibus h habentur, quæ certè opinio mihi videtur vera. Nõ enim conuenit hos exonerare; si quidem sua culpa à iugo Domini suaui sunt segregati, nisi in his, quæ cõmode in sæculo existentes seruare nõ possunt, vt est paupertas, quam non possunt commode seruare, cum ad eum statũ peruenerint, in quo non possunt non quærere alimenta, siquidem iã sibi à religione minime suppeditantur. At in eo statu bene possunt horas Canonicas recitare: siquidẽ aliqui deuoti sæculares negotijs implicati eas quotidie deuote persoluunt. Quod maiori & forsan ratione est asserendum in expulsis ab ordine Minorum: cum non solum, vt Ecclesiastici, sed etiam ratione præcepti regulæ teneãtur ad recitationem horarum canonicarum secundũ ordinẽ sanctæ Romanæ Ecclesiæ, prout in sua regula profitentur. Nec ego certe hos excusarem à ieiunijs in eorum regula contentis. Cum etiam sub pœna peccati mortalis ad ea teneantur. Nec Sotus contrariũ tenet. Loquitur enim de ieiunijs in regula cõtentis, quorũ trãsgressio non est mortalis: prout cõtingit in religione Prędicatorũ.

g Na. de or. c. 7. n. 20.

h Cap. 1. de apost. prel. l. ita qui vllo. ff. de furtis.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum à monasterio eiectus rogans, vt iterum recipiatur, possit manere tuta conscientia in sæculo, si Prælati eum nolint recipere.

REspõdeo dicẽdo, q̃ potest remanere in sæculo in habitu clericali, put cõsuluit Federicus, *a* loquẽdo de monacho expulso iuridice, nõ autem de expulso per collusionẽ & iniustè. Sed Nauarrus *b* ait, quod eiectus iuridice nõ solum quando rogat, vt recipiatur in monasterium, & nõ recipitur, vt ait Federicus, sed etiã antequã roget, potest manere in habitu clericali, quia de rigore iuris nõ tenetur redire ad illud. Cuius opinio magis mihi arridet, quã opinio Sotiecdi cẽtis, quod saltẽ tenetur procurare, vt in alia religione recipiatur addit etiam Federicus quod monachus trãslatus ad Ecclesiã parochialẽ potest manere sub habitu clericali sæculari. Quod adeò verũ intelligit *d* Nauarrus, q̃ non solũ monachus priuatus, sed etiã depositus ab Ecclesia parochiali, ad quam fuit canonice trãslatus, ratione cui⁹ subiacebat Episcopo, potest & debet remanere sub obediẽtia Episcopi: sed etiã si spõte legitime renũtiauit Ecclesiã. Tũ, quia in vtroq; casu eadẽ est ratio, & idẽ ius suadet: quia in vtroq; casu absolutus est à sua religione: & in neutro potest reuocari ad clausturũ, iuxta quandã glossam e cõmuniter receptam, & quã plurimos canones id suadẽtes. Et ſtate quodã priuilegio Innocentij III. quo *prohibuit directe, vt fratres Minores, quos generales, aut prouinciales ministros ab ordine pro suis culpis expellere contigerit, vel egressi fuerint pro prio motu, non præsumant prædicare, seu confessiones audire, vel docere, nisi de licentia Sedis Apostolicæ, aut prædictorum Ministrorum ad alium transierint ordinem. Et voluit, quod si contra huiusmodi inhibitionem aliquid fuerit temere attentatum, possint dicti Ministri in illos sententiam excommunicationis promulgare.* Ita habetur in libro Monumenta f ordinum. Qua cõcessione aliæ possunt vti religiones participes priuilegiorum ordinum Minorum. Ex hoc colligitur, quod eũ ipsis officiũ prædicãdi, cõfessiones audiendi, interdicatur, quod tales sunt infames, vt notat Lapus g vt tales nõ cõpellentur prælati eos recipere ad suam religionẽ: cum secundum ius infames recipere, minime cõpellantur. Imo secundum cõstitutionem nouissimam Sixti V. prohibentur recipi ad religionẽ hi qui propter eorum delicta inter infames numerantur. Quæ constitutio videtur extendẽda etiam ad huiusmodi eiectos, qui velut sæculares quãtum ad hoc reputantur, cum iam sint exempti ab obedientia suorum regulariũ prælatorum. Prætereà hi iustè eiecti possent cõpellere prælatos, vt iterum recipiantur, iam priuilegia eis concessa, quibus possunt perpetuo eijcere criminosos à religione frustratoria redderentur.

c Sot. lib. 7. de iust. q. 7. ar. 1.

d Nau. li. 3. cõs. ti. de re. cons. 79.

e Gl. in Clemen. 1. §. ad hoc de stat. mon. verbo claus. ca. si quis trãs. 21. q. 1. & c. quę dã. 16. q. 2.

f In. 4. impr. fo. 16. & in 2 f. 120. cõs. 261.

g Lapus ad dict. Federici cons. 38.

a Fed. cõ. 38. b Na. in. ca. non dicatis n. 36.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum legitime eiectus poßit intrare in aliam religionem ſine licentia ſuperioris qui eum eiecit.

REſpondeo dicendo, quod doctiſsimus Nauarrus *a* tenet, quod poſſunt ſine illa licentia tranſire ad aliam religionem ſiue ſtrictorem, ſiue æqualem, ſiue laxiorẽ, quam poſſent intrare, ſi nũquam intraſſent illam, à qua ſunt iam ſoluti per ſententiam iuridicam, & definitiuam, per quam extincta eſt obligatio, qua tenebantur tali regulæ: cum obligatio extincta non poſsit reuiuiſcere, neque impedimentum tollere, neque auferre, iuxta quandam. l. *b* Nec ſupradictis obſtat quædam Decretalis, *c* quæ habet, prælatos ſuperiores ordinum teneri ad requirendum quotannis fugitiuos & eiectos, & cogere monaſteria ad eos recipiẽdos. Nã reſpõdet Nauarrus, quod loquitur de fugitiuis eiectis iniuſte, vel inordinate per ſentẽtias interloquutorias, vel ſine cauſæ cognitione vel etiã de iuſte & ordinate eiectis; ſed volẽtibus ad monaſteria redire prout ſoluit idẽ Nauarrus. *d* Nec huic ſolutioni obſtant quæ addit additio ad conſiliũ ſeptuageſimũ ſeptimum Nauarri libro tertio cõſiliorũ, titulo de regularibus. Vbi ait, quod periculoſa eſt explicatio dicti capituli, ſi intelligatur ſolũ de iniuſte eiectis vel perſentẽtiã interloquutoriã: quãdoquidẽ iſta Decretalis etiã expreſſe loquitur de illis regularibus eiectis qui ſecundũ ordinẽ regularẽ nõ poſſunt amplius recipi, qui nõ poſſunt eſſe alij, niſi iuſte & definitiue eiecti. Nã huic obiectioni reſpõdetur, quod poſſunt eſſe alij, prẽterquam iuſte & definitiue eiectos, illi ſcilicet, qui fuerint eiecti iuſte, nõ ſeruato iuris neq; regulæ ordine, qui ſeruato ordine regulari non poſſunt recipi, cũ ſint incorrigibiles de facto & tot vitijs innodati qui ſi recipiantur, eorũ receptio ad religionẽ erit periculoſa, nã poſſet multis religioſis ruina ſubeſſe immiſcẽdo vitia, & corrũpendo bonos mores colloquijs prauis, & ſeminãdo zizaniã inter fratres, ad ſimilitudinẽ inimici hominis, qui ſuperſeminauit zizaniã. Et etiã erit ſcandaloſa ſæcularibus & alijs regularibus propter notorietatẽ delictorũ, quæ cõmiſerũt: & ita deberẽt iſti incarcerari in locis cõpetẽtibus fine graui ſcãdalo. Et iuxta ſupradicta debet explicari cõceſsio Innocẽtij Quarti, qua *Cõceſsit, vt electi, vel egreſsi de prædicto ordine Minorũ poſsint trãſire ad alios ordines approbatos, præter quã ad B. Auguſtini Teplariorũ, Hoſpitaliorũ, & aliorũ religioſorũ arma portãtiũ, deferẽdo tamẽ literas teſtimoniales generalis, vel prouincialis dicti ordinis. Et inhibuit diſtricte ne tales fratres aliter ad aliũ ordinẽ trãſeãt, vel aliqui eos recipere. ſeu retinere præſumãt, abſq; licẽtia ſpeciali ſedis Apoſtolicæ facienti de præſentibus mentionem*, l ta habetur *e* in libro Monumenta ordinum.

Circa quã cõceſsionẽ eſt notãdũ quod inhibuit Sũmus Pontifex ab alijs ordinibus recipi ſine literis dimiſſorijs teſtimonialibus, nõ tamẽ irritauit receptionẽ, aut profeſsionẽ, nihilominus puto profeſsionẽ ab ipſis factã in his religionibus nõ valere. Eſt enim regula Gloſ. *f* ſingularis & ſolẽnis, quę dicit, quod nõ valet cõfirmatio inquiſitione omiſſa, quæ præmitti debet, & ſimiliter in propoſito videtur irrita dicta receptio nõ ſeruata inquiſitione de literis teſtimonialibus. Et ſic per dictam gloſſam tenet Felinus *g* communiter receptus, quod non valet actus ab eo cui data eſt poteſtas faciendi illum adiecta certa forma, ſi non ſeruat omnia, nec habet aliunde poteſtatem, qua illum faciat,

a Nau. lib. 8 conſi. tit. de reg. con. 78

b l. qui res. §. are. m. ff. ſolut.

c Ca. vlti. de reg.

d Nau. in c. non dicatis n. 36.

e In 1. imp. fo. 37. & in 2. fo. 120. cõceſ. 162.

f Gl. in clemen. 1. verſ. inhibentes de iur. patr. c. promo. & elect. lib. 6.

g Feli. in. c. ex parte co. 4. de conſti.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrũ prælati poßint expellere incorrigibilẽ á ſua religione, iubẽdo ei vt ingrediatur aliã ſtrictiorẽ intra certũ tẽpus.

REſpondeo dicendo, quod non, prout probat Nauarrus, *a* quia iudici extra territorium iudicanti non eſt parendum, iuxta vulgaria iura. *b* Et ſicut iudex non poteſt iudicare extra territorium, & locum, vbi habet iuriſdictionem, ita non poteſt extra tẽpus, intra quod habet illã, valet enim argumẽtũ de loco ad tẽpus, iuxta quã dã *c* legẽ. Cũ ergo prouincialis habeat iuriſdictionẽ in ſuũ religioſum quãto tẽpore ſubditur illi, at ſimul vt priuatur habitu deſinit eſſe eius ſubditus: ergo nõ poteſt in illud tẽpus illũ obligare, tũ quia paria ſũt facere aliqua in tẽpore prohibito, vel in tẽpus prohibi-

a Nau. li. 3. cõſ. ti. de re. con. 77. n. 2

b l. fi. ff. de iuri. omni. iudi. c. 2. de conſtit. li. 2. cl. viuum ſi cert. peta.

hibitum. Nã ſicut donatio cõiugis facta cõiugi tempore, quo non eſt coniux, nõ valet: ita donatio ſponſæ, pro tempore, quo eſt futura coniux non valet, iuxta quandam legem. Sed licet iſta opinio ſit vera fundamentũ tamen Nauarri ad eam comprobandam non me conuincit. Nam illud prælati præceptum (vt ſupponitur) ponitur, vt pœna debita delicto ſubditi incorrigibilis. Et licet dicti prælati non habeant iuriſdictionem in excluſum, poſtquam ipſe eſt iam ab eorum iuriſdictione exemptus, habẽt tamẽ iuriſdictionem in ipſum, vt iudices petẽtes eum condemnare ad ſimilia, & obligare per ſententiam diffinitiuam. Quod experientia & conſuetudine comprobatur. Videmus enim prælatos diffinitiuè hos incorrigibiles condemnantes, eos obligare per expulſionis ſententiam, ne in tales ciuitates & territorium ingrediantur, aut accedant grauiſſimis id cauſis ſuadentibus. Et nemo, quem ego viderim firmauit hanc ſententiam minime dictos expulſos obligare: præſertim, cum ipſi ei aſſentirent. Ex alia ergo parte opinio Nauarri venit iure optimo ſequenda. Obligare enim aliquem per ſententiam diffinitiuam, vt ſtrictiorem religionem ingrediatur metas naturæ voti videtur tranſgredi, cum vota indicta religione emittenda voluntaria eſſe debeant. Et ſicut quis propter eius delicta non poteſt in ipſorum pœnam obligari, vt religionem ingrediatur, & ibi emittat profeſsionem: ita ſimiliter hi expulſi minimè poſſunt ad id aſtringi, iuxta quæ latè notauimus in noſtra ſumma a confeſſorum.

a 2.to.c. 93. pa. 335.

ARTICVLVS XXIIII.

Vtrúm promotus tantum ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem, ſi expellatur propter eius delicta ab ordine poſsit ordinari ab Epiſcopis.

REſpõdeo dicẽdo, q̃ ſi præfatus ſubdiaconus fuit eiectus ob aliquod delictũ inducẽs irregularitatẽ, à qua non poteſt Epiſcopus abſoluere, oportet pro diſpẽſatione recurrere ad Papã, ſi antequam eijciatur non fuit cum ipſo diſpenſatum per priuilegia ordinis ad id facultatem cõceden tia. Vnde prælati regulares ſententia diffinitiua eos eijcientes debẽt cum eis expreſſe diſpenſare in his, quæ poſſunt (ſi ipſis videbitur expedire) vt poſsint ad alios ordines aſcendere, & in promotis miniſtrare, ita vt Epiſcopis hæc pateant. Et fere ſemper hoc debent facere: nam regulariter iſti eijciuntur propter grauiſsimorum delictorum notorietatem, ratione quorum incurritur irregularitas Papæ reſeruata. Verum tamen eſt, quod ſi dicta delicta, ob quæ ab ordine eijcitur inducunt irregularitatem, aut aliam inhabilitatem, ſuper quam poteſt Epiſcopus diſpenſare, poterit quidem Epiſcopus cui ſe ſubiecit recipere illum, & ſi habet beneficium ſufficiens ad honeſte viuendum, & eſt idoneus ætate, & literis, & moribus in ſacerdotem Domini ordinare, facta eis prius fide de alijs ordinibus rite in religione ſuſceptis, & facta diſpenſatione in ſupradicta irregularitate, & inhabilitate. Poterit etiam eum ad titulum patrimonij ordinare. Licet enim ipſe non poſsit habere proprium, quia dominium in particulari eſt contra votum paupertatis à quo ſecundum communem, non fuit per expulſionem abſolutus: non tamen eſt ei prohibitum habere bona quæſita Epiſcopo, & Eccleſiæ, vt in ſuperioribus dictum eſt, quibus ſe honeſtè & decenter in habitu clericali ſuſtentare poſsit, ad quod patrimonium ſufficiens poſtulatur, ne, ſcilicet, mendicare cogatur. Aliqua ex dictis colliguntur ex tradis à Nauarro. b

b Nau. lib. 3 conſi. tit. de reg. cõſ. 84.

ARTICVLVS XXV.

Cui Epiſcopo erunt ſubiecti expulſi à religione, an Epiſcopo originis, an domicilij.

REſpondeo dicendo, certum eſſe hos eiectos debere ſe Epiſcopis cum literis teſtimonialibus præſentare, prout dictum eſt in ſuperioribus. Sed quod quærit titulus quæſtionis eſt, an ſe præſentare teneantur Epiſcopo originis, an Epiſcopo domicilij, vt ſub eorum ſicut alij clerici ſint iuriſdictione? Cui dubio reſpondet Nauarrus, c quod debẽt ſe præſentare Epiſcopo originis, quod ꝓbat. Nã, aut debẽt eſſe ſubiecti Epiſcopo domicilij cui ſuberant ante religionis ingreſſum, aut Epiſcopo beneficij

c Nau. in c. non dicatis nu. 42.

cij quod habent aut Episcopo in cuius ditione est situm monasterium, à quo eijciuntur, aut Episcopo originis. Non Episcopo beneficij & monachatus & domicilij, nam hic est mutabilis, nō enim durat nisi quoad fuerit Abbas monachus, aut beneficiarius secundum Bartolum *a* receptum: relinquitur ergo vt maneant subiecti Episcopo originis, qui est immutabilis, iuxta quandam legem, *b* & non perditur per accessionem dignitatis, quæ non tollit sed accumulat domicilium, iuxta aliam legem, *c* vbi notat Bartolus. At ratio ista non omnino me conuincit, vt obligemus hos miseros subijci Episcopis originis cum maxima aliquando sui & suorum infamia, præcludendo eis viam, ne ad partes remotas transmeare possint: & sic existimo, hos cuicunque Ordinario posse se subdere. Nec obstat, quod ante quam se præsentent alicui Ordinario erunt sine capite: nam respondetur, quod tunc eorum Ordinarius erit Summus Pontifex, cum si per sententiam à natiuis prouincijs relegentur soli Papæ sint subiecti, vt concedit idem Nauarrus, *d* dicens, eius iurisdictioni spirituali subiectos iri, eique soli, quæcunque quæsierint quæsituros. Et si forte ab vrbe exterminentur satisfacerent forte suis conscientijs eligendo aliquem antistitem cui subdantur, argumento cuiusdam decretalis. *e* Vnde si moriantur antequam se alicui Ordinario præsentent bona per ipsos quæsita nomine spoliorum ad reuertendam cameram pertinebunt, iuxta quandam constitutionem Gregorij Decimi tertij, de qua in superioribus *f* mentionem fecimus.

a Bar. in l. 1. ff. ad municipa.
b l. assump. ff. ad municip.
c l. senatores. ff. de senatus vbi Bart.
d Nau. in d. c. non dicatis. n 34.
e c. nihil de electio.
f sup. hac q. ar. 2.

ARTICVLVS. XXV.

Cui acquirant isti legitime expulsi.

REspondeo dicendo, quod non acquirunt monasterijs â quibus fuerunt expulsi cum desinant esse regulares, & membra obedientialia talium monasteriorum, prout argumēto aliquorum canonum tradit Nauarrus. *a* Sibi autem ea acquirere non possunt cum sint incapaces cuiuslibet iuris pecuniarij ratione voti solennis, à quo per suam culpam, & sententiam contra eos latam non absoluuntur. Vt tenet Cardinalis *b* dicens, quod quando priuatur monachus præbenda, si quam accepit, & voce in capitulo non desinit esse monachus, acquirit autem verum rerum dominium Deo, & ius administrandi vero eius vicario Papæ, & etiā speciale Ecclesiæ sæcularis, vel regularis, si ad eam legitime translatus fuerit, iuxta sacros Canones *c* alioquin Episcopo, vt ait Panormitanus. *d* Tum quia sub eius obedientia viuendum est illi quia per electionem iustam recidit in eam, à qua liberatus fuerat per professionem, ita Nauarrus. *e* Sed doctissimus Molina *f* recedit ab opinione Nauarri & aliorum dicēs q̄ licet nullius rei dominium possit sibi cōparare, tacite tamen censetur ei concessa: tum quia sub religionis obedientia, ac regula non viuit: tum etiā cōmoditas, & vsus rerum quas comparauerit. Nec acquiescit Nauarro & alijs dicentibus, debere dictum expulsum præstare obedientiam, vt monachum Episcopo, sufficit enim, vt ei præstet eam ad modum aliorum clericorum sæcularium, prout praxis iam recipit, quibus ego addendum iudico, quodlicet alij clerici sæculares possent testari de rebus ab ipsis acquisitis, quocunque modo etiam de bonis ecclesiasticis, prout in Hispania recepta esse diximus in nostra *g* Summa confessorum: hi tamen expulsi licet subdantur Episcopo, vt clerici, non tamen possunt bonorū à se acquisitorum condere testamentum. Imo videtur bona quæ reliquerit nomine spoliorum Sedi Apostolicæ esse applicanda, iuxta constitutionem Gregorij Tertij decimi in superioribus citatam.

a ca. si quis trāslatus 21. q. 2. &c. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. Nau vbi su. n. 33.
b Car. in clement. 1. §. quia vero. q. 1. de stat. mona.
c Ca. siquis iam 21. q. 2. & c. ne pro cuius. 16. q. 1. iuncta gl. d Panor. in c. fi. de reg. eNa. vbi su. f Mol. 2. 2. tract. 2. dist. 140. p. 768.
g 2. tom. 6. cons. 6. n. 7. p. 25. col. 1.

ARTICVLVS XXVI.

Vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali Ordini suo conuenienti.

REspondeo dicendo, quod religiosus eiectus, & exautorizatus habitu per sententiā iustam, potest debetque vti habitu clericali ordini suo cōuenienti sine vlla papæ dispensatione, quia religionis habitu contra sententiam vti nequit, prout tenet Nauarrus. *a* Verum tamen est, quod eiectus à monasterio, quia nolunt eum recipere, non potest propria authoritate habitum relinquere, nec eius superior, imo nullus inferior Papa potest in hoc dispensare. Imo temere propria autoritate illum relinquens est excommunicatus, prout dicitur

a Nau. li. 3. consi. tit. de reg. cōs. 79.

b c.2.ne cleric.vel vou. li.6.

citur in iure.*b* Dixi temere:nam relinquẽs bona fide ſine ſcandalo,aſſumens alium religionis ingenere habitum,putans ſibi licere,non dicerem excommunicatũ. Nã trãſgrediens ius humanum bona fide putans ſibi licere non peccat mortaliter prout tenẽt Innocentius, *c* Baldus,& Felinus, D. Thomas & eius cõmentator Caietanus. Verum eſt tamen,quod ſi tranſeat ad aliam religionem poteſt eius aſſumere habitum iuxta ea, que in iure *d* notantur.

c Inno. inc. per tuas defimon. Ba. in l. ab eo C. quoniam & quando Fel inc.1.fal.7. de reiud. D. Tho. & Ca. 2,2.q.74.a.3.

d c.gesta cũ glo.74.d.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum iſti electi poſſint tradi brachioſe culari, vt corporaliter puniãtur.

REſpondeo dicẽdo,quod ſi conſiderẽtur verba cuiuſdam Decretalis *a* videtur dicendum,quod nõ debẽt puniri ad mortem,ſed tantum pœna exilij,vel alia legitima pœna,& verbum,*alia*,eſt de ſimili intelligendum. Sed in hoc non eſt inſiſtendum:aliud enim praxis obſeruat. Iudices enim ſeculares illos puniũt pœna mortis,& ita vbiq; ſeruari teſtatur Caſſaneus.*b* Et vt clericus in ſacris conſtitutus poſsit hac pœna puniri à iudice ſeculari,requiritur vltra degradationem,quod ſit traditus Curiæ ſeculari. Clericus autem etiam depoſitus nõ debet tradi Curiæ ſeculari,niſi ſit incorrigibilis. Et hæc eſt cõmunis opinio,quã ſequitur Abbas, *c* quam tenet Alexander *d* de Neuo & tradit Sylueſter. Dixi regulariter. Nã cum clericus cõdẽnatus pro enormi crimine ſit deponẽdus,& tradendus Curiæ ſeculari,poſt depoſitionem ſtatim poteſt tradi Curiæ ſeculari,& non debet expectari quod ſit incorrigibilis,prout reſoluit Bernardus Diaz *e* relatus & ſecutus per Couarruuiam & Follerium Plaçam & Iulium Clarum. Et idem dicendũ eſt de monacho propter aliquod graue delictum cõuictũ,& ad mortem condemnatũ à iudicibus ſecularibus autoritatẽ Apoſtolicã ad id habẽtibus. Dixi à iudicibus ſecularibus:nam â iudicibus regularibus ſuæ religionis nunquã ad mortẽ condemnatur,iuxta determinationẽ Decretalis in principio allegatæ,ſed tantũ condemnatur ad exilium,aut triremes, ad quas poſſunt à dictis prælatis iure optimo condemnari iuxta ea,quæ tradũt Nauarrus *f* & Duarenus. Aqua opinione non recedit Iulius Clarus,prout diximus in noſtra ſumma confeſſorum in ordine iudiciali.

b Caſſan. in cõſuet. Bur. fo.51.n.66.

c Abb. inca. ati cle poſt n.38. dei n. de iud. veſi & ſic reſid.

d Neuo. cõſ 29.n.28. & n.30. Syl. v. degrad. n.4

e Diaz imp. c.9. Cou. li. 2.var. c. 20. poſtn.7. Foller. in pra. crim. fo.66.n. 47. circa fin Plaça li 1. de del. c.21. Clarus in pra. q 36.n.40.

f Nau. in c. nullã. n. 18. q.2.nu.52. Dua. li.2. de ſac. eccleſi. myſt. c.3. Clar. in pra. crim. §.fi. q 70. ver, ſeq.

ARTICVLVS XXIX.

Vtrum eiectus à ſua religione ſi ad eã iterum recipiatur neceſſarium ſit, ꝙ in ea iterum profiteatur.

REſpondeo dicẽdo,quod cum eſſentia ſtatus religionis cõſiſtat in tribus votis eſſentialibus, à quibus eiectus nõ fuit abſolutus, vt conſtat ex dictis in ſuperioribus,videtur dicendũ,quod talis eiectus,non tenetur iterum profiteri. At pro contraria parte facit:nam cum religioſus ad aliam ſe conferens religionem teneatur in ea iterum profiteri,non obſtante,quod ea religio eadem vota eſſentialia habeat, ſicut prima propter diſtinctas aſperitates, quam ſecunda habet religio,videtur aſſerẽdum,quod licet prædictus eiectus non fuerit à prædictis tribus votis eſſentialibus abſolutus,ſi vult redire ad ſuum primæuum ordinem,debet in eo iterum profiteri,propter præcepta ſuæ religionis, à quibus per eiectionẽ ſecundum communem fuit liberatus:quorum obligatio niſi per nouum cõſenſum minime reuiuiſcere poſſe videatur. His pro vtraque parte poſitis, dico, quod minime iſte talis tenetur profiteri,ſed ſolũ tenetur ſe cõmittere curiæ ſui prælati:per quam ſubmiſsionem iam ſubijcitur iugo religionis,à quo fuit liberatus,cui ſtatui ſunt annexa omnia alia ipſius religionis præcepta. Et ſi diceremus ipſum iterum teneri profiteri conſequẽter eſt dicendum,debere & teneri annum probationis continuum cõplere. Cũ in omni religione minime ſit permiſſum ante annum probationis completum integrum,& continuatum,profeſsionem emittere iuxta decretum ſacri Cõcilij Tridentini.*a* Nec obſtat quod adduximus in cõtrarium. Concedimus enim,quod ſi iſte ad aliam ſe transferret religionem ibi neceſſario deberet iterum profiteri non obſtãte,quod tribus votis eſſentialibus ſemper fuit & remanſit ligatus:nã talis ignorabat aſperitates ſecundæ religionis,quibus ſe de nouo aſtringi neceſſe eſt. At in propoſito cũ hic reuertatur ad ſuam primã religionẽ hæc ratio ceſſat:cum ſcientia experimen-

a Con. Tri. ſeſ.25 de regul.c.15.

tali perceperit eius aſperitatis. Præterea iſte eiectus nō fuit omnino abſolutus à dictis accidentalibus obligationibus, ſed tātum fuit ſuſpenſus ab eorum abſeruantia interimdū extra religionē verſaretur. Et hoc innuit cō munis doctorū tractās, vtrū ipſe ad ſuā religionem teneatur procurare reuerti, & vtrū eius religio eum ſuſcipere obligetur de quibus in ſuperioribus egimus.

Aduertendum tamen, quod ſi de nouo iſte recipiatur non debet reſtitui ad eum locum, & gradū, in quo ante ſententiam erat collocatus. Licet enim nunquam fuerit abſolutus à dictis tribus votis, ſubiecit tamen ſe noue poteſtati eius, à quo fuerat per expulſionem liberatus, commutando obedientiam datam Epiſcopo, in obedientiam de nouo datam prælato regulari. Et ita nouam, vt Epiſcopo tanquam iudici & prælato in ſpiritualibus ſubderetur, non tamen tanquam patri, ratione cuius non poterat ipſe Epiſcopus eius vota irritare, modo autē ad religionem ſe iterum conuertēs ſubijcit ſe ſuo prælato tanquāiudici, manēs ſub eius iuriſdictione, & tāquā patri manēs ſub eius poteſtate, & ſic acquirit iſtam ex omni parte nouā ſubiectionem ratione cuius nō debet habere eundē locū & gradum, quē ante ſententiam habebat ſicut habēt veterani religionū milites. Hæc mihi probatiſsima videtur licet Naua. *b* agens de hac poſteriori difficultate varius & indeterminatus videatur.

b Nau. in d. conſi. 79.

QVÆSTIO. XXXI.

De baptiſmo, in ſex articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur ſex.*

1 *AN monachi poſſint baptizare.*

2 *An Canonici regulares poſſint eſſe patrini in baptiſmo.*

3 *Vtrum religioſi in partibus Indiarū poſſint baptizare.*

4 *Vtrum filij Hiſpanorū vocati meſtici poſſint in Indijs p fratres baptizari*

5 *Vtrū dicti fratres poſſint vti oleo ſācto & chriſmate antiquis in baptiſmo.*

6 *Vtrum baptiſmus in his partibus poſſit conferri extra eccleſias.*

ARTICVLVS. I.

Vtrum monachi poſſint baptizare.

RESpondeo dicendo, quod Pelagius *a* Papa ſcribit probos, ac doctos monachos presbyteri honore dedicatos prædicare & baptizare poſſe, nec inuenio in iure canonico hoc illis prohiberi. Licet enim Eugenius *b* Papa prohibuerit monachos baptizare, hoc eſtin telligēdū, ſi id faciunt ſine licētia ordinarij iuxta ea, quę in quadā Clemētina *c* notātur. Quod autē inuenio in ſacris canonibus prohiberi ipſis monachis eſt, eſſe compatres virorū, vel mulierū. Dicitur enim in Concilio Antiſidiorēſi, *d* ne monachi cōpatres cōmatres ve faciāt, & ne oſculentur fœminas. Cuius Concilij quantū ad hoc meminit Petr⁹ Gregorius. *e* Et in eodē Concilio *f* dicitur nō licet Abbati, vel monacho de baptiſmo ſuſcipere filios, nec commatres habere Quod ipſum Eugenius Papa Monachis inhibuit, prout dictū eſt ſupra. Et ratio huius prohibitionis meo iudicio fuit, quā tangit quædā gloſſa: *g* ſcilicet, ne oſculētur fœminas, in quibus tāgitur, vt inquit gloſſa conſuetudo aliquorū locorum, vbi cōpatres oſculabantur cōmatres. Propter quā cōſuetudinē decreuerunt Conciliū & Pōtifices, ne monachi cōpatres fierent, ne hac occaſione inter fratres vel de fratribus ſcādalū haberetur. Et ſeraphicus Pater noſter Franciſcus caſtitatis ſummæ amator propter eādē forte aliquarū prouinciarū conſuetudinē, ſicut in regula prohibuit ſuis fratribus habere ſuſpecta conſortia virorum ſeu mulierum: Ita etiam prohibuit eiſdem fieri compatres virorum, vel mulierum, cuius præcepti cauſam adducit dicēs, ne forte, ſcilicet, inter fratres, vel de fratribus ſcandalum oriatur, alludens forte ad conſuetudinem oſculandi commatres.

a ca. doctos 16. q. 1.

b ca. placuit 16. q. 1.

c Clem. 1. d priuil.

d c. monac. de conſe. 1. diſt. 4.

e Pet. Greli. 8. ſyntag iu. p. c. 8. circa. fi & li. 1. c. 13. n. 17.

f c. nō licet. de cōſ. d. 4.

g glo. d. ca. monachi. v. oſculen.

Ex quibus infertur primo, quod non prohibuit Pater noſter Franciſcus in ſua regula fratres ſuos baptizare. Non enim eſt credendum ſanctiſsimum Patrem animarum maximum zelatorem prohibuiſſe ſuis fratribus, præſertim in extrema neceſsitate huius ſacramenti adminiſtrationem cum, propter maximam eius neceſsitatē, quia eſt ianua omnium ſacramentorū, Cōcilia generalia decreuerint, quod quilibet homo, qui loqui poteſt & lauare, eſt ſufficiens eius mini

miniſter ſiue ſit virſiue fomina infidelis ſiue infidelis,baptizatus,vel nō baptizatus,dūmodo ſciat lauare & verba proferre cumdebita intentione.Ita diffinitum eſt in Cōcilio Florentino ſub Eugenio Papa, & probat ex multis Xuarez.*b* Et ſic in capitulo Meclinenſi noſtrę religionis generali declaratur prædictum præceptū noſtræ regulæ in hunc modum.Scilicet, *quod frater ſacerdos in extrema neceſſitate poſſit parvulo dare ſacramentū baptiſmatis dūmodo nō adſit alius ſacerdos etiā in præſentia virorū ſecularīū laicorū. Et q in regula prohibetur,ne fratres fiāt cō patres,& cæ.Intelligēdū eſt,quoad eleuationē prædictā. Quia vt dictū eſt in caſu neceſſitatis abſente ſacerdote ſeculari vel alterius profeſſionis;bene poſſūt fratres noſtri ſacerdotes baptizare.* Ita habetur in libro monumentaꝝ ordinū. Ex quo infertur,quod in regula Patris noſtri Frāciſci ſolū prohibetur,quod fratres fiant cōpatres quoad eleuationē de fonte baptiſmatis.Pro cuius præcepti explicatione nota ex D.Thoma,K q ex inſtitutione Eccleſię præceptū eſt vt præter baptizatū & baptizātē,adhibeatur alia perſona in baptiſmo ſolēni,quæ baptizatū ſuſcipiat de ſacro fonte. Quā conſuetudinē fuiſſe antiquiſsimā conſtat ex D.Dionyſio, *l* & ex Tertuliano & ex Auguſtino.Munus autē huius ſuſceptoris præcipuū eſt,vt puerū baptizatū de manu baptizātis,velut ſub tutela & cura ſua ſuſcipiat,vt colligitur excitatis patribus,& iniure *m* canonico cōtinetur,& hoc munus explicatur peractū ſuſcipiēdi baptizatū. Non oportet autē hāc ſuſceptionē ſolūmaterialiter,ſeu grammaticaliter,intelligere,ſed intelligenda eſt moraliter,quia ſuſceptor ſub ſua cura alterū ſuſcipit. Quāuis neceſſarius etiā ſit aliquis corporalis cōtactus, quo munus illud exterius exerceatur,& ſignificetur ipſa moralis ſuſceptio & obligatio. Et ideo ſolet hic ſuſceptor vocari,fideiuſſor,vt patet ex D.Dionyſio,*n* & ex D.Auguſtino,& ex Tertuliano,*o* & ex Cōcilio Pariſienſi:& fidei Doctor apud Auguſtinū: *p* quia ſuſcipiēdo baptizatū virtualiter fideiubet,& promittit ſe habiturū curā ſalutis ſpiritualis illius.Atq, hinc incitatis decretis cautū eſt, vt hic ſuſceptor idoneus ſit,atq; expeditus ad exercēdū munus,ad q aſſumitur. Vnde cū hæc cura & ſollicitudo nō poſsit expediri à monachis,ideo vltra rationē ſupradictā prohibita ipſis fuit talis ſuſceptio.Cōſiderauerūt enim S.Patres ipſos monachos,tāquā obediētię addictos,eſſe vagos& peregrinos non habentes in hoc mundo ciuitatem permanentē,& non poſſe ſemper habere domicilium in loco vbi morātur illi,quos de ſonte baptiſmatis eleuauerunt,& ſic in eorum cura & ſolicitudine eſſe neceſſario defectuoſos.Ex qua ratione infero etiam,in baptiſmo priuato minime monachos & præcipue fratres Minores poſſe eſſe ſuſceptores: cū etiam in eo virtualiter obligentur.Et ſecundum opinionem doctiſsimorum *q* virorum etiam per eam ſuſceptionem cōpaternitas oriatur,cum oriatur ſpiritualis cognatio.

a Xuar.3.p. q.67.diſ.23. ſec.1.

b In.1.impr. fo.228.tra.3 & 2.fo.249 tract.2.

c D.Tho,3 p.q.67.a,7.

d De eccleſ. Hierar c. 2. Tertull .de baptiſ.c.18. Augli,1.de bap.me.134

m c.in catechiſ & ſeq. de cōſ.d. 4. Con.Tri.ſe 24.c.2.dere form.

n Dion.vbi ſu.c.nos au t ē de cōſ.d. 4.Au.in ſermo. 216. & 13.214.detēp o Ter.vbiſ. Cō.Pari.ab 1.c.54.

p Aug.epiſ. 23.

q D. Th. in 4.d.24.& Na.inman. c.16.n 34& c.22. n. 40.

ARTICVLVS II.

An canonici regulares poſſint eſſe patrini eleuando baptizatum de fonte.

RESpōdeo dicendo,quod idē videtur dicendū de canonicis regularibus q dicitur de monachis,iuxta notata in iure *a* per Panormitanum cōmuniter receptum,quatenus dicit,quod leges diſponētes de monachis habēt locū in Canonicis Regularibus,quando leges illæ fundātur in religione:& non cōtinent aliqua verba,quibꝰ ſignificet non includere canonicos.Ita tenet Nauarrus.

a c.2.de poſtul.

b Nau.li. 3. conſ.tit.deſtat. monac. conſ.10.

ARTICVLVS III,

Vtrum religioſi in partibus Indiarum poſſint baptizare.

RESpondeo dicēdo,quod dato,ſit peccatū mortale baptizare alienum parochianum extra neceſsitatem,vt ait Soto *a* cum communi,propter iniuriam, quæ infertur presbyteris parrochialibus: quia ſacramenta à ſuis presbyteris parrochialibus ſunt recipienda,iuxta ea, quę dicuntur in ſacris Canonibus *b* & tradit Syluеſter:at nulla incurritur excōmunicatio, vel irregularitas ſi oppoſitum fiat à patribus Mendicantibus,quia nullibi talis pæna reperitur,niſi in adminiſtrando Euchariſtiā matrimonium,& extremam vnctionem, vt patet ex quadam Clementina : *c* neque vlli priuilegio noſtro derogatur quoadhāc

a Soto in 4. d.4.q vnic. ar.3.con. 2.

b c.interdicimus.16.q 1.Syl.ve.bapti.3.inprn.

c Clē Relig. depriu.

materiam per Concilium Tridentinũ. Hoc ſuppoſito dico primo, quod fratres Indiarũ poſſunt omnia ſacramenta infidelibus, & nouiter conuerſis adminiſtrare. Hoc cõceſſit motu proprio Paulus IIII. fratribus de Mexico & prouinciæ S. Vincẽtij de Chiapa del Peru noui regni. Et hoc in præmium laborum ſuorum, & vt fides per prædicationẽ Euangelij, ſacramentaq; adminiſtrãdum numerus magis indies creſcat, cõceſſũ fuit anno Dñi milleſimo quingẽteſimo primo. Et hoc idẽ cõceſſerat Leo X. duobus fratribus ordinis Minorũ ad illas patres eũtibus anno Dñi milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo. Et poſtea Paulus III. anno Dñi milleſimo quingẽteſimo quadrageſimo tertio cõmunicauit fratribus prædicatoribus prouinciæ de Mexico, vt refert Pater Veracruz in ſuo cõpẽdio manuſcripto. Et aduerte, quod cauſa quæ mouit Paulum III. ad cõcedendum dictũ priuilegium fuit, vt fides Chriſti, quæ ſperatur in his terris per prædicationem noſtrã & ſacramẽtorũ adminiſtrationẽ creſceret magis, ipſis fratribus prædicantibus, ſacramentaq; adminiſtrantibus infidelibus, & nouiter cõuerſis. Hæc autẽ cauſa, & ratio modo etiã militat in illis, qui per fratres baptizari, & in illis, qui ex his deſcendũt nepotibus, vel pronepotibus, dato, par uuli baptizati ſint. Nã certe huius fidei dilatatio, rebus vt nunc, nequit fieri, niſi fratres dicti prædicent ſacramentaq; adminiſtrent nouiter conuerſis, & ab eis deſcendẽtibus. Quia licet in particulari nouiter cõuerſi dicãtur, quiam adulti ſunt baptizati, nihilominus in generali conſiderantibus illã huius noui orbis Eccleſiam in Deo adunatam omnes & ſinguli illarũ partium nouiter cõuerſi apparebũt. Cuius rei teſtimonium firmiter præſtant quotquot patres graues ex illis partibus ad has Hiſpaniarũ partes aſcẽdũt Et quod dicti fratres poſſint ſic facere, probatur: quia idem Paulus Tertius conceſſit fratribus omnia priuilegia de nouo iuxta fauorabiliorem illorum interpretationem, ergo debemus interpretari per nouiter cõuerſos etiam paruulos baptizatos, cum nomen hoc ferat hanc interpretationem alias ſtricte interpretaremur.

Et aduertendũ, quod fratres ſolum debẽt baptizare in Eccleſijs monaſteriorũ ſui ordinis, in quibus habitãt, etiam in ciuitatibus ſeu oppidis Hiſpanorũ, vt ſit Mexici, & in locis, quæ habent de viſita, vt vocant. Nam indecens eſſet, quod ſacramentum, quod tantas cæremonias, & ſolennitates publicas petit adminiſtraretur in aliena parochia, ſine licentia proprij parochi: quia ſic confunderetur Eccleſiaſticus ordo contra ſacros Canones. *d* Quod ſi Papa, particulariter non exprimit in conceſſione, nullo modo debet intelligi, vel deduci ex cõceſſione generali vt eſt conceſſio Pauli III. nũquam enim Papa in generali cõceſſione viſus eſt alicui præiudicare. Et noneſt dubiũ, quod in Eccleſijs fratrum ſupradictis poſſit fieri baptiſmus alias cõceſſio Pauli III. ſuũ effectum nõ conſequeretur. Et ſic de nouo cõceſſit Pius V. anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, vigeſima quarta die Martij *vt in omnibus monaſterijs ordinum, vel extra illa in locis ipſarum partiũ ipſis deputatis, poſſint religioſi baptizare.* Quo priuilegio vtũtur omnes prouinciæ Indiarũ, vt ſcilicet, in monaſterijs ordinũ vel extra in locis ipſarũ partiũ ipſis deputatis poſſint baptizare. De Indijs aliorum populorum, puta clericorum, vel alterius ordinis idem dico, quod ſcilicet poſſunt baptizari per fratres in locis ſupradictis: quia ſic fuit factũ à principio in his prouincijs, vt teſtãtur viri graues ex illis partibus ad has remeantes. Poſtea anno ſupradicto milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Pius V. conceſſit fratribus Mendicantibus Indiarũ, vt in locis vbi ſupra, poſſint de licentia ſuorũ prælatorum in Capitulo prouinciali obtẽta adminiſtrare Indis omnia ſacramenta prout hactenus cõſueuerunt. Et quia Pius V. dicit in locis ſignatis & ſignandis videtur ſecurius, quod ſolũ in locis ſignatis & ſignandis poſſit religioſus baptizare, ſecluſa neceſſitate, dequo latè infra. Inf. q. 35.

d c. perenis 11. q. 1.

ARTICVLVS III.

Vtrum filij Hiſpanorum vocati meſtiços poſſint virtute Breuis Pauli tertij per fratres baptizari.

REſpondeo dicendo, videri eos poſſe per religioſos baptizari, quia in materia larga ſub ſimplicibus veniũt mixta prout tenet *a* Syluester. Vt ſi detur alicui poteſtas ad diſpẽſandũ cũ adulterino & cũ inceſtuoſo ſeparatim, poterit diſpẽſare cũ eo, qui ſimul eſt vtrũq; quia dato ex rigore iuris ſub ſimplicib⁹ mixta nõ cõtineãtur, ſe

a Sylu. diſpẽſatio. 3.

cus ex

ex benignitate. Sic ergo cum hoc priuilegium Pauli Tertij ſit beneficium principis in remunerationem laborum fratrũ, & in fauorem fidei ampliandæ interpretatio latiſsima eſt facienda. Et confirmatur quia, pro vt aſſerit Veracruz in ſuo Compendio, Paulus Quartus conceſsit nobis de nouo noſtra priuilegia, & conceſſa & cõcedẽda iuxta fauorabiliorem illorũ interpretationem. Qui pater refert quoddam viuæ vocis oraculum conceſſum à dicto Pontifice maximo: cuius tenor eſt qui ſequitur. *Paulus Quartus, vt fidẽ fecit Cardinalis Alexandrinus, qui poſt fuit electus Papa Pius Quintus pro religioſis in noua Hiſpania & Perũ, ad exaltationẽ diuini cultus proprio motu & viuæ vocis oraculo cõfirmauit omnia priuilegia data á ſuis prædeceſſoribus pro Indorũ cõuerſione: præſertim quod poſſent fratres Mendicantes omnia ſacramenta fidelibus & nouiter conuerſis adminiſtrare, & de nouo roborauit Apoſtolica autoritate, non obſtantibus quibuſcunque in contrarium.* Hoc fuit cõceſſum die ſeptima Iunij, anno Dñi milleſimo quingẽteſimo quinquageſimo ſeptimo. Exquo patet priuilegia Leonis X. & Adriani VI. & Pauli III. quæ fuerũt data in fauorẽ fidei & Indorũ, fuiſſe confirmata, & roborata peculiariter. Imo per Breue Adriani Sexti prouincialis, vel frater, cui poteſtatem prædicti patres cõmiſerint, bene poſſunt filios Hiſpanorum & aliorũ citra neceſsitatem baptizare cum limitationibus tamen, de quibus ibi. Conceſsit enim Adrianus Sextus ad petitionem Imperatoris Caroli Quinti anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo, *quod prouinciales Indiarũ, & fratres, quibus cõmiſerint, poſſint omnes Indos & omnes Chriſticolas fratres comitantes ad opus cõuerſionis abſoluere in vtroq; foro ab omni cenſura, etiã de Cœna Dñi, Conceſsit etiã omnimodam in vtroq; foro Papæ autoritatẽ tantã, quantã indicauerint expedire pro cõuerſione Indorũ, & manutentione ac profectu illorum atque aliorum præfatorũ in fide catholica & obediẽtia Eccleſiæ Romanæ.* Sed vt veritas huius dicti intelligatur oportet radicitus explicare hãc omnimodã Papæ poteſtatẽ, datã ipſis prælatis & fratribus. In quo aliquantulum immorabor, cũ plena iſtius conceſsionis explicatio ſit neceſſaria ad intelligendum, quando fratribus liceat extra neceſsitatem baptizare filios dictorũ Hiſpanorũ, aut Indorum. De quo infra in quæſtione trigeſima quinta dicetur.

ARTICVLVS V.

Vtrũ dicti fratres poſsint vti oleo ſãcto & chriſmate antiquis in baptiſmo.

REſpondeo dicẽdo, quod fratres ſupra dicti poſsũt vti oleo ſancto & chriſmate antiquis vſq; ad tres annos in baptiſmo conferendo. In his enim partibus, inquit Leo Decimus, ſine difficultate magna nouum oleum, & balſamum habere nõ poſſunt. Propter quam rationem modo à Gregorio Tertio decimo conceſſum eſt, vt poſſint vti oleo & chriſmate antiquis vſque ad quatuor annos. Pro cuius rei explicatione notandum eſt, quod oleum ſanctum tripliciter conſideratur. Primum eſt chriſma, ſecundum oleum catechumenorum, tertium oleum infirmorum & annuatim conſecrandum eſt in die cœnæ Domini, prout dicitur in iure,[a] & vetus eſt cõburendũ. Verũ eſt tamẽ, quod nõ debẽt cõburi, niſi poſtquam nouũ adductũ fuerit: nã præoccupãte morte poteſt ſacerdos vetere chriſmate baptizare. Et Nauarrus[b] ait eſſe peccatũ mortale, niſi in mortis articulo, veteri baptizare, q̃ ipſum tenet gloſſa[c] communiter recepta. Qua ratione nõ debet cõburi, donec veniat nouũ chriſma. Ex quo ſequitur, q̃ citra mortis articulũ poſſunt omnes vti chriſmate veteri in baptiſmo paruulorũ, ſi nõdũ venit nouũ. Probatur: quia paruuli ſẽper ſunt in periculo mortis, propter eorũ tenellã ætatẽ. Et ideo mandatur q̃ omni tẽpore anni poſſint baptizari, q̃ antiquitus nõ licebat, niſi in articulo mortis, vt patet ex D. Ambroſ. & Auguſtino. Vnde ad cõceſsionẽ Leonis X. ſuperius allegatã reſpondetur, quod loquitur de adultis, quod ſcilicet, intra terminũ trium annorum, vbi non inuenitur oleum

[a] Licet us de cõſ. d. 3. c. ſi quid decõſ. d. 4.
[b] Nau. c. 25. n. 75.
[c] Gloſ. in. c. quoniã deſẽtent. excom li. 6. ver. dubium.

nouum, dicti fratres etiam ſine neceſsitate poſsint vti antiquo oleo, quod per Gregorium Tertium decimum, ad quatuor annos fuit ampliatum. Et eſt aduertendum quod ſacerdotes miniſtri etiam ſeculares in his partibus etiam extra neceſsitatem extremam baptizantes Indos, quatuor ſequentia debent ſeruare, prout ordinauit Paulus Tertius, anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo quinto. Primum eſt, quod aqua ſacris actionibus ſanctificetur. Secundum vt Catechiſmus, & exorciſsimus fiat ſingulis. Tertium, quod ſal, candela, & capellum detur duobus, vel tribus vtriuſque ſexus. Quartum eſt, quod tunc baptizandis omnibus chriſma ponatur ſuper viri adulti, puerorum ac puellarum caput.

ARTICVLVS. VI.

Vtrum Baptiſmus in his partibus poſsit conferri extra eccleſias, ſine præfatis ceremonijs.

REſpondeo dicendo, quod vt conſtat ex compendio Indico Societatis Ieſu Pius Quintus cõceſsit fratribus de Societate in partibus Indiarum anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono ad decennium, quod poſsint baptizare extra eccleſias, & ſine cõſuetis ceremonijs, cum miniſtri iudicauerint id oportere ad maius Dei obſequium, propter miniſtrorum paucitatem. Et hoc ipſum poſtea conceſsit Gregorius Tertius decimus in alium decennium hoc indultum ampliando. Videant autem regulares quæ circa hoc ipſis ſint conceſsa à ſede Apoſtolica, ſecundum quæ debent ſe habere. Ego enim alia non potui inuenire.

QVÆSTIO. XXXII.

De Bello.

¶ *Circa quam vnum quæritur.*

1 *VTrum religioſi poſsint in Bello contra infideles exhortari dimicantes.*

ARTICVLVS VNICVS.

Vtrum religioſi poſsint in Bello contra infideles exhortari dimicantes.

REſpondeo dicendo, quod omnes qui in Bello iniuſto ſunt cauſa mortis mãdãdo, cõſulendo, præparãdo, & faciendo arma ad dimicãdũ in dicto bello exhortando milites & timore aduerſarios configendo, remanent irregulares, cum ſint cauſa proxima occiſionum, quæ ibi committuntur. In bello tamẽ iuſto offenſiuo ſiue defenſiuo licitum eſt eccleſiaſticis adiuuare milites eos conſulendo, & exhortando, vt ipſum prælium animo aggrediantur. Imo poſſunt in eodem prælio exhortari milites dicendo, Dimicate fortiter vincite, vt fides exaltetur, & Rex noſter vincat: Poſſunt etiam dicere alia verba ſimilia ad dictam exhortationẽ ordinata: & etiã ſi ex his ſequatur mors, aut mutilatio membrorũ non incurrunt irregularitatem. Hanc concluſionem tenẽt Nauarrus, *a* Couarruuias, & Sylueſter, allegãtes pro ipſa aliquas ſacrorum canonũ diffinitiones. Et ratio huius concluſionis eſt, nam cum irregularitas ſit de iure poſitiuo, potuerunt ſummi Pontifices ordinare ſupradicta in fauorem belli iuſti, in quo eccleſia Dei defenditur oppreſſi liberantur, inimici vincuntur. Et certe ſi cõtrariũ diceretur, quaſi totus exercitus in irregularitatis notã incurreret: & ſic homines abſtraherẽtur à ſupra dicti belli aggreſſu. Et etiã ſi ipſi exhortando virtualiter intẽdant mortem propter quod videantur contrahere irregularitatem, ad contrahendam tamẽ eam in bello iuſto non ſufficit intentio virtualis, ſed requiritur quædam intentio ſpecialis occidendi, iuxta ea quæ tradũt ſupra dicti doctores. Quod debuit cõſiderare Aluarus Pelagius *b* dicẽs, non inuenire rationẽ ſufficientẽ ad liberandos ſupra dictos eccleſiaſticos à notairregularitatis. Et vt omnẽ Societas Ieſu tolleret ſcrupuli occaſionem obtinuit à Gregorio Tertio decimo, prout dicitur in compendio Indico eiuſdem Societatis, quod ſine periculo irregularitatis patres Societatis per varia Indiarum loca poſsint milites Luſitanos exhortari in bello cũ infidelibus ad fortiter dimicãdũ, dummodo patres ipſi non ferãt arma.

a Nauarr. in ma c. 27. n. 215. Cou. 12. par. rele. de hom. l. 3. n. 2. Syl. ver. homicidi. 3. q. 6. n. 8. pronunciato 4. & 6.

b Pelagi⁹ de plan&. ecc. ar. 48.

QVAE

QVÆSTIO XXXIII.
De benefactoribus, in ſeptem articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quaruntur ſeptem.*

1 *VTrum aliqua cẽſura benefactores monaſteriorũ moleſtari poſſint ab Ordinarijs.*
2 *Vtrum prælati regulares poſſint applicare benefactoribus bona opera ſubditorũ.*
3 *Vtrum prælati regulares applicent benefactoribus communicationem quantum admerendum.*
4 *Quid applicent prælati regulares de bonis ſubditorum.*
5 *Vtrum poſſint applicare bona ſubditorum ſuorum iam facta.*
6 *Quomodo dicta applicatio proficiat benefactoribus.*
7 *Quæ ſit differentia inter hanc communicationem, & indulgentiam.*

ARTICVLVS. I.
Vtrum aliqua cenſura benefactores monaſteriorum moleſtari poſſint ab Ordinarijs.

REſpõdeo dicẽdo benefactores monaſteriorum ob beneficia ab illis collata, ſeu quia ſubditi aliquorũ dominorũ ſunt, & cũ monachis cõuerſantur, ab eiſq; ſacra recipiunt moleſtari, aut grauari à quoquã nõ poſſũt, prout conceſſit Leo Decimus congregationi Camaldulenſi; & Eugenius Quartus, prout habetur in cõpendio priuilegiorũ *a* Ciſtercienſi. Quod intelligitur, quando excommunicantur ex eo quod ſunt benefactores noſtri, prout innuit collector eiuſdẽ cõpendij *b* dicens, non poſſe excõmunicari regulares Ciſtertij. *Addes id etiã in familiariũ benefactorum, aut ſeruientiũ, vel ad molendina & furna noſtra venientiũ perſonis locũ habere, neq; quia nobis cõmunicãt à quocũque excõmunicari poſſint, alias irritũ, & inane declarauit.* Innocentius. IIII. Hæc dictus collectore cõpẽdij Societatis dicẽdo, *quod nullus prælatus poteſt cõtra aliquẽ noſtrorũ aut cõtra alios noſtra cauſa ferre ſententiã excõmunicationis, ſuſpenſionis vel interdicti cõtra priuilegia Societatis*, prout conceſſit Paulus. III. Hæc collector. Notãda ſunt illa verba, *noſtra cauſa*. Ex quibus clare conſtat, quod ſi non religioſorum & monaſteriorũ cauſa vexentur, & excõmunicentur, ſed alij diſtinctis & diuerſis cauſis, bene poſſunt à quocũque prælato excõmunicari. Et ſi priuilegia aliqua cõcedũt abſolute, eos ab Ordinarijs non poſſe excõmunicari, puto talia indulta per Concilium Tridentinũ *d* eſſe ex parte ſublata. Vbi dicitur loquendo de oblatis, & de quocunque modo addictis, aut ſub nomine ſeruiẽtium militijs ſeu monaſterijs, hoſpitalibus collegijs, aut quocunque alio titulo aſſumptis, nihil expriuilegijs ipſis conceſſis detractũ eſſe Ordinarijs intelligitur, quo minus, in quibus ea iã conceſſa ſunt, vel in poſterũ cõcedi contigerit, ipſis Ordinarijs tanquã Apoſtolicæ Sedis legatis ſubiecti exiſtant, exceptis tamẽ his qui prædictis locis, aut militijs actu ſeruiunt, & intra eorum ſepta ac domos reſidẽt, ſubq; eorum obedientia viuũt ſiue his qui legitime & ſecundum regulam earundem militiarum profeſſionem fecerint, de qua Ordinario cõſtare debeat, non obſtantibus priuilegijs quibuſcunque, etiã religionis Sancti Ioannis, & aliarum militiarum. Hæc Concilium. Ex quibus verbis cõſtat, ipſos benefactores non eſſe exemptos a iuriſdictione Epiſcoporum, niſi actu ſeruiant ipſis monaſterijs, & intra eorum ſepta, ac domos reſideant. Et ſi dicatur concilium non loqui de benefactoribus, reſpondeo, quod oblati & alij ſeruientes ſunt maxime benefactores. Vnde ſi cum ipſis ita rigide fit, à fortiori cũ alijs benefactoribus cõmunib⁹ rigidius procedi debere, certũ eſt.

a tit. benefactores. §. 1.

b Colle. in comp. Ciſter. ver. excommunicatio §. 3.

c habet. in cõp. ſocietatit. prælatis §. 2.

d ſ. ſ. 24. de refor. c. 21.

ARTICVLVS II.
Vtrum prælati regulares poſſint applicare benefactoribus bona opera ſubditorum ſuorum.

REſpondeo dicẽdo, quod Vrbanus V. cõceſſit Generale miniſtrũ poſſe dare de toto ordine ſuffragia indulgentiarũ & orationum, & beneficiorũ ſpiritualiũ quibuſcunq; deuotis & benefactoribus noſtri ordinis. Ita habetur in lib.

Monumenta a ordinũ, & in ſupplemento. Et eandem cõceſsionem habẽt prælati alij regulares. Pro cuius conceſsionis intelligẽtia eſt notãdum, quod nihil continet, quod iure communi non ſit conceſſum. Nam ſecundum ius commune prælatus poteſt cõmunicare bona ſuorum, ſuper quæ habet autoritatem. Is enim, qui præeſt alicui congregationi, poteſt comunicare bona ſuæ congregationis, applicando ea, & intentionem ipſorum bonorum ad hunc, vel illum vel illos determinate, confuſe, aut diſtincte. Probatur: quia eo ipſo quod habet curam congregationis, habet autoritatem diſpenſatiuam communium bonorum ipſorum de congregatione, prout reſoluit doctiſsimus Corduba. b Item; quia, ſi quilibet poteſt bona ſua applicare, ergo & prælatus, qui eſt caput pro ſuis membris, poteſt bona ipſorum alijs ex cauſa rationabili applicare. Patet conſequentia à fortiori. Item idem patet autoritate Sancti Ioannis Amatenſis Epiſcopi antiquiſsimi, qui cœpit concedere literas perquas applicantur ſuffragia ſubditorum, & autoritate Anſelmi & aliorum ſanctorum, & etiam concedit Diuus Thomas c & Paludanus Ricardus & Doctores communiter, & Vvaldenſis contra Vvicleph, dicens hoc eſſe commune Theologorum. Ergo patet, quod prælatus generalis, prouincialis, prior guardianus, & alij prælati poſſunt cõmunicare bona communia ſpiritualia ſuorum ſubditorum, quoad vim ſatisfactoriã. Et hanc opinionem tenet Nauarrus, d hãc conceſsionẽ declarans in multis ſuæ doctrinæ locis. Dixi, *quoad vim ſatisfactoriã* eſſet enim magna differentia inter participationem bonorum quoad vim ſatisfactoriã tantum, & inter participationem, quoad vim meriti tantum. Et prima differentia eſt nam communicatio quoad vim ſatisfaciendi, requirit ſpecialem intentionem, & applicationem eius, qui communicat tale bonũ ſatisfactorium alteri, ita quod niſi illi ſpecialiter applicetur, talis ſatisfactio, vel ſit receptus ad participandum de ſatisfactionibus alicuius perſonæ, ſeu communitatis ſeu cõgregationis, non proderunt eis talia bona ſatisfactoria ad ſatisfaciendum pro ſuis peccatis. Quia alias ſequeretur, quod quicunque exiſtens in charitate immunis eſſet ab omni pœna propter infinitatem theſauri eccleſiæ, quæ cõmunicatur per ſacramẽta vel per communicationem ſanctorum ratione charitatis. Vel ſaltem ſequeretur, quod exiſtens in maiori charitate eſſet debitor minoris pœnæ in hoc ſeculo, & in futuro, quod patet eſſe falſum ſecundum Scotum. e Ergo non ex ſola intentione facientis, ſeu applicantis habetur participatio ad ſatisfaciẽdũ, participatio autem ad merendum ſeu potius ad merita per viam meriti de bonis alterius, non ſemper requirit ſpecialem intentionem, vel applicationem. Nam poteſt alicui valere meritum alterius ratione vnionis, quæ fit per charitatem, etiã ſine ſpeciali intentione, & applicatione faciẽtis directa ad ipſum participantẽ, iuxta illud Symboli *Credo ſanctorum cõmunionem*, & illud pſal. f *Particeps ego ſum omniũ timẽtium te.* Secunda differentia eſt: quia per participium ad ſatisfaciendum fiunt peioris conditionis omnes participantes: quia minuitur eorum vtilitas ſatisfactoria, ſaltẽ proueniens ex opere operantis, ex multitudine participantium. Similiter & bonum ſatisfactorium ipſius ſatisfacientis ipſi minuitur ex multitudine participantium quoad virtutem ſatisfactoriam proueniẽte ex opere operantis, quanuis aliũde ei augeatur ex charitate ſcilicet, qua ſic alijs egẽtibus ſua ſatisfactoria opera applicat: quia & per hoc meretur de cõgruo remiſsionẽ ſuarũ pœnarũ, & omnia alia quæ per bonũ opus quis ſibi & alteri mereri poteſt. Ideo ſimpliciter eſt melior ſua conditio ex hoc quod excharitate poteſt alijs ſatisfacere de ſuis bonis ſatisfactorijs. Participiũ autẽ meritorũ nõ minuitur ex multiplicatione participãtiũ. Nõ enim fit deterior cõditio alicuius multiplicatis electis & ſanctis, & bonis operibus, ſed melior ex multiplicatione electorũ, & participãtiũ cũ ex hoc maior gloria Deo ſequatur. Ex dictis patet, quod prælati religionũ faciẽtes per ſuas epiſtolas participãtes bene factores de bonis ſuarũ cõgregationũ quoad bona ſatisfactoria, neceſſario ipſa bona applicare debẽt: alias minime ipſis benefactoribus, proderunt quoad vim ſatisfactoriam bene tamen proderunt quoad vim meritĩ prout explicatũ eſt. Infertur deinde quod per applicationem bonorum, licet aliquid eorum ſubditis minuatur de ipſis bonis, in quantum ſatisfactoria, nihil minuitur de ipſis; in quantum meritoria: imo ratione meriti aliquid ipſis augetur, prout declaratũ eſt

a In. 4. imp. fo. 261. cõc. 671. & inſu. fo. 206. cõc 459.

b Cor. li. 5. quæſt. q. 7.

c D. Tho. in 4. d. 20. quis 4. Palu. Ricar. DD. in 4. d. 45. Valdẽ. 3. to. de ſacra. tit. 10. contra Vvicleph.

d Nau. 1. de indul. nota. 31. n. 18. & in fielij de Roſar. ex pſal. n. 4. & 9.

e Sotus quo li. 20.

f Pſal. 118.

ARTICVLVS III.

Vtrum prælati regulares applicent benefactoribus in dictis literis communicationem, quantum ad merendū.

REſpondeo dicendo, quod ſic. Nam oratio, & bonum alicuius poteſt alijs prodeſſe ratione ſpecialis intētionis orātis, & bonum opus facientis: & hoc modo poteſt valere iuſto & impio. Et hoc ſolum illis valet per viam gratiæ, & liberalis miſericordiæ Dei, & impetrationis Chriſti Domini, qui, vt Dominus omnium nulli obnoxius eſſe poteſt. Et ſic quicunque voluerit poteſt ad preces, & merita amicorum bene ficia impartiri. Quod participium ad merita non valet, ad hoc, vt ipſi participantes ex hoc immediate ſine vno bono opere & diſpoſitione habeāt gratiam gratum facientem, ſeu charitatem: ſicut neque ad meritū, aut præmium gloriæ. Quia loquendo de lege ordinaria nullus poteſt alteri de condigno mereri gratiam & gloriam, ſed tantum de congruo. Poteſt enim de congruo mereri, & per bona opera impetrari, vt Deus peccatorem conuertat, auxilia ipſi præbendo, vt tenent communiter Doctores. *a* Valet ergo talis communicatio meritorum alicuius perſonæ ſeu congregationis ad habendam à Deo gratiam conuerſionis, & illuminationem, vt dictum eſt, & ad virtutum profectum, & ad præſeruationem à peccatis à morte & ab alijs malis ſpiritualibus, ſeu corporalibus, & ad collationem bonorum ſpiritualium, & temporalium, ſeu corporalium & huiuſmodi, quæ vnus alteri poteſt de cōgruo mereri, ſeu impetrare à Dei miſericordia liberali. Sicut per merita Abraham Dominus. *b* liberauit Loth. Et propter iuſtos parcit, & benefacit iniuſtis, & tradunt communiter Doctores, *c* & ſpecialiter D. Tho. & latius Paludanus, & Adrianus.

a Doc. in 2. d. 27.

b Gene. 19.

c Doc. in 2. d. 27. & 36. D. Th. in ad 2d. 3. p. q. 27 ar. 1. Pal. in 4. d. 45. q. 2. arti. 2. Ard. quodli. 8. a. 3

ARTICVLVS IIII.

Quid applicet prælatus de bonis ſubditorum in literis ab eo conceſſis.

REſpondeo dicendo, quod regulariter non poteſt prælatus communicare ea bona, quæ eius ſubditus in particulari facit pro ſatisfactione ſuorum peccatorum, ſi talis ſubditus ipſis eget, niſi ad hoc aliquomodo conſentiat. Et ratio eſt: quia cum ipſum opus fiat determinate ab ipſo ſubdito intendente actualiter, vel virtualiter pro ſuis peccatis ipſum applicare, iam non eſt bonum commune ipſius congregationis, ſed particulare ipſius perſonæ operantis, quoad dictam vim ſatisfactoriam: & iā prælatus non habet poteſtatem ipſum alteri applicandi inuito ipſo operante. Et in hoc concordant communiter Doctores, prout affirmat Corduba. *a* Et confirmatur, quia prælatus, etiam Papa non poteſt applicare niſi ea, quæ cederent in theſaurum ſuæ cōmunitatis, ſi non applicarentur: & non cedunt in theſaurum dictæ communitatis, niſi ea quæ ſuperſunt facienti. Ergo, licet ſubditus poſſet tollere à ſe neceſſarium alteri applicando, non poteſt tamen eo inuito id facere eius prælatus etiam Papa, quia non in omnibus abſolute ſubditus ſubditur ſuperiori neque in omnibus eius bonis habet plenariam poteſtatem, ſed in ſpiritualibus, ſuperabundantibus tantum communicabilibus, vt dictum eſt. Dixi regulariter: quia in aliquo caſu & ex rationabili cauſa poteſt, ſicut poteſt prælatus ſubditis egentibus pro ſe ipſis iniungere aliquando aliqua opera ſatisfactoria, ad quæ ipſi non tenentur alias, puta orationem, diſciplinam, & huiuſmodi applicando ea pro alijs. Multa enim nō poſſunt fieri regulariter, quæ poſſunt & debēt fieri in caſu particulari rationabili cauſa id poſtulante. Verum eſt tamen, quod bona ſatisfactoria, quæ ſubditus facit particulariter per ſe non applicando ea alicui, ſed pro tota Eccleſia generaliter, aut pro animabus purgatorij, aut pro particularibus amicis, ſeu pro alijs, quibus Deus vult ea valere: & ſimiliter bona, quæ fiunt in communitate ſecūdum eius inſtituta, aut ex diſpoſitione, ſeu præcepto prælati, talia inquam bona dicuntur communia: quanuis ipſe ſubditus ipſis egeat. Et talia, inquam bona poteſt prælatus inuito ſubdito communicare alijs ſpecialiter, quoad vim ſatisfactoriam. Quo vero ad vim meritoriam omnia bona cuiuſcunque ſubditi & congregationis tam particulariter, quam etiam communiter facta, tā ſupererogatoria, quam etiam neceſſaria, ſeu obligatoria, poteſt prælatus quibuſcunque ea applicare, quia quo ad hoc nulli fit præiudicium: imo meliot fit conditio operantis ex tali multitudine participantium.

a Cor. l. 1. de indulg. q. 4. ar. 5. dicto. a

ARTICVLVS V.

Vtrum prælati poſsint applicare benefactoribus bona ſubditorum ſuorũ iam facta.

REſpondeo dicẽdo, quod bona opera quoad vim ſatisfactoriam, ſi antequã fiant, vel dum fiunt non applicantur, per facientem, vel ſuperiorem aliquibus actualiter, vel virtualiter, iam de cętero poſt quam facta ſunt, non poſſunt applicari alteri per ipſum facientem, neque per prælatum. Non enim faciens, neque prælatus poſſunt reſeruare bona particularia, vel cõgregationis opera, quo ad dictam vim ſatisfactoriam, vt ſint repoſita, & reſeruata tanquam in theſauro pro alio tempore futuro, vt in eo applicentur. Et ratio huius cõcluſionis non eſt, quia bona dicta ſatisfactoria non poſſunt reſeruari: ipſa enim reſeruantur in theſauro Eccleſiæ & per indulgentias diſpenſantur. Sed ratio eſt: quia nullus poteſt particulariter theſaurizare ſibi, vel alteri theſaurum ſatisfactorium particularem, & per conſequens neque de eo diſtribuere, aut alicui communicare. Si enim hoc concederetur, ſequeretur bona ſatisfactoria religioſorum eis abundantia nunquam recondi in theſauro Eccleſiæ communi, ſed ſemper remanere ſub poteſtate eorum vel prælati, vt ea poſsint cui voluerint applicare. Et à fortiori ſequeretur, quod opera religioſorum defunctorum non poſsint applicari per indulgentias aut alio modo, & ſic non eſſe theſaurum Eccleſiæ collectum de ſatisfactionibus ſuperabũdantibus religioſorum, aut aliorum Sanctorum dum viuerent: quod abſit. Hoc videtur ſentire Diuus Bonauentura. *a* Quantum autem ad vim meritoriam, tam ipſe, qui facit, quam quicunque prælatus eius mediatus, vel immediatus poteſt ſemper ante, vel poſt communicare ſeu applicare talia bona præterita, præſentia, & futura, quibuſcunque voluerit, vt virtute talium meritorum mereatur de congruo ipſi, vel alijs bona ſpiritualia, ſeu temporalia iuxta ea, quæ in ſuperioribus dicta ſunt. Nam de his bonis quoad vim meritoriam non congregatur theſaurus indulgentiarum, prout reſoluit poſt alios Corduba. *b*

a Bonauẽ. 4. d. 20. q. 3.

b Cor. lib. 5. q. de ind. q. 5

ARTICVLVS VI.

Vtrum dicta participatio æqualiter proficiat omnibus benefactoribus quibus dictæ Epiſtolæ conceduntur.

REſpõdeo dicendo, quod quia talis cõmunicatio, ſeu receptio ad participationẽ bonorũ cõgregationis, communiter fit à prælatis informatis, eos, quibus concedũtur, eſſe benefactores ordinis: ideo ſi non ſunt benefactores, non valet eis talis receptio, niſi ſecundum ratam, ſcilicet, ſecũdum quod fuerint benefactores: quia deficiente cauſa finali conceſsionis, deficit ipſa conceſsio, & non valet niſi in quantum acceſſerit ad cauſam talis conceſsionis: quod ſi ſine vlla cauſa, ſed ad libitum aliquis prælatus vult recipere, ad participationem aliquem bonorum ſuorum ſeu ſuæ congregationis ex pura charitate motus, tunc bene valebit talis conceſsio, ſeu communicatio ſecundum intentionem eius, quoad vim ſatisfactoriam & meritoriam.

ARTICVLVS VII.

Quæ ſit differentia inter hanc communicationem & indulgentiam.

REſpõdeo dicendo, quod multiplex inuenitur differentia. Prima eſt, quia prælati, & alij ſic applicantes ſua, vel cõmunitatis ſuffragia, ſeu bona opera quæ cũq; non vtuntur claue iuriſdictionis, nec remittunt, nec relaxãt pœnas peccatorum: in indulgentiarum autem conceſsione eſt talis iuriſdictio proprie & abſolute. Secunda differentia eſt, quia in indulgentijs, ſicut in ſacramentis applicãtur merita paſsionis Chriſti, & hoc non, niſi per clauem Eccleſiæ: Communicatio autem ſupradicta nõ fit per clauem Eccleſiæ, nec de communi theſauro Eccleſiæ, ſed de bonis congregationis, nec fit autoritate poteſtatiua, ſuper theſaurum Eccleſiæ aut ſuæ perſonæ, vel communitatis, ſed ſolum poteſtate ſit cõmuni naturali, quam quilibet habet in ſuis bonis aut ſibi commiſsis ad diſtribuendũ ſeu donandum, dum ea habet. Et inde fit, quod per indulgentias liberetur homo in foro

Dei,

Dei,& Eccleſiæ à pœnis debitis, etiã iniun ctis per cõfeſſorem, quia cõſtat de infinita te talis theſauri Eccleſiæ,ſeu de eius ſuffi cientia,& quia fit authoritate eius, qui lege poteſt per indulgentiã liberare. Huiuſmo di autẽ cõmunicatio bonorũ etiã ſi fiat per Papã cum nõ fiat,niſi de bonis perſonarũ, aut cõgregationum, quæ non ſunt infinita, nec cõſtat de ſufficientia eius ad talẽ ſatisfa ctionem, ideo per eas non liberatur quis in foro Eccleſiæ à pœnitentijs iniũctis per ſa cerdotem,nec habent virtutem indulgen tiæ. Sed cõmunicationes,& ſuffragia dicun tur,prout tradit D. Tho. *a* Tertia differen tia eſt, quia indulgẽtiæ vt tales valẽt ſolum ad ſatisfactionẽ pœnarũ Deo debitarũ pro peccatis. Cõmunicationes autẽ bonorũ va lent præcipue ad impetrandum bona,aut re motionem malorum, aut pœnarum per viã meriti de congruo. Valẽt etiã ad ſatisfactio nem pœnarum, ſi hoc aliquo modo inten dit ipſe applicãs,alias nõ,vt patet ex dictis. Ex hoc infertur,quod cum per iſtã facultã tem non concedãtur indulgentiæ,ſed tan tum dicta cõmunicatio nõ ſuſpenditur,nec abrogatur iſta facultas,per bullã Pij V. om nes indulgẽtias quæſtuarias tollentẽ,& pro hibentem ſub grauibus pœnis earum publi cationem. Nõ enim iſta cõmunicatio indul gentia eſt. Secundo infertur,quod non tol litur hæc facultas per bullam Cruciatæ : cũ hæc facultas non ſit priuilegium: ſed ius cõ mune prout aduertit Nauarrus. *b*

a D.Th. in 4.d.30 &in addi. ad 3 p.q.26.ar.1.

b Na.de indul. no. 31. nu.22.& 21.

QVÆSTIO XXXIIII.

De beneficijs Eccleſiaſticis à regularibus, & regularibus conferendis, in nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouẽ.

1 *Quid & quotuplex ſit beneficiũ.*
2 *Vtrum beneficia regularia ſint beneficia.*
3 *Vtrum monachus beneficiũ habere poſſit, & à quo ſit collatio facienda.*
4 *Vtrum monachus poſſit promoueri in Eccleſia collegiata ad aliquod canonicatum vel beneficiũ ſimplex.*
5 *Vtrum religioſus poſſit acceptare beneficium in Eccleſia ſeculari ſine licentia ſui prælati.*
6 *Vtrum monachus, qui factus eſt rector in Eccleſia ſeculari teneatur ad ſtatuta ſui ordinis.*
7 *Vtrũ religioſus acquirat monaſterio, an Eccleſiæ, in qua habet beneficiũ.*
8 *Vtrũ poſſit monachus cogi à ſuis prælatis ad acceptãdũ beneficiũ, vel poteſt prohiberi, vt non accipiat.*
9 *Vtrũ prælatus poſſit cogere ſubditũ ad relinquendum beneficium, quod habet, aut poſſit facere habile ad duo beneficia ordinis.*

ARTICVLVS I.

Quod & quotuplex ſit beneficium.

REſpondeo dicẽdo, quod in materia canonica appellatione beneficij venit ſpirituale & Eccleſiaſticũ, vt docet Cardinalis. *a* Et quo quomodo cognoſcatur beneficiũ Eccleſiaſticum, docet Belamera, *b* & tradit late Rebuffus. *c* Et loquẽdo de beneficijs in genere, quædã ſunt ſecularia quædã regularia. Secularia quædã ſunt cũ adminiſtratione, quædam ſine adminiſtratione, vt ſunt beneficia ſimplicia, de quibus agit Rebuff. Regularia verò ſunt quę religioſis addicta ſunt aut ex fundatione vel ex ordinarij, vel ſuperioris inſtitutione, vt dicũt cõmuniter Doctores, vel cõſuetudine ſeu prę ſcriptione, *d* vt pote quia per regulares regi cõſueuerũt, & adminiſtrari per quadraginta ſaltẽ annos iuxta ea, quæ tradũtur in iure *e* & tradũt Selua, & Mãdoſius. Et hæc ſunt in duplici differentia ſecundũ quoſdã. Quædã enim ſunt duplicia, vt abbatitia regularis quæ dicitur duplex, quia eã obtinẽtes duplici honore funguntur, vel fungi debẽt tã circa perſonas, quam circa res monaſterij, iuxta ea, quę in ſacris canonibus *f* tradũtur. Huiuſmodi ſunt multa officia in religione, vt ſunt prioratus cõuentuales, prioratus clauſtrales. Dicitur enim prior clauſtralis qui religioſis in clauſtro, & in monaſterio præfectus eſt. Simplicia ſunt

a Car. in c.2 in 8. de iud.
b Bel. in noſtra q. 3. de ref. n. 10. Rebu. de paci. poſſ. lim. 10. n. 287.
c Re. in pr. de praxibẽ.
d Doct. in c. 1. de ſtat. monacho.
e c. cum de beneficijs de præb. l. 6. Selu. de b. 1. p. q. 4. nu. 42 Ma. de ſignatura grat. titu. reduct. ad ſecula fo. 120. f ca. cum ad monaſt. de ſtat. monacho. &c. in ſingula de præ. li. 6.

ſunt prioratus ſimplex, ac monachatus regularis. Hi enim ſimplici honore funguntur, prout dicitur in iure g & tradit Rebuffus. Et aduertendū per reductionē eccleſiæ, & Abbatiæ regularis in ſecularē ſi eſt caput à quo aliæ dependēt, quod cēſentur etiā, & aliæ ſeculares redactæ: cū acceſſoriū principālis ſequatur naturā, iuxta regulam iuris. h Abſurdum enim eſſet caput, ideſt eccleſiā & abbatem ſecularem eſſe, & alios prioratus & beneficia illius eccleſiæ eſſe regularia: nam res diuerſi iuris cenſerentur cōtra regulam iuris. i Et ſic quando vna eccleſia vnitur alteri, tunc vna fit eccleſia, vt ait quædam Decretalis. k Et illa vnita ſortitur naturam & priuilegia eccleſiæ cui ſubijcitur, & adijci cenſetur cū omnibus iuribus ſuis, prout dicunt cōmuniter Doctores. l Et hanc opinionē tenet præciſe Petrus de Peruſino. m dicens quod ſi eccleſia, quæ vnitur eſſet ſecularis, & is, qui adiungitur regularis, efficitur regularis. *Aduertendum etiam, quod vniones quorumcunque monaſteriorū, prioratuū, locorumque regulariū ſeu aliorum beneficiorū eccleſiaſticorū religionibus monachalib', & alijs eorū priuilegijs gaudētibus factæ, & faciēdæ ſub apoſtolicis reuocationibus caſſationibus, & annullationibus ingenere vel in ſpecie factis, & faciēdis nō cōprehēdūtur, nec præiudiciū aliquod per illa eis infertur: ſed illæ oēs etiā caſſationes huiuſmodi, niſi de verbo ad verbū in eis inſererētur ſpecialiſq;, & expreſſa, ſeu indiuidua de ipſis monaſterijs, & cōgregatione mētio fiat in ſuo robore incōcuſſæ permanēt irritūque eſt & inane quidquid ſecus cōtigerit attētari* Ita cōceſsit Leo Decimus cōgregationi Camaldulēſi, & Iulius Secūdus cōgregationi Mōtis Oliueti, & Eugenius Quartus congregationi S. Iuſtinæ. *Quod ſi in prædictis vnionibus, annexionibus, incorporationibus, receptionibus, ſeu reformationibus, cōuētiones & pacta illicita, & quādo apoſtolica cōfirmatione carerēt expreſſe prohibita inuenirentur interuenirēt, illas tā mē ratas & firmas fore, & eſſe ipſaq; pacta, & cōuētiones obſeruare libere, ac licite poſſe,* ſtatuit Iulius Secūdus cōgregationi Mōtis Oliueti, *conuentiones q; pacta & modos huiuſmodi facta, & facienda in forma publica redacta eo ipſo apoſtolico robore munita eſſe conceſſit,* Leo Decimus congregationi Camaldul. & Pius Secundus cōgregationi Mōtis Oliueti, prout refertur in compendio ordinis Ciſtercienſis, titulo, vniones. Verum eſt tamen, quod modo Concilium h Tridentinum ordinat, quod poteſt Epiſcopus non obſtante quocumque priuilegio examinare an ſint tales vniones ſubreptitiæ.

g In c. quod Dei timorē & c. fi. deſtatu. monac. Rebu. in cō cor. in rub. de nōmin. reg. ad p. el. h l. cū principalis ff. de reg. iur. i l. cui quidem. ff. de vſuc. K c. 1. in ſede vacant. l DD. in c. 2 de relig. domi. m Perm. de vnio. eccleſ. c. 2.

h Con. Trid. ſeſ. 7. c. 6, de ref. & ſe. 24 r. 13. ver. in vni.

ARTICVLVS II.

Vtrū beneficia regularia ſint beneficia.

REſpondeo dicendo, quod quædam perſonæ regulares, vel quæ regularibus accedunt titulo ſæpe nominantur, quæ ſacerdotum & Eccleſiaſticarum perſonarum appellationem referunt. Imitantur etiā nomen & naturam quodammodo beneficiatorum, qui manualia vt appellant beneficia habent: quæ tamen propria beneficia non ſunt, iuxta gloſſam a communiter receptam, quia præfecti ijs beneficijs poſſunt amoueri ad nutum Abbatis, vel Prioris. Sūt enim huiuſmodi beneficia manualia regularia, non ſecularia: quorum aliqua in ordine Humiliatorum & Præmonſtratenſium ex conſuetudine, eſſe, tradit Ioannes b Andreas. Pro cuius rei explicatione obſerua poſſe beneficium, vel prioratum regulare eſſe adminiſtrationis tantum cauſa, vel naturam habere beneficij perpetui. Et in primo caſu amoueri poteſt ab Abbate præfectus, videlicet, ſi iuſta amotionis adſit cauſa. Aliter enim poſſet monachus à beneficio manuali, ſine cauſa amotus implorare ſuperioris Abbatis auxilium, vt poſt Innocentiū c & Decium tenent Selua & Rebuffus. Et aduertendum, quod fit hoc beneficium irreuocabile, quando poſt conceſsionē Abbatis confirmatur poſſeſſor ex certa ſcientia, & expreſſa qualitate per ſummum Pōtificem, vt notauerunt Imo. & Panormitanus quos allegat & ſequitur Rebuffus. d Quod ſi prio

a Gl. in v cōſi. in c. vni. de ca. mon. lib. 6.

b Andr. in addit. ad.

c Inno. in c. inſinuante qui cle. vel vouen. Decius in c. ad noſt. circa finem de cōfirma. vtili Selu. in tracta. benefi. p. 3. q. 68. Re. de pacti. poſſeſ. nū. 275.

d Reb. vbi ſu. n. 279.

ſi prioratus perpetui beneficij naturam habet, non poterit præfectus amoueri per Abbatem: cõceſsio enim facta cenſetur cũ ſua qualitate iuxta ea, quæ dicuntur in iure. e

e Clem. vnica de ſuppl. negli. præl. c. vnico de ſtat. mona. in. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrum monachus beneficium habere poſsit, & à quo conferri poſsit.

REſpondeo dicendo, regularia beneficia regularibus, & ſecularia ſecularibus eſſe cõferenda iuxta ea quæ dicũtur in iure a & patet ex priuilegijs cõceſsis ordini D. Ioãnis Hieroſolymitani. *Nam Pius Quartus dicit in bulla cõfirmationis eorũ quod presbyteri, qui in dicta religione profeſsionem non emiſiſſent, niſi de expreſsa licentia, vel conſenſu magiſtri ſeu priorum ſeu præceptorũ, vel fratrum (quos id tangeret) ad ſeruiendum parochialibus, & alijs eccleſijs, aut capellis ipſius religionis nullatenus admitterẽtur, ſed in quibuſcũq; parochialibus & alijs eccleſijs, & capellis hoſpitalis huiuſmodi capellani eiuſdẽ religionis per locorum ordinarios ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, ſi contra fecerint eo effectu incurrenda, ad requiſitionem ſeu præſentationem baiuliuorum, priorũ, præceptorum, & fratrũ abſque aliqua exactione & oneris impoſitione recipi & admitti deberent.* Hæc Pius Quartus confirmat referens Clementem Septimum hæc iuridice ordinaſſe. Nec cõferendo beneficium regulare ſeculari: nec contra conferendo ſeculare regulari, ideo cenſetur diſpenſatum, niſi in ſignatura, vel prouiſione de commenda expreſſe fiat mẽtio, prout habetur in regulis Cancellariæ b Pauli Tertij. Rurſus regularia, vt prioratus eccleſiarum, vel adminiſtrationes non debent cõferri monachis alterius ordinis, quã eius, per quos ſolet, ſicut hactenus poſsideri ſine autoritate Sũmi Pontificis, prout dicitur in iure. c Et ipſi monachi debent expreſſe eſſe profeſsi, vel debent omnino ad mittere profeſsionem, & habitum ſuſcipere tenentur ex Concilio d Tridentino. Quanquam in ſenatu conſulto Pariſienſi anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo quarto die vigeſima prima Februarij iudicatum ſit, oportere præcedere prouiſionem, profeſsionem, & certam, nec ſufficere tacitam vel expreſſam profeſsionem, ſine die, prout refert Petrus Gregorius. e Monachis autem Mendicantibus nulla beneficia concedi poſſunt, prout aſſerunt antiqui interpretes in regula tertia Cancellariæ Innocentij Octaui. Cũ enim expreſſe emittãt votũ abdicationis proprietatis, & paupertatem profiteantur incapaces ſunt reddituum & prouentuũ annaliũ prout dicitur in quadã Clementina. f Habent tamen hi mẽdicãtes ſacræ familiæ prioratus ſuos, ſed nõ ſunt beneficia, ſed adminiſtrationes ſui ordinis, & regulæ. At alij monachi non Mendicantes poſſunt beneficia poſsidere ſibi conuenientia, & ex electione & confirmatione iuxta ſacros Canones, g proprie tamen parochialibus eccleſijs præfici non poſſunt, iuxta ſacros Canones. h Quia ſecularia beneficia ſunt prout tradit Petrus i Gregorius. Ex dictis infertur, quod ad capellam fundatam in quadam eccleſia ordinis militiæ ſub hac conditione, vt ad ea admittatur conſanguineus fundatoris poteſt admitti conſanguineus profeſſus in dicto ordine militari. Nam dicta capella cum ſit ſita in eccleſia regulari eſt per conſequens regularis. Ad iuris patronatus enim acquiſitionem non ſufficit conſtructio & dotatio, ſed eſt neceſſaria ſuperiori autoritas ſcilicet, regis militarium ordinum cõſilij cuius eſt eccleſia, vt tenet Abbas k Lambertinus. Abſurdum enim videtur vt poſſet laicus in eccleſia regulari, & regiæ poteſtati ſubiecta, abſq; regia facultate, capellã fundare, ipſos regulares excludẽdo. Vnde cũ dicta capella ſit regularis, & regularis ordinarij collationi ſubiecta dicto regulari cõſanguineo eſt adiudicanda, ſi ſit propinquior, nam ſecundum iuris regulam ſemper propinquior eſt præferendus, ſeruata ſui gradus prærogatiua, vt probant aliqua iura l neque obſtat, quod ſcilicet, in monaſterium per profeſsionem monachi non tranſit ius ſanguinis, vel conſanguinitatis quid perſonaliſsimum. Nam cum monaſteria non ſint perſona vera, non poſſunt habere il-

a Ca. nullus de elect.

b Tit. de cõmendat.

c c. cum ſingula. 32. de præb. in. 6.

d Seſ. 14. de refor. can. 10.

e Gre. li. 17. ſintag. iuris 2. p. n. 27.

f Clem. exiui. §. cũque annui reddi tus de verb. ſig.

g ca. doctos & c. ſimon. & ſeq. 16. q. 1.

h Ca. de monac. §. fi. & c. ſeq. 16. q. 1 i Gre. vbiſ. n. 280.

k Abb. cõſ. 59. 2. vol. n. 3. Läber. de iure patron conſ. 1. 1. q. princ. 2. pa. lib. 1.

l l. 1. ſi ff. de verb. ſign. l. cum vero l. cum ita leg. §. infid. cõ. ff. deleg.

re illam qualitatem consanguinitatis. Ita Antonius Gomez, *l* & Couarruuias; Vnde si consanguineus monachi vendat aliquam rem immobilem, non poterit monasterium illam retrahere pro tanto, prout probatur in quibusdam *m* legibus regalibus, & tradit Spino. Nam respondetur, quod ius sanguinis in præsentiarum non transit in monasterium sed in religiosum militarē, sui prælati licentia habilem ad dictam capellam obtinendam, non solum iure propinquitatis, sed etiam, vt religiosus militaris ad beneficia regularia habilis: Et nostram sententiam videtur tenere Nauarrus, *n* dicens quod religiosus militiæ Sancti Stephani potest habere beneficium regulare & seculare commendatum, vel retentum per dispensationem, vel dependentem ab ordine suo. Hæc autem capella à dicto ordine militari dependet.

l Gom. l 7. Tauri. Cou. in pra. qq. c. 16. n. 4. & li. 3. varia. c. 11 n. 6 & 7. ri. 7. li. 5. or. li. 7. & 8. tit. 11. li. 5. nouę comp. 5 pin. spec. test. gl. 12. de legat. monac. relig. n. 26.

m Nau. li. 3. cõsilior. tit. de reg. cons. 10. n. 9.

ARTICVLVS IIII.

Vtrũ monachus possit promoueri in ecclesia collegiata ad canonicatum, vel aliud beneficium simplex ipsius ecclesiæ collegiatæ.

REspondeo dicendo, quod nõ: prout dicitur in iure. *a* Si vero eligatur ad ipsam dignitatem ecclesiæ collegiatæ, vt ad prępositurā, de hoc sunt opiniones, vt refert Abbas. *b* Nam Hostiensis, & Calderinus tenēt, quod potest eligi, sed debet postulare, vt causa ipsius postulationis, quæ in iure reputatur iusta possit promoueri, sine enim dispensatione nemo promoueri potest. Abbas tamen contrarium vult, cum ratio curæ & prædicationis ita militet in hoc casu, sicut si promoueretur ad dignitatē episcopalē in ecclesia seculari. Si vero nõ promoueatur ad ecclesiam cathedralē, nec collegiatam, sed ad aliam ecclesiam non curatam, non potest in hoc casu promoueri, quia illam obtinere non potest ex quo cessat ratio curæ. Quando vero ecclesia est curata communiter tenetur, quod possit promoueri, & ita tenet Abbas *c* ponderans ad hoc quandam Decretalem, quæ decretalis innuit non esse necessariā dispensationem, & cogetur Abbas per superiorem consenti re, vt monachus præficiatur ecclesiæ sæculari, vbi non inuenirentur idonei & sufficientes clerici & monachus est bonus prædicator, & modestus in vita, argumento aliquorum Canonum: *d* Et ait Hostiensis *e* in summa, quod non est dicendum esse speciale in dignitate Episcopali, quo ad religiosum præficiendum, in hoc enim ratio curæ potius est considerandā, & aliquæ rectoriæ inuenientur, quæ maiorem curam habent animarum, quam duo vel tres episcopatus, vt Parisijs ecclesia Sancti Germani, vbi Rector curam habet plus quam quadraginta mille animarum, prout refert Gregorius *f* Lopez, quod etiam confert ad id quod dictum est de præfectura ecclesiæ. Et confirmantur supra dicta: nam facilius concederitur, quod monachus ad præsulatum ascendat quam quod pręsul ad monachatum, iuxta decreta Canonica. *g* Quando tamen in ecclesia monachi collegialiter habitant, quæ ecclesia, seu monasterium habet populum tunc seculares clerici ibi sunt ponendi vt habetur in iure, *h* & non est præficiendus curæ aliquis monachorum, quod Abbas reputat mirabile, laborans circa rationē diuersitatis; cur in primo casu monachus eripiatur à monasterio, & præficiatur ecclesiæ sæculari, & tamen in monasterio habentē populum monachus curam populi exercere non possit.

a c. super eo de reg.

b Abb. in ca quod Dei timorem de stat. mon.

c Abb. in d c. quod Dei timorem per textum. ibi.

d c. cũ pro. de veil. iũcta gl. ibi. 16. q. 1 e Hostien. de stat. monac. §. vtrũ co. 1.

f Greg. in l. 25 ti 7. par. 1. v. lgl. par.

g c. nisi cum pridē. §. nec putes de rebus. c. licet. § illo semper de reg. hc. 1. de cap. monach.

ARTICVLVS. V.

Vtrum religiosus possit acceptare beneficium in ecclesia seculari sine licentia sui prælati regularis.

REspõdeo dicēdo, quod nõ, prout habetur in iure, *a* etiā si promoueatur in Papam, vt dicit quędam glossa singularis. Et si prælatus nolit consentire, quādo necessitas, vel vtilitas exigit compelli potest ad consentiendum, propter bonum publicum secundū Abbbatem, *b* & Doctores communiter. Atque ita licitum non est monacho cuicunque aliquod eorum etiam beneficiorum quorum prouisio pertinet ad Abbates per se, vel per alium impetrare, vel eius de illo electioni consentire, seu acceptare in aliquibus religionibus, absque capituli

a c. 1. & 2. 55 d c. si relig. de elect li. 6 glo. in c. quā sia. 18. q. 2.

b Abbas & DD. in d. c. quod Dei tim.

tuli vel reformatoris generalis licentia, alias caret impetratis, & ad aliã inhabilis perpetuo redditur. Quod ſi monitus intra tres dies nõ acquieuerit excõmunicationis ſententiã ipſo facto incurrit, à qua, niſi ſatisfactione ſubiectionis facta, ne illũ abſoluant monachi in virtute ſanctæ obediẽtiæ, & maledictionis ęternæ inhibuit Eugenius Quartus, prout refertur in Cõpẽdio *c* ordinis Ciſtertij. Verũeſt tamẽ, quod ſi apud ſedẽ Apoſtolicã vacare cõtigerit dicta beneficia, vel alias diſpenſationi apoſtolicæ reſeruata fuerint, & Papa collationẽ eorũ faciat alicui monacho, ſciens eſſe monachũ, & inhabilẽ, ad acceptãdum beneficiũ, ſine licentia ſui Abbatis videtur Papa diſpenſare, & collatio tenet, quia Papa quoties aliquẽ cõtra humana iura promouet diſpenſare videtur, ſecundũ Innocẽtium, *d* & Bartolũ & cõmunem, quã reſoluit Nauarrus: ſecus verò quando fit collatio ab inferiori à Papa. Tunc enim nõ cẽſetur facta diſpẽſatio. Aduertendũ tamẽ, quod hodie nõ ſolum fratres, ſeu monachi nõ admittuntur, ſeu diſpenſantur ad beneficium ſeculare curatum, imo obtinentes priuãtur, prout cõtinetur in Quadã Bulla Pauli Quarti, & tradit Quintilianus. *e* Mãdoſius Attamen hæc Bulla Pauli Quarti fuit reuocta per Piũ Quartũ ad viã iuris, & ſic perinde eſt, ac ſi nõ emanaſſet, prout in quadã deciſione reſoluitur. Notãdum etiã quod fratribus S. Ioannis Hieroſolymitani & S. Iacobi Deſpata militiarũ, & religioſis ordinis B. Mariæ Theutonicorũ & canonicis monaſterij S. Antonij de S. Antonio Vianẽſis diæceſis, & mẽbrorum eiuſdem ordinis S. Auguſtini, nec dabatur nec datur diſpẽſatio ad obtinẽdũ beneficiũ ſeculare, vel alterius ordinis regulare, nec illorũ beneficia dãtur clericis ſecularibus, niſi in titulum, prout argumento cuiuſdam Canonis *f* tenet Quintilianus Mandoſius.

Aduertendum etiã circa hoc, quod Calixtus *g* Tertius *ſtatuit, & ordinauit, quod nullus religioſus cuiuſcunq; religionis, etiã Mẽdicãtiũ beneficia ſecularia, ſeu regularia quouis modo in titulũ, vel cõmendã pro tẽpore habentiũ poſſint capitulis generalibus, vel prouincialibus ſeu cõgregationibus, ſeu negotijs, vel officijs autalijs adminiſtrationibus ordinis (niſi generalis pro tẽpore cõſenſu interueniẽte) quomodolibet admitti ſub excõmunicationis pœna, quam admiſſi & admittẽtes ipſo facto incurrũt.* Et idẽ ordinauit Sixtus Quartus *h* pro Carmelitis. At idẽ Sixtus Quartus *i* ſtatuit, *vt ſi aliqui fratres Minores, aut prædicatores obtinuerint habilitatione ad habẽda beneficia eccleſiaſtica, & quod interim, vel poſtquã habuerint valeãt reſidere in domibus dicti ordinis, & ibidẽ cameras ac vocẽ actiuã, & paſſiuã in capitulis generalibus habere & priuilegijs dictorũ fratrũ, & ordinũ gaudere Et quod iſti tales poſtquã aliquod beneficiũ pacifice adepti fuerint, aut pro capellanis in aliquibus eccleſijs deſeruire cœperint conceſſionibus prædictis nequeãt gaudere aut alijs cõſimilibus, ordinẽ cõcernentibus, niſi de pralatorũ cõſenſu. Et idẽ ſtatuit de promotis ad cathedrales etiã titulares, ac alias dignitates eccleſiaſticas.*

a Tit. benefi. Eccl. §. 2

d Innoc. in ca. diuerſis fall. decleri. cõiug. Bar. in l. Barbar. Phil ff. deofi. præ. n. 12. Nau. in c. ſi quando de reſc. excep. 10. n. 3.

e Man. defi. gratiæ. titu. diſpe. pro obti. benef.

f c. noua li. 16. quæſt. 7. Quinti. vbi ſup.

g Hab. in li. mon. ordi. in. 1 im. fol. 92. & in. 2. fo. 175. conceſ. 210.

h Habet. in eod. lib. 1. in 2. imp. f. 188 conc. 482.

i Hab. in. 1. imp. fo. 66. & in 2. fol. 149. conc. 365.

ARTICVLVS VI.

Vtrum monachus, qui factus eſt Rector alicuius eccleſiæ ſecularis teneatur ad ſtatuta ſui ordinis.

REſpõdeo dicendo, ſecundũ Hoſtienſem, quod ſi talis eccleſia pleno iure pertineat ad monachos præfatus monachus in ea remanet ſubiectus Abbati, & ſeruabit omnia ſicut prius præter tria, ſcilicet, ieiuniũ, ſilentiũ & vigilias, quę cõmode ſeruari nõ poſſunt in Eccleſia ſeculari. Si vero eccleſia nõ pertinet ad monachos, ſed ad Epiſcopũ, tũc monachus inſtitutus á tribus ſubſtãtialibus votis nõ abſoluitur ſimpliciter, nã & cõtinentiã ſeruare tenetur ab obedientia abbatis abſoluitur quidẽ, ſed imperio Epiſcopi ſubijcitur, qui de cætero erit Abbas ſuus, & tẽporalia diſpẽſabit ratione cõmiſſæ adminiſtrationis. Et ſi habet ſociũ monachũ nõ excuſabitur ab eſu carniũ, iuxta ſacros Canones, *a* niſi ſit infirmus iuxta

a Ca. quod Dei timore de ſtat. monach.

eoſdem

b c.carnẽde conſ.d.5. eoſdem ſacros Canones, *b* vel niſi imperet Epiſcopus, qui eſt Abbas ſuus. Si autẽ ſociũ monachũ nõ habet, poteſt ſe cũ quibus isvi uit cõformare, iuxta eoſdẽ ſacros Canones,

c c.quiſquis 4.d.c.reco. extra de ſtatu mo. *c* In omni tamẽ caſu habitũ deferre debet, nec poteſt ipſum temerarie dimittere, alias Monachus factus curatus abſoluitur ab offi cio monachali, quia debet ſe cõformare officio clericorũ ſeculariũ, vt tenet Baptiſta

d Bap.in ſũma tit. monac.fol.175. col.2. *d* de Salis, allegãs ad hoc quoddã decretũ. Et aduertendũ, quod Gregorius Vndecimus, *ſtatuit, & ordinauit, quod omnes, & ſin guli religioſi quorũcũq; ordinũ, etiã Mẽ dicantiũ Sedis Apoſtolicæ capellani per inde eorũ ſuperioribus & ipſorũ corre ctionibus in omnibus, & per omnia ſint ſubiecti ac ſi prædicti capellani nõ eſſet, non obſtantibus exẽptionibus, & alijs quibuſcunq; priuilegijs in cõtrariũ faciẽ tibus.* Ita habetur in libro e Monumẽta ordi nũ, quod ipſum ſtatuit Bonifacius XI. vt in ipſo libro f cõtinetur. Et hoc eſt cõforme de creto Cõcil. Trid. ſtatuẽtis, nequis regularis ſine ſui ſuperioris licẽtia prædicationis, vel lectionis, aut cuiuſuis operis prætextu ſubij ciat ſe obſequio alicuius prælati, principis vel vniuerſitatis, vel communitatis, vel alterius cuiuſcunque perſonæ ſecularis nec ei aliquod priuilegium, aut facultas ab alijs ſu per his obtenta ſuffragentur.

e In 1.imp. fol.37. & in 2.fo.35.con ceſ.39.

f In 1.impr. fo.125.conceſ.563.Cõ. Trid.ſeſ.25 de reg.c. 4.

ARTICVLVS VII.

Vtrũ religioſus adquirat monaſterio vel Eccleſiæ, in qua habet beneficium:

REſpõdeo dicẽdo, quod religioſus, præſertim canonicus regularis non ſimplex, ſed beneficiarius quærit ſuæ eccleſiæ, vel beneficio quod nõ ſubeſt monaſterio ſuo nec ordini, quẽ profeſſus eſt. Ita Nauarrus. *a* Et probatur: nã religioſus trãſlatus ad Epiſcopatũ, vel beneficium quærit illi eccleſiæ vel beneficio, & deſinit eſſe ſub obedientia & poteſtate prælati, & monaſterij regularis, quibus antea ſuberat, & incipit ſubeſſe ordinario, cui illa eccleſia ſubeſt ſecundũ gloſſam, quã dicit ſingularẽ Calderinus, *b* & eã cõmendat Panormitanus, & eſt cõmuniter recepta. Et eadem ratione idem eſt dicendum de religioſo promoto ad beneficium regulare ſui ordinis nõ ſubiectum illi pleno iure, ſed ordinario, ſaltem quoad inſtitutionem, & deſtitutionem: quia etiam is eſt à poteſtate ſuperioris exemptus, cum ab eo non poſsit amoueri, nec reuocari ad clauſtrũ, nec aliquid ei iubere de pertinentibus ad illã eccleſiam, niſi ad ſummum petere penſionem annuam, vel aliquod aliud onus, ſi quod ei iure impoſitum eſt, de fructibus eius ſoluendum, vel ſubueniendum monaſterio, cuius mẽbrum eſt, iuxta ſacros Canones. *c* Quod ipſum eadẽ ratione etiã dicendum eſt de religioſo, qui trãsfertur ad eccleſiã regularem, pleno iure ſubiectũ monaſterio: ita tamen quod non ſit ad nutum nec ſine culpa ad id ſufficienti amouibilis ſiue id iure cõmuni ſiue priuilegio ſiue conſuetudine iuſta contingat. Cum enim nulla ratio efficax diuerſitatis reddi poſſe videatur, idem iuris in eo confitemur. Imo eadẽ ratione dicere oportet de eo, cui ex certa ſcientia Papa concedit ad vitam ſuam bene ficium regulare ſiue iure pleno ſubſit prælato, ſiue non, ſiue ad nutum mobile ſiue nõ: quia is non poteſt onerari, nec etiam amoueri a prælato ſuo, nec reuocari ad clauſtrum, plus quam ſi eſſet præfectus alicui eccleſiæ ſeculari, prout cum doctoribus communiter tradit Nauarrus. *d*

a Nau.in c. non dicatis 12,q.1. n. 6.

bGl.vbiCalder.in Clemẽ.1.v. clauſtrũ de ſtatu monac. Panorm. in c. monach. de ſtatumona. & in c.fi. de capel. monach.

c de mon. c. auaritia de præben.

d Nau. in c. non dicatis 12.q.1.n.6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum monachus poſsit cogi à prælato ad accipiendum aliquod beneficium vel prohibere ab eius acceptione.

REſpondeo dicendo, quod nõ poſsit cogi ad accipiẽda beneficia ſecularia. Tũ, quia nõ licet ei accipere illa, argumento aliquorum Canonũ. *a* Tũ quia licet per diſpenſationem Papæ id ſibi liceret, tamen id non pertinet ad regulam ſuam, nec ad ſuũ monaſterium, ad quæ, & alia pertinentia tantum poteſt cogere ex mente Diui Thomę. *b* Nec ad regularia aliorum ordinum, imo nec ad beneficium alterius monaſterij eiuſdem ordinis. Tum, quia grauiter id prohibitũ *c* eſt, adeo quod ſæpe ſit ineligibilis, imo & inhabilis vt ei alias conferatur, vt neruoſe probat Rebuffus. *d* Verum eſt tamen, quod poteſt cogi ad accipiendum beneficium conſuetum regi per regulares ſui monaſterij: quia regularis obedire debet ſuo prælato in omnibus, quæ ſecundum regulam

a c.1. de ſtatu mona. c. cum de beneficio de præb. lib. 6.

b D.Tho. 2.q.104.a.5.

c c.cũ ſingula. 5. prohibemus de præb. lib. 6.

d Rebuf. in prax. benef. ti. de diſpẽſ. cũ regul. n. 3

gulam & quę pertinẽt ad eã,& ad monaste riũ:& gubernatio beneficiorũ monasterij pertinet ad ipsam. Et quod ait Nauarrus, *e* procedere videtur in beneficio parui valoris,& nõ sufficientis victui canonici regularis ad effectũ cogendi eũ accipere:non autẽ ad effectum relinquendi monasterium & victum in eo sibi debitum etiã si statuto caueretur id,quod secundum ius *f* præcipitur:videlicet,vt beneficiarij eant ad sua beneficia & in eis resideant. Supradictum est verum, etiam in beneficio manuali, siue ad nutum amouibili. De hoc enim beneficio, ac de alijs regularibus perpetuis idẽ est iudicãdũ, Excepta,vt ita dicã,mantalitate:prout colligitur ex iure, *g* & tradit glossa. Nisi iusta causa se excusare posset. Qualis forte erat illa,qua quidam recusabat accipere,eo quod probabiliter credebat velle eum mittere ad aliud,quod erat litigiosum,vt sua & suorum industria labore& pecunia pacificaret illud animo statim amouẽdi eum ab eo,& conferendi alteri. Non enim est malitijs hominũ indulgendum,iuxta quandam legem.*h*

e Nau. in c. statuimus 19.q.3.n.29

f Clem.1.§. cæterũ v. sane.de statu monach.

g Cle.1. de suppl.neglat.glo. in d.§.cæterũ v.refide.

h l.infundo ff.de rei vẽdic.

ARTICVLVS IX.

Vtrúm Prælatus posſit cogere ſubditũ ſuũ ad relinquẽdũ beneficiũ manuale,aut habilem facere adduo beneficia etiam ſui ordinis & monaſterij.

REspondeo dicendo,quod potest cogere ipsum ad relinquẽdũ beneficiũ manuale. Et hoc tantũ sua volũtate, etiã si nulla alia causa iusta extet iuxta sacros Canones,*a* modo id non faciat malo animo prout resoluit Nauarrus.*b* At non potest ipsũ cogere,nec habilẽ facere ad duo beneficia,etiã sui ordinis & monasterij per quãdã Decretalẽ. *c* Ex qua notat Rebuffus,quod licet monachus,& regularis possit vnum habere beneficium regulare:tamen duo habere non potest,nec quidem capellam,vel pẽsionem,aut portionem monachalem cũ beneficio. Nã quodlibet beneficium, est incõpatibile monacho cum primo:& ita dispensatione opus est,etiam si duo tantum simplicia vellet habere. Adeo quidem quod regulariter nõ solet concedi dispẽsatio,vt possit duo beneficia sui ordinis in titulum retinere secus in seculari. Sed poni solet in dispensatione,vt religiosus vnum habeat in titulum,aliud in commendã. Et ratio est: quia si religiosus in titulum haberet duo in diuersis monasterijs esset sub diuersa obedientia contra quandã Decretalẽ,*d* & esset monstrum habens duo capita contra aliam Decretalem,*e* nisi illa duo beneficia dependerent ab vno & eodem monasterio. Tunc enim posset ea simul in titulum habere:quia nõ subest in hoc casu diuersis sed vni tãtũ. Aut nisi connexa essent,vel vnita:nã in his casibus non requiritur dispensatio ad ea obtinenda,prout dicitur in quadam Decretali. *f* Ex qua illud colligit Nauarrus, & tradit Rebuffus. Ex quibus infertur,quod si regularis iam habens parochialem Ecclesiam petat aliam sibi commendari,& Papa dicit in signatura,fiat,vel concessum, vt petitur in titulo:si Papa alias non dispensauerit,tenebitur hic regularis dimittere primam, & secundam habere in titulum:quia regularis sine expressa dispẽsatione non potest duas parochiales Ecclesias in titulum habere,iuxta quandam Decretalem, *g* nisi in aliquibus casibus. Et hunc casum,ait Rebuffus, *h* sibi in proprijs terminis contigisse,& cuidam monacho consuluisse,vt primam rursus impetraret,& vna cum secunda posset illam obtinere cum dispensatione opportuna ad illa duo. Verum,si dispensatum fuerit cum regulari, vt vna cum prioratu, vel alio beneficio regulari possit vnum seculare beneficium cum cura,vel sine cura,si sibi alias canonice cõferantur,recipere,& quo ad vixerit retinere,non valebit tamẽ ordinarius commẽdare beneficium seculare illi monacho:quia seculare beneficium non datur regulari in commendam,etiam à Papa,nisi in signatura sit expresse cõcessum,& in dispẽsatione, quod etiã ordinarius eidem cõferre,&cõmendare possit. Et hoc debet ita fieri, quia interdũ quis amisit beneficium ob hoc,quod hæc clausula fuerit omissa. Et ait Rebuffus,hæc tanquam noua esse notanda. Nec quidem in titulum ordinarius dare potest,quia duo non dantur per titulum, maxime regulari, nisi hoc in dispensatione fuerit concessum. Ideo in dispẽsatione debet exprimi,quod illa duo in titulum habeat cõtra regulam *i* iuris ordinariã. Quod secus est in secularibus. Et ratio diuersitatis est:quia ad vitam non commẽdantur beneficia

a ca.ad nostram,& ca. porrectade cõfirm.vti. b Nau.vbisi. n.65. c c.cum singula in princi.de præb. Rebu.vbisi. n.8.

d c.fi. de religio domi. e c. quoniã in plerisq. d offi.ordi.

f d.ca. cum singu Nau. vbisi no.23. Reb.in praxi bene. tit. de dispẽ.cũ regu.n.8.& 9.

g c.Monac. de statu monac.c.quod Dei timorẽ de statu regulę, h Rub.vbisi n.13.

i c.cũ singu §. prouide. de præb.l.6

l c. nemo de elect. li. 6. ficia ab Episcopo iuxta sacros Canones. l Et hoc est maxime prohibitum (vt scilicet duo habeat) in Concilio Lugdunēsi: cui nō potest derogare ordinarius, iuxta glossam m communiter receptam.

m Glo. inc. cum dilect. de elect.

QVÆSTIO. XXXV.

De cura animarum, quam habent regulares super Indos in sex articulos diuisa.

¶ *Circa quam quæruntur sex.*

1 *VTrum in partibus Indiarum poßint religiosi Mendicantes extra sua monasteria esse ecclesiarum parochi.*

2 *Vtrum Reges Hispaniarum poßint signare Ministros sine licentia Episcoporum.*

3 *Vtrum licentia ad exercendum officium parochi in partibus Indiarum debeat concedi pro fratribus in capitulis prouincialibus.*

4 *Vtrum capitulum prouinciale poßit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ.*

5 *Vtrum religiosi Indiarum sint curati.*

6 *Vtrum Episcopi post intimationem Breuis Pij Quinti poßint auferre à fratribus populos aliquos Indorum.*

ARTICVLVS. I.

Vtrum in partibus Indiarum poßint religiosi Mendicantes extra sua monasteria eße Ecclesiarum parochi.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. anno Dñi millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, vigesima tertia die Martij ad instantiā Philippi Secūdi Hispaniarum Regis. *Cōcessit Capitulis prouincialibus Indiarum quorūcunq; ordinum, etiā non Mendicantiū, vt poßint dare licentiā suis fratribus vt in monasterijs sui ordinis, vel extra cōmorātibus in locis aßignatis & aßignādis officiū parrochi exerceant, sacramēta ministrādo, prout hactenus cōsueuere, ordinariorū licentia minime requisita, & q ibi, vbi dicti religiosi curā animarū exercēt nihil innouēt Episcopi autoritate Apostolica statuit.* Ita refert Veracruz, in suo cōpendio. Circa quam cōcessionē primo est notandū, quod personæ, quibus conceditur supra dicta potestas exercēdi officiū parochi sunt religiosi cuiuscūq; ordinis, licet in petitione Regis solum petitū fuerit pro fratribus Mendicātibus. Quare religiosi nō habentes prouincialē, & capitulū prouinciale in his terris, nō possūt gaudere dicta potestāte, quia debet cōcedi & haberi in Capitulis prouincialibus à suis prælatis.

Secundo nota, quod sub hac potestate officium parochi exercendi includitur prædicare, vt dicitur in eodē Breui. Et ait glossa a quædā, quod pertinet de iure curatis. Quod confirmat Cōcilium Tridentinū, b Includitur etiam sepelire Indos, & aportare eorum corpora cum Cruce alta etiam transeundo per terminos parochię clericorum: quia alij curati possunt, ergo qui exercent officium parochi. Et etiam includitur habere scholas puerorum. Debet tamen iste curatus quicūque sit habere scientiam linguarum suarum ouium, quia in Concilio c Tridentino mādatur, quod resideat, & quod sit habilis atq; per seipsum curā animarū exercere possit: alias quod prouisio, vel collatio irritetur. Si autē non habet sciētiā linguarū nō potest per se officiū parrochi exercere, puta prędicare sacramenta dare, &c. quod alijs canonibus antiquis erat iā decretū. Et Ludouicus Gomez docet esse regulā Rotæ, quod is qui ecclesiæ cathedrali prouidetur, nisi intelligat idioma loci vbi ecclesia huiusmodi cōsistit, prouisio sit, nulla & dicit ipse, quod regula fundatur in iure. e Et dicit prædictā regulā habere etiā verū in ecclesia cōmendata, & quæstione sexta dicit, q hæc regula ligat etiā extra curiā: quia vbiq; militat eius ratio, scilicet, salus animarū, argumento aliquorum iurium, & argumento eorum, quæ tradit Felinus. f Includitur etiā in hoc officio parrochi, quod continetur in quodam Canone g Gregorij VII. Vbi dicitur, quod omnis Christianus procuret ad missarum solennia aliquid Deo offerre, & ducere ad memo-

a Gloss. in Cle. dudū de sepul. §. verum.

b Conc. ses. 24. de refor c. 4.

c Con. Tri. ses. 7. c. 3. de refor.

d Comez in reg de idiomat p 230.

e Extra. Ioā. 22 ti. de priuil. sed. Apo

f Felin in c. 2. de reserip. g ca. omnis Christia. de cōse. d. 1.

memoriam, quod Deus per Moyſen dixit: Non apparebis in conſpectu meo vacuus; De quo agunt Panormitanus & Soto. *b* Aduerte tamen quod curatus non poteſt cognoſcere de cauſis matrimonij, puta de celebratione diuortij: quia hoc pertinet ad dignitatem epiſcopalem. Et ſic nec fratres virtute huius Breuis Pij Quinti poſſunt de hac re cognoſcere. Verum eſt tamen, quod virtute confeſsionis Adriani Sexti poſſunt de hac re cognoſcere: cum inea prouincialibus & fratribus ab ipſis deputatis concedatur omnimoda poteſtas. Et ſimiliter parochus non poteſt punire delicta, vel ferre excommunicationem, quia non habet iuriſdictionem contentioſam. Et per conſequens huiuſmodi fratres non poterunt id efficere, niſi virtute indulti Adriani Sexti, in quo ipſis conceditur, vt dictum eſt, omnimoda facultas cum certis limitationibus. De quibus late dicemus,

b Panor. in c. ſuam de ſimonia. Sot. de iuſt. li. 9. q. 2. ar. 1.

Tertio nota, quod loca, in quibus poteſtas huius cõceſsionis datur, exercenda per fratres, ſunt monaſteria ſui ordinis, modo ſint ſita in oppidis Hiſpanorũ, modo in populis Indorum: quia omnia ſunt monaſteria ordinis: & ſimiliter extra, puta, in populis deſſu viſita. Habetur enim in litera, poſtquã dicitur, in monaſterijs ſui ordinis, in locis ipſarũ partium aſsignatis, & aſsignandis, officium parochi exercere poſſunt, de licentia ſuorum prælatorum, in capitulis prouincialibus obtenta, ſine licentia epiſcoporum. Extra tamen hæc loca non poſſunt fratres officium parochi exercere: quia nõ conceditur nobis abſolute, hæc poteſtas ſed limitatiue. At vero in dictis populis poſſumus audire confeſsiones omnium Indorum, etiam ſi non ſint de noſtra iuriſdictione, eoſque baptizare, Euchariſtiam & extremam Vnctionem conferre, & factis bannis, & informatione ſuorum matrimoniorum eos matrimonio coniungere, etiam modo poſt Concilium per priuilegia Leonis Decimi, & Pauli Quarti ſupra citata in quæſtione de baptiſmo. Et ait Veracruz, quod ſic erat vſus, & ſe vidiſſe & feciſſe ſæpe. Et in hoc Breui Pij Quinti conceditur vt in dictis populis poſsimus officium parochi exercere, matrimonium celebrando, ſacramenta miniſtrando, prout hactenus conſueuerunt, non obſtante Concilio Tridẽtino, & alijs quibuſcunque. Neque obſtat, quod Gregori. Tertius decimus reuocauerit omnia, quæ contra Concilium Tridentinum conceſſerit religioſis Pius Quintus. Nam reſpondetur, quod iſta reuocatio nõ extenditur ad conceſsionem pro partibus Indiarum, in quibus multa hodie contra Concilium Tridentinum cõceduntur, pro cõuerſione infidelium, & manutenentia cõuerſorum. Modo autem non placet, quod poſsint Indos alterius iuriſdictionis matrimonio coniungere, quia abundant miniſtri, & quia ſequitur confuſio: ſecus ſi alter eſt noſtræ iuriſdictionis illorum, qui volũt matrimoniũ cõtrahere: quia Conc. non prohibet, niſi ſpõſos alterius parochiæ &c tales nõ iungat matrimonio, niſi eorũ parochus.

Nota quarto, quod Capitula prouincialia ſine alia licentia non poſſunt aſsignare populos, quos voluerint ſuis fratribus ad prædictam poteſtatem exercendam, puta, aſsignamus fratrem. N. pro populo. N. indifferenter. Abſurdum eſt enim hoc, neque conceſſum in Breui, confuſioque iuriſdictionis, & hierarchiæ Eccleſiaſticæ: & eſſet commune iurgium inter paſtores ouium Chriſti, & ſic non poſſumus illud inferre ex commiſsione generali, cum non clare cõcedatur. Quare verba huius Breuis ibi, *locis ibi aſsignatis, vel aſsignandis* intelliguntur, quod Epiſcopi, vel prorex, vel gubernator, qui vices gerunt Regis concedũt fratribus tales populos, & tunc prouincialis ſiue prior commẽdat fratri curam illarum. Quod ſic dicit Breue. Ait enim, quod in huiuſmodi populis, qui tẽpore dati Breuis ſic erant fratribus aſsignati, vel poſt aſsignabuntur, quod poſsint dicti fratres officium parochi exercere, habita licentia ſuorum ſuperiorum in capitulis prouincialibus: quia cum non poſsint capitula prouincialia aſſignare fratribus ad prædictum officium exercendum, populos clericorum, niſi de licentia ordinarij, ſequitur quod cum in hoc Breui Pij V. concedatur capitulis prouincialibus, vt poſsint licentiam dare ſuis fratribus, officium parochi exercendi in populis aſsignatis & aſsignandis, neceſſario debet intelligi de aſsignatione facta per Epiſcopũ, vel proregem de tali & tali populo conuentui talis monaſterij, vt dixi, vel facta per Regem Philippum, vel eius gubernatorem, quia eſt Patronus Indiarum, vt declarabitur ſequenti articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrũ Reges Hiſpaniarũ, poſſint aſſignare miniſtros ſine licentia Epiſcoporũ.

REſpondeo dicẽdo, quod Reges Hiſpaniæ ſine cõſenſu Epiſcoporũ, poſſunt aſsignare dictis fratribus populos Indorum, vt ibi exerceant hãc poteſtatem parochorum. Et ſic refert Veracruz practicatum fuiſſe Mexico anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, menſe Auguſti. Comendauit enim fratribus Prædicatorum populum de Tepexic contra volumtatem Epiſcopi de Tlaxcallã, & ſępe in noua Hiſpania ſic practicatum eſt, & ſimiliter ait dictus pater, ſe vidiſſe illo etiam anno ibidem populum de Iehoacan per dictam audientiam committi fratribus Minoribus non obſtãte quod ibi reſidebat clericus per Epiſcopum dictum, de Tlaxcallan. Et hãc autoritatem habent Reges Hiſpaniæ per Breue Adriani Sexti concedẽs Regibus dictis Hiſpaniarum conuerſionem Indorum huius noui orbis, ſtricte præcipiendo eis, vt mittant viros timentes Deum, doctos, peritos & expertos ad inſtituendos illos infide catholica. Et ſic per hanc cõmiſsionẽ per Papam factam Regibus Hiſpaniarum. poſſunt aſsignare fratribus populos Indorum, vt eos in fide inſtruant: quia in hoc fungun tur autoritate Papæ, ac ſi ipſe Papa faceret: quia ſubrogatus debet ſapere naturam ſub rogantis, & delegatus non habet iuriſdictionem iure proprio, ſed iure delegantis, vt no tant Panormitanus: *a* & quod iniungit non ſua, ſed delegantis autoritate iniungit, prout dicitur in iure, *b* & notat Panormitanus. Et ſic facit Rex: & per expreſſum mandatum Regis fit aſsignatio à proregibus in noua Hiſpania, & à gubernatoribus alibi, & ſi dixeris, quomodo Papa aufert Epiſcopis ſuam autoritatem. Reſpondeo, quod Papa, non aufert eam Epiſcopis: qui poteſt vbiq; terrarum miniſtros præficere pro ſalute animarum, ſine conſenſu ordinariorum, prout dicitur in quandam decretali, *c* vbi gloſſa ait, ipſe fuit vocatus in plenitudine poteſtatis, vt ipſe concurrat cum omnibus prælatis: ideo inter ipſos eſt locus præuentioni, & hanc poteſtatẽ præficiẽdi miniſtros pro ſalute animarum, poteſt Papa committere quibus ſibi viſum fuerit: & ſic commiſit Regibus Hiſpaniæ.

a Panor. in c. Sane quia depoteſt. d leg. n. 2.
b c. cũ in iure vbi Pano n. 2. eod. tit.
c c. 2. de præben. li. 6.

Et aduerte, quod Rex Hiſpaniarum duplici via poteſt prouidere eccleſijs Indorũ de miniſtris. Prima, iure patronatus, quo gaudet in his partibus: ſicut in regnis Granatæ, & Cordubæ. Secũda, ratione delegationis ſibi factæ per Bullã Alexãdri VI. Et ſic incũbit Regi Hiſpaniarũ prouidere de miniſtris pro conuerſione Indorum, & nõ epiſcopis, niſi Rege non prouidente, & nõ præficiente. Ipſi enim ſoli per Sedem Apoſtolicam commiſſum eſt & hoc antequam eſſent Epiſcopatus cereati in his partibus.

Ex quo patet, quod nulla iniuria Epiſcopis in hoc infertur. Non enim eis auferretur ius prouidendi de curatis, niſi prius Papa prouidiſſet: quia, vt dixi, concurrit cum omnibus prælatis in procurando: & gubernando populum Chriſtianum, cum ipſe ſit ordinarius ordinariorum, & ordinarius totius orbis & vrbis.

Et Rege no prouidẽte de huiuſmodi miniſtris prouidẽt Epiſcopi: & cum Rex prouidet ſtatim cedit etiam præfectus, & prouiſus ab Epiſcopo iuxta tradita in ſacris Canonibus, *d* & notata â Panormitano dicente, Epiſcopum, neque alium prælatum habere poteſtatem conſtituendi rectorem in beneficio, ſine præſentatione Patroni illius Eccleſiæ. Et quando rex iure patronatus prouidet de miniſtris, tunc videtur ſeruare ordinẽ iuris, vt prouideat de idoneis miniſtris, non alterius Epiſcopatus, ſed illius, prout dicitur in ſacris Canonibus, *e* & tradit Antoninus dicens: quod ſi patronus præſentat non idoneum, quod poteſt & debet Epiſcopus illum repellere. Quod eſt notandum pro iſtis nouiter prouiſis neſcientibus linguam Indorum: ſunt enim repellibilas.

d c. decernimus. 6. q. 7. Pano. in rubric de iure patron. n. 4
e c. decernimus. 16. q 7 c. hortamur d. 71. Anto. 1. q. tit. 12. c. 12. §. 4. in princip.

Aduertendum tamen, quod hæc habent verum, quando illa loca, vbi Rex mittit Autoritate huius conceſsionis Alexandri Sexti prædicatores, & miniſtros non haberent Epiſcopum, vel capitulum Sede vacante. Et ratio eſt, quia Alexander Sextus ſolum committit Regibus Hiſpaniarum, vt mittant viros doctos ad inſtruendum Indos in fide. Quod vero ex his verbis concedatur regibus, quod contra voluntatem Epiſcoporum poſsint præficere parrochos, indecens videtur officio epiſcopali, nec admittendum talẽ ſenſum ex verbis illis generalis conceſsionis Alexandri, puto: quia notabiliter læditur iuriſdi-

riſdictio Epiſcoporum. Et de hac læſione non fit mentio. Et ſic non debemus talem intellectum admittere, iuxta tradita à Syl-
f Sylu. ver. priuil. §.3. ueſtro, f & Panormitano. Secundo, quia Rex mandauit, prouideatur Indorum Populis, vocato Epiſcopo, & prouinciali corã Vicerege. Tertio, quia ſi religioſi haberent populos Indorum ſibi à Rege aſsignatos, & Rex præciperet, vt inde exirent, ſi religioſi adhuc ibi manentes ſacramentum matrimonij adminiſtrarent ibidem, non valerent quod quidem eſt abſurdum. Dixi virtute huius conceſsionis Alexandri Sexti. Nam modo ablatus eſt ſcrupulus per Breue Pij Quinti: quia ibi conceditur, vt religioſi ſacramenta miniſtrent, ſine licẽtia Epiſcopi. In hoc enim caſu Rex prouidit, vt legatus & non vt patronus. Quando autem Rex prouidet de miniſtris ſecunda via, ſcilicet, vt legatus pro conuerſione Indorum, tunc non tenetur prouidere ſecũdum iura, ſuperius dicta, ſcilicet, de filijs Epiſcopatus: quia tunc non prouidet vt patronus, ſed vt delegatus Papæ, mandantis ei, vt deſtinet viros timentes Deum, doctos, peritos, & experos ad inſtruendum Indos in fide catholica. Et ſic ſolum debet Rex in hoc aduertere, qui melius poterunt inſtruere Indos in fide catholica, & illos præficere populis Indorum. Et hoc nõ aliter probatur, niſi quia facit autoritate Papæ: commendãtis ei conuerſionem Indorum. Et hinc eſt, quod ſi ali quis eccleſiaſticus in his partibus non exẽplariter viuit, ſtatim euocatur à Rege in Hiſpaniam: quia impeditur conuerſio Indorum per ſuum malum exemplum. Et ſimiliter ſi magiſter ordinum mendicantium, mittit vicarium viſitatorem in has partes, debet ſe prius Regi præſentare. Et ſimiliter, ſi aliquod priuilegium impetratur à Papa, quod tangat gubernationem in ſpitualibus in his terris, non debet poni in practica, niſi prius regiſtratum fuerit à conſilio regio Indiarum. Et ſimiliter nec Metropolitani, nec Epiſcopi poſſunt publicare Concilium prouinciale, vel ſynodale quouſque Rex in Hiſpania videat ne perturbent, ſeu impediant conuerſionem Indorum. Conqueſti ſunt enim religioſi Indiarum, quia per ſua ſtatuta Epiſcopi perturbabant eos in ſuorum priuilegiorum vſu, quæ Rex Hiſpaniæ eis impetrabat à Papa. Et ſic Rex prouidit, vt dixi. Quæ omnia ſapiunt non ius patronatus, cum valde limitatum ſit, ſed delegationem autoritate Apoſtolica factam. Et notanter dixi, quod tangat gubernationem ſpiritualem in his terris: quoniam ſi eſt lex communis, vt de non agitandis Tauris, & declarationibus Concilij Tridentini, & alia ſimilia, nõ oportet quod regiſtrentur à Concilio Regio: quia in hoc non impeditur gubernatio pro conuertendis Indis: ſed iuuatur. Ex hoc infertur, quod ſi quis religioſus habeat literas à ſuo generali pro viſitatione facienda in noua Hiſpania regimini ordinis, vel gubernationi conueniens, etiam ſi literæ in Senatu Regio non fuerint approbatæ, habent ſuum vigorem, non ſolum in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori.

Non tamen ex dictis inferas, quod ſola aſsignatio populorum religioſis facta per Regem ſufficit, ad hoc, vt ipſi poſsint ſacramẽta miniſtrare ſine licẽtia Papæ, vel Epiſcopi: quia Rex in dicta aſsignatione populorum, ſolum aſsignat materiam, in qua poſsit qui à Papa habet poteſtatem ſacramenta adminiſtrare. Et ſic videmus in hoc priuilegio petiſſe Regẽ Philippum hanc autoritatẽ à Papa Pio Quinto, pro fratribus Mendicantibus Indiarum à ſuis ſuperioribus in Capitulo prouinciali ad hoc nominatis. Habita autem licentia poterunt fratres ſacerdotes in populis ſibi à Rege aſsignatis ſacramẽta miniſtrare officiũque parrochi exercere ſine voluntate & licentia Epiſcopi. Nec g obſtant iura contrarium ordinantia: loquũtur enim de iure communi: nos autem loquimur de priuilegio particulari conceſſo per Sedem Apoſtolicam Regi Hiſpaniarum.
g d.c. paſtoralis.

ARTICVLVS III.

Vtrum licẽtia ad exercẽdũ officiũ parochi in partibus Indiarũ debeat cõcedi fratrib' in capitulis prouincialibus.

REſpondeo dicendo, quod prædicta licentia ad exercendum officium parochi, quæ mandatur à fratribus obtineri in Breui Pij Quinti, in Capitulis Prouincialibus debet neceſſario fratribus ibi committi. Sic enim dicitur in Breui

non tamen neceſſarium erit, quod fratres, ibi ſe perſonaliter præſentét, quia breue ſolum dicit, quod in capitulis prouincialibus obtinetur illa licentia, & poſſet tunc definitorium dicere, quod omnes fratres, quos nominauerit prouincialis, vel priores, vel vicarij domorum in ſacramentorum adminiſtratione circa Indos, habet ipſum diffinitorium pro nominatis, & quod ex nunc & pro tunc ipſum diffinitorium eos nominat conceditque licentiam officium parochi exercendi in populis Indorum tunc aſsignatis, & pro tempore aſsignandis, quia hoc tantum eſt ac ſi in ipſo Capitulo prouinciali daretur licentia: quoniam ibi confertur. Et hoc probatur argumento eorum, quæ quotidie verſantur in praxi, ſcilicet, quando delegato conceditur vt quos ipſe inprę latos, vel in procuratores nominauerit delegãs ipſe, ſcilicet, Epiſcopus, vel ordinarius ex nunc pro tunc habet pro nominatis, & ipſe eos nominat. Tunc enim non delegatus ſed delegans nominat, prout tenet gloſa, *a* communiter recepta, quam ſequitur Sylueſter. Et ſic dato, quod non ſit ordinaria, nec delegabilis hæc poteſtas huius Breuis poteſt tamen hoc modo committi. Et quia Breue non mandat, quod fratres, qui obtinere debent hanc licentiam ſint perſonaliter præſentes in Capitulis prouincialibus, neque quod ibi examinẽtur, ſed ſolum quod ibi obtineatur, ſi quomodocunque verificetur, quod in capitulis prouincialibus, licentia obtinetur, ſufficit, quia tunc verum eſt, quod in capitulis prouincialibus obtineatur.

a Glo. in c. is cui de offi. deleg. l. 6 & c. 1 de procur. Sylu. 2. delega. §. 8. p. 6.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Capitulum prouinciale poſsit cõmittere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ.

REſpondeo dicẽdo, quod fratribus alterius prouinciæ licet eiuſdem ordinis ſint non poteſt Capitulũ prouinciale committere hanc poteſtatem, quia Breue concedit fratribus ſubditis, & habẽtibus ibi ſuos prælatos: iſti vero non ſunt ſubditi, nec capitulum prouinciale ſimiliter eſt ſuperior. Nõ enim iſti fratres vocant prouincialem huius noſtræ prouinciæ prouincialem, ſed prouincialem ſuæ prouinciæ, nec prouincialis huius prouinciæ poterit irritare vota facta horum fratrum. Et ſic non poſſet Capitulũ prouinciale cõmittere iſtis fratribus hanc poteſtatẽ: & quia non ſeruatur forma reſcripti nihil fit iuxta ſacros Canones: *a* vbi notat Panormitanus. Nihilominꝰ licet virtute dicti Breuis hanc minime habeant poteſtatẽ, virtute tamen Breuis Pauli Tertij, poterũt dicti fratres ſacramenta omnia Indis in illis populis de cõſenſu, prouincialis, vel prioris, aut vicarij, adminiſtrare. De quo Breui in quæſtione de baptiſmo, *b* fecimus mentionem.

a c. cum dilect de reſcript. & ibi Panor n. 4.

b Sup. q. 31. ar. 3.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi Indiarum ſint curati,

REſpondeo dicendo, quod Epiſcopus poteſt præficere monachũ de licentia Abbatis eccleſiæ parrochiali ſæculari prout tradunt Couarruuias, *a* Turrecremata & Sylueſter: imo poſſet cõpellere, niſi ſit exemptus, prout tradit Sylueſter allegans ad hoc quandam Decretalem. Attamen religioſi Indiarum, nec per Breue Pij Quinti nec per capitula prouincialia ſunt curati Indorum, quia vnumquodque recipitur per modum recipientis. Modus autem hic recipiendi in Indorum populis officium Parochi, nunquam fuit receptus à fratribus per modum curatorũ, & vt curati: ſemper enim fugerunt fratres hoc graue onus ſuis humeris imponere. Item, quia ante hoc Breue Pij Quinti certiſsimum erat, quod fratres non erant curati: hoc enim petebãt Epiſcopi ab eis, & ipſi renuebant: ergo neque poſtquam venit dictum Breue, conſequentia patet: quia in Breui nihil religioſis iniungitur, vt curatis, quia illa verba dicti Breuis ibi, *valeãt officiũ parochi exercere* non hoc probant. Nã ſtatim Papa ſubdit, *vt hactenus cõſueuerãt* ſed antea non erat hoc in conſuetudine: ergo nec modo. Item, quia Papa per prædicta verba non creat fratres curatos, ſed dat licentiam eis officium parochi exercendi, ſicut antea faciebant voluntate ordinariorum non requiſita. At vero tenentur religioſi de iuſtitia facere in dictis populis Indorum non totum quod curatus tenetur de officio facere: quia non ſunt curati, ſed totum,

a Coua. de teſt. c. 2. n. 1. Turrecr. q. 58. c. 2. Sylu. v. religio, 7. §. 3. & 9. c. quorũ dam §. fi de teſt. li. 6.

totum, quod alias feciſſent ibi clerici, vel religioſi, inde amoti vel impediti, ne ibi intrēt & ſacramēta adminiſtrēt: quia ratio naturalis dictat, vt vnuſquiſque ſoluat damnum quod ſua cauſa fuit illatum: ſed cauſa aliquorum religioſorum, & precibus coram Rege factum eſt, quod in populis illis aſſignatis non reſideant clerici curati, vel alij religioſi, qui Indis ſacramenta adminiſtrent, mortuos ſepeliant, miſſas diebus feſtiuis agant. Ergo tenentur de iuſtitia hæc omnia reſarcire ſua cauſa populis Indorū ſublata, licet ex charitate adminiſtrent eis ſacramenta. Hoc exemplo declaratur. Qui enim incipit audire confeſsionem alicuius cæpit ex charitate: at vero poſtquam cæpit tenetur de iuſtitia perficere propter iniuriam, quæ pœnitenti faceret, ſi non perficeret, prout tenet Soto *b* cum communi. Sic in præſentiarum fratres inceperunt ex charitate hæc facere, ſed accepta hac prouincia tenentur de iuſtitia omnia ſupradicta executioni mandare. Vnde infertur, quod Epiſcopus manet verus paſtor populorum ipſis religioſis aſſignatorum, & aſſignandorum, & poteſt confeſsionem illorum audire, ſacramenta adminiſtrare diuortia celebrare, & punire delicta. Tum quia per hæc non impeditur, quin fratres ibidem parochi, officium exerceant, tum etiam, quia per Breue Pij Quinti non tollitur Epiſcopis iuriſdictio, quam ſuper illos populos habent iure ordinario. Nihilominus ſic debēt hæc ab Epiſcopis fieri, vt non perturbētur fratres in conuerſione, & manutenentia Indorum: quia priuilegium Papæ nec etiam in directe frangi debet, nec cōtra ipſum aliquid intentare, iuxta quandam Decretalem: *c* quod mente tenendum eſt. Infertur etiam quod licet ante Concilium Tridētinum parochus potuiſſet delegare licentiam ad audiendas confeſsiones ſubditorum ſecundum opinionem, quam tenuiſſe Mantium, & Gallum refert Henriquez, *d* putantes, quod ſubſiſtente cauſa, ſi parochus ſit fatigatus, aut infirmus, poteſt nunc poſt Concilium Tridentinum delegare eādem licentiam viro docto aut regulari ex ratihabitione Epiſcopi abſentis, quia parochus eſt iure communi ordinarius, cui Tridentinum Concilium non videtur derogaſſe, niſi pro foro exteriori dicens. Nec idoneum reputari confeſſorem ad audiendas confeſsiones ſecularium, niſi ab Epiſcopo approuationem obtineat. Tamen dicti fratres minime poſſunt, etiam ſubſiſtentibus dictis cauſis ſupradictam licentiam delegare, cum ipſi non ſint parrochi, nec iuriſdictionem habeant ordinariam. Vnde neceſſum eſt ad has neceſsitates ſubleuandas licentiam ab Epiſcopis ipſorum locorum, obtinere quibus per Breue Pij Quinti, nō tollitur iuriſdictio.

b Soto in. 4 d.18.q.41.

ecā. quanto de priuil.

d Henr.l.6. de indul,

ARTICVLVS VI.

Vtrum Epiſcopi poſt intimationē Breuis Pij V. poſsint auferre á fratribus populos aliquos Indorum.

RESpōdeo dicendo, quod ſi Epiſcopi modo poſt plenā intimationē, dicti Breuis vellēt auferre populos aliquos Indorum fratribus, qui tēpore datæ Breuis erant eis aſſignati, nihilominus fratres poterūt ibidē officiū parrochi exercere, & matrimonia celebrare: quia autoritate Papæ faciunt, qui mandat Epiſcopis in hoc Breui, ne vbi fratres incūbūt cōfeſsioni ſeu cōuerſioni Indorū, aliquid Innouēt, & priuilegiū ſeperioris non poteſt diminui per inferiorem, ſecundum Panormitanum. *a* Et ſic nō poſſunt Epiſcopi aliquid innouare in populis aſſignatis dictis religioſis tempore datæ Breuis, vel qui poſtea aſſignabuntur, & ſi illos eis auferrent, nihil facerent, & fratres poſſent ibi officium parrochi exercere contra Epiſcoporū volūtatē, quia ſic cōcedit Breue, dū dicit ordinariorum volūtate, minime requiſita. Imo ſi Epiſcopus tolleret religioſis populos Indorum ipſis aſſignatos tempore datæ huius breuis, nihil faceret dato ignoraret, vel ei non intimatum fuiſſet Breue hoc: quia ligat à tempore datæ vt tenet Panormitanus. *b* Et Alexander IIII. decreuit irritas omnes ſententias, quas Archiepiſcopi, & Epiſcopi prælati & rectores ferre præſumpſerint contra indulta apoſtolica cōceſſa ordini prædicatorum, vel in poſterum concedenda, prout habetur in ſupplemento, *c* & quędam gloſſa, *d* iuncto texto ibi, decreuit, quod ſententia lata contra priuilegium Papæ non valet: quod ipſum clarius tenet Panormitanus,

a Panor. in c. niſi ſpecialis de offic. de leg.

b Gloſ. Pan. in c. cognoſcentes de cōſi. 1. margi. litera. C. idem Pano. in c. cognoſcentes, de conſt.

c In ſupple. fol. 115. cōc. 509.

d Glo. iūct. text in c. ex parte d ver. ſig. Pano. in c. audio de reſt. ſpolia. n. 14.

QVÆSTIO. XXXVI.

De potestate ad conferendum & ad gubernandum beneficia regularia in septem articulos diuisa.

¶ *Circa quam quæruntur septem.*

1 *QVis possit beneficia regularia dare.*

2 *Quod salarium debeat constitui seruientibus ecclesijs parrochialibus monasterijs vnitis.*

3 *Vtrum Episcopi possint visitare ecclesias ordinum militiarum.*

4 *Vtrum Episcopi possint punire fratrẽ professũ seruientẽ beneficio curato propter defectus in ipsa cura.*

5 *Vtrũ sentẽtia Consilij regalis noceat exẽptioni ab Episcoporũ visitatione.*

6 *Vtrum priores ordinum militarium in Ecclesijs annexis ipsorum prioratibus possint pontificalia exercere.*

7 *Vtrum oblationes & anniuersaria pertineant ad commendatarios, seu præceptores militiarum, an ad vicarios & rectores.*

ARTICVLVS. I.

Quis possit hæc beneficia regularia dare.

RESpondeo dicendo, quod eo ipso quod Ecclesia concessa monachis est, ipso iure intelligitur concessa ipsis facultas conferendi ipsam & instituendi rectorem etiam quoad autorizabilem institutionem, supra curam: ita tamen, quod hæc faciant vice Episcopi vel Papæ concedentis Ecclesiam pleno iure, tã quam gerentes vicem Episcopi vel Papæ secundum Ioannem a Andream, Ancharranũ Imolam & Abbatẽ: licet Antoninus aliud voluerit. *Et Leo Decimus & Iulius Secundus concesserunt, quod omnia quæcunque beneficia Ecclesiastica cum cura, vel sine cura ad præsentationem, & electionem, seu quanuis aliam monasteriorum dispositionem spectantia (præterquam, si apud Sedem Apostolicam vacare contigerit, vel alias dispositioni Apostolicæ reseruata fuerint) impetrari non possunt, nec sub gratijs, expectatiuis, aut prouisionibus, seu alijs dispositionibus à dicta Sede concessis, & concedẽdis comprehendũtur, sed eorum præsentationes, electiones, & dispositiones occurrẽte illorum vacatione ad Abbates & conuentus libere pertinent, quibuscunque non obstantibus.* Ita concessit Leo decimus congregationi Camaldulensi & Iulius II. congregationi Montis Oliueti prout refertur in compendio b ordinis Cistertij. Et hoc ipsum concessum est ab Innocentio VIII. & confirmatum à Pio Quarto in Bulla, quæ incipit, *circunspecta Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud Diuum Petrum anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo, Kalendis Iunij Pontificatus sui anno primo, pro ordine Sancti Ioannis Hierosolymitani, *Vbi Pius Quartus ordinat quod beneficia Ecclesiastica ad præsentationem seu collationem Baiuliuorum prorum, & præceptorum Hospitalis huiusmodi suffragari debere decernit, ita quod presbyteri seculares illa ad præsentes, in commendam, seu alias quomodolibet obtinenda commẽda huiusmodi cedere aut illa alias dimittere nequeant nisi de consensu eorũ, ad quos præsentatio seu collatio spectat, & in fauorẽ dictæ religionis seu personarũ, quæ habitum eiusdem religionis portant.* Et aduertendum, *Quod Syxtus Quintus præcepit & mãdauit omnibus Archie-*

a Andræas Ancharra. Imola. Ab. & Anton. in d. cap. de monachis.

b Comp. ti. eccl. benefi.

chiepiſcopis, Epiſcopis & locorum ordinarijs, vt parochialibus, & alijs Eccleſijs, in quibus fratres congregationis de los Loys alias Sancti Ioannis Euangeliſtæ regni Portugaliæ animarum curã exercent vicarijs, & perpetuis parochialium Eccleſiarum, in quibus pro earum cura ſeculares clerici, deputari conſueuerunt, monaſterijs & alijs locis cõgregationis eiuſdem, perpetuo vnitis pro tempore vacantibus edicta proponere, & concurſum iuxta Concilij Tridẽtini decretum, quod de ſecularibus Eccleſijs tantum intelligẽdum eſt, minime de cætero facere præſumant, ſed regulares ordinis, & congregationis prædictæ, ac ſeculares clericos ab eiuſdem congregationis & alijs dictorum monaſteriorũ ſuperioribus, iuxta conſtitutionem Pij Quinti, debito tempore nominandos, ſi ab ipſis idonei repertifuerint, abſq; edictis, & abſque aliorum cõcurſu in parochialibus Eccleſijs, & vicarijs prædictis admittãt, & inſtituãt, prout ipſe admittẽdos & inſtituẽdos eſſe decernit. Quod in parochialiũ Eccleſiarum, & beneficiorum curam animarum habentium, quæ de eiuſdem ordinis, & cõgregationis iure patronatus eccleſiaſtico extiterint, & ſecularibus clericis conferri conſueuerint, earum vacatione, quandocunque occurrente, quamuis per Epiſcopos ad concurſum & examen admitti poſſint alij, & vltra eos, qui per eiuſdem congregationis ſuperiores patronos erunt nominati: nec tamen per eoſdem Epiſcopos, ſi ad eos inſtitutio & non ad alium pertineat, inſtituere ordinare: ni illos tantum qui inter approbatos & ab examinatoribus idoneus repertus eiuſdẽ ordinis & congregationis prælatis patronis digniores & magis idonei iudicati, & pro inſtitutione recipienda eiſdẽ Epiſcopis præſentati fuerint. Quod ſi inſtitutio nõ ab ipſis Epiſcopis, ſed ab alijs erit facienda: tum quidem, ſoli Epiſcopi ex dignis digniorem, eligere debent: ſed non ante ab eo, ad quem ſpectat inſtitui poſſint quam ab eiſdem patronis ei fuerint præſentati: ſicque in præmiſſis per eoſdem & alioſquoſcunque iudices vbique iudicari, &c.

Hæc conceſsio fuit data à Sixto Quinto decima tertia die Decembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo: & habetur in libro priuilegiorũ impreſſo Olyſipone cum autoritate ſancti officij authenticato per notarios apoſtolicos ad petitionem ſuperiorum cõgregationum de los Loys in Regno Portugaliæ, folio ſeptuageſimo ſeptimo eiuſdem libri. Et ipſum inuenio conceſſum à Sixto Quinto anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo, anno tertio ſui pontificatus, congregationi Sancti Benedicti Regni Portugaliæ, prout conſtat ex libro eiuſdem cõgregationis priuilegiorum, impreſſo Romę ex typographia Titi & Pauli Diadianis, anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo nono pagina vigeſima quarta. Et aduertendum quod Concilium *c* Tridentinum determinat, quod nec in eccleſijs regularibus etiam ad nutũ amouibiles aliqui deputentur niſi de Epiſcopi cõſenſu, ac previo examine per eum, aut eius vicarium faciendo, excepto monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus, & exceptis etiam alijs monaſterijs, ſeu locis, in quibus Abbates generales aut Capita ordinum, ſedẽ ordinariã principalem habent, ac alijs monaſterijs ſeu domibus, in quibus Abbates, aut alij regularium ſuperiores iuriſdictionem Epiſcopalem & temporalem in parochos & parochianos exercent.

c Con. Trid. ſeſſ. 25 c. 11. de reform.

ARTICVLVS II.

Quod ſalarium debeat conſtitui ſeruientibus eccleſijs parochialibus monaſterijs vnitis.

REſpondeo dicendo, quod Sixtus V. anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo octauo, pontificatus ſui anno quarto. *Conceſsit congregationi Sancti Benedicti in Regnis Portugaliæ quod parochiales eccleſiæ, quæ per monachos ordinis Sancti Benedicti ſolitæ ſunt curari ad vitam ipſorum per presbyteros ſeculares, vel etiam, per monachos ad nutum remouibiles curentur, conſtituto eis ſalario decente ab ordinarijs locorum, bene viſo. Reliqui verò fructus in vſus monachorum conuertantur.* Hæc cõceſsio habetur in dicto libro dicti ordinis ſuperius citato pagina vigeſima ſeptima. *Et Raynutius ex autoritate Papæ ſibi cõceſſa conceſsit rectoribus & religioſis congregationis de los Loys, id eſt Sancti Eliſi, ſiue congregationis Sancti Ioãnis Euangeliſtæ in Regno Portugaliæ cum quibuſuis capellanis per ipſos fratres, pro ſeruitio eccleſiarum parochialium vnitarum ſuis monaſterijs pro tempore deputatis (dum tamen perſonæ idoneæ ſint, & per loci ordinarium approbẽtur) pro ſalarijs ſeu ſtipẽdijs eis pro eorum mercede & ſeruitio annuatim perſoluere, concordare libere & licitè poſsint, & valeãt, & ad maiorem portionem ſeu maius ſalarium, ſiue ſtipendium, prout concordabũt, iiſdem perſoluendũ, minime teneãtur, nec ad id, à quocũque etiam loci ordinario & illius viſitatoribus, compelli, aut propterea aliquibus cenſuris innodari valeant.* Hæc cõceſsio habetur in dicto libro de los Loys ſuperius allegato folio ſeptuageſimo octauo. Et eſt conformis Concilio Tridentino, *a* vbi imponitur ordinarijs dicta beneficia viſitantibus, vt per idoneos vicarios perpetuos, ſi opus fuerit prouideantur ab eis cum tertia parte fructuum, aut maiori vel minori, arbitrio ipſorum ordinariorum, portione etiam ſuper certa aſsignanda, ibidem deputandos, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs. Et ſic Sixtus Quintus in conceſsione ſuperius allegata à limitibus Concilij Tridentini minime receſsit: hoc non ſuperiorum regulariũ arbitrio, ſed ordinariorum iudicio committens, ne paruitate ſalarij rectores cogantur aliunde neceſſaria quærere; & cura animarum negligenter exerceatur. Et iuxta hæc debent hodie practicari tradita in iure. Quod, ſcilicet, monaſteria quibus ſunt vnita beneficia nõ poſſunt ad libitum alterari ad antiquum ſtatum eccleſiæ, ſed tenentur conſeruare rectores, ſeu vicarios illarum eccleſiarum, in antiquo ſtatu; vnde non poſſunt diminuere ſolitam penſionem quæ datur illis rectoribus, nec poſſunt augere penſionem quam à principio ſoliti erant recipere iuxta quandam Decretalem: *b* vbi notat Abbas, debent ergo religioſi, quibus per Epiſcopum conceditur eccleſia pleno iure, conſeruare illam, quantum ad clericos in ſuo ſtatu, ita quod poſsint congrue ſuſtentari, ſecundum ſtatum antiquum, vt tradunt Antonius, *c* Imola & Abbas. Quod vt fiat recte arbitrio Epiſcoporum, in Concilio Tridentino committitur.

a Se. 7. de reform. cap. 7. & ſeſſ. vlt. de reform. c. 16.

b c. auaritiæ vbi Abb. d. notabi. 1. de præbend.

c. Anton. & Imo. in c. de monachis, de præben. Abb. in c. 2. de religioſis domi.

ARTICVLVS III.

Vtrum Epiſcopi poſsint viſitare eccleſias ordinum militiarum, exigendo rationem à rectoribus & ab œconomis viſitando confratrias, & eremitas.

REſpondeo dicendo, quod Epiſcopus ius habere non poteſt viſitandi Eccleſias dictorum ordinum. Quod probatur primo, quia dictæ Eccleſiæ & earum gubernatio pertinet ad ſuperiores militiarum & per conſequens nullum ius ad earum viſitationem habere poteſt Epiſcopus, cum duo domini eiuſdẽ rei in ſolidum eſſe non poſsint,

posſint,vt dicunt communiter Doctores. *a* Nec in his Eccleſijs Epiſcopus habere poteſt iuriſdictionis partem,ad hoc, vt poſsit viſitare & corrigere quæ correctione digna fuerint: quia ſpiritualia indiuiſibilia ſunt cū nullo corpore conſtant. Et ita ſeruitutes dicuntur indiuiduæ cum nullum habeant corpus,vt probat quædam lex. *b* Cuius verba ſunt. Stipulationes non diuiduntur earum rerum,quæ diuiſionem,non recipiunt. Quod etiam probant alia iura. *c* Et ratio fundamentalis eſt: quia naturaliter eſt indiuidua iuriſdictio, & ſine iuriſdictione, hæc Eccleſia viſitari non debet, cum ſit res incorporea intellectualis, & indiuiſibilis ſecūdum iuris diſpoſitionem. Et ad iſtam materiam eſt regula, & doctrina ſingularis & neceſſaria, quod illud dicitur indiuiduum, quando pars eius non affert tantam vtilitatem reſpectu partis,quantam, totum reſpectu totius. Quam regulam & doctrinam probant multa iura. *d* Et hanc rationem aſsignant Bartolus, *e* Iaſon Alexander & alij, quos refert & ſequitur Antonius Gomez. Et quod iuriſdictio ſit indiuiſibilis tenet expreſſe Speculator. *f* Ex quibus conſtat, quod Epiſcopus non habet iuriſdictionem,nec in totum nec in partem:nec etiam poteſt dici,quod Epiſcopus ſaltem cumulatiue vti poterit iuriſdictione, præſuppoſito quod in eo loco ſit locus prꝛeuētioni,& qui prius inceperit cognoſcere de aliqua cauſa, ipſe cognoſcat eam. Nam reſpondetur ex ſuperioribus, quod iuriſdictio pertinet ad ordinem (verbi gratia Alcantaræ) & alios ordines communicantes in priuilegijs,vt eſt ordo militiæ de Auis. Et ea ſemper vſi fuerūt pleno iure. Et Epiſcopi nunquam in eis locis exercuerunt, vel ſaltim ſi exercuerunt non bona fide & titulo ſufficienti ad præſcriptionem, nec tempore neceſſario ad cōplendam iuriſdictionis præſcriptionem; & ſic nec cumulatiue, nec priuatiue eam habere poterunt. Hæc autem opinio his noſtris temporibus maximè controuertitur: ideò oportet argumentis, quæ contra ipſam proponuntur reſpondere: ex quorum reſponſione veritas ipſius magis patebit,& probabitur.

Primum argumentum, quod contra eam proponitur, eſt huiuſmodi. Nam videtur, quod tam de iure communi, quam ex ipſo Concilio Tridentino ius viſitādi Eccleſias Epiſcopis concedatur: prout in quodam Canone *g* expreſſe determinatur. Cuius verba ſunt: Decretum eſt vt omnes eccleſiæ cum dotibus ſuis & decimis, & omnibus ſuis iuribus in Epiſcopi poteſtate conſiſtāt atque ad ordinationem ſuam ſemper pertineant. Ex quo euidenter colligitur, quod Epiſcopus habeat ius viſitandi,in ſua diœceſi, cū habeat omnes eccleſias ſibi ſubiectas qui tanquam ordinarius poteſt caſtigare, punire, coercere, inquirere contra malefactores, prout dicitur in iure, *h* vbi communiter notant ſcribentes. Et quod magis eſt, Epiſcopus ratione officij & dignitatis tenetur prꝛeciſe viſitare Eccleſias in ſua diœceſi conſtitutas: & aliter faciendo procederet cōtra ſacros Canones *i* determinātes, quod Epiſcopus tenetur, quolibet anno eccleſias in ſua diœceſi cōſtitutas viſitare, & ſi aliqua viderit, quæ reparatione indigent, reparari iubere. Quod ipſum confirmat Concilium Tridentinum. Vbi probatur, quod ordinarius, cuiuſlibet loci quolibet anno teneatur omnes eccleſias viſitare. Huic argumēto reſpōdetur veriſsimū eſſe, quod Epiſcopus habeat omnes eccleſias, & omnia ad eas pertinētia, in ſua poteſtate. Quod tamē intelligēdū eſt neceſſario de eccleſijs in ſuis diœceſibus conſtitutis: nā extra nullā iuriſdictionē habere noſcuntur. Et quod ſit intelligendū prædictum decretū de eccleſijs in ſuis diœceſibus cōſtitutis, conſtat ex alio decreto. *k* Cuius verba ſunt. Epiſcopū per cūctas diœceſis parochias ſuæ per ſingulos annos ire oportet. Conſtat etiam ex alio iure, *l* vbi dicitur. Habeant igitur Epiſcopi ſingulariū vrbium in ſuis diœceſibus liberam poteſtatem. Ex quibus locis colligitur hoc ius viſitandi, quod poteſt habere Epiſcopus competere ad hoc, vt ſuam diœceſim viſitet; nō vero ea, quæ ſint nullius diœceſis: quia hæc tanquā extra ſuam eccleſiam cōſtituta viſitare non poterit: quia Epiſcopi extra ſuam diœceſim, intelliguntur priuatæ perſonæ, argumento aliquorum iurium. *m* Quod etiam colligitur ex Concilio *n* Tridentino. Et quod eccleſiæ ordinū militariū, nō ſint alicuius diœceſis, conſtat ex conceſsione Sūmi Pontificis Lucij Tertij: qui declarauit ordinem Alcantaræ, & omnia ad eum pertinentia eſſe nullius diœceſis. Et id ipſum definiuit Papa Gregorius. Quorum pontificū Bullæ ſunt in archiuo cōuentus Alcantaræ ad quas poteſt recurri cum fuerit neceſſe. Qua cōceſsione funguntur alij ordines militares

a DD.in l. vt certo §. ſi duobus. ff. cōmodat.

b l. ſtipulationes non ff. de verbo. oblig. cl. pro parte. ff. de ſeruit. l. ſiquis partē. ff. cōmuni prēd.

c l. in executione. §. 2. ad opus ff. de ver obligat. l. reiopetatio. § operę. ff. de ver. ſig.

d Bart. in d. l. ſtipulatio. non diuidū tur, col. 3. in fin. n. 8. Iaſ. n. 14. Alex. 1. col. in medio Gom. in vari. reſolu. 2. to. c. 10. n. 15. ad mediū

e Specul. de præſcr. n. 28

f c. decretū 10. q. 1.

g h. Cap. 1. de of. ordin.

i t. decreuimus 10. q. c. fin. deelect. & d. ca placuit. c. relata. 10. q. 1. Conc. Tri. ſeſſ. 7. de reform. ca. 8.

k Cc. Epiſc. 10. q. 1.

l c. 11. de offi cio ordin.

m l. cōfin. cum ſimilibus. ff. de iuriſd. ſct. omnium iud. n Con. ieſ. 6. c. 4. de reformat.

litares priuilegiorum, communicationem habentes. Probatur præterea; quia locus exemptus, quo ad exercendam iurisdictionem per episcopum æquiparatur loco existéti, extra diœcesim, prout ait Federicus *n* de Senis, & Dominicus, quos refert & sequitur Altamiranus. Et propter Bullam superius allegatam ordo Alcantaræ nunquam permisit, vt dictæ ecclesiæ per episcopos visitarentur. Imo semper visitatores dicti ordinis eas visitauerunt, à tempore immemoriali. Visitauerunt etiam sanctissimum sacramentum altaris, oleum, & pilam Baptismalem reparantes, quidquid oportebat reparari, castigantes beneficiarios iuxta eorum delicta facta ita in officio siue extra petentes rationem villicationum suarum, ab æconomis & confratribus earum ecclesiarum sine vocibus, & strepitu, & sine aliqua contradictione.

Sed his, quæ diximus obstare videtur Concilium *o* Tridentinum, vbi videtur probari quod episcopus proximior, visitet ecclesias, quæ nullius diœcesis esse dicuntur. Et sic ecclesia hæc, quanuis sit nullius diœcesis visitanda videtur ab episcopo diœcesis, si est proximior. Sed huic decreto respõdetur habere locũ quando fit visitatio in ecclesijs secularibus ob seruitium, nõ vero in regularibus. Quod colligitur ex illis verbis, *Eademque etiam in his ecclesijs secularibus.* Quę verba aperte indicant contrariũ esse in ecclesijs regularibus secundũ notissimã iuris regulam, quod, scilicet, expressio vnius sit exclusio alterius. Et pro hac opinione, scilicet, quod ille canon intelligẽdus sit de ecclesijs secularibus nõ vero de regularibus est bonus textus in Concilio *p* Tridentino, vbi probatur, quod episcopus tenetur visitare commendata monasteria, etiã Abbatias, & prioratus; sed non illa vbi viget obseruantia regularis. Probatur etiam ex eodẽ Concilio *q* Tridẽtino; cuius verba sunt: Abbates, qui sunt ordinũ capita, ac cæteri prędictorũ ordinũ superiores episcopis non subiecti, quibus est in alia monasteria prioratus ve legitima iurisdictio eadem sibi subiecta monasteria & prioratus, suo quisq; loco ex officio visitent. Ex quibus verbis constat, quod regulares, qui episcopis non sunt subiecti, debent visitari ab eorum superioribus, & non ab episcopis: & sic nec eorũ ecclesiæ. Quia si ecclesias eorum visitarent indirecte cognoscerent, de regularium, causis, quod Concilium Tridentinum nõ vult.

Secundum argumentum desumitur ex Concilio Tridentino: *r* vbi dicitur quod ordinarius cuiuslibet loci teneatur quolibet anno visitare omnes ecclesias, quamuis exemptas, & quamuis quocunque apostoli co gaudeant priuilegio, & appellatione remota procedere, non obstantibus priuilegijs & consuetudinibus etiam immemorabilibus, & pręscriptis. Ex quo videtur deduci, esse abrogata omnia priuilegia, quæ habent ordines militares ad hoc, vt non visitentur, ab ordinarijs. Quod etiam probatur ex eodem Concilio *s* Tridentino, sed respondetur, quod Concilium Tridentinum debet intelligi in casu, in quo loquitur: non enim ait, quod visitent Episcopi, sed iudices ordinarij illius loci, quod colligitur ex principio dicti capitis octaui Concilij Tridentini, ibi, *Locorũ ordinarij Ecclesias quascũque quomodolibet exemptas autoritate apostolica singulis annis visitare teneãtur,* Per quæ verba innuit Concilium, quod quicunque iudex ordinarius est obligatus visitare ecclesias sibi subiectas, singulis annis siue episcopus siue alius iudex ordinarius maior, aut minor, aut habeat æqualem iurisdictionem. Et in his ecclesijs iudex ordinarius, est Dominus Rex, sicut magister, & administrator perpetuus istorũ ordinum militariũ, & visitatores eius nomine. Vltra hoc iudex ordinarius est supremum Consilium ordinum autoritate apostolica, quod cognoscit quamcunque causam, litem, aut delictum dictorum ordinũ etiam si sit grauissimum. Nec potest dici, quod episcopus solũ sit iudex ordinarius, cum possint esse alij iudices ordinarij, qui ordinarij vocantur, vt sunt Archiepiscopi, episcopi, Abbates, & alij ecclesiarum prælati, prout notant communiter Doctores. *t* Et hoc modo sunt intelligenda multa iura Concilij Tridentini, in quibus sæpe sæpius fit mentio ordinariorum. Ipsa enim loquentia in hac materia, & in alijs similibus sunt intelligenda, non tantum de episcopis, sed etiam de alijs iudicibus inferioribus, & superioribus iurisdictionem ordinariam exercentibus: nisi ex proprietate rei illum actum nullus præter episcopum facere possit, prout est ordines conferre, oleum & chrisma consecrare, vel confirmare, vel alia similia, quæ ad episcopatus officia

Locus exemptus

n Feder. cõsi. 16. Domi in c. cũ. epis cop. n. 3. de offi. ordi. li. 6. Altami. d visitatione v. propriã diœcesim, n. 48. fol. 22 col. 2.

o Sess. 24. c. 9. de refor.

p Con. Tri. sess. 21. ca. 8. de reform.

q Trid. Sess. 25. ca. 10. de reform.

r Con. Tri. de refor. c. 3 & sess. 24. de re. 9, & 10.

s Con. Tri. sess. 7. c. 8. de refor.

t c. decernimus de iudicijs ver. ecclesiarum prælati,

officia ſunt pertinentia. Pro hac explicatione facit quoddam decretum eiuſdē Concilij Tridentini ſeſsione decima quarta, capite quinto de reformatione: ibi, *Vt coram Epiſcopo, vel alio ſuperiori ordinario.* Ex quibus verbis conſtat eſſe alios iudices præter Epiſcopos, qui ordinariam iuriſdictionem exercere poſsint. Ad idem etiam eſt textus in capitulo primo. §. hanc autem, de cēſibus, libro ſexto ibi, *Epiſcopis aliiſque prælatis ordinario iure*, Et quotieſcunque priuilegium exēptionis eſt ſimpliciter vniuerſaliter conceſſum, tunc monaſteria, & alia loca excepta à iuriſdictione prælati ſui viſitari nō poſſunt. Nam viſitari eſt quid annexum iuriſdictioni alicuius, vt in aliquibus iuribus probatur: per quæ ita tenet Altamiranus. *u* Et ad hunc modum eſt intelligendum dictum decretum Concilij Tridentini, in capite octauo, ſuperius allegato, ibi. *Locorum ordinarij Eccleſias quaſcunque quomodolibet exēptas auctoritate apoſtoliça.* Vel aliter poteſt dici, quod loquitur Cōcilium de eccleſijs ſecularibus exemptis habentibus ante priuilegia quod minime viſitentur. Hæc enim debent viſitari ab ordinarijs. Et ſic reuocat priuilegia in contrarium cum talia priuilegia redundent in maximum damnum dictarum eccleſiarum non habentium hominem, qui illarum curam habeat. Et quod neceſſario intelligatur de alijs eccleſijs ſecularibus, & non de regularibus conſtat ex eo, quod eccleſiæ regulares habeant priuilegium, quod non viſitentur. Et ait Concilium *x* Tridentinū, quod debēt ſeruari circa hoc regulariū priuilegia. Imo ponit formā, quæ debet haberi in viſitatione regulariū, & ſuorū monaſteriorū, & eccleſiarū, & earū, quę habent iudices ordinarios regulares vt ſunt tres ordines militares de Alcantara, S. Iacobi, & Calatrauæ, & alij ordines militares, & monachales, & mēdicantes & aliæ ſimiles religiones. Ex quo ſequitur, quod ſiquidem eccleſię regulares non debent viſitari per epiſcopos, ſed per ſuos ordinarios, quos habuerint, aut eorum viſitatores generales, decretum Cōcilij Tridentini ſuperius allegatum tantum eſt intelligendum de eccleſijs ſecularibus exēptis ratione aliquorum priuilegiorum, non autem de eccleſijs regularibus.

u Alta. vbi ſup. n. 68. fo 27. col. 1.

x Con. Trid. ſeſ. 4. c. 5. de refor. & ſeſ. 25. cap. 8. & 20. de refor.

Nec aliquod præiudiciū huic eccleſiarum iuri generatur ex eo, quod aliquis epiſcopus aliquā eccleſiā dictorū ordinū viſitauerit, & petierit rationē ab œconomis. Nā reſponde tur quod ad præſcribendū cōtra dictarū ec cleſiarū exēptionē erat neceſſariū, vt haberēt præſcribētes in principio prę ſcriptionis titulū, & bonā fidē, quæ omni tēpore de iure canonico requiritur, vt in eodē iure Canonico *i* cōtinetur. Ex quo ita colligūt Dinus, & communiter Doctores, Bartolus, & Baldus, & Abbas. Quāuis de iure ciuili probato in quadā lege partitarū aliud dicatur, ſed tamen in hac materia præſcriptionis, quamuis dicta opinio de iure ciuili compro betur per legē regni, nihilominus iuris cano nici diſpoſitionibus ſtare debemus, cū hæc ad ſalutē animarū pertineāt, & nō poſsit res aliena ſine peccato poſsideri, ſi ſcientia Domini ſuperuenerit, prout aduertit Gregorius *a* Lopez. Et quod non habuerit epiſcopus bonā fidē, cōſtat, ſi quidē ſciebat dictā eccleſiā eſſe ordinis, & quod viſitatores generales dicti ordinis eam viſitēt. Et cū ſit ordinarius (qui reuera eſt) ſciebat, aut debebat ſcire, quod habebat viſitatores: & per cōſequēs, quod nō habuit poteſtatē ad viſitandum: ſi quidē nō viſitat alias regulares eccleſias eo ſolum, quia ſunt regulares, Et etiā ſi epiſcopus habuiſſet bonā fidē, ſibi ſuadēs, quod Cōciliū Tridentinū in locis ſuperius allegatis licentiā illi cōferebat, ad viſitandū dictā eccleſiā, hoc nihil ipſi ſuffragatur attēto quod dicta eccleſia erat exēpta, & quod nullū ius habebat ad eā viſitandā, nec à Cōcilio Tridentino talis ipſi facultas concedebatur prout in ſuperioribus late dictū eſt. Et dato, quod epiſcopus viſitauit quiete ac pacifice petēdo rationē ab ipſis æconomis, & faciendo omnia alia, quæ pertinent ad eum qui habet verum ius ad viſitandum, non ex hoc dicendum eſt, quod acquiſierit verum ius, quantum ad proprietatem, & quod verus Dominus cēſeatur reſpectu dictæ viſitationis: ſi quidē paruū tēpus interuenit talis poſſeſsionis. Contra eccleſiā enim regularē nulla currit præſcriptio minoris temporis quam quadraginta annis roborata, vt probatur in iure, *b* Ex quo colligunt cōmuniter Doctores. Et licet, loquēdo de quadragenaria præſcriptione, ad eā nō ſit neceſſarius titulus, ſed tantū bona fides, prout poſt alios reſoluit Couarruuias. *c* Hoc tamen habet locū quādo ius cōmune non reſiſtit præſcribenti

i c. poſſeſſor de reg. iur. in. 6. vbi Dinus & communiter doctores Bart. in l. naturaliter col. 1. de vſu cap. Abbas & alij in l. vltim. de preſcriptio. Bal. de præſcrip. 2. p. 3. p. princ q. 7 zd. l. 12. ti. p. 3.

a Grego. in d. l. gleſſ. 1.

b ca. illud & c. de. 4. vbi Docto.

c Cou. in re gu. poſſeſſ. 2. p. §. 5 n. 7

benti, vel iuris præſumptio contra eum, qui præſcribit, non eſt. Nũ alias tempus quadraginta annorum & bona fides, nõ ſufficerẽt: ſed eſt neceſſarius titulus, qui poſſeſſori iuſtam poſsidendi cauſam tribuat, vel allegatio, & probatio tanti temporis poſſeſsionis, cuius initia memoriam hominum excedãt. Pro qua doctrina eſt quædã Decretalis expreſſa, *d* & ſingularis, vbi probatur, quod prælatus, vel eccleſia, quæ allegabat ſe præſcripſiſſe decimas alterius parochiæ cum ius commune habebat cõtra ſe, deberet probare titulum & bonã fidẽ; & poſſeſsionẽ quadraginta annorum vel tantum tẽpus poſſediſſe, quod hominum memoria nõ fuiſſet in cõtrarium, quod refert Baldus. Et ſic in noſtro caſu, vt intelligatur, quod dictus epiſcopus præſcripſerit iuriſdictionẽ ad poſſe viſitare dictã eccleſiã debuiſſet eã viſitare quadraginta annis, cum bona fide & pacifice viſitãdo. Cuius cõtrariũ accidit, ſi eã viſitauit excommunicationibus cõctringendo, vltra quod interrupta fuit etiam præſcriptio à die, qua fuit lis mota ex parte eccleſiæ contra epiſcopum. Et hoc à fortiori procedit, ſi ipſa eccleſia eſt ſub cõmenda, quæ habet aliã Eccleſiã, quæ nunquã ſolita fuit viſitari ab epiſcopo, ſed eſt annexa ipſi eccleſiæ nõ ſolitæ viſitari tanquã capiti. Nã in hoc caſu illud, quod dicitur de principali ſecundum regulã *e* notiſsimã iuris dicendum eſt de acceſſorio. Supradicta etiã cõfirmãtur ex quodã priuilegio Eugenij *f* Quarti cõceſſo monaſterio S. Pauli, extramuros, quod etiã conceſsit Pius Papa Quartus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptimo, pridie nonas Iunij, põtificatus ſui anno quarto cõgregationi montis Oliueti. *Quo priuilegio conceditur, quod ſicut cõtra Romanã eccleſiã, nõ niſi cẽtenaria currit præſcriptio, ſecundũ cõſtitutiones canonicas, & legitimas ſanctiones, ita quoque prædicto monaſterio minoris tẽporis præſcriptio non obſiſtat.* Et notãdum eſt hoc priuilegiũ ad totum ordinẽ deriuari. Nã priuilegia vnius monaſterij toti cogregationi ſunt cõmunia & eius particularibus monaſterijs, quãdo ipſa priuilegia alijs monaſterijs & locis dictæ cõgregationis adaptari & cõuenire poſſunt, prout cõceſsit Alexãder *g* Sextus congregationi S. Iuſtinæ. Vnde cum ordo militiæ Chriſti in Regno Portugaliæ habeat cõmunicationẽ priuilegiorũ S. Benedicti, & S. Hieronymi & aliorũ mendicantiũ per Bullã Pij Quinti, de quo agemus infra in quæſtione de cõmunicatione priuilegiorũ, ſequitur, quod cõtra ius nõ viſitãdi eius eccleſiã, de qua nobis eſt ſermo, non poteſt currere minor præſcriptio, quã præſcriptio centum annorum, prẽſuppoſito, quod eccleſia ſit eius ordinis, qui habet cõmunicationẽ ſupradicti priuilegij. Inſuper noſtrũ aſſertũ cõfirmatur, ex Cõcilio *h* Tridentino, cuius verba ſunt: *Vniuerſitates generales, & alia collegia Doctorũ ſeu Scholariũ, & regularia loca, necnõ hoſpitalia actu hoſpitalitati ſeruiẽtia, ac vniuerſitatũ, collegiorũ locorũ, & hoſpitaliũ cuiuſmodi perſonæ in præſenti Canone minime comprehendãtur, ſed exempta omni modo ſint, & eſſe, intelligãtur.* Ex quibus verbis cõſtat, nõ ſolum nõ eſſe abrogata priuilegia dictorum ordinum, imo eſſe à Concilio approbata per illa verba; *Et regularia loca ordinum*, & omnes perſonæ dictorum locorum regularium in dicto Cõcilio declaratæ: & ſic poſſe dictos ordines vti priuilegijs, quæ habuerint cõceſſa à quibuſcunq; põtificibus. Et in particulari ordo de Alcantara poteſt frui multis Bullis quæ declarant eſſe dictum ordinẽ nullius diœceſis, & alijs multis concedentibus multa priuilegia, de quibus omnibus ſit mentio in definitionibus dicti ordinis compilatis per Dominum fratrem Petrum Gutierrez, ſacriſtã maiorem eiuſdem ordinis, quæ fuerunt impreſſa anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, & latius in alijs definitionibus antiquis impreſsis anno Domini milleſimo quingẽteſimo quinquageſimo tertio. Quæ Bullæ ſunt omnes in cõuentu Alcãtaræ. Quæ omnia quãdo oportuerit poſſunt videri, ne hic ordo militaris & alij ordines militiarũ ſuis priuilegijs defraudẽtur, & ſua exẽptione ab ordinarijs propter eorũ ignorãtiã priuẽtur. Et in archiuo cõuẽtus d'Auis ordinis militaris regni Portugaliæ eſt quædam Bulla Leonis Decimi conceſſa magiſtro ordinis de Auis Domino Gregorio, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo quarto, confirmata per Dominum Papam Gregorium Tertium decimum, & ad petitionem Sebaſtiani Regis Portugaliæ guber-

d c.1.de præſcript.c. vbi Bald.n.6.

e l.cũ principales ff. de regul iuris.

f Habet in li. priui con grega. S. Benedicti impreſſo Romæ anno Domini. 1589. pag. 801.

g Habet. in d.li. pag. 93

h Con. Trid. ſeſ. 4. c. 5. de refor.

gubernatoris, & perpetui adminiſtratoris dicti ordinis à Pio Quinto conceſſa anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, vt fratres priores, & Curæ, qui reſident in eccleſijs, dicti ordinis non puniantur, neque caſtigentur, per epiſcopos aut Archiepiſcopos diœceſum vbi reſident, nec ratione delicti nec ratione beneficiorum, nec ratione exercitij ipſorum, etiam ſi ab ipſis cõferantur: quia non decet ipſos puniri in duobus tribunalibus ordinis ſcilicet, & ordinarij.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Epiſcopus poſſit corrigere fratrem beneficiatum, dicti ordinis ſeruientem dictum beneficium curatum in eo, quod deliquerit, circa miniſterium curatus.

REſpondeo dicendo, quod non, cum dictæ eccleſiæ ſint ſubiectæ ordinibus militaribus, & habentes beneficium curatum dictorum ordinum in dictis ordinibus ſint profeſsi, & beneficium, & iuriſdictio tam temporalis, quam ſpiritualis ſit dictorum ordinum. Et ſic dicti fratres beneficiati debent caſtigari & corrigi per ſuos iudices ordinarios, prout patet ex dictis in articulo ſuperiori. Sed contra, nobis obſtat, Concilium Tridentinum, [a] vbi conceditur facultas Epiſcopis corrigendi & caſtigandi illos, qui animarum curam exercent, tam regulares, quam ſeculares, ſi deliquerint in ſacramentorum adminiſtratione, & in alijs ad eius officium pertinentibus. Verba Concilij ſunt, *In monaſterijs, ſiue domibus virorum, ſeu mulierum, in quibus, imminet animarum cura, perſonarum ſecularium, præter eos, qui ſunt de eorum monaſterijs, ſeu locorum familia, perſonæ tam regulares quam ſeculares huiuſmodi curam exercentes, ſubſint immediate in his, quæ ad dictam curam & ſacramentorum adminiſtrationem pertinent iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni epiſcopi, in cuius diœceſi ſunt ſita.* Hæc Concilium. Ex quibus verbis videtur colligi, quod epiſcopus poſsit procedere contra beneficiarium dicti ordinis, & caſtigare ſi deliquerit in adminiſtratione ſacramentorum, & alijs rebus ad officium curatum pertinentibus. Sed huic argumento reſpondetur, quod non poteſt iudicari de particula alicuius legis, niſi tota lege perſpecta vt ait quidam iuris Conſultus. [b] Vnde oportet perlegere totum capitulum Concilij Tridentini, vbi poſt quam dictam clauſulam argumenti poſuit, ſtatim in hæc verba prorumpit. Excipiendo ea quæ ſequuntur in hunc modum, *excepto monaſterio Cluniacẽſi, cum ſuis limitibus, & exceptis etiam hi. monaſterijs, ſeu locis, vbi Abbates, generales, aut capita ordinum, ſedem ordinariam principalem habent, atque alijs monaſterijs, ſeu domibus, in quibus Abbates, & alij regulares ſuperiores, iuriſdictionem epiſcopalem, & temporalem in parochos & parochianos exercent.* Hæc Concilium Tridentinum. Ex quibus verbis colligitur, quod regulares ſeruientes beneficia curata ſui ordinis, qui nõ ſunt ſubiecti epiſcopis, in quorum diœceſi extiterint, non debẽt per epiſcopos viſitari, ſi tales habuerint Abbates, aut generales aut ſuperiores, qui habeant iuriſdictionem ordinariam, qualem habet magiſter ordinis de Alcantara, & magiſtri aliorum ordinum militiarum. Vnde planiſsime conſtat, quod epiſcopus non poterit viſitare, nec caſtigare fratrem profeſſum dictorũ ordinum, habentem & ſeruientem beneficium curatũ. Quod patet ex dictis. Et quod ordo Alcantaræ, & eius magiſter, qui eſt Dominus Rex Hiſpaniarum habeat iuriſdictionem ordinariam, ita ſpiritualem, ſicut temporalem, & quod poſsit cognoſcere, vt iudex ordinarius, cuiuſcunque cauſæ, litis & delicti, quantumcunque grauiſsimi, declarat Paz [c] in hæc verba, *ſimiliter etiam in ordinibus militiarum Diui Iacobi, Alcantaræ & Calatranæ coram proprijs iudicibus ordinum, & non coram Epiſcopis cauſæ clericorum, & mixtæ Eccleſiaſticæ & reliquæ ad forum eccleſiaſticum pertinentes tractantur.* Et idem Paz, [d] ait declarationem factam, à ſupremo ſenatu regali ad id, quod iudices inferiores non poſſint cognoſcere de cauſis matrimonialibus, & criminalibus, non obtinere in iudicibus præ dictorum ordinum militiarum, ad quos etiã grauiſsimarum cauſarum cognitionem pertinere ait. Et ſupra retulimus ordinem militiæ de Auis in Regno Portugaliæ, habere priuilegium Leonis Decimi ſupradicta confirmans. Ex quo poterit inferri, quod fratres qui fuerint alicuius ordinis militaris habentes priuilegia notoria, quod non poſsint cõueniri coram alio iudice ordinario, ſed coram proprio eiuſdem ordinis, non ſunt obligati reſpondere citationibus epiſcoporum,

aut

a Con. Tri. ſeſ. 24. ca. 11. de refor.

b l. 1. inciui le. ff. de legibus.

c Paz. 2 to. præludio. 1

d Vbi ſupra n. 10.

aut ſuorum prouiſorum, quia priuilegiatus notorie non eſt obligatus ad citationem comparere, prout tradunt communiter Doctores e & tenent Bartolus, & Summiſtæ, & ſic non poſſunt procedere iudices contra citatum, ſi non comparuerit, habentem priuilegium notorium exemptionis, ſicut habent fratres Mendicantes. Et ideo non tenentur ipſi reſpondere citationibus à iudicibus factis. Vnde cum priuilegium dictorum ordinum militarium ſit notorium, nullus fratrum profeſſus in dictis ordinibus tenebitur reſpondere citationibus epiſcoporum: & propter hoc non condemnabuntur vt contumaces: & ſi propter hoc excommunicentur, excommunicatio erit nulla, tanquam lata à non ſuo iudice. Et quod Ordines militares habeant iuriſdictionem ordinariam in oppidis eorundem Ordinum viſum eſt mihi ponere in præſentiarum quid ſenſerit circa hoc doctiſsimus Doctor & præceptor meus Sahagun, prælegens in ſua cathedra primaria ſacrorum Canonum in vniuerſitate Salmanticenſi capitulum primum de foro competenti, quod explicando ait: *Reſpondeo, noſtrum decretum non eſſe reſtringendum ad ſolos Epiſcopos. Hoc enim defendi non poteſt, ſiquidem ex decidendi ratione probauimus Eccleſiaſticam cognitionem à Pontificibus fluxiſſe in prælatos inferiores, & prælatorum ſignificatione etiam comprehenduntur omnes ſuperiores, & inferiores, ordinariam iuriſdictionem habentes, vt probant iura in argumento allegato. Quare vera noſtri textus interpretatio etiam dũ meminit propri Epiſcopi intelligitur de proprio iudice ordinario, ſiue ſuperior ſit, vt Archiepiſcopus, ſiue inferior prælatus, ſiue eandem iuriſdictionem habeat vt ordinarij militiarum Diui Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ. Et vide quos prælatos in hac ſpecie appellauit capitulum ſecũdum de iudicijs, vocat ordinarios Concilium Tridẽtinum in dicto capite vigeſimo, ad omnes enim iuriſdictio pertinere diximus in præcedenti argumento. Et probat Sarmiento libro tertio Selectarum, capite finali: quod etiam confirmat Concilium dicto capite vigeſimo, quod tamen reformat quoad cauſas matrimoniales & criminales ſolis Epiſcopis reſeruandas eodem capitulo, verſiculo, ad hæc. Quæ ſanè reformatio intelligenda eſt quoad prælatos inferiores Epiſcopis ſubiectos, nõ quoad alios eandem iuriſdictionem habentes, licet Epiſcopali non gaudeant dignitate, vt ſunt iudices militares. Nec obſtat vltima pars argumenti de ſuperioribus. Videtur enim textus expreſſe velle primæ inſtantiæ cognitionem pertinere ad proprium iudicem. Expreſsit tamen Epiſcopum, quia frequentius Epiſcopi primam cognitionem habent. Et ſicut licet dixerit Epiſcopum intelligimus Ordinarium, etiam inferiorem: ita in illa prima cognitione, quamuis Epiſcopi ſuperiores habeat, excluſit eos omnes quoad primam inſtantiam, & diſpoſuit expediendam eſſe coram proprio iudice. Quod multis rationibus obſeruare hodie præcipit Concilium Tridentinum in dicto capite vigeſimo, hoc extendens etiam ad legatos in verſiculo, legati. Quare noua illius legis conſtitutione hodie prima inſtantia eccleſiaſticorum coram proprio iudice expedienda eſt vſque ad definitiuam, niſi Pontifex manu propria contrariũ ſubſcripſerit iuxta formam dicti Concilij. Et ita executioni mandatum eſſe non ſemel pronunciatum eſt in regio conſilio.* Hæc doctiſsimus Doctor Sahagun. Nec ſupradictis obſtat textus in capitulo primo, in paragrapho, in eos, verſiculo, niſi forſan, de priuilegijs, libro ſexto, innouatus per Concilium Tridentinum, & confirmatus in lege Partitarum, nec quod tradit Couarruuias, quoniam loquuntur, & procedunt quãdo religioſi ſunt deſtinati ad monaſteriorum ſuorum priora tus, epiſcopis, vel Archiepiſcopis ſubiectos ad regimen eorundem prioratuum, vt conſtat manifeſte ex dicto paragrapho, in eos, ibi, *Ordinarijs ijſdem ſubiectos*. Ex quibus conſtat, quod ſi prioratus non ſubiecti ſunt ordinarijs, non poſſunt caſtigari, nec excommunicari tales religioſi per ordinarios ſæculares, vt expreſſe definiuit lex g Partitæ in verſiculo finali his verbis: *Fueras ſi el monaſterio con todos ſus priorazgos, y con todas ſus coſas, y cõ todas ſus grãjas fueſſe frãqueado.* Et ſic intellexit Couar. h & Sylu. At cũ oppida & eccleſiæ dictarũ militiarũ, ſint pleno iure, tã in ſpiritualibus, quã in tẽporalibus, ſubiecta dictis ordinibus, & religioſi, & priores earundẽ ſint exempti ſimpliciter non ratione loci, ſed generaliter, & nõ ſubiecti alicui epiſcopo, nõ poſſunt citari nec caſtigari, nec excommunicari ab ipſis epiſcopis, etiam ſi delinquant in ſuo officio priorũ, niſi ſolũ, quãdo adminiſtratio & gubernatio eccleſiæ parochialis pertinet ad epiſcopum, vt expreſſe tenet & probat Couarruuias. i Et regulariter prioratus dictorũ ordinum, non gubernantur, nec adminiſtrãtur ab ipſis, nec in illis habẽt aliquid præter id ſolũ, quod approbant curam ſeculare aut regula-

e Doct. in c. cũ ordinem de regu. vbi Abb. nu. 8. Bart. in l. 2. u. 9. cũ ſeq. ff. ſi quis in ius vocatus Summiſtæ ver. priuilegium.

f Con. Tri. ſeſ. 7. c. 14. l. 9. ti. 9. part. 1. circa fi. ver. masſial guno Cou. in pract. qq. c. 11. n. 5.

g Lex parti. vbi ſup.

h Coua. vbi ſup. n. 5. ver ſi. poſſet tamẽ ſi velit verbo exẽptio in fine

i Cou. in d. n. 5. in verſi. ex quibus ap paret, in ver. poſſet tamen.

regularē,quī per patronum fuerit præſenta tus ad tenendum & ſeruiendū dicto priora tui,ſit habilis,& ſufficiens,iuxta determinationem,examinatorū ſynodalium:quo finito nihil aliud reſtat Epiſcopis cōcludēdū: omnia enim alia diſpoſitioni dictarū religionū,remanent ſubiecta. Et hoc ſolū cōmuniter cōceditur in bullis aggregantibus aliqua beneficia aliquibus religionibus,prout infra dicetur. Ex quo ſumitur efficax argumētū,pro noſtra ſētētia. Nā ſi ſolū indictis bullis cōcedūtur ſupradicta,clarū eſt quod alia negātur. Nā exceptio particularis firmat regulā in cōtrariū:& incluſio vnius,eſt excluſio aliorū,prout probatur in iure,l & docet Decius. Et iuxta ſupradicta debet explicari quædā declaratio ſacræ cōgregationis illuſtriſsimorū,ac Reuerēdiſsimorū dominorū S.R.E.cardinaliū,quæ habet inhūc modū.

ll.cūpretor ff.de iudi.c. nōne deprę ſumpt. l. ſi maritus C. deprocurat. Dec.conſil. 82.n.2.

Congregatio Concilij cenſuit epiſcopos,aut alios locorū ordinarios rigore cuiuſuis decreti eiuſdem Concilij nullā habere facultatē quouis tēpore in monaſterijs domibus & eccleſijs regulariū exemptorū,quibus nō imminet cura animarū perſonarū ſecularīū viſitādi Sacriſtias,paramēta vaſa ſacra altaria,& cætera huiuſmodi,aut etiā tabernaculū,ſeu pyxidē In qua ſanctiſsimum euchariſtiæ ſacramentum aſſeruatur.

Hęc enim declaratio ibi,quibus non immi net cura animarū perſonarū ſecularīū clare innuit quod in eccleſijs in quib⁹ imminet cura animarū ſecularīū non procedunt inea decreta,quod vtique ex dictis verū eſt,ſi intelligatur de eccleſijs exēplis nō omnino quæ reguntur per epiſcopos in quibus prælati regulares nō habent plenā poteſtatem tam in ſpiritualibus quā in tēporalibus,non autem in his quæ ipſis prælatis regularibus,pleno iure ſunt ſubiectæ.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſentētia conſilij regalis,noceat ſupradictis,quæ declarauit Epiſcopū quemdā,non facere vim,viſitando & prætendendo viſitare Eccleſias dictorum ordinum,& caſtigare fratrē dictorū habentē curam cuiuſdā Eccleſiæ ipſorum ineo,quod deliquerit in adminiſtratione ipſius curatus.

REſpōdeo dicēdo,quod nō,etiā ſi dictus frater, huiuſmodi ſententiæ obedierit & correctioni dicti Epiſcopi ſe ſubiecerit. Nā ſententia ſupradicta,in ſe nulla fuit. Cō filiū enim regale non potuit eſſe iudex contra dictū fratrē,cū eſſet profeſſus,dictorū ordinū,etiā ſi cauſa,per viam vis ad dictū conſiliū ſupremū fuiſſet deducta. Nā in his partibus Hiſpaniarū, in oppido Matriti ſūt tres iudices cōmiſsionis nominati à catholico Rege noſtro Hiſpaniarum,virtute cuiuſdā Bullæ,quā habet ad decidendas lites reſultantes inter ordines militares S. Iacobi Alcantaræ & Calatrauæ & Epiſcopatus,totius ſui Regni. Et ſicut non potuit cōſiliū ſupremum,eſſe iudex huius cauſæ:ita ſentētia per ipſum pronunciata,erit nullius effectus,cōtra ius,quod habent dictæ Eccleſię ne,ſcilicet,ab Epiſcopis viſitentur. Exquo ſequitur,quod ſentētia,erit nullius præiudicij:nō enim poteſt tollere ius quod habēt dicti ordines in quacūq; lite per Epiſcopos mota. Nec obſtat dicere,quod dictus frater cōſenſit ſententiæ dicti conſilij regalis. Nā ſecundū ius non potuit hoc facere,quia nullus Eccleſiaſticus,poteſt in iudicē nō ſuum cōſentire abſque expreſſa licētia,proprij iudicis,prout probatur in iure,a & tenet Abbas,& communiter ſcribentes. Adeo quod nec etiam in alium iudicem Eccleſiaſticum poteſt clericus cōſentire, prout tenēt etiā communiter b ſcribentes. Quod procedit & habet locū à fortiori in regularibus,quia clerici,habent liberam voluntatem:regulares vero non habent velle,nec nolle,nō potuit præiudicare eius conſenſus in alium iudicem non ſuum. Præterea facit,quod exēptus,qui immediate ſubeſt Summo Pontifici,quamuis velit non poteſt in iudicem ordinarium non ſuum conſentire,nec eius iuriſdictionem prorogare, quia Summus Pontifex eſt diœceſanus exemptorum, prout notant communiter ſcribentes,c cum Panormitano,& cum Summus Pontifex,ſit diœceſanus exēptorū,& nullus abſq; licentia diœceſani poſsit in alium iudicem conſenti re,vt ſupra probatum eſt,merito in caſu de quo in præſentiarum non potuit prorogari iuriſdictio abſq; Summi Pontificis licentia & ſic prorogatio abſque ea facta erit nullius momenti. Confirmatur,nam nullus exemptus,qui immediate ſubeſt Summo Romano Pontifici,poteſt ſuo priuilegio renūciare,abſque licentia Papæ,nec ad abſolutionem recipiendam,nec ad ſorum contentioſum,prorogando iuriſdictionem. Nam

a c.1 & c ſi diligenti. & c.ſiquis contra clericū deforocompetē. Abb. in.d.c.1.n.1. & 2.

b Gloſ.in c. ſignificaſti. in.v. cleric. de foro cō peten. Abb conſ.25.q.1.

c Doctor.in d.c. ſignificaſti.vbi Panor glos. in c.autoritate v.ſedis Apoſtoli.de priuil.l.6.

per exemptionem exemptus ſit non ſubditus, & immediate ſubeſt Papæ, vt probatur in iure. *d* Nã dicitur ſubditus, quaſi ſub alterius iuriſdictione, & poteſtate conſtitutus, Sed ſic eſt, quod per exẽptionis priuilegiũ epiſcopus deſinit habere iuriſdictionẽ, & poteſtatẽ in exẽptos vt probatur in iuribus allegatis: ergo Epiſcopus in exẽptũ nõ habet poteſtatẽ, niſi in caſibus ſibi expreſſe cõceſſis, & ſic non poteſt exẽptus eius iuriſdictionẽ prorogare. Exẽptio enim cõcernit tãtũ fauorẽ exẽpti, ſed & ſuperioris, qui eũ exemit, vt probatur in iure. *e* Et ita reſoluit de rigore iuris cũ Ioãne Andrea, & Abbate Sylueſter. *f* Tametſi quoad forũ pœnitentiale & ſacramẽtale cõcedat ipſe Sylu. poſſe exẽptum ſubijci epiſcopo in caſu neceſsitatis. Exquo quoad noſtrũ caſum reſolutũ manet quod non potuit prorogari iuriſdictio ab ipſo fratre, etiã in ipſum ſupremũ ſenatũ, cũ ordines militares habeãt priuilegiũ exẽptionis, in quo cauetur, quod omnes horũ ordinũ immediate iuriſdictioni Sũmi Põtificis ſubſiſtant: & ſic abſque eius licẽtia non poſſunt huic exẽptioni expreſſe renũciare. Pro quo eſt textus *g* clarus & expreſſus. Vnde prorogatio facta per dictũ fratrẽ ad hoc cõſiliũ Regale cognoſcens de vi facta per epiſcopũ volẽdo ipſũ caſtigare propter delicta in eius officio curatus cõmiſſa fuit nulla, cũ facta fuerit ſine licentia ſui ſuperioris, qui eſt Sũmus Põtifex, & eorũ magiſter & cõſiliũ ſupremũ ordinũ autoritate Apoſtolica, & cũ iã ſint iudices Apoſtolici certi deputati ad decidẽdas lites ortas inter ordines Militares & epiſcopos. Prẽterea regula eſt generalis iuris, quod ius alteri quęſitũ, nõ poteſt ab ipſo auferri ſine ſuo ipſius facto, aut culpa, quã regulã late proſequitur *h* Tiraquellus, vbi eã ampliat, etiã ſi ſpe tantum ſit ius quæſitũ, & eſt cõmunis ſecundũ Antoniũ Gomez, hãc regulã cõprobãdo multis iuribus. Quibus adde Stephanũ Aufrer. *i* Et ſequitur Franciſcus Decius, amplians etiam quod ius in ſpe cõſiſtẽs per Principẽ auferri non poteſt ab agnatis ad ſucceſsionem feudi, & ſic factũ, & conſenſus particularis dicti fratris non potuit præiudicare, nec de facto prẽiudicat in aliquo dictę exẽptioni, & priuilegio totius religionis. Et quãdo prędicta locũ non haberent per viã reſtitutionis, poſſent dicti ordines, & eorũ perſonæ procedere adiuti priuilegio quodã Ioannis Vigeſimi III. facto congregationi montis Oliueti, prout habetur in cõpẽdio priuilegiorũ ordinis Ciſtertij, verbo, reſtitutio in integrũ. Vbi dicitur: *Si quæ læſio in bonis & vſibus monaſteriorũ per quãuis cuiuſque ſtatus, gradus, habitus ſeu cõditionis Eccleſiaſticę, ſeu ſęcularis, mũdanę, vel regularis perſonã etiã culpa prælatorũ, monachorũ ſeu procuratorũ facta fuerit ipſo iure reſcinditur, nec opus eſt aliquã in integrũ reſtitutionẽ á quo quã ſuper ea quomodolibet impetrare. Et hoc ius ſiue priuilegiũ trahitur ad præterita nondum deciſa præſentia & futura.*

Et aduerte, quod ſuper caſu in articulis ſuperioribus ventilato, fuit data quædam ſententia definitiua contra dominum Epiſcopum Salmanticenſem à Catholico Rege noſtro Philippo, autoritate cuiuſdam Breuis Gregorij Decimitertij ſibi conceſſi ad ſedãdas dictas lites, & fuit data apud Diui Laurentij monaſterium Regale vigeſimo quarto die menſis Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo. Quæ ſentẽtia fuit intimata dicto domino Epiſcopo Salmanticẽſi ſecundo die Octobris eiuſdẽ anni: cui poſt aliquas inſtantias tãdẽ obediuit, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio, die tertia decima Maij, & virtute dictæ ſententiæ executoriales prior de Rollã ordinis Alcãtarę alũnus fuit nominatus Iudex Apoſtolicus & ordinarius dicti oppidi de Rollã, & vniuerſę Cõmendæ Magdalenę eiuſdẽ ordinis, qui reſidet Salmanticæ, habens ibi ſuũ tribunal, in quo ſua vtitur iuriſdictione, & dimiſſorias ſęcularibus eiuſdem Commẽdæ impartitur.

d c. Papa de priuil. l. 6. c. pen. de. off. ordinar.

e c. Apoſtoli cã de regul.

f Sylue. ver. abſolu. 5. n. 2.

g c. dum tẽpora de arbitrijs.

h l. vlti. C. ſi contra ius vel vtili. publi. Tiraq. de retra. cõ §. 1 gloſſ. 7. n. 20. Gom. in l. 40. tau. n. 30.

i Aufret. in dẽciſ. capel Toloſ. dec. 34. glo. magna verſi. ſed forti? Deci. cõſ. 56. n. 15.

ARTICVLVS. VI.

Vtrum priores ordinum militarium, in quorum prioratibus ſunt aliquæ eccleſiæ annexæ poſſint aliqua munera Epiſcopalia exercere.

REſpondeo dicẽdo, quod ipſi habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, vt patet ex eorum prouiſionibus, & per conſequens poſſunt benedicere omnia ornamenta, cum ea poſsint benedicere Abbates

tes habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopa
a Glo.in ca. Abbates.v. tonſurã de priuil. li.6. lem,vt docet gloſſa,*a* & tenent communiter Doctores. Nec obſtat, quod non ſint Abbates.Nam reſpondetur quod Abbatibus non competit tale priuilegiũ,quatenus Abbates ſunt ſed quatenus habent iuriſdictionẽ quaſi epiſcopalẽ.Vnde cũ dicti prio res habeant iuriſdictionẽ,quaſi epiſcopalẽ, id poterũt.Nec etiã obſtat,quod nõ ſint benedicti,ſicut ſunt Abbates.Hoc enim non obſtante,habent iuriſdictionẽ quaſi epiſcopalẽ.Id autẽ cõſequitur,ad dictã iuriſdictionẽ,& non ad benedictionẽ.Et præterea Abbates nõ benedicti,vt dictũ eſt in ſuperioribus,*b* poſſunt ſupradicta facere:imo ipſis cõmunicãtur priuilegia Abbatũ benedictorũ. Nõ tamẽ ſupradicti priores poſſunt benedicere calices nec corporalia,quia nec Abbates ſecundũ ius cõmune habentes epiſcopalem iuriſdictionẽ,id poſſunt efficere,prout tradit quædam gloſſa, *c* quam ſequuntur Sylueſter.Roſela,Angelus,& Tabien. At cum modo abbates non benedicti poſsint benedicere calices & aras per priuilegiũ in ſuperioribus citatum,non ab re videtur dicendum quod ſi habent communicationẽ priuilegiorum conceſſorũ & concedẽdorum dictis Abbatibus poſsint ſupradicta benedicere. Quod nihil magis indubitatum eſt loquendo de benedictione corporaliũ cum ipſam poſsint conferre priores conuentuales & guardiani,qui iuriſdictionem non habent epiſcopalem.Vtrum autem poſsint concedere ſecularibus ſuorum prioratuum Reuerendas,maxime controuertitur. Nam congregatio Cardinalium declarauit,quod Abbates Metinæ & Valliſoleti,& alij habẽtes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, non poſſunt dimiſſorias concedere,prout refert Enriquez adducens pro hac ſentẽtia Mãdoſium,Lappum & Maiorem locis ſtatim citandis. Verum eſt tamen,quod cum adhuc ſub iudice lis ſit,vtrum Abbas omnino exẽptus & immediatus Sedi Apoſtolicæ poſsit in praxi concedere reuerendas clericis ſecularibus ſibi ſubditis,vt Abbas Benedictinus S. Facundi Sahagun,& idem notauerunt Dominicus Francus,*d* & alij, & Mandoſius non damnarem huiuſmodi Priores,& alios habentes iuriſdictionem,quaſi epiſcopalẽ qui reuerendas clericis ſecularibus concederent,nec clericos,qui ipſis vterentur, nec epiſcopos,qui eas admitterent.Nam hi omnes videtur ſequi opinionem probabilem, & per hoc excuſantur priores de Alcantara Magazela Salamea,& Rollan,& alij ordinum militiarum priores,& vicarij,qui poſt Concilium Tridentinum has reuerendas communiter concedunt.Nã etiam ipſi Priores quantumcunque ſint exempti poſſunt poſt Concilium Tridentinum conferre primam tonſuram,& ordines minores ſecularibus ſibi ſubditis,non obſtantibus quibuſcũque priuilegijs præſcriptionibus,conſuetudine etiam immemoriali.Nam etiam ſi Abbates habentes iuriſdictionem epiſcopalẽ, poterant conferre ſuis ſubditis ſecularibus primam tonſuram,& ordines minores,iuxta gloſſam *e* communiter receptam,ſecundum Sylueſtrum, Angelum,& Armillam, Nauarrum,& Enricum: at poſt Concilium Tridentinum,id nõ poſſunt vt docet Enriquus,*f* citans Maiorem,& Mandoſium:& etiam tenent Lappus,& Nauarrus. Concilium enim Tridentinum,id prohibet omnibus abbatibus & alijs quantumcunq; exemptis reſpectu ſecularium:non tamen reſpectu ſuorum ſubditorum,regularium.Exquibus videtur inferri,quod cum ordo Alcãtaræ habeat communicationem priuilegiorũ ordinis Ciſtertij,prout dicitur in diffinitionibus Alcantaræ: factis Matriti anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſexto,titulo trigeſimo ſeptimo, & per conſequens,quod ſicut Abbates, ordinis Ciſtertij poſſunt conferre ordines Minores ſuis ſubditis:ita etiã videtur,quod dicti prio res,poſsint dictos ordines Minores conferre.Sed reſpondeo,quod Concilium Tridẽtinũ id prohibet,vt dictum eſt.Et licet Abbates Diui Bernardi poſsint ſuos ſubditos prima tonſura & minoribus ordinare, non tamen poſſunt priores dictorum ordinum per communicationem priuilegiorũ, ſuos conuentuales fratres ijsdem ordinibus inſignire:communicatio enim priuilegiorũ ordinis Ciſtertij,vt conſtat ex Bulla Leonis Decimi,data anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo tertio:qua probatur,ordinem de Alcantara habere participationẽ priuilegiorum,ordinis Ciſtertij,ſolum habet locum reſpectu illorũ,quæ ſunt in vſu.

At priores dictorum ordinum millitiarum,nunquam conſueuerunt ordines ſupradictos conferre.

b Supra. q. 12.ar.4.

c Gloſ.in c. Abb.Syl.v. benedictio. q.4. Angl. 1.Roſel.n.2 Tabien v.ſi Abbas. q.5. n.12.

d Fran.in.c. 3.§.fi.de tẽpori.ordin. Mandoſi. reg.24.Pan cili⁹.p.4.n. 8.

e Gloſ.in c. Abbas, de priuil.in 6. verb. quaſi epiſcopalẽ. & v. tõſurã Sylu.ord.2. q.2. Angel. ordo. 2.in princ.Arm v.Abbas.§. 6.Nau.li.5. conſi.tit.de priui cõſ.13 n.13.Enriq. li.10.ſum.c. 33.§.3.

f Enri. vbiſ. Maio.li.3.c. 22.n.12.&l. 4.c.2.nu.3. &c.5.nu.4. Mãdo.reg. 24.cane.q. 2.Lapusallegatione.138. Nau.vbi ſu. n.4. Conci. Trid.ſeſ.23. c.10.

ARTICVLVS VII.

Vtrum oblationes & anniuerſaria pertineant ad Cõmẽdatarios ſeu præceptores Militiarum, an ad Vicarios & Rectores eccleſiarum, quibus impoſiti ſunt prælati præceptores.

REſpondeo dicendò, quod ſecundũ Panormitanum, *a* oblationes pertinẽtes ad eccleſiã cedunt Rectori ipſius Eccleſiæ, qui habet adminiſtrationem ſpiritualẽ, intra parochiam ſuam, iuxta id quod diſponitur in iure. *b* Sed ſic eſt, quod præfati vicarij, ſunt loco rectorum, ſeu ſuperiorũ igitur ad eos pertinẽt oblationes factæ ſuis eccleſijs. Secũdo facit: quia decimæ & oblationes differunt inter ſe, vt patet ex rubrica de decimis & oblationibus, vbi ponuntur, quaſi diuerſæ, & diuerſitas vocabulorum inducit diuerſitatem rerũ ſecũdum ius, *c* Sed ſic eſt quod commendatarijs non ſunt datæ niſi perceptiones decimarum, vt patet ex ſerie Bullæ Apoſtolicæ ipſas concedentis, ergo non poſſunt extendere manum ad oblationes, & anniuerſaria, quæ nõ veniunt ſub appellatione decimarum. Tertio ſuffragatur. Nam ſi alicui laico fiat collatio oblationum eccleſiæ, non poteſt ipſe recolligere per ſe, ſed debet ponere clericũ pro illis colligẽdis, prout reſoluit Abbas *d* poſt Hoſtienſem. Vnde conuincitur, quod prædictæ oblationes aliquod præcipuum habent. Facit etiam pro iſta parte. Nam in iure *e* dicitur, quod funeralia debentur curatis & rectoribus: & anniuerſaria æquiparantur diſtributionibus quotidianis, diſtributiones autem quotidianę non debentur niſi intereſſentibus diuinis officijs, prout dicitur in iure: *f* vbi Papa reprobat conſuetudinem in contrarium. Ergo ſi clericus qui eſt capax iſtorum, non percipit ea in abſentia, certe multo minus cõmendatarius, qui nullatenus ſeruit in eccleſia. Et ſicut ad percipiendas diſtributiones in abſentia eſt neceſſaria Papæ diſpenſatio, quam non conſueuit concedere, prout teſtatur Ioannes g Andreas: ita ad percipiendas oblationes & anniuerſaria per commendatarios militiarum oportebat, quod in bulla ordinis hoc ſpecialiter, & nuncupatim illis concederetur. Illa enim quæ ſpeciali nota digna ſunt & maxime quæ violant ius commune debẽt ſpecialiter exprimi, alias non veniunt prout dicitur in iure. *h* Vnde ſub generali verbo oblationum, de quo in Bulla, non veniunt.

Sed contra arguitur ex traditis ne Doctorum, & maxime Felini *i* dicentis, quod ſi perceptio fructuum & reddituũ ſpectat ad principalem taxata certa portione vicario iure ſtipendij, tunc decimæ & oblationes atq; obuentiones ſimul cum fructibus & redditibus debentur ipſi principali & nõ vicario. Sed ſic eſt quod in hac quæſtione vicarius habet certam portionem taxatam iure ſtipẽdij: & quod omnia alia ſunt annexa & incorporata dictis ordinibus, & particulariter hoc contingit in ordine militiæ Chriſti Domini in regno Portugalię. Quod patet, quia dicit titulus ipſius incorporationis, *Iſtæ Eccleſiæ, ſunt dicti ordinis, & ſunt illi annexæ:* ergo ſunt cõmẽdatarij & nõ vicarij. Ex quo patet & ſequitur, non obſtare quod prædicti cõmendatarij nõ miniſtrant in eccleſia, nec ſunt prioresnec rectores, quia non attenduntur eorum perſonæ ſed ordo qui eſt capax, & eius vicarius loco dicti ordinis, qui pro adminiſtrandis diuinis recipit taxatam portionem ab ordine: vnde reliqua omnia pertinent ad commendatarium recipientem de manu eiuſdem ordinis. Huic argumento reſpondetur, quod portio vicarijs aſsignata, & taxata non eſt niſi reſpectu decimarũ, quæ cõmendatarijs conceduntur pro bellico contra infideles ſeruitio, nõ vero reſpectu anniuerſariorum & oblationum, quæ debentur rectoribus eccleſiarum inſeruientibus diuinis, iuxta ſuperius allegata, & præceptoriæ militiarum nõ ſunt fundatæ, niſi ſuper decimis, vt patet ex literis Apoſtolicis. Nec verum eſt dicere, quod eccleſiæ parochiales ſunt vnitæ ordini, quia literæ Apoſtolicæ hoc non dicunt, ſed quod Summus Pontifex erigit certas præceptorias, quibus erectis applicat & appropriat decimas Eccleſiarum parochialium. Non vero dicit, quod vnit eccleſias ordini, prout aduertit doctiſſimus Luſitanus noſter Aluarus Velaſcus. K

(?)

QVÆ-

a Panor inc. paſtoral. de his quæſiũt á præla.
b c. adaudiẽtia. 1. de eccle. ædifi.
c c. omnino 21. d. l. ſi idẽ C. decodic.
d Abb. in c. fi. ad fin. ne præla. vices ſuas.
e Clem. duũ deſepul.
f ca. vnic. de cleri. nõ reſi li 6.
g And. ind. c. vnico.
h l. itẽ àpud labeonẽ. §. & generaliter. ff. de iniurijs.
i Fel. in c. dilectꝰ de offi. Ordi. col. 1.
k Velaſ. li. 1. conſulta. 14

QVÆSTIO XXXVII.

De beneficijs Eccleſiaſticis nouitiorum induos articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur duo:*

1 *VTrum beneficium quod habet nouitius, quando ingreditur religionem vacet.*

2 *Vtrum renuntiatio ben eficij facta ante duos profeſſionis menſes valeat.*

ARTICVLVS I.

Vtrum beneficium, quod habet nouitius quando ingreditur religionem valet.

REſpondeo dicendo, quod Bonifacius *a* Octauus ſtatuit, vt beneficiũ illius qui religionem ingreditur, non ſit ante annum probationis alicui conferẽdum, niſi ipſius ad id accedat aſſenſus, aut conſtet, quod vitã voluerit abſolute mutare, vel expreſſam profeſsionem fecerit, ſeu ſciens habitum profeſſorũ receperit, ſed interim eidẽ beneficio peraliũ deſeruire debebit aſsignata ſibi congrua de ipſius prouentibus portione. Circa quã cõſtitutionem primo eſt notandum circa illa verba *ſciens habitum profeſſorum acceperit*, &c. quod non ſufficit dictum accipere habitũ niſi profeſsionem tacitã per ipſius habitus ſuſceptionem fecerit. Tunc autẽ tacite quis profitetur, quando ſciens ſe noneſſe profeſſum poſt annum integrum probationis per triduum habitum profeſſorum libenter accepit de manu potentis eum ad religionem admittere, prout in tertio tomo in quæſtione de nouitijs quoad eorum profeſsionem dicemus. Secũdo eſt notandũ, quod cõgrua portio de prouentibus ipſius beneficij Vicario aſsignãda eſt taxãda per ordinariũ iuxta ea, quæ in ſimili ſpecie in Concilio *b* Tridẽtino decernuntur. Quod tenet Sylueſter in loco infracitãdo. Tertio nota, quod reliquũ beneficij deducta dicta portione vicario aſsignãda, erit dicti nouitij, ne ſit onerous monaſterio iuxta ea, quæ in ſacris canonibus *c* traduntur, & nõ eſt hic nouitius religioſus vt ipſi denegetur reliquum beneficij. Licet enim in fauorabilib⁹ religioſus reputetur, in odioſis tamẽ minime pro tali habetur, & conſequenter iure ſuo defraudari non debet, hoc ſecundũ rigorem, vt verius amplectitur Sylueſter, *d* qui dicit conſuetudini in hoc eſſe ſtandum. Quod puto verũ etiam ſi aſſumant habitum in ordine Patris noſtri Franciſci regularis obſeruantiæ. Hoc enim reſiduum poteſt ipſi ad alimenta præſtari, cum adhuc non ſit iſtius ſacræ religionis profeſſus. Cui annui redditus minime debentur, cũ ea religio nec in communi neque in particulari eos habere poſsit. Verum eſt tamen, quod fratres Minores facient cõtra præceptum ſuæ regulæ tale reſiduũ procurando. Vtrum autem penſio vacet per ingreſſum religionis cõtrouertitur, de quo in tertio tomo in quæſtione de penſionibus dicetur, pro nunc autem dic, quod ſic.

a c. benefic. de reg. l. 6.

b Con. Trid. ſeſſ. 7. de refor. c. 7. & ſeſſ. vlt. de refor. c. 6.

c c. lapſis. 16 q. 6.

d Sylu. v. religio. 2. §. 9

ARTICVLVS II.

Vtrum renunciatio beneficij facta ante duos profeſsionis menſes valeat.

REſpondeo dicendo, quod Conciliũ *a* Tridentinũ ordinat, quod nulla renuntiatio, aut obligatio nouitij, ante profeſsionẽ facta etiã cum iuramẽto, vel in fauorẽ cuiuſcunq; cauſæ piæ valeat, niſi cũ licẽtia Epiſcopi ſiue eius vicarij, ſiat intra duos mẽſes proximos ante profeſsionẽ: ac nõ alias intelligatur effectũ ſuũ ſortiri: niſi ſecuta profeſsione, aliter vero facta, etiam ſi cũ huius fauoris expreſſa renuntiatione iurata ſit irrita & nullius effectus. Quod decretum nõ procedit in renuntiatione alicuius beneficij eccleſiaſtici facta duobus menſibus ante profeſsionem cum dicta ſolẽnitate. Licet enim nouitius ſuum renũtiet beneficiũ cũ dicta ſolẽnitate, talis tamen renuntiatio ſimoniaca cenſetur, cũ in tali renuntiatione ſit quoddã tacitũ pactum cũ recipiẽte beneficiũ initum, ſcilicet, quod nõ ſecuta profeſsione, id ipſum ad ipſum nouitiũ non profiterẽte deuoluatur. Tum etiã, quia, licet dicta renuntiatio nõ ſit ſimoniaca, alia via eſt inualida. Ille enim, qui recipit beneficium, nõ recipit illud à renuntiante, ſed à conferente & collatio beneficij debet eſſe perpetua & non temporalis, prout dicitur in iure. Et etiam renuntiatio debet eſſe perpetua, cui, nec etiam collationi poteſt opponi expreſſa, nec tacita conditio, ſcilicet. quod non ſecuta profeſsione beneficium dicto nouitio

a Conc. ſeſſ. 25. ca. 16. de regul.

reſtituatur. Reſtat modo videre, quomodo nouitius in anno nouitiatus poſsit beneficio eccleſiaſtico ſupradicto renunciare. Ad quod reſpondeo, quod attento, quod renunciatio beneficij debet eſſe perpetua, & non temporalis, & attento etiam quod vult Cõcilium ipſam renuntiationem nouitiorum non fore perpetuam: & ſtabilem, ſed temporalem & conditionalem, ſi ipſe nouitius profiteatur, quod mens Concilij eſt, quod ipſe beneficium minime poſsit renuntiare, niſi paulo ante profeſsionẽ. Quod probatur: nã ſi ante duos menſes proximos profeſsioni renuntiaretur, cũ dicta renuntiatio iuxta iuris metas ſit perpetua, ſtabilis & abſoluta, poſſet euenire caſus, in quo nouitius cogeretur profiteri, videns ſe à beneficio abſolutũ, & deberet neceſſario mẽdicare, quod eſt cõtra mentem Concilij, & ſacrorũ canonũ volentium nouitios in ſua libertate vſq; ad profeſsionem conſeruare. Relinquitur ergo vt ipſa renuntiatio non poſsit fieri, niſi paulo ante profeſsionẽ, quando, ſcilicet dictus nouitius iam ad ipſam profeſsionem accingitur, & eſt receptus ad profeſsionem à fratribus, & omnia ſunt parata, ita vt moraliter loquendo profeſsio indubitanter ſequi debeat. Nã hoc modo non defraudatur nouitius iure renunciandi: nec etiã defraudatur libertas maxime à ſacris canonibus intenta.

QVÆSTIO XXXVIII.

De bonis regularium in ſeptem articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur ſeptem,*

1 *VTrum religioſi male acquiſita & ablata, & eorum diſpoſitioni relicta poſsint ſibi applicare.*
2 *Vtrum religioſi poſsint habere bona emphyteutica.*
3 *Vtrum bona fœudalia poſsint monachi recipere.*
4 *Vtrum bona deperdita ſint aliquibus religionibus applicata.*
5 *Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redẽptione captiuorum debeantur.*
6 *Vtrum bona monaſteriorum deſertorũ pertineant ad fratres.*
7 *In quas pœnas incurrant occupantes bona regularium.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi male quæſita & ablata & eorum diſpoſitioni relicta poſsint ſibi applicare.

REſpondeo dicendo, quod Alexander IIII. conceſsit, quod *Ex malequæſitis, & incertis relictis poſsint fratres Minores recipere quæcũq; data fuerint ac de illis quæ eorundẽ fratrũ diſpoſitioni relinquuntur libere valeãt ordinare & diſponere.* Ita habetur in libro Monumẽtaa Ordinũ, & idẽ Alexãder IIII. conceſsit. *Vniuerſis executoribus teſtamentorũ, vt de male ablatis, & illicite acquiſitis quæ teſtatores neſciẽtes quibus taliũ reſtitutio fieri debeat, necnon de his quæ ijdẽ teſtatores indiſtincte nõ expreſsis perſonis vel locis eorundẽ teſtamentorũ executoribus arbitrio in pios vſus erogãda cõmiſerunt, poſsint indigẽtijs fratrũ Minorũ prouidere, nõ obſtãte contradictione prælatorũ Eccleſiaſticorũ, & aliquorum aliorum.* Itahabetur in dicto libro, *b* & Paulus Quartus cõceſſit religioni Societatis Ieſu, *Quod poſsit præpoſitus generalis domus, Eccleſias & collegia à quouis cõſtructa, ſeu teſtamẽto mãdata, vel quouismodo oblata cũ omnibus adid neceſſarijs opportunis ad locũ pro huiuſmodi cõſtructione illis oblatũ recipere. QuiSũmus Põtifex cõceſsit: quod domus, eccleſiæ, collegia, cellæ & oratoria vbilibet perfratres Societatis conſtructa, vel illis donata, eo ipſo autoritate Apoſtolica erecta cõfirmata que ſint, ac cenſeantur. Quod idem ſatis conceſsit Pius Quartus, & idẽ Paulus Tertius cõceſsit eidẽ Societati, quod*

a in 2. impr. fo. 26. cõce. 16.

b in 1. impr. fo. 25. & in 2 fo. 28. cõ. 21.

qua-

quæcunq; bona niſi ad Sedis Apoſtolicæ collationẽ pertineant pro collegiorũ dote ſeu ſcholariũ ibi cõmorãtiũ ſuſtẽtatione donata, relicta, & legata, eo ipſo auctoritate Apoſtolica perpetuo applicata & appropriata ſint ac cenſeantur. Ita habetur in compendio c Societatis: vbi collector ait, quod ſolius cõgregationis generalis, & generalis præpoſiti eſt acceptare domus & collegia, ac bona etiã quæ obligatione aliquã aduncta, vel conditionem grauantem habent. Qui collector refert quandam conceſsionem Iulij Secundi datam congregationi Sancti Saluatoris, per literas ſub plumbo anno Domini milleſimo quingenteſimo duodecimo, quarto nonas Aprilis, *Qua abſq; alia Sedis Apoſtolicæ cõceſſione per viã cõmunicationis, poteſt & ipſa Societas apprehẽdere, & capere loca quæcũq;, domus, Eccleſias etiã parochiales, & cuiuſcũq; ordinis ſint ac cõditionis Societati, & eius perſonis perquoſcunq; oblatas.* Vbi aduertit collector Eccleſijs etiã parochialibus accipiẽdi facultatẽ cõcedi quoad ædificia tãtũ, nõ quoad reddit⁹ & curã animarũ, & hoc ſeruata limitatione, quã ſupra poſuerat. Quimet collector referens conceſsionẽ Martini Quinti, & aliorũ Pontificũ factã fratribus Mendicantibus dicit. *Quod per eã poteſt præpoſitus generalis perſe, vel aliũ, ſeu alios, quæcunq; loca ſeculária, vel regularia, necnõ Eccleſias Eremitoria, & monaſteria cuiuſuis ordinis, etiã ſi forẽt ſtrictioris obſeruãtiæ, inquibus tamẽ ea nõ teneretur cũ earũ bonis omnibus mobilibus, & immobilibus libere recipere, ſi pia largitione fideliũ illa ſibi donari contigerit, aut adiã eiſdẽ Eccleſijs, Eremitorijs, & monaſterijs præſidentes, ſiue in illis degẽtes perſonæ, ſeu eorum maior pars, aut illi, quorum intereſt, cõſentiant, ipſaq; etiã ſi alijs Eccleſijs, monaſterijs, ſeu locis ſint vnita, in collegia ſeu domos erigere atq; fundare, & ad ſocietatis inſtitutũ & obſeruantiã reducere, omnemq; aliũ ordinem in eis ſupprimere.*

c §. 1. & 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi poſſint habere bona emphyteutica.

REſpõdeo dicendo, quod per cõceſsionẽ Leonis X. factã Societati charitatis de vrbe anno Domini milleſimo quingẽt. decimo nono, quinto Calẽ. Februarij. *Bona feudalia & emphyteutica etiã Eccleſiaſtica donari poſſunt, ſeu relinqui modo ad ea onera teneãtur, ad quæ donator, ſeu teſtator occaſione huiuſmodi bonorũ tenebatur, & quæcũq; alia, quæ ipſe teſtator, ſeu donator etiã impoſuerit & ſi adiectũ numerũ generationũ, aut nominationũ eadẽ bona cõceſſa fuerãt.* Ita habetur in compendio a priuilegiorum Societatis.

a Comp. ſociet. §. 6. tit. bona.

Pro cuius priuilegij explicatione eſt notandum primo, quod Emphyteuſis vocabulum Græcum eſt & Latine dicitur melioratio propter hoc quod olim per iſtum cõtractum ſolum viles quædam terræ, & ſteriles concedebantur, vt accipiens melioraret, & fertiles redderet, ſed deinde permiſſum eſt de rebus fertilib⁹, & fertiliſsimis emphyteuticari poſſe, vt in quadam lege *b* habetur. Vnde emphyteuta eſt qui rem immobilem hæreditario iure meliorandam, vel colendã ſub certo pretio, pactis, & conditionibus accipit perpetuo, vel ad tempus, puta inſecundam, & tertiam generationem, vt dicitur in quadam authentica. *c* Imo contrahi poteſt ad decem aut viginti annos, & vſque ad tẽpus illud ſuccedit hæres.

b l. 1. C. de iure emphyt.

c Authẽ. de non alienã. §. emphyt.

Dubiũ autẽ eſt circa iſtã materiã. Vtrum ſi penſio ratione emphyteuſis debita ſolui monaſterio, non ſoluatur, cadat emphyteuta in cõmiſſum, & poſsit expelli autoritate prælati monaſterij. Et inuenio gloſſam *d* teneri, quod ſic: quam vt cõmuniter receptã refert Sylueſter. Nec obſtat, quod hæc expulſio daret materiam rixæ, & cõſequenter

d Glo. in l. 2. C. de iu. emph. Sylu. v. emph. n. 2. verſ. Et. 7.

sit fugienda. Nam hoc est verum, nisi à lege detur licētia. At contrariam opinionem, vt securiorē amplectitur Sylueſter, cū emphyteuta habeat ius in re, ideoq; propria autoritate non debet expelli, vbi ius administratur. At patres religionis Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captiuorum regnorum Portugaliæ, habent ad sedandam hanc controuersiam concessionem à Pio V. Pontifice maximo factam, cuius tenor sequitur.

Pius Episcopus seruus seruorū Dei. Venerabili fratri Archiepiscopo Olysiponēsi, vel dilecto filio eius officiali salutē, & apostolicā benedictionē. Dilecti filij Prouinciales & alij ministri ac cōuentus Sāctissimæ Trinitatis redēptionis captiuorū Vlysiponensis, & oppidi de Sācta rē Vlysiponen. diœcesis eius dē ordinis Sanctissimæ Trinitatis monasteriorū proponi fecerunt corā nobis, quod ipsi emphyteutas ipsorū monasteriorū, qui per biēnium in solutione canonis, seu census eisdem monasterijs debiti cessarunt, ac infra annū post lapsum biennij huiusmodi censum, seu canonem tunc debitum soluēdo morā dictæ solutionis purgare nō curarunt, dubitant de bonis emphyteuticis quorum canonem, seu cēsum, vt præfertur, per biennium soluere cessauerant, & morā solutionis post biēnium huiusmodi infra annum purgare nō curarunt propria autoritate posse expellere. Quare pro parte ipsorum prouincialis & ministrorum ac conuentuum, vt ne contingat eos, & pro tempore existētes Prouincialem, ac ministros & conuentus præfatos conditionem dictorum monasteriorum, præter eorum intentionem reddere deteriorem, nobis fuit humiliter supplicatum, vt super his, eis prouidere paterna diligentia curaremus. Nos igitur, volentes indemnitati dictorum monasteriorū, prout tenemur, succurrere, fraternitati tuæ fratri Archiepiscopo, seu discretioni tuæ filio officialis per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis vocandis bona emphyteutica contra illorū emphyteutas, qui in solutione canonis, seu cēsus huiusmodi per biennium pro tempore cessauerint, & infra annum à fine biēnij huiusmodi computandum morā purgare, non curauerint in commissū cecidisse, ac Prouincialem, ministros, & Conuentus præfatos emphyteutas prædictos de bonis emphyteuticis huiusmodi propria autoritate expellere posse, autoritate nostra nuncies, & declares, prout iuxta casus huiusmodi succesſū fuerit deiure faciendum. Dat. Romæ apud Sāctum Petrum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, pridie nonas Decembris, Pōtificatus noſtri anno primo.

Hoc priuilegium habetur in libro quodam habito in conuentu Sāctiſsimæ Trinitatis Vlyſiponenſi, qui intitulatur pulcher libellus, impreſſus Olyſipone anno Domini milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo tertio. Et fuit intimatum & receptum à Vicario generali domini Archiepiſcopi Olyſiponēnſis, anno Domini milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, dietrigeſima prima Ianuarij in ciuitate Olyſiponenſi. Et Vicarius vocabatur Ludouicus Aluarez de Oliuera, vt conſtat ex literis authenticis, quas ego vidi in dicto monaſterio.

ARTICVLVS III.

Vtrum bona fœudalia poſſint monachi recipere.

REſpondeo dicendo, quod bona etiā fęudalia poſsūt monachi recipere, ac licite retinere, prout indulſit Celeſtinus V. ſuæ cōgregationi, *& licet Eccleſiaſtica*

ſint eidē

eidem donari & relinqui poſſunt dummodo onera ad quæ donator ſeu teſtator illorum occaſione tenebatur, vel al eo impoſita ſuſcipiat, & ſi ad certum numerum generationum, vel nominationum conceſſa fuerint, congregatio per viginti annos pro qualibet generatione illa retinere poterit. Quæ tamet ſiinueſtituræ de illis, vt ſolet nõ fiãt, nõ propterea cadũt in cõmiſſum, prout conceſſum eſt congregationi ſancti Georgij in Alga,& habetur in compendio *a* Societatis,& in compendio *b* Ciſtertij. Circa quam conceſsionem notat Collector compendij, quod iuri communi non refragatur,præſertim quando ſeruitium,ſi quod imminet per monaſterium vel aliũ præſtari poteſt,prout tradit *c* Decius,etiam ſi reſtitutioni ſint obnoxia,quia tunc monaſterium vſum fructũ vita monachi durante habebit.De quo agit Abbas.Pro cuius rei explicatione eſt notandum,quod fœudum ſecundum Gofredum eſt conceſsio rei facta homagio,prout dicitur in iure. *d* At ſecundum Hoſtienſem, & Azonem eſt beneficium alicuius rei inueſtitura interueniente,ſic cõceſſæ vel datæ alij, vt dominium penes concedentẽ remaneat. Cuius occaſione recipiens,& ſucceſſor eius concedente domino ad id ſeruitiũ, de quo & vſque quo conuenit aut fœudi natura requirit,tenetur directo domino: vtile autem ad fœudatarium tranſit, ſicut loquendo de emphyteuſi notant ſcribentes. *e* Quæ autem ſit natura fœudi,per quam diſtinguitur ab emphyteuſi tradit Syluester. *f* Hoc autem fœudum multis acquiritur modis inter quos primum & præcipuum eſt per inueſtituram. Puta cũ dñs tradit alicui poſſeſsionẽ rei immobilis corporaliter,cũ haſta vel baculo,aut aliquo tali dicẽdo,ſe per hoc illum inueſtire, vel per id quod habetur loco inueſtituræ.Vt cum dominus alicui dicit: Vade in poſſeſsionẽ illius fœudi, & tene illud pro fœudo. Et de natura fœudi eſt,quòd dominus mittere debet vaſſallum in poſſeſsionem,prout cõmuniter notant ſcribẽtes. *g* Aduertendum etiã,quod ſeruitium præſtandum à monachis fœudalia recipientibus debet eſſe cõpoſsibile cum ſtatu monachali.Nam ſecundum communiter ſcribentes, *h* ſi quis habens bona fœudalia ad ſacros ordines promoueatur,renunciare videtur fœudo tranſeundo ad ſtatum incompoſsibilem ſeruitio infœudali .Nec poterit in iſto caſu ſeruire per ſubſtitutum,niſi ſit fœudum, ex quo præſtaretur ſolum ſeruitiũ reale, quod nõ eſt propriè fœudum,vel ex quo præſtaretur ſeruitiũ perſonale nõ repugnans ordini eius.Ex quo colligitur,quod tunc monachi poſſunt fœudum recipere, quando ſeruitiũ præſtandum non repugnat ordini monachali,& poteſt per ſubſtitutum præſtari.

a in cõp.Socie.ti.bona paragraf.7.
b comp. Ciſter.§.4.
c Deci.in c. in præſentia. á n.74. de prob. & ibi Abbas.
d ca.ex diligenti de ſimo,
e Scrib.in l. vni. §. qui me.ff ſiliger vec.p.
f Syl. verb. fœud.paragraf.2.
g Scrib.in c vni.inquilus cauſis, fœud amit.
h In cap de multa de præb. & in capite gratia de reſcr.

ARTICVLVS III.

Vtrum bona deperdita, ſint aliquibus religionibus applicata.

REſpõdeo dicendo,quod iuriſcõſultus Vlpianus *a* fere omnes caſus comprehẽdit,in quibus loquẽdo de bonis deperditis dicit,cui ſit faciẽda reſtitutio.Vnũ tamen omiſit, qui non ſemel ſolet cõtingere,ſcilicet, quando dominus rei deperditæ diligẽti facta inquiſitione nõ reperitur,vt ũis qui illã reperit ſibi poſsit retinere.Et qui dẽ tempore Vlpiani,& iure antiquo ciuili,licet Doctores noſtri non explicent nõ videtur hoc cõtinere magnam difficultatẽ,cum res alienas nulli, niſi domino teneatur quis reſtituere,& ſufficit rẽ non eſſe petitoris,vt reus abſoluendus ſit,prout dicitur in quadã lege. *b* Sed de iure nouo etiam in foro exteriori tales res eſſe reſtituẽdas pauperibus videtur expreſſum in quadam Authentica, *c* ex qua notãt communiter Doctores: quod vbi non poſſunt Domino reſtitui,pauperibus ſunt diſtribuenda. Quod maxime in foro conſcientiæ noſtri Doctores probant vt non inuento domino vero rei deperditæ ſit pauperibus, vel alicui pio operi applicanda.Et hæc eſt communis opinio, prout conſtat ex traditis per Felinum, *d* & Caſſaneum.Sed hanc opinionem refellit Sarmiẽto dicens,quod nulla eſt ratio,nec lex,quæ eam probet, imo ratione euidenti oſtendit eſſe falſam.Nam ſi ratione naturali id quod in nullius bonis eſt occupantis fit, conſequens eſt nulli eſſe reſtituendum, prout ait Iulianus Imperator. *e* Simili ratione dicemus de eis quæ in cuius bonis ſint apparere non poteſt:paria enim ſunt & eiuſdem rationis,prout dicitur in quadam lege, *f* & tradit Tiraquellus. Et hãc opinionem vltra Sarmiento tenuit doctiſsimus Soto, reſpondens ad iura quæ pro contraria parte allegari ſolent . Dicens quod Vlpianus in ſuperioribus allegatus loquitur quando domino reddere non vult, vel lucri faciendi cauſa dominum non perquirit non autẽ loqui-

a l.falſus.§. qui alienũ. ff.de furt.
b l.ſi.C.de rei vend.
c Authent. omnes peregrini.C.cõmu. de ſucceſ.
d Feli. in c. cũdilecti n. 7. de accuſ. Caſſ. in cõſuetu.burg. rub.1.paragrafo.12.& 13.Sarmi.ſelectar.tom. 2.li.6.c.10. e §.fera.de rerũ diuiſ. fl.in l.ff.de contrahen. emp. Tira. de vtroq.tetra 1. p. §.1. glo.10 n.19 Sot.lib.5.de iuſt.q.3.a.3.

tur quando poſt factam inquiſitionem diligentem dominus nunquam comparet. Et alia iura loquuntur de his, quæ ſunt male ac quiſita. Illa enim & ſi dominus non reperiatur, vel ille, cui debentur, nunquam poterũt retineri, ſed pauperibus ſunt reſtituenda, ſi dominus inueniri non poteſt. Et in hac ſpecie loquitur D. Thomas: g Ita ipſum intelligit Caietanus, licet inclinet ad opinionem contrariam noſtræ, & Soti. At ea quæ reperiuntur ſine delicto capiuntur: nõ enim peccat qui rem deperditam colligit, vt eam vero domino reſtituat. Cum autẽ hæc deperdita poſsit ea colligens non inuento vero domino facta diligenti inquiſitione applicare, videtur dicendum, quod ius petendi pecus ſeu moſtrencos, quod de iure competit Prætori tantum ipſi in foro exteriori competat: ita vt ſi petat, neceſſario ſit ſibi ſupra dicta deperdita reſtituenda, & ipſo non petente poſſunt talia bona apud inuenientem remanere ſine vlla in foro conſcientiæ obligatione, ad eademmet reſtituenda: prout tenet Aragon, h dicens de validitate legum ea prætori applicantium aliquos doctos & viros dubitare. Ex quibus infertur primo, quod cum Reges Hiſpaniarum hoc ius datum prætori tranſtulerint in fratres ordinis de la Merced, & ordinis Trinitatis pro redẽptione captiuorum, quibus ordinibus datur locus præuentioni, ſicut datur locus præuẽtioni in cauſa mixti fori, ipſi fratres circa dictas res nõ habent maius ius quam habebat ipſe prætor. Et ſicut ipſe prætor tantum ius habet in foro exteriori, ipſi etiam fratres ſimiliter tantũ ius habẽt in foro exteriori. Et aduertendũ, quod quidã extendunt dictum ius ad quodcunque animal deperditum, aut aliam rem, quæ pro derelicta habeatur, vt prædicti fratres promulgant. Quanuis (vt ait Henriquez k) in prima conceſsione ſolum habeatur de lo moſtrẽco y de la res. Et ſi modo quæſitus dominus diligenter non compareat intra annum & diem, quo frater depoſitarius tenet redemptioni adiudicatur, ſi ſemel in menſe intra eum annum voce præconis proclametur. Intra quod ſpatium, ſi dominus reperiatur, ipſi deductis expenſis debet reſtitui. Sed de tã breui temporis præſcriptione murmurant Couarruuias, l Peña, & alij recentiores, quos allegat Henriquez. Et ſic dicit quod dicta lex, & aliæ ſimiles ſunt temperandæ, quod habeant ſolum locum in foro exteriori. Vnde cum iſta deperdita ſolum debeantur in foro exteriori, ſi petantur ab ipſo prætore cui Rex tale ius applicauit, videtur dicendum, quod redemptioni captiuorũ ſupra dicta tantum debentur in foro exteriori, ſi petantur. Nam Rex nullum aliud ius applicauit redemptioni captiuorum, quam quod eius prætori per ipſum erat applicatum. Et Gregorius Tertius decimus, confirmans priuilegium regale Philippi Secundi Regis Hiſpaniarum, nullum aliud ius redemptioni captiuorum conceſsit: ſed tantum de nouo conceſsit, & confirmauit ius ab ipſo Rege applicatum: quod tantum eſt actio in foro exteriori ad petendum. Vnde ſi aliquis inuenit ipſum pecus perditum occulte, & expendit illud, & alia iumenta, aut res inuentas in opera pia præſertim de conſilio epiſcopi, aut parochi, vt mos eſt, manet tutus in conſcientia, ſecundum ea, quæ tradit Nauarrus. m Et pro eis poſſet etiam facere compoſitionem. Ea enim bona nõ habent certum dominum, cui debeat fieri reſtitutio. Nam redemptio captiuorum non habet dominium talium rerum. Solum enim habet ius petendi, & ſi non petat ſupradicta manent in ſua natura incertorum, & perconſequens de ipſis poteſt fieri compoſitio ſicut de alijs incertis. Nec his obſtãt excommunicationes Paulinæ impetratæ à Nuntio Apoſtolico, quæ quotidie publicãtur contra detentores ipſarum rerum, & aliarum, quæ pertinent ad redemptionem captiuorum, vt ſic facilius per cenſuras colligantur ea bona, quæ pro derelictis habẽtur. Nam reſpondetur, quod excommunicatio nõ confirmat aliud ius, quam quod, ex lege ciuili conceſsit Rex, at Rex tantum videtur cõcedere prætori actionem exigendi, prout dictum eſt. Et ſic vt illud ius conſiſtens in actione tantum effectum habeat concedun tur dictæ Paulinæ. Vnde ſi animal & ſupradictæ res inuentæ ſint iam conſumptæ, quia operibus pijs applicatæ, cum nulla ſit iam actio exigendi non habet locum excommunicatio. Verum ſi dictæ res nõ ſint applicatæ ab inuentoribus, & ſint in propria ſpecie, tenebuntur earum inuentores eas reſtituere ſub pœna dictæ excommunicationis, ſi petantur. Et ſuper his non poterit habere locum compoſitio, cum ſi petantur certus ſit earum dominus, cui ius earum in foro exteriori eſt determinate applicatum, prout declaratum eſt.

g D. Th. 2.2 q. 62. ar. 5. in ſol. ad 3.

h Arag. 2.2. q. 66. ar. 5. pag. 430.

i Cou. in regul. peccatũ 3. p. paragr. 1. n. 31.

K Hẽri li. 7 de indulg, c. 36. lite. G.

l Couarr. in reg. poſſeſſ. 2. d. paragr. 11. n. 3. in fi. & lib. 1. var. c. 9. n. 5. Hẽ vbi ſu. lit. H

m Nau. c. 17 n. 93. ea. 27. n. 259.

Hæc

Hæc quoad dictas religiones pro redemptione captiuorum loquendo de incertis dicta ſint . Quo vero ad alias religiones notandum eſt , quod Clemens Quartus, *Conceſsit, cum aliqui aſſumentium habitum fratrum Minorum fuerint obligati ad reſtitutionem aliquorum bonorum diuerſis perſonis, quæ ſciri, & inueniri non poſſunt , miniſtri, & cuſtodes, & eorum vicarij, eorũque ſinguli in locis ſibi cõmiſsis poſsint bona huiuſmodi in pios vſus conuertere , prout ſecundũ Deum viderint expedire.* Ita habetur in libro Monumenta *a* ordinum . Circa quam conceſsionem eſt notandum , quod iſta conceſsio nihil ſeruit alijs religionibus. Nam ſecundum ius commune poſſunt omnes hoc modo de huiuſmodi diſpẽſare. Deſeruit tamen plurimum ordini noſtro Minorum cum in noſtra regula omnibus huius religionis alumnis prohibeatur, ne de rebus intrantium religionem hanc ſint ſolicíti, ſed mittant eos ad aliquos Deum timentes, vt libere faciant de rebus ſuis quidquid Dominus inſpirauerit eis.

a In 1.impr. fol.58. & in 2.fo.141.cõ ceſ.334.

Colligit etiam ſeptimas conſuetas, & ſeptimæ Hiſpanæ, quæ dicuntur conſuetæ obligationes . Et ordinariæ ſunt triginta quinque dipondia , ex quibus decem dantur Mercedi , quindecim Trinitati , quinque Eccleſiæ maiori, & alia quinque Beato Antonio , aut Lazaro : ſi modo vnus alium præueniat . His item fratribus adiudicatur quinta pars bonorum morientium ab inteſtato abſque hærede intra quartum gradum , ſed deducto eo , quod pro anima datur . Alij dicunt totum deberi Trinitatis monaſterio, deducto quinto pro anima . Et hoc conforme eſt decreto in quadam authentica. *a* Ex quo colligunt ſcribentes , quod bona decedentium ab inteſtato defeicntibus conſanguineis fiſco adiudicentur . Et hæc bona vacantia dicuntur apud iuriſconſultos, *b* & apud Imperatores . Vnde cum dicta bona fiſco ſecundum leges imperiales applicentur , nimirum , ſi ipſis fratribus ſecundum priuilegia regalia adiudicentur . Pro quo maxime eſt notanda quædam lex ordinamenti, *c* cuius tenor ſermone antiquo Hiſpanico eſt huiuſmodi.

a Authen. omnes pere grini. C. cõmun. de ſucceſ.

b l. 1. ff de iur. fiſci. l. 1. C. de vacat.

c l. 1 tit. 8. li. 1. ordin.

Porque acaeſce que los Procuradores de las ordenes de la Trinidad , y de Sãcta Olalla, y de las otras ordenes, diziendo tener cartas, y priuilegios de los Reyes nueſtros predeceſſores, y de la nueſtra cãcellaria, ſe entremeten , a apremiar, y conſtreñir a los nueſtros ſubditos, vaſſallos, y naturales, q̃ les mueſtrẽ los teſtamentos de los defunctos, y moſtrados demãdan los legados, y mandas, q̃ ſon hechos a lugares no ciertos, y otro ſi, ſi en el teſtameto no mãda el finado a las dichas ordenes coſa alguna, dizen, que les pertenece la quantia de la mayor manda del dicho teſtamento . Y aſsi miſmo , ſi algunos mueren ſin teſtamento , que les pertenecen los bienes del defuncto , y no a los herederos. Y porque deſto ſe han ſeguido muchos daños, y cohechos reuocamos los pri-

uile-

ARTICVLVS V.

Vtrúm aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.

REſpõdeo dicendo, quod habent hi monachi in oppidis ſeculare, quem vocant fratrem, aut Syndicum, quibuſdã priuilegijs gaudentem , cui incumbit moſtrencum retinere in depoſito, & colligere legata, aut quæ voto , aut promiſsione mandata ſunt in redemptionem captiuorum in teſtamento, aut donatione, & quinque blancas, vt aiunt, quibus tabellio in teſtamento exhæredare ſolet debitum in opera pia , & redemptionem captiuorum. Mos eſt enim tabellionum dicere in teſtamento : *Item mando a la Merced, y Trinidad, para la ayuda de la redempcion de los captiuos, a cada vna dos o quatro maraue dis.*

uilegios y cartas que ſobre eſta razõ ſon dados a las dichas ordenes. Pero que ſi las dichas ordenes de la Trinidad o dela Merced moſtrarẽ los tales priuilegios aquellos declaramos, y interpretamos q̃ ſe entiendã q̃ los Reyes pudierõ dar lo q̃ perteneciere a ſu camara, o fiſco, y no en otra manera. Y mãdamos q̃ ſi el defuncto diſpuſo en ſu vida q̃ fueſſen excluſas las dichas ordenes y frayles, q̃ aun en el tal caſo no ayã lugar los priuilegios, que moſtraren. Y defendemos, que los cõſeruadores deſto no ſe entremetan, ni los legos ſean eſcriuanos, ni procuradores de las tales coſas. Applicantur etiã dictis fratribus bona naufragorum, quæ reperiuntur in mari, aut flumine abſque certo domino, quæ dicuntur, los Algariuos. Et omnia quæ prædictis fratribus ad effectum redemptionis debentur iure iuxta priuilegia Apoſtolica & regalia confirmata, viſitata & cuſtodita, confirmat Philippus Secundus Rex Hiſpaniarum, & id ipſum comprobauit Gregorius Tertius decimus anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo in quodam Breui prout refert Henriquez. *d* Quæ omnia debent maximè procurare Prædicatores, & confeſſores, vt ſoluantur cum pro tam pio opere ſint applicata, & à regularibus pro amore Chriſti maximo labore colligantur.

d Henr. vbi ſup. in fin.

ARTICVLVS VI.

Vtrum bona monaſteriorum deſertorũ pertineant ad fratres,

REſpõdeo dicendo, quod Clemẽs IIII. *Conceſſit fratribus Minoribus, vt cum de prioribus locis ſuis ad alia loca tranſierint, poſſint tam omnem ædificiorum materiam locorum, quæ dimittunt (dedicatis Eccleſijs duntaxat exceptis) quam libros, calices, & paramenta ſecum ad alia loca transferre, ac ædificia ipſa cum ſolo, & alijs ad eadem loca pertinẽtijs (præter Eccleſias) per perſonas ad hoc à Sede Apoſtolica deputatas vẽdere, ipſorumque pretium in aliorũ locorũ ad quæ dicti fratres ſe transferũt ædificationẽ, ſeu alias in eorum vtilitatem conuertere ſecundũ quod eis melius videbitur expedire.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum. *a* Et aduertendum. *Quod Conciliũ Conſtantienſe ſtatuit, quod generalis fratrũ Minorũ poſſit, & debeat cõuentus ſibi ſubditos, ad ſtatũ ſtrictæ obſeruantiæ conſonũ iuxta declarationes, & ſtatuta Sedis Apoſtolicæ, & ordinis reducere, tollendo quaſcunque ſuperfluitates, ſiue ſint in rebus mobilibus, quantum fieri poterit bono modo, habito ſemper conſilio maiorum, & diſcretorum ſibi obedientium: ac eligendo ſi opus fuerit, aliquas perſonas, quæ ipſas ſuperfluitates autoritate dicti Cõcilij vendant, cõmutent, aut alias in opera conuentuum conuertant.* Ita etiam habetur in dicto libro. *b* Quodvero attinet admonaſteria monialium aduertendum, *Quod Sixtus Quartus, ſtatuit vt cum contigerit monaſteria monialium Sanctæ Claræ monialibus deſtitui, adeo vt de illorum reformatione ſpes nulla ſuperſit, illa, quæ ſic deſtituta exiſtunt, & deſtitui contigerit in futurum, cum eorum bonis omnibus perpetuis vſibus fratrum domus dicti ordinis (eiſdem deſtitutis monaſterijs propinquioribus ſub quorum cura erant) applicentur: ita vt fratres ipſi poſſint de illis, & eorundẽ monaſterio*

a In 1. impr. fol. 58. & in 2. fo. 142. cõ ceſ. 340.

b In 1. impr. fol. 26. & in 2. fol. 110. cõ ceſ. 236.

ſteriorũ ſtructuris, & ædificijs pro eorum vtilitate diſponere. Prouiſo tamen quod eorum Eccleſiæ & oratoria ad profanos vſus non rediganturꝰ ſed in illis quandoque diuina celebrentur officia, ita habetur in eodem libro. c In quo etiam libro continetur idem quaſi ad literam contineri in Marimagno Carmelitarum, & in Marimagno Prædicatorũ: e & in Marimagno Auguſtinienſium. f Circa quas conceſſiones primã Clementis Quarti, & ſecundã Sixti Quarti, eſt aduertẽdum, quod additur in ipſis, *prouiſo tamẽ, quod illorũ Eccleſiæ, & oratoria ad profanos vſus non rediganturꝰ* Hæc enim clauſula eſt cõformis ſacris Canonibus. g Eccleſia enim ſecundũ ipſos, & præcipuè conſecrata, vel oratoria, monaſteria, & huiuſmodi reuerti non debẽt ad ſecularem habitationem & vſus profanos. Si tamen deſtruatur monaſterium ſecundum gloſſam h quandam, de lignis & lapidibus conſtrui poteſt dormitorium, vel alius locus honeſtus; vel etiam in coquina ſua ligna comburi à monachis poſſunt iuxta eoſdem ſacros canones: i ſed ad priuatos vſus conuerti non debent. Locus autem manet ſacer, licet dirutum ſit ædificium, prout aduertit Syluester. l

c In 1. impſo. 60. & in 2. fol. 144. cõceſ. 349.
d In 2 impſo. 82. conceſ. 443.
e In 2 impſo. 141. conceſ 682.
f In 1. impſo 150. conceſ. 631.
g 16. q. 3. ca. quæ ſemel,
h c quoniã & Gl. in d. ca. quæ ſemel.
i c. ligna. d. 1
l Syl. v. Eccleſia. 2. n. 7 in. 1. dicto.

ARTICVLVS. VII.

In quas pœnas incurrant occupantes bona regularia.

REſpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus conceſsit cõgregationi Mõtis Oliueti, prout habetur in cõpendio a Societatis Ieſu, & in cõpẽdio b Ciſtertij, *Quod quæcũq; perſona cuiuſcunque ſtatus, gradus, ſeu qualitatis, Eccleſiaſtica, vel ſecularis, quãuis etiã põtificali præfulgeat dignitate, quæ monaſteria, res, & bona mobilia, ſeu immobilia, poſſeſſiones domos, molẽdina, aquas, piſcaria, iura, iuriſdictionẽ, & alia quæcũq; ad præfatã cõgregationem, & illius monaſteria pertinẽtia, perturbare, vel fatigare præſumpſerit, niſi infra tres dies poſtquã huius indulti certior facta fuerit ſe correxerit; aut debitã cautionem de reſtituẽdo, & ſatisfaciendo non præſtiterit excomunicationis ſententiã ipſo facto incurrit, in qua niſi à Summo Pontifice, aut in mortis articulo beneficium abſolutionis nequit obtinere.* Et idẽ priuilegium inuenio cõceſſum à Leone X. Eremitis S. Auguſtini, prout cõtinetur in cõpẽdio c Societatis, & habetur in ſupplemẽto, d id ipſum cõceſſum fuiſſe dictis patribus à Iulio Secundo.

a 5. tit. 60.
b Tit bona. §. 9.
c Vbi ſu. §. 5
d Fo. 76. cõceſ. 227.

QVÆSTIO XXXIX.

De canonica portione in nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *Quid ſit canonica portio.*
2 *De quibus, & à quibus debeatur quarta funeralis.*
3 *Vtrũ quãdo aliquis de facto cõtra voluntatẽ fratrum in eorum eccleſijs ſepelitur debeatur quarta portio.*
4 *Vtrum quarta funeralis debeatur nouitio decedente in anno nouitiatus extra monaſterium eligente in monaſterio ſepulturam,*
5 *Vtrũ quãdo aliquis, cuius maiores ſolẽt ab antiquo in aliqua eccleſia ſepeliri, ea dimiſſa, eligit ſibi ſepulturã, debeatur canonica portio eccleſiæ dimiſsæ.*
6 *Vtrũ valeat electio ſepulturæ in aliquo monaſterio non legando eccleſiæ parochiali quartam funeralem.*
7 *Vtrũ legatũ eccleſiæ parochiali ab eo, qui alibi eligit ſepulturã cõputetur in quartam funeralẽ debitã parochiæ.*
8 *Vtrũ canonica portio poſsit renũtiari.*
9 *In quã pœnã incurrant prælati, vel curati*

rati cogentes fratres, vel testamentarios defuncti adsoluendam quartam.

ARTICVLVS I.

Quid sit canonica portio.

REspõdeo dicendo, quod canonica portio dicitur quæ sit à canonibus approbata, & debita iure decretorũ, iuxta ea, quæ in eisdem sacris canonibus *a* proponũtur. Et est duplex. Vna est debita episcopo ab omnibus ecclesijs totius diœcesis de omnibus relictis factis eisdem quã tamen nõ habent ab ecclesijs suis extra diœcesim, de qua agit Couarr. Et aduerte, quod episcopo debetur quarta portio, ex his, quæ legãtur fraternitatibus, quæ cõgregationem quandã prætextu pietatis præ se ferunt, cũ hæc legata pietatis causa fiãt. Et vt hæc canonica portio debeatur satis, est pia esse legata, prout dicitur in iure. Hãc opinionẽ sequitur Menochius, & eam cõmunem dicit Couarruuias. *b* Alia est debita ecclesiæ parochiali de relictis à parochiano vel obueniẽtibus ratione funeris loco illi, in quo eligit sepulturã: de qua nobis in præsentiarũ est agendũ. Et hæc est varia, idest, medietas, tertia, vel quarta, secundũ varia iura, & varias cõsuetudines; quibus cõsuetudinibus est stãdũ, iuxta quãdã Decretalẽ, *c* & si ibi cõsuetudo nõ apparet expectanda est cõsuetudo ecclesiæ metropolitanæ secũdum Hostiensem. Et si neque illa appareat expectanda est consuetudo vicinarum ecclesiarũ. Quæ si varia sint secũdũ Gofred. quarta debetur, quia in hoc iure magis concordare videtur, prout tenẽt Archidiaconus & alij, quos refert & sequitur Syluester, *d* Et hanc tenentur religiosi soluere ecclesiæ parochiali, prout habetur in Concicio *e* Tridentino, & post alios tradit Molina. *f*

a ac. debis. 10 q. 1. c. decernimus & c. cõstitutum 16. q. 1. Cle. dudũ de sepul.

b c. requisisti & c. vl. de rest. Meno. 15. remed. recup. possess. q. 5. Cou. in ca. officij de test. nu. 12.

c c. certificare extra de sepul.

d Sylu. v. canonica portio. n. 1.

e Con. Tri. sess.

f Molin. 2. 2 trac. 2. disp. 215.

ARTICVLVS II.

De quibus & á quibus debeatur quarta funeralis.

REspõdeo dicẽdo, quod debetur solũ ab ecclesijs, vbi aliquis sepelitur, vel ad quã trãsit se conuertẽdo modo, & si alias essent exẽptæ, secundum Innocentium, *a* non autem ab alijs ecclesijs, vel personis. Et debentur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris, scilicet in die funeris. Et de omnibus legatis factis ecclesiæ in qua quis eligit sepulturam, prout dicitur in iure. *b* At Nicolaus Quintus, *Concessit fratribus Carmelitis, vt de illis, quæ eis pro fabrica ecclesiarum, & conuentuum suorum ecclesiasticis ornamentis, luminaribus, anniuersarijs, septimo, vigesimo, trigesimo, & alijs diuinis cultibus, pitãcijs, indumẽtis, calciamẽtis emẽdis, celebrandis & habendis in eisdem necnõ annuis censibus redimẽdis, ad quorũ solutionem aliquæ domus, prædiaq; cum hortis, & alijs locis ordinis eiusde obligata noscũtur, per Christi fideles elee mosyna pietatis intuitu, siue in funeralibus oblationibus, sepulturis, vltimis voluntatibus, legatis, aut alias quoquo modo, etiã absoluta largiẽtur, nulli canonicã portionẽ aliquã teneãtur exhibere, aut ad id valeant coarctari. Et neq; ab eis, vel vltimarũ voluntatũ executoribus, seu descẽdentium hæredibus de præmissis bonis aliquid extorquere, vel exigere præsumant, districte inhibuit. Nõ obstãte constitutione in Cõcilio Vienensi edita, quæ incipit, Dudum, & alijs constitutionibus.* Ita habetur in libro *c* Monumẽta ordinum. Et aduertit collector *d* priuilegiorũ Mẽdicantiũ quod hæc cõcessio est copiosior, quã sit in omnibus alijs priuilegijs fratrũ Mendicãtiũ in materia ista. Nã dicit, quod nõ solum nõ teneantur fratres soluere quartã, vel canonicam portionem, de omnibus in alijs concessionibus contentis, sed neque etiã de funeralibus oblationibus, neq; de his, quę eis absolute quomodocunq; legantur, vel largiuntur, non obstante Clementina, dudum de sepulturis, & alijs quibuscunque in cõtrarium facientibus, & cum decreto irritante, quod opponitur in fine Bullę. Quod priuilegium Alexander VI. confirmauit, prout habetur in eodẽ libro, *e* & cõcessit Leo X. cõgregationi Camaldulẽsi: & Celestinus V. suę cõgregationi, & Iulius II. cõgregationi mõtis Oliueti, & Eugenius Quartus congregationi

a Inno. in c. relatũ & in ca. in nostra extra de sepult. & c. requisisti extra de test.

b Clem. dudum §. verũ de sepult.

c In 1. impr fo. 86. & in 2. fo. 169. cõcess. 395.

d Colle. tit. canonica portio paragrapho. 4.

e In 1. impr fo. 76. & in 2. fol. 159. cõcess. 378.

tioni ſanctæ Iuſtinæ per Breue datũ Bononiæ quinto nonas Iunij milleſimo quatercenteſimo trigeſimo ſexto, Pontificatus ſui anno ſexto, prout refertur in compendio Ciſtertij.

f V. quarta portio canonic. 9. 1. & 2 g Con. Trid. ſeſſ. 25. c. 13.

Sed videamus quid circa hoc decreuerit Concilium g Tridentinum. Ad quod reſpõdeo, quod decernit ſancta Synodus, quibuſcunque in locis, iam ante annos quadraginta, quarta quæ funeralium dicitur cathedrali, aut parochiali Eccleſiæ ſolita eſſet perſolui, ac poſtea fuerit ex quocunq; priuilegio, alijs monaſterijs, hoſpitalibus, aut quibuſcũque locis Pijs conceſſa, eadem poſthac integro iure, & eadem portione, quæ antea ſolebat, cathedrali ſeu parochiali eccleſiæ perſoluatur, non obſtantibus conceſsionibus, gratijs, priuilegijs, etiam mare magnum nuncupatis, aut alijs quibuſcunque. Circa quod decretum aduertit Collector h compendij Ciſtercij pro ſuo ordine, quod non ſolum à quadraginta annis citra: verum nec etiam à tempore immemoriali nulla portio de ſupradictis quæſitis à dicto ordine aliquando fuit ſoluta. Et ita quoad ipſos in nullo fuerunt eorum priuilegia reuocata. Secũdo eſt aduertẽdum, quod Pius Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſegaxeſimo octauo, prout refert Gutierrez, i motu proprio declarauit concilium loqui tantum de monaſterijs ante annos quadraginta fundatis, quæ ipſam quartã ſoluere conſueuerunt. Et ſic licet fundata fuiſſent monaſteria ab annis quadraginta, ſi non ſoluebant quartã, modo non tenentur ſoluere. Et etiam cõcedit, quod monaſteria, quæ fuerunt â quadraginta annis citra fundata non ſoluant dictã quartam. Cuiuſmodi ſunt omnia monaſteria nouæ Hiſpaniæ apud Indos & monaſteria Carmelitarum Diſcalciatorum in Hiſpanijs fundata. Nec Gregorius Tertius decimus in ſua conſtitutione, quã tradit Nauarrus, l reuocauit hanc Pij Quinti declarationem. Tãtum enim ibi reuocauit aliqua, quæ Pius Quintus cõceſsit regularibus à Cõcilij Tridentini tramite diſcedens. Non autem reuocauit declarationes Concilij Tridentini in fauorem regularium à Pio Quinto factas. Et vt omnis tollatur ratio dubitandi, proponam hic declarationem illuſtriſsimorum Cardinalium hoc ipſum affirmantem. Quæ eſt huiuſmodi.

h In d. compen. Ciſtertij. §. 2.

i Gutier. de iuramen. cõfir. 2. p. c. 4. n. 3.

l Naua. c. 27 in fin.

Congregatio Concilij cenſuit non comprehendi monaſteria ædificata quadraginta annis citra, aut quæ in dies ædificantur, vel in futurum ædificabuntur? præſuppoſito quod huiuſmodi monaſteria ſint eius religionis, cui á Sede Apoſtolica indultum ſit, vt quartam funeralem non debeant ſoluere Epiſcopo.

Antonius Garrafa.

ET vt omnibus notum ſit, hanc declarationem eſſe authenticam, & facere fidem in iudicio, & extra iudicium, vi de eius approbationem ſequentem.

El Doctor Chriſtoual de Meſa Cortes Canonigo en la ſancta Igleſia de Cordoua, y Prouiſor general en ella, y ſu Obiſpado, por quãto el padre Fray Alõſo de Aluarado Procurador general de la Orden de S. Franciſco, hizo mueſtra ante mi de vn papel en lengua Latina firmado del illuſtriſsimo Antonio Garrafa, y con ſu ſello, ſin eſtar roto, ni tener otro vicio ninguno. Y me pidio, que tiene neceſsidad de imprimir algunos traſlados para poner en los Conuentos de ſu orden, por tanto por la preſente doy licẽcia a qualquier impreſſor que lo imprima, y ſe lo dè autorizado como lo pide. Fecha en Cordoua a quatro de Iulio de 1592.

El Doctor Chriſtoual de Meſa Cortes.

Luys Royz Notario

Corregido con el original.

Luys Royz Notario.

ET refert Veracruz in ſuo compendio, quod cum cõtrouerſia fuiſſet inter fratres & epiſcopum de Guatimala, data fuit ſententia executorialis per Reuerẽdiſsimum Archiepiſcopum Mexicanum in fauorem fratrum vt non ſoluerent dictam quartam. Et ratio, quæ mouere potuit Pium Quintum, & hos illuſtriſsimos patres ad decla-

declarandum, quod monaſteria, quæ fuerunt à quadraginta annis citra, id eſt (*de quarenta años a ca*) fundata non ſoluerent dictam quartam, ſiue ſoluerint illa ſiue non, fuit quia non præſcribitur conſuetudine, niſi per annos quadraginta, etiam contra eccleſiam parochialem, vt tenet Panormitanus *m* communiter receptus. Et monaſteria fundata ante quadraginta annos, quæ ſoluebant quartam, tenentur modo ſoluere quia non eximuntur â Concilio, niſi non haberent conſuetudinem ſoluendi: tunc enim iam eſt præſcriptum. Nec volunt tollere Pius Quintus & illuſtriſsimi Cardinales ius præſcriptum, ſicut etiam facit Concilium Tridentinum.

m Panor. in c. fi. de conſuet. n. 9.

Tertio eſt aduertendum, quod qui tenentur ſoluere quartam, non tenentur ſoluere tunc de omnibus relictis fratribus, ſed tantum de his, quæ cum corpore defuncti cõti gerunt deferri, non autem de miſsis & de cãdelis, vel alias quomodolibet fuerint donata. Ita Pius Quintus indicto motu proprio. Et iam conſuetudine introductum eſt in eccleſia, vt de nullo alio ſoluatur quarta, niſi de his, quæ cum corpore defuncti deferuntur, prout aduertunt Cardinalis, *n* & alij, quos allegat Couarruuias. Qui poſt Panormitanum ait conſuetudine receptum eſſe, etiam quãdo aliquis in aliena parochia ſepelitur, eccleſiam ſepulturæ non teneri ſoluere quartam de oblationibus factis poſt diẽ ſepulturæ, ſed ſolũ de his, quæ in die ſepulturæ fiunt. Et ita ait Molina, *o* quod concilium ſolum facit mentionem de quarta funeralium, quaſi innuens, quod hæc ſolũ ſoluitur de his, quæ offeruntur in die funeris.

n Cardi. in d. Clem. dudum. §. verum Coua. in c. vlti. de reſt. n. 6. & 7.

o Mol. 2. 2. trac. 2. diſp. 215. co. 1309

ARTICVLVS III.

Vtrum quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum, in eorum eccleſijs ſepelitur, debeatur quarta portio.

REſpõdeo dicẽdo, quod quãdo aliquis defunctus de facto cõtra voluntatem fratrũ ſepelitur in eorũ eccleſia, vt tẽpore interdicti, & multa offeruntur, quarta non debetur ſecundum Federicũ, *a* & Geminianum. Et ratio eſt, quia talis tempore interdicti nõ poteſt eligere ſepulturam apud Mendicantes, vt notat Innocẽtius, *b* quãuis liceat ipſis accipere mortuoria vt orent pro defunctis, ſi cum pœnitentia deceſſerũt iuxta ſacros Canones. *c* Et præterea facit: quia quarta debetur eccleſiæ parochiali ratione iniuriæ quæ ſibi fit iuxta quandã Decretalẽ. *d* Nullã autẽ iniuriã illi facit, ex quo ibidẽ nõ poterat ſepeliri. Imo plus dicit Federicus; quod ſi Mendicãtes eũ ſpõte tali tempore ſepelirent nõ debetur quarta, licet teneãtur tanquã violatores interdicti ad pœnã, quæ contra violatores proponitur, cum ſolũ debeatur quarta quãdo mortui ſepeliũtur in caſu à iure conceſſo; ſecus quando in prohibito, vt decretũ *e* eſt. At hoc minime habet locũ attentis priuilegijs cõceſsis Mẽdicãtibus, quibus ipſis cõceditur, quod tempore interdicti poſsint in ſuis eccleſijs aliquas perſonas ſeculares libere ſepelire. De quibus agemus late in ſecundo tomo in quæſtione de interdictis. Nã cum dictæ perſonæ ſepeliãtur caſu à iure cõceſſo ratione priuilegiorum, certum eſt, quod quarta funeralium debetur. Vt ſi ſepeliatur ſyndicus fratrum Minorum, & cæt. & ſi ſepeliatur aliquis tempore interdicti autoritate ordinarij concedentis pro tunc, vt ſuſpendatur interdictum: nam in hoc caſu iam hic ſepelitur in caſu à iure permiſſo. Aduertẽdum tamen, quod ſi eccleſia parochialis eſt interdicta ex culpa ſua, & non parochiani defuncti, tunc talem quartam non habebit, ſiue parochianus ſepeliatur alibi ex electione ſua, ſiue non: Quia, verbi gratia, non eligẽdo ſepulturam ſepultus eſt in ſepultura maiorũ ſuorum: prout notat Geminianus. *f* Sed ſi nõ fuit ſepultus in eccleſia electa, neque in ea vbi ſunt ſepulchra maiorũ ſuorũ, ſed alibi fuit ſepultus de facto, & non de iure, nihil dabitur, ſi eccleſia parochialis dedit cauſam interdicto. Secus ſi non fuit in culpa, quia in hoc caſu non debet ſuo iure priuari, ſecundum Petrum de Ancharrano, quem ſequitur Geminianus.

a Fede. cõſ. 119. Gemi. in c. 1. de ſepult. libr. 6. b Innocẽ. in c. vt priuilegia de priu. & c. cũplanrare cod. ti.

c c. quicunque. n. q. 3 d c. certificari de ſepult.

e c. ex parte li. 1. cap. cũ liberum, & c. in noſtra, in fin. de ſepult.

f Gemin. in cap. 1. de ſepul. lib. 6.

g Gemin. vbi ſup.

ARTICVLVS IIII.

Vtrũ quarta funeralis debeatur eccleſiæ parochiali nouitio decedẽte in anno nouitiatus extra monaſteriũ & eligente ſepulturam in monaſterio.

REſpondeo dicendo, quod nouitius decedens intra annum nouitiatus debet ſepeliri in conuentu, vt religio-

ligioſus,neque debetur quarta funeralis Ecclesiæ,cuius erat parochianus,prout aduertunt *a* Anchar.anus, & Philippus Francus. Quæ opinio eſt tenenda,licet contrarium tenuerit *b* dominicus. Licet enim ſtatus nouitij non ſit religioſi,iuxta ea,quæ traduntur *c* à Tiraquello:qui affirmat hũc ſtatum eſſe dubium in pendenti conſiſtẽtẽ:attamẽ inmultis reputatur nouitius religioſus,gaudet enim beneficio canonis. Et ſic mihi certũ eſt nouitios gaudere omnibus indulgentijs & gratijs profeſsis à ſede Apoſtolica cõceſsis,etiã ſi in illis literis Apoſtolicis hoc exprimatur. *d* Ius enim non ſolum cõcedit facultatẽ teſtandi iure militari militibus,ſed etiam illis,qui nõ ſunt milites,dũ modo in militia ſint labores & pericula militum ſupportantes. Et ſic iure cõmuni,delicta cõmiſſa intra nouitiatus annum caſtigãtur à prælatis regularibus,prout *e* Angelus reſoluit & Nauarrus. Et ipſis conceditur priuilegiũ vt in monaſterijs,vbi ſunt nouitij ſepelian tur tempore interdicti,aut ceſſationis à diuinis cũ ſolennitate,ac ſi non eſſet interdictum,neque ceſſatio,ſicut alij fratres profeſſi ſepeliuntur,prout dicemus in ſecundo tomo in quæſtione de interdictis. Vnde infertur,quod ſi nouitius egrediatur intra annũ nouitiatus à monaſterio vt cũ habitu indomo parentum curetur,ſi ibi decedat ſepelietur in eius cõuentu ſine aliqua ad quartam funeralem obligatione.

a Ancha & Frãcus in.c. cum nullus de tẽpor. ordin.l.6.
b Domi. in c cũ quis de ſepult li.6.
c Tiraq. de retracta. linag.gloſ.8. n.21.& n.38 al.vni ff.de bon.poſ.ex teſt.mili.
e Angel in l.1.ff depæ. Nau.l.cõſi. ti.dereg. cũ §.in 1.imp.

ARTICVLVS. V.

Vtrum quando aliquis,cuius maiores ſolent ab antiquo in aliqua Eccleſia ſepeliri,ea dimiſſa eligit ſibi ſepulturã,vtrũ canonica portio debeatur Ecclesiæ *dimiſſæ.*

REſpondeo dicendo,quod nõ:ſed potius illi Eccleſiæ:in qua cõſueuit audire diuina,& recipere ſacramẽta,vt innuit quædã *a* Decretalis. Quod ſi in vna parochia ſolet audire diuina,& inalia recipere ſacramẽta,videtur quod canonica portio debebitur ei,vbi cõſueuit recipere ſacramẽta,argumẽto cuiuſdã *b* Decreti. In contrarium facit,quod notat *c* Innocentius quærens,quid ſi aliquis in capella audiuit diuina,& inplebe recipit Eccleſiaſtica ſacramẽta. Et concludit,quod fiet diuiſio inter plebẽ & capellã. Quam opinionẽ ſequitur Panormitanus. Et idẽ dicendũ eſt de Regibus & ducibus,& alijs perſonis,quæ per anni circulũ in diuerſis Eccleſijs audiunt diuina,& percipiunt ſacramenta,quaſi habentes duo: vel plura domicilia,in quibus pariter ſe collocabant,& eligunt ſepulturam in alio loco Nam in hoc caſu Eccleſiæ domiciliorũ diuident quartã inter ſe. Nec cõfrater acceptus alicuius loci religioſi liberatur à ſolutione quartæ,ſi extra parochiã eligat ſepulturam, niſi oblatis ipſi loco religioſo omnibus ſuis bonis,retineat ſibi aliquid ad victum:vt ex argumento aliquorum *d* Iurium tradit Hoſtienſis,ſiquidem hi ſolum,& non alij ſunt exempti â iuriſdictione Epiſcopali.

ac.cũ quis de ſepultu. li.6.
b c.1.deſep.
c Inno. in.c. de his extr. eod.
Panorm.
d c.cũ plãta re extra de ſepult. vel Hoſtienſ.

ARTICVLVS VI.

Vtrum valeat electio ſepulturæ in aliquo monaſterio nõ legando Eccleſiæ parochiali quartam funeralem.

REſpondeo dicendo,quod *a* Hoſtienſis tenet,quod talis electio nõ valet: & ſic clerici parochiæ poſſunt demandare corpus defuncti. Sed doctiſsimus *b* Gregor. Lopez, ait hoc ſibi dubiũ videri,quod ſcilicet,hæc omiſsio vitiet electionẽ. Iura enim tãtũ volunt,quod de relictis Eccleſię ſepulturæ detur canonica portio Eccleſiæ parochiali,aut quarta funeralis,iuxta ea,quę ſupra articulo ſecundo ſunt declarata: nõ vero quod teneatur expreſſo ſuo iudicio relinquere,& ita ait eſſe intelligẽdã deciſionẽ capituli primi de ſepulturis,& nõ prohibetur ibi ſub anathemate,ſi aliter eligatur,ſed ſi canonica portio nõ ſoluatur. Nec ait,obſtat capitulũ ſecundũ de ſepulturis. Ibi enim licet iubeatur relinqui quarta,nõ tamẽ ex omiſsione annullat electionẽ ſepulturę ſed vult quod debeatur etiã ſi nõ relinquatur, & hoc cõprobat Gregorius *c* ex lege partitarum,& alijs iuribus,affirmans hanc opinionem tenere *d* Abbatem.

a Hoſtie. de ſepult. §. at apud quam Eccleſiã ver ſic. vel non reddatur.
b Grego.in l.tit.1 p.1 v. ſino dexaſſ.
c Grego.in dict.li.§.per tex ibi.
d Abb.in c. de his de ſepult.not.2. per tex ibi

ARTICVLVS VII.

Vtrum legatum Eccleſiæ parochiali ab eo,qui alibi eligit ſepulturam,computetur in quartam funeralem debitam parochiæ.

REſpondeo dicendo,quod *a* Hoſtienſis Cardinalis,Ancharranus,& Decius tenent

a Hoſt. in c officijs de teſt. Card.in Cle. dudũ §.verũ.q.17 vbi Ancharra q.2. Decius in authen præterea C.vnde vir.& in colu.8.

nent partem negatiuã. Contrariã tamẽ opinionẽ, ſcilicet, quod cõputetur, tenent *b* Antonius, Imola & Abbas. Federicus, Salicetus, Alexander & Corneus, & eſt magis cõmunis ſecundũ Gregoriũ Lopez. Verũ eſt tamen, quod prima opinio probatur à quadã lege partitarũ contra cõmunem. Et ait Gregorius Lopez, quod forte iſta opinio ſecuta per iſtã legẽ eſt de iure verior, quãdo teſtator non reliquit totam quartam Eccleſiæ parochiali. Nam ſi totã reliquiſſet nihil aliud poſſet peti ab Eccleſia parochiali, affirmans hos voluiſſe tenere Hoſtienſem.

b Antonius Imol. Ab in. d. c. offi. Federic. cõſil 3 Salice. & Alexã in d. auth. præterea vbi Corne. Grego. vbiſu. v. demasc. d. l. 5.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum canonica portio poſſit renuntiari.

REſpondeo dicendo, quod ſecundũ Ancharranũ *a*, nõ valet pactũ quãdo Eccleſia damnificatur. Vnde ſi ex huiuſmodi pacto & renuntiatione aliquod dãnũ Eccleſiæ cathedrali, aut parochiali obuenerit, minime valere exiſtimo. Atſi fiat renũtiatio cum proteſtatione, quod per hoc non poſſit allegari aliquod ius cõtra eccleſiã, nõ video, loquẽdo ſecundũ ius *b* cõmune, cauſam, ratione cuius talis renuntiatio ſit nulla etiam ſi fiat ſine autoritate ſuperioris. Non enim, niſi ob vehementes cauſas maximi indicis debeat vocari autoritas, prout traditur in iure. Et aduertendum quod *c* Bonifacius VIII. ſtatuit. *Quod compoſitiones, & pacta cum capitulis & rectoribus Eccleſiarum ſuper iuribus parochialibus à prioribus cõuentualibus, ſeu guardianis fratrum Prædicatorum, aut Minorũ, & aliorum mendicantiũ facta, vel approbata à ſuorum conuentuum cõſilio, & aſſenſu (dum tamen alias ſint licita & honeſta) debere ab ipſis fratribus in locis, in quibus fuerint facta inuiolabiliter obſeruari: non obſtante quod magiſtri, vel miniſtri, aut prioris generalium ſeu prouincialium prædictorum non interuenerit in eiſdẽ aſſenſus,* Prout latius cõtinetur in ſecũdo tomo in quæſtione de pactis. In quo reuocantur priuilegia circa hoc cõceſſa ab Alexãdro IIII. & ab Honorio IIII. In quibus ad validitatẽ harũ cõuentionũ requiritur autoritas patris generalis, vel capituli generalis, prout habetur in libro *d* monumenta ordinum. Aduertit tamẽ Collector priuilegiorum Mẽdicãtiũ, quod hæc priuilegia fuerunt poſtea reualidata à Sixto Quarto. Et Leo Decimus *In Concilio Lateranẽſi ſtatuit, quod pacta & cõuentiones inter fratres & prælatos, accuratos (pro tempore inita) valeãt, niſi per ſubſecutũ capitulũ proximum generale vel prouinciale refutata, & per eos refutatio huiuſmodi intimata debito tẽpore fuerit.* Prout habetur in ſupplemento. *e*

a Ancha. in c. pactũ de pact. l. 6.

b l. fin. C. de procurat.

c c. quia ex eo de pact. li. 6.

d In. 2. imp. fo. 18. & in 2 fo. 132. cõcc. 297.

e fo. 26. cõcef. 75.

ARTICVLVS. IX.

In quam pœnam incurrant prælati, vel curati cogentes fratres, vel teſtamẽtarios, vel hæredes defuncti adſoluẽdam quartam.

REſpõdeo dicẽdo, quod *a* Syxtus IIII. anno Dñi milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto. *Tulit pœnã interdicti ingreſſus Eccleſiæ in locorũ ordinarios & in alios ſententiã excõmunicationis ipſo facto ſi directe, aut indirecte adſolutionẽ quartæ alicui⁹ parochialis, vel canonicæ, vel alterius portionis, ſeu oneris, dũ apud fratres fideles tumulantur: cogunt quoquo modo fratres vel teſtamẽtarios, vel defuncti hæredes* Vnde licet *b* gloſſa, & D. Antoninus dicãt poſſe curatos compellere ſupradictos adſoluendam quartã: hoc tamen prodictis fratribus eſt tenendum in locis, vbi nõ ſolui ipſa quarta cõſueuit abhinc quadraginta annis, ſecundum diſpoſitionem Concilij Tridẽtini. Nam nos loquimur hic ſecũdum priuilegia, gloſſa autem & Antoninus loquuntur ſecũdum terminos iuris cõmunis. Nec per Clementinam, *dudum*, reuocatur priuilegiũ Sixti Quarti. Solum enim ibi reuocantur priuilegia quorumcunque etiam exemptorum, in quantum impediunt ſolutionẽ quartæ funeralis. At per hoc non reuocatur priuilegium

a In. l. monu ord. 1. imp. fo. 63. & in. 2. fo. 14. con cef. 356.

b Gloſſ. in Clc. dudũ de ſepultur. Anto. 3. tit. 10. c. 2. n. 15.

uilegium Syxti Quarti facientis ipſos exéptos à iuriſdictione ordinarij etiam quoad hoc. Verũ tamẽ eſt, quod poſſunt cogi per ſuos iudices ordinarios regulares & per Papã, & eius legatũ, niſi alijs ordinarijs concedatur. Ita *c* Sylueſter. Nec ego inuenio in Cõcilio Tridẽtino aliud definiri. Ibi enim ſolũ dicitur, q̃ quarta ſoluatur vbi eſt cõſuetudo; ſed nõ dicitur vt religioſi ad id ab ordinarijs cõpellantur. Et ſic cõtra eos per excommunicationem & alias cẽſuras eccleſia ſticas minime procedere poſſunt cum excõmunicare ſit iuriſdictionis actus de hac autẽ materia vide aliqua in tertio tomo inquæſtione de quarta funerali.

c Sylu. v. canonica portio infi.

QVÆSTIO. XL.
De Cãtu in duos articulos diuiſa

¶ *Circa quam quæruntur duo.*

1 *VTrum apud regulares ſit licitus cantus organicus in officio diuino.*

2 *In quas pœnas incurrunt huic cantui organico inſiſtentes.*

ARTICVLVS I.
Vtrum apud regulares ſit licitus cãtus organicus in officio diuino.

REſpondeo dicendo, quod voces & cantus in Eccleſia multis teſtimonijs ſunt laudãda. Et ſic videmus apud *a* Lucã Angelos angelica voce proclamaſſe hymnũ. Et in *b* actib⁹ Apoſtolorũ legitur Paulũ incarcere cãtaſſe. Et in libris *c* Regũ & Paralipomenõ cãtus diuini approbãtur. Æquũ igitur eſt, vt in eccleſia cantu diuina myſteria celebrẽtur. Vnde in præfatione miſſę quotidie dicit eccleſia Qui nõ ceſſant quotidie clamare dicentes, Sanctus ſanctus, &c. Et conſiderãdũ eſt, q̃ cantus in eccleſia incepit à tẽpore ſancti Ignatij, qui audiuit Angelos cãtãtes, vt refert Nicephorus in hiſtoria eccleſiaſtica. Et *d* Antonius de Mocharis: tradit *e* Caſtro contra hæreſes allegando D. Thomã & tradit etiam Soto. Qui dicunt, q̃ in reſurrectione mortuorũ ſancti clamabunt cantãtes, & laudantes Deũ, qui patres & alij infra referẽdi addunt, quod cãtãtes nõ debẽt ſolo cãtu eſſe cõtẽti, ſed corde, & quid cãtu dicãt obſeruare & cuſtodire tenentur. Ad quod aliqua ex ſacra Scriptura, & ex ſacris Canonibus adducũt, nõ reprobãtes ex hoc vocib⁹ altis & ſonoris laudes diuinas canentes: imo potius laudãt & extollunt. Et ſic *f* Rota noua poſt quãdã Clemẽtinæ gloſſam dicit quod inter alias qualitates, quas clericus debẽt obtinere, eſt, quod ſciat bene cãtare. Et hãc catholicã veritatẽ nos docuit ſacra ſynodus Tridẽtina in Spiritu ſancto congregata. Et multa in eius cõfirmationẽ, & qualiter cãtus in eccleſia & miſſarũ celebritate fieri debeãt videatur apud *g* Diuũ Iſidorũ, & Vvaldẽſẽ & Ioannẽ EKium, Soto, Brunum, Albertũ Pighium contra Eraſmum, & F. Antonium Rubeum cõtra eundem Eraſmũ. Inter alia autem, quæ in confirmationẽ & declarationem huius catholicæ veritatis adducũt, eſt doctrina D. Hieronymi in epiſtolã ad Epheſios, quæ in hunc modũ ſe habet, prout refertur à *h* Gratiano. *Cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino. Audiãt hæc adoleſcẽtuli, audiantij, quibus in eccleſia eſt pſallẽdi officium Deo non voce ſed corde cantandum, nec intragadorum modum guttur & fauces dulcimine dicamine collinenda, vt in eccleſia theatrales moduli audiantur & cantica.* vbi gloſſa in hæc prorumpit verba. *Linire autem vt melius cantent, & nõ pronuntient, veluti electuario, peccatũ non eſt, ſi ad laudem Dei, & non gratiæ laudis conſequendæ deliniantur.*

Hæc de cantu in communi dicta ſunt. Nũc autem operæ pretium eſt deſcendere ad cãtum organicum ſpecialiter. Et ex dictis & alijs ait doctiſsimus, pius, & religioſus Doctor *i* Nauarrus, peccare hodie cõmuniter aliquot cantores, qui in horis canonicis, & miſſa canunt cãtum organicum, & ſimiliter procurantes ipſum cantum organicum. Tũ quia, vt augeretur attentio & deuotio propria, vel aliena permiſſus fuit cantus in officio diuino, vt determinat K Ioãnes XXII. Ait enim dictus Pontifex. *Ideo enim in eccleſia Dei pſalmodia cantanda præcipitur, vt fidelium deuotio excitetur, & in hoc nocturnum diurnumque officium, & miſſarum celebritates aſſidue à clero ac populo ſub maturo tenore, diſtincta que gradatione cantatur, vt eadem diſtincte & mature collibeant & delectent.*

a Luc. 2.
b Act. 16. c.
c Reg 17. Paralipom. 12. & 16.
d Mochar. de ſacrific. mi. l. 4. c. 12 & 13.
e Caſtro ad uerſus hæreſes. v. cãtus D. Tho. 2. 2 q. 15. a. 1. Sot l. 10 de iuſt. q. 5. ar. 2.
f Rota. deci ſio. 18. de cõceſ. præben Clem. 1. in glo. 1. eod. titu. Con. Trieſ. 22. de obſer. in miſſa.
g Iſidor. de diui. offi. l. 1 & li. etymolog. c. 2. & Vvald. de ſacramẽ tit. 2. c. 47. EKius in Enchiri. ſacerdot. c. 32. Sot. vbi ſ Bruno decremo. eccl. l. 5. c. 2. Pig. contra Eraſmũ l. 6. c. fi. Rubeꝰ cõt. Era. aſſer. 9 h. c. cãtãtes. 92. diſt. vbi gloſ. v. colli nędæ.
i Nau. deor. c. 14. n. 32. cũ ſeq.
K Extrau. 1. de vita & honeſt. cleric. D. Tho. 22. q. 91. ar. 1.

Hæc Ioannes XXII. At is cantus organicus cõmuniter est causa, vt non audiantur, minusq; intelligantur voces, quæ canuntur. Et cõmuniter adimit duas species trium attentionũ, quæ possunt haberi in officio diuino præsertim apud eos, qui vix explicãt verba asserẽtes solo cantu citra vim & significationẽ vllam verborũ peritos cantores debere mouere auditores. Cui cõsequens est hodie cõmuniter cantũ operari cõtrariũ eius, ob ꝙ fuit inuentus, & in officijs diuinis permissus, ac proinde frequẽter esse abusum & peccatũ, argumẽto cuiusdã legis l& decretalis. Nã cũ non bene audiãt, & minus intelligãt id, quod canitur, cũque non sit facile ipsis ascendere ad fastigiũ cõuersationis diuinæ, sine verborũ, quæ canũtur intellectu, qui seruiat pro scala & gradu descẽdunt ad humanã. Quia intellect⁹, vt plurimũ acuti, quales sũt, vt plurimũ religiosorũ ad aliquid semper agendũ sunt propensi, nequeũtq; esse otiosi. Tũquia delectare, aut delectari velle in officijs diuinis magis cãtu, quam verbis est peccatũ, vt confitetur *m* D. Augustinus in hæc verba prorumpens. *Cum mihi accidit vt meampliuscãtus, quãres, quæ cãtãtur moueat pœnaliter me peccare cõfiteor, & tunc mallẽ nõ audire cantantem.* Præterea, vt sit licitus cãt⁹, inter alia est necessariũ, ne cãtetur existimãdo, quod cãtatũ per se magis arrideat Deo quam recitatũ, vt recte probat Caietanus. *n* Non abre dixi in principio decantu organico. Contrapunctus enim, qui nõ turbat Gregorianum siue planum licitus est, iuxta ea quæ addit Ioannes XXII. qui postquã vetuit cantum organicum hæc verba dixit: *Per hæc autem non intendimus prohibere, quin interdum diebus festis, præcipue solennibus in missis & prædictis diuinis officijs aliquæ consonantiæ, quæ meliodã sapiunt, puta, octauæ, quintæ, quartæ & huiusmodi supra cantũ ecclesiasticũ simplicem proferantur, & nihil ex hoc de bene memorata musica immutetur. Maxime, cum huiusmodi consonantiæ auditũ demulceant, deuotionẽ prouocent, psallentiũ Deo animos torpere non sinant.* Hæc Ioannes XXII. Et ita *o* Nauarrus ait, quod huiusmodi cantus vsitatur in tota vrbe. *p* Qui infra pulsum organorũ inficiatur allegans D. Thom. vbi commentator suus Caietanus de hoc agit. Et idem Nauarrus *q* refert quod cum in quadam ecclesia principali Leonis de sola Rona cum plures canto organico diuinas laudes decãtassent cum fastidio eo quod inter ipsos optime cãtantes quidam senex raucus cecinisset audita est vox de cælo dicens: *Solus raucus auditur.* Quare vsq; hodie ait Nauarrus in dicta ecclesia non vsi sunt Domini ministri cãtu organico. Denique Ioannes XXII. *De cõsilio fratrũ solũ prohibet quod nõ nullæ nouellæ scholæ discipuli (vt ipse ait) dũ tẽporibus mẽsurãdis inuigilant nouis votis, intẽdũt fingere suas, quã antiquas cãtare malũt, in semibreues, & minimas ecclesiastica cãtãtur: notulis percutiuntur, nãmelodias hoquetis intersecãt, discãtibus lubricãt, tripis, & motetis vulgaribus nõnunquã inculcãt adeo, vt interdũ antiphonarij, & gradualis fundamẽta despiciãt, ignorẽt super ꝙ ædificãt, tonos nesciãt, quos nõ discernunt, imo cõfundunt: cũ ex earũ multitudine notarũ ascẽsiones pudice descẽsionesq; tẽperatæ plani cãtus, quibus toni ipsi secernũtur ab inuicẽ offuscẽtur. Currunt enim & quiescunt, aures inebriãt, & nõmedẽtur: gestibus simulãt quod depromunt, quibus deuotio quærenda contẽnitur, vitãda lasciuia propalatur.* Hæc Ioannes vigesimus secundus in dicta extrauaganti, quæ merito collocatur sub titulo de vita & honestate clericorũ, quasi hæc aliena sint à grauitate & modestia ipsorũ, & sic incipit dicta extrauagans: *Docta sanctorũ patrũ decreuit authoritas, vt indiuinæ laudis officijs, quæ debitæ seruitutis obsequio exhibẽtur, cunctorũ mens vigilet, sermo nõ cespitet, & modesta psalẽtiũ grauitas placida modulatione decãtet.* Et certe cũ cantus organicus decantatur, experientia docet mẽte non vigilare, sermonẽ cespitare cũ alijs in choro interessentes horas canonicas priuatim ibi persoluant, non ea deuotione, & attẽtione requisita propter tumultu antẽ turbam organice canentem, & horis ab ipsis recitatis, statim omnes colloquũtur, ita vt chorus magis videatur locus conuersationis, quam orationis.

ll. legata inutiliter. ff. d adim. legat c. ad nostrã de appellat.

m Aug. l. 10 confes.

n Caie. 2. 2. q. 9. ar. 1.

o Nau. vbis. n. 36.

p Nau. vbis. n. 46. cũ sequẽ. D. Th. vbis. ad. 4.

q Nau. in c. quando de consec. dist. 1. c. & nota 8. n. 7.

ARTI

ARTICVLVS II.

In quas pœnas incurrunt huic cantui organico inſiſtentes.

REſpondeo dicẽdo, q̃ ipſemet Ioãnes XXII. indicta Extrauagãti ſubiũgit. *Si quis vero cõtrafecerit per ordinaries locorũ vbi iſta cõmiſſa fuerint, vel deputãdos ab eis in non exẽptis, in exẽptis vero per præpoſitos, ſeu prælatos ſuos, adquos alias correctio, & punitio culparũ, & exceſſuũ huiuſmodi, vel ſimiliũ pertinere dignoſcitur, vel deputãdos, abeiſdẽ per ſuſpẽſionẽ ab officio per octo dies authoritate huius canonis puniatur.* Non ignoro tñ hanc extrauagãtẽ nõ eſſe in vſu, cũ in eccleſijs cathedralibus cãtus organicus maxime frequentetur, & ipſum canentes minime ab ordinarijs puniantur. Vnde in Concilio [a] Tridentino dicta Extrauagans minime innouatur. Solũ enim ibi præcipitur, vt prælati remoueant ab eccleſijs eas muſicas, vbi ſiue organo, ſiue cautu laſciuum, aut impurum aliquid miſcetur. Sed ideo ſupradicta adduxi, vt omnibus notum ſit dictum cãtum organicum depictum admodum, quo eũ depingit Ioannes XXII ſecundũ eius & fratrum ſententiã ab honeſtate & grauitate clericorũ maxime religioſorũ eſſe alienum: & per conſequẽs vitãdũ, aut ad minus moderãdũ: præcipue in eccleſijs regularium propter eorum grauitatem.

[a] Cõci. Trid. ſeſſ. 22. inde cret. de vit. & obſer. in miſſ.

QVÆSTIO XLI.

De capitulis generalibus & prouincialibus in quinque articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur quinque.*

1 *QVid ſit Capitulum & quomodo celebrandum.*

2 *Quæ in Capitulis generalibus & prouincialibus poſſunt fieri.*

3 *Vtrum ſolis Capitulis competat depoſitio Abbatum & Abbatiſſarum.*

4 *Vtrum intereſſentes in ipſo Capitulo generali poßint plenarie abſolui.*

5 *Quam authoritatem habeant Capitula prouincialia fratrum mendicantium Indiarum.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit Capitulum, & quãdo celebrandum.

REſpondeo dicendo, quod Capitulũ aliquando eſt locus, vbi res capitulares formantur: aliquãdo ſignificat lectionẽ, aliquando ſecundum aliquos diſtinctionem, vt ille liber habet quinque capitula: aliquando cõgregationem multorum præcipue eccleſiaſticorum, prout notat [b] Ioannes Andreas. Et ſic eſt hic ſermo de capitulo, cuius ſcilicet authoritas & poteſtas cõſiſtit in maiori parte, & ſaniori: ita quod totum capitulum facere dicitur, quod facit maior pars, & ſanior, iuxta ſacros [c] Canones. Verum tamẽ eſt quod, quando maior pars Capituli delinquit, & propterea eſt ſua poteſtate priuata, tunc tota Capituli poteſtas reſidet in minori parte, quæ non deliquit: prout notat [d] Panormitanus. Et iuxta hoc debet intelligi conceſsio Clementis Tertij, & Celeſtini Tertij facta Carthuſienſibus. *Qua dicitur, quod quãuis Capitulo omnes capitulares intereſſe nequiuerint, quidquid tamẽ à maiori parte, & ſaniorum conſilio ſtatutũ fuerit ratũ ab omnibus obſeruari debet.* Et hoc capitulũ in noſtra ſacra religione Minorũ regularis obſeruãtiæ per Leonẽ X. in [e] bulla vnionis ordinatur. *Vt miniſter generalis primo triennio ſui officij celebrare teneatur vnum Capitulum generale in partibus, in quibus in ſuo ſexẽnio non erit Cõmiſſarius generalis, ſcilicet, in partibus vnde ipſe fuerit aſſumptus, ad quod conueniant vocales illarum partium á quibus aſſumptus fuerit. Et quod ſimiliter*

[b] And. in c. capitulũ de reſcrip.

[c] Cap. cũ in cunctis de his. quæ fiũt á mai. part.

[d] Panorm. in 1. de his quæ fiunt.

[e] Habet. in ſupp. fo. 29. cõcc. 96.

aliud Capitulū in partibus, in quibus aſſumptus non fuerit per ſe, vel per ſuum commiſſariū (ad quod omnes vocales illarum partium accedere teneātur) celebrare debeat. At quod ſuper hoc fiat, quod generalis miniſter cum capitulo generali iudicauerit faciendū. Qui etiā Summus Pontifex in eadē f bulla vnionis *Statuit, quod miniſtri prouinciales poſſint infra triennium ſui officij, à ſuis Capitulis prouincialibus, quæ ſecūdum regulam, & conſuetudinē celebrabūtur, ſi minus vtiles inuenti fuerint ab officijs prouincialibus abſolui, & quod idem iudiciū decuſtodibus per omnia habeatur.* Ex quibus colligitur in noſtra religione Minorum de obſeruantia de triennio in triennium capitula generalia & prouincialia eſſe celebranda. Quod modo non video reuocatum. Solum enim inuenio Gregoriū XIII. Pontificem maximum ſtatuere, & ordinare, vt officium generalis duret per ſexennium, officium autem cōmiſſarij generalis per triennium, officiū vero prouincialis per triennium, cui cōſequitur Capitula prouincialia de triennio in triennium eſſe celebranda, vt electio prouincialium fiat, capitula autem generalia de triennio in triēnium, vt fiat electio cōmiſſarij generalis. Quæ capitula generalia de triennio in triennium in noſtra ſacra religione vocātur congregationes generales intermediæ: ſicut etiam in ea vocātur congregationes prouinciales intermediæ, illæ quæ celebrantur in medio triēnij durationis prouincialium. In ordinibus autem monachalibus, verbi gratia, Ciſtercij, ordinatum, fuit ab Eugenio IIII. g vt generale Capitulum, & intermediū huius cōgregationis ſub certis modo & forma ſingulis triennijs celebratur.

f Habet. in ſuppl. 30. cō ceſ 97.

g Habet. in cōpēd. ord. Ciſter. titu. capit. generale. §. 1.

ARTICVLVS. II.

Quæ in Capitulis generalibus, & prouincialibus poſſint fieri.

REſpondeo dicēdo, quod *Capitulo generali plenaria & omnimoda poteſtas definitiones & ſtatuta in ſpiritualibus, & tēporalibus pro cōſeruatione & ſoliditate regulari faciēdi, & emendandi, corrigendi, necnon cēſuris, & pœnis obſeruari faciēdi, ſaluis tamē ordinum & regularū ſubſtantialibus.* Conceſsit Innocentius VIII. ordini Ciſtercij, & Martinus V. & Eugenius IIII. & Leo X. cōgregationi Camaldulenſi, quæ à Sede Apoſtolica confirmata & roborata eo ipſo ſtatim cenſeātur, prout conceſsit Iulius II. congregationi montis Oliueti. Et per cōſequēs dictis ordinationibus, definitionibus, & declarationibus, & correctionibus quibuſcunque omnes & ſinguli ſubditi efficaciter & omnino parere debent. Licet propter illarum violationem (niſi ex contemptu) peccatum mortale non incurratur, prout conceſsit Leo Decimus, congregationi Camaldulenſi. Et quanuis eidē omnes capitulares intereſſe nequiuerint: quidquid tamē à maiori parte & ſaniore cōſilio rationabiliter & prouide ſtatutum fuerit, ratum, & firmum ab omnibus haberi irrefragabiliterq; obſeruari debet: prout conceſsit Clemens Tertius, & Celeſtinus III. Carthuſienſibus, Hæc omnia habētur in *h* compēdio Ciſtercienſi. Et hoc idem dicendū eſt de ſtatutis factis à regularibus, de quibus iam aliqua diximus ſupra in *i* quæſtione de ſtatutis regularibus, quibus religio conſeruatur.

h Habet. in d. cōpen. §. 2. 3. & 4.

i Sup. q. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſolis Capitulis cōpetat depoſitio Abbatum, & Abbatiſſarum.

REſpōdeo dicendo, q̄ ſecūdū quoddā indultum Eugenij IIII. relatū à collectore compendij ordinis *a* Ciſtercij. *Capitulo generali ſoli & nulli alij cōpetit generalem reformatorem Abbates & Abbatiſſas dicti ordinis & monaſteriorū cōgregationis certo modo & forma corrigere, ſuſpendere, deſtituere, atq; illorū loco alios deputare.* Qui Eugenius Quartus decreuit quod abſolutio & depoſitio ab officio ipſius generalis Capitu-

a Habet. in d. cōp. vbiſ. §. 5.

lo generali cõpetat, quod si monitus renũciare renuat elapsis duobus diebus ipso facto iurisdictione, & potestate priuatus intelligatur. Quod ipsum Ioannes XXIII. *b* concessit congregationi montis Oliueti. Sed circa hoc videndæ sunt regularium definitiones, & constitutiones.

b Habet. in cod. comp. ti. generalis §. 13.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum interessentes in ipso Capitulo generali possint plenarie absolui.

REspõdeo dicẽdo. *Quod cõfessores à capitulo generali nominati singulas vtriusq; sexus monasteriorũ personas cõfessionib⁹ illarũ auditis, & salutari b⁹ pœnitẽtij iniunctis ab omnib⁹ præter quã Sedi apostolicæ reseruatis criminib⁹ quoties eis visum fuerit, absoluere possũt ac super irregularitatibus ex quauis causa contractis (homicidij voluntarij mẽbri mutilatione, ac bigamia dũtaxat exceptis) cum eisdem, vt ad omnes etiam sacros ordines promoueri, & in eisdem ministrare possint, omnem inhabilitatis, & infamiæ maculam siue notam per eos cõtractam abolendo, dispensare.* Ita concessit Eugenius IIII. Ordini Cistertij. Et Pius III. congregationi montis Oliueti, prout habetur in compẽdio *a* dicti ordinis Cistertij. Vbi collector addit, quod facultas ista durat etiam finito Capitulo vsque dum suspẽdatur cum priuilegium generaliter loquatur, & quoad vtriusque sexus personas. Aduertendum tamen, quod, *Omnes alias personas prædicti ordinis, & congregationis, scilicet, nouitios, donatos, & seruitores, cõmẽsales, nuntios, & procuratores, qui eidẽ generali Capitulo interfuerint ab omnibus, & singulis excõmunicationis, suspẽsionis, & interdicti censuris & ecclesiasticis pœnis á iure vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, atque etiam ab omnibus quibuscunque enormibus peccatis, criminibus, & excessibus, etiam si talia forẽt, propter quæ Sedes apostolica merito esset cõsulẽda salutari iniuncta pœnitẽtia absoluere, ac á quibus super irregularitatibus quouis modo & qualitercunq; contractis, vel cõtrahẽdis cũ eis, & earũ qualibet dispẽsare, nec nõ cõfessor idoneus ab ordine deputatus eisdẽ indulgẽtiã plenariã, & omniũ peccatorũ remissionẽ singulis annis in eodẽ capitulo intra viginti dies immediate sequẽtes semel dũtaxat impẽdere & cõcedere potest.* Prout cõcessit Sixtus IIII. ordini *b* Cistercien: circa quã cõcessionẽ aduertendum, quod licet in ea concedatur facultas ad dispensandũ super irregularitatibus quouis modo, & qualitercunq; contractis, exceptæ debent censeri irregularitates procedentes ex homicidio volũtario, mutilatione membrorũ, & bigamia. Nã in quacunq; generali dispẽsandi cõcessione semper hæc tria excepta intelliguntur, nisi expresse concedãtur, quod dicit notandum *c* Collector priuilegiorum ordinis Cistercij.

a Incompẽ. Cistercij ti. Capitulum §. 7.

b Habet. in d. cõpẽ. tit. capitulũ generale. §. 8.

c Titulo absolutio, §. 1. verbo homicidij volũtarij.

Aduertendum etiã, *Quod plenariã & perpetuo duraturam indulgentiã cõcessit Pius Secũdus omnibus, & singulis dictæ congregationis professoribus, cõuersis, & oblatis vere pœnitentibus & cõfessis, qui eidẽ generali Capitulo seu monasterio, in quo celebrabitur interfuerint, nisi per hãc ad illicita ꝯmittenda procliuiores reddãtur.* Prout concessũ est cõgregationi mõtis *d* Oliueti. *Et eãdem cõsequũtur monachi, fratres, & cõuersi cõgregationis etiã à loco vbi capitulũ generale celebrabitur absẽtes qui vere pœnitẽtes, & cõfessi pro eius felici successu preces ad Deũ secundũ ordinis statuta deuote fuderint.* Prout viuæ vocis oraculo cõcessit Syxtus IIII. cõgregationi dictę mõ-

d Habet. in eod. cõpen. tit. capitulũ genera. §. 9.

e Habet. in eod. cõp. §. 10.

tis Oliueti,& his priuilegijs gaudent mẽdicantes.& eorum priuilegijs gaudentes.

ARTICVLVS V.

Quam autoritatem, & poteſtatem habeant capitula prouincialia patrum mendicantium Indiarum.

REſpondeo dicendo(vt refert Veracruz inſuo compẽdio,priuilegiorũ) *Quod poteſt diffinitoriũ capituli prouincialis cõfirmare,vel caſſare fratrẽ electũ in prouinciale, & ad acceptã dũ dictum officiũ cenſuris eccleſiaſticis compellere. Etſi contingat definitoriũ in partes æquales diuidi,tunc ab eodem definitorio vnus religioſus eligatur dedicta prouincia,& eapars definitorij,cui talis electus adhæſerit prouinciale caſſet vel cõfirmet, prout videbitur expedire.* Ita conceſsit Clemens VII.anno Dñi milleſimo quingẽteſimo trigeſimo ſecũdo.Pro cuius cõceſsionis explicatione nota,quod nomine definitorij inhoc priuilegio venit vicarius generalis,qui ibi præeſt,& quatuor definitores,quia ſine capite non poteſt eſſe definitorium.Et ad argumẽtum quomodo poterit tunc definitoriũ in partes æquales diuidi:reſpondeo,quod quãdo vicarius,qui ibi præeſt eligitur inprouincialẽ,nehęc cõceſsio fruſtranea reputetur.Notãdũ eſt etiã quod licet iſte frater,qui debet eligi quãdo definitoriũ ſe inpartes æquales diuidit appareat prima facie,q debet eſſe filius prouincię:quia alius nõ dicitur de iſta puincia,ſed de prouincijs Hiſpaniarũ:at nõ debet intelligi,niſi de fratre aſsignato inhac prouincia dato non ſit filius eius.Nã quando conſtitutiones Prædicatorum volunt facere hãc diſtinctionẽ exprimunt,vt patet de definitore Capituli generalis,& de ſocio eius,& habetur in conſtitutionibus *a* Ptædicatorum.

a diſt.2.c.5. n.4.

Alia multa cõceſsit Cardinalis à latere in Hiſpania anno Dñi milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio,autoritate Apoſtolica Iulij III. Pontificis maximi Ioannes Pogius nomine. *Conceſsit enim Capitulis, & cõgregationibus fratrum Prædicatorum,& fratrum minorum,& fratrum D. Auguſtini prouinciæ nouæ Hiſpaniæ,vt in quolibet Capitulo ex dictis ordinibus tres vel quatuor dictorum ordinum profeſſores idoneos in confeſſores pœnitentiarios nũcupãdos,qui omnes & ſingulos vtriuſque ſexus ad eos accedentes ab omnibus peccatis à quibus locorũ ordinarij abſoluere poſſunt,& ſuper caſibus eiſdẽ ordinarijs reſeruatis diſpenſare, ac vota,quæ ipſi ordinarij poſſunt cõmutare,poſſunt ipſi libere & licite cõmutare,conceſsit hoc perpetuo authoritate Apoſtolica,& ad perpetuã rei memoriam.* Et notandum,quod quando Capitula prouincialia hoc faciunt aduertatur,vt prouincialis dictis confeſſoribus cõcedat omnimodam autoritatẽ Adriani VI. & autoritatem Clementis VII.& aliorũ Põtificũ,qui conceſſerunt indulta pro his partibus.Et ſic habebunt ampliorem poteſtatẽ illa quam cõcedit Cardinalis ſupra dictus: poteſt enim hoc facere prouincialis,prout dicetur infra *b* De poteſtate autẽ,quã habẽt Capitula prouincialia Indiarum aſsignandi fratres in curatos ſatis diximus ſupra in quęſtione de beneficijs.Et de neceſsitate reyterandi capitula,vide in tertio tomo agendo de reformatione.

b Infra inq. dcõfeſſarijs quoad poteſtatẽabſoluẽdi ſeculares

QVÆSTIO. XLII.

De celabratione diuinorũquoad officium diuinum in viginti vnum articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti vnum.

1 *VNde habuerit originẽ ritus, quem eccleſia Romana ſeruat in diuino officio faciendo.*

2 *Quomodo ſit officiũ diuinum recitandum.*

3 *Vtrum ſatisfaciant fratres officio diuino ſupplendo poſtea defectus.*

4 *Vtrum officiũ diuinũ poſsit dici mentaliter*

5 *An fratres poſsint officium diuinum mutare ratione alicuius negotij, aut magnæ occupationis.*

6 *An religioſi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias.*

7 *Vtrum prælati poſsint diſpenſare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando.*

8 *Vtrum itinerantes fratres poſsint recitare*

horas

horas canonicas non per breuiarium, quo aſtringuntur eas recitare.

9 *Vtrum ſecius alicuius religioſi poſſit recitare horas Canonicas iuxta priuilegium conceſſum dicto religioſo.*

10 *An religioſus liberatus propter eius infirmitatem à recitatione horarum canonicarum ſit etiam liberatus ab earum auditione, aut à parte, quam poteſt recitare.*

11 *Vtrum poſsint prælati regulares immutare aliquid addendo, vel minuendo de officio diuino.*

12 *Vtrum aliquis ratione priuilegij poſsit recitare ſecundum diuerſa breuiaria.*

13 *Vtrum qui non tenentur breuiario Romano nouo vt ipoſsint eo extra chorum.*

14 *Vtrum religioſi teneantur dicere officium defunctorum, & ſeptem pſalmos pœnitenciales, & canticum graduum in choro & extra chorum, vbi eſt conſuetudo.*

15 *Vtrum regulares & clerici ſeculares teneantur dicere officium Beati Mariæ in choro vbi erat conſuetudo ante breuiariũ reformatum.*

16 *Vtrum fratres Minores poſsint ferijs quintis relicto ſancto ſemiduplici occurrente recitare officium corporis Chriſti.*

17 *Vtrum regularis obligatus ad recitandum horas per breuiarium reformatum ſi præficiatur eccleſiæ ſeculari teneatur per ipſum etiam tunc horas recitare.*

18 *Vtrum officium diuinum poſsit anteponi & poſtponi.*

19 *Vtrum laici fratres ad ſacerdotium ſine licentia ſuperiorum promoti teneantur recitare officium diuinum.*

20 *Vtrum moniales teneantur recitare officium diuinum, & an potiantur facultatibus fratribus conceſsis quoad ipſius recitationem.*

21 *Vtrum religioſi & religioſæ poſsint recitare de ſanctis ſuorum ordinum.*

ARTICVLVS I.

Vnde habuit originem ritus, quem Eccleſia Romana ſeruat in officio diuino faciẽdo.

RESpondeo dicẽdo, quod ritus illi, quos eccleſia ſancta Romana in diuinis faciẽdis, & horis canonicis dicendis obſeruat non ſunt Papiſtarũ inuẽtum, vt filius ille diaboli Lutherus aſſerebat, ſed ab ipſo mundi primordio originẽ traxerũt, & figuram. Vt ſanctũ Abel alioſque Prophetas, & Patriarchas omittendo, videre poteris in Dauide, qui vt ſummã erga omniũ ſanctorũ Dñm oſtẽderet deuotionẽ, ac reuerentiã nõ ſolum ipſe diuinis laudibus incumbebat, ſed inſtituit Sacerdotes, Leuitas, ac cãtores, cæteroſque templi miniſtros in tanta copia, vt vnaquaque hebdomada viginti quatuor eſſent aſsignati per vices ſuas vt patet in multis locis veteris teſtamenti, & in Paralipomeno. *a* Et in nouo etiã teſtamẽto doctor gẽtiũ. D. Paulus *b* hortabatur, inquiens. Nolite inebriari vino, inquo eſt luxuria, ſed implemini Spiritu ſancto, loquentes vobis metipſis in pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus cantãtes, & pſallẽtes in cordibus veſtris Dño. Cuius veſtigia ſequutus eius diſcipulus D. Dionyſius Areopagita (cuius diſcipulus fuit S. Eugen. martyr primus Toletanæ eccleſiæ antiſtes) ait hãc eſſe SS. Apoſtolorũ traditionem, pro vt infeſto S. Eugenij, quod decima quinta die Nouẽbris agitur, refertur. Hãc etiã veritatem nos luculẽter docet D. Clemẽs, *c* & doctiſsimus Dñs Martinus de Ayala de diuinis & Apoſtolicis traditionibus. Ait enim. Habet eccleſia Dei per vniuerſum mundũ diſperſa, quæ Chriſti nõ ſolum politia, ſed ſponſa eſt, præter ſcripturã ſacrã, & ſacramentorũ traditiones ſacroſanctas, ritus venerãdos, conſuetudineſq; laudabiles ab ipſis primordijs per Chriſtum Dominũ, & Apoſtolos, alioſq; ipſorũ ſucceſſores introductas, ac ab omnibus vniuerſali cõſenſu receptas, quibus ſalubriter regitur, prudẽter ordinatur, recte in viã cẽlorũ erigitur. Multa in cõfirmationẽ huius catholicæ veritatis dicuntur in Concilio Agatenſi, *d* & in Cõcilio Turonẽſi. Et vltra Baſiliũ Caſſianum Chryſoſtomũ & alios antiquos patres aliqua de hoc modo definit ſacroſancta Synodus Tridentina. *e* Debet ergo omnis orbis conformari ritibus Romanæ Eccleſiæ tanquã matri vt habetur in quodam canone, & probat Albertus Pigius & Soto. *f* Ad quam obligationem particulari præcepto voluit nos in ſua regula Seraphicus pater noſter Frãciſcus obligare. Et modo Pius V.

a Lib.1.c.23 & 24.

b Ad Ephe. c.2.

c Clemens. de conſtit. Apoſt. maxime. I.7. Ayala.4.p.ad principes.5 habet.

d Agatenſ. c.8.

e Turon. can.14.

e ſeſ.13.ca.5. ſeſ.24. can.

f Pigius li.1. Eccleſiaſti. Hierarch. lit.1. Sot.10. de iuſt.q.5.

& Gregorius XIII. in quibudam conſtitutionibus, quæ habentur in breuiarijs, & in miſſalibus omnes religioſos (quibuſdam tamen exceptis) obligarunt, de quibus in hac & in ſequenti quæſtione nobis erit ſermo.

Et officium canonicarum horarum ex eo originem habuit. Nam aliqui Chriſtiani deſiderio, quo ardebant ſemper orandi iuxta illud Redemptoris g oportet ſemper orare, & nunquam deficere, & reputantes non poſſe eos id facere propter fragilitatem, & neceſsitatem humanam, diuidebant noctes in quatuor partes eo modo, quo milites eas diuidunt in quatuor vigilias, quæ ternis horis conſtabant: & vnaquaque earum orare, in ſingulis quidem tribus pronunciando ſingulos nocturnos, & in quarta laudes vt D. h Iſidorus & Thomas, Vvaldenſis declarant, imitãtes Eſdram. i Vltra dicta, quæ nocte faciebãt, pronunciabant die primam, tertiam, ſextam nonam, veſpertinum & completorium ſingulas earum ſeparatis horis ſingulariter. Tũ, quod ijdem antiqui alij, aut aliter in vna quaq; noctium ſurgebant adibãtque eccleſiam, vt ſimul orarent, prima quidem vigilia, quando plebs dormiebat ſurgebant ſoli clerici, qui tempeſtiue cubabant. Poſt verò mediam noctem clerici, & coniugati, ſoluti, pueri, & puellæ teſtante id Coſmo. k At poſtea refrigeſcente charitate & creſcente concupiſcentia multa & turpia in eccleſijs in congregationibus nocturnis fiebant. Et factum eſt, vt pauci etiam clerici noctu dictas congregationes adirent, imo nec etiã canonici eccleſiarum cathedralium. Vnde in religionibus bene ordinatis ille mos vſque hodie perſeuerat. Et religioſi vt hæc conſeruent debent conſiderare quam magnus erat ille ardor, quo ardebãt eccleſiæ primitiuæ fidẽles inſeruiendi ſuo Creatori & Redemptori: quanta cura & ſolicitudine vigilabant die ac noctu, & quam parum gaudebant hi qui iam ſuas horas abſoluiſſent & ab obligatione eas dicendi iã ſoluti eſſent & nunc plerique gaudemus, quantoque magis optabant reuerti ad orandum & colloquendum cum Deo, petẽdumque ab eo gratiam & opem quam nos. Nos vero contra affligimur deſiderio finis orandi & horas recitandi prout lamentatur Nauarrus. l

g Luc. 18.

h Iſidor. li. 1 de diuin. officio. cap. 23. Vvaldẽ. de ſacram. c 24 i Eſdræ. 2. c. 6.

k Coſmus in pag. qualiter horæ ver officiũ.

l Nauarr. de orat. cap. 3. not. 3. n. 31. & c. 8. in fi.

ARTICVLVS II.

Quomodo ſit officiũ diuinũ recitandũ.

REſpondeo dicendo, quod Innocẽtius a Tertius in Concilio Generali diſtricte præcipit in virtute obediẽtiæ omnibus prælatis, & clericis, ſeu perſonis eccleſiaſticis, vt diuinum officium nocturnum pariter & diurnum (quantum eis dederit Deus) ſtudioſe celebrent, pariter & deuote. Circa quã conſtitutionem eſt aduertẽdum, quod Leo X. prout refertur in b ſupplemento. *Conceſsit quod fratres Minores dicẽdo horas canonicas, & alia officia diuina in choro, vel extra ſatisfaciãt præcepto Capituli, dolentes, de celebratione miſſarum de dicẽdo ſtudioſe pariter & deuote, ac etiam regulæ ſuæ etiam ſi propter aliquam fatigationem vel aliã cauſam dicant ſedendo, aut deambulãdo, vel nõ integre verba proferendo, prout ſcripta ſunt propter negligentiam, aut imperitiam, aut malã pronuntiationem naturalem, propter defectũ linguæ, ſeu alias qualitercunque horas imperfecte dicãt aut cũ animi diſtractione, ac ſenſuũ vagatione, dum tamen nõ ex malitia hæc faciãt. Et ſimiliter conceſsit quod cum talibus male pronuntiãtibus, vel alios ſupradictos defectus faciẽtibus, dicunt officium diuinum, nõ teneãtur reiterare ab alijs imperfecte dicta, aut ab eis nõ integre audita propter diſtãtiã localem, vel ſtepitũ, vel aliã cauſam, ſed ſatisfaciant præcepto eccleſiæ, aut regulæ ſuæ, qualitercunq; audiendo quæ alij debent dicere præſertim in choro.*

a c. dolentes de celebra. miſſ.

b fo 59. con ceſ. 59.

Circa quas conceſsiones multa ſunt notanda. Et primo notandum eſt circa illa verba, *ſedendo aut ambulando*, quod epiſcopus Pariſienſis Gulliel. in ſua Rhetorica diuina ait proprium corporis habitum ad priuatũ cum deuotione, & citra diſtractionem orandum eſſe ſedere, & intuitu alicuius rei latere ſiniſtro cor in eo reſidẽs, vnde manat omnis motus & inquietudo quiete fruatur. Cæterum cũ corpus, q̃ corrũpitur c aggrauat animã, & grata ſit in omnibus rebus varietas

c Sapien. 7.

&

& faſtidij expultrix, qua in recitando horas canonicas, vſi ſunt etiã fratres Ægyptij, vt ſignificat Ioannes Caſsianus, *d* non inutile erit quandoque geniculare, nonnunquã ſtare, aliquando ſedere. Quin ait Nauarrus ex experientia reperiſſe deambulationẽ, etſi ſæpenumero nocet prodeſſe quandoque, præſertim cum ſomnus impugnat, eleuatis tamen oculis in cælum. Ex quibus videtur, quod qui orat priuatim, etiam ſi horas canonicas recitet, poteſt citra peccatum orare procũbens, iacens, vel recumbens, ambulans, vel quieſcens ſecundum Innocentium, & Hoſtienſem: præſertim ſi hoc fiat propter fatigationem, vel aliam cauſam, nõ tamen ex malitia. Si enim ex malitia hæc fiant diſtrahendo ſe ita, vt non habeant attentionem ad minus virtualem ſatisfaciendi non ſatisfaciunt, & ſi malitia eorum fuerit quædam diſtractio voluntaria & diuagatio mentis nõ tollens prædictam intentionem, & attentionem ſatisfaciunt, at minime mereruntur. Quod proh dolor frequentiſsime multi priuatim recitando facimus, & conſequenter perdimus fructum meritorium, & ſatisfactorium earum horarũ, quia per peccatum veniale nihil mereri poſſumus, cum per illud male mereamur, & vno eodemque actu bene & male mereri nequimus, prout reſoluit Nauarrus. *f*

Ex quibus infertur primo, quod conceſsio ſupradicta Leonis Decimi, ibi *Sedẽdo, aut ambulando*, non includit aliquod priuilegiũ ſecundum eundem Nauarrum. *g* Secundò infertur, intelligentia ad illa verba eiuſdem cõceſsionis, ibi, *Dum ex malitia hæc non fiãt.* Quod ſcilicet, ſint intelligenda de malitia voluntaria per quam perditur attentio ad minus virtualis ſatisfaciendi præcepto recitandi horas canonicas, non autem de malitia non tollente prædictam attentionem. Non obſtante enim ipſa licet recitãs minimè mereatur, dicto tamen præcepto ſatisfacit. Et in conceſsione Leonis Decimi tantum conceditur, quod ſatisfaciat præcepto, non autem quod meritum conſequatur.

Circa eadem verba, ibi, *Sedendo, vel deambulando*, Dubitatur, vtrum ſe veſtiendo recitans horas canonicas ſatisfaciat. Et licet Diuus Antoninus *h* dicat eos eſſe dignos reprehenſione, & vix ſatisfacere præcepto, quia ex profeſſo ſe immiſcẽt actibus ab attentione auertentibus. Quæ ratio videtur concludere, idem eſſe dicendũ de his, quos paſsim videmus recitare horas, colligendo herbas, roſas, vuas, inſtruendo ignem, pectendo caput, manus, ac faciem lauando, calamos ad ſcribendum aptando, & id genus alia faciendo. Attamen contrarium ab omnibus obſeruari videmus. Quis enim non aliquando recitando ſe ſcalpit, aut ad pullicem pungentem manum porrigit, non tendit oculos ad viridarium, & deambulans in margine fontis, fluuij, vel ripæ non proſpicit illa, gaudet vt que raucum per lenta murmur ſaxa ciat, vt inquit Poeta à Diuo Hieronymo citatus? *i* Secundo totus ferè mundus credit, & ſeruat id, vt ait Caietanus, *l* non peccare recitantes, dũ ſe induunt, dum modo pro viribus, recitãdis attẽdãt. Et Ioãnes Maior ait, quẽ poſſe iuſtè exuendo ſe recitare, cum non agat actum repugnantem actuali horarũ attẽtioni, ſicuti deambulatio non eſt actus contrarius dictæ attentioni, prout dictum eſt in ſuperioribus. Ex quibus colligitur, quod ſi ſint actus contrarij dictæ attentioni minimè ſatisfaciunt eos facientes recitando, cuiuſmodi ſunt ſurgere de lecto, induere, & calciare ſe valde feſtinanter, magna attentione inſtruere ſocũ, & præparare libros. Quorum actuũ certa regula minimè poteſt cõſtitui: ideo arbitrio boni viri relinquendũ eſt, quãdo ſunt actus repugnãtes attẽtioni, vel nõ iuxta iuridicã *m* doctrinam. Cuius muneris erit non ſolum naturam operis exterioris, ſed etiam modum & habilitatem agentis conſiderare. Poſſet enim quis induens veſtem, ita eſſe intentus recitationi præſatæ, vt non ſolum ſatisfaceret, ſed etiam vt omnino non peccaret: & è contra ita eſſe intentus ambulationi, aut indutioni (vt ita dicam) vt non ſolum non ſatisfaceret, ſed etiã peccaret. Et tales circũſtãtię poſſunt interuenire, vt nõ ſolũ ſatisfaciãt ſic recitãtes debitã attentionẽ habẽtes, ſed etiã mereantur id in ſtatu gratiæ faciendo, prout concludit doctiſsimus *n* Nauarrus, vnde infertur intelligentia ad conceſsionem Leonis X. quod ſcilicet, tales circunſtãtiæ poſsũt interuenire in mẽtis diſtractione, & ſenſuũ vagatione, vt non ſolũ nõ peccẽt fratres ſic horas canonicas recitãtes, ſed etiã mereantur ſi in ſtatu gratiæ id faciant. Quod vt clarius pateſiat, exemplo illuſtratur. Verbi gratia, quando aliquis vir ſpectatæ autoritatis peruenit ad finem alicuius horæ viſitaturus, aut interrogaturus horas canonicas recitantem, quam horam non

d Caſsian. lib. 2. de inſtit. c. 10. c. 11. & 12. e Nauar. de orat. c. 4. n. 13.

f Nauarr. in man. pag. 7 n. 2.

g Nauar. de orat. c. 19. n. 85.

h D. Ant. 2. p. ti. 9. c. 3. § 3. ver. tertia negligẽtia.

i c. nũquam de conſ. d. 5 Caie. 2. 2. q. 83. ar. 3.

m ca caſus, de offi. dele ga. l. 1. ff. de iur delib.

n Nauar. de orat. c. 13. n. 49.

non poteſt finire, & ſimul vt decet illum recipere, niſi recitet componendo ſe ſimul capillos, pileum, veſtem, calceos, & alias veſtes mutando. Hoc enim caſu nõ videtur peccare, modo conetur mediocriter ad recitationẽ attendere. Alio exemplo hoc ipſum declaratur. Verbi gratia, quando aliquis lecto abſque culpa incumbens ad celebrandam miſſam publicam hora inſolita vocetur, & recitare vſque ad primam incluſiuè, & pergere ad eã celebrandam tempore opportuno nequeat, niſi ſurgendo, veſtiendo & calceandoſe, & alia ad id præparatoria faciendo recitet, nam in hoc caſu id abſque peccato facere poterit.

Circa eandem conceſsionem ibi, *vel nõ integre verba proferendo*. Nota quod non ſatisfaciunt præcepto recitandi horas canonicas hi, qui dum cantant, aut recitant, omittunt tãtã partem verſuum, vel pſalmorum vel deglutiendo, corrumpendo, vel ſyncopando verba, ſyllabas, vel literas, adeo quod ex ita omiſsis, vel corruptis fiat pars notabilis horæ. Qui enim id faciunt non recitãt eas integras iuxta decreta *o* Concilij Romani, & Cõcilij Vienenſis, quę grauiſsime hęc reprobarunt, & maximè reprobauit ſtatutum *p* eccleſiæ Gallicanæ, dicens non debere nos recitare horas canonicas pronuncian do in gutture, aut inter dentes deglutiendo aut ſyncopando dictiones. Quod viſione quadam optimè confirmat Diuus Antoninus. *q* Ex qua doctrina infertur intelligẽtia ad verba propoſita dictæ conceſsionis Leonis decimi, quod ſcilicet, non ſint intelligenda de omittẽtibus partem notabilem, in his ſiquidem nõ militat ea ratio, quæ militat in parte non notabili, nã priuilegia ſunt reſtringenda, & non amplianda in his quæ poſſunt eſſe occaſio peccãdi. Et ſi dicatur, quod ſecundum hoc nihil proderit hoc priuilegium, contra tradita in iure: *r* reſpondetur, quod licet hoc priuilegium nihil concedat vltra ius, multum tamen confert ad pellendos ſcrupulos, & alios effectus in eo contentos, prout notat Nauarrus. *ſ* Quod ſatis ſentit Collector *t* priuilegiorũ mendicantium, qui recitans ſupradictum priuilegiũ ait in margine pro fratribus ſcrupuloſis. Secundo reſpondet idem Nauarrus, *u* quod hoc priuilegium prodeſt ad tollendã obligationem, qua religioſi nonnunquam obſtringi poſſunt, ad ſupplendum ſub pęna peccati venialis aliquos defectus qui ſolum peccatis venialibus cõmittuntur. Pro quã intelligentia facit, quia hoc priuilegium nõ excuſat à peccato veniali eos qui committunt defectus in eo contentos, ſolum enim conceditur in fauorem recitantis, vt non obſtantibus dictis defectibus videatur ſatisfacere decreto capituli dolentes, etiam ſi eos poſtea non ſuppleat, quod clarius articulo ſequenti patebit.

Circa eandẽ conceſsionẽ in quantũ dicit quod recitans horas canonicas, *Non tenetur reiterare ab alijs impefectè dicta*. Nota, non eſſe vtilem repetitionẽ aliquorũ ſcrupuloſorum, qui quaſi murmurando ſupplent in choro, vel extra chorum principia horarum capitularum, & eorum quæ de conſuetudine vnus ſolus dicit: imo talis repetitio à viris doctis & timoratis ſuperflua & ſuperſtitioſa reputatur, & peccatum inquietans intellectum dicitur, cum ſit maius Dei obſequium audire illa deuotè, humiliter, & tranquillè, prout aiunt Paludanus *x* & alij quos refert & ſequitur Nauarrus, qui ait, quod non eſt tam vtile recitare priuatim prius in domo, aut in eccleſia ea quæ poſtea canenda & dicenda ſunt communiter in choro eo prætextu, quod ea recitatio communis, vel cantatio, ſæpe fit minus attente, quia partem attentionis adimant aliena errata partim propria, partim, quod dictum ab vno non ſatis auditur ab alijs, partim collo quia, aut nimis poſterus vnius vel alterius aggreſſus, aut tardus ingreſſus, aut id genus alia. Et quod interdum ſit damnoſum probatur. Nam qui priuatim recitant horas, vt plurimum non curant ſatis circunſpecte eas recitare, eo quod iterum eas ſunt recitaturi & poſtea eas recitantes minus attẽdunt eis eo quod iam ſemel dixerint. Ex qua doctrina colligitur ſupradictam cõceſsionem Leonis Decimi nullum continere priuilegium ſed tantum fuiſſe impetratam ad pacandas ſcrupuloſas & timoratas conſcientias fratrum.

o c. dolẽtes de celebra. miſ. c. 1. eodem tit.

p Tit. qualiter horæ di. extra chor.

q Ant. 2. p. ti. 9. c. 13. §. 30. col. 3.

r c. in his de priuil.

ſ Nauar. de orat. c. 13. n. 17.

t Collect. titu. officium diuinũ. 1. §. 8.

u Naua. vbi ſup. n. 88.

x Palud. in 4. d. 45. q. 2. Nau. de oratio ca 10. q. 4. n. 45.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſatisfaciant fratres officio Diuino ſupplendo poſtea defectus.

REſpõdeo dicendo, quod qui contrahunt ſyllabas, & dictiones deglutiũt & ſuos verſus incipiũt, ante quam hi, quibus

quibus cum recitant suos absoluant, grauissime peccant,& etiam qui recitant cum his, qui toties hoc faciunt, vt iudicio boni viri fiat notabilis confusio, mortaliter peccant, quamuis qui parum nō nisi venialiter,prout tradit Nauarrus. a Quod intellige, si hoc faciunt sine proposito iterum recitandi, & de facto non recitant. Vnde Sixtus quartus, b *Concessit omnibus fratribus Minoribus non valentibus persoluere diuinū officium bene ac diligenter in choro, prout tenētur, quod si per defectū visus, vel auditus aliquid prætermiserint, non teneātur illud omissum, iterum persoluere, sed dicant vnū psalmum in fine horarum, & hoc sufficiat eis,* Et Innocentius c VIII. *cōcessit, quod quando fratres Minores aliquid dimittunt de diuino officio, non ex dolo possint supplere cum aliquo psalmo, vel dicendo orationē dominicā, vel Aue Maria, & idem ad literam reperitur cōcessum per Alexandrum Sextum.* d Et notādā sunt illa verba, *non ex dolo*, nā secundū ea est intelligendum, & restringendum priuilegium Sixti quarti, quod scilicet, fratres qui ob defectum auditus dolo, & lata culpa aliquid prætermiserint, non possint illud supplere cum psalmo, aut dicendo orationem Dominicā, vel Aue Maria. Et hoc etiam modo est intelligenda cōcessio Leonis e decimi, qua *Concessit, quod quicunque dixerit post quamlibet horam diei infrascriptam orationem, & in fine illius vnū Pater noster, & Aue Maria, pro fœlici statu suæ sanctitatis, & Ecclesiæ sanctæ Dei cōsequatur plenariā remissionē omniū defectuū in illa hora humana fragilitate cōmissorum.* Nam aduertendum est, quod dicit, humana fragilitate, & non humana malitia, & dolo. Oratio autem quæ dici debet, est sequēs. *Sacrosanctæ atq; in diuiduæ Trinitati crucifixi Iesu Christi Dñi nostri humanitati & Beatissimæ, ac Glorioſissimæ Virginis Mariæ facūditati, siue integritati, & omniū sanctorum vniuersitati sit sempiterna laus, honor virtus, & gloria ab omni creatura, nobisq; remissio peccatorum per infinita sæculorū sæcula, amen. Et beata viscera Mariæ Virginis quæ portauerūt Christū Dominū.* Et idem Leo X. f ampliando prædictam gratiā *Cōcessit, quod non solum sufficiat suprascriptā orationem dicere pro supplemento vnius horæ quando dicitur per se sola, sed etiā omnium horarū, quæ dicūtur semel siue vno contextu, licet aliquod paruū interuallū inter vnā & aliā fiat.* Et supra dicta priuilegia dicit Nauar. g esse intelligenda de parte non notabili, & quando tam exiguū est, quod omittitur, quod licet omitteretur cū culpa, & nō suppleretur, nō imponeret necessitatē repetendi sub pœna peccati mortalis. Et ita ait Nauar. h quod caueant fratres, qui dicta cōcessione vti voluerint, ne sit eis occasio negligentibus horas canonicas recitandi.

a Nauarr.in man.c.n.11.
b Habetur in li.monu. in1 impre. fol.62.& in 2.fo 6.concef.98.& in sup.fo. 100. vsque. 383.
c In1.impr. fol.66.concef.249.
d Habet. in suppl.fo.99 concef.362.
e Habet. in suppl.fo.6. concef.168.
f Habet.in suppl.fo.67 concef.268.
g Nauar de orat.c.17.n. 84.
h Naua.vbi sup.n.89.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum officium diuinum possit dici mentaliter.

REspōdeo dicendo, quod Leo a X. cōcessit, *Vt ne fratres Minores in tuo se impediant in officio diuino, aut alijs sint fastidiosi quod illa quæ in ordinario iubentur dici secretè sub silentio tā in horis canonicis, quā etiā in missa non teneantur proferre vocaliter sed satisfaciāt dicendo mentaliter, aut legendo inter se librum, quia aliqui deuotius sic dicunt, & absq; impedimento & fastidio illorum, & quod eodem modo possit facere, qui solus dicit officium per se cum prolatio verbalis sit præcipuè, vt ab alijs intelligatur.* Circa quam concessionem in quantum dicit, quod mentaliter possunt

a Habetur in suppl.fo. 59.conc.70

poſſunt fratres dicere illa quæ ſub ſilentio ſunt recitanda, eſt notandum ſecundũ Nauarrum *b* in hoc non eſſe priuilegium, quatenus continet ſufficere dicere horas canonicas abſque expreſsione vllius verbi, quod audiri poſsit ab alio, licet contineat priuilegium, quatenus dicit, ſufficere dicere mentaliter abſque vlla voce ſecreta, vel publica. Nam omnis oratio publicè, aut ſecreto dicenda requirit verba ſaltem ſecretè inter dentes & labia formanda: omnes enim canones & ſtatuta breuiariorum decernunt, vt horæ dicantur, & nulla quod mente tantum concipiantur.

b Nauar. de orat. c. 19. n. 88.

ARTICVLVS V.

An fratres poſsint officium diuinum mutare, ratione alicuius negotij, aut occupationis magnæ.

REſpondeo dicendo, quod Leo Decimus *Cõceſsit fratribus Minoribus, vt poſsint officia feriarũ, quæ ſunt prolixiora anticipare dieb', quibus ſũt otioſi, & officia feſtiua quæ ſunt breuiora reſeruare in eos dies, quibus credunt ſe eſſe occupatos concionibus, & confeſſionibus, modo id non faciant in fraudẽ ſed ad melius ſtudendum, & prædicandum & confeſſiones audiendũ.* Quod ait Nauarrus *a* non eſſe priuilegium, cum quaſi ſimile, & tantundem conceſſum ſit à iure communi. Secundum enim legem ordinariã cũ ſuperuenerit aliqua occupatio ſubito, vel eo modo, quo non poteſt ei prouideri, neque omitti ſine ſcandalo, aut peccato eſt iuſta cauſa non recitandi horas canonicas, ſecundum Hẽriquum de *b* Gandauo, cui ſuffragãtur Maior & Sylueſter. Vt ſi occurreret neceſsitas ſubito horas omittendi ad pacificandum populum rixari volentem aut neceſsitas habendi concionem, quę non niſi magno cum ſcandalo omitti poteſt. Et idem iudicat Nauarrus de confeſſarijs audientibus confeſsiones ſeptimana ſancta, aut tempore talis iubilei, ad quod quærendum oporteat quem omnium omnes in vna hebdomada confeſsiones audire. Hi enim ſecundum Nauarrum recitando horas canonicas maiores citra preces excuſarentur à minoribus ab officio defunctorũ, â cantico graduum, & à pſalmis pœnitentialibus, etiam ſi ad ea recitanda priuatim tenerentur. Quin & tanta poſſet occurrere neceſsitas, vt merito excuſarentur à maioribus, & fortiori ratione ſatisfaceret is qui ſciès ſe die ſequenti occupatiſsimum fore antici paret eas in veſpere præcedenti. Quod ipſum dicit Nauarrus de illo, qui prælectionẽ habere deberet illo die in concurſu publico aliorum candidatorum, & deberet defendere aliquas concluſiones, quod vt debite fieret plurimum Reipublicæ, vel ipſiuſmet priuatæ perſonæ intereſſet, & ſtudium in id neceſſarium recitationem officij non compateretur. Ex quibus conflat, hoc priuilegium parum, aut nihil concedere. Et ad hunc modũ eſt accipienda alia conceſsio facta ab Eugenio IIII. anno Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſexto, cõgregationi ſanctæ Iuſtinæ, & à Iulio Secundo anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptimo, cõgregationi Camaldulenſi, & à Leone X. anno Dñi milleſimo quingenteſimo decimotertio, *Quod ſcilicet fratres in officijs monaſteriorum occupari, ideoq; in choro intereſſe nequeuntes, aut qui alias non docti ſunt, aut minus experti, vt officium diuinum commode dicere poſsint (dummodo in ſacris non ſint ordinibus conſtituti, licet profeſsionem emiſerint) ad perſoluendum integre diuinum officium non tenentur, ſed prælati conſideratione ſubditorum, vltra officium Beatæ Virginis, ad quod obligatos remanere Summus Pontifex voluit aliquid aliud dicendum, illis imponere poſsunt, quo dcũ animi alacritate perſoluãt.* Hoc enim priuilegium nullum eſt ſi occupatio & ignorantia, & imperitia ita dictos fratres premit, vt ab recitando officio diuino ſint exẽpti. Et ſimiliter explicãdũ eſt priuilegiũ cõceſſum à Clemẽte VII. ſocietati clericorum S. Sylueſtri, & ſancti Andreæ de vrbe, qui alias Theatini nuncupantur, vt refertur in *c* compendio Diui Hieronymi, *dicente quod fratres prædicationi verbi Dei, audientiæ confeſsionum, & ſacræ Theo-*

a Naua. vbi ſup. in fin.

b Gandauẽ. quodl. 15. q. 10. Maior in 4. d. 12. q. 6. co 4. Syl. ver. hora. q. fin.

c In cõpend. Hier. Hiſpan. fol. 103. §. 70.

Theologiæ, & ſacrorũ canonum ſtudijs inſiſtentes ad ſuã, & animarũ fideliũ vtilitatẽ, & qui occupantur infirmitate propria, aut infirmorum fratrum cura tione, ſatisfaciant pro horis canonicis recitãdo certum numerum pſalmorum per priorem eis aſsignãdorum, numero non minus ſeptem aut ſex cum deuotione, aut orationem dominicã ſepties, & Symbolũ Apoſtolorũ bis, grauiter autem ægrotantes orationem dominicã ſepties in die recitantes, ſeptem horis canonicis ſimiliter ſatisfaciãt. Et ſimiliter eſt explicandum priuilegiũ Leonis X. *d* de antepoſitione horarum, & poſtpoſitione propter aliquas occupationes. Et aduertendum, quod Innocentius Octauus, *conceſſit quod fratres minores profeſſi neſcientes per ſe plene perſoluere officium diuinũ non teneantur ad id ſub pœna peccati mortalis, donec ſciuerint illud, dummodo faciant quod in ſe eſt, & dicant ſicut ſciunt, & vltra dicant horas fratrum laicorum.*

d Habetur inſuppl. fo. 60. conceſ. 128.

e Habetur in libro monum. ordi. fol. 65. in. 1. impre. §. in 2 fo. 96. cõceſ. 156. & in ſuppl. folio 100. cõceſ. 373.

ARTICVLVS. VI.

An religioſi recitãtes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias.

REſpõdeo dicẽdo quod Leo a Decimus *Conceſſit fratribus Minoribus, qui recitauerint ſuas horas ex libro, vt lucrifacerent indulgentiam medietatis peccatorum, quæ die quo ſic dixerint officium perpetrauerint.* Et hoc eſt mere priuilegiũ, & iure optimo conceſſum, cum melius ſit dicere horas canonicas ex libro quam memoriter. Sed contra hoc facit, nam ad contẽplandum Deũ, & diuina, mens recitantis memoriter videtur eſſe magis libera & minus occupata, & ita paratior ad maiorem attentionem. Sed reſponderi poteſt, quod licet hoc reſpectu melius ſit recitare memoriter, quam ex libro, alijs tamen eſt melius, puta indoctis, recitare ex libro. Tum, quia recitans multa memoriter diſtrahitur facilius ad extranea, quam ſi ex libro recitet, præſertim ſi eſt indoctus non intelligens ea quæ recitat. Tum quia nonnihil colligitur ex lectione ad habẽdam attentionẽ ad minus verbalem, reſpiciens verba, & eorum ordinem. Quare Nauarrus *b* inquit ipſum experientia recepiſſe ſibi melius eſſe recitare partim legendo, partim vero memoriter. Neceſsitas enim, vel propoſitum recitãdi, ſemper legẽdo, vel ſemper memoriter id faciendo attentionem actualem impedire ſolet. Itẽ *c* Alexander Sextus cõceſsit. *Omnibus dicentibus in hymnis Beatæ Virginis. Quẽ terra pontus, &c, & O gloriosa Domina, &c. Verſum, Maria mater gratiæ,* Decẽ annos indulgẽtiarum pro qualibet vice. At hac conceſsione non poſſunt modo frui religioſi obligati ad recitandum horas canonicas, iuxta ritũ breuiarij Romani reformati. Ad cuius breuiarij maiorem obſeruationem ordinatum eſt à Pio Quinto pontifice maximo, vt nihil poſsit addi, neque minui, vt ſtatim declarabitur. Ex quibus conſtat, quod cum indictis hymnis talis verſus minimè contineatur, minime etiam ſit addendus.

b Nauar. de orat. ca. 19. nu. 88. con. 10.

c Habetur in lib. mon. 1 impre. fo. 66. & in 2. fo. 70. conceſ. 170.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati poſsint diſpẽſare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando.

REſpõdeo dicẽdo, quod Leo Decimus a *Quia fuit ſibi expoſitum, quod aliqui fratres ſcrupuloſi, quãdo ſunt infirmi fere nunquam poſſunt, nec ſciunt ſe determinare, quando licite poſsũt dimittere dicere horas canonicas, conceſsit, quod ſiue propter febrem, aut dolorem intẽſũ, vel aliã infirmitatẽ fratres fuerint grauati ſatisfaciũt dicẽdo pro horis canonicis pſalmos, hymnos, Paternoſter Aue Maria, vel alia iudicio prælati, ſeu præſidẽtis loci, aut cõuẽtus aſsignanda.* Et hoc quãdo medicus corporalis (ſi cõmodo

a Habetur in ſuppl. fo. 59. cõceſ. 171

a Habet. in ſuppl. fol. 94. conceſ. 298.

depotuerit haberi) dixerit eſſe nociuũ infirmo, excuſat à recitatione horarum ſecundũ Innocentium. *b* Quod non de quacunque ægritudine eſt dicendum, ſed de illa tantũ, qua ægrotanti pronũciatio horarũ directe, aut indirectè obeſt notabiliter. Et eſt aduertendum, quod eſt aliquis morbus, quo excuſamur ab horarum recitatione, vſque ad meridiem, aut veſperas, & non tota die: qualis eſt febris tertiana, aut quartana ſtatim à meridie ceſſans, ita vt medici docti & probi iudicio non noceat ægrotanti illa horarũ pronunciatio. Dixi, probi, quia nõnulli ita ſunt faciles in abſoluendo ægrotos ab obligatione & legibus eccleſiaſticis, imo, & ab ipſius Dei præceptis, ac ſi earum ipſimet eſſent authores. Vnde ait Ambroſius. *c* Contraria ſunt diuinæ conditioni præcepta medicinæ, quæ à ieiunio reuocant, lucubrare nõ ſinunt ab omni intẽtione meditationis adimunt: itaq; qui ſe medicinis dedere rit, ſeipſum ſibi abnegat. Et ille ægrotus, qui poteſt ſerio loqui, & alia negotia profana tractare cum ſuis amicis ab horarum recitatione minime excuſatur, cum hoc non ſit illo facilius, prout aduertit *d* Nauarrus. Vnde videtur parum, aut nihil concedere priuilegium ſupradictum, cum non libere concedatur prælatis authoritas ad diſpenſandum in ſupradictis, ſed tunc quãdo medicus corporalis (ſi commode haberi poteſt) dixerit eſſe nociuum infirmo recitare. Vnde ad alia copioſiora priuilegia deueniendum eſt ſcilicet, ad conceſsionem Eugenij Quarti.

b Innocen. in c. 1. decel. miſſ.

c c. contraria de conſec. d. 5.

d Nauar. de orat. cap. 10 n. 2. cũ ſeq.

Qua conceſsit, quod quilibet pro tempore Abbas, Prior, ſiue Prælatus quorũlibet monaſteriorum cõgregationis ſancti Benedicti Hiſpaniæ poſſunt libere diſpẽſare cũ omnibus & ſingulis præſentibus, & futuris monachis quorumcunque monaſteriorum huiuſmodi, qui ſine tedio nõ poſſunt dicere horas canonicas, quod tempore infirmitatis vel poſtquam conualuerint loco horarũ, ac officiorum, ad quæ alias tenebantur, dicãt aliquid certum ad arbitrium ipſorum miniſtrorum, & non teneantur ad illud officium canonicum. Ac cum prælatis ipſis ſimili modo, quilibet presbyter monachus per quenuis eorum eligendus etiam diſpenſare poſsit, Et eandem cõceſsionem pro infirmis & ſenibus fertur conceſsiſſe Martinus Quintus fratribus ſancti Hieronymi, prout habetur in compendio Mendicantium. e §. 10. & 11.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum itinerantes fratres poſsint recitare horas canonicas non per breuiarium, quo aſtringũtur eas recitare.

REſpõdeo dicendo, quod Innocẽtius a Quartus prout habetur in libro Monumẽta ordinũ. *Cõceſsit fratribus Minoribus, vt quando ratione itineris, vel alterius rei cauſa extra conuentus ſeu loca ſua quẽlibet, vel quoſlibet eorum cõtigerit degere, poſsint diuinũ officium fratres cum fratribus, aut ſimul cũ alijs regularibus perſonis vel quilibet ſeparatim facere, alio quam Romano ordine placuerit. Et quod id ſufficiat ad perſoluendum debitum, ad quod fratres ratione regulæ teneẽtur, nec iterum proprium officium dicere teneantur.* Sed videtur hoc priuilegium eſſe derogatum per conſtitutionem Pij V. datam Romæ apud Diuum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, octauo idus Iulij, Pontificatus ſui anno tertio, qua præcipitur Regularibus, vt breuiario Romano reformato per Concilium Tridẽtinum vtantur, & vt nullo alio poſsint vti, nec ipſi aliquid addere, vel minuere. Et addit: *Ac etiam abolemus quæcumque alia breuiaria, vel antiquiora, vel quouis priuilegio munita, vel ab Epiſcopis in ſuis diœceſibus promulgata, omnẽq; illorũ vſum, de omnibus orbis eccleſijs, monaſterijs, cõuentibus, militijsq;, & ordinibus & locis virorũ vel mulierũ etiam exem-*

a In. 1. imp. fol. 55. & in 2. fo. 138. cõceſ. 505.

exemptis, in quibus alias officiū diuinū Romanæ Ecclesiæ ritu dici cōsueuit, aut debet illis tamē exceptis, quæ ab ipsa prima institutione a Sede Apostolica approbata, vel cōsuetudine, quæ vel ipsa cōsuetudo ducētos annos antecedat, aliis certis breuiarijs, vsos fuisse cōstiterit. Quæ constitutio est cōsiderāda ibi, *omnēq; illorū vsum* Per hæc enim verba videtur, quod nō possint fratres vti dicto priuilegio. Sed respondeo, cōtrariū esse tenēdū. Nā etiā si Pius V. supradicta præciperet, reuocādo ibi omnia priuilegia in contrarium, hoc debet intelligi, quādo semper relinquitur vsus dicti breuiarij, at non quando virtute alicuius priuilegij particularis, causa legitima concurrēte dispensatur, vt per aliud aliquādo breuiarium possint horæ canonicę recitari. Exquibus infertur priuilegia relata in articulo superiori cōcessa infirmis, & senibus minime esse per dictam constitutionē reuocata, cū ipsa dentur in casibus particularibus iustis causis ea petentibus. Aduertendū insuper prout in nostra summa confessorū late dixi, quod etiā si in dicta constitutione, & in alia Gregorij Tertij decimi, quæ habetur in officijs Hispaniarum in breuiario contentis præcipiatur, vt ordo breuiarij minime immutetur: non tamē erit peccatum mortale duabus aut tribus vicibus hunc ordinem mutare recitādo deferia, aut de sancto in diebus, in quibus de ipsis minime celebratur. Erit tamen peccatum mortale id sæpesæpius facere: cū recitās deficiat notabiliter ab vnitate & conformitate, quam vult Summus Pōtifex adesse in horis canonicis recitandis. Quæ vnitas maxime fuit commendata in Concilio c Toletano quarto, & vndecimo Iuxta quam doctrinā debet explicari, quod absolute sine aliqua limitatione cōcedit Pater Medina in sua instructione cōfessorum

c Cōc. Tol. 5. c. §. 11. c. 3. Medin. in sum. fo. 105

ARTICVLVS IX.

Vtrum socius alicuius religiosi possit recitare horas canonicas iuxta priuilegium concessum dicto religioso.

REspondeo dicendo, quod religiosus dispēsatus, vt possit recitare horas canonicas breuiario breui, aut recitare ante tēpus, potest recitare cum socio: ita vt dictus socius possit vti tali priuilegio, & satisfacere suæ obligationi. Et probatur, nam tale priuilegium extenditur ad socium, vt tenet & probat Henriquez a Quod probat argumento priuilegiorum & lucrorū, quæ in contractu Societatis obueniunt. At hoc fundamentum non omnino concludit, vt vniuersaliter talis opinio, vt vera recipiatur Nam lucra obueniētia in contractu Societatis ideo veniunt, quia ex voluntate contrahentium constat voluisse eos hac conditione contrahere, at quis vnquam audiuit priuilegium regale vni ex socijs quæsitum alteri socio conuenire. Vnde reciperem ego opinionem Henriquez casu, quo priuilegium alicui concessum esset aliquo modo frustratorium, si socio non communicaretur. Velut si alicui ratione senectutis, aut necessitatis alicuius concederetur, priuilegium recitandi horas canonicas per quoddam breuiarium trium lectionum, intelligens ipse concedens ipsum per se solum minime horas canonicas etiam breues sine socio, nisi cum maxima difficultate posse persoluere. Nam hoc casu sicut priuilegium concessum vni ad suum correlatiuum extendetur, iuxta tradita à Nauarro, b & à Didaco Perez: ita hoc priuilegium datum alicui seni cæcutienti ad suum præsumptum correlatiuum, scilicet, socium sine quo nō potest decenter, & vt decet recitare extenditur, alias priuilegium esset inutile, cum ipse difficile posset inuenire socium, qui cum ipso vellet orare, si recitando cum eo non adimpleret suam quoque obligationem. Et certe priuilegium contra ius commune datum in aliquo debet verificari: quo dato, in alijs debet restringi, iuxta tradita à Rebuffo, d & à Mandosio, & à Nauarro, Ex quo concluditur supradictū priuilegium extra supradictum casum nō esse protelandum. Vt verbi gratia, si priuilegiatus posset sine aliqua necessitate eligere quē quam socium, vt recitando secum à recitatione horarum canonicarum per breuiariū nouem lectionum liberaret. Et confirmatur Nam dispensatus ad ordines intelligitur ad minores: quia in hoc casu potest dispensatio verificari, & ideo cum sit contra ius ad alium casum minime est extendenda.

a Hēri. li. 7. de iudul. c. 3 n. 4.

b Nau. c. 23. n. 47. Perez in l. 3. & fin. co. pen. ti. 1. li. 9. ordi.

d Rebuf. in praxi. bene fi. tit. disp ē. ad plura. n. 64, Mandosio in re, de idoneit. q. 7. n. 1. & reg. 8. q. 7. n. 1. Nauar. c. 12. nu. 79. & indul. not. 9. n. 8.

(?)

ARTICVLVS X.

An religiosus liberatus propter eius infirmitatē à recitatione horarū canonicarū, sit etiā liberatus ab earū auditione, aut à parte quam potest recitare.

a Gerar. de assidui. orā.

b Innocē. in c. 1. de celeb miss.

c Palu. in. 4. d. 15. q. 5. a. 5.

d DD. in. c. cū dilecti de dol. & cōtumac.

e Nauarr. de orat. ca. 10. ā n. 9. vsq. ad n. 18. inclusiue

RESpondeo dicendo, quod Gerardus a tenet, nō esse exēptū ab earū auditione, si haberet, qui eas recitaret. At cōtrariū est tenendū cum Innocentio. b Iure enim communi cauetur, vt horas pronūcient clerici, non autem vt audiant, laici vero vt audiant, & nō vt pronunicient, vt singulariter notauit Paludanus. c Quantum vero ad alteram partem propositam in articulo quæstionis dico videri, quod nō excusantur â parte quā cōmode possunt recitare: sicut excusatus ab aliquibus diebus quadragesimæ iejunādis, non excusatur à parte quā potest ieiunare. Sed in nostro casu contrarium est dicēdū, alioquin nullus infirmus, cæcutiens, aut aliquo modo impeditus, qui aliquanto tempore consueuit recitare excusaretur, quādoquidem vix vllus talis est, qui aliquam partem horarum memoriter dicere nequeat. Præterea, quia præceptum obligans ad aliquid certo modo faciendum, nō obligat adquamlibet partem eius eo modo quo fieri potest faciendam, vt præceptum eundi Romā non obligat impotentem ad eundum vsque ad mediū itineris, si possit, secundum mentem omnium Doctorum d Nec qui tenetur audire missam totam in die festo tenetur audire partem eius, quando totam minime audire potest. Et ratio horū est quia non hoc intēdit Legislator siue præcipiēs. Vnde in proposito ille, qui propter infirmitatem non potest & excusatur à recitādo officio diuino licet posset aliquā partē eius cōmode recitare, ad ipsius recitationē minime tenetur: quia adhoc non fuit intentio Legislatoris istum obligare, vt explicat Nauarrus. e At obligatus ad ieiunandū totam Quadragesimam non potens eam totā ieiunare, non excusatur à parte, quā cōmode potest, cū Legislator hoc intēderit. Sed dices: ex quo colligitur talis intentio. Ad hoc respondeo, quod colligitur ex eo quod perplexitas in lege diuina, & humana est euitāda. Et si legislator obligans ad eūdum Romam, & ad totam missam audiendam, & ad horas canonicas recitandas vellet impotentes hæc efficere, ad partes quas possent teneri, certe perplexitas esset maxime intricabilis, cum nemo posset facile decernere quas partes posset & quas non. At in precepto ieiunandi hæc perplexitas moraliter loquēdo non consistit, cum facile quis posset cognoscere experientia teste, non posse totam Quadragesimam ieiunare, at partem sic, arbitrio medici corporis, & spiritualis compēsandam. Ex quibus colligitur explicatio ad supradicta priuilegia, scilicet qnod illi cum quibus dispēsatur, vt horas canonicas minime teneantur recitare, quia commode propter eorū infirmitates id minime possunt efficere, ab earum recitatione omnino liberātur, etiam si aliquam earum partem possent commode persoluere.

ARTICVLVS XI.

Vtrum possint prælati regulares mutare aliquid addendo vel minuēdo de officio diuino

a Glos. in c. 19. dist.

a. Glosa in cap. Eleutherius dist. 92.

RESpondeo dicēdo, quod glossa a quędā cōmuniter recepta dicit, posse episcopos in suis diœcesibus nouā formā pronūciādi horas canonicas inducere, & per cōsequēs possūt addere & minuere. Sed Pius V. in cōstitutione superius allegata hāc autoritatem Episcopis abstulit in hunc modū *Omni itaq; alio vsu cuilibet, vt dictū est interdicto hoc nostrum breuiarium, ac precandi psallendique formulam, in omnib⁹ vniuersi orbis ecclesijs, monasterijs ordinibus & locis, etiam exemptis, in quibus officiū ex more & ritu Romanæ ecclesiæ dici debet aut cōsueuit, salua prædicta constitutione & consuetudine prædictos ducentos annos superāte, præcipimus obseruari: statuētes breuiariū ipsum nullo vnquam tempore, vel totū, vel ex parte mutandum, vel aliquid addendum, vel omnino detrahendum esse.* Hæc Pius Quintus. Vnde infertur, quod quoad nostram religionem Minorum, & ad alias, quæ per breuiaria ante ducentos annos composita non recitabant, reuocatum est

iam

iam ex parte priuilegium Leonis Decimi. *Qui conceſſit quod capitulum generale duntaxat habeat facultatem declarandi dubia, quæ occurrerint circa officium diuinum, & ordinandi, & addendi, & mutandi quidquid videbitur profratribus expedire tam in regulis, quã in kalendario.* Dixi *ex parte*: nam iam non habent autoritatẽ aliquid immutandi minuendo, aut addendo, prout dictum eſt in conſtitutione Pij V. Habent tamẽ autoritatẽ declarãdi dubia, ſicut Doctores interpretãtes iura, nãlicet ipſis nõ cõcedatur autoritas ad aliquid ipſis addẽdũ, aut minuẽdũ cũ nõ ſint Legiſlatores, habẽt tamẽ autoritatẽ ad doctrinaliter interpretãdũ. Vndevenit explicãdũ aliud priuilegiũ[b] Leon. X. in quo cõcedit *Quod miniſtri fratrum Minorũ in ſingulis Capitulis prouincialibus reſpectiue poſſint decõſilio definitorũ nominare duos vel tres fratres, qui ſic nominati poſſint ordinare vnũ kalendariũ ſanctorũ feriarũ, & Dominicarũ pro toto anno cũ regulis neceſſarijs. Ita quod ſemper inquacũq; prouincia tãfratres, quã moniales illarum prouinciarũ reſpectiue idem officiũ, & de eodem ſancto, vel feſtiuitate, aut feria faciant, ne varietati & diſcordiæ locus detur, dum tamen nõ multũ diſcrepent á kalẽdario Romano.* Hæc enim verba poſteriora, ibi. Dum tamẽ non multũ diſcrepent à Kalendario Romano iam hodie nõ habent locũ: ipſi enim patres nec multum neque parum poſſunt diſcrepare à Kalendario Romano reformato, & ſic ſublatis dictis verbis, iam priuilegium ſupradictum, priuilegium minime dici poteit, cum ſecundum poteſtatem ordinariã, poſſint prælati prouinciales prædictum miniſterium fratribus committere.

[b] Habet. in ſupp. fo. 61. conceſ. 190.

ARTICVLVS XII.

Vtrum aliquis ratione priuilegij poſſit recitare ſecundum diuerſa breuiaria

REſpondeo dicendo, quod hæc quæſtio poteſt habere duas partes. Prima eſt, an poſsit quis ratione priuilegij recitare eodie ſecundũ vnũ breuiariũ, & alio die ſecundũ alterũ. Secunda pars eſt, an ille qui ſecundum formã duorum breuiariorũ poteſt ſatisfacere, ſatisfaciat recitãdo horas vnius diei ſecundum formam vnius breuiarij, & horas alterius partis diei ſecũdum formam alterius breuiarij. Quãtum vero ad primam partem dico, quod licet à nõnullis in dubium verti ſoleat: tenendum tamen eſt, quod recitans omnes vnius diei horas in choro, aut extra eum, ſecũdum formam breuiarij alicuius ſecundum quam licet ei recitare ratione cuiuſdã priuilegij, vel ratione iuris cõmunis, non obligatur ad prononciãdum vllam illarum ſecundum formam alterius breuiarij, etiam ſi horas præcedẽtis diei per ipſum recitauerit. Vnuſquiſque enim dies eo ſaltem durante ſuam propriam habet obligationem, cui nec poſt neque ante illũ ſatisfieri poteſt prout determinat Ancharranus[a] & Coſmas.

Quãtum vero ad alterã partem dico videri, quod ſatisfaciant illis diebus, in quibus ſecundum vtrũque breuiarium dicitur officium de vno eodem ſancto, vna eadẽque feria, vel Dominica, maxime ſi quod recitatur ſecundum formam breuiarij extra ordinarij ſit prolixius, quã quod recitatur ſecundum formam ordinarij. Et probatur: quia nullo iure obligatur quis ad pronunciandum ſtè rum vno eodẽque die eãdem horam lègitì me recitatam in eundẽ ſaltem finem. Dixi, *in eundem finem*, quia horæ debitæ recitatæ dom ad finẽ ſatisfaciẽdi præcepto pronuntiandi horas canonicas, debẽt ſecundo reciari, aut cantarî in choro ad finem lucrandi diſtributiones, quę ibidem earum gratia dãtur. Verum tamen eſt, quod affirmat Nauarrus, *b* quod non ſatisfacit, ſi de alio recitetur in choro, ſecundum formã breuiarij ipſius. Omnes enim horæ diei ſunt vnum idẽq; officium, vna & eadẽ oratio, prout tradit idẽ Nauarrus. *c* Et intentio iuris communis & priuilegij, quæ diligẽter eſt cõſiderãda eſſe videtur, vt vnicum iſtud vnius diei officiũ integre recitetur de vno, & reliquũ de alio, niſi quando id habet formula breuiarij. Habet autẽ quando in nona incluſiue finitur officium, in qua ſecundum breuiarium Pij Quinti, videmus finiri, omnium feſtorum ſimplicium, & feriarum officia, in quibus cõcedi poteſt recitari poſſe matutinum vſque ad nonam incluſiue, de vno ſecundum formam vnius breuiarij, & veſpertinũ de alio ſecun

[a] Acha. inc. 1. de cel. miſ. & Coſm. ti. qualiter horæ dicendæ ſunt. V. ſym copandum.

[b] Nauar. de orat. c. 20. n. 69.

[c] Nau. ibi c. 7. n. 7.

ſecundum formam alterius: quia ratio huius dicti ceſſat in illis, vt palam eſt.

ARTICVLVS XIII.

Virũ qui non tenentur Breuiario Romano nouo vti poſſint, ſi velint, vti eo extra chorum.

REſpondeo dicendo, quod Pius V. in ſua cõſtitutione nõ videtur voluiſſe diuerſitatẽ ponere in his, quæ ſunt vniuſ ordinis habitus & capituli, & ſi eis quibus permittitur vti veteri breuiario in choro, liceret vti nouo extra chorũ poneretur magna diuerſitas: quia alij dicerẽt extra chorum per nouum, & alij per vetus cõtra prædicata in ſacris Canonibus. *a* Et certe indecens videtur in eodem monaſterio vſus duorum diuerſorum breuiariorum. Et hæc opinio videtur colligi ex dicta conſtitutione Pij Quinti, quatenus reſeruat officia ante ducentos annos inſtituta per hæc verba, ibi *Inueteratum illum officium non adimimus: ſiboc noſtrũ magis placeat, dummodo Epiſcopus, & vniuerſum capitulũ in eo cõſentiat, vt id in choro dicere, & pſallere poſſint permittimus.* Exquibus verbis àcõtrario ſenſu colligimus, quod obligatus ad recitandas horas per breuiariũ ante præfatos ducẽtos annos cõpoſitũ poſſit relinquere illud, & dicere ſecũdũ nouũ cõſentiẽte prælato, & maiori parte illius capituli, vel cõuẽtus. Significãt enim à cõtrario ſenſu, quod nõ poteſt id facere ſuo ſolo cõſenſu priuato. Argumẽtũ enim à cõtrario ſenſu firmũ eſt in iure. *b* His tamẽ nõ obſtãtibus hoc vniuerſaliter nõ eſt tenendũ. Nã cõſtitutio Pij V. vult dicere quod adhoc, vt illi, qui poſt ducẽtos annos vtebãtur quodã breuiario poſſint vti in choro nouo, debẽt id facere cũ cõſenſu prælati, & maioris partis Capituli. Attamẽ extra chorum poſſunt vti dicto nouo breuiario ſine cõſenſu Capituli, nec ſuperioris. Et ita tenet Nauar. *c* explicans dictam conſtitutionem.

a Ca. in noua actione. 16. q. 7. & Clem. 1. de elect.

b l. 1. ff. de offi. cui mãda eſſe. à nob. eccl. 2. dſen excom.

c Nau. l. 3 cõ fi. ti. de celeb. miſſ. cõſ. 15.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum religioſi teneantur dicere officiũ defunctorum & ſeptem Pſalmos, & canticũ graduum in choro, & extra chorum, vbi eſt conſuetudo.

REſpondeo dicendo, quod Diuus Thomas *a* inſinuat, quod mos dicendi officiũ defunctorũ potius introductus eſt ratione præbẽdarũ, quas clerici poſsidẽt, quã ratione meri ordinis. Ad officiũ nãq; animarũ poſtridie feſti omniũ Sanctorũ manifeſtũ eſt omnes clericos in ſacris cõſtitutos teneri cũ ſit illius diei propriũ, ſed ad aliud officiũ, quod ſecundũ diuerſarũ Eccleſiarũ cõſuetudines, diuerſimode, aut dietim, aut hebdomadatim ſoluitur, apparet nõ teneri, niſi eos, quidecimis viuũt, puta beneficiati, vt cẽ ſere Diuus Tho. *b* videtur: etiã illos, qui in ſcholis exiſtũt, nõ retribuitur probonis, quę mortui Eccleſijs reliquerunt. Et ideo ait Soto. *c* In religionibus tenentur ſinguli clerici ſecũdũ ſtatuta ſua ſub pæna peccati mortalis illud exoluere. Seculares autem clerici, qui nullum Eccleſiaſticum beneficiũ habent, non eſt ita cõſtans, ad eiuſmodi onus lege cogi, tametſi cum iam ſint ſacris emancipati, videtur more teneri Eccleſię, cuiſubduntur. Hæc Soto. Cuius opinio iã hodie non habet dubium. Pius enim Quintus in conſtitutione ſuperius allegata, iam eximit ab obligatione recitãdi officium defunctorum in Breuiario Romano ſignatum. Nec obſtat, quod ipſum recitari ſoleat conſuetudine. Nam Pius Quintus poſtquam eximit ab obligatione recitandi officiũ defunctorum, & Beatæ Mariæ & Pſalmos ſeptẽ Pœnitentiales, & Graduales ſtatim loquens ſolum de Officio Beatæ Virginis addit. *Hæc autẽ cõcedimus ſine præiudicio ſanctæ cõſuetudinis illarũ Eccleſiarũ, in quibus officiũ paruũ Beatæ Mariæ ſẽper Virginis in choro dici conſueuerat.* Vnde cũ ſolum loquatur de officio B. Virginis ſolito in choro recitari, clarum eſt voluiſſe Summũ Pontificem tollere obligationem dicẽdi officiũ defunctorum, Pſalmos Pœnitentiales, & Canticum Graduũ in choro, & extra chorũ, etiã ſi dici ſolerent, prout notat Aragon. *d* Ex his infertur, quod moniales S. Claræ minime ad officium defunctorum celebrãdũ tenentur, cum *e* Leo X. *Declarauerit moniales S. Claræ ſub cura fratrũ Minorũ viuẽtes nõ teneri ad officiũ defunctorũ, niſi prout tenentur prædicti fratres Minores, quorũ ritui in diuinorum perſolutione regula ipſarum præcipit eas conformari.*

a D. Thom. quodl. 6. ar. 9.

b D. Tho. vbiſ.

c Sot. l. 10. de iuſt. q. 5. a. 4

d Arag. 2. 2. q. 3. ar. 12. p. 856.

e Habet. in ſupp. fo. 40 conceſ. 128.

A R-

ARTICVLVS XV.

An regulares & clerici, ſæculares teneãtur dicere officiũ B. Mariæ Virginis in choro, vbi erat conſuetudo ante breuiarium reformatum.

REſpondeo dicendo, quod Pius Quintus in dicta cõſtitutione, licet abſoluerit eos ab obligatione dicẽdi officiũ Dominę noſtrę extra chorũ, addit tamẽ *Quod hoc concedit ſine præiudicio ſanctæ conſuetudinis illarum Eccleſiarũ, in quibus officium paruum Beatæ Virginis in choro dici conſueuerat.* Ex quibus verbis colligitur, quod nõ maiorem imponit obligationem recitandi dictum officium in choro, quam ante habebant. Videamus igitur, vtrum dicta cõſuetudo ante breuiarium reformatum vim habuerit præcepti. Soto c in hæc verba prorumpit, dicens, De officio Beatæ Virginis cõtrouertituriti deminter Doctores, vtrum ſit in præcepto, eo quod hac de rẽ nullum ſit ius, ſed ſola cõſuetudo. Imo vero, ſi hiſtorias conſulas res nõ eſt antiqua, ſed forte à trecentis, hinc annis. Nã ante D. Bernardi tempora & religionum Mendicantium inſtitutionem non increbuerat tanta Virginis deuotio. Quocirca ſi coniecturis agere licet, hæc cõſuetudo non cæpit tanquam vim habens præcepti, alias alicubi legeretur, ſed ex pietate, & deuotione, qua ſanctiſsima Virgo digniſsima erat. Atque huius nonnullum indicium eſt quod in inſtitutione ordinis Prædicatorum iuſſum eſt, vt ſurgentes fratres illic in dormitorio officium Beatæ Virginis nocturnum recitando ſoluant. Quod ſi præceptum eſſet Eccleſiaſticũ in choro iuberetur ſolui. At vero diſcurſu temporis conſuetudo adeo inoleuit, vt nullus Doctorum, aut Sanctorum Patrum negare audeat vim habere præcepti. Hæc Soto. Cuius opinionem libenter amplector, propter deuotionem Matris Domini mei.

c Sot. vbiſ. I. 10. diuſt. q. 5 ar. 4.

ARTICVLVS XVI.

Vtrũ fratres Minores poſſint feriis quintis, relicto ſancto ſimplici occurrente, recitare officium corporis Chriſti.

REſpondeo dicendo, quod Pius V. die octauo Ianuarij anno Dñi milleſimo quingẽteſi. ſexageſimo octauo *Dilectis filijs Miniſtro generali, & vniuerſis fratribus ordinis Minorũ de obſeruãtia indulſit, vt qualibet quinta feria, quæ totius Quadrageſimæ aut Aduẽtus non fuerit, aut aliquod feſtũ, aut aliqua octaua nõ inciderit emiſſo occurrenti officio illud de corpore Chriſti, iuxta illud, quod in præſenti breuiario Romano in eius ſolennitatis die recitãdum proponitur, recitare libere & licite valeant. Diſtrictius inhibens, quibuſcunque locorum ordinarijs, & quibuſuis alijs quacunque autoritate fulgẽtibus, vel cuiuſcunque gradus exiſtentibus, ne dictos fratres, & eorũ quemlibet quouis prætextu ſuper præmiſſis quomodolibet moleſtare, perturbare, aut inquietare ſub excommunicationis ſententia alijſq; arbitrio ſuo moderãdis, & infligendis pœnis audeant, vel præſumant.* Hæc Pius V. circa quam conceſsionem eſt notandum, quod maxime fuit dubitatum, vtrum occurrẽte feſto ſimplici poſsit fieri officium de Sacramento, & aliquibus nõ ſine fundamento viſum eſt, minime tale officium eſſe tunc recitandum: & ſic Papam noluiſſe excludere propter feſtum Sacramẽti feſtũ ſimplex alicuius ſancti. Pro quo facit quod ait Pius V. ibi. *Aut aliquod feſtũ.* Quæ verba cum ſint indefinita æquipollẽt vniuerſali, comprehendentia quodcunque feſtum etiam ſimplex. Et ſic videtur velle Sũmus Pontifex, quod ſi in quinta feria con-

currat quodcunque feſtum, etiam ſimplex non fiat de Sacramento. Sed ego nunquam mihi perſuadere potui talem opinionē eſſe ſequendam, cum vſus quaſi omnium Prouinciarum ſit in contrarium: & in rubrica breuiarij contrarium dicatur, quod, ſcilicet tantum occurrente feſto ſemiduplici, aut octaua dictum officium minime recitetur. Nec argumentum, quod pro contraria parte adduciturquidquam obſtat. Licet enim illa verba, ibi, *aliquod feſtum*, etiam feſtū ſimplex comprehendāt, ſecundum ſuam ſignificationem: ex antecedentibus tāmē reſtringenda ſunt ad feſtum ſemiduplex, & nō extendenda ad ſimplex, cum verba indifferentia & dubia ex antecedentibus limitentur, prout ſupra *a* late probauimus agendo de modo interpretandi leges. Quod autē prædicta verba tantum ad feſtum ſemiduplex referantur patet ex antecedentibus, ibi. *Vt inqualibet quinta feria, quæ totius Quadrageſimæ, aut Aduentus non fuerit.* Ex quibus verbis colligitur, quod in vigilijs Sanctorū totius anni extra Quadrageſimā & Aduentū, quæ cadūt in feria quinta poteſt recitari officiū de Sacramento. Quo ſupprofito probatur noſtrum intentum. Vigiliæ Sanctorum præferūtur ſanctis ſimplicibus, taliter quod concurrente ſancto ſimplici cum vigilia fit de ea totum officium cum cōmemoratione ſancti in laudibus, ſed officium Sacramēti expellit vigiliam per dictam conſtitutionem, ergo & etiam expellet ſanum ſimplex, cum ſit inferioris gradus, quam vigilia. Ex quibus, conſtat prædicta verba ad ſanctū ſimplex minime eſſe extendenda.

a Supr. q 2. ar. 6. regu. 4

ARTICVLVS XVII

Vtrum regularis obligatus ad recitandum horas per breuiarium reformatum, ſi præficiatur Eccleſiæ ſæculari, teneatur per ipſam etiam tuncho ras recitare.

REſpondeo dicendo, quod religioſus Eccleſiæ ſeculari perpetuo præfectꝰ Eccleſiæ illius ordinē in precibus ſeruabit: ad tēpus vero tranſlatus monaſterij ritū nō deſeret. Ita tenet Syluester, *a* Albericus, & alij, quos refert & ſequitur Marcus Antonius Cuquus. Quod fallit in religioſis ordinum Prædicatorū, qui licet ad tempus tranſlati ſint ad Eccleſiam parochialē, poſſunt tamen officium illius Eccleſiæ, adquā ſunt tranſlati recitare, prout tenent Syluester, & Cuquus ſuperius allegati, dicentes hoc in eorum conſtitutionibus contineri. Nec hoc eſt contra conſtitutionem Pij V. præcipientem prædictos regulares omninō debere ſe cum breuiario reformato conformare. Nam reſpōdetur, quod Pius Quintus voluit id à religioſis adimpleri cōtinētibus ſe intra religiones, vbi per dictum breuiariū Romanum recitare horas præcipiuntur. Nā ſi ad alias autoritate Apoſtolica euolauerint, tunc tenentur ſequi formam breuiarij quod ineis autoritate Apoſtolica eſt receptum. Et ſimili modo monachi ad beneficia ſæcularia tranſlati poſſunt recitare horas canonicas ſecūdum formulam breuiarij, quod in tali Eccleſia recitatur.

a Sylu. dhoris cano. q. 5 n. 5. Alberi. dehoris cā. n. 62. Cuquꝰ li. 5. maio. iuſt. ti. de hor. ca. n. 65

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum officium diuinum poſſit anteponi, & poſtponi.

REſpōdeo dicēdo, q̄ Leo X. *a* cōceſſit *Quod quando fratres Minores habēt aliquas occupationes poſſint ſine cōſcientiæ ſcrupulo anteponere, ſiue poſtponere officiū diuinum, dicendo matutinum ante mediam noctem q̄ cunq; hora voluerint, & alias horas de mane vſque ad veſperas excluſiue etiam occupatiō nō ſit multum neceſſaria: ſed ſatis eſt quod cogitent nunc deuotius, & quietꝰ dicere.* Pro cuius rei explicatione eſt notandū, horas canonicas, quæ publice in Eccleſia canuntur, aut recitantur, & etiam quas priuatim, & extra eam vnuſquiſque clericus per ſe, aut cū ſocio recitat, dicendas eſſe horis ſtatutis, debitis, & non ſine iuſta cauſa in alijs. Tum quia ita fieri iubetur in iure, vbi notant Innocentius, *b* & Hoſtienſis & Doctores communiter. Tū, quia non iubētur dici ſtatutis horis, tam fauore recitantium, quam ad augendum cultum diuinum, & ad efficiendum magis continuam, diuturnioremque ſorationem, & conſequenter nōpoſſunt ei renuntiare. Tum, quia Ioannes Andræas

a Habet. in ſupp. fo. 60 conc. 128.

b Inno. inc. 1. de cel. miſ vbi Hoſtiē.

c And.in.c. decele.mis.

dræas e relatus,& receptus ab omnibus refert Angelum solere Eremitæ cuidã sancto in recitandis horis statutam sibi debitã præuenienti horam ferre vuas immaturas comedãdas,postponenti vero marcidas:dicẽti vero statuta debita maturas,& sanas, & patet monachũ illum nõ solere recitate horas publicas in Ecclesia,sed priuatas in suo cubiculo. Tum, quia adagium Hispanum habet *Visperas de noche, y Martyres de dia, no aplazẽ à Dios ni à Sancta Maria.* Quod tamẽ est intelligendũ de dictis absq; causa,& sic illud

d Vgo.inc. 3.reg.S. August.Palud. in 4.d.15.q. 5.co.4.

dictum Vgonis *d* de Sancto Victore relatũ per Paludanũ,& alios,scilicet, *Ante horã ora reprudentiæ,post negligentiæ,debita vero obedientiæ*,est intelligendum secundũ eosdẽ de eo qui iusta de causa præuenit debitam horam & sine ea,aut cũ ea potens præuenire;post ponit eam,& quãdo Marcus Antonius Cu

e Cuq. li. 5. maio. insti. tit.7.de horis can.n.59

quas e ait,quod non est vituperandus, qui officium diuinum vespere antecedẽti quasi præueniendo recitat,quo possit alijs negotijs vacare,non tamen vt mollius somnum dormiat,similiter est intelligendum. Quo modo etiam est explicandum id quod tradit Nauarrus, *f* dicens,consultius esse tam animæ saluti,quam studiorum commodis matutinam orationẽ prima parte noctis recitare:laudes vero & primam mane.Ex quibus colligitur,quod anteponere,vel postponere horas debitas sine causa peccatũ est,& melius esse anteponere illas,quam postponere.At vero non esse peccatum,sed meritum propter honestas occupationes matutinas horas vespere præcedenti recitare,& mane vsque ad nonam inclusiue,& post meridiem reliquas. Quia,vt ait D.Thomas, *g* melius est anticipare laudes Dei,& post aliũ actum studiosum agere,quam vnum per alterum impedire,quanuis anticipans, vt voluptuosius mane dormiat,venialiter peccat Exquibus sequitur priuilegium Leonis X. superius citatum & alia priuilegia Regularibus concedentia,quod possint propter occupationes anteponere & postponere officium diuinum,parum,aut nihil concedere cum id secundum ius ordinarium ipsis concedatur. Solum enim aliquid operabuntur priuilegia, quando occupationes non ita sint necessariæ,vt secundum Epicheyã cũ supradictis non intelligatur clare & manifeste esse dispensatum.

f Nau. ca.3. de horis canoni.

g D.Thom. quod.5.art. 28.

Aduertendum,quod,vt refert Veracruz in suo Compendio manuscripto, Pius V. *Concessit quod fratres sine scrupulo officium matutinum possint persoluere,ante solis occasum dicto Completorio. Itẽ concessit etiam,quod fratres,qui ratione itineris,vel alterius occupationis,quãdo creditur, quod cũ maiori deuotione dicetur officium diuinum de mane possunt dicere totum officium vsque ad cõpletorium inclusiue.* Quæ concessio si est vera magnum priuilegium habet,cum cõcedat vt mane etiam Completorium possit recitari. Et puto verum,cũ àdoctissimo & religiosissimo illo patre adducatur.

ARTICVLVS XIX.

Virum laici fratres ad sacerdotium sine licentia Superiorum promoti teneãtur recitare officium diuinum.

REspondeo dicendo;cp Leo X.statuit *Quod quãdo aliquis frater laicꝰ, declericatũ ascenderit,extra obediẽtiã Prælatorum ordinis,etiã si vsque ad sacerdotium promotus sit,postquam reuersus fuerit omni honore clericali priuetur,nec permittatur canonicũ persolvere officium,sed laicorum officium persolues ad merum statũ laicalẽ reducatur* Virtute cuius cõstitutionis in capitulo Generali Lugduni celebrato fuit renouatũ statutum,ne fratres laici ad clericatum ascendant sine cõsensu Generalis ministri,aut capituli Generalis,& hoc virtute prædicti indulti à sanctissimo domino Papa Leone nouissime ordini concessi. Et ratione præfati statuti autoritate Apostolica facti non possunt ex tunc vllo modo aliqui fratres laici ad ordines sacros,neque ad clericatum promoueri,vel assumi à quibuscunque Prælatis ordinis Generali ministro inferioribus, etiã in suis capitulis Prouincialibus,nisi de nouo obtineatur autoritas Apostolica speh Colle. in cõpẽ.Mendican.tit.laici fratr.§.4 cialis,vel generalis,vel habeatur cõmissio à Ministro generali. Aduertit tamen Collector *h* priuilegiorum Mendicantium,quod illud

istud non habetur in priuilegijs ordinis impressis, sed fuit publicatum in Capitulo generali Lugdunēsi anno Domini millesimo quingentesimo decimo octauo, præsidente autoritate Apostolica Reuerendissimo domino Cardinali de Aracæli, & fuit positum in tabula diffinitionis prædicti Capituli Generalis. Aduertendum etiam, quod non possunt laici ad clericatum ascendere cū licentia Commissarij generalis, si laicus fuerit de eius familia. Nam licet secundum bullam vnionis Commissarius generalis habeat in sua familia vices generalis Ministri, vt dicemus late infra in quæstione de Commissario generali: quātum tamen ad hoc est eius autoritas limitata per dictā Leonis X. constitutionem.

ARTICVLVS XX

Vtrum moniales teneantur recitare officium diuinum, & an potiantur facultatibus fratribus cōcessis quoad ipsius recitationem.

REspondeo dicendo, quod religiosus adolescens sacris non initiatus, obligatur ad recitationē horarū canonicārū priuatim ratione status regularis, subquo iā militant, prout tenent Doctores cōmuniter cum Syluestro, a D. Antonino, Soto, & Nauarro. Quæ opinio est tenenda, licet alij teneant contrarium dicentes ratione status regularis minime teneri: & consequenter id ipsum de monialibus affirmant, quod scilicet, non teneatur ad prædicta ratione status regularis; quem professæ sunt. Quorum opinio mihi nunquam potuit placere, & dictos iuuenes, & moniales in hoc defectuosos à peccato minime liberare. Vnde cū dicti iuuenes & moniales in hoc sentiant onera religionum, etiam secundum ius fauores habere debent, & per cōsequens debēt gaudere omnibus priuilegijs, quibus fratres in recitatione horarum canonicarum potiuntur, quantum ad recitandum de sancto, relicta feria, vrgente aliqua occupatione, aut necessitate, & ad supplendum quidquid fuerit relictum, & ad anteponendum, & postpōnendum, & adhoc vt ipsarum monialium Prælati possint dispensare cum debilibus, & infirmis, sicut dispensare possunt cum suis fratribus, prout in superioribus dictum est. Et hoc probatur: quia moniales per communicationis viam sunt participes omniū priuilegiorum, immunitatum, gratiarum, & fauorum, concessionum, & indultorum spiritualium, & temporalium religiosis suorum ordinum concessis, prout infra quæstione de communicatione priuilegiorū dicetur. Aduertendum tamen pro explicatione, quod loquor de monialibus priuatim officium diuinum recitantibus. Nam in communitate non est dubium, eas consuetudine Ecclesiastica ad id obligari. Aduertendum etiam, quod non loquimur quantum ad iuuenes, de iuuenibus sacris nō initiatis in ordine patris nostri Francisci, nam hi nō solum ratione status regularis, sed etiam ratione præcepti suæ regulæ, qui sunt obnoxij, ad id recitādum tenentur. Aduertendum etiam, quod licet religiosi Societatis Iesu tria tātum vota simplicia promittentes, sint vere religiosi, secundum constitutionem Gregorij Tertij decimi, de qua in superioribus egimus mētionem: non tamen tenētur dicere officiū diuinum in choro, prout illis concesserunt Paulus Tertius, Iulius Tertius, & Gregorius Tertius decimus: prout refertur in Compēdio Societatis. Imo nec etiam extra chorū tenentur sacris non initiati: prout in eorum constitutionibus à Sede Apostolica approbatis cōtinetur.

a Syluest. v. hor. q. 2. D. Anton. 3. p. ti. 13. c. 4. Soto lib. 10. de iust. q. 5. a. 3. Nau. in ma. c. 7. n. 2. & 5.

ARTICVLVS. XXI.

Vtrum religiosi, & religiosæ possint recitare de sanctis suorum ordinum.

REspondeo dicendo, quod duplex fit indie octaua festi habentis octauā, in festo patroni vnius, vel plurimū, alicuius loci, vel titularis Ecclesiæ, & in festis Sanctorū qui apud quasdā Ecclesias religiones vel congregationes consueuerunt solenniter celebrari cum eorum octauis cōsuetis, & officijs proprijs à sede Apostolica approbatis, aut ex eiusdē sedis autoritate receptis vel recipiendis (seruata tamen forma huius breuiarij) alioquin de communi etiā si præ dicta festa in eius Kalendario non sint descripta. Ita habetur in prima Rubrica breuiarij reformati. Ex quibus verbis aliqua colliguntur. Primum est posse in religionibus recitari officia propria de his sanctis etiam si hæc officia à sede Apostolica nō sint approbata,

bata dummodo digna sint, vt approbentur, vel religio eis vtatur animo ea à sede Apostolica cõfirmandi, vt patet ex verbis rubricæ ibi receptis & recipiẽdis. Secundo colligitur in recitatione ipsorũ officiorũ seruandam esse formã à breuiario reformato præscriptã. Tertio colligitur, ꝙ nõ solũ festa sanctorũ ipsarũ religionũ possunt recitari, sed etiam officia aliarum festiuitatum, quę in dictis religionibus recitari consueuerũt, dummodo forma & modus dicti breuiarij seruetur, vnde in Complutensi Academia fuit cõsilio doctissimorũ virorũ determinatũ, ꝙ in ordine Carmelitarũ Discalciatorũ possunt celebrari officia B. Mariæ Virginis, sicut antea recitabantur. Cum ipsæ solennitates cõsueuerint celebrari. Nec obstat, quod ipsis postea à sede Apostolica concessæ fuerunt certæ solennitates sanctorum ordinis. Concessio enim supradicta non tollit, quod iure cõmuni, idest, rubrica breuiarij eis cõcessum erat. Colligitur denique, quod frustra à Pio V. & ab alijs Summis Pontificibus impetrata fuerunt priuilegia à regularibus vt de Sãctis suorum ordinũ possint recitare. ✠ Cõcessit enim Pius V. anno Dñi millesimo quingentesimo sexagesimo nono die vigẽsima quinta Maij, Põtificatus sui anno quarto, viua voce, *Vt officia sanctorum fratrum Minorum imprimerentur, & à fratribus & monialibus eiusdẽ ordinis dicerẽtur, vt ponitur in breuiario Romano in principio Sãctorũ ordinis Minorũ.* Ex quibus verbis colligitur, ipsos fratres posse recitare de sanctis sui ordinis etiã alijs sanctis occurrentibus iuxta ea quæ notãtur in Rubrica, quæ ponitur in principio dictorum sanctorũ. Notandum est tamen hoc priuilegium esse reale cum concessum sit fratribus & monialibus, per quę verba clarè colligitur tale priuilegium non esse singulis fratribus concessum, sed toti ordini, & sic esse reale. Nam priuilegium, quod cõceditur certo generi personarum, quod per fictionẽ iuris nunquam videtur perire, iuxta cuiusdam legis *a* decretum reale, & perpetuo conceditur, sicut est priuilegium cõcessum ciuibus alicuius ciuitatis. Nam sicut cõceditur esse reale & perpetuum priuilegium quod cõceditur ciuitati, vel loco iuxta quandã legẽ, *b* ita idem dicendum est si ciuibus cõcedatur, prout probatur in iure, *c* & tenent Romanus & Socinus. Vnde com fratres ex priuilegio possint de sanctis suorum ordinum relictis alij sanctis occurrentibus secũdum formã præscriptã in breuiario Romano recitare, nõ dubito quin possint ipsi priuatim dicto priuilegio renunciare, recitãdo de sanctis in Kalendario Romano cõtentis & non de sanctis suorũ ordinũ. Et hoc tãtum quantum ad ius tãgens renunciãtẽ tãtum, nõ autẽ quãtum ad ius tãgens ipsum ordinẽ, cui est dictum priuilegium cõcessum. Nã vt ait Panormitanus, *d* liberum est vnicuiq; renũciare priuilegio suo, modo nõ tãgat ius superioris, aut tertij. Vnde priuilegio exemptionis renunciare nõ potest priuilegiatus sine licentia Papæ, nec clericus cuilibet priuilegio suo, neque Abbas neque conuentus secundum ea quæ tradit Bartolus, *e* cum hæc priuilegia tãgant ius tertij, scilicet Prælatorum, quibus ipsi per exẽptionẽ subduntur.

a l. proponebatur. ff. de iudic.
b l. forma. § quanquã ff. de consi. 69
c l. 2. ff. de reb⁹ dub. Romã. in l. maritũ n. 27. ff. solut. matr. Socin. in l. 2. n. 4. de rebus dub.
d Panor. in ca. si decret. de renũtia.
e Bart. in c. cũ dilectus, de religios. domib.

QVÆSTIO XLIII.

De celebratione diuinorum quãtum ad missam, in decem & septem articulos diuisa.

Circa quã quæruntur decem & septẽ.

1 *Quid sit missa, & vtrum ante lucem dici possit.*

2 *Vtrum missa possit celebrari post meridiem.*

3 *Vtrũ Prouinciales secluso priuilegio possint dispensare vt missæ ante aurorã, & post meridiem celebrentur.*

4 *Vtrum missa possit dici extra ecclesiam in altari portatili.*

5 *Vtrũ priuilegia superius allegata quoad modũ, tẽpus & locũ cebrãdi missam sint per Cõciliũ Trident. sublata.*

6 *Vtrum modo post Cõciliũ Tridentinum possint Prælati regulares nullo priuilegio extãte dispensare, vt missæ extra locum sacrũ celebrẽtur,*

7 *Vtrũ missa possit audiri extra parochiã in ecclesijs regularibus.*

8 *Vtrũ possit dici missa votiua priuata in festo.*

9 *Vtrum religiosi possint pro vna missa cõmendata vnius festi diecre aliam.*
10 *Vtrũ ꝑ missis quæ dicũtur D. Greg. pro animab⁹ possint dici aliæ missæ.*
11 *Vtrum missa Dñæ nostræ possit in Sabbato cõcurrenti festo celebrari, & idem de officio defunctorum quæritur, in quocunque festo.*
12 *Vtrum in ecclesijs regularibus sint duæ missæ dicẽdæ in Quadragesima, Aduentu & vigilijs, scilicet, vna de feria, & alia de sancto occurrẽti,*
13 *Vtrũ generales ordinũ possint reducere missas capellarũ ad minorẽ numerũ*
14 *Vtrum gloria in excelsis Deo possit dici à regularibus in missis votiuis.*
15 *Vtrum infestiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici symbolum Apostolorum in missa.*
16 *Vtrum religiosi cum vna missa possint pluribus pitantijs satisfacere.*
17 *Vtrum teneantur curati negare celebrationem missarum peregrinis, aut ignotis regularibus.*

ARTICVLVS I.

Quid sit Missa, & vtrum ante lucem dici possit.

REspondeo dicendo, ꝙ missa est actio, qua ex institutione Christi in memoriã eius passionis, panis & vinum in eiusdem corpus, & sanguinẽ cõsecrantur, & illa sub eadẽ specie Deo Patri offeruntur. Nec dictio missa, est nouè, vt nõnulli aiunt ficta, sed deducta olim à patribus ex Hebreo, & Chaldeo, Missach, quod oblationem spontaneam significat, vt piè, & erudite tradit eruditissimus Antonius Democharcs. *a* Et hoc est tenendũ, licet aliqui immemores cuiusdã loci Deuteronomij *b* originẽ aliũde deducant. Dici autẽ debet missa in initio auroræ. Initiũ autẽ auroræ est terminus ante quẽ regulariter nõ licet missam inchoari; prout determinãt D. Tho. *c* Alẽsis, D. Antoninus, Gabriel, & omnes Sũmistæ. Et patet ex cõsuetudine, & regulis missalis. Aduertendũ tamen, ꝙ initium auroræ nõ intelligitur ortus Solis, ideſt ascẽsus corporis Solaris supra nostrũ horizõtẽ, sed initiũ crepusculi diei, seu prima lucis irradiatio. Hinc tenet Gabriel *d* sequẽs Scotũ licitũ esse inchoare missã vna hora, & quarta parte alterius ante Solis ortũ. Xuarez *e* tamen ait, quod nimia est ad rem moralẽ hæc mathematica mẽsura, non enim possunt res morales tã indiuisibiliter præscribi, præsertim quia crepusculũ diei nõ semper est ęquale, nõ ergo erit peccatũ hora & dimidia ante ortũ Solis sacrificare. Imo ait Paludanus, *f* & clarius Victoria, posse licitè inchoari missam dimidia hora ante crepusculũ, ita vt finis missę sit sub initiũ crepusculi plus minus ve. Et hoc est in praxi seruãdũ. Aduertẽdũ tamẽ, quod ex priuilegio Pij II. cõcessũ est, quod *Generalis fratrũ Minorũ possit dare fratribus autoritatẽ celebrãdi missas per horã vnã ante auroram eis quibus sibi videbitur autoritate Apostolica* prout habetur in suppleměto. *g* Cõcessum est etiã à Sixto IIII. *h* *Quod fratres Minores obseruãtiæ sacerdotes causa necessitatis possint ante & post horã statutã ab ecclesia celebrare.* Quæ priuilegia semper sunt intelligenda secundum anticipationẽ totius tẽporis in priuilegijs cõcessis ad totum tempus illud, in quo sine priuilegio potest missa legitime dici. Itaq; si priuilegiũ cõcedit vnius horæ anticipationem, poterit missa inchoari tribus horis ante ortũ Solis, cum sine priuilegio possit inchoari duabus horis ante Solem. Et ratio est, quia priuilegium tantum operatur, quantum sonat. Et iuxta hæc sunt intelligenda tradita circa hoc à Quintiliano Mandosio. *i*

a Democh. in c. 1. de sacrific. miss.
b Deut. 16.
c D. Th. in 4. d. 13. q. 1. a. 2. Alen. 4. p. q. 36. mẽbr. 2. D. Anto. 3. p. ti. 13. c. 6. §. 2. Gabri. lect. 14. in cano.
d Gab. vbi s. Sco. in 4. d. 13. q. 2.
e Xuar. 3. p. disp. 80. sect. 4. p. 120. colum. 1.
f Palu. in d. 13. q. 2. Victo. in Sum. q. 97.
g Fo. 97. cõcess. 346.
h Habet. in li. mon. ord. fol. 63. in 1. impr. & in 2. fo. 67. cõcess. 109. & in suppl. fo. 96. concess. 324.
i Mand. de signat. grat. altare portatile. fo. 109. p. 2. circa. fi.

ARTICVLVS II.

Vtrum possit missa celebrari post meridiem.

REspondeo dicendo, quod legitimum tempus, intra quod debent missæ absolui, vel inchoari est ante meridianũ tempus: ita vt ante meridiem debeãt per se loquendo missæ inchoari, vt legitimè dicãtur. Hæc est magis recepta sententia, magisque

gisque communis, quam tenent Gabriel, *a* Ioannes Maior, Sotus, Marcellus, & Durãt. Non ignoro tamen, quod Nauarrus *b* post Durandum, & Angelum, & Rosellam, & alios quos refert & sequitur Durant. tenẽt quod hora tertia post meridiem potest inchoari missa. At Pius V. in quadam constitutione incipienti, *Sanctissimus in Christo Pater*, quæ habetur inter constitutiones Pontificales, pagina quingentesima septima constitutione secunda inter constitutiones Pij Quinti iá hãc opinionem exterminauit. At aduertendum dictam constitutionem loqui quando aliquis regulariter, & absque causa facit sacrum dici, aut celebrat hora vespertina: non vero quando in aliquo casu raro, vt verbi gratia, si festum est solemne, & missa publica, & concio nõ finitur vsque ad nonam, vel duas horas post meridiem. Tunc enim posset missa priuata inchoari post finitum solenne festum, maximè ne aliqua pars popũli missa priuetur, iuxta quandam doctrinam celebrem *c* Leonis Papæ. Idemque permitti potest, si ratione itineris occurrat necessitas celebrãdi in die festo paulo post meridiem, dummodo vnius horæ tẽpus nõ excedatur. Quod significat Soto, *d* & fauet cõsuetudo. Imo & regula missalis, in qua nõ sine causa additur illa particula, *communiter*, ac denique quia res morales, quãdo nõ sunt per legem omnino declaratę ac limitatæ, nõ possunt indiuisibiliter definiri: præsertim, quia hæc res non est tam grauis, vel necessaria ad honestatem, vt intercedenti rationabili causa nõ possit prædicto modo ampliari. Nec obstãt verba Pij V. ibi, *quocũque prætextu*. Hæc enim verba debẽt explicati, iuxta subiectam materiam, scilicet, vt intelligantur de prætextu licentiarum, & priuilegiorum Pontificum cõcedentium, vt post meridiem hora tertia liceat celebrare, non autẽ quando interueniente causa id fit. Interueniente enim causa, etiam modo hora tertia post meridiem licet sacrum perficere, quando scilicet ante meridiem inchoatur. Quod in solenni funere Regum prædicatum fuisse Salmanticæ, testatur Henriquez, *e* dicens fuisse finitam tũc missam hora quarta post meridiem. Et pro hac explicatione facit verbum dictæ constitutionis Pij Quĩnti ibi, *præsumant*. Quod verbum dictat tantum prohiberi in ea audaciam & temeritatẽ iuxta cõmunem, quam resoluit Nauarrus. *f* Ex quo verbo colligitur dictam constitutionem loqui de his, qui prætextu licentiarum & priuilegiorum reuocatorum celebrant, aut celebrari faciunt, non autẽ de his, qui prætextu alicuius legitimæ causæ hoc aliquãdo, & raro faciunt. Ex quibus infertur, quod priuilegium concessum, vt vna hora post meridiem possint regulares celebrare, causa interueniente cum licentia suorum prælatorum (vt concessit Gregorius Tertius decimus presbyteris Societatis, dicens. *Quod possint celebrare missã ante horam aurorã, vel infra horam post meridiem, itineris, vel alterius impedimenti legitima causa, de licentia præpositi generalis, vel cuiuslibet alterius ad id ab ea deputati*, prout habetur in cõpendio Societatis g) parum aut nihil continet priuilegij, quo ad id, quod cõcedit, vt infra horam post meridiem possint celebrare, cum hoc ex supradictis iure cõmuni cõcedatur.

a Gab. lect. 14. in cano. Maior in 4. d. 13. q. 4. vbi Sot. q. 2. ar. 2. & li. 10 de iust. q. 5. a. 4. Marcel. de horis cano. c. 41. Durant. li. 2. de reddit. eccl. c. 7.

b Nau. c. 25 n. 22. Durã. in 4. d. 13. q. 2. Ang. Rosel. v. missa nu. 46. Durant. vbi su.

c Epist. 81. ad Diosc. c. 2.

d Sot. vbi s.

e Henriq.

f Nau in ca. statuimus. 19. q. 3. n. 51. & in ca. 27. n. 155. & 159

g Verb. mis. §. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prouinciales secluso priuilegio possint dispẽsare, vt missæ ante auroram, & post meridiem celebrentur.

REspondeo dicendo, quod Glossa, *a* celebris tenet, quod episcopus dum iter agit, potest missam ante auroram dicere, vel alteri concedere, vt eã sibi dicat. Quę Glossa est communiter recepta. Et forte ait Xuarez, *b* hoc non est tam ex priuilegio, quam ex ordinaria potestate. Quia omnes doctores aiunt posse episcopos dispensare in hac prohibitione, & facultatem concedere celebrandi ante prædictum tempus auroræ. Et sic multo magis poterunt episcopi iter agentes, vel secum dispensare, vel cum alijs, qui sibi ministrent. Imo non obstante cõstitutione Pij V. in superiori artic allegata, potest episcopus ex rationabili causa dispensare, vt sacrum fiat post meridiem. Quia hæc cõstitutio solum reuocat priuilegia & licentias hoc generaliter cõcedentia à Sede Apostolica vel eius legatis, ac etiã à maiori pœnitẽtiario. Hi enim ad hoc cõcedẽdũ absolutã habẽt potestatẽ. Nõ autẽ reuocat licẽtiam, quã in casu particulari potest episcopus concedere; quam secundum iuris communis

a Glos. in c. vlt. de priui leg. lib. 6.

b Xuarez. 3. p. disp. 80. sectio. 4. p. 1202. col. 2.

munis metas possunt omnes episcopi inter ueniente causa concedere. Alioqui non esset iugum ecclesiæ suaue, si his quotidie necessitatibus occurrentibus ad Papam vel ad eius legatos, aut maiorem pœnitentiarium esset recurrendum. Et cõfirmatur hoc: Nam si episcopus potest dispensare in anticipatione horæ, vt scilicet, liceat vna hora ante auroram celebrare, consequens est, vt possit dispensare in postpositione horæ, vt scilicet, hora post meridiem liceat celebrare. Existimat tamen Nauarrus, *e* quod in neutro casu potest concedere licẽtiã, & priuilegiũ generale, hoc enim proprium est Summi Põtificis propter supremam potestatem. Potest tamen in casu particulari dispensare rationabili causa occurrente. Ex quibus infertur, quod cum Prouinciales habeant iurisdictionem, quasi episcopalem, possunt etiam cum suis subditis dispensare, causa legitima interueniente, vt possint sacrum facere ante auroram, vel post meridiem. Et sic venit explicandum priuilegium Leonis Decimi, *Quo concessit fratribus Minoribus obseruantiæ, vt de licentia suorum superiorum (quorũ conscientijs remittit, quomodo fratres debeãt vti hac gratia) possint celebrare illico post matutinum, & post meridiẽ, præsertim diebus, quando est de audienda missa præceptũ, quando fratres debent ambulare, seu quando de via veniunt, & non possunt ante meridiẽ applicare ad locum vbi cõmode possint missam audire, vel honeste celebrare. De æstate vero, quãdo noctes sũt breuiores etiã ante matutinũ chori, vel infra dummodo celebraturus illud per se, aut cum socio dixerit, prout consuetũ est in ordine cum prima.* Ita habetur in Supplemento. *d* Circa quã cõcessionẽ est notãdũ, cp si illa verba, *de licẽtia suorũ superiorũ* intelligantur de licentia dispensatiua nullum continent priuilegium, cum ex superioribus prælati regulares superiores possint in hoc dispensare, & etiam inferiores in absentia superiorum. In eo autẽ quod addit, quod possint fratres facere sacrum ante matutinum chori, aduerte, quod hæc concessio loquitur quando matutinum recitatur in choro post mediam noctẽ tertia videlicet, hora propter aliquam necessitatem occurrentem. Nam tunc fratres possunt celebrare post mediam noctem ante finitum matutinum in choro. Et addit Summus Pontifex: Dummodo celebraturus illud per se, aut cum socio dixerit, prout consuetum est in ordine cum prima. Circa quæ posteriora verba est notandum, quod dicti fratres possunt celebrare iuxta istam concessionẽ, etiam non recitato matutino, neque prima. Ea enim verba non ponuntur, vt cõditio limitatiua & restrictiua superioris concessionis: sed ponũtur vt quid secundum ius commune requisitum. Secundum enim opinionem communem & antiquam, quam sequitur Nauarrus *e* non possunt sacerdotes Dñi facere sacrum, sine eo quod prius recitẽt ad minus matutinum. At cum hodie iam defendatur contraria Soti *f* opinio, quam sequitur nouissimè doctissimus Xuarez, in ea sum sententia, vt fratres dicti possint celebrare etiã non recitato matutino præsertim instante necessitate aliqua. In qua etiam tenet. Nauar. *g* non obligari præcedere recitationem matutinalem missæ celebrationem.

e Naua. vbi su. pa. 1203. col. 2.

d Fo. 92. cõcess. 275.

e Nau. ci. 15
f Soto in 4. d. 13. q. 2. ar. 2. & lib. 10. de iust. q. 5. ar. 4. Xuar. in 3. p. disp. 82. sec. 1. pa. 12. q. 5. col. 1.
g Nauar. de orat. c. 3. n. 70.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum missa possit dici extra Ecclesiã in altari portatili.

REspõdeo dicẽdo, quod circa hoc habent regulares multas concessiones, sed solũ hic proponã cõcessiones sequentes, in quibus omnia in alijs concessa conceduntur. Et aduertẽdum primo, quod Sixtus Quartus, *Concessit fratribus Minoribus, vt non solũ in oratorijs, & locis quibus degunt, sed etiam in quocunque alio loco congruenti, & honesto possint super altare portatile missas libere, & licite celebrare.* Ita habetur in libro *a* Monumenta ordinum. Et Alexander VI. *Concessit eisdem fratribus Minoribus, vt possint celebrare missas in cameris sæcularium, vel in plateis, dato, quod nõ videantur loca honesta, quia in cameris dormiunt coniugati, & in plateis fiunt multa*

a In 1. impr. fo 59. & in 2. fo. 143. cõcess. 344.

multa profana. Ita habetur in eodē libro *b* & in ſupplemento. Et in compēdio priuilegiorum Societatis Ieſu continetur, quod *Gregorius XIII. cōceſſit quod nō obſtā te deciſione Concilij Tridentini ſeſsione vigeſima ſecūda in decreto de obſeruandis & euitādis in celebratione miſſæ poſſint presbyteri Societatis in miſsionibus quæ à ſuperioribus fiunt ſeruata alias forma cōceſsionis Pauli III. (videlicet cum debita reuerētia & honore) ſacrificiū miſſæ ſuper altari viatico celebrare vbiq; gentiū, etiā in caſtris militū. Modo loca etſi communia, & profana, tuta & honeſta ſint, & propoſitus generalis, aut per eum prouincialis præpoſiti eo tunc vtendum fore iudicauerint, poterunt q; ibi ipſi presbyteri ſanctiſsimum Euchariſtiæ ſacramētum miniſtrare fidelibus ad illud ſumendum debitè præparatis.* Eſtque aliud priuilegium eidē religioni conceſſum, *Vt in ſuis domibus in priuato oratorio à prouinciali approbato poſsint miſſæ dici ſine alia Epiſcopi approbatione, non obſtante Concilio Tridentino, prout conceſsit Gregorius Tertius decimus, & refertur in Compendio ſocietatis.* *c* Circa quas conceſsiones primo eſt notandum, quod ſancta ac decens eſt conſuetudo conſecrandi, & benedicendi eccleſias ad ſacrificium Euchariſtiæ offerē dum deſtinatas, prout de fide determinatur in Concilio *d* Meldenſi. Et in Concilio Bracharenſi *e* ſecundo præcipitur, prout dicitur late infra in quæſtione de eccleſijs. Vnde de iure communi ait Diuus Thomas, *f* non poteſt offerri hoc ſacrificium extra eccleſiam. ſeu locum ſacrum ad hoc particulariter deputatum. Ita tenēt omnes Doctores, *g* Angelus, Sylueſter, Nauarrus, & Diuus Antoninus. Et ratio eſt: quia hoc eſt præceptum eccleſiaſticum renouatū in Concilio Trid. *h* Ex quo infero, trāſgreſsionē huius præcepti ex genere ſuo eſſe peccatum mortale, vt probat Xuarez, *i* affirmās, quod nimis excedere videtur Soto opinās nō eſſe opus magna neceſsitate, vt in hoc peccatū mortale excuſetur. Loquitur enim expreſſe contra id, quod in iure *k* definitur, vbi dicitur hoc minime licere, niſi ſumma neceſsitas coegerit. Et liberius ſubiungit Soto addēs: Imo vero vbi nullus ſit cōtēptus, vel ſcādalum vix arbitror poſſe cōtingere peccatum mortale per celebrationem extra eccleſiam. Quod certe ſi eſſet verum, ſequeretur non eſſe peccatum mortale celebrare in propria, & priuata domo ſeu oratorio non ex contēptu, ſed ex deuotione, nec cum ſcādalo, ſed ſecreto. Cōſequēs autē eſt abſurdum & contra communem ſenſum totius eccleſiæ. Non eſt ergo neceſſarium ſcandalū, ſeu contemptus, vt peccatum graue ſit, ſed ſufficit, quod ſit volūtaria tranſgreſsio præcepti eccleſiaſtici. Et etiā ſi eos qui celebrāt, vel celebrari faciūt in locis à iure non cōceſsis dicat Sylueſter *l* eſſe ipſo facto interdictos ab ingreſſu eccleſiæ, Xuarez tamen hāc pœnam ſolum contrahere celebrantes, aut celebrari facientes in loco interdicto perſpecialem eccleſiæ cenſurā affirmat hoc pacto, explicans verba capituli, qui celebrant, de priuilegijs, libro 6. ibi, *Niſi quatenus eis à iure conceditur.* Ex quibus patet, quantū priuilegiū nobis Minoribus per Sixtum IIII. & Alexādrū VI. ſit cōceſſum, ſiquidem nobis conceditur, vt in quocunque loco congruē ti liceat ſacrum facere. Et magis ſe explicās Alexander Sextus ait, dicēs, id ipſum licere in cameris ſæcularium, vel in plateis: ſi quidem conceditur per dicta indulta regularibus, vt poſsint celebrare extra eccleſiam.

Secundo circa conceſsionem Sixti Quarti, in qua datur facultas dictis fratribus Minoribus, vt in altari portatili poſsint celebrare, nota, quod Vicecancellarius concedere poteſt ex regulis Cancellariæ dominis terrarum, & locorum, necnon Abbatibus, & Prioribus monaſteriorum ſolitorum gubernari per Priores, Prælatiſque maioribus & maiorum Principum conſiliarijs, vt ſuper altare portatile poſsint celebrare. Alius autem hanc poteſtatem altaris portatilis poſt Pontificem maximum facere non poteſt, prout dicitur in iure, *m* & tradit Quintilianus Mandoſius, & Marcus Antonius Cuquus. Familiares quoque includentur eū eo cui fuerit conceſſum, & nō alij, niſi dictum expreſſumque fuerit in priuilegio. Qui etiā aduer-

b In 1. imp. ſo. 70. cōce. 178. & inſup ple. fol. 99. conceſ. 371.

c Compen. ſocie. ti. oratoria.

d Cap. 8. e Cano 6. f D. Th. 3. p. q. 83. ar. 3. g Angel. & Sylu. v. miſſa. Nau. c. 25 n. 82. Anto. 3. p. ti. 13 c. 6 h ſeſſ. 22. de cre. de obſeru. & euitan. in celeb. miſſ.

i Xuar. 3 p. diſp. 81. ſe. 3 p. 1214. col. 2. Sot. in 4. d. 13. q. 2 a. 3. K c. ſicut de cōſecr. d. 1.

l Sylu. ver. miſſa 1. q. §. 3.

m c. melius, de priu. Gemmia. in c. fi. eod. ti. de priu. in 6. n. 5. Mand. in ſignat. v. altare portatile. Cuq. li. 5. maio. inſtitu. titu. 6. de miſſa n. 43.

aduertit, quod non plures quinque vt plurimum includi personæ solent, iuxta Mandosium. *n* Subditi illius tamen nō excludū tur cui fuerit concessum. Parce autem concedi solet in locis Apostolica, vel ordinaria autoritate interdictis, vt ait Staphileus in tractatu breuium. Fratres autem Prædicatorū & Minores habent priuilegium à iure *o* cōmuni, ita vt in altari portatili absque episcopi licentia celebrare possint: quod ipsum concedit Sixtus IIII. in priuilegio superius allegato. Altare autem portatile est illud, quod etiam viaticum, seu mobile dicitur, de quo fit clara mentio in iure, *p* eo quod portatur de loco in locum. Eo que vtuntur in exercitu præsertim, & peregrinatione, & alijs in locis, in quibus quis continue persistere non potest super quo rite celebratur, vt traditur in iure, *q* & tradit Geminianus. Vnde magnum priuilegium datur Minoribus, vt in quocunque loco honesto etiam permanenti possint in altari portatili celebrare. At non conceditur tantum à Gregorio XIII. presbyteris Societatis Iesu, *Vt licet in castris militum possint in missæ sacrificio altari portatili vti, cū in iure cōmuni iter agentibus hoc cōcedatur.* Dicitur enim in Cōcilio *r* Tiburiano. In itinere vero positis si ecclesia defuerit, sub diu, seu intētorijs, item si tabula altaris cōsecrata cęteraq; sacra ministeria ad id officium pertinentia ibi affuerint, missarum solemnia celebrari concedimus.

Tertio est notandum circa illam concessionem Gregorij Tertij decimi, in qua dicitur, quod in domibus Societatis in oratorijs à prouincialibus deputatis possit fieri sacrū. *f* Xuarez tenet quod non solum sacerdotes Societatis, sed etiam quilibet alij sacerdotes possunt ibi celebrare, quia priuilegium, vt ex verbis eius cōstat, non dirigitur ad solas personas sacrificantes, sed ad locū, & ad prouincialem, cui communicatur illa episcopi facultas approbandi absolute locum illum ad sacrum faciendum.

n Mando. vbi sup.

o Ca. in his quæ de priuil.

p Cap. fi. de priuil. lib. 6

q Cap. concedimus de consecra d. 1 Gemin. in d. c. fi. n. 5.

r d. c. concedimus.

f Xuar. 3. disp. 80. sec. 3 in fin.

ARTICVLVS. V.

Vtrum priuilegia superius allegata quo ad modum, tempus & locum celebrandi missam sint per Concilium Tridentinum sublata.

RESPŌDEO dicendo, quod quidam autor tenet omnia supradicta priuilegia regularibus concessa dicendi missam quoad modum, tempus, & locum esse iam per Tridētinum Concilium sublata, allegans in suum patrocinium Nauarrum, *a* sed celebrari debent secundum Rubricam missalis noui, iuxta constitutionem Pij V. quæ in missalibus reformatis habetur. Sed ego cum consilio doctissimorum virorum semper tenui contrarium. Et vt veritas hæc omnibus patefiat, libuit in præsentiarum tenorem Concilij *b* Tridentini afferre, quod ordinarios alloquens, ait, *Ne patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum cultum dedicata oratoria, ab eisdem ordinarijs signanda & visitanda sanctum hoc sacrificium à sæcularibus, aut regularibus quibuscunque peragi, &c.* Et addit infra. *Ne sacer dotes alijs quam debitis horis celebrēt, neve ritus alios, aut alias cæremonias & preces in missarū celebratione adhibeant præter eas, quæ ab Ecclesia probatæ, ac frequēti & laudabili vsu receptæ fuerint.* Et postea subdit in fine Cōcilium. *Hæc igitur omnia quæ summatim enumerata sunt, omnibus locorū ordinarijs ita proponūtur, vt nō solū ea ipsa, sed quæcūq; alia huc pertinere visa fuerint, ipsi pro data sibi à Sācta Synodo potestate, ac etiā vt delegati sedis Apostolicæ prohibeant mandent, corrigāt, statuāt, atq; ad ea inuiolatè seruanda cēsuris ecclesiasticis, alijsque pœnis, quæ illorum arbitrio cōstituentur fidelium populum compellant non obstantibus priuilegijs, exemptionibus, appellationibus, ac cōsuetudinibus quibuscūq;.* Ex quorum verborū tenore colligitur Concilium non reuocare priuilegia, sed tantum præcipere ordinarijs, vt non obstantibus dictis priuilegijs compellant regulares in foro exteriori censuris, & alijs remedijs opportunis, ne facultatibus in ipsis priuilegijs concessis vtantur. Et sic nō impedientibus epis-

a Nauar. in ma. c. 15. n. 82 in fin. & n. 86.

b Sess. 22. in decret. de obseru. & eui.

epiſcopis, non eſt cur religioſi ſcrupulis agi tentur. Imo addo, quod iuxta reſoluta in articulis ſuperioribus multa in dictis priuilegijs concedũtur religioſis, quæ iure communi concedũtur. Quas cõceſsiones cũ ſint iuris cõmunis, nõ puto velle Cõcilium Tridentinum ab epiſcopis impediri cum ad ipſorum derogationem expreſſa merito eorũ fieri deſiderit, prout à cõmuniter ſcribentibus traditur. Aduertant tamen religioſi, ne vtantur priuilegijs concedentibus, vt miſſæ poſsint celebrari in cameris ſecularium, vbi ipſi dormiunt, & fœminis nõ ſolum ſuis, ſed etiã ſorte alienis cõiunguntur. In quibus copulis etiã licitis aliqua aliquãdo obſcœna interueniunt. Indecẽtiſsimum enim eſt vti talibus priuilegijs, & licẽtijs ſimilibus locis, niſi aliqua vrgentiſsima neceſsitate inſtãte.

a Sot. in 4. d. 13. q. 3. art. 3. pag. 572. col. 2.

Nã dicit doctiſsimus necnõ pijſsimus magiſter Sotus *a* magis velle, quẽ nõ audire miſſam, etiã ſi non poſsit ad eccleſiã, ad eã audiendã ire, quã permittere vt in dictis cameris dicatur, niſi eſſet perſona admodum illuſtris, cum qua facilius diſpenſatur. Ex his infertur, quod modo poſſumus vti dictis priuilegijs, non contradicentibus epiſcopis.

ARTICVLVS VI.

Vtrũ modo poſt Cõciliũ Trid. poſsint prælati regulares nullo priuilegio extante diſpenſare, vt miſſæ extra locũ ſacrum celebrentur.

a Cap. miſſa de conſecr. d. 1.

RESpõdeo dicẽdo quod licet Cõciliũ Tridẽtinũ reſtrinxerit facultatẽ, quã *a* de iure habebãt epiſcopi dãdi licentiã, vt extra eccleſiã in domibus priuatis, ſeu oratorio, nec cõſecrato neq; benedicto poſſent ſacerdotes Dñi ſacrificium offerre, cum in eo Concilio Tridentino *b* ordinetur ne epiſcopi patiãtur in domibus priuatis, aut extra eccleſiã, aut oratorium, ad id dedicatum miſſam celebrari, Per quæ verba ipſi obligãtur ad illud ſeruãdum, prout reſoluit Nauarrus, *c* Exiſtimat tamẽ Xuarez *d* nõ eſſe ablatã epiſcopis poteſtatem cõcedendi licentiã in caſu neceſsitis, vt in aliquo honeſto loco fiat ſacrum: quãuis talis locus nõ ſit ad diuinũ cultum deſtinatus. Cui iure ordinario poſsit hoc fieri vel cõcedi in caſu neceſsitatis, prout reſoluunt autores in ſuperioribus citati, Soto ſcilicet, & Nauarrus. Concilium autem nõ abſtulit hoc ius ordinariũ & cõmune, neque de caſu neceſsitatis quidquam loquutus eſt, ſed abſolute de communi modo celebrandi. Item quia facultas hęc eſt per modum diſpenſationis. Conciliũ autem non abſtulit facultatem ab epiſcopo rationabiliter diſpenſandi, quam habet in huiuſmodi rebus, quia multi caſus occurrũt, in quibus & fieri poteſt ſine irreuerentia ſacramenti, & fieri etiam oportet. Tandem vſus hoc confirmat, quia ita fit ſine vllo ſcrupulo. Ex quibus prima facie videtur cõcludendum, prouinciales regulares habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem poſſe cũ ſuis ſubditis diſpenſare in caſu neceſsitatis, vt celebrent extra eccleſiam in altari portatili, etiam nullo priuilegio Apoſtolico eos adiuuãte. Sed qui hoc aſſerunt, toto cœlo aberrant, non conſiderantes prouinciales ſupradictos non habere abſolute iuriſdictionem epiſcopalem, ſed tãtum iuriſdictionem quaſi epiſcopalem. Quæ dictio, *quaſi*, limitationem aliquã includit, ita vt iuriſdictio ipſorũ non extendatur ad ea, quæ ſunt muneris Pontificalis. Vnde cum muneris Pontificalis ſit conſecrare Eccleſias ad diuinum officium peragendum, ad idem munus pertinere, neceſſe eſt, diſpenſare, vt in locis extra eccleſiam & oratorium deputatum ab ordinario in caſu neceſsitatis ipſum ſacrificium celebretur, & per conſequens, prouinciales non poſſunt in hoc diſpẽſare, cum poteſtas ipſorum & epiſcoporum non quoad omnia ſit æqualis. Vnde iuridicè ait Collector priuilegiorum Societatis, aduertens circa priuilegium Gregorij Tertij decimi, concedens ſui inſtituti Prouincialibus, vt poſſint in eorum domibus deputare oratoria, vt ibi ſacrum celebretur, quod prouinciales non vtuntur hac facultate niſi in locis remotis ab oppidis, in quibus ordinarij exiſtunt, aut vbi probabiliter timetur, quod illi cum opus fuerit difficiles ſe exhibebũt ad huiuſmodi oratoria deputãda. In quibus verbis clarè innuit, quod deputatio oratorij ad miſſam celebrandam ad ordinarios pertinet, tanquam quid concernens munus Pontificale: & per conſequens ad idem munus Pontificale pertinet dare licentiam, vt extra Eccleſiam in locis priuatis celebretur.

b Seſ. 22. in decret. de obl. & euit. in celeb.

c Nau. lib. 1. conſil. ti. de conſtit. conſil. 1. q. 17.

d Xuar. vbi ſup. diſp. 81. ſect. 2. pag. 1216. col. 2.

e Sot. vbiſ. & Nauar. in d. cap. 25.

ART.

ARTICVLVS VII.

Vtrum missa possit audiri extra parochiam, in monasterijs religiosorum.

REspõdeo dicẽdo, quod Leo X. autoritate Apostolica, *Cõcessit, quod omnes Christi fideles vtriusq; sexus, qui nõ contempto proprio sacerdote parochiali in Ecclesijs fratrũ Mẽdicãtiũ ordinũ Dñicis ac festiuis diebus missas audiũt satisfacere præcepto Ecclesiæ de missa audienda nec aliquam labẽ peccati mortalis, pœnãq; propterea incurrere in cõtrarium facientibus non obstãtibus quibuscũque* Ita habetur in supplem. [a] Qui idem Summus Pontifex præfatas literas cõ firmauit, & ampliauit, & super eas aduersus contradictores conseruatores dedit, vt in eo de supplemento [b] habetur. Nec hoc indultum est reuocatum per Concilium Tridẽtinum, quatenus habet teneri quem ad audiendam concionem in parochia sua, si cõmode fieri potest. Quia concilium non agit de missa, sed de concione. Imo si rectè perpẽdatur verba cõcilij nõ designãt ad id teneri fideles sub peccato mortali. Ait enim cõciliũ. *Moneatq; Episcopus populum diligenter teneri vnũquemque parochiæ suæ interesse, vbi cõmodè id fieri potest ad audiẽdum verbũ Dei.* Notãda enim sunt illa verba, *Moneat Episcopus*, quæ designant monendos non obligari sub peccato mortali. Si enim obligarent diceret concilium statim, quod si noluerint eius monitis adhærere, astringat populum, vt concionem audiat. Præterea ait concilium, populum teneri interesse suæ parochiæ, vbi commode hoc fieri potest ad audiendum verbũ Dei. Quod intelligendũ est, quando in monasterijs non prædicatur. Cum enim in ipsis prædicatur commodius multo est parochianis audire concionem in ipsis, quam in parochia, cum in monasterijs officia diuina cum maiori deuotione celebrentur, & propter multudinem sacerdotum non deficiant missæ, quas sero ad ecclesiam cõfluentes audire possent, & præcepto ecclesiæ satisfacere. Et cum regulariter loquendo, prędicatores in monasterijs prædicantes sint præstãtiores, quã prædicatores in ecclesijs parochialibus concionantes: & quia audientes verbum Dei à prædicatoribus ordinum Mendicantium lucrantur indulgentias, de quibus infra in quæstione de prædicatoribus dicetur. Vnde Paulus Tertius, *Concessit religiosis Societatis Iesu, vt omnes Christi fideles, qui concionibus prædicatorum Societatis interuenerint, possint eiusmodi diebus in Ecclesijs, in quibus dicti religiosi concionantur missas, & alia diuina officia audire, & sacramenta recipere, ita vt non teneantur pro his adire suas parrochias.* Ita habetur in Cõpendio [d] Societatis. Ex quo priuilegio propter vtilitatem spiritualem prædicationum horum patrum colligitur, à Paulo Tertio non monasterijs, neque collegijs, nec conuentibus ipsorum ipsum fuisse concessum, sed ipsis patribus prædicantibus. Et sic cum sit personale sequitur personas ipsorum in quacunque ecclesia prædicauerint, ita vt ibi possint omnes fideles missam audire, & alia sacramenta recipere. Nec etiam obstat idem Concilium [e] Tridentinũ, quatenus habet vt *Episcopi moneant populum, vt frequenter, saltem dominicis diebus & festiuitatibus solẽnibus ad suas parochias accedant.* Non enim ait Concilij, vt iubeãt, nec eos teneri, sed solum vt moneant, quod nõ ponit necessitatem iuxta ea, quæ traduntur in iure. [f] Obstat tamen secundum aliquos fortiter id, quod statim subdit concilium, *Posse episcopos autoritate Apostolica iubere circa hoc opportuna, & opportunũ videtur, q; missæ in parrochijs audiãtur á parrochianis.* Ad hoc respõdeo, nõ debere videri opportunũ iuxta superius allegata, præsertim, vt cũ scandalo tot laicorum monachorum tã generalis consuetudo, quã etiã in vrbe seruari videmus vt talis consuetudo tollatur. Præterea fœlicis recordationis Pius V. in quadam bulla in fauorem religionum lata anno Dñi millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, *Declarauit, audientes missas in festiuis diebus in monasterijs*

a Cõcef. 90

b Fo. 47. cõcef. 142.

c Conc. Tr. sef. 24. ca. 4. de reform.

d Compen. socie. v. missa. §.

e Sess. 22. in decr. d obs. & euit. in celebrat. miss.

f §. fi. 4. dis. ca. præcipitur. 14. q. 1.

ſterijs mendicantium ſatisfacere præce pto audiendi miſſam. Nec obſtat, quod Gregorius Tertius decimus reduxerit omnia conceſſa à Pio Quinto regularibus ad terminos iuris communis,& Concilij Tridentini, Nam reſpondetur,quod cõ ſuetudo ante Concilium Tridentinum tolerata in omni Eccleſia habet,vt miſſa poſsit audiri in dictis diebus inquocunque loco ſacro etiam in eremitis. Adeo,vt dicat Sylueſter,g quod Epiſcopus ſuis ſubditis contra riumpræcipere non poteſt,quia conſuetudo eſt generalis . Et ſicut Epiſcopus non poteſt tollere,neque reſtringere ius commune argumento cuiuſdam canonis , *h* ſic neque generalem totius orbis conſuetudinem,quæ vim eandem habet iuxta quandam legem.*i* Et per conſequens excommunicatio,quam contra eam ferret eſſet nulla,argumento cuiuſdam Decretalis . l Et Concilũ Tridentinum licet tollat alias conſuetudines, non tamen hanc ita tolerata, & approbatam , & vtilem omnibus Chriſti fidelibus. Et Gregorius Tertius decimus ſolum reuocat,quæ àPio Quinto in fauorem Mendicantium concedentur,quatenus ſunt contra Concilium Tridentinum.*m* Ita colligitur ex traditis ã Nauarro,e & hanc opinionem tenet Henriquez. Quod confirmatur.Nam fuit dubitatum in ſacra congregatione Cardinalium,an ex dicto decreto derogatum ſit decreto &priuilegio,de quo in capite vltimo de priuilegijs in ſexto.Fuitque ab omnibus Cardinalibus die decima nona Iunij anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo deciſumnegatiue:quia intentio Concilij eſt tollere abuſus : & in ipſis non eſt abuſus , cum fiant ex cauſa vt quotidie miſſam audiant : quam non audirent,ſi illi priuilegio Epiſcopi derogaretur.Ex qua declaratione colligitur Concilium non tollere conſuetudinem rationabilem,de qua nobis modo ſermo eſt.Præterea in eadem congregatione conſiderando verba dicti decreti,ibi *Moneant etiam*,deciſum eſt,quod populus monendus eſt , vt Dominicis diebus & feſtis maioribus miſſas in ſuis parochijs audiant. Non eſt tamen ad id per cenſuras Eccleſiaſticas cogẽdus. Aduertendum tamen,quod per illa verba ſuperius allegata Concilij *n* Tridentini,ſcilicet, *Hæc igitur omnia,quæ ſumma-*

g Sylueſ. v. miſſa.2.q.1. §.1.

h c.infer.21. d.

i l.de quib⁹ ff.de lega. lc.1.de ſen. & re iudic.

m Naua. in manu. c.21. n.6.Hen.2. to.lib 9. de miſſa.c. 25. n.9.infine.

n in.d.Decreto deob ſer.&.euit.

tim enumerata ſunt,omnibus locorum ordinarijs ita præponuntur,vt non ſolum ea ipſa.ſed quæcunque alia huc pertinere viſa fuerint ipſi prodata ſibi à ſacroſancta Synodo poteſtate,ac etiã vt delegati Sedis Apoſtolicæ prohibeant, mandent,corrigant,ſtatuant,atque ad ea inuiolabiliter ſeruanda cenſuris Ecclesiaſticis,alijſque pœnis,quæ illorum arbitrio conſtituentur,fidelũ populum compellant, per hæc inquã verba. Poſſunt Epiſcopi compellere regulares vt id offertorio miſſarum conuentualium,quæ Dominicis diebus in monaſterijs celebrantur, declarent fidelibus,quæ feſtiuitates & ieiunia in illa hebdomada occurrant : ne ignorantia horum feſtorum & ieiuniorum præcepta eccleſiaſtica à fidelibus tranſgrediantur . Hoc enim opportunum quid eſt, & maxime conſentaneum:& ita vidi obſeruari à quibuſdam fratribus ordinum Mendicantium in Regno Portugaliæ in Archiepiſcopatu Eborenſi.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum poſsit dici miſsa votiua priuata in feſto.

REſpondeo dicendo, quod ex cauſa quocunque die poſſunt dici miſſæ priuatæ votiuæ quando non celebratur officium duplex,prout ait Pius Quintus in ſua conſtitutione poſita in miſſali, & continetur in regulis eiuſdem miſſalis. Id tamen non debet fieri paſsim,ſine conſa rationabili. Cauſa autem erit rationabilis,vt ſi quis data pitantia petat miſſas dici de Requiem : nam ita ſunt dicendæ , quia ſpeciale officium eſt vtilius & oratio magis directe &, immediate de ſe magis mouet ad impetrãdum à Deo prout tradunt Diuus Thomas *a* Sylueſter , & poſt alios Maiolus , & Nauarrus . In feſto vero duplici rectius ſacerdos pro eo defuncto debet celebrare de proprio feſto, prout tenet Soto , *b* vt ita ſe conformet miſſali,& communi vſui , ſatisfacitque debi

a D.Tho.in d.45.Syl.v. miſſa.5. 4. Maiol.li.3. de or.regu. c.24.in fin. Nau. in manu.c.25.nu. 134. & li.3. conſ.tit.de celeb. miſ. conſi.6.

b Sot.in.4. d.13.q.2.ar. 1.col.penu.

debito. Quia ex opere operato non minus ſatisfactionis applicatur defuncto, ſupplet urque directa vis interpretationis ex deuotione feſti & Sancti. Et ait Nauarrus, quod pro miſſa longa de Paſsione ſatis implet ſacerdos, ſi celebret deſesto etiam ſemidupli ci, aut infra octauam.

c Nau. decõ ſi. 6. n. 8.

ARTICVLVS IX.

Vtrũ religioſi poßint pro vna miſſa cõmendata vnius feſti dicere aliam.

REſpõdeo dicẽdo, quod Clemẽs VII. *Coceſsit fratribus Minoribus obſeruantiæ, quod cum aliquis petierit ab eis, vt celebrent miſſam de paßione, licet eis miſsam de Cruce, vel de quinq; plagis, & loco Euangelij Paßionem ſecũdum Ioannem dicere, ſiue in fine miſſæ huiuſmodi poßionem præfatam dicere, & ſic cenſeatur ſatisfactum fuiſſe petitionibus illorũ qui petierunt.* Ita refertur in compendio a Mendicantium, vbi collector ait eſſe viuæ vocis oraculum authenticum, Sed ego intelligo, quod hac conceſsione modo poſt conſtitutionem Pij Quinti minimè vti poſſunt fratres, qui obligantur cantare, vel dicere miſſam iuxta ritum miſſalis reformati. Pius enim Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, pridie Idus Iulij Pontificatus ſui anno quinto, in conſtitutione quæ incipit. Quo primum tempore, quæ habetur in principio miſſalis reformati, *Mandauit, ac diſtricte præcepit omnibus & ſingulis Eccleſiarum patriarchis, adminiſtratoribus, aliiſque perſonis quacũq; Eccleſiaſtica dignitate fulgentibus, & presbyteris ſecularibus, aut cuiuſuis ordinis regularib⁹, ne in celebratione miſſæ alias cæremonias vel preces, quãquæ hoc miſsali cõtinẽtur addere, vel recitare præſumant.* Et addere miſsis de Cruce, aut de quinque plagis Enangelium Ioannis, ſicut conceſsit Clemens Septimus puto eſſe additamentum in dicta conſtitutione prohibitum. Dixi, *qui obligantur cãtare, vel dicere miſsã iuxta ritũ miſsalis reformati* nam aliæ religiones, quæ ſuper ducentos annos miſſarum celebrandarum in eiſdem Eccleſijs aliud obſeruant (â quibus Pius Quintus præfatam celebrandi conſtitutionem, vel conſuetudinem nequaquam aufert) poſſunt vti priuilegio ſupradicto, cum ſecundum canones b antiquos poterant addere aliqua cum conſilio Doctorum, aut approbatione alicuius Synodi. Et licet prædicti fratres poſsint facere prædictam commutationem dicendo promiſſa de Paſsione miſſam de Cruce, vel de Plagis, minime tamen poterunt loco vnius miſſæ priuatæ alicuius ſancti commendatæ aliam miſſam deſancto occurrente dicere. Verum eſt tamẽ quod non peccabit, ſi ſine ſcãdalo aliquãdo hoc fecerit, vt ſe conformet ordini & ritui miſſalis reformati. Sine enim cauſa rationabili, regulariter loquendo, ordo & ritus ipſius miſſalis minime debet prætermitti, iuxta ea quæ in noſtra Summa d confeſſorum diximus, & articulo ſequenti dicetur.

a Tit. miſſa. 3. §. 13.

b Cõc. Carthagi. 3. cã. 23. Con. Mileuit. c. 12.

d 1. to. c. 244 ti. miſ. cõcl. 24. p. 715.

ARTICVLVS X.

Data eſt cuidãmonaſterioquæ dã eleemoſyna, vt eius prælatus miſſas Diui Cregorij pro anima defuncti faciat celebrare. Quæritur, vtrum ſatisfaciat dicẽdo alias miſsas de Sanctis, & Dominicis occurrentibus recordatione ſolum habita in memento dedicta anima, ibique valorem miſſæ ei applicando.

REſpondeo dicẽdo, quod ratio huius dubij pendet ex miſſali Romano antiquo, & maxime ex impreſſo Pariſijs anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo, in quo dicitur, miſſas Diui Gregorij cum commemotatione defuncti, vel defunctæ celebrandas eſſe has.

Prima

Prima eſt de Dñica prima Aduentus. Secunda de Natiuitate Domini. Tertia de Sancto Stephano protomartyre. Quarta de ſancto Ioanne Euangeliſta. Quinta de Innocentibus. Sexta de Epiphania. Septima de octaua trium Regum. Octaua de purificatione Beatæ Virginis. Nona de Septuageſima. Decima de Dominica prima Quadrageſimæ. Vndecima de Dominica ſecunda Quadrageſimæ. Duodecima de Dominica quarta Quadrageſimæ. Decimatertia de Annũtiatione Virginis. Decimaquarta de Dominica in Ramis Palmarũ. Decima quinta de Cœna Domini. Decima ſexta de Reſurrectione Domini. Decima ſeptima de Aſcenſione Domini Decima octaua de feſto Pentecoſtes. Decima nona de feſto Trinitatis. Vigeſima de Dominica prima poſt Pentecoſten. Vigeſima prima de Dominica ſecunda poſt Pentecoſten. Vigeſima ſecunda de Sancto Ioanne Baptiſta. Vigeſima tertia de Sancto Petro, & Paulo. Vigeſima quarta de Sancta Maria Magdalena. Vigeſima quinta de ſancto Laurentio. Vigeſima ſexta de Aſſumptione Beatæ Mariæ. Vigeſima ſeptima de Sancta Cruce. Vigeſima Octaua de Sancto Michaele. Vigeſima nona de Sãcto Gregorio, vel de omnibus Sanctis. Vltima demortuis. Et poſt celebrationem harum miſſarũ recitandæ erant vigiliæ mortuorum, & omni die ieiunandum. Referuntque Innocentium Papam conceſsiſſe plures indulgentias dicentibus, vel dici facientibus dictas miſſas. Hoc ſuppoſito, dico non eſſe obligatum prælatum dicti monaſterij ad eas dicere, aut celebrare facere, cum iam ſuæ obligationi ſatisfecerit, quanuis neque illas miſſas antiquo miſſali præſcriptas, nec quotidie celebrauerit: dummodo tamen aliæ triginta miſſæ de feſtis occurrentibus dictæ ſint, & actualem aut virtualem intentionem habuerint in Memento illarum pro tali defuncto offerre. Quod probatur primo. Nam pactum nudũ, vt obliget neceſſum eſt, quod ſit honeſtum, licitum & poſsibile, vt innuit
a D.Tho.2.2.q.11. Diuus Thomas. *a* Iam autem relinquere eas miſſas, quæ Miſſale nouum Romanum poſt Concilium Tridentinum editum ſingulis diebus, & maxime ſolennibus celebrandas ordinat, & præcipit, eſt illicitum, Tum, quia indecens & abſurdum eſſet quadrageſimali tempore dicere miſſam de Reſurrectione, vel Aſcenſione: quæ tamen dicendæ eſſent ab eo, qui iuxta antiquum illum ritum vellet primo die illo cineris inchoare illas triginta miſſas. Tum, quia in diebus feſtis, etiam ſi non de neceſsitate, ex cõgruitate tamen tenetur quilibet audire miſſam de feſto occurrenti argumento aliquorum canonum. *b* Ex quibus colligit Angelus, *c* non excuſari à peccato celebrantes, qui relicta proprij feſti miſſa aliam particularem votiuam dicunt: & tales ſacerdotes reprehenſione dignos affirmat. Tandem in officio miſſæ, vt ait Diuus Thomas *d* non ſolum reperitur ſacrificium, ſed etiam orationes, & ex parte ſacrificij oblati æqualiter prodeſt viuis & defunctis de quocunque miſſa dicatur. Ex parte vero orationum, negari nequit prodeſſe quam plurimum miſſam, quæ incipit, *Requiem æternam* inſtitutam pro defunctis: in qua ſunt orationes ab Eccleſia determinatæ pro mortuis. Iſte tamen fructus, & vtilitas cum recõpenſari poſsit propter maiorem deuotionẽ vel eius, qui dicit miſſam, vel per interceſſionem ſancti, cuius ſuffragium imploratur in miſſa: idcirco æque ſatis fit per celebrantem obligationi, dicendo miſſam de Sanctis, ſiue de Dominica, ac ſi diceretur illa de defunctis. Vnde Hoſtienſis *e* refert Vgonem Cardinalem ſolitum dicere, quod celebrando de Dominica faciebat celebrari pro defunctis. Ita Roſela, *f* Sylueſter, Armilla, Tabien. Præterea huiuſmodi triginta miſſæ ſunt dicendæ de neceſsitate continue, & abſque interruptione ſingulis diebus celebrandæ. At obligatio, qua quis obligatur ſingulis diebus celebrare iuxta terminos iuris *g* debet interpretari quod debet celebrare quanto frequentius poterit, ſalua honeſtate ſua & debita reuerentia, ac deuotione ad Sacramentum. Alias enim eſſet illicita conſtitutio, vt quæ daret materiam peccandi, cum non ſemper ſit homo recte diſpoſitus ad tantum Sacramentum percipiendum. Iam autem, quod in die Reſurrectionis, vel in alijs ſolennitatibus fiant collectę pro defunctis, non eſt Eccleſię conſuetudo, imo bulla Pij Quinti quæ confirmat Miſſale nouum Romanum, tollit vſum cæterorum Miſſalium & nihil addendum ipſi præcipit.

b c. quidam laicorũ de ce. miſ. c. & hoc deconſ diſt.

c Angel. v. miſ. c. 23. & v. feri. §. 42.

d D. Th. in 4. d. 4. q. 2. a. 3. q. 1. ad. 5.

e Hoſt. inc. 2. decel. miſ

f Roſe. ver. miſſa, §. 1. Syl. §. 4 Armil. §. 325. Tabien. n. 48. & 52.

g c. ſignificatũ de præb.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Dominæ noſtræ miſſa celebrari poſſit in Sabbato cõ curreti feſto. Et idem de offi cio defunctorum quæritur in quocunque feſto.

REſpondeo dicẽdo, quod ſi inſtitutor capellæ iubeat omni feria ſecũda cãtari miſſam defunctorũ, vel Sabbato miſſam Dominæ noſtræ votiuam præter principalem & maiorem miſſam illius eccleſiæ, aut monaſterij, conſeruanda eſt intentio, prout tenet Sylueſter, *a* poſtalios, Nauarrus, vt voluntati teſtatoris ſit ſatisfaciẽdũ, iuxta ea quæ tradit Couarruuias. *b* Quod quidem affirmat Henriquez, *c* quando mos eſt, vt dictæ miſſæ dicantur, vt tenet Nauarrus. *d* De qua conſuetudine agunt Couarruuias *e*, & Caſſaneus. Et mos in eccleſijs collegiatis, & in eccleſijs quarundam religionum, vt præter miſſam principalem cantetur miſſa defunctorum moderatur generalem regulam miſſalis Romani, & fauet Pius V. in rubrica miſſalis: vbi dicit, *quod quando officiũ fit de feria, poteſt miſſa principalis eſſe votiua, vel de defunctis, ſi vero fiat officiũ duplex, vel ſemiduplex nõ fiat miſſa principalis niſi de die.* Vbi nõ vetat, quin minꝰ prin cipalis, vt in capella fiat pro defunctis, aut de Domina noſtra: etiã in duplici. Idẽ ordinatum fuit in ſynodo Compoſtellana *f* anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo. Imo cũ licentia Epiſcopi interdum fit miſſa principalis votiua de cõceptione, aut de alio feſto Beatæ Virginis vt ait Henriquez. *g* Et idem in religionibus poteſt fieri cum licentia ſuorum prouincialium, qui quantum ad hoc licentiam habẽt quaſi epiſcopalem. Nec obſtant iura *h* in contrarium: quia conſuetudine derogata ſunt, prout aduertit *i* Nauarrus. Ex his deducitur, quod etiam in feſto duplici poteſt dici in Sabbato Miſſa Dominæ noſtræ; ſicut mos antiquus introductus eſt ex deuotione patrum ipſorum dicendi dictam miſſam cum maxima ſolennitate in quocunq; Sabbato. Nec hoc eſt contra regulam & rubricam miſſalis reformati.

a Sylu. ver. miſſa. §. 4. Nau. c. 25. n. 139.

b Cou. in c. cũ eiſes in 1. de teſta.

c Henri. 2. tom. l. 9. de miſſa. c. 23. nu. 7.

d Nau. vbiſ.

e Cou. li. 1. var. c. 10. n. 3. Caſſan. de glori. mũd. c. 12. n. 13.

f art. 3. c. 38.

g Hẽr. vbiſ. lit. n.

h ca. hoc & c. attẽdẽdũ. de cõſecra. tio. d. 1.

i Nau. d. cõ ſi. 6. n. 7.

ARTICVLVS XII.

Vtrum in Eccleſijs regularib' ſint duæ miſſæ dicẽdæ in quadrageſima, aduentu, & in vigilijs, ſcilicet, vna de feria, & altera de Sãcto occurrẽti.

REſpondeo dicẽdo, quod Pius Quintus in cõſtitutione miſſalis reformati tenet quod in eccleſijs collegiatis duæ miſſæ dicantur in quadrageſima, aduentu, & in vigilijs, ſcilicet vna de feria & alia de Sãcto occurrenti. Et Eccleſia collegiata non dicitur ex eo, quod plures in ea clerici ei adminiſtrantes congregari ſoleãt. nec enim perſonarum, cleri corumque multitudo ſola collecta facit collegiũ, niſi alia præter hæc interueniant, nempe, vt principio velut collegium ibi inſtitutum, erectumque ſit non minori trium clericorum numero, prout tenet quædam Gloſſa *a* Innocentius, Ioannes Andræas & alij quos refert & ſequitur Marcus Antonius Cuquus. Si autem primæ inſtitutionis nulla extant documenta, ex quibus collegij priuilegium tributum eſſe appareat, ſigna tamen nonnulla collegij veſtigiaque ibi eniteſcant, collegiata tenebitur. Vt ſi conſtituere ſyndicum conſueuerit, ac per eum iurare, & lites mouere, ſigillumque commune habere, & ſi conſueuit prælatum ſuum eligere, & ſimilia facere. Non autem deſideratur, vt quiſpiam velut eis caput, ac rector præſit, iuxta Felinum, *b* & traditur à Marco Antonio Cuquo. In cathedralibus autem eccleſijs præſumitur in dubio conuentus collegij nomine, & titulo haberi, etiam ſi nullum ex prædictis veſtigium appareat. Vnde ſequi videtur, quod in Eccleſijs regularibus ſecundum ſupradictam conſtitutionem, & rubricam duæ miſſæ ſunt dicendæ in prædictis feſtis. Contrarium tamen eſt dicendum, pro vt declaratum fuit in ceremoniali noſtræ religionis autoritate congregationis generalis Toletanæ editi, vbi dicitur, quod monaſteria nomine eccleſiarum collegiatarum minime comprehenduntur. Et nõ obſtant ſupradicta: Nam licet monaſterijs nomen collegij competat, neceſſe tamen erat

a glo. in. ca. nobis de iure patro. v. in conuentualibus. In noc inc. poſtula. de iure patrona. Andr. in. c. ſtatutũ de elect. lib. 6. Cuq. lib. 4. ma. iuſt. ti. 1. de elect. n. 5.

b Feli. in. c. ex literis colu. 4. de conſtitut. Cuq. vbi ſu. n. 13.

vt

vt in conſtitutione ſupradicta diceretur, ꝙ in eccleſijs collegiatis ſecularibus,aut regularibus duæ miſſæ dicerentur. Sicut enim nomine eccleſiaſticorum in odioſis regula res minime comprehenduntur, Ita etiam nomine Eccleſiarum inhoc onere monaſteria minime veniunt.

Ex quo infertur,quod ſi eccleſia collegij ius habeat,quanuis re ipſa collegij more nõ regatur,inter collegiatas cenſeri poterit,ſi aliqui canonici ex ea adſint, quanuis nec collegium congregare,nec ſigillum cõmune habere,nec ſyndicũ facere ſoleat:in his ſaltem quæ fauore potius,quam adeo digna exiſtimantur, prout tradunt Alexander *c* & Felinus. Vnde cum hic non agatur de fauore,aſſerẽdũ eſt,quod hæc eccleſia collegiata non tenebitur ad dictas duas miſſas. Aduerte,ꝙ Martinus Quintus conceſſit.

c Alexã.cõſ. 74.co.1.l.4 Feli.in.c. ac cedẽtes.co. 4. depræſc.

Quod in Quatuor temporibus, vel indie bus Quadrageſimæ, aut Litanijs ſufficiat in monaſterijs Sancti Hieronymi celebrare miſſã de feria (ſi hoc velint) cum cõmemoratione feſti, quod in ipſa die celebratur: niſi eadem die ſit duplex, aut ſemiduplex. Super hoc tamen onerat conſcientiam prælati, ſi nõ eſt tã ta multitudo fratrum, quod poſſint duas miſſas dicere. Ita Collector *d* priuilegiorum Mendicantiũ:qui aſſerit,ſe vidiſſe hoc ſub viuæ vocis oraculo nõ authentico. Ex quo infertur,quod licet ſupradicta Rubrica Miſſalis ad eccleſias regulares extenderetur,fratres Mẽdicantes in foro conſcientię vnam miſſam dicentes,aliam relinquentes, vbi non eſt tanta multitudo fratrum, non peccarent,attẽto ſupradicto priuilegio,quo ipſi gaudent.

d in Comp. Mendic.ti. miſſa.3.quo ad modum §.17.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Generales ordinum poſſint reducere Miſſas capellarum ad minorẽ numerum.

REſpõdeo dicẽdo,quod ſi in capella, aut anniuerſario ſit magnus miſſarũ & ſacrificiorũ numerus pro tenui ſtipẽdio Epiſcopus poteſt & debet adminorẽ numerũ reuocare,prout ordinatur in concilio *a* Tridẽtino,monẽte,vt habeatur ratio de pia voluntate teſtantium,conſtituta tamẽ congruente ſtipe,ita vt ex multis pitantijs ſufficiatur vna victui ſufficiẽs diuino. Vt anniuerſaria commutet Epiſcopus:eget Synodi conſilio, iuxta cõcilium Tridentinũ. Vt ſi in vna eccleſia, aut oppido mandatæ ſint à teſtatoribus plures miſſæ,ſed ob miniſtrorũ paucitatẽ nõ poſſunt quotãnis impleri anniuerſaria,etiam data pingui ſtipe poſſet Epiſcopus reducere ad pauciores cũ commemoratione ſingulorum teſtatorum, vt ait conciliũ Tridentinũ, *b* & multo magis poteſt, ſi ſtipes ſint tenues. In eccleſia Salmantina approbãte ſynodo facta eſt cõſtitutio qua hæc facultas committitur Epiſcopo cum cõſilio capituli. Sed vt onera dicendi miſſas in beneficio,qualis eſt capellatiua,temperet Epiſcopus,non eget Synodi congregatæ conſenſu. Ita recentiores cõſulti,prout aſſerit Henriquez, *c* & Nauarrus. Qui addit,quod poſſet Epiſcopus abſque Synodo anniuerſaria commutare iure communi,& moderari numerum miſſarum:quia hic eſt caſus neceſsitatis. Et hanc opinionem non repudiat Henriquez, *d* affirmans doctiſsimum Doctorem Veram, hãc tenere etiam opinionẽ,ſed ad id quod in articulo quæſtionis propoſitum fuit deueniẽdo dico,quod Abbates,& Generales ordinum in ſuis capitulis generalibus re diligenter perſpecta poſſunt pro ſua ſcientia in prædictis Eccleſijs,quas hac prouiſione indigere cognouerint, ſtatuere circa hoc quidquid magis ad honorem Dei & cultum atque Eccleſiarũ vtilitatem viderint expedire. Ita tamen,vt eorũ etiam defuncto rum commemoratio fiat,qui pro animarũ ſuarũ ſalute legata ad pios vſus reliquerũt, Ita determinatur in eodẽ cõcilio Triden. *e*

a Conc. Tri ſeſ.25.de refor.c. 4. & ſeſ.21. de reform.c.7.

b Concil.d. c.4.in fine.

c Henriq.2. to.9.tit. de miſſ.c.22.n 6.lite.P.Nauar.c.25.nu. 138.

d Hen.vbiſ.

e Con. Tri. ſeſ.2.de ref. c.4.

Circa quod aduertit Nauarrus *f* quoad Abbates & Generales eſſe quoddam iusnouum,ſed non quoad Epiſcopos,cum argumento aliquarum decretalium *g* cum eis notatis poſsint Epiſcopi hoc facere ſine Synodo iure antiquo:quod nõ videtur per hoc ſublatum cum fuiſſet additum ad maiorem iuris antiqui obſeruationem.

f Nau vbiſup c.eũ acceſſiſſe. & c.cũ ex parte,de conſtitut.

Secundo eſt aduertendum,quod huiuſmodi facultas Epiſcopis Abbatibus,ac Generalibus conceſſa intelligitur tantum de one re miſſarum, ante Concilium Tridentinum impoſito. Sicut ita fuiſſe ſibi reſpon ſum ab Illuſtriſsimis Cardinalibus ſanctiſsi

mæ congregationis interpretibus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio, teſtatur Paraſſelus. *b* Necnon & ipſa congregatio alibi reſpondit hanc taxationem eſſe intelligendam de miſsis tãtum & non de alijs ſuffragijs, necnon de miſsis in fundatione poſitis, ſed pro alia cauſa à teſtatoribus relictis.

b Paraſſe. in tract. priuil. fo. 232.

Tertio eſt notãdũ, quod declarauit Synodus Toletana celebrata anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo tertio actione ſecunda, capite decimo, quod vicarius Epiſcopi, aut viſitator id non poteſt: quia concilium ſoli Epiſcopo vel Generali regulari id committit. Ita tenet Henriquez *i* dicens, quod expedit, vt dicta cõmutatio fiat per expreſſam intentionem Generalis religionis, aut capituli generalis cũ Papæ autoritate commutantis voluntatem. Quarto eſt aduertendum, quod dicti prælati in diminutione dictarum Miſſarum debent eſſe ſatis circunſpecti conſiderantes, quod agunt de mutanda teſtatorum voluntate, quod ſolum Papæ committitur. Et ſic ad faciendam dictam diminutionem debet iuſta cauſa præcedere, & ita debet fieri, vt quo minus poſsibile ſit voluntati teſtatoris aut inſtitutoris anniuerſarij defraudetur. Et ſic oportet, quod dicta diminutio compenſatione compenſetur. Vnde iuſte poſſunt obligare: vt loco miſſarum, quæ numero antiquo detrahuntur, celebrantes miſſas pro ipſis defunctis, ipſis applicent vnum de tribus valoribus. Primum eſt correſpondẽs obligationi pro ipſis celebrandi. Secũdum correſpõdens memoriæ actuali, quæ in Mento prodefunctis pro ipſis habetur. Tertium ponendo pro ipſis aliquas defunctorũ collectas, ſicut alias ordinauerat Iulius Secundus. Quæ collectæ etiam in feſtis ſolẽnibus apponi iure poſſunt in miſsis priuatis cum nullo iure contrarium præcipiatur, vt reſoluit Nauarrus. l Et hoc confirmatur ex quadam conceſsione facta à Leone X. *Fratribus Minoribus regularis obſeruãtiæ, qui poſſeſſionẽ accipiẽtes monaſteriorum conuentualiũ noſtræ ſacræ religionis videtes magnis anniuerſarijs perpetuis eſſe ita oneratos, vt præmultitudine ipſorum illis eſſet neceſsum ab officijs diuinis deficere, ſi omnia in anniuerſarijs cõtenta ab ipſis adamuſsim eſſent adimplenda, Supplicauerunt ſuam Sanctitatem, vt de benignitate Apoſtolica prouidere dignaretur: qui reſpondit ad ea & ad alia ſimilia onera non eſſe obligatos, dummodo tam in cõmunibus officijs, quæ quotidie in dictis Eccleſijs celebrantur, quam in priuatis orationibus & in extraordinarijs miſsis, & ſuffragijs, quę in dicto ordine proſingularib⁹ benefactoribus fieri ſtatutum eſt illorũ qui redditus, vel ornamẽta pro ipſis anniuerſarijs reliquerunt, memoriam ſpecialiter faciant. Quod idem monialibus Sanctæ Clarę conceſsum eſt.* Ita habetur in ſupplemento *m* ordinis.

i Henri. vbi ſu. 232.

l Nau. lib. 3. con. ti. decele. miſ. conſ 59. fo. 346. in. 1. imp.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum Miſsa in conuentibus quotidie debeat celebrari.

REſpõdeo dicẽdo, quod in ſingulis Eccleſijs cathedralibus, parochialibus & cõuẽtualibus debet cotidie ſacrificiũ miſsæ offerri, ſi cõueniẽs ſit, ſeu medio criſ ſacerdotũ numerus. Hæc eſt cõmunis Doctorũ. Hæc tamẽ obligatio pertinet adrectores eccleſiarum, nam licet ipſi nõ teneãtur per ſe quotidie celebrare, tenentur tamẽ curare, vt nõ omnino deſit in ſua eccleſia ſacrificium. Addit tamen Victoria *a* ſi interdum hoc præmittatur nõ eſſe peccatũ, mortale, ſed ait, quod hæc licentia non eſt extẽdenda, nam res hæc multum pertinet ad cõmune bonum fidelium, & ideo talis obligatio grauis eſt, vt bene ſignificauit Soto, *b* qua propter per ſe loquendo non poterit prætermitti ſine graui culpa, niſi forte ob vrgentem cauſam, & rationabilem. Ex his infertur, quid reſpondendũ ſit ad id quod inarticulo quęſtionis decidẽdũ proponitur quod ſcilicet in cõuentibus vbi mediocris eſt ſacerdotũ numerus culpam grauem committet ſuperior, ſi nõ curet vt quotidie hoc ſacrum ſacrificiũ pro viuis & defunctis offeratur: cũ res hæc maxime pertineat ad cõmune bonum fidelium, & ad conſolationẽ ſpiritualem fratrum, & ad religionis decorẽ

a Vict. in Sũma. n. 95.

b Sot. in. 4. d. 13. q. 2. a. 1.

Et

Et ideo in regno Portugaliæ diligentia ſere niſsimi Infantis Henrici.S.R.E.Cardinalis (qui poſtea infelici morte Sebaſtiani.I.legitima ſucceſsione illud regnũ fuit adeptus) fuit reformata religio Beguinorum, in qua non erant aliqui ſacerdotes qui quotidie ſacroſanctum hoc myſterium peragerent, vt in eo eſſent ſacerdotes Domini eiuſdem inſtituti profeſsi,& nunc ſunt non ſolum ſacerdotes,ſed etiam prædicatores ſecundum inſtitutum Mendicantium in vinea Domini fructificantes.

ARTICVLVS. XV.

Vtrum Gloria in excelſis Deo dici poſſit á Regularibus in Miſsis votiuis.

REſpondeo dicẽdo,q̃ Alexãder IIII. *Conceſsit fratribus vniuerſis ordinis Minorũ,quod in miſsis votiuis tã ſolẽnibus,quã priuatis,quas de Spiritu Sãcto,aut de B.V.Maria dixerint poſſint dicere Hymnum Angelicum,ſcilicet Gloria in excelſis Deo,ac quod ſimiliter poſsint dicere proſas,ſeu ſequẽtias.* Ita hebetur in libro monumenta ordinũ,[a] Et Syxtus.IIII. *Cõceſsit fratribus Minoribus de obſeruãtia,vt poſſint dicere in omnibus Miſsis votiuis,Gloria in excelſis Deo.* Prout habetur in eodem libro [b] & in Supplemento. At modo cãtãtes & dicentes miſſam iuxta ritũ eccleſiæ Romanæ reformatum,iuxta cõſtitutionem Pij.V. ſuperius citatam,vt ſunt fratres Minores,iam non poſſunt vti dictis priuilegijs,ſed debẽt dicere miſſas iuxta ſupradictum ritum. In quo inſtituitur,dicatur, *Gloria in excelſis*, quãdocunque in matutino dictus eſt Hymnus, *Te Deum laudamus*. Præterquam in miſſa feriæ quintæ,in Cœna Domini,& Sabbati ſancti,in quibus Gloria in excelſis dicitur. In miſsis vero votiuis non dicitur,niſi in miſſa Beatæ Mariæ, & Angelorum. Et niſi miſſa votiua dicenda ſit pro regraui vel pro publica Eccleſiæ cauſa. Nec etiam dicitur in miſsis defunctorum. Ita habetur in rubrica miſſalis reformati. Circa quam rubricam eſt aduertendum,quod tunc miſſa dicitur pro re graui,quando fit aliqua proceſsio generalis quæ nunquã fit,niſi pro re graui,vel quando aliquæ miſſæ dicuntur in aliquibus eccleſijs cathedralibus collegiatis & regularibus,vel parochialibus pro ſalute vniuerſali alicuius Principis,vel pro ſalute totius Reipublicæ,vel pro aliqua intentione tẽporali,bonũ commune immediate cõcernenti. Vel quando fit ingratiarũ actione pro aliqua re graui petita,& obtenta: veluti pro victoria parta,vel pro aliqua ſupradictarum rerum à Deo optimo maximo conſequuta.

[a] in 1. impr. fo.12. & in 2.fo.25.conceſ.14.

[a] Habe.in2. impr.fo.69. conceſ.143. & in ſuppl. fo.100. conce.389.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum in feſtiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici Symbolum Apoſtolorum in Miſſa.

REſpõdeo dicẽdo,quod Syxtus IIII. *Conceſsit quod fratres Minores poſſent dicere,Credo,in ſolennitatibus Sanctorũ ſui ordinis,& ſanctæ Clarę.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum, [a] & in Supplemento. Ex quo priuilegio colligitur,quod dicti fratres non poſſunt dicere, Credo,in octauis,nec in die octauo dictorum Sanctorum. Quod patet ex alia conceſsione eiuſdem Syxti Quarti, qua conceditur,quod prædicti fratres poſsint dicere, Credo, in octaua Sancti Franciſci,prout in eiſdem libris [b] habetur. Sed iam hodie hoc non eſt ita limitatum, ſecundum ritum Miſſalis Romani reformati: in cuius Rubrica loquendo de Symbolo dicitur. *Quod dicatur Credo,in feſtis principalibus ordinum, & per eorum octauas in eccleſijs tantum illius ordinis.* Principalia autem noſtræ religionis feſta ſunt B.P.noſtri Franciſci,Sancti Antonij,Sancti Bonauenturæ,Sancti Ludouici, Sancti Bernardini,Sancti Didaci, Stigmatum Beati Patris Franciſci,& Dedicationis Eccleſiæ Portiunculæ.

Dubitatur autem,vtrum debeat dici Credo,in Miſſa Beatæ Mariæ, quæ omnibus Sabbatis aliquo feſto duplici non impeditis celebratur primo mane in aliquibus religionibus ex antiqua deuotione earum religionum ad Virginem Mariam, ad quã omnes fratres concurrunt, tanquam ad miſſam ſolemnem, & verſus cum Alleluia ſenio

[a] in 1. impr. fo.63. & in 2 fo.67.conc 18. & inſup plem fo.96 conce.329.

[b] in 1. imp. fo.63. & in 2.fo,68.conce.133. & in ſupp fo.100 conc.380.

ſenioribus commendantur: ſicut ſolet commendari in alijs feſtiuitatibus ſolennibus, & reſpondeo, quod Miſſale reformatum loquens de miſsis votiuis inquit. *Item dicitur Credo in miſsis votiuis, quæ ſolenniter pro re graui, vel propublica eccleſiæ cauſa celebrantur.* Ex quibus verbis videtur probabiliter colligi, Credo in dictis miſsis dici poſſe cũ ſolẽniter celebrẽtur. Sed dices quod nõ celebrãtur pro re graui: quod vt dicatur Credo, requiritur. Ad hoc reſpondeo, videri pro re graui celebrari cum celebrentur ex antiqua conſuetudine ipſarum religionum, ex maxima erga Virginem deuotione, vt ipſa pro eis intercedat ad Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium eius. Pro cuius deuotione hoc puto probabile, licet contrarium, loquẽdo ſecundum rigorem, ſit probabilius.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum religioſi cum vna Miſſa poſsint pluribus pitãtijs ſatisfacere.

REſpõdeo dicẽdo, quod Leo Decim. *Informatus quod in quibuſdã religionibus pro celebratione vnius Miſsæ certa pecuniæ quantitas dari conſueuit in eleemoſynam fratribus minoribus tã valde paruã, & tenuis, quod dicti patres ob eleemoſynam, quæ ſingulariter à pluribus elargitur, tot Miſſas, quot ſunt largientes pro ſingulis celebrare, non valent, declarauit, & conceſsit prædictis fratribus obſeruãtibus, quod celebrando vnam Miſſam dumtaxat, ſi eleemoſyna æquiualens vni Iulio, id eſt decimæ parti ducati non elargitur, etiam ſi duas, tres, vel quatuor, aut plures Miſſas celebraturi eſsent, occaſione diuerſarum, vel plurium eleemoſynarum huiuſmodi & in dicta celebranda Miſsa pro omnibus, qui pro dictis Miſsis in eleemoſynam vſque ad ſummam huiuſmodi contribuunt cõmemorationem in genere faciendo, in hoc conſcientiarum prædictarum dictorũ fratrum ſatisfactum ſit.* Ita habetur in ſupplemento ordinis. [a] Circa quam conceſsionem notat Collector [b] priuilegiorum Mendicantium omnino ab ea eſſe cauendum: quia ait, re vera nullius eſt valoris, prout multi viri famoſi Theologi, & Iuriſperiti ſuper hoc conſulti reſponderunt. Nam vltra multa, quæ contra huiuſmodi conceſsionem dici poſſent, conſtat bene intuenti relationem, quod ſubreptitie obtenta eſt. Quapropter Reuerendiſsimus pater frater Ioannes Clapion, dum inſtitutus eſſet Procurator Curiæ Romanæ promiſit procurare reuocationẽ, ſeu potius declarationem nullitatis huius conceſsionis. Et credendum eſt quod obtinuit licet admanus noſtras non peruenerit. Hæc Collector. At licet nobis conſtet de reuocatione huius conceſsionis, & de ſurreptionis vitio, & licet per contrarium vſum ſit abolita, dato quod fuerit legitime impetrata, operæ pretium eſſe duxi agere de vitio nullitatis, quo à Collectore notatur: in qua re ponderatione opus eſt. Pro cuius rei explicatione ſequentes propono concluſiones.

Prima concluſio eſt: Si ſtipendium miſſæ lege aut conſuetudine taxatum ſit, & commendantes miſſas non totum illud, ſed diminutum ſtipendium perſoluant, in hoc caſu licet pauciores miſſas dicere accipiendo pro illis vſque ad quantitatem ſtipendiorum ſibi debitam, ſecundum legem vel cõſuetudinem: nec eſt obligatio reſtituendi. Maxime, ſi per iudicem illud ſtipendium cõſuetum ſine ſcandalo & litibus & alijs inconueniẽtibus exigi poteſt, ex quo id taxatũ & certũ ſibi debitũ eſt ex lege, vel cõſuetudine, ſicut de alijs debitis liquidis & certis cõmuniter dicitur à Doctoribus. Quod eſt intelligendum dũmodo nõ velint ſatisfacere vna miſſa obligationi eleemoſynæ datæ vltra quantitatẽ lege aut cõſuetudine pro vna integra miſſa taxatã. Nã ſi vltra dictam quantitatẽ eorũ ſatisfactionẽ pro vna miſſa vellent extẽdi, abuſus quidem eſſet ſcandaloſus, & incentiuum præbens auaritiæ, & pluribus iniquitatibus. Ita tenet Honcala. [c] Quod eſt verũ vt aduertit Corduba, excepto, vbi expreſſe plures miſſę integrę ſecũdũ illa

[a] Fol. 10. cõceſ. 62.
[b] Colle. in cõp. Medi. tit. miſ. 3. §. 14.
[c] Honca. de valore miſ. 11. & 16. Cord. lib. 1. qq. q. 4.

illa plura ſtipendia quanuis diminuta peterentur,& acceptarẽtur. Itaque quod illa ſtipendia non darentur, niſi tot miſſæ dicerentur, quot ille commendauit, expreſſeque petiuit, tunc enim non ſatisfaceret, niſi tot quot promiſſæ ſunt dicantur, alias fieret iniuſtitia, & eſſet obligatio reſtituendi.

Secunda concluſio: Si certum ſtipendium ſufficiens, vel inſufficiens pro vna miſſa lege vel conſuetudine taxatum non ſit, non licet Guardiano nec prælato plura ſtipendia pro vna miſſa accipere vſque ad quã titatem neceſſariam pro decenti ſuſtentatione vnius diei ſubditi ſui miſſam ipſam celebrantis. Hanc opinionem tenent Doctor Medina *d* & Nauarr. quos ſequitur Corduba contra Honcala & Soto. Et probatur, quia ſi tota ſuſtentatio decens pro illa miſſa illius diei deberetur: ergo ſacerdoti valde honorabili in dignitate cõſtituto plus deberetur ad ſuam decentem ſuſtentationem, & iſte plus poſſet auferre, quam pauper: quod abſit. Paupertas ergo ſacerdotis, vel abundãtia nec tollit, nec ponit iuſtitiam, aut debitum illorum, qui illi pro miſſa vna tantum, & non amplius ſtipendium dare voluerunt. Quod confirmatur: Nam ſicut, qui tenue beneficium acceptauit, etiam ſi non ſufficiat ad decentem ſuſtentationem tenetur ei deſeruire, nec amplius poteſt exigere, prout habetur in iure, *e* & tradit late Medina; ſic ſimiliter de ſtipendio miſſæ quantumlibet diminuto dicendum eſt, ſi ſic ſacerdos acceptauit, quia eadem vtrobique ratio eſt.

d Medin. de ordin. q. 30. Nau. in ma. c. 25. Cord. vbiſ. dub. 2.

e c. cleric. 19 d. Medi. de ora. q. 3. fol. 186.

Nec obſtat illud Pauli *f* dicentis, qui altari ſeruit de altari viuere debet. Nam reſpondetur, quod Diuus Paulus loquitur indeterminate, & debet intelligi proportionabiliter, quod, ſcilicet, ſecundum miniſterium & laborem ita quilibet in ſpiritualibus miniſtrãs præmietur, aut ſuſtentetur, plus vel minus recipiendo, ſecundum quod plus vel minus ſeruit, atque laborat. Alioquin diaconus, vel alius, qui ſolum ſeruit altari, legendo Euangelium, vel Epiſtolam, vel miſſam offerendo æqualem deberet mercedẽ, vel ſuſtentationem vitæ accipere, ſicut qui celebrat, & ipſe ſimplex ſacerdos, ſicut curatus, vel Epiſcopus. Nunc autem conſtat, quod in præparatione, & celebratione miſſæ ſacerdos vnam vel duas circiter horas duntaxat conſumit. Reliquum autem tempus ſi eſt ſecularis conſumit in horarum recitatione, & in negotijs ad ſuam familiam pertinentibus. Si eſt religioſus conſumit in ſequendo chorum noctu diuque, & in alijs operibus religioſis, & exercitijs ſpiritualibus. Non ergo tenetur propter miſſam totũ victum diei tribuere is, pro cuius cauſa celebrauit, acſi totum pene diem ad eius vtilitatem expenderet. Et ex conſequenti neque ipſe ſacerdos poteſt, niſi gratis datum exigere, aut accipere vltra id, quod lege aut cõſuetudine dari ſolitum eſt.

f 1. Ad Corint. 9.

Tertia concluſio: Poteſt ſacerdos per diſpenſationem Papæ prædicta plura ſtipendia pro vna miſſa accipere, etiam quando ſtipendium miſſæ taxatum ſufficiens eſt, aliqua cauſa rationabili interueniente. Licet enim Papa non poſsit in præiudicium tertij alteri temporalia concedere, quia nõ eſt dominus, ſed diſpenſator diuinæ legis & naturalis, neque habet poteſtatem in deſtructionem, ſed in ædificationẽ eccleſiæ, neq; habet dominium omnium rerum temporalium hominum, & contractuum humanorũ ſed tãtum iuriſdictionem & poteſtatem, ad debitam eorum gubernationem, quatenus ad finem ſupernaturalem aliquo modo expediunt, prout tradit Sylueſter: *g* poteſt tamen, ſi cauſa rationabilis adſit, cum aliquibus diſpenſare, vel id concedere, ſicut & ex cauſa poteſt relaxare obligationem votorum, iuramentorum, pactorum & promiſſionum inter homines initorum, licet iure diuino & naturali Deo, & hominibus ad id teneamur: cum eorum obligatio ex noſtra conſurgat voluntate. Rationabilis autẽ cauſa, dum aliud non conſtat, cenſenda eſt, vbi Papa id concedit ſiue diſpenſat. Quare ait Corduba, *h* quod rationabilis cauſa eſt, quando aliquibus monaſterijs aliquarum religionum aliquando Papa concedit, vt poſſint ad tempus duntaxat, pro vna miſſa ſtipendia vſque ad vnum Iulium, ſiue regale accipere: quia magna tunc premuntur paupertate, quia ex eorum ſuſtentatione, & obſeruantia regulari intra ſepta ſuorum monaſteriorum magna vtilitas prouenit eccleſiæ, & ſæcularibus ædificatio. Quæ obſeruãtia maxime deperditur quæritando eleemoſynas oſtiatim extra ſuorum monaſteriorum ſepta, vias publicas continue curſando, non totum pene diem in cultu diuino, literis, & orationibus, prædicationibus, & confeſsionibus expendendo. Et quia ipſis miſſas commendantes maximum emolu-

g Syl. v. Papa. q. 12. & q. 13.

h Cord. vbi ſup. dub. 3.

mentum accipiunt, cum tãquam benefactoribus bona opera religioſorum quotidie applicentur. Hæc Corduba. Ex quibus patet, conceſsionem Leonis Decimi nõ eſſe inualidam, & vt talem omnino repudiandam, ſicut Collector intrepidè affirmat. Cum Leo Decimus diſpenſet in caſu minus difficili, ſcilicet, quando ſtipendium eſt valde paruum & exiguum, & reſpectu dictorum fratrum adſit cauſa rationabilis, ſicut in dicto priuilegio continetur. Nam ſi hæc aut ſimilis cauſa rationabilis non adſit minime erit tuta diſpenſatio, etiam ſi ſit temporalis. Ad id autem, quod replicat Collector, quod, ſcilicet, informatio, cui cauſa innititur eſt ſurreptitia: ad hoc reſpondeo, hanc quæſtionem facti non iuris eſſe, & de quæſtionibus de facto partibus inauditis nõ eſt noſtrum iudicare, cum tot circunſtantiæ poſsint cõcurrere, vt informatio primo aſpectu ſurreptitia, vt vera & ſufficiens cauſa à doctis iudicetur.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum teneantur curati negare celebrationem miſſarum peregrinis, aut ignotis Regularibus.

REſpondeo dicendo, quod Epiſcopus aut parochus nõ debet facile peregrinos, aut ignotos alterius diœceſis ſacerdotes admittere ad celebrandum ſine dimiſſorijs patentibus proprij Epiſcopi, prout ordinatur à Concilio Tridentino, *a* & tradit Nauarrus dicens, quoſdam Epiſcopos ſolere rigide prohibere ne parochus admittat tales ſine eiuſdem Epiſcopi licentia, cum ſatis ſit licentia proprij Epiſcopi habita, aut debita. Vt ſi habet ius adeundi ad ſtudia Academiæ, & tamen Epiſcopus licentiã iniuſte negat. Aut, ſi non multo antea dederat reuerendas, quibus initiatus eſt, aut licentiam peregrinandi, aut ſtudendi in Academia. Ex cuius Doctoris grauiſsimi mente ſufficit religioſis peregrinis, quod oſtẽdant ſuorum prouincialium aut prælatorum licentias ad iter peragendum. Et aduerte, quod poteſt admitti in parochia, aut monaſterio peregrinus, vt celebret, etiam publicè, quando notus eſt, prout dicitur in iure, *b* & tradit Nauarrus, & Trotius: aut etiã quando bonis coniecturis creditur non eſſe impeditum: quia peregrinus nullo iure ſuſpenſus eſt, etiam quoad alios, prout poſt alios tradit Didacus *c* Perez, cui fauet Hoſtienſis, *d* quem alij ſequuntur. Quod confirmatur: Nam Sixtus Quintus in quadam conſtitutione data Romæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo tertio, ſexto Kalendas Decembris, Pontificatus ſui anno tertio. *Prohibuit omnibus Prælatis regularibus, ne hoſpites fratres reciperent, niſi à ſuperioribus locorum, vbi reſident, expreſſam licentiam diſcedendi in ſcriptis obtentam, ſeu literas commendatitias ſecũ deferant, atque exhibeant.* Et addit Summus Pontifex, *Vel niſi ita cogniti ſint his, ad quos diuerterint, vt de eorum perſonis nullus omnino dubitationi aut ſuſpicioni locus relinquatur.*

a Con. Triſ. 22. de obſer. & euit. in celebr. miſſ. & ſeſ. 23. c. 16. Naua. c. 27. nu. 153. & lib. 3 conſil. ti. de celeb. miſſ. conſ. 5.

b Tuę d cleri pere. Na.

d. cõſ. 5. Trotius de perfecto cler. libro. 2. c. 31. n. 6.

c Perez in l. 2. tit. 9. li. ordi. pag. 279

d Hoſtiẽ. in d. c. tuæ.

QVÆSTIO. XLIIII.

De clauſura monialium in communi, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 VTrum *Eccleſia habeat poteſtatem ad inſtituendam clauſuram monialium.*

2 *Vtrum omnium monialium generalis clauſura præcipiatur ab Eccleſia:*

3 *Vtrum extrauagantes Pij Quinti, & Gregorij Decimi tertij eandem clauſuram obſeruari præcipiant.*

4 *An moniales conuerſæ, ſeu ſeruitrices ad clauſuram aſtringantur, & ad habitum & profeſsionem recipi valeant.*

AR-

ARTICVLVS I.

Vtrum Eccleſia habeat poteſtatẽ ad inſtituendam clauſuram monialium.

REſpõdeo dicendo, quod clauſura monialium, nec iure diuino nec naturali eſt, ſed tantũ de iure humano. Hiphigenia enim, quam D. Matthæus religioſam effecerat, vt cõſtat ex eius hiſtoria, & apud Caietanum, a & aliquot aliæ ſanctimoniales tempore Apoſtolorum, non ſeruabant huiuſmodi clauſuram, ſeruaturæ, profecto, ſi lege naturali & diuina eſſet indicta. Loquendo vero de iure humano aduertendum eſt, ꝙ in concilio Carthaginẽſi primo celebrato ſub Syl ueſtro, & Marco anno Dñi trecẽteſimo trigeſimo ſub perſecutione nona Diocletiani in capite tertio in hunc modum diffinitur. *Nullus nullaq; ſanctimoniæ & virginitati deſeruiẽs propter blaſphemiã eccleſiæ ſi vobis placet in vna domo cũ extraneis penitus commorari debent. Vniuerſi dixerunt, qui nolunt nubere & pudicitiæ meliorẽ eligere partẽ, hæc vitare debent. Et nõ ſolum nõ habitare ſimul, ſed neq; habere adſe aliquem acceſſum.* Qui acceſſus ſignificat ingreſſum ad monaſteria monialium. Ex quo concilio colligitur eccleſiam ab anno milleſimo ducenteſimo octauo ingreſſum ad monaſteria monialium prohibuiſſe. Poſtea autẽ anno Domini trecẽteſimo nonageſimo ſeptimo ſub perſecutione decima Arrianorum in concilio Carthaginenſi tertio, circa tempora Siricij Papę approbato à ſexta Synodo in Trullo, in capite vigeſimo tertio hæc proponuntur verba: *Virgines ſacræ cũ parentibus á quibus cuſtodiebãtur priuatæ fuerint Epiſcopi prouidentia, vel presbyteri, vbi Epiſcopus abſens eſt in monaſterio virginum, vel grauioribus fœminis commendentur, vt ſimul habitantes inuicem ſe cuſtodiant, ne paſſim vagantes Eccleſiæ lædant exiſtimationem.* Hæc antiquitus circa monialium clauſurã,

a Caiet. 2. 2. q. 88. ar. 11.

At Bonifacius Octauus, b qui præfuit eccleſiæ circa annum Incarnationis Dominicæ milleſimum ducenteſimum nonageſimum nonum plurimum illam auxit, & ſtrictiorem præcepit. Cuius conſtitutio licet non fuerit recepta, poſtea tamen per Concilium Tridentinum fuit innouata. Et Pius Quintus per ſuam extrauagantem incipientem: *Circa paſtoralis*, datam Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, quarto Kalendas Iunij innouauit, tam conſtitutionem Bonifacij VIII. quam conſtitutionem Concilij Tridentini. Et Gregorius XIII. in conſtitutione, quæ incipit, *Deo ſacris*: data Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis dominicæ milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo ſecundo tertio Kalendas Ianuarij. Pontificatus ſui anno primo id ipſum confirmauit, addens aliqua pro conſeruatione clauſurę. Pro quorum perfecta explicatione eſt videndum, an eccleſia compellere poſsit vniuerſas & ſingulas cuiuſcunque ordinis moniales, etiã eas quæ clauſuram non vouerunt ad eam perpetuo ſeruandam. Et aduertendum eſt pro horum reſolutione, quod duo inhibentur in monialium clauſura. Primum, monialium extra monaſteriũ egreſſus, & aliorũ cuiuſcũque ſexus intra monaſteriũ ingreſſus. Et extra controuerſiam Papa prohibere poteſt aliarum vtriuſque ſexus perſonarum ingreſſum in monialium monaſteria. Quilibet nanque pater familias, & præſertim qui familias habet, inhibere valet aliorũ in ſuã domum ingreſſum. Præterea & quilibet prę latus, Abbas, Prior & Guardianus, Prioriſſa, & Abbatiſſa, in ſibi ſubditis conuentibus hunc ingreſſum interdicere poteſt: Ergo & ſummus Pontifex, ſub cuius obedientia & protectione ſunt omnium monialium monaſteria hunc ingreſſum proculdubio interdicere valet.

b c. 1. de ſtatu. regula. lib. 6.

Sed quantum ad monialium extra monaſteria egreſſum eſt difficultas nõ parua. Ad cuius lucidiorem explicationem duo ſunt notabilia præmittenda. Primum notabile eſt, bifariam contingere, prælatum præcipere ſecundum regulam promiſſam. Primo modo explicite, ſeu directe: vt quando prælatus ſubdito iubet aliquid, quod expreſſe continetur in regula. Altero modo contingit prælatum ſecundum promiſſam regulam, implicite, ſeu indirecte præcipere, vt quando id quod præcipitur, non con-

continetur expreſſe in regula : veruntamen ad eius commodiorem obſeruationem vel ad vitandam tranſgreſsionem conducit : vt ſunt quam plurima, quæ in monachorum ordinibus ſtatuuntur præcepta. Vt quando prælatus inſtituit cantorem, ſacriſtam, ianitorem & coquum, ſine quibus miniſterijs regularis obſeruantia neutiquam conſiſteret. Idem etiam eſt, ſi prælatus, præcipiat ſilentium, diſciplinam, & quod fratres ad diuinas laudes domino perſoluendas in choro conueniant. Conducunt enim hæc ad regulæ pleniorem obſeruationem. Et ſi monialibus præpoſita familiaritates, & virorum colloquia inhibeat, quis non videat iſthæc ad regulam, vel indirecte pertinere, quando quidem ad caſtitatis cuſtodiam expediunt, non parum? Secũdum notabile eſt, id omnino certum eſſe, quod omnes vtriuſque ſexus regulares ſuis aſtringuntur parere prelatis, quado id, quod præcipitur ad regulam ſpectat, ſiue explicite ſiue implicite : Sic docet Diuus Bonauentura *a* ſuper regulam fratrum Minorum. Vbi exponens illud verbum, obediant ſuis prælatis in omnibus quæ promiſerunt Domino obſeruare, addit ipſe, *ſupple, explicite, vel implicite.* Et Diuus Thomas, *b* inquit: Subditus tenetur obedire in his, quæ pertinent ad regulam directe, vel indirecte. Et idem D. *c* Thomas ſic ſcribit: Ad regulam pertinere intelligenda ſunt non ſolum ea, quæ expreſſe continentur in regula: ſed etiam illa, quæ quocunque modo ad regulam reducuntur, & obedire in his eſt de neceſsitate obedientiæ. Si tamen aliqua ſunt, quæ nullatenus ad regulam reducuntur, obedire in huiuſmodi non eſt de neceſsitate, ſed de perfectione obedientiæ. Hæc ille. Ecce iam vides, ſanctos hos Doctores docẽtes & illa ad regulam pertinere quæ quocũque modo ad regulam reducuntur. Obſerua verbum, quocunque modo. Non inquit Diuus Thomas, quæ ad illam reducuntur, tanquam media neceſſaria ad ſui obſeruantiam, ſed ait, quę quocunque modo ad illam reducuntur, hoc eſt ſiue directe ſiue indirecte. Quare & illa re vera ad regulam pertinent, quæ ad commodiorem & puriorem regulæ obſeruantiam conducunt. Quo fit illud non eſſe ſupra regulam, aut ſupra votum, quod ad regulam, quomodocunque ſiue directe, ſiue indirecte ſpectat, & reducitur. Idem tenent Sylueſter, *d* & Corduba.

a D. Bonau. ſup. reg. ca. 20.

b D. Th. in 2. ſen. d. vlt. q. 3.

c D. Th. ibi q. 10. art. 10.

d Syl. relig. 6. §. 6. & Cord. ſupr. reg. fiat. mi o. c. 10. q. 2 n1. puncto

Sed & rationibus probatur hoc ſecundum notabile. Prima ratio eſt : Omnes regulares, ſeu monachales ordines vltra ea, quæ in regula expreſſe continentur, autoritatem habent ſua condendi ſtatuta, quibus ea præcipiuntur, quæ ad commodiorem regulæ obſeruantiam ſpectant: & ſubditi eiuſmodi ſtatuta ſeruare aſtringuntur, non ob aliud, niſi, quia ad regulam implicite ſeu indirecte ſpectant. Verum eſt ergo, quod in ſecundo notabili aſſeritur. Præterea Eccleſia omnibus fidelibus præcipit ieiunium quadrageſimale, & alia ieiunia, & delectum ciborum, & clericis præcipit cælibatum, quæ omnia grauia ſunt ac difficilia. Et quanquam hæc non continentur expreſſe in Euangelio, nec ſint media neceſſaria ad legem Dei ſeruandam, veruntamen, quia implicite & indirecte ad illam commodius & facilius obſeruandam conducunt ad eorum obſeruantiam obligamur atque aſtringimur. Et cum Chriſtus *e* Saluator noſter præcepta Phariſæorum, vocaſſet grauia & importabilia, ſubdit. *Omnia quæcunque dixerint vobis ſeruate, & facite.* e Mateh. 23.

His ſic conſtitutis id certiſsimum eſſe cenſeo, quod Eccleſia omnibus monialibus cuiuſcunque ſint ordinis, eis etiam, quæ non vouerunt, neque vnquam ſeruauerunt perpetuam clauſuram, poteſt imponere clauſuram, ne vnquã monaſterij ſepta egrediantur. Sic tenent gloſſa, *f* & communiter ſcribentes, vbi nullus de hoc dubitat, Angelus, Florentinus, & Sylueſter, Qui inquit, omnes moniales teneri ad perpetuam clauſuram, iuxta decretum Bonifacij *g* Octaui: quia ſtrictior vita regularibus poteſt imponi in his, quæ conducunt ad ſuam profeſsionem commodius obſeruandam. Hæc Sylueſter, & id ipſum tenet Nauarrus. *h*

f Gloſſ. vbi communit. ſcribẽtes in d. c. periculoſo. Ange. v. religioſus §. 30. Florẽ. 3. p. tit. 16. c. 7. §. 3. Syl. v. relig. 7. §. 16

g In d. c. periculoſo.

h Nau. in c. ſtatuimus. n. 40.

Probatur etiam hæc ex ſecundo, quod præmiſimus notabili: Regulares prelato prę cipienti id, quod ad regulam quocunque modo reducitur, & ſpectat directe, ſiue indirecte, explicite, ſiue implicite, parere tenentur. At quis non videat, præceptum de clauſura, ad regulam reduci directe ſeu indirecte, ſiquidem ad commodiorem & puriorẽ caſtitatis obſeruantiam, conducit? Ergo Eccleſia hanc clauſuram monialibus valet imponere. Fateor clauſuram, ad obſeruanda quæ promiſerunt vota, non eſſe medium neceſ-

neceſſariũ:ſed eſt valde accõmodatũ,ad eo rũ obſeruantiã,& ſine quo ſunt occaſiones & pericula profeſsionẽ minus pure ſeruãdi.

Confirmatur: Nam & Bonifacius VIII.& deinde œcumenica Synodus Tridentina,vt protinus notũ faciã,hanc monialibus perpetuã clauſurã,de facto impoſuerũt: ergo imponere poterũt.Et quidẽ poſtquã hæc clauſura ab eccleſia iuſſa eſt,iã ꝺ eccleſiæ autoritate ad eã pręcipiẽdã dubitare nõ licet,alias diceremus Bonifac.VIII.& generale Tridẽtinũ Cõciliũ decreta edidiſſe,quę condere nõ valebãt.Cõfirmatur & explicatur prætera noſtrũ aſſertũ.Nã tẽpore, quo hoc decretũ cõcedebatur,dubitarunt Patres Cõcilij in Sãcta Synodo Tridenti cõgregati de eccleſiæ autoritate,ad hãc indicendã clauſurã,& decreuerunt,quod eccleſia id præcipere poſsit,& de facto præceperũt. At poſt decretũ iã cõditũ de eccleſiæ autoritate dubitare fas nõ eſt.Sic docet optime D.Auguſ. *h* dicẽs,in his tẽporalibus legibus quanquã de his homines iudicẽt cũ eas inſtituũt,tamẽ cũ fuerint inſtitutę & firmatę nõ licebit iudici de ipſis dubitare,ſed ſecundum ipſas iudicare.

h Augu.li. de vera relig. habet. in.c. in iſtis diſt.4.

Ad argumenta.

SVnt autẽ pleraq; argumẽtã,quæ negantẽ partẽ ſuadere videtur.Nempe,quod eccleſia nõ poſsit ad clauſurã, cõpellere eas moniales,quæ eã nõ vouerũt, neque vnquã ſeruauerũt.D.enim Bernardus in libro de præcepto & diſpẽſatione ſic ſcribit: Nihil præcipiat mihi prælatus eorũ,quæ nõ promiſi:nihil prohibeat eorũ quæ promiſi. Subditus per legẽ obediẽtiæ nõ eſt cogendus vltra promiſſum.Et D.Thomas *i* pertractãs hãc quæſtionẽ,vtrum religioſus teneatur ſuo prælato in omnibus obedire,inquit: Religioſi nõ tenẽtur obedire prælato in his quæ ſunt arctiora,quã regula:ſed in his obedire eſt obediẽtię perfectæ. Et infra: Obediẽtia non ſe extẽdit vltra ius,vel poteſtatẽ prælationis,quæ quidẽ limitatur ſecundũ regulã,religioſus nanq; nõ tenetur ad plura, quã ſeculares,niſi quatenus ſe per votũ obligauit : ſed religioſus per votũ profeſsionis nõ obligatur, ad obediẽdum niſi ſecũdum regulã:ergo nõ tenetur in pluribus obedire, quã quæ ſunt ſecundũ regulã.Alias ſi obedientiæ generalitas nõ determinaretur ſecũdum regulã,omnes religioſi ad idẽ teneren tur,& ſic eſſet religionũ confuſio.Hoc ibi.

i D.Tho.q. 10.ar.10.

Hoc ipſum tenet Ioãnes,*l* Gerſon in tractatu de vita ſpirituali.Et ipſe idem D. Thomas alibi ait: Religioſi obedientiã profitentur,quãtum ad regularẽ cõuerſationẽ ſecũdũ quã ſuis prælatis ſubduntur.Et ideo quãtum ad illa ſolũ obedire tenẽtur, quæ ad regularẽ conuerſationẽ pertinere poſſunt. Et hæc obedientia eſt ſufficiẽs ad ſalutẽ.Si autem obedire voluerint etiã in alijs,hoc pertinebit ad cumulũ perfectionis.D.Bonauẽtura *m* diſputans, vtrũ religioſi ſuis prælatis teneãtur obedire in omnibus quæ nõ ſunt cõtra Deũ inquit:Si loquamur de obediẽtia ſecundũ neceſſariã obligationẽ, hæc habet terminũ,& menſurã iuxta magnitudinẽ voti emiſsi,tãtum enim tenentur obedire ſuis prælatis in his,quæ promiſerunt Dño obſeruare . Vnde ſi prælatus aliquid præcipiat, quod ſit ſupra votũ,ſubditus nõ tenetur ad illũ implendum. Et ideo cõcedendum eſt, quod religioſi nõ tenentur obedire prælatis ſuis in omnibus, licet ſanũ ſit conſilium, quod obediãt in omnibus,quæ nõ ſunt contra Deum.Et infra addit:Obtẽperare in omnibus, quæ dicuntur nõ tãtum eſt difficile, ſed impoſsibile:& ideo fines ponuntur promiſsioni obediẽtiæ. Hæc ille. Ad idem eſt gloſſa *n* iuris canonici dicẽs; Monachis nõ poteſt imponi arctior regula . Ex his omnibus præmiſsis cõtra aſſertionẽ noſtrã ſic colligo argumẽtum:Sed huiuſmodi generalis & perpetua clauſura eſt arctior,quam ſit monialium regula,& eſt ſupra votũ promiſſum:ergo eccleſia nõ poteſt illã præcipere: & cõſequenter quãtum ad hoc nec moniales parere aſtringuntur.Et cõfirmatur. Nam D.Gregorius , prout refertur in decreto *o* ait;iuſtũ eſt, vt nemo creſcere cõpellatur in virijs.Et Nicolaus Papa *p* ſic ſcribit. Quod quis nõ eligit,nec optat,profecto non diligit,quod autẽ nõ diligit,facile cõtẽnit.Nullũ ergo imponatur.Et apud Matthæũ *q* inquit Chriſtus Dñs:ſi vis perfectus eſſe,vẽde omnia,quæ habes,& da pauperibus , & ſequere me.Et ibidem;Sũt Eunuchi,qui ſe ipſos caſtrauerunt,propter regnum cœlorum. Et D. Paulus *r* ſcribens ad Corinthios ait: De virginibus præceptum Domini non habeo,conſilium autem do. Vnde inquit Ambroſius, *ſ* integritas corporalis expectanda eſt à nobis , quam ego pro conſilio ſuadeo, non pro imperio præcipio . Et Gloſſa *t* ſic ait:Hinc colligitur argumentũ,quod monachi nõ poſſunt inuiti compelli ad diſtrictio

l Gerſon. lect 5 & 8. D.Tho.2.2 p.104.art.5. ad.3.

m D.Bona. in.2.d. vlti. q.vlt.

n Glo.in c. relatiua ne.

o ca.Geſta. 74. diſt.

p c præſens 20.q.3.

q Marth 19

r 1.Coaint.

ſ Haber. in c.integritas 32 q.1.

t Gloſ. ibi v.vou.

rem

rem vitã, quia res eſt magis voti, quã præcepti, & magis liberæ voluntatis, quam coactionis. Ergo huiuſmodi clauſura inuitis & reni tentibus monialibus non eſt imponenda.

Sed iſtæ obiectiones facile diluuntur. Huiuſmodi nanque clauſura nõ eſt ſuper regulã, nec ſupra votum, nec eſt arctior, quã regula. Hoc patet ex ſecundo notabili, quod nuper præmiſimus. Ad regulã ſiquidem pertinent non ſolum ea, quæ expreſſe continentur in regula, ſed etiam illa, quæ ad regulam quomodocunque reducuntur: ſicut docent D. Thom. & D. Bonauen. & cæteri autores, quos ſupra citauimus. Et iuxta dictã diſtinctionem ſunt intelligendi autores in obiectionibus citati, ſicut ipſi ibidem ſe ipſos exponunt. Monialium autem clauſura, cum pertineat ad cõmodiorem caſtitatis cuſtodiã, non eſt arctior, quã regula, neque, ſupra regulæ votũ. Et hęc eſt volita antecedenter in ſua cauſa, nempe in voto obedientiæ.

ARTICVLVS. II.

Vtrum omnium monialium generalis clauſura præcipiatur ab eccleſia.

REſpõdeo dicendo, quod Bonifacius a VIII. omnibus monialibus præceptũ impoſuit clauſuræ: ſed eius decreta talis per contrariam conſuetudinem ſcitam & notam & ab ipſis Romanis Pontificibus derogata fuit, prout tradunt Gabriel b & Caietanus. Et Ioannes c Andreas ait, in Gallia non fuiſſe receptam: & quod ipſe viderat Venetijs non ſeruari. Et fictor d caſuum teſtatur, moniales quaſdam à perpetua clauſura fuiſſe defenſas per ſenatum Parlamenti à conantibus ad clauſuram cogere. Et in noſtra Hiſpania certo ſcimus hanc Bonifacij clauſurã nunquã fuiſſe alicubi ſeruatam. At Concilium e Tridentinum Bonifacij conſtitutionem renouauit, ſubdens poſt renouationem. *Nemini ſanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire à monaſterio, etiam ad breue tempus, quocunque prætextu.* Ex quo hanc colligo argumentationem: Concilium generaliter omnibus ſanctimonialibus imponit clauſuram: ſed quæ illã non vouerunt neque vnquam ſeruauerunt ſanctimoniales ſunt: ergo ad eam ſeruãdam aſtringuntur. Et quidem, eum minor pars ſit earum, quæ non vouerunt, quomodo vere poſſumus dicere: Nemini ſancti monialiũ liceat exire, ſi omnibus, quæ clauſuram non vouerunt, exire fas eſſet? Quod & hoc exemplo manifeſtius fiet. Si enim Concilij generalis decreto ſic ſtatueretur. Nemini regularium poſt profeſſionem carnes comedere liceat, quis diceret, quod hoc decretum eos duntaxat regulares comprehenderet, qui vt carnes non ederent voto ſe aſtrinxerant? Quis non videat, quod hoc decreto omnes comprehenduntur regulares? Pręterea, ſi Concilium ſic ſtatueret: Nemini Regularium liceat de cætero aliquid in communi poſsidere, quis diceret hoc decreto eos duntaxat comprehendi, qui ſe nihil in communi poſsidere vouerunt, & non potius omnes? Vere ergo Concilium noſtram probat aſſertionem. Hoc ipſum probant & ſecundo eiuſdem Concilij f verba vbi ſic legitur. *Hæc omnia & ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſeruari ſancta Synodus præcipit in omnibus monaſterijs quarumcunque ſanctimonialiũ virginum atque viduarum, etiam ſi illæ viuant ſub gubernio militiarum etiam Hieroſolymitani, & quocunque nomine appellentur, ſub quacũque regula, vel conſtitutionibus, & ſub gubernatione cuiuſcunque ordinis Mendicantiũ, vel nõ Mẽdicantiũ, vel aliorũ regulariũ, monachorũ, aut Canonicorũ quoruncũque, nõ obſtãtibus earum omniũ, & ſingularũ priuilegijs ſub quibuſcunq; formulis verborũ conceptis, etiã in fundatione obtẽtis, necnõ conſtitutionibus, & regulis etiam iuratis atq; etiam conſuetudinibus immemorabilibus.* Hactenus Concilium ibi.

Circa quod Decretũ obſerua primo, quod volẽs ſacra Synodus hoc loco explicare de quibus monialibus ibidem appoſita decreta, ſint intelligenda, addit hoc vltimũ decretum. Quaſi diceret, quæris de quibus monialibus ſit intelligendũ quintũ ſupra poſitum decretum ſimul cum alijs decretis reformationis monialiũ pertractantibus? Reſpondet ſancta Synodus dicens. Hæc omnia & ſingula decreta obſeruanda ſunt in omnibus mona-

a c. periculo de ſtat. reg.
b Gab. in 4. d. 38. Caiet. in ſumm. v. monachi & moniales.
c Andre. in nouel. ſupr. d. c. periculoſo.
d Fictor. ca. ſuum. lib. 6
e Con. Tri. ſeſ. 25. de regul. c. 5.
f c. ſeſ. c. 22

monaſterijs, quarumcunque ſanctimonialium, virginum ac viduarum. Ex his verbis ſic colligo. Sed quintum decretum clauſuram indicens eſt vnum de ſuperioribus decretis: ergo illud de quibuſcunque ſanctimonialibus eſt intelligendum. Cum autem ſint plures religioſæ fœminæ, quæ non vocantur ſanctimoniales, videtur forſan has ſub hoc decreto non cõprehendi. Ad quod excludendum ſubdit ſancta Synodus: Hæc intelligenda ſunt de quibuſcunque ſanctimonialibus, virginibus, ac viduis, & quocunque nomine appellentur. Quod clarius expreſsit Bonifacius g Octauus, qui has non ſanctimoniales, ſed moniales nuncupat.

g In d.c. periculoſo.

Sed rogatus iterum, nunquid ſub hoc decreto, & illæ comprehendantur, quæ ex ſua regula ad clauſurã nõ tenẽtur? Ad hoc reſpõdeo, quod vt has etiã cõprehenderet addidit: *Hæc decreta ſeruanda ſunt à quibuſcũq; ſanctimonialibus, ſub quacunq; regula, & cõſtitutionibus viuãt, nõ obſtãtibus cõſtitutionib⁹ & regulis etiã iuratis.*

h d.c.5. Obſerua autem ſacrum concilium *h* addidiſſe: Indultis quibuſcunque, & priuilegijs non obſtantibus. Alibi autem idem concilium *i* dicit: non obſtantibus priuilegijs ſub quibuſcunque formulis verborum conceptis, etiã in fundatione obtentis, & nõ obſtãtibus conſuetudinibus immemorabilibus. Ex quibus verbis patet, moniales ad clauſurã eſſe aſtringendas, etiã ſi habeãt priuilegia in fundatione obtẽta, quod nõ cõpellantur ad clauſurã: & etiã ſi ſit ibidem immemorabilis conſuetudo non ſeruandi clauſuram.

i d.c. 22.

Quod ſi quæras, quid de monialibus, quę ordinibus non mendicantibus, ſed vel monachis, vel canonicis ſubduntur? Reſpõdet prædictum decretum, *Hæc ſeruãda ſunt á quibuſcũque monialibus, ſiue ſubdantur ordinibus Mendicantibus, vel non Mendicantibus, ſiue monachis aut canonicis quibuſcunque.* Quod ſi ſcire cupis quid de monialibus quæ viuunt ſub gubernio militiarum, vt Diui Ioannis Baptiſtæ, &c. audi ſanctam Synodum dicentem: *Hæc ſeruanda ſunt à quibuſcũq; monialibus etiã ſi illæ ſub gubernio Militiarum etiam Hieroſolymitanæ viuant.*

Circa hæc verba obſerua, patres non ignoraſſe has moniales clauſuram non vouiſſe. Imo hoc illis compertiſsimum erat, & ſtãte hac ſcientia inquiũt, ſingula prædicta decreta, ab his etiam ſeruãda fore: Quare apertiſsime ex dicto decreto *l* deducitur etiã, eas moniales, quæ clauſurã nõ vouerunt ad eã aſtringi, atque teneri. Iã vides quã aperte ſacroſanctum Concilium definierit, omnes, & ſingulas moniales ſub quocunque gubernio, & regula viuant ad clauſuram teneri.

l d.c.22.

Pro huius decreti *m* intelligẽtia prænotã dũ eſt illud Iuriſperitorũ vulgare principiũ ſcilicet, quod ea quæ in præfationibus dicũtur in fine repetita eſſe cenſentur: pro vt dicũt multa iura *n* vbi notant Doctores. Qua re cũ hoc vltimum decretũ dicat prædictã omnia, & ſingula de quibuſcunque monialibus intelligẽda perinde eſt, ac ſi in quolibet decreto diceretur, intelligatur hoc de quibuſcunq; monialibus ſub quacunq; regulã viuentibus. Et hęc clauſula ad finem omniũ decretorũ appoſita eandẽ vim habeat, ac ſi ſingulis decretis apponeretur, & in ſingulis repetita eſſe cẽſeretur. Quod vt manifeſtius fiat, obſerua præterea, quod ſacræ Synodo nõ ſat viſum eſt dixiſſe, quod intelligãtur ſupradicta omnia decreta de quibuſcunq; monialibus, ſed addit: *omnia & ſingula*, ſi enim tãtum dixiſſet, *omnia*, videretur hæc clauſula generalis, & cum generales clauſulę patiãtur nõ raro fallẽtias & exceptiones, tunc forſan dubitãdi locus relinqueretur. Verum ad omne dubium amouendum addit ſancta Synodus, *omnia & ſingula*. Quibus verbis hæc clauſula nõ generalis, ſed ſpecialis cẽſetur.

m d.c.22.

n Ca. ſecundo requiriſ de appellatione vbi Decius.

Inſtabis tamẽ, quãdoquidẽ Sãcta ſynodus voluit in dicto quinto capite ſeſsionis vigeſimæ quintæ de regularibus de quibuſcunq; monialibus intelligi, cur hoc nõ expreſsit in eodẽ decreto, ſed illud ad vltimũ vſq; reſeruauit exprimendum? Reſpõdetur, & reuera hoc ſufficienter explicatũ eſt in eodẽ decreto quinto, quãdoquidẽ Bonifacij VIII. cõſtitutio ibidẽ renouatur. Et præterea in eodẽ decreto generaliter præcipitur, quod nulli ſanctimonialium liceat à monaſterio exire, etiã ad breue tempus. Aliter & ſecundo reſpõdeo, cõſulto hoc feciſſe ſanctã Synodũ. Statuerat nãque plura de monialium reformatione decreta, quæ omnia & ſingula à quibuſcunque monialibus ſeruari voluit: & quia longum eſſet ac moleſtum vnicuique decreto hanc clauſulam apponere, hoc intelli-

telligitur de quibuſcunque monialibus, ſub quacunque regula, & ſub quocunque gubernio, etiam militiarum viuentibus, non obſtantibus priuilegijs, & conſuetudinibus. Eſſet enim hæc clauſula tam lõga toties repetita moleſta nimis. Quare Spiritu Sancto ducta Sancta Synodus ad finem omnium decretorum de reformatione regularium, appoſuit vltimum decretum, quo explicaret de quibus monialibus ſint intelligenda omnia, & ſingula ſupra dicta decreta. Præterea & Patres intellexerunt, quod eandẽ vim haberet hæc clauſula ad finem omnium appoſita, ac ſi ſingulis apponeretur: ideo conſultiſsime in finem apponendam patres reſeruarunt. Simili conſilio vſa eſt ſancta Synodus. Cum enim plures patrum inſtanter peterent, quòd clauſula illa, *ſalua ſemper autoritate Sedis Apoſtolicæ*, quam pluribus apponeretur decretis, meliori conſilio ducta non appoſuit illam ſingulis decretis, ſed ad finem totius Concilij generale appoſuit decretum dicens. *Omnia & ſingula decreta ſalua ſemper Sedis Apoſtolicæ autoritate intelligi debere.* Intellexit enim Sãcta Synodus, quod hæc clauſula pluries repetita legentibus eſſet moleſta: & præterea quod ad finem appoſita eandem vim haberet, ac ſi ſingulis apponeretur decretis, & in ſingulis repeteretur.

Tertio & principaliter hanc aſſertionem probant alia eius quinti decreti verba. Ait nanq; ſancta Synodus: Sãctimonialiũ clauſuram, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui Epiſcopis præcipit. Primo ſub oſtentatione diuini iudicij. Secundo eiſdem Epiſcopis præcipit, quod inobediẽtes atque contradicentes, per cenſuras eccleſiaſticas cõpellãt. Et tertio præcipit, vt procedant appellatione poſtpoſita. Quarto præcipit, quod inuocent, ſi opus fuerit brachij ſecularis auxiliũ. Quinto omnes principes Chriſtianos ad eiuſmodi auxilium præſtandum hortatur. Sexto & vltimo omnibus magiſtratibus ſecularibus ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda præcipit, vt hoc auxiliũ præbeant. Hactenus decretum. Et reuera facillimũ eſt, ex his verbis ſanam ac veriſsimam huius decreti colligere intelligẽtiam.

Pro cuius rei explicatione, primo obſeruãdũ eſt, cõmodiſsimam viã ad dignoſcendũ venialia à mortalibus colligi ex ipſa pœna à lege inflicta. Vis cognoſcere de aliquo peccato veniale ſit, aut mortale? recurre ad ſcripturas. Ex quibus vel pœnas æternas, vel corporis mortẽ cõminatur ſcriptura, ea indubitato crede eſſe peccata mortalia. Quæ autẽ leuioribus pœnis caſtigat venialia eſſe ſcito, prout in noſtra Sũma confeſſorum & ſupra tomo iſto late tetigimus. Simili via cõiecturari licebit, an lex loquatur de arduo aliquo ac difficillimo præcepto valde, an de leuiſsimo, recurrẽdũ enim eſt ad media à lege præcepta ad eiuſdem mandati executionẽ. Si enim lex requirat ardua atq; difficilia media, qualia exigere ſolet, quoties aliquod arduum præcipit ac difficillimum, profecto coniectura eſt non leuis, quod illa lex aliquod arduum imponit præceptum. Si autẽ circa executionẽ leuiſsime procedit, ſignũ eſt, & nõ arduum, ſed leue aliquod iniungat præceptum. Hanc differentiã docet ipſa rei natura, & lumen ipſum rationis, quod ſignatum eſt ſuper nos. Cũ autẽ in propoſito dubitemus, vtrũ ſanctũ iſtud decretum imponat leue aliquod præceptũ, cuiuſmodi eſt, quod moniales, quæ clauſurã vouerunt illã ſeruent, quod quidem leuiſsimum eſt, an vero arduum & difficile imponat, quale eſt, quod omnes moniales etiam quæ clauſurã non vouerunt ad illã aſtringantur, obſeruemus iam, quæ media lex requirat ad huius executionẽ facilia an difficilia. Et hinc colligemus, an præceptũ facile ſit an difficile. Obſeruauimus autẽ in huius argumentationis initio ſex media ad clauſuræ executionẽ præcipi à ſacra Synodo, quæ nõ niſi pro difficillimæ rei executione lex eccleſiaſtica præcipere ſolet. Si autẽ ſancta Synodus, id duntaxat præciperet, quod, ſcilicet, moniales, quæ clauſurã vouerũt illã ſeruent, quod leuius poterit imponere præceptum? Et ſi hoc tãtũ præciperet, quorſum tã facilis præcepti executionẽ præciperet Epiſcopis ſub oſtentatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ? Et vt contradicẽtes cõpeſcant per eccleſiaſticas cenſuras? Et vt procedant appellatione poſtpoſita? Si id duntaxat ſancta Synodus præciperet quod clauſuræ votũ ſeruaretur, quis quæſo contradiceret? Qua fronte quis appellaret? Quorſum pro tam leuiſsima re pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda magiſtratibus ſecularibus, auxiliũ denegantibus, iniũgeretur? Quorſum ad id præſtãdũ S. Synodus, omnes Chriſtianos principes hortaretur? profecto hinc euidentẽ collectionẽ mihi colligere videor, nẽpe, S. Synodũ, intelle-

xiſſe

xiſſe præceptum quod de clauſura in hoc decreto quinto monialibus imponebatur, non leue aliquod aut facile præceptum, ſed arduum & difficile: ſiquidem ad eius executionem omnia appoſuit media, quæ pro difficillima re implenda apponi ſolent. Crede mihi, quod in materia morali non ſunt exigendæ mathematicæ demonſtrationes. Sed hic eſt efficaciſsimus demõſtrandi modus, quo noſtra hæc aſſertio euidenter demonſtratur. Quæ etiam efficax argumentatio colligitur euidenter ex decreto a Bonifacij octaui, vbi Bonifacius huius clauſuræ executionem, ſub eodẽ termino Epiſcopis & alijs prælatis diſtricte præcipit.

a c. periculoſo. §. fin.

Confirmatur etiã. Nam Salmanticæ anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto, fuit celebratũ cõcilium prouinciale Cõpoſtellanũ & cũ patres congregati ſacri Concilij Tridẽtini decreta executioni demãdare vellent aliquorum Theologorum ſententias circa huius quinti decreti intelligentiam audire voluerũt. Et inter cætera de hoc publice diſputarunt, ac ſentẽtias ſuas protulerunt tres Theologi, qui Cõcilij Tridẽtini celebrationi præſenti decreto præſentes fuerant, nempe, ſapientiſsimus Magiſter Franciſcus Sãctius poſtea Epiſcopus Sergobiẽſis, & pater frater Ioannes Ramirez, meæ prouinciæ S. Iacobi Regularis obſeruantię miniſter, qui nomine generalis noſtrę ſacrę Religionis eius vicem & vocẽ habuit, in prędicto decreto edendo & à catholico Rege noſtro Philippo fuit miſſus ad hanc ſanctam ſynodum, tanquam virlitteris, religione, prudentia illa ętate pręſtantiſsimus, & magiſter Pater frater Ioannes Gallo ordinis Prędicatorum. Qui omnes nemine dempto præfatam aſſertionem veram ac tenendam aſſeruerunt, quam etiam tenet doctiſsimus b Nauarrus. Sed non deſunt aliqua argumenta cõtra hanc partem: quibus operę pretium eſt reſpondere, vt cũctis magis pateat hæc veritas.

b Nau. l. 1. c. ſtatuimus n. 40.

Ad Argumenta.

c Cõc. Tri. ſeſ. 25. de regu. c. 4.

Primo arguitur, ex decreto Cõcilij Trid. Vbi poſtquã prefatã cõſtitutionẽ Bonifacij octaui approbat, ſic ait. *Præcipit ſancta Synodus vniuerſis Epiſcopis, vt in omnibus monaſterijs clauſurã ſanctimonialiũ, vbi violata fuerit diligẽter reſtitui, & vbi inuiolata eſt cõſeruari maxime procurent.* Hęc ibi. Ex quibus verbis ſic colligo, in monaſterijs monialiũ quę neq; ex voto, neq; ex regulę præcepto ad clauſurã adſtringũtur violata nõ eſt, ſiquidẽ viuũt iuxta ſuũ inſtitutũ & regulã. Ergo nulla eſt ibi clauſura per epiſcopos reſtituenda neq; moniales ad vlteriorẽ, ſeu ſtrictiorẽ tenẽtur. Hoc argumentũ petit horũ verborũ intelligẽtiã. Pro cuius explicatione obſerua, hoc decretũ inſui initio antequã Epiſcopis illud iubeat, monialibus vniuerſis clauſurã indicere, cũ dicat S. ſynodus, Bonif. octaui cõſtitutionẽ quę incipit, periculoſo, renouare Tũ ſic: Sed Bonifacij cõſtitutio cũctis monialibus præcipit clauſurã: ergo & ſacrũ Cõciliũ hãc cõſtitutionẽ renouãs, eãdẽquã iuſſerat Bonifacius, præcipit clauſurã. Quod, ſi ſcire cupis quęnã ſit hęc clauſura quam renouat Sancta Synodus, ſubdit hoc decretũ

Nemini ſanctimonialiũ liceat exire à monaſterio, & nemini intra ſepta monaſterij ingredi liceat. Et poſtquã, hãc præcipit clauſurã, eius executionẽ Epiſcopis cõmittit dicens. Sancta ſynodus conſtitutionẽ Bonifacij Octaui renouans, epiſcopis præcipit in omnibus monaſterijs clauſuram monialium, vbi violata fuerit diligẽter reſtituatur. Sic intelligit hoc decretũ. Gregorius XIII. in extra uaganti *Deo ſacris Virginibus* in ſui initio dicens, *Poſt Tridẽtinũ decretũ, quo Bonifacij inſtitutio renouatur, ne aut ipſis monialibus ex monaſterijs ſuis egredi, aut vlli cuiuſcũq; ſexus perſonæ ad eas ingredi liceat, & præterea vniuerſis epiſcopis præcipitur, vt in omnibus monaſterijs clauſurã monialiũ, vbi violata fuerit, reſtituant. Hæc omnia approbauit Pius V.* Hęc ibi. Sẽſus ergo huius decreti eſt. Renouamus Bonifacij cõſtitutionẽ, q; nemini monialiũ liceat exire, & poſt huius prę cepti, impoſitionẽ Sancta ſynodus, Epiſcopis pręcipit, vt quoties inſuis viſitationibus nouerint hanc clauſurã eſſe violatã, vel nõ ſeruatam eam ſeruari ſeu reſtitui diligẽter procurent. Et pro euidẽtiori huius intelligẽtus confirmatione, ſunt verba concilij cõſideranda. Et primo illud futuri tẽporis verbũ, *vbi violata fuerit* quod perinde ſignificat, ſicut vbi in poſterum ſiue poſt hæc violata fuerit. Cum enim lex non pręteritum,

ſed futurũ ſemper reſpiciat, hinc eſt, quod lex iſta futurã proſpicit violationẽ, ei ſubueniri ac mederi intendit.

Obſerua ſecũdo, quod tũc violatur clauſura quãdo lex clauſuram præcipiẽs violatur, ſeu nõ ſeruatur. Violatio nanque idem eſt quod legis tranſgreſsio. Si enim nulla eſſet lex clauſurã præcipiẽs, nulla profecto clauſura violatur, lex eam præcipiens minime ſeruatur.

Obſerua tertio, quod cũ duplex reperiatur lex de clauſura: Altera eſt votum ipſum ſeu regulæ præceptio, quo incluſæ monialesante Tridẽtinũ Cõciliũ adclauſurã tenebãtur. Altera eſt lex eccleſiaſtica in Tridẽtino Cõcilio ſancita. Sic etiã duobus modis cõtingit clauſuram violari. Si enim inmonaſterijs ex voto, vel regulæ præcepto incluſis nõ ſeruaretur, tũc vtraq; lex & votũ, ſeu regulæ præceptum, & præterea lex eccleſiaſtica violaretur, Sed ſi in monaſterijs, vbi moniales ad eam nõ tenẽtur ex voto, ſeu regulæ præcepto nõ ſeruaretur, tũc tantũmodo violaretur eccleſiaſticũ præceptum, propter quod clauſura violata cenſeretur.

His ſic conſtitutis facillimum eſt, ad formam argumenti reſpondere. Præmiſſarum enim huius diſcurſus minor eſt falſa. Nã ſi in monaſterijs, neque ex voto, neque ex regulæ præcepto ad clauſurã aſtrictæ moniales, à monaſterio exeant, clauſura violatur Quamuis enim viuant ſecũdum ſuum inſtitutum & regulam: violant tamen hoc eccleſiaſticum de clauſura præceptum. Curẽt ergo diligẽter epiſcopi clauſuram vbi violata eſt reſtitui. Cũ enim omnibus monialibus eccleſia legẽ impoſuerit de clauſura ſeruãda, ſi moniales à clauſtro exeãt, violatur quidem clauſura, non ea ad quam ex ſua regula tenerentur, ſed ea, ad quam ex hoc eccleſiaſtico præcepto aſtringuntur. Fateor ergo, quod in huiuſmodi monaſterijs, quamuis moniales à clauſtro exirent, clauſura non erat violata, ante Concilium: quia cum non eſſet lex recepta illam prohibens conſequẽter, neque erat violatio, ſeu tranſgreſsio legis. At nunc ſtante hoc decreto ex haclege eccleſiaſtica talis exitus violatio eſſet legis, & conſequenter clauſura eſſet violata. Hoc eſt fortiſsimum argumentum cõtrariæ partis: propter quod vnũ, aliqui de hac noſtra aſſertione dubitauerunt: imo partem oppoſitam tenuerũt: qua propter, prolixius quã par erat in eius ſolutione ſum immoratus.

Manifeſtatur autem exẽplo veritas iſtius ſolutionis. Si Sacra ſynodus omnibus regularibus præceptũ ieiunandi bis in hebdomada aut perpetuã ab eſu carniũ abſtinentiam imponeret, & rurſum diceret: Curent autẽ Epiſcopi, vbi hæc abſtinentia, vel ieiuniũ fuerit violatũ, ſeruaretur: & ſint aliqua monaſteria, in quibus hoc ieiunium vel aſtinẽtia nõ ſeruatur, reuera abſtinentia & ieiuniũ ibidẽ ſunt violata. Quod ſi dicas, iſti ſeruãt ſuam regulã, iuxta quam ad huiuſmodi ieiunium, vel abſtinentiam nõ aſtringuntur, ergo hæc non ſunt violata: cõſecutio re vera nullius momenti eſt: nã violata eſt. Quãuis enim ad eam ex vi ſuæ regulæ, nõ ſint aſtricti, aſtringuntur tamen ab eccleſiæ præcepto, propter cuius tranſgreſsionem, & ieiunium & abſtinentia violata cenſentur: atq; ideo prælati ea ſeruari curabunt.

At dices: Cõciliũ vti verbo *reſtitui*, inquiẽs: Sãcta ſynodus Epiſcopis præcipit, vt in omnibus monaſterijs, clauſuram ſanctimonialiũ vbi violata fuerit diligẽter reſtitui curẽt ſed reſtituere eſt reſarcire ſeu in priſtinũ ſtatũ reponere: ergo clauſuram reſtitui nõ eſt aliud quã eam reponi in priſtinum, ſeu antiquũ ſtatum, iuxta vniuſcuiuſq; inſtitutum, & regulam. Reſpõdeo, quod verbũ, *reſtitui curent*, perinde ſignificat in hoc loco, ſicut ſeruari curẽt. Hic ſenſus colligitur ex præcedẽtibus & conſequẽtibus huius decreti verbis, & ſummos Pontifices Pium V, & Gregoriũ Tertiũ decimum ſic intellexiſſe, ex ſuis extrauagantibus iam citatis, ſatis conſtat. Prẽterea, verbũ *reſtituere* inter cẽteras, quas habet, ſignificationes, ſignificat ſicut eſt autor Calepinus, idem, quod inſtaurare ſeu reficere. Cicero in Topicis inquit. Sicut vſus fructus alicuius domus legatus ſit, ſi domꝰ corruerit, hæres non eſt reſtituturus: quod perinde ſignificat, ſicut non eſt inſtauraturus, aut refecturus domum. Significant ergo huiuſmodi decreti verba, *clauſura reſtituatur* idem, quod clauſura inſtauretur, in ſuam dignitatem atque ius reponatur. Quare cõſultiſsime Sãcta ſynodus verbo, *reſtitui*, vſa eſt. Viderat enim olim clauſuram præceptam, & antiquatam, & propterea iubet eam, reſtitui, ideſt, inſtaurari, reponi in ſuum ius & dignitatem in ſuum antiquũ ſtatum, vel quem aliquando habuit tempore Bonifacij vel quem iuxta eiuſdem cõſtitutionem, habere debuiſſet. Ad hunc ergo ſenſum, clauſura renouatur, inſtauratur & reſtituitur.

Ter-

Tertium argumẽtum ſumitur,ex eodem Cõcili. Tridentino:vbi ſic decernitur Mobilium vſum ita ſuperiores permittãt *vt ſupellex ſtatui paupertatis,quam profeſsi ſunt regulares conueniat*,Hæcibi. Tunc ſicarguo:regulares habent inæqualem mobilium vſum Alij enim habent ditiorem &alij ſtrictiorẽ ſeu pauperiorem,non ob aliud,niſi,quia eorũ ſupellex ſtatui paupertatis,quã profeſsi ſunt cõuenire debet:ſed monialium clauſura ſtatui ſuæ profeſsionis conuenire debet: ergo non omnibus erit æqualis,ſed quibuſdam laxior,& quibuſdam ſtrictior.

In eadem ſeſsio.c.2.

Huic argumẽto reſpondetur,diſparẽ eſſe rationem.Cõciliũ nãque ibidem expreſsit, quod regulares habeãt mobilium vſum qui paupertati,quam profeſsi ſunt conueniat, & non inquit,omnes habeant æquiparem vſum,ſed iuxta regulam quã profeſsi ſunt. Cum autẽ aliquæ regulæ ſint ſtrictiores,& aliæ laxiores quãtũ ad vſũ mobiliũ Cõciliũ definit,quod nõ omnes regulares teneãtur ad æqualem paupertatẽ,quãtũ ad vſum.Et eodem modo declauſura monialium loquemur,ſi cõcilium diceret,ſeruẽt omnes moniales clauſuram iuxta ſuum inſtitutũ,& regulam. Tunc enim nõtenerentur omnes ad eandem clauſuram,ſicut bene probat argumentum.Verum cõcilium non ſic loquitur ſed omnibus monialibus eandem impoſuit clauſuram,dicẽs,*nemini ſanctimonialiũ liceat exire*.Vnde iã patet,q̃ ratio inargumẽto aſſũptanihil cõcluditaduerſ9 noſtraaſſertionẽ

Quod ſi rurſum inſtes,ſi omnes moniales tenẽtur ad æqualẽ clauſurã,iã videretur quod omnes in profeſsione debent vouere clauſurã,huic obiectioni reſpõdetur,quod imo nõ tenẽtur,eam vouere,cũ ad eam nõ ex voto,ſed ex eccleſiæ præcepto aſtringatur,ſicut fideles omnes expræcepto eccleſiæ tenẽtur,ad ieiunium quadrageſimale, & tamẽ illud nec vouẽt,nec vouere tenẽtur

Quarto arguitur ex eodẽ ſ Concilio Tridentino,vbi ſic dicitur: Sacroſancta ſynodus,quo facilius vbi collapſa eſt regularis diſciplina inſtauretur,& vbi conſeruata eſt perſeueret,præcipit vt omnes regulares tã viri,quam mulieres vitã inſtruant iuxta regulam quam profeſsi ſunt.Hæc ibi.Tũcſic colligo. Sancta ſynodus præcipit,vt regulares vitã inſtruant iuxta regulam quã profeſsi ſunt:ſed huiuſmodi clauſura non eſt iuxta regulã,ſed ſupra regulã,quã moniales profeſſæ ſunt:ergo Sancta ſynodus,nõ intẽdit eas ad hanc clauſuram obligare.

ſc.1. eiuſdẽ ſeſsio.

Huic argumento reſpondetur,quod cũ clauſura reducatur ad regulam,atque proinde ad illã pertineat,tota ratio propter quã inducitur clauſura,eſt,vt moniales viuant iuxta regulam,quam profeſſæ ſunt. Hæc enim clauſura eſt accommodatiſsimum medium,ad viuẽdum iuxta regulã,& collapſa diſciplina inſtauretur,prout patet exlate ſupra reſolutis.

Quinto arguitur. Quod omnes tangit ab omnibus debet approbari, at lex hæc de clauſura,quæ omnes moniales tangit,nõeſt ab eis omnibus approbata: ergo neque eas obligat,neque vim legis habet. Confirmatur. Vt lex obliget,requiritur,quod ſit recepta,& moribus vtentium comprobata: ergo non obligat non recepta. Præterea,eſto quod aliquando vim legis habuiſſet,iam cõtraria conſuetudine derogata ſeu reuocata eſt:videtur ergo,quod non obliget.

Reſpondetur huic argumento,quod cõcilium repræſentat vniuerſalem eccleſiam: ſiquidem ibi ſunt omnes primates,& capita populorũ,omnes Epiſcopi & prælati,& omnes omnium religionum prælati generales,ibi etiam adſunt Imperatores & omniũ regum oratores:quare leges,quæ ibi conduntur,vlteriori populi approbatione non indigent. Simile eſt: nam & leges ciuiles, quæ conſentientibus ciuitatum procuratoribus totum regnum repræſentantibus fiunt,quamuis omnes tangãt non requirunt vlteriorem populi conſenſum,ſiue approbationem,& quidem hoc procedit multo fortius in legibus eccleſiaſticis.Eſt enim diſcrimen,obſeruatione dignum inter poteſtatem ciuilem,& Eccleſiaſticam, quod poteſtas ciuilis eſt immediate à tota republica,& à republica deriuatur in Regem:verum poteſtas ſpiritualis & Eccleſiaſtica,nõ eſt immediate in Eccleſia,quæ eſt tota collectio fidelium:quare nec Pontifex maximus nec Epiſcopi habent ſuam autoritatẽ ab Eccleſia ſiue à republica Chriſtiana: ac propterea leges Eccleſiaſticæ in generali concilio factæ omnes tangentes non requirunt populi approbationem adhoc vt vim obligandi habeant. Ex quo infertur,quod ad hanc legem de clauſura condendam nõ requiritur monialium cõſenſus ſeu approbatio,ſed ſufficit quod à Papa Pontifice maximo confirmentur,qui à Chriſto Domino habet iuriſdictionem.

ARTICVLVS III.

Vtrum extrauagãtes Pij V. & Gregorij XIII eandem monialiũ clauſurã obſeruari præcipiant.

REſpondeo dicendo, circa clauſuram monialium, duas effluxiſſe à Sede Apoſtolica conſtitutiones, vnam Pij V. & aliam Gregorij XIII. Quæ quantæ ſint authoritatis patet ex his, quæ tradit Ludouicus a Gomez. Cuius verba ſunt.

a Gomez in reg. cancellar. q. 2.

Nota quod Extrauagãs, vt dicũt omnes Doctores, idẽ operatur, quod lex: & eſt vera lex generalis & perpetua, quæ morte cõditorũ nõ recipit mutationẽ. Sed ſi extrauagãs fuerit ignota, neq; reperiatur inſerta in aliquo certo volumine, ſed vagetur in incertũ & quodãmodo delitescat, eadẽ ſolẽnitas eſt in ea ſeruãda, quã ſeruari oportet in regulis cãcellariæ. Ad hoc enim, q; ſimiles extrauagãtes innotescãt, & ſine aliquo vitio appareãt neceſsariũ eſt, ad cãcellariũ recurrere, vel de ea rũ veritate & certitudine cõſtet, vt ſic de eis in poſterũ nõ dubitetur: & ſic ſe habet ſtylus curiæ. Credẽ tamẽ, q; quãuis in earũ extractione nõ ſeruaretur præ dicta ſolẽnitas, ſi tamẽ cõtrarius vſus nõ probetur, & allegetur in cauſis, q; ẽtẽtia cõtra illas nõ valeret: ſi quidẽ ſut veræ leges. Sec⁹ autẽ eſt de regulis cãcellariæ: ſi quidẽ tales regulæ variatur, per ſucceſsiones Põtificũ, & cũ morte cõcedentiũ expirant. Hæc Gometius. Hoc ſic conſtituto, Papa Pius V. in ſua extrauaganti, quæ incipit. *Circa paſtoralis.* De qua in Primo articulo fecimus mentionem, ſic ait. *Hæc perpetuo valitura conſtitutione, inhærentes etiam cõſtitutioni Bonifacij octaui quæ incipit, periculoſo, & decretis Concilij Tridentini ſuper clauſurã monialiũ editis, autoritate Apoſtolica ſtatuimus atq; perpetuo decernimus vniuerſis & ſingulis monialibus præſentibus atq; futuris cuiuſcũq; religionis, ordinis, vel militiarũ, etiã ſi Hieroſolymitanæ ſint quæ vel iã receptę ſunt vel in poſterũ, in quibuſuis monaſterijs, ſiue domibus recipiẽtur, & tacite vel expreſsè religionẽ profeſsæ, etiã ſicõuerſæ, aut quocũq; alio nomine appellẽtur etiã ſi ex inſtitutis, vel fũdationib⁹ regulæ earum ad clauſuram non teneãtur, nec vnquam in earum monaſterijs ſeu domibus etiã ab immemorabili tempore non ſeruata fuerit, ſub perpetua in ſuis monaſterijs ſeu domibus de cætero debere permanere clauſura, iuxta formã dictæ cõſtitutionis Bonifacij octaui quæ incipit, periculoſo, in ſacro Cõc. Tridentino approbatæ, & innouatæ, quã nos autoritate præfata etiã approbam⁹ & innouam⁹ in omnibus & per omnia ac illam diſtricte obſeruari mandamus.* Hactenus Pius V. Quibus verbis nihil clariuspro noſtra aſſertione poſſet excogitari aut deſiderari. Et ſic nullus profecto relinquitur dubitandi locus.

Obſerua verbum illud, *vel militiarum etiã Hieroſolymitanæ*, vt hinc colligas, ad hãc clauſurãaſtringi omnes moniales, quorũcũq; ordinũ militiarũ, nedũ S. Ioannis, ſed & Calatrauæ, & Alcantaræ, prout annotat *b* Nauar.

b Nauar. in d. c. ſtatui. mus. n. 44.

Obſerua præterea, quod hæc verba *Inſuis monaſterijs, ſeu domibus.* Pro eodẽ ſumuntur & idem ſignificant, ſcilicet, ædificiũ monalibus dicatum, & ſeptum intra quod ſit aliqua Eccleſia, vel capella adfacienda, vel uſcipiẽda ſacra inclusis monialibus neceſsaria. Sic annotauit *c* Nauarrus, Idem Pius V. infra addit. *Quod ſi aliquæ moniales forſan reperiãtur, quæ fretæ conſuetudine etiam immemorabili, aut ſtatuto, vel fũdatione regulę ſuæ huic clauſuræ animo obſtinato reſiſtant, ordinarij vna cum ſuperioribus earũ cõpellant eaſdẽ omnibus iuris*

c Naua. vbi ſup.

&

& facti remedijs adpræciſe ſu beundũ & perpetuo obſeruan dum dictã clauſurã. Hæc ibi.

At dices. Scio Tertiarias Moniales clauſuram nó vouiſſe, nec vllo regulari præcepto ad eam teneri, quare de eis optarem ego aliquam Papalẽ in ſpecie audire definitionem declarantem, an ſcilicet, Tertiariæ ipſæ ad clauſurã teneantur. Satis proculdubio, ex ſupradictis conſtat, eas ſub generali præcepto de clauſura cõprehendi, ſiquidem moniales ſunt. Verumtamẽ vt omnia luce meridiana fiant clariora, audi eundem Piũ ibi dicentẽ, *Mulieres quoq; Tertiariæ ſeu quæ de pœnitentia nuncupãtur, cuiuſcunq; fuerint ordinis in congregatione viuentes, ſi & ipſæ profeſſæ fuerint, ita, vt ſolẽne votũ emiſerint, ad clauſuram præciſe, vt præmittitur, & ipſæ teneãtur.* Hæc ibi.

Sciebat Romanus Põtifex has Tertiarias aliquando vocari moniales, aliquando Hiſpano ſermone, Beatas. Quare vt vtraſq; comprehenderet, noluit in ſua definitione dicere Moniales Tertiariæ, ſed quod ait, *Mulieres Tertiariæ.* Vt autẽ iſtæ clauſuræ ſubdãtur duo copulatiue requirit Pius V. Primũ eſt, quod in cõgregatione viuãt: quo fit, vtquæ ſeparatim in ſuis domibus degunt ad clauſurã nõ aſtringãtur. Alterũ & ſecundũ eſt, ꝙ ſolẽne religionis votũ emiſerint. Vis adhuc apertius cognoſcere Pium V. omnes mulieres religioſas ſolenne Religionis votum habentes, nemine dempta, ad clauſuram aſtrinxiſſe, audias ipſum ibidem dicentem. *Quod ſi mulieres, quæ Tertiariæ, ſeu quæ de pœnitẽtia dicũtur, cuiuſcunq; fuerint ordinis, in cõgregatione viuentes votũ ſolẽne nõ emiſerint, ordinarij vnacũ ſuperioribus earũ hortẽtur, & perſuadere ſtudeãt, vt illud emittãt, & profiteãtur, ac poſt emiſſionem, & profeſſionẽ eidẽ clauſuræ ſe ſubijciant.* Addit in fra, quod, ſi noluerint nullã deinceps in ſuã congregationem recipiant. Quod & ipſum idem Pius V. in ſua extrauaganti, quæ incipit. *Decori & honeſtati*, de qua infra dicemus confirmauit.

Quod ſi adhuc dubites, de intellectu præfati decreti, & præfatarum Pij Quinti Extrauagantium, audias Gregorium Tertiũ decimum in ſua extrauaganti, quæ incipit. *Deo ſacris virginibus.* Qui ſic ait, *Poſt ſacri Cõcilij Decretũ, quo cõſtitutio Bonifacij octaui, quæ incipit periculoſo renouatur, prohibet, ne aut ipſis Monialibus è monaſterijs ſuis egredi aut alij cuiuſcũq; ſexus, aut ordinis perſonę ad eas ingredi liceat, & præterea vniuerſis Epiſcopis præcipitur, vt in omnibus monaſterijs clauſuram ſanctimonialiũ vbi violata eſt diligenter reſtitui: vbi vero inuiolata conſeruari maxime procurẽt, Piæ memoriæ Pius Papa Quintus ſuperiora illa approbauit, atq; innouauit eadẽque omnia etiam in monialibus quarũcunque militiarum, etiã Hieroſolymitanæ omnibuſq; aliis religionem tacite vel expreſſe profeſſis, quocunque nomine cenſerentur locum habere decreuit.* Hæc ibi. Quod ſi ſcire deſideras, an forte Gregorius XIII. huius clauſuræ rigorẽ tẽ perauerit, vel aliquid mitius circa eã ſtatuerit: audias ipſum ibidem dicentem. *Declaramus præterea, nullis monialibus etiã Tertiarijs licere habere oſtiũ, per quod poſſit introiri ex monaſterio in ipſarum monialium eccleſiam exteriorẽ, inquã ſecularibus ad miſſas, & diuina officia patere ſolet acceſſus: ſed omnino muro obſtruẽdũ. Necitidẽ licere monialibus etiã Tertiarijs egredi á ianua monaſterij quæ eſt pro clauſura ipſius monaſterij etiã ad claudendã aliã vlteriorem ianuam, qua patẽre ſolet aditus ſecularibus, venientibus, vel ad rotã, vel ad crates ſeu loca colloquijs deſtinata, quę vulgo parlatoriæ vocãtur, vel ad pulſandã ianuã clauſuræ, quæ loca cum ſáltem*

pro cauſis prædictis patere ſoleant ſecularibus extra clauſuram ceſſari debeat, etiam quo tempore clauſæ ſunt. Veniq; Epiſcopis præcipimus, vt has præſentes noſtras literas ſinguli in ſua ciuitate & diœceſi publicet, eaſq; vna cum prædictis, ac aliis prædicti Pij V. & aliorum prædeceſſorum noſtrorum literis & conſtitutionibus & iuſſionibus pro integra clauſuræ inſtauratione cuſtodia & firmitate editis inuiolabiliter obſeruet, & obſeruari faciant, non obſtantibus quibuſcunq;.

Hæc ibi. Circa q̃ ait *d* Nauarrus: his verbis duo per ſe patentia, & noua ſtatui, quæ & ſi iuſta ſint, & prouida, multis tamen vt arbitror, dura videbuntur, niſi ſecum reputent multorum huius ſæculi virorum petulantiã procacitatẽ, & malitiã ſanctimoniæ ſancti monialium inimicam, fuiſſe cauſam ea ſtatuendi. Hæc ille.

a Nau. in. d. c. ſtatuimus n. 57.

Eadem hæc aſſertio adhuc comprobatur ex literis in forma Breuis eius ſanctiſsimi Gregorij XIII. miſsis Domino Ioanni Manueli tunc çamorenſi, & poſtea Segun tino Epiſcopo. Cui in forma breuis dati ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſecunda ſeptembris, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo. Pontificatus ſui anno primo commiſit, vt ipſas Tertiarias in ſua diœceſi exiſtentes ordinario ſubiectas ad clauſuram compelleret, & ſubiectæ regularibus per earum ſuperiores Regulares, ad eãdem clauſuram compellerentur.

Sed vnũ quoddã reſtat dubiũ reſoluendũ. Nam Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit: *In tanta negotiorũ mole* data Romæ põtificatus ſui anno primo, reuocauit omnia, quæ Pius V. eius prædeceſſor ediderat in fauorem regularium, reducẽdo ea ad termi nos iuris communis, & Concilij Tridẽtini decreta: & ſic videtur Gregorius XIII. dero gare ea, quæ ad clauſuram pertinent monialium per Pium V. ſtatuta. Occaſione huius difficultatis operæ pretium eſſe duxi, declarare quid Gregorius XIII. in dicta Bulla reuocauerit. Pro cuius rei explicatione obſerua primo, quod Gregorius XIII. non reuocat omnes extrauagantes, ſeu declarationes à Pio Quinto in quacunque materia editas. Imo neque reuocat quidquid ille ſtatuit, quod regularium regimen, ſeu ſtatũ concerneret. Si enim hoc reuocare intendiſſet, vno verbo dixiſſet. Sunt nanque quam plurimæ conſtitutiones nedum pro aliorũ, ſed pro regularium ſtatu, ab ipſo editæ, quæ omnes in ſuo robore ac firmiter illibatæ perſeuerant. Quid ergo reuocauit Gregorius XIII. in dicta Bulla.

Pro hoc obſerua ſecũdo, quod Gregorius XIII. reuocat duas Pij V. Extrauagantes, quas ille in hac Bulla refert. Prima harũ Extrauagantiũ edita eſt à Pio V. decimo ſeptimo calendas Iunij Pontificatus ſui anno ſecũdo. Et quod de hac loquatur, eſt euidens quia Gregorius XIII. iſtius meminit in hac extrauaganti. Et præterea refert ipſe ſub cõpẽdio ea omnia, quæ ibidẽ Pius V. ſtatuerat ac declarauerat. Et Gregorius XIII. reduxit ad terminos iuris communis, & decretorum Cõcilij Tridentini, quidquid Pius V. circa ſtatum regulariũ in hac Bulla ſtatuerat, ſeu declarauerat. Ecce vides primam Bullam derogatam. Itidem Pius V. ediditaliam Bullã quæ eſt ſecunda in qua tractat de beneficijs vnitis regularium monaſterijs, & de portione vicarijs præſtanda. Et hanc quoque Bullam idem Gregorius XIII. *in §. poſtea* deuicarijs perpetuis ad terminos iuris communis reduxit, & Concilij Tridentini.

At dices, nullas alias Pij V. literas præter has extrauagantes citatas derogat hoc loco Gregorius XIII. Reſpondeo quod derogat profecto & omnes alias literas ab eodem Pio V. editas de eiſdem rebus per tractantes: vt conſtat ex verbis dictæ Bullæ ibi. *Nos hac varietate cognita, & infra ſtatuimus prædictis & aliis omnibus literis & conſtitutionibus, quæ ab eodẽ prædeceſſore eiſdem de rebus pro quorũcunq; Regulariũ, etiam Mendicantium ordinibus, & congregationibus, quomodolibet emanarunt, ac omnibus, & quibuſcunque in eis contentis, eam deinceps dſpoſitionem ac deciſionẽ pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij decretis ante dictas literas fuiſſet.* Hæc ille. Ex quibus verbis conſtat non de

roga

rogare generaliter omnes alias literas,& cõ ſtitutiones à Pio V.editas, circa ſtatum Regularium, ſed cũ reſtrictione, ac limitatione,omnes inquam literas,quæ eiſdem de rebus ab eodem emanarunt.Vbi verbum,*Eiſdem de rebus*,obſeruandum eſt.Non enimdixit,de ſimilibus rebus,ſed,eiſdem de rebus Si enim de ſimilibus dixiſſet forſan nõ deeſſent qui hanc derogationem ad omnes literas à Pio V.circa Regularium ſtatum editas extenderet. Vt autem conſtaret derogationem,ſeu reductionem hanc minime eſſe extendendam,ſeu amplia ndam adomnes literas circa ſtatum Regularium aliquid diſponentes,nõ dixit,ſe derogare omnes literas à Pio V.de ſimilibus rebus editas,ſed re eiſdem rebus editas.

Obſerua vltimo,quod licet in prædictis literis multa ſtatuerit ac declarauerit Pius Quintus monialium ſtatum concernentia:tamen in his nihil ſtatuit,neque declarauit,quo eiſdem clauſuram præciperet,ſicut eaſdem Bullas intuenti perſpicuum eſt. In priori nanque Bulla id tantum declarauit, quod Epiſcopi in monialium monaſterijs ſibi ſubditis,& non in alijs ingrediendi licẽ tiam legitima cauſa concurrentæ cõcedere valent.Quare de omnibus monialium clauſuram concernentibus hanc ſolam,& non aliam declarationem ad Cõcilij Tridentini terminos reducit Gregorius XIII.Nam cõſtitutiones aliæ à Pio V.editæ,quæ moniales ad clauſuram,aſtringunt,non pertractãt de eiſdem rebus, de quibus agitur in præfatis Bullis,ac propterea non cenſentur derogatæ. Quo fit,vt quæ ipſæ circa monialium clauſuram perpetuo ſeruandam ſtatuerant, in ſuo robore nunc permaneant.

Sed licet recte reſponſum ſit,& ad explicationem dictæ Bullæ Gregorij XIII. dicta reſpõſio maxime deſeruiat, aliter reſpõdendum eſſe duxi, quod,ſcilicet, Gregorius XIII.quidquid continetur in præfatis literis,& in alijs de eiſdẽ rebus verba facientibus reduxit ad terminos iuris communis,aut Concilij Tridentini.Notuſsimũ tamen eſt moniales omnes ad clauſuram teneri ex eodem Concilio Tridentino, & Piũ V.nihil præcipere in ſuis extrauagantibus,quod in Concilio Tridentino ſaltim implicite non ſit præceptum,vt in ſuperioribus late probauimus. Et Tolum ipſemet Gregorius XIII.dictam clauſuram,& literas Pij V. confirmauit apponendo remedia vt dicta clauſura ab omnibus ſuauiter obſeruetur, vt conſtat ex eius Bulla incipiente,*Deo ſacris virginibus* quã in ſuperioribus allegauimus.

ARTICVLVS IIII.

An moniales conuerſæ,ſiu ſeruitiales ad clauſuram aſtringantur,& ad habitum & profeſsionem recipi valeant.

REſpondeo dicendo,quod de huiuſmodi ſeruitialibus ſororibus,non ſemel,ſed pluries vtraq; S.Claræ regula meminit.Incapite enim ſecũdo prioris regulæ ſic legimus.*In examinatione & receptione ſororũ ſeruiẽtiũ extra monaſteriũ ſeruetur forma prædicta.* Et capite nono *Sorores ſeruiẽtes extra monaſteriũ lõgã morãnõ faciãt,honeſte debeãt ambulare,& parum loquivt intuẽtes ſemper ædificari valeant. Neq; præſumãt rumores de ſeculo inferre in monaſterio.* Vrbanus in capite ſecundo poſterioris regulæ inquit,*Poſſint in ſingulis monaſterijs recipi aliquæ,licet paucæ ſub nomine ſeruitaliũ,vel ſororũ adhuius profeſsionis obſeruantiam aſtringendæ præter quam ad articulũ de clauſura,quæ de mandato,vel licentia Abbatiſſæ interdũ poterunt egredi ad negotia monaſterij procurãda.* Et cũ in capite tertio dicatur.*Quod moniales in profeſsione inter cætera debẽt etiam clauſurãvouere,* ſubditur,*Similis profitẽdi modus in ſeruitialibus,vel ſororibus,quæ de licetia Abbatiſſæ egredi poſſunt exterius,præter articulum de clauſura per omnia obſeruetur.* Et rurſus in capite decimo nono præſcribuntur leges ab ipſis exeuntibus ſeruitialibus extra monaſteriũ obſeruãdæ.Ecce vides vtrãque S. Claræ regulã ad profeſsionẽ has ſeruitiales recipere,neque eos ad

clauſurã aſtringere: imo eis egreſſum à monaſterio de licentia Abbatiſſæ concedere.

Sed iam quid circa has conuerſas ſorores Romani Põtifices innouauerint intueamur Circa quod duo ſuboriuntur dubia. Alterũ eſt de earũ clauſura: & alterũ de earũ receptione & profeſſione. Et vt ſingula ſuo ordine diſcutiamus, primo quæro, an hæ ſorores ſeruitiales profeſſæ ad clauſurã teneantur, ſicut & cæteræ moniales? Circa quod dico primo, quod vbi cõuentus nõ indiget ad ſui ſuſtentationem, quod ſeruitiales profeſſæ in colligendis eleemoſynis occupentur, ad eandem omnino clauſuram, ſicut & cæteræ moniales & ipſæ ſeruitiales profeſſæ ex præcepto Romanorum Pontificum aſtringuntur. Sic tenet a Nauarrus. Secundo dico, ſi moniales indigent, quod cõuerſæ profeſſæ ad conuẽtus neceſſariam inſtitutionem colligant fidelium eleemoſynas, quæ huiuſmodi miniſterio deſtinantur, nõ poſſunt intra monaſterium degere: ſed extra in domibus contiguis commorabuntur: & inde eis ad congregandas eleemoſynas exire licebit, cũ moderaminibus à Romanis Pontificibus expreſsis. Ita tenet idẽ b Nauarrus. Vtrunque iſtorum præcipit Pius Quintus in extranaganti, *Circa paſtoralis*, in principio. Cũ enim omnibus monialibus clauſurã indixiſſet addidit. *Etiã ſi conuerſæ aut quocunque alio nomine appellẽtur.* Et idẽ Pius in ea Extrauagãti: in §. *Porro ne moniales* ait, *ad neceſſariam ſuſtentationem monialium incluſarum eleemoſynæ colligantur, per conuerſas, quę non ſint profeſſę, vel ſi profeſſę fuerint, ſint tamen ætatis annorũ quadraginta, & in domibus contiguis extra monaſterium degant, & non ingrediãtur clauſuram aliarum monialiũ, niſi in caſibus, ex earum conſtitutionibus permiſsis, & de earum domibus exire non poſsint pro huiuſmodi eleemoſynis colligẽdis, niſi de licentia ordinarij, vel ſuperioris.* Et Gregorius Tertius decimus in Extrauaganti *Deo, ſacris virginibus* refert ad literã hæc verba Pij Quinti. Pro pleniori huius dubij explicatione addiderim tertium dictum, & ſic dico tertio, quod in conuẽtibus, vbi ſeruitiales profeſſæ propter cõuentus inopiã in his colligẽdis eleemoſynis exercebãtur ceſſante eiuſmodi neceſsitate, tũc prædictæ cõuerſæ profeſſæ intra monaſteriũ recludãtur, & omnino ad eãdem cum cæteris monialibus clauſuram ſeruandam tenebuntur. Quod ſi prædictæ cõuerſæ profeſsionem adhuc non emiſerint, profiteãtur, & eidem clauſuræ ſe ſubijciãt. aut habitum dimittant. Sic tenet Nauarrus: & ſic præcipit Gregorius Tertius decimus in præallegata Extrauagãti. §. Cęterũ, dicẽs

Cæterum, quod attinet ad cõuerſas profeſſas, quas prædictus Pius ſub certis cõditionibus permiſit poſſe manere extra monaſterium pro colligẽdis eleemoſynis, eiſdem locorum ordinarijs inium gimus, vt vbi monaſterijs prædictarũmonialium, quibus quotidianis laboribus cõputatis ſupra dicta ratione, vel qualibet alia, de ſufficienti ſubuentione & ſuſtentatione prouiſum eſſe cognouerunt, eaſdem conuerſas ſub eadem clauſura cũ alijs monialibus reducant, nec á ſuis monaſterijs ampliùs exire permittant: Conuerſæ vero non profeſsæ, & profiteri nolentes, dimiſſo habitu domum redeant.

Sed vlterius ſecundo dubitatur, vtrum hodie liceat, has ſorores ſeruitiales, ſeu conuerſas ad Religionem, & profeſsiones recipere. Et quidem Pius Quintus in ſua conſtitutione in §. *de cętero* videtur omnem conuerſarum receptionem ac profeſsionẽ prohibere & annullare. Is enim nulla facta diſtinctione generaliter loquitur, dicens.

De cætero nullę aliæ cõuerſæ profeſsæ recipi amplius etiam de conſenſu ſuorum ſuperierum, vel prælatorũ poſsint. Quod ſi aduerſus hãc noſtram prohibitionẽ, receptæ fuerint, illarũ receptio nulla, irrita, & inanis ſit, prout ex nunc nullã & irritam facimus & annullamus.

a Nau. in. c. ſtatuimus. n. 44.

b Nau. vbiſ. n. 56.

Hæc

Hæc ibi. Videtur reuera, quod Pius Quintus his verbis omniũ harum cõuerſarum & receptionem & profeſsionem prohibeat, atque irritam faciat. Sed Gregorius Decimus tertius immediate poſt ipſius verba iam cita ta videtur concedere, quod ad profeſsionẽ admittantur, dummodo clauſuræ ſe ſubijciãt, cum dicat, *Nec alias* (ſcilicet cõuerſas) *in futurum, niſi profeſsionẽ ſuo tempore emiſſuras ac ſub perpetua clauſura mã ſuras in monaſteria huiuſmodi recipi permittant.* Hęc ibi. Quę verba ſignificare vidẽtur cõuerſas, quæ valent profiteri, & in perpetua clauſura, ſicut aliæ moniales manere, poſſe recipi. Sed immediate poſt præcedẽtia verba aperit mentem ſuam Gregorius, dicens, *Quod autem idem Pius prædeceſſor noſter ſtatuit de cætero nullas alias conuerſas profeſſas recipi amplius etiã de cõſenſu ſuorum ſuperiorum poſſe, ita eſſe intelligendum declaramus præter illas conuerſas, quæ extra monaſteriũ in domibus contiguis degerent.* Ex quo ſequitur, conuerſas intra monaſterium nõ eſſe admittendas ad habitum, neque ad profeſſionem, etiam ſi clauſuræ ſe ſubijciant. Reuera Gregorij præcedentia verba nuper citata dubia videbãtur, poterantque ad vtranque partem citari. Sapientiſsimus Nauarrus [c] S.D. Gregorij in Curia maior pœnitentiarius ſic ſcribit. Quia præfata verba S.D. Gregorij in vtrãque partem poterant flecti, eius ſanctitatem humiliter conſuluiſſe. Qui reſpondit mentem Pij Quinti fuiſſe illam, quam verba exprimunt, ſcilicet, ne vllæ conuerſæ poſthac reciperentur: ſuam vero non fuiſſe diſcedere à mente eius, ſed declarare illam non procedere in conuerſis ad quæſtum eleemoſynarum neceſſarijs, quæ extra monaſterium in domibus contiguis manere deberent, vt ipſe ſtatuit: Hæc Nauarrus.

[c] Naua. vbi ſup. n. 56.

Ex præfatis omnibus duas ex mente Nauarri collige reſponſiuas aſſertiones. Prior eſt, ſi ad huiuſmodi neceſſarias eleemoſynas colligendas conuentus alijs ſeruitialibus ſororibus opus habeat, eas & ad habitum & profeſsionem recipere valent, quę extra monaſterium in domibus cõtiguis cõmorabuntur & inde ad petendam eleemoſynam eis exire licebit, cum moderaminibus, de quibus ſupra meminimus.

Secunda aſſertio. Vbi moniales ad colligendam eleemoſynam his ſeruitialibus nõ indigent, non poſſunt eas eidem clauſuræ cum cęteris monialibus ſubijcientes pro alijs domeſticis miniſterijs ad profeſsionem recipere: quod ſi ſecus attentatum fuerit, receptio ac profeſsio irrita eſt & nulla. Quæ poſtrema concluſio dura nimis viſa eſt ex rationibus inferius citandis, & contra vſum aliquarum religionum quæ hodie conuerſas, quæ dicuntur laicæ ad habitum, & profeſsionem admittunt, pro qua re patres noſtræ religionis ſacræ conſului. Qui mihi reſponderunt, quod in noſtra religione quædam ſunt ſorores ſeruitiales ad eleemoſynas colligendas deſtinatæ, quæ alio nomine Hiſpanè vocãtur, *Donadas*, Et alio *Beatas*. Aliæ vero ſunt ſorores ſeruitiales, quæ omnia vota emittunt, quæ aliæ moniales ad chorum deſtinatæ profitentur. Moniales autem ad chorum deſtinatæ in religione Sanctæ Claræ vltra tria vota eſſentialia, votum de clauſura ſeruanda emittunt, & ſimiliter ſorores iſtæ vota emittunt eſſentialia & aliud quartum de clauſura ſeruanda, & ſunt vere monachæ Hiſpanico ſermone, *Sargentas* vocatæ. In habitu tamen differũt, quia ad chorum deſtinatæ deferunt velum nigrum, laicæ vero albo velo ſignãtur. Quo ſuppoſito dicunt hi patres, quod quando Gregorius Decimus tertius prohibuit ſoroores ſeruitiales ad profeſsionẽ admitti, locutus fuit deſororibus ſeruitialibus, quæ duo tãtum vota caſtitatis & obediẽtiæ emittũt, quæ vocantur *Donadas*. Hæ enim cum non ſint vere religioſæ noluerunt Summi Pontifices ad profeſsionem admitti, niſi tantum neceſſarias ad eleemoſynas petendas & noluerunt ad clauſuram obligari: quia non ſunt veræ religioſæ, & vt tales determinauerunt quod in domibus contiguis monaſteriorum habitationem haberent, & minimè ingredi poſſent ad clauſuram ipſarum monialiũ. At nõ prohibuerunt Gregorius Decimus tertius, nec Pius Quintus admitti ad profeſsionem conuerſas, quæ quatuor vota eſſentialia, & clauſuram profitentur, & ſunt veræ Religioſæ, & non poſſunt egredi à dicta clauſura, ſicut aliæ religioſæ ad chorum deſtinatæ. Ex his infertur intellectus ad id, quod dicit Gregorius Decimus tertius determinans iuxta Pij V. conſtitutionẽ

eaſdem conuerſas ſub eadem clauſura cum alijs monialibus ab ordinarijs & ſuperioribus eſſe reducendas. Loquitur enim de cõuerſis tria vota eſſentialia emittẽtibus, quæ ſunt veræ religioſæ. Quãdo vero ait; iuxta eandem Pij Quinti cõſtitutionẽ de cætero nullas alias conuerſas recipi amplius etiam de cõſenſu ſuorum ſuperiorum poſſe intelligendus eſt de ſeruitialibus, quæ duo tantũ vota emittunt, & non ſunt veræ Religioſæ. Et ideo prohibet ne monaſteria monialium ingrediantur illæ, quæ habitant in dictis domibus contiguis ad eleemoſynas quærendas deſtinatæ, niſi in caſibus à ſede Apoſtolica permiſsis. Quod ſummè notãdum eſt. Ex ignorantia enim differentiæ harum conuerſarum fuit Nauarrus in explicatione harum conſtitutionum allucinatus. Et certe non erat facile credendum, Summos Pontifices rationabiliter in omnibus proceden tes, voluiſſe prohibere receptionem cõuerſarum, quæ ab initio admiſſæ fuerunt ad religionem, vt cum cæteris monialibus tria vota profiterentur, & modo ad clauſuram tenerentur. Primo quia habenda eſt ratio conſuetudinis pluſquam immemorialis habendi tales conuerſas, quod approbarunt Seraphicus pater noſter Franciſcus inſtitutor primæ regulæ Sanctæ Claræ, & Innocentius Quartus eiuſdem confirmator, & Vrbanus Quartus inſtitutor, & author ſecundæ regulæ Sanctæ Claræ. Secundo, quia decere videtur, vt quemadmodum in monaſterijs virorum, quidam ſunt monachi vel fratres profitentes ad ſeruiendum choro & capitulo, & alij cõuerſi ſeu laici, qui alijs miniſterijs temporalibus & inferioribus deputantur iuxta ea quæ notantur in iure *d* ne alij ob ea facienda ab altiorum virtutum operibus auocentur exemplo apoſtolorũ, qui diaconos inſtituerunt, ne ipſi relicto verbo Dei miniſtrarent menſis, vt in actibus *e* Apoſtolorum legitur: ita quoque in monaſterijs mulierum alię inſeruiunt choro, & capitulo, quæ dicuntur monachæ vel moniales, & aliæ miniſterijs inferioribus coquẽdi panem, colinæ operam dandi, verrendi & alia miniſteria inferiora exercendi, quæ dicuntur conuerſæ, & ſermone Hiſpano *ſargẽtas*. Tertio quia iſtarum conuerſarum receptio modo illæ quoque profiteãtur, & perpetuam clauſuram ſeruent, nihil videtur obſtare clauſuræ ſeruandæ, quam præfati Pontifices maximi præcipue intendunt. His & alijs rationibus videtur diſtinctionem ſupra poſitam conuerſarum rationabiliter eſſe admittendam pro explicatione dictarum cõſtitutionum. Et cõſuetudo multarũ noſtri ordinis prouinciarum, quæ eſt optima legum interpres, ita illas interpretatur admittendo in ordine S. Claræ dictas Cõuerſas ad profeſsionem & clauſurã cum alijs ipſius inſtituti monialibus: alias autem conuerſas, quæ oblatæ, & Hiſpano ſermone *donadas* appellantur, ad clauſurã minime admittendo. Et licet Nauarrus *f* loquendo de oblatis monialium nullo ſe voto, neque obedientiæ nec caſtitatis aſtringentibus dicat ipſas ad clauſurã Cõcilij Tridentini minimè teneri, idẽ omnino puto dicẽdum de huiuſmodi oblatis duo dicta vota emittentibus, cum dictæ donatæ nõ ſint veræ religioſæ. Et verba concilij Tridentini & dictarum cõſtitutionum tãtum ad moniales voto ſolenni religionis addictas adaptentur, & iuxta Bartolũ *g* Paulum de Caſtro & cõmuniter ſcribentes cũ Felino, lex & diſpoſitio nõ comprehendit eum, cui verba eius adaptari nequeunt.

d Ex eo. c. 1. de elect. li. 6.

e Act. 6.

f Naua. li. 2. conſi. tit. de ſtatu. monac. conſ. 6.

g Bar. in l. 4. §. quoties ff. de damn. infect. vbi Paul. & omnes Felin. in c. nonnulli co. 31. de reſcrip.

QVÆSTIO. XLV.

De Clauſura monaſteriorum virorum vel mulierum quantum ad acceſſum in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quęruntur ſeptem.

1 *VTrũ ſit prohibitũ mulieribus accedere ad monaſteria virorũ.*

2 *Vtrum ſit prohibitus acceſſus ad monaſteria monialium.*

3 *Vtrum ſit prohibitum mittere literas ad moniales.*

4 *Vtrum fratres minores ex vi ſuæ regulæ prohibeantur accedere ad monaſteria monialium.*

5 *Vtrum prælati poſsint licentiare fratres Minores ad acceſsũ ad moniales.*

6 *Quis prælatus poſsit dare hãc licẽtiã.*

7 *Vtrũ Cuſtos & Guardianus qui poſsũt licẽtiare ſuos ſubditos ad dictos acceſſus & ingreſſus poſsint licẽtiare ſe ipſos*

AR-

ARTICVLVS. I.

Vtrum ſit prohibitum mulieribus accedere ad monaſteria virorum.

REſpondeo dicendo, iure cautum eſſe vt omnis ſuſpicio mali arceatur ne mulieres ex quacunque cauſa ad monaſteriorum clauſtra accedant. Scribit enim Diuus Gregorius *a* Epiſtola ad Valentinum, Abbat. *Peruenit ad nos, quod in monaſterio tuo paſſim mulieres accedant, & quod grauius eſt monachos tuos ſibi commatres facere, & ex hoc incautã cum eis communionẽ habere. Ne ergo hac occaſione humani generis inimicus ſua eos, quod abſit, calliditate decipiat, ideo huius tepræcepti ſerie commonemus, vt neque mulieres in monaſterio tuo deinceps qualibet occaſione permittas accedere, neq; monachos tuos ſibi commatres facere. Nam ſi hoc denuo ad aures noſtras quocunque modo peruenerit ſic te ſeueriſsime noueris vltioni ſubdendum, vt emendationis tuę qualitate cæteri ſine dubio corrigantur.* Hęc Gregorius. Et apud Rutenos, ſeu Moſcouitas ex laudabili inſtituto monachi viuẽtes ſub Archimandrita Abbate, vel prioribus, quos vocant Igumenios, ſi cithara, aut alio muſices inſtrumento vtantur, grauiſsime puniebantur, Lex Ioannis Metropolitæ Moſcouiæ prout refert Sigiſmundus, liber Bayo, in chorographia Moſcouiæ eſt huiuſ modi. *In monaſterio conuiuia aduocando mulieres non habeantur.* Atque in Ruſia Ducatu Moſcorum monaſterium eſt in Solomulki inſula Septentrionem verſus inter Duuillam & Corelam Prouincias, in quod mulierem aut Virginem ingredi magnum piaculum eſt, ſicut & Carthuſijs impium prout refert Petrus Gregorius. *b*

a ca. Peruenit. 18.q.2.

b Greg. lib. 13. Syntag. tit. part. 2. c. 14. in fine

ARTICVLVS II.

Vtrum ſit prohibitus Acceſſus ad monaſteria Monialium.

REſpõdeo dicẽdo, quod ſynodus *a* octaua diffiniuit duplex monaſteriũ ſcilicet virorũ, vel mulierum minimè fieri quia ſcandalũ & offendiculum multis efficitur. Quæ autẽ hactenus fuerunt dupla ſecũdũ regulam S. Patris Baſilij, & ſecundum præceptionem eius, ita formentur. Non habitent in vno monaſterio monachi & monachæ, adulterium enim intercipit habitatio ſi habeat aditum monachus ad monachã, vel monacha ad monachum, ſecreto, ſingulariter ad collocutionẽ: nõ cubet monachus in muliebri monaſterio, nec ſingulariter, cum monacha conuiuetur. Et quando neceſſaria vitæ ex parte virorũ ad moniales deferũtur extra portã hoc ſuſcipiat Abbatiſſa in monaſteriũ fæminarũ cum quadã vetula monacha. Et conciliũ Agatenſe *b* ſtatuit quod monaſteria puellarũ ſeu monialium lõge à monaſterio monachorum aut propter inſidias Diaboli aut propter oblocutiones hominũ collocẽtur. *c* Innocẽtius ſecũdus ſub pæna anathematis interdixit, ac prohibuit ne ſanctimoniales ſimul cum canonicis, & monachis in vno choro conueniãt ad pſalẽdum. Et in quodã Canone ſic habetur: Monaſteria monialium ſiquiſpiam clericus ſine manifeſta & rationabili cauſa frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur & ſi nõ deſierit ab officio Eccleſiaſtico reddatur immunis, ſi laici excommunicationi ſubdantur, & à cætu fidelium fiant penitus alieni. Et in quadam Decretali *d* innouata per Cõciliũ Tridentinũ, & per cõſtitutionẽ Pij V. vetatur ſimpliciter acceſſus ad ea & in alia prohibetur frequentia. Vbi Gloſſa *e* ait, binam locutionem denotare frequentationẽ ad dicta monaſteria. Verum tamẽ eſt, quod Nauarrus *f* indicat hoc eſſe prudentis iudicis arbitrio relinquendum, qui ait ipſum nõ iudicare aliquem dicta monaſteria frequentare, quoad prædictum effectum qui duodecies tribus annis ſemel ſingulo quoque trimeſtri allocutus eſſet, & contra iudicare eũ frequenter allocutum, qui ter tribus continuis diebus alloqueretur.

Aduertendum etiam, quod non omnis frequentia damnatur, ſed quæ ſit ſine cauſa rationabili, & manifeſta. Et ſic non vetatur

a ca. diffinimus. 18.q.2.

b c. monaſteria. 8.q.2.

c Monaſteria de vit. & honeſt. clerico.

d c. periculoſo de ſtat. monach.

e Gloſ. in d. c. monaſteria ver. frequentare.

f Nauarr. in c. ſtatuimus vbi.

in

in dicto iure ſolus acceſſus cauſa audiendi Diuina, vel alia aliena à locutione & ab aſpectu actiuo, & paſsiuo. Ex quibus colligitur quod capitulum, *periculoſo* (innouatum per Cõcilium Tridentinum) quod nõ ſolum vetat frequentiã, ſed etiã acceſſum quãtum ad acceſſum nõ eſt innouatum, cum Cõcilium nihil agat de acceſſu, prout dicetur infra articulo quarto. Et ſic ſynodus g octaua ſtatuit, quod ſi cõtigerit monachum aliquã ſuã propinquã videre velle, vt in præſentia Abbatiſſæ huic cõfabuletur per modica & cõpẽdioſa verba, & in breui ab ea diſcedat. Et Cõcilium Hiſpalenſe *h* ſtatuit, ꝙ circa Monachostalis cautela ſeruetur, vt remoti a monialiũ familiaritate neque vſque ad veſtibulum habeãt accedendi familiarẽ permiſſum, ſed neq; Abbatem nec eum, qui præſicitur extra ea, quæ eſt loqui Virginibus Chriſti aliquid quod ad inſtitutione vel adminiſtrationẽ earum pertinet, liceat, nec cum ea ſola, quæ præeſt frequenter eos loqui oportet, ſed ſub teſtimonio duarum, vel trium ſororum, ita vt rara ſit acceſsio, & breuis omnino locutio. Et ſic in capitulo generali Toloſ. noſtræ religionis celebrato anno Dñi milleſimo quingẽteſimo trigeſimo ſecũdo ſtatutũ eſt, *arceãtur ſtudioſiſsimè fratrũ acceſſus ad monialiũ & ſororũ loca, & nullo modo cũ eiſdẽ loqui poſſunt, niſi à miniſtro prouinciali licentiã in ſcriptis habeãt, liceat tamẽ hoſpitij, & celebrationis gratia ad huiuſmodi loca accedere vbi fratrum conuentus non ſunt.*

g Ca. definimus. 184. q. 2.

h 18 p. 2. ca. in decima,

Eſt etiam aduertẽdum, quod regulares adeuntes monaſteria monialium abſque Epiſcopi licentia incidunt in pœnam excõmunicationis, quam Epiſcopus ſuo edicto propoſuit, niſi Regulares illi haberent ex priuilegio, non poſſe ab Epiſcopis excõmunicari quia deberẽt puniri à ſuis ſuperioribus alia pœna: qui regulares ſic excõmunicati non poſſunt abſolui à ſuis ſuperioribus, ſed ab Epiſcopo, qui ſibi hanc abſolutionem reſeruauit. Ita ſacrã cõgregationẽ illuſtriſsimorũ Cardinaliũ ſuper Cõciliũ reſpõdiſſe inuenitur die nona Aprilis anno Dñi milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo, prout refert collector Capucinus in cõpẽdio Mẽdicatiũ. Circa quã declarationẽ eſt notãdũ, quod fratres Minores habẽt priuilegiũ ne ab aliquo legato niſi delatere ſedis Apoſtolicæ poſsint excommunicari ſuſpendi, vel interdici, niſi literæ ipſæ plenè & expreſſe de præfato ordine, & indulto huiuſmodi facerent mentionem, prout infra in quæſtione de exemptione fratrum latius dicetur.

ARTICVLVS. III.

Vtrum iure aliquo ſit prohibitum mittere literas ad moniales.

REſpondeo dicendo, quod licet iure communi prohibeatur frequentatio & acceſſus ad monaſteria monialium prout dictum eſt in ſuperiori articulo, non tamen vetatur miſsio epiſtolarum ad ipſas moniales. Verum eſt tamen, quod prout affirmat Nauarrus *a* Romæ eſt edictum promulgatum, nequis vir vel fœmina nocte vel die loquatur vel ſcribat alicui monachæ vel prælatæ vel zelitæ, ſiue puellæ in monaſterio incluſæ, quacunque de cauſa ſine licentia vicarij Papæ, vel protectoris ordinis ſub pœna quingentorum ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemoſynam, vel exceptis aliquid in ipſis monaſterijs operantibus, qui ſolam Abbatiſſam & vicariã poterũt alloqui. Quod ad alias non extenditur prouincias. Tum, quia factũ eſt à vicario Papæ vel protectoris ordinis, quẽ Romæ tantum morari conſtat: proderit tamen eius notitia omnibus gentibus, vt ita matricem omnium Eccleſiarum imitentur. Refert etiam idẽ Nauarrus, *b* quod Gregorius XIII. prohibuit ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne cuiuſdam ordinis fratres ſcribant ad aliquas moniales ſui ordinis, quòd ſtatuto particulari aut mandato ſpeciali alicui facto contingere poteſt in religionibus: quos fratres ſcribendo dictas literas & perueniẽdo ad ipſas moniales, nemini dubium eſſe poteſt incidiſſe in dictã excõmunicationẽ, ſi ipſo facto fuit impoſita. Dixi perueniendo ad ipſas moniales nã licet ſcribant eas ſi non peruenerint, videtur quod nõ remaneant excommunicati. Nam verba videntur intelligenda cum effectu, etiam extrinſeco, niſi aliter intendat legiſlator vel alius diſponens, de cuius mente & intẽtione cõſtat expreſſe vel tacite argumẽto cuiuſdã legis *c* diſponẽtis promittẽtẽ in uenire latronẽ nõ ſatisfacere niſi illũ capiat & iudici exhibeat. Conſtat etiam ex duobus

a Nau. in d. c. ſtatui,

b Naua. li. 5. conſil. ti. de ſent. excom mu. cõſi. 60

c l. ſi balſato ff. d fide iu.

bus dictis Bartoli de inueniente bannitos & de inueniente aliquem cum armis qui nó dicuntur ſatisfacere, niſi capiant, licet enim verbum inuenire proprie non ſignificet capere inuentum, ex mente tamen & intentione ſtatuentium præſumitur id voluiſſe ſignificare. Licet ergo verba Gregorij, & cuiuſcunque alterius regularis ſtatuti, vel mandati, quod, ſcilicet nemo fratrum ſcripta mittere audeat proprie non requirant, vt ſcriptum perueniat: præſumitur tamen id voluiſſe, quia non noceret miſsio ſcripturæ, niſi perueniret ad quem mitteretur. Vnde opinatur Nauarrus *d* peccaſſe quidem cõtra obedientiam religioſum mittentem epiſtolas ad moniales contra dicta ſtatuta, & mandata, ſed in excommunicationem minime incidiſſe, niſi præfatæ Epiſtolæ peruenirent ad moniales, ad quas mittebantur: & per conſequens celebrando minime irregularitatem contraxiſſe.

d Naua. vbi ſup.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm fratres Minores prohibeantur ex vi ſuæ regulæ accedere ad monaſteria Monialium.

REſpondeo dicendo, quod circa hoc eſt duplex opinio. Prima eſt multorum. Et videtur communiter haberi, & practicari, quod ſcilicet ex vi regulæ ſolum eſt prohibitus ipſis fratribus ingreſſus ad præfata monaſteria. Acceſſus autem, ad loca exteriora non eſt illis ex vi regulæ prohibitus, ſed ſolum præcepto Papali ſeu Eccleſiaſtico, ſeu prælatorum noſtrorum. Probatur primo. In Regula ſolum nobis prohibetur ingreſſus ad monaſteria monialium, vt tenent eius expoſitores teſte Corduba, *b* affirmante viros Doctos hanc tenere opinionem. Alia opinio eſt quod ex vi regulæ & de eius intẽtione eſt nobis prohibitus præfatus acceſſus, ad accedendum ad monaſteria quarumcunque monialium vt tradit idem Corduba: *c* vbi de hac re late agit. Mihi tamen videtur verior prima opinio cum dicat regula, *Ne ingrediãtur monaſteria monialium, niſi illi qui à Sede Apoſtolica habuerint licẽtiã ſpeciale.* Notãdũ enim eſt verbum, *Ne ingrediantur*, Vbi clarum eſt non vitari acceſſum, ſed ingreſſum. Notãda etiã ſunt verba, *præter illos, quibus à Sede Apoſtolica, &c.* Si enim Regula loqueretur, etiã de acceſſu nõ adderet illa, eſſet enim ius intolerabile impetrare facultatẽ ad acceſſum à ſede Apoſtolica, cũ neceſsitates accedendi ſint quotidianæ, & pro quotidianis non ſit recurrendum ad Papam iuxta tradita à Diuo Thoma *d* & Nauarro. Quod autẽ in cõtrouerſia verſatur eſt an præfatus acceſſus ad exteriora monaſteriorum monialium quarumcunque dato quod ex vi regulæ prohibitus non ſit, nobis ſaltim ſit prohibitus per Papam.

b Cord. in edit. ad cõpen. inti. accede. admonaſ. monial. c Cord. ſuper regul. § 11. q. 3.

d D. Tho. in 4. d. 25. q. 3. ar. 3. ad vltim. & 2. q. 247. arti. 4. vbi Caiet. Naua. in manu. c. 11. n. 21

Circa quod ſunt duæ opiniones. Prima eſt ſatis communis fere omnium, & dicit quod ſic, vt patet per Nicolaum *e* Tertium & Benedictum duodecimum, *f* quorum Pontificum decreta non ſunt reuocata per Sixtum Quartum in conceſsione eius, quæ habetur in libro *g* Monumenta ordinum. Solum enim ſecundum eos ibi loquitur Summus Pontifex de prohitionibus & cenſuris vltra regulam à religioſis editis, vt teſtatur collector *h* priuilegiorum mendicantium, nec ſunt reuocata per aliũ ſucceſſorẽ.

e Cle. exit. qui ſeminat de ver. ſign. f Hab. in li. ord. Italic. 3 p. fo. 110. g In 1. imp. fo. 22. & in 2. fo. 1. 6. h Colle. tit. ſtatuta. ordinis. §. 1.

Secunda opinio eſt quod prædictus acceſſus non ſit nobis prohibitus per Papam, vel per eccleſiam. Ratio eorum eſt quia Sixtus Quartus reuocat prohibitiones & cenſuras omnes vltra regulam editas, non ſolum intra ordinem, ſed etiam à Papa, & ab alijs quibuſcunque ſpecialiter pro nobis fratribus Minoribus: quia ſic videtur clare contineri in præfata declaratione Sixti Quarti, prout affirmat Corduba, *i* & nos late diximus, ſupra *k* in quæſtione de ſtatutis ordinis. Sed pro ſerena fratrum Minorum conſcientia operæ pretium eſſe duxi inueſtigare, an ita de iure communi prohibeatur dictus acceſſus, vt accedens ad ipſa monaſteria mortaliter peccare iudicemus.

i Cord. vbi ſu. n. 11. q. 3. K Sup. p. 10 ar. 7.

Pro huius difficultatis explicatione eſt notandum, quod Bonifacius *m*. Octauus poſt quã omniũ quorũcunque ordinum moniliũ ſubdit, *nullique aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, neq; etiã honeſtæ niſi rationabili & manifeſta cauſa exiſtat ac de illius ad quẽ pertinuerit ſpecialis licẽtia ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſ-*

m c pericu loſo de reg.

dem

dem, vt ſic á publicis & mundanis conſpectibus omnino ſeparatę Deo liberius ſeruire valeant. Verum hic textus ſi per ſe conſideretur inefficax eſt ad hanc acceſſus inhibitionem probandam. Clauſura nanque huius Decretalis, vt diximus ſupra nunquam fuit recepta & quo ad acceſſum attinet, contraria atque immemorabili conſuetudine à ſuperioribus ſcita, & nota derogata eſt. Et argumentum confirmatur ex ſacro Concilio Tridentino *u* vbi ſacra Synodus hanc renouat Bonifacij conſtitutionem, & conſequenter de nouo prohibet huiuſmodi acceſſum. Sed nec hæc confirmatio vrget. Quamuis enim ſacrum Concilium generaliter dicat ſe hanc conſtitutionem renouare: tamen cum nō addiderit in omnibus, & per omnia renouatio intelligenda cenſetur, quoad principalem textus deciſionem ingreſſum & egreſſum prohibentem. Quod adhuc ex eodem Concilij Decreto fit manifeſtius. Bonifacius ſiquidem egreſſum dumtaxat permittebat ex infirmitate periculoſa ſeu contagioſa, Verum ſacrum Concilium illum permittit ex quacunque cauſa, quæ epiſcopo videbitur legitima. Præterea ſacra ſynodus declarat in quibus fiat hæc renouatio dicens. Nemini ſanctimonialium liceat exire & nemini liceat ingredi, vbi de acceſſu verbum proponit nullū, & ſic illa generalis renouatio intelligenda eſt, quoad egreſſum & ingreſſum non vero quoad acceſſum. Videtur ergo quod neque ſacrum Concilium vrgeat ad præfatam aſſertionem fundandam. Verum vrgentiſsime roboratur, ex Pij Quinti extrauaganti, quæ incipit, *Circa paſtoralis*. Vbi Pontifex eandem renouat conſtitutionem. Poſtquam enim clauſuram ſeruari præceperat iuxta Bonifacij Octaui conſtitutionem in ſacro Concilio approbatam, & innouatam addit. *Quæ nos authoritate apoſtolica approbamus, & innouamus in omnibus & per omnia, ac illam diſtricte obſeruare mandamus:* Nota verba, *In omnibus & per omnia*: In quibus etiā decretū Bonifacij VIII. quantū ad acceſſum fuiſſe approbatū cōſtat. Nota ēda etiā ſunt illa verba, *ac illam diſtricte obſeruari mandamus*: per quæ denotatur ipſum acceſſum eſſe prohibitum. Quod ſi alicubi videris hanc acceſſionem cunctis patere illud non eſt de mente, aut tacita voluntate aut de ſcientia ſanctiſsimi patris, qui ſi ſciret impediret vtique atque puniret, quod ex edicto Romæ lato relato in articulo ſuperiori patet. Exquo colliges ſummum Pontificem, nolle derogare, imo prorſus velle præfatam conſtitutionem ſeruari, quantum attinet ad acceſſum. Vnde ad licitam acceſſionem duo requiruntur. Primum manifeſta & rationabilis cauſa. Secundum eſt, licentia ſpecialis ſuperioris ipſarum monialium. Exponamus ſingula à licentia incipientes. Cum enim in iure taciti & expreſſi idem ſit iudicium, ſufficit in propoſito, vel expreſſa vel tacita licentia. Prælatus enim videns & ſciens omnes ad monaſteria monialium accedere, & non repugnans dictis acceſſionibus nec ipſis contradicens videtur tacite monialium præfectæ committere hanc facultatem concedendi licentias pro eiuſmodi acceſſu: quare cum licentia præfectæ aſsiſtente rationabili cauſa fas erit accedere.

n Con. Trifet. 25. de regul. c. 5.

Aduertendum tamen, quod hæc tacita licentia non extenditur, ad eos quibus ſuperior prælatus refragatur, & contradicit, vt ſi prælatus eiuſmodi acceſſum ſolis propinquis conſanguineis indulgeat, arceat vero quoſcunque extraneos, vel ſi prouincialis fratribus ſibi ſubditis abſque eius ſpeciali licentia interdicat acceſſum. In his enim caſibus Abbatiſſæ licentia erit inſufficiens.

Circa cauſam requiſitam, obſerua longe minorem ſufficere ad acceſſum, & lōge maiorē requiri ad ingreſſum. Ad acceſſum nāq; ſufficit quæcunq; pia cauſa prælato manifeſta. Neq; enim requiritur quod toti populo de cauſa rationabili conſtet, ſed ſatis eſt ea prælato innoteſcat.

Cum autem iam conſtituerimus præfatum acceſſum prohibitum eſſe præſcrutari oportet, an ſit peccatum necne. Et rurſus an mortale vel dumtaxat veniale. Ad quod reſpondeo quod huiuſmodi acceſſus, ſine licentia tantum aut ſine licentia & cauſa ſimul peccatum eſt ſed non plus quam veniale, ſi vtrumque deficiat requiſitum, grauius peccatū eſt veniale, leuius autem ſi alterū dumtaxat vel licentia, vel rationabilis cauſa deficiat. Optarē certe hūc acceſſum etiā à veniali excuſare: ſed ex verbis. Extrauagantis Pij V. ad cotrarium aſſerēdum coarctor, ibi. *Mandamus*, & ibi diſtri

ćte. Et confirmatur. Nam à practica & vſu Romanæ Curiæ eſt ſumenda legum interpretatio. Et Romæ diſtrictius & ſub grauibus pœnis punitur huiuſmodi acceſſus. Quarum pœnarum grauitas ſubindicat legiſlatoris mentem eſſe, hanc conſtitutionẽ acceſſum prohibentem, vel ſaltem ad venialem culpã obligare. Quod autem huiuſmodi acceſſus non ſit maior, quam culpa venialis ex materiæ exiguitate & paruitate comprobatur. Talis namque acceſsio inſufficiẽs materia videtur, pro qua pœna æterna imponatur. Et doctrina eſt communis Theologorum, quod lex alias ad mortale obligãs propter paruitatem materiæ ad veniale dũtaxat obligat. Quod ſi contra arguas dicens, eiuſmodi acceſſum eſſe culpam mortalem, ſub vno enim cõtextu, & ſub eiſdem verbis ingreſſus & acceſſus prohibẽtur: ſed ingreſſus prohibetur ſub mortali: ergo, & acceſſus pariter ſub mortali prohibetur. Ad hoc reſpondeo, quod nõ eſt par ratio. Nam in ingreſſu eſt materiæ grauitas, in acceſſu vero exiguitas. Si lex diuina, aut eccleſiaſtica diceret: prohibemus omne furtum ſiue magnum ſiue exiguum, omne mendacium ſiue pernicioſum, ſiue otioſum, vtrumque ſub eodem contextu & ſub eiſdem verbis interdicitur: & tamen alterum eſt mortale & alterum veniale. Ita in propoſito noſtro
o Pſalm. 75. dicendum eſt. Præterea in Pſalmo *o* ſub vno contextu, & eiſdem imperatiui modi verbis legimus. Vouete & reddite Domino Deo veſtro: & tamen vouere eſt conſilium & reddere eſt præceptum,

Quod ſi dicas, acceſsionem de qua loquimur non eſſe leuem, ſed grauem materiam propter vana & otioſa verba, quæ illic admiſcentur non raro, reſpondeo, quod huiuſmodi otioſa verba non ſunt de intrinſeca ratione acceſsionis: ſed ſunt alia diſtincta culpa. De omni autẽ verbo otioſo, quod locuti fuerint homines reddẽt rationẽ in die iudicij. Addiderim vltra, quod in vna aut altera actione citra frequentiam, vt plurimum, ceſſat periculum, quod in frequẽtatione cerebro interuenire ſolet: ac proinde alia ratio eſt de Monialiũ monaſteria frequẽtantibus ſine manifeſta & rationabili cauſa. Intellige autẽ eiuſmodi acceſſum eſſe peccatum, niſi adſit huius legis inuincibilis ignorantia, à peccato excuſans, qualem fere omnes cõmuniter habent. Tum quia ignorãt hanc legem, quã promulgare non audierunt, tum quia, cum videant prælatos omnes eiuſmodi acceſsionẽ permittere, merito exiſtimãt eam non eſſe interdictam.

ARTICVLVS. V.

Virum prouincialis & inferiores prælati poſſint licentiare fratres ad accedendum ad monaſteria monialium.

REſpondeo dicendo, quod ſi teneatur, quod Sixtus Quartus reuocauit prohibitiones & cenſuras omnes vltra regulam editas non ſolum per ſtatuta ordinis, ſed etiam per ſtatuta Papæ prout teſte Corduba tenet vir ſatis doctus, & nos diximus ſupra: *a* Si etiam teneatur, quod Pius V. diſpenſauit cum Minoribus, vt nõ tenerentur ad præceptum, non accedendi, ad monaſteria monialium, niſi eo modo, quo obligat omnes fideles, & omnes alios cuiuſcunque ordinis religioſos, prout tetigimus articulo ſuperiori, parum aut nihil difficultatis habet quæſitum in articulo quæſtionis. At cum aliqui perſiſtant, in contraria opinione, ſcilicet, quod prohibitiones Nicolai Tertij & Benedicti, duodecimi inhibentes fratribus Minoribus, ne ad monaſteria monialium accedant præcepto quodam particulari non fuerint reuocatæ per Sixtum Quartum res eſt continens aliquam difficultatẽ, cui nobis ſatisfaciunt Summi Pontifices. Alexander *b* enim Sextus conceſsit, quod Prouinciales poſſent licentiare fratres ad alia monaſteria, quam Sanctæ Claræ non ſolum eleemoſynæ petendæ vel, prædicationis faciendæ, ſed etiam, pro ſpirituali viſitatione conſanguineorum, vel alia neceſsitate, intelligendo tamen de locis, ad quę ſæculares cõmuniter accedunt. Et Sixtus IIII. *c* conceſsit, quod fratres Minores, poſsint de licentia ſuorum prælatorum accedere, ad monaſteria Sanctæ Claræ & Sancti Damiani, ad loca, ad quæ ſeculares accedunt pro eleemoſyna petenda, & cauſa celebrandi, & pro alijs licitis & honeſtis.

Circa quod notat Collector, *d* reſoluẽdo quam plurimas conceſsiones, quæ videntur contradictionẽ continere, aut ſaltem nugationem vel ſuperfluitatem, propterea quod fuerint, à diuerſis cõmiſſarijs Curiæ Romanæ, vel ab alijs fratribus ordinis impetratæ. Quorum aliqui neſcientes ea, quæ ante fuerũt cõceſſa procurauerũt eadẽ & conſimilia de

a Sup. q. 10. ar. 7.

b Habet. in ſuppl. fo 99 conceſ. 363.

c Habet. in monumentis prima im pref. fo. 69. conceſ. 142 & in ſuppl. fo. 110. conceſ. 388.

d Collect. in compen. tit. accedere ad monaſteria monial.

denouo impetrare, ſeu alia circa eadem latius vel ſtrictius, quã ante fuerat cõceſſum, & ipſi ſummi Pontifices vel latius conceſſe runt, & aliquando ſtrictius, quod maximam peperit cõfuſionem. Reſoluit igitur, quod nulla conceſsio inuenitur, qua inferiores à prouincialibus poſsint mittere, vel licẽtiare fratres ſuos ad alia monaſteria, quam ſanctæ Clarę & S. Damiani, niſi pro eleemoſyna pẽtẽda, vel prædicatione facienda prout dicit Nicolaus III. in declaratione regulæ, excepta cõceſsione Eugenij *a* Quarti, qua cõceſſit, quod fratres Minores obſeruãtię poſsint intrare loca quaruncunq; monialium, vbi ſeculares communiter intrant de licentia ſuorum prælatorum, quando mittuntur.

a Habet. in lib. monumenta ord. fo. 161. cõc. 675.

b Cor. in addit ad com. ti. accedere ad monaſteria moni.

Notat etiam Corduba, *b* quod conceſſiones, concedentes nobis acceſſum, vel ingreſſum ad monaſteria S. Claræ, bene poſſunt extendi ad alia monaſteria monialium, quibus eadem priuilegia communicantur, vt pote ad moniales Conceptionis, & è cõtra cum ſit omnino vtrobiq; eadẽ ratio, puta quod ſint ſub eadem clauſuræ obligatione, & ſub eadem obedientia. Et ſic quoad ingreſſum, erit idem iudicium, nõ autẽ quoad moniales Sancti Damiani, etiam ſi habeant votum clauſuræ (cum non ſint ſub eadem obediẽtia.) Quo vero ad acceſſum videtur, idem iudicium, & eadem ratio. Vbi enim eſt eadem ratio, ibi erit & idem ius, vt in iure habetur. Hãc ſententiam tenet *c* Corduba, aſſerens, ſic notaſſe quendam patrem, in his ſatis doctum, contra collectorem, qui videtur extendere ad moniales Sancti Damiani dictas conceſsiones, cum ipſæ ſeruent clauſuram, ſicut moniales Sanctæ Claræ. Non aduertens quod licet ſeruent clauſuram, nõ tamen eam ſeruant ſub eadem obedientia.

c l. illud. ff. ad l. aquil. in c. maiores de baptiſm.

Aduertendum circa hanc materiam, quod aliqui fratres Minores nimis ſcrupulizantes obtinuerunt à Sede Apoſtolica licentiã ad accedendum ad Eccleſias Monialium, & ad loca, vbi habitant fratres ad ipſarum regimen deputati, Contra quos poſſumus dicere, quod ibi trepidauerunt timore, vbi non erat timor. Hoc enim neque in regula noſtra, nec in ſacris canonibus, nec in aliqua Summorum Pontificum extrauaganti inuenio eſſe prohibitum.

Ex omnibus ſupra dictis colligitur primo, quod Generalis & prouincialis (habita cauſa rationabili) poſſunt dare licentiam ſuis ſubditis, vt accedant ad loca exteriora monaſteriorum quarũcunque monialium.

Secundo colligitur, quod prælati inferiores prouincialibus, prout ſunt guardiani & cuſtodes, habent eandem autoritatem, & facultatem pro monaſterijs Sãctæ Claræ ac S. Damiani, & in caſibus ſequẽtibus pro qui buſlibet monaſterijs, ſcilicet, pro viſitandis Reliquijs & tempore ſtationum, ac proceſſionum generalium & pro alijs cauſis honeſtis, pro quibus dat Sixtus Quartus facultatem prælatis Minorum, vt poſsint ſuos fratres licentiare. In hoc tamen ſtandum eſt conſtitutionibus Generalibus, quæ circa hoc autoritatem habent à Leone decimo ad augendum, & diminuendum quidquid videbitur expedire. Ait enim Leo *d* Decimus, loquens ſuper iſtam materiam, *Non prohibemus, quod fratres prædicti ſcilicet, Minores intra limites monaſteriorum S. Claræ & ad loca vbi fratres eiſdem ſeruientes habitant, & alij ſeculares ingrediuntur, intrare & accedere, necnon cum eiſdem (quando opus fuerit) cum limitationibus in capitulis veſtris ordinatis in locis, in quibus reliquæ perſonæ ſeculares cum eiſdem loquũntur, loqui poſsint,* Hæc Leo Decimus.

d Habet. in ſuppl. fo. 17 conc. 56.

ARTICVLVS VI.

Quis Prælatus ex inferioribus poſsit dare prædictam licentiam.

REſpõdeo dicendo, quod ſuperior qui debet dare licentiam debet eſſe prælatus proprius fratris cui datur: quia debet examinare, an ſit illius maturitatis quã declaratio, ſeu conceſsio prærequirit: & hoc eſt opus, vt cognoſcat illum. Vnde frater, qui reperitur, vbi non habet ſuperiorem proprium, non poteſt licentiari per prælatum monaſterij, vbi tunc reperitur, etiam ſi ſit miniſter prouincialis, cum non ſit prælatus ſuus. Ita Collector, *a* priuilegiorum mendicantiũ, at Corduba in additionibus ad Compendium *b* ait quod conſuetudo eſt optima interpres legum humanarum: & præualet ipſis legibus (vt eſt communis regula iuriſtarũ & Theologorum.)

a Collec. in tit. accedere ad monaſteria monial.

b Ti. accedere ad monaſteria monial.

Et

& in ordine noſtro eſt cõſuetudo, quod cũ frater hoſpes eſt in conuentu alterius prælati, ſeu in aliena prouincia teneturilli obedire, ſaltem in pertinentibus ad gubernationem exteriorũ actuũ: & reputatur ille protunc ſuus prælatus, vt ab eo gubernetur, & ei prouideatur in ſuis neceſsitatibus corporalibus, & ſpiritualibus, iterum emergentibus. Ideo ſi à tali prælato præcipiatur tali fratri hoſpiti, vt vadat ad ſociandũ aliquem confeſſorem, vel fratrem ad monaſteriamonialium, etiã ad intrandum clauſuram cũeo in caſu, quo alius poteſt licite intrare, poteſt etiam ipſe intrare. Seu ſi occurrente neceſsitate ſine fraude talis prælatus det illi licentiam, ſicut ſuo ſubdito dare poſſet, videtur quod licite fiat: quia ſic quoad hoc videtur conſuetudine practicari. Ideo non eſt in hoc nimis ſcrupulãdum, ſincero & ſimplici animo obeditur, & viuitur ſine fraude. Dixi notanter, ſine fraude, nã ſi quid infraudem fieret, nõ eſſet licitũ. Vt pote ſiquis eo animo veniens hoſpes ad prouinciam ſeu conuentum alterius prælati, vt de eius licẽtia colloqueretur cum monialibus, non potens eam habere à ſuo proprio prælato: tũc enim non poſſet id licite facere in fraudẽ. Fraus enim & dolus in foro diuino pariter & humano patrocinari non debet alicui.

ARTICVLVS. VII.

Vtrum Cuſtos & Guardianus qui poſſunt licẽtiare ſuos ſubditos ad dictos acceſſus, & ingreſſus in monaſteria monialiũ, poſſint licentiare ſe ipſos.

RESPõdeo dicẽdo quod Collector priuilegiorũ Mẽdicãtiũ, tenet partẽ negatiuã, & Corduba tenet contrarium ſcilicet, q̃ Cuſtos & Guardiani ſicut poſsũt licentiare ſuos ſubditos, poſſunt etiã ſe ipſos licẽtiare, niſi hoc expreſſe eis prohibeatur, per ſuos ſuperiores, & ratio eſt, quia in actibus, qui non ſunt iuriſdictionis, vel iudiciariæ poteſtatis, ſed ſuperioritatis tantum, poteſt quis licẽtiare ſeipſum, ſicut & ſubditos ſuos, quomodocũq; habeat talem poteſtatem, ſcilicet, ordinariã ex officio, aut ex cõmiſsione ſeu ex conceſsione factã ſibi, ratione officij, maxime per papã: quia eo ipſo quo ipſi cõliditur, vt poſsit licentiare alios cõfiditur & cõceditur, quod & ſeipſũ ſimiliter poſsit licentiare, niſi id ex cauſa ſpeciaLiter prohibeatur. Facit ad hoc doctrina Cãietani dicentis, quod in ſuis legibus poteſt ſuperior eo modo ſecum diſpenſare ſicut & cum ſuis ſubditis, ergo ſimiliter poteſt prælatus ſeipſum licentiare ad acceſſum & ingreſſum ſicut & ſuum ſubditum, quia ſimiliter eſt actus ſuperioritatis, non autem iudiciariæ autoritatis, ſeu iuriſdictionis. Et rationibus, quibus fatigatur Collector reſpõdeo quod habẽt locum in actibus iuriſdictionis vel iudiciariæ poteſtatis, quia in his nemo poteſt eſſe iudex ſui ipſius, neq; in ſe exercere tales actus iuriſdictionis. Vnde nemo poteſt commutare vota ab eo emiſſa, nec in eis diſpenſare etiã ſi cum alijs poſsit diſpenſare & eorum vota commutare. a Caiet. 2.2. q. 96. arti. 5.

QVÆSTIO XLVI.

De clauſura Monialium, quoad ingreſſum in earum monaſteria, in vndecim articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur vndecim.*

1 *VTrum omnes prohibeantur ingredi monaſteria monialium.*

2 *Vtrum cum licentia licitũ ſit ingredi monaſteria monialium.*

3 *Quis fratribus Minoribus, ac alijs quibuſcũque perſonis ingredi Sanctæ Claræ monaſteria licentiam concedere valeat.*

4 *Vtrum ad licite ingrediendum monaſteria quarumcunque monialium præter ſuperioris licentiam, requiratur adhuc cauſa moraliter neceſſaria.*

5 *Vtrum ſuperiores monialium poſsint propria autoritate intrare monaſteria monialiũ propter aliquas cauſas, quæ hic ſpecialiter enumerantur.*

6 *Vtrum generoſa poſsit cum puellis comitata ingredi monaſteria monialium.*

7 *Vtrum monialium conuentibus liceat habere ſeculares ancillas, quæ monialibus infirmis, & in coquina, & in alijs miniſterijs inſeruiant.*

8 *Vtrum monialibus infirmis liceat habere famulas intra monaſteriorum clauſuram.*

9 *Vtrum*

9 *Vtrum moniali præ cæteris illuſtriori liceat habere ſæcularem ancillam.*

10 *An in monaſterijs Tertiariarũ, & militiarũ aliquas nobiles puellas ſeculares ibi nutrien das ſanctiſque moribus imbuendas recipere liceat.*

11 *An liceat prælatis diſpenſare, vt matres ingrediantur adinniſendas filias moniales mor ti iam proprinquas.*

ARTICVLVS I.

Vtrum omnes prohibeantur ingredi in monaſteria Monialium.

a Dict.c.5.

REſpõdeo dicẽdo, quod Cõciliũ Tridentinũ *a* determinat: *Ingredi autẽ intra ſepta monaſterij ne mini liceat cuiuſcunq; generis aut cõditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel ſuperioris licẽtia inſcriptis obtẽta, ſub excõmunicationis pœna ipſo facto incurrenda.* Hoc tamẽ limitãdum eſſe iudico, ne procedat in infãtibus adhuc diſcretione carentibus, argumento aliquorum iurium. *b* Huiuſmodi enim infantes nõ peccant ingredientes cum neque ad peccandũ incitare poſſint: atque ideo nec vllam incurrunt cenſuram. Quare Moniales eos admittentes cum neminem ingredi prohibitũ admittãt, nõ peccãt. Ingredi autẽ prohibẽtur omnes cuiuſcunq; fuerint ætatis, habentes ſcilicet, vſum rationis & diſcretionẽ ad peccatum, vel qui ad peccatũ, incitare poſſunt.

b l.8.C.de falſa monera.l.illud.ff deiniurijsc. illud.15.q.1

Cõſequitur inde aliter eſſe dicendũ de ſatuis puberibus, qui licet peccare nõ poſſint tamen ad peccatũ incitare, turpiterq; iocari poſſunt. Quapropter, licet ipſi ingredientes, ex defectu vſus rationis à peccato ſint immunes, veruntamen Moniales tenentur eos non admittere: quod ſi admiſerint âpeccato profecto non excuſantur. Nõ enim in his ratio legis ceſſat, ſiquidem ad peccandũ incitare valent. Ita tenet Nauarrus, *c*

c Nau.in c. ſtatuim.19. q.3.n.59.

Et aduertendum pro explicatione totius materiæ de obſeruantia clauſuræ monialiũ quod nomine monaſteriorum, in quæ prohibetur ingreſſus mulierũ & virorum, dubitatur, quid intelligatur. Procuius explicatione recurrendũ eſt, ad regulam fratrũ Minorum. Vbi inuenitur ſimile præceptũ, ne ſcilicet, fratres Minores monacharũ monaſteria ingrediantur. Et ſex Romani Pontifices fratrũ Minorũ Regulam interpretantes cõcorditer diffinierũt, nomine monaſteriorũ clauſtrũ, domos & officinas interiores ſignificari, vbi per domos monialiũ, habitacula intelligũtur. Cõſequitur inde quod in trãtes Eccleſiã, vel domos monaſterijs cõtiguas, in quibus familiares perſonæ monialium obſequijs deputatę commorantur, vel ad crates, ſeu locutoria accedentes non cẽſẽtur monaſteria ingredi: quia nullus locus iſtorum eſt monaſteriũ, iuxta Romanorum Põtificũ declarationes. Neq; hæc loca ſunt intra ſepta monaſterij, ſed omnino ſunt extra, & omnibus ſæcularibus patentia, & communia. Dubiũ eſt, an ſæcularibus eiuſmodi ingredi receptacula (quæ ſunt ſtatim inportis monaſteriorũ) hodie liceat. Re vera hæc receptacula ſunt intra ſepta monaſterij, & intra monialium domũ ſeu habitationẽ, & intra clauſuram: quare abſq; licẽtia prẹlati, & cauſa rationabili ea ingredi minime licet, cũclauſurã intrent & violent. Quod & hac ratione fit euidens. Aut enim illa receptacula ſunt intra aut extra clauſuram. Si extra clauſurã aſſeras, ergo moniales illic exiſtentes clauſuram violãt & cõſequenter, eis illic nõ liceret eſſe, quod tamen falſum eſt, quandoquidem ſunt intra domum, ſeu habitationẽ ſuã. Quod ſi intra clauſurã illud receptaculũ eſſe dixeris, ergo ſecularibus illis ingredi non licet, quod eſt meum intentum.

ARTICVLVS II.

Vtrum cum licentia licitum ſit ingredi monaſteria Monialium.

REſpõdeo dicẽdo, q̃ cũ ſacrũ cõciliũ & Põtifices maximi ingreſſũ in monialiũ monaſteria vetaſſent, neq; ignoraſſent, plures eſſe neceſsitates, propter quas ingredi fas eſſet ordinauerũt, q̃ adlicite ingrediẽdũ monacharũ quorũcũq; ordinum monaſteria, duo copulatiue requirun tur, & ſuperioris monialiũ licentia in ſcriptis obtenta, & cauſa moraliter neceſſaria, prout dicitur in Cõcilio Tridẽt. *a* quodidẽ Pius V. & Gregor. Tertius decimus inſuis Extrauagantibus determinauerunt. Delicẽtia dicamus modo: poſtea autem de cauſa erit nobis ſermo, circa quod quoddam dubium

a Cõc. Tri. d.ſeſ.5.

bium circunfertur, an in monaſteria monialium regulari prælato ſubiecta ſufficiat ad ingrediendum. Epiſcopi licentia, an vero ipſius regularis prælati neceſſaria ſit. Et videtur, quod etiam in præfatis monaſterijs ab Epiſcopi iuriſdictione exemptis & prælato regulari ſubditis ſufficiat Epiſcopi licentia Cum ſacra ſynodus diſiunctiue, vel Epiſcopi, vel ſuperioris licentiam requirat, argumento aliquarū *b* legum. Sed dic, quod in his monaſterijs, neq; requiritur, neq; ſufficit Epiſcopi licentia: ſed requiritur & ſuffi cit ſuperioris eiuſdem monaſterij licentia. Ad Epiſcopū enim pertinet in monialium monaſterijs ſibi ſubditis hāc licentiam, propria autoritate, & in alijs ſedi Apoſtolicæ, immediate ſubiectis authoritate eiuſdē Sedis indulgere & non in alijs. Sed in prefatis monaſterijs ab Ordinario exemptis & prælato regulari ſubditis eiuſmodi cōceſsio nō pertinet ad Epiſcopū, ſed ad monialium ſuperiores. Sic tenet Nauarrus. *c* Sunt ergo referenda ſingula ſingulis. Quorſum ergo Epiſcopus ingrediendi monaſteria alienæ iuriſdictionis licentiam donaret: cui monialium præfectus contradiceret, atque eius licentiam impediendo reſiſteret, & cui Abbatiſſæ, vel Prioriſſæ parere non aſtringerentur. Nemini fas eſt alienam domum ingrediendi facultatem concedere. Hæc expoſitio fit manifeſtior ex verbis Bonifacij dicē tis: neminī ingredi liceat, niſi de illius adquē pertinuerit ſpeciali licentia. Obſerua verbū *ad quē pertinuerit*, per quod interpretaberis cōcilij verba requirentis licentiam Epiſcopi, vel ſuperioris.

Obſerua tamē, quod cū ſacra ſynodus dictione excluſiua vtatur dicēs quod hanc ingrediendi licētiā, debeat dare tantū Epiſcopus, vel ſuperior his verbis excluditur monialiū præfecta. Abbatiſſa, ſcilicet, vel Prioriſſa, cui hanc licentiam donare etiam in neceſſarijs caſibus non licet. Sed eiuſmodi cō ceſsio ſpectat tantū ad Epiſcopum, vel monialium ſuperiorem prælatum. Dictio enim excluſiua ſignificat, quod hoc poſſet Epiſcopus, vel ſuperior: & nemo alius. Sic tenet Dominicus *d* Archidiaconus, & Ioānes Andræas & Nauarrus. Pariter neque Abbatiſſa monialibus ad exeundum licentiā præſtare poteſt, quandoquidē, & illi imponitur clauſura à Bonifacio VIII. *e* Et ideo etiā ad exeūdū ſuperioris prælati licētia neceſſaria eſt, quod procedit etiam Sede vacante. Nā cum capitulum ſede vacante ſuccedat in locum Epiſcopi prout cum communi tradit Syluеſter, *f* euidenter ſequitur, quod prouiſor à capitulo nominatus erit ſuperior addi ctam licentiam concedendam.

Requiritur præterea ad licitū ingreſſum licentia in ſcriptis obtenta. Sic præcipit ſacra ſynodus. Circa quod oritur dubiū, ſi Abbatiſſa nequit licentiam dare, & ſuperior ad quem ſpectat ſcriptam licentiam cōcedere longe abeſt, quomodo poteſt monialibus monaſteriorū, quæ longe ab Epiſcopo & ſuperioribus ſita ſunt ſatis prouideri, & ſubueniri, quoad Medicos, & Chirurgos, carpētarios, & alios, quorū repentina opera moniales paſsim egent, ſi eorum licentia inſcriptis eſt neceſſaria. Dic quod ſuperior hanc generalem facultatem ſcriptam Abbatiſsis vel monialium cōfeſſarijs poteſt committere, vt ſcilicet, in ſimilibus caſibus ingrediē di licentiam donare valeant. Vel dic aliter, quod hoc caſu nulla eſt neceſſaria licentia ſuperioris etiam verbo tenus: ſed Abbatiſſa ex præſumpta interpretatiua voluntate ſuperioris eā donare poteſt in his caſibus, iuxta doctrinam D. Thomæ *g* dicentis, quod nō requiritur ſuperioris diſpenſatio, cū cauſa nō ieiunandi eſt manifeſta, & ſuperior facile adiri non poteſt, præſertim ſi cōſuetudo id habet, quæ doctrina noſtro caſui adaptari omnino poteſt.

b l. Plerumque. ff. de iure dict. c. in alternatiuis de reg. iur. li. 6.

c Nau. inca. ſtatuim. 19. q. 3. n. 60.

d Dominic Archidiac. Andr. in d. c. periculoſo. Nau. vbi ſu. n. 59.

e Dict. cap. periculoſo. §. verum.

f Syluеſt. v. capitulum. n. 4.

g D. Tho. 2. 2. q. 47. a. 4.

ARTICVLVS III.

Quis fratribus Minoribus ac alijs quibuſcunque perſonis ingredi Sanctæ Clarę monaſteria licentiam concedere valeat.

REſpōdeo dicēdo, certū eſſe, q̄ fratribus Minoribus ſolus Papa hāc facultatē cōcedere poteſt: neq; ſufficit licētia generalis, ſed requiritur ſpecialis, qualis eſt ea, quæ fratrū Minorū expreſſe meminiſſet, cū eorum regula dicat, non ingrediātur monaſteria monialiū præter illos, quibus à Sede Apoſtolica conceſſa eſt licentia ſpecialis, Nec immerito ſpecialis requiritur licentia, quandoquidē ipſi ſpecialē habeant inhibitionem. Quare cū nullus inferior Romano Pontifice, niſi eius vices, quo ad hoc in ſpecie habeat, hūc ingreſſum fratri Minori indulgere valet, hinc eſt, quod ſi Cardinalis S.R.E. vel Epiſcopus habeat licētiā in

grediendi præfata monaſteria cũ ſocijs ſeu miniſtris ſibi gratis, non poſſunt virtute huius conceſsionis eligere fratres minores ſocios, vel miniſtros, qui vna ſecum ingrediantur, quia iuxta regulæ præceptum requiritur licentia ſpecialis, id eſt, quæ de ipſis fratribus, expreſſam mẽtionem faceret. Prædicta autem facultas, quam in caſu poſito, vel Cardinalis, vel Epiſcopus habent eligendi ſocios ad intrandum, non eſt ſpecialis pro fratribus, ſed generalis, atque ideo minus ſufficientes. Oportet autem ad hũc ingreſſum, quòd Cardinalis, vel Epiſcopus facultatem habeãt eligendi quoſcunque ſibi gratos ſocios, vel miniſtros, etiam ſi eſſent de ordine Minorum: tunc enim talis licentia eſſet pro fratribus Minoribus ſpecialis.

Sed videamus, quis hanc licentiã ſecularibus, ſeu quibuſuis alijs perſonis donare valeat. Certũ eſt autẽ, quod vtraque S. Claræ regula ingreſſum cõcedebat de licentia vel Romani Põtificis, vel Cardinalis, cui S. Claræ ordo ſubditus erat: ſicut patet ex eiſdem regulis. *a* Verum Martinus *b* Quintus ſtatuit, quod Cardinalis protector nullo modo poſſet concedere licentiam ingrediendi monaſteria inconſulto Romano Pontifice, ſeu abſq; Sedis Apoſtolicæ licẽtia ſpeciali. Successit tamen Julius II. *c* qui conceſsit quod Prouinciales Minorũ habeãt eandem potestatẽ & facultatem circa moniales S. Claræ eorum curæ cõmiſſas, quã Vrbanus IIII. in Regula prædictorum monialium Cardinali dicti ordinis protectori conceſſerat.

a 1. Reg. ca. 11. reg. 1. c. 18
b Habet. in li. monu. bull. in pr. fo. 38. & in 2. f. 36. cõcef. 41.
c Habet. in ſupp. fo. 72. cõce. 220.

Circa quam Julij cõceſsionem dubitatum fuit, an Prouinciales virtute huius conceſsionis habeant eandem autoritatem illimitatam, & quoad omnia ſicut Cardinali protectori in regula conceſſa erat. An verò eã habeant limitatã & reſtrictã, prout à Martino V. protectoribus reſtricta erat tempore quo hæc Julij cõceſsio emanauit. Si enim Prouinciales omnẽ autoritatẽ habeãt abſque reſtrictione: conſequẽs ſit, quod ſicut protector ex conceſsione regulæ poterat hanc ingrediendi licentiam concedere, ita & poſsint miniſtri prouinciales. Si verò eã habeant limitatã & cũ præfata Martini V. reſtrictione, conſequens eſt, quod ſicut protector tẽpore, quo Iulius II. hoc cõceſsit prouincialibus nõ poterat hũc ingreſſum donare propter Martini V. inhibitionẽ: ita neque poſſit miniſter prouincialis & quod Julij conceſsio intelligatur, cũ reſtrictione, & limitatione, prout tunc habebat Cardinalis protector. Vt autẽ de hac quæſtione, meã pro ferã ſententiã dico, quod neutra pars eſt certa. Verũ cõmunis & probabilior opinio eſt quod prouinciales hãc habeant autoritatẽ reſtrictã & limitatã, iuxta limitationẽ Martini V. ita q̃ ſicut tẽpore conceſsionis Julij II. protector nõ poterat hanc licentiam dare: ita neq; poſſunt generales, aut Prouinciales miniſtri. Sic tenent Clypeus *d* Minorũ & autor compendij Mendicantium, & Corduba in additionibus ad compendium.

d Clyp. conclu. 6. autor cõpen. ti. in gredia monaſt. not. 4. & Cordub. ibi §. quoad quartum.

Pro hac opinione roboranda quatuor rationibus nitũtur prædicti patres, quas Corduba facilliime ſoluit. Verum huic opinioni fauet cõſuetudo, quæ eſt optima legũ interpres, & quæ habet vim legis. Communiter enim miniſtri, tam prouinciales, quã generales intellexerunt protectoris autoritatẽ ſibi cõmunicatam cum prædicti Martini reſtrictione, nec vnquã virtute cõceſsionis Julij licẽtiam ad ingrediendum auſi ſunt donare. Quare dico, quod in regula duplex poteſtas ab Vrbano protectoribus conceditur. Prima eſt, quod protectores habeant curam & regimen ipſarum monialium eiſque moniales parere teneantur, vt habetur in capite vigeſimo quinto eiuſdem regulæ, & hanc concedit Julius miniſtris prouincialibus. Altera eſt & ſecunda, quod protector licentiã ad ingrediendum donare valeat, vt dicitur in capitulo vndecimo regulæ primę, & in capite decimo octauo regulæ ſecundæ, & hęc poteſtas prouincialibus minime communicatur.

Sed argues cõtra prædicta. Videtur enim quod Epiſcopus, vel ſuperior poſsit hodie mulieribus ſæcularibus facultatem indulgere ingrediendi monaſteria Sanctæ Claræ ex conceſsione Cõcilij Trident. *e* Quod poſt quam in monaſteria monialiũ ſine Epiſcopi, vel ſuperioris licentia ingredi prohibuit addit, *Dare autẽ tãtũ Epiſcopus, vel ſuperior licẽtiã debet in caſibus neceſſarijs*. Hęc ibi. Ergo iam nõ requiritur licẽtia Papæ ad ingrediendũ monaſteria monialiũ, etiã Sanctę Clarę.

e Seſſe 25. de reg. c. 5.

Hoc argumentum ſoluit idem met Cõcilium *f* Tridẽtinũ, vbi ſic legimus: *ſiquæ verò Regulares tã viri, quã mulieres ſint, quæ ſub arctiori regula, vel ſtatutis viuãt, eos abeorũ inſtituto & obſeruãtia ſanctã ſynodus amouere nõintẽdit*. Hæc cõciliũ. At cũ Sanctæ Claræ moniales habeãt ſtrictiorẽ regulã, ſtrictoraque ſtatuta nẽpe, vt abſq; Sũmi Põtificis licẽtia nemi-

f Cõc. d. ſeſſ. 22. c. 22.

nemini earum monaſteria liceat ingredi Sã cta ſynodus obſeruare vult, non relaxari eiuſmodi ſtrictiora ſtatuta. Quare licentia Epiſcopi, vel ſuperioris ſufficiens ad ingrediendum ea monaſteria, quibus de nouo per ſacrum concilium indicitur clauſura: non ſufficit ad ingreſſum monaſteriorum Sanctæ Claræ, idemq; de monaſterijs Conceptionis omnino eſt dicendum. Nam hic ordo ſtrictiorem regulam, ſtrictioraq; ſtatuta habet. Nam in capitulo nono eiuſdem regulæ Iulius II. omnibus interdicit ingreſſum, exceptis viſitatoribus, confeſſoribus, medicis, & artificibus pro ſuis officijs neceſſitatis tempore exercendis. Et addit vltra Si vero aliter ingrediãtur, tam ingredientes quam admittẽtes excommunicationis ſententiã incurrãt. Hæc ibi. Fateor ego, quod ſuperiores monialium Sanctæ Claræ, & Cõceptionis ingrediendi licentiã indulgere valent ijs tantum, quibus ex conceſsione regulæ ingredi fas eſt. Sed rurſus, ad eam licẽtiam vlterioribus perſonis concedendã nullam habent autoritatem. Hæc aſſerta fuerunt à quodam doctiſsimo noſtræ religionis viro, quoad monaſteria Sanctæ Claræ & Conceptionis: nec in hoc puto ſeruandã eſſe generaliter cõſtitutionẽ Cõcilij Tridẽtini, vt dicetur infra articulo ſexto in fine.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ad licite ingrediendũ monaſteria quarumcunq; monialium præter ſuperioris licẽtiam requiratur adhuc cauſa moraliter neceſſaria.

REſpondeo dicẽdo, quod vt cõſtat ex Decreto Bonifacij VIII. & ex Cõcilio Tridẽtino ſuperius allegatis, cauſa ad huiuſmodi conceſsionẽ interuenire debet. Solum dubitatur, an ſufficiat tantũ quędam cauſa moraliter neceſſaria. Pro cuius rei explicatione notanda ſunt verba conſtitutionum de hac re verba facientium. Bonifacius enim VIII. poſtquam hunc ingreſſum generaliter inhibuit, exceptionem apposuit dicẽs. *Niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat.* Super quę verba gloſa *a* ibi addit, Sicut in medicis, barbitonſoribus, ſartoribus, carpentarijs, & ſimilibus cum eorũ miniſterijs moniales indiguerint. At Concilium Tridentinum poſtquam prohibuit dictum ingreſſum addidit. *Dare autem tantum Epiſcopus vel ſuperior licentiam debet in caſibus neceſſarijs, nec alijs vllo modo poſſit, etiam vigore cuiuſcunque facultatis vel indulti hactenus conceſſi, vel in poſterum concedendi.* At Gregorius Decimus Tertius incõſtitutione quæ incipit, *vbi gratia, & indulta* pro neceſsitatibus vrgentibus, tãtum prædictã facultatẽ cõcedi permittit, & quãuis prędicta decreta diuerſis verborum formis vtantur, tamen in re conueniunt, & eandẽ habẽt ſententiã. Quã enim ſacra ſynodus cauſam neceſſariã vocat hanc Bonifacius rationabilẽ, & manifeſtã nũcupauerat. Et Gregorius XIII. qui neceſsitatẽ vrgentẽ requirit, nullũ ſupra Cõciliũ addit maiorem rigorẽ, ſed pro eodem ſumit neceſsitatẽ vrgentẽ, & neceſsitatẽ moralẽ. Probatur primo: quiã ex decreto Cõcilij probat ipſe ſuã ſententia requiri, ſcilicet, vrgentem neceſſitatem, cum Concilium Epiſcopis, & ſuperioribus hanc cõmittat facultatẽ in caſibus neceſſarijs: ergo non intendit concilium derogare. Secũdo ex præcedentibus verbis Extrauagãtis colligitur hæc expoſitio. Cũ enim inhibuiſſet ne monaſteria ipſa ingrederentur pro libito addidit. *Sed neceſsitatibus vrgẽtibus*: ergo non derogat ingreſſum, qui fit ex cauſa moraliter neceſſaria, ſed eum derogat, ac prohibet ingreſſum, qui pro libito fieret. Tertio, quia conſtitutio interpretans qualis eſt Extrauagãs Gregorij XIII. in dubio intelligenda eſt, ſecundũ interpretata, qualis eſt ſacri Concilij conſtitutio, prout dicitur in iure.*b* Quod etiam ex eo confirmatur, quia euitãda eſt legum correctio (& maxime legis Cõcilij generalis) quantum poſſumus: & expedit iura iuribus cõcordare. Verũ ergo dicimus, q̃ tria hęc decreta, tametſi diuerſis verbis loquentia eandem omnino ingrediendi cauſam, hoc eſt moraliter neceſſariã requirunt, nec hæc verborũ diuerſitas vllum maiorem addit rigorem.

b Auth. hęc conſtitutio §. hæc igit, col. 6.

Sed videamus vnde nobis cõſtat, quod cõcilium, & alia decreta tantũ cauſam moralẽ prærequirũt. Pro cuius rei explicatione aduertendum eſt, q̃ duplex eſt neceſsitas. Prima neceſsitas eſt ſeu impoſsibilitas logica, ſeu metaphyſica: & altera eſt moralis neceſſitas. Quo ſuppoſito dico, quod in præſentiarũ ſufficit neceſsitas moralis, & nõ prærequiritur logica & metaphyſica. In omnib' nanq; præceptis, & diuinis, & humanis, etiã

a gl. in d. c. periculoſo. v. cauſa.

lege non excuſante, ſemper intelligitur excepta moralis neceſsitas, prout dicũt communiter Doctores. Ergo in noſtro caſu vbi lex neceſsitatem ſeu caſum neceſſarium expreſſe excipit, à fortiori hęc exceptio de neceſsitate morali, & non de metaphyſica eſt intelligẽda: nec requiritur quod neceſsitas ſit extrema, ſeu ſtrictiſsima. Præterea, præcepta moralia ad mores ſpectantia non metaphyſice, ſed moraliter ſunt intelligenda. Nec dubitandũ eſt, quin Eccleſia hac æquitate ſua omnia præcepta intellexerit atque temperauerit: vt ſic eum imitetur, qui omnia diſponit ſuauiter, & cuius iugum ſuaue eſt, & onus leue. Ergo & hoc præceptũ neceſsitatẽ moralẽ nõ includit, ſed excludit. Probatur prætereà: nã Cõciliũ Trid. cõcedit facultatẽ ſuperioribus ad diſpenſandũ in caſibus neceſſarijs: ſed concilium non loquitur de illis caſibus, in quibus ante prædictum conciliũ poterant licentiã præſtare quia verba præſentis decreti, aliquid debẽt operari, nõ enim otioſe, & inutiliter poſita ſunt. Ergo cum ante conciliũ poterãt ſuperiores præſtare licẽtiã iure ex vi regulæ omnium monialiũ, medicis, & barbitõſoribus & reliquis artis peritis, inde ſequitur, quod ſacrum conciliũ in prædicto decreto nõlo quitur de neceſsitate naturali ordinaria nec extraordinaria, qualis eſſet incendiũ monaſterij. Nam in eo caſu ante conciliũ erat licitus ingreſſus ad extinguendũ ignem. Relinquitur ergo, quod cõcilium in illo decreto agit de neceſsitate morali, & extraordinaria iudicio peritorum determinanda, & decernenda. Quia cum huiuſmodi neceſsitas ſit inopinata, non poteſt præueniri per Sũmum Pontificem.

Eſt autẽ hoc loco obſeruandũ, minorẽ cauſam requiri pro ingreſſu fœminarũ, quã virorum: minorem pro matre aut ſorore, quam pro alijs fœminis: minorem ad ingrediendum receptaculum illud, de quo in ſuperioribus *a* fecimus mentionem, quam ad ingrediẽdũ officinas interiores cõuentus.

a Supr. hac q. ar. 1.

Eſt etiã obſeruandum, ꝙ quanuis lex ingreſſum generaliter prohibẽs nullã neceſsitatis exceptionẽ apponeret, adhuc omnis illa reſtrictio ſeu exceptio, quæ eſt de iure naturæ, cẽſetur appoſita. Quare lege neminẽ excipiente, viſitatores, confeſſores, medici, & artifices cenſentur excepti: quia horum exceptio eſt de iure naturæ. Hinc patet declaratio ad Concilium Trident. *b* vbi ſic legimus: *Is qui Abbatiſſæ vel Prioriſſæ electioni præeſt, & Epiſcopus ſiue alius ſuperior clauſtra monaſterij nõ ingrediatur: ſed ante cãcellorũ feneſtellã vota ſingulariũ audiat, vel accipiat.* Hæc ibi. Profecto quanuis hæc lex nullam apponat exceptionẽ, veruntamẽ limitãdũ eſt, niſi prælati iudicauerint, non poſſe fieri dictã electionẽ canonice, niſi ipſi monaſteria ingrediantur vt in caſu ſequenti patebit.

b Sef. 25. de reg. c. 7.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſtante Concilio Tridet. & cõſtitutionibus Apoſtolicis de ingreſſu & clauſura monaſteriorũ monialiũ ſuperioris earũdem immediate autoritate Apoſtolica deputati poſſint indiſtincte ex cauſa publica, vel ſecreta ab ipſis tantũ ſuperioribus iuſtificanda intra clauſurã monaſteriorũ intrare in electione Abbatiſſarum facienda, ex cauſa inquietudinis monialiũ, & ſuſpicione ſubornationis ſuffragiorũ, inter eaſdem ſuborta, vel ex alijs iuſtis cauſis ab ipſis ſuperioribus recte arbitrandis, & ibi vota ipſarum monialium audire, & recipere.

REſpõdeo dicẽdo primo, poſſe dictos ſuperiores cauſa rationabili, & manifeſta id ſuadẽte ingredi inclauſurã dictorum monaſteriorũ. Cũ enim ipſi cũſuis ſubditis in hoc poſsint diſpẽſare, etiã cũ ſe ipſis diſpẽſare poſſe, tenent viri clariſsimi, interquos eſt Caietanus, *c* quẽ refert & ſequitur Corduba. Et ſic poſſunt ingrediclauſtra monaſteriorũ ſuarũ monialiũ ad dictã electionem faciendã, quando ad eã recte & rite celebrandã propter carũ inſtãtias in caſu poſitas, neceſſarius eſt dictus ingreſſus: prout tenet Nauarrus. *d* Verũ eſt tamẽ ꝙ licet ipſa monialiũ monaſteria ſint autoritate Apoſtolica immediate aliquibus Abbatibus ſubiecta, generales tamen & ipſorum ſuperiores poſſunt inquirere, & examinare, an cauſæ ſupradictæ ingrediẽdi fuerint veræ an fictitiæ: & nõ obſtat dicere, ꝙ ipſi generales non habent iuriſdictionẽ ſupra dicta monaſteriæ, & eorũ moniales, cũ

c Caiet. v. 2. q. 96. arti. 5. Cordub. li. 5. quæſt. q. 31. p. 46.

d Nau. in c. ſtatuimus. n. 59.

ſint

ſint ipſis Abbatibus immediate ſubiecta, vt ſe in his poſsint intromittere. Nam reſpondetur, quod generales de hoc inquirentes, non mittunt falcē in meſſem alienam, hoc enim agunt iuriſdictione, quā habēt ſuper ipſos Abbates. Qui in ſyndicatione non ſolum ſyndicantur de his, quæ bene vel male faciunt, in quantum Abbates ſuum miniſteriū Abbatiatus exercētes, ſed etiam in quantum particulares perſonæ legem Dei & ſacros Canones obligati obſeruare principaliter in his quæ pertinēt ad honeſtatē. Quę ſi cauſa ingreſſus nō eſt inſtificata, regulariter naufragium pati præſumitur.

ARTICVLVS VI.

Vtrum generoſa quædam poſsit intra clauſurā intrare monialiū Conceptionis comitata aliquibus honeſtis puellis.

REſpondeo dicendo cum doctiſsimis Theologis, & Iuriſperitis, poſſe ibi eſſe autoritate prælati dictarum monialium, cum tribus aut quatuor comitata puellis, ſi ipſa generoſa nō habebat commoditatem manendi in ſæculo ſine diſpendio ſui honoris, & famæ: & quod prædicta neceſsitas eſt ſufficiens cauſa ad diſpēſandū. Quod probatur: nam Illuſtriſsimi Cardinales declarauerunt, eſſe ſufficientem cauſam ad diſpēſandū cum puellis, quæ duodecim annis ſunt minores, quod ſcilicet poſsint in habitu honeſto educari in monaſterijs ſtrictę clauſurā obſeruātibus. Imo affirmat doctiſsimus pater Franciſcus Bobadilla, regularis noſtræ obſeruātię meritiſsimus pater quondam prouinciæ Caſtellæ Prouincialis digniſsimus in ſuo Enchiridione manuſcripto quem nobis reliquit, quod ipſe in quadam occaſione reſponſum habuit ab illuſtriſsimo Epiſcopo Paduano Nuntio Apoſtolico Hiſpaniarum & Legato à latere, in quo ſua ſubſcriptione aſſerebat id licite fieri poſſe de puellis, quæ duodecim annis ſunt minores, quod late probat Nauarrus. *a* Verum eſt tamen, quod ante Concilium id non licuit ſine ſpeciali diſpenſatione Papæ idprohibentis pro monaſterijs Sanctæ Claræ.

a Nau. in c. ſtatuimus. n. 66.

Sed cōtra ſupradicta ſunt duo argumēta. Primum eſt deſumptum ex conſtitutione Syxti V. data Romæ apud Diuum Petrum die quinta Ianuarij, anno Dñi milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono, pontificatus ſui anno quarto. *In quo motu proprio & ex certa ſcientia, deq; apoſtolicæ poteſtatis plenitudine omnes & ſingulas licētias ingrediendi monaſteria monialium regnorū Hiſpaniæ, & ibi permanendi ad tēpus mulieribus cuiuſcunq; ſtatus, gradus & cōditionis exiſtētibus etiā Comitiſsis Marchioniſsis & Duciſsis ſub quibuſcunque verborū tenoribus & formis, ac cū quibuſcūq; etiā derogatoriarū derogatorijs, aliiſq; fortioribus & efficacioribus & inſolitis clauſulis nec nō irritātibus decretis à Sede Apoſtolica, & à ſe conceſſas caſſauit, & irritauit diſtricte præcipiendo mulieribus prædictis licētias huiuſmodi prætēdētibus ſub excommunicationis latæ ſentētiæ pœna, poſtquā harum notitiam habuerint, á qua non poſsint niſi à Sede Apoſtolica abſolui: præterquā in mortis periculo, ne monaſteria prædicta ingredi, aut inibi manere, ſeu ſtare habeāt ſeu præſumāt.* Hæc Syxtus Quintus.

Huic argumento reſpondetur, quod indicto motu proprio ſolū prohibetur & interdicitur ingreſſus illarū mulierū quæ ingrediuntur & ibi permanēt priuilegio à Sede Apoſtolica conceſſo, vt patet ex eius verbis ibi: *à Sede Apoſtolica, & à nobis cōceſſa*, nō autē prohibetur ingreſſus illarū mulierū, quę ingrediuntur & ibi permanēt facultate iuris communis Concilij Tridentini.

Secundū argumentū eſt ex Concilio *b* Tridētino: vbi ſic legitur: Si qui vero regulares tam viri quā mulieres ſunt, qui ſub arctiori regula vel ſtatutis viuunt, eos ab eorū inſtituto, & obſeruantia ſancta ſynodus amouere non intendit. At cū Sanctæ Claræ & Cōceptionis moniales habeāt ſtrictiorē regulā ſtrictioraq; ſtatuta, nēpe vt abſque Summi Pontificis licentia nemini earū monaſteria liceat ingredi, Sāctaſynodus obſeruare vult nō relaxari eiuſmodi ſtrictiora ſtatuta. Sed reſpondeo, quod ſancta ſynodus amouere non intendit dictorū monaſteriorū ſtrictā clau-

b Cōc. Tri. ſeſ. 25. de regul. c. 22.

clauſuram,& non ex hoc prælatis ipſorum monaſteriorũ tollit facultatẽ,quã omnibus prælatis cõcedit ſancta ſynodus dãdi licentiã in caſibus neceſſarijs,quãdo ipſis videbitur expedire. Neq; obſtat,quod ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ autoritate nemo in dicta monaſteria ingredi poſsit. Nã reſponde tur,quod prælati dictas licẽtias cõcedẽtes authoritate Sedis Apoſtolicæ ſpeciali id faciũt Quod probatur,Nã Cõciliũ Tridentinũ ſpecialẽ autoritatẽ cõcedit pro omnib⁹ monialibus nullas excipiẽdo. Licet tñ prędictavideãturiuridica,vſus tamẽ cõtrariũ ad miſit,ad legatũ enim ſuæ ſanctitatis pro licẽtia ad hæc recurritur,cũ velit Sũmus pontifex quod inſtituta cuius vis religionis circa hoc ſeruẽtur prout patetex declarationib⁹ cardinaliũ relatus infra articulo decimo.

ARTICVLVS. VII.

An monialiũ conuentibus liceat habere ſæculares ancillas, quæ monialibus infirmis, & in coquina, & in alijs miniſterijs inſeruiant.

REſpõdeo dicẽdo,mihi eſſe certũ,ꝙ in monaſterijs monialiũ,quæ adclauſurã aſtringuntur dumtaxat ex præcepto Concilij Tridentini,has ancillas licet habere hac legẽ,quod domũ,nõ plus,quã moniales,egrediantur. At loquendo de monaſterijs Sanctæ Claræ & de alijs,quæ à ſua fundatione & voto clauſuram ſeruant,hoc magis dubium eſt. Et propterea Paulus III. anno Domini mílleſimo quingẽteſimo trigeſimo ſexto *conceſſit omnibus monialibus prouinciæ Caſtellæ, vt prouinciales, & Abbatiſſæ poſſẽt cuilibet monaſterio certũnumerũſeculariũ ſeruitricũ cõſignare.* Quod nimirũ priuilegiũ autẽticũ habetur in articulo Sancti Ioãnis Regũ Toleti. Nã cũ moniales ipſæ à ſua fũdatione clauſurã ſeruauer int,non poterant dictæ ancillæ illuc ingredi,ſine ſpeciali ſedis Apoſtolicæ decreto. Sed nihilominus contrarium puto dicendum,etiam poſt Cõcilium Tridentinum,& poſt cõſtitutiones Pij V. ſuppoſita opinione eorũ qui dicunt dictas moniales non poſſe habere conuerſas profeſſas ad ſeruiendum in coquina, & in alijs. Verum ſuppoſita opinione eorum qui dicunt,dictas moniales poſſe nunc habere intra clauſuram conuerſas profeſſas, quæ in his miniſterijs exercentur & adhũc effectum ad habitum recipiuntur,prout cõtra Nauarrũ diximus inſuperioribus,a dico nõ poſſe dictas ſeruitiales admitti:cũ iã moraliter loquẽdo nõ ſint neceſſariæ,& ſi inali quibus monaſterijs admittũtur,hoc prouenit,quia prælati nolunt cõuerſas iſtas laicas recipere,vbi enim nõ recipiuntur,neceſſariũ eſt,vt laicæ recipiãtur ad dicta miniſteria exercẽda. Quod probatur primo,quia Seraphicus pater noſter Frãciſcus primæ regulæ Sanctæ Claræ inſtitutor,& Innocentius IIII,eiuſdẽ cõfirmator,& Vrbanus IIII. autor ſecũdæ regulæ hãc cõſuetudinẽ eximẽ di,ſcilicet moniales choro deſtinatas abhis coquinæ vilioribus officijs approbarũt,qui in præfatis regulis mulieres ſeruitiales ad profeſsionẽ admittũt,vt cæteris monialib⁹ choro deſtinatis in præfatis deſeruiãt miniſterijs:neque has ad clauſuram aſtringi voluerunt. Agnouerunt ergo ac neceſſariũ iudicarunt,vt quæ choro deſtinantur, ab his miniſterijs eximantur,alias id non ſtatuiſſent,& quidem habenda eſt ratio huius conſuetudinis pluſquã immemorialis. Præterea & id notiſsimũ eſt,quod neceſsitas adingrediendum non debeat eſſe metaphyſica,nec logica,ſed moralis duntaxat. Euidens autẽ eſt,præfatas moniales choro deſtinatas moralem,quanuis non metaphyſicã habere neceſsitatem, quod ab illis miniſterijs eximantur,vt commodius diuinis laudibus in choro canendis vacare valeãt:& conſequẽter alijs indigent mulieribus,quæ in his occupentur, & confirmatur,nam in monaſterijs,in quibus non eſt magnus monialiũ numerus aliæ ſunt anus & debiles,aliæ infirmæ,aliæ infirmis miniſtrantes:aliæ & non paucæ ſunt officiariæ,& ſi aliæ ex his,quæ choro deſtinantur in his vilioribus obſequijs exerceantur,quot remanebunt ad diuinas laudes in choro canendas, Non niſi pauciſsimæ. Experimur enim,quod cũ monialium quam plures ſint debiles,& tenerrime educatæ miniſterium colinæ earum ſaluti erit plurimum nociuum:propter quod protinus ægrotant,& infirmãtur. Habenda quoque videtur ratio ipſarum monialium, quarũ multæ ſunt nobiles & illuſtres in paternis domibus delicate enutritæ,& omnes in choro & alijs miniſterijs iugiter laborant. Ergo huiuſmodi ſeruitialium mulierũ miniſterio profecto indigent:alias non paucæ à religionis ingreſſu retardarentur,aut prorſus amouerentur,aſſerentes religionis

a 2 Su. quæſt. 45.

iugum,

iugum, propter huiuſmodi laborem eſſe ſibi importabile ac difficillimum. Et confirmatur: nã videmus in virorum monaſterijs, quòd qui choro deſtinãtur, ab his eximuntur vilioribus colinę miniſterijs & alij eis in eiuſmodi miniſtrant. Cur ergo in monialiũ monaſterijs id nõ dicamus neceſſariũ? Alias quæ choro inſeruiunt ob vilia miniſteria ab operibus altiorum virtutum impedirentur: quod indecẽs videtur. Cõfirmatur deinde. Nã per quã reuerendus pater frater Ioãnes de Aguilera ordinis Minorum olim curiæ Romanæ Cõmiſſarius quam plura viuæ vocis oracula à Pio Quinto obtinuit ſtatum Minorum fratrum, & S. Claræ monialium concernentia, inter quæ ad eiuſdem humilem ſupplicationem præfatus Romanus Põtifex vigeſima ſeptima die menſis Septembris, anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, viuæ vocis oraculo duas fecit conceſsiones pro monialibus præfatis. Quarum prior eſt, quòd in quolibet cõuentu monialium poſsint moniales habere tres, vel quatuor ancillas pro communi ſeruitio monaſterij, ſi commode eas ſuſtentare poſſint, dum tamen ſint honeſtæ vitæ, & à conuentu illo non egrediantur. Et inueni apud ſcripta cuiuſdam grauiſsimi patris noſtræ religionis, ſe eſſe certum de hac conceſsione. Nec ea per Gregorij Tertij decimi Bullam eſt reuocata, cum non agat de rebus, quæ in ea reuocantur: prout dictum eſt in ſuperioribus. Et licet aliqui dicant, hanc cum alijs cõceſsionibus fuiſſe ab eodem Pio Quinto reuocatam ad ſupplicationem dicti patris, propter murmur contra ipſum ortum tanquam noſtram ſacram familiam his, & alijs cõceſſionibus ab ipſo impetratis relaxantem, adhuc tamen dicta conceſsio noſtræ fauet cõcluſioni. Cum enim præfatus Pontifex maximus ſpontaneus omnibus monialium etiam S. Claræ monaſterijs cõceſſerit, quòd poſsint habere tres, vel quatuor ancillas, intellexit proculdubio, hoc vel ſaltem morali neceſsitate eis eſſe neceſſarium: alias enim id generaliter non conceſsiſſet vniuerſis. Prætereà harum ancillarum ingreſſum non derogat ſacrum Concilium, vbi præfatus ingreſſus ſub excommunicationis pœna interdicitur, exceptis tamen neceſſarijs caſibus. Ergo inteliexit hunc caſum eſſe neceſſarium: & conſequenter quod ingreſſus de licentia ſuperioris in hoc caſu non eſt contra ſacrum Concilium. Et ſi ancillarum ingreſſum ſacra ſynodus interdiceret, profecto Apoſtolica Sedes non tam facile vniuerſis monaſterijs, etiam S. Claræ eiuſmodi ingreſſum cõcederet. Quod ex eo etiã confirmatur, quia ſi cõtra ſacri Cõcilij Prohibitionem Pius Quintus hunc ingreſſum indulgeret, diceret profecto ſe ſacrum Cõcilium derogare, & vt moris eſt, clauſulam apponeret derogatoriam dicens: Non obſtante ſacro Concilio Tridentino. Quod cum non fecerit reuera agnouit præfatum ancillarum ingreſſum non eſſe cõtra ſacrum Concilium. Quare & hoc Pij Quinti indultum non eſt noua aliqua conceſsio, ſed potius concilij declaratio, quod, ſcilicet, præfatus ancillarum ingreſſus ſit ex cauſa neceſſaria, & quod moniales earum miniſterio opus habent. Quare huiuſmodi ancillis de licentia ſuperioris ingredi licebit. Et ita in aliquibus monaſterijs Sanctæ Claræ hodie ancillæ admittuntur: at in alijs non.

Ex his conſequitur reſponſio cuiuſdam dubij, quod eſt huiuſmodi. In quodam S. Claræ conuentu, quo tempore in ciuitate ægrotabant plurimi, infirmabantur etiã monachæ quã plures: quarum aliquæ in lectis iacebant: aliæ non paucæ iam conualeſcentes ex lectis ſurgere incipiebant, & aliæ erãt anus infirmis miniſtrare impotentes, & quæ ex ipſis iuniores valebant, tot ægrotis commode miniſtrare non ſufficiebant: propter quod ægrotãtes non mediocrem in neceſſario miniſterio patiebãtur iacturam. Dubitauerunt moniales, an ipſis in hoc caſu liceret fæculares mulieres introducere, quæ infirmãtibus miniſtrarent. Et quidẽ pars affirmatiua prorſus eſt mihi certa, quæ & ex iam dictis corollarie ſequitur. Si enim adminiſtrandum incolinã ſanis monialibus fæculares fœminas introducere, licet, & hæc cenſetur neceſſaria cauſa, cur nõ potius ad ſeruiẽdum ægrotis in præſato caſu licebit? Nõ dubito, quin hæc neceſsitas ſit moralis, & vrgens. Prætereà finis præcepti eſt charitas iuxta Apoſtolum: ergo cõſtitutio cõtra charitatem militãs, cuiuſmodi eſſet, quæ ingreſſum in hoc caſu prohibuerat iniuſta eſt cenſenda: ac proinde non eſt ſeruãda. Alias audiãt legiſlatorẽ Chriſtum Dũm *b* eis dicentem. Quare tranſgredimini mandata Dei propter traditionem veſtram de clauſura? Quare & vos irritum feciſtis mãdatum Dei de charitate propter traditionem veſtram? Omnis profecto regularis inſtitutio, quantumcun-

b Matth. 15. cap.

que varietur inuiolata manet, dum charitatis lex cuſtoditur. Eſus carnium, ingreſſus intra clauſtrũ monaſterij aut egreſſus, quãuis prima fronte regulari inſtitutioni aduerſari videantur: tamen ſi charitate & neceſsitate fiant idem ſonant. Quod ſi pro neceſſario ſeruitio infirmis exhibendo, ieiunium licet ſoluere, & in die feſto ſacrum non audire; cur non licebit & monaſterij clauſtrum in præfato clauſtro mulieribus ſecularibus introire? Licet profecto & multo fortius.

Et idem omnino dicendum videtur de virorum monaſterijs. Certum eſt enim, quòd ingredi prohibetur mulieribus in monaſteria virorum per cõſtitutiones Pij Quinti & Gregorij Decimi tertij. Ponamus, quod ſunt in aliquo conuentu ſeptem, vel octo fratres, quorum aliqui abſunt; alij vero tempore æſtatis colligunt eleemoſynas, vel annuos redditus; alij vero ſunt ſenes. Infirmantur ibidem duo vel tres fratres: nullus eſt infirmarius, qui eis valeat miniſtrare; ſeculares viri non reperiuntur; qui aut velint, aut valeant, inſeruire: reuera inſtante hac neceſsitate mulieribus honeſtis & ſuſpicione carẽtibus, fas eſt ingredi ad charitatis opera cum infirmis exercenda, iuxta ea quæ in ſuperioribus dicta ſunt.

Et id ipſum ſimiliter eſt dicendum, ſi monialis quædam contagioſo morbo laborat, propter quod à monaſterio exire licet: verum cum ſit matre & ſororibus orbata, nullus eſt ſecularis, qui domi ſuæ eam recipere velit, atque ideò in loco ſeparato intra ipſum monaſterium neceſſario erat curanda; & moniales contagium metuentes ei miniſtrare renuunt. Quid faciet miſera? Certum omnino iudico hanc cauſam eſſe neceſſariam, propter quam moniales de licentia prælati introducere poſſent mulierem ſecularem, quæ huic ſubueniat neceſsitati, cum præceptum charitatis præcepto poſitiuo clauſuræ debeat præferri.

ARTICVLVS VIII.

Moniales quædam ordinis S. Claræ, poſtquam quadraginta annis in continuis atq; grauibus infirmitatibus detẽtæ inceſſanter laborauerant, his accedit quòd in eius conuentu ſunt aliæ moniales anus & debiles, aliq; ægrotãtes, quarum altera perpetuo laborat morbo, in quorum miniſterio adoleſcẽtes moniales cõtinuo occupãtur, alij choro die noctuq; aſsiſtũt: aliæ non paucę cõuentus officijs impediũtur. Et præterea nouitiæ quæ intra probationis annum ſunt cõſtitutę diſcunt literas, & cãtum & diuinum officium, quo fit, vt quamuis in conuentu ſit non exiguus monialium numerus, illi tamen neceſsarium ſubſidium commodè præſtare nequeunt. Dubitatur, vtrùm eius prælatus huic concedere poſsit honeſtam famulam ſæcularem ſuorum parentum expenſis alendam, quæ ibi in neceſſarijs miniſtraret, hac lege quod nunquam à monaſterio exiret.

RESpõdeo dicendo primo, quòd in monaſterijs, in quibus moniales huiuſmodi ancillis vtuntur, liceat, profecto, & pro hac moniali miniſtrãda aliã introducere ancillã. Et hoc citra cõtrouerſiã eſt verum. Si enim ancillæ intrant ad ſeruiendum ſanis, & valentibus in colina, cur nõ & id licebit ad ſeruiendum ægrotantibus in infirmaria? Et quidem conſuetudo, quæ optima legum interpres eſt, interpretatur, quod apud moniales, quæ à ſua fundatione ad clauſurã nõ tenentur, benignior ſit clauſura ſeruãda; & quod apud eas minor cauſa ad ingrediendum ſufficere debeat, quam apud S. Claræ monachas. Verum in S. Claræ monaſterijs, in quibus ſeculares fœminæ neq; inſeruiũt, neque vnquã inſeruierunt, diſtinctione vtẽdum eſt. Aut enim, obſequij defectus, quẽ hæc monialis patitur, prouenit ex monacharum malitia, aut ex charitatis defectu; vt puta, quia ſunt moniales eiuſmodi obſequium cõmode miniſtrare valentes: & cõtinuum laborem fugientes, nolunt. Quo caſu ſecularem ancillã introducere fas nõ erit. Neceſsitas enim, quę ex malitia & charitatis defectu prouenit, nõ eſt cẽſenda neceſsitas, propter quã ancillis monaſteriorũ pateat ingreſſus. Sed tũc Prælatus, ac prælata monachas inſtruãt, ac doceãt, quod ex charitate naturali,

ac

ac diuina lege monialibus infirmis ſeruire tenentur, ſicut vellent ſibi ſeruiri: & eas adhortentur. Et præterea iuniores monachas ad id faciendum cogant, & cõpellant. Quod ſi defectus quem hæc monialis infirma in ſibi neceſſario miniſterio patitur ex monacharum impotentia prouenerat, quæ commode ei ſeruire non valeant, eique iuxta ſuę neceſsitatis exigentiam non niſi difficillime miniſtrare poſſunt, tunc hæc cenſetur vel neceſsitas vel impoſsibilitas moralis. Quod enim eſt nimium difficile & non niſi difficillimè fit impoſsibile cẽſetur, in materia morali. Quare & hoc caſu ad huius ægrotantis monialis ſubſidium ſæcularem ancillam introducere licebit. Quod ſi prælatus auditis ad vtranque partem rationibus, adhuc ſit dubius, an eiuſmodi neceſsitas ad hunc ingreſſum cõcedendum ſufficiat necne; vel ſit dubius, an miniſterij defectus, quem hæc patitur, ex malitia, vel ex monialium impotentia proueniat, obſeruandum eſt, quod in dubio conſtitutus licentiam negare debet: non enim ad ingreſſum ſufficit cauſa dubia: cum Boniſacius cauſam rationabilem & manifeſtam requirat. Quod verbum, *manifeſtam*, contra dubium opponi tur: Verum ſi ſuperior, quanuis opinatiuè, & cum formidine de oppoſito aſſentiatur, hanc habere neceſsitatem, & hãc cauſam ex impotẽtia monialium eſſe moraliter neceſſariam iam in id non eſt dubius, ſi quidé aſſentitur. Et tunc hanc facultatem concedere fas eſt. Quo caſu audiat Ioannem Gerſonium in tractatu de perfectione religionis notabiliter dicentem. *Religio debet habere curam præcipuam de infirmis, ſicut ſtatuerunt ſancti patres dicentes, quòd aſſerenti ſe infirmum credatur. Curandumque eſt ſolicitè à prælatis ne quis in infirmitatem præſertim inuincibilem labatur.* Et addit ibi. *Si prælatus dubitet de neceſsitate perſonæ auxilium quærentis ſecurius aget ipſius fragilitati interim condeſcendendo, quam ſi cũ ſeueritate auxilium deneget: quia melius eſt de nimia pietate, quam de nimia ſeueritate rationem Deo reddere.* Hæc ille: Facit ad hoc quidam Canon [a] dicens: Illa ſunt imitatione digniora quæ pietate ſunt excellentiora.

[a] Cap. vlt. 5. diſtinct.

ARTICVLVS IX.

In monialium Tertij ordinis, vel militiarum monaſterijs eſt aliqua moniacha præ cæteris illuſtrior. Dubitatur an prælatus huic licentiam concedere valeat ad habendam ſæcularem ancillam ſuorum parentum expenſis alendam, hac lege quòd extra clauſtrum non plus exeat, quam cæterę moniales. Quæro ergo an inſpecta huius monialis qualitate hęc cenſeri debeat moralis neceſsitas.

REſpondeo dicendo, quod in S. Claræ monaſterijs propter ſuã ſtrictiſsimam clauſurã, quam ſeruare conſueuerunt, certus ſum id non licere. Verum in præfatis alijs monaſterijs, vbi benigniorem, & laxiorem clauſuram imponi conſuetudine hãc legem ſic interpretante exiſtimandũ eſſet, crediderim, quod prælato hanc licentiam indulgere fas ſit, vt ancilla illa ad huic moniali inſeruiendum clauſtrum tuta conſcientia ingrediatur. Sic docet Nauarrus. Ad quod conſiderat ipſe & conſuetudinis antiquitatem & perſonæ præeminentem qualitatẽ: & præterea, quia hoc iuuat ad hoc quod illuſtriores fœminæ ad religionem facilius prouocentur. Quæ autem ſit cauſa moralis ſufficiens pro dictis monaſterijs arbitrio peritorum relinquendum puto.

ARTICVLVS. X.

An in prędictis Tertiarũ & Militiarũ monaſterijs aliquas nobiles puellas ſęculares, ibi nutriendas, ſanctiſque moribus imbuendas recipere liceat.

REſpõdeo dicẽdo, quod pars affirmatiua prorſus tenẽda videtur. Quod enim ibi ſanctis moribus inſtituãtur, & inde ad religionem afficiantur, & ad profitendum promoueantur, cauſa moraliter neceſſaria cenſeri debet. Quod ſi cõiugalẽm ſtatũ aſſumpſe-

ſumpſerint, maiorem proculdubio virtutis, orationis, & miſericordiæ operum curã habebunt, & frequentius ac dignius ad pœnitentiæ & Euchariſtiæ ſacramenta accedent: quæ omnia moralem conſtituunt neceſsitatem, propter quam eiuſmodi intra monaſteriũ educatio concedi debet. Obſeruãda eſt etiã & conſuetudo, & quod lex vniuerſalis de clauſura vniuerſis monialibus nouiſsime impoſita benignius, & ſuauius eſt interpretanda. Præterea monialium pauperiores cõuentus, ex hac puellarum receptione nonnihil iuuantur, quoad ſuos ſumptus plus enim pecuniæ conuentui conferunt, quam pro ſuis expenſis ſit neceſſarium. Et confirmatur: Nam hoc Reipublicæ expedit: & oppoſitum contra charitatem militare videtur: ergo non eſt credendum ſacram ſynodum his puellis deuote & religioſe nutriendis monaſteriorum ianuam præcludere voluiſſe. Præterea Nauarrus a inquit Romæ edictum illuſtriſsimi vicarij, nequis ſine licentia loquatur, vel mittat literas ad vllas moniales, vel prælatas, vel zitellas, id eſt, virgines ſeculares in monaſterio incluſas & cõmendatas. Hæc ibi. Ergo ſupponit hoc edictum puellas in monaſterijs ſimul cum monialibus educari poſſe. Et ad hoc ſunt notandæ aliquæ declarationes Cardinalium, quæ ad manus meas peruenerunt.

Nauarr. vbi ſup. n. 57.

Prima declaratio eſt: *Concilium Tridentinũ nõ prohibet quin puellę in monaſterijs monialiũ educationis gratia recipi poſsint, niſi fortè ratio aliqua, vel inſtitutu religionis alicuius aliter prohiberet.*

Secũda declaratio: *Puellæ ſeculares nõ prohibẽtur, quin in monaſterijs monialium educari poſsint, ſeruanda tamen inſtituta cuiuſlibet monaſterij, nec, niſi de conſenſu ſuperioris eiuſdem monaſterij admittendæ.*

Tertia declaratio: *Puellæ, quæ educationis gratia degunt in monaſterijs, debẽt tibi manere ſine ancillis, nec inde niſi nõ reuerſurę poſsũt exire, & obligatę ſunt ad clauſurã, & ad cætera, ſicut ipſæ moniales, Idem ſtatutũ eſt de puellis, quæ propter tenues facultates, vel inopiam domi ſuæ tutò ali nequeunt, ac eiſdem etiam victu à propinquis ſuppeditato ſunt in monaſterijs collocandæ.*

Quarta declaratio: *Puellæ, quæ educationis gratia in monaſterijs monialium recipiuntur, recipi debent de cõſenſu Abbatiſſæ & monialium & de conſenſu ac licentia in ſcriptis ſuperioris earundem, debentque in monaſterio ſine ancillis manere, & ſi ſemel ex eo exierunt non ſunt amplius ad id admittendæ.*

Quinta declaratio: *Puellæ quæ ſunt in monaſterijs monialium educationis gratia, debent reſtitui patri, quandocunque eas petierit.*

Sexta declaratio: *Puellis, quæ educationis gratia in monaſterijs ſunt, licentia dari debet, inde ad balnea curandæ valetudinis gratia exeundi, iiſdemque permitti debet, vt in idem monaſterium redire poſsint, ſi tamen recta via à balneis eo ſe recipere voluerint.*

Septima declaratio: *Puellæ, quæ de licẽtia ſuperioris monaſterij de eo exiuerint curãdæ valetudinis cauſa, rurſus in eodem admitti debent, modo ab eiuſdẽ ſuperiori licẽtiam in ſcriptis impetrẽt, & Abbatiſſæ ac reliquarum monialium accedat cõſenſus. Et in eo veſtitu in monaſterium intromitti debent, qui virginali modeſtiæ & pudori conueniat, nullamque ſecum famulam ducant. Et dũ ibi erunt ſeruare debent clauſuræ eandem legem quam moniales ſeruant neq; ibi permanere permitti debent, vltra ætatis ſuæ annum vigeſimum quintũ. Quo ex loco ſi ſemel exierint nullã poſtea reuertendi habeant facultatem.*

Octaua

Octaua declaratio: *In monasterijs monialium tolerari debent puellæ, quæ delectæ sunt ex hospitalibus, & alijs pijs locis, donec offeratur facultas eas nubendi. Quæ licet inseruiant monasterijs monialium non possunt tamen priuatim cuiquam moniali inseruire. Quæ puellæ cum producuntur in publicum, omnes personaliter incedere debent, nec comites illis moniales adiungantur, & confecta processione in monasterium reuertātur, & quandiu ibi sunt clausuram seruare tenentur, & reliquam viuendi rationem, prout ipsæ moniales, & nullas secum habere ancillas, nec singulæ inde possunt exire nisi posteà nunquam in idem monasterium redituræ.*

Nona declaratio: *Puellæ, quæ propinquis & facultatibus destitutæ sunt, & ideo sine dote, nec collocari in matrimonio, nec ad monasteriū adduci possunt, si misericordiæ causa admissæ fuerint, tolerari debēt in monasterijs modo supradictis legibus obediāt, in futurum tamē nullæ talis conditionis admittātur.*

Decima declaratio: *Viduæ, quæ viris mortuis honestatis causa se contulerunt in monasteriū, modo sint bonæ æstimationis, & famæ legibusq; supradictis monialiū pareant, tolerari debent. De cætero tamen nullæ huiusmodi viduæ recipi debent, nisi moniales fieri velint.*

Vndecima declaratio: *Non potest Episcopus licentiam dare viduæ monasterium ingredi volenti, & inhabitu laicali permanere, etiam si ibi vsque ad finem vitæ suæ permanere, neque amplius exire velit: quia in istis nulla adest causa necessaria.*

Duodecima declaratio: *Mulier coniugata, si sit in monasterio monialiū, & cōstiterit, quod si inde exierit, versabitur in periculo mortis in monasterio relinqui debet etiam sine ancillis & vllo famulatu extraneo, teneturq; clausurā, & alia, prout ipsæ moniales seruare.*

Decimatertia declaratio: *Mulier, quæ venit in suspicionē adulterij apud maritum, & ob id timet, ne ab eo vis aliqua sibi inferatur permitti debet, vt ingrediatur monasteriū monialium, si modo constitutiones monasterij nō repugnent, & accedat consensus monialium, & Abbatissæ, & ministri prouincialis, aut alterius earū superioris, & ingrediatur sine ancillis, & seruet clausuram, & reliqua prout ipsæ moniales. Et causa ingressus cessante, debet inde exire, & si semel exierit nunquam postea in idem monasterium ingredi possit.*

Decima quarta declaratio: *Mulieres quæ sunt in discordia cū marito & eius sæuitiā timent, si sunt extra culpā quādiu iustam timendi causam habuerint, debent, si sunt in monasterijs tolerari. Illæ vero, quæ probabili suspicione adulterij laborantes in monasterijs receptæ fuerint ad breue tempus tantum tolerari debent, in posterum vero huiusmodi mulieres recipi in eis non debent.*

Decima quinta declaratio: *Petitio Comitissæ Prignorassæ, vt propter fluxū sanguinis possit à marito semigrare, & cū tribus filiabus puellis in monasterio monialium habitare rejecta est.*

Decimasexta declaratio. *Ordinarius permittere nō debet mulieres quæ in honeste vixerint in sacrarū virginū monaste-*

rijs

rijs permanere, ac præſertim ſi nõ cõſue uerit monaſterium illud huiuſmodi fœminas admittere, & præfatæ mulieres à ſuperiore monaſterij nullam in ſcriptis licẽtiã impetrauerint, nec Abbatiſſæ neq; ãl. æ moniales conſenſerunt, neque poſt ingreſſum monaſterij clauſuram ſeruauerunt, neque aliquam viuendi rationem, quam moniales ſeruant.

Decima ſeptima declaratio: *Puellæ quæ iam deſtinatę fuerint à parentibus ad religionem, poſſunt recipi in habitu ſęculari ſeptimo, vel octauo ſuæ ætatis anno in conuentu, ſeu monaſterio monialium, & ibi manere vſque ad duodecimũ vel decimum quartum, vt ſic poſſint addiſcere literas, & cantum, ac bonis moribus imbui. Sed expleto prædicto tẽpore liberè mittantur in domum parẽtum. Quæ ſi religionem poſtea elegerint habitu regulari induantur. Si autem renuerint, amplius monaſterium non ingrediãtur.*

Hoc fuit conceſſum pro ordine S. Claræ à Pio V. ad ſupplicationem per quam reuerendi Patris fratris Ioannis de Aguilera ordinis Minorum, tunc Curiæ Romanæ digniſsimi commiſſarij, die vigeſima ſeptima menſis Septembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono. Quã conceſsionem licet ab aliquibus dicatur fuiſſe reuocatam ab eodem Pontifice maximo ad petitionem dicti Patris propter murmur, quod contra eum fuit à fratribus ortum, quaſi eſſet diſsipator obſeruantiæ regularis; ego tamen non puto hanc conceſsionem fuiſſe ad ipſius petitionem reuocatam, ſed alias, quas ipſe pater obtinuit diſpenſationes in regula fratrum Minorum in his, quæ pertinent ad altiſsimam paupertatem quam nos fratres Minores in regula promittimus. Præterea dicta conceſsio potius eſt dicenda declaratio Concilij Tridentini, iuxta ſuperius adducta, quã cõceſsio aliqua de nouo: & ſic nõ fuit à ſanctiſsimo Dño Papa reuocata. Eſt tamen ea vtendum, quando ſtatuta ipſius religionis nõ repugnãt iuxta primã & ſecũdam declarationẽ ſuperius allegatas. Et ita ſolẽt Nũtij Apoſtolici has, & ſimiles licentias cõcedẽtes addere. *Niſi in monaſterijs ſit conſuetudo in contrarium.*

ARTICVLVS XI.

An liceat prælatis diſpenſare, vt matres ingrediantur ad inuiſendas filias moniales morti iam propinquas.

REſpõdeo dicendo, quod nõ: quia huiuſmodi ingreſſus nõ eſt adeo neceſſarium medium ad medendum illi ægritudini, neque ad tollendam illam neceſsitatem, in qua filiæ conſtitutæ ſunt, & ideo nõ eſt in praxi, vt merito quidem in tali caſu diſpenſetur à prælatis. Imo præſentia matrum ratione teneritudinis amoris diſtrahet ipſas filias infirmas ab intenſione amoris, & charitatis, quam erga Deum maximẽ in tali trãſitu debent habere, vt ipſæ ab amore naturali abſtractæ ſurſum corda leuent. Illum enim docebit Dominus ſcientiam, & intelligere faciet per claram viſionem auditũ, qui fuerit ablactatus à lacte, & auulſus ab vberibus. Et pro hoc facit quædam Illuſtriſsimorum Cardinalium declaratio, quæ ſic habet. *Non licet Epiſcopo licentiam dare matri, ſororibus, & conſanguineis monaſterium ingrediendi cauſa viſitandi filiam, vel ſorores, quæ graui aliqua infirmitate detinentur, etiam ſi ſint in mortis periculo, & minus quando filiæ aut aliæ profeſsionem emittunt, vel habitum ſuſcipiunt religionis.*

QVÆSTIO XLVII.

De pœnis, in quas incurrunt ingredientes monaſteria monialium in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *VTrum ſint aliquæ cenſuræ aduerſus moniales monaſteria ingredientes.*

2 *Vtrum abſolutè moniales admittẽtes alias prætextu dictarum licentiarum inualidarum ſint excommunicatæ.*

3 *In*

3 *In quas pœnas incidunt ingredientes monaſteria monialium prætextu licentiarum reuocatarum: & in quas incurrunt Abbatiſſæ prætextu dictarum licentiarum admittentes.*
4 *Vtrum ſint aliqui caſus, in quibus licet ingredi monaſteria monialium.*
5 *Vtrum ratione incendij, vel alterius periculi poſsint fratres Minores ingredi monaſteria monialium.*
6 *Vtrum Cardinales ſanctæ Romanæ Eccleſiæ poſsint ingredi monaſteria Sanctæ Claræ.*
7 *Vtrum liceat generali Miniſtro ordinis Minorum ingredi monaſteria Sanctæ Claræ.*
8 *Vtrum fratres Minores rogati à Prælatis curam animarum habentibus poſsint intrare monialium clauſuram.*
9 *Vtrum fratres Minores pro prædicanda Calenda poſsint ingredi monaſteria monialiũ.*
10 *Vtrum Epiſcopus poſsit intrare monaſteria monialium pro conſecratione & benedictione ſororis.*
11 *Vtrum perſonæ licentiatæ ad ingrediendum poſsint eſſe in clauſura finito negotio, ad quod ingrediuntur.*
12 *Vtrum ad ingrediendum ſit neceſſaria licentia in ſcriptis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſint aliquæ cenſuræ aduerſum monialium monaſteria ingredientes.

RESpondeo dicẽdo, quod ante Concilium Tridentinum aliquę fuerunt, Romanorum Pontificum cẽſuræ aduerſum monialiũ monaſteria ingredientes. Gregorius enim IX. & Eugen. IIII. excommunicationem ipſo facto incurrendam promulgarunt aduerſus eos, qui monaſteria S. Claræ ingredi præſumunt: & eandem protulit Bonifacius IX. aduerſus eos qui ingredi præſumunt monaſteria monialium ordinis Prædicatorum, & contra moniales, quæ inde exire quoquomodo præſumunt. Et Iulius II. in regula monialium Conceptionis ponit excommunicationem contra ingredientes monaſteria huius ſacræ religionis. At Concilium Tridentinum vniuerſaliter decernit loquendo de omnibus monialibus: Ingredi intra ſepta monaſterij nemini licet, ſine epiſcopi, vel ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. *ita habet cap. 25. ſeſſ. 25.*

Obſerua ſanctam ſynodum excommunicationem ipſo facto incurrendam, proponere aduerſus omnes, qui quarumcunque monialium incluſarum clauſtra ingredi præſumpſerint. Et Gregorius tertius decimus hoc ipſum confirmauit, in ſua extrauaganti incipiente, *Vbi gratiæ & indulta*, niſi cum licentia epiſcopi, vel ſuperioris legitimè conceſſa hoc ipſum attentauerint. Addens in dicta extrauaganti. *Quin etiam ſub eiſdem pœnis ipſofacto incurrẽdis prohibemus, ac interdicimus omnibus & quibuſcunq; perſonis Eccleſiaſticis & ſecularibus, ac etiam regularibus ordinum quorumcunque etiam Mendicantium, ne prætextu licentiarum ab Epiſcopis, vel ſuperioribus, quibus illas concedendi in caſibus neceſsarijs tantum ex decreto Concilij Tridentini tribuitur facultas, monaſteria ipſa monialium, pro libito, ſed pro neceſsitatibus vrgentibus duntaxat, ingredi, ne ve moniales ſub eiſdẽ pœnis illos aliter admittere præſumant, non obſtãtibus quibuſcunq;.* Hæc Gregor. Circa quæ verba obſerua primo, quod pœnæ, de quibus in hac cõſtitutione fit mẽtio, ſunt pœnæ excõmunicationis ipſo facto Papæ reſeruatæ priuationis officiorum, & inhabilitatis ad alia obtinenda. Secundo obſerua Gregorium Tertiũ decimum, nullum nõ mouere lapidẽ, ad euitãdos in monialiũ monaſteria ingreſſus nõ neceſſarios. Prohibuerat enim S. ſynodus huiuſmodi ingreſſum, abſq; ſuperioris licẽtia ſub excõmunicatione ipſo facto incurrẽda. Et ne ſuperior hac abuteretur facultate hãc licentiã ſine vrgẽti neceſsitate pro libito cõcedens, S. ſynodus hãc facultatẽ ſuperioribus limitauit, eãque nõ niſi cũ moderatione cõceſsit dicẽs: *Dare autẽ tantũ epiſcopus vel ſuperior licẽtiam debet in caſibus neceſsarijs, nec alijs vllo modo poſsunt etiam vigore*

cuiuſcunq; facultatis, vel indulti hactenus cõceſſi, vel in poſterũ cõcedendi. Sed dubitaret aliquis vlterius, quid ſi epiſcopus facultatẽ ſibi tributã excedens licentiã largiatur in caſu nõ neceſſario? Nunquid qui prætextu huius licentiæ intraret in cõſcientia tutus ſit? Nunquid hic vel aliquã incurrit cenſurã? Huic dubitationi occurrit Gregorius XIII. definiens, addendo hunc ſupra dictas cenſuras incurrere, ingrediendo ſine cauſa vrgente prætextu huiuſmodi licẽtiæ. Et ad euitandum huiuſmodi ingreſſum aliã ſimilem cenſurã addidit aduerſus moniales, quæ admittere præſumunt eos, qui virtute huius licentiæ in caſu non neceſſario intrare præſumunt. Ecce vides tres excommunicationes aduerſus ingredientes abſque licẽtia. Prima eſt Concilij Tridentini. Secunda eſt Gregorij Decimi tertij aduerſus eos qui prætextu huius licentiæ in caſu non neceſſario intrare præſumunt. Tertia eſt aduerſus moniales eoſdem admittentes.

Obſerua etiam quod moniales admittentes eos, qui prorſus abſque licentia intrant nullam ex vi extrauagantis Gregorij XIII. cenſuram incurrunt. Hæc enim Extrauagans ſolum loquitur de monialibus admittentibus eos, qui prætextu huius licentiæ intrare præſumunt. Quod patet ex dicta Extrauaganti. Poſtquam enim excommunicat eos, qui prætextu huiuſmodi licentiarum abſque vrgente neceſſitate intrare præſumũt ſubdit ſtatim, *Prohibemus etiã ſub eiſdem pœnis, ne moniales illos admittere præſumant.* Præceſſerat enim ſermo, non de quibuſcunque intrantibus, ſed de intrantibus abſque vrgenti neceſſitate, prætextu huiuſmodi licentiarum: & ad hos refertur relatiuum, illos, poſitum in verſiculo: *Prohibemus etiam*. Et ſic vult dicere Gregorius, prohibemus ſub eiſdem pœnis, ne moniales admittere præſumant eos, qui prætextu licentiæ ſuperioris abſque vrgenti neceſſitate intrare præſumunt.

Quod ſi obijcias: Longè grauius delictum eſt abſque vlla prorſus ingredi licentia, quã cum ſuperioris licentia citra vrgentem ingredi neceſſitatem: ſed moniales admittentes eos, qui cum ſuperioris licentia abſque vrgenti intrant neceſſitate, excommunicationem incurrunt: ergo & admittentes eos qui abſque vlla prorſus intrant licentia eandem incurrunt cenſuram. Antecedẽs quidẽ verum eſt: ſed conſequens nullius eſt momẽti. Excommunicationes enim cum ſint pœnales, non ſunt ampliandæ ad alium caſum, etiam ſi in eo ſit vel ſimilis, vel vrgentior ratio. Quare tametſi delictũ abſque vlla prorſus licentia ingredientium, & conſequenter monialium eos admittentium ſit longe grauius, tamen excommunicatio ad hunc caſum nequaquam extenditur. Caietanus *a* inquit, circa excommunicationem, conſiderãda eſt actio ex parte termini: ita quod excõmunicatio ſolum extenditur ad illam & nõ ad aliam actionem. Nauarrus *b* ſic ſcribit: *Perpendenda eſt actio, propter quã fertur excommunicatio: neq; enim extenditur vltra illam*. Hæc ille. Ex his ſic colligo argumentum: Sed actio monialium quæ hic excõmunicantur eſt admiſsio cum ſuperioris licentia intrãtium, ſine tamen neceſſaria cauſa: ergo admiſsio monialium admittentium eos, qui abſque vlla prorſus intrãt licentia, cum ſit alia actio huic excõmunicationi nõ ſubiacet: tametſi talis actio ſeu admiſsio ſit grauior culpa. Quod exemplo iuridico cõfirmatur. Clemens *c* V. excõmunicat moniales matrimonium cõtrahentes, & eos qui cum monialibus contrahunt: itaque vtrique excommunicantur. Excommunicat etiã ibidem religioſos & clericos in ſacris conſtitutos, matrimonium cõtrahentes. Et quamuis excõmunicetur ſæcularis vir cũ moniali cõtrahens: tamen nõ excommunicatur ſæcularis fœmina cum religioſo vel ſacerdote contrahens. Nam licet vtrobique ſit ratio excommunicationis, non eſt tamen extendenda ex æqualitate rationis. Sic annotauerũt Caietanus, *d* & Gloſſæ receptæ, dicentes, excommunicationem de vno caſu ad alium extendi nõ debere, eo quod pœnæ ſunt reſtringendæ. Et hoc confirmatur. Non enim valet argumentum à ſimili in legibus pœnalibus. Nec etiam argumentum ab identitate rationis, cum pœna imponatur ex Legislatoris voluntate. Licet enim ex recta & cogente ratione procedat, quod crimina puniantur, nulla tamen ratio cogit, vt tale aut tale crimen, hac aut illa pœna puniatur: ſed hoc ex ſola Legislatoris voluntate pendet, quæ etſi aliquam habuerit cõgruentem rationem, nõ tamen neceſſario cogentem, vt talis pœna potius, quã alia ſtatuatur. Et ſic lex pœnalis nunquã eſt extendenda

vltra

a Caiet. v. excõmunicatio in prin.

b Nauar. in man. ca. 27. nu. 51.

c In clem. 1. de conſan. & affinitat.

d Cai. v. excommunitio. c. 47. gl. recepta in clementi. 1. de conſang. & affinit.

vltra casum per legem expressum: etiamsi sit per argumentum à simili, aut à contrario sensu, nisi forte talis extēsio possit per alias iuris regulas aperte & euidenter probari, & sic reprobat noster doctissimus Castro e Abbatem dicentem, gratis & absque vlla ratione legē pœnalem, posse extendi ad similem casum, propter similitudinem rationis & connexitatem negotij. Pro nostra sententia facit quædam f Decretalis, vbi probatur quod excommunicatio lata contra dantē licentiam male faciendi non extenditur ad eum, qui prętextu huius licentiæ malefacit nisi expresse id exprimatur: & tamen grauius, aut saltem non minus graue est occidere, seu percutere, & furari, quam licentiā ad hæc facienda præstare.

e Cast. li. 1. de le. pœn. cap. 2. fo. 18 Abb. in ca. trā sanct. de const.

f c. quicūq. d sent. excō mun.

ARTICVLVS II.

Vtrum absolute moniales admittentes alios prætextu dictarum licentiarum inualidarum sint excommunicatæ,

RESpondeo dicēdo, quod Gregorius Nonus, & Eugenius Quartus, & Bonifacius Nonus vtuntur verbo, *præsumere*. Quare nō excōmunicāt omnes ingredientes, sed ingredi præsumētes, seu expræsumptione ingrediētes Sanctæ Claræ, & S. Catherinæ monasteria, requiritur ergo, ꝙ ingressus ex præsumptione fiat, vt quis hāc incurrat censuram. Simili modo Gregorius XIII. in sua extrauaganti vtitur verbo, *præsumere*, quare non excommunicat eos, qui prætextu eiusmodi licentiarum citra vrgētem necessitatē intrāt, sed eos qui sic intrare præsumunt. Nec excommunicat moniales omnes eos admittētes, qui prætextu pręfatarum licentiarum citra vrgentē necessitatem intrant, sed eas dumtaxat moniales, quæ præfatos admittere præsumunt, & quidem quantum ad monasteria Sanctæ Catherinæ attinet, sic annotauit a Caietanus. Postquam enim inter septem casus excommunicationi subiacētes hunc casum recēsuit ait, *Aduerte, ꝙ ingressus monasteriorū dolū & præsūptionē requirit, nā in excōmunicatione, vbi in monasteria monialiū ordinis Prædicatorū prohibetur ingressꝰ, ponitur verbū præsumere*. Hæc ille. Idē omnino est dicendū de quibuscunq; monasterijs, vbi Pōtifices ingressum sub excōmunicatione prohibētes verbo præsumere vtūtur, vt tradit Nauarrus, præfatam Gregorij Tertijdecimi Extrauagantem exponens, quæ etiam verbo, *præsumant*, vtitur. Inquit enim. Ponderandum est verbum, *præsumant* per quod videtur, quod intrantes, vel moniales eos admittentes ante notitiam huius legis, vel post eam per illius obliuionē aut incogitantiam, aut animi simplicitatem non incurrant præfatam excommunicationem. Quia lex aliquid præsumēti facere pœnam imponens non includit id facientem per obliuionem, inaduertentiam, vel simplicitatem sine dolo, iuxta doctrinam singularem & communiter receptam Cardinalis. b Et idem Nauarrus c inquit, quod cum Papa in Bulla cœnæ Domini excommunicat absoluere præsumentes contra prohibitionem prædictæ Bullæ ab excommunicatione absoluens animi simplicitate hanc censuram non incurreret.

a Caie. in Sūma. v. excōmun. c. 81.

b Cardin. in clem. 1. q. 38 de priuileg.

c Nau. c. 27. n. 74.

Obserua tamen, quod Iulius II. respectu monasteriorum Conceptionis, & Cōcilium Tridentinum respectu monasteriorum monialium quoruncunque ordinum, cum omnes ingredientes excōmunicant verbo, *præsumere*, nō vtuntur. Circa quod dubia duo proponūtur. Primū dubiū est, an ingredientes monasteria monialiū ex quasi inuincibili cēsuræ ignorantia, quādo quidē vidēt ea alicubi superioribus scientibus, & nō impediētibus liberū habere ingressum pręfatā incurrant censurā. Ad quod respondeo, nullā incurrere censuram. Ita tenet Syluester. d Postquā enim excōmunicationē citauit cōtra ingrediētes monasteria S. Claræ, & S. Catherinæ, addit: *Nota secundū Archidiaconū, quod vbi sentētiæ huiusmodi nunquā vel quasi nunquā promulgantur, si quis ignoranter ex probabili ignorantia, & sine mala intentione intraret, excommunicationem non incurreret, cum sit ignorantia quasi inuincibilis. Et hoc colligitur ex mente Diui Thomæ*. Hæc ille. Idem tenent Beatus Antoninus, e & Angelus, & clypeus monialium. Quod & hac ratione probatur, Iste habet ignorantiam à peccato mortali excusantem, ergo & excusantem ab excommunicatione, quæ mortale peccatū præsupponit, & non nisi propter mortalem culpam infligitur.

d Sylu. v. excommuni. 7. §. 87.

e Anto. 3. p. n. 25. cap. 7. Ang. v. excōm. 7. cas. 47. Clypeꝰ mon. cōc. 4

Secundum dubium est. Quod si sciens, & censu

cenſuram & ſeruari ſolitam bona fide ingrediatur ex aliqua apparenti quanuis inſufficienti ratione, exiſtimans iuſtam ſe habere ingrediendi cauſam, & in illo particulari caſu ingredi ſibi licere, habens in corde quod ſi ſciret huiuſmodi ingreſſum eſſe peccatum, aut cauſam inſufficientem nullo modo ingrederetur, nunquid & hic excommunicationem incurrit, an vero ab ea excuſatur? Reſpondetur, quod tales ſic ingredientes à mortali culpa excuſantur. Ad hoc enim quod bonam habens fidem à mortali excuſetur tranſgreſsione, ſufficit cauſa rationabilis vera, vel bona fide exiſtimata vera, ſed iſti bona fide ingredientes habent ingrediendi rationabilem cauſam, vel veram, vel exiſtimatam, veram, ergo à mortali culpa excuſantur & conſequenter ab excõmunicatione, quæ non niſi prolethali culpa infligitur. Ita tenet Nauarrus *a* dicens quod qui intrat monaſteria Sanctæ Claræ, & Sanctæ Catherinæ de Senis ductus ignorãtia iuſta, vel qua ſi iuſta excommunicationẽ à Romanis Põtificibus latam nõ incurrit neque qui ſciẽs ingreditur, ſed perſuaſus cauſam, ob quam ingreditur eſſe iuſtam. Hæc ille.

a Nau. c. 27. n. 109.

ARTICVLVS. III.

In quas pœnas incurrunt ingredientes monaſteria monacharum prætextu licentiarũ reuocatarum, & in quas incurrant Abbatiſſæ prætextu dictarũ licentiarum admittentes.

REſpondeo dicẽdo q̃ Gregorius Tertius decimus in Bulla, quę incipit, *Vbi gratiæ & indulta*, Data Romæ apud Diuũ Petrũ, anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo quinto, Idibus Iulij, põtificatus ſui anno quarto ait, *Autoritate præſentiũ reuocamus, & abolemus omnes, & quaſcunq; licentias ac facultates ingrediendi monaſteria domos, & loca monialium quarumuis ordinum, quibuſuis etiã Comitiſſis & Marchioniſſis Ducibus, & alijs cuiuſcunq; ſtatus, & conditionis mulieribus conceſſas. Ac etiam omnes & quaſcunque licentias ingrediendi monaſteria, domus & loca ipſarum ſanctimonialium, quibuſcunque viris etiã eiuſdẽ ſtatus & dignitatis, tã á prædeceſſoribus noſtris, quam etiã à nobis & à Sedis Apoſtolicæ legatis, aut alijs ex quibuſuis quantumuis vrgentibus cauſis ſub quibuſcunque tenoribus, & cæt. Caſſamus & annullamus literas deſuperconſectas & proceſſus habitos per eaſdem, inhibentes eiſdẽ, qui illas obtinuerint, ſub excomunicationis pœna ipſo facto incurrenda ſuper qua à nemine, niſi á Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo) abſolutionis beneficiũ poßit impartiri, ne ipſarum literarũ prætextu monaſteria huiuſmodi ingredi audeant.*

Hæc Sũmus Pontifex, & cũ iam præfatas licentias reuocaret, & pœnã excõmunicationis cõtra ingrediẽtes prætextu dictarũ licẽtiarum reuocatarũ protulerit, ſubdit dicens.

Abbatiſſis vero, necnõ Abbatibus & cõuentibus ac alijs monaſteriorũ vtriuſque ſexus ſuperioribus & prioribus & perſonis, quocunque nomine vocentur diſtricte præcipimus ſub eadem excommunicationis pœna, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum ſuorum ac inhabilitatis ad illa & alia in poſterum obtinenda, ne in monaſteria domus & loca quæcunque prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant vel permittant.

Circa quam Extrauagantem eſt notandum primo, quod licet Gregorius Tertius decimus prohibuerit ingreſſum virorum, vel mulierum in monaſteria monialium, ita vt ingredientes pœnam excommunicationis ipſofacto Sedi Apoſtolicæ reſeruatam, nec non priuationis dignitatum beneficiorum & officiorũ ſuorum ac inhabilitatis ad illa & alia in poſterũ obtinẽda, Abbatiſsis nec non Abbatibus, conuentibus, ac alijs monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus, & priori

prioribus,& perſonis quocunque nomine vocentur,quamcunque prætextu huiuſmodi licentiarum facultatem ingredi facientibus & permittentibus. Non tamen generaliter loquitur Summus Pontifex. Primo, quia non imponit dictas pœnas monachis & monialibus ſingulis priuatim dictas perſonas ad dicta monaſteria admittentibus, ſed Abbatibus, Abbatiſsis, præpoſitis & alijs quocunque nomine vocentur ſuperioribus, ita, quod monachæ admittentes dictas perſonas ad dicta monaſteria non incidunt in dictas pœnas,ſed tantū ſuperiores & præpoſitæ. Nec contra hoc obſtat dicta Extrauagans,ibi,*Conuentibus*, Quo verbo videntur ſignificari quæcunq; ſingulares perſonæ ipſius conuentus monialium, ad cuius clauſuram dictæ perſonæ admittuntur. Nam reſpondetur quod nomen, conuentus,non ſignificat ſingulares perſonas ipſius,iuxta tradita à Sylueſtro.*a* Adeo quod dicit Nauarrus,*b* quod ſuſpenſis priuilegijs conceſsis monaſterijs & conuentibus non ſuſpenduntur,conceſſa ſingularibus perſonis eorum,& ſic ait Calepinus,quod conuẽtus ſignificat multitudinem hominum in vnum locum congregatam,quod aliquibus locis Ciceronis probat.

a Syl. in Sũma tit. religio. 8. n. 1.

b Nau. dein dulg. not. 8. n. 1. & 14.

Dices:ergo incurrent ſupra dictas pœnas ſolum moniales in vnum cum ſua præpoſita congregatæ admittentes dictas perſonas ad dictam clauſuram : & ſic omnis conuentus remanebit excõmunicatus, & in alias pœnas incurret. Ad quod reſpondeo,quod nomine conuentus in hac Extrauaganti non venit multitudo monialium in vnum congregata,ſed tantum Abbates, & huius conuentus maiores culpabiles in dicta permiſsione inuentæ iuxta illa quæ tradit quædam gloſſa *c* ſingularis per textum ibi:& inſpecie tradunt Doctores cõmuniter cum Archidiacono.*d* Et quod hic loquatur non de perſonis particularibus patet primo ex contextu verborum.

c Glo. in d. ca. §. in vniuerſitatẽ. v. culpabilis

d Archi. in c. deliberatione de offi delega. li. 6.

Abbatiſsis vero, necnon Abbatibus cõuentibus, ac alijs monaſteriorũ vtriuſque ſexus ſuperioribus & prioribus, & perſonis quocunque nomine vocentur, In quo contextu nulla de ſingũlaribus perſonis fit mentio. Licet enim dicat,& perſonis,ex addito tamẽ ibi, *Quocunq; nomine vocentur,* Denotatur nõ loqui de perſonis priuatis ipſorum monaſteriorum:hæ enim fratres & moniales communiter appellantur. Loquitur igitur de prælatis & Abbatiſsis, quæ in monaſterijs virorum & mulierum diuerſa nomina ſortiuntur qui vocantur Abbates prouinciales,magiſtri,guardiani,priores,miniſtri,rectores,præpoſiti,præſidẽtes. Abbatiſſæ,& prioriſſæ. Denique ſententia excommunicationis & aliæ pœnæ contra ſupra dicta facientes non tendunt niſi contra prælatos,& prælatas & alias ſuperiores iſthæc facientes. Verũ eſt tamen,quod pœna excommunicationis ipſo facto infligitur contra ſingulares perſonas præſumptuoſe ſine licentia legitima id ipſum perpetrantes ex decreto Concilij Tridentini, & ex alijs bullis Summorum Pontificum,de quibus ſupra fecimus mentionem.

Obſerua deinde, videri,quod non incurrunt dicti Abbates & Abbatiſſæ dictas pœnas,facientes,vel permittentes,ingredi mulieres prætextu licentiarum reuocatarum, ſed tantum facientes ingredi viros,vt patet ex Bulla ibi. *Quẽcunque prætextu huiuſmodi licentiarũ*. Si enim vellet Summus Pontifex prohibere ſub dictis pœnis prædictũ ingreſſum,etiam mulierum,non dixiſſet tantum; *quemcunque*, ſed addidiſſet, *quamcunque* in nomine fœminino,vt ſexum maſculinũ,& fœmininum comprehenderet. Quod confirmatur ex traditis à Geminiano, *e* & ab alijs citatis ab Antonio Gabriele dicentibus quod in pœnalibus & correctorijs maſculinum non includit fœmininum. At contrariam opinionem,imo quod etiam in his maſculinum includat fœmininũ tenẽt multi relati à Tiraquello *f* & à Menochio putãtibus hanc eſſe veriorem,ſecundum quam etiam ſi nomen quemcunque,hic poſitum ſit maſculinum,neceſſe eſt,vt dicamus comprehendere fœmininum.

e Gemin. in c. ingenera. in. 3. caſu de elect. lib. 6. Anto. Gab. l. cõmu. opini. tit. deuerbor. ſignific. con. 6. n. 17 & ſeq.

f Tira. de retract. cõſangui. §. 1. glo 9. n. 121. Menoc. de adipiſcen. poſſ. remed. 4. n. 61. 62. & 63.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſint aliqui caſus, in quibus licet ingredi monaſteria monialium ſine timore excommunicationis.

REſpondeo dicẽdo,quod multi ſunt caſus relicti arbitrio prudẽtis ſuperioris,de quibus iam diximus in ſuperioribus.Nũc autẽ libuit proponere in præſentiarum aliquos caſus ordinarios,in quibus talis ingreſſus,eſt licitus.

Primus est quod, *Confessori seu vicario monialiũ licet ingredi monasteria monialiũ Sanctæ Claræ, quãdo aliqua soror vel monialis tanta fuerit infirmitate detẽta, quod ad locutoriũ cõmode venire nõ potest, & habet necessitatẽ cõfiteri vel Domini corpus, vel alia recipere sacramẽta. Ita tamen quod exhibiturus huiusmodi sacramẽta, alba, & stola & manipulo cũ duobus idoneis & religiosis socijs, vel vno ad minus alba vel saltẽ superpelliceo vestitus ingrediãtur ac morẽtur induti, & audita cõfessione, vel alio tradito sacramẽto sicut ingressi fuerint sic egrediãtur induti nec morã faciant ibi lõgiorẽ. Caueãt tamẽ, vt quãdiu intra monasteria fuerint nullatenus separẽtur ad inuicẽ, quin simul per mutuo possint libere se videre.* Ita Vrbanus Papa in regula *a* S. Claræ. Circa quẽ casũ primo aduertẽdũ est, quod socius debet esse clericus & nõ laicus, vt expresse habetur in bulla quadã Gregorij Noni. Cuius tenor est in libro *b* Monumẽta ordinũ, & ita etiã habetur in bulla Vrbani Papæ Quarti cum dicitur, quod, *Socius intret indutus alba adminus.* Et tale indumẽtũ solũ cõpetit clericis, & adhuc in sacris ordinibus constitutis.

a Regul. S. Claræ. c. 7.

b In 1. imp. fol. 48. & in 2. fo. 131, cõcel. 295.

Consuetudo autem est in contrariũ, quia neque socij vbique sunt clerici, neq; ingrediuntur induti. An vero ista consuetudo sit bona, dicit Clypeus monialium, quod aliorum sit iudicium. Sed ego credo, quod licet esset melius, vt conditiones seruẽtur ab Vrbano Quarto, & à Gregorio Nono, & à cõstitutionibus Toletanis idipsum determinãtibus, consuetudo tamen in contrarium puto quod excusat à peccato, quia est consuetudo scita & tolerata.

Vtrum autẽ concessio Vrbani supra dicta tãtum locum habeat in extrema necessitate, vel in articulo mortis, controuertitur.

Ad quod respondeo dicendo, quod Alexãder *c* XI. scribens generali ac prouinciali bus vicarijs ordinũ de obseruatia cõmorantibus in partibus Vltramontanis sic ait.

c Habet. in mon. tract. 1. in. 2.

Dilectis filijs salutem, & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis fecerunt dilectæ in Christo filiæ Abbatissa & moniales monasteriorum ordinis Sanctæ Claræ in partibus illis, constitutorum, quod licet per ipsarum regulam concedatur expresse, quod confessores eijdẽ per vos pro tempore deputati necessitate adueniente pro ministrandis sacramẽtis ecclesiasticis possint competenti societate comitati eorundẽ monasteriorum clausuras ingredi, Quia tamen interdum accidit, aliquas moniales ipsorum monasteriorum diutina infirmitate detineri, & quandoque per annum aut biennium ita morbo laborare, vt pro sacramentorum receptione non possint ad communem cratem accedere, spirituali propterea consolatione omnino carent, illa præsertim, qua cæteræ moniales in receptione Eucharistiæ quinto decimo die recreãtur, confessores prædicti ex eo, quod dictæ moniales non sint constitutæ in extrema necessitate, aut mortis articulo pro earũ visitatione, & sacramentorũ administratione clausuras interiores eorundẽ monasteriorũ absque conscientiæ scrupulo ingredi non audeant. Quare eædẽ Abbatissæ, & moniales nobis humiliter supplicare fecerũt, vt dignaremur spirituali cõsolationi monialiũ, præsertim infirmarũ, circa hoc paterna benignitate cõsulere. Hæc ibi, & sic Papa prouidit. Sed re vera cõfessores prædicti timore trepidauerũt vbi nõ erat timor. Quare dico quoties toti conuentui ex præcepto regulæ, vel ex alia rationabili, siue pia causa ministrantur monialibus pœnitẽtiæ & Eucharistiæ sacramenta, confessori ex præcepto regulæ licebit ingredi ad eadẽ ministranda ægrotantibus monialibus, quæ ad communem locũ, vbi hæc cæteris ministrantur, commode venire nequeũt. Imo quoties infirma dixerit se pœnitentiæ salutari sacramento indigere Quod verum est, nullo expectato mortis periculo, aut necessitate extrema.

Hæc assertio probatur primo iure canonico, *d* vbi dicitur. Cũ infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proueniat dicente domino Languido, quẽ sanauerat. Vade & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi cõtingat, præsenti decreto statuimus, & districte præcipimus medicis corporũ, vt cũ eos contigerit ad infirmos vocari, ipsos ante omnia moneãt, & inducãt, vt medicos aduocẽt animarũ & postquã fuerit infirmo de spirituali salute, puisũ ad corporalis medicinę remediũ salubri[us] procedatur, cũ cessãte cau-

d c. cũ infirmitas d pœni. & remiſ

te cauſa,ceſſet effectus.Siquis autem aliorũ huius conſtitutionis tranſgreſſor extiterit ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur. Quam conſtitutionem Pius Quintus Romæ apud Sanctũ Petrum ſub annulo piſcatoris die octaua Martij,anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto,põtificatus ſui anno primo innouauit contra medicos in hocdelicientes alijs grauioribus pœnis procedẽs. Declarãdo,quod ſint perpetuo infames,& gradu medicinæ,quo inſigniti erãt omnino priuentur,& à collegio ſeu vniuerſitate medicorum eijciantur,ac pœna etiam pecuniaria arbitrio ordinariorum, vbi deliquerint multentur.Ergo ſumma fatuitas eſſet aſſerere,quod monialis infirma medicum animarum,niſi in extrema neceſsitate & in periculo mortis conſtituta confeſſorem accerſere non deberet.Eadẽ aſſertio omnino probatur ex prima regula *a* Sanctæ Claræ. Quæ poſtquã expreſſiſſet,quotiesin anno moniales pœnitentiæ & Euchariſtiæ ſacramẽta recipere debeãt,tacite reſpõdet dubio.Poterat enim quis dubitare,nunquid infirmę moniales quæ ad cratẽ accedere nequeunt,ſint priuandæ hoc mnuere cõmunionũ, inquit, *Pro communicandis infirmis ſororibus,Capellanis intus liceat celebrare*. Hæc ibi,& tamen certũ eſt,quod cõmunionẽ cõfeſsio præcedere debet.Obſerua regulam,nõ dicere pro cõmunicãdis infirmis,in periculo mortis cõſtitutis,nec dicit,pro cõferẽdo viaticũ.Sed quid ait. *Pro communicandis infirmis licet ingredi*, & in alia parte eiuſdem regulæ, *b* Sic legimus, *Pro confeßione infirmarum,quæ ad locutorium ire non poſſunt,ac pro communicandis eiſdem liceat capellano introire*. Obſerua verba, *Ad locutorium ire non poſſunt*, Vt hinc diſcas regulam,hoc ſolũ requirere ad licitum ingreſſum pro confeſsione & communione infirmarũ. Idem probatur ex alia parte regulæ *c* ſecundæ Sanctæ Claræ. Vbi poſtquam expreſſum eſſet,quoties in anno moniales pœnitentiæ & Euchariſtiæ ſacramenta recipere debeant,ſubditur. *Si tamen aliqua ſoror tanta fuerit corporis infirmitate detenta,quod ad locutorium commode venire non poßit,& neceßitatem habuerit confiteri, vel dominici corporis accipere ſacramentum, ingrediatur capellanus*. Obſerua ad licitum ingreſſum regulam,nihil aliud exigere,quã quod infirma ad locutorium,ſeu cratem cõ mode venire non poſsit,& confirmatur ex alia parte eiuſdẽ regulæ.*d* Hoc ab omnibus firmiter obſeruatur, *Vt quando de confeßione infirma aliqua ſacerdoti fuerit loquutura admittatur: non loquatur,niſi cũ duabus non longe ſedẽtibus,quæ cõfitẽtẽ & confeſſorẽ videre poßint*. Hæc ibi. Reuera pro moniali in periculo mortis ſeu extrema neceſsitate conſtituta abũdãs & ſuperflua eſſet cuſtodia. Verũ tñ neceſsaria eſt pro confeſſore ingrediẽte cira hanc infirmæ monialis neceſsitatẽ,& ratione cõfirmatur. Si enim medico corporali ceſſante præfato mortis periculo ingredi licet,cur nõ&medico ſpirituali idẽ licebit? Nec enim eſt afflictis dãda afflictio.Eſſet autẽ ſumma afflictio ſi infirmæ moniales eiuſmodi ſacris ſacramẽtis ad medelã & refectionẽ animarũ inſtitutis priuarentur,quo tẽpore cæteris monialibus præſtantur. Præterea ſæpe ſæpius medici exiſtimant,morbũ non eſſe lethalem aut periculoſum,& falluntur. Ergo ſi ante mortis periculum iam cognitũ cõfeſſori ingredi non liceret, proculdubio moniales non raro abſque ſacramẽtis decederent.Ex dictis infertur,quod quanuis cõceſsio Alexandri Sexti non eſſet neceſsaria Sũmi tamen Pontifices ſolent annuere eiuſmodi petitionibus ad ſedandos ſcrupulos timoratarum mentium,& ſic reſpectu earum eſt vtilis & neceſsaria.

Dubitatur præterea circa prædictũ primũ caſũ,an vicarius monialiũ poſsit intrare cũ ſocio ad celebrãdũ in infirmaria,vt infirma monialis recipiat Euchariſtiã,quãuis nõ ſit per modũ viatici. Huic dubio reſpondetur quod in omnibus feſtiuitatibus,in quibus religioſæ tenẽtur ſecundũ regulam cõmunicare,poteſt vicarius cũ ſocio ingredi,abſq; vllo ſcrupulo conſcientiæ ad celebrãdũ,vt infirma cõmunicet.Et ratio eſt:quia in prima regula S. Claræ,quæ eſt ſtrictiſsimæ clauſuræ datur facultas cõfeſſori,vt poſsit intrare pro infirmis cõmunicandis. Sed cõmunicatio fidelium,moraliter loquẽdo,eſt annexa celebrationi:ergo ex eo quod datur facultas ad cõmunicandũ datur ad celebrandũ. Idem conſtat ex ſecunda regula,e S. Claræ & hoc cõfirmatur ex vſu & cõſuetudine in omnibus religionibus. Et Leo *f* Decimus *Conceſsit quod quãdo moniales Sanctæ Claræ infirmãtur,taliter q̃ nõ poſsũt ad cratẽ venire ad audiẽdã miſsã,poſſet illo tẽpore ſacerdos cõfeſſor earũ vel plãtus ſuperior introire clauſurã, in in firma*

a Cap.3.

b Cap.12.

c Cap.7.

d Cap.12.

e Cap.7.

f Suppl. fo. 93. conceſ. 290.

firmariã & monaſteriũ ad celebrãdũ ne talesmoniales remaneãt ſine miſſa, dũmodo ſacerdos ad nulla alia loca, quã ad altare diuertat, neq; moretur, niſi tãto tẽpore, quãto indiget ad celebrandũ neq; loquatur, niſi quantum opus eſt in miſſa.

Nec obſtat cõſtitutio generalis Toletana noſtræ ſacræ religionis: in qua dicitur quod nõ poſsint intrare vicarij in monaſteria monialium ad celebrandum in choro, neque in eccleſia interiori. Nam reſpondetur quod ſolũ ibi prohibetur ingreſſus ad celebrãdũ in choro, & in eccleſia interiori, at nõ prohibetur celebratio in infirmaria cum neceſsitas occurrit.

Nec obſtat dicere, quod ſumptio corporis Dominici poteſt optime fieri abſq; hoc quod vicarius celebret interius: ergo ex hoc quod datur facultas ad communicãdum in firmam, nõ datur ad celebrandum intra. Nã reſpondetur, quod nõ poteſt commode cõmunicare niſi celebret intra: quod patebit ex infra dicendis. Neq; me latet quod inno ſtra ſacra religione regularis obſeruãtiæ cõtrarium ſeruatur ſic præcipiẽtibus patribus generalibus dicentibus per quandam conſtitutionem Pontificalem hoc determinari. Hæc enim conſtitutio non inuenitur, & de ea tãtũ vt ſuſpicor fides habetur ex auditu Et in re tanti momenti & tantæ charitatis in dubitata & expreſſa notitia debet haberi: quia ſicut non eſt admittenda facile legum correctio: ita nõ debemus facile admittere priuilegiorum correctionem & abrogationẽ. Præcipue, quia ſicut ego accepi ab his, qui huius rei habent experimentum nõ poteſt decenter ipſa Euchariſtia deferri in infirmariã ſine eo quod miſſa in ipſa celebretur Nã ſacerdos celebrãdo in eccleſia reponit Euchariſtiam in quadam capſa, & defert ad cratem vbi ipſam ponit in loco ad hoc ordinato, & ea relicta ſæpe ſæpius veſtitus veſtibus ſacerdotalibus exit ab Eccleſia & per plateam recurrit ad portam cõmunẽ clauſuræ. Ipſamque ingrediens ad locum vbi eſt Euchariſtia collocata pergit & cum ipſa ad infirmariam progreditur. Videtis has tã varias ſtationes, ad quid, ad clauſuram ſeruandam? Minime, quia iam ſacerdos cum ſocio clauſuram ingreditur ad cõmunicandum in firmam. Ad decẽtius cõmunicandum infirmam? Minime, vt patet. Ex diſcurſu habito decẽtius multo videtur, vt miſſa in altari infirmariæ aut in oratorio eius celebretur, vt infirma cõmunicet, & ſimul miſſam audiat & cõſolationem nõ mediocrem ex eius auditione recipiat. Inueni enim ego inquodã S. Claræ cœnobio monialem viginti annos in infirmitate habentem, quæ ſacrũ permultos annos propter obſeruantiam rigoris ſupradicti minime audierat: de qua maxime dolui. Verũ eſt tamẽ quod ſi ſedes Apoſtolica contrariũ determinauit id debet ſeruari, imo decentius eſſe credendum eſt. Atad manus meas talis determinatio non peruenit, nec patres ordinis eam habent.

Dubitatur denique circa prædictum caſum. Vtrum pro renouatione ſacraméti Euchariſtiæ poſsint intrare clauſuram.

Reſpondeo dicendo, quod Clemens ſeptimus, vt habetur in cõpendio mẽdicantium *Conceſsit, quod moniales ſub obedientia miniſtri generalis fratrum Minorum exiſtentes poſsint in eccleſia interiori in loco decenti habere Euchariſtiam ſicut habent in exteriori.*

Hæc ibi. Vides Clementem concedentem Quod monialibus liceat habere ſacram Euchariſtiam ſimul in duobus locis, & in eccleſia interiori, hoc eſt, in choro & in eccleſia publica. Pro cuius conceſsionis explicatione obſerua, quod moniales altero ex duob⁹ modis hac conceſsione vtebãtur. In quibuſdam enim monaſterijs, Sanctiſsimum Chriſti corpus vtrobiq; & in choro, & in publica eccleſia cõſeruabatur, & hoc eſt decẽs & piũ. Et hac ratione à Clemẽte Septimo eſt pro monialium conſolatione cõceſſum, neque eſt hodie reuocatum. Inalijs autem cõuentibus ſeruabatur tantum, intra chorum, & non in eccleſia publica. Quod quidẽ indecens erat, propter ſeculares homines, qui cũ eccleſiã ingrederentur, exiſtimantes ibidem eſſe ſacramentum reuerentiam faciebant, & adorationẽ ſanctiſsimo Chriſti corpori debitam. Videns autem ſancta a Synodus Tridentina, indecens eſſe, quod hoc ſecundo modo Chriſti corpus conſeruaretur hoc eſt intra chorum, & non in eccleſia publica illud prohibuit, vbi ſic legimus. *Quod ſanctiſsimũ Chriſti corpus intra chorum vel ſepta monaſterij, & nõ in publica eccleſia cõſeruetur prohibet ſancta Synodus, nõ obſtante quocunq; indulto aut priuilegio.* Hæc ibi. Ecce vides id duntaxat Concilium prohibuiſſe, quod ſanctiſsimum Chriſti corpus intra chorum & non in publica eccleſia conſeruetur. Ergo qui illum conſeruat, intra chorum, & ſimul in publica eccleſia non violat hanc inhibitionem. Sed iuxta propoſitum in titulo quæ

a Con. Triſ. ſeſ. 25. c. 10. de regul.

lo quæſtionis, dubitatur, vtrum capellano ad conſecrandum, ſeu renouandum ſacramentum opportuno tempore virtute huius conceſsionis Clementis Septimi ingredi liceat, & quidem pars affimatiua videtur vera. Ex quo enim Clemens conceſsit ſacramentum habere in eccleſia interiori, conſequenter viſus eſt concedere, quidquid neceſſarium eſt ad eius conſeruationem, ſeu renouationem, ſed ingreſſus ad illud renouandū, neceſſarius eſt. Nec enim capellanus, niſi ingrediens illud renouare valet: ergo adhūc effectum fas eſt ingredi. Ante Concilium Tridentinum hac vna ratione ducti quæ efficax ac concludens videbatur, confeſſores ad renouandum intrabant. Verum poſt prædictum Concilium debilis eſt hæc ratio atque inefficax, quando quidem per feneſtrā quę cū debita clauſura & reuerētia, eſt in eccleſia exteriori, ſanctiſsimum ſacramentum decenter renouatur. Quo fit, vt ad eius renouationem confeſſoribus ingreſſus non ſit neceſſarius, & conſequenter neque licitus, & ſic hodie in his Hiſpaniarum partibus in noſtra religione fit renouatio per feneſtrā ſupra dictam.

Secundus caſus eſt, quando monialis vult exhalare ſpiritum. Nam tunc poteſt intrare vicarius ad commendandam animam ſororis decedentis, prout ordinat Vrbanus IIII. in dicta regula, *a* & habetur in cōſtitutionibus Toletanis.

a c.7.ordin. Tolet.ca.10 prōmonial.

Tertius caſus eſt in die funeris. Nam ad exequias celebrandas ſuper ſepulturam poterit vicarius intrare, cum duobus ſocijs, & ſi fuerit viſum Abbatiſſæ, & cōuentui conuenire, poterunt intrare pluſquā duo ſocij, Nam licet Clypeus *b* monialiū, dicat, quod non, conſuetudo tamen eſt, in contrarium, intrandi plures, quæ excuſat ab excommunicatione. Nam ſi plures ſint neceſſaria iudicio Abbatiſſæ, & conuentus in die funeris propter imbecillitatem ſororū, quia nō ſunt aptæ ad deferendam defunctam, neq, ad extrahendam & collocādam in ſepultura, ego non inuenio cauſam ſufficiētē, quare huic neceſsitati non poſsit per Abbatiſſam & cōuentum prouideri: cum ratio concedendi, quod intrent duo, quæ eſt imbecillitas monialium, currat propluribus. Imo in prima regula *c* Sanctæ Claræ non limitantur perſonæ, ſed relinquuntur, ad arbitrium Abbatiſſæ, non ſolum quoad numerum, ſed etiā quoad qualitatem videlicet an debeant eſſe religioſi, aut ſeculares. Sed cum ibidē regula dicat, quod debent eſſe idonei, credo, quod debent eſſe intrantes religioſi, & nō ſeculares. Tum propter decretum Concilij dicentis, quod ſuperiores in caſibus neceſſarijs poſſunt licentiam præſtare. Atque adeo, ſi licentia prouincialis poſsit haberi ab eo eſt neceſſario petenda licentia, ſin minus cum licentia Guardiani poſſunt religioſi neceſſarij ad exequias intrare & ſepulturam. Nam in eo caſu Guardianus eſt præſumptus commiſſarius prouincialis. Prohoc autem notandum eſt quoddam viuæ vocis oraculum Pauli III. cuius tenorē in præſentiarum refero.

b Clypeꝰ in Enchir. fol. 136. p. 2. caſ. 3.

c Cap. vlt.

Franciſcus miſeratione diuina S. Crucis in Hieruſalem. S. R. E. presbyter Cardinalis de Quiñones vniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem in Domino ſempiternam, Hodie ſanctiſsimus in Chriſto Pater & Dñs noſter Paulus diuina prouidentia Papa Tertius, ſupplicationibus noſtris per nos exparte dilecti fratris Franciſci Caſtelli procuratoris ordinis Minorum obſeruantiæ porrectis inclinatus, intelligens quod aliquæ moniales fratribus minoribus de obſeruantia ſubditæ habent facultatem à ſede Apoſtolica incipiendi ieiunium aduentus Dñi à feſto S. Andreæ contra ritum & conſuetudinem aliorum Monaſteriorum dicti ordinis, vt conformitas in omnibus ſeruetur & eorum fragilitati naturali conſulatur, omnibus & ſingulis Monialibus etiam S. Claræ prædictis, vt à dicto feſto S. Andreæ ieiunium aduentus prædictum non obſtante eadem regula acquibuſcunque alijs ſtatutis & cō ſuetudinibus eas obligātibus accedēte tamen earū prælatorum arbitrio inchoare.

Item cum conſuetudo in aliquibus locis Hiſpaniæ inoleuerit quod cum aliquas Moniales ab humanis diſcedere contigerit ſex fratres ingredi & intrare ſolent monaſterium ad eas ſepeliendum, & de eo nōnulli fratres conſcientiam formant, vt decætero abſque aliquo ſcrupulo conſcientiæ, clauſtrum dicti Monaſterij intrare, huiuſmodique munere fungi poſsint & valeant per ſuum viuæ vocis oraculum nobis de ſuper factum autoritate Apoſtolica diſpenſauit conceſsit & indulſit. Inquorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium præmiſſorum præſentes manu noſtra ſubſcriptas per ſecretarium noſtrum fieri & ſubſcribi, ac ſigilli quo in ſimilibus vtimur iuſsimus & fecimus appenſione comuniri. Dat. Romæ apud Campum Martium in ædibus noſtræ ſolitæ reſidentiæ ſub anno

à Natiuitate Domini Milleſimo quingẽteſimo trigeſimo ſexto indictione nona, die vero 20. Meſis Martij Pontificatus ſanctiſſimi D. N. P. anno 2.

Et aduertendum, quod poſſunt intrare religioſi, quando perſona ſecularis eſt ſepeliẽda intra clauſuram, vt ſæpe ſolet contingere. Tum quia Vrbanus, nõ dicit ſolũ, quod poſsint ingredi ad ſepeliendã monialẽ, ſed abſolute dicit, ſolum quod poſſunt ingredi ad obſequias. Tũ, quia ratio imbecillitatis monialium non potentium deferre defunctam, etiam militat in hoc caſu. Et ſic vſu cõpertum eſt poſſe vicarium monialium cum ſocijs neceſſarijs ingredi in hoc caſu.

Quartus caſus eſt: Ad aperiendam ſepulturam, ſeu poſt modum coaptandam, ſi Abbatiſſæ & conuentui viſum fuerit, poterit vicarius, cũ duobus ſocijs, vel vno intrare. Hi quatuor caſus continentur in ſeptimo capitulo ſecundæ regulæ Sanctæ Claræ, & in conſtitutionibus, & non ſolum ſunt intelligendi pro ſolis monialibus Sanctæ Claræ, ſed etiam pro quibuſcũque alijs religioſis.

Quintus caſus eſt, *Quod fratres Minores deputati obſequijs monaſteriorũ, monialiũ, S. Claræ, habẽt liberã ingrediẽdi facultatẽ pro exercẽdo monaſteriorũ ipſorũ opere, quod cõmode extra monaſteriũ fieri nõ poteſt.* Ita cõceſsit [a] Gregorius Nonus. Aduertẽdũ, quod hoc habet locũ in quo cunq; opere ædificij, reſarcimẽti aut plantationis arborũ, aut cuiuſcũq; alterius rei, ſeu operis intra monaſteriũ faciẽdi quod extra, vel ab extra non poteſt commode fieri, aut ſi opus eſt induſtria ſeu adiutorio. Ita quod ipſæ monachæ per ſe ſine tali adiutorio, vel induſtria, aut opere nequeũt aut neſcirent commodè facere. Quia ſi fratres deputati ſeruitio earum poſſent & ſcirẽt facere æque bene, vt ſeculares, vel ſi ſunt ad id neceſſarij cũ ipſis ſecularib⁹ ita quod ab extra non poſſent id commode facere: tunc prædicti fratres deputati, & non alij, poſſent intrare ad prædicta. Quia ſine vlla exceptione Gregorius IX. conformiter ad regulam ipſarum, id conceſsit ſolum præfatis deputatis fratribus, vt pro quocunque opere, quod commode, &c. Ita Corduba, [b] in additionibus ad compendium, quæ conceſsio fuit neceſſaria. Nam licet Vrbanus Quartus, id generaliter omnibus Chriſtianis conceſſerit, ipſius tamen conceſsio non ſeruiebat pro fratribus Minoribus pro quibus ex regula noſtra requiritur licentia ſpecialis Papæ, & aduertendum, quod Gregorius Nonus ſolum hoc concedit pro præfatis fratribus deputatis, & ideo tales & non alij poſſent æque bene, vt ſeculares ingredi quoties opus fuerit, prout dicit Collector, & ſequitur Corduba.

Aduertendum etiam, quod laborantes in monaſterijs Sanctæ Claræ poſſũt ibi comedere in loco honeſto, prout conceſsit Syxtus [c] Quartus, & habetur in Monumentis ordinum, & tradit Corduba.

Sextus caſus eſt, quod medicus cauſa multum grauis infirmitatis, vel minutor, cũ neceſsitas exegerit, poſſunt ingredi. Qui tamen, non abſque duobus ſocijs de familia monaſterij debẽt introduci, neque ad inuicem intra monaſterium ſeparentur. Ita Vrbanus Quartus in dicta regula.

Circa quem caſum eſt notanda cõceſsio Syxti [d] Quarti. *Qua cõceſsit, quod ſorores S. Clarã nõ teneantur intromittere aliquẽ de ſeruitoribus ſuis, quãdo medicus intrat clauſurã, ſed ſufficit, quod tribus vel quatuor monialibus deantiquioribus aſſocietur.*

Aduentendum etiam, quod ad hoc, quod medicus poſsit intrare monaſteria monialium, non requiritur, quod ſit Doctor, neq; quod ſit medicus conuentuatus, aut graduatus. Quia quanuis non ſit conuentuatus aut graduatus, medicus tamen eſt, qui non dicitur à dignitate ſed à medẽdo. Ita Bartolus, [e] quem ſequitur Sylueſter.

Aduertendum etiam, quod ad hoc quod minutor poſsit ingredi oportet quod prius per medicum determinetur, expedire, aut neceſſarium fore, & hoc debet fieri præmiſſo conſenſu Abbatiſſæ.

Septimus caſus eſt, in quo licitus eſt ingreſſus, ſcilicet, occaſione incendij, vel ruinæ, vel alterius periculi, vel diſpẽdi, vel pro tollenda violentia aliquorum monaſteriorum, ſeu perſonarum, & quale debeat eſſe periculum, aut diſpendium, ratione cuius licet ingredi clauſurã determinari debet arbitrio Abbatiſſæ, & diſcretarũ cõuẽtus. Ita Collector [f] priuilegiorum Mendicantium.

Nec

[a] Habet. in 1. mon. ord. in. 1. imp. f. 48. & in. 2. fo. 131. cõce. 295.

[b] Cordu in addit. ad cõpend. ſuper hũc caſum.

[c] In. 1. imp. fo. 63. & in 2. fo. 67. cõceſſi. 120. & trad. Cord. in addit ad iſtũ caſum.

[d] Habet. in 1. imp. f. 61. & in. 2. fol. 67. cõc. 221.

[e] Bart. in l. ſciẽdũ. ff. de ædilit edict Sylu. v. medicus. n. 1.

[f] Tit. ingredi monaſte. monialium

Nec his obſtat Conc. o Trid. determinãs, quod tãtum debeat dare licentiã Epiſcopus in caſibus neceſſarijs. Ex quibus verbis, ibi, *in caſibus neceſſarijs*, colligitur, quod arbitrari qui caſus ſint neceſſarij, pertinet non ad Abbatiſſam, ſed ad ipſos ſuperiores. Nã reſpondetur, quod cõcilium loquitur de alijs caſibus neceſſarijs moraliter extraordinarijs & incogitatis iudicio peritorum determinã dis, quæ determinatio ſine periculo poteſt dilatari: nõ autem de caſibus qui debent ſtatim determinari, ita vt ſit periculum in mora. Vt ſiquis malefactor fugit ad monaſteriũ monialium, moniales vero propter ſuam honeſtatem volunt illum foras eijcere, & non ſufficiunt earum vires, tunc poterunt intromittere tot ſeculares, quot ſufficiant, vel opus ſint ad eius expulſionem. Neque eſt neceſſarium in hoc caſu recurrere ad ſuperiores longe abſentes, cum ſit periculum in mora: ſed ſufficit ad hoc conſenſus Abbatiſſæ & diſcretarum conuentus. Et de ſimilibus caſibus ſimile eſt iudicium.

o Seſſ. 27. de regul. c. 5.

ARTICVLVS V.

Vtrum ratione incendij, vel alterius periculi poſſint fratres Minores ingredi monaſteria monialium.

REſpondeo dicendo, quod Greg. IX. cõceſsit fratribus obſequijs monialiũ addictis facultatem ad huiuſmodi ingreſſum. Quapropter reliqui fratres Minores non poſſunt propter prohibitionẽ ſuæ regulæ, vt ait Collector, *a* niſi extrema neceſsitate ſtãte: vt pote quãdo non eſt ſufficiens copia aliarum perſonarum, quæ in tali caſu velint & poſsint ſuccurrere. Quod ipſum tenet Cord. *b* cõfirmãs hoc autoritate Capituli generalis Laualis, & autoritate Leonis *c* X. approbantis caſus in regula ipſarum monialium, & in noſtris conſtitutionibus cõtentos, in quibus licitum eſt intrare.

Et aduertit Collect. circa dictã conceſsionẽ, quod tunc poſſet confeſſor quẽlibet fratrẽ Minorũ pro ſocio ſecũ introducere, ceſſante omni fraude. Quod cõſonum eſt rationi cum extrema neceſsitas caret lege.

a Collec. ti. ingredi monaſ. monia.
b Cordu. in addit. ad dictũ titulum.
c Habet. in ſupp. fo. 17. conceſ. 56.

ARTICVLVS VI.

Vtrũ Cardinales S. Romanæ Eccleſiæ poſſint ingredi monaſteria S. Claræ.

REſpõdeo dicendo, quod in regula Sanctæ Claræ ordinata per Vrbanum IIII. cõtinetur, quod ſiquis de S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus ad aliquod monaſterium huius religionis aliquãdo venerit, & intra clauſuram ingredi voluerit, cum reuerentia ſuſcipiatur, rogandus tamen, vt cum paucis ſocijs ingrediatur. At videtur hoc priuilegium reuocatum per Conc. Trid. *d* Quo cauetur, vt nemo ingrediatur, etiam vigore cuiuſcunque facultatis, vel indulti conceſsi, & concedendi, niſi in caſibus neceſſarijs à ſuperioribus approbatis. Et idem eſt dicendum de Cardinalibus ordinis protectoribus, cum non ſint prælati ipſarum monialium. Et licet aliquando fuerint, modo tamen prælati noſtræ religionis ſunt veri earum prælati à Papa habẽtes iuriſdictionem, & non ab ipſis protectoribus.

d Con. Trid. ſeſ. 25. de regular. cap. 5.

ARTICVLVS. VII.

Vtrum liceat generali miniſtro noſtri ordinis & prouincialibus intrare clauſuram monialiũ Sanctæ Claræ.

REſpondeo dicendo, quod in prefata regula dicitur, *Licitum eſſe generali miniſtro ordinis fratrum Minorum quãdo ibidẽ celebrare voluerit, vel proponere verbum Dei, cum quatuor, aut quinque fratribus ipſius ordinis intra clauſuram ingredi monaſterij, ſi quando ei videbitur expedire. Alius autẽ Prælatus, cui aliquando forte de licentia Sedis Apoſtolicæ intrare licuerit duobus, vel tribus tantum religioſis & honeſtis ſocijs ſit contentus. Viſitatores vero monialium poſſunt ingredi ad tenendum Capitulum viſitationis ipſis monialibus, vel aliquid ſimile tangens ſuum officium, quod de foris nequit fieri. Et tunc cũ duobus religioſis idoneis, id eſt, exẽplaribus ſocijs, & non cum pluribus debent ingredi. Qui videlicet ſocij ſimul maneant: & dum fuerint intra clauſuram ad inuicem nullatenus ſeparentur.* Ita Vrbanus Papa IIII. prout cõtinetur in Regula *a* S. Claræ, & in ordinũ monumẽtis. Et notat Cord. *b* in additionibus ad Cõpendiũ, q̃ verba dictæ cõceſsionis, ibi, *alius autẽ prælatus*, non videtur intelligenda de prælatis noſtri ordinis Minorũ, ſed de alijs ſcilicet de epiſcopis, quod aliquibus rationibus probat, ſed fruſtra in hoc laborat, poſſunt enim intelligi etiã de prælatis noſtræ religionis, non enim ipſis in hac conceſsione conceditur vt poſsint intrare monaſteria monialiũ ad prædicandũ ver-

a Ca. 24. & in monum. fo. 299. tracta. 3. & fol. 298. tract. 2.
b Cordu. in initio. tit. ingredi monaſteria mon.

bum Dei cũ duobus, vel tribus ſocijs, ſicut cõceditur generalibus cũ quatuor, aut quinque, ſed tantũ dicitur, ꝙ ſi forte alius Prælatus obtinuerit licẽtiã à Sede Apoſtolica ad præfatum ingreſſum cum duobus, aut tribus ſocijs ſit contentus, quæ verba poſſunt verificari in prouincialibus Minorum, ſi ad intrãdum in caſu nõ ſibi permiſſo habuerint à ſede Apoſtolica facultatem. Et ſocij duo, aut tres poſſunt eſſe de ipſo ordine Minorum, cum hoc ipſis ſpecialiter cõcedatur. Nec obſtat quod in regula eorum cõtineatur ne ſine ſpeciali Papæ licentia dicta ingrediantur monaſteria, nã verba cõceſſionum debent intelligi ſecundum perſonã ad quã talia verba diriguntur, vt dicitur in iure. *d* Vnde cum in hac cõceſſione cõcedatur prælatis autoritas ad intrãdum cum duobus, aut tribus ſocijs, ſi ad intrãdum habuerint à ſede Apoſtolica facultatẽ, neceſſario debemus dicere, ꝙ ſi fuerit epiſcopus, poſſit ſecũ deferre duos aut tres clericos eccleſiaſticos, aut regulares ſi fuerit prælatus ordinis Minorum, poſſit ſecum deferre clericos, vel regulares honeſtos, etiãſi ſint ſui ordinis, cum religioſi ſui ordinis magis ei ad hoc ſint accõmodati.

d l. plenũ. § equitis ff. de viu & habit.

Notandum eſt etiã circa prædictã conceſſionẽ, ibi, *Viſitatores vero monialium*, ꝙ Miniſtri prouinciales, aut eorum cõmiſſarij intrãt modo ad viſitãdum, prout ordinauit Vrbanus IIII. & cõtinetur in regula e S. Claræ in hac cõceſſione allegata, cũ ſint hodie harum monialium veri prælati, & viſitatores, & poſsũt tenere illis Capitulũ cũ duobus religioſis, ac idoneis, ideſt exẽplaribus ſocijs.

e Reg. Sanctæ Claræ. c. 24.

Notanda etiã ſunt verba dictę cõceſſionis ibi, *Vel aliquid ſimile tãgẽs ſuũ officiũ, quod de foris nequit fieri*, quod nõ verificatur in exhortatione verbi Dei, cum hæc de foris fieri poſsit, ſed in videndo, vtrum clauſura ſit in aliqua parte violata, hoc enim ad officiũ viſitatorum ſpectat, vt infra *f* dicemus.

f Inf. ar. 10.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum fratres Minores rogati à prælatis curam monialium habentibus poſsint intrare earum clauſuram.

REſpondeo dicendo, quod Leo Decimus prout habetur in Supplemẽto, *a* *Cõceſsit, quod fratres Minores, vocati & rogati, aut inuitati à prælatis Eccleſiarum, aut à prælatis religioſis, vel à viſitatoribus habentibus curam aliquorum monaſteriorũ monialiũ, ad hoc vt viſitent prædicta monaſteria, vel exerceant omnia alia, quæ in monaſterijs ſibi ſubiectis exercent, aut ad hoc vt intrent cum ipſis prælatis, vel viſitatoribus, ad videndum officinas, & totum monaſterium interius poſsint, ſicut poſsunt in monaſterijs ſibi ſubiectis, ſiue intra, ſiue extra clauſuram viſitando, vel alia faciẽdo, vel cum ipſis prælatis intrando, non obſtante prohibitione ſuæ regulæ, vel declaratione eiuſdem regulæ: dum tamen prædicti fratres, ſi fuerint ſubditi hoc faciant de licentia ſuorum Prælatorum.*

a Fo. 61. conceſ. 194.

Circa quæ poſteriora verba eſt aduertendum, quod guardiani, & prælati conuentuales & eorum præſidẽtes in abſentia poſſunt intrare clauſuram monialium in iſto caſu, ſine licentia prouincialium. Quod patet ex dictis verbis, ibi, *ſi fuerint ſubditi hoc faciant de licentia ſuorum prælatorum.* Ex quibus colligitur, quod hic loquitur de prælatis ſubditos habentibus, cuiuſmodi ſunt prælati cõuentuales. Et regula tritiſsima eſt in iure, quod qui poteſt licentiare alios, poteſt & ſemetipſum licentiare.

Sed videtur, quod hæc conceſsio ſit reuocata per conſtitutionem Gregor. XIII. ſuperius allegatam. *Quæ omnes, & quaſcunque licentias conceſsas quibuſcunque viris ingrediendi monaſteria monialium reuocauit, & caſſauit.* At reſpondetur, quod in dicta reuocatione non fit mentio de priuilegijs conceſsis Regularibus, quæ in reuocatione generali minime comprehenduntur, prout ſatis dictum eſt in ſuperioribus.

Secundo reſpondetur, quod conſtitutio Greg. XIII. loquitur tãtum de licentijs & facultatibus perſonalibus conceſsis quantumcunque vrgentibus cauſis, quibuſcũque perſonis ingrediẽdi dicta monaſteria. Loquitur enim de facultatibus conceſsis Comitiſsis, Marchioniſsis, & Duciſsis, & alijs quibuſcũque perſonis. Et hoc eſt priuilegiũ perſonale. Nõ enim ſolũ dicitur priuilegiũ perſonale, quod cõceditur alicui perſonæ, ſed etiam quando conceditur certo generi perſonarũ, vt colligitur ex quadam lege, dum loquitur de priuilegio conceſſo maritis in genere, & expẽdit Zazinus. *b* At Leo Decimus loquitur de priuilegio & facultate reali, cũ loquatur de facultate conceſſa fratribus Minoribus. Et facultates cõceſſæ certo generi perſonarũ, quę per fictionẽ iuris nunquã videtur perire priuilegiũ eſt reale, & perpetuum.

b l. qui talẽ. 24. ff. ſoluto matrim. Zazinus in l. maritum n. 32. ff. de eodem tit.

Vt eſt

Vt eſt priuilegium conceſſum ciuibus alicu
ius ciuitatis: hęc enim prout colligitur ex iu
el. propone batur. ff. de iudicijs. re c nunquã per fictionẽ iuris cenſentur pe
rire. Et eſt ſimile priuilegio conceſſo ciuita
ti, loco, vel alicui religioni, vel alicuius ordi
nis fratribus ſecundum tradita in iure, d & notat in ſpecie Romanus, & Socinus.

d l. forma. § quanquam de cenſibus Romanus in l. maritũ. n. 17. ff. ſolu to matrim. Socin. in l. 2. n. 4. ff. de reb. dubijs.

ARTICVLVS IX.

Vtrum pro prędicanda calenda poſſint ingredi monaſteria monialium.

REſpondeo dicendo, *Quod Prælati ordinis Minorum poſſunt dare licentiam ſuis ſubditis intrandi clauſuram monaſteriorũ ſanctæ Claræ ad faciendum ſermonẽ de calenda, dum tamen intrantes ſint ſenes, & vitæ exẽplaris.* Ita conceſsit Leo Decimus, prout habe
1 Fol. 62. cõ ceſ. 165. tur in ſupplemento. a At hæc conceſsio nõ eſt in vſu, cũ ſit reuocata à Sacro Cõc. Tri.
b Con. Tri. ſeſ. 25. de regul. c. 5. b in quo dicitur, quod ad ingrediendum dicta monaſteria poteſt ſuperior licentiã dare tãtum in caſibus neceſſarijs, reuocãdo quod cunque priuilegiũ in contrariũ. At prædicatio calendæ non eſt cauſa neceſſaria ad huiuſmodi ingreſſum cõcedendum. Cum poſſit prædicari in eccleſijs extra clauſuram.

ARTICVLVS X.

Vtrum Epiſcopus poſsit intrare clauſtra monialium, pro conſecratione & benedictione ſororum, & pro ipſarũ confirmatione.

REſpõdeo dicẽdo, q̃ in prędicta regula S. Claræ cõtinetur, quod ſi forte pro conſecratione, vel benedictione ſororum, vel alio modo fuerit conceſſum Epiſcopo miſſam interius celebrare aliquando cũ paucioribus vel honeſtioribus poterit, ſocijs miniſtris ſit cõtentus. At hoc priuilegium exiſtimo eſſe abrogatũ per Conc. Trid. ſuperius allegatũ: cum cõmode poſſent Dñi epiſcopi, cõſecrare, benedicere, & cõfirmare moniales clauſura ſeruata conſecrãdo, & benedicendo & confirmando eas per feneſtrã deputatam ad imponendum eis velum.

✠ Et aduertendũ, q̃ aliqui Dñi Epiſcopi intẽdunt intrare monaſteria ſanctimonialiũ ſubiecta prælatis regularibus ad ipſas moniales confirmandas. Quod hoc ſolo titulo minime eis iuxta ſupradicta permittitur cũ per feneſtram deputatam ad impoſitionem veli hoc efficere poſsint. Et ideo alio reſpectu poſſe illos in præfata monaſteria intrare aiunt, ad videndum ſcilicet, quomodò clauſura ſe habeat, an ſcilicet ſit violata nec ne. In ſuum autem patrocinium allegant decretũ Conc. Trid. in a hunc modum deſiniens Bonifacij VIII. *conſtitutionem quæ incipit, periculoſo renouans ſancta Synodus vniuerſis Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipit, vt in omnibus monaſterijs ſibi ſubiectis ordinariam, in alijs vero ſedis Apoſtolicæ authoritate clauſuram ſanctimonialium vbi violata fuerit diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt conſeruari maxime procurent inobedientes, atque contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, &c.*

a Seſ. 25. de regular. c. 8.

Ex quo concilij loco ibi, *In alijs vero ſedis Apoſtolicæ autoritate*, colligũt Dñi Epiſcopi, quod poſſunt ingredi monaſteria exempta prælatis regularibus ſubiecta ad videndũ, vtrũ clauſura eorum ſit collapſa, non ad uertẽtes cõmunem eſſe doctrinã Doctorũ, b vtriuſque iuris prout tradit Nauarrus conſtitutionẽ, quę innouat aliã debere intelligi iuxta terminos cõſtitutionis innouatæ. Vnde cum decretum dicti concilij innouet cõſtitutionem Bonifacij VIII. iuxta terminos talis cõſtitutionis debet explicari, in qua dicitur, *Abbates vero, & alij tam exempti quam nõ exempti prælati Eccleſiarum monaſteriorum & ordinum quorumcunque in monaſterijs huiuſmodi ſibi ſubiectis de clauſura cõuenienti, vbi non eſt ipſorum monaſteriorum expenſis, & fidelium eleemoſynis, quas ad hoc procurent diligentius facienda prouidere procurent.*

b Auth. quę innouat. §. vnde. verſ. in illis col. 3 Nau. de datis & prom. no. 3. n. 6. in fin.

At replicabis, quod Concilium ait generaliter, *alijs vero*, non diſtinguendo de immediate ſubiectis ſedi Apoſtolicæ, & de alijs prælatis regularibus ſubiectis, & ſic videtur velle, quod ſicut poſſunt epiſcopi autoritate Apoſtolica intrare in monaſteria ſubiecta ipſi ſedi Apoſtolicæ ad videndum quo modo ſit clauſura violata, ita eadem autoritate poſſunt propter eundem finem intrare monaſteria regularibus ſubiecta, contra id, quod in dicto capitulo *periculoſo*, eſt determinatũ vt ex verbis allegatis patet. At reſpondeo non eſſe recedendum à cõſtitutione antiqua niſi quatenus per nouam reperitur receſsũ, vt in iure d determinatur, & poſterior lex non tollit primam niſi eam expreſſe tollat & ei ſit contraria, vt in quadam decreta li e probatur, & capitulum *periculoſo*, non tollitur

c d. t. periculoſo. §. fi. de ſtatu regul. lib.

d l. præcipimus C. de appel. e c. 1. de conſtit. lib. 6.

litur per dictũ concilij decretum, ſed tãtum innouatur. Et cõfirmatur: nam lex noua puniẽs actiones in ea cõtẽtas, eſt regulãda ſecũdũ antiqua iura quibus ante illæ prohibebãtur, & intelligenda, reſtringenda & extendẽda ad terminos illorum, & cõſtitutio quæ fit ad roborãdum aliã, intelligẽda eſt ſecũdum terminos legis roboratæ, prout ſatis clarẽ ſentit gloſſa quædã, *f* quã dicit ſingularem Cardinalis addẽs, q̃ eaſdẽ limitationes, & extenſiones, quas recipit innouata, debet innouans, & roborans recipere, quã doctrinã ſequitur Felinus, *g* & vt ex ſuperioribus patet, cõciliũ innouat, & corroborat dictum capitulum, *periculoſo*. Verum eſt tamẽ, quod ſi clauſura monialium in monaſterijs ſubiectis prælatis regularibus ſit publicè violata, & moniales lapides ſanctuarij ſint diſperſæ in capite omnium platearum (vt ita dicã) debẽt epiſcopi monere prælatos dictorũ monaſteriorũ, vt clauſura reſtauretur, & ſanctimoniales in officio cõtineat: quod ſi admoniti intra ſex menſes hoc emendare neglexerint, tũc ijdem epiſcopi, etiã vt legati ſedis Apoſtolicæ eorum defectũ autoritate Apoſtolica poſſunt ſupplere, prout in Cõcilio *h* Trid. determinatur. Et hoc voluit etiã determinare decretũ Cõc. *i* Trid. ſuperius allegatũ ab aliquibus male intellectum. Determinat enim q̃ clauſura monialium vbi violata fuerit diligẽter reſtitui, & vbi inuiolata eſt cõſeruari epiſcopi maximè procurẽt. In hoc enim decreto nõ cõceditur epiſcopis licentia ingrediẽdi in monaſteria monialiũ ſubiecta ipſis, aut immediatè ſedi Apoſtolicæ, aut Abbatibus, & prælatis regularibus, vt videãt ſi clauſura eſt inuiolata, ſed tãtum conceditur, vt poſtquã ſciuerint eſſe violatã procurẽt iuxta terminos iuris ipſam reſtitui, & reſtaurari, ius *k* autẽ ipſam reſtaurari præcipiẽs cõmittit ordinarijs epiſcopis reſtaurationẽ clauſuræ monaſteriorum ſibi, aut ſedi Apoſtolicæ ſubiectorum. Abbatibus autẽ, & prælatis regularibus cõmittit reſtaurationẽ monaſteriorum ſanctimonialium, quę ipſis ſunt ſubiecta, qui ſi inobedientes fuerint diſponit Cõcilium, vt per cẽſuras, & inuocationẽ brachij ſecularis, ſi opus fuerit cõpellãtur. Adeo q̃ ſi ſic moniti per ſex menſes hoc neglexerint faciẽdum, ipſi Dñi epiſcopi tãquã ſedis Apoſtolicæ legati poſſunt ſe ad id faciẽdum accingere. Et hic eſt germanus huius decreti cõſiliaris ſenſus: nõ enim epiſcopis in eo cura monaſteriorum ſanctimonialium demandatur, ita vt ad videndum interiora ipſorum monaſteriorũ poſſint intrare, vtrũ eorũ clauſura ſit collapſa. Hoc enim incũbit prælatis regularibus, quibus ipſæ moniales ſunt ſubiectæ, ſicut incumbit Dñis epiſcopis reſpectu monaſteriorũ ſanctimonialium, quæ ſibi, aut ſedi Apoſtolicę immediatè ſunt ſubiecta. ✠

f Gloſ. vbi Card. oppoſit. 3. in clemẽ. ſtatutũ. 1. conſuetudine de electione.

g Felin. in ca. 1. de iur. iuran. n. 5.

h Con. Triſ. 21. de reform. c. 8.

i Dicto. c. 5.

k Dicto. c. periculoſo. §. fin.

ARTICVLVS XI.

Vtrum perſonę licentiatæ ad ingreſſũ, poſſint eſſe in clauſura finito negotio, ad quod ingrediuntur.

REſpondeo dicendo, q̃ ſicut moniales egredientes clauſuram propter aliquas cauſas nõ poſſunt extra clauſurã eſſe, niſi ad certum tẽpus, prout infra *a* dicemus: ita videtur dicẽdum, quod illi qui habẽt licẽtiã ad ingrediẽdum nõ poſſunt ibi permanere, niſi ad neceſſarium tẽpus requiſitum ad negotium, ratione cuius ingrediuntur. Veruntamẽ, cum hoc ſit præceptũ morale, in vtroq; caſu moraliter debet interpretari. Et in humanis cõſtitutionibus nõ debemus literæ nimis adhærere: imo ſtãdum eſt cõſuetudini alias non culpabili, & non vitioſæ, neque peccato fauenti. Vnde dictæ licẽtiæ nõ debent punctualiter, & metaphyſicè intelligi, ita vt ingrediẽtes monaſteria, aut egreſſæ moniales ab his ſtatim finitis negotijs ſine vlla mora teneãtur regredi in eã, aut egredi ab his. Hæ enim res morales nõ cõſiſtũt in indiuiſibili: imo earum latitudo debet arbitrio prudẽtium remitti, prout in ſimili tradit Palatius. *b* Et in rebus dubijs ſenſus cõmunis prudentium, & piorum debet attendi, prout late tradit Corduba. *c* Et neque Deus, neque Eccleſia in ſuis præceptis prætendunt obligare ad eorum obſeruantiã, ita vt obſeruans videatur inurbanus, & ruſticus. Vnde vota & iuramenta ſtulta nullius apud Deum ſunt valoris, prout tradit idem Corduba cum communi. Ex quibus in propoſito idẽ videtur aſſerẽdum, quod nõ punctualiter finitis negotijs debẽt regredi recta via intrantes in dictam clauſuram. Poſſunt enim ibi aliquantulum permanere quadam curioſitate, officinas circumeundo, dummodo abſit corrupta aliqua intentio. Nam ſi corrupta intentione illud fecerint, non excuſarem eos à peccato, prout affirmat Collector. *d*

a Inf. q. 49.

b Palat. in 4 d. 20. diſp. 3. concl. 8.

c Cord. li. 3. qq. q. 13. p. 206. reg. 4.

d Collector tit. ingredi monaſteria.

AR-

ARTICVLVS XII.

Vtrum ad ingrediendum ſit neceſſaria licentia in ſcriptis.

REſpondeo dicendo,quod dubitari optime poteſt,an Conc. Trid.quatenus requirit licentiam ſcriptã intelligendum ſit de licentia exeundi,vel de licẽtia ingrediendi,vel de vtraq;. Cõtextus enim requirit ſcripturã in licẽtia ingrediendi.Ratio vero eadem vel maior videtur ſuadere, vt requiratur in licentia egrediẽdi,quãdoquidẽ grauior videtur exitus monialis à monaſterio,quàm ingreſſus perſonæ honeſtæ in illud. Quod dubium videtur abſtuliſſe Pius V.in Extrauagãti,Decori,ſcripturã expreſſe requirens,in exitu à monaſterijs,ibi,*Cognita,& expreſſe in ſcriptis approbata ſit à monaſterijs præfatis exire.*Ita notat Doctor Nau. *a* Et aduertendum, quod ſi moniales habeant communicationem priuilegiorum inter ſe,non ſolum poſſunt gaudere facultatibus particularibus à iure communi,& à Cõcil.Trident.conceſsis ad ingreſſum in ipſarum monaſteria,de quibus egimus in ſuperioribus,& aliqua tradit Nauarr. *b* ſed etiam priuilegijs, & facultatibus conceſsis aliquibus earum religionum in particulari dum earum conſtitutiones vſui prædictarum facultatum non repugnent.

a Nau. in c. ſtatuimus, n.60.

b Nauar. in man.ca.27. n.124.

QVÆSTIO XLVIII.

De clauſura monaſteriorũ virorum quantum ad ingreſſum mulierum in ea, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Vtrum ſit probibitus ingreſſus mulierum in monaſteria virorum.*

2 *Vtrum omnis mulierũ ingreſſus, etiã ſine prætextu alicuius licentiæ prohibeatur in dicta monaſteria.*

3 *Vtrum in aliquibus caſibus ſit licitus ingreſſus mulierum intra clauſtra monaſteriorum.*

4 *Vtrum regulares S. Auguſtini poſsint in eorum domibus intra ſepta eiuſdem Eccleſiæ tenere mulieres ætate prouectas, honeſtas, omni ſuſpicione carentes, obſequiorum honeſtorum præſtandorum cauſa.*

5 *Quis poſsit diſpenſare in pœnis huius conſtitutionis.*

ARTICVLVS. I.

Vtrum ſit prohibitus ingreſsus mulierum in monaſteria virorum.

REſpondeo dicendo, q̃ Pius V. anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto,edidit quandã Extrauagantem , quæ incipit , *Regularium perſonarum , In qua motu proprio & ex certa ſcientia,ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine omnes & ſingulas facultates & licentias ingrediẽdi monaſteria,ac domus Carthuſienſium,& aliorum quorumcunque Regularium ordinum, etiã Mendicantium mulieribus cuiuſcunque ſtatus, gradus,conditionis, & quacunque dignitate, & præeminentia præditis, etiam Comitiſsis, Marchioniſsis,Dnciſsis,ſub quibuſcunque verborum tenoribus & formis,& cum quibuſcunque etiam derogatoriarum derogatorijs,aliiſque fortioribus & efficacioribus , & inſolitis clauſulis , necnon irritantibus decretis ab Apoſtolica Sede quomodocunque conceſſas,quarum tenores, ac ſi de verbo ad verbum præſentibus inſererentur , habere voluit,pro expreſsis, tenore præſentium reuocauit,& caſſas,& irritas , & inanes eſſe decreuit, diſtrictè prohibens mulieribus quidem prædictas facultates, & licentias prætendentibus ſub excõmunicationis latæ ſententiæ pœnis, poſtquam harum notitiam habuerint, à qua non poſsint abſolui,niſi à Romano Pontifice,qui pro tempore fuerit præter quam in mortis articulo,ne dictas domus & monaſteria ingredi audeant. Ipſis vero monaſteriorũ & conuentuũ Abbatibus præpoſitis,prioribus,& alijs præſidentibus , quocunque nomine vocentur , & eorũ monachis canonicis, & fratribus ſine Mendicãtibus , ſiue nõ Mendicantibus ſub priuatione officiorum, quæ in præſentia obtinent , & inhabilitatis in poſterum ad illa,& alia omnia,& ſuſpenſionis à diuinis ipſo facto ſine alia declaratione incurrendis pœnis,ne eas introducere admittere vè præſumant.*

Circa quã decretalẽ eſt primo aduertẽdũ, quod hic non prohibetur ingreſſus Reginarum,Princeſarum, & filiorum Regum. Si enim Summus Pontifex eas comprehendere vellet ipſarum meminiſſet,ſicut meminit Comitiſſarũ, Marchioniſſarum,&c. cum in illis maior ſit ratio dubitandi,quam in iſtis. Pro quo eſt aduertendũ, prout refert frater Alfonſus *a* de Caſarrubius,quod per Gregorium Tertium decimum ex ſententia cõgregationis Concil. Trident.fratri Andrææ Amadeo,tunc zeloto Italiæ ordinis Minorum

a In addit ad compẽ. Mendican. tit. ingredi monaſteria monialium pag.146.

rum S. Fraciſci de Paula, quærenti, an per ſu pradictum Pij V. ſtatutũ cẽſeretur derogatum ſuæ regulæ cõceſsioni, vt ſingulæ Dñæ de ſtirpe Regia procreatæ, ac etiã omnes hu ius ordinis fundatrices, quæ locorum eiuſdẽ ordinis ſepta cõmuniora videre poſtulauerint, eædẽ honeſtè cũ ſua comitiua intra re, ac deuotè viſitare tolerentur: & fuit declaratũ, *non cenſeri derogatum quoad Reginas, vel fundatrices duntaxat.* Ita refertur in actibus trium capitulorum ipſorum fratrum, à Patre Paraſelo *b* compilatis. Et dictæ declarationi ſtãdo videtur ſolum Reginis, & Imperatricibus hoc fuiſſe conceſſum. At ex ſu pradictis videtur, non ſolum Reginas, ſed etiam Princeſas & Regum filias poſſe iure optimo admitti. Sed ſtandum eſt declaratio ni Papali, vbi de ea eſt indubitata & authentica notitia.

b Fol. 128.

Secundo eſt aduertendum, quod non ſolum mulieres audentes ingredi, ſed & ſuperiores eas admittentes incidunt in excõmunicationem maiorem per conſtitutionem Gregor. XIII. de qua in ſuperioribus, *c* fecimus mentionem. ¶ Tertio eſt notandum, quod non incurrunt in dictas pœnas quicunque fratres mulieres admittentes. Ii enim, qui eas admittunt bona fide non plectuntur his pœnis: ſed illi dumtaxat, qui mulieres introducere, ſeu admittere præſumunt, prout ait Pius V. in dicta Etrauaganti, in quo verbo, *præſumũt*, dolus ſignificatur. Et lex præſumenti aliquid facere pœnam imponens non comprehendit bona fide, & ſine dolo facientẽ per obliuionem, inaduertentiam, & ignorantiam, iuxta doctrinam receptam Cardinalis. *d* Nec obſtat quod Gregorius XIII. in ſua cõſtitutione, quæ eſt poſterior, quam Pij V. Bulla, non ponit dictum verbũ, *præſumant.* Nam licet ipſo verbo non vtatur crediderim adhuc pręfatos eſſe excuſandos. Arbitror enim eos, qui tot circunſtantijs culpam diminuẽtibus legem trãſgreſsi ſunt venialiter tantum, & non lethaliter deliquiſſe, ſiquidem ea culpa parum habuit voluntarij, imo & quaſi ex ignorantia videtur proceſsiſſe: ſicut non peccat mortaliter, qui ſolitus benè, & integrè diuinum officiũ perſoluere, per obliuionẽ ſemel nõ recitauit. Vnde pro maiori conſcientiæ ſecuritate obtinuerunt prælati fratrum Minorum à Sede Apoſtolica facultatẽ ad diſpenſandũ cũ fratribus introducentibus mulieres ex animi ſimplicitate, & tenor conceſsionis ſequens eſt. *Iulius Feltrius de Rouere miſeratione diuina Epiſcopus Prænestinus & S. R. E. Cardinalis Vrbinus & totius ordinis B. Fraciſci protector, gubernator, & corrector, cũ R. Pater Cõmiſſarius generalis familiæ Ciſmõtanæ fratrũ Minorũ de obſeruãtia exhibuiſſet S. D. N. Greg. XIII. quãdã cedulã cõtinentẽ nõnullas gratias â Pio V. vt aſſerebat cõceſsas, inter quas hæc quoque cõtinebatur. Item, quod fratres, qui per ignorantiã peccauerũt, introducẽdo mulieres in monaſteria noſtra, cõtra motũ propriũ ſuper hoc factũ, poſſunt reſtitui ad actus legitimos, quia remittitur illis, quod deliquerint de præterito, & hãc cõceſsionẽ ſimul cũ cæteris in eadẽ cedula cõtentis idẽ S. D. N. cõfirmauit cum declaratione, quod Cõmiſſarius generalis eãdem habeat facultatẽ in præmiſsis & eorum quolibet, quam ipſe generalis miniſter obtinet, & nos fidem indubiã facimus. Datis Romæ die quintadecima Maij, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo tertio.*

c Sup. q. 47 ar. 3.

d Card. in Clemẽ. 1. q. 3. de preci.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnis mulierum ingreſſus etiã ſine prætextu alicuius licentię prohibeatur in dicta monaſteria.

REſpondeo dicendo, ꝙ ſi cõſideretur litera noſtræ conſtitutionis, ibi, *prædictas facultates, & licẽtias prætẽdẽtibus* ſolum prohibetur in hac conſtitutione ingreſſus mulierum prætextu dictarum literarum reuocatarum ingredi volentium, non autem ingreſſus mulierũ ſine dicto prætextu ingredientiũ. Et cõfirmatur. Nam cum hic ingreſſus excommunicationis pœna feriatur, & excommunicatio reſtringatur ad actionem prohibitã, prout in ſimili dictum eſt in ſuperioribus *a* neceſſario debemus cõcludere ipſam excõmunicationem, non extendi

a Sup. q. 57. ar. 3.

tendi ad ingreſſum, qui prætextu dictarum licentiarum non fit. Nec obſtat, quod ex ſententia Gregorij Tertij decimi contrarium ſit declaratum, teſte Nauarro: *b* nam huius declarationis, dicunt aliqui, quod non habemus literas authenticas, virtute quarum fiat contra iuris metas dicta extenſio. Nec etiam obſtat, quod plus peccant ingredientes ſine licentia, quam prætextu alicuius licentiæ, & ſic à fortiori, incurrent in dictam excommunicationem. Nam huic argumento ſatis in ſuperioribus *c* reſponſum eſt. Nec obſtat, quod in explicatione huius extrauagantis contrarium tenui. Nam ibi eam explicaui, prout in noſtra religione regularis obſeruãtiæ eſt recepta, in qua habita fuit declaratio authentica, de qua articulo ſequenti.

b Nau. in c. ſtatuimus, n. 2.

c Sup. c. 47. ar. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum in aliquibus caſibus ſit licitus ingreſſus mulierum intra clauſtra monaſteriorum.

REſpondeo dicendo, quod pater frater Ioannes de Aguilera ordinis Minorum, dum eſſet Romanæ Curiæ Commiſſarius à fœlicis recordationis Pio Quinto aliquas obtinuit conceſsiones, diſpenſationes, & declarationes, quas miſit, vt mihi à fide digno teſtificatum eſt Patri fratri Ioãni de Sancto Michaele, tunc prouinciæ Bethicæ Prouinciali miniſtro de earum veritate teſtimonium præbens authenticum. Inter quas hanc ſequentem obtinuit declarationem.

Pius Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, die vigeſima ſeptima Iunij, dixit & declarauit fuiſſe & eſſe mentem & intentionem ſuam, quod eius literæ in forma breuis ſub die vigeſima quarta Octobris anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, Pontificatus ſui anno primo editæ: in quibus mulieribus quibuſcunque ingreſſus monaſteriorum regularium virorum cum derogatorijs clauſulis, & irritantibus decretis prohibebat, non ſolum comprehenderent & comprehendant mulieres habentes & habere prætendentes facultatem & indultum ingrediendi huiuſmodi monaſteria, ſed etiam omnes & quaſcunque mulieres alias tam in genere, quam in ſpecie. Significans nihilominus idem S. D. N. eodem viuæ vocis oraculo nobis facto, quod propter hoc, & propter ſuas dictas literas non intellexit, nec intelligit quod mulieribus præcludatur aditus accedendi ad monaſteria & loca regularia, ac illorum clauſtra, quando in eis miſſæ, & alia diuina officia celebrantur, ac quando proceſsiones fiunt, & quando Chriſti fidelium cadauera ibi ſepeliuntur, ac etiam pro eis ſuffragia fiunt. Sed liberè conceſsit & concedit eiſdem omnibus mulieribus facultatem vt ad illa loca, in quibus dicta pia opera exercentur, cum alijs catholicis perſonis accedere libere & licitè poſsint & valeant. Et ſimiliter, quod quando diuinum verbum in Eccleſijs monaſteriorum & regularium locorum huiuſmodi proponitur, vel propter aliam quancunque cauſam eſt tãtus concurſus populi, quod commode ingredi & egredi per principalem Eccleſiæ portam non poſsint, conceſsit & concedit eodem viuæ vocis oraculo, vt dictæ mulieres vna cum alijs ſecularibus perſonis poſsint ingredi & egredi per portã clauſtri monaſteriorum, & regularium locorum huiuſmodi, dummodo recto tramite ad portam, qua de monaſterio exitur accedant. Non obſtantibus priuilegijs & literis Apoſtolicis, ac quibuſcunque in contrarium facientibus. Hæc ibi.

Et in ordinationibus generalibus Toletanis refertur, hoc conceſsum fuiſſe ordini, & huius rei teſtimonium authenticum perhibuiſſe Cardinalem Cribelũ decimo quinto menſis Nouembris anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono. Et inueni etiam idem indultum authenticum fuiſſe patribus ordinis communicatum per Clementem Monilianum tituli Sanctæ Mariæ in Aracæli presbyterum Cardinalem in Palatio ſuæ ſolitæ reſidentiæ die ſeptima Iunij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Pontificatus Pij Quinti anno ſecundo.

Circa quam declarationem eſt aduertendum primo, quod non poteſt prælatus mandare, vt aliqua fiat proceſsio extraordinaria, vt illius occaſione poſsint mulieres dicta loca intrare. Licet enim prima fronte videatur, quod ſic, quia hic dicitur quod cauſa proceſsionis poſſunt intrare, & lege non diſtinguente, nec nos diſtinguere debemus, ſecundum tamen rei veritatem contrarium eſt dicendum, quia Summus Pontifex in ſua declaratione prætendit tantum ſcrupulos remouere, & illud

lud tantum concedere, quod recta ratio dictat, & non dare relaxationis incentiuos, libertatem, vel abuſus, ſicut in ſimili probat Corduba. *a* Et hoc confirmatur: Quia quando Summus Pontifex concedit aliquid faciendum toties quoties, viſus eſt concedere diſcretum & prudentem vſum, vt ait Michael *b* de Palacios.

a Cord. li. 3. qq. q. 37. prop. 3. pa. 473.

b Palat. in 4 d. 20. diſp. 3. pag. 433.

Secundo notandum eſt, quod ſi tales mulieres tum cauſa proceſsionis, miſſæ, aut vigiliæ, imo etiam propter alios malos fines admittantur, nō incurrunt ipſæ, neque admittens in pœnas huius conſtitutionis: quia cū Eccleſia non iudicet de occultis iuxta late tradita à Corduba, *c* & à Caſtro, nō ponuntur dictæ pœnæ contra huiuſmodi ingredientes, neque admittentes, ſuppoſita dicta Papali declaratione. Et ſic videmus Eccleſiam excommunicare percuſſorem clerici non tamen excommunicare illum, qui ipſum propoſitum habet percutiendi.

c Cord. li. 3. qq. q. 35. Caſtro li. 2. de leg. pæn. c. 15. fol. 608.

Tertio eſt notandum, quod per dictam declarationē poſſunt ingredi mulieres clauſtra, quando prædicatur in clauſtro, vel quā do in capitulo fieri ſolet cerimonia lotionis pedum in Cœna Domini, vel fit aliquod officium diuinum. Attendant tamen ſuperiores regulares vigilanter, ne alias interiores officinas mulieres ingrediantur.

Quarto eſt notandum, quod non ita ſtatim finitis dictis officijs diuinis ſunt â clauſtris eijciendæ mulieres, ne poſsint ibi per breue tēporis ſpacium permanere: ſed hoc moraliter eſt intelligendum, & practicandum, ſicut ſupra quæſtione *d* præcedenti in ſimili caſu diximus.

d Sup. q. præced. art. 11.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum regulares S. Auguſtini poſsint in eorum domibus intra ſepta eiuſdem Eccleſiæ tenere mulieres ætate proue ctas, honeſtas, omni ſuſpicione carentes, obſequiorum honeſtorū præſtādorum cauſa.

REſpōdeo dicendo, quod circa id quod proponitur decidendum, tres caſus poſſunt cōſiderari. Primus, cū toti vni collegio, vel monaſterio ſeruit vna coqua mulier, vel infirmaria. Secundus, cum intra clauſtra Eccleſiæ, vel monaſterij ſeruiunt ſingulæ ſingulis Canonicis in ſuis domūculis, vel cellulis, quas habent intra clauſtrum diuiſas. Tertius, cum ſingulæ ſeruiunt ſingulis indomibus, quas habent extra clauſtra ad ſuſcipiēdos particulares hoſpites. Et in duobus primis caſibus dicēdum eſt, quod prohibitum ſit dictis Canonicis admittere dictas mulieres, prout determinat deciſio Capellæ *a* Toloſanæ inſpecta regula D. Auguſtini, & iuris cōmunis diſpoſitione, & nō abre, nam in duobus caſibus mulieres accedūt ad monaſteria, & intrant clauſtra, vbi ſunt multi, quod prohibetur omnibus monaſterijs etiā nō ſuſpectis, iuxta tradita in iure. *b* Et lōgè fortius & grauius prohibetur à Pio V. Et merito quidem ob multa, quæ adduci poſſent. Quæ enim vni nō eſt ſuſpecta, eſt alteri talis, & quæ vni videtur deformis alteri faſcinante diabolo, videtur formoſa, iuxta illud: *Quiſquis amat ranā, ranā putat eſſe Dianā.* Sic eodē ſuadēte ſæpè cognata mater & filia viſa eſt aliquando extranea: iuxta ea quæ de clericorum honeſtate in iure *c* ſcribuntur.

a Deciſ. Toloſ. 448.

b ca. peruenit. 12. q. 2.

c c. 1. de cleric. coha. & mulie.

In tertio vero caſu, quādo nō accedit mulier ad monaſterium, neq; intra clauſtrum, ſed tantum accedit ad domum vſibus vnius canonici deputatam, licet fortè monaſterio contiguā, quando illi mulier non ſit ſuſpecta ſequenda eſt opinio Stephani Aufre. in dicta Capella Toloſana, dicentis per aliqua iura *d* cōtrarium poſſe ſuſtineri: per quæ probat poſſe clericos ſeculares tenere intra ſuas domus cognatas collaterales vſque ad ſecūdum gradum, & aſcendentes & deſcendentes vſque ad quartum: imo & extraneas anus, & non ſuſpectas, neque habētes ſecum ſuſpectas, ſequens in hoc opinionem Panormitani. *e* Quod idem videtur dicendum de Canonicis regularibus habitātibus ſeorſum in domibus ſuis, vt videbantur habitare illi Eccleſiæ Toloſanæ, de quibus loquitur deciſio prædicta. Et ita concordat Nauarrus *f* dictam deciſionem cum ſententia Aufre.

d Cap. volumus iuncta gloſ. 81. d. c. â nobis, de coha. cleric.

e Panor. in c. 1. de coha. cleric.

f Nau. in c. ſtatuimus. n. 65.

ARTICVLVS V.

Quis poteſt diſpenſare in pœnis huius conſtitutionis.

REſpondeo dicendo, quod iam in ſuperioribus *a* eſt latè declaratum.

a Supra hac q. ar 1. & ſu. 24. arti. 17.

QVÆ-

QVÆSTIO XLIX.

De clauſura monialium quantum ad egreſſum in ſeptem articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur ſeptem.*

1 *VTrum moniales poſſint egredi clauſuram.*

2 *Vtrum poſſint egredi moniales Sanctæ Claræ ſuperueniente ineuitabili & periculoſa neceſsitate.*

3 *Vtrum propter aliquas infirmitates liceat monialibus à monaſterio exire.*

4 *Quid nomine epidemiæ veniat propter quod moniales à clauſura exire poſſunt.*

5 *Vtrum caſus qui ponũtur ab Vrbano Quarto in quibus moniales poſſunt à clauſura egredi ſint reuocati à Pio Quinto in ſua conſtitutione.*

6 *Vtrum ſuperioris regularis licentia ſufficiat ad exeundum à monaſterio.*

7 *In quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra caſus ſupradictos & ipſæ moniales egredientes, & ipſas recipientes,*

ARTICVLVS I.

Vtrum moniales poſſint egredi á clauſura.

REſpondeo, quod ex ſupradictis ſatis patet teneri omnes moniales ad clauſuram, ita quod ab ea minime egredi poſsint, & ad huiuſmodi clauſurá obſeruandá ordinauit Eugenius Quartus. *Quod ſi cut Abbatiſſæ & aliæ ſorores, & earũ prouiſoræ ad hoc deputatæ, tenẽt claues quibus ab intra portæ monaſteriorum clauduntur, ſic per confeſſores, & alias honeſtas perſonas (per miniſtros generales, aut prouinciales deputandas) ex parte exteriori, habeantur claues, & conſeruentur.* Et Gregorius Tertius decimus in ſua conſtitutione ait, in hunc modum *Declaramus præterea nullis monialibꝰ etiam Tertiarijs licere habere oſtium, per quod ex monaſterio intrari poſsit in ipſarum monialium Eccleſiam exteriorem, in quam ſecularibus ad miſſã, & diuina officia patere ſolet acceſsus, ſed omnino muro obſtruendum. Nec itidem licere monialibus etiam Tertiarijs, egredi à ianua monaſterij, quæ eſt pro clauſura ipſius monaſterij etiam ad claudendum aliam vlteriorem ianuam qua patere ſolet aditus ſecularibus venientibus, vel ad rotam, vel ad crates ſeu loca colloquijs deſtinata, quæ vulgo parlatoria appellãtur, vel ad pulſandũ ipſam ianuam clauſuræ, quæ loca cum ſaltem pro cauſis præfatis patere ſoleãt ſecularibus extra clauſuram cenſeri debent, etiam quo tempore clauſa ſunt.*

Hæc Gregorius XIII. Circa quæ notat [a] Nauarrus, quod tria hic inculcantur à Gregorio Tertio decimo per ſe patẽtia & noua quæ & ſi iuſta & prouida, multis tamen videbuntur, vt arbitror dura, niſi ſecum reputent multorum huius ſeculi virorum petulantiam, procacitatem, & malitiam ſanctimonialium ſanctimoniæ inimicam fuiſſe cauſam, ea ſtatuendi & vtinam, vt ſtatuuntur ſeruentur. Vides quo deſiderio ardeant Summi Pontifices clauſuram ſeruãdi, & quãtum ad moniales Sanctæ Claræ hoc pluſquam manifeſtum erat ante Concilium Tridentinum, & ante conſtitutiones Pij Quinti & Gregorij Decimi tertij. Vrbanus enim quartus ſtatuit, qualiter moniales Sanctæ Claræ ſecundum regulam (quam ipſe ordinauit) profeſſæ teneantur ſeruare clauſuram monaſteriorum ſuorum, ſub forma ſequenti. *Omni nanque tẽpore vitæ ſuæ hanc vitam poſitentes clauſæ manere firmiter teneantur infra murorum ambitum ad intrinſecã clauſuram monaſterij*

[a] Nau. vbiſ. n. 57.

ſterij deputatū, niſi forſan (quod abſit) ſuperuenerit ineuitabilis neceſsitas ſicut exuſtionis ignis, vel incurſus hoſtilis, ſeu alicuius huiuſmodi, quæ dilationē nullo caperet modo, ad egrediendum licentiam poſtulandi. In quibus caſibus, transferāt ſe ſorores ad locum aliquem competentem, in quo (quantum commode fieri poterit) clauſæ morentur quouſque eis de monaſterio ſit prouiſum. Et propter huiuſmodi neceſsitatis euidentiam, nulla eis concedatur licentia, vel facultas extra prædictam clauſurā vlterius exeundi, forte de mandato, aut autoritate cardinalis Romanæ Eccleſiæ, cui à Sede Apoſtolica generaliter fuerit iſte ordo commiſsus: niſi ad aliquem locum aliquæ mitterentur cauſa plantandi, vel ædificandi eandem religionem, vel reformandi aliquod monaſterium eiuſdem ordinis, vel cauſa regiminis, aut correctionis, aut alicuius valde euidentis, & grauis diſpendij euitandi, vel niſi de eiuſdem Cardinalis mādato, aut Autoritate monaſterio primo rationabili cauſa relicto totus conuentus ad monaſterium aliud ſe transferat, Ita habetur in monumentis *b* ordinum.

b in.1.imp. fo. 282. tra. 3. & in 2. imp. fo. 257. in tract. 2. rub. 2.

Pro explicatione eſt notandum, quod moniales Sanctæ Claræ ampliorem habent obligationem ad clauſurā illa, quæ à iure *c* cōmuni cæteris monialibus, poſita eſt. Hoc patet, quia in *d* Regula ſuæ profeſsionis ſic dicitur prout patet ex ſupradictis, ita, quod clauſura eſt vnum ſuorum votorum principalium, prout eſt ſeruare obedientiam, paupertatem & caſtitatem, ſuper quo non eſt aliqua diſpenſatio, niſi in caſibus poſitis ab Vrbano Quarto indicta regula. Qui vt melius percipiantur, libuit hic eos proponere ipſos ſigillatim explicando per articulos ſequentes.

c In.c.2. periculoſo. d. c.2.

ARTICVLVS II.

Vtrū poſsint egredi moniales Sanctæ Clarę ſuperueniente ineuitabili & periculoſa neceſsitate.

REſpondeo dicendo, quod primus caſus poſitus, in regula Sāctæ Claræ in quo poſsūt moniales à clauſura exire eſt, ſi ſuperuenerit ineuitabilis & periculoſa neceſsitas, ſicut exuſtionis ignis, vel incurſus hoſtilis, ſeu alicuius conſimilis, quæ dilationem nullo modo ſuſtineret ad poſtulandū licentiam egrediendi. In quibus caſibus dicit Vrbanus, transferant ſe ſorores ad aliū locum competentem, in quo quantum commode fieri poterit clauſæ morētur quouſq; eis de monaſterio ſit prouiſum.

Et aduertendum, pro explicatione quod non poteſt ſuperior cogere moniales adſeruandam clauſuram, extante periculo mortis: ſi mors, cuius periculum imminet, ſit violenta, quia nemo poteſt cogi vt ſeipſum occidat; quia id aperte eſt contra legem naturæ. Si tamen mors nō ſit violenta, ſed naturalis, qualis eſt quæ ortum habet ab ęgritudine, videtur quidem probabile, quod ſic probatur: nam Carthuſienſes coguntur licite, vt abſtineant à carnibus quamuis ſint morituri ea ægritudine, propter abſtinentiam ab eſu carnium. Quia hæc abſtinentia cū reſpiciat honum cōmune illius religionis, & tendat ad cōſeruationem virtutis abſtinentiæ poteſt cadere ſub præcepto, vt tenent Theologi.

Nec in hoc caſu infertur illis vis, quia ex quo ipſi religioſi emiſerunt votum abſolute, & ſimpliciter abſtinendi perpetuo ab eſu carnium, habet ipſa religio ius cogendi profeſſores illius ad talem abſtinentiam ſicut princeps habet ius cogendi ciues ad bellum pro conſeruanda patria, quamuis, ſit probabile periculum mortis. Eodem pacto, quia aliquæ religioſæ tenentur ex voto ſeruare caſtitatem, & multæ promiſerunt perpetuam clauſuram, & cunctæ ex præcepto Pij Quinti *Circa paſtoralis*, ad illam tenētur ſimpliciter, inde ſequitur quod poſsint cogi licite ad ſeruandam clauſuram cum diſcrimine vitæ pro conſeruan

do

do bono cõmuni religionis, & pro tuenda caſtitate & honeſtate.

Hinc colligo, non eſſe damnandos, nec vt crudeles reprehendendos prælatos, qui nolunt diſpenſare cum monialibus, vt egrediantur, quamuis medici teſtificentur, eſſe morituras, niſi egrediãtur, cũ poſsint cogi cum diſcrimine vitæ ad ſeruandam clauſuram: præſertim, ſi extali diſpenſatione oriatur ſcãdalum, & diſſolutio clauſuræ. Quia ex quo cum vna diſpenſatur reliquæ ægre ferunt, niſi cum illis ſimiliter diſpẽſetur, & ſic facile pateret aditus ad euertendum totam clauſuram.

Secundo colligo, non eſſe reprehendendos prælatos, qui mortali exiſtente ægritudine, & teſtimonio vero Doctorum medicorum accedente aliquando cum aliqua moniali ſeruatis ſeruandis diſpenſauerint. Verbi gratia, ſi monialis non ratione voti ſed præcepti tantum eccleſiaſtici teneatur ad clauſuram in aliquo monaſterio ſeruandam, quam ante Concilium Tridentinum non ſeruauerat & monaſterium eſt in loco quodam deſerto, ad quod non poterãt medici accedere, toties quoties ipſi opus ſit, & ipſa monialis ſit anus & monacha grauis quondam ipſius monaſterij Abbatiſſa: & infirmitas non poſsit curari, niſi quotidie à medicis viſitetur infirma. Nec his obſtat cõſtitutio Pij Quinti, de qua infra latius dicetur prohibens ſecundũ intellectũ aliquorũ q̃ nec etiã in periculo mortis liceat ipſis licentiam concedere ad egrediendum. Nã Extrauagans debet intelligi, quando ipſæ ſunt in monaſterio, vbi accedere quotidie poſſunt medici ad curandas infirmitates grauiſsimas, & cõtinuas, & malorum humorum ſatis abundantes, ad quarum curationem continua medici viſitatio eſt neceſſaria. In his enim monaſterijs licet continuis infirmitatibus grauiſsimis moniales ſint præpeditæ, habent tamen medicos, qui earum continuum laborem poſſunt viſitatione continua ſubleuare, & poſſunt eas aſſiſtendo ibi, & inuiſendo curare. At ſaluo ſemper ſummi Pontificis maximi decreto in monaſterijs in deſerto exiſtentibus, quorum fundationes non obligabant ad clauſuram vbi medici non quotidie viſitãt moniales quorum frequẽs viſitatio eſt præciſe neceſſaria ad dictam infirmitatem ſanandam, ego certe Pij Quinti Extrauagantem rigoroſam limitarem. Præcipue cum ſecundum opinionem Nauarri, de qua infra agemus, nõ ſit huc vſq; lata lex, quæ ipſos prælatos arceat ne poſsint diſpẽſare in caſu prędicto. Nec diſpenſatio in caſu ipſius monachæ anus & benemeritæ eſt occaſio relaxationis & diſſolutionis clauſuræ, cũ ipſam tot & tales circunſtantiæ comitentur. Et ſi in tali caſu eſſet ſcandalum aliquarum, contemnẽdum eſt, quia reuera eſſet acceptum & non datum. Et in his omnibus ſumma prudentia deliberatione & conſilio procedendum eſt, vt ſine religionis diſpendio quandoquè extremæ religioſarum neceſſitati ſuccurratur.

Aduertendum ſecundo, quod ſi mors, quæ imminet monialibus eſt violenta vt ea quæ prouenit ab aquæductu, ab incendio, & ruina magni ædificij, & hoſtili incurſu, & ſimili cauſa, videtur quidem, quod ipſæ moniales tenentur egredi à monaſterio, & ad tutum locum ſe recipere: quia ſi oppoſitum facerent, ſe ipſas occiderent, quod eſt omnino illicitum. Sed in hoc caſu tenentur licentiam petere à ſuperioribus ſi in breui poſsit haberi: quia ſecundum [a] ius prohibitus eſt egreſſus ſine licentia ſuperiorum. Si tamen ſit periculum in mora, ſufficit licentia præſumpta. At ſi periculũ mortis ſit ex ægritudine cum talis mors non ſit violenta, ſed naturalis non tenentur egredi, imo opus virtutis efficient: ſi pro conſeruanda clauſura tale periculum ſuſtineãt. Et in hoc caſu ſine licentia expreſſa & in ſcriptis non licebit exire, quamuis ſit infirmitas lepræ & epidemiæ, prout tenet, [b] Sylueſter.

[a] cap. Monachum. 20 q. 4.

[b] Syluc. tit. relig. 7. §. 16.

ARTICVLVS III.

Vtrũ propter aliquas infirmitates liceat monialibus à monaſterio exire.

REſpondeo, quod Pius Quintus Põti fex maximus in extrauaganti, quæ incipit, *Decori & honeſtati, ait, q̃ nulli monialium ſiue ſubditæ ſiue prælatæ etiam Carthuſienſium, Ciſtercienſiũ Sancti Benedicti, & Mendicantiũ, & quorumcunque aliorum ordinum etiã militiarum, cuiuſcunq; dignitatis etiam*

ortarum à Regia, vel illuſtri proſapia, de cætero etiam infirmitatis vel aliorũ monaſteriorum etiam eis ſubiectorum, aut domorum parentum, aliorum ve cõ ſanguineorum, viſitandorũ alia ve occa ſione prætextu à monaſterijs exire, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmita tis lepra, aut epidemiæ, ſed neque inpræ dictis caſibus extra illa, niſi ad ne-ceſſarium tempus ſtare licere. Hæc Pius Quintus.

Circa quam extrauagantem eſt notandum quod licet capitulum, *periculoſo*, ob ſolam vnam cauſam, ſcilicet, infirmitatis periculoſæ vel ſcandaloſæ, permittat egreſſum, tamen Pius Quintus in ſua extrauaganti ob tres videlicet, incendium, infirmitatem lepræ, & infirmitatem epidemiæ permittit ipſas moniales exire, & licet hæ duæ poſtremæ videantur contineri ſub infirmitate periculoſa & ſcandaloſa, de qua ſolum fit mẽtio in dicto capite *periculoſo*, infirmitates enim lepræ, & epidemiæ periculoſæ & ſcandaloſæ ſunt, dubiũ tamen controuerſum eſt valde in hac Extrauaganti, an tres exemptiones à Pio Quinto poſitæ, debeant extẽdi ad ſimiles caſus. Cui dubio reſpondet a Nauarrus affirmatiue. Sed cum tres caſus poſiti & excepti à Pio V. ſcilicet, incẽdium lepra, epidemia ſint tangentes totam communitatem, ita quod ſi in his non egrederentur moniales à ſuis monaſterijs, tota earum congregatio periret, quidam tenaciter affirmant, dictam Extrauagantem, non debere extendi niſi ad caſus totam communitatem tangentes, vt eſt impetus aquæ ductus, incurſus hoſtilis. Quam opinionem contra Nauarrum tenet b Gutierrez. Nec obſtãt quæ Nauarrus in confirmationẽ ſuæ opinionis adducit, quod ſcilicet quamuis ſolum quatuor decim cauſæ exprimãtur ob quas ſolum filij exhæredari poſſunr, prout dicitur in c iure, tamen propter alias ſimiles cauſas dicunt iuris periti poſſe exhæredari. Nam reſpondetur concedendo propter alias ſimiles cauſas poſſe exhæredari, in quibus videlicet eadem militat ratio ipſius legis & authenticæ ipſas quatuordecim cauſas ſigillatim numerantis, ſcilicet ingratitudo contra illum, qui poteſt hæredes exhęredare. Et ſimiliter dicimus, quod propter alias cauſas ſimiles poſſunt egredi clauſtra moniales, quando in ipſis cauſis militat ratio cauſarum à Pio Quinto ſignatarum, ſcilicet, quando non exeuntibus monialibus communitas & congregatio ipſarum in maximo, & probabili periculo conſtitueretur At vbi eſt periculum ſolius monialis infirmæ, ſi non exeat à monaſterio, non verſatur eadem ratio, & ſic non eſt cur fieri debeat talis extenſio ex ſimilitudine rationis Et hanc opinionem ante iſtam Pij Quinti conſtitutionem attento termino iuris d antiqui tenuit Collector priuilegiorum Mendicantium, adducens in eius confirmationem, quod Papa in omnibus locis Regulæ Sanctæ Claræ, vbi aliquid contra clauſurã exceptauit, ſiue in caſibus fortuitis, ſiue nõ fortuitis nunquã habuit cõſiderationẽ ad aliquã perſonã particularem. Vnde cum in omnibus ſuis exceptionibus Papa ſemper conſuluerit, & prouiderit communitati, & non monialibus in particulari, bene colligitur quod ſolum voluit commoditatem communitatis aliquando præferri clauſuræ, & non commoditatem & neceſsitatem alicuius monialis particularis. Et hanc eandem opinionem ſequendo collectorẽ tenet doctiſsimus Corduba in additionibus ad compendium reſpondens argumentis in contrarium. Quam etiam tenent Patres f Collectores libri ſupplementi in deciſionibus quorundam dubiorum, quæ in Salmanticenſi Academia cum doctiſsimis communicauerunt, affirmantes hanc fuiſſe eorum opinionem.

Sed aduertendum quod generales, & eorum viſitatores poſſunt optimo iure non caſtigare, imo melius facient non caſtigando prouincialem pœnis contentis inconſtitutione Pij Quinti, quia ſcilicet dedit licentiam alicui moniali ad egrediendum à monaſterio ad certum tẽpus propter grauẽ infirmitatẽ, quæ in monaſterio non poterat curari, licet ipſa infirmitas non eſſet nociua cõmunitati, ſequẽdo in hoc vt verã opinionem doctiſsimi Nauarri, ignorando contrariam opinionem eſſe communiorem. Nam ignorantia veri intellectus iuris humani patientis diuerſos intellectus à viris doctis excuſat à pœna, imo & à culpa, ſecundum communiter Doctores. Et hæc conſtitutio diuerſos, vt patet, patitur intellectus.

Ex quibus colligo oportere maxime, ne

in

a Nauar. in c. ſtatuimus n. 4.

b Gutier. de quæſtio cano. c. 14.

cc. nõ licet C. deli. præterit.

d Auth. vt cum de appellat. cog. noſ. §. aliud quoque capitulum cũ ſequent. § collat. 8. e d. c. periculoſo. collectio. titulo clauſura. monia. dubio. 1.

f Colle. in de ciſi. dub. ad finẽ ſupple. fol. 2. p. dub. 1.

in æquiuoco laborent patres prouinciales, quod patres generales in ſuis diffinitionibus capitularibus declarent opinionem cõtra Nauarrum, in iudicando & conſulendo eſſe ſequendam, vt ita ſcito vero intellectu prælati, à conceſsione huiuſmodi licentia rũ abſtineant, quaſi à facie colubri fugiẽdo peccatum.

ARTICVLVS IIII.

Quid nomine epidemiæ veniat, propter quam moniales à clauſura exire poſsunt,

REſpondeo dicendo, quod cõmuniũ morborum, nõ vna neq; ſimplex eſt ratio. Nã ex eis quidam dicuntur endemij, alij epidemij, & alij peſtilẽtes. Endemij ideſt populo peculiares, ſunt illi, qui perpetuo locũ aliquem vel agrum, vel ciuitatem, vel pagum, vel villam occupãt propter loci poſituram, vel aquarum naturam (vt bocium, morbus lateralis) quĩ aliquibus populis ſunt peculiares qua de cauſa huiuſmodi morbos endemios, quaſi patrios, aut vernaculos appellãdos eſſe *a* Galenus ait. Bocium ob peculiare aquarum alicuius loci vitium gigni multa habemus teſtimonia Nam *b* Plinius guttur hominibus tãtum ex aquarum, quæ potantur vitio plerunque in tumeſcere ſcriptum reliquit, cui conſenſit *c* Orbaſius. Quo loco de aquis verba faciens ait: Nam & guturoſi nonnũ quam ab ipſis fiũt aquis. In qua etiã ſentẽtia eſt *d* Vitruuius inquiens, iuxta Æquicolos autem in Italia & Alpibus in natione Medullorũ eſt genus aquæ, quam qui bibũt turgidis gutturibus afficiuntur. Quorum gutturum meminit *e* Iuuenalis dicens. *Quis tumidum gutur miratur in Alpibus.* Inter Alpes, quæ Italiam diſtingunt à Gallia presbyterum quendam cantorem ſe vidiſſe affirmat Antonius *f* Muſa, viginti quinque librarum guttur habentem.

Populi etiam ad Aquilonem, expoſiti ſatis comprobant morbum lateralẽ inter endemios morbos recenſeri debere, eo quod magno ſuo malo illum ſingulis annis patiũtur. Alij vero communiũ morborum epidemij dicuntur qui per populum graſſantur aut de populo in populũ vagãtes, plurimos corripiunt inſequentes aeris corruptionẽ aut ſyderis alicuius influxum. Ex his quidam ſunt peſtilentes, qui *Loimodes.* Sunt autem idem, quod epidemiæ pernicioſæ. Qui morbi peſtilentes ob id appellantur, quia maiorem hominum quos inuadunt partem interimunt, quemadmodum *g* Galenus his verbis docet. Oſtendit hac ſentẽtia Hippocrates morbos multos eiuſdem ſpeciei vno fieri tempore, quos ſi pernicioſi fuerint peſtem appellant, ſi vero mitiores altera quadam indicant appellatione epidemios, vel apidemios nominantes. Vt epidemus morbus ſit, quĩ tempore aliquo in regione aliqua abundet inſoleſcatq, peſtis vero epidemia pernicioſa. Huic ſimilem alteram ſentẽtiam idem Galenus ſcripſit in præfatione ad libros de morbis popularibus. Cũ enim docuerit morbum illum nũcupari per quinque ſyllabas *Epedimon*, aut per quatuor *Epidemion*, ait tenẽdum eſſe morbos quoſdam inuadere multos vniuerſim, qui ſcilicet cõmunes appellantur, quoſdã vero ſeparatim quemlibet, quos ſperades vocant. Inter cõmunes rurſus alij publici ſunt, quos vocant endimos, qui naturã villæ, vel agri, vel ciuitatis inſequuntur. Alij vulgares exiſtunt, qui epidemij nũcupãtur, horũ pernicioſiſſimi, peſtilentes dicũtur, qui perinde ac totũ vulgarium morborũ genus cæli aut aeriſtatu proficiſcuntur, ſicut ſporades, ob errorẽ in victu aut vitium in temperatura fiunt,

Porro hoc nomen peſtilens, nulli morbo propriũ eſt, ſicut nec epidemus vt Galenus eſt *h* autor, dicens. *Vnus de vulgaribus morbis & ipſe peſtilens eſt.* Sed alibi dicit his verbis. *Nã ſi quando nulla morbi peſtilentis forma cõmunis vulgetur, cæterũ diſperſi ſunt morbi: nec enim ait, certi eſt morbi nomen vulgare, vel peſtilentis. Cæterum quicunque vno in loco multos, ſimul inuaſerit vulgaris hic vocatur, qui ſimul ſi hoc habeat, vt multos perimat peſtis fit.* Voluit itaq; Galenus peſtilẽtem epidemiũ nõ dici de morbo aliquo peculiari, ſed apparere poſſe ſub cuiuſlibet morbi ſpecie. Apparet tamẽ quandoq; ſub ſpecie phrenitidis aut letargię aut pleuritidis, aut carri, aut cathodri, aut catharri, aut bubonis. Sufficit enim ad hoc vt epidemus ſit, vt populariter graſſetur, qui ſi populariter graſſando plurimos interimat peſtilentis naturam induit.

Ex his ſequitur erraſſe *i* Ariſtotelẽ eo ꝙ ſatis improprie loquitur de vocabulo peſtis,

a Gale. li. 1. de vict. acutorum. c. 9.
b Plin. l. 1. c. 37. par. poſt medium.
c Orbaſ. l. 3. infinem.
d Vitru. l. 8. architec. c. 3. iuxta finem
e Iuuenal ſatyra. 13.
f Muſa. li. 1. de ratio. vict. in morbis accut. con. 6.
g Gal. lib. 1. de rat. vict. in morbo. acut. cõ. 9.
h Galen. li. 3. de morb. popul. par. 3. com. 20.
i Ariſtor. 1. prob. pro. 7

dum ait, *ex morbis ſolam peſtem eſſe pluribus cõmunẽ.* Cõſtat enim ex ſuperioribus aliquos eſſe morbos cómunes non peſtilẽtes. Morbus enim peſtilens, hæc duo habere debet vt populariter graſſetur, & pernicioſus ſit, maiorẽ ægrotorũ partẽ quos apprehenderit interimẽs. Epidemo vero vnũ eſt neceſſarium, vt plurimos inuadat ſeu populariter graſſetur, ſine pernicie. Nã ſi pernicioſus ſit iã nõ ſimpliciter epidemius: ſed epidemus pernicioſus aut peſtilens dicendus eſt.

Liquet etiam improprietatis, & cõtra antiquorũ placita nonnullos noſtri temporis medicos peſtilentes febres nuncupare eas quæ mali moris ſunt ſiue pernicioſę & quę cũ exanthematis euenire ſolẽt (*calẽturas de pintas, hodie vocãt*) quãuis non ſunt populares, aut pluribus hominibus communes. De quibus verba faciẽs K Hippocrates inquit Maleficentiſsimæ febres à ignis affligẽtes difficillimis quarto die, aut quinto interimunt. Hæ enim deterrimæ exitioſiſsimæ, ſeu mali moris debent dici, non tamẽ peſtilentes, eo quod nõ ſunt multis communes. Quod ſi fuerint tunc merito peſtilentes appellantur, ſi Hippocratis & Galleni decreta ſequimur, qui pernicioſam febrẽ atque malignam, non ſimpliciter appellarunt, peſtilẽtem: ſed eam tantum, quæ cũ pernicie in eadem ciuitate populo ve plurimos inuadũt,

k Hipp. l. 3. prognoſ. text. 2.

Ex dictis clare ſequitur, quod quando aliqua monialis infirma fuerit morbo plurimos inuadente, ſeu populariter graſſante etiam ſine pernicie poteſt licentiari à prælatis, vt à clauſura poſsit exire, ne alias moniales dictus morbus inuadat. Ad hoc enim ſecundum ſuperius dicta, vt epidemius dicatur, hoc tantum ſufficit. Et Pius Quintus concedens, vt ipſæ moniales detentæ epidemiæ infirmitate poſsint exire, nullum verbum fecit de epidemia peſtilẽte, quæ plurimos inuadit & populariter graſſatur, maiorem partem ægrotorũ, quos apprehenderit interimente, ſed loquutus fuit abſolute, de epidemia, quæ poteſt, ſtando in rigore vocabuli accipi pro morbo multos inuadente, & populariter graſſante, etiam ſine pernicie. Conſiderans, quod ſi inuadat moniales, & per monaſterium graſſetur, difficillime poſſent moniales ſeruare clauſuram, cũ ad earum curam ſit neceſſarium mulieres ad minus introducere intra clauſtrum, ad earũ medicamẽ aut ad curationẽ extra ſepta monaſteriorum egredi.

ARTICVLVS V.

Vtrum caſus, qui ponuntur ab Vrbano Quarto, in quibus moniales poſsunt à clauſura egredi ſint reuocati à Pio V. in ſua conſtitutione.

REſpondeo dicẽdo, quod Pius Quintus determinat ſequẽdo Cõcilij Trident. decreta nõ poſſe moniales egredi à clauſura niſi ex cauſa magni incẽdij vel infirmitatis lepræ aut epidemiæ, & caſus excepti firmant regulã in contrariũ. Et ſic videtur dicẽdum, quod alij caſus poſiti ab Vrbano Quarto ſint à Pio V. in ſua conſtitutione reuocati.

Sed contrarium eſt dicendum. Nã ſecundus caſus quando, ſcilicet, mittũtur moniales ab habente poteſtatẽ ad aliquẽ locũcauſa plantandi, vel ædificãdi eãdẽ religionem aut reformandi aliquod monaſterium eiuſdem ordinis, non eſt reuocatus à Pio V. Licet enim nominet tantum caſus ibi poſitos, eſt tamen dicta conſtitutio extendẽda, ad alios caſus ſimiles habentes eandem rationem. Donatio enim ob ſolas quinque cauſas poteſt reuocari, prout habetur in Iure. a Gloſſa tamen ibi communiter recepta habet, ob alias ſimiles poſſe reuocari, vt latius referunt, & ſequũtur Felinus, b & Ripa. Vnde cum caſus nominati à Pio V. concernant communitatem & hic caſus ſit eiſimilis, concernit enim communitatem religionis, non particularem monialẽ licentiãdam, cum exeat ad plantandam religionem & ad monaſterium ædificandum, aut reformandum ſequitur euidẽter in dictis caſibus à Pio V. nominatis comprehendi.

a l. fi. C. de reuocand. donat.

b Felin. inc. paſtoralis d. reſcrip. n. 1. Rip. ind. l. fin. à n. 157.

Ex quo infero primo, quod tertius caſus non eſt reuocatus, & ſic poteſt monialis licentiari cauſa regiminis, ſcilicet, vt aliqua monialis ſit prælata alicuius monaſterij, cũ hic caſus maxime concernat ipſius religionis augmentum, & propagationem. Et eadem ratione ait c Collector priuilegiorum mendicantium, quemdam expoſitorem tenuiſſe, quod non ſolum poſsit aliqua monialis egredi clauſuram, & duci, vt ſit Abbatiſſa alterius monaſterij, ſed etiam, vt ſit magiſtra nouitiarium ſeu vt ponatur in aliquo officio, in quo multum conſiſtit honeſtas religionis, prout habere cuſtodiam portæ, aut rotæ, &c. Hæc enim etiam pertinent

c Colle. tit. clauſura.

tinent ad regimen,& ipſis religio maxime ampliatur., Addit etiam prædictus author quod peracto officio,proquo aliqua monialis ducta eſtad aliud monaſteriũ,ſi vult egredi ad ſuum monaſterium,poteſt reuerti ſola,ſi ſocia vult remanere,aut ſocia poſſet reuerti ſola,ſi principalis nollet regredi,decõſenſu tamen vtriuſque monaſterij.

Secundo infertur,quod nõ ſit etiã reuocatus quartus caſus,ſcilicet,cauſa correctionis(quando,ſcilicet,aliqua monialis nõ poteſt corrigi in monaſterio,vbi habitat timore ſuorum cognatorum,vel alia cauſa moraliter vrgẽte)tunc enim poteſt duci ad aliud monaſterium.Hic enim caſus totũ religionis corpus concernit,cũ expunitione delictorũ ſine ſtrepitu & tumultu maxime eius nitor reſplendeat.

Tertio infertur,quod quintus caſus,non eſt etiam reuocatus,ſcilicet, quod poſsint egredi cauſa alicuius valde euidentis diſpẽdij euitandi. Diſpendium enim,de quo iniſto caſu fit mentio eſt quando aliqua monialis eſſet infecta aliqua infirmitate tã contagioſa quod merito timetur,inde prouenire magnum damnum,alijs monialibus,aut nõ poſſe ibi ſtare ſine grandi periculo,vel ſcandalo communitatis.Imo hic caſus,per conſtitutionem Pij V. eſt declaratus,vt habeat locum in infirmitate lepræ, aut epidemiæ prout late dictum eſt in ſuperioribus.

Quarto infertur,quod ſextus caſus,in quo moniales poſſunt exire,ſcilicet quãdo de mandato prælati habentis autoritatem, monaſterio primo ex cauſa rationabili relicto totus conuentus ad monaſteriũ aliud ſe transfert.Hic enim caſus vt patet concernit communitatem ipſius monaſterij;pertinet enim ad vtilitatem religionis,vt monaſteria de vno in alium locum transferãtur,& propter eam vtilitatem ordinat *d* Cõciliũ Tridentinum,vt,quia monaſteria ſanctimonialiũ,extra mœnia verbis,vel oppidi conſtituta maloũ hominũ prædæ,& alijs facinoribus ſine vlla ſæpe cuſtodia ſunt expoſita, curẽt Epiſcopi,& alij ſuperiores,ſi ita videbitur expedire,vt ſanctimoniales ex eis ad noua vel antiqua monaſteria intra vrbes vel oppida frequẽtia reducãtur,& cõfirmatur. Nam ſicut vetatur ingreſſus virorũ inmonaſteria monialiũ:ita vetatur egreſſus earum à monaſterio.At cõgregatio Cõcilij reſpõdit Archiepiſcopo Genuenſi dicẽs. ***Cauſa euidẽtis vtilitatis monialiũ data eſt licentia ab ordinario eorũ curatoribus ineamonaſteria ingredi,dũmodo eorũ ætas,& morũ grauitas ſit,quæ ipſos cõmendet.*** Hæc cõgregatio.Vides quomodo propter euidentẽ vtilitatẽ modo permittatur ingreſſus,ergo propter eandẽ patebit etiam egreſſus.Denique,vt omnia ſupradicta confirmẽ Pius Quintus in ſua cõſtitutione non dero gauit Concilium *e* Tridentinum,in quo dicitur.Nemini autẽ ſanctimonialium liceat poſt profeſsionem exire à monaſterio etiã ad breue tempus,quocunque prætextu,niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda,& omnes caſus ſupra poſiti ab Vrbano IIII.legitimas ſatis cauſas à Summo Pontifice approbatas,præ ſe ferunt. Vnde ſuperiores concedentes licentiam ad exeundum in dictis caſibus tantũ debent declarare ipſos caſus eſſe eorum qui à Pontifice maximo ſunt approbati,vt moraliter vrgẽtes ad eam licentiã concedẽdã.Nec his obſtat cõſtitutio Pij V. prohibens egreſſum omniũ monialium ad alia monaſteria. Nã reſpõdetur,quod intentio finalis illius decreti non eſt prohibere abſolute omnẽ exitum,ſed illum,ex quo generatur ſcandalum:qualis eſt exitus ad diſcurrendum per domos ſeculariũ,& exitus Abbatiſſarum ad viſitanda alia monaſteria ſibi ſubiecta,vt euidenter cõſtat ex dicta cõſtitutione.Sed exitus ad alia monaſteria propter aliquam cauſam iuſtã non eſt huiuſmodi,& aperte conſtat,ex tali exitu pudicitiam non periclitari : ergo nõ eſt prohibitus:cũ certũ ſit in iure,quod ceſſante cauſa ceſſat eius diſpoſitio. Et confirmatur.Nam,vt conſtat ex eadem conſtitutione intentio eius fuit Cõcilij Tridentini decreto adhærere,& in cõcilio,vt dictum eſt nõ abſolute omnis exitus prohibetur, ſed ille duntaxat,qui ſine ſuperioris licentia,& ſine cauſa fit.

d Sef. 25. de regul.c.5.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſuperioris regularis licentia ſufficiat ad exeundum á monaſterio.

REſpõdeo dicendo,cũ *c* Cõcilio Tridentino decernẽte:Dare autẽ,tantũ Epiſcopus,vel ſuperior licẽtiã debet in caſibus neceſſarijs.At Pius V.inſua cõſtitutione ait quod præter licentiã ſuperioris ſit etiam neceſſaria licentia Epiſcopi,& cõ

c d.c.5.

c d.c.5.

gregatio Cardinaliũ in hunc modũ declara uit, *Monialibus monaſterio exeuntibus etiã cũ cauſa probabili requiri in eo cõmunẽ cõſenſũ ſuperioris regularis & Epiſcopi loci.* At præfata cõſtitutio in hac parte in Hiſpania nõ eſt in praxi, & per non vſum amittit vim obligãdi. Præterea prædicta cõſtitutio habet locũ in monaſterijs monialiũ, quæ nõ ſolũ ſubdũtur generalibus & prouincialibus habẽtibns iuriſdictionẽ epiſcopalẽ, ſed etiã ſubdũtur prioribus conuentualibus tali iuriſdictione epiſcopali carenti bus. Nam in talibus monaſterijs nõ ſufficit, ſuperioris immediati licẽtia ad exitũ monialis, ſed requiritur neceſſario licentia & approbatio ſuperiorum habentium epiſcopalem iuriſdictionem. Nã reuera generales & prouinciales, quo ad iuriſdictionẽ ſunt Epiſcopi ſuorũ ſubditorum. Quare abſq; vllo conſcientiæ ſcrupulo poteſt monialis regularibus ſubdita, exire à monaſterijs cũ ſola licentia generalium aut prouincialium ſine alia approbatione Epiſcopi ſecularis.

ARTICVLVS VII.

In quas pœnas incurrunt dantes licẽtiã extra caſus ſupra dictos & ipſæ moniales egredientes & ipſas recipientes.

REſpondeo dicẽdo, quod Pius V. in ſua conſtitutione ait. *Aliter autem prout præfertur egredientes ſeu licentiã exeũdi quomodocunq; cõcedẽtes, necnõ comitantes ac illarũ receptatrices perſonas, ſiue ſeculares, ſiue Eccleſiaſticas cõſanguineas vel nõ conſanguineas vinculo excõmunicationis maioris latæ ſententiæ ſtatim eo ipſo abſque aliqua declaratione ſubiacere, à qua præterquã à Romano Pontifice, niſi in mortis articulo abſolui nequeant.* Hæc Pius V. Et vlterius, *Moniales & prælatos contra facientes officijs & dignitatibus priuat, & inhabilitat ad ea in poſterum obtinenda, & quaſcunque exeundi licentias etiã à ſede Apoſtolica conceſſas renocat.* Aduertẽdũ, quod ſi moniales S. Claræ clauſuram extra caſus ſupra dictos egrediendo, ſuã regulam tranſgrediuntur, & peccãt mortaliter, licet non incurrãt excõmunicationem niſi vno tantum caſu, ſcilicet, eũdo ad curiam Romanam, prout in earum regula continetur. At hodie per Cõciliũ Tridentinum excomunicationis vinculo latæ ſententiæ feriũtur omnes in vniuerſum monia les egrediẽtes ſine legitima facultate à clauſura quomodocunque egrediantur.

Aduertendũ etiam, prout cõtinetur inlibro *a* ordinis Italico, quod, *Benedictus XII. ſtatuit, quod ſi Abbatiſſa clauſurã exire præſumpſerit, vel ad exeundum aliquã licentiauerit monialẽ, per miniſtrũ ſuum de diſcretorũ fratrum conſilio remoueatur à regimine Abbatiſſæ, moniales vero dictã exeuntes clauſuram caſibus non permiſſis ipſo facto ſunt inhabiles ad quæcũque officia in earũ ordine obtinẽda, & nihilominus ſubdantur pœnis, quæ in ipſo ordine conſueuerunt imponi.* Aduertendũ deniq; quod pœnæ ſupra poſitæ cõtra recipiẽtes & cõcomitãtes prædictas moniales egrediẽtes non videntur cõprehẽdere illos, qui compaſsione quadã naturali in extrema, vel graui neceſſitate id faciũt. Verbi gratia, ſi aliqua perſona cognata & amica reciperet, vel comitaretur monialẽ egreſſam à monaſterio, & aliquot milliaribus progreſſam noctu, vel diu in loco deſerto cũpericulo amittẽdi vitam vel famã, ne ea monialis damnũ aliquod pateretur, exhortando ipſam vt ad ſuũ rediret monaſteriũ, non incurreret ſentẽtiã excõmunicationis nec pœnas dictæ conſtitutionis, etiã ſi ipſa monialis nollet redire, prout tenet *b* Nauarrus. Qui ſubiũgit, quod nõ auderet excludere illos cognatos, qui ſine alia neceſsitate, quã vitãdi opprobriũ crudelitatis, vel ruſticitatis aut amicitiæ, vel nomine cognationis id facerẽt. At ego ſaluo meliori iudicio nõtimerẽ illos liberare. Nã grauiſſimũ omniũ peccatorũ eſt hæreſis, & receptatores hæreticorum excommunicatione maiori Bullæ cœnæ Dñi plectũtur, & nihilominus ſecundũ cõmunẽ opinionẽ quã ſequitur cũ *c* Caietano idẽ Nauarrus, recipiẽtes dictos hæreticos, nõ vt hæreticos, ſed vt amicos, & cognatos moti quadã compaſsione naturali & amore non incidũt in dictam cenſurã. Vnde videtur dicẽdũ quod receptatores, & concomitantes dictas moniales de earũ egreſſu diſplicẽtes, & ad regreſſum exhortantes quodam amore naturali, & affectione ſanguinis, & compaſsione recipientes, & cõcomitantes, non incidunt in dictã en-

a 3. fo. 210.

b Nau. in c. ſtatuimus n. 51.

c Cai. 2. 2. d. 95. arti. 1. Naua. ca. 27. n. 561.

cenſuram. Quis autē poſsit abſoluere à pœnis huius conſtitutionis grauis eſt difficultas, pro cuius vera reſolutione recurre ad ea quę in ſuperioribus *d* dicta ſunt. Et eſt aduertendum, quod in ſede Apoſtolica nō ſolet dari licētia moniali, vt in domo patris, vel fratris, donec vixerit extra monaſteria maneat prout tradit Staphileus. *e* Sub hoc enim prætextu, plura quæ non decent ſequi poſſent. Et habemus in libro Machabæorū *f* virginē incluſam domi eſſe debere, & fœminæ religioſæ ſub clauſura morari debent prout dicunt ſacri Canones, g & debēt cum alijs monialibus habitare & viuere. Imo neque illis propria receptacula habere licet vt ijdē ſacri Canones *h* affirmāt. In ſumma in omnibus circa illas caute procedendū eſt vt euitentur quæ earū pudicitiæ inſidiari poſſunt, argumento aliquorum iurium. *i* Verū eſt tamen quod olim propter aliquas cauſas quas commemorat Quintilianus *k* Mandoſius, hæc licentia concedebatur: quas hic nō refero cum iam hodie etiam propter illas minime licentia concedatur.

d Sup. 24 a. 17.

c Staph. de Signat. fol. 192. ver. moniali prof.

f Mach. 3. c.

g c. mulieres ante fin. de iudicijs. li. 6. c. vnico de ſtatu regulari. li. 6.

h c. periculoſo. 18. q. 2. el. Si diſceptaretur. ff. vbi pupillos educari oportet.

i c. cū locū deſpōſalib.

k Mandoſ. de ſigna gratiæ. fol. 102. tit. licentiæ.

QVÆSTIO L.

De clauſura Monachorū quoad egreſſum à ſuis monaſterijs in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum poſsint monachi à ſuis clauſtris exire.*
2 *Vtrū egreſsus monachi à monaſterio ſine licentia prælati ad alium ſuperiorem ſit peccatum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum poſsint monachi à ſuis clauſtris exire.

RESpondeo dicendo, quod vitā & conuerſationē Cœnobitarum angelorum vitæ ſimilem eſſe affirmauit Theodoretus *a* ſi à ſecularibus abſtineāt eo quod omiſsis curis ſęculi Deo adminiſtrāt affectu: idcirco ſolebāt ex prima inſtitutione cœnobitæ ſeorſum ab alijs hominibus habitare & ſeorſum ædificare vt innuitur in Iure. *b* Et Theophilus Imperatoris oriētis filius dixerat, *monachis vrbē intrare minime licere, iuſſeratque eos arcere omnino*, vt aſſerit Theophilatus. *c* Et in Conc. Calcedon. ſtatutū eſt, ne monachi ſe negotijs ſecularibus immiſceāt. Quod tradūt etiā Doctores, allegātes pro ſua parte rubricam cuiuſdam tituli ne clerici vel monachi ſe negotijs ſecularibus immiſceant, & tradit Petrus *d* Gregorius. Verū eſt tamē quod non vſque adhuc ſacri Canones clauſurā ipſis indixerūt, vt à clauſtro minime poſsint exire. Iure enim cōmuni omnis regularis quanlibet ſimplex poteſt iure exire non ſolum de licentia generalis, & prouincialis, ſed etiā inferioris immediate expreſſa, vel tacita ſpecialiter vel generaliter data, modo ea iuſta de cauſa concedatur. Dixi *iure cōmuni*, quia iure ſpeciali Chartuſienſiū plus requiritur. Dixi *modo ea iuſta de cauſa concedatur*. Nā cuiuſcunque exitus cauſa aſsignanda arbitrio ſuperioris relinquitur argumento aliquorū iurium. *e* Erit autē peccatū mortale, frāgere clauſurā, quæ de iure cōmuni obligat regulares quādo cum cōtemptu regulæ & profeſsionis & trāſgreſsione præcepti ſpecialis ſuperioris clauſura violatur. Quia ſententia D. Tho. *f* eſt, cōtenta in regula nō obligare ad mortale niſi quoad tria ſubſtātialia vota & p̄cepta ipſius & ſuperioris. Regularis enim nō vouet regulā nec omnia contenta in ea, ſed obedientiā ſecundum illā in cōtinentia & paupertate. Et ita obſeruantiæ aliæ extra cōtinentiā & paupertatem nō obligāt ex voto, niſi præcipiantur ab ipſa regula vel à ſuperiori, ſecundum regulam vt vterque Thomas *g* communiter recepti affirmant. Et huiuſmodi eſt obſeruatio clauſuræ quā licet ius cōmune confirmet, non tamen id facit addendo vim præcepti, ſed facit, quod illa clauſura quæ erat de obſeruantia regulæ particularis, fiat & ſit obſeruantia quædam generalis. Quibus & alijs tradit Nauarrus *h* eſſe quoque mortiferā huiuſmodi violationem quoties fit cum notabili ſcandalo vel damno monaſterij, nō quidem quatenus eſt violatio regulæ, ſed quatenus eſt violatio iuris diuini & communis de non ſcandalizando & de neminem lædendo.

a Theod. li. 3. decurat Græc.

b c. limino-ſa. 1. q.

c Theophi. libro. 5. iuri. oriēt. in cō-ſtit. 2. Theophi. tit. 1. de expulſione monach. can. quidā monach. 16 q. 1.

d Pet. Greg. li. 15. ſintagmatum. c. 15 n. 1. 2. 3. 4. & 5.

e Primerā ff. de iurede liberādi. ca. de cauſis de of. delegati.

f D. Th. 2. 2 q. 186. ar. 9.

g Thom. & Cai. vbi ſu.

h Nau. n. c. ſtatuimus. n. 35.

ARTICVLVS II.

Vtrum egreſsus monachi à monaſterio ſine licentia prælati ad alium ſuperiorem ſit peccatum.

RESpōdeo dicēdo, quod ſic. Ait enim Cōciliū *a* Tridentinū. Ne liceat regularibus à ſuis cōuētibus recedere etiā prętextu ad ſuperiores ſuos accedēdi niſi ab eiſdem miſsi & vocati fuerint. Verum eſt ta

a Con. Tri. ſeſ. 25. de regula. 2. c. 4.

mẽ quod ſi accedant ad ſuperiores quaſi appellando à grauaminibus ſibi illatis à ſuis prælatis inferioribus ſecundum Nauarrum à culpa mortali excuſantur cũ defenſio propria ſit de iure naturali & iure poſitiuo minime tollatur. Et accepi à Patre grauiſsimo & noſtræ religionis definitore generali ſe audiuiſſe à quodam noſtro patre generali ita fuiſſe declaratum ab illuſtriſsimorũ Cardinalium congregatione. De quo iam aliqua diximus in ſuperioribus. b

b sup.q. 29

QVÆSTIO LI.

De Commiſſario generali ordinis Minorum in quatuor articulos diuiſa.

Circa quã quærũtur quatuor.

1 *QVæſit Commiſſarij generalis in ordine minorum inſtitutio.*

2 *Quæ ſit autoritas Commiſſarij generalis.*

3 *Commiſſarius generalis ſit prælatus ordinarius vel delegatus.*

4 *Vtrum miniſter generalis ſine capitulo poſsit eius autoritatem tollere aut limitare.*

ARTICVLVS I.

Quæ ſit Commiſſarij generalis in ordine Minorum inſtitutio,

c Fol.29.cõ cel.95.

REſpõdeo dicendo, quod Leo X. c prout habetur in ſupplemẽto, *ſtatuit pro ordine Minorũ regularis ob ſeruãtiæ, vt quando generalis miniſter electus fuerit de Ciſmõtanis inſtituat in partibus Vltramõtanis vnũ Cõmiſsarium generalem ab eiſdem Vltramontanis fratribus eligendum, cui miniſter generalis ſupra præfatos fratres Vltramõtanos vices ſuas cõmittat prout capitulo generali expedire videbitur. Ita tamen, quod Cõmiſſarius præfato miniſtro generali omnimode ſubijciatur, cui cæteri dicti ordinis prælati ſubijciuntur, ac illi per omnia ſecundum regulã obedire teneatur. Dũ vero Miniſter generalis fuerit ex Vltramõtanis fratribus electus tũc pariformiter Cõmiſsariũ generalẽ Ciſmõtanũ inſtituere debet pari modo, quo de Vltramõtano Cõmmiſsario ſuperius dictũ & ſtatutũ eſt: qui quidẽ Cõmiſsarius generalis per trienniũ ſolũ generalis cõmiſsionis fungetur officio quo triennio elapſo nouus Cõmiſſarius per miniſtrũ generalẽ in capitulo generali, vt ſupra eligendus (ſecundũ quod Vltramontanis, vel Ciſmontanis, de Commiſſario fuerit prouidendũ) inſtitui debeat.* Hæc Bulla Leonis X. quæ dicitur Bulla vnionis, promulgata fuit in capitulo generali celebrato Romæ anno Dñi milleſimo quingenteſimo decimo ſeptimo, in feſto Pẽtecoſtes. Cauſa autẽ huius noui miniſterij inſtituẽdi fuit ampliſsimi noſtri ordinis ſacri dilatatio: quia reuera ſancta Minorũ religio ob eius amplitudinẽ cõmmode ab vno generali miniſtro gubernari non poterat. Ideo authoritate Apoſtolica cautum eſt, vt quando miniſter generalis de Vltramontana familia fuerit aſſumptus, vnus ſit Cõmiſſarius generalis de Ciſmõtana familia, & idẽ fiat in partibus Vltramõtanis quando miniſter generalis totius ordinis fuerit electus de Ciſmontanis prouincijs. Electores huius cõmiſſarij generalis eſſe debẽt iuxta apoſtolica inſtituta vocales illius familiæ, de qua Cõmiſſarius generalis aſſumendus eſt & miniſter generalis. Qui nimirum cõuẽnire debent in capitulo generali vt aperte conſtat ex prædicta Bulla vnionis, ad prædictũ Cõmiſſarium generalem eligendum. Si tamen propter bella vel alia iuſta impedimenta comitia generalia intermedia celebrari nõ potuerint ad prædictum Commiſſarium generalem eligẽdum, tunc miniſter generalis de conſilio aliquorũ patrum poterit eandẽ Cõmiſsionem cõtinuare, vel de nouo alium inſtituere, vt diſponitur in cõſtitutionibus generalibus Monalitanis & Toletanis.

ARTICVLVS II.

Quæ ſit autoritas cõmiſſarij generalis.

REſpõdeo dicendo, quod vniuerſitas iuriſdictionis Commiſſarij generalis eſt pleniſsima in ſua familia, quia eadem met quã habet miniſter generalis in vniuerſũ ordinẽ, vt cõſtat ex dicta bulla vnionis in qua dicitur, & diſponitur q miniſter gene-

ra-

ralis committat vices ſuas prædicto Cómiſſario generali ſuper fratres ſuæ familiæ, prout Capitulo generali expedire videbitur. Et nota quod nomine fratrum cõprehẽdũtur moniales, cũ ſit vulgatũ in iure appellatione maſculini cõprehẽdi fœmininũ, nõ ſolum in conceſsionibus & in priuilegijs prout reſoluunt Tiraquelus *a* & Antonius Gabriel, ſed etiã in correctorijs: prout affirmat, vt verioré Tiraquelus & Menochius. Et in noſtro caſu vſus & conſuetudo declarauit: nã eam poteſtatẽ, quã habet in fratres exercet commiſſarius generalis in moniales ſuæ familiæ, vt experimento conſtat.

a Tiraqu. in tract. cõſanguin. §. 1. gl. 9. nu. 186. & 204. & 222. Gabr. commun. opin. tit. de verb. ſig. cõ. 6. n. 17. & ſequẽ. tib. Meno. de adipiſcẽ. poſ. remed. n. 61. 62. & 63.

ARTICVLVS III.

An prædictus Cõmiſſarius generalis ſit prælatus ordinarius an delegatus.

REſpondeo dicendo, quod eſt ordinarius, licet collector *a* priuilegiorũ mẽdicãtium teneat: quod nõ. Et probatur, nam eligitur ab vniuerſitate vnius familiæ quod ſufficit ad conficiendã iuriſdictionẽ ordinariã, vt dicit celebris quædam gloſſa *b* & eſt opinio Panormitani. Et id expreſſe determinatũ eſt in quodã capitulo generali Pinciano autoritate apoſtolica confirmato. Tum etiã, quia prædictus Commiſſarius habet ſuam authoritatem beneficio legis: quod ſufficit ad conſtituendam iuriſdictionem ordinariam ſecũdum Innocentiũ, *c* Nec ex hoc quod poſsit creari commiſſarius delegãdo ſuam iuriſdictionem quoties ſibi videbitur expedire, neceſſario ſequitur habere iuriſdictionem ordinariam, cum habens iuriſdictionẽ delegatã minime poſsit ſubdelegare prolibito, niſi illi à ſuperiori cõcedatur iuxta regulam iuris vulgarem. Nam prædicta regula fallit in delegato ad vniuerſitatem cauſarum, talis enim poteſt ſubdelegare prout notat gloſſa, *f* & tradit cum cõmuni Sylueſter. Et Commiſſarius generalis eſto ſit prælatus delegatus, eſt tamen ad vniuerſitatem cauſarum.

a Collec. in cõpẽd. ver. cõmiſſarius

b Gloſ. in c. cum ab eccleſiarum prælatis de offi. ord. Panor. in c. ſuſpicionis de of. deleg. n. 9.

c Innoc. in c. 1. & in ca. ad hoc dof. Archidiac.

f Gloſ. in c. cũ cauſam de appellat. Sylue. v. de legat. n. 12.

Sed contra prædicta arguit Collector primo quod Cómiſſarius generalis non ſit per electionem vniuerſitatis: nam Ciſmõtani, & Vltramontani ſimul faciunt vnum collegiũ ſeu vniuerſitatẽ, Ciſmontani autem tantum vel Vltramontani tantum, neque faciunt collegium, neque vniuerſitatem poſt præfatã Bullam vnionis, quæ eos omnes facit vnũ corpus. Vnde licet in ipſa Bulla dicatur, quod iſte cõmiſſarius eligatur, nõ poteſt dici vera & propria electio, cũ non fiat à collegio vel ab vniuerſitate, ſed à parte collegij, ſeu quibuſdam particularibus pro vtilitate & commodo illud particulariter tangente.

Sed reſpõdetur cõcedendo, quod Ciſmõtani, & Vltramontani faciunt vnum corpus & vnũ collegium & vniuerſitatem reſpectu vnius generalis totius ordinis: nõ tamen per hoc negatur, quod Ciſmontana familia quãdo ex Vltramontana eligitur generalis, facit vnum corpus, & vnã vniuerſitatem reſpectu electionis Commiſſarij generalis, qui cum ſua familia non diuiditur ab obedientia generalis totius ordinis.

Secundo arguit Collector duo requiri ad conſequendam ordinariã iuriſdictionem ſcilicet electio collegij, & confirmatio ſuperioris & ſtatim electus, & confirmatus conſequitur iuriſdictionem miniſterio legis, neque eſt opus alia commiſsione hominis pro vt dicitur in iure. *g* At Cómiſſarius generalis non conſequitur iuriſdictionem ex duobus prædictis, ſcilicet, ex electione & confirmatione: ſed neceſſariũ eſt tertium ſcilicet quod miniſter generalis cõmittat illi vices ſuas, vt Bulla ipſa diſponit: & ſic iuriſdictionem recipit ab homine vices ſuas committente & non à lege miniſtrante: ergo ſequitur, quod eſt delegatus & non ordinarius.

g Cap. tranſmiſſam de electio.

Sed huic argumento reſpõdetur, quod licet vicarius generalis Epiſcopi iuriſdictionem ex cõmiſsione recipiat, tamen dicitur habere iuriſdictionem ordinariam *h* iuxta quandam gloſſam ſingularem. Et ſiç commiſſarius generalis quamuis recipiat commiſsionem generalis miniſtri, videtur, quod eius iuriſdictio ſit ordinaria. Sed contra hãc ſolutionem replicat collector, dicens quod illud verum eſt in vicario generali, non autẽ in illo, qui ponitur in certa parte diœceſis, qui dicitur foraneus, qui non habet iuriſdictionem ordinariam, ſed delegatam, prout dicit quædam gloſſa *i* communiter recepta, Et quod Comiſſarius generalis non generalite r in toto generalatu, ſed in parte conſtituitur. At huic obiectioni reſpondetur, quod licet in parte generalatus conſtituatur, hæc tamen pars propter amplitudinem noſtræ religionis, facit vnum corpus, non diuiſum à generali, neque à generalatu: cum ſit illi ſubiectum. Sed facit vnum cor-

h Cap. 2. de of. vicarij libro. 5.

i Glo. in clemen. & ſi principalis de reſcriptis

corpus, vt velit nolit generalis beneficio legis possit & debeat eligere vnum commissarium generalem qui vices ipsius generalis habeat in sua familia & sic non potest comparari vicario foraneo.

Ex his sequitur, quod prædictus cõmissarius generalis habet dignitatem Ecclesiasticam, eamque habet prælaturam amplissimã & ordinariã: & ideo optimo iure potest esse legatus Apostolicus. Et sic quicquid prælatis Ecclesiasticis in dignitate cõstitutis cõceditur à iure, vel à papalibus constitutionibus comprehendet dictum Commissarium generalem, talem electum in capitulo generali, secundum Bullã vnionis. Nã si eligatur cõmissarius generalis à ministro generali ex eo, quod non potuit capitulum generale celebrare propter bella vel alia impedimenta tunc dictus commissarius non est prælatus ordinarius, neque habet dignitatẽ Ecclesiasticam, neque habet votum in capitulo generali, neque præeminentias commissario generali secundum Bullã vnionis electo concessas. Nisi forsan is, qui constituitur fuisset olim minister, aut cõmissarius generalis, vt aperte dicitur & disponitur in constitutionibus generalibus κ Toletanis.

κ Cap. 7. de cõmissario generali,

Veram, si roges, an dictus commissarius generalis sine electione institutus per solũ ministrum generalem, cum non sit ordinarius, sed delegatus possit creare commissarium? Respodetur, quod cũ ipse sit electus à ministro generali & sit subrogatus in locum commissarij generalis in capitulo generali eligendi dispensatione Papæ videtur quod possit creare commissarium ne huic commissario sic creato per generalem desit aliquid, quod sit necessarium ad gubernãdum totam familiam. Et creatio commissariorum seu visitatorum maximè necessaria est. Præterea dictus commissarius sic creatus, licet habeat iurisdictionem delegatã ipsa tamen ipsi est commissa ad vniuersitatem causarum: & delegatus ad vniuersitatem causarum, vt dictũ est in superioribus, potest subdelegare.

ARTICVLVS IIII.

An possit minister generalis, seu capitulum generale amouere prædictum commissarium sine causa, aut eius potestatem limitare.

REspondeo dicendo, certum esse neque ministrum generalem, neque capitulũ generale posse amouere commissariũ generalem sine crimine & causa. Et ratio est quia prædicta Bulla vnionis ex iusta causa, statuit & decreuit quod dictus commissarius eligatur & instituatur. Et insuper tradit formam, quo modo sit instituendus: ergo nulla potestas Papa inferior potest dictum commissarium amouere. Quod autẽ versatur in dubio est, vtrum possit minister generalis minuere, & limitare ipsius autoritatem. Quod dubium vidi iam in praxi ventilari, cui per aliquas cõclusiones satisfaciendum iudico.

Prima conclusio. Minister generalis habet superioritatem & iurisdictionem supra dictum commissarium generalem, & dictus commissarius tenetur obedire ministro generali vt reliqui omnes prælati ordinis. Hęc cõclusio determinata est à Leone X. in præ dicta Bulla vnionis, & in constitutionibus Monelianis, a & in constitutionibus Toletanis b declaratur.

a c. 8. de cõmissario generali.
b Cap. 7.

Secunda conclusio: Minister generalis per se solum sine authoritate capituli generalis, vel Papæ non potest limitare neque diminuere autoritatem dicti commissarij generalis. Hæc conclusio ponitur contra Collectorem. Et probatur: nam prædictus minister generalis tenetur cõmittere omnes vices suas respectu totius familiæ, vt constat ex decreto Apostolico in articulo primo huius quæstionis allegato: ergo sicut non potest facere minister generalis, quod non sit commissarius generalis, ita efficere non potest, vt non habeat omnes vices suas in tota familia,

Nec obstat dicere, quod in dicta Bulla non dicitur, quod committat omnes vices suas sed vices suas. Nam respondetur quòd indefinita, prout est vulgatum in iure, & in dialectica, æquiualet vniuersali: & ideo tantũ valet dicere *vices suas*, sicut, *omnes vices suas*. Eo præsertim, cp prædictus cõmissarius institutus est in fauorem suæ familię, & eius institutio per cõsequẽs est fauorabilis, & nõ odiosa, vt aiebat Collector. Et ideo oportet quòd dictus cõmissarius haberet omnẽ potestatem in prouincijs sibi commissis, quam minister generalis habet in toto ordine. Alioquin non plene consuleretur commodo & vtilitati dictarum prouinciarum longe sæpesæpius distantium à ministro generali

generali totius ordinis. Et ſic intentio Summi Pontificis in dicta bulla vnionis commiſſarium generalem cõcedentis fruſtranea eſſet, & quaſi inanis. Et ideo ſine dubio tenendũ eſt, quod omnia quæ in iure priuilegijs, & conſtitutionibus conceduntur ſoli generali, conceduntur etiam cõmiſſario generali reſpectu ſuæ familiæ, niſi aliquo modo in dictis diſpoſitionibus excludatur dictus commiſſarius generalis. Nam autoritas non datur generali miniſtro ratione perſonæ, ſed ratione officij. Et ideo omnia tranſeunt in dictum commiſſarium generalem gerentem vicem miniſtri generalis in omnibus, quæ pertinent ad eius officium.

Sed contra iſtam ſecundã concluſionem videtur obſtare prima concluſio, in qua dictum eſt, quod miniſter generalis eſt ſuperior prædicti commiſſarij generalis: ergo poteſt tanquam ſuperior reſtringere & limitare, vt illi viſum fuerit, authoritatẽ prædicti commiſſarij generalis. Ad hoc reſpondetur, quod miniſter generalis eſt ſuperior, ad hoc, vt poſsit corrigere prædictum commiſſarium ſi deliquerit. Et ad hoc, vt poſsit prohibere illi aliqua negotia, ſi cauſam dederit legitimam & ſufficientem, nõ tamẽ vt ad libitum poſsit illi limitare ſuam poteſtatem, neque excludere illum à viſitatione alicuius prouinciæ. Nã ſi id fuerit factum ſine cauſa iuſta, Miniſter generalis peccabit & erit dignus vt in capitulo generali de ea re conuincatur. Tum quia facit contra ius cõmune, limitando authoritatem iudicis, & prælati ordinarij. Tum etiam, quia facit contra prædictam Bullam vnionis, in qua dicitur, vt dictus commiſſarius generalis habeat omnes vices prædicti commiſſarij generalis (vt dictum eſt) in tota familia.

Si tamen roges, quæ ſit cauſa ad dictã reſtrictionem faciendam? reſpondetur in primis, quod delationes ſpeciales quorundam religioſorum nõ ſunt ſufficiẽtes ad id, quia vt plurimum, ſunt falſæ. Et quãuis eſſent veræ non ſunt admittendæ, niſi malum aliquod magnum & ſcãdalum timeretur. Quia non eſt rationi conſonum, vt propter quorumdam querimoniam ordinaria ordinis gubernatio euertatur. Imo quò magis inualeſcunt iſti timores magis inflãmari debent generales miniſtri, ad patrocinium prælatorum ordinariorum ſuſcipiendum. Quia vt Concilium Lateranenſe dicit, prælati ſunt poſiti tanquam ſignum ad ſagitam, & quia placere omnibus non poſſunt multorum odia incurrunt. Ideo ſancti patres ſtatuerunt, vt accuſatio prælatorum nõ facile admitteretur. Tamen ſi miniſter generalis ſit præſens, & velit viſitare præſertim ad celebrãdum capitulũ, credo quod talis viſitatio erit cauſa ſufficiens ad reſeruandas ſibi aliquas prouincias per ſe vel per alios viſitandas: quia viſitatio totius ordinis competit Miniſtro generali ex proprio officio. Et vt id melius poſsit efficere poterit particulares aliquas prouincias & particularia aliqua negotia ſibi reſeruare, vt conſtat ex conſuetudine. Quod nimirum nec liceret, neque expediret ſi eſſet extra familiam.

Ex dictis ſequitur, quod licet miniſter generalis poſsit cõſtituere perſe ſolũ cõmiſſarium generalẽ alicuius nationis in ea familia, in qua eſt commiſſarius generalis Vltramontanus, vel ciſmõtanus, quia de hoc nulla facta eſt prohibitio: non tamen poteſt miniſter generalis excludere prædictũ cõmiſſarium ciſmontanum à gubernatione dictæ nationis: quia de hac re eſt facta ſpecialis prohibitio, vt dictũ eſt. Atque adeo quãuis miniſter generalis conſtituerit in Francia vel prouincijs Belgicis vnum cõmiſſarium generalẽ illarũ nationum nõ propterea poteſt excludere commiſſarium prædictũ generalẽ à viſitatione & gubernatione illarũ prouinciarũ. Idque vſu & conſuetudine firmatum eſt. Nam quando primo miniſter generalis inſtituit vnũ cõmiſſariũ generalem Indiarum, qui in Curia reſideret, non propterea amouit cõmiſſariũ generalem ciſmontanum, qui tunc erat, à gubernatione illarum partium: quia reuera perſe ſolum Miniſter generalis id non poteſt facere.

Tertia concluſio, Miniſter generalis ex conſenſu & cauſa rationabili arbitrio capituli generalis ſiue ſit totius ordinis, ſiue totius familię poteſt limitare, & reſtringere authoritatem commiſſarij generalis. Et ratio eſt, quia in Bulla vnionis dicitur, quod miniſter generalis committat ſuas vices ſuper fratres Vltramontanos, vel ciſmontanos prout capitulo generali expedire videbitur. Ex quibus verbis palam ſequitur, quod præcedente arbitrio capituli generalis Miniſter generalis poteſt reſtringere & limitare poteſtatem dicti commiſſarij generalis. Et adeò hoc eſt verum, vt ſi capitulum generale ſtatuiſſet, vt commiſſarius generalis ciſmontanus non habeat vllam iuriſdictionem

nem in fratres Indiarum ſtatutum eſſet validum, quia quanuis non poſſet totum capitulum amouere dictũ commiſſarium poteſt tamen illius authoritatem ex arbitrio rationabili reſtringere, vt dictum eſt.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis poſsit in ordine Minorum eligere commiſsarium generalẽ in familia, ex qua fuit aſsũptus.

REſpõdeo, quod Miniſter generalis in partibus in quibus ſuis ſex annis fuerit, & ad alias partes ſe cõferre voluerit, pro eo tempore quo abſens fuerit commiſſarium loco ſui de conſilio & aſſenſu definitorum capituli generalis duntaxat relinquere poteſt. Ita ordinauit Leo Decimus & haberetur in ſupplemento. a

a Fol. 29. cõ ceſ. 95.

QVÆSTIO LII.

De Commiſſario Generali Indiarum ordinis Minorum in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *QVæ ſit origo commiſſarij generalis Indiarum.*

2 *Vtrum commiſſarius generalis Indiarum ſit in aliquibus ſubiectus cõmiſſario generali ciſmontanæ familiæ.*

ARTICVLVS I.

Quę ſit origo commiſsarij generalis Indiarum.

REſpondeo dicendo, quòd poſt quam ſuperni numinis ope Regum Catholicorum induſtria & potentia barbaras noui orbis nationes ſub Euangelio deuinxit anno Dñi milleſimo quingẽteſimo decimo ſeptimo ſtatim in ipſo operis initio fratres Minores huic operi deſtinati ſunt, pluraque monaſteria in illis regionibus ſunt ædificata regijs ſumptibus. Atque tandem prouinciæ & Cuſtodiæ erectæ ſunt, vt fratres in illis degentes Euangelio propagando vacarent & obſequium Dei & Regis Catholici curarent. Hæ vero prouinciæ ſuſtentari cõmode non poterãt niſi ex Hiſpaniarum prouincijs illo fratres trãsfretarent factis expenſis à Catholica Maieſtate; eoque ad inſtantiam Caroli V. cautum eſt, vt vna quæque prouincia tertio quoque anno tres, aut quatuor fratres ad Indos deſtinaret probãdos per miniſtros & definitores. Simulque ſtatutum eſt vt guardianus Hiſpalenſis in abſentia ſui prouincialis eſſet commiſſarius cum plenitudine poteſtatis ſuper omnes fratres euntes & redeuntes ad Indos, dummodo non ſe ingererent in negotijs fratrum exiſtentium in Indijs. Hæc omnia ſtatuta ſunt in capitulo Toloſano, celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo, vt patet in tabula illius capituli. Et hæc eſt prima conſtitutio, quam ego viderim facta in noſtro ordine pro fratribus ad Indos pergentibus. Eademque fuit confirmata, & innouata in capitulo generali Nicæni anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo quinto lebrato à fratre Vincentio Lunelo Miniſtro generali. Ibidẽque ordinatum fuit, vt vnus per ordinationem Guardiani Hiſpalẽſis, aut miniſtri Bethicæ aut per electionem fratrum ad Indias euntium eligeretur qui eſſet illorũ prẹlatus vſq; dũ perue nirent ad Indos. Ex quibus locis colligitur primum commiſſarium pro fratribus ad Indos pertinentibus fuiſſe Bethicæ prouincię Miniſtrum, & in abſentia illius guardianum Hiſpalenſem. Poſtea vero in cõgregatione celebrata Valliſoleti per fratrem Nicolaum Herbonium commiſſarium Generalem ciſmontanæ familiæ inſtitutus fuit in commiſſarium Indiarum frater Chriſtophorus Auguix prouinciæ Bethicæ, cui data eſt poteſtas, vt ex omnibus Hiſpaniarum prouincijs, demptis prouincijs Portugaliæ, potuiſſet eligere fratres ad Indos mittendos & vt ſimul ad nouam Hiſpaniam ſe transferret ad viſitandos omnes fratres illic exiſtẽtes: Et hic eſt primus commiſſarius, qui ſolenniter inſtitutus eſt ad regendos fratres apud Indos. Poſtea vero in capitulo generali Mãtuæ celebrato anno Dñi milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quarto inſtitutus eſt in commiſſarium generalem omnium fratrum exiſtentium apud Indos ſubditos Cæſareæ Maieſtati Caroli V. Imperatoris frater Iacobus de Teſtera ea lege, vt eſſet

ſub

ſubditus Miniſtro & Commiſſario generali. Ethic eſt primus Commiſſarius generalis Indiarum inſtitutus in ordine Minorum nam reliqui non erant Commiſſarij generales. Qui nimirum ad Indos profectus eſt, & omnes, qui huic ſucceſſerũt apud Indos reſidebant, & omnia negotia occurrẽtia circa mittendos fratres ad Indos, vel circa illos qui in illis partibus reſidebant ad miniſtrũ ſeu Commiſſarium generalem referebant, In hoc autem plura non ferenda incommoda experimento deprehenſa ſunt in perniciem fratrum, & catholicæ Maieſtatis. Nam fratres ex Indis venientes cogebantur totã ferè peragrare Hiſpaniam ad cõquerendum Miniſtrum, ſeu Commiſſarium generalem, & ſæpè etiam compellebantur extra Hiſpaniam euagari, ad dictos prælatos generales adeundos. Interim tunc Indica claſsis, quæ tarda molimina neſcit, vela tẽdebat ventis. Cuius rei cauſa negotia alioquin grauia & ardua valde neceſſaria, & religioni, & Catholico Regi omnino peribant. Eo autẽ Rex Catholicus Philippus ſecũdus induxit in animũ curare, vt commiſſarius generalis crearetur pro omnibus religioſis, quoquo modo ad Indos pertinentibus: qui in Curia eiuſdem Regis Catholici reſideret, ne tanta cum pernicie negotia dilatarentur, & ſi quæ eſſent res arduæ Regi communicandæ obſeruata, qua decet, concordia, interim Regem Catholicum & ordinem noſtrum cum facilitate abſoluerent. Nam cum Hiſpaniarum Reges Catholici ſint patroni vniuerſales totius noui orbis, prætendunt habere ius quæſitum, vt nulli fratres ad Indias aſportentur, nec in illis detineãtur contra ipſorum Regum conſenſum. Ideo frater Chriſtophorus de Capitefontiũ totius ordinis fratrum Minorum generalis miniſter libenter annuit, & conceſsit eidem Regi Philippo, vt quem ipſe Rex vellet eſſet commiſſarius generalis cũ plenitudine poteſtatis qui in Curia ipſius Regis Catholici reſideret Regijs expenſis alendus vt cõſtat in literis patentibus eidem Regi Catholico à prædicto generali miniſtro directis anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecũdo, quarũ facultate Rex Catholicus matura deliberatione habita elegit in cõmiſſariũ generalẽ Indiarum ordinis ſacri Minorũ Patrem fratrẽ Franciſcum Guzmã olim Miniſtrum Prouincialẽ Prouinciæ Sancti Michaelis, & procuratorẽ generalem totius ordinis in Curia Romana, ac cõmiſſariũ generalẽ ciſmontanæ familiæ qui erat filius illuſtriſsimi conuentus S. Franciſci Salmanticenſis. Ex quo ipſe ad prouinciam S. Michaelis profectus eſt ad Theologiam perlegendã, & ibi fuit incorporatus, & ad miniſteriũ prouincialatus prouectus, qui cõmiſſarius generalis vocem actiuam & paſsiuam habet in capitulo generali noſtræ ſacræ religionis, & inter fratres ordinis ſortitus eſt ſortem miniſterij ſui, prout in conſtitutionibus generalibus Toletanis continetur.

ARTICVLVS II.

An commiſsarius Generalis Indiarũ ſit in aliquibus ſubiectus commiſsario generali Ciſmontano.

RESpõdeo dicendo, quod authoritas & iuriſdictio cõmiſſarij generalis magna eſt, prout traditur in cõſtitutionibus ſuperius allegatis. Nã in primis prædictus cõmiſſarius eſt immediatus Miniſtro generali, in omnibus, & per omnia, ita vt nulli alij prælato & ſuperiori ſit ſubiectus & ſubditus. Ex qua diſpoſitione eſt ortũ dubiũ an cõmiſſarius generalis ciſmõtanus, & Prouincialis Miniſter huius prouinciæ, qui in Curia reſidet, debeãt & poſsint aliquẽ actũ iuriſdictionis exercere in prædictũ cõmiſſariũ generalem Indiarum in aliquo caſu particulari & euentu. Et reſpondetur affirmatiue. Nam licet verum ſit, quod regulariter in caſibus cõmuniter occurrentibus in omnibus & per omnia ſit prædictus cõmiſſarius generalis Indiarum liber, & exẽptus, quia nõ poteſt cõmiſſarius generalis familiæ Ciſmontanæ, nec prouincialis, ipſum cõmiſſarium viſitare, neque ad capitulũ culpatũ conuocare, neque perturbare ipſum in ſuo officio: tamẽ ſi prædictus cõmiſſarius generalis Indiarum cirmen aliquod nefarium & ſcandaloſum commiſiſſet, vt eſt homicidium, proditio, tranſgreſsio caſtitatis ſcandaloſa, & ſimilia, in tali caſu non dubito, quin commiſſarius generalis ciſmontanus & Prouinciales miniſtri habeant authoritatem ad conficiendum proceſſum, & ad recludendum prædictum commiſſarium generalem in domo diſciplinæ, ne fugiat & ſcandalum oriatur. Huius rei ratio eſt: quia in commiſſione generali non veniunt ea, quæ quis nõ eſſet veroſimiliter conceſſurus, iuxta regulam

ac.ingener. de reg. iur. li.6. Ale. cõ ſil.71.nu.4. vo.4tRuin. conſi. 6.n.7 li 3. Corne. conſi.89.li. 10.lib.3.De cius. conſil. li.532.n.9.

gulam *a* iuris,& tradunt Alexander, Ruinus & Corneus. Et in ſtatutis generaliter loquentibus idem affirmat Decius. Et non eſt verosimile, neque rationi conſonum, quod prælati generales velint eximere prędictum commiſſarium generalem Indiarum à poteſtate ordinariorũ in prædictis caſibus quia res eſſet plena periculo & ſcandalo. Ergo quanuis in conſtitutionibus generalibus dicatur quod in omnibus & per omnia ſit immediatus prædictus commiſſarius generalis Indiarum Miniſtro generali, non ſequitur, quod prædicti caſus particulares atroces & ſcandaloſi ſint comprehenſi in illa generalitate. Atque ideo cum commiſſarij generales Ciſmontani & Prouinciales miniſtri ſint ſuperiores ordinarij quoruncunque religioſorum degentium in ſuis diſtrictis, ſequitur quod exemptio prædicti commiſſarij, cũ ſit odioſa potius debet reſtringi, quã ampliari. Et hæc doctrina confirmatur ex determinatione Concilij Tridentini, *b* vbi dicitur quod regularis nõ ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra monaſterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populi ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante à ſuperiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum ſeuere puniatur, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat: ſin minus à ſuo ſuperiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſsit. Nota quod dicit, puniri poſsit: nam ad eum retinendum & recludendum, quando copia ſuperioris regularis facile haberi non poteſt non dubito, quin ipſis Epiſcopis ſit facultas conceſſa, vt ita detentus moneat de caſu dictum ſuperiorem ne religioſus maneat impunitus. Confirmatur etiam. Nam, vt tradunt Iulius Clarus *c* Didacus Perez & Gutierrez, iudex ſecularis poteſt detinere clericum exemptum à iuriſdictione ſeculari arma prohibita portantem ſine eo quôd incurrat in excommunicationem bullæ Cœnæ Domini. Non poteſt tamen ipſum ſententia iudiciali punire, ſed ad ſuum iudicem eum remittere debet. Ita in propoſito dictus commiſſarius generalis & prouincialis poſſunt detinere in domo diſcipli næ ipſum commiſſarium generalem Indiarum remittendo eius cauſam ad generalem.

b Con. Tri. ſeſ.25.de regul. c.14.

c Clarus li.1 recep.ſen.5 fin.q.82.ſtatutus de de lat. Armo. Perez in li. 17.ti.14.lib. 2.ordin. Gutierrez. li.1. pract.q.82.

Sed dubium eſt, quo modo commiſſarius generalis Ciſmõtanus, cũ ſit ordinarius etiã Indiarum, cũ à patribus Indiarum etiam eligatur, tanquã à ſuis ſubditis ſub eius iuriſdictione exiſtentibus, ſicut exiſtũt omnes fratres familiæ Ciſmontanæ, ſit priuatus à iuriſdictione, quam habet ſupra Indiarum fratres. Ad hoc reſpondeo quod non eſt commiſſarius generalis Ciſmontanus priuatus ſua iuriſdictione quoad dictos fratres: & ſic poteſt licentiare eos. Et licentia de facto, vt in dictas partes poſsint ſe transferre, & ab ipſis partibus poſsint huc tranſmeare. Nec commiſſarius generalis Indiarum poteſt has licentias caſſare, & earum executionem impedire.

QVÆSTIO LIII.

De commiſſario & procuratore Romano ordinis Minorum in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VNde habuerit originem officiũ procuratoris Romani in religione Minorum.*

2 *Quæ ſit huius procuratoris authoritas.*

3 *A quo inſtituatur cõmiſſarius Romanus, & quam habeat authoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vnde habeat originem officium procuratoris Romani in religione Minorum.

REſpõdeo dicendo, quod de primæua procuratoris generalis inſtitutione nihil exploratũ eſt in regula B. Patris noſtri Frãciſci, nulla eſt facta huius muneris inſtitutio. Imo neq; in cõſtitutionibus antiquis noſtri ordinis inuenio aliquid fuiſſe ſtatutũ. Verũ tamen eſt, quod in libro ordinis *a* fit mẽtio dequodã fratre Martino Garibay ordinis ſacri Minorũ cõmiſſario ſeu procuratore in Curia Romana. Ex quo colligo, quod olim munus procuratoris & cõmiſſarij Romani erat vnũ, & idẽ officiũ, atque non erant duo munera diſtincta, ſed vnum tãtum officium. Similiter

a Imp.fo.2.

ter infero officium procuratoris generalis eſſe antiquum, quia quanuis de eius initio non conſtet, non eſt dubiũ fuiſſe huiuſmodi officium inſtitutum ante tempora Syxti Quarti. Verum ſi roges, ad quem pertinet inſtituere procuratorem generalem ordinis, reſpondeo de iure pertinere ad Miniſtrum generalem. Nam re vera procurator ordinis eſt verus vicarius miniſtri generalis ad cauſas ſibi ab eo cõmiſſas, ac propterea ad ipſum generalẽ miniſtrũ pertinet talis inſtitutio. Nam quilibet prælatus ſecundum ius debet ſuum vicarium inſtituere. Idque vſu & conſuetudine confirmatur: & aperte conſtat ſolum generalem miniſtrũ procuratorem inſtituiſſe ſemper per ſuas literas patentes.

Nec obſtat conſuetudo, qua introductũ eſt in noſtra religione, vt procurator eligendus proponatur à generali in diffinitorio, & quod ponatur in tabula capituli generalis inter reliqua officia, quæ per veram electionem fiunt: nam reſpondetur quod quanuis generalis miniſter teneatur propter conſuetudinem conſulere diffinitores & diſcretos ordinis congregatos in diffinitorio capituli generalis ad eligẽdũ procuratorem, non tamen tenetur ſequi eorum conſilium. Itaque ſi totum definitorium nominaſſet aliquem in procuratorem, & generalis miniſter ſolus alium inſtituiſſet, ille eſſet verus ordinis procurator, quia nulla eſt lex obligans Generalem miniſtrum vt eligat procuratorem ex conſenſu diffinitorum. Vnde quando conſtitutiones generales *b* Toletanæ dicunt quod procurator ordinis & curiæ Romanæ commiſſarius debent in diffinitorio eligi & nominari, illa verba, *debent eligi*, nõ dicunt debitum neceſsitatis, ſed honeſtatis tãtum. Et quanuis prædicta verba obligent ſub debito neceſsitatis, non tamen ſequitur quod diffinitores debent neceſſario eligere canonice dictum procuratorem, quia in prædicto loco id non dicitur, & ideo ſufficit, quod miniſter generalis eligat ſolus. Hoc enim verbum eligere, in illo loco nõ ſignificat canonicam electionẽ, ſed ſimplicem nominationem ex conſilio factam, ſicut fiunt res graues de conſilio patrum, & quæ ex conſilio ſunt facienda, ad ſequendum conſilium minime obligant, prout tradit Syluester. *c*

b Ca.8.§.1.

c Sylu.ver. conſi.§.2.

ARTICVLVS II.

Quæ ſit huius procuratoris autoritas.

RESPONDEO dicendo, quod autoritas & poteſtas iuriſdictionis ea tantum erit, quam miniſter generalis cõtulerit. Miniſter vero generalis oportet quod prædicto procuratori generali, conferat in ſuis patentibus literis autoritatem ſuper omnes hoſpites eiuſdem familiæ ad curiam Romanam venientes. Item oportet, quod habeat autoritatem ad peragenda & dirigenda omnia negotia, quæ ibidem occurrerint, & ad remittendum apoſtatas ad proprias prouincias. Hæc omnia ſolent concedi procuratori generali, vt conſtat ex conſuetudine, & ex multis conſtitutionibus factis in capitulis generalibus. Nullo tamen modo prædictus procurator habebit autoritatem ad ſe ingerendum in negotijs pertinentibus ad prouinciarum regimen, neque negotium totum ordinem concernens intentare audebit, ſine expreſſo generalis miniſtri conſenſu. Præeminentia ipſius eſt maxima. Nam ad eum pertinet orare in capella Domini Papæ, & eidem capellæ debito tempore intereſſe, vt ibidem repræſentet perſonam generalis miniſtri, & habet vocem actiuam & paſsiuam in electione generalis miniſtri, & in definitorio, & in reliquis omnibus actibus vt cautum eſt autoritate Apoſtolica, & eadẽ autoritate decretũ eſt, vt ipſemet procurator nõ poſsit continuari in officio ſuo vltra trienniũ, neque poſt prædictũ officiũ iterum eligi in miniſtrum aut cõmiſſariũ generalẽ, niſi poſt duodecim annos elapſos, prout dictũ eſt ſupra in quæſtione de Abbatibus quo ad durationẽ. Reliqua ad ipſũpertinentia videantur in conſtitutionibus generalibus noſtræ ſacræ religionis.

ARTICVLVS III.

A quo inſtituatur cõmiſſarius Romanus, & quantã habeat autoritatem.

REſpondeo dicendo, quod officiũ cõmiſſarij curiæ Romanæ, licet vt dictũ eſt, fuerit olim vnũ & idẽ cũ officio procuratoris generalis: tamen ex quo ſtatus regularis obſeruantiæ cœpit habere prælatos ex ſe ipſis ex eomet tempore cœpit eſſe etiam officium curiæ Romanæ. Nã vicarij generales obſeruantiæ regularis inſtituebant in Romana curia hos commiſſarios pro negocijs gerendis, prout conſtat ex libro a ordinis. Quo loco dicitur, quod frater Ioannes Philippus vicarius generalis fratrum Minorum regularis obſeruantiæ tempore Syxti Quarti conſtituit ſuum commiſſarium in curia Romana fratrem Natalem de Pomer. A tempore vero Leonis Decimi, quo ſigillum ordinis, & miniſteriatus fuit tranſlatus ad obſeruantiam, miniſter generalis, non ſolum inſtituit procuratorem generalem, ſed etiam commiſſarium curiæ Romanæ ſecundum eam formam, quam obſeruat in inſtitutione procuratoris generalis, proponendo ſcilicet, prædictum commiſſarium inde ſinitorio capituli generalis, vt cum conſilio definitorum, & diſcretorum fiat talis inſtitutio. Et etiam ponitur in tabula officiorum ordinis, quæ in capitulis generalibus confici ſolet. Qui eſt eligendus in commiſſarium curiæ Romanæ neceſſario debet eſſe illius familiæ, de qua aſſumptus eſt generalis commiſſarius, & debet habere omnes qualitates, & conditiones, quas neceſſarias diximus procuratori Romano, & in ſua familia debet habere eandem autoritatem, quam habet procurator generalis in ſua, & tandem omnes præeminentiæ, prohibitiones, & obligationes, quæ generali procuratori conueniunt, illæmet etiam conueniunt commiſſario Romano, vna ſola dempta, videlicet, obligatione ad orandum coram Summo Pontifice, &, ad intereſſendum in capella Papæ. Nam iſta præeminentia ſolum conuenit procuratori Romano, qui in capella Papæ repræſentat perſonam miniſtri generalis.

a in 3. imp. fo. 96.

(?)

QVÆSTIO LIII.

De cõmiſſarijs prouincialibus, & commiſſarijs ad capitulum generale miſsis, & ad viſitãdas prouincias, in quatuor articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quæruntur quatuor.*

1 *QVid poſsint commiſſarij prouinciales cum plenitudine poteſtatis in ordine Minorum regularis obſeruantiæ.*

2 *Quomodo ſint eligendi dicti cõmiſſarij in abſentia prouincialium, & quæ ſit eorum autoritas.*

3 *Quomodo eligantur cõmiſsarij loco prouincialium ad capitulum generale mittendi.*

4 *Quæ ſit autoritas commiſsariorũ ad viſitandas prouincias.*

ARTICVLVS I,

Quid poſsint Commiſsarij prouinciales cũ plenitudine poteſtatis in ordine Minorum regularis obſeruantiæ.

REſpondeo dicendo, quod cõmiſſarij prouinciarũ in religione Minorũ ſunt in multiplici differentia. Miniſtri enim prouinciales ſaliquando conſtitui ſolent commiſſarij cum plenitudine poteſtatis à generali miniſtro in tota prouincia. Circa quorũ cõmiſsionẽ eſt notandũ, quod per eã non eximuntur à poteſtate cõmiſſariorũ generaliũ, vt expreſſe determinatũ eſt in capitulo generali celebrato Aſsiſij, anno Dñi milleſimo quingẽteſimo vigeſimo ſexto. In quo ſic dicitur, *Declaratur, q̃ per cõmiſsiones miniſtris prouincialib⁹ dari ſolitas á generali nõ ſoluãtur quouis modo p̃dicti miniſtri á cõmiſsariorũ generaliũ ſubiectione, ſed*

mini

miniſtri ipſi præfatis cõmiſſarijs ſubij ciũtur, ac ſi eiſdem miniſtris nulla data fuiſſet commiſsio. Idem dicendum eſt de cõmiſſarijs ſeu viſitatoribus miſsis à generalibus ad viſitandas prouincias. Nam prædicti prouinciales tenentur illis obedire, vt dicitur in conſtitutionibus *a* Salmantinis, ſeu Monelianis. Idem colligitur ex proprio motu Gregorij XIII. *b* quod incipit, *Quoniam*, & continetur in manipulo fratrum Minorum. *In quo per excommunicationem ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatam & ſub pœna priuationis perpetuæ officiorum per eos obtentorũ, & inhabilitatis ad illa, vel alia quæcunq; dicti ordinis officia exercenda, ac vocis tam actiuæ, quã paſsiuæ eo ipſo incurrendis pœnis, ne quis prouincialis, aut Guardianus, vel cuiuſcunq; alterius gradus religioſus, aut religioſa ordinis Minorũ ab ipſo miniſtro generali miſsus ad viſitandas prouincias prædictis commiſsarijs reſiſtere, neque eiſe opponere aut contradicere, ſeu rebellem exhibere ipſos quacunq; de cauſa, aut quæſito colore non recipiendo audeat, neq; debeat.* Hæc Gregorius XIII. in dicta Bulla data Romæ die octaua Aprilis anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, Pontificatus ſui anno tertio. Qui cum eas tantum pœnas ponat contra prouinciales, & alios ſibi inferiores, clare innuit non comprehendere commiſſarios generales ipſis viſitatoribus, aliqua de cauſa reſiſtentes.

a Cap.8. de miniſt. pro uinc. verſ. nullus mini ſter.

b Inmanip. frat. 10. par. fo. 325.

Aduertendum etiam, quod prædicta cõmiſsio cum plenitudine poteſtatis non ſuffragatur, nec valet ad eos caſus, in quibus tota prouincia, vel diffinitores cum prouinciali habent poteſtatem, vt expreſſe decretum eſt in capitulo Burdegalenſi celebrato anno Dñi milleſimo quingenteſimo vigeſimo. Hinc ſequitur, quod virtute dictæ cõmiſsionis in ordine Minorum regularis obſeruãtiæ nõ poſſunt prædicti cõmiſſarij prouinciales inſtituere Prædicatores, neq; cõfeſſores extra capitulũ, neq; eijcere ab ordine religioſum incorrigibilem, quia ad hæc omnia & ſimilia habet prouincia capitulariter congregata autoritatem. Verum prædicta cõmiſsio ſuffragabitur ad hoc, vt miniſter prouincialis virtute dictæ cõmiſsionis poſſit diſpenſare in omnibus ſtatutis generalibus, in quibus ipſe generalis miniſter diſpẽſare poteſt, quia ad iſtos caſus tota prouincia congregata non habet autoritatem. Et ſic vicarij prouincialium, & cõmiſſarij prouinciales poſſunt à fortiori diſpenſare cum inceſtuoſis, vt poſsint petere debitum coniugale, & cum his, qui poſt ſimplex caſtitatis votum matrimonium contraxerunt, vt poſsint etiam petere debitum, & hanc autoritatem confeſſoribus tribuere poſſunt, cũ prouincialibus miniſtris hoc à Pio V. fuerit conceſſum, prout ſuo loco dicemus.

Aduertendũ etiã, quod per prædictã cõmiſsionem non datur facultas ipſis cõmiſſarijs cum plenitudine poteſtatis, vt poſsint ordinare, aut ordinata mutare, vel cõtra ſtatuta prouincialia facere ſine conſenſu patrum prouinciæ pro tempore exiſtentium vel maioris partis vocalium, vt declaratum eſt in conſtitutionibus *c* Salmantinis.

c Dict. ca. 8. verſu. Item nullus.

Aduertendum deniq; quod prædicta cõmiſsio cũ detur officio & non perſonæ expirat ſimul cum prouincialatu, ſed non expirat quoad ſucceſſorem, imo tranſit in illum quoad vſq; fuerit reuocata, vt declaratum fuit, & determinatũ in capitulo generali Florẽtino celebrato anno Dñi milleſimo quadringenteſimo nonageſimo tertio. Expirant tamen huiuſmodi commiſsiones cũ miniſtri morte, qui eas conceſsit.

ARTICVLVS II.

Quomodo ſint eligendi cõmiſſarij in ordine Minorũ in abſentia prouincialium, & quæ ſit eorum autoritas.

REſpondeo dicendo, q; in hoc recurrẽdum eſt, quantũ ad primũ ad conſtitutiones prouinciales vniuſcuiuſq; prouinciæ, & ipſis deficientibus ad cõſtitutiones generales, prout habetur in conſtitutionibus generalibus Toletanis. *a* Secundum quas ad Salmantinas, vel Monelianas *b* eſt recurrendum. Quantum autem ad ſecundũ habet prædictus commiſſarius eandem poteſtatem, quã habet miniſter prouincialis. Quia ſecundũ ius non poſſunt ipſi prouinciales

a Cap.8. de conſtit.

b Cap.8. de miniſtr. pro uinc. ver· ordinamus.

ciales arctare neque limitare autoritatem ipsorum commissariorum : ex eo quod non possunt prædicti recedere, nisi fuerit sufficienter prouisum de ouium gubernatione, prout dicitur in Concilio Tridentino. *c* Si vero prouinciales limitarent autoritatem commissarijs in eorum absentia iniuria ouibus esset illata non modica, cum non habuissent remedium in casibus occurrentibus, & ideo in eodē Concilio sic dicitur. *Meminerint discessuri, ita suis ouibus prouidendū, vt quantum fieri potuerit ex ipsorum absentia nullum damnū recipiant.* Verum quāuis prouinciales non possint suis commissarijs, arctare potestatem, statuta tamen generalia iure optimo in quibusdam limitabunt illis potestatem. Nam interim, quod vocales ad capitulum generale missi non fuerint reuersi nullum capitulum prouinciale, nec congregationem habentem vicem capituli celebrare poterunt. Et si quidpiam horum fuerit celebratum est irritum & inane, dummodo mora prædictorum non fuerit culpabilis, vel eorum regressus sit impossibilis, vt constitutiones *d* Toletanæ cauent. Imo alia statuta antiqua in capitulo Lugdunensi generali facta anno Domini millesimo quingēteſimo trigesimo octauo decreuere: quæ etiam sunt hodie seruanda, vt interim quod dicti vocales non fuerint reuersi, nihil notabile in prouincia fiat, aut renouetur per ministrum remanentem & per eius commissarium. Tamen si scandalum aliquod euenerit, propter quod guardianus vel confessor monialium sit puniendus, punitio deferri non expediat, tunc præsidens prouinciæ cum consilio discretorum potetit prouidere, vt statuta Salmantina *e* vel Moneliana disponunt priuando criminosum, & alium loco ipsius constituendo vsque ad reditum vocalium. Et aduertant dicti commissarij quod literæ, & patentes prouincialis absentis sunt omnino seruandæ. Non enim propter absentiam amittit iurisdictionem, cū nulla sit cōstitutio quæ id disponat, & ideo semper est suæ prouinciæ verus & legitimus prælatus.

c Conc. Tr. sess. 23. ca. 1. versu. intereaderesidē tia.

d c. 8. de ca. prou. infin.

e vbi s. circa fin.

ARTICVLVS III.

Quomodo eligātur commissarij ad capitulū generale loco prouincialium missi.

REspondeo dicendo, quod nomine prouincialium instituuntur huiusmodi commissarij quando prouinciales sunt impediti illum recipere. Hi autem cō missarij instituti & eligi debent per ministrum, & discretos prouinciæ, vt cautum est in constitutionibus Toletanis. *a* Forma seruanda in hac electione non est determinata, sed videtur expedire vt fiat p schedulas. De qua electione dari debent literæ testimoniales à præsidēti in tali electione, & hi commissarij habent vocem actiuam & passiuam in capitulo generali, sicut cæteri omnes vocales, vt in prædicto statuto expresse determinatur.

a c. 7. de prouinciali Ministr.

Sed contra hoc obijcitur decretum Cō cilij Tridentini *b* dicens in hunc modum: Ne inposterum liceat prouinciales, Abbates, priores, & alios quoscunque titulares ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces & suffragia absentium supplere. In quibus verbis duo prohibentur. Primum, ne titulares prælati, aut suffragatores constituantur ad effectum electionis faciendæ ordinando, quod iste sit prouincialis, ille custos aut discretus ad faciēdam electionem, eo quod veri suffragatores, quibus sufficiuntur isti titulares sunt mortui, vel absentes tempore electionis. Secundū, ne voces absentium suppleant, quamuis tituli nō dentur. Cum ergo in constitutione huiusmodi commissarij videatur titulus constitui ad effectum electionis faciendæ, & absentium voces suppleri, sequitur quod talis commissariorum electio sit nulla ad electionem faciendam. Respondetur negando, quod in electione horum commissariorum constituitur titulus talis suffragatoris principaliter ad electionem faciendam, quia huiusmodi commissarius non intitulatur prouincialis minister, neque Custos, neque discretus nec guardianus, sed tantum dicitur commissarius seu procurator prouincialis quod nimirum non est contra sanctum Cō cilium, imo est secundum sacros Canones, secundum quos absentes possunt constituere procuratorem ad eligendum suo nomine. Eodem modo etiam negatur: quod in dicta commissariorum electione suppleantur vota absentium: nam hoc non est vera suppletio, sed commissio. Voti namque suppletio est, quando prælati generales, eos qui non sunt prouinciales, neque custodes, neque discreti, neque habent

b Conc. sess. 25. de regu. c. 6.

auto-

autoritatem ad ferenda ſuffragia pro abſen tibus aſsignant aliquos,qui pro abſentibus ferãt ſuffragia.Et iſta eſt proprie ſuppletio & non commiſsio.Et ita declarauerunt illu ſtriſsimi Cardinales anno Domini milleſi-mo quingẽteſimo ſeptuageſimo,die octaua Auguſti,prout refert Pater Gaſparus Paraſ ſelus ordinis Minorum quondam generalis in ſuo priuileg iorum compendio.

Secundo arguitur ex regula Beati Patris noſtri Franciſci.In qua dicitur,quod electio generalis debet fieri à miniſtris & cuſtodi-bus.Ex quibus verbis videtur colligi,quod ſaltem in noſtra Minorum religione dicti commiſſarij,cum non ſint miniſtri, neque cuſtodes nõ habent vocem ad dictam ele-ctionem. Reſpondetur primo,quod ſuffra gium huius Commiſſarij eſt ſuffragium ipſiuſmet prouincialis Miniſtri , quia ex eius commiſsione ſuffragatur,quam deiure poteſt præſtare, cum ſecundum ius, c ab ſens iuſto impedimento detentus poſsit conſtituere procuratorem,qui eius nomine eligat,qui nimirum procurator poteſt eſſe extraneus à capitulo , ſi ipſum conſentiat, vt decreuit Bonifacius *d* VIII. Secundo reſpondetur,quod autoritate Apoſtolica fieri poteſt , vt alij , qui neq; ſint Miniſtri neq; Cuſtodes poſsint eligere miniſtrum generalẽ,vt patet de procuratore generali, & de procuratore & commiſſario Romano Ita quoque,quanuis prædicti commiſſarij non eſſent procuratores prouincialium ab ſentium poſſunt ſuffragari,quia ſtatuta id præcipientia ſunt autoritate Apoſtolica cõ firmata.

c Cap. qua propter. de elect.

d Ca.ſiquis iuſto de ele ctio.li.6.

ARTICVLVS IIII.

Quæ ſit autoritas commiſsariorum ad viſitandas prouincias.

REſpondeo dicendo,quod alij cõmiſ ſarij conſtituuntur à prælatis genera libus ad viſitandas prouincias,qui vi ſitatores appellantur : qui ex grauioribus patribus debent nominari,prout in ordina tionibus generalibus noſtræ ſacræ religio nis determinatur. Autoritas autem horum commiſſariorum debet eſſe plenaria.Et ita conſuetudine eſt obtentũ,vt in illis literæ patentes dentur cum plenitudine poteſta-tis.Licet tamen ſit plenaria per conſtitutio nes generales reſtringitur . Vtcũque tamẽ ſit,ipſis commiſſarijs eſt obediendum ſine vlla tranſuerſatione.Nam rebellantes in ip ſos, aut illis contradicentes ſunt ipſo iure excommunicati excommunicatione Papæ reſeruata,& priuati officijs, quæ actu ha-bent,& inhabiles ad futura habenda & pri-uati quoque ipſo facto voce actiua & paſsi ua,prout ordinauit Gregorius Tertius de-cimus in quadã bulla data ordini ad inſtan-tiam patris noſtri Chriſtophori de Capite fontium quondam noſtræ religionis regu laris obſeruantiæ miniſtri Generalis,prout habetur in manipulo fratrum Minorum. Vbi Gregor. Tertius decimus addit quod-dam valde neceſſariũ,& iuridicũ. Ait enim

a Manipul. 10.part.fol. 325.

Inſuper,quia vt etiã accepimus aliquã do,nõnulli Miniſtri exviſitatis prouin ciis per commiſſarios ad hoc ab ipſo ge-nerali Miniſtro deputatos,quæ à di-ctis commiſſarijs recte & ſalubriter ordinata,& geſta fuerint , reſcinde-re,mutare,aut contemnere ſolẽt ſub om nibus & ſingulis pœnis ſupradictis ex preſſe prohibemus,ne quiſquã ab eiſdẽ cõmiſsarijs facta & ordinata mutare alterare,aut peruertere ſine expreſſa li centia & permiſsione ipſius miniſtri ge neralis qui ſolus ea mutare valeat,vllo modo præſumant decernentes irritum, & inane quidquid ſecus ſuper his à quo cũque quauis autoritate ſcienter vel ig noranter contigerit attẽtari. Hęc Gre gorius Tertius decimus. Quod decretũ,vt dixi,eſt iuridicum . Nam quidquid faciunt prædicti commiſſarij autoritate miniſtri ge neralis à quo miſsi ſunt efficiunt. Et licet eorum extinguatur poteſtas viſitationis tempore completo , durat tamen autori-tas miniſtri generalis,cuius virtute prædi-cta ſunt facta . Nota tamen quod licet ha-beant autoritatem cum plenitudine po-teſtatis,ſi faciant aliquid, quod ipſis com-miſſarijs per generales cõſtitutiones eſt pro hibitum,contradictores,& inobediẽtes nõ incidunt in dictas pœnas. Nam licet Sum-mus Pontifex dicat,quod non contrauenia

tur eorum ordinationibus,& mãdatis,hoc intelligendũ eſt de ordinationibus,& mandatis,quę limites ſtatutorum generaliũ non excedunt. Nunquam enim Papa in dubio eſt præſumendus,quod per generalem conceſsionem & deciſionem vult derogare particularibus ſtatutis rationalibus,prout dicitur in iure. a

a Cap. 1. de conſti. li. 6.

QVÆSTIO LV.

De communicatione priuilegiorum, in viginti duos articulos diuiſa.

¶ Circa quam quæruntur viginti duo.

1 *Vtrum ordines Mendicantes communicent in priuilegijs.*
2 *Vtrum ordo Minimorum gaudeat priuilegijs Mendicantium.*
3 *Vtrum ordo Seruorum Beatæ Mariæ gaudeat priuilegijs Mendicantium.*
4 *Vtrum congregatio Sancti Hieronymi Ieſuatorum communicet cum priuilegijs Mendicantium.*
5 *Vtrum religioſi Societatis Ieſu gaudeant priuilegijs Mendicantium.*
6 *Quæ ſit communicatio priuilegiorum ordinis ſancti Benedicti.*
7 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Ciſtercienſis.*
8 *Quam communicationem priuilegiorum habeant Carthuſienſes.*
9 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo ſancti Hieronymi in Hiſpanijs.*
10 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo ſanctiſſimæ Trinitatis.*
11 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Crucigerorum ac religioſorum clericorum miniſtrantium infirmis.*
12 *Vtrum religioſi Sanctæ Mariæ à Mercede gaudeant priuilegijs Mendicantium.*
13 *Vtrum moniales fruantur priuilegijs fratrum.*
14 *Vtrum moniales Tertiariæ gaudeant priuilegijs ordinis Minorum.*
15 *Vtrum moniales Conceptionis gaudeant priuilegijs Mendicantium.*
16 *Vtrum hoſpitantes fratres gaudeant priuilegijs fratrum.*
17 *Vtrum Mendicantes fruantur priuilegijs Societatis Ieſu.*
18 *An in communicatione priuilegiorum veniant conceſſa vni loco ſpeciali.*
19 *An in cõmunicatione priuilegiorum cenſeatur communicatus vſus, & non vſus.*
20 *Quomodo fit horum priuilegiorum communicatio.*
21 *Vtrum participantes priuilegijs poſſint illis vti contra illos,quorum contemplatione participant.*
22 *Vtrum religiones Mendicantes poſſint vti priuilegijs eorum obſeruantiæ repugnantibus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ordines Mendicantes communicent in priuilegijs.

REſpondeo dicendo,quod quantumad ordinem Prædicatorum Leo Decimus,prout habetur in ſupplemento, a *Proprio Motu communicauit, & de nouo cõceſſit ordini Prædicatorum omnes & ſingulas gratias conceſsiones,indulgentias peccatorum remiſsiones, prærogatiuas,fauores,immunitates exemptiones,facultates priuilegia,& indulta tam ſpiritualia,quam temporalia, qualiacumque illa ſint,quæ Minorũ, Eremitarũ Sancti Auguſtini, Carmelitarũ. Seruorũ B. Mariæ,ac Minimorũ fratrũ ordinibus & eorũ Eccleſijs & oratorijs ac Eccleſias ipſas & oratoria viſitantibus cuiuſcunq; ſtatus,aut ſexus exiſtãt ſeu pro eorum manutentione,& ornatu contribuentibus, necnon domibus, & præſidentibus,non ſolum generalibus, ſed etiam prouincialibus, & conuentualibus,fratribusque & ſororibus*

necnon

necnon monialibus & conuerſis & oblatis ac vtriuſque ſexus perſonis de pœnitentia, ſeu tertij habitus nuncupatis, á prædeceſſoribus ipſius Leonis, aut ab ipſo eiuſque ſucceſſoribus, aut alijs auctoritatē habentibus, coniunctim, vel diuiſim, in genere, vel in ſpecie, conceſſa ſunt aut in poſterū concedentur, ac ſi omnia & ſingula nominatim exprimerētur dicto ordini Prædicatorum, & illius Eccleſijs, oratorijs, & Eccleſias ipſas & oratoria viſitātibus, ſeu pro earū manutentione, & ornatu contribuētibus, nec non domibus, Magiſtroq; generali prouincialibus, & conuētualibus fratribus etiam ſororibus ſiue monialibus, cōuerſis quoque, & oblatis, ac vtriuſq; ſexus perſonis, depœnitētia nominatis, & alijs eiuſdem ordinis perſonis. Et addit Collector priuilegiorum Mendicantium, quod Leo Decimus ponit in fine latiſsimas & fortiſsimas non obſtantias, ita quod in omnibus communicationibus priuilegiorū non reperiatur alia melior conceſsio, neque ad huc æqualis, vt patet intuenti, & propterea hanc hoc loco adduxi, relinquēdo alias, ſcilicet, Syxti Quarti pro Prædicatoribus, & Minoribus, quarū vna ponitur in libro Monumenta ordinum primæ & ſecundæ *b* impreſsionis. Alia vero continetur in Bulla aurea in eodē libro, & impreſsione prima *c* & ſecunda. Alia vero in ſupplemento *d* collocatur. Quantum autem ad ordinē patris noſtri Beati Franciſci inuenio, quod Alexāder VI. (prout habetur in lib. *e* Monumenta ordinum) *Conceſsit fratribus Minoribus regularis obſeruantiæ, vt omnibus & ſingulis gratijs, & priuilegijs, libertatibus, immunitatibus, & indultiſpiritualibus, & tēporalibus tā fratrum Prædicatorum, quam Eremitarū Sancti Auguſtini, Beatæ Mariæ de monte Carmelo omnibuſque alijs Mendicātibus per ſedem Apoſtolicam, vel legatos eiuſdem etiam per literas Apoſtolicas mare Magnum nuncupatas, hactenus conceſsis (quorum tenores acſi de verbo ad verbum inſererentur haberi voluit pro ſufficienter expreſsis) vti, potiri, & gaudere libere, & licite poſsint, & debeāt in omnibus & per omnia, perinde ac ſi prædictis fratribus Minoribus ſpecifice cōceſſa fuiſſent.* Et aduertit in margine Collector *f* priuilegiorum Mendicantium, quod iſta ſit ampla cōmunicatio priuilegiorum. Sed amplior multo eſt communicatio priuilegiorum pro tribus ordinibus ſanctiſsimi Patris noſtri Franciſci conceſſa à Clemente Septimo ſub annulo piſcatoris, die trigeſima Maij, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo, Pontificatus ſui anno ſecundo. Cuius tenorem refert pater noſter Chriſtophorus à Capite fontiū noſtræ Minorum regularis familiæ quondam generalis in compendio *g* ab ipſo edito, quam ego etiam refero in fine explicationis Cruciatæ. *h* Qui Clemens Septimus *Motu proprio & excerta ſcientia omnia & ſingula priuilegia, immunitates exēptiones, indulgentias, peccatorū remiſsiones & gratias, ac omnia & ſingula indulta ordini fratrū Minorum regularis obſeruātiæ, & Sāctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato ordinibus, illorūq; fratribus monialibus, ſororibus, vtriuſq; ſexus perſonis, ac monaſterijs, domibus Eccleſijs, & locis quibuſcūq; etiā per modum extenſionis ſeu cōmunicationis, & alias quomodolibet per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, ac per ipſum, & ſedē Apoſtolicam conceſsa autoritate Apoſtolica approbauit, & innouauit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obſeruari debere decreuit. Iſſoſq; fratres, moniales, ſorores, perſonas monaſte*

b a. In 1. impr. fo. 61. & in 2. fo. 144. conc. 354.
c In 1. imp. fo. 66. & in 2. fo. 149. cōceſ. 367.
d Fo. 109. cōce. 464.
e In 1. impr. fo. 76. & in 2. fo. 159. cōceſ. 378.
f Habet. in compē. cō municatio. priuile. §. 9.
g Habet. in dict. comp. fo. 213.
h Cruci. fo. 191.

ria, domos, Eccleſias, & alia loca huiuſ modi omnibus & ſingulis priuilegijs im munitatibus, exẽptionibus, conceſſionibus, indultis, indulgentijs, peccatorũ re miſſionibus, & gratijs quibuſuis cõgre gationibus dictorum ordinum quomodo libet conceſſis & cõcedendis, necnon qui buſcunq; facultatibus, & gratijs (fratrũ profeſſioni regularis Obſeruãtiæ nõ contrarijs) alijs ordinibus quibuſcunq; non Mendicantibus quomodolibet con ceſſis & concedendis vti, frui, & gaude re poſſe atque debere in omnibus & per omnia, perinde ac ſi eis ſpecialiter conceſſa fuiſſent. Hæc Clemens VII. Quod magnum priuilegium, & extenſam commu nicationem inuenio fuiſſe confirmatam, & de nouo poſtea conceſſam, à Papa Paulo IIII. & Pio IIII. & Pio V. & Greg. XIII. & Sixto V. vt patet ex priuilegijs & cõfirma tionibus priuilegiorũ, de quibus ſupra egi-mus in quæſtione de priuilegijs quoad eo rum confirmationem.

Quoad fratres vero Auguſtinienſes in uenio, prout continetur in ſupplemento, *h* quod Alexander VI. *Motu proprio con ceſſit fratribus Aguſtiniẽſibus, vt om nium & ſingulorum religionum cuiuſ-cunque obſeruantiæ fuerint, & domorũ locorum, & perſonarum in illis degen-tium, quibus, vt priuilegijs dicti ordinis Auguſtinienſium vti poſſint, per eãdẽ ſedem conceſſum eſt, poſſint & valeant huiuſmodi Auguſtinienſes ipſorum lo corum, domorũ, & perſonarum in illis habitantiũ priuilegijs, indultis, immu nitatibus, conceſſionibus, exẽptionibus indulgẽtijs & libertatibus eis in genere quacunque Apoſtolica autoritate con ceſſis (quorũ tenores haberi voluit pro expreſſis, & ſpecificatis) vti, potiri & gaudere perpetuis futuris temporibus li bere & licite.* Circa quam conceſſionem aduertit Collector *i* priuilegiorum Mendi cãtium, quod eſt magna, & cui nullibi aliã ſimilem reperiſſe ait. Virtute autem huius videtur, quod etiam fratres Minores & alij Mendicantes ratione communicationis pri uilegiorum poſſunt vti priuilegijs illorum quibus ſua priuilegia ſunt communicata, vſq; ad datam prædictæ conceſſionis Au-guſtinienſium, ſed non de in poſterum con ceſſis & concedendis, quia de illis nõ eſt fa cta mentio.

Sed amplior multo quoad in poſterum concedenda eſt conceſſio Iulij II. cuius te nor ponitur in ſupplemẽto *l* ordinis. Qui *Summus Pontifex decreuit communi cationem priuilegiorum aliorum ordi-num Mendicantium fratribus Aguſti nienſibus ad ea etiã extendi, quæ viuæ vocis oraculo ab eis impetrata, aut inge nere donata ſunt, & voluit, vt quidquid alicui eorũdẽ hoc modo, aut quouis alio cõceſſum eſt hactenus, aut in poſterũ cõ cedetur, ſiue conuentualibus, ſiue obſer uãtibus nũcupatis, id omne proprio mo tu, & ex certa ſcientia eiſdem Auguſti nienſibus ſit conceſſum.* Et idem Iulius Se cundus confirmauit cõmunicationem pri-uilegiorum, quã Syxtus IIII. fecerat inter-fratres Auguſtiniẽſes, & alios Mendicãtes. *Et inſuper decreuit ac voluit quidquid vſque tunc ordini Minorum, aut Prædi catorum, aut Carmelitarum, aut Seruo rum Beatæ Mariæ conceſſum ab Apo ſtolica ſede eſt, & quidquid in futurũ concedatur eiſdem fratribus Auguſti nienſibus conceſſum ſit. Itaque fratres huiuſmodi eiſdem conceſſionibus perpe tuo vti poſſint perinde, ac ſi eis nomina tim conceſſæ eſſent.* Ita habetur in ſupple mento *d* ordinis.

Quantum autem ad fratres Carmelitas. inuenio, quod Syxtus Quartus conceſsit fra-

h Habet. in ſupp. fo. 78 cõcc. 235.

i Colle. tit. cõmuni. priuileg. §. 21.

l Suppl. fol. 95. cõc. 309.

d Suppl. fo. 67. cõc. 212.

fratribus ordinis Carmelitarum, vt gaudere & potiri poſſint, & debeant priuilegijs, indulgẽtijs gratijs, fauoribus, ac indultis, tam ſpiritualibus, quam tẽporalibus conceſsis fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ac Eremitis S. Auguſtini, veluti ſi prædicto ordini Carmelitarum nominatim cõceſſa fuiſſent, aut conderentur in futurum. Et circa huiuſ modi conceſsionem facit copioſam ſpecificationem de conceſsis reſpectu prælatorum prædictorum ordinum. Ita habetur in libro Monumenta *m* ordinum, & in ſupplemento: Ecce conceſsiones factas dictis ordinibus Mendicantibus, quæ ſecundum ius commune & antiquum inter Mendicantes numerantur. Poſtea autem agemus de alijs ordinibus, qui poſtea nomen Mendicantiũ ſunt ſortiti. Ex quibus conceſsionibus primo collige dictos ordines Mendicantes habere inter ſe priuilegiorum communicatiõnem ſicut declarauit Pius V. & ante eũ Leo X. & Iulius Secundus & Iulius Tertius & Paulus Quartus in ſuis Bullis, quæ Bullæ habẽtur in collectione priuilegiorum ordinis Prædicatorũ facta à Patre Stephano *n* Vſus maris, & patet etiam ex ſuperioribus allegatis. Secundo collige, non ſolum communicare in priuilegijs ipſis vſq; ad datã prædictorum priuilegiorum cõceſsis, ſed in priuilegijs concedendis, non ſolum ordinibus Mendicantibus: ſed etiam non Mendicantibus. Quod probatur ex Bulla communicationis facta à Leone X. fratribus Prædicatoribus. In qua non ſolum ipſis conceſsit communicationem priuilegiorum hactenus conceſſorum, ſed etiam eorum, quæ in poſterum concedentur. Et videmus, quod poſtea Clemẽs ſeptimus fecit ampliſsimã cõmunicationem priuilegiorum Minoribus communicando ipſis priuilegia & gratias conceſſas & concedendas in futurum alijs ordinibus, non ſolum Mendicantibus, ſed etiam non Mendicãtibus. Ex quo de primo ad vltimum colligitur, ordines Mendicantes non modo frui poſſe omnibus priuilegijs conceſsis ſingulis ordinibus Mendicantibus ſpecialiter, ſed etiam conceſsis alijs ordinibus non Mendicantibus, quod latius inferius explicabitur.

m In 1. impſo. 105. & in ſupple. fol. 318. conceſ. 483.

n Vſus maris fol. 156. cũ ſequent. & in tabula ver. priuilegia commu nia.

ARTICVLVS II.

Vtrũ ordo Minorũ gaudeat priuilegijs conceſsis ordinibus Mendicantibus.

REſpõdeo, q̃ vt ſupra *a* iã dictũ eſt ex priuilegio Pij V. *Ordo Minimorũ inter Mẽdicãtes numeratur. Qui Pius V. ait, quod omnia & ſingula priuilegia immunitates exẽptiones facultates, gratias libertates, indulta, & alias gratias tã per eũ nuper, quã per quoſcũq; Romanos Põtifices pdeceſſores ſuos ad ſedẽ eã de quomodolibet Mẽdicãtibus ordinibus cõceſſa ad præfatũ ordinẽ Minimorũ de nouo extẽdit & ampliauit, ipſoſq; vere Mẽdicãtes eſſe, & ſub Mendicãtiũ ordinibus eſſe & cõprehẽdi debere. Nec nõ omnia, & ſingula Cõc. Trid decreta pro Mẽdicãtibus ordinibus declarata, & modificata, etiã pro ordine Minimorũ huiuſmodi declarauit & modificauit.* Ita habetur in dicta Bulla, quæ originaliter cõtinetur in libro cõſtitutionũ Põtificaliũ *b* inter cõſtitutiones Pij V. decima octaua in ordine: vbi ponũtur ſingulares & ampliſsimæ nõ obſtãtiæ. Et ante quã hic ordo inter Mendicãtes locũ haberet, continebatur in eius Maremagno: *Vt poſsint ipſi fratres Minimi trãſsũptare quæcũq; priuilegia & Bullas cõceſſas alijs ordinibus, ac ſi illa mutata in eis nominibus, ſub nomine Minimorũ ſpecialiter, & principaliter pro eo ordine emanaſſẽt.* Vnde ex priuilegijs tã Mẽdicãtiũ, quã nõ Mẽdicãtiũ multa extraxerũt, quæ eis accõmoda ſentiebantur, Stephanus Vſus maris, & Gaſpar Paraſſellus ambo generales, & in collectionibus priuilegiorũ ab ipſis factis inſeruerunt. Et certe ex ſuperioribus hæc omnia cõprobãtur, nã cũ ordines Mẽdicãtes gaudeãt priuilegijs conceſsis & cõcedẽdis alijs ordinibus mẽdicãtibus & nõ mẽdicãtibus clare ſequitur, q̃ cũ prædictus ordo Minimorũ gaudeat priuilegijs Mẽdicãtiũ ex cõſtitutione Pij V. Gaudet per cõſequẽs priuilegijs cõceſsis & cõcedẽdis alijs ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus.

a Supr. q. 2. ar. 5.

b Pa. 564.

ARTICVLVS III.

Vtrũ ordini seruorum B. Mariæ priuilegia Mendicantium cõcedantur.

REspõdeo dicendo, quod Pius V. in cõstitutione articulo superiori allegata facit mentionẽ, se inter ordines Mẽdicantes ordinẽ Seruorũ B. Mariæ cõstituisse, & similiter sicut ordinẽ Minorũ ea constitutione declarauit esse Mẽdicantẽ, & omnia Mendicãtibus concessa priuilegia & indulta ipsimet religioni cõmunicat. Et credẽdum est id ipsum ordini Seruorum Beatæ Mariæ concessisse, cum eam inter Mendicantes connumerauerit.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrũ cõgregatio S. Hieronymi Ieſuatorum communicet in priuilegijs Mẽdicantium.

REspõdeo dicẽdo, q̃ Pius V. anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, die decima nona Nouẽbris Põtificatus ſui anno ſecũdo inter ordines Mẽdicãtes hãc religionẽ connumerari voluit. *Vnde motu proprio, nõ ad ipſius cõgregationis, vel illius fratrũ, aut alterius ex his illi ſuper hoc oblatæ petitionis inſtãtiã, ſed de ſua mera liberalitate, ac ex certa ſcientia, & de eiuſdẽ ſedis poteſtatis plenitudine omnia & ſingula priuilegia immunitates, exẽptiones, facultates, gratias, libertates, indulta, & alias gratias tã per eũ, quã per quoſcũq; Romanos Põtifices prædeceſſores ſuos, & ſedẽ eãdẽ quomodolibet Mẽdicãtibus ordinibus cõceſſa, eorũ omniũ ac deſuper, & tãſub plũbo, quã ſub forma breuis cõfectarũ literarũ tenore, ac ſi de verbo ad verbũ inſererentur, præſentibus pro expreſſis & inſertis habẽs, ad ipſam cõgregationẽ Ieſuatorũ, illius fratres, domos, eccleſias, & loca quæcũq; de nouo, quoad ea, quæ eorũ regulæ & modo vi uẽdi nõ repugnãt, tãtũ autoritate Apoſtolica tenore præſentium extẽdit. Et amplius ipſos vere Mẽdicãtes, & ſub Mẽdicantiũ ordinibus eſſe, & cõprehẽdi debere. Necnon omnia & ſingula Concil. Trid. decreta pro Mẽdicantibus huiuſmodi declarata, & modificata etiã pro cõgregatione huiuſmodi, eiuſq; fratribus declarauit & modificauit. Ita habetur in libro conſtitutionum Pontificalium.*

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi Societatis Ieſu gaudeant priuilegijs Mendicantium.

REspõdeo dicẽdo, q̃ ſuppoſito, quod religioſi Societatis Ieſu inter Mẽdicãtes autoritate Apoſtolica cõnumerantur, per cõſequẽs debemus cõcedere ipſos gaudere priuilegijs conceſsis ordinibus Mẽdicãtibus. Quod ipſum ſpecialiter ipſis cõceſsit Pius V. prout refertur in cõpendio a Societatis. Dicitur enim, ibi, quod, *Omnia priuilegia etiam ſpeciali nota digna, immunitates, exẽptiones facultates, conceſsiones, indulta, indulgentiæ, peccatorũ remiſsiones gratiæ tã ſpirituales, quã temporales, literæque Apoſtolicæ, etiã inſtitiam ſiue mixtim cõcernentia, etiã per modũ extẽſionis, aut cõmunicationis, aut alias conceſſa, ſeu concedenda quibuſuis ordinibus fratrũ & ſororũ Mendicantiũ, illorũque congregationibus, conuentibus, & capitulis, ac vtriuſque ſexus perſonis, ac illorum monaſterijs domibus Eccleſijs, & hoſpitalibus, & alijs pijs locis, cõcedũtur præpoſito, atque omnibus Societatis perſonis, domibus, ac collegijs non ſolum ad illorum inſtar, ſed pariformiter. & æquè principaliter.* Vnde infert idem Collector priuilegiorum dictæ Societatis, quod per priuilegiũ conceſsum Minoribus per Clementem Septimum, quod in articulo primo huius quæſtionis retulimus, religioſi dictæ Societatis, Eccleſiæ, ac loca gaudent omnibus & ſingulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, conceſsionibus, indultis indulgentijs, peccatorum remiſsionibus, & gratijs, quibuſuis congregationibus ordinum Mendi-

a Compen. Societ. titu. communicatio gratiarum. §. 2.

can-

cantium quomodolibet conceſsis, & concedendis. Gaudentque præterea quibuſuis facultatibus, & gratijs ſuæ profeſsioni regularis obſeruantiæ non contrarijs alijs ordinibus quibuſcunque non Mendicantibus quomodolibet conceſsis & concedendis in omnibus & per omnia, perinde ac ſi ipſis conceſſa ſpecialiter fuiſſent. Ait præterea Collector, quod pariter per facultatem Prædicatorum poſſunt dicti religioſi, & eorum domus, & eccleſiæ, & alia loca frui omnibus priuilegijs Mendicantium, & aliorum quorumcunque ordinum, congregationum, & confraternitatum fratribus & perſonis, eccleſijs, & monaſterijs, domibus, & oratorijs, & alijs pijs locis, per Iulium Tertium ſuoſque prædeceſſores conceſsis. Ita conceſsit Iulius Tertius ordini prædicatorum, prout in eorum libro continetur. b

b Fo. 209. p. 2. & ſeq.

Aduertit Collector priuilegiorum c Societatis, quòd vt gratijs ſupradictis & priuilegijs poſsit ſocietas Ieſu vti opus eſt, ne inſtituto Societatis, & voluntati ac beneplacito præpoſiti generalis, ſeu deputatarum perſonarum, refragentur. Aduertit in ſuper idem Collector, d quòd *Omnia aliorum priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, conceſsiones, indulta, indulgentiæ remiſsiones, gratiæ, & literæ Societati conceſsæ, de quibus in præcedentibus fit mentio, necnon, & quæ ipſi Societati nominatim, vel eius præpoſito aut perſonis, ſeu locis hactenus conceſsa ſunt, ſeu in poſterum concedentur præpoſito generali conceſsa intelliguntur: quia illa per ſe ipſum, vel alium ſeu alios ab eo, vel de eius cõmiſsione electos ſeu eligendos, quibuſcunque perſonis de Societate ſub eiuſdem obedientia degentibus, & quæ in ea tria vota conſueta etiam ſimplicia emiſerint communicare libere poterit. Nec aliter cæteræ perſonæ Societatis prædictis priuilegijs, facultatibus & alijs præmiſsis vti aut gaudere poſſunt: illorumque vſus iuxta Societatis inſtitutum, conſtitutiones, & moremeſſe debet.* Prout cõceſsit Gregorius Decimus tertius. Qui poſtea viuæ vocis oraculo conceſsit, vt prędicta communicatio nouitijs etiam fieri poſsit. Hæc Collector dictorum priuilegiorum Societatis. Qui addit, quòd hanc cõmunicationem poterunt concedere ſuperiores nouitijs ſicut & cæteris.

c Comp. Socic. vbi ſu. § 4.

d Compen. Societ. & vbi ſu. §. 5.

Ex his infertur, quam amplè ſit communicatio priuilegiorum conceſſa his quatuor ordinibus mendicantibus ſub titulo Mendicantium aggregatis. Gaudent enim priuilegijs dictis Mendicantibus conceſsis, & concedendis. ✠ Sed his videtur neceſſario eſſe addendum an priuilegia conceſſa Societatis Ieſu Collegijs ipſi Societati conceſſa cenſeãtur? Quod dubium excitat e Horatius Mandoſius ipſumque diffuſè per tractat reſoluens, ac concludens quòd priuilegia conceſſa Societati minimè Collegijs Societatis communicata cenſentur, cum priuilegia etiam data paritatis ratione non ſunt de perſona ad perſonas extendenda. Pro cuius reſolutionis explicatione, aduerte magnam eſſe differentiam inter Societatem eiuſque domus & collegia, domus enim ad profeſſorum habitationem ſunt deſtinata, & ibi dicitur eſſe Societas, collegia verò pro ſcholaribus ſunt inſtituta. Magna autem eſt differentia inter profeſſos Societatis & ſcholares, cum profeſsi ſint irreuocabiliter religioſi, ſcholares autem poſſunt ab ipſa Societate expelli à præpoſito generali iuxta conſtitutiones ipſiuſmet Societatis à Sede Apoſtolica confirmatas, imo exiſtimat habitationem prædictorum ſcholarium verè & propriè non debere nomine collegij nuncupari, ex eo quod inter eos nullum capituli ſeu collegij ſignum apparet, ipſi enim non habent proprium ſigillum, non arcam communem, non communem theſaurarium, non proprium locum vbi tractatus negotiorum communium habeatur, nec alia quæ ad capitulum ſeu collegium inſtituendum requiruntur, de quibus per f Hoſtienſem Ioannem Andream, Lucam de Pena. At ſcholares de quibus in præſentiarum nobis eſt ſermo, non ſolum ad hæc pertractanda collegialiter non congregantur, imo nec congregari poſſunt, cum omnis eorum gubernatio tam circa perſonas, quam circa res penes præpoſitum generalem reſideat vt patet ex literis Pauli Tertij ex Iulij

e Mandoſ. de priuil. ad inſtar. glo. 2 á nu. 10. vſque ad n. 23

f Hoſtienſ. in ca. nobis colu. 2. ver. etiam notã dũ vbi loca. Andre. de iur. patronat. Pena in l. 2. C. de cad rital. vrb. li. 2

g Conſtit. Iulij Tertij, & ex conſtitutionibus g ipſius Societatis. Credit tamen ipſe Horatius Mandoſius Societatem habere priuilegium quo tam profeſsi quam ſcholares in priuilegijs communicant. Quod re vera conſtat eſſe verum ex priuilegio Pij Quinti ſuperius in hoc articulo relato, ibi, *Concedun tur præpoſito atque omnibus Societatis perſonis, domibus ac collegijs*, &c. à cuius tenore non eſt recedendum iuxta Sacros Canones. *b* ✠

focict. pag. 135.

h Cap. porro. c. recedi mus de priuil.

ARTICVLVS VI.

Quæ ſit communicatio Ordinis Sancti Benedicti.

REſpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus, *Conceſsit quod omnia & ſingula indulta conceſsiones, exemptiones, indulgentiæ, ad quæcunque alia monaſteria ſancti Benedicti Valliſoleti, ſiuè illius monachis quomodo libet conceſsa ad omnia & ſingula monaſteria reformata in Hiſpania per dictũ monaſterium, ac alia, quæ in poſterum reformabuntur, & de nouo conſtruentur, eiſque aggregabuntur, vel ſubijcientur monaſteria, & eorum membra illorumque prælatos & perſonas, ac viſitantes integrè & plenariè ſe extendant, ipſaque ſupradicta monaſteria, prælati, perſonæ & viſitantes illis omnibus, & ſingulis vti frui, & gaudere poſsint & debeant, iuxta omnem eorum formam. Ac conceſsiones, exemptiones, indulta & indulgentiæ ſint & cenſeantur & habeantur perinde in omnibus, & per omnia ac ſi pro ipſis omnibus, & ſingulis, aut quolibet eorum ſpecificé, ſingulariter, ac indiuiduè conceſsa fuiſsent, & pro eis, aut pro quolibet ipſorum originaliter emanaſſent. Voluit tamen, quod in confluentium ad ipſos pro tempore perſonarum confeſsionibus audiendis, & abſolutionibus impendendis, licentia ſeu conſenſus ordinariorum locorum interueniat. Quodque præſentes literas ad illa ex monaſterijs, prioratibus ac locis præfatis ſe extendant, & de illis intelligantur, necnon extendi & intelligi debeant: in quibus pro tempore fuerit numerus duodecim monachorum ad minus; & quandiu vixerint in obſeruantia regulari.* Ita habetur in compendio a Mendicantium; vbi affirmat collector viſſe hoc priuilegium ſub literis authenticis.

a Compen. Mendicantium, tit. cõmunica. priuil. §. 34.

Inſuper Iulius Secundus. *Vniuerſis Abbatibus prioribus præſidentibus, & conuentibus monachorum aliſque religioſarum perſonarum monaſterijs congregationis Hiſpaniæ ordinis Sancti Benedicti conceſsit, quod omnibus & ſingulis priuilegijs, immunitatibus, indulgentijs, prærogatiuis, gratijs, exemptionibus, libertatibus, & indultis congregationi Caſsinenſi, ſeu ſanctæ Iuſtinæ, eorumque monaſterijs, Abbatibus prioribus, præſidẽtibus conuentibus, monachis, oblatis, & alijs religioſis perſonis per ſedem Apoſtolicam in genere conceſsis, quorum tenores ac ſi de verbo ad verbum præſentibus inſererentur, & exprimerentur pro ſufficienter expreſsis, & inſertis habendo vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti potiri, & gaudere liberè & licitè poſsint, & valeant in omnibus & per omnia, perinde ac ſi omnia & ſingula priuilegia præfata huiuſmodi congregationi ſancti Benedicti Hiſpaniæ, illiuſque monaſterijs, Abbatibus, Prioribus, præſidentibus, monachis & alijs perſonis religioſis præfatis ſpecialiter, & expreſsè conceſſa fuiſsent.* Ita refertur in dicto compendio Mendicantium *b* fuiſſe conceſſum. Et hoc ait Collector ibi vidiſſe ſub ſigillo authentico.

b Compen. Mendicantium vbi ſupra. §. 53.

Inſuper Sixtus Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſeptimo Kalendas Decembris, Pontificatus ſui anno tertio, *Conceſsit congregationi ſancti Benedicti Regnorum Portugaliæ, ac omnibus & ſingulis illius monaſterijs, prioribus, & alijs regularibus locis, tam præſentibus, quam futuris, eorumque generali, & alijs Abbatibus, definitoribus, viſitatoribus, ſuperioribus, monachis, religioſis, nouitijs, conuerſis & cæteris perſonis, nunc & pro tempore exiſtentibus, vt omnibus & ſingulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, prærogatiuis, antelationibus, fauoribus, præeminentijs, indultis, licentijs, ſtationibus, declarationibus, facultatibus, conceſsionibus indulgentijs etiam plenarijs & peccatorum remiſsionibus, ac relaxationibus, aliſque vniuerſis & ſingulis gratijs ſpiritualibus & temporalibus S. Hieronymi, & ſancti Bernardi, & alijs Ciſtercienſis ordinis, necnon Caſsinenſis, & Valliſoleti dicti ordinis ſancti Benedicti congregationibus huiuſmodi per vniuerſum orbem conſtitutis, ac cuilibet eiuſdem congregationis ſancti Benedicti Regni Portugaliæ monaſterijs, ſeu illorum Eccleſijs, ſeu regularibus locis, eorum generalibus, ac alijs Abbatibus, diffinitoribus, viſitatoribus, ſuperioribus, conuentibus,*

bus, monachis religioſis, nouitijs conuerſis, ac familiaribus perſonis, ac illorum intuitu, & contemplatione per quoſcunque prædeceſſores noſtros, ac etiam nos, & ſucceſſores noſtros Romanos Pontifices ac ſedem prædictam, atque etiam Imperatores, Reges, & alios Principes, & quencunque, ſeu quoſcunque alios ſub quacunque forma, & verborum expreſsione, ac quauis tam Apoſtolica, quam ordinaria, vel alia autoritate, nec non tam in genere, quam in ſpecie, & particulariter, quam per modum cõmunicationis, & extenſionis, & ampliationis, quam ſimplicis & indiuiduæ & particularis & ſpecialis conceſsionis, hactenus, ac etiam iteratis vicibus confirmatis, & approbatis, ac in poſterum pro tempore concedendis confirmandis & approbandis, etiam ſi talia forent, quæ ſpecialem eorum requirant mentionem, ac quibus illa & illa quomodolibet vtuntur, potiuntur & gaudent, ac vti, potiri & gaudere poſſunt, & potuerunt, & cæt. Nõ obſtãtibus conſtitutionibus, ſeu reuocationibus, ac alijs præmiſsis, & noſtra de non concedendis indulgentijs ad inſtar & alijs Cancellariæ Apoſtolicę regulis, aliſque Apoſtolicis, neque in vniuerſalibus prouincialibus, & ſynodalibus cõcilijs editis ſpecialibus & generalibus cõſtitutionibus & ordinationibus. Hoc magnũ priuilegium vidi ſub ſigillo authentico in libro priuilegiorũ congregationis Sancti Benedicti regnorũ Portugaliæ, impreſſo Romæ ex Typographia Titi & Pauli de Dianis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono, in pagina decima ſexta eiuſdem libri. Et refert Collector priuilegiorum Ciſtercienſis ordinis, ſimile priuilegium conceſſum dictę congregationi à Gregorio Decimo tertio ſub annulo piſcatoris vigeſima tertia die Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo Pontificatus Domini Papæ, anno nono. Ex quo priuilegio colligitur huic congregationi conceſſa eſſe priuilegia, conceſſa & concedenda congregationi S. Bernardi ordinis Ciſtercienſis. Vnde cum congregationi ordinis Ciſtercienſis ſint conceſſa priuilegia omnium ordinum Mendicantium, & non Mendicantium, prout patebit ex priuilegio Gregorij Quarti decimi infra citando, clarum eſt quod poteſt dicta congregatio & eorum fratres, loca monaſteria, nouitij, conuerſi, familiares, & aliæ perſonæ frui priuilegijs conceſsis, & concedendis quibuſcunque ordinibus etiam Mendicantibus.

ARTICVLVS VII.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Ciſtercienſis.

REſpondeo dicendo, quòd nouiſsimè Gregorius Quartus decimus Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſima octaua Iunij anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, Pontificatus ſui anno primo, confirmans priuilegia huius ſacræ religionis, ait in hunc modum. *Et inſuper ob ſingularem reformationem, & obſeruantiam dictæ cõgregationis in eiſdem monaſterijs inſtitutam, & conſeruatam eoſdem amplioribus fauoribus condecorare volentes, omnia & ſingula priuilegia, prærogatiuas, conceſsiones, ampliationes, fauores, facultates, declarationes, abſolutiones, relaxationes, diſpenſationes, ſtationes indulgentias etiã plenarias, ac peccatorum remiſsiones, cõſeruatorias, immunitates, exemptiones, libertates, præeminentias, & indulta cuiuſuis generis exiſtentia, cæteraſque*

raſque gratias ſpirituales, & temporales, tam eidem Ciſtercienſi, eiuſque Abbati & capitulo etiam generali, ac quibuſuis illorum monaſteriorum Abbatibus, etiam quatuor primis de firmitate Pontiniaco Claraualle, & Morimundo, quam etiam Sancti Benedicti, ac quibuſuis alijs ſimilium vel diſſimilium ordinibus, & religionibus, ſub quibuſuis regulis, conſtitutionibus, aut ordinationibus degentibus, ſeu militantibus, & quibuſuis illorum reſpectiuè congregationibus, militijs, eorumque profeſſoribus, atque vtriuſque ſexus eorum monaſterijs domibus Eccleſijs, necnon collegijs vniuerſitatibus, confraternitatibus piis, & charitatiuis locis, eorumque, in quibuſuis feſtiuitatum, ac alijs diebus Eccleſias viſitantibus, ac earundem religionum generalibus, præſidentibus, & quibuſuis ſuperioribus præſidentibus, & quibuſuis ſuperioribus prælatis, ac Capitulis etiam generalibus prouincialibus, ſeu intermedijs, eorumque diffinitorijs Abbatibus, prioribus diffinitoribus, conſiliarijs, & quibuſuis officialibus, rectoribus, miniſtris, monachis, nouitijs, monialibus, fratribus, conuerſis, confratribus, procuratoribus familiaribus, benefactoribus, ac eorum & earum vtriuſque ſexus, quibuſuis regularibus perſonis, tam in vrbe, quam in quibuſcunque mundi partibus conſiſtentia ſeu conſiſtētibus, etiam illorum intuitu, aut alias quomodolibet conceſſa, quibus de iure vſu & conſuetudine, vel priuilegio, ſeu cōſtitutione Apoſtolica, vel Imperiali, Archiepiſcopali, Epiſcopali in genere, vel in ſpecie actā coniunctim, quam diuiſim etiam per ſolam ſignaturam, vel viuæ vocis oraculo, aut per viam communicationis, & extenſionis, aut proprio motu, aut alias quomodolibet vtuntur, potiuntur & gaudent, ac vti, frui, potiri, & gaudere quomodolibet poſſunt, quorum tenores haberi volumus pro expreſſis, ac ſide verbo ad verbum inſertis: etiamſi talia eſſent vel forent, quæ ſpecialem & indiuiduam requirerent mentionem, ſeu particularem inſertionem ad primo dictam congregationem regularis obſeruantiæ S. Bernardi, ac ſingula illius tam virorum quam mulierum monaſteria, illorumque quoſcunque ſuperiores, prælatos & vtriuſque ſexus quaſcunque regulares & ſingulares perſonas. Ita quòd dicta congregatio S. Bernardi, atque vtriuſque ſexus eius monaſteria, prioratus, grangias, domos, Eccleſias, collegia pia & charitatiua loca, ſanctorumque feſtiuitates, conuentus, & capitula etiam generalia, particularia, vel intermedia, generaliſque reformator, diffinitores, conſiliarij, viſitatores, Abbates, Abbatiſſæ, Priores, & quicunque alij ſuperiores officiales, & miniſtri monachi, moniales, nouitij, fratres, conuerſi, donati, oblati, commiſſi, familiares, confratres, procuratores, ac negotiorum geſtores, benefactores, & aliæ ſingulares vtriuſque ſexus regulares perſonæ, ac eorum res, & bona ſub eorum cura, & ſecundum eiuſdem congregationis inſtituta nunc & pro tempore viuentes & exiſtentes, prę miſſis omnibus & ſingulis ęquipariformiter reſpectiue, & abſque vlla penitus differen

tia

tia ſingula ſingulis cõcernentia perinde ac ſi ea omnia illis, & eorũ ſingulis principaliter, & expreſſe, & non ad inſtar conceſſa fuiſſent, ac ſi in eis talis ordo & congregatio Sancti Bernardi primo dicta, illiuſque capitula monaſteria, Ecclesiæ, dictique ſuperiores prælati, ac vtriuſque ſexus dictæ perſonæ, res & bona expreſſa & prænominata fuiſſent, & eſſent, ac ſi pro & in fauorem eorumdem à Sede Apoſtolica á principio emanaſſent & fuiſſent immediate conceſſa in quantum dictæ congregationi expediat, eiuſque gubernio, conſtitutionibus, & diffinitionibus non aduerſentur, vti, frui, & gaudere, libere & licite poſſint, & valeant, autoritate & tenore prædictis concedimus, & indulgemus. Illaque omnia & ſingula eis & eorũ cuilibet ijſdemque autoritate & tenore ſimiliter perpetuo extendimus, eiſque communicamus, & cæt. Non obſtantibus præmiſſis, & de non expediendis literis ſuper indulgentijs ad inſtar, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ Octaui etiam prædeceſſoris noſtri de vna, & concilij generalis edita de duabus dictis, aliiſque Apoſtolicis, ac in prouincialibus & ſynodalibus Cõcilijs editis, generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus, & ordinationibus, ac quorumuis ordinum cõgregationibus, monaſteriorum, & regularium, locorum præfatorum, etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, conſuetudinibus, declarationibus, & inhibitionibus, priuilegijs quoque, & literis Apoſtolicis etiam Legatis Nuntijs & Ordinarijs ac ordinibus præfatis eorumque ſuperioribus & perſonis ſub quibuſcunque tenoribus & formis etiam in fundatione, vel dotatione obtentis, & cæt. Hoc priuilegium vidi ſubſigillo autentico. Et poſui hanc notabilem priuilegiorum communicationem, quia aliam ſimilem non inueni, & ex ea colligam multa, quæ in articulis ſequentibus diſcutientur. Obiter autem ex ea eſt notandum, quòd aliqui conſiderantes hanc non obſtantiam generalem etiam conſtitutionum in concilijs generalibus editarum, vt conſtat ibi, *Et ſynodalibus concilijs editis generalibus vel ſpecialibus*, Dubitanter aſſeruerunt in dicta Bulla confirmari priuilegia religionis Ciſtercienſis, etiam ſi ſint contra generale Concilium Tridentinum, ſed reuera non confirmantur. In hac enim Bulla duo determinat Summus Pontifex. Primum eſt, quòd confirmat, & de nouo concedit omnia priuilegia directè, vel indirectè conceſſa, & communicata dictæ religioni. Et in ea confirmatione, & innouatione dicit expreſſe, quòd ea confirmat & innouat quatenus ſunt in vſu & decretis Concilij Tridentini non aduerſantur, prout patet ex tenore ipſius Bullæ relatæ ſupra. *a* Secundum quod determinatum eſt, quod ipſi ordini concedit Summus Pontifex communicationem omnium priuilegiorum conceſſorum & concedendorum omnibus ordinibus, & pijs locis, & in non obſtantijs, quas proponit addit quòd hæc communicatio ipſis conceditur nõ obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus Apoſtolicis, etiam in generalibus cõcilijs editis. Et certè nullum eſt decretũ in concilijs generalibus, neque in Concilio Tridentino editum, prohibens huiuſmodi communicationem. Et quod illa non obſtantia conſtitutionum in concilijs generalibus editarum tantum referatur ad ſecundum, quod determinat ipſa Bulla, & non ad primum, patet: nam repugnantia in principe non eſt admittenda, prout dicitur in iure. *b* Et Baldus ait, *c* quòd in principe debet eſſe conſtans voluntas, & quod principi conuenit illud verbum, ſemel locutus eſt Deus, ideoque debet eſſe immobilis, vt lapis angularis, & polus in

a Sup. q. 8. ar. 2.

b Clem. vn. de renun. c. vbi repugnãtia de regulis iuris.

c Bald. conſil. 327. vol. 1. n. 4.

in cœlo. Et magna re vera esset contradictio in eadem Bulla, cũ in ea determinatum sit, dũmodo decretis sacri Concilij Tridentini non aduersetur, & infra concedatur etiam quocunque generali concilio non obstante. Vnde necessario debemus intelligere, quòd primum conceditur dummodo decretis concilij non contradicat secundum vero indulgetur non obstante eodem concilio.

ARTICVLVS VIII.

Quam cõmunicationem priuilegiorũ habeãt Carthusiẽses.

REspondeo dicendo, quòd Gregorius Vndecimus cõcessit, *Carthusiẽsibus, vt omnia priuilegia domui Carthusiæ Cranopolitanæ, & alijs domibus Carthusiẽsis ordinis cõcessa ad omnes & singulas domus dicti ordinis, etiã in posterũ ædificãdas se extẽdãt, cũ canonice fundatæ, & ædificatæ extiterint. Et quòd domus ipsæ ac personæ, quæ in ipsis pro tẽpore morabũtur, omnibus & singulis priuilegijs huiusmodi gaudeãt, sicut gaudent domus Carthusiæ, & aliæ domus & personæ in eis degentes.* Et Pius II. *Cõcessit præfatis Carthusiẽsibus, vt priuilegia, concessiones, indulgẽtiæ, libertates exẽptiones, immunitates, gratiæ, & indulta prædicto ordini, domibus, ac personis, etiã motu proprio, & ex certa sciẽtia quouis modo, respectu, singularitate, seu causa cõmuniter, vel diuisim cõcessa, quotquot, & qualia sint, etiã si expressione indigerẽt indiuidua, siue alias speciali, eorũque omniũ, & singulorũ tenores & effectus, ac si de verbo ad verbũ inserta forẽt, & specificè narrata ad omnes & singulas eiusdem ordinis domus, etiã in posterum ædificãdas, necnõ ad singulares earundẽ domorum pro tempore personas, pariformiter extẽdãtur, tã in iudicio, quam extra, &c.* Hæ duæ cõcessiones ponũtur à Collectore priuilegiorũ Mendicantiũ tanquã sub sigillo autentico ab eo originaliter extractæ.

ARTICVLVS IX.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sancti Hieronymi in Hispania.

RESpondeo dicendo, quod Collector priuilegiorũ ordinis Diui Hieronymi in Hispania ponit & colligit aliquas concessiones, quibus quod erat concessum aliquibus particularibus monasterijs, alijs per modum extẽsionis fuit à Sũmis Pontificibus cõmunicatum. Sed, quia in cõfirmatione priuilegiorum, quam ista sacra religio à Pio Quarto, & à Pio Quinto, & à Sixto Quinto adepta est, dictæ concessiones, & aliæ multæ sunt ab his Summis Pontificibus dicto ordini cõdonata, & ideò licuit tantum in præsentiarũ concessiones horũ Ecclesiæ patrũ referre. Pius enim IIII. Põtificatus sui anno sexto, quarto Kalẽdas Augusti, *Ad instantiam inuictissimi Regis Philippi Hispaniarum Secũdi huius nominis, omnia*

a Collectoris extensio priuilegio.

& sin-

& ſingula priuilegia immunitates, exẽptiones, & prærogatiuas, indulta tẽporalia, fauores & gratias ordinis, & ſingulis, & cuiuis monaſterio, per quoſ cũq; Romanos Põtifices prædeceſſores, ac perſe, & Sedẽ Apoſtolicã, eiuſque legatos, & Nũtios ingenere, vel in ſpecie conceſſa adomnia & ſingula monaſteria ordinis, tã virorũ quã mulierũ, quibus in ſpecie conceßa nõ ſunt, & in quibus aliæ cauſæ cõceßionis, & indultorũ prædictorũ alias, quam vt præfertur ſuberant, ad id, vt ipſa monaſteria illis pariformiter vti, frui, & gaudere poßint, & deberẽt, perinde acſi eis ſpecialiter cõceſſa fuiſſẽt autoritate Apoſtolica extẽdit, & ampliauit, illaque inter omnia tã virorũ, quã mulierũ monaſteria ordinis in omnibus, & ſingulis communicauit.

Aduertit autem Collector *a*, quod literæ ſupradictæ extenſionis non fuerunt expeditæ à Pio Quarto, ſed à Pio Quinto.

a Coll. vbiſ. parag. 16.

Poſtea vero Syxtus Quintus, ſub annulo Piſcatoris anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo nono. Pontificatus ſui anno primo die decimatertia Decembris.

Omnia & ſingula priuilegia, immunitates, libertates, prærogatiuas, indulta ſpiritualia & tẽporalia, fauores & gratias etiã per modũ cõmunicationis & extenſionis eidẽ ordini ſancti Hieronymi, ac ſingulis eius monaſterijs, domibus, locis, & cõgregationibus illorũ q̃ cõuentibus, ſuperioribus, prioribus, fratribus, miniſtris, & etiam vtriuſq; ſexus perſonis, eiuſq; capitulo per quoſcunq; Romanos Pontifices prædeceßores ſuos, & per ſe & per Sedẽ Apoſtolicã eiuſq; legatos & Nũcios ingenere, vel in ſpecie ſub quibuſcunq; tenoribus, & formis, etiã motu proprio, & excerta ſcientia, vel ad imperatoris Regũ, Reginarũ, Ducũ, aut aliorũ principũ inſtãtiã, quomodolibet cõceſſa cõmunicata extẽſa cõfirmata, & innouata, ac literas, de ſuper cõfectas cũ omnibus & ſingulis in eis cõtẽtis clauſulis & decretis (quatenus ſint in vſu & decretis Cõcil. Tridẽtini nõ aduerſentur) Apoſtolica autoritate approbauit, & cõfirmauit, illiſque perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis robur adiecit, ac de vno monaſterio ad aliud extẽdit, ac omnes & ſingulos tã iuris, quã facti defectus, ſiqui forſã interuenerint in eiſdẽ ſuppleuit, & nihilominus pro potiori cautela illa omnia eidem ordini Sãcti Hieronymi, ac ſingulis eius monaſte-

rijs, domibus, locis & cõgregationibus, ac illorũ superioribus fratribus, & etiã vtriusque sexus personis quibuscũque de vno eorũ monasterio ad aliud extendit.

Et insuper omnes & singulas gratias spirituales tam cõiunctim, quam diuisim, & alias quomodolibet quibusuis alijs ordinibus, religionibus, cõgregationibus, ac tã virorũ, quã mulierũ monasterijs & domibus cæteriſq; regularibus, vel pijs locis in quibuscunque mũdi partibus cõstitutis, illorumq; superioribus, officialibus, ministris, eorũque Capitulis, & etiã vtriusque sexus personis quibuscunque, per quoscũque Romanos Pontifices, etiã prædeceßores suos, & se, sedemque prædictã quomodolibet conceſſas (in vſu tamẽ existentes, ac decretis Concilij prædicti non cõtrarias) quibus ordines, congregationes, monasteria, domꝰ cæteraq; regularia vel pia loca illorũque superiores, officiales ministri, & personæ huiusmodi deiure, vſu, consuetudine, vel priuilegio cõceßione apoſtolica vtũtur, fruuntur, potiũtur & gaudẽt, ad dictum ordinẽ Sancti Hieronymi, ac singula eius tã virorum, quã mulierũ monasteria, domus, loca, & cõgregationes, illorũque superiores officiales, ministros, ac alias etiã vtriusque sexus personas & Capitula nunc & pro tẽpore existẽtia, it a quod præmißis omnibus & singulis æque ac pariformiter, & sine aliqua differẽtia, vti frui, potiri & gaudere libere & licite poßint, perinde ac ſi illæ omnes dicto ordini Sancti Hieronymi illiusque monasterijs, locis, & personis prædictis specialiter & expreſſe, ac principaliter, nõ autẽ ad instar conceſſæ fuiſſent, autoritate & tenore prædictis extendit, illaſque omnes & singulas Sãcti Hieronymi, illiusq; monasterijs, locis & etiã vtriusque sexus personis prædictis cõmunicauit Hęc Sixtus V. pro dicto ordine. Quæ communicatio quam magna ſit patet intuenti, & ex dicendis articulis ſequentibus patebit.

ARTICVLVS X.

Quam cõmunicationem priuilegiorum habeat ordo Sãctiſſimæ Trinitatis.

REſpondeo dicendo, quod Leo X. & Adrianus Sextus, Cõceſſerũt ordini Sanctiſſimæ Trinitatis, & Redẽptionis Captiuorum. ac illius monasterijs, miniſtris

ſuperio

ſuperioribus, fratribus, atque alijs quibuſcunque in eiſdē monaſterijs pro tēpore degentibus perſonis prouinciæ Caſtellæ, Legionis Granatæ Regnorū in obſeruātia regulari degentibus, vt omnibus & ſingulis priuilegijs, prærogatiuis, cōceſſionibus antelationibus, immunitatib⁹, exēptionibus, fauoribus & indultis, ac peccatorū remiſſionibus, & indulgentijs etiā mare magnū nuncupatis, & alijs quibuſcunque literis Apoſtolicis, & gratijs, quibuſcunque, etiā viuæ vocis oraculo quatuor ordinis Mendicantium, & eorū ſingulis etiā quoad interdicti relaxationē, & Miſſarū in eorum feſtiuitatibus, cōmemorationibus, & ſolennitatibus celebrationē, & alias quo vis modo per quoſcunque Romanos Pōtifices, ac Sede Apoſtolicā ingenere, vel in ſpecie, tunc & pro tē pore conceſſis, & confirmatis, & innouatis, quorum omnium tenores haberi voluerunt præfati Leo & Adrianus pro expreſſis, & quibus domus priores, & fratres ordinum Mendicantium huiuſmodi de iure, vel conſuetudine, & iuxta priuilegia, & indulta prædicta vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, & potiri & gaudere poſſent quomodolibet in futurum vti, potiri & gaudere, in omnibus & per omnia, perinde ac ſi ſingula priuilegia huiuſmodi ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis & Redēptionis Captiuorū, ac illius monaſterijs, miniſtris ſuperioribus, fratribus & perſonis præfatis ſpecialiter conceſſa fuiſſent.

Hæc conceſsio & ampliſsima communicatio adducuntur pro autentica à Collectore a priuilegiorum Mendicantium.

Ex qua conceſsione colligitur, quod fratres & moniales Sanctiſsimæ Trinitatis & Redemptionis Captiuorum, ac illorum monaſteria prouinciæ Caſtellæ, Legionis, & Granatæ Regnorum, gaudent omnibus conceſsionibus, & indultis, quibus fruuntur fratres Mendicantes & eorum monaſteria, & quibus in futurū quomodolibet, vti potiri & gaudere poſſent.

a Collector mend. ineō pend. tit. cō municatio. priui. §. 38. & 39.

ARTICVLVS XI.

Quam communicationem priuilegiorū habent fratres Crucigerorum, ac religio clericorū Miniſtrantiū infirmis

REſpondeo dicendo, quod congregationi fratrum Crucigerorum, ac religioni clericorum Miniſtrantiū infirmis à Gregorio XIIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo. *Fuerūt cōmunicata omnia priuilegia, exēptiones, immunitates, indulgētiæ, facultates, libertates indulta, cōceſsiones, & gratiæ quorū vis, etiā Ciſterciēſiū Cluniacenſium, ac Sācti Benedicti monachis, clericis regularibus, & presbyteris colle-*

gialibus Societatis Ieſu, & Canonicis congregationis Lateranenſis, ac quibuſcũque alijs clericis regularibus, & aliorũ tã Mendicantiũ, quã non Mendicãtiũ ordinũ, & congregationum fratribus, & perſonis, tã in ſpiritualibus, quam in tẽporalibus, in ſpecie, vel in genere etiã communicatiue per quoſcunque Romanos Pontifices quomodolibet cõceſſis, quæ tãtũ ſunt in vſu, neque ſub vllis reuocationib⁹ cõprehẽſa nec decretis dicti Cõcilij cõtraria, acillorũ omniũ participes eſſe poſſint & debeãt pariformiter & æquè principaliter abſque vlla prorſus differẽcia, perinde ac ſi congregationi, Eccleſijs, & domib⁹ ipſorũ nominatim & ſpecialiter, ac generaliter cõceſſa fuiſſet. Ita latiſsime habetur in conſtitutionibus Gregorij Quartidecimi, quæ incipit, illius qui pro gregis. Ita refert Hieronymus a Aſorbo, in additionibus ad compendium Mendicantium.

a Aſorbus. tit. cõmunicatio priui. p. 200.

ARTICVLVS XII.

Vtrum religioſi Sanctæ Mariæ a Mercede gaudeãt priuilegijs Mẽdicãtiũ.

REſpõdeo dicẽdo, quod Leo X. Romę apud Sãctũ Petrũ, anno incarnationis Dñicę milleſimo quingẽteſimo ſexto, die quinto calendas Auguſti, Põtificatus ſui anno quarto. *Singulorũ priuilegiorũ gratiarũ & indultorũ ſpiritualiũ, & tẽporaliũ, tã Beatæ Mariæ de Mercede, quã etiã Mendicantibus ordinibus illorũque perſonis & locis perſedẽ Apoſtolicã conceſſa concedit.* Prout ego vidi in Bulla Authentica eiuſdẽ ordinis ab eodem Pontifice Maximo expedita. Circa iſtam conceſsionem aduertẽdũ eſt, quod in ea non conceduntur priuilegia concedenda poſt eius datam ipſius ordinibus Mendicãtibus, ſed tantũ conceſſa vſque ad datam dictæ conceſsionis. Vnde nõ gaudent prædicti fratres conceſsione eiuſdem Leonis X. conceſſa fratribus prædicatoribus qua ipſis indulgetur, vt poſsint frui indultis, nõ ſolũ cõceſsis ordinibus Mẽdicãtibus, ſed etiam in poſterũ concedendis. Conceſsio enim facta fratribus prædicatoribus fuit facta anno Dñi milleſimo quingenteſimo decimo octauo. Põtificatus eiuſdẽ Leonis X. anno ſexto. At conceſsio facta dictis fratribus S. Mariæ de Mercede fuit facta antea anno Dñi milleſimo quingẽteſimo, decimo ſexto, Põtificatus eiuſdẽ Dñi Papæ anno quarto. Verũ eſt tamẽ, quod per conceſsionẽ Syxti V. eidẽ ordini datã apud S. Petrũ ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſexta Aprilis, anno Dñi milleſimo quingẽteſimo octuageſimo nono, Pontificatus eiuſdẽ Dñi Papæ anno quarto, videatur, dicendũ quod gaudeant indultis ordinibus Mẽdicantibus concedẽdis. Sixtus enim Quintus, vt ego vidi in bulla quadã Authẽtica, in cõfirmatione priuilegiorum ipſius ordinis, addit quod *Nec nõ omnia & ſingula priuilegia immunitates, exẽptiones libertates, prærogatiuas, antelationes, fauores, præeminẽtias indulta, licẽtias, ſtationes, declarationes, facultates, cõceſsiones, indulgẽtias etiã plenarias ac peccatorũ remiſsiones, & relaxationes, aliaſq; gratias ſpirituales & tẽporales ordini prædicto ac ſingulis illi⁹ monaſterijs*

priũ

prioratibus, & alijs regularibus locis, eorũque generali, prioribus, diffinitoribus, viſitatoribus, ſuperioribus, fratribus, ac alijs religioſis per quoſcunque prædeceſſores ſuos Romanos Pontifices, ac Sedem Apoſtolicam, tam in genere quam in ſpecie, quam per modum cõmunicationis, exteſionis, & ampliationis, ac alias quomodolibet conceſſas, ac confirmatas & approbatas, etiam ſi talia forent, quæ ſpecialem requirerent mentionem, quatenus ſint in vſu & ad formam dictæ Synodi Tridentinæ, & quoad priuilegia modo nulli præiudicium inferant, approbauit, & confirmauit, ac etiam de nouo conceſſit,

Per quæ vltima verba ipſe Pontifex clare innuit ita innouare priuilegia dictorum fratrum, & dicti ordinis, vt ea omnia de nouo concedat, ac ſi in præſentibus literis inſererentur, & ſic colligitur conceſsionem Leonis Decimi factam ipſis fratribus anno Domini milleſimo quingẽteſimo decimo ſexto. Pontificatus ſui anno quarto, qua ipſi ordini conceſsit priuilegia & indulta facta Mendicãtibus fuiſſe factam de nouo à Syxto Quinto, anno & die ſuperius citatis, & per conſequens dictam religionem frui priuilegijs conceſsis & cõcedendis ordinibus Mendicantibus, & qui gaudent priuilegijs conceſsis, & concedendis ordinibus Mendicantibus, & non mendicantibus iuxta Bullam Clementis Septimi, factam Minoribus de qua *a* ſupra fecimus mentionem

a Sup.art.1. huius.q.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Moniales fruantur priuilegijs regularium.

REſpondeo dicendo, quod quoad moniales Sanctæ Claræ, & S. Dominici Syxtus Quartus (prout continetur in libro *b* Monumenta ordinum) ſtatuit, *Quod Monaſteria & loca dictarum monialiũ Sanctæ Claræ, & Sãcti Dominici, eorumque Abbatiſſæ, & priorieſſæ, procuratores, Syndici, oblati, & vtriuſque ſexus tertij ordinis de pœnitẽtia nuncupatæ perſonæ prædictæ, eiſdẽ priuilegijs, & immunitatibus, indultis ſpiritualibus & tẽporalibus fratrũ Prædicatorũ & Minorum ordinibus, & illorum profeſſoribus, domibus & locis, ac procuratoribus, & Syndicis & oblatis & conuerſis, ſeu alijs quomodolibet per prædeceſſores ſuos, aut per ipſummet Syxtum hactenus conceſsis, & inpoſterum concedendis, quauis autoritate, (quatenus earum ſexui & ſtatui nõ cõtradicant) libere & licite vti poſsint, & debeant, in omnibus & per omnia prorſus & ſine vlla differẽtia, ac ſi eiſdẽ monaſterijs, locis, & perſonis prædictis nominatim conceſſa forent, & concederentur expreſſe,*

Circa quam conceſsionem eſt notandum quod in ea ſolum indulgentur priuilegia concedenda Minoribus, & Prædicatoribus, ipſis monialibus per Syxtum Quartũ, non autem concedenda per ſucceſſores ipſius Syxti quarti. Ideo ad ampliorem communicationem recurrendum eſt. Et inne nio primo Bonifacium VIII. prout habetur in dicto libro *b* Monumenta ordinum, *Statuiſſe, quod quæcunq; moniales commiſſæ fuerint gubernationi fratrũ Minorum virtute alicuius indulti Apoſtolici, moniales ſic commiſſæ gaudeãt priuilegijs, conceſsis & concedendis prædictis fratribus. Et certum eſt moniales Sanctæ Claræ virtute indulti apoſtolici cõmiſſas fuiſſe gubernationi fratrum Minorum.* Et inuenio etiam Clementem Septimum, prout ſupra *c* retulimus. *Omnia priuilegia conceſſa & concedenda quibuſcunque ordinibus Mendicantibus, & nõ Mendicantibus, ſicut indulſit fratribus Minoribus regularis obſer-*

b in 1. imp. fol. 32. & in 2. fo. 33. conceſ. 35.

c Sup. ar. 1.

a In. 1. imp. fol. 66. & in 2. fo. 148. cõceſ. 362.

uantiæ, ita etiam indulsisse sororibus Sanctæ Claræ Et quoad moniales ordinis Prædicatorum inuenio Leonem X. ipsis concedere omnia priuilegia concessa, & concedenda ordini minorum Eremitarum Sãcti Augustini, Carmelitarum, Seruorum, Beatæ Mariæ ac Minimorum fratrum ordinibus, de qua concessione supra *d* fecimus etiam mentionem eius tenorem referendo

d Sup art. 1.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrũ moniales Tertiariæ gaudeant priuilegijs ordinis Minorum.

REspõdeo dicendo (prout cõtinetur inli.[a] Monumẽta ordinũ & insupplemento) quod Innocentius Octauus, *Extẽdit seu communicauit gratias & indulta cõcessa fratribus & sororibus Tertij ordinis incõmuni viuentibus, etiã illis, qui viuunt in particulari.* Quæ concessio vnum præsupponit, & aliud determinat, præsupponit nãq; multa esse cõcessa fratribus & sororibus Tertij ordinis. De quo iam in superioribus *b* fecimus mentionem recitando Bullam aureã Syxti IIII. in qua vtriusq; sexus Tertij ordinis personis concedit Sũmus Pontifex quidquid cõcessum est eremitarũ S. Augustini, & Carmelitarũ & seruorum B. Mariæ fratrum ordinibus, ab Apostolica Sede, prout in ea Bulla in superioribus relata latius continetur. Quod autem decernit & statuit est, has gratias, & facultates etiã illis, qui viuũt in particulari esse concessas. Et Collector priuilegiorum Mendicantiũ probat ex litera Bullæ aureæ Syxti IIII. quod priuilegia Tertiarijs sororibus concessa, ibi, ad Tertiarias viuentes in particulari extenduntur, sicut eas extendit postea Innocentius VIII. Sed addit dicẽs. Quoad Tertiarios vtriusq; sexus (quidquid sit de tẽporibus retroactis) in præsenti sunt in triplici differentia, prout Leo X. in Concilio Lateranensi distinxit, & habetur in supplemẽto ordinis. *c* Primi sunt viuentes collegialiter, & isti gaudent priuilegijs, sicut fratres Mendicantes absq; aliqua differentia, in quantum eorum capacitas permittit. In secundo gradu sunt mulieres continentiam coniugalem, aut vidualem promittentes, & habitum Tertiariorum gestantes: & hæ pariformiter gaudent, vt primi, nisi in his, in quibus expresse diceret Papa, quod solũ concedit pro viuentibus in congregatione saltem post Innocentium VIII. Nam de concessis vsq; ad sua tempora cũ tali expresione, vel restrictione ipse Innocẽtius omnes parificauit. Vltimi sunt coniugati, aut qualiter cunq; aliter à præfatis duabus speciebus se habẽtes. Et isti de omnibus indulgentijs Mẽdicantiũ habent illa, quæ per Conciliũ Lateranense nõ fuerũt sibi sublata, ex quo habent omnia spiritualia, scilicet indulgentias. Concilium Lateranense (prout refertur in Supplemento *d* ordinis) *Statuit, quod fratres & sorores Tertij ordinis in proprijs domibus habitantes valeãt sepulturã eligere, vbi voluerint Et quod die Paschatis tantũ Eucharistiam necnon extremam vnctionem, cæteraq; ecclesiastica sacramenta (pœnitẽtiæ sacramẽto dũtaxat excepto) á proprio sacerdote parochiali recipere debeant, & voluit quod ad onera, quæ laicis incumbunt perferenda teneantur, ac quod in foro seculari coram iudicibus secularibus conueniri possint, & insuper decreuit, quod prædicti Tertiarij in prijs domibus habitantes nullatenus admittantur tempore interdicti ad audiẽda diuina in Ecclesijs ordinum, quorũ sunt Tertiarij si causam dederint interdicto, vel causam ipsam nutriãt, seu foueant, aut dantibus auxiliũ, consilium vel fauorem quomodolibet præstiterint.*

d In sup. fo. 26. cõce. 86

Quibus ex mente Collectoris addo aliam differentiã earũ Tertiariarum, scilicet, quæ cũ clausturalibus habitant. Hæ enim secundum determinationem Leonis X. de qua in dicto supplemẽto, e gaudẽt priuilegijs, quibus gaudent fratres ordinis Tertij. Ex quibus infert dictus Collector, quod etiam Tertiarij coniugati in particulari viuentes gaudent priuilegio Canonis, *si quis suadẽte*, quia habent modum viuendi approbatum à Sede Apostolica. Et ait quod sic tenent.

e Sup. fo. 26 conc. 87.

a In 1. imp. fo. 44. & in 2. fo. 69. cõce. 146. & in supp. f. 100. conce. 375.

b Sup. ar. 1.

c Sup. fo. 26 cõcef. 86. & 87.

Docto

Doctores, & eſſe notandum, quia ſæpe nõ aduertitut circa hoc. Aduertendum tamen quod multa ſunt cõceſſa Tertiarijs ſub obedientia fratrum Minorũ viuentibus, prout patet ex literis Apoſtolicis, ſuper hoc latis, quibus dubito nunc gaudere, poſtquam ab obedientia obſeruantiæ ſunt ſeparati. Cuiuſmodi ſunt moniales Tertij ordinis, quæ poſt Pium Quintum, ſe ordinarijs ſubdiderunt, ab obedientia prælatorum ordinis Minorum ſe abſtrahendo, & ita videãt ipſæ, vtrum poſt Pium Quintum aliquod habeant Apoſtolicum indultum, virtute cuius non obſtante dicto receſſu gaudeant dictis priuilegijs. Ego enim ipſum non potui inuenire.

ARTICVLVS XV.

Vtrum moniales conceptionis gaudeãt priuilegijs Mendicantium.

REſpondeo dicendo, quod Leo Decimus motu proprio & ex certa ſcientia, *Cõceſſit monialibus Sãctæ & immaculatæ Conceptionis gloriosæ Virginis Mariæ ſub obedientia fratrum Minorum de gentibus, vt omnibus & ſingulis priuilegijs, conceſſionibus prærogatiuis, libertatibus, immunitatibus exẽptionibus, fauoribꝰ, gratijs, & indultis ſpiritualibus & tẽporalibus per ipſũ Leonẽ, & Sedẽ Apoſtolicã fratribus dicti ordinis & monialibus Sanctæ Claræ, & ſororibus Tertij ordinis Sancti Frãciſci quomodolibet cõceſſis, & cõcedẽdis, & quibus fratres & moniales & ſorores huiuſmodi de iure, vel priuilegio aut cõſuetudine patriæ vtũtur potiuntur & gaudent, ſeu vti, potiri, & gaudere quomodolibet poterunt, in futurum (quæ omnia pro expreſſis, & indiui due enarratis haberi voluit) prædictæ moniales in ſupradicta obediẽtia permanẽtes vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti, potiri & gaudere poſſint in omnibus & per omnia, perinde ac ſi ipſis cõceſſa fuiſſent: ſicque per quoſcunque iudices ordinarios ſeu delegatos in foro cõtẽtioſo, ac per quoſcunque confeſſores ſuos in foro conſcientiæ dum & quoties opus fuerit interpretari iudicari & definiri debere.* Hanc conceſſionẽ, vt authenticam refert Collector[a] in compendio Mendicantium.

[a] Collec. in d. comp. ti. cõmunicat. priuil. §. 18.

ARTICVLVS. XVI.

Vtrum fratres & hoſpitantes religioſos gaudeant eorum priuilegijs.

REſpondeo dicendo, quod Leo X. & Adrianus Sextus, *Omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus vere pœnitẽtibus & cõfeſſis, qui ordinis Sanctiſsimæ Trinitatis & Redẽptionis Captiuorum, tã virorum, quam mulierum exiſtentibus in Regno Caſtellæ, ac Legionis & Granatæ Eccleſias illis anni diebus, quibus pecca-*

torũ remiſsiones & indulgentias per eoſdẽ fratres conſequebantur viſitauerint, ac qui de uotionis ſeruore ducti in habitu ordinis Sãctiſſimæ Trinitatis & redẽptionis captiuorũ huiuſmodi decederẽt, aut eorũ corpora ſeu cadauera dũab hoc ſeculo migrauerint in Eccleſijs monaſteriorũ Sãctiſſimæ Trinitatis & Redẽptionis Captiuorũ huiuſmodi ſepeliri ordinauerint, ſeu de proprijs eorũ bonis pro Redẽptione Captiuorũ aliquã pecuniæ quãtitatẽ per ministrum Prouincialẽ dicti ordinis pro tẽpore exiſtẽtem deſignandam erogauerint, aut etiã qui ſcapularium eiuſdem ordinis Sãctiſſimæ Trinitatis, & Redẽptionis Captiuorũ de manu alicuius prælati etiã abſq; alicuius voti emiſsione detulerunt, necnon vtriuſque ſexus eiuſdẽ ordinis Sãctiſſimæ Trinitatis & Redẽptionis Captiuorũ germanis nũcupatis, vt omnes & ſingulas indulgẽtias & peccatorum remiſsiones fratribus ordinis Sãctiſſimæ Trinitatis huiuſmodi cõceſſas, cõſequãtur, ac ſuffragiorũ ipſius monaſterij pro tempore factorum participes fiant. Necnon priuilegijs, indultis, prærogatiuis exẽptionibus, cõceſsionibus antelationibus, & gratijs, monaſterijs & ordini Sãctiſſimæ Trinitatis huiuſmodi in genere, vel in ſpecie cõceſsis, & quibus fratres ordinis prædicti vtũtur, potiuntur & gaudent, ſeu vti potiri & gaudere perinde poſsint, ac ſi illa eiſdẽ fidelibus fratrib' ſeu germanis nuncupatis ſpecialiter, & expreſſe cõceſsa fuiſſent. Ita habetur in cõpẽdio [a] Mẽdicãtiũ. Circa quã magnã cõceſsionẽ eſtnotandũ ibi, *Necnon priuilegijs indultis, prærogatiuis exẽptionibus*, Quod hæc clauſula magnũ quoddã cõtinet priuilegiũ, concedens perſonis in eo numeratis omnia priuilegia & indulta fratribus huius ordinis conceſſa, quibus ipſi potiuntur, vtuntur & gaudent. Ex quo indulto quoad ſupradictas perſonas perturbationẽ in epiſcoporũ iuriſdictione excitare poſſunt dictæ perſonæ, & ipſi exẽpti occaſionẽ laxioris vitæ ex dicto priuilegio ſumere poſſunt cõtra mentẽ Cõcilij [b] Tridẽtini. Vnde licet ipſum Conciliũ loquatur in oblatis & quomodocunq, addictis, aut ſub nomine ſeruiẽtiũ militijs, aut quocunq; alio titulo aſſumptis, in monaſterijs, vt, ſcilicet, nihil ex his priuilegijs detractum eſſe ordinarijs intelligitur, quo minus hi, quibus ea iam conceſſa ſunt, vel in poſterum concedi contigerit ipſis ordinarijs tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis plene in omnibus ſint ſubiecti, &c. Nõ obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, etiam religionis S. Ioannis Hieroſolymitani, ipſum tamen concilium ad perſonas enumeratas in conceſsione Leonis Decimi, & Adriani Sexti, extendendum iudico, vt ſcilicet ipſæ minime poſsint frui priuilegijs conceſsis, in allegata clauſula ibi, *Necnon priuilegijs, indultis, prærogatiuis*, &c. Cum ratio ipſius decreti ad has perſonas etiam extendatur. Et ſicut priuilegium non priuans legem communem, ſed priuatam puta cõſuetudinẽ, vel ſtatutum, & reducens legem priuatam ad ius commune debet late interpretari, prout colligitur ex iure, [c] vbi id tradit

[a] Tit. cõmunicat. priuileg. §. 39.

[b] Seſ. 24. de refor. c. 11.

[c] c. olim. de verbo. ſignific. vbi Andreas Sylu. verb. priuileg. n. 3.

tradit Ioannes Andreas, & notat Syluester: ita hoc decretum Concilij cum reducat priuilegia ibi reuocata ad ius commune debet late interpretari, vt scilicet, non solum habeat locum in personis in eo contentis, sed etiam in personis, de quibus in dicto priuilegio Leonis Decimi, & Adriani Sexti, cum in his militet ratio Concilij, quæ est perturbatio iurisdictionis episcopalis. Ex quibus infertur, quod personæ in dicto priuilegio contentæ solum gaudebunt priuilegijs, per quorum vsum iurisdictio episcopalis non perturbatur. Et sic lucrabuntur omnes indulgentias, & peccatorum remissiones fratribus concessas, & ipsorum suffragiorum erunt participes. At non erunt exempti in alijs à iurisdictione ordinariorum quoad eorum delicta punienda, & quoad alia quæ ordinarij virtute sibi traditæ iurisdictionis efficere possunt ne priuilegia ipsis occasionem laxioris vitæ præbeant.

Aduertẽdum insuper circa illa verba ibi, *Et etiam qui scapularium eiusdem ordinis sanctissimæ Trinitatis & redemptionis captiuorum de manu alicuius prælati.* Quoad hoc, vt hi fruantur gratijs, quibus possunt vti iuxta supradicta, est necessarium, quod recipiant scapularium de manu alicuius prælati. Et prælatus non est vicarius, aut præsidens conuentus. Vnde recipientes scapularium ab his minime indulgentias supradictas consequentur.

Ex his sequitur, quod cum Sixtus Quintus sub annulo Piscatoris die vigesima nona Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, tertio sui pontificatus anno, Bullam motu proprio ediderit, cuius autoritate institui possent confratriæ Chordæ Beati Patris nostri Frãciſci annexa archiconfratriæ in conuentu D. Patris nostri Frãciſci Assisij collocata, licet ipse summus Pontifex ex Franciscana familia fuerit assumptus, & deuotione maxima erga suam religionẽ eã instituit decreuerit, non concesit confratribus ipsius archiconfratriæ, & aliarũ confratriarũ in vniuersis conuentibus ordinis conuentualitatis & obseruantiæ & Capucinorum situatis priuilegia, quæ iurisdictionem episcopalem perturbarent: sed tantum indulgentias, & peccatorũ remissiones. Et id ipsum confratriæ Corrigiatorum Sancti Augustini concessum est, vt patet ex suæ institutionis Bullis. Conformauit se in hoc decreto Concilij Tridentini supra citato.

Vnde Leo X. declarauit & concesit,

Quod personæ trium ordinum Diui Augustini, [d] *scilicet, fratres, moniales, & Mantellatæ omnibus & singulis priuilegijs, gratijs indultis, quæ in maiori magno, seu in alijs concessionibus tam per ipsum, quam per alios Romanos Põtifices prædecessores suos ordini ante dicto concessis continentur plenè & largiter perfrui possint, & debeant, sed voluit quod quarti gradus vtriusque sexus personæ indulgentijs tantummodo gaudeant.*

d Habet. in supple. fol. 122. concess. 5. 6.

Noluit enim summus Pontifex quod iurisdictio episcoporum perturbaretur & incentiuum laxioris vitæ per priuilegia præberetur, prout postea Concilium Tridentinum determinauit. Et aduertit Collector e priuilegiorum Mendicantium quod istæ personæ quarti gradus videtur quod sunt, quæ in aliquibus literis apostolicis vocantur corrigiatæ id est, quæ solum deferunt corrigiam Sancti Augustini. Et hæ personæ (ait) quod solum gaudẽt indulgentijs post istam prouisionem: Nam antea gaudebant alijs indultis, sicut fratres & admittebantur tempore interdicti ad diuina. Ego autem amplius existimo, quod Mantelatæ (prout in Concilio Lateranensi *f* ordinauit Leo Decimus) Pinzorechæ quorumlibet ordinum in proprijs domibus habitantes eligere valeant sepulturam, vbi voluerint. Et quod die paschatis tantum Eucharistiam, necnon extremam vnctionem, cæteraque ecclesiastica sacramenta (pœnitentiæ sacramento duntaxat excepto) à proprio sacerdote recipere, & ad onera, quæ laicis incumbunt perferenda teneantur. Ac decreuit quod in foro seculari coram iudicibus secularibus conueniri possint. Et licet addat Collector g priuilegiorum Mendicantium, quod præfata constitutio non intelligitur de vouentibus castitatem virginalem, vel vidualem, nam Leo Decimus, prout habetur in supplemento *h* ordinis, præfatam constitutionem per eum in Concilio factam, *motu proprio & ex certa scientia, ac de apostolicæ*

e Collect. tit. commu. priu. §. 28.

f Habet. in supple. fol. 26. cõcess. 86

g Colle. tit. mulieres. §. 6.

h Suppl. fo. 28. cõcess. 91

apoſtolicæ poteſtatis plenitudine decla rauit decernens quod minimè intelligi debeat de facientibus votũ caſtitatis, ita vt mulieres virginalem vitam, aut cæli bem ſolenniter vouentes, etiam incõſan guineorum, vel affinium ſuorum, vel pro prijs domibus, aut ſeorſum habitantes priuilegijs, & immunitatibus prædictis in omnibus, & per omnia frui & gaudere debeant. Mihi tamen hoc modo poſt concilium videtur dubium, cũ ex conceſsio ne dictorum priuilegiorũ omnibus his perſonis turbatio iuriſdictionis epiſcopalis ſuccedat contra decretum ſacri Concilij Tridentini. Non obſtante tamen hoc, non poſſum aſſerere ſupradictas perſonas à Concilio Tridentino ab his priuilegijs priuari: cũ ipſummet Concilium dicat gaudere prædictis gratijs eos qui legitime & ſecundum regulam earundem ordinum profeſsionem fecerunt. Et hæ Mantilatæ (vt ſupponitur) ſolenniter virginalem, aut cælibem vitam profitentur iuxta regulam ſuo modo viuendi ipſis à Sede Apoſtolica conceſſam. Leo enim Decimus ſtatuit, prout habetur in eodem ſupplemento, *i Quod Tertiarij col legialiter viuentes, ſeu cum clauſtrali bus habitãtes, aut mulieres virginalem, aut caſtã vidualem vitã ducentes expreſ ſo voto, & ſub habitu Tertiariorum gau dere debent priuilegijs, quibus fratres ordinis, cuius Tertiæ regulæ habitum geſtant, potiuntur, & gaudent,* Ecce vides quomodo autoritate apoſtolica hæ mulieres voto expreſſo virginitatis, aut caſtitatis vidualis ſe aſtringunt, & ſic profeſsionem emittunt.

Suppl. fo. 26. cõcel 87

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Mendicãtes, & qui eorum gaudent priuilegijs poſsint frui priuilegijs religioni Societatis Ieſu conceſsis.

REſpondeo dicendo, quod Clemens VII. Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die trigeſima Maij anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo quinto, pontificatus ſui anno ſecundo conceſsit ordini fratrum Minorum regularis obſeruantiæ, vt poſsit frui indultis conceſsis & concedendis ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus. Ratione cuius maximi priuilegij tenui in explicatione *a* Cruciatæ, & in noſtra ſumma confeſſorum ordines Mendicantes, & qui communicant in priuilegijs ſuis conceſsis & concedendis poſſe vti omnibus facultatibus conceſsis ſocietati Ieſu. Sed contra hanc ſententiam viri docti tenuerunt dicentes, Clementem Septimum ſolum fuiſſe locutum de priuilegijs cõcedendis ordinibus ſuo tempore à ſede Apoſtolica approbatis, & religionem ſocietatis, vt patet multo poſt fuiſſe à Sede Apoſtolica approbatam. Non aduertentes, quod poſt Clementem Septimum, Paulus Quartus, & Pius Quartus, & Pius Quintus, & Gregorius Tertius decimus, & Sixtus Quintus priuilegia mendicantium approbantes ea omnia de nouo conceſſerunt, ac ſi tenor ipſorum priuilegiorum in eorum literis Apoſtolicis apponeretur, & ſic priuilegium Clementis Septimi tempore & ætate horum ſummorum pontificum fuiſſe conceſſum, quo tempore, & ætate religio Societatis non ſolum erat ab eccleſia approbata, ſed etiam per orbem diſperſa.

a In explic. pag. 191. & in ſumma. 1 tom.

Nec his obſtat, quod innouatio priuilegiorũ aliquid concedit de nouo vltra id, quod in priuilegijs innouatis cõtinebatur, quod eſt cõtra ea, quæ ſupra *b* reſoluimus, ſi quidẽ cõceſsio & extenſio Clementis Septimi nõ extẽdebatur ad priuilegia cõceſſa Societati, & modo innouata extẽditur ad ea. Nam huic obiectioni reſpõdeo, quod ratione innouationis præciſe non extẽditur ad dicta priuilegia. Quod probatur: Nã ſi ipſum priuilegiũ fuiſſet innouatũ ab aliquo Summo Pontifice ſucceſſore Clemẽtis Septimi ante inſtitutionẽ & approbationẽ Societatis Ieſu minimè extenſio ſupradicta ad priuilegia Societatis dimanaret. Extenditur igitur tale indultum Clemẽtis Septimi ad ea priuilegia, ratione tẽporis, in quo facta eſt innouatio, & noua conceſsio, quo tempore iam dicta religio Societatis approbata eſt à Sede Apoſtolica. Ex quibus infero intellectum ad iura *c* decernentia innouationem priuilegiorum nihil addere priuilegijs innouatis, quod, ſcilicet, hoc intelligatur directè & immediatè nihil addere, indirectè tamen & media-

b Supr. q. 8.

c d. ex parte de priuil.

mediatè aliquid poſſe addere, quando, ſcilicet, dicta innouatio facta eſt tempore, quo aliqua inueniuntur de nouo facta, ratione quorum neceſſario per neceſſariam ſequelam aliqua ſuboritur de nouo conceſsio, prout in exemplo propoſito ſatis patet.

Et vt omnis ambiguitas amputetur, & nulla ratio dubitandi relinquatur, in confirmationem noſtræ ſententiæ adduco communicationem priuilegiorum factã à Gregorio Quarto decimo ordini Ciſtercienſi, de qua ſupra fecimus *d* mentionem. Qua definit ſummus Pontifex dictum ordinem frui etiã priuilegijs ſocietatis, cum ipſi concedat cõmunicationem priuilegiorum omnium ordinum. Adduco etiam confirmationem & communicationem priuilegiorum factam ab eodem Gregorio Quarto decimo cõgregationi fratrum Crucigerorum, de qua ſupra *e* etiã fecimus mentionẽ, eius tenorem referendo. In qua ſpecialiter eis cõcedit, vt poſsint frui priuilegijs, & indultis factis religioni presbyterorum collegialium Societatis Ieſu. Ex quibus duabus conceſsionibus ſic colligo argumentum in cõfirmationem noſtræ opinionis. Mendicantes gaudent priuilegijs conceſsis, & concedendis alijs religionibus, etiam non Mendicantibus à Clemente Septimo: ſed religioni Ciſtercienſi, & cõgregationi fratrum Crucigerorum fun datis ante Clementem Septimum ſunt de nouo conceſſa priuilegia Societatis; ergo ea demmet priuilegia ſunt conceſſa Mendicantibus, ita vt ipſis vti poſsint.

d Sup. hac q.ar.7.

e Sup. hac q.ar.11.

At circa hunc articulum duo ſuboriuntur dubia. Primum eſt, vtrum priuilegia conceſſa à Sede Apoſtolica religioſis Societatis, ita vt alijs religioſis aliorum ordinum minimè communicentur, de quibus Collector priuilegiorum Societatis, communicentur modo per nouas conceſsiones poſteriores ſummorum pontificum: in quibus conceditur ipſis religioſis, vt poſsint gaudere priuilegijs dictæ Societatis. Hoc dubium aliquibus & mihi etiam difficile apparet. Et certe vellem, vt mens Sedis Apoſtolicæ circa hoc expreſſe poſtularetur. Modo tamen mẽtem ipſius ex priuilegijs datis indagando dico, quod Gregorius Quartus decimus in duabus conceſsionibus ſuperius adductis abſolute, & ſine aliqua limitatione concedit, quod Ciſtercienſes & Crucigeri fruantur omnibus priuilegijs conceſsis alijs ordinibus etiam Societatis Ieſu. Et à conceſsione generali non eſt recedendum, niſi vbi conſtat de voluntate cõcedentis præcipue cũ hoc ſit beneficium principis & per conſequens latè interpretandum. Vnde etiam ſi à Sede Apoſtolica ſit aliquod priuilegium cõceſſum Societati, ita vt alijs religioſis aliorum ordinum minime communicetur cum ſucceſſores Summi Pontifices, ea priuilegia ſine aliqua limitatione aliquibus ordinibus communicauerint, cum quibus communicant mendicantes, clarum eſt ipſos Mendicantes priuilegijs Societatis Ieſu modo ſine aliqua limitatione vti poſſe.

Secundum dubium eſt. Attento, quod religioſi Societatis non poſſunt vti gratijs & facultatibus directè, aut indirecte per viam communicationis ipſis cõceſsis, niſi à prępoſito generali, vel ab alijs per ipſum illis communicentur, prout conceſsit illis Gregorius Tertius decimus, cuius indulti tenorem ſupra retulimus, dubium inquam eſt, an religioſi aliarum religionum poſsint vti illis priuilegijs directè, aut indirectè ſibi per communicationem conceſsis, ſine eo, quod ipſis à ſuis præpoſitis generalibus, aut ab alijs nomine ipſorum communicentur. Ad quod reſpondeo, q̃ ſic. Nã Gregorius Quartus decimus Crucigeris, aut religioni clericorum miniſtrantium infirmis communicationem priuilegiorum Societatis conceſsit, ſine eo, quod illarum religionum profeſſores ea à ſuis generalibus mendicarent, præterea dicta priuilegia fuerunt ipſis communicata abſolute, & nobis etiam abſolutè, ac ſi fuiſſent noſtra conceduntur. Et nobis per communicationem non conceduntur reſtrictiones & limitationes, quæ alijs ordinibus propter eorum particulare regimen à Sede Apoſtolica fuerunt impetrata. Cuius modi eſt reſtrictus vſus priuilegiorum in Societate, quod ſcilicet nõ poſsit ſortiri effectum, niſi prout à generalibus fuerit diſpenſatus, à quo pendet tota ipſius Societatis gubernatio, etiam quoad particularia, quæ ab aliarum religionum præpoſitis generalibus minimè exequuntur.

Ex quibus infertur, quod Bulla Pauli Quarti confirmata per Gregorium Decimum tertium qua prohibetur in ordine fratrũ Minorum regularis obſeruantiæ recipi ſub grauibus pœnis eos, qui ex genere maculato deſcendunt, de qua ſupra in quæſtione de Abbatibus quoad genus late egimus, non communicatur alijs religionibus,

vbi

vbi similis non fuit vnquam petita, nec obtenta. Quod est verissimum, præsertim quando dicta Bulla & aliæ similes sub grauibus pœnis in religionibus particularibus executioni mandari præcipitur. Si enim ipsæ per communicationem alijs religionibus communicantibus in indultis competerent: sequeretur, quod sicut ipsis communicantur in bullis decreta, ita etiam communicarentur pœnæ, in quas incurrunt ipsorum decretorum trãsgressores. Hoc autem non est dicendum. In illis enim pœnis & censuris nullo pacto fit ipsis religiosis communicatio, cum secundum regulam iuris odia restringi, & fauores cõueniat ampliari. Præterea infinita inde absurda sequerentur, prout facillime in casibus particularibus posset demonstrari. In illis igitur, quæ in fauorem religiosorum sunt lata, quanuis in pœnam laicorum ex altera parte redundent, fit inter religiosos communicatio, cum communicatio in fauorem ipsorum sit data, & non in odium. Et hoc est bene notandum. Vidi enim ego in facti contingentia apud nuntium Apostolicum in oppido Matritij litigari, an constitutio supradicta Pauli Tertij Pro minoribus regularis obseruantiæ lata communicari deberet alteri religioni distinctæ professionis, & habitus ad effectum repellendi à dignitatibus & prælationibus ipsius, quendam ex genere maculato procreatum.

ARTICVLVS XVIII.

An in communicatione priuilegiorum veniant concessa alicui loco speciali.

REspondeo dicendo, quod Iulius Secundus, prout habetur in libro *a* Monumenta ordinum, & in supplemẽto. *Omnia & singula priuilegia immunitates exemptiones, concessiones, indulgentias ac peccatorum remissiones, & indulta quæcunque quibusuis congregationibus seu Societatibus, aut alijs locis, & illorum personis ordinis fratrum Eremitarum regularis obseruantiæ nuncupatis generaliter concessa, ad ipsum ordinem fratrum Eremitarum, & illius personas ac si illis specialiter concessa fuissent, autoritate Apostolica extendit, & illis communicauit.*

a Lib. mon. 2. impr. fo. 265 concess. 648. & in supp. fo. 66 concess. 206

Circa quam concessionem aduertit Collector *b* priuilegiorum Mendicantium, quod virtute eius credebant aliqui fratres prædicti ordinis posse gaudere priuilegijs, & indultis particularibus domibus sui ordinis concessis, vt S. Mariæ de Populo vrbis Romæ, & similibus. Et alij fratres aliorum ordinum Mendicantium credebant, quod virtute communicationis priuilegiorum similiter esset eis concessum, propter quod ad sedem Apostolicam fuit deuentũ, vt ab certa huius dubij definitio consequeretur. Et Leo *c* Decimus, prout habetur in ordinis supplemento. ***Declarauit debere intelligi, quod gaudeant prædicti fratres priuilegijs generaliter concessis congregationibus & personis, & locis congregationum, & non domibus, vel personis particularibus congregationum, vel ordinis concessis.***

b Collect. in compẽ. tit. communicatio priuil. §. 22.

c In supple. fol. 56. concess. 57.

Aduertendum tamen, quod Pius Quartus prout habetur supra *d* extendit priuilegia concessa vni, aut quibusdã monasterijs ordinis Diui Hieronymi, ad omnia & singula monasteria eiusdem ordinis, tam virorum, quã mulierum, quibus in specie concessa nõ sunt, & in quibus aliæ causæ cõcessionis & indultorum prædictorum alias, quam præfertur suberant: prout latius in dicto loco continetur. Quæ concessio est maxima. Ex qua colligitur, quod in illo ordine fit communicatio priuilegiorum non solum generaliter concessorum cõgregationibus, & personis & locis congregationum, sed etiã monasterijs particularibus. Ita quod priuilegiũ concessum cuidam particulari monasterio alteri, & singulis, & omnibus eiusdem ordinis monasterijs fiat cõmune, quãuis ipsis in specie concessa non sint, & in quibus aliæ causæ concessionum, & indultorum prædictorum alias suberant, & per communicationem priuilegiorum, quæ ordinibus Mendicantibus & non Mendicantibus, & omnibus alijs eorum priuilegijs gaudẽtibus, omnia concessa & concedenda, quibuscunque ordinibus sunt communia, & concessa monasterijs vnius religionis alterius ordinis monasterijs communicantur. Omnes ordines supradicti Mendicantes & qui eorum gaudent priuilegijs idemmet habent indultum, ac si specialiter ipsis esset concessum. Vnde indulta concessa, verbi gratia, vni monasterio Diui Augustini omnibus alijs vtriusque sexus monasterijs eiusdem religionis fiunt communia, quod Iulius Secundus & Leo Decimus omnibus ordinibus mendicantibus concessit.

d Sup. hac q. ar. 9.

Ex quo

Ex quo infertur, quod indultum Portiunculæ concessum Beato patri nostro Frãciſco, per interceſsionem B. V. Mariæ cum ipſa cum eius filio Domino noſtro Ieſu Chriſto in Eremita V. Mariæ Angelorum, ciuitatis Aſsiſij aſsiſteret, prout refert D. Antonius a Florentinus, & refertur etiam in chronicis noſtræ religionis, vt quicunque viſitauerit eccleſiam dicti monaſterij contritus & confeſſus in die ſecunda menſis Auguſti, in quo autoritate apoſtolica feſtum portiunculæ, id eſt dedicationis dictæ eccleſiæ celebratur indulgentiam plenariam conſequatur: Infertur, inquã, quod dictum priuilegium omnibus vtruſque ſexus monaſterijs ordinis ſit commune. Et ſic contriti & confeſsi viſitantes Eccleſiam monaſterio rũ ordinis patris noſtri Franciſci tã virorũ, quam mulierum, hanc eandemmet indulgẽtiam conſequantur, ſine eo, quod confraternitati Chordę patris noſtri Franciſci ſint cõſcripti. Nam per communicationem omnia indulta conceſſa vni monaſterio dicti ordinis omnibus alijs eiuſdem ordinis monaſterijs, tam virorum, quam mulierum fiunt cõmunia. Quod ſumme notandum eſt. De quo latius infra in ſecundo tomo in quæſtione de portiuncula dicetur.

a Anto. 3. p. ti. 24. c. 7. §. 4.

Aduertẽdũ tamẽ circa prædictã Pij IIII. conceſsionem, quod cum excedat maximè iuris metas, tãtum debet intelligi in caſu, in quo loquitur. Et ſic ſolum indulget, vt priuilegia conceſſa particularibus monaſterijs, omnibus alijs eiuſdem ordinis monaſterijs fiant cõmunicabilia. Non tamẽ concedit, vt priuilegia conceſſa fratribus particularibus eiuſdem ordinis alijs religioſis dicti ordinis communicentur. Ex quo infertur ſecundũ declarationem Leonis Decimi (quæ quantũ ad hoc intacta permanet) minime huiuſmodi priuilegia cõceſſa particularibus religioſis, alijs omnibus fieri communia. Et certe ſi contrarium diceretur, tota religionum obſeruantia funditus euerteretur, cum in vna quacunque religione ſint aliqui patres, cum quibus propter iuſtiſsimas cauſas eſt à ſede apoſtolica in multis obſeruantijs regularibus, & in aliquibus ſuorũ inſtitutorũ obligationibus diſpenſatum. Et ſi priuilegium prædictum Pij Quarti de conceſsis particularibus fratribus intelligeretur, ſicut intelligitur de particularibus monaſterijs, omnes earum religionũ fratres, in quibus eædemmet cauſæ non militant, allegarent pro ſe diſpenſationem cum particularibus religioſis factam, ac ſi ipſis ſpecialiter eſſet facta. Quod abſit.

ARTICVLVS XIX.

An in communicatione priuilegiorum cenſeatur cõmunicari vſus, & non vſus.

REſpondeo dicendo, quod Panormitanus a dicit, quod ſi vnus vtitur, & alter nõ vtitur priuilegio multis cõceſſo, non præiudicat non vtens vtenti. Quam opinionem tenet etiam Syluester. b Vnde priuilegia conceſſa alicui religioni, aut communitati, quæ per communicationem alijs religionibus ſunt communia, ex æquo ac ſi ipſis fuiſſent ſpecialiter conceſſa, non tolluntur, niſi legitimo tempore præſcribantur, prout eſt vulgare in iure. c Et oportet haberi ſcientiam priuilegiorum, & voluntatem non vtendi illis ab his, contra quos talis præſcriptio allegatur. Ex quo ſequitur, quod etiam ſi contra alias religiones poſsit allegari non vſus ſufficiens ad præſcriptionem; contra alias minime talis præſcriptio poteſt proponi, cum eis talis non vſus non interuenerit: & licet interuenerit hoc ex ignorantia dictorum priuilegiorum ſæpiſsime (ne dicam ſemper) habet originẽ. Et ſic euidenter concluditur, quod non vſus alicuius religionis, aut aliarũ religionum minime alijs religionibus, vbi per ignorãtiã talis nõ vſus interuenit, cõmunicatur. Hoc confirmatur ex dicto Innocentij, d quod ſcilicet, particulares canonici bene poſſunt ſibi præiudicare perdẽdo priuilegiũ per vnicam contrauentionẽ, ſed Eccleſiæ præiudicare non poſſunt, quin ea poſsit allegare, nõ eſſe ſibi ſublatũ ſuũ priuilegiũ, licet ſit perditũ quoad perſonas particulares. Ex quibus colligitur, quod cum contrariorum eadẽmet ſit diſpoſitio, idem pariformiter dicendum ſit à contrario, ſi aliqua religio vtatur aliquo priuilegio, quod alia vbi talis priuilegij contrarius viget vſus ſufficiens ad inducendam præſcriptionem, minime poteſt iuuari ex vſu alterius ad gaudendum priuilegio præſcripto. Quod enim indirectè per viam cõmunicationis & extẽſionis à ſede apoſtolica impetratur, eſt ius, nõ autem vſus & non

a Panor. in c. cum acceſſiſſent de cõſtit. in fin.
b Syl. v. priuileg. §. 11.
c c. ſi de terra, & c. acceptibus de conſtit.
d Innocent. in d. c. acceptibus.

vſus

vsus: quæ non in iure, sed in facto consistunt. Quod est summe notandum in hac materia.

ARTICVLVS XX.

Quomodo fit horum priuilegiorum communicatio.

REspondeo dicendo, quod Iulius II. prout habetur in supplemento a ordinis, *Declarauit & cõcessit, quod in prædicta priuilegiorum gratiarum & indultorum præfatorum communicatione, tam vniuersaliter per prædecessores suos toti ordini Minorũ, quã etiã per ipsum particulariter prædictorum regnorum prius facta, vt ea, quæ ad absolutionem & dispensationem, vel alias per priorem generalem, seu magistrum ordinis præfatorum fratrũ, verbi gratia, Prædicatorum spectãt ad magistrum, vel vicarium generalem fratrum Minorum pertineant: Et ea quæ ad priores conuẽtuales, ideſt, prælatos singularum domorum ordinis prædicatorum, & eorum vicarios, similiter spectãt, ad guardianos, & eorũ vicarios ordinis Minorũ similiter spectãt. Et ea, quæ ad priores seu vicarios, vel superiores, prouinciales, id est, prælatos, qui medij sunt (quocũq; nomine censeãtur, & vocẽtur) inter prædictum generalem, vel magistrum ordinis, priores conuentuales & eorum vicarios, simili modo spectant administros & vicarios prouinciales, ac custodes (qui etiam medij sunt inter ministrũ & vicarium generalem) & guardianos, eorumque vicarios similiter pertineant. Et quod, sicut de potestate prælatorũ, scilicet, de prælatis ad prælatos dictum est, ita de cõgregationibus vnius ad congregationẽ alterius ordinis & de fratribus priuatis, id est, sine prælaturæ ad fratres priuatos, & de festiuitatibus ad festiuitates, in his casibus in quibus congregationibus, vel fratribus priuatis ac festiuitatibus alterius ordinis aliquid concessum est, nunc & pro tempore respectiue concessa intelligantur. Ita quod ea quæ in honorẽ sanctorũ Dominici Petri Martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis fratribus, vel locis Prædicatorum sunt concessa: omnia illa fratribus Minoribus præfatis, eorumque locis, ac festiuitatibus sanctorum Francisci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauẽturæ, quinq; Martyrũ dicti ordinis, qui apud Marrochium martyrij coronam adepti sunt, & Sanctæ Claræ, ac in alijs festiuitatibus dicti ordinis Minorum, licet sint in maiori numero, quam festa ipsorum fratrum Prædicatorum sint, & intelligantur concessa.* Hæc Iulius Secundus.

a supp. fol. 74. concess. 222. & fol. 8. concess. 263.

Ex qua concessione colligo primo, quod cum in festiuitatibus D. Francisci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauenturæ, Didaci, & Sanctæ Claræ aliquam Ecclesiam ordinis Minorum visitantibus contritis & confessis, ac sancta corporis Domini communione refectis indulgentia plenaria concedatur, prout infra in quæstione de indulgentijs concessis visitantibus Ecclesias Minorum explicabitur: etiam eædemmet indulgentiæ censentur concessæ visitantibus contritis, & confessis, & communione refectis Ecclesias Prædicatorum in festiuitatibus sanctorum Dominici, Petri martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis, & Hyacinti. Quoad D. Dominici Petri martyris, Thomæ de Aquino, & Catherinæ de Senis festiuitates patet ex supra dicta declaratione & concessione. Quoad. D. Hyacinti festiuitatem probatur ex dictis in articulo

culo primo huius quæſtionis. Vbi probaui mus ex conceſsione Leonis Decimi ordinem Prædicatorum gaudere omnibus priui legijs conceſsis & concedendis viſitantibus eccleſias, & oratoria ordinum Mendicantium. Et per conſequens, ſicut in die Sancti Didaci modo eſt conceſſa à Sixto Quinto eccleſijs Minorum viſitantibus indulgentia plenaria: ita etiam eademmet indulgentia per viam communicationis cenſetur conceſſa viſitantibus eccleſias Prædicatorum in die feſtiuitatis Diui Hyacinti. Hoc enim operatur communicatio priuilegiorũ etiam in poſterum concedendorum.

Secundo colligo, quod ſicut hodie à Domino Papa Clemente Octauo eſt conceſſum priuilegium, vt in feſtiuitate D. Didaci poſsimus nos fratres Minores, & moniales Sanctæ Claræ in noſtris eccleſijs ſuſpendere interdictum, prout latius infra ſecundo tomo, in quæſtione de interdicto, & ceſſatione à diuinis, erit nobis ſermo: ita etiam in feſtiuitate Diui Hyacinti, idem etiam priuilegium fratribus & monialibus ordinis Prędicatorum cõceditur. Hoc enim petit ex ſupra dictis communicatio priuilegiorum concedendorum attenta declaratione Iulij Secundi ſuperius allegata.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum participãtes priuilegia poſsint illis vti contra illos, quorum contemplatione participant.

REſpondeo dicendo, quod hanc quæſtionem excitat Doctiſsimus Corduba [a] in additionibus ad compendium. Quam in hunc modum reſoluit dicens: quod illi, quibus communicantur priuilegia aliorum ordinum, ac ſi illis ſpecialiter conceſſa fuiſſent, quales ſunt Mendicantes, & etiam alij religioſi, de quibus ſupra, poſſunt æqualiter, & ex æquo gaudere prædictis omnibus priuilegijs ſibi communicatis, etiam contra illos, quibus conceſſa fuerunt, per quorum communicationem ipſi gaudent prædictis priuilegijs. Ratio eſt, quia iam facta ſunt ſibi propria, & non habent ea dependenter ab alijs, ſed independenter, ac ſi ipſis ſpecialiter conceſſa fuiſſent, quomodocunque illi ſe habeant circa illa priuilegia vtendo, vel non vtendo eis, ſicque in tali communicatione independenti, omnes qui dictis priuilegijs poſſunt vti adæquãtur ex æquo. Nec ex hoc, quod communicantes virtute communicationis poſsint agere contra eos, quibus priuilegiũ communicatum primo fuit conceſſum frangitur regula illa vulgaris, quod priuilegiatus, non poteſt agere contra pariter priuilegiatum. Nam illa regula non militat in hoc caſu, vt ſupra [b] late declarauimus, adducendo aliqua exempla manualia.

Loquendo autem de illis, quibus non ſic ſpecialiter & independenter communicantur priuilegia, vt ſunt familiares & donati fratres, & alij huiuſmodi, ſecus dicendum eſt. Hi enim non poſſunt vti priuilegijs fratrum contra ipſos fratres, quorum priuilegia illis communicantur. Quia quod in fauorem ipſorum fratrum principaliter conceſſum eſt (quod ſcilicet, eorum familiares vtantur ipſorum priuilegijs) non debent contra ipſos fratres ſeu in eorum diſpendium retorqueri, iuxta quandam tritam iuris regulam, [c] quia non ex æquo gaudent ſicut fratres prædicti. Similiter, ſi fratres perdiderint tale priuilegium, ſeu ſi eo non vtantur, ſimiliter perdiderunt & non poſſent eo vti prædicti familiares eorundem fratrum, quia tales familiares donati & oblati, & ſeruitrices habent prædictum priuilegium communicatum ſibi dependenter à prædictis fratribus, & monialibus, & ſic minus principaliter. Ideo ceſſante principali, & fratrum fauore quorum intuitu principaliter tale priuilegium valebat, ceſſat & minus principale & acceſſorium. Et ad hoc ſunt multa iura pariter cum ratione prædicta, vt patet per Bartolum, [d] Baldum, & Panormitanum.

Et aduertit Corduba, hoc eſſe ſumme notãdum: quia valet ad multa, & ad hoc quod ſecundum priuilegia noſtra, & nobis communicata ab alijs religioſis poſsimus non ſeruare interdictum in noſtris feſtiuitatibus, etiam ſi ſit interdictum poſitum ab illis alijs religioſis, licet talis non obſeruatio interdicti ſit in eorum præiudicium, quia ex æquo ac ſi nobis ſpecialiter cõceſſa fuiſſent, communicata ſunt, & facta noſtra independenter talia priuilegia.

Aduertẽdũ tamẽ, quod Corduba loquitur ante Cõciliũ Tridẽtinũ. Et ideo ſupponit familiares ſeruitores, oblatos, donatos, &c. habere priuilegia cõmunicata à religionibus, quarũ ſunt familiares, ſeruitores, aut aliquo modo

[a] Cordub. addit. ad cõpend. tit. cõmunicatio. priu. in fi.

[b] Sup. q. 9.

[c] De regul iur. lib. 6. c. quid per non uale. iuncta glof. de verſignif.

[d] Bart. in l. 1. deleg. 1. & in l. amiciſsimus. §. Lucius Bald. in l. omnia. C. de epiſcop. & cleri. Panormĩ. in c. ex parte de foro comp.

modo addicti, quibus in foro exteriori possunt, vt exempti agere contra illos fratres, à quibus talia priuilegia sunt participati. Quod hodie quoad illos ex Concilio Tridentino video immutatum, vt supra iam tactum est. Ipsi enim monasterijs addicti, & a Sess.24.de refor.c.11. inseruientes per Concilium *a* Tridentinum priuantur omnibus priuilegijs, quibus iurisdictio episcopalis perturbatur. Et sic solum illis remanent priuilegia, quæ indulgentias & remissiones peccatorum concernunt, nisi dictis monasterijs actu seruiant, & intra eorum sepia & domus resideant, subque eorum obedientia viuant, aut qui legitime & secundum regulam earundem militiarum & ordinum professionem fecerint. Vnde cum eorum priuilegia & indulta sint à sacrosancto Concilio sublata respectu ipsorum, non potest illis fieri participatio & communicatio, sed tantum respectu eorum, quæ in suo vigore permanserunt, vt sunt ea, per quorum vsum iurisdictio episcoporum non perturbatur. Verum est tamen, quod in foro cõscientiæ sunt omnia priuilegia reualidata, etiã si sint contra Cõcilium Tridẽtinum, prout supra dictum est: & percõsequens in foro cõscientiæ possunt dicti seruitores & familiares frui ipsis.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum ordines Mendicantes possint frui priuilegijs eorũ obseruantiæ repugnantibus.

REspondeo dicendo, quòd ideô finem imponens huic quæstioni volui hic hanc quæstionem excitare, quia occasione eius est nobis explicanda quædã clausula sæpe sæpius apposita in communicationibus cõcessis in literis apostolicis, scilicet, dummodo eorum quibus communicantur obseruãtiæ nõ sint cõtrariæ. Multa enim videmus indulgeri aliquibus laxioribus religionibus, quæ strictioribus sine maximo earũ dispendio minime possunt accõmodari. Multa enim Sũmi Põtifices ordinibus militaribus concesserunt, quæ alijs religionibus Mẽdicantibus, & monachalibus minime gẽtium sunt applicanda. Professoribus enim militiarum cõcessum est, vt possint ducere vxores, & vero matrimonio copulari, & vt possint testari de bonis suis patrimonialibus, & etiam de redditibus ecclesiasticis certã quantitatẽ suis monasterijs relinquendo, & alia similia, quæ si per consequens ordinibus Mendicãtibus, & monachalibus cẽserẽtur, cõmunicata, totus eorũ decor, & fortitudo periret, imo deficerent â veris religionibus, cum status matrimonialis veræ religionis essentiæ contradicat. Propter quod, vt latè supra *a* disputauimus religiones militares à doctissimis Theologis nũquam nomine absolute religionũ sunt insignitæ. Ex quibus infertur, quod licet in priuilegio cõcesso à Gregorio Quarto decimo, cuius tenorem supra *b* retulimus fiat Cistercij ordini & percõsequens Mendicantibus cõmunicatio priuilegiorum ordinũ militariũ, ipsa tamen cõmunicatio ipsis applicatur: ita vt reguları obseruantiæ ipsorum ordinũ nõ sit contraria. Quæ limitatio, licèt in ipsa Bulla minime apponatur, semper tamen subintelligitur apposita: alias ipsa cõmunicatio cederet nõ in fauorẽ. sed in odium: nõ in ædificationẽ, & stabilitatẽ, sed in dissipationem & destructionem religionũ. Et quod in fauorem introductum est, in odium retorquere tur, contra id, quod dictat ratio naturalis, & sacri Canones proclamant. Hæc sufficiant pro hac communicationis quæstione.

a Sup.q.1. ar.6.

b Sup.hac. q.ar.7.

QVÆSTIO LVI.

De Communicatione corporis Domini nostri Iesu Christi, & administratione aliorum Sacramentorum quantum ad eorum ministros, in quatuordecim articulos diuisa.

Circa quam quærũtur quatuordecim.

1 *VTrum religiosi possint secularibus administrare sacramentũ Eucharistiæ & alia sacramenta.*

2 *Vtrum autoritate Apostolica possit fieri, vt religiosi modo sacramentum Eucharistiæ administrare possint.*

3 *Vtrum sit aliquod priuilegium modo, quo possint religiosi Eucharistiã administrare, etiam in die Paschatis.*

4 *Vtrũ in articulo mortis liceat religiosis mini-*

miniſtrare ſacramentũ Euchariſtiæ ſine culpa, & ſine pœna excõmunicationis.

5 *Vtrum deficiente parocho & neceſsitate vrgente poſsint religioſi cõmunicare fideles infirmos.*

6 *Vtrum communicationem paſchalem poſsint religioſi miniſtrare peregrinãtibus.*

7 *Vtrũ ſecularis ſacerdos adminiſtrãs Euchariſtiã in Eccleſijs Mendicãtiũ ſit neceſsariũ, quod ſit approbatus ab ordinario & an parochus in ſua parochia poſsit delegare hanc facultatem cuilibet ſacerdoti ſimplici.*

8 *Vtrum diaconus religioſus poſsit Euchariſtiã miniſtrare fratribus, aut ſecularibus in aliqua neceſsitate.*

9 *Vtrum moniales poſsint dare licẽtiã vt in ſuis monaſterijs hoc ſacramẽtũ fidelibus adminiſtretur.*

10 *Vtrum fratres & ſorores tertij ordinis Mantelati & Corrigiati poſsint recipere extra parochiã cõmunicationem paſchalem.*

11 *Vtrũ fratres miniſtrantes in Indijs ſacramẽtũ Euchariſtiæ, & alia ſacramenta cũ licentia Regũ Hiſpaniarũ incidant in excommunicationem.*

12 *Vtrũ epiſcopus poſsit agere cõtra religioſos, qui ſacramẽta prohibita in Clementina adminiſtrant.*

13 *Vtrum licẽtia parochi excommunicati ſufficiat, vt religioſi poſsint miniſtrare ſacramenta prohibita in dicta Clementina.*

14 *Vtrum religioſi poſsint ſacramenta pœnitentiæ & Euchariſtiæ & alia ſuis familiaribus adminiſtrare.*

ARTICVLVS. I.

Vtrũ religioſi poſsint fidelibus adminiſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, & alia ſacramenta.

REſpondeo dicendo, quod Clemens a V. in hunc modum hanc quæſtionem decernit dicens. *Religioſi, qui clericis, aut laicis ſacramentũ vnctionis extremæ vel Euchariſtiæ miniſtrare, matrimonia ſolenizare non habita ſuper his parochialis presbyteri licentia ſpeciali, aut qui excommunicatos à Canone (præterquam in caſibus á iure expreſsis, vel per priuilegia ſedis apoſtolicæ conceſſa eiſdem) vel á ſententijs per ſtatuta prouincialia, aut ſinodalia promulgatis, ſeu vt verbis eorum vtamur à pœna & à culpa abſoluere quemquam præſumpſerint excommunicationis incurrunt ſententiam ipſo facto per ſedem Apoſtolicam dumtaxat abſoluendi. Quos etiam locorum ordinarij, poſtquam de hoc eis conſtiterit faciant publice, nuntiari excommunicatos, donec de abſolutione ipſorum eis facta fuerit fides nullo religioſis eiſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante.* Hæc in prima parte prædictæ Clementinæ. Quam libuit in hoc loco explicare nõ ſolum prout concernit miniſterium corporis dominici, ſed etiã prout ſpectat ad adminiſtrationẽ ſacramentorũ extremæ vnctionis & matrimonij ſolennizationem, cum iſtorum ſacramentorũ diſpenſatio in ea religioſis prohibeatur. Circa quam Clementinam eſt notandum primo, quod nomine religioſi in ea ſolum illi intelligũtur qui ſtrictiſsime religioſi & tria vota ſubſtãtialia vouent. Patet, quia ibi ſolũ illi includuntur, & de illis ſolum eſt ſermo,

a Clem. religioſi de priuilegijs.

vt intelligunt iurisperiti, Glossa *b* Cardinalis Zabarela, Ioānes de Imola, Ancharranus Diuus *Antoninus* & Syluester dicentes omnes prædictam Clementis constitutionem solum religiosos comprehendere, qui monasticam sequuntur vitam. Et comprehendit etiam religiosos Societatis Iesu, cum prout dictum est in superioribus *c* sint vere religiosi. Quod ante Gregorij Tertij decimi constitutionem ex multis compertum erit. Omnia enim rescripta, & omnes literas apostolicas huic societati concessas respiciendo, satis prædicant, quod sedes apostolica in eadem Societate existentes religiosos & regulares nuncupauit, & nuncupat, eosque pro religiosis & regularibus habuit & habet. Nam Concilium Tridentinum *d* existentes in collegijs Societatis pro clericis regularibus habet. Præterea ex capitulo decimo sexto sessionis vigesimæ quintæ de regularibus, apparet Concilium Tridentinum prædictum, habere pro regularibus permanentes in eisdem collegijs cum illud caput sit collocatum & situatum sub Rubrica de regularibus, & verba constitutionis à Rubrica regulantur, à qua arguere licet, iuxta quandam legem *e* vbi notant communiter scribentes & tenent Bartolus, Romanus & Aymo,

Præterea cum Summi Pontifices licentiã & facultatem concesserint huic religioni & illius prælatis, professos & non professos eiusdẽ religionis recedentes, & ad alias religiones transeuntes incarcerandi, excommunicandi, & aliter contra eos procedendo sic recedentes & ad alias religiones transeuntes apostatas vocando, constat quod eos pro religiosis & regularibus habuerint. Et nisi sic recedentes regulares, seu religiosi essent apostatæ vocari non possent. Apostatæ enim dicuntur religiosi extra monasterium in habitu vel sine habitu monachali reperti iuxta ea, quæ notantur in iure, *f* & tradunt Oldradus Bartolus & Baldus.

Præterea hoc confirmatur ex eodem Cõcilio *g* Tridentino vbi sub illa regula prohibitoria professionis ante decimum sextũ annum ac renunciationis aut obligationis & aliorum, de quibus ibi circa religiosos & regulares excipiuntur existentes in hac Societate. Ergo præsupponitur, quod existentes in ipsa Societate, sunt vere religiosi vt exceptio sit de regula, vel sit sub regula, quoad vim comprehensiuam, ideſt, vt sub regula, iuxta ea, quæ multa iura h nobis testificantur. Vnde si regula ponitur de religiosis, seu regularibus exceptio non poterit esse de secularibus, non secus ac si regula esset de homine, exceptio vero de capra, seu regula de animali rationali, exceptio de equo vt docent Dinus, Bartolus & Decius, vnde cum sint veli religiosi, nimirum si sub dicta Clementina comprehendantur.

Ex quo infero, quod alij ministri qui dicta sacramenta administrant absque licentia presbyteri parochialis, licet grauiter peccent in excommunicationem non incurrunt. Solum enim religiosi pœna excommunicationis in dicta Clementina seriuntur, quia ipsi frequentius in huiusmodi administratione excedebant. Vnde licet parochus det licentiam suo subdito, vt à quocumque sacerdote possit recipere Eucharistiam non potest secundum aliquos per hanc generalem concessionem recipere à religiosis. Et ratio huius est. Nam licet alij sacerdotes simplices communicantes actiue, sine licentia parochi mortaliter peccent, non tamen remanẽt excommunicati, sicut remanent sacerdotes religiosi. Vnde cum in ipsis sit maius dubium non videtur in illa generali concessione esse inclusi.

At pro contraria parte facit. Nam generalis clausula, prout dicitur in iure. l comprehendit omnia, nisi contrarium euidentia morali constet de mente eam proponentis. Et non est credendum, quod parochus dans prædictam licentiam generalem noluerit religiosos in ea comprehendi. Licet enim ipsi grauiori pœna arceantur ab administratione huius modi sacramentorum hoc non est. quia minus idonei sint, quam sacerdotes simplices seculares, sed quia non possint tam facile ab Episcopis coerceri, & liberius poterant ipsi iurisdictionem vsurpare. Quæ ratio cessat in nostro proposito cum adsit licentia generalis quæ cũ comprehendat sacerdotes seculares ex identitate rationis, imo ex maiori ratione debet comprehendere religiosos, communiter loquendo magis idoneos ad hoc ministerium peragendum. Et certe non potest negari, quod in concessione generali veniant etiam ea quæ specialiter quis esset concessurus si ab ipso peterentur prout in iure m notatur. Et vt omnis ambiguitas tollatur Eugenius tertius prout habetur in supplemento, *n* Decla-

ra

b glo. in. v. religiosi in d. Clem. Zabarela Imo & Anchar. ibi, Anton. 3. par. ti. 24. c. 54. Sylue. ver excom.

c Sup. q. a. 5

d Con. Tri. sess. 25. de regul. c. 16.

e leg. vn. C. in vna eadẽque cũ vbi. glos. ver. retractare. l. 1. & ibi glos. & Bar. C. de cap. ciu. cens. cxi. li. 11. Bar. sup. Ru. ff. quod quisiur. Roman. consi. 32. n. 6. Ale. consi. 1. col. 2. volu. 4. & cõsi. 89. co. 2. adsi. volu. 6. Aymon. cons. 61. n. 1 fc. placuit. el. 2. 26. q. 1. c. 2. necler. vel. monac. li. 6. c. 19. Con. Trid. sess. 25. de regul. Oldradus. consil. 202. Bar. su Rub. C. de apost. Bal. in marga. ver. apostat

g Con. c. 16 iuncti. cap. præced.

h l. nãquod li. quide. §. pen. ff. de pecu. leg. l. in his. ff. dele. l. pen. §. la beoff. ceau. & arg. leg. 2. Diuus. sup. Ru. de reg. iur. lib. 6. nu. 16. &. Bar. ibi. n. 6 Decius cõs 290.

l. qui pecuniam. ff. de pecuni. leg. l. qui pecul. ff. de pecul. l. si quando. C. de inof. test. vbi gl.

m Notatur in l. 1. Cod. quæres signo dari. po. n Suppl. fo. 101. conces. 40.

rauit quod quãdo ſacerdos parochialis dat licentiã ſuo ſubdito vt á quocũque poſsit recipere Euchariſtiã, eo caſu poſsit recipere eam á religioſis.

Circa eandem Clementinã etiam aduertẽdũ eſt, quis ſit presbyter parochialis, de cuius licentia ſacramẽta prædicta miniſtrari poſſunt à religioſis. Pro cuius rei intelligentia eſt notandum in Hierarchia Eccleſiaſtica omnes ordines inferiores ab vno ſupremo regi & gubernari & ad ipſum recurrere tanquam ad principium & caput à quo omnis influxus, & motus originatur. Non enim ſunt plura capita in vno corpore licet ſint plura & diuerſa mẽbra nõ eundẽ actum habẽtia, prout dicit o Diuus Paulus & in iure narratur, & tradit Diuus Dionyſius & explicãt Diuus Thomas & alij. Atque deformitas in corpore ob diuerſitatem mẽbrorum non eſſe, attamen ſi nullum caput aut duo, aut plura eſſent capita monſtrum conſpiceretur. Vnde tota & plena & perfecta Hierarchiæ Eccleſiaſticæ ratio in hoc ſita eſt potiſsime, vt vnum recognoſcãt inferiores omnes Chriſti vicarium interris, legitimũ Petri ſucceſſorẽ. In quo vno virtute omniũ aliorũ motus cõtineãtur & eminẽtius exiſtãt, ſiquidẽ rerũ hic habet ordo, vt perfectio inferioris in ſuperiori eminẽtius & perfectius intelligatur, ſicut & cæterarum rerum perfectiones eminentius & perfectius in ipſo Deo intelliguntur. Cum ergo Summus Pontifex iure diuino à Chriſto immediate habuerit illimitatam poteſtatem ſuper totam eccleſiam & conſequenter tanquam in eminente virtute & primo mouente ſub Deo omnes aliorũ inferiorum actiones ibidẽ intelligãtur, ſicut à capite deſcendit, velut ros Hermon ad barbam Aaron & vſq; ad extremum veſtimenti deſcẽſus eſt, ſic qui ab huiusmodi capite influxum motum & operationem non recipit extra Hierarchiam Eccleſiæ nouerit ſe conſtitutum, ad quam non pertinent Græci neque alij qui Romanum Pontificem ſupremum non agnoſcunt.

o 1. Corin. tio. 12. & ad Eph. ſ. 4. 89 diſt. c. 1. & de conſecra tione diſt. 2. cap. 2. & de hæretic. cap. cum ex coniũcti. Dioniſi. c. 3. & 9. capi. de cæl. Hierarch. & de Eccleſ. Hierarch. li. 1. c. 4. & li. 3. de deui. nom. D. Thom. 4. contragẽtes Alb. de quatuor Cœuis Dionyſius. Richel. de authori. Papæ. ar. 5. & ar. 8.

Secundo pro explicatione eſt notandum ordinẽ & diſpoſitionem qui, nunc in Eccleſiaſtica Hierachia eſt no fuiſſe a Chriſto Domino inſtitutam immediatè, ſed poſt eius aſcenſionem à Petro legitimo ſucceſſore & hærede conſtituto ab eodem, & eius ſucceſſoribus hæc & alia, quæ tunc ſunt in hac hierachiæ dimanaſſe. Ex Euangelicis literis hoc eſt manifeſtum duodecim à Chriſto Domino in terris agente ducibus electis primas Petrus in promiſsione illa.

Tibi dabo claues regni cælorum. Et tu es Petrus, & ſuper hãc Petrã, & ibi *Nõ deficiet fides tua, & Tu aliquãdo cõfirma fratres,* & ibi *Paſce oues meas,* declaratus fuit. Omnes ſic electi exigui, & in Cœna ſacris initiati ſuper Corpus Chriſti verum in illis verbis, *Hæc quotieſcunque feceritis* poteſtatẽ recipiẽtes, & ſupra myſticum poſt reſurrectionem, vt narrat Diuus q Ioannes Euangeliſta in illis verbis, *Accipite Spiritum Sanctũ, & quorũ remiſeritis peccata,* In vniuerſum mundũ ad prædicãdũ miſsi ſunt in illis verbis. *Ego diſpono vobis regnũ, ſicut diſpoſuit mihi pater, Ite r in vniuerſum mũdũ, prædicate Euangeliũ omni creaturæ.* Ibi enim nulla diſtinctio prouinciarũ, nulla diœceſis diſcretio, nulla parochiarũ differentia, atque parochorum approbatio, ſed vniuerſus mundus vna parochia, & vna Eccleſia eſt declarata, in qua vnus Petrus parochus princeps deſignatus eſt. Alij vero reſidui de numero Apoſtolorum principes ſub principe ſunt etiam declarati, ſicut Pſalmographus prophetauerat dicens. *Conſtitues eos principes ſuper omnem terram.* Atque de his primis principibus ſic concipit Eccleſia. Vnde ergo hierarchia Eccleſiaſtica, quæ ad exemplar illius cœleſtis in terra diſpoſita eſt, tanta varietate eſt circumamicta, & talis pulchritudo deriuata eſt, vt prouinciarum ſit facta diſcretio, diœceſium facta differentia, parochiarum diſtincti termini, quos pertranſire non licet, & plebanorum, tam infinitus pene numerus abſque aliqua confuſione diſpoſitus? Haud dubie omnia vno diſpoſita & ordinata ſunt à parocho ſupremo, t à quo Patriarchæ, Archepiſcopi, & Curati immediate moti & promoti ordine mirabili ad ipſum ſuum reuertuntur principium, & fontem. Et extra hoc caput neque motum ſentiant, neque admittent vllum. Atque illa diſponente diuina ſapientia quæ à fine vſque ad finem attingens, diſponens omnia a ſuauiter factum eſt, quia iuxta hominis conditionem, qui velut vmbra mutatur, &

p Math. 16. 11. diſt. c. 2. 11. q. 2. c. relatum. d. 50 c cõſideran dum. c trãſlatum de cõſũt.

q Ioan. 20.

r Math. vlt. & Mar. vlt. de conſecr. diſt. 4. c pro prié.

ſ Pſal. 44.

t 18. diſt. c. quorũ vi. u Sup. 8.

in eodem ſtatu non permanet variatio in iſtis frequens futura erat, quæ ſi primo ab ipſo Deo immutabili eſſēt diſpoſita, immutabilia remanerent, neque vicaria poteſtas ad id ſe extendere valeret. His inſinuatis potius quam oſtenſis, quia hic non eſt locus proprius ad quæſtionem reuertamur, pro cuius clara explicatione aliqua dicta proponam.

Primun dictum eſt, Plebanus qui vni ſolum parochiæ ex poteſtate Summi Pontificis aut Epiſcopi, aut eius vicem habentis præſidet verus presbiter parochialis dicendus eſt. Hæc concluſio ita eſt manifeſta, vt probatione non indigeat. Sunt enim innumera iura id probantia, & in Clementina u talis presbyter parochialis dicitur, ſine cuius licentia ſacramentorum adminiſtratio prædictorum religioſis interdicta eſt, prout tenēt omnes ſuper dictam Clementinam ſcribentes.

u d. Cle. religioſi.

Secundum dictum: Epiſcopus & Archiepiſcopus, ſimiliter presbyter parochianus propriè & immediate & cuiuſlibet parochiæ, & totius diœceſis veri ſunt. Hæc concluſio etiam eſt manifeſta. Nam ratio, qua re plebanus parochus immediate dicitur vnius populi, & vnius eccleſiæ, ea eſt, quia immediate eſt conſtitutus paſtor & rector ad oues paſcendas, & ad adminiſtranda ſacramenta, ſed primo & principaliter Epiſcopus in omni ſua diœceſi immediate eſt conſtitutus paſtor, cuiuſlibet eccleſiæ particularis, ergo ipſe immediatus dicitur totius diœceſis parochus presbyter. Quod confirmatur. Non enim eſt alienum à iure, vt ex ſacris canonibus x ſatis patet, totā diœceſim parochiam vocare. Quapropter, ſi aliquis religioſus ſacramenta ſupra in Clementina poſita miniſtraret de licentia Epiſcopi non tranſgreſſor prædicti canonis cenſendus eſt, prout tenent Gloſſa y & communiter ſcribentes. Non enim eſt abſurdum quod cura eiuſdem parochiæ competat pluribus in ſolidum, prout notant Innocentius z & Hoſtienſis, & non ſolum ſufficit licentia Epiſcopi, ad hoc, quod religioſus non incurrat, ſed etiam licentia eius vicarij ſpiritualis vel delegati, ſeu pœnitentiarij prout tenent communiter ſcribentes.

x c. 1 derap, ſuper. c. de paroch. ca. ad hæc de offi. Archidiaco.
y Gloſ. vbi ſcribentes. in d. Clem.
z Innocen. in c. cū non ignores de præb. Hoſtienſ. in ca. omnes de pœnitent.

Tertio dico quod ſummus pontifex Petri verus ſucceſſor & legitimus Chriſti vicarius in terris totius eccleſiæ, & omnium prouinciarum & cuiuſlibet parochię in particulari dicitur eſſe immediatus primus, & verus presbyter parochialis. Hæc concluſio ex prænotatis apparet, quia à iure Diuino immediatè à Chriſto Domino omnium cura commiſſa eſt ipſo dicente, *Paſce oues meas.* Si ergo commiſsio Epiſcopi facit plebanum immediatum parochum parochiæ, in qua inſtituitur, & Epiſcopus eſt immediatus presbyter, & paſtor totius ſuæ diœceſis, quia à Papa cōſtituitur & confirmatur, à fortiori ipſe Summus Pontifex immediatè à Chriſto inſtitutus ſuper omnem Eccſiam erit dicendus verus & proprius & immediatus presbyter parochus. Sic tenent Innocentius. *a* & Hoſtienſius, dicentes, quod Papa, Epiſcopus, vel eius vicarius legatus & eius pœnitentiarius dicuntur immediate proprij ſacerdotes, de quo latè Theologus Heruæus in ſuo tractatu de poteſtate Papæ & Medina *b* in ſuo Codice de pœnitentia. Vnde doctiſsimus Soto *c* reſoluit cunſlibet iſtorum licentiam ſufficere ſe orſum ad hoc, vt religioſi in canonem non incidant ſacramentaſupra dicta miniſtrando. Videamus igitur, an Summus Pontifex dederit licentiam religioſis, vt ea ſacramenta poſsint miniſtrare, de quo in articulis duobus ſequentibus nobis erit ſermo.

a Inno cen & Hoſt. vb ſup.
b Medin de pœn. tract. 2. fo. 85.
c Sot. in ca. diſt. 18. q. 4. ar. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrū authoritate Apoſtolica poſsit fieri, vt religioſi modo Euchariſtiam fidelibus miniſtrare poſsint.

REſpōdeo dicēdo, q̄ hæc quæſtio proponitur propter quædā verba poſita à Clemēte V. Clementina ſuperius allegata. *Ibi. Nulla religioſis eiſdē exēptione aut priuilegio eis ſuffragāte.* Per quæ verba videtur prohibita ad miniſtratio huius ſacramēti religioſis, nō obſtante quocunque priuilegio.

Pro reſolutione eſt primo notandum quod exemptio, vel priuilegium, vel eſt quoad omnia, vel quoad aliqua. Verbi gratia religioſus dicitur exemptus ab Epiſcopo, non tamen eſt exemptus à ſuo prælato.

Et

Et ſi habet priuilegium ad confeſsiones audiẽdas & nõ ad baptizandum, dicitur habere priuilegium quo ad aliqua, & non quoad omnia.

Secundo notandum eſt, quod exemptio vel priuilegium alicuius poteſt eſſe, vel ad hoc quod poſsit quis aliquid agere contra ius cõmune, & impune ſine hoc quod inpœnam incurrat, vel poteſt eſſe non ad hoc, vt poſsit agere, ſed ad hoc quod in pœnam non incidat. Verbi gratia, poteſt eſſe quod religioſi habeant priuilegium, & exemptionem ad hoc quod in nullo caſu etiam contra ius facientes incurrant in excommunicationem, vel ſuſpenſionem, aut aliam iuris pœnam, & quod nullo modo poſsint excommunicari ab aliquo. Et poteſt eſſe exemptio & priuilegium, vt actum ipſum cui pœna appoſita eſt, poſsint exercere. Vt in caſu prædictæ Clementinæ Poteſt eſſe quod ſit priuilegium, quod poſsit religioſus prædicta ſacramenta adminiſtrare, & quod non incurrat excommunicationem.

Tertio eſt notandum, quod exemptio, aut priuilegium poteſt intelligi, vel de illo, quod datum & conceſſum erat ante conſtitutionẽ ſupra dictam Clementis Quinti, vel de priuilegio, aut exemptione poſtea conceſſa, aut concedenda. Quod multum refert ad debitam intelligentiam Clementinæ.

His ſuppoſitis dico primo. Summus Pontifex, ſaluo ordine Hierarchico, poteſt exẽptionem concedere & priuilegium aliquibus, quod poſsint adminiſtrare ſacramenta Euchariſtiæ & extremæ vnctionis, matrimoniaque ſolẽnizare, ſine licentia Curati & quod in pœnam prædictæ Clementinæ non incidant ſic adminiſtrantes. Hęc concluſio ex dictis in præcedenti articulo manet apertiſsime probata. Qua cum ipſe ſit ſupremus in Eccleſia poteſt pro libro ſic facere, & manente ſubjectione & ordine ad ipſum tanquam ad caput ſaluus remanet Hierachiæ ordo

Dico ſecundo, quod etiam ſi per prædeceſſores Clementis Quinti talis exemptio & priuilegium fuerit datum per eundem Clementem quintum per conſtitutionem ſupra dictam reuocari potuit & totaliter tolli. Hoc dictum etiam eſt manifeſtum quia par in parem poteſtatem non habet, nec aliquis prædeceſſor potuit ligare manus ſucceſſorum, quin in humanis conſtitutionibus, quę ex mera pendent voluntate Pontificis non poſsit fieri variatio. Cum enim ſucceſſor tãtæ ſit poteſtatis, ſicut prædeceſſor, vt potuit inſtitui per prædeceſſorẽ ſic per ſucceſſorem potuit deſtrui. Vnde facta tali reuocatione per Clementem Quintum vt nullo priuilegio vel exemptione obſtante nulli religioſi ſub pœna excommunicationis ipſo facto prędicta ſacramenta adminiſtrent, poterit per ſucceſſores Clementis priuilegium, & exemptio dari, vt religioſi ea miniſtrantes non incidant in excommunicationem. Probatur ex dictis. Nam ſicut potuit Clemens Quintus tollere exemptionem & priuilegium datum à prædeceſſoribus, potuerunt etiam Clementis ſucceſſores, quæ inſtituta ſunt ab eodem Clemente reuocare, quia æqualis poteſtas in omnibus intelligitur, & omnes in iure pontificio ſuccedunt cum plenitudine poteſtatis, iuxta ea, quæ ex iure a Colliguntur. a cle. propoſ. de cõc. præbend.

Dico tertio, quod dato priuilegio & conceſſa exemptione per aliquem Pontificem poſt Clementem Quintum poterunt religioſi per priuilegium miniſtrare ſacramenta prædicta ſine licentia curati ſine timore alicuius cenſuræ Probatur. Quia ſi non poſſent maxime, quia ibi ponitur quod nullo priuilegio, aut exemptione quoad hoc ſe poſſent defendere, ſed hoc non obſtat, quia per illa verba non potuit Clemẽs Quintus ligare manus ſucceſſorum. Potuerunt ergo non obſtantibus illis verbis ſucceſſores Sixtus Quartus, Nicolaus Quartus & Leo X. dare priuilegium, ſicut defacto dederunt priuilegium, vt in terris illorum, qui denuo ad Chriſtũ conuertuntur, poſsint prædicta ſacramenta libere miniſtrare, & de facto etiam conceſſerunt pro omnibus fidelibus, vt poſsint fratres illis ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare, de quo infra erit nobis dicendum.

Dico quarto, quod per Clementinã prædictam nulla reuocatio priuilegiorum, aut exemptionis circa hoc datæ ante ipſum Clementem facta eſt, ſed habentes priuilegium ante Clementem Quintum ad miniſtranda ſacramenta poterunt ea libere adminiſtrare, ſine eo quod incidant poſt huiuſmodi cõſtitutionem in excommunicationem. Hæc concluſio proponitur ad declarationẽ literę Clemẽtinæ prędictę. Probatur modo quod non facta fuerit priuilegiorum reuocatio-

circa hoc per talem Clementinam. Imo contrarium patet ibi, *præter quam in caſibus à iure expreſsis, vel per priuilegia ſedis apoſtolicæ conceſſa eiſdem.* Probatur de inde ex §. finali dictę Clementinæ. Vbi ait Clemens Quintus. *Sane religioſis illis, quibus eſt ab Apoſtolica Sede cõceſsũ, vt familiaribus ſuis domeſticis, aut pauperibus in hoſpitalibus ſuis degentibus ſacramẽta poſſint Eccleſiaſtica miniſtrare, nullum ex præmiſsis volumus quoad hoc præiudiciũ generari* Hęc ibi. Sequitur ergo, quod Clemẽs Quintus per ſuã conſtitutionem priuilegia ſi quæ erãt prædeceſſorũ non reuocauit, ſed cõfirmauit. Sicut ergo priuilegium vt domeſticis poſsint ſacramenta miniſtrare per dictã Clementinam non eſt reuocatum, ſed confirmatum eadem ratione, ſi religioſi haberẽt priuilegium miniſtrandi generaliter omnibus iſta ſacramenta non fuit ablatum per Clementem. Saltem ex verbis cõſtitutionis hoc conſtare non poteſt. Qua propter, ſi modo Clemens octauus, qui nunc præeſt Eccleſię Dei, verbis Clementinę ad literam prohiberet religioſis ſacramenta prædicta miniſtrare, vel modo confirmaret prædictã Clementinam expreſſe, non ob id diceretur abſtuliſſe, aut reuocaſſe priuilegia Sixti Quarti, & Nicolai Quinti, & Leonis Decimi, quæ habent religioſi, qui in terris nouiter conuerſorum habitant, ad miniſtranda prædicta ſacramenta. Et quod hæc ſit intelligẽtia Clemẽtinæ declarat in lectione eiuſdẽ Ioannes de Imola, *b* quando dicit, conſtitutionem non habere locum, vbi ex conſuetudine vel priuilegio ſacramenta prædicta miniſtrantur.

b Imo. n. 15.

Sed his obſtare maxime videntur verba eiuſdem Clementinæ ibi, *Nullo religioſis eiuſdẽ ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante.* Ex quibus verbis videtur colligi Clementem Quintum reuocaſſe omnia priuilegia in contrarium. Sed reuera non reuocat, vt patet ex ſuperioribus. & Gloſſa *c* in dicta Clementina ſupra dictam ſentiens difficultatem eam in hunc modum nobis ſolutam reliquit, dicens.

c Gloſ. ver. ſuffragante

Quin, ſcilicet, pœnã incurrant & denuncientur, vt dictũ eſt, priuilegia enim ſuper his conceſſa tollere non intendit, Hæc gloſſa, & vt clarius pateat hic ſenſus, conſiderանda ſunt verba poſita in margine ad dictã Clementinam ſuper illa verba Clementinæ ibi. ***Ex communicatos faciant publice nunciare.*** Colligit enim ex his gloſſa marginalis.

Ergo ad inſtantiã promotoris vel parochi citari poſsunt corã officiario diœceſani, viſurihas pœnas & cenſuras incurriſſe.

Hæc dicta Gloſſa. Ex qua colligo, quod nullum priuilegium, aut exemptio ipſis religioſis ſuffragari poteſt, quominus ad inſtantiam promotoris vel parochi citari poſsint coram officiario diœceſani viſuri has pœnas & cenſuras incurriſſe, ſi prædicta ſacramenta ſine aliquo priuilegio, aut legitima conſuetudine id permittente adminiſtrauerunt. Si enim ea facultate Apoſtolica per mittente adminiſtrauerunt in nullas pœnas incurriſſe dicendum eſt, vt patet ex alijs verbis eiuſdem Clementinæ ſuperius relatis. Et hic intellectus eſt neceſſario admittendus, alioquin diceremus Clementem Quintum ſibi ſtatim contrariare.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſit aliquod priuilegium Apoſtolicum modo concedẽs religioſis, vt poſsint fidelibus ſacramentũ Euchariſtia miniſtrare, etiam in die paſchatis.

REſpondeo dicendo, quod Nicolaus Quintus, prout habetur in libro. Mo-

nu-

a In. 1. impreſ. fol. 30. & in. 2. fol. 144. conceſ 149. &. in ſupp. fo. 58. conceſ. 159.

numentaa ordinum & in ſupplemento. *Cõceſsit generalibus & prouincialibus miniſtris & omnibus cõfeſſoribus ordinis Minorum deputatis ad audiendas confeſſiones ſeculariũ vt poſsint omnibus quaruncũque diœceſum quorum confeſsiones audierint ſacratiſsimi corporis Dominici cõmunionẽ dare omni tẽpore præter quam in die reſurrectionis Dominicæ.*

b In mon. in 1. impreſ. fo 30. & in. 2. f. 114. conceſ. 250. c. ſupp. fol. 58. conceſsiõ. 159. d Suppl, fo. 58. cõc. 160.

Et ſimilem *b* ad literam conceſsionem fecit Sixtus Quartus, prout in eodem libro continetur. Verũ tamen Leo Decimus quodã viuæ vocis oraculo authentico, de quo in ordinis ſupplemento, *c* conceſsit de nouo id quod Nicolaus Quintus & Sixtus Quartus conceſserant. Et in ſuper declarauit.

Quod licet audire confeſsiones ſecularium non poſsint, niſi in ſupradictis breuib⁹ nominati, miniſtrare tamen ſacramentũ Euchariſtiæ tempore conceſſo poſsit quilibet ſacerdos religionis. Et in eo quod dicitur vbi ſupra de die reſurrectionis declarauit, quod poſsint miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ in die, quo celebratur feſtũ reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti dunt axat, ſine rectoris parochialis aut diœceſani licentia. At Iulius ſecundus, prout refertur in ſupplemento. *d Conceſsit fratribus ordinis Minorum, vt in Eccleſijs ſuis quoties opus fuerit poſsint miniſtrare & miniſtrari facere ſacramẽtũ Euchariſtiæ curialibus, mercatoribus peregrinis, & trãſeuntibus, ac alijs quibuſcunque perſonis.*

Circa quæ priuilegia quæruntur tria. Primũ eſt. Quid per illam exceptionem in die paſchatis intelligatur. Secundum eſt, vtrum ſit aliquod priuilegium, quod concedat nobis Minoribus communicare fideles omnes etiam in die Paſchatis. Tertium eſt, an clerici in noſtris eccleſijs miſſam celebrantes poſsint fideles communicare.

Quantum ad primum reſpondeo dicẽdo vltra ſupra dicta, quod præter poteſtatem ordinis requiritur etiam poteſtas iuriſdictionis ad hoc ſacramentum miniſtrandum. Et ideo non eſt liberũ cuilibet ſacerdoti hoc ſacramentum miniſtrare, ſed ſolum habenti reſpectu eius cui illud miniſtrat iuriſdictionẽ & facultatem ab eo, qui talẽ iuriſdictionẽ habet. Et ſic in Concilio *e* Chartaginenſi ſic legitur, *Statuat grauitas veſtra vt vnuſquiſq; clericus, vel laicus nõ cõmunicet in aliena plebe ſine literis Epiſcopi ſui & omnes Epiſcopi reſpõderunt in hoc, & clericis & laicis conuenientiſsime prouideri,* Etidẽ decernitur in Concilio *f* Mileuitano. Vnde peccatũ eſt mortale miniſtrare hoc ſacramẽtũ ſine debita iuriſdictione, aut facultate, vt omnes docent. Quod tamen intelligendum eſt ex genere ſuo, quia ſi intercedat bona fides, & interpretatio, ſeu præſumpta voluntas paſtoris ex probabili cauſa excuſari poterit peccatum, vel omne, vel ſaltem mortale. In quo eſt notanda differentia inter hoc ſacramentum & pœnitentiam. Nam in confeſsione neceſſe eſt, vt antecedat iuriſdictio quia ab illa depẽdet ſubſtantia actus, & ideo non ſufficit ad illam ratihabitio de futuro, nec præſumptio conſenſus poſtea præſtandi, ſed requiritur præcedens voluntas dandi iuriſdictionẽ. In hoc vero ſacramento nõ requiritur iuriſdictio ad ſubſtantiã actus, ſed ad debitum ordinem, & modum. Et ideo

e Con. Carthag. 1. c. 7.

f Con. Mileu. c. 8.

ſufficere poterit probabilis ſpes & præſumptio voluntatis paſtoris, qui approbaturus creditur quod geſtum fuerit. Et ita tenet Nauarrus *g* in ſuo confeſſorum manuali. Ex his colligitur, quare Nicolaus Quintus & Sixtus Quartus tantum confeſſoribus ad audiendas confeſsiones ſecularium in ordine Minorum indulſerunt, vt hoc ſacramentum poſsint ipſis ſecularibus miniſtrare, præterquam in die Paſchatis. Intellexerunt enim requiri iuriſdictionem ad debitum ordinem & modum ad hoc ſacroſanctum ſacramentum fidelibus miniſtrandum. At poſtea Leo decimus & Iulius Secundus de religioſorum capacitate maxime confiſi hoc ſacerdotibus omnibus ordinis Minorum, & Minimorũ commiſit intelligẽtes debitum ordinẽ & modũ, quæ per iuriſdictionẽ ſupplentur grauitate, modeſtia zelo iuncta charitate, prudentia & ſcientia, quæ in religione cõparantur ſubleuari. Leo tamen decimus, vt oues cognoſcant vultũ paſtoris, voluit vt hoc ſacramentũ die Paſchatis à nullo fidelibus miniſtretur, niſi à curatis habentibus iuriſdictionẽ, aut à ſacerdotibus ab eiſdẽ curatis & parochis licentiã expreſſam, vel præſumptam habentibus.

g Nau. c. 21. n. 52.

Quid autẽ per diẽ Paſchatis intelligant in hoc caſu Sũmi Pontifices, nõ facile eſt explicatu. Multi enim intelligunt de primo die reſurrectionis, vt in eo nó poſsit cõmunicatio fieri extra propriã parochiã ſine licẽtia parochi, ſiue fiat exdeuotione, ſiue ad implẽdũ præceptũ. Huius ſentẽtiæ eſt doctiſsimus Nauarrus *h* quẽ multi recẽtiores ſecuti ſunt Qui ſolũ fundãtur in rigore & proprietate illius verbi. Verbi gratia. *Præter quã in die Paſchatis.* Seu in die reſurrectionis. Quod ſi dicas obijciendo, ſequi eũ qui feria quinta in cœna Domini in parochia cõmunicauit ad implẽdũ præceptũ, ſi velit in die Paſchatis cõmunicare, debere neceſſario in parochia iterũ cõmunicare, & nõ alibi, niſi exparochi facultate ſub pœna excõmunicationis maioris Papæ in ſuperius allegata Clemẽtina reſeruatæ. Ad hoc reſpõdẽt, concedẽdo ſequelã, quia ille dies eſt ſimpliciter exceptus, fortaſsis, quia voluerunt põtifices eum diẽ reſeruare, vt in eo omnes fideles ad ſuã parochiã conuenirent, & obedientiam paſtoribus debitam profiterentur.

h Nau. c. 21. n. 52.

Quod ſi rurſus obijcias, e contrario ſequi extra primum diem Paſchatis poſſe fideles communicare in Eccleſijs Mendicantium, etiam ad implendum præceptum, licet non habeant animum communicandi in parochia in die Paſchatis. Quod plane videtur abſurdum, & contra intentionem Pontificum facientium illam exceptionem, quæ facta eſt in fauorem parochorũ. Hoc enim modo intellecta omnino eorũ iuriſdictioni & obedientiæ derogaret, nullus enim fidelis cogeretur vnquam ex vi præcepti in ſua parochia communicare, ſed ſolũ illi qui præceptũ communionis annuæ in primo die paſchatis implere vellent, & hoc etiam eſt contra conſuetudinem Eccleſiæ, quæ leges & præcepta optime interpretatur.

Ad hanc obiectionem nihil reſpondet Nauarrus, nec alij qui vt opinor, ſequelam non auderent concedere. Quare opinatur Xuarez, *i* mentem pontificum fuiſſe excipere communionem Paſchalem non materialiter (vt ita dixerim) ſed formaliter ſeu prout præcepta eſt lege, quę præcipit ſemel in paſchate communicare. Nam capitulum *omnis vtriuſque ſexus*, in initio ſolum præcipit ſemel cõmunicare in paſchate, quanuis poſteà ab Eugenio quarto declaratum ſit, illud pacha comprehendere omnes octo vel quindecim dies à Dominica Palmarũ vſque ad Dominicam in Albis incluſiue, & ſic omnis communicatio qua impletur illud præceptum intra dictos dies dicitur paſchalis, ſeu in paſchate facta, exceptio autẽ quæ apponitur in dictis Priuilegijs ſine dubio reſpicit hoc præceptum, vt in ſua vi maneat, & eodem modo impletur, quod in eo ſtatutũ eſt, vt ſcilicet nemo poſsit tunc ad effectũ implendi dictum præceptum communicare, niſi in propria parochia, aut de licentia ſui parochi etiam in eccleſijs Mendicantiũ. Excipitur ergo ibi, vt exiſtimo, ſola communio, qua impletur hoc præceptum in paſchate, ſiue fiat prima die, ſiue in quolibet alio ſufficienter intra dictos quindecim dies. Et ẽ contrario, ſi præceptum iam impletũ eſt in parochia ante illum primum diem, vel poſtea implendum eſt, non cenſeo eſſe perſe exceptum primum diem paſchatis, quominus poſsint religioſi vti ſuis priuilegijs, & miniſtrare hoc ſacramentum.

i Xuarez. 1. p. diſp. 82. ſect. 2. verſus. ſentio igit. veriorẽ opinionem.

Nec obſtat, quod in dictis priuilegijs dicatur. *Præter quam in feſto Paſchæ Reſurrectionis Dominicæ ſeu præter quã in die Reſurrectionis Domini dũtaxat.*

Quia

Quia non eſt attendendus materialis ſonus verborum, ſed ſenſus & intentio Pontificis, qui, vt dixi, communicationem, qua impletur præceptum vocat communionem in die Paſchatis, ſeu, quod idem eſt, in die reſurrectionis Dominicæ. Nec hæc interpretatio eſt violenta, ſed ſatis obuia & clara, ac literis apoſtolicis accómoda ſuppoſito modo loquẽdi capituli, *omnis vtriuſque ſexus*, & intelligẽtia totius Eccleſiæ. Quã explicatio nẽ admittũt *a* cõſtitutiones Societatis Ieſu. Et in hãc partem ex parte videtur inclinare Henriquez, *b* dicẽs, quod aduenis, qui nõ habẽt propriũ parochũ, licebit etiã ipſo die Paſchatis pro impletione præcepti dare cõmunionẽ, vt tenet Soto, *c* quia ceſſat tota ratio prohibitionis, vt in ſimili tradit *d* Nauarrus. Quę ratio probat de alijs, qui iã in parochia ſatisfecerũt præcepto. Hæc Hẽriquez.

a Par. 7. c. 3.

b Henri. 2. to. lib. 8. de Euch. ca. §§. nu. 1. li. G.

c Sot. in. 4. d. 18. q. 4. a. 2.

d Nauar. ca. 10. nu. 36.

Ex his inferuntur aliqua. Primum eſt intelligentia ad ſimilem clauſulam Bullę Cruciatæ, qua conceditur facultas recipiendi Euchariſtiam, tempore interdicti in alijs Eccleſijs, vel priuatis oratorijs, præterquam in die paſchatis. Hæc enim vltima verba debẽt intelligi hoc modo, præterquam in ea communione, qua impletur pręceptum communionis in die paſchatis: Quia niſi ſic exponamus ſequitur illud abſurdum quod poſſint implere hoc præceptum in priuato oratorio, & poſtea in die illo paſchæ, nec ibi neque in parochia communicare.

Ex his ſecũdo infertur, quod vbi eſt conſuetudo legitima, & præſcripta ſatisfaciendi huic præcepto communicando quodlibet die quadrageſimæ, qualis eſt in Conimbrica, & in multis alijs locis, cũ fideles poſſint ſe conformare dictæ conſuetudini, pro vt reſoluit Nauarrus, *e* & communicare ad effectum adimplendi pręceptum cõmunionis paſchalis in prima die Cinerum, nõ poterunt dicti fideles communicare etiam in die Cineris, niſi in proprijs parochijs, aut de licentia ſuorum parochorum. Vtrum autem in articulo mortis poſſint fideles communicari ab alijs pręter ſuum proprium parochum infra *f* dicetur.

e Nau. c. 21. nu. 45.

f Infra. ar. 4

Quantum ad ſecundum quod promiſimus diſputandum, Vtrum, ſcilicet, ſit aliquod priuilegium, quo concedatur fratribus Mendicantibus communicare fideles etiam in communione paſchali, ſine timore excommunicationis maioris in capitulo *religioſi*, de priuilegijs propoſitæ:

Reſpõdeo dicendo, quod Nicolaus quintus anno Domini milleſimo quadringẽteſimo quinquageſimo octauo, Pontificatus ſui anno quarto, quarto Calendas Octobris: *Conceſsit, quod deputati, vel pro tempore deputandi confeſſores in monaſterio Beatæ Mariæ de Guadalupe ſacramentum Euchariſtiæ, quibuſcunque perſonis ad prædictum monaſterium confluentibus etiam in die paſchatis miniſtrare libere & licitè poſsint diœceſanorum, aut cuiuſlibet alterius licentia minime requiſita.* Ita habetur, in compendio g ordinis Diui Hieronymi, in quo etiam refertur. *Quod Antonius Cardinalis ac pæniten tiarius Pauli III. anno primo ſui Pontificatus, decimo tertio Calendas Februarij de eiuſdem Pontificis ſpeciali mandato viuæ vocis oraculo ſuper hoc ei facto indulſit & conceſsit, quòd omnes fratres presbyteri monaſterij prædicti B. Mariæ de Guadalupe, tam intra, quam extra in illius capellis, oratorijs, grangeis, & locis alijs eiuſdem monaſterij (non contradicente priore, aut in eius abſentia aut ſede vacante vicario) poſsint miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, etiã in die paſchatis, ſubditis eiuſdem monaſterijs, vel ab eo dependentibus, & alijs illuc confluentibus vtriuſque ſexus diœceſanorum locorum, Curatorum, aut Rectorum, ad hoc licentia minime requiſita, & ſic præcepto Eccleſiæ ſatisfaciant non obſtantibus contrarijs quibuſcunque.*

g Compen. D. Hier. §. 2. & §. 6.

Hæc Antonius Cardinalis.

Circa quas conceſsiones eſt notandum, quod, licet cõceſſæ fuerint ſpecialiter factę, monaſterio Beatæ Mariæ de Guadalupe, fortaſsis propter maximam deuotionem, quam fideles habent ad illius celebratiſsimam Eccleſiam viſitando Domæ noſtræ imaginem ibi in altari maiori collocatam: per conceſsionem tamen Pij Quarti, per Pium Quintum expeditam, hæ, & ſimiles conceſsiones factæ particularibus monaſterijs dicti ordinis factæ ſunt communes to-

tius ordinis monaſterijs etiam ſi in his non militent cauſæ, propter quas fuerunt indultæ, prout dictum eſt ſupra, [a] cum egimus de communicatione priuilegiorũ. Quo ſupposito, cum hoc priuilegium ſit iam commune omnibus monaſterijs dicti ordinis, ſequitur euidenter, quod etiam poſſunt eo frui monaſteria ordinũ Mẽdicantiũ, & aliorum, qui ſuorũ indultorum & gratiarum pleniſsimã habent communicationẽ, & ſic ſine timore alicuius peccati & excommunicationis poſſunt fratres Medicãtes, & alij in priuilegijs cõmunicantes miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ omnibus fidelibus in die Paſchatis. Dixi: *In ſuis Eccleſijs.* Nam in alienis Eccleſijs id non poterunt efficere in communione Paſchali. In alijs autem communionibus non obligatorijs poteſtatem habent, ad in quacũque Eccleſia fideles cõmunicandum ex conceſsionibus Nicolai Quinti & Sixti Quarti, & declaratione & extenſione Leonis Decimi, de quibus in initio huius articuli fecimus mentionem. Et ſic Iulius Secũdus in priuilegio cõceſſo preſbyteris ordinis Minimorũ ſuperius in hoc articulo allegato, indulgens ipſis generaliter, vt ſacramentum Euchariſtiæ poſsint omnibus miniſtrare, non excipiendo communionem diei Paſchatis, hanc conceſsionem ſolum voluit vt ſuum effectum in Eccleſijs ipſorum fratrũ ſortiretur. Alibi enim id ipſis per dictam facultatem minime indulgetur. Per facultatem autem Leonis Decimi extra communionem Paſchalem, id ſibi indirecte per viam communicationis generaliter conceditur in omnibus communionibus voluntarijs, vt ſcilicet, in quacunque Eccleſia poſsint fideles communicare.

[a] Supra. q. præcedenti art. 9.

Nec prædictis obſtat, quod in multis religionibus abhinc multis annis ſeruatur conſtitutio & priuilegiũ Leonis Decimi, & aliorum Summorum Pontificum, vt ſcilicet, nõ adminiſtraretur fidelibus in Eccleſis ipſarum religionum cõmunio paſchalis. Et ſic per non vſum conceſsio Iulij Secũdi & aliorum Pontificum videtur ſublata, & per conſequens non poſſunt vti dictę religiones indulto eis permittente; vt communionem paſchalem libere & licitẽ poſsint fidelibus miniſtrare. Præſertim cum priuilegia regularium, à Summis Pontificibus confirmentur, quatenus ſunt in vſu. Nam huic argumento & obiectioni primo reſpondetur, quod confirmando tantũ priuilegia, quæ ſunt in vſu, non proinde viſi ſunt reuocare ea, quæ non ſunt in vſu, quia priuilegia ſunt ſtricti iuris, & in illis argumentum à contrario ſenſu locum minime habet, licet in iure communi valeat: & ſic ea non cõfirmando relinquuntur in robore, quem habent. Videamus igitur, vtrũ hoc priuilegium licèt non ſit in vſu habeat modo aliquam vim? Ad hoc reſpondeo, quod ſic. Nam, vt [b] ſupra latè probauimus, priuilegia Minorum, & per conſequens aliorum mendicantium fuerunt confirmata à Pio Quarto, & ab alijs Summis Pontificibus cum clauſula ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, quæ clauſula, vt ibi latè explicauimus, confirmat etiam priuilegia, quæ ſunt per non vſum abrogata. Et ibi etiam adijcimus Sixti Quinti confirmationem priuilegiorum ordinis noſtri ſacri Minorum regularis obſeruantiæ, in qua ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis confirmauit dicta priuilegia ſubticens illud Verbum, *quatenus ſunt in vſu.* Et hoc confirmatur: Nam ipſe Summus Pontifex non ſolum confirmauit dicta priuilegia, ſed etiam de nouo conceſſit: & per conſequens de nouo conceſsit ipſis Minoribus per viam communicationis priuilegium Nicolai Quinti, & Antonij Cardinalis conceſſum monaſterijs ordinis Diui Hieronymi: & priuilegium Iulij Secundi conceſſum fratribus Minimis. Quæ cum ſint tam recenter conceſſa non poteſt contra ea allegari non vſus, qui legitimam inducat Præſcriptionem. Præſertim cum non vſus minime præiudicet ignorantibus: & talis non vſus in dictis religionibus ex ignorãtia priuilegiorum fuerit introductus. Licet tamen ſupradicta ſint vera religioſi tamen non debent publicare ſe habere licentiam generalem ad communicandum fideles in die Paſchatis cum curati hoc ægrè ferant & epiſcopi maximè contradicant, & nolint aliam conceſsionem præter conceſsionem Leonis X. circa hoc obſeruari, debent igitur dictis priuilegijs vti non paſſim, ſed prudenter & cautè.

[b] Supra. q. 8

Quantum ad tertium, quod promiſimus diſcutiendum, reſpondeo dicendo, quod preſbyteri ſeculares in Eccleſijs Mendicantium celebrantes, poſſunt de licentia fratrum ſacramentũ Euchariſtiæ vtriuſque ſexus fidelibus miniſtrare. Quod cõcedit clare Iulius Secundus, in indulto fratribus minimis facto; cuius tenorem in principio huius

huius articuli propoſuimus. Et ſic tenent [a] Medina in ſua confeſſorum inſtructione, & Henriquez de licentia ſacriſtæ poſſe quẽlibet Sacerdotem ſecularem in Eccleſijs Mendicantium celebrantem Euchariſtiam fidelibus miniſtrare: quam opinionem nixus huic priuilegio ibi tenui. Adeo hoc eſt verum, vt celebrando tempore interdicti id ipſum efficere poſsit, ſi ſeculares habeant facultatem recipiendi hoc Sacramentum tali tempore, vt adnotauit Corduba.

[a] Medina in ſua inſtruct. lib. 1. c. 11. §. 3. in fin. Hẽriquez 2. to. de euchariſtia. lib. 7. c. 55. n. 1. lit. cc Cordub. in addit. ad cõpend. tit. cõmunicatio. priuil.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm in articulo mortis liceat religioſis miniſtrare ſacramẽtum Euchariſtiæ ſine culpa, & ſine pœna excommunicationis.

REſpondeo dicẽdo, videri quod ſic, nã Leo Decimus tantum excipit communionẽ in die Paſchatis, & caſus exceptus firmat regulam in contrarium. Et confirmatur: Nam Nicolaus Quintus & Antonius Cardinalis ex mente Pauli Tertij, & Iulius Secundus in ſuperiori articulo allegati conceſſerunt, vt etiam in die Paſchatis ipſum poſsint fidelibus miniſtrare. Vnde cum in cõmunione paſchali obligatoria de præcepto hoc ſit illis à ſede Apoſtolica indultum, videtur etiam ad communionem in articulo mortis obligatoriam etiam de præcepto eſſe extendendum: cum videamus leges pœnales, quæ ſtrictè debent interpretari, ad caſus ſimiles non per modum extẽſionis, ſed per modum incluſionis ſæpè ſæpius extendi. Sicut patet in iure propter quatuorde cim cauſas permittente filios à parentibus poſſe exhæredari: quod ad alios ſimiles caſus ampliari certum eſt apud iuris peritos. Et ita ego non condemnarem ad pœnam excõmunicationis religioſos, qui in articulo mortis fidelibus hoc Sacramentum miniſtrarent. Præſertim cum in eo articulo non fiat tranſgreſsio dictæ clementinæ *religioſi* ex præſumptione, ſed ex ignorantia, putando ſibi id pro tunc licere, vel ex ratihabitione rationabiliter præſumpta. Quo caſu ſecundum Caietanum, & communem talis excommunicatio minime incurritur.

Sed ſtando in opinione eorum, qui dicunt in die paſchatis minimè poſſe religioſos hoc ſacramentum miniſtrare iuxta determinationem Leonis Decimi, & vſum aliquarum religionũ quæſtio propoſita maiorem habet rationem dubitandi. Sicut enim Eccleſia voluit reſeruare parochis communionem paſchalem, quia ipſa eſt impletiua cuiuſdam præcepti Eccleſiaſtici: ita theologizant viri doctiſsimi, eandem met Eccleſiam velle reſeruare parochis omnem communionem, qua adimpletur præceptũ Diuinum de communicando: quod præceptum ſecundum [a] viros doctos in articulo mortis adimpletur, nec de hac re vllum priuilegium concedere; ſed tandem de communione, quæ à fidelibus voluntariè ſit. Et ſic intelligunt quoddam priuilegium Leonis Decimi & alia ſimilia ſunt explicanda de ordinarijs communionibus, quæ extra mortis articulum fiunt, in quibus non recipitur Euchariſtia per modum viatici. Quæ communicatio per modum viatici ſi à Leone Decimo non fuit excepta eſt, quia ipſo iure & communi ſenſu intelligitur excepta. Et hunc ait [b] Xuarez eſſe communẽ omnium ſenſum, allegans quod Paulus Tertius anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo nono in priuilegio Societati Ieſu conceſſo, ſicut excipit communionem Paſchalem, etiam excepiſſe communionem viatici in articulo mortis. Quod referunt ita indultũ, compendium priuilegiorum [c] Societatis, & compendium Ciſtertij.

[a] Soto in. 4. diſt. 12. q. 1. ar. 11. §. ſecũdo dicimus Con. Trid. ſeſ. 13. c. 6.

[b] Xuarez. vbi ſup. ſeſ. 2. dubio. vltim.

[c] Compen. ſocier. §. 2. & compen. Ciſtertij §. vnic.

Quod ſi inquiras, cur hoc potius facit Eccleſia in præcepto communionis, quam confeſsionis, præceptum enim confeſsionis, ſiue ſit diuinum in articulo mortis, ſiue ſit Eccleſiaſticum annuæ confeſsionis, ſatis impletur per confeſsionem factam religioſis per ſua priuilegia: imo in articulo mortis etiam præſenti parocho quilibet Sacerdos ſimplex eſt Sacramenti pœnitentiæ verus miniſter, vt nunc nouiſsimè defendunt viri doctiſsimi. Huic obiectioni facili negotio reſpondeo, quod ſacramentum confeſsionis magis eſt neceſſarium, & quandam habet difficultatem ex parte miniſtri, propter quod oportuit priuilegia maiora, & generaliora circa illud concedere: prout docte notauit [d] Palatius.

[d] Palat. in. 4. d. 17. diſp. 6 concl. 2.

(:)

AR-

ARTICVLVS V.

Vtrúm deficiente parocho, & neceſsitate vrgente poßint religioſi communicare infirmos.

REſpondeo dicendo, aliquos negare, etiam ſi neceſsitas ſit extrema & articulus mortis inſtet, poſſe religioſos & alios ſacerdotes ſine parochi licentia hoc ſacramentum adminiſtrare. Ita ſentit *a* Nauarrus, citans Cardinalem & Sylueſtrum. Et fundari poſſunt, quia Euchariſtia non eſt ſacramentum ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem. Sed quantum attinet ad periculum mortis, ſi parochus non adſit, & neceſsitas vrget non eſt dubium, quin poſsit ſimplex ſacerdos licitè viaticum dare, ſiue ſit religioſus, ſiue non: quia cum iure communi concedatur ſimplici ſacerdoti abſenti parocho confiteri exiſtentem in articulo mortis, cenſetur etiam conceſſa communio in eodem articulo, argumento eorum, quæ dicuntur *b* in iure, vel expræſumpta rationabili voluntate parochi vel certa epiſcopi, vel Summi Pontificis, ſi fortaſſis de parochi iniqua voluntate conſtet. Et ita Paulus Tertius in priuilegio conceſſo Societati excipiendo feſtum Reſurrectionis, & mortis articulũ addit. *Niſi neceſsitas vrgeret* Deinque hoc eſt valde conſentaneum ipſi iuri naturali, quo tenemur & tenetur Eccleſia proximis ſubuenire, præſertim in ſpiritualibus neceſsitatibus. Neceſsitas autem huius ſacramenti quamuis non ſit extrema, eſt tamẽ valde grauis. Et citans Hoſtienſem, & Archidiaconum hanc opinionem tenet *c* Angelus, & eam tenet nouiſsimè Henriquez.

a Nauar. ca. 21. n. 52.

b ca. eam te de pœ. & remiſ.

c Angel. excommunicatio. 5. Hẽriq. tom. 2. lib. 8. de Euchariſt. c. 55. n. 1. lit. H.

ARTICVLVS VI.

Vtrúm communionem Paſchalem poßint religioſi miniſtrare peregrinantibus.

REſpondeo dicendo, quod *a* Eugenius Quartus anno Domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo tertio, Pontificatus ſui anno Decimotertio, ſexto Calendas Decembris fratribus Beatæ Mariæ de Guadalupe, *Conceſsit & indulſit, quod quilibet eorũ in presbyteratus ordine etiã peregrinis excepto die Paſchatis miniſtrarent.* Et licet idem Eugenius Quartus prout habetur in libro *b* monumenta ordinũ, & in ſupplemento, *Declarauit quod quando quis tempore Paſchali ſe repererit in aliena diœceſi ſemper ibi intelligitur adeptus incolatũ, vt ibi cõfiteri, & cõmunicare valeat, quantũcunque ibi paruo tempore ſteterit.* Aduertit tamen collector priuilegiorum *c* Mendicantium, quod quoad rectorem parochialem, vbi conſiſtit hoſpitium, intelligitur hoc: nam ſine licentia ipſius non poterit recurrere ad alium. Quod in religionibus vbi eſt conſuetudo ſeruandi conſtitutionem Leonis Decimi excipientem communionem Paſchalem intelligendum exiſtimo. At in alijs religionibus, vbi talis conſuetudo & vſus non ita inualuit, exiſtimo presbyteros ipſarum religionum in ſuis Eccleſijs poſſe hoc ſacramentũ peregrinis miniſtrare: ſiquidem per conceſſionem Iulij Secundi Minimis conceſſam, & per alias in ſuperioribus allegatas, omnibus fidelibus indifferenter ipſum poſſunt miniſtrare. Et aduerte: quod religioſis exemptis poſſunt dicti ſacerdotes communicare etiam in die paſchatis ſine licentia parochi, ſine timore alicuius peccati, & cenſurę. Clementina enim ſolum loquitur de fidelibus Epiſcopis & parochis ſubiectis: hi enim à religioſis in die paſchatis communionem recipere prohibentur: prout tenet Caietanus *d*, quem ſequitur Nauarrus & communis.

a Habet. in cõp. nd. D. Hieron. ti. Euchariſtiæ ſacramentum. 1.

b In. 1. impreſ. fol. 61. & in. 2. fol. 64. conceſ. 8 & in ſup. plem. fo. 95 conceſ. 315.

c Collect. tit. cõmuni. care. §. 2.

d Caiet. v. excommunicat. c. 64. Nauar. c. 27. n. 101.

(:)

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Vtrùm ſecularis ſacerdos, cui datur facultas adminiſtrandi ſacramẽtum in Eccleſijs mẽdicantium ſit neceſſariũ, vt ſit approbatus ab ordinario: vel neceſſe ſit eſſe expoſitum ab Epiſcopo ad adminiſtranda ſacramenta, iuxta formam Concilij Tridentini. Et idem quæritur de parocho, an poſſit in ſua parochia delegare hãc facultatẽ cuilibet ſacerdoti ſimplici.

REſpondeo dicendo, quod quidam non indocti, prout refert Xuarez [a] conſulunt, quod talis adminiſtratio non poteſt committi niſi ſacerdoti ab Epiſcopo expoſito, iuxta formam Concilij. Et fortaſsis exiſtimant id eſſe neceſſarium, quia ſub confeſsione ſolet etiam communio cõprehendi, quando expreſſe non excipitur. At ipſe Xuarez arbitratur hanc ſententiam proprie & in rigore ſumptam non eſſe veram ex vi decreti Concilij Tridentini. Quod limitandum ſentit ad ſolam ſacramentalem confeſsionem, vt verba eius formaliter ſonant. Primo, quia cum illa lex ſit quodammodò odioſa, quatenus limitat & reſtringit iuriſdictionem, non eſt extendenda vltra verborum proprietatem, & formalem deciſionem: nec in his rebus argumentum à ſimili alicuius eſt momenti. Secundo quia conſiderando intentionem illius legis, eſt valde diuerſa ratio de confeſsione, & Euchariſtia. Nam ibi multo maior ſcientia & prudentia, & aliæ qualitates requiruntur in miniſtro, quam in hoc ſacramento, vt per ſe conſtat: quia ille eſt iudex & medicus ſpiritualis: hic autem nihil aliud præſtat, quam conſecratum ſacramentum ad vſum applicare, & ei diſtribuere, quem ſupponit à proprio paſtore eſſe approbatum, cum ab illo habeat dandi facultatem. Ex quibus infertur, non eſſe correcta priuilegia Leonis Decimi, & Iulij Secundi ſuperius allegata quatenus concedunt facultatem miniſtrandi cuilibet religioſo presbytero. Nam Concilium Tridentinum licèt non concedat iuriſdictionem ad adminiſtrationem Sacramenti pœnitentiæ, niſi Sacerdoti ab Epiſcopo expoſito; non tamen negat ipſam Sacerdotibus ſimplicibus reſpectu Sacramenti Euchariſtiæ habentibus ad id licentiam à Sede Apoſtolica, aut à parocho. Nec etiam aufert à parocho licentiam, vt poſsit licentiare quemcunque Sacerdotem ſecularem, non impeditum ad hoc munus peragendum.

[a] Xuar. 3. p. diſp. 72. ſe. 2. pag. 129. colu. 2. in fi.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm diaconus religionis poſſit hoc ſacramentum miniſtrare fratribus aut ſecularibus in aliqua neceſsitate.

REſpondeo dicendo, quod nunc ſecundum præſentem praxim Eccleſiæ, ſolum Sacerdotes poſſunt diſpenſare hoc ſacramentum: in caſu verò neceſsitatis poſſunt id cõmittere tantum diaconis, vt ſentiunt [a] Diuus Thomas, Richardus, Durandus, & Paludanus, Alenſis & ſummiſtæ. Et patet ex Concilijs generalibus [b] Nicæno, Arelateno, & Carthaginenſi: quæ dicunt diaconos in neceſsitate & iuſſu preſbyteri hoc poſſe: & ad hoc eſt neceſſaria iuſta cauſa vltra mandatum presbyteri. Quod eſt tenendum contra [c] Sylueſtrum, qui ſignificat præceptum Epiſcopi vel presbyteri ſufficere etiã ſi nulla adſit cauſa, iura enim, quæ concedunt hanc facultatẽ expreſsè requirunt rationabilem cauſam, ergo ex nulla cauſa intercedente iniquum & contra ius eſſet tale mandatum, aut licentia, & non obligaret, nec obediri poſſet, quando certò conſtaret nullam interuenire huiuſmodi cauſam. Secus vero eſſet, quando hoc non conſtaret: nam tunc parendum eſt ſuperiori, vel credendum Epiſcopo, aut presbytero cauſanti impedimentum, quamuis inferiori eſſet ignotum. Maximè quia non oportet hanc cauſam eſſe extremam, ſed moralem

[a] D. Tho. 3. p. q. 82. ar. 3. & in 4. d. 13. q. 1. ar. 3. vbi Ricard. art. 1. q. 3. Durã. q. 4. Palud. q. 2. ar. 4. Alenſ. 4. pa. q. 50. membro. 3. Summiſtæ. v. Euchariſtia & v. communio.

[b] Nicæn. cã. 14. Arel. c. 15. Carth. 4. cap. 38.

[c] Sylueſt. v. diaconus.

ralem . Aut quod Sacerdos ſit debilis, aut infirmus, Ex quibus colligitur reſponſio ad difficultatem in titulo quæſtionis propoſitam, ſcilicet, ſi in aliquo monaſterio contingat ſolum prælatum adeſſe Sacerdotem, & ipſum nullo modo poſſe hoc Sacramentum religioſo miniſtrare. Hoc enim caſu poteſt ipſe prælatus hoc committere ſuo ſubdito diacono regulari: imo id poteſt optimo iure præcipere. Et idem eſt, ſi aliquis famulus intra ſepta monaſterij neceſsitate infirmitatis teneretur: ipſi enim prælati poſſunt præcipere in hoc caſu ſuo diacono regulari, vt ex ſacrario ipſum communicet, ſiquidem habent priuilegium, vt ſuis famulis poſsint hoc Sacramentum miniſtrare, prout infra dicetur. Et ſic quando dicitur in dicto Concilio Niceno, quod diaconi iuſſu presbyteri poſſunt hoc ſacramentum miniſtrare, debet intelligi de presbytero habente authoritatem, & iuriſdictionem ad adminiſtrandum dictum ſacramentum, ſiue iure communi, ſiue ratione alicuius priuilegij. Verum eſt tamen, quod hæc licentia raro debet concedi modo, niſi aliqua grauiſsima neceſsitate interueniente, inſtante, videlicet, articulo mortis. Præſertim iuxta præſentem Eccleſiæ ſtatutum: in quo fere omnino in deſuetudinem abijt, vt diaconi hoc munere fungantur.

Ex quibus infertur, recedendum eſſe à Syluestro nimis generaliter loquenti, dicendo non poſſe diaconum miniſtrare hoc ſacramentum in præſentia presbyteri, etiã ſi ex malitia diacono facultatem deneget: tunc enim ait, non poteſt diaconus habere rationem inſtrumenti, ſi principale agens illum mouere nolit. Contra quem tenet *d* Soto, quem ſequitur Xuarez in caſu, quo tanta eſt neceſsitas, vt viaticum neceſſario ſit ægroto miniſtrandum. Quia præſentia ſacerdotis ſua poteſtate abutentis, ac ſi nulla eſſet reputanda eſt, & recurrendum ad voluntatem interpretatiuam ſuperioris Epiſcopi, aut Papæ, ſeu ad ius commune: vel certè ſi neceſſe ſit ad Chriſti Domini voluntatem, qui eo caſo cenſetur dediſſe huiuſmodi facultatem.

d Xuarez. 3. p. diſp. 72. ſec. 1. pag. 1057. col. 2.

(:)

ARTICVLVS IX.

Vtrùm moniales poſsint facere miniſtrare ſacramentũ Eucharistiæ ab aliquo presbytero ſeculari in Eccleſijs ſuis.

REſpondeo dicendo, quod monialibus Sanctæ Claræ earumque Abbatiſsis & monaſterijs, & monialibus Conceptionis ſub cura fratrũ Minorum viuentibus ſunt conceſſa omnia priuilegia, & indulta, quæ conceſſa ſunt fratribus Minoribus eorumque prælatis, & monaſterijs, prout ſecundum indulta Apoſtolica Sixti Quarti, & Leonis Decimi diximus in *a* ſuperiori quæſtione. Ex quo nemini dubium eſſe debet: quod ſicut cum licẽtia ſacriſtæ poteſt in monaſterijs mendicantiũ ſimplex ſacerdos ſecularis ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare: ita etiam in monaſterijs monialium poteſt ſacerdos ſecularis cum licentia confeſſoris monialium, aut capellani id ipſum ſecularibus miniſtrare: in hoc enim vis communicatiua priuilegiorum conſiſtit.

a Sup. q. 15. art. 15.

ARTICVLVS X.

Vtrùm fratres & ſorores Tertij ordinis Mantellati, & Corrigiati, & Chordelati poſsint recipere extra parochiã cõmunionem Paſchalẽ.

REſpondeo dicendo, quod Leo Decimus in Concilio Lateranenſi ſtatuit (prout habetur in *a* ſupplemento) *Quod fratres & ſorores Tertij ordinis, necnon Mantellati & Corrigiati, & Chordelati in proprijs domibus habitantes teneantur in die paſchatis tantum Euchariſtiã, nec non extremam vnctionẽ, cæteraque eccleſiaſtica ſacramẽta (pœnitentiæ ſacramen-*

a Supplem. fol. 26. conſ. 89.

mento duntaxat excepto) á proprio ſacerdote recipere.

b Collect. priui. mēd. tit. ſacram. §. 2.

Circa quam conceſsionem aduertit *b* Collector priuilegiorum mendicātiū, quod hic non includuntur fœminæ promittentes vidualem, ſeu virginalem caſtitatem, ſub præfato modo viuendi: quia tales gaudent omnibus priuilegijs fratrum, prout iam in quæſtione *c* ſuperiori diximus, ſententes hoc per Concilium Tridentinum non eſſe innouatum.

c ſupra. q. præcedent. art.

Secundo aduertendum eſt circa illa verba ibi, *In die paſchatis tantum*. Quod iuxta dicta *d* in ſuperioribus non debent intelligi grammaticaliter, & materialiter, ſed formaliter, ita, vt habeant hunc ſenſum. *In die paſchatis tantum*, ideſt in toto tempore, quo communio de præcepto Eccleſiaſtico obligat: quod tempus eſt à Dominica in Ramis vſque ad Dominicam in Albis incluſiuè. Et adimpleto dicto tempore, & præcepto poſſunt fratres dictis perſonis ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare, quandocunque voluerint, excepto articulo mortis, in quo obligat etiam præceptum communionis. Ex dictis colligo, non plus concedi fratribus reſpectu harum perſonarum, quam reſpectu quorumcunque ſecularium.

d ſupra hac q. art. 1 §.

ARTICVLVS XII.

Vtrúm fratres miniſtrantes in Indijs occidentalibus ſacramētum Euchariſtiæ & alia ſacramēta cum licentia Regum Hiſpaniarum incidant in excommunicationem.

REſpondeo dicendo, quod loquendo de Regis poteſtate circa ea, quæ ſunt ſpiritualia, duplex conſideratio eſt; vna de ratione regiæ poteſtatis, alia de poteſtate ratione commiſsionis, ſeu delegationis, quæ de per accidens dici poteſt. Sicut & in Papa conſideratur de per ſe poteſtatis plenitudo circa ſpiritualia omnia, & circa tēporalia de per accidens, in quantum ad ſpiritualia ordinem habent; quapropter ratione peccati omnes principes ei ſubiectos facimus. Et aduertendum quod ſpiritualium diſpoſitionum Summus Pontifex non ſolum Regibus, ſed etiam alijs ſecularibus legationem committere poteſt, qui quoad illa poſſunt dici eius delegati, aut vicarij. Nam ſi poteſt Epiſcopus vicarium in ſpiritualibus conſtituere ſecularem ſacris non initiatum, qui eius prouiſor officialis dicitur, quomodo poſſumus negare Papæ poteſtatem ad delegandum aliqua circa ſpiritualia principibus ſecularibus? Licet enim in *a* iure eorum Papæ, ſcilicet, & regum iuriſdictio ſit diſtincta: quia Reges circa ſpiritualia non habent authoritatem: imo videntur agere contra Eccleſiaſticam libertatem, ſe intromittendo, & ſic incidere in pœnas Bullæ Cœnæ Domini: Reges enim non ſine cauſa gladium portant, ait *b* Apoſtolus, ad laudem bonorum & in pœnam malefactorum: ſiquidem eorum eſt vt homines per eum arceantur à malis, & inducantur ad bonum, prout dicitur in iure *c* ciuili. Attamen non poteſt negari ipſos poſſe aſſumi à pontifice maximo, vt patroni & defenſores Eccleſiæ ad ſpiritualium executionem. Vnde cum Summus Pontifex ſit à Deo conſtitutus paſtor vniuerſalis ouium Chriſti, ita vt actu ſubſint ei fideles omnes, & potentia infideles, etiam qui ad ouile reduci poſſunt, cum extra ouile aberrent, & ſint balantes oues, potuit ad executionem huius poteſtatis eligere Reges Catholicos in legatos & commiſſarios pro nouo orbe, atque potuit eis regna & dominia donare ad hunc finem, & conſequenter eis iniungere, vt ipſi curam haberent mittendi prædicatores, & miniſtros idoneos ad id peragendum, ſicut & fecit Alexander Sextus. Quo ſuppoſito reſoluendum eſt id, quod proponitur in titulo quæſtionis per ſequentes concluſiones.

a c. quoniã diſt. 10.

b ad Rom. 13. 1. Pet. 2.

c l. 1. ff. de iuſt. & iu.

Prima concluſio. Suppoſita tali donatione facta noui orbis Regibus Catholicis per Alexandrum Sextum, religioſi, qui in nouo orbe ſacramenta miniſtrant neophitis de licentia Regis ſecluſo alio priuilegio non incidunt in pœnam Clementinæ prædictæ. Probatur: Quicunque de licentia presbyteri parochialis adminiſtrat ea, in pœnam non incidit: ſed religioſus, qui cum licentia Regis miniſtrat, de licentia presbyteri parochia-

rochialis facit: ergo non incidit. Patet conſequentia: quia Reges ſuppoſita dicta donatione facultatem concedunt authoritate Summi Pontificis eis delegata, quod ab ipſo Summo Pontifice, qui eſt parochus vniuerſalis, cenſetur mandatum iuxta ea, quæ in iure *d* notantur, & confirmatur ex his quæ nos *e* ſupra reſoluimus dicentes, quod qui de licentia delegati Epiſcopi, aut eius pœnitentiarij, aut vicarij generalis, in ſpiritualibus Sacramenta miniſtraret diceretur facere de licentia presbyteri parochialis: quia perinde eſt, ac ſi de licentia Epiſcopi id executioni mandaretur. Sequitur ergo, quod religioſi, qui miniſtrant ſacramenta neophitis de licentia Regum Hiſpaniarum, id agunt de licentia presbyteri parochialis: quia agendo de licentia Regum perinde eſt, ac ſi de licentia Summi Pontificis agerent, qui in hac cauſa ſunt eius delegati, & commiſſarij, & ad eos ſpectat tales miniſtros mittere, & prouidere, vt ex conceſsione cõſtat: alias maior eſſet authoritas, apud Epiſcopum in prouidendo illa, quæ ad ſacramentorum adminiſtrationem pertinent, quam in Summo Pontifice, ſi Epiſcopi delegati, aut vicarij aut pœnitentiarij ſufficeret licentia, & non ſufficeret licentia delegati à ſummo Pontifice ad hoc ſpecialiter deputati. Sed hoc eſt abſurde dictum: ergo etiam erit falſum negare, non ſufficere licentiam Regum in adminiſtrandis ſacramentis ſuppoſita dicta donatione, cum ſint delegati à Pontifice maximo ad hoc ſpecialiter deputati. Et quod licentia ſit data religioſis à Regibus Catholicis, nullus eſt qui ignoret: ipſi enim ſuis expenſis mittunt religioſis, & miſſos fouent & defendunt: & ſuas regias literas dant ad hoc, vt religioſi mendicantes in populis ædificent monaſteria pro continua habitatione, & ibi miniſtrent ſacramenta, & alia peragant, quibus ipſi maneant grauiſſimo onere exonerati. Et maxime hoc eſt verum attendendo ad confirmationẽ factã per Paulum Quartum.

d c. ſuper. literis de reſcript.

e Supra ar. 1.

Ex iſta ratione ſequitur, quod etiam ſi nullum eſſet priuilegium religioſis à Pontificibus conceſſum de recipiendis locis ad ædificationem pro continua habitatione in illo nouo orbe, & de recipiendis ædificatis, ſola Regum, aut proregum licentia ſufficiens eſt abſque diœceſani alia licentia. Et hoc probatur: quia cum habere domos pro habitatione ſit neceſſarium pro miniſtris ad miniſterium animarum, domus, quæ fiunt per Reges, aut proreges in hoc caſu perinde eſt ac ſi per Summum Pontificem fierẽt. De quo dicemus infra in quæſtione de erectione monaſteriorum in ſecundo tomo.

Poterit aliquis obijcere, hoc verum tenere de primis illis miſsis miniſtris, antequã eſſent Epiſcopi creati: quia non erat presbyter parochialis, de cuius licentia ſacramenta miniſtranda forent. At modo ſunt Epiſcopi, & ob id ceſſat ratio legationis regum. At huic obiectioni reſpõdetur, quod adhuc durat legatio & obligatio mittendi miniſtros. Nam vbi ratio eſt perpetua ſimiliter etiam diſpoſitio erit perpetua iuxta ea, quæ in *f* iure notantur: ſed ratio mittendi miniſtros adhuc manet & durat, quia nunc magis indigent: & per hoc quod mittant Epiſcopos non deſiſtunt ab incepto, neque relinquunt functionem legationis, ſed potius ſemper exercent: ergo manet eadem regum authoritas in huiuſmodi diſponendis: neque iſta prouidendo mittunt falcem in alienam meſſem, neque in ſpiritualem iuriſdictionẽ ſe intromittunt non vocati, imo ſuum ius exequuntur.

f l. quod dictum. ff. de pactis. c. cũ ceſſante de appellatio.

Ex quo ſequitur ſecundo, quod qui in hac parte reſiſtunt, & contradicunt, Regum mandatis quantum ad illa, quæ concernunt miniſtros noui orbis, & eorum legationem factam, perinde ſunt ac ſi ſummo Pontifici obuiarent: quia quantum ad hoc vices eius gerunt ſecundum tradita à *g* Bruno. Nec de hoc poſſunt Epiſcopi conqueri: quia ipſimet Reges mittentes religioſos mittunt etiam Epiſcopos præſentando, licet à Summo Pontifice confirmentur. Et quid dico, conqueri, cum per hoc quod Reges de religioſis diſponant in Sacramentorum adminiſtratione negotium Epiſcoporum fit ab ipſiſmet Regibus diſponentibus? Ipſi enim Epiſcopi manent exonerati quo adhoc. Et cum hoc ſit ad bonum commune tantam habet in iure efficaciam, vt etiam ſi in priuilegio non apponatur clauſula derogatoria iuris, teneat, pro vt tradit *h* Felinus, & probat Albericus. Et ſupradicta clariora ſunt in his religioſis, qui à pro regibus in nouo orbe aſsignantur, vt locum Curatorum teneant. Hi enim authoritate Regum Hiſpaniæ habent totam authoritatem, quam haberent ipſimet curati ſi ipſis aſsignarentur curandis populis, quibus aſſignantur ipſimet religioſi. Quod autem

g Brunus li. 5. delegatis. c. 8.

h Feli. in. c. nonnulli de reſcrip. Albericus in ſuo dictionario in verbo reſcript.

Rege

Reges Hiſpaniæ ſine conſenſu Epiſcoporũ poſſint aſsignare dictis fratribus Mendicanti bus populos Indorum, vt ibi exerceãt hanc poteſtatẽ parochorum eſt notoriũ in nouo orbe, nam ſic practicatum fuit Mexici anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo in menſe Auguſti . Commendauit enim Prorex fratribus Prædicatorum populum de Tepexic contra voluntatẽ Epiſcopi de Traxcallã . Et hanc autoritatẽ habẽt Reges Hiſpaniæ per breue Alexandri V I. concedẽtis dictis Regibus Hiſpaniæ conuerſionem Indorũ huius noui orbis, ſtricte prę cipiendo eis, vt mittãt viros timentes Deũ, doctos, peritos, & expertos ad inſtruẽdum illos in fide catholica, prout iam in ſuperioribus eſt dictum. *a* Ex dictis ſequitur, quod etiam communionem paſchalem poſſunt dicti religioſi in illis partibus miniſtrare ſine timore alicuius cenſuræ.

a up. q. 31. arti. 3.

ARTICVLVS. XII.

Vtrum Epiſcopus poſsit agere contra religioſos qui ſacramenta prohibita in Clementina adminiſtrant.

REſpondeo dicendo, quod religioſus ſacramenta ſupradicta miniſtrans dupliciter ſe habere poteſt. Nam aut miniſtrat ea ſua propria autoritate ſine aliqua licentia vel priuilegio putans ſibi licere, eo quod ſit ſacerdos, vel adminiſtrat quidem: attamen ex ſpeciali licentia ſuperioris, vel ex ſpeciali priuilegio ſuper hoc ipſi conceſſo. Et Epiſcopus circa miniſtrantem, ſacramenta cõtra Clementinã dupliciter ſe habere poteſt. Aut enim agit contra miniſtrantem, qui dicit, nullum ſe habere priuilegiũ, neque oſtendit, vel agit contra miniſtrantẽ qui dicit ſe habere licentiam à ſuperiore, & priuilegium oſtendit quando ab eo petitur. Et dupliciter ſe habere poteſt, quando ei oſtenditur priuilegium. Vel credit eſſe validũ vel putat inualidum, & non præualere contra ius commune . Hoc ſuppoſito reſoluenda eſt iſta notabilis, & vniuerſalis in materia priuilegiorum quæſtio per ſequentes cõcluſiones.

Prima concluſio: Contra religioſum miniſtrantem ſacramenta interdicta in Clemẽtina ex ſola ſua autoritate ſine ſuperioris licentia, poteſt agere quantũ cunq; ſit exemptus. Probatur concluſio ex verbis eiuſdem Clementinæ: vbi datur à Summo Pontifice facultas locorum Ordinarijs, vt cum conſtiterit religioſum miniſtrare ſacramenta, faciant eum publicè denunciari. Dixi, *etiam ſi ſit exemptus*: quia in eodem loco exprimitur, vt nulla exemptione, aut priuilegio poſsit ſe tueri. Quod intelligo, vt ſupra dixi, & notat Gloſſa, ad hoc vt poſsit conueniri & denunciari pro excommunicato, vt conſtiterit ſine autoritate ipſa miniſtraſſe. Sequitur ergo: Epiſcopum poſſe agere contra religioſum ſolum ſua autoritate miniſtrantem præ dicta ſacramenta.

Secunda concluſio: Epiſcopus contra religioſum dicentem ſe adminiſtraſſe ſacramenta in prædicta Clemẽtina interdicta, poteſt agere ad hoc vt oſtendat licentiam, aut priuilegium exhibeat. Probatur ex ſuperioribus. Nam Epiſcopus poteſt agere contra religioſum vſq; ad publicationem, quẽ ſcit ſacramenta miniſtrare abſq; licentia, ergo cõtra illum qui dicit ſe facere ex licentia poterit agere, vt exhibeat & det rationem facti. Secundo probatur, Si Epiſcopus non poſſet agere ad hoc cõtra religioſos, eo eſt quia tenetur eis credere dicentibus, ſe habere licentiam: ſed Epiſcopus non tenetur eis credere niſi oſtendant, alias pateret via fraudi, & dolo. Et ita tenet Innocentius, *a* quod vbi exẽptio non eſſet notoria debet priuilegium oſtendere, qui dicit ſe eſſe exemptum. Quã doctrinã ſequũtur communiter ſcribentes. Non ergo eſt putandum Epiſcopum excedere aduerſus religioſos in nouo orbe, & alibi habitantes, cum videat eos miniſtrare ſacramenta ſi notoria non eſt exemptio circa hoc, & Epiſcopus petat priuilegium vel licẽtiam ſibi oſtendi, & cum ſupradictis Antonius de Butrio *b* concordat.

a Innoc. in ca. ex parte de ver. ſign

b Butrius in d. c. ex parte. nu. 11.

Tertia concluſio . Tam notoria poteſt eſſe exemptio in religioſis ad ſacramenta miniſtranda, vt Epiſcopus videatur excedere petendo ab eis licentiam, vel cauſam miniſterij . Hæc concluſio probatur: Nam ſi Epiſcopus vellet modo in religioſorum perſonas, aut Rex ſe intromittere & iudicare petens exemptionis priuilegia, ſine dubio iniuriam eis inferret, & non ob aliud niſi quia notoria eſt religioſorum exemptio, ita vt ignorantiam Epiſcopus allegare non poſſet. Et eadem ratione tam notа poteſt eſſe religioſorum in nouo orbe exemptio ad ad miniſtranda ſacramenta

neophitis, vt videatur iniquum ab eis priuilegia exigere, nam eſſet de his malam concipere opinionem, atque in ſuo miniſterio deficiſſe, & in re tam graui non ſine graui culpa eſſet. Maxime, quia vergeret in offendiculum grauiſsimum neophitorum, qui religioſos communiter loquendo habuerunt hucuſque in admiratione & ſanctitatis non vulgaris exiſtimatione. Atque cum ſit tanta facti notorietas, videtur quod Epiſcopus qui modo priuilegium, vel licentiam exigat, no recte agit. Ita in ſimili tenẽt Henricus, *c* Innocentius, & Ioãnes Andreas, dicentes, quo vbi exemptio, aut priuilegium non eſt notorium, oſtendi debet, à cõtrario ſenſu; ſentientes, quod vbi eſt notorium oſtendi non debet.

a Héric. Innocent. & Andr. in d. ca. ex parte.

Quarta concluſio: Si religioſus oſtendat priuilegium, per quod ſacramenta miniſtrat contra Clementinam, & Epiſcopus intelligit verum eſſe, non poteſt agere contra neque impedire adminiſtrationem. Hęc concluſio eſt manifeſta ex ſupradictis. Epiſcopus enim teneretur ſuperiori non reſiſtere: ergo nullo modo debet nec licet Epiſcopo reſiſtere licentiam oſtendenti. Secundo ſi eſſet licitum in hoc caſu Epiſcopo reſiſtere religioſum, eo eſſet, quia talis religioſus ſacramenta miniſtrat ſine ſua licentia: ſed ex hoc non poteſt: patet, quia miniſtrando cũ licentia ſuperioris, inferioris licentia requiri non debet, imo dicitur agere cum licentia inferioris, cum ſemper in ſuperioris licentia ſit inferioris incluſa, vt ſentiunt cõmuniter citati autores.

Quinta Concluſio: Si religioſus ſacramenta miniſtrans interdicta in prædicta Clementina, oſtendat priuilegium, Epiſcopus etiam ſi dubitet, an valeat priuilegium, an ſi per id ſit derogatũ Clementinæ, non poteſt agere contra religioſum, impediendo ſacramentorum adminiſtrationem. Hæc concluſio eſt ſingulariter notãda. Et probatur primo: Nullus poteſt eſſe iudex in cauſa propria, vt notant Doctores, *d* ſed ſi Epiſcopus poſſet agere contra priuilegium oſtendentem, exhiberet ſe iudicem in cauſa propria: ergo non poteſt agere contra religioſum. Secundo: Si poteſt agere contra eũ ei interdicendo adminiſtrationem, hoc prouenit, vel, quia ipſe iudicat de priuilegio, quod ſit vitiatum, vel ſubreptitium, vel quod ceſſauerit, vel quod per id ius commune non ſit ablatum, vel quod non ſic debeat intelligi: ſed hoc non eſt Epiſcopi iudicare, imo eſt interdictum ei, cum ipſius ſit interpretari, cuius eſt, legem condere. Vnde optime dixit Imola, *e* quod Epiſcopus non poteſt iudicare de priuilegijs Papæ, quod ſi dubitat, conſulat Romanum Pontificem. Et per alia priuilegia eſt interdictum Epiſcopis interpretari, vel de priuilegijs iudicare, niſi in partem ampliorem & fauorabiliorem, prout determinauit Paulus Quartus, pro ordinibus Mendicantibus. Hanc concluſionem tenent, & probant Innocentius *f* Ioannes Andreas, & Henricus. Vnde religioſi non poſſunt excommunicari ab Epiſcopo, niſi probetur à quodam ſuperiore priuilegia eſſe ſubreptitia, aut inualida: & ſi Epiſcopus excommunicauerit, velut iniuſte excommunicans punientur, vt ſacri Canones *g* determinant.

b Doct. in d. c. ex parte.

c Imola in Clemẽ. abuſionibus de pæniten. & remiſſ.

f Innocen. Adr. & Hẽric. in d. ca. ex parte.

Ex iſta concluſione apparet exceſſum eſſe ex parte illorum, qui impediunt religioſos libere ſacramenta miniſtrare neophitis, oſtenſis priuilegijs Leonis Decimi: quibus concedit ipſis in nouo orbe illa adminiſtrare, oſtenſis etiam priuilegijs aliorum Pontificum illa concedentium, hoc colore: quia putant priuilegia non valere, eo quod ſint Epiſcopi iam creati, & putant per ipſorum aduentum ceſſaſſe, vel eo quod ſint intelligenda valere in terris infidelium, & non in nouo orbe, ſaltim in noua Hiſpania, cum in ea iam omnes ſint fideles; vel eo quod non eſt derogatum per talia priuilegia iuri communi diœceſanorum, neque huic Clementinæ. Conſiderare enim debuerant primo quod cauſa eſt dubia ſecundum ipſos, & non poterant eſſe ipſius iudices; quia nemo poteſt eſſe iudex in cauſa propria. Debebant etiam conſiderare ipſa priuilegia minime ceſſaſſe ex regula iuris, dicente, beneficium conceſſum à Principe eſſe manſurum. Et quidem vbi priuilegium non limitatur, intelligi deberet eſſe perpetuum, prout tenet Gloſſa: *h* vbi Philippus Francus quærit, an ſi ceſſet cauſa priuilegij, ceſſet priuilegium. Et ait, quod non dũmodo illa cauſa fuerit impulſiua, prout dicitur in iure: *i* Et idem ſi cauſa fuit finalis, & reliquæ aliquæ illius cauſæ manent, vt patet in iure. K Et tunc iudicantur, & cenſentur eſſe rationes finales alicuius priuilegij, quando ipſi ſunt generaliores deciſione, ſecundum ius *l* vel ſaltem

g ca. nemo 2. q. 1.

h Gloſ. inc. fin. de præ. vbi Frãcus. *i* l. 1. ff. depoſtulationib. K l. fi. ff. de decurion. l. 1. §. ſextum ſupra de poſtula. Bal. in l. generaliter. n. 3. C. de Epiſcop. & cle. Barboſ. in l. 1. prima. p. nu. 85. ff. ſoluto. matri.

tem æque generales, quibus omnino ſublatis tollitur etiam diſpoſitio. Impulſiuæ autem dicuntur illæ, quæ minus generales ſunt, quam ſit deſitio: atque ob id ſublatis illis non ceſſat diſpoſitio, iuxta ea, quæ in iure notantur, & declarant Baldus, *m* & alij relati a doctiſsimo Luſitano Barboſa. Et licet cum plures cauſæ finales & impulſiuæ ſint expreſſæ omnes debent concurrere, vt conceſsioni priuilegiorum ſit locus, prout dicitur in iure *n* & tradit Bartolus; & ſic vna ex illis ceſſante debeat ceſſare prædicta priuilegiorum conceſsio, hoc tamen eſt intelligendum quando conceſsio dictorum priuilegiorum pendet ab ipſis cauſis finalibus & impulſiuis ſimul iunctis; non tamen quando pendent ab ipſis diſiunctiuè. Priuilegia autem conceſſa Religioſis pro adminiſtrandis ſacramentis in nouo orbe à duabus cauſis finalibus æque principalibus diſiunctiuè procedunt. Prima eſt conuerſio infidelium: Secunda eſt manutenentia ipſorum in fide, quæ pariformiter ſunt æquales. Ita enim eſt neceſſaria conuerſio Indorum: ſicut etiam eſt neceſſaria manutenentia eorum in fide. Conſtat autem manutenentia neophitorum in fide, & omnium illorum, qui in nouo orbe conuerſi ſunt pendere principaliter à primo motore Deo, miniſtraliter autem à Religioſis ipſis ſacramenta adminiſtrantibus. Compertum enim eſt apud omnes ipſos Religioſos in illo nouo orbe, ſicut gallinæ fouet pullos ſuos ſub alis: ita ipſos fouere ſub ipſorum alis, & protectione nouiter conuerſos & ab ipſis deſcendentes.

m Bald. in l. generaliter. nu. 3. C. de epiſ. & cler. Barb. in l. 1. p. 1. n. 85. ff. ſolut. mat. n l. ſi hered. plures. ff. de conditioni. inſtitutio. Bart. in extraua. ad reprimendum. verbo abſentia.

Et licet aliquis contra opponat aliquos Religioſos, ita male viuere, vt potius ſint in ſcandalum & ruinam, quam in ædificationem; huic obiectioni, reſpondetur, quod hoc accidit in aliquibus Religioſis particularibus: de quo non eſt mirandum, cum in collegio Apoſtolico inter duodecim vnus fuerit latro, & proditor. Et illa regula, Ceſſante cauſa, debet ceſſare effectus, intelligitur, quando cauſa ceſſat in communi, & vniuerſaliter: ſecus ſi ceſſat ex accidenti in aliquibus perſonis particularibus, iuxta ea, quæ dicuntur in iure, *o* & notat Paulus de Caſtro, & poſt Archidiaconum tradit Aretinus, & tradunt etiam Curtius Iunior, Couarruuias, Victoria, Soto, Tiraquelus, & Menchaca. Et ſic priuilegia generaliter conceſſa mulieribus propter liberos vigebunt in ea muliere, quæ ex accidenti liberos non procreat: quia eius reſpectu ratio videtur ceſſare in particulari, quod vtique non facit ceſſare legis diſpoſitionem. Et ad hoc videtur facere cuiuſdam Imperatoris *p* determinatio, quam adhoc expendit Baldus, & expendit etiam Bolognet. Vnde cum cauſæ dictarum conceſsionum, ſcilicet, conuerſio Indorum, & manutenentia ipſorum non ceſſet in Religioſis in communi & vniuerſaliter a Iuris metis, toto cœlo aberrant objicientes eas ceſſare quia in aliquibus Religioſis in particulari ceſſant.

ol. 9. nõ ad ea. ff. de legibus. l. ſi fratre. vbi Pau. C. qui teſtamen. face. poſ. Aret. in l. 2. col. 7. in fin. ff. de vulgari. Curtius I. poſtumo. nu. 22. C. contra tab. Cou. in c. cum eſſes n. 9. de teſta & in c. poſſeſ. 3. p. §. n. 2. de ſpon. 2 p. ca. 6. §. 9. n. 8. Vict. de poteſt. ciuili n. 122. p. 94. Sot. li. 4. de juſt. q. 5 art. 3. co. 3. Tira. in tracta. ceſſante cauſa limita. 32. Mencha. illuſtriũqq. c. 87. n. 23.

Et dato, quod cauſæ omnino ceſſarent, requiritur ſententia deciſoria ipſorum priuilegiorum, vt notant communiter Doctores in regula. *Cum ceſſante*, & ſic ex dictis conſequitur, quod Epiſcopi contrauenientes dictis priuilegijs propria authoritate, ſunt excommunicati ipſo Iure, excommunicatione Papæ reſeruata, a qua non poſſunt abſolui, niſi à Summo Pontifice, vel de licentia prælatorum Religioſorum, ad quos ſpectat. Quia Leo Decimus vbi concedit Religioſis, quod poſſint ſacramenta ſupra dicta miniſtrare neophitis, præcipit hæc ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda, vt nullus impediat directè, vel indirecte, quouis quæſito colore. Neque poterũt ignorantiam allegare. Tum, quia ex parte religioſorum hoc ſæpe dictum eſt. Tum, quia ad ſtatum Epiſcoporum ſpectat hæc non ignorare. Similiter clerici Epiſcoporum miniſtri, non poterunt ſe excuſare dicentes, quia iuſte impediunt religioſos. Admoniti enim à religioſis de priuilegio, quod habent à Sede Apoſtolica oportet ſuperiori obedire relicto inferiori.

p l. aſſiduus ver. ideo. C. qui potiores in pigno re. & Bal. ibi n. 2. Bolone in l. 1. ff. ſol. matrim.

Sexta concluſio. In caſu ſupradictæ concluſionis, quando oſtenſis priuilegijs Epiſcopus dubitat de priuilegio, an valeat, nec ne poteſt Epiſcopus agere contra religioſos coram ſuperiore ipſorum religioſorum de iure ſuo. Probatur concluſio: in caſu in quo Epiſcopus dubitat de priuilegio quandiu dubitat, agere poteſt in defenſionem ſui iuris, & non poteſt ipſe iudicando, eſt enim ei interdictum de priuilegijs iudicare, aut ea interpretari, in tantum quod etiam ſi priuilegium tenderet ad no xiam

xiam, eſſet proponendum principi, vt ipſum reuocaret, & non liceret alicui propria autoritate contrauenire, prout tenet quædam Gloſſa, *q* & communiter ſcribẽtes. Ergo ſequitur, quod corã aliquo iudice agere poteſt: & non videtur coram quo, niſi coram iudice ſuperiore, videlicet, Nuntio Apoſtolico ad ſimiles lites priuilegiorum decidendas conſtituto & in partibus Indiarum ad Reges Hiſpaniarum, ſeu ad ſuum Regale conſilium, ſeu ad Proregem eſt recurrendum, qui ex legatione Põtificis dant facultatem religioſis ad adminiſtranda ſacramenta, prout dictum eſt in ſuperioribus, ad quos ſpectat reddere rationem, ſuæ facultatis.

q Gloſ. fin. in in ca. ſugeſtum. de decimis.

Et ne aliquis remaneat ſcrupulus, omnia prædicta ex litera Clementinæ ſatis probãtur. Nam poſtquam ſub excommunicatione interdicit religioſis, ne ſacramenta miniſtrent, in fine excepit illos, qui priuilegio ſe tuentur. Si ergo tales eximũtur tuentes ſe & oſtendentes priuilegia, etiam ſi Epiſcopus dubitet an ſufficient, valeant necne non poterit per Clementinam agere contra religioſos miniſtrantes, quia ſolum datur ei vt agat cõtra illos, qui priuilegio non ſe tuentur. Vnde reſolutiue dico, quod ſi eſt notorium, religioſos talia ſacramenta miniſtrare, & nõ ſe defendunt, aliquo priuilegio, vel aliqua licentia ſuperioris, poterunt Epiſcopi agere ad denuntiationem. Verum ſi religioſi licentiam habent aliunde, & priuilegia oſtendunt: quanuis Epiſcopi credant ea omnino non valere, non poſſunt contra ipſos agere per ſe, niſi cõram ſuperiori eos in ius vocando. Maxime, quia cum conſtet de intentione Papæ concedentis, oportet ad eam attendere. Et ſi de ea non conſtaret, verbis priuilegij ſtandum eſt; prout dicunt Iura, & bene notat Philipus Francus. Neque poterit allegare priuilegia religioſorum non valere: quia videntur ceſſare, cum perſonis, quibus fuerant conceſſa. Nam quando eſt dubium, an priuilegium ſit reale, vel perſonale intelligi tur eſſe Reale, vt voluit Speculator. ſ

r cap. ſane. & ca. porro. de priuilegijs l. 9. de ge. 3. Francus in c. quia de conceſ. præben. in. 6. 1. Specul. in tit. de inſtru &io. edicti.

(3)

ARTICVLVS XIII.

Vtrum licentia parrochi excõmunicati ſufficiat, vt religioſi poſsint miniſtrare ſacramenta prohibita indicta Clementina.

REſpondeo dicendo, quod cum parochus excommunicatus parochiæ munera obire non poſſet cum careat iuriſdictione iuxta ea, quæ notantur in iure, *a* ac propterea ſicut functiones iuris eius obire ipſe non poteſt, ita neque alteri, vt ipſas obeat mandare valet, quando quidem & delegatio huiuſmodi iuriſdictionis eſt, ſecundum iura. *b* Vnde ſequitur quod religioſi, qui aut clericis, aut laicis ſacramentum extremæ vnctionis, vel Euchariſtiæ adminiſtrant, vel dum matrimonium fit benedictionem tribuunt, in excommunicationem incidunt, quæ in Clementina contra religioſos proponitur, ſi â parocho excommunicato licentiam conſecuti propoſita ſacramenta adminiſtrauerint. Nam proprij parochi licentia poſtulatur, cuius dandæ excommunicatus parochus facultatem non habet; & ſi dederit nulla eſt argumento cuiuſdam iuris. *c* Verum eſt tamen quod ſi religioſi ſimplicitate animiducti putantes parochum excõmunicatum eam ſibi concedere poſſe prædicta ſacramẽta adminiſtrant, non incidunt in dictam cenſuram, cum ea contra præſumentes tantum proponatur, prout tradit Nauarrus, *d* & tradit etiam Bartolomæus Vgolinus.

a ca. ad probandũ de re iudicata.

b l. imperiũ ff. de iuriſdi. omnium iudicum.

c l. quotieſſ quiſatisdare cogantur.

d Nau. c. 27. n. 102. v. 3. Vgolinus de excommunicati. maiori. tabula. 2. c. 11 §. 4. n. 4

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum religioſi poſsint ſacramenta Euchariſtiæ, & alia ſuis familiaribus miniſtrare.

REſpondeo dicendo, quod Clemens Quartus, & Sixtus Quartus *Conceſſerũt fratribus Minoribus, vt his, qui in eorum morantur obſe-*

obſequijs miniſtrare libere poſsint ſacramenta. Ita habetur in libro Monumenta ordinum, *a* Et Martinus Quintus conceſsit monachis Sancti Benedicti Obſeruantiæ Hiſpaniæ, *vt confeſsiones quoruncunque familiarium ſuorum, tam laicorum, quam regularium, & ſecularium intra, & extra ſepta ſuorum monaſteriorum commorantium, audire, & pro eorum commiſſis debitam eis abſolutionem impendere, nec non dictis familiaribus, tam intra, quam extra ſepta præfata commorantibus Eccleſiaſtica ſacramenta quoties fuerit opportunum miniſtrare valeant.* Ita habetur in compendio *b* mendicantium.

a in 1. impr. fo. 56. & in 2. fol. 140. cõ ceſ. 315.

b Comp. ti. familiares, ſeu famuli fratrũ §. 10.

Circa prædictas conceſsiones notandum eſt, quod modo poſt Concilium *c* Tridenti num, vbi ſtatuitur nullum confeſſorem regularem, ſiue ſecularem poſſe audire confeſsiones ſecularium, niſi fuerit ab Epiſcopo approbatus videtur, quod ipſi fratres non poſſunt audire confeſsiones dictorum familiarium. Et confirmatur: Nam in eodẽ concilio *d* reuocantur priuilegia regularium concernentia dictos familiares, & ſeruitores, & quocunque nomine & monaſterijs addictos, niſi monaſterijs actu ſeruiant, & intra eorum ſepta ac domos reſideant, ſub que eorum obedientia viuant: ſi talia priuilegia perturbationem in Epiſcoporum exci tant Iuriſdictione, & exemptis ocaſionem laxioris vitæ præbere dignoſcuntur. Priuilegia autem ad omnia ſacramenta miniſtranda familiaribus, ſine approbatione, & licentia Ordinarij, Iuriſdictionem Epiſcoporum ſaltem videntur perturbare: Et ſic videntur abrogata per præfata Concilij decreta, niſi ipſi familiares actu ſeruiant, & intra ſepta monaſteriorum ſint, & ſub eorũ obedientia viuant.

c Ses. 23. ca. 15. reforma.

d Concilĩ Tri. Seſ. 24. de refor. ca. 11

Sed reſpondetur, quod priuilegia Mendicantibus & fruentibus eorum priuilegijs conceſſa in his, quæ ſunt limitata & reſtricta per Concilij decreta viuæ vocis oraculo in foro Conſcientiæ à Pio Quinto ſunt confirmata. Et ſic religiones poſſunt vti cum familiaribus & famulis, & ſeruitoribus monaſteriorum priuilegijs ſuperius citatis, licet, quo ad alia etiam in foro Conſcientiæ minime vtantur dictæ religiones priuilegijs, per Concilum derogatis, reſtrictis & limitatis. Et ratio horum eſt; quia in vſu horum priuilegiorum cum famulis & familiaribus nõ ita perturbatur iuriſdictio Epiſcoporum, & parochorum, ſicut perturbatur eorum iuriſdictio conferendo ſacramentum Euchariſtiæ in die paſchatis, & conferendo alia ſacramenta omnibus perſonis ſecularibus.

Et aduertendum, quod fratres Mendicantes virtute dictorum priuilegiorum, poterunt extremam vnctionem, & etiam Euchariſtiam in die pãſchatis prædictis familiaribus, & famulis adminiſtrare. Quia priuilegia præfata abſolute & ſine limitatione concedunt poſſe miniſtrare ſacramenta familiaribus, quoties opportunum duxerint. Cum ergo nos ante priuilegia Martini quinti poteramus ſacramenta dicta dare, excepto die reſurrectionis: & poſtà Martinus Quintus abſolute conceſsit, vt ea poſsimus miniſtrare oportet, quod hoc priuilegium aliquid operetur iuxta ea, quæ notantur in iure, *e* Quod quidem non operaretur, niſi extenderemus ad diem paſchæ Reſurrectionis Ieſu Chriſti Domini noſtri.

e. Ca. in his de priuil.

QVÆSTIO LVII.

De Beatæ Virginis Mariæ Conceptione in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *VTrũm Beata Virgo fuerit concepta ſine peccato originali.*

2 *Vtrum ſit peccatum prædicare B. V. fuiſſe conceptam ſine peccato.*

3 *Vtrum profeſto & miſſa conceptionis aliquæ indulgentiæ cõcedantur*

4 *Vtrum deferentes imaginẽ B. Mariæ, & eius filij, quam Moniales Cõceptionis deferunt aliquam indulgẽtiam conſequantur.*

5 *Vtrũm infeſto Conceptionis ſuſpendatur interdictum, & ceſſatio à diuinis*

ARTICVLVS I.

Vtrũ Beata Virgo fuerit concepta ſine peccato originali.

REſpondeo dicendo, quod Sixtus Quartus prout babetur in libro a monumenta ordinum *Proprio motu & autoritate Apoſtolica reprobauit & damnauit aſſertiones prædicatorum, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præſumerent ſãctam Romanam Eccleſiam de ſpiritualitantum conceptione & ſanctificatione virginis glorioſæ feſtum celebrare, ac illorũ qui crederent & tenerent quod aſſerentes eandem genitricem Dei ab originalis peccati macula in ſua conceptione præſeruatam fuiſſe, propterea alicuius hæreſis labe polluros fore, iſtas nãque aſſertiones vt pote falſas, & erroneas, ac à veritate alienas, editoſque libros id continentes ſimiliter reprobauit & damnauit. Ac motu, & autoritate prædictis ſtatuit, & ordinauit quod prædicatores verbi Dei & quicunq; alij cuiuſcunque gradus, ordinis & cõditionis fuerint qui de cætero auſu temerario præſumpſerint in eorũ prædicationibus ad populum, ſeu alias quomodolibet affirmare huiuſmodi ſic reprobatas, & damnatas aſſertiones, & opiniones veras eſſe, aut dictos libros pro veris legere, tenere vel habere poſtquã de præſentibus literis ſcientiã habuerint excommunicationis ſententiam, & æternæ maledictionis pœnã eo ipſo incurrãt: à qua ab alio quã á Romano Pontifice & illius proprio ore expreſſa cauſa huiuſmodi, propter quã cẽſuras prædictas incurrerint (niſi in arti. mortis conſtituti) nequeunt abſolutionis beneficium obtinere. Non obſtantibus quibuſcunque in contrarium facientibus. Item pari damnationi & cenſuræ ſubiecit illos qui prædicare, docere, aut alias verbo vel ſcriptura affirmare præſumerent hæreticum fore credere eandem virginem glorioſam á peccati originalis macula præſeruatam non fuiſſe.*

a In 1. impreſ. fol. 34. & in 2. folio 117. conceſ. 257. & in cod. lib. in 1. impreſ. folio. 74. & in 2. fo. 158. cõceſ. 376. extrauag. grane nimis de reliqui. & vener. Sãct.

Pro explicatione huiusdecreti eſt notandum, quod B. Virgo Maria nullum peccatũ actuale habuit in tota vita ſua prout dicitur in Concilio b Trident. & latè tradit noſter doctiſsimus Corduba, & de hoc non eſt quæſtio in Preſenti articulo, nec etiam eſt quæſtio an B. Virgo potuerit concipi ſine macula peccati originalis eũ hoc no implicet contradictionem. Quæſtio ergo eſt vtrum B. Virgo de facto fuerit concepta ſine peccato originali, de quo duplex inter ſcholaſticos opinio verſatur. Prima eſt c D. Thomæ, & Caietani dicentium ſub peccato fuiſſe conceptam originali, quos cõmuniter Thomiſtæ ſequũtur. Secunda eſt opinio d Scoti ab Scotiſtis, ſequta, fuiſſe Virginem Mariã ſine peccato originali conceptã. Et aliqui ita ſuis opinionibus adhærebant vt non ſolum in ſcholis diſputando, ſed etiam in cõcionibus publicè prædicando pertinaciter aſſererent ſuã opinionem ita eſſe veram vt contrariam hæreticam & erroneam iudicarẽt. Quod in animis audientium ſcandalũ maximum ingerebat, quam litem ad ſe Sixtus IIII. aduocando ſu pradictam edidit conſtitutionem definiens non eſſe hæreticum neque peccare mortaliter, nec venialiter ſentire virginem Mariam fuiſſe conceptam ſine peccato originali, vel ſentire eius rei oppoſitum. Et in Concilio Trident. hæc eadem definitio cõprobatur. Et proponit excommunicationẽ ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatam contra contrarium docentes, aut dicentes. Nec Cõcilium Baſilienſe definiẽs Virginẽ ſine peccato originali fuiſſe conceptam facit hoc eſſe de fide, quia cõgregatio Baſilienſis quando decreuit B. Virginẽ ſine originali peccato eſſe conceptam iam diſceſſerat a vero Papa Eugenio IIII. vt patet ex ordine ſeſsionũ. Nã in ſeſsio trigeſima quarta ſeptimo Kalendas Iunij de facto depoſuerunt prædictũ Eugenium Papã, & aliũ Amadeum quendã elegerunt

b Con. Tri. ſeſ. 5. in fin. & ſeſſ. 6 cano. 23. Cor. li. 1. qq. q. 18 §. 1. & 7.

c Caieta. in quod 1. & in 3. p. q. 27. artic. 2. & 12. q. 81. ar. 3.

d Scot. in 3.

e Con. Tri. ſeſſ. 5. cano. vlt.

rũt,putãtes ſe per hoc Eccleſiæ cõcordiã facere. Et poſteà in ſeſsione trigeſima ſexta, decimo octauo kalẽd. Octobris ſequentis fecerunt prædictã determinationẽ de immaculata virginis conceptione. Quod autẽ ille Eugenius IIII. fuerit ſemper verus Papa, & nõ Amadeus ille electus ab illa cõgregatione Baſiliẽſi inde patet,quia tũc & poſt ſemper eſt habitus provero Papa, cõputatuſq; in numero pontificum. Ad idem etiam facit Concilium Lateranenſe tertiũ ſub Leone decimo,ſeſsione vndecima in Bulla *Paſtor æternus*,vbi expreſse dicitur quòd Cõcilium Baſilienſe poſt eius tranſlationem factam per Eugenium Papam non fuit, neque meretur amplius Concilium appellare, & poſtea ibidem facta nullũ robur habent. Hæcibi.

Quod ſi ad prædicta dicatur quod Eugenius IIII. & Nicolaus V. approbauerũt omnia acta dicti Concilij Baſilienſis, præter ea quæ cõtra ipſum Papã geſta ſunt, id vtique negatur,ſolũ enim aliqua pro communi cõcordia approbauerunt, de quorũ numero articulus ille cõceptionis non eſt. Imo etiã ſi ipſum Cõcilium approbaſſent generaliter, id intelligitur de nobiliori & certiori ſtatu eius,in quo ſcilicet vnio ipſa facta eſt & antequã à vero Papa diſcederet, vt de Concilio Conſtantienſi dicit Caietanus. *f*

f Caieta.in quodlib.de poſt. Pap. & Concil. cap.8.

ARTICVLVS II:

Vtrũm modo ſit peccatum prædicare oppoſitum,ſcilicet,V. Mariam in peccato originali fuiſſe conceptam.

REſpõdeo dicendo,quod nõ ſit peccatũ veniale hoc vel illud ſentire, inde liquet,quia nulla lege prohibetur, item quia alias nõ permitteret Eccleſia hoc vel illud ſentire & docere ſi eſſet peccatũ veniale ſed potius id reprehẽderet, aut prohiberet, & vt cauendũ doceret & prædicaret, quorũ nihil facit vt patet ex decreto Sixti IIII. ſuperius citato. Hoc tamẽ eſt intelligendũ ſeclufo ſcãdalo ,& pertinacia , quãuis enim ex parte veritatis ſeu falſitatis huius vel illius opinionis ſit licitũ tenere & dicere hoc & illud,tamẽ poteſt fieri illicitũ mortaliter, vel venialiter ex circũſtãtia ſcandali ꝓbabiliter imminentis,quod etiã cõtingit in omni alio actu morali ex genere ſuo licito,qui per circunſtantiã ſcandali vitiari poteſt Similiter ratione pertinaciæ poteſt fieri illicitũ, videlicet dũ quis non habet animũ paratũ ſtandi Eccleſiæ determinationi ſi fieret circa hoc. Ex quo ſequitur quod publice populo prædicãtes in eccleſijs doctis pariter & indoctis Beatã Virginẽ fuiſſe conceptã in originali vix excuſantur à peccato mortali,aut venia li nõ quidem ratione veritatis aut falſitatis dicti,ſed ratione ſcãdali probabiliter immi nentis ſaltem in Hiſpania & Gallia & alibi, vt patet experientia , &tanquã ſcãdaloſi ta les prædicatores cõdemnati ſunt per vniuerſitatẽ Pariſienſem & ſententia lata eſt contra quendam fratrem Ioannẽ Veri de ſacro ordine Prædicatorum qui id prædicauerat anno Dñi milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſeptimo. Nec tale vulgi ſcandalũ eſt Phariſaicum,neq; ex malitia vt putat Caietanus *a* ſed eſt ſcandalum puſillorum,aut piè ignorantium, vel potius pie & vere credentium. Nec enim talis prædicatio quod ſcilicet B. Virgo concepta ſit in peccato originali eſt expediens, aut vtilis ad fidẽ , & bonos mores dũ Eccleſia id nõ determinat. Imo licet non ſit peccatum mortale , neq; veniale prædicando aſſerere opinionẽ eſſe veriſimam B. Virginẽ conceptam fuiſſe ſine peccato originali, eſt tamen hæc prædicatio indiſcreta cumtanta ſit his temporibus deuotio erga immaculatã Virginis Cõceptionem & tanta ſolẽnitate ab vniuerſali Eccleſia ſolemniter celebretur vt fideles comuniter putent de hac re nõ eſſe opinionem,ſed fidem. Et ideo Pius Quintus Pontifex maximus in cõſtitutione incipiẽte *ſpeculum Domini*, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo emanata, ſtatuit dicens:

a Caieta. in d.quodl.

Proprio motu ſtatutũ fælicis recordationis Sixti quarti prædeceſſoris noſtri ſuper ea re á Cõcilio Tridentino innouatũ Apoſtolica authoritate tenore præſentiũ cõfirmamus & approbamus,atq; vt deinceps efficacius a cũctis obſeruetur perpetuo ſtatuimus & ordinamus quatenus nemo cuiuſcunque ordinis gradus cõditionis vel dignitatis exiſtat in popularibus cõcionibus vel vbicũq; promiſcua virorũ & mulierũ multitudo conuenire ſoleat de huiuſmodi controuerſijs alterutra parte diſputare rationibus vel doctorũ autoritate

tate aſſerendo propriam ſententiam & contrariã refellẽdo aut impugnando vel de hac ipſa quæſtione cuiuſuis pietatis aut neceſſitatis prætextu vulgari ſermone ſcribere vel dicere præſumat. Quicõtra fecerit ſuſpenſionis pœnam à diuinis abſq; noua declaratione ipſo facto incurrat, ſi modò fuerit in ſacris cõſtitutus & quocunq; prætereà gradu ſiue dignitate vel adminiſtratione fungatur illis omnibus ſit ipſo iure priuatus & ad eadẽ vel ſimilia munera obtinenda, vel obeunda perpetuæ inhabilitatis cenſuræ etiam ipſo facto ſit obnoxius, ſuper quibus niſi à Romano Pontifice pro tempore exiſtente diſpenſet vel abſolui non poſſit. Cæterum quandiu per Apoſtolicam Sedem altera pars diffinita non fuerit oppoſitaque ſententia condemnata, liceat viris doctis in publicis Academiæ diſputationibus, ſiue generalium, aut prouincialium Capitulorum, vel vbi alias inter ſunt, qui rem capere poſſunt, neque ſcandali vlla ſubeſt occaſio, de illa quæſtione diſſerere argumentis vtramlibet partem vel aſſerere, vel impugnare: dũ tamen neutra velut erronea, prædicetur, ſeruenturque illa omnia, quæ à præ dicto Sixto prædeceſſore noſtro ſtatuta ſunt, &c.

Circa quam conſtitutionem eſt notandum, non eſſe in vſu quoad pœnas impoſitas illis, qui in popularibus concionibus, vel vbi turba populi adeſt, diſputant de hac immaculata conceptione; neque etiam eſt in vſu quoad dictas pœnas impoſitas illis, qui vulgari ſermone de ea ſcribunt, aſſerendo propriam ſententiam, & confrariam refellendo. Licet tamen quoad dictas pœnas in vſu non ſit, notabilis nihilominus talis conſtitutio cenſeri debet ad noſtram opinonẽ confirmandam.

ARTICVLVS III.

Vtrùm pro miſſa & feſto Conceptionis aliquæ indulgentiæ concedantur.

REſpõdeo dicendo, quod Leo Decimus *Cõceſſit quod toties quoties fratres Minores de obſeruantia dicunt miſſam Conceptionis Virginis Mariæ, ac intendũt orare pro ſua Sanctitate, & vniuerſali Eccleſia habeant indulgentiam plenariam.* Et idem Leo Decimus *Ampliauit ſupradictam indulgentiã pro fratribus eiuſdem ordinis audientibus præfatam miſſam Conceptionis, ac etiam pro monialibus Sanctæ Claræ in cõgregatione viuentibus ſimiliter audiẽtibus præfatam miſſam.*

Circa quas conceſsiones aduertit Collector *i* ordinis Mendicantium, quod nõ ſunt alias impreſſæ, eo quod poſt impreſsionem librorum priuilegiorum fuerunt obtentæ, ſeu ad partes Hiſpaniæ adductæ. Nihilominus tamen pro indubitatis poſſunt haberi, cum habeantur in regiſtro Commiſſariorum Curiæ Romanæ, ac inde ſint fideliter extractæ

i Collector tit. indulg. plena quoad fratres. § 17. & 18.

Deinde Sixtus Quartus *Statuit & ordinauit quod omnes & ſinguli Chriſti fideles vtriuſque ſexus, qui miſſam & officium feſti Conceptionis Mariæ Virginis, cuius initium eſt: Sicut lilium inter ſpinas, &c. infeſto eiuſdem Conceptionis deuotè celebrauerint, & dixerint, aut illius horis Canonicis interfuerint quoties id fecerint, eãdem prorſus indulgentiam, & remiſsionem peccatorum conſequantur, quam Vrbanus Quartus & Martinus Quintus, & alij Romani Pontifices conceſſerunt illis, qui miſſam officium & horas Canonicas in feſto corporis*

poris Chriſti à primis veſperis, & pro illius octaua (iuxta Romanæ Eccleſiæ inſtitutionem) celebrant & agunt, aut miſſæ, aut officio & horis huiuſmodi interſunt. Ita habetur in libro *b* Monumenta ordinum.

b In 2. impreſ. fol. 115. conceſ. 225.

Circa quam conceſsionem eſt notandum quòd iſtæ indulgentiæ, vt colligitur ex quadam Bulla Eugenij Quarti, quæ habetur in ſupplemento *c* ordinis · *Sunt in ſumma pro matutinis & vtriuſque veſperis dies feſti & miſſa quadraginta dies, pro reliquis horis, hoc eſt pro qualibet ipſarum centum ſexaginta. Et in quibuſlibet octauarum diebus pro ſingulis matutinalium miſſarum & veſperorum ducenti dies. Ac pro reliquis horis octoginta dies. Item ſequentibus proceſsiones, ac miſſas deuote celebrantibus, tã in feſto, quam in octauarum diebus pro pace, ac tranquillitate Eccleſiæ, ac Sacramentũ in feſto huiuſmodi ſumentibus conceduntur ducenti dies indulgentiæ.*

c Supplem. fol. 137. conceſſ. 578.

Demum Sixtus Quintus, *Omnibus, & ſingulis monialibus Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis, ac omnibus & ſingulis alijs vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus verè pœnitentibus & confeſsis, qui ſingulas, ſeu quãlibet Eccleſiarum monaſteriorum monialium huiuſmodi feſto Conceptionis eiuſdem Beatæ Mariæ à primis veſperis vſque ad occaſum ſolis eiuſdem feſti annis ſingulis deuote viſitauerit, & ibi pro pace inter Chriſtianos principes conſeruanda, ac Sanctæ matris Eccleſiæ exaltatione, hæreſumque extirpatione pias ad Deum preces effuderint, ſi eo die Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, indulgentiam plenariam, & omnium peccatorum remiſsionem, quoad eos omnes perpetuo illis omnibus concedit & elargitur.* Ita habetur in conſtitutione quadrageſima ſecunda, quæ incipit: *Expoſitam nobis*, edita *d* ab eodem Sixto anno *Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto.*

d Refe. Capuccin. in ſuis annot. ad cõpend. Mend. titu. Cõcep. Virginis infinr

Circa hanc conceſsionem eſt aduertendum, quod licet in ea concedatur remiſsio omnium peccatorum, non propterea conceditur facultas ad abſoluendum à reſeruatis peccatis. Hic enim nomen *peccatorum* non pro peccatis, ſed pro pœnis debitis peccatis eſt accipiendum ſæpe enim in diuinis literis hoc nomen, peccatum, pœnam ſignificat temporalem. Et ità intelligitur illud Machabæorum. *e* Sanctum & ſalubre eſt pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluãtur, id eſt, à pœnis debitis peccatis liberentur. Culpa enim peccatorum exiſtentium in Purgatorio in hac vita fuit ipſis condonata, prout declarat Gabriel. † Idem ergo in præſentiarum ſignificat remiſsio omnium peccatorum, quod ſignificat indulgentia plenaria,

e 2. Mac. 12.

† Gabri. in 4. d. 41. q. 3. ar. 3. not. 1.

Aduertendum ſecundo; quod in his Hiſpaniarum partibus, & vbi Bulla Cruciatæ publicatur, non poſſunt ſæculares lucrari ſuprapoſitas indulgentias, niſi ipſammet Bullam Cruciatæ habeãt. In ipſa enim omnes hæ & aliæ ſimiles indulgentiæ quoad ſeculares ſuſpenduntur, quæ pro ipſis ſæcularibus Bullam ſumentibus reualidantur. Et id ipſum dicendum eſt de indulgentijs articulo ſequenti referendis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm deferentes imaginẽ Beatæ Mariæ, & eius filij, quam moniales Conceptionis deferũt indulgentiam plenariam conſequantur.

REſpondeo dicendo, quòd Iulius ſecundus, prout refertur in ſupplemento *a* *Conceſsit omnibus Chriſti fidelibus verè pœnitẽtibus & cõfeſsis in regno Caſtellæ cõſtitutis, qui imaginẽ Beatæ Mariæ*

a Supplem. fol. 89 conceſſ. 254.

riæ Virginis, & eius filij (quam moniales ordinis sanctæ Cõceptionis in scapulario & homines in pectore deferre consueuerunt (detulerint, & nouies salutationem angelicam deuotè recitauerint, similes & prorsus easdem indulgentias cõsequantur, quas consequerentur, & consequi possent si decies salutationem angelicam in honorem decem virtutum eiusdem Beatæ Mariæ Virginis recitarent.

Circa quam Conceptionẽ notat collector b priuilegiorum mendicantium quod ad lucrandum præfatas indulgentias non oportet recipere ab aliquo insignia, nec illa deferre, sicut pro lucrandis indulgentijs de decẽ Aue Maria licet aliqui aliter opinentur.

b Collẽ. tit. indulgẽtiæ quo ad seculares octauo. §. 3.

In super Leo decimus pro vt habetur in supplemento c *Concessit quod viri deferẽtes imáginem Conceptionis B. Virginis & mulieres scapularium eiusdem ordinis cũ prædicta imagine, easdẽ gratias obtineãt & cõsequãtur, quas consequuntur & consequi possunt deferentes chordam fratrum minorũ & Corrigiã sancti Augustini.* Pro explicatione huius concessionis est aduertendum quod idem Leo decimus pro vt habetur in supplemento d *Concessit quod viri & fœminæ deferẽtes zonã fratrum Sancti Augustini datã ab aliquo prælato eiusdẽ ordinis ad hũc finẽ lucrari possunt indulgẽtias prædictis fratribus cõcessas.* Et idẽ Leo decimus *Extẽdit præfatã concessionẽ ad illos, qui detulerint chordã sancti Frãciſci datã similiter ab aliquo prælato ordinis minorũ vt supradictũ est de zona sancti Augustini.* Quæ cõcessio nõ est impressa in libris priuilegiorum, sed absque dubio fuit impetrata ad instãtiã reuerẽdissimi Cardinalis sanctæ Crucis bonæ memoriæ. Ex quibus concessionibus aperte colligitur intellectus ad præfatam Leonis Decimi cõstitutionẽ quod scilicet deferentes imaginẽ Cõceptionis Beatæ Virginis, & mulieres scapulariũ eiusdẽ ordinis cũ prædicta imagine etiã deferentes lucrẽtur indulgentias fratribus minoribus, & Augustiniẽsibus cõcessas vsque ad datam prędictæ concesionis. Nõ enim lucrãtur indulgẽtias postea per Sixtũ Quintũ chordã portãtibus concessas. Sixtus enim quintus (prout continetur in constitutione decima quarta & quinquagesima nona cõtinetur) concedit indulgentiam plenariam cõfratribus chordę sancti Franciſci in die quo confesi, & cõmunicati receperint à Guardiano dictæ confraternitatis chordã. Et in hora mortis dicendo Iesus cũ corde. Et etiã prædicti cõfratres cõsequãtur omnes indulgẽtias cõfraternitatis cõsolationis, omnesq; alias religioni concessas hoc procedit obseruato tamen modo de quo indicta constitutione de qua confratria & de confratria corrigiatorum Diui Augustini quæstione sequenti disputabitur.

c Supp. fol. 61. cõcc. 188

d Supp. fol. 122. concess. 566.

ARTICVLVS. V.

Vtrum in festo Conceptionis suspendatur interdictum & cessatio a diuinis.

REspõdeo dicẽdo, quod possũt fieri omnia diuina officia tempore interdicti in festis Natiuitatis, Paschæ, Pentecostes, & assumptionis dominæ nostrę diebus solis & nõ octauis, apertis ianuis campanis pulsatis & alta voce exclusis excommunicatis, & admissis interdictis, ita tamen vt quorum culpa tale interdictũ positũ fuit non accedãt ad altare. Ita expresse in iure a cõtinetur. Quod idẽ postea permissum fuit in festo corporis Christi & tota octaua per Martinũ Quintum & Eugeniũ Quartũ in suis extrauagantibus, quæ legi solent intra octauam eiusdẽ festi, & in die Cõceptionis & sua octaua Virginis matris. Et est aduertẽdũ quod licet dictũ priuilegiũ Martini V. solũ loquatur de tẽpore interdicti, nihilominus tamen debet extẽdi ad cessationẽ a diuinis prout affirmant Couarruuias b & Gutierrez. Qui ait quod anno Incarnationis Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quarto fuit sic resolutũ & practicatũ cũ consilio doctissimorũ clauſtri vniuersitatis Salmãticensis in festo corporis Christi. Ex quibus colligitur quod sicut in dictis festiuitatibus conceditur priuilegium pro tempore cessationis secũdũ mẽtẽ dicto rũ patrũ, ita etiã in festiuitate conceptionis etiam tempore cessationis à diuinis officiũ diuinũ & Missa solemniter debet celebrari.

a c. alma mater de sent. excommuni. §. in festiuitatibus

b Couar. in c. alma mater. 2. p. §. 4 n. 7. Gutie. in. qq. cano. 10. p. 11.

Et

c Supplem. fol. 24. con. ce. 61.

Et licet Leo Decimus prout habetur in ordinis ſupplemento.c *Cõceſſerit quod tempore interdicti quauis auctoritate, & ex quibuſuis cauſis pro tẽpore appoſiti in quibuſuis Hiſpania eccleſijs ac locis à primis veſperis diei feſti Cõceptionis vſque ad illius totalẽ octauã incluſiue miſſas & alia diuina officia apertis ianuis, & pulſatis cãpanis, atque alta voce (ex cõmunicationis dũtaxat, & nominatim interdictis expulſis) celebrare poſſunt. Et quod ſinguli Chriſti fideles non excommunicati, neque nominatim interdicti admiſſas & alia diuina officia audienda præfato tẽpore libere admitti & licitè poſſint.*

At idem Leo X. in priuilegio conceſſo Benedictis pro certis feſtiuitatibus, de quo infra ſecundo tomo in quæſtione de interdicto id ipſum conceſsit pro tempore ceſſationis à diuinis. Et licet Nauarrus d ipſum priuilegium reſtrinxerit dicens, quod eo poteſt vti in Eccleſijs, in quibus dicitur officium conceptionis ordinatum per protonotarium Leonardum Nogarolum & eius miſſa, quæ incipit *egredimini* & non in quibus illud non dicitur: at ego prout in noſtra confeſſorum ſumma e annotaui contrarium veriſimum exiſtimo, cum Leo Decimus prædictum indultum concedat ſine limitatione ad prædictum officium.

d Nauar. ca. 171. nu. 182. & de cõſec. diſt. 1. c. 10 num. 86.

e 1. tomo ca. 105. conclu. 3. num. 8.

QVÆSTIO LVIII.

De confratrijs chordæ Beati patris noſtri Franciſci & zonæ Diui Auguſtini in tres articulos diuiſa.

Circa quã quæruntur tria.

1 *QVÆ indulta concedantur confratribus chordæ Diui Franciſci.*

2 *De inſtitutione confratriæ Corrigiatorum Dini Auguſtini, & de eius primi legijs.*

3 *An Corrigiati indulgentiam Portiunculæ conſequantur.*

ARTICVLVS I.

Quæ indulta concedantur confratribus chordæ Diui Franciſci.

REſpõdeo dicẽdo quod Sixtus V. Põtifex maximus ex ordine Minorũ ad miniſteriũ Cardinalatus aſſumptus & ad ſupremũ Eccleſiæ Põtificatus apicẽ prouectus Romæ apud Diuum Marcum ſub annulo piſcatoris die vigeſima nona Auguſti anno Dñi milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo Põtificatus ſui anno tertio quandã bullam edidit, cuius tenorẽ in præſentiarum referã: ex cuius relatione patebit quid reſpondendum ſit quæſtioni in articulo propoſitæ.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriã, diuinæ charitatis altitudo eminentiſſima, &c. Idcirco cum pro aliquali repenſione amoris noſtri erga tantum patrem nuper ad ampliorem decorem inſignis & celebris Eccleſiæ domus eiuſdem Sancti Franciſci Aſsiſiẽſis ordinis fratrum Minorum conuentualium nuncupatorum, in qua quidẽ Eccleſia ſub illius altari maiori corpus eiuſdem Sancti Franciſci requieſcit ad diuini cultus & piorum operum augmentum, ipſiuſque Sancti Franciſci honorem & venerationem ac animarum Chriſti fidelium ſalutem vnã Archiconfraternitatem vtriuſque ſexus Chriſti fidelium, qui chordam per

fratres

fratres dicti ordinis geſtari ſolitam ex illorum deuotione à ſuperioribus eiuſdem ordinis cinctam & ſuſceptam deferrent & illa cingentur ſub eiuſdem Sancti Frãciſci inuocatione in ipſa Eccleſia & ad dictum altare motu proprio erexerimus & inſtituerimus vt confratres chordigeri dictæ confraternitatis ad pia opera exercẽda propenſiores redderentur ac ad Eccleſiam & altare eiuſmodi deuotionis cauſa confluerent, eiſdem vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus vere pœnitentibus & confeſſis dictam chordam quæ prius a ſuperioribus dicti ordinis benedici debeat, reuerentiam & memoriam eiuſdem Sancti Franciſci gerentibus, ſacraque communione refectis Archiconfraternitatem ipſam ingredientibus prima die illorum ingreſſus ac in mortis articulo ipſorum nomen Ieſu ore vel corde inuocantibus ac etiam vere pœnitentibus & confeſſis plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiã & remiſſionem per alias noſtras literas conceſſerimus, necnon dilecto filio Clementi Bõtadoſio moderno, & pro tempore exiſtenti dicti ordinis miniſtro Generali, vt quaſcunque confraternitates vtriuſque ſexus Chriſti fidelium chordigerorum huiuſmodi in quibuſcunque Eccleſijs domorum, ordinum fratrum tam Minorum conuentualium quam de obſeruantia & Capucinorum nuncupatorum vbicumque, & in quibuſcunque mundi partibus erigere & inſtituere, illaſque poſtquam erectæ fuerint præfatæ Archiconfraternitati cum omnibus & ſingulis indulgentijs & peccatorum remiſſionibus ac relaxationibus aggregare ipſaſque indulgentias confratribus illarum communicare & concedere valeret plenam & omnimodam facultatem & authoritatem conceſſerimus, eaſdemque confraternitates erigendas ex tunc prout ex ea die & è contra dictæ Archiconfraternitati aggregauerimus & indulgẽtias huiuſmodi confratribus illorũ cõmunicauerimus ac literas prædictas nullo vnquam tempore de ſubreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio vel intentionis noſtræ ſeu quopiã alio defectu notari retractari aut reuocari nullatenus poſſe, ſed ſemper validas eficaces futuraſque effectus plenarios ſortiri debere decreuerimus, & alias prout indictis literis plenius continetur. Ne autem de præmiſſorum validitate vllo vnquam tempore dubitare contingat noſtram denuo in præmiſſis autoritatem interponere ipſiuſque Archiconfraternitatis autoritatem extendere ac piũ dictorum confratrum chordigerorũ propoſitũ amplius promouere eoſq; ſpiritualibus muneribus indulgẽtijs videlicet, & peccatorum remiſſionibus proſequi cupientes ſupplicationibus dicti Clementis hac in parte inclinati inſtitutionem huiuſmodi autoritate Apoſtolica præfata tenore præſentium perpetuo approbauerimus, & confirmauerimus ſupplentes omnes & ſingulos tam iuris quam facti defectus ſi qui interuenerint in eiſdem, ipſamque Archiconfraternitatem in caput omnium confraternitatum chordigerorum huiuſmodi vbilibet inſtitutarum & inſtituendarum etiam perpetuo autoritate & tenore præmiſſis erexerimus, & inſtituerimus omneſque,

& ſin-

& ſingulas indulgentias & peccatorum remiſsiones & relaxationes religioni & ordini fratrum Minorum huiuſmodi per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros & nos conceſſas quoad eas duntaxat, quæ hactenus non ſunt reuocatæ, nec ſub vllis reuocationibus comprehenſæ ijſdem authoritate, & tenore ſimiliter perpetuo approbauerimus & confirmauerimus ac illis perpetuæ & inuiolabilis firmitatis robur adiecerimus illaſque Archiconfraternitati & confratribus chordigerorum huiuſmodi ſub eiſdem modo & forma, quibus illæ religioni & fratribus præfatis conceſſa fuerunt dummodo vt præfertur non fuerint reuocatæ etiam perpetuo, & communicauerimus & elargiti fuerimus. Necnon de omnipotentis Dei miſericordia ac beatorum Petri & Paulis Apoſtolorum eius authoritate confeſſi vtriuſque ſexus confratribus cordigerorum huiuſmodi præter indulgentias religioni præfatæ conceſſas in mortis articulo necnon quoties proceſsionibus Archiconfraternitatis chordigerorum huiuſmodi ſingulis menſibus fieri ſolitis interfuerint ijſdem quidem confratribus plenariam omnium peccatorum ſuorum idulgentiam & remiſsionem perpetuò conceſſerimus alijs vero non confratribus qui proceſsionibus huiuſmodi interfuerint centum annos, de iniunctis eis vel alias quomodolibet debitis pœnitentijs miſericorditer in Domino relaxauerimus ac præfatis confratribus qui alijs dictis Archiconfraternitatibus proceſsionibus aut dum Beatæ Mariæ vel quoduis aliud diuinum officium per ipſos confratres chordigeros recitabitur interfuerint, ac quoties ſanctiſsimi Chriſti corpus dum infirmis defertur vel defunctum ad ſepulturam aſsociauerint, aut alicui miſerabili perſonæ ſubuenerint vel pacem inter inimicos compoſuerint, ſeu aliquod horum fecerint toties centum dies de iniunctis eis aut alias quomodolibet debitis pœnitentijs etiam miſericorditer in domino relaxauerimus eiſdemque confratribus chordigeris vt indulgentias & peccatorum remiſsiones præfatas per modum ſuffragij pro fidelibus qui in gratia Dei deceſſerint conſequi & impartiri valeant conceſserimus. Vt facilius his ſpecialibus gratijs omnes Chriſti fideles indiuerſis orbis terræ partibus exiſtentes gaudere poſſent, & dum copioſis eleemoſynarum largitionibus fratres minores de obſeruantia maximo deuotionis affectu quotidie alunt ab ijſdem ſpiritualia beneficia in ſignum gratitudinis recipere valeant ſupplicationibus dilecti filij Franciſci à Toloſa miniſtri Generalis fratrum Minorum de obſeruantia, hac in parte inclinati, eidem Franciſco à Toloſa, ac etiam Thomæ de Maſſa commiſſario Generali pro familia Vltramontana, necnon pro tempore exiſtentibus Generali, & commiſſario Generali eorundem fratrum Minorum de obſeruantia concedimus facultatem & autoritatem miniſtro Generali, in toto ordine fratrum Minorum de obſeruantia. Commiſſario autem generali in illa familia, cuius fuerit, vbi non ſunt eiuſdem ordinis fratrum Minorum conuentualium confraternitates iam erectæ

Eiæ, vel eorundem Minorum conuentualium monaſteria inſtituendi confraternitates chordigerorum in omnibus & ſingulis conuentualibus fratrum ſuorum, & concedendi & communicandi omnes & ſingulas indulgentias, peccatorum remiſsiones & relaxationes: ac tandem omnes fauores & gratias, quæ prædictæ Archiconfraternitati conceſſæ ſunt, & in futurum concedentur. Volumuſque vt chordam ordinis Sancti Franciſci, quam confratres vtriuſque ſexus geſtare debent ſuperiores fratrum Minorum de obſeruantia benedicant, intelligendo per ſuperiores etiam Guardianos, atque præſidentes. Non obſtantibus præmiſſis ac noſtra de indulgentijs ad inſtar non concedendis, & quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Hęc Sixtus Quintus.

Circa hanc conceſsionem primo eſt notandum, quid Sixtus Quintus conceſſerit ſpecialiter confratribus chordigeris,

In primis conceditur indulgentia plenaria, & remiſsio omnium pecatorum quibuſcunque vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus, qui confeſsi, & ſacra communione refecti, in præfatam Archiconfraternitatem ingreſsi, & ſcripti fuerint, die eorum ingreſſus, & in die obitus, ſi in charitate deceſſerint, & nomen I E S V ore vel corde inuocauerint.

Secundo conceditur indulgentia plenaria omnibus confratribus, item etiam confeſsis & ſacra communione refectis, qui proceſsionibus ſingulis menſibus fieri ſolitis interfuerint: alijs vero non confratribus, qui proceſsionibus huiuſmodi interfuerint centum annorum de iniunctis, vel alias quomodolibet debitis pœnitentijs.

Tertio conceditur indulgentia centum dierum eiſdem confratribus, qui alijs proceſsionibus Archiconfraternitatibus interfuerint,

Quarto conceditur indulgentia decem dierum, quoties ſanctiſsimum Chriſti corpus, dum ad infirmos defertur aſſociauerint.

Quinto conceditur indulgentia centum dierum ijſdem confratribus, quoties defunctos ad ſepulturam aſſociauerint.

Sexto conceditur indulgentia centũ dierum ijſdem confratribus, quoties alicui miſerabili perſonæ ſubuenerint.

Septimo conceditur indulgentia centum dierum ijſdem confratribus, quoties pacem inter inimicos cõpoſuerint, vel aliquod horum opus miſericordiæ fecerint.

Octauo conceditur indulgentia centum dierum ijſdem confratribus, quoties diurnum officium Domini noſtri, vel Beatæ Virginis, vel quoduis aliud recitauerint, vel recitantibus confratribus interfuerint.

Nono conceditur, vt indulgentiæ, & peccatorum remiſsiones præfatæ per modum ſuffragij fidelibus, qui in gratia Dei deceſſerint applicari valeant.

Decimo conceduntur omnes indulgentiæ à diuerſis Summis Pontificibus ordini Minorum conceſſæ, neque hactenus reuocatæ.

Secundo eſt notandum, quod hæc poſterior conceſsio eſt communicata per Leonem decimum imaginem conceptionis Virginis Mariæ, vel ſcapularium eiuſdem ordinis portantibus; non autem conceduntur ipſis alia ſuperiora indulta, prout dictũ eſt in quæſtione ſuperiori.

Tertio eſt notandum, quod chordigeri lucrantur indulgentiam illam notabilem Portiunculæ ad eum modum, quo eam lucrantur fratres Minores eorum Eccleſias viſitando in die ſecunda Auguſti, in qua feſtum Dedicationis Eccleſiæ Portiunculæ celebrari ſolet. Denique lucrantur omnes indulgentias, & gaudent omnibus abſolutionibus plenarijs, quæ late in quadam tabula, quæ circunfertur ſummarie proponuntur, quam in ſecundo tomo agendo de indulgentijs explicabimus.

Quarto eſt notandum, quod vt hæc omnia conſequantur, neceſſe eſt; vt prædictam chordam cinctam deferant benedictam ab aliquo prælato Guardiano, aut præſidente in abſentia Guardiani: cui in eius abſen-

abſentia omnis facultas conceditur, iuxta conſtitutiones generales: & nos dicemus infra tertio in quæſtione de vicarijs, & declarauit Sixtus in preallegata Bulla. Requiritur etiam, vt ipſi confratres in confratrias ingrediantur, & in libris ipſarũ ſcribantur: Ad hoc autem, vt nomen confratriarum ſortiantur, ſufficit quod confratres indictis libris ſcribantur, etiam ſi ipſæ confratriæ non habeant œconomum, & maiores, quibus confratres obedire teneantur. In his enim confratrijs nihil injungitur confratribus faciendum poſtquã ſunt conſcripti, niſi tantum, vt ſi velint idulgentias & remiſſiones peccatorum conſequãtur. Et ita huiuſmodi confratriæ ſodalitia poſſunt nuncupari, ſicut nuncupantur à Pio V. in Bulla, *a* quæ incipit, *Conceſſerunt Romani Pontifices confratriæ Roſarij Beatæ Mariæ, ſodalitates*. Hi autem, qui dictam chordam non benedictam deferunt, minimè gaudent ſupradictis; ſicut neque qui deferunt benedictam non ingredientes confratrias eorum nominibus in libris earum ſcriptis.

a Habet. in conſtit. Pij V. conſeſ. 14. fol. 611.

ARTICVLVS II.

De inſtitutione confratriæ Corrigiatorum Diui Auguſtini, & de eius priuilegijs.

REſpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus Romæ anno Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo, cõfirma d uit licentiam datam à Fratre Gerardo e Arimino generali ordinis Eremitarum Diui Auguſtini Fratri Ceſario de Roma eiuſdem ordinis profeſſori, vt Corrigiatorum poſſet inſtituere confratrias. Poſtea authoritate Gregorij Tertij Decimi Prior generalis ordinis fratrum Eremitarum Diui Auguſtini confraternitatem vtriuſque ſexus fidelium Cincturatorum & Cincturatarum Sancti Auguſtini & Sanctæ Monicæ nuncupatam in Eccleſia Sancti Iacobi ciuitatis Bononienſis fundatam authoritate Eugenij Quarti vniuit ſimili confraternitati ſub inuocatione Beatæ Mariæ Virginis de Conſolatione nuncupatæ, in eadem Eccleſia canonicè inſtitutæ. Quam vnionem & incorporationem poſtea Gregorius Tertius decimus Romæ apud Diuum Petrum ſub annulo piſcatoris die decima Iunij, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, Pontificatus ſui anno quarto, motu proprio & ex certa ſcientia confirmauit, Et idem Gregorius Tertius decimus in quadam Bulla data Romæ apud D. Petrum, ſub annulo piſcatoris die duodecima Nouẽbris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, Pontificatus ſui anno octauo, præcepit in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus, ad quos ſpectat ne dictę confraternitates ſic, vt præfertur pro tempore aggregatæ ad quidquam ſoluendum dictæ confraternitati Sancti Iacobi ratione aggregationis huiuſmodi ſoluere teneantur.

Poſteà verò Frater Gregorius Petrechinus diuina miſeratione tituli Sancti Auguſtini S.R.E. presbyter Cardinalis de monte Elparo nuncupatus ordinis fratrum Eremitarum eiuſdem Diui Auguſtini ex diſpenſatione Apoſtolica Prior Generalis, Romæ inconuentu Diui Auguſtini de Vrbe, die decima quinta menſis Decembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo, anno quarto Pontificatus diuina prouidentia Papæ Gregorij Quarti decimi, authoritate Apoſtolica ſibi ſpecialiter conceſſa reſcriptum in forma breuis edidit *Quod in omnibus Eccleſijs domorum, & conuentuum fratrum ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini in prouincia Caſtellæ iam erectis, ſeu de cætero erigendis, ac earum ſingulis vnam confraternitatem vtriuſque ſexus Chriſti fidelium Corrigiatorum, ſeu Cincturiatorum Diui Auguſtini eiuſque diuæ matris Monicæ in capella, vel altari à priori & conuentu ſpecialiter ibi eligendo de nouo perpetuò, & ad perpetuam rei memoriam gratis vbique & alias ſeruata forma dictarum litterarum Papæ Gregorij XIII, erexit, & inſtituit, & fundauit: ac erectam, fundatam & inſtitutã cẽſeri & omnino eſſe voluit illaſque, & earum ſingulas ſic, vt præfertur erectas & fundatas archicon-*

frater-

fraternitati Beatæ Mariæ Virginis de conſolatione Corrigiatorum, ſeu Cincteriatorũ Sancti Auguſtini & eius matris Sãctæ Monacæ, in Eccleſia domus ſeu conuentus fratrum Sancti Iacobi dicti ordinis Bononienſis, vt præfertur inſtitutæ ſpecialiter, & expreſſe etiã gratis & perpetuo aggregauit, vniuit & incorporauit. Ac ſingularum confraternitatum ſub dicta inuocatione erectarum huiuſmodi vtriuſq; ſexus confratribus & eorum quibuſlibet omnia & ſingula priuilegia, conceſsiones & indulta tam ſpiritualia, quam temporalia, ac etiam peccatorum remiſsiones, & indulgentias etiam plenarias, & perpetuas, vel quaſcunque alias, qualitercunque & quomodolibet qualificatas & nuncupatas, per quoſcunque Summos Pontifices literis Apoſtolicis variis temporibus ſingulis archiconfraternitatis prædictæ confratribus, quomodolibet & ex quauis cauſa conceſſas, & elargitas perpetuo etiam communicauit, & ad ſingulas ex nũc dicta authoritate Apoſtolica extendit, & ampliauit, illiſque omnibus & ſingulis eorum quemlibenti, gaudere debere, & de illis, aliiſque ſpiritualibus ſuffragijs, operibus meritorijs dictæ archiconfraternitati, & illius vtriuſque ſexus confratribus conceſsis, & per eos alioſque totius ordinis Eremitarum Diui Auguſtini fratres vbilibet protẽpore quomodolibet participes fecit, & participare debere dicta autoritate Apoſtolica declarauit.

Poſteâ verò Gregorius Quartus decimus apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris, die decimoquinto Decembris anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo nono, & die tertia Martij, anno Domini milleſimo quingẽteſimo nonageſimo primo, Pontificatus ſui, anno primo, in Bulla, quæ incipit: *Cum ſicut accepimus dilecti filij confratres*, & in fauorem huius confratriæ ait, *Cum ſicut accepimus, dilecti filij, confratres vtriuſque ſexus fidelium Corrigiatorum nuncupati D. Auguſtini vti, frui & gaudere poſsint indulgentijs, & participes fieri omniũ gratiarum ſpiritualiũ ordini ipſius Sancti Auguſtini conceſsarum, omniumque bonorum, quæ in dicto ordine pro tẽpore fiũt, inter alia teneãtur quotidie recitare tredecim pater noſter, & totidẽ Aue Maria, & vnã Salue Regina pro ſalute Romani Pontificis, ac fœlici ſtatu Sanctæ matris Eccleſiæ, ſæpeque contingit, vt non omnes perſonæ, quæ in dictas confraternitates ingrediũtur, aut iam ſunt ingreſſæ, aut in futurum ingrediuntur ſciant, & aliquando etiam dicere nequeant ipſam Salue Regina. Id circo nos volẽtes pro noſtra erga tales perſonas paterna charitate earum animarum ſaluti opportunè conſulere tenore præſentium concedimus, quod quæcumque perſonæ cõfraternitatũ huiuſmodi nunc & protẽpore exiſtentes, quæ ipſam Salue Regina dicere ignorauerint loco Salue Regina quinq; Aue Maria vna cũ prædictis tribus Pater noſter, & totidẽ alijs Aue Maria deuote recitando, eaſdem indulgentias, & gratias ſpirituales conſequãtur, & conſequi valeant, quas conſequerentur ſi ipſam Salue Regina recitaret, & quilibet eorum recitaret.*

Demum idem Gregorius Quartus decimus in Bulla, quæ incipit ? *Quæ a prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus*, &c. Data Romæ apud Diuum Petrum decima

decima octaua Aprilis pontificatus ſui anno primo, adſupplicationem dilecti filij magiſtri Ludouici de Auila prioris Eccleſiæ fratrum ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini ciuitatis Valliſoleti dictæ confraterni tati eiuſque fratribus ampliorem gratiam conceſsit. *Omnibus enim, & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus, qui confraternitatem ipſam vbiuis locorũ inſtitutam, & inſtituendam, pro tẽpore ingredientur die illorum ingreſſus, ſi vere pœnitentes & confeſsi ſanctiſsimum Eucharistiæ ſacramentum ſumpſerint plenariam, & eorum confratrum iam in ea deſcriptorum mortis articulo, ſic etiã vere pœnitentes, ac confeſsi, ſacraque cõmunione refecti, vel ſaltem, ſi præmiſſa facere nequiuerint, euidẽs aliquod pœnitentiæ, & veræ cõtritionis ſignum exhibendo nomen Ieſu ore vel corde deuote inuocauerint plenariam pariter omnium peccatorum ſuorum indulgentiam & remiſsionem miſericorditer in Domino concedimus, & largimur non obſtãtibus conſtitutionibus, &c.*

Circa quas conceſsiones eſt primo aduertendum, quod aliqua de nouo concedun tur in iſta vltima Bulla Gregorij Quarti decimi, quæ non communicantur deferenti bus imaginem conceptionis ſecundum in dultum Leonis Decimi in articulo quarto quæſtionis præcedentis relatum, niſi alias per alia priuilegia antequã fratribus Mendicantibus fuerint ſimilia conceſſa, nam tunc ſicut fruuntur Corrigiati indulgentijs con ceſsis fratribus Auguſtinienſibus ſecundum conceſsionem Leonis Decimi in dicto articulo quarto, vltimo loco relatam, ita etiam eiſdem fruuntur imaginem conceptionis deferentes.

Secundo eſt aduertendum, quod Leo Decimus, *a* prout habetur in ſupplemẽto, conceſsit *Quod viri & fœminæ deferẽtes zonam fratrum Diui Auguſtini data ab aliquo prælato eiuſdem ordinis ad hunc finem lucrari poſſunt indulgentias prædictis fratribus conceſsas.* At ego ex bullis ſuperius allegatis nunquam potui colligere, quod confratres Corrigiati, vt conſequantur indulgentias fratribus Auguſtinienſibus conceſſas, neceſſario debent deferre Zonam datam ab aliquo prælato eiuſdem ordinis. Quod ſi eſſet neceſſe à Summis Pontificibus exprimeretur, ſicut exprimitur à Syxto V. Pontifice maximo ordinante, quod confratres Chordigeri patris noſtri D. Franciſci, vt conſequantur indulgentias ordini conceſſas neceſſe eſt, vt deferant Chordam benedictam ab aliquo ſuperiore guardiano, ſcilicet, aut in eius abſentia præſidente.

a Suppl. fol. 61. conceſs. 181.

ARTICVLVS III.

An corrigiati indulgentiam portiũcu læ conſequantur.

REſpondeo dicẽdo, ꝙ ſæpe vidi apud fratres cõtrouerti, an confratres Corrigiati poſsint dicendo orationem Dominicã & ſalutationem angelicã coram altari à ſuperioribus Auguſtinienſibus deputato, prout in fundatione & conceſsione ipſarum confratriarum, autoritate Apoſtolica conceditur, poſsint in die ſecunda Auguſti lucrari indulgentiam portiunculæ, quæeo dem die viſitantibus eccleſiam Sanctæ Mariæ Angelorum Aſsiſij indulgetur. Et aliquibus dura nimis viſa fuit pars affirmatiua. Nam etiam ſi Leo Decimus, prout habetur in ſupplemento. *a Motu proprio, & excerta ſcientia approbauerit & innouauerit ac plenum firmitatis robur obtinere & firmiter obſeruari voluerit, ac de nouo cõceſſerit cõmunicationẽ priuilegiorũ omniũ ordinũ Mẽdicãtium quã fecerat Iulius Secundus fratribus Minoribus obſeruantiæ, dãdo ſuper hoc iudices.* Ipſe tamen Leo decimus, prout habetur in eodem ſupplemento *b* declarauit, *Hanc communicationem debere intelligi quod gaudeant prædicti fratres priuilegijs generaliter conceſſis congregatio-*

a Supp. fol. 17. cõceſ. 56

b Suppl. 58. conceſ. 157.

nibus, & perſonis, & locis congregationum, & non domibus & perſonis particularibus congregationum, vel ordinis conceſsis. Et per conſequens videtur, quod licet Auguſtinienſes communicent cum nobis Minoribus in priuilegijs & indulgentijs, non tamē communicant in hac cum ipſa ſit conceſſa a principio viſitantibus eccleſiam Sanctæ Mariæ Angelorum die ſecunda Auguſti. His tamē non obſtantibus contrarium eſt aſſerendum. Licet enim hæc diuina indulgentia fuerit primo conceſſa eccleſiæ Sāctæ Marię Angelorū ſupra dictę, poſtea tamē extēſa eſt ad totum ordinē. Syxtus enim Quartus, prout habetur in Monumentis c ordinū. *Conceſsit fratribus Minoribus obſeruātiæ, & monialibus Sanctæ Clarę atque Tertiarijs vtriuſq; ſexus, & ſeruitoribꝰ fratrū & ſeruitricibus monialium, & ſororibus in Eccleſia exteriori vel vbi quæſtuando ſteterint indulgentiam Sāctæ Mariæ de Angelis, atque quaſcunque alias indulgentias generales, tam plenarias, quam nō plenarias Almæ Vrbis, dicendo quinque Pater noſter cū totidē Aue Maria, in ſuis eccleſijs, ac ſi viſitarent loca perſonaliter, vbi ſunt iſtæ indulgentiæ diebus ſuis.* Et hoc ipſum cō firmauit, & de nouo conceſsit in alia bulla idem Syxtus Quartus, prout habetur in dictis Monumentis. d Et Leo Decimus id ipſum confirmauit, & aliam ampliorem edidit conceſsionem, quæ in ſecundo tomo in quæſtione de portiuncula latius cōtinetur.

c Monu. in 1. imp. f. 34. & fo. 68. cōceſ 136. & fo. 63. conc. 123. & f. 96. conceſ. 333.

d In monu. in 1. impre. fol. 67 conce. 114. & f. 96. conceſ. 327.

Ex quibus infertur, quod cum iam iſta conceſsio ſit omnibus fratribus Minoribus regularis obſeruantię communis, recitando dictas orationes Dominicas & Angelicas, prout in dictis bullis latius continetur, communicatur tale priuilegium concedens fratribus omnibus indulgentiam ſupradictam omnibus Mendicantibus & per conſequens fratribus Eremitis Diui Auguſtini, cum inter Mendicantes ſecundum ius commune connumerentur, & ſic de primo ad vltimum ſequitur quod Corrigiati dicendo tres Paternoſter cum totidē Aue Maria ante altare à prelatis Auguſtinienſibus deputatū iuxta conceſsiones ſuperius allegatas die ſecunda Auguſti contriti & confeſsi eā demmet indulgentiā conſequētur. Cū ſecūdum bullas in ſuperiori articulo allegatas, in greſſi iſtā confraternitatē, & deuote faciēdo dictā orationē omnes indulgētias cōſequā tur quas cōſequūtur ipſi Auguſtiniēſes fratres.

QVÆSTIO. LIX.

De confeſſarijs Regularibus quātum ad præſentationem in decem articulos diuiſa.

§ *Circa quā quæruntur decē.*

1 *VTrū cōfeſſarij regulares debeāt neceſsario ab Epiſcopis approbari & coram ipſis præſentari.*

2 *Vtrū forma præſentandi confeſsarios poſita in Clementina dudum, ſit à Concilio Tridentino approbata.*

3 *Vtrū præſentatio & approbatio cōfeſſorū regulariū habeāt aliquā formā.*

4 *Vtrū præſentatio & approbatio cōfeſsariorum regularium ſit perpetua.*

5 *Vtrum hæc præſentatio confeſſariorū regulariū in vno epiſcopatu ſufficiat pro omnibus epiſcopatibus.*

6 *Vtrū præſentatio & approbatio perpetua cōpetens Minorum & Prædicatorum cōfeſsarijs, confeſſarijs aliarum religionum concedatur.*

7 *Vtrum cōfeſſarij regulares in foro cōſciētiæ poſsint modo frui præſentatione & approbatione ſemel obtenta.*

8 *Vtrum approbatio confeſſariorum regularium poſsit ab Ordinarijs reſtringi ad certū locū, tempus & perſonas.*

9 *Vtrum aliquis prouincialis poſsit renūtiare huiuſmodi priuilegio approbationis perpetuæ.*

10 *Vtrum*

10 *Vtrum graduati in sacra Theologia regulares debeant necessario Episcopis ad audiendas secularium confessiones præsentari, & ab eis examinari.*

ARTICVLVS I.

Vtrum confessarij regulares debeãt necessario ab Episcopis approbari, & coram ipsis præsentari,

RESpondeo dicendo, quod cõfessio peccatoris est accusatio secreta de suis peccatis, corã proprio sacerdote, vt ab illis sacramẽtaliter absoluatur vt colligitur ex traditis à Gabriele, *a* & dicitur inea, proprio sacerdoti, quia sacerdos debeat habere iurisdictionẽ in foro conscitiæ supra illũ, qui se ipsum accusat, vt patet in iure. *b* Nã illaquæ fit alij quã proprio sacerdoti, nõ est vera confessio, debet enim confessor habere iurisdictionẽ actualen ordinariã, vel delegatã à summo Põtifice, vel à protopœnitẽtiario, vel Episcopo, vel Proepiscopo seu vicario. Nã absque ea neque in quadragesima, neque alio tempore potest valide, & efficaciter absoluere, præterquam in articulo mortis, quo tempore quilibet simplex sacerdos potest audire confessiones, & à quacunque excommunicatione, & à quibuscunque casibus absoluere, prout constat ex late traditis à Nauarro. *c* Ex quibus patet, quod regulares confessores non possunt audire confessiones secularium, nisi iurisdictionem actualem supra ipsos habeant, quam minime possunt habere nisi corã Episcopis præsententur, & ab eis approbationem obtineant. Dicitur enim in Concilio *d* Tridentino, quod quamuis presbyteri, in sua ordinatione à peccatis absoluẽdi potestatem accipiant, nullum tamen etiam regularẽ posse cõfessiones secularium, etiã sacerdotũ audire, neque ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium aut ab Episcopis per examen si illis videbitur necessariũ esse, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur obtineat priuilegijs, cõsuetudine quacunque etiam immemorabili nõ obstantibus. Hæc autẽ præsentatio confessariorum regularium duobus modis fieri contingit, vno modo secundũ formã traditã ab Innocentio Octauo in compendio *e* priuilegiorum Mendicantium, & habetur in Monumentis ordinum, & in supplemento quæ cum non duret, nisi per annum non facit, vt sic præsentati pro præsentatis habeantur iuxta formam iuris, neque consequenter, vt gaudeant priuilegijs, quibus præsentati gaudẽt, prout aduertit Doctissimus Nauarrus. *f* Ideo eius tenorem minime refero. Vnde ad aliam præsentationem secundum formam iuris me conuerto, quæ ponitur in quadam Clementina *g* in corpore iuris inserta, & approbatur à Concilio Lateranen si sub Leone Decimo. Qua præsentatione tenentur prælati fratrum petere ab Episcopis, & superioribus, vt placeat ipsis, quod fratres ad id per suos prælatos nominati possint in suis ciuitatibus, & diœcesibus libere eorum subditorum confessiones audire, & salutares pœnitentias imponere, & cum sua facultate & bona venia absoluere. Ita tenet Nauarrus *h* quidquid dicat Syluester, allegando Cardinalem. Quilicet ibi, vbi allegans Cardinalem subobscure loquatur, alibi tamen clare se resoluit, dicens teneri fratres ad petendum prædicta.

Et pro explicatione huius præsentationis est aduertendum, quod duplex modus præsentandi proponitur à Collectore Priuilegiorum Mendicãtium secundum formam dictæ Clementinæ. Sed quia vtraque præsentatio aliquas difficultates includit, ad eas euitandum & ad euadendum ambages in ipsis contentas, securius est, quod prouincialis per se vel per alium accedat ad Episcopum, rogans eum, quod admittat tot confessores, quos ipse determinatos habeat in sua intentione, supplicans ipsi, quod eos accep tare dignetur, ac si in omnibus, & per omnia seruata esset forma iuris, contenta in Clemẽtina, *dudum*, & in Concilio Latetanensi, & in Concilio Tridentino. Quod si dignetur facere tales confessores habent (dum tamen ipse intendat, quod facit) omnem autoritatem, quæ confessarijs regularibus in dicta Clementina conceditur. Si autem Episcopus noluerit acceptare hanc formam præsentationis oportebit seruare formam traditam, & collectam, ex dicta Clemeutina. Aliàs non possent fratres audire confessiones de iure: & per consequens, neque absoluere sicut conceditur in dicta Clementina, concessione dicta Clementinæ adiuti.

a Gab. in. 4. d. 17. q. 1.
b ca. omnis vtriusque sexus ibi prio sacerdoti de pœnit. & rem.
c Naua. in c. 1. n. 73. depœnit. d. 6.
d Con. Trifes. 23. c. 15.
e Cõpen v. præsentatio fratrũ &c. v. absolu. quo adseculares. & in monumẽtis. 1. im pref. fol. 95 & in 2. fol. 93. & in supple. fo. 9. cõ. cef. 352.
f Nau. c. 27. de præsent. tio. confes. sa. religios.
g Clemẽ. dudũ. §. statuimus de sepul. conci. Lateranen. sef. 11.
h Naua. vbi sup. n. 260. Sylu. v. confessor. 2. q. 1 & in. §. ac de inde. q. 5

Pro cuius præsentationis explicatione nota primo, quod, vt seruetur eius forma requiritur primo, quod magister & priores prouinciales, aut eorum vicarij ordinis Prædicatorum, & ministri generales & prouinciales, & custodes ordinis Minorum per se, vel per alios fratres idoneos accedant ad præsentiam prælatorum ecclesiarum, ciuitatum, aut diœcesis, vbi habitant fratres horum ordinum, & humiliter ab his petant vt fratres electi à suis prælatis possint suo bene placito in suis ciuitatibus, & diœcesibus audire cõfessiones suorum diœcesanorum, & illis imponere pœnitentias salutares, eosque à peccatis absoluere. Et hoc necessario debet præcedere, prout concludit Cardinalis, *i* licet Syluester K allegans Cardinalem in alia parte dicat hoc non esse de substantia necessarium. Verum est tamen, quod prælati possunt hanc præuentionem renunciare, concedendo licentiam confessarijs præsentatis electis antequam facultas ad eligendum ab ipsis prælatis impetretur.

i Cardin. in Clemẽ. dudũ. §. ac de inde. q. 5. K Syl. v. cõfessor, 2. §. 1 Card. in. d. Clemen. §. statuimus. q. 8.

Secundo est notandum, quod ista præsentatio debet fieri coram his, qui in locis, vbi fit talis præsentatio, habent iurisdictionem episcopalẽ, vel quasi, ita quod nulli diœcesano subsint ipsi neque eorum subditi. Hi autem sunt Episcopi, & eorum loca tenentes de iure, vel consuetudine, vt sunt qui de iure vel consuetudine sede vacante regunt Ecclesiam, & sunt *A*bbates ecclesiastici, vt in nostra Hispania erant Abbates Vallisoleti & Metinæ, in quorum abbatijs non poterant confessores seculares aut regulares audire confessiones secularium, etiam si essent approbati ab Episcopis Palentino, aut Salmantino, in quorum diœcesibus erant dictæ Abbatiæ constitutæ. Ita colligitur ex traditis à Syluestro. l

l Sylu. confess. 2. n. 7.

Tertio est notandum, quod postquam supradictæ licentiæ fuerint concessæ, si prælati noluerint, quod præcedat necesse est quod dicti fratres eligantur & habilitentur per magistrum, aut priores prouinciales, quoad prædicatores vel per generalem, aut prouincialem ministrum, quoad minores. Horum autem vicarij, aut custodes eos non possunt eligere, licet possint dictam licentiã petere. Verum est, quod ex commissione ipsi, & etiã priores cõuentuales possũt eligere, quia quod priores & prouinciales habẽt à iure committere possunt, cum sint ordinarij.

Quarto notandum est, quod postquam fuerint electi debent dictis prælatis præsentari, quod verbum *præsentari* significat quod debent sensibus corporalibus se præsentes exhibere. Non enim sufficit nominare secũdum glossam *m* communiter receptam & Nauarrum.

m Glos. in d. Clem. dud. v. præsenta. Nau vbi s. c. 17. n. 260. n d. §. acde inde.

Quinto requiritur, quod dicti prælati n tot fratres eligere debent qui sufficere possint in audiendis sacris confessionibus. Numerus autem personarum assumendarum ad huiusmodi officium exercendum esse debet, prout vniuersitas cleri & populi, ac multitudo, vel paucitas exigit. Cæterum dubitare contingit; quid si contentio sit inter prælatum & ipsos fratres de numero eligendorum, cum Episcopus dicat decem sufficere, fratres vero contendant maiorem numerum requiri. Hanc dubitationem soluit glossa, o docẽs Episcopum eligere eum numerum posse, qui sufficere possit populo. Et si adhuc contentio sit, posse vel non posse sufficere erit iudicis arbitrio diffinire. Quam quidem sententiam probauerunt ibidem Cardinalis Bonifacius Vitalinus, Syluester, & Menochius. Quod confirmari potest ex quadam *p* lege. Cum enim Modestinus retulisset Antonini Pij cõstitutionem de numero medicorum, rhetorum & grammaticorum habendo in ciuitatibus paruis & magnis, subiunxit, ibi, in maximis vrbibus atque ita in metropolitanis maiorem requiri numerum. Qui autem sit iste numerus, ibi non statuitur, & propterea relinquitur iudicis arbitrio.

o Glo. ind. §. ac dein de. v. exig. Car. in ver sie extra ciuitates. q. 6. v rabin. n. 9. & 10. Syluc. v. cõfes. 2. n. 10. Mẽch. li. 2. de arbi. cẽrur. §. casu. 465. p. l. si duas §. decet. ff. de excusat. tuto.

Sexto est notandum, quod prælati ex rationabili causa possunt reprobare aliquem ex electis, vt patet ex dicta Clementina, & si loco repulsi alius subrogetur etiam ille secundum glossam ibi ex causa poterit repelli, non autem sine causa. Si vero prælati absolute nolunt dare licentiam dicto modo petentibus, scilicet, humiliter, sicut decet nihil refert, quia eis licentia autoritate apostolica conceditur. Vnde expectato congruo tempore audire possunt confessiones secundum Cardinalem. Congruum autem tempus erit, quando viderint dictorum prælatorum in hoc firmam sententiam. Si vero prælati non expectata præsentatione prænonẽtes dicant, Non præsentetis aliquos, quia non admittemus, secundum Cardinalem audire possunt, sine alia præsentatione. Si vero expresse non recusant admitte

mittere, ſed non dant licentiã, vel negligunt ſecundum gloſſam, locum habet hic priuilegium poſt trinam monitionem, vel requiſitionem. Tum, quia huiuſmodi præſentatus & ſine cauſa ab Epiſcopo reiectus habetur pro approbato ab eo ſicut regularis petens licentiam tranſeundi ad aliam religionem ſtrictiorem, negata ea ſine cauſa habetur pro licentia donato, iuxta ea quæ traduntur in iure.q Et ſicut Abbas, qui petijt tertio benedictionem ab Epiſcopo habetur pro benedicto ſi eam ſibi r deneget, vt ex ſacris canonibus educitur. Quod exemplis illuſtrat Baldus ſ in ſuo candelabro aureo ſuppoſito, quod Epiſcopi approbando Minores & Prædicatores, habent ſolum nudum miniſterium approbãdi. Primum exemplum eſt. Papa concedit mihi beneficiũ hac conditione, ſi Epiſcopus inuenerit per examen me eſſe ſufficiẽtẽ & idoneũ, clarum eſt quod ſtatim, quod inuentus fuero idoneus ab Epiſcopo collatũ eſt mihi beneficiũ, non ab Epiſcopo ſed à Papa. Quod ſi Epiſcopus abſque iuſta cauſa negaret mihi approbationem, faceret mihi iniuriam, & ad intereſſe tenetur, ſi ali quod dãnũ mihi eueniſſet. Aliud exẽplũ eſt in matrimonialibus diſpenſationibus quando Papa facta diſpenſatione committit ordinario, vt facti veritate per informationem reperta, eos matrimonio faciat coniũgi. Nã ſi facta informatione legitima conſtat de veritate, Epiſcopus ſine iuſta cauſa dictum coniugium prohiberet contrahere volentibus, iniuriam proculdubio maximã irrogaret. Sic in propoſito. Papa concedit Minoribus & prædicatoribus ſecundũ formã Clementinæ, *dudum* iuriſdictionem ſuppoſita approbatione ordinariorum, negata ſine cauſa tali approbatione ipſis ſine dubio iniuriam facit, quo caſu Sũmus Pontifex vt pater omniũ voluit iniuriæ factis factionẽ dictis regularibus condonare ipſis inriſdictionem concedendo, & pro approbatis eos habendo.

q c. licet de regul. r c. 1. de ſuple. negli. prælato. ſ Vialdus. in candelaaur. tit. 5. de abſolut nu. 27. pag. 142 col. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum iſta forma præſentandi ſecundũ dictam Clementinam ſit à Concilio Tridentino ſublata.

REſpondeo dicendo, quod in Concilio Tridentino prout relatum eſt in articulo ſuperiori ſtatuitur nullum etiam regularem poſſe cõfeſſiones ſecularium etiã ſacerdotum audire, neque ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus iudicetur & approbationem quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, conſuetudine quacunque, etiam immemorabili nõ obſtantibus. Quod decretum exiſtimo non derogare decretalem Concilij generalis Vienẽſis relatam in dicta Clementina, reſpectu illius, quod tradit de approbatione cõfeſſariorum regulariũ ordinũ Prædicatorũ & Minorum. Quod ſequentibus rationibus cõprobatur. Si enim Cõcilium Tridẽtinum nollet in ſua vi dictã Decretalẽ manere, ex duabus coniecturis id deprehẽderetur. Prima, quia dicit nõ obſtantibus priuilegijs. Secunda, quia Concilij Tridentini decretũ eſt lex generalis poſterior. & vt in iure diffinitur, edẽs Põtifex aliquam conſtitutionem conſequenter videtur reuocare aliam primam ipſi contrariam. At ex his duabus coniecturis minime concluditur dictam Clementinam eſſe reuocatam. Primo quia fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, de quibus ſolum loquitur Clementina competit confiteri ſeculares virtute delegationis, & commiſsionis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, quæ commiſsio & delegatio ipſis eſt commiſſa in dicta decretali & ſtatuto cõcilij Vienenſis. Quæ decretalis eſt inſerta incorpore iuris, ſicut ſunt inſertæ aliæ leges communes Eccleſiaſticæ: & habet eandem & vim ac virtutem, quam habent aliæ leges, propter quod ſub dicto nomine priuilegij minime venit. Quod probatur. In rebus enim moralibus loquendo debemus interpretari verba ſecundum communem & moralem modum loquendi, prout dicitur in iure. a Et ſecundum communem & moralẽ modũ loquendi iuriſperitorum per hoc nomen priuilegium ſimpliciter, & abſolute dictum non intelligimus illud, quod eſt in corpore iuris inſertum. Vnde concluditur nolle Concilium Tridentinum in illis verbis priuilegij decretalem ſupradictam comprehendere. Si enim ipſam vellet comprehendere aliquid aliud adderet, cum priuilegium in ea contentum ſit ius commune in Concilio generali Lateranenſi confirmatum. Et noſtra ſententia corroboratur. Dicta enim Clementina fuit quædam ſententia diffinitiua, data ratione cuiuſdam controuerſiæ ortæ inter clericos ex vna parte, & fratres Minores & Prædicatores ex altera, vt colligitur ex eadem

a ca. ex literis de ſponſalibus. l. li. berorum §. quod tamẽ. caſsius. ff. de legatis 3.

dem Clementina, quæ cum sit sententia diffinitiua, minime sub nomine priuilegij continetur.

Secunda ratio est, Nam Papa Syxtus IIII. vocat dictã Clemẽtinã ius commune dicẽs, *Per hoc tamen ipsi fratres Medicãtes nõ cẽseãtur excluſi, quo minus ſecundũ iuris cõmunis & priuilegiorũ eiſdẽ cõceſſorũ diſpoſitionẽ confeſſiones audire valeant, & pœnitentias iniungere.* Quæ verba iuris diſpoſitionẽ ad Clemẽtinã ſupra dictã referunt, cuius virtute Minores & prædicatores confeſsiones ſecularium audiunt.

Tertia ratio eſt. Nam Concilium Vienenſe & ipſe ſummus Pontifex Clemens vocat eam decretalẽ, vt patet ex verbis ibi. *dudum à Bonifacio Octauo prædeceſſore noſtro in fraſcripta dicta* Decretali, & Sũmus Pontifex Bonifacius *b* vocat eam ſtatutum & ordinationem, vt patet ex eius verbis ibi. *Diligenti cum fratribus noſtris deliberatione præhabita ſuper eo ad honorem Dei, & exaltationem catholicæ fidei, quietum ſtatũ partium prædictarum ad ſalutis animarum fidelium incrementum de ipſorum fratrum conſilio autoritate apoſtolica ſtatuimus, & ordinamus.* Quæ verba ſatis clare deſignant hoc non eſſe priuilegium ſed legem communem maximo conſilio & conſideratione ab Eccleſia Romana editã.

b Bonifac. in extraua. ſuper cathedram de ſepultu.

Item probatur noſtrum intentum ex proœmio Clementinarum, vbi ſummus Pontifex præcipit, quod omnes Clemẽtinæ nulla excepta recipiãtur, vt in ſcholis, & in iudicio per eas gubernentur, quod ſolum dicitur de legibus eccleſiaſticis.

Item probatur. Nam Concilium Tridentinum *c* loquens de quarta funeralium à Mendicantibus ſoluenda, præcipit, quod ſoluatur non obſtante quocunque priuilegio. Ex cuius mente colligitur Concilium appellare dictam Clementinam legem, prout diſtinguitur contra priuilegium. Quod probatur. Quarta enim ſoluitur per dictam Clementinam, & Concilium Tridentinum vocat priuilegia omnia indulta contra eam obtenta, ſupponens ipſam eſſe legem communem. Et confirmatur. Nam quæro à Dominis Epiſcopis, quo iure debetur quarta parochis? Certe reſpõdent, quod iure cõmuni. Quæro deinde, vbi eſt hoc ius cõmune? Nõ eſt aliud, niſi dicta Clementina. Si igitur dicta Clemẽtina ſecundum ipſos Dominos Epiſcopos eſt vere ius cõmune reſpectu quartæ funeralis, qua re reſpectu præſentationis confeſſorum regulariũ erit dicenda priuilegium? & non ius cõmune, cũ in ea nõ ſolũ ſtatuatur id, quod pertinet ad quartam funeralem, ſed etiam id, quod pertinet ad confeſſariorum præſentationem & approbationem? Denique Bartolus *d* mouet hanc quæſtionem in forma quærens. Vtrum lex de nouo inſtituta deroget priuilegia poſita in corpore iuris dicendo, non obſtãtibus priuilegijs? Et reſpondet, quod non, niſi ſpecialiter de ipſis mentionem faciat, etiam ſi apponat quaſcunque nõ obſtãtias generales. Talia enim priuilegia in corpore iuris inferta iam induunt ſibi aliud nobilius nomen. Non enim ſolum ſunt leges priuatæ, ſed etiam leges communes & generales. Et hanc ſententiam tenet Paulus de Caſtro & Felinus, vbi referta alios idem tenentes. Tenent etiam communiter Doctores, Quintilianus Mandoſius & Beroius, & in Concilio Tridentino affuerũt viri grauiſsimi, in vtroque iure eximij, qui optime præ oculis habebãt hanc eo doctrinam, & intelligebant Clementinam non derogari per illam nõ obſtantiam priuilegiorum generalem, & hanc opinionem tenet additionator Cõcilio Horatius Lucius Calienſis iuris conſultus præſtantiſsimus. In dicta enim ſeſsione vigeſima tertia capite decimo quinto. ponit pro concordata ad marginem dicti capituli decimiquinti Clementinam dudũ. §. ac deinde, de ſepulturis, innuens dictum decretum decimum quintum in nullo derogare dictam Clementinã dudũ. Et hãc opinionem tenet Doctiſsimus Nauarrus f affirmans quod expedit iura cõcordare iuxta ea, quæ in iure g notantur. Vnde concordat Concilium Tridentinum cum dicta Clementina, quod ſcilicet Concilium Tridẽtinũ limitetur per eã ob rationẽ ſpecialitatis, quæ colligitur ex ea ad refrænãdam, ſcilicet quorundam Epiſcoporum duritiem. Sed contra ſupra dictam quoddam proponitur argumentum, videlicet, quod dicta Clementina continet rem quandam, & gratiã ſpecialem non concernentem Eccleſiam vniuerſalem, ſed ſolum concernentem religiones in ea expreſſas Minorũ, ſcilicet,

c Seſſ. 25. de regul.

d Bart. in l. 1. ver. veldi uerſius. in. authẽ. qua in prouincia. vbi glo. circa fin. v. dic. erg. C. vbi decrimineagi oportet. Bart. in extrauagã. ad reprimẽ duminglo. in. v. nõ obſtatib. verſ. nota etiam e Paul. de Caſt. in l. 1. ff. delegi. n. 2. Felin. in. c. 1. dereſcr. n. 12. Doct. in l. hæres. abſẽs. ff. de iudi. Mando. deſign. gr. fo. 52. p. 2. co. 1. ver priui. incorpor. iur. Bero. in. c. ſicut Romana ante. n. 69. dereſc. f Nauar. in man. c. 27. n. 260. & in miſcel. 1. de præſent. cõfeſ. regul. g c. cũ expedia. de elect li. 6.

& Præ

& Prædicatorum, & per conſequens potius eſſe priuilegium, quam legem communem eccleſiaſticam.

Huic argumento reſpondetur, quod ſi ex eo quod cõcernit perſonas & religiones ſpeciales debet dici priuilegiũ conſequenter debemus cõcedere quam plurimas decretales in corpore iuris inſertas eſſe pura priuilegia. Plurima enim diriguntur, vt videre eſt in corpore h iuris canonici, ad Eccleſias particulares. Secundo reſpondetur, quod fratres Minores & Prædicatores habent miniſterium confitendi non iure ſpeciali, ſed ex conceſsione, & priuilegio inſerto inter ius commune eccleſiaſticum. Vnde etiam ſi talis conceſsio rem concernat particularem non propterea amittit nomen canonis & legis eccleſiaſticæ, nam ſufficit quod ſit in corpore iuris, & ex eius diffinitione aliquod bonum commune reſultet, vt docte probat noſter pater frater Alfonſus de Caſtro, *i* Et non eſt dubium dictam Clementinam fuiſſe editam in fauorem populi Chriſtiani ad ſalutem animarum, cum in Prædictis religionibus ſint viri illuſtres in doctrina, & ſanctitate potentes in opere, & ſermone ad exhortãdum in omni bono. Qua ratione ſummus Pontifex ibi ordinat eos coadiutores propriorum ſacerdorum, & Heu, Heu, ſi deficerent in Eccleſia Dei confeſſarij regulares ad purificandas animas fidelium deſtinati. Si enim per vnum menſem deficerent ſentirent certe domini Epiſcopi penuriam talium coadiutorum videntes fideles ſicut oues balantes & errantes, ſitientes ad fontes aquarum procedentium à throno Dei, conſolationem ſpiritualem & medicinam virtute ſacramentorum profuſis lachrimis & gemitibus inerrabilibus poſtulantes. Conſiderent hæc & mente reuoluant Domini Epiſcopi, amore proſequãtur ſuos coadiutores & proprios ſacerdotes. Dico proprios ſacerdotes. Nam doctiſsimus pater Soto K poſt alios reſoluit commiſsionem ipſis fratribus ad audiendas fidelium confeſsiones conceſſam eſſe maxime conſonam & conformem decreto capituli, *omnis vtriuſque ſexus*, in quantum dicit confeſsiones debere audiri à proprio ſacerdote, vel de licentia ipſius proprij ſacerdotis.

Reſtat modo probare, quod non ex eo q̃ Conciliũ Tridentinũ eſt lex generalis poſterior, debemus dicere derogare Clementinã dudũ, legẽ priorẽ. Pro cuius rei explicatione notandum eſt, quod leges tam ciuiles, quam Eccleſiaſticę duobus modis conſiderantur. Quædam enim ſunt generales omnes comprehendẽtes, verbi gratia, quando præcipiunt, vt omnes hoc faciant, vel prohibent faciẽdum, & has leges appellant iuris conſulti genus. Aliæ ſunt leges, quæ non cum omnibus loquuntur, ſed cum perſonis particularibus, vt leges loquentes de prætoribus, de pupillis, viduis & orfanis quæ non loquũtur cum omni populo, ſed cum certa perſonarum ſpecie, & has vocant ipſimet iuris conſulti ſpecies. Quo ſuppoſito, regula iuris eſt, quod hæ leges debent accipi hoc modo, publicata enim lege generica non proinde derogatur ſpecifica ſpecialis, ſi de ea nulla omnino mentio fit. Imo remanet ſpecifica ſpecialis in ſua via, & currit ſimul cum generica generali, iuxta regulam i dicentem generi per ſpeciem derogatur.

Sed, vt hoc omnibus patefiat, oportet exemplis illuſtrari. Eſt quædam lex regni antiqua, quod filij nobilium poſsint portare arma ſine eo quod ab aliquo miniſtro iuſtitiæ poſsint ab his ſpoliari. Promulgat Rex aliam legem, quod nemo ſub pæna decem ducatorum arma porter, nulla legis ſpecialis facta mentione. Quæro, vtrum filij nobilium arma portantes virtute dictæ legis ſpecialis incidant in pænam legis generalis poſterioris? Reſpondetur ab omnibus, quod non, cum iſta lex poſterior ſit generalis, & prima ſpecialis, & generi detrahitur per ſpeciẽ. Aliud exẽplũ proponitur à gloſſa in dicta regula. Edit Rex legẽ, quod quicunque trãſgreſſus fuerit quãcũq; ſuarũ legũ ſit ad arbitriũ iudicis puniendus. Eſt alia lex antiquior dicẽs, quod qui eas tranſgreſſus fuerit certã ſoluat quantitatẽ, trãſgrediens eã non tenetur aluendam pænam arbitrio iudicis relictam, ſed ad pænam legis ſpecialis, quia generi per ſpeciem derogatur. Quo prælicato, dubio propoſito reſpondetur, quod banon Concilij Tridentini eſt lex generalis, ſiquidem ait, quod nullus regularis audiat confeſsiones ſecularium, niſi ab ordinario approbationem obtineat: at Clementina dudum, eſt lex ſpecialis, loquens ſolum cum duabus religionibus, ſcilicet, Prædicatorum & Minorum. Et ſic Concilij lex generalis non derogat ſpecialem dictæ Clementinę legem, quia generi detrahitur per ſpeciem, ſicut per generalem diſpoſitionem nunquam particulare tollitur priuilegium

h Tit. de reſcrip. & tit. de offi. iudic. delega.

i Caſt. li. 1. de lege pœnal. c. 1. circ. medium.

d Sot. in. 4. 3. 18. q. 4. ar.

i ca. generi per ſpecien dereg. iur. li. 6.

aliquibus in alia diſpoſitione conceſſum, prout cum communitradunt Iacobus l Simoneta,& Antonius Gabriel,& optime Ioã nes Redin,& Caſſaneus. Nunc autem vt veritas magis eluceſcat oportet argumentis in contrarium reſpondere.

l Simo dere ſer. bene. q. 99. n. 27. Anto Gab. lib. 6. cõmu opin. tit. de legi. cõcl. 1. Redin. de maieſt. prin cip. §. nõ ar mis ſolũ de coratam. 2. p. nu. 187. Caſſ. conſ. 32. n. 15. m Seſſ. 23. c. 15.

Ad argumenta.

NON deſunt argumẽta, quæ hãc par tẽ reddũt dubiam. Primum eſt deſumptum ex Concilio Tridentino *m* ſuperius allegato ibi, *Nullum regularem*. Videntur enim hæc verba ſuperflua & nullius virtutis, ſi per dictum canonem Clementina dudum minime reuocatur. Huic argumento reſpondetur quod regulares ſunt in multiplici differentia. Quidam enim ſunt Auguſtinienſes, alij Carmelitæ, alij Mercenarij, alij Trinitatij, alij Hieronymiani, alij Carthuſiani, alij Minimi &c. Et in his omnibus vniuerſalis negatiua canonis Tridentini habebit locum. Quare licet non verificetur in fratribus Prædicatoribus & Minoribus, de quibus loquitur dicta Clementina, in alijs tamen verificari certum eſt, prout infra explicabimus. Nec obſtat quod illa negatiua nullũ, regularem nullũ excipiat. Nã reſpondetur, quod illa negatiua eſt lex generalis poſterior, & generi per ſpeciem detrahitur, & ſic detrahitur generalitati prædictorum verborum per deciſionem dictæ Clementinæ, quæ eſt quædam lex ſpecialis.

n c. licet de cõſtit. li. 6.

Secundum argumentum deſumitur ex quadam *D*ecretali dicente, n quod princeps faciens legem, viſus eſt derogare priorem cum totum ius præſumatur habere in ſcrutinio pectoris ſui. Reſpondetur, quod dicta Decretalis nullo modo generaliter eſt intelligenda, ita quod edente principe aliquam legem negatiuam deroget omnes affirmatiuas in eadem materia, magna enim ex hoc abſurda ſequerentur. Primo enim hoc eſt contra mentem omnium Doctorum quærentium, vtrum lex poſterior deroget priuilegia inſerta in corpore iuris, nulla de his priuilegijs facta mentione. Præſuppo nunt enim quod dicta lex poſterior abſolute promulgata non ea derogat. Certe ſi dicta decretalis vellet dicere, quod lex noua à principe promulgata derogat quidquid in ea materia à principe eſt decretum, neſcio ad quid ſupra dicta quæſtio à Doctoribus excitatur? Secũdum abſurdum eſt. Nam ſi ſic intelligeretur prædicta Decretalis, vana certe erit regula iuris dicens, Generi per ſpeciem detrahitur. *A*ccipi ergo debet ita, vt regula iſta generalis in ſuo robore permaneat, & perconſequens habet locum quando duæ leges contrariæ eduntur. Pro cuius rei clara explicatione eſt notandum quod ſecundum ius non dicuntur duæ leges contrariæ eo ſolo quod vn aſit affirmatiua & alia negatiua circa eãdem materiam ſicut aliqui non bene rem hanc cãllentes perperam intelligunt, toto cælo aberrantes. Dicuntur ergo quantum ad noſtrum propoſitum duæ leges contrariæ, quando ſunt incompatibiles. Verbi gratia duæ leges generales, vidlicet, Compatres poſſunt contrahere matrimonium, compatres non poſſunt contrahere. Et de his loquitur Decretalis in argumento allegata, ſcilicet, quod princeps edens legem cenſetur contrariam derogare, etiam ſi ipſius nullam omnino faciat mentionem. At non loquitur de legibus ſimul cõpatibilibus, vt ſunt vna vniuerſalis negatiua. & altera ſpecialis affirmatiua, vt in exemplis ſupra poſitis ſatis patet. Ex quibus colligitur, quod cum Decretum in dicta Clementina ſit lex quædam ſpecialis concernens tantum fratres Prædicatores, & Minores, & Concilium Tridentinum ſit quædam lex negatiua generalis vtraque compatilibiter concurrere poteſt ſine eo, quod vna per alteram derogetur aut annulletur. Bene enim compatitur quod nullus regularis audiat confeſsiones ſecularium, niſi per examen ſit ab ordinarijs approbatus, & quod regulares ordinum prædicatorum & Minorum ab hac regula generali ſint exempti cum eos ius Pontificium commune eximat, quod in dicta regula generali minimè reuocatur, & cum generi per ſpeciem detrahatur.

ARTICVLVS III.

Vtrum præſentatio, & approbatio religioſorum habeat aliquam formam.

REſpondeo dicendo, prout ex ſuperioribus patet, quod forma præſẽtationis cõfeſſariorũ regularium ponitur à Clemen

a Clem. dudum.

mente a Quinto. Et vt ambages dictæ formæ, quæ moleſtiam videntur cauſare euitentur, accedant Prælati regulares per ſe vel per alios ab ipſis deputandis humiliter, ſicut decet ſeruos Dei & paupertatis ſanctiſsimæ ſectatores ad dominos Epiſcopos, & ſic humilitatem ſectantes ab ipſis omnia, quæ ad conſolationem animarum ſpectant faciliori negotio conſequentur, quam ſi aliter procedant. Vidi enim aliquando præſentationem ex parte cuiuſdam prouincialis factam coram quodam domino Epiſcopo hoc modo propoſitam, Præſento apud tuam Reuerendiſsimam dominationem.N.ad concionandum, & ad audiendas ſecularium confeſsiones deputatum, vt tua dominatio iuxta Clementinam, dudum, de ſepulturis, ipſum ad ea munera exercenda approbare dignetur. Qui dominus Epiſcopus tali præſentatione propoſita indignatione commotus noluit annuere ſupplicatis, dicens per Concilium Tridē tinum Clementinam, dudum, eſſe reuocatam, & in dicta præſentatione minimè ipſius mentionem fieri debuiſſe. Vnde, vt his controuerſijs obuietur, accipiat lector præſentationem Breuem & dictæ Clementinæ & Concilio maximè conſonam, quam mutatis mutandis à doctiſsimo & noſtræ Hiſpanię literis & ſanctitatis ornamento decorato Doctore Nauarro b in ſuo Manuali Hiſpano mendicaui.

b Nauar. in man. c. 27. n 167.

Reuerendiſsime Domine, dominationi veſtræ ſupplex orator frater, N. ſalutem in Domino Ieſu, ac debitam cum pari animi ſubmiſsione reuerentiam. Cum iuxta priuilegia præfato ordini noſtro pridem à ſanctiſsima Sede Apoſtolica conceſſa, & intra corpus iuris incluſa confeſſarij eiuſdem ordinis ad audiendas confeſsiones ſacramentales ſecularium pœnitentium alicuius ciuitatis, vel diœceſis inſtituendi debeant præſentari prælatis eorum, vt ab ipſis ſi eis videbitur examinentur, & approbationem obtineant iuxta in ipſis priuilegijs contenta, & á Concilio Tridentino approbata, vt bona ipſorum venia gratia & licentia id faciant. Ideo quam humiliſsimo animo poſſum ſupplex ipſe ſublimem atque ampliſsimam dominationem veſtram etiam, atque etiam rogo & oro, idque bona, atque certa ſpe, quam veſtra iſtius animi benignitas largiſsimam promittit, vt infraſcriptos fratres legitimè ſecundum noſtri ordinis ſtatuta ad idoneos pro veſtra in ordinem noſtrum beneuolentia, & pro noſtra in veſtram benignitatem ampliſsinam deuotione, habeat pro legitimè præſentatis, ac perinde admittat eos ad confeſsiones ſubditorum ſuorum audiendas, ac ſi omnia, quæ iura pontificia in id requirunt omnino ſeruata eſſent. Quo nos quoque ſpeciali deuotione, ac magis moueatur ad exorandam diuinam, eandemque immenſam Dei benignitatem, & Clementiam, quo veſtram Reuerendiſsimam amplitudinem tueatur, augeat & beet in æternum. Amen, in fine huius præſentationis debent ſcribi nomina fratrum electorum.

Notandum, quòd dicta Clementina; dudum, etiam concedit Epiſcopis, vt examinent fratres cum ipſis concedat authoritatem ad negandam licentiam præſentatis, iuſta id cauſa ſuadente. Et ideo in forma dictæ præſentationis addidi illa verba ibi, & á Concilio Tridentino approbata. Non enim video Clementinam quoad hoc aliud determinare, quam Concilium. Solum enim addit, prout dictum eſt in ſuperioribus, quòd Epiſcopo nolente pertinaciter ſine cauſa fratres Minores, & Prædicatores approbare habeantur pro præſentatis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm præsentatio, & approbatio confessorum regularium sit perpetua.

REspondeo dicendo, quod non videtur sufficere, quod Regularis in vna diœcesi semel approbatus sit perpetuo in alia diœcesi approbatus. Quia Medicos corporales semel approbatos, possunt succedẽtes protomedici examinare, & reprobare propter periculum, quod vertitur in exercitio artis suæ, prout in iure *a* ciuili continetur. Quod non solum in medicis contingit, sed etiam in Grammaticis & oratoribus, & similibus, prout tradunt quædam Glossa, *b* & communiter Doctores cum Bartolo & Dyno. Imo approbati ad vnum officium etiam mechanicum possunt amplius examinari & si necesse sit reprobari, prout tradũt Abbas *c* Felinus, & alij, quos refert & sequitur Azeuedo. Ex quibus infertur, quod cum maius periculum versetur in imperitia medici animarum, quam in imperitia medici corporalis, vt colligitur ex iure, *d* satis constat, quod dicti confessarij erunt iterum examinandi per quemlibet Episcopum loci, vbi volunt confessiones audire, quanuis ab alijs sint examinati. Potuit enim esse, quod male fuerint examinati, aut perfunctoriè, vel quòd postea fuerint facti deterioris conditionis iuxta ea quæ tradit dictissimus Oldraldus. *e*

His tamen non obstantibus in Concilio Vienensi, vt constat ex dicta Clementina, *f dudum*, & tradunt Cardinalis, & Nauarrus cum communi, concessum est fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, quod semel præsentati & admissi, non indigent noua præsentatione, etiam si aliquoties exirent diœcesim, ad quam fuerint præsentati, quod ipsum tenent Corduba, *g* & Sotus.

Neque his obstat decretũ Concilij *h* Tridẽtini ordinantis, quod nullus regularis possit audire confessiones secularium, etiam presbyterorum, nisi ab Episcopo obtineat approbationẽ. Nã respondetur, quod licet in Bulla Cruciatæ, ego tenuerim Clementinã dudũ, reuocari perdictum decretum quantũ ad potestatem examinandi confessores regulares, tenui tamen ibi, quod non reuocat præsentationem perpetuam regulariũ, cum conciliũ solum præcipiat, vt examinentur & approbentur: non autem præcipit, vt toties, quoties Episcopi voluerint examinare nouę approbationi ipsi regulares subdãtur. Imo modo teneo in nullo quo ad præsentationẽ confessorũ dictã Clementinã à concilio reuocari, cũ dicta Clementina etiam concedat ordinarijs, vt possint regulares examinare, causa ad id interueniente, cum ea subsistente possint ab ipsis reprobari & repelli, vt in dicta Clemẽtina ipsis expresse cõcedi tur. Denique, hoc probatur, loquẽdo de fratribus Prædicatoribus, & *M*inoribus. Ipsi enim eandẽ cẽsentur habere authoritatẽ, ac presbyteri curati. Quare sicut non potest Episcopus curatos compellere ad examen, quia ipso iure sunt presbyteri curati idonei confessores, prout in eodem concilio habetur: ita dicendum est de religiosis ordinũ Prædicatorum, & Minorum, cum ipso iure secundum decisionem dictæ Clementinæ semel approbati pro curatis sint habendi. Licet enim aliarum religionum confessarij habeant ad absoluendum iurisdictionem delegatam, confessarij tamen ordinum Prædicatorum & Minorum præsentati & approbati iuxta terminos dictæ Clementinæ, non desunt qui dicant iurisdictionem habere ordinariam, inter quos est Marcus Antonius Cuquus. *K* Illi ergo confessarij, qui possunt ab Episcopis iterum eximinari, approbari, & reprobari sunt illi qui à iure non habent idoneitatẽ, non autem confessarij ordinum Prædicatorum & Minorum, qui à iure eam habent, quorum approbatio perpetua est. Et ita eam esse perpetuam decreuit Pius Quintus in quadam Bulla ab ipso edita in fauorem ordinum Mendicantium anno Domini millesimo quingentesimo, sexagesimo septimo, Pontificatus sui anno secundo. Quam non reuocauit Gregorius Tertius decimus in constitutione, quã refert Nauarrus in fine Manualis Latini. In qua licèt reuocauerit concessa à Pio V. in fauorem Mendicantium, suam tamen reuocationem ad terminos sacrorum Canonum & Concilij Tridentini reduxit. Vnde cum hoc priuilegium, prout concernit Prædicatores & Minores non sit contrarium sacris Canonibus, nec Concilij Tridentini decretis, manifestè sequitur, non esse per Gregorium Tertium decimum reuocatum.

Nec his obstat alia posterior constitutio eiusdem Pij Quinti, data Romæ apud Diuum Petrum anno Incarnationis Dominicæ,

a l. vt grada tim. §. reprobari. ff. d munc. & ho no. l. 2, C. de profess. & medi. lib. 10 l. sed reprobari ff. de ex cusat. tut.

b Glossa. & DD. in. l. Põponius. ff. de nego. gesti, & in. l. gramma. C. de profess. & medi. Barto. in l. dispẽsatorem. ff. de solutio. Cynus in c. quod semel de reg. iuris lib. 6.

c Abb. colupen. vers. & exprædictis in. c. cum venerabilis de exceptionibus vbi Fel. n. 48. fol. 14. Azeu. in l. 1. tit. 16. lib. 3. nouæ compilat. nu. 2. d l. cũ sit ars artiũ de æta te & qualit.

e Oldral. cõsil. 8. nu. 1.

f Clemẽ. dudũ. §. si vero vbi Card. q. 1. Nau. c. 27. nu. 162.

g Cordu. in addit. ad cõpen. tit. præsentat. confess. Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. pag. 86. col. 1.

h Con. Trisel. 23. c. 15.

i Conc. Tri. vbisu.

K Cuq. lib. 1. maio. institit. tit. 4 de sacr. pœnit. nu. 190. &. 191.

nicę, milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, octauo Idus Menſis Auguſti, Pontificatus ſui anno ſexto. *In qua perpetua conſtitutione cenſuit, decreuit & declarauit, quòd hi qui ſemel ab Epiſcopo in ciuitate & diœceſibus ſuis prævio examine approbati fuerint, ab eodẽ Epiſcopo iterum non examinari, ab Epiſcopo autẽ ſucceſſore pro maiori conſcientiæ quiete examinari denuó poterunt.*

Nã reſpondetur, quod hæc Bulla & cætera omnia per Piũ V. ordinata, ſunt per dictã cõſtitutionẽ Gregorij III. decimi, quæ incipit: ***In tanta negotiorũ mole***, redacta ad diſpoſitionẽ iuris cõmunis, & Cõcilij Tridẽtini, & ſecũ dũ ius cõmune Clementinæ, *dudum*, nõ reuocatum per Conciliũ Tridentinũ fratres Prædicatores & Minores ſemel approbati, ſunt idonei confeſſores, & non debent iterũ examinari, & approbari, aut reprobari à ſucceſſoribus Epiſcopis. Et licèt alij Mẽdicantes ſub dicta Bulla Pij V. comprehendantur, prout infra ventilabitur, Prædicatores tamen, & minores minime comprehenduntur.

Nec etiã obſtat declaratio illuſtriſsimorum Cardinaliũ pro Cõcilio Tridẽtino data tẽpore Syxti V. Pontificis maximi. Cui aliã ſimilem aſſerit Vialdus *a* fuiſſe datã ab illuſtriſsimis Cardinalibus in menſe Iunij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo. Declaratio, quę ſub forma breuis ad manus meas peruenit eſt huiuſmodi.

a Viuald. in ſuo candel. aur. 1. p. tit. de confeſsi. n. 28. pag. 91 col. 1.

Cõgregatio Concilij cẽſuit regulares ad audiendas in ciuitate & diœceſi ſeculariũ cõfeſsiones ſemel ab Epiſcopo prævio examine approbatos, iterũ ab eodẽ Epiſcopo nõ eſſe examinãdos, Cæterum à ſucceſſore poſſe iterum examinari iuxta conſtitutionem ſanctæ memoriæ Pij Quinti, datã octauo Idus Auguſti Pontificatus ſui anno ſexto quæ à fœlicis recordationis Gregorio Tertiodecimo nõ eſt reuocata per reductionẽ priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini.

A Card. Garraffa.

Ex hac declaratione colligi videtur, quod reſpõſio ſuprapoſita ad conſtitutionẽ minimè eſt admittenda. Quod reſpectu regulariũ, qui non ſunt ex ordine Prædicatorũ & Minorũ fateor quidem: at reſpectu fratrũ iſtorum ordinũ non admitto. Pro cuius rei explicatione eſt aduertendum, quòd minores & Prædicatores non habent ſuam perpetuitatẽ ad audiendas vtriuſque ſexus fidelium cõfeſsiones ratione alicuius priuilegij extra ius commune inſerti, ſed ratione iuris communis, prout ſtatim demonſtrabimus. Et dicta conſtitutio Pij V. dicitur in dicta declaratione, quòd non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini, quod quidem concedimus. Ex hoc enim colligo, quod dicta declaratio non loquitur cum fratribus Prædicatoribus, & Mininoribus. Cũ perpetuitas confeſſorum dictorum ordinum à iure communi habeatur, & non per priuilegia, quæ tantum à Gregorio Tertiodecimo ſunt redacta ad terminos Concilij Tridentini & iuris communis ſacrorum Canonum.

In confirmationem autem huius ſententiæ proferam in medium reſcriptum quoddam illuſtriſsimi Domini Camilli Caietani Nuntij Apoſtolici in his Hiſpaniarum partibus à ſanctiſsimo Domino noſtro Clemente Octauo.

Camillus Caietanus Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Patriarcha, Alexandrinus, & S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papæ Octaui, eiuſdẽque ſedis in Hiſpaniarum Regnis cum poteſtate legati de latere

Nun-

Nuntius: vniuerſis & ſingulis ordinarijs locorum, eorumque officialibus generalibus, ſeu foraneis, necnõ parochialiũ Eccleſiarũ rectoribus, ſeu vicarijs perpetuis eorum loca tenentibus infra limites & terminos Prouinciæ Conceptionis, ordinis fratrum Minorum S. Franciſci cõſtitutis ſalutem in Domino. Noueritis pro parte diſcreti viri fratris Bartholomæi de la Peña prouincialis dictæ prouinciæ nuper graui querela, & relatu ad audientiã noſtrã peruenisſe, quòd licèt fratres dicti ordinis ſemel Prædicatores, & confeſſores ab aliquo Epiſcopo ipſi iuxta quandam cõſtitutionem perpetuam fœlicis recordationis Pij Papæ V. deſuper editã, amplius examinari non poſſint nec debeant, & iuxta ſua antiqua priuilegia per diuerſos Sũmos Pontifices conceſſa defunctorum corpora & cadauera quando Eccleſiæ ſepulturæ tradenda aſportantur, ſi quãdo ex defunctorum diſpoſitione, aut alias vocãtur, aſſociare, ac certãratã quartæ funeraliũ accipere poſſint ac debeãt, nec deſuper á quocunq; cõtra conſtitutionẽ ac priuilegiorum huiuſmodi formã & tenorẽ moleſtari, perturbari, ac inquietari poſſint: Nihilominus multi veſtrũ fratres & profeſſores ordinis S. Franciſci ac prouinciæ huiuſmodi circa præmiſſa vijs indirectis moleſtare, perturbare, & impedire præſumunt. Quare fuit pro parte ipſorum exponẽtium ad nos recurſum, nobiſque humiliter ſupplicatum, quatenus eis in præmiſſis efficacis defenſionis auxilio aſſiſtere dignaremur. Nos igitur executionẽ & debitũ effectũ cõſtitutionũ apoſtolicarum deſiderantes circumſpectionibus veſtris, venerabiles Patres, Epiſcopis & Archiepiſcopis atq; alijs etiã maioribus prælatis in virtute Sãctæ obedientiæ, & ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, nec nõ vobis officialibus, vicarijs, ac rectoribus & vicarijs perpetuis parochiarum Eccleſiarum ac loca tenentibus, omnibuſque alijs, quos præmiſſa quomodolibet cõcernunt ſub excõmunicationis maioris latæ ſententiæ alijſque cẽſuris, & pœnis arbitrio noſtro imponendis, & applicandis diſtrictè præcipiendo mandamus, ne dictos fratres Sãcti Frãciſci dictæ prouinciæ circa audiendas ſecularium prædicationes & confeſsiones, aſsociationes

funæ

funeralium, atque earum rata præcipienda contra conſtitutiones & priuilegia eiſdem exponentibus dictoque ordini per Sedem Apoſtolicam conceſſa, quouis modo directè, vel indirectè, mediatè, vel immediatè, per ſe vel per alium, ſeu alios, aut interpoſitas perſonas impedire, perturbare, aut inquietare præſumatis, aut audeatis, ſeu aliquis veſtrum audeat ſeu præſumat: contrarijs non obſtantibus quibuſcunque. Data Madritij Toletanæ diœceſis anno á Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto, die vero ſecunda Menſis Aprilis, Pontificatus eiuſdem S.D.N. Papæ anno tertio.

Camillus Patriarcha Alexandrinus, Nuntius Apoſtolicus.

Antonius Bole Abbreuiator.

HOc tranſſumptum ex authentico originali propria manu tranſcripſi, manu cuiuſdam notarij publici conſignato fidem facientis coram teſtibus de iure requiſitis fuiſſe à reſcripto originali illuſtriſsimi Domini Nuntij extractum.

Sed reſtat modo reſpondere rationi dubitandi in articulo quæſtionis propoſitæ, quomodo dicti fratres Minores & Prædicatores approbati ab vno Epiſcopo ad ſecularium confeſsiones audiendas, non poſſunt ab eo, neque ab eius ſucceſſoribus examinari, cum contrarium videamus practicari in medicis, & in artificibus mechanicis: in quorum miniſterijs multò minus periculum verſatur. Huic rationi reſpondetur, quòd hoc fuit ita à Sede Apoſtolica conceſſum propter præſtantiſsimos viros in dictis religionibus exiſtentes vberes fructus ſpirituales in vinea Domini Sabbaoth fructificantes; quorum prælati inuigilant maximè ſuper eorum ſufficientia, eos ſæpè ſæpius examinando. Adeò, vt in noſtra Minorum religione particulari ſtatuto caueatur, vt in qualibet viſitatione rigoroſo examini à patribus prouincialibus ſubdantur. Et ita noluerunt Summi Pontifices de iſta prælatorum cura & ſolicitudine confidentes eos poſtquam ſemel fuerint examinati ab vno ordinario ab eodemque approbati, amplius ab eo, & eius ſucceſſoribus examinari, approbari, vel reprobari, niſi particulari commiſſione ipſis à Sede Apoſtolica conceſſa. Et ſic in Concilio [a] Tridentino ipſis, vt legatis à latere, (qui habent in ſuis prouincijs eandem authoritatem, quam habet Summus Pontifex, exceptis his, in quibus ipſi coarctantur, & reſtringuntur, vt tradit Syluester [b]) delegatur facultas, quia poſſunt procedere cõtra dictos Prædicatores & cõfeſſores ſcandala in populo ſeminãtes, & errores in confeſsionibus & prædicationibus dicentes.

[a] Sef. 5. c. 2. de reforma.

[b] Syl. ti. de legatus. nu. 12.

Vnde iuſtiſsimè Pius Quartus Pontifex maximus ordinauit, quod Sanctæ Inquiſitionis tribunal procedat contra confeſſores, qui in actu confeſsionis, vel iuxta actum confeſsionis mulieres ad peccandum ſolicitant. Cuius Summi Pontificis conſtitutionem in præſentiarum referam. Cuius tenorem fideliter deſumpſi ex archiuo ſacræ Inquiſitionis generalis Olyſiponenſis, copiam libri [c] in quo continebatur mihi faciente illuſtriſsimo Domino Antonio de Noroña Epiſcopo Eluenſi, & Cõmiſſario Generali Sanctæ Cruciatæ, & Inquiſitore generali Sanctæ Inquiſitionis Regnorum Portugaliæ.

[c] Habet. in libr. inquiſit. gen. Olyſipo. manu. ſcript. tit. 5. pag. 134.

Venerabili Fratri Archiepiſcopo Hiſpalenſi in Regno Hiſpaniæ hæreticæ prauitatis Inquiſitori Generali Pius Papa Quartus.

Venerabilis frater, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Cum ſicut nuper non ſine animi noſtri moleſtia accepimus diuerſos Sacerdotes in Regnis Hiſpaniarum, atque etiam in ciuitatibus & diœceſibus curam animarum habentes, ſiue eam pro alijs exercentes, aut alias audiendis confeſsionibus pœniten-

nitentium deputati in tantam proruperint iniquitatem, vt ſacramento pœnitẽtiæ in actu audiendi confeſsiones abutantur: nec illi & qui id inſtituit Domino Deo, & Saluatori noſtro Ieſu Chriſto iniuriam facere vereantur, mulieres, videlicet, pœnitentes ad actus inhoneſtos dum earum audiunt cõfeſsiones alliciendo & prouocando, ſeu allicere & prouocare tentando & procurando, ac loco earum per Sacramentũ huiuſmodi Creatori noſtro recõciliationis grauiorum peccatorum mole eas onerando, & in manibus diaboli trahendo in diuinæ maieſtatis offenſam, & animarum perniciem Chriſti fidelium ſcandalum non modicum: Nos in animum inducere nequeuntes, quód qui de fide catholica rectê ſentiunt ſacramentis ab Eccleſia Dei inſtitutis abutantur, aut illis iniuriam faciãt fraternitati tuæ de cuius eximia pietate, virtute atque doctrina plurimum in Domino confidimus per præſentes committimus & mandamus, quatenus per te, vel aliũ ſeu alios, à te deputandum, ſeu deputandos contra omnes & ſingulos ſacerdotes dictorum Regnorũ, ac illarũ ciuitatũ, & diœceſum de præmiſsis quomodolibet diffamatos, tam ſeculares, quã quorumuis etiã exẽptorũ: ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectorũ ordinũ regulares cuiuſcunq; dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, cõditionis, & præeminẽtiæ exiſtant tã ſuper præmiſsis, quã ſuper fide catholica. & quid de ea ſentiãt diligẽter inquiras, & iuxta facultatum tibi contra hæreticos, aut de hæreſi quouis modo ſuſpectos â ſe de apoſtolica conceſſarum continentiam, & tenorẽ procedas ac culpabiles repertos iuxta exceſsũ ſuorum qualitatẽ, prout de iure fuerit faciendũ debita præcedente degradatione, ſeculari iudicis arbitrio puniẽdos tradendo. Non obſtantibus cõſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, ac Eccleſiarum, & monaſteriorum, necnon ordinum quorumlibet, quorum ipſi Sacerdotes fuerint etiã iuramento, confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoq; & literis apoſtolicis, ſubquibuſcũque tenoribus, & formis, ac cũ quibuſcunque clauſulis & decretis etiã motu proprio aut alias

quo-

quomodolibet conceſsis, etiam iteratis vicibus approbatis & innouatis, quibus omnibus (eorum tenores præſentibus pro expreſsis habentes) hac vice duntaxat ſpecialiter & expreſse derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Datum Romæ apud Sanctũ Petrum ſub annulo Piſcatoris die decima ſexta Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Cæ. Glorierius.

Et aduertendum quod hæc conſtitutio fortiori ratione procedit quando Sacerdos vel religioſus virum aliquem ad nefandam venerem prouocat. Quod ait Salzedo *a* in ſua practica criminali canonica ſcire in caſu quodam grauiſsimo receptum fuiſſe, de quo tamen in. 2. tomo in quæſtione de inceſtu erit nobis ſermo.

a Salzed. in pract. crim. c. 8. v. deponatur. in fi.

ARTICVLVS V.

Vtrùm hæc præſentatio regularium in vno Epiſcopatu ſufficiat pro omnibus Epiſcopatibus.

REſpondeo dicendo, quòd non eſt dubium, quòd fratres cõfeſſores debitè preſentati, deputati, & approbati ab vno ordinario ad audiendas confeſsiones ſecularium, ſi ſunt in diœceſi, vbi ſunt præſentati & approbati poſsint audire confeſsiones omnium ſecularium ad ſe venientiũ prout infra latè explicabimus. Quod autem vertitur in dubium eſt, vtrum religioſus præſentatus, & approbatus pro diœceſi Salmanticenſi, verbigratia, poſsit virtute dictæ aprobationis perpetuo confiteri in omnibus mundi epiſcopatibus? Ad quod concluſione negatiua reſpondetur. Neceſſe eſt enim, vt approbetur in locis, in quibus ſecularium confeſsiones debent audire. Et ſic eſt interpretandum Concilium *a* Tridentinum, quod in quantum poteſt debet cõformari iuri communi, in quo ita deciſum eſt, teſte Archidiacono, *b* concludente quod Sacerdotes inuitati à presbyteris parochialibus, vt eos adiuuent in confeſsionibus parochianorum audiendis debent prius obtinere approbationẽ illius Epiſcopi, in cuius diœceſi confeſsiones audire volunt, nec ſufficere quod à proprijs Epiſcopis eam obtinuerint, vt colligitur ex argumento cuiuſdã canonis: *c* & quia multum expedit, quòd Epiſcopus cognoſcat ſuos coadiutores, & cooperarios, cum ei principaliter incumbat animarum cura iuxta quandam decretalem. *d* Quod attenta determinatione Concilij Tridentini, dicentis, neminem etiam regularem poſſe audire confeſsiones ſecularium niſi ab Epiſcopis fuerit approbatus, clarius patet, prout nouiſsime aduertit doctiſsimus Palatius. *e*

a Seſſ. 23. c. 15

b Archid. in c. perlectis 25. d. n. 17.

c cap. peruenit. §. ex ſe. & §. hoc idẽ 16. q. 1.

d cap. vt animarum periculo de conſtit. lib. 6.

e Palatius.

Nec his obſtat, quòd Clemens *f* VII. *Conceſsit, quod fratres Confeſſores ordinis Minorum ſemel præſentati alicui Epiſcopo pro confeſsionibus audiendis, vt moris eſt præſentari poſt vnã præſentationẽ non teneãtur amplius præſentari, etiã ſi ad aliam tranſeant diœceſim.* Ex qua conceſsione videtur colligi, quod vnica tantum ſufficit præſentatio pro omnibus epiſcopatibus. Et ita tenet Corduba *g* contra Collectorẽ: cuius ſententia mihi ſemper dubia fuit. Primo: quia contraria Collectoris videtur magis accedere ad ea, quæ nos docet ius commune, à quo nõ debemus recedere, niſi cõtrarium expreſſe cõceſſum videamus. Secundo, quia ſic conſueuit intelligi alia ſimilis conceſsio Eugenij Quarti, quæ ait, quòd quando fratres ſe ſemel præſentauerint Epiſcopis, & obtinuerint ſuos caſus, licèt alibi poſtea ad habitandum ſe transferant ad tempus, & poſtea reuertantur ad eaſdem diœceſes, non ſit neceſſariũ iterum ſe præſentare eiſdẽ Epiſcopis, vel ſuos caſos de nouo obtinere. Ita habetur in monumentis *h* ordinum & in ſupplemento Priuilegium enim Clementis Septimi, debet intelligi ad modum, quo intelligitur priuilegium Eugenij Quarti, ſcilicet, quod

f Habet. in comp. mẽd. tit. abſolut. quoad ſeculares. l. §. 16.

g Cor du. in addit. ad. §. 16.

h In. 1. imp fol. 61. 8. in 2. fol. 64. cõceſ. 79. & in ſupple. fol. 95. conceſ. 314.

quod dicti fratres confessores non teneantur amplius præsentari in eadem diœcesi, etiam si se transferant ad tempus ad aliã diœcesim, & postea reuertantur ad diœcesim vbi primo fuerunt præsentati. Et confirmatur hæc intelligentia: cum enim sit præiudicialis ordinarijs, debet stricte interpretari, iuxta ea, quæ in iure notantur. c. olim de verb. signif.

Nec obstat, si dicatur, quod sic intelligendo priuilegium Clementis Septimi ad nihilum deseruiret eius concessio, cum id ipsum iam per Eugenium Quartum fuerit concessum. Nam respondetur, quod versatis in lectione priuilegiorum hoc argumentum facillimum est. Sæpe enim inuenitur propter ignorantiam supplicantium, quod circa eandem rem concessiones multiplicãtur. Imo, quod confusionem præsefert maximam, sæpe sæpius cõtingit priuilegia posterius impetrata limitare & coarctare id, quod antea sine vlla limitatione & restrictione erat impetratũ.

K Con. Trid. sess. 25. c. 16. Denique ex Concilio K Tridentino constat, hanc opinionẽ modo necessario esse sequendam, cum nullus regularis, vt ibi definitur possit audire confessiones secularium, nisi ab episcopis approbationẽ obtineant. Quæ verba *Episcopis* designant nõ sufficere approbationem cuiuscunque Episcopi, sed Episcoporum diœcesum, vbi confessiones audiuntur: prout cõmuniter intelligunt Doctores. Et licet supra dixerimus Concilium Tridentinũ minime reuocare Clemẽtinam *dudum*, quoad fratres Prædicatores, & Minores Clementina tamẽ ipsa nullũ circa hoc continet speciale priuilegiũ. Licet enim ibi à Summo Põtifice ipsis fratribus iurisdictio cõcedatur nolentibus Episcopis eos sine causa admittere: nõ tamẽ ipsis conceditur iurisdictio pro alijs diœcesibus, in quibus nõ sunt approbati. Imo ex eadem Clementina colligitur, hoc esse verisimum, cũ ipsis concedatur iurisdictio ad modum curatorũ, & ipsi curati oues alterius diœcesis minime possunt confiteri. Et sic hãc nostrãopinionẽ tenet Nauarrus. l

l Nau. in. d. c. 27. n. 165. Aduertendum tamen, quod Gregorius Decimus tertius, *Concessit, quod confessarij Societatis Iesu ac Prædicatores ab aliquo ordinario semel approbati, & á suis superioribus ad huiusmodi munera deputati quandocunque siue in mari, siue in terra iter faciant, possunt, non repugnantibus tamen curatis parochialiũ Ecclesiarum verbum Dei prædicare, & quorumcunque Christi fidelium cõfessiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis, inquibus ordinarij existunt, nisi eorũ licentia desuper obtenta.* Ita refertur in compẽdio m Societatis Iesu. Quod priuilegiũ cõmunicatur omnibus confessarijs Mendicantium ordinum secundum formã iuris debitè & semel approbatis ab aliquo ordinario, quando ipsi siue in mari siue in terra iter faciunt; cũ, prout resolutum est in hoc primo n tomo, Mẽdicãtes fruãtur concessionibus & indultis Societatis Iesu.

m In comp. Socier. titu. confessarius §. 2.

n 1. tó. q. §§. ar. §.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm præsentatio & approbatio perpetua competens Minoribus, & Prædicatoribus, confessarijs aliarum religionum concedatur.

REspõdeo dicendo, rem à suis fundamẽtis primæuis deducendo, quod quẽdã Glossa *a* carpit scholasticos, qui sua peccata cõfitentur inclusis, id est, monachis. Et rectè quidẽ carpit, si tempora glossamentarij perdendas, quando nondum facta erat Clementina *dudum* de sepulturis neque alia iura extrauagantia, quæ illam præcesserunt. Hodie vero non procedit eius reprehensio, primo in fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, qui seruata forma illius Clemẽtinæ, vt curati admittuntur ad confessiones audiendas. Quod ipsum est dicendum de Eremitis D. Augustini, ad quos prædicta Clementina per Clementem Quintum extensa fuit, & idem de fratribus Carmelitis, ad quos eadẽ per Ioannẽ Vigesimum secundum fuit prorogata, prout tradit Ioannes Andreas *g* quẽ Antonius & communis sequuntur. Et idem cõcessum fuit alijs religiosis, de quorum numero sunt canonici regulares sanctæ Crucis Conimbricensis, prout testatur Nauarrus *c* Qui aduertit Eremitis D. Augustini, & Carmelitis & Canonicis regularibus incumbere probare, se habere prædictum priuilegium. Quamquam enim multi Doctori illustri de consuetudine testanti, tenuerunt esse credẽdum, prout tenuit Bartolus, *d* & alij, quos referunt

a Glo. in. ca. placuit. de pœn. d. 6.

b Andre. in c. omnis vtriusq; sexus col. penul. sub fin. de pœnit. & remis.

c Nau. in. d. c. placuit. n. 185.

d Bart. in. l. de quibus. ff. deleg. n. 4 q. princ. n. 11 Iason penu. col. ibi. Roquus in. ca. fide cõstit. fol. 26. col. 4 vers. quinto quæritur.

ferunt Iaſon, & Roquus, communis tamen Doctorum opinio contraria eſt. Et probatur: quia conſuetudo quid facti eſt, & in his quæ facti ſunt etiam princeps errare poteſt. iuxta ea, quæ in iure *e* definiuntur. Vnde ait Baldus *f* conſuetudinem, quæ contra ius eſt eſſe probandam. Imo Alexãder poſt alios affirmat probandam eſſe conſuetudinem, etiam ſi plures Doctores in ſuis commentarijs de illa teſtentur. Imo docet Areti nus *g* etiam maiori parti Doctorum de conſuetudine teſtantium non credi, quia illi nõ iurati teſtantur, & teſti non iurato non creditur, vt eſt notum in iure. Quod idem eſt dicendum de priuilegio. Priuilegium enim quod nõn continetur in iure communi eſt quid facti, ſicut conſuetudo. Vnde ſi negetur Auguſtinienſes, Carmelitas & alios regulares hoc priuilegium habere, debent probare illud habere: quod nõn tenentur probare fratres Prædicatores & Minores, cum eorum priuilegium quo ad hoc contineatur in iure communi dictæ Clementinæ dudũ. Ita doctiſsimus Nauarrus. *h*

e c. 1. de conſtit. lib. 6.

f Bal. in l. ſi quis. §. 1. ff. de pignor.

Alex. in l. poſt dotem. vlt. carta in pri. ff. ſolut. mat.

g Aretin. cõſil. 138.

h Naua. vbi ſupr. 188. & 189.

Ex qua doctrina colligitur primo dictam Clementinam *dudum*, quo ad hoc de quo agimus competere Auguſtinienſibus, non iure communi, ſed ratione priuilegij præciſe. Et ſic Concilium in quantũ ſecundum aliquos limitatur per Clementinam *dudum*, ita quod ſecundum eam nolentibus Epiſcopis admittere & approbare ſine cauſa confeſſores ordinum Prædicatorum & Minorum pro præſentatis & approbatis habeantur, & iuriſdictionem habeant actualem ad audiendas cõfeſsiones ſecularium, & imponendas pœnitentias ſalutares, & abſoluendum à peccatis non limitatur quo ad Auguſtinienſes, neque quo ad Carmelitas, neq; quo ad alios fratres regulares, cum dicta Clementina reſpectu eorum ſit priuilegiũ, & in Concilio Tridentino priuilegia & conſuetudines in contrarium reuocentur.

Infertur ſecundo, quod conſtitutio Pij Quinti determinans confeſſores regulares, etiam ordinum mendicantium ſemel ab vno Epiſcopo approbatos ab eodem Epiſcopo, ſine iuſtiſsima cauſa non poſſe reprobari, at poſſe à ſucceſſore eorum iuriſdictio ſuſpendi, licet non habeat locũ in confeſſoribus ordinum Prædicatorum & Minorum (cum à iure communi extrauaganti *inter cunctas*, de priuilegijs competat ipſis fratribus perpetuitas approbationis, dicente Benedicto vndecimo, ibi *Datam vero licentiam per diœceſanorum mortem nolumus terminari.* Quæ extrauagans quantum ad hoc nõ reuocatur per Clemẽtinam, dudũ, prout affirmant Soto *i* & omnes. Imo eſt approbata cũ nihil circa hoc innouet (licet innouet, quo ad alia ibi contẽta) habet tamẽ locũ incõfeſſoribus aliarũ religionũ. Quod probatur: nã præſentatio & approbatio perpetua ipſis cõceſſa reſpectu ipſorũ eſt tãtum priuilegiũ & indicta conſtitutione Pij Quinti priuilegia reuocantur. Et licet Gregorius decimus tertius in ſua conſtitutione reduxerit conſtitutionem Pij Quinti ad terminos Concilij Tridentini, in eodem Concilio Tridentino priuilegia reuocantur. Et ſecundum Pium V. in ſua conſtitutione magis ſecundum mentem Concilij eſt approbationem confeſſariorum regularium non eſſe perpetuam per totam vitam ipſorum confeſſorum: ſed tantum durare vſque dum à ſucceſſoribus ipſorum Epiſcoporum ſuſpendatur. Et nota quod dicit à ſucceſſoribns poſſe ſuſpendi, non autem à capitulo ſede vacante. Et hoc confirmatur. Nam confeſſores Mendicantes pro ſeculãribus de licentia diœceſanorum cum facultate abſoluendi & diſpenſandi in caſibus eiſdem reſeruatis deputati etiam ipſis Epiſcopis mortuis, vſque dum viduatis Eccleſijs de paſtore prouideatur, libere eadem facultate vti poſſunt, prout conceſsit Clemens Quartus prædicatoribus, vt in eorum priuilegijs continetur teſte Collectore *l* Cõpendij Ciſtertij. Et idem Clemens IIII Pro vt habetur in ordinum Monumentis, *Conceſsit, vt quando Epiſcopi, vel alij Eccleſiarum prælati dederint fratribus Minoribus facultatem audiendi confeſsiones ſubditorum ſuorum, & vota cõmutandi talibus prælatis decedentibus poſsint prædicti fratres vti libere prædicta facultate, donec viduatis Eccleſijs prouiſum fuerit de paſtore.*

i Sot. in. 4. d. 18. q. 4. a. 3.

l tit. abſolutio. 2. §. 6.

g In. 1. impreſ. fol. 19. & in 2. fol. 113. conc. 4. 244.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confeſſarij regulares in foro cõ ſcientiæ poſsint modo frui præſentatione, & approbatione ſemel obtẽta.

REſpõdeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter quoddã viuæ vocis oraculũ Pij Quinti reualidantis omnia priuilegia conceſſa Minoribus inforo cõſcientiæ, etiã ſi ſint contra Concilium Tridentinũ. Vnde cum regulares ſemel præſentati examinati & approbati ab vno Epiſcopo, non poſsint ab eius ſucceſſoribus ſuſpẽdi per priuilegium Clementis Septimi. *Quo conceſsit, quod confeſsores ordinis Minorum ſemel præſentati alicui Epiſcopo profeſsionibus audiendis, vt moris eſt præſentari poſt vnam præſentationem non teneantur amplius præſentari.* Quo priuilegio gaudent alij mendicãtes. Videtur dicẽdũ, quod cũ hoc omnibus regularibus præter minores & prædicatores ſit priuilegiũ, & reuocatũ per Conciliũ Tridẽtinum, & Pium Quintum innouatum in foro conſcientiæ poſſunt religioſi eo cum omnibus priuilegijs, etiam ſi ſint contra Concilium Tridentinum modo frui. At pro contraria parte facit. Nam reualidatio ſupra dicta Pij Quinti fuit facta die decimo tertio Martij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, prout refertur in compendio Societatis, & refert Veracruz in ſuo ſpeculo coniugatorum in fine. At videmus poſteà eundem Pium Quintum in Bulla, quę incipit: *Romani Pontificis prouidẽtia*, data Romę apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, octauo idus Auguſti, Pontificatus ſui anno ſexto, voluiſſe eos regulares etiam Mendicantes qui ſemel ab Epiſcopo in ciuitate & diæceſibus præuio examine approbati fuerint ab eodem Epiſcopo iterum non examinari. Ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori conſcientiæ ſuæ quiete examinari de nouo poterunt, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs. Hæc pro vtraque parte adduxi vt difficultas propoſita melius explicetur. Et reſolutiue dico, quod poſſumus modo Mendicantes in foro conſcientiæ, vti omnibus priuilegijs, etiam ſi per Concilium Tridẽtinum ſint ſublata. Et per conſequens poſſumus vti hoc, etiam ſi ſupponatur per Concilium Tridentinũ eſſe reuocatum. Et non obſtat conſtitutio Pij Quinti allegata. Non enim Pius Quintus mortuo Epiſcopo approbante ſtatim ſuſpẽdit approbationem: imo ſupponit poſt eius mortem valere & durare, donec à ſucceſſoribus ipſius ſuſpẽdatur & reuocetur. Vnde ſi ſucceſſores talem ſuſpenſionem ſiue reuocationem minime opere compleuerint, minime etiam finem accipiat approbatio, donec approbatus decedat & moriatur. Denique eſt neceſſarium, quod in foro exteriori fiat dicta ſuſpenſio & reuocatio, qua data nõ habet locum vſus ipſius in foro conſcientiæ cũ forũ cõſciẽtiæ ſupponat quoad eccleſiam & forum exterius nullã adeſſe prohibitionẽ.

a Compẽd. ſoci. t. 1. Cõcil. Tri. §. 3.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum approbatio confeſſariorum regularium poſsit ab ordinarijs reſtringi ad certũ locũ, tempus, & perſonas.

REſpõdeo dicendo, quod ſacerdotes ſeculares non habent iuriſdictionem extra villã aut oppidũ ſibi expreſsè deſignatum. Sed ſi Epiſcopus ita regularem ſacerdotem mendicantem reſtringeret ad certum oppidum, & prohiberet audire fœminas; aut moniales, dicunt viri docti, quod rationabiliter eſt interpretandus, ita vt reſtrictio locũ habeat quantum ad iuriſdictionẽ ab Epiſcopo delegatam, quandoquidem nõ poteſt impedire, aut reſtringere ampliſsimã iuriſdictionem, quam regularibus Mendicãtibus, ſi modo ſunt ab Epiſcopo ſemel approbati, à Sede Apoſtolica habent, pro vt pro terra & pro mari cõceſsit Gregorius decimus tertius Societati Ieſu, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo quinto, de qua in ſuperioribus iam egimus mẽtionem. Ita tenet Hẽriquez. *a* Ac proinde ait quod virtute dicti priuilegij Epiſcopi impedire nõ poſſunt, non obſtante Cõcilio Tridentino, quod confeſſarij regulares Mendicantes dũ iter agũt per loca, vbi nõ adeſt Epiſcopus, quãuis per dies morẽtur in vno aut alio loco non habeãt prædictã iuriſdictionẽ, & vbi que ſint eo modo idonei. Sicut neq; Epiſcopus in fraudem & odium regularium poteſt his

a Henr. lib. 3. de por. c. 6. num. 8.

his reseruare plures casus quam parochus reseruat, vt si esset nimius excessus reseruationis. Non enim in hoc casu tenentur obedire in ea restrictione, & limitatione, prout tradunt Soto, *b* Ledesma & Syluester, Palacius, Felicianus.

b Soto in 4 q.18.q.2.ar. 5 Ledes. ibi q.7.ar.5.du. 6.Syl. ver. confessor.2 §.5.Pala. in 4.d.17.q.2. Felician.tit. de priuileg. c.14.

At licet aliqua supra dicta sint vera, alia tamen videntur à veritate deuiare. Nam dicere absolute quod Domini Episcopi nõ possunt regulares Mendicantes approbare ad certum locum & ad certum tẽpus, & ad certas personas, ita vt si eo modo sint approbati, non teneantur ipsis obedire: sed possunt absolute sua gaudere iurisdictione a Sũmis Pontificibus ipsis concessa, videtur durum, & minime tenẽdum. Existimo enim ex causa legitima posse Episcopos hoc agere. Quod probo ex Clementino, *dudum*, de sepulturis, in qua ipsis regularibus a Sede Apostolica maxima authoritas conceditur. Ex ea enim colligunt communiter Doctores, quod Episcopi ex rationabili causa possunt reprobare aliquem regularem ex prælatis eorum electis, si loco illius alius subrogetur, etiam ille secundum glossam ibi ex causa poterit repelli. Et sic ex ea sequens cõficio argumentum. Nam si Domini Episcopi possunt ex causa præsentatos omnino repellere a fortiori poterunt ex causa limitare, & coarctare huius modi approbationẽ, ita vt sit approbatus ad certum locum, quia est insufficiens ad alia loca vbi maior scientia & experientia requiritur: & sit approbatus vsq; ad certum tempus, vt det operã studio summarum & Theologiæ moralis cũ in ea non bene probatus inuentus fuerit, & sit approbatus ad confitendos viros & non mulieres, propter defectũ prouectæ ætatis, vt aliqui Episcopi faciunt, qui nolunt illos qui quadraginta ætatis annos non attingũt ad confitendum mulieres licentiare: quod etiam in religionibus bene ordinatis contingit. Vnde puto, quod ipsis regularibus iurisdictio illa amplissima (de qua supra) cõceditur, quando approbantur ab Episcopis absolute sine aliqua limitatione. Nam si cũ causa eorũ approbatio limitatur ipsa limitatio omnino est seruanda, prout tenet Angelus. *c* Et non est credendum Sũmos Pontifices velle derogare facultatem iuris communis Episcopis concessam, qua possunt facere dictas limitationes, pro vt constat ex traditis a Gutierrez. *d* Reciperem ego opinionem Henriquez casu, quo sine causa faciũt Episcopi dictas limitationes. Clementina enim & sacri canones eas cũ causa solũ facere posse testantur. Tunc autem sine causa eas ita facere censebuntur, quando cum omnibus regularibus generaliter, sine differentia ita se habuerint approbationes annuales eis tãtum indulgentes, ad confessiones virorum eos tantum approbantes. ¶ Pro quo est à sacra illustrissimorum Cardinalium congregatione regularium declaratio, data die secũda Iulij, anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo septimo, cuius tenorẽ refert Ioannes Baptista Confettius in sua collectione priuilegiorum. e Cuius tenor est huiusmodi.

c Ange.tit. cõfessor.4. n.25. d Gutier.de quæstion. cano.ca.27. n.18. & 19.

e Baptista.2 p.pag.154.

Regulares, quia ad confessiones audiendas idonei generaliter ab ordinarijs, eorumque examinatoribus reperti approbati fuerint, generaliter quoque & indistinctè absque aliqua limitatione temporis certorum vè locorum, aut generis personarum admittantur in diœcesi propria. De cæteris vero, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti arbitrio ordinariorum relinquitur ipsos cum limitata facultate, prout eisdem ordinarijs magis expedire videbitur probare & admittere. Qui autem in domibus laicorum confessiones ex causa audierint, statim parochum admonere teneantur, & fidem auditæ confessionis pro medico aduenientẽ relinquere. Hæc congregatio.

F. Michael Bonelus Card. Alexand.
Gregorius Pelearius. Secret.

ARTICVLVS. IX.

Vtrum aliquis prouincialis possit renunciare huiusmodi priuilegio approbationis perpetuæ.

REspondeo dicendo, nullũ prouincialẽ posse renunciare iuri omnibus cõfessarijs sui ordinis cõcesso, videlicet vt non habeant iurisdictionem immediatã à Papa, & quod semel approbati velint, vt possint postea ab eodẽ Episcopo iterum approbari. Et hoc probatur ex quadam decretali, *a* expressa. Vbi dicitur, quod exemptus non potest renunciare exemptionem sine licẽtia Papæ. Et periculum est, vt dicitur in quodã canone, *b* in rebus diuinis cedere iuri suo. Et ratio huius est: quia licet vnusquisque

a c.cum tẽpore de ar. bi.
b c.quã periculosũ. 7. q.1.

que posset renunciare iuri suo, vt probant iura c citata ab Angelo Syluestro & Armilla, hoc tamen intelligitur quando tale ius, priuilegium vel fauor est introductus in fauorem, vel commodum priuatæ personæ, secus si in fauorem aliorum simul, vt probãt supra dicti autores. Hoc declaratur exemplo: Status clericalis habet hoc priuilegiũ in fauorem omnium Ecclesiasticorum ne quis clericus possit conueniri coram iudice laico, vt est clarum in iure d & nullus particularis potest & iuri & priuilegio renũciare & cedere absque Põtifícis sui scilicet Episcopi licentia, quia est in fauorem aliorum. Sic in nostro proposito nullus prouincialis potest dictis priuilegijs renunciare, cũ sint toti ordini concessa. Ita in terminis tenet Bibaldus. e

c Ange. ve. remunerat. §. 4. Armi. Sylue. ver. exempt. §. 8

d e. Diligẽ. & in toto. titu. de foro compet.

e Bib. in cãdelabro aureo titu. de absolut. nu. 48. circa fi. pa. 148. co. 1.

Sed cõtra hoc opponoid quod cũ Nauarro tenuit in primo tomo, dicens, quod religiosus potest se submittere Episcopo, vt ab hæresi occulta in foro conscientiæ absoluatur. Nam respondetur, quod ibi non renunciat ipse religiosus, saltem in his partibus Hispaniarũ priuilegio valido per quod generales aut prouinciales possint suos subditos ab hæresi occulta absoluere. Et ideo nõ est mirũ, quod Episcopis quoad hoc subdantur. At in nostro casu est priuilegiũ expressum ordini concessum prout dictum est.

ARTICVLVS X.

Vtrum graduati in Sacra Theologia regulares debeant necessario Episcopis ad audiendas secularium confessiones præsentari, & ab eis examinari.

REspondeo dicendo, quod aliquibus visum fuit ipsos non esse examini Episcoporũ necessario subijciendos, pro vt constat ex traditis à Corduba a & Ioanne Gutierrez. Quorum fundamẽtũ præcipuũ fuit decretum Cõcilij Tridentini quod tria signa nobis proponit, per quæ possimus cognoscere, quis sit sacerdos approbatus ad secularium confessiones audiendas. Primũ est, si habeat parochiale beneficium, Secundum est, si sit ab Episcopis examinatus, & approbatus. Tertium est communis approbatio; & bona opinio, quæ habetur de erudi tione sacerdotis confitentis, Quod signum colligitur ex illis verbis. *Vel alias idoneus iudicetur.* Et sic dicebant aliqui sub istosig no comprehendi lectores Theologiæ in aliqua vniuersitate approbata publice legentes, & in aliqua religione bene ordinata Theologiã publice profitentes, & licentiati graduati per aliquam vniuersitatem à Sede Apostolica approbatã, & sic Pius Quintus in quadam constitutione incipiente, *Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Domini cæ millesimo quingentesimo septuagesimo primo, octauo idus Augusti, Pontificatus sui anno sexto, decreuit decretum Concilij Tridentini habere locum in omnibus regularibus quorumvis ordinum etiam Mendicantium, etiam sub regulari disciplina viuentibus, etiam si sint lectores, aut in Theologia etiam de superiorum licentia graduati, vel promoti. Quod probant Corduba h & Gutierrez esse iuridicum. Confessarij enim nõ solum de scientia, sed etiam de prudẽtia examinantur. Et licet in lectoribus & graduatis sufficiens scientia inueniatur, prudentia tamen aliquando desideratur.

a Cor. de casibus q. 26. Gutierrez in quæstio. canoni. c. 6. pag. 85. in 1. impres. Sess. 2. ca. 15.

b Cordu. & Gutier. vbi supra.

Qua opinione, & cõstitutione attenta non est dubium quod lectores graduati religionum tenentur se coram ordinarijs præsentare, & ab ipsis approbationem obtinere cum ipsis communicetur facultas Clemẽtinæ, dudum ex priuilegio, & priuilegia, & consuetudines immemoriales in dicta constitutione, & in Concilio Tridentino tollantur, Nec obstant, verba concilij, ibi, *aut alias idoneus reputetur* per quæ contrarium aliquibus satis doctis non visa constitutione Pij Quinti videbatur: Nam respondetur, quod ex dictis verbis nõ sumitur efficax argumẽtum ad asserendum virtute eorum dictos lectores & graduatos examini & approbationi Episcoporum minime esse submittendos, Concilium enim in illis verbis, *aut alias idoneus reputetur*, non facit pausam, sed continuãdo addit, & approbationem, quæ gratis detur obtineat. Quæ plane designant non sufficere iudicium idoneitatis, nisi etiam approbatio Episcoporũ concurrat ad ipsam idoneitatem.

Quo vero ad fratres Prædicatores & minores maior est difficultas: cum ipse ratione iuris c communis sine causa ab Episcopis reprobatis & reiectis possint præsentati iuxta formam ipsius iuris facere omnia illa ac si essent admissi, quod priuilegium prout late est

c Clem. dudum. §. si vero.

est probatum in superioribus non est ipsis fratribus per Concilium Tridentinum reuocatũ, & præsupponatur nullã esse causam, ratione cuius iuste reijciantur. Licet enim defectus prudentiæ in aliquibus eorũ cõcedatur in tã breui non possunt dictum defectum in ipsis intueri & experiri, nisi ita sint fatui, vt eorum imprudẽtia in momẽto statim perspiciatur. Hi autẽ à prælatis regularibus propter ipsorũ authoritatẽ honorẽ & zelũ animarũ minimè ordinarijs præsentãtur. Et hęc opinio confirmatur. Nã nominatiab vniuersitatibus nõ debent examinari ab ordinario in collatione beneficiorũ, vel ordinũ receptione teste Cosma. *d* Quã opinionẽ sequitur Rebufus. Et hoc cõfirmat Conciliũ Tridẽtinum *e* vbi dicitur, quod præsentati ad Ecclesiastica beneficia sine examine nõ admittantur, præsentatis tamẽ electis seu nominatis ab vniuersitatibus seu collegijs generaliũ studiorũ exceptis quod tradit Paulus Fuscus *f* in suo tractatu de visitatione. Nã vt dicũt Doctores cõmuniter ipsis graduatis & vniuersitati, quæ ipsos iudicauit idoneos iniuria fieret, & præsertim si sint in famosa vniuersitate graduati, ex quo maiorẽ scientiam præsumũtur habere, prout tradunt Ananias *g* Cagnolus & Casaneus.

Et confirmatur. Nã quamuis absens præsentatus ad beneficiũ debeat intra tẽpus præsentari personaliter ordinario habẽti instituere, alias præsentatio euanescit iuxta Glossam, *h* quã sequũtur Abbas, & post alios Rebuffus & Rochus de Curte, si tamẽ talis præsentatus absens graduatus sit & ipsi ordinario notus eius examen non ita præcise requiritur colatioq; fieri potest absenti, vt tenẽt Abbas *i* Rebuffus & Lambertinus: secundum quem hoc non procedit, quando pro forma actus requiritur examen, quia tunc non sufficit præsentatio seu examinatio virtualis, sed requiritur personalis & realis, vt pro gradu licentiatus. Et confirmatur, nam ait Quintilianus Mandosius, *k* quod quando statuitur pro forma doctorem denuo examinari debere putà vt in Rotæ Romanæ auditorẽ creari mereatur, cognitus valde & notorie peritus examinandus non veniret, & ad hoc allegat aliqua iura, cum alijs, quæ ipsemet adducit in regulis cancellariæ.

Ex quibus colligitur quanta iniuria regularibus graduatis, & huiusmodi alijs irrogatur, si repellãtur. Et quãta etiã iniuria eorũ prælatis fit de quibus generale Cõcilium Vienẽse, tãtũ habet cõfidẽtiã. Cui occurrẽs Sũmus Põtifex Clemẽs V. cõcedit sua cõstitutione vt sine causa electi pro præsentatis, & approbatis habeãtur, & eãdẽm habere iurisdictionẽ, quã si admitterẽtur statim conquerentur.

d Cosm. in prag. sancti one. titu. de colla. §. itẽ quòd vniu. in glos. gradus Rebuf. de pri. scho. priu. 4. & in concordat. ti. de collat. §. præterea in fi. in glo. quinquẽniũ p. 370.

e Con. Tri. sess. 7. de refor. c. 13.

f Fuscus. l. 2 de visit. cap. 29. n. 15.

g Anna. in Rub. de torne. n. 2. ver. ex 2. collige Cagnol. in proe. digest. n. 88. Cassa. in catalog. glor. mũd. par. 10. cõsi. 32.

h Gloss. in ver. præsen. in Cle. dudũ. Abbas in c. cũ parati. n. 5. de appel. & inca. noscitur: n. 3. dehis, quę fiuntá præl. Rebuf. tit. de collat. §. præfatique ordinarij in glo. præsentatio. p. 319. Rochus in priu. de iur. pat. n. 6.

i Abbas in. d. c. canoscitur. n. 3. Rebuf. vbi su. Lam. de iur. patron. li. 21 q. 11. ar. 3. ex nu. 1. Lam. ex n. 9.

K Mando.

consil. 97 in fin. & in re. Cãce. 24 reg. q. 3. de male. promot.

QVÆSTIO LX.

De confessarijs, quo ad potestatem confitendi, in octo articulos diuisa.

¶ *Circa quam quærũtur octo.*

1 *VTrũ religiosi per suos prælatos legitime Episcopis præsentati, & approbati cõtra suorũ prælatorũ volũtatẽ possint audire confessiones secularium & an possint eos punire confessiones audientes.*

2 *Virũ religiosus legitime præsentatus, & ab Episcopo approbatus si interdictus sit à suo prælato audire confessiones & eas nihilominus audiat, sint validæ.*

3 *Vtrum religiosus sine licentia sui prælati præsentatus, & approbatus ab Episcopo possit secularium confessiones audire.*

4 *Virũ regulares per Episcopum approbati possint audire cõfessiones secularium etiã contradicente parocho.*

5 *Vtrum confessores regulares extra diœcesim vbi sunt approbati oues eiusdem diœcesis confiteri possint.*

6 *Vtrum dicti regulares præsentati virtute priuilegiorum possint omnium confessiones audire.*

7 *Vtrũ cõfessores regulares potẽtes confiteri omnes etiã aliarũ diœcesum ad se veniẽtes possint vti hac authoritate extra sua monasteria existentes.*

8 *Vtrum confessi regularibus teneantur iterum parocho confiteri-*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi per ſuos prælatos legitime Epiſcopis præſentati & approbati contra ſuorũ prælatorum voluntatem poſsint audire cõfeſsiones ſecularium, & an poſsint eos punire confeſsiones audientes,

REſpõdeo dicendo, non poſſe prælatos religionum punire ſubditos præſertim iam expoſitos, & approbatos ab Ordinario, ſi contra ſuã prohibitionẽ electi virtute alicuius iubilei, aut Cruciatæ audiant laicorum confeſsiones. Hanc opinionem tenet Doctiſsimus Cano. *a* Quam in hunc modũ probat dicẽs. Si generalis ordinis, aut prouincialis facerent me iudicem alterius religioſi, non intelligo quo pacto inferior poſsit id prohibere. Quod & alio exẽplo confirmat dicens, quẽ admodum ſi daret mihi prouincialis facultatem cænandi, aut conſtitueret me vicarium monaſterij, ignoro prorſus inquit, qua authoritate prior illud impediret? At doctiſsimus Soto *b* hanc doctrinã explicando dicit, quod prælati ex rationabili cauſa in aliquibus caſibus particularibus poſsint prohibere religioſis ſibi ſubditis probatis per Epiſcopum & expoſitis, ne etiam ſi eligantur virtute iubilei, aut Cruciatæ in cõfeſſores audiãt confeſsiones, & ſibi in hoc non obtẽperãtibus pœnas infligere. Et fundamentum huius opinionis eſt, quoniam religioſi non habent velle vel nolle ſine conſenſu prælati. Secundo quia ſecundum omnes poſſunt Epiſcopi & prælati monaſteriorum ferre leges quippe neceſſarias ad rectam, & populi Chriſtiani & monaſteriorum inſtitutionem. Inter quas vna eſt, vt etiam probati & expoſiti ſemel inconſultis prælatis, vt contra eorum prohibitionem non audiant cõfeſsiones. Ergo cum hoc prohibeant ex rationabili cauſa in aliquibus caſibus poſſunt tranſgreſſores punire. Tertio quoniam, ſi aliquis religioſus die Veneris ratione Bullæ comedat oua & lacticinia ex rationabili cauſa poteſt iſta comeſtio prohiberi per priorem vel prælatum. Ergo a ſimili, licet tales religioſi virtute diplomatis poſsint eligi in confeſſores & audire confeſsiones: tamen ex rationabili cauſa in aliquibus caſibus particularibus id ſibi poteſt prohibere prælatus quoniam per talẽ expoſitionem & approbationẽ factam ab Epiſcopo non tollitur votũ obedientiæ, quo tenẽtur religioſi ſubditi obedire ſuis prælatis circa obſeruantiã religionis. Itẽ quia Papa per iubileũ aut Bullã per quã concedit, vt poſsint regulares eligi in confeſſores nõ cogit ipſos ſubditos religioſos, neq; eis præcipit vt audiant confeſsiones ſecularium per Bullã eos eligentiũ, ſed ſuppoſita electione de ipſis facta facultatẽ eis concedit abſoluẽdi à reſeruatis. Ergo bene poterũt prælati ex aliqua cauſa prohibere ſuis ſubditis expoſitis ne cõfeſsiones audiant & punire cõtra facientes. Vltimo probatur ex priuilegio Iulij Tertij cõceſſo prælatis ordinis Prædicatorum ad inſtãtiã ſeu ſuppicationem fratris Stephani Vſus maris generalis eiſdem ordinis. Vbi Iulius Tertius. *Reuocat licentias & immunitates cõceſsas religioſis eiuſdẽ ordinis ad confeſſores eligendos, & cõfeſsiones audiendas, quas ipſe magiſter ordinis reuocãdas iudicauerit, & vnàcũq; ematuras gratias ſine licentia ſuperiorum cõcedendas annullat, niſi manu Papæ aut de cõſenſu Cardinalis protectoris vel vice protectoris fuerint ſignatæ.* Ponit que fortiſsimas non obſtantias, prout continetur in dicta conſtitutione data Romæ decimo ſeptimo die Ianuarij, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo quinto. Ergo religioſi ordinis Prædicatorum, & per conſequens Mendicantium, & omnium aliorũ, qui ſuis priuilegijs gaudent videtur, quod licet ſint approbati per Epiſcopos, & electi per iubileũ, vel per Bullam Cruciatæ contra cõſenſum ſuorum ſuperiorum non poterũt confeſsiones audire. Vtrum autem cõfeſsiones contra præceptũ ſuperioris auditæ ſint validæ articulo ſequenti diſputabitur.

a Cano. in Sup. de pœniten.

b Sot. in. 4. diſt. 18. q. 4. ar. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſus legitime præſentatus & ab Epiſcopo approbatus, ſi interdictus ſit à prælato ſuo audire confeſsiones & eas nihilominus audiat, ſint validæ tales confeſsiones.

REſpondeo dicẽdo, prima facie intuẽti conceſsionem Iulij Tertij diffiniẽtis licen-

centias audiendi confessiones emanatas ab Episcopo, siue aliunde, & eo durante cõcessas religiosis esse nullas: si sine licentia suorum prælatorum impetrentur. In contrariũ tamen est, quod per approbationẽ legitimam factam ab Episcopo videntur dicti religiosi accipere iurisdictionem à Papa iuxta Clementinam, *dudum*. Ergo confessiones prædictæ, vt pote factæ religiosis ad id habẽtibus iurisdictionem validæ erunt licet contra prohibitionem particularem suorũ prælatorũ fuerint factæ. Pro cuius rei resolutione dico primo quod quando iam religiosus est legitime Episcopo præsentatus a suis prælatis, & ab Episcopo legitime est approbatus iuxta formam Concilij Vienensis in dicta Clementina, si per prohibitionem extra iudicialem sui prælati in aliquo casu, vel casibus particularibus prohibeatur audire confessiones secularium, licet male faciat, & propterea merito sit puniendus: tamen huiusmodi confessiones validæ erunt. Quod probatur. Nam per huiusmodi legitimam præsentationem, & approbationem adeptus est religiosus hic officium confessarij in suo ordine. Et in religionibus Mendicantium bene & suauiter omnia disponentibus, officio prædicatoris & confessoris priuari quis non potest nisi per sententiam in conuictum latam: priuatio enim hæc ad pœnas grauioris culpæ pertinet, quæ nisi in conuictum non feruntur: ergo per simplicem prohibitionem prælati tali officio confessoris non priuantur, & sic gesta per ipsum confessiones audiendo & absoluendo valent: quoniam per illam præsentationem, & approbationem iurisdictionem accepit à Papa, quam non irritat Iulius Tertius per prædictum breue. Quoniam non vndique hæc iurisdictio & licentia à particularibus dimanabit: sed ab ipso iure in dicta Clementina contento.

Secundo dico, quod si talis religiosus sic legitime præsentatus à suis prælatis & approbatus ab Episcopo post inhibitionem, vel suspensionem iudicialem legitime factam per eius prælatum in iudicio, qua prohibitus est per sententiam iudicialem exercere officium confessoris, confessiones aliquorũ intentet audire, inualidæ certe erunt. Sic videtur sentire Syluester *a* simul cum Panormitano. Vbi ait quod si suspensio & priuatio sint notoria vel si præcesserit superioris inhibitio scilicet iudicialis confessiones factæ à sic notoriè suspenso, vel a priuato vel iudicialiter inhibito eas facere non tenerẽt, argumẽto cuiusdam canonis: quoniam hic non concurrit superioris autoritas.

Hinc sequitur resolutio ad illud dubium quod Medina *c* in sua instructione confessorum proponit, an confessiones fuerint validæ, quas audiuit quidam religiosus iam professus qui dimiserat habitum, ac propterea excommunicatus erat. Qui huius excommunicationis mentionem non faciens, neque declarans se esse religiosum per quẽdam Episcopum approbatus est in confessorem, atque etiam in curatum cuiusdam populi institutus, vbi sacramenta administrans, sibi subditos parrochianos confitendos absoluit. Post autem resipiscens conuersus est ad pœnitentiam. Dubium ergo exortum fuit inter doctos viros, an huiusmodi confessiones ei factæ fuissent validæ, vel quid remedij tunc esset adhibendum? Igitur cum in suis sententijs prædicti Doctores, discordassent, nam quidam opinabantur inualidas fuisse eas confessiones, monendumque fore populum, vt eas reiteraret, alijs contrarium sentientibus, scilicet, validas esse, hæc postrema sententia ipsi Medinæ tanquam magis vera magis placuit. Igitur ad id dubij puto dicendum in casu Medinæ, eius sententiam esse veram, scilicet, quod illæ confessiones validæ fuerunt. Quoniam iuxta quandam legem *d* quando concurrit communis error facti, & superioris authoritas, gesta per eum, qui non de iure obtinet beneficium tenent. Et quidam ex dictis tenet, quod si talis religiosus, qui apostata fuerat, vel dimiserat habitum, per sententiam iudicialem prælati sui ordinis suspensus fuisset vel inhibitus ab officio confessoris in hoc casu si acceptasset prædictum curatum ab Episcopo eũ esse presbyterũ secularẽ putãte, forte contraria opinio aliorum esset vera, quod scilicet, illæ confessiones validæ non fuerunt. Attamen hoc mihi nunquam potuit placere. Sententia enim Iudicum est interpretanda secundum eorum rationabilem mentem argumento aliquarum legum. *e* Et mens rationabilis prælatorum regulariũ qui dictam tulerunt sententiam non fuit priuare suos criminosos a confessionibus audiendis quando vagantur, & vt clerici seculares honeste viuunt, & ab Episcopis curati constituuntur. Quod sequenti ratione manifesta-

b c. veritatis de do. & contumac.

c Medi. l. 1. §. 8. de effe. ex cõmun.

d l. Barbarius Philip. ff. de offic. præto.

e In his ũcta leg. solemus ff. de condi. & demonſ.

a Sylu. ver. confessor. 2 §. 15.

tur. Non enim eſt credendum prælatos regulares ſuorum ordinum protectores & eorum decoris & honoris maximi zelatores velle ſententiam priuationis à confeſsionibus ferre contra hunc religioſum apud populum habitum, vt curatum: ſiquidem ex hac priuatione tantum detrimentum, & de decus ſuæ religioni accreſcit, & tot perſona rum ſcandalum maximum inſurgit videntium voce præconis eſſe populo annuncian dum ſupradictum curatum eſſe apoſtatam religioſum populi ſeductorem, & turbæ: & confeſsiones cū eo factas irritas fuiſſe & inanes. Inſuper hoc ſcandaloſum præconium in detrimentum cederet ſacramenti pœnitentiæ. Multi enim ex hoc ſumerēt occaſionem non paruam nolendi confiteri religioſis itinerantibus, putantes forte eſſe apoſtatas cū quibus fiunt ſæpe confeſsiones pluri morū annorum cum maxima pœnitētium vtilitate: quorum confeſsionum grauia peccata notis & cognitis confeſſarijs à dictis pœnitentibus minime reuelarentur & per conſequens maxima ſacrilegia committerentur. Et pro hac ſententia induco caſum dictæ legis, Barbarius, in ſuperioribus allegata. Si enim ibi, vt acta publica valerēt benignitas præfuit rigori, vt in ea le ge dicitur, & vt ibi notat gloſſa. Quare validitas tantarum confeſsionum non faciet vt etiam benignitas rigori præferatur; præſertim cum nullitas confeſsionum in ſenten tia lata à prælatis regularibus fundetur, quo rum acta de bono & æquo debent explicari, ſicut explicantur ad regulares concernentia pro vt late explicatum eſt in huius operis primo tomo. *a* Ponderanda ſunt etiã verba dictæ legis ibi. *Cum populus Romanus etiam ſeruo potuiſſet decernere hanc poteſtatem, ſed & ſi ſciſſet ſeruum liberū effeciſſet,* Circa quæ verba quærit gloſſa *b* ibi: Sed an hoc caſu, quando ignorauit fuit liber; Et reſpondet. Dic quod ſic, ne homines decipiantur. Ex quibus verbis hoc conficio argumentū: Si Romanus populus ignorans hunc ſeruum ipſi libertatem cenſetur donaſſe, ne homines deciperentur: quare non dicemus prælatos regulares hunc priuatum à confeſsionibus in hoc caſu habilem ad eas audiendas efficere voluiſſe ſuam definitiuam ſententiam limitantes ne tot homines deciperentur, & ſacramentum pœnitentiæ & eorum religio detrimentum pateretur. Ponderanda etiã ſunt alia eiuſdem conſtitutionis verba, ibi, *Quod ius in imperatore multo magis conſeruan dum eſt.* Ex quibus verbis hoc vltimum pro hac parte elicio fundamentum. Si credendum eſt in hoc caſu prælatos regulares noluiſſe dictum apoſtatam à confeſsionibus audiēdis priuari, ne tot homines deciperentur, & tot ſcandala ſuccederent à fortiori credendum eſt ſummum Pontificem hunc priuatum à confeſsionibus reſtituiſſe, ne tot damna inſurgerent. Et hanc ſententiam ſi attentè legantur, Syluester *c* & Nanarrus amplectuntur.

a 1. tom. q. 2

a Gloſ. ver. effeciſſet.

c Sylu. confeſſor. 2. n. 16. ver. ſecũ do vero caſu. & verſ. tertio vero caſu Nauar. in man. ca. 9. n. 8.

ARTICVLVS. III.

Vtrúm religioſus per prælatũ ſuum ordinarijs non præſentatus, licentia ſolum ordinariorum poſsit ſecularium audire confeſsiones.

REſpondeo dicendo, non eſſe hanc quæſtionem tam facilis ſolutionis, vt aliqui putant. Nam pro parte affirmatiua arguendo videtur, quod fuerint confeſsiones ipſi factæ validæ. Nam ad validitatem ſacramenti abſolutionis ſufficiunt duo, ſcilicet, poteſtas ordinis, atque poteſtas iuriſdictionis. Vtranque autem in hoc caſu videtur iſtum religioſum habere. Nam & ſacerdotem ſupponitur eſſe, & ab Epiſcopo per licentiam ab ipſo obtentam iuriſdictionem adquiſiſſe. Sed in contrarium eſt quod religioſus non habet velle, neque nolle citra conſenſum ſui prælati. Et ſic non poteſt ab Epiſcopo illam iuriſdictionem adquirere: ſicut neque Epiſcopus alienis ſubditis poteſt conferre indulgentias, cum careat iuriſdictione ſuper illos. Ergo neque hanc iuriſdictionem religioſis exemptis, quippe qui non ſunt ſui ſubditi citra conſenſum ſuorum prælatorum poteſt impartiri. Igitur reſponſurus ad quæſtionem, dico primo quod loquendo de religioſis ordinis Prædicatorum, ſtante breui Iulij Tertij confeſſiones prædictæ non fuerant validæ. Quoniam in ſuis conſtitutionibus cauetur, ne fratres confeſsiones audiant extra-

traneorum ſine licẽtia ſui prælati. Et prædictum breue Iulij Tertij in capitulo Salmanticenſi generali intimatum annullat omnes licentias obtentas ab Epiſcopis, vel ab alijs ordinarijs ad audiendas extraneorum cõfeſſiones ſine conſenſu ſuorum ſuperiorum, & eo durante illis conceſſas. Quod quidem breue dicitur à Salmantino generali capitulo fuiſſe acceptatum quo ad irritationem illarum licentiarum ſic obtentarum, & obtinẽdarum quæ in præiudicium iuriſdictionis ipſorum prælatorum cedunt. Cum autem ad iuriſdictionem prælatorum prædicti ordinis pertineat præſentare Religioſos Epiſcopo, vt ab ipſo approbentur, contra hanc iuriſdictionem ſuorum prælatorum feciſſe videtur Religioſus ille, qui cum non eſſet præſentatus à ſuo prælato, vt ab ipſo approbetur, ipſe ſe præſentauit, vel ſine præſentatione prædicta ab Epiſcopo obtinuit prædictã licentiam. Quo circa omnes confeſsiones ei factæ fuerunt irritæ, cum fuerint factæ virtute licentiæ Epiſcopalis per dictũ breue Iulij Tertij annullatæ. Caueant igitur religioſi prædicti illuſtriſsimi ordinis, ne ſint nimis audaces in audiendis confeſsionibus ſeculariũ: cum ſola licentia Epiſcoporum, ſine authoritate ſuorum prælatorum obtenta.

Neque obſtant argumenta in contrarium. Nam concedimus, quod religioſi indulgentijs, ſi quas ſibi Epiſcopi impartiri voluerint, ſine licentia ſuorum prælatorum gaudere poſſunt. Quoniam cum hoc non ſit contra iuriſdictionem ſuorum prælatorum ita, vt non ſit in eius iuriſdictionis pernicié ad id vel expreſſam, vel ſaltem præſumptam licentiam ſuorum prælatorum habent. Ob quam rationem, cum Religioſi ante eorum exemptionem Epiſcopis deberent de iure ordinario eſſe ſubiecti, cum à iuriſdictione epiſcopali exempti ſunt, noluerunt per hãc exẽptionem aliquibus fauorabilibus, quæ in præiudicium ſuum, vel iuriſdictionis ſuorum prælatorum non erant, renunciare. Cuiuſmodi eſt fauor ipſe, ſcilicet, quod dum ſe inueniunt in religionibus remotis, vbi ſi Religioſi recurſum habere non poſſunt adſuos prælatos, ad diſpenſationem obtinendam, ſuper quam poteſt diſpenſare Epiſcopus, poſsint tunc eam diſpenſationem ab eodem Epiſcopo vbi pro tunc reſident, obtinere. Et ſic in ſimilibus. Ex his patet, quod alij ordines commnnicantes cum Prædicatoribus in priuilegijs poſſunt id ipſum facere irritando confeſsiones ſecularium, ſine debita præſentatione prælatorum, fratribus ab Epiſcopis licentiatis factas. Interim tamen dum hanc irritationem non faciunt, aduertant ipſorum ordinum regulares præſentati ſine licentia ſuorum prælatorum, quod ſicut non poſſunt abſoluere à caſibus reſeruatis iure Epiſcopis iuxta tradita in Clementina, *dudum*: ſe ſepulturis. Ita etiam non poſſunt abſoluere a caſibus ipſis Epiſcopis ab eiſdẽmet Epiſcopis reſeruatis, & reſeruandis. Ratio enim propter, quam poſſunt regulares Mendicantes abſoluere à caſibus ab Epiſcopis reſeruatis, eſt, quia ad id habent iuriſdictionem ipſis, à Sede Apoſtolica cõceſſam, quam non poſſunt ipſi Epiſcopi reſtringere, & coarctare. At iſta iuriſdictio non illis confertur à Papa, niſi a ſuis ſuperioribus prius præſententur, ante quam ab ordinarijs approbationem conſequantur iuxta formam traditam in dicta Clementina. Poterunt ergo dicti fratres abſoluere â peccatis Epiſcopis minime reſeruatis, obtinendo ab ipſis Epiſcopis licentiam & iuriſdictionem ordinariam, quæ curatis conceditur. Minime autem poſſunt abſoluere à caſibus ipſis Epiſcopis reſeruatis, iure vel conſuetudine, vel precepto, & reſeruatione particulari, Adeo, vt abſolutio a prædictis caſibus ſit irrita & inanis, ſecundum ea, quæ tradunt communiter *a* Doctores & reſoluit doctiſsimus Nauuarrus, & tradit Enriquez. Et idem puto de abſolutione à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis virtute priuilegiorum regularium. Non enim eſt credendum Papam concedere regularibus confeſſarijs pleniſsimam ad ſuos caſus authoritatem, ſi ab eorum prælatis Epiſcopis non ſunt præſentati, prout in inferioribus notabimus.

a Doctores in 4. diſt. 17. Nauar. ca. 9. n. 6. Enri. li. 3. de pœniten. c. 6. n. 6.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum regulares per Epiſcopũ approbati poſsint audire cõfeſsiones ſecularium, etiã contradicente parocho.

RESpõdeo dicẽdo, quod ſic: hoc enim concedunt priuilegia multa citata, & citanda. Iuriſdictio enim confeſſariorum regularium à parrocho minime dependet. Imo poſt Concilium Tridentinum

tinum ipsi suam iurisdictionem alijs præterquam approbatis ab ordinarijs loci communicare non possunt, vt ego in nostra explicatione a Cruciatæ, etiam tenui. Adeo hoc est verum, vt etiam si Episcopi dicant in licentijs datis regularibus. Non vtantur eis contradicente parocho, possunt etiam eo contradicente eas audire. Nam priuilegia regularibus à sede Apostolica indulta, hoc expresse illis concedunt: quam concessionem Papalem non possunt tollere ipsi Episcopi. Verum est tamen quod si seculares sacerdotes, quibus quidam Episcopi restringunt licentias, ne audiant parocho contradicente, talibus licétijs nó possunt gaudere, cum iurisdictio secularibus sacerdotibus ab Episcopis approbantibus, non autem â se de Apostolica immediate conferatur. Quam iurisdictionem, vt ab ipsis communicatam & datam possunt dicti Episcopi limitare, ita vt contradicente parocho minime executioni mandetur. Et ait b Enriquez, quod nó requiritur adhoc noua licentia parrochi, si non contradicat.

a In explic. Crucia. §. 9 n. 145. & §. 12. n. 4.

b Enriq. li. 3. de pænit. c. 6 in glos. in fur.

ARTICVLVS. V.

An confessores regulares extra diœcesim, vbi sunt approbati, oues eiusdem diœcesis confiteri possint.

REspondeo dicẽdo, quod fratres Mendicãtes possunt audire omnes de diœcesi, in qua sunt præsentati, & approbati: sed non possunt committere alteri audientiam, neque eam exercere extra diœcesim, nisi quando fratrum prædictorum loca sint in vicina diœcesi, in qua vel pro qua præsentantur, & in qua non sunt dicta loca in ipsis locis audire possunt personas talis diœcesis, vt patet ex Clementina, dudum, & tenet a Syluester, & omnes. Vnde venit reprobandus Marcus Antonius Cuquus, qui tenet confessores regulares qui ordinariam potestatem proculdubio existimandi sunt habere in aliena diœsi, more omnium ordinariorum, audire & absoluere possunt omnes diœcesanos diœcesum, vbi ipsi sunt præsentati: quia in voluntaria iurisdictione territoriuni nullius lædi cẽsetur. Qui autor loquitur expresse cõtra ea quæ de iure cõmuni regularibus conceduntur. Vnde vt tollatur omnis ambiguitas, quæ maximè in his quæ pertinent ad debitam animarum medelam debet tolli, concessit Sixtus Quartus, prout habetur in Monumentis b ordinum & in supplemẽto. *Quod fratres Minores debite præsentati, vel gratiosè à prælatis recepti possint extra diœcesim suam subditos illorum audire, cum hoc possint curati de iure.*

a Sylvest. v. confessor. 2 n. 2. ver. 4. requiritur, & n. 4. ver. 3. quæritur. d Cuquus lib. 1. Maior instit. tit. de sacram. pœnit. nu. 191. innctis his quæ ipse nouauerat. nu. 190. in fine

b In 1. impref. fol. 64 & in 1. fo. 6 concessio. 128. & f. 99 concef. 335.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dicti fratres præsentati virtute dictorum priuilegiorum possint omnium confessiones audire.

REspondeo dicendo, quod in foro exteriori receptum est ratione criminis cõmissi, quod reus forũ fortiatur, prout multis comprobat Couarruuias. a Attamen in foro animæ minime quis ratione delicti fortitur forum, ita vt peccator possit absolui in foro sacramentali à sacerdote, in cuius parrochia deliquerit, prout. cum communi resoluit idem Couarruuias: Sed debet ad proprium recurrere sacerdotem. Nicolaus Quartus tamẽ vt in Monumẽtis b, & insupplemento continetur, *Concessit fratribus Minoribus obseruantiæ authoritatem audiendi in confessionibus omnes quarũcumq; diœcesum, & in illis extraneos, ac forenses absoluendi etiam à casibus, quos diœcesani locorũ, in quibus fratres adhoc deputati fuerint duxerint cõmittendos.* Et Syxtus c Quartus facit eãdem cõcessionem per consimilia verba, nihil penitus immutãdo in cõcessionibus, immediate sequentibus, in eisdem libris præallegatis. Et postea Leo Decimus hoc idem confirmauit & de nouo cõcessit: prout habetur in d supplemento. Et idẽ Sixtus IIII. concessionem præfatam cõfirmauit subsequentibus verbis *Concessit nanque, quod fratres Minores obseruantiæ præsentes & futuri possint audire confessiones secularium vndecunque venientium, ea autoritate*

a Coua. lib. pract. qq. c. 11. n. 3.

b In. 1. impræf. fol. 30 & in 2. f. 114 concef. 240. & in supple fo. 59. cõcef. 159.

c In supple. fo. 58. cõcc. 159.

d 1. impref. fo. 67. cõcc. 3. & in sup, plem. fo. 96 concef. 325.

quam

quã habent ab Episcopo, in cuius diœcesi existunt. Ita habetur in Monumentis ordinum. Denique id etiam patet ex concessione Vrbani Quarti facta Carmelitis, & ex concessione Pauli tertij facta presbyteris Societatis IESV ab ordinario approbatis: de quibus in superioribus satis dictũ est. Hi enim existẽtes in diœcesibus, vbi sunt approbati, possunt quorumcunque fidelium ad eos recurrentium confessiones audire, & absoluere à reseruatis Episcopis, & à reseruatis etiam Papæ per cõcessionem Pauli Tertij factam Religiosis Societatis IESV.

Circa quas concessiones primo est notandum, quod appellatione fidelium veniunt tam exempti, quam non exempti, tam Ecclesiastici, quam seculares. Horum enim omnium confessiones possunt audire, neque contradictio curatorum; aut quæcumque excommunicationis sententia contra hoc quidquam valet per extrauagantem Martini Quinti insertam in rubrica de priuilegijs. Imo secundum aliquos, possunt etiam absoluere religiosos, qui ex statutis suorum ordinum absolui nequeunt, nisi à suis prælatis prohibeatur, prout refert Syluester. *d* Et fundamentum ipsorum est, quia hæc prouisio est respectu omnium volentium confiteri, & de plenitudine potestatis, quæ ab alijs statutis non dependet. Sed quædam Glossa, *e* quam sequitur Syluester tenet contrarium dicens, quod per hanc concessionem ibi non comprehenduntur, quod Panormitanus *f* tenet, & Cardinalis dicit verius, quia religiosi non habent velle, vt dicitur in Iure *g* & consequenter neque possunt dici volentes, nisi quatenus volunt prælati. Et sic de illis in rigore non possunt verificari illa verba posita in Clementina, dudum, & in priuilegijs prædictis Apostolicis. Et hanc opinionem tenet *h* Armila. Et prout colligitur ab ipso, ratio qua mouetur est, quia licet religiosi sint de numero fidelium sunt tamen fideles religiosi particularibus suarũ religionum præceptis & statutis religati, quos vult Sedes Apostolica in eorum reformatione semper his præceptis, & statutis, esse circumamictos. Et nunquam Pontifices in concessionibus generalibus videntur derogare statuta particularia, quæ ignorant, iuxta ea, quæ in *i* iure notantur. Vtrum autem religiosi virtute concessionis Pauli Tertij possint absoluere ab omnibus Papæ reseruatis, etiam reseruatis post istam concessionem, ex dictis in hoc primo tomo patet, quod sic. *K*

Secundo circa easdem concessiones est aduertendum, ipsos confessores posse absoluere à peccatis quoscunque ad se venientes. Dubium autem est maximum, vtrum virtute prædictorum priuilegiorum possint vota extraneorum cõmutare. Pro cuius rei explicatione notandum est, quod ibi quis præsumptiue dicitur habere domicilium, vnde cum profectus fuerit peregrinari videtur, & ad quem locum redierit peregrinari desinit, prout tradit Innocentius. Veraciter autem rationem domicilij constituit intentio habitationis perpetuæ, determinatæ, quando est vnum tantum, & sub distinctione, quando sunt plura. Pro quo aduerte, quod illi, qui se transferunt animo remanendi, sunt parochiani illius parochiæ, in qua volunt remanere. Si autem non intendunt relinquere antiquum domicilium debent confiteri sacerdoti antiqui domicilij. Quod dupliciter est limitandum. Primo, quando non veniunt animo remanendi per annum. Secus si per annum volunt remanere: quia tũc sacerdoti nouæ habitationis possunt confiteri, etiam si alias primum domicilium appareat principalius. Quia si in diuersis locis morantur æqualiter, aut habent domicilia, neque apparet vbi principalius habeant ibi possunt recipere sacramenta, vbi se inuenerint tẽpore receptionis exercẽdæ vt colligitur ex *l* iure. Vnde secundum Paludanum, qui in diuersis parochijs habet æstatem, & hyemem, domũ, forum, vtrobique sortitur, secũdum quod habitat hic & ibi. Qui autem alicubi nõ habet domiciliũ, quantũ ad sacramenta necessaria si debet illa recipere secundum Innocentium *m*, requiritur quod habitet ibi per maiorem partem anni, & non in fraudem proprij sacerdotis, nisi se transferat hospitium constituens animo ibi remanendi: quia statim fit ibi parochianus iuxta ea, quæ in jure *n* tradũtur. Et intelligo animo remanendi, non quidem perpetuo: quia iam ibi haberet domicilium, sed vsque ad tẽpus percipiendorum sacramentorum necessariorum, puta cõfessionis, communionis semel in anno, ante quod tamẽ tempus potest ista percipere, si adest talis intentio. Vnde dicit *o* Panormitanus singulariter, quod in

K 5. q. 20. ar. 8.

d Syluest. ti. confessor. 2. n. 6

e Gloss. in d. Clemen. dudum.

f Panor. & Cardin. in g Clement. d. ca. si religiosos de elect. lib. 6.

h Armil. v. absolut. nu. 23.

i Innocen. in c. ex parte de foro cõpetent.

l d. c. ex parte.

m Innocen. in c. omnis. de pœniten. & remiss.

n ca. vlti. de paroch.

o Panormi. in ca. nullus de parocho.

io iuribus diœcesanis spectamus domicilium, & non habitationem. Vnde quoad sacramenta necessaria Episcopus studij erit iudex competens, sed non quoad voluntaria: Ex qua infert, quod scholaris ad ordines promoueri non potest in loco studij, sine licentia sui Episcopi, cum ibi non habeat domicilium, argumento cuiusdam legis. Et similiter Episcopus studij de iure nō potest commutare vota scholaris extranei quod est contra multos confessores ignorantes. Hæcille. Et ratio est, quia ista non sunt necessaria. Vbi etiam aduertit quod fratres Prædicatores & Minores, & alij religiosi, qui ex priuilegio audire possunt confessiones vndecunque, ad se venientium, non possunt propter hoc vota commutare forensium extraneorum, quia hoc non potest Episcopus, qui eos approbauit, & acceptauit. Ethanc, opinionen sequitur Syluester. *b*

b Sylues. in c. domicil. infine.

Ex quibus infertur intellectus ad concessionem Nicolai Quinti, & Sixti Quarti, & Vrbani Quarti in superioribus citatas. Quod, scilicet, licet concedatur fratribus, vt virtute earum possint audire confessiones vndecumque ad eos recurrētium, non tamen virtute earum possunt cum eis dispensare neq; eorum vota commutare, cum hæc non sint necessaria sed voluntaria. Verum est tamen quod virtute aliarum concessionum optimo iure possint prædicta facere. Eugenius enim quartus, *Volens satisfacere deuotioni personarum habentiū ad monachos Sancti Benedicti deputatos à suis superioribꝰ ad audiēdas cōfessiones secularium singularem deuotionē, ad eosq; recurrentium pro suarum animarum salute concessit, quodliceat prælatis, seu monachis prædictis confessiones earū audire earumque vota permutare, ac in omnibus, & singulis casibus etiam ordinarys, aut per synodales vel prouinciales cōstitutiones reseruatis cū eis dispēsare: præter eas censuras, & pœnas, vota & casus, de quibus esset merito sedes Apostolica cōsulēda, eisque atque omnibus qui ad præfatos monachos ad huiusmodi deuotionem recurrerent Eucharistiæ sacramentū ministrare valeāt de specialis dono gratiæ in fauorem obseruātiæ regularis.* Ita refertur in compendio Mendicantium. Ex qua concessione colligitur posse dictos fratres, & Mendicantes eorum priuilegio gaudentes commutare vota extraneorum ad se pro confessione recurrentium: non tamen in his possunt dispensare. Licet enim ipsis concedatur, vt possint dispensare in casibus Episcopis reseruatis: appellatione tamen casus minime vota reseruata Episcopis comprehenduntur, iuxta doctrinam *q* Armillæ, quam sequitur Nauarrus. Ex quibus infertur, quod licet Innocentius Octauus *Concesserit quod cōfessores debitè præsentati possint dispēsare in omnibus votis in quibus possūt Episcopi, exceptis votis peregrinationum vltra duas dietas,* Pro vt habetur in Monumentis, & in supplemento; hoc tamen nō possunt efficere cum extraneis illarum diœcesum, in quibus non sunt præsentati, licet confessiones ipsorum audire possent. Hoc enim est ita necessarium, sicut receptio sacramentorum necessariorū. Infertur secundo, quod licet presbyteri Societatis Iesu auditis confessionibus omnium ad ipsos accedentium, possint eorum vota pro tempore emissa (vltramarinis, visitationis liminum beatorum Petri & Pauli Apostolorum de Vrbe, ac Sancti Iacobi in Compostella, nec non religionis & castitatis votis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare, non tamen poterunt in ipsis votis dispensare cū his, qui ad eos recurrunt ex alienis diœcesibus, vbi neque sunt præsentati, neque approbati. Tum, quia illis, quibus

q Armil. l. casus nu. 1. Nauar. manuali. c. 27. n. 252.

com

committitur commutare, non committitur diſpenſare. Tum, quia diſpenſatio votorum & commutatio non poteſt fieri ab Epiſcopis cum exteris, qui ad ſuas diœceſes accedunt, iuxta dicta in ſuperioribus. Vnde conceſſa facultate ipſis presbyteris ad prædicta vota commutanda, cum ſit præter ius reſpectu votorum exterorum, non debet illud extendi ad ipſorum diſpenſationem.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confeſſores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœceſum ad ſe venientes poſſint vti hac authoritate extra ſua monaſteria exiſtentes.

REſpondeo dicendo, quod ad reſoluendam hanc difficultatem, debet conſiderari differentia, quæ verſatur inter exẽptionem datam ratione loci, & inter datam ratione perſonæ. Et ait Panormitanus *a*, quod quando exemptio datur ratione loci, puta Eccleſiæ, vel monaſterij, virtute eius extra talem locum vel monaſterium non poteſt vti exemptione. Quando vero datur exemptio ratione perſonæ & non loci, vbicumque tali exemptione vti poteſt, priuilegium enim perſonale ſequitur perſonam. Et ſic priuilegium conceſſum perſonis ratione loci, non extẽditur vltra locum quia cenſetur potius reale, quam perſonale, vt notat Panormitanus *b* ſecus in exemptione ratione perſonæ.

a Panormi. in ca. tuarũ de priuil.

b Panorm. in c. cum capella. de priuile.

Ex his infero primo, quod cum priuilegia conceſſa confeſſoribus regularibus pro pœnitentibus ad ſe vndique accedentibus non concedantur ratione monaſteriorum, ſed ratione ſuarum perſonarum, vt ex eorum litera ſatis patet extra ſua monaſteria, poſſunt vti vbicunque voluerint dictis priuilegijs.

Secundo infertur, quod confeſſores, & quilibet alij religioſi ſacerdotes Mendicantes poſſunt ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare vbicumque extra ſua monaſteria: quia hoc eſt priuilegium perſonale ſequens ipſos vbicunque fuerint, prout ſupra in quæſtione de cõmunione Euchariſtiæ ſatis diximus.

Tertio infertur, quod priuilegia conceſſa fratribus tempore interdicti ad celebrandum officia diuina non habent locum niſi in ſuis monaſterijs, iuxta eorum conceſsiones. Cum huiuſmodi priuilegia ſint localia.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum confeſsi regularibus teneantur iterum parrocho confiteri.

REſpondeo dicendo, quod poſtquam Põtifices cõceſſerunt actualẽ iuriſdictionẽ cõfeſſarijs Regularibus pro audiendis confeſsionibus Ioannes *a* vigeſimus ſecundus Pontifex erroneum eſſe dicere diffiniuit, teneri dictas confeſsiones ſeculãrium parrocho repetere, Regulares enim ex priuilegio Pontificis habent iuriſdictionem, vt directe abſoluant ſeculares, prout conceſsit Alexander *b* Quartus, & Clemens Quartus, & alij ſummi Pontifices, dicentes hoc poſſe exercere, ſacerdotum parrochialium aſſenſu minime requiſito. Et idem ipſum diffiniuit *c* Benedictus vndecimus, ſubdens, quod liberatus ſemel ab eo debito non obligetur amplius ad eandem debitĩ ſolutionem per repetitionem confeſsionis. Exponitque præceptum de annua confeſsione facienda parocho intelligi debere de illis peccatis, quæ alias non ſunt confeſſa, neque abſoluta: quod de ſecularium confeſsionibus certum eſt. Atque ita interpretandus eſt Syxtus Quartus *d* negans ſe nouum ius condere, ſed explicare ius poſitiuum in capitulo *omnis vtriuſque ſexus*, quo laici nõ obſtantibus priuilegijs Mendicantium ob quæ eis confiteri poſſunt tenentur de iure ſemel in anno ante communionem Paſchæ confiteri parocho, nempe ea peccata, à quibus alias non fuerunt legitimé abſoluti. Et ſic qui ſæpius in anno recipit Euchariſtiam ex priuilegio apud monaſteria regularium tenetur non quidem repetere præteritas communiones quod fieri non poteſt, ſed nouam cõmunionẽ recipere in paſchate de manu proprij ſacerdotis. Hanc ſententiã eſſe certã probat *Soto e*, & Ledeſma: & poſt Ioannem Maiorem & Durandũ eam ſequuntur Petrus de Soto, Medina, Nauarrus & Henriquez.

a Extrauag. vas electionis de hæreti.

b Habet in mon. in 1. impr. fol. 26. & f. 103. conceſ. 244

c c. inrer cũctas de priuileg.

d In extrauaganti. vices de tregua & pace

e Soto. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. Ledeſ. in 2. 4. q. 7. ar. 5. dub. 3. Maior. in. 4. q. d. 17. q. 6. & Durand. q. 2. Soto. de confeſ. lect. 5. Medina. de confeſ. fact. fratrib. priuil. Nau. c. 27. nu. 12. Henriq. lib. 2. de pænit. c. 16. n. 9.

Ex quibus infertur teneri parrochos in communione paſchatis communionem conferre teſtimonium habentibus ſe confeſſoribus

bus regularibus fuiſſe confeſſos. Vnde decima die Octobris, anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo ex parte ordinum Mendicantium fuit quoddam memoriale apud illuſtriſsimos Cardinales congregationis Regularium in ſacra illa congregatione propoſitum, in quo Mendicantes conquerebantur, qualiter contra formam ſuorum priuilegiorum & ſacrorum canonum Concilij Tridentini & ordinationum Apoſtolicarum, in quam pluribus ab ordinarijs locorũ grauabantur, prout eiuſdem memorialis ſeries cõtinebat. Et illuſtriſsimi Domini Cardinales eis maturè conſideratis inter alia *Statuerunt & ordinauerunt quod circa ſecularium confeſsiones ab ipſis fratribus mendicantibus audiẽdas ſeruetur deciſio congregationis ſacri Concilij & Epiſcoporum, corripianturq; ordinarij, qui in articulo mortis id fieri prohibent, vel in licentijs conceſſis id excipiunt.*

QVÆSTIO LXI.

De confeſſarijs regularibus quantum ad poteſtatem abſoluendi ſeculares, in quindecim articulos diuiſa.

¶ *Circa quam quærũtur quindecim.*

1 *VTrùm Papa poſsit concedere facultatem aliquibus confeſsarijs abſoluendi a caſibus reſeruatis Epiſcopis, ipſis Epiſcopis inuitis.*

2 *Vtrum religioſi Mendicãtes præſentati ſecundum formam Clementinæ dudum poſsint abſoluere ab omnibus caſibus Epiſcopis reſeruatis.*

3 *Vtrũ confeſsarij regulares per aliqua priuilegia poſsint abſoluere à caſibus iure Epiſcopis reſeruatis.*

4 *Vtrũ religioſi extra ſua monaſteria exiſtẽtes poſsint abſoluere à dictis caſibus*

5 *Vtrũ religioſi cõfeſsarij poſsint abſoluere a caſibus Papæ reſeruatis.*

6 *Vtrum dicti fratres poſsint abſoluere nominatim excommunicatos.*

7 *Vtrum extra ſacramentum pœnitẽtiæ poſsint abſoluere à cenſuris.*

8 *An poſsint abſoluere percuſsorem clerici manifeſtum.*

9 *Vtrũ Mẽdicãtes habẽtes facultatem ad abſoluẽdũ a reſeruatis poſsint abſoluere à cõceſsis Epiſcopis iure ſpeciali Cõcilij Tri. 24. c. 6. de refor.*

10 *Quid impetretur per abſolutionem à cenſuris in foro conſcientiæ.*

11 *Vtrũ religioſi ſacerdotes ſimplices abſoluẽtes ab excõmunicatione minori incidant in pœnam Clementinæ primæ de priuilegijs.*

12 *Vtrũ religioſi incidãt in pœnã iſtius Clem. abſoluẽtes à culpa & à pœna.*

13 *Vtrũ priuilegia quibus religioſi poſsunt abſoluere a caſibus reſeruatis ſint hodie per Conc. Trid. abrogata.*

14 *Vtrũ cõfeſsores regulares vbi publicatur Bulla Cruciatæ poſsint abſoluere pœnitentes non habentes Bullas à caſibus reſeruatis virtute ſuorum priuilegiorum.*

15 *Vtrum regulares obligentur abſoluere confeſsores á caſibus reſeruatis.*

ARTICVLVS I:

Vtrum Papa poſsit concedere facultatẽ aliquibus confeſsarijs abſoluendi a caſibus reſeruatis Epiſcopis ipſis Epiſcopis inuitis.

REſpondeo dicendo, quod Papa habet ſuper omnes Chriſtianos poteſtatem iuriſdictionis iuxta eã, quæ in iure a notantur, & tradunt Innocentius, & Felinus & non ſolum qualemqualem, ſed immediatam

a Extrauagant. vnam ſanctam de maioritate, & obedien. Innocent. in c. 1. de cõſtit. vbi Felinus. nu. 4.

tam quoad omnia ſpiritualia, vt colligitur ex Diuo *a* Thoma communiter receptо. Et ſicut illam habet immediate ſuper omnes, ita eam accipit immediate à Deo: & ideo nemo alius poteſt eam illi tollere, vel minuere. Et ſic propter iſtam pleniſsimam iuriſdictionem, ita immediatam poteſt facultatem concedere aliquibus abſoluendi à dictis caſibus: ſicut de facto concedit in Clementina, *Dudum*. de ſepulturis, iuxta infra dicenda, & in omnibus iubileis, & in cruciata, & in confeſsionalibus, quibus ſit facultas eligendi confeſſores ſecundum conſuetudinem generalem totius Eccleſiæ Chriſtianæ.

a D.Thom. de erroribus Græco. q.56. & ſeq.

Neque ſupradictis obſtat, quod Papa non poſsit tollere ius diuinum, quo conceditur Epiſcopis poteſtas reſeruandi ſibi abſolutionem in aliquibus caſibus. Nam videmus etiam, quod omnis presbyter ſolo iure diuino attento poteſt abſoluere quemlibet à quolibet peccato, prout probat Doctiſsime *b* Nauarrus: attamen plurimis id non licet iure humano papæ id vetante. Neque ſequitur ex hoc tolli eis poteſtatem illam diuinitus eis datam. Vna eſt enim omnium concluſio receptiſsima multa iure naturali & diuino competentia multis reſtringi & limitari poſſe à ſummo Eccleſiæ principe quoad ſpiritualia ſicut à ſummo Principe ſeculari, quo ad temporalia: vt ex multis *c* iuribus patet, quod fit per interpretationem inter ius & æquitatem, & per iuſtam diſpenſationem: & per rationem iuſtam naturalem id in aliquibus caſuis dictantem iuxta ea, quæ copioſe tradunt *d* Felinus, Decius, & alij moderni, & palam eſt in caſu poſito ſolum ius Epiſcopi reſtringi & limitari ex cauſa iuſta, & honeſta. Quin & *e* Panormitanus ſecutus Innocentium ab omnibus receptum dicit quod per rationem naturalem poteſt declarari & limitari ius naturale, & diuinum non ſolum per legem Papæ quoad ſpiritualia: ſed etiam per legem alterius principis quo ad ſecularia; imo & per conſuetudinem rationabilem, vt paſsim limitatur præceptum de non occidendo, & de ſtando duorum vel trium teſtimonio.

b Nauar. in cap. placuit de pœnit. diſt. n. 2.

c ca. cum. 2. de hæreticis. lib. 6. c. quod in dubijs de pæn. d Felin. Decius & alij in d. ca quæ in eccleſiar. e Pano. in c. fin. de conſuet. n. 3.

ARTICVLVS. II.

Vtrum religioſi Mendicantes præſentati ſecundum formam Clementinæ dudum poſsint abſoluere ab omnibus caſibus Epiſcopis reſeruatis de iure, & ſpecialiter.

REſpondeo dicendo, quod hæc quæſtio ſupponit aliquos eſſe caſus Epiſcopo reſeruatos de iure, pro vt colligitur ex ipſo iure. Qui autem ſint hi caſus maxime controuertitur circa numerum. Verior tamen opinio eſt, quod tantũ ſint quinque. Primus eſt peccatum clerici, quod habet annexam irregularitatem. Verum eſt tamen quod ſecundum Diuum *a* Thomam quem ſequitur Armila, peccatum poteſt à quocunque confeſſore approbato ab ordinario abſolui, licet irregularitas ad Summũ Pontificẽ ſpectet. Secundus caſus eſt incendiũ meſsium, & aliarũ rerũ ex propoſito patratũ. Tertius eſt peccatũ, ratione cuius imponenda eſt ſolẽnis pœnitẽtia, quæ ſolũ imponitur ratione peccati notorij, & famoſi. Quartus abſolutio blaſphemiæ publicæ, & notoriæ, ſecundũ D. *b* Thomã ſolũ ratione ſolemnis pœnitentiæ imponendæ. Non enim Concilium Lateranenſe, vt ait Armila hunc abſolute inter caſus de iure Epiſcopo reſeruatos connumerat. Quintus eſt abſolutio excommunicationis maioris: quod intelligitur, quando Epiſcopo reſeruatur. Nam ab excommunicatione maiori a iure lata poſſunt curati abſoluere, & per conſequens Mendicantes debitè præſentati, & approbati, prout tenet Diuus Thomas, & Diuus Bonauentura, quos ſequitur *c* Syluеſter. Quem contra Couarruuiam & alios defendit Cutierrez, dicens cum Nauarro, quod opinio Couarruuiæ habebit locum tantum in foro exteriori. Alij inter caſus Epiſcopo reſeruatos numerant commutationes & diſpenſationes votorũ, & iuramẽtorum. At hi proprie & iuridice loquendo minime nomine caſuum veniunt, prout aduertit *d* Nauarrus. Supponit etiam Epiſcopos poſſe ſibi de nouo aliquos caſus reſeruare, & dicere oppoſitum eſt erroneum, vt in Concilio Tridentino definitur. Solent autem Epiſcopi reſeruare homicidium voluntarium, & mẽbri alicuius realẽ mutilatio-

a D. Thom. in 4. d. 19. q. 1. ar. 9. col. 2. ad. 2.

b D. Tho. in 4. d. 19. q. 1.

c Syluеſt. tit. abſolut. 1. §. 3. & excommunic. 8. inpri. Gutier. qq. canonicis. 5. nu. 10. in 1. impreſ. Nauar. man. ca. 27 n. 39.

d Nauar. vbi ſup. n. 155.

tionem. Quibus ſuppoſitis reſpondetur primo ad quæſitum, Mendicantes præſentatos ſecundum formam iuris *e* ſtando intra terminos iuris communis ſecluſo quocumque alio priuilegio habere poteſtatem circa peccatorum abſolutiones, quæ parochialibus ſacerdotibus & curatis ab eodem iure conceſſa eſt. Ait enim Clemens Quintus in dicto iure: *Nolumus poteſtatem in hoc illis impẽdere ampliorem, quam ea, quæ parochialibus ſacerdotibus & Curatis à iure conceſſa eſt*, in quo omnes Doctores conueniunt nullo excepto; cum in terminis iuris communis ſacerdotes parochiales & curati poſsint abſoluere de omnibus peccatis, quæ a iure Epiſcopis non reſeruantur, vt omnes concedũt. Quæ enim ſpecialiter non reſeruantur cenſentur conceſſa ex Regula *f* Iuris. Et ſic bene infertur Mendicantes præſentatos a iure comuni habere poteſtatem abſoluendi ab omnibus caſibus qui iure non ſunt Epiſcopis reſeruati, quæ poteſtas eſt illis conceſſa in Concilio Vienenſi, quo tempore Mendicantes iam erant ab Epiſcoporum iuriſdictione exempti. Dubium autem maximum eſt. Vtrum caſus, quos vltra ius Epiſcopi ſpecialiter ſibi reſeruarunt reſeruati etiam cenſeantur dictis confeſſoribus præſentatis, ita, vt ſecluſis alijs priuilegijs, expenſa dum taxat poteſtate, quam a jure communi habent huiuſmodi Mendicantes poſsint adhuc abſoluere ab iſtis caſibus Epiſcopis reſeruatis non iuris ſed ipſorum Epiſcoporũ ſpecialireſeruatione.

De hac re duę inueniuntur oppoſitæ ſententiæ. Prima docet huiuſmodi caſus non ſolum curatis, ſed etiam Mendicantibus præſentatis eſſe reſeruatos. Hanc opinionem defendit *g* Gloſſa, cum qua traſeunt Ioannes Monachus, Panormitanus, Imola Cardinalis, & idem Panormitanus, Albertus Trocius Nauarrus, & ex Theologis Ledeſma.

At contrariam opinionem probarunt multi Doctores *h* Panormitanus reuocans ſuam opinionem Felinus, Bonifacius late Ioannes de Ligniano, quam ex Theologis ſequuntur Antoninus, Syluеſter, Angelus Ioannes Tabien. Armilla. Denique eſt communis Thomiſtarum, & Doctorum opinio, vt Syluеſter, & alij teſtantur. Qui etiam affirmant ſecure & abſque ſcrupulo hanc opinionem eſſe practicandam, & ſeruandam. Et hanc ego tanquam probabiliorem, & omnino ſecuram amplector.

Quæ opinio hoc potiſsimo argumento confirmatur à Panormitano & alijs. Nam quando alicui conceditur priuilegium ad inſtar alterius, quanuis poſtea illud priuilegium limitetur, vel reſtringatur, non cenſetur limitatum, aut reſtrictum reſpectu eius, qui priuilegium ad inſtar alterius obtinuit. Sed fratribus Mendicantibus præſentatis conceſſum eſt priuilegium, vt poſsint abſoluere à caſibus, à quibus parochiales ſacerdotes de iure poſſunt abſoluere, vt iam probatum eſt: & proinde autoritas iſtorum fratrum eſt ad inſtar authoritatis, quæ parochialibus ſacerdotibus de iure competit: ergo quamuis authoritas parrochialium poſtea limitetur, & reſtringatur per Epiſcopum alios ſpeciales caſus ſibi reſeruantem, non proinde reſtringitur authoritas Mendicantium præſentatorum. Minor ſatis, vt diximus, ſupra probata eſt. Maior vero probatur ex doctrina quadam Gulielmi Doctoris. *i* Antiqui; docentis quod cũ Papa conceſſerit vniuerſitati Toloſanæ omnia priuilegia, quæ ſunt vniuerſitati Senenſi conceſſa, ſi poſtea eadem priuilegia Senenſi vniuerſitati, aut limitentur, aut reſtringantur non proinde priuilegia reuocata, aut reſtricta ſunt cenſenda vniuerſitati Toloſanæ. Et ratio eſt, quia iam eſt adquiſitum ius in re vniuerſitati Toloſanæ. Quare maior noſtra eſt probanda, & admittenda, tanquam iuris principijs magis conſona. Quæ eſt notanda pro cõmunicatione priuilegiorum facta Mendicantibus & alijs Religioſis. Quin potius ex prædicto fundamento ſequitur, quod ſi Papa prædictam authoritatem abſoluendi parochialibus ſacerdotibus reſtringeret, vt quia reſpectu illorũ ſpecialiter certos caſus ſibi reſeruauerit, adhuc Mendicãtibus talis poteſtas reſtricta mimè cenſeretur.

Secundo confirmatur eadem opinio ex Bonifacio K dicente, quod ſi parochiales ſacerdotes ſpeciali Epiſcopi conceſſione haberent ampliorem poteſtatem, quam eis eſſet à iure conceſſa, non proinde extenderetur poteſtas Mendicantium præſentatorum. Ergo quando ex ſpeciali ordinatione Epiſcopi parrochialis poteſtas reſtringitur, & coarctatur per reſeruationem aliquorum caſuum non cenſetur limitata, neque reſtricta poteſtas Mendicantium. Antecedens, vt dixit Bonifacius, & eſt communi ſententia approbatum: ſed nos poſſumus

e Dic. clement. dudũ ſc. nup. ex. 29. de ſent. excom. ca. at ſi clerici extra de iudicijs.

g Gloſ. in verſ. conceſſa in d. clemẽ. vbi monach. Panor. Immola. n. 42. Cardinal. q. 20. n. 5. Anc. n. 23. Panor. in c. Deus qui de pæniten. & rem. Tro. de perfecto. clerie. c 26. n. 13. Naua. in manu. c. 27. n. 363. & 364. Led. in 2. & 4. ſi. 7. a. 1. 5 dub. 7.

h Pan. in c. ſu. ſpecula. ne cleri. vel monach. Feli. in c. perpẽdi. deſen. excom. Bonif. in d. clement. dudũ §. per huiuſmodi. Lignano. in c. omnis de pœni. & remiſ. Antoni. 3, pa. tit. 17. c. 11. Syluеſt. ver. cõfeſſor 2. q. 5 in 5. & ver. caſus. q. 5. n. 5. Ang. ver. caſus. infine & ver. confeſsio. n. 28. Tabien. ver diſpen. c. 15. Armil. ver. abſol. n. 25. & Iur. caſus n. 13.

i Guilliel-mus in l. priuil. C. de ſacroſan. Ecl.

K Boniſa. vbi ſup.

mus illud confirmare ex doctrina præcitatorum autorum. Quando enim aliquod priuilegium extenditur, non proinde priuilegium ad inſtar eius conceſſum extenſum cenſebitur. Conſequentiam probat Bonifacius, Quoniam contrariorum eadem eſt diſciplina, & diſpoſitio. Poſſumus nos etiam illam probare, quoniam non cenſetur extenſa poteſtas illorum fratrum, qui non habent poteſtatem, niſi ad inſtar eius, quæ de iure communi parochialibus eſt conceſſa, ergo per locum à ſimili cum reſeruatio Epiſcopi non tollat poteſtatem illorum caſuum iure communi parochialibus eſſe conceſſum, ad inſtar cuius fratres præſentati habent poteſtatem huiuſmodi fratribus conceſſam.

Tertio probatur ex Panormitano. l Quoniam in prædicta Clementina Papa dat fratribus præſentatis tantam facultatem quantam à iure parochialibus ſacerdotibus conceſſa eſt, nec Papa, vt aut Panormitanus, habuit reſpectum ad conſtitutiones Epiſcoporum, quæ variantur ſecundum tempora, & ſecundum loca. Quam rationem Panormitani ita corroboro, & confirmo, Quoniam quando Pontifex in dicta Clementina hanc poteſtatem Mendicantibus fecit Epiſcopi plures alios caſus ſibi reſeruatos habebant. Quod probatur, quia erat inter ordinarios & religioſos præſentatos controuerſia. Tum etiam ex quadam Extrauaganti m quæ præceſſit dictam Clementinam. In qua extrauaganti probat plures caſus Epiſcopis ex conſuetudine eſſe reſeruatos, quam ibi à Papa approbentur.

l Panormi. ind. c. ſuper Specula.

m Extraua. inter cunctas de priuileg.

Quarto probatur. Quoniam Mendicantes tempore Clementis Quinti erant iam ab Epiſcopis exempti, & proinde Epiſcopi illis non poterant caſus à iure conceſſos reſeruare, cum reſeruatio ſupponat iuriſdictionem, quam in religioſos exemptos Epiſcopi non habent. Sed dices, non poſſe directè & perſe caſus a iure conceſſos Mendicantibus reſeruari, bene tamen indirectè, & per quandam conſequentiam, quatenus eos ſacerdotibus parochialibus reſeruando, ex conſequenti eos mendicantibus reſeruant, cum non maiorem habeant autoritatem, quam parochiales ſacerdotes. At hæc ſolutio omnino excluditur ex primo fundamento. Nam cum huiuſmodi facultas ſit Mendicantibus conceſſa, quanuis hæc parochialibus reſtringatur, non cenſetur Mendicantibus reſtricta. Accedit etiam, quoniam talis reſeruatio non tollit, quin à iure parochiales habeant facultatem ad illos caſus, niſi ſpecialiter reſeruentur, & facultas Mendicantium eſt ad inſtar facultatis parochialibus conceſſæ, non ſimpliciter, ſed á iure, vt patet ex dicta Clementina. Quinto confirmatur noſtra opinio ex Syluestro. Quoniam huiuſmodi facultas abſoluendi à caſibus, qui parochialibus à iure non reſeruantur Mendicantibus, conceſſa fuit à Summo Pontifice, idque in fauorem religioſorum, qui ab Epiſcopis cæteriſque ordinarijs vexabantur, & vt diſſidia & controuerſiæ, quæ inter ordinarios & Mendicantes oriebantur componerentur, vt patet ex dictis n Clementina, & Extrauaganti, ſed inferior non poteſt aut reuocare aut reſtringere facultatem à ſuperioribus conceſſam. Quod vero Mendicantes præſentati hanc abſoluendi habeant facultatem à Papa, & non ab Epiſcopis probatur, quia ſolum Epiſcopi habent nudum quoddam miniſterium approbationis, vt iam in ſuperioribus ſatis probatum remanet.

n Clement. dudum Extrauagã. inter cunctas

Vltimo confirmatur noſtra ſententia à nonnullis. Quoniam alias Epiſcopi poſſent reſeruando caſus omnino tollere autoritatem illorum religioſorum. Hoc argumentum Syluester & alij adducunt pro confirmatione huius ſententiæ. Sed quoniam Gloſſa citata in dicta Clementina, *dudum* & Doctores contrariæ ſententiæ illud ſoluunt, & optime, non eſt, quod plura in eius confirmationem adducamus, ſed ſolum argumentis contrariorum reſpondeamus.

Ad Argumenta.

PRIMO arguitur. Epiſcopus poteſt reſtringere poteſtatem curatorum parochialium, vt omnes contendunt, ergo à fortiori poterit limitare facultatem Mendicantibus conceſſam. Probatur hæc conſequentia: Quoniam qui poteſt limitare poteſtatem ordinariam, poteſt à fortiori reſtringere, & limitare extraordinariam, ſed poteſtas curatorum eſt ordinaria, poteſtas vero Mendicantium eſt extraordinaria, igitur. Et confirmatur,

Quoniam alias idem ſubditus cenſebitur diuerſi iuris quoad curatos, & quoad Mendicantes, contra ius o docens, vnam & eandem ſubſtantiam non debere diuerſi iuris cenſeri. Reſpondetur conceſſo antecedente, negando conſequentiam, quam negant Bonifacius & Angelus. Quoniam hæc poteſtas conuenit huiuſmodi confeſſoribus poſitiue autoritate Papæ, & à iure communi, quam inferior illis limitare non poteſt, cum omnino ſint exempti, idque neque directe, neque indirecte vt iam diximus. Nec obſtat in confirmationem adductum inde ſequi eundem ſubditum eſſe diuerſæ curæ, quoniam non eſt diuerſæ curæ, ſed curæ ordinariæ, cum huiuſmodi confeſſores ſint Papæ delegati.

o Cap. quo circa de priuileg.

Secundum argumentum eſt. Quoniam in re ſibi propria poteſt quis facere quod voluerit, ſi cauſa adeſt, iam vero authoritas reſeruandi caſus eſt propria Epiſcoporum, poterit igitur caſus iſtos reſeruare fratribus præſentatis. Reſpondeo, maiorem eſſe veram reſpectu ſuorum ſubditorum, nam reſpectu Mendicantium ſuperioris autoritate prohibentur.

Tertium argumentum eſt. Quoniam parochiani non ſunt exempti à iuriſdictione Epiſcoporum ergo ſi Epiſcopus poteſt eos eximere à iuriſdictione curatorum, ita poterit eos eximere à iuriſdictione Mendicantium. Reſpondetur, concedendo antecedens, & negando conſequentiam. Quoniam quilibet ſubditorum autoritate Papali poteſt huiuſmodi confeſſoribus confiteri peccata ſua, à qua autoritate inferiorum prohibere nequaquam poſſunt, cum autoritate ſuperioris nempe Papæ, conſtituatur debita materia in ordine ad iſtos confeſſores.

Quartum argumentum proponit Ledeſma, ſcilicet, quod intentio dictæ Clementinæ, *dudum*, non fuit dare maiorem autoritatem fratribus, quam curatis, ergo cum curati facta illa reſeruatione non habeant autoritatem ad hos caſus, neque etiam fratres præſentati eam habebunt. Reſpondetur intentionem dictæ Clementinæ, *dudum*, non eſſe dare huiuſmodi fratribus maiorem autoritatem, quam curati habent à iure communi. Intentio tamen illius Clementinæ eſt hanc autoritatem dare, huiuſmodi fratribus autoritate delegata, ita quod ad eam non ſubordinentur Epiſcopis tanquam illorum ſubditi. Quod tamen non conceditur curatis, quia in omnibus iure ipſo Epiſcopi ſunt ſubditi, ac proinde illis poteſt Epiſcopus caſus excauſa reſeruare, non tamen Mendicantibus.

Quinto arguitur. Nam ſecundum ius religioſi præſumentes abſoluere à caſibus Ordinario reſeruatis, excommunicatur. Quæ prohibitio eſt generalis, & proinde eſt intelligenda de caſibus ab Epiſcopis reſeruatis ſpecialiter, Reſpondetur quod ius illud eſt intelligẽdum de caſibus, qui ſunt iure Epiſcopis reſeruati, vt colligi poteſt ex gloſſa ibi in verbo, *ordinarijs*, quæ ſe remittit ad gloſſam in verbo, *ſeruatur*, in capitulo ſecundo de pœnitentijs, & remiſsionibus, libro ſexto, quæ gloſſa loquitur de caſibus iure Epiſcopis reſeruatis.

Aduertendum tamen, quod Innocentius Octauus, prout habetur in monumentis p ordinum, & in ſupplemento. *Declarauit, quod quo ad primum caſum de iure reſeruatum Epiſcopis, intelligitur ſecundum opinionem Innocentij, & Hoſtienſis, ſcilicet, quod ſolum eſt, hodie vna excommunicatio, quæ Epiſcopo reſeruatur, ſcilicet, iniectio violenta in perſonam Eccleſiaſticam, in caſibus in quibus, pertinet ad Epiſcopum. Et ideo in alijs, quæ non ſunt de iure, & non reſeruantur Papæ poſſunt confeſſores Mendicantes abſoluere, & ſimiliter ab omnibus excommunicationibus per ſtatuta prouincialia & ſynodalia promulgatis, quæ ipſi legis conditores*, quando ſpecialiter, ſibi, vel aliter non reſeruauerunt ſtatutum fecerunt.

p in 1. imp. fo. 65. & in 2. fo. 69. cõcc. 154. & in Supple. fol. 98. conceſ. 355.

Videamus modo vtrum per priuilegia in corpore iuris non inſerta poſſint regulares abſoluere à reſeruatis epiſcopis & Papæ.

(3)

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrũ cõfeſſarij Regulares per aliqua priuilegia poſsint abſoluere á caſibus iure Epiſcopis reſeruatis.

REſpondeo dicendo, quod ſecundum poteſtatẽ in clementina, *dudum*, confeſſariis regularibus cõceſsã minime poſſunt ipſi abſoluere â caſibus iure Epiſcopis reſeruatis, prout ſuperiori articulo dictum eſt. Nunc autem videndum eſt, vtrum per alia priuilegia ipſis fratribus hoc concedatur? Pro cuius rei explicatione notãdum eſt, quod Sixtus Quartus prout habetur in monumentis *a* ordinum: *Conceſsit vt vicarius generalis fratrum ordinis Prædicatorum regnorum Caſtellæ, & Legionis, in qualibet domo dicti ordinis ei ſubiecta, vbi eum pro tempore morari contigerit, ac in eius abſentia ſinguli priores ſiue præſidẽtes ſingularum domorum dicti ordinis, nunc & pro tempore exiſtentes, ac quatuor prædicti ordinis profeſſores presbyteri idonei per vicarium, & ſingulos priores ſiue præſidentes prædictis in ſingulis domibus deputandi poſſint conceſsiones vtriuſque ſexus fidelium forenſium ad ſingulas domus prædictas occurrentium, & ibidem proprium domicilium non habentium, ac inibi confiteri volentium, toties quoties ibidem confitebuntur, libere audire & eos ab omnibus & ſingulis peccatis exceſsibus, & delictis per eoſdem commiſsis ac confeſsis necnon excommunicationum ſententijs, & pœnis, & in ſingulos fideles prædictos ingenere vel in ſpecie ordinaria autoritate latis, de quibus ipſi fideles ſe abſolui petierint. Dum tamen talia non ſint, propter quæ ſedes Apoſtolica merito ſit conſulenda, in loci ordinarij abſentia abſoluere & eis ſuper præmiſsis pœnitentias ſalutares iniungere.*

a In monumen. fo. 44 & fol. 128. conce. 287.

At Vrbanus Quartus, prout in eiſdem Monumentis *b* cõtinetur. *Conceſsit fratribus Carmelitis, vt de licẽtia prælatorum Eccleſiæ poſsint audire confeſsiones omnium fidelium cauſa deuotionis ad eos recurrentiũ, niſi talia* *c* *commiſsiſſent, propter quæ eſſet Sedes Apoſtolica merito cõſulẽda. Sixtus autem quartus declarauit, quod licentia, de qua in huiuſmodi conceſsione fit mentio, intelligatur ita, quod, ſcilicet, præfati cõfeſſores ſint præſentati ſecundum formam iuris.* Ex quibus infertur, quod confeſſores Mendicãtium ordinum poſſunt abſoluere à caſibus Epiſcopis iure, vel ſpecialiter reſeruatis. At Collector *d* priuilegiorum Mendicantium dubitat, an hæc facultas ſit in vſu apud Carmelitas. Vnde cum alijs Mendicantibus ad inſtar Carmelitarum communicetur, dicendum, quod ſi apud ipſos per nõ vſum ſit ſublata, etiam ſit apud Mendicantes. Sed noſter Doctiſsimus Corduba *e* tenet, cum quodam docto patre, vt ipſe ait, ex doctrina Panormitani, *f* quod cum hoc indultum fuerit conceſſum communitati, vel Eccleſiæ, vt eſt religio Carmelitarum, & per communicationem noſtro ordini Minorum communicatur ex æquo, ac ſi nobis fuiſſet ſpecialiter conceſſum, non perditur, niſi legitimo tempore præſcribatur, quod ſecundum ſacros canones *g* eſt ſpatium quadraginta annorum, & etiam debet haberi ſcientia priuilegij & voluntas non vtendi illo ad hoc, vt per non vſum perdatur, vt patet in iure; h quæ omnia in præſentiarum deficiunt, ſicque quoad fratres Minores non eſt

b Monu. in 1. imp. fo. 85 & in. 2. fol. 68. cõc. 392.

c In monu. in 1. impr. f. 98. & in. 2. fol. 181. conceſſ. 439.

d Colle. in cõp. ti. abſolu. quoadſæcul. 2. §. 19.

e Cordu. in addit. ad cõpẽ. ad dictũ §.

f Panor. in c. cũ acceſsiſſet de cõſt.

g Ca. de terra, de priuileg. d. ca. cũ acceſsiſſet. h d. c. de terra. in verſ. detrahere voluiſtis

est perditum priuilegium prædictum per non vsum aliorum, scilicet Carmelitarum. Facit etiam ad hoc, quod dicit Innocentius quod, scilicet, particulares canonici bene possunt sibi præiudicare, perdendo priuilegium per vnam contrauentionem, sed Ecclesiæ præiudicare non possunt, quin ea possit allegare non esse sibi sublatum suum priuilegium, quod fuit perditum quo ad particularem personam. Ergo licet aliqui fratres seu conuentus, seu prouinciæ ex voluntate, seu etiam ex ignorantia, quod minus est, vsi non essent tali priuilegio, vel cõtra illud fecissent, non possent toti ordini, seu alijs præiudicare, quibus iam per communicationem est factum proprium, & alijs non communicatur vsus, aut non vsus, quæ sunt quid facti, sed ipsius priuilegij ius, & licet hoc priuilegium Mendicantibus in hac parte non fuerit, vt dicere possimus eos posse absoluere ab omnibus Episcoporum casibus, aliã cõcessionem fecit Sixtus quartus fratribus ordinis Minorum, pro vt habetur in ordinis Monumentis *Confessiones audiendi, & ab omnibus casibus excommunicationis, suspensionis, interdicti ac super quacunque irregularitate, ordinario tam a iure quam ab homine reseruatis toties quoties opus fuerit absoluendi, dispensandi ac vota quæcũque permutandi, & relaxandi, & pœnitentiam salutarem iniungendi, sicut potest diœcesanus*, Id est, sine aliqua præsentatione. Quæ concessio licet dubitet Collector priuilegiorum ordinum Mẽdicantium, an respectu secularium concedatur, at Corduba aduertit constare ex supplemento ordinis autoritatem absoluendi ab omnibus á quibus potest diœcesanus, concessam esse Minimis. Ait enim Iulius secundus in confirmatione ordinis Minimorũ, *Quod ipsi patres Minimi quarumcũque personarum, tam religiosorum, quam Ecclesiasticorum & secularium vbilibet audire possint confessiones, & illis auditis personas ipsas, & earum quamlibet iuxta formam & tenorem priuilegij per Sixtum quartum ordini Minimorũ huiusmodi, ac illius personis, & fratribus eidem concessi & confirmati absoluere, ac pœnitentiam salutarem iniungere valeant*. Ex quibus verbis colligitur prędictam concessionem Sixti Quarti quãtum ad absolutionem à casibus ipsis Episcopis reseruatis ad sęculares certissime esse extendendam. Quantum autem ad dispensationem & communicationem votorum dubium esset, an ad sæculares extendatur, prout suo loco dicemus.

Et vt omnis tollatur ambiguitas constat hanc autoritatem habere Mendicantes ex Bulla Pauli Tertij, de qua infra, concedentis confessoribus Sacietatis Iesu, vt possint absoluere ab omnibus casibus, etiam Papæ reseruatis, exceptis casibus in Bulla Cœnæ Domini assignatis, cuius cõcessionis tenorẽ referã infra hac quæstione articulo quinto.

Colle. vbi su. §. 10. cor dub. ibi. i fo. 11. concess. 36.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum regulares extra sua monasteria existentes possint absoluere à dictis casibus.

REspondeo dicendo, quod vt constat ex quadã concessione facta fratribus Benedictis nominatis per Priorẽ Sancti Benedicti Vallisoleti, aut per eius præsidentem ad hoc pro tempore deputandum, quam extendit Pius Secundus ad Priores, & præsidentes aliorum monasteriorum monasterio præfato Vallisoleti annexorum cuius tenorẽ refert Collector *a* priuilegiorũ ordinum Mendicantium, dicti fratres nominati possunt audire confessiones sæcularium, & à casibus Episcopis reseruatis absoluere, quando in dictis monasterijs existunt. At vt constat ex alia eiusdem Eugenij Quarti concessione, quam refert idem Collector, *b* licet prælatis, seu monachis Sancti Benedicti deputatis à suis superioribus ad audiendas confessiones vtriusque sexus fidelium eas audire atq; personæ ipsæ eis confiteri possint, necnon eas pœnitentia, & satisfactione adiunctis, quoties oportuerit absoluere ab omnibus & singulis peccatis, præterquam Sedi Apostolicę reseruatis. Quod indul

a Colle. tit. absolutio quoad sæculares secũd. §. 16. & 17.

b Colle. vbi su. §. 19.

indultum non coarctat ipſos monachos, vt in ſuis tantum monaſterijs prædictam abſolutionem concedant. Et ideo ipſi fratres extra ſua monaſteria exiſtentes ipſam conferre poſſunt, cum dictum priuilegium perſonas prædictorum fratrum ſequatur. Et vt conſtat ex conceſsione Sixti Quarti in ſuperioribus relata, iuxta declarationem Sixti quarti ibi appoſitã, vbilibet quoties opus fuerit, poſſunt fratres Minimi, & qui eorum gaudent priuilegijs abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis, quod ex conceſsione Pauli Tertij conceſſa religioſis Societatis Ieſu, de qua in hac quæſtione, clariſsime patebit.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi confeſſarij poſſint abſoluere à caſibus Papæ reſeruatis.

REſpondeo dicendo, quod Paulus Tertius in breui quodam dato Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris, die tertio Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto, Pontificatus ſui anno ſecundo. *Conceſſit cuilibet ſacerdoti Societatis Ieſu, qui ad onus confeſſionum ſæculariũ repertus, & per Societatis præpoſitum pro tempore exiſtẽtem deputatus fuerit poſſit quorumcunque vtriuſque ſexus fidelium ad eos vndique accedentium confeſſionibus diligenter auditis ipſos, & eorum ſingulos ab omnibus, & ſingulis eorum peccatis, criminibus, exceſſibus, & delictis quantumcunq; grauibus & enormibus etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & à quibuſuis ex ipſis caſibus reſultantibus, ſententijs, cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis exceptis contentis in Bulla cœnæ Domini poteſtatem abſoluẽdi, atque eis pro commiſſis pœnitentiam ſalutarem iniungendi.* Hoc priuilegium deſumpſi ex quodam *a* libro authentico, quod habetur in Collegio Societatis IESV, ciuitatis Valentiæ, & refertur in compendio Societatis IESV. Circa quod aduertit Collector eiuſdem compendij ipſum communicari omnibus confeſſarijs à ſuperioribus deputatis, & ab ordinario loci iuxta formam Concilij Tridentini approbatis, præterquam reſpectu excomunicatorum generaliter ab homine, à quibus ſuperiores tantum, & hi, qui ab eis ſpecialem licentiam obtinuerint, poterunt abſoluere. Excommunicatos autem nominatim ab homine, & illos regulares, qui licentiam non habuerunt, extra ſuum ordinem cõfitendi, ne ſuperiores quidem abſoluent.

a Compen. Societ. titu. abſol. 1.

Circa quæ verba eſt notandum, quod ipſe Collector loquitur iuxta conſtitutiones Societatis IESV, ſecundum quas autoritate Apoſtolica Præpoſitus Generalis poteſt reſtringere vſum priuilegiorum ipſi Societati conceſſorum. Non enim ego poſſum colligere ex dicto priuilegio, ipſos confeſſarios non poſſe abſoluere excommunicatos generaliter ab homine, cum verba ipſius ſint generalia, & generaliter concedant abſolutionem quarumcunque cenſurarum reſultãtium ex criminibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, præterquam in Bulla Cœnæ Domini.

Et ſic alijs regularibus dicto priuilegio gaudentibus, vt ſunt religioſi Mendicantes, declaratio eiuſdem Collectoris minime nocet, præſertim loquendo de cenſuris Epiſcopis à iure, vel ab homine reſeruatis cum ipſi per communicationem priuilegij Eugenij quarti cõceſſi monachis Sancti Benedicti obſeruantiæ Italiæ poſsint abſoluere à quibuſcunque ſuſpenſionibus, excommunicationibus, & interdictis, ſententijs, alijſque Eccleſiaſticis cenſuris & pœnis à iure, vel ab homine latis, ſatisfactione iniuncta, quas fideles vtriuſq; ſexus, cũ ipſis cõſitẽtes, quomodolibet incurriſſe cẽſebuntur, prout refert Collector priuilegiorum Mendicantiũ. Dixi, præſertim loquendo de cenſuris Epiſcopis à iure, vel ab homine reſeruatis. Nam prout aduertit Collector *b* Mendicantium priuilegiorum, in ſupradicto Eugenij Quarti indulto non conceditur vt poſsint dicti monachi abſoluere à cenſuris eidem Papæ reſeruatis.

b Collector Mend. vbiſ §. 19.

(?)

ARTICVLVS VI.

Vtrũ dicti fratres poßint abſoluere nominatim excõmunicatoi.

REſpondeo dicendo, quod Collector *a* priuilegiorum Mendicãtium tenet quod neq; in foro conſcientiæ poſsũt dicti fratres abſoluere à dictis cenſuris, & probatur, quia cum præfatæ conceſsiones ſint præiudiciales ordinarijs, ſunt reſtringendæ, iuxta ea, quæ in iure notantur, & eandẽ opinionem tenet Collector *b* priuilegiorũ Societatis Ieſu. Aduertendum tamen, quod iuxta declarationem Pij V. Pontificis Maximi, datam in quodam iubileo ab ipſo conceſſo, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, quinto decimo Kalendas Nouẽbris, Pontificatus ſui anno tertio, aliud eſt dicendum. In hæc enim verba prorumpit, *Declarantes inſuper tã præſentes quam alias quaſcũque ſupra conceßione ſimilium, vel aißimilium indulgentiarum à nobis, & prædeceßoribus noſtris hactenus emanatas & in futurũ quomodolibet emanãdas literas Chriſti fidelibus ipſis, niſi ad earum effectum in foro conſcientiæ & pœnitentiali conſequendum dumtaxat, non autem in foro fori, aut rõtentioſo, niſi ſatisfecerint vlla tenus ſuffragari.* Hæc Pius V. Ex qua cõceſsione duo colligũtur. Primũ, nominatim excõmunicatos ſatisfacta parte, ad petitionem cuius excõmunicantur, poſſe abſolui à confeſſoribus regularibus. Quod idẽ dicendum eſt, nõ ſatisfacta realiter parte, præſtita tamen cautione legitima de ſatisfaciendo, prout aiunt Medina, *c* & Ledeſma. Et hoc etiã colligitur ex Concilio *d* Triden. vbi mãdat, quod excõmunicati nominatim ex quo fraudant decimas, vel ne ſoluerentur impediũt donec parti ſatisfaciãt nõ abſoluantur.

Ex hoc probatur. Nam, licet ſecundũ opinionem *A*bbatis *e* & communem, ſecũdum Decium, abſolutus ab excommunicatione nominatim facta ad ſupplicationem alicuius partis, concedente ipſa parte prorogationem vſque ad certum tẽpus finito tali tẽpore nõ reincidit in excommunicationem, niſi à iudice iterum fuerit nominatim excõmunicatus. At ſecundũ verioré ſentẽtiam, finito dicto termino prorogationis, etiam ſi iudex iterum non excõmunicet, ſtatim ipſo iure reincidet in eam, etiam ſi dicta prorogatio autoritate iudicis minime facta ſit. Quam opinionem tenet Hoſtienſis, *f* & eſt cõmuuis Canoniſtarũ, & tenet Ioannes Monachus, & Bartolus, & eſt cõmunis Legiſtarum ſecundum Rebuffum, & Couarruuias. Et ratio huius opinionis eſt. Nam excõmunicatio ſi fuit lata à iudice nominatim, hoc prouenit ex petitione partis ipſum iudicem ſupplicantis, quæ ſi petierit à iudice, vt ampliorem terminum parti concedat indulgeret vtiq, & ſic prorogante parte ipſum terminũ, cenſebitur à iudice prorogatus, & abſolutus reincidit in excommunicationẽ cũ à iudice ex communicante cenſeatur talis dilatio impartita. Ex qua ſententia a ſimili noſtra ſententia confirmatur, ſcilicet, quod cõfeſſores regulares poſsint abſoluere ab excõmunicatione nominatim excommunicatos, ſatisfacta parte, aut præſtita ſufficienti cautione, cum ipſi iudices ad petitionẽ partis, nominatim excommunicauerint, qua ſatisfacta videntur, & cenſentur concedere autoritatẽ ad ipſius abſolutionem cõfeſſarijs regularibus habentibus facultatem ad abſoluendum ab excommunicationibus à iure, vel ab homine, quocunque modo latis.

Secundo colligitur ex dicta declaratione Pij V. quod virtute dictorum priuilegiorũ iuxta dictam declarationem poteſt abſolui ab excommunicatione lata nominatim ab homine ſatisfacta parte, etiam in foro exteriori. Hanc opinionem tenet Medina *g* contra Couarruuias, & declaratio Pij V. hoc ſatis inſinuat in illis verbis, ibi. *Niſi ſatisfecerint*, Etiam ſi Gutierrez *h* aliter ſentiat, ſequendo Couarruuias, dictam declarationẽ ad alium ſenſum retorquendo. Et licet ipſe doctiſsimus vir me in quadam additione ſuper hoc reprehendat, quaſi religioſe non fuerim locutus, eius ſenſum circa prædicta verba condemnando, non tamen à mea ſententia deſiſto. Solum enim lectoribus commendo, vt literam prædictorum verborum Pij Quinti attente legant, & iudicent inter me, & hunc doctiſsimum virum, & ſi male locutus ſum teſtimonium perhibeant de malo, ſin autem bene

a Collector vbiſ.

b Colle. Societ. vbiſ.

c Medin in 2. p. ſum. §. 12. fo. 35. Ledeſ. in 24. q. 16. art. 1. dubio vlt.

d Con. Triſ. ſeſ 25. de reform. c. 12.

e Abb. in c. præterea de appella vbi Decius n. 4 Felin. in ca. de cauſ. n. 2. de offic. de legat.

f Hoſtiẽ. in ca. præterea requiris. de appella. Monachus inc. quicunque n. 8. de ſent. excom. l. 6. Rebuff. in cõcord. tit. de prorog. dilat. glo. 2. verſ. adeo ſi præcipiat. Couarr. in c. quãuis pactum in. 1. p. in pr. n. 5.

g Medin. in inſtruct. cõfeſ. c. 12.

h Gutier. in qq. Canon. c. 1. n. 1. vſq. ad fin. in 1. impr.

bene, non me cædant. Sed opinionem Medinæ tenet & sequitur Nauarrus. i Qui tenens pro constanti, confessores virtute Bullæ Cruciatæ, & per consequens virtute priuilegiorum Apostolicorum id ipsum concedentium posse satisfacta parte in foro etiam exteriore absoluere pœnitentes ab excõmunicatione ab homine lata, ait quod vt non euitẽtur per iudicem non sufficit habere cedulam confessoris, in qua asserat ipsum esse absolutum, sed necessarij sunt duo testes, quibus probetur pœnitentem parti satisfeciſſe, & ab excommunicatione esse absolutum, prout probatur in iure. Neque sufficit dictum confessoris contra id, quod in foro exteriori aduersus absolutum potest opponi; si non adsint alij testes de hoc ipso testificantes, sicut allegando Concilium Tarraconense, & Concilium Narbonense cum alijs affirmat Salzedo *b* in sua practica criminali, & tenet Rebuffus. Vnde docet Nauarrus, quod, vt schedula assignata à cõfessore in foro exteriore fidem faciat, necessum est, vt ipsa tradatur pœnitenti coram notario & testibus, & notarius subscribat ipsam schẽdulam, rogatus à confessore coram duobus, vel tribus testibus, vt contentum in ea in foro exteriori recipiatur.

i Nauar. li. 5 consil. tit. defent. ex com. consi. 26. pa. 605. in 1. impre.

K Salze. in pract. 109. Rebuff. in concordan. inform. mand. Apo sto. v. absolut. pa. 551.

ARTICVLVS VII.

Vtrum extra sacramentum pœnitentiæ virtute dictorum priuilegiorum possint confessores absoluere á censuris pœnitentes.

REspondeo dicẽdo, cõfessores virtute Bullæ Cruciatæ, & virtute dictorum priuilegiorum Apostolicorum posse absoluere pœnitentes à censuris extra sacramentum pœnitentiæ. Hanc opinionem sequendo Victoriam, Peñam, & Medinam, & alios multos tenet Enriquez, *a* affirmans commissarium generalem Cruciatæ, hoc ita declarasse. Nec obstant verba priuilegiorũ, quę supra allegauimus ibi, *auditis eorum confessionibus*. Ex quibus colligi videtur, quod non possunt confessores virtute eorum absoluere pœnitentes à censuris, nisi auditis eorum confessionibus. Nam respondetur, quod ibi concedunt Summi Pontifices absolutionem à peccatis, & absolutionem à censuris, ita quod absolutio à peccatis non possit dari, nisi auditis eorum confessionibus, absolutio autem à censuris extra possit conferri. Verba enim illa, secundum terminos iuridicos debent intelligi, vt iure dispo nitur absolutionem à peccatis in sacramento pœnitentiæ indulgendam; absolutionem vero à censuris extra sacramentum posse condonari, prout tenent Armilla, *b* & Ledesma cum communi. Ita prædicta verba interpretatur Soto. *c*

a Enriq. li. 7. de indul. cap. 13. lit. t.

b Armil. v. excõmuni. §. 20. Lede. 2. 4. q. 29. ar 9.

c Soto. in 4. dist. 18. ar. 5. colu. 9.

ARTICVLVS VIII.

An Regulares confessarij possint absoluere percussorẽ clerici manifestum.

REspondeo dicendo, quod Innocẽtius VIII. prout habetur in Monumentis, *a* ordinum, & in supplemẽto. *Declarauit, quod præcipuus & solus casus hodie Episcopis reseruatus de iure, est excõmunicatio, quæ incurritur propter iectionẽ manus violentæ in personam Ecclesiasticã in casibus, in quibus pertinet ad Episcopum.* Vnde cum confessores regulares Mendicantes habeant potestatem absoluendi à casibus iure Episcopis reseruatis per priuilegia in superioribus posita dubitatur maxime vtrum per prædicta priuilegia possint absoluere percussorem manifestum personæ Ecclesiasticæ, & dicẽdum est, quod sic, dũmodo satisfactio manifesta præmittatur, & si persona Ecclesiastica læsa nolit recipere satisfactionem à reo oblatam, aut differat eam recipere, aut quia non sufficiens sibi videtur, aut vt vexet dictum reũ, dicẽdum est etiã percussorem posse absoluere, qui cõgruam satisfactionem offert parti, obedientiam Ecclesiæ præstando, quanuis offensus renuat forte, vt eum vexet sumptibus, vel vt faciat eũ si forte obierit excõmunicatum discedere, cũ singulis diebus quis possit mori. Nã licet non possit absolui excõmunicatus pro manifesta iniuria, nisi parte satisfacta, hoc tamen fallit, quando satisfactio requirit altiorem indaginem, secũdum tradita per Felinum, *b* & Ripam, & ideo dicit Abbas, *c* quod debet iudex multũ aduertere, ne reus excõmunicatus moriatur,

a In 1. impr. fol. 65. & in 2. fol. 66. cõcef. 154. in supp. 98. cõsil. fo. 355.

b Feli. in c. cum contingat de offi. delegat. nu. 1. & 2. Ripa in cap. 1. de iudic. n. 75.

c Abb. in c. quæstion n. 9. de appel.

Facit pro hac parte doctrina Philippi *d* Franci dicentis, quod capitulum *ex parte (el primero)* de verborum significatione, vbi dicitur, quod pro manifesta iniuria nullus est absoluendus, nisi satisfactione læsæ partis præmissa, debet intelligi, quando quantitas satisfactionis est liquida: quod si liquidanda est, tunc reus poterit absolui datis fideiussoribus, vel pignoribus. Secundo debet intelligi, quando satisfactio est possibilis, quando enim non est possibilis, tunc absolutio potest dari, vt est in quæstione propo sita. Nam formaliter satisfactio fieri non potest renuente parte offensa, ex quacunque causa sit, vt dixit Ioannes Calderinus. *e* Si autem satis facere non potest, præstet idoneam cautionem, vel iuratoriam, si illam præstare non potest. Qui autor loquitur de dicta satisfactione pro manifesta offensa. Et pro hac sententia faciunt tradita à Couar.

Sed contra prædicta est dictum capitulum, *ex parte* vbi dicitur, quod nullus est absoluendus ab excommunicatione pro iniuria manifesta, nisi reali satisfactione præmissa. Perquem textum dixerunt g Innocentius, & Ioannes Andreas, quod si petenti absolutionem opponatur de manifesta offensa, non absoluatur: & si velit deponere pignora, pro satisfactione, quod non audietur. Nam respondetur, quod hoc in nostro casu locum minime habet, cum reus nolit acceptare satisfactionem realem, ex causis superius allegatis.

d Fracus in ca. solet de senten. excomm. li. 9 nu. 8.

e Calderinus in tract. de interdic. ecclesiæ. volu. 16. tracta fol. 258. in §. ad septimũ & vltimum membrũ n. 29. & 30.

f Couarruu. in ca. alma mater. 1. p. §. 11. nu. 11. col. 4.

g Innocen. Andreas in ca. solet de sententi. excommunicat. lib. 6.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Mendicantes habentes facultatem ad absoluendum à reseruatis possint absoluere à concessis Episcopis iure speciali Concilij Tridentini sessione. 24. c. 6.

REspondeo dicẽdo, quod cum post Cõcilium Tridẽtinum Episcopus habeat in his iurisdictionem ordinariam iure speciali, sicut habebat olim antequam Papa sibi eos casus reseruasset, hi casus Tridentini nõ censentur iam tunc Episcopales, quia Episcopis speciali iure ob personæ industriam, & auctoritatem conceduntur. Quare in his nihil possunt regulares confessarij quibus ex priuilegio cõceduntur casus Episcopales, pro vt ego aduerto in explicatione *a* Bullæ Cruciatæ, & similiter cũ Episcopus iure speciali ex tacita cõmissione Papæ dispenset in voto continentiæ, cum vrget periculum in impedimẽto occulto matrimonij contracti, quando non potest haberi recursus ad Papam, & scandalum maximum esset, si hoc ab aliquibus sciretur in eo casu nihil possunt confessarij regulares, pro vt ego quoque dixi in dicta explicatione *b* Cruciatæ. Quam opinionem me allegando tenet Henriquez. *c* Episcopi enim in his casibus iure speciali præsumpto dispensant & sic præ dicti casus non sunt casus Episcopales ipsis confessarijs priuilegiatis concessi. Vnde di cti confessores non possunt absoluere à præ dictis casibus in foro conscientiæ seculares virtute Concilij Tridentini & suorũ priuilegiorum, cum ipsi casus competant Episcopis iure speciali.

Nec simile est, quod affirmat quidam neotericus Petrus Cenetus *d* dicens, quod Concilium Tridẽti. in quãtũ cõcedit Episcopis, vt possint absoluere ab omni censura &c. suos diœcesanos, *e* licet extendatur ad Episcopum electum, & confirmatum, etiam si non sit consecratus, cum huic competant ea, quæ sunt iurisdictionis, & dispensare sit iurisdictionis, iuxta tradita à doctoribus *f* & resoluta ab Abbate, & Felino. Et licet extendatur etiam ad capitulum sede vacante, & possit hæc dispensatio ab eo concedi, per ea quæ tradit *Abbas* g Quandoquidem capitulum sede vacante non solum succedit, in iurisdictione ordinaria iure communi & generali ad Episcopum spectante iuxta sacros Canones: *h* sed etiam in iurisdictione iure communi speciali ad Episcopum pertinente, ex Abbate, & Decio *i* & cum Concilium Tridentinum iure speciali hoc Episcopis concedat, ratione iurisdictionis merito capitulum in dicta iurisdictione succedit, & in hoc casu dispensat.

Nec his obstat, quod capitulum non succedit in his, quæ competunt Episcopo iure speciali, iuxta Innocentium *l* & Abbatem, quos sequitur Alfonsus de Azeuedo. Nam hoc est verum in his, quæ competunt iure communi speciali gratioso, videlicet priuilegio, & commissione Pontificis, non vero in his, quæ spectant ad Episcopum iure communi speciali, vt in hac specie Concilij, docent Abbas, & Felinus. Licet, inquam, ad hos extendatur Concilij

a §. 9. n. 135 in fine.

b vbi s. n. 118

c Henriquez lib. 7. de indul. c. 28. n. 2. litera. S.

d Cenet. In colle. 4. ad 6. & ele. n. 3.

e Conc. sess. 24. c. 6.

f Doct. in c. trãsmissa de elect. vbi Felin. in repeti. v. Episcopus electus non consecratus in fi. fol. 15. Abbas in c. cũ olim. n. 2. q. 2. de mai. & obedi. & in c. atsi cleri. §. de adulterijs n. 17. de iudic.

g Abb. ind. q. 8.

h d. ca. cum olim &c. ad abolendam vbi gl. n. se de vacante. de hære.

i Abb. in d. §. de adulterijs n. 17. Decius n. 50.

l Innocent. in c. cum in cũctis n. 17. de ele. Abba. in. c. verum n. 9. in pr. defor. cõpet Azeuedo. ad curiã pisanam li. 1. c. 8. ex tit. 20.

cilij Tridentini decretum, non tamen ait dictus neotericus extẽditur ad Abbates Priores, & alios inferiores Epiſcopis, etiam habẽtes iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalem, vt ſunt Prouinciales, & miniſtri Generales: cum conceſſa Epiſcopis in dicto Concilio ipſis iure communi ſpeciali competant.

At licet hæc opinio noua habeat aliquam apparentiam contraria tamen communiter tenetur, cum dicti patres quoad ſuos ſubditos habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, iure communi, prout ſatis probatum eſt in ſuperioribus, agendo de Abbatibus quoad eorum iuriſdictionem in communi, & quæ conceduntur Epiſcopis de nouo iure communi, etiã ipſis patribus, quoad ſuos ſubditos cenſentur conceſſa, niſi ſpecialiter & expreſsè aliquo decreto Apoſtolico ipſis prohibeatur, alioquin eorum ſubditis non eſſet ita prouiſum, vt par erat, ſi ipſis denegarentur conceſſa circa ſuos Epiſcopis, cum quibus ipſi patres in iuriſdictione communi cant. Quod non eſt dicendum, cum melioris conditionis debeant eſſe regulares, quã ſæculares Epiſcopis ſubiecti.

Nec obſtat, quod decretum Concilij Tridentini exorbitet à regula iuris communis; quo Summus Pontifex ſolus in vtroque foro diſpenſabat, & ſic non poteſt extendi de Epiſcopo ad alium, qui licet habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, non tamen eſt Epiſcopus, iuxta ea, quæ latè diximus ſupra in quæſtione de priuilegijs quoad eorũ explicationem. Nam huic obiectioni reſpondetur, quod decretum Concilij non eſt lex exorbitans, quæ ſtrictè ſicut odioſa debeat interpretari: imò eſt conſtitutio reducens ad ius antiquum commune iuriſdictionem Epiſcoporum. Ipſi enim Epiſcopi ſi non eſſent prohibiti, & eorum iuriſdictio non eſſet à ſede Apoſtolica limitata, omnia poſsẽt in ſuis diœceſibus reſpectu ſuorum diœceſanorum, quæ poteſt Summus Pontifex in toto orbe, prout iam in ſuperioribus *a* latè dictum eſt, & colligitur ex traditis à Sylueſtro. *b* Et ſic in ſuperioribus ex communi omnium ſententia reſolutum eſt ſæpe, quòd in his, in quibus à Summo Pontifice non limitatur Epiſcoporum iuriſdictio, ipſa limitata permanet. Quod optima ratione fundatur. Nam Apoſtoli ſecundum opinionem Caietani, *c* in quantum Apoſtoli omnes fuerunt æquales, & immediatè à Chriſto poteſtatem iuriſdictionis in totũ orbem acceperunt, quam opinionem contra Turrecrematam optime proſequitur Bañes. Vnde cum Epiſcopi in locum Apoſtolorum ſuccedant, per ſuas diœceſes diuiſi in his diœceſibus poteſtas iuriſdictionis in ipſis Epiſcopis reſidens à Summo Pontifice commiſſa debebat eſſe æqualis in ſuis diœceſibus poteſtati Summi Pontificis, ſi ab ipſo non limitaretur, reſeruando ſibi aliquos caſus, quos curioſè & doctè congerit Sylueſter. *d* Ex quibus concludo, quod ſicut conſtitutio correctoria reducens conſtitutum ad terminos iuris communis amplè ſecundum Doctores communiter interpretatur: ita decretum Concilij Tridentini correctorium debet ample interpretari, & extendi ad prælatos regulares iuriſdictionem ſimilem cum Epiſcopis habentes, cum in eo definitum reducat poteſtatem Epiſcoporum aliquo modo ad ſimilitudinem illius, quam Apoſtoli in ſua primæua ordinatione acceperunt. Et Pius Quintus hoc ipſum declarauit in breui quodam dato ad petitionem Prouincialis prouinciæ Caſtellæ ordinis Prædicatorum. Cuius tenor ſequitur.

d Sylueſter vbi ſup.

Pius Papa Quintus, ad perpetuam rei memoriam Romani Pontificis circũſpecta benignitas honeſtis pœnitentiũ votis perſonarum, quæ ſub religionis iugo altiſſimo famulatum, ſtatum, & ſalubrẽ directionem reſpiciunt, ad exauditionis gratiam libenter admittit, & fauoribus proſequitur opportunis. Exponi nobis nuper fecit dictus filius Prior prouincialis prouinciæ Hiſpaniæ ordinis fratrum Prædicatorum, &c. Et inſuper quia ſacrum œcumenicum concilium generale Tridentinum conceſſit Epiſcopis, vt abſoluere poſſint in foro animæ ſeu conſcientiæ ab omnibus peccatis, & diſpenſare in irregularitatibus, prout ſeſſ. 24 ca. 6. habetur, ne prior prouincialis, & ſuperiores prælati dicti ordinis tam in dicta prouincia, quam extra eam vbilibet in hac parte deterioris conditionis, quam clerici, aut ſeculares exiſtant, eiſdem

a Sup. q. 17.

b Sylu. v. ca.

c Caiet. in opuſc. de auctorit. Pap. & concil. c. 3. &. 4. Bañes 2. 2. q. 1. art. 10. colu. 349.

Priori conuentuali, & superioribus prælatis, vt ipsi per se ipsos idem omnino possint in fratres, & moniales dicti ordinis sibi subditos, quoad absoluendi & dispensandi huiusmodi, quâ alias quascunque facultates, eisdem autoritate tenore etiam perpetuo concedimus, & indulgemus, atque etiam declaramus præsentes literas perpetuò durare & valere. Hæc Pius Quintus.

ARTICVLVS X.

Quid importetur per absolutionem á censuris in foro conscientiæ.

REspondeo dicendo quòd hic articulus proponitur, vt omnibus patefiat, quid sit absoluere in foro conscientiæ, prout sæpe sæpius conceditur. Et pro explicatione est notandum, quod in eo requiruntur duo. Primum quid significent illa verba, in foro conscientiæ. Secundum quid operentur, &c.

Et quantum ad primum est notandum, quod absoluere in foro cõscientiæ est exercere potestatem in illis priuilegijs concessam in salutem animarum, vt valeat coram Deo, & non coram Ecclesia, vt constat extra ditis à Couarruuias. *a* Et dato, quod hæc absolutio fiat videntibus aliquibus, non propterea non fit in foro conscientiæ: quia sinè strepitu fit, & nõ, vt tollatur ius tertij per eã, sed vt anima illa ligata vinculis excommunicationis sit absoluta corã Deo. Et sic modo in Concilio Tridentino *b* conceditur Episcopis potestas absoluendi à certis censuris, sed in foro conscientiæ tantum. Et dato coram multis fiat hæc absolutio, etiam istæ absolutiones dicuntur fieri in foro cõscientiæ tantum: quia ab eo, ad quod actio tendit sumit speciem. Et quia huiusmodi absolutiones, confessiones, & vsus priuilegiorum ordinantur solum in bonum animæ: ideo ex illo debent nominari, & in illo fieri. Vnde non tollitur per huiusmodi confessiones, & absolutiones ius tertij. Potest enim offensus ab absolutis petere in iudicio suum interesse, id est, damnum: quia quoad hoc non valent dictæ confessiones, & absolutiones. Et hoc est certissimum, vt constat ex traditis à Couarruuias. *c* Scito etiam, quod aliud est priuilegium concessum in foro conscientiæ tantum, & aliud in foro pænitentiæ. Nã id, quod conceditur in foro cõscientiæ tantum, potest fieri à Sacerdotibus, & à non Sacerdotibus. Vt absolutio ab excommunicatione, vel censura in foro conscientiæ tantum, potest fieri à Sacerdotibus, & à non sacerdotibus: & sic potest fieri extra Sacramentum. Id vero, quod conceditur in foro pænitentiæ solis confessoribus sacerdotibus conceditur: & sic non potest fieri extra sacramentum, prout tradunt Sylvester, *d* & Nauarrus. Et videndus est Præpositus, qui dicit, quod triplex est forus, contentiosus, pænitentialis, & medius, scilicet, conscientiæ: de quo etiam agit Diuus Antoninus. Verum est tamen, quod absolutio in foro conscientiæ, si præcipiatur, vt fiat à sacerdotibus confessoribus, minimè potest fieri ab his, qui sacerdotes non sunt. Vnde cum Leo Decimus, prout habetur in supplemento, *e* *Concesserit, quod fratres Minores, qui audiunt confessiones, absoluendo in foro conscientiæ excommunicatos, non teneantur seruare formam, quæ obseruatur in publicis absolutionibus, scilicet, flagellationem cum Psalmo, Miserere mei, &c.* Talis absolutio non potest fieri virtute dicti priuilegij, nisi à sacerdotibus cõfessoribus debitè præsentatis. Hoc enim indicant illa verba, ibi *Qui audiunt confessiones.* Verum est tamen, quod talis absolutio absque dicta ceremonia potest impendi ab ordinarjs, vel ab eorum commissarijs, quando ipsa ceremonia commode fieri non potest, prout ait Nauarrus. *f* Et sic sæpe sæpius in religionibus absoluuntur apostatæ ab excommunicatione incursa per apostasiam, sine prædicta ceremonia: quia ipsa debitę applicari non potest pro tunc.

Quantum ad secundum, quod promisimus resoluendum, quid scilicet, operetur absolutio in foro conscientiæ tantum? respondetur, quod absolutus ab excommunicatione in foro conscientię tantum, ita debet se habere, ac si iniuste in foro exteriori esset excommunicatus. Qui quomodo se de-

a Co arr. in cap. alm. mater. § 1, nu, 6. in 1. part.

b Sess. 24. c. 6.

c Couarr. in c. alma mat. in 6. p. principali. §. 11, &, 16.

d Sylvester tit. absolu. 1. §. 1. p. 3. Nauar. c. 27. n. 41. præposi. in c prætera, & 2. def ponsalibus. Antonin. 3. tit. 24. c. 77. in fin.

e Supplem. fol. 59. con. est. 174. c

f Nauar. in Manua. ca. 26. nu. 9.

se debeat habere in foro exteriori docet late g Soto Adrianus, Medina, Nauarrus & Couarruuias. Qui etiá si celebret publice, & cum scandalo in foro interiori, non remanet irregularis: siquidem in eo ab excommunicatione est liberatus, & publicitas facti & scandalum multorum non sunt causa iuridica, ratione cuius tales irregulares efficiantur: & irregularitas non contrahitur, nisi propter causas in iure expressas. Verum est tamen, quod in foro exteriori irregularis iudicabitur, stando in iuris rigore. Loquendo tamen secundum æquitatem, si iudici constet ipsum esse absolutum, non debet ipsum, vt irregularem tractare, vt in simili casu tenent Decius *h* & Parisius, docentes hunc non debere cõdẽnari vti regularẽ, si sine scandalo celebrauit. Et pro hac parte faciunt tradita à Nauarro. *i* Et probatur: nã iudex Ecclesiasticus ad partem benignioré debet inclinari, quando ipsi constat ex cedula confessoris, & ex alijs coniecturis dictum excommunicatum bona fide & sine culpa celebrasse, vt probant Clemens, *K* Et Chrysostomus super Matthæum, & Simancas. Denique excommunicatio iniusta, & inualida, parum plus nihilo, nisi in foro exteriori nocet: quia non adimit communionẽ, quæ omnino est interior, neq; suffragia generalia, quæ Ecclesia & eius ministri faciunt, quatenus sunt tales. Adeo, quod Caietanus *l* dixerit huius modi excommunicationem iniustã nõ esse proprie excommunicationem, sicut neque homo mortuus est homo. Vnde, cum absolutus in foro cõscientiæ ab excõmunicatione debeat se habere, sicut excõmunicatus nulliter iniuste, dicendũ est parũ plus nihilo ipsius excõmunicationem illi nocere, nisi in foro exteriori: quia non adimitur ipsi cõmunio, quæ omnino est interior, neque priuatur suffragijs generalibus, quæ Ecclesia & eius ministri faciunt, quatenus sunt tales.

g Sot. in. 4. d. 22. q. 1. a. 3. Nau. c. 27. n. 3. & nu. 38. Cou. in c. alma mat. 1. p. §. 9. c. 7. conclu. 4.

h Decius cõsil. 137. nu. 3. Paris. cons. 1. nu. 15. vol. 4.

i Nau. ca. 27. nu. 43.

K Clemens li. 2. constit. Apostolicarum. cap. 18. Chry. hom. 43. & habet. in. c. alligãt. 26 q. vlt. Siman. de in. sti. catholicis c. 47. nu. 79.

l Caie. in tractatu. 10. q. 2. de effectu. cõmunicat.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm religiosi Sacerdotes simplices absoluentes ab excommunicatione minori incidant in pœnam Clementinæ primæ, de priuilegijs.

REspondeo dicendo, quod secundum Clementinam *dudum*: regulares admissi ad confessiones possunt absoluere ab excommunicatione minore iuris: & hoc vi de legationis, qua eis permittitur, vt Sacramentum pœnitentiæ administrent. Nam quicunque à peccatis mortalibus potest absoluere, hic quoque à minori excommunicatione absoluere potest, vt testantur Syluester. *a* & Ioannes Tabien. Religiosus autem non approbatus ab ordinario, cum non habeat iurisdictionem ad absoluendum seculares à peccatis, minime habet secundum ius potestatem ad absoluendum ab excommunicatione minori, secundum veriorem opinionem Caietani, quam ego cum alijs contra Nauarrum in nostra summa *b* confessorum sum secutus. Vnde videtur dicendum, quod regularis absoluens ab excommunicatione minori, incidat ipso iure in pœnam excommunicationis latam in dicta Clementina, per quam religiosi excommunicantur, qui ab excommunicatione sine priuilegio aliquo absoluunt. Et hanc opinionem tenet Geminianus. *c* Et probatur: nam in dicta Clementina simpliciter ipsis religiosis prohibetur, ne ab excommunicatione absoluant, in qua non distinguitur, an loquatur de excommunicatione maiore, vel minori. Et confirmatur: nam excommunicatio simpliciter sumpta æquè de maiori atque minori excommunicatione dicitur. Contrariam tamen sentẽtiam post alios tenet Syluester *d* & Tabien. Quorum primum argumentum est quod excommunicationis nomine maior excommunicatio importatur, vt capitulo penultimo, de sententia excommunicationis. Cui respondeo, quod imo contrarium ibi habetur. Dicitur enim ibi: Si contingat, quem excommunicari, hunc nõ tantũ maiore, sed etiam minori excommunicatione esse ligatum. Vnde primam opinionem tenet Bartholomæus *e* Vgolin. Ego autem, licet secundam opinionẽ sentiam esse veriorem, cũ nõ sit credendum pœnam excommunicationis maioris ipso facto imponi contra religiosos, ab excommunicatione minori absoluentes, exhortor tamen religiosos simplices Sacerdotes, ne à dicta excõmunicatione minori absoluãt alios. Tum, quia opinio Caietani contra Nauarrum receptior est, & verior iudicatur. Tum, quia non desunt viri docti, qui eos etiam si sint approbati confessores ab ea absoluentes excommunicatos ipso facto iudicant esse cum nullum priuilegium à Sede Apostolica ipsis concedatur ad eam abso-

a Syl. v. excõmunicat. 7. n. 37. & v. absolutio. i. n. 3. Tabie. v. absolut. 1. n. 2. vers. decimum.

b in summa 1. tomo.

c Geminianus in c. vnico infi. de his quæ vi metusue. li. 6.

d Syl. in. v. excõmunicatio. n. 37. ver. 9. Tabi. v exco. 4. ca. 11. nu. 11. vers. 10.

e Vgolinus de excõm. minori tabula. 3. c. 4.

abſolutionẽ cõdonandã. Priuilegia enim reſpectu abſolutionum ſæcularium tãtum regularibus ab Ordinario approbatis ad audiẽdas regularium confeſsiones conceduntur.

ARTICVLVS XII.

Vtrúm religioſi poſsint abſolvere â culpa, & à pœna ſine eo, quod incidant in excommunicationis ſententiam.

a Clemẽ. de pœnitẽ. & remiſſ.

REſpondeo dicendo, quòd in Clementina *a* quadã prohibetur ſub pœna excommunicationis ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ, ne quẽquam religioſi abſoluere præſumant à culpa & à pœna, niſi priuilegij Apoſtolici ad id habuerint authoritatem. Pro cuius rei intelligentia oportet annotare, quid importet abſoluere à culpa, & à pæna. Et aduertendum, quod culpa quid diſtinctum à pœna ei correſpondens eſt. Imò remiſſa culpa per contritionem, & ſacramentalem abſolutionem, manet pœna exoluenda, temporalis tantum, vt tenet Eccleſia Catholica. Qua ratione & ponitur purgatorium, locus vbi illi, qui in gratia decedunt ſine plena ſatisfactione ibi eam ſoluunt, & ſuffragijs viuorum iuuantur, in quo peſsimè hæretici noſtri tẽporis erraue re, de quibus in præſentiarum diſputandum non eſt, quia ſolum intendimus illa adducere, quæ ſunt, aut videntur neceſsaria pro explicatione huius articuli, quem propoſuimus exponendum. Per contritionem enim peccati in ordine ad Sacramentum pœnitẽtiæ pœna æterna in temporalem commutatur, & remanet reatus ad pœnam temporalem. Et de hac pœna temporali, magis, vel minus remittitur, ſecundum maiorem vel minorem dolorem. Et in ſacramento pœnitentiæ, quod completur in abſolutione facta à confeſſore, non eſt dubium, quod aliqua pars pœnæ exoluendæ remittitur, prout tradunt communiter Doctores. *b* Ad huiuſmodi pœnam exoluendam ex Eccleſiæ theſauro adiuuatur peccator per indulgentias. Qui theſaurus conſtat ex meritis Chriſti, & Sanctorum. Huius theſauri diſpenſator autoritatiuè eſt ſolus Chriſti Vicarius, Epiſcopi & alij quantum ex commiſsione eis conceditur. De huiuſmodi diſpenſatione quomodo fieri debeat, ex iuſta cauſa, & claue non errante proprio loco tractatur à doctoribus: & ego late explicaui in noſtra explicatione Cruciatæ, præcipuè in quæſtionibus proæmialibus eiuſdem, vbi videantur hæc.

b Docto. in 4. diſt. 14.

Qui ergo abſoluit ſi concurrat poteſtas ordinis, & iuriſdictionis, ſic verè â peccato abſoluit, vt nulla penitus dicatur culpa remanere. Et cum ab omni culpa neceſsario abſoluat, non ſic ab omni pœna, quia non eſt ei hoc conceſsum, cum debeat peccator illam in purgatorio exoluere, vel ſi ex theſauro communi de hac iuuari per indulgẽtias oportet, fiat ab illo, qui clauem habet, id eſt, per Pontificem Summum, vel de eius licentia. Ex verbis prædictę Clementinæ videtur, quod aliqui indiſcreti confeſſores habebant in vſu abſoluere, non â culpa ſolũ, ſed ſicut totaliter à culpa ſimiliter à pęna. Et hoc videtur prohiberi in ea. Et quod hic ſit ſenſus inſinuat Gloſſa, *c* vbi ponũtur hęc verba; *A culpa & à pœna. Iſta eſt illa pleniſsima peccatorũ remiſsio, quæ conceditur Cruce ſignatis proſubſidio vltra marino, quæ datur in anno centeſimo,*

c Gloſſ. in C. emen. de pœniten. & abuſio. ver. pœna.

Ex quibus infertur, quod religioſus abſoluens pleniſsimè à culpa, in quocunque caſu ſit per iſtam Clementinam, non incidit in excommunicationem. Hoc patet: quia in litera dicitur, *à culpa & à pœna.* Et cũ hoc ſit odioſum, oportet reſtringere, & non ampliare ad caſum non expreſſum, prout tenet Cardinalis Granuela, *d* & alij communiter.

d Granu. in d. Clem. num. 20.

Secundo infertur, quod religioſus abſoluens à pœna ſolum non incidit in excommunicationem huius Clementinæ. Quia ſicut ad hoc, quod quis incurrat in cenſuram non ſufficit, quod abſoluat à ſola culpa, & ſimiliter nõ ſufficit, quod abſoluat à ſola pœna, ſic ſentit Granuela. *e* Quod tamen irrationabile putat Sylueſter. *f* Quia cum religioſi expoſiti abſoluere poſſunt à tota culpa, maximè vbi nullus adeſt caſus reſeruatus, quæ ratio eſt, quod abſoluens à pœna tota non incidat, & tamen incidat, etiam ſi ſuper hoc abſoluat *a* culpa, à qua poteſt ſine prohibitione abſoluere? Alioquin ſecundum ſenſum Granuelæ, ſi religioſus ei, qui eſt cum eo confeſſus plenariam indulgentiam

e Granuela. vbi ſup. f Sylueſt. ti. excõmuni. 7. nu. 41.

tiam conferret, nõ incideret, quod eſt ſtultum. Nec obſtat, quod conſtitutio loquitur copulatiue: quia hoc non facit, vt exprimat ſenſum iſtorum verborum. Sed, vt patet in textu, hoc dicit facere, vt verbis eorum vtatur, ſcilicet religioſorum, qui plenariam indulgentiam vocare ſolent à culpa, & à pœna. Vnde idem eſt, ac ſi dicantur incidere cũ plenariam abſolutionem à pæna impartiãtur. Hæc Syluester: cuius opinionem ample ctor. Non enim viri docti literæ debent ita adhærere, vt ab ſpiritu legis diſcedant.

Tertio infertur, quod religioſus abſoluẽs à culpa, & à pæna per aliquod priuilegium ipſi, aut pænitenti conceſſum: non incidit in pænam Clementinæ, cum pæna ipſius proponatur contra præſumẽtes dolo & illicite dictam Clemẽtinam tranſgredientes. Tum etiam, quia Clementina non proponit dictã pænam cõtra illos, qui aliquo priuilegio muniti dictam abſolutionem impendunt.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm priuilegia, quibus religioſi poßunt abſoluere á caſibus reſeruatis, ſint hodie per concilium Tridentinum ſublata.

a Pag. 429. REſpõdeo dicẽdo, quod quidã modernus autor cuiuſdã *a* libelli, qui dicitur catecheſis, ſiue inſtructio à reuerẽdiſſimis dominis examinatoribus promulgata inter alia duo docuit. Primum, quod hodie priuilegia regulariũ, quoad effectũ abſoluẽdi à caſibus Epiſcopis reſeruatis, ſunt ſublata per Cõcilium Tridẽtinum, & per declaratio nem Gregorij XIII. Secũdum dicit, quod regulares bene poſſunt abſoluere ab omnibus caſibus Papę reſeruatis virtute maris magni & aliorum priuilegiorum, & ab illis, quos Clemẽtina, *dudum*, de ſepulturis ipſis cõcedit. Intelligit tamẽ prędictus autor, quod dicta Clemẽtina nõ cõcedit ipſis auto: itatẽ ad abſoluendum à caſibus, quos Epiſcopi ſibi reſeruãt. Quę opinio magnam in confeſſario rum regularium animis cõfuſionẽ generauit.

b Bibald. ti. de abſolut. n. 216. Contra quam inſurgit Bibaldus *b* in ſuo aureo candelabro, affirmans, cõfeſſores regulamodo poſſe abſoluere ab omnibus caſibus, quos Epiſcopi ſibi ſpecialiter reſeruant. Et primo probatur: nam ſecũdum veriorẽ opinionẽ, quam ſupra in articulo ſecũdo huius quęſtionis retulimus, Clemẽtina, *dudum*, quę eſt ius cõmune cõcedit facultatem ipſis cõfeſſarijs, vt poſsint ab Epiſcopis reſeruatis abſoluere. Et Cõcilium Tridentinum c hãc autoritatem minime reuocat. Si enim per dictum canonẽ poteſtas Clemẽtinæ, dudum, & aliorum priuilegiorum regularibus eſſet ſublata, abſquè dubio de his fieret mentio in dicto canone ſicut facit idem Cõcilium Tridẽ nũ ſeſſ. vigeſima quarta, ca. ſecũdo, reuocãdo textum, in capitulo, *quamuis*, de cognatione ſpirituali in ſexto dicens: *Conſtitutionibus tamen contrarium facientibus.* Horatius Lucius Calenſis additionator Cõcilij Tridentini in margine dicti capitis allegat dictum capitulum, *quamuis*, tanquam reuocatum ab ipſomet Concilio Tridentino. Qui doctiſsimus additionator in dicto capite ſeptimo ſuperius allegato in margine, nullam facit mentionem dictæ Clementinæ, *dudum*, ſentiens dictum caput ſeptimum minimè Clementinam, *dudum*, reuocare. Si enim reuocaretur ab ipſo in margine ſine dubio apponeretur. Prætereà, quãdo Clementina prima de immunitate Eccleſiarum, reuocat textum in capitulo *clericis laicos* eodem titulo in ſexto, ait. *Conſtitutionem penitus reuocamus, & volumus haberi pro infecta.* Et cum in Clementina *dudum*, reuocatur textus in extra vagãti, *inter cunctas* de priuilegijs, ſic habetur *Nos eam omnino caſſamus.* Cum ergo neque in dicto capite ſeptimo, neque vllo alio loco Concilij Tridentini reſpectu huius poteſtatis, de qua agimus vllum habeatur verbum de Clementina, *dudum*, regularium-quepriuilegiorum reuocatione conſtat manifeſtè, & ius dictæ Clementinæ & priuilegia vim ſuam roburque obtinere. Denique concilium in dicto capite ſeptimo, tantum dicit, quod liceat Epiſcopis reſeruare ſibi caſus, quoad ſuos ſubditos, quod nos concedimus. Non tamen per hoc tollit autoritatem abſoluendi à dictis caſibus regularibus conceſſam. Neque obſtat dictum caput ſeptimum definiens in articulo mortis, nullum eſſe caſum reſeruatum, Addens,

c Conc. Trident. ſeſsio. 14. ca. 7.

extra

extra quem articulum ſacerdotes cum nihil poſſint in caſibus reſeruatis id vnũ pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad ſuperiores & legitimos iudices pro beneficio abſolutionis accedant. Ex quo loco aliqui ſumunt argumentum pro cõtraria parte. At his poſſumus reſpondere, quod cõcilium loquitur de ſacerdotibus ſecularibus, nõ autem de regularibus priuilegiatis ſupradictis debite præſentatis, & ab Ordinario approbatis. Quod vltra ſupradicta comprobari poteſt ex verbis ipſiuſmet concilij, ſeſſione vigeſima quinta, capite decimo quinto, de reformatione. Vbi agens de presbyteris idoneis ad confeſsiones audiendas ait, quamuis presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant, Decreuit tamen ſancta Synodus, nullum etiam regularẽ poſſe confeſsiones ſæcularium audire, &c. Ponderanda enim ſunt illa verba, *nullum etiam regularem.* Nam, ſi in illa generali presbyterorum appellatione ibi, *quamuis presbyteri in ſua ordinatione* cõprehẽderẽtur regulares, ad quid poſteà neceſſe habetur illos exprimere per illud verbũ *etiam regularem*? Ergo ſicut in hoc decreto loquẽs de ſacerdotibus confeſſoribus, vt comprehenderentur etiam regulares illud explicauit, ac priuilegia in contrarium annullauit: ita in dicto capite ſeptimo agens de abſolutione reſeruatorum, ſi vellet comprehẽdere regulares etiam illos ſpecificaſſet, eorumque priuilegiorum in contrarium facientium meminiſſet. Sed non fecit: ergo ſignum euidẽs eſt concilium in illo decreto confeſſores regulares minimè comprehendere voluiſſe, ſciens iam illos debite præſentatos, & ab ordinarijs approbatos, tot tantorumque priuilegiorum copia eſſe refectos, poſſeque ſecundum priuilegia in corpore iuris poſita à caſibus ab Ordinario reſeruatis abſoluere.

Non tamen me latet, quod cum à ſacra congregatione Cardinalium, qui præpoſiti ſunt decretis Concilij Tridentini interpretandis fuit quæſitum, an regulares ex priuilegijs à Sede Apoſtolica impetratis præſertim autem ex eo, quod nominant Maremagnum, poſsint in his caſibus, quos ſibi Epiſcopus reſeruauerit abſoluere pænitentes, quod hac de re vbi congregatio accurate egiſſet, deinde ad Sanctiſsimum dominum Papam retuliſſet Sanctitas ſua etiã de ſententia congregationis cenſuit ex facultatibus, per hoc Maremagnum alia ve priuilegia regularibus conceſſa facta mentẽ non eſſe poteſtatem concedere abſoluendi à caſibus ab Epiſcopo reſeruatis. Et hæc declaratio fuit data Romæ die decima Septembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo.

Et eadem hæc ſacra congregatio ſuprà Conciliũ Tridentinũ, ſeſſione decima quarta, de ſacramento pœnitentiæ, capite ſeptimo, & canone vndecimo declarauit, neque cõfeſſores vi priuilegiorũ roſarij, neque patres Ieſuitas poſſe abſoluere pœnitẽtes à caſibus reſeruatis Epiſcopo, niſi priuilegia ipſa talẽ tradant facultatem, vel ſint obtẽta, aut confirmata poſt Concilium Tridentinum.

Imò reuerendiſsimo Epiſcopo Caietæ nomine Alfolſo Hiſpano eandem ſacram Cardinalium congregationem conſulenti, an per Bullas ordinarias, in quibus ſolet dari facultas abſoluendi à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, comprehendantur etiam caſus, quos Epiſcopus & Prælatus religionis, cum ſuis ſubditis regularibus reſeruauit, fuit reſponſum, quod non, niſi de his fieret ſpecialis mentio. Iterum etiam dubitanti, quid per Bullam ſanctiſsimi nominis I E S V, in qua ſpecialiter habetur, quod confeſſarij poſsint abſoluere confratres à caſibus Epiſcopo reſeruatis, Illuſtriſsimus Cardinalis Garrafa nomine totius congregationis, reſpondit, neque per illam Bullam fieri poſſe, niſi tantum ratione Iubilei pleniſsimi indicti à Summo Pontifice, cum poteſtate abſoluendi à quibuſcunque caſibus, etiam in Bulla Domini contentis. Et has declarationes refert *d* Alfonſus de Caſarrubius Capucinus in additionibus ad Compendium priuilegiorum Mendicantium, haberi in catecheſi Neapolitana folio ducenteſimo octuageſimo ſeptimo. Ex quibus declarationibus clare colligitur, autoritatem quoad caſus ab Epiſcopis ſpecialiter reſeruatos conceſſam regularibus eſſe ſublatam. At reſpondeo, quod Gregorius Tertius decimus decima die Maij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo tertio, declarauit, non eſſe intentionis ſuæ, quod per talem reuocationem derogata ſit Societatis facultas, eamque qua-

d Caſarub. tit. abſolut. quoad ſecu. lares. pagi. 81. &. tit. caſus reſerua. ti. pag. 150. &. 151.

quatenus opus ſit de nouo confirmauit.

e Collector in Cõpend. tit. abſolut. §.1.

Ita refert Collector e Compendij Societatis IESV. Ex quo colligitur confeſſores Societatis poſſe abſoluere virtute ſuorum priuilegiorum, etiam hodie à caſibus Epiſcopis reſeruatis. Vnde cum Mendicantes fratres gaudeant priuilegijs religioni Societatis IESV conceſsis, prout probatum

f ſup. q. 55. art. 17.

eſt late in ſuperioribus, f ſequitur euidenter etiam confeſſores Mendicantes virtute dicti priuilegij per communicationem poſſe modo à caſibus reſeruatis Epiſcopis abſoluere. Quod ex dictis in allegato loco clarius patebit.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrúm confeſſores regulares vbi publicatur Bulla Cruciatæ poßint abſoluere pœnitentes, non habentes Bullas âcaſibus reſeruatis virtute prædictorũ priuilegiorum.

REſpondeo dicendo, quòd in Bulla Cruciatæ non ſuſpenduntur gratiæ conceſſæ ſuperioribus ordinum Mẽdicantium, quantum ad eorum fratres ſolum. Ex quibus verbis videtur colligi, quod cum gratiæ cõfeſſarijs regularibus conceſſæ reſpectu abſolutionum quædam concernant abſolutionem fratrum, de quibus in quæſtione ſequenti dicetur: aliæ concernant abſolutionem ſæculariũ, de quibus in hac quæſtione eſt nobis ſermo, videtur inquam colligi, quod gratiæ, & facultates conceſſæ dictis ſuperioribus, in quantum pertinent ad abſolutionem, & diſpenſationem, & commutationem votorum ſæcularium, de quibus in ſuperioribus egimus mentionem, in Bulla Cruciatæ ſuſpenduntur. Et huic opinioni adhæſi in noſtra explicatione Cruciatæ. Sed inuenio viros doctos, & religioſos contrariã amplecti ſententiam, ad quem effectũ multa mẽte fabricaui ad prędicti argumenti ſolutionem. Et certè ex his multa ad manus meas peruenerunt. Et poſt longas vigilias in huius argumenti ſolutione inſudando, volens communem opinionem tantorum patrum ſequi, meam ſententiã in medium proferam ſub correctione cuiuſcunque melius ſentientis. Et etiam ſi ſpeculatiuè contraria opinio verior ſit, ſecundum tamen opinionem doctiſsimorum virorum, prout conſtat ex traditis à Soto, a Nauarro, & Corduba, etiam ſi illa opinio ſpeculatiuè ſit falſa, nihilominus poteſt ſequi modo ſe cum alia à viris doctiſsimis ſecuta orator conformet. Et hanc opinionem neque etiam ſpeculatiuè apud me falſam eſſe iudico.

a Soto in. 4 diſt. 32. q. 1. art. 3. col. 2. in fin. Nau. in Manual. c. 1. in fine. Cord. lib. 1. queſt. n. 98.

Pro cuius explicatione, primum eſt notandum, quod omnes facultates, & gratiæ, quæ in Bulla Cruciatæ conceduntur, indulgentur perſonis particularibus: & ſunt priuilegia perſonalia, vt ait Nauarrus. b Quod probatur: nam in ſuſpenſione indulgentiarum, & facultatum habetur in eadem Bulla, quod accipiendo eam reualidantur. Et certum eſt, quod perſonæ ſingulares, & non monaſteria & conuentus dictas Bullas accipiunt.

b Nauar. de indulgẽ. notabili. 28. n. 13. & 14.

Neque contra hoc obſtat, quod in Bulla ſuſpenduntur facultates, & gratiæ conceſſæ monaſterijs confratrijs, & hoſpitalibus, quæ videntur eſſe priuilegia realia, & non perſonalia. Huic enim argumẽto reſpõdeo, quod in dictis verbis ſolum ſuſpenduntur indulgentiæ, quæ lucrantur viſitando dicta monaſteria, & dictis confratrijs, & hoſpitalibus in aliquo ſecundum conſtitutiones Apoſtolicas inſeruiendo, & reſpectu eorum ſolum ſunt priuilegia perſonalia.

Secundo eſt notandum, quod priuilegia conceſſa confeſſoribus ordinum Mendicantium, & aliorum ordinum ad abſoluendum à reſeruatis, & ad diſpenſandum, & commutandum vota ſæcularium, de quibus in ſuperioribus fecimus mentionem, non ſunt priuilegia perſonalia, ſed realia. Licet enim concedantur perſonis, non concedun tur ipſis, vt perſonis ſingularibus, ſed vt perſonis dictorum ordinum profeſſoribus, quibus ordinibus voluit ſedes Apoſtolica prædictum fauorem impartiri. Vnde potius cenſenda ſunt dicta priuilegia conceſſa ordinibus, quam perſonis. Quod probatur. Si enim ipſi religioſi autoritate Apoſtolica à religione egrederentur habitum relinquentes, minimè dictis facultatibus fruerentur; quod eſt clarũ indicium dicta priuilegia non eſſe perſonalia. Si enim eſſent præcisè perſonalia, perſonas ſequerẽtur, etiam ſi ſtatum mutarẽt. Et quia tractando de rebus

iuris

iuris erubeſcimus, cum ſine lege loquimur, oportet manus ad hæc arma extendere, hanc Doctrinam legibus comprobando. Pro cuius explicatione ſecundo eſt notandum, quod ad cognoſcendum, an aliquod priuilegium ſit perſonale, an reale, primo debet reſpici ad qualitatem negotij, quod conceditur, vt afirmat Aymon *c* Debet etiam attendi ad cauſam ipſius conceſsionis, vt colligitur ex quadam lege *d* & tradunt Romanus, Aretinus, Baldus, & Alciatus. Vnde ſi conſtat cauſam principalem priuilegij fuiſſe aliquam perſonam ſingularem iudicatur priuilegium perſonale Et contra, ſi conſtat, quod cauſa principalis fuit aliqua res, vel aliquis locus cenſetur priuilegium reale: ſiquidem in quacunque diſpoſitione cauſæ principalis, & immediatæ debent attendi, & non ſecundariæ remotæ, & impulſiuæ, vt colligitur ex multis legibus, *e* in quibus id notat Bartolus.

c Aymon cõſi. 404. à nu. 1. lib. 3. d. l. in omnibus cauſis. ff. de reg. iu. Rom. in l marit. nu. 32. & ibi colu 3. in princi. ff. ſoluto matri. Bald. in l. apud. Iulianũ ff. idẽ Iuli admitti. ff. de legatis. 1. Alciat. reſpon. 20. nu. 21. alias conſi. 7. nu. 25. volu. 4. *e* l. ſocium qui. §. 1. & ibi. Bart. ff. proſocio. l. qui. exceptionem. in princi ff. de condi. indebit.

Ex quibus infertur, quod cum dicta priuilegia concedantur ratione eius, quod debetur religionibus, in quibus confeſſores prædicti præſentati ſunt, & in hoc miniſterio inſtituti, clarum eſt, dicta priuilegia magis eſſe realia, quam perſonalia. Quod confirmatur: nam etiam ſi priuilegia, quæ conceduntur certo generi perſonarum (vt ea quæ conceduntur maritis) ſint perſonalia, vt colligitur ex quadam lege, *f* & notat Zazinus: attamen priuilegium conceſſum certo generi perſonarum quod per fictionem iuris nunquam perijt, perpetuum eſt & reale: ſicut priuilegium quod vnius ciuitatis ciuibus conceditur; vt colligitur ex iure, *g* & notant Romanus & Socinus. Et id ipſum dicendum eſt in noſtro caſu: ſiquidem priuilegia & facultates ſupradictæ dantur religionibus, cum concedantur confeſſarijs dictarum religionum, qui per fictionem iuris nunquam pereunt.

f l. quia tale. ff. ſolu. mat. Zazin. in l marito. nu. 32. ff. eodem. *g* l firma. §. quanquam. ff. de cenſibus. l. 2. ff de reb. dubijs. Romanus. in l. maritũ nu. 17. ff. ſoluto matri. & in d. l. 2. num. 4.

Tertio eſt notandum, quod ſicut in Bulla Cruciatæ non conceduntur priuilegia niſi perſonalia perſonis ſingularibus cõceſſa, ita in ea nõ ſuſpẽdũtur, niſi priuilegia perſonalia ſingularibus perſonis cõceſſa, quibus immediate conceduntur gratiæ, & facultates monaſterijs, & hoſpitalibus, confratrijs, & alijs pijs locis. Et ſic non ſuſpenduntur dictæ gratiæ in quantum conceduntur dictis locis, ſed in quantum concernunt perſonas ſingulares, quæ his facultatibus poſſunt gaudere.

Quarto eſt notandum, quod etiam ſi in dicta Bulla ſuſpendantur facultates conceſſę monaſterijs reſpectu perſonarum ſingularium, quę ipſis poſſunt frui, non tamen ſuſpenduntur facultates conceſſæ religionibus, & ordinibus, quod neceſſarium erat exprimere, nam ſicut in generali priuilegiorum reuocatione non includuntur priuilegia conceſſa religionibus, niſi expreſſe dicatur, vt ſupra late dictum eſt, & cõſtat ex traditis à Nauarro: *b* ita in generali ſuſpenſione priuilegiorum non ſuſpenduntur priuilegia conceſſa ordinibus & religionibus, niſi expreſſe id dicatur.

b Nau. de in dul. not. 33.

Ex quo colligitur primo, quod priuilegia conceſſa presbyteris confeſſoribus dictorum ordinum ad abſoluendum à reſeruatis, & ad diſpenſandum, & ad commutandum vota ſæcularium minime in Bulla Cruciatæ ſuſpenduntur: ſiquidem hæc, vt dictum eſt ſupra, priuilegia ſunt realia, & nõ perſonalia. Ex quo conſequenter ſequitur primo, quod poſſunt ſæculares abſolui, & diſpenſari à dictis fratribus iuxta ſuorum priuilegiorum tenorem, etiam ſi ipſi confeſſores, & ſeculares minime Bullam Cruciatæ habeant.

Secundo infertur, quod priuilegium ſuſpendendi interdictum in feſtiuitatibus religionum non ſuſpenditur in hac Bulla: quia hoc priuilegium non eſt perſonale, ſed reale conceſſum immediate conuentibus, & ipſarum religionum monaſterijs, in quibus dictæ feſtiuitates celebrantur, ratione cuius quicunque etiam ſæcularis in vigilijs ipſarum feſtiuitatum poteſt pulſare campanas, ac ſi nullum eſſet interdictum: & hoc etiam ſi Bullam non habeat, attento, quod hoc priuilegium conceditur dictis conuentibus in his feſtiuitatibus. Et ſicut videmus, quod indifferenter omnes in dictis conuentibus, & feſtiuitatibus ad celebrationem diuinorum admittuntur, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ traduntur, quod vſu receptum eſt in omnibus religionibus.

Tertio infertur, quod monachi Sancti Benedicti Valliſoletani, autoritate ſui Abbatis, aut Prioris, & per communicationem omnes prælati conuentuales aliarum religionum ſuorum priuilegiorum gaudentium poſſunt ſucceſsiue quindecim perſo-

nas

nas eligere,quæ tempore interdicti generalis,aut ſpecialis poſsint in eorum monaſterijs diuina officia audire,& recipere ſacramenta :& ſi aliqua tunc temporis obierit poſsit tradi ſepulturæ Eccleſiaſticę , vt latius continetur in conceſsione Nicolai Quinti , & in declaratione Nicolai Franci Nuntij Apoſtolici , adducta à Collectore compendij Mendicantium , non poſſunt admitti dictæ perſonæ , niſi ipſæ accipiant Bullam cruciatæ . Hoc enim priuilegium eſt perſonale reſpectu eorum qui debent admitti,licet ſit reale reſpectu ipſorum monaſteriorum. Vnde licet prælati eorũ habeant Bullam non poſſunt dictas perſonas admittere.Sicut enim quoad ipſos non ſuſpenditur dictum priuilegium , cum reſpectu eorũ ſit reale;ita accipiendo Bullam minimè reualidatur . Suſpenditur ergo reſpectu admittendorum , & vt admittantur neceſſarium eſt,quod habeant Bullam per quam reualidatur,cum ſit perſonale. Quod ſumme notandum eſt. In hoc enim multi Docti allucinati ſunt,inter quos ego minimus etiam ſum aliquando allucinatus.

Vltimo infertur verus intellectus ad verba dictæ Bullæ Cruciatæ ibi , exceptis conceſsis ſuperioribus ordinum Mendicantium,quoad ipſorum fratres tantum , ſcilicet,quod conceſſa ordinibus, quantum ad ſeculares ſuſpenduntur , non generaliter; ſed ſolum,quæ ſecularibus immediate conceduntur, ſcilicet, indulgentię ſecularibus conceſſæ viſitantibus loca fratrum . Hæc enim priuilegia ſunt perſonalia conceſſa particularibus perſonis,attenta earum deuotione.

Imo addo , quod hæc & alia ſimilia priuilegia conceſſa religionibus ad petitionem ſuperiorum , non ſuſpendebantur in Bulla Cruciatæ reſpectu dictorum fratrum. Cum enim concedantur religioſis , & religionibus cenſentur conceſſa , & priuilegia religionibus indulta in dicta Bulla minime ſuſpenduntur,prout dictum eſt in ſuperioribus: & non obſtat, quod fruſtra poneretur dicta exceptio in ea, ſcilicet, exceptis conceſsis ſuperioribus ordinum Mendicantium,quoad ipſorum fratres tantum . Dicta enim exceptio fuit ibi appoſita ad petitionem fratrum intelligentium , Bullam ſuſpendere dicta priuilegia, & virtute eorum minime poſſe indulgentias ordini conceſſas lucrari. De quorum numero multos in

ueni etiam poſt iſtius clauſulæ & exceptionis oppoſitionem. Et ſic per ignorantiam, fuit tempore Leonis Decimi hoc ſupplicatum, & ab ipſo Summo Pontifice in hunc modum conceſſum.

Item dignetur. S. V. *Concedere & declarare,quod virtute Bullarum Cruciatæ contra infideles, vel aliarum indulgentiarũ generalium quaſcũque reuocationes,aut ſuſpenſiones priuilegiorum ordinum etiam Mendicãtium , nunquam intelligantur reuocata,neque ſuſpenſa indulta,priuilegia,& gratiæ cõceſſæ quoad perſonas fratrum Minorum de obſeruantia, & quoad ſuſpendẽdum interdictum in feſtiuitatibus ſanctorum ſui ordinis,niſi de his ſpecificé & nominatim facerent mentionem.* Et dixit Papa,fiat.Cuius indulti & aliorum dat fide dignum teſtimonium Laurentius Cardinalis quatuor Coronatorũ , vt conſtat ex ſupplemento *b* ordinis. Et hoc ſæpiſsime contingit,quod fratres præſertim minores nimis ſcrupuloſi ad Sedem Apoſtolicam accedant petendo ab ea id, quod ſibi alias ius commune conceſſerat,quod in monumentis ordinum maximã parit cõfuſionẽ.

h Suppl.fo. 58.pag.2.cõ ceſ.163.

ARTICVLVS XV.

Vtrum confeſſores regulares obligentur abſoluere pœnitentes à caſibus reſeruatis ſibi confeſsi.

REſpondeo dicendo , quòd Angelus de Clauaſio cum eſſet generalis vicarius fratrum Minorum regularis obſeruantiæ,prout refertur in ſupplemento, *a* tenuit non obligari confeſſarios regulares

a In ſuppl. fo.97. p.2.

ab his pœnitentes abſoluere. Imo hortatur eos in grauioribus ad ordinarios remittere: quâ ſententiâ ego ſecutus ſum, & laudaui in explicatione a Cruciatæ. Henriquez b ait dictũ Angeli debere limitari, loquedo de voti diſpẽſatione, aut cenſuræ abſolutione, nõ autẽ loquendo de abſolutione peccatorũ. Cæterũ ego cũ Angelo in mea modo perſiſto ſentẽtia. Neq; obſtat fundamentũ Hériquez ſcilicet, quod alias tenerẽtur his peccata cõfiteri. Nã huic rationi reſpõdetur, quod cõfeſſarij regulares habẽt ex priuilegio vt poſsint abſoluere à reſeruatis; quo poſsunt vti quando voluerint. Et ſi ex renũtiatione priuilegij in hoc caſu ſequitur præiudicũ pœnitẽtibus, ſcilicet, quod teneãtur bis eadẽ peccata cõfiteri, hoc ſibi imputent, qui ita intrepide reſeruata cõmiſerũt, vt ſit neceſſariũ ſecũdũ arbitrium prudẽtis cõfeſſoris eorũ curã ad ordinariũ remittere, & nõ tã faciles ſe exhibere in abſolutione concedẽda, vt ita metu pœnæ & verecundiæ à tã diſſoluta vita abſtrahãtur. Et certe mẽs Papæ concedẽtis priuilegia prędicta regularibus eſt, vt animabus medeatur omnibus modis poſsibilibus. Præterea hoc probatur. Nã ſecundũ tradita, & notata iniure, c poteſt priuilegio renũciare reſpectu iuris tãgentis renunciantẽ. Et ſic dicit Panormitanus, liberũ eſſe vnicuique renũciare priuilegio ſuo, modo non tangat ius ſuperioris, aut tertij. Et hoc priuilegiũ eſt propriũ cõfeſſariorũ regulariũ, de quorũ prudẽtia, zelo, & ſcientia Summus Pontifex maxime cõfidit. Et hæc priuilegia nõ tangũt ius tertij neque etiã tangũt ius Papæ, aut Epiſcopi. Nam imo ſuum ius cõfeſſarijs regularibus cõceſſum per delegationẽ ad ipſos Papã & Epiſcopũ ex dicta renũtiatione deuoluitur. Nec tangũt ius pœnitentiũ ipſis quæſitũ, ſed quærendũ diſtribuendũ per ipſoſmet cõfeſſores regulares. Ex quibus cõcluditur, quod cõfeſſarij regulares poſſunt remittere ad ordinarios non ſolũ diſpenſationes, ſed etiã peccatorũ abſolutiones. Aduertãt tamen, quod Epiſcopus, cui iuxta Conciliũ Tridentinũ d cõmittitur diſpẽſatio, tenetur diſpẽſare verificata narratiua quia ita iubet Põtifex, prout aduertit Henriquez e aduertãt etiã, quod qui poteſt diſpenſare, & ſine cauſa non vult, peccat ad minus venialiter, prout tenet Nauarrus f alios allegans, & alibi diximus. Et licet ipſis in eorum priuilegijs vt diſpenſent minime præcipiatur, neque etiam præcipiatur, vt abſoluant à reſeruatis peccarent tamen grauiter ſi ſine iuſta cauſa audita confeſsione reſeruatorum remitterent ad Ordinarium pœnitentem. Nam in hoc caſu renunciant priuilegio abſoluendi in præiudicium pœnitentis iuſtiſsime petentis abſolutionem à reſeruatis, ne bis eadem peccata confiteatur, ad quod lex diuina & eccleſiaſtica noluit pœnitentes obligare. Faciunt item iniuriam ſacramento pœnitentiæ. Ex dicta enim negatione aliquibus videri poterit hoc ſacramentum non eſſe iugum Chriſti ſuaue, ſed, ſatis oneroſum.

a S. 9. n. 144
b Henr. li. 7 de indulg. c. 18.
c Notata in c. nuper de decimis Panor. in cap. ſi de certa. eodem tit.
d Seſ. 22. c. 5.
e Henri. vbi ſup.
f Nauar. prælud. 9. n. 12.

QVÆSTIO. LXII.

De confeſſoribus quantum ad abſolutionem fratrum in tredecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 *VTrum religioſi teneãtur cõfiteri.*
2 *Vtrum ſit licitum ſtatutum, quo obligantur monachi in fine anni cõfiteri prælato peccata alias cõfeſſa.*
3 *Vtrum confeſsio generalis ſemel in vita omnium peccatorum poſsit ſtatuto præcipi in religionibus.*
4 *Quis poſsit audire confeſsiones religioſorum.*
5 *Vtrum religioſi itinerantes poſsint quibuſcunque confeſſarijs confiteri.*
6 *Vtrum confeſſores regulares poſsint ſemel in vita, & in articulo mortis abſoluere plenariè fratres.*
7 *Quid per articulum mortis intelligatur.*
8 *Vtrũ abſolutus virtute dictorũ priuilegiorum in articulo mortis teneatur ſi non decedat peccata reſeruata iterum ſuperiori confiteri.*
9 *Quis ordo debeat ſeruari in plenaria abſolutione in articulo mortis.*

10 *Vtrum*

10 *Vtrũ in aliquibus festiuitatibus possit fratribus indulgẽtia plenaria cõcedi.*

11 *Vtrũ religiosi possint frui absolutionibus plenarijs à Leone X. concessis, sine licentia suorum prælatorum.*

12 *Vtrũ virtute dictarũ concessionũ Leonis X. possint confessores absoluere fratres á censuris & irregularitatibus, & casibus Papæ reseruatis.*

13 *Vtrum possint confessores dispensare cum fratribus in irregularitatibus.*

ARTICVLVS. I.

Vtrùm religiosi teneantur confiteri.

REspõdeo dicẽdo, nõ esse dubium religiosos antequã ad sacratissimã cõmunionẽ accedãt obligatos esse ad suorũ peccatorũ mortaliũ confessionẽ sacramẽtalẽ faciendã, prout dicitur in Concilio Trid. *a* neq; etiam esse dubium ipsos quolibet anno, sicut alij vtriusq; sexus fideles teneri cõfiteri, sicut in iure *b* notatur. Quod autẽ versatur in dubio primũ est, vtrũ regulares teneãtur cõfiteri quolibet mense. Et quædã Clementina *c* diffinit, monachus S. Benedicti quolibet mẽse teneri cõfiteri: quę nõ extẽdebatur ad alios monachos, vel moniales: prout tenẽt Sotus, *d* & Nau. quia odia sunt restringẽda. Verũ est tamẽ, quod hodie secundum determinationem Concilij *e* Tridentini, tantum est consulendum regularibus, & monialibus, vt semel singulis mensibus confessionem peccatorum suorũ faciãt, & sacrosanctam Eucharistiam recipiant. Et sic non tenẽtur modo confiteri quolibet mẽse sub peccato mortali. Secundum est, vtrũ teneantur confiteri venialia. Ad quod respõdeo teneri ad ipsorum confessionẽ ex quadã honestate, prout resoluit *f* Henriquez allegando Nauarrum & alios. Nisi de ipsorum monachorum consensu factum sit statutũ quo se obligent ad venialium confessionẽ, perinde ac si voto ad eorum cofessionem, essent astricti. Tunc enim sub peccato mortali ad id tenerentur. Ait tamẽ Henriquez quod neque tale votum emittunt, neque ali quod eorum statutum obligat confiteri venia. Et Concilium Tridentinum *g* definit generaliter nullam obligationem esse ea cõfiteri, nec consuetudo vt prælati eorũ teneantur ad id obligat. Et id ipsum dicendũ est de Cistercienſibus, & Cartusienſibus, vt contra alios tenet idem Henriquez. *h*

a Con. Tri. d. sess. b c. omnes vtriusque exus. c Clemẽt. 1. §. Sanè de statu. mon. d In 4. d. 18 q. 1. ar. 3. Naua. in c. placuit nu. 110. cũ sequẽti. e Con. Tri. sess. 25. de regulari. c. 10. f Hẽriq. de sacr. pœni. lib. 1. c. 5. n. 10. in magine. g Con. Tri. sess. 14. ca. 8. & can. 8. h Henriq. quolib. 1. q. 32.

ARTICVLVS II.

An sit licitum statutum, quo obligãtur monachi in fine anni confiteri prælato peccata alias confessa.

REspondeo dicẽdo, quod in multis religionibus est speciale statutũ valde vtile, & commendatum ab Henriquo de Gandauo, in quodam quolibeto & consuetudine obseruatum, vt ad finem anni omnes regulares subditi repetant prælato monasterij omnia peccata mortalia quamuis reseruata non sint, quibus per hebdomadas, aut mẽses singulos fuerint directe absoluti à proprio regulari confessario, qui tunc dictionem ex se non habent, nisi delegatam à prælato, quam ei potest ad nutum amouere. In religione enim, quæ est schola perfectionis imponũtur quædam onera, & præcepta de rebus difficilioribus, quæ alias sunt de consilio, & possunt ac solent regulares in his, & in alijs rebus renuntiare iuri suæ libertatis cum ab negatione sui iuris. Regulares enim vt per vota renunciant bonis, & alijs rebus ita per statuta renunciant multis alioquin de se licitis. Atque ita statutum de repetendis confessionibus solet nouitijs ostendi, prout refert Henriquez *a* & ostenditur in religione *b* Societatis Iesu. Qui ait, quod si mili statuto vtuntur monachi Sancti Benedicti, & Diui Bernardi, & Cartusienses, prout refert Gerson. *c* Et frater Ferdinandus del Castillo *d* refert, quod Albertus Magnus cũ esset suæ religionis prouincialis, fecit in ea simile statutum & simile statutum etiam refert Henriquez *e* fieri in religione Carmelitarum Discalciatorum, qui arbitratur obligare, si fiat cum subditorum consensu saltem tacito referens pro sua sententia Nauarrum. *f* Qui Nauarrus refert Paludanum & Medinam, & alios dicentes posse fieri huiusmodi statutũ quod committi possit iurisdictio absoluendi à peccatis non reseruatis sub onere declarato pœnitenti, vt teneatur ea peccata mortalia repetere prælato, tenet Nauarrus *g* quamuis neminem citat, & etiã

a Henri. li. 2. de pœni. ca. 16. nu. 3. b In regul. §. magistri nouitiorũ. c Gers. 2. to. tract. 5. de statu. Chartus. & alfabet. 25. lit. sect. 2. in Marcum. d Ferd. lib. chro. ordi. præd. c. 46. e Henriq. vbi sup. f Naua. c. 2. n. 3. in 5. cõditione & c. 9. nu. 1. & c. 22. n. 38. & in cap. placuit. n. 112. & n. 128. d. 6. Medina. conf. q. 33. fo. 80. & 82 col. 2. g Nau. c. 26 n. 12. Caiet. ver. absolutio. c. 1. Rose §. 5. Angel. cõf. §. 39. Hẽriq. quolibero. 1 q. 32. quolib. 10. q. 1. Medin. vbi su. fol. 82. col. 1

tenent Caietanus, Roſela, Angelus Henriquez & Medina. Quã tamen ſententiã tanquam ſolius Roſelæ putant non eſſe tutam Ioannes Tabien. *h* & Armilla, quaſi abſolutioni addatur conditio: ſed reuera non additur conditio, onus & modus, vt addî ſolet dum inferior abſoluit à reſeruatis. Et hac ratione valere de poſsibili tale ſtatutum tradit Henricus. *i* Vbi aduertit quod dato, quod valeat de poſsibili: obligatio tamen ex tali ſtatuto orta repetendi ſcilicet peccata prælato differt ab ea, qua peccator iure diuino tenetur conſiteri omnia mortalia. Ab eo enim præcepto diuino, quamuis contritus eſſet, non poteſt à Papa vlla diſpenſatione, aut cõmutatione liberari. Nam qui ob impedimentũ fuit indirecte abſolutus à reſeruato per inferiorẽ, tenetur quærere dictã abſolutionem ceſſante impedimento, aut certe in articulo mortis illud peccatũ iterũ confiteri, vt tunc directe abſoluatur. At qui ex ſolo ſtatuto, & voto implicito tenetur repetere eadẽ peccata, ſatis eſt ſi facta cõmutatione dicat eadem peccata prælato extra confeſsionẽ. Quemadmodum, qui directe in mortis articulo abſolutus eſt à reſeruatis habentibus annexam ex cõmunicationẽ, ſatis eſt, vt ſine confeſsione ſe præſentet, & peccata manifeſtet prælato ſuperiori. Quia cum in mortis articulo ſit directe abſolutus à culpis, non tenetur iterum eas ſubijcere confeſſario, vt abſoluatur. Et ita qui voto ſe aſtrinxit ad repetendas confeſsiones legitime factas, vel ad confitenda venialia, poteſt facta voti commutatione liberari à confeſsione iſtorũ, quæ nõ ſunt materia neceſſaria pœnitentiæ. Dixi depoſsibili quia de facto negat Henriquez *K* valuiſſe olim tale ſtatutum.

Quidquid tamẽ ſit ait ipſe Henriquez *l* quod de facto nõ videtur iam apud Ciſterciẽſes, aut apud aliã religionẽ obligare ſub mortali ſtatutũ repetẽdi peccata; quia iam diu cõſuetudo ſic cõfitẽdi prælatis ceſſauit, prout fatẽtur regulares præfati ordinis Ciſterciẽſis, & aliorũ ordinũ. Imo prælati renuunt cõfeſsiones audire ne dũ reos religioſos puniũt poſsint ſuſpecti haberi de violato ſigillo. Vbi vero inſtitutor religionis declarat cõſtitutiones ſuas non obligare ſub peccato, vt in religione clericorum Societatis Ieſu, & in religione B. Dominici, prout referũt Diuus Thomas *m* Caietanus, Soto Caſtro & Nauarrus, tale ſtatutũ, quodmonet repetere confeſsiones totius anni prælato, eſt tantum de conſilio, vt repetat peccata à quibus de licentia maioris prælati, aut per iubileum ſubditus directe fuerat abſolutus; quia eo poſito nulla manet reſeruatio: quemadmodum qui in mortis articulo abſolutus eſt ab alijs reſeruatis, quæ nullam habent excommunicationem non tenetur ea peccata amplius repetere.

h Tabien. ab ſolut. 1. n. 6. Armil. §. 6.

i Henriq. vbi ſup. q. 17.

K Henr. vbi ſup. n. 5.

l Henriq. vbi ſup. n. 5.

m D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 9. ad 1. vbi Cai. Sot. lib. 1. de iuſt. q. 6 art. 4. col. 9. & ar. 5. in fi. Caſt. lib. 1. de leg. pen c. 9. Naua. Palud. 9. nu. 8. & c. 13. nu. 49.

ARTICVLVS, III.

Vtrum confeſsio generalis ſemel in vita omnium peccatorum poſsit ſtatuto præcipi in religionibus.

REſpondeo dicendo, expedire valde, ſemel in vita aut bis facere confeſsionẽ generalẽ, vt fit in multis religionibus cum magna animi præparatione; cũ homo magis doctus, & expertus agnoſcit proprias ſpecies, circunſtantias, & grauitatem peccatorum, & cum diligenti examine computare nouit neceſſarium numerum, vt omnia, & ſingula confiteatur. Et hoc commendant multi ſummi Pontifices confirmantes priuilegia Mendicantium; & Syxtus Quartus dum cõfirmat ſtatutũ Ciſtercienſis ordinis, vt pro vſu & conſuetudine ipſorum regularium habetur commendatum, vt certo die cuiuſcumque anni profeſſores eiuſdem ordinis debeãt de omnibus peccatis ſuis, quorum memoriam habuerint ab vltima confeſsione facta ſuis prælatis cõfiteri proprio prælato aut alteri per prælatum deputato. Et id ſtatutum, ait pontifex per ſanctos ipſius ordinis patres factum eſt, & per Sedem Apoſtolicam confirmatum & à primæua ordinis inſtitutione obſeruatum prout referũt Ioannes Maior *f* & Nauarrus.

f Maior. in 4. d. 17. q. 6. Naua. in ca. placuit. in. 1. tomo. & num. 118.

ARTICVLVS IIII.

Quis poſsit audire confeſsiones religioſorum

REſpõdeo dicẽdo, quod Clemens IIII. *Inhibuit vniuerſis Eccleſiarũ prælatis & alijs quibuſcunque, ne confeſsiones fratrum Minorum præſumant eorum prælatis inuitis audire,* Prout contine-

a In monu. ord. in .1. impreſ. fol. 58. & in 2. fol. 42. conceſ. 338.

b In 2. imp. fol. 188. conceſ. 75.

c In. 2. impr. fol. 258. conceſ. 563.

d Nauar. in man. c. 4. n. 1.

e Naua. vbi ſup.

f Con. Tri. ſeſſ. 23. c. 15.

i netur in monumentis *a* ordinum in quibus *b* idem habetur, quoad Carmelitas, & id ipſum quoad fratres Prædicatores in eiſdem *c* continetur. Et recte quidem. Nam ſecundum ius commune nullus ſacerdos, neq, ſecularis neq; regularis poteſt audire confeſsiones fratrum niſi à prælatis ipſorum fratrũ habeat iuriſdictionem: ſicut nemo poteſt audire cõfeſsiones fideliũ alicuius Epiſcopatus niſi ab Epiſcopo, aut à Papa iuriſdictionẽ ſuper ipſos fideles habeat actualem, prout cum multis reſoluit Nauarrus. *d* Vnde approbati etiã ab Epiſcopis, licet poſsint, audire cõfeſsiones presbyterorũ ſeculariũ, non tamẽ poſſunt audire confeſsiones fratrũ, cũ ipſi àprælatis dictorũ fratrũ minime iuriſdictionem habeãt. Ex quibus infert Nauarrus, *e* & cõmuniter ſcribentes, quod ad audiendas confeſsiones fratrum ſolum ſufficit approbatio ſuorum prælatorum cum iuriſdictionis conceſsione. Nam licet in Concilio Tridentino *f* definiatur, quod quamuis presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant nullum etiam regularem poſſe confeſsiones ſecularium etiam ſacerdotum audire, niſi ab Epiſcopis approbationem obtineat: hoc tamen decretum minime habet locum in confeſſarijs religioſorum, quia ipſis poſſunt confiteri, etiam ſi ab Epiſcopis non ſint approbati: ſicut antiquitus ante Concilium fieri ſolebat. Et à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus inuenitur expreſsũ, Concilium autem expreſſe loquitur de ſacerdotibus ſecularibus, qui regulariter ſunt diſtractiores, & negligentiores in hoc. Quæ ratio non militat in religioſis, qui regulariter ſunt circunſpectiores & diligentiores in eo. Et ita ceſſant verba, & ratio diffinitionis Concilij in religioſis, quã ſola ceſſante, ipſa quoque ceſſat iuxta ea, quæ in iure notantur etiam ſi verba non ceſſarent, quæ tamen in hoc caſu ceſſant.

Aduertendum tamen, quod non poſſunt, confiteri religioſi itinerantes alijs religioſis ſui ordinis: niſi à ſuis prælatis licentiam habuerint ad audiendas confeſsiones fratrum. Licet enim ante Concilium ſacerdotes ſeculares poterant eligere confeſſorem quemlibet ſacerdotem ſimplicem: tamen ante Concilium ſacerdotes regulares minimẽ poterant eligere ſacerdotem religioſum ſimplicem, ſed tantum à ſuis prælatis approbatum. Et hæc conſuetudo ſemper in religionibus bene ordinatis viguit, à quà non eſt recedendum. Vnde Gregorius Tertius decimus declarat pro religioſis Societatis Ieſu. *g Non eſſe neque fore vnquam mentis ſuæ, aut Sedis Apoſtolicæ, vt perſonæ Societatis abſque expreſſa ſuperioris eiuſdem Societatis licentia vtantur facultatibus, quæ in iubileis Bullæ Cruciatæ, cõfeſsionalibus, aut alijs quibuſuis Apoſtolicis indultis, quæ communicantibus, aut priuatis perſonis, aut pijs locis quomodocunq; aliter hucuſque conceſſa ſunt, aut in poſterum concedentur etiam ſi in alijs expreſſe indulgeatur, vt omnes regulares etiam Mendicantes eiuſmodi facultatibus vti poſsint. Si quando autem vſus aliquorum ex huius modi facultatibus perſonis de dicta Societate á ſuperioribus eiuſdẽ Societatis concedetur, nulli earum licere, niſi intra numerum eorum, qui ad confeſsiones perſonarum eiuſdem domus, aut collegij audiendas deputati ſunt confeſſarium eligere, niſi ratione itineris, aut alia de cauſa ab eiſdem ſuperioribus alijs confeſsarijs intra aut extra Societatem confitendi facultates ad id ſpecialiter daretur ſecus facta irrita & inania eſſe decreuit,*

g Habet. in compen. Societatis tit. abſol. fo. 11.

Et id ipſum conceſſum eſt fratribus Minoribus, & Eremitis Diui Auguſtini per Innocentium Octauum, & Iulium Secundum prout in Compendio Mendicantium *h* continetur. Et in Compendio *i* ordinis ſancti Bernardi Ciſtercienſis ordinis Hiſpaniæ dicitur. *Vnuſquiſque monachus confiteri debet ſuo prælato vel alijs de eius licentia, aut deſignato confeſſori, qui conuentualis dicitur, quod ab antiquo ita huic ordini indultum fuit, vt in eius priuilegijs patet, & contedit Gregorius Vndecimus congregationi montis Oliueti*

h In comp. Mend. ti. cõfeſsiones. & confeſſores. §. 6. & 7.

i Comp. Ciſtercien. tit. confeſſores & confeſſional. §. 3. & 4.

Et additur in eodem compendio. *Si quis ergo Monachus, vel monialis, quodcũque confeſsionale impetraret, aut eo abſque ſuperioris licẽtia vti præſumpſerit, eo ipſo impetratis caret, ac pœnis cõſtitutionũ & diffinitionũ, inhabilitatis, ſcilicet, & ſuſpenſionis ſubijcitur, á quibus a nullo alio quam à Summo Pontifice diſpenſari poteſt.* Prout concedit Clemẽs Septimus congregationi Sancti Georgij de Algala. Et aduertendum quod prælati inſtituentes confeſſores ſolum pro fratribus religioſis non conſtituunt per conſequens eos pro confitendis eiuſdem ordinis monialibus, nec ipſi ad eas abſoluendas recipiunt ab eis iuriſdictionem.

ARTICVLVS. V.

Vtrum religioſi itinerantes poſſint quibuſcunque confeſſarijs religioſis, aut ſecularibus confiteri.

REſpondeo dicendo, quod Syxtus IIII, *Conceſsit prælatis ordinis Prædicatorũ Religionũ Caſtellæ, & Legionis reformatis, quod poſsint cõcedere fratribus ſuis vt dum itinerauerint, vel fuerint extra conuentus ſuos duntaxat valeant confiteri quibuſcunque Sacerdotibus regularibus, vel ſecularibus, & quod ſimiliter poſsint facere ipſi prælati.* Ita habetur in monumentis ordinũ, & in compendio ordinis Ciſtertij id ipſum refertur ab Innocentio Octauo fuiſſe conceſſum. Sed dubium eſt, vtrum data licentia à prælatis ipſis fratribus itinerantibus ad eligendum extra ordinem quemcunque confeſſorem regularem, poſsint ipſi fratres eligere confeſſorem tantum religioſorum, & non ſecularium? Ad quod reſpondeo, quod poſsunt eligere confeſſorem religioſorum. Licentia enim prælatorum ſecundum ius commune debet regulari ſecundum quod religioſi non aſtringuntur confiteri approbatis ab Epiſcopis. Dubium etiam eſt, an data dicta genetali licentia poſsint dicti fratres virtute eius abſolui à reſeruatis à quocunque confeſſario regulari, ſiue ſeculari. Et videtur quod non; cum in generali conceſsione non veniant ea, quæ ſpecialiter, ſi peterentur non eſſent concedenda, prout dicitur in iure.[a] Quod confirmatur: nam literis Apoſtolicis, prout refert Corduba[b] cautum eſt in ordine Minorum ne abſolutio reſeruatorum confeſſarijs extra ordinem committatur. Et ita ordinauit Bonifacius Octauus, prout continetur in capite ſexto ordinationum generalium Barcelonarum fratrum Minorum. Et idem prohibuit Clemens Quartus. In mari enim magno, *Inhibuit vniuerſis fratribus ordinis Minorum, ne aliquis eorum (excepto neceſsitatis vrgẽte articulo) alijs, quã prælatis ſuis peccata ſua confiteri præſumant vel alijs eiuſdem ordinis ſacerdotibus, niſi ſecundũ regulam, & ipſius ordinis ſtatuta.* Ita habetur in Monumentis[c] ordinum. In quibus *d*idem habetur, quoad Carmelitas, & quoad fratres prædicatores id ipſum in eiſdem *e* continetur. Neque vllus vt credo eſt prælatus, qui concedat authoritatem ad reſeruata, præſertim clericis ſecularibus. Et conſuetudo bona & recepta ab omnibus, vim habet legis, cum ipſam approbat prælatus tacite, aut expreſſe, prout tradunt Sotus *f*, & Medina. Et hæc conſuetudo optima eſt, & neceſſaria, ſiquidem eſt de rebus honeſtis, & neceſſarijs decori religionis: non enim peccata grauia conue-

[a] ca. fin. de procurator
[b] Cor. ſup. regul. Franciſ. c. 7. q. 3. pag. 148.
[c] In 1. imp. fol. 18. & in 2. f. 142. cõceſ. 339.
[d] In 2. impre. fo. 186. conceſ. 475
[e] In 2 imp. fol. 238. conceſ. 563.
[f] Soto. li. 1. de iuſti. q. 7 ar. 2. Medi. 1. 2. q. 97. ar. 7.

conuenit alijs extra ordinem propalare.

Neque prædictis obstat, quòd dicti fratres itinerantes sint sacerdotes, & necessario debeant celebrare, & per consequens ante celebrationem debeant præmittere confessiones suorum peccatorum iuxta definita in Concilio g Tridentino. Et sic præsumere debemus in dicta generali licentia fuisse concessam facultatem pro casibus in religione reseruatis, ne contra diffinitionem Concilij talis religiosus ad celebrandum, aut communicandum accederet. Nam huic obiectioni respondetur, quod quando Religiosus se inuenerit extra monasterium, sine licentia sui prælati, vt absoluatur à quocunque a reseruatis & sine scandalo non potest non celebrare, aut communicare, bene potest accedere ad celebrationem, aut communionem sine confessione cum sola contritione, prout tenet Angles *h* Concilium enim Tridentinum licet definiat ante dictum accessum confessionem sacramentalem esse præmittendam, addit tamen, modo non desit illi copia confessoris dicens, quod si sine necessitate vrgente sacerdos absque præuia confessione celebrauerit: post celebrationem tamen, quam primum confiteatur necesse est. Et in hoc casu deest copia confessoris iustè à superioribus negata, ne peccata grauia extra religionem reuelentur.

g Sess.13.c.7.

h Angles.in florib. 4. in 4. de confessione.arti.8. difficul.2.dubi.4.pa.9.

Neque his obstat indultum Innocentij Septimi Prædicatoribus concessum relatum à Collectore *i* compendij Cisstercij, vbi dicitur. *Monachos extra monasterium ordinis existentes de licentia superiorum cuicunque regulari, seu seculari sacerdoti confiteri posse, cum eo casu à quocunque crimine quomodocumque reseruato, sicut confessores ordinis eos absoluere, & cum eisdem dispensare possunt.* Nam respondetur, quod hæc obiectio facit pro mea sententia. Quia enim in licentia generali concessa à prælatis fratribus itinerantibus, aut extra monasteria existentibus non censetur concessa eisdem facultas, vt possint absolui extra ordinem, præsertim presbytero seculari à casibus reseruatis. Ideo Innocentius Octauus concessit, vt tales confessores à quocumque casu reseruato possint ipsos religiosos absoluere, & quod prælati possent dare licentiam non obstantibus quibuscumque literis Apostolicis, vt extra ordinem possint ab eisdem absolui.

i In compē. Cistertij.vbi su.§.5.

Aduertendum etiam Syluestrum tenere esse necessariam licentiam expressam ipsorum prælatorum, vt fratres extra ordinem possint confiteri, & non sufficere præsumptam, prout colligitur ex Concilio Lateranensi diffiniente, quod, vt aliquis confiteatur cum eo, qui secundum ius, & consuetudinem toleratam non est suus legitimus confessor, quia super eum non habet iurisdictionem, necessarium est, quod priusquam ipsi confiteatur licentiam ad id à suo Prælato obtineat. Ita refert Angles, *l* qui tenet contrariam opinionem, scilicet, quod sufficit præsumpta licentia. Et ego inuenio ipsum Syluestrum *m* hanc ipsam tenere opinionem, quam libenter amplector in fratribus itinerantibus, & in extra monasterium existentibus, qui obliuione naturali licentiam à suis Prælatis non petierunt.

l Angles.vbi sup.

m Syl.ti.cõfessor.1.n.6. ver.8.si sacerdos.

ARTICVLVS. VI.

Vtrum confessores Regulares possint semel in vita, & in articulo mortis absoluere plenariè fratres.

REspondeo dicendo, quod Syxtus Quartus, *Concessit omnibus fratribus Minoribus de obseruantia præsentibus, & futuris tam professis, quam nouitijs, qui tamen habent propositum profitendi, necnon sororibus Sanctæ Clarę, & Tertiarijs vtriusque sexus, & famulis, & seruitoribus prædictorum omnium, & cuilibet eo-*

rũ, vt posſit ſemel eligere cõfeſſorẽ de huiuſmodi obſeruãtia, qui audita eius cõfeſſione pœnitẽtiã ſalutarẽ iniũgẽdo absoluat eos ab omnibus criminibus exceſsibus, & cẽſuris Eccleſiaſticis & diſpẽſet cũ eis in omnibus irregularitatibus, ſi quas forte cõtraxerint (homicidio voluntario & mutilatione membri ſemper exceptis) & eis remiſsionẽ generalẽ, & plenariã omnium peccatorũ impartiri valeat, & quod hocidẽ poſsit in articulo mortis.

a in 1.impr. fo.64.&in 2.fo.8.cõc. 131. & in ſuple fol.96. conceſ.34.

Ita habetur in Monumentis ordinis,[a] & in ſupplemento.

Et idem Syxtus IIII. prout habetur in Monumentis ordinum. [b] *Conceſsit omnibus & ſingulis prædicatorum & Minorum ordinũ profeſſoribus, qui tunc erant: & qui pro tẽpore perpetuo erũt, vt cõfeſſor idoneus eorundẽ ordinum, quẽ quilibet pro ſe, de ſui ſuperioris licentia duxerit eligendũ eorũdem confeßione diligẽter audita pro cõmiſsis per eos exceſsibus & peccatis ſemel in vitã in forma cõfeſsionalis per ipſũ audita, & in mortis articulo plenariã abſolutionẽ, & peccatorũ huiuſmodi remiſsionem impẽdere valeat, etiã ſiante factã eorũdẽ ordinũ profeſsionẽ eos decedere contingat: & pro articulo mortis quicũque cõfeſsor quemlibet ordinis Mendicantiũ: & eorum, qui gaudẽt eis priuilegijs religioſis in articulo mortis ab omnibus caſibus, nullo excepto cũ omnimoda autoritate, ac ſi in illo actu eſſet ſummus Pontifex, abſoluere poteſt, & eadẽ autoritate ei indulgẽtiã plenariã concedere.*

b in mon. in 1.imp. fo.65 & in.2.f.lio 148.conce. 360.

Ita cõceſſum eſt per innocẽtiũ Octauũ monachis cõgregationis c Caſinẽſis ordinis Sãcti Benedicti, prout refertur in libro priuilegiorum, & conſtitutionũ eiuſdem congregationis. Et refert etiam Collector d compendij ordinis Diui Hieronymi quæ magna eſt conceſsio, propter verba in ea poſita ibi, At *ſi in illo actu eßet Summus Pontifex.* Ex qua eſt notandũ, quod, hoc indultum committitur cuilibet confeſſori ſine eo, quod reſtringatur ad confeſſorem ordinis. Et ſic ratione eius poſſunt in articulo mortis fratres plenarie abſolui à quocunque confeſſore etiam ſeculari, dummodo ſit ab ordinario approbatus. Notandum eſt etiam, quòd hac conceſsione attenta ceſſant aliæ conceſsiones factæ per Martinum Quintum ordini Diui Hieronymi, quibus in articulo mortis fratres eiuſdem ordinis poterant plenarie abſolui a fratribus ordinis, dummodo per annum dixerint in qualibet hebdomada ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum ſuis litanijs, & orationibus, vel qui legere neſcierint aliud opus pœnitentiæ faciant, ſemel in ſeptimana ad arbitrium ſuperioris. In ſupra dicta enim conceſsione, & in alijs a Syxto IIII. Minoribus & Prædicatoribus conceſsis id ipſum ſine limitatione ipſis indulgetur. Verũ eſt tamẽ, cp dictæ cõceſsiones ſeruiũt pro nouitijs, & ſeruitoribus. In hac enim cõceſsione Innocẽtij VIII. nullafit mentio de nouitijs, & ſeruitoribus, ſedtantũ de religioſis. Seruiũt etiã pro donatis, & oblatis monaſteriorũ ordinis, in ſynceritate tamen fidei, & vnitate Sãctæ Romanæ eccleſiæ perſiſtẽtibus, prout conceſsit Eugenius IIII. viuæ vocis oraculo Ioanni Cardinali Sancti Pauli ſuper hoc facto, prout refert Collector e Compendij Diui Hieronymi. *Eis enim, & fratribus eiuſdẽ ordinis præſentibus*

c fo.47.§.1 &fo.48.§.2

d Colle.cõpen.D. Hieron. titul. in dulg.plenaria per communicatio-nem.§.7.

e Hier. tit. indulg. plenar eComp. D. §.6.

tibus & futuris protẽpore exiſtẽ tibus profeſsis, cõuerſis, & cum propoſito profitendi nouitijs cõ ceſsit, vt quicunq; preſbyterire gulares, aut ſeculares omniũ & ſingulorum pecatorum ſuorum criminũ & exceſſuũ, de quibus in genere, vel in ſpecie corde cõ triti & ore cõfeſsi fuerint, & in quibuſcunq; confeſsionibus recitatis, & etiam de oblitis plenariã indulgentiam, & remiſsionẽ in articulo mortis, autoritate apoſtolica libere & licite concedere valeãt, & poſsint. Quod ſi de illo reputato tunc mortis articulo, aut infirmitate in quaeo rũ quilibet cõſtitutus fuerit nõ deceſſerit, ſẽper indulgẽtia prædicta intelligatur reſeruari ad verũ mortis articulum. Et ne, quod abſit, propter huiuſmodi gratiã procliuiores ad illicita perpetrãdũ in poſterũ reddãtur, voluit, quod ſi ex cõfidentia huiuſmodi aliqua forſan illicita cõmiſerint prædicta remiſsio circa ſic cõmiſſa nullaten⁹ eis ſuffragetur. Et inſuper voluit, ꝙ ſingulis vnius anni hebdomadibus teneãtur ad prædictã indulgẽtiã lucrãdũ ſeptẽ Pſalmos cũ ſuis litanijs recitare, & non ſciẽtes literas alia opera pia in ſingulis ſimiliter hebdomadibus facere. Sed cũ hoc addito, quod qui impedimento detẽtus in dictis vnius anni hebdomadis cõmode recitare, aut pia opera facere ſequiuerit, vel ſi ex inaduertentia, vel obliuione aliquid omiſerit, extunc in vna altera ſeptimana etiam alterius anni ſequentis, vel alias quamprimum illud implere poſſit, ſatisfaciat. Tandem declarauit, quod ſi prælibatos pſalmos, aut pia opera in toto vel in parte quis commode adimplere nequiuerit, aut omiſerit, tunc etiam quilibet presbyter, aut cõfeſſor huiuſmodi opera in alia pietatis commutare poſſit & valeat, prout ſaluti animarum expedire viderit. Quæ verba poſteriora ſummè ſunt notãda, Cũ enim arbitrio cõfeſſoris cõmutatio dictorũ pſalmorũ cõmittatur per Eugenium Quartũ, & per Nicolaum Francum legatum a latere Syxti Quarti pontificatus eiuſdem Syxti anno ſexto, die tertia Maij anno Domini milleſimo quadringentesimo ſeptuageſimo ſeptimo, authoritate apoſtolica, prout habetur in eodẽ cõpẽdio *f* nõ eſt cur fatigemur in allegationealiorũ indultorum id ipſum non ita ample concedentiũ. f In eodem cõpen. vbi ſup. §. 13.

Non eſt tamen ſilentio prætereunda conceſsio Nicolai Quinti, data pontificatus ſui, anno quinto nonis Auguſti prędictam Eugenij conceſsionem declarans, & amplians, prout habetur in eodem cõpẽdio. g *In qua conceſsit, quod cum aliquis fratrum, vel aliorum ſupradictorum incurrerit in dementiam, lethargiam, vel amiſerit expreſsionem loquelæ propter infirmitatem, vel alias antequam abſoluatur, &* g Vbi ſupra §. 7.

illi fiat plenaria remiſsio: vel quia non fuit copia confeſſoris cũ talis caſus ſeu ſimilis euenerit indicto mortis articulo quicumque presbyteri ſeculares, vel regulares eum valeant abſoluere, & huiuſmodi omnium peccatorum ſuorum plenariam remiſsionem authoritate Apoſtolica poſsint & valeant, vel illis impendere. Quod ſi talis infirmus ſuperuixerit nihilominus dicta plenaria remiſsio quoties ſibi facta fuerit per indè valeat, ac ſi de huiuſmodi infirmitate decederet. Quæ verba poſteriora neceſſariũ fuit, vt apponerentur. Si enim non apponerentur minimè talis indulgentia reſeruaretur ad verũ mortis articulum, cũ in præſumpto ſuum ſortita fuerit effectum, prout contra Gerſonem tenẽt Corduba, *b* & Nauarrus. Et id ipſum pro articulo mortis inuenio conceſſum fratribus Benedictis, prout habetur in Compẽdio *i* Mendicantium.

h Cord. in quæſtionarijs. de indulgẽ. q. 38. Nau. inſumma. c. 26. n. 31. Comp. mẽdican. 2. impreſ. tit. abſolut. extraord. quo adfratres. § 11.

a c. eos. 22. de ſent. excom. in 6. quod de eis eodẽ ti. Abbas. n. 3. Baldus n. 4. in c. paſtor. §. præterea de of. or. Rip. de peſt. prius 10. Nau. in ſum. de pœnit. d. 5. nu. 29. & in manu. ca. 2. n. 8. & c. 26 n. 26. & 27.

b Cano. de pœni. 5. p. p. 144. Sot. in 4. d. 78. q. 4. ar. 4. Co. in ca. alma. mater. 2. p. §. 11. n. 8.

ARTICVLVS VII.

Quid per articulum mortis intelligatur.

REſpondeo dicẽdo, hunc articulum proponi, vt intelligatur, quid per articulũ mortis importetur in conceſsionibus in ſuperiori articulo allegatis. Et reſpondeo quod articulus mortis non ſolum dicitur ille, in quo quis conſtitutus nõ euadit à morte, ſed etiã ille, in quo probabiliter timetur aut ſperatur mors à medicis, ſeu ab alijs viris cordatis, etiam ſi poſtea euadat, & conualuerit, vt probant aliqua iura, *a* ſic intelligenda & reſoluunt Abbas, Baldus, Ripa, & Nauarrus. Vnde cũ hoc veriſsimum ſit alleganda a iuris principijs videtur opinio, & ſentẽtia contraria Doctiſsimi Cani, *b* quem ſequuti ſunt, Soto, & Couarruuias, exiſtimantis articulum mortis ſolum illum eſſe à quo quis non euadit. Decipiuntur tamẽ tantæ autoritatis viri, exiſtimantes lõge differre articulum mortis à periculo mortis, cum verius ſit periculũ mortis, prout ſonat moralem quandam certitudinem moriendi idẽ eſſe quod articulus mortis. Et ita intelligenda eſt clauſula Bullæ Cruciatæ, ibi, in articulo mortis & omnia priuilegia concedentia eo tempore poteſtatem abſoluendi, vt inſpecie aduertunt Paludanus *c* Decius Antoninus Adrianus, & Sylueſter, pro quibus Antonius Gomecius in ſua expoſitione bullæ Cruciatæ *d* conſiderat ſæpe apud Romanos Pontifices vnum pro alio vſurpari vt videre eſt in ſpecie textus capituli, eos de ſententia excommunicationis in Sexto, vbi mortis articulus in principio poſitus paulo inferius mortis periculum nominatur. Et idem ſatis colligitur ex alijs iuris canonicis decretis. Et hoc idem Doctores vtriuſque iuris exiſtimarunt, prout colligitur ex quadam gloſſa, vbi Felinus, tenent Bartolus & Iaſon.

c Palu. in 4. d. 27. q. 2. in 3. caſu. Ant. 3. p. ti. 14. c. 19. & ti. 14. c. 47. Adri. de confeſ. n. 134. Sil. v. confeſ. 146. d Fol. 85. p. 2. in fine. e c. nõ, dub. 5. c. ea noſcitur. 13. cap. quid de ijs 26. c. quamuis. 58. de iudic. excõ. c. ſi quis ſuadẽte. diabolo. 1. q. 4. gloſſ. in §. præterea. c. paſtora. de offic. ordi. verſ. præterquã vbi Fel. corol. Bar. & Iaſon. n. 27. inl. r. C. de ſacroſanc. eccle.

Neque prædictis obſtat argumentum eorum, ſcilicet, articulum ſignificare momentum, vt teſtatur Canon. Nam ſatis dicitur eſſe in articulo id eſt in momento mortis, qui eſt in periculo aliquo eminente, in quo veriſimiliter mors imminet, & timetur. Et licet non ſit certa, quia ſcilicet, euadere poteſt, verbi gratia, vt ille qui eſt in naufragio, in bello, in obſidione aliqua latronum, hoſtium ve, in febre aliqua acuta ſeu in graui infirmitate conſtitutus, & in muliere iam iam paritura, prout tenet Abbas, *f* aut ab extrinſeco vt in mortis ſupplicio. In his enim caſibus in momento poteſt fieri mors certa, & ita receptum eſt in praxi. Alioquin ſequeretur abſurdum ſi expectanda eſſet mortis certitudo, quod infirmus, ſcilicet, amitteret loquelam, vel incideret in freneſim, vel amentiam, quo tempore neque confeſsio fuiſſet facta, neque abſolutio ſacramentalis eſſet firma, iuxta tradita ab Abulenſe *g* & ab eiſdem Cano, & Soto. Et iuxta hæc ſunt intelligenda reſoluta à Quintiliano, Mandoſio-

f Abb. in c. quod in te de pœni. & remiſ.

g Abul. ſu. Matth. ca. 16. q. 79. co. vl. Can. de pœnit. 5. pa. pa. 128. Sot. in 4. d. 18. q. 2. ar. 5. co. 5. Mand. de ſignat. gratiæ ti. conſ. fol. 121.

(?.)

AR-

ARTICVLVS VIII.

Vtrum abſolutus virtute dictorũ priuilegiorum in articulo mortis teneatur, ſi non decedat, peccata reſeruata iterum ſuperiori confiteri.

REſpondeo dicẽdo, quod minime tenetur ſe prælato ſuperiori exhibere, cũ ſemel iam ſit virtute dictorum priuilegiorum abſolutus. Neque obſtat quædam Decretalis *a* vbi videtur contrarium determinari. Nam reſpondetur, quod in caſu illius Decretalis iure extraordinario datur abſolutio ab eo, qui alias non poterat abſolui. Ideo moderamine ibi ſcripto illius Decretalis autoritate reducitur abſolutus in ex communicationem. Secus tamen eſt in noſtra ſpecie. Nam cum in articulo mortis dicti confeſſores regulares habeant plenam facultatem à Papa abſoluendi à quibuſcunque reſeruatis ſemel ab eo abſolutio præſtita valuit tamquam ab eo, qui pleno iure potuit abſoluere, neque tenetur ſe iterum exhibere ſuperiori, etiam ſi mortem euadat, cum obligatio iam ſemel extincta amplius non reuiuiſcat, prout dicitur in iure *b* & hanc opinionem tenet Paludanus: *c*

a c.cos. 22. de ſent. e. com. lib. 6.

bſi. qui ſuas q.8. §. area. ff. ſolut. mat. ca. quæris & vbi gloſſ. verſ. cõtra hare. t de conſecr. d.4.

c Palud. in 4. d. 1. q. 1. arti. 2. conc. 3.

ARTICVLVS IX.

Quis ordo debeat ſeruari in plenaria abſolutione in articulo mortis.

REſpondeo dicendo, quod neceſſarium eſt, quod dicta abſolutio à confeſſore concedatur. Si enim ipſam non conceſſerit, minime indulgentiã lucrabitur. Ita affirmat Collector *a* priuilegiorum ordinum Mendicantium. Vbi ait, quod fratres Minores, & alij Mendicantes in concionibus poſſunt concẽdere auditoribus tot annos, & dies indulgentiarum, quibus eam indulgentiam minime concedentibus non lucrabitur. Secundo dico, quod hæc indulgentia non debet concedi antequam probabiliter videatur infirmum eſſe in extremis, ſed eo temporis momento debet concedi, quo morãliter credatur ipſum ad minus mortaliter non peccaturum. Si enim ante hoc tempus concedatur poteſt contingere, vt ipſa indulgentia ei non prodeſſit ad pœnas peccatorum poſtea commiſſorum exoluendas, & alia ſatisfactione indigebit, quam forte intam breui temporis momento non poterit applicare & ſic in purgatorio luet pœnas. Verum eſt tamen quod confeſſores in hoc debent eſſe nimis circunſpecti, & ſolliciti. Poteſt enim mors ita repentine & caſu obuenire, vt vix prædicta indulgentia concedi poſsit.

a Collect. in comp. ti. indulg. in fine materiæ in 2. notabili pagi. 29.

Aduertant confeſſores, quibus verbis indulgentiam concedant. Licet enim in aliquibus confeſsionalibus proponatur forma abſolutionis plenariæ à culpa & pœna & proponatur etiam forma abſolutionis ab omni caſu etiam pertinente ad Papam conceſſæ fratribus in agone exiſtentibus autoritate priuilegiorum ordinis: his tamen formis abſolutionis minime coarctantur confeſſores, prout affirmãt Nauarrus *b* & Corduba. Verum eſt tamen, quod ſecurius eſt vti dictis formis. Tum, quia aliqui ignorantes confeſſores concedentes prædictam indulgentiam aliqua adhibebãt contra tenorem conceſsionũ, dicentes pœnitenti in abſolutione; *De quibus corde contritus, & ore confeſſus fueris.* Adhibebãt etiam alia verba, videlicet, *Præter ea quæcum confidentia indultorum tuorum commiſiſti* Quæ verba, prout affirmat Syluester *c* contra mentem ſuæ Sanctitatis apponebantur. Sed quia formæ appoſitæ non ea breuitate nituntur, qua commode vti poſsit, ſecuriſsimum eſt, quod pœnitens petat, vt abſoluatur virtute ſuorũ priuilegiorũ, ſecundũ ſuæ Sãctitatis intẽtionẽ. Qua petitione propoſita dicat confeſſor *Auctoritate apoſtolica abſoluo te ab omnibus peccatis tuis, in quantum poſſum auctoritate Apoſtolica mihi commiſſa; & reſtituo te ſacramentis matris Eccleſiæ, & concedo tibi indulgentiam plenariam quam tibi conceſſam à Domino Papa, ſi forte non morieris, auctoritate apoſtolica reſeruo pro vltimo mortis articulo tuæ, In nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti. Amen.*

b Nau. in li. 10. notab. 30. n. 6. idẽ in c. 26. nu. 3. Cor. de indulgen. q. 38.

c Syl. v. indulg. q. 10. p. 3.

ARTICVLVS X.

Vtrum in aliquibus feſtiuitatibus poſsit fratribus indulgẽtia plenaria cõcedi.

REſpondeo dicẽdo, quod Syxtus Quartus *Conceſſit, quod fratres ſeu monachi carthuſienſes poſſint eligere confeſſorem idoneum dicti ordinis ſolũ modo, qui eos*

ſemel

ſemel in anno in feſtiuitate Natiuitatis Beatæ Mariæ Virginis ab omnibus, & ſingulis peccatis ſuis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis plenarie abſoluere valeat in perpetuum. Ita habetur in compendio a Mendicātiū. Item Leo Decimus conceſsit, Licentiā ac facultatem omnibus Monialibus Sanctæ Clarę & ancillis Beatæ Virginis, vt quater in anno poſsint ſe á ſuis ſuperioribus, ſiue cōfeſſoribus, aut alijs fratribus de ordine fratrū Minorū deputatis facere abſolui ab omnibus peccatis ſuis, qualitercūque commiſsis, ac ſimiliter abſoluiuel potius diſpēſari ab omnibus ac ſingulis votis exceptis ſubſtantialibus emiſsis in earū profeſsione, quæ ſolēt fœminea leuitate pro qualibet minima neceſsitate omitti. Ita tamē ꝙ nulli ipſarū hac gratia ſuffragetur, ſi cōfiſsæ de ipſa aliquid attētarēt cōmittere, quod oculos diuinæ maieſtatis earū violando profeſsionē offenderet. Et inſuper placuit ſuæ Sāctitati debenignitate Apoſtolicæ pietatis cōcedere facultatē earum confeſſoribus de licētia prælatorū eaſdē audientibus, quod ea plenitudine eas abſoluāt & illi ſtatui innocentiæ reſtituant, qua Sāctitas ſua faceret ſi ipſamet in cōfeſsione auſcultaret peccata. Et quod poſt hac autoritate Apoſtolica omnibus & ſingulis ſanctā benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis ſuæ

a Compen. mend. titu. abſolut. extraordinaria quoad fratres in 2. impleſ. §. 12

Ita habetur in ſupplemento. d Et idē Leo X. Cōceſsit prædictis monialibus S. Clarę ſub cura fratrū Minorum obſeruātiæ exiſtentibus vt in omnibus ſolennitatibus Domini Sabaoth, & Virginis Mariæ, ac omniū Sanctorum & Sācti Patris noſtri Frāciſci, & S. Clarę poſsint cōfeſsores earū in abſolutionibus ſuarū cōfeſsionū eas plenariè abſoluere & pœnitētiā ſalutarē iniūgere.

d In ſuppl. fol. 93. conc. 290.

Ita habetur in ſupplemento ordinis. e Et idem Leo X. Cōceſsit ancillis & ſororibus ordinis B. Mariæ Virginis ſub regimine fratrū Minorum obſeruantiæ exiſtētibus vt in omnib⁹ ſolēnitatibus Dñi Sabbaoth, & Beatæ Mariæ Virginis & Petri & Pauli, & S. Franciſci omniūque ſanctorū, atq; per totā maiorē hebdomadā cōfeſsores earū quicūque fuerint, ſiue ordinariè á prælatis deputati, ſiue aliter (dūmodo eas audiāt de cōſenſu ſuorū prælatorū) poſsint in abſolutionibus earū à pecatis ſuis eas plenariè abſoluere ac pœnitētiā ſalutarem

e fol. 42. cō ceſ. 132.

reminiungere. Quo vero ad fratres prius ſuorum ſuperiorum & eorum curam gerentium licentia & aſſenſu habitis. Ita habetur in eodem ſupplemento. f

f fol. 43. cõceſ. 137.

Et idem Leo decimus finaliter, *Conceſſit fratribus Minoribus regularis obſeruãtiæ quod ſemel in quolibet anno vltra alias indulgẽtias, quas a ſede Apoſtolica habẽt poſſint plenarie abſolui & indulgẽtiã plenariã conſequi in feſto Sanctæ Catherinæ Virginis & Martyris.* Ita habetur in eodem ſupplemento. g

g fol. 94. cõceſ. 199.

Ex his omnibus conceſsionibus colligitur ſummariè quod fratres Minores & Moniales S. Claræ ac Tertij ordinis ſub obedientia fratrum Minorum degentes poſsũt abſolui ab omnibus peccatis & cenſuris plenariè ſemel in vita, & in articulo mortis; itẽ quater in anno diebus, quibus maluerint, & in feſtis Domini Sabbaoth, & Beatæ Virginis Mariæ, omniumque Sanctorũ, & Apoſtolorum Petri & Pauli, ac Sancti Franciſci, Sanctæ Claræ, Sanctæ Catherinæ, & per totam maiorem hebdomadam, de conſenſu tamen ſuorum prælatorum.

Circa quod eſt notandum, quod alij Religioſi Mendicantes & alij ſuorum priuilegiorum communicantes, poſſunt ſimiliter his abſolutionibus abſolui, præter quam in abſolutionibus Beati Patris noſtri Franciſci, & Sanctæ Claræ, Loco tamen iſtarũ duarum abſolutionum poſſunt dicti Religioſi abſolui in diebus feſtiuitatum ſuorum Patronorum. Verbi gratia, fratres Prædicatores poſſunt abſolui plenarie in die Sancti Dominici & Sanctæ Catherinæ de Senis. Et fratres Auguſtinienſes poſſunt abſolui in diebus Diui Auguſtini & Sanctæ Monicæ. Quod enim pro noſtris feſtiuitatibus nobis conceſſum eſt illis pro ſuis eſt etiam indultum, prout ſupra allegando conceſſionem quandam Iulij Secundi diximus in quæſtione de communicatione priuilegiorum.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Religioſi poſsint frui abſolutionibus plenarijs à Leone Decimo conceſsis ſine licentia ſuorum prælatorum.

a Collect. in cõp. tit. abſolutio. extract. di. quoad fratres iuxta fi.

REſpondeo dicendo, quod Collector priuilegiorum Mendicantium tenet nonnullos fratres decipi credendo quod poſsint eis vti abſque licentia ſuorum ſuperiorum. Pro cuius rei intelligentia eſt aduertendum, quod in omnibus ipſis vltima duntaxat excepta, quæ eſt pro die Sanctæ Catherinæ Virginis & Martyris ſemper poſitum eſt à Summo Pontifice, quod ſolum poſsint fratres & Moniales ſic plenariè abſolui à prælatis ſuis, vel à confeſſoribus per eos deputatis ſeu de licentia eorundẽ. Sed ad omnem ambiguitatẽ circa hoc tollendã, quod, ſcilicet, abſq; licẽtia ſuperiorũ, & nõ quorũcunq; ſed ſaltem prouincialiũ, nõ poteſt quis præfatis abſolutionibus plenarijs gaudere quoad caſus reſeruatos, notanda eſt ac menti commendanda quædam clauſula in tabula congregationis generalis ordinis Minorum de obſeruantia Burdegalenſis poſita tenoris ſubſequentis.

Vt fratribus iuxta regulæ puritatẽ maior recipiẽdi ſacramentũ pœnitentiæ tribuatur occaſio Reuerẽdiſsimꝰ Pater miniſter generalis tãquoad fratres, quã quoad moniales reuocat omnes gratias, facultates, cõfeſsionalia, & indulgentias & quaslibet literas ſub quacunque verborum forma, etiam à Sede Apoſtolica conceſsas, ſiue vigore Bullæ Cruciatæ, vel fabricæ Sancti Petri de Vrbe, aut quorũlibet confraternitatum in quantum ſunt in præiudicium caſuũ miniſtris reſeruatorũ, declarãdo,

eſſe

esse contra sanctissimi Domini Papæ voluntatem, tam fratres quam sorores, vti præfatis gratijs quoad cõfessiones faciendas de casibus prædictis, aut contra instituta ordinis, aut prouintialium ministrorum quouismodo sit, etiam irritum esse, & inane quidquid alias fuerit attẽtatũ & hoc vigore cuiusdam Breuis præmissorũ declaratorij ab Alexãdro Papa olim cõcessi, & Breuis specialis Leonis X. reuerẽdissimo patri ministro generali missi, & in hoc capitulo publicati.

Circa prædictã opinionem Collectoris adb Corduba in addi. ad cõpendiũ vbi supra.

uertit Corduba, a quod quoad luerandũ indulgẽtias, & similiter quoad absolutiones à cẽsuris, secundũ quod cõceditur in ipsis priuilegijs, saltẽ in foro cõscietiæ bene possunt fratres vti præfatis concessionibus sine licẽtia suorũ prælatorũ, nõ autẽ quoad absolutionẽ à casibus reseruatis prouincialibus in ordine Minorũ: quia sic declarauit Reuerẽdissimus pater frater Frãcisc̃us de Angelis ministeꝛ Generalis in capitulo prouinciali prouinciæ Castellæ Toleti celebrato anno Dñi 1524. præsente ipso patre Corduba: dicẽs, q̃ sic erãt intelligendæ cõcessiones præfatæ. Quod cõfirmatur ex quadã cõcessione Leonis X. de qua in supplemẽto ordinis. Inqua Leo X. *Prohibuit, & declarauit, quod nullus fratrũ Minorũ regularis obseruantiæ possit accipere Bullas Cruciatæ, seu alias indulgẽtias generales cõcessas, aut cõcedẽdas, vt possit vti gratijs ibi cõtẽtis (vt pote cõtrá regularia ordinis instituta, confiteri quibuscũque sacerdotibus, & absolui à casibus reseruatis & in diebus ieiuniorũ mãducare lacticinia, & facere alia, quæ non decet religiosos tam altæ, & strictæ professionis) nisi solũ ob aliquam necessitatem particularem, pro qua prædictæ obseruantiæ authoritas non esset concessa. Et tunc examinata huiusmodi necessitate à generali, vel prouincialibus, aut custodibus, ac de eorum expressa licentia, & in scriptis habita.* Qui Leo X. postea, *Prohibuit, sub excõmunicationis latæ sentẽtiæ pœna, ne fratres prædicti, aut moniales Sanctæ Clarę seu tertiæ regulæ vtantur vllo modo gratijs, indulgentijs, libertatibus, immunitatibus bullarum Cruciatæ, seu aliarum consimilium quouis quæsito colore cõtra obedientiam ordinis, & absque speciali licẽtia suorum superiorũ.*

Ita continetur in eodem suplemento. c

c Suppl. fo. 48. conce. 144.

Confirmatur item: quia Gregorius Tertius decimus in literis Apostolicis, prout refertur in Compendio d Societatis, *Declarauit non esse neque fore vnquam mentis suæ, aut Sedis Apostolicæ, vt personæ Societatis absq; expressa superioris eiusdẽ Societatis licẽtia vtantur facultatibus, quæ in Iubileis, Bullis Cruciatæ cõfessionalibus, aut alijs quibuscũque Apostolicis indultis*

d Cõpen. societatis. tit. absolu. §. 11.

dultis, quæ communitatibus aut priuatis perſonis, aut piis locis quomodocunque aliter hucuſq; conceſſa ſunt, aut in poſterum cõcedentur, etiam ſi in illis expreſſe indulgeatur, vt omnes regulares, etiam Mendicantes eiuſmodi facultatibus vti poſſint.

Et Syxtus IIII. anno Domini milleſimo quadringẽteſimo octuageſimo ſecundo Pontificatus ſui anno duodecimo calendis Februarij id ipſum conceſsit ordini D. Hieronymi, vt in eius compendio a continetur. Quarum aliqua licet hodie in religionibus aliquibus non ſeruentur propter ſuſpentionem bullarum Cruciatæ, noſtram tamen ſententiam maxime confirmant.

a Comp. D. Hieron. tit. confeſsionale. §. 1.

ARTICVLVS XII.

An virtute dictarum conceſsionum Leonis Decimi poſſint confeſsores abſoluere fratres à cenſuris & irregularitatibus, & à caſibus Papæ reſeruatis.

REſpondeo dicendo, quod virtute primæ conceſsionis Leonis X. quatuor abſolutiones plenarias cõcedetis nõ poſſũ mihi perſuadere ipſos confeſſores à caſibus Papæ reſeruatis, & per conſequens ab excommunicationibus ipſi reſeruatis nõ poſſe abſoluere Religioſos, cum in ea indulgeatur, quod ea plenitudine eos poſsint abſoluere, & illi ſtatui innocentiæ reſtituere qua ſanctitas ſua faceret, ſi ipſemet in confeſsione auſcultaret peccata. Quæ verba maximam habent emphaſim, & efficaciam tantam vt auderem dicere virtute dictarum abſolutionum religioſos contritos, & debite confeſſos non ſolum liberari ab omni culpa, ſed etiam ab omni pœna pro peccatis debita. Hoc enim ſignificat ſtatus innocentiæ, cui per abſolutiones ipſi reſtituuntur. Quantũ vero ad abſolutiones aliarũ feſtiuitatum præter abſolutionem in die Sanctæ Catherinæ Virginis, & Martyris, nolo præcipitare ſententiam, dicendo virtute earum indulgentiam pœnarum plenariam ipſos abſolutos conſequi poſſe, cum in his dicatur, quod imponatur ipſis pœnitentia ſalutaris, quæ verba aliqualiter denotant indulgentiam plenariam omnium peccatorum in ipſis minime concedi. Quantum vero ad abſolutionem & diſpenſationem irregularitatis in ea ſententia ſum, ſaluo ſemper iudicio alterius melius ſentientis, quod virtute dictarum conceſsionum minime poſſunt confeſſores diſpenſare in irregularitatibus, cum in eis nulla fiat mentio de abſolutione, & diſpenſatione, & cenſuris; & ſit opinio doctiſsimorum virorum, quod, etiam ſi concedatur abſolutio & diſpenſatio à cenſuris in aliquibus Bullis, aut priuilegijs, non cenſetur conceſſa diſpenſatio ab irregularitate, contracta ratione alicuius peccati, cum irregularitas non ſit cenſura, prout tenet Gambarus, *a* Soto, Nauarrus & Enriquez, quos ſequitur doctiſſimus Sahagun. Quam opinionem ego modo ſequor, & in noſtra confeſſorum ſumma ſecutus ſum, videns Summos Pontifices in Iubileis, quæ modo concedunt declarare, non eſſe ſuæ intentionis, quod confeſſores virtute ipſorum in irregularitate procedente ex delicto occulto diſpenſet. Quod expreſsius præcipit ſanctiſsimus Dominus noſter Clemens Octauus in Iubileo, quod publicare fecit, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſeptimo. Et hoc eſt tenendum, Licet nouiſsime Gutierrez in noua impreſsione Canonicarũ quæſtionũ in ſua antiqua perſitẽsopinione contrarium dixerit, reſpondens ad argumẽtum ſuprapoſitum, ſcilicet, quod irregularitas, quæ naſcitur ex delicto occulto, verbi gratia, quando aliquis excommunicatus ſuſpenſus, vel interdictus celebrat, eſt effectus cenſuræ, quoniam à cenſura originem ſuam ducit. Quæ reſponſio mihi non placet tanti viri autoritate ſemper ſalua. Licet enim à cenſura originem trahat irregularitas, tamen nõ eſt cẽſura prout tradunt Ioannes *b* Andreas, & Panormitanus, & communiter Doctores. Aduerte tamen, quod, licet dicti fratres virtute dictorum priuilegiorum non poſsint diſpenſare in irregularitatibus; attentis tamen alijs poſſunt diſpenſare, prout articulo ſequenti diſputabimus.

a Gamb. li. 10 n. 415. Sotus. li. 5. de iuſti. q. 1. ar. 4. col. 4. Nauar. c. 27. nu. 174. & nu. 134. & cõſi. 606. 2. col. Henriq. li. 7. de indul. c. 13. n. 6. Sahagun. in c. at ſi. clerici. §. de adult. n. 122. de iudicijs.

b Ioan. Andreas & Panor. in c. 2. de clerico excõm. miniſtrant.

(:)

A R-

ARTICVLVS, XIII.

Vtrum poſsint cõfeſsores diſpẽſare cum fratribus in irregularitatibus:

REſpõdeo dicẽdo, *Cõfeſsores per ſuos prælatos deputatos, & pro tempore deputandos poſſe ſemel in vita diſpẽſare ſuper quibuſcunque irregularitatibus & inhabilitatibus quo vis modo cõtractis in omnibus, & ſingulis, etiam Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter & expreſſe reſeruatis (bigamiæ homicidij voluntarij, mutilationis membri caſibus duntaxat exceptis) ſemel diſpenſare ac eos habilitare vt non promoti ad omnes ſacros ordines, & miſſarum celebrationẽ promoueri poſſint & ipſi promoti in eiſdẽ miniſtrare valeant, & quod ad quaſcũque dignitates adminiſtrationes & officia ordinũ (etiã ſi curam habeant animarum) recipi, illiſq; perfici, & aſſumi Apoſtolica authoritate valeãt & poſsint. Et voluit Eugenius Quartus, quod ſi prædictas cenſuras vel earum aliquam ignoranter, vel inaduertenter incurrere cõtigerit, à talibus prælati & cõfeſsores prædicti quoties opus fuerit, & opportunũ abſolue re ac ſuper irregularitatẽ, vel irregularitatibus ex talibus cẽ ſuris poſtea celebrando, vel prædicando, vel diuinis ſe immiſcẽdo, vel alias contracta, vel contractis quoties opus fuerit, vt ſimiliter diſpenſare authoritate prædicta valeãt.* Ita habetur in monumentis[a] ordinum.

[a] In 1. imp. fol. 61. & in 2. fol. 64. cõceſ. 85.

Circa quam conceſsionem primo eſt notandum, quod videtur ſibimet ipſi contrariari. Primo enim generaliter concedit, quod prædicti confeſſores poſsint diſpẽſare in quibuſcunq; irregularitatibus & inhabilitatibus quouis modo contractis. Et in fine dicit, quod poſsint diſpenſare in irregularitatibus ortis propter cenſuras ignoranter, vel inaduertenter incurſas. Quæ modificatio nõ cõſonat, neq; cõgruit cum generalitate prædictorum verborum, ibi, *Quouis modo contractis.* Quæ verba denotant habere ſupradictos confeſſores authoritatem ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus (exceptis tribus ibi appoſitis) etiam ſi à cẽſuris inaduertenter & temerariè contractis originentur. At huic difficultati reſpondeo, quod Eugenius Quartus conceſsit, vt ſemel in vita poſsint confeſſores diſpenſare in omni irregularitate (exceptis illis tribus) quouis modo contracta. At in fine amplians ſuam conceſsionem ait, quod non ſemel in vita, ſed quoties opus fuerit, poſsit diſpenſare in irregularitatibus tantum originem trahentibus à cenſuris ignoranter, vel inaduertenter contractis.

Secundo eſt notandum, quod licet Eugenius Quartus ſupradictam conceſsionem fecerit fratribus Minoribus de obſeruantia prouinciarum Regni Caſtellæ, poſtea tamen Pius Secundus eam conceſsionem ad totam familiam extendit, prout patet ex dictis in hoc primo tomo in quæſtione de cõmunicatione priuilegiorum.

Tertio eſt notandum, quod ad gaudendũ ſupradicta conceſsione voluit Dñs Papa, *Quod ſinguli prædictorum qui ſufficiẽtis literaturæ fuerint per vnum annũ à tẽpore, quo cõceſſione huiuſmodi gaudere voluerint*

rint ſingulis ſeptimanis (impedimẽto ceſſante legitimo) ſemel ſeptẽ Pſalmos Pœnitentiales cum litania recitent, ſiue legãt: aly vero non ſufficiẽter literati alias orationes iuxta confeſſorum ſuorum arbitrium, prout animarum ſuarũ ſaluti viſum fuerit dicere teneãtur. Et quod ſi forte impedimento detenti in dictis anno & ſeptimanis orationes prædictas cõmode dicere non potuerint, vel ex inaduertẽtia, aut obliuione omiſerint, ex tũc alia ſeptimana ſequẽtis anni ſupplere teneantur. Ita habetur in Monumentis *b* ordinum.

b In 1. impr. fol. 61. & in 2. fol. 65. cõcẽſſ. 86.

Aduertendum tamen, quod idem Eugenius Quartus Pontificatus ſui anno decimo tertio, decimo quinto Kalendas Nouembris. *Confeſſoribus deputatis, vel deputandis in monaſterio Sanctæ Mariæ de Guadalupe conceſſit, vt poſſint autoritate Apoſtolica diſpenſare cum fratribus profeſſis, cõuerſis, nouitijs per pecuo oblatis, & donatis ſuper quibuſcunque irregularitatibus eo modo, quo conceſſum eſt ſupra ab eodẽ Eugenio Quarto confeſſoribus Minorũ, vt ſcilicet, ſemel in vita poſſint diſpẽſare in omnibus irregularitatibus quocunque modo contractis, exceptis tribus & poſſint etiam diſpenſare quoties opus fuerit in omnibus irregularitatibus & cẽſuris inaduertẽter & ignorãter incurſis.* Prout affertur in Compendio Diui Hieronymi. Qui Eugenius Quartus in ea facultate non poſuit onus dicendi dictas litanias. Et ſic per communicationem confeſſores ordinum Mendicantium habent id ipſum priuilegium. Licet enim tantum confeſſoribus Sanctæ Mariæ de Guadalupe pro fratribus eiuſdem monaſterij fuerit primo conceſſum; poſtea tamen per Pium Quartum, & Pium Quintum fuit ad omnia ordinis monaſteria deriuatum: cum ad petitionem inuictiſſimi Regis Philippi Secundi omnia priuilegia vni monaſterio dicti ordinis conceſſa ad omnia alia eiuſdem ordinis per dictos Sũmos Pontifices fuerint extenſa, ſecundum ea, quæ late diximus in hoc primo tomo de communicatione priuilegiorum. Vnde cum ſit priuilegium totius ordinis alijs otdinibus habentibus participationem ſuorum priuilegiorum communicatur.

Aduertendum inſuper, quod confeſſores ordinis Minorum de obſeruantia poſſunt in articulo mortis diſpenſare cum fratribus in omnibus irregularitatibus, ſi quas forte cõtraxerint exceptis tribus primo oppoſitis, prout conceſſit Sixtus IIII. & habetur in monumentis *c* & in Supplemento. Sed omnes iſtæ conceſſiones ſuas limitationes habent, & onera: ideo oportet, vt ad aliam ampliorem deueniamus. Et ſic dico,

c In Monumẽt. in 1. itu pref. fol. 64. cõceſ. 13. & in ſupple. fo. 9. conc. 341.

Quod per priuilegium Sancti Hieronymi in Hiſpania poteſt quilibet Mendicantium ſemel in vita diſpenſare in foro conſciẽtiæ à confeſſario per ſuperiorẽ deputato ſuper irregularitate quacunq; occaſione cõtracta.

Et ait Collector Compendij Societatis, *d* quod ita habetur in libro priuilegiorum dicti ordinis, titulo duodecimo, folio trigeſimo ſexto. Circa quam conceſsionem aduertit dictus Collector, quod communicatur omnibus ſuperioribus, & alijs confeſſarijs, quibus ipſi eam commiſerint, præter quam in bigamia, in morte, in membrorum obtruncatione, & enormi ſanguinis effuſione: quæ Præpoſito generali reſeruantur. Et loquitur collector ſecundum Societatis conſtitutiones, & literas Apoſtolicas, quibus vſum priuilegiorum poteſt generalis limitare. At in alijs Religionibus, vbi generales dicta conceſsione minimè vtuntur, quilibet confeſſarius per ſuperiorem deputatus poteſt in his diſpenſare in foro concientiæ. Verum tamen eſt, quod non debent prælati hoc cõmittere, niſi viris doctis & circunſpectis.

d Cõpen. Societ. titu. diſpen. §. 6.

Aduertit deinde, quod per Concilium Tridentinum e videtur ſublata facultas confeſſarijs diſpenſandi in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, ſed videtur quod poſſumus in foro conſcientiæ vti hoc modo, cum in foro conſcientiæ ſint noſtra

e Seſſ 12. de reform. c. 7.

priuilegia contraria Concilio Tridentino, iam à Pio Quinto reualidata. Sed ego puto huic priuilegio non derogari per Concilium, cum tantum loquatur de Epiſcopis, quibus non committit diſpenſationem irregularitatis homicidij voluntarij. Nos autem hic loquimur de prælatis regularibus, qui erga ſuos ſubditos maiorem habent authoritatem, quam Epiſcopi. Sed alia generalior ſuo modo eſt conceſsio, de qua in ſuperioribus fecimus mentionem, qua Sixtus IIII. *Cõceſsit omnibus fratribus Minoribus præſentibus & futuris, tam profeſsi, quam nouitijs, qui tamen habent propoſitum profitendi, necnon famulis, & ſeruitoribus prædictorum, & monialium Sanctæ Clarę, & Tertiarariũ & Tertiarijs, vt quilibet eorum poſsit ſemel eligere cõfeſſorem de eiuſmodi obſeruantia, qui auditæ eorũ confeſsione diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus, ſi quas forte contraxerint homicidio voluntario, & mutilatione mẽbri ſemper exceptis.*

Circa quam conceſsionem aduertit Collector f Compendij Mendicantium, quod licet Sixtus Quartus non excipit in eo irregularitatem ex bigamia prouenientem, tamen pro excepta debet ſemper haberi: quia eſt grauior reliquis ad diſpenſandum: & quia idem Pius Quartus in quodam indulto facto prælatis ordinis Minorum ad diſpenſandum cum fratribus excepit bigamiam, prout habetur in eiſdem ordinis Monumentis. g Vnde cum prælatis ad diſpenſandum cum bigamis negat facultatem, credendum eſt à fortiori eam confeſſarijs in hac conceſsione negaſſe.

f Collector ti. abſolut. extra ordin. quoad fratres. § 5.

g In 1 imp. fo. 61. & in 2. fo. 144. cõc. 252

QVÆSTIO LXII.

De confeſſarijs, quo ad facultatem diſpenſandi in impedimẽtis, & in votis, & in ipſa commutandi, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *Vtrum confeſſores Mendicantes poſsint diſpenſare ad petitionem debiti cum inceſtuoſis.*

2 *Vtrum confeſsores Mendicates poſsint diſpenſare cum coniugatis voto caſtitatis aſtrictis, vt poſsint petere debitum.*

3 *Vtrum confeſsores Regulares poſsint in ſæcularium votis diſpenſare.*

4 *Vtrum confeſsores Regulares poſsint commutare vota ſæcularium.*

5 *Vtrum prædicti Regulares poſsint cõmutare iuramenta, & in ipſis diſpenſare.*

6 *Vtrum confeſsores Regulares poſsint diſpenſare & commutare vota Epiſcopis iure ſpeciali reſeruata.*

7 *Vtrum virtute dictorum priuilegiorum poſsint regulares commutare, & diſpenſare vota panalia.*

8 *Vtrum confeſsores Mendicantes poſsint aperire literas domini Papæ, & iuxta earum tenorem diſpenſare, vt Magiſtri in Theologia.*

ARTICVLVS I.

Vtrum confeſsores Mendicantes poſsint diſpenſare cum inceſtuoſis ad petitionem debiti.

RES-

REspondeo dicēdo,quod ſecundū ius commune & conſuetudinem diſpenſatio horum caſuum Ordinarijs reſeruatur ,ſecundum ea, quæ tradit Nauarrus, *a* at confeſſores Minorum regularis obſeruantię cum licentia ſuorum Prouincialium poſſunt diſpenſare cum impeditis cauſa copulæ carnalis mariti cum conſanguinea vxoris intra quartum gradum,vel conſanguinei mariti cum ſua vxore:& hoc per declarationem quandam à Iulio Secundo factam conceſsioni Martini V. pro Benedictinis Patribus , & per aliam Pij Quinti,viuæ vocis oraculo habitam á reuerendo patre Fratre Ioanne de Aguilera ,Cōmiſſario generali curiæ Romanæ regularis obſeruantię vigeſimo ſeptimo die Septembris,anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono,cuius tenor ſequitur *Poſſunt dicti confeßarij,ſi ſint viri docti , & iuxta formam Concilij Tridentini approbati ex commiſßione Prouincialis diſpenſare in foro conſcientiæ ad petendum debitum cum his qui conſanguineum , vel conſagnineam ſui coniugis poſt matrimonium carnaliter cognouerunt.* Ita refertur in Compendio Societatis Ieſu,*b* & huius conceſsionis teſtimonium dat Veracruz *c* in ſpeculo coniugatorum,& doctiſsimus Palatius.

Circa quod eſt notandum,quod poſt Concilium Tridentinum hoc priuilegium non eſt neceſſarium,quando fuerit copula carnalis inter conſanguineos extra ſecundum gradum. Quia cum ex huiuſmodi copula affinitas non contrahatur inter coniugatos , non verſatur aliquod impedimentum,& per conſequens poſſunt coniuges petere debitum abſque alia diſpenſatione . In quam opinionem inclinat Veracruz *d* in ſuo ſpeculo coniugatorum,quam ſequitur nouiſsime Gutierrez , & in hanc ſententiam inclinat Nauarrus,& eam tenēt multi Theologi,& Iuriſperiti,& eſt longe probabilior quam contraria aliquorum Theologorum,& Iuriſperitorum,ſecundum Petrum Ledeſmium . Eandem ſententiam tāquam manifeſtam ex decreto Concilij Tridentini ſequitur & probat Bibaldus in Candelabro aureo,dum agit de Sacramento matrimonij , addens , quod, ita conſulti renuerunt magiſtri Salmanticæ, & Compluti ,& Guerrero Archiepiſcopus Granatenſis . Et eandem opinionem ſequitur Blancus Archiepiſcopus Compoſtellæ.

Et probatur noſtra ſententia : Maritus enim cognoſcens conſanguineam vxoris ſuæ extra ſecundum gradum non prohibetur petere debitum ratione inceſtus præciſe,ſi enim ratione inceſtus præciſe prohiberetur petere debitum prohiberetur etiam illud petere cognoſcendo aliquam ſuam conſanguineam,verbi gratia,matrem aut ſororem ſuam,hoc autem nullo iure diffinitur, ergo prohibetur ratione affinitatis,quæ contrahitur ratione inceſtus cognoſcendo aliquam conſanguineam vxoris ſuæ . Hæc autem affinitas ſecundum decretum Concilij Tridentini non contrahitur,niſi quando maritus cognoſcit conſanguineam vxoris ſuæ in primo,aut ſecundo gradu . Nec obſtat, quod in dicto Concilio Tridentino ſolum diffiniatur contrahi affinitatem propter copulam fornicariam intra primum & ſecundum gradum,ad effectum dirimendi matrimonium,& non dicitur ibi,extra dictos gradus non contrahi affinitatem ad effectum non petendi debitum.Nam reſpōdeo, quod ſi non contrahitur affinitas per copulam fornicariam extra ſecundum gradum,ergo Cōcilium Tridentinum concedit marito facultatem ad petēdum debitum in iſto caſu ,cū impedimentum ad petendum debitum non naſcatur ex inceſtu pręciſe,ſed ex affinitate contracta in inceſtu , quæ extra ſecundum gradum,vt ſupponitur minime contrahitur, prout in dicto Concilio diffinitur.

Ex dictis infertur,quod non ſufficit habere copulam carnalem cum conſanguinea in primo,aut ſecundo gradu vxoris ſuæ , ad hoc vt quis prohibeatur petere debitum,ſed eſt neceſſarium,quod in ea copula recipiatur ſemen intra vas naturale.Si enim non effunditur neque recipitur ſemen,minime ex ea copula contrahitur affinitas. Et ſic licet contrahatur inceſtus,cum non contrahatur affinitas, non naſcitur prædictum impedimentum , cum non originetur ex inceſtu pręciſe,ſed ex inceſtu,ratione cuius contrahitur affinitas.

RRTICVLVS II.

Vtrum confeßores Mendicantes poſſint diſpenſare cum coniugatis voto caſtitatis aſtrictis,vt poßint petere debitum.

a Nauarr. in ma.c.22. n. 94.71.&85.

b In comp. Societ.titu. diſpenſ.§.8

c Veracr. in ſpecu.ar.21. de impe. inceſt.in fi.Pala.in.4.d.22 diſp.2.

d Veracr. in ſuo ſpec.cō iug.ar.21.de impedi. affini.in fin pa. 77.&78. Gutidi.1.ca non.qq.ca. 23,circ.fi.. Nau.l.4.cō ſi.de conſa. &affin.cōſ. 5.n.3.&4.Le deſ.in addi tio.ad.3.pa. q.55.n.3.pa. 428.verſ.circa iſtā dubitat.Candel. aure.tit.de affin.n.209 Blan.in Sūma deaduer tē.de curas. in.5.pa. fol. 134 pag.2.

e Cōc. Tri. ſeſ.4 de reform.c.4.

REspondeo dicẽdo, quod ille, qui post votum castitatis emissum cõtraxit matrimoniũ, minime ab vxore sua debitũ petere potest, prout resoluit D. Thom. *a* & tradit Sotus, & Ledesma. Et cum eis potest dispensare Episcopus, & possunt etiam dispensare fratres Minores ad petendum debitum, si ad hoc fuerint à suis prouincialibus deputati, & ad confessiones secularium, iuxta formam Concilij Tridentini, fuerint approbati, iuxta concessionem Pij Quinti, facta ipsi die vigesimo octauo Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, prout refertur in Compendio *b* Societatis. Et huius concessionis dat testimonium Veracruz in suo compendio coniugatorum. Et ait doctissimus Palacius, ad eius aures peruenisse, fratres Minores hanc gratiam fuisse à Sede Apostolica consequutos. Circa quam concessionem est notandũ, quod licet Episcopus possit dispensare cum coniugatis, qui post matrimonium contractum consensu vtriusque continentiam promiserunt, vt, scilicet, possint petere debitum non tamen dicti fratres neque alij Mendicantes possunt dispensare in hoc casu. Quia facultas impetrata a patre fratre Ioanne de Aguilera tantum fuit pro illis, qui ante matrimonium contractum votum simplex castitatis emiserunt, non tamen de illis, qui post contractum matrimonium votum continentiæ fecerunt, prout annotaui in nostra Summa *c* confessorum. Debent tamen aduertere confessarij illi, cum quibus dispensauerint, vt possint petere debitum: non obstante voto castitatis, quod ante matrimonium contractum emiserunt, vt si alter eorum moratur, superstes qui dictum votum emisit, cum sua remanet obligatione, videlicet, quod non potest contrahere matrimonium, sine peccato: & post contractum minime potest debitum petere, sine noua dispensatione Episcopi, aut confessoris ordinum Mendicantium ab Ordinario approbati, & â suo prouinciale ad hoc specialiter deputati.

Aduertant insuper, quod in casu posterioris articuli, & in casu huius articuli, non possunt sine causa dispensare. Causa autem legitima ad dispensandum erit, quando coniuges non possunt se continere.

a D.Tho.2.2.q.88.ar.3. Sot.in 4.d.3.q.2.arti.1. Ledes.in 4. diffic.32.

b In comp Societa.tũ dispen.§.10 speculũ coniugat.art.5. de simplici voto fo.102 Palac. in.4. despu.2,pa. 721.

c In.1. tom. c.238.conc. 14.pa.680.

(8)

ARTICVLVS. III.

Vtrum confessores Regulares possint in secularium votis dispensare.

REspõdeo dicẽdo, quod Eugenius IIII. *Concessit monachis congregationis S. Benedicti ad audiendas confessiones deputatis ab ipsorum prælatis, vt possint vota omnia permutare, ac in omnibus ac singulis casibus etiam ordinarijs, aut per synodales, vel prouinciales constitutiones reseruatis, cum sibi confessis dispensare, præter eas censuras, & pœnas, vota, & casus, de quibus esset merito sedes Apostolica consulenda.* Hęc concessio refertur à Collectore priuilegiorum Mendicantium. Sed si bene inspiciatur, non dat facultatem tunc ad dispensandum, sed ad commutandum vota, ideo ad alias concessiones properemus.

Item Innocentius Octauus, *Concessit quod confessores ordinis Minorum regularis obseruantiæ præsentati secundum formam, quam ipse tradidit, & probauit possint dispensare in omnibus votis, in quibus possunt Episcopi, exceptis votis peregrinationis vltra duas dietas.*

Ita habetur in Monumentis *a* ordinum, & in Supplemento, circa quam concessionem est aduertendum, quod licet restringatur ad formam præsentationis, quam ipsemet Innocentius addidit, sentit Nauarrus *b* debere extendi ad confessarios regulares Mendicantes legitime præsentatos. Sed hæc concessio nimis stricta est. Primo quia non concedit, vt confessores possint dispensare in omnibus votis Ordinario reseruatis. Secundo, quia concedit hoc non omnibus confessarijs legitime approbatis, sed confessarijs approbatis secũdum formã traditam ab ipso Innocẽtio, quorum approbatio non erat perpetua, sed tantum per annum durabat, & ideo nimirum si talis concessio ipsis confessoribus facta fuerit, quæ ad alios confessarios, quorum præsentatio & approbatio semel facta est perpetua, minime videtur posse extendi, ideo ad alias concessiones ampliores deueniendum est. Pro quo

a In 1.impr. fo.65. & in 2.fol.69.cõcef.155.&in suppl.fo.88 concef.33:

b Nauar. in ma.c.12.n. 80.

quodeſt aduertẽdum primo, quod Eugenius IIII.conceſsit, *Confeſſoribus deputatis, & deputandis a Priore ſiue præſidente monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti ad ipſius prioris, vel præſidentis nutum reuocandis quorumcunque vtriuſque ſexus fidelium ad dictum monaſterium, ſeu ipſius Eccleſiam quacunque ex cauſa pro tempore confluentium commorantium, ſiue exiſtentium cuiuſcunque gradus exiſtant, confeſſiones diligenter audire accum eis & eorum quolibet diſpenſare ſuper votis etiam Epiſcopo reſeruatis, & ea commutare in alia pietatis opera toties, quoties deuotioni prædictorum videbitur expedire non obſtantibus quibuſcunque in contrarium.* Ita refertur in Compendio Mendicantium. c

c Cõpẽ. Mendi. in 2. impri. abſol. quo ad ſæcula. 1. §. 16.

Sed hæc conceſsio habet quandam reſtrictionem, prout aduertit Collector, & patet ex litera. Non enim virtute eius poteſt fieri commutatio, neque diſpenſatio votorum extra monaſterium Sancti Benedicti Valli ſoleti, & per communicationem non poteſt fieri, niſi in monaſterijs illius ordinis, & aliarum, ideo ad aliam ampliorem conceſsionẽ recurrere oportet.

Pro quo eſt notãdum, vt refertur in compendio d Societatis IESV, *Quod per facultatem Benedictinis cõceſsam á Martino V. poſſunt confeſſores Mendicantes approbati ab Ordinario diſpenſare in votis etiam Epiſcopo reſeruatis.* Et affirmat hoc haberi an Compendio Benedictinorum Valliſoleti, pagina quadrageſima quinta, & ſequenti. Et in Compendio priuilegiorum Sancti Hieronymi e habetur, quod poſſunt etiam confeſſores Mendicantes & alij priuilegijs eorum gaudentes, cum omnibus ſuper votis Epiſcopo reſeruatis quoties opportunum fuerit diſpenſare. Etre ferturita conceſſum eſſe per Eugeniũ Quartum congregationi Sancti Benedicti Hiſpaniæ numero vigeſimotertio in illius compendio priuilegiorum.

d Cõpen. Societa. titu. de pœni. §. 10.

e Cõpen. D. Hieron. tit. diſpenſat. in ſacram. pæn. per commu. §. 3.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrũ poſſint commutare vota ſecularium, dicti confeſſores Regulares.

REſpondeo dicendo, quod confeſſarij Mendicantes poſſunt commutare omnia vota exceptis vltra Marinis, & Petri, & Pauli de Vrbe, Sancti Iacobi in Compoſtella, caſtitatis & religionis. Ita refertur in Compendio a Societatis IESV fuiſſe conceſſum á Paulo Tertio ipſius Societatis cõfeſſoribus legitime approbatis. Quod indultum ego vidi ſub ſigillo authentico in collegio eiuſdem Societatis ciuitatis Valentinæ. Et refertur in eodem compendio quod ſupradictam facultatem cum eadem exceptione extendit Gregorius Tertius decimus ad vota iurata, dum modo, commutatio non fiat in præiudicium tertij. Non erit autem præiudicium tertij, ſi quis voueat, aut iuret Deo dare calicem huic monaſterio. Si nomine monaſterij tale votum non eſt accepta tũ. Poteſt enim ex commutatione Epiſcopi alteri monaſterio, aut pio operi applicari, vt cũ cõmuni tenet Nauarr. Quia in hoc caſu nõ eſt ius quæſitũ monaſterio: ſed Deo: & poteſt Dei vicarius moderare reſtitutionem Deo debitam, non vero ita poteſt moderare reſtitutionem debitam homini prout aduertit Paludanus.

a Comp. Societ. ti. commuta. §. 1.

Et idem conceſſum fuit quantum ad commutationem votorum non iuratorum, ab Eugenio Quarto Monachis congregationis Sancti Benedicti ad audiendas confeſsiones deputatis ab ipſorum prælatis, vt poſſint omnia vota commutare, præter ea, quæ ſuæ Sanctitati ſunt reſeruata, prout refertur in Compendio b Mendicantium in ſecunda impreſsione. Et in Compendio Diui Hieronymi refertur eundem Eugenium Quartum anno Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſexto, Pontificatus ſui anno ſexto, Kalendis Iulij hoc congregationis Sanctæ Iuſtinæ confeſſoribus indulſiſſe. Et refertur etiam Iulium Secundum id ipſum cõceſsiſſe congregationi montis Oliueti anno Domini milleſimo quingenteſimo, Pontificatus ſui anno quarto.

b Cõp. Mendi. tit. diſpenſatio. §. 29. Cõp. D Hieron. ti. diſpenſa. in ſacram. pæni. per cõmuni. §.

ARTICVLVS V.

Vtrum prædicti confessores possint commutare iuramenta, & in ipsis dispensare.

REspondeo dicendo, quod iuxta concessionem factam confessarijs Societatis IESV à Paulo Tertio, qua ipsis indulget, vt possint vota etiam iurata commutare, non est dubium quod confessores Mendicantes, & alij communicantes cum priuilegio Societatis, possint commutare etiam iuramenta, quæ non sunt in præiudicium alicuius tertij. Si enim ipsis conceditur commutatio votorum iuratorum, in quibus duæ obligationes includuntur à fortiori ipsis cõceditur commutatio iuramentorum, in quibus vna tantum adest obligatio, dubium est, Vtrum hoc tantum intelligatur in iuramentis votiuis? Et videtur quod sic. Licet enim concessa autoritate ad dispensandum in votis, non propterea concedatur facultas ad dispensandum in iuramentis, prout tenet Nauarus *a* allegans in suum patrocinium Diuum Thomam. At contraria opinio à viris doctissimis defenditur, & eam tenet Sotus, *b* & Directorium curatorum. Cum iuramentum votiuum sit realiter votum.

Nec obstat ratio in contrarium adducta à Nauarro scilicet, quod in voto vnica tantum est obligatio, in iuramento autem duplex inuenitur. Tum, quia iuramentum ligat, quia est sacra rei attestatio ratione reuerentiæ, qua quis debet implere, quod per nomen eius promittit: votum vero ratione fidelitatis, qua quis debet implere quod Deo promittit. Et sic diuerso modo obligant votum & iuramentum. Hæ enim rationes non militant in iuramento votiuo. Primo, quia in eo iuramento non continentur duo vincula promissionis, scilicet voti & iuramenti, sed tantum continetur vnum vinculum iuramenti, scilicet, promissorij. Et quando ait Diuus Thomas, in iuramento duplex inueniri vinculum, loquitur de voto iurato; in quo fateor supra dicta duo vincula reperiri. Et sic tenet Henriquez, *c* quod concessa facultate ad commutandum & dispensandum in votis, non conceditur facultas ad commutandum & dispensandum in votis iuratis. Et licet in iuramento, & voto diuersæ rationis contineantur obligationes, hæ tamen diuersæ rationes non impediunt, quo minus id quod conceditur voto concedatur etiam iuramento votiuo cum supradictæ rationes proportionentur inter se.

a Nauar. in Manu. c. 27. nu. 272. D. Tho. 2. 2. q. 87. ar. 8.

b Sot. lib. 8. de iust. q. 11. ar. 9. pagin. 688. Direct. c. 15. fol. 172

c Henr. li. 7 de indulgẽ. ca. 20. n. 5. in glo. li. y.

ARTICVLVS VI.

Vtrum cõfessores regulares possint dispẽsare & commutare vota Episcopis iure speciali reseruata.

RESPONDEO dicendo, quod aliqua sunt vota reseruata Sedi Apostolicæ, in quibus aliquãdo Episcopi possũt dispensare, vrgente necessitate id postulante, & interueniente impotentia morali, ratione cuius faciliter ad Summum Pontificem, aut eius habentem autoritatem non potest haberi accessus, vt post Syluestrum tenent Soto, *a* Nauarrus, & Corduba. Et hoc modo possunt dispensare in voto simplici continentiæ, quando est periculum, & sine scandalo ad Papam non potest haberi recursus. In hoc tamen, & in alijs votis Papæ reseruatis non possunt commutare, & dispensare Mendicantes confessarij. Licet enim possint commutare & dispensare in omnibus votis Episcopo reseruatis, hoc intelligitur de votis reseruatis Episcopo iure communi, & ordinario: non tamen de votis ipsi reseruatis iure speciali, in quibus videtur electa industria personæ, iuxta ea, quæ tradunt Abbas. *b* Felinus, & Alfonsus de Azeuedo. In his enim votis, ne iugum Christi & Ecclesiæ durum videatur, ex benignitate quadam sequentes sacros Canones hoc Episcopo Doctores concesserunt de eorum prudentia & solertia confidentes. Et sic ad confessores, de quorum solertia & iudicio non tantum confidunt noluerunt prædictam facultatem: & alias similes extendi.

a Sot. li. 1. de iust. q. vl. ar. vlt. Nau. ca. 12. num. 76. Cord. lib. 1. quæstio.

b Abb. in c. verũ n. 9. de for. cõpet. Felin. in cã. te. nu. 17. de rescrip. Azeued. ad curiam Pisanam. lib. 1. c. 8. ex. n. 11.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Vtrum virtute dictorum priuilegiorum poſſint regulares commutare, aut diſpenſare vota pœnalia

REſpondeo dicendo, quo dille qui vouet ieiunare ſub pœna, quod non ieiunando ſeruabit perpetuo caſtitatem, certũ eſt, quod ante quã ieiuniũ tranſgrediatur poteſt cõmutare votũ ieiunandi, & poteſt in eo etiã diſpenſari à dictis confeſſarijs, cum votum ieiunandi minime ſit Sedi Apoſtolicæ reſeruatum, & commutato aut diſpenſato ieiunandi voto, etiam ſi non ieiunet, minime tenetur ſub ratione voti ſeruare caſtitatem. Sublato enim principali voto, ſublatum eſt etiam acceſſorium, ideſt votum pœnale perpetuæ caſtitatis. Attamen ſi ante quam diſpenſetur, aut commutetur votum principale ipſum tranſgrediatur, remanet obligatus ad votum pœnale caſtitatis, prout tenent commniter Doctores, & patet ex traditis à Nauarro, *a* & ab Alcocer, in quo voto ſolus Sũmus Pontifex poteſt diſpenſare. Imo neq; poteſt commutari per quodcunque priuilegium non concedens expreſſe commutationem illorum votorum, quæ ipſi Sedi Apoſtolicæ reſeruantur, prout tenent grauiſsimi Doctores, inter quos ſunt Soto, *b* & Couarruuias. Et hãc opinionẽ ſequutus ſum in noſtra explicatione Cruciatæ & in noſtra Sũma cõfeſſorum contrariam ſequutus ſum ſentẽtiam. Et hãc ſequitur *c* Medina, & tenent Corduba, & Aragon. Quorum principale fundamẽtum eſt, quia votum caſtitatis, & religionis tũc Summo Pontifici reſeruantur, quando voluntarie ex deuotione emittuntur: non vero quando in pœnam, & propter indeuotionem, quæ ad eſſe continentẽ, ab aliquo fiũt; ſicut contingit in votis pœnalibus, de quibus in præſentiarum nobis ſermo eſt. Quæ ratio me mouet modo maxime ad hanc, vt probabiliſsimam amplectendã ſententiam. Et eam vt probabiliſsimam tenuerunt illi præclari viri ex familia prædicatorum Gallo & Peña, & alij duo non minus præclari literis, & doctrina Frater Ioãnes deGueuara, & Frater Ludouicus deLeõ ex Eremitarũ D. Auguſtini religione, put refert Hẽriquez. *d*

a Nau.in manu.c.12.nu. 43.Alcoc.in ſua ſumma c.16.

b Sot.lib. 6. de iuſti.q.1. ar.1. Couar. in c. quãuis pactum. §. 2. n.12.

c Med.in Sũma. fol. 48. co.2, Cord. de caſi. q.52 Arag.2.2.q. 88.ar.12.pa. 1043.

d Henr.li.7. indulgen.30 n.6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint aperire literas Domini Papæ, & iuxta earum tenorem diſpenſare, vt magiſtri in Theologia.

REſpondeo dicendo, quod ſæpe ſæpius emanant à Sede Apoſtolica reſcripta quorum executio committitur alicui ſacræ Theologiæ Magiſtro, vt ſcilicet, ipſas aperiat, & iuxta earum tenorem diſpenſet impoſita pœnitentia ſalutari, quarum ſigna cula, alij, qui non fuerint in ſacra Theologia Magiſtri minime poſſunt aperire: *Sed poſſunt ſacerdotes Societatis Ieſu deſignati per præpoſitum generalem, aut de eius licentia per alios ſuperiores Societatis, & à locorum Ordinarijs approbati, vel approbandi, etiam ſi nullo gradu ſint inſigniti aperire literas ſacræ pœnitentiariæ deſtinatas Magiſtris in Theologia vel in iure Canonico Doctoribus, & auditis confeſſionibus recurrentium ad ipſos, impoſita illis pœnitentia in literis expreſſa, vel de iure infligẽda eos ab ſoluere, ac in foro conſcientiæ quaſcunque ſibi verbo, vel ſcripto commiſſas abſolutiones diſpenſationes, & pœnitentiarum iniunctiones excipere, & exequi.* Ita Gregor.XIII. conceſsit dictæ Societati, & ſuperioribus, prout refertur in cõpendio Societatis. *a* Cuius Collector ibi aduertit, q̃ ad hãc facultatẽ aperiẽdi literas deſignãtur omnes ſuperiores, alias approbati, iuxta hãc cõceſsionẽ, & omnes alij cõfeſſarij, quos ipſi ad id deputauerint, quæ deſignatio à Patribus generalibus debet fieri in alijs religionibus, vt hac gratia poſsint gaudere eorũ confeſſarij. Si enim nõ deſignatur ipſa minime vtipoſsũt: & quidquid egerint circa hoc erit irritũ, & inane, tanquã quid factũ à nõ habẽtibus poteſtatẽ. Et aduertãt ſuperiores, q̃ in hac deſignatione tenentur eſſe maxime circũſpecti: nõ enim tantũ negotiũ niſi doctis & expertis confeſſarijs eſt committẽdum.

a Comp.Soci.ti.confeſſarius.§. 3.

Alia circa hanc materiam vide in noſtra Summa confeſſorum. Hæc enim adducta ſunt, vt priuilegia circa hoc ſicut decet explicentur.

QVÆSTIO. LXIIII.

De consecratione Virginum, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrum Virgines in monasterio consecrentur.*

2 *Quis potest dare velum seu Virgines consecrare, & qualiter consecrantur.*

3 *Vtrum illa quæ occultè virginitatem amisit debeat vt Virgo consecrari.*

4 *Quis possit dispensare cum corrupta ad Abbatissatum, & vt velum prælationis possit accipere.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Virgines in monasterio consecrentur.

REspondeo dicẽdo, quod ad verã explicationẽ consecrationis Virginum, sciendum est cum Paludano *a* quod velum, scilicet nigrum est quintuplex. Primum est professionis, quod fœminis datur decimo sexto anno cõpleto, & hoc portant in religione omnes professæ siue virgines, siue viduæ. Secundum est consecrationis, quod datur anno vigesimo quinto ætatis, vt tradunt sacri Canones. *b* Tertium est ordinationis quod secundum Canones *c* dabatur anno quadragesimo, quæ ideo Diaconissa dicebatur, quia dabatur ei aliqua benedictio, ex qua accipiebat officium inchoandi horas in choro, & legẽdi homiliam, quod alijs non licet. Vnde Episcopus dat ei facultatem ad tangendum breuiarium, in quo sunt homiliæ de Euangelijs in matutinis, quod quidem adhuc seruatur in eodem officio Missæ, sed non consueuit dari velum in hoc neque expectari illa ætas, sed ex communi consuetudine hoc fit quando consecratur, seu velatur, quod etiã fit ante vigesimum quintum annum: prout asserit Syluester. *d* Quartũ est prælationis, quod Abbatissis quadragesimo ætatis anno dabatur. *e* Hodie autem ex Concilio Tridentino, & ex declarationibus Cardinalium in minori ætate ad ministerium Abbatissatus assumuntur: prout *f* supra est satis dictum. Quintum *b* est continentiæ, & obseruationis, quod est viduarum, & potest etiã dari virginibus licet virginale non possit dari viduis etiam ex dispensatione ordinarij, prout dicitur in iure. *b* Et secundum communiter Doctores, non omnes Virgines sunt consecrandæ seu cõsecrationis velo velandæ, sed solum religiosæ professæ tria vota essentialia in religione probata. Imo non omnes tales; quia neque moniales Mendicantium, neque quædam aliæ consecrantur ab Episcopo.

a Palu. in 4. d. 38.

b 20. q. 1. cap. placuit.

c 27. q. 1. ca. Diaconissam.

d Sylue. v. cõsecr. n. 15

e 20. q. 1. c. de iuuentutis.

f Supra quæs. 27. q. 1. vidua.

h 20. q. 1. ca. de votis.

ARTICVLVS. II.

Quis potest dare velum seu virgines consecrare, & qualiter consecrantur.

REspondeo dicendo, quod secundum Archidiaconum post Paludanum velum continentiæ seu viduarum dari potest etiam à sacerdote, vt ait quædam glossa. *a* Imo etiam vidua per se ipsam hoc accipere potest ab altari facta professione coram sua prælata: velare autem virgines nullus potest nisi Episcopus, vt decernunt sacri Canones, *b* quia ipse est quasi paranymphus desponsans Virgines Christo. Imo ait Syluester, *c* quod hoc Episcopus non potest committere non Episcopo, quia hoc est consecrationis, & ordinationis Episcopalis, vt sacri Canones *d* innuunt. Ex quibus inquit Syluester, apparet quod prælati mẽdicantium suas moniales velãtes cum Episcopali solemnitate accepta coronatione, & datione annuli non bene faciunt, nisi hoc habeant ex concessione Papæ, quia vsurpant officium Episcopale, cum quibus concordat Diuus Thomas *e* dicens, quod Virgines per solum Episcopum consecrantur. Ego nunquam potui inuenire priuilegium Apostolicum, virtute cuius possint regulares suas moniales consecrare prædicto modo.

(?)

a Glo. in c. vidua. a. 27. q. 1

b 20. q. 1. c. de votis.

c Syl. v. cõsecratio. 3.

c De consec. Eccles. vel altaris. c. aqua.

d D. Tho. in 4. d. 38.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrùm illa, quæ occulte virginitatem amiſit debeat vt virgo cõſecrari.

REſpondeo dicendo, duplicem eſſe virginitatem. Quædam enim eſt mentalis, id eſt, animæ tantũ; aliavero dicitur materialis, & materialis rurſus eſt duplex vna quæ in non apertione clauſtri virginalis cõſiſtit, alia vero in ſeminis reſolutione abſq; ſigna culi virginalis apertione, quo ſuppoſito dico primo, quod virginitas & integritas animæ perditur quotieſcunq; virgo in aliquod peccatum carnis mente tantum vel aliquo actu abſque pollutione incidit, & hæc recuperabilis eſt per pœnitentiam, & facta pœnitentia Virgo virginali velo cõſecrari vel velari poſt.

Secundo dico, quocunque modo virginitas materialis cum peccato mortali amittitur irrecuperabiliter deperditur: deperditur autem per quancunque ſeminis voluntariã & mortalem pollutionem, vel clauſtri virginalis cum peccato mortali apertionem etiam non ſequuta pollutione, vnde ſequitur quod illa virgo quę poſteà eſt paſſa vim non amittit virginitatem: & tunc dicitur vim paſſa quantum ad hunc effectum quando per totũ tẽpus quo impius actus durat carnis omnino diſſentit: alioquin ſi per vim adducatur vt metu adducta cõſentiat volens ſtuprata eſt non inuita, voluit enim illud, quod in ipſa agitur, vt viuere poſsit.

Tertio dico, quocumque modo publice, vel ſecreto pollutione ſequuta vel nõ, virgo ſuam amiſit virginitatem corporalẽ vel materialẽ peccando mortaliter minimè eſt cõſecrãda vel velo cõſecrationis velada.

Quarto dico, quãuis per vim vel dormiens corrupta materialiter virginitatem animæ non perdiderit neq; aureolã, nihilominus tamen cõſecranda non eſt, quia Eccleſia non iudicat de occultis, ſcilicet, de ſua mentis renitentia: ita tenuerunt omnes per aliquos canones *a* prout melius omnibus tradit Aluarus Pelagius *b* ſic dicens, fœmina qualitercunque corrumpatur inter virgines nõ conſecratur, & tradit etiam Nauarrus.

Difficultas autem articuli cõſiſtit in hoc vtrũ virgo quæ occultiſsime virginitatem amiſerat per quandam forte pollutionẽ voluntariã teneatur peccatũ ſuũ extra confeſſionẽ aperire, vt ſic reuelato nõ ſit cõſecranda tanquã virgo: cui dubio reſpõdetur quam uis occultiſsima ſit huius virginis virginitatis amiſsio peccat grauiſsime cõſecrationem petens. Ita concludunt omnes cum D. Thoma, *c* & tenet Armilla, & Soto, & minime eſt in iſto caſu conſecrationis velo velãda. Syluester, *d* & alij quos refert Maiolus dicunt poſſe Epiſcopũ hanc monialẽ deludere quæ cõſecrari vult, ſcilicet, vt omnia externa cæremonialia fiãt omiſsis ſolis ſubſtãtialibus verbis ac factis mutãdo verbũ virginitatis in verbũ caſtitatis, & hãc ſententiã allegãdo pro ſua parte D. Thomã, tenẽt doctores *e* cõmuniter, tenet etiã doctiſ. Naua.

Sed licet ab hac opinione cõmuni non recedat Viualdus in ſuo aureo candelabro cõtra ipſam tamen multipliciter arguit, & præcipua eius argumenta in hunc proponũtur modum. Primo quia hæc monialis videtur malefacere manifeſtando peccatum ſuum extra confeſsionẽ, tenetur enim quis propriã & proximi famam ſeruare, ſed hæc ratio nõ cõcludit: licet enim quis nõ ſit dominus ſui corporis, eſt tamen dominus ſui honoris, & famæ. Et ita nõ peccat ſuum peccatũ extra confeſsionẽ reuelando præcipue in hoc caſu, vbi de conſecratione agitur, vbi propter vitandũ ſcandalum nõ ſunt euitãda Eccleſiæ ſacramenta, neq; etiam ſacramẽtalia, vt tenẽt grauiſsimi doctores. Secũdum ipſius argumentũ eſt, quia quãdo concurrũt duo iura minus tenetur maiori iuri & hic concurrunt ius naturale, & diuinũ de ſeruanda fama, & ius poſitiuũ, quod præcipit fieri dictas cõſecrationes tantũ virgini, & iuri diuino videtur potius ſtandũ, & ſic peccare illã ſe detegẽdo vel Epiſcopum eam detegẽdo, nec valet dicere, quod ſolum mutat nomen virginitatis in nomẽ caſtitatis: nã ad hoc reſpõdeo quod aſsiſtẽtes moniales, & alij præſentes dictam mutationem intelligent.

Nõ dubito huic argumẽto poſſe aliqualiter reſpõderi, ſed ſi mea ſentẽtia in hac parte aliquid autoritatis habet, nõ poſſum negare aliquã efficaciã hoc argumentũ præ ſe ferre, & naturæ ſenſus renuit dicere hanc obligationẽ prædictæ moniali cõuenire cũ maxima ſui honoris infamia. Vnde reſolutiuè dico, quod ſi Epiſcopus ſciat in cõfeſsione dictum Monialis peccatũ debet in cõſecratione dicere hoc nomẽ virginitatis: ſi enim dixerit, caſtitatis, reus erit ſigilli confeſsionis cum indirecte ipſum frãgat, & hoc tenent Paludanus, *g* & Nauarrus *h* propter prædictum argumentum, & alia, proponit quendam

a Ca. illæ. 32 q. 5. ca. vlti. 33. q. 1. c. acutius. 26. diſtinct.

b Pelag. de planct. Eccl. cap. 48 col. 2. Naua. in manu c. 16. n. 3.

c D. Tho. in 4. d. 38. Armil. v. conſecra. vir. Sot. d Syl. vbi ſu. n. 2. Maiolus li. 1. de irregu. c. 29. n. 32.

e Dect. cõtra Nau. li. 3 cõſi. ti. de regul. conſ. 91

f Vual. in c. 5. de Abbatiſſæ electio n. 35.

g Palu. vbi ſu.

h Naua. li. 3. conſi. tit. de ſtat. monac. conſi. 1.

quendã nobis modũ dicẽdi, quo res hæc facilius & ſuauius peragatur dicẽdo, quod Epiſcopus poſſet pronunciare verba illa cõſecrationis quæ virginẽ deſignant accipiẽdo illa intra mẽtẽ pro verbis caſtitatis & caſtitatẽ ſignificantibus: per quod excuſatur mẽdaciũ iuxta latè tradita ab eodẽ Nauarro *i* ſcandalũ tã efficax euitatur, deniq; Epiſcopus pronũciãdo nomẽ virginitatis, debet intelligere poſt hac habendę, non vero de virginitate habita. Quãdo autẽ viduæ conſecrãtur cũ hic nõ imineat periculũ propoſitũ nemini eſt dubiũ quod nomẽ ſignificans virginitatẽ in nomen ſignificans viduitatem & caſtitatẽ eſt cõmutãdũ, prout idẽ Nau. determinat. *l*

i Naua. c. 25. n. 42. & c. 18 n. 61. & in c. piæ aures.

l Nau. in d. c. conſil.

ARTICVLVS. IIII.

Quis poſsit diſpenſare cum corrupta ad Abbatiſſatum, & vt velum prælationis poſsit accipere.

REſpondeo dicẽdo, quod corrupta abſq; diſpenſatione nõ poteſt eſſe Abbatiſſa, prout in multis iuribus *a* & eorũ Gloſſis cõtinetur, tenẽt Cardinalis Capella Tholoſana, & Quintilianus Mãdoſius ait, quod diſpenſatũ fuit tẽpore Lappi Caſtellionei, ſeu diſpẽſari mandatum fuit cũ Abbatiſſa, quod nõ obſtãte quod tempore ſuæ profeſsionis corrupta eſſet per vim, eius promotio valeret perinde acſi dicto tẽpore fuiſſet virgo, prout videre eſt in quadã Lappi allegatione ſexagesima prima poſt principiũ verſiculo, *eſt enim per dictas literas*, & poſt numerum quintum, verſiculo, *nam edictum fuit*.

a Cap. ſi quis nouã. §. nolumus peccatricem. 1. q. 7. gloſ. in ca. quomodo. v. eligatur. 31 q. 1. & in Clemen. ſi. §. ſtatuimus. v. rationabilis. & ibi Carh. n. 4 & ſeq. q. 10. & ſequen. de ſtatu. mon. Capel. Tholoſ. 191 incipit. fuit quæſitum. Mando. de ſignat. gra. ti. diſpenſatio pro corrupta ad Abbatiſſarum. fol 81.

An autẽ Epiſcopus poſsit diſpẽſare cũ corrupta quidquid dixerit Archidiaconus, *b* veritas eſt pro parte negatiua, & quod alius à Papa diſpẽſare nõ poſsit, vt cõcludit Calderinus: *c* tũ quia etiã Epiſcopus non poſſet diſpẽſare ſi notoria eſſet corruptio. Et ita tenẽt Felinus, & Decius, quos ſequitur Selua. Vnde tutius eſt tenẽdũ, quod alius à Papa diſpẽſare nõ poſsit. Et ſi corruptæ huiuſmodi diſpẽſatio cõcedatur nõ niſi ex magna cauſa hoc fieri debet cũ cõtra nõ virginẽ exclamet Propheta Eſaias *d* dicẽs *deſcẽde, ſede in puluere virgo filia Babylonis, ſede in terra, non eſt ſoliũ filiæ Chaldæorũ, quia vltra nõ vocaberis mollis, & tenera.* Exclamat etiã Amos *e* Propheta dicẽs, *Virgo Iſrael proiecta eſt in terram ſuã, nõ eſt qui ſuſcitet eam.*

b Archidi. in §. indemnitatibus de electione. li. 6.

c Cald. cõſil. 3. in fi. q. 11. de ſtat. monach. Feli. in c. meminimus n. 4. de accuſ. idẽ in c. at. ſi clerici §. de adulte. verſi. ſi. vbi Decius n. 10. de iudi. Selua de benefic. 4. q. 7. nu 7.

d Eſai. 17.

e Amos. 5.

QVÆSTIO. LXV.

De conſeruatoribus iudicibus, in viginti articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti.

1 QVIS ſit conſeruator iudex.

2 *Quis poſsit conſeruatorem dare, & quis poſsit dari,*

3 *Vtrum ſecundum priuilegia regulariũ alij ab his qui nõ habent dignitatẽ poſsint eſſe iudices conſeruatores.*

4 *Vtrũ requiſiti à fratribus teneãtur acceptare miniſteriũ cõſeruatorum.*

5 *Vtrũ nominato in cauſa conſeruatore poſsit pro eadẽ cauſa alius nominari.*

6 *Vtrum conſeruatores extinguantur morte concedentis.*

7 *Vtrum cõſeruatores poſsint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœceſim in qua fuerint deputati.*

8 *Quid ſit agendum ſi monaſterio habenti diuerſa mẽbra in diuerſis diœceſibus dentur conſeruatores in diuerſis locis.*

9 *Vtrum poſt quinquẽnium durent conſeruatoriæ quoad negotia cœpta.*

10 *Vtrum iudices conſeruatores poſsint ſubdelegare.*

11 *Vtrum conſeruatores poſsint cognoſcere de omnibus cauſis.*

12 *Vtrũ conſeruatores regulariũ poſſint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili.*

13 *An religioſi poſsint conueniri pro debitis ciuilibus corã conſeruatoribus.*

14 *Vtrum conſeruator regularium poſsit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in paſcuis facientium.*

15 *Vtrũ religioſi poſsint crearecõſeruatorẽ contra doctorẽ aut Scholarẽ habẽtes conſeruatorem Apoſtolicum & contra alios regulares.*

16 *Vtrum*

16 *Vtrum conseruatores habeant potestatem ponendi censuras contra inobedientes.*
17 *Vtrum fratres possint eligere conseruatorem pro injurijs manifestis factis eorũ seruitoribus.*
18 *Vtrum conseruatores possint in causis regularium procedere de plano sine strepitu, & figura iudicij,*
19 *In quam pœnam incurrunt conseruatores suã excedentes potestatem,*
20 *Vtrum suadentes iudicibus conseruatoribus vt suam transgrediantur potestatem incidant in excommunicationem.*

ARTICVLVS I.
Quid sit conseruator iudex.

REspondeo dicendo, iure canonico *a* esse permissos cõseruatores iudices, & iura partitarũ eos etiam admittunt, de qua materia agunt Anchar. & communiter scribentes, & aliqua tradit Salze. in sua practica criminali canonica, Iason, & D. Antoninus. Conseruator autẽ significat Deum Opti. Max. qui in sacra *b* Scriptura conseruator appellatur. *Timenti Deum non occurrent mala, sed in tentatione Deus illũ conseruabit & liberabit à malis.* Quã veritatem recognoscens Dauid *c* Rex, humiliter Deũ precabatur dicens, *conserua me Dñe quoniã sperani in te.* At de iure positiuo cõseruator tentatorum seu iniurias patientium, vt pupillorum, viduarũ, & aduenarũ, & aliarum miserabiliũ personarũ est Princeps, Rex, Imperator, vt in multis iuribus *d* patet, & isti sunt conseruatores ordinarij, alij autem sunt conseruatores iudices delegati, & sic morte cõcedentis extinguũtur, prout dicitur in iure. *e* Sed videtur, quod hic vsus cõseruatorũ non possit sustineri, quia iure *f* canonico constitutum est ne dentur iudices generales.

At respondetur vsus conseruatorum maximè regimini reipublicæ conuenire ad prætorem enim spectat tueri quẽ in sua possessione, ne ab ea excludatur, vt ex iure *g* colligitur, & si hoc pertinet ad quemcunque iudicem principaliter debet pertinere ad Regẽ, & ad Summũ Pontificẽ, vt iura *h* proclamãt, vnde cum Reges, & Põtifices hæc per se ipsos non possint efficere delegant pro necessitatibus occurrentibus iudices quosdam delegatos, vt sic ipsi timeantur, & vnusquisque formidine pœnæ ab iniurijs inferendis abstineat iuxta tradita ab Ancharrano. *i*

Ad obiectionem autẽ in contrarium respõdetur, illud solum habere locũ in iudicibus inferioribus qui generales iudices dare prohibentur, sed non ligat Papam, nec Regem, Papa enim, & Rex soluti sunt legibus, vt canones κ & iura decernunt, & sic solus Papa potest conseruatores dare, vt articulo sequẽti dicetur.

ARTICVLVS II.
Quis possit conseruatorem dare, & qui possunt dari.

REspõdeo dicẽdo, quod Archid. *a* tenet aliũ à Summo Põtifice posse conseruatores concedere: at contrarium tenent Ioãnes Andræas *b* Anchar. a Francus & Dominicus dicentes, neminem præter Papam, etiam si sit eius à latere delegatus posse conseruatorem dare.

Conseruatores autem solum Episcopi deputantur Abbates & in dignitate Ecclesiast ca in Ecclesijs cathedralibus vel collegiatis cõstituti, vt colligitur ex iure, *c* vbi notat glossa, sed quoad canonicos cathedralis Ecclesiæ contrariũ sentire videtur Speculator. At revera tenet, posse conseruatores instituí, ait enim, qhodie nullus potest esse conseruator nisi soli Episcopi, Abbates, canonici Ecclesiarum cathedralium præsertim in dignitate constituti, vbi illa dictio, *præsertim*, exprimit casum minus dubitabilem, & importat casus magis dubitabiles, & in eis vult idẽ esse, vt tradunt leges, *d* mens igitur Speculatoris fuit qꝯ canonici Ecclesiarum cathedraliũ in dignitate aliqua constituti absque dubio conseruatores creari possint, & non solũ illi dignitatem habentes, verum & alij simplices canonici, sed quidquid velit Specul. veritas est loquendo secũdum terminos iuris cõmunis, quod canonici non consueuerunt esse conseruatores, prout resoluit Quintilian. Mandos. Dixi secundum iuris cõmunis terminos: nam secũdum priuilegia regularibus concessa, aliter est dicendũ, vt ex infra citandis bullis apparebit. Et sic ait Marchus *f* Antonius Cuquus, quod Ecclesiæ cathedralis canonici dignitatem quidem nullam habẽt, sed his tatum qui in dignitate sunt plerunque comparari possunt, vnde & Summus Pontifex causas eis delegare solet, vt ex iure *g* patet, quoad rectores autẽ simplices ecclesiæ, ait idem autor, quod quamuis interdum aliquam iurisdictionem habeant nõ tamen

K ca. propo fuit de concess. præb. l. princeps. ff. de leg.

a Cap. 2. de offic. dele. lib. 6. l. 1. tit. 8. par. 1. An char. & omnes in d. ca. 1. de officio deleg. lib. 6. Salzed. ca. 3 pag. 10. Iaſ. cõsil. 145. vo lu. 4. D. Antonin. de ex communi. c. 39.
b Eccles. 15. & 33.
c Psal. 15.
d l. vnic. C. quando Imperat. inter pupil. vel iudices ca. ex parte. D. & c. ex tenore de for. compet. c. significantib. de offic. deleg. cap. licet de causis.
e Cap. fi. §. officium de offic. deleg. lib. 6.
f cap. ad hæc de reſcript. gle. 1. ff. ne vis fiat ei. l. æquissima. ff. de. vsufr.
h Cap. princeps seculi. ca. administratores. ca. regũ officiũ 25 q. 7.
i Anchar. in c. 1. de. offic. deleg. lib. 6.

a Archid. in c. 1. de offic. deleg. lib. 6. n. 1.
b Andr. in c. fi. de offi. dele. li. 6. n. 2. Anch. co. 2. Franc. n. 2 Dominicus in d. c. 1. n. 2
c capi. fin. 1. respon. vbi glos. penul. de offi. dele ga. lib. 6:
d l. 1. §. pater §. maximé. ff. de collat. bono. l. fin. post princi. iuncta. glos. v. præsertim ff. delib. homin. exhib.
e Mãdos. de signat. gr. ti. conseruatoriæ. fol. 226.
f Cuq. lib. 2. de inſti. maior. tit. 1. nu. 29. & 21.
g ca. statutũ de resc. li. 6

h Abb. in c. cum contingat. n. 3. de foro comp.

men dignitatem habent, prout ait Abbas, *h* & ideo iudices cõſeruatores minime poſsũt nominari.

ARTICVLVS III.

Virũ ſecũdũ priuilegia regulariũ alij ab his qui non habet dignitatem poſsint eſſe iudices conſeruatores.

REſpõdeo dicẽdo, quod de iure poſitiuo conſeruatores deſtinantur ad defenſionẽ miſerabiliũ perſonarũ, prout in 1. articulo huius quęſtionis dictum eſt. Miſerabiles autem perſonæ non ſunt plebeij, prout notat Petrus *a* Gregorius, ſed ſecundum Innocentium *b* & Hoſtiẽſem ſunt cæci, & alij perpetuo morbo laborantes, & ſecundũ eũdem Hoſtiẽſem ſunt Pauperes pupilli, & viduæ, & huiuſmodi, & ſecundum alios etiã ſenes, & decrepiti, & religioſi, & generaliter omnes quos naturaliter miſeremur propter fortiũ iniurias, prout tradit Panorm. *c* explicans hoc eleganter, ideo Summi Pontifices religioſos, tum propter profeſsionẽ pauperitatis: tum propter cultum diuinum, cui ſunt deſtinati, tum propter clauſuram monaſticam, cui ſunt adducti, ſummis ſunt proſequũtis fauoribus, ne ad tribunalia accedant ſecularium, & eccleſiaſticorũ, ſed ſine ſtrepitu & omni appellatione remota quidquid ad eorũ perſonas bona & iura cõducit defendũt. Et liberaliter motu proprio ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis conſeruatores cõcedunt, & ſic cõceſsit Sixtus IIII. quoad Minoritas, *d* & quoad Carmelitas, *e* & quoad Prædicatores, *f* & quoad Auguſtinienſes. *g* *Mandauit enim quibuſlibet in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, & Metropolitanæ, vel alterius cathedralis eccleſiæ canonicis per vniuerſum orbẽ qui per Guardianos & fratres ordinis Minorum, ſeu Syndicos Romanæ Eccleſiæ prædicto ordini deputatos requiſiti fuerint quatenus per ſe vel aliũ ſeu alios vbi & quando opus fuerit ſolemniter publicent eorum priuilegia, & eiſdem ac illorum domibus & profeſsoribus efficacis defenſionis præſidio aſsiſtentes faciãt eos pacifica poſseſsione priuilegiorũ, & cõceſsionũ huiuſmodi gaudere nõ permittentes per quoſcunque indebite moleſtari.*

a Greg. ſin. tag iur. 1. p. c. 18. nu. 19.
b Inno in c. ſignificant. de offi. dele.
Panor. in c. licet de cenſib.
c Panor. vbi ſup.

d Habetur. in monum. in 1. imp. fo. 6. & in 3. fo. 145. cõceſ. 356.
e In 1. impr. fo. 189. cõc. 484.
f In 2. impr. fo. 142. cõc. 588.
g In 2. impr. fo. 151. cõc. 640.

Circa quam conceſsionem eſt notandũ, q canonici cathedrales, vel Metropolitanæ Eccleſiæ poſſunt modo eſſe conſeruatores, nec obſtat. q Leo X. prout habetur in *Supplem.* *h* in Cõcilio Lateran. ſtatuerit vt conſeruatores debeant eſſe indignitate conſtituti, nullam de canonicis mẽtionem faciendo, & concilium Lateranenſe omnia in contrariũ priuilegia reuocauerit. Nam reſpondetur, q ex cõceſsione Pij V. per Gregoriũ XIII. edita, *Societas, & ſingulæ eius perſonæ, & familiares clerici, tã in cauſis ciuilibus quã in criminalibus & mixtis, ſiue actores ſint, ſiue rei, omnes & ſingulos Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Abbates, nec non alias perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas, Canonicos, Metropolitanarum Eccleſiarũ vel cathedralium, & Vicarios Archiepiſcoporum & Epiſcoporum in ſpiritualibus, eorumque officiales generales vbilibet conſtitutos contra quaſcunque communitates, & collegia huiuſmodi in ſuos conſeruatores, & iudices ordinarios aſsumere poſsunt.* Ita habetur in Compendio Societatis.

h Suppl. fol. 26. n. 33.

i Comp. Societ. ti. cõſeruator. §. 1.

Ex his priuilegijs quoad regulares ceſſat magna difficultas, an ſcilicet officiales Epiſcoporum poſsint eſſe iudices cõſeruatores militiarum, vel religionum, cum enim ſecundũ *K* ius commune videatur tantum deputari poſſe conſeruatores Epiſcopos, vel eorũ ſuperiores, ſeu Abbates aut dignitates, vel perſonatus obtinentes in Eccleſijs cathedralibus, vel collegiatis, cum officiales huiuſmodi nullam habeant in eccleſia cathedrali dignitatem vt notum eſt, aſſerendem videtur ipſos conſeruatores minimè conſtitui poſſe. Quod confirmatur, nam iuriſdictio conſeruatorum eſt odioſa, cum deroget ordinariæ iuriſdictioni, & ideo non eſt extendenda extra caſum in quo conceditur, vt dicitur in iure. *l* Quod etiam confirm. cum enim controuerſum eſſet, an officialis Epiſcopi poſſit conſtitui iudex delegatus, vt innuit quædam decretalis, *m* emanauit conſtitutio *n* Clementis, quæ declarauit, poſſe officialem eſſe iudicem delegatum, dummodo non ſit foraneus. At maior difficultas verſabatur in conſeruatore, cum ius requirat, quod habeat dignitatem, vel perſonatum in Eccleſia Cathedrali, aut Collegiali, & tamen conſtitutio noua Clementis nihil declarauit in hoc caſu magis dubio: ergo dicendum eſt non poſſe officiales Epiſcoporum eſſe iudices conſeruatores. Quam ſententiã probat gloſſa quædam, *o* quam poſt alios ſequuntur Antonius de Butrio, Anchar. Barbatia, Bonifac. quos refert Gomez. Contra-

Ke. ſi de offi. deleg. li. 6

l Cap. quamuis de prẽb. m Cap. ſtat. de reſcr. in 6 n Clem. & ſi principalis de reſcript.

o Gloſ. in d. Clem. v. delegatus in 1 ep. Butrius. Anch. nu. 6. Barba. nu. 1. Bonif. 38. & Gomez.

riam

p Gloſ. vbiſu. Ioánes, & Card. ibi. Pauin. depoteſt. c. ſedevacã. 2. p. q. 10. n. 16. Guido deciſ. 147 Ricar. conſi 52. n. 33. volum. 1. inter conſi Menochij Scroc. de vic. gen. lib. 2. q. 27.

b Geminia. in c. nullus de elect. l. 6. Panor. in c. cauſam, de iudi. &. in c. olim, de maiori & obedien Cardi. in Clemẽ. 2. de reſcript. r Sylu. v. delegat. nu. 3.

riam tamen ſententiã tenet præfata gloſſa p quam ſequuntur Ioannes de Ligniano, & Cardinal. dicit hoc indigere declaratione Pàpæ, quam ſententiã ſequũtur Pauinus, Guido Papę Ricardus, & late defendit Iacobus Scrocius, quæ ſentẽtia vſu recepta eſt, vt cõſtat ex Guidone: & apud regulares per eorum priiulegia omnis tollitur dubitatio, vt ex dictis patet.

Secundo eſt notandũ circa eandẽ cõceſsiõnẽ, quod Priores Mẽdicantiũ, & Guardiani Minorum poſſunt eſſe iudices conſeruatores, qui ſecundum Geminianũ q ſunt in dignitate conſtituti, & faciũt pro hac parte notata per Panorm. & Cardinalem, quod tamẽ locũ non habet in Prioribus ordinis D. Benedicti, habentibus in eodẽ conuentu Abbatem, quia hi nõ habent dignitatem, ſecus de Prioribus, non habentibus Abbatem in dicto conuentu, prout in ordine D. Benedicti contingit, hi enim ſunt in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, prout tradit Sylueſter, r & idem puto dicendum in Vicarijs, qui pro aliquibus monaſterijs conſtituuntur, quæ monaſteria nomine Guardianatus, aut Prioratus in ordinibus Mendicantiũ minimè nuncupantur. ¶ Licet tamen Sylueſter dicat, & ſit cõmunis opinio Guardianos fratrum Minorum poſſe eſſe iudices cõſeruatores, cum ſint prælati in dignitate cõſtituti, hoc tamẽ non minimam patitur difficultatẽ, non quia ipſi non ſint in dignitate Eccleſiaſtica cõſtituti, hoc enim nemo diffitetur, ſed quia eorũ profeſsioni videtur repugnare: cum enim ipſi ſint mortui mũdo, & nullum in particulari, neq; in communi dominiũ alicuius rei poſsint habere, vt ordinauit f Clemens V. videtur, quod repugnat eorũ ſtatui poſſe eſſe executores teſtamentorũ, & iudices arbitros, & hanc opinionem, quod non poſsint exercere officium arbitratoris etiã cũ licentia ſuorum prælatorum, conſuluerunt Bal. t Alexã. & Socin. adeo vt dicat Alciat. u quæcunque arbitramenta ab ipſis facta eſſe nullius valoris, cũ Clemens V. in fine ſuæ Clementinæ clauſulam appoſuerit prohibituã & pœnalem reſpectu omniũ quæ in ea conſtituerat, & affirmat hanc eſſe opinionẽ Baldi, Alexãdri & Socini, in locis in margine allegatis. Cum enim in conſtitutione prohibitua, & pænali aliquid prohibetur, actus cõtra factus redditur nullus, iuxta ea quæ Doctores communiter in iure x notant, quod à fortiori procedit quando ex arbitramento aliqua pars poteſt reclamare, prout in ſimili caſu tenet Decius y ſe conſuluiſſe cũ Frãciſco de Aretio, & licet Federicus z de Senis tenuerit religioſos propter honeſtatem tantum non poſſe eſſe iudices arbitros, quẽ ſequuntur Romanus, Felinus, & Iaſon, hoc tamẽ dictũ minimè procedit in fratribus Minoribus, cũ hoc eis in declaratione ſuæ regulæ à Clemente V. prohibeatur. Non diffitẽtur tamen Federicus & alij, quod quando ex arbitramentis aliqui poſſunt reclamare ipſis religioſis vniuerſaliter nõ ſolum propter honeſtatem, ſed etiam propter eorum profeſsionem talia arbitramenta prohibentur.

f Clem. exiuit de paradiſo, de verbo ſignif. iũcta Gloſ. ibi verb. dixit.

t Bald. conſil. 30. vol. 5. Alex. conſi. 80. vol. 5. Socin. conſil. 99. vol. 5.

u Alciat. de præſumpt. 3. præſump. 18.

x l. nemo martyres. vbi doctores. C. de Sacroſ. Eccleſ. l. Nõ dubiũ. C. de legib.

y Dec. in c. decernimus de iud.

z Federicus conſil. 293. incipit. factum tale. in fi. Roman. conſil. 409. Felin. in d. ca. decernimus. col. 2. Iaſ. in l. patre furioſo, col. 4.

Sed videamus quibus verbis Clemens V. prohibeat fratribus minoribus eſſe executores teſtamentorũ, & iudices arbitros & ego non inuenio alia verba, quibus id prohibeatur, niſi ſequẽtia, prohibẽdo enim quod pro nulla re temporali poſsint in iudicio experiri, cum in huiuſmodi diſpoſitionibus & executionibus ſæpè ſæpius litigia & contractiones, vel adminiſtrationes pecuniæ interueniant, Clemens V. in hæc prorumpit verba. *Veruntamen in exequendis dare conſilium ipſorum ſtatui non obſtitit cum ex hoc ipſis circa bona temporalia nulla iuriſdictio, ſiue actio in iudicio, ſiue diſpenſatio tribuatur*: Hæc Clemens V. ¶ Non deſunt tamen dicentes in prędictis verbis ſolum prohiberi dictis fratribus comparere in iudicio cum circa bona tẽporalia ipſis nulla iuriſdictio, ſiue actio in iudicio tribuatur cũ hæc ſine litigio & cõtractatione pecuniæ nequeant expediri, qui tamẽ aduertere debuerunt in verbis ſuperius allegatis non ſolũ ipſis prohiberi iuriſdictionem, ſiue actionẽ in iudicio circa bona temporalia, ſed etiã diſpenſationẽ circa eadẽ bona tẽporalia, arbitramẽta autem circa ea bona non poſſunt expediri, neque concludi ſine dicta diſpenſatione diſtribuendo vnicuique quod ipſis iudicibus arbitris ſecundum Deum viſum fuerit cõuenire, quod ſæpeſæpius ſine reclamatione partium fieri minimè poteſt. ¶ Quo ſuppoſito videtur dicendũ, quod ipſi fratres Minores Guardiani mi nime eſſe poſsint conſeruatores pro alijs religioſis cũ hæc ſine litigio non poſsint expediri, neque ſine diſpẽſatione rerũ tẽporaliũ & ſine compulſione debitorũ ipſis monaſterijs poſsint concludi, & infra dicemus, quod corã cõſeruatoribus poſſunt cõueniri debitores monaſteriorum pro debitis ciuilibus.

At licet ſupradicta ſint probabiliter dicta,

ego

ego tamen non audeo affirmatiue hanc tenere opinionē, cum contrarium teneant cōmuniter expositores regulæ B. P. nostri Frā cisci, dicentes ipsis in dicta Clementina solū prohiberi actionem ad petendū in iudicio, & dispensationē bonorū temporalium extra iudicium, distribuendo aliqua nomine proprio, & nomine aliorū, sicut faciunt exe cutores testamētorū, cōstringēdo, & cōpellē do debitores apud iudices ad solutionē debitorū. At nō repugnat eorū statui perdicta verba esse iudices cōseruatores, cum habere huiusmodi iurisdictionē proprietatē minimè includat ab eorū regula maximè prohibitam. Verum est tamen quod in quadā constitutione generali nostrę religionis cōseruatorias acceptare prohibētur, & hoc maxime cōducit propter rationes superius allegatas.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm requisiti à fratribus teneantur acceptare ministerium cōseruatorū.

REspōdeo, quod multifariam multisque modis Summi Pontifices religiosorum indēnitati fauorē beneuolū sunt impartiti, & ideo non solum soliti sunt, ipsis cōcedere conseruatores iudices, sed etiam ipsos cōseruatores sub grauibus pœnis ad ipsam conseruatoriam acceptandam astrinxerunt. Iulius enim Secundus, vt habetur in monumētis *a* *Statuit, vt quæcunque persona seu perso næ alias de iure capaces pro parte fratrū Minorū requisitæ nisi legitimo impedi mento detentæ fuerint iurisdictionē & conseruationem eorundem fratrum vigo re priuilegiorum suorum sub excommu nicationis pœna suscipere teneantur.*

a In. 1. impr. fol. 40. & in 2. fol. 126. cōcess. 280.

Itē Leo X. prout habetur in Supplemēto, *b* *Habita informatione quod in aliquibus partibus multa grauamina inferebātur fratribus Mendicantibus ab Ecclesiasti cis personis specialiter asserendo, quod cō fessi fratribus debitè præsentatis tenebā tur iterū eadē peccata confiteri suis cura tis, & quod sacramēta Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis non poterant à fra-*

b In suppl. fo. 47. cōcess. 24.

tribus ministrari illis, quibus sine causa dicti curati recusabant huiusmodi sa cramenta administrare, ac quod Christi fideles audientes missas diebus Do minicis & festiuis in Ecclesijs fratrum non satisfaciebant præcepto Ecclesiæ, & alia multa cōsimilia, dedit cōseruatores omnes Ecclesiarū prælatos districtè eis præcipiendo, vt quandocunque requi siti fuerint à fratribus prædictis non per mittant eos molestari, aut grauari, sed contra tales molestatores procedant per censuras Ecclesiasticas, & alia iuris remedia, Et Innocentius VIII. *Conserua toribus electis & nominatis à religio sis in virtute sanctæ obedientiæ præcepit vt literas conseruatorias acceptare teneā tur, ne quid contra facere præsumant,* quæ confessio fuit facta Sanctæ Iustinæ con gregationi, Romæ anno Dñi millesimo qua dringētesimo octuagesimo quinto, Pontificatus eiusdē Domini Papæ anno secundo, ex quibus clarè colligitur dictos prælatos sine legitima causa cōseruatorias repudiantes, cō contrauenire præcepto Apostolico, quod in re tam graui existimo ad mortale obligare, nisi aliqua causa legitima excusentur.

ARTICVLVS V.

Vtrùm nominato in vna causa conseruatore, possit pro eadem causa alius nominari.

REspōdeo dicēdo, videri quod nō. Nam postquam lator, cui officiū sacræ pœnitētię dedit literas sigillatas directas discreto viro cōfessario per latorē præsentium ad introspecta specialiter eligendo, elegit vnū cō fessariū, non potest etiam de voluntate dicti confessoris eo dimisso, alterū eligere. Primo quia iurisdictio delegata non potest prorogari de persona ad personā, iuxta tradita in iure, *a* at bullæ prædictæ diriguntur ad eos, quos in eis contentos elegerint, & consequē ter eo ipso, quo nominati fuerint electi vide tur expressè ab ipso illustrissimo, summoq; pœnitētiario, ac si à principio ab ipso essent expressi, & nullatenus posset alij eligi: ergo

a c. E. & G. de offi. dele

neq;

neq; poſtea quam fuerint à partibus nominatim electi,& expreſsi. Secundo facit illa firma ratio, quod iuriſdictio delegata eſt iu riſdictio delegantis, iuxta quandam legem. *b* Et ita ad ipſum delegantẽ, cuius ipſa eſt, pertinet eam extendere,& non ad partes, neq; ad iudices, quorum illa nõ eſt. Id enim quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad aliũ trafferri non poteſt, prout in *c* regula quadam iuris expreſſe cõtinetur. Et ita per has rationes hãc partem tenet doctiſsimus Nauar. *d* Et ita videtur dicendum in noſtro propoſito, quod ſemel aliqua perſona in dignitate Eccleſiaſtica nominata à dictis fratribus nõ poſsit pro eadem cauſa alia ab ipſis nominari, cum nominata tali dignitate,& acceptãte iuriſdictionẽ, habeat immediate à Sede Apoſtolica: quam iuriſdictionem ipſi fratres nõ poſſunt alterare, etiam ipſo iudice nominato cõſentiente. Et confirm. Nam Gregorius Tertius decimus, prout refert Capucinus, *e* omnibus regularibus conceſsit, vt in ciuitatibus Italiæ ſibi conſeruatores eligerent: coram quibus conuenirentur,& ſemel electos non mutarent, eorundemq; nomina intra menſem Epiſcopis locorum ordinarijs indicarent: alioquin coram ipſis ordinarijs cõueniri poſsint, declarauit ſacra congregatio Cardinalium ſuper Concilium Tridentinũ inſeſsione ſeptima, cap. 14. Sunt enim conſideranda illa verba, *vbi ſemel electos non mutarent*, quæ maximè noſtrã cõprobant ſententiam. Et ita in praxi audiui fuiſſe iudicatum. Et hoc determinauit Bonifacius. *f* Qui loquens de pluribus iudicibus diſiunctim de legatis ad vnã cauſam, dicit: Porro vno eorũ negotium inchoante commiſſum alij nequibunt ſe vlterius intromittere de eodem, niſi vel infirmitate, vel alia iuſta cauſa illum contingeret impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe in eo procedere recuſaret. Ex cuius decretalis deciſione comprobãtur & limitantur ſuperius reſoluta, ſcilicet, quod vno conſeruatore acceptãte,& inchoante, nõ poteſt alius pro eadem cauſa nominari, niſi vel infirmitate, vel alia iuſta cauſa illũ contigerit impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe in eo procedere recuſaret. Verum tamen eſt, quod ex priuilegio conſeruatorio Societatis conceſſo à Pio V. in bulla per Gregorium tertium edita, quilibet conſeruatorum,& iudicum præfatorum poteſt proſequi articulum per aliũ inchoatum, etiam ſi idem inchoans nullo canonico impedimento præpeditus ſit. Ita habetur in Cõpendio *g* Societatis IESV, quod ex dictis magnum eſt priuilegium.

b l. 1. §. qui mandatum. ff. de offic. eius mãdat.

c l. id quod noſtrũ. ff. de reg. iuris.

d Nau. lib. 1. conſi. tit. de offi. iud. dele ga. conſil. 8.

e Capuci. in Comp. Men dic. ti. conſer uat. ordin. p. 128.

f Ca. cũ plures. de offic. deleg. 6.

g In comp. Societ ti. cõ ſerua. §. 7.

ARTICVLVS VI.

Vtrum conſeruatores extinguantur morte concedentis.

REſpõdeo dicẽdo, certum eſſe ſecũdũ ius iudices delegatos morte cõcedẽtis extingui. Verum eſt tamẽ, & quoad negotia cœpta non expirat morte cõcedentis, vt definit quædã Decretalis. *a* Et ſic dicitur in alia Decretali, *b* quod quando ſunt plures conſeruatores deputati pro prælato, vel monaſterio, vel Eccleſia, vel religione, quoad negotium cæptum per vnum eorum perpetuatur iuriſdictio in alijs, non obſtante morte concedentis. At licet cõſeruatores electi virtute conſeruatoriarum religioſis conceſſarũ, ſint iudices delegati, eorum tamẽ delegatio, & iuriſdictio morte Pontificum ipſas concedentium minime expirarunt. Nam alioquin virtute literarum Sixti IIII. minime modo poſsẽt religioſi cõſeruatores deputare: quod minime eſt aſſerendum cũ praxis nos cõtrarium doceat. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, cum Syluestro, *c* & communi, quod gratia Principalis nõdum facta, ſed fiẽda re integra morte cõcedentis extinguitur iuxta ea quæ in iure *d* notantur. Secus ſi erat iam facta,& perfecte conceſſa, vt cõtinetur in quadam Decretali. *e* Vbi dicitur, quod executio ſuper gratia facta data à Papa mortuo Papa, etiam re integra, gratiam exequitur. Quod intelligitur etiam ſi gratia habeat iuriſdictionem annexã, etiam ſi ſit conceſſa ſolo verbo, prout cũ Ioanne Andræa & Archidiacono reſoluit Syluester. *f* Secundo eſt notandum, quod iudices conſeruatores eliguntur virtute conſeruatoriarum, quæ religionibus ſunt conceſſæ. Priuilegia autem conceſſa religioſis non ſunt perſonalia, ſed realia, cum concedãtur certo generi perſonarum: quod perfectionẽ iuris nũquam videtur perire. Nam tunc etiam priuilegia perpetuo durabunt, vt poteſi priuilegia concedantur ciuibus alicuius ciuitatis. Nam hi perfectionem iuris nunquam cẽſentur perire, prout dicitur in iure *g*. Et ideo cõceſsio eis facta cenſebitur realis, ſiue perpetua. Nam ſicut cenſetur perpetuum priuilegiũ quod conceditur ciuitati, vel loco, iuxta quam

a Ca. fi. §. officium de offic. deleg. li. 6.

b Ca. cũ plures. de offic. deleg. li. 6.

c Sylue. ver. gratia. nu. 3.

d Cap. ſi. cui. de præb. li. 6

e Capi. ſi ſuper. de offic. deleg. li. 6.

f Syl. vbi ſup.

g l. propone batur. ff de iudicijs.

quandam legẽ *h* idẽ dicendũ eſt, ſi conceda tur ciuibus & religioſis, iuxta aliam legẽ. *i* Et ita in ſpecie tenet Romanus, & Socinus.

His prælibatis fundamentis noſtra ſentẽ tia confirmatur, & probatur primo, quia conſeruatores eliguntur virtute gratiæ iam factæ. Secundo, quia eliguntur conſeruatores virtute gratiæ monachis indultæ, quæ eſt perpetua, iuxta tradita in ſecundo notabili. Tertio, quia ſæpeſæpius nominantur à Summis Pontificibus conſeruatores Epiſcopi & aliæ dignitates Eccleſiaſticæ. Quæ cõſeruatoriæ non dantur perſonis, ſed dignitatibus, & per cõſequens ſunt perpetuæ ſicut dignitates.

Nec obſtat ratio dubitandi in principio adducta. Hoc enim habet locum, quãdo iuriſdictio delegatur aliquibus perſonis particularibus per viam commiſſionis. Ipſi enim ſi non fecerint actum communem delegationis, puta edictum commune, vel quid ſimile, finiuntur morte delegantis.

h forma. §. quãquã. ff. de cenſibus l. 1. de rebus dubijs. c Roma. in l. maritũ. n. 17. ff ſoluto matrim. Soci in d. l. 2. n. 4.

ARTICVLVS VII.

Vtrum conſeruatores poſsint procedere cõtra partes extra ciuitatẽ, aut diœceſim, in qua fuerint deputati.

REſpondeo dicendo, quod conſeruatores ſecũdum ius commune, *a* quanuis non permittatur extra ciuitatem, aut diœceſim, in qua ſunt deputati, contra aliquem procedere, aut aliquem extra locum itinere vnius diei remotiorem protrahere, conſeruatores tamen fratrum per conceſsionem Leonis Decimi ampliorem habent iuriſdictionem. Refertur enim in Supplemento *b* ordinis quod Leo Decimus in concilio Lateranenſi, *Statuit, vt conſeruatores fratrum pro tempore à Sede Apoſtolica deputãdi doctrina & probitate ſint præſtantes, & in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti eſſe debeant, & voluit vt coram eis per eoſdem fratres, quibus dati fuerint vltra duas dietas á loco ſuæ ſolitæ habitationis nullus trahi poſsit priuilegijs ſuper hoc alias conceſsis nullatenus ſuffraganeis.* Verum eſt tamen, quod per breue Clementis Septimi Minimis conceſſum. *Conſeruatores fratrũ habent poteſtatem etiam extra loca in quibus fuerint deputati procedendi: & conceditur eis facultas citandi, & inhibendi etiam per edictum ad ſe trahendo citatos, & monitos, non obſtantibus Bonifacij Papæ Octaui de vna dieta, & concilij generalis de duabus dietis, dummodo nõ vltra tres dietas aliquis trahatur.* Ita refert Collector Capucinus *c* in additionibus ad compendium Mendicantium, quod priuilegium clare reuocat id quod ordinauit Leo X. in concilio Lateranenſi reſpectu duarum dietarum.

a Cap fin. §. cõſeruat. de cõſtit. deleg. lib. 6.

b Suppl. fol. 26. conec 83

c Capucin tit. conſeruator. p. 230. li. B.

Pro explicatione autem huius indulti eſt notandum, morem fuiſſe antiquitus, vt quatuor darentur dietæ conſeruatoribus, prout tradit Rebuffus. *d* At lex nouæ compilationis *e* conſtitutionem concilij generalis de duabus dietis limitans ad duas dietas hoc reſtrinxit, & Innocentius Octauus tantum voluit concedere duas dietas in anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſeptimo, quinto calẽdas Februarij, Põtificatus ſui anno tertio ad petitionẽ Regis Ferdinandi, & Chriſtianiſsimæ Reginæ Eliſabeth Regum Caſtellæ, Legionis, & Aragoniæ, tunc procurante eorũ nomine Eneco Lopez de Mendoça Comite de Tendilla pro eis in Romana Curia oratore: cuius bullæ tenorẽ tradit Azeuedo. *f* Et Sixtus V. Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris die tertia Octobris, milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno tertio in bulla, quæ incipit, *Et ſi Mendicantium ordines*: in qua confirmat, & innouat omnia priuilegia fratrum Minorum de obſeruantia concedens conſeruatores pro eorum conſeruatione, vt extra locũ in quo ſunt poſsint trahere reos addit, non obſtantibus præmiſsis, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiã prædeceſſoris noſtri, de vna & in cõcilio generali, de duabus dietis editis, dummodo vltra tres dietas aliquis preſentiũ rigore ad iudicium non trahatur, quod id ipſum cõceſſerat Gregorius XIII. anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, die vigeſima prima

d Rebuf. in tract. de priuile. ſcho. priui. 161. e l. 20. tit. 7. li. 1. nouæ cõpil.

f Azeu. in d. l. 20.

Maij

Maij pontificatus ſui anno tertio inconfirmatione & innouatione priuilegiorum dictorum fratrum. Et Gregorius Quartus decimus in confirmatione ordinis Ciſtertij priuilegiorum in Bulla, quæ incipit, *Romanus Pontifex religioſorum*. &c. data Romæ, apud ſanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſima octaua Iunij, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, Pontificatus ſui anno primo, id ipſum cõcedit non obſtantibus præmiſſis piæ memoriæ Bonifacij Octaui deuna,& cõcilij generalis edita de duabus dietis, &c. Ex quibus colligitur,quod hodie virtute dictorũ priuilegiorum poſſunt conſeruatores procedere contra contradictores vltra duas dietas dummodo vltra tres dietas ad iudicium minime trahantur. Neque ijs obſtat lex nouæ compilationis ſuperius allegata. Ipſa enim Concilij generalis veſtigijs inhærendo,duas tantum dietas concedit. Quod concilium per dicta priuilegia conſtat eſſe abrogatum: quorum priuilegiorum vim lex regia tollere minime poteſt.

Notandum eſt etiam pro explicatione, quod dieta ſecundum Bertachinũ *g* continet viginti leucas. De quo nouiſsime tractat. Villalobos *h* in ſuo Ærario mille communium opinionum, vbi & inquit à quo loco computetur. Quod iam determinatum habemus in quadam nouæ compilationis lege *i* aduerſus Rotæ deciſionem aliter definientem, quam ipſam deciſionem ibidem ipſe Villalobos allegat, & ante eum tradit optime Oroſius. K Et iſtæ dietæ a fine diæceſis, à qua citandus moratur, non vero à cõtinentibus ædificijs computantur, prout probatur, in dicta lege nouæ compilationis veſtigijs inhærente Decretalis conſtitutionis Bonifacij Octaui *l* ibi. *à fine diœceſum earundem trahere non præſumant.*

Aduertendum denique, quod Epiſcopus conſtitutus iudex conſeruator poteſt citare & compellere extra dictas dietas quoſcunque ſuæ diæceſis,ſi dictæ conſeruatoriæ, ad eum pertinuerint cum in omni ſua diœceſi iuriſdictionem ordinariam dicatur habere, & in quolibet loco ſuæ diæceſis non exempto per ſe,vel per alium poſsit pro tribunali ſedere, prout determinauit Bonifacius *m* octauus.

g Bertach. in ſuo repor. ver. dieta.

h Villalobos ver. dieta n. 83.

i l. 18. tit. 7. lib. 2. nouæ compil.

K Oroſius. in l. 1. n. 4. ff. ſiquis caut. colu. 687. in fin. cum ſeq.

l c. fin. de offi. deleg. li. 6.

m c. cũ Epiſp. de offi. d. lib. 6.

Tomo. 1,

ARTICVLVS. VIII.

Quid ſit agendum, ſi monaſterio habenti membra in diuerſis diœceſibus dentur cõſeruatores in diuerſis locis, ſicut habet monaſterium Dominæ noſtræ de Guadalupe Epiſcopũ Cordubenſem, Placentinum, & Salmanticenſem, cum clauſula, vt intra tres dietas poſſint ad ſe trahere litigantes an iniuriatus, vno conſeruatore præſente poſsit iniuriantem ad remotiorem conſeruatorem trahere.

REſpondeo dicendo, quod hoc dubiũ mouet Ioannes Andræas, *a* & doctiſsime ſuo modo reſpõdet dicẽdo: quod non, primo, quia in iure canonico prohibetur, quod rei non trahantur vltra vnam dietã prout dictum eſt in ſuperioribus. Et ratio in qua fundatur talis prohibitio eſt, ne partes vexentur, quæ ratio militat in hoc caſu, ſi dictæ partes ad conſeruatorem remotiorem trahantur, exiſtente conſeruatore prope locũ vbi iniuria manifeſte contra fratres fuit patrata. Secundo, quia etſi ius deficeret, æquitas hoc ſuaderet, quam æquitatem iura *b* cõmẽdãt. Solũ enim æquitas legis conceditcõ ſeruatores poſſe trahere reos vltra duãs dietas, quando, vrgẽs ratio id poſtulat, argumẽto cuiuſdã legis. *c* Seruari igitur debẽt in hoc caſu priuilegia de tribus dietis, quãdo ita ſieri cõuenit, vt ſic clauſula ciuiliter intelligatur. Et quantũ fieri poteſt debet in his fieri interpretatio, vt minus partibus præiudicetur, etiam ſi verba aliquo modo repugnent, cum a ſemitis iuris commuuis in his conſeruatorijs recedatur, iuxta ea quæ nos vtriuſque iuris monumenta *d* docent. Præcipue, cum hæc priuilegia ex alio capite ſint odioſa: quia ſcilicet præiudicant ordinariæ poteſtati, & clauſula ſit odioſa ligans eũ, qui cum diſpendio à longe protrahitur.

a And. in addit. ad ſpecul. ti. de iudice deleg. li. 1 fo. 11. pa. 2.

b l. in ſummã §. labeo. inſi. ff. de aqua pluuia arcenda. c. erit. autẽ d. 4. hiſt. c l. 1. C. de dilat. l. dedic. § fin. ff. qui ſatis. d. cog. d 24. q. 3. ca. parat. c. cauſam de reſcripti c. ex parte. 2. de offi. deleg. l. quãuis de in ius vocã. l. ſiquã do. C. de in offic. teſt.

Faciunt pro hac parte quæ Imperatores Honorius, & Theodos. Hypano magistro militũ rescripserunt, dicentes: *Apparitores per orientem statutos officij tui ad aliud iudicium trahiminime oportebit. Sciat igitur magnificentia tua sub te, siue ciuiliter, siue criminaliter appetantur eos litigare debere.* Denique talis fuisse videtur mens Principis ne graue damnum alteri sine causa inferatur, secundum quam mentem priuilegia sunt explicanda, vt colligitur ex iure, *f* quæ mẽs prẹualet verbis, vt in alio iure *g* notatur.

c l. apparito. C. de offi. magist. malit.

f c. in his de priui. iuncta glos. 2.

g ca. si. post quam. §. 1. de elect. li. 6.

Ex quibus colligitur, quod si conseruator est præsens in loco vbi residet iniuriator aut est prope, & ratione aliqua esset suspectus iniuriatori, aut iniuriato, tunc ipse deleget si forma delegationis id patitur: si vero nõ patitur vel delegare nõ vult tunc ad alium remotiorem conseruatorem potest adiri: in hoc enim casu cessant superius allegata.

ARTICVLVS IX.

Vtrum post quinquennium durent conseruatori a quoad negotia cœpta.

RESPONDEO dicendo, quod licet conseruatoriæ religionum sint perpetuæ, prout iam in superioribus *a* resolutum remanet: aliæ tamen conseruatoriæ habent clausuram limitantem, scilicet, præsentibus post quinquennium minime valituris: sicut videmus in Concilio Tridentino *b* determinari dicendo. Nemo enim si milium literarum beneficio vltra quinquennium gaudere possint. Et quæritur, an duret post quinquennium iurisdictio conseruatoris, quoad negotia iam cæpta. Et respondet Ioannes Andræas *c* negatiue, prout alibi scripserat. Et ratio eius est, quia istæ conseruatoriæ sunt odiosæ, prout in articulo superiori dictum est. Et ita iuxta terminos proprios ipsarum debent strictè explicari, vt iurisdictio ordinariorum, quo minus fieri possit, detrimentum partiatur.

a Sup. hac. q. ar. 6.

b Ses. 14. de refor. c.

c Andræ. in addit. ad speculat. 1. p. tit. de offi. dele. fo. 13. pa. 1. col. 1.

(.?.)

ARTICVLVS X.

Vtrum Iudices conseruatores possint subdelegare,

RESpondeo dicẽdo, quod Sixtus IIII. põtifex maximus Romę apud sanctũ Petrũ anno Incarnationis Dominicæ 1474. pridiè Kalendas Septẽbris Põtificatus sui anno quarto, prout habetur in monumẽtis ordinũ, *Cõcessit fratribus Minoribus vt cõseruatores per eos nominati per se, vel per alios in suis partibus cõseruent ipsos fratres cõtra ipsos iniuriãtes.* Et id ipsum cõcessit Pius V. in conseruatoria edita à Gregorio III. pro societate Iesu. Ait enim quod, *Cõseruatores, & iudices per ipsam societatẽ & singulas eius personas, etiam si sint extra loca, in quibus deputàti sunt habẽt potestatẽ, vt tã per se, quã per alios Societatẽ defendãt neque permittãt eam super bonis & priuilegijs tam Apostolica, quam ordinaria, & alias rite regia autoritate cõcessis, alijsque rebus ad ipsam pertinentibus á quibuscunque personis tam secularibus, quã Ecclesiasticis in debite molestari, aut grauari.* Ita habetur in Compendio *b* Societatis.

a In 1. impr. fo. 60. & in 2 fo 145. cõc. 356.

b Compend. Socie. ti. cõseruator §. 3 c fi. §. vices de offi. dele. li. 6 Andræ. addi. ad speculat. tit. de iudice dele. li. 2. p. 1. p. 12

Ex quibus colligitur, quod quanuis conseruator secundum iura communia debeat procedere per se ipsum, nec possit committere vices suas alijs (exceptis citationibus, & sententiarum denunciationibus) nisi aliter eis per literas committeretur, & tunc, non nisi infra ciuitatem, & diœcesim, in qua deputatus fuerit hoc ei face-

facere licet,prout habetur in iure, & tradit Ioannes Andreas: Conseruator tamen fratrum secundum hæc priuilegia poterit vices suas alteri,& alijs committere. Et ita per priuilegium Clementis septimi tenet collector Capucinus in additionibus ad Compendium Mendicantium. c

c tit. conseruat. fol. 230.

Aduertant tamen primo conseruatores fratrum quod non possunt ipsi committere alijs vices suas,nisi fuerint in dignitate constituti,prout tenet Ioannes Andræas d dicens quod si ex beneficio literarum competit conseruatori committere necesse habet committere personis in dignitate vel personatu constitutis in Ecclesijs cathedralibus, vel collegiatis. Et quod hæc clausula,vt possit per se vel per alium,vtilis sit patet,quia exceptis citationibus, & sententiarum denuntiationibus non possunt conseruatores suam committere iurisdictionem: at virtute dictæ clausulæ possunt. Inqua fundatus doctrina tenet Didacus Perez, e quod etiam substitutus cancellarij, & sic vicecăcellarius qui virtute conseruatoriarum cognoscit, oportet, vt dignitatem Ecclesiasticam habeat & possideat, sicut & ipse cancellarius habere debet: alias sententiæ per vice cancellariũ latæ nullæ erunt ipso iure,tanquam à non habente potestatem prolatæ. Regulariter enim cum quis per substitutum deseruire potest,debet constituere alium æque idoneum prout expresse probat quædam lex f notabilis dicens *consideratis eorum laboribus per substitutum chartularium eiusdem scruti nij,cui præfectus est ipse,idoneum & tam optimis moribus præditum quam scientiam peritiamque rerum habentem electione sua, suarumque periculo facultatum præfatum munus eos adimplere præcipimus*. Vbi Bartolus g p r hunc textum supradictam tenet sententiam & eam comprobat Azeuedo, h & Euerardus.

d Andræas vbi su.

e Perez. li. 2. ordi. col. 356 in prin.

f le. 2. C. de præpos. agẽ. in rebus li. 12

g Bat. in d. l. 2. n. 4.

h Azeu. In d. le. 20. nouæ. compil. ti. 7. li. 2. Euerar. in centilo. c. 63. de subroga. colu. 2. in paruis.

Aduertendum denique, quod cum secundum ius commune citationes & sententiarum denuntiationes possint conseruatores, per alios efficere, Pius quintus & Gregorius decimus tertius hanc gratiam ampliando in dicta conseruatoria concessione indulta religioni Societatis Iesu, concesserunt, quod quando iudicibus & conseruatoribus huiusmodi tutus non apparet accessus ad loca,in quibus morari cõtingeret eos,qui monendi, inhibendi, atque citandi sunt possunt hæc per edicta publica efficere,locis publicis ea affigendo,de qubus esset verisimilis coniectura quod ad ipsorum monitorum citatorum,& inhibitorum notitiam valerẽt peruenire. Ita continetur in dicto societatis Compendio. i

Cõp. Societ. vbi su. §. 4.

ARTICVLVS XII.

Vtrum conseruatores possint cognoscere de omnibus causis.

REspondeo dicendo, quod Innocẽtius a quartus Pontifex maximus iudicibus conseruatoribus tantum concesit vt de manifestis iniurijs, & violẽtijs cognoscãt neque ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt,suam possunt extẽdere potestatẽ. Quod si præscriptam formam fuerint trãsgressi,eo ipso per annum ab officio sint suspensi. Imo,& quod non vulgarem difficultatem habet regia b constitutio ordinamentorum regalium noue definit minime posse iudices conseruatores id transgredi, etiamsi vberior potestas & iurisdictio in rescripto concessa fuerit. Quod si ad vnguẽ non seruauerint pœna amissionis naturalitatis horum regnorum puniantur. Hæc pro parte negatiua adducuntur. Sed pro parte affirmatiua in inferioribus multa adducemus,quæ eam satis probant.

a c. 1. c. si. de offi. dele. li. 6

b l. 1. tit 8. li. 1. ordin.

Pro cuius rei resolutione est notandum quod vt hæc quæstio perfecte clare,& distincte intelligatur,tria sunt consideranda. Primum est,de quibus causis possibiliter possint cognoscere conseruatores. Secundum, de quibus causis secundum ius commune cognoscere possint? Tertium de quibus causis secundum priuilegia possint iudicare.

Quantum ad primum sit prima conclusio: Non est prædictis iudicibus prohibitum de alijs causis vltra iniurias & violentias manifestas iudicare & cognoscere si in literis Apostolicis hoc illis fuerit indultum. Quod ex eo manifestè paret: quia Summus Pontifex causas Ecclesiasticorum ad secularia tribunalia spectantes auocare potest, & alteri terminandas committere, prout tradunt multa iura Canonica, c & vltra alios latissime comprobat Couarruuias. Et istorum iudicum potestas à literarum facultate dependet,prout dicitur in iure. d

c c. nostram. de appe. c. pastor. §. præt. de offi. dele. c. ecclesia. 1. ver. quid vt lite. pendent. Conci. Trid. sess. 24. ca. 20 Cou. prac. q. c. ca. 9.

Nec his refragatur textus, in capitulo primo de officio delegati, libro sexto.

d. recipim. §. porro. de priuil.

Loquitur enim quando conseruatorũ potestas est limitata, secus si ampla tribuatur eis iurisdictio, quia tunc impune ea vti possunt. Quapropter illius Decretalis decisio ferè hodie inutilis est cũ amplior forma recepta sit: vt scribunt Ioannes Andræas ibi super casus positione, & ibi etiam Archidiaconus Et Dominicus *e* & Rebufus.

e Domini. in d. c. fi. §. conserua. Rebu. in l. 48. in fi. de verb. sig.

Nec minus aduersatur præcitata lex regia prima disponens, non esse alicuius valoris iurisdictionem, quæ contra prædictam prohibitionem concessa fuerit. Hæc enim lex articulo sequenti explicabitur.

Quantum ad secundum sit secunda conclusio. Iudices conseruatores religiosorum & Mendicantium possunt, non solum contra clericos stãte decreto Cõcilij Tridẽtini procedere, sed etiã cõtra laicos pro manifestis in iurijs, vel violentijs personis Ecclesiasticis & regularibus illatis, quamuis rei sint: quia minime ex hoc defraudatur regia iurisdictio, cum talia crimina sint mixti fori prout sacri Canones, *f* & leges regiæ nobis aduertunt, Et hoc probatur ex lege *g* regia ordinamentorum, cuius tenorem articulo sequenti proponemus, quæ loquitur de laicis, & eius exceptio, qua permittit conseruatoribus de manifestis iniurijs, & violentijs cognoscere contra laicos dubio procul intelligenda est, cum exceptio semper ex regula profluat secundum iuris regulam. *h*

f c. cũ sit generale de foro compe. l. 58. ti. 6. par. 1. l. 4. t. 18. cad. par. *g* l. 5. ti. 3. li. 2. ordin.

h l. nã quod liquido. §. fi. ff. de priuil.

Tunc autem dicitur manifesta iniuria, & violentia inferri, vt pateat aditus iudicibus conseruatoribus contra laicos procedendi quando monasterium & religiosi sua possessione perturbantur, aut eorum priuilegia, exceptiones, & immunitates violatur, prout dicitur in iure. *i* Quod in qualibet oppressione locum obtinet vt ex alijs K decretis colligitur & tradunt Abbas, Socinus & Lappus. Qui probãt, quod iudicibus ecclesiasticis permittitur laicos cõpellere, vt pro iniurijs & damnis Ecclesiæ illatis competenter satisfiat. Et in proprijs huius controuersiæ terminis id tenent Ioãnes Lopez *l* & Salzedo: qui ait non semel iudicatum vidisse, maxime anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio in fauorẽ religiosissimi collegij societatis IESV populi Cõplutensis. Nam cum quidam ciuis oppidi de Lorança vim dicto collegio in quibusdam suis prædijs intulisset consilio eiusdem doctissimi viri querela huius violentiæ & oppressionis proposita fuit coram vicario generali

i c. cũ sit generale de foro comp. K c. si clerici. de foro cõpeten. Abba. & DD. in d. c. cũ sit generale vbi Soccin. nu. 18. Lap. allegat. 58. & 72. *l* Lopez. in l. per vestras. §. sed pulch. dubitatio. n. 5. fol. mag. 181. Salzed. in pra. crim. c. 3. foli. 10. co. 1. & 2.

curiæ Complutensis huius sacri collegij cõseruatori pro tunc. Et licet rei personaliter citati declinatoriam fori exceptionem proposuerunt causa ad regiam Pincianam curiam fuit delata, & in ea fuit declaratum nullam vim à iudice conseruatore illatam fuisse, & causa ei fuit remissa.

Ex dictis infertur, quod si aliquis furore choleræ accensus dicat aliquibus fratribus, quod velint nolint debet ingredi monasterium, & ingrediatur de facto nulla læsione secuta, si statim à tali furore desistat & relinquat eos in sua pacifica possessione, non est dictus reus coram conseruatore iudice conueniendus, cum in hoc parum læsum fuerit monasterium, & de minimis non est curandum. Et eorum fratrum possessio non fuit perturbata cum statim in ea pacifice fuerint relicti sine aliqua, vt dictum est læsione & notabili violentia.

Infertur etiam quod fratres non possunt creare iudicem conseruatorem in fauorem eius qui ipsis vim intulit, vt per hoc liberetur à manibus brachij secularis, quia verbi gratia, ipsum rigorose volebat castigare. Nõ enim fratribus conceditur iudex conseruator, vt suos iniuriatores defendant, sed vt se & sua ab eorum iniurijs protegant, contra eos procedendo. Quod est notandum. Vidi enim quendam prælatum à suo superiore punitum, quia titulo charitatis elegit conseruatorem contra quendam monasterio in iuriantem, non, vt ipsum puniret: sed vt eius blanda punitione à rigorosa manu brachij secularis eriperet.

Aduertendum insuper quod si reus confiteatur delictum coram conseruatore, tunc conseruator potest procedere in eo casu cõtra confitentem, licet neget qualitatem notoriam. Et ratio est, quia quamquam in hac specie non sit notorium per euidentiam facti, est tamen notorium per euidentiam iuris per facti confessionem. Ita quædam Decretalis, *m* iũcta eius grossa: & tenent Innocẽtius Ancharranus, Dominicus & Francus.

m c. vestra iũcta glo. ibi. v. nõ diffitur. de cohabit. cleric. Innocen. co. 2. Ancha. co. 2. Domi. n. 8. Francus n. 1. in d. c. 1. de offi. dele. li. 6.

Sed quid, si reus neget offensam, vel esse delictum notorium? tunc huiusmodi iudex conseruator secundum aliquos non potest procedere cõtra cũ. Per negationẽ enim partis videtur fieri res dubia, iuxta Glossam *n* & Felinum: quia conseruator non potest se intromittere vbi est necessaria iudicialis indago. Præterea notorium non probatur per testes, sed per euidentiam facti, prout affirmant

n Gloss. 1. in d. c. 1. l. 3. C. quibus adliber. procla. non licet. Felin. in c. fi cleric. de for. comp.

n c1. quanto de trãſl. Epiſco. cap. fi. de cohab. cleri.

o Butr. tit. de notor. nr. 14 n u. 4.

p Inno. in d. c. 1. n. 5. & 6 vbi dd.

q l. ſi quis ex alie. ff. de in ius vocãdo.

r c. ſuper literis iũcta glo. verb. nullat. extra de reſcri.

ſl. 1. ff. de iuriſdi. omniũ iudic.

t c. de cauſis §. 1. & in ca. præterea de offic. deleg. l. 1. ff. ſi quis iuſ. non obtẽp.

u Andreas in d. c. fi. de offi. delegat. li. 6.

x Nau. c. 27. n. 125.

y l. 18. tit. 7. par. 1.

man ſacri Canones, *n* & ita interpretatur poteſtatem conſeruatorum Antonius de Butrio. *o*

Sed contraria ſententia eſt tenenda, ſcilicet, quod conſeruator poteſt cognoſcere ſummatim de notorietate cum ſit res dubia an eius ſit iuriſdictio. Ita Innocentius, *p* quẽ ſequuntur omnes, excepto Hoſtienſi. Quod aliquibus iuribus comprobatur, & præſertim ex quadam Vlpiani *q* iuris conſulti deciſione. Et Innocentius *r* tertius affirmat quod iudex per reſcriptum delegatus poteſt cognoſcere de validitate reſcripti, & per conſequens, an in cauſa poſsit procedere. Nec obſtat, quod conſeruator non habet indaginem iudicialem. Hoc enim debet intelligi, quod ſcilicet, non habet indaginẽ iudicialem in notorijs inquibus non habet iuriſdictionem, ſed non in quibus habet iuriſdictionem. Habet enim in his indaginem iudicialem ad cognoſcendum an ſit iudex, vel non. Et probatur: quia ſi conſeruator habet iuriſdictionem in notorijs poteſt facere illa, ſine quibus iuriſdictio ſua expediri non poteſt iuxta ea, quæ comuniter in iure *ſ* notantur.

Ex quo infertur, quod ſi cõſeruator citat reum, & reus eſt contumax, poteſt, eum cognoſcendo deſua contumacia condemnare in expenſis vt decreta *t* canonica loquentia de iudice delegato affirmant, & leges ciuiles nos docent. Et poteſt etiam excommunicare, & interdicere vt infra dicemus. Vnde colligitur, quod in caſu, de quo loquimur poteſt conſeruator ſummarie procedere cõtra negantem notorietatem ad ipſam notorietatem indagandam, cum iudici competat indagare an iuriſdictio ſibi cõpetat necne.

Quantum ad tertium quod promiſimus decidendum, ſit tertia concluſio, quod forma conſeruatoriarum eſt inſpicienda, & nõ deciſio iuris communis, prout ex iure colligunt Ioannes Andræas *u* & communiter ſcribentes. Et ita hodie communiter dantur conſeruatoriæ generaliores, vt affirmat Nauarrus. *x* Et conſeruator vniuerſitatis Salamanticenſis cognoſcit de omnibus cauſis generaliter etiam non notorijs: & ita lege regia *y* partitarum declaratum eſt. At prolixum nimis eſſet concludere in hac cõcluſione, quid per conſeruatorias ſit hodie, à ſede Apoſtolica conceſſum regularibus: ideo articulis ſequentibus pro poſſe comprehendetur.

ARTICVLVS. XII.

An conſeruatores regularium poſsint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili.

REſpõdeo dicendo, quod circa hoc duo biũ duas inuenio opiniones cõtrarias. Prima eſt affirmatiua, Guidonis *a* Papæ, quẽ ſequũtur Alciatus, & Didacus Perez.

Secunda opinio eſt cõtraria quod ſcilicet minime poſsint. Et hanc tenet nouiſsime Gutierrez *b* in quadã practica quæſtione, in fine cuius ait Alciatum tenere contra Guidonẽ. Et ſic reprehendit Didacum Perez pro ſua parte cũ Guidone adduxiſſe Alciatũ, cũ Alciatus teneat cõtra Guidonẽ. De quo certe miror valde, Alciatus enim expreſſe tenet cum Guidone in loco allegato à Gutierrez. Et vt hoc patefiat eius literã & verba in medium proponam: quæ ſunt ſequentia. *Cũ in bullis conſeruatorũ dicatur, quod cognoſcant contra iniuriantes monaſterijs, &c. ſequitur quod poterunt cõpellere ad ſolutionem debitores nolentes ſoluere, ex quo illi non ſatisfaciendo dicuntur iniuriari.* Hæc Alciatus in loco in margine allegatus. Primum pro opinione Guidonis fundamentum propoſitum à Gutierrez eſt deſumptum ex Concilio Tridentino. *c* Nam ſi cõſeruatoribus deputatis & ſingularibus perſonis, & capitulo hoc prohibetur in dicto decreto & regularia loca, & cætera in eo excipiuntur, vt horũ perſonæ in dicto loco minime comprehendantur: ergo in eiſdẽ cauſis in quibus ſingularibus perſonis eſt prohibitum vti literis conſeruatorijs, erit permiſſum locis regularibus, & alijs de quibus in dicta exceptione, vt exceptio ſit de regula iuxta iuris regulam. *d* Huic argumento reſpondet Gutierrez in hunc modum, ſcilicet, Concilium Tridentinum eſſe intelligẽdum iuxta diſpoſitionem iuris communis ideſt, vt licet regularia loca & ſimilia exempta eorumq; perſonæ non cõprehendantur in dicto decreto, eiuſq; prohibitione nihilominus tamẽ in his iuris diſpoſitio ſeruanda ſit. Nõ enim Cõciliũ ibi ſpecifice agit de forma & cauſis in quibus iudices cõſeruatores ab his eligendi procedere debent, id enim omiſit, ac proinde iuris diſpoſitioni relin-

a Gut. pap. de ciſ. 1. 3. in fin. Alci. de præſum. præſump. 1. q. 23 n. 1. Perez in l. 1. ti. 7. li. 1. ord. co. 2. nu. 69. verſu. cõ ſeruatores autem.

b Gutier. le. 3. pract. q. 9.

c Conci. ſeſ. 14. de refor. c. 5.

d l. nã quod liquidẽ. cum ſimil. ff. de pecu leg.

quit. Sed tãtũ voluit excipere à reuocatione præcedenti cõseruatoriarũ, quam fecerat, præ dicta loca eorumq; personas. At vero quomodo ab his electi iudices conseruatores procedere valeant ac possint ibi non agit, sed remanet in dispositione iuris communis prædicti.

Quæ doctissimi viri responsio vera est, sed diminuta. Non solum enim in dicto concilio cõseruatoriæ regulariũ remanent tantũ in dispositione iuris communis, sed etiam in dispositione priuilegiorum, quæ in ipsis conseruatorijs præter & contra ius commune continentur, de quibus aliqua iam diximus supra, & infra de alijs dicetur. Quia talia priuilegia minimè sunt per Cõciliũ Tridẽtinũ abrogata: imo verò ab eodẽ Cõcilio sunt confirmata, cũ non abrogẽtur ab eodẽ. Ait enim *c* Cõci. *In cæteris omnibus prafatorũ ordinũ priuilegia & facultates, quæ ipsorũ personas loca, & iura cõcernũt firma sunto & illæsa.* Et ita fatetur Nauarrus, *f* quod hodie concedũtur conseruatoriæ, virtute quarũ cognoscitur de his quæ requirunt iudicialem indaginem quas in inferioribus proponemus.

c Con. Trid. sess. 25. de regul. c. 20.

f Nau. c. 27. n. 175.

Secundo probatur nostra sententia: quia debitores nolentes soluere, iniurias ipsis monasterijs, eorumque personis maximas infigunt, de quibus manifestis iniurijs conseruatores virtute iuris communis cognoscunt. At huic argumento respondet Gutierrez, quod conseruatores possunt cognoscere de manifestis iniurijs, non sumendo iniuriam pro omni illo, quod sit contra ius, & causat damnum monasterijs: sed sumpta iniuria in specie pro contumelia & conuitio, & sic pro offensa de qua in titulo de injurijs. Nam verba rescripti capiuntur strictè & in specie & propriè prout colligitur ex iure. g

g Rodul. de reser.

Sed contra hanc responsionem arguam, tum iure communi, tum priuilegijs. Primo enim videtur allucinari doctissimus alias vir cum tantum velit accipere nomen, iniuria specialiter & strictè, prout considerat eã Vlpianus. *h* Cum idemmet Vlpianus *i* considerat statim ipsam iniuriam dicens, quòd interdum iniuriæ appellatione damnũ culpa datum significatur. Et licet verba rescripti strictè sint interpretanda, debent tamen secundum subiectam materiam explicari. Vnde cum hic agatur de rescriptis conseruatorijs, id est, de conseruando loca regularia eorumque res & personas, diminute prouisum esset à Sede Apostolica, si tantum procontumelijs, & violentijs conseruatores concederet, & pro damnis manifestis eos denegaret, præcipue, cum rarò contumelientur & vim patiantur loca, & res, & personæ regulares: sæpè autem & sæpius damnis non paruis notorijs afficiantur.

h l. 1. de iniu. & fam. libe.

i In d. l. 1. & in l. sed & si quem cũ que ff. ad l. Aqui.

Et certè iniuria maxima fieret generalitati verborum, quibus summi Pontifices in suis Bullis volunt religiosi status protectionẽ. Ait enim Pius V. in sua cõseruatoria expedita per Gre. tertiũ decimũ: cõcessa religioni Societatis. *l Quod possunt regulares, tam in ciuilibus, quam in criminalibus & mixtis siue actores sint, siue rei omnes & singulos Archiepiscopos Abbates necnon personas indignitate cõstitutas, canonicos Metropolitanarũ, vel cathedralium Ecclesiarũ, & vicarios archiepiscoporum, & Episcoporũ in spiritualibus, eorumque officiales generales vbilibet cõstitutos cõtra quascũq; cõmunitates. & collegia in suos conseruatores, & iudices ordinarios assumere.* Hęc dicta conseruatoria. Notanda enim sunt illa verba, *tam in ciuilibus quam in criminalibus, quam mixtis:* quæ satis denotant omnes causas, quibus damnum & vis causatur dictis regularibus ad conseruatores pertinere. Et hoc magis in specie probatur. Nam contumelia, iniuria & vis quæ infertur locis rebus & personis Ecclesiasticis, & regularibus mixti fori causa est cum sit sacrilegium, & laicus coram iudice ecclesiastico, aut seculari possit conueniri, si patrator talis sacrilegij existat, vt in fauorem Ecclesiæ ordinauerunt iura, *m* & tenet Felinus & fatetur Ioannes Gutierrez. Et Salzedo in sua practica criminali dicit communem. Hoc supposito probatur nostra conclusio. Nam dicta conseruatoria non solum conceditur pro causis mixti fori, cuiusmodi est iniuria in specie sumpta, & violentiæ locis, rebus & personis religionum illa-

l Habet. in cõpen. sosie. ver. cõseruato. §. 1.

m. cũ sit generale de foro comp. Felin. in c. eccl. sanctæ Mariæ n. 7. & 8. de consti. Salz. in practi. crimi. c. 3. Guti. vbi su. nu. 12. & 13.

illatæ prō quibus ſolum dicit Gutierrez cō-ſeruatores concedi, ſed etiam concedit pro cauſa ciuili cuiuſmodi eſt debitum quod debitores monaſterijs minime volunt ſoluere in quo monaſteria non modicam iniuriam & detrimentum patiuntur.

Et quod iniuria manifeſta pro quo conſeruator deputatur, ſumitur pro damno dato, ſatis nobis indicat Sixtus in conſeruatoria Minoribus indulta, de qua in ſuperioribus fecimus mentionem. Alloquens enim ibi conſeruatores ait. *Quod non permittant per quoſcunque in debite moleſtari, aut eis grauamina iniurias atq; damna inferri ſeu quomodolibet irrogari.*

Hæc Sixtus Quartus. Patet etiam ex alia cō-ſeruatoria Sixti quarti, quæ incipit: *Dum attenta meditatione*, data Romæ apud Diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo Sexto, quarto Kalendas Decembris prout refertur in monumētis. *n* Qui inter alia cōceſſit fratribus Carmelitis. *Iudices cō-ſeruatores, ipſis præcipiēs, quod nō permittant dictos fratres per ordinarios, & per quoſcunq; alios indebitē moleſtari, aut eis grauamina, iniurias atque damna inferre ſeu quomodolibet irrogari.*

n In r. impreſſ. fo. 105 pag. 2. lit. m.

Item Ioannes vigeſimus ſecundus, vt in eiuſdem Monumentis *o* continetur in bulla, quæ incipit, *venerabilibus fratribus*, data Auiñon ſexto Kalendas Maij. Pontificatus ſui anno tertio conceſſit fratribus Minoribus iudices conſeruatores. *Vt eiſdem efficacis defenſionis præſidio aſſiſterēt, nō permittētes eoſdē à quibuſcūque indebitē moleſtari vel eiſdem damna violētias, iniurias & moleſtias irrogari.*

o In mon. 1. impreſſ. fo. 122

Item Eugenius quartus in conſeruatoria cōceſſa ab ipſo monaſterio D. Noſtræ de Guadalupe extenſa iam ad omnia ordinis Diui Hieronymi, monaſteria, cuius tenorem infra in hoc articulo referemus, ait quod *Concedit ipſos conſeruatores nō ſolum pro ipſis fratribus & eorum cōuentibus, poſſeſſionibus, terris, locis, iuriſdictionibus, & omnibus bonis mobilibus & immobilibus, quocūque nomine & quibuſlibet moleſtijs, iniurijs atque damnis cæteriſque tārealibus, quam perſonalibus actionibus præſentibus, & futuris.*

Item pius Quartus *p* anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo Kalendis Iulij Pontificatus ſui anno primo, in bulla, quæ incipit, *Romani Pontificis circunſpecta*, &c. confirmans priuilegia ordinis militaris Sancti Ioannis Baptiſtæ, quibus gaudent Mendicantes, prout dictū eſt in ſuperioribus *q* conceſsit dicto ordini conſeruatores. *Aduerſus inferentes vim perſonis eius inſtituti, aut eorum ſeruitoribus & familiaribus iniurias, ſeu grauamina, vel damna in perſonis rebus & bonis.*

p Habet in li. priuileg. huius ordi. vidi ſub ſigil. aur.

q Sup. hoc. 1. tom. q.

Ex quibus omnibus ſatis conſtat, ſaltem in bullis, & priuilegijs conſeruatoriarum, non ſolum concedi conſeruatores pro iniurijs, prout ſignificant contumeliam & violentiam, ſed etiam prout ſignificant damnum datum. Sed vt veritas huius articuli magis patefiat operæ pretium eſſe duxi ad argumenta, quæ in contrarium proponuntur, reſpondere.

Ad argumenta.

Primo arguitur à doctiſsimo alias viro ex quadam Decretali *r* dicente quod conſeruatores non poſſunt cognoſcere de his, quæ iudicialem indaginem exigunt. Ex quibus ver-

r ca. 1. de offi. deleg. li. 6.

verbis colligit regulares non posse nolentes eis soluere debita ciuilia coram conseruatore conuenire: cum si ipsi debitores negent debitum, aliasue exceptiones legitimas allegent negatione efficiatur res dubia, iuxta quandam legem *f* ex qua id notant Glossa, Felinus & Iason, & communiter scribentes. Et per consequens cum talis iudicialis indago requiritur ad hanc suam extenderent iurisdictionem iudices conseruatores.

fl. 3. C quibus ad liber. procl. nõ licet vbi glos. ver. dubium Felin. in c. si cleric. laicũ nu. 2. de for. competent. & in c. corã n. 2. de offi. deleg. Iason in l. 1. iuxta fin. ff. de transactio.

Respodetur primo quod quando debitum est notorium etiam si negetur à debitore, potest ipse iudex conseruator cognoscere vtrum debitum notorium sit: & notoriũ sit quod ipse non vult soluere. Erit autem notorium si per instrumentum, & testes omni exceptione maiores probetur: in hoc enim casu indagat iudicialiter prædictus iudex, an ad id sua potestas extendatur, quod sibi à iure non denegatur, prout articulo superiori probatum est.

Secundo respondetur quod debuit doctissimus alias vir in memoriam reducere doctrinam Nauarri superius citatam quod scilicet hodie communiter dantur conseruatoriæ cum clausula, vt possint iudices conseruatores cognoscere de his, quæ altiorem requirunt indaginem: & sic de his cognoscentes virtute earum non incidunt in pœnam excommunicationis, nec in pœnam suspensionis per annum ab officio de qua in capitulo finali de officio delegati libro sexto. Hæc Nauarrus.

Videamus igitur, vtrum ipsis hodie concedatur iurisdictio in his, quæ requirunt iudicialem indaginem. Et primo Benedictus vndecimus in Bulla, quæ incipit, *venerabilibus fratribus* Archiepiscopo Compostellano, &c. data Romæ apud Sanctum Petrum quarto nonas Aprilis, Põtificatus sui anno primo pro prouincia Sancti Iacobi regularis obseruantiæ Minorum fratrum instituit Archiepiscopum Compostellanum, Olixbonensem, & çamorensem Episcopum contra rectores Ecclesiarum & alios, &c. In illis, vide licet, quæ iudicialem requirunt indaginem per viam iudicij, in alijs vero, prout qualitas ipsorum exegerit iustitiæ complementum facturi.

Deinde Eugenius quartus anno Domini millesimo quadringentesimo, quinquagesimo primo, Idibus Augusti Pontificatus sui anno decimo tertio, concesit & expediuit in forma breuis in fauorẽ monasterij B. Mariæ de Guadalupe. *Episcopos Salmãticẽsem Placentinum & Cordubensem conseruatores, quos & quemlibet eorum in solidum iudices conseruatores & defensores instituit priores fratrum cõuentus, possessionum, terrarum locorum, iurisdictionum, fructuum, reddituum, prouentuũ & omnium bonorum mobilium & immobilium, quocunque nomine, & quibuslibet molestijs in iurijs acdãnis cæterisq; tã realibus, quã personalibus actionib' præsentibus & futuris in illis videlicet, quæ iudicialẽ indaginẽ requirũt summariẽ & de plano, sine strepitu figur& iudicij: in alijs vero prout qualitas eorũ exegerit iustitiæ cõplemẽtũ. Et contra quos cũq; cuiuscũq; dignitatis, gradus, status, ordinis, vel cõditionis extiterint cõpellẽtes eos autoritate Apostolica percẽ surã Ecclesiasticã (appellatione postposita) non obstantibus constitutionibus Bonifacij octaui de dietauna ac de duabus in concilio generali: dummodo virtute huius conseruatoriæ vltra tres dietas à fine suæ diœcesis computandas, quis non trahatur cæterisque alijs contrarijs quibus cũq; á summis Põtificibus consti-*

conſtitutionibus emanatis, aut emanandis, quæ huic iuriſdictioni & poteſtati, eiuſq; libero exercitio obuiare, ſeu impedire poſſunt, niſi in illis fiat plena, & expreſſa mẽtio de verbo ad verbũ de huiuſmodi indulto. Hæc Eugenius Quartus, prout refertur in Compendio priuilegiorum Diui Hieronymi. Vbi collector aduertit, quod hanc conſeruatoriam poſtea Nicolaus Quintus Põtificatus ſui anno ſexto ad vniuerſum ordinem, & ſingula eius monaſteria extendit. Et per conceſſionem Pij Quarti expeditam, per Pium Quintum, de qua in quæſtione de communicatione priuilegiorum fecimus mentionem, etiam extenſa eſt: cum per dictam conceſſionem omnia priuilegia & indulta temporalia, & ſpiritualia facta vni dicti ordinis monaſterio omnibus eiuſdem ordinis monaſterijs facta decernantur.

tit. conſeruatoriæ bullæ. §. fin.

Quæ extenſio non eſt, vt omnia alia monaſteria habeant dictos tres conſeruatores. Hoc enim eſſet maxime moleſtum his qui ad eorum iudicium traherentur: cum quædam in Hiſpanijs monaſteria huius ſacræ religionis vltra quatuor, & quinque dietas diſtent à dictis conſeuatoribus aſſignatis. Et non eſt præſumendum Pontificem maximum quid contra ius conceſsiſſe. Extenſio igitur prædicta, vt omnia alia monaſteria fruantur dicta Bulla (vt exiſtimo) eſt, vt cõ ſeruatores deputati pro alijs monaſteris eã demmet habeant autoritatem, quam habẽt tres in illa nominati pro monaſterio Beatæ Mariæ de Guadalupe. Vnde per communicationem ordines mendicantes gaudent dicto priuilegio, & eorum conſeruatores poſſunt procedere etiam in his, quæ iudicialem requirunt indaginem.

Secundo arguit Gutierrez ex quadam lege u nouæ compilationis, vbi dicitur.

ul. 1. §. 2. ti. 5. li. 1. nouæ compil.

Los cõſeruadores dados, y deputados por nueſtro muy Sãcto Padre, no ſean oſados à perturbar nueſtra iuriſdiction ſeglar, ni ſe entremetan à conoſcer, ſaluo de injurias y offenſas manifeſtas y notorias, que ſuelẽ ſer hechas a las Igleſias o monaſterios, y perſonas eccleſiaſticas, ſegũ q̃ los derechos communes diſponẽ, y los Sanctos Padres que los ordenaron, y no mas ni aliẽde no embargãte qualeſquier cõmiſsiones, o poderes que le ſeã o ſon dados. Y ſi los tales conſeruadores q̃ lo cõtrario hizierẽ por eſſe miſmo hecho pierdan las temporalidades, y naturaleza, que en nueſtros Reynos tienẽ, y ſean auidos por agenos y eſtrañ os de nueſtros Reynos: la qual naturaleza no puedã recobrar, y demas q̃ aſsi como rebeldes y deſobediẽtes a ſu Rey los mandaremos ſalir de nueſtros Reynos.

Ex qua lege videtur, quod non poſsint conſeruatores in his Hiſpaniarum Regnis ſe intromittere ad compellendum debitores, vt ſoluant debita ciuilia monaſterijs, ſaltem vbi iudicialis indago requiritur ad dictam compulſionem peragendam, non obſtante alia ſuæ ſanctitatis quacunque data commiſsione vltra ius commune.

Huic argumento reſpondet x Salzedo, quod ibi ſolum præcipitur conſeruatoribus ne iuriſdictionem regularem perturbent cõtra laicos procedendo. Non autem ibi præcipitur, vt contra Eccleſiaſticas perſonas poſsint ſe opponere virtute dictarum conſeruatoriarum concedentium indaginem iudicialem, cum per hoc non perturbetur iuriſdictio regularis: At hæc ſolutio videtur diminuta. Secundum eam enim nõ poſſunt conſeruatores compellere debitores ſeculares nolentes ſoluere monaſterijs, vt debita ciuilia illis ſoluant. Vnde ad aliam ſolutionem deueniendum eſt.

x Salzed in pract. crim. c. 3.

Vegelum

Vegelli

Pro cuius explicatione eſt notandum val

de, quòd, quidquid monachus acquirit quo ad dominium, ſoli Deo & Domino noſtro Ieſu Chriſto acquirit, prout ait Innocentius y communiter receptus per citatos ab eo, & à Nauarro: & Concilium z Tridentinum hoc innuere videtur. Ius autem adminiſtrandi eius dominij ſupremum & generale acquirit Papæ, & Eccleſiæ vniuerſali, particulare vero illi Eccleſiæ, & monaſterio, cuius ipſe eſt, ſi ſunt capacia iuris adminiſtrandi, alioquin etiam ſpeciale remanet apud Papam, & ſola detentio, & vſus & adminiſtratio facti penes ordinis monaſteria, quibus acquiritur ius particulare adminiſtrandi, ſi illius eſſent capacia, prout latius probabimus in tertio tomo in quæſtione de paupertate.

y Innocen. c. cũ ſuper de cau. poſ. ſeſ. & propri. Decius in c. conſtitutis de reſcrip. Naua. in tract. de reddit. eccleſ. monit. 40. q. 1.

z Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regul. c. 2.

Ex hac doctrina colligitur, qua ratione ius commune pontificium in Cõcilio a Tridentino, innouatum potuit determinare, vt iudices Eccleſiaſtici poſsint procedere non ſolum contra clericos, ſed etiam contra laicos, qui bona Eccleſiæ, vel alicuius pij loci occupauerint. Quod à fortiori poteſt etiam Papa determinare, cum ſecundum veritatem ſit ſuper concilium Et ratio eſt: quia cum ad Papam & Eccleſiam pertineat ius adminiſtrandi dominium generale, & ſupremum rerum Eccleſiaſticarum, & regularium: ideo contra horum bonorum detentores, & vſurpatores poteſt procedere recuperando patrimonium Eccleſiæ diſperſum ne diſsipetur, cuius Dominus eſt Deus, & Dominus noſter Ieſus Chriſtus. Et hoc faciendo Eccleſia & ſummus Pontifex non turbant iuriſdictionem regalem, cum bona ſupra dicta non ſint bona laicalia, ſed bona Eccleſiaſtica. Et ideo potuit Papa concedere iudicibus conſeruatoribus autoritatem ad iudicandum de ijs, quæ iudicialem requirunt indaginem, quando ſcilicet, Eccleſiis, monaſterijs, fratribus, & rebus, & bonis ipſorum fit aliqua notoria iniuria, damnum, & grauamen Et ſic cũ quis eſt malefactor, aut rerum religioſorum ſpoliator, notorius raptor; & inuaſor manifeſtus, in fauorẽ Eccleſiæ eſt introductum, vt ipſos malefactores, qui ſacrilegi ſunt cẽſendi locorum rectores poſsint ſub quo maluerint iudice conuenire, prout dictum eſt iam in ſuperioribus. Et licet hoc procedat, vt ait b gloſſa & communis, quãdo agitur cõtra malefactores, & ſacrilegos cuiuſmodi nõ ſunt debitores monaſteriorum, nolentes ipſis monaſterijs ſatisfacere, reſpõdetur tamẽ cũ eadẽ gloſſa vbi ait.

a Concili Trid. ſeſſ.

b Gloſſa in d. ca. concil. Generali verb. malefactores.

Quod tantum contra malefactores loquuntur iura de hoc agentia, Addit tamen. *Quod de alijs poteſt id ipſum determinari, vt ſcilicet laici poſsint coram iudice Eccleſiaſtico conueniri Primum quãdo coram iudice laico non poſſunt regulares & Eccleſiaſtici ſuam cõſequi iuſtitiam* Prout dicitur in c iure. Limitat ſecundo in finalibus verbis dicens. *Niſi conſuetudo contrarium inducat, vt dicitur ſupra eodẽ titulo capite, ſi clericus laicũ, in fine.* Vbi aſſeritur, quod actor forum rei ſequi debeat, licet in pleriſque partibus aliter de cõſuetudine habeatur, vbi gloſſa in verbo cõſuetudine ait. *Talis conſuetudo contra omnia iura prædicta eſt, ſed introducta eſt propter negligẽtiam laicorũ in exhibẽda clericis iuſtitia, vt infra in eodẽ titulo capitulo, cũ ſit generale, & capitulo, licet & capitulo ex tenore. Sed Papa ſiue ſint negligẽtes, ſiue non, quotidie concedit literas contra laicos ſuper quacunque quæſtione. Et ita aſſumit ſibi iuriſdictionẽ aliorum contra id, quod dicit ſupra titulo proximo in capit. nouit in principio,* Hæc gloſſa, Ex quibus gloſsis colligitur primo, quod Sumus Pontifex ratione negligentiæ iudicum ſecularium in adminiſtrando iuſtitiam clericis poteſt in quacumque cauſa facere, vt Eccleſiaſtici conueniant laicos ſub quocunque iudice maluerint. Secundo colligo, quod etiam ſi non ſint negligentes poteſt id ipſum efficere

c c extranſmiſſa de foro cõpetem

cere ex cauſa rationabili, ſicut conſuetudo id in diuerſis partibus effecit.

Ex qua doctrina infero primo; quod Papa propter negligentiam iudicum ſecularium in adminiſtrando iuſtitiam Religioſis, potuit condere legem, vt in quacunque cauſa ipſi laici poſsint trahi coram iudicibus conſeruatoribus ab ipſo deputatis. Et ſic potuit contra laicos ipſis committere, vt cognoſcerent ad petitionem fratrum ſine ſtrepitu & figura iudicij de iniurijs & dãnis ſibi à laicis illatis, etiam ſi iudicialis indago ad id decidendum ſit neceſſaria. Potuit id etiam ipſis concedere, licet iudices ſeculares nulla notentur negligentia. Et hoc in fauorem ſtatus regularis, ne hunc profitentes ſtatum ad tribunalia ſecularia accedant vbi lites cum ſtrepitu & figura iudicij aguntur, contra terminum cauſarum regularium, quæ ſine ſtrepitu, & figura iudicij decernunt conſtitutiones pontificales peragi debere.

Secundo infertur, quod nunquam mihi potui perſuadere, quod dicta lex regia diſponit (ſicut aliqui intellexerunt) quod conſeruatores non iudicarent, niſi de manifeſtis, & notorijs iniurijs contra religioſos factis à ſecularibus, etiam ſi ipſi conſeruatores â Sede Apoſtolica ampliorem haberent poteſtatem. Imo contrarium ex dicta lege colligitur ibi. *Segũ que los dere choscõmunes diſponen, y los Sãctos Padres quelos ordenaron.* Quæ verba indicant duo. Primũ eſt, quod conſeruatores non ſe intromittant in alijs, præter ea, quæ ſecundum ius commune ipſis conceduntur.

Secundum eſt, quod non ſe intromittant in alijs præter ea, quæ â Sanctis Patribus, qui id ius cõmune ordinauerunt, conſtituta ſunt. Conſtat autem Sanctos Patres, qui ius commune ordinauerunt, in fauorem religioſorum pro varietate temporum alia ampliora ordinaſſe, ſicut ipſimet Sancti Patres, & lex *d* regalis conceſſerunt conſeruatoribus Salmanticenſis Pincianæ & Complutenſis Academiarũ, vt indiſtincte de omnibus cauſis in fauorem Doctorum & ſcholaſticorum contra laicos poſsint procedere, eos ad ſuum tribunal trahendo. Et conſtat potuiſſe eoſdem Sanctos Patres concedere conſeruatores regularibus, qui contra laicos procederent & compellerent ad ſoluendum debitũ monaſterijs, etiam ſi ad id concludendum indago eſſet neceſſaria. Tum propter fauorem religioſorum. Tum propter ignauiam iudicum ſecularium, pro vt dictum eſt in ſuperioribus. Tũ, quia, licet nec contra ipſos nec contra eorum bona aliqua iniuria & maleficium cõmittatur non ſoluẽdo debita monaſterijs, damnum tamẽ graue ipſis, & eorum bonis & perſonis ex dilatione ſolutionis generatur: quorum bonorum dominium eſt ſolius Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti; & ſupremũ ac generale ius adminiſtrandi dictum dominium reſidet apud Eccleſiam, & Papam.

Nec ſupradictis obſtat lex ordinamentorum regalium ſuperius allegata. Ibi. *Nõ embargãte qualeſquiercõ miſſiones, o poderes, que les ſeã o ſon dados.* In his enim verbis non loquitur lex de conceſsionibus datis à Papa. In his enim nulla fit mentio Papæ, aut ſedis Apoſtolicæ. Loquitur igitur ex ſupradictis de commiſsionibus datis ab inferioribus à Papa, qui ſecundum ius cõmune prout iam dictum eſt, non poſſunt concedere conſeruatorias. Et hic intellectus neceſſario eſt tenendus. Alioquin diceremus Papam & Eccleſiã non poſſe pro cõſeruatione rerum & iurium eccleſiaſticorum & regularium concedere, vt laici ipſarũ rerũ detentores poſſint cõparere corã iudice Eccleſiaſtico, aut conſeruatore ab ipſa Sede Apoſtolica deputato.

Ex quibus denique ſoluendo ſupradicta dico primo, quod quando debitum conſtat per inſtrumentum publicum, vel per ſententiam tranſactam in rem iudicatam, vel per confeſsionem partis nolentis ſoluere, iam notoriè monaſteria iniuriantur nolentibus ſoluere debitoribus. Et hoc caſu vi iuris communis poſſunt conſeruatores compellere debitores: cum hic fiat manifeſta iniuria monaſterijs iuxta ſuperius explicata. Quod implicite & in virtute fatetur Gutierrez. *e* Si enim diffitetur, non poſſe iudices conſeruatores regularium ad hunc caſum ſuam extendere poteſtatem, eſt; quia iniuriam non accepit pro damno, & nocumento monaſterijs illato, ſed pro iniuria & offenſa & violentia. Quod tum ex iure communi, tum præcipuè ex mul-

d l. 8. ti. 7 li. 5 ordin.

e Gutic. vbi ſupra nu. 14.

multis priuilegijs conſeruatoriarum religioſis conceſsis luce meridiana clarius patefeci.

ARTICVLVS XIII.

An religioſi poſsint conueniri pro debitis ciuilibus coram iudice ordinario eccleſiaſtico, vel coram conſeruatore ab ipſis pro ſuis cauſis deputato.

a Gut.lib.3. pract. qq.q. 10.p 70.

REſpondeo dicẽdo, doctiſsimum *a* Gutierrez hanc mouiſſe quæſtionem, quam in hunc modum diſſoluit affirmando quod debent conueniri coram iudice conſeruatore. Nec obſtat, vt ipſe ait, quod in ſuperiori articulo reſpondet, ſcilicet, non poſſe fratres conuenire reos pro debitis ciuilibus coram ipſis conſeruatoribus. Magna enim, inquit, eſt inter hos caſus differentia. Prima eſt: quia actor debet ſequi forum rei iuxta iuris regulas : & huiuſmodi religioſi ſunt rei, habentque à Sede Apoſtolica iudicem conſeruatorem deputatum, quẽ in cauſis ipſorum elegerunt, qui eos defendat & manu teneat. Vnde conſequens videtur, quod coram eo conueniendi ſint ex quacũque cauſa , quia is eſt ſuus proprius iudex, cuius ratione exempti ſunt in hoc à iudice ordinario: & ideo ſæpè ſæpius à iure, & Concilio Tridentino exempti appellantur. Hæc Gutierrez.

Sed doctiſsimus alias vir in hoc fuit allucinatus, putans conſeruatores regularium eſſe ad modum conſeruatorum vniuerſitatum, Doctorum & ſcholarium: qui de omnibus cauſis eorum iudicant, & alios iudices, coram quibus poſsint conueniri, non habẽt, ratione quorum ſunt exempti, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, quã mixtis à iuriſdictione eccleſiaſtica, & ſeculari. At religioſi alios habent iudices, ſcilicet, ſuos prælatos, qui de eorum cauſis cognoſcunt per iuriſdictionem ordinariam, & non delegatam: ſicut cognoſcunt iudices conſeruatores, prout tradit & multis cõprobat *b* Nauarrus. Quæ nimirum veritas non ſolum probatur per ea, quæ à prædicto autore notantur, ſed etiam, quia ſi religioſi exempti Epiſcopis ſubderentur, exempti minime paſsim vocarentur; nec eorum exemptio ita eſſet notoria, vt dicant communiter ſcribentes eam probatione minime indigere, vt tradit *c* Sylueſter. Præſertim, cum his temporibus non ſint aſtricti religioſi ad conſeruatores perpetuos, ſicut antiquitus habebant: imo ſunt ad nutum per ipſos religioſos amouibiles, prout dictum eſt inſuperioribus: & quando neceſsitas aliqua vrget eos nominãt, deputant, & eligũt. Et ſi vera eſſet opinio Gutierrez multi religioſi modo non eſſent exẽpti, cum multæ fratrum prouinciæ conſeruatores particulares minime habeant. Quod eui denter oſtenditur, cum ſecundum ipſum, conſeruatores ſint proprij eorum iudices, Denique eorum exemptio non à conſeruatorijs dimanat , ſed à ſubiectione ſuorum prælatorum, quibus in vtroque foro ſunt aſtricti. Quæ veritas innumeris priuilegijs, & conſtitutionibus apoſtolicis eſt iam declarata, & vniuerſali conſuetudine compro bata, prout infra in ſecũdo tomo in quæſtione de exẽptione Deo duce demõſtrabimus, & ex infra dicẽdis clarius patebit. Vnde cũ religioſi habeãt ſuos proprios iudices prælatos ſcilicet, ſuos à Sede Apoſtolica deputatos, nõ coram iudicibus conſeruatoribus (qui ſolũ deſtinantur pro defenſione fratrum, domorum & rerum monaſteriorum) ſed coram ipſis ſunt ratione delicti, aut contractus, aut debiti pecuniarij conueniendi, prout quotidie videmus in practica ſeruari. Tota enim poteſtas ad Abbatem reſpectu monachorũ pertinet , vt Pelagius *d* Papa notanter dixit. Præterea quæro à doctiſsimo alias viro quomodo iudex conſeruator poteſt cognoſcere de hac cauſa, vocando in iudicium Regulares, quorum ipſi ſunt conſeruatores, vt debita ciuilia perſoluant , ſi ſecundum eum tantum poſſunt cognoſcere de manifeſtis iniurijs & violentijs, & non de cauſis ciuilibus, in quibus non dantur iniuriæ ſecundum ſuam ſpecialem ſignificationem? Si dicat, quod non habent alium iudicem coram quo conueniantur, quod iam improbauimus contra hoc in hunc modum replico, dicendo, quod etiam ſi non habeant alium iudicẽ niſi conſeruatorem , ipſemet conſeruator ſecundum eundem Gutierrez non poteſt cognoſcere de omnibus cauſis, ſed tantum de iniurijs, & violentijs manifeſtis , in quibus non requiritur iudicialis indago. Et per conſequens non habet iuriſdictionem , vt

c Syl.v e ẽptio.

d c.nulla.18 q.1.

b Nau.in ca. non dicatis nu.63.

coram

corã eo poſsint religioſi cõueniri pro debitis ciuilibus,cũ hoc neq; ad manifeſtã iniuriam & violentiã factã monaſterijs pertineat,& ſæpe ſæpius pro eo exequẽdo iudicialis requiratur indago. Cõfiteri ergo neceſſe eſt, vt aliud fingamus ius amplioré facultatẽ ipſis conſeruatoribus cõcedẽs,aut conſiteamur alios habere iudices,corã quibus poſsint cõueniri. Et nõ ſunt iudices Eccleſiaſtici,quia alias nõ eſſent exẽpti,neque ſunt iudices cõſeruatores, vt probatũ eſt. Ergo ſunt iudices regulares, quibus ipſi religioſi in vtroq; foro ſubdũtur.

Sed cõtra hoc propono argumẽtũ deſumptũ ex bulla cõſeruatoria Pij V. expedita per Gregorium Tertium decimũ, virtute cuius *Societas & ſingulæ eius perſonæ, & familiares clerici, tam in cauſis ciuilibus, quam in criminalibus, & mixtis ſiue actores ſint, ſiue rei, poſsint eligere in cõſeruatores perſonas in dignitate Eccleſiaſtica cõſtitutas contra quaſcunque communitates, & collegia,* Prout latius in compendio e Societatis continetur. Ex cuius verbis,ibi. *In cauſis ciuilibus,* iunctis verbis,ibi. *Siue actores ſint, ſiue rei.* Videtur quod religioſi Societatis poſſunt pro debitis ciuilibus coram ſuis conſeruatoribus conueniri, & non coram eorum prælatis. Nam reſpondetur,concedendo,quod poſſunt cõueniri,ſi ipſi voluerint. Bulla enim ſupradicta ſolum dicit,quod poſſunt creare conſeruatores pro quacunque cauſa,ſiue rei ſint,ſiue actores. Nam quando ab ipſis coram iudice ſeculari,aut Eccleſiaſtico debitum ciuile fuerit petitum, dicentibus ad ipſos hanc juriſdictionem pertinere,& non ad ſuos proprios prælatos regulares, cum prælati regulares nullis armis poſsint ſe defendere procedẽdo cõtra ipſos iudices cẽſuris, & pœnis eccleſiaſticis poſſunt dicti religioſi,ſi voluerint creare cõſeruatorẽ,qui de hac cauſa cognoſcat,at ſi noluerint minimè aſtringũtur. Et etiã ſi iudex eccleſiaſticus procedat cõtra eos cẽſuris,& alijs armis ſpiritualibus minime tenẽtur reſpondere, niſi in caſu mercedũ & miſerabiliũ perſonarum,de quo in Conc.ſ Trident. Et vt hæc veritas magis pateſiat, quod ſcilicet non poſſunt religioſi ad hoc per ſuos conſeruatores compelli proponam priuilegium Nicolai Quinti pontificis Maximi Cartuſianis conceſſum Romæ apud Sanctum Petrum anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſecundo, decimo ſeptimo Kalendas Octobris, pontificatus ſui anno ſexto. Quod priuilegium non vidi â Concilio Tridentino,neque ab aliquo ſacro canone reuocatum, cuius tenor ſequitur.

Nicolaus V. ad perpetuã rei memoriã. Exhibita ſi quidẽ nobis pro parte dilectorũ filiorũ prioris maioris domus, ac vniuerſorũ fratrum ordinis Cartuſienſiũ petitio cõtinebat, quod licét ipſi ab omni iuriſdictione, & poteſtate patriarcharum, Archiepiſcoporũ & Epiſcoporum, Abbatũ, & quorũlibet ordinariorũ, aut aliorum iudicum cum domibus & rebus ſuis per ſpeciale Sedis Apoſtolicæ priuilegium, cui non eſt in aliquo derogatum ſint prorſus exempti & Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecti, tamen non nulli conſeruatores & alij iudices per priuilegia Apoſtolica deputati ſuper bonis, & rebus ad eorum domus huiuſmodi pertinẽtibus eos multipliciter moleſtare, & à ſuo laudabili propoſito abſtrahere, ac alias inquietare præſumũt, in ipſorum non modicum detrimẽtum. Quare pro parte eiuſdem prioris maioris, necnõ aliarũ do-

e Compen. ſocier. v. cõſeruato. §. 1.

f Concil. ſeſ. 7. c. 14.

morũ eiusdẽ ordinis priorum, ac fratrũ prædictorum nobis fuit humiliter supplicatũ, vt ne exẽptio prædicta eis reddatur inutilis, ipsique à deuotione & contẽplatione perpetua distrahantur eorum statui & quieti super hoc opportunè prouidere benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationib⁹ inclinati autoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, & ordinamus, quod priores & fratres dicti ordinis præsentes, & qui pro tempore erunt perpetuis futuris tẽporibus prætextu similiũ, & quaruncunque aliarum literarum Apostolicarum subquibus formis, ac verborum expressionibus ab eadẽ sede etiam contra exemptos cõcessarum, siue in posterum cõcedẽdarum, etiam si derogatorias & apponi insolitas quasuis alias clausulas cõtineãt, à quibuscũque conseruatoribus, atq; in literis huiusmodi deputatis, seu deputãdis iudicib⁹ memoratis, seu eorũ aliquo seu aliquib⁹ in iudicio vel extra cõparere, aut quo modolibet de iure respõdere teneãtur, neq; ad id compelli valeãt, aut debeãt quocunq; modo districtius inhibẽtes vniuersis, & singulis cõseruatoribus, & iudicibus huiusmodi ne cõtra priores & fratres ipsos, eorũque domus, loca, seu bona quouis modo quæsito colore procedere audeãt vel præsumant. Decernẽtes ex nũc omnes & singulos cõtra fratres, domus, & loca & bona prædicta per conseruatores, seu iudices prædictos contra concessionem & indultum, huiusmodi factos, seu habitos in posterumque habendos processus, & illorũ prætextu vsque ad præsens latas, seu promulgatas, ferendasque excommunicationis & interdicti, aliasque sententias & censuras, pœnas ac totum, & quidquid contra tenorem præsentiũ fieri, attentarique contigerit irrita, & inania, nulliusque roboris & momenti. Nõ obstantibus, &c. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ ordinationis, statuti, inhibitionis, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Hæc Nicolaus Quintus. Ex qua Bulla nostra sententia est comprobata, cum omnes Mendicantes, & qui illorum gaudent priuilegijs, hoc indulto, & priuilegio fruantur

tur.Et hoc priuilegium habetur in libro dicti ordinis, in cuius margine continetur in-
g Conc. vbi ſup. magna Cartuſia eſſe authenticum.

Nec ſupradictis obſtat decretum g Cõcilij Tridentini adductum pro ſua parte à Gutierrez,tanquam textũ expreſſum pro ſua opinione. Verba Concilij ſunt: *In exemptorum cauſis conſtitutio Innocentij Quarti, quæ incipit ,volentes,in generali Concilio Lugdunenſi edita ſeruetur, quam eadem ſacroſancta Synodus innouandam cenſuit, & innouat addedo inſuper,quod in ciuilibus cauſis mercedũ & miſerabiliũ perſonarum clerici ſeculares,aut regulares extra monaſterium degentes quomodolibet exempti, etiamſi certum iudicem deputatum in partibus habeant, in alijs vero ſi ipſi iudicẽ non habuerint corã locorum ordinarijs tanquam in hoc ab ipſa ſede delegatis,conueniri,& iure medio adſoluendum debitum cogi & compelli poßunt,priuilegijs & exemptionibus, conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris.* Hæc Conciliũ.Notat autem Gutierrez ex verbis eius ibi. *Si ipſum iudicem non habuerint* ,quod à contrario ſenſu ſi ipſum habuerint coram ordinario in cauſis ciuilibus,veluti pro debito ſoluendo conueniri non poſſunt,ſed coram ſuo iudice deputato cõſeruatore. Sed miror valde doctiſſimum alias virum,hoc decretum tanquam expreſſum pro ſua opinione adduxiſſe,cum (pace tanti viri dicam) nullatenus noſtram ſententiam debilitet, quod in ſequentibus probabitur.

Pro cuius rei explicatione eſt notãdum, quod decretũ cõcilij ſolũ loquitur cũ fratribus extra clauſtra degentibus.& nõ dicuntur viuere extra clauſtra monaſteriorũ, qui cauſa prædicationis,vel cõfeſsionis,vel eleemoſynæ,vel alterius ſimilis rei ad tẽpus,& non permanenter extra clauſtra morantur. Degere igitur dicuntur extra monaſteria, qui habent domicilium ſpeciali licentia, vel priuilegio extra ſua monaſteria. Qui enim ſecundum regularia inſtituta inſeruit beneficio,vel addicitur alicui monaſterio monialium,talis non comprehẽditur in tali decreto:quia non degit extra monaſterium proprie,cum non ſit extra illud ſpeciali licentia,vel priuilegio,ſed ex inſtituto, prout explicat *h* Nauarrus.& dicemus infra in ſecundo tomo in quæſtione de exemptione fratrum.

h Nau.in ca. non dicatis. n.96.

Secundo eſt notandum , quod iſtis fratribus & religioſis licentia, & priuilegio ſpeciali Apoſtolico extra clauſtra degentibus exemptis immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiectis in dicta licentia , & priuilegio deputantur iudices , qui de omnibus eorum cauſis ciuilibus , & criminalibus poſsint cognoſcere . His ſuppoſitis reſpondetur ad argumentum , quod ſcilicet , Concilium Tridentinum non loquitur de fratribus intra clauſtra degentibus : hi enim habent ſuos iudices ordinarios (qui ſunt eorum prælati) coram quibus pro debitis ciuilibus ſunt conueniendi iuxta ſupra tradita , ſed loquitur de religioſis extra clauſtra degentibus , quibus priuilegio Apoſtolico conceduntur quidem iudices in ipſomet reſcripto , & priuilegio deputati , qui non ſunt conſeruatores iudices de injurijs,& violentijs tantum manifeſtis cognoſcentes, ſed ſunt iudices quidam delegati pro omnibus cauſis ipſorum , etiam ſi iudiciali indigeant indagine . Et coram ipſis debent conueniri pro debitis pecuniarijs : ſicut debebant conueniri coram prælatis ſuarum religionum, ſi intra clauſtra monaſteriorum iuxta regularia inſtituta vitam agerent . Et ſi ipſos iudices non habuerint , ait Concilium , coram ordinarijs tanquam in hoc à Sede Apoſtolica delegatis conueniri, & iure medio adſoluendum debitum cogi & compelli poſſunt , priuilegijs exemptionibus conſeruatorum , deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris . Illa enim verba, *Conſeruatorum deputationibus nullatenus valituris,* Referuntur non ad caſum primum , quando ſcilicet ipſi fratres habent iudicem deputatum , quia ſecundum ſupradictum autorem ipſe iudex deputatus eſt ipſius fratris conſeruator , & vnus conſeruator pro eadem cauſa , & pro eodem religioſo aduerſus alium conſeruatorem pro eodem religioſo, & cauſa minime datur; quia ſic eſſet iuriſdictionum confuſio,referuntur ergo prædicta verba ad caſum poſteriorem , quando ſcilicet , extra clauſtra degentes non habent iudices deputatos . Hoc enim caſu coram iudice ordinario debent conueniri , non obſtantibus exemptionibus , priuilegijs & conſeruatorum deputationibus . Ex his infertur non

eſſe

eſſe ſeruandam praxim à Gutierrez adductam, cum non ita firmo fundamento nitatur. Praxis igitur notanda eſt, quod quando religioſi degunt intra clauſtra pro debito ciuili debent conueniri coram ſuis ordinarijs, qui ſunt eorum prælati. Quando vero ſunt extra clauſtra degentes, & habent Apoſtolicum iudicem per breue & reſcriptum Papæ deputatum, tũc coram ipſo pro dicto debito debent conueniri. Si vero talẽ iudicem deputatum non habent debent creditores recurrere ad ordinarium in hoc tanquam à Sede Apoſtolica delegatum, qui poteſt dictos regulares exemptos ad debiti ſolutionem compellere, nõ obſtante quacunque exemptione, & conſeruatorum deputatione. Conſeruatoriæ enim conceſſæ regulatibus non conceduntur pro regularibus extra clauſtra degentibus. Ex quibus reſultat verus ad dictum Concilium Tridentinum intellectus.

ARTICVLVS. XIIII.

Vtrum cõſeruator regularium poſsit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in Paſcuis facientium.

REſpondeo dicendo, hoc dubiũ conſtare ex deciſione alteriusdubij, Vtrum; ſcilicet, talia animalia res Eccleſiaſticæ ſint. Ad hoc reſpõdetur ea eſſe de foro ſeculari, & nõ eccleſiaſtico. Et ſic videri, quod à iudice ſeculari poſſunt ſine aliqua iniuria detineri, quando inueniuntur in fructibus, & in alijs rebus alienis damnum inferentia, iuxta caſum cuiuſdam nouæ compilationis *a* legis, vbi certa ſtatuitur contra dicta animalia pœna. Quod autem ipſa animalia ſint de foro ſeculari conſtat ex doctrina *a* Baldi, docentis, quod quãdo tributũ eſt appropriatũ ipſi rei, iudex poteſt mittere ad rem ipſam, licet clerici, & recipere tributum quia eſt de ſua iuriſdictione tam vniuerſali, quã particulari. Sed quod nõ poterit iudex aliquid facere contra perſonã clerici: quod ex alijs comprobat Gutierrez adducẽs pro ſua parte *c* Gregorium Lopez. & Auendañum, & Auiles. Vnde non poſſunt religioſi eligere conſeruatorẽ contra iudicem ſeculare ſolũ propter detentionem ipſorum animalium ex eo capite, quod ſunt de iuriſdictione eccleſiaſtica, cum re vera non ſint. Poſſunt ergo ipſum eligere, quando ratione damni ſupra dicti conueniuntur monachi coram iudice ſeculari, aut eccleſiaſtico. Perſonæ enim fratrum ſunt exemptæ; & nõ poſſunt conueniri, niſi coram ſuo iudice regulari, ſicut non poſſunt clerici ex hac cauſa conueniri, niſi coram ſuo iudice eccleſiaſtico, qui eſt competens clericorum iudex, vt conſtat ex traditis per *d* Caſtellum. Ex quibus infertur, quod ſi denunciatum coram iudice laico, ſeu ſeculari de aliquibus religioſis eo quod animalia ſua minimè deſcribi feciſſent ſub pœna priuationis eorundem iuxta terminos legis *e* regalis nouæ compilationis, prædictum iudicem ſecularem minimè eſſe iudicem competentem contra religioſos: eo quod aduerſus perſonas eorum quibus imputatur culpa ex omiſſione deſcriptionis coram ſuo iudice regulari eſſet agendũ præcipuè cũ animalia prædicta nullum damnũ dediſſent, ſed domini earũ omiſiſſent prædictam deſcriptionẽ, & ſic de eorũ negligentia agatur. Vnde poſſunt religioſi conſeruatorẽ eligere, vt ipſos in ſua exemptione cenſeruet & coram ipſo de dicta cauſa peragatur. Et affirmat *f* Gutierrez in quadam practica quæſtione in facti contingentia, conſilio ſuo quoſdam regulares cõſeruatorem elegiſſe. Qui cum proceſſerint in cauſa aduerſus quendam iudicẽ laicũ, qui de hac cauſa cognoſcebat, ipſa cauſa per viam vis fuit delata ad regiam chancellariam Pincianam, à qua fuit remiſſa ad prædictum iudicẽ conſeruatorẽ, cuius iuriſdictioni ſecularis iudex obtemperauit: & mandato dicti conſeruatoris ſe à cauſæ cognitione inhibuit. Et addo, quod pro ſola detentione animaliũ à iudice lata quando ipſa detentio fuerit iniuſta, quia verbi gratia nullum damnũ intulerunt, & ſi intulerunt parati ſunt monachi ſuffieienter ſatisfacere dando ſufficiẽtem cautionem, poſſunt religioſi, ſi iudex ſecularis noluerit dimitere ea, niſi prius fieret realis reſtitutio, creare iudicem conſeruatorem, cum ipſis inferatur grauis & notoria iniuria, tum in animalibus detentis, tum etiam in ſua exemptione, cum per priuilegia conſeruatoriarum bullarum non ſolum perſonæ regulares, ſed etiã bona mobilia & immobilia eorum ad protectionem & defenſionem iudicum conſeruatorum ſpectent. Et ſic dixi notanter ſupra, quod non poſſunt religioſi propter ſolam detentionem animalium

al. 11. tit. 3. lib. 1. nouæ comp.

b l. Bal. in l. de his. C. de Epiſ & cler.

c Greg. in l. 51. in gl por razon de ſus perſonas. tit. 6. p. 1. & inl. 24. ti. 15. pa. 7. v. el ganado verſi. per ſuum iudicẽ Auẽda. 2. p. c. 14. præto. n. 13. Auiles. c. 17. prætor. in gloſſ. huenas n. 12 fo. 159.

d Caſtil. in 70. Taur. gl. mag. fo. 150 col. 3. verſi. video etiam

e l. 13. ti. 18. lib. 6. nouæ compila.

f Gutie. li. 1. pract. q. 4.

lium creare conſeruatorem ex eo capite, quod ipſa animalia ſecundum ius commune ſint de iuriſdictione Eccleſiaſtica, cum re vera non ſint ſecundum tale ius de eius iuriſdictione, at non negaui, quod ex alia cauſa poſſunt ipſum optimo iure creare.

ARTICVLVS XV.

Vtrum religioſi poſſint creare conſeruatorem cõtra Doctorem, aut ſcholarem habẽtes pro ſuis cauſis conſeruatorẽ Apoſtolicum, & cõtra alios regulares

REſpondeo dicendo, quod vniuerſitates ſcholarium Salmanticenſis, Pintianæ, & Complutenſis Academiarum habent conſeruatores, qui indiſtincte autoritate Apoſtolica, & regali poſſunt cognoſcere de omnibus cauſis in fauorem Doctorum, vel ſcholarium contra laicos procedendo, prout dicitur in quadam ordinamenti regalis lege, *a* & tradit Salzedo in ſua practica criminali. Et in hac quæſtione quod inueſtigatur eſt, vtrum religioſi contra dictos Doctores & ſcholares ipſos iniuriantes poſsint iudicem conſeruatorem conſtituere, & videtur quod non, cum ipſi Doctores & cholares ſint ſimiliter priuilegiati, & priuilegiati non poſſunt vti ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatos, prout dicitur in iure. *b* Sed pro contraria parte facit, quod ſi hoc eſſet verũ, ſequeretur, quod cõtra religioſos non poſſent conſeruatorem iudicem conſtituere, quod eſt contra conceſsionem conſeruatoriam factam Minimis à Clemente Septimo, quæ refertur in compendio *c* Societatis Ieſu. Vbi dicitur. *Itẽ per priuilegium in ampliſſima forma conceſſum Minimis per Clementem Septimũ, vt in eorũ priuilegijs folio octuageſimo ſexto poſſumus eligere nobis conſeruatores contra quaſcunque perſonas Eccleſiaſticas tã regulares, quam ſeculares, nec non laicos, communia ciuitatũ & diœceſum.*

a l.8.ti.7.li. 1.ord. Salz. in pract. crimi.ca.3. in fin.

b Authe.de ſanctiſsim. epiſc.§. ſed hac præſenti.l.verũ.§. vlt. cũ leg. ſequent. ff. de minor.

c Comp.Societ.tit.conſeruat.§.9.

Item hoc videtur expreſſe conceſſum à Pio Quinto, & Gregorio Tertio decimo religioſis Societatis Ieſu, vt in eodem compendio *d* continetur. Poſſunt enim virtute dictę conceſsionis iudices conſeruatores detẽto ribus iniuriatoribus contradictoribus, & rebellibus inhibere ſub cenſuris, & pœnis, etiã pecuniarijs ſuo arbitrio moderãdis libereq; ſuam iuriſdictionem, exercere non obſtantibus quibuſcunque inhibitionibus ſibi factis etiam prætextu quarumuis literarum conſeruatoriarum, aut priuilegiorum conceſſorum & concedendorum.

d Com.vbi ſu.§.5.

Nec obſtat ratio dubitandi in principio adducta. Nam reſpondetur, quod vbi idem habent priuilegium, & contendunt de aliqua re, is quidem prẹfertur alteri qui priuilegiũ actu habet, & actu in ea re & ſpecie de qua agitur, prout probatur in iure, *e* & notat Bartolus, & allegando alios notat Ioannes Parladorus. Nam qui Reipublicæ cauſa abfuerit, etiam aduerſus eum, qui pariter affuerit reſtituendus eſt, ſi aliquod damnum patiatur. Vterque enim priuilegium habet, ex quo reſtitutionem, qui læſus fuerit petere poteſt, & tamen, qui modo indiget auxilio reſtitutionis ad reparationem damni priuilegium habet in ſpecie de qua agitur, & in exercitio, quia læditur: alter vero cum lęſus in ea cauſa non fuerit in prẹſentiarum priuilegium minime habet. Et hanc doctrinam nos docet Abbas, *f* quem poſt alios ſequitur Couaruuias. Et iuxta hanc doctrinam debent intelligi ſupradicta priuilegia. Et debet etiam concludi ſecundum quod in hoc caſu non ſunt propoſita in articulo quęſtionis pariter priuilegiati; & ſic ceſſat ratio dubitandi. Pariter igitur priuilegiati dicentur illi, de quibus ſupra egimus declarantes prædictam regulam. Et ſi vterque priuilegiatus læſionis reſtitutionem prætendat & habere actu priuilegium in ea re, de qua agitur antiquius priuilegium prævalebit iuxta ea quæ tradit Horatius Mandoſius in ſuo tractatu de priuilegijs ad inſtar, quem omni no vide.

e l.vlti. vbi Bart.ff. ex quibus cauſ. mai. Parla. li.1.rer. quotidian.c.17. n.28.

f Abb.in c. ad aures de præſcri. idẽ in.ca. ſuper ſpoliatione de ord. cognit. Couar. in reg. poſſeſſ.2.p.§.2 n.4.

g Sup.q.9.

(:)

ARTICVLVS XVI.

Vtrum conſeruatores habeant poteſtatem ponendi cenſuras cõtra inobedientes & contumaces.

REſpondeo dicendo, quòd *Quicunque iudices Apoſtolici, ſeu literarũ Apoſtolicarum conſeruatores pro executione earum deputati, ſeu deputãdi in quibuſcunque cauſis religioſorum, ſeu aliorum quorumcunque prælatorum conſenſu, quoties requiſiti fuerint, eaſdẽ exequi poſſunt, & tenẽtur, nec ab ipſis diœceſanis & ordinarijs aliquo modo ſub priuatione exercitij, officij, & iuriſdictionis pœna ipſo facto incurrenda impediri poſſunt: & quidquid ſecus attẽtatũ fuerit, irritum ſit & inane:* Prout conceſsit Martinus *a* Quintus ordini Ciſtertij, & habetur in compendio dicti ordinis. Et Pius Quintus, & Gregorius Tertius decimus in bulla conceſſa Societati id ipſum conceſſerunt: cuius tenorem in articulo ſuperiori attulimus.

a Comp. Ciſtertij tit. bullæ cõſeruatoriæ. §. 1.

Pro quorum explicatione eſt aduertendum, quod ſecundum ius commune, ſecundum quod debent in dubio priuilegia explicari, ſi delegatus iudex conſeruator non vult facere fidem ordinario de ſuo mandato Apoſtolico, & literis conſeruatorijs, non poteſt ipſum excommunicare, eo quod nolit ſuam exequi ſententiam; quia delegatus non habet iuriſdictionem ſuper ordinarium, niſi ſit ei rebellis: & non poteſt dici rebellis, ſi petit fidem de cõmiſsione: facit enim quod iure ſibi conceditur. Sed ſi ordinarius malitioſe ſe aſſerat dubitare de commiſsione & delegatione maxime falſitatem reſcripti allegando, ſecundum omnes Doctores quatuor remedia competunt delegato. Primum eſt, vt exequatur per ſe quod poteſt, vt notatur in iure, *b* Secundũ, vt puniat ordinarium, ſi conſtat malitioſe ſe opponere. Tertium, quod ipſe ordinarius quoad Deum punitur, cum gratia diuina per peccatum mortale & contumaciã priuetur. Quartum, quia poteſt condemnari in triginta libras, ſi malitioſe ſe opponit ad cauillandum reſcriptum, iuxta quandam legem. *c* Facit ad prædicta, quod tradit Panormitanus *d* dicens, quod ſi agitur de grauiſsimo, ſeu grauiori præiudicio non eſt parendum delegato, quanuis ſit perſona authorizata, niſi prius conſtet de pleno mandato, neque ſufficit ſimplex copia iuxta aliam legem. *e* Neque aliter ordinarius debet ſententiam exequi, argumento cuiuſdam canonis. *f* Sed ſi agatur de præiudicio graui, quia verbi gratia, citatus eſt in partibus remotis, ſufficit mittere copiam reſcripti: non autem ſufficit aſſerere, ſe eſſe delegatum. Si autem agitur de leuiſsimo, puta, quia citatus eſt in loco ciuitatis, non eſt neceſſarium copiam mittere ad effectum coarctandi, ex quo perſona delegata non eſt vilis, ſed in dignitate conſtituta, in tali enim dubio quis comparere tenetur argumento cuiuſdam legis. *g* Secus ſi ſimpliciter citet, non afferens ſe eſſe conſeruatorem delegatum, neque alias eſt ordinarius: quia tunc comparare non tenetur; neque vt obediens, & contumax poteſt excõmunicari. Quæ notanda ſunt pro explicatione priuilegiorum ſupra poſitorum in hoc articulo. Non enim ipſis conſeruatoribus conceditur ſupradicta poteſtas niſi quando iuris metis ſuam iuriſdictionem exercent. Et ſimiliter eſt intelligẽdum aliud eiuſdem conſeruatoriæ priuilegium, in quo dicitur, quod dicti conſeruatores, & iudices ſic electi cum fuerint requiſiti ſuper bonorum Societatis reſtitutionem & priuilegiorum obſeruationem, necnon ſuper iniuriarum & damnorum compenſationem, poſſunt appellatione poſtpoſita per cenſuras eccleſiaſticas quoties opus fuerit vſque ad auxilij brachij ſecularis inuocationem procedere. Ita refertur in dicto compendio *b* Societatis.

b ca. in literis de offic. delega.

c l. 2. C. de legibus.

d Panor. in c. præterea, de dilationibus.

e l. vni. C. de mandatis princip.

c. nobiliſsimus d. 9.

g l. ſiquis ex aliena. ff. de iudicijs.

b Comp. Societ. tit. conſeruat. §. 3.

A R-

ARTICVLVS XVII.

Vtrum fratres poſſint eligere conſeruatorem pro iniurijs manifeſtis factis eorum ſeruitoribus.

REſpondeo dicendo, quod, vt patet ex ſupradictis conceſsionibus conſeruatorijs allegatis, fratres non ſolum poſſunt eligere iudices conſeruatores contra iniuriantes ſuas proprias perſonas, & res, ſed etiam contra iniuriantes ſuos familiares, & ſeruitores. Sed hodie per Concilium Tridentinum *a* hæc autoritas limitatur. Quoniam enim priuilegia & exemptiones, quæ varijs titulis pleriſque conceduntur perturbationem in Epiſcoporum iuriſdictione excitare & exemptis occaſionem laxioris vitæ præbere dignoſcuntur, decernit inter alia ſancta Synodus, vt ſi quando illos cuicunque monaſterio oblatos, vel quomodo cunque addictos, ſub nomine ſeruientium militijs, ſeu monaſterijs, hoſpitalibus, collegijs, aut quocunque alio titulo aſſumi contigerit, nihil ex his priuilegijs detractum eſſe ordinarijs intelligatur, quo minus ij, quibus ea iam conceſſa ſunt, vel in poſterum concedi contigerit, ipſis ordinarijs tanquam apoſtolicæ ſedis delegatis ſubiecti exiſtant, exceptis tamen his, qui prædictis locis, aut militijs actu inſeruiunt, & intra eorum ſepta, ac domus reſident, ſub eorumque obedientia viuunt, ſiue ij, qui legitime & ſecundum regulam earundem militiarum profeſsionem fecerint, de qua ordinario conſtare debeat. Non obſtantibus priuilegijs: quibuſcunque etiam religionis Sancti Ioannis Hieroſolymitani, & aliarum militiarum. Hæc Concilium. Ex quibus verbis colligitur ſolum pro ſeruitoribus, qui actu inſeruiunt prædictis pijs locis, & intra eorum ſepta & domus reſident, ſubque eorum obedientia viuunt, & pro his, qui legitime: & ſecundum regulam earum militiarum profeſsionem fecerint poſſunt conſeruatores creari, quando in bonis, & rebus ipſorum aliquam iniuriam & damnum patiuntur, iuxta terminos iuris communis & priuilegiorum.

a Sef. 24. de refor. c. 11.

ARTICVLVS. XVIII.

Vtrum conſeruatores poſſint in cauſis regularium procedere de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij.

REſpondeo dicendo, quod hoc dubium proponitur ad declarandum conſeruatorias concedentes, vt iudices cõſeruatores poſſint procedere in cauſis regularium ſibi commiſsis ſimpliciter, & de plano ſola veritate inſpecta, ſine ſtrepitu & figura iudicij poſthabitis articulis, & citationibus omiſsis in iuramento quod examinãdis teſtibus datur omni appellatione remota. Vbi enim de cauſis regularium agitur apud eorum prælatos, aut eorum cõſeruatores, nequaquam ſeruanda eſt illa ſubtilis, & anguſta iuris forma, quæ in alijs cauſis ſeruanda deſcribitur, iuxta ea, quæ in iure *b* notantur. Quod etiam proprijs cuiuſcunque religionis conſtitutionibus caueriſolet, prout tradunt Speculator, *c* Præpoſitus, & Folerius, vt ſic euitentur ſumptus, quos ſubire neceſſe eſt eos, qui in iuris figura ſtrepituq; iudicorum exercentur.

Sed operæpretiũ eſt explicare prædicta verba. Et vt omnis prorſus opinionum ſtrepitus exterminaretur, Clemens *d* Quintus nobis horum verborum gloſſam ſua conſtitutione dedit, dicens, quod per dictam clauſulam ſignificatur, non debere iudicem neceſſario libellum exigere, nec litis conteſtationem poſtulare, in tempore etiam feriarum ob neceſsitates hominum indultarum ãiue procedere valet, in domo non ſedendo pro tribunali. Non tamen poteſt procedere in tempore feriarum ob honore Dei, prout ibi aduertit gloſſa, *e* debet ampurare dilationum materiam, litem quantum poterit debet facere breuiorem, exceptiones & appellationes dilatorias repellendo, partium aduocatorum contentiones & iurgia, teſtiumque ſuperfluam multitudinem refrenando. Non ſic tamen iudex debet litem abbreuiare, quin probationes neceſſariæ, & defenſiones legitimæ admittantur. Citationem vero, ac præſtationem iuramenti de calumnia, vel malitia, ſiue de veritate dicenda, ne veritas occultetur per coroborationem huiuſmodi (ait Clemens Quintus) intelligimus non excludi. Vnde quædam gloſſa *f* cum communi dicit, quod verba ſimpliciter & de plano importãt, quod per ea non

b c. qualiter & quando. de accuſat. *c* Specu. tit. de inquiſit. §. viti. nu. 5. Præpoſitus. in c. cũ paſtor. 27. q. 7. Foler. in tract. de mod. procedend. contra monach. n. 10. *d* Clem ſæpe de verb. ſignif.

e Glo. in d. Clem. v. ob neceſsitatis

f Gloſ in d. Clem. in v. ſimpliciter.

ea non remoueatur ordo iuris, ſed tantum pernicioſa ſolennitas, prædicta enim verba ex ſuo proprio ſignificato important idem, quod ſine plica & malitia. Verba autem illa, ſola veritate inſpecta, important, quod omittantur ſolennitates, & ſubtilitates, negotij veritatem non tangentes, quæ vocantur apices iuris, & quod negotiũ principale periura decidatur, prout tradit Bartolus. g Quid autem ſignificat clauſula omni appellatione poſtpoſita, vide ſupra quæſtione octaua articulo decimo tertio.

g Batt. in l. ſi fideiuſſo ff. man dat.

ARTICVLVS. XIX.

In quam pœnam incidũt conſeruatores ſuam excedendo poteſtatem.

REſpondeo dicendo, quod Alexander Quartus Papa *a* ait, quod ſi conſeruatores ſcienter ſe intromiſerint in alijs, quàm à Sede Apoſtolica ipſis eſt conceſſum, ab officio eo ipſo per annum ſint ſuſpenſi. Et in lege *b* regali naturalitate priuantur, prout iam in ſuperioribus *c* dictum eſt. Notandum eſt tamen, quod non omnibus hæc pœna inijcitur, ſed illis tantum, qui ſcienter hoc egerint. Illi autem ſcienter id faciunt, qui etiam ignorantia affectata, ſeu quo vis alio figmento quæſito præſumpſerunt eam extendere poteſtatem. Tunc autem dicuntur procedere ex ignorantia affectata, cum id ſcire potuerunt, ſed noluerunt, aut diſsimulauerunt, vt colligitur inſimili caſu ex textu *d* iuncta Gloſſa ibi. Ex quibus omnibus colligitur, quod proponitur hæc pœna tantum cõtra pręſumentes. Illi autem dicuntur præſumptuoſe procedere qui agunt de facto ſecundum quandã Gloſſam, *e* & vulgo dicimus præſumptuoſum qui eſt temerarius. Et ſecundum vſum communem loquendi ſtatuta ſunt intelligenda, vt per Bartolũ *f* & Felinum & Cardinalem.

Ex quibus infertur hoc nõ habere locum quãdo aliquis iudex cõſeruator ignorãs ſuâ trãſgreditur poteſtatẽ. Quod Alciatus *g* dicit ſane eſſe intelligẽdũ, quod in his nõ præſumitur ignorantia; quia ſi lex aliquid fieri prohibet non præſumitur ignorantia iuxta ſtrictam iuris regulam. *h* Vnde debet ſupra dictus iudex prætendere iuſtam ignorantiam, & eam probare, iuxta tradita in iure, *i* & notata à Gloſſa, & ab Alexandro.

a c ſi. de of. delegat.
b l. 1. §. 2. l. 1. comp 4.
c Sup. ar. 13. d c. eos iuncta. gloſ. v. affectata de tẽporib. ordi. li. 6.
d gloſſ. in c. Iudæi de teſtib.
f Bart. in l. Iabeo. ff. de ſupellecti. leg. Felin. proœ. Gregor. in de creta. Cardi. in Clemẽ 1. in prin. 3. q. de priuil.
g Alciat. de præſump. 1. p. c. 40. n. 9.
h l. iuris ignorantiam, C. de iur. & fact. ign.
i l. generali, C. de tabul. li. 10. glo. in l. in rem. §. tignũ. ff. de reiuendi ca. Alexã. in. l. de pupillo. §. nunciatiõ. ff. de noui oper. enũ

ARTICVLVS XX.

Vtrum ſuadentes iudicibus conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, incidant in excommunicationem.

REſpondeo dicẽdo, quod idẽ Alexander *a* Quartus, omnibus modis voluit præcludere viam conſeruatoribus, ne ad alia ſuam extenderẽt poteſtatem, quæ ipſis à Sede Apoſtolica non ſunt cõceſſa. Cũ enim conceſsiones cõſeruatoriæ ſint odioſæ in præiudicium ordinariorũ voluerunt Summi Põtifices, vt eſſent limitatæ, & limites ipſarum minime tranſgrederentur. Et vt conſeruatores limites ſibi traditæ poteſtatis (quos frequenter excedunt) metu pœnæ diligenter obſeruent pœna ſuſpenſionis ab officio ipſos Alexander Quartus ipſo facto comminatur. Pars vero, quæ hoc fieri procurabit ſententiam excommunicationis incurrat; à qua non poſsit abſolui, niſi ei, quẽ ſic caſtigauit indebite, primo ſatisfaciat integraliter de expenſis.

a d. c. fin. de offi. deleg. li. 6.

Circa quod aduertit Nauarrus, *b* quod hanc non incurrit, qui non eſt pars in iudicio, neque ſi eſt, & procurauit, ſed iudex nõ proceſsit. Nam lex excommunicans facientem aliquid non comprehendit regulariter conſentientẽ, etiam mandando, conſulẽdo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat, niſi ex eius tenore, vel aliarũ legum id expreſſe aut tacite colligatur, quod firmiter aſſeuerat Caietanus *c* & Syluester ſibi contrarius, & tenet, vt communẽ idem Nauarrus.

b Nau. c. 27 n. 125.

c Caieta. in ſumm. v. ex cõmunicatio. pa. 2. & c. 47. nota. 5 Syluеſ. v. ex commu. 10. n. 4. Nau. in d. c. 27. n. 51.

QVÆSTIO. LXVI.

De conſtitutionibus iuris Ciuilis & Canonici quantum ad religioſos in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVot & quocuplex ſit conſtitutio.*
2 *An conſtitutiones iuris ciuilis generaliter loquẽtes ad perſonas eccleſiaſticas & regulares, eorumq; bona extendantur.*
3 *Vtrum ſtatuta quæ ſunt contra liberatem eccleſiaſticam ſint etiam reſpectu regularium contra eandem immunitatem.*

4 *Vtrum*

4 *Vtrum ſit licita ciuilis conſtitutio prohibens alienari immobilia eccleſijs, perſonis eccleſiaſticis & regularibus.*

5 *Vtrum diſponente ſtatuto, quod religioſi non admittantur ad officia communitatis aſſumi poſſit hoſpitalarius portans veſtem certi coloris cum cruce in pectore.*

ARTICVLVS I.

Quæ & quotuplex ſit conſtitutio.

RESpondeo dicēdo, quod quatuor ſunt generalia nomina ex diuerſis ſumpta, ad idē ſignificandum, ſcilicet, lex, eo quod lex legatur in ius redacta in reſcriptis, vt ſic omnibus pateſiat iuxta tradita à D. Thoma, *a* vbi eius Cōmētatores, Statutum eo quod firmetur deliberatione quaſi in ſtatu, ideſt, in gradu immobili ſitum, vel poſitum. Et conſtitutio quaſi in ſimul ſtatutio, eo quod ad eam deliberandam multi, ideſt, populus conueniūt. Nec tamen ſignificat conſtitutio ſolum id, quod populus ſtatuit, ſed ampliatur ad omne ſtatutum & legem. Vnde in religionibus non ſolum vocantur cōſtitutiones illæ, quæ fiunt à capitulo & approbantur à patribus in definitorio, ſed etiam illæ, quæ non fiunt à Capitulo, ſed ſolum à patribus in ſuo definitorio, ſiue definitoriū ſit capituli generalis, ſiue ſit prouincialis capituli, aut congregationis. Verū eſt tamen, quod conſtitutiones factę à Capitulo generali, aut prouinciali durant perpetuo donec reuocētur in alio Capitulo generali aut prouinciali. At conſtitutiones factæ in definitorio ſolum durāt vſquequo ipſius definitorij prælatus generalis, aut prouincialis ſuum finiat miniſterium officiū, & ad hunc modū ſunt intelligēda tradita à Syluestro *b* de perpetuitate harum conſtitutionum verba faciente.

a D. Tho. 1. 2. q. 90.

b Syluest. in ſumm. v. conſtitutio.

Sed viſa definitione, quid nominis cōſtitutionis, oportet, vt ad definitionē rei deuenia mus. Et dico quod eſt ordinatio rationis in bonū commune ab eo, qui curā gerit cōmunitatis promulgata, prout definit D. Iſidorus, *c* dū cenſet legē & conſtitutionem nihil aliud eſſe, quam dictamen rationis in ordine ad tria, puta religionem diſciplinā & ſalutē, intelligendo per religionem cultum diuinū, per diſciplinam pacem & concordiam Reipublicæ, & communitatis, per ſalutē ipſam, animæ ſalutem, vt intelligere videtur Cardinalis. *d* Et aperte ſignificat Iſidorus legem recte diffiniri, quod ſit ordinatio rationis in bonum commune. Pro cuius definitionis explicatione aliqua ſunt notanda.

c Iſido. lib. 15. etymol.

d Cardi. in c. conſuetudo §. porro d. 1. n. 10. cū ſequent.

Primo notandum eſt, in quauis Republica neceſſariā fore normā quandā ſeu regulā, per quam ſubditorū actiones in bonum eiuſdem Reipublicæ dirigantur. Nam cum ſubditi ſint partes Reipublicę, & homines attenta natura corrupta ſint proni in malum facile tota Reſpublica corrueret, ſi ijdē ſubditi proprię voluntati in rebus agendis relinquerentur, iuxta quæ à D. Thoma *e* & ab ſcribentibus communiter notantur. Ad ſignificandum igitur hanc normam in vſu apud Grēcos eſt dictio *Nomon* deducta à tribuendo, quaſi ſuum vnicuiq; tribuat. Apud Latinos vero eſt dictio lex, deducta à legendo, vel dirigendo, quaſi per eam dirigantur ea, quę ſunt agenda, prout tradunt Cicero, *f* Soto, & Conanus.

e D. Tho. 1. 2. q. 109. a. 2.

f Cicer. li. 1 de legib. Soto. li. 1. de iuſti. q. 1. ar. 1. Conan. li. 1. iur. ciuil.

Secundo notandum eſt, quo pacto ſubditorū actiones in bonum Reipublicę dirigantur ſeu ordinentur. Et cū nemo ordinetur, niſi dum ad id mouetur, tribus poteſt modis contingere ea ordinatio, nempe, promiſſione precibus, & prēcepto. Primo quidem modo ordinatur quis à ſe ipſo adimplendo promiſſa. Studioſe enim agendum eſt, vt ea, quę promittuntur opere compleantur, vt ait Gregorius. g Secundo modo ordinatur Dominus à ſubdito. Non enim aliter ſolēt domini flecti per ſuos ſubditos, quā precibus, prout in toto titulo de precibus, Imperatori offerendis ſatis patet. Tertio modo ordinatur ſubditus à ſuperiore, vt ſacri Canones *h* ſignificant. Hęc reſolutio colligitur ex traditis à D. Thoma, *i* cuius mentem proſequitur Soto. Cū igitur ordinatio ſubditorū in bonū Reipublicę ab eius rectore fiat, qui eſt ſuperior ſine dubio, non aliter, quam per præceptum, vel imperiū fieri poteſt. Ex quibus notabilibus remanet clare conſtitutionem eſſe actum intellectus practici non ſpeculatiui. Duo enim ſunt actus cōmunes intellectui practico & ſpeculatiuo. Alter eſt conſilium, quo ſcilicet, intellectus inquirit de medijs congruis ad aliquē finem. Alter eſt iudicium, quod iudicat hūc vel illum medium eſſe prēferendum ad finem. Et additur tertius actus puta præceptum, vel imperium, quo prędictum iudiciū, executioni mandatur: & is actus cum ſit

g ca. qualiter de pact.

h c. quid ergo. 11. q. 3.

i D. Th. 2. 2 q. 88. Sot. li. 7. de iuſt. q. 1. ar. 2. col. 3. & pen.

operans nequaquã intellectui ſpeculatiuo, ſed tantum practico accõmodatur, vt ex ſententia Ariſtotelis K docet Soto. Cum igitur ordinatio in bonum commune hãc importet executionem, dum, ſcilicet, ordinat ſubditorum actiones in illud bonum, ambigendum non eſt actum eſſe intellectus practici, & non ſpeculatiui.

K Ariſto. li. 6. Ethic. ca. 10. Sot. lib. 1. de iuſt. q. 1. art. 1. colu. 3.

Ponitur deinde in eadem definitione *in bonum commune* ad explicandum finem proximum legis quoad bonum commune. Nulla enim poteſt dari Conſtitutio reſpiciens bonum priuatum, quando illud à communi bono eſt diſtinctum, prout tradit D. Thomas. *l* Licet enim aliquæ conſtitutiones poſſint fieri à principibus in fauorem aliquarum perſonarum particularium, ipſæ tamen vt leges communes minime recipiuntur, ſed vt priuilegia fauorem particularem, reſpicientia iudicabuntur, prout expendit Decius. *m* Et ſic ait doctiſsimus Soto *n* ſententias latas non eſſe leges, nec tanquam leges ad caſus ſimiles eſſe trahendas, prout dicitur in iure, o niſi ſint latæ à Principe cũ animo condendi legem ordinatam ad bonum commune. Vnde Decretales epiſtolę, licet vt plurimum ſint ſententię inter partes latæ reputantur leges, cum ſint inſertę in corpore iuris, & vt tales ad caſus ſimiles propter bonum publicum ad iudicium trahuntur, prout ait quędam gloſſa *p* recepta. Vnde valida omnino erit conſtitutio in odium certę perſonæ factę, quando adeſt aliqua publica vtilitas, vt, verbi gratia, ſi interſit religioni ne guardiani ſint definitores. Ita Felinus *q* & Iaſon. Et ratio eſt, Nam odium illud cum nitatur publicæ vtilitati, eſt quid bonum, non malum, vt innuit quędam Decretalis. Et non eſt dicendum quod illud bonum reperiatur prius in perſona patientis, quam in ipſo corpore communitatis. Et hinc conſequenter colliges, quod deficiente publica vtilitate lex edita in odium certę perſonę omnino ſit inualida, prout Doctores citati ſatis indicant.

l D. Tho. 1. 2. q. 90. ar. 2.

m Decius in Rubrica de conſtit. princi. lect. 2. n. 7.

n Sot. li. 1. de iuſt. q. 1. ar. 2 o l. nemo. C. de furt.

p Gloſſ. in pri. 19. diſt.

q Felin. in c. cũ omnes de cõſtit. Iaſon in. l. 1. nu. 16. ff. de conſt. prin. rc. licet. de regul.

Dicitur, *A beo qui curam gerit* ad explicandam cauſam efficientem. Sicut enim equiti conuenit ordinare, artem frenefactiuam ad equeſtrem, quoniam frenefactiua arti equeſtri ſubijcitur, ſeu ancillatur, vt ait Ariſtoteles *ſ* & ampliat Victoria: ita rectori ciuitatis conuenit ordinare ſubditos ad Rempublicam, cuius ipſe eſt pars.

ſ Ariſt. lib. 1. Ethic. c. 1. Victor. de poteſt. eccl. q. 3. n. 10.

Dicitur *ab eo promulgata*. De ſubſtantia enim legis, & conſtitutionis eſt quod ipſa promulgetur. Idq; merito, nam cum ſit regula & norma, oportet vt inſtar albi ad ſagitã veniat in notitiam ſubditorũ per verba præceptiua obligationẽ indicantia. Quãtumcunq; enim conſtitutio à Principe edatur, & promulgetur, non erit conſtitutio, neque lex, ſi alias præceptum non contineat, prout tradunt *D. t* Thomas & Soto.

ARTICVLVS. II.

An conſtitutiones iuris ciuilis generaliter loquẽtes ad perſonas Eccleſiaſticas & regulares earũq; bona extẽdatur.

REſpondeo dicendo, quod cũ perſonæ regulares inter eccleſiaſticas perſonas computentur, prout articulo ſequenti demonſtrabitur, non abs re erit determinata in iure circa Eccleſiaſticas perſonas ad regulares transferre. Et circa articuli propoſiti quęſtionem loquendo de eccleſiaſticis Hoſtienſis *a* & Doctores per plures columnas plura inuoluũt. Abbas, Felinus, Decius & alij fruſtra mille caſus multiplicant. Ex mente tamen communi reſolue nouẽ regulas conſtituendo.

Prima regula eſt, quod leges clauſę in corpore iuris communis, quas vocant imperiales, deficiente canone obtinent in foro eccleſię. Ita Hoſtienſis *b* receptus ab omnibus ex *A*bbate Felino Fortunio & à pluribus relatis à Tiraquello. Ratio huius regulæ eſt, quoniam hę leges reperiuntur approbatę per Summos Pontifices ad adiuuandum canones, vt ex ipſis canonibus *c* probatur, Quam regulam communis Doctorum limitat procedere in legibus concernentibus fauorem, nõ tamen in odioſis. Sed hęc limitatio, licet communis nullatenus eſt admittenda. Primo, quia iura approbantia illas leges non reijciunt odioſas, quin potius admittunt. Patet ſi expendis leges dici odioſas, quæ principaliter odium continent ex reſolutis à Calderino, *d* à Decio recepto, è quorum numero eſt interdictum vnde vi, quod in odium ſpoliantium noſcitur inſtitutum, & tamen obtinet in foro eccleſiaſtico, vt patet ex multis *D*ecretalibus. *e* Similiter edictum noui operis tendit

t D. Th. 1. 2. q. 17. art. 1. Soto. libr. 1. de iuſt. q. 1. ar. 1. corol. 3. a Hoſtiẽ. & DD. in. c. vlti. de ſolut. Abb. Felin. & Decius in capi. eccleſia. de cõſti. DD. in. l. cũ ętos populos de ſum. Trinit.

b Hoſt. vbi ſup. Abb. in c. 1. nu. 8. de nou. oper. enunt. & in dc. eccleſia n. 17. vbi Felin. n. 37. Decius. nu. 27. Fortu. de vl. fin. illat. 13. Tiraq. d priuilog. q. 44. n. 3.

c c. de capitulis. c. certũ cũ multis ibidẽ. d. 10. c. 1. de noui oper. enunciat.

d Calde. ſubti. 4. de ver. ſigni. conſi. 4. Decius in l. venia. n. 5. C. de in ius vocand. d ca. in literis c. grauis &c. cum ad ſedem de reſtit. ſpoliat.

dit in ordinem contemnentis præcepta iudicis, vt leges f dicunt, & tamen ex generali canonum g approbatione recipitur in foro Eccleſiaſtico. Deinde probatur contra communem noſtrum intentum, quia leges ciuiles non alia de cauſa in canonum adiutorium approbantur, quam ob iuſtitiam in ordine ad bonum commune, argumento ipſorumet canonum. h At hæc iuſtitia non minus reperitur in legibus odioſis, quam in fauorabilibus, vt iura i proclamant. Et confirmatur: Nam leges inducentes infamiam, quę maxime ſunt odioſę obtinent, vt patet, in foro eccleſiaſtico, Denique hęc limitatio nullatenus eſt admittenda, cum ipſius autores in eius explicatione non recte ſibi conſtent. Veteres nanque cũ Hoſtienſi leges fauorabiles intelligunt illas, tantum, quæ nullum poſſunt afferre damnum, cum quibus pertranſit Coſta, k Nouiores vero cum Abbate l alias omnes intelligunt, quæ recte poſſunt ſe habere ad dadnum, & ad commo num, vt tenent idem Abbas, & Decius.

Secunda regula eſt, quod leges extra corpus iuris, ſine ſint communes, ſiue ſint locales, quas Doctores vocant inferiorum, non obtinent in foro Eccleſiæ, niſi ſpeciali ter fuerint approbatæ. Ita Hoſtienſis m & Abbas & Decius, qui multos refert. Ratio huius regulæ eſt, quia leges illæ nullibi per canones reperiuntur approbatæ, & ſic non ligant exemptos, puta Eccleſiaſticos, ſiue regulares iuxta regulam cuiuſdam legis. n Limita tamen regulam iſtam non procedere, quando leges illæ aliquod inducerent priui legium. Plane enim quoad illud obtinent in foro Eccleſiæ. Vt verbi gratia, eſt ſtatutum quo cauetur ſtantibus maſculis fœminas nõ ſuccedere, Vtiq; maſculus, etiam ſi ſit cleri cus, aut monachus excludit fœminas; vt in effectu limitãt Abbas, o Decius, & Tiraquelus. Et ait poſt Albericum & Tiraq. Molina, quod ſtatutum excludens fœminas propter maſculos excluderet quoque à ſucceſſione monialem quantumcunq; ante dictũ ſtatutum effecta eſſet monialis. Ratio huius limitationis eſt: Nam clerici & monachi licet ſint exempti á poteſtate ciuili ſunt tamen ciues, vt ait Felinus p & Victoria, & vt tales potiuntur beneficijs ſtatutorum, iuxta ſacros Canones. q Limita ſecundo prædictam regulam non procedere, quando lex, vel ſtatutum receptum foret, conſuetudine mixta clericorum monachorum & laicorum. Plane enim tale ſtatutum in via conſuetudinis obtinet in foro Eccleſiaſtico. Ita tenent Abbas. r Felinus Decius, & Couarruuias. His conſequens eſt, quod deficiente canone in cauſis eccleſiaſticis, & ordinationibus generalibus, in cauſis regularium, non ad ius regium, ſed ad Cæſareum eſt deueniẽdum, prout tenẽt Alexander, ſ & Rauena, quidquid Palatius, & Bernardus Diaz de Lugo contra dicant. Quorum tamen ſententia licet vſu & conſuetudine ſit recepta in foro eccleſiaſtico, at in cauſis regularium, vbi talis vſus non eſt opinio Alexandri & Rauenæ eſt ſequenda.

Tertia regula eſt: Exemptio eccleſiaſticorum à legibus ciuilibus non ita indiſtincte eccleſiaſticis competit, quin vt ciues poteſtati ſui principis non ſubſint, vt aperte docent Victoria t & Soto. Idque patet ex multis. Primo, quia nullibi reperitur tam lata exemptio vt prędicta ſubiectio omnino tollatur, quin potius iura u hanc paſſim ſubiectionem admittunt. Iuuat illud Pauli, *Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit*. Secundo, quia tam lata exemptio eſt irrarionabilis, per quam, ſcilicet, membra putà eccleſiaſtici & regulares á ſuo capite in quantum ciues omnino eximantur, contraid, quod Decretales x de cernunt. Tertio, quia iura agentia de hac exemptione fundantur in prerogatiua dignitatis quia eccleſiaſtici præſtant laicis, vt ſignificant patenter ſacri Canones, y Et tamen certum eſt prærogatiuam illam non competere eccleſiaſticis in quantum ciues, vt eadem iura z ſatis innuunt. Quarto, iura canonica non aliam concedunt exemptionem Eccleſiaſticis circa regimen, quam illam, quæ competit iure Diuino. At iure diuino clerici non aliter ſunt exempti á poteſtate ciuili, quam habito reſpectu ad clericatum; illo nanque reſpectu ſunt ſuperiores laicis, vt dicunt ſacri Canones. a Atque ſubinde, vt ciues ſecundum regulam iuris naturalis non præeſſe debent, ſed ſubeſſe, ex reſolutis per Diuum b Thomam in materia de obedientia. Nec ſacri canones ab hac diſſentiunt veritate, c imo eam ſummopere, confirmant. Per hæc argumenta videtur hæc res ſatis probata. Et profecto illam negans cogeretur confiteri non te-

f al. prætor. ait. 9. ait prętor ff. de noui oper enunt.
g ca. 1. t. eodẽ tit.
h c. fin. ibi diuinitus. 16. q. 3.
i c. fatta. 4. d. l. 1. ff. de leg.
k Coſta inl. ſi ex cautione pag. 224 n. 7.
l Abb. in. d. c. eccl. n. 17.
m Hoſt. vbi ſu. Abb. in d. c. 1. n. 8. de noui oper. enunt. Decius. in. d. c. eccle. n. 2.
n l. fin. ff. de iniurijs.
o Abb. ind. c. eccle. n. 37. Decius. n. 52. Tiraq. de primog. q. 44. n. 56. Molin. de primog. l. 2. c. 10. n. 81.
p Felin. in d. c. eccle. n. 69. Victoria de poteſt ecclę. p. 103. n. 4.
q c. 1. c. fin. de immuni eccleſ. lib. 6.
r Abb. in c. cũ cauſa n. 4. de re iud. Feli. in. d. c. eccle. n. 61. Decius in c. ad noſtram nu. 3. de probat. Couar. 2 p. de ſponſa. c. 6. §. 10 n 18.
ſ Alex. in c. cõſuetudo. 3. col. d. Rauen. in al. leg. conſuetudinis. 5. col. Pala in reper. Rub n. 8. Bernar. Diaz in prac ti 136.
t Victor. in relect. de poteſt. eccl. c. 97. So. in 4. d. 25. q. 2. ar. 2.
u c. cõmuni. tis. d. 10. c. ſolitæ de maiorit. & obedien.
x cap. nõ liceat depræſcript. c. contra mores, d. 3.
y c. 1. de cõſtit. c. vlt. de reb. eccle.
z d. c. ſolitæ
a c. quis dubiter. c. duo ſunt. 96. d. continua in fin. 11. q. 1.
b D. Tho. 2. 2. q. 104. a. 1
c c. inferior cum multis alijs. 2.

neri clericos, vel monachos parere suo Regi illos vocanti ad aliquod negotium alias licitum, quo nihil absurdius.

Quarta regula est, quæ ex superiori satis consequitur: quod lex ciuilis siue statuta generaliter edita absque derogatione ecclesiasticæ libertatis ligant clericos, & monachos quoad vim coactiuam, non in quantum leges ciuiles, sed vi iuris naturalis. Patet hæc assertio, Nã prædictæ leges absq; respectu disponunt de personis & bonis subditorum solum in quantum ciues ex vi iuris naturalis. Officium namque bonæ legis est ordinare partes ad totum, vt dicit quædam regula, c at hoc respectu clerici & monachi sunt de numero subditorum. Et sic procedunt facti canones determinates leges principum in causis exemptorum esse seruãdas, de quibus in secunda regula fecimus mẽtionem.

c. regul. 3. dist.

Quinta regula, Ciuiles leges circa determinatoria iudicis in causis clericorum & monachorum, minimê locum habent quoad forum Ecclesiasticum aut regulare: ita quod si causa sit agitanda coram iudice Ecclesiastico, aut regulari, tales leges non ligant: secus si sint agitandæ coram iudice seculari. Ita Calderinus *d* & omnes secundum Abbatem. Ratio est. Nam huiusmodi leges censentur impositæ iudicibus, quorum interest hoc vel illo modo processus ordinare, ob breuitatem, scilicet, commodius inuestigandam iuxta leges ciuiles, *e* & canonicas. Et non est dicendum, quod iudices Ecclesiastici & regulares subsint legi ciuili contra sacrorum canonum normam, decernenti debitum vltra certam summam non posse probari testibus. Constat autem solennitatem probationis, quæ ad validitatem actus requiritur de ordinatorijs esse iudicij, quippe quæ ad instruendum iudicem ordinatur, iuxta regulam cuiusdam *f* legis, quidquid Boerius contra dicat. Proinde lex ordinationum *g* Regni Portugaliæ, dum habet debita vltra certam summam non aliter, quam per scripturam probari posse non ligat etiam laicum, si in foro Ecclesiastico causam agat, vt ait Abbas *h* de simili verba faciens. Contra vero ligabit clericum, aut monachum agentem in foro seculari sicut in praxi contra communem receptum est cum doctissimo Lusitano Aluaro *i* Valasco.

d Calder. in disput. statuto cauetur. Abb. in. ca. quod clericus de foro competent. el. 3. ff. de testib. ca. iudicem, 30. q. 5.

e l. 3. ibi. tum magis. gli. 3. ordi. Portug. tit. 45.

f d l. 3.

g Regni Portugaliæ

h Abb. inc. quod clericis de foro compe. n. 3.

i Velasc. de iure emphyteu. q. 7.

Sexta regula: Leges ciuiles non comprehendunt ecclesiasticos & regulares circa ea, in quibus ipsi potiuntur priuilegio. Huiusmodi sunt leges tributorum. Plane enim in tali materia ecclesiastici in quantum ciues non subsunt suo Principi, sed soli Papæ secundum sacros Canones K ac subinde illis legibus non illaqueantur.

K c. quãquã decem. li. 6.

Septima regula est, quod leges ciuiles nõ habent locum in causis ecclesiasticorum, & monachorum, in his, quę quouis modo canones offendunt, eo namque ipso non ligãt ecclesiasticos. Et ratio est: Nã clerici & monachi etiam in temporalibus sunt magis subditi Papæ, quam Principi seculari, quippe qui multo meliori vinculo & nobiliori, putà clericatus & monachatus ipsi Papæ subijciuntur, vt ait quidam Canon, *l* proinde tenentur magis canonibus deferre, quam legibus: iuxta illam regulam; *m* Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Confirmatur hæc ratio: Nam constitutio Ecclesię circa bona, seu personas subditorum multo specialior censetur respectu clericorum, quam legis ciuilis constitutio. Nam Ecclesia directe ecclesiasticos respicit: contra vero lex ciuilis non directe, sed in quantum sunt ciues. At specialis dispositio derogat generali iuxta regulam *n* generi per speciem detrahitur. Ex his hanc regulam obseruant omnes *o* communiter, quos sequitur Syluester.

l c. Constantinus. 96. d.

m Reg. qui resistit. 11. q. 3.

n Regula generi de regul. iur. li. 6 l sanciri. ff. de pœnis

o Omnes. in c. 1. decõstit. Syl. v. lex. n. 15. p. Soto v bisu. 15. con.

Octaua regula, quoad pœnas legibus ciuilibus prescriptas quantumcunque clerici & monachi, vt ciues eisdem legibus subijciantur, numquã tamen illis pœnis sunt ob noxij. Ita Soto. *p* Ratio est: Nam vel pœnæ decernuntur ipso iure, vel veniunt imponendæ per iudicem. Priores quidem cum sint latæ sententiæ eos tantum ligant, quorum lator est iudex, aliter ligaretur quis per sententiam latam à suo non iudice cõtra decreta apud sacros Canones. *q* & constat clericos non subijci ipsis decretoribus legum ciuilium, vt ijdem sacri Canones *r* affirmant. Rursum posteriores cum veniant imponendæ per iudicem, vtique ecclesiasticis, & regularibus imponi nequeũt, siquidem imponendæ sunt per iudicem secularem, ad quod ipsi respectu ecclesiasticorum non habent auctoritatem. Verum est tamen, quod si imponantur per iudices ecclesiasticos, aut regulares ipsis ecclesiasticis, aut regularibus

qc. atsi clerici. de iud.

rc sacerdo. tibus. 11. q. 1

de

debent imponi, non secundum rigorem, sed secundum id, quod paterna charitas insinuat. Pro cuius limitationis explicatione est notanda quædam regula maximè memoria tenenda, quæ in quæstione sequenti articulo finali proponetur.

Nona regula: Clerici, vel monachi transgressores legum, seu constitutionum ciuilium ad quarum obseruationē, vt alij ciues sunt astricti, nō sunt deferendi ad iudices seculares, prout habetur in quodam Canonico Decreto *f* sed potius remittendi sunt ad suos iudices, qui quidem suo arbitrio perpensa grauitate materiæ constitutionis violatæ, & scandalo exinde suborto pro modo culpæ illos punire debent. Aliter autem procedendo Ecclesiasticos ad tribunalia secularia trahendo contra decreta in Bulla cœnæ Domini fieret.

f c.1. de cōstit.

Ex dictis infertur primo, quod clerici & regulares possunt compelli per iudices seculares ad occisionem locustarum, & aliorum animalium, quæ demoliuntur messes, & vineas ipsorum monachorum, & aliorum, ne dānum inferant Reipublicæ, & hoc non potestate legis ciuilis contra ipsos Clericos, & regulares in quantum tales, sed potestate legis ciuilis obligantis ex iure naturali ipsos in quantum ciues. Verum tamen est, quod non obedientes & rebelles solum eorum iudices possunt punire ex supradictis: prout etiam resoluit Salzedo. *t*

t Salz. in addit. ad prac. crim. ca. 55. pag. 172.

Secundo sequitur custodiam montium obligare clericos & regulares, cum hæc bonum cōmune Reipublicę importent propter quod de eorum custodia est solicita, & constitutiones prænales contra inobedientes promulgat.

Tertio sequitur, quod constitutiones pœnales contra dominos locorum animalia nociua habentes, si ipsa animalia damnum segetibus & vineis inferant non modicum, comprehendunt etiam animalia clericorum & regularium ea damna inferentia, adeo, vt à iustitia seculari possint dicta animalia deprehendi. Pœna tamen ab statutis proposita non coram iudice seculari: sed coram suis iudicibus Ecclesiasticis, aut regularibus est petenda. Imo asserit Azeuedo, *u* quod iudex secularis sine alicuius excōmunicationis timore potest facere, vt pœnæ debitæ soluantur ex bonis Ecclesiasticorum aut regularium nolentium eam soluere exhibēdo ab eis pignora ad soluēdū

u Azeue. in l. 12. tit. 3. li. 1. ordinam.

efficacia. Et asserit Azeuedo sic fuisse in causa cuiusdam Ecclesiastici in Granatensi curia pronuntiatum. Sed Salzedo *x* ab hac sententia aliquo modo discedens, consulit, vt pastores animalium coram iudice seculari citentur, vt ad solutionem dictę pœnæ compellantur, cum ipsorum culpa damnum fuerit factum: ad quod ratione contractus initi cum Ecclesiasticis aut regularibus, quorum animalia pascunt, sunt astricti.

x Salz. vbi sup.

Quarto infertur, quod statuta & constitutiones *i* ciuiles præcipientia, vt animalia, quę pascuntur, scribantur, comprehendunt etiam animalia clericorum, aut monachorum: ita vt si non scribantur perdantur, prout in ipsis statutis continetur. Sed non possunt propter hoc ipsi Ecclesiastici & regulares conueniri coram iudicibus secularibus, sed coram iudicibus Ecclesiasticis, aut regularibus, cum agatur de culpa ipsorum Ecclesiasticorum & regularium; quę non potest puniri, nisi per suum iudicem. Ita affirmat Gutierrez *z* dicens, quod consilio suo fuit in huiusmodi causa electus iudex conseruator à quibusdam regularibus contra quendam iudicem secularem contra eos procedentem: & cum causa deferretur ad curiam Pinciana per viam vis fuit promulgatum dictum conseruatorem nullam omnino vim facere.

i l. 13. tit. 18. lib. nou. cōpil.

z Gutier. li. 1. prac. qq. q. 4.

Quinto infertur, quod Ecclesiastici & regulares quoad vim directiuam obligantur obedire legibus ciuilibus bonum commune concernentibus, cum omnes quotquot sunt Reipublicæ membra vi directiua ad earum obseruationem astringantur. Sunt enim partes ipsius Reipublicæ quoad conseruandum humanum conuictum, in quo viuendo sociantur: quo conuictu maximè subsistentia ipsius Reipublicæ consistit iuxta ea quæ eleganter tradit Conanus. *a* Et Victoria *b* etiam resoluit clericos & Ecclesiasticos inter Reipublicæ ciues esse numerandos. Quod etiam tenent Felinus, *c* Bartolus, Platea, Soto, Adrianus, Metina, & Castro. Quod limitandum est procedere in constitutionibus, quæ neque directè neque indirectè offendunt Ecclesiæ libertatem. In his enim, quæ directè, aut indirectè ipsum offendunt, directiua etiam vi minimè Ecclesiastici sunt astricti.

a Con. li. 1. iur. ciui. c. 2
b Victo. li. 1 de potes. eccle. pag. 103 nu. 4.
c Fel. in. ca. eccle. n. 69. de constit. Bart. in l. 1. ff. ad municip. Plat. in l. ciues C. de incolis Soto lib. 1. de iust. q. 6. a 6 Adria quolibet. 6. Medin. de restitu. q. 46. Castro li. 1. de leg pœnal. c. vlt.

ARTICVLVS III.

Vtrùm statuta, quæ sunt contra libertatem Ecclesiasticã sint etiam respectu regularium cõtra eandem immunitatem.

REspondeo dicendo, quod libertas Ecclesiastica non violatur violatis priuilegijs particularium Ecclesiarum, sed violatis illis, quæ conceduntur Ecclesiæ vniuersali. Et Bartolus *a* inquit fieri contra libertatem Ecclesiæ, quando fit aliqua dispositio, constitutio vel statutum, per quod clerici efficiuntur timidiores. Quod ait Syluester *b* non negare: sed ait insuper quod sit etiam contra eam cum fit contra priuilegia vniuersalis Ecclesiæ secundum Innocentium. Franciscus *c* Zab. ait contra libertatem Ecclesiæ fieri, quoties tollitur vel minuitur libertas Ecclesiæ particularis, competens ipsi, quia omnibus Ecclesijs vniuersaliter conuenit, prout patet ex quadam Decretali. *d* Ac tandem concludit quod fit contra libertatem Ecclesiæ, quãcunque violatur priuilegium concessum super vniuersali libertate Ecclesiæ. Et hoc siue violetur quoad omnes Ecclesias, siue clericos siue quoad vnam Ecclesiam, vel clericum: cum omnes Ecclesiæ quoad hoc sint vna, vt dicitur in iure. *e* Non autem violatur libertas ecclesiastica, quando fit contra libertatem particularis Ecclesiæ competentem Ecclesiæ generali. Vnde cum regulares inter personas Ecclesiasticas computẽtur iuxta ea, quæ aliqua adducendo tradit Syluester *f* & tenent communiter Doctores, sequitur quòd libertas Ecclesiastica monachorum debet regulari per libertatem ecclesiasticam clericorum: & sic in omnibus casibus in quibus libertas Ecclesiastica violatur respectu clericorum, violatur etiam respectu monachorum recipientium aliquam læsionem. Videamus igitur in quibus immunitas clericorum violatur. Pro cuius rei explicatione est sciendum primo, aliquos Doctores canonistas in hac materia tenuisse exemptionem clericorum tam in bonis, quam in personis esse de iure diuino. Ita Glossa quædam. *g* Sed contrarium tenent communiter Theologi, & multi ex canonistis, vt patet ex traditis per Victoriam *h* Soto, & Couarruuias. Ex quo fit, vt non sit amplior exemptio clericorum à potestate ciuili, quam iure cautum reperiatur. Et inter exemptiones clericorum à potestate ciuili circa bona & personas, quinque potissimum in iure canonico reperiuntur definita. Primum quoad forum, quod, scilicet, in omnibus causis, in quibus actor sequitur forum rei, nequaquam clerici ad secularium iudicium trahantur, prout dicitur in iure *i* Secundum quoad capturam vt videlicet, nullo casu licita sit personalis captura clerici autoritate laicorum, vt ius canonicum *k* determinat. Tertium, quod decernit idem ius canonicum est quoad tributa. *l* Quartum quoad regimen, vt videlicet res & personæ ecclesiasticæ dispositioni seu regimini laicorum subijciantur, vt notant iura canonica. *m* Quintum circa confugientes ad ecclesiam: vt ijdem Canones *n* statuunt. Et in his omnibus etiam patificantur religiosi. Si enim in his eorum particularia priuilegia læduntur per constitutiones principum secularium libertas ecclesiastica frangitur, cum sint priuilegia vniuersalis ecclesiæ ecclesiasticis concessa. Et sic contra ea facientes non solum possunt feriri pœnis in ipsorum priuilegijs contentis, sed etiam pœnis, quibus puniuntur libertatem ecclesiasticam lædentes. De quibus vide apud Syluestrum *p*: nolo enim in præsentiarum eas referre ne lectori sim fastidiosus, cui breuitate iuncta cleritate & veritate desidero placere. Dixi *per constitutiones principum secularium*: nam principes ecclesiastici, vt sunt, verbi gratia, Episcopi contra aliqua supradictorum, aliqua statuentes ad modum, quo eam possunt statuere respectu suorum Clericorum, non erunt ecclesiasticæ libertatis violatores; sed priuilegiorum particularium ipsorum regularium pœnis subijcientur per iudices regularium conseruatores. Et ratio huius dicti est: quia regulares sunt exempti à potestate & iurisdictione Episcoporum per particulare priuilegium ipsis religiosis concessum, quod vt patet non est priuilegium totius Ecclesiæ vniuersalis.

Ex quo infertur, quod etiam si seculares compellentes religiosos contribuere ad ædificationem pontium, & ad alia similia sine consensu Sedis Apostolicæ lædant Eccle-

a Bart. in l. 1 §. quæ onerãdo. ff. qua rũrerum actio.
b Silu. v. immunitas. 2. nu. 2.
c Zab. in c. perpendimus de sentẽ. excom.
d c. 1. de immun. eccle. lib. 6.
e ca. loqui. 24 d. i. c. 1. de summ. Trinit.
f Sylu. v. eccle. 1. n. 6.
g Glo. v. discuti in ca. si imperator. 96. d.
h Vict. de potest eccles iæ. c. 97. Sot. in. 4. d. 25. q. 2. ar. 2. Couar. in prac. qq ca. 31. col. 2. n. 3.
i c. si diligẽti de for. cõpe. ca. experientia. 11. q. 1.
k c. 2. de for. competent.
l c. quanquã de censibus lib. 6.
m cap. bene quidẽ. 96. d. ca. vlti. de reb. eccles.
n cap. inter. alia de immunit. eccles. lib. 6.
p Sylvest. v. immunitas.

ecclesiaſticam libertatem, prout reſoluit Nauarrus, *p* & tenet etiam apud deciſiones Pedemontanas Balbus: attamen quando Domini Epiſcopi compellunt Clericos dictas collectas ſoluere caſu, quo eis ſit licitum, compellendo etiam religioſos non frãgunt libertatem Eccleſiaſticam: cum compulſio religioſorum ab Epiſcopis in hoc caſu non lædat libertatem generalem eccleſiaſticorum, ſed priuilegia particularia per quæ ipſi religioſi in hoc & in alijs ſunt ab ordinariorum iuriſdictione exempti, & ſic pænis ipſorum priuilegiorum aduerſus contrauenientes propoſitis afficientur, ſi aliquid contra priuilegia fecerint, aut conſtitutiones ediderint, ſi talia priuilegia fuerint notoria. Imo etiam ſi notoria ſint ait Syluester, *q* quod vt incurrant in eorum pœnas forte obligati ſunt religioſi ea proponere. Licet enim excuſentur ab onere probandi, non tamen excuſantur ab onere proponendi. Ego autem affirmare auderem neceſſarium eſſe quod dicta priuilegia ipſis ordinarijs intimentur, vt pœnis ibi appoſitis contra inobedientes afficiantur. Licet enim ipſo facto pœna excommunicationis plectantur, cum huiuſmodi pœnæ ipſi ordinarij habeant ignorantiam, ſicut ignorantiam habent multarum extrauagantium non eſt quod ipſo facto ipſos excommunicatos eſſe dicamus ante quam ſupradictarum pœnarum notitiam habuerint. Præſertim cum pœnæ dictorum priuilegiorum non fulminentur, niſi contra præſumentes.

p Nau. lib. 3. conſi. tit. de immuni. eccle. cõ ſi, 2. nu. 4. pa. 382. Balbus. deciſi. Pædemon. deciſ. 68. pagi. 157.

q Syl. v. immunitas. 2. §. 4.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm ſit licita ciuilis cõſtitutio prohibens alienari immobilia Eccleſijs, perſonis Eccleſiaſticis, & regularibus.

a Ord. ti. 8. lib. 2.
b Bart. in. l. filius famil. §. diui. n. 12. ff. delegat, 1. vbi Alex. n. 12. Rip. nu. 81. Crot. n. 80. Felin. in ca. Eccleſi. de conſti. Tir. poſt leg. co nnb. gloſ. 6 nu. 169.

REſpondo dicendo, quod in quibuſdam prouincijs, & de facto in Regno Portugaliæ *a* prohibentur ſeculares alienare bona immobilia Eccleſijs, monaſterijs ſeu perſonis eccleſiaſticis. Et multi Doctores inualidam talem iudicant conſtitutionem. Et hanc opinionem tenet Bartolus *b* Alexander, Ripa Crotus, & Felinus, & alij relati à Tiraquelo affirmante cũ alijs, hãc eſſe communem. Alij contraria via gradientes exiſtimant eam eſſe validam. Et Baldus *c* teſtatur magnos viros eam tenere: quam ſequitur Decius, & ſequuntur multi, quos refert Tiraquelus. Quorum ſententia ſequenti ratione probatur: Nam lex ciuilis in hoc non egreditur limites ſuæ poteſtatis quando diſponit de rebus temporalibus ſubditorum ad ſuum bonum. Et talis eſt huiuſmodi conſtitutio, prohibens ſubditos ab alienandis immobilibus in exemptos, quo, ſcilicet, magis ipſi ſubditi ſufficiant ad onera Reipublicæ ſupportanda. Et confirmatur. Poteſt enim quilibet priuatus prohibere alienationem Rei ſuæ immobilis in clericum, vel Eccleſiam. Patet in emphyteuſi, prout tenent Speculator, *d* Abbas, & communis ſecundum Imolam & Iaſonem. Et non eſt dicendum quod Reſpublica eiuſque rector nequeat efficere ſua lege, quantum eius ſubditi ſuo pacto contra cuiuſdam legis argumentum. *e*

c Bald. in. d. c. eccleſ. n. 6 Decius nu. 55. ibi. Tira. ti. 1. retract. §. 1. gloſ. 13. nu. 5.

d Spec. tit. emphyteuſi verſi. 116. Abbas. n. 10 & Imol. nu. 25. Iaſo. in. l. ſi ita quis. §. ea lege. v. intereſt. ff. de ver. obli. e l. vlt. ad'fi. C. de fide iuſſo.

Ego in hac difficultate neſcio, quo me vertam. Primo enim video ordinationẽ Luſitanam autoritate Chriſtianiſsimorum Regum executioni mandatam, prout in ea ordinatione continetur, quibus pro ſummo erga Eccleſiaſticos & regulares amore maximum obſequium præſtare debemus, credentes ipſos de iuſtitia huius conſtitutionis præſtantiſsimos in vtroque iure & in Theologia conſuluiſſe viros. Video etiam pro alia parte Eccleſiæ immunitatem proclamantem, ex hac conſtitutione non modicũ pati detrimentũ. Et licet ſectatores opinionis Baldi dicant Eccleſiam, eccleſiaſticos & regularium monaſteria directè non prohiberi ab immobilibus acquirendis, etſi indirectè, & per quandam conſequentiam prohibeantur. Quæ indirecta prohibitio nihil officit, quominus ipſis ſubditis per Reges directe tale præceptum poſsit imponi. Non poteſt tamen negari in hoc indirectè immunitatem Eccleſiaſticam violari, cum ex eo quod regulares & Eccleſiaſtici propter exemptionem, quam habent, ne à ſecularibus tribunalibus poſsint obligari ad ſoluendas impoſitiones, & collectas pro oneribus Reipublicæ ſupportandis, ab acquiſitione rerum immobilium indirectè abſtrahantur: & ſic eorum exemptio & immunitas data in eorum maximum fauorem in odium & damnum ex huiuſmodi conſtitutionibus retor-

retorqueretur. Et ideo quædam Decretalis *f* expreſſe has & alias ſimiles laicorum conſtitutiones libertati eccleſiaſticæ repugnantes irritas & caſſas eſſe declarat. Et licet contrariæ partis aſſertores hanc Decretalem affirment non habere locum in conſtitutione, de qua loquimur, quando, ſcilicet, prohibentur ſeculares vendere immobilia Eccleſijs & monaſterijs, cum ex venditione eorum ſeculares ab his deſtituti minime poſsint onera Reipublicæ ſupportare, conſiderare certe debuerant; quod ſicut non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei, prout ſumma veritas apud Matthæum *g* contra dæmonium arguendo nos docuit: ita Reſpublica non in ſolis laicorum redditibus nixa ſuſtentatur, & conſeruatur, ſed in virtute Dei Optimi Maximi, cuius virtutis Eccleſiaſtici & regulares ſunt adminiſtratores, & diſpenſatores. Quod ſatis perpendit Gregorius Nonus in generali Concilio Lugdunenſi, cuius Decretalis *h* ſub titulo de immunitate Eccleſiarum collocatur: in qua maximè Eccleſias commendat, cum in ipſis laudes diuinæ peragantur, & Deus Optimus, in eis cultu latriæ à fidelibus colatur, per quod hæc Eccleſia militans, & Reſpublica facta ſunt loca cum debita deuotione pacifica. Denique conſtitutionem ſupradictam limites poteſtatis ſecularis ex dictis excedere exiſtimo: à quibus limitibus minimè egrediuntur pacta ineuntes, quando emphyteuſim conſtituunt de rebus proprijs, ne res ad exemptos poſsit aliqua venditione aut alio contractu peruenire, cum liberum ſit vnicuique de re ſua pro libito diſponere, & talis diſpoſitio cum dicta conditione nulla lege prohibeatur. Nec enim valet quod Reſpublica & eius rector poſſint efficere cum ſua lege quantum ſubditus pacto ſuo. Hoc enim ſano modo eſt intelligendum, ſcilicet, quod quidquid poteſt ſubditus regulatus legibus ſui ſuperioris facere ſua conuentione & pacto; id ipſum poteſt ſuperior regulatus ſui ſuperioris legibus. Cuiuſmodi ſunt ſuperiores ſeculares, qui aliquid concernens Eccleſiæ immunitatem, & libertatem conſtituere poteſtate ſua volentes legibus papalibus debent neceſſario eſſe ſubiecti, vt eorum decreta non ſint irrita & inania, ſed valida & conſtantia, & ſic vere nomen conſtitutionum ſortiantur.

f ca. fin. ibi cõtra libertatẽ de immunit. Eccleſi.

g Matth. 4.

h Decre. de immuni. eccleſ. lib. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrũm diſponẽte ſtatuto, quod religioſi non aſſumantur ad officia communitatis, aſſumi poſsit hoſpitalarius portans veſtem certi coloris cũ cruce in pectore.

REſpondeo dicendo, quod Syluester *a* affirmat, hanc quæſtionem in ciuitate Senenſi fuiſſe ventilatam propter caſum contingentem, & Petrum de Peru. qui tunc in ea ciuitate legebat tenuiſſe, in eo ſtatuto hoſpitalarium comprehendi. Nã ſi ſtatutum de religioſis ſtrictè tantum loqueretur nihil operaretur, & verba ſtatuti debẽt aliquid operari. Quod probatur: quia iure communi aſſumi nequeunt religioſi ad officia ſecularia, prout in titulo, ne clerici vel monachi ſe ſecularibus negotijs immiſceant, tractatur. Et ſic debet intelligi ſtatutum de religioſis large. Sed ait Syluester Panormitanum de hoc dubitare, cum ſtatutum inhabilitans monachos ad officia ſecularia ſit ſtricti iuris. Et conſequenter debet intelligi in ſtricta ſignificatione argumento aliquorum iurium, *b* & conſequenter de religioſis ſtrictè. Et confirmatur. Nam in materia odioſa hoc Verbum religioſi, debet accipi multum ſtrictè, niſi addatur aliquod Verbum generale, vt quicunque, & huiuſmodi. Ita tenet Gloſſa, *c* & ibi Ioannes Andreas, communiter recepta.

Nec obſtat motiuum Petri de Peru. Nam reſpondetur, quòd vbi ſtatutum non loquitur in materia iuris communis, non debent verba interpretari, vt aliquid operentur, ſed ſatis eſt, quod inducat aliud remedium præter ius commune, vt notabiliter ſentit Bartolus. *d* Et ex his infert Panormitanus, quod diſpoſitio odioſa contra regulares non comprehendit eos, qui non promiſerũt tria vota ſubſtantialia religionis, vt fratres de tertio ordine B. P. N. Franciſci, vel Ieſuatos, aut Mantelatos. Secus autem erit in conſtitutione fauorabili: quia largo modo eius interpretatio eſt facienda.

(:)

a Sylu. v. ſtatutũ. nu. 3.

b c. eũ dilectus de conſuet. ca. in noſtra de iur.

c Gloſſ. in Clemen. 1. de decim.

d Bart. in l. 1. §. prætor. ff. de dam. infect.

QVÆ-

QVÆSTIO LXVII.

De conſtitutionibus ciuilibus & Canonicis, quoad earum extenſionem & reſtrictionem in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Quot ſint genera conſtitutionum.*
2 *Quomodo deciſio vnius conſtitutionis ad decidendum alium diſtinctum caſum aſſumatur.*
3 *Vtrùm conſtitutiones fundatæ in præſumptione obligent in conſcientia inſpecta veritate in contrariũ.*
4 *Vtrùm ceſſet conſtitutio, eius ratione ceſſante.*

ARTICVLVS I.

Quot ſint genera conſtitutionũ quoad extenſionem.

REſpondeo dicẽdo, quod hæc quæſtio cũ ſuis articulis hic fuit propoſita, vt iudices eccleſiaſtici & regulares in iudicando & cõſulendo ſciant ex legibus ciuilibus, & canonicis elicere arguméta, quibus cauſæ Eccleſiaſticæ, & regulares determinentur. Pro cuius rei explicatione primo quærimus, quot ſint genera conſtitionum quoad huiuſmodi extenſionem. Et dico leges quoad hunc effectum in quadruplici eſſe differentia. Vel enim ſunt pænales, vel exorbitantes, vel correctoriæ, vel denique ab omnibus his diuerſæ. Pænales ſunt illæ quæ aliquod inferunt damnum ad vindictam culpæ. De ratione namque pœnæ eſt quod tendat ad vindictam culpæ, vt dicitur in iure.

a Sunt tamen hæ leges pænales in duplici differentia. Quædam enim ſunt ferendæ ſententiæ; quales ſunt illæ, quæ pœnam conſtituunt per iudicem imponendam vt dicitur in iure. *b* Quædam ſunt latæ ſententiæ, quæ, ſcilicet, ipſo iure, vel facto non expecta iudicis ſententia pœnam inferunt vt in multis canonibus *c* videmus.

Exorbitantes cõſtitutiones ſunt illæ, quę deuiant à generalibus iuris regulis. Dicuntur exorbitates quaſi extra orbitent, vt tradunt Tiraquelus *d* Alciatus, & Gambarus. De his agunt aliquæ leges. *e* Et apud iuris conſultos ius conſtitutum nuncupantur, prout tradit Alciatus, Huiuſmodi ſunt omnia prætoris edicta circa reſcindendos contractus, vt edictum de minoribus, de dolo, quod metus cauſa, & ſimilia: quippe quæ deuiant à generali regula, argumento cuiuſdam legis. *f* Huiuſmodi etiam ſunt priuilegia clauſa in corpore iuris, & cęteræ leges limitatoriæ iuris communis, quoniam, & hæc ſpeciali ratione contra regulas iuris communis ſunt conſtituta, vt tradit Ripa. *g*

Correctorię cõſtitutiones ſunt illę, quę vel pro parte, vel in totum alias leges abrogant. De abrogantibus in totũ habes quandam legem, *h* ſicut de abrogantibus pro parte alia lex *i* proponitur. Aliæ ſunt leges, quæ non ſunt exorbitantes, nec correctoriæ, neque pęnales, quę decernunt ſecundũ iuris metas ea, quæ proponuntur decidendo de nouo, aut declarando, aut limitãdo leges antiquas. Ex quibus colligitur quæ ſit differentia inter cõſtitutiones limitatorias exorbitãtes & correctorias. Et dico quod conſtitutio limitatoria dicitur, quæ apponit quoſdã limites verbis generalibus regulæ nõ tamẽ deuiat à iuris rationibus, ſed tantum propter diuerſam iuris rationem à verbis generalibus recedit. Lex autem exorbitans dicitur, quando quid continetur ſub verbis & ratione regulæ & tamen ob fauorem cauſę, vel perſonæ ſub ducitur à regula, & ideo tale ius dicitur ſingulare à quadã lege *k* vbi doctiſsimus Fulgoſius. Dicitur etiã ius exorbitans, quia iura debent reſpicere vniuerſos, & non ſingulares perſonas, vt eſt notum in iure. *l* Et cum prædicta iura non vniuerſos, ſed ſingulares reſpiciant propter aliquem fauorem ſpecialem cauſæ, vel perſonæ tributũ, merito etiã dicuntur exorbitantia, quia recedunt ab ea regula generali, quod ſcilicet, iura debẽt reſpicere vniuerſos & nõ ſingulares, vt tradit Gram-

a c. nõ offeramus. 24. q. 1.
b ca. de cauſis §. 2. de offic. delegat.
c c. licet ca. nõ de elect. lib. 6.
d Tiraq. in l. ſi vnquã. v. libertis, n. 19. Alcia. li. 2. de ver. ſignif. n. 46. Gambar. de extenſio. n. 89. c. l. quidã cũ duab. ſeq. ff. delegib. Alciat. li. 7. parerg. c. 16.
e l. ſicut C. de action.
g Ripa in l. ſi conſtante n. 78. ff. ſolu. mat.
h l. 2. C. de interd. vidoit.
i l. vlt. C. de repud. hæredit.
K l. ius ſingulare. ff. de leg. vbi. Fulgoſ.
l l. inn. 7. ff. delega cap. erit autem lex. 4. d.

m Grãma. intract. extenſ. nu. 89.

Grãmaticus. *m* Et ſic in hoc maximè differunt iura limitatoria, & exorbitantia: quia limitatoria conſtituunt ius quoad vniuerſos, exorbitantia autem quoad ſingulares propter aliquem fauorem ſpecialem. Iura autem correctoria appellantur quando vna conſtitutio aliquid generaliter conſtituit & fertur: poſtea autem alia conſtitutio contrarium etiam generaliter diſponit in eodem caſu. Hæc enim lex correctoria dicetur de quo habemus exempla in multis legibus. *n* Similiter, ſi conſtitutio in certis caſibus quid conſtituat, & poſtea in eiſdē caſibus contraria lex proferatur, hæc ſecunda correctoria dicetur. Quod ſi lex generaliter quid ſtatuet, & poſtea feratur lex alia contrarium in certo caſu ſtatuens, qui tamen in prima non erat ſpecificatus, ſed tantum ex generalitate verborum poterat comprehendi, ea lex non dicetur correctoria, ſed limitatoria, vt explicat Crotus, *o* quē ſequitur Menochius, tenent Aymon, & Corneus. Quibus addendum eſt, quod ſi contrarium ſtatuatur in aliquo caſu particulari, in quo ratio generaliter legis videtur deficere, dicetur ea lex limitatoria. Si vero legis etiam ratio eum caſum comprehendit, & tamen aliquo ſpeciali fauore ab ea ſubducitur, ea lex dicetur exorbitans iuxta ſupradicta.

n l. ſi quis ſeruus de iur. delib. innoct. l. fin. C. de repu. hære. Iaſon in. l. ſi conſtante. in prin. ff. ſolu. mat. nu. 78.

o Crot. in l. omnes populi, nu. 193 ff. de iuſt. Menoc. de recup. poſ. 14. remed. nu. 11. &. 13. Corn. cõſ. 174. colu. 2. lib. 4.

ARTICVLVS II.

Quomodo deciſio vnius conſtitutionis ad decidēdum aliū diſtinctum caſum extendatur.

REſpondeo dicendo, hanc eſſe materiā nimis intricatam. Pro cuius clara explicatione aliqua notabilia ſunt proponenda. Primum notandum eſt vnum, in quo multi iuriſperiti grauiſsime decipiuntur: nempe longe aliud eſſe mentem legis à ratione legis. Mens namque in lege dicitur per ſimilitudinem mentis reſpectu hominis, vt in quodam canone *a* innuitur ibi, *Vt proponitur animus*. Ratio verò legis nihil aliud eſt, quam cauſa finalis, id eſt finis à lege prætenſus, vt tenet Imola. *b* Proinde ſicut aliud eſt mens hominis, & aliud eſt cauſa finalis, & finis ab eo prætenſus, prout reſoluit Diuus Thomas: *c* ita aliud eſt mens legis, & aliud ratio & finis legis, vt obſeruant in ſpecie Bartolus, *d* Decius, & Salomonius, ſic ſanè ratio legis eſt finis legis, per quem lex eſt edita, mens autem eſt ſententia legiſlatoris ordinās media ad illum finem, quidquid Bartolus ſibi contrarius, & plures citati à Tiraquelo mentem legis cum ratione confundant.

a c. Sedulo. 3. d.

b Imo in. c. poſt tranſlationē. n. 4. de renunt.

c D. Th. 2. 2 q. 1. a. 2. &. 3 d Bar. in l. 3. §. vlt. ff. de legit. tuto. Decius in. c. 2. requiris in pr. de appel. Salom. in. l. Gallus, §. & quid ſi tantum. nu. 91. ff. de liber. & poſthu.

Secundo notandum eſt aliud, in quo itidem iuriſperiti communiter decipiuntur, rationem legis non ita menti cohærere, vt ſola rationis identitas ſufficientem inducat mentis coniecturam ad legis extenſionem. Patet hoc in multis. Primo, quia ratio legis ſaltem ſi expreſſa nō ſit, adeo difficilis eſt cognitu, vt nunquam poſsimus eſſe certi de illa, prout docent Alciatus *e* & Gambarus. Et certum eſt, quod ea, quæ ſenſu non percipiuntur non ſunt apta ad coniecturas. Quia licet ratio eſſet certa & euidens, non tamen ſemper expedit legiſlatori omnes caſus eiuſdem rationis ſub eadem lege, ſeu ordinatione complecti. Non enim ſatis eſt ad iuſtitiam legis, quod finis ſit bonus, niſi aliqua quoque concurrant requiſita; inter quæ illa tria recenſentur, nempè quod lex ſit ſecundum conſuetudinem patriæ, quod tēpori, & loco conueniat. Proinde cum non ſemper legiſlator omnes caſus eiuſdem rationis, eadem lege definire debeat, vtique ſola identitas rationis non eſt ſufficiens mentis coniectura iuxta illud, quod communiter dicitur *f* non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. Tertio, quia quando verba legis nequeunt ad omnes caſus eiuſdem rationis aptari, eo ipſo inſurgit vna coniectura mentis contra extenſionem legis, nempe quod ſi legiſlator voluiſſet expreſsiſſet, vt dicitur in quodam decreto *g* cum alijs multis congeſtis per Tiraquelum. At certū eſt eandem coniecturam tolli per aliam, vt tenent iura *h* in quibus notant Bartolus, & Salicetus. His argumentis hæc ſententia omnino tenenda videtur, quod, ſcilicet, ſola rationis identitas non eſt efficax mentis coniectura ad legis extenſionem. Ita obſeruat in ſpecie Butrius *i* & obſeruant plures citati à Tiraquelo, quidquid alij innumeri contradicant ab eodem Tiraquelo relati.

e Alciat. in l. nominis, ff. de verbo. ſigni. Gam. de extenſi. n. 91. volu. tract.

f ca. in præſentia d probat.

g ca. 2. de trāſla. Epiſcop. Tiraq. in. l. ſi vnquam. v. libertis. nu. 3. in l. diuus. ff. de in integ. reſt. ca. quia veriſimile d præſumpt. Bart. & Salicet in l. mater. C. de calum.

i But. in. vlti. nu. 58. de conſuet. Tiraq. vbi ſu. n. 2. &. n. 45 & in tracta. ceſſant. cauſa, nu. 147.

Tertio eſt notandum, identitatem ratio-

tionis , ſi alias verba legis ſaltem interpretatiuè , hoc eſt attenta iuris fictione ſeu parificatione caſui omiſſo adaptari poſſunt , efficacem eſſe mentis coniecturam ad legis extenſionem . Ita in effectu reſoluunt Butrius, k Dominicus , Decius, & Ripa. Et probatur ratione : Nam licet in dubio verba proprie & naturaliter , & non etiam ciuiliter ſint accipienda, vt poſt alios tradit Tiraquelus ,*l* propter materiam tamen ſubiectam , ſi id poſtulent verba ciuiliter ſunt accipienda, vt videlicet parificata quoque ſecundum iuris regulas comprehendant , prout in iure *m* notatur. At ſtante identitate rationis circa illa parificata eo ipſo materia ſubiecta hanc ciuilem interpretationem poſtulat , ſi quidem per rationem,ſeu finem legis regulatur eius materia , vt ex argumento *n* colligitur cuiuſdam legis . Et iuuant tradita circa finem humanorum actuum à Diuo Thoma. *o* His addendum eſt , quod parificata in iure in hoc loco dicuntur omnia illa , quæ vel in communi per viam regulæ parificantur , vel in materia , de qua agitur, vt intendunt poſt alios Decius , *p* & Ripa quidquid Crotus *q* & alij reſoluant , alia diuerſa via gradientes,aliquibus iuribus fundati ; quæ ſi attente legantur, non ita vrgent, vt ipſi autumant.

Quarto eſt notandum , extenſionem legis in duplici eſſe differentia. Vel enim fit ex mente legis , vel ex ſententia legis, vel præter eius mentem . Prior quidem extenſio tunc demum fit,quando adeſt ſufficiens mentis coniectura , vt quia in identitate rationis verba ſaltem ſecundum mentis interpetationem concurrunt ex dictis in priori notabili . Et hæc extenſio magis eſt comprehenſio , quam extenſio , vt in aliquibus iuribus *r* notatur . Contra verò poſterior extenſio fit,quando vel ob ſolam rationis identitatem repugnantibus verbis ad caſum ſimilem extenditur , ceſſat enim eo caſu mens legis ex dictis in primo notabili . Proinde hæc extenſio dicitur hominis non legis , de quo agunt aliqua iuris ciuilis iura , *ſ* quidquid hanc extenſionem fieri à lege arbitretur Salomonius : *t* Cuius tamen contrarium docet Bartolus . Vtrum autem dabilis ſit ſufficiens coniectura mentis ad legis extenſionem contra verba, dic quod ſic , quando, ſcilicet , lex redderetur iniuſta , niſi extenſio fieret, vt colligitur ex multis legibus *u* & tradit Crotus . Sed his prælibatis fundamentis, operæ pretium eſſe duxi , aliquas proponere concluſiones,quibus propoſitis magis in ſpeciali videbimus quid in his contineatur fundamentis.

Prima concluſio : Omnis conſtitutio extenditur ex identitate rationis ad omnes caſus,qui ſiue in communi per viam regulæ, ſiue etiam in illa materia iure parificantur, dummodo ex illa extenſione tanquam à cauſa principali alicuius legis correctio non inſurgat , vel alias de contraria mente legiſlatoris non appareat . Probatur hæc concluſio: Nam omnis lex ad ea omnia extenditur,quæ veniunt ex eius mente. Mens enim legiſlatoris maxime attendi debet, etiam ſi alias verba refragentur iuxta quandam legem. *x* At extenſio huiuſmodi fit mente legis : ergo . Sed vt hæc concluſio clarius pateat oportet per ſingulas eius particulas recurrere. Cuius aliquæ iam in ſuperioribus ſunt explicatæ , ideo eas tantum tangam , quæ explicatione opus habent. Quarum prima eſt illa, quæ continetur ibi, *dummodo ex illa extenſione* &c. Ponitur enim hoc additamentum,quia correctio legis nimis eſt perniciosa, vt dicitur in iure,*y* & tradunt Diuus Thomas , & Conanus . Ob id quod non aliter quam ex euidenti licita ſit vtilitate, vt conſtitutiones *z* principum nobis ſcriptum reliquerunt , nequaquam per coniecturas quantumcunque efficaces , niſi alias iuxta ſuam naturalem ſignificationem ſuffragentur,inducta cenſebitur, vt dicit quædam Gloſſa *a* recepta.

Ponitur etiam alia particula ibi *tanquam à cauſa principali*. Dabilis enim eſt extenſio legis cauſa alterius correctæ , quæ tamen per ſe non eſt cauſa illius correctionis : quod contingere poteſt caſu , quo ratio illius legis eſt correcta. Correctio namque rationis eſt cauſa principalis ob quam lex ipſa correcta cenſetur, prout allegando multos tradit Tiraquelus. *b*

Ponitur alia particula, *Vel alias de contraria mente legiſlatoris.* Fieri enim poteſt quod lex tacitè , vel expreſſe caſus iuris partificatos excludat.

Ex hac concluſione ſic declarata infertur primo , legem pœnalem loquentem de clericis extendi ad quamcunque perſonam Eccleſiaſticam & regularem . Probatur . Dictum eſt enim in concluſione omnem

x But.in. c. vlt.n.58.vet ſi.fallit.2.de conſuet.Dominic. in.c. 1.n.9.de tẽpor. ord.li.5 Decius in.c. trãſlat. lect. 2.in prin.de conſti.Rip. in.l.ſi conſtante. n.69. ff.ſolu.mat. I Tiraq. in l.ſi vnquam n.17.l.ti. C. his veniam. m c.exparte de cleri. nõ reſid.c.mulieres. §. illi de ſentẽ.excom.

n l.ſi tam angusti. ff. de ſerui.l. verũ 40. ff.d fur.

o D. Th. 1. 2.q. 2.art.3.

p Dec.in.c. tranſlato.2. lect.n.3. de conſti.Rip. in.l. ſi cõſtãte.nu. 70.ff. ſolut.matri.

q Cro. in.l. omnes populi. n.178. ff.de iuſt.

r l. matres, 6.ff. de ver. ſig. iũct. gl. in.c. ſi poſt quã.v.mẽte de elect. l.6

ſl. non poſſunt cum.l. ſeq.ff.de legib. l. á Titio.ff.de verbo.obligat.

t Salom. in d.§.& quid ſi tãtũ n.92.

Bar.in.l.3.§ fina.ff. de legit.tutor.

u l.nam. ab ſurdũ ff. de bo. liberto. l. ſcire oportet. §. aliud ff.de excuſtuto. Crotus in.l. omnes populi. nu.136.ff.de iuſtit.

x l. ſcire oportet. §. aliud. ff. de exculat. tuto.l. vbi ita donatur. ff. de dona cauſa mortis.

y ca. ridiculũ. 12. d.D. Tho. 1.2.q. 97.art.2.Cona. li. 1.iur. ciuil. c.9.n. 3.

z l. in rebus.ff.de cõſti. princip.

a Glo. in. c. cupientes. §. quod ſi per viginti. v.pertere debet de elec. lib.6.

b Tiraq. in tract. ceſſante cauſa. 1. p.nu.127.

nem legem extendi ex identitate rationis ad caſus per viam regulæ parificatos: at omnes pœnæ Eccleſiaſticæ hoc modo reperiũ tur parificatæ iuxta ſacros canones *c* & probant iura paſsim dicentia priuilegium canonis, *ſiquis ſuadente* continens pœnam in communi in percutientes clericos, vel monachos extendi ad conuerſos & nouitios religioſos. Et eodem modo lex pœnalis agens de faciente ex identitate rationis ad mandantem, ſeu ratum habentem extenditur. Omnes enim hi per viam regulæ parificantur, prout dicitur in iure. *b* Sic conſtitutio pœnalis capituli, *ſiquis ſuadente*, contra percutientes & mandantes, ac ratum habentes extenditur, prout dicitur in iure. *e*

Nec his obſtat quod fratres mendicantes ſunt inuicem æquiparati, quia paſsim æquiparatio hæc in noſtro iure reperitur iuxta ſacros Canones. *f* Tum quia vnus & idem eſt finis omnium ordinum Mendicantium, putà, ſpiritualia populo adminiſtrare: & omnes ordines ad eundem finem inſtituti maxime ſunt parificati ex reſolutis per Diuum Thomam *g* At conſtitutiõ pœnalis circa vnum ordinem Mendicantium non extenditur ex identitate rationis ad alium, vt ijdem ſacri Canones *h* patenter innuunt. In quibus videmus, quod conſtitutio pœnalis de recipiendis nouitijs, & de eorum receptione ad profeſsionem poſt annum probationis, edita ab Alexandro Quarto pro ordine Prædicatorum, & Minorum non extendebatur ex identitate rationis ad alios Mendicantes ordines. Sed ſunt qui reſpondeant hoc contigiſſe, quia Alexander Quartus hanc ſpecialiter prohibuerat extenſionem. Ita tenent Peruſinus *i* & Gambarus, expendentes dictionem, duntaxat, poſitam in capitulo *conſtitutionem* de regularibus libro ſexto. Sed hæc reſponſio refellitur. Ideo aptius dicendum eſt, propterea prædictam extenſionem non admitti; quia licet eadem in omnibus Mendicantibus vrgeat ratio, nullibi tamen per viam regulæ horum parificatio reperitur. Ita in ſpecie reſoluunt Peruſinus *k* Dominicus & communis. Et ſic alias conſtitutio, de qua in Clementina *dudum* de ſepulturis circa Prædicatores & Minores ad cæteros Mendicantes non extenditur, vt tenet Gloſſa *l* communiter recepta. Et hac attenta ratione cæteri ordines Mendicantes impetrauerunt à Sede Apoſtolica indultum, quo hũiuſmodi conſtitutio ad eos extenderetur, prout in quæſtione de canonica portione, & in quæſtione de confeſſoribus quoad præſentationem & approbationem, & in quæſtione de confeſſoribus quoad poteſtatem abſoluendi ſeculares, & in quæſtione de ſepulturis explicatur. Nec obſtat, quod omnes hi ordines conueniunt in fine. Quia licet idem ſit finis omnium, & propter eundem finem idem fuerit mendicitatis inſtitutum, eorum tamen exercitia ſunt diuerſa, & iuxta diuerſa exercitia diuerſę quoque inſurgunt religiones.

Ex quibus infertur, quod licet leges pœnales proprium caſum non egrediantur, iuxta ſacros Canones. *m* Hoc tamen eſt limitandum, niſi ad ea trahantur, quæ veniunt ex mente legiſlatoris. Licet enim in pœnis mitior ſit interpretatio facienda iuxta eoſdem ſacros Canones: *n* hoc tamẽ procedit in dubio, vt, verbi gratia, ſi verba legis æque aptari poſſunt maiori, vel minori pœnæ: & adeſt efficax coniectura, quod legiſlator ſenſerit de maiori, vt optime tradit Couarruuias *o* defendens quod lex pœnalis ad omnia iure parificata ex identitate rationis extendatur.

Secundò infertur in legibus exorbitantibus dabilem quoque eſſe extenſionem ex identitate rationis ad caſus iure parificatos, dummodo ex illa extenſione non inſurgat alicuius legis correctio. Dabilis enim eſt extenſio legis exorbitantis ad illos caſus abſque huiuſmodi correctione, nempè, ſi non adſit lex contraria ſpeciatim diſponens circa eoſdem caſus ex reſolutis in primo notabili. Hanc opinionem tenet quædam Gloſſa, *p* Iaſon & ante eum Ananias, & in ſpecie probat Andreas Siculus, & obſeruant plures alij hanc extenſionem etiam in legibus correctorijs admittentes relati ab Andrea Tiraquelo.

Nec obſtat regula iuris dicens, quod ea, quæ à iure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentias ſunt trahenda. Reſpondetur enim regulam illam habere locum in extenſione, quæ fit ab homine per argumentum à ſimili. Iuxta enim hunc ſenſum dicitur quod lex trahitur in conſequentiam. Et hoc modo fateor in legibus exorbitantibus non admitti extenſionem, ſecus in extenſione ad caſus parificatos in iure, quam conſtat fieri ex mente le-

c c. duo ſunt genera iũct. glo. v. conuerſi. 12. q. 1.

d l. 1. §. deicciſſe. ff. vnde vi, e ca. mulieres. §. illius de ſent. ex co c. penu. eod. tit. li. 6. f c. quorundã. de elect. li. 6. Clem. 1. cũ cõcordat. per gl. ibi. v. quoſlibet de reg. g D. Tho. 2. 2. q. 133. ar. 1. h c. nõ ſolũ iunct. ca. ſequen. de reg. lib. 6.

i Peruſin. in c. conſtitutionẽ de regular. li. 6. Gambarus de extẽſio. nu. 192. k Peru. n. 6 Domini. n. 4. in d. c. cõſtitutionẽ l Gloſ. in. d. c. conſtitutionẽ. ſimilis in regu. quæ â iure de reg. iur. lib. 6.

m c. pœnæ. de pœn. q. 1.

n c. in pœn. de pœn. li. 6

o Coua. de ſpõſ. 2. p. c. 6. in pr. n. 12

p Gl. vl. in. l. ſiquis ſeruo. C. de furt. Iaſon in Authen. quas actiones. nu. 19. C. de ſacro ſanct. eccleſi. & in. l. Marcellus nu. 28. ff. ad Trebe. Ananias cõſ. 27. n. 8. Siculus in. l. cũ acutiſsimis nu. 56. C. de fideicommi. Tiraq. intract. ceſſant. cauſa. 1. par. nu. 153.

te le-

te legis ex reſolutis in concluſione. Et hæc ſufficiant pro hac illatione. Multa enim in ea inculcantur iura, quorum expoſitio difficilis reputatur, ſed quoad noſtrũ inſtitutum ſufficit hoc modo breuiter veritatem proponere.

Secunda concluſio. Nulla lex extendi debet ex rationis identitate ad caſus, qui neque per viam regulæ, nec in illa materia ſunt parificati, niſi caſus illi omnino per legiſlatorem ſint omiſſi. Patet concluſio. Nam hæc extenſio non aliter admitti poteſt, quã velut facta ab homine. Extenſio nanque ex ſola identitatis ratione contra verba nõ eſt extenſio legis, ſed hominis ex reſolutis ſupra in quarto notabili. At homo puta, iudex nequit extendere legem ad caſus qui ſunt omiſſi per legiſlatores, tenetur enim iudex ſecundum leges ſcriptas iudicare, vt tradit Diuus Thomas. *a* Dixi ex idẽtitate rationis ad excludendas alias mentis coniecturas, quæ ita ſunt efficaces, vt etiam contra verba extenſionem inducant, de quibus dictum eſt ſupra notabili quarto. Dixi, niſi caſus &c. quia quando caſus occurrit, qui ſub nullius legis diſpoſitione continetur, iudex, cuius officium eſt iuſtitiam miniſtrare, vt iura *b* decernunt, tenetur recurrere ad leges continentes caſus ſimiles tanquam ad regulas iuſtitiæ, quæ talis caſui magis conueniunt, vt iura ciuilia *c* nos docent.

Ex hac concluſione infertur primo, quod in cõſtitutionibus correctorijs atque etiam in exorbitantibus non eſt dabilis extenſio ex identitate rationis ad caſus iure non parificatos, non enim poteſt fieri huiuſmodi extenſio, niſi ad caſus omnino per Legiſlatorem omiſſos, at caſus omiſſi per leges exorbitantes remanet in diſpoſitione iuris communis à qua exorbitant, vel a diſpoſitione legis correctæ iuxta diſpoſita in iure, *d* & tradita à Bartolo. Quod procedit etiã ſi ſit maior ratio in caſu ſimili, ſola enim rationis identitas in correctorijs, vel exorbitantibus non ſufficit ad eorum extenſionem. Si enim ea ſola ſufficeret Alexandri *e* quarti conſtitutio de recipiendis nouitijs ad profeſsionem poſt annum probationis in ordinibus Prædicatorum, & Minorum ad alios ordines Mendicantes ſine noua Apoſtolicæ ſedis prorogatione traheretur, at neceſſaria fuit noua ipſius ſedis prorogatio per Bonifacium *f* Octauum ergo. Et hoc videtur tenendum, quidquid citati à Tiraquelo *g* contradicant. Quod procedit, etiam ſi ratio eſſet ſcripta, in lege, expreſsio enim rationis non extendit diſpoſitionem, vt probat quædam gloſſa *h* commendata à Nauarro. In dicta enim Decreta li Alexandri quarti ratio ſcripta inuenitur quæ alijs ordinibus Mendicantibus ſatis accommoda pariformiter videbatur, & nihilominus, vt decretũ in ipſa alijs religionibus competeret à Dominio Papa Bonifacio octauo fuit petita prorogatio. Quod etiam procedit etiam ſi per extenſionem fiat regreſſus ad ius antiquum. Licet enim hic regreſſus perſe ſit fauorabilis ſecundum ius, non ita tamen quando fit mediante alicuius legis correctione, vt etiam iura K decernũt iunctis reſolutis per Diuum Thomam. Et hæc ampliatio ſatis eſt de mente Bartoli dum in terminis, cuiuſdam *l* legis, in qua fit regreſſus ad ius antiquum non admittit extenſionem hominis, quod ipſum alibi idem voluit Bartolus. *m*

Infertur ſecundo dabilem eſſe in legibus pœnalibus extenſionem ad caſus ſimiles non parificatos, cum caſus ſimiles ſint omnino per legiſlatorem omiſſi reſpectu legum pœnalium, vt ex iure *n* colligunt, & probant Bartolus Aymon & Felinus. Sed ſunt qui negant in pœnalibus aliquam admitti extenſionem. Obſeruant tanquam à Doctoribus receptum Butigela *o* Crotus & Menochius. Vnde, vt defendas noſtrum corollarium intelligendum eſt, quod procedat quando extenſio fit ad ponendam pœnam legalem tanquam arbitrariam, alioquin ſi fiat ad effectum ponẽdi eandem pœnam tanquam ordinariam, non eſt licita extenſio ad caſus ſimiles nõ Parificatos. Ratio huius limitationis eſt, nam cũ pœna legalis inquantum eſt ordinaria, nitatur autoritate legis, & vt talis aſtringat iudicem, vt ſecundum eam iudicet, vt in iure *p* ordinatur, nequaquam eo reſpectu præter mentem legis extendi poteſt. Proinde, cum hæc mens deficiat quoad caſus ſimiles non parificatos ex dictis in quarto notabili, vtique ad illos nequit fieri talis extenſio. Et in his terminis procedunt iura q minime talem extenſionem admittentia. Secus in pœna legali, quæ imponitur vt arbitraria, hæc enim non innititur autoritati legis, ſed potius dictamini rationis, & vt talis non ita iudicem aſtringet, vt docet ius. r Nõ enim conuenit quod ad caſus ſimiles, in qui

a D.Tho.2. 2.q.60.ar.5.

bc.forus de verbo.ſignific. ibi iudex non eſt cl.illud. ff. ad l. aquiliã Inõpoſſunt cum ſeq. ff. de legib.

dl.cõmodiſſime.ff.del. & poſt.Bar in.l. omnes populi.n.6. ff.de iuſt.& in l. ſi cõſtãte.nu.45.ff. ſolut.mat. ec a. non ſolum de reg. lib.6. fc. conſtitutionemeod. tit.& lib.

g Tira. intra ceſſan. cau. 1.par.n.153. h Gloſ.1. recepta ibi in c.in fidei fauorẽ de hæret.li.6. Nauar in.§. in ieuſtico nor 28.n.22. i c.ab exordio.35. diſt. Kl.in rebus ffde cõſtit. princip. D. Tho. 1.2 q. 7.art.2.Bar. in le.Marcellus in prin. n.6.ff. ad Trebel. ll. ſi cũ teſt C. ad.l.falc. m Bart.ind. l.ſi conſtãt. n.43. n.c. de cauſis.c.1.de offi.leg. Bare. cõſ.106. Aymon. de antiq. tem. 4. par.c. videã. mus.n.35. Fel. poſt alios in c. tranſlato.n. 11. de conſtit. o Butigel.in l.vinum. n. 41.ff. Sicertum petat. Crot.in Rub. n.15.& in l. 1.n.22.ff.de no. openũ. Menoc.lib. 2. de arbit. cen.3.caſu. 272.n.22. p c.decau.§ 1.de offi.de leg. q c. pen. cũ alijs de pœn. d.1. rc.tempora. 26.q.7.

bus nulla alias reperitur pœna præscripta, trahatur. His omnibus consequens est pœnam etiam mortis in vno casu præscriptam posse trahi ad casus similes arbitrio iudicis, vt tenet *a* Glossa recepta communiter ex Andræa Siculo, & Menochio, quid quid alij ab ipso relati contradicant. Quorum sententia recte procedit in iudice non habente ea, quæ sunt meri imperij, cui ob id arbitrium in causis capitalibus minime competit secundum *b* ius. Secus si iudex habeat iura meri imperij, quæ habent prælati regulares habentes iurisdictionem quasi episcopalem circa suos subditos, quæ sibi data sunt à Sede Apostolica, cum approbauit eorum regulam. Nam illa confirmatio & approbatio dat ipsis Abbatibus, & prælatis regularibus merum, & mixtum imperium, & iurisdictionem quo ad exequendam illam regulam, prout ait *c* Cantera, affirmans hanc esse fundamentalem rationem ad huiusmodi merum & mixtum imperium his prælatis concedendum.

Ex his consequens est pœnem priuationis, aut suspensionis guardianatus, aut alterius prælatiæ posse à iudice extra casus iure expressos imponi. Ita *d* Innocentius, & Felinus, quidquid alij citati à Tiraquelo absque vllo fundamento contradicant. Quorum tamen sententia recte admitti potest quando iudex non esset de numero eorum, quibus competeret potestas instituendi & destituendi, argumento cuiusdam *e* Decretalis. Vnde infertur quod prouinciales cum in quibusdam religionibus non possint per se solos priuare à suis guardianatibus guardianos, etiã si committant aliqua delicta, in quibus eadem rationis identitas militet, quæ militat in delictis, propter quæ secundum suas constitutiones guardiani pœna priuationis officiorum plectuntur: non tamen possunt eos propter tales defectus dicta priuatione punire. Quod vltra prædicta probatur. Nam etiam si detur in legibus pœnalibus extensio ad casus similes non parificatos, prout dictum est, hoc tamen non procedit quoad illa pœnalia, quorum extensio homini est interdicta, eo nanque ipso extra casus iure parificatos extendi nequeunt, prout sunt actiones pœnales, quæ reputantur partes iuris, vt dicit idem *f* ius, & vt tales nequeunt per legum ministros putà iudices institui, vt resoluit *g* Alciatus. Huiusmodi quoque est pœna latæ sententię, qualis est illa, quæ ipso iure seu ipso facto incurritur, vt dicit quædam *h* Decretalis. Hæc enim extra casus sub mente legis comprehensos nequaquam extendi possunt, vt tenet *i* Abbas post alios, & plures citati à Tiraquelo. Priuatio autem guardianatus in hoc casu est quędam pœna imposita, quæ secundum regulares cõstitutiones prohibetur ad casus similes extendi.

a Glo. 10. v. extra ordinaria. in. §. in summa. inst. de in iur. Siculus. consi. 11. li. 1. Menoc. li. 1. de arbi. q. 36 n. 20.

b l. imperiũ ff. de iurisd. omn. iud.

c Canter. in sua pract. ti. de quæstio crimi. tangẽtis iudic. q. 10. nu. 10. in fi. p. 37.

d Innocen. in cap. quia diuersitatẽ. de præbẽd. Felin. in c. 1. n. 14. de offi deleg. Tira. in. l. si vn quam v. reuertatur. n. 249.

e c. cum ex iniuncto in fin. de hæreticis.

f l. 2. §. de in de ex his. ff. de orig. iur.

g Alciat. in l. pecuniæ verbo. ff. de verb. signif.

h Glos. v. exceptione de elect. li. 6.

i Abb. in. 3. in c. vlt. de iur. patro. Tiraq. in. l. si vnquã. v. reuertatur nu. 303

ARTICVLVS III.

Vtrum constitutiones fundatæ in præsumptione obligẽt in cõscientia inspecta veritate in cõtrarium.

REspondeo dicendo, legem fundatam in præsumptione tanquam iustam non obligare in conscientia, si veritas fuerit in contrarium. Lex enim quantumcunque iusta non obligat in isto foro, quando idlator legis intendit, at legislator condendo legem iustam videtur nolle subditos obligare, si veritas sit in contrarium tum propter æquitatem, secundum sacros Canones, secundum quam intentio legislatoris est interpretanda, vt in simili docet quidam iuris *l* consultus, tum præsertim, quia contra has leges passim legislatores probationem admittunt, quasi per illas conditionaliter tantum obligent, nempe si veritas non fuerit in contrarium iuxta ea, quæ ex sacris canonibus colliguntur, & tenent Abbas, *m* Felinus, Decius, Gomez, Iason, Sylvester, Adrianus, & Alciatus. Et idem dicendum est de sententijs ecclesiasticis per falsas informationes contra innocentes decretis. Iuniores enim arbitrantur has sententias & censuras, quas vocant iniustas ex causa non ligare innocentes in conscientia, vt tradit *n* Caietanus, quem sequuntur Soto, Ledesma, & Couarruuias.

Nec obstat, quod contra hanc adducitur opinionem, scilicet, magnam esse differentiam inter decisionẽ legis, & inter diffinitionem sententiæ censuras imponentis. Nam sententiæ trahunt secum executionem, à

K c. veritate. 8. d. l. l. ex facto ff. de vulgar.

l Abb. nu. 10. Felin. n. 40. Decius lect. 1. nu. 18. in c. 1. de cõsti. Gomez. in reg. de non iudicã. iuxta formã supplicat. q. 14. Iason in. 1 ub. n. 25. ff. de acquirẽ. hæred. Sylues. v. lex. q. 9. Adrianus quod l 6. ar. 5. Alciat. in c. nouit. nu. 24. de iudi. n Caieta. 2. 2. q. 7. artic. 4. ad. 2. Sot. 4. d. 21. q. 1. arti. 3 col. 4. & in relect. de secreto. memb. 3. q. 1. con. 4. Ledesma in. 2. 4 q. 23. ar. 4. Cou. in c. alma mat. 1. p. §. 7. conc. 1.

quę

quorum numero ſunt cenſura, vt dicitur in quadam *a* Decretali, quæ licet per falſas informationes in innocentes ſint latæ obligant tamen in conſcientia, cum dictæ ſententiæ ſuſtineant vicem miniſtri exequentis. Et ſicut innocentes tenentur parere miniſtris exequentibus ſententias iniuſtas, ita plane tenentur parere cenſuris iniuſtis quouſque ab illis abſoluantur. Non ſic autem eſt in legibus, quæ cum ſuos habeant miniſtros, id eſt, Magiſtratus, vt decernunt *b* iura, non ita præcisè continent præcepta, vt contra veritatem obligent. Nam iſta ratio diuerſitatis parum, aut nihil efficaciæ continet. Non enim poteſt negari, ſententiam ſecum trahentem executionem fundatam in præſumptione, ſi veritatis iudex fuiſſet informatus, nunquam fuiſſe latam cum tali rigore ab eo: ideo ſententia nouiorum mihi inter illos neotericos maxime arridet.

a c. paſtoralis. §. verũ de appellat.

b l. 2. §. magiſtratus ff. de orig. iur.

Ampliatur noſtra ſententia. Nam etiam ſi præſumptio, in qua lex fundatur, ſit iuris & de iure, licet enim talis præſumptio tam efficax ſecundum ius reputetur, vt pro veritate habeatur, prout notant *c* Doctores communiter & tradit Andræas Alciatus: nequaquam tamen lex, in ea fundata obligat in conſcientia, quando veritas eſt in contrarium. Pro quo eſt efficax ratio, Nam quod talis præſumptio apud legiſlatorem pro veritate habeatur, non tollit quin eius intentio interpretanda ſit iuxta æquitatem, vt videlicet præſumptio veritati non præferatur. Et ſic conſtito legitime de veritate, puta per partis confeſsionem, lex ipſa quantumcunque præſumptione nitatur, non obligat etiam in foro exteriori, prout tenet *d* Gloſſa repu tata ſingularis à multis, quos refert Couarruuias.

c Gloſ. & DD. in c. is nui fidẽ de ſpõſ. Vlciat. de præſum. par. 2.

d Gloſ. in l. in contractibus C. denume. pecu. Couarr. de ſpon. 1. p. c. 4. §. 1. n. 5.

Et aduertendum, quod aliqui limitant ſupradictam ſententiam, vt procedat, quando præſumptio eſt diffinitiua, non tamen quando eſt ſuppoſitiua. Pro cuius explicatione aduertendũ eſt, dupliciter poſſe nos de dubijs opinari, nempe definitiue & ſuppoſitiue. Opinamur definitiue, quando factum dubium in hanc, vel illam partem definiẽdo trahimus. Opinamur vero ſuppoſitiue quando ſupponimus rem ita ſe poſſe habere, vel non habere. Notanda eſt etiam differentia inter vtrunque modum præſumendi. Nam priori modo nemini licet in deteriorem partem definire. Secundo vero modo licet, vt nobis & proximo conſulamus ſuppoſitiue interpretari. Ita eleganter inter vtranque præſumptionem diſtinguunt Diuus *e* Thomas: vbi explicat ſuus commentator Caietanus, & reſoluit Soto. His duobus notabilibus præfatis aſſertores ſupradictę limitationis ſuam ſententiam in hunc explicant modum, & probant ſuo iudicio efficaciter. Nam cum ad veritatem præſumptionis ſuppoſitiue ſatis ſit quod factum ſit dubium, ita quod poſsit ſe habere ad eſſe & non eſſe, & lex nunquam fundetur in tali præſumptione, niſi quando factum eſt dubium, aliter lex ipſa eſſet iniuſta, recte fit vt talis præſumptio ſemper veri tati nitatur, atque ſubinde huiuſmodi lex temper liget in conſcientia.

e D. Thom. vbi. Caie. 2. 2. q. 6. art. 4. ad. 3. Soto li. 3. de iuſt. q. 4. ar. 3. cõ clu. vlt.

Sed certe, licet hęc limitatio appareat probabilis: minime tamen eam admittendam iudico. Pro cuius refutatione notandum eſt, quod facta dubia nequeunt abſque proximi iniuria diffiniri in deteriorem partem, vt dicit quædam lex in *f* lege naturali ſatis fundata. Suppoſitiue vero poſſunt in deteriorem partem definiri, ſupponendo poſſe ita eſſe, & non eſſe: hic enim actus eſt prudentiæ. Ita Diuus *g* Thomas, & Caietanus. Vnde nulla eſt lex, quæ fundetur in præſumptione definitiue præſumendo. N. filium presbyteri eſſe in continentem, cum hoc ſit contra proximũ, ſed ipſum poſſe incontinentem, ſuppoſito, quod poteſt ſequi veſtigia patris. Poſſe autem eſſe incontinentem ſolum dicit præſumptionem ſuppoſitiue. Leges igitur, quæ fundantur in præſumptione de præſumptione ſuppoſitiue loquuntur, non autem de præſumptione definitiue, alioquin eſſent iniuſtæ, quia præſumptio definitiue aliquid contra proximum determinate ſuſpicatur. Ex quo infertur contra ſuperius in contrarium allegata, quod leges, quę fundantur in preſumptione ſuppoſitiue non ſemper nituntur veritati, ac ſubinde inſpecta veritate tollente dubiũ, in quo fundatur preſumptio, preſuppoſitiuè, non obligant in conſcientia, cum iam accedente veritate ceſſet preſumptio.

f l. Merit. ff. proſocio.

g D. Th. & Caiet. vbiſ.

Ex dictis ſequitur, quod ſi aliquis religioſus ſit priuatus actibus legitimis & officijs Reipublicæ: eo quod deſcenderit à patre criminoſo per confeſsionem iudicialem ipſius patris, qua confeſſus eſt ti-

more tormentorum ſe crimen læſæ Maieſtatis comiſiſſe, ſi filius ſciat contrarium eſſe verum, ſcilicet, patrem minime tale facinus cõmiſiſſe, & ſibi id timore tormentorum falſo impoſuiſſe, poteſt dictus filius in foro conſcientiæ vti actibus legitimis. Licet enim contra ipſum patrem ſit præſumptio iuris propter ipſius confeſſionem iudicialem: at cum ipſe filius inſpecta veritate ſciat contrarium eſſe verum optimo iure poteſt in foro conſcientiæ dictis actibus frui: dummodo id faciat ſine ſcandalo illorum, qui ſolum exteriora contemplantur

Secundo ſecundum aliquos infertur. quod ſtatuta regularia prohibentia ingreſſum cellarum horis quibuſdam ſilentio deputatis ad euitandum peccata, quæ ex huiuſmodi ingreſsibus poſſunt euenire, non obligant in conſcientia, ſi veritas ſit in contrarium, id eſt, ſi ingrediantur non ad committendum dicta peccata, cum ſupradicta ſtatuta videantur in præſumptione fundari, qua ſublata ceſſat eorum obligatio. Sed qui hoc ſomniant toto cælo videntur aberrare, hæc enim ſtatuta non fundantur præciſe in præſumptione, ſed ſunt determinata non ſolum ad euitandum peccata, ſed etiã ad euitanda colloquia ſtatis horis, quæ communitatem conturbant. Vnde ſi ingrediantur ad colloquia aliqua honeſta nihilominus peccant, cum prohibitio horum ingreſſuum non ſolum edatur ad euitanda dicta peccata, ſed etiam ad obſeruationem ſilentij à Sanctis Patribus maxime commendati. Verum eſt tamen quod ſi ingrediantur ad aliqua opera charitatis, pietatis, & neceſsitatis, verbi gratia ad curandum infirmum, tunc nullum committunt peccatum, cum leges eccleſiaſticæ non obligent ad obſeruationem feſtorum, & ad audiendam miſſam in diebus feſtiuis, quando ex hoc officium charitatis circa infirmos impeditur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ceſſet conſtitutio eius ratione ceſſante.

REſpondeo dicendo, non eſſe dabilem legem à rectitudine rationis deuiantem, cum omnis lex iuſta ab illa lege æterna deriuetur, iuxta illud *a* Prouerbiorũ, & tradũt D. Auguſtinus, & D. Thomas. At nihil in iuſtũ, & à ratione deuiũ abilla lege deriuatur, planè enim illa ſumma lex eſt ratio in Deo exiſtens, atq; ipſamet Dei ſciẽtia, vt tradunt luculenter D. *b* Auguſtinus, & D. Thomas, Soto & Caſtro, & ex Canoniſtis Abbas, Decius, Romanus, & Conanus, & alij paſsim aſſerentes leges iniuſtas, & à ratione deuiantes nullam obligandi habere vim.

Quod tamen limitandum eſt, quando lex ſecũdum ea, quæ frequentius accidunt hũc defectum pateretur, alioquin ſi non ita inge nere ſed ſecundum ea, quæ raro accidunt â rationis dictamine deuiaret non ob id deſinit eſſe lex, vt poſt Ancharranum tradit *c* Aretinus, Curtius iunior, Couarruuias, Victoria, Soto, Menchaca: & eſt Doctrina Angelici Doctoris Thomæ. Ratio huius limitationis eſt. Nam cum noſtri actus ob varias circunſtantias, infinitis prope modis varientur, ob idque nulla poteſt lex ſeu regula ita certa conſtitui circa eoſdem actus, vt in multis caſibus à rationis dictamine nondeficiat, recte fit, vt legum iuſtitia non ex hoc vel illo caſu, ſed ab his, quæ frequẽtius accidunt ſit expendenda iuxta præcitata iura.

Vtrum autem lex iuſta ceſſet in caſibus, inquibus à ſua deficit ratione, non parum apud Doctores controuertitur, partem affirmatiuam tuentur *d* Abbas, Caietanus, & Mench. ca. Alij contra arbitrantur talem legem non ceſſare quantumcunque deficiat, ratio. Hanc opinionem tenent quædã Gloſſa e Baldus, Aretinus, Tiraquellus, Soto, & magis communis.

Sed alij mediam ſectantur viam, diſtinguentes inter caſus, in quibus obſeruantia legis eſſet nociua ſubdito circa lucri ceſſantis tantum amiſsionem, & inter caſus, in quibus eſſet nociua circa damnum in rebus iam quæſitis, vt ſcilicet, in priori caſu ceſſante in particulari ratione legis lex non ceſſet in eo particulari, in poſteriori vero ceſſet. Ita diſtingunt f Bartolus & alij citati

a Prouerb. 3. Auguſt. lib. 1. de lib. arbi. D. Th. 1. 2. q. 93. ar. 3.

b D. Augu. vbi ſup. D. Thom. vbi. ſup. Soto li. 1. de iuſt. q. 3. art. 2. Caſtro lib. 1. de leg. pœnal. ca. 5. Abban. 9. Decius lect. 1. n. 18. & lect. 2. n. 10. in c. 1. de conſtit. Roman. ſingul. 766. Cona. lib. 1. iur. ciuil. c. 8.

c Aretin. in l. 2 col. 7. in princ. ff. de vulg. Cur. in l. poſthumo. nu. 42. C. contra tabul. Couarru. in c. cum eſſes. nu. 9. de teſt. & in c. poſſeſſor 3. p. §. 2. nu. 2. Victor. in relect. depoteſt. ciuil. n. 22. pag. 94. Soto. libr. 4 de iuſtitia. q. 5. articu. 3. col. 3. Mencha. illuſt. qq. c. 87. nu. D. The. 2. 2. q. 120. art. 1.

d Abb. in c. quoniam contra. num. 6. de probat Caieta. in opuſcul. de ſacr. mat. q. 2. Mench. lib. 2. contro. illud. ca. 46. nu. 5. e Gloſſa. 2. & ibi. Bald. num. 7. in l. non eſt dubium. C. de legib. Aretin. in l. 2. prope. num. 8. ff de vulg. Tiraq. in tract. ceſſant. cau. limit. 32. & in eod. tract. 1. p. nu. 160. Sot. lib. 1. de iuſt. q. 6. artic. 3. 8. f Bart. in d. l. non dubium. nu. 9. Iaſon. num. 16. Tiraq. vbiſ. n. 146. Felin. in c. ſi quando. nu. 11. de teſtib.

tati à Iaſone, & Tiraquello, & eſt communis ſecundum Felinum. At nullam ex dictis tribus opinionibus puto ſequendam, Prima enim opinio confunditur ex quadam g lege expreſſe. Secunda per aliam refellitur *h* legem. Tertia ſupponit amiſsionem lucri ceſſantis non eſſe conſiderabile damnum. Quæ opinio confunditur ex lege, in qua ipſa fundatur, in qua Vlpianus Iuriſconſultus reputat æſtimabile damnum intereſſe lucri ceſſantis, de quo ibi agit, vt conſtat ex verbis ipſius legis: ibi, *Perquam durum* eſt. Confunditur etiam ex reſolutis à Diuo K Thoma, & ab ſcribentibus communiter de huius lucri ceſſantis reſtitutione tractantibus, & ad reſtitutionem obligantibus. Pro reſolutione igitur veritatis accipiat lector ſequentes concluſiones.

g l. proſpexit. ff. qui & á quibus.

h l. adigere. §. quanuis. ff. de iurepatron.

i l. proſpex.

K D. Th. 2. 2. q. 62. ar. 4

Prima concluſio: Lex naturalis non obligat in particulari, ceſſante ratione ipſius, etiam in particulari: ipſa enim ſemper id quod & æquum, & bonum eſt, indicat. Quod ipſum dicendum eſt de lege Euangelica, quæ nullo modo obligat cum rigore contra æquitatem, iuxta illud l Matthæi: Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Et ſic ceſſante cauſa correctionis fraternæ præceptum eiuſdem correctionis minime obligat.

l Matth. 12.

Secunda concluſio. In caſibus, in quibus obſeruantia legis ita deficit à ratione, vt repugnet bono communi, diſpoſitio ipſius legis ceſſat. Exemplum eſt *m* Diui Thomæ. In ciuitatis obſidione ſalutiferum eſt lege caueri, ne portæ aperiantur. Nihilominus, ſi tunc ciues, quorum vita ſaluti Reipublicæ conducit, hoſtes fugientes in vrbem ſe volunt recipere contra legis verba aperiendæ ſunt illis valuæ. Quoniam illa eſt legis mens, quippe quam ſi adeſſet legiſlator haberet, Et hæc fuit ſententia *n* Ariſtotelis, dicentis non eſſe licitum ſubdito à lege diſcedere quantumcunque lex ipſa ceſſet negatiue, niſi ceſſet contrarie. Quod optime explicat o Caietanus. Ratio huius diſtinctionis eſt. Nam quando ratio legis ceſſat contrarie, hoc eſt, cum repugnantia ad bonum commune: nequaquam eo caſu poteſt lex ſubſiſtere, iuxta illud vulgare, quod duo contraria non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto. Secus vero quando ratio legis ſolum ceſſat negatiue, hoc eſt ſine repugnantia ad bonum commune, plane enim eo caſu nullum ſubeſt impedimentum, quo minus lex in communi iuſta ſeruetur, quandiu per Legiſlatorem caſus ille non excipitur. Pro maiori autem huius diſtinctionis explicatione annotabis, tunc demum & non aliter rationem legis ceſſare contrarie, hoc eſt cum repugnantia ad bonum commune, quando caſus occurrit, in quo legis obſeruantia vitium induceret, prout explicant Diuus *p* Thomas, & Soto. Ratio eſt, quia eo ipſo, quod talis obſeruantia repugnat religioni, vel ſaluti animarum, in quibus maxime conſiſtit bonum commune repugnat legi contrarie. Tunc ratio ceſſat negatiue quando ceſſat ratio ipſius legis ſine aliqua repugnantia ad bonum commune.

m D. Th. 2. 2. q. 97. a. 6.

n Ariſtot. 1. ethi. c. 10.

o Caie. 2. 2. q. 12. ar. 1.

p D. Th. 2. 2. q. 120. ar. 1. Soto. li. 1. de iuſt. q. 7. art. 3. verſ. ar gutis & l. 3. q. 4. ar. 5. ad finem.

Sed videamus. Vtrum ceſſante ratione legis tantum negatiue lex obliget in foro conſcientiæ. Pro quo ſit concluſio ſequens.

Tertia concluſio. Nemo in foro cõſcientiæ tenetur obſeruare legem poſitiuam cum periculo mortis, niſi ratione officij ad id obligetur. Probatur. Nam ille cui palam eſt obſeruationem legis eſſe ſibi lethalem, conſtaretque ex natura legis non eſſe eius mentem in tantum periculum adigere ſubditos, nentiquam tenetur legem cuſtodire. Vt ſi mihi conſtaret hoſtes mihi in via inſidias parare, non teneor die feſto ire ad ſacrum. Dixi, niſi ratione officij ad id teneretur. Milites vero in bello tenentur obedire ducibus in his, quæ ad certamen, & prælium conducunt, etiam cum periculo mortis. Legis enim impoſitæ à ducibus mens eſt, in tantum periculum adigere ſubditos milites, vt victoria conſequatur. Vnde licet Diuus Thomas dicat, legem non eſſe ſeruandam caſu, quo noſcitur aduerſari ſaluti communi, non debemus tamen negare eam non eſſe ſeruandam, quando ſaluti particulari noſcitur fore nociuam, prout in exemplis poſitis ſatis patet.

Quarta concluſio, ſubito imminente periculo, licet ſubdito agere contra legem in conſulto principe. Pro huius concluſionis explicatione notat *q* Soto, quod aut ſubdito palam liquet occurrente caſu, non eſſe legis mentem, vt ſeruetur, tunc licet ſubitum ſit periculum, ſiue tempus ſuppetat, adeundi prefecti abſque illius prorſus conſilio, licet facere contra legem. Cui enim, in die ieiunij nullus alius ſuppetit cibus,

q Sot. in 4. d. ar. 8. verſ. adrei huius

quam carnium abſque vlla ſuperioris conſultatione poteſt ne fame pereat, illas comedere, etiam ſi citra periculum poſſet illum adire. Aut per aliud extremum huiuſmodi ſubditus in dubio hæret, vtrinque æquali, itaque neutrius partis aſſenſum habet, licet ne facere contra legem nec ne? Et tunc ſi vacat ad ſuperiorem recurrere, recurrendum eſt, ſi vero repentinum periculum id non permittit ad literam ſeruanda eſt lex, prout ait Diuus *a* Thomas, Si vero medio modo ſe habet, ita vt neque certus omnino ſit, neque prorſus ambiguus ſed in illam partem propendeat, quod poteſt facere contra legem, itaque illius partis opinionem habet cum formidine de oppoſito, tunc ſi mora datur, qua poſsit prælatum conſulere id facere tenetur. Sin vero per ſubitaneum periculum id non licet tuto facere poteſt contra legem.

r D.Tho.1. 2.q.96.ar.8 ad.2.

Quinta concluſio, non eſt ſufficiens ratio, vt ſubditus faciat contra legem, eo quod ratio legis in particulari perſona, & caſu deficiat, cum lex antequam cauſa in toto genere ceſſet, aut conſuetudo illam abroget, vim ſuam non amittat. Si enim ſubditis cõcederemus poſſe in hoc caſu vti epiʒeia, iudices eos in ſua propria cauſa conſtitueremus, & cum propoſita affectio ſæpeſæ pius excæcet intellectum eorum intellectus obcæcatus adeſſe epiʒeiam decerneret, vbi nec in particulari ratio legis ceſſaret, & ſic omnino eneruaretur poteſtas prælatorum, legibus & conſtitutionibus animos ſubditorum volentium continere. Vnde oportet, quod ipſi ad ſuos prælatos recurrant qui non ſolum habent poteſtatem ad diſpenſandum in his, ſed etiam ad declarandũ in his alijs ſimilibus caſibus ad epiʒeiam ſo rerecurrendum.

Pro cuius rei explicatione notandum eſt quod dicit ſ Soto, in hæc verba prorumpens. *Nam etſi ratio legis in hac perſona deficiat, non ideo protinus à vinculo legis enodatur. Aliud eſt enim, quod obſeruatio humanæ legis rationi ſit contraria, vbi epiʒeia locum habet, aliud vero quod ratio legis in hac perſona deficiat, vbi nihilominus neceſſaria eſt diſpenſatio.* Denique ex his collige deficere rationem legis in hac perſona particulari, ſufficientem eſſe cauſam ad diſpenſationem impetrandam, non autem vtendum epiʒeia. Exemplo hoc ſupradicta clariora fient. Si carnes die vetita non comedere cauſa mihi eſſet, vt fame perirem, poſſum epiʒeia vſus comedere. Tamen licet ego caſtigatione carnis non indigerem, ob quam ieiunium indictum eſt, imo abſtinentia, & inedia aliquod mihi eſſet impedimentum ſtudij, non ideo liber à lege ſio, nec in hoc caſu poſſum ego vti epiʒeia, ſed eſt cauſa, vt mecum prælatus diſpenſet, non quidem interpretando, quod tunc lex, non comprehendit, ſed etiam ſi me comprehendat præbendo mihi gratia maioris commodi licentiam, vt non ſit mihi culpa non ieiunare.

ſ Sot.li.1.de iuſt.q.7.ar. 3.verſi. ſed arguis.

QVÆSTIO. LXVIII.

De ſtatutis Regularium, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum valeat ſtatutum in voluntate ſtatuentium tantum factum*

2 *Vtrum ſtatuta iniuſta obligent in foro exteriori, & in foro conſcientia.*

3 *An generales ordinum teneantur ſtatuta religionum ſuarum ſeruare, quoad vim coactiuam, & directiuam.*

4 *Vtrum ſtatuta alicuius prouinciæ obligent hoſpites aliarum prouinciarum pro tempore, quo in ipſis hoſpitantur.*

5 *Vtrum conſtitutiones factæ à Regularibus autoritate Apoſtolica confirmatæ poſsint ſine eiuſdem Sedis autoritate reuocari.*

6 *Vtrum generales, & prouinciales, poſsint declarare ſtatuta facta cũ capitulo.*

ARTICVLVS. I.

Vtrum valeat ſtatutum inuoluntate ſtatuentium tãtum factum.

REſpondeo dicendo, quod vt conſtat ex his, quæ in hoc tomo ſæpe diximus ſtatuta regularia in duplici ſunt differentia. Quædam enim ſunt velut leges perpetuæ factæ à patribus in diffinitorio cum conſenſu maioris partis vocalium congregationis. Alia ſunt facta ab ipſis prouincialibus, quæ licet fiant cum conſilio patrum, finito eorũ officio etiam ipſæ conſtitutiones finiũtur. Hæc non inter leges, vt prima ſtatuta, ſed inter præcepta enumerantur. Quæ omnia ita rationi debent adhærere, vt ſola voluntas generalis, aut prouincialis non ſit earum conſtitutionum ratio prout colligitur ex iure, & tradunt Diuus *a* Thomas, Caſtro Soto & Menchaca. Qui omnes affirmant, cauẽdum eſſe à ſententia cuiuſdam *b* gloſſæ dicentis, dabilem eſſe legem, cuius ratio ſit ſolum volũtas legiſlatoris. Nec prædictam gloſſam iuuat, quod quidam iuriſconſultus affirmat placitum, ſcilicet, principis vigoré legis habere. Nam ſi bene conſidereturiuris conſulti decretum pro noſtra opinione facit, cum hoc nomen placitum, non importet nudam voluntatem, ſed deliberatam, & ratione regulatam, cum placitum idem ſit, quod conſenſus, vt alius *d* iuriſconſultus ait, & tradit Diuus Thomas. Conſenſus autẽ, licet ſit actus voluntatis, eſt tamen ſententia finalis de agendis, quæ, ſcilicet, præmiſſo rationis *c* iudicio ab ipſa voluntate elicitur, prout idem D. *d* Thomas teſtatur.

Nec his obſtat, quod quidam *f* iuriſconſultus ait, dicens non omnium, quæ à maioribus conſtituta ſunt rationem reddi poſſe. Licet enim quidam non inepte reſpondeãt quod Iulianus iuriſconſultus ſolum nos admonet, ne rationem omnium conſtitutorum à maioribus perquiramus, prout explicat g Soto, aſsignans rationem deſumptam ex Ariſtotele, quod in dubio habenda eſt fides experientiæ & prudentiæ maiorum, vt pro eorum ſtatutis præſumamus quandiu non apparet de ratione contraria. At hæc reſponſio non ſatisfacit, quia licet præſumendum ſit de ſtatutis maiorum, vt docet Ariſtoteles, non ob id vitio verti debet, quod omnium ratio perquiratur, tum propter verba dicti iuriſconſulti, quæ aperte ſignificant dari aliqua à maioribus conſtituta, de quibus nulla poteſt reddi ratio. Rectius igitur ex mente *h* Gloſſæ, & Doctorum ibi reſpõdebis, multa eſſe iure humano conſtituta, quæ rationi ſunt conſona, ita quod eorum æquitas & iuſtitia intellectu percipitur, & nihilominus eorum ratio explicari nequit, vt verbi gratia, quod vſu capio mobilium triennio potius, quam quadriennio perficiatur. Hæc igitur & id genus alia pendét ab arbitrio legiſlatoris, vt videlicet non oporteat aliam de his reddi rationem, quam quod ita legiſlator arbitratus eſt. Et pro hac explicatione iuuat ſententia *i* Ariſtotelis, aſſerentis iuſtum ciuile eſſe, quod à principio nihil refert, ſic vel aliter fiat. Plane enim agit Ariſtoteles de iuſto ciuili, quatenus conſiſtit in aliquo indiuiſibili iuxta tradita per Soto, K quod quidem ſola voluntate legiſlatoris fit iuſtum. Ex quibus ſequitur multa poſſe ordinari in religionum capitulis & diffinitorijs, quæ tantum in voluntate definientium conſiſtant. Verbi gratia, quando ordinantur pœnæ contra fratres delinquentes. Quamuis enim dictæ pœnæ ſint conſonæ delictis, quod tamẽ tantum ipſæ, & non aliæ maiores vel minores impoſitæ ſint, ſolum in voluntate definientium conſiſtit. Et quando ordinatur, vt iuuenes, niſi tranſacto biennio poſt profeſſionem minime ſacris initientur. Licet enim in ratione conſiſtat, vt hi neophyti in religione ad ſacros ordines minime promoueantur, in voluntate tamẽ definientium eſt, vt ordinentur poſt tranſactum biennium, & non poſt triennium à profeſsione. Et cum ſint tot voluntates, quot homines, ita circa hoc ſunt in diuerſis religionibns & prouincijs diuerſæ ordinationes.

a D.Tho.1.2.q.90.ar.1.ad.3. Caſtro lib.1 de leg. pœnal.c.1. Sot.lib.1.de iuſt.q.1.ar.1 colum.pen. Mencha. li. 1. cõtrouer. illuſt.c.50.

b gloſ.in c. ius generale in fin.diſ.4 c l.1.ff.decõ ſti prin. d l.1.in pr.ff de pact.

D.Tho.1.2. q.15.ar.3. ad 3.

e D.Th.vbi ſu.ar.4.

f l. non om niũ.ff. de le gib.

g Soto.li.1. de iuſt.q.5. Ariſt.lib.6. ethic.

h gloſ.in d. l.nõ omniũ

i Ariſt.li.5.e thic.c.7.

K Sot.li.6. de iuſt.q.2. ar.3.con.3.

ARTICVLVS. II.

Vtrum ſtatuta iniuſta obligent in foro exteriori, & in foro conſcientiæ.

REſpondeo dicendo, quod titulus quæſtionis duo dubia amplectitur. Primũ eſt, an ſtatutum iniuſtum obliget in foro exteriori. Secundum eſt, an in foro conſcientiæ ſit obligatorium.

Quantum ad primum aduertendum est, partem negatiuam obseruare Diuũ *a* Thomam, Innocentium, Abbatem Aretinum Alexandrum, Syluestrum, & Theologos cõmuniter passim asserentes, legem iniustam omnino esse inualidam, cum de ratione legis sit dictamen rationis. Pro cuius rei explicatione est notandum, & distinguendum inter legem patenter iniustam, & iniustam, cuius injusticia non est patens. Prior, quidem est inualida, posterior vero valida censetur. Quando enim lex est patenter iniusta certum est à lege æterna non deriuari iuxta illud Isaiæ *b* *Væ qui condunt leges iniquas*. Et sic certum est nullam habere vim obligandi iuxta illud *c* Pauli ad Romanos. *Non est potestas: nisi à Deo.* Proinde talis legis minister, magis est ministerio violentiæ, quam legis. In his terminis loquuntur Augustinus, & Diuus *d* Thomas: sicut alias sentẽtia notorie iniusta nulla est, vt dicitur in iure *e* Non sic tamen dicendum est, quando iniustita legis non est patens. Eo namque ipso adest iuris præsumptio, quod talis lex sit iusta, iuxta ea, quę in iure *f* notantur. Secundum quam præsumptionem tenetur iudex, quantumcunque lex ipsa sciat iniustitiam fauere eã executioni mãdare, sicut loquẽdo de sententia iusta, ijdem sacrig Canones prędicant, Proinde cum executio seu coactio ex vi huiusmodi legis sit iusta, ambigendum non est talem legem in foro exteriori ligare. Et iuxta hunc loquendi modum est intelligenda opinio Philippi *h* Decij, Boerij & cõmunis dicentium, quod lex iniusta in foro exterio ri obligat. Loquuntur enim supradicti autores non de lege euidenter iniusta, sed de lege iniusta non ita patenter.

Quantum ad secundum, quod promisimus resoluendum, respondeo, quod statutum iniustum non obligat in conscientia, prout patet ex dictis in superioribus, & tenet Diuus *i* Thomas. Limitant tamen hanc sententiam procedere, quando ex transgessione legis iniustæ nullum immineret scandalum. Alioquin si immineret vt quia apud alios transgressio illa male audiret, vel alias turbaretur Respublica peccaret subditus tali legi non parens. Ita limitat D. Thomas receptus, propter regulã de euitando scãdalo, de qua agit idem *D.* Thomas. Hæc tamen limitatio temperanda est procedere, dummodo legis iniustitia insurgat ex solo subditorum iudicio, qualis est lex decernẽs tributũ sine causa. Alioquin si iniustitia insurgat ex repugnantia ad legem diuinam seu naturalem nullus trãsgressor culpam cõmittet quantuncunque scandalum immineat. Explicat autem D. *m* Thomas, quando lex dicatur iniusta constituens tres defectus, ad quos legum iniustitia reducitur. Primo ex fine, vt quia lex repugnat bono communi. Huiusmodi est lex edita in fauorem priuati. Secundus defectus est ex autore, vt quia egreditur limites potestatis legislatoris. Huiusmodi est lex ciuilis disponens circa ecclesiastica. Tertius defectus est formæ: quia scilicet continet inæqualitatem inter subditos. Huiusmodi est lex, quæ onera alias ad bonum cõmune spectantia inæqualiter, id est, non seruata debita proportione inter subditos distribuit.

Vnde infertur, quod erit constitutio patenter iniusta, quando fuerit contra legem superioris ipsius legislatoris, cum excedat limites potestatis ipsi traditæ. Potestas enim cuiusslibet cõmunitatis regulatur, iuxta metas sui boni, vt videlicet hactenus competat, quatenus est necessaria ad bonum suum. Cessat autem hoc bonum, quando adest lex contra legem superioris. Præsumptio namque adest pro illa lege quod in tota sua Republica sit iusta, vt nos sacri Canones *n* monẽt, & tenet Ioannes Andræas ab omnibus receptus. Quod procedit, etiam si communitates sint laicorum. Hę enim nequeunt cõtra sui superioris regulam statuta concedere, prout dicitur in iure & obseruatin specie *o* Rainerius, & Baldus putat verius. Vnde cum superior omniũ superiorum sit *Deus* optimus maximus, quodcunque statutum fuerit factum contra legem diuinam irritum erit, & inane, & patenter iniustum.

Ex quibus infertur non valere statutum si fiat in aliquibus religionibus, scilicet, quod non admittantur ad visitandũ, nec ad denuntiandum defectus superiorum iuuenes, antequam ad sacerdotium sint admissi, quandiu sub disciplina Magistrorum nouitiorũ fuerint: & non obligare huiusmodi statutũ nec in foro exteriori, nec interiori est clarũ. Primo quia huius modi statutũ est cõtra legẽ diuinã. Si enim loquamur de denũtiatione pœnitẽtiali, siue de correctione fraterna, qua religiosi corrigere intendunt fratrem secreto, dicendo prælato, non vt iudi

ci,

a D. Tho. 1 2. q. 96. a. 4 Innocẽtius Abb. nu. 2. Aretin⁹ inc. cũ omnes. de cõst. Alexã. in c. erit autẽ lex in fin. 4. di. Cardi. §. 10. n. 3. ead. dist. Syl v. lex. §. 7.

b Isai. 10.

c Ad Rom. 13.

d D. Tho. vbi sup.

e c. intercæ ceras derei.

f c. in istis. 4 dist.

g c. pastoralis. §. quiavero de offi. delegat,

h Deci. lect. 1. n. 5. Boerius. n. 19. in d. c. omnes.

i D. Tho. 2. 2. q. 96. a. 4. Abb. nu. 9. & alij inc. 1. de consti.

l D. Th. 2. 2. q. 43. ar. 1. & 2.

m D. Th. in d. ar. 4.

n c. Inist. 4. dis, c. institutionis. 25. q. 2. c. quod super his demaior. Andræ. inc. vlt. de appellat. li. 6.

o Rainerin. l. omnes. n. ff. de iuf. Bal i. p. statu. q. 3.

ci, ſed vt patri peccatum ipſius fratris, ad hanc correctionem de iure diuino omnes
p Matth.18. abſolute tenentur. Præcepit enim *p* Chriſtus Dominus, ſi peccauerit in te frater tuus vade, corripe eum inter te & ipſum ſolũ. Si te audierit lucratus eris fratrẽ tuũ, &c. Quod ſi nõ audierit dic Eccleſię, ideſt prælatis denũciando dictum peccatum. Et hoc eſſe de iure diuino tenent Theologi, & Ca-
q Archid. & omnes ea. ſi peccauerit. 11.q.1. noniſtæ ſequentes *q* Archidiaconũ. Ex quo etiam iure colligitur, quod ſi loquamur de denunciatione iudiciali, & quantum ad peccatum perpetrandum, & quantum ad peccatum perpetratum, quod recipit augmentum, vel multiplicationem, aut continuationem mali, tenetur quilibet ad eam denunciationem credens eam poſſe proficere ſine graui detrimento: cum iſta denunciatio ſit actus charitatis, vt, ſcilicet, delinquens corrigatur, aut ſaltem ad aliorum terrorem ipſe compeſcatur. Adeo hoc eſt verum, vt
r gloſ. in. d. c. ſi peccauerit. dicat quædam *r* Gloſſa communiter recepta, quod admitti debent ad denunciationem omnes infames, minores, mulieres modo bono zelo iuxta normam Euangelicam denuncient. Et cõfirmatur. Si enim aliquis iuret, ſe nunquam denuntiaturum: hoc non intelligitur in caſu, quo denunciatio cadit ſub prȩcepto. vel ſub conſilio. Vbi enim eſt de præcepto diuino, vel de conſilio non
ſD. Tho. 2. 2.q.9. obſtante tali iuramento iurans tenetur denunciare, prout tradit D. *ſ* Thomas. Et ſi aliter ipſe iurando intẽdebat, peccauit iurando, & hoc non alia ratione, niſi quia iurare contra præcepta, vel conſilia diuina peccatum eſt. Probatur in ſuper noſtrum cerollarium. Nam ſi ipſi iuuenes ad denunciandum inhabiles efficerentur peccata fortaſsis increſcerent, cum guardiani, & ſuperiores non timentes Deum ipſos ſocios adhiberent, & coram ipſis aliqua ſine timore pœnæ committere auderent, quæ Dum Optimum Maximum & religionem offenderent, videntes & conſiderantes ab eorum viſitatione eſſe liberatos, & eorum denunciationes minime illis in aliquo in iudicio nocituras. Hoc autem quam pernicioſum ſit religioni, nullus eſt qui ignoret.

Nec ipſi iuuenes poſſunt remoueri à denunciatione, quando ipſi in ea tanquam teſtes admittuntur, poſſunt enim ſimul eſſe denuntiatores & teſtes. Nam quilibet qui à iure nõ prohibetur poteſt eſſe teſtis, & ego nullo iure inuenio hos iuuenes in hoc caſu eſſe inhabiles ad teſtificandum. Supponitur enim quod non ſunt infames, nec vt falſarij per ſententiam iuridicam condemnati, vt ipſi à teſtimonio repellantur. Et ſi dicatur, quod ſi ipſis concedatur libertas ad denunciandum de ſuorum ſuperiorum defectibus diſciplinæ rigor eneruabitur: non enim eos audebunt corrigere & reprehendere, prout decet timentes eos falſa ipſis impoſituros. Ad hoc reſpondeo, quod propter vehementes etiam præſumptiones non poſſunt dicti iuuenes inhabilitari reſpectu illius, quod, ſibi lege diuina & humana cõceſſum eſt. Præterea, ſi falſa detulerint ſolertia iudicum de falſarijs conuincantur, & ſecundum menſuram delicti, pœna afficiantur. Et ſi de falſitate non poſſunt argui neque conuinci, recordentur ſuperiores viſitati verbi Domini, dicentis: Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam: quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Denique ſtatutum ſupradictum exiſtimo inualidum. Statuentes enim ne perſecutionem patiantur propter iuſtitiã iuris diuini & humani metas ſunt egreſsi. Quod alienum debet eſſe ab his, qui propter Deum abnegauerunt proprias voluntates, & in hoc mundo mortui prædicantur. Imo exiſtimo, quod etiam ſi capitulum habeat autoritatem Apoſtolicam ad ſtatuendum, & eadem autoritate ſtatuta confirmentur, hoc ſtatutum minime ea autoritate confirmari, vt patet ex his, quę in alio ſtatuto tradit doctiſsimus *t* Nauarrus.

t Nauar. li. 3. conſi. tit. de regul. cõ ſil. 4. p. 224. nu. 10. in. 1. editio.

ARTICVLVS III.

An generalis ordinum teneatur ſtatuta religionum ſuorũ ſeruare, quo ad vim directiuam & coactiuam.

REſpõdeo dicendo principẽ ſubijci ſuæ legi quo ad vim directiuam ſi modo legis ratio in eo non deficiat. Omnes enim quotquot ſunt membra Reipublicæ ſubijciuntur eius legibus quoad vim directiuam, dum modo tale ſit membrum, in quo legis ratio non deficiat. Nã ſubijci legi quo ad vim directiuam, nihil aliud eſt, quam obligari á lege in quantum eſt regula rationis. At omnes partes Reipublicæ obligantur regula rationis humanæ, quippe quæ eſt exẽplar

regulæ supremæ, puta legis æternæ. Ita
a D. Tho. 1. 2. q. 21. ar. 1. Diuus *a* Thomas. Et certum est legem esse regulam rationis humanæ, qua, scilicet, partes ad totum ordinantur, prout tradit idem
b D. Tho. 2. 2. q. 71. ar. 6. Diuus *b* Thomas. Qui *c* nostram amplectitur sententiam & explicat Soto. Pro cuius conclusionis explicatione considerandum
c D. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 5. sed 3. Soto li. 1. de iust. q. 6 ar. 7. est, neminem dici simpliciter ligatum lege nisi sit ligatus secundum plenam rationem legis: sicut etiam nemo dicitur homo simpliciter, nisi sit animal rationale. Proinde, cum de ratione legis sint duo simul, nempe, quod sit res rationis, & quod sit præceptum superioris, recte sit, vt qui subijcitur legi quoad vim tantum directiuam, qualis est præcepti non dicatur obligatus à lege simpliciter, sed secundum quid. Atque in hoc sensu dicunt
d l. princeps ff. de legib. *d* iura principem solutum esse legibus simpliciter. His consequens est recte ad concordiam reduci Doctores illos, qui asserunt principem ligari sua lege, de quorum numero est
e Bal. in l. 2. nu. 40. C de seruit. *e* Baldus, cum alijs Doctoribus negantibus absolute principem sua lege ligari, prout refert
f Tira q. lib. 2. retract. §. gl. 14. n. 28 *f* Tiraquelus. Primi enim loquuntur de lege in quantum est dictamen rationis: secundi vero de lege non solum in quantum est dictamen rationis, sed etiam in quantum est præceptum superioris intelliguntur. Hac doctrina proposita dubium est maximum, qua ratione generales ordinum aliquando in eorum syndicatione puniuntur conuicti generales ordinationes ordinis fuisse transgressos, cum sint principes suarum religionum, & ad earum obseruationem prout patet ex dictis minime teneantur? Ad quod respondeo, quod sufficit eos vi teneri directiua, vt ad arbitrium iudicis aliqua pœna afficiantur, cum sint suarum religionum
g Plato. 4. de Repub. Cor ras. li. 2. misc. c. 25. moderatores, & reformatores: quarum reformatio in obseruantia ordinationum maxime consistit: quæ si ab ipsis non incipit paulatim deformabitur. Et confirmatur ex
h l. 1. & 2. ff. de offi. procurat. cæsar, & l. hæres. insti. deo blig. quę ex quasi cõtract. Ful. gos. in l. dig na vox n. 7. C. de legib. Areti. in c 1. nu 3. & ibi. Felin. nu. 1. de probat. his, quæ tradit *g* Plato, cuius dictum extollit Corrasius. Ait enim, *se videre interitum Reipublicæ paratum, in qua non lex principi & Magistratui, sed princeps & Magistratus legi præsunt.* Deinde puniuntur: quia sicut princeps hæres institutus adeundo hæreditatem obligatur omnibus oneribus hæreditarijs iuxta ea, quæ in iure *h* traduntur, & hæc obligatio est ciuilis, vt in alio *i* iure definitur, & tradunt Fulgosius, Aretinus & Felinus, ita etiam generales ordinum huiusmodi constitutionibus assensum, & confirmationem præbentes, & ipsis vim præcepti addentes videntur ex quasi contractu adearum obseruationem obligari taliter, quod in eis deficientes possint ratione defectuum syndicari, & pœna arbitraria puniri: cum acceptando generalatus munus reformatorum induerint personas, & per transgressionem ordinis statutorum sunt potius dissipatores, faciendo opus satis alienum ab eis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum statuta alicuius prouinciæ obligent hospites aliarum prouinciarum pro tempore, quo in ipsis hospitantur.

REspondeo dicẽdo, quod in aliquibus Monasterijs reformatis aliquarum religionum proponuntur statuta cum grauibus pœnis contra transgressores eorum, ad quæ Monasteria sæpe sæpius deueniunt aliarum prouinciarum fratres, vt ibi per annum & aliquando per plures annos propter aliqua negotia agenda commorentur. Quæritur modo, Vtrum hi hospites prædictis statutis astringantur? Vt autem huic dubitationi respondeam, ab his, quæ tradunt Doctores de peregrinis in alienis prouincijs habitantibus debemus sumere argumentum. Qui quantumcunque in alienis prouincijs commorentur, si alias inibi domicilium non habẽt, nec quoad vim coactiuam, nec quoad vim directiuam ipsius Reipublicæ legibus subijciuntur: cum ipsius minime sint membra. Prout tenent quædam *a* Glossæ cõmuniter approbatæ. Quæ conclusio procedit, quando lex speciatim de subditis loquitur. Talis enim lex nequit ligare forenses, vt tenet *b* Bartolus communiter receptus, & probatur in iure.

His tamen non obstantibus dicendũ est, leges morum, quales sunt illæ, quæ viuendi modum præscribunt, præcipiendo, scilicet, illas virtutes, prohibendo videlicet, contrarias ad vsum membrorum spectantes, ligare forenses quandiu ibi morantur. Probatur hæc sententia ex quodam *c* Canone expresse hoc determinante. Probatur insuper ratione. Nã certũ est, potestatem cuiuslibet ciuitatis intendere ad resistendum omnibus, quæ suo regimini sunt nociua, sicut corpori

a Glos. in l. eunctos. C. de Summa Trin. glo. in v. aut peregrini in cap. quæ contra mores. 30. dist.

b Bart. in d. l. cũctos populos. n. 24. l. 1. C. de emancipat. libero.

c d. c. quę cõtra mores.

pori naturali ineſt facultas reſiſtendi ſuis cõtrarijs, prout adducendo aliqua probat *d* Soto. Et hac ratione poteſt Eccleſia coercere etiam nõ ſubditos, puta, infideles, qui prædicationem Euangelij quo quomodo impedirent, vt tradit *e* Victoria, at forenſes turbant regimen reipublicæ, in qua ſunt commorati, eo ipſo quod à moribus ciuium diſſentiunt: ex illa namque morum diuerſitate inſurgit ciuium ſcãdalũ, vt colligitur ex *f* iure. Et ſic extollit *g* Regius Pſaltes habitantes vnius moris in domo. Vnde tenentur forenſes abſtinere à carnibus eo in loco, in quo ipſa abſtinentia eſt in præcepto, vt tenent *h* Cardinalis, & Alexander. Obſeruare inſuper tenentur feſta & ieiunia eiuſdem loci, vt tenet *i* Alexander, quidquid Sylueſter contradicat. Et iuxta hanc regulam forenſes violãtes ſtatuta eo ipſo pœnis ſtatutorum ſubduntur, ac ſubinde quo ad iſtum effectum partes Reipublicæ reputantur. Hoc tamen limitandum eſt, vt non procedat, quando aliqua adeſt iuſta cauſa, ob quam ceſſat materia ſcandali: eo namque ipſo poteſtas reipublicæ non extenditur ad forenſes, & iuxta hæc ſunt explicanda quæ adduximus pro parte affirmatiua. Ex his colligitur, quid reſpondendum ſit quæſito in articulo quæſtionis, quod ſcilicet, fratres hoſpites in aliquibus prouincijs commorantes poſſunt compelli in foro exteriori ad earum prouinciarum conſtitutiones obſeruandas in his, quæ ad mores & commune regimen ſpectant. At in foro interiori ceſſante ſcandalo minime peccabunt eas tranſgrediendo, aliqua eos cauſa excuſante.

d Soto. lib. 4. de iuſt. q. 4. art. 1.

e Victor. de Indis inſul. n. 12.

f c. Illa. 12. d. clemẽ. 1. de electio.

g Pſal. 67.

h Cardin. in clem. 2. q. 5. de celeb. miſſ. Alex. d. c. illa n. 6.

i Alex. in d. l. quæ contra mores. n. 3. Sylueſ. v. ieiuniũ. n. 3.

ARTICVLVS V.

Vtrùm conſtitutiones factæ à Regularibus autoritate Apoſtolica confirmatæ poſſint ſine eiuſdem ſedis autoritate reuocari.

REſpondeo dicendo, quod ſupra quæſtione nona dubium præſentis articuli ex parte eſt reſolutũ: ſed in hoc proprio loco difficultas, prout decet, magis enucleabitur. Quod enim ibi dictum eſt caſu, quo Summi Pontifices aliquid determinantes id ipſum per modum ordinationis ab omnibus obſeruandum proponeretur. Hoc enim dixi ibi non poſſe ab alio Capitulo generali propria autoritate immutari, niſi ad id haberet à Sede Apoſtolica licentiam & facultatem, & niſi id determinatum ab eadem ſede eſſet priuilegium religioni conceſſum, cui Capitulum generale poteſt renuntiare. Nunc vero altius rem propoſiti dubij indagando, quæritur, vtrum facta in Capitulis autoritate Apoſtolica confirmata ab alijs Capitulis generalibus poſsint corrigi & mutari ſine autoritate Apoſtolica ad hoc ſpecialiter obtenta? Pro cuius dubij explicatione notandum eſt, nullam legem iuris publici pacto priuatorũ poſſe remitti. Leges enim iuris publici bonum reſpiciunt commune diſtinctum à priuato, & nemo ius alterius remittere valet, prout probatur in iure. *a* Et ſic noſtram doctrinam probant *b* leges Canonicæ, & ciuiles: & conſequenter aſſerendum eſt ius publicum vniuerſitatis, vel collegij conſtitutum per legem ſuperioris non poſſe per eandem communitatẽ remitti, prout reſoluit *c* communis, ea ſcilicet, ratione: nam dum princeps legem edit ſpecialem circa communitatem inferiorum, eo ipſo ſe facit rectorem eiuſdem communitatis ad effectum conſeruandi bonum per illam legem prætenſum, ac ſubinde reſeruare ſibi videtur poteſtatem rectoris, quoad illum effectum, vt videlicet ſolus ipſe prædictam vniuerſitatem repræſentet, & ſolus tale ius poſſit remittere, non autem inferiores, prout in dicta quæſtione nona aſſeruimus. At contrarium debemus dicere in legibus, & ſtatutis factis ab vniuerſitate, confirmatis tamen autoritate Apoſtolica. Ipſa enim vniuerſitas poteſt ab huiuſmodi ſtatutis propria autoritate recedere, vt ſtatutum factum per Papam de certo numero Canonicorũ, de quo in capitulo. Cum acceſsiſſent, de conſtitutionibus, à quo potuerunt Canonici recedere.

a l. 1. & per totũ. C. de reb. aliena. b c. ius publicũ. ff. de pac. c ſi diligẽti. de for. cõpe. d Commũ DD. in. ca. cũ acceſsiſſent de conſtit. & in c. dilecto de conſtit.

Nec his obſtat, quod ſtatutum de certo numero Canonicorum confirmatum per Papam cenſetur lex papæ, iuxta illud *d* vulgare, quod omnia noſtra facimus cuius autoritate facimus. Reſpondetur enim, regulam illam habere locum quo ad effectum firmitatis, vt videlicet actus à principe confirmatus perinde firmus cenſeatur, ac ſi fuiſſet geſtus per ipſum principem. Non autem exinde ſequitur, quod amittat ſuam naturam primordialem, & confirmatio tanquam quid acceſſorium eius natu-

d l. 1. C. de veter. iur. enucleand. c. ſi apoſtolica de præbẽ. lib. 6.

ram

ram ſequatur, ſecundum e iuris regulam; idque in hac ſpecie intendit f Baldus. Ex his ſequitur reſolutio clara ad id, quod in principio huius articuli propoſuimus decidendum, ſcilicet, quod ſtatutum communitatis inferioris confirmatum per Papam poteſt remitti per ipſammet communitatem, poſtea in vnum congregatam. Illa enim confirmatio quantumcunque neceſſaria ſuſtinet vicem cauſæ acceſſoriæ, & non principalis argumento cuiuſdam g legis, & expendit Decius dictum capitulum, cũ acceſſiſſent, vbi Canonici, vt vniuerſi potuerunt remittere ſtatutum de certo numero Canonicorum confirmatum per Papam; quod tamen ſine vlla confirmatione valere non poterat, prout aduertit h Gloſſa. Hoc tamen eſt intelligendum de ſtatutis confirmatis à Papa, confirmatione communi, non autem de ſtatutis ab eo confirmatis confirmatione ex certa ſcientia, aut de plenitudine poteſtatis prout aduertit doctiſsimus Syluester. Confirmatio enim huiuſmodi eſt conceſsio de nouo, prout dicunt communiter Doctores.

Et ex his infertur intellectus ad Bullam Sixti Quinti, quæ incipit, etſi communis cura, &c. datam Romæ apud ſanctum Marcum, ſub annulo Piſcatoris die vigeſima nona Iulij anno milleſimo, quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno tertio. In qua Bulla duo in genere facit Sixtus Quintus. Primo confirmat ſtatuta facta in Capitulo generali ordinis fratrum Minorum de obſeruantia nuncupatorum in Alma Vrbe, in domo Beatæ Mariæ de Aracœli celebrato pro vtriuſque ſexus perſonis eiuſdem ſacræ familiæ. Secundo in ea Bulla ſtatuit, vt Abbatiſſæ, vel aliæ præfectæ quorumcunque monaſteriorum Monialium ipſorum fratrum curæ commiſſarum ad ſummum triennales ſint, & ſuis officijs elapſo triennio perfunctæ in quibuſuis prouincijs, non per biennium tantum, iuxta decretum in generali Capitulo Pariſienſi eiuſdem ordinis editum; ſed ſaltem per triennium integrum à die finitæ ſui officij adminiſtrationis numerandum, nullum Abbatiſſatus, ſeu præfecturæ monaſteriorum, aut aliud officium, nec aliquam poteſtatem, vel authoritatem in eis obtinere vel exercere poſsint, debeant. Necnon omnes electiones ſuperiorum, aut officialium peripſos fratres faciendæ ſemper fiant per ſchedulas obſignatas, ita vt ſuffragia, ſeu vota, ac ipſorum eligentium nomina omnino ſint ſecreta & occulta, & nunquam publicentur ac peracto ſcrutinio ſchedulæ, & omnia huiuſmodi ſcripta coram omnibus vocalibus illico comburantur. Hæc Sixtus Quintus. Quorum primum, cum tantum ſit per Papam confirmatum, poteſt aliud capitulum generale reuocare, prout regimini ordinis viderint expedire, prout patet ex ſuperioribus: quod ex dicendis articulo ſequenti euidentius patebit. Secundum vero cum ſit ſtatutum ab ipſomet Pontifice immediate editum ab ipſis fratribus in capitulo generali congregatis, ſine particulari Sedis Apoſtolicæ licentia minimè reuocari poteſt.

e c. cumdilectis cũ ſimil. de fid. inſtr.

f Bald. in l. explacito. n. 6. & 7. de rer. perm.

g l. omniũ. C. de teſtã. Decius in d. cap. cum acceſsiſsẽt.

h Gloſ. ibi. v. confirmatum.

Syluеſ. ver. abſolutio. 2. n. 4.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Generales & Prouinciales poſsint declarare ſtatuta facta cum capitulo.

REſpondeo dicendo, quod a Panormitanus & Ioannes Andreas Bartolus & omnes iuriſperiti communiter concludunt, quod non, ex quo ipſi generales non condidernnt ipſas ordinationes, ſed totum capitulum, & ideo recurrendum eſt ad ipſummet capitulum, aut ad aliud generale. Quod Panormitanus limitat, quando interpretatio eſt valde dubia: & ex tali interpretatione quid arduum poteſt reſultare contra ius. Secus quando eſt clara, & iuri conſona: quia tunc generales, & prouinciales poſſunt interpretari, ſicut poſſunt declarare legem communem & priuilegia, prout tenent b Innocentius, & Bartolus. Sed pro vitandis ſcrupulis, quæ in his declarationibus poſſunt contingere, notandum eſt, quod Martinus Quintus, & Eugenius Quartus, prout refertur in c compendio Ciſtercij, *Conceſſerunt, quod generalis reformator, & Capitulum generale huius congregationis pro directione*

a Panormi. in c. ex parte de verb. ſignifi. Bar. in l. omnes populi. ff. de iuſtit.

b Innoc. in c. cum ſpeciali de appella. Barto. in d. l. omnes populi.

c Compẽd. Ciſtertij. ti. conſtitutiones ſeu definitiones. §. 1.

ctione, ac ſubditorum animarũ ſalute, ſtabilitateq; monaſteriorum, ſaluis regulæ ſubſtantialibus quaſcunque in ſpiritualibus, & temporalibus circa ipſam regulam, & eius obſeruantiam occurrẽtes ambiguitates, obſcuritates, & dubia declarandi, dilucidandi, interpretandi, & diſpenſandi, ſtatutaque & ordinationes ſeu eiuſdẽ definitiones etiam interpretandi, modificandi, dirigendi, & reformandi, mutandi, variandi, tollendi reuocandi, caſſandi, & alterandi, necnon noua edendi, condendi, & faciendi plenam, & liberam autoritate Apoſtolica facultatem, & poteſtatem habent.

QVÆSTIO. LXIX.

De conſuetudine in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVæ ſit conſuetudo faciens legẽ.*
2 *Vtrùm conſuetudo excuſet fratres ab obligatione ſeruandi præcepta regulæ.*
3 *Vtrùm conſuetudine poſſit introduci vt regulares ad aliquid pluſquã ad quartam funeralem teneantur.*
4 *Quare ſtatuta regularia non poſſunt tollere leges canonicas, ſicut eas tollit conſuetudo legitima.*

ARTICVLVS I.

Quæ ſit cõſuetudo faciens legẽ.

REſpõdeo dicendo, quod cõſuetudo eſt eius quod dam, ſcilicet, nõ ſcriptum moribus, ideſt, aſsiduis actibus cõſtitutum, quod pro lege ſuſcipitur cum deficit lex, prout dicitur in *a* iure, & tradit D. Thomas. Omnes enim Reſpublicæ, vt aduertit quidam *b* iuriſconſultus politicè viuentes, non ſolum legibus ſcriptis, ſed etiam conſuetudinibus gubernantur. Vnde in *c* Meſopotamia conſuetudo erat prius maritandi filias maiores, quam minores. Et vt conſuetudo iuſta cenſeatur, neceſſe eſt, vt habeat aliquas conditiones iuſtificantes.

a c cõſuetudo diſtin. 1. D. Tho. in 4. d. 23.
b l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur.
c Geneſ. 29.

Prima conditio eſt, quod ſit rationabilis: quia de ſubſtantia legis eſt, quod ſit rationabilis, prout dictũ eſt in ſuperioribus. Vnde cõſuetudo ratione carẽs nõ habet vim legis: Quod eſt certiſsimum. Difficultas autẽ verſatur in definiẽdo, quando conſuetudo dicetur rationabilis, & iuſta. Ratio dubitãdi eſt: Nam ſi conſuetudo eſt contra legem, videtur quod non poſsit dici iuſta, & rationabilis. Neq; bene poteſt intellectus percipere, quomodo à principio per actus contra legẽ, & ſic illicitos poſsit licita introduci conſuetudo, & iuſta. Pro reſolutione huius difficultatis aliqua proponam dicta. Primũ dictum eſt, quod conſuetudo contra ius diuinum & naturale illicita eſt, & inualida, & irrationabilis. Hoc dictum eſt certiſsimum, & fatentur omnes *d* Theologi, & Cononiſtæ. Ius enim diuinum & naturale immutabile eſt.

d D. Tho. 1. 2. q. 197. ar. 3. ad. 1.

Secundũ dictũ, Cõſuetudo cõtra legẽ humanã poteſt eſſe rationabilis. Quod probatur: Sicut enim quando lex ſtatuitur fit rationabilis, & poſtea per aliã legem contrariã rationabiliter corrigitur tẽporum neceſsitate id poſtulãte: ita etiã lex à principio rationabilis tractu tẽporis per conſuetudinem contrariã aboletur, id cõſuetudine ſic poſtulãte. Verum eſt tamẽ, quod cũ nullus propria autoritate poſsit frangere legẽ, primi legis iuſtę tranſgreſſores in ea tranſgreſsione peccauerũt: ſicut etiã peccauerunt illi, qui ante quam eſſet legitimè præſcripta tranſgreſſi ſunt; vt ei contrauenientes poſt legitimam præſcriptionem minimè peccauerunt, ſeruan-

seruando in hoc rationabilem consuetudinem, vt aduertit *a* Caietanus. Et successores eorum, qui primo legi contrauenerunt non peccauerunt, quia potuerunt existimare quod ex aliqua causa rationabili illa lex non sit recepta, prout tradit *b* Syluester, dicens quod non obseruantes in principio dictam legem, non peccauerunt, quando ex rationabili causa moti sunt. Et vt hoc dictum euidentius pateat, in medium proponam quid Diuus *c* Thomas in proposito dicat. Qui volens declarare, quomodo sine pecca to consuetudo humana legem tollat, dicit, leges humanæ in aliquibus casibus deficiunt in quibus, scilicet, eas seruare non expedit bono communi. Vnde possibile est quandoque præter legem agere in casu scilicet, in quo deficit lex, & tamen actus non erit malus. Et cum tales casus multiplicentur propter aliquam hominum mutationem, tunc manifestatur per cõsuetudinem, quod lex vlterius non est vtilis: sicut etiam manifestatur si lex contraria verbo promulgaretur. Si autem adhuc maneat eadem ratio, propter quam lex prima vtilis erat, non consuetudo legem, sed lex consuetudinem vincit, nisi forte propter hoc solum lex inutilis videatur: quia non est possibilis secundum consuetudinem patriæ, quæ erat vna de conditionibus legis. Difficile enim est consuetudinem multitudinis remoueri. Hęc Diuus Thomas.

Sed vlterius dubitatur, quomodo dicatur consuetudo rationabilis ad effectum tollendi legem. Licèt enim pro consuetudine antiqua sit præsumptio iuris, vt dicitur in *d* iure pro alia parte attento, quod est contra legem præsumitur iniusta & irrationabilis, eò quod lex sit iusta & rationabilis. De quo dubio agunt Doctores multa in proposito accumulantes.

Pro cuius resolutione dico primo, quod si consuetudo euidenter fuerit mala, & irrationabilis minime est seruanda, cum hæc nõ sit consuetudo, sed corruptela, prout notum e est in iure.

Dico secundo, quod quando non constat clarè de consuetudinis iniustitia, præsumitur, quod sit rationabilis, & ad hunc sensum dicitur in iure *f* Canonico, & Ciuili ipsam tollere legem, & tradunt D. Thom. Bartolus & Baldus. Et ratio est: Nam id, quod ab omnibus fit, recte fieri præsumitur. Et ait idem *g* Baldus, quod semper præsumitur quod ab aliqua iusta causa emanauit

Secunda conditio, vt consuetudo legem tollens sit rationabilis, est quod sit legitimè introducta, & præscripta. In qua conditione etsi omnes conueniant, cum in iure sit expressa, magna tamen est varietas inter iuris peritos, quando dicatur consuetudo legitimè introducta, & præscripta, ponentes in huius dubij explicatione aliqua requisita, vt constat ex traditis à *h* Bartolo, & Abbate. Quorum principalia in præsentiarum referam.

Primum requisitum est, quod actus, per quos introducta fuit consuetudo fiant eo animo, ac si lege præcipiente fierent. In multis enim religionibus officium Dominæ nostræ recitatur consuetudine antiqua, non per viam obligationis, sed deuotionis, quæ consuetudo non obligat, neque facit legem. At si consuetudine per viam obligationis, & non deuotionis diceretur, legis vim certè haberet, vt colligitur ex multis *i* iuribus.

Secundum requisitum est, quod consuetudo actibus continuatis sit frequentata: quod apud omnes receptissimum est. At dubitatur, quot actus sint necessarij. Ad quod respondet *k* Panormitanus, distinguendo, quod si actus vnus habet causam successiuam, & continuationem temporis habilis ad consuetudinem inducendam sufficit, & consuetudo inducitur, vt patet in *l* iure. Vt si beneficium seculare confertur regulari & ab eo possidetur spatio quadraginta annorum, efficitur regulare, licet vnica interuenerit collatio: & idem si ædificetur pons in publico, & haberet causam successiuam per dictum tẽpus. Et ratio potest esse: quia ibi actus est vnus ratione rei factę: quæ est vna, sed est saltem virtualiter multiplex propter temporis diuturnitatem, in qua possent esse multiplices, & de facto sunt, cum non continuè artifices operentur. Duo autem actus secundum aliquos sufficiunt ad consuetudinem inducendã. At ego existimo, quod ad hoc determinandum, ad arbitrium boni viri est recurrendum. Qui debet aduertere, quod sicut ad acquirendũ ius itineris per aliquem locum priuatum, plusquam triginta actus requiruntur, vt inquit quidam iuris *m* consultus, ita multo plures requirentur ad formandam consuetudinem contra legem.

Tertium requisitum est, vt tali consuetudine

a Caiet. 1. 2. q. 67. ar. 3.

b Sylues. v. cõsuetudo. n. 12.

c D. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 3. ad. 2.

d l. 2. C. quę sit longa cõ suet. c. fin. ext. de cõs. e c. fi de cõsuet.

f l. vēditor 6. si constat ff. commu. præd. l. de quibus. ff. deley. ca. 2. &. c. cũ dilectus de cõ suetud. D. Tho. 1. 2. q. 67. a. 3. Bar. in l. 2. nu. 3. C. quæ sit lõg. cõsuet. Bald. in ca. cum venissent. de eo qui mit. in posses. g Bal. in. d. l. de quibus colu. 10.

h Bart. in l. 2. n. 12. quæ sit long. cõ suet. Abb. in c. fin. de consuet.

i l. 1. §. Iulianus rectè &. l. fi. ff. de itin. act priuat. l. fin. ff. quemadmodum seruit. ami.

K Panorm. in. c. fin. de consuetud. l c. eũ de beneficio de præb. lib. 6.

m l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuq; priuat.

dine

dine certo temporis ſpatio vtatur. Quod autem temporis ſpatium ſit neceſſarium, varietas eſt maxima. Quidam enim decem annorum ſpatium requirunt. Alij autem quadraginta, quos ſequitur *a* Nauarrus. Alij autem aiunt quod ad introducendam conſuetudinem, quæ contra legem eſt, decem annorum ſpatium poſtulatur, quos ſequitur *b* Couarruuias. Et hanc opinionem videtur lex quædam partitarum approbare.

a Nauar. in man. ca. 21. n. 13.

b Couar. li. 1. var. ca. 17. nu. 8. verſ. quando. l. ſ. tit. 2. pa. 1.

Quartum requiſitum eſt, quod perſonæ actus conſuetudinem introducentes perfrequentationem ad introducendam conſuetudinem habeant autoritatem, vnde pueri: mulieres, furioſi, & huiuſmodi non computantur, quia legem condere non poſſunt, vide *c* Panormitanum alia proponentem.

c Panormi. in c. fin. de conſuet.

ARTICVLVS II.

Vtrúm conſuetudo excuſet fratres ab obſeruatione præceptorum regulæ,

REſpondeo dicendo, quod in hoc articulo non agimus de præceptis regulæ eſſentialibus, ſcilicet, de obedientia, paupertate, & caſtitate. Nulla enim conſuetudo poteſt ab his religioſos eximere. Primo quia non poteſt eſſe rationabilis. Secundo, quia hæc voto ſolenni promittuntur: quod cum ius diuinum concernant, minime à conſuetudine poteſt alterari. Vnde ait *d* Baldus, quod non valet conſuetudo introducere vt religioſi poſsint teſtari, cum hoc ſit contra votum paupertatis. Et propterea ait *e* Nauarrus, nullam putare eſſe in aliqua religione conſuetudinem hoc introducentem: & ſi forte in aliquibus fuerit introducta, debet intelligi eo modo, quo Papa poteſt concedere licentiam teſtandi non faciendo contra votum paupertatis, verbi gratia, diſponendo de vſu bonorum illorum nomine Sedis Apoſtolicæ. Diſputatio ergo eſt circa alia præcepta, circa quæ licet nemo neget conſuetudinem rationabilem & præſcriptam habere eandem vim, quã habet ſuper alias leges & præcepta Eccleſiaſtica: verum non timent aliqui affirmare, quod vix conſuetudo poteſt ita mittere radices, vt tollat omnino obligationem rigoroſam, ad quam religioſi ratione ſtatus tenentur. Conſuetudo enim, aiunt, ſemper tacito aut interpretatiuo conſenſu legiſlatoris introducitur. Et in huiuſmodi regulæ obſeruantia non ſufficit conſenſus generalium & prouincialium, cum ipſimetſint ſubditi & regulæ ſubiecti: ſed ſolum ſufficit tacitus conſenſus Papæ, aut protectoris religionum. Et huius taciti & interpretatiui conſenſus vix poſſumus habere aliquam moralem certitudinem, cum Summus Pontifex harum relaxationum aliquam notitiam non habeat. Imo incontrarium eſt præſumptio: ſiquidem ſæpe ſæpius per ſuas conſtitutiones intendit religiones reformare. Verum eſt tamen, quod licet conſuetudo non poſsit tollere huiuſmodi præceptorum obligationem ipſa tamen poteſt interpretari regulam circa eius præcepta. Primo quia præcepta regulæ recipiunt interpretationem. Secundo, quia licet præcepta regulæ obligent de iure diuino, vt ſecundum aliquos obligant præcepta regulæ patris noſtri Franciſci ratione voti impliciti, & per conſequens minime per conſuetudinem tolli poſsint; poſſunt tamen per eandem cõſuetudinem declarari, pro vt conſtat ex traditis à *f* Couarruuias dicente quod licet diſpenſatio non ſit licita in his, quæ ius diuinum concernunt, declaratio tamen minime repudiatur. Tertio probatur ex quadam communi *g* Canoniſtarum Doctrina dicentium, quod ſufficit conſuetudo dum non fuerit improbata ad excuſandum à peccato, etiam ſi ſit in materia vbi conſuetudo minime poteſt eſſe valida. Et ſic licet in iure reprobetur vnius ciuitatis mos, vbi præferebatur matrimonium ſecundum conſummatum matrimonio primo rato, excuſatur tamen, & vt iniuſta non condemnatur conſuetudo ipſa in ea ciuitate vſitata. Et id ipſum colligitur ex celebri Doctrina *h* Bartoli dicentis excuſari à peccato, & à pœnis facientes contractum vſurarium exiſtimantes eſſe firmum & validum. Et doctiſsimus *i* Nauarrus ſupradictam Doctrinam apertiſsime amplectitur dicens *peccare mortaliter qui ingreditur, & profitetur religionem aliquam, in qua non ſeruantur præcepta, quæ in eius regula comprehenduntur. Quod quidem ait verum eſt, quoad eſſentialia vota, non autem quoad accidentarias obſeruationes, quæ ſunt iam ſublatæ, vel mitigatæ Apoſtolicis priuilegijs veris, vel tempore immemoriali præſcriptis, vel ex licentia*

d Bald. in l. fin. C. vnde legit.

e Nauar. in c. non dicatis. n. 76.

f Couar. in 4. in. 2. p. c. 6. §. q. n. 2.

g Doctores in. ca. fi. extra de ſponſa duorum.

h Bart. in l. quis ſit fugitiuus. §. apud Iabeonem. ff. de æd. edicto.

i Nauar. in man. c. 12. in 50.

tia tacita, vel expreſſa proprij prælati ad hoc facultatem habentis, vel ex conſuetudine; quæ licet non ſit immemorialis, eſt tamen adeo rationabilis, & tot annorum adeoque vetus, & antiqua, quæ ad ita emolliendas prædictas obſeruationes ſufficeret, quoad quas obſeruationes recte poterit defendi opinio Panormitani in capitulo, ſuper eo, de regularibus, & capitulo. Deus qui, de vita & honeſtate clericorum, quem Maior in quarto diſtinctione trigeſima octaua, quæſtione vigeſima licentioſius liberiuſque quam par erat carpſit, cùm conſtet etiam Cardinalem Florentinum in capitulo, cum ad monaſterium, de ſtatu monachorum, & poſt eum multos alios, in quibus ſunt Felinus in capitulo, nam concupiſcentiam, columna ſecunda, de conſtitutionibus, & Aufrerius deciſione Tholoſana, quadringenteſima quadrageſima octaua. Imo & Diuum Antoninum tertia parte, titulo decimo ſexto, capite primo. §. vndecimo & duodecimo, idem tenuiſſe. Cumque conſtet totius orbis Chriſtiani maximam partem id obſeruare ipſo Summo Pontifice id ſciente & tolerante, & conſequenter ipſum aliqualiter diſpenſare iuxta Gloſſam ſingularem in capitulo, quocirca, de conſanguinitate, quamuis capitulum iſtud, cuius eſt illa Gloſſa non probat id, quòd illa dicit, ſed aliud ſingularius, vt in capitulo, ſi quis autem, à numero ſexageſimo ſeptimo ad ſeptuageſimum quintum, de pœnitentijs diſtinctione ſeptima, diximus. Hæc Nauarrus. Ex quibus conſtat, quod non eſt cur ſcrupulis agitentur religioſi videntes conſuetudine tolerata obſeruationes accidentarias, & præcepta accidentalia non eo rigore executioni mãdari, quo mandantur in eorum regulis, etiam ſi dicta præcepta ad mortale obligent, vt obligant in ordine Minorum. De earum enim mitigatione ſunt certi Summi Pontifices, præcipue in partibus Vltramontanis, imo etiam in partibus Ciſmontanis. Vnde quando conſtitutiones rigoroſas expediunt, quibus religioſos reformare prætendunt has reſpectu aliquarum regularium obſeruatiõnum, non autem omnium expediunt, cum ſciant tam difficile eſſe religiones reformare in totum, ſicut eſt difficile mare magnum, & ſpacioſum per anguſtum fluuium compellere intrare, prout refert Doctiſsimus *a* Nauarrus Illuſtriſsimum dominum Cardinalem Caietanum reſcripſiſſe cuidam prouinciali ordinis Prædicatorum. Non tamen ex hoc inferant religioſi ordinis Minorum quod abſolutè poſſunt equitare & camiſias portare, cum cõſuetudo hoc admittat. Nam hæc conſuetudo ſi in aliquibus viget, eſt quia ad id propter occultas neceſsitates habent à ſuis prælatis facultatem. Et ſæpè in noſtra religione Minorum in comitijs generalibus & prouincialibus fiunt conſtitutiones ea expreſſe prohibentes, quæ prohibitiones conſuetudinem interrumpunt, ne ſcilicet, nomen veræ conſuetudinis ſortiatur, cum debeat eſſe præſcripta, iuxta tradita in *b* iure. Et idem eſt in omnibus alijs religionibus, vbi ad obſeruationem præceptorum regulæ, & obſeruationum regularium pœnæ in conſtitutionibus fulminantur contra tranſgreſſores. Ex ipſis enim conſtitutionibus à prælatis factis colligitur voluntas expreſſa prælatorum, quod ſcilicet volunt omnes, quaſcunque conſuetudines (quæ potius dici debẽt corruptelæ) eneruare, vt viribus carentes minime poſsint obſeruantiæ regulari præiudicare.

a Nauar. in c. nullam. 18 q. 2. nu. 36.

b c. fi. extra eod. tit.

ARTICVLVS III.

Vtrùm conſuetudine poſsit introduci, vt regulares ad aliquid plus quam ad quartam funeralem teneantur.

REſpondeo dicendo, quod *a* Clemens Quintus conceſsit fratribus ordinum Prædicatorum, & Minorum, vt non plus quam ad quartam funeralem ſoluẽdam Eccleſiæ parochiali teneantur, pro vt dictũ eſt in ſuperioribus, in quæſtione de canonica portione & tollit ipſe Summus Pontifex pacta & conſuetudines in contrarium. Vnde videtur dicendum, quod etiam ſi in aliqua Eccleſia horum ordinum à rempore immemorabili citra ex funeralibus & ex relictis obuentionibus pro portione, ſeu canonica parochiali à quibuſdam regularibus ſolui ſolita, ſemper fuerit ad ipſa minime teneantur. Hoc tamen non obſtante dubio propoſito ſequentibus dictis reſpondetur. Et dico primo, quod in religioſis ordinum D. Auguſtini & Carmelitarum, & aliarum religionũ à Prædicatoribus & Minoribus

a Clemen. dudũ. §. verum de ſepultur.

ribus ſecundum ius commune non habet locum deciſio Clementinæ. Dudum, prout ibi vult gloſſa, *b* quam ſequitur ibi Cardinalis *c* Lappus, & idem ſentit Geminianus. Et ex litera ipſius Clementinæ ſatis conſtat ibi, vt dictorum ordinum fratres. Illa enim dictio, dictorum, præfatorum, & ſimiles dictiones relationem faciunt ad ſpecificata cum ſuis qualitatibus, prout notant Bartolus, *d* Aretinus, & Ruinus. Et ſic religioſi à Prædicatoribus, & Minoribus tenentur ratione dictæ conſuetudinis ad ſolutionem dictæ quantitatis vltra quartam: cum in dicta Clementina minime comprehendantur. Et ſic non poſſunt iuuari à verbis ipſiusmet Clementinæ pacta, & conſuetudines in contrarium reuocantis, præſertim cum dicta verba recte intellecta minime in hoc caſu Prædicatoribus, & Minoribus patrocinentur, prout ex ſequenti dicto ſatis patebit,

b gloſ. in d. Clem. dudum.

c Car. in d. cle. dud. q. 8 Lap. d. can. portio. n. 66 Gem. cõſi. 22.

d Bart. in l. 1 §. eũ, qui. n. 2. ff. d. poſtu. & in l. talis ſcriptura, §. vult. n. 4. ff. deleg. 1. Areti. cõſi. 21. colu. 1. verſ. exquibus. reb. Rui. cõſi. 89. n. 9. li. 2.

Secundo dico, quod religioſi ordinum Prædicatorum, & Minorum, ſecundum terminos dictæ Clementinæ poſſunt obligari ad quantitatem, de qua in articulo quæſtionis. Nec obſtat dicta Clementina. Pro eius enim explicatione cõſiderat Quintilianus Mandoſius, *e* quod ante extrauagantem Super cathedram, bonæ memoriæ Bonifacij Octaui, & præallegatam Clementinam. Dudum. Clemẽs *f* Tertius diuerſita tibus opinionum occurrere volens, ſtatuit in quantitate canonicæ parochiali eccleſiæ debitæ, an debeat eſſe tertia, an quarta, an dimidia ſtari debere loci conſuetudini: ſu peruenit poſtea dicta conſtitutio Bonifacij Octaui, ac Clementis Quinti conſtitutio eam innouans. Quæ tanquam correctoria iuris antiqui, & à iure communi exorbitans in quantum fratribus præfatis fauet reſtringẽda venit, prout colligitur ex gloſſa *g* in dicta Clementina Cardinali Vitali, & Petro de Vualdis. Vnde licet ſtatuuerit vt ad ſolam quartam funeralem tenerentur derogando conuentiones, & conſuetudines in contrarium declarando, an derogęt conſuetudines præteritas, an futuras. Attamen debemus intelligere, & explicare, quod loquitur ſolum de conſuetudinibus præteritis, non autem de futuris, iuxta doctrinam gloſſæ communiter receptam, ſecundum Romanum, & Vitalem. Et tanto magis id procedit, prout ait gloſſa, quando conſuetudo non eſt Eccleſijs oneroſa. Hanc opinionem tenet Bartolus *h* & Ancharranus, dicentes, non eſſe verum quod ſi canon reprobat conſuetudinem nõ poſsit illa poſtea innouari. Idem voluerunt Imola, & Paulus de Caſtro. Et quod illa Clementina. Dudum, non tollat conſuetudines futuras ſed præteritas dũtaxat affirmat ibi Cardinalis, *i* & Vitalis, & concludit in caſu noſtro, Ioannes de Caſtelio. Clementina enim ſolum prohibet conſuetudines, & conuentiones iam factas, ſed nouas fieri non impedit.

e Mãdo. cõſ. 16. n. 4.

f Certifica ri. deſepult.

g glo. in d. § verũ. ver. d iure, & ibi Car. q. 7. n. 7. Vita. n. 36 Vval. in tra ta. decano. parochia. c. §. q. 2. n. 24. glo. in cle. ſtatutũ. ver. cõſuetudine de elect. Roma. ſingulari. So. & Vit. n. 11.

h Bart. in l. cunctos po pulos. q. 3. de ſacroſan. eccleſi. q. 3. poſt numerũ 23. Anch. cõſi. 218. n. 2 Caſtrẽ in l. ſi mihi & ti bi. § in lega tis. ff. de legat. 1. Curti Iun. cõſi. 173 n. 7.

i Card. in d. clẽ. q. 8. n. q. 2.

e Vital. n. 4 Caſt. in tra cta. cano. portio n. 66

ARTICVLVS. IIII.

Quare ſtatuta regularia non poſſũt tollere leges canonicas ſicut eas tollit conſuetudo legitima

REſpondeo dicendo magnam eſſe differentiam inter leges Imperiales, & leges canonicas. Leges enim Imperiales tendunt in bonum publicum, & vtilitatem priuatorum. Vnde ſi populus vult ſibi præiudicare condendo legem, imperator non curabit, quia poteſt populus in hoc fauori ſuo renuntiare, prout dicitur in iure. *a* Item, quia mores hominum ſunt diuerſi, ideo voluit Imperator, vt quiſquis populus poſsit facere contra legem, non tamen contra honeſtatem, neque contra Principis reſeruata, ſed in præiudicium eorum dumtaxat, prout notat Bartolus *b* per textum ibi. Sed ius canonicum principaliter intendit dirigere homines in Deum, & venit ad bonum publicum eccleſiaſticum: vnde ſtatutum contra editum ab inferioribus præſumitur temerarium, & ambitioſum, & ſini æterno contrarium. Vnde noluit Papa dare poteſtatem ſtatuendi contra Canones: conſuetudo tamen contra Canones toleratur, quia conſurgit ex tacito conſenſu, nec præſumitur ambitio tanta, prout dictum eſt in ſuperioribus. Aduertendum tamen, quod Bartolus *c* dicit vnũ ſingulare, quod ex cauſa vrgenti, & veroſimiliter non præuiſa à canone, fieri poteſt ſtatutum contra canonem. Hoc enim ſtatutum licet ſit contra literalem, & grammaticalem ſenſum ipſius canonis, non tamen eſt contra mentem ipſius Legiſlatoris. Et

a ac. ad Apoſtolicã, de regular.

b Bartol. in l. omnes po pu. ff. de iuſt

c Bar. vbi ſu pra.

pro hoc singulari dicto facit cuiusdam iuris consulti determinatio, d vbi dicitur, quod si dedi mandatum speciale alicui, vt seruum manumittat, certe potest procurator generalis domini ex noua causa non considerata per dominum interdicere procuratori speciali, ne manumittat, veniendo contra mandatum speciale domini. Et ita in proposito est philosophandum. Et per hoc dictum, & illam iurisconsulti determinationē ait doctissimus e Siluester menti esse tenendum hoc singulare, quod ex noua causa potest legatus generalis prohibere delegato Papæ speciali, ne procedat in causa sibi cōmissa, quanquam in illa causa delegatus specialis dicatur maior generali, vt in f iure est determinatum. At ait hoc admitti ex noua causa non considerata per Papam. Ex his infertur ad regulares, quod si minister generalis in ordine Minorum committat alicui patri negotium quoddā speciale per agendum non obstante quod in familia vbi executioni mandatur, adsit commissarius generalis cum plenitudine potestatis, potest nihilominus ipse commissarius generalis ex noua causa non considerata per ministrum generalem impedire ipsum commissarium specialem, ne supra dictum negotiū exequatur. Et de similibus simile erit iudicium, iuxta cuiuslibet religionis regimen.

d l. si hominem ff. mādati.

e Syluester. tit. consuetudo. n. 16.

f c. studuisti. de officio. de legati.

QVÆSTIO. LXX.

De custodibus in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *Qui sint custodes in ordine Minorū*
2 *Vtrum custodes sint verè prælati.*
3 *An custodes possint visitare conuentus sibi commissos.*
4 *Vtrum custodes possint celebrare custodiale capitulum.*
5 *Quomodo sint eligendi custodes.*
6 *Quantum durat officium custodiatus,*

ARTICVLVS I.

Qui sint custodes in ordine Minorum.

REspondeo dicendo, quod in regula patris a nostri Francisci custodes constituuntur. Et vt melius possimus deprehendere huius officij, & prælaturæ institutionem, est aduertē dum, quod hoc nomen custos, & hoc nomen, custodia, sumuntur dupliciter. Primo modo sumuntur generaliter: secundo specialiter, & proprie. Hoc nomen custos, generaliter sumptum conuenit generali ministro, vt cōstat in capite octauo nostræ regulæ, vbi subditur, quod quādo generalis sit deponendus, possint electores alium sibi eligere in custodem: quo loco per custodem, omnes regulæ interpretes intelligunt ministrum generalem. Item nomen, custos, sumitur pro prouinciali ministro, vt constat in eodem capite octauo, in quo dicitur, quod post capitulum Pentecostes ministri, & custodes possint singuli si voluerint eodem anno in suis custodijs semel fratres suos ad capitulum conuocare. In quo loco per custodes intelligunt omnes interpretes prouinciales, & per custodiam intelligunt prouinciam. Atque adeo in hoc loco custos & prouincialis sunt nomina synonyma. Rursus sumitur nomē, custos, pro guardianis, vt constat ex quarto capitulo regulæ, quod ministri, & custodes solicitam curam gerant pro necessitatibus infirmorum & alijs fratribus induendis. In quo loco per custodem ante declarationē Nicolai Tertij guardianum intelligimus, vt notant quatuor magistri, & omnes regulæ interpretes, præsertim Corduba in eodem quarto capite. Ecce tres vsurpationes huius nominis custos quando sumitur generaliter. Quando vero sumitur hoc nomen custos specialiter, & proprie supponit pro prælato quodam ordinario distincto à generali prouinciali, & guardiano, vt constat ex capite octauo nostræ regulæ, in quo dicitur, quod ministri, & custodes sunt qui debent eligere & deponere generalem. In quo per custodes intelligimus prælatos, qui præsunt certis Guardianis, & subduntur Prouincialibus, qui

a c. 4 & 8.

qui nimirũ custodes appellantur. Hi custodes duo officia & munera habent ex regula. Primũ pertinet ad potestatem iurisdictionis. Nam cum sint veri prælati habent curam animarum, & ideo omnes guardiani, & subditi existentes in custodia tenentur obedire custodi, iuxta præceptum Seraphici patris in regula docentis, capite decimo. Firmiter præcipio eis, vt obediant suis ministris. In quo loco per ministros, non solum intelligit generales, & prouinciales, sed guardianos, & custodes, vt omnes interpretes notant. Secundum munus & officium custodum pertinet ad potestatem actiuam eligendi, & deponendi ministrum generalem, vt constat in regula Seraphici patris nostri Francisci.

Aduertendum rursus, quod olim in vna prouincia erant plures custodes, & custodiæ, atque adeo omnes custodes quotquot erant in vna prouincia secundum regulam ad comitia generalia petebant cum suo ministro prouinciali, ac singuli suffragia sua ferebant in electione, & institutione generalis ministri. Verum ad euitandos magnos sumptus, & alia incommoda propellenda cautum fuit autoritate Nicolai Quarti, prout habetur in libro monumenta *b* ordinum, in prima & secunda impressione, vt cum electio generalis ministri fuerit facienda custodes vniuscuiusque prouinciæ vnum ex se ipsis constituant, ac ei suas vices committant ipsumque ad locum in quo electio eadem fuerit celebranda transmittant. Et quod is qui sic ab ipsis custodibus constitutus extiterit, vnam vocem duntaxat pro se, & ex omnibus habeat, & intelligatur habere, ac pro vna voce tantummodo ab alijs admittatur. Hoc autẽ voluit ita obseruari, etiã si custodes alicuius prouinciæ sint præsentes in huiusmodi generali capitulo; vbi electio generalis debeat celebrari. Et ab hoc tempore custos custodum appellatus fuit is, qui pro se, & pro alijs custodibus vnius prouinciæ vocem habeat in capitulo generali.

b in 1. impr. fo. 31. in. 2. fo. 32. cõces. 33.

Aduertendum insuper, quod sigillum ordinis, & veri ministri, & custodes, quos Seraphicus pater instituerat in sua regula perseuerarunt inter fratres Minores conuentuales (qui etiam fratres Minores de communitate appellantur) vsq; ad tempus Leonis Decimi. Fratres vero Minores reformati qui de familia vulgo vocabãtur à Concilio Constantiensi vocati sunt fratres Minores regularis obseruãtiæ. Et per prædictũ Conciliũ, & Eugeniũ Quartum concessum fuit eisdem obseruantibus, vt ex se ipsis haberent vicarios prouinciales, & generales, qui sua comitia celebrarent. Et ideo statutis temporibus vicarij prouinciales celebrabant comitia prouincialia, atque ex quolibet conuentu conueniebant guardianus, & vnus discretus. Ex omnibus vero vocalibus, & discretis eligebatur vnus, qui discretus discretorum vocabatur: qui nomine discretorum prouinciæ haberet vocem in capitulo generali proxime celebrando in electione vicarij generalis. His constitutis anno Domini millesimo quingentesimo decimo septimo, idem Leo Decimus statuit & decreuit, vt sigillum ordinis, & nomina prælatorum vera & propria, quæ Seraphicus pater instituit, essent omninò inter obseruantes fratres. Et ideo voluit, quod vicarij prouinciales, & generales obseruantiæ essent veri ministri prouinciales & ministri generales, atque discreti discretorum mittendi ad capitulum generale ab eo die essent, & vocarentur vere custodes; eo fine, vt sicut sigillum ordinis, ita quoque verus ministeriatus, & custodiatus in regula Seraphici patris institutus esset omnino inter Minores fratres regularis obseruantiæ, prout habetur in libro Supplementum ordinum. *c*

c Suppl. fol. 29. conc. 94.

ARTICVLVS II.

Vtrum custodes sint vere prælati.

RESpondeo dicendo, quod in prouincijs obseruantiæ, in quibus nulla est custodia, sed eliguntur custodes, vt sint vocales in capitulo generali proxime celebrando quantum ad actum exercitum non sunt vere prælati, quia nullam habent iuridictionem actualem, cũ nulla sit actualis custodia, cui actu præsint. Verum in actu signato sunt vere prælati: quia habent iurisdictionem habitualem. Si vero roges, quid est habere prælaturam in actu signato, & habere iurisdictionem habitualem. Dico nihil aliud esse, nisi habere iam in se dispositionem, & titulum sufficientem, sine

vlteriori prouiſione, & inſtitutione ad gubernandas oues, in caſu, quo in dicta prouincia aliqua cuſtodia inſtituatur. De qua re eſt exemplum in Epiſcopis titularibus; qui quanuis non habeant iuriſdictionem actualem, habent tamen habitualem. Ad hunc ſenſum, quia ſi contingat, quod infideles ſuorum Epiſcopatuum conuertantur ad fidem, ipſo facto habent iuriſdictionem actualem in ipſis. Aliud exemplum proponitur in Summo Pontifice: qui actu non habet iuriſdictionem in infideles, ſed habitu tantum: qui ſi conuertantur ad fidem ſtatim habet plenitudinem poteſtatis in ipſos, ſuamque iuriſdictionem in eos poteſt exercere. Eodem modò philoſophandum eſt de cuſtodibus, qui modo in noſtra obſeruantia eliguntur. Ij enim, licet iuriſdictionem actualem non habeant, habent tamen habitualem, quia ſi cuſtodia erigatur, eo ipſo habebunt actualem iuriſdictionem in ipſam. His ſuppoſitis & declaratis, colligitur, qua ratione ipſi cuſtodes ſint vere prælati, habentes iuriſdictionem habitualem in partibus, vbi non adeſt cuſtodia. Ex quibus colligitur etiam, qua ratione cuſtodes cuſtodum nũcupantur, & ſunt diſcreti, & patres prouinciæ, in qua conſtituuntur cuſtodes; prout habetur in conſtitutionibus generalibus Toletanis capite ſeptimo, titulo diſcretorum electione. Cum enim cuſtodes ſint vere prelati, nimirum, ſi inter patres prouinciæ numerentur: Infertur, etiam, quod licet illegitimi fratres poſsint eligi diſcreti ad capitulum Prouinciale, cum huiuſmodi officium, non ſit prælatio, nec dignitas, quæ illegitimis prohibentur conferri, non poſſunt tamen eligi diſcreti diſcretorum ad capitulum Generale; cum huiuſmodi officium ſit prælatio, prout in quæſtione de Abbatibus quoad legitimationem ſatis diximus. Quarto infertur, quod licet illi, qui deſcendunt ex genere maculato, in religione Minorum de obſeruantia poſsint eligi diſcreti ad capitulum prouinciale; non tamen poſſunt eligi diſcreti diſcretorum ad capitulum generale; cum huiuſmodi officium ſit prælatio. Et iuxta conſtitutionem Pauli Quarti confirmatam per Gregorium Decimum tertium prælati eſſe non poſſunt ſecundum ea, quæ late declarata ſunt ſupra in quæſtione de Abbatibus quoad genus. Quantum autem ad authoritatem, & poteſtatem ipſorum cuſtodum vltra prædictam, quam habent à regula, dico quod tanta erit, quanta eis miniſtri prouinciales, vel generales, vel conſtitutiones, vel Summi Pontifices conferre voluerint: vnde ſtandum eſt illorum diſpoſitionibus, vel laudabili in hoc conſuetudini. Et hinc eſt, prout refert Capuccinus in additionibus ad Compendium Mendicantium, titulo Cuſtodes, in fine, quod in aliquibus prouincijs cuſtodes habent plus, & in aliquibus alijs minus autoritatis in viſitandis, & prouidendis eorum cuſtodijs. Et hinc etiam eſt, quod cuſtodes fratrum reformatorum de obſeruantia, & conuentualium habent tantam authoritatem: quia eis à Summis Pontificibus, vel à capitulo generali eſt collata, vt eſt videre in conſtitutione Quadrageſima prima Clementis Septimi, anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo emanata: quæ incipit: *In ſuprema militantis*, &cæt. Et in conſtitutione quinquageſima ſexta, quæ incipit: *Cum illius* à Gregorio Decimo tertio, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono expedita, prout refert idem Capuccinus.

ARTICVLVS. III.

An cuſtodes poſsint viſitare cõuentus ſibi commiſſos, ſicut prouinciales.

RESPONDEO dicendo, quod ſic: quia id non eſt eis prohibitum: imo expreſſe in iure præceptum. Nam cum ſint prælati ad modum Epiſcoporum quoad iuriſdictionem iure Diuino humano, & naturali tenentur viſitare, vt probant Diuus Thomas, *a* & eius commentator Caietanus, & Corduba. Nec obſtat dicere, quod in regula dicitur, *Fratres qui ſunt miniſtri, viſitent*. Ex quibus verbis videtur concludi, quod actus viſitandi non congruit cuſtodibus, ſed tantum miniſtris. Nam ad hoc reſpondetur primo, quod prædicta verba non

a D. Thom. 2. 1. q. 82. ar. 2. & ibi Caietan. Corduba. ſup. regulã. ca. 10.

non ſunt præceptiua, neque inhibitoria, vt omnes interpretes teſte Corduba *b* dicunt aſſerentes, quod ex vi regulæ non tenentur miniſtri viſitare: quia prædicta verba ſolum habent vim admonitionis. Secundo reſpondetur, quod in caſu, quo prædicta verba habeant vim præcepti ſub nomine miniſtri comprehenduntur cuſtodes: quia ſunt vere prælati habentes iuriſdictionem non localem, ſed Epiſcopalem vt egregie notant Bartholomæus de Piſa, & Hugo de Sancto Victore in ſupradictis verbis.

b Cordo. vbi ſu. q. 1.

ARTICVLVS IIII.

Vtrúm cuſtodes poſsint celebrare cuſtodiale capitulum.

REſpondeo dicendo, quod ſic, dummodo non ſit capitulum, in quo eligendus ſit cuſtos. Nam in eo caſu ad miniſtrum Prouincialem pertinet tale capitulum celebrare, vt conſtat ex conſuetudine. Si vero non ſit in eo capitulo eligendus cuſtos, ſed tantum agendum de reliquis negotijs ad cuſtodiam ſpectantibus poterunt quidem tale capitulum celebrare, vt ex regula Beati Patris noſtri Franciſci aperte colligitur. In qua dicitur. *Poſt capitulum vero Pentecoſtes miniſtri, & cuſtodes poſſint ſinguli ſi voluerint, & eis expedire videbitur eodem anno in ſuis cuſtodijs ſemel fratres ſuos ad capitulum conuocare.* Vbi ponderanda ſunt verba, poſſunt ſinguli, ſi voluerint: nam ex eis conſtat, non ſolum prouinciales: ſed etiam cuſtodes poſſe capitulum celebrare. Notandum eſt etiam, hoc nomen, cuſtodia in prædictis verbis. Nam non ſolum in hoc loco ſignificat diſtrictum, in quo præeſt cuſtos, ſed etiam ſignificat prouinciam. Aduertendum tamen, quod in prædicto capitulo non poſſunt inſtitui confeſſores, neque prædicatores, neque Guardiani, niſi ad id concedatur facultas Apoſtolica: quia hæc omnia pertinent ad prouinciales, & diffinitores in capitulo prouinciali congregatos.

ARTICVLVS V.

Quomodo ſint eligendi cuſtodes.

REſpondeo dicendo, quod quantum attinet ad electionem cuſtodum ad capitulum generale mittendorum ſatis decretum eſt in conſtitutionibus generalibus Toletanis, *a* quæ ſunt ſeruandæ cum authoritate Apoſtolica ſint confirmatæ.

a Conſti. Tolet. cap. 7. de electio. 1. de cuſtodi. ad capitulũ generale.

Sed dubitabit quiſpiam, an ſi per mortem vel longam abſentiam vacauerit cuſtodiatus, an in tali caſu poſsint prouinciales, & diſcreti extra congregationem habentem vicem capituli, alium eligere cuſtodem? Et reſpondetur affirmatiue. Nam in ipſis conſtitutionibus Toletanis determinatur, quod ſi extra capitulum contingat, quod prædictus cuſtos impeditus ſit, quo minus ad capitulum generale accedere poſsit, ipſo facto ſit à prædicto officio abſolutus, & alius eligatur à Prouinciali, & diſcretis prouinciæ. Et certe vacatio per impedimentum eundi, comprehendit euidenter vacationem per mortem, & abſentiam. Præſertim cum intentio ſupradictæ conſtitutionis ſit prouidere in caſu cuiuſcunque vacationis; neque poteſt negari mortuum, & legitimè abſentem, legitimè etiam impeditum, vt ipſo iure cuſtodiatus vacare dicatur. Verum ſi quiſpiam non ſit impeditus, quia habet integram valetudinem, & vellet libere renuntiare, exiſtimo, quod eo caſu non habent Prouinciales, & diſcreti authoritatem eligendi, quia nullo modo cuſtos electus eſt impeditus. Ille autem erit impeditus, qui actu habet ægritudinem: vel qui iudicio medicorum ex lõgo, itinere periculum vitæ, aut grauis infirmitatis non euaderet. Quare ſemper conſulerem, vt teſtimonium authenticum medicorum præſentet is qui habet impedimentum, vt ad alium cuſtodem eligendum miniſtri, & diſcreti procedere queant. Similiter dicetur impeditus, qui alicui negotio magni ponderis, &

& publicæ vtilitatis eſt addictus, à quo diuerti non poteſt ſine nocumento notabili, vt ſi cuſtos eſſet iã in principis obſequia deſtinatus. Et de ſimilibus idem erit iudicium.

ARTICVLVS VI.

Quantum durat officium cuſtodiatus.

REſpondeo dicendo, hoc non eſſe deciſum in cõſtitutionibus generalibus Toletanis. Tantum eſt enim ibi determinatum, vt eligatur in capitulo proximo prouinciali ante capitulũ generale. Et ideo nulla ratio cogit, vt eius officium expiret, quouſque alius cuſtos eligatur; ſicut de iure communi officium Prouincialis non expirat, neque vacat vſque ad electionem ſucceſſoris. Quod nimirum ad bonam gubernationem conducit. Maximè enim expedit, vt ſemper ſit cuſtos in prouincia ad omnem euentum. Hæc noſtra ſententia fuit de facto & iure in comitijs generalibus Toletanis probata, & ſuſcepta, in quibus interfuit Doctiſsimus pater Porteſius natione Gallus, qui fuit olim electus in cuſtodem ſuæ prouinciæ, vt ad generale capitulum Pariſienſe peteret. Accidit vero in ſua prouincia propter bellicos tumultus non potuiſſe celebrari capitulum prouinciale, neque congregationem habentem vicem capituli, vt cuſtos eligeretur ad comitia generalia Toletana mittẽdus. Et facta conſultatione in dictis comitijs generalibus fuit decretum prædictum patrem verum eſſe cuſtodem, & eius officium adhuc durare.

FINIS.

AVI-

AVISENSIS MILITIAE PRIMORDIA.

Dominus Frater Franciſcus de Auelar, perpetuus ſacrorum antiſtes apud ampliſsimum militarem ordinem (vocant de Auis) necnon à Regis conſilijs, Religioſiſsimo cœnobitæ, viroque doctiſsimo, Fratri Emanueli Roderico Luſitano, de Franciſcana familia Prouinciæ S. Iacobi.

S. P. D.

SIGNIFICAVERAS, pater optime, talem tuis humeris impoſitam eſſe á Prælatis prouinciam, vt priuilegia ex omnibus religioſis ordinibus exacta in compendia redigeres, redactaque foras dares, tuæque induſtriæ eſſe votis militarium ordinum priuilegia non dimiſſa facere. Eò quód adeó tuæ vigilantiæ Bene di Elinæ Militiæ apud Auiſū in Luſitania fundatæ primordia liquido cognita non forent, non vulgariter à me contendiſti, vt ipſius ſcaturientis originem perſcrutarer, præſcrutatamque ad te mitterē, nec non confirmationis diplomata, bullis ſtabilita, & Sedis Apoſtolicæ acceptionem, atque alia cōmunionis priuilegia mitterem. Non equidem miror ſi tua diligentia principia tam illuſtris equitatus non facilis inuenerit, cum ipſius chartophilacium, quo cuſtodiuntur annales, potius pandatur lucro commendatario inſeruiendi cauſa, quam vt indagarentur occulta monumenta, vnde tot tamque præclara facta ordinis ampliſsimi ſcaturierint. Cum aliquando iſta vetera monumenta circumueluerem, & me quærentem tæderet tantæ obliuionis inter religioſos huius conuentus parietes, quibus ab hinc vno de viginti annis præſum, tæderet, inquam, & puderet meditantem, quam fuerit friuola noſtra ætate, quam iacuerit conſternata, quam abiecta Militiæ nobiliſsimæ origo, á qua origine iam ſunt pluſquā quadringēti anni. Attamen inter legendum obiter notaui, & quæ priuilegia, quæ pendentibus diplomata bullis, quales quantæque eſſent donationes inſcrinio repertæ, quamuis inſcrinio diſſipato, & eneruato, vel librariorum incuria, vel vt potius dicam, liuidò oſorum hominum affectu. Qui adeo hanc iuriſdictionem oderunt, vt & diplomata bullis condecorata & compoſitiones admodum neceſſarias tenaci temeritate vſurpauerint. Aliqua non vulgaria ex hac obliuione deprompta pa-

lam feci, quæ tuo ſtylo arridere poterunt, & ex parte ſatisfacio illo ſtudio, quod diu noctuque flagro, ſi voluentibus annis (Deo dante) tam præclara religionis primordia in priſtinos dignitatis honores iterum reuiuiſcant. Reuiuiſcat inquam, ille ordo, cuius excellentia, cuius nobilitas, cuius priuilegia, ita funditus labuntur, vt extremam ruinam iam iam minitari videantur, ô tempora, ô mores. Commendatarij fortunarum incremento in dies ſingulos exuberant, creſcentibus redditibus, diuitijs affluunt, contra verò Auiſenſis huius Militiæ conuentus, atque ipſimet conuenticolæ, quibus priſcis temporibus vberrima fuerat fortuna in poſſeſſionibus & redditibus, qui paulatim his fortunis ſublatis laico iuri adſcriptis ad tam tenuem fortunam deuenere, vt præſidionariorum militum more præſcripta viuãt dieta. Aſt tu Pater colendiſsime viue diu, tibi religioſus, nobis officioſus, reipub. literariæ ſtudioſus, Deo gratioſus. Datum Auiſij ſub noſtro ſigillo pridie Kalend. Iulias, anni milleſimi quingenteſimi nonageſimi ſeptimi.

(?)

PRO-

PROMPTVARIVM,

QVOD EQVESTRIS ORDInis (quem vocant de Auis) apud Luſitaniam ſub patris Diui Benedicti diſciplina ſeruat primordia.

De inſtitutione equeſtris ordinis Auiſenſis in Luſitania tunc armorum ſtudioſi, nondum religioſi, nec Apoſtolicæ Sedi confirmati apud Eboram degentis, Caput primum.

NVLLI dubitandi ratio ſuggeritur (vt Romanorum, Chriſtianorum, Gottorum, Maurorum denique chronographia narrat) & vt Eccleſiaſticæ monarchiæ annales edocent poſt ſacroſancti Euangelij promulgationem interruptionem Reipublicæ Chriſtianæ, primo à Romanis, deinde à Mahometica prauitate inceptam fuiſſe nemini in dubium vertitur. Ille namque humani generis labes, ille virtutum omnium corruptela, anno noſtræ ſalutis fere quingenteſimo nonageſimo tertio adeo inferorum furijs incenſus obrependo per magnam orbis terrarum partem, prouincias diruit, nationes vaſtauit, ita vt cētum annorum ſpatio Aſiam occupauerit, Arabiam ſubegerit, Aſyriam domauerit, Perſiam profligauerit, Africa potitus fuerit, totamq; Ægyptum citraque Nilum armorum vi ſub ſuam tyrannidem redegerit: ita vt vno eodēq; tempore illorum multitudo penè infinita armis inſtructa occaſum verſus regionem illā, quæ ipſorum lingua Algarab, ſcilicet, occaſum, noſtra vero corrupte Algarabium appellatur, inuaſerint; præcipuā Mauritaniæ partem Barbari obtinuerint. Sed Deus ille ſcelerum vindex imperſcrutabili ſuo iudicio, Hiſpaniam peſsima hæreſi coinquinatā, & publico ſtupro in regali exemplo contaminatam voluit Mahometico verbere corrigere: cū proditoris Iuliani temerata induſtria Maurorū innumerabiles copias ex Africa in Hiſpaniam tranſuexit, qui collatis ſignis cum Rodorico vltimo Gottorum Rege per octō dierum interuallum confligendo, tandem pulſo fugatoque Chriſtianorum exercitu, Rege grauiter lethali vulnere ſauciato vniuerſa Hiſpania, paucis prælijs interpoſitis, triginta non plus mēſibus barbari ſunt potiti. Et quamuis Chriſtianis Regibus magno labore ſtetit, magnoque ſumptu, exercitus conſcribere, quorum vi & poteſtate à Maurorum ditione regiones occupatas eriperent, inque Chriſtianam libertatem vindicarent; attamen durum erat factu, ſi diminutam potentiam eneruataſque Reipublicæ vires reſpicerent. Namque præter quotidianos cum barbaris congreſſus, ipſimet Reges inteſtinis inter ſe bellis de confinium iuriſdictione dimicabant. Teſtis mihi ſit Hiſpania, quæ ſæpē ſæpius ſuorum ciuium, ac domeſticorum Regum ſanguine ſe madefactam queritur: teſtis inter Portugaliæ Caſtellæque ac cæteros Hiſpaniæ Reges frequens eruptio, vt apud priſcos annales videre licet, quo tempore infelici propter regnorum peculiarium, ac confinium diuiſiones Hiſpanienſis Reſpublica non de recuperanda libertate ſolum, verum etiam de tota funditus perdenda periclitabatur, humano auxilio fallente. Ni Deus Optimus, & Maximus ſapientia infinitus, ſolita miſericordia vberrimus erga illos, quos Chriſtus humanæ naturæ vindex fuſo cruore luſtrauerit, qui crucis vexillum ſequuti fuiſſent in tam aduerſa procella opem diuinitus non ferret: talia namque Regibus patrocinia oſtentaret, queis & facilius Mauro-

rum gentem à ſuis finibus procul facere, & Remp. Chriſtianam in priſtinam libertatem vindicarint, vt re vera diuinitus prouidit. Nam nobilium hominum in bello & armis dicatorũ, hinc religionis ſtudioſorũ certo, congregationis ſtudio ſacratorum, communi iure congregationẽ ſuffecit: qui priſcorũ Machabæorum inſtar habentes propenſa animi voluntate pro legibus ſanctiſsimis pro patria ſibi chariſsima, pro Reipublicæ Chriſtianæ propagatione vitam in vltimum diſcrimen adducere, nõ honeſtũ modo, pulchrũ ac decorũ ſibi perſuaſerint: qui diuerſis locis ſub quolibet honeſto ſigno, quo bellandi impetus religioq; vocabat, erumpebant: nulli alio viuẽdi ſtudio adſcripti, quã feruẽti ſtudio ſacrati, amoreq; Dei Opt. & Max. æſtuãtes, qui fortes viros impellebat atq; immittebat in armatas hoſtium copias. Taliũ armorũ ratio princeps præſtanti prudẽtia virum maximiq; animi hominẽ equitemq; fortiſsimũ Ferdinandum Rodericum Monterium deuouebat, vt Alphonſi primi Portugaliæ Regis inuictiſsimi ſigna ſequeretur, Regiq; in re militari cõtra hoſtes magno vſui foret. Qui capto nocturno ſilentio oppido Scalabi Olyſiponem verſus aciem dirigit, ante Olyſiponenſem obſidionem, in cuius cõfinibus debellatis captiſq; oppidis, oppidum Mafram ſimul cum arce præcellenti duci & quaſi equitũ aliquorum capiti domino Ferdinando Roderico Monterio eſt elargitus, qui dux iam aliquos eiuſdem propoſiti & conditionis viros ſibi ſacramento in armis iunctos & æquali animo confœderatos ob Chriſti amorẽ in Regni augmẽtum hoſtiumq; perniciem ſibi adſcripſerat. Regius chronographus Eduardus Galbanus in chronographia Alphõſo primo Portugaliæ regi dicata, capite trigeſimo quarto aſſerit hunc primum Militiæ magiſtrũ virũ fortiſsimũ & belli peritiſsimũ fuiſſe, illis verbis, cum aſſeuerat, oppidum Mafram ab hoſtibus per arma partũ Ferdinando Roderico Monterio primo Militiæ magiſtro à Rege donatũ fuiſſe Auiſij. Quanuis enim non profecto Auiſij, quod oppidũ nondũ extabat, ſed Eboræ, quæ ſtatio & quaſi domicilium Militiæ Auiſenſis prima fuit. Quia vero cũ Galbanus hanc chronographiã cõpoſuerit, de Auiſio quaſi de re perſpicua mẽtionem fecerit, necnon quod ſub hoc nomine Auiſio hic equeſtris ordo longius latiuſq; notus foret ipſius ætate. Attamẽ Ferdinandum Rodericũ primum Milæiti Auiſenſis magiſtrũ vocat: ſub eo enim ortũ primum habuit Auiſenſis Militia: quanuis nõ dum certæ non peculiari ſacrata religioni, nec Sedi Apoſtolicæ probata foret. Nec mirum ſi antiqua Calatrauæ monumẽta attendamus, cumq; noſtris principijs cõferamus, nam ex eiſdẽ elementis primus Calatrauæ magiſter dominus Garcia proceſsit: de quo in ipſius ordinis annalibus nihil ſcriptu dignũ reperimus, nec quo anno è vita diſceſſerit. Neq; Calatrauẽſis Militia ipſo viuẽte Apoſtolicæ Sedi probata fuit; ſiquidem, vt ſunt hiſtoriæ, militante ſecũdo ordinis Magiſtro domino Ferdinando cognomẽto Eſcaça, vt teſtatur hiſtoria Calatrauenſis compoſita à Licentiato Franciſco de Rhadas Andrada à Regis ſacris eiuſdem Calatrauẽſis ordinis profeſsore cap. decimo. Hac ratione geſta proceſſere primi huius magiſtri Eborenſis Militiæ, quæ noſtra ætate equeſtris ordo Auiſenſis feliciter nũcupatur, qui ante Sedis Apoſtolicæ probationẽ, iam tũc huius Militiæ Magiſter Auiſenſis inſcribebatur, vt inferius prænotabimus, Anno à noſtra ſalute milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo: quo tẽpore Vlyſſea vrbs ab eodem Rege Alphõſo recepta fuit, qua tempeſtate hiſtoricus Eduardus Galbanus de fratre Ferdinãdo Roderico Mõterio, quaſi de Auiſenſi Magiſtro loquitur. Eadẽ prorſus ratione idem aſſerit doctiſsimus Andræas Reſendius Luſitanus antiquitatũ ſtudioſiſsimus tã Romanorũ, quam Gottorũ, ac Maurorũ annalibus, in libro, quẽ de antiquitate Eborẽſi ſibi patria chariſsima in lucẽ edidit cap. decimotertio. Ad quã hiſtoriæ puritatẽ probandam Infantem Dominũ Petrũ authorem citat in libro, quem de Genealogia conſcripſerat, tit. ſeptimo, paragrapho quinto. Et vt eidem authoritati ſuffragaretur cũ de temporum ſucceſſu agat, duo Epigrammata ætatem, & annos teſtãtia ponit, duobus inciſa cippis in Baſilica Olyſiponenſi. Quorum ſententia huiuſmodi eſt,

Tunc anni Domini, cum centum mille notantur:
Cumq; quater denis, quatuor atq; tribus,
Cũ per Chriſticolas vrbs eſt Olixbona capta:
Et per eos fidei reddita Catholicæ.

Cum alter ex duobus cippis victoriæ peculiarem adſcribat diẽ in menſe Octobri, diẽ nimirũ Criſpo, & Criſpiniano martyribus conſecratum; deinde quo tempore Rex inuictiſ-

victiſsimus Alphonſus tanta armorum vi in bellum incumbebat quodlibet oppidũ ſuæ ditioni ſubmittendi, veriſimile eſt, non oppido, non arce aliũ donaſſe, quam ducem ſtrenuiſsimum & bellandi peritiſsimum, quẽ quaſi ſuæ virtutis ac regni propugnaculum hoſtibus obijceret, ne rurſum Luſitaniam recenter in libertatem vindicatam, pertinaciter hoſtes inuaderent. Quade cauſa Alphonſus equeſtrem Militiam ſub tam excellentis ducis vexillo ſtabili contra hoſtes præſidio, Eboræ locauit. Quo militari munere functus primus hic equeſtris ordinis Magiſter Monterius armorum ſtudioſus, nondum religioſus diem obiuit. Reſendius verò in libro de Eborenſi antiquitate ſupracitato capite Decimo ſexto, tres Militiæ Auiſenſis Magiſtros Eboræ floruiſſe affirmat, dominum, ſcilicet, Ferdinandum Rodericum Monterium magni momenti virum fratrem deinde dominum Gondiçalum Viegas, dominum denique fratrem Ferdinandum Ioannis ſub cuius ætate equeſtris ordo Ebora in Auiſium tranſmigrauit. Non nouum inuentum putes hunc ordinem militarem abſque Religionis forma, ſine Apoſtolicæ Sedis approbatione incepiſſe. Hac enim ratione primores equites Iacobeæ familiæ militantes multò ante iam equites confœderati, nõdum in regularem obſeruantiam redacti, nec Romano Pontifici probati, vt noſtra ætate religioſi certo ordini ſacrati tâ militanti, quam triumphanti Eccleſiæ inſeruiunt, vt videre eſt in Chronographia, quæ de tribus militantibus ordinibus apud Caſtellam agit, in annalibus eiuſdem militaris ordinis Sancti Iacobi, fol. quarto, ad cuiuſdam argumenti reſponſum cui ſatisfacit chronographus idẽ illis præſcriptis verbis (reſpueſta notable.)

Quiſnã ſecũdus Militiæ Auiſenſis apud Eborã Magiſter floruerit, Cap. II.

CHriſtianæ Reipub. Ebora reſtituta ab Alphonſo primo Portugaliæ Rege, anno à Chriſto Domino nato milleſimo centeſimo ſexageſimo ſexto, Rex illũ ordinem, de quo in quotidianis contrà hoſtes eruptionibus tot vtilitates capiebat, cõſeruare, ac in vrbe enixè intendens, & vt vrbem quaſi munitionem fortiſsimam efficeret, vt inde hoſtes per totam Tranſtaganam continentem diſperſos, vel incurſibus crebris longius fugaret, vel in Chriſtianæ Reipub. glorioſum augmentum funditus profligaret, antequam naturæ concedendo felicem animam exhalaret. (Mortuus enim eſt decimo anno ab vrbe capta, qui fuit annus ab illuſtratione mundi milleſimus centeſimus ſeptuageſimus ſextus) publico diplomate ſecundo huic Militiæ magiſtro domino fratri Gondiçalo Viegas contubernalique equitatui donationem Regiã fecit. Donatio enim talis erat. Tibi fratri Gondiçalo Viegas, tibi, inquã, tuoque ſodalitio bellico qui Eboræ degitis, illiſque qui in poſterum hãc militandi rationem ſub Benedicti obſeruantia profeſsi fuerint, per donationẽ hæreditario iure, do regias ædes, & palatia, veteremq; arcem cum ſuo ſuburbio, quo hortus quo prope ciuitatem vinea continetur, regias item domos, quas in oppido Scalabi ad pagum Syrigio habeo, oppidum item Culuchi cum confinibus ſuis. Quas donationes tantum facio miſericordia cõmotus in animæ meæ ſalutem, necnõ in Chriſtianæ Reipub. vtilitatem, huius denique Luſitani Regni propagationem, ita memorans teſtatur antiqua mẽbrana latino ſermone exarata, Regio annulo obſignata, & regalibus inſignibus adornata, plumbeis bullis dependentibus in publico huius Auiſenſis conuentus ſcrinio coadſeruata. Ex qua perſpicua donatione liquido claret, aliqua indigeſta & cruda præterlapſa fuiſſe à trium ordinum Militariũ hiſtorico ſupra recenſito vt par erat tantæ authoritatis viro, vtque hiſtoriam in his, quæ Caſtellam attinent fide digniſsimam decebant. In chronographia, quam idem Calatrauenſis compoſuit capi. 16. fol. 32. in fragmento capitis, quod de militari ordine Auiſenſi conſcribit, ait Magiſtrum dominum Rodericum Garces, anno à ſalute mundi milleſimo ducenteſimo decimo tertio donaſſe magiſtro fratribuſque militaribus Auiſenſis ordinis in Luſitaniæ Regno duo caſtella, quæ Calatrauenſis ordo Eboræ haberet, nonnullaſque alias poſſeſsiones ac fundos illic poſſeſſos: quæ liquido conſtaret in diplomate bullis dependentibus ſecundæ & tertiæ Calatrauenſis approbationis. Addit deinde Calatrauenſem ordinem in ijs alijſque donationibus ideo ſe munificum erga magiſtrum cæteroſque eiuſdem Militiæ Auiſenſis contubernales oſten-

diſſe id in cauſa eſſe, eo quod Eborenſes Calatrauenſi ordini ſe obtemperantes præſtiterint, eorumque ſtatuta ſeruare religionis gratia ſe eorum ditioni dare, correctioni denique ſe ſe ſubmittere, ſe obſtrinxerint. Quod à rei ſinceritate abhorrere clare patet, ſi attendamus ad primam Chronographi ſcribēdi licentiam, affirmantis: Calatrauenſem Magiſtrum Dominum Rodericum Garces arces duas Eboræ prominentes Magiſtro Auiſenſi, & nonnulla illa alia prædia erogaſſe. Cum luce meridiana clarius pateat ex donatione relata Eboreas arces, quas nuper recentes ab hoſtium tyrannide armis redemerat, cætera quoque ſuburbia in eadem donatione contenta Alphonſum Primum Portugaliæ Regem nulli alij quam Auiſenſi Magiſtro, ſocijſque de ſe in bello benemeritis elargitum fuiſſe, cui iam pro meritis oppidum Maſram cum arce equeſtris ordinis Magiſtro Domino Ferdinando Roderico Monterio ſuppeditauerat. Qui inquam ordo, quamuis informis nuper ſcaturiens Regi coætaneus fuerat. In teſtem voco intra mænia vrbis pagum noſtra adhuc ætate vulgari vocabulo, ab equeſtri ordine fratrum Freyria nuncupatum. In teſtem iterum ac ſæpius voco Reſendiū antiquitatum perſcrutatorem ſtudioſiſsimum in antiquitatibus Eborenſibus capit. 17. aſſerentem, Alphonſum Primum primam ſtationem Auiſenſi equitatui Eboræ munifice dediſſe, quod eodem capite ad illa verba teſtatur. (Ebora ab hoſtium ditione erepta) Cum Eborenſis ſitus natura aptus ſit, vt inde noſtrates homines Mauros debellarent, magis ac magis Regi viſum eſt equeſtris ordinis ſedem, quem vulgo de Auis vocamus in ea vrbe ſiſtere; cuius ſingulari in bello virtute facilius Mahometanos à ſuis finibus exterminauerit (vlterius narrans autor ita progreditur) prædicti equites Gallico vocabulo Freyres, ſcilicet fratres ſua domicilia, vel potius militaria contubernia in præeminenti vrbis ſupercilio, vulgo Freyria, poſuere. Aſt intra vrbis arcem muro, & turribus certa hodie apparent huius veritatis exempla, & expreſſa veſtigia, vt teſtes ſunt ædes magnificæ Domini Ferdinandi Comitis de Baſto ciuitatis ducis: teſtis in arca ſacellum Michaeli Archangelo dicatum prominens, vbi diuina frequenter officia celebrabantur, ex quo omni dubitandi controuerſia remota (tot in cauſam citatis teſtibus) liquido conſtat hunc Auiſenſem ordinem hoc in Regno fœliciter ortum, Eboræ prima domicilia poſuiſſe, & quam multis per diuerſa loca prædijs ab ipſo Luſitano Rege fuiſſe donatum. Item hæc veritas ſatis ſuperque ſtabilitur in ipſamet donatione ſuperius citata, qua & caſtella Eborenſia domicilia, & vineam, atque Scalabitanas ædes, oppidum denique Coluchi de ſe in bello merenti Militiæ porrexiſſe conſtat, anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto. Quibus ſuppoſitis rationibus locum illum Calatrauenſis chronographiæ non friuolum modo, falſum, verum etiam, atque mendoſum eſſe ſcriptum manifeſte patet. Quo aſſeueratur Calatrauenſis magiſter Rodericus Garces caſtella Auiſenſi ordini ſuppeditaſſe cum alijs redditibus, quæ in Luſitania apud Eboram haberet à Chriſti Domini natalibus, anno milleſimo ducenteſimo decimo tertio: cum conſtet multo iam ante caſtellorum, cæteroruinque prædiorum donationem Magiſtro cæteriſque commilitonibus tunc Eborenſibus, poſtea Auiſenſibus factam, vt par erat quod præſtaſſet Alphonſus Rex primo ordini Militari ſibi coætaneo, qui tanto in bello regi præſidio fuerit. Nec vnquam apud Chronographiam ſcriptum inuenies Calatrauenſem ordinem illa ætate auxiliares aliquas, vel turbas, vel turmas Luſitanis Regibus contra hoſtiles impetus miſiſſe, cui ordini bene de ſe merito, quaſi pro mercede aliquas poſſeſsiones in Luſitano agro præberet, ſi quidem per id temporis vtraque potentia, & Luſitana, & Bethica præſidijs militaribus contra hoſtes fortiſsimos fere æqualiter erat eneruata. Deinde eo quod hic tunc Eborēſis ordo in Regni primordijs tā bene meritū ſe de rege præſtiterit, vt huiuſmodi liberales munificentias meruerit. Tum etiá ſuo exordio, & primo militiæ fundamento præcedente Militiæ Calatrauenſi ſe ſe præſtiterit vndecim annis ante, vt ſuperius dicto capite primo manet: in qua hiſtoriæ puritate Luſitani annales nos minime fallunt quod in chronographia trium ordinum chronographus venuſte, naſuteque aſſerit in illo ſupracitato fragmento capitis, quod nimis ieiunus de Auiſenſi Militia tantum compoſuit. Quod tunc etiam ad citatorum annalium prologum facile probatur, necnon in Calatrauenſibus annalibus

libus capite tertio: vbi affirmat Calatrauenſem familiam ſtabilitam fuiſſe, anno Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo octauo, equitatumque Eborenſem, qui nũc nomine ab Auiſo ſortito, Auiſenſis appellatur, anno milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo vndecim annos ante Calatrauenſem ſtabilitum fuiſſe. Cuius Mafræ donatio equibus Eborenſibus ſub primo Militiæ Magiſtro merentibus hoc verum fore aſſeueranter affirmat; ob bonas in armis virtures, quas in expugnando & recipiendo Mafræ caſtello, in capiendaque Oliſipone fecerit. Quod Mafræ caſtellum cum confinibus ſuis Eborenſi adhuc ordini ſecundo cõfirmatum eſt, ob præclara in bello geſta ſub ſecundo Militiæ magiſtro domino fratre Gõdiçalo Viegas: Regnante ſecundo Portugaliæ Rege Alphonſi primi filio Sanctio. Quod quidẽ ex donatione ordini præſtita late conſtat in publico diplomate membrana exarato, per regiam obſignationem firmato, plumbeis pendentibus bullis exornato apud Auiſum in chartophilatio cuſtodito à noſtra ſalute anno milleſimo centeſimo octogeſimo tertio. Quam donationem ab Alphonſo tertio Luſitaniæ Rege Auiſenſi Magiſtro confirmatam legimus, vt alia pergamea membrana in huius conuentus bibliotheca cuſtodita videmus. Alias reperimus donationes militari noſtro ordini ab eodem Sanctio ſecundo Portugaliæ Rege in primis impertitas, alias nimirum poſſeſſiones, quas Auiſenſis ordo apud Luſitaniã poſsidet: arcem, ſcilicet, Alcandenſem, oppidum Alpedrinum, Giruminenſe caſtrum quæ cuncta poſteà ab Alphonſo tertio Portugaliæ Rege, & cõfirmata & ſtabilita fuere. Quæ omnia & videre & legere quiſque poterit apud huius conuentus bibliothecam. Ex quibus in fidem teſtimonijs claro liquet, illa prima bona noſtra ætate ab Auiſenſi Militia poſſeſſa nulla vnquam hominum memoria Calatrauenſi ordini à Luſitanis Regibus conceſſa fuiſſe, ſed Auiſenſi à primo Rege primo donata à ſucceſſoribus confirmata. Ex quibus argumentis fidedignis conſtat Auiſenſem ordinem nulla vnquam bona à Calatrauenſibus ſibi arrogaſſe, nec Calatrauenſes aliqua item bona, nec manu parta, nec à Luſitanis Regibus donata intra Luſitaniæ clauſtra habuiſſe, nam bene de ſe meritum ordinem illis bonis cæteriſque redditibus, vt ſuperius edocuimus, donauit. Bullis vero ſecundæ & tertiæ Calatrauenſis confirmationis atque poſſeſſionibus, quas in hiſtoriæ fidem chronographiarum actor citare videtur, eodem loco citato inferius, Deo dante, ſatisfaciemus.

Quo tempore Auiſenſis Militia ſub patris Benedicti diſciplina in religionis formam inceperit. Cap. III.

FAc hanc Auiſenſem Militiam iam tũc ordinem militarẽ eſſe piuſquam in religionem Summo Pontifici probatam coaluerit, imo verò Latino bellicoq; nomine tam Reipublicæ, quam militiæ ſtatus ordines vocamus; ergo ordo erat militaris quã do ſub primo magiſtro ſub Deo, ſub Rege, in armis benemerebat, vt dictum fuit in primo capite, vſque ſecundum Militiæ Magiſtrum Gondiçalum Viegas: regnante adhuc Alphonſo primo Rege, ſub quod tẽpus Ebora capitur anno milleſimo centeſimo ſexageſimo ſexto. Quæ Vrbs, vt author eſt Reſendius pluſquam quater centum annos ſub Mahometico ritu prophanata iacuerat. Quo annorum numero labente ad annum milleſimum centeſimum ſexageſimum ſextum noſtra equeſtris militia Spiritu Sancto inflammata, ſupra humanam rationem diuino pugnandi ſtudio alacris, in domino Chriſtianum bellum pugnabat: pro latibus, pro liberis, pro religione denique vitam genero ſe profundere haud dubitabat. Militaris namque ordo cum maiori conſcientiæ ſyncerítate in bellandi hoc ſtudium incumbere arderet, & tutiori incolumitate, non corporis quod frequenter alacris neci obiectabat, ſed vt omnia ſibi obſtantia, quæ huiuſmodi militandi rationi impedimento eſſe poſſent, ſubterfugeret. In quam militiam incumbebat non ſæculo inſeruiendi gratia, ſed Deo, non ambitionem, non temporalia bona, nõ parta ab hoſtibus ſpolia ſectando, non auri, non argenti poſsidendi auiditate, quæ omnia & ſingula militare ſtudium vtcunque infectari ſolet. Quibus omnibus vitæ impedimentis cum obuiare intenderent homines ſingulari virtute prædicti, vt Chriſtum lucrifacientes in huius fallacis vitæ ludibrio

bea-

beatam vitam affectarent, placuit præſtanti virtute viris dupliciter, & corpore & animo armatos in duplex viſibile, & inuiſibile bellum prorumpere renunciatoque ex parte ſæculo ſub regulari obedientia vni in Chriſto prælato propriam libertatem ſubdere, vt contra ſpirituales nequitias contra Rectores huius mundi armati ieiunijs, & orationibus, & omni ſanctimoniæ generi liberius forent intenti, tum etiam, vt ad profligandos hoſtiles exercitus forent expeditiores. O rem heroicis etiam temporibus incognitam. O rem illo primo tempore huius bimembris militiæ, non pulchram modo auditu, ſed etiam plucherrimam viſu, quæ ſe bina armorum ſorte armauerit, hinc inde ſpirituali, & corporali, vt mellifluus aſſerit dulci ſtylo Bernardus in epiſtola ad milites templi. Accipe ergo lector humaniſsime, quæ nam cauſa exorta illa fuerit, quæ primo primitus Auiſenſes equites impulerit, vt ſub priuato ſanctimoniæ habitu ſe Benedictinæ familiæ nomine dederint. Hiſtoria enim ſic ſe reſoluit. Religioſiſsimus Abbas Raymundus nomine Benedictinæ diſciplinæ profeſſor ad Toletanos confines armorum ac militiæ imperitus vitam incœnobio ſancte beateque degebat. Attamen diuino impulſu feruidus (quo tempore antiquus ille Templariorum ordo oppidum Calatrauam aduerſus crebras Maurorum incurſiones ægre defendebat, Calatraua enim & hoſtium, & noſtrorum fines æque attingebat quod oppidum quaſi propugnaculum Hiſpanorum hoſtes arcebat, vnde Templarij cum Mauris quotidianis prælijs contendebant, qui cum hoſtiles appetitiones non retardare ſolum, ſed nec item ſuſtinere ſufficerent, de vrgenti periculo Caſtellanum Regem, Regemque Toletanum admonendos curant. In primis Toletanum Dominum Sanctium cognomento Deſideratum certiorem faciunt, ſibi pro attritis virbus pro Barbarorum multitudine, oppidum diutius tutando non fore. Quod ſiquis qui oppidum contra Barbaros tueri velit reperiretur ſibi, nec mora cedendum eſſe ſpondent; cum autem nullius potentia, quæ oppidum defendendum vellet ſuſcipere inueniretur, nec ipſemet Rex fraterno cum fratre bello intentus de defendendo oppido minime curaſſet) Raymundus de cœnobio, quod vocant de Sancta Maria de Fitero, Deo Optimo Maximo annuente in vrgenti periculo diuinitus electus oppidi Calatrauenſis donationem accipit, ea tamen conditione, vt oppidum ab hoſtili incurſu tutum ſeruaret, vt propenſius ſubiectam hiſtoriam narrat auctor annalibus trium militarium ordinum ad Calatrauenſem hiſtoriam, capite ſecundo, & tertio.

Raymundus vero hinc Abbas religioſiſſimus, inde vir fortiſsimus, comite fratre Iacobo Velazquez inflammati animi ſtudio raptus pedeſtri, equeſtrique auxilio ſtipatus, gratioſiſsimis impertitis indulgentijs (quas vocant de Cruciata) in illorum indultum, qui fortiter pugnando in acie occumberent, nec multo intermiſſo temporis interuallo Raymundus celeritate feſtinus oppidum alicubi diſsipatum muniuit, hinc non pauci illorum equitum, quos conſcientiæ æſtus, & bellandi ardor impellebat, peculiari, & honeſto habitu, & ad arma tractanda expeditiori ſunt vſi. Quam multas ab hoſtibus victorias ex hoc Calatrauenſi præſidio partas, quanuis Chriſtianorum ſanguine cruentatas legimus. Dum hæc apud Calatrauam contra Barbaros geruntur, equeſtris ordo apud Luſitaniam rudis adhuc, & informis, nec Apoſtolicæ Sedi ſtabilitus cum Barbaris contendebat, vel cum in eorum finibus præliaretur, vel cum eos à noſtris prohiberet. Iam Monterius primus militiæ magiſter apud Eboram præſenti vita functus Deo viuebat, cui Alphonſus primus Luſitaniæ Rex oppidum Maſram arcemque in Oliſiponenſibus confinibus ſuppeditauerat: quando anno milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo, illud à Maurorum tyrannide recepit, recuperata deinde Ebora anno milleſimo centeſimo ſexageſimo ſexto, iam Apoſtolicæ Sedi confirmata Calatrauenſi militia ſub Alexandro III. Pontifice maximo anno milleſimo centeſimo ſexageſimo quarto, interpoſitis decem annis, poſt receptam à Barbaris ciuitatem Eborenſem, ad ſalutis noſtræ annum milleſimum centeſimum ſeptuageſimum ſextum, Equites huius militię adhuc Eborenſis cum indies ſingulos magis, ac magis pro Rep. Chriſtiana debellandorum Barbarorum ſtudio ardeſcerent, æmulari maxime placuit Calatrauenſem ordinem, & obedientia, cui ſe dicarent, & diſciplina,

cui

cui ſe libenter committerent, ſancta æmulatione imitari voluerunt, deuotique animi propenſione Militaris religionis illam matrem appellare. Quod equidem nequaquam intelligendum eſt accidiſſe; ſi reſpicias ad primum & adhuc informem Calatrauenſis Militiæ originem: ſiquidem plane liquet noſtrum apud Eboram equeſtrem ordinem prius barbaros debellaſſe, eodemque propagandæ Reipublicæ ſtudio quam Calatrauenſem, quæ vndecim annos poſt Eborenſem felici auſpicio incepit, ſub quod tempus non ſe Eborenſis Calatrauenſi ſubdidit; ſiquidem poſt à Sede Apoſtolica approbationem ſe ſe ſubditam ſubmiſiſſe reperimus. Quam probatam legimus ab Alexandro Tertio Pontifice Maximo, anno ab hominum recreatione milleſimo centeſimo ſexageſimo quarto, vt ex diplomate publico ipſius, bullis circunpendentibus conſtat primam approbationem teſtante. In quo primo diplomate, non Eborenſem Militiam, non aliqua à Calatraua Eborenſi Militiæ data prædia refert. Vnde lectori fit palam, non ante ſuam confirmationem, Calatrauenſem Eborenſes equites in filios recepiſſe. Ex donatione vero ab Alphonſo primo Luſitano Rege Eborenſi equitatui facta, necnon à tempore vrbis captæ Eborenſis pulchre indagari poteſt, quibuſnam annis voluentibus Eborenſis Militia noſtro tempore Auiſenſis, in Calatrauenſem ordinem ſe inſinuatum ierit, quonamque anno præciſe ſe dicauerit normæ & inſtitutioni ordinis Calatrauenſis, ex Chartophilacio haud conſtat, conſtabit ex Calatrauenſi. Verum tamen ſub annum milleſimum centeſimum ſexageſimum ſextum, nondum peracto anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto aliquo menſium ſpatio ante prædictum annum milleſimum centeſimum ſeptuageſimum ſextum, hæc Militia Eborenſis à Calatrauenſi in filiam ſuſcipitur. Quando enim Alphonſus primus duabus arcibus apud Eboram, & Regia domo ſecundum Militiæ magiſtrum Gondiçalum Viegas donauit, anno à Chriſto Seruatore milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto: iam prius milites Eborenſis ordinis Galatrauenſi ordini ſe ſe ſubdidiſſe pro comperto habetur: vt ex ipſiuſmet donationis verbis conſtare videtur: donatio enim ſic habet.

Alphonſus Portugaliæ Rex miſericordia compunctus conſiderans ſalutem animæ & vtilitatem Chriſtianitatis, & defenſionem regni facio Gundiſalo Viegas magiſtro Eborenſi & fratribus veſtris tam præſentibus, quam futuris in perpetuum promouendis ordinem Sancti Benedicti in Eboram tenentibus chartam ſcriptam donationis & firmitudinis de oppido meo quod vocatur Coluche cum terminis ſuis, vt habeatis & poſsideatis illud iure hæreditario. Facio etiã vobis chartam de domibus meis, quas habeo in Ebora cũ ſuo Alcacer veteri, & de vinea mea cum horto ſuo, qui iuxta illam ſtat, facio adhuc vobis chartam de domibus meis, quas habeo in Sanctarene in Siſirigo.

Quæ domorum donatio præſtita eſt anno poſt Chriſti Natiuitatem milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto. Vnde manifeſte patet ex eiſdem donationis verbis (ordinem Sancti Benedicti in Euoram tenentibus) ante annum milleſimum centeſimum ſeptuageſimum ſextum Eborenſem Militiam Calatrauenſi ordini iam obſequiũ per obedientiam indulſiſſe. Nam Calatraua in Benedicti ordinem ſe ſe inſinuauerat: quanuis quonam anno præciſe ſe inſinuauerit, me prorſus latet, vt ſuperius recenſitum manet. Attamen ex hac prima donatione proculdubio conſtare videtur, hæc prima bona nempe veterem arcem aliamque arcem, nec non aulam Regiam apud Eboram ſimul cum cæteris prædijs eadem donatione contentis, huic Militiæ à primo Luſitano Rege pro meritis iam Religioſæ erogata fuiſſe; deinde à Sanctio Secundo Rege Gundiſalo Viegas ſecundo magiſtro ſtabilita confirmataque eſſe conſtat, vt ſcriptum eſt in donatione inuenta apud huius Auiſenſis conuentus chartophilacium, anno ab humani generis illuſtratione milleſimo centeſimo octuageſimo octauo: in quo anno Gregorius Octauus Pontifex Maximus in ſecundo bullis pendentibus diplomate (quod Calatrauenſem continet approbationem) eidem Calatrauenſi Militiæ in omnem poſteritatem ſtabiliuit omnia bona, quæ præfatus ordo intra Luſitaniam poſsideret, non ideò quaſi aliqua ætate prædicta bona Calatrauenſis ordo veluti ab alicuius Luſitani Regis donatione elargita in Regno Luſitano iure poſsideret. Verum tamen eo quod iam Calatrauenſis Eborenſem in filiam ſibi innexuerat, Summus

mus Pontifex, vt ſit, filiæ bona in matre cõ firmare voluit, non quaſi matris propria bona, ſed recentis filiæ. Quibus rationibus quaſi in cerniculo bene increti planius mẽ doſum narratu patet in Calatrauenſi hiſtoria ad illud paruum citati capitis fragmentum, quod narrat Calatrauenſem magiſtrum Rodericum Garces, magiſtrum magiſtri commilitones Eborenſes Eborenſi arce veluti mercenario præmio donaſſe anno à Chriſto milleſimo ducenteſimo trigeſimo.

Quiſnam tertius Eborenſis Militiæ magiſter, quis deinde primus Auiſenſis ſecutus, quis denique Auiſenſia Mœnia templumque fundauerit. Ca. IIII.

SIpriſcis credimus annalibus, dominus frater Ferdinandus Ioannis Tertius ordinis huius Magiſter, vltimus Eborenſis, primus deinde fuit Auiſenſis. Ita memorat noſter Reſendius Eborenſium antiquitatum libro cap. 16. paulo ante finem, probaturque ex catalogo ad huius Militiæ commentarium adaucto, qui tam ordine, quam numero præteritos recenſet magiſtros. Alphonſus Luſitaniæ Rex ordine tertius Sanctij filius, Alphonſique primi feliciter nepos, huic magiſtro iuſtis decauſis Auiſenſem ſitum patentibus longe lateque confinibus donat (diſtat Auiſium fere triginta millia paſſuum Septẽtrionem verſus) ſiquidem Eborenſia campeſtria per planitiem diffuſa expulſis fugatiſque Mauris non multum hoſtili impetu infeſtabantur eo quod Barbari fugati loca natura munita armis occupauerant, ſub hoc enim præſidij priſci illi mortales confugiebant, quibus nondum tot belli machinæ repertæ, & eo quod in hoc ſitu (ſi priſcis huius ordinis rationalibus credimus) aliquæ rupium crepidines, dentatis ſaxis inhoſpitalibuſque cautibus præruptæ prominebant, has montium crepidines Barbari occupauerant arcibus aggeribuſque defenſi, ab Auiſio duodecim millia paſſuum diſtantes: aduerſo rapido torrente naſcentem ſolem verſus oppidum natura munitum occupauerant, noſtro tempore Sanctus Antonius de Vayamonte vulgo nuncupatur, cuius inter oleaſtros cæteraque arbuſta apparent ruinæ, locus nunc & olim munitiſsimi oppidi Cabeça de Vide confinibus continetur. Quod oppidum perenni fama, vel conditum, vel habitatum fuiſſe dicitur à quodam dynaſta Mahometano potentia præcellente nomine Bide, ad cuius ditionem etiam caſtellum de Vide dicitur pertinuiſſe. Maurus namque caſtellum ſuo nomine donauit, verbi gratia, Cabes de Bide, caſtel de Vide. Hunc ergo præruptum montem Auiſum dictum Alphonſus ſecundus Rex Tertio Eborenſi Magiſtro, ſuoque ordini militari & poſteris impertitus fuit, eo quod natura ſua locus præceps & abruptus imminentiori rupe arduus, rapido torrente Auiſio Auiſenſi ſemicinctus, qui torrens arcem & conuentum noſtrum præterlabitur horrentibus cautibus ſpumans per molares cauernoſos deiectus profundo alueo exaſperatus inuoluitur, ita vt magna ex parte, non equiti modo, verum etiam & pediti vias pene inuias præbeat. Attamen Aquilonem verſus ducto ponte ſolidiſsimo crebros arcus ſuperuecto, & venientibus anguſto calle & gyrantibus per anfractus viarum difficiles ad oppidum præbebat aditus. Hic vere ille ſitus eſt, quem Rex tertio militiæ magiſtro dedit, non verò caſtellum, quod aſſerit chronographus trium ordinum ſupracitatus, ſub illud paruum pagellæ fragmentum, in quo de hoc ordine ſcribit ſub vno eodemque verbo duo componit figmenta. Ex quibus ſit primum, Regem Luſitanum Alphonſum donaſſe caſtellum Auiſenſe ſecundo Militiæ magiſtro, cum re vera non ſecundo, ſed tertio donauerit, neq; item caſtellum Auiſenſe quod nondum extabat in rerum natura, ſed tantum inculta loca, vndique imminenti accliuitate inuecta, & inter molarium crepidines aſpera & ſcrupoſa, ad rem tamen militarem idoneam, ad arcem vnde arcerent hoſtes ædificandam. Talis enim ſitus opus erat: qui tot hoſtium impetus à vicinis arcibus ſuſtineret. Quæ omnia vera eſſe conſtant ex donatione ab ipſomet Rege facta, quæ in ſcrinio huius cõuentus latine exarata in membrana regalibus inſignibus, dependenti bulla ſeruatur,

tur,anno milleſimo centeſimo octogeſimo primo. Quam donationem à primo ad imum non transferimus,ne breuitati conſulentes, hiſtoriam luxuriare cogamus,ipſimet donationis deliberatis verbis ſub id tempus non fuiſſe caſtellum vllum in hoc ſitu, ſed fuiſſe tantum collem à nidificantibus auibus Auiſium dictum , vt propenſius enodabitur in breui compendio , quod Deo inſpirante de inſignibus ordinis , deque ſigillo componemus in operis calce. Donationis enim verba ſic ſonant. Ego Alphonſus filius Regis Domini Sanctij,& nepos Domini Regis Alphonſi vna cum vxore mea Regina Domina Vrraca,& filio meo infante Domino Sanctio facio chartam donationis perpetuæ firmitudinis vobis Domino Fernando Ioannis magiſtro Eboræ,& fratribus veſtris tam præſentibus,quam futuris de loco illo, qui vocatur Auis , qui iacet inter Santarem, Culuchi,Elborã,Eluas,Ablantes,Recenſitiſque huius loci conterminis ita dicit, tali pacto quod in loco ſupradicto Auis caſtrum ædificetis & populetis.

Ex quibus verbis luce meridiana clarius patet,Regem Alphonſum ſecundum nullo modo largitum fuiſſe caſtrum apud Auiſium Eborenſi ordini, ſiquidem nec opere barbarico nec politico caſtrum erectum extaret,ſed ſitum nudum,ea tamen conditione,vt arcem erigerent,vnde obſtantes barbaros caſtella circumcirca tenentes commodius debellarent. Magiſter verò, vt primum per tempus licuit feſtinus inſtrumenta parari,lapides effodi, rudimenta aptari, foſſas aperire, caſtri fundamenta feliciter iaci,arduum denique opus vrgeri intendit Quanta enim cautela , ne obſeruarentur à barbaris, fabrile opus inſurgebat apud priſtinum militiæ tomum legere quis valebit. Cauti enim homines noctu furtim in opus incumbebãt,laboreſque nocturnos ante lucem , ne animaduerterentur ſecto arbuſto velabant:quoad caſtrum eo ſublimitatis inducerent, vt ex eo iam irruentes barbaros poſſent depellere,ſibique præſidio foret, & in dies ſingulos ædificium palam oſtentare haud pigebat,quod opus præter opinionem Maurorum animos penſiles habuit,tam caſtri quam conuentus opere peracto,& murorum ſoliditate ambito,quanuis nõ in multam altitudinem ducto,ſed quatenus ad cætera domicilia protegenda , non admodum prominentia par eſſet , vt illius antiquitatis veſtigia oculis mediantibus teſtatur . Quid enim temporis in præclarum opus impenſum fuerit ſignificabitur. Quod non adeo breue fuiſſe ſuſpicor,cumſubter huius arcis aream ferri fodinas ſub illo tempore effoſſas in viua caute contemplor. Quæ prolixũ temporis ſpatium petebant,ex quibus fodinis ferrum effodiebatur, tam in fabricanda inſtrumenta , quam ad arma paranda , quo ferro inde ſuffecto non ex Cantabria ferrũ, nõ Mediolano petebant. Anno verò à Chriſto Domino nato milleſimo centeſimo octogeſimo quarto , arci vltima manu impoſita, in quo opere triennium impenſum eſt,præfatus Magiſter Dominus Ferdinandus Ioannis primus coloniam Auiſenſem duxit,ductamque ſolido & ſublimi muro circunmuniuit, & per interualla turribus & propugnaculis ambiuit,vt vere teſtatur lapis in plano quadratus Septentionalem portam ſuper eminens, qui Gotticis inciſus characteribus ita habet.

FERHANDVS MAGISTER DEI GRATIA ORDINIS CALATRAVEN. IN PORTVGAL. CVM SVO CONVENTV PLANTAVIT AVIS IN FESTIVITATE ASSVMPTIONIS SANCTE MARIE, E.M.CC. ET II. STEFANVS MARTINI: PATER NOSTER PRO ANIMA EIVS

Secundum Cæſarem: ſecundum vero morẽ Chriſtianũ anno à Chriſto nato milleſimo cẽteſimo octogeſimo quarto. Vnde fit à prima donatione Auiſenſi magiſtro, ad vltimũ arcis,& conuentus opus,& primo cõditum oppidũ,& primo ductã coloniã die Deiparæ Virginis Aſſumptionis dicato Idib. Auguſti tres effluxiſſe annos. Ex his duobus ſitibus Eborẽſi nimirũ,& Auiſenſi,ex triũ primorũ Magiſtrorũ ætatibus,ex triũ primorũ

Por-

Portugaliæ Regum donationibus liquido conſtat,quænam & qualis prima huius militaris ordinis Eborenſis origo fuerit, quæ ſub noſtram ætatem Auiſenſis ordo feliciter nuncupatur,quam vt vulgo recitarem hiſtoriam ad breuiorem ſtylum redigere non potui,tum annalium inopia, quorum pars temporis iniuria perierit, pars furtim ſublata,pars denique vſu attrita,& in controuerſijs inter ordinem & ordinarios oblata, & in actibus appenſa nunquam ſcrinio fuerit reſtituta. Attamen dummodò pij petitoris ſtudio inſeruiam, quanuis non pauca quæ proferrem animum ſubibant, quæ de vario huius ordinis ſucceſſu ſcribentem non pæniteret: cuius facta quanuis per ſe glorioſa; attamen indigna obliuione obruta in occulto latēt: cuius priuilegia & immunitates priſtino fauore ſublato ſpreta iacent: ſed quanuis in operis calce bene tamen aliquid de inſignibus ordinis ponā,deque huius ordinis ſigillo lectorem certiorem faciā. Anno vero à Chriſto nato milleſimo ducenteſimo quarto,Innocentius III.Pontif. Max.hanc Militiam Auiſenſem ſeu Eborenſem cū bonis ſuis confirmauit,& ſub tutelam S. Ap. excepit,vt conſtat ex diplomate bullato.

Quibus inſignibus olim,quo item ſigillo hic ordo antiquitus Eborenſis, modo Auiſenſis nobilitatus fuerit, Caput. V.

NOn in ſuo primordio,non ante, non poſt confirmationem, non aliquot poſt annis reperimus noſtrates equites aliquibus priuatis inſignibus,nec aliquo priuato ſigillo vſos fuiſſe. Sed poſtquā Auiſenſes Magiſtri nonnulla rura in emphyteoſim dabant aliqua ordinis inſignia in miniatula cera inciſa alba vel nigra bullis circunrotata inuenimus. Propria vero & peculiaris ordinis obſignatio talis erat, vt ex ipſius forma indagari poteſt: quam huc tranſlatam deliniari volui,vetuſti caſtri nimirum ſimulacrum,à primo Portugaliæ Rege Alphonſo donati apud Eborā,quod ſi deinde aliud recens caſtrum fabricatum fuit, id ab ordine ad vrbis defenſionem ædificatum forte fuit. Solum verò hoc vetus caſtrum ſibi primo donatū fortiſsimi viri in fortitudinis inſigne cepere & oſtentauere præuia Chriſti Domini cruce,ſub quo vexillo omnes militares ordines hoſtium armatas copias de bellando profligabāt, vt egregie trium militarium ordinum hiſtoriographus notatum refert. Deinde ſub cuius diſciplina militabant Calatrauenſes compedes ſibi arrogarūt,ſunt enim binæ pedicæ,quæ hinc in de caſtrum aſtant. Priuata vero huius oppidi Auis inſignia,illæ ſunt aquilæ quæ ſuper turrium faſtigia apparent, eo quod perennis ſit fama in hoc Auiſenſi cliuo, in torrentem delecto(quo nunc domeſticorum noſtrorum domicilia imminent) aquilam nidificaſſe,ſacra pagina teſtante, aquila in arduis ponit nidum ſuū. Hinc duo tātū aquilas(totidem enim nō amplius aquila pullos ouis excludit)ſibi ordo in vexillis ſuis arrogauit. Ex quibus aquilinis pullis ſua inſignia Auiſenſis ordo auem capeſsit,& hoc ſiue vulgari pronomine, ſiue vt potius reor, quod Aquila ſuper omnes primatum volucres teneat. Nam idemmet Auiſenſe oppidum hanc memoriam noſtra ætate & affectat & retinet, regalique vexillo hinc regia inſignia, inde ex aduerſo aquilam vnam intextam glorioſe oſtentat,necnon publica huius oppidi obſignatio aquilæ vnius effigiem ſeruat; ita videatur oppidum vnius, ſcilicet,matris,ordo verò duarum, ſcilicet, pullorum effigies in publicis cauſis inſculpere, vt in maiori ſigillo perſpicue clareque videre licet. Additur & aliud breuius ſigillum,quod communi vſui frequenter inſeruire ſolet.

Magiſtrorum atque gubernatorum huius Auiſenſis Militiæ catalogus.

Domnus Ferdinandus Monterius. 1
Domnus frater Gonāiçalus Viegas. 2
Domnus frater Ferdinandus Ioannis. 3
Domnus frater Ioannes Portarius. 4
Domnus frater Martinus Ferdinādi. 5
Domnus frater Ferdinandus Soarez. 6

Domnus

Domnus frater Laurentius Aphonſi. 7
Domnus frater Ioannes Pyrez. 8
Domnus frater Vaſcus Alphonſi. 9
Domnus frater Gilius Martini, 10
Domnus frater Garcia Pyrez, 11
Domnus frater Gilius Pyrez. 12
Domnus frater Alphonſus Mendeſius. 13
Domnus frater Garcia Vaz. 14
Domnus frater Ioannes Rodericus Pimentel. 15
Domnus frater Iacobus Garcia. 16
Domnus frater Martinus do Auelar. 17
Domnus frater Egas Martir 18
Domnus Ioannes, poſtea Rex hoc nomine primus, qui vrbē Ceptam á Mauris cepit 19
Domnus frater Ferdinādus Rodriguez de Sequeira. 20

¶ Hucuſque canonici recenſentur Magiſtri, ſequuntur deinde gubernatores per Apoſtolicam autoritatem.

Infans Ferdinandus Ioannis hoc nomine primi Regis filius. 21
Dominus Petrus infans Aragonenſis Rex infantis Petri filius. 22
Rex Ioannes hoc nomine ſecundus. 23
Princeps Alphōſ. Ioānis regis filius. 24
Princeps Georgius Ioannis ſecundi regis filius. 25

¶ Sub hoc tempore equeſtris Magiſtratus apud Auiſum Regiæ coronæ & ditioni adſcriptus adauctuſque fuit, ipſi quemet Reges militiæ moderatores, & perpetui adminiſtratores, autoritate Apoſtolica ſubſtituti fuere,

Rex Ioannes hoc nomine tertius. 26
Rex Sebaſtianus hoc nomine primus. 27
Rex Henricus Cardinalis. 28
Regis Philippi ſacra Maieſtas, quiſæliciter noſtra ætate huius Militiæ moderator eſt ſummus. 29

DOMI-

DOMINVM FRATREM FRANCIS-cum do Auelar, (Auelar enim vigil interpretatur) de vigilantia in excitandis Auiſenſis Militiæ anti quitatibus, ſuus familiaris frater Ioannes de Caminha, in ipſius conuentus Magiſter interpellat.

Si memini, vigilis tibi dat proſapia nomen,
Illius, excubitor, qui fuit ante ducis.
Degener excubitor minimé Franciſce fuiſti:
Mille modis vigil es, ò pater alme vigil.
Te vigilem Muſæ primæ videre legentem:
Canone te vigilem tempora lapſa ferunt.
Te ſcholis multum vigilem ſacra pagina vidit:
Sanctorum aßiduus dum vigil alta legis.
Es vigil in fabricis, ſacra vigil æde Decanus:
Abbas ipſe vigil, præſul & ipſe vigil.
Quam vigilat populi doctor, vigil ipſe ſacerdos:
Vita & exemplis, officijſque vigil.
Militiæq; vigil, veterum monimenta reuoluens.
Mille vigil vicibus candide præſul ades.
Præmia parta tenens ſimul es vigil, atq; beatus,
Chriſtus quem veniens inueniet vigilem.

LAVS DEO.

INDEX OMNIVM

QVÆSTIONVM, ET ARTICVlorum, & dubiorum, quæ in hoc primo tomo continentur: in quo lector curioſus poteſt videre varia vtilia & principalia breuiter ſummata eorum, quæ in eo ventilantur.

QVAESTIO PRIMA.

De religione in communi, in ſex articulos diuiſa. Pag. 1.

ARticulus primus, Vnde habuerint originem religiones, pag. 1. col. 1. & 2.

Articulus ſecundus, Quæ requirãtur modo ad hoc, quod votum religionis ſit ſolemne, pa. 2. col. 1. & 2.

Dubitatur circa iſtum articulum, vtrum collegium in quo tria vota promittuntur ſine authoritate ſedis Apoſtolicæ congregatum ſit licitum, pa. 3. co. 1. & 2.

Articulus tertius, Vtrum canonici regulares ſint verè monachi, ibidem. Et an canonici Cathedralium eccleſiarum ſint eiuſdem rationis.

Articulus quartus, Vtrum perſonæ Societatis Ieſu ſint propriè religioſi, in quo defenditur hic religioſus ſtatus ab aliquibus impugnationibus, & probatur Summum Pontificem poſſe efficere vt votum ſimplex dirimat matrimonium, pa. 4. 5. & 6.

Art. quintus, vtrũ ſit licitũ diſputare an Societatis inſtitutũ ſit vere religioſorũ. pa. 7. & 8.

Artic. ſextus, Vtrũ profeſsi in ordinibus Militaribus ſint veri religioſi, pa. 8. 9. & 10.

QVAESTIO. II.

De ordinibus Mendicantibus, & eorum origine, in nouem articulos diuiſa. Pag. 10. col. 2.

ARticulus primus, Qui ſint ordines Mendicantes, pa. 11. col. 1.

Articulus ſecũdus, Vnde habuerit exordium ordo Prædicatorum, pa. 12. col. 1. & 2.

Articulus tertius, A quo habuit originẽ religio fratrũ Minorum, in quo articulo extollitur varietas profeſſorum huius ſacræ religionis, in quo eius decor & pulchritudo maxime conſiſtit, pag. 12. co. 2. & pa. 13. & 14.

Articulus quartus, Vnde traxit originem ordo Eremitarum S. Auguſtini, p. 15. col. 1.

Articulus quintus, Vnde habuit originẽ religio Carmelitarum, in quo articulo de origine, & progreſſu Diſcaltiatorum etiá agitur, ibid. col. 1. & 2. & p. 16. col. 1. & 2.

Articulus ſextus, Vnde habuit originem ordo Seruorum Beatæ Mariæ, ibi.

Articulus ſeptimus, Vnde habuit originem ordo Minimorum, pa. 17. col. 1.

Articulus octauus, Vnde habuit originem cõgregatio Sancti Hieronymi Ieſuatorum, ibi. col. 1. & 2.

Articulus nonus, Vnde habuit initium religio Societatis Ieſu, ibid, & an inter mendicantes quo ad omnia eius membra computetur, pa. 18. & 19.

QVAESTIO. III.

De initio ordinum non mendicantium, in decem & ſeptem articulos diuiſa. Pag. 18. col. 1.

ARtic. primus, A quo habuit originẽ ordo canonicorũ regulariũ, in quo explicatur varietas horũ canonicorũ, & de quibus fit mentio in ſacris canonibus, pa. 19. co. 1. & 2.

Index

Articulus ſecundus, A quo habuit originem ordo D. Benedicti. pag. 20. col. 1.

Articulus tertius, A quo habuit originē congregatio montis Oliueti, ibid.

Articulus quartus, A quo habuit originem congregatio Vallisvmbroſæ, ibid. col. 2.

Articulus quintus, Vnde habuit originē ordo Ciſtercienſium, ibid. & pag. 21. col. 1.

Articulus ſextus, A quo habuit originē congregatio Camaldulenſium, ibid.

Articulus ſeptimus, Vnde habuit originem ordo Celeſtinorum, ibid. & col. 2.

Articulus octauus, A quo habuit originē ordo Carthuſienſium, ibid.

Articulus nonus, A quo habuit originē congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi è Piſa, ibid. & pag. 22. col. 1.

Articulus decimus, A quo habuit originem congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi Hiſpaniarum, ibid. &. col. 2.

Art. vndecimus, A quo habuit originē ordo fratrū Crucigerorum, ibid. & pa. 23. col. 1.

Articulus duodecimus, A quo habuit originem religo Sanctiſsimæ Trinitatis, in quo fundatoris & fundationis cōfratrię Miſericordiæ in Luſitano Regno proponitur initium, ibid. & col. 2.

Articulus decimus tertius, A quo habuit originem congregatio Sanctę Mariæ de Mercede, ibid. & pag. 24. col. 1.

Art. decimus quartus, Vnde habuit originē congregatio clericorum regularium. ibid.

Articulus decimus quintus, A quo habuit initium congregatio clericorū miniſtrantium infirmis, ibid. col. 2.

Articulus decimus ſextus, A quo habuit originem congregatio noua clericorum regularium, ibid.

Articulus decimus ſeptimus A quo habuit originem congregatio Sancti Georgij in Algaba, cuius profeſſores in Regno Portugaliæ Loyos nūcupamtur, ib. & p. 25. co. 1.

QVAESTIO. IIII.

De origine conuentualitatis & obſeruantiæ, in tres articulos diuiſa. Pag. 25. colum. 1.

Articulus primus, A quo habuit originem conuentualitas religionis Patris noſtri Franciſci, in quo de mira huius religionis fœcunditate aliqua proponū tur, & de extinctione conuentualitatis in partibus Hiſpaniarum agitur. pa. 25, &. 26.

Articulus ſecundus, De origine fratrum Minorum de obſeruantia. pag. 27. columna. 1. &. 2.

Articulus tertius, Vnde cæperit conuentualitas in alijs religionibus, ibid. colu. 2. & pa. 28. colu. 1

QVAESTIO. V.

De ordinibus Militaribus quo ad eorum numerum & principium, in ſex articulos diuiſa. Pag. 28. colum, 2.

Articulus primus, Quis fuerit Templariorū ordo, & de eorum fine. p. 28. co. 2. & p. 29. col. 1.

Articulus ſecundus, Quæ fuit ordinis Militaris origo Sancti Ioannis Baptiſtæ, in quo articulo huius ordinis priuilegia confirmata à Gregorio Decimo tertio, proponuntur, ibi. co. 1. & 2.

Articulus tertius, Vnde habuit originem ordo Militaris de Calatraua. pa. 30. colu. 1.

Articulus quartus, A quo originem habuit religio Militaris de Alcantara, ibi.

Articulus quintus, Vnde habuit originem ordo Militiæ Sancti Iacobi, ibid. col. 2.

Articulus ſextus, Vnde habuit originem ordo de Auis in Regno Luſitano, ibi.

QVAESTIO VI.

De ſtatutis, & ordinationibus, & priuilegijs Apoſtolicis in communi, quibus hæc religionum monarchia conſeruatur, in decem & ſeptem artic. diuiſa, Pag. 31. co. 1.

Articulus primus, Quotuplex ſit ſtatutū Apoſtolicum regularibus directum, pagina. 31. col. 2. & pagina. 32. colum. 1.

Articulus ſecundus, Vtrum omnia quæ in iure

iure canonico ſtatuũtur obligent,ibidem, col.1.&.2.
Articulus tertius, Vtrum ad hoc quod iſtæ leges canonicæ obligent neceſſe ſit quod ſint ſolenniter promulgatæ, pagi,33.col. 1.&.2.
Articulus quartus, Vtrum conſtitutio liget illos,ad quorum notitiam venerit ante lapſum duorum menſium à promulgatione eiuſdem,ibid.col.2.
Articulus quintus, Vtrum conſtitutio pontificia irritatoria obliget ſtatim poſtquam Romæ eſt promulgata,ita vt actum in contrarium ſit irritum, in quo articulo aliqua decreta cõcilij & conſtitutionum Pontificalium explanantur,pag.24. col.1.&.1.
Artic.ſextus, Vtrum ad hoc vt lex canonica habeat vim legis ſit expectandus populi conſenſus,pag.35.col.2.
Articulus ſeptimus, Vtrum liceat ſupplicare Papæ vt ſuas conſtitutiones reuocet, & moderetur, in quo articulo ponitur differentia inter reſcriptum Papæ & conſtitutionem Apoſtolicam dicendo, quod poſita ſupplicatione reſcripti ſuſpenditur eius executio, non autem appoſita ſupplicatione conſtitutionis, cuius differentiæ ratio iuridice & Theologice indagatur.pag.35.col.2&.pa.36.&.37.col.1.
Articulusoctauus, Vtrum reges,& principes &ſuorum tribunalium conſiliarij poſſint detinere literarum Apoſtolicarum executionem ſine timore excõmunicationis Bullæ cœnæ Domini.pa.37.col.1.&.2.
Articulusnonus, Vtrum ſuſpenſio literarum Apoſtolicarum põſsit fieri ſine aliqua iuſta cauſa ſupplicatione interpoſita,pa.38. col.1.&.2.
Articulus decimus,An conſtitutio non recepta liget.pag.39.col.1.&.2.inqua intellectus ad conſtitutionem Clementis Octaui, de largitione munerum regularibusprohibita per tranſennam explicatur.
Articulus vndecimus, Quando dicatur conſtitutio nõ recepta vt nõ habeat vim obligandi,ibid.col.2.&.pag.40.col.1.
Articulus duodecimus, Per quot actus contrarios legis obligatio ſciẽte principe euacuatur, in quo cõſtitutiones de agitatione taurorum enodantur,ibid.co.1.&.2.
Articul. decimus tertius, Quando lex poſitiua obliget ad peccatum mortale,pagi-41.&.42.col.1.&.2.
Articulus decimus quartus, Vtrum regulares legibus ciuilibus obligentur,ibid.
Articulus decimus quintus,Vtrum leges pœnales obligent in conſcientia,pag.43.co.1.
Articulus decimus ſextus, Vtrum legũ pœnalium tranſgreſſores ante latã ſententiã pœnas ipſas ſubire teneantur,ibi, col.1.& 2.& pag.44.col.1.in qua modificantur conſtitutiones,pœnas ipſo iure,& ipſo facto imponentes.
Articulus decimus ſeptimus, Vtrum conſtitutio dicatur reſpicere præterita vel futura ibid.col.2.

QVAESTIO VII.

De priuilegijs in communi, quibus religiones conſeruantur, in ſeptem articulos diuiſa. Pa.45.col.1.

ARticulus primus, A quo dicatur, & quid ſit priuilegium,pa.45.co.1.& 2.
Articulus ſecundus, quotuplex ſit priuilegium,ibi.&pa,46.col.1.
Art.tertius,Vtrum appellatione priuilegij veniat cõſuetudo immemorialis,ibi.co.1.& 2.
Articulus quartus, Quid ſignificat hoc nomen Maremagnum, ibid.col.2.
Articulus quintus, Vtrum priuilegium neceſſario debeat dari in ſcriptis, ibid. col 2. & pag. 47, co.1.& co.2.
Articulus ſextus, Vtrum priuilegium ad hoc vt valeat ſit neceſſarium vt promulgetur ibid col.2.&.pag.48.col.1.

QVAESTIO. VIII.

De priuilegijs quoad ſuam confirmationem innouationem, & vſum, in decem & ſex articulos diuiſa. Pa.48.col.1.& .2.

Articulus primus, Vtrum Papa confirmauerit priuilegia regularium, in quo diuerſa priuilegia aliquarum religionum cõfirmata referuntur, pagina48. columna.2.& pag.

pagi 49.& pagi.50.& pagi.51.& pag.52.& pag.53.

Articulus ſecundus, Vtrum poſsimus modo vti priuilegijs, quæ non ſunt in vſu, in quo declaratur, quid velit Gregorius. XIII. quãdo confirmauit priuilegia regularium quatenus ſunt in vſu, pag.53.col.1.& 2.& pag.54.col.1.& 2.& pag.55.col.1.

Articulus tertius, Vtrum Sixtus Quintus ſubticẽs illa verba, quatenus ſunt in vſu, aliquid noui conceſſerit, in quo declaratur quid importet confirmatio ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, pag.55.col.1.& 2 & pag.56.co.1.& 2.

Articulus quartus, Vtrum priuilegium perditum per non vſum, quo ad religionem, cui directe eſt conceſſum, perdatur etiam quo ad alias religiones quibus per extenſionem eſt communicatum, pag.57. col.1. & 2.

Articulus quintus, Vtrum lex & priuilegium quod imponit pænam ipſo facto poſsit derogari per contrariam conſuetudinem, pa. 58.co.1.& 2.

Articulus ſextus, Vtrum priuilegia contra decreta ſacri Concilij Tridentini ſint abrogata, ibi,& pag.59.& pag. 60.in quibus aliqua declarantur Concilij Tridentini decreta,& conſtitutio Pij Quarti, in qua derogãtur priuilegia contra dicta decreta, explicatur.

Articulus ſeptimus, Quæ priuilegia derogentur per Concilium Tridentinum, pa.60.colum 2.in fine.& pa.61.in quibus loca concilij enumerantur, quæ priuilegiorum regularium ſint correctoria.

Articulus octauus, Vtrum priuilegia, quæ ſunt contra ſacros canones alios à decretis concilij Tridentini ſint per conſtitutionẽ quandam Gregorij Decimi tertij reuocata, pa.62.col.1.& 2.

Articulus nonus, Vtrum priuilegia regulariũ reuocata per Concilium Tridentinum ſint modo valida in foro conſcientiæ, pag.62. col.2.& pa.63.col.1.

Articulus decimus, Vtrum Põtifices à Clemẽte VII. confirmauerint priuilegia regulariũ in foro exteriori etiamſi eſſent contra Concilium Lateranenſe, pa.63, col.1.& pag.64. col.1.& 2.

Articulus vndecimus, Vtrum clauſula generalis non obſtantium tollat legem iuratam. ibi.

Articulus duodecimus, Quomodo ſit intelligenda illa clauſula poſita in bullis & in confirmationibus priuilegiorum regularium, ſcilicet cõtradictores quoſlibet,& rebelles etiam per quaſcunque cenſuras & pœnas eccleſiaſticas,&c, pa.65.col.1.

Articulus decimus tertius, Quomodo intelligenda ſit illa clauſula, omni appellatione poſtpoſita, ibi.col.1.& 2.

Articulus decimus quartus, Quid ſibi vult clauſula poſita in confirmationibus priuilegiorum, inuocato etiam ad hoc auxilio brachij ſecularis, pag.66.col.1.& 2. & pag. 67.col.1.

Articulus decimus quintus, Quomodo intelligenda ſit illa clauſula poſita in cõfirmationibus priuilegorum, ſcilicet, ſupplentes omnem defectum, pa.67.co.1.& 2.

Articulus decimus ſextus, Vtrum exemplar deductũ ab originali priuilegio non citata parte, cui intereſt, valeat, pag.68.& pag.69.

QVAESTIO. IX.

De priuilegijs quoad ipſorum ceſsationem, & reuocationem, in vndecim articulos diuiſa. Pag.69.col.2.

ARticulus primus, Vtrum priuilegia & reſcripta Papæ eo mortuo expirent, p.70. co.1,&.2.

Articulus ſecundus, Vtrum generales ordinũ, capitula generalia & prouincialia poſſint reſtringere vel tollere àguardianis, vel alijs fratribus vſum priuilegiorũ Apoſtolicorum. ibi.c.2.pa&71.co.1.&.2.

Articulus tertius, Vtrum priuilegium reuocatione tollatur. ibi.col.2. &.pa.72.&73.in quibus dubia, quæ circa hoc tractantur à Doctoribus ventilantur, ſcilicet, quomodo conceſſo ſecundo priuilegio videatur Papa reuocare primum, ſiue ſit incluſum in corpore iuris, ſiue non.

Articulus quintus, An priuilegium tempore tollatur, pagina, 73. columna.2.& pagi.74. col.1.& 2.

Articu-

Articulus quintus, Vtrum leges derogantes conſuetudinem derogent etiam futuram, & etiam immemorialem. ibidem.col.2.& pa.75.col.1,

Articulus ſextus, Quomodo intelligatur illa clauſula poſita in aliquibus priuilegijs, ſcilicet quod non cenſeantur reuocata niſi de eisfiat mentio de verbo ad verbum ibidem, col.1.&2.

Articulus ſeptimus, Vtrũ non obſtantiæ poſitæ in dictis confirmationibus, & in bullis derogent in totum priuilegia, quibus apponuntur. pa.76.col.1.&.2.

Articulus octauus, Vtrum poſsimus vti priuilegijs noſtris non reuocatis contra inferiores à Papa, ibidcol,2.&.77.co.1.

Articulus nonus, Vtrumſublatis priuilegijs alicuius monaſterij, aut religionis cenſeantur ſublata priuilegia ad inſtar, ibid. col.2.

Articulus decimus, Vtrum perdatur priuilegium regularium non viuendo ipſis regulariter. ibid.& pa.78.col.1.

Articulus vndecimus, Vtrum priuilegiatus poſsit vti ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatum, ibid.& col.2.

QVAESTIO. X.

De ſtatutis factis in religionibus, in nouem articulos diuiſa. Pag.79. colum.1.

ARticulus primus, Quid ſit ſtatutum & à quo fieri poſsit, pa.79.co.2.

Articulus ſecundus, vtrum Generales, & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues debeant ordinare, cum conſilio patrum, pa.80.co.1.& 2.

Articulus tertius, vtrum capitulum generale alicuius religionis poſsit ſtatuere authoritate ordinaria ne recipiantur ad ſuum ordinem deſcendentes ex hæreticis, Iudæis & Saracenis, ibidem.co.2.& pag.81.& pag. 82.co.1.

Articulus quartus, vtrum capitulum generalis capituli repreſentatiunm poſsit, tollere facta in capitulo generali authoritate Papæ, pa.82.col.1.vide hoc dubium declaratum & limitatum infra.q.68.arti.5. p.667. col.1. in quo quæritur vtrum conſtitutiones factæ à regularibus autoritate Apoſtolica confirmatæ poſsint ſine eiuſdem ſedis autoritate reuocari, & vide totam illam quæſtionem, in qua in omnibus eius articulis de materia huius quæſtionis agitur.

Articulus quintus, Vtrum aliqua perſona priuata poſsit procurare priuilegia contra ſtatuta regularium, pag. 82. co. 2.

Articulus ſextus, Vtrum ſtatuta religionum in foro conſcientiæ obligent ad pœnam. pag.83.col.1.& 2.

Articulus ſeptimus, Vtrum moniales teneantur ad ſtatuta facta in capitulis generalibus, & Prouincialibus ſuorum ordinum ibidem.col.2.

Articulus octauus, Vtrum ſtatuta facta præter regulam D. Patris noſtri Franciſci obligent modo ad culpam, pag. 84.col.1.& 2. & pag.85.& pag.86.col.1.

Articulus nonus, Vtrum Papa confirmando ſtatuta regularium prætendat remouere eos per illa ab ſtricta obſeruantia quam habent, ibidem. columna.1.& 2.in quibus dicitur, & probatur zelus Papæ in reformatione regularium, maximè intentus.

QVAESTIO. XI.

De ſacris canonibus, priuilegijs & ſtatutis quoad earum explicationem, in nouem articulos diuiſa. Pag.89.co.1.

ARticulus primus, Vtrum declaratio ſacrorum canonum, & priuilegiorũ pertineat ad principem ſolum, pa.87.col.1.& pa. 88.columna. 1.& 2.in quibus paginis duæ commiſsiones à ſede Apoſtolica emanatæ proponuntur, quibus Cardinalibus ſacræ congregationis Cõcilij Tridẽt. cõmittitur facultas declarandi ipſius Cõcilij decreta.

Articulus ſecundus, Vtrum declarationes congregationis Cardinalium obligent in foro

interiori,& exteriori, pag.89.cap.1.& 2.
Articulus tertius, Vtrum liceat doctoribus ius canonicum, & priuilegia declarare, pa. 90.col.1.& 2.& pag. 91.col.1.in quibus explicatur quomodo liceat doctoribus Concilium Tridēt.explicare.Explicatur deinde quæ autoritas secūdum sentētiā D.Auguſtini declarationibus doctorum debeat præſtari.
Articulus quartus, Vtrum præferendus ſit Theologus Canoniſtis in interpretatione dubiorum quæ tangunt forum conſcientiæ pag.91.col.1.& 2.
Articulus quintus, Vtrum prælati religionum habeant facultatem ad iura & priuilegia interpretāda pa.91.col.2.pa.92.& pa.93.c.1.
Articulus ſextus, Quomodo decreta & priuilegia ſint explicanda, pag. 93. col. 1.& 2. & pag.94,95.66.97.& 98.in quibus paginis ponuntur quatuordecim regulæ quibus leges & priuilegia explicantur quæ regulæ late etiā proſequuntur & confirmātur.
Prima regula eſt, quod proœmia canonum & priuilegiorum continent cauſam finalem,pag.39.col.2.
Secunda regula quod priuilegia & conceſsiones recipiunt interpretationem à ſupplicatis,ibid.
Tertia regula quod verba legum & canonū,& priuilegiorūdebent intelligi ſecundū id ad quod principaliter proferuntur,ibi.
Quarta regula, quod vna ſcriptura declaratur non ſolum per aliam partem eius, ſed etiam per alias omnino ab ea ſeparatas, pagina 94.col.1.& 2.
Quinta regula, Quod voluntas legiſlatoris declatur àveriſimili,ibid.
Sexta regula, Quod debemus conſiderare vtrum cōceſsiones ſint fauorabiles an odioſæ,ibid.& pa.95.& pa.96.col.1.in quibus declaratur quando conceſsio ſit fauorabilis an odioſa.
Septima regula, Quod lex ita debet interpretari quod ipſa minimè inutilis reddatur ibid.col.1.& 2.
Octaua regula eſt, Quod ea quæ concernunt religioſos debent interpretari de bono, & æquo, ibid.& pa.97.col.1.in qua declaratur quid apex iuris importet, & deciſio cuiuſdam caſus reſoluitur.
Nona regula, Quod quando lex non diſtinguit nec nos diſtinguere debemus, ibi.c.2.
Decima regula, Quod priuilegia conceſſa regularibus debent interpretari fauorabiliter, ibid.
Vndecima regula, Quod lex non includit illud, ad quod mens & ratio autoris non ſe extendit ibid,de cuius regulæ explicatione vide late infra hoc tomo q. 67.pag.653. in qua quæſtione per quatuor articulos diffuſe tractatur de conſtitutionibus ciuilibus, & canonicis quo ad earum extenſionem, & reſtrictionem.
Duodecima regula, Verba legis ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam,pagina 97.col.2.
Decima tertia regula eſt, Quod quando proprietas verborum repugnat ad improprietatem recurrere debemus, pag. 98. col. 1.
Decima quarta regula eſt, Quod argumentū à ſimili in legibus pœnalibus non valet, ibi.
Decima quinta regula eſt quod Papa reſcribendo præſumitur ſe conformare cum iure communi,ibid,col,2.
Articulus ſeptimus, Anleges & priuilegia ſecundum conſuetudinem interpretentur, ibid.&pag.101.alias.99.col.1.
Articulus octauus,quid requiritur ad hoc,vt ſit rationabilis conſuetudo ad legem explicandam,ibid.pa.101.alias.99.col.1.
Artic.nonus, Vtrum priuilegium principis ſit ample interpretandum.p. 100.c.1.&.2.

QVÆSTIO. XII.

De Abbatibus,& abbatiſsis quoad eorum eſſentiam & differentiam,in ſex articulos diuiſa.Pa.101.colum.1.

ARticulus primus,Quid ſit abbaspa.101. colum.1.&.2.
Articulus ſecundus,Quid ſit Abbatiſſa, ibidem.col.2.
Articulus tertius, Vtrum benedictio Abbatis,& Abbatiſſæ ſit reiterabilis,pa.102. colum.1.
Articulus quartus, Vtrum Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia quæ habentbenedicti,ibid.col.2.
Articulus quintus, Quæ ſint regularium prælatorum ſpecies,ibid,& pa.103.col.1
Articulus ſextus, Vtrum Guardiani & eorū vicarij ſint prælati,ibid.col.2.

QVAE-

Quæſtionum.

QVAESTIO. XIII.

De Abbatibus & Abbatiſsis quoad qualitatem legitimationis, in viginti quatuor articulos diuiſa. Pag. 104 col. 1.

ARticulus primus, qui ſunt legitimi filij & illegitimi, pa. 105. col. 1. & 2.

Articulus ſecũdus, An filij illegitimi militum Alcantarę Diui Iacobi de eſpada, nec non Calatrauæ ſint ſacrilegi, pa. 106. col. 1. & 2. & pa. 107. per totam.

Articulus tertius, Vtrum per ingreſsum religionis tollatur illegitimatio quoad ordines pa. 109. col. 1. & 2.

Articulus quartus, Quis ingreſſus religionis tollat ipſo iure irregularitates quoad ordines, ibi. & pa. 110. alias. 109. col. 1. & 2.

Articulus quintus, Vtrum per ingreſſum religionis approbatæ omnis illegitimitatis irregularitas tollatur, non ſolũ quoad ſacros ordines, ſed etiã quoad omnes prælationes & dignitates, p. 109. col. 2. & p. 110 col. 1. & 2.

Articulus ſextus, Quis poſsit diſpenſare cum religioſis illegitimis ad prælationem, pag. 110. col. ſecunda, & pa. 111. per totam, in quibus de intelligẽtia conſtitutionum Sixti, & Gregorij XIIII. circa illegitimos tractatur.

Articulus ſeptimus, Vtrum filius alicuius religioſi poſsit diſpenſari vt ſit prælatus in religione in qua ipſius pater habuit prælationem pagina. 112. columna. prima, & ſecunda, in qua de intelligentia conſtitutionis Gregorij Decimi quanti, circa illegitimos, & Concilij Tridentini. ſeſſ. 25. de reformatione, pa. 15. agitur.

Articulus octauus, An genitus ex concubina poſt cuius profeſsionẽ in religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit indigeat diſpenſatione vt poſsit eſſe prælatus pa. 113. col. 1.

Articulus nonus, Vtrum diſpenſatio illegitimorum poſsit fieri ã patribus in congregatione intermedia in ordine Minorum, ibi. & col. 2. in qua tractatur quæ ſit differentia inter capitulum intermediũ, & congregationem intermediam.

Articulus decimus, An illegitimus diſpẽſatus in ſæculo vt beneficiũ curatũ obtinere poſsit, poſtea religioſus factus indigeat noua diſpenſatione, vt poſsit eſſe prælatus regularis, pa. 114. col. 2. & pa. 115. & pag. 116. in quo articulo reſoluitur magnam eſſe differentiam inter legitimationem & diſpenſationem illegitimorum, & magnã eſſe differentiã inter diſpenſationẽ generaliter conceſſam, & diſpenſationẽ limitatã ad aliqua munera. Ex qua doctrina aliqua ſcitu digna quoad regulares in practica inferuntur.

Articulos vndecimus, Vtrum diſpenſatus in religione poſsit habere beneficium curatũ pa. 116. col. 2.

Articulus duodecimus, Vtrum illegitimus factus canonicus regularis Eccleſiæ Cathedralis poſsit eſſe Archidiaconus eiuſdẽ ſine diſpenſatione Papæ, pa. 117. col. 1. & 2.

Articulus decimus tertius, Vtrum illegitimus poſt profeſsionem religionis poſsit eſſe vicarius vel prouiſor alicuius Epiſcopi ſine diſpenſatione, ibid.

Artic. decimus quartus, Vtrũ diſpenſatio illegitimorũ requirat cauſam, p. 118. c. 1. & 2.

Art. decimus quintus, Quæ cauſæ requirantur ad huiuſmodi diſpenſationem, ibi. col. 2.

Art. decimus ſextus, Vtrũ electo illegitimo in prælatũ diſpẽſatio facta cẽſeatur, p. 119. c. 1.

Arti. decimus ſeptimus, Vtrũ ad hoc vt valeat diſpẽſatio ſufficiat petere diſpẽſationẽ illegitimationis in genere, ibi. c. 2. & p. 120. col. 1.

Articulus decimus octauus, Vtrum religioſus illegitimus poſsit eſſe diffinitor ſine diſpẽſatione, ibi. col. 2.

Articulus decimus nonus, Vtrũ illegitimi poſsint eligi diſcreti ad capitula generalia, & prouincialia, ibi. & pa. 121. col. 1.

Articulus vigeſimus, Vtrũ religioſus illegitimus poſsit eſſe ſine diſpenſatione magiſter nouitiorum, confeſſor monialiũ, & vicarius conuentus, ibi. & pa. 121. col. 2.

Articulus vigeſimus primus, Vtrũ moniales illegitimæ poſsint eſſe Abbatiſſę ſine diſpenſatione, ibi. & pa. 122. col. 1. & 2.

Articulus vigeſimus ſecundus, Quis poſsit cũ monialibus illegitimis diſpẽſare, vt ſint Abbatiſſæ, ibid. & pa. 123. col. 1. & 2.

Artic. vigeſimus tertius, Vtrum prælati regulares poſsint cum familiaribus illegitimis monaſteriorum diſpenſare, vel habere poſsint beneficium ſimplex aut curatum, ibid. colu. 2.

Articulus vigeſimus quartus, Vtrum iſta diſpenſatio debeat fieri à dictis patribus cùm Generali, Prouinciali, aut intermedio capitulo, pa. 124. col. 1. & 2.

QVAESTIO. XIIII.

De Abbatibus & Abbatiſsis quoad genus, in quatuor decim articulos diuiſa Pag 124. col. 2.

ARticulus primus, Vtrum deſcedentes ex Iudæis, Sarracenis, & hæreticis poſsint eſſe prælati in religione Minorum regularis obſeruantiæ, p. 125. col. 2.

Articulus ſecundus, Vtrum omnes deſcendentes ex Iudæis, Sarracenis & hæreticis incluſiue comprehendentur in conſtitutione Pauli Quarti, pagina. 127. column. 1. 2. & pagina. 128. & 129, & 130. in quibus late tractatur de explicatione dictæ conſtitutionis.

Articulus tertius, Vtrum religioſus cuius tritaua fuit igne cremata poſsit eſſe prælatus in ordine Minorum, pag. 131. colu. 1. & 2. & pag. 132. & pag. 133. & pagin. 134. in quibus dubium hoc triplici ipſius diuiſione facta Iuridicis, & Theologicis rationibus illucidatur.

Articulus quartus, Vtrum dictus religioſus teneatur in foro conſcientiæ credere habere ſuam deſcendẽtiam ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen, p. 135. col. 1. & 2. p. 136. co. 1. & 2. inquibus de dubio practico & ſpeculatiuo aliqua notanda dicimus.

Articulus quintus, Vtrum nouiter conuerſus ex Iudaiſmo, & ex infidelitate comprehendatur in conſtitutionibus Pauli quarti, & Gregorij XIII. pag. 136. col. 2. & pag. 137. col. 1. & 2.

Articulus ſextus, Vtrum præfatæ conſtitutiones includant omnes quos vulgus Luſitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hiſpanię appellat Chriſtianos nouos, etiã ſi ante quintam generationem maiores eorum fuerint conuerſi, pa. 138. col. 1.

Articulus ſeptimus, Vtrum deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles, ad ea, ſi ſui progenitores vſq; ad quartam generationẽ incluſiue, condemnati ſunt propter hæreſim reconciliati tamen ſunt eccleſiæ, ibi, & col. 2.

Articulus octauus, Vtrum deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea ante latam ſentẽtiam, pa. 139. col. 1. 2.

Articulus nonus, Vtrum fratres noſtri ordinis poſsint obedire prælatis ex dicto genere, cum primum ſciuerint ipſos eſſe comprehenſos indictis conſtitutionibus, pag. 140. col. 1. & 2.

Articulus decimus, Vtrum ſupradictos ad dicta munera admittentes in excõmunicatiõnẽ ipſo facto incidant, & ſint priuati ipſo facto officijs inhabiles ad ea, ibi. col. 2.

Articulus vndecimus, Vtrum hi qui profeſsi ſunt in noſtra religione ante conſtitutionem Clementis VII. & Pauli. IIII. poſsint eſſe diffinitores, diſcreti capitulares magiſtri nouitiorũ vicarij conuentuũ, & cõfeſſores monialiũ, etiam ſi deſcendãt ex genere maculato, pa. 141. col. 1. & 2.

Articulus duodecimus, Vtrum profeſsi in noſtra religione ex dicto genere maculato poſsint eſſe prædicatores, pa. 142. col. 1.

Articulus decimus tertius, Vtrum moniales noſtri ordinis deſcendentes ex genere maculato comprehendantur in dictis conſtitutionibus, ibi. col. 2.

Articulus decimus quartus, Vtrum in ordine D. Hieronymi deſcedentes à Iudæis vel Sarracenis poſsint habere officia dicti ordinis, pag. 143. col. 1. & 2. Vide circa materiam iſtius quæſtionis articulum tertium quæſtionis decimæ, ſup. pagi. 80. capit. 2. vbi quæritur, Vtrum capitulũ generale alicuius religionis poſsit propria autoritate ſtatuere, ne recipiantur ad religionem deſcedentes ex in fidelibus.

QVAESTIO. XV.

De Abbatibus & Abbatiſsis quoad ſexum & ætatem in ſex articulos diuiſa Pag. 143. col. 1.

Articulus primus, An fœminæ ſint capaces ſpiritualis poteſtatis, pa. 143, col. 2. & pag. 1.

Articulus ſecundus, Vtrum minores viginti quinque annorũ poſsint eſſe Abbates, ibid. colu.

colum.2.& pag.145.colu.1.& 2.
Articulus tertius, Quam ætatem debeant habere Abbatiſſæ, & Prioriſſæ, ibidem. colum.2.

QVAESTIO. XVI.

De Abbatibus, & Abbatiſsis quoad eorum durationem, in quinque articulos diuiſa. Pag.146.col.2.

ARticulus primus, Vtrum magis cõueniẽs ſit, quod Abbates ſint perpetui quam tẽporales, pag.146.col.1.& pa.147. colu. 1.& 2.
Articulus ſecundus, Quo temporis ſpatio durent modo officia generalium, & aliorum præpoſitorum, præpoſitarum ve, ibidem, colum.ſecunda, & pag.148. colum.1. & 2.
Articulus tertius, Vtrum Abbatiſſæ finito triennio teneantur officium Abbatiſſatus renuntiare, pagina. 149. columna prima, & ſecunda.
Articulus quartus, Vtrum patrono conſtituto â Papa ſuper quodam monaſterio monialium ad præſentandam Abbatiſſam habente poteſtatem debeat inſtitutio ipſius eſſe perpetua aut triennalis, ibidẽ.pag. 150. colum.1.
Articulus quintus, Vtrum collegium oblatarum teneatur eligere præſidentem triennalem, an poſsint eligere perpetuam ſicut antiquitus eligebant, ibidem. pag.150. colum. 1.& 2.

QVAESTIO. XVII.

De Abbatibus, & Abbatiſsis quoad poteſtatem iuriſdictionis in communi, in duodecim articulos diuiſa. Pag.150.col.2.

ARticulus primus. Vtrum Abbates habeãt immediatam iuriſdictionẽ in ſuos monachos, pa.151.col.1.& 2.
Articulus ſecundus, Quo iure competat prælatis regularibus iuriſdictio ſuper monachos, ibid,& pag.152.
Articulus tertius. An Guardiani, & Priores habeant eandem iuriſdictionem quam habent prouinciales, aut generales, pag.153.colum. 1.& 2.
Articulus, quartus, quam poteſtatem habeant Guardiani, & Priores ſecundum ſua priuilegia, ibidem. columna.2.& pagina.154. colum.1.
Articulus quintus, Vtrum generales & prouinciales, aut capitula generalia & prouincialia poſsint reſtringere, & tollere à Guardianis & prioribus vſum dictorum priuilegiorum, ibid.col.2,
Articulus ſextus, Vtrum Generales, Prouinciales, Cuſtodes, Priores, & Guardiani habeant iuriſdictionem delegatam aut ordinariam, pa.155.col.1.& 2.
Articulus ſeptimus, Vtrum poteſtas prælatorum regularium poſsit reſtringi & coarcta-
ri à ſuis prælatis, ibid.col. 2.
Articulus octauus, Quo iure habeant miniſtri ordinis Minorum iuriſdictionem ordinariã in moniales ipſis ſubiectas, pagina.156. & 157.
Articulus nonus, Vtrum prædicta autoritas conceſſa prælatis reſpectu monialium Sanctæ Claræ ſit reuocata per Concilium Tridentinum, & extendatur ad moniales conceptionis, pag.157.column.2.& pagin.158. colu.1.
Articulus decimus. An poteſtas prouincialium in Moniales ſit ordinaria, vel delegata, ibid. colu.2.
Articulus vndecimus, Vtrum autoritas iuriſdictionis prælatorum regularium in nouitios ſit delegata, vel ordinaria, ibidem.& pagi.159.colum. 1.& 2.in quo agitur quomodo prælati regulares concedentes ſubditis autoritatem ad diſpenſandum autoritate Apoſtolica ipſis commiſſam etiam ſi moriantur nihilominus eorum autoritas nomine Papæ conceſſa durat.
Articulus duodecimus, Quam poteſtatem habeant Abbatiſſæ, pa.160.col.1.& 2.

Index

QVAESTIO. XVIII.

De Abbatibus quoad poteſtatem conferendi ordines, & dandi dimiſſorias ſuis ſubditis, in ſex articulos diuiſa. Pag. 160. col. 1.

Articulus primus. Vtrum Abbates poſsint conferre ordines Minores ſuis ſubditis. pa. 161. col. 1.

Articulus ſecundus, Vtrum Abbates non benedicti poſsint dictos ordines Minores ſuis ſubditis conferre, ibi. co. 2.

Articulus tertius. Vtrum Abbates ordinis Ciſtertij habeant priuilegium conferendi ordines Subdiaconatus, & Diaconatus ſuis monachis, pa. 162. co. 1. & 2.

Articulus quartus, Vtrum dictum priuilegium ſit abrogatum per Concilium Tridentinum, pag. 163. col. 1.

Articulus quintus, Vtrum regulares poſsint ordinari cũ ſolis literis commendatitijs ſuorum prelatorum, ibi. 2. & pa. 164. in qua quædam Clementis Octaui circa hoc proponitur conceſsio.

Articulus ſextus, Vtrum dictis dimiſſorijs & Commendatitijs literis prælatorum regularium præſentatis teneãtur Epiſcopi ordinare monachos nullo præcedente examine pa. 165. col. 1. & ſecunda.

QVÆSTIO. XIX.

De Abbatibus quoad poteſtatem benedicendi Eccleſiaſtica, in ſex articulos diuiſa. Pag. 166. col. 1.

Articulus primus, Vtrũ benedictio calicis paramentorum & huiuſmodi poſsit fieri á ſimplici ſacerdote, p. 166. col. 1.

Articulus ſecundus, Vtrum priores conuentuales atque Guardiani poſsint benedicere ornamenta Eccleſiaſtica, ibi. & pa. 167. col. 1. & 2. & pa. 168. col. 1. & 2. in quo tractatur quo modo Guardiani, & eorum Vicarij ipſis abſentibus poſſunt benedicere corporalia pro ſuis & alienis Eccleſijs.

Articulus tertius, Vtrum prouinciales poſsint benedicere in partibus Indiarum ſupradicta & alia diſtantibus Epiſcopis extra duas dietas, ibi. p. 168. col. 2. & 169. col. 1.

Articulus quartus. Vtrum prælati regulares poſsint petere ab alieno Epiſcopo benedictionem eorum, quæ pertinẽt ad cultum diuinum diœceſani loci licentia minime requiſita, ibid. col. 2.

Articulus quintus, Vtrum Epiſcopi pro benedictione dictorum paramentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium poſsint aliquid recipere, pa. 170. alias. 150. co. 1.

Articulus ſextus, Vtrum prælati regulares poſsint benedicere Eccleſiam pollutam, ibid. colu. 2.

QVÆSTIO. XX.

De Abbatibus quoad poteſtatem abſoluendi ſuos monachos, in triginta articulos diuiſa Pag. 171. col. 1.

Articulus primus, Vtrum prælati regulares poſsint abſoluere ſuos ſubditos á reſeruatis á Papa, pagina. 172. columna. 1. & ſecunda.

Articulus ſecundus, Vtrum authoritas cõceſſa prælatis per Clemẽtem Quartum, quoad abſolutiones & diſpenſationes fratrum extenditur ad priores conuentuales, & eorum Vicarios, pagina. 173. columna prima, & ſecunda.

Articulus tertius, Vtrum ſuppriores in ordine Prædicatorum poſsint abſoluere á ſupradictis, pa. 174. col. 1.

Articulus quartus, Vtrum ſupradicti patres poſsint abſoluere dictos fratres, & hoſpites ab omni excommunicatione á iure, & á particulariter lata, ibidem. columna. 2.

Articulus quintus, Vtrum poſsint dicti prælati abſoluere á dictis cenſuris non impoſita pœniten

pœnitentia ſalutari, neque ſatisfacta parte pag.175.col.2.

Articulus ſextus, Vtrum virtute priuilegiorum poſsint prelati regulares abſoluere monachos nominatim excommunicatos. pag.76.col.2.

Articulus ſeptimus, Vtrum prædicti prælati poſsint abſoluere à dictis cenſuris virtute dictorum priuilegiorum extra forum ſacramentale.pag.177.colu.1.

Articulus octauus, Vtrum prædicti prælati poſsint abſoluere à cenſuris & caſibus reſeruatis à Summo Pontifice poſt datas conceſsiones ad abſoluendum.ibid. col.2.

Articulus nonus, Vtrum dicti prælati poſsint abſoluere ſuos ſubditos à caſibus Cœnæ Domini.pag.178.col.1.&.2. & p.179 &. 180. in quibus nouiter contra aliquos declaratur, non eſſe ſublatã prælatis regularibus poteſtatem abſoluendi ſuos ſubditos ab ijs caſibus per proceſſum Bullæ cœnæ quotannis publicatum.

Articulus decimus, Vtrùm prædicti prælati poſsint abſoluere ſuos ſubditos à crimine hæreſis,pag.181.colu.1.&.2.

Articulus vndecimus, Vtrum epiſcopi poſsint abſoluere à crimine hæreſis occulto per ſuũ Commiſſarium aliquam. v. g. monialem, quæ propter votum aut præceptum clauſuræ non poteſt ad ipſum recurrere.p.182. colu.1.&.pa.183.in quibus agitur de explicatione Concilij Trident.

Articulus duodecimus, Vtrum prædicti prælati poſsint abſoluere ſuos ſubditos ab excõmunicatione capituli, Si quis ſuadente diabolo.pa.184.col.1.

Articulus decimus tertius, Vtrum prædicti prelati poſsint abſoluere ſuos ſubditos ab excommunicatione & ſuſpenſione, quę incurritur ratione ſimoniæ in ordine, pag. 185. col.1.&.2.pa.186.co.1.&.2. in quibus explicatur conſtitutio Syxti V. de male promotis, adducta moderatione conſtitutionis Gregorij Decimi quarti, in qua conſtitutio Syxti V. reſtringitur & limitatur.

Articulus decimus quartus. Vtrum dicti prælati poſsint abſoluere à ſuſpenſione à diuinis virtute ſuorum priuilegiorum. ibid. & p.187.col.1.&.188. in quibus explicatur, quid ſit ſuſpenſio à diuinis,& quę per ipſam ſuſpendantur.

Articulus decimus quintus. Vtrum prædicti patres poſsint abſoluere ſuos ſubditos à cenſuris in contemptum clauium commiſſis.pag.189.colu.1. &.2, in quibus explicatur, quid ſit peccare in cõtemptum clauium.

Articulus decimus ſextus, Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum poſſint abſolui à dictis prælatis virtute eorum ibid.colu.2.&.pag.190.&.191.col.1.in quibus explicatur quid ſit peccare cum confidentia indulti.

Articulus decimus ſeptimus. Quid ſibi velint illa verba in priuilegijs ſuprapoſitis, in quibus dicitur, quod prælati poſsint abſoluere ſuos ſubditos à pœnis à iure vel ab homine. pag.191.col.2.

Articulus decimus octauus, Quid ſignificent illa verba poſita in priuilegijs,quod,ſcilicet dicti prælati poſsint abſoluere à quibuſcunque irregularitatibus,& inhabilitatibus, pa. 192,col 1.

Articulus decimus nonus. Quid importetur per illa verba,abſoluo vos ab omni infamiæ macula. ibi.col.2.

Articulus vigeſimus, Vtrum prædicti prælati poſsint habilitare ſuos monachos ad officia ordinis, ad quæ ſunt inhabiles ratione tranſgreſsionis legis canonicæ.pag.193. &.194. Circa hunc articulum vide alium ordine.17.in quæſtióne.24 pag.250.col.2. &.pag.251.&.252. cum ſequenti, in quo tractatur. Vtrum generalis & prouincialis poſsint diſpenſare in foro exteriori cum religioſis committẽtibus aliqua delicta,propter quæ conſtitutionibus Apoſtolicis ſunt priuati officijs ipſo facto & inhabiles ad alia futura.

Articulus vigeſimus primus, vtrum prędicti prælati poſsint abſoluere nouitios. pag.194. colum.2.

Articulus vigeſimus ſecundus, Vtrum prędicti prelati poſsint abſoluere moniales. pa. 196. colum.2.

Articulus vigeſimus tertius, Vtrum nouitiæ monialium poſsint abſolui à dictis prælatis, ſicut abſoluuntur moniales & fratres. pa. 197.col.2.

Articulus vigeſimus quartus, Vtrum ſeruitrices dictarum monialium à dictis prælatis poſſint abſolui.pa.198.col.1.

Articulus vigeſimus quintus, Vtrum valeat abſolutio & diſpenſatio prelatorum virtute priuilegij, quod ipſi ignorant. pag. 199. colum.1.

Articulus vigeſimus ſextus, Vtrum in capitulo generali religionum poſsint prelati abſoluere fratres plenariè. pa. 200. colu.1.

&. 2. pag. 201. in quibus dubitatur vtrum prælati posſint committere dictam abſolutionem, dubitatur etiam quomodo intelligatur abſolutio à peccatis extra confeſsionem peccatorũ, & Bullæ Clementis Octaui adhoc adducitur.

Articulus vigeſimus ſeptimus, Vtrum prælatus concedens alicui fratri facultatẽ vt poſſit eligere confeſſorem poſsit abſolui à caſibus à quibus dicti prelati poſsunt abſoluere virtute ipſorum priuilegiorum. pag. 202. colum. 1.

Articulus vigeſimus Octauus, Vtrum aliqua conſuetudine poſsit introduci quod aliquis prꝛeter ſui ſuperioris licentiam confeſſorẽ ſibi eligere valeat, pag. 203. col. 1. &. 2. in quibus defenditur quod Guardianus poſsit ſibi ad libitum eligere confeſſorem.

Articulus vigeſimus nonus, Vtrùm prælato regulari impedito eius ſubditus poſsit recurrere ad Epiſcopum pro abſolutione caſuum à quibus ipſe iure communi aut ſpeciali poteſt abſoluere, ibid. colum. 2. & pag. 204. colum. 1.

Articulus trigeſimus, Vtrum poſsit regularis abſolui à reſeruatis à quolibet confeſſario regulari negante ſuperiore pœnitentis ſuam autoritatem, ibid. col. 2.

QVÆSTIO XXI.

De Abbatibus quoad poteſtatem reſeruandi caſus, & ab eis abſoluendi, in vndecim articulos diuiſa. Pag. 206. col. 1.

ARticulus primus, Vtrum prꝛelati Eccleſiarum poſsint reſeruare caſus. pag. 206. colum. 1.

Articulus ſecundus, Vtrum prꝛelati regulares poſsint reſeruare caſus, pag. 207. colum. 1. &. 2. pag. 208. in quibus conſtitutio noua Clementis Octaui circa reſeruationes caſuũ refertur.

Articulus tertius, Quis poſsit abſoluere à caſibus reſeruatis ipſis prꝛelatis. pagin. 208. colum. 2.

Articulus quartus, Vtrúm prꝛelati regulares teneantur concedere facultatem ſuis ſubditis vt poſsint abſolui à caſibus reſeruatis. pag. 209. colu. 1. &. 2.

Articulus quintus, Vtrum ſit obligatus religioſus confiteri peccata reſeruata ſimul cum alijs negata injuſtè authoritate à prælatis. pag 201. col. 2.

Articulus ſextus, Vtrum ſuperior teneatur audire peccata reſeruata ſimul cum non reſeruatis, vt ſubditum poſsit abſoluere à reſeruatis, pag. 211. col. 1.

Articulus ſeptimus, Vtrum confeſsio reſeruatorum ſuperiori, aut habenti autoritatem facta ſine debita contritione, aut attritione valeat vt pœnitens poſsit ea peccata confiteri, cuicunque alij confeſſori inferiori approbato. pagina. 211, colum. 2.

Articulus octauus, Vtrum Guardiani habentes poteſtatem ſecundum ius ad eligendum confeſſorem poſsint abſolui ab eo à caſibus reſeruatis ſuis prouincialibus, pa. 213. colum. 1.

Articulus nonus, Vtrum Guardiani quibus prouinciales committunt ſuos caſus poſſint alteri committere dictam poteſtatem, ibid.

Articulus decimus, Vtrum religioſi poſsint abſolui à caſibus reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ, ibidem. columna ſecunda, & pagina. 214. & pagina. 215. in quibus refertur quædam conceſsio Clementis Septimi, qua fratres Minores poſſunt gaudere Cruciata etiam non accepta Bulla Cruciatæ, & aliqua ad explicationem eiuſdem Bullæ adducuntur.

Articulus vndecimus, Vtrum religionum nouitij poſsint eligere confeſſorem, qui ipſos poſsit abſoluere à caſibus reſeruatis intra ordinem, pagina. 215. columna ſecunda in fine, & pagina. 216. per totam, in qua reſoluitur, nouitios minimè eſſe inter religioſos connumerandos, & contra Corduban aliqua ad eorum ſtatum pertinentia declarantur.

(:)

QV AE-

QVÆSTIO XXII.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in communi, in duodecim articulos diuiſa. Pag. 217. col. 1.

ARticulus primus, Quid ſit diſpenſatio. p. 217. col. 1.

Articulus ſecundus, Quotuplex ſit diſpenſatio, ibid. col. 2.

Articulus tertius. Vtrum ſit idem diſpenſatio quod priuilegium & declaratio. pag. 218 col. 1.

Articulus quartus. Vtrum ſit neceſſaria cauſa ad diſpenſandum, ibid. col. 2.

Articulus quintus, Quæ cauſæ requirantur ad diſpenſandum, pagina. 219. colum. prima, & ſecunda.

Articulus ſextus, Vtrum Summus Pontifex poſsit diſpenſare cum religioſis. pa. 220. colum. 1.

Articulus ſeptimus. Vtrum Epiſcopi poſsint diſpenſare cum religioſis, ibid. colum. ſecunda, vbi explicatur quomodo ipſis poſſint indulgentias concedere.

Articulus octauus, Vtrum prælati inferiores poſsint diſpenſare in legibus ſuperiorum & in pœnis eorum. pa. 221. col. 1. & 2.

Articulus nonus, Vtrûm in aliquo caſu poſſint inferiores prælati diſpenſare in ſubſtãtialibus legis latæ à ſuperiore tollendo omnino obligationem legis in particulari. p. 222. col. 1.

Articulus decimus, Quo iure an diuino, an humano poſsint prælati religionũ diſpenſare cum ſuis religioſis. pag. 223. & pagin. 224. in quibus quid ſit de iure diuino explicatur.

Articulus vndecimus, Vtrûm prælati religionum volentes ex iure communi, vel ex priuilegio diſpenſare poſsint hanc autoritatẽ ſubdelegare. p. 225. col. 1. & 2.

QVÆSTIO. XXIII.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in certis caſibus contra legem, in decem articulos diuiſa. Pag. 226. col. 1.

ARticulus primus. Vtrum omnis iuriſdictionis poteſtas Epiſcoporum, & prælatorum regularium deſcendat à Sũmo Pontifice. pa. 226. col. 1.

Articulus ſecundus, Vtrum generales religionum poſsint transferre prouincialem vnius prouinciæ ad aliam prouinciam, ibidem. col. 2.

Articulus tertius. Vtrum generales & prouinciales poſsint eximere ſubditum ab obedientia ſui Guardiani, pag. 227. colu. 1. & 2. & pag. 228. in quibus reſoluitur caſus de monacho, qui virtute cuiuſdã breuis Apoſtolici ex Indiarum partibus ad prouincias ſuæ religionis Hiſpaniarũ fuerit tranſlatus, & in his incorporatus qui non poteſt ad eaſdem partes per obedientiam cogi, vt reuertatur.

Articulus quartus, Vtrum generales & prouinciales poſsint reſtituere degradatos ab ordine. pa. 228. col. 2.

Articulus quintus, Vtrum prælati religionum poſsint reſtituere ad religionem fratrem eiectum, & exautorizatũ à religione. pa. 229. col. 1. & 2. & pa. 230.

Articulus ſextus, Vtrum prælati regulares poſsint deſerere monaſteria ædificata. ibidem. col. 2.

Artic. ſeptimus, Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare in iure communi erigendo monaſteria ſine autoritate Papæ. pag. 231. colum. 1. & 2. in qua tractatur quomodo & qua autoritate attento Concilio Trident. poſsint modo regulares monaſteria ædificare.

Art. octauus, Vtrum prælati regulares poſsint erigere prouinciales de nouo. pa. 232. c. 1.

Artic. nonus, Vtrûm prelati religionum poſſint diſpẽſare vt vnus habeat plures Guardianatus, & Priorat us, ibid. c. 2.

Articulus decimus. Vtrum prælati religionum, poſsint diſpenſare in ætate requiſita ad habendam prælationem aut dignitatem. p. 233. col. 1. & 2.

QVAE-

Index

QVAESTIO XXIII.

De Abbatibus quantum ad poteſtatem diſpenſandi in irregularitatibus, in ſeptemdecim articulos diuiſa. Pag. 233 col. 2.

ARticulus primus, Quid ſit irregularitas, pag. 234. col. 1.

Articulus ſecũdus, Vtrum prælati religionum poſsint diſpenſare cum fratribus bigamis ad hoc vt ad ſacros ordines promoueantur, ibid. col. 2. &. pag. 235. col. 1. &. 2. in quibus de vera, ſimilitudinaria, & interpretatiua bigamia differitur & declarantur priuilegia regularium, de bigamia mentionem facientia.

Articulus tertius, Vtrum generales & prouinciales poſsint diſpenſare cum fratribus irregularibus ex corpore vitiato. pag. 235. colu. 2. &. pa. 236. in quibus de multiplici corporis vitio agitur, & caſus circa materiam contingentes proponuntur.

Articulus quartus, Vtrûm Epiſcopus, an verò prælatus regularis debeat iudicare ſit ne religioſus corpore vitiatus, pag. 237. col. 1.

Articulus quintus, Vtrum prouinciales poſſint diſpenſare vt religioſus poſsit celebrare velato propter infirmitatem capite, ibid.

Articulus ſextus, Vtrum Prouinciales poſsint diſpenſare cum infamibus, ibid. col. 2.

Articulus ſeptimus, Vtrum prælati regulares poſsint diſpenſare cum ſuis religioſis in irregularitate, quæ procedit ex animi defectu. pag. 238. &. pag. 239. in quibus tractatur qua ſcientia debent pollere regulares vt ab Epiſcopis poſsint ordinari.

Articulus octauus, Vtrum prælati regulares poſsint diſpenſare in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis, p. 240. co. 1. &. 2

Articulus nonus, Vtrûm Generales, & Prouinciales poſsint diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio voluntario, p. 241. colum. 2.

Articulus decimus, Vtrûm prælati regulares poſsint ſecundum ſua priuilegia diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria alicuius membri. pa. 242. co. 2. vbi quid ſit mẽbri mutilatio declaratur.

Articulus vndecimus, Vtrum prælati regulares poſsint ſecundum ius diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio occulto. pa. 243. col. 2. &. pag. 244.

Articulus duodecimus, Vtrum prælati regulares poſsint diſpenſare ſecundum eorum priuilegia cum ſuis ſubditis in irregularitate contracta ratione homicidij voluntarij occulti, pag. 245. col. 1.

Articulus decimus tertius, Vtrum Prouinciales poſsint diſpenſare cum ſuis ſubditis irregularibus ex homicidio caſuali, & ex homicidio facto cauſa defenſionis, pa. 246.

Articulus decimus quartus, Vtrum prælati regulares poſsint diſpenſare cum fatribus irregularibus ex eo quod cenſura Eccleſiaſtica irretiti diuina celebrarunt. pag. 247. colu. 2.

Articulus decimus quintus, Vtrum dicti prælati poſsint diſpenſare cum nouitijs in irregularitatibus, pag. 248. col. 2.

Articulus decimus ſextus, Vtrum prælati regulares poſsint diſpenſare cum fratre irregulari ratione homicidij voluntarij ad hoc vt in religione poſsit eſſe prælatus. pagina. 249. col. 1.

Artic. decimus ſeptimus, Vtrum Generales & Prouinciales poſsint in foro exteriori diſpenſare cum religioſis, committentibus aliqua delicta, propter quæ conſtitutionibus Apoſtolicis ſunt priuati officijs ipſo facto, & inhabiles ad alia futura. pag. 250. col. 2. &. pag. 251. &. pag. 252. &. pa. 253. in quibus aliqua notabilia proponuntur, & explicatur capitulum, at ſi clerici. §. de adulterijs de iudic.

QVAESTIO. XXV.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi & commutandi vota ſuorum ſubditorum, in octo articulos diuiſa. Pag. 253. col. 2.

ARticulus primus, Vtrum Papa poſsit diſpẽſare cum religioſis in voto ſolemni religionis, pag. 253. columna. 2.

Artic. ſecundus, Vtrum Papa poſsit efficere de

de religioſo non religioſum, vt poſsit ducere vxorem.pag.254.col.2.
Articulus tertius, Vtrum Summus Pontifex poſsit diſpenſare cum militibus ordinum Militiarum vt poſsint contrahere matrimonium.pag.255.col.1.
Articulus quartus, Vtrum prælati regulares poſsint irritare, aut diſpenſare vota ſuorũ ſubditorum.ibi col.2.
Articulus quintus, quo iure prælati regulares habeant autoritatem irritandi votare ligioſorum.pa.256.co.2.
Articulus ſextus, Vtrum prælati regulares poſsint diſpenſare in votis volentium ordinem intrare.pag.257.col.1.
Articulus ſeptimus, Vtrũ dicti prælati & Abbatiſſæ poſsint irritare & diſpenſare in votis monialium. columna. 2. in fin. ibidem.
Articulus octauus, Vtrum dicti prælati poſſint diſpenſare, commutare, & irritare vota nouitiorum, & nouitiarum.pag.258. col.1.&.2.

QVAESTIO. XVI.

De abbatibus, quoad poteſtatem diſpeſandi in obſeruantijs regularibus, in ſeptem articulos diuiſa, Pa.258.col.2.

ARticulus primus, An prælati generales & prouinciales poſsint diſpenſare in omnibus obſeruantijs regularibus, exceptis tribus votis eſſentialibus. pagina. 258. columna.2.& pagina.259. &.pagina.260. &. pagina 261. & pagina .262. in quibus explicatur concilium Tridentinum.ſeſ. 25 de regularibus capi.1. & quoddam Pij V.indultum fratribus Minoribus obſeruantibus conceſſum, declaratur.
Articulus ſecundus, Vtrum expediat vti dicta conſtitutione Pij.II.pagi.263. col.1. &.2.&.pa.264.
Articulus tertius, Vtrum fratres Minores poſsint recipere modo triticum & alia ſuperabundantia, vt pro alijs rebus neceſſarijs commutentur. pagina. 266.
Articulus quartus, Vtrum præcepta regulæ Minorum ſint vota. pagina. 267. columna prima. & .2. & pagina. 268. & pagina. 269. & pagina. 270. & pagina. 271. & pagina. 272. & pagina. 273. in quibus explicatur Clementina, Exiui, de verborum ſignificatione, in Concilio Vienenſi recepta.
Articulus quintus, Quis prælatus poſsit diſpenſare cum Minoribus in præceptis de non equitando, de non portandis calceamentis, an neceſſario debeat eſſe prouincialis. pagina.274. columna. prima.&.2.
Articulus ſextus, Quis poſsit diſpenſare cum dictis prælatis ad ſupradicta.pa.275. col.1.
Articulus ſeptimus, Vtrum poſsint fratres vti diſpenſationibus ſine cauſa impetratis.ibi columna.2.

QVAESTIO. XXVII.

De alienatione rerum eccleſiaſticarum, in tredecim articulos diuiſa. Pag,276.colum.1.

ARticulus primus, Quid ſit alienatio, pa. 277. col.2.
Articulus ſecũdus. Quæ requiratur in alienatione rerũ monaſteriorũ. pag.277. & pag.278.&.279.&.280.281.282.in quibus declarantur maxima regularium priuilegia, quæ de alienatione reum eccleſiaſticarum, & regularium aliqua concedunt.
Articulus tertius, Vtrum in aliquibus religionibus alienationes & contractus generalibus & prouincialibus tantum committãtur, p.283.c.1.& p.284.&p.285. inquibus, aliqua priuilegia regulariũ explicãtur.

Arti-

Articulus quartus, Vtrum Abbas ſine conſenſu capituli ſui, & generalis poſsit opacas arbores locorum ſui monaſterij pro vberiori fructuum collectione cædere præſertim ſi Cæſarum arborum pretia in bonorum ſtabilium emptione in commodum illius monaſterij conuertit, pagina. 386 colu. 1.

Articulus quintus, Vtrum prælati ordinis Minorum poſsint commutare legata facta locis ſuis in vnum vſum, in alium ibidem, columna. 2. & pagina. 287. & pagina. 288. in quibus explicatur conceſsio quædam Leonis Decimi, & regula Patris noſtri Franciſci declaratur.

Articulus ſextus, Vtrum ſyndicus fratrum Minorum poſsit extra ordinem aliquid per donationem alienare, pag. 288. columna. 1. & pagina. 289. & pagina. 290. in quibus explicatur nouè quanta ſit huius ſyndici anthoritas, & quod conſtitutio Clementis Octaui de elargitione munerum regularibus prohibita huius ſyndici minime abſtulit autheritatè ad facien das alienationes extra religionem in vtilitatem religionis.

Articulus ſeptimus, Vtrum ſyndicus fratrum Minorum poſsit commutare triticum, & alia eleemoſinaliter petita pro alijs rebus ad victum neceſſarijs, pagina. 290. columna. 2. Vide poſita ſupra q. 26. articulo. 4. pagina. 266. columna. 1. in quo quæſitum fuit vtrum fratres Minores poſsint recipere modo triticum, & alia ſuperabundantia, vt pro alijs rebus neceſſarijs commutentur.

Articulus octauus, Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monaſteriorum, pag. 290. col. 2.

Articulus nonus, An valeant alienatio facta in vtilitatem monaſterij, etiam ſi non fiat cum iuris, & priuilegiorum ſolemnitatibus pag. 291. co. 1.

Articulus decimus, Vtrum emptor teneatur reſtituere rem monaſterij ab ipſo emptam ſine ſolemnitatibus ſuprapoſitis, pag. 292. colu. 1.

Articulus vndecimus, Vtrum male alienans rem Eccleſiæ teneatur reſtituere damnum datum ei cui iam alienauit, vel è contra malè accipiens rem alienam debeat ſoluere damnum alienanti vel Eccleſiæ, cuius eſt res malè alienata, pagina. 292. columna. 2.

Articulus duodecimus, Vtrum commendatarij perpetui ordinum Militarium poſsint alienare, pa. 293. co. 1.

Articulus decimus tertius, In quas pœnas incurrunt non ſeruantes in dictis alienationibus ſolennitates ſupradictas, quæ ad alienationem rerum Eccleſiæ requiruntur, pa. 294. col. 1.

QVAESTIO XXVIII.

De altaribus, in tres articulos diuiſa. Pag. 294. col. 2

Articulus Primus, vtrum neceſſario debeat dici Miſſa in altari conſecrato, pag. 294. colum. 2.

Articulus ſecundus, Vtrum regulares prælati poſsint altaria conſecrare, pag. 295. colu. 1. & 2. in qua quoddam priuilegium ordinis Ciſtertienſis explicatur.

Articulus tertius, vtrum fratres Minores poſsint celebrare in altari portatili, pa. 296. columna. 1.

QVAESTIO. XXIX.

De appellationibus, inquinque articulos diuiſa. Pag. 296. colum. 2.

Articulus primus, Quid, & quotuplex ſis appellatio, pa. 296. col. 2.

Articulus ſecundus, vtrum licitum ſit regularibus appellare à grauaminibus ſibi illatis,

latis,pag.257.col 1.&.2.
Articulus tertius, Vtrum deceat religioſos appellare,pag.298.col.1.
Articulus quartus, Vtrum peccent iudices regulares appellationesnegantes, ibidem.
columna.2.
Articulus quintus, Vtrum ſuſpenſio à voce actiua & paſsiua ſuſpendatur per appellationem ſubſequentem, pag. 298. columna 2.in fin.

QVAESTIO. XXX.

De apoſtatis, & à religione eiectis, in viginti nouem articulos diuiſa. Pag.299.col.1.

Articulus primus, Quid & quotuplex ſit apoſtaſia,pa.300.col.1.
Articlus ſecundus, Vtrum portantes habitum ſubtus in abſcondito ſint apoſtatæ, pag.301.col.1.
Articulus tertius, Vtrum pœna fugitiui puniatur monachus qui ob aliquod leue peccatum ſupra modum grauatus ad ſuos ſuperiores ſine licentia inferiorum pergit. ibidem.
Articulus quartus, Vtrum pœnæ quas ponit Paulus IIII. contra religioſos extra clauſtra vagantes & apoſtatas cum habitu, vel ſine habitu tantum ſint latæ contra apoſtatas,pag.301.colu.2.
Articulus quintus, Vtrum prælatus teneatur requirere apoſtatāfugitiuū.p.302.c.2.
Articulus ſextus, Vtrum prælatus poſsit vbicunque deprehendere apoſtatam fugitiuum.pag.303.col.1.
Articulus.7. Vtrum prælati teneantur petere licentiam à fratribus adſua monaſteria accedentibus.
Articulus octauus, Qua pœna puniantur fugitiui.pa.304.col.1.
Articulus.9. Qua pœna puniantur dictos fugitiuos recipientes,pag.305.co.1.
Articulus decimus. Vtrum apoſtatæ & fugitiui fratres ſint à ſuis prælatis benigne recipiendi,pa.306.col.1,
Articulus vndecimus, Vtrum bona apoſtatarum & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipſum ordinem.ibi.col.2.
Articulus duodecimus, an prædicti apoſtatæ & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes teneantur ſcribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipſum ſuo prælato præſentare, pag.307.columna 1. & pag. 308. inquibus reſoluitur, quod memoriali propalato in prima ipſorum confeſsione debet dari fides, & explicatur conſtitutio Pij Quinti bona apoſtatarum morientium extra ordinem cameræ Apoſtolicæ applicans.
Articulus decimus tertius, Vtrum ſolum bona acquiſita ab apoſtatis per negotiationem contra iuſtitiam cameræ Apoſtolicæ applicentur, pag.308.col.2.in fin.
Articulus decimus quartus, Vtrum propter crimen apoſtaſiæ quis à religione rectæ poſsit expelli, pag. 309. colum. 1.& pag.310. in quibus reſoluitur ſolum incorrigibilem eſſe à religione eijciendum.
Articulus decimus quintus, Vtrum apoſtata qui in religione Minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitus poſsit expelli à religione propter hæc & alia grauia delicta, quæ in apoſtaſijs, & in religione commiſit,pag.310.col.2.& pa. 311.& pa.312.in quibus probatur duplicem eſſe incorrigibilitatem, quandam de iure, quandam vero de facto quæ doctrina ad multorum caſuum deciſionem maximè conducit.
Articulus decimus ſextus, Vtrum ſolum Generalibus aut Prouincialibus expulſio horum apoſtatarum & delinquentium committatur, pag.312.col.2.
Articulus decimus ſeptimus, Vtrū Generales aut prouinciales poſsint eijcere incorrigibiles ſine conſilio patrum pag. 313. colum.2.
Articulus decimus octauus, Vtrum dicti prælati poſsint expellere à religione homicidam pag.314.col.2.
Articulus decimus nonus, Vtrum religioſus de crimine nefando conuictus poſsit à religione expelli. pagina. 315. colum. ſecunda.
Articulus vigeſimus, Vtrum iuſte expulſi à religione teneantur ad ſeruandam regulam, quam vouerunt, pag. 316. colum. 1. & ſecunda cum ſeq.

Articu-

Index.

Articulus vigeſimusprimus, Vtrũ à monaſterio eiectus rogans vt iterum recipiatur poſsit manere tuta conſcientia in ſeculo, ſi prælati eum nolint recipere, pagina, 317. colum. 1. & 2.

Articulus vigeſimus ſecundus, Vtrum legitime eiectus poſsit intrare in aliam religionem ſine licentia ſuperioris, qui eum eiecit, pagina. 328. col. 1. & 2.

Articulus vigeſimus tertius, Vtrum prælati poſsint expellere incorrigibilem à ſua religione iubendo ei, vt ingrediatur aliam ſtrictiorem intra certum tempus, ibidem, colum. 2.

Articulus vigeſimus quartus, Vtrum promotus tantum ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem ſi expellatur propter eius delicta ab ordine poſsit ordinari ab Epiſcopis, pagina. 319. columna. 1.

Articulus vigeſimus quintus, Cui Epiſcopo erunt ſubiecti expulſi à religione an Epiſcopo originis, an domicilij, ibidem colum. 2. vbi doctrina quædam contra aliquos proponitur.

Articulus vigeſimus ſextus. Cui acquirant iſti legitimè expulſi, pa. 320. col. 1.

Articulus vigeſimus ſeptimus, Vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali ordini ſuo conuenienti, ibi co. 2.

Articulus vigeſimus octauus, Vtrum iſti eiecti poſsint tradi brachio ſæculari, vt corporaliter puniantur, pa. 321. co. 1.

Articulus vigeſimus nonus, Vtrum eiectus a ſua religione ſi ad eam iterum recipiatur neceſſarium ſit, quod in ea iterum profiteatur ibid. col. 2.

QVAESTIO. XXXI.

De Baptiſmo, in ſex articulos diuiſa. Pag. 322. col. 1.

ARticulus primus, Vtrum Monachi poſsint baptizare, pag. 322. colu. 2. & pag. 323. in quibus traditur quomodo fratribus Minoribus non prohibetur in ſua regula baptizare, ſed de fonte leuare baptizatum.

Articulus ſecundus, An Canonici regulares poſsint eſſe patrini eleuando baptizatum de fonte, pa. 323. col. 2.

Articulus tertius, Vtrum religioſi in partibus Indiarum poſsint baptizare, ibidem, & pag. 324. colu. 1. & 2. in quibus referuntur, & explicantur priuilegia Apoſtolica ipſis fratribus pro his partibus conceſſa.

Articulus quartus, Vtrum filij Hiſpanorum vocati, meſtizos, poſsint virtute breuis Pauli Quarti per fratres baptizari, pagina. 324. col. 2.

Articulus quintus, Vtrum dicti fratres poſsint vti oleo ſancto, & chriſmate antiquis in baptiſmo, pagina. 325. columna. 2.

Articulus ſextus, Vtrum baptiſmus in his partibus poſsit conferri extra Eccleſias, ſine præfatis ceremonijs, pagina. 326. columna. 1.

QVAESTIO, XXXII,

De Bello. Pag. 326. col. 1.

AArticulus vnicus, Vtrum religioſi poſsint in bello contra infideles exhortari dimicantes, pagina. 326. columna ſecunda.

QVAESTIO. XXXIII.

De benefactoribus, in ſeptem articulos diuiſa, Pag. 327. col. 1.

ARticulus primus, Vtrum aliqua cenſura, benefactores monaſteriorum moleſtari poſsint ab ordinarijs, pag. 327. co. 1.

Articulus ſecundus, Vtrum prælati regulares poſsint applicare benefactoribus opera ſubditorum ſuorum, ibidem Colum. 2. & pa-

& Pag.328.in quibus explicatur,quomodo dicta opera, quo ad vim meriti & ſatisfactionis applicent.

Articulus tertius, Vtrum prælati regulares applicent benefactoribus in ſuis litteris cõmunicationem, quantum ad merendum, pa.329.col.1.

Articulus quartus, Quid applicent prælati de bonis ſubditorum in litteris ab eis datis ibi.& col.2.

Articulus quintus, Vtrum præſati poſsint applicare benefactoribus bona ſubditorum ſuorum iam facta, pa.330.co.1.

Articulus ſextus, Vtrum dicta applicatio æqualiter proficiat omnibus benefactoribus, quibus dictæ litteræ conceduntur, ibi. col.2.

Articulus ſeptimus, Quæ ſit differentia inter hanc communicationem & indulgentiam pag.330.co.1.

QVÆSTIO. XXXIIII.

De beneficijs eccleſiaſticis âregularibus, & regularibus conferendis in nouem articulos diuiſa, pag.331.col.1.

ARticulus primus, Quod & quotuplex ſit beneficium, pa.331.col.2.

Articulus ſecundus, Vtrum beneficia regularia ſint beneficia, pa.332.col.2.

Articulus tertius, Vtrum monachus beneficium habere poſsit, & a quo conferri poſsit pa.333.col.1.& 2.

Articulus quartus, Vtrum monachus poſsit promoueri in eccleſia collegiata ad canonicatum, vel aliud beneficium ſimplex ipſius eccleſiæ collegiatæ.pa.334.co.1.

Articulus quintus. Vtrum religioſus poſsit acceptare beneficium in eccleſia ſeculari ſine licentia ſui prælati, ibi.co.2.

Articulus ſextus, Vtrum monachus qui factus eſt rector alicuius eccleſiæ ſecularis teneatur ad ſtatuta ſui ordinis, pagina.335. columna.1.

Articulus ſeptimus, Vtrum religioſus acquirat monaſterio, vel eccleſiæ in qua habet beneficium, pa.336.col.1.

Articulus octauus, Vtrum monachus poſsit cogi à prælato ad accipiendum aliquod beneficium, vel prohibere ab eius acceptatione, ibi.col.2.

Articulus nonus, Vtrum prælatus poſsit cogere ſubditum ſuum ad relinquendum beneficium manuale, aut habilem facere ad duo beneficia, etiam ſui ordinis & monaſterij pag.337.col.1.& 2.

QVÆSTIO XXXV.

De cura animarum, quam habent Regulares ſuper Indos, in ſex articulos diuiſa, pag.338.col.1.

ARticulus primus, Vtrum in partibus Indiarũ poſsint religioſi Medicãtes extra ſua monaſteria eſſe eccleſiarum parochi, p.338.col.1.& pa.339.in quibus Breue Pij Quinti pro mendicantibus conceſſum ad petitionem Philippi Secundi Hiſpaniarum Regis explicatur.

Articulus ſecundus, Vtrum Reges Hiſpaniarum poſsint ſignare miniſtros ſine licẽtia Epiſcoporũ, pa.340.& p.341.in quibus latè & Theologice proſequitur, quomodo Reges Hiſpaniarum hanc habent delegationem Apoſtolicam, & quomodo Reges Hiſpaniarum habent in dictis partibus ius per dictam delegationem, & per ius patronatus aliud diſtinctum ius.

Articulus tertius, Vtrum licentia ad exercendum officium parrochi in partibus Indiarũ debeat concedi fratribus in capitulis prouincialibus, pag.341.col.2.

Articulus quartus, Vtrum capitulum prouinciale poſsit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ, pagina. 342. col.1.

Articulus

Articulus quintus, Vtrum religioſi Indiarum ſint curati, pag. 342. col. 2.
Articulus ſextus, Vtrum Epiſcopi poſt intimationem breuis Pij V. poſsint auferre à fratribus populos aliquos Indorum. pag. 342. colum. 2.

QVAESTIO. XXXVII.

De poteſtate ad conferendum & gubernandum beneficia regularia, in ſeptem articulos diuiſa. Pag. 344. co. 1.

ARticulus primus. Quispoſsit hæc beneficia regularia dare, pag. 344. & 345. in quibus aliqua regularium priuilegia proponuntur & explicantur.
Articulus ſecundus, Quod ſalarium debeat conſtitui ſeruientibus Eccleſijs parrochialibus monaſterijs vnitis, pag. 346. colum. 1. & 2.
Articulus tertius, Vtrũ Epiſcopi poſsint viſitare Eccleſias ordinum Militiarum exigẽdo rationem à rectoribus, & ab œconomis viſitando confratrias, & Eremitas, pagina. 347. colum. 2. & pagina, 348. & 349. & 350. in quibus loca Concilij Tridentini explicantur ſeſſ. 4. cap. 5. de reform. & ſeſſ. 7. de reformat. cap. 8. & ſeſſ. 21. cap. 8. de reform. & ſeſſ. 24. cap. 9. de reformat. & ſeſſ. 25. ca. 8. & 20. de reformat.
Articulus quartus, Vtrum Epiſcopus poſsit corrigere fratrem beneficiatum dictorum ordinum ſeruientem beneficium curatum in eo quod deliquerit circa miniſterium curatus, pagina. 351. columna prima, & pa. 352. & p. 353. in quibus declaratur etiam Conciliũ Tridentinũ, ſeſſ. 25. ca. 11. de reformat. cõtra aliquos ipſum male intelligẽtes.
Articulus quintus, Vtrum ſententia conſilij regalis noceat ſupradictis, quæ declarauit Epiſcopum quendam non facere vim viſitando, & prætendendo viſitare Eccleſias ordinum Militiarum, & caſtigare fratrem eorum habentẽ curam cuiuſdam Eccleſiæ ipſorum in eo quod deliquerit in adminiſtratione ipſius curatus, pa. 353. co. 1.
Articulus ſextus, Vtrum Priores ordinũ Militiarum, in quorum prioratibus ſunt aliquæ Eccleſiæ annexæ poſsint aliqua munera Epiſcopalia exercere, pag. 354. col. 2.
Articulus ſeptimus, Vtrum oblationes & anniuerſaria pertineant ad Commendatarios ſeu perceptores Militiarum, an ad vicarios, & rectores Eccleſiarũ quibus impoſiti ſunt prælati perceptores, pa. 356. colu. 1. & 2. in qua differentia inter oblationes anniuerſaria, & decimas quantum ad id quod quæritur proponitur.

QVAESTIO. XXXVII.

De beneficijs Eccleſiaſticis nouitiorum, in duos articulos diuiſa. Pag. 357. col. 1.

ARticulus primus, Vtrum beneficium quod habet nouitius quando ingreditur religionem vacet, pagina. 357. columna. 1.
Articulus ſecundus, Vtrum renuntiatio beficij facta ante duos profeſsionis menſes valeat, ibidem. pag. 2. in quibus Concilium Tridentinum explicatur.

QVAESTIO. XXXVIII.

De bonis regularium, in ſeptem articulos diuiſa. Pag. 358. col. 1.

ARticulus primus, Vtrũ religioſi male quæſita, & ablata, & eorum diſpoſitioni relicta poſsint ſibi applicare, pag. 358. col. 2,
Articulus ſecundus, Vtrum religioſi poſsint habe-

babere bona emphyteutica.pag.359.co.2. &.pag.360.in quibus dubium ventilatur vtrum ſi penſio ratione emphyteuſis debita monaſterio non ſoluatur cadat emphyteuta in commiſſum& poſsit expelli autoritate prælati monaſterij,& ad hoc adducitur quoddã priuilegiũ cõceſſum ordini Sãctiſsimæ Trinitatis inRegno Portugaliæ.

Articulus tertius, Vtrum bona feudalia poſſint monachi recipere,pa.360.col.2& pagin.361.col.1. in quibusdeclaratur quid & quotuplex ſit feudum.

Articul. quartus, Vtrum bona deperdita ſint aliquibus religionibus applicata, pag.361. col.1. & pa.362.in quibus declaratur quaratione bona inuenta & deperdita ordini Sãctiſsimæ Trinitatis & ordini Sanctæ Mariæ à Mercede applicãtur pro redẽptione captiuorum,& de valore excommunicationũpro rebus inuentis quę ad inſtantiam fratrum horum ordinum quotidie publicantur.

Articulus quintus,Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeãtur,pag.363.col.1.& 2.& pag.364. colu.1. in quibus de intellectu.l.1.ti.8.lib.1. ordinam.agitur.

Articulus ſextus, Vtrum bona monaſteriorum deſertorum pertineant ad fratres, pag. 364.col.1.

Articulus.7.in quas pœnas incurrant occupãtesbona regularia.pag.365.col.1.

QVAESTIO. XXXIX.

De canonica portione in nouem articulos diuiſa.

Pagina.365.col.2.

Articulus primus, Quid ſit canonica portio, pa.366.co.1.

Articulus ſecundus, De quibus & à quibus debeatur canonica portio,ibid,& colu.2.& pagina.367.& 368.col.1. in quibus ſingularis declaratio illuſtriſsimorum Cadinalium refertur ſatis authentica, & neceſſaria in practica.

Articulus tertius, Vtrum quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum in eorum Eccleſijs ſepelitur debeatur quarta portio, pag.368.col.1.

Articulus quartus,Vtrum quarta funeralis debeatur Eccleſiæ parrochiali nouitio decedente in anno nouitiatus extra monaſteriũ eligente ſepulturam in monaſterio, pagina. 368.col.2.

Articulus quintus, Vtrum quando aliquis cuius maiores ſolent ab antiquo in aliqua Eccleſia ſepeliri ea dimiſſa eliget ſibi ſepulturam vtrum inquam canonica portio debeatur Eccleſiæ dimiſſæ,pag.369.col.1.

Articulus ſextus,Vtrum valeat electio ſepulturæ in aliquo monaſterio non legando Eccleſiæ parrochiali quartam funeralem, ibi, colum.2.

Articulus ſeptimus, Vtrum legatum Eccleſiæ parrochiali ab eo qui alibi eligit ſepulturam computetur in quartam funeralem debitam parrochiæ, pagina. 380. columna prima.

Articulus octauus, Vtrum canonica portio poſsit renuntiari,ibid.

Articulus nonus, In quam pœnam incurrunt prælati,vel curati cogentes fratres vel teſtamentarios,vel hæredes defuncti ad ſoluendam quartam,ibid.col.2.

Circa hanc quæſtionem dubium eſt notabile & in practica verſatum,vtrum ſcilicet conſuetudine poſsit introduci vt regulares ad aliquid plus quam ad quartam funeralem teneantur. Cuius reſolutionem habes infra hoc tomo. q.69. articulo. 3. pagina.672. columna.2.

QVÆSTIO XL.

De cantu in duos articulos diuiſa, Pagina.381. per errorem 371. colum.1.

Articul.primus, Vtrum apud regulares ſit licitus cantus organicus in officio diuino, pag.381.per errorem.371.col.1.prima,&.2. & pag.382.

Articulus ſecundus, In quas pœnas incurrunt huic cantico organico inſiſtentes,pa.373.

columna 1. in qua quæſtione agitur de intellectu extrauagantis, primæ Ioannis 22. de vita & honeſtate clesricorum & aliqua de cantu traduntur.

QVAESTIO. XLI.

De capitulis generalibus & prouincialibus in quinque articulos diuiſa, pag. 383. per errorem 373. colum. 1.

ARticulus primus, Quid ſit capitulum & quando celebrandum, pa. 383. per errorē 373. col. 2.

Articulus ſecundus, Quæ in capitulis generalibus & prouincialibus poſsint fieri, pag. 384. per errorem 374. col. 1. & 2.

Articulus tertius, Vtrum ſolis capitulis prouincialibus competat depoſitio Abbatum & Abbatiſſarum, ibid.

Articulus quartus, Vtrum intereſſentes in capitulo generali poſsint plenarie abſolui pag. 385. per errorem, 375, columna. 1. & 2.

Articulus quintus, Quam autoritatem & poteſtatem habent capitula prouincialia fratrum medicantium Indiarum, pagina. 386. alias per errorem, 376. columna prima.

QVAESTIO XLII.

De celebratione diuinorum quoad officium diuinum in 21. articulos diuiſa pagina. 386. alias per errorem 379. col. 1.

ARticulus primus, Vnde habuerit originem ritus quem Eccleſia Romana ſeruat in officio diuino faciendo, pa. 387. per errorem 377. col. 1. & 2.

Articulus ſecundus, Quomodo ſit officium diuinum recitandum, pagina. 188. & per errorem. 378. columna. 1. &. 2. & pagina. 389. in quibus aliquæ conceſsiones factæ regularibus pro officio diuino recitando proponuntur & explicantur.

Articulus tertius, Vtrum ſatisfaciant fratres officio diuino ſupplendo poſtea defectus pag. 380. col. 2. & in fin.

Articulus quartus, Vtrum officium diuinum poſsit dici mentaliter pag. 381. col. 2.

Articulus quintus, An fratres poſsint officium diuinum mutare ratione alicuius negotij aut occupationis magnæ, pag. 382. col. 1.

Articulus ſextus, An religioſi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias 383. col. 1.

Articulus ſeptimus, Vtrum prælati poſsint diſpenſare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando, ibid. col. 2.

Articulus octauus, Vtrum itinerantes fratres poſsint recitare horas canonicas non per breuiarium quo eas tenentur recitare, pag. 384. col. 2.

Articulus nonus, Vtrum ſocius alicuius religioſi poſsit recitare horas canonicas iuxta priuilegium conceſsum dicto religioſo pa. 385. col. 1.

Articulus decimus, Vtrum religioſus liberatus propter eius infirmitatem à recitatione horarum canonicarum, ſit etiam liberatus ab earum auditione, aut à parte, quam poteſt recitare, pag. 386. col. 1.

Articulus vndecimus, Vtrum poſsint prælati regulares mutare aliquid addendo, vel minuendo de officio diuino, pa. 386. co. 2.

Articulus duodecimus, Vtrum aliquis ratione priuilegij poſsit recitare ſecundum diuerſa breuiaria, pag. 387. col. 1. in qua, & ſequenti aliqua dubia grauiſsima proponuntur diſtinguendo caſum poſitum in articulo quæſtionis.

Articulus decimustertius, Vtrum qui non tenentur recitare breuiario Romano nouo vti poſsint ſi velint eo extra chorum pag. 388. col. 1.

Artic. 14. Vtrum religioſi teneātur dicere officium defunctorū & ſeptem pſalmos pœnitentiales & canticum graduum in choro & extra chorum vbi eſt conſuetudo, ibi, c. 2.

Artic. 15. Vtrum regulares ac clerici teneantur dicere officium diuinū B. Mariævirginis in choro, vbi erat conſuetudo ante breuiarium reformatum, pag. 389. col. 1.

Articulus 16. Vtrum fratres Minores poſsint ferijs quintis relicto ſancto ſimplici occurrente recitare officinm corporis Chriſti ibid. col. 2.

Articulus. 17. Vtrum regularis obligatus ad reci-

ad recitandum horas per breuiarium reformatum ſi præficiatur Eccleſiæ ſeculari teneatur peripſum etiam tũc horas recitare, pa.390.co.2.

Articulus decimus octauus, Vtrum officium diuinum poſsit anteponi & poſtponi, ibidem.

Articulus decimus nonus, Vtrum laici fratres ad ſacerdotium ſine licentia ſuperiorum promoti teneantur recitare officium diuinum, pag.391.co.2.

Articulus vigeſimus, Vtrum moniales teneantur recitare officium diuinum & an potiantur facultatibus fratribus conceſsis quoad ipſius recitationem, pagi.392.co.1. & 2.in qua traditur quomodo religioſi ſocietatis nõ tenentur dicere officiũ diuinũ in choro

Articulus vigeſimus primus, Vtrum religioſi & religioſæ poſsint recitare de Sanctis ſuorum ordinum, pagina.393. columna.1. in qua etiam reſoluitur vtrum poſsint in particulari huic priuilegio renunciare.

QVÆSTIO. XLIII.

De celebratione diuinorum quantum ad Miſſam in decem & ſeptem articulos diuiſa, Pagina,393.columna.2.

ARticul.1. Quid ſit Miſſa & vtrum ante lucem dici poſsit, pag.394.col.1.& 2.vbi reſoluitur quid ſit & quãdo dicatur aurora.

Articulus ſecundus, Vtrum Miſſa poſsit celebrari poſt meridiem, ibid.co.2.& pagi.395. col.1.vbi explicatur conſtitutio Pij Quinti quoad hoc.

Articulus tertius, Vtrum Prouinciales ſeclusſo priuilegio poſsint diſpenſare vt miſſæ ante auroram & poſt meridiem celebrentur, pa,395.col.2.

Articulus quartus, Vtrum Miſſa poſsit dici extra Eccleſiam in altari portatili, pa. 396. col.2.& pag.397.col.1.& 2.in quibus agitur de priuilegijs varijs regularium & intellectu Concilij Tridentini ſeſsio.22. in decreto de obſeruandis & euitandis in celebratione Miſſæ.

Articulus quintus, Vtrum priuilegia regularia quoad modum tempus & locum celebrandi Miſſam ſint per Concilium Tridentinum ſublata.pa.398.col.1.

Articulus ſextus, Vtrum modo poſt Concilium Tridentinum poſsint prælati regulares nullo priuilegio extante diſpenſare vt Miſſæ extra locum ſacrum celebrentur, pa. 399.col.1.

Articulus ſeptimus, Vtrum Miſſa poſsit audiri extra parrochiam in monaſterijs religioſorum, pag.400.& pag. 401. in quibus reſoluitur quod ſaltim poſſunt compelli religioſi ad declarandũ fidelibus in miſsis in ſolemnijs feſtorum vigiliæ ieiunij & feſtiuitates in hebdomada occurrunt quod ex Concilio Tridentino demonſtratur.

Articulus octauus, Vtrum poſsit dici Miſſa votiua priuata in feſto, pa.401.co.2.

Articulus nonus, Vtrum religioſi pro vna Miſſa commendata vnius feſti poſsint dicere aliam, pa.402.col.1.

Articulus decimus, Data eſt cuidam monaſterio quædam eleemoſyna vt eius prælatus Miſſas Diui Gregorij pro anima defuncti faciat celebrare. Quæritur vtrum ſatisfaciat dicendo alias Miſſas de ſanctis & Dominicis occurrentibus recordatione ſolum habita in memento de dicta anima ibique valorem Miſſæ ei applicando, ibid.col.2.& pag.403.in quibus docetur quæ ſunt miſſæ Diui Gregorij, & vtrum poſt Concilium Tridentinum & Miſſale reformatum dici poſsint, & vtrum obligatio ad celebrandum quotidie ſit admittenda.

Articulus vndecimus, Vtrum dominæ noſtræ Miſſa celebrari poſsit in Sabbato concurrente feſto, & idem de officio defunctorum quæritur in quocunq; feſto, pa.404.co.1.

Articulus duodecimus, Vtrum in Eccleſijs regularibus ſint duæ Miſſæ dicendæ in Quadrageſima & aduentu & in vigilijs ſcilicet vna de feria & altera de ſancto occurrente ibidem, colum.2.& pa.405.co.2. in quibus reſoluitur nomine Eccleſiarum collegiatarum non venire monaſteria.

Artic.13. Vtrum generales ordinum poſsint reducere Miſſas capellarũ ad minorem numerum, pa.405.co.1.& pa.406.col.1.& 2.

Artic.14. Vtrum gloria in excelſis Deo dici poſsit à regularibus in Miſsis votiuis, pag. 407.col.1.

Articulus.15. Vtrum in feſtiuitatibus ſanctorum ordinum debeat dici ſymbolum apoſtolorum in Miſſa, ibi.co.2.

Artic. 16. Vtrũ religioſi cũ vna Miſſa poſsint pluribus pitantijs ſatisfacere, p.408.& 409 in quibus hoc latè proſequitur.

Articulus decimusſeptimus, Vtrum teneantur curati negare celebrationem miſſarum preſbyteris, peregrinis aut ignotis regularibus, pag.410.col.1.

QVAESTIO .XLIIII.

De clauſula monialium in communi in quatuor articulos diuiſa, Pag,410 columna.2.

ARticulus primus, Vtrũ Eccleſia habeat poteſtatem ad inſtituẽdam clauſurãmonialiũ, pa.412.pag.413.in quibus hoc late explicatur & conſtitutiones pontificales illucidantur.

Articulus ſecundus, Vtrum omnium monialium generalis clauſura præcipiatur ab Eccleſia, pa,414. colum.1.& pag. 416.& pa. 417.& pagin 418.& pa.419. in quibus varia Concilij Tridentini loca explicantur, & aliquibus difficultatibus circahoc ortis reſpondetur.

Articulus tertius, Vtrum extrauagantes Pij Quinti & Gregorij Tertij decim i eandem monialium clauſuram obſeruare, præcipiant, pa.420.co.1.& pa.421.&.pa. 422. & pagin.423. in quibus late dictæ extrauagantes illucidantur.

Articulus quartus, An moniales conuerſæ ſeu ſeruitiales ad clauſuram aſignantur,& ad habitum & profeſsionem recipi valeãt pagin.423. colum.2.& pa.424.& pa.425. & pagina .426. in quibus late diſcutitur quæ ſint iſtæ ſeruitiales & de earum differentia, qua poſita aliqua noua illucidantur.

QVAESTIO. XLV.

De clauſura monaſteriorum virorum, vel mulierum quantum ad acceſſum in ſeptem articulos diuiſa, Pa.426.colum.2.

ARticulus primus, Vtrum ſit prohibitũ mulieribus accedere ad monaſteria virorum, pag.427.col.1.

Articulus ſecundus, Vtrum ſit prohibitus acceſſus ad monaſteria monialium, ibid.co. 2.&.pa.428.col.1.

Articulus tertius, Vtrum iure aliquo ſit prohibitum mittere literas ad moniales, pag. 428.col.2.

Articulus quartus, Vtrum fratres minores prohibeantur ex vi ſuæ regulæ accedere ad monaſteria monialium.pagina.429. columna.1. & pa.430.&pagin.431.col.1. vbi hoc late explicatur.

Articulus quintus, Vtrum prouinciales & inferiores prælati poſsint licentiare fratres minores ad accedẽdum admonaſteria monialium.pa.431.col.2.

Articulus ſextus, Quis prælatus ex inferioribus poſsit dare prædictam licentiam, pagin. 432.co.2.

Articulus ſeptimus, Vtrum cuſtos & guardianus qui poſſunt licentiare ſuos ſubditos ad dictos acceſſus & ingreſſus poſsint licentiare ſe ipſos, pagina.433.columna, prima.

QVÆSTIO. XLVI.

De clauſura monialium quantum ad ingreſsum in earum monaſteria in vndecim articulos diuiſa, Pagina.433.col.2.

ARtic. 1. Vtrum omnes prohibeantur ingredi in monaſteria monialiũ, p.434.co.1

Articulus, ſecundus, Vtrũ cũlicẽtia licitũ ſit ingredi monaſteria monialiũ, ibi. col. 2.& pagi.435. in quibus declaratur ad ingrediendum monaſteria monialium regularibus ſubiectarum non eſſe neceſſariam licentiam Epiſcopi.

Artic.tertius, Quis fratribus minoribus ac alijs quibuſcunque perſonis ingredi Sanctæ Claræ monaſteria licentiam concedere valeat, pa.435.col.2.& p.436. vbi hoc latè diſcutitur & aliqua in facti contingentia occurrentia apponuntur.

Articulus quartus, Vtrum ad licite ingrediendum monaſteria quarumcunque monialium præter ſuperioris licentiam requiratur adhuc cauſa moraliter neceſſaria.

pag.437.columna.1.

Articulus quintus, Vtrum ſtante Concilio Tridentino & conſtitutionibus apoſtolicis de ingreſſu & clauſura monaſteriorum monialium ſuperioresearundem immediate autoritate apoſtolica deputati poſsint indiſtincte ex cauſa publica velſecreta ab ipſis tantum ſuperioribus iuſtificanda intra clauſuram monaſteriorum intrare in electione Abbatiſſarum, facienda ex cauſa inquietudinis monialiũ & ſuſpicione ſub ornationis inter eaſdem ſuborta, vel ex alijs iuſtis cauſisab ipſis ſuperioribus rectè arbitrandis &ibi vota ipſarum monialium audire & recipere,p.438.col.2.

Articulus ſextus, Vtrum generoſa quædam poſsit intra clauſuram intrare monialium conceptionis comitata aliquibus honeſtis puellis.pa,439.col.1.

Articulus ſeptimus,An monialium conuẽtibus liceat habere ſeculares ancillas quæmonialibus infirmis & in coquina,& in alijs miniſterijs inſeruiant, pa.440.&.441.

Articulus octauus, Moniales quædam ordinis Sãctæ Claræ poſtquam quadraginta annis in continuis atque grauibus infirmitatibus detentæ inceſſanter laborauerant his acceditquod in eius conuentu ſunt alię moniales anus, & debiles,aliæ ægrotantes quarum altera perpetuo laborat morbo,in quarum miniſterio adoleſcentes moniales continuo occupantur ,aliæ choro die noctuque aſsiſtunt,aliæ non paucæ conuentus officijs impediuntur,& præterea nouitiæ quæ intra probationis annum ſunt cõſtitutæ diſcunt literas & cantum & diuinum officium,quo fit, vt quanuis in conuentu ſit non exiguus monialium numerus ibi tamen infirmæ neceſſarium ſubſidium commode præſtare nequeunt. Dubitatur vtrum eius prælatus huic concedere poſsit honeſtam famulam ſæcularem ſuorum parentum expenſis alendam,quæ illi in neceſſarijsminiſtraret hac lege quod nunquam à monaſterio exiret.pa.442.col.1.&.2.

Articulus nonus. In monialium tertij ordinis, vel militiarum monaſterijs eſt aliqua monacha præ cæteris illuſtrior. Dubitatur an prælatus huic licentiam concedere valeat ad habendam ſæcularem ancillam ſuorum parentum expenſis alẽdam & an hæc ſit neceſsitas moralis.pa.443.columna.1.&.2.

Articulus decimus,An in prædictis Tertiarũ & Militarium monaſterijs aliquas nobiles puellas ſeculares ibi nutriendas ſanctiſque moribus imbuendasrecipere liceat,pagin.443.col.2.&pag.444.& pag.445.& pag.446.colu.1.in quibus notandæ illuſtriſsimorum Cardinalium declarationes .17. proponuntur.

Articulus vndecimus. An liceatprælatis diſpenſare vt matres ingrediantur ad inuiſendas filias moniales morti iam propinquas. pag 446.col.2.

QVAESTIO. XLVII.

De pœnis in quas incurrunt ingredientes monaſteria monialium in duodecim articulos diuiſa, Pag.446.col.2,

ARticulus primus,Vtrũ ſint aliquæcẽſuræ aduerſus monialiũ monaſteria ingredientes .pag.447.colu.1. &.pa.448.in quibus reſoluitur quæ pœnæ imponãtur aliquibus in dictorũ monaſteriorum clauſurã admittentibus,aut introducere præſumentibus.

Articulus ſecundus,Vtrum abſolute moniales admittentes alios in dicta monaſteria prætextu licentiarum inualidarum ſint excommunicatæ,pag.449.col.1.

Articulus tertius, In quas pœnas incurrunt ingredientes monaſteria monachorum prætextu licentiarum reuocatarum , & in quas incurrunt Abbatiſſæ prætextu dictarum licentiarum reuocatarum admittentes in monaſteria monialium,pag.450.co.1.&.pag.451.in quibus ventilatur vtrũ moniales pœnis,quibus afficiuntur Abbatiſſæ plectantur

Artic.quartus, Vtrum ſint aliqui caſus in quibus licet ingredi monaſteria monialium ſine timore excommunicationis,pa.451.co.2.& pa.452.&.pagi.453.&·pag454.& pagina.455,& pa.456.in quibus proponuntur & ventilantur caſus,in quibus licet ingredi. Qui caſus ampliantur.

Primus eſt quod confeſſor poteſt intrare adconfitendam infirmam,quæ non poteſt adlocutoriũ cõmode venire qui etiam habet locum quando ipſa monialis ſacramento Euchariſtiæ eſt reficienda.

Circa quod dubitatur an vicarius monialium posſit intrare cum ſocio ad celebrandum in infirmaria vt infirma monialis recipiat Euchariſtiam.
Dubitatur etiam vtrum pro renouatione Euchariſtiæ posſit intrare.
Secundus caſus eſt quando monialis vult exhalare ſpiritum.
Tertius in die funeris.
Quartus ad aperiendam ſepulturam ſeu poſt modum coaptandam.
Quintus poſſunt intrare fratres minores deputati obſequijs monaſteriorum monialiũ Sanctæ Claræ pro exercendo monaſteriorum ipſorum opere quod commode extra monaſterium fieri non poteſt.
Sextus quod medicus cauſa multum grauis infirmitatis, vel minutor cũ neceſsitas exegerit poſſunt ingredi.
Septimus eſt quod occaſio incendij vel ruinæ monaſterij, &c. De quo in articulo ſequenti.
Articulus quintus, Vtrum ratione incẽdij vel alterius periculi poſsint fratres minores in gredi monaſteria monialium, pa 457. col. 1.
Articulus ſextus, Vtrum cardinales ſanctæ Romanæ Eccleſiæ poſsint ingredi monaſteria Sanctæ Claræ, ibi. co. 2.
Articulus ſeptimus, Vtrum liceat generali miniſtro minorum intrare clauſuram monialiũ Sanctæ Claræ, ibi.
Articulus octauus, Vtrum fratres minores rogati à prælatis curam monialium habentibus poſsint intrare earum clauſuram, pag. 458. co. 2.
Articulus nonus, Vtrum pro prædicanda calenda poſsint minores ingredi monaſteria monialium, pa. 459. col. 1.
Articulus decimus, Vtrum Epiſcopus poſsit intrare clauſtra monialium pro conſecratione, & benedictione ſororum & pro confirmatione, & ad videndum an clauſura ſit collapſa, ibid. col. 2.
Articulus vndecimus, Vtrum perſonæ licentiatæ ad ingreſſum poſsint eſſe in clauſura finito negotio ad quod ingrediuntur, ibid.
Articulus duodecimus, Vtrũ ad ingrediendũ ſit neceſſaria licentia in ſcriptis, p. 460. co. 1

QVAESTIO, XLVIII.

De clauſura monaſteriorum virorum quantum ad ingreſſum mulierum in ea in quinque articulos diuiſa, Pagina. 460. columna. 2.

Articulus primus, vtrum ſit prohibitus ingreſſus mulierum in monaſteria virorũ pag. 460. co. 2. & p. 461. & 462. vbi declaratur conſtitutio Pij Quinti.
Articulus ſecundus, Vtrum omnis mulierum ingreſſus etiam ſine prætextu alicuius licentiæ prohibeatur in dicta monaſteria, pag. 462. co. 2.
Articulus tertius, Vtrum in aliquibus caſibus ſit licitus ingreſſus mulierum intra clauſtra monaſteriorũ virorũ, pa. 463. co. 1. & 2
Articulus quartus, Vtrum regulares canonici Sancti Auguſtini poſsint in eorum domibus intra ſepta eiuſdem Eccleſiæ tenere mulieres ætate prouectas, honeſtas omni ſuſpicione carentes obſequiorum honeſtorum præſtandorum cauſa, pa. 464. col. 1.
Articulus quintus. Quis poſsit diſpenſare in pœnis conſtitutionis Pij Quinti ſuperius allegatę, ibid. co. 2.

QVAESTIO. XLIX.

De clauſura monialium quantum ad egreſſum in ſeptem articulos diuiſa, Pagina. 465. columna. 1.

Articulus primus, Vtrum moniales poſsint egredi clauſuram, pa. 465. col. 1.
Articulus ſecundus. Vtrum poſsint moniales Sanctæ Claræ egredi monaſteria ſuperueniente ineuitabili & periculoſa neceſsitate, pag. 466. co. 2.
Articulus tertius, Vtrum propter aliquas infirmitates liceat monialibus à monaſterio exire, pa. 467. co. 2. & pag. 468. vbi hoc declaratur.
Articulus. 4. Quid nomine epidemiæ veniat propterquam moniales à clauſura exire poſsunt, pa. 469. co. 1. & pa. 470. co. 1.
Articulus quintus, Vtrum caſus qui ponuntur ab Vrbano quarto, in quibus moniales Sãctæ Claræ poſsunt à Clauſura egredi ſint

reuocati à Pio Quinto in ſua conſtitutione ibi. co. 2.
Articulus ſextus, Superioris regularis licentia an ſufficiat ad exeundum à monaſterio monialibus, pa. 481. col. 2.
Articulus ſeptimus, In quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra caſus ſupradictos, & ipſæ moniales egredientes, & ipſas recipientes, pagina. 472. columna. 1. & 2.

QVAESTIO. L.

De clauſura monachorum quoad egreſſum à ſuis monaſterijs in duos articulos diuiſa. Pagina. 473. columna 1.

Articulus primus, Vtrum poſsint monachi à ſuis clauſtris exire, p. 473. col. 1.
Articulus ſecundus, Vtrũ egreſſus monachi à monaſterio ſine licentia prælati ad alium ſuperiorem ſit peccatum, pagi. 473. columna. 2.

QVAESTIO. LI.

De commiſſario generali ordinis minorum in quatuor articulos diuiſa Pa. 474. columna. 1,

Articulus primus, Quæ ſit cõmiſſarij generalis in ordine minorum inſtitutio, pa. 474 col. 1.
Articulus ſecundus, Quæ ſit authoritas cõmiſſarij generalis, ibid. co 2.
Articulus tertius, An prædictus commiſſarius generalis ſit prælatus ordinarius, an delegatus, pa. 475. co, 1.
Articulus quartus, An poſsit miniſter generalis ſeu capitulum generale amouere prædictum cõmiſſarium ſine cauſa aut eius poteſtatem limitare, p. 476. col. 1.
Articulus quintus, Vtrum generalis poſsit in ordine minorum eligere cõmiſſarium generalem in familia, ex qua fuit aſſumptus pa. 478. col. 1.

QVAESTIO. LII.

De commiſſario generali Indiarum ordinis minorum in duos articulos diuiſa. Pag. 478. columna. 1.

Articulus primus, Quæ ſit origo cõmiſſarij generalis Indiarum in ordine minorum, pa. 478. col. 1.
Articulus ſecundus, An commiſſarius generalis Indiarum ſit in aliquibus ſubiectus commiſſario generali Ciſmontano, & prouinciali prouinciæ, in qua eſt, pagina. 479. columna. 1.

QVÆSTIO. LIII.

De commiſſario & procuratore Romano in ordine minorum in trés articulos diuiſa. Pagina. 480. columna. 2.

Articulus primus, Vnde habeat originẽ officium procuratoris Romani in religione minorum, pa. 480. co. 2.
Articulus ſecundus, Quæ ſit huius procuratoris authoritas. pa. 481. co. 2.
Articulus tertius, A quo inſtituatur commiſſarius Romanus & quantam habeat authotatem, ibid.

QVÆSTIO. LIIII.

De commiſſarijs prouincialibus & commiſſarijs ad capitulũ generale & de miſsis ad viſitandas prouincias in quatuor articulos diuiſa, Pa. 481. col. 1.

Articulus primus, Quid poſsint commiſſarij prouinciales cum plenitudine poteſtatis in or-

in ordine Minorum regularis obſeruantiæ pag.482.col.2.
Articulus ſecundus, Quomodo ſint intelligendi cõmiſſarij in ordine minorum in absentia prouincialis & quæ ſit eorum auctoritas,pa.483.co.2.
Articulus tertius,Quomodo eligantur commiſſarij ad Capitulum generale loco Prouincialium miſsi, pagina .484. colum.1. &.2.
Articulus quartus, Quæ ſit autoritas commiſſariorum ad viſitandas prouincias pagina . 485 . columnaprima, & ſecunda.

QVAESTIO. LV.

De communicatione priuilegiorum in viginti articulos diuiſa, Pag.486.colum.1.

ARticulusprimus, Vtrũ ordines mẽdicãtes communicent in priuilegijs,pagina 486.columna.2.& pagina.487.& pagin. 488.inquibus variæ cõceſsiones referũtur ex quibus colligitur ordines mendicantes communicare in priuilegijs conceſsis & concedendis ordinibus mendicantibus & non mendicantibus.
Articulus ſecundus, Vtrum ordo minimorum gaudeat priuilegijs conceſsis ordinibus mendicantibus,pagina.489.columna. ſecunda.
Articulus tertius, Vtrum ordini ſeruorum Beatæ Mariæ priuilegia mendicãtium concedantur,pa.490.col.1.
Articulus quartus,Vtrum congregatio Sancti Hieronymi Ieſuatorum cõmunicet in priuilegijs mendicantium,pa.490.col.1.
Articulus quintus, Vtrum religioſi Societatis Ieſu gaudeant priuilegijs mendicantiũ, & an priuilegia conceſſa ſocietati, collegijs ipſius communicata cenſeantur, ibid.co.2.
Articulus ſextus,Quæ ſit communicatio ordinis Sancti Benedicti,pa.491.co.2.
Articulus ſeptimus , Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Ciſtercienſis.pag.493 col.2.
Articulus octauus, Quam communicationem priuilegiorum habeant Cartuſienſes,p.496 colu.1.
Articulus nonus , Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sancti Hieronymi in Hiſpania,ibid.co.2.
Articulus decimus . Quam communicationẽ priuilegiorũ habeat ordo Sanctiſsimæ Trinitatis,pa.498.col.2.
Articulus vndecimus,Quam communicationem priuilegiorum habeant fratres Crucigeri ac religio clericorum miniſtrantiũ infirmis.pa.399.col.2.
Articulus duodecimus, Vtrum religioſi Sanctæ Mariæ à Mercede gaudeant priuilegijs Mendicantium, pagina. 500. columna. prima.
Articulus decimus tertius, Vtrum Moniales fruantur priuilegijs regularium, pagi.501. colu.1.
Articulus decimus quartus, Vtrum Moniales Tertiariæ gaudeant priuilegijs Minorum, pa.502.co.1.
Articulus decimus quintus, Vtrum moniales Conceptionis gaudeant priuilegijs Mendicantium,p.503.col.1.
Articulus decimus ſextus , Vtrum fratres & Hoſpitantes religioſos gaudeant eorum priuilegijs,pa.503.col.2.
Articulus decimus ſeptimus, Vtrum Mendicantes , & qui eorum gaudent priuilegijs poſsint vti priuilegijs Societati Ieſu conceſsis.pagina 506.columna.1.& pagina.507 vbi late.
Articulus decimus octauus: An in communicatione priuilegiorum veniant conceſſa alicui loco ſpeciali ,pagina. 508.columna .1. & 2.pagina. 509. columna. prima, vbi reſoluitur indulgentiam Portiunculæ in ordine Minorum maximam confraternitati chordæ Beati Patris Franciſci eſſe communicatam,& omnibus monaſterijs ordinis eſſe conceſſam,& notatur etiam conceſſa alicui religioſo particulari non alijs eiuſdẽ inſtituti religioſis communicari.
Articulus decimus nonus , an in communicatione priuilegium cenſeatur communicari vſus,& non vſus,pagina.509.columna.2.
Articulus vigeſimus , Quomodo fit eorum priuilegiorum communicatio, pagina.510. columna. 1. & 2.& pagina. 511. columna prima , in quibus reſoluitur , quod conceſſa locis perſonis,& ſanctis vnius ordinis

dinis mendicantium cenſentur conceſſa locis, perſonis & ſanctis aliorum ordinum qui communicant in priuilegijs.

Articulus vigeſimus primus, Vtrum participantes priuilegia poſsint illis vti contra eos, quorum contemplatione participant pag. 511. col. 1. & 2. in quibus reſoluitur quomodo ſeruitores fratrum gaudeant eorum priuilegijs.

Articulus vigeſimus ſecundus, Vtrum ordines Mendicantes poſsint vti priuilegijs eorum obſeruantiæ repugnantibus, pagina. 512. columna prima, & ſecunda.

QVAESTIO. LV.

De communione corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti & adminiſtratione aliorum ſacramentorum quantum ad eorum miniſtros in quatuor decim articulos diuiſa. pag. 512. col. 2.

ARticulus primus, Vtrũ religioſi poſsint fidelibus adminiſtrare ſacramentũ Euchariſtiæ & alia ſacramenta. pa. 513. colu. 1. & 2. & pag. 514. & pagin. 515. & pag. 516. in quibus late explicatur materia Clementinæ religioſi de priuilegijs.

Articulus ſecũdus, Vtrum autoritate apoſtolica poſsit fieri vt religioſi modo Euchariſtiam fidelibus adminiſtrare poſsint, pagina. 516. col. 2. & pag. 517. & pagi. 518. in quibus proſequitur etiam explicatio Clementinæ primæ de priuilegijs.

Articulus tertius, Vtrum ſit aliquod priuilegium Apoſtolicum modo concedens religioſis vt poſsint fidelibus ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare etiam in die paſchatis, pagina. 518. col. 2. & pag. 519. & pag. 520 pagina. 521. & pa. 522. in quibus tria tractantur. Primum quid ſignificetur per illam exceptionem in die paſchatis, & vtrum requiratur iuriſdictio adhoc ſacramentum adminiſtrandum.

Secundum, Vtrum ſit aliquod priuilegium quod concedat religioſis communicare fideles omnes etiam in die paſchatis.

Tertius, An clerici ſeculares in Eccleſijs regularibus ſacrum celebrantes poſsint fideles communicare.

Articulus quartus, Vtrum in articulo mortis liceat religioſis miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ ſine culpa & ſine pæna excommunicationis, pa. 523. colu. 1. & 2.

Articulus quintus, Vtrum deficiente parrocho & neceſsitate vrgente poſsint religioſi communicare infirmos viaticum petentes, pag. 524. col. 1.

Articulus ſextus, Vtrum communionem paſchalem poſsint religioſi miniſtrare peregrinantibus, ibid.

Articulus ſeptimus, Vtrum ſecularis ſacerdos cui datur facultas adminiſtrandi ſacramentum in Eccleſijs mendicantium debeat eſſe approbatus ab ordinario iuxta formam Concilij Tridentini, & idem quæritur de parrocho, an poſsit in ſua parrochia delegare hanc facultatem cuicunque ſacerdoti ſimplici, pagina. 525. columna prima.

Articulus octauus, vtrum diaconus religionis poſsit ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare fratribus aut ſecularibus in aliqua neceſsitate, ibi, co. 2.

Articulus nonus, Vtrum moniales poſsint facere miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ ab alio presbytero ſeculari in Eccleſijs ſuis, pa. 526. col. 2.

Articulus decimus, vtrum fratres & ſorores tertij ordinis Mantellati & corrigiati, & chordelati poſsint recipere extra parrochiam communionem paſchalem, ibid. col. ſecunda.

Articulus vndecimus, Vtrum fratres miniſtrãtes in Indijs occidentalibus ſacramentum Euchariſtiæ & alia ſacramenta cum licentia Regum Hiſpaniarum incidant in excõmunicationem, pag. 527. col. 1. & pag. 528. in quibus agitur de intellectu clementinæ religioſi de priuilegijs: agitur etiam de cõmiſsione & delegatione apoſtolica quã habent reges Hiſpaniarum pro nouo orbe.

Articulus duodecimus, vtrum Epiſcopus poſsit agere contra religioſos qui ſacramenta prohibita miniſtrari in Clementina religioſi de priuilegijs ſine licentia adminiſtrant pag. 529. columna. 1. & pagina. 530. & pag. 531. & pag. 532. in quibus late proſequitur quoddam dubiũ huius materiæ principale quomodo Epiſcopi poſſunt

agere contra religiosos priuilegia allegantes & vtrum ea ostendere teneantur & quis debet iudicare an dicta priuilegia sint valida nec ne.

Articulus decimus tertius, Vtrum licentia parrochi excõmunicati sufficiat vt religiosi possint ministrare sacramenta prohibita in clementina religiosi de priuilegijs, pagina.532.

Articulus decimus quartus, Vtrum religiosi possint sacramentum Eucharistiæ & alia suis familiaribus ministrare, ibi.

QVAESTIO. LVII.

De Beatæ Virginis Mariæ Conceptione in quinque articulos diuisa. Pagi. 533, col. 2.

ARticulus primus, Vtrum Beatæ virgo fuerit concepta sine peccato originali, pa. 534. col. 1.

Articulus secundus, Vtrum modo sit peccatum prædicate oppositum scilicet Virginẽ Mariam in peccato originali fuisse conceptam, pagina. 535. columna. 1. & 2. & pa. 536 col. 1.

Articulus tertius, Vtrum pro Missa & festo Conceptionis aliqua indulgentia conceda tur, pagina. 536. col. 2.

Articulus quartus, Vtrum deferentes imaginem Beatæ Mariæ & eius filij quam moniales Conceptionis deferunt indulgentiam plenariam consequantur, pag. 537. columna. 2.

Articulus quintus, Vtrum in festo Conceptionis suspendatur interdictum & cessatio à diuinis, pagina. 538. columna secunda.

QVAESTIO. LVIII.

De confratrijs chordæ Beati patris nostri Francisci & corrigiæ Diui Augustini in tres articulos diuisa, Pa. 539. col. 1.

ARticulus primus, Quæ indulta concedan tur confratribus chordæ Diui Francisci, pa. 536. co. 1. & pa. 540. & pag. 541. & p. 542. in quibus Bullæ Põtificiæ huic archiconfraternitati concessa explicantur.

Articulus secundus, de institutione confratriæ corrigiatorum Diui Augustini & de eius priuilegijs, pagina. 543. colu. 1. & pag. 544. & pag. 545. in quibus Bullæ huius archiconfraternitatis apponuntur & explicãtur.

Articulus tertius, An corrigiati indulgentiam portiunculæ consequantur, pagina. 545. co. 2. & pa. 546.

QVAESTIO. LIX.

De confessarijs regularibus quantum ad præsentationem in decem articulos diuisa, pag. 546. col. 2.

ARticulus primus, Vtrum confessarij regulares debeant necessario ab Episcopis approbari & coram ipsis præsentari, p. 547. columna. 1. & pa. 548. in quibus ponitur modo, quibus regulares ad audiendas secularium confessiones iuxta formam clemẽtinæ dudũ corã ordinarijs præsentantur.

Articulus secundus, Vtrum ista forma præsentandi secundum dictam clementinam sit à Concilio Tridentino sublata, pa. 549. colum. 1. & pag. 550. & pag. 551. & pag. 552. in quibus hoc dubium latè prosequitur & noue secundum aliquos Concilium Tridẽ tinum explicatur.

Articulus tertius, Vtrum præsentatio & approbatio religiosorum habeat aliquam formam specialem, pa. 552. col. 2.

Articulus quartus, Vtrum præsentatio & approbatio confessariorum regularium sit perpetua, pagina. 554. columna. 1. & pagin. 555. & pagina. 556. & pagina. 557. & pagi. 578. in quibus proponitur & explicatur Concilium Tridentinum sessione. 23. cap. 15. de reformatione, adducitur etiam & explicatur quædã declaratio illustrissimorum Cardinalium: adducitur etiam quædam executoria

torialis ſententia Domini Camilli Caietani Patriachæ Alexandrini nuncij apoſtolici in his Hiſpaniarum partibus à Sanctiſſimo Domino Clemente Octauo data pro fratribus minoribus contra parrochos eos in multis grauantes & reſoluitur Epiſcopos poſſe reprobare ex iuſta cauſa confeſſarios regulares ſemel approbatos. In cõfirmationẽ huius rei adducitur quoddam priuilegium à Pio Quarto conceſſum inquiſitoribus hæreticæ prauitatis contra cõfeſſores in actu confeſsionis mulieres ſolicitantes.

Articulus quintus, Vtrum hæc præſentatio regularium in vno Epiſcopatu ſufficiat pro omnibus epiſcopatibus. pag. 559. col. 1.

Articulus ſextus. Vtrum præſentatio & approbatio perpetua, competens Minoribus & prædicatoribus confeſſarijs aliarum religionum concedatur, pag. 560. col. 2.

Articulus ſeptimus, Vtrum cõfeſſarij regulares in foro conſcientiæ poſsint modo frui præſentatione & approbatione ſemel obtenta, pag. 562. co. 1.

Articulus octauus, Vtrum approbatio confeſſariorum regularium poſsit ab ordinarijs reſtringi ad certum locum, tempus & perſonas, ibid. col. 2.

Articulus nonus. Vtrum aliquis prouincialis poſsit renunciare huiuſmodi priuilegio approbationis perpetuæ, pagina. 563. colum. 2.

Articulus decimus, Vtrũ regulares graduati in ſacra theologia debeãt neceſſario Epiſcopis ad audiendas ſecularium cõfeſsiones præſentari, pag. 564. col. 1.

QVAESTIO. LX.

De confeſsarijs quoad poteſtatem confitendi in octo articulos diuiſa, Pag. 565. colum. 2.

ARticulus primus, Vtrũ religioſi per ſuos prælatos legitime Epiſcopis præſentati & approbati contra ſuorum prælatorum voluntatem poſsint audire confeſsiones ſæcularium, & an poſsint prælati eos punire confeſſiones audientes, pa. 565. col. 2.

Articulus ſecundus, Vtrum religioſus legitime preſentatus & ab epiſcopo approbatus ſi interdictus ſit à prælato ſuo audire confeſsiones, & ea ſnihilominus audiat ſint validæ tales confeſsiones, pagin. 566. co. 2. & pagina, 567. & pag. 568. in quo articulo reſoluitur, vtrum ſint validæ confeſsiones cuiuſdam regularis extra clauſtra vagantis ab ordinario conſtituti & approbati procura cuiuſdam populi & noue expenditur lex Barbarius Philippus digeſtis de officio prætoris.

Articulus tertius, Vtrum religioſus per prælatum ſuum ordinarijs non præſentatus licentia ſolum ordinariorum poſsit ſæcularium audire confeſsiones, pag. 568. col. 2. & pag. 569.

Articulus quartus, Vtrum regulares per Epiſcopum approbati poſsint audire confeſsiones ſecularium etiam contradicente parrocho, pa. 569. col. 2.

Articulus quintus. An confeſſores regulares extra diœceſim, vbi ſunt approbati oues eiuſdem diœceſis confiteri poſsint, p. 570. col. 1.

Articulus ſextus, Vtrum dicti fratres præſentati, & approbati virtute ſuorum priuilegiorum poſsint omnium confeſsiones audire, pag. 570. col. 2. & pag. 571. & pa. 572. in quibus tractatur vtrum poſsint diſpenſare cum omnibus quos poſsint confiteri in ijs, in quibus ipſis committitur diſpenſatio.

Articulus ſeptimus, Vtrum confeſſores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœceſum ad ſe venientes poſsint vti ſua authoritate extra monaſteria exiſtentes pag. 573. col. 1.

Articulus octauus, Vtrum confeſsi regularibus teneantur iterum parrocho confiteri, ibi. col. 2.

QVAESTIO. LXI.

De confeſsarijs regularibus quantum ad poteſtatem abſoluendi ſeculares in quindecim articulos diuiſa. Pa. 574. col. 1.

Articulus primus, Vtrum Papa poſsit concedere facultatem aliquibus confeſsarijs abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopis ipſis Epiſcopis inuitis, pa. 574. col. 2.

Articulus ſecundus, Vtrum religioſi mendicantes, & qui eorum gaudent priuilegijs præſen-

præſentati ſecundum formam Clementinæ dudum poſsint abſoluere ab omnibus caſibus Epiſcopis reſeruatis deiure & ſpecialiter, pag.575.col.2.& pa.576. & pag. 577.& pag.578. in quibus hoc dubiũ late explicatur & de vera intelligentia Clemẽtinæ dudum multa adducuntur.

Articulus.3. vtrum confeſſarij regulares per aliqua priuilegia poſsint abſoluere à caſibus iure Epiſcopis reſeruatis, pag.579.columna.1.

Articulus.4. Vtrum regulares extra ſua monaſteria exiſtentes poſsint abſoluere à dictis caſibus.pag.580.col.2.

Articulus .5. Vtrum religioſi confeſſarij poſſint abſoluere à caſibus Papæ reſeruatis, pag.581.col.1.

Articulus .6. Vtrũ dicti fratres poſsint abſoluere nominatim excommunicatos.pagin. 582.col.1.

Articulus.7. Vtrũ extra ſacramentum pœnitentiæ virtute ipſorum priuilegiorum poſſint confeſſores abſoluere á cenſuris pœnitentes,pag.583.col 1.

Articulus.8.An regulares confeſſarij poſsint abſoluere percuſſorem clerici manifeſtum ibid.col.2.

Articulus .9. Vtrum mendicantes habentes facultatem abſoluendi à reſeruatis poſsint abſoluere à cõceſsis Epiſcopis iure ſpeciali Concilij Tridentini ſeſsion. 24. ca. 6.de reformatione.pag.584. col.1.& pag.585. in quibus vltra dubium poſitum in titulo quæſtionis reſoluitur generales & prouinciales regulares habere autoritatem conceſſam in Concilio dictis Epiſcopis cõtra quẽdam neothericum: in cuius rei confirmationem adducitur quædam Bulla Pij Quinti.

Articulus.10.quid importetur per abſolutionem á cenſuris in foro conſcientiæ.pagina 586.col.1.

Articulus.11. Vtrũ religioſi ſacerdotes ſimplices abſoluentes ab excommunicatione minore incidant in pœnam Clementinæ primæ de priuilegijs,pag.587.col.1.

Articulus.12. Vtrum religioſi poſsint abſoluere à culpa & á pœna ſine eo quod incidant in excommunicationis ſententiam, pag.588.col,1.

Articulus.13. Vtrum priuilegia quibus religioſi poſſunt abſoluere à caſibus reſeruatis ſint hodie per Concilium Tridentinum ſublata,pag.589.col.1.

Articulus.14. Vtrum confeſſores regulares vbi publicatur Bulla Cruciatæ poſsint abſoluere pœnitentes non habentes bullas à caſibus reſeruatis virtute ſuorum priuilegiorum,pag.591.col.1.&.pag.592. &.pag. 593.in quibus noue explicantur aliqua dubia Bullæ Cruciatæ.

Articulus 15. Vtrum confeſſores regulares obligentur abſoluere pœnitentes à caſibus reſeruatis ſibi cõfeſsis.pa.593.col,1.& pa-594.vbi aliqua memorię digna contra quẽ dam doctum neothericum adducuntur.

QVAESTIO. LXII.

De confeſſoribus regularibus quantum ad abſolutionem fratrum in tredecim articulos diuiſa. Pagina.594.columna 2.

ARticulus primus, Vtrũ religioſi teneãtur confiteri.pa.595.col 1.

Articulus ſecũdus, Vtrũ ſit licitũ ſtatutũ quo obligantur monachi in fine anni confiteri prælato peccata alias confeſſa. ibidem col.2.

Articulus tertius, Vtrum confeſsio generalis ſemel in vita omnium pecatorum poſsit ſtatuto præcipi in religionibus,pag.596. col.2.

Articulus quartus, Quis poſsit audire confeſſiones religioſorum ibid.&pag.597.in quibus agitur de intellectu Concilij Tridenti ni.ſeſ.53.c.15.de reformat. & aliqua priuilegia regularium adducuntur.

Articulus quintus, Vtrum religioſi itinerantes poſsint quibuſcunque confeſſarijs religioſis aut ſecularibus confiteri,pag.598. col.1.

Articulus ſextus, Vtrum confeſſores regulares poſsint ſemel in vita & in articulo mortis abſoluere plenarie,fratres,pag.599.co-2.&pag.600.& pag.601.in quibus varia priuilegia adducuntur.

Articulus ſeptimus, Quid per articulum mortis intelligatur,p.602.col.1.

Articulus octauus, Vtrum abſolutus virtute dictorum priuilegiorum in articulo mortis teneatur ſi non decedat peccata reſeruata iterum ſuperiori confiteri, pagina. 603.

603.columna.1.
Articulus nonus, Quis ordo debeat ſeruari in plenaria abſolutione in articulo mortis, ibid.
Articulus decimus, Vtrum in aliquibus feſtiuitatibus poſsit fratribus à confeſſoribus indulgentia plenaria concedi, pagina. 603.columna.2.& pag.604.& pagina.605 in quibus variæ conceſsiones Apoſtolicæ adducuntur.
Articulus vndecimus, Vtrum religioſi poſſint frui abſolutionibus plenarijs à Leone Decimo conceſsis ſine licentia ſuorum prælatorum, pagina. 605. columna ſecunda, & pagina. 607. in quibus tractatur quomodo fratres poſsint vti Bulla Cruciatæ ſine licentia ſuorum prælatorum.
Articulus duodecimus, Vtrum virtute dictarum conceſsionum Leonis Decimi poſſint confeſſores abſoluere fratres à cenſuris,& irregularitatibus & à caſibus Papæ reſeruatis,pag.607.co.1.
Articulus decimus tertius, Vtrum poſsint confeſſores diſpenſare cum fratribus in irregularitatibus, pagina.608. colum.1.& pag. 609. in quibus aliqua priuilegia ſcitu digna adducuntur.

QVÆSTIO. LXIII.

De confeſſarijs quoad facultatem diſpenſandi in impedimentis & in votis & ipſa commutandi in octo articulos diuiſa, Pagina. 610. *columna.*2.

Articulus primus,Vtrum confeſſores mendicantes poſsint diſpenſare ad petitionem debiti cum inceſtuoſis, pag. 610.col.2.& pag.611.
Articulus ſecundus,Vtrum confeſſores mendicantes poſsint diſpenſare cum coniugatis voto caſtitatis aſtrictis vt poſsint petere debitum,ibid.col.2.in fi.
Articulus tertius,Vtrum confeſſores regulares poſsint in ſecularium votis diſpenſare, pag.612.co.2.
Articulus quartus, Vtrum dicti confeſſores regulares poſsint commutare vota ſecularium,pa.613.col.2.
Articulus quintus, Vtrum prædicti confeſſores poſsint commutare iuramenta & in ijs diſpenſare,pa.614.col.1.
Articulus ſextus, Vtrum confeſſores regulares poſsint commutare, & diſpenſare in votis Epiſcopis iure ſpeciali reſeruatis, ibi. col.2.
Articulus ſeptimus, Vtrum virtute dictorum priuilegiorum poſsint regulares diſpenſare & commutare vota pœnalia,pag. 615.col.1.
Articulus octauus,Vtrum confeſſores Mendicantes poſsint aperire literas Domini Papæ directas magiſtris in Theologia & iuxta earum tenorem diſpenſare, pagina. 615.col.1.

QVÆSTIO. LXIIII.

De conſecratione Virginum in quatuor articulos diuiſa, Pagina. 616.*columna.*1.

ARticulus primus,Vtrum virgines in monaſterio conſecrentur,pagina.616.columna.1.
Articulus ſecundus, Quis poſsit dare velum ſeu virgines conſecrare,& qualiter cõſecrantur,ibid.col.2.
Articulus tertius, Vtrum illa quæ occulte virginitatem amiſit, debeat vt virgo conſecrari,pagina.617.columna.1.& 2.in qua reſoluitur quomodo poteſt corrupta,vt virgo conſecrari ſine eo quod aliquod mendacium committatur.
Articulus quartus, Quis poſsit diſpenſare cum corrupta ad Abbatiſſatum, & vt velum prælationis poſsit accipere,pagin.618. columna.1.

Index.

QVÆSTIO. LXV.

De conſeruatoribus iudicibus in viginti articulos diuiſa. Pa. 618. colum. 2.

Articulus primus, Quid ſit iudex conſeruator pa. 619. co. 1.

Articulus ſecundus, Quis poſsit conſeruatorem dare, & qui poſſunt dari, ibi. co. 2.

Articulus tertius, Vtrum ſecundum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem poſsint eſſe iudices conſeruatores pagina. 620. columna. 1. & p. 621. in quibus multa dicuntur, & priuilegia adducuntur & tractatur, vtrum vicarius generalis Epiſcopi poſsit conſeruator conſtitui.

Articulus quartus, Vtrum requiſiti à fratribus teneantur acceptare miniſterium cõſeruatorum, pa. 622. co. 1.

Articulus quintus, Vtrum nominato in vna cauſa conſeruatore poſsit pro eadem cauſa alius nominari etiam poſt cæptam cauſam, ibid. col. 2.

Articulus ſextus, Vtrum conſeruatores extinguantur morte concedentis, pa. 623. col. ſecunda.

Articulus ſeptimus, Vtrum conſeruatores poſsint procedere contra partes extra ciuitatem aut diœceſim, in qua fuerint deputati, pa. 624. col. 1.

Articulus octauus, Quid ſit agendum ſi Monaſterio habenti membra in diuerſis diœceſibus dentur conſeruatores in diuerſis locis, ſicut habet monaſterium. D. N. de Guadalupe Epiſcopum Cordubenſem Placentinum & Salmanticenſem cum clauſula vt intra tres dietas poſsint ad ſe trahere litigantes an iniuriatus vno conſeruatore præſente poſsit iniuriantem ad remotiorem conſeruatorem trahere, pa. 624. col. 2.

Articulus nonus, Vtrum poſt quinquennium durent conſeruatoriæ quoad negotia cœpta, pa. 626. co. 1.

Articulus decimus, Vtrum iudices conſeruatores poſsint ſubdelegare, ibi. co. 2.

Articulus vndecimus, Vtrum conſeruatores poſsint cognoſcere de omnibus cauſis, pa. 627. columna. 2. & pagina. 628. in quibus tractatur late quæ ſit iniuria notoria & negata à parte, vtrum poſsit probari adhoc, vt cognoſcat conſeruator.

Articulus duodecimus, An conſeruatores regularium poſsint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili, pagina. 629. columna. 2. & pagina. 630. & pagina. 631. & pagina. 632. & pagina. 633. & pagina. 634. & pagina. 635. in quibus varia decreta iuris Canonici & Concilij Tridentini, & priuilegiorum regularium explicantur: explicatur etiam. l. 1. §. 2. titulo. 5. lib. 1. nouæ compilat. & l. 8. titulo. 7. lib. 1. ordinationum regalium.

Articulus decimus tertius, Vtrum religioſi poſsint cõueniri prodebitis ciuilibus corã iudice ordinario eccleſiaſtico, vel coram conſeruatore ab ipſis pro ſuis cauſis deputato, pagina. 636. & pagina. 637. & pag. 638. & 639, in quibus de vera intelligentia Concilij Tridentini ſeſsio. 7. cap. 14. de reforma. agitur contra Doctorem Ioannem Gutierrez & adducitur priuilegium conceſſum Cartuſienſibus hanc dirimens litem.

Articulus decimus quartus, vtrum conſeruator regularium poſsit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in paſcuis facientiũ, p. 640. co. 1.

Articulus decimus quintus, Vtrum religioſi poſsint creare conſeruatorem contra Doctorem aut ſcholarem habentes pro ſuis cauſis conſeruatorẽ Apoſtolicum & contra alios religioſos ſimilem conſeruatorem habentes, pa. 641. col. 1.

Articulus decimus ſextus, Vtrũ cõſeruatores habeant poteſtatem ponendi cenſuras contra inobedientes & contumaces, pagi. 642. col. 1.

Articulus decimus ſeptimus, Vtrum fratres poſsint eligere conſeruatorem pro iniurijs manifeſtis factis eorum ſeruitoribus, pagina 643. col. 1.

Articulus decimus octauus. Vtrum conſeruatores poſsint in cauſis regularium procedere de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij ibid. col. 2.

Articulus decimus nonus, In quam pœnam incidant conſeruatores ſuam excedendo poteſtatem, pa. 644. co. 1.

Articulus vigeſimus, Vtrum ſuadentes iudicibus conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem incidant in excommunicationem, ibi. co. 2.

QVAE-

QVAESTIO. LXVI.

De conſtitutionibus iuris Ciuilis, & canonici, quantum ad religioſos in quinque articulos diuiſa, P. 644. col. 1.

ARticulus primus, Quæ & quotuplex ſit conſtitutio. pag. 645. col. 1.

Articulus ſecũdus, An conſtitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad perſonas eccleſiaſticas, & regulares, earumque bona extendãtur. pagin. 646. colum. 2. & 647. & 648, & 649. in quibus nouẽ regulæ traduntur cum ſuis illationibus, quibus hæc materia reſoluitur, & aliqua memoria digna reſolutiue traduntur.

Articulus tertius, Vtrum ſtatuta quæ ſunt contra libertatem eccleſiaſticam ſint etiã reſpectu regularium contra eandem immunitatem, pag. 650. colu. 1. &. 2. in qua traduntur ea in quibus regulares, vt alij eccleſiaſtici à poteſtate ciuili eximuntur.

Articulus quartus, Vtrũ ſit licita ciuilis cõſtitutio prohibens alienare immobilia eccleſiaſticis, & regularibus. pag. 561, col. 1. & pagin. 652. in quibus agitur de iuſtitia cuiuſdam ordinationis Regni Portugaliæ.

Articulus quintus, Vtrum diſponente ſtatuto, quod religioſi non aſſumantur ad officia communitatis aſſumi poſsit hoſpitalarius portans veſtem certi coloris cum Cruce in pectore, pa. 652. col. 2.

QVÆSTIO. LXVII.

De conſtitucionibus Ciuilibus & Canonicis quo ad earum extenſionem & reſtrictionem in quatuor articulos diuiſa pa. 653. colum. 1.

ARticulus primus, Quot ſint genera cõſtitutionum, pag. 653. col. 1.

Articus ſecũdus. Quomodo deciſio vnius conſtitutionis ad decidendum alium diſtinctum caſum aſſumatur, pagina, 654. columna. 1. & pagina. 655. 656. 657. 658. in quibus aliquibus notabilibus præpoſitis hæc materia ſatis intricata per aliquas concluſiones cum ſuis illationibus ſcitu dignis reſolutur.

Articulus tertius, Vtrum conſtitutiones fundatæ in præſumptione obligent in conſcientia inſpecta veritate in contrarium, pagina. 658. columna. 2. & pagina. 659.

Articulus quartus, Vtrum ceſſet conſtitutio eius ratione ceſſante, pagin. 660. col. 1. & pag. 661. & pagin. 662.

QVAESTIO. LXVIII.

De ſtatutis Regularium in ſex articulos diuiſa. Pa, 662. columna 2.

ARticulus primus, Vtrum valeat ſtatutũ in voluntate ſtatuentium tantum factũ pa. 663. col. 1.

Articulus ſecundus, Vtrum ſtatuta iniuſta obligent in foro exteriori, & in foro conſcientiæ, pa. 663. col. 2. & pag. 664. & pag. 665.

Articulus tertius, An generalis ordinum teneatur ſtatuta religionum ſuarum ſeruare quoad vim directiuam & coactiuam, pa. 665. col. 2.

Articulus quartus, Vtrum ſtatuta alicuius prouinciæ obligent hoſpites aliarum prouinciarum pro tempore quo in ipſis hoſpitantur, pagina. 666. columna, ſecunda.

Articulus quintus, Vtrum conſtitutiones factæ à regularibus autoritate Apoſtolica confirmatæ poſsint ſine eiuſdem Sedis autoritate reuocari, pag. 667. col. 1. & pag. 668.

Articulus ſextus, Vtrum generales & prouinciales poſsint declarare ſtatuta facta cum capitulo. pag. 668. col. 2.

QVAE-

Index

QVÆSTIO. LXIX.

De consuetudine, in quatuor articulos diuisa. Pag. 669. columna. 1.

ARticulus primus. Quæ sit consuetudo faciens legem, pagina. 669. columna. 2. & pag. 670.

Articulus secundus, Vtrum consuetudo excusetfratres ab obseruatione præceptorum regulæ, pa. 671. co. 1.

Articulus tertius, Vtrum consuetudine possit introduci, vt regulares ad aliquid plus quam ad quartam funeralem teneantur, pa. 673. col. 2.

Articulus quartus, Quare statuta regularia non possunt tollere leges canonicas sicut eas tollit consuetudo legitima, pagin. 673. columna. 2.

QVÆSTIO. LXX.

De Custodibus in sex articulos diuisa, pag. 674. colum. 1.

ARticulus primus, Qui sint Custodes in ordine Minorum. pagina. 674. columna secunda.

Articulus secundus, Vtrum Custodes sint verè prælati, pagina. 675. columna secunda.

Articulus tertius, An custodes possint visitare Conuentus sibi commissos sicut prouinciales, pa. 676. columna. 2.

Articulus quartus, Vtrum custodes possint celebrare custodiale capitulum, pagi. 677. columna. 2.

Articulus quintus, Quomodo sint eligendi Custodes, ibid. co. 2.

Articulus sextus. Quantum durat officium custodiatus. p. 678. co. 1.

Index

INDEX OMNIVM AV-

THORITATVM PRINCIPALIVM SACRÆ Scripturæ, iuris Canonici, extrauagantium, bullarum, necnon iuris Ciuilis, quæ in hoc Primo Tomo declarantur, in quibus non recenſentur priuilegia Apoſtolica, quæ in eo explicantur cum ſint innumera & eſſet Lectori ſatis moleſtum ea in hoc indice collocari.

Loca Sacræ Scripturæ tam noui quam veteris teſtamenti.

Deuteronomij. 19. quantum ad originem verbi, Miſſa expeditur obligatio ſpontanea, iuncta deductione ex Hebræo, & Chaldæo, pa. 394. colu. 1. Pſalm. 118. particeps ego ſum omnium timentium te. pagi. 328. col. 2.

Iſaiæ. cap. 1. væ genti peccatrici, & populo graui iniquitate, pagina. 311. columna prima.

Matthæi. 10. vade & vende omnia quæ habes & da pauperibus, pa 1.

Matthæi. 18. ibi. dic Eccleſiæ, pagina. 152. col. 1.

Matthæi. 18. ſi peccauerit in te frater tuus corripe eum. pa 665. col. 1.

Luc. 9. nemo mittens manum ad aratrum, pa. 306. col. 1.

Luc. 18. oportet ſemper orare, pagina. 378. col. 2.

Actorum. 10. Diui Pauli ad Roman. 10. non eſt diſtinctio Iudæi, & Græci, pagina. 115. col. 2.

Pauli ad Roman. 2. ibi. tu autem ſecundum impœnitens cor tuum, pagina. 311. columna. 1.

Paul. 1. ad Corinthios. capi. 14. mulieres in Eccleſia taceant, p. 143. co. 2.

Loca ex quinque libris Decretalium.

Cap. cum ex literis de in integrum reſtitut. capit. paſtoralis de appellationibus, cap. 5. cap. quando de reſcript. pagin. 35. columna. 2.

Capit. ni eſſent de prębend. pagina. 38. columna. 1.

Cap. cognoſcentes de conſtit. pagina. 44. columna. 2.

Cap. cum acceſsiſſent de conſtit pagi. 53. columna. 2.

Capit. ſi de terra de priuileg. pagina. 57. columna. 2.

Capit. paſtoralis. §. verum de ſenten. excommunic. p. 58. co. 1.

Cap. prudentiam de offic. deleg. pagina. 64. columna. 2.

Capit. paſtoralis & capit. ſuper quæſtionum. §. porrò, & §. ſi vero domino de offic. deleg. p. 65. co. 2.

Cap. ſignificaſti de offic. delegat. pagi. 66. columna. 1.

Capit. veniens de reſcript. pagina. 72. columna. 1.

Cap. Capella de priuil. pa. 77.

Cap. cum acceſsiſſent. extra de conſtit. cap. ex literis extra, eodem, pagina. 79. columna. 2.

Capit. cum dilectus de dolo & contumac. cap. cum nobis olim. in fin. de elect. pa. 80. colum. 1.

Capit. qualiter & quando, de accuſat. pagina. 81. & pagina. 82. columna. prima & ſecunda.

Capit. cum acceſsiſſent de conſtit. pagina. 82 col. 1.

Cap. cum veniſſent de iudic. pag. 87. colum. 2. & p 91. co. 2.

Cap. in his. de priuileg. pagina. 100. columna. 1.

Cap. ex tenore qui filij ſint legitimi. pagin. 105.

Index

105.col.1.
Cap.1. de filijspresbyter .pag.109. col. & pa. 110 col.2.
Capit. adhæc eo .titul.pagina, 112.columna.2.
Cap. ex tranſmiſſa de filijs presbyter. ibidem.
Cap.cum in cunctiſ. de his quæ fiunt à maior .parte.capit.pagina 114.column. prima.
Cap.1. de filijs presbyter. pagina .117. colum.1.
Cap.fin.de filijs presbyter.pag.120. columna.2.
Cap.dilecta de maiorit.& obed. pagina.122. colum.1.
Cap.eam te de reſcript. pagina.129 .columna.1.
Cap.accedens de purgat. cano. pagina,134. col.1.in fin.
Cap.præterea el.2.de ſponſal . pagina.135. col.1.
Cap.illud dominus de cleric. excommunic. pag.135.col.2.
Cap. inquiſitionis de ſent. excommunicat. pag.136.col.1.
Capit.in tua de pœnit.& remiſ.pa.144.colum.1.
Cap. cum in cunctis de electio.pag.144.colum.2.
Cap. vnic. de ætat.&,qualit.ordin.pag.145. col.1.infin.
Cap.cum cauſa,de electio. pagina.152.colum.2.
Cap. fin.de offic.archipresbyt.pagina. 153. col.1.
Cap.fin.de offi.ordin. pagina .158. columna.2.
Cap.noſter. capit . noſcit,de his quę fiunt à prælat.& cap.dilecta de maiorit. & obed. pa.160.col.1.
Cap.quærenti de verbor. ſignificat. ibidem, col.2.
Cap.1.de ſupplend. neglig.prælat. cap. licet de tranſlat. Epiſcop. pagina. 162. columna.1.
Cap.attendentes de ſtat.monach.pagi. 166. colum.1.
Cap.1.de ſupplend.neglig.prælat. pagi. 170. col.1.
Cap.quia circa de priuileg.pagina .177.colum.2.
Cap.monachi de ſentent. excommunicat.p. 184.col.2.
Cap.tanta de ſimonia , pagina.185 .columna.1.
Cap. cum cupientes de ſentent. excómun. pa.187.&.188.
Cap.quærenti.de verbor. ſignific. pag. 192. col.2.
Cap.vult.de teſtib.pa.192.col.2.
Cap. Deus omnipotens de accuſatio . ibidem.
Cap.at ſiclerici.§.de adulterijs.pa.193.
Cap.ſi Epiſcopus de pœniten.&remiſsio.pagina.202. columna . 2. &.pagina.209.colum.1.
Cap. fin.depœnit. & remiſsio. pagina.203. columna.1. &.pagina.213. columna,prima.
Cap.monachi,capit. cum illorum . de ſentent. excommunicati. pagina. 204. colum.1.
Cap. monachi, cap. ſignificaſti de foro competent. ibi.
Cap. religioſi de priuileg. pagina. 208.colum.2.
Cap.vltimo de pœnit.& remiſsio.pagi. 213. colum.1.
Cap.nuper. de ſenten. excommun.pagi.221. colum.2.
Cap.cum contingat de foro competét. pagi. 222.col.2.
Cap.inter corporalia de tranſlatio. Epiſcop. pa.224.col.1.
Cap.fin.de offic . deleg. pagina .225. colum.1.
Cap.1.&.2. de tranſlat.Epiſcop.pagin. 226. col.2.
Cap.pen.&.vlt.de corpor.vitiat. capi.2. de cleric.egrot.pa.226.col.1.
Cap.1. de exceſsib. prælator.pagina.232.colum.2.
Cap.fin.de foro competent.pagina.446.colum.1.
Cap.cum dilecta.de conſuetud.pa.271..cocolum.2.
Cap.1. de exceſsib.prælat.pagi.231. columna.1.
Cap.de multa.de præbend.pagina.232. colum.2.
Cap.vnde de bigamis,pa.235.col.1.
Capit. nuper.deſenten. excommu.pa.236. Col.2.
Cap.2.de ordin. cognitio . pagina.237.cocolum.2.
Cap.1.de clericis pugn. in duello.pag.242. colum.2.

Cap .

Locorum.

Cap. ex tenore de tempor.ordin.pagin.244. col.1.
Cap. quanuis de ſententiat.excommu.p.248. col.1.
Cap &ſi clerici.§. de adulterijs de iudic.pa. 250.col.2.
Cap.cum ad monaſterium de ſtatu monacho.pag.254.col.1.& p.256.co.1,& pagi. 268.co.1.
Cap.1. de deſponſat.impub.pagin. 272.colum·1.
Cap.cum in cunctis in prin.de elect.pagin. 276.col.1.
Cap. tua nos.de teſtam.pa.288.
Cap.niſi cum pridem. de renuntiat.pag.290. col.1.
Cap.cum nos,deijs,quæ fiunt à præl.pa 291. col.1.
Cap. isqui capi.tua deſponſal.pag.291. colum.2.
Cap. ſi quis presbyter de rebus Eccleſ. pag. 292.col.1.
Cap.grauis de reſtit. ſpoliat.ibid.
Cap de priori de appellat.pagina. 297. colum.2.
Cap. ad noſtram de appellat.pagin. 298.colum.2.
Cap.is cui.§.fin.de ſentent, excommunicat. pagin.299.col.1.
Cap.1.de apoſtat.pagi.300.col.1.
Cap. dilecti el.2. de appellat.pagina.303,colum.2.
Cap.à nobis de apoſtat.pagina.303. columna.1.
Capit. vltim. de regul.pagina 303. columna.1.
Capit.ne religioſi de regul. pagina. 303.columna 1.
Cap.cum.olim el.2. de priuileg.dagina.306. colum.2.
Cap ſuper eo,de regul.pagina. 334 columna.1.
Cap.quod Dei timorem de ſtatu monacho. ibi.
Cap. 1. de Eccleſijs monachor.ibidem,colum.2.
Cap. vltim.de religioſ.domib.ibidem.
Cap.cum olim.2.de priuileg.pagina.306. colum.2.
Cap.quoniam inpleriſque de offic . ordin. pag.337.col.2.
Cap.cum ſingula.in princip.de præbend. & in.§. prouidens. ibidem. columna.1.& 2. in fine.
Cap.ad noſtram,& cap porrecta.de confirm. vtil.pa 337.col.1.
Capit.fin. de religioſ. domi. capit. quoniam in pleriſque de offic.ordin.pagina.337.colum 2.
Capit.1. & capit.ſi diligenti. & capit. ſi quis contra clericum de foro competent, pag. 353 co.2.
Capit.ad Apoſtolicam de regul.pagina. 354. col.1.
Capit.certificata de ſepult. pagina.368. columna.2.
Cap.cum incunctis de his quæ fiunt à maio. part.p.375.col.2.
Cap.dolentes de celeb.Miſſa.pagina.378.co. 2.cum ſequent.
Capit.tuæ,de cleric.peregrin.pagina.410.columna.2.
Cap.periculoſo de ſtatu.regul.pag.414. col. 1.cum ſequent.
Cap.monaſteria,de vita & honeſt.clericor.pa. 427.col.2.
Capit.omnis vtriuſque ſextus de pœnit.& remiſ.pa.543.col.1.
Capit.in S.P de pœnitent. & remiſ.pag.665. col.1.
Cap.ex parte de foro compet.pagina.571.columna.1.
Cap.ex parte el.1.de verborum ſignifi.p.584 col.1.
Cap.omnis vtriuſque ſexus de pœnitent.& remiſ.pagina.520.col.1.& pagin.521. & pa. 595.col.1.
Cap.2.& capit.fin.de offic.delegat.pag.619. col.1.
Capit.E.& G.de offi. deleg.pag.622.columna 2.
Cap.in literis de offic. delegat.pagi.642. columna.1.
Cap.qualiter, & quando de accuſat. pagi.643. columna.2.
Cap.cum acceſsiſſent. de conſtitu. pag. 667. col.2.

Loca explicata ex ſexto libro Decretalium.

Cap.vni.de voto.pag.2.col.1.
Cap.ſi cui de præbend.pa.70.co.2.
Cap.ſuper gratia de offic.deleg.ibidem.
Cap. ipſoiure.de reſcript. pagina.67. columna.2.
Capit.1.de conſtit.pagina.72,columna. 2.ad fin.

Cap.

Index.

Cap.cui licet quod plus de reg.iur. pag.114. col.2.
Cap.ſtatutum.de hæretic.pagina.128.columna.2.
Cap.contra Chriſtianos, de reſcrip. pagina. 129.col.1.
Cap.filij de hæretic.ibid.colu.2.
Ca.ſtatutum el.2.de hæretic.ibi.vſque ad pa. 136.incluſiue.
Cap.nullus de elect.pa.144.col.2.
Cap.indemnitatibus.§.proinde.de elect.pag. 145.col.2.
Capit.Abbate.de priuileg.pagina. 166. columna,1.
Cap.is qui,de ſenten.excommun.pa. 171.columna. 1.in fin.
Capit.Abbates de priuileg. pagina .581.colum.1.
Cap.ſi quis ſuadente.de ſentent.excom. pag. 187.co.1.
Cap.1.de ſentent.excommunic.pagina. 187. col.1.& 192.col.1.
Cap.vn.de deſponſ. impuber. pagina. 199. col.2.
Cap.religioſo de ſentent.excom.pa. 216.columna.1.
Cap.cum ex eo.de exceſsib.prælat.p.230.columna.1.
Capit.vnicum de religioſ.domib.pagina.231. col.1.
Cap.licet Canon.de elect.pagina. 232.columna.2.
Cap.1.de ſentent.excommun.pagina.234.columna.2.
Cap.vnic.de religioſ.domib.& cap. vnic de voto,pag.261.col.2.
Cap.exijt.§.dato de verbor. ſignifi. pa.270. col.2.
Cap.is qui.42.de elect.pa.293.col.1.
Cap.quoniam de priuileg.pag.296.co.1.
Cap.ſi religioſus.de elect.pagina.334. col.2.
Cap.cum de beneficio,de præbend.pag.336. col.2.
Cap.nullus de tempor.ordinand. pagin.339. col.1.
Capit.quorundam.§. fin.de teſtament.pagina 342.co.2.
Cap.beneficium de regulat.pagina. 357. columna.1.
Cap.cum quis de ſent.excom.pagina.369.columna.1.
Cap.qui ex eo de pact.pa.371.co.1.
Capit.qui celebrat.de priuileg.pagina.397.columna.2.
Cap.fin.de priuileg.pa.398.co.1.
Cap.licet de conſtitut.pa.552.col.2.
Capit.eos de ſentent.excommunic.pag.608. col.2.& ſeq.
Capit.ſtatutum de reſcriptis, pagina.620.columna.1.
Cap.1.de offic.delegat.pag.627.col.2.
Cap.fin.de offic.delegat.pa.644.
Cap.fin.§. conſeruatores de offic. delegat. pa.623.vſque ad pa.640.

Loca Clementinarum explicata.

Clementina dudum de ſepult.pagina.56.co. 1.& pag.550.& pag.551.colu.1.& 2.& pagi. 575.co.2.
Clementina dudum.§.olim.eodem tit.pagin. 117.col.2.
Clementina.1. de priuileg. pagina. 174.columna.2.
Clementina,ne Romani de electio.pag.222. col.2.
Clement.exiuit. de verb.ſignifi. §. dato.pa. 270.columna.2.& pa.287.col.1.& vide pa. 103.co.2.
Clementina ſi furioſus,de homicid.pag.240. cum ſequent.
Clementina monaſteriorum, de rebus Eccleſ.non alienand.pa.287.co.1.
Clementina dudum.§.verum. de ſepult.pag. 366.col.2.cum ſequent,&c.
Clementina dudum.§.ac de inde. & §.ſtatuimus,pa.549,cum ſequent.
Clementina religioſi.de priuileg. pagi.513. vſque ad pa.532.
Clementina abuſionibus de pœnit.& remiſ.p. 587.& pa.588.

Loca decretorum explicata.

§.leges.4.diſtinct.pag.39.col.1.
Capit.placuit.16. quæſtio.7. pagina. 77.columna.2.
Cap.erit autem lex.4.diſt.pa.99.columna.2.
Cap.ſi quis incognitus.17.q.2.pagina. 109. col.2.
Cap.monaſterij.19.q.13.ibid.
Cap.imputatur.1.q.4.pa.134.co.1.
Capit.conſtitui. 17. quæſtio. 4. pagina. 137. colum.1.
Cap.nullam.18.quæſt.2.pa.153.col.1.& pagi. 172.col.2.
Capit.Manus de conſecrat. diſt.5.pag. 162. col.2.

Cap.

Locorum.

Capit.audiuimus.24. quæſtio.2.pagi.183.columna.1.
Capit.inferior. 25. diſtinct.pagina. 221. colum.2.
Cap.fœlix.16.q.1.ca.de locorum.de conſec. diſt.1.pa.232.co.1.
Ca.hæc quidem.de conſecrat.diſtinct.4.pag. 270.
Cap.ſicut.12.q.2.pa.277.colum.2.
Cap.ſine exceptione.12.q.2.pagina 278.columna. 1. & pagina. 289. columna. 1.in fine.
Capit.fin. 15. q.1. & capit.ex literis. 16.q.2. & capit. communiter. 33.diſtin. pag.238. colum.1.
Cap. ſi qua. 12. quæſtio.2, pagina. 291. colum.1.
Cap.altaria de conſecr.diſtinct.1. pagina.294. col.2.
Cap.cum ſedibus de conſecrat. diſtinctio.1. ibidem.
Cap.omnis oppreſſus,& cap.ſi quis, & capit. placuit.2.q.6.pa.296.co.2.
Capit. ne pro cuiuſlibet.26.q.1.pagina. 320. col.1.
Cap.Licitus de conſecrat.diſtinctio. 3. capit. ſi quid. de conſecrat.diſtinct.4.pagina.325 colum.2.
Capit.non dicatis. 12.quæſtio.1. pagina 336. co.1.
Capit, decretum.10. quæſtio.1.pagina. 347. col.2.
Capit. cantantes. 92.diſtinctio. pagina.371. col.2.
Cap.contraria de conſecrat.diſt.5.pagina.388 col.1.
Cap.in noua actione.16.q.7.pagina.338.columna.1.
Cap.ſicut.de conſecrat.diſtinct.1.pagina.397 col.1.
Cap.Miſſa de conſecrat.diſtinct.1.pagi. 399. colu.1.
Cap.peruenit.18.quæſtio.2.pagina. 427.columna.1.
Cap.diffiniuimus.18.quæſtio. 2. ibidem.columna.2.
Cap.placuit.20.q.1. capit.diaconiſſam.27.q. 1.pag.616.co.1.
Capit.1. de votis. 20.quæſtio. 1.ibidem columna.2.
Capit.illæ.32.quæſtio.5. capit.vltim.15.quæſtio.1.cap.acutius. 26. diſtin. pagina. 617. col.2.
Capit.ſedulo. 30.diſtinctio. pagina.654.columna.1.
Cap.conſuetudo diſt.1.pa.669.

LOCA EXTRAVAGANTIVM

TAM INCORPORE IVRIS INSERTARVM quam aliquarum extra corpus iuris: primo referam eas quę ſunt in corpore iuris: poſtea autem alias non prætermittam.

EXtrauagãs, ambitioſè de reb.Eccleſ.nõ alien.pa.294.
Extrauagans. 2. de ſimonia,pa 185.columna.1.
Extrauagans Ioannis Vigeſimi ſecundi de vita,& honeſtate clericorum explicatur, pa.372.& 373.
Extrauangans graue nimis de reliquijs & veneratione Sanctorum,pagina.534. vſque ad pa.537.
Extrauagans vas electionis,de hæreticis,pagi. 573.col.2.
Extrauagans vnam ſanctam de maioritate, & obedientia,pa.585.col.2.
Extrauagans Pij Quarti,confirmata per Gregorium.XIII.de deſcendentibus ex Iudæis Sarracenis, & hæreticis, quod non ſint prælati in ordine Minorum explicantur à pa.125.vſque ad pa.143.
Extrauagans Pij Quarti, circa bona monachorum morientium extra clauſtra,pag.308.& pa.309.co.1.
Extrauagantes Pij Quinti, & Gregorij.XIII. de agitandis Tauris,pa.40.co.2.
Extrauagans Pij Quinti, circa durationem prælatorum, & Abbatiſſarum, in ordine Minorum,pag. 147. colum.2.& pag 150. columna.1.& 2.explicantur etiam extrauagan-

gantes Gregorij XIII. & Sixti Quinti, circa eandem materiam.
Extrauagantes Leonis X. Adriani Sexti, Pauli Tertij, & Pij V. pro nouo orbe explicantur, pag. 324. & pag. 325. & pagin. 340. & pag. 341. & 342. & 343.
Extreuagans Pij Quinti, contra Sodomiticos declaratur cum alia Summi Pontificis extrauagante, pagina. 315. columna. 2.
Extrauagans Pij Quinti. de non celebrando missam hora vespertina explicatur, pag. 394 & 395.
Extrauagantes Pij Quinti, & Gregorij decimitertij, circa clausuram monialium declarantur, pagin. 422. vsque ad pag. 426. inclusiue, & pag. 437. vsque ad pagin. 451. inclusiue, & pag. 467. vsque ad pag. 472. inclusiue.
Extrauantes Pij Quinti, circa præsentationem confessariorum regularium explicantur, pag, 555. co. 1. & 2. & .pa. 564. & pag. 565.
Extrauagans Gregorij XIII. pro religione Societatis Iesu explicatur, pag. 4. vsque ad. 8. inclusiue.
Extrauagans Sixti Quinti, contra male promotos explicatur, pag. 185. & 186.
Extrauagans Sixti Quinti, circa confraternitates corrigiatorum Diui Augustini, & chordatorum Diui Patris nostri Francisci explicantur. pag. 539. vsque ad pag. 546.
Extrauagans Gregorij XIIII. moderans constitutiones Sixti Quinti circa illegitimos explicatur. pa, 108. co. 1.
Extrauagans Clementis VIII. de largitione munerum prohibita regularibus explicatur. pa. 34 col. 1.

Loca Concilij Tridentini explicata.

Cap. 5. sess. 4. de reformatione, pagina. 350. colum. 2.
Cap. 5. sef. 4. de reformatione, & sef. 25. c. 8. & .20. pag. 349. col. 1.
Sessio. 4. de vsu sacrorum librorum.
Sessio. 5. de reformatione. cap. 1.
Sessio. 22. de reformatione, capit. 4. pa. 559. colum. 2.
Cap. 4. sef. 6. de sacramento pœnitentiæ, pa. 94. col. 1.
Cap. 5. sef. 6. de reformatione, pag. 169. col. 2. & pag. 295. col. 1.
Cap. 7. sef. 7. de reformatione, & cap. 16. sef. vltima, pag. 346. col. 2.
Cap. 8. sess. 7. de reformatione. pagina. 347. col. 2.
Ca. 7. sef. 13. pag. 599. col. 1.
Cap. 1. sef. 14. pag. 220. col. 1.
Cap. 7. sess. 14. de reformatione. pagina. 60. col. 1.
Cap. 7. sef. 14. & c. 6. sef. 24. de reformatione, pag. 110. & pag. 209. co. 1.
Cap. 7. sess. 14. de sacramento Eucharistiæ, pag. 205, col. 1. & pag. 206. col. 2. &. pag. 209. col. 2.
Cap. 7. sef. 14. &. cap. 7. sef. 19. de reformatione, & sessio. 25. capit. 6. pagina. 245. colum, 1.
Cap. 7. sef. 14. de reformatione, pagina .242. col. 1. &. pag. 250. col. 1.
Cap. 7. sef. 14. de reformatione pagina. 609. col. 1.
Cap. 8. sessio. 14. pag. 175. col. 2.
Cap. 7. sess. 19. pa. 245. c. 1.
Cap. 8. sef. 21. de reformatione, pagina. 349. col. 1.
Cap. 2. sessio. 22, pag. 233. col. 1.
Cap. 4. sessio. 22. de reformatione, pag. 288. colum. 2.
Cap. 22. sessio. 22. pagin. 436. columna. 2. in fine.
Cap. 7. & cap. 8. & cap. 18. &. cap. 2. sess. 23. de reformatione, pag, 165 col. 1.
Cap. 5. sessio. 23. de reformatione, pag. 206. colum. 1. &. p. 207.
Capit. 10. sessio. 23. de reformatione. pagi. 158 colum. 1.
Cap. 8. cap. 10. & cap. 12. sef. 23 de reformatione, ibid.
Cap. 7. sessio. 23. de reformatione. pagin. 165.
Capit. 8. & capit. 10. sessio. 23. pagina. 165.
Cap. 10. eiusdem. sess. &. cap. 2. sef. 14. de reformatione, pag, 175. col. 2.
Cap. 6. sess. 23. de reformatione, pagi. 187. colum. 2.
Cap. 12. & capit. 14. sef. 23. de residentia prælatorum. pag. 239.
Cap. 1. sess. 23. de residentia. & sessio. 25. de reformatione, capit. 18. pagina. 219. colum. 1.
Cap. 3. sef. 23. de reformatione, & cap. 9. eiusdem. sef. pag. 238. col. 2.
Cap. 10, sef. 23. pa. 355. c. 2.
Capit. 1. sef, 23, pa. 60 colum. 1. vbi. pag. 61.

ponun-

ponun tur duodecim decreta Concilij Tridentini, in quibus reuocantur priuilegia regularium.
Cap. 12. ſeſ. 24. de reformatio. pa. 89. col. 2. &. pa. 144. co, 2. &. pa 145.
Ca. 6. ſeſ. 24. de reformat. pag. 181 .col. 1. & pag. 182. col. 2. & pag 244 col. 1. & pag. 250. col. 1.
Cap. 4. ſeſsio .24. de reformatione. pag. 400. colum. 1.
Cap. 11. ſeſsio. 24. de reformatione. pag. 327. col. 2.
Cap. 13. verſiculum in vnionibus, ſeſsio. 24. pag. 232. col. 2.
Cap 9. ſeſ. 24 pag. 348. colu. 1. & ſeſ. 21. col. 8. ibidem.
Cap. 9. & cap. 10 ſeſsio. 24. de reformatione & cap. 8. ſeſ 7. ibid.
Cap. 6. ſeſsio. 24. pag. 586. col. 1.
Cap. 2. ſeſsio 324. & cap. 7. ſeſs. 14. pag. 559. colum. 2.
Cap. 11. ſeſsion. 24. pagina. 498 . columna ſecunda.
Cap. 5. ſeſs. 25. de regularibus ,pagina. 2 59 . colum. 1.
Cap. 1. & ca. 5. & ca. 21. eiuſdem ſeſ. pa. 28 4. colum. 1.
Cap. 1. & cap. 2. eiuſdem ſeſsio. pagina. 280. col. 1.
Cap. 7 ſeſsi .25. de regularibus .pagina. 145. col. 2.
Cap. 10. ſeſsio. 25. de regularibus, pagi. 455. colum. 1.
Cap. 5. ſeſ. 25. de regularibus, pag. 457. col. 1.
Cap. 6. ſeſsion. 25. de regularibus . pag. 484. colum. 2.
Cap. 14. ſeſsio. 25. de regularibus .pag. 480. col, 1.
Cap. 8. ſeſsio. 25. de regularibus . pagin. 147. colum 1.
Cap. 16. ſeſsio. 25. de regularibus. pagi. 357. colum. 1.
Cap. 20. & cap. 9. ſeſsio. 25. de regularibus. pag. 158.
Cap. 4. ſeſsion. 25. de regularibus, pag. 301. colum. 2. & pag. 405. col. 1.
Cap. 11 ſeſ. 25. de reformatione, pagin. 345. col. 2. & pag. 351. col. 1.
Cap. 13. ſeſ. 25 .de reformatione, pagina. 367. col. 1.
Cap. 15. ſeſs. 25. de reformatione ,pag. 112. col. 2.
Cap. 18. ſeſ. 25. de reformatione ,pagina. 219. col. 1.
Cap 20. & cap. 8. ſeſſ. 25. de reformatione, pag. 21. col. 1.
Cap. 14. in principio. ſeſsio. vltima. ſub Pio. IIII. pag. 31. col. 1.

Loca Digeſti veteris.

L. 1. iuncta gloſ. v. illicita. ff. de colleg. illicit. pag. 3. col. 1.
L. adoptio. ff. de adoptio. pagina. 54. columna. 2.
L. ſi hominem. ff. mandat. pagina. 75. columna. 1.
L. plenum. § . equitus ff. de vſufruct. pagina. 76.
L. verum. § vlt cum lege ſeq, ff. de minori. pagina. 78. circa finem, & pagina. 79. colũna. 1.
L. 4. §. pen. ff. ad Macedon. pag. 96. col. 1. in fin.
L. bona fides. ff. depoſit . pagina. 97. columna. 1.
L. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. pagina. 98. colum, 2.
L. 1. ff. de offic. eius cui mandat. eſt iuriſdi. pag. 155, col. 1.
L. furti ff. de his qui not. infam. pagina. 299. col. 2.
L. falſus. §. qui alienum. ff. de furt. pag. 361. col. 1.
L. Barbarius Philippus . ff. de offic. prætor. pag. 567. co. 1. & pag. 568.
L. non omnium. ff. de legib. pagina. 663. colum. 1.
L. princeps. ff. de leg. pagina, 666. columna. 1.

Loca Infortiati.

L. ex militari. §. ſed vtrum. ff. de milit. teſtam. pag. 76.
L. hæredes palã. §. ſi quid in fin. ff. de teſtam. pag. 94. col. 2.
L. ſi ita . ff. de aur. & arg. legat. pagina. 178. col. 1.
L. adigere. §. quanuis. ff. de iure patron . pag. 661 . col. 1.

Loca digeſti noui

L. item apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de in iur. pa. 45. colum, 1,
L. Titia. §. idem reſpondit, ff, de verb. obliga, pag. 93, col. 2.

L. milles. §. defunctus. ff. de adulter. pa. 135. col. 1.
L. ſtatu liberi. §. quintus. ff. de ſtatu liber. pa. 281. co. 1.
L. proſpexi. ff. qui & à quibus. pagina. 661. columna. 1.

Loca ex Codice.

L. nonnunquam in principio. C. de collatione. pa. 72. col. 1.
L. 3. C. de ſilentiar. pagina. 73. columna. 1. in fin.
L. quoties. C. de precib. imperat. offerend. ibid.
L. inter emptorem. C. de pact. pagina. 74. col. 1. in fin.
L. voluntarie. C. de excuſat. tuto. ibidem. columna. 2,
L. aſsiduis. C. qui potiores in pigno. verſi. & ideo etiam, pa. 87. circa fi.
L. à iudice. C. de iudic. pag. 225. columna. 1.
L. 1. C. de iure emphyteut. pagina. 356. columna, 2.
L. 1. C. de relato. pa. 97. co. 1.
L. 2. C. pro emptore. pa. 281.

Ex authẽtica loca.

Authẽtica quæ ſupplicatio. C. de prẽcib. imperat. pa. 66. co. 1.
Authent. de ſanctiſsimis Epiſcopis. §. ſed hac preſenti. l. verum. §. vltimo, cum lege ſequent. ff. de minor. pag. 78. col. 1. & pagina. 64. col. 1. & 2.
Authen. vt factæ nouæ conſtitutiones in Rubrica, & in nigro, pa. 33.
Authent. omnes peregrini. C. communi. ſucceſsio. pa. 361. col. 2,

Ex legibus partitarum.

L. 18. titu. 7. par. 1. pa. 629. col. 1.

Ex legibus ordinam.

L. 1. tit. 8. lib. 1. ordin, pa. 363. co. 2. & pag. 619. col. 2.
L. 8. tit. 7. lib. 1. ordin. pa. 642. col. 1.

Ex noua compilatione.

L. 1. tit. 2. lib. 1. nouæ compilat. pagina. 639. colu. 1.
L. 7. tit. 8. lib. 5. nouæ compilat. pagina. 106. colum. 2.
L. 13. titulo. 18. lib. 6. nouæ compilat. pag. 649. columna. 2.

Ex ordinationibus Portugaliæ.

L. 2. ti. 8. pagina. 651. col. 1.

Index.

INDEX MATERIARVM

HVIVS PRIMI TOMI, IN QVO

ſententiæ inſigniores ſummariè apponuntur.

A.

Abbas.

ABba apud Hebræos pater eſt pa. 101.col.1.q.21.art.1.
Abbas vnde dicatur.ibid.
Abbatis nomen primum quod, ibid.
Ab Abbatibus ad Abbatiſſas arguitur, ibid.
Abbates,& Abbatiſſæ benedicti & benedictæ,ibid.102.col.2.
Abbates ſemel benedicti rebenedici non poſſunt,ibidem.
Abbas debet eſſe profeſſus ſacerdos &anno rũ vigintiquinque,pa.144.col.2.q.15.art.2.
Abbas & alius prælatus quoad regulam iudex pa.151.col.2.quæſt.17.
Abbatibus iuriſdictio competit iure humano,pag.151.col.1.& pag.152.co.1.
Abbatibus & alijs prælatis an poteſtas competat iure diuino,pag.152.col.1.ibid.
Abbates non poſſunt diſpenſare in certis caſibus,pa.153.co.2.ibid.
Abbates in ſuis Eccleſijs poſſunt populũ benedicere,pa.161.co.1.
Abbates quibus ordinibus poſsint ſubditos ordinare,ibi.q.18.ar.1.
Ab Abbate promotus ad ordines, ipſius priuilegium tenetur oſtendere,ibid.
Abbates per non vſum non derogant priuilegio ordinatiuo,ibi.col.2.
Abbates non benedicti funguntur omnibus præeminentijs benedictorum,ibi.co.2.ar.2.
Abbas electus & confirmatus ante benedictionem dicitur,Abbas,ibi.
Abbates Ciſtertij non poſſunt ſuos ſubditos ordinibus ſacris inſignire poſt Cõ. Tridentinum,ibi.pa.162.co.1.& pa.163.co.1.
Abbas exemptus poteſt dimiſſorias dare ſuis regularibus,ibi pa.163.co.2.
Abbas ſuos ſubditos ab irregularitate purgat pag.193.col.1.q.20.ar.20.
Abbas à ſuis ſubditis impedimenta circa ordines poteſt remouere,ibi.co.2.
Abbas non poteſt alienare ſine ſolennitatibus,pa.177.co.1.
Abbas ſolus quæ facere poteſt,ibi.
Abbates Ciſtertij & primi coabbates poſſunt altaria conſecrare,pa.295.co.2.q.27.ar.2.
Abbates in aliena diœceſi,ſine licentia Epiſcopi non poſſunt hæc facere,ibi.
Abbatum depoſitio quibus competat,pa.374. col.2.q.41.ar.3.
Abbatum depoſitio an competat ſolis capitulis.

Abbatiſſa.

Abbatiſſa,quæ pa.101.co.2.
Abbatiſſæ incapaces ſunt ad imponenda præcepta ſpiritualia,ibid. pa.102.co.2.
Abbatiſſæ triennales non benedicuntur,ibid. col.2.
Quid ſit Abbatiſſa,pa.121.col.2.q.13.ar.21.
Abbatiſſæ eſſe poſſunt illegitimæ, ibid. pag. 22.col.1.
Abbatiſſa quadraginta annos debet habere, & octo poſt profeſsionem,pa.145.colu.2. & pa.146.co.1.q.15.ar.3.
Abbatiſſa debet eſſe expreſſe profeſſa, ibid.
Abbatiſſa finito triennio ſtatim renũciare debet.pa.149.col.1.& 2.q.16.ar.3.
Abbatiſſæ à patronis præſentatæ ſunt perpetuæ,ibi.pa.150.co.1.& 2.
Abbatiſſæ confirmatæ conferunt Eccleſias, pa.160.co.1.q.17.ar.12.
Abbatiſſæ quo ordine poſsint inſtituere, ibi.
Abbatiſſæ nõ habẽt pertinentia ad claues,ibi.
Abbatiſſa ſuſpendit ab officio ſubtrahendo beneficia,pa.160.col.2.
Abbatiſſa an comparetur Abbati,ibid.
Abbatiſſa iubens excommunicare quomodo intelligendum,ibid.
Abbatiſſa in votis monialium non diſpenſat pa.258.col.2.ad fin.
Abbatiſſa maiorem in moniales poteſtatem habet, quam pater in filios,pag.258.col.2. quæſt.25.ar.7.

Abbatiſſa irritando vota monialiũ ſine cauſa, non peccat. ibidem.
Abbatiſſæ admittentes intra clauſtra monaſterij mares & fœminas ſunt excommunicatæ & ſuſpenſæ. pa. 450. col. 2. & pa. 451. col. 2 q. 47. art. 3.
Abbatiſſa non poteſt eſſe corrupta abſque diſpenſatione. pagina. 618. columna. 1. quæſt. 64. art. 4.

Abſens.

Abſens præſentatus ad beneficium intra tempus certum debet comparere, alias præſentatio eſt nulla. pag. 545. colu. 1. quæſt. 59. art. 1. 0.

Abſoluere, abſolutio.

Abſoluere poſſunt ſuppriores ordinis Prædicatorum ſicut priores, pag. 174. col. 1.
Abſoluere poſſunt prælati ſuos ſubditos à quacunque cenſura ibi. col. 2.
Non poſſunt prælati abſoluere ſuos ſubditos à crimine hæreſis. pag. 167. col. 1. & pag. 182. col. 1.
Abſoluere poſſunt Epiſcopi ab hæreſi occulta ibi. pag. 182. colu. 1.
Non poſſunt Epiſcopi vniuerſaliter cõmittere alicui abſolutionem ab hęreſi. ibid. pag. 183. col. 1.
Qui poteſt abſoluere ratione officij poteſt committere autoritatem ad pænitentiam arbitrandam. ibi. pag. 184. col. 1.
Abſoluere poſſunt prælati ſuos ſubditos percuſſores clerici. ibi.
Abſoluere poteſt excommunicatus excommunicatum in caſu neceſſitatis. ibi, colu. 2.
Abſolui poteſt ſuperior percutiens clericum à ſuo ſubdito. ibi.
Abſoluere poſſunt prælati generales ſuos ſubditos à ſimonia. pag. 185. col. 1. & 2.
Abſoluere non poſſunt prælati ſimoniacos in mala ordinum promotione. ibi. pa. 186.
Abſoluere poſſunt prælati irregulares ſuos ſubditos à ſuſpenſione à diuinis. pag. 187. col. 2.
Abſolui non poſſunt ſubditi à prælatis á peccatis commiſsis in contemptum clauium, pag, 189. col. 1.
Abſolui poſſunt ſubditi à peccatis commiſſis cum confidentia priuilegiorum, pag. 190. col. 1. & 2.
Abſoluere poſſunt prælati ſuos ſubditos ab omni irregularitate,, & alijs impedimentis tribus exceptis. pag. 194. col. 1.
Abſolui poſſunt moniales. pagin. 196. & 197.
Abſolui plenarie poſſunt nouitiæ monialiũ à ſuis confeſſoribus. pag. 198. co. 1.
Abſolutio facta virtute priuilegij validi licet ignoráti valet. pag. 199. col. 2.
Abſoluere qui poteſt ex priuilegio perpetuo poteſt ſubdelegare pa. 200. co. 2. in fin.
Abſolutio à peccatis extra confeſsionẽ quomodo explicetur. pag. 201. col. 1. & 2.
Abſoluere non poteſt inferior ſubditum à reſeruatis quãdo ſuperior iuſte ei denegauit abſolutionem. pag. 204. & 205.
Abſoluendi poteſtatem recipiunt preſbyteri in ordinatione. pag. 206. col. 2.
Abſoluentes à reſeruatis ſine autoritate pœna afficiuntur. pa. 208. col. 2.
Abſoluere quis poſsit à caſibus prælatis reſeruatis ibidem.
Abſolui non poſſunt fratres ordinis prædicatorum abſq; licentia ſuorum prælatorũ, pag. 209. colum. 1.
Abſolutio à peccatis dari non poteſt ſine abſolutione excommunicationis præmiſſa. ibid. col. 2.
Abſoluendi licentiá non poſſunt prælati rigoroſe negare, ibid.
Abſolutus ab inferiori directe à mortalibus, & per indirectum à reſeruatis, an recipiat vnum verum ſacramentum. pag. 210. co. 2. in fin,
Abſoluere tantum à venialibus poteſtatem habet ſimplex ſacerdos pag. 211. col. 1.
Abſoluentes à reſeruatis tenentur integram audire confeſsionem, ibidem.
Abſolutio á reſeruatis quomodo detur à pœnitentiario papæ. ibid. col. 2.
Abſoluendi magnam habent poteſtatem prælati mendicantium Indos Chriſtianos pag. 325. col. 1. q. 31. ar. 4.
Abſoluere per priuilegia poſſunt regulares à caſibus Epiſcopo reſeruatis. pag. 579. co. 1. q. 61. ar. 3.
Abſoluere poſſunt regulares à reſeruatis ſedi Apoſtolicæ exceptis bullę cœnæ. pag. 581. col. 1. ibid.
Abſoluere poſſunt regulares excómunicatos parte ſatisfacta. pa. 582. col. 1. ibi.
Abſoluere poſſunt regulares pænitentes à cenſuris extra ſacramentum pænitentiæ. pag. 583. col. 1. & 2.
Abſoluere non poſſunt regulares à caſibus Epiſcopo à Concilio Tridentino reſeruatis pag. 584. ibid.
Abſolui poteſt aliquando excommunicatus etiã parte nõ ſatisfacta pag. 583. col. 2. ibi.

Abſoluere non poteſt religioſus ſimplex ab excommunicatione minori, licet poſsit à peccatis venialibus. pagina. 587. colum. 2. ibidem.

Abſolutio in foro conſcientiæ quid importet, pag. 586. col. 1.

Abſolutio in foro conſcientiæ à ſacerdotibus iuriſdictionem habentibus fieri poteſt. ibi. colum. 2.

Abſolutio à culpa & à pæna quid importet pag. 588. col. 1. ibid.

Abſolutionis effectus. ibid.

Abſoluens religioſus ſine autoritate à culpa & à pœna bona fide non incidit in Clemẽtinam. pag. 589, co. 1.

Abſolutus plenariè in articulo mortis etiam à reſeruatis poſtea conualeſcens reſeruata prælato non tenetur cõfiteri pagina. 603. col. 1. q. 62. ar. 8.

Abſolui plenarie ab omnibus poteſt regularis infirmus, qui caſu non fuit confeſſus. pag. 603. col. 1.

Abſolutionis in articulo mortis faciendæ, quæ forma. pag. 603. co. 1. &. 2.

Facultas abſoluendi à reſeruatis Papæ, intelligitur de reſeruatis etiam poſt datam facultatem. pagina. 177. columna. 2. quæſt. 20. art. 8.

Quis poſsit abſoluere à caſibus bullæ cœnæ. pag. 178. col. 1. ibid.

Cætera vide verbo, confeſsio, & verbo, confeſſor, & verbo, prælati, & verbo, regulares & verbo, religioſi.

Ac.

Ac dictio quid importet. pag. 138. column. 2. q. 14 art 7.

Actus.

Actus, per quos infringitur lex ſufficit quod fiant ſcientibus regijs auditoribus ad reuocandam legem pag. 40. colum. 1. quæſt. 6. art. 12.

Actus validitas non dependet à notitia poteſtatis, ſed ab ipſo poſſe, pag. 199. column. 2. q. 20. art. 5.

Actus prohibitus cum pœna ſi fiat eſt nullus. pagina. 621. columna. 1. quæſtione 65. artic. 3.

Actus duo communes intellectui practico & ſpeculatiuo. pagina. 645. columna. 2. q. 66. artic. 1.

Ad inſtar priuilegium.

Ad inſtar priuilegium conceſſum, cuius virtutis, pagina. 576. columna. 2. & 577. col. 1. q. 61. ar. 2.

Admiſsio.

Admittere ad religionem omnes, an ſit obligatorium, pagina. 81. col. 2. in fin. & pag. 82. col. 1. q. 10. ar. 3.

Adulterium.

Adulterij crimen graue & punibile, pag. 251. columna. 1. q. 24. ar. 17.

Affinitas.

Affinitas excopula cum conſanguinea non contrahitur, niſi intra ſecundum gradum, pa. 611. co. 2. q. 63. ar. 1.

Affinitas excopula non contrahitur, niſi effuſo ſemine intra vas, ibi.

Affines matrimonium contrahentes ſcienter non faciunt prolem legitimam, pagi. 105. col. 1. q. 13.

Alcantara.

Ordinis militaris Alcantaræ vnde origo, pag. 30. col. 1.

Alienare alienatio.

Alienationis verbum in materia odioſa ſtricte interpretandum, ſecus in fauorabili, pa. 276. col. 2. q. 27. ar. 1.

Alienatione rerum Eccleſiæ prohibita quæ comprehendantur. ibi.

Alienatio rerum Eccleſiæ, qua ſolennitate fieri, ibi. pa. 277. col. 1.

Alienans rem Eccleſiæ, vel locans vltra trienium in caſibus non permiſsis excommunicationis ſententia afficitur, ibi.

Alienante Papa, vel Epiſcopo rem Eccleſiæ in conſanguineum cauſæ non creditur, niſi de ea legitime conſtet, pagina. 277. col. 2. q. 27 art. 2.

Alienatio Eccleſiæ valida eſt etiam non antecedẽte tractatu, ſi poſtea ſubſequatur, ibi. in fin. col.

Quis tractatus eſſe debeat ante alienationem ibid. pa. 278. col. 1.

Alienatio rei Eccleſiæ non valet etiam ſi prælatus conſentiat maiori parte collegij diſſentiente, ibi.

Alienatio rei eccleſiæ non valet prælato diſſentiente, etiam ſi omnes de collegio conſentiant, ibid.

Alienatio à capitulo ſede vacante fieri non poteſt abſque authoritate ſuperiorum, ibi. in fin.col.
Alienatio facta à monialibus ſine ſui generalis conſenſu nulla, ab ipſo ratificari poteſt, ibi.p.278.co.2.
Alienationes à generalibus ordinis Ciſtertij ex indulto Eugenij IIII.quomodo celebrandæ.ibi.
Alienationes rerum Eccleſiæ non validantur ex præſumptione quod ſolemnitates interuenerint,ibid.
Alienatio quadrupliciter in iure capitur.pagi. 281.co.1.q. 27.ar.2.
Alienare prohibitus quando poſsit hypothecare,ibi.co.2.
Alienari ſine ſolemnitate poteſt res, cuius dominium adhuc eccleſiæ non eſt acquiſitum ibi.pa.285.co.1.ibi.
Res eccleſiæ immobiles, vel mobiles, quæ ſeruando ſeruari poſſunt cenſentur prohibitæ alienari, ibidem, pagina.286.colum.1.q.27. arti.4.
Alienare prohibitus non prohibetur arbores opacas cædere, vt loco earum fructiferas ſubſtituat,ibi.
Prælatus non poteſt alienare & ſuccēdere arbores fructiferas,ibidem,in fin.
Prohibitus alienare non prohibetur donare pro victu & veſtitu,ibid.pagina.289.col.2. in medio.
Arbitrio boni viri relinquitur , an alienatio ſit vtilis,ibi.pa.290.co.2.
Alienationis vtilis monaſterio exempla,ibid. in fin.col.
Sufficit quod alienatio ſit vtilis tempore contractus,ibid.pag.291.co.1.
Alienatio facta in vtilitatem monaſterij ſine ſolemnitatibus valet.ibi.
Alienatio ſine ſolemnitatibus licet vtilis, nulla, exceptis quibuſdam caſibus, ibi in fin. columna.
An monachus alienans ſine conſenſu prælati ſit obligatus in foro conſcientiæ,ibid.pag. 291.co.2.
Alienatio rei Eccleſiæ facta , vt reſcindatur alia in ſimul præexigit,ibidem, pagin.292. col.1.
Alienans rē Eccleſiæ tenetur ad damni reſtitutionem,pa.292.col.2.q.27.ar.11.
Alienans male rem Eccleſiæ, vt excuſetur à peccato,& ſimiliter emens quid conſiderandum,ibid.pag.292.co.1.
Commendatarij ordinum militiarum nō poſſunt res ſuarum commendarum alienare, ibi.pa.293.co.1.
Alienatio dicitur locatio ad longū tēpus,ibi.
Alienatio dicitur locatio ad vitam facta,ibid.
Alienatio dicitur locatio facta ad nouenniū cum pacto de retrolocando ad aliud, ibid. col.2.
Alienantes res Eccleſiæ ſine ſolennitatibus, qua pœna puniantur, ibidem, pagina.294. columna.1.
Non incidunt in has pœnas alienantes res minimas,ibi.in fin.co.
Alienantes res eccleſiæ ſine ſolemnitatibus, quibus caſibus pœna afficiuntur, ibi.col.2.

Altaria.

Altaria conſecrant Epiſcopi,pa.195.col.1.
Altaria regulares an poſsint conſecrare , pagina.295.
Abbas Ciſtertij & alij primi coabbates poſſunt altare conſecrare.ibi.
Hoc tamen in aliena diœceſi non poſſunt, ibi.col.2.
Altaria in locis infidelium presbyteri Societatis Ieſu poſſunt conſecrare,ibi in fin.col.
Altaria poſſunt Minores conſecrare in partibus Indiarum,ibi.
Altare portatile quod ſit,pa.397.col. 1.q.43. art.3.
Altari ſeruiens de ipſo viuere quomodo intelligitur,pag.409.col.1.

Angeli.

Angelorum vitæ cœnobitarum vita ſimilis, pa.473.q.50.art.1.

Animal.

Animalia monachorum ſunt de foro ſæculari.pa.640.col.1.q.65.ar.14.

Appellare, appellatio.

Appellari non poteſt à lege facta a legitimo conditore.pa.36.co.1.q.6.arti.7.
Appellare in quibus poſsit religioſus,pa.297 col.2.q.29.ar.2.
Appellare Minores ad quos poſsint, & quo ordine,ibi.
Appellare religioſis indecens,ibi.pa.297.co. 1.ar.3.
Appellatio friuola,quæ ſit,pa.65.colu.2.q.8. art.13.
Definitio appellationis,pag. 296.co.2.q. 29. artic.1.

Materiarum.

Appellatio iudicialis quæ. pa. 297. ibidem.
Appellatio extra iudicialis quæ ibi.
Vtriusque appellationis quis effectus, ibidem.
Appellationis iudicialis triplex effectus, ibid.
Appellationis a censura effectus tantum deuolutiuus, ibid.
Appellationis verbo non vtitur in ordine Mendicantium, pa. 297. co. 1. ar. 2. ibi.
Appellationis prohibitio in ordine Mendicantium in quibus sit prohibita, ibi.
Appellatio est iuris naturalis, ibi. col. 1. in fin.
Appellatione prohibita fit locus simplici querelæ. ibi.
Appellatione prohibita religiosis circa correctiones & alia similia intelligitur, nisi modus excedatur, ibi. in med. col.
Appellationem iniuste denegans peccat. ibid. pag. 298. col. 2.
Appellatio interposita a sententia quæ priuat ab vtraque voce ipsam suspendit, ibi. pagi. 299. col. 1.
Appellatio non suspendit sententiam suspendens ab officio, vel ingressu ecclesiæ, ibid.
Appellatione pendente nihil innouandum, pa. 97. col. 1.
Appellatione pendente vbi ex bono & æquo proceditur aliquando nihil innouatur. ibi.

Apex iuris.

Apices iuris & rigor non sunt odiosi. pag. 69. col. 2. in med. q. 11. ar. 6.
Apices cum suo rigore aliquando seruandi. ibidem.
Apicum iuris inuentio, ibi. co. 2. in fin.

Apostatæ, apostasia.

Apostata & apostasia quotuplex sit, pagi. 300. col. 1. q. 30. ar. 1.
Apostata quando tanquam talis veniet castigandus, ibi. co. 2.
Apostata non est qui sine licentia exit a monasterio ad ingrediendũ aliam religionem, ibi.
Apostasia vera fit per habitus desertionem, sine proposito reassumendi ipsum ibi.
Apostatæ definitio, ibi.
Apostata non dicitur religiosus fugitiuus: ibi. co. 2. in fin.
Apostata non est ille, qui portat habitum subtus in abscondito, licet sit excommunicatus ibi. 301. col. 1. ar. 2.
Apostata verus punitur pœnis positis a Paulo Quarto, ibidem.
Apostata rediens ad religionem tenetur facere memoriale debiti, & crediti pag. 307. col. 2. ibi. ar. 11.
Apostata per sententiam eiectus non potest confessioni factæ contrauenire circa debita & credita, ibid.
Apostata ordinis Minorũ licet non fuerit ter conuictus potest expelli à religione, si est incorrigibilis de facto, pagi. 310. col. 2. ibid. arti. 14.

Approbati.

Approbati ad vnum officium non remanent semper approbati, pa. 554. co. 1. q. 50. ar.

Arbitrium.

Arbitrio boni viri relinquũtur omnia, quæ in iure non habent certam determinationem pa. 38. co. 1. q. 6. ar. 9.
Arbitrium & iurisdictio diuersificantur, pagi. 159. co. 2. q. 17. ar. 11.
Arbitrium potest concedi per viam iurisdictionis ordinariæ, ibi.
Arbitrio viri boni, quæ commissa. pa. 290. co. 2. q. 27. ar. 8.
Arbitri iudices esse non possunt Guardiani Minoritæ, pagina. 621. q. 65. ar. 3. Arbitrio boni viri remanent dispensationes, pa. 118 col. 1.

Archidiaconatus.

Quid sit archidiaconatus, pagina. 117. colu. 2. q. 13. ar. 6.

Argumentum.

Argumentum verisimilitudinis voluntatem legislatoris declarat, pagina. 179. col. 1. q. 20. art. 9.

Articulus.

Articulus mortis quomodo veniat intelligendus, pag. 603. co. 1. q. 62. art. 7.

Auis.

Auis ordo in Regno Lusitaniæ vnde ortus, pa. 30. col. 2. q. 5. ar. 6.
Auis ordo Eboræ conuentum habuit, ibidem.
Auis ordo subiectus erat ordini de Calatraua ibi. in fin.
Auis oppidi Portugaliæ quædam memoria lapidi inscripta refertur, pagina. 31. colum. 1 in fin.

Auditor.

Auditoris officium expirat morte Domini constituentis, pagina. 104. columna. 1. q. 12. art. 6.

Aurora.

Auroræ initium quando dicatur, pagina. 394.

columna.1.quæſt.43.art.7.

Authoritas.

Authoritates quot contineat decretorum volumen.pa.12.col.1.

Authenticum tantum decretorum volumen, quoad decreta ſanctorum Patrum,ibi.

Auxilium.

Auxilio brachij ſecularis implorato à ſeculari poteſt dicere,quod vult videre proceſsū pag.66.co.2.

Baptizare,baptiſmus.

Baptizare an poſsint monachi,pa 322.col.2. q.31.ar.1.

Baptizare poteſt quicunque,pa.323.col.1.ibi.

Baptizare poſſunt in partibus Indiarum,& reliqua ſacramenta conferre fratres Minores pa.324.co.1.ibi.

Baptizare poſſunt fratres Minores filios Hiſpanorum in Indijs,pa.324.co.2.ibi.ar.4.

Baptizare poſſunt fratres Minores in partibus Indiarum cum oleo & chriſmate antiquis vſque ad quatuor annos,pa.325. col. 2.ar.5,ibid.q,31.

Baptiſmus,vt fiat,quatuor debet habere,pag. 326.col.1.q.31.ar.5.

Baptizare poſſunt in partibus Indiarum extra Eccleſias ſine cæremonijs fratres Societatis Ieſu,pa.326.col.1.q.31.ar.6.

Benedictio benedicere.

Benedictio Calicis & paramētorum eſt ſolius Epiſcopi,pa.166.col.1.ar.1.

Benedictio ornamentorum Eccleſiæ,vel altaris exceptis corporalibus poteſt fieri à ſacerdotibus Minorum,ibi col.2.

Benedictio ornamentorum Eccleſiæ & etiā corporalium vbi non datur copia Epiſcopi poteſt fieri à Minoritis ſacerdotibus,ibi.

Quid circa hoc dicat Veracruz habet,ibi.

Benedictionum dictæ cōceſsiones quoad fratres Minores ſacerdotes non ſunt in vſu,ibi.

Benedicere Eccleſias,oratoria,& alia ad Minores pertinentia poſſunt generales & Prouinciales Minorum,& hi quibus ipſi commiſerint,exceptis his in quibus chriſma interuenit,pa.167.col.1.ibi.art.2.

Benedicere poſſunt ſupradicti prælati corporalia,ibi.

Benedictio corporalium chriſma non requirit ibid.

Priores & guardiani poſſunt benedicere corporalia,ibi.co.2.

Benedictio corporalium à dictis prælatis facta proficit pro Eccleſijs extra ordinem,pagina,168.col.1.ibidem.

Benedicere poſſunt prouinciales Indiarum ſupradicta,etiam pro vſu alieno,ſi diſtent, vel eorum officialibus per duas dictas,ibi. col.2.in fin.

Benedicere extra,vel intra duas dietas neceſſitate petente tam pro vſu proprio,quā pro alieno prouinciales Minorū in partibus Indiarum poſſunt Epiſcopis abſentibus , & confirmationis ſacramentum fidelibus miniſtrare,pa.168.co.2.in fin.ibi art.3.& hanc poteſtatem poſſunt ſuis fratribus communicare,ibi.pa.169.col.1.

Benedictionis poteſtas an alijs Abbatibus cōuentualibus Vltramontanis & Ciſmontanis competat,ibi.

Benedictiones conſecrationes, & reliqua regularibus gratis ſunt facienda,ibi. pag.150. art.5 co.1.

Beneficium.

Beneficia principum fauorabilia amplianda, ſecus ſi odioſa,pa.96.co.1.q.11.ar.6.

Beneficiarius,qui profitetur canones adſimilitudinem Theologi fruitur in abſentia prouentibus beneficij,pa.102.co.2.q.1.ar.9.

Beneficij appellatio quæ comprehendat.pag. 185.co.1.ar.12.q.10.ar.9.

Beneficium habens curatū,non priuatur beneficio ipſo facto per homicidium,p.250.co. 1.q.24.ar.16.

Beneficium,quod,& quotuplex,pa 331.col.2. q 34.ar.1.

Beneficia regularia duplicia quæ,ibi.

Beneficium ſimplex regulare, quod,pa.332. col.1.ibi.

Beneficiū regulare,an ſit proprie beneficiū, pag.332.col.2.ar.2.q.34.

Beneficia regularia manualia ad nutum Abbatis,ibid.

Beneficia regularia quædam quoad adminiſtrationem perpetua,ibi.

Beneficiū regulare quādo fiat irreuocabile,ib.

Beneficium regulare monachis conferendū pa.333.col.1.q.34.ar.3.

Beneficia regularia conferenda ſunt monachis eiuſdem ordinis,ibid.col.2.

Beneficia nulla poſſunt conferri Mendicantibus,ibi.

Beneficiū regulare dicitur capella in Eccleſia regulari fundata,ibid.

Beneficij regularis ad nutum,& aliorū beneficiorum perpetuorū quoad reſidentiam idē eſt iudicium,pa.337.col.1.q.34.ar.8.

Beneficiū manuale tenetur monachus relinquere

quere ex mandato prælati,ibi.ar.9.
Beneficia duo,etiam ſui ordinis monachus habere non poteſt,ibi.
Beneficium,& capellam,& portionem monachalem in ſimul monachus habere non poteſt,ibi.
Beneficium quodlibet,cum primo in monacho incompatibile,ibid.
Beneficiorũ duplicium circa monachũ diſpẽſatio,qua ratione fit,ibidem.col.2. in prin.
Beneficia regularia quis concedat.pa.344.co.1.q.36.art.1.
Beneficia regularia ab aliquibus impetrata,nõ eis aliquod dant emolumentum,ibi. col.2.
Quid dicendum in beneficijs ſpectantibus ad ordinem D.Ioannis,ibi.
Quid in clericis vulgo Loyos,melius S.Ioannis Euangeliſtæ dicendum circa præſentationem ſuorum beneficiorũ, pa.345. col.1.
Idem priuilegium cõmunicatum ordini de S. Benedicto in Regno Portugaliæ,ibid.co.2.
Beneficium nouitij nõ vacat ante elapſum probationis annum ſine ipſius conſenſu,p.357 col.1.q.37.ar.1.
Beneficium ſeculare collatum regulari, ſi ab ipſo per.40.annos poſsideatur fit regulare, pa.670.col.2.q.69.ar,1.

Benefactor.

Benefactores monaſteriorum ab ordinarijs nõ poſſunt moleſtari, pa.327.co.1.q.33.arti.1.
Benefactores dicti actu ſeruientes excepti ſunt à juriſdictione Ordinariorum,& hoc,quo modo intelligendum,pa.327.colu.2.ibid.
Benefactoribus à generalibus miniſtris bona opera ſuorum ſubditorum poſſunt indulgeri,ibid.p.327.col.2.ar.2.
Benefactoribus nec faciens,nec prælatus,quo ad vim ſatisfactoriã opera iam facta poſſunt applicare,pa.330.co.1.q.33.ar.5.
Benefactoribus bona facta,quoad vim meriti poſſunt applicari,ibi.
Benefactoribus literæ conceſſæ à prælatis de participando non proſunt,niſi interuenientibus beneficijs,niſi talis conceſsio ſit facta ex liberalitate,pa.330.co.2.q.33.ar.6.

Bernardinus.

B.Bernardinus initiũ dedit fratribus Minoribus de obſeruantia,& eorum vicarius generalis primus fuit,pa.13.col.1. poſt.med. q.2.ar.3.& pa.27.co.2.q.4.ar.2.

Bellum.

Bellum iuſtum,quod,pa.241.
In bello iuſto exhortantes ad pugnã quocũq; modo fiunt irregulares,pag.326.q.32.ar.1.

Bigamia.

Bigamiæ optima expoſitio,pa.234.colu.2.q.25.ar.2.
Bigamia quando non contrahitur,ibi. pa. 235. col.2. Vide verbo,irregularitas.

Bona.

Bona religioſorum apoſtatarum morientium extra ordinem ſunt ſedis Apoſtolicæ,pag.308.col.1.& 2.& p.309.co.1.q.30.
Applicãtur dicta bona ſedi Apoſtolicæ de ducto ære alieno,ibi.
Bona beneficiariorum ad cultũ diuinum pertinentia poſt eorum mortem pertinent ad eccleſias vbi habent redditus,ibi.
Bona facta ab vno particulariter quando dicãtur communia,pa.329.co.2.q.33.ar.4.
Bona ſubditorum quæcunque ſint poteſt prælatus applicare,ibi.in fin.col.
Bona emphyteutica & feudalia poſſunt monachi habere,pa.359.& pa.360.
Bona deperdita ſunt aliquibus religionibus, pro redemptione captiuorum applicata,p.561.& 562.& 563.
Bona monaſteriorũ deſertorũ pertinent ad ſedem Apoſtolicam, pagina.364.quæſt.38. art.6.
Bona regularia occupantes incurrunt multas pænas.pa.565.

Boni,& æqui.

Proceſſus boni & æqui non debet eſſe ſecundum propriam imaginationem,pag.97.col. 2.q.11.ar.6.
Proceſſus boni & æqui apud regulares ſeruantur ibidem.

Bullæ.

Bullæ ſummi Pontificis eandem vim habent, quam ius canonicum,pa.33.co.1.q.6.ar.2.
Bulla Pij IIII.reuocatoria priuilegiorum regularium contra Concilium Tridentinum intelligitur.pa.60.col.1.& 2.q.8.
Bulla Gregorij XIII. confirmatoria priuilegiorum regularium quatenus ſunt in vſu intelligitur,pa.62.col.q.8.ar.8.
Bulla quæ habet clauſulam in fine, quomodo intelligenda,pagina. 215.columna.art.10. quæſt.25.

C.

Canonici.

Canonici regulares non poſſunt leuare baptizatum

zatum de fonte.pagin.323.quæſt.31.art.2.
Illicitum eſt canonicis regularibus admittere mulieres intra clauſtra monaſteriorum. pag.464.col.1.q.48.ar.4.
Canonici regulares clerici ſunt dicendi.pa. 3.col.2.poſt med.
Canonici regulares Lateranenſes ab Apoſtolis orti pag.19.col.1.q.3.art.1.
Canonici regulares Sancti Saluatoris vnde habent originem.ibid.
Qui ſint canonici regulares,de quibus in iure communi.ibid.col.2.
Canonici regulares in Luſitania ſunt reformatiſsimi.ibid.
Canonicus qui fuit Iudæus non ex eo indignus.pa.81.col.1.

Canonica portio.

Quid ſit canonica portio pag.366.quæſt.39. art.1.
Canonica portio duplex.ibidem.
Canonica protio parochiano debita eſt vna. ibidem.
Canonica portio non Eccleſiæ dimiſſæ vbi maiores ſunt ſepulti,ſed parochiali debetur.pag.369.col.1.ibid.
Canonica portio debetur etiam à Regibus & alijs monarchis.ibid.col.2.
Canonica portio quando non debita à confratre accepto in aliqua religione,ibi.
Canonica portio an debita parocho ipſi à defuncto legato relicto.pag.370.col.1.ibid.
Canonica portio an poſsit renunciari .ibid.
Canonica portio à quibus & de quibusdebita pag.316.col.1.ibidem.
Canonica portio ex priuilegio non debetur à Mendicantibus.ibidem.
Canonica portio à quibus nũc debeatur.ibid. pag.37.col.1.
Canonica portionon ſoluitur à fratribus Minoribus.pag.367.col.1.&.2.
Canonica portio ſolum debetur de his, quæ corpus defuncti concomitãtur,pagin.368. colum.1.
Canonica portio non debetur ex ſepultura, quæ fit inuitis fratribus vbi ſupra.co.2.
Canonica portio ſolũ debetur quando ſepultura fit in caſu conceſſo.ibid.
Canonica portio non debetur Eccleſiæ parochiali ex ſua culpa interdicta,ibid.
Canonica portio non debetur ex funere nouitij extra monaſterium morientis in monaſterio ſepulti,ibidem pag.369. colum.1.

Capitulum.

Capitulum intermedium, & congregatio intermedia diſtinguuntur,pag.113.colum.2.
Capitulum intermedium quæ operatur.ibid.
Congregatio intermedia quæ operatur.ibid.
Capituli illa maior pars,quæ nititur maiore tatione & pietate,pag.114.col.1.inmedio.
Congregationes intermediæ ſubrogantur in locum capituli intermedij.ibidem. colum. 1.infine
Capitula generalia & prouincialia poſſunt reſtringere autoritatem guardianorum.pagina.154.col.2.q.17.
Capitulum quid ſit & quando celebrari debet.pa.373.col.2.q.41.art.1.
Capitulum totũ dicitur maior & ſanior pars ibidem.
Capituli maiori parte ſuſpenſa minor præualet.ibid.
Capitula quæ poteſt celebrare generalis Frã ciſcanus.pa.374.col.1.q.41.ar.1.
Capitula generalia & prouincialia in ea familia de triennio in triẽnium celebranturibidem.
In capitulis generalibus & prouincialibus ordinationes fiunt.ibid.col.1.&.2.
Capitulis ſolis an cõpetat Abbatum & Abbatiſſarum depoſitio.ibid.col.2.
Capitulo generali confeſſarij intereſſentes quam poteſtatem habent.pag.375.colum-2.q.41.art.3.
Capituli felicem ſucceſſum precantes quam indulgentiam conſequantur.pag.200.col. 1.& pag.375.col.2.
Capituli prouincialis in partibus Indiarum quæ poteſtas.pag.376.col.2.ibi.
Capituli definitorium quid ſit.ibid.
Capitulum generaliſsimum Romæ celebratum reformauit ordinem Minorum. pag. 27.col.2.
Facta in capitulo generali autoritate Apoſtolica facta cenſentur.pag.71. columna.1.in principio.
Capitulum non ſuccedit Epiſcopo ſede vacãte,in eis quæ ei iure ſpeciali cõpetunt.pa. 584.col.2.in fine.
Capitulũ cuſtodia le celebrant cuſtodes. pa. 677.q.70.art.4.

Caſtitas.

Votum caſtitatis ſimplex quando operatur traditionem,pag.6.col.1.
Votum ſimplex caſtitatis dirimit matrimonium

nium in Societate Ieſu,ibi.
Caſtitatem coniugalem ſolemniter vouentes in ordinibus militaribus ſunt vere religioſi.pa.8.col 2.& fornicando committunt ſacrilegium,pa.106.col.2.

Caſus reſeruatus.

Caſus reſeruatus quis dicatur,pa.206.co.2.
Caſus qui ſint reſeruati in religionibus,ibidē. in fin. col.
Caſus in ordine Minorum non poſſunt reſeruari,niſi à miniſtro Prouinciali, pagin.208. colum.1.
Non poſſunt caſus reſeruariper breue Clementis Octaui,niſi in generali aut Prouinciali capitulo,pa.177.178.

Clauſula.

Clauſula,quatenus ſunt in vſu poſita in confirmationibus priuilegiorum quomodo intelligatur,pa.55.co.1.
Clauſula,de nouo concedimus,quid importet ibidem.
Clauſula,quatenus ſunt invſu,ſi taceatur quid operetur,ibi.
Clauſula generalis non tollit legem iuratam, pag.64.co.2.
Clauſula,contradictores quoſlibet per cenſuras compellentes,quid importet,pagin.65. colum.1.
Clauſula,contradictores & contemptores in curſuros indignationem Petri , & Pauli, ibidem.
Clauſula,omni appellatione remota,quid importet,ibi.
Clauſula,inuocato etiam ad hoc auxilio brachij ſecularis quomodo intelligatur,pagin. 66.co.1.
Clauſula,ſupplentes omnem defectum, quomodo intelligenda,pa.67.co.1.
Clauſula ſupplentes omnem defectum, non ſupplet defectus ſubſtantiales,ibi co.2.
Clauſula generalis,ſupplentes omnem defectum,non tollit defectum patris ſupplicantis.ibidem.
Clauſula,ex certa ſcientia ,& de plenitudine poteſtatis,quid importet,ibid.
Clauſula,ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis ,nunquam ſupplet dolum partis impetrantis,ibid.
Clauſula deducta ex priuilegio,quomodo facit plenam fidem,ibid.pag.69.col.1.

Claſura.

Clauſura monialium iuris humani eſt pagi. 411.colum.1.quæ.44.artic.1.
Clauſura monialium, quo anno fuerit inducta,ibidem.
Clauſura monialiū ad duo tendit.ibid.col.2.
Clauſura perpetua monialibus indici poteſt, pag.412.col.2.quæ.44.ar.1.
Clauſuram monialium violantes, quomodo ab Epiſcopis arcendi pa.416. columna. 1. Vide verbo Moniales.
Clauſuram non poſſunt egredi moniales,pa. 495 q.59.ar.1.
Claudi moniales foris debēt à perſonis deputatis,ibid.
Clauſuram maiorem,quā reliquæ habentmoniales Sanctæ Claræ,pag.466.col.1. quæ 49.art.1.
Claſura indici non poteſt dato mortis periculo ibidem.
Clauſuram non vouentibus in caſu,licita eſt diſpenſatio,pag.467.colu.2. Vide verbo, Moniales.

Cantus.

Cantus organicus licitus ne apud regulares, pag.371.col.1.
Cantus in Eccleſia laudabilis,ibidem.
Cantus in Eccleſia à quo tempore,ibid.co.2.
Cantantes erant ſancti , & laudantes Deum in reſurrectione,ibid.
Cantum oportet clericum ſcire ,ibid.
Cantantes nō voce tenus ſolū ſed corde ,ibid.
Cantus in Eccleſia, quomodo,& qualiter celebrari debet,ibidem.
Cantus in officio diuino, qua ratione inuētus,pag.372.col.1.
Cantu ſolum in verbis delectari in officio diuino peccatum eſt,ibidem.
Cantus,quomodo Deo magis placens,ibid.
Cantus organicus, quomodo ſit in Eccleſia admiſſus,pag.373.col.1.

Cauſa.

Cauſa literas Apoſtolicas ſuſpendit,quæ ius tertij tollit,pa.58.ar.9.col. 1.q.6.
In qualibet diſpoſitione cauſa principalis & immediata ,& non ſecundaria inſpicienda eſt, pag.313.col.1.
Cauſa ceſſante , quando priuilegium nō ceſſet.pag.530.col.2.in fin.q.55.art.1.
Cauſa impulſiua priuilegij ſi ceſſet ipſum nō ceſſat,pag.531.col.1.ibid.
Cauſa duplex priuilegiorū cōceſſorū religioſis in partibus Indiarū.pag.531.col.1. ibid.
Cauſa ceſſante effectus ceſſat, quando in cōmuni cauſa defecit,ibid.col.1.ad finem.

Cartuſienſes.

Cartuſienſes in feſto de natiuitate B.Mariæ eligere poſſumt confeſſorem,qui ipſos plenarie abſoluat.pag.604.col.1.q.62.ar.10.

Clerici.

Clerici non deobligantur à legibus ciuilibus ordinatis ad bonum commune,pag.42.co.2.q.6.art.1.

Clerici leges ciuiles conformes charitati, & iuſtitiæ ſeruare tenentur, ibid.

Clerici ſeculares intra domũ ſuam,quasmulieres poſsint habere ,pa.464.col.2.q.48.artic.4.

Clerici cruciati vere religioſi,pag. 8.colu.2.quæſt.1.art.6.

Clerici obligãtur ad occiſionem locuſtarum pa.649.co.1.q.66.ar.2.

Clerici,qui habent animalia nociua,an obligentur ex cõſtitutionibus ciuilibus adpœnam,ibidem.

Clerici an obligentur ex ſtatutis dicentibus, vt animalia ſcribantur,ibid.col.2.

Clerici legibus ciuilibus obligati,quoad vim directiuam.ibid.

Clericorum exemptio,cuius ſit iuris,pagina 650.col,1.quæſt.66.ar.3,

Celebrantes.

Celebrantes ſcienter in Eccleſia polluta mortaliter peccant,non tamen fiũt irregulares, pag.171.co.1.q.19.ar.6.

Cenſura.

Cenſuræ nomine quid veniat,pa.174.colu.1.quæſt.20.

Cenſuris non obediensper annum contra ipſum,vt de fide ſuſpectum proceditur,pagi.310.col.2.quæ.3.art.13.

Citatio.

Citationem requirit exemplar.pag.68. co.1,

Citationem non requirit exemplar priuilegij Minorum ex indulto, ibi.col.2.

Comes.

Comes Palatinus potens legitimare,non poteſt diſpenſare,pag.115.colum.2.queſt.13.art.9.

Commiſsio,cõmißarius.

Commiſsio nõ finitur mortuo Papa per quã Epiſcopo committitur,verificata informatione diſpenſatio,pag.70. col.2 q.9.ar.1.

Cõmiſsio facta vt quis de beneficio ,puideat quibus voluerit,quo modo intelligenda, pag.70.col.2.ibidem.

Committere vices ſuas delegatus ab inferiore non poteſt,niſi ſit ad vniuerſitatẽ cauſarum.pag.213.ar.9.col.1.quæſt.20.

Commiſsio perpetua facit quem ordinariũ pag.159.col.1.quæſt.17.art.5.

Commiſſarius ex priuilegio perpetuo poteſt delegare,pa.182.co.2.ar.11.

Commiſſarij generalis in ordine Minorum, quæ ſit inſtitutio,pa.474.col.1.q.51.art.1.

Commiſſarius , generalis generali ſubditus, ibidem.

Commiſſarius generalis triennalis , ibid. columna.2.

Commiſſarius generalis aliquando Ciſmontanus vel vltramontanus,ibi.

Commiſſarij generalis quę ſit authoritas,ibid.

Commiſſarius generalis eſt ordinarius prælatus,pa.475.co.2.q.51.ar.3.

Commiſſarius generalis habet dignitatem, & prælaturam ampliſsimam,pa.476.colu.1.ibidem.

Commiſſarius generalis electus à ſolo generali non eſt ordinarius,nec habet dignitatem,ibid.

Commiſſarius generalis à generali poteſt crea re commiſſarium,ibi.

Commiſſarius generalis nec à generali,nec à capitulo generali poteſt ſine cauſa amoueri,pa.476.col.2.quæ,51.ar.4.

Commiſſarij generalis poteſtas à generali limitari non poteſt ſine capitulo,pag. 476.col.2.ibi.

Commiſſarius generalis generali debet obedire,ibi.

Commiſſarij poteſtas eadem eſt,quæ generalis,pag.477.co.1.ibid.

Commiſſarius generalis ſubditus eſt miniſtro generali in aliquibus,ibi.

Commiſſarij poteſtas limitatur cum iuſtis cauſis,ibid.

Commiſſario quarundam partium creato tollitur poteſtas generalis commiſſarij quoad illas,pa.477.col.2.in med.

Commiſſarius generalis non eligitur ex familia generalis,pagina 478.colu.1.quæſt.51.artic.5.

Commiſſarij generalis Indiarum quæ origo, pa.478.co.1.q.52.ar.1.

Commiſſarius generalis Indiarum non eſt in aliquibus ſubiectus commiſſario generali Ciſmontano,pagina.479.colu.2.ibidem artic.2.

Com-

Commiſſarius minorum curiæ Romanæ, à quo inſtituatur, & quæ ſit eius autoritas, pag.482.col.1.q.53 art.3.
Commiſſarij prouinciales in ordine Minorum multiplices,pag.482.col.2.quæſt.54. art.1.
Commiſſarijs miſsis à miniſtris generalibus ad viſitandas prouincias tenentur prouinciales obedire.pag.483.ibid.
Commiſſarius dictus non ſit in his in quibus ſolum prouincia tota, vel diffinitores cum prouinciali habent poteſtatem,ibid. col.1. in fin.
Cõmiſſarij dicti in quibus diſpẽſare. ibi.c. 2.
Commiſſarij dicti non poſſunt contra ſtatuta prouinciæ facere ſine conſenſu patrum prouinciæ.ibid.
Cõmiſsio facta ab epiſcopo vt quis poſsit ab ſoluere à caſibus ſibi reſeruatis non extenditur ad cenſuras reſeruatas.pa 202. col.2.
Commiſſarij prouinciales in eorum abſentia quomodo alienandi & de eorum autoritate,pag.483.col.2.q.54 art.2.
Commiſſariorum prouincialiũ autoritas eadem cum prouinciali,pag.484.column.1. ibidem.
Cõmiſſarij ad capitulum generale miſsi loco prouincialium quomodo ordinentur,ibid. artic.3.
Cõmiſſariorum ad viſitãdas prouincias magna autoritas,pag.485.colum.1.quæſt.54. artic.4.
Commiſsio generalis non comprehendit ea, quæ quis in ſpecie non eſſet conceſſurus, pag.480.col.1 q.52.

Corporalia.

Corporalia generalis benedicere non poteſt, pag.167.col.1.
Corporalium benedictio chriſma non requirit.ibid.

Communicatio priuilegiorum.

Communicatio priuilegiorum Mendicantiũ nõ ſolum,quoad præterita,ſed etiã quoad futura, non ſolum quoad ordines Mẽdicãtes,ſed etiam,quoad non mendicantes.pa. 487.& pag.489.q.55 art.1,
Communicat ordo Minimorum cum mendicantibus,pag.489.col.2.1.ibid.
Communicat ordo ſeruorum B.Mariæ.pagi. 490.col.1.ibi.
Communicat ordo Ieſuatorum,ibi.
Communicatio priuilegiorum ordinis D.Benedicti quæ .pag.491.col 2.ibid.
Communicatio ordinis Ciſtercienſis pa.493. col.2.ibid.
Communicatio ordinis Cartuſienſium quæ, pag.496.col.1.ibid.
Communicatio,quæ ſit ordinis S. Hieronymi,pag.496.col.2.ibid.
Communicat ordo Sanctiſsimæ Trinitatis cũ Mendicantibus.pag 503,col.1.ibid.
Cõmunicant in aliquibus priuilegijs fratres, religioſos hoſpitantes,ibi.
Communicatio ſit omnibus ordinis monaſterijs indulgentiæ Portiunculæ pag.509.col. 1.ibid.
Communicatio,quæ ſit in priuilegijs monialium Tertiarum, cum Mendicantibus,pa. 510.col.ibi.
Communicent ne cum Mendicãtibus monia les Conceptionis,pag.503.colu.1. ibidem.
Mendicantes communicant cum priuilegijs Societatis Ieſu,pag.506.col.1.ibid.
Communicatio priuilegiorũ cõprehendat nè conceſſa alicui loco ſpeciali,pag.508.co.1
Communicatio priuilegiorum Minorum datur monialibus Sanctæ Claræ & tertiarijs pagina 123.colum.1.quæſtio. 12.articulo, 22,
Communicatio ſuorum ordinum conceditur Monialibus Sanctæ Claræ & Prædicatorũ, pag.197.col.1.q.20.ar.22.vide verbo.moniales.
Communicatio ſit ordini Prædicatorum indulgentiarum Sanctorum ordinis Minorũ & è conuerſo,pag.511.col.1.
Communicatio non ſit ſeruitoribus priuilegiorum contra illos,à quibus habent communicationem, ibidem. pagi .511. column.1.
Communicatio ſit de vno priuilegio conceſſo cuidam monaſterio illius congregationis omni congregationi,pag. 350.col.2. in princip.
Communicatio priuilegiorum nihil commune habet cum vſu,& cum non vſu ipſorum pag.509.col.2.
Communicatio priuilegiorum quomodo intelligatur,pag.510.&.511.colu.1.
Communicantes in priuilegijs poſſunt agere contra illos, quibus primo conceſſa fuerunt priuilegia, ibidem, columna 1. &.2.
Communicatio ordinis Sancti Hieronymi in Hiſpanijs,pag.496.co.2.q.55, ar.8.
Communicatio ordinis Ciſtercienſis,493. colum-

colum.2,art.7.
Communicant in priuilegijscum mendicantibus religioſi & moniales Sanctiſsimæ Trinitatis,pag.499 ar.10.col.1.
Communicant cum cæteris ordinibus Crucigeri & infirmis miniſtrantes,pag. 500.columnn.1.
Commnnicant moniales priuilegijs regularium,pag.501.col.1.
Communicant ſororesB. Mariæ priuilegijs Monialium Sanctæ Claræ.pag,604.col.2. q.61.art.10.

Commendatarij.

Cõmendatarijs militiarum decimæ nõ oblationes competunt.pa.356 colum.1.q.36. artic.7.
Commendatarij Sancti Ioannis Baptiſtæ ſunt religioſi,pa.8.col.2.q.1 ar.6.
Commendatarij militiarum non ſunt exẽpti à rigore aliorum religioſorum, ibidem.
Commedatarij militiarum ſunt veluti depoſitarij perpetui,ibidem.
Commendæ non ſunt tituli beneficiorum. ibidem.

Conceptio.

Conceptio B. Virginis immaculata.pag.534. q.57.art.1.
Conceptio B. Virginis diſputata a quibuſdã ibid.
Conceptam fuiſſe B. Virginẽ in peccato originali prædicantes peccant,pag. 535.columna.1.
Conceptionis miſſa,& feſtum quas indulgẽtias,pag.536.art.3.col.2.
Conceptionis feſtum an ſuſpendat interdictum,& ceſſationem a diuinis,pa.538.col. 2.art.5.

Conceſsio.

Conceſsio Papæ, vt poſsit abſoluere a reſeruatis quomodo intelligenda,pag.177.col. 2.q.20.art.8.
Cõceſsio facta a principe de collatione beneficiorum certæ ciuitatis:intelligitur etiam de creatis poſt conceſsionem,ibi.
Conceſsio facta ob iuſtam cauſam recipit extenſionem:ibid.
Conceſsio facta a quodam legato de latere prioribus monaſterij Mariæ de Monte Marthæ,circa relicta in teſtamento cum prohibitione de non alienando cum alijs clauſulis ibi poſitis quomodo intelligenda & de eius communicatione ,pag.280.colum.1.quæſt.27.articul.2.
Conceſsio dicta,quomodo practicanda, vbi conſuetudo fuerit quod non fiat,ſine ſuperioris conſenſu,ibid.col.2.
Conceſsio facta monialibus Sãctæ Claræ, vt cum conſenſu prouincialium bona immobilia poſsint cum alijs permutare quomodo intelligenda,pag.281.col.2.ibi.
Conceſsio alia eiſdem monialibus,& tertiarijs à Leone Decimo,vt pro emergentibus neceſsitatibus poſsint alienare bona immobilia,& permutare, quomodo intelligenda pa.282.co.1.ibi.
Cõceſsionis ſimilis factæ monialibus ordinis Eremitarum Diui Auguſtini intellectus, ibidem.
Conceſsionis factæ à Gregorio Decimotertio patribus Societatis Ieſu,vt generalis ipſius, vel ipſa Societas generaliter congregata poſsint vendere bona ipſius Societatis intellectus,pagina.284.columna.2.& 285.col.1. ibidem.
Conceſsionis factæ minoribus,vt eleemoſynę factæ quibuſdam locis poſsint in alios trãſferre intellectus,pa.287.col in fin.
Conceſsio,ſeu legatum factum pro monaſterio ædificando in certo loco non poteſt à prælatis alterari,pag.288.col.1.& hoc quomodo intelligendum,ibi.
Conceſsio generalis diſpenſandi,& abſoluendi , nunquam extenditur ad homicidium voluntarium,membri mutilationem,& bigamiam,niſi exprimantur,pag.375.col.1.& 2.q.41.ar.4.

Confeſsor confeſsio.

Confeſſores monialium ordinis minorum in foro conſcientiæ circa moniales habent authoritatem prælatorum , quoad peccata reſeruata & quoad cenſuras,pa.168,col.1. q.19.ar.2.
Confeſſores ex Societate Ieſu,& aliorum ordinum participantium poſſunt quoſcunque pœnitentes abſoluere ab omnibus cenſuris etiam reſeruatis exceptis caſibus Bullæ cœnæ,pa.196.columna.1. quæſtio.20. art.21.
Confeſſores ordinis Minorum moniales Sanctæ Claræ abſoluere poſſunt ab omnibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & contẽtis in Bulla cœnæ,pa.196.co.1.ibi.
Confeſſori,qui à reſeruatis non poteſt abſoluere facta reſeruatorũ reuelatione, tenetur ſeruare ſigillum,pa.211.col.1.q.21.ar.6.

Con-

Confeſſor, cuius debeat eſſe autoritatis, pag. 543. col. 1. q. 59. art. 1.
Confeſſores regulares confeſsiones audirenō poſſunt, niſi corā Epiſcopo præſententur, ibidem.
Confeſſorum regularium duplex eſt præſentatio, ibidem.
Confeſſorum regularium præſentationū forma, ibidem.
Confeſſorum regularium præſentatio corā quibus. ibidem.
Confeſſorum præſentatio Methynæ, & Valiſoleti fieri debet coram Abbatibus earum, ibidem.
Confeſſores poſtquā electi debent ſe Abbatibus corporaliter præſentare, pa. 544. co. 2.
Confeſſores ſufficientes ad audiendas cōfeſſiones eligi à prælatis. ibidem.
Confeſſariorum numerus ab Epiſcopo regularium eligendus ibid.
Confeſſor ab Epiſcopo electus ex rationabili cauſa poteſt reprobari, ibidem.
Confeſſoribus regularibus denegata ab Epiſcopo licentia, quid faciendum, ibi.
Confeſſores Minores, & Prædicatores ſunt a iure approbati. pag 554. col. 2. q. 59. art. 3.
Confeſſor in vno Epiſcopatu approbatus in alijs noncenſetur, pag. 559. col. 1. &. 2. ibid.
Cōfeſſores Societatis Ieſu, ſemel approbati, quoad omnes mundi partes remanent approbati ſeruato moderamine de quo pagi. 560. col 1. q. 59. art. 5.
Communicatur hoc omnibus Mendicantibus. ibid.
Confeſſores exceptis Minoribus, & prædicatoribus, licet ex priuilegio ſemel approbati perpetuo maneant, tamen iterum examinari poſſunt abſucceſſoribus Epiſcoporum pag. 561. col. 2. q. 59. art. 6.
Confeſſores Minorum ſemel Præſentati, & aliarum religionum non indigent alia præſentatione inforo conſcientiæ. pagi. 562. col. 1. q. 59. ar. 7.
Confeſſorum regularium approbationē prælati ad certas perſonas poſſunt reſtringere pag. 562. col. 2. art. 8. q. 59.
Confeſſores examinandi ſunt de ſcientia, & prudentia, pag. 569. art. 10. col. 2. ibid.
Confeſſor excommunicatus, quia apoſtata & hoc ſilens ab Epiſcopo approbatus audiens confeſsiones, an valeant dictæ confeſsiones. pag. 567. col. 2. q 60. art. 2.
Confeſſores regulares abſoluere an poſsint ab omnibus caſibus ſpecialiter ab Epiſcopis ſibi reſeruatis, pag. 559. col. 1. quæſt. 61. art. 13.
Confeſſores Societatis Ieſu perpriuilegium abſoluunt à dictis. pag. 59. col. 1. ibid.
Confeſſores regulares publicata Bulla Cruciatæ poſsint ne abſoluere pœnitentes nō habentes bullas à caſibus reſeruatis virtute dictorum priuilegium. pag. 591. col. 1. &. 2. q. 67. art. 1. 4.
Confeſſores regulares poſſunt remittere Epiſcopis abſolutiones, & diſpenſationes ad quas ipſi habēt autoritatem. pag. 599. co. 1. art. 15. ibid.
Confeſſores cum fratribus poſſunt diſpenſare in quibuſcunq; irregularitatibus etiā reſeruatis Sedi Apoſtolicæ. pag. 608. col. 2. art. 12. q. 62,
Idem Religioſi S. Mariæ de Guadalupe, ibi.
Confeſſores Minorum regularis obſeruātiæ cum licentia ſuorum Prouincialium poſſunt diſpenſare cum impeditis cauſa copulæ carnalis inceſtuoſæ, pag. 611. col. 1. q. 63. art. 1.
Confeſſoribus è Societate Ieſu indultum eſt, vt poſsint literas Summi Pontificis aperire miſſas magiſtris in Theologia, & virtute illarū abſoluere, quod alijs Mendicātibus communicatur, pag. 615. col. 2. q. 63. art. 8. Vide aliqua verbo, monialium confeſſores.

Confeſsio.

Confeſsionis integritas iuris diuini, pag. 211. col. 1. art. 6. quæſt. 21.
Confeſsionem, ob defectum attritionis circa reſeruata facta ſuperiori, pœnitens iterum renouare non tenetur, ibidem. art. 7.
Confeſsio peccatorum quid ſit, pag. 543. art. 1. quæſt. 59. col. 1.
Confeſsionem in articulo mortis, quilibet ſacerdos audit. ibid.
Confeſsio vt ſit valida ex parte abſoluentis duo prerequirit, pag. 598. ar. 3. col. 2.
Confeſsio generalis vtiliſsima, & maxime à Romanis Pontificibus cōmendatur, pagina. 596. col. 2. quæſt. 92. ar. 2.
Confeſsionem religioſorum nullus ſine commiſsione proprij prælati audire poteſt, pagin. 597. col. 1. ibid.
Confeſsionem ſacerdotum ſecularium regulares non poſſunt audire abſque Epiſcopi approbatione, pag. 597. colum. 1. art. 3. quæſt. 62.
Confiteri tenentur religioſi, ſicut cæteri fideles

les, pagina. 595. colum. 1. quæstione. 62. artic. 1.

Confirmatio.

Confirmatio in dubio fit de eo, quod actu valet. pag. 48. col. 1. quæst. 8. artic. 2.

Confirmatio illius, quod non est, interpretatur datio, ibid. col. 2. in princ.

Confirmatio cum clausula, quatenus sunt in vsu, quomodo intelligenda, pagin. 53. columna. 1.

Confirmatio cum clausula non obstantibus reuocationibus Apostolicis quid operetur, ibid. col. 2. post. med.

Confirmatio duplex est, pa. 55. col. 2. quæst. 8. artic. 2.

Confirmatio ex certa scientia quando dicatur, ibid.

Confirmatio in forma communi, ibi. colum. 2. post med.

Confirmationis verba in forma communi proprie, & conditionaliter intelliguntur, ibidem.

Confirmatio ex certa scientia operatur, ibidem.

Confirmatio in forma communi parum, aut nihil operatur, ibid. in fin. col.

Confirmatio in forma communi non tollit iudicis inferioris cognitionem, ibid.

Confirmatio ex certa scientia validat nullum, pag. 56. col. 1. quæst. 8. art. 3.

Confirmatio de plenitudine potestatis idem operatur, ibidem.

Confirmatæ Abbatissæ Ecclesias conferunt, pag. 160. col. 1. art. 12. quæst. 17.

Confirmatio fieri potest graduato absenti, pag. 565. col. 1.

Congregatio.

Congregatio Sancti Hieronymi Iesuatorum inter ordines mendicantium comprehenditur, pa. 11. co. 2 ar. 1. quæst. 2.

Congregatio Capucinorum exijt a fratribus de Obseruantia a quibus, & quo tempore, pa. 13 col. 1. in fine. q. 2. ar. 3.

Congregatio montis Oliueti, à quo cœpit, pa. 20. co. 1. in fine.

Congregatio Vallis vinbrosæ à quo cœpit, pa. 20. co. 2. quæst. 3. ar. 4.

Congregatio Camaldulensium, à quo instituta, pa. 11. co. 1. ibid.

Congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi à Pisa, à quo orta, pagin. 22. col. 1. quæst. 3 art. 9.

Congregatio eremitarum Sancti Hieronymi Hispaniarum à quo orta, pa, 22. co. 1. & 2. q. 3. ar. 10.

Congregatio Sanctæ Mariæ de Mercede, vbi inchoauerit, & quo tempore confirmata, pa. 23. co. 2. in fin. & pa. 24. colu. 1. quæst. 3. art. 13.

Congregationis istius officium, quod sit ibi.

Congregationis istius fratres tria vota essentialia emittunt cum quarto, quod remanebit obses pro redemptione captiui, si de fide periclitetur, ibid.

Congregatio clericorum regularium, qui vocantur Theatini a quo orta, pa. 24. col. 1. q. 3. ar. 14.

Congregatio clericorum ministrantium infirmis a quo orta, pagina. 24. colu. 2. ar. 15. ibidem.

Congregatio clericorum regularium à quo orta, ibid. ar. 16 col. 2.

Congregatio Sancti Gregorij in Algaba à quo orta. ibi. ar. 17. pa. 24. ad fin. col. 2. & pa. 25. col. 1. in princip.

Congregationis istius fratres in Lusitania, Loyos dicunt, ibi.

Congregationis istius in Lusitania domus prima fuit Sam Saluador de Villar de Frades ibidem.

Congregatio intermedia capituli, quæ operetur, pa. 113. col. 2. quæst. 13. ar. 9.

Congregationis intermediæ diffinitorij, quæ potestas, ibi. co. 1.

Consensus.

Consensus, quando dicatur, & quid in se includat. pa. 314. co. 2. q. 30. ar. 16.

Conseruator.

Conseruatores ordinis de Alcantara possunt alienationes rerũ illius ordinis male factas reuocare, hoc quo modo intelligendum, p. 293. col. 2. q. 27. ar. 12.

Conseruatores omni iure admissi, & qui de eis agunt, pa. 619. col. 1. q. 65. ar. 6.

Conseruator dicitur Deus Optimus Maximus, ibi.

Conseruator de iure est princeps circa pupillos, & viduas, ibi.

Conseruatores, quidam ordinarij, quidam vero iudices delegati, ibi.

Conseruatores delegati morte concedentis extinguntur, ibi.

Conseruatorum vsus in Rep. maxime necessarius, ibid.

Conseruatores solus Papa dare potest, pagin. 619.

619.artic.2.col.2.quæſt.65.
Conſeruatores deputantur Epiſcopi, & aliæ perſonæ in Eccleſijs Cathedralibus, vel collegiatis in dignitate conſtitutæ, ibi.
Conſeruatores, an ſimplices in Eccleſijs Cathedralibus canonici. ibid.
Conſeruatores attento iure poſitiuo ad miſerabiles deſtinantur, pagi.620.col.1.art.3. ibi.
Conſeruatores habent Minoritæ, Carmelitæ & Auguſtini, ibi.
Conſeruatores in Societate tam in ciuilibus, quam criminalibus & mixtis, ſiue agant, ſiue defendantur, poſſunt eſſe Epiſcopi, vel alij à dicta Societate electi, ibi.co.2.
Conſeruatores eſſe poſſunt prædicatorũ priores, ibi.in fine col.
Conſeruatores an Guardiani, ibi.pa.621.co.1.
Conſeruatores requiſiti ad acceptionem, ſi non acceptant pœnis afficiuntur, pag.622. col.1.ar.4.ibi.
Conſeruatores vno electo ad vnam cauſam, alius ad illam non poteſt nominari. pa.622 col.2.ar.5.ibid.
Conſeruatore nominato ad vnam cauſam, an alium ad eandem poſsint nominare perſonæ à Societate Ieſu. ibid.pag.623.colu.1.in fine.
Conſeruatorum iuriſdictio morte concedentium non expirat, pag 623.col.2.ibi.
Conſeruatores non poſſunt procedere contrà partes extra ciuitatem, aut diœceſim intra certas dietas, pa.624.co.1.ar.7.ibi.
Conſeruatores regularium, quomodo in dicto caſu procedant ex indultis, pa.d.ibi.
Conſeruatores plures ſi monaſterium habeat, ex eo, quia habet membra in diuerſis diœceſibus, an iniuriatus vno cõſeruatore præſente poſsit iniuriantem coram alio conuenire, pa.626.col.2.ar.8.q.65.
Conſeruatoriæ, quoad negotia cæpta durant poſt quinquennium, pa.626.ar.9.ibid.
Conſeruatores, an poſsint ſubdelegare, pa.626 col.2.ar.10.ibi.
Conſeruatores regularium, quo ordine ſubdelegent, pa.627.co.1.
Conſeruatores ſubdelegare, quæ ſolum poſſint, ibi.
Conſeruatores regularium ſimpliciter poſſunt ſubdelegare, ibi.
Conſeruatores de iniurijs, & violentijs, & manifeſtis, pa.627.co.2.ar.11.
Conſeruatores de alijs cauſis poſſunt cognoſcere ſi indultum exprimant, ibi.
Conſeruatores circa cauſas regularium ciuiles non cognoſcunt, ibid.
Conſeruatores poſſunt procedere contra ordinarios regulares moleſtantes, pa.627. col.1.ar.12.ibid.
Conſeruatores fratrum non ſolum contra clericos, ſed contra laicos pro manifeſtis iniurijs, pa.628.col.1.ibid.
Conſeruator non poteſt creari in fauorem iuriantis, ibi.co.2.
Conſeruatores procedere poſſunt contra confitentes vim licet negent notorietatis qualitatem, ibi.
Conſeruatores, an poſsint procedere contra reum negantem offenſam, vel delictum notorium, ibi.
Conſeruatores procedere poſſunt ſecundum formam ſuarum cõſeruatoriarũ, & quid dicendum attento iure partitarum, pag.629. co.1.in fin.
Conſeruatores, an poſsint dari à Papa, vt contra laicos in cauſis regularium procedant ſimpliciter, pa.635.col.2.ibid.
Conſeruatores, an poſsint in ciuilibus procedere contra laicos, pag.634.co.1.& 2.ar.12. ibidem.
Conſeruatores contra laicum procedunt, quando debitum ex publico inſtrumento conſtat, pa.635.co.2.in fine.ibid.
Conſeruatores non ſunt competentes ob detentationem animalium monachorum, pa. 640.co.1.ar.14.ibid.
Conſeruatoriarum priuilegia, ad quæ extendantur, pa.640.col.2.ibid.
Conſeruator an poſsit creari contrà ſcholaſticum, vel alium regularem habentẽ ſimile priuilegium. pa.641.col.1.ar.15.ibi.
Conſeruatores cõtra inobediẽtes poſsunt cẽſuras imponere, pa.642.col.1.art.16.ibi.
Conſeruator, vt contra ordinarium procedat debet ſibi facere fidẽ de commiſsione, ibi.
Conſeruator, quo ordine procedat contra ordinariũ ſe malitioſe opponentem, ibi col.2.
Conſeruator, quando copiam plene ſuæ commiſsionis, ibid.
Conſeruatores, quo ordine procedere in cauſis perſonarum Societatis Ieſu, ibidem, in fin.col.
Conſeruatores eliguntur pro iniurijs factis familiaribus, & ſeruitoribus, pag.643.col.1. ar.17.ibi.
Conſeruatores in cauſis regularium de plano ſola facti veritate inſpecta, ar.18.col.2. pa.643.ibi.

Cõſeruator, quo ordine de plano debeat procedere, ibid.
Conſeruatores ſuam excedentes poteſtatem, qua pœna puniantur, ibid. art. 19.
Cõſeruatoribus ſuadentes vt ſuam excedant poteſtatem excommunicantur, pag. 644. col. 2. art. 20. ibid.

Conſilium.

Conſilium, quando dicatur, & quæ in ſe includat, pag. 314. col. 2. art. 16. q. 30
Conſultiua verba legis non obligant ad peccatum. pag. 42. col. 1.
Conſilij legi ſe aſtringentes per votum conuenientes peccant. ibid.
Conſilij reuerentiam lex continens, obligat ad peccatum, ibid.
Conſilij reuerentia, quid ſit. ibidem.

Conſtitutio.

Vide multa verbo, lex.
Conſtitutio non recepta non ligat, pag. 39. col. 1. quæſt. 6. art. 10.
Conſtitutio non recepta, vt vim obligandi nõ habeat quę prærequirit, ibi. co. 2. ar. 11.
Conſtitutio de nouo veniens derogans contrariæ conſuetudini, ſi à principio non fuit recepta non ligat, ibid.
Conſtitutio in dubio recepta præſumitur, pagina 40. col. 1. ibid.
Cõſtitutio reſpicit futura, p. 44. co. 2. ar. 17. ibi.
Conſtitutio iuris naturalis declaratoria obligat ad præterita, ibidem.
Conſtitutio iuris antiqui declaratoria addẽs nouam pœnam, quoad pœnam non comprehendit præterita, ibid.
Conſtitutiones Pauli IIII. agentes de Iudæis & hæreticis, & eorũ filijs, Gregorius. XIII extendit ad Saracenos, pagina. 137. col. 2. in quæſt. 14. ar. 5.
Conſtitutiones dictæ nõ comprehendunt gradus in collateralibus, ibid.
Conſtitutio Pauli IIII. non comprehẽdit deſcẽdẽtes a Iudæis, vel hæreticis reconciliatis pa. 138. ar. 7. col. 2. ibid.
Conſtitutio Pauli IIII. an comprehendat dictos ante latam ſententiam, ibid.
Conſtitutiones Papæ ipſo iure priuantes, quo modo intelligendæ, pa. 140. co. 1. ar. 8. ibi.

Conſuetudo.

Conſuetudinem præteritam lex derogat, ſi exprimat, pa. 74. co. 2. q. 9. ar. 5.
Conſuetudinem futuram lex derogat, ex derogatione indefinita, pa. 75. col. 1.
Conſuetudinem futuram ex noua cauſa introductam lex non derogat, ibi.
Cõſuetudo immemorialis nunquã a lege cẽſetur excluſa, niſi fiat mẽtio particularis, ibid.
Conſuetudo optima legum interpres, pagi. 101. col. 1. ar. 7. ibi.
Conſuetudo in ieiunijs ſeruanda, ibi.
Conſuetudo Hiſpanis, quod Sabbato inteſtina manducentur, quid. ibid.
Conſuetudo vt vincat legem debet eſſe rationabilis, & præſcripta, ibid. col. 2.
Conſuetudo vt vincat legem legis partes debet habere, ibi.
Conſuetudo aduerſus legem diuinã aut naturalem, nulla, ibid. & pa. 670. col. 1. q. 69. ar. 1.
Conſuetudo non alterat ſubſtantiam ſacramẽtorum, ibid.
Conſuetudo declaratiua quæ ſit, ibi. pag. 102. col. 2.
Conſuetudo, quid ſit. pag. 669. colu. 2. quæſt. 69. ar. 1.
Conſuetudo iuſta, quas debeat habere conditiones, pa. 669. ar. 1. co. 2.
Conſuetudo contra legem humanam rationabilis eſſe poteſt, ibidem.
Conſuetudo euidenter mala reijcitur, ibi.
Conſuetudo, in qua dubium eſt, an ſit bona, vel mala ſuſtinetur, ibid. in fin. col.
Conſuetudo legem vincens, quæ debeat habere, ibi. co. 2.
Conſuetudinis legitime introductæ, & præſcriptæ requiſita, ibid.
Conſuetudinem introducit actus vnus cõtinuatus, ibi.
Conſuetudo nulla eximit religioſum à votis ſubſtantialibus, pag. 671. co. 1. q. 69. ar. 2.
Conſuetudo regulam interpretatur circa eius præcepta, ibi. co. 2.
Conſuetudo an poſsit efficere, vt regularis ad aliquid amplius quarta funerali teneatur, pag. 672. co. 2. q. 69. ar. 3.

Cuſtos.

Cuſtos, & cuſtodia dupliciter aſſumuntur, quæſt. 70. ar. 1. pa. 674 co. 2.
Cuſtodes, qui ſint in religione Minorum, ibi.
Cuſtodis officium, quod ibid.
Cuſtodes hodie in capitulo, quomodo verſentur. ibi.
Cuſtodia nulla in prouincijs de obſeruantia, pag. 675. ar. 2.
Cuſtodes in dictis prouincijs eligũtur vt ſint vocales in capitulo generali, ibi.

Cuſtodes,quantum ad actum exercitum non ſunt vere prælati,ibid.
Cuſtodum autoritas colligitur ex virtute commiſsionis,pa.676.col.2.q.70.art.2.
Cuſtodes poſſunt viſitare ſibi conuẽtus commiſſos,ibidem.
Cuſtodes celebrant cuſtodiale capitulum,dũ modo in eo non eligatur cuſtos.pag.677.q.70.art.4.
Cuſtodes in ſuo capitulo non poſſunt prælatos inſtituere & quæ limitate agant,ibid.
Cuſtodes quomodo ſint eligendi,pa.677.col.2.artic.5.ibid.
Cuſtodiatus officiũ,quomodo abſoluant,ibi.
Cuſtodiatus officium quantum duret,pagin.678.col.1.art.6.ibid.

Conuentus.

Cõuentuales fratres à quo tempore dicti,p.26.col.2.quæſt.4.art.1.
Conuentus nomen,vnde ortum,ibi.
Conuentualium ſtatus, ad quorum petitionẽ reformatus,ibid.
Conuentualiũ ſtatus omnino fuit extinctus, quo tempore & cuius opera,ibid.

D

Dauid.

Dauid inſtituit ſacerdotes, leuitas cantores ad diuina officia,pa.377.col.2.q.42.ar.1.

Debitor.

Debitor non poteſt admitti ad religionem,pa.195.colu.2.

Decretum.

Decretorũ volumen collectum à Gratiano nõ inuenitur approbatũ,q.6.ar.2.pa.32.col.1.
Decretorum volumen,quot cõtineat autoritates,ibid.colu.2.
Decretorum volumen autenticus eſt tantum, quoad decreta Sanctorum patrum,ibid.
Decreto leges inſertæ non ligant in foro canonico,ibid.col.2.ad fin.

Declaratio.

Declaratio legis ſuperioris ab inferiori fit ſuper validitate & ſurreptione,pa.87.colu.2.q.11.arti.1.
Declaratio circa ſtatuentis poteſtatẽ ad ipſum ſolum qui ſtatuit,ibid.
Declaratio circa legum dubia ad principem ſi de facili adiri,alias ſecus,ibid.
Declaratio generalis concilij ad ſolum Papã ibid.pa.88.col.1.
Declarationes concilij Tridentini commiſſæ ſunt Cardinalibus,ibid.
Declarationes Cardinaliũ in nullo foro obligant dummodo oppoſitum ſit bene fundatum,ibi.pa.89.col.1.
Declarationes Cardinalium obligant quando congregationes ſigillo ſunt munitæ, ibidẽ, pa.89.col.2.
Declarationibus Cardinaliũ effectum eſt vt minor ſexdecim annis admittatur ad dignitatem eccleſiaſticã in collegiata Eccleſia,ibi.
Declaratio legis nõ indiget publicatione, ibi. in med.col.
Declarationes Cardinalium ius faciũt, quoad omnes ſicut & canones,ibid.pa.90.colu.1.
Declarare cõciliũ poſſunt iudices in tribunalibus,doctores in cathedris,ibi.p.90.c.1.ar.3.
Declaratio regulæ B.Patris Franciſci licet à iure ſit Papæ reſeruata tamen interpretatur à doctoribus,ibi.col.2.
Declaratio iuris canonici,& decretorũ concilij ne fiat, quomodo intelligendum, ibidẽ.
Declaratio doctorum circa iura & leges admittitur,ibi.pa.91.col.1.
Declaratio doctorum non neceſsitat,ibidem.
Declaratio canonis & legis vbi dubietas ex præfatione colligenda,p.93.col.2.q.11.ar.6.
Declaratio Bullę & canonis & legis à ſupplicatis deducitur,ibid.
Declaratio legis ſecũdũ id, ad quod principaliter,ibi.col.2.in fin.
Declaratio vnius ſcripturæ fit per eius partes alias,vel alias diuerſas,ibid.pa.94.colum.1.
Declaratio legis fit à veriſimili,ibi.col.2.
Declaratio legis fit,conſiderato odio,vel fauore,ibi.col.2.in fin.
Declaratio legis ita facienda,ne ex ea lex remaneat inutilis,ibid.
Declaratio legis quantuis odioſæ ita fit, ne lex fit ridicula,ibid.
Declaratio illa legis pœnalis præualet, quæ verba non impropriat,ibid.col.2.
Declaratio legis tã in odioſis,quam in fauoribilibus ſi de mente legiſlatoris cõſtet ex ea ſumenda,ibidẽ,
Declaratio legis,aut ſtatuti circa regulares debet fieri ex bono & æquo.ibidem.
Declarationibus Cardinaliũ eſt oſtenſum in priuilegio Clementis VIII. per cõciliũ Tridẽtinũ nõ eſſe ſublatã prælatis regularibus poteſtatẽ dandi dimiſſorias,pag.165.colu.1.
Declarationes Cardinaliũ circa receptiones puellarum nobilium in monaſterijs varias habes,pa.444.col.1.& 2.

Decima.

Decima & oblatio differunt,pag.356.colu.1.

Deciſio.

Deciſio circa tria vota religionis amplianda pa.96.col.1.

Deciſio circa alia religionis præcepta reſtringenda,ibid.

Definitorium.

Definitorium congregationis intermediæ habet eam vim quam capitulum intermedium pa.113.col.1.q.13.ar.8.

Degradatio,degradatum.

Degradatio eſt duplex,pag.228.colu.2.q.23.art.4.

Degradatum verbaliter Epiſcopus & prouinciales poſſunt reſtituere,pag.299.columna.1.ibidem.

Degradationis verbalis & actualis diſcrimen, ibidem.

Delegatus.

Delegatus quis ſit,pagina.155.column.1.quę.17.ar.6.

Delegatus non poteſt ſubdelegare niſi ſit ad vniuerſitatem cauſarum, pagina.213.columna.1.

Delegatus poteſt nudum miniſterium cõmittere, ibid.colu.2.

Delictum.

Cum delicti reuelationis periculo non tenetur quis renunciare dignitatem qua propter delictum priuatur,pag.139.col...quæſt.14.articul.3.

Delictorum cognitio eſt neceſſaria.pagi.192.col.2.in fin.q.20.ar.19.

Delicta mediocria cauſant irregularitatem ex accidenti.pa.193.colu.1.ibid.

Delicta mediocria occulta non cauſant irregularitatem,& acta pœnitẽtia poteſt fieri promotio,ibid.

Delicta enormia ſi ſint occulta non cauſant irregularitatem,ibidem.

Ex delicto occulto oritur excommunicatio, pag.244.colu.2.

Delicta grauia quæ,pagin.251.colu.1.quæſtio 24.arti.15.

Delicta grauiſsima,quæ,ibid.

Denunciatio.

Denunciatio euangelica de iure diuino, pag. 665.col.1.

Denunciare omnes tenentur, ibid.

Deſcendentes.

Deſcendentes ab hæreticis vt incidant in pœnas neceſſarium eſt quod ab ipſis hæreticis deſcendant poſt crimen commiſſum, pagi.131.colu.2.quæſtio.14.art.3.

Deſcendentes ab hæreticis præſumuntur quod ante crimen commiſſum fuerint concepti,ibid.pa.133.colu.1.

Deſcendentes ex genere maculato in ordine minorum inhabiles quomodo intelligatur, pag.141.colum.2.

Deſcẽdẽtes ex genere maculato in eo ordine poſſunt habere officia non habentia ordinariam iuriſdictionem & poſſunt eſſe prædicatores,ibid.pag.142.

Deſcendentes ex dicto genere intra quartum gradum excludit ordo Diui Hieronymi, pag.143.ibid.colu.1.

Deſcendentes moniales ex dicto genere non comprehenduntur in dictis pœnis, ibidem pag.142.colu.2.

Vide verbo,conſtitutio & verbo Iudæi.

Determinatio.

Determinatio reſpiciens plura determinabilia pariformiter determinat, pagi.129.colu.1.in fin.

Deus.

Deus optimus maximus quando dicatur ordinario modo operari,pa.80.col.1.q,10.ar.2.

Diaconus.

Diaconus religioſus, fratribus aut alijs in caſu neceſsitatis ſacramentum Euchariſtiæ poteſt miniſtrare,pag.525.colu.2.q.58.arti.8.

Diaconus baptizans præſente presbytero excommunicatus,pag.248.col.1.

Dieta.

Dieta continet ſeptem leucas,pag.171.colu.1. quæſtio.19.art.6.&.618.quæſtio.64.art.4.

Dictio.

Dictio,ſeu,aliquando ponitur inter duo idem ſignificantia,pag.260.columna.2.quæſtio. 26.art.1.

Dictio,alius,indicat ſimilitudinem pagin.312. colum.1.quęſt.30.art.14.

Dictio De & dictio Ex differunt.pa.313.colu. 1.quæſtio.30.arti.16.

Dimiſſoriæ.

Dimiſſoriæ dantur ab Epiſcopis & à prælatis regularibus,pag.165.colum.1.

Vide verbo ordinare.

Diſcreti.

Diſcreti ex conſtitutione Syxti quinti non poterant

poterant habere vocem paſsiuam in capitulis,pag.121.col.1.

Diſcretiad generale capitulum in ordine minorum ſunt prælati & ſine diſpenſatione illegitimi non poſſunt eligi,ibid.

Diſpenſatio.

Diſpenſatio cum illegitimis ad prælationem à ſolo Papa,pagina. 110.columna.2.quæſtio 13.art.6.

Diſpenſatio cum religioſis in hoc fit ab eorum prælatis in capitulo, pagina. 111. columna. 1.& 2.

Diſpenſatio non eſt neceſſaria,quoad prælationem cum illo, qui poſt profeſsionem per ſubſequens legitimatur matrimonium,pa. 113.col.1.q.13.ar.8.

Diſpenſatio , quoad prælationem poteſt fieri cum illegitimo à generali minorum in congregatione intermedia,ibid.

Diſpenſationes circa illegitimos, qua ratione fiant in cõgregationibus,ibi.col.2. in med.

Diſpenſatus in ſeculo ad beneficium,poſtea religioſus ad prælatarum alia indiget diſpenſatione,pag.114.col.2.art.7.ibid.

Diſpenſatio ſtricte interpretari,ibid.

Diſpenſatio facta ad curatum non prodeſt ad ſimplex,nec ad dignitatẽ,pa. 115. colu.1.in fin,ibid.

Diſpenſatio,& legitimatio differunt,ibid.

Diſpenſatio difficilius à principe fit,quã legitimatio,ibid.col.2.

Diſpenſationis tenor eſt attendendus,vt videamus an ſit legitimatio,vel alias.ibid.pa.115. colu.2.

Diſpenſatio generaliter in ſeculo cenſetur etiam quoad ea, quæ ſunt religionis , ibidem.

Diſpenſatio generalis in ſeculo non facit illum cui fit,habilem ad regularia in commendã, ibi.col.2.in fin.& pa.116.col.1.

Diſpenſatio fieri,nõ autẽ legitimatio à prælatis regularibus,ibid.

Diſpenſatio facta cum religioſo , ſi poſtea eij ciatur in ſeculo alia indiget diſpenſatione, ibid.in fin.col,

Idem dicendum ſi transferatur ad aliam religionem,ibid.

Diſpenſatio facta ad canonicatum,an ſit etiam ad archidiaconatum.pa.117.colum.1.artic. 12.ibid.

Diſpenſatio ab inferioribus à Papa non poteſt fieri ſine cauſa,ibid.pag.118,column. 1. arti.14.

Diſpenſationis cauſæ remanẽt in arbitrio boni viri,ibid.col.2.art.15.

Diſpenſatio,vt valeat omnia à ſupplicato debent narrari,ibidem.pagina.119.columna. 2. arti.17.

Diſpenſatio,inqua ſileatur qualitas aliqua neceſſaria,&ſi in ea ſit verbum de plenitudine poteſtatis non valet, ibidem. in fine. columnæ.

Diſpenſatio ab ignorante tempore impetrationis ex communi errore valet,ibi.pa.110. col.1.in fin.

Diſpenſatio valet abſque expreſsione qualitatum quæ augent culpam,ibid.

Diſpenſare poteſt cũ monialibus illegitimis generalis & prouincialis ad officium Abbatiſſæ,pa.122.col.2.

Diſpenſatio vnde dicatur & definitio,pa. 217. col.1.& 2.q.22,ar.1.

Diſpenſationis virtus quæ ibid.

Diſpenſationum diuiſio,ibidem.

Diſpenſatio ſine facultate Epiſcopi, vel alterius inferioris prælati nihil operatur,ibid.

Diſpẽſationis prælati,& Papæ differẽtia , ibid.

Diſpenſatio expreſſa quando dicatur ,ibidem. in fin.column.

Diſpenſationum genera tria,ibid.pa.218. col. 1.ibidem.

Diſpenſatio,& priuilegium differunt, & differentiæ,ibidem.

Diſpenſatio circa ius,& iuris declaratio differunt,ibidem.

Diſpenſatio Papæ ſine iuſta cauſa non eſt licita in conſcientia ex parte petentis, & concedentis,pag.218.col.2.ibid.

Diſpenſatio circa ius diuinum non ſolum continet peccatum,imo eſt nulla,ibid.

Diſpenſatio inferioris circa legem ſuperioris nulla ſine cauſa,ibid.

Diſpenſare prælati poſſunt ad libitum , circa ſuas,vel ſui prædeceſſoris leges,ibid.

Diſpenſantes circa legem ſuperioris ſint aduertentes,ibid.

Diſpenſationis quæ cauſæ ſint iuſtæ,pag.219. col.1.arti 5.ibid.

Diſpenſationis cauſæ iuſtiſsimæ ſunt , quæ in virtutis cuiuſcunque obſequium dirigũtur,ibi.col.2.

Diſpenſatio facta cum religioſo , vt ad aliam religionem, quibus caſibus facta valeat, ibidem.

Diſpenſatio , quando licita, vt quis ad laxiorem religionem , ibidem.pagin.219. col.2. & 220.colu.1.

Diſpenſatio facta à Papa cum religioſis valet pag.220.col.1.ar.6.ibid.

Diſpenſare Epiſcopi cum religioſis non poſſunt,pa.220.col.1.arti.7.ibid.

Diſpenſare in lege, & diſpenſare in pœna à lege quid ſit ibidem, pagina.221. columna.2.

Diſpenſatio in lege ſuperioris facta ab inferiore nulla,in pœna vero contracta valet,ſi non fuerit reſeruata,ibid.

Diſpenſatio circa pœnam poſsibilis dummodo legis ſit, ſecus vero, ſi hominis,ibidem.

Diſpenſatio facta à prælato inferiori circa legem ſuperioris,quando valeat ex conſuetudine,pagina.222. columna.2. quæſt.22. arti.9.

Diſpenſandi poteſtas vnde prælatis competat pa.222.col.2.q.22.ar.10.

Diſpenſatio facta à regularibus prælatis valet facta cum ſubditis in omnibus caſibus qui à iure non prohibentur,ibi.

Diſpenſatio ſi fiat à generali *M*inorum, vt vnus ſit diffinitor ſimul & guardianus valet,ibid.

Diſpenſatio facta à prælatis Minorum ad habendas prælatias non valet, ibid.pagi. 223. colum.1.

Diſpenſatio facta à generalibus in omnibus irregularitatibus cum ſubditis valet exceptis aliquibus inter quas eſt homicidium voluntarium,& hoc quomodo intelligendum,pag.242.col.1.q.24.ar.20.& pagin. 3. colu.1.

Diſpenſatio facta ab Epiſcopo ſuper irregularitate facta ex mutilatione voluntaria occulta valet,pagina.243.columna.1. quæſt. 24. arti.10.

Diſpenſatio facta à generalibus,& prouincialibus ordinis mendicantium ſuper dicta irregularitate valet,ibid.

Diſpenſatio commiſſa prælatis intelligitur de ſuis ſubditis nec extenditur ad hoſpites,ibi. in fin.col.

Diſpenſare anprælati poſsint in irregularitate nouitiorum,pag.248.columna.2.articu.15. ibidem.

Diſpenſatio facta á prælatis cum nouitijs in irregularitatibus ſi fuerint generaliter ex cõmunitati valet, ſecus ſi in particulari, & hoc intelligendum quomodo ſit, vide ibidem.

Diſpenſatio facta á prælatis cum nouitijs etiam in bigamia valet cum certis qualitatibus,pa.249.col.1.art.15.ibid.

Diſpenſatio facta à prælatis ſuis ſubditis irregularibus ab obtinendas prælatias vtrum valeat, pagina.250. columna.1.articul.16.ibidem.

Diſpenſatus ab Epiſcopis (quo caſu poteſt) intelligitur quoad omnia,pagina.250. colum.2.

Diſpenſatio facta à generalibus cum ſubditis in delictis grauibus,& grauiſsimis inquibus pœna ipſo iure an valida,pag.250.colu.2.& 251.col.1.ar.10.ibid.

Diſpenſatio voluntaria,& neceſſaria, quando pagina.253. columna.1.in fin. articulo.17. ibidem.

Diſpenſatio facta à Papa cum religioſo manẽte in religione in aliquo ex tribus votis ſubſtantialibus ſi valet,pag.253.col.2.q.25. arti.1.

Diſpenſatio, & irritatio in quibus differunt pag.256.col.1.q.25.art.4.

Diſpenſatio facta à prælatis ſuper votis de adimplendis præceptis diuinis,valet, ibidem.

Diſpenſatio facta à Papa valet ſuper omnibus votis tam regularium, quam ſecularium pa.356.col.1.ar.5.ibid.

Diſpenſatio facta ab Epiſcopo in ſuis, vel ſummi pontificis legibus quomodo poſsibilis, pa.274.col.1.q.26.art.6.

Diſpenſatio circa regulę præcepta ad generales,vel prouinciales ſolos,ibidem,column. 1.in fin.

Diſpenſatio dicta abſentibus dictis prelatis ad inferiores,ibid.col.2.

Diſpenſare generales poſſunt circa equitationem & calceamenta cum aliquibus Minoritis perpetuo, ibid.

Diſpenſator ſi deficiat recurritur ad epicheiã, quod quid importet,ibidem, in medio col. vſque ad fin.

Diſpenſare poſsint ne ſecum prælati circa ſupradicta & quid in hoc faciendum,pa. 275. col.1.q.26.ar.7.

Diſpenſatio ſine cauſa eſt graue peccatum, pa.275.col.2.arti.8.ibid.

Diſpenſatio ne voti,quis vti non poteſt ſine cauſa,ibid.ad fin.col.2.

Diſpenſatio ſine cauſa circa pręcepta valet.ibi dẽ.pa.276.col.1.

Diſpenſatio facta in pręceptis regulę circa calceamenta,& alia,quę incõceſsionibus ſummorum pontificum ſine cauſa facta ab inferiore non valet ibid.

Diſpen-

Diſpenſatio ab inferioribus fiat cũ attẽtione, ibidem.
Diſpenſare poſſunt prouinciales ordinis Minorum, & quibus ipſi commiſerint, vt non obſtante inceſtu, & voto Caſtitatis poſsint petere debitum, pag. 615. column.
Diſpenſatio circa monachum vt duplicata beneficia poſsit habere quomodo fieri, pagin. 337. col. 2. quęſtio. 34. ar. 8.
Diſpenſatio cum corrupta vt fiat Abbatiſſa, a quo poſsit fieri, pa. 618. quæſtio. 64. artic. 4.
Vide verbo confeſſor, & verbo, facultas, & verbo generalis, verbo irregularitas, & verbo illegitimi, & verbo legitimatus, & verbo prælati regulares.

Diuinum officium.

Diuinum officium in eccleſia vnde ortum, pa. 377. col. 2. quæſtio. 42. arti. 1.
Diuini officij effectus, vide in med. columna,
Diuinũ officiũ ab omnibus eccleſiaſticis quo modo recitandum, pa. 378. col. 2. q. 42. art. 2.
Diuini officij recitationi minoritæ ex indulto quomodo ſatisfaciant, ibidem.
Diuini officij recitatio fieri debet, ibidem.
Diuini officij recitatio qua attentione fieri, ibidem.
Diuinum officium ex malitia, non cum attentione & deuotione dictum non prodeſt, & quid importet hoc verbum ex malitia explicatur, ibid. ad fin. columna.
Diuini officij recitationi an quis ſatisfaciat ſe veſtiendo, ibid.
Diuini officij recitationi non ſatis fit ſi fiat actus attentioni contrarius, ibid. colum. 2.
Diuini officij recitationi non ſatis fit ab eo, qui ita recitat, vt omiſsio fiat partis notabilis horæ, ibid. pagi. 380. colu. 1.
Diuini officij recitatio facta cum illo, qui ſyllabas deglutit, & cum eo, qui in choro facit confuſionem, an fiat ſine peccato mortali, pa. 581. co. 1.
Diuini officij recitatio à minoribus non perfecta in choro ex defectu viſus, vel auditus quomodo perficiatur, ibid.
Diuinum officium recitantes ſi in fine cuiuſque horæ recitent orationem Dominicam & Angelicam pro felice ſtatu Leonis Decimi, & eccleſiæ ſanctæ Dei conſequãtur remiſsionem omnium defectuum in illa hora commiſſorum ex humana fragilitate, ibi. in fine col.
Diuinum officium mentaliter poteſt à Minoribus recitari illis, quæ ſub ſilentio dicuntur, pag. 381. colum. 2. arti. 4.
Diuinũ officiũ verbaliter recitari debet, ibidẽ.
Diuini officij recitatio à minoribus, quomodo mutari, pag. 382. col. 1. ar. 5.
Diuini officij recitationem excuſat negotium ſuperueniens repentinum, ibid.
Diuinum officium neſcientes recitare minores, quid facere, ibid. col. 2.
Diuini officij ex libro recitatio quas indulgentias minoribus, ar. 6. ibi.
Diuini officij ex libro recitatio, ſi memoriter fiat an prævaleat, ibid. col. 2.
Diuinum officium recitant fratres infirmi recitando ſibi à prælato aſsignata, pa. 399. col. 2. arti. 7. ibid.
Adiuini officij recitatione quomodo laborantes tertiana excuſentur, ibi. pa. 400. col. 1.
Diuinum officium, qua ratione ab itinerantibus fratribus recitandum, pag. 400. colu. 2. q. 42. at. 8. ibid.
Diuino officio non recitato ex breuiario reformato, quãdo ſit peccatũ, pa. 385. co. 1. ibi.
Diuini officij recitatio à ſocio facienda ex priuilegio an poſsit etiam fieri à conſocio. pa. 385. col. 1. art. 9. ibid.
Diuini officij recitatione deobligatus, an liberetur ab eius auditione ſi facultatem habet lectoris, pag. 386. col. 1. art. 10.
Diuini officij recitatione deobligatus, an deobligetur etiam eius partis, quã poteſt, ibi.
Diuini officij recitatio à prælatis nullo modo alterari poteſt, pag. 386. col. 2. q. 42. arti. 11. ibid.
Diuini officij dubia poſſunt prælati declarare pa. 387. col. ibid.
Diuini officij calendarium ordinari poteſt ab electis à minoribus in capitulis prouincialibus, ibid.
Diuini officij recitatio, an fieri poſsit ſecundum diuerſa breuiaria ex priuilegio, pa. 387. col. 2. q. 42. ar. 12.
Diuini officij recitatio, an fieri poſsit vna die ſecundum diuerſa breuiaria ex priuilegio, ibidem.
Diuinum officiũ ex breuiario Romano poſſunt recitare qui ex priuilegio ex antiquo poſſunt, pag. 388. col. 1. q. 42. ar. 13.

Dominicus.

Dominicus S. Patriacha ortus vbi, pa. 12. col. 1. quæſtio. 2. ar. 2.

Donare.

Donãre prohibitus intelligitur de gratioſis

pagina.289.columna.1.in prin.
Donare nō poſsunt cōmendatarij ordinis militiarū ſuis cōcubinis,pa.293.col.2.in fin.

Dubium.

Dubia inter religioſos ſuper obſeruatione regulæ,quomodo decidi,pa.96.col.1.
Dubio dato in pœnalibus ſemper in melius iudicandum,pa.133.col.2.
Dubius de ſtatu ſuo non tenetur in foro animæ ſe iudicare inhabilem,pa. 135.col.2. & 136.col.1.
Dubium duplex eſt,ibid.
Dubium ſpeculatiuum, quod,practicū quo, ibidem.
Dubius dubietate ſpeculatiua, ſi deſcendat ad dubium practicum non tenetur credere ,& hoc quando,ibid.in fin.col.
Dubius dubio ſpeculatiuo tenetur ſolum ad diligentiam moralem,ibid.col.2.
Dubium facit negatio,pag.632.colu.1.

E.

Eccleſia.

Eccleſia de minoribus canit per excellentiam Deus,qui Eccleſiam tuam fæ tu nouæ prolis &c.pa.14. column.2. in medio.q.2.art.c.3.
Eccleſia polluta quot modis dicatur, pa.150. col.2.q.19.ar.6.
Eccleſiam pollutam guardiani de obſeruantia, & reliqui maiores prælati poſſunt reconcilia re,ibidem.
Eccleſia polluta quid ſit,ibidem.
Eccleſia conſecrata difficilius reconciliatur,& quomodo,ibidem.
Eccleſiæ conſecratæ reconciliationem Papa ſacerdoti poteſt committere,aqua ſit per Epiſcopum benedicta , ibidem.
Eccleſiaſtica hierarchia ex quibus conſtet, pagina.103.columna.1.quæſtio.12.artic.5.
Eccleſiæ hierarchiæ vnus fons,pa.515.col.2.
Eccleſia primitiua,quatenus organum ſpiritus Sancti ius diuinum condere potuit , pagin. 254.colu.1.quæ.25.ar.1.
Eccleſia collegiata quæ ſit proprie,pagin.404. colu.2.artic.12.quæ.43.
Eccleſia collegiata præſumitur cathedralis, ibidem.
Eccleſiæ collegiatæ nomine monaſteria non comprehenduntur,ibid,in fin.colu.
Eccleſia ſecularis vnita ordini ſit regularis, pa.332.colu.1.quæ.34.ar.1.

Eccleſiaſticus.

Eccleſiaſticus in iudicem eccleſiaſticum non poteſt conſentire abſque ſui prælati licentia pa.253.col.1.q.36.ar.5.
Eccleſiaſticorū nomine in odioſis nō veniunt regulares,pa.405.col.1. vide verbo,officium

Ædificium.

Multa de ædificio habes verbo, monaſterium.

Eiectus à religione.

Eiectus à religione rogans vt iterum recipiatur, ſi non ſit receptus tutus remanet in conſcientia.pag.317. columna.1.&.2.quæſ. 30.artic.20.
Eiectus à religione infamis reputatur,ibid.
Eiectus à religione non poteſt prædicare neque confeſsiones audire.ibid.
Eiectus â religione poteſt ad aliam trāſire,pa. 318.alias.328.col.1.
Eiectus à religione ex priuilegio non poteſt ad alias conuolare, ibid.col.1.&.2.
Eiectus à religione non poteſt obligari per ſententiam vt ad aliam ſtrictiorem trāſeat, ibid.col.2.&.pa.319.col.1.
Eiectus à religione quomodo poteſt ordinari, ibid.col.1.&.2.
Eiectus à religione ſubiectus erit Epiſcopo, ibid.col.2.&.pa.320.col.1.
Eiectorum a religione bona ante quā ſe Epiſcopo preſentent forte ſunt apoſtolicę camerę ſi moriantur.ibid.
Eiectus a religione tenetur vti habitu eius ſtatui conuenienti,ib.col.2.
Eiectus â religione poteſt tradi brachiō ſeculari,pa.321.col.1.
Eiectus à religione ſi ad eam iterum recipiatur non tenetur iterum profiteri,ibid.col.2.
Eiectus à religione ad aliam religionē tranſiēs tenetur iterum profiteri,ibid.
Eiectus à religione ſi ad eam iterum recipiatur non habebit locum antiquum,pagi. 322. colum.1.
Vide verbo expellere, & verbo generales, & verbo incorrigibilis.

Electio,eligere,electi.

Eligere volentes in ordine Minorum deſcendentes ex genere maculato pœnis afficiuntur,pa.140.col.2.
Electiones perpetuæ Abbatum,& prælatorum laudandæ,pag.147.col.1.
Electiones prælatorum modo ſunt tēporales ibi.& col.2.& pag.148.col.1,& 2.
Electi finito tempore ſuorum officiorum tenentur renunciare,pa.144,col.1.&.2.

Emphi

Emphyteuſis Emphiteuta.

Emphiteuſis vnde dicta, pag.359.col.2.q.38. artic.2.
Emphiteuta quis, ibid,
Emphiteutæ patrum Sanctiſsimæ Trinitatis ceſſantes penſitare per biennium propria autoritate expelluntur, pag.360.col.2. vide verbo, bona.

Epicheia.

Epicheia quid & quando ad illam recurrendum, pa.274.col.1.

Epiſcopus.

Epiſcopus non poteſt dare profeſsionem religioſo non ſubdito, pag.2.col.2.
Epiſcopo mortuo dimiſſoriæ non expirant, pa. 70.col.2.q.9.ar.1.
Epiſcopo mortuo non finitur eius commiſsio executoria.ib.
Epiſcopus mortuo Papa poteſt diſpenſare ex eius cómiſsione, ibid.
Epiſcopus non conſecratus non eſt dicendus Epiſcopus, pa.162.col.1.q.18.ar.2.
Epiſcopi conſecratio confert ordinem, pa.162 col.1.ibidem.
Epiſcopus ſolus, an confirmare, pa.162.col. 2. ibidem.
Epiſcopis conceſſa concedantur etiam prælatis maioribus, regularibus, pa.181.quæ.20. artic.10.
Epiſcopi attento iure communi, quæ habent, ibidem.
Epiſcopis an ſublata fuerit poteſtas abſoluendi ab occulta hæreſi, pa.181.co.2.
Epiſcopi ſunt inquiſitores hæreticæ prauitatis, ibid in fin.col.ibid.
Epiſcopi abſolutionem à crimine hæreſis occultæ poſſunt ſpecialiter committere, pag. 182.co.2 ar.11.ibi.
Epiſcopi habent poteſtatem abſoluendi à crimine hæreſis occultæ, & duobus modis poſſunt commiſſario committere, pa.183.col. 2.q.20.ar.11.
Epiſcopi poſſunt diſpenſare in quibuſcunque criminibus licet grauiſsimis poſt actam pœnitētiā, licet pœnę ſint ipſo iure incurſæ, & perpetuæ, niſi Papa ſpecialiter reſeruauerit pa.252.col.2.in fin.q.24.art.13.
Epiſcopi ad dictam diſpenſationem debent moueri ex iuſta cauſa, ibid.
Epiſcopi in diſpenſatione voluntaria, & neceſſaria, quomodo ſe gerāt, & quæ ſit vtraque ibidem.
Epiſcopus poteſt celebrare in altari portatili, pa.296.col.1.idem prædicatores, & minores, ibidem.
Epiſcopi poſſunt procedere contra monachos vagantes ſine licentia, quod tamen vno modo limita, pa,302. columna.2.q.30. artic.4.
Epiſcopi in partibus Indiarum poſt intimationem breuis fratribus nullum poteſt fieri impedimentum, pa.343.ar.6. col.2.
Epiſcopi factum contra mandatum Papæ eſt nullum, ibid.
Epiſcopi non poſſunt viſitare Eccleſias ordinis militaris, pa.346.col.2.
Epiſcopi non poſſunt corrigere fratrem beneficiarium, pa.351.co.1.ar.4.q.36.
Epiſcopis debetur quarta delegatas pijs Eccleſijs ſuæ diœceſis relictis, pa.360.col.1. quę. 39.ar.1.
Epiſcopi regularibus poſſunt mandare, vt diebus Dominicis populo nunciēt vigilias, & feſtiuitates, pa.401.col.2.q.43.
Epiſcopi, ſicut & prælati ordinum ex cauſa numerū miſſarum & anniuerſariorum pro capellis poſſunt ad minorem reducere, pag. 405.col.2.ar.13.
Epiſcopi dictam taxationem faciant de miſsis ante Concilium Tridentinum, & de miſsis ſolum, nō alijs ſuffragijs ex declaratione Cardinalium, pa.406.col.1.ibid.
Epiſcopi dictam taxationem non poſſunt facere de miſsis pro fundatione poſitis, ibidem.
Epiſcopi, & prælati in dictis circunſpecti, pa. 406.col.1.ib.
Epiſcopi contra ſacramenta prohibita in clementina miniſtrantes dupliciter ſe habere poſſunt, pa.519.col.1.
Epiſcopus contra religioſum miniſtrantem ſacramenta prohibita in clementina dupliciter poteſt agere, ib.in fin.col.
Epiſcopus contra religioſum poteſt agere ad oſtendendam licentiam, ibid, col.2.
Epiſcopus oſtenſo à religioſis priuilegio ad dicta ſacramenta miniſtranda agere nequit, pa. 530.col.1.
Epiſcopus dubitans de priuilegio religioſi ipſum interim impedire non poteſt, ibi.
Epiſcopi in partibus Indiarum inhibentes regularibus miniſterium ſacramentorum ipſo iure ſunt excōmunicati, pa.531.co.1.ibi.
Epiſcopus de priuilegio regularis coram quo agere debeat non poteſt iudicare, pag. 531. col.2.in fin.

Epiſcopus ratione ſtudij cõpetens eſt quoad ſacramenta neceſſaria, non tamen quoad voluntaria, pag.572. columna.1.queſt.60. artic'4.
Epiſcopus habet aliquos caſus à iure reſeruatos,ib.in fin.co.
Epiſcopus ſolus poteſt moniales conſecrare pa.626.co.2.q.64.art.2.

Euchariſtia.

Euchariſtiæ ſacramentum in Eccleſia Minorum presbyteri ſeculares poſſunt miniſtrare.p.522.co.2.
Euchariſtiæ ſacramentum poteſt in die paſchatis à religioſis miniſtrari, pa,524.co.1. vide in verbo Minores.

Eugeniana.

Eugeniana non gaudent ſcholaſtici Salamanticenſes,qui non ſtudent, pa'77.co.2.in fi-

Euidentia.

Euidentia quomodo probetur,pa.628.colu. 2.in fin.

Examinare.

Examinare,vide verbum, Prælati.

Excommunicatio.

Excommunicatio non ligat ſublato iure eam continente, pa.55.co.2.q.8.ar.1.
Excõmunicare non poteſt ordine carens,pag. 160.co.1.q.17.ar.12.
Excommunicatus poteſt excommunicatum in caſu neceſsitatis abſoluere,pagina.184. col.2.ibid.
Excommunicatus ex delicto omninò occulto non debet ſe abſtinere ab exercitio ordinum,pa'244.co.2.q.24.ar.11.
Excommunicatus non eſt qui ſagittam immiſit in clericum ſi ictum errauit,pa.43.colum.2.in fin.
Excommunicatio non extenditur de caſu ad caſum,pa.448.co.2.in fin.
Excommunicatio non incurritur,niſi vbi peccatum lethale,pa.450.co.1.q.47.ar.2.
Excommunicatus pro iniuria, licet non poſſit abſolui niſi parte ſatisfacta, hoc tamen ceſſat,quando ſatisfactio requirit altiorem indaginem,pa.583.co.2.q 61.ar.8.
Excommunicatus, quod non poſsit abſolui niſi parte ſatisfacta quomodo intelligendũ pa.584.co.1.ib.
Excommunicatio iniuſta cuius virtutis,pagi. 587.co.1.q.61.ar.10.
Excommunicationis verbũ ſimpliciter prolatum comprehendit quamcunque excommunicationem,ibi.co.2.

Executio.

Executio præcepti ſuperioris,quando differri poſsit,p.35.co.2.in fi.q.6.ar.7.
Executio mandati ſuperioris differtur ex iuſta informatione,ibid.
Executio legum generalium Papæ ex ſupplicatione facta,aut informatione non ſuſpenditur,pa.36.col.1.in med.ibi.

Exemplar.

Exemplar deductum ab originali,an validum non citata parte,pa.68.columna.1.quæſti.8. arti.16.
Exemplar deductum ab originali debet fieri, vt ſupra,ſed parte non apparente fit citatio per edictum generale,ibid.
Exemplar requirit partis citationem propter falſitatis periculum,ibid.
Exemplaribus priuilegiorum minorum fides integra datur abſque partis citatione,ibidé. colu.2.
Idem priuilegium Auguſtinis,pagi. 69.colu.1. ibidem.
Exemplari deducto ex mari magno vel ex alio priuilegio minorum cuiuſque clauſulæ tantum neceſſariæ,ſi demandato iudicis deducatur plena fides,ibid.col.2.
Exemplari ſic deducto ex vna tantum clauſula quid agendum parte opponente, ibidem.

Exemptio, Exempti.

Exempti qui ſunt à quibuſuis clauſulis generalibus,pa.176.col.1.co.1.
Exẽptus locus, & locus extra diœceſim æqui parantur,pa.348.col.1.q.36.ar.3.
Exemptus in caſu neceſsitatis in foro ſacramẽtali poteſt ſubijci,pa.354.
Exemptus abſque licentia Papæ non poteſt ſuo priuilegio renunciare,pag. 353.col.1.q. 36.ar.5.
Exemptionis priuilegium competens religioſis multipliciter intelligendum,pagi.517.colum.1.
Exemptus ratione loci, vel perſonæ differunt, pagina. 573. columna. 1. quæſtio. 60. articulo.7.
Exemptio eccleſiaſtici à poteſtate ciuili quomodo intelligenda,pagina.647.colu.1.quę. 66.arti.2.

Expellere, & expulsio, & expulsi.

Expelli nō potest à religione apostata nisi sit incorrigibilis, pag. 309. col. 2. & pag. 310. colum. 1.

Expelli potest à religione incorrigibilis de iure,& etiam de facto,ibidem. & pagin. 311. &.312.

Expelli non potest à religione à solo prælato generali nisi de consilio patrum, ibid. pag. 312.colum.2.& pag. 313. colum.1.&. 2. & pag.314.

Expelli potest à religione homicida, ibi. col. 2.&.315.col.1.

Expelli potest à religione conuictus de crimine nefando,ibi.colu.2.

Expulsi á religione ad quæ teneantur, ibidem: 316.colu.1.&.2.

Expulsi à religione tenentur seruare votum castitatis,ibid.

Expulsi à religione tenētur se citare officium Diuinum,ibi.pag.317.

Expulsi à religione cui acquirant,pag.320.colum.1.& 2.vide verbo eiectus.

Experientia.

Experientia est optima rerum Magistra.pagin. 146.colu.2.q.15.ar.1.

Expositi.

Expositi non reputantur illegitimi, pag. 113. colum.2.q.4.

Extrauagans.

Extrauagans executrix iuris communis cum pœna restringenda,pag.96.colum. 1. q.11. artic.6.

Extrauagantis quæ sit vis,pag. 420. colu. 1.q. 38.art.3.

Extrauagantes duæ Pij V. & Gregorij XIII. circa Monialium clausuram,ibidem.

Extrauagantes non pereunt morte Pontificū sicut regulæ Chancellariæ,ibid.

Extensio.

Extensio de monachis ad Canonicos regulares fit,vide in verbo,lex.

F.

Facultas.

Facultas concessa ab Episcopo, vt à reseruatis durat sede vacante,pagi.561.colum.2.q.59. artic.6.

Facultates concessæ absoluendi à censuris non censentur factæ quod possint dispensare in irregularitate, pag.607. colum.2. quæstio. 62.artic.12.

Factum.

Factum contra legem irritantem ante legitimam promulgationem an sit validum, pag. 34.colu.1.q.6.art.5.

Franciscus.

Franciscus pater ab Ecclesia Patriarcha pauperum,pag.103.col.1.q.12.ar.5.

Frater.

Fratres Minores non possunt ab obedientiā suorum superiorum resilire propria autoritate licet sciant ipsos cōprehensos in constitutione Pauli.IIII.pa.140.ar.9.q.14.

Fratres Minores ex indulto speciali Pij V. quæ teneantur seruare sub pœna mortalis, pag.260.col.2.

Fratres Sanctissimæ Trinitatis syndicū habēt, & quod ius illi competat,pag. 363. colu.1.q. 38.art.5.

Fratres dicti habent quintum morientium ab intestato sine hærede legitimo,ibid. colum. 2.vide circa dictos fratres alia, pagina. 364. colum.1.

Fratres,& sorores Tertij ordinis Mantellati, & Chordelati possunt extra parochiam recipere communionem Paschalem,pag.526. col. 2.circa fin.q.43.art.10.

Fratres,& hospitantes religiosos an gaudeant priuilegijs eorum, pag. 503. colum. 1.q.55. artic.16.

Fratres ordinis Sanctissimæ Trinitatis maximis potiuntur priuilegijs,ibid.

Frequens.

Frequens dicitur illud,quod bis fit,pag.40.colum.1.q.6.ar.12.

Festum.

Festa principalia sanctorum ordinis Minorum numerantur,pag.407.colum.2.quæstio.43. artic.15.

Festa celebranda interdicti tempore, pag.538. colum.2.

Festum Portiunculæ celebratur die.2. Augusti,pag.509.col.1.q.55.art.18.

Festum dictum multas habet indulgentias omnibus monasterijs ordinis communicatas, ibidem.

Feudum.

Feudalia bona, an monachi possint recipere. pag.367.col.1.q.38.art.3.

Feudum,quid,ibidem.

Feudum ab emphiteuſi, quomodo diſtinguatur,ibid.
Feudum quibus modis acquiratur,ibid.
Feudi ſeruitium à monachis generali præſtatur,ibid.

Filius.

Filij legitimi,qui,pag.105.colum.1.quæſt.13.art.1.
Filij legitimi ſunt,qui ex matrimonio bona fide celebrato ſaltem ex parte vnius naſcuntur.ibid.
Filius,vt legitimus ex bona fide, quando iudicandus ſit,ibid.
Filius legitimus dicitur natus ex ſoluto & ſoluta, cum qua matrimonium contractum fuit,licet iſtud matrimonium fuerit ſecundum.ibid.
Filij militum Alcantaræ, Sancti Iacobi de la Eſpada & Calatrauæ, non ſunt naturales, ſed ſacrilegi,pag.106.col.2.& pag.107.col.1.late.q.13.ar.2.
Filij dictorum militum,& ſimilium,qui tenentur ad caſtitatem coniugalem ſi ex ſoluta procreent filios, vt poſtea cum eis contrahant matrimonium tales per ſubſequens matrimonium non legitimantur,pag.107.col.2.in fin.ibid.
Filij adulterini, inceſtuoſi per ſubſequens matrimonium non legitimantur, ibid.
Filij naturales religioſorum an poſsint promoueri ad prælatias ſuorum parentum. pag.112.col.1.q.113.ar.7.
Filij illegitimi Eccleſiaſticorum non poſſunt promoueri ad dicta.ibid.col.1.&.2.
Filius non tenetur credere matri dicēti ipſum ex adulterio,pag.135.col.2.q.14.art.4.

Fugitiuus.

Vide verbo Monachus.

G.

Guardianus.

Guardiani, & cæteri conuentuū præfecti habent Eccleſiaſticam dignitatem,pag.103,colum.1.q.2.ar.5.
Guardiani, & cæteri conuentuū præfecti ſunt prælati dignitate,ibi.colu.2.
Guardiano mortuo vicarius expirat,ibidem.
Guardiano mortuo non expirat vicarius,quando eſt inſtitutus à prouinciali, ibid.colum.2.in fin.
Guardiani,nec priores in ſubditos non habēt poteſtatem generalium,pag.153.colu.1.q.17.ar.3.
Guardiani iuriſdictio ſimilis eſt illi, quam habent archipresbyteri plebani,ibid.
Guardiani officium ad quæ,ibid.
Guardiani circa ſuos ſubditos habent autoritatem prouincialium,pag.153.col.2.q.17.ar.4.& pag.154.col.1.
Guardiani ſunt vere prælati, ibidem,pag.154.col.1.
Guardiani Minorum benedicunt corporalia. pag.167.colu.1.
Guardiani confeſſor ab ipſo electus non poteſt illum abſoluere à reſeruatis prouincialibus,pag.213.col.1.q.21.ar.8,
Guardianus, qui à reſeruatis poteſt abſoluere poteſt etiam à ſuo confeſſore ab eo electo à reſeruatis abſolui,ibid,
Guardianus, cui prouincialis ſuas vices committit eas alijs non poteſt committere generaliter,ibid.ar.9,
Guardiani eſſe non poſſunt arbitri. pag.611.colu.1.& verbo benedicere.

Graduati.

Graduati regulares in Sacra Theologia an ſint Epiſcopis ad audiendas confeſsiones præſentandi & ab ipſis examinandi,pagin.564.col.1.q.59.art.10.
Graduato abſente præſentato confirmatio fieri poteſt,pag.565.col.1.ibid.

Gratia.

Gratia conceſſa à Papa eo mortuo durat, & durat etiam mortuo vel amoto prælato eā concedente,pag.159.columna.1.quæſt.17.artic.11.
Gratia iuſtificatus alteri non poteſt mereri de condigno,ſed de congruo,pag.327.colu.1.q.33.art,3.

Generalis.

Generales patres tres habet ordo Minorum, pag.13.col.2.q.2.art.3.
Generali mortuo ex Societate Ieſu non expirat poteſtas rectorum, quid dicendū in viſitatoribus,pagina.70.columna.1.quæſtio.9.artic.1.
Generales ponentes præcepta, debent id de conſilio patrum facere,pag.80.col.1.q.10.artic.1.
Generales habent iuriſdictionem ad modum patriarcharum,pag.193.colu.1.quæſtio.12.art.5.
Generales,& prouinciales ordinis mendicantium poſſunt diſpenſare cum monialibus illegitimis ad officium Abbatiſſæ,pagin.122.col.1.q.13.ar.22.
Generales,quæ poſsint, pag.153.columna.1.quæſt.

quæſtio,17.articulo.3.
Generales, & cæteri prælati ordinum habent iuriſdictionem ordinariam, pag.155.col.1. q.17.ar.6.
Generales & cæteri circa ſuos ſubditos, eadē poſſunt quæ epiſcopi attento rigore, ibid. ad fin.col.1.
Generales & cæteri præfecti regulares in omnibus caſibus in quibus non ſunt expreſſe prohibiti poſſunt diſpenſare, ibidem, column.2.
Generales non poſſunt prouincialem vnius prouinciæ in aliam permutare, pagin.226. col.2.q.23.ar.2.
Generales non poſſunt reſtituere ab ordine degradatos, pag.228.column. 2.quæſt. 23. ar.4.
Generales eiectum, & exauthorizatum non poſſunt reſtituere, pag.229. column. 1.ibidem.
Generales ordinis D. Hieronymi habent poteſtatem eijciendi apoſtatas, & delinquentes,pag.312.col.2.
Generalis iſte, an ſit præciſe ille, qui extiterit in monaſterio D. Bartholomæi, pagin.313. col.1.q.30.ar.15.
Generales ex indulto Papæ per ſe ſolos poſſunt eijcere apoſtatas & de intellectu indulti,dum dicit de conſilio fratrum, vide pag. 313.col.2.ar.16.ibid.
Generales homicidam eijcere à religione poſſunt,pag.315.q.30.ar.17.
Generalis poteſt eijcere ſubditos committentes crimen,ex quo in ſeculo datur mors,ibi. vide verbo commiſſarius, multa, & verbo diſpenſatio.

Gloria.

Gloria in excelſis Deo,an in miſsis votiuis dici poſsit à Minoribus,pag.407. col.1. q. 45. arti.14.
Gloria in excelſis Deo, dicitur hodie vbi in matutinis dicitur Hymnus, Te Deum laudamus,exceptis quibuſdam,de quibus ibid.

H.

Hæreſis.

Vide verbo,abſoluere.

Hæreticum.

Hæreticum eſt negare canones præceptiuos obligare ad peccatum,pag.42.colum.2,q.6. artic.15.

Hierarchia.

Hierarchia Eccleſiaſtica ex quibus conſtat,pa. 103.col.1.q.12.art.5.
Hierarchia Eccleſiaſtica depingitur, pag. 515. col.2.q.56.ar.1.

Homicidium.

Homicidium voluntarium,quod fit,q. 24.art. 9.pag.241.col.2.
Homicida voluntarius non ſolum eſt irregularis,quoad ordines,ſed etiam, quoad quaſcunque prælaturas,ibidem, pagina. 242.columna.1.
Homicidium voluntarium non comprehendit mutilationem voluntariam,ibid.
Homicidium occultum triplex,pag.243.col.2 q.24.art.11.
Homicidium occultum, quod ita eſt, vt non poſsit probari, niſi ex occiſoris confeſsione,an inducat irregularitatem,pag.244. colum.1.ibid.
Homicidium omnino occultum non indiget prælatorum diſpenſatione ſecundum aliquos,ibi.col.2.circa fin.
Homicidium omnino occultum inducit irregularitatem,ibi.pag.245.col.1.
Homicidium factum à religioſo omnino occultum,an â prælato diſpenſari,ibid.
Homicida occultus licet voluntarius poteſt â prælato diſpenſari ex indultis,pag.246. col. 1.art.12.ibid.
Homicidium caſuale,quod pag.246.colum.2. artic.13.
Homicida ad ſui defenſionem non excedens moderamen non eſt irregularis,pagina.247. colum.1.
Homicidium quibus modis committatur,pag. 315.col.1.q.30.art.17.

Horæ canonicæ.

Horarum canonicarum officium vnde ortum pag.378.colum.2.
Horarum canonicarum in primitiua Eccleſia quis ordo,ibi.col.1.
Horas canonicas tenetur recitare adoleſcens ſacris non initiatus poſt profeſsionem, pag. 392.col.1.q.42.art.20.
Horas canonicas religioſi â Societate Ieſu ſacris non initiati non tenentur recitare. ibid. Vide verbo,officium Diuinum.

I.

Iacobus.

Iacobi ſancti militia vnde orta,pagina. 30. columna.2.

Iacobi ſancti ordo habet magiſtrum, ſimul & commendatarios, ibid.
Iacobi Sancti ordo habet tres perſonarum ſpecies, ibid.

Ieſuitæ.

Ieſuitæ, quare ſic vocati, & quare dicti Sancti Hieronymi, pag. 17. col. 1. q. 2. art. 8.

Ignorans.

Ignorantes legem poſt promulgationem ante tempus præfinitum ſi contra faciant non peccant. pag. 33. col. 1. q. 6. ar. 3.
Ignorantia culpabilis cauſat peccatum, ibid.
Ignorantia ex quibus vincatur, pag. 33. colu. 2. ibidem.
Ignorantia affectata quæ, pag. 644. colum. 1. q. 65. art. 19.

Illegitimi.

Illegitimorum diuiſio eſt quadruplex, pagin. 105. col. 2.
Illegitimus legitimatus per ingreſſum religionis ſi ante profeſsionem exeat fit irregularis, pag. 109. col. 1.
Illegitimus profeſſus per profeſsionem legitimatur quoad ſucceſsionem ab inteſtato, pa. 110. col. 1. ibi.
Illegitimitatem tollit religionis profeſsio de iure diuino, ibid. col. 2.
Illegitimus ex coniugata ortus occultus tamen ſi cogatur eſſe prælatus an poſsit, ibi. colu. 2. in fin.
Illegitimo electo ad prælaturam à ſcientibus ſecurus eſt in foro animæ, in foro vero exteriori electio eſt nulla, pag. 119. col. 1. q. 13. arti. 16.
Illegitimus definitor eſſe non poteſt abſque diſpenſatione, pag. 120. col. 2. ibid.
Illegitimi poterant eſſe diſcreti per breue Sixti V. quoad vocem actiuam abſque diſpenſatione, quo vero ad paſsiuam non, pagin. 120. col. 2. art. 19. ibid.
Illegitimus non poteſt habere officia habentia iuriſdictionem ordinariam, delegatam vero ſic, pag. 121. col. 2. art. 20. ibid.

Impreſsio.

Impreſsiones librorum in Regnis Hiſpaniæ ſolum deſiderant priuilegium regale. pag. 55. colum. 2. q. 8. art. 5.

Immemorialis.

Immemorialis conſuetudo quando à lege excludatur, pagina. 75. columna. 1. in principio.

Inceſtuoſus.

Inceſtuoſi qui, pagina. 106. columna. 1.

Inconſtantia.

Inconſtantia in Principe damnabilis, pag. 71. colum. 2. in med. q. 9 art. 3.

Incorrigibilis.

Incorrigibilis quis dicatur, vt à religione poſsit expelli, pag. 310. col. 1.
Incorrigibilis quis dicatur in ordine Minorũ, ibidem.
Incorrigibilis clericus iudicatur ex bina venia in crimine graui nõ correcto adhoc, vt poſsit tradi curiæ ſeculari, pag. 310. col. 2. q. 30. art. 14.
Incorrigibilem denotantia loca ſacræ Scripturæ, pag: 311. col. 1.
Incorrigibilis nefando aſſuefactus, pagin. 316. colum. 1.

Indiarum.

Indiarum partes, quo anno ſubiectæ catholicæ maieſtati, pag. 478. colum. 1. quæſtio. 52. artic. 1.

Indiuiduum.

Indiuiduum quid dicatur, pagina. 347. columna. 1.

Indulgentia.

Indulgentiarum conceſsio amplè interpretatur, pag. 102, col. 1.
Indulgentiæ liberant homines in foro Dei, & Eccleſiæ à pœnis debitis, pag. 331. colu. 1. q. 33. art. 5.
Indulgentijs Cruciatæ an minores & moniales D. Claræ gaudere poſſunt, pag. 213. column. 2.
Indulgentiæ applicant merita Paſsionis, pag. 331. colum. 2.
Indulgentiæ conceſſæ à Sixto Quinto ferentibus chordam Beati Patris Franciſci, pag. 538. columna. 2. & pagin. 539. quæſtio. 58. colum. 2.

Induſtria.

Induſtria perſonæ, quando cenſeatur electa, pag. 262. col. 1. q. 26. art. 1.

Infamis, infamatus.

Infamati, qui teneantur ſe purgare, pag. 155. colum. 1. q. 14.
Infamis eſt qui ſuis culpis ad ordines non poteſt promoueri, pagina. 192. columna. 2.

Inferior.

Inferior à Papa non poteſt contrauenire priuilegijs regularium ſub pœna excommunicationis, & alijs pœnis, pag. 76. col. 2.

Infirmus.

Infirmorum eſt habenda cura & infirmum ſe aſſerentem in religionibus creditur. pa. 443. col. 1. in fin.

Infirmitas corporis aliquando ex peccato, pag. 453. art. 4. q 47.

Inhabilis.

Inhabilis ad officia ſi eligatur tenetur renunciare, pa. 139. col. 2.

Inhabiles exiſtentes in poſſeſsione officij omnia per eos facta quouſque tolerantur valēt, ibidem.

Iniuſtum.

Iniuſta ſtatuta an in foro exteriori obligent, pa. 663. col. 1.

Iniuſtum ſtatutum omnino inualidum, p. 664. colum. 1.

Iniuſtum ſtatutum duplex, ibid.

Iniuſtum ſtatutum nō obligat in foro conſciētiæ, dummodo non immineat ſcandalum, ibidem.

Ioannes.

Ioannis Baptiſtæ ordinis militaris origo, p. 29. colum. 1.

Ioannis Baptiſtæ milites nihil proprij habent, ibid, colu. 2.

Ioannis Baptiſtæ priores, commendatores, ad miniſtratores, tantum, ibidem.

Ioannis Baptiſtæ milites ob votum caſtitatis quæ ſortiantur, ibi.

Ioannis Baptiſtæ primus Archimagiſter, ibidem.

Ioannis Baptiſtæ militum habitus niger cum Cruce alba, ibid.

Ioannis Baptiſtæ milites dicuntur Ioannitæ, & hoſpitalarij Hieroſolymitani, ibid.

Ioannis Baptiſtæ milites nunc Maltenſes, ſeu Militenſes, ibid.

Ioannis Baptiſtæ militum priuilegia confirmauit Gregorius Decimus tertius, ibi. p. 30. col. 1. in prin.

Inquiſitor.

Inquiſitores fidei poſſunt procedere contra confeſſores in confeſsionibus mulieres ad peccandum ſolicitantes, pag. 557. colu. 2. q. 59. art. 3.

Irregularis, irregularitas.

Vide verbo homicidium.

Irregularis, ſuſpenſus: & interdictus, & excommunicatus differunt, pag. 234. col. 1.

Irregularis verus, & interpretatiuus à ſolo Papa diſpenſatur, ibi. in fin. colu.

Irregularis, quoad minores, quando diſpenſetur ab Epiſcopo, ibidem. pagina. 235. colum. 1.

Irregularis ex irregularitate ſimilitudinaria diſpenſatur ab Epiſcopo, vel prælato ibidem.

Irregularis, vt quis fiat ex vera bigamia quæ requirantur, ibid.

Irregularis ex bigamia, vt ſit indiſpenſabilis quædam circunſtantiæ, ibid.

Irregularis, ex corporis vitiatione quis ſit, vt prælatus cum eo diſpenſet, vel non, pag. 236. colum. 1.

Irregularibus generalis dat diſpenſationem nī ſi in caſibus certis, pag. 236. col. 1.

Irregularis ex lepra, vel morbo caduco non niſi à Papa diſpenſatur, ibid.

Quid ſi iſte iam ſit promotus, an tunc prælatus, cum eo poſsit diſpenſare, quoad executionem, ibid.

Irregularis ex iuris infamia à ſolo Papa diſpenſatur, pag. 237. col. 2.

Irregularis ex animæ defectu, quis, pa. 238. col. 1. q. 24. art. 7.

Irregularis ex defectu animæ non poteſt diſpenſari à prælato, ibid, quid dicendum, ſi iam ſit promotus, ibid,

Irregularis ex furore nec à Papa diſpenſari poteſt, ibid.

Irregularis, quis dicitur ex fidei defectu, ibidem.

Irregularis ex eo, quia nouiter conuerſus non diſpenſatur à prælatis, ibid. col. 2.

Irregularis, quia nouitius in fide, ſi iam in ea habeat decem annos, ordinari poteſt, ibi.

Irregulares filij hæreticorum, vſque ad quam generationem cenſentur, ibid.

Irregularis ex eo, quia neophitus diſpēſari poteſt ab Epiſcopo cum qualitate, de qua ibid.

Irregularis dicitur ex defectu ſcientię, ibid. in fin. colum.

Irregularis ex dicto defectu diſpenſatur à prælatis, ibid.

Irregularis ex homicidio voluntario, quis, ibidem.

Irregularis ex homicidio voluntario, iuſto an diſpenſari ab Epiſcopi, ibi. col. 2.

Irregulares retinent omnia, quæ à iure expreſſe non tolluntur, pa. 250. col. 1.

Irregularitas.

Irregularitas, & ingratitudo tollitur per ingreſſum religionis, pag. 109. col. 1.
Irregularitas non ſolum per profeſsionem, ſed per educationem religionis tollitur, ibi. art. 4 col. 2. ad fin.
Irregularitas non eſt cenſura, pag. 191. col. 2.
Irregularitas quid ſit, pa. 234. col. 1.
Irregularitas incurritur in caſibus expreſsis, ibid.
Irregularitas in quinque partes diuiſa, ibid.
Irregularitas vera & interpretatiua, & ſimilitudinaria quæ. ibid. col. 2. ar. 2.
Irregularitas ex defectu oculi ſiniſtri à ſolo Papa, pag. 236. col. 1.
Irregularitas inducitur ex infamia, quæ naſcitur ex delicti notorietate, pag. 237. arti. 6. col. 2.
Irregularitas ex defectu lenitatis, quæ pag. 240. col. 1. art. 9.
Irregularitas non incurritur ex ſola ſanguinis effuſione, pag. 246. col. 1.

Inſipiens.

Inſipientis conſilium non contemnendum, pag. 314. col. 1. q. 30. art. 16.

Inſtrumentum.

Inſtrumento, quod narrat ſolennitatem ſeruatam creditur. pag. 279. col. 1. q. 27. ar. 2.

Intellectus.

Intellectui practico & ſpeculatiuo duo actus, pa. 465. col. 2.

Inſtitutio.

Inſtitutio confratriæ corrigiatorum D. Auguſtini, & eius pruilegia. pa. 543. col. 1.

Interdictus, interdictum.

Interdictus peccat audiendo diuina. pa. 187. col. 2. art. 14. q. 24.
Interdictum, & ſuſpenſio differunt quoad inducendum peccatum, ibi.
Interdictum, & ſuſpenſio, quoad inducendam irregularitatem æquiparantur, ibi.

Iubileus.

Iubileus, vel Bulla habens hæc verba, concedimus peccatorum remiſsionem, quomodo intelligenda, pag. 201. col. 2.
Iubilei tempore facta confeſsio nulla, & confeſsis reſeruatis in eavtrum quis poſtea teneatur ad eorum confeſsionem, pagi. 212. col. 1. q. 21. art. 7.

Iudæus.

Iudæi & Græci non ſit diſtinctio ſecundum Apoſtolum, quantum ad regenerationem baptiſmalem, pag. 125. columna. 2. q. 14. artic. 1.
Iudæi & Græci diſtinctionē, quoad eccleſiaſticos honores ſolus Papa poteſt facere, ibid.
Iudæorum filij, & hæreticorum, vſq; ad quartā generationem quorum genitores vtriuſque ſexus hæretici, ſunt condemnati, vel eorum corpora concremata, non poſſunt introire in ordinem Minorum, pag. 125. col. 1. q 14. art. 1.
Quid circa dicta fecerit Sixtus. 5. ibid.
Iudæorū filij ex conſtitutione Pauli IIII. excluſi apud Minoritas vſq; ad quartam generationem illos tantū cōprehendūt quorum parētes perfidi fuerunt concremati, pa. 127. col. 1. &. 2. ibid. & vide pa. 128. col. 2.
Circa dicta generalis Minorum dedit reſponſa ad quatuor dubia de quibus. pagin. 127. col. 2. &. 128. col. 1.
Iudæi conuerſi ad fidem Chriſti ſi poſtea ad Iudaiſmum iuere ſunt hæretici, pagin. 129. colum. 1.
Iudæorum qui nunquam receperunt fidem deſcendentes ſi ipſi fidem in baptiſmo receperunt non dedignantur ab eccleſia, ibi.
Iudæorum deſcendentes ſi fidem in baptiſmo receperunt à iure ad dignitates eccleſiæ recipiuntur, ibi.
Iudæorū filij qui fidē in baptiſmo, receperunt differunt multum á filijs hæreticorum, vide verbo conſtitutio, & verbo conuerſus,

Iudex.

Iudex actione iniuriarum agit aduerſus ponentem friuolam appellationem, pa. 65. colu. 2.
Iudex delegatus in cauſa pruilegiorum fratrum Minorum poteſt procedere poſtpoſita quacunq; appellatione, niſi facta inhibitione, vel alias Papa commiſerit appellationem, ibid.
Iudex cui cauſa appellationis remota admittitur ea pendente non dicitur innouare, ibi.
Iudex ſecularis per cenſuras ab eccleſia compellitur ad præſtandum officium ſuum, pa. 66. col. 1. art. 14. q. 8.
Iudex ſecularis, quando eius auxilium imploratur ab eccleſiaſtico an poſsit petere proceſſum, ibid.
Iudex eccleſiaſticus & ſecularis ſi contendant ſuper iuriſdictione de eo cognoſcit eccleſiaſticus, ibid. pag. 67. col. 1.

Iudi-

Iudices generales dari non poſſunt attento iure canonico, pag. 619. art. 1. quæſt. 65. co. 1. &. 2.

Iudices ordinarij regularium ſunt ipſorum prælati, pag. 636. col. 1. q. 65. art. 13. & pag. 220. col. 2. ibidē.

Iudices ſeculares non ſunt competentes monachis ex eo, quod non fecerint iuxta legem regni deſcribi animalia, pag. 640. columna. 2.

Iudices tres Madritij ſunt, quibus competit cognitio inter ordines militares & Epiſcopos, pag. 353. co. 2. q. 36. ar. 5.

Iuramentum.

Iuramenta an confeſſores de ordine Minorum poſsint commutare, & in eis diſpenſare. pag. 614. col. 1. q. 63. art. 1.

Iuramenta votiua an commutare, vel diſpenſare, ibid.

Iuramentum, & votum diuerſo modo obligant, ibid.

Iuramentum votiuum, & iuratum votum differunt, ibid.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio competit Abbatibus & alijs prælatis iure humano papali, pag. 151. colu. 1. & 152. col. 1.

Iuriſdictio manans ex conceſsione perpetua eſt ordinaria, pag. 158. col. 2. q. 17. art. 11.

Iuriſdictio, quam regulares habent in nouicios eſt ordinaria, ibid. col. 2. & pag. 159.

Iuriſdictio, & arbitrium differunt, p. 159. col. 2.

Iuriſdictio, quæ priorum ordinum militarium in ſuis prioratibus, pag. 354. col. 2.

Ius.

Iuris canonici diuiſio. pag. 32. column. 1. q. 6. arti. 2.

Iuri diuino, vt aliquid tribuatur quæ requirantur. pa. 223. col. 2.

Iure diuino immediate non tribuitur poteſtas principum, ibid.

Iuri diuino immediatè tribuitur poteſtas quæ eſt penes Remp. ibid.

Iuris diuini propriè ſunt omnia præcepta ſacramentorum & fidei vtraq; immediatione, ibid.

Iuris diuini diſpoſitione bigami ſintne inhabiles. pag. 224. col. 1.

Iure diuino ex vtraque immediatione competit Epiſcopis iuriſdictio, ibid.

Ius tertij à principe non tollitur, pag. 38. col. 1. q. 6. ar. 9. & pag. 354. col. 1.

Ius humanum bona fide tranſgrediens non peccat mortaliter, pag. 321. col. 1.

L.

Laicus.

Laicus frater ad clericatum abſque prælati licentia promotus priuatur ab omni honore clericali, pa. 391. col. 2. q. 42. art. 19.

Laici nec de licentia prouincialiū apud Minoritas ad ordines ſacros promouentur, nec cum licentia cōmiſſarij generalis, pa. 392. ib.

Laici in Regno Portugaliæ immobilia eccleſiaſticis prohibentur alienare, an talis conſtitutio valeat, pag. 651. colum. 1. q. 66. art. 4.

Laus.

Laus ordinis Minorum, pa. 26. co. 1. q. 4. art. 1.

Legatus.

Legatus à latere non committit cauſam appellatione remota. pa. 65. colu. 2. quæſt. 8. arti. 13.

Legati Sedis Apoſtolicæ, quibus crucis prædicatio, poſſunt ſubdelegare. pa. 225. col. 1.

Legitimatus.

Legitimatus per ſubſequens matrimonium dicitur ille, cuius mater concubina ducta fuit tempore mortis patris pagi. 105. col. 2. q 13. art. 1.

Legitimatus fit & ſi tali tempore pater ſit ita ſenex vt non poſsit generare, ibi.

Legitimatio eſt latè interpretanda, pagi. 115. col. 1. q. 13. art. 1.

Legitimatus dicitur ſimpliciter habilitatus, ibidem.

Legitimandi poteſtas à Principe data eſt fauorabilis, ſecus diſpenſandi, ibi. co. 2.

Legitimatus per religionis profeſsionem poteſt vicarius eſſe abſque diſpenſatione, pa. 118. col. 1.

Legitimus.

Legitimi cenſentur expoſiti, pag. 105. col. 2.

Lex.

Vide verbo clericus aliqua, & verbo conſuetudo, & verbo ſtatutum.

Lege veteri inſtitutum religionis fuit deſignatum, pag. 1. col. 1.

Lege noua, inſtitutum religionis ab ipſo filio Dei effluxit. pa. 1. col. 1.

Legis intentio generalis, pa. 36. col. 2.

Legum conditores qui, pag. 37. col. 1.

Legem non recipientes ſine aliqua iuſta cauſa peccant. pa, 39. col. 1. q. 6. art. 10.

Legis obligatio à Principe ſciente amittitur

per

per duos, vel tres actus in contrarium. pag. 40. col. 1. q. 6. art. 12.
Lex non tollitur per nõ vſum ſi caſus de quo agitur intra decennium non venit, pag. 40. colum. 2. q. 6. art. 12.
Lex poſitiua obligat ad peccatum ſi habeat verba præceptiua, & conſtet de mente legiſlatoris, pag. 41. col. 1. ibid.
Legiſlatoris meus an velit ad peccatum obligare ex quibus colligatur, ibid. colu. 1. ad fin.
Legem eſſe præceptiuam, & ſufficientem ad obligandum tranſgreſſores ad peccatum quæ, ibid. col. 2.
Legis materia, & ſi verba præceptiua non habeat ſufficit, vt obliget ad peccatum, pagi. 41. col. 2. ad fin. q. 6. art. 13.
Leges loquentes per verba conſultatiua non obligant ad peccatum, pag. 41. colu. 1. ibid.
Lege conſilij ſe aſtringentes per votum contraueniens peccat, item ſi contemnat, ibid.
Lex continens conſilij reuerentiam obligat ad peccatum, & conſilij reuerentia quæ, ibidem.
Lex licet non habeat verba præceptiua continens tamen in ſe pœnas obligat ad peccatum, col. 1. ibid.
Lex pœnam corporalem ponens obligat ad peccatum, ibid.
Lex vt obliget ad peccatum, quæ requirat, ibi. col. 1. in fin & col. 2. in prin.
Lex ponens taxam, & iubens tempore penuriæ ne triticum aſportetur extra regnum ad peccatum obligat, pa. 42. col. 2. q. 6. ar. 14.
Lex pœnalis an obliget in foro conſcientiæ, pag. 43. col. 1. q. 6. art. 15
Legum pœnalium tranſgreſſores ante latam ſententiam pœnas ipſas ſubire non tenentur. pag. 43. col. 1. q 6. ar. 16.
Legũ pœnaliũ trãſgreſſores, quæ inducunt pœnas ipſo iure ante ſententiã non tenẽtur, ibi.
Legibus pœnæ impoſitæ in multiplici ſunt differentia, ibi. col. 2. in prin.
Lex aliquid iubens ſub pœna ipſo iure requirit perfectum factum. ibi. col 2. in fin.
Legis pœnalis tranſgreſſor ante ſententiam non ſubit pœnam, pag. 44. col. 1. in prin. q. 6. arti. 16.
Leges priuantes ab officijs, à bonis ipſo iure intelliguntur ſuppoſita declaratione criminis, ibid.
Lex pœnalis priuans ipſo iure beneficio, & officio non intelligitur in foro interiori, ibid.
Lex quomodo ſit fauorabilis vel odioſa maxima doctorũ cõtentio, pag. 95. col. 1 per tot.
Lex quæ pœnam infligit odioſa, ibi. colu. 2.
Lex benefaciens fauorabilis. ibid.
Lex correctoria ſtricte interpretanda. ibid. in fin. col.
Lex intelligi debet, vt quanto minus corrigat ius commune, ibid.
Lex ſi non diſtinguit, nec homo, pag. 97. co. 2. in medio.
Lex non includit id, de quo legiſlator non cogitauit, ibid.
Lex intelligitur ſecundum ſubiectam materiam, ibid. col. 2. in fin.
Lex debet interpretari ſecundum verborum proprietatem. ibi. pag. 98. col. 1.
Lex pœnalis non admittit argumentum â ſimili, ibid.
Lex quæ pendet ex ratione ex ſimili extenditur, ibi. in fin. col.
Lex quæ ex voluntate ſtatuentis pendet non extenditur ex ſimili, ibid.
Leges omnes cum Epicheia ſeruandæ ſunt, Epicheia quid ſit, pag. 183. columna. 1. q. 20. artic. 1.
Lex non ſeruatur quando in caſu particulari fit contra bonum ab ipſa lege intentum, ibi.
Lex Eccleſiæ, nec Dei obligat ad vix ex ſe poſsibile, & nimis difficile, ibi in fin. colu.
Lex Dei quomodo intelligenda, ibi. colu. 2.
Leges reuocatoriæ priuilegiorum & gratiarum non habent vim ante promulgationem ſiue in prouincia, ſiue in diæceſi, pag. 215. col. 2. q. 21. art. 10.
Legiſlator quando dicatur prõprie definire, pag. 270. col. 1.
Lex humana ſuos trãſgreſſores ex quibus capitibus obliget ad peccatum, pag. 271. col. 2.
Lex de nouo poſita an deroget priuilegia incorporata in iure communi, pag. 550. col. 2.
Leges ciuiles, & Eccleſiaſticæ in dupliçi differentia, pag. 551. col. 1.
Lex generalis non tollit legem ſpecialem, ibid.
Leges contrariæ quæ, pag. 552. colum. 2.
Lex vnde dicta, pagina. 645. columna. 1. q. 66. artic. 1.
Legis finis proximus quis, pag. 646. colum. 1. ibidem.
Legis promulgatio eſt de ipſius ſubſtantia, ibi. colum. 2.
Leges ciuiles clauſæ in corpore iuris canonico deficiente obtinent in foro Eccleſiæ, pag. 646. col. 2. q. 66. art. 2.
Leges odioſæ, quæ ibid.
Leges extra corpus iuris, quæcunque ſint non obti-

obtinent in foro Eccleſiæ niſi ex ſpeciali approbatione, pa. 647. col. 1. ibid.
Lex ciuilis generalis, quomodo clericum liget, pa. 648. col. 1. ibid.
Leges ciuiles circa iudicij determinatoria non ligant clericos, ibid.
Leges ciuiles clericos comprehendunt in eis in quibus ipſius priuilegium, ibid. col. 2.
Legum ciuilium pœnæ, nunquã clericum ligant, pag. 648. col. 2. ibid.
Legum tranſgreſſores Eccleſiaſtici ad quarũ obſeruationem, vt ciues tenentur non ſunt deferendi ad iudicem ſecularem, pagi. 649. col. 1. ibidem.
Lex Portugaliæ quæ inhibet laicos Eccleſiaſticis vendere immobilia eſt inita, contra libertatem Eccleſiaſticam, pa. 652. col. 1. ibi.
Leges in quadruplici differentia, pag. 653. col. 1. q. 67. art. 1.
Lex pœnalis quæ, ibid.
Lex exorbitans quæ, ibid,
Lex correctoria quæ, ibid.
Lex limitatoria quæ, ibid.
Legis mens differt ab eius ratione, pagi. 654. col. 1. ibid.
Legis mens quæ, ibid.
Legis ratio quæ, ibid.
Legis ratio non inducit ſufficientẽ mentis cõiecturam ad legis extenſionem, ibid. col. 2.
Legis iuſtitia non arguitur ſolum ex fine bono, ibid. col. 2.
Legis rationis identitas an ſit ſufficiens ad extenſionem, ibid. in fin. colu. 2.
Legis verba in dubio proprie, & vere interpretanda niſi materia ſubiecta contrarium, pag. 655. col. 1. ibidem.
Legis extenſio duplex, ibid.
Legis extenſio ex mente, quomodo fiat, ibidẽ.
Legis extenſio fit, quando alias non facta lex iniuſta redderetur, ibid. in fin. col.
Lex omnis extenditur ex identitate rationis, quoad omnes caſus, quod quomodo intelligendum, pag. 655. colu. 2.
Lex extenſibilis ad omnia quæ ex eius mente ibidem.
Legis correctio nimis perniciosa, & quando admittenda, ibid.
Legis ratione correcta cenſetur & ipſa lex, ibid. in fin. col.
Lex pœnalis de clericis loquens an ad quamcunque perſonam regularem extendatur, pa. 655. col. 1.
Lex pœnalis circa vnum ordinem mendicantium an extendatur ad aliud, ibid.
Lex pœnalis extenditur, quando id ſuadet mẽs legiſlatoris, pag. 656. col. 2. q. 67. art. 2.
Lex pœnalis in benigniorẽ partem interpretanda, quomodo intelligendum, ibid.
Lex exorbitans, quando extendi, ibid.
Lex, quæ dictat, quod quæ à iure communi exorbitant non trahuntur ad conſequentias, quomodo intelligenda, ibid.
Lex quando nunquam ſit extendenda, pagina. 657. col. 1. ibid.
Lex correctoria extendi non poteſt ad caſum iure non parificatum, pagi. 657. colu. 1. quæ. 67. artic. 2.
Lex pœnalis extenditur ad caſum ſimilẽ non parificatũ, & hoc quomodo intelligendum, ibid. col. 2.
Lex fundata in præſumptione non obligat in conſcientia data veritate in contrarium, pa. 658. col. 2. q. 67. art. 3.
Lex non eſt dabilis ſi deuiat â rectitudine rationis, pagina. 660. columna. 1. quæſtio. 67. artic. 4.
Lex ſi deficiat in cauſa particulari non proinde definit eſſe lex, ibid. col. 2.
Lex iuſta vtrum deficiat in caſibus, in quibus à ſua deficit ratione, ibid.
Lex naturalis & Euangelica non obligant in caſu particulari ſi ratio ceſſet in eo, pagi. 661. col. 1. ibid.
Lex ſi deficiat in ratione, & ex eo aliquid fiat contra bonum commune ipſius deficit diſpoſitio, ibid.
Lex quando ceſſet contrarie, ibid. col. 2.
Lex quando ceſſet negatiue, ibid.
Lex poſitiua non eſt ſeruanda cum periculo mortis niſi quis ad id ratione officij obligatur, ibid.
Lex non eſt ſeruanda ſubito imminente periculo, ibid.
Lex non eſt frangenda eo quod ceſſet in particulari, pa. 662. colu. 1.
Lex quando admittat epycheiam, ibid.
Lex facta in capitulo confirmata authoritate ſedis Apoſtolicæ, & contraria conſtitutione Papa inconſulto reuocari poteſt, pa. 667. colu. 2. ibid.
Lex publica priuatorum pactis non tollitur, ibidem.
Leges capitulares, poſſunt declarari à generalibus, pagina. 668. columna. 2. quæſtio. 68. artic. 6.
Legis Imperialis, & Canonicæ differentia, pag. 673. col. 2. q. 69. ar. 4.
Lex canonica licet cõſuetudine reuocari, poſſit non

ſit non tamen ſtatuto regulari, pa. 673. co. 2.
Lex ſuperioris ex cauſa non præuiſa ab inferiori tolli poteſt, quod eſt notandum, pagi. 674. q. 69. ar. 4. col. 1. vide alia verbo, conſtitutiones.

Libertas.

Libertas eccleſiaſtica quando violetur, pagi. 650. col. 1. q. 66. art. 30.
Libertas eccleſiaſtica monachorum regulatur à clericis, ibid.
Libertas eccleſiaſtica læditur, ſi eccleſiaſtici ad refectionem pontium cogantur, pagin. 651. col. 1. ibid.

Licentia.

Licentia non poteſt dari monachis portandi habitum ſubtus in abſcondito, pagina. 301. col. 1. quæſt. 30. art. 2.
Licentia ſibi ipſi poteſt quis dare in his quæ nõ ſunt iuriſdictionis, ſed tantum ſuperioritatis, pag. 433. col. 2. q. 45. artic. 7.
Licentia Epiſcopi requiritur in ſcriptis, vt quis ingredi poſsit intra ſepta monialium, pa. 434. col. 1. q. 46. arti. 1,
Licentia dicta non indigent infantes, ibidem.
Licentia dicta neceſſaria eſt fatuis, ibidem,
Licentiæ multæ conceſſæ ad ingredienda monaſteria monialium reuocatæ proponuntur pag. 450. col. 1. art. 3. quæ. 47.
Licentia in ſcriptis neceſſaria non ad ingrediẽda Monaſteria monialium, ſed ad egredien dum, pagi. 460. col. 1. q. 49. artic. 12.
Licentia à minoribus & à parochis, vt Sacramentum Euchariſtiæ miniſtretur poteſt cõcedi clericis ab Epiſcopo non approbatis, pa. 525. col. 1. q. 56. art. 7.

M.

Magiſter.

Magiſtri ordinum tam in temporalibus, quam ſpiritualibus præſunt, pa. 351. col. 2.

Mala.

Mala multa oriuntur ex electionibus tẽporalibus factis in ordinibus, pag. 146. col. 2.

Manus.

Manus violentas imponens in clericum ipſo facto eſt excommunicatus, nec in hoc aliqua in contrarium conſuetudo valet, pagi. 55. col. 1. q. 8. art. 5.

Mare magnum.

Mare magnum quid importet, pag. 46. colu. 2. q. 2. art. 4.
Mare magnum quomodo â pontificibus compilatum, ibid.
Mare magnum habet familia Minorum à diuerſis Summis Pontificibus, ibid.
Mare magnum fratrum Prædicatorum à quibus, ibid.
Mare magnum Auguſtinienſium, quis, ibid.
Mare magnum Carmelitarum quis, ibid.
Mare magnum Minimorum quis fecerit, ibid.

Maſculinum.

Maſculinum non comprehendit fœmininum in odioſis, pag. 451. col. 2. q. 47. artic. 3.

Matrimonium.

Matrimonium Clandeſtinum ante legitimam Concilij Tridentini promulgationem valebat, pa. 34. col. 2.
Matrimonium contrahens poſt votum non poteſt petere debitum, pa. 612. col. 2. q. 63. art. 2.

Mater.

Matres in monaſterijs ad inuiſendas filias non poſſunt introire nec prælati in tali ingreſſu diſpenſare, pag. 446. art. 9.

Medicus.

Medicus non poteſt ſuis infirmis applicare medicinas, quin prius medicus ſpiritualis vocetur, pa. 153. col. 1. q. 47. ar. 3.
Medico ſupradicta negligenti à Pio V. infamia eſt impoſita, & ipſum ab officio expulit, ibid.

Membra.

Membra ordinis Seraphici patris, pag. 26. col. 1. ad medium.

Mendicantes.

Medicantes an abſoluere poſsint à caſibus quos Epiſcopus ſibi reſeruat de nouo, pag. 576. col. 1. q. 67. art. 2.
Mendicantes fruuntur facultatibus conceſsis ſocietati Ieſu, pagina. 506. colum. 1. quæ. 55. artic, 17.
Mendicantes in foro conſcientiæ poſſunt diſpenſare ſemel in vita à confeſſario à ſuperiore deputato ſuper irregularitate quacunque occaſione contracta, pag. 609. colu. 2. q. 62. arti. 12.

Men-

Mendicantes inter ſe non parificantur per viã regulæ, pag. 656. col. 1. q. 67. artic. 2.
Mendicantium idem finis, diuerſum tamẽ exercitium, ibid.

Mens.

Mens legis expreſſa, vel tacita anteponenda verbis, pag. 130. col. 1.

Miles.

Milites D. Iacobi & alij ſimiles religioſi ſunt pag. 5. col. 1. in medio.
Milites in ſua profeſsione promittentes caſtitatem coniugalem ſunt religioſi, pa. 9. col. 1. poſt med.
Milites ſupradicti vocantur à Summis Pontificibus profeſsio ordinum militarium, cauſa propter quod, ibid.
Militis priuilegio gaudet, qui non militat ſi militiæ labores patiatur, pa. 369. col. 1.

Miniſter.

Miniſter, & alij prælati Minorum aliquid ſtatuentes præter regulam in nullo peccant, niſi caſu, quo tale præceptum fuerit contra præceptum diuinum, aut humanum, pa. 84. colu. 2.
Miniſtri Minorum in omnes moniales ſibi ſubditas habent autoritatem Apoſtolicam ſpecialem, pa. 156. col. 2. q. 17. ar. 8.
Miniſtri prouinciales in moniales eandem poteſtatem habent quam habebat protector, ibid, pa. 157. col. 2.
Miniſtri prouinciales ingredi non poſſunt in monaſteria monialium, nec alios licentiare niſi in caſibus expreſsis, ibid.
Miniſtri prouinciales poſſunt conſtituere viſitatores ad viſitandas moniales, ibid. artic. 10. col. 2.

Minores.

Minores contra maiores nihil poſſunt, pagin. 71. col. 1. q. 9. ar. 2.
Minores fratres ex ſpeciali inſtituto ſubditi ſunt *Eccleſiæ* Romanæ, pag. 103. colum. 2.
Minores viginti quinque annis in religionibus an poſsint eſſe diſcreti, vel diffinitores, pa. 145. col. 1. quæ. 15. art. 2.
Minores viginti poſſunt habere dignitates, & perſonatus, ibid.
Minores viginti quinque annis dummodo habeant ordinem ſacrum diſcreti, & diffinitores poſſunt eſſe in capitulo, ibid. col. 2.
Minores fratres poſſunt in diebus ieiunij oua & lacticina manducare, & cruciata frui, pag. 214. colu. 1.
Minores fratres triticum, & alia ſuperabundãtia poſſunt recipere, vt per ſyndicum permutentur, pa. 266. col. 2. q. 26. ar. 4.
Minorũ regula non omnia obligatoria, quæ continent obligant ſub voto, pag. 267. col. 2. quæſt. 26. ar. 5.
Minores male quæſita ipſorum diſpenſationi relicta ſibi poſſunt applicare, pag. 358. colu. 2. q. 38. ar. 1.
Minoribus, quid ſit conceſſum, quando monaſteria transferunt, pag. 364 colu. 2. articu. 5. ibidem.
Minores fratres rogati à prælatis pro viſitatione monialium an monaſteria ingredi, pag. 458. col. 2. q. 47. ar. 8.
Minores habent priuilegium, vt omnibus fidelibus ſacramentum Euchariſtiæ etiam die reſurrectionis poſsint dare ſine parrochi licentia, pag. 519. colum. 1. q. 56. ar. 3.
Minores poſſunt miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ mercatoribus, & alijs tranſeuntibus, & alijs quibuſcunque, ibid, colum. 2.
Minores ſuis familiaribus Euchariſtiæ ſacramentum poſſunt ex indulto miniſtrare, pa. 533. col. 1. ar. 14. ibid. col. 1.
Minores quomodo cruciatam poſsint accipere, & alias lucrari generales indulgentias, pag. 66. col. 2. q. 62. ar. 11.
Minores virtute conceſsionum Leonis Decimi poſſunt abſolui plenarie ab omnibus cenſuris, & caſibus reſeruatis, imo & à culpa, & pœna, pag. 607. colum. 1. quæſtio. 62. art. 12.

Miſſa.

Miſſa neceſſario in altari lapideo conſecrato, pa. 294. col. 2. q. 28. ar. 2.
Miſſa ſolum in altari per Epiſcopum conſecrato dici poteſt.
Miſſæ definitio, pag. 394. column. 1. quæſt. 43. arti. 1. ibid.
Miſſa vnde dicta, ibid.
Miſſa quando dici, ibi.
Miſſam Minores ex licentia Generalis poſſunt celebrare vna hora ante auroram, ibidem, columna. 2. & hoc quomodo intelligendum, ibidem.
Miſſa ante meridiem, & inchoanda, & perficienda ex magis communi, pag. 394. colu. 2. q. 43. ar. 2.
Miſſa quando poſt meridiem poſsit inchoari, ibid pag. 395. col. 1.
Miſſam Epiſcopus iter faciens ante auroram, dicere poteſt, pa. 395. colum. 2. q. 93 arti. 3.

Miſſam ante auroram dicere poſſunt Minores ex diſpenſatione prouincialium, pagi. 396. col.1.ibid.
Miſſa an poſsit dici etiam matutino non recitato,ibid.
Miſſas Minores vbicunque dicere poſſunt in altari portatili,ibid.col.2.ar.4.
Quid circa hoc in presbyteris Societatis Ieſu pa.397.col.1.
Miſſam dicens extra eccleſiam ad id ordinatam an peccet mortaliter,ibid.
Miſſæ celebrandæ circa locum,tempus & modum priuilegia regularibus conceſſa , an ſint per concilium Tridentinum abrogata,pa.398.col.2.q.43.ar.5.
Miſſam religioſi non dicant in cameris ſecularium,pag.399.ar.5.ibid.
Miſſa Epiſcopus an poſsit diſpenſare,vt dicatur in aliquo loco non deſtinato ad diuinum cultum ex neceſsitate , & an id etiam religionis prælati,ibi.ar.6.
Miſſa in oratorijs celebrari poteſt ex diſpenſatione ordinariorum,pa.399.colum.2.arti.6.
Miſſam audientes abſque contẽptu parrochi in monaſterijs Mendicantium diebus feſtiuis ſatisfaciunt præcepto,pag.400. colu. 1. q.43.art.7.
Idem patribus è Societate Ieſu,ibid.colum.2.
Miſſa votiua quibuſcunque diebus dici poteſt excepto duplici,pa.401.colu.2. quæ.43 & hoc quando fieri,& quomodo,ibid.
Miſſa commẽdata vnius feſtiuitatis non alia à Minoribus dici poſsit,pa.402.colum.1.q. 43.art.9.
Miſſæ ſolennia ex miſſali reformato non alterantur,ibid.
Miſſæ quæ poſsint celebrari cum commemorationibus defuncti,pag 403.col.1.
Miſſa, quæ continentur,pa 403.col.1.
Habent multas indulgentias.
Miſſa feſtiua de congruitate diebus feſtiuis audienda,pa.403.col.2.
Miſſam feſtiuitatis non dicentes diebus feſtiuis,an excuſentur à peccato,ibidem.
Miſſam,quod quis ſingulis diebus tenetur dicere,quomodo intelligendum,ibid.
Miſſa Beatæ Mariæ ſabbato dici,licet alias ſit feſtum ,item Miſſa defunctorum,pagi.404. q.43,art.11.
Miſſa poteſt eſſe principalis votiua,vel de defunctis,quando officium eſt de feria,ſecus ſi duplex,ibid.
Quid circa hoc de licentia ſuperiorum, ibidẽ.
Miſſæ duæ in aduentu, & quadrageſima ſunt dicendæ in eccleſijs collegiatis vna de feria altera de ſancto,pa.404.col 2.q.43.art. 12.
Hæc obligatio ceſſat in monaſterijs ex ratione,de qua ibid.
Miſſa pro re graui quando fiat,pa.402.col. 1.
Miſſam cum Symbolo Apoſtolorum Minores in feſtis ſui ordinis Sanctorum dicere poſſunt,pa.407.col,2.q,43.ar.15.
Miſſa de beata Maria ſingulis ſabbatis ex conſuetudine in ordine Minorum ſolennis dici poteſt cum Symbolo Apoſtolorum, ibi. pag.408.colu.1.
Miſſa vna religioſi poſsint ne pluribus pitantijs ſatisfacere,& hoc quomodo intelligendum per plures concluſiones,pa.408.col.1. q.43.art.16.

Miſericordia.

Miſericordię illuſtris confratria in Regno Luſitaniæ,quis autor,pag.23.colu.2.art.12.q.3.

Miſerabilis.

Miſerabiles perſonæ,quæ dicantur, pag. 620. col.1.q.65.art.3.

Mobilia.

Mobilia,qua forma ſint alienanda in ſocietate Ieſu,pag.285.col.2.in fine.
Mobilia pretioſa immobilibus æquiparantur pag.294.colu.1.in fin.

Monachus.

Monachi non exempti prælato impedito ad Epiſcopum poſſunt recurrere ad abſolutionem petendam,circa vero exemptos , quid hoc caſu dicendum,pag. 204.colu.1.q. 20. articu.29.
Monachus nec fugitiuus , nec Apoſtata dicitur qui grauatus confugit ad ſuperiorem ſine licentia,pag.307.col.1.art.3.
Monachum fugitiuum prælatus tenetur perquirere,ſi de eius correctione ſit ſpes , alias non,pag.303.col.1.art.5.
Monachus fugitiuus vbicũque fuerit poteſt à prælato apprehendi,pag.303 colu.2.ar.6.
Quid circa hoc dicendum in monachis minoribus,ibid.
Leonis X.circa hoc indultum notabile,pagin. 304.colu.1.ibid.
Monachi ordinis Ciſtercienſis ad Carthuſienſium ordinẽ ſine licentia prælatorum non poſſunt tranſire,ibid.col.2.
Monachi Sancti Benedicti in Luſitania dicto priui

priuilegio,renunciarunt,ibidem.
Monachum fugitiuum recipiens pœna excommunicationis afficitur,pa.305.colu.1.quæ.30.arti.8.
Idem circa fautores,& ſimiles,ibidem.
Monachum dictum recipiens tanquam affinem,vel conſanguineum, vel amicum non incidit in dictam pœnam,ibid.colu.2.
Monachi fugitiui, & apoſtatæ, quomodo à prælatis ſint recipiendi,pa.306.columna.1. artic.9.
Monachi,quidquid acquirunt ſuo monaſterio acquirunt,pa.306.col.2.q.30.ar.10.
Monachus Minorita de obſeruantia nihil monaſterio acquirit,ibid.
Monachus dictus ſi in Apoſtaſia aliqua acquiſiuit, quid à prælatis de eis bonis faciendum,ibid.
Monachi non poſſunt eſſe compatres,pa.322. col.1.q.31.arti.1.
Monachus in Eccleſia collegiata, an poſsit promoueri ad beneficium ſimplex, vel curatum,pa.334.col.1.q.31.art.1.
Monachus an ad præpoſituram eligi Eccleſiæ collegiatæ,& quomodo,pa.334.column.1. ibid.art.4.
Monachus beneficiũ nullũ, nec Papatus poteſt acceptare abſque licentia capituli,vel reformatoris generalis,pa.335.colum.1.
Monachus incorporatus in beneficio à Papa non indiget licentia prælati, quod intelligę,vt ibidem.
Monachi non diſpenſantur ad officium ſæcularecuratum,ibid.
Monachi Minores, aut prædicatores,ſi obtinuerunt diſpenſationem ad beneficia Eccleſiaſtica,quid faciendum,ibidem.
Monachus,qui factus eſt rector alicuius Eccleſiæ ſæcularis,an teneatur ad ſtatuta ſui ordinis,pa.335.col.2.q.34.art.6.
Monachus dictum habitum ſemper ferre debet,ibidem.
Quid circa hoc dicendum attento Concilio Tridentino,pa.336.col.1.
Monachus tranſlatus ad Epiſcopatum, vel beneficium,quærit Eccleſiæ vel beneficio,& deſinit eſſe ſub obedientia prælati, pa.336. col.1.art.7.
Quid dicendum ſi fuerit tranſlatus ad beneficium regulare ſui ordinis non ſubiectum illi pleno iure,ibid.
Monachus tranſlatus ad Eccleſiam regularem ipſo iure monaſterio ſubiectam, dummodo non ſit ad nutum,à prælato ſuo non poteſt ad clauſtrum reuocari,pa.336.colum.1. quæſt.34.arti.7.
Monachus à prælato ad receptionem alicuius beneficij ſæcularis non cogitur,pa.336. col.2.arti.8.
Monachus à prælato tantum poteſt cogi ad illa beneficia quæ pertinent ad regulam, & ad ſuum monaſterium,ibid.
Monachus à prælato cogi non poteſt, vt acciptat beneficium regulare,quod nõ ſit illius monaſterij,in quo ipſe, imo nec regulare alterius religionis,ibid.
Monachus poteſt cogi à prælato ad recipiendum beneficium per monachos illius religionis regi conſuetum,ibid.
Monachi,& Mendicantes ex ſpeciali indulto in partibus Indiarum extra monaſteria parochi eſſe poſsũt,pa.338.col.1.q.35.ar.1.
Monachus conſanguineam monialem coram Abbatiſſa breuiter & compendioſe loquatur,pa.428.colu.1.
Monachis à clauſtro exitus non prohibetur, pa.473.colu.2.quę.50.art.1.
Monachi ſi ex contemptu frãgant clauſuram, peccant mortaliter,ibid.
Monachi ſine licentia exeuntes ad alium ſuperiorem,quando mortaliter peccant, pa. 474.col.1.q.50.art.2.

Monaſterium.

Monaſteria ædificata prælati non poſſunt deſerere,nec mutare abſque Papæ licentia,pa. 230.col.2.q.23.ar.6.
Monaſteria dicta, quomodo poſsint deſerere, ibidem.
Monaſteria de nouo erigi non poſsunt à prælatis abſque autoritate Papę,& etiam *Epiſcopi* conſenſu,pa.231.colu.1.ibid.
Quid circa hoc hodie ex indultis,*ibid.*
Monaſterij tranſlatio fieri debet de Epiſcopi licentia, pagina. 232.columna. prima, ibidem.
Monaſteria duo virorum,& mulierum in ſimul prohibentur,pa.427.col.2.ar.2.
Monaſteriorũ frequentia ex quibus colligatur,ibidem.
Monaſteriorum frequentia, quę damnabilis ibid,pa.428.col.1.
Monaſterijs monialium, quę ſit licita acceſſio,pa.430.col.2.
Monaſteriorum monialium acceſſus cum licentia prælati quando dicatur,ibid.
Monaſterijs dictis acceſſus, vt fieri poſsit, quæ cauſa iuſta dicatur,ibid.in fin.column.

Index.

Monaſterijs dictis accedēs ſine licentia, quod peccatum incurrat, ibidem.

Monaſteria monialium poſſunt accedere cum licentia proprij prælati licet inferioris, pag. 432.col.2.q.45.art.6.

Quid dicendum in fratre hoſpite, pag.433.columna.1.

Monaſteria monialiū poſsunt prælati per ſe ipſos accedere, qui habent poteſtatem ſubditos licentiandi, pa.433.column.1.arti.7. ibidem.

Monaſterij nomine, quoad prohibitionem ingreſſus, quæ contineantur, pag.434.colu.2. in prin.q.46.art.1.

Monaſterium monialium, quando ingredi cum licentia, pa.434.col.1.ar.2.ibidem.

Monaſteria dicta, quando ingredi cum licentia Epiſcopi vel prælati, pa. 435.colu.1.q. 46.arti.2.

Monaſteria dicta ingredi non poſſunt cum Abbatiſſæ vel alterius ſuperioris monialium licentia, ibidem.

Monaſterijs dictis, vt fiat licitus ingreſſus in caſibus repentinis conſilia, pag.435, colu.2. ibidem.

Monaſteria ingrediendi facultas Minoribus à ſolo Papa, pag.435.column.2. quæſt. 46. arti.3.

Monaſteria dicta ingrediendi facultatem quis ſecularibus dare poteſt, ibid.

Monaſteria dicta ingrediendi facultas concedi ſolita à generalibus, & prouincialibus quæ conſuetudo, pa.436.col.2.ibidem.

Monaſteria Sanctæ Claræ non poſſunt ingredi cum licentia Epiſcopi ſic intellecto Trident. pa.437.colum.1.

Monaſteria monialium, vt ingrediantur, vltra licentiam, cauſa moralis neceſſaria, pag. 437.column.1.q 46.artic.4.

Monaſteria monialium cum Minori cauſa poſſunt ingredi à fœminis, quam à maribus pagina.438.columna.1.ibidem.

Monaſteria ingredi electores Abbatiſſarum poſſunt ad electionem, ex cauſa publica, vel priuata, pa.438.columna.2. quæſt. 46. artic.5.

Quid in alijs inferioribus, ſi habent ſuperiores in hoc caſu dicendum, pag.439.colu.1. ibidem.

Monaſteria monialium conceptionis, quomodo cum ſuo comitatu generoſa valeat ingredi, pa.439.artic.6.columna.1.

Monaſteria dicta, cauſa educationis, an puellæ minores.12.ingredi, ibid.

Monaſterijs monialium, an licitum ſit habere ancillas ſæculares inſeruientes, pagi.430. columna.1.quæſtio.46.arti.7.

Quid in monialibus Diuæ Claræ, ibidem.

Quid dicendum dato, quod nunc poſſunt recipere conuerſas profeſſas ad huiuſmodi monaſteria, ibid.col.2.

Monaſterium ingredi poſſunt ſęculares mulieres ob magnam monialium infirmitatem, pag.441.columna.2.ibidem.

Vide ibidem multos caſus notabiles, in quibus ingrediendi facultas datur.

Monaſterium ingredi poteſt ancilla particularis ad inſeruiendum vetulę infirmæ ipſius expenſis, pag.442.columna.2.artic.8.

Monaſterijs tertij ordinis, vel militiarum licitum ex recipere puellas nobiles ad educationem, pagina dicta, ibidem, column.2.

In monaſteris monialium puellis nobilibus receptis, quis ordo teneri, quæ regula circapuellas ſeruari, Vide ex declarationibus Cardinalium poſitis, pagina.444.column. 1.& 2.& pagin.445.colum.1.

Monaſterio poſſunt recipi habitu ſæculari puellæ à parentibus ad religionem deſtinatæ ex declarationibus Cardinalium, pagina. 446.ibidem.

Monaſteria ingredientes monialium, ex inuincibili ignorantia, an incurrant pœnas à Concilio Tridentino, pagina, 449.column. 2.quæſtio.47.articul.2.

Monaſteria monialium ingredientes ducti ignorantia iuſta, vel quaſi excuſantur à peccato in ſimul, & excommunicatione, pagina. 350. columna.1. quæſtione. 47. articulo.2.

Monaſteria monialium caſus, in quibus ingredi licite poſsint, pag.452.column.1.quęſt. 47.articul.4.

Monaſterium ingredi poteſt ſacerdos ad ſacrum dicendum vt infirma monialis communicet, pagina.454.columna.2.

Monaſterium ſacerdoti an liceat ingredi ad faciendum Euchariſtiæ renouationem exiſtentis intra chorum, pagin.455.column.1. q.47.art.4.

Monaſterium, vt poſsint ingredi, qui caſus ſint neceſſarij non pertinet ad Abbatiſſam ſed ad ſuperiorem iudicare, pag.457.col.2. q.47.artic.6.

Monaſteria monialium Sanctæ Claræ Cardinales Romanæ Eccleſiæ non poſſunt ingredi, pagin.457. columna.2.quæſtio.47. artic.6.

Mona-

Monaſteria Sanctæ Claræ licet generali miniſtro ingredi ad celebrandam electionem vel prædicandum cum comitatu, articu. 7. ibidem.

Monaſteria monialium pro Kalenda prædicanda nemo de licentia prælatorum ingredi ibid.col.2.arti.9.

Monaſteria ingredientes cum licentia finito negocio ſtatim exire tenẽtur, pag.452. col. 2.q.49.

Moniales.

Vide verbo conceſsio aliqua.

Monialium Sanctæ Claræ,& ordinis Prædicatorum portas ingrediens ipſo facto excommunicatur,nec in hoc conſuetudo aliquid poteſt,pa.59.col.1.q.8.art.5.

Moniales ad vnguem ſeruare tenẽtur ſtatuta in capitulis prouincialibus,pag.83.quę. 10. artic.7.

Moniales Sanctæ Claræ, tam primæ, quam ſecũdæ regulæ per ſe nullos viſitatores,aut confeſſores habere poſſunt,ibidem. pagina.84.

Moniales Sanctæ Claræ,& Tertiariæ gaudent priuilegijs fratrum Minorũ,pag 123.col.1. art.22.q.12.

Moniales Sanctæ Claræ ſemel poſſunt ex ordine Minorum eligere confeſſorem, cuius poteſtas eſt generalis,pag.197.col.1.

Moniales Sanctæ Claræ,& prædicatorũ gaudẽt immunitatibus fratribus conceſsit,ibid.

Monialibus Sanctæ Claræ datum eſt vt quater in anno poſsint confeſſorem eligere,qui ipſas pleniſsime abſoluat,ibid.

Monialibus dicti confeſſores poſſunt impartiri ſuæ ſanctitatis benedictionem, ibidem. colu.2.

Moniales dictæ, qua forma ſint abſoluendæ ibidem.

Monialium ſeruitrices,vt gaudeant priuilegijs circa pleniſsimam abſolutionem debent eſſe eiuſdem regulæ profeſſæ,ibidẽ,pag.198. col.2.arti.24.

Monialium ſeruitricibus extra clauſtra habitantibus prohibitum eſt intrare clauſtra, ibidem.

Monialium confeſſores ſuper ſeruitrices extra monaſterium habitantes nullam habent iuriſdictionem,ibid.

Monialium ſeruitrices, quas conuerſas appellamus profeſſæ,vel nõ profeſſæ extra clauſtra viuentes omnibus priuilegijs gaudent ſeruitricum intra viuentium,ibid.

Iſtæ tamen intra clauſtra intrare non poſſunt, iſtæ profiteri poſſunt ſi quadrageſimum annum,habeant,ibid.

Iſtas poſſunt habere moniales,& admittere vrgente neceſsitate,ibid.

Moniales tenentur ad diuini officij recitationem pag.392.col.1.q.42.arti.20.

Moniales,& fratres Minores poſſunt recitare officium Sanctorum ſui ordinis,pa.393.co. 1.quæ,42.art.21.

Moniales,& fratres an dicto priuilegio poſsint renunciare,diſtingue,prout,ibid.

Moniales conuerſæ,an ad clauſuram,habitum & profeſsionem teneantur,pag,423.col.2. & pag.424.col.1.q.43.arti.4.

Moniales cõuerſæ extra ſepta monaſterij, quo modo viuere poſsint,pa.424.col.1.

Moniales conuerſæ hodie eſſe poſſunt,& quę pa.445.col.1.

Moniales de choro Diuæ Claræ vere moniales,cum tribus votis,& quarto de clauſura, ibidem.

Moniales ſeruitiales duo vota,ſcilicet, caſtitatis,& obedientiæ emittunt,ibid.

Moniales conuerſæ eadem vota faciunt, quæ cæteræ vere religioſæ,ibid.in fin.col.

Monialiũ monaſterijs omnis acceſsus prohibitus,ibidem.

Moniales quomodo cum ſuis prælatis loquí, ibidem.

Monialium monaſteria frequentantes regulares ſine Epiſcopi licentia excommunicati excommunicatione Epiſcopo reſeruata, & hoc quomodo intelligendum,pagina.428. colu.1.

Monialis Romæ,nec ſcribere, nec loqui die, vel nocte poteſt abſque licẽtia vicarij Papæ & protectoris religionis ſub pœnis,de quibus,ibidem.columna.2.quæſtio.45.articulo.3.

Monialibus monachi non poſſunt ſcribere ſub excommunicatione,ibidem. Vide multa de monialibus verbo,monaſterium.

Moniales Diuæ Claræ, quot ancillas inſeruientes ex indulto habere poſsint, pa. 441. colu.1.

Moniales tertij ordinis,vel militiarum neceſsitate pro ſeruitio poſſunt recipere ancilas cum qualitate de qua,pag.443.columna.2. artic.9.

Monialium confeſſor ingrediens ad confirmandam infirmam,quam cuſtodiam debeat habere,pa.453.col.1.q.47.ar.3.

Moniales non poſſunt egredi clauſuram,

pagina.465.quæſtio.49.articulo.1.
Moniales debent foris à perſonis deputatis claudi,ibid.
Moniales portã ad Eccleſiã habere non poſſunt,ibid.col.2.
Moniales portã,quæ eſt extra clauſuram non poſſunt per ſe claudere,ibid.
Moniales Sanctæ Claræ maiorem obligationem reliquis habent ad clauſuram,pa.466. col.1.q.49.arti.1.
Moniales Sãctæ Claræ ex caſu ineuitabili poſſunt egredi,pa.466.colu.2.ibid.
Monialium egreſſus à monaſterio licet ex cauſa infirmitatis debet eſſe difficilis diſpenſationis,pag.467.colu.1.ibid.
Monialibus, quæ clauſulam non vouerunt in caſibus aliquibus ad egreſſum licita eſt diſpenſatio,pag.467.col.2.q.49.art.2.
Moniales ex quibus infirmitatibus poſsint exire,pag.468.col.1.ibid.
Moniales in caſibus expreſsis in indulto, & ſimilibus poſſunt egredi,ibid.col.2.
Moniales infirmæ ex morbo epidemiæ egredi qui morbus quæ comprehendat,pag.470. colu.1.
Moniales ratione reformationis monaſterij vel ædificationis poſsunt egredi,ibid.
Moniales poſſunt egredi correctionis cauſa pa.471.col.1.ibid.
Moniales poſſunt egredi caſu diſpendij maximi euitandi,ibi.
Monialis poteſt exire propter totalem monaſterij mutationem,ibid.
Monialis,vt egrediatur à monaſterio,quorum conſenſum requirere tenetur,pa.472.colu. 1.q.49.art.6.
Moniales licentiantes extra caſus conceſſos varias pœnas incurrunt,pa.472.column.1.q. 49.art.7.
Monialium egreſſarum receptrices, quibus pœnis afficiantur,pa.472.col.2 ibid.
Monialium receptrices, quãdo excuſentur à pœna excommunicationis,ibid.
Moniales conceptionis an gaudeant Mendicantium priuilegijs,pa.503.col.1.
Moniales poſſunt concedere in ſuis monaſterijs miniſtrari à ſacerdote ſæculari Euchariſtiæ ſacramentum,quę.56.col.2.pagin.526. artic.9.
Moniales Diuæ Claræ quater in anno poſſunt à ſuperioribus,ſiue cõfeſſoribus abſolui ab omnibus peccatis ſuis qualitercunque commiſsis,pag.604.column.1.quæſt.62. arti,10.
Moniales dictæ in omnibus feſtiuitatibus dominicis,& Beatæ Virginis,ac omnium ſanctorum ordinis, & Sancti patris noſtri Franciſci poſſunt abſolui plenariè, ibidem. columna.2.
Idem priuilegiũ ſororibus Beatæ Mariæ Virginis,ſub regimine Minorum,pa.eadem.
Moniali Diaconiſſæ tantum competit dicere homilias,pa.616.q.64.arti.1.
Moniales Tertiariæ an gaudeant priuilegijs fratrum Minorum,pagi.502.art.14.quæ.55. colum.1. Vide multa verbo,clauſura.

Morbus.

Morborum diuerſas naturas,pag.469.col.1.q. 49.ar.4.
Morbus endemius quid ſit, ibi.
Morbus vocatus bocium ex quo generetur, ibidem.
Morbus lateralis ex Aquilone,ibi.
Morbus epidemus quis,ibid,col.2.
Morbus peſtilens ex quo ſit dictus,ibi.
Morbus communis:quis,ibi.
Morbus ſporadis quis,ibi.
Morbus endimius,quis,ibi.
Morbus ſporadis ex quo naſcatur,ibi.
Morbus peſtilens an alicui morbo particulari applicetur,ibi.
Morbus vulgaris,quis, & cuius effectus,ibidẽ
Morbus peſtilens ſub quibus ſignis appareat ibi,in fin:colu.
Morbus peſtis, quæ particulariter debet habere,pag.470.colum.1.
Morbus epidemus,quæ generet,ibi.
Morbus febris malignæ,quis,& effectus, ibid.

Mors.

Mortis violentæ periculo dato indici à ſuperiore monialibus clauſura non poteſt, pagi. 466.col,2.
Mortis articulus quomodo intelligendus, pa. 603.col.1.quæ.62.art.7.
Mortis articulo plenarie abſolutus à reſeruatis conualeſcens ea iterum non teneturprælato confiteri,ibid.ar.8.

Mulier.

Mulier ſecundum Apoſtolum eſt iuriſdictionis incapax,pag.121.columna.2.quæſt. 13. artic.20.
Mulier in *Eccleſia* taceat ex præcepto diuino,pagina.144.columna.1.quæſtio.15. articul.1.

Mu-

Mulieres ad monaſteria virorum accedere nõ poſſunt,pag. 427.art.1.q.45.colu.1. &. 461. colum.1.q.48.ar.1.
Mulieres inhoneſtæ non ſunt ferendæ in monaſterijs,pag.445.colum.2.
Mulieres Reginæ, Princeſæ, & omnes de prole Regia cum ſuo comitatu dicta monaſteria ingredi poſſunt,ibid.pag.461. colum.1.
Mulieres in monaſterium admittentes aliquos ex animi ſimplicitate non incidunt in excommunicationem.pagina.462.column.1. arti.1.q.48.
Mulierum ingrediẽdi monaſteria monialium prohibitio ſolum extenditur ad illas quibus licentia eſtreuocata, pag.462.col. 2. q. 48.art.2.
Mulieribus in monaſteria, & clauſtra virorum non prohibetur ingreſſus ad audiendas miſſas,& proceſsiones publicas,pag.463.col.1. q.48.art.3.
In hoc vitandæ ſunt proceſsiones extraordinariæ,ibid.vide aliqua verbo,canonicus, & verb.clerici.

Mutilatio.

Mutilatio membri ad hoc, vt ex ea inducatur irregularitas quæ ſit,pag.243. colum.1.
Mutilatio digiti non eſt membri, ibid. col.2.

N.

Naturalis.

Naturalis quis dicatur.pag.105.colum.2.
Naturales filij de iure canonico omnes illi, qui naſcuntur ex eis, inter quos nullum erat matrimonij impedimentum,ibi.ad fin.colu.

Nefandum.

Nefandum committentes remanent priuati omni officio,& beneficio, & curiæ ſeculari traduntur,pag.315.col.2.q.30.art.18.
Nefandum punitur non ſolum ex actu, ſed ex affectu,ibid.
Nefando aſſuefacti incorrigibiles reputantur. pag.316.col.1.ibid.

Negotia.

Negotij grauitas ex quibus colligatur.pa. 416. colum.2.

Neceſsitas.

Neceſsitas duplex conſiderabilis,pag.437.colum.2.in.fin.q.46.art.4.
Neceſsitas moralis, & metaphyſica differunt, pag.438.colum.1.

Negatio.

Negatio facit rem dubiam,pag.332. colum.1. quæſt.65.art.13.
Non obſtantia generalis poſita in bullis quomodo intelligenda,pag.76.col.1.in principio.q.9.art.7.

Nothus.

Nothus quis,pagin.76.colum.1.

Notorium.

Notorium quid,pag. 246.colum. 2.
Notorium,quomodo probetur,pa.626.col.2. in fin.q.65.art.11.

Nouitius.

Nouitij ſi propter ingreſſum abſoluantur à cẽ ſuris poſtea non profiteantur reincidunt,pa. 109. colum.2.
Nouitij poſſunt ordinari intrantes.ibid.
Nouitiæ moniales poſſunt abſolui plenarie tam à ſuis confeſſoribus, quam à confeſſore ab ordinario approbato,q. 20.art.23.pag. 198.colum.1.
Nouitij à reſeruatis in religione à confeſſore ſeculari poſſunt abſolui ſine licentia ſuperioris,pag.216.col.1.q.21,art.11.
Nouitij ante profeſsionem non ſunt vere religioſi,ibid.
Nouitij ſolum ad probandum admiſsi,ibid.
Nouitius peccans pœna carceris digna non poteſt carcerari niſi volens,ibi.col.2.
Nouitius, quoad fauores religioſus, quoad, odia non,ibid.
Nouitij virtute crutiatæ poſſunt eligere confeſſorem ſine licentia.ibi.in fin.col.
Nouitius durante anno probationis percipit redditum ſui beneficij,pag.357.col.1.
Quid hoc caſu dicendum in nouitio minorũ de obſeruantia,ibid.colu.2.
Nouitius, quomodo valide ſuo beneficio poſſit renuntiare,pag.358.colu.1.ibid.
Nouitius an gaudeat indulgentijs profeſſorũ, 369.col.1.q.39.art.4.

Nuptæ.

Nuptarum receptio in monaſterium, quo ordine fieri,pa.445.col.1.
Nuptæ, quæ habent adulterij ſuſpicionem in monaſterio non tenendæ ex declarationibus Cardinalium,ibi.col.2.

Oblatio.

Oblatio curiæ ſpirituali legitimat, pag. 110.colum.1.q.13.art.5

Oblationes pertinent ad ipſius Eccleſiæ rectorem, pag. 356. quæſt. 36. art. 7. colum. 1.
Oblatio, & decima differunt, ibid.

Officium.

Officium diffinitoriatus, quid importet, pag. 110. col. 2. q. 13. ar. 18.
Officia, quæ inter regulares habeant delegatam, vel ordinariam iuriſdictionem, pa. 121. col. 2. quæſt. 16. art. 20.
Officium ordinis, quid ſit, pa. 232. col. 2. q. 18. artic. 9.
Officium generalis commiſſarij, & prouincialis Minorum quanto tempore duret, pa. 234. colu. 1. q. 41. art. 1.
Officij defunctorum obligatio quomodo aſtringat Eccleſiaſticos, pag. 388. colum. 2. q. 42. ar, 14.
Officium Beatæ Mariæ ſeptem Pſalmos, & canticum graduale an teneãtur recitare Eccleſiaſtici. ibid.
Officium Beatæ Mariæ Virginis an in choro ſit recitandum ſicut ante breuiarium reformatum, pag. 389. col. 1. ar. 15.
Officium corporis Chriſti quintis ferijs, occurrenti ſancto ſimplici Minores poſſunt recitare. ibi. col. 2.
Officium diuinum data occupatione poteſt anteponi, & poſtponi ex cauſa hoc in minoribus, pa. 390. col. 2. ar. 18. ibid.
Officium diuinum, à quibuſcunque recitandum horis debitis, pag. 391. col. 1.
Circa hoc Angelicum Eremitę documentum ibidem.
Officij diuini recitatio potius anteponenda, quam poſtponenda, pa 391. col. 1. ar. 8.
De officio diuino, multa habes verbo, Diuinum officium.

Oleum.

Oleum Sanctum tripliciter conſiderabile, pag. 325. col. 2. q. 31. art. 5.
Oleum infirmorum annuatim conſecrandum in die Cœnæ Domini, ibid.
Oleo veteri fieri Baptiſmum, peccatum eſt mortale ibid.
Oleum vetus non debet comburi, niſi poſt nouum chriſma adductum, ibi.
Oleo veteri paruulorum Baptiſma conficitur nouo nondum adducto, ibi. in fin. colu.

Ordo.

Vide verbo, Religio & verbo, congregatio.
Ordo militiæ Sancti Iacobi à quo fuerit approbatus, pag. 10. colum. 1 q. 1. art. 6.
Ordo Calatrauæ, & Alcantaræ religioſus eſt, ibid. in fin. col. 2.
Ordo Seruorum Beatæ Mariæ, ordo Minimorum, Ordo Societatis Ieſu inter Mendicantes, pag. 11. col. 1. quæſt. 2. art. 1.
Ordo Prædicatorum à Sanctiſsimo Patriarcha Dominico orta, pag. 12. colum. 1. quæſtio. 2. articu. 2.
Ordo dictus diuiſus eſt in conuentuales, & obſeruantes, ibidem, col. 1.
Ordo Beati Franciſci ab ipſo Seraphico patre ortus, pag. 12. col. 2. q. 2. art. 3.
Ordinis Minorum multitudo tempore Calixti III. Papæ ſexaginta millia oblata, pag, 13. col. 1. ibid.
Ordinis Fratrum Minorum multiplex diuiſio ibidem.
Ordinis fratrum Minorum pulchritudo in varietate conſiſtens, ibidem.
Ordomonialium Sanctæ Claræ inſtitutus à Beato Franciſco patre, ibi. col. 2.
Ordo Eremitarum Diui Auguſtini ab ipſo patre, poſtea reparatus ab alijs, pag. 15. colu. 1. q. 2. art. 4.
Ordo dictus diuiſus eſt in conuentuales, & obſeruantes, ibid. col. 1.
Ordo Carmelitarum ortus in Oriente, nomen vnde, primus fundator quis, pag. 15. colu. 1. ibidem.
Ordo iſte diuiſus eſt in conuentuales, & obſeruantes, ibidem. col. 2.
Ordinis iſtius in regnis Hiſpaniæ quidam ſunt primitiuam regulam obſeruantes, pag. 16. colu. 1. ibidem.
Ordo Seruorum Beatæ Mariæ à quibus inſtitutus, à quibus confirmatus, ibi. col. 2.
Ordo iſte diuiſus in conuentuales, & obſeruantes, ibid.
Ordo minimorum, à quo fundatus, quot regulas habeat à quibus approbatus, pag. 17. columna. 1.
Ordo Sancti Hieronymi Ieſuatorum à quo fundatus, à quo confirmatus, pag. 17. col. 1. q. 2. art. 8.
Ordo Sancti Benedicti primus fuit monachorum à Sancto Benedicto in Occidenti, & Diuo Baſilio in Orienti, pa. 20. col. 1. q. 3. artic. 2.
Ordinis iſtius rami multi, ibi.
Ordo Ciſtercienſium à quo inchoauerit, à quo illuſtratus, ſub cuius regula, pag. 20. col. 2. in fine. q. 3. arti. 5.
Ordinis iſtius moniales à Gregorio XIII. exemptæ

exempta ſunt ab eo, & ordinario ſubiectæ, pag.21.col.1.in prin.
Ordo Celeſtinorum à quo ortus, à quo confirmatus, pag.21.col.1.q.3.art.7.
Ordo Carthuſienſium à quo ortus, pag.21. colum.2 ibid.
Ordo fratrum Crucigerorum à quo ortus, pa. 22.col.2.ibid.
Ordinis iſtius fratres ſemper præ manibus Crucem geſtant.ibid.
Ordo iſte à Pio V.approbatus, ibi.pagina, 23. colum.1.
Ordo Humiliatorum à Pio V. fuerit extinctus. ibidem.
Ordo Minorum inſtitutus ad ſimilitudinem Eccleſiæ Romanæ, pag.103.col.1.q.12.articulo.5.
Ordo Diui Hieronymi excludit deſcendentes à Iudæis, & Sarracenis intra quartum gradum, pag.143.col.1.q.14.art.14.
Ordini Diui Hieronymi in Hiſpania datus fuit à Pio V. ordo caſtigandi ſuos monachos ex delictis grauibus & grauiſsimis, pagin.312.col.1.q.30.art.14.
Ordines Mendicantes communicant in priuilegijs: varias Bullas habes, pag.487.col.1.q. 55.art.1.
Ordo Minimorum gaudet Mendicantiũ priuilegijs.pag.489.col.2.q.55.art.2.
Ordini ſeruorum Beatæ Mariæ an priuilegia Mendicantium, pagina.490.colum.1.art.3. ibidem.
Ordo Ieſuatorum S. Hieronymi an communicet in priuilegijs cum Mendicantibus, ibi. artic.4.
Ordinis S. Benedicti quæ ſit communicatio, pag.491.col.2.q 55.
Ordinis Ciſtertienſis priuilegiorum communicatio, pag.493.col.2.art.7.ibid.
Ordinis dicti priuilegia quæ ſunt contra Concilium Tridentinum, & an talia ſint confirmata, ibi.pag.495.col.2.
Ordo Cartuſienſium, quam priuilegiorum habeat communicationem, pag. 496.colu.1. articulo.8.
Ordo S. Hieronymi in Hiſpania quam communicationem, pag.496. col.2. art. 9. vide multa verbo, communicatio, & verbo, congregatio, & verbo, religio.

Ordinare, Ordines ſacri.

Ordinandi ab Epiſcopis fratres per dimiſſorias ſuorum Prouincialium, debent ordinari nullo præuio examine, pa.165.colu.1. & 2.
Ordinati poſſunt religioſi: etſi deficiant in lingua Latina, ſi bene legant, & cantent, p.239. col.1.q.24.art.7.
Ordinatio religioſi quibus præcedentibus fieri debet ibid.
Ordines religioſis ab Epiſcopis dantur per teſtimonium prælati, ibid.
Ordines omnes ad altaris miniſterium deſtinantur, pag.245.colum.1.q.24.art.11.

Ordinarius.

Ordinarij appellatione qui contineantur ad intellectum multorum locorum in Concilio Tridentino, pag.398.col.2.

Ordinaria.

Ordinaria iuriſdictio, quæ, pag.158.colum.2.
Ordinariam iuriſdictionem habent regulares in nouitios, ibi.

Ordinatio.

Ordinatio in bonum commune triplex, pag. 645.colum.2.q.65.art.1

Opinio.

Opinio, vel dicitur ſuppoſitiua, vel diffinitiua, & an inter iſta detur differentia, pag.659.colum.1.q.67.art.3.
Opinio diffinitiua, quæ, ibid.
Opinio ſuppoſitiua, quæ, ibid.

P.

Pactum.

Pacta facta de licitis à prioribus Prædicatorũ & guardianis abſque generali, & prouinciali an ſint ſeruanda, & de hoc vide, pag. 283. col.2.q.27.art.2.
Pacta à Minoribus, & prædicatoribus quomodo valida, & quid de alijs, pag.370.colum.1. quæſt.39.art.9

Papa.

Papa, quod habeat infallibilem poteſtatem approbandi nouam religionem, quomodo intelligatur, pag.5.colum.1.q.1.artic.
Papa poteſt irritare omnes contractus à tempore legis datæ Romæ.pag.34. colum.2. poſt medium q.6.art.5.
Papa poteſt cogere ſubditos ad legum obſeruationem, pag.35.colum.1.art.6.ibid.
Papa aliquem nominans Epiſcopum fatim

talis

talis manet licet talis sine Bullis non sit recipiendus, pag. 47. colu. 1 . in fin. quæst. 7. artic. 5.

Papa Syxtus IIII. & alij confirmarunt omnia priuilegia Minorum, pag. 48. colum. 2. q. 8. art. 1.

Papa committens alicui prælato, vt beneficia conferat, quibus voluerit, differt ab ea commissione qua committitur, vt beneficia conferat Petro, & de ratione differentię, pag. 70. colum. 2. q. 9. art. 1.

Papa mortuo non expirat indulgentia ab eo data, ibid.

Papa in fauorem animarum & piæ causæ potest priuilegium concedere cum paruo tertij præiudicio, pag. 177. col. 1. ibid.

Papa, si monacho conferat prioratum non potest alij ad præceptum Abbatis renunciare, pag. 227. col. 2.

Papa concedens, vt possit absolui clerici percussor in quibusdam casibus, idem videtur concedere in similibus, pag. 248. col. 1.

Papa potest facere ex causa, vt monachus professus exeat de religione, & matrimonium contrahat, pagina. 254. colu. 2. q. 25. artic. 2.

Papa dispensare non potest in iure diuino contento in præceptis Dei, & sacramentorum, secus in iure diuino ex suppositione p. 155. col. 1. ibidem.

Papa dispensare potest cum equitibus ordinum militarium, vt contrahant matrimoniũ, ibid. art. 3.

Papa propter baptismum sit dominus voluntatis hominis Christiani, quantum ad finem spiritualem, pag. 256. colu. 2. quæstio. 25. artic. 5.

Papa potest sicut instituere religiosorum regulam, ita & declarare, pag. 260. colum. 2. q. 26. art. 1.

Papa potestatem habet ad relaxationem votorum, & iuramentorum ex causa, & quæ sit iusta, pag. 409. col. 2. q. 43. art. 16.

Papæ potestas circa temporalia quæ, ibid.

Papa licentiam potest concedere, vt sine cura alicentia religiosi sacramenta possint ministrare pag. 517. col. 1. quæst. 56. art. 2.

Papæ duplex potestas, pag. 527. colum. 1. q. 56. artic. 12.

Papa spiritualium dispositionum legationem sæcularibus potest committere, ibid. colu. 2.

Papa pro nouo orbe Reges Hispaniæ potest facere delegatos, ibidem.

Papa in omnes Christianos immediate potest 575. colum. 1. quæst. 61. artic. 1.

Papa potest confessarijs concedere facultatem absoluendi à reseruatis Episcopis, ipsis inuitis, pag. 875. col. 1. q. 62. art. 1.

Papa potest restringere, & limitare multa iuri naturali, & diuino competentia quoad spiritualia, quid vero in Rege, quoad temporalia, ibid.

Papa causas Ecclesiasticorum ad iudicium secular spectantes auocare potest, & alteri terminandas committere, pagin. 627. colum. 2. q. 65. art. 1.

Papa potest facere, vt laici coram Ecclesiastico propter negligentiam iudicum sæcularium conueniantur, pag. 634. col. 1. & 2. q. 65. artic. 13.

Parochus.

Parrochi nomine, qui veniant, pag. 338. col. 2. q. 35. art. 1.

Parrochus, quæ possit, & quæ non, pag. 339. colum. 1.

Parrochi officium in quibus locis in partibus Indiarum fratres Minores possint exercere, & de cuius licentia, ibid.

Parrochus alienus non potest coniungere spõsas alienæ parrochiæ, ibid. col. 2.

Parrochi officium à fratribus in partibus Indiarum non exercetur absque licentia in capitulo prouinciali, pag. 341. col. 2. q. 35. artic. 3.

Parrochi dictum officium potest etiam à diffinitorio clargiri, pag. 342. col. 2.

Parrochiali seculari monachus ab Episcopo de licentia sui Abbatis potest præfici, imo & eo inuito. ibid. col. 3. art. 5.

Parrochi officium in Indijs fratres nunquam receperunt vt curatum, ibi.

Parrochi fratres, ad quæ teneantur, pag. 343. colum. 1. ibidem.

Parrochus si subdito dat licentiam generalẽ, vt possit sacramentum Eucharistiæ recipere ab alijs in licentia comprehenduntur religiosi, pag. 514. col. 2.

Parrochialis, vere dicitur plebanus, pag. 516. col. 1. ibid.

Parrochiani totius diœcesis vel Episcopi, ibidem.

Parrochianus primus, & verus in terris totius Ecclesiæ, & omnium prouinciarum, & cuiuslibet parrochiæ in particulari, est Papa, pag. 516. col. 1. in fin.

Participatio.

Participatio, quoad vim meriti, & quoad vim satisfa-

satisfactionis differunt, pag. 318. colum. 1. quæst. 33. art. 2.

Participium.

Participium ex bonis aliorum operibus, quoad alios, quid operetur ibid.

Pascha.

Pascha resurrectionis, in aliquibus priuilegijs quomodo interpretetur, p. 520. co. 1. &. 2.

Peccator.

Peccator potest mereri primam gratiam non absolute, sed cum adiumento de congruo pag. 10. col. 2. q. 1. art. 6. in fin.

Peccatum.

Peccatum mortale non obligamur confiteri, quando ex eius confessione explicita imminet probabile periculum spirituale, aut corporale alicuius, pag. 183. col. 2. q. 20. articulo. 11.

Peccatum in contemptum clauium, quid sit, ibi. pag. 189. colu. 2.

Peccatum cum confidentia priuilegij quid sit, pag. 190. col. 2. prope fin. ibid.

Peccatum reseruatum, vt cesset sufficit, quod superior tantum de illo habeat cognitionẽ, pag. 211. col. 2. art. 7. ibid.

Peccatum reseruatum oblitum facta reseruatorum confessione vtrum teneatur quis ad cõfitendum, ibid.

Peccatum in diuinis litteris sæpe pœnam ipsius significat, pag. 537. col. 2.

Peccatorum remissio concessa in Bulla, quid significet. ibid.

Pœnitens.

Pœnitentibus quid importet satisfactio pœnæ. pag. 175. colum. 2.

Pœnitens, qui veretur periculum ex confessione facta prælato, si prælatus noluerit dare licentiam, vt cũ alio confiteatur potest cũ cõtritione in necessitate licite celebrare, pag. 209. col. 2.

Pœnitenti isti, quis ordo sit dandus, ibid.

Quid dicendum, si peccata habent annexam excommunicationem, ibid.

Pœnitens de iure diuino tenetur facere confessionem integram, & confiteri reseruata quanuis confessor non habeat potestatem absoluendi, pag. 210. col. 2. q. 21. art. 5.

Pœnitens à confessario inferiori absolutus directe à mortalibus, & indirectè à reseruatis an recipiat vnum verum sacramentum, ibidem, in fin. colu.

Pœnitentiarius.

Pœnitentiarij Papæ circa absolutionem â reseruatis, quomodo versentur, pag. 211. col. 2.

Pœna.

Pœnæ satisfactio, quid in pœnitentibus operetur, pag. 175. colum. 2.

Pœna legis nec minui nec augeri à iudice, pag. 36. col. 2. in princ.

Pœnæ occupantium bona regularium, pa. 365 colum. 1.

Pœna ingredientium monasteria monialium excõmunicatio Papæ reseruata, p. 447. col. 1.

Pœnas dictas patiuntur ingredientes licentia Episcopi si licentia sit sine causa, p. 448. co. 1

Pœnam dictã incurrũt moniales admittentes intrantes cũ licentia, sine causa, ibi. co. 1. &. 2.

Pœna imposita à lege præsumente non comprehendit illum, in quo dolus cessat, p. 449. colum. 2.

Pœna temporalis exoluenda pro peccato soluitur per indulgentias, pag. 588. col. 2.

Perdita.

Perdita res si non inueniatur dominus, pauperibus an applicari, pa. 361. col. 2. q 31. art. 4.

Perditæ rei dominium spectat adinuentorẽ domino non inuento, si sine dolo inuenit, pag. 362. col. 1. ibid.

Perditarum rerum ius est fratribus ordinis de la Merced, & Sanctissimæ Trinitatis, in quibus locus est præuentioni, ibid.

Perdita dictis pertinent tantum in foro exteriori, ibid. col. 1. &. 2.

Peregrinantes.

Peregrinantes in die Paschatis an possint accipure Eucharistiæ Sacramentum à religiosis, pag. 524. col. 1.

Pietas.

Pietas potius, quam seueritas, pa. 443. colum. 1.

Potestas.

Potestatis ciuilis imperium â quibus concessum, pa. 151. col. 1. q. 17. art. 1.

Potestas Ecclesiastica à Deo immediate Petro, & successoribus, ibid. col. 2.

Potestas prælatorum regulariũ restringi potest à Papa, pag. 154. col. 2.

Potestas iurisdictionis competens prælatis et dependens, pag. 156. col. 1. art. 7. ibid.

Potestas prælatis data est ordine Hierarchico. ibidem.

Potestas Prouincialium in moniales est ordinaria

naria,pag.158.colum.2.art.10.q.17.
Poteſtas tam ordinis, quã iuriſdictionis Epiſcopis à Deo competit,pag.223.colum.1.q.22.art.10.
Idem in prælatis religionum,ibid.
Poteſtas monarchica quare non obtinuerit in regimine Eccleſiaſtico,& regulari, pa. 279. quæſt.27.art.2.
Poteſtas data ad diſpenſandum cum adulterino extenditur ad adulterinum ſimul, & inceſtuoſum,pag.324.col.2.q.31.art.4.
Poteſtas Papæ circa temporalia quæ pag.409. colum.2.q.43.art.16.

Præcepta.

Præcepta regularia Minorum, quando obligent ad peccatum,pag.271.colum.2.
Præcepta regularia Minorum ex qua ratione obligent ad peccatum,ibi.pa.272.colum.1.
Præcepta leuia quæ,pag.274.colum.1.
Præcepta frequentia quæ,ibid.

Prædicare.

Prædicare competit parrochis ex officio, pag. 338.colum.2.

Præfectus.

Præfecti religionum in reſeruatis ipſis non cõceſsis nihil poſſunt,pag.156.col.1.

Prælati.

Prælati dubia ſpectantia ad totam communitatem interpretantur,pag.92.colu.1.
Prælati per ſententiam poſſunt declarare, an pœna incurſa,ibid.col.2.in med.
Prelati declaratio eſt optima ad ſcrupulos tollendos,ibid.pag.93.col.1.
Prælatus debet compati ſubditorum infirmitatibus,ibid.
Prælati regulares poſſunt tollere à ſubditis & limitare vſum priuilegiorum,pag.70.col.1.q.9.art.3.
Prælati regulares poſſunt cum religioſis illegitimis diſpenſare ad beneficia ſimplicia, vel curata,pa.116.col.2.ibid.
Prelati regulares poſſunt diſpenſare cum ſubditis & familiaribus illegitimis ad beneficium ſimplex, vel curatum, pagin.124.col.1.art.13.ibidem.
Prælati ſine capitulo poſſunt diſpenſare cum dictis familiaribus.ibid.col.1.art.24.
Prælati D.Hieronymi diſpenſare non poſſunt cum dictis familiaribus ſi fuerint filij clerico rum,qui dicta beneficia in commendam habuerunt,ibidem.
Prælati locales tenentur conſulere ſui ordinis conſtitutiones,& conſuetudines,ibidem.pa.154.col.2.
Prælatis localibus, quæ inhibeant conſtitutiones,ibid.
Prelatos regulares tollere nullus poteſt,ibid.
Prelatorum regularium poteſtas reſtringi poteſt à Papa,ibid.
Prælatis poteſtas iuriſdictionis competens eſt dependens,ibid.pag.156.col.1.art.7.
Prælatis eſt data poteſtas ordine Hierarchiæ, ibidem.
Prælati maiores poteſtatem Minorum ſine iuſta cauſa nequeunt reſtringere,ibid.
Prælati Minorum gubernare tenentur moniales conceptionis,pag.158.col.1.
Prælatis Minorum ſubſunt omnia monaſteria etiam de nouo erigenda conceptionis, nec ab eorum poteſtate poſſunt eximi abſque ſedis Apoſtolicæ authoritate, ibid. in fin.col.
Prælati ſubditis aliquid committentes poſſunt iuſte tollere,ibid.pag.159.art.11.
Prælati habent facultatem declarandi priuilegia,ibid.
Prælati regularium poſsint concedere dimiſſorias,pag.163.col.2.art.5.ibid.
Prælati regulares habent poteſtatem abſoluendi ſuos ſubditos à reſeruatis ſiue ante, ſiue poſt ingreſſum commiſsis cum moderamine,de quo,pa.172.colu.2.q.20.artic.1.
Prælati abſoluere ſuos ſubditos ab excommunicatione iuris non poſſunt iure communi niſi in caſu percuſsionis,pag.174.colum.2.
Prælati attentis ſuis priuilegijs poſſunt ſuos ſubditos abſoluere à quacunque excommunicatione iuris,ibid.
¶ Hoc poſſunt Prælati Minorum,Prælati Predicatorum,Prælati Carmelitæ,idem generalibus ordinis Mendicantium,& Vicarijs eorum conceſſum.
Prælati Ciſtertij virtute ſpecialis indulti ſuos ſubditos ab omni irregularitate poſſunt purgare,ibid.pag.193.col.1.art.20.
Prælati ſupradicti virtute prædicti indulti poſſunt ſuos ſubditos habilitare, quoad omnia,quæ ad ordines impedimento ſunt, ibid.col.2.
Prælati generales non habentes authoritatem Apoſtolicam vſum priuilegiorum à ſubditis non tollunt,pa.71.col.1.
Prælati Minorum ex indulto ſpeciali poſſunt abſoluere ſuos fratres ab omni irregularitate

tate, & alio quocunque impedimento exceptis tribus casibus, de quibus, pa. 194. co. 1. quæst. 20. art. 20.
Ista habilitas intelligatur, quoad officia ordinis, ibid.
Pœnitentia istis quæ iniungenda, ibid.
Prælati Minorum suos nouicios, ab omni excõmunicatione, & irregularitate possũt absoluere, pag. 193. col. 1. art. 21. ibid.
Prælatus, si alicui subdito concedat facultatẽ eligendi confessorem, non censetur communicata illi potestas, vt à reseruatis, ibid. pag. 202. col. 2.
Et de modo, quo etiam reseruata committuntur, ibid. pag. 203. col. 1.
Prælati sibi eligere possunt, quos velint confessores, ibi. col. 2.
Et qui isti prælati intelligantur, ibi.
Prælatus si iuste subdito deneget absolutionem à reseruatis inferior regularis eum non potest absoluere, secus si iniuste, aut timetur aliud periculum, tunc, quid dicendum, pag. 204. colum. 2. art. 30. ibid.
Prælatus quicunque potest sibi reseruare casus suorum subditorum, ibid.
Prælati an potestatem habeant in actibus mere interioribus, ibid.
Prælati regulares possunt reseruare casus, & hoc non extenditur ad Guardianos, ibid. pag. 207. col. 1. art. 2.
Prælati dicta nunc non possunt, nisi in capitulis, pag. 207. col. 2. in fin.
Prælati quomodo prohibere possunt subditis ne indulgentias episcoporum acceptent, pa. 220. col. 2. q. 22. art. 7.
Prælati regulares circa interstitiorum dispositionem aliquid possunt, ibid.
Prælati non possunt dispensare in lege superioris, pag. 122. col. 2. art. 8. ibid.
Prælati regulares, qui dispensandi potestatem habent eam subdelegare nisi in quibusdam casibus, pag. 225. col. 1. q. 22, art. 11.
Prælati non habent potestatem eximendi subditum à potestate sui Guardiani, nec Guardianum à potestate prouincialis, pag. 227. colum. 1. q. 23. art. 1.
Prælati generales non habent potestatem faciẽ di prædicatorẽ generalem sine licentia ordinariorum prælatorum, ibid.
Prælati Societatis Iesu suos subditos compellunt, ire ad Indias ad conuersionem infidelium, pag. 228. col. 1.
Prælati subditum suum inauditum in aliqua prouincia incorporatum non possunt in suam antiquam mittere, ibid. pag. 227. col. 1.
Prælati regulares prouincias de nouo erigere, nec diuidere erectas possunt sine Papa, ibid. pag. 232. col. 1.
Prælati regulares non possunt dispensare vt vnus habeat plures guardianatus, ibid. colum. 1.
Prælatus qui ex priuilegio potest dispensare, potest etiam ipso cessante eius vicarius vel superior ex ratione, de qua, pag. 246. colu. 1. q. 24. art. 12.
Prælati ordinis Minorum, & prædicatorum dispensare possunt cum homicida casuali siue occulto, siue publico, ibidem, pa. 247. colum. 1.
Prelati dispensant cum homicida propter defensionem excedentem moderamen, ibid.
Prælati possunt dispensare cum subditis irregularibus ex eo, quia irretiti censura celebrarunt, ibid. pag. 247. col. 2.
Prælati regulares, quo iure suorum subditorũ vota irritent, pag. 256. col. 2. ad fin.
Prælati sub obedientia, & anathemate obligare possunt ad ea tantum quæ in regula, non verò vltra, pag. 271. col. 1.
Prælati subditorum merita possunt alijs concedere quoad vim satisfactionis, ibid.
Prelati communicantes merita subditorum alijs quoad vim satisfactoriam debent id specialiter applicare, ibid. ad fin. col.
Prælati possunt opera subditorum alijs applicare, quoad merendum, pa. 329. col. 1. quæst. 33. art. 3.
Prælatus per literas suas, quid cõcedat ex operibus suorum subditorum, ibi. pa. 329. art. 4.
Prælatus in his potestatẽ solum in superabundantibus communicabilibus habet, ibid.
Prælatus applicando bona subditorum opera non vtitur claue iurisdictionis, pag. 330. col. 2. q. 33. ar. 7.
Prælati regulares in partibus Indiarum an possint exercere episcopalem iurisdictionem. pa. 339. col. 1. ibid.
Prælati militiarum circa suos habent iurisdictionem ordinariam. pag. 352. col. 1.
Prælatorum pœna si cogant hæredes ad quartæ funeralis solutionem, pagi. 370. colu. 2. quæst. 39. art. 9.
Prælatus subditum dupliciter obligat, pagi. 411. col. 2. q. 43. art. 16.
Prælatis suis regulares quomodo obedire teneantur. pa. 417. col. 1.
Prælati condere possunt præcepta quibus sui subditi regantur, pa. 412. col. 1. q. 44. arti. 1.

Præla-

Prelatus ordinarius quis sit & à quibus eligi, pag.475.col.2.q.51.art.3.
Prelatorum accusatio non facile admittitur, pag.477.col.2.in princ.
¶ Vide multa verbo, Abbates, & verbo, Commissarius & verbo, Custos, Præscribere, &, Præscriptio.
Præscribi non potest obedientia Ecclesiastica, pag.227.col.2.
Præscribi potest obedientia sæcularis, ibidem.
Præscriptio contra bona regularia sexagenaria, pag.54.colu.1.
Præscriptio non datur sine titulo, & bona fide, pag.349.col.1.
Præscriptio contra Ecclesiam ad minus quadragenalis, ibi.in fin.col.1.
Præscriptio quomodo iure communi sine titulo & bona fide, pag.350.col.
Præscriptio contra regularia bona requirit centum annos, ibid.col.2.in princ.

Priuilegium.

Priuilegiorum ordinibus concessorum diuisio, pag.30.col.2.q.6.
Priuilegium quasi lex priuata, pag.45.colum.1.
Priuilegium quod sit ius commune concedēs, ibidem.col.2.
Priuilegium in quantum gratia quid significet, ibidem.
Priuilegium multiplex, ibid.col.2.
Priuilegium concessum ratione loci, vel personæ quando perpetuum, ibid.
Priuilegium concessum ratione certi loci ad alios non extenditur, pag.46.colu.1.in prin. ibidem.
Priuilegium aliud generale, aliud vero speciale, ibidem.
Priuilegium nullam patitur extensionem etiā ex identitate, ibidem.
Priuilegij appellatio comprehendit immemorialem consuetudinem, ibid.art.3.
Priuilegium an requirat de essentia scripturam pag.47.col.1.q.7.art.5.
Priuilegium scripturam requirit ad probationem, ibid.
Priuilegia à summis Pontificibus confirmata, sunt Minoribus etiam data viuæ vocis oraculo, quoad forum conscientiæ etiam contra Concilij Tridentini decreta, ibid.
Priuilegia omnia facta ordinibus Mendicantibus, siue communicantibus, siue in forma breuis, siue supplicationis, perinde habentur acsi sigillo, pag.47.colu.2.quæst.7. artic.5.
Priuilegium, quod non respicit tertij præiudicium solam scientiam priuilegiati requirit, ibid.art.6.col.2.
Priuilegium, quod statim ligat ignorātes, quomodo intelligendum, ibid.
Priuilegium bullatum, ne quis ab ordinario possit excommunicari suos operatur effectus, quanuis ignoretur, pag.48.colum.1. ibidem.
Priuilegium supradictum, quod suos habeat effectus ignorantiæ tempore quomodo sit intelligendum, ibid.
Priuilegia omnia, quæ non aduersantur Concilio Tridentino perdictum Concilium regularibus confirmantur, pa.50.colum.2.in fin.quæst.8.art.1.
Priuilegium an per non vsum, vel vsum contrarium tollatur, pa.53.col.2.q.8.art.2.
Priuilegium personæ priuatæ concessum per vniçam contrauentionem tollitur, ibidem.
¶ Ista vnica contrauentio, quomodo intelligatur, ibidem.
Priuilegium habens exemptionem à muneribus, si voluntarie decurionatum accipiat in alijs etiam officijs sibi præiudicat, ibid.
Priuilegio concesso communitati non fit præiudicium si ab vno renuncietur, ibid.
Priuilegia ordinum Mendicantium non amittuntur, nisi data prescriptione sexagenali, pagina.54.col.1.q.8.art.2.
Priuilegia ordinis S.Benedicti Vallisoleti non præscribuntur nisi dicto spatio, pag.53.colum.1.ibidem.
Priuilegia sunt iura & actiones, ibid.
Priuilegij confirmatio, cum clausula, quatenus sunt in vsu, quomodo intelligatur, colu.1. post medium, ibid.
Priuilegiorum innouatio nouum ius non tribuit, ibid.colum.2.
Priuilegiorum confirmatio cum clausula, non obstantibus reuocationibus Apostolicis, quid operetur, ibid.col.2.post med.
Priuilegiū perditum per non vsum, quoad religionē, cui directe est concessum, nō amittitur, quoad alias ipso participantes per communicationem, pa.57.col.1.q.8.art.4.
Priuilegium concessum per communicationem perinde habetur, acsi esset specialiter concessum, ibid.col.1.in fin.
Priuilegij vt currat præscriptio requirit scientiam priuilegiati, & voluntatem illo non vti, ibidem.
Priuilegium pluribus concessum licet vnus,

vel

vel alter non vtantur non præiudicat alijs vtentibus, ibid. col. 2. in fin.

Priuilegium ipſo facto pœnam imponens per contrariam conſuetudinem non tollitur, p. 58. col. 1. art. 5 ibid.

Priuilegia contra Concilium Tridentinum illa non valent, de quibus Gregorius Decimus tertius in confirmatione priuilegiorũ, pa. 56. col. 1. q. 8. art. 6.

Circa quæ vide intellectum Concilij Tridentini ſeſ. 25. de regularibus, ca. 22. ibi. & co. 2. latius, vbi multa Tridentini loca ad rem exponuntur.

Priuilegia inſerta in corpore iuris non derogantur ſub generali derogatione, ibid. pag. 60. col. 1.

Priuilegia enumerantur quæ derogantur per Concilium Tridentinum, pag. 60. & 61. q. 8. art. 7. de quibus in tertio indice.

Priuilegia fratrum Minorum etiam ſi ſint contra Concilium Tridẽtinum in foro conſciẽtiæ ſunt confirmata, pa. 63. co. 1. q. 8. art. 9.

Priuilegia Minorum ſunt confirmata etiam in foro exteriori, quæ ſunt reuocata per Cõcilium Lateranenſe, pa. 64. colu. 1. quæſt. 8. art. 10.

Priuilegium Papæ, & eius reſcripta, an expirent eo mortuo, pa. 70. col. 1. q. 8. art. 10.

Priuilegium tollitur priuilegio contrario de priore mentionem faciente, pag. 72. colu. 1. in princ.

Priuilegium ſecundum, vt valeat debet facere mentionem clauſulæ derogatoriæ, ibidẽ. col. 1. circa finem.

Priuilegium ſecundum habens legis formam tollit primum, licet de clauſula mentionẽ non faciat, ibid. col. 2. in princ.

Priuilegium ſecundum ſpeciale derogat primo generali, ſi primum ius tantum ad rem, ibidem.

Priuilegia duo ſpecialia, vel generalia ſemper ſecundum tollit primum, dummodo vtrumque in corpore iuris, ibi. col. 2.

Priuilegium primum incluſum in iure ſecundum vero non, quomodo derogantur, ibi. colu. 2. quid communis circa hoc, pagi. 75. colu. 1.

Priuilegium valet licet non faciat mentionem de iure contra quod emanat, ibid. pag. 73. col. 1.

Priuilegia duo non clauſa in corpore iuris ſiue ab vno ſine à diuerſis impetrentur ſecundum non tollit primum, ibid. col. 2.

Priuilegium ad tempus tempore elapſo finitur, pa. 73. col. 2. circa fin.

Priuilegium conceſſum ex certa cauſa ea ceſſante ceſſat, ibid.

Priuilegium conſiſtens in facto tollitur per non vſum decem annorum, ibid. pag. 74. columna. 1.

Idem, & ſi Ciuitati ſit conceſſum, vt ibid.

Priuilegium conceſſum ad voluntatem alicuius liberam eſt perpetuum, ibid.

Priuilegium conceſſum ad voluntatem ſimplicem eſt perpetuum, ſecus vero ad voluntatem conditionalem, ibidem. colum. 1. circa med.

Priuilegium conditionale quod, ibi.

Priuilegium in non faciendo non facta proteſtatione tollitur vnico actu, ibid. pag. 74. col. 1. in fin.

Priuilegio ſuo, quando quis dicatur directe contrauenire, vel indirecte, ibid. colu. 2. in princ.

Priuilegij habentis actum momentaneum vel ſucceſsiuum differentia, ibi.

Priuilegium non cenſetur renunciatum ex actu contrario ſi aliud conijceturetur, ibid.

Priuilegia tempore neceſsitatis non vigent, p. 77. col. 1. in fin. q. 9. art. 8.

Priuilegia conceſſa ad inſtar non cenſentur ſublata ſublatis illis, ad quorum ſimilitudinem, ibid. col. 2.

Priuilegium regularium ſi regulariter non viuant an amittatur, ibi. art. 10.

Priuilegia mulieribus ob prolem habent locum in ſterili, pa. 78. columna. 1. circa fin. ibidem.

Priuilegio ſuo non vtitur priuilegiatus aduerſus pariter priuilegiatum, ibidem. articulo. 12.

Priuilegio ſuo aduerſus pariter priuilegiatum vtitur priuilegiatus quando eſt reus, ibi. col. 2. vbi plura.

Priuilegium eſt conceſſum à Philippo Rege Hiſpaniarum fratribus Minorum, ne cogãtur hoſpites recipere, ibid.

Priuilegia religionis prælati poſſunt interpretari, pag. 91. col. 2. q. 11. ar. 5.

Priuilegia fundata in cauſa fauorabili extenduntur, pag. 92. col. 1.

Priuilegia regularium dubia in ipſorum fauorem interpretantur, pagina. 97. columna. 2. q. 11. art. 6.

Priuilegium aut continet diſpenſationem contra ius, aut ſolummodo tollit ſcrupulis, pagina. 102. columna. 1. quæſtio. 11. articulo. 9.

Priuilegium iuris diſpenſatiuum ſtricte, ibidē.
Priuilegiatus ad ordines ſimpliciter per diſpenſationem intelligitur de minoribus, ibi.
Priuilegiatus tempore interdicti ad audienda diuina an intelligatur priuilegiatus ad communionem recipiendam, ibidem. in fine. colum.
Priuilegium continens diſpenſationem a duer ſus ius priuatum ample interpretatur, ibid. colu. 2.
Priuilegium ad diſpenſandum abſoluendum late, ibid.
Priuilegium conceſſum viris cenſetur & fœminis ſi ipſius ſint capaces, pagi. 123. colu. 1. q. 13. art. 22.
Priuilegium conceſſum minoribus, vt quilibet Epiſcopus poſsit eorum Eccleſias conſecrare, & alia intelligitur de Epiſcopi diœceſani licentia, pagi. 169. column. 2. quæ. 19. artic. 4.
Priuilegium quod quis poſsit abſoluere ab excommunicatione an extendatur ad ſuſpenſionem interdicti, item quod quis â ſuſpenſione an intelligatur ab interdicto, ibid. col. 2. in fin.
Quid ſi dicatur à quacunque cenſura Eccleſiaſtica, ibid. pag. 174. col. 1.
Priuilegium, ordinibus Minorum, & prædicatorum conceſſum, vt poſsint diſpenſare in irregularitatibus niſi ſint ex homicidio voluntario quomodo iſta exceptio ſit intelligenda, pagina. 241. columna. 1. quæſt. 24. art. 8.
Priuilegium reale quod ſit, pagina. 262. columna. 2.
Priuilegium minoribus conceſſum vt poſsint cōmutare legata quomodo intelligendum pa. 286. art. 5. col. 2. q. 27.
Priuilegium idem conceſſum ordini D. Hieronymi, pag. 287. col. 1.
Priuilegium conceſſum ordini militiæ de Alcantara, vt ipſius conſeruatores poſsint omnes alienationes illius ordinis male factas reuocare quomodo intelligendum, pa. 193. col. 2. q 27 art. 12.
Priuilegium Carmelitarum circa altarium cōſecrationem quod, pagina. 295. columna. 1. artic. 1.
Priuilegium conceſſum aliquibus de celebrando in altari portatili eſt abrogatum volentibus Epiſcopis, pagi. 296. colum. 2. quæſt. 28. arti. 3.
Priuilegium in dubio cenſetur perſonale, pag. 315. col. 1. q. 30. art. 15.
Priuilegium impetratum à Papa circa Indorum gubernationem quomodo debeat practicari, pag. 341. col. 1. ibidem.
Priuilegium conceſſum vni monaſterio toti congregationi communicatur, pagin. 350. col. 2. in. prin.
Priuilegio fruens notorio ſi citetur ab ordinario non tenetur reſpondere. pagin. 352. col. 1.
Priuilegium exemptionis datum religioſis multipliciter poteſt intelligi, pag. 517. col. 1. q. 56. ar. 2.
Priuilegium conceſſum mulieribus propter liberos gaudet illa quæ ex accidenti nō pro creat, pag. 531. col. 2.
Priuilegium in dubio reale. pag. 532. col. 1.
Priuilegium conceſſum ad inſtar, quanuis primum limitetur, vel extendatur ad inſtar conceſſum eſſe ſemper in primis terminis, pag. 576. col. 2. q. 61. art. 2. &. 577. col. 1.
Priuilegium aliud cōceſſum inforo conſcientiæ, aliud inforo pœnitentiæ, pag. 586. colu. 2. art. 10.
Priuilegia habentia clauſulam, quatenus ſunt in vſu quomodo intelligenda & circa varias clauſulas poſitas in priuilegijs vide multa verbo clauſula.
Priuilegiorum contradictorum multa habes verbo contradictor.
Priuilegia conceſſa regularibus confeſſarijs ad abſoluendum ſunt realia, pag. 591. colu. 2. q. 61. art. 14.
Priuilegij an ſit realis vel perſonalis cognitio, pag. 592. col. 1.
Priuilegia fratrum mendicantium in generali reuocatione nunquā ſuſpenſa intelliguntur pag. 593. col. 2. ibid.
Priuilegiorum innouatio quid operetur, pagi. 506. col. 2, in fin.
Priuilegiorum communicatio comprehendat ne conceſſa alicui loco ſpeciali, pagin. 508, colu. 1.
Priuilegium conceſſum cuidam monaſterio particulari ex ordine D. Hieronymi an extendatur ad alia monaſteria eiuſdem ordinis, ibid. col. 2.
Priuilegio multis conceſſo ſi vnus vtatur alio non vtente, non vſus illius vtentibus non officit, pag. 509. col. 2.
Priuilegia vt per nō vſum præſcribantur quæ ſint neceſſaria, ibid.
Priuilegiorum communicatio in ordinibus mēdicantium quomodo fiat, pag. 510. col. 2. q. 55. art. 20.

Priuilegium circa festiuitates sanctorum ordinis minorum communicatur sanctorum ordinum prædicatorum,& è cóuerso,pag.511. colu.1.
Priuilegia communicantes illis vtũtur contra illos quorum contemplatione participãt, pa. 511.col.2.q.55.art.21.
Priuilegiati indepẽdentur veluti seruitores,& alij similes non vtuntur priuilegijs contra illos à quibus habent,ibi.
Priuilegijs,quibus iurisdictio episcopalis perturbatur,priuãtur familiares,& ordinum seruitores,ibid.pag.512.col.1.
Priuilegijs ordinis mendicantium repugnantibus an ipsi mendicantes possint vti,pa.512. col.1.q.55.art.22.

Princeps.

Principis mens in dubio talis qualis de iure,p. 60.col.1.in fin.
Principis concessio facta nomine dignitatis non expirat,secus si nomine personæ,ibid.
Princeps reuocans,quod fecit,& si motu proprio circunuentus præsumitur,pa.71.col.2. in medio.q.9.art.3.
Princeps suas leges potest mutare pro temporum qualitate,ibid.
Princeps priuilegium à se datum potest mutare sine causa,ibidem.pag.72.colum.1.circa medium.
Princeps hæres institutus si acceptes hæreditatem obligatur ad onera,pag.666.col.1.

Prior.

Priorum ordinis prædicatorum autoritas æquiparatur autoritati prouincialium,pagi.154. colum.1.
Priores quidam conuẽtuales Hispaniæ, & Lõbardiæ possunt facere absolutiones & dispẽsationes,pagin.173.column,1.quæstio.20. artic.2.
Priori nõ succedit supprior in his quæ iure speciali,pag.246.col.1.q.24.art.8.
Prior claustralis quis,pag.332.col.1.
Priores ordinum militarium in suis prioratibus quam habent iurisdictionem,pag.345.col.2 q.36.art.6.
Dicti priores an possint dare suis subditis reuerendas, ibid.

Primas differt à patriarcha, pagina.103. columna.1.

Probatio.

Probatio semiplena quando sufficiens sit ad impediendum actum qui est in fieri,pa.157. colu.1.

Procurator.

Procuratoris Romani in ordine Minorum vnde origo,pag.480.col.2.
Procuratoris dicti institutio pertinet ad generalem,ibid.pag.481.
Procuratoris istius qualis potestas,ibid.
Procurator iste erat in capella Domini Papæ ibidem.
Procurator iste triennalis,ibid.

Professio.

Professionem in religione non sequitur ius sanguinis,pag.334.col.1.

Prorogatio.

Prorogatione finita excommunicatus reincidit,pagina.582.colum.2.in princip.quæs. 61.artic.2.

Prouincialis.

Prouinciales regulares in capitulo possũt priuilegia declarare,aut limitare,pagina.71.colu.1.
Prouincialium potestas ad modum potestatis Archiepiscopi,pa.103.col.1.
Prouinciales quidam regulares approbationi perpetuæ suorum confessariorum non possunt renunciare,pagina.563.colum.2.quæ. 59.art.9.

Prouisio.

Prouisio facta alicui in Ecclesia Cathedrali irrita si prouisus ignoret idioma illius loci vbi est prouisus,pa.336.colu.2.

Q.

Quarta funeralis.

Quarta funeralis non soluitur à minoribus parochialibus,pa.56.col.1.in principio,& pa. 367.col.1.& 2.

Quarta funeralis attenta declaratione Pij quinti ad Cõcilium Tridentinũ & in ſimul Cardinalium à quibus nunc debita, pa. 307. col. 1. ibidem.
Quarta dicta ſolum debita ex his quæ corpus defuncti concomitantur, pagina. 368. col. 1. q. 39. art. 2.
Quarta Eccleſiæ parrochiali quanam ratione debita, ibidem, art. 3. col. 2.
Ad quartam funeralem, & plus aliud poſſunt religioſi conſuetudine obligari, pa. 672. co. 2. & pa. 673. col. 1. & 2.
Vide alia verbo, canonica portio.

R.

Reformatio.

Reformatio fratrum de obſeruantia à fratribus conuentualibus exiuit, pag. 13. col. 1. in medio. q. 2. art. 3.
Reformati ordinis D. Auguſtini, & D. Benedicti à quibus, pag. 28. col. 1.
Reformatio circa iſtos ordines alia, facta & ratio, ibid.
Reformatio religionum à Tridentino facta ad primum initiũ, circa quæ obtineat, pa. 280. col. 1. q. 27. art. 2.

Regula.

Regula vna eſt D. Patris Franciſci, & vnus paſtor, ſed multiformi gratia Dei multiplicata pag. 14. col. 1. & 2.
Regulæ quindecim ex quibus legum notitia & canonum, bullarum, & reſcriptorum indagatur, pag. 93. col. 1. q. 11. per totam quæſtionem.
Regula minorum quæ vtitur verbo teneantur obligat ad mortale, pag. 98. col. 2. q. 11. articulo. 7.
Regulæ contemptus, quando fiat proprie, pa. 262. col. 1. q 26. arti. 1.
Regulæ obſeruator perfectus, quis dicatur vide late, pag. 263. col. 1. q. 26. art. 2.
Regula B. Patris Franciſci dum habet, quod regulæ nihil addant, vel diminuant religioſi, nec alij, quomodo intelligenda, pa. 265. col. 2. q. 26. ar. 2.
Regula B. Patris Frãciſci circa obſeruantes tribus diuiſa claſſibus, pagina. 264. columna. 1. ibidem.
In quibus releuentur, ibid.
Regulæ dicuntur quæcunque ad illam directe vel indirecte pertenent, pa. 412. col. 1. q. 44. artic. 1.

Regularis.

Vide verbo religioſus.
Regularis propria autoritate non poteſt procurare priuilegiũ nec valet impetratum contra ſtatuta regularium, pa. 82. col. 2. art. 5.
Regularium prælatorum variæ ſpecies, pa. 102. col. 2. art. 5. q. 11.
Regulares obſeruantiæ quæ ſint, pag. 258. col. 2. q. 26.
Regulares prælati in dictis obſeruantijs poſſunt diſpenſare, ibid. pag. 229. col. 1.
Regularis obſeruantia triplex, ibidem, columnum. 2.
Regulares prælati diſpẽſant cum ſubditis in obſeruantijs regularibus quæ non ſunt de ſubſtãtia religionis licet obligent ad culpã ibid. col. 2.
Quid circa hoc poſsint regulares prælati inordine Minorum, pag. 260. col. 1.
Regulares tenentur ſcire præcepta regularia ſuæ religionis, pag. 263. artic. 2. quæſtio. 26. colum. 2.
Regulares fratres minores in Pij Quinti cõceſſione in quibus non releuentur, pa. 265, col. 1. art. 3.
Et in quibus releuentur, ibid.
Regulares prælati minorum in quatuor rantũ præceptis poſſunt diſpenſare, pagi. 265. col. 2. q. 26. ar. 3.
Regularis habens parrochiale petens à Papa aliam ſibi comendari, & Papa concedat an teneatur dimittere primam, pagi. 337. col. 2. q. 34. art. 9.
Regulari ab ordinario beneficium ſeculare cõmendari non poteſt & hoc quomodo intelligendum, ibid.
Regulares multiplices ſunt, pagina. 552. columnum. 1.
Regulares per Epiſcopum approbati poſſunt audire confeſsiones etiã contradicẽte parrocho, pag. 564. col. 2. art. 4.
Regularis approbatus ab ordinario ad cõfeſsiones ſecularium & clericus ſecularis differũt pa. 570. col. 1. q. 60. art. 4.
Regulares minores facultatem habens abſoluẽdi omnes fideles ex indulto, ibi. co. 2. art. 6.
Regulares confeſſores poſſunt vti ſua vniuerſali poteſtate circa confeſsiones audiendas etiam extra ſua monaſteria, pag. 573. colu. 1. q. 60. art. 7.
Regulares à Papa habent iuriſdictionem, vt directe abſoluant, pagina. 573. columna. 2. articulo. 8.

Regu-

Regularibus confesi iterum parrochis non tenentur confiteri,ibid.
Regulares confiteri & absoluere à reseruatis possunt extra monasteria,pagi.580. col.2. q.61.art.4.
Regulares confessores possunt suos fratres seruitores semel in vita,& in morte iterum plenarie absoluere,pagina.599.ca.2.q.61. art.6.
Regularis infirmus qui non confessus fuit, & postea loquelam amisit vel incidit in dementiam potest absolui plenarie ab omnibus,pagina.603. columna.1. quæstio.62. artic.6.
De his vide verbo,absoluere, & verbo confessor.

Rex.

Reges Hispaniarum in partibus Indiarũ possunt sine episcoporum licentia ministros assignare,pag.340.col.1.art.2.
Reges dicti duplici via indictis partibus,possunt prouidere de ministris,ibid,col.2.
Rege non prouidente tunc Episcopis competit ministrorum prouisio,ibid.
Regum assignatio in istis patribus quid operetur,pa.341.col.2.q.35.art.2.
Regis potestas duplex in Hispania, pag.527. col.1.q.56.art.12.
Reges se in spiritualibus intromittentes incidunt in bullam cænæ,ibid.col.2.
Reges portant gladium secundum apostolum ibidem.
Reges à Papa possunt,vt patroni Ecclesiæ defensores assumi,ibid.

Regimen.

Regimen spirituale in veritate consistit, pagi. 264.col.1.

Religio,religiosus.

Religionis institutum etiam in lege veteri,pa. 1.col.1.
Religionis institutũ lege gratiæ ab ipso Dei filio,ibid.colu.2.
Religionis norma attenta lege noua ex quo loco euangelij patet,ibid.
Religio,quomodo inceperit tempore apostolorum,ibid.
Religio sacra societatis Iesu ex indulto habet professionem reuocabilem ex parte prælatorum,ibid.pa.5 col.2.
Religionis Sanctissimæ Trinitatis vbi ex ordium,pa.23.col.1.
Religio ista in Portugalia ordinauit confratriam nobilissimam misericordiæ,pag.13. colu.2.
Religio minorum est corpus viuum,pag.26. col.2.q.4.art.1.
Religio ista per spatium viginti annorum, maxime fuit propagata, quid inde vide, pa.dicta col.2.
Religionis ingressus triplex,pa.109.colum.2. q.13.artic.4.
Religiones à Christo Domino institutæ,pag. 152.col.2.q.17.arti.2.

Religiosus.

Religiosus & monachus cum autoritate Papæ possunt habere proprium,pa.4 colu.2. in med.q.1.art.4.
Religiosi sunt personæ Societatis Iesu, ibidem.
Religiosus de licentia prælati habere potest beneficium curatum,pagi.116.columna.2. q.13.art.8.
Religiosus talis licet sit dispensatus quoad ea quæ religionis,quod tamen attinet ad beneficium seculare indiget dispensatione noua,ibidem.
Religiosi minores,& moniales D. Claræ possunt gaudere indulgentijs cruciatæ,pagina. 213.col.2.q.21.art.10.
Idem in religiosis ordinis prædicatorum,pa. 214.col.1.
Religiosi dicti de licentia prælati possunt habere dictas bullas,ibid.
Religiosi minores an procurare pecuniá pro habenda bulla cruciatæ,ibid.
Religiosi minores possunt in diebus ieiunij oua, & lacticinia manducare & cruciatis frui ibidem.
Religiosi minores virtute cruciatæ non possunt eligere confessores,pag.215.col.1.
Religiosi bona emphiteutica, & feudalia habere possunt,pagina.359.column.2.quæst. 38.art.2.
Religiosis Ecclesiæ seculari perpetuo præfectus morem illius Ecclesiæ tenetur seruare circa recitationem officij diuini,secus alias pagina. 390. columna.2. quæstio.42.articulo.17.
Fallit hoc in religiosis ordinis prædicatorum vt,ibid.

Religioſi fidelibus an poſsint miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, pagin. 513. artic. 1. q. 56. col. 2.
Religioſi vere fratres è ſocietate Ieſu ex multis locis concilij, pag. 514. col. 1.
Religioſi de licentia ſummi Pontificis in vniuerſali Eccleſia de licentia Epiſcopi in ſua diæceſi, parrochi in ſua parrochia poſſunt fidelibus ſacramenta miniſtrare, pag. 116. col. 2. q. 56. art. 4.
Religioſis an licitum Euchariſtię ſacramentũ fidelibus miniſtrare in mortis periculo abſque metu excommunicationis, pagina. 523: col. 1. art. 4.
Religioſus in articulo mortis deficiente Parrocho an poſsit communicare infirmos, pagina. 524. columna. 1. quæſtio. 56. articulo. 5.
Religioſi qui in nouo orbe fidelibus ſacramenta miniſtrant non incidunt in pœnam excommunicationis, pag. 527. colu. 1. quæſ. 56. art. 12.
Religioſi ſingulis menſibus tenentur confiteri & ſacroſanctam Euchariſtiam ſumere, pag. 595. col. 1. q. 62. art. 1.
Religioſi aliqui an teneantur ad venialium confeſsionem, ibid.
Religioſi itinerantes alijs religioſis non poſſunt regulariter confiteri, pag. 597. colum. 1. ibidem.
Vide alia verbo abſoluere, & verbo Regulares.

Reſpublica.

Reſpublica politica non ſolum iure ſcripto, ſed conſuetudinario regitur, pa. 98. colu. 2. q. 11. art. 7.

Reuocatio.

Reuocatio conſtitutionis poteſt à Papa ſuppli cari, pag. 35. col. 2. q. 6. arti. 7.
Reuocatis in genere priuilegijs non cenſen tur reuocata priuilegia ordinibus conceſſa, pa. 76. col. 1. q. 9. art. 4.

S.

Sagita.

Sagitã immittens in clericum ſi ictum errauit non remanet excommunicatus, pa. 43. colu. 2. in fin. q. 6. art. 16.

Sacerdos.

Sacerdos ſimplex in articulo mortis poteſt abſoluere ab excommunicatione, quid ſi talis ſacerdos hoc ignorans talem faceret abſolutionem, pa. 199. col. 2. quæ. 20. art. 25.
Sacerdos ſimplex tãtum abſoluit â venialibus, pa. 211. col. 1. quęſ. 22. art. 5.

Sacramentum:

Sacramentum Euchariſtiæ in Eccleſia interiori moniales ex indulto habere poſſunt, pag. 445. colu. 1.

Sacrilegus.

Sacrilegi filij qui, pag. 106. colu. 1.

Salarium.

Salarium quod deputatur ſeruientibus Eccleſijs, regularibus vnitis. pa. 346. colu. 1.

Scandalum.

Scandalum graue quid operatur, & præceptum de vitando ſcandalo vnde ortum, & quam potens, pa. 209. q. 21. artic. 4.
Scandalum graue quale ſit conſiderandum ad hoc vt negata à prælato licentia poſsit excommunicatus cum contritione accedere ad celebrandum, ibid.

Scholaſticus.

Si ſcholaſtici Salmanticenſes non ſtudentes, non fruuntur Eugeniana, pag. 77. colu. 2. in fin. art. 10.

Seculares.

Secularis iudex poteſt deterrere clericum cum armis inuentum, pa. 430. col. 2.

Sententia.

Sententia lata in regio conſilio vt Epiſcopus procedat contra fratres ordinum in defectibus curatus nulla, pa. 353. col. 1.

Septima.

Septimæ Hiſpaniæ quæ, pa. 353. col. 1. quæ. 36. artic. 5.

Sepultura.

Sepulturæ, electio in aliquo monaſterio mendicantium valet etiam nullo parrochiali Eccleſiæ relicto, pa. 369. col. 2. q. 39. artic. 6.

Simoniacus.

Simoniacus realis tam publicus, quam occultus

tus eſt ipſo iure ſuſpenſus,pag. 185. colu.1. art.13.ibid.
Simoniaci pœna,ibid.
Simoniacum in mala ordinum promotione ſolus Papa abſoluit,ibid.pag.186.col.2.

Symbolum.

Symboli illa verba,credo ſanctorum communionem explicantur,pag.328.colu. 2.q.35. artic.2.

Syndicus.

Syndicus minorum quæ facere poſsit,pa. 289. colum.1.q.27.art. 6.
Syndicus minorum non habet facultatem ſucceſsionis ab inteſtato,ibi.
Syndici an poſsint facultatem concedere fratribus benemeritis cum licentia generalium, aliqua ſuis conſanguineis donandi, ibid.colum.1.circa fin.

Societas Ieſu.

Societatis Ieſu inſtitutionibus non licet contradicere, pagina.7. columna. 1. quæſt. 1. artic.5.
Societatis dictę,quis primus fundator,pag.17. col.1.& pag.18.col.1,
Societatis Ieſu ſuperior habet poteſtatem concedendi licentiam ſubditis vtendi bullis, & Iubileis, pagina. 71. columna. 1.quęſt. 2. artic.2.
Societatis perſonę non poſſunt cruciatę, nec alijs indulgentijs abſque ſui ſuperioris autoritate,idem in minoribus,pagin.606.colum.2.art. 11.q. 62. & vide verbo religioſus, vbi, quæ quoad ipſas pertinent circa Cruciatam.

Solemnitas.

Solemnitas extrinſeca quæ,pag.279.col.1.q. 27.artic.2.

Spurius.

Spurij multi viri præclariſsimi,pag.109.col.1. artic.3.
Spurij à canonibus notati aliquibus inhabilitatibus,ibid.
Spurij religionem profitentes poſſunt ſacris initiari,ibid.

Statutum.

Vide aliqua verbo conſtitutio, & verbo iuſtum,& verbo lex.
Statutum ab ſtatuendo dictum,ipſius definitio ponitur, pag.79.col.2.q.10.art. 1.
Statutum generale poteſt fieri à capitulo generali,quoad totum ordinem, prouinciale vero,quoad ſolam prouinciam,ibid.
Statutum ab Eccleſia Cathedrali non fit abſque Epiſcopo,ibid.
Statutum poteſt valere,vt ſtatutum,vel vt præceptum,ibid.
Statutum,quod valet,vt tale durat, quouſque reuocetur,ibid.
Statutum factum à capitulo ſede vacante, durat creato Epiſcopo,ſi non reuocetur, ibidem.
Statutum Synodale, vel prouinciale ſtatuens, ne aliqui matrimonium contrahant contra ius canonicum non tenet,pag.81. colum.1. q.10.art.3.
Statutum aliquos excludens ab ingreſſu religionis ſumma autoritate Papæ fieri debet, ibid.colum,2.
Statutum iniquum non eſt ſtatutum, ibid.
Satuta obligantia ad pœnam, & non ad culpam,quomodo intelligantur,pag.83.col.1. ibid.art.6.
Statuta obligantia ad pœnam ea non ſatisfacta non remanet culpa,ibid.col.2.
Statutum quo obligantur monachi confiteri in fine anni generaliter ſuis prælatis inualidum,pag.596.col.1.
Statutum ſolum in voluntate ſtatuentium conſiſtens non valet.pa 163.col.1.
Statuta regularia quædam valent vt lex, alia vt præcepta,ibi.
Statuta iniuſta vtrum in foro conſcientiæ valeant,pag.664.col.1.
Statuta ex quibus cauſis iniuſta, ibidem, colum.2.
Statuta religionum an generales teneantur ſeruare,pag.665.col.1.
Statuta prouinciæ quomodo hoſpites obligent,pag.666.col.1.

Subditus.

Subditi non niſi ratione perfectionis in omnibus prælatis obedire tenentur ex obligatione in illis, quæ directè aut indirectè ad regularem obſeruantiam,pag.215.colum.1. q.21.art.10.

Subornatio.

Subornatio in electionibus crimẽ grauiſsimũ, de quo circa diſpenſationem, pa.252. col.1. q.24.art.17.

Subornantes in electionibus intra ſex menſes grauiſsime puniuntur,ibid.

Summus Pontifex.

Summus Pontifex eſt ſupremus prælatus in Eccleſia Dei, & ipſi omnes de iure diuino tenentur obedire,pagin. 154.colum.2.q.17. artic.7.

Summus Pontifex poteſt ſibi reſeruare ea, quæ ſibi viſum expedire,ibidem,pag. 156. colum.1.

Summus Pontifex in Epiſcoporum confirmatione, quicquid facit, tanquam inſtrumentum Chriſti facit, pag.224.col.1.quæſt.22. artic.10.

Superior.

Superior qui abſoluit à reſeruatis tenetur integralem confeſsionem audire,pag.211.colum.1.art.6.

Suſpenſio.

Suſpenſio in executione reſcriptorum quomodo fieri poſsit,pag.35. columna.2. q. 35. artic.7.

Suſpenſio à diuinis,quid ſit, pagina. 187. colum.1.

Suſpenſio ab Eccleſiæ ingreſſu quid importet,ibidem.

Suſpenſionis effectus,qualis, ibid. columna.1. in fin.

Suſpenſio à diuinis,quæ non inducit irregularitatem non inducit peccatum, ibidem. colum.2.

Suſpenſionis definitio, ibidem, pag.187. colum.2.

Suſpenſio à diuinis, non prohibet, quæcunque diuina,ſed illa tantum quæ officij ſpecialis ſunt,ibid.

Suſpenſus à diuinis de quibus propriè, pag. 188.col.1.ibid.

Suſpenſio dicta,vt pariat irregularitatem quomodo intelligitur,ibid.

T.

Theologus,Theologia.

Theologi præferuntur canoniſtis in his, quæ ad forum animæ ,pagina. 91. quæſtio. 11. artic.4.

Theologus vt præferatur canoniſtæ debet eſſe inſtructus in canonum, & legum peritia ibidem.

Theologiæ ancilla eſt philoſophia,ibid.

Theſaurus.

Theſaurus Eccleſiæ, quoad indulgentias ex quibus colligatur,pag.330. colum.1. q. 33. artic.5.

Theſaurus indulgentiarum ad quid congregetur ab Eccleſia, ibidem. Vide verbo indulgentia.

Templarij.

Templariorum ordinis fundator,pag. 28. colum.2.

Templariorum vita,ibid.

Templariorum prima profeſsio,ibid.

Templarij nouem annis in habitu ſeculari, ibid.

Templarij ex mandato Honorij Papæ habitū aſſumpſerunt,pag 29.col.1.

Templarij tempore Eugenij Papæ maximè exceuerunt,ibid.

Templarij fuerunt extincti,ibid.

Tempus.

Tempus quo durat generalis officium procuratoris,commiſſarij prouincialis in ordine Minorum,pag.147.col.2. q.16.art.2.

Tempus,quo durat officium Abbatiſſæ, pag. 148.colum.1.

Tempus Abbatum ordinis Ciſtercienſis, & an valeat in eis reelectio,ibid.

Tertiariæ.

Tertiariæ an ad clauſuram teneantur, pagina. 421.colum.1.

V.

Venditio.

Venditionis appellatione, quæ contineantur, pag.281.col.1.q.27.art.2.

Venditio prohibita ratione perſonæ, vel ratione modi,vel formæ differt, ibid.

Verba.

Verba non aliter,non alio modo,non alias,inducunt conditionem, pag.118.colum.2.q. 13.artic.14.

Verba,cenſuerunt, exiſtimauerunt important viri boni arbitrium, ibid.pag.119. colum.1. artic.15.

Verba, licet regulariter referantur ad tempus præſens, id tamen quomodo ſit intelligendum,ibid.pag.178.col.1.

Verbum,debet,ſolum importat honeſtatem, pag.272.col.1.in fin.& col.2.in princ.

Verbum, principio,an ex natura ſua obligationem,& quomodo intelligendum, ibidē. colum.2.in fine.

Ver-

Verbum de consilio, quid operetur, pag. 314. col.1.q.30.art.16.
Verba consensus, & consilium differunt, pag. 314.col.1.q.30.art.16.
Verbum, restituere, quid importet. pag.418.colum.2.q.44.art.2.
Verbum inuenire, quid importet ex intentione proferentis, pag.429.col.1.
Verbum toties, quoties prolatum â Papa demonstrat discretum, & prudentem vsum, pa. 464.col.1.q.48.art.3.

Velum.

Velum nigrum monialium, quotuplex est. pa. 616.colum.1.q.64.art.1.

Vicarius.

Vicarius in ordine Minorum, vt potiatur Guardianorum indultis ille tantum est, qui in capitulo ad regimen eligitur in carentia Guardiani, pag.168.col.1.q.19.art.2.

Vidua.

Viduarum receptio in monasterio, quo ordine fieri, pag.445.colum.2.

Vigilia.

Vigilia Sanctorum quãdo excludit Sanctum simplex, facienda commemoratio Sãcti est in laudibus, pag.390.col.1.q.42.art.16.

Virgo virginitas.

Virgines quæ consecrandæ sint. pag.616.colu. 2.q.64.art.1.
Virgines quis consecrare possit, & dare velum, & quæ sit forma consecrationis, ibid. artic.2.
Virgo, quæ publice, vel secreto pollutione secuta suam amisit virginitatem, non velari, nec consecrari, ibid. pag.617.artic.3. colum.1.
Virgo, quæ per vim, vel dormiens corrupta est non debet consecrari, ibid.
Virgo, quæ virginitatem amisit per pollutionẽ voluntariam in secreto an teneatur peccatum suum extra confessionem aperire, ibid. in fin.col.1.&.2.
Virginitas est duplex, pag.617.colu.1.
Virginitas materialis duplex, ibid.
Virginitas mentalis quomodo perdatur, ibid.
Virginitate mentali amissa fit recuperatio, ibidem.
Virginitate materiali semel amissa non datur recuperatio, ibid.
Virginitas non dicitur per vim amissa, ibid.
Virginitas ad hoc vt nõ dicatur per vim amissa quæ concurrere, ibid.

Vnio.

Vniones beneficiorum ordinibus quando factæ censeantur quassatæ, pag. 332. colum.1. q.34.art.1.
Vniones factæ Ecclesijs de beneficijs secularibus per illicita pacta, à Iulio II. confirmata ibidem.

Violentia.

Violentia manifesta quando dicatur fieri ad hoc vt detur conseruator, pag.628.colu.1.

Vitium.

Vitia corporis multipliciter considerantur, pag.235.column.2.in fine, quæstio. 24. articul.3.

Votum.

Voti solemnitas tempore Apostolorum obũbrata. pag.1,col.2.
Votum religionis ad hoc vt solemne sit requirit professionem factam in potentis profitentem incorporare, pag.2.column.2. q. 1. articul.2.
Votum religionis, vt solẽne requiritur, quod quis voueat certam regulam. pag. 2. colu.2 q.1.art.2.
Votum religionis, vt sit solemne debet fieri in aliqua religione à Sede Apostolica approbata, pag.2.q.1.art.2.
Votum castitatis simplex aliquando dirimit matrimonium quod quando sit, pagina.5.colu.2.q.1.art.4.
Votum simplex castitatis, quando operetur traditionem, ibid.pag.6.col.1.
Votum religiosorum, vt matrimonium nullum efficiant, quãdo fuerit introductum, pa. 51.col.2.in fin.& pag.6.in prin. col.1.
Votum professionis, cum cognitione regulæ fieri debet alias peccatur mortaliter à vouente, pag.219.col.2.q.22.art.5.
Votum speciale quod faciunt patres è Societate Iesu de obediendo Papæ, sit etiam à cæteris religiosis, vt religiosi sunt, pa. 220. col. 2.q.22.art.6.
Vota tria monachi substantialia sunt iuris diuini, pag.254.q.25.art.1.
Votum solemne religionis non irritat ex diuina institutione matrimonium contractum ab eo, qui fuit monachus, ibid.
Votis tribus substantialibus si votum adijcias in eo potest per prælatos dispensari. pa.255. col.2.q.25.art.4.
Vota libera quæ sint, & quæ prælati possunt in eis, ibid ad fin.col.

Index

Vtrum circa tranſitum ad arctiorem religionem poſsint prælati diſpenſare, non vero irritare, ibid. pag. 256. col. 1.

Vota, vt irritentur non requirunt cauſam, ſicut requirit eorum diſpenſatio, pagin. 257. col. 1. ar. 5.

Votum illius, qui vouit ordinem Cartuſiéſem intrare, poteſt cum cauſa diſpenſari à prælato ordinis Mendicantium, pag. 257. co. 1. q. 25. ar. 6.

Vota monialium irritando Abbatiſſa ſine cauſa non peccat. pag. 258. col. 1.

Vota omnia ſolennia, & mixta, & realia ceſſant per profeſsionem factam in aliqua religione approbata, pag. 258. colum. 1. q. 25. arti. 8.

Vota nouitiorum prælati poſſunt commutare, ibid. col. 2.

Voti ſolennis, & præcepti maxima differentia. pag. 267. col. 1. & 2. ar. 5.

Voti obedientiæ, quis dicatur reus, ibi.

Votum ne ſit illa promiſsio ſolennis de regula omni tempore vitæ ſeruanda, ibid. col. 2. in fin.

Votum paupertatis emittens, an ex conceſſu Papæ poſsit habere proprium. pagi. 268. col. 1.

Votum faciens ſeruandi regulam, quid proprie promittat. pag. 268. col. 2. in medio.

Votorum trium ſolennium promiſsio, quæ in ſe contineat implicite. pagin. 269. col. 1. ibidem.

Votorum trium ſolennium promiſsio, quomodo obliget ad præceptorum obſeruantiam, ibid. col. 2. in medio. & pag. 280. colum. 2.

Vota ſtulta apud Deum nullius ſunt valoris pag. 460. col. 1.

Voto caſtitatis aſtrictus ſi contrahat matrimonium ad petendum debitum diſpenſari poteſt ab Epiſcopo, & à patribus minoribus ad id per prouinciales deputatis, pagi. 612. col. 1. q. 63. ar. 2.

Voto caſtitatis emiſſo poſt contractum matrimonium ſolus Epiſcopus diſpenſat, vt coniux petat debitum, ibid.

Vota quæ confeſſores minores poſſunt diſpenſare, pag. 613. col. 1. q. 6. articulo. 3.

Vota quæ confeſſores minoritæ poſſunt commutare, pag. 613. col. 2. art. 4. ibidem.

Votiua iuramenta confeſſores minorum an poſsint diſpenſare, pagina. 614. ar. 5. col. 1. quæſt. 63.

Vota aliqua ſunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ in quibus Epiſcopi diſpenſant ex modo de quo, pag. 614. arti. 6. ibid.

Vota Epiſcopo reſeruata iure communi diſpenſant confeſſores regulares, ſecus dicendum de votis reſeruatis iure ſpeciali ex iure ſpeciali, col. 2. ibid.

Vota pœnalia caſtitatis ab Epiſcopo, & non à confeſſoribus regularibus poſſunt diſpenſari & commutari, pag. 615. colum. 1. q. 63. arti. 7.

Votorum dictorum pœna poteſt à dictis confeſſoribus ante tranſgreſsionem votorum diſpenſari & commutari, ibid.

Votis fratres tenentur promittentes ſeruare caſtitatem, ibid.

Vota caſtitatis & continentiæ ex deuotione facta ſunt Papæ reſeruata, ibid.

Vxor.

Vxor in foro animæ non poteſt donare ſine licentia mariti, pagina. 291. colum na. 2.

F I N I S.

S A L M A N T I C Æ,

Excudebat Didacus à Cuſsio.

M. DC. IIII.

REGISTRO DE LA PROPIEDAD INTELECTUAL
PALENCIA

120

1.458